

שאלה א שאלה א ראובן נתחייב להוליך את תמותו ובתה למקום דירתו להוצאתו ולזון ולפרנס את תמותו ואת בתה הנז' אחות אשתו עם אשתו בבית א' כל ימי חייו בתי אשתו ונטל קנין ושבועה על דעת רבים ונחש בעה"ז ובעולם הבא לזון ולפרנס אתהו פאמור ואם יעבור ולא יקיים מהנז' נתחייב בקנין כו' פנזפר לתת לה ששת אלפים לבנים מעוטמ' והעלם עליו כמלה גמורה בשטר באחריות גמורה על כל נכסיו דלא פאסמכת' ודלא וכו' והתחיל ראובן להמשיך תנאו והביא את תמותו ובתה עם אשתו רוב הדרך ואח"כ ניחם על מה שעשה וריצה את תמותו ובתה שתמחול לו מזונותיה ופרנסתה והששת אלפים עוטמ' וכך עשתה לו שטר מחילה מקנים היא ובתה שהיו מוחלות לו מחילה גמורה ברצון נפשו בקיטול מודעא כו' כל מה שנתחייב להן והניחן והגיע הוא עם אשתו למקום חפצו אח"כ בא שמעון חמיו לערער על מחילת אשתו באמרו שמחלו באונס ובגדו מודעא ושטר חיוב במזון ופרנסת אשתו ובתו והששת אלפים עוטמ' הנז' ושטר ההרשאה מאשתו לתבוע מראובן חתנו הששת אלפים עוט' פיון שלא קיים תנאי שהניחם על אם הדרך ובאונס עשו המחילה ועוד טוען שמעון פי גם שהמודעא לא תועיל אלא ברצון נפשה מוחלה היא אפ"ה אין ממש באותה המחילה כי במה שנתחייב ראובן חתנו לפרנסה לא נפטר שמעון חמיו מזונות אשתו אלא שהוא חייב במזונותיה ומה שנותן ראובן חתנו בעד מזונותיה הן נכסי מלוג והששת אלפים עוטמאני"ג כ"ה הן נכסי מלוג ואין פח ביד אשתו למחול נכסי מלוג שהן משועבדים לו לפירות וראובן משיב פי עדיין לא הגיעו לידה לשיקראו נכסי מלוג ולא זכה בהן הבעל ועוד שעבר' השמיט' על החוב זה הודיעני אם הן נכסי מלוג דאין פח ביד האשה למחול או לאו: תשובה אע"ג דמי שחייב עצמו בדבר קצוב כגון לזון ולפרנס לדעת הרמב"ם זלה"ה אעפ"י שקנו מידו לא משתעבד הכא דנשבע על דעת רבים שאני דהוא מחוייב להשלים שבועתו כמו שהשיב הרא"ש ז"ל על מי שנתחייב בדבר שלא בא לעולם כי אע"ג דקנין לא מהני מצד השבועה צריף לקיים ומייתי לה באבן העזר סימן קי"ד כ"ש הכא דנשבע על דעת רבים מפורשים דאין לה התרה ולדעת הרא"ש ז"ל בקנין לחודיה משתעבד כמו שהשיב על מי שנתחייב לזון לראובן כל ימי חייו דמשתעבד וכן סובר הרמב"ם זלה"ה ולענין מחילה נראה דאין מבטל אותה המודעא דהרי פסלו בה כל עדי מודעא ולפי דעת רשב"א ז"ל התקון היותר טוב לבעל המודעא הוי פיסול עדיה ואע"ג דעדי המודעא הן עדי מחילה נהרי היא פאלו אמרו מודעא היו דברינו נאמנים למר בר רב אשי דהלקת' פנומיה ואלקבא דהר"ן ז"ל אפילו בשכתב ידן יוצא ממקום אחר נאמנים בנדון דידן איפא תרי סהדי אחרני חתימין אמחילה בר מהני תרי סהדי דחתימי אמודעא ואע"ג דפסלה היא עדי המודעא נהרי הם חתומי במחילה והווי עדים פשרים ופסולים בשטרא אפי' הכי לאו פסולים ממש הווי דלא פסלה אותם אלא לעדות המודעא לא לעדות אחר ומדברי הרשב"א שהביא הר"ן ז"ל פ' האשה משמע שצריף שיעידו העדים בפי' שאמר' היא דאין אשה בקיאה בנוסח שטרות ואפ"ה נר' כלל העולה דמצד המודעא איפשר דלא נתבטלה המחילה וא"כ מחילת הבת במזונותיה הוי מחילה דאין יד ורשות אביה עליה דהרי היא גדולה ואף בפעוטו' אמרו דמתנתן מתנה וה"ה מחילתן ובמחילת הששה אלפים עוטמ' לאו כל פמיניה דלא נתחייב לתתם לה כמבואר בשטר אבל מחילות תמות ראובן אשת שמעון לא הויא מחילה משום דהווי נכסי מלוג ולא כל פמיניה להפקיע מתחת יד בעלה בחייו

נְכֹסֵי דָּקָל נְכֹסֵי הָאִשָּׁה שְׂבָאוּ לַיָּדָה אַחַר נִישׁוּאֵינָהּ הָיוּ נְכֹסֵי מְלוּג בֵּין בְּתוּרַת יְרוּשָׁה בֵּין בְּמִתְנָה וְהֵנִי מְזוֹנוֹת הָיוּ בְּמִתְנָה וְזָכָה בָּהֶן לְפִירוֹת דְּבָכָל נְכֹסֵיהָ אוֹכֵל פִּירוֹת לְבַד מְטוֹבַת הַנָּאָה דְּמַכִּיר' בְּתוֹנְבָתָהּ אוֹ מִמָּה שְׁנָתָן לָהּ הוּא בְּמִתְנָה וְכַדְכָתַב בְּטוֹר אַבְן עֶזֶר בְּנְכֹסֵי מְלוּג וְנ"ל פָּאוּ לַיָּדָה אַחַר שְׂנִישׁוּאָהּ בֵּין שְׂבָאוּ לַיָּדָה בְּתוּרַת יְרוּשָׁה בֵּין בְּתוּרַת מִתְנָה אוֹ שְׂחָבְלוּ בָּהּ וְכו' נִקְרְאוּ נְכֹסֵי מְלוּג פְּאוֹתָן שֶׁהִכְנִיסָהּ לּוֹ וְלֹא קִבְּלָם בְּאַחֲרֵיּוֹת חוּץ מֵאִשָּׁה שֶׁמְכָרָה בְּתוֹנְבָתָהּ וְנִדְוֵנְיָתָהּ בְּטוֹבַת הַנָּאָה וְכו' אוֹ נָתַן מִתְנָה לְאִשְׁתּוֹ דְּאִינוּ אוֹכֵל פִּירוֹת וְכו' דְּמִשְׁמַע דְּבַהֲנֵי תַרִּי אוֹ תִלְתָּא מִיְלֵי לַחֹד הוּא דְּאִין לוֹ פִּירוֹת הָא בְּכָל שְׁאָר נְכֹסִים יֵשׁ לוֹ פִּירוֹת וְאִינָהּ יְכוּלָה לְמַחֲוֹל וְאִפְּלוּ לֹא הִגִּיעַ עַדִּין לַיָּדָה הַנְּכֹסִים כְּדָכְתַב הֶרָא"ש ז"ל בְּתוֹנְבָתָהּ דְּאִין אִשָּׁה יְכוּלָה דְּבָכָל בְּחֻבְלָתָהּ אִפְּלוּ בְּחֻלְקָהּ מִשּׁוּם דְּאִית לָהּ לְבַעַל פִּירוֹת וְלֹא פִלְ מְיֻנְיָתָהּ לְהַפְקִיעַ זְכוּתָהּ כ"ש הֶכָּא דְּבָכָל יוֹם הֵיְתָה גּוֹבָה מְזוֹנוֹתֶיהָ שֶׁהִיָּה זֶן אוֹתָהּ וְהִיָּה מְשׁוּעָבֵד לְזוֹנָהּ בְּאַחֲרֵיּוֹת גְּמוּרָה עָלֶיהָ בְּמַעֲשָׂה ב"ד וְהִרִי הִיא כְּגֹבֵי דְּאִינָהּ יְכוּלָה לְמַחֲוֹל בְּכָל נְכֹסֵי מְלוּג דְּאִע"ג דְּבַפּוֹסֶק לְזוֹן בֵּת אִשְׁתּוֹ תָּנַן דְּאִם מֵת גִּיזוֹנָתָהּ מִמְּשׁוּעָבָדִים שֶׁהִיא כְּבַעַלְתָּ חוֹב פִּי וְלֹא ב"ח מִמֶּשׁ דְּאִם מֵתָה אִינוּ מְשַׁלְּם לְיִירוּשָׁלַיִם וְכַדְאָמַר בִּירוּשָׁי' מֵתָה כְּבָר מֵתָה פְּלוֹמַר דְּאִין מְשַׁלְּם לְיִירוּשָׁלַיִם דְּנִרְאָה דְּלֹא נְכֹסֵי מְלוּג מִמֶּשׁ הָיוּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת הָאִשָּׁה לֹא הִיא דְּאִדְרַבָּא מִפְּאֹן רְאִיָּה דְּלָכָל שְׁאָר הַדְּבָרִים הֵם נִקְרְאוּ נְכֹסֵי מְלוּג וְאִינָהּ יְכוּלָה לְמַחֲוֹל וְאִפְּלוּ הִכִּי צָרִיף הִרְשָׁאָה מִמֶּנָּה פִּינּוֹן דְּלִיפָּא פִּירוֹת כְּדָכְתַב בְּתוֹנְבָתָהּ עֲצָמָה וְהִרִי יֵשׁ לְשִׁמְעוֹן הִרְשָׁאָה מֵאִשְׁתּוֹ וְסָזִיב רְאוּבֵן חֲתָנּוֹ לְפָרוּעַ לוֹ מְזוֹנוֹת זְמַן שְׁעֵבֵר וְהִעֲתִיד עַד שֶׁתּוֹכֵל לְבֹא לְהַתְּפָרְנֵס בְּבֵיתוֹ אִם תִּרְצָה וְהוֹצֵאת הַדֶּרֶךְ: מִמְּקוֹם שֶׁהִנִּיחָה עַד פֶּה וְאִם לֹא תִרְצָה לְהַתְּפָרְנֵס בְּבֵיתוֹ פֶּה אוֹ לֹא תִרְצָה לְבֹא הִנֵּה חֲזִיב ג"כ לְתַת לָהּ מְזוֹנוֹתֶיהָ לְפִי בִרְכַת הַבַּיִת בְּכָל מְקוֹם שֶׁתִּהְיֶי אִע"ג דְּכָתַב לָהּ אֶזְרוֹן וְאִפְּרִינְס אוֹתָהּ בְּבֵיתִי עִם בֵּתָה מְרִים וְאִפְּלוּ הִכִּי חֲזִיב לְזוֹנָהּ לְפִי בִרְכַת הַבַּיִת אִפְּלוּ שְׁלֹא תִרְצָה לְהִיּוֹת בְּבֵיתוֹ כְּדָכְתַב בְּמִתְנֵי' פֶּרֶק הַנּוֹשֵׂא אִמְרָה אִי אִפְּשִׁי לְזוֹן מִבֵּית אָבִי יְכוּלִין הַיִּירוּשָׁלַיִם לֹמַר לָהּ אִם אֶת אֶצְלִינוּ יֵשׁ לִי מְזוֹנוֹת אִם אִי אֶת אֶצְלִינוּ אִין לִי מְזוֹנוֹת וּמִקֶּשׁ' בְּגַמ' וְלִיתְבוּ לָהּ לְפִי בִרְכַת הַבַּיִת וְתִרְצוּ אִין הִכִּי נְמִי הָא קָמַן דְּאִע"ג דְּתַנָּאֵי ב"ד הוּא אֶת תְּהָא יְתַבִּי בְּבֵיתִי וּמִתְנָא מִנְכֹסֵי אִפְּלוּ הִכִּי אִם אִינָהּ רוּצָה נוֹתְנִין לָהּ לְפִי בִרְכַת הַבַּיִת הִכִּי נְמִי הֶכָּא אִע"ג דְּכָתַב לָהּ אֶזְרוֹן וְאִפְּרִינְס אוֹתָהּ בְּבֵיתִי אִם לֹא תִרְצָה לְהִיּוֹת בְּבֵיתוֹ יְזוֹן אוֹתָהּ לְפִי בִרְכַת הַבַּיִת וּבְמִרְדְּכִי פ' הַשּׁוֹאֵל הִבִּיא עַל מִי שֶׁפָּסַק לְזוֹן אֶת חֲבִירוֹ אִם הִלֵּךְ לְמִקְוֹם אַחַר שֶׁצָּרִיף לְתַת לוֹ שֵׁם כְּפִי מֵה שֶׁהִיָּה מוֹצֵא בְּבֵיתוֹ וְכ"ש הֶכָּא דִּישׁ לָהּ טַעֲנַת קַטְטָה דְּאִין אָדָם דָּר עִם נַחֲשׁ בְּכַפִּיפ' וְהִי אִפְּשֵׁר לֹמַר שֶׁיְשַׁלֵּם מְזוֹנוֹת שְׁלָמִים כְּאֶלְמֵנ' שֶׁטוּעָנַת מִפְּנֵי שֶׁהִיא יְלָדָה וְהֵם יְלָדֵי דְּדִנִין אוֹתָהּ מְזוֹנוֹת שְׁלָמִי: וְהִיא בְּבֵית אֲבִיהָ כְּדָתְנַן בְּמִתְנֵי' דְּהַנּוֹשֵׂא אֶלָּא דְּלֹא מִפְּקִי מְמוּנָא אֶלָּא בְּרִאָ' בְּרוּרָה וְהֵנִי מְזוֹנוֹת דְּחֲזִיב נִרְא' דְּהוּוּ בְּכָלֵל כְּסוּת וּמְדוֹר וּשְׁאָר צְרָכֶיהָ בְּכָלֵל מִדְּכָתַב לָהּ שְׁנַתְחַזִּיב לְזוֹנָהּ וּלְפִרְנָסָהּ דְּמְזוֹנוֹת הֵינּוּ אֶכִּילָה וּשְׁתִּיָּה וּפִרְנָסָה כְּסוּת וּמְדוֹר כְּדָפִי' רִיב"ם ב"ס"פ מ"ש"מ וְהִר' שְׁמַעוֹן בְּרַ צָמַח ז"ל כְּתַב בְּפִי' נוֹסַח הַתְּוֹנְבָתָהּ אֶזְרוֹן הֵינּוּ חֲזִיב מְזוֹנוֹת שְׁחִיבְתָהּ תוֹרָה וְאִפְּרִינְס שְׁאָר כָּל צְרָכֵי' וְהִרְשָׁב"א ז"ל נְמִי כְּתַב בְּתוֹנְבָתָהּ דְּמֵי שְׁנַתְחַזִּיב לְזוֹן בְּמָה שְׁאִינוּ תַנָּאֵי ב"ד דְּאִם כְּתַב אֶזְרוֹן לַחֹד מִסְפָּק' לֹא מִפְּקִי מְלַבּוּשֵׁי' פִּינּוֹן דְּכָתַב רִיב"ם דְּלֹא בְּכָלֵל מְזוֹנוֹת נִינְהוּ אֶבָּל כְּתַב אֶזְרוֹן וְאִפְּרִינְס חֲזִיב בְּמַלְבוּשִׁים א"כ נִתְבָּרַר שְׁחִיב רְאוּבֵן לְזוֹן אֶת חֲמוּתוֹ וּלְפִרְנָסָה כְּמוֹ שְׁנַתְחַזִּיב בְּשִׁטְר וְאִין מְחִילָתָהּ מְחִילָה וְמֵה שֶׁטוּעַן רְאוּבֵן טַעֲנַת הַשְּׁמִיטָה לָאו טַעֲנָה הִיא שְׁהִרִי מְסַר שְׁמַעוֹן

שטרותיו לב"ד קודם שהגיע השמיטה ותנן המלוה על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אינו משמט וטעמא כדתנן בספרי ואשר יהיה לה את אחיה תשמט דיה ולא של אחיה בידה יצא מלו' על המשכון דשל אחיה בידה הוא והמוסר שטרותיו לב"ד תשמט פתיב ונהרי שמט ידיו וב"ד הוא דגבי ליה ומסירת שטרות מהני מדאורייתא כדאמרי משאכ בפרזבול דלא הוי אלא מדרבנן ובשביעית בזמן הזה כדאמר פ' השולח ואם יטעון שום טוען דלא מסרם לב"ד בשביל חשש השמיטה אלא לענין דינו אין בטענתו ממש דהרי מסרם לשיגבו הם חובו מבעל דינו ושמט ידו וב"ד הוא דגובים ממנו וכדמשמע מתשובת הרא"ש ו"ל ומייתי לה בחשן משפט סי' ס"ו וישאלת אם התובע הלה והרא' שטר שיש לו על חברו והי' מתרעם ממנו קודם שביעית שלא היה יכול להשיג עמו דין ונתנו לו ב"ד הזמנה והלה והזמינו ולא הגיע לדין עד שבא שביעית ואם יהיה זה כמוסר שטרותיו לב"ד אין לנו אלא מה שאמרו חכמים ו"ל המוסר שטרותיו לב"ד דוקא משום דלא קרינא ביה לא יגוש שאין צריף ליגוש שב"ד נוגשין אותו אבל בנדון זה נוגש ונוגש היא עכ"ל הא קמן משום דלא הראה השטר אלא כדי שיזמנהו לב"ד הוא דכתב דלא הוי כמוסר שטרותיו דהא לא מסרם אבל אם מסרם לשיכופו בעל דינו שישלם לו כי הכי שעמדו כבר לדין הרי ב"ד הם הנוגשים אותו ולא קרינא ביה לא יגוש בנדון דידן ומהני מדאורייתא ואפי' לא היו בידי ב"ד בראש השנה פיון שקודם מסרם ביד' לא משמט ואע"ג דהם לא יגמרו הדין אלא אחרים פיון שהי' בידם לנגוש אם לא היו מסתלקים מן הדין הרי ב"ד נוגשין פיון שמסר להם שטרותיו כדכתיב ואפי' היה שום ספק בדבר שמת' פיון שהוא מחויב לפרוע מן התורה מצד שבועתו שנושבע שבועה חמורה שלא לכנס בספק שבועה דאורייתא חייב וכן כתב הר"י קולון זלה"ה סי' צ"ב נמצא דשטר בחזקתו עומ' וחיוב לפרוע מזונות שעברו ועתידים ואפי' הכי לא עבר על השבועה במה שלא זן אות' עד עתה לשיחייב מיד בששית אלפים עוטמ' דהוא חשב שהמחיל' היתה שרירא וקיימ' אבל השתא דינדע דחייב אם לא יתן לה תוך ז' ימים כמו שנושבע בדשטר חייב לשלם לו הששית אלפים עוטמני' אם לא יתן לה המזונות וכו' וד' יאיר עיינו בתורתו משה בר יוסף זלה"ה מטראני: ב ראובן נתחייב למרי' אשתו בחמש' אלפים עוטמאנים תוספ' על שאר כתובת' בקנין גמור ושבועה חמורה ושללא יפתנה שתמחול לו שום דבר מסד כתובת' בין מעשרת אלפים שהי' לה קודם בין מהתוספות שהוסיף לה עתה שהוא ה' אלפים עוט' ואם תמחול שלא תועיל מחילתה כלל כי אם מחילת אביה ואח"כ פתה אותה לשתמפור לאביו חצי כתובת' בטוב' הנאה בחשבו להערים על מכיר' שלא נאמר בכי' שלא תוכל למפור ואפי' מחילה לא נכתב שלא תועיל כי אם כשימחל לו אבל לאביו הועיל וגם ראובן עצמו עשה שטר מכירה אחת לעצמו בערפאות העפוי"ם והוליקה לשם והודתה שמכר' או מחלה לו חצי כתובתה אח"כ בא שמעון חמיו אבי מרים ותבע מראובן חתנו שעבר על שבועתו ושיבטל שטר מכירת אביו ומכיר' שמכרה לו בערפאות כי לא היה פח בידו למחול ולא למפור לא לו ולא לאביו תודיעני אם היתה יכולה למפור לחמיה אם לאו: תשובה זכין לאדם שלא בפניו ונהרי זכה ראובן את שמעון חמי במחילה ולא את אשתו ואם הי' רוצה שמעון למחלה או למכרה היה ראובן נותן לו טובת הנאה וא"כ אין ביד אשתו למחול ולא למפור שהרי כתב לה ושללא יפקיע שום דבר מסכום כתובתה והפקיעה משמע כל גרועות כתובה מה לי במחילה מה לי במכיר'

וּלְהַכִּי אֵין מְכִירְתָּהּ מְכִיר' דַּאִין לָהּ רְשׁוּת דַּאע"ג דְּלֹא פִירֵשׁ שְׂיִהְיֶה לְדַעַת אָבִיהָ כִּי אִם
הַמְחִילָה פִּינּוּן שְׁאָמַר וְלֹא יוּכַל לְהַפְקִיעַ שׁוּם דְּבָר מְסָכּוּם פְּתוּבָתָהּ וְאִם תִּמְחֹל לְשִׁמְחִילָתָ'
לֹא תִהְיֶה מְחִילָה ה"ה בְּמְכִירָה דְהוּי בְּכָלל הַפְקֵעָה דְמָה לִי הָא מָה לִי הָא דָּאָם תִּמְפְּוֹר
בְּטוּבַת הַנָּאָה הָרִי מוֹחֶלֶת לּוֹ הַשְּׂאָר וְאִינָה יְכוּלָה לְמַחֲוֹל אִפִּי' פְּרוּטָה כְּמוֹ שְׁפָתַב בְּשִׁטְר
וְגַם אֵין קִיוּם לְמְכִירָה זֹו בְּמָה שְׁהַעֲרִים שְׁמִכְרָה לְאָבִיו וְלֹא לּוֹ אוֹ שְׁמְחִילָתָהּ תִּהְיֶה בְּטִילָה
וְלֹא מְכִירְתָּהּ דְּמַצִּינוּ בְּכָל מְקוּם שְׁבִטְלוּ חֲכָמִים וְ"ל עֲצַת הַמַּעֲרִימִי' כִּהְיָא דִּפ' הַמְקַבֵּל
בְּדִינָא דְבַר מַצְרָא דְזַבִּין גְּרִינָא דְאַרְעִיָה בְּמַצְעִתָּיָה דְאַרְעָא חֲזִינּוּ אִי לֹא עֵידִית וְזַיְבוּרִית
הִיא מְפָקִינוּ לָהּ מִינְיָה דְעַרְמָה הִיא וְדַכְוּתָהּ בְּדוּכְתָ' אַחְרֵינִי דְמִינְיָתִי הָרָא"ש וְ"ל בְּתִשׁוּבָה
דְּכָל הַרוּצָה לְהַעֲרִים לְהַפְקִיעַ תִּקְנַת חֲכָמִים לְכַדוּהוּ חֲכָמִים בְּעַרְמָ' וְעַמְדוּ כְּנִגְדוּ לְהַפְר
עֲצָתוֹ וְלִבְטַל מַחְשְׁבָתוֹ וְכַתֵּב עַל רַבּוּ מְהָר"ם וְ"ל שְׁדָן בֵּא' שְׁקִנָּה קַרְקַע בְּתַנְאִי שְׁלֵא תִהְיֶה
לְאַשְׁתּוֹ שְׁעַבּוּד פְּתוּבָתָהּ עָלֵיו שְׁתַּגְּבָה מִמֶּנּוּ אַחְרֵי שְׁכִינּוֹן לְהַעֲרִים לְהַפְקִיעַ תִּקְנַת חֲכָמִים
וְגַם עַל א' שְׁקִנָּה קַרְקַע וְצִנָּה לְהַקְנוֹת לּוֹ לְאַחֲיוּ וְכַתְּבוּ הַשְּׁטֵר בְּשֵׁם אַחֲיוּ לְהַפְקִיעַ שְׁעַבּוּד
אַשְׁתּוֹ וּפְסַק שְׁתַּגְּב' פְּתוּבָתָ' מִמֶּנּוּ אַחְרֵי שְׁכִינּוֹן לְהַעֲרִים לְהַפְקִיעַ תִּקְנַת חֲכָמִים וְ"ל לֹא
תוֹעִיל לּוֹ עַרְמָתוֹ וְכ"ש בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ דְגִלּוּי הוּא לְכָל הָעוֹלָם דְּעַרְמָה וְתַחְבּוּלָה דָּאָם הִנָּה
מְגֻרְשָׁה לֹא הִנָּה פּוֹרַע לְאָבִיו דְּבַר מְסָכּוּם פְּתוּב' וְכו' פְּתוּבָה שְׁמִכְר' לּוֹ אַשְׁתּוֹ וְשִׁנְיָהּ
נְתַפְּוֹנוּ לְהַפְקִיעַ פְּתוּבָתָהּ וְלִכְּוֹן לֹא תוֹעִיל לּוֹ מְרַמְתּוֹ וְלֹא תַעֲשֶׂנָּה יְדִיָּהּ תוֹשִׁיָהּ וְכַמָּה
שְׁמִכְר' לּוֹ בְּעַרְפָּאוֹת הָעַכּוּ"ם פְּשִׁיטָא דְעֵבֵר וְהַמְכִירָה בְּטִילָה דְלֹא פִל כְּמִינָהּ לֹא לְמַחֲוֹל
וְלֹא לְמַפְּוֹר וְאִיגְלֵאִי מִיְלִתָּא שְׁמָה שְׁעֵשָׂה עַל שֵׁם אָבִיו בְּעַדִּי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְלֵוֹ נַעֲשֶׂה פִינּוּן
שְׁמִכְרִתָּהּ בְּעַרְפָּאוֹת הָעַכּוּ"ם הִנָּה עַל שְׁמוֹ נִמְצָא שְׁכָל מָה שְׁהַעֲרִים לְהַפְקִיעַ פְּתוּבָתָ'
לֹא הוֹעִיל לּוֹ וְגַם כָּל מָה שְׁיַעֲרִים מִפָּאָן וְלִהְבָּא לְבֵא בְּתַחְבּוּלָה וְלִהַפְקִיעַ פְּתוּבָתָהּ יְהִיָּה
בְּטַל וְחֲשׁוּב כְּחֵרֶס הַנְּשַׁפֵּר אִם לֹא יְהִיָּה מְדַעַת אָבִיהָ וְכו' יְאִיר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתוֹ מִשָּׁה ב"ה
יוֹסֵף זִלְה"ה מְטָרָאנִי: שְׂאֵלָה ג רְאוּבֵן מֵת בְּלֹא זֶרַע וְכָא שְׁמַעוֹן וְאוּמֵר שְׁהוּא רְאוּי לְיִוֹרְשׁוֹ
וְרוּצָה לְהוֹצִיא הַנְּכָסִים מִיַּדִּי הַמְּוֹחֲזָקִי בְּהֵם וְהַמְּוֹחֲזָקִי בְּהֵם אוּמֵרִים יֵשׁ יוֹרֵשׁ קְרוּב מִמֶּךָ
וְלֹו מִשְׁפֵּט הִירְוֹשָׁה וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן אֵין יוֹרֵשׁ קְרוּב מִמֶּנִּי וְאַפִּילוּ לְדַבְּרִיכֶם שְׂיֵשׁ קְרוּב מִמֶּנִּי
אֵינוּ יְדוּעַ מְקוּמוֹ אִי וְלִכְּוֹן תוֹצִיאֵם הַנְּכָסִים מִיַּדִּי מִן־חַיִּים בְּיַד ב"ד אוֹ בְּיַד אִישׁ
נְאֻמָּן וְאַח"כ אִם יִרְאֶה לִב"ד לְתַנ' לִי בְּעַרְבִים שְׂאָם יְבֵא הִירְשׁ שְׂאֵתָם אוּמֵרִים שְׁנִדּוֹן
אַנִּי וְהוּא וְלֹא אֶטְעוֹן חֲזָקָה יִתְּנוּ בְּיַדִּי וְאֵלוֹ הַנְּכָסִים הֵם כְּנֹלָם מְעוֹת וּמְטַלְטְלִים וְאֵין
בִּינְיָהֶם קַרְקַעוֹת יְלַמְּדֵינוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי: תִּשׁוּבָה אַכְרָא דָּאָם אֵלוֹ הַמְּוֹחֲזָקִים יַעֲיֵדוּ
בְּבֵית דִּין בְּפָנֵי שְׁמַעוֹן שְׂיֵשׁ יוֹרֵשׁ קְרוּב מִמֶּנּוּ דְנִאֲמָנִים דְּלֹא גִרְעִי מֵאַפְּוֹטְרוֹפּס דְּמַעֲיַד
לְזַכּוֹת הִיתוּמִים כְּמוֹ שְׁפָתַבּוּ הַמְּכַרְשִׁים וְ"ל אֲבָל אִם אֵין מְכוּוֹנִין עַדוֹתָן בְּפָנֵי שְׁמַעוֹן
וּבְפָנֵי ב"ד לֹא כָּל כְּמִינְיָהּ לְאוּרוּעֵי חֲזָקַתִּיהוּ פִּינּוֹן שְׁהוּא מְוֹחֲזָק בְּיִוֹרֵשׁ אִם לֹא הִנָּה
הָאח' יוֹתֵר קְרוּב וְאַפְּשֵׁר דְּיֵשׁ לָזָה דִּין שְׁבוּי הַמְּטַל עַל ב"ד לְשִׁקּוֹד עַל תִּקְנַתָּן שְׁמָא
יְפָסִידוּ גְכָסִיו וְכִינּוֹן שְׁכֹלָם מְעוֹת וּמְטַלְטְלִים יְהִיוּ מְוֹחֲזָקִים בְּיַד ב"ד אוֹ יְהִיָּה בְּיַד נְאֻמָּן אַח'
שְׂיַבְרָרוּ ב"ד אַחַר שְׂיַדַע כָּל הַנְּכָסִים וְהַמְּעוֹת כְּמָה הֵם וְהַנֶּר' בְּעֵינֵי כְּתַבְתִּי מִשָּׁה בַר יוֹסֵף
זִלְה"ה מְטָרָאנִי: שְׂאֵלָה ד רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן הָיוּ שְׁוֹתְפִים וְרְאוּבֵן לְקַח סְחוּרָה אוֹ לָנָה מְעוֹת
מֵאַחַר בְּלִי דִיעַת שְׁמַעוֹן וְגַם לֹא הִנָּה בְּעִיר כְּשִׁלְקַח רְאוּבֵן הַסְּחוּרָה וְגַם אוּמֵר שְׁלֵא הִגִּיעַ
לְיָדוֹ וְלֹא נִהְיָה בְּדָבָר מִזֵּאת הַסְּחוּרָה וְעַתָּה בָּא לְוִי שְׁנַתָּן סְחוּרָה לְרְאוּבֵן וְאוּמֵר לְשְׁמַעוֹן
מֵאַחַר שְׂאֵתָה שְׁוֹתְפּוֹ אַתָּה עָרְבוּ פְּרַע לִי וְשְׁמַעוֹן אוּמֵר לָאוּ בְּעַל דְּבָרִים דִּינִי אַתָּה וְאִינִי

חייב לה פלום הדין עם מי גם דעת הרמב"ם ז"ל בזה ילמדנו רבינו מה היא תשובה שאלה זו נשאלה מהרא"ש ז"ל והשיב ז"ל על שמעון ועל ממונו לא חל שום שעבוד דנהי שקיו שותפין בממונם מפל מקום כל זמן שלא שעבד גופו וממונו לא חל עליו שעבוד שאין שמעון משתעבד במאמר ראובן כל זמן שהוא בעצמו לא הקנה להשתעבד אמן אם יש ממון השותפות ביד שמעון יגבה לוי חובו מחלקו של ראובן עכ"ל והרמב"ם ז"ל ג"כ הוא דעתו דפשיטא דלא נשתעבד שמעון בשעבוד ראובן ואפ"ל לראובן אינו חייב שמעון לפרוע חלק החוב אם לא שהיה ביד שמעון ממון השותפות כדי החוב דאי לא הכי איכא למיחש שמא עשו קנוניא על שמעון ואפ"ל היה חוב, בשט' כמו שפתיב הרב ז"ל בסוף הלכות שלוחין ושותפין וצריכין אנו לומר לדברי הרא"ש ז"ל כי היכי דלא תקשי להרמב"ם ז"ל דהא דקאמר אמן אם יש ממון השותפין ביד שמעון יגבה לוי חובו מחלקו של ראובן דהיינו כשאומר שמעון שאינו יודע בחוב זה וראובן אינו מכחישו אבל אם ראובן מכחישו ואומר שהוא יודע בחוב שהי' על השותפות ולא נפרע ישבע שמעון שבועת הקיסת או על ידי גלגול שאינו יודע שחוב זה אצלם וישלם ראובן החוב משלו ושלוי'.

מאת משה בר יוסף זלה"ה מטראני שאלה ה' ילמדנו רבינו ראובן לקח מעות מגוי א' ונכנס שמעון ערב ולקח הגוי עדים גוים על ראובן שלקח המעות ועל שמעון שהוא ערב ומת ראובן במדינת הים בא הגוי ותבע לשמעון שהוא ערב בא שמעון ותבע ליורשי ראובן השיבו יורשי ראובן קנוניא ביניהם ובין הגוי יורינו רבינו אם יש דין על יורשי ראובן או לא ושמעון כפול מן השמים: תשובה אין היורשים חייבים לפרוע אפ"ל שהיו לו עדים פשרים שהי' ערב ושמעון מה שנקנס ערב עליו כי שמא פרע לו למלנה קודם שמת ועתה שמת טוענין ליורשים מה שהיה יכול לטעון הלנה כ"ש בנדון זה שאין כאן עדים פשרי' שהלן' (ערב) (לנה) ושהנה נכנס ערב בשבילו ואף אם היה יודע שלקח הלנה המעות ושהנה נכנס ערב שמא פרע הלנה או שמא התפיסו לערב כדי שיפרע לגוי שדרה הגוים לתבוע לערב תחלה וכמו שפתיב בספר חשן משפט סי' ק"ל ועיין פ' גט פשוט גבי ההוא ערבא דגוי ואין להאריה בזה: שאלה ראובן הלנה לשמעון מנה ונתן לו שמעון סחורה שיוליך לעיר אחרת ומכרה ויקח את מעותיו ונתן לו פרח ונחצי שקיבל עליו אחריות הדרה הודיענו אם יש שום צד רבית שנגראה בשביל שהלנה לו מנה נתן לו הפרח ונחצי ותלו אותו על אחריות הדרה: תשובה אין צריה לומר שאם לא הייתה ההלנאה על תנאי שקיבל עליו אחריות הדרה ונתן לו פרח ונחצי שאין כאן שום צד רבית שהפרח ונחצי בשביל קבלת האחריות היה לא על ההלנאה אלא אפ"ל הייתה ההלנאה על תנאי זה נרא' דאין שום צד איסור רבית פ"ן שלא הוסיף לו שקר על קבלת האחריות יותר מן הראוי ונהרי הוא כאלו הלנהו על מנת שימכור לו חפץ פלו' בשווי דמותר כדמוכח מתני' המלנה את חבריו לא דור בהצירו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא רבית דמשמע דוקא בחנם או בפחות הוא דהוי רבית אבל בשווי אפ"ל הייתה ההלנאה על תנאי אינו רבית דלא מידי חסרי' ועוד אני סובר לענין הלכה שאפ"ל היה קוצב הפרח ונחצי על ההלנאה פ"ן שקיבל עליו אחריות הדרה על הסחורה שנתן לו שימכרה ויקח מעותיו הרי הוא כאלו קבל אחריות על המעות עצמם דשרי כדמוכח עובדא דרב חמא דהנה מגר זוזי בפריטי וכלו זוזי דכתבו התוספות דהי' מקבל עליו אחריות אונסין ומשום הכי

הוא דאסור הא אם קיבל עליו אחריות גניב' ואבידה הנה שרי וכמו שכתבו גדולים בתשובה וא"כ ה"כ דקבל עליו אחריות הדרה דמשמע בין מגניבה ואבידה בין מאונסין שרי והרי הוא פאלו קבל אחריות על המעות עצמם פינון שיחד אות' הסחור' לפרעון המעות דמה לי דמיהן מה לי הן ואם יאמר אומר הא לדעת רוב המפרשים קיימא לן פסותם מתניתין דפ' האונסין דקתני הלנהו על המשפון שומר ש"כר וא"כ הרי זה שקבל עליו אחריות לא קביל כי אם על האונסין כי בגניבה ואביד' בלאו קבלתו חייב פדיון שומר ש"כר והרי הוא פגעבדא דרב חמא דלא ה"ה מקבל אלא אחריות אונסין ואסיר לא היא דאף ה"כ לא ה"ה מקבל אחריות נראה דלא ה"ה חייב בגניבה ואביד' הדרה לכולי עלמא כי מה שהמלנהו על המשפון הוי שומר ש"כר היינו בזמן שהמשפון הוא בביתו בשמירתו אבל להוליכ' לעיר אחר' למוכרה אינו חייב אפי' בגניב' ואבידה אם לא ה"ה מקבל עליו בפ"א או ה"ה מקבל ש"כר על ההולכה לשם וא"כ פינון שנתחייב עתה ראובן במה שלא ה"ה חייב פלל דהיינו פל אחריות הדרה בין גניב' ואבידה בין מאונסין אין בזה שום צד רבית כ"ש שהי' הסחורה שנה הרבה יותר ממה שהלנהו לו והוא מקבל אחריות על פולה ולא ה"ה חייב בגניבה ואבידה במה שהמשפון יותר על דמי החוב לפירוש רבינו יצחק ז"ל דהוי שומר חנם עליו והוא נתחייב אפילו באונסין ולהכי שרי כדפ' וכל זה הוא לרונחא דמילתא אפילו הי' קוצץ על המעות אבל האמת הוא שלא קצץ אלא על אחריות הדרה ואפ"י ה"ה על תנאי שילנונו שרי כדפ' לעיל והנר' לע"ד פתבתי משה בר' יוסף זלה"ה מטראני: שאלה ז ראובן שאל משמעון שילנה לו שלשי' פרחי' זקב ואמ' לי שמעון פרחי' זקב אין לי אבל תקח חתיכות פסף ג' פספים פחות כל פרח פמו שהיא המנהג שפוחתין ג' פספים למי שרוצה לצרף פרח א' של זקב בחתיכות מטבע של פסף ונתחייב לתת לי פרחי' זקב בעד כל ל"ט חתיכות ושני פספים שאני גותן לה תתן לי פרח אח' ששנה מ' חתיכות ולקח ראובן החתיכות ונתחייב לפרוע לו הפרחי' פאמור הודיעני אם יש צד רבית בזה אם לא: תשובה אע"ג דתניא פ' הזהב הוי חמרי ופועליו תובעין אותו ואמר לשון לחני תן לי דינר מעות ואפרנסם ואני אעלה לה יפה דינר וטריסית ממעו' שיש לי בביתי אם יש לו מעות מותר ואם לאו אסור ואוקמ' רב אשי כי היכי דלא תקשה למאן דאמר אין מטבע נעשה חליפין לעולם פדקאמ' בפריטות שהן פעין אסימון מדקתני יפה דינר ולא קאמר דינר יפה ומיהו טעמא לאו משום דנקנה בחליפין אפי' התנה עמו בתורת דמים אין פאן רבית דאגר נטר ליה שאפ"י הלואה אם יש לו בביתו מותר לתת לו עודף דהנה ליה הלוני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח דמשמע בפ"י דכל שאין לו בביתו אפי' דרף מקח וממכר אסור לתת לו עודף והכא בנדון דידן לא הוי לו פרחים ולקח לט' חתיכות ושני פספים ונתחייב לתת פרחים שנה כל א' מ' חתיכות לא דמי דהתם איפא טריסית ודאי עודף והוי רבית קציצה אי לא דישלו בביתו אבל ה"כ ליכא עודף דאע"ג דכל פרח שנה מ' חתיכות אם יצרפו לא יתנו לו כי אם לט' חתיכות וב' פספים פמו שנתן הוא ודמאי למתני' דאין פוסקין על הפירו' עד שיצא השער יצא השער פוסקין אעפ"י שאין לזה יש לזה והכ' נמי אם ה"ה שער קצוב לפחות ג' פספים לצירוף פרח אחד הרי אינו גותן לו עודף על מה שנתן לו אעפ"י שימתן לו פרחים ששנה כל אחד מ' חתיכות פינון שאם בא לצרפם לא יתנו לו כי אם לט' חתיכות וב' פספים ואע"ג דבהלואה אפילו יצא השער אסור ללות פשאין לו אם פסק זמן לדעת

הַרְמַב"ם ו"ל הֵכָא לָאו הִלְנָאָה הִיא אֶלְא דְרַךְ מְקַח וּמְמַפֵּר הוּא פִּינּוּן שְׂאִינוּ נּוֹתֵן לוֹ אוֹתוֹ מְטַבֵּעַ עֲצֻמוֹ שְׁלֵקַח אֶלְא מִיַּן אַחַר וּכְמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת פ' הִזְקָב עַל הִהִיא דִּיפָּה דִּינָר וְטְרַיְסִי' וּא"כ אֵין פֶּאן רַבִּית אִם נּוֹתֵן לוֹ פְּרָחִים אֶלְא שְׂאִינוּ חֲזִיב לִיתַנּוּם דְּלֵא נִקְנוּ בְּקִנְיָן דְּאִין מְטַבֵּעַ נִקְנָה בְּקִנְיָן אֲבָל נִשְׁבַּע לִיתֵן לוֹ פְּרָחִים נִר' דְּחֲזִיב לְהַשְׁלִים שְׁבוּעָתוֹ פִּינּוּ שְׂאִין בְּזָה צַד רַבִּית כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְתִּי וְיִשׁ קִצַּת רֵאָזִיה לְעִנְיָן שְׂזָה הָעוֹדָף שֶׁל הַפְּרָח אִינוּ רַבִּית מְקַלְבּוֹן שֶׁל שְׁקָלִים שְׁשָׁנִים הַשּׁוֹקְלִים שְׁקָל חֲזִיבִין בְּקַלְבּוֹן שֶׁהוּא תּוֹסֵפ' עַל הַשְׁקָל כְּשֶׁמְצָרְפוֹ לְשָׁנֵי חֲצָאֵי שְׁקָלִי וְתַנּוּן הַשּׁוֹקָל עַל יְדֵי עֲנִי וְכו' אִם הִלּוּ חֲזִיב בְּקַלְבּוֹן וְהִינּוּ כְּשֶׁנָּתַן שְׁקָל בְּעֵדוֹ וּבְעֵדוֹ הָעֲנִי אוֹ שְׁקָל בְּעֵד ב' עֲנִיִּים אוֹ שְׁכָנִים אֲבָל אִם נָתַן שְׁנֵי חֲצָאֵי שְׁקָלִים עַל יָד שְׁנֵי עֲנִיִּים אוֹ שְׁכָנִים נִרְאָה דְּפְשִׁיטָא דְּחֲזִיבִים לְתַת לוֹ ב' חֲצָאֵי שְׁקָלִי וְאִם פּוֹרְעִי לוֹ שְׁנֵיהֶן שְׁקָל שְׁלָם חֲזִיבִים לְתַת לוֹ קוֹלְבִין אַע"פ שֶׁהוּא לֹא נָתַן אֶלְא שְׁנֵי חֲצָאֵי שְׁקָלִים בְּעֵד שְׁנֵיהֶם פִּינּוּן שְׂאִם בָּא הוּא לְצַרְף הַשְׁקָל לֹא יִצְרְפוּ אוֹתוֹ אֶלְא בְּנִתְיַנַּת קוֹלְבִין לָאו תּוֹסֵפֶת הִיא כְּמוֹ כֵּן הֵכָא בְּנִדּוֹן דִּידָן אַע"פ"י שֶׁהַפְּרָח שְׁנָה מ' חֲתִיכוֹת פִּינּוּן שְׂאִם בָּא לְצַרְפוֹ לֹא יִמְצָא פִי אִם ל"ט חֲתִיכוֹת וּב' כְּסָפִים לָאו תּוֹסְפוֹת הוּא וְאִין בּוֹ שׁוּם צַד רַבִּית וְהִנְרָאָה לַע"ד כְּתַבְתִּי מִשָּׁה בֵּר' יוֹסֵף זֵלָה"ה מְטְרָאָנִי: שְׂאֵלָה ח רֵאוּבֵן קַבֵּל סְחוּרָה יְדִיעָה מִשְׁמַעוֹן לְהוֹלִיכָה לְעִיר אַחֲרַת וּלְטָרוֹחַ בָּהּ לְמוֹכְרָהּ וְנִתְחַזְּבִי שְׁמַעוֹן לְתַת לוֹ חֲמִשָּׁה פְּרָחִי זָהָב בְּשֹׁכֵר טוֹרְחוֹ וְהִלֵּף רֵאוּבֵן עִם קִצַּת הַסְּחוּרָה לְמוֹכְרָהּ וּקְצָתָהּ נִשְׂאָרָה בְּיַד שְׁמַעוֹן שְׂאִמֵּר שְׁהִיתָה צְרִיכָה תִּיקוֹן שִׁישְׁלַחֵם לוֹ אַחַר הַתִּיקוֹן וְאַחַר כֵּן לֹא שְׁלַחָה שְׁשִׁמַּע שְׁהִיהָ מוֹכְרָה לְשֵׁם בְּפָחוֹת מִמָּה שְׁהִיהָ הוּא מוֹצֵא כְּאִן וּבְלֵי הוֹצָאָה וְגַם כְּתַב לוֹ שְׂלֵא יִמְפּוֹר עוֹד מֵאוֹתָהּ שְׁנִשְׂאָרָה לוֹ בְּיַדוֹ הוּאִיל וְהִיהָ מְפָסִיד מִמָּה שְׁהִיהָ מוֹצֵא פָּה וְעַתָּה בָּא רֵאוּבֵן וְתוֹבֵעַ כֹּל שְׁכָרוֹ מִשְׁלָם שְׁהֵם ה' פְּרָחִים בְּאוֹמְרוֹ כִּי עֵיכוֹב הַשְּׁלֵמַת תְּנֵאִי הַמְּכָר בָּא מִצַּד שְׁמַעוֹן שְׂלֵא שְׁלַח הַסְּחוּרָה הַנִּשְׂאָרָת פָּה וְגַם שְׁפָתַב לוֹ שְׂלֵא יִמְפּוֹר עוֹד מִמָּה שְׁנִשְׂאָרָה בְּיַדוֹ וְשְׁמַעוֹן אוֹמֵר כִּי רֵאוּבֵן עֲצֻמוֹ יוֹדַע שְׁהִיהָ נּוֹתְנִים לוֹ פָּה יוֹתֵר סְכוּם מִמָּה שְׁמֵכֵר הוּא לְשֵׁם וְשְׂאִמֵּר לוֹ רֵאוּבֵן לֹא תַחוּ לְמוֹכְרָם פָּה כִּי אֲנִי אֲמַצָּא לְשֵׁם יוֹתֵר הוֹדִיעֵנוּ אִם חֲזִיב שְׁמַעוֹן לְפָרוּעַ כֹּל מָה שְׁקָצַב אִם לָאו: תְּשׁוּבָה נִרְאָה דְּדַמְיָא הָא מִילְתָא לְהוֹלְכֵי חֲמָרִים לְהִבִּיא תְּבוּאָה וְלֹא מְצָאוּ אוֹ הוֹלְכֵי פּוֹעֲלִים לְעַבְדוֹ הָאֲדַמָּה וְנִמְצָאת שְׂדֵה לְחָה דְּמִסְקִינּוּ דְּנוֹתְנִים לָהֶם שְׁכָר כְּפוּעֵל בְּטַל שְׁשָׁמִין מִי שֶׁהַזְּכִיר עֲצֻמוֹ לְמִלְאָכָה זֹו כְּמָה הִיהָ רוּצָה לְפָחוֹת מִשְׁכָּרוֹ וְלִישֵׁב בְּטַל וְכֵן בְּנִדּוֹן דִּידָן שְׁמִין כְּמָה אֲדָם רוּצָה לְפָחוֹת מִשְׁכָּרוֹ וְלִישֵׁב בְּטַל מֵאוֹתוֹ הַפְּנוּרָח שְׁנִתְחַזְּבִי לְטָרוֹחַ בְּמִכְיָר' הַבְּגָדִי הַנְּזַפְרִים וְהַשְּׂאָר יִפְרַע לוֹ וְאִין לְחַלֵּק נְאִם הַצְּעִיר מִשָּׁה בֵּר' יוֹסֵף מְטְרָאָנִי: שְׂאֵלָה ט רֵאוּבֵן הִלְנָה לְשְׁמַעוֹן מְעוֹת לְזִמּוֹן קְצוּב בְּתַנְאֵי שִׁיקְנָה מִמֶּנּוּ חוֹמֵץ כֹּל מִשְׁקָל בַּד' כְּסָפִי' וְאִינוּ שְׁנָה לְמִפּוֹר עַל יָד עַל יָד בְּשָׁנֵי כְּסָפִים כ"ש בְּבַת אֶחָד הוֹדִיעֵנוּ אִם יִשׁ בְּזָה שׁוּם צַד רַבִּית אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה מִילְתָא דְּפְשִׁיטָא הִיא דְּמְכָר זֵה יִשׁ בּוֹ אִיסוּר רַבִּית בְּלָאוּ הַהִלְנָאָה דַּאֲע"ג דְּבִסְתָם שְׂאִינוּ מְפָרֵשׁ אִם תְּפָרַע מִיָּד הָרִי הוּא לָהּ בְּעֵשְׂרָה וְאִם לְאַחַר זְמַן בִּי"ב שָׁרִי לְמִפּוֹר בִּיּוֹקֵר בְּשִׁבִיל הַמְתַּנָּה דְּמְעוֹת הִינּוּ בְּדָבָר שְׂאִין לוֹ שְׁעַר יְדוּעַ וְאִין שׁוּמְתוֹ יְדִיעָה כְּטָלִי' וּכְיוּצָא בּוֹ אֲבָל דְּבָר שְׁשׁוּמְתוֹ יְדוּעָה כְּפִלְפִל וְשְׁעוֹנָה אוֹ כֹּל דְּבָר שִׁישׁ לוֹ שְׁעַר יְדוּעַ אִיסוּר לְהַעֲלוֹת שׁוּמְתוֹ בְּשִׁבִיל הַמְתַּנָּת הַמְּעוֹת וְאִפִּילוֹ בְּסִתְּם וּלְדַעַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל אִפִּי' כֹּל דְּבָר אִיסוּר לְמִפּוֹר בְּדָמִים יְתָרִים בְּשִׁבִיל הַמְתַּנָּת הַמְּעוֹת אִפִּילוֹ בְּסִתְּם דְּהִינּוּ טְרָסָא דְּרַב נַחְמָן דְּמִקְל טְפִי מַרְב פְּפֵא וְלִית הִילְכָתָא כְּרַב פְּפֵא וּא"כ לְדַעַתָם פְּשִׁיטָא דְּאִיסוּר לְמִפּוֹר בְּהַמְתַּנָּת' כֹּל מָה שֶׁהוּא יְדוּעַ

שאינו שנה עתה סכום שמכרוהו ואפילו אין שומתן ידוע' שבשביל המתנ' המעות הוא שלקחו בסכום זה אבל בחומץ זה וכיוצא בה ששומתן ידועה אליבא דכ"ע אסור למכרו בהמתנה ביותר משער שלו פטרשא דרב נחמן פדאי' פרק הרבי' דלית הילכתא פנותיה פדאמר' וכדכתב בעל מגיד משנה ז"ל על הרב ז"ל פ"ח דהלכו' מלנה ולנה דנעת הרב שפתב דאפילו בסתם אסור למכור בהמתנה ביותר משונו' שהיא פדעת ההלכות שלא הביאו הא דרב נחמן שמקל יותר מרב פפא ולית הילכתא פרב פפא ומה שפתב הרב ז"ל שם בסמוך על חביות יין ששנה דינר ומכרה בשתים עד הקיץ באחריות המוכר דמותר וכתב בעל מגיד משנה דאולי שנה הוא ביאור לטרשא דרב נחמן דמשמע דטרשא דרב נחמן הילכתא היא לא קשי' כלל דטרשא דרב נחמן בלי אחריות המוכר הוא דאמר' דהוי קולא טפי מטרשא דרב פפא דלית הילכתא פנותיה אבל אם קבל המוכר אחריות שרי ולנה כ' דשמא זהו ביאור טרשא דרב נחמן לדעת הרב ז"ל דרב נחמן הנה מקבל אחריות ולכה אע"ג דלית הילכתא פרב פפא דהוי הילכתא פרה טרשא דרב נחמן אבל טרשא דרב נחמן שלא קיבל עליו אחריות פשיטא דאסור פינו דלית הילכתא אפילו פרב פפא דמחמיר טפי כדא' וא"כ לדעת כ"ע חומץ זה אסור למכרו בהמתנ' ביותר משונו' דהא אפילו בעסק' כתב בטור יורה דעה דשמין אות' פפי המנהג בענין שלא יהא בו שום הפסד למקבל שאם לא פו יהיה רבית כ"ש מי שהלנה לחבירו מעות על תנאי שיקנה ממנו חומץ ביותר משונו' דאסור וכדתנן המלנה את חבירו לא ידור בחצירו חנם ולא ישכור ממנו בפחו' מפני שהוא רבית וה"ה נמי שלא יקנה ממנו דב' ביות' משונו' דהוי רבית ואפילו לא היתה הלנאה על תנאי פה כ"ש הך דהיתה ההלנאה על תנאי פה דמשמע דהוי קרוב לרבית דאורייתא נאם הצעיר משה בר' יוסף זלה"ה מטראני: שאלה י ראובן בנה עלייתו והוציא ממנה בליטה לחוץ על ר"ה ופתח בה ג"כ חלון על ר"ה והחזיק בה כמה שנים יותר משני חזקה ועתה נמלה שמעון שכינו אשר כנגדו להוציא גם הוא בליטה מעלייתו על ר"ה טוען ראובן שירחיק ד' אמות כדי שלא יאפיל עליו ושמעון טוען אין לה דין חזקה ואיני חייב להרחיק אלא כמו שפנית אתה וזכית מן ההפקר אעשה פו גם אני יורינו רבינו מה יהא דין והדין עם מי: תשובה פינו שלא היה שמעון יכול למחות קודם בראובן שלא יוציא בליטתו לר"ה שהרי זוכה הוא מן ההפקר ולא משל שמעון א"כ אין לראובן חזקה על שמעון ויכול גם שמעון לזכות מן ההפקר ולהוציא בליטה תוף ד' אמות חלונו של ראובן וכמו שהשיב הרא"ש ז"ל לבני הר' יחיאל ז"ל על נדון פמו זה והכא מנהג בעיר שמוציאין בליטות ואין מי שימחה ולכן עד עתה שלא היה צריך להוציא לא היה יכול למחות ואם פו אין לו לראובן חזקה ומצנה לומר לשמעון דאינו מחויב להרחיק וכמו שכתב שם וכן כתב הרשב"א ז"ל בתשובותיו נאם משה ברבי יוסף זלה"ה מטראני: יא נשאל נשאל מעמדי על ענין גידולי שנת השמיטה בקרקע גוי ולקח' יש' קודם מירוח ומירח' אם חייבי במעשרות פשאר שני' שמעשורי' הלקוח מן הגוי ונתמרח ביד ישראל מדרבנן פינו שהם אינם מפקירים שדויתיהם בשנת השמיטה או דלמא פינו שמצות שביעית חובת קרקע לישראל בארץ ישראל אין בה חיוב מעשרות כלל: והיתה להם תשובתי פי אין שום חיוב בארץ יש' מעשורו' בשנת השמיטה אפילו מהלקוח מיד גוי קודם מירוח ומירחו' יש' מפמה פני': ראשונה פי מן התורה אין חיוב כלל בשנת השמיטה במעשרות דכתיב בשנת השמיטה ואכלו אביוני עמה ויתר' תאכל

חַיַּת הַשְּׂדֵה הַקִּישׁ אָדָם לַחֲיָה מַה חַיָּה אוֹכֵלֶת מִן הָרְאוּי' לָהּ שְׁלֵא מִן הַמַּעֲשֵׂר בְּשִׁבְעֵית
אֲרָף אָדָם אוֹכֵל מִן הָרְאוּי לֹו שְׁלֵא מִן הַמַּעֲשֵׂר בְּשִׁבְעֵית וְכִינּוּן דְּמִדְּאוּרְיִיתָא אֵין שׁוּם חַיִּיב
לְיִשְׂרָאֵל בְּשֵׁנַת הַשְּׂמִיטָה גַם לַגּוֹי אֵין שׁוּם חַיִּיב אִפִּי' מִדְּרַבָּנָן דְּלֹא נִתְחַיִּיבוּ פִּירוֹת קַרְקַע
גּוֹי אֲלֵא בְּמִדְּי דְּאֵי הִנֵּה דְיִשְׂרָאֵל הִנֵּה חַיִּיב אֵי מִדְּאוּרְיִיתָא אֵי מִדְּרַבָּנָן אֲבָל בְּמַה שְׂאִין
שׁוּם עֵיקָר אִיסוּר לְיִשְׂרָאֵל לֹא מִדְּאוּרְיִיתָא וְלֹא מִדְּרַבָּנָן כָּל שְׁפָן דְּמַגּוֹי אֵין שׁוּם חַיִּיב
אִפִּי' דְּרַבָּנָן דְּלֹא יְהֵא גּוֹי חֲמוּר מִיִּשְׂרָאֵל וְאֵי מִשׁוּם דְּמִירְנָחוּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל הֵא מִירוּחַ יִשְׂרָאֵל
פִּירוֹת קַרְקַעוּ מִמֶּשׁ לֹא מִיְחַיִּיב דְּהוּי שְׁנַת שְׂמִיטָה כָּל שְׁפָן מִירוּחַ פִּירוֹת הַגְּדִלִים בְּקַרְקַע
גּוֹי דְּמֵהִיכָא תִּיתִי חַיִּיבֵיהּ אֵין שׁוּם חַיִּיב בְּשֵׁנַת הַשְּׂמִיטָה וְכֵן פְּתַבוּ כָּל הַפּוֹסְקִי' וְ"ל סֶתֶם
שְׁנַת הַשְּׂמִיטָה כְּנֹלָה הֶפְקָר אֵין בָּהּ שׁוּם חַיִּיב לֹא תְרוּמָה וְלֹא מַעֲשָׂרוֹת כָּלֵל לֹא רֵאשׁוֹן
וְלֹא שְׁנֵי וְלֹא מַעֲשֵׂר עֲנִי וְאֵם אֵיתָא דְּפִירוֹת קַרְקַע גּוֹי שְׂמִירְחָם יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצֵי יִשׂ' חַיִּיבֵי'
בְּמַעֲשָׂרוֹת לָמָּה לְהוּ לְמִסְתָּם וְאֵם תִּתְעַקֵּשׁ לֹוּמַר כִּי לֹא פְטָרָה תוֹרָה מִמַּעֲשָׂרוֹת אֲלֵא מַה
שְׂהוּא הֶפְקָר שְׂהֵם פִּירוֹת יִשׂ' אֲבָל פִּירוֹת גּוֹי שְׂאִינוּ מִפְּקִירָם יְהִי חַיִּיבִים לֹא הֵיא דְּאִטּוּ
יִשׂ' שְׂגִדָּר כְּרָמוֹ וְלֹא הֶפְקִירָה בְּשֵׁנַת הַשְּׂמִיטָה יְתַחַיִּיב בְּמַעֲשֵׂר הֵא רַחֲמָנָ' אֶפְקֵרִי' לְאַרְעֵי'
לְעַנְיִי וְלְעַשְׂרִים וְלִכְּפָּה אֵין שׁוּם חַיִּיב מַעֲשֵׂר כ"ש בְּגוֹי וּמַצְאָתִי אוֹן לִי מְשֻׁנָּה וּבְרִייתָ'
וְתוֹסְפָתָא וִירוּשְׁלַמִי שִׁנְר' בְּפִי שְׂאִין שׁוּם חַיִּיב בְּשֵׁנַת הַשְּׂמִיטָה מִמַּעֲשָׂרוֹ' אִפִּי' בְּמַה שְׂגִדָּל
בְּקַרְקַע גּוֹי וּמִירְנָחוּ יִשְׂרָאֵל: מִתְנִיתִין בְּמַסְכָּ' יְדִים עַל מַחְלֻקַּת רַבִּי טַרְפוֹן וְר' אֶלְעָזָר בֶּן
עֲזַרְיָה עַל עֲמוּן וּמוֹאֵב מַה הֵן בְּשִׁבְעֵית שִׁר' טַרְפוֹן גִּזַּר מַעֲשֵׂר עֲנִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָ'
גִּזַּר מַעֲשֵׂר שְׁנֵי זֶה לְמַד מִמַּצְרִים שְׂהוּא מַעֲשֵׂר עֲנִי וְזֶה לְמַד מִבְּבֵל שְׂהוּא מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְלָמָּה
לֹא לְמַד א' מֵהֵם מִמַּעֲשָׂרוֹת אֲרָצֵי יִשׂ' בְּשֵׁנַת הַשְּׂמִיטָה מֵהִלְקוּחַ בְּיַד גּוֹי בְּלִי מִירוּחַ שְׂהוּא
מַעֲשֵׂר עֲנִי אוּ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְאֵם תֵּאמַר דְּלֹא יִלְיָף אֲלֵא עֲמוּן וּמוֹאֵב בְּקַרְקַע יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרִים
אוּ מִבְּבֵל בְּקַרְקַע יִשְׂרָאֵל וְלָזֶה לֹא מִיְיָתִי מַה שְׂאִין שׁוּם חַיִּיב בְּקַרְקַע יִשְׂרָאֵל שְׂהוּא בְּאַרְצֵי
יִשְׂרָאֵל הֵא לְפָחוֹת הֵנִיא סִינְעֵת' כָּל דְּהוּ לְחַד מִיְנֵייהוּ אֵי הִנֵּה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אוּ עֲנִי בְּלִקוּחַ
מַגּוֹי קוֹדֵם מִירוּחַ בְּשֵׁנַת הַשְּׂמִיטָה וְהֵיתָה הַכְּרַעָה שְׁלִישִׁית מְכַרְעַת אֲלֵא וְדֵאֵי אֵין שׁוּם
חַיִּיב מַעֲשָׂרוֹת כָּלֵל וְלֹא תְרוּמוֹת בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁנַת הַשְּׂמִיטָה: בְּרִייתָא בְּשִׁלְהִי יְבָמוֹת
גּוֹי שְׂמוּכָר פִּירוֹת בְּשׁוּק וְאָמַר פִּירוֹת הִלְלוּ שְׁל עֲרָלָה הֵן שְׁל נִטְע רַבְעֵי הֵן שְׁל עֲזֻקָה הֵן
לֹא אָמַר כְּלוּם לֹא נִתְכַּנְּוּ אֲלֵא לְהַשְׁבִּיחַ מִקְחוּ וּפִי' רַש"י וְ"ל בְּשֵׁם רַבּוֹתֵינוּ שְׁל עֲזֻקָה
מִפְּרָדָס מַעֲזֻק וְגִדָּר לְשׁוֹנְמוֹ שְׂהוּא שְׁנַת שְׁבִיעִית וְקִשְׁי' לִיָּה לְהֵיא פְּרוּשָׁא דְּמֵאֵי אִיסוּר
יִשׂ כָּאֵן אֵם עֶבֶר זְמַן הַבִּיעוּר לֹא שְׁנָא מִן הַמַּשְׁנֹפֵר לֹא שְׁנָא מִן הַמַּנְפֻקָר אִיסוּר וְקוֹדֵם
הַזְּמַן אֵלוּ וְאֵלוּ מִן תְּרִיזִינְמִשְׁמַע דְּפִירוֹת גּוֹי בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁנַת הַשְּׂמִיטָ' אֵי הֵנִי יְדַעִינוּ
כְּנוֹדֵאֵי שְׂהֵיָה כְּךָ כְּמוֹ שְׂאָמַר הִנֵּה לָהֶם דִּין שְׁבִיעִית כְּפִירוֹת יִשְׂרָאֵל וְאֵם יִשׂ לָהֶם דִּין
שְׁבִיעִית פְּשִׁיטָא שְׂאִין לָהֶם שׁוּם חַיִּיב מַעֲשָׂרוֹת וּפִי' פִּי' אַחַר וּמִייתוּ לִיָּה בְּתוֹסְפוֹ' פ' לִוְלָב
הַגּוֹל דְּעֻזְקָה שָׁם עִיר בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל וּפִירוֹתֵי' מְשׁוּבְּחִים וְאֵם הִנֵּה גּוֹי זֶה בְּחוּצָה לְאַרְצֵי
וּמְשֻׁבְּחוֹ וְאוֹמַר מַעֲזֻקָה הֵן אֵין חוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרוּ לְעַנְיָן שְׁבִיעִית דְּאֵין נוֹהֲגִין בְּחוּצָה לְאַרְצֵי
וְכוּ' וְהַשְׁתָּא אִפִּי' חַיִּישִׁי' לְדַבְּרֵינוּ שְׂהֵן אֲמַת אֵין בְּהֵם שׁוּם דִּין פִּירוֹת שְׁבִיעִית אֵם חַיִּיבֵי'
בְּמַעֲשֵׂר אֲלֵא וְדֵאֵי אֵין שׁוּם צַד חַיִּיב מַעֲשָׂרוֹת כְּדַכְתָּ' וְאֵם תֵּאמַר הֵא דְּלֹא חַיִּישִׁינוּ לְדַבְּרֵינוּ
דְּאֵי הֵנִי חַיִּישִׁינוּ הֵנִי לְהוּ דִּין שְׁבִיעִית דְּחַיִּישִׁינוּ שְׂהֵם פִּירוֹת יִשְׂרָאֵל בְּיַד גּוֹי לֹא הֵיא דְּאֵי
הַכִּי אִמַּאי קָאֵמַר לֹא אָמַר כְּלוּם דְּלֹא נִתְכַּנְּוּ זֶה אֲלֵא לְהַשְׁבִּיחַ מִקְחוּ נִימָא דְּאָמַר כְּלוּם
וְנִימָא אֲלֵא דְּלֹא חַיִּישִׁינוּ שְׂהֵם שְׁל יִשְׂרָאֵל בְּיַדוֹ אֲלֵא שְׁלוֹ הֵם וְאֵין בְּהֵם שׁוּם דִּין שְׁבִיעִית

אֵלָא וּדְאִי מְדַקְאָמַר הָכִי פִירוֹת גּוֹי בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְעֵיית הֵם כְּפִירוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִין חֲזִיבִין בְּמַעֲשָׂוֹת כָּלֵל וְהָרָא"ש ו"ל כַּת' פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין מִשֵּׁם ר"ת ו"ל דְּעַל פְּרָחָה אֲיִירִי בְּקַרְקַע שֶׁל גּוֹי וְלֹא שֶׁלְקַחוּ מִיִּשְׂרָאֵל מְדַקְתְּנִי בְּסִיפָא דְהָדָּה מִתְּנִיתִין אֲבָל אִם אָמַר שֶׁל אִישׁ פְּלוֹנִי לְקַחְתִּים נֶאֱמַן לְהַחֲמִי דְבָרֵי ר' תּוֹסֵפְתָא דְאֵהְלוֹת הַעֵיד יְהוּדָ' בֶּן יַעֲקֹב מִבֵּית גּוֹבְרִין וַיַּעֲקֹב בֶּן יַצְחָק מִבֵּית גְּוֹפְנִין עַל קִיסְרִין שֶׁהִחֲזִיקוּ בָּהּ מַעוֹלָם וְהִתִּירוּהָ שֶׁלֹּא בְּמִנְיָן וּפְי' רַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן ו"ל בְּסוּף אֵהְלוֹת עַל הָאִי תּוֹסֵפְתָ' וְהִתִּירוּהָ שֶׁלֹּא בְּמִנְיָן מַעֲצָמָן הִתְחִילוּ לְנַהֲגַת בָּהּ הֵיטֵר וּלְפֹטֵר' מִמַּעֲשֵׂר וּמִשִּׁבְעֵיית אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִמְנוּ חֲכָמִים לְהִתִּירָה בְּמִנְיָן וּכְשֶׁהֲלָכוּ נְכָרִים לְקַרְקִסִּיאוֹת שֶׁלְהֵן הִנִּיחוּ שׁוּק מְלֵא פִירוֹת שִׁבְעֵיית וּבָאוּ יִשְׂרָאֵל וּבְזוּזוֹם וְלֹא אֲסָרוּם מִשׁוּם שִׁבְעֵיית לְאַחַר הַבִּיעוּר הָאֵם הֵיטָה אֲרָץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ אֲסוּרִים אַחַר הַבִּיעוּר מִשִּׁמַּע בְּפִי דְפִירוֹת גּוֹי כְּפִירוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְעֵיית יְרוּשְׁלָמִי פֶּרֶק שֵׁשִׁי דְשִׁבְעֵיית עַל מִתְּנִיתִין דְּעוֹשֵׁין בְּתִלוּשׁ בְּסוּרְי' אֲבָל לֹא בְּמַחְנֶכֶר ר' אֲסִי בַע' קוּמִי ר' מְנָה מְהוּ לְטַחֲוֹן עִם גּוֹי בְּאַרְצֵי אֲמַר לִיה מִתְּנִיתִין אֲמַר שֶׁהוּא אֲסוּר דְתַנּוּ עוֹשֵׁין בְּתִלוּשׁ בְּסוּרְי' אֲבָל לֹא בְּמַחְנֶכֶר הָאֵ בְּאַרְצֵי אֲפִי בְּתִלוּשׁ אֲסוּר מִשִּׁמַּע דְּאִית בְּהוּ דִין שִׁבְעֵיית וּכְמוֹ שֶׁפְתַבְתִּי וְהִרְמַבִּין ו"ל עַל הַהִיא בְּרִייתָא שֶׁהִבְאִיתִי לְעִיל כְּתַב בְּפִרְשַׁת בְּהַר סִינִי פִי' רִש"י ו"ל עֲלִיהָ וְנָתַן טַעַם לְפִי' רִש"י ו"ל דְּשִׁמָּא אִין קִנְיָן לְגוֹי בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ דִּינֵי הַשִּׁבְעֵיית גְּזָרוּ עֲלֵיו כִּיִּשְׂרָאֵל עַכ"ל מִשִּׁמַּע בְּהִדְיָא דְפִירוֹת גּוֹי בְּשִׁבְעֵיית שֶׁנִּתְמַרְחוּ עַל יַד יִשְׂרָאֵל פְּטוּרִים מִמַּעֲשָׂרוֹ כְּפִירוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וַיֵּשׁ לָהֶם כָּל דִּינֵי שִׁבְעֵיית בְּבִיעוּר כְּדָאָמַר' כֶּהָ נֵר' לַע"ד מִשֵּׁה בֵר' יוֹסֵף זֵלֶה"ה מְטָרְאָנִי: וּבְסִפְרָא כְּפִתוּר וּפְרַח מְצִאתִי כְּתוּב וְ"ל מִי שֶׁלֹּא חָל עֲלָיו שִׁבְעֵיית כְּמוֹ הַגּוֹי פִירוֹתָיו הֵם בְּחִיּוּב תְּרוּמוֹת מַעֲשָׂרוֹת וְא"כ עַכְשָׁיו שְׂרֹב פִירוֹתֵינוּ בֵּא"י מִשָּׁל גּוֹיִם הֵם בְּדִין הוּא שֶׁיְהִי נֹהֵג בָּהֶם דִּין הַמִּתְּנוּת בְּשִׁבְעֵיית אֵלָא שִׁמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי יְהִי מַעֲשֵׂר עֲנִי לֹא שְׁנֵי מִשׁוּם עֲנִיִּים כְּטַעַם עֲמוּן וּמוֹאֵב שֶׁאַחַר שִׁפְיֹת הַגּוֹיִם אִין בָּהֶם דִּין שִׁבְעֵיית הוּוּ לְהוּ בְּשִׁבְעֵיית כְּפִירוֹת עֲמוּן וּמוֹאֵב שֶׁמְפָרִישֵׁין הַמִּתְּנוּת עַל הַסֵּדֶר עַכ"ל וְכְתוּב עֲלָיו בְּהַגְה"ה תִּימָא אֲמַאי מְוִתְרִין דְּמָה שֶׁהוּא אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה מְפָנִי שֶׁבַת הָאֲרָץ וְקִדְוִשְׁתָ' לֹא הוֹפְקַע בְּקִנְיָן הַגּוֹי וְא"כ מָה שֶׁזָּרַע הַגּוֹי בְּקַרְקַעוֹ בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְעֵיית אֲסוּר אֲבָל סְפִיחָיו דְלֹא אֲסוּר אֵלָא מִשׁוּם גְּזֵר' מְוִתְרִין דְּאִין הַגּוֹיִם מְצוּוִין עַל הַשִּׁבְעֵיית כְּדִי שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם ע"כ וּבְזֹאת הַהַגְה"ה נִרְאָה שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁפְתַבְתִּי לְמַעֲלָה מִשֵּׁה הַנֵּז' עוֹד עֵינִן בְּאִוְרָה עַל עֲנִין הַשְּׁמִיטָ' סִי' כ"א סִי' רַכ"ד וְסִי' תִרְנ"ז: שְׁאֵלָה יֵב רְאוּבֵן נָתַן לְשִׁמְעוֹן ל' אֶלְף עֲשׂוּמִנִי לְהִתְעַסֵּק בָּהֶם בְּסַחֲרֵי' עַל תְּנָאי שֶׁיִּקַּח שִׁמְעוֹן רִנּוּחַ הַמַּגִּיעַ לְשִׁמּוֹנֵת אֶלְפִים עוֹשְׂמִנִי כִּפִי עֲרָה שִׁירוּיַח בְּכָל הַשְּׁלִשִׁים אֶלְף וְשִׁמְעוֹן הוֹלִיךָ הַסַּחֲרָה שֶׁקָּנָה לְטָרִיפוֹל וְהִחְלִיפָה בְּקָרְנָפוֹל וּמִינֵי תַבְלִין מְדַבְּרִים שֶׁנִּמְפָרִים בְּטָרִיפוֹל בֵּין כֶּהָ וּבֵין כֶּהָ בֵּא רְאוּבֵן וְתַבַּע לְשִׁמְעוֹן שְׁרוּצָה לְחֻלּוֹק וְאוּמַר שִׁמְעוֹן הִמְתֵּן עַד שֶׁאֲמַכּוֹר הַסַּחֲרָה וְאֵטוּל אֲנִי מָה שֶׁמַּגִּיעַ לְחֻלְקִי מִהַשְּׁמוֹנֵת אֶלְפִים עוֹטֵמ' וְאַח"כּ נִחְלַק כִּי אִין עֵתָה זְמַן מְכִירַת זֹאת הַסַּחֲרָה עַד בֵּא הַסְּפִינּוֹת וְעַל דְּעֵתָם קִנִּיתִי וְהִחְלַפְתִּי הַסַּחֲרָה? לְמַדְנּוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה אִינִי רוֹאָה בְּטַעַנַת רְאוּבֵן מִשֵּׁה דֹאע"ג דְּלֹא קִבְּעוּ זְמַן לַעֲס' זֶה כִּיּוֹן שִׁישׁ זְמַן יְדוּעַ לְמְכִירַת הַסַּחֲרָה כִּפִי מְנַהֵג הַמְּדִינָה הַרִי זֶה כְּאֵלוֹ קִבְּעוּ זְמַן כְּדָגְרָסִי ס"פ כָּל הַגֵּט עַל הַהִיא בְּרִייתָא דְבִשְׁלִשָׁה פְּרָקִים מוֹכְרִים אֶת הַתְּבוּאָה וְכו' לְמַאי הִלְכְתָא אֲמַר רַבָּא וְאִי תִימָא רַב פָּפָא לְשׁוֹתְפִין מְכָאן וְאִילָךְ מַאי אֲמַר רַבָּא כָּל יוֹמָא פְּרָקִי הוּא וּפְרַש"י ו"ל לְשׁוֹתְפִי שְׁאִין הָא יְכוּל לְמַכּוֹר שֶׁלֹּא מִדְּעַת חֲבִירוֹ חוּץ לְפְרָקִי הִלְלוּ אֲבָל בְּפְרָקִים

הָלָלוּ אֵין צָרִיף לְמַלְוֹף וְאִם מְכַר וְנִתְיַקֵּר הַשְּׁעַר לְאַחַר זְמַן אֵין לוֹ עָלָיו כְּלוּם עַכ"ל
מִשְׁמַע בְּהֶדְלֵי דְהֵיכָא דְקַבִּיעַ זְמַן לְמַכִּירַת הַסְּחוּרָה כִּי הֵכָא אֵין אֶחָד מִהַשְּׁוֹתְפִין יְכוּל לְמַפְנֹר
שְׁלֵא מִדַּעַת חֲבִירוֹ וְאִם מְכַר יְכוּל חֲבִירוֹ לְתַפְנֹעַ חֲלָקוֹ כְּפִי מַה שְׁהֵיָה נִמְכָּר בְּזְמַן הַקְּבוּעַ
לְאוּתָהּ הַסְּחוּרָה וְהָרִי"ף ז"ל פ' הַמְקַבֵּל אֵינִי לְהָאֵי בְּרִייתָא וְאִנְכֹח מִינָּה דְלֵא אֲמַרִינֵן
דְּשׁוֹתְפֵא מְעַכְב אֲשׁוֹתְפִין בְּזַבְינֵי אֲלֵא לְפּוּם מְנַהֲגָא דְעַלְמָא דְאֵי יְדִיעַ מִלְתָּא לְפּוּם מְנַהֲגָא
דְּעַלְמָא דְאֵי שְׁבִיק לְהַ לְקַמֵּי מִתְּוֹסָף בֵּיהּ בְּרוּחָא מְצִי מְעַכְב לִיהּ וְאֵי לֵא לֵא מְצִי מְעַכְב הָא
קָמֵן דְּכָל שְׂיֵשׁ זְמַן קְבוּעַ לְמַכִּירַת הַסְּחוּרָה שְׁהָא מְעַכְב אֶת חֲבִירוֹ שְׁלֵא לְמַפְנֵי כְּדָא וְכֵן
כְּתָבוּ כָּל הַפּוֹסְקֵי ז"ל כ"ש בְּגִדוֹן דִּידוֹן דְּשִׁמְעוֹן הוּא הַמְתַּעֲסֵק בְּסְחוּרָה וְעַל יְדוֹ נִקְנִית
וְעַל יְדוֹ תִּמְכַר שְׁאֵין רְאוּבֵן יְכוּל לֹמַר לוֹ שְׁיִחְלָקוּ מִעַתָּה קוּדָם זְמַן קְבִיעַת מְכִירַת
הַסְּחוּרָה דְּאֵין חֲלוּק בְּדִין זֶה מִשְׁוֹתְפּוֹת לְעַסְקָא שְׁהָרִי ר"ח וּר"ת ז"ל פ' הָא דְאַתְמַר
דְּלִשְׁוֹתְפִין הוּא דְאַתָּא הָאֵי הַלְכְּתָא דְהָוֵי נָמִי כִּי הֵהִיא דְאַמְרִינוּ בְּרִישׁ הַמְקַבֵּל הָנִי בִּי תְּרִי
דְּעַבִּיד עַסְקָא כּו' מִשְׁמַע דְּאֵין חֲלוּק בֵּין שְׁוֹתְפּוֹת לְעַסְקָא בְּהָא מְלִתָּא אַע"ג דְּבַגְמֵי אָמַר
לְשׁוֹתְפֵי כְּדַאמְרֵן וְאִם רְאוּבֵן רוּצָה עַל כָּל פְּנִים שְׁתַּמְכַּר הַסְּחוּרָה עַתָּה צָרִיף לְתַת לוֹ רִינּוּחַ
מִהַשְּׁמוֹנַת אֲלָפִים כְּפִי עָרְף שְׂיֵאמְרוּ הַסְּוֹחֲרִים הַבְּקִיאִים שְׁהֵיָת נִמְכַּרַת הַסְּחוּרָה בְּזַמְנָה
שְׁהִיא זְמַן הַסְּפִינּוֹת אֲלֵא שְׂיֵשׁ לְעֵינֵן אִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ רַבִּית בְּזֶה גַם כִּי הוּא אֵינוֹ תּוֹבֵעַ וְהַנְּרָא'
לְע"ד כְּתַבְתִּי נְאֻם מִשֶּׁה בַר יוֹסֵף זֶלֶה"ה מְטַרְאָנִי: יַג לְשׁוֹן הַר' יוֹסֵף וְ' זְמֵרוֹן בְּתַשׁוּבַת
שְׁאֵלָה וְכַדִּי לְהַקֵּל מְעַלְיָה רְאִיתִי לְהַעִיר לָהּ אֲנֹזֵן וְלְהַשְׁיָאָה עֲצָה טוֹבָה שְׁקַבְלִתִּי מִמּוֹרֵי
הַר' שְׁלֵמָה בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר צְמַח ז"ל בְּעַנְיָן מִי שְׁהוּא מְקַנִּית אֶת אֲשֵׁתוֹ לְתַת גִּט לְזְמַן וְכֵא
בְּתוֹף הַזְּמַן וּמְבַטְלוֹ וְאַח"כּ הוּלָף עָלֶיהָ וּמְעַנְנָה כְּתַב ז"ל שְׂיֵשׁ לְגִדּוֹר הַדְּבָר הַזֶּה
שְׁמַכְרִיחִין הָאִישׁ עַד שְׂיִצְנָה לְסוּפֵר וְלִשְׁנֵי עֵדִים שְׁכָל זְמַן שְׂיִתְעַכְב ל' יוֹם אוֹ יוֹתֵר מִזֶּה
ר"ל זְמַן יְדוּעַ שְׂיִקְבַע לָהּ וְיִתְעַכְב אוֹתוֹ זְמַן וְלֵא יְבֵא שְׁהַסּוּפֵר יְכַתּוּב גִּט כְּשֶׁר לְאַשְׁתּוֹ
לְשִׁמוֹ וְלִשְׁמָה וְלִשְׁם גִּירוּשִׁין וְשְׂיִמְסוּרוֹהוּ לוֹ הַעֲדִים וְשְׂיִהִיו הַעֲדִים נְאָמְנִים שְׁלֵא בָּא בְּתוֹף
הַזְּמַן וְשְׁכָל עַד שְׂיַעִיד שְׁבַטֵל הַשְּׁלִיחוֹ הַסּוּפֵר וְהַעֲדִים עֲדוּתוֹ בְּטַלָּה מְעַכְשָׁיו וְשְׁתָּהָא הִיא
נְאָמְנַת שְׁכָל זְמַן שְׁנַתְיַחַח עַמָּה שְׁלֵא פִּסְל לְבַטֵּל הַשְּׁלִיחוֹת וּבְדַרְךָ זוֹ אֶפְלוֹ יְבֵא מֵאָה
פְּעָמִים וְיִתְיַחַד עַמָּה וְיִלָּף כָּל זְמַן שְׁלֵא יִתְעַכְב הַזְּמַן שְׁקַבַּע הָרִי הִיא אֲשֵׁתוֹ וְאִם יִתְעַכְב
יוֹתֵר הָרִי הֵם יְכַתּוּבוּ הַגִּט וְיִתְנַוּהוּ לָהּ אוֹתוֹ הַסּוּפֵר וְאוֹתָם הַעֲדִים בְּעַצְמָם וְאֵי אֶיפְשָׁר
שְׂיַעַנְנָה וּבְדַרְךָ זוֹ שׁוֹב אֵין לְחוּשׁ לְכִיטוּלוֹ אֲלֵא אִם יְכַטֵּל שְׁלִיחוֹתָם בְּפִנֵּי הַסּוּפֵר וְהַעֲדִים
אִם עֲשָׂה כֵן חֲיִיבִים ב"ד לְכוּפּוֹ וְלְהַכְרִיחוֹ כְּבָרְאִשׁוּנָה וְכֵן כָּל פְּעַם וּפְעַם שְׂיַרְצָה לְבַטֵּל
שְׁלִיחוֹת הַסּוּפֵר וְהַעֲדִים וְכָל זֶה לְתַמְנֵן עֲגִינּוֹת כְּדִי שְׁלֵא יִשְׁבוּ צָרוֹרוֹ חֵיּוֹת וּבְזֶה יְהֵיָה
הָאִישׁ מְנוּקָה מִהַעוֹנֵי וְהָאִשָּׁה מְעִיגוּנָא עַד הֵנָּה דְּבַרִּי רַבִּי ז"ל זֶה מַה שְׁרִאִיתִי לְהַשִּׁיבָה
עָלָיו בְּאַרְנוּפָה עַכ"ל: שְׁאֵלָה יַד רְאוּבֵן הֵיָה דוֹרָף עֲנָבִים לְשִׁמְעוֹן וְאָמַר שְׁהִיו עֲנָבִים
בְּרִשׁוֹתוֹ לְאַכְנֵי וְלְתַת לְמִי שְׁהִי רוּצָה וְשְׁעַבְרֵי אִשָּׁה דְרָף שָׁם וְשְׁאֵלָה שְׂיִתֵּן לָהּ מִהַעֲנָבִים
וְהַשִּׁיב לָהּ רְצוּנָה שְׁתַּנְשֵׂא עִמִּי וְאִתָּן לָהּ זֶה הָאֲשָׁפוּל עֲנָבִים הַשִּׁיבָה הִיא הֵן וְנָתַן לָהּ
הַעֲנָבִים וְלִקְחָתָן וְהִלְכָה לָהּ וְאָמַר שְׁהִיו לְשָׁם רַב שְׂיַנְיָאוֹר וְכַרְבִּי יְצַחֵק שְׁלֵאֲרִי הַלּוֹי ע"כ
דְּבַרִּי רְאוּבֵן קָרְאוּ ב"ד לְכַר' שְׂיַנְיָאוֹר וְהַעִיד בְּתוֹרַת עֲדוּת נְאָמְנָה שְׁאִשָּׁה אַחַת הַגִּיעָה
אַצֵּל רְאוּבֵן הַנּוֹ וְאָמְרָה לוֹ תֵּן לִי מֵאוֹתָן הַעֲנָבִים וְהַשִּׁיב לָהּ רְצוּנָה שְׁתַּנְשֵׂא עִמָּדִי וְהַשִּׁיבָה
לוֹ הֵן וְתִכְרַף נָתַן לָהּ רְאוּבֵן הַנּוֹ אֲשָׁפוּל עֲנָבִים וְלִקְחָתָן הִיא וְהִלְכָה שְׁמַח' וְצַחֵק' וְשְׁאֵלוֹ
ב"ד לַר' שְׂיַנְיָאוֹר אִם הִי מְפִיר הָאִשָּׁה וְאָמַר שְׁאִם יֵרָא אוֹתָהּ שְׂיַפִּירנָה וּבָאָה לְפָנֵי ב"ד

וְרָאָה אוֹתָהּ וְאָמַר שֶׁהִיא הִיא אוֹתָהּ שֶׁקִּבְּלָה הָאֲשֵׁכּוֹל מֵרְאוּבֵן הַנּוֹז' עוֹד אָמַר הָעֵד הַנּוֹז' שֶׁהִי לְשֵׁם בַּעַת נְתִינַת הָעֲנָבִים ר' אַבְרָהָם וַיִּלְלִי וְשָׂאֵלוּ אֶת רְאוּבֵן אִם הִיָּה שָׁם וְהַשִּׁיב שֶׁהִי טְרוֹד בְּמִלְאֲכָתוֹ וְלֹא הִרְגִישׁ אִם הִי שָׁם אוֹ לֹא בָּא ר' אַבְרָהָם וַיִּלְלִיָּהּ וְהַעִיד בְּתוֹרַת עֲדוּת נְאֻמָּה שֶׁבְהִיּוֹת רְאוּבֵן הַנּוֹז' מִתְעַסֵּק בְּעֲנָבִים שֶׁל שְׁמֵעוֹן בָּאָה אוֹתָהּ הָאִשָּׁה וְאָמְרָה לְרְאוּבֵן הַנּוֹז' תָּן לִי מֵאוֹתָם הָעֲנָבִים וְהַשִּׁיב לָהּ תִּנְשָׂא עִמִּי הַשִּׁיבָה הִיא הֵן וְרְאוּבֵן הוֹצִיא מִיַּד אֲשֵׁכּוֹל א' מִהַסֵּל וְנָתַן לָהּ וְלִקְחָתָן הִיא וְהַלֵּךְ לָהּ וְכַר' יִצְחָק שֶׁלְאַרִי הַלְוִי אָמַר שֶׁלֹּא רָאָה גּוֹף הַמַּעֲשָׂה אֲלֵא מִצָּא אוֹתָם מְדַבְּרִי' עַל הָעֲנָן וְשֶׁרָאָה שֵׁם הָאִשָּׁה הַנּוֹזְכֶרֶת יוֹדִיעֵנוּ אִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ בְּקִדּוּשֵׁי אֱלוֹהִים אִם לֹא: תְּשׁוּבָה נִרְאָה דָּאִין פֶּאֶן חֲשֵׁשׁ קִדּוּשֵׁי מִכְּמָה טְעָמִים: טְעָמָא דְהָא אֲסִיקְנָא פֶּרֶק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ דְּקִיּוּדֵשׁ בְּגִזְלֵי אֵינָה מְקַדְּשָׁת וְאֶפְיֵלוּ גְלָהּ בְּעַל הַבַּיִת דְּנִיחָא לִיהַּ דְּמַחְמַת פִּיּוֹסָפָא הִיא דְּאָמַר הִכִּי דְלֹא אָמְרוּ כְּלָךְ אֲצֵל יְפוֹת אֲלֵא בְּתַרוּמָה כְּדַמְיִיתִי עַל הַהִיא עֲוֹבְדָא דְּפְרוּמָא דְּשִׁיכְרָא וְאֵע"ג דְּכַתְבֵּי הַרְמְבַ"ם ו"ל פ"ה הַלְכוֹת אִישׁוֹת וְאִם קִדְּשָׁה בְּדָבָר שֶׁאִין בְּעַל הַבַּיִת מִקְפִּיד עָלָיו כְּגוֹן תַּמְר' אוֹ אַגוּז הָרִי זֶה מְקַדְּשָׁת מִסְפֵּק נִרְאָה דְּאֲשֵׁכּוֹל עֲנָבִים חֲשִׁיב טְפִי מִתְמַר' זֶה וְאֶגוּז וְקִפִּיד עָלָיָה בְּעַל בַּיִת וְהוּי לִיהַּ גִּזְלֵי וְאֵינָה מְקַדְּשָׁת כְּלָל דְּהָא פִּי' הָרַב אֶלְפָּסִי ו"ל מִשְׁמִי' דְּגָאוֹן ו"ל פְּרוּמָא דְּשִׁיכְרָא כְּלִי קֶטֶן שֶׁל שֶׁכָּר וְאֶפְי' הִכִּי אָמְרִינוּ הֵתָם עָלָהּ דְּלֹא אָמְרִי' כְּלָךְ אֲצֵל יְפוֹת אֲלֵא בְּתַרוּמָה וְכ"ש אֲשֵׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד דְּחֲשִׁיב טְפִי מְכַלִּי קֶטֶן שֶׁל שֶׁכָּר וְלֹא מְצִית אִמְר' דְּבַכְלִי וּבְשֶׁכָּר שֶׁבּוֹ קִדְּש' דְּמִדְּקָאֵמַר לִיהַּ בְּעַל הַבַּיִת אֲמַאי לֹא תוֹתֵב לָהּ מֵהֵאִי חֲרִיפָא מִשְׁמַע דְּבִשְׁכָּר הוּא דְּקִדְּש' וְלֹא מְצִית נְמִי לְפִלּוּגִי בֵּין פּוֹעֵל לְאִינִישׁ אַחֲרֵינָא וְלִמְיַמַּר דְּעֵבִיד אִינִישׁ דְּמַחֲלִל טְפִי גַבִּי פּוֹעֵל מֵאִינִישׁ אַחֲרֵינָא דְּהָא בְּהֵאִי עֲוֹבְדָא גּוֹפָא אָמְרִינוּ בְּגַמ' הַהוּא סְרִסְי' דְּקִדְּשׁ וְכו' וּפְרַשׁ"י ו"ל סְרִסְיָה עוֹשָׂה שֶׁכָּר מִתְמַרִּים שֶׁל בְּעַל בַּיִת לְמַחְצִית שֶׁכָּר וְעָלָה קָאֵמַר דְּלֹא אָמְרוּ כְּלָךְ כו' אֲלֵא בְּתַרוּמָה כ"ש הֵכָא דְּלֹא הוּא אֲלֵא פּוֹעֵל וְשִׁכִּיר יוֹם דְּפִשְׁיטָא דְּלֹא מַחֲלִל גְּבִיָּה בְּעַל הַבַּיִת וְלֹא כֹל כְּמִינֵי' לְמִימַר שֶׁהִיוּ הָעֲנָבִים בְּרִשְׁוֹתוֹ לְאַכּוֹל וְלַחֵת לְמִי שֶׁיִּרְצָה דְּפוֹעֵל הוּא וְלֹא בְּעַל הַבַּיִת וְאִם כֵּן פִּשְׁיט' דְּבְּגִזְלֵי קִדְּשָׁה וְלִית דְּחֵשׁ לָהּ דְּרַבִּי שְׁמֵעוֹן דְּאָמַר סְתָם גִּזְלָהּ יֵאוּשׁ בְּעֵלִים הִיא: טְעָמָא תַּנְיִינָא דְּלִפִּי עֲדוּת הָעֵדִי לֹא נָתַן לָהּ הָאֲשֵׁכּוֹל עֲנָבִים בְּתוֹרַת קִדּוּשֵׁי דֵּאֵע"ג דְּאָמַר לָהּ תִּנְשָׂא עִמָּדִי וְהוּי שְׁפִיר לִישְׁנָא דְּקִדּוּשֵׁי דְּאִי אָמַר הָרִי אֵת נְשׂוֹאֲתִי דְּפִשְׁיטָא דְּהוּי מְקַדְּשָׁתָּכֶמוּ אִם אָמַר הָרִי אֵת אֲשֵׁתִי אֶפְיֵלוּ הִכִּי כִּיּוֹן שֶׁלֹּא אָמַר אִם אֵתָן לָהּ הָאֲשֵׁכּוֹל תִּנְשָׂא עִמָּדִי אֲלֵא רְצוֹנָךְ שֶׁתִּנְשָׂא עִמָּדִי נִרְאָה דְּלֹא תִּלָּה נְתִינַת הָאֲשֵׁכּוֹל בְּנִישׂוֹאִין אֲלֵא שֶׁשָּׂאֲלָהּ אִם תִּרְצָה לְהַנְשָׂא לוֹ לְעֵתִיד הַשִּׁיב' לוֹ הֵן אֲבָל לֹא שָׁנַתָּן לָהּ עֵתָה הָאֲשֵׁכּוֹל עַל תְּנַאי שֶׁתִּנְשָׂא עִמּוֹ מְדָלָא קָאֵמַר אִם אֵתָן לָהּ הָאֲשֵׁכּוֹל תִּנְשָׂא עִמָּדִי כְּדָאֵמ' וְהִכִּי מוֹכַח בְּגַמ' בְּכֻלְהוּ הֵנִי עֲוֹבְד' דְּמִיִּיתִי דְּקָאֵמַר אִי יְהִיבְנ' לִיָּהּ מְקַדְּשָׁת לִי דְּמִשְׁמַע דְּעַל תְּנַאי קִדּוּשֵׁי הוּא דְּנִוֹתָן לָהּ כְּדָקָאֵמַר אִי יְהִיבְנ' לָךְ וְכו' מִשּׁוּם דְּקָאֵמַר' הִיא הֵבָה מִיְהֵבָה הוּא דְּלֹא הוּי כְּלוּם הָא אִמְר' הֵן הוּוּ קִדּוּשֵׁי כִּיּוֹן דְּעַל תְּנַאי כֵּן נִתְּנָם לָהּ דְּקָאֵמַר אִי יְהִיבְנָא לִיָּהּ וְכו' הָא אִי לֹא קָאֵמַר לָהּ הִכִּי לָאוּ כְּלוּם הוּא דְּלֹא אֲדַעְתָּא דְּהִכִּי נִתְּנָה כְּדָפִי' וְאֵע"ג דְּאָמַר' הֵן לְהֵבָא הוּא דְּקָאֵמַר שֶׁתִּנְשָׂא עִמּוֹ אֲבָל לֹא שֶׁקִּבְּלָה עֵתָה הָאֲשֵׁכּוֹל לְשֵׁם קִדּוּשֵׁי וְכִי תִּימָא עֲוֹבְדָא דְּהוּי הִכִּי הוּי דְּאָמְרִי אִי יְהִיבְנָא לִיָּהּ אֲבָל בְּלֹא הִכִּי נְמִי הוּי לִישְׁנָיָה דְּקִדּוּשֵׁי לֹא הִיא דְּהָא לֹא מִשְׁתַּמְיֵט בְּשׁוּם דְּוִכְת' לְמִימַר מְקַדְּשָׁת לִי לְחֹד אֲלֵא אִי יְהִיבְנָא לִיָּהּ וְכו' וְהַרְמְבַ"ם ו"ל וְשָׂאָר רַבְּנוֹתָא מִיִּיתִי לְהֵאִי פֶּסֶק דִּינָא כִּי הֵאִי לִישְׁנָא דְּוִקָא הוּוּ מִשְׁמַע דְּלִישְׁנָא דְּוִקָא

וכדאמר ביה טעמא ולא תימא הא לא גרע הא מאם הנה מדבר עמה על עסקי קידושי ונתן לה בשתיקה דמהני דהא אדיבור' קמא סמכ' היא דקאמר' ליה מעיקר' הב שלא לשם קידושי' ואפי' לסברת הרשב"א ז"ל דסבר דעיקר טעמא דאינו מקודשת בהני עובדא לא הני אלא משום דכיון דבלשון שאלה קאמר' אי איתא דארציה הנה לה לאהדורי אין מקדשנה לה הנינו בלשון שאלה דקאמר אי יהיבנא מקודשת לי אבל מקודשת לי גרידא אע"ג דקאמר' הין להבא היא דקאמר' ולא ע"מ פה כדאמר דלישנא דאי יהיבנא מקודש' לי לישנא דוקא הוא דמכוין לתת לה בתורת קידושי' והיא נמי אי אמר' אין מקבלא אותו בתורת קידושי' אבל אי לא קאמר מקודשת לי כפודון דידן לא הני לישנא דקידושי' כדפי': טעמא תליתאה דראובן פשנמן לה האשכול לא היה יודע שיש לשם ב' עדים ולא נתן לה בתורת קידושי' דאדם יודע שהמקדש שלא בפני עדים אע"פ ששניהם מודים אינה מקודשת דהא הרשב"א ז"ל על ההוא תוספתא דראוה ב' שנתתיקדה עמו צריכה ממנו גט שני וכו' כתב בחידושי' זה לשונו ומסתברא כגון שראה הוא את העדים אבל אם ראו אותו שנים מן החלון והם רואים ואינם נראים לו אינה צריכה ממנו גט דאדם יודע שהמקדש בינו לבין עצמו שלא בפני עדים אע"פ ששניהם מודים אינה מקודשת הילכך פשבעל זה שלא לשם קידושי' בעל אלא לזנות בעלמא עכ"ל פ' הזורק והקא נמי פיון שלא ראה ראובן את רבי אברהם וילילה לא חשב שהי' לשם פי אם ר' שניאור ואדם יודע שהמקדש בעד א' אין חוששין לקידושי' ולא נתן לה לשם קידושי' אפילו שהיה שם עד א' שראה נתינת האשכול פיון שהוא לא ראהו לא נתפסין לשם קידושי' דבעד אחד בשחרית ואחד בין הערבים שאל ר' אליעזר בן תדאי לחכמים ואמרו אין צריכה ממנו גט שני ואע"ג, דנראה דבעד אחד על היחוד הוא דקאמר הקא ולא בעד אחד על קידושי' ממש אפ"ה לדידן דקי"ל ככל הגאונים ורוב הפוסקי' דסבור דמקדש בעד א' אין חוששין לקידושי' דאין דבר שבערן' פחות משני' כדאיתא פרק האומר דקידושי' מצינו למימר דאדם יודע דאין קידושי' תופסין בעד אחד ולא נתנם לשם קידושי' דלא ראה העד האחר דהאי דקסבר הרשב"א ז"ל דאי אין רואה היא את העדי' אינה צריכה גט לאו דוקא בעדי' יחוד הוא דקסבר הכי אלא בעדי' בעיל' נמי אם לא ראה אותם לא בעל לשם קידושי' כדמסיים מלת' הילכך פשבעל זה לא לשם קידושי' בעל אלא לזנות בעלמא וכיון דבבעילה דחזקה דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות קאמר דאם לא ראה העדים דהני' בעילתו זנות הכי נמי פשקדש ממש ולא ראה עדים לאו לשם קידושי' נתנם דאדם יודע דהמקדש בינו לבין עצמו אינו פלום ולאו לשם קידושי' איכפון והכי משמע נמי מלישנא דהרשב"א ז"ל דקאמר דאדם יודע שהמקדש בינו לבין עצמו שלא בפני עדים אף על פי ששניהם מודים אינה מקודשת ע"כ משמע דבקידושי' דעלמא נמי דיודע דבינו לבין עצמו אף על פי ששניהם מודים אינה מקודשת לאו לשם קידושי' איכפון אם נתן לה דבר אלא מתנה בעלמא ואף על פי שהיו שם עדים ולא ראה אותם לאו פלום היא פיון דלאו לשם קידושי' איכפון בנתינת האשכול אלא מתנה בעלמא ואף על גב דקא' ראובן הנז' שהיה לשם ר' יצחק שלדי הלוי גם כן לא היא דאי אפשך שבשעת נתינת האשכול חשב הוא שהיה לשם פיון שלא היה לשם לפי עדות העדים ולפי דבורו דאין אדם רואה מה שאינו נראה אלא מה שאמר שהיה לשם הוא שחשב פשראה אותו אחר כה שהיה לשם מקודם אבל בעת הקידושי' שלא היה לשם אי אפשך

שחשב שהיה ואם פן לאו לשם קידושין איפנון דאדם יודע שהמקדש שלא בפני עדים
אפילו בשניהם מודים אינה מקודשת כ"ש שהיא אומרת דלאו לשם קידושין קבלה
אשכול הענבים מפל הלין טעמי נראה דאין חשש קידושין כלל בהאי עובדא: ואומר אני
דאפילו לא הוי הני טעמא ברירי אין חשש בזה ולא הוי קידושין להצריכה גט משום
דאיכא ספק ספקא וְהוּי לקולא אפילו בדאורייתא דאפילו תימא דאשכול ענבים הוי
כתמרה נאגוז אינה מקודשת אלא מספק כדכתב הרמב"ם ז"ל ואם קדשה בדבר שאין
בעל הבית מקפיד כו' הרי זו מקודשת מספק ובלישנא דקידושין נמי דלא אמר אם אתן
לה האשכול תנשא עמדי ואף על גב דהנה אמרינו דהו"ל לישנא דקידושין היינו מספקא
אי נתנו לשם קידושין או לא מדלא קאמר אם אתן לה תנשא עמדי כדאמ' אבל לא
שנאמר דאפילו לא קאמר אם אתן לה כו' אלא תנשא עמדי לחוד ואמרה הין ונתן לה
דמקודשת נודאי דלא היא כיון שלא תלה הנשואין בנתינה כדפ' לעיל והר"ן ז"ל נמי
כתב על הנהו עובדי דהבה מיהבה דכתב הרשב"א דאפי' לא אמרה איהי מעיקרא מידי
אי אמר הוא בלשון שאלה אי יהיבנא לה מקדשנא לי ואמרה היא הב או הב' מיהב'
אפילו חזר ואמר לה הרי את מקודשת לי בזה לא מהני ולא מידי כתב הוא ז"ל ול"נ כל
שלא אמרה לה בלשונות האמורות בגמרא איכא לספוקי בלשון קידושין וצריכה גט
שכל פיוצא בזה אין לנו אלא מה שאמרו חכמים ז"ל עכ"ל נראה דאפילו ניימא דהוי האי
לישנא דתנשא עמי לחוד בכלל דברי הר"ן ז"ל דקאמר כל שלא אמר בלשונות האמו'
בגמ' כו' לא הוי אלא ספק כדקאמר איכא לספוקי בלשון קידושין וא"כ אית לן תרי
ספקי ספק אי קידשה בגזל אם לא ואם תמצא לומר דלא קידשה בגזל ספק אי הוי האי
לישנא דקידושי' וצריכה גט או לא וכל ספק ספקא אפי' בדאוריית' שרי ובעדות נמי
אפילו הנה אמרינו דכיון דאית ליה עד אחד שראהו אף על גב דלא ראה האחר לא הנה
כאילו לא ראה שניהם דלא אפנון לשם קידושין אפילו הכי לא הנה אלא ספק אי אפנון
כיון שראה האח' או לא איכנון לשם קידושין כיון שלא ראה העד השני ואם פן אית לן
ספק אחרינא והוי להו תלתא ספקי ספק קדשה בגזל דלא מחל בעל הבית ספק לא הנה
גזל דמחל ואת"ל דלא הוי גזל ספק אי הנה שפיר לישנא דקידושין או לא ואת"ל דהוי
לישנא דקידושין ספק אי איכנון לקידושין או לא כיון דלא ראה העד השני ובכי האי
גוונא נרא' פשיטא לכולי עלמא דלית כאן חשש קידושין כלל דהא פ"ק דכתובות אמרי'
על מימרא דר' אלעזר דהאומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסר' עליו דבאש' כהן מיירי
אי נמי באשת ישראל וכגון דקביל בה אבואה קידושי' פחות מבת ג' שנים ויום א' דליכא
אלא חד ספקא אבל אשת ישראל שנתקדשה יתירה על שלש שנים מותרת דהויין ליה
תרי ספקי ספק תחתיו זינתה ספק אין תחתיו ואת"ל תחתיו ספק ברצון ספק באונס וכתב
הרי"ף ז"ל הילכף הויין לה תרי ספקי ותרי ספקי דאורייתא לקולא ע"כ כ"ש הכא דאיכא
תלתא ספקי וחסוקה דהתיר' דמוקמי לה אחזקתה ואף על גב דפי' ר"ת סוף פ' חזקת
הבתים לרבנן דרבי אליעזר דטהרות יין נסוף אסור אפילו בספק ספיקא היינו משום
דבכמה דוכתי' במס' ע"ז מדמ' חומר' דיינן נסוף לחומרא דטהרות דכל שאמה יכול
להרבות ספיקות וספקי דספקות ברשות היחיד טמא אבל באיסור אחר של תורה ספק
ספיקא לקולא וכל האי שקליא וטרניה הוא לרווחא דמילתא אבל לפום קושטא דדינא
נראה כדכתב' לעיל וה' ידריכנו בדרך אמת והנראה לע"ד כתבתי אני משה בר' יוסף

זלה"ה: טו ראה ראיתי טענו' מורנו הרב כמהר' יעקב בירב נרו' ושרותיו ועדיותיו על כר' שפתי פהן בענגן ותשובת כה"ר שפתי על טענת הרב הנז' ושרותיו ואחר העיון בזכות וחיוב כל אחד משפתי הכתות הנז' נראה מלתא דפשיטא שחייב כהר' שפתי הנז' לשלם להרב הנז' הבשמים הנז' פיון שגראה מטענותיו שאין לו עדים שעשה פל השתדלותו ושמחמת אונס לא יכול להציל הבשמים הנז' כמו שנתחייב בשטר ואין ממשות בכל טענות כהר' שפתי הנז' שטוען שדרה חסד הוא שאמר שיתן הבשמים לרב הנז' אם תנום לידו שהרי בפני עדים ובמעמד שלשתן אמר כר' יחיאל נ"ע לכר' שפתי הנז' שיתן הבשמים להרב הנז' לפי שהוא מכרם לו והרי קנאם הרב יצ"ו במעמד שלשתם אעפ"י שלא ירצה כר' שפתי להיות נפקד שלו לדעת ר"ת ו"ל כ"ש שבפני העדים עצמם הודה הוא שהיו בידו הבשמים ושהוא יתנם להרב הנז' או לבאי פחו כמו שכתוב בשטר עצמו וגם כי אחר כך פירשו כי מה שאמר שהיו בידו וכן שהיו הבשמים תחת מנעול אח' של מורשה שלו ומנעול אחד לנוצרי המוכר הבשמים הנז' לכר' יחיאל נ"ע אפ"ה נראה שקנה אותם הרב הנז' במעמד שלשתן כיון שהודה כר' שפתי הנז' שיזע שהיו בשמים הנז' ברשות המורשה שלו והרי הם כאלו הם ברשותו כי המנעול של הנוצרי לא היה בשביל שהיה לו שום זכות על הבשמים הנז' שהרי העיד עדים המורש' של כר' שפתי על הנוצרי שאותם הבשמים הם לכר' שפתי וכשיבא כר' שפתי לחלוף שיפתחו המגאזין ויחזיקו הבשמים ביד כר' שפתי הנז' ואם פן מתחלה שהיו תחת מנעול אחד שלו ואחד של הגוי הוי כאילו היו ברשותו ממש והן נקנין במעמד שלשתם שהרי אלו הי' מוסר המנעול שלו ליד הגוי והי' מחזיק הגוי בבשמים פשיטא שהיה חייב וא"כ ברשותו היה לשיקנה אותם הרב הנז' במעמד שלשתם ואף על גב דאין מעמד שלשתם מועיל אלא אם פן היה הפמון או הפקדון ביד מי שמעמידן אותו היינו לאפוקי מ' שאינו חייב פלל או אין בידו פלל אלא שאומר מנה שפלוגי חייב לה אני אפרענה לה בשבילו אבל מי שיש בידו או ביד שלוחו פקדון מאחר ואמר לו בעל הפקדון תן אותו הפקדון לפלוגי פשיטא שקנה אותו פלו' במעמד שלשתם ששלוחו של אדם פמותו ומה שהוא ביד שלוחו הוי כמו שהוא ברשותו שהרי שלוחו אינו חייב שום דבר לבעל הפקדון שלא הפקיד הוא בידו פלום אלא מי שעשאו שליח הוא הנפקד ובנדון דידן נמי הנפקד היה כר' שפתי שהודה שהיו הבשמים הנז' ביד המורשה שלו שהוא עשאו מורשה לאלו הבשמים ולא כר' יחיאל פלל העולה כי פיון שאין לו עדים שנאנסו הבשמים ממנו והוא במקום שישרואה שהיה צריך להביא עדים פל שפן שהתנה עמו הרב יצ"ו כמו שכתוב בשטר נראה דבר פשוט שחייב לשלם דמי הבשמי' הנז' לרב הנז' נר"ו ומה שנר' לע"ד פתבתי וחתמתי משה בר' יוסף זלה"ה מטראני: ראיתי פל הכתוב לעיל והנה הוא שלם מפל צדדיו ומום אין בו נאם שלמה חז"ק.

גם לע"ד נראה שפל הכתוב לעיל פדת וכהלכה נאם יוסף סאגיס: יו על ענגן מי שהחזיק פפרן אם נאמן אח"כ בעדים נראה דנאמן לעולם אפילו באותו ממון דאי אמר מנה לי בידה והלה אומר לא היו דברים מעולם והביא המלנה עדים שלנה ממנו וחזר הלנה ואמר פרעתי אף על גב דהחזיק פפרן אם הביא עדים לטענתו זאת שפרע נאמן דכל היכי דאמרינו החזיק פפרן ואינו נאמן היינו דאין מקבלין טענותו אבל אי מייתי עדים שפרעו פבר פשחזר ואמר פרעתי נאמן על פי העדים שאין העדים אלו מכחישין לעדי' שאמרו

שְׁלֹנָה וְכִמוּ פְּשֵׁהוֹחֶזֶק פִּכְרָן לְעוֹלָם בְּמִמּוֹן זֶה שְׂאֵם אַחַר שְׂיִצְאָא מִב"ד אֲמַר פְּרַע אֵינּוּ נְאָמָן וְאֵם הִבִּיא עֵדִים נְאָמָן לְכוֹלֵי עֲלָמָא כְּמוֹ כֵּן אִם הִבִּיא עֵדִים עַל טַעְנָתוֹ שְׁחֹזַר וְנָטְעַן בְּב"ד פְּרַעְתִּי נְאָמָן דְּמָה לִי הֵכָא מַה לִּי הֵתֵם הָרִי כ"כ הֶחֱזִיק פִּכְרָן אַח"כ בְּמִמּוֹן זֶה שְׂלֹא לֵהוּיֹת נְאָמָן עַל פִּיּוּ פְּבִירָא שְׁוֹנָה וְאִפ"ה נְאָמָן בְּעֵדִים פְּדִיאִתָּא בְּדוֹנָפ' פ"ק דְּמַצִּיעָא הֵכָא נְמִי פְּשֵׁחֹזַר וְנָטְעַן בְּב"ד פְּרַעְתִּי וְהִבִּיא עֵדִים נְאָמָן וְאִע"ג דְּהֶחֱזִיק פִּכְרָן וְכוּ נִרְאִין דְּבִרֵי הָרַב ז"ל פ"ו מְטוֹעֵן וְנָטְעַן שְׁפֵתַב בְּדִין זֶה שְׂאֵם חֹזַר הִנְטָעַן וְאֲמַר פֶּן הִיָּה וְלוֹיִתִּי וּפְרַעְתִּי אֵין מְקַבְּלִין הִימְנוּ אֱלָא הֶחֱזִיק פִּכְרָן וּמְשַׁלֵּם ע"כ וְלִישְׁנָא דְאֵין מְקַבְּלִין מִמְּנוּ מִשְׁמַע בְּפִי דְהוּהָ עַל פִּיּוּ מִשּׁוּם דְּהֶחֱזִיק פִּכְרָן אֲבָל אֵינִת' סִהְדִי עַל טַעְנָתוֹ שְׁטַעַן בְּב"ד פְּרַעְתִּי פְּשִׁיט' דְנְאָמָן וְכוּ הֵן דְּבִרֵי הָרַב בְּעַל מַגִּיד מִשְׁנָה ז"ל שְׁפֵתַב דְּכִינּוּן שְׂאֲמַר טַעְנָה הִמְכַחֶשֶׁת הָעֵדִים לְעוֹלָם אֵינּוּ נְאָמָן לוֹמַר פְּרַעְתִּי עַד שְׂיִבְרַר בְּעֵדִים מִשְׁמַע דְאֵם מְבַרַר בְּעֵדִים טַעְנָתוֹ שְׂאֲמַר פְּרַעְתִּי פְּשִׁיטָא דְנְאָמָן וְאִף אִם נִתְעַקַּשׁ לוֹמַר דְמֵאֵי דְכָתַב עַד שְׂיִבְרַר בְּעֵדִים ר"ל אִם יֵאמַר פְּרַעְתִּי אַח"כ אֵינּוּ נְאָמָן עַד שְׂיִבְרַר בְּעֵדִים אֲבָל בְּפְרַעְתִּי שְׁחֹזַר וְאֲמַר בְּפִנֵי ב"ד אֵינּוּ נְאָמָן אֲפִילוּ בְּעֵדִים הִינְנוּ לְפִי מַה שְׂפִי הוּא ז"ל דְּהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׂיִשׁ לוֹ ר"ל שְׂיִשׁ לוֹ עֲכָשְׁיוּ בְּשַׁעַת תְּבִיעָה וְאִם מְבִיא עֵדִים לְפְרַעְתִּי שְׂבִשְׁעַת תְּבִיעָה הָרִי הֵם מְכַחֲשִׁים לְעֵדִים אֱלוּ וְלֵהֲכִי אֵיפְשָׁר שְׂאֵינּוּ נְאָמָן בְּעֵדִים אֱלוּ הוּאִיל דְּהֶחֱזִיק פִּכְרָן וְהֵם מְכַחֲשִׁים לְעֵדִים אֲבָל כָּל הֵיכָא דְאֵין מְכַחֲשִׁים אֵת הָרֵאשׁוֹנִים שְׂאֲמָרוּ לָוּה וְחֹזַר וְאֲמַר פְּרַעְתִּי וְהִבִּיא עֵדִים מִיָּד לְטַעְנָתוֹ זֹאת שְׁפִרַע נִרְאָה מְלִתָּא דְפְּשִׁיטָא דְנְאָמָן בְּעֵדִים פְּדִיאִתָּא וְזוּ הַחֲלוּק שְׂיִשׁ בֵּין דִּין זֶה לְדִין שְׂהִבִּיא הָרַב ז"ל בְּסִמּוּף שְׂאֲמַר לְהַד"מ וּבָאוּ עֵדִים שְׁלֹנָה וּפְרַע וְהַמְלִיָּה אוֹמַר לֹא נְפְרַעְתִּי שְׁחִיב הַלְוָה לְשַׁלֵּם שְׁכָל הָאוֹמַר לֹא לוֹיִתִּי כְּאוֹמַר לֹא פְּרַעְתִּי דְמִי וְנִמְצָא הַלְוָה אוֹמַר לֹא פְּרַעְתִּי וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׁפִרַע הוֹדְאָת בְּעַל דִּין כְּמֵאָה עֵדִים דְּמִי ע"כ שְׁבִדִין הִנָּה אִע"ג שְׁהָעֵדִים אוֹמְרִים שְׁפִרַע כִּינּוּן שְׂהוּא עוֹמֵד בְּטַעְנָת לֹא לוֹיִתִּי חִיב לְשַׁלֵּם וּבְדִין שְׁלִמְעֵלָה אִע"ג דְאֲמַר לֹא לוֹיִתִּי כִּינּוּן שְׁחֹזַר אַח"כ וְאֲמַר פְּרַעְתִּי וְהִבִּיא עֵדִים לְטַעְנָתוֹ זֹאת נְאָמָן דְאֵי הִבָּאת עֵדִים הוּא לְטַעְנָת פְּרַעְתִּי שְׁלֹא אַח"כ יִצְאָא מִב"ד אֲפִילוּ בְּדִין זֶה שְׁלֵעוֹלָם אוֹ לוֹיִתִּי וְחִיב לְשַׁלֵּם אִם יִצְאָא מִבֵּית דִּין וְאֲמַר אַח"כ פְּרַעְתִּי וְהִבִּיא עֵדִים נְאָמָן אֱלָא וְדֵאֵי פְּשֵׁחֹזַר וְאֲמַר בְּב"ד פְּרַעְתִּי וְהִבִּיא עֵדִים נְאָמָן וּכְשִׁלָּא חֹזַר אֱלָא שְׁעֵמֵד בְּדִיבּוּרוֹ שְׂלֹא לָוּה אִע"ג שְׂיִשׁ עֵדִים שְׁפִרַע חִיב לְפָרוּעַ דְּהוֹדְאָת בְּעַל דִּין כְּמֵא' עֵדִים דְּמִי וְאִם אַחַר שְׁחִיבּוּהוּ ב"ד הִבִּיא עֵדִים שְׁפִרַע אַח"כ נְאָמָן וּבְנוֹדֵאֵי סְבָרָא הִיא דְּהִפְרִישׁ יֵשׁ בְּדִין הֶחֱזִיק פִּכְרָן בֵּין עוֹמֵד בְּכַפְרָנוֹתוֹ לְמִי שְׂאֵינּוּ עוֹמֵד בּוֹ כְּמוֹ שְׁפֵתַב הָרִשְׁבָּ"א ז"ל בְּתִשְׁבָּה וְכִמוּ שְׁתַּרְצוּ הַמְּפָרְשִׁי ז"ל לְדַעַת רַבִּינוּ ז"ל בְּסוּף פ"ז בְּדִין נִזְכָּרְתִּי שְׁפְרַעְתִּי לוֹ שְׁנֵאָמָן עַל פִּי עֵדִים וּפִי"ד מֵהַלְכוֹת מְלָוָה וְלוֹה הִבִּיא הַדִּין שְׁל מוֹצִיא שְׁטַר חוֹב עַל חֲבִירוֹ מְלוֹה אוֹמַר לֹא פְּרַעְתִּי וְלוֹה אוֹמַר פְּרַעְתִּי מְחַצָּה וְהָעֵדִים מְעִידִים שְׁפִרַעוּ כְּלוּ נִשְׁבַּע הַלְוָה וְנוֹתֵן מְחַצָּה וְהִקְשׁוּ ז"ל לְמָה אֵינּוּ נְאָמָן לְחֹזַר וְלוֹמַר נִזְכָּרְתִּי שְׁפְרַעְתִּי כְּלוּ הָרִי הָעֵדִים מְעִידִים וְתַרְצוּ לְדַעַתוֹ ז"ל דְּהֵתֵם בְּעוֹמֵד עַל דְּבִרֵי הָרֵאשׁוֹנִים אֲבָל אִם חֹזַר וְאֲמַר נִזְכָּרְתִּי הָרִי זֶה יְכוֹל לְטַעוֹן כִּינּוּן שְׁהָעֵדִים מְסִייעִין אוֹתוֹ הָא קָמַן דְּיִשׁ חֲלוּק בֵּין עוֹמֵד בְּכַפְרָנוֹתוֹ לְמִי שְׂאֵין עוֹמֵד בְּכַפְרָנוֹתוֹ דְּבַעוֹמֵד בְּכַפְרָנוֹתוֹ אֵין מוֹעִיל לוֹ הָעֵדוֹת וּכְשִׁאֵינּוּ עוֹמֵד בְּכַפְרָנוֹתוֹ מוֹעִיל לוֹ הָעֵדוֹת שְׂאוֹמַר פְּרַעְתִּי כְּשֵׁהוּ" בְּב"ד דְּפְרַעְתִּי דְלֵאח"כ אֲפִילוּ עוֹמֵד בְּכַפְרָנוֹתוֹ מוֹעִיל לוֹ אִם הִבִּיא עֵדִים וְכַדְפִּי וּבְפִי' כְּתַב הַרְמ"ה ז"ל דְאֵי אֵתוּ סִהְדִי וְאִכְחָשׁוּהוּ בְּטַעְנָה קְמִייתָא לֹא מְשַׁגְחִי בְּטַעְנָה בְּתַרְיִיתָא עַד דְּמִיִּתִּי רֵאָהִי

משמע דאי מייתי ראי' בטענה בתרייתא משגחינו ביה אע"ג דהחזוק כפרן בטענה קמייתא דאכחשוהו עדים ומה שכתב הריב"ש דאי אמ' להד"מ ואכחשוהו עדים ואחר כך אמר גזפרתי שלויתי ופרעתי שאינו נאמן אפילו בעדים איפשר שיש הפרש בין אמר גזפרתי עתה למי שאומר פרעתי ומעולם ידע שפרע אלא שהיה רוצה לפטור עצמו בטענת לא לויתי נאם משה בר' יוסף זלה"ה מטראני: שאלה ששאלתי להרב הגדול פמהר' יעקב בירב נ"ע ותשובתו עליה: יז שאלה ילמדני מורי ראובן שחלק נכסיו קודם מיתתו והיו לו יורשים והניח לא' מהם דבר מסוים בתורת רבושה ולאחרים לא הניח אם מה שחלק קיים אם לא עוד ילמדני מורי אם אמר מנה לפלוני ומנה לפלוני ולא נמצאו לו אחר מיתה מעות בעין אם ימכרו החפצים הנמצאים לפרוע המנ' או לא ואם היו שטרי חובות בכלל הנכסים אם יפרעו מהם מה שצוה או בעיני דליקני איהו וכל שיעבוד דאית להו למקבלי מתנות אלו: תשובה מי שהוריש לאח' מהבנים דבריו קיימים ודוקא שהורישו על פה אבל בכתב לא עשאו אלא אפטרופוס ודוקא הבן אבל אם היה אח בין האח' ר"ל שלא היו לו יורשים אלא אחים או בנות בין בעל פה בין בכתב דבריו קיימין ודוקא שאמר פלוני בני יירש פלוני אחי יירש ושתק אז דבריו קיימין אבל אם אמר על שאר היורשים לא יירש פלוני דבריו בטלין שהוא מתנ' על מה שכתוב בתורה שהוא רוצה להוריש למי שאינו יורש: ומה ששאלת אם אמר מנה לפלוני ולא נמצאו לו אחר פטירתו מעות בעין אם ימכרו הנכסים: יח תשובה במס' שבועות מחלוקת רב ושמואל כי האומר מנה לי בידיך אם דוקא מנה הוא אומר או שנה מנה ופסק הרמב"ם כשמואל דדוקא מנה קאמר וגם הרשב"א והריב"א והרבה מן הפוסקים ואם פן השכיב מרע שצוה תנו מנה לפלוני דוקא מנה קאמר ואם לא ימצא מעות בעין לא תתנו לו פלוס דדילמא מנה היה לו לשכיב מרע והיה קבור וכיון שלא נמצא אותו המנה אין נותנים לו פלוס ואף על גב דאמר בפ"ק דגיטין דלמנה קבור לא תיישינו דוקא כשנמצא לשכיב מרע מעות בעין דלא אמרינו על מנה אחר צוה שהוא קבור וכן כתב הרשב"א וכן דעת הרמב"ם וכן כתב בעל מגיד משנה שהוא דעת הרמב"ם ואע"פ שחזר להסתפק ואמר שאיפשר לסלק מן הספק לא מפקי' ממונא מן היורשים שפול הנכסים בחזקתו וכ"ש שהרשב"א וכמה פוסקים סוברים שאם לא ימצאו מעות שלא ימכרו הנכסים ליתן להם מעות ומה שכתבת אם היו שטרי חובות בכלל נכסים: תשובה שכיב מרע שאמר שטר חוב לפלוני כפי דעת הרבה מן הפוסקים אין בדבריו פלוס אם לא צוה שכיב מרע שיתנו לו הוא וכל שעבודי' דאית ביה ויראה שפך דעת הרמב"ם אעפ"י שקצר בלשונו והטעם שכתב הרשב"א שצריף שיאמר שכיב מרע קני הוא וכל שעבודי' דאית ביה מפני שלא אמרו אלא דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין והגע עצמך שמסר וכתב מי שהוא ברי' השטר ולא אמר וכל שעבודא דאית ביה לא קני אלא נייך בעלמא לצור על פי צלוחיתו והכא נמי לא קנה אלא לצור וכו' אם לא אמר הוא וכל שעבודא דאית ביה אבל להוסיף על דברי שכיב מרע מנא לן לשנאמ' שפוננת השכיב מרע היה כשאמר תנו שטר לפלוני שפוננתו לומר הוא וכל שעבודי' דאית ביה ומה שלא פירש הרמב"ם הוא שרגיל ליקח לשון הגמ' בקיצר ומה שפיר' בגמרא צריף לפרש בלשון הרב זהו הנראה לי שאין ראוי' לעקור הירוש' מן היורשי' אלא בראיה ברורה וזהו אם צוה המצוה תנו שטר לפלוני אבל אם צוה תנו מנה לפלוני ולא נמצא בעין אלא במלנה בין כתובה בשטר בין אינה

כְּתוּבָה בְּשֵׁטֶר כָּבֵד אֲמַרְנוּ שָׂאם לֹא נִמְצָא מְעוֹת בְּעֵין חַיִּישֵׁינוּ עַל מְנַה קְבוּר כְּדָאָמ' הַפְּלִל
הָעוֹלָה ש"מ שְׁצִנָּה תָּנוּ מְנַה לְפָלוּנִי וְלֹא אֲמַר מִנְכֶסִי אֲלֵא אֲמַר מְנַה סְתָם אִם לֹא נִמְצָא
לוֹ מְעוֹת בְּעֵין חַיִּישֵׁינוּ שְׁעַל מְנַה קְבוּר צָנָה וְלֹא יִתְּנוּ לוֹ פְּלוּם וּמִי שְׁצִנָּה תָּנוּ שֵׁטֶר לְפָלוּנִי
וְלֹא אֲמַר הוּא וְכָל שְׁעִבּוּדָא דְאִית בִּיהָ אֵין רֵאוי לְעִקּוֹר הִירְוּשָׁה מִן הַיּוֹרְשִׁים: יַעֲקֹב בְּנִרְב:
יֵט תְּשׁוּבַת שְׂאֵלָה לְרַב עִמְרָם שְׁשִׂאלָתָם יֵשׁ בִּינֵינוּ מְקוּם שֶׁל מִינֵי מִישְׂרָאֵל וּפְרָשׁוּ מִדְרָכֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֵין מְשַׁמְרִין לֹא מְצוֹת וְלֹא שִׁבְתָּ וְאֵין שְׁחִיטָתָן כְּשִׁחִיטָתָנוּ וְאוֹכְלֵין חֵלֶב וְדָם וִי"ח
טְרַפְיֹו וּפְרוּצֵין בְּעֵרִיּוֹת וְאֵין כּוֹתְבֵין כְּתוּבוֹת וְלֹא גִיטִין וְלֹא חוֹלְצֵין וְלֹא מִיבְּמִין וְיֵשׁ
מִבִּינֵיהֶם שְׁמִבְקָשִׁים לְחֹזֵר לִישְׂרָאֵלוֹת וְלִהְיוֹת נוֹהֲגִים כְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ תִּקְנָה לְחֹזְרָתָן
וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין צְרִיכִין טְבִילָה אוֹ לֹא וְעוֹד לֹא אֲחֵר שְׁחוֹזְרִין רְאוּנוּ הֵן לְבַא בְּקֵהָל אוֹ לֹא
וּצְרִיכִין לְהִטִּיף מִהֵן דָּם בְּרִית אוֹ לֹא כֹּף רְאוּנוּ שְׂאוֹתָן מִינֵין מְשׁוּנֵין הֵן מִכָּל מִינֵין שְׁבַע עוֹלָם
שְׁכָל מִינֵין פְּנוּקֵין בְּדַבְרֵי חֲכָמִים כְּגוֹן טְרַפּוֹת וִי"ט שְׁנֵי וּשְׁנֵי מְדַבְרֵי סוֹפְרִים אֲבָל
בְּדַבְרֵי תוֹרָה וּמִקְרָא מְחֻזְקִין וּמְשַׁמְרִין כְּעִיקָר יִשְׂרָאֵל וְהִלְלוּ שְׁפִירְשֵׁת' פְּקָרוּ בְּעִיקָר
תוֹרָה וּנְשָׂאוּ עֵרִיּוֹת וְהוֹלִידוּ מִמְזוּרִים וְחִלְלוּ שִׁבְתוֹת וְאֵלוֹ לֹא הָיָה עִיקָרָן מִישְׂרָאֵל הֵינּוּ
חוֹשְׁבֵין אוֹתָם גּוֹיִם כְּשִׂאָר שְׁמַגְיִירָן וְטוֹבְלִין וְנֹעֲשִׂין כְּשִׂאָר יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁכַתוּב כְּאֶזְרַח
מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר וְהַגֵּר אֶתְכֶם אֲבָל הִלְלוּ כִּינּוּ שְׁעִיקָרָן מִישְׂרָאֵל וְעַדִּין שֵׁם יִשְׂרָאֵל
עֲלֵיהֶם וּמְצוֹת נוֹהֲגַת בָּהֶם מְחֻזְקֵיבֵי בְּתַרְנִ"ג מְצוֹת וְכִינּוּ שְׁהִיו פְּרוּצִים בְּעֵרִיּוֹת וְלֹא כְּתַבֵּי
גִיטֵי נְשִׁים בְּנֵיהֶם מִמְזוּרִים וְאֵי אִיפְשָׁר לְקַבְּלָם וּלְהַכְנִיסָם בְּקֵהָל שְׂמָא יִתְעַרְבוּ בִישְׂרָאֵל
וְיִשְׂאוּ נְשִׁים וְיִשְׂאוּ בְּנוֹתֵיהֶם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִרְבֵּי מִמְזוּרִים בִּישְׂרָאֵל לְפִיכֹף אֵי אִפְשָׁר
לְקַבְּלָם כָּל עִיקָר וְהוּוּ יוֹדְעִין שְׁמִלְפָנֵי שְׂאֵלוֹת אֵלוֹ יִצְאוּ שְׂאֵלוֹת לְפָנֵינוּ שְׂבָאוּ מִשֵּׁם וְכַתְּבוּ
בְּהֵן שְׂאֵלָה שְׂדוּמָה לְזוֹ וּמְפֹרֵשׁ בָּהּ שֵׁישׁ בְּמִקוּמֵינוּ בְּנֵי אָדָם שְׂיִצְאוּ לְתַרְבוֹת רַעָה
וּלְמִינּוֹת וּפְקָרוּ בְּדַבְרֵי חֲכָמִים וְאֵין כּוֹתְבֵין כְּתוּבוֹת וּגִיטִין בִּישְׂרָאֵל וְעַכְשֵׁיו יֵשׁ מִהֵן
שְׁמִבְקָשִׁין לְחֹזֵר בְּהֵן וְלִהְיוֹת בִּישְׂרָאֵל וּלְפָרוֹשׁ מִן הַדְרָכִים שְׁהִיו בְּהֵן כִּיצַד נֹעֲשֶׂה לְהֵם
נְקַבְּלָם אוֹ לֹא וְצוּנוּ וְכַתְּבוּ לְהֵם (שְׂלֵא) לְקַרְבֵּן וּלְהַכְנִיסוֹן בִּישְׂרָאֵל לְעוֹלָם אֲלֵא אִם בָּאֵין
הָאֲבוֹת וְחוֹזְרִין בְּהֵן וּמְקַבְּלִין עֲלֵיהֶן עוֹל מְצוֹת כְּשִׂאָר כָּל יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ אוֹתָן שְׁנוֹלְדוּ
מִטִּיפָה כְּשֶׁרָה וְנוֹלְדוּ בְּכִשְׁרוֹת וּבִינְדָקוּ בְּנוֹלְדוֹתֵיהֶן וְדָקְדָקוּ בָּהֶם שְׁכָל מִי שֵׁישׁ לוֹ מִין
פִּסּוּל הַכְרִיזוּ עֲלֵיו וְהִפְרִישׁוּהוּ וְיִהְיֶה מְנוֹבֵדֵל מִישְׂרָאֵל שְׁמִמְזוּר הוּא וְאֵין לוֹ תִּקְנָה לְעוֹלָם
עַכְשֵׁיו הוֹדִיעֵנוּ אֶתְכֶם שָׂאם הָיו אוֹתָם הַתּוֹעִים הֵם בְּעִצְמָם שְׁפָרְשׁוּ לְמִינּוֹתָם יֵשׁ לְהֵם
תִּקְנָה לְהַלְקוֹתָם וּלְהַכְנִיסָם כְּמוֹ שֶׁפִּי בְּשְׂאֵלוֹת הָרֵאוּנוֹת וְאִם בְּנֵיהֶם הֵם אֵין לְהֵם תִּקְנָה
לְעוֹלָם: וְשְׂשִׂאלָתָם בְּשִׁבִיל מְטַעָה שְׁעַמַד בְּגִלוּתֵנוּ וְשְׁרִינֵי שְׁמוֹ וְהָיָה אוֹמֵר אֲנִי מְשִׁיחַ
וְתַעֲזוּ אֲחֵרֵי בְּנֵי אָדָם וְיִצְאוּ לְמִינּוֹת וְאֵינָם מִתְּפַלְלִים תְּפִלָּה וְאֵינָם רוֹאִים אֶת הַטְּרַפ' וְאֵינָם
מְשַׁמְרִים אֶת יְיָנָם מִשׁוּם יֵין נֶסֶף וְעוֹשִׂין מְלָאכָה בִּי"ט שְׁנֵי וְאֵין כּוֹתְבֵין כְּתוּבוֹת כְּתִיקוֹן
חַז"ל כְּגוֹן אֵלוֹ שֵׁישׁ בִּינָם מִינּוֹת הַרְבֵּה כְּשֶׁהֵן חוֹזְרִין צְרִיכִין טְבִילָה אוֹ לֹא וְכִיצַד הַתְּרָתָן
וְעוֹד (שְׂאוּמְרִים) (שְׂאִפְשָׁר) לֹא נְקַבְּלָם לְפִי שְׂאֵין בְּקִיאֵין בְּתוֹרַת גִּיטִין וּקְדוּשֵׁין וְעוֹד
אוֹתוֹ מְטַעָה הַתִּיר לְהֵם עֵרִיּוֹת אִם אָנוּ מְקַבְּלִין אוֹתָן וְאֵתוֹ לְאֶעְרוּבֵי בְּכִשְׁרִים מִי אֵיכָא
לְמִיחַשׁ לְהָא מְלַתָּא אוֹ לֹא נָדִין אוֹתָם כְּקַדְרִים וּתְדַמּוּרִים אוֹ לֹא יִלִּיף מְרָנָא כֹּף רְאוּנוּ
שְׂאֵלוֹ פּוֹשְׁעִים אַע"פ שְׂיִצְאוּ לְתַרְבוֹת רַעָה וְכִפְרוּ בְּדַבְרֵי חֲכָמִים וּבְזוֹ מוֹעֲדוֹת וּמְצוֹת
וְטְמָאוּ עִצְמָם בְּגִבְלוֹת וְטְרַפּוֹת אַע"פ י כֵּן טוֹב לְקַרְבֵּן מִלְּדַחוּתָן וְעִבְרִיּוֹת שְׁעֵשׂוּ כְּגוֹן גְּבִלוֹת
וְטְרַפּוֹת וְהַפְסַד כְּתוּבוֹת הִלְקוּ אוֹתָם בְּב"ד וְעִנְשׁוּ אוֹתָם בְּקִנְס כָּל אֶחָד לְפִי מַעֲשֵׂיו הַרְעִים

וַיִּסְרוּ אוֹתָם וַיַּעֲמְדוּ בְּבֵיתִי וַיִּקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם שָׁשׁוּב אֵין חוֹזְרִין לְסוּרָן וַיִּקְבְּלוּ אוֹתָם וְאֵל תִּדְחוּ אוֹתָם וְשִׁפְתוֹב נִדוֹן אוֹתָן פְּקֻדָּרִים מֵה עֲנִין לְאֵלוֹ עִם אֵלוֹ הִלְלוּ מִשְׁבַּעַה גוֹיִם וְהִלְלוּ מִיִּשְׂרָאֵל אֵלוֹ שִׁיִּצְאוּ לְאִפְקָרִיסוֹת אִם חוֹזְרִים קִבְלוֹם אֲבָל וַדַּאי צָרִיכִין אָנוּ לְבִדּוּק אַחֲרֵיהֶם וְלִחְקוֹר וְלִדְרוֹשׁ אִם פְּרָצוּ בַּעֲרִיּוֹת וְהִתִּירוּ עֲרִיּוֹת וְכָל שִׁישׁ עִמּוֹ אִשָּׁה מִן הָעֲרִיּוֹת הִפְרִישׁוּ אוֹתוֹ מֵהֶם וְהִכְרִיזוּ עַל זִרְעוֹ כֹּל מִי שִׁיתְּבַרֵר עָלָיו בֶּן עֲרֻנָה הוֹצִיאֻהוּ לְמִמְזַרְי וְהִכְרִיזוּ עָלָיו שֶׁהוּא פְּסוּל לְבֵא בַּקֶּהל וְעֵינָיו בְּכַתְּבוֹת שֶׁלֶהוּ וְלִכְתוּב' שִׁאִינָה פְּמִנְהֶגְכֶם יִחְזְרוּ וַיִּכְתְּבוּ אוֹתָן כַּהֲנָן וְכָרְאִי עַד הִנֵּה דְבָרֵי רַב עֲמֶרֶם ו"ל: כ וְשִׁשְׁאֵלְתֶם הֲיָה מְנַהֵג בְּרֵאשׁוֹנָה בְּאַלְקִירוֹאן שֶׁהָיוּ מְלוּיִם מְעוֹת עַל הַשְּׂרָקְעוֹת וְהָיוּ שׁוֹכְרִים אוֹתָם בְּפָחוֹת מִמֶּה שֶׁהָיָה שָׁנָה וְנֶאֱמַר לָהֶם שֶׁהָיָה אֲבָק רַבִּית מִמֵּתִיבַת' קְדוּשָׁה וְנִמְנָעוּ מִלְלוֹת כֶּף וְחִזְרוּ לְמַפְנֵי הַשְּׂרָקַע וְהָיָה מִתְּנֵה הַלּוֹקֵס עַל עֲצָמוֹ בְּדַעְתּוֹ שֶׁכְּשִׁיחִזְרוּ לוֹ הַמּוֹכֵר הַמְּעוֹת לְזִמְן כֶּף וְכֶף שִׁיחִזִּיר לוֹ קִרְקָעוֹ וְכִשְׂאָרָף הַדְּבָר הֲיָה מוֹכְרִין חֲצֵר שָׁנָה מֵאַה בְּחִמְשִׁים אוֹ בְּשִׁשִּׁי לְפִי שֶׁהָיוּ בְּטוּחִים שִׁיתְּנָה הַלּוֹקֵס לְהַחֲזִיר וְרוֹב הָעַם כְּשִׁרְוֹצִים לְמִשְׁכּוֹ בְּתֵיהֶם בְּכֶף וְכֶף לְזִמְן קְצוּב הוֹלְכִים לְבֵית הַסּוֹפֵר וְאוֹמֵר לָהֶם אֵין רְאוּי לְהִיּוֹת מְשֻׁכְּוֹנָא אֲבָל רְאוּי לְכַתּוּב שִׁטְר מְכִירָה מְוַחֲלָט וְלִכְתוּב שִׁטְר אַחַר אַחַר כֶּף שֶׁהַתְּנָה הַלּוֹקֵס מְעַצְמוֹ וּבְרִצוֹנוֹ כְּשִׁתְּבִיא לִי הַמְּעוֹת בְּזִמְן פְּלוּנֵי אֲקַבְּלֵם מִמֶּךָ וְהִלְנָה אוֹמֵר מֵאַחַר שְׂבִית אֵינוֹ יוֹצֵא מְרֻשׁוֹתֵי כְּתוּב אֲתָה כְּמוֹ שֶׁתִּרְצֶה וְהַסּוֹפֵר כּוֹתֵב שִׁטְר מְכִירָה מְוַחֲלָט וְאַח"כּ בְּיוֹם שֶׁלְאַחֲרָיו כּוֹתֵב שֶׁהַתְּנָה הַלּוֹקֵס מִדַּעְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ לְהַחֲזִיר לוֹ לְמוֹכֵר בֵּיתוֹ וְהָיָה יִחְזִיר לוֹ הַמְּעוֹת וְעִמְדָנוּ עַל שִׁאֵלָה זוֹ וְעֵינָינוּ בָּהּ וְאָנוּ צָרִיכִים לִיתֵן לְעֵינָיִם הָאֵלוֹ הָרְאוּי לָהֶם וְלְהַחֲזִירָם לְעִינֵיהֶם הַרְבִּית מִתְחַלְקִים יֵשׁ מִהֵן אֲסוּר וְכִשְׁיִטוּל אוֹתוֹ הַמְּלִנָה יִחְזְרוּ בְּדִין וַיֵּשׁ שֶׁהוּא אֲסוּר וַיֵּשׁ עָלָיו עוֹן בִּידֵי שָׁמַיִם וְאֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ בְּדִין וְדַע שֶׁזֶה שֶׁאַמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ מְכַר לוֹ בֵּית מְכַר לוֹ שְׂדֵה וְאָמַר לוֹ לְכִשְׁיֵהָ לִי מְעוֹת אֲחִזְרֵם לָךְ אֲסוּר לְכִשְׁיֵהָ לָךְ מְעוֹת תִּחְזִירֵם לִי מוֹתֵר וְדַקְדְּקוּ וְאָמְרוּ מֵאֵי שֶׁנָּא סִיפָא וּמֵאֵי שֶׁנָּא רִישָׁא אָמַר רַבָּא סִיפָא דְאָמַר לוֹ מִדַּעְתּוֹ וְאֵין זֶה אוֹתוֹ הַדְּבָר שֶׁשִּׁאֵלְתָּ עָלָיו שִׁיֵּהָ הַתְּנָא לְזִמְן קְצוּב אִם יָבִיא הַמְּעוֹת יִחְזִיר לוֹ הַשְּׂרָקַע וְאִם עֶבֶר הַזִּמְן וְלֹא הִבִּיא הַמְּעוֹת יֵהָיָה הַשְּׂרָקַע מְוַחֲלָט לְלוֹקֵס אֲבָל נֶאֱמַר דְּבָר זֶה כְּשֶׁהַתְּנָא סֵתֵם וְאִפְשָׁר שִׁיֵּהָ לְעוֹלָם כְּשֶׁהַמּוֹכֵר מִחְזִיר הַמְּעוֹת מִחְזִיר לוֹ הַלּוֹקֵס הַשְּׂרָקַע וְעַל כֵּן הַמְּכַר שֶׁנִּעֲשֶׂה בְּעֵינָיו זֶה יֵהָיָה אֲסוּר לְלוֹקֵס לְדוֹר בְּחֲצֵר וְלֶאֱכֹל פִּירוֹת מִפְּנֵי שֶׁקִּנְיִית קִרְקָע לֹא נִגְמַר' לוֹ כֹּלל וּבְזִמְן שֶׁדְּבָרֵי הַמּוֹכֵר אֵינָם בְּתַנְאֵי חֲזַק כַּהֲנָן אִפִּי' שֶׁהַתְּנָא הָרִי דִּירַת הַחֲצֵר אֲסוּרָה וְאֲכִילַת הַפִּירוֹת אֲסוּרָה לוֹ וְהוּא חֵיִיב לְחַשׁוֹב עִמּוֹ כַּ"ש הֵיחָא אִיתְּמַת דְּאָמַר וְכו' עַד אֶת וְנִוּוּלָא אַחֲרֵי לֹא קָנָה עָבַד רַבִּינָא עוֹבְד' וְכו' וְאֵלוֹ ב' דְּבָרִים בְּתַנְאֵי סֵתֵם שֶׁבְּכָל עַת שִׁיחִזִּיר הַמְּעוֹת יִחְזִיר הַלּוֹקֵס הַשְּׂרָקַע עֲנִין הַדְּבָר שֶׁהַמְּעוֹת שֶׁקִּבְּלֵם אֵינָם בְּתוֹרַת דְּמִים לְעוֹלָם אוֹ שֶׁהַתְּנָא בְּעִיקָר שִׁיֵּהָ לְזִמְן קְצוּב אִם הִחְזִיר הַמְּעוֹת יִחְזִיר לוֹ הִלָּה הַשְּׂרָקַע וְאִם לֹא יִחְזִיר יֵהָיָה הַמְּמַכֵּר מְוַחֲלָט אֵין דְּבָר זֶה בְּשַׁעַר זֶה וְאֵין לְמַדִּין דֵּינוֹ מִשַּׁעַר זֶה דְּאָמַר לִיה לּוֹקֵס מִדַּעְתּוֹ אוֹ מוֹכֵר אֲבָל מֵה שֶׁנִּמְכַר לְזִמְן קְצוּב נֶאֱמַר עָלָיו בְּמִשְׁנֵה הַלְּנָהוּ עַל שֶׁזֶהוּ אָמַר לוֹ אִם אֵי אֲתָה מְבִיא לִי מְכָאן וְעַד שֶׁלֵּשׁ שָׁנִים הָרִי הֵיחָא שְׁלִי הָרִי הֵיחָא שְׁלוֹ וְאָנוּ רוֹאִים מִהַחֲזֵרַת הַשְּׂרָקַע שֶׁהַחֲזֵרַת הַלְּנָה לְמְעוֹת קוֹדֵם שְׁלֵשׁ שָׁנִים לֹא הַתְּנָה הַמּוֹכֵר מִדַּעְתּוֹ אֲבָל עַל זֶה הֵיחָא עִיקָר הַמְּכִיר' וְכַ"ש שֶׁבְּלִשׁוֹן הַלְּנָה נֹא' וְלֹא נֶאֱמַר בּוֹ דְּלֹא גָמַר וּמִקְנֵי כְּמוֹ שֶׁאַמְרִי' עַל הָאוֹ אֶת וְנִוּוּלָא כּו' אֲבָל בְּדְבָר אֶת וְנִוּוּלָא אַחֲרֵי הֵיחָא לָהֶם דִּי וְהוֹצִיאֻהוּ מִתּוֹרַת מְמַכֵּר וּבְדְבָר הַלְּנָהוּ עַל הַשְּׂדֵה חֵיִיבוּ לְגִמְרוֹ דְּמִמְכֵּר

אעפ"י שתנאי החזר' הי' ראוי יותר והעקר הלואה לפי שהמקבל תנאי המוכר באמרו
אם יהיה לי מעות תחזירם לי לא קנה כל עיקר והמוכר לא גמר ומקני פי לא נתקאש מן
הקרקע אבל יהיה מותר פשקונה הלוקח קננו גמור ואם"כ מתני אם יהיו לה מעות
אחזירהו לה ומה שמוכר לזמן קצוב אין המוכר בטוח להחזיר ללוקח לאחר הזמן והעיון
שעינינו בזה הדבר אינו מדרגה דסמכה דעת' ולא גמר ומקני אבל הוא מדרגה אסמכתא
מפני שהממפר תלוי בדברים שסומך עליו כמו שאמר פל האי לא קני וכל זמן שיש
בדבר אסמכת' לא קני הרי התנאי בטול והפירות והשכירות למוכר וכשאין בדבר
אסמכתא הרי הוא קני' והוא שיקנה לו מעכשיו על התנאי וכל שהוא אסמכתא חוזרת
הקרקע וחוזרין הפירות כמו שאמר רב נחמן השתא דאמור רבנו אסמכתא לא קני הדרא
ארעא והדרי פירות ובהיות התנאי מעכשיו יצא מתורת אסמכתא והווי הוא קני' הרי
נתבאר פי נתקנים הלואה על שדה ואמר אם אי אתה מביא לי מפאן עד שלש שנים הרי
שלי מעכשיו הרי היא שלו לדברי הכל ואין בזה מחלוקת ואם באותו זמן לא הביא לו
לא הדרי ארעא וכל שכן לא הדרי פירי וזהו דין התנאי לזמן קצוב אבל פשהתנאי התם
הרי המוכר מוכחט לעולם ובהיותו מקנה אסמכתא דעתיה ולא גמר ומקני ואסור אבל
אם אמר הלוקח מדעתו לאחר שקנה הרי זה מותר וזה המעשה שבשאלה זו נשוב לבארו
ונאמ' שאם התנה עמו המוכר בעיקר הממפר אם יהיה לי מעות תחזיר לי עד זמן פלו'
ואם לא אביא המעו' עד אותו הזמן הרי היא שלי מעכשיו לפי זה הענין סמכא דעתיה
ולא גמר ומקני עד אותו הזמן אבל לאחר אותו הזמן גמר ומקני כמו ששינינו אם אי אתה
מביא מפאן ועד שלש שנים הרי היא שלו ואוקימנא דאמר ליה מעכשיו ואין בזה הפרש
בין שיהיה התנאי של מוכר בין שהתנה הלוקח מעצמו אבל בפירו' אותה הקרקע באותם
הימים שבין פתיבת שטר המכיר' ובין הזמן הקצוב להחזיר הקרקע אם החזיר המוכר
המעות באותו הזמן פי פשהחזיר המעות באותו הזמן וחזר' קרקע למוכר אם קנה לוקח
בשעה שלקח קננו גמור ואמר מדעתו לכשיהיה לה מעות עד זמן פלו' אחזיר לה הרי
פירות הקרקע כל אותם הימים שבין ב' הזמנים ללוקח לפי שכבר קנה פירות והרי היא
בשע' זו כמו שמוכר עתה ממכר מחודש ואם לא החזיר המוכר המעות ללוקח באותו
הזמן ונחלט הקרקע ללוקח כ"ש שהפירות שאכל הרי הם שלו ואם נחלקו בדברי
החזרת המעות ואמר המוכר פי עיקר המכיר' הנה בתנאי ואמר הלוקח לא פי לאחר
שקניתי הנה התנאי מדעתי ואין ראי' מא' מהם יש להחרימם אלו פני הדינין בזה הענין
ואחר שבארנו זה נשוב לשאלות ששאלת עליהן בבבאור ונא' ראשון ששאלת אם יש
בזה משום רבית אם לא תשובתה פי הרבית שיש בזה היא כפי' שיש בין עת המכיר'
ובין עת הזמן החזרה שהתנו פי כשיחזור ללוקח ממונו וכבר נהנ' בדירת המקום או
בפירות באות' הימים הרי זה אגר נטר לי וזה בכלל מה שנאמר במשנה המלנה את חברו
לא ידור בחצירו חנם אבל מעת שהגיע הזמן קצוב חזר להיות מקח וממכר והנעתיקו
הדברי' בזה הענין מדיני הלואה לדיני מקח וממכר ואין בו רבית הלא תראו שאלו החזיר
הדמים והחזיר לו הקרקע הרי אין ביז המלנה רינח כל עיקר אבל הנה מטיב ללואה שקדם
והלואה ואם לא החזיר ועמדה הקרקע ביז הלוקח לא נשאר למוכר דבר שיהנה בו הלוקח
בשביל שהמתין לו הרי זה מבואר ועוד שאלת אם באו לבית דין והודה הלוקח שעיקר
התנאי להחזיר הנה מן המוכר אם יש עדים בדבר אם מנפין לו ממונו מה שלקח מן

השֹׁכֵר ומה שְׁאָכַל מִן הַפִּירוֹ' תְּשׁוּבָתָהּ שְׂאֵם הַחֲזִיר לֹא הַדְּמִים וְחִזֵּר הַקָּרָע לְמוֹכֵר יַחֲזִיר לֹא הַפִּירוֹת לְפִי הַפְּנִי' שֶׁהַזְּכָרֵנוּ וְאֵם לֹא הַחֲזִיר הַדְּמִים וְנִחַלְט הַמְּמַכֵּר לְלוֹקֵחַ וְהָרִי הַקָּרָע עוֹמֵד בְּיָדוֹ אֵינוֹ מִחֲזִיר כְּלוּ' וְשִׁשְׁאֲלָתָהּ אִם יֵשׁ לְגִבּוֹת בְּלֹא הוֹדָה הַלוֹקֵחַ שֶׁהַתְּנָאִי הָיָה מִן הַמוֹכֵר וְאֵין שֵׁם עֲדִים וּבִיקָשׁ הַמוֹכֵר לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַלוֹקֵחַ שֶׁעֵיָקֵר הַתְּנָאִי לֹא הָיָה מִמֶּנּוּ אִם רָאוּי לְהַשְׁבִּיעַ אִפִּי' שֶׁשֹּׁטֵר הַתְּנָאִי בְּיַד הַמוֹכֵר מְסִייעַ לְלוֹקֵחַ אוֹ מִפְּנֵי שֶׁשֹּׁטֵר הַתְּנָאִי מְסִייעַ לְלוֹקֵחַ לֹא יִתְחַיֵּב שְׂבוּעָה כָּלֵל תְּשׁוּבָה שֶׁכָּל דְּבָר שֶׁאֵלּוּ יוֹדֵה בּוֹ הַלוֹקֵחַ אוֹ יַעֲיֵדוּ בּוֹ עֲלָיו עֲדִים וְלֹא יִתְחַיֵּב לְהַחֲזִירוֹ לֹא יִתְחַיֵּב שְׂבוּעָה אִם כָּפַר בּוֹ וְלֹא חָרַם סֶתֶם וְכָל דְּבָר שֶׁאֵלּוּ הָיָה מוֹדָה בּוֹ הָיָה חַיֵּב לְהַחֲזִירוֹ לְפִי הַעֲקָרִים שֶׁהַזְּכָרֵנוּ אִם הוּא כּוֹפֵר בּוֹ וְהַשֹּׁטֵר מְסִייעַ לְדַבְּרֵי אֵין אָנּוּ דְנִין לְהַשְׁבִּיעַ שְׂאֵם אָנּוּ דְנִין לְהַשְׁבִּיעוֹ לֹא יִהְיֶה הַשֹּׁטֵר מוֹעִיל כְּלוֹם אֲבָל צָרִיכִים לְהוֹדִיעַ אֶת בַּעַל הַדִּין שְׂאֵם יִפְטֹר אוֹתוֹ הַשֹּׁטֵר מְדִינֵי אָדָם לֹא יִפְטֹר אוֹתוֹ מְדִינֵי שְׂמִים וְיִוָּדַע גְּסִתְרוֹ' יִשְׁפֹּט עַל אֲמִיתַת הַדְּבָר וּמְזַהֲרִין בְּזֶה דְּבָרִים שֶׁחֲשׁוּבִין כְּמוֹ הַחֶרֶם לְפִי חֻקְמַת הַדִּין וְהַמְּדַבְּרִים בְּזֶה הַעֲנִין מְאִימִין בְּהַחֲזֵרַת הַדְּמִים בְּזִמְנֵן הַקְּצוּב בְּהַחֲזֵרַת הַקָּרָע כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ אֲבָל אִם נִתְקַיֵּם לְלוֹקֵחַ מַה שֶׁקָּנָה אֵין צָרִיךְ לְדַבֵּר עֲלָיו וְכֵן שֶׁהָיָה הַתְּנָאִי מְדַעְתּוֹ אוֹ בְּמֵאֵמֵר הַמוֹכֵר הַכֵּל שָׁנָה וְאֵין בְּזֶה לֹא שְׂבוּעָה וְכוּ' וּבְבִאֹר זֶה שֶׁבְּאֲרָנוּ יֵשׁ תְּשׁוּבָה לְכָל מַה שֶׁשִּׂאֲלָתָהּ מִמֶּנִּי וְאֵנִי אוֹמֵר אִם הַדְּבָר תְּלוּי בְּזִמְנֵן וְהַשִּׁיג' יַד הַמוֹכֵר קוֹנֵם הַזִּמְנֵן וְרָצָה לְחִזֹּר הַדְּמִים וְהִצָּר לוֹ הַלוֹקֵחַ וְלֹא רָצָה לְשַׁמְּוֹעַ לֹא לֹא נִתְרַחֵק מִן הַחֶטָּא וְלֹא עָשָׂה גְּמִילוּת חֶסֶד וְהָרִי הוּא דוֹמָה לְמַה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵי' כְּדִי שֶׁלֹּא יִרְאֶה אָדָם דִּירָה נְאֻה אוֹ שְׂדָה נְאֻה לְחַבְּרֵי אֶקְפֹּץ וְאֵלְנוּ כְּדִי שֶׁאֲגַבְנוּ בְּחוּב אֲבָל בְּד"א אֵין עֲלָיו כְּלוֹם לֹא שְׂבוּעָה וְלֹא חָרַם וְאֵין בּוֹ מְשׁוּם רַבִּית וְאֵין אָנּוּ מְדַבְּרֵי' בּוֹ אֲלֹא מִפְּנֵי אֲוֹנָהּ בְּדַבֵּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מְשׁוּם בִּיטוּל מְקַח וְעוֹד יֵשׁ בְּשִׂאֲלָהּ כְּשִׂיִתְקַיֵּם הַתְּנָאִי בִּינֵיהֶם וְעַבֵּר הַזִּמְנֵן וְתַבַּע הַמוֹכֵר אַח"כ אֶת הַלוֹקֵחַ וְאָמַר לוֹ טוֹל מַעֲנִתָּהּ וְהַחֲזֹר שְׁלִי וְאוֹמֵר הַלוֹקֵחַ הֲלֹא הָיָה הַתְּנָאִי בִּינֵי וּבִינָהּ לְזִמְנֵן כֶּף וְכֶף אִם תְּבִיא הַמַּעוֹת וְאִם לֹא תְּבִיא לְזִמְנֵן לֹא אֶחֱזִיר לָהּ וְהוּא אוֹמֵר לֹא הַתְּנִינִי עִמָּךְ כֶּף אֲלֹא מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בְּטַחֲוֹנֵי לְפָרוּעַ לָהּ קוֹנֵם הַזִּמְנֵן הַדִּין בְּזֶה מַה שֶׁאֲמָרְנוּ שְׂאֵם הָיָה הַמְּמַכֵּר גְּמוּר וְקִינֵי' וְלֹא הָיָה עַל הַלוֹקֵחַ תְּנָאִי וְלֹא טַעֲנָה אֲלֹא עַד הַזִּמְנֵן כְּשֶׁעָבַר הַזִּמְנֵן הָרִי הַמְּמַכֵּר קִינֵים כְּמִשְׁמַע הַמְּשַׁנָּה דְּאוֹקְמֵי' דְּאָמַר לִיהַּ מַעֲכָשְׁוֹ לְדַבְּרֵי הַכֵּל וְזֶה שֶׁאֲמָרוּ הָרִי הֵיא שְׁלוֹ דְּבָר קִינֵים הוּא בְּסוּף הַזִּמְנֵן ר"ל לְאַחַר אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאִם בָּאנוּ לֹמַר שֶׁאֵין לְחוּשׁ לְיוֹם א' א"כ כְּמוֹ כֵּן לֵב' יָמִים אוֹ לֵג' וְאֵין לְדַבֵּר סוּף וְזֶה שֶׁאוֹמֵר הַמוֹכֵר לֹא הַתְּנִינִי אֲלֹא מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בְּטַחֲוֹנֵי לְהַבִּיא הַמַּעוֹת (י"ל) (יֵשׁ לְחוּב) אֵלּוּ הָיָה כֶּף כְּמוֹ שֶׁהִי בְּטַחֲוֹנוֹ וְהָיָה מְבִיא הַמַּעוֹת הִי בְּטַחֲוֹנוֹ קִינֵים אֲבָל כְּשֶׁלֹּא נִתְקַיֵּם מַה שֶׁהָיָה סְבוּר הָרִי בּוֹשׁ מְשַׁבְּרוֹ וְמַה שֶׁקִּינֵי' עַל עֲצָמוֹ הוּא קִינֵים עֲלָיו וְזֶה שֶׁטּוֹעֵן שֶׁמְכַר מַה שֶׁשָּׂוָה מְאֹה בְּחֻמְשָׁה זֶה הוּא שֶׁקִּדְּמֵנוּ שְׂאֵם קִפְץ וְחִמָּד לְפִי מַה שֶׁיִּדְעַ שְׂוָה הַמוֹכֵר מְוַצֵּר וְדַחִיק חַיֵּב בְּדִינֵי שְׂמִים אֲבָל בְּדִינֵי אָדָם אֵינוֹ חַיֵּב כָּלֵל וְזֶה שֶׁהַשְּׁלֵמַת בּוֹ הַשִּׂאֲל' אִם יֵשׁ לְעֵשׂוֹ' תִּיקוֹן לְחִמּוֹל עַל הַמְּוַצֵּר כִּי שֶׁהַעֵם נִמְנָעוּ מִלְּהִלּוֹ' שִׁירָאִי' מִן הַמְּרִיבוֹת וּמִן הַתְּבִיעוֹת וּמִי שֶׁהוּא מְוַצֵּר עוֹמֵד בְּדוֹחַק אִם רְצִיתָ לֹמַר שֶׁיַּעֲשֶׂה דְּבָר שֶׁיִּפְטֹר בּוֹ מְדִינֵי אָדָם אִף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עוֹן בִּיַּדֵי שְׂמִי' הָרִי הֵיא מַה שֶׁעָשׂוּ הַמַּתְחַכְּמִים כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְתָּ בְּתַחֲזִילַת הַשִּׂאֲלָהּ וְאִם רְצִיתָ לֹמַר שֶׁיִּפְטֹר בּוֹ אִפִּי' מְדִינֵי שְׂמִי' לֹא יוֹכֵל זֶה לְהִיּוֹת כְּשֶׁנִּהְיָה בְּהַלְוָה וְלֹא מְצָאנוּ דְּבָר שֶׁהַסְּפִימוֹ עֲלָיו שֶׁהוּא מוֹתֵר אֲלֹא מְשַׁכְּנָתָהּ דְּסוּרָא שֶׁהִי יוֹצֵא מִתּוֹרַת הַלְוָה: כָּל זֶה מְצָאֵנִי כְּתוּב בְּשֵׁם הַגָּאוֹן ז"ל וְהַעֲמַקְתִּי: כֹּא תַרְתִּי בְּלִבִּי בְּשַׁנַּת הַרצ"ב

שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה שְׁעֲבָרָה בְּסִי י"א וְעוֹד בְּאַנְרָף בְּסִי רפ"ד לְמִשְׁנֵי יְדֵי בְּקוֹלְמוֹס לְדַעַת בְּיַיִן שְׁנַת־מֶרֶס עַל יַד יִשְׂרָאֵל וְגִדְל אֶת בְּסֵרוֹ קֶרְקַע הַגּוֹי בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל אִם יִהְיֶה חֲזִיב בְּמַעֲשֵׂרוֹת כְּשֶׁאֵר הַשָּׁנִים אוֹ לֹא כִּי הַמְּנֶהֱג לֹא הָיָה פְּשׁוּט בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל זֶה אוֹמֵר בְּכֹה וְזֶה אוֹמֵר בְּכֹה וְרַבָּם לֹא הָיוּ מוֹצִיאִים מַעֲשֵׂרוֹת וְכִמוֹ שֶׁבְּהַלֵּךְ רוֹפֶפֶת גִּלְף אַחַר הַמְּנֶהֱג כֵּן בְּמִנְהַג רוֹפֶף גִּלְף אַחַר הַהֵלֶכָה וּבְהִיּוֹתִי מְחַפֵּשׁ עַל הַהֵלֶכָה מְצֹאֵתִי רְאִיוֹת מְכַל אַבְקַת רוֹכֵל לְפִי מִיעוֹט הַשְּׁגָתִי לְפִטוֹר מְמַעֲשָׂרוֹ כֹּל הַגִּדְל בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּקֶרְקַע הַגּוֹיִם אֶפְּלוּ נִתְמַרֵּס ע"י יִשְׂרָאֵל מִמִּשְׁנֵה וּבְרִיּוֹתָא יְרוּשְׁלַמִי וְתוֹסֶפֶת' וְאֵגֵב רִיקָט' כְּתַבְתִּי אֲזַי שְׁחִיבִי ג"כ בְּבִיעוֹר דְּהָא בְּהָא תֵּלִיא אֶלְא שְׁשִׁמְטִי אֶת יְדֵי מְלַהֲאָרִיף בְּעֵנָן וְעַכְשָׁיו שְׁהִגִּיעֵנו הַש"י וְקִיּוּמָנו לְזָמַן הַזֶּה שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה שֶׁל שְׁנַת הַרְצ"ב נִרְאָה לִי הִיּוֹתִי נוֹשֵׂה בְּיַדִּי לְחֹזֵר וְלִכְתּוֹב עֵנָן הַבִּיעוֹר וְאֵגֵב אֶרְחִי' גִּלְמוֹד עֵנָן הַמַּעֲשֵׂרוֹת וְהַעֲרִנִי לַעַת כְּזֹאת קוֹנֵד' א' שְׁרֵאִיתִי מִיְּחֹס לְהַחֲכֵם כֹּר' שְׁלֵמָה שְׁפֶתֶב שְׁנָרְא' לוֹ הִיּוֹת פִּירוֹת שְׁבִיעִית הַגִּדְלִי בְּקֶרְקַע גּוֹיִם חֲזִיבִים בְּבִיעוֹר וְלִהְיוֹת הַדְּבָר פְּשׁוּט בְּעֵינַי כְּבוֹדוֹ לֹא הִרְחִיב לְהִבְיֵא רְאִיוֹ' כֹּל הַצְּנוּרָה לְהַכְרִיחַ הַעֵנָן גַּם קֶצֶת רְאִיוֹתָיו לֹא נִתְחַוְּרוּ אֶצְלִי וְלָכֵן אֵלֶּף לֵאמֹר עַל מִכְתָּבוֹ לְהוֹרוֹת אִיזוֹ מְרֵאִיוֹתָיו יִכְשֵׁר וְאִח"כ אֶכְתּוֹב מֵה שְׁנֵדְמָן לְפָנַי מְהֵרָאִיוֹת בְּשִׁמִּיט' שְׁעֲבָרָה וּמֵה שְׁנֵשְׁמַט מִמֶּנִּי וְנִתְחַדֵּשׁ לִי עֵתָה בְּשִׁמִּיטָה הַזֹּאת: כְּתַב הַחֲכֵם הַנּוֹ' תַּחֲלָה דְקִדְוֶשֶׁת עֲזָרָה לֹא בְּטָלָה כְּדְמוּכַח הֵיחָא דְהַתִּיר רַבִּי בִּי שְׁאֵן עַל עֲדוֹת ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חַמִּי שֶׁל ר' עֲקִיב' דְּלֹא כְּבִשׁוּהָ עוֹלֵי בְּבָל וּמִשְׁמַע דְּאִי כְּבִשׁוּהָ חֲזִיבִת בְּמַעֲשֵׂר דְקִדְוֶשֶׁת עֲזָרָה לֹא בְּטָלָה וְאִישׁתְּמִיטִיתָהּ הָא דְאָמַר ר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְיָקִים הֵתֵם בְּשְׁבִיעִית גּוֹפָא דְהַרְבֵּי כְּרַפִּי כְּבִשׁוּ עוֹלֵי מְצָרִים וְלֹא כְּבִשׁוּ עוֹלֵי בְּבָל וְהַנִּיחִים כְּדִי שְׁיִסְמְכוּ עֲלֵיהֶם עֲנִיִּים בְּשְׁבִיעִית מִשְׁמַע בְּהִדְאָ דְאוֹת' שְׁכַבְשׁוּ עוֹלֵי בְּבָל לֹא נֶאֱכַל לְאַחַר שְׁבִיעִית בְּלֹא בִיעוֹר וְלֹא נֶעְבַד בְּשְׁבִיעִית וְכִמוֹ שְׁפֶתֶב הַרְמַב"ם ז"ל בְּמִקוּמוֹת הַרְמוּזִים בְּקִינְדָר' הַנּוֹ' עוֹד כְּתַב דְּגִלְלִי הַעֲלִיּוֹן מוֹכַח בְּסֶפֶר יוֹסֵף בֶּן גּוֹרְיָן דְּכֹלֵי הֵיךְ כְּבוֹשׁ לְעוֹלֵי בְּבָל וְלֹא הֵיךְ צָרִיף לְהִבְיֵא רְאִיָּה מִסְפָּרִים חִיצוֹנִים דְּמִשְׁנֵה שְׁלִמָּה הִיא פ"ט דְּשְׁבִיעִית שְׁלֵשׁ אַרְצוֹת לְבַעוֹר יְהוּדָא וְעַבְרַת הַיַּרְדֵּן וְהַגִּלְלִי וּג' אַרְצוֹת לְכָל א' גִּלְלִי הַעֲלִיּוֹן וְגִלְלִי הַתַּחְתּוֹן וְהַעֲמֵק כו' וּפְשִׁיטָא דְאַרְצוֹת שְׁכַבְשׁוּם עוֹלֵי בְּבָל הוּא דְמִנֵּי תִנָּא דְאִי כְּבִשׁוּם עוֹלֵי מְצָרִים וְלֹא עוֹלֵי בְּבָל הָא תָּנוּ לְעֵיל פ"י דְּנֶאֱכַל לְאַחַר הַבִּיעוֹר וְעִיקְרָא דְאַרְץ יִשְׂרָאֵל הֵי תֵּלֶת אֶפְרַיִם נִינְהוּ וְלַעֲנָן בְּתִי עָרֵי חוּמָה גְּמִי תָּנוּ בְּסוֹף עֲרִכִין גְּמִלָא וְגִדִּיד וְחִדִּיד וְתִנָּא גְּמִלָא בְּגִלְלִי וְגִדִּיד בְּעַבְרַת הַיַּרְדֵּן וְחִדִּיד בִּיהוּד' וְתִנָּי הֵתֵם לְמָה מְנָה אֵלוֹ כְּשִׁעֲלָה בְּנֵי הַגּוֹלָה מְצָאוּ אֵלוֹ וְקִדְשׁוּם מִשְׁמַע בְּהִדְנָ' דְהֵנִי תֵּלֶת אַרְצוֹת הֵן עִיקְרָא א"י שְׁכַבְשׁוּ עוֹלֵי בְּבָל וּא"כ לֹא הֵיךְ צָרִיף לְהִבְיֵא רְאִיָּה הַחֲכֵם הַנּוֹ' אִח"כ עַל צֶפֶת עֲצָמָה שְׁכַבְשׁוּ עוֹלֵי בְּבָל כִּינֵן שְׁהִיא בְּגִלְלִי עֲצָמוֹ וְהִיא מְתַפְרֶנֶסֶת מְכַל גִּלְלִי הַעֲלִיּוֹן וְהַתַּחְתּוֹן וְהַעֲמֵק שְׁהוּא תַּחֲסוּם טְבָרִי' וְכֵלֶם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁכַבְשׁוּם עוֹלֵי בְּבָל כְּדָאֵמַר: עוֹד כְּתַב וְהִבְיֵא רְאִיָּה שְׁפִירוֹ' הַגּוֹי' חֲזִיבִי בְּבִיעוֹר מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ז"ל וְהַגְּאוּנִים ז"ל שְׁכַתְּבוּ דְאַרְץ יִשְׂרָאֵל אַע"ג שְׁנִלְקַחָה מִיַּדֵּנוּ חֲזִיב' בְּמַעֲשֵׂרוֹת וּשְׁבִיעִית וְשִׁגוּי' שְׁהַחֲזִיקוּ בָּהּ אִין לְהֵם חֲזָקָה דְקֶרְקַע אִינָּה נִגְזַלְתָּ וְנִחְמַסְתָּ וּבְחֻזְקָתָנוּ עוֹמְד' לְעוֹלָם וְצָרִיף לְבָאָר זֶה דְאַע"ג דְּמִצִּינוּ לְמִימַר דְּהִינְנוּ לְקִדְוֶשׁ' הָאֶרֶץ וְעַבְדוֹתָהּ דְאַפִּי' שְׁיֵהָא בְּיַד גּוֹי אֲסוּר לְחַרוֹשׁ בָּהּ וְלַעֲוֹבְדָה אֶבֶל לַעֲנָן בִּיעוֹר ה"א דְלִיכָא רְאִי' מְוַכְרַח' מַהֵכ' לֹא הִיא דְכִינֵן דְאַיְסוּר עַבְדוֹת הָאֶרֶץ הוּא מִשׁוּם דְּבִקְדוּשְׁתָּהּ עוֹמְדָת אִפִּי' שְׁהִיא בְּיַד גּוֹיִם הֵכָא גְּמִי לְפִירוֹת הַגִּדְלִים בָּהּ בְּקִדְוֶשֶׁת' עוֹמְדָת וְחֲזִיבִי' בְּבִיעוֹר הַגַּעַע עֲצָמָה שְׁלֹא זָרַע גּוֹי שְׁדָהוּ

וְצִמְחָה סְפִיחִין מְאִילֶיהָ אִי אֲרָעָא בְּקִדְוֹשֶׁת' קִינְמָא מִשְׁמַע דְּאֲסִירִי לְאַחַר הַבְּיַעוּר וְהוּא"ה
נְמִי אִפִּי אֲרָעָא דְגוֹי פִּינּוּן דְּאֲרָעָא בְּקִדְוֹשֶׁת' קִינְמָא דְמָה לִי לְעִבּוּדָה מַה לִי לְקִדְוֹשֶׁת הַפִּירוּת
דְּכּוֹלָה חַד טַעְמָא הִיא דְאִין קִנְנָן לְגוֹי בְּאֲרָץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעָה מִקִּדְוֹשֶׁתָהּ וּלְהַכִּי אֲסוּר
לְעוֹבְדָה בְּשִׁבְעִית וּמַהֲאִי טַעְמָא נְמִי פִירוּת שְׁבִיעִי שֶׁל גוֹי נְמִי אֲסִירִי דַא"ק לְגוֹי בַּא"י
לְהַפְקִיעַ מִקִּדְוֹשֶׁת' וְכ"כ הַתּוֹ' דְטַעְמָ' דְאֲסוּר לְחֵרוֹשׁ הוּא מִשּׁוֹ' דְאִין קִנְנָן בְּשִׁלְהִי הַנְּיָזְקִין
גְבִי' אִין עוֹדְרִין עִם הַגּוֹי בְּשִׁבְעִית דְהַק' עַל מַה שֶּפִּירִשׁ"י וְ"ל עַל אֲגִיסְטוֹן אֲנִי בְתוֹכ'
שִׁפִּי' שֶׁהוּא שְׁכִיר לְגוֹי בִּפ' זֶה בּוֹרֵר כּו' אֶלָּא פִר"ת בְּקִרְקַע שְׁמַקְבְּלִין מִן הַמְּלַךְ וְכו'
וְשָׂמָא דְסַפְנַת נְפִשׁוֹת אִיכָּא אִם לֹא יִפְרְעוּ מִס לְמַלְךְ וּלְהַכִּי הֵנָּה מְכָרִין ר' יֵנְאִי פּוֹקוּ וּנְרַעוּ
אֲרַנּוּ' בְּשִׁבְעִי' אִי נְמִי קְסַבֵּר יֵשׁ קִנְנָן לְגוֹי בְּאֲרָץ לְהַפְקִיעַ מִשְׁבִּיעִי' ע"כ מִשְׁמַע דְלְדִידֵן
דְאִין עוֹדְרִין עִם הַגּוֹי הוּא מִשּׁוֹם דְאִין קִנְנָן לְגוֹי לְהַפְקִיעָה בְּשִׁבְעִי' מִקִּדְוֹשֶׁתָהּ וַא"כ מַה
לִי לְעִבּוּדָה מַה לִי לְקִדְוֹשֶׁת הַפִּירוּת פִּינּוּן דְאִין קִנְנָן לְגוֹי כְּדָאָמ' וְאֲדַרְבָּא קִדְוֹשֶׁת הַפִּירוּ'
חֲמִירָא מְחַרִּישֶׁת הַקְרַקַע דְחַרִּישָׁה לֹא אֲסִירָא אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וְאִפ"ה אֲסִירָא בְּקִרְקַעִי גוֹי
דְאִין קִנְנָן לְגוֹי לְהַפְקִיעַ כְּדָא' כ"ש קִדְוֹשֶׁת הַפִּירוּת וְאִסּוּרָן לְאַחַר הַבְּיַעוּר דְהֵינָא
מְדַאֲוִרִית' דְפְשִׁיט' דְאִין קִנְנָן לְגוֹי בְּאֲרָץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִקִּדְוֹשֶׁתָהּ לְפִירוּת שְׁבִיעִית
כְּדָאָמ'ר: וְמַה שֶּׁהִבִּיא מִהַתּוֹסְפֶת' דְאִין מוֹכְרִין וְאִין לוֹקְחִין מִן הַגּוֹי וּמִן הַפּוֹתֵי פִירוּת
שְׁבִיעִית דְמִשְׁמַע דְפִירוּת גוֹי חֲיִיבִים בְּבִיעוּר לֹא מוֹכְחָא דְהַתָּם מִיִּתִּי לֵה עֲלֵה דְהֵינָא
דְאִין מוֹכְרִין לְחֻשׁוֹד עַל הַשְּׁבִיעִית פִּירוּת שְׁבִיעִית דְאֲסוּר לְמִסוּר בְּיָדָם דְמִי שְׁבִיעִית
דְשָׂמָא לֹא יֵאכֵל אוֹתָם בְּקִדְוֹשֶׁת שְׁבִיעִית וּבַתֵּר הִכִּי מִיִּתִּי הַתָּם בְּתוֹסְפֶתָהּ הָא דְאִין מוֹכְרִין
וְאִין לוֹקְחִין מִן הַגּוֹי וּמִן הַפּוֹתֵי פִירוּת שְׁבִיעִית וְאִפְשָׁר דְאִינְרִי בְּפִירוּת שְׁבִיעִית שֶׁל
יִשְׂרָאֵל בְּיַד גוֹי דּוּמְיָא דְאִין מוֹכְרִין דְהוּי פִירוּת שְׁבִיעִית שֶׁל קִרְקַע יִשְׂרָאֵל וְטַעְמָא דְאִין
לוֹקְחִין דְמוֹסֵר דְמִי שְׁבִיעִית בְּיַד גוֹי וּמִלְשׁוֹן הֶרֶב וְ"ל בִּסְפ"ד נְמִי דַכַּת' דְמַה שְׁזַרַע הַגּוֹי
בְּקִרְקַעוֹ מוֹתֵר שֶׁלֹּא נִצְטוּוּ עַל הַשְּׁבִיעִית כְּדִי שְׁנַגְזוּר עֲלֵיהֶם כִּיִּשְׂרָאֵל לִיכָּא הוֹכְחָה לוֹמֵר
דְמִשְׁמַע דְמִשּׁוֹם סְפִיחִים הוּא דְמִקְלִין דְלֹא נִצְטוּוּ שֶׁלֹּא לְזַרְעוֹ הָא לְעַנְנֵי קִדְוֹשֶׁת הַפִּירוּת
בְּקִדְוֹשֶׁתוֹן הֵךְ עוֹמְדִים וְחֲיִיבִים בְּבִיעוּר: וְהִירוּשְׁלָמִי שֶׁהִבִּיא נֵר' בּוֹנְדָאִי שִׁישׁ מִמְּנוּ הֶכְרַח
לְשִׁפְרוֹ' שְׁגָדְלוּ בְּקִרְקַע הַגּוֹי בַּא"י שְׁחֲיִיבִים בְּבִיעוּר דְבְּמִקּוֹם דְלֹא חֲשִׂיד אֲאָכִילָה אַחַר
הַבְּיַעוּר קֵא' דְמוֹת' לְסִייעֵן אֲבָל אִי חֲשִׂידִי לְאַכְנ' מִמַּה שְׁזַרַעוּ אֲסוּר לְסִייעֵן כְּמַה שֶׁלְקַחוּ
מִן הַסִּירְקִי מִשְׁמַע דְאִי אֲכָלִי לִיה אַחַר הַבְּיַעוּר אֲסוּר אַע"ג דְהוּי מְקַרְק' הַסִּירְקִי דְאִין
סְבָרָא לּוֹמ' דְאִינְרִי בְּפִירוֹ' שְׁבִיעִי' שְׁגָדְלוּ בְּקִרְקַע יִשְׂרָאֵל וְהֵם בְּיַד הַסִּירְקִי וְמַה שֶּׁהִבִּיא
מֵר' יוֹסִי בֵּר חֲנִינָא דַאמ' לְפוּגָא שְׁמַעֲיָה פּוֹק אֲצוּר לִי פִירִי ג' שְׁנַיִם עָרֵב שְׁבִיעִית וְשְׁבִיעִית
וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית כְּדָא' בִּסְפ' הַסְפִּינָה אֲפִשָׁר דְמַאי דְקָאָמ' פּוֹק אֲצוּר פִּירִי מִפִּירוּתוֹ הוּא
דְקָאָמֵר לִיה שִׁישְׁמוֹר וְיִאֲצוּר אוֹתָם לֵג' הַשְּׁנַיִ' דְאִי לְקִנּוֹת הֵנָּה לִיה לְמִימ' פּוֹק קְנִי לִי
פִירוּת לְשִׁלְשָׁה שְׁנֵי וְאֲצוּר אוֹתָם וְאִפִּי' תִּימָא שְׁהִיָּה קוֹנָה אוֹתָם אֲפִשָׁר שְׁמִיִּשְׂרָאֵל הִיָּה
קוֹנָה שְׁרֹב שְׁדוֹת הָעִיר הָיוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִמְצָא לְקִנּוֹת מִגּוֹי' אַח"כ אֲבָל פְּשִׁיטָא
דְמִילְתָא הִכִּי מִשְׁמַע דְאִפִּי' פִּירוּת שְׁבִיעִי' דְגוֹי חֲיִיבִים בְּבִיעוּר וּלְהַכִּי הִיָּה אוֹמ' פּוֹק אֲצוּר
לִי פִירִי ג' שְׁנַיִם וְגַם מַה שֶּׁהִבִּיא מֵר' יְהוֹשֻׁעַ וְ' לוֹי דְאֲזַל מִבֵּי גּוֹבְרִין לְלוֹד בְּגִין מִסְחֵי דְתַנּוּ
הַתָּם אִם אָדָם חָשׁוּב הוּא הָרִי זֶה לֹא יִרְחוּץ בְּמִרְחָץ שֶׁהוֹסֵק בְּקֶשׁ וְתַבְּנָן שֶׁל שְׁבִיעִית וְהִיָּה
הוֹלֵךְ לְמִקּוֹם אַחַר כְּדִי שֶׁלֹּא יִסְקוּהוּ בְּשִׁבִילוֹ לִיכָּא מְהֵכָא רְאִיָּה דְמִרְחָץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל
שֶׁהוֹסֵק בְּקֶשׁ וְתַבְּנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵנָּה עוֹד כְּתִב דְכִינּוּ דְגִידוּלֵי קִרְקַע שֶׁל גּוֹיִם קְדוּשִׁים הֵם

לענן מעשר הכי נמי בשביעי' והא ונדאי סברא היא דכיון דלא פקעה קדושתא ביד גוי לענן מעשרות הכי נמי לענן קדושת פירות שביעי' דאע"ג דלענן מעשרות בעי' מירוח על יד ישראל התם גזרת הכתוב היא דגנה ולא דיגון גוי אבל פירות שביעית קדישי ממילא דקדושת הארץ לא פקעה ביד גוי דאין קנן לגוי בארץ יש' להפקיע מידי מעשר ושביעית דהוי שביעית דומיא דמעשר דקדושתו בפירות הכי נמי בשביעית פירותיו קדושי' לענן ביעור דלענן איסור עבודה בקרקע לא איצטריד: עד הנה הגיעו תוכן ראותיו ואח"כ האריה בהני פירות שביעית בענן אכילתו והנניחן וביעורן ועתה אני חוזר להביא ראיותי שיגעתי ומצאתי וכתבתי זה כמה שני' ומה שנתחדש ונתגייש לי עתה בפניו מעשרות בפירות שביעית הגדלי' בקרקע הגוי וחיוב ביעור בפירותיהם דהא בהא תליא ראשונה כי מן התוך' אין חיוב כלל דשמיט' במעשרו' כדכתי' ויתרם תאכל חית השדה הקיש אדם לבהמה דכתיב ברישיה דקרא ואכלו אביוני עמך מה חיה אוכלת שלא מן המעושר אף אדם אוכל שלא מן המעושר בשביעית בדבר הראוי לו וכיון דמדאורייתא אין שום חיוב לישר' במעשרות בשנת השמיטה כמה שגדל בקרקעותיהם גם כמה שגדל בקרקע הגוים אין חיוב במעשר דלא יהא גוי חמור מישראל דאי משום דנתמרחו על יד ישראל הא פירות ישראל גופיהו ונתמרחו על ידיהם פטירי בשנת השמיט' ואם תאמר דמשום דפירות ישראל הם הפקר לכל פטירי אבל גוי דאינו מקפידם והוא מוכרם יהיה חייב אטו ישראל שגדר עמו ולא הפקיר' בשנת השמיטה יהיה חייב במעשרות הא רחמנ' אפקרא לארעיה לעניים ולעשירים והכי נמי בגוי וא"כ כיון דנדאי פטירי במעשרות בשנת שמיטה משום קדושת הארץ פשיטא דחייבי' בביעור וכיון דאין קנן לגוי להפקיעה מקדושתה לעבודה הכי נמי לקדושת הפירות כדפי' לעיל עוד נראה לי להביא ראיה ממשנת ידים על עמון ומואב מה הן בשביעית גזר רבי טרפון מעשר עני ולמד ממצרים גזר ר' אלעזר ו' עזריה מעשר שני ולמד מבבל ואי פירות גוים בארץ ישראל בשביעית חייבים במעשר שני או עני אמאי לא ילפי מינניהו אלא ונדאי אין שום חיוב בהם במעשרות אלא דהווי כפירות ישראל לענן ביעור נמי: עוד מצאתי תוספת' בסוף אהלות והביאה רבינו שמשון ז"ל שם בפ' דמנאי העיד ר' יהודה בן יעקב מבית גוברין ויעקב בר' יצחק מבית גופנין על קסרי שהחזיקו בה מעולם והתירוה שלא במנן אמר רבי חנין אותה שנה שביעית היתה והלכו גוים לקרקסיות שלהם והניחו שוק מלא פירות ובאו ישראל ובזזום בחזרתם אמרו בואו ונלך אצל חכמים שמה התירו להם חזירים אמר רבי זריקה בחמישית באדר השני נמנו עליה' עשרים וארבעה זקנים והתירוה שהיו הפל נכנסים לתוכה ופי' רש"י ז"ל שהחזיקו בה מעולם שהיתה של ארץ ישראל וחיבת במעשר ושביעית והתירוה שלא במנן מעצמן התחילו לנהוג בה היתר ולפוטרה ממעשר ושביעית אעפ"י שלא נמנו חכמים להתירה במנן ובאו ישראל ובזזום ולא אסרום משום שביעית לאחר הביעור הא קמן דמשו' שהתחילו לנהוג בה היתר ולפוטרה ממעשרות ומשביעית בזזו פירות הגוים שמצאו בשוק ולא אסרום משום שביעית לאחר הביעור הא אם היו נמנים כמו שנמנו אח"כ כ"ד זקני' והתירוה שיהו הפל נכנסין לתוכה ולא יהא בה טומאה משום ארץ העמים שא"י שהחזיקו בה היתה כמו שהעידו לא היו בזזי' הפירות שהניחו בשוק והיו אסורי' לאחר הביעור כמ"ש הגוים בחזרתו בואו ונלך אצל חכמים שמה התירו להם חזירים שפירות שביעית היו אסורים

אחר הביעור וְשָׂמָא כָּבֵד עֵבֶר אֶז שְׁעַת הַבִּיעוּר וּלְהִכִּי אָמַר שְׂמָא הִתִּירוּ לָהֶם חֲזִירִים
וּבִתּוֹסְפֵת דְּמָאִי נְמִי תְנִי הַמְשַׁלַּח בְּיַד הַגּוֹי הָרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ מִשׁוּם מַעֲשָׂרוֹ וּמִשׁוּם שְׂבִיעֵי
אֲבָל חֲמָרִי גוֹיִם הַמוֹדְדִים מִן הַגְּנוּרִן לְעִיר אֵינִי חוֹשֵׁשׁ מִשׁוּם מַעֲשָׂרוֹת וּמִשׁוּם שְׂבִיעֵית
מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּחֻזְקַת הַמְשַׁתְּמָר מִשְׁמַע הַפִּירוֹ שֶׁל גוֹיִם הֵם בְּאִיסוּר שְׂבִיעֵית אַע"ג דְּאִיפָּא
לְמִי חוֹשֵׁשׁ מִשׁוּם שְׂבִיעֵית פִּירוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַגּוֹי: עוֹד מְצֵאתִי הַדְּבָר יוֹתֵר מִבְּנוֹאֵר
בְּשִׁלְהִי יְבָמוֹת גוֹי שְׁהִיָּה מוֹכֵר פִּירוֹת בְּשׂוּק וְאִם פִּירוֹת שֶׁל עֶרְלָה הֵן שֶׁל עֲזוּקָה הֵן שֶׁל
נֹטֵעַ רְבִיעִי הֵן לֹא אָמַר כְּלוּם שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּוֵן אֲלָא לְהַשְׁבִּיחַ מִקְּחוֹ וּפִי רִשׁ"י ו"ל בְּשֵׁם רַבּוֹתֵי
שֶׁל עֲזוּקָה מִפְּרֻדָּה מְעוֹזֵק וְגַדֵּר לוֹ סְבִיב לְשׁוֹנְמָרוֹ וְהִיא שְׁנַת שְׂבִיעֵית וְכַתּוּב דְּקָשִׂיא לִיָּה עַל
פִּי זֶה דְּמָאִי אִיסוּר יֵשׁ כָּאֵן אִם עֵבֶר זְמַן הַבִּיעוּר לֹא שָׁנָא מִן הַמְּוֹפְקָר וְלֹא שָׁנָא מִן
הַמְּשׁוֹמֵר אִיסוּרִים וְקוֹדֵם זְמַן הַבִּיעוּר אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹתֵרִין וְלִכֵּן פִּי דְעֲזוּקָה שָׁם עִיר בְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל וּפִירוֹתֶיהָ מְשׁוֹבְחִים וְגוֹי זֶה בְּחוּצָה לְאַרְץ מְשׁוֹבְחִים וְאִם אִיסוּרִים וְרִשׁ"י ו"ל בְּשֵׁם רַבּוֹתֵי
חוֹשְׁשִׁין לוֹ דְּלִהְשִׁבִיחַ מִקְּחוֹ הוּא דְקָאֵמַר הִכִּי מִשְׁמַע לְפִירוֹשׁ רַבּוֹתֵי שֶׁל רִשׁ"י ו"ל דְּלֹא
אָמַר כְּלוּם לְאַנְסָרָם עַל כֵּךְ מִשׁוּם דְּלִהְשִׁבִיחַ מִקְּחוֹ אִם כֵּן דְּפִירוֹת פְּרֻדָּס הַשְּׁמוּר טוֹבִים
מִשֶׁל הַפְּקָר שֶׁיֵּד הַכֹּל מִמְשַׁמְשִׁין בָּהֶם וְקָשׁוּ לְהוֹ יְדִי הֵא אִם הֵינּוּ מְאִמִּינִים שֶׁאִם אֲמַת
שְׁהִיָּה שֶׁל פְּרֻדָּס מְעוֹזֵק בְּשְׂבִיעֵית הֵי אִיסוּרִים וְרִשׁ"י ו"ל נְמִי הִכִּי סְבִירָא לִיָּה אֲלָא
דְּקָשִׂיא לִיָּה מָאִי שָׁנָא שְׁמוּר מִמְּוֹפְקָר לְעֵנֵן שְׂבִיעֵית אִפִּי הוּא מִקְּרַקַּע גוֹי כְּדִתְנִי גוֹי
שְׁהִיָּה מוֹכֵר פִּירוֹת בְּשׂוּק וְכו' וּר"ת פִּי כִפִּי רִאשׁוֹן פ' לִוְלֵב הַגְּזוּל וּבִסְפ"ק דְּקִידוּשִׁין
כֵּת הָרָא"ש ו"ל בְּשֵׁם ר"ת ו"ל דְּעֶרְלָה וְכִלְאִי וְנֹטֵעַ רְבִיעִי נוֹהֲגִין בְּשֶׁל גוֹיִם וְהוֹכִיחַ רֵאזִיָּה
מִבְּרִית' זוֹ גוֹי שְׁהִיָּה מוֹכֵר פִּירוֹת בְּשׂוּק וְאָמַר שֶׁל עֶרְלָה הֵן שֶׁל עֲזוּקָה הֵן שֶׁל נֹטֵעַ רְבִיעִי
אֵינּוּ נֶאֱמָר דְּלִהְשִׁבִיחַ מִקְּחוֹ אוֹ כֵּן אֲלֵמָא דְּעֶרְלָה נוֹהֲגַת בְּשֶׁל גוֹי וְאֵינּוּ לוּמ' דְּאִיִּירִי
כְּשֶׁלְקַחֵן מִיִּשְׂרָאֵל מִדְּקַתְנִי בְּסִיפָא דְּהַךְ מִתְנִית' אֲבָל אִם אָמַר מֵאִישׁ פְּלוֹנִי לְקַחְתִּים נֶאֱמָר
לְהַחֲמִיר דְּבָרֵי ר' מִכְּלָל דְּרִישָׁא אִיִּירִי כְּשֶׁגְּדִלוֹ בְּשֶׁל עַכ"ל הִרִי מְבֹאֵר שְׂפִירוֹת שְׂבִיעֵית
שְׁגָדְלוֹ בְּקַרְקַע שֶׁל גוֹי בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הֵם חֲזִיבִים בְּבִיעוּר מִדְּאָמ' דְּלֹא אָמַר כְּלוּם
דְּלִהְשִׁבִיחַ מִקְּחוֹ אָמַר כֵּן וּמְרִישָׁא דְּבְרִיתָא נְמִי מִשְׁמַע דְּפִירוֹת שְׁגָדְלוֹ בְּקַרְקַע שֶׁלּוֹ הֵן
דְּאִי חֲזִיִּישִׁינּוּ לְהִכִּי דְּלִקְחֵן מִיִּשְׂרָאֵל וְלַעוֹל' פִּירוֹת שְׁגָדְלוֹ בְּקַרְקַע גוֹי לֹא יְהוּ חֲזִיבִים
בְּבִיעוּר אִם אִם אָמַר כְּלוּם דְּלִהְשִׁבִיחַ מִקְּחוֹ אִם כֵּן נִימָא דְּנֶאֱמָר שְׁהֵם פִּירוֹ שֶׁל
שְׁנַת שְׂבִיעֵי אֲלָא שֶׁלּוֹ הֵם וְאִינָם שֶׁל קַרְקַע יִשְׂרָאֵל אֲלָא מִדְּקָאֵמַר לֹא אָמַר כְּלוּם מִשְׁמַע
דְּאִפִּילוֹ פִּירוֹת שְׁגָדְלוֹ בְּקַרְקַע שֶׁלּוֹ חֲזִיבִים בְּבִיעוּר הִרִי מְבֹאֵר שְׂפִירוֹת שְׂמוֹכֵר גוֹי זֶה
גְּדִלוֹ בְּקַרְקַע שֶׁלּוֹ כְּמוֹ שְׁהַכְּרִיחוּ ר"ת וְהָרָא"ש ו"ל וְאִפִּי"ה אִיצְטְרִיכִינּוּ לְמִימֵר דְּלֹא אָמַר
כְּלוּם דְּאִי אִם כְּלוּם הֵי אִיסוּרִין מִשׁוּם שְׂבִיעֵית וְהָא דְּלֹא אִיִּיתִי ר"ת ו"ל רֵאזִיָּה מְהֵכָא
נְמִי דְּשְׂבִיעֵית נוֹהֲגַת בְּשֶׁל גוֹי הֵינּוּ מִשׁוּם דְּלֹא אִיִּירִי ר"ת ו"ל אֲלָא בְּמָאִי דְּאִסִּיר חוּצָה
לְאַרְץ כְּמוֹ בְּאַרְץ וְהֵם עֶרְלָה וְכִלְאִי וְנֹטֵעַ רְבִיעִי וְעוֹד דְּעֶרְלָה וְנֹטֵעַ רְבִיעִי הֵם מְפֹרְשִׁי
בְּבְרִיתָא וְשְׂבִיעֵי אֵינּוּ מְפֹרְשׁ אֲלָא עֲזוּקָה וְיֵשׁ פִּי אַחֵר עַל עֲזוּקָה שְׁהִיא שֵׁם הָעִיר כְּדִפְּנִי
מִכָּל הַלִּין מִשְׁמַע דְּרִשׁ"י וְרַבּוֹתֵי וּר"ת וְהָרָא"ש ו"ל כְּלֵהוּ סְבִירָא לְהוֹ דְּפִירוֹת שְׂבִיעֵית
שְׁגָדְלוֹ בְּקַרְקַע שֶׁל גוֹי בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל חֲזִיבִי בְּבִיעוּר וְהַרְמַב"ם ו"ל כֵּת פ"א מְהַתְּרוּמוֹ
גוֹי שְׁקֵנָה קַרְקַע בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל לֹא הַפְּקִיעָה מִן הַמְּצוֹת אֲלָא הִרִי הִיא בְּקַדוּשַׁת' מִשְׁמִ'
דְּלִכָּל מְצוֹת הַנּוֹהֲגוֹת בָּא"י לֹא הַפְּקִיעָה קִנְיֵן הַגּוֹי לֹא שָׁנָא שְׂבִיעֵי לֹא שָׁנָא תְּרוּמִי
וּמַעֲשָׂרוֹת וְכֵן כֵּת בְּסִמוּךְ וְיֵשׁ קִנְיֵן לְגוֹי בְּסוּרְיָא לְהַפְּקִיעַ מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת וּמִן הַשְׂבִּיעֵית

כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר מִשְׁמַע דְּבִאֲרֵי יִשְׂרָאֵל אֵין קִנְיָן לַגּוֹי לְהַפְקִיעַ מִן הַשְּׁבִיעִית וּמָה שֶׁכְּתוּב פ"ד
גוֹי שֶׁקָּנָה קִרְקַע בִּיא"י וְזָרַעָה בְּשְׁבִיעִית פִּירוֹתָיו מְוֹתְרִין פְּתַב עֲלֵיו הָרַב בְּעַל פְּתוֹר וּפְרַח
תָּמָה עַל זֶה וְכו' גַּם כִּי אַח"כ פְּתַב שְׂאֵל הָרַב ו"ל יֵשׁ לִי לְהֶאֱמִין אַף עַל שְׂמָאֵל שֶׁהוּא יָמִין
גַּם הֶרְמֵב"ן ו"ל בְּפִי הַתּוֹרָה פ' בְּהַר סִינַי הִבִּיא בְּרִית' זוֹ לְהוֹכִיחַ שְׂאֵסוּר לִיקָח מִן הַמְּשֻׁנָּם
בְּשְׁבִיעִית וְכו' ו"ל וְזֶהוּ שְׂאֵמְרוּ גוֹי שֶׁהָיָה מוֹכֵר פִּירוֹת בְּשׂוֹק וְאָמַר שֶׁל עֲרֵלָה הֵן וְכו'
וּפִי רַש"י ו"ל בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹנִים מִפְּרָדָס מְעֻזָּק וְגַדְרָ לֹו סְבִיב וְהִיא שְׁנַת שְׁבִיעִית וְאִם
הֵינּוּ מֵאֲמִינִים לֹו הָיָה אֲסוּר לִיקָח מִמֶּנּוּ בְּעִיר שְׁרֹבָה יִשְׂרָאֵל שְׂמָא הוּא אָרִיס לִישְׂרָאֵל
וּמְשַׁמֵּר לֹו שְׂדֵהוּ אוֹ חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא מִשְׁלַ יִשְׂרָאֵל לְקַט וּמְכַר אוֹ שֶׁהִפְרִי' שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמְכַר
עַל יְדוֹ אוֹ שְׂמָא אֵין קִנְיָן לַגּוֹי בְּאֲרֵי יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ דִּינֵי הַשְּׁבִיעִית וְגִזְרוּ עֲלֵיו כִּישְׂרָאֵל
עַכ"ל הָרִי שְׁכַת' הָרַב ו"ל דְּשַׁמ' אֵין קִנְיָן לַגּוֹי בִּיא"י לְהַפְקִיעַ דִּינֵי הַשְּׁבִיעִית וּמִשׁוּם דְּלֹא
הִבִּיא בְּרִיתָא זוֹ אֱלָא אֲגַב גְּרָרָה לְהוֹכִיחַ שְׂאֵסוּר לִיקָח אִפִּי' פְּחֲצֵי אִיפְסָר מִן הַמְּשֻׁנָּם שֶׁל
יִשְׂרָאֵל פִּירוֹת הַגּוֹי הַזֶּה שְׂמָא הוּא אָרִיס לִישְׂרָאֵל וְכו' דְּוַדַּאי הִפְרִי' אֲסוּרִין מִשׁוּם
שְׁבִיעִית אוֹ שְׂמָא אֵין קִנְיָן לַגּוֹי כו' דְּלֹא לְמִיפְסָק הַלְכָתָא אֲתָא וּלְהַכִּי כְּתוּבָה כְּמִסְפֵּק וְעוֹד
אֲפֻשֵׁר לֹומר דְּלֹא מְסַפְקָא לִיהַ לְהֶרְמֵב"ם ו"ל אֵי פִירוֹת שְׁבִיעִית שֶׁל גוֹי חֲיִיבִים בְּשְׁבִיעִית
אוֹ לֹא אֱלָא ה"ק דָּאֵם הִיוּ מֵאֲמִינֵי' לֹו הִי' אֲסוּר לִיקָח מִמֶּנּוּ שְׂמָא אָרִיס הוּא לִישְׂרָאֵל אוֹ
שְׂמָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְקַט וּמְכַר אוֹ שְׂמָא מִשׁוּם דָּאֵין קִנְיָן לַגּוֹי בִּיא"י לְהַפְקִיעַ דִּינֵי הַשְּׁבִיעִית
וְגִזְרוּ עֲלֵיו כִּישְׂרָאֵל דְּפִשְׁטָא לִיהַ דָּאֵין קִנְיָן לַגּוֹי בִּיא"י לְהַפְקִיעַ דִּינֵי הַשְּׁבִיעִית וְגִזְרוּ עֲלֵיו
כִּישְׂרָאֵל אֱלָא שְׁכַת' דְּשְׂמָא פִירוֹתָיו מִמֶּשׁ שֶׁל גוֹי הֵם וְאֵין קִנְיָן לַגּוֹי אוֹ שְׂמָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל
הֵן וּבְכָל גְּוֹנָא אֲסִירֵי אֵם הִיוּ מֵאֲמִינֵים לֹו וְגַם אֵם הוּא מְסַתְּפָק הָרִי רַש"י וְרַבּוֹתָיו וּר"ת
וְהָרֵא"ש ו"ל סְבִירֵי דְאֵיירֵי בְּפִירוֹת שֶׁגִּדְלוּ בְּקִרְקַע שֶׁל גוֹי וְאִפִּי' הִיוּ אֲסוּרִים אַחַר
הַבִּיעוּר אֵם הֵינּוּ מֵאֲמִינֵים לֹו וְאֵם בְּפִי' פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה כְּתוּב הָרַב ו"ל כְּמִסְתְּפָק פְּשִׁיעָה
כּוֹתֵב לְעֵנֶן הַדִּין הָיָה פּוֹסֵק כְּתוֹסְפוֹת דָּאֵין קִנְיָן לַגּוֹי לְהַפְקִיעַ דִּינֵי שְׁבִיעִית בִּס"פ הַנִּזְקָין
כְּדָפִי': וְכִשְׁהִלְכְּתִי לִירוּשָׁלַי' תוֹב"ב בְּשִׁנַּת הַרְצ"ה מְצָאתִי בְּיַד הַחֲכָם הַשְּׁלֵם ה"ר ל״ו י'ן
חֲבִיב ס' כְּפִתוֹר וְכָרַח שְׂמֵדְבֵר בְּדִינֵי אר"י וְחִפְשִׁתִּי וּמְצָאתִי שֵׁם כַּמ"ז כְּתוּב ו"ל מִי שֶׁלֹא
חָל עֲלֵיו חוֹב שְׁבִיעִית כְּמוֹ הַגּוֹי פִירוֹתָיו הֵם בְּחִיּוֹב תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת וּא"כ עֲכָשׁוּ בְּאֲרֵי
יִשְׂרָאֵל שְׂרֹב פִּירוֹתֵינוּ מִשְׁלַ גוֹי' הֵם בְּדִין הוּא שֶׁיְהִי נוֹהֵג בְּהֵם דִּין הַמִּתְנַו' בְּשְׁבִיעִי' אֱלָא
שְׂמַעְשֵׁר שְׁנֵי יְהִי מַעֲשֵׁר עֲנִי לֹא שְׁנֵי מִשׁוּם עֲנִים כְּטַעַם עֲמוּן וּמוֹאֵב שֶׁאֵם' שֶׁפִּירו' הַגּוֹי'
אֵין בְּהֵם דִּין שְׁבִיעִית הוּוּ לְהוּ בְּשְׁבִיעִית כְּפִירו' עֲמוּן וּמוֹאֵב שְׂמַפְרִישִׁין הַמִּתְנַוֹת עַל הַסְדֵּר
ע"כ הַלְשׁוֹן שֶׁהַעֲתִיקָתִי מִהַחִיבוּר הַנּוֹ' כְּתִיבַת יְד וּמְצָאתִי כְּתוּב שֵׁם הַגָּהָה עַל זֶה וְז"ל תִּימָא
אַמַּי מְוֹתְרִין דְּמָה שֶׁהוּא אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה מִפְּנֵי שְׁבַת הָאֲרֵי וְקִדְוָשְׁתָּה לֹא הוֹפְקַע בְּקִנְיָן
הַגּוֹי וּא"כ מָה שֶׁזָרַע הַגּוֹי בְּקִרְקַעוֹ בְּאֲרֵי יִשְׂרָאֵל בְּשְׁבִיעִית אֲסוּר אֲבָל סְפִיחֵיו דְּלֹא אֲסִירֵי
אֱלָא מִשׁוּם גְּזֵרָה מְוֹתְרִין דָּאֵין הַגּוֹיִם מְצוּנִים עַל הַשְּׁבִיעִית כְּדִי שֶׁנִּגְזָר עֲלֵיהֶם עַכ"ד:
הִנֵּה שְׁבַעֲלֵי הַסֵּפֶר ו"ל כְּתוּב כָּאֵן הַלְכָתָא בְּלֹא טַעְמָא וְהַמְגִי' כְּתוּב הַלְכָתָא בְּטַעְמָא דְּשְׁבַת
הָאֲרֵי וְקִדְוָשְׁתָּה דְּכַתִּי' בְּקִרְא לֹא הוֹפְקַע בְּקִנְיָן הַגּוֹי וּא"כ מָה שֶׁזָרַע הַגּוֹי בְּקִרְקַעוֹ בְּאֲרֵי
יִשְׂרָאֵל בְּשְׁבִיעִית אֲסוּר וְלָכֵן אָנוּ חֲיִיבִים לְנַהֵג כְּדַבְּרֵי רַבּוֹ: הַחֲכָמִים הָרֵאשׁוֹנִים כ"ש
שֶׁהֵם מְחַמְרִין וְהַרְוָצָה לְהַחְמִיר יְחוּשׁ גַּם לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר שְׁחֲיִיבִים בְּמַעֲשֵׁר וַיְבַעֲרֵם בְּשַׁעַת
הַבִּיעוּר כְּמוֹ שֶׁאֵם' בְּתוֹסְפ' בְּדַמַּי בְּעַם הָאֲרֵי שֶׁהָיָה מוֹכֵר פִּירוֹת בְּשְׁבִיעִי' וְאֵם' שֶׁל עֲרַב
שְׁבִיעִי' הֵן חֲיִיבֵי' בְּמַעֲשֵׁ' וְחֲיִיבֵי' בְּבִיעוּר: גַּם שֶׁהֵם תְּרֵי חוּמְרֵי דְּסִתְרֵי אֶהְדֵּי וְלֹא אֲזַלִּין

בַּתֵּר תִּרְוֶהוּ אֶלָּא הֵיכָא דְלֵא בְּרִירָא לֵן חֲדָא טְפִי מַחְבְּרֵתָהּ כְּחוּמְרָא סוּפְרָא נְעֵד וְאוּמֵר
חוּמְרֵי דְסִתְרֵי אֶהְדְּדִי אֶבְל הֵיכָא דְבְּרִירָא לֵן חוּמְרָא חֲדָא כִּי הֵכָא מִכְּמָה אֲשֶׁלִּי רַבְרָבִי
כְּדַפְּנִי לֹא הֵנָּה בְּעִי לְמִזִּיל בַּתֵּר חוּמְרָא אַחֲרִיתִי כ"ש לְחוּמְרָא פִּירוֹת שְׁבִיעִית עֲדִיפָא דְאִין
מְסַפֵּר לְדִינִין הַתְּלוּיִין בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית כְּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת פ' לּוּלָב הַגְּזוּל וְרֵאוּי לְבָרֵר
אוֹפֵן הַנְּהַגְתִּינוּ בְּשֵׁנַת שְׁבִיעִית גַּם כִּי לֹא נִתְשַׁפֵּט בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל אִיסוּר פִּירוֹת שְׁבִיעִי
בְּקִרְקַע שֶׁל גוֹי גַּם שְׁאִינוּ מִן הַתִּימָ' מֵה שֶׁלֹּא נִתְפַּשֵּׁט אִיסוּר כִּי בְּעוֹנֵן בְּדוֹרוֹת שֶׁעָבְרוּ
נִדְלְדְלוּ יִשְׂרָאֵל שְׁבַּאֲרֵץ הַקְּדוֹשָׁה מֵהַגְּזוּרוֹת וּמִסִּים וְאַרְנוֹנוּיּוֹת עַד שֶׁכְּמַעַט ח"ו נִשְׁתַּפְּחָה
תּוֹרַת אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל מִפִּיָּהֶם שֶׁכֵּן מְעִידִים רֵאשִׁי תוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ שְׁאֵפִי מַעֲשָׂרוֹת מֵהַלְקוֹחַ מִן
הַגּוֹי וְנִתְמַר' עַל יַד יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ מִפְּרִישִׁין עַד שֶׁעָמְדוּ רֵאשִׁיָּהֶם וְדִינֵיהֶ' זֶה מ' או' נ'
שְׁנָה וְהוֹרוּ לָהֶם שִׁיפְרִישׁוּ תְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹ' וְאַחַר מְעַט שָׁנֵי נוֹלַד בֵּין הַחֲכָמִי מַחְלֻקַּת
עַל שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה אִיזוֹ הִיא וְאֶפְשׁ' כִּי עַל זֶה רַכּוּ יְדֵיהֶ' מִלְּנֶהוּג אִיסוּר בְּפִירוֹ' שְׁבִיעִי שֶׁל
גוֹי דְשְׁבִיעִית בְּזִמְן הַזֶּה מְדַרְבְּנֵן וְהוּי סִפְקָא דְרַבְּנָן אִי זֹו שְׁנָה הִיא וּלְקוֹלָא אֶבְל פִּינּוּ
דְלַדְעַת הַרְבֵּב"ם ז"ל אָנוּ סוּמְכִי עַל שְׁנָה זֹו שְׁהִיא שְׁנַת שְׁמִיטָ' לְשְׁמִיטַת כֶּסֶפִים וּלְסִדְר
הַמַּעֲשָׂרוֹת בְּשֵׁשֶׁת הַשָּׁנִים לְקַדְוֶשֶׁת הָאָרֶץ נְמִי סְמַכִּינוּ עָלֶיהָ וְהוּי' שְׁנַת שְׁמִיטָה לְשִׁבּוֹת
מֵעֲבוֹד' הָאָרֶץ וּלְאֲכוֹל פִּירוֹתֶיהָ בְּקַדְוֶשֶׁת שְׁבִיעִית כַּדָּא' וְהַרוּצָה לְחוּשׁ לְמָה שֶׁפָּתַבְתִּי
שְׁפִירוֹת הַגּוֹי חֲיִיבִים בְּבִיעוֹר נִרְאָה דְצָרִיךְ לְקַנּוֹת כָּל הַדְּבָרִי הַצָּרִיכִים לוֹ מִמָּה שֶׁגָּדַל
בְּשֵׁנַת שְׁשִׁית דְּמָה שֶׁגָּדַל בְּשְׁבִיעִי אִפִּי קוֹדֵם הַבִּיעוֹר לֹא יוּכַל לְקַנּוֹת מִן הַגּוֹי כְּדַתְנִי'
בַּתּוֹסְפֵת' אִין מוֹכְרִין וְאִין לוֹקְחִין מִן הַגּוֹי וּמִן הַכּוֹתֵי פִירוֹת שְׁבִיעִית אֶבְל כִּי דִיִּיקִינּוּ טְפִי
מִשְׁמַע דְּמוֹת' לְקַנּוֹת מֵהֶם כָּל שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַן הַבִּיעוֹר דְּהִכִּי מִשְׁמַע בַּתּוֹסְפֵת' דְּמִיִּיתִי בְּשֶׁלֵּהִי
יְכַמוֹת גּוֹי שְׁהִיָּה מוֹכֵר פִּירוֹת בְּשׁוּק וְאָמַר שֶׁל עֲזִיק' הֵן וְכו' כַּדָּא' לְעִיל לְפִי רְבוּתִיו שֶׁל
רש"י ז"ל דְּאִירִי בְּשֵׁנַת שְׁבִיעִי וְקַתְנִי שְׁהִיָּה מוֹכֵר אִין חוֹשְׁשִׁין וְלֹא תִימָא אִין חוֹשְׁשִׁין
דְּאִי חוֹשְׁשִׁין שְׁהוּא אֲמַת כְּדַבְּרִיו לֹא יִקְנוּ מִמֶּנּוּ כְּדַתְנִי' בְּהֵהִי תּוֹסְפֵת' אִין מוֹכְרִין וְאִין
לוֹקְחִין מִן הַגּוֹי וְכו' דְּהָא רש"י ז"ל הַקְּשָׁה עַל פִּי רַבּוֹ דְּמֵאִי אִיסוּר יֵשׁ כָּאֵן אִם עָבַר זְמַן
הַבִּיעוֹר לֹא שָׁנָא מִן הַמְּוִפְקָר לֹא שָׁנָא מִן הַמְּשׁוּמֵר אִיסוּר וְקוֹדֵם הַזְּמַן אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹתְרִין
וְאִי אִיסוּר לִיקְחָ מִן הַגּוֹי פִּירוֹת שְׁבִיעִית לֹא קִשָּׁה מִיַּד דְּמִשׁוֹ' דְּאִיסוּר לִיקְחָ מִמֶּנּוּ פִּירוֹת
שְׁבִיעִי אִין חוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרִיו דְּלִהֲשַׁבִּיחַ מִקְחוֹ או' כֵּן כַּדָּא' לְעִיל אֶלָּא נִרְאָה דְּהֵאִי תּוֹסְפֵת'
דְּמִיִּיתִי גְּמָרָא פְּלִיג אֶהְיָא דְקַתְנִי אִין מוֹכְרִין וְאִין לוֹקְחִין מִן הַגּוֹי וּמִן הַכּוֹתֵי וְנִרְאָה
דְּטַעֲמָא דְלוֹקְחִין מִשׁוּם דְּדוֹקָא לַע"ה הוּא דְאִמְרִי' דְּאִין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ מִשׁוֹ' דְּמַצְנֵן' הוּא
לְאֲכוֹל דְּמִי פִירוֹ' שְׁבִיעִי בְּקַדְוֶשֶׁת שְׁבִיעִי וְשָׂמָא לֹא יֵאכַל אֶבְל גּוֹי דְּאִינוּ מְצַנְנָה לֹא
אִיכְפַת לֵן וְאִדְרַבָּה עֲדִיף טְפִי לְקַנּוֹתָם כְּדִי לְאֲכוֹל אוֹתָם בְּקַדְוֶשֶׁת שְׁבִיעִית דְּכָרִי לְעוֹלָם
הִיא בְּקַדְוֶשֶׁת' אִפִּי מְכָרוּ וְהַדְּמִים הָאֲחֵרוֹן הוּא שְׁנַתֶּפֶס וְאֶפְשָׁר לּוּמ' דְּהֵהִיא תּוֹסְפֵת' נְמִי
לְצַדְדִין קַתְנִי אִין מוֹכְרִין וְאִין לוֹקְחִין מִן הַגּוֹי וּמִן הַכּוֹתֵי אִין מוֹכְרִין לְגוֹי מִשׁוּם דְּכָרִי
עֲצָמוּ לְעוֹלָם הוּא בְּקַדְוֶשֶׁתוֹ כְּדָאָמ' וְאִין מוֹכְרִין וְאִין לוֹקְחִין מִן הַכּוֹתֵי דְאִין מוֹסְרִין לְכוֹתֵי
לֹא פִירוֹת וְלֹא דְמִי פִירוֹת שְׁבִיעִית דְּלֹא יֵאכַל אוֹתָם בְּקַדְוֶשֶׁת שְׁבִיעִי וּמַצְוּוִי' הֵם אִפִּי אִי
אִמְרִי' דְּגַרִי אֲרִיּוֹת הֵן אֶבְל גּוֹי דְּוָקָא מְכִירָה הוּא דְאִין מוֹכְרִין לָהֶם אֶבְל לְקִיחָ' לֹא כְּדָאָמ'
וְאִם כֵּן לוֹקְחִין מִן הַגּוֹי עֲנָבִים לְאֲכִילָה וְלִינֵין עַד הַפְּסַח כְּדַתְנִי' בִּפ' מְקוּם שְׁנֵהֵגוּ וּבַתְּמָרִים
עַד הַפּוֹרִי וּבַזֵּתִים וּבְשֶׁמֶן עַד שִׁיכְלוּ מִמִּירוֹן וּמִגּוֹשׁ חֶלֶב דְּהִינּוּ עַד עֲצָרַת שֶׁל מוֹצָאֵי
שְׁבִיעִית וְקוֹנָה וְאוֹכַל תְּבוּאָה כָּל זְמַן שִׁישׁ בְּשֶׁדָּה וְכֵן שְׁאָר דְּבָרִי וְאֵע"ג דְּתַנּוּ אִין מוֹכְרִין

פירות שביעית לא במדה ולא במשקל ולא במנזן וכו' היינו פשמוכר ישראל דאסור לעשות סחורה בפירות שביעית אבל פשהמוכר גוי דאינו מצווה מותר לקנות במדה פל זמן שיש מאותו המין בשדה וכשפלה מן השדה חייב לבערם מן הבית כדא' התם ותנא בתוספ' מאימתי פורשין משבולין שבשדות משתרד רביעה שניה דהויא בשבעה במרחשון אחר שפלה לחיה מן השדה יאכל מה שיש לו בבית פדאמ' ויאכל מן הישן של ערב שביעית: וגם יש לנו תקנה בא"י בשנת השמיטה לאכול מן התבואה והפירות הבאים מח"ל הנכרין שהיו מח"ל פגון ארז ח"ל דמינכר פדאמר בירושלמי דפ"ב דדמאי ואפי' אותם שאינם נכרים אם ידוע שרוב אותם הפירות מח"ל לוקחין מהם בסתם פדתניא בתוספתא פ"ג דדמאי מצרפין פירות ח"ל על פירות שביעית כדי שיירבו על פירות מוצאי שביעי' לפוטרו מן המעשרות פי' דמצטרפין פירות ח"ל ופירות שביעית שפוטרו מן המעשרות אם יש בהם רוב לגבי פירות מוצאי שביעית שחיבי' במעשר ולקח מהם בסתם ופוטרין מן המעשרות הכי נמי היכא שידוע שרוב פירות מן הנמכרי' הם מח"ל יקחו מהם בשביעי' ולא יתחייבו בביעור והכי נמי תניא התם ברישא מצרפין פירות ערב שביעי' כדי שיירבו על פירות שביעית לפטרן מן הביעור דאע"ג דתנן שביעית אוסרת כל שהוא במינה ושלא במינה בנותן טעם היינו פשנתערבו פידוע פירות שביעית עם פירו' אחרות אבל היכא דלא נתערבו אלא שאין ידוע אם הם פירות שביעית אם לאו אזלינן בתר רובא וכיון דרוב' מח"ל או מערב שביעית גינהו פוטרין מן הביעור פדאמ' ונראה דאף פירות הבאים מדמשק או משאר מקומות שבסוריא שהם מותרים בשביעית ואינם חייבי' בביעור דאף על גב דסורי' חייבת בשביעית מדרבנן בפירות הגדלים בקרקע הגוי בסוריא נרא' פשיט' דלא נאסרו דמקלינן טפי בסוריא מבא"י פדתנן עושאין בתלוש בסוריא אבל לא במחובר ויש קנזן לגוי מסוריא להפקיע מן המעשרו' ומן השביעית ועדיף טפי למטרח ולמינזבן ולאכול פירות ערב שביעית או פירות סוריא מלאכול פירות שביעית אפי' קודם הביעור למי שאינו בקי בדיני שביעית דבקל יכול לטעות דכמה דינים תלויי' בהם פדאמ' דלא ניתנה אלא לאכילה ואין משנין מדרד אכילתו ומי שזכהו האל ית' שיהיה לו קרקע בארץ ישראל יזהר בפירות שביעית שלא יזכה בהם יותר מאחרים ומה שיזכה מהם יאכלם בקדושת שביעית ולא יעשה סחורה בהם וכל דיני שביעית שלא ימכור מהם אלא מעט שלא במדה ובמשקל והדמים יאכלם בקדושת שביעית ולענין הנזקרים ואוכלי' פירות שביעית בקדושתן כפי מה שפכתתי אם יוכלו לקנות או למכור פירות שביעית לאותם שאינם אוכלים אותם בקדישת שביעית היה נראה בתחלת המחשבה שהיה אסור למכור ולקנות אבל בדקודק היפה נראה שמוותר לקנות ולמכור להם ולא יחוישו לומר שהם מוסרים להם דמי שביעי' ולא יאכלום בקדושתם וכן אם ימכרו להם מעט פירות שביעית שלא במדה לא יחוישו עליהם על מה שלא יאכלום בקדושה אעפ"י שהם מצווים לדעתנו האוכלים פירות שביעית בקדושה דהא דאסור למכור לחשוד או לע"ה פירות שביעית היינו משום דהוא מצווה פמונו וידוע שיש בהם איסור לאוכלם שלא בקדושה ואפ"ה אוכלים אותם אסור ג"כ עלינו למכרם להם פיון שאנו יודעים שהם חשודי' ויהיו חוטאים בנפשותם על דינו ואנו נותני' מכשול לפניה' אבל כשהדבר להם הותר שפומכי' על המורים להם הותר בדין תורה לא נדון אותם לדעתנו פעורי' שלא לתת לפניהם מכשול בדבר הנראה לנו איסור

ואנו נזקרים מִמֶּנּוּ וְהֵם נר' לָהֶם הָתַר וְאֵינָם נִזְקָרִים וְיֵשׁ לִי רְאִיָּה עַל זֶה מִמֵּתְנִי דפ"ק
דיבמות גבי צרת ערוה פלוגתא דב"ש וב"ה דלב"ש צרת ערוה מותרת להתניבם לאחיו
דלית להו דרשה דלצרוה וב"ה אוסרין חלצו ב"ש פוסלין מן הפהונה שחליצת' חליצה
וב"ה מכשירים דהניא פחולצת מן הנכרי נתיבמו ב"ש מכשירים וב"ה פוסלין ותנן
בסיפא אעפ"י שאלו אוסרים ואלו מתירים אלו פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו ב"ש
מלישא נשים מב"ה ולא ב"ה מב"ש אעפ"י שבני הצרות שנתבמו כב"ש ממזרים לדעת
ב"ה לא היו נמנעי' לישא נשים מב"ש לפי שהיו מודיעין להם אותם הבאים מן הצרות
ופורשים וכן פל הטירות והטומאות שהיו אלו מטהרים ואלו מטמאי' לא נמנעו עושין
טהרות אלו על גבי אלו משיאילים פליהם לאלו משמע דדוקא אותם שהיו אסורות
לב"ה היו מודיעים להם ב"ש כדי שיפרשו מהם אבל האסורות לב"ש ולא לב"ה לא היו
נמנעים ב"ה מלישא מהם וב"ש שהיו אסורות להם היו משיאים אותם לב"ה שהיו
מותרות להם וכן נמי משמע התיב בגמ' דאמרין התיב לעולם עשו דמודעי' להו ופרשי
והקא נמי מסתברא דקתני סיפא פל הטירות והטומאות וכו' אי אמרת בשלמא דמודעי'
להו משום הכי לא נמנעו אלא אי אמרת דלא מודעי' להו בשלמא ב"ש מב"ה לא נמנעו
דטומאו' דב"ה לב"ש טהורו' נינהו אלא ב"ה מב"ש למה לא נמנעו טהרו' דב"ש לב"ה
טמאו' הן משמע בהדיא דטומאות דב"ה מושלי' להו לב"ש דלדידהו טהורות נינהו
ולגרסא ר"ח דגרי' איפכא איפכא לאוכוחי נמי דוק התיב ותשפח ובגדון דידן נמי מה שהיא
אסור לנזקרי' ומחמירים בפירות שביעית יכולים למכרו וליתנו לנוהגים התיב על פי
המורים להם ושמעי' נמי מהקא שיכולי' לסמוך ג"כ המחמירים על המקילים אם יאמרו
להם פירות אלו אינם פירות שביעית כדי שיוכלו לאכול אותם אחר הביעור כמו שהיו
אומרים ב"ה על ב"ש שיודעו להם הבאות מן הצרות ויפרשו אלא שצריף להתישב
ולתת טעם לשבח באי זה אופן יוכלו לנהוג במדינה א' אלו איסור ואלו התיב בדבר א'
ולא יהו עוברים משום לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות דמסקי' פ"ק דיבמות דהיינו
בב"ד א' בעיר א' פלג מורין כב"ש ופלג כב"ה דנראה דכל חכמי העיר הזאת הווי כב"ד
א' פי היכי דלגוי ב"ד חשוב וא"כ אם פל חכמי העיר הם חלוקי' בענין זה חלקם מורים
שאנו חייבי' לנהוג קדושה בפירות שביעית הנזקקין מהגוים בשביעית וחלקם מורים
להיתר הווי להו כב"ד א' בעי' אחת פלג כב"ש ופלג כב"ה דאסור משום לא תתגודדו
כדאמ' ולכן הנה מן הדין שיתקבצו חכמי העיר ויעמדו למנין אחר העיון ומשא ומתן
וינהיגו את בני העיר על פי רובם בין להקל בין להחמיר וכל עוד שאין עושים כן נראה
אגודות אם מקצתם ינהיגו איסור וקצתם היתר אלא שמצאתי בספר אדם וסנה נתיב ב'
שכתב משם הרמ"ה ז"ל שאפ"י בית דין א' בעיר א' דוקא כשמורים מקצתם להיתר
ומקצתן לאיסור אבל אם אינם מורים מותר מאחר שאינם מורים הוראה להדיא כמו כן
אותם המתירים יכולים לנהוג היתר בפני האוסרים ואין זה אגודות אגודות וכן מוכח
בכמה דוכתי עכ"ל וא"כ משמע דכל היכא דלא עמדו למנין ואין מורים קצתם להיתר
ויקצתם לאיסור דיכול פל א' לנהוג כפי סברתו בין לקולא בין לחומרא אבל אם מורים
לאחרים אלו להיתר ואלו לאיסור איכא משום אגודות לכ"ע וכתב רבינו ישעיה מטראני
ז"ל בפ"י ליבמות דכל היכא דאיכא משום לא תתגודדו לא יעשו אלו כדבריהם ואלו
כדבריהם אלא ישאו ויתנו אלו עם אלו עד שינשוו לדעת א' או שיעמדו למנין ויגמרו

הַלְכָה לְהַקְלֹא אוֹ לְהַחְמִיר וְלֹא יְהוּ אֱלוֹ מְקִילִים וְאֱלוֹ מַחְמִירִים וְאִם לֹא יוּכְלוּ לְגַמְרוֹר הַלְכָה לֹא יוּכְלוּ לְסַמְּוֹךְ עַל דְּבָרֵיהֶם אֲלֵא יַחְמִירוּ בַדְּבָר עַד שְׂיִגְמְרוּ הַלְכָה ע"כ וְאִפ"ה גִּרְאָה דְּכָל שְׂלֵא הוֹרוּ אֱלוֹ לְהִיתָר וְאֱלוֹ לְאִסּוֹר אֲלֵא שְׁהִיָּה נוֹהֵג כָּל א' פְּסָבְרָתוֹ לִיכָא אֲגוּדוֹת וְאִפְשָׁר נְמִי דְאִפִּי רוֹאִים אַחֲרֵים חֲכָם א' מַחְמִיר אוֹ מַקְל וּמַחְמִירִים אוֹ מְקִילִים כְּמוֹהוּ לִיכָא אֲגוּדוֹת פִּינּוֹן דְּלִיכָא הוֹרָא' בְּרַבִּים בְּפִרְהֶסְיָא כ"ש אִי לֹא הוּוּ רַבִּים הַנְּמַשְׁכִּים אַחַר סְבָרַת חֲכָם א' דְּכָל שְׁהִיָּו רַבִּים וְרַבִּים הוּא דְנִרְאִין פְּאֲגוּדוֹת כְּמוֹ שְׁפָתַב רַבִּינוּ יְשַׁעְיָה ו"ל שָׁם: וְעַם כָּל זֶה אֵינּוּ עוֹלָה בְּדַעְתִּי עֲדִינּוֹן שְׁאֵהִיָּה רִשְׁאִי לְסַמְּוֹךְ עַל עֲצָמִי בְּסִבְרָא זֹו אִפִּילוּ לְהַחְמִיר עַד שְׂיִסְפִּימוּ רֹוב חֲכָמֵי הָעִיר וְאַחֲרֵיהֶם אֲלֵה אַחַר שְׂיַעֲמָדוּ לְמַנְיָן בְּהַסְפָּמַת מוֹרִינוּ הָרַב גְּדוֹל בְּדוֹרוֹ כְּמַה"ר יַעֲקֹב בְּנֵיב וְאִנִּי דָו לְפָנָיו בְּקַרְקַע א"י לְהַלְכָה אֲבָל לֹא לְמַעֲשֵׂה כו' אֲלֵהִים אָמַת יוֹלִיכְנוּ קוּמָמִיוֹת בְּאַרְצְנוּ בְּבִיאַת מְשִׁיחֵנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקַבּוּץ כָּל יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה חֲיִיבִים בְּכָל הַמְצָוֹת הַתְּלוּיוֹת בְּאַרְצָךְ בְּלִי סֶפֶק וּמַחְלֻקָת וְיֵאִיר עֵינֵינוּ בְּמֵאוֹר תּוֹרָתוֹ אָמֵן.

מִשֶּׁה בַר' יוֹסֵף זֹלַה"ה מְטָרָאנִי: פָּתַב בַּעַל פְּכָתוֹר וְפָרַח ו"ל כְּפִי מַה שְׂמַצָּאֵתִי בְּכַתִּיבַת יָד פָּתַב בַּעַל הַתְּרוּמָה ו"ל גַּם קְדוּשַׁת עֲזָרָה בְּזָמַן הַזֶּה בְּטָלָה וְאֵינּוּ חֲיִיב מִן הַתּוֹרָה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֶׂר ע"כ עוֹד כָּתַב ו"ל מַה שְׂפָתַב הַרְמַב"ם ו"ל שְׂלֵא גְזָרוּ עַל הַסְּפִיחִים וְדָאִי הוּא שְׂסַפִּיחֵי יִשְׂרָאֵל בְּקְדוּשַׁת עֲזָרָה אֲסוּרִין מִשׁוּם גְּזָרָה וְכַדְלַעִיל אֲבָל לְזָרְעֵ אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה וְכַדְלַעִיל וְהַגּוֹיִם אֵינָם מְצוּנִים עַל הַשְּׂבִיעִית וּמִשׁוּם הֵכִי אֵין לָנוּ לְגִזּוֹר עֲלֵיהֶם וְלֵאסוֹר סְפִיחָתָם אֲבָל מַה שֶּׁהוּא אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה מִפְּנֵי שְׁבַת הָאָרֶץ וּקְדוּשַׁתָּהּ לֹא הִנְפַקַע אוֹתוֹ אִסּוּר בְּקִנְיָנוּ מִטַּעַם שְׁאֵין קִנְיָן לְגוֹי בַּא"י לְהַפְקִיעַ מִיָּדִי מַעֲשֶׂר וּשְׂבִיעִית שְׁהִיָּה אֵינָם חֲיִיבִים בְּמַעֲשֶׂר וְאִפִּי הֵכִי פִירוּמֵיהֶם חֲיִיבִים הֵכִי נְמִי אֵינָם חֲיִיבִים בְּשְׂבִיעִית אֲבָל בְּפִירוּמֵיהֶם נוֹהֵג שְׂבִיעִית א"כ מַה שְׂזָרַע הַגּוֹי בְּקַרְקַעוֹ בַּא"י מְקַדְוָשָׁה שְׂנִינְיָה בְּשְׂבִיעִית אֲסוּר אֲבָל סְפִיחִים מוֹתָרִין וְלִזָּה לֹא מְצָא הַרְמַב"ם ו"ל הֵתֵר לְפִירוֹת הַגּוֹי בְּשְׂבִיעִית אֲלֵא מִשׁוּם דְּהַגּוֹיִם אֵינָם מְצוּנִים עַל הַשְּׂבִיעִית דָּאִי לֹא הֵכִי לְכַתְּנָה פִירוֹת הַגּוֹי בְּשְׂבִיעִית מוֹתָרִין וְלִשְׁתּוֹק ע"כ.

עוֹד מְצָאֵתִי בְּקוּנְדָה יִשָּׁן וְלַעֲנִין שְׂבִיעִית מִתְבַּעְרִין בְּשְׂבִיעִית וְאִף לְרַבִּינוּ שְׂמִשׁוֹן ו"ל שְׂפִי דְּפִירוֹת הַגּוֹי הֵן צְרִיכִין בְּיַעוֹר מ"מ שְׂאָר קְדוּשָׁה שְׂבִיעִית אֵין (נוֹהֲגָת בְּהֵן כִּי זֶה לְשׁוֹנוּ בַּפ"ט מִמְּסַכַּת שְׂבִיעִי אִפִּי לְמֵאן דְּאָמַר סְפִיחֵי מְדַרְבְּנָן לֹא מְסַתְּבַר כָּלֵל לְאֲסוֹר סְפִיחִין שֶׁל גּוֹי דְּמָה רָאוּ חֲכָמִים לְאֲסוֹרָם ע"כ מִשׁוּם דָּאִי שְׂרִית לְהוּ חֲיִישִׁי שְׂמָא יִזְרַע וְיֵאכַל וְיֵאמַר מֵאֲלֵיהֶן עָלוּ וְכַדְאִיתָא בְּכַמְהָ דְּוָכְתִי הֵנִי מִיָּלִי בְּיִשְׂרָאֵל דְּאֲסוֹר לוֹ לְזָרְעֵ בְּשְׂבִיעִית אֲבָל בְּסְפִיחִין שֶׁל גּוֹי לֹא שְׂיִיךְ לְמַגְזֵר וְאִפִּי בְּבִיעוֹר לֹא מִיְּחִיבִי אַע"ג שְׂיִשׁ פָּאן קְדוּשַׁת שְׂבִיעִית כְּדְמוּכַח בְּדוּכְתִי טוֹבָא אִסּוּרָא וְדָאִי הוּא דְלֹא פָקַע אֲלֵא בְּיַעוֹר הַדְּבָר תְּלוּי בְּמִמּוֹן לְהַפְקִיר וְלַחֲלַק לְעַנְיִים אוֹ אִפִּי לְעַנְיִים לַר' יוֹסֵי מְצִי לְמִימַר קְאָתִינָא מִפְּחַ גְּבִירָא דְלֹא מְצִית לְאִישְׁתַּעוּבִי דִּינָא בְּהֵכִי עַד פָּאן כְּדָאֲשַׁכְחֵן בְּשִׁלְהִי פ"ק דְּבַכּוֹרוֹת גְּבִי לּוֹקַח טְבָלִים וְכו' עכ"ל רַבִּינוּ שְׂמִשׁוֹן הִזְקֵן ו"ל: כַּב גְּקָרָא נְקָרָאֵתִי לְבֵית הַנוֹעֵד חֲכָמֵי צָפַת יוֹעֲצִיָּה וּמְנַהֲגִיָּה עַל עַנְיָן יַעֲקֹב זֶרְקוֹן שְׂזָנְרָק' בּוּ מִינּוֹת וְכֵן אַחַר הַזְכוּר וְנִתְּנָנוּ רְשׁוֹת לְמְנַהֲגֵי הַקְּהָלוֹת יצ"ו שְׂיִינְסְרוּ אוֹתוֹ עַל יַד הָאֲנוּמּוֹת וְנִחְבַּשׁ בְּיָדָם וְהַפּוּ אוֹתוֹ קֶצֶת הַפְּאוֹת כְּפִי מַה שְׁהִיָּה רָאוּי לוֹ עַד אֲשֶׁר הַתַּחֲנוּן דְּהִיָּה גּוֹעֵה בְּכַכְּיָה שְׂיִפְקוּחוּ בְּעַסְקִיו וְיִשְׁתַּדְּלוּ לְהַצִּיל אוֹתוֹ מִהַתְּפִיס' אָמְרוּ לוֹ הַמְּמוֹנֵי רְצוֹנֵינוּ שְׂתַלְתֵּךְ מִן הַמְּדִינָה שְׂלֵא תַטְמֵא אֶת הָאָרֶץ

במעשיו הרעים וכששמעו קרובי אשתו כה אמרו איך תגרשו אותו מן המדינה ותשארו עניה זו עגונה אז אמרו לו הממונים אם תרצה לצאת מתפיס' תגרש אשתך ואנו והיא נתן לה מה שצטרף לתת לאומות העולם אז נתנוהו בערבות ביז אהד מהממונים יצ"ו עד שימצאו המעות ובאו לבית א' מהממונים ושלחו בעדי ואמרו לי שאסדר אנפן נתינת גט שהיה רוצה לתת יעקב הנז' לאשתו אמרתי לו רצונה לתת גט לאשתך אמר לא הייתי רוצה לתת אלא גט זמן אמרו הממונים אין רצוננו לפרוע בעדך אלא אם תתן גט פריחות השיב ואמר שינתנו לו כל מלבושיו וכליו ציויתי מיד שיביאו לו מלבושיו וכל כלי תשמישו א' לא למצוא חשבון ואז בטל כל מודעות אם מסר על נתינת הגט וקיים נתינת הגט ואמר לסופר שיכתוב וילעדים שיחתמו ונכתב ונחתם בפנינו ולקחו ונתנו ליד אשתו כדת וכהלכה ומיד חזר עם הממונים שערבוהו ונתנה אשתו קצת מה שהיה חייב לתת לאמו' והממוני השלימו מה שנתפשו עם האומות ופרעו בעדו והלה לו אחר מעט מהימי' שראה שרפו ידיהם הממונים יצ"ו מלגרש אותו היה הולך ומוציא לעז על הגט שהיה אנוס בנתינתו ושהכו אותו עד שיגרש והיה הולך מחכ' לחכם להמתי' לו דברי מסורותיו וקצתם היו נוטים אונן לקול מליו ולזה הוצרכתי לכתוב במקל ספר מה שסמכתי עליו בנתינת גט זה שהיה ראוי כפי הדין תנן בגטין פ' המגרש גט מעושה בישראל כשר ובגוים פסול ובגמרא אמר שמואל גט המעושה בישר' כדין כשר שלא כדין פסול וכו' ופרש"י כדין כגון הנה דאמרי' בהו יוציא ויתן כתובה או שהיתה אסורה לו ע"כ משמע דלא קרינא מעושה אלא היכא דמעשי' אותו לענין הגט כגון הנה אבל אי אנסי ליה על דבר אחר וכדי להנצל מאותו האונס גרש לא הוי עישויי ובלבד שהיה כדין מה שאנסוהו עליו והכא נמי אע"ג דלא היה כדין למנסרו ביז אומות העולם כיון שהיה ברשות ב"ד ולצורך שעה משו' מגדר מילתא כדין קרינא ביה כ"ש שנתרצה בנתינת הגט בנתינת המעות שנתנו בעדו וגמר ומגרש לה פי הא דרב הונא דאמר דתלה וזבין זביניה זביניה דהא כמו מכר הוא כמו שכתב הרשב"א ו"ל בתשובותיו ולענין מגרש ע"י אונ' א' כ' הרב ר' שמעון בר צמח ו"ל בתשובותיו (ח"א סי' א) ו"ל ויש אונס אחר אעפ"י שהוא אונסו בגופו אינו אונסו לגרש אלא אונסו לדבר א' והוא מעצמו כדי להנצל מאותו אונס מגרש מעצמו וזה אינו קרוי כפי' כיון שלא כפו אותו ממש להוציא וראיה מהירושלמי בפ' אלמנה נזונות דקאמר שמואל אין מעשין אלא לפסולות ואקשו עליו והתנין המדיר את אשתו וכו' עד ויוציא ויתן כתובה ופריקו שמענו שמוצי' שמענו שכופין בתמי' דיוציא ר"ל שכופין אותו לפרוע כתובתה ואם מתוך כפייה זו רוצה לגרש יגרש וכן פי' הרמב"ן ו"ל בפ' אעפ"י עכ"ל הא קמן דלא קרי כפי' אלא היכא דכפו לה אגט ממש אבל אי כדי להנצל מאונס א' גריש הוי גט כשר ובתשובות הר' יוסף קולון ו"ל סי' קל"ג כתב משם ר"ת ו"ל ו"ל ר"ת ו"ל הפליג לדבר בענין מורד' דמאיש עלי ואמר שכל הכופה לגרש בטענה זו טועה גמור הוא ומרבה ממזרים בישר' ואפ"ה נמצא בשם ר"ת ו"ל גם או' ר"ת ו"ל שאם קדש אדם אשה כדת משה וישראל ולבסוף אין האשה חפצה בו אין לכופו לא בישראל ולא בגוים אף אם נחפש בידי גוים בשביל מס או דבר א' יכולים לומר לו לא נעסו' אותך להתיר מהתפיסה אם לא תגרש אשתך בגט כשר ואין זו כפייה כיון שאין עושין לו דבר רע כ"א למנוע מלעזור לו הרי לה דלא חשיב אונס מניעת עצמית הטובות עכ"ל הר' יוסף קולון ו"ל והרי הוא נדון דידן שעל ענין

העבירה שהיה רודף אחר הזנות הוא שנאסר אלא שהקלו מעליו קצת העונש שהוטל עליו שיגרש אשתו כ"ש המעות שנתנו לו כשנתן לאומות דהוי כזבני כ"ד לעיל אחר זה בא הרב הגדול הר' ב"ר נב"ר ונשאתי ונתתי עמו בכל זה והסכים הוא ג"כ עמי נאם הצעיר משה בר' יוסף זלה"ה מטראני: שאלה כג' ראובן היה חייב לשמעון סך מעות והארי לו זמן עד תנופה בתנאי שימתן כל הבגדים שיעשה בפרינסה שלו ויפרע לו ד' חתיכות לכל בגד קאריזיאש ואם לא שיערע לו תוך ג' ימים מעות החוב ונתברר בפני ב"ד שפכל אותו הזמן שהיה מתקן הבגדים לראובן בארבעה חתיכות היה מתקן לאחרים בשלש' חתיכות וכל העול' ג"כ מתקני בשלש' ילמדנו רבינו אם הוא רבי' קצוצ' או אבק רבית ואם הוא אבק רבית ויש בידו משכון על אבק רבית אם יוציאו מידו המשכון או לא: תשובה יראה דאם הוא דבר קצוב ושער ידוע בג' חתיכות כל בגד קאריזיא' דהוי רבית קצוצה החתיכה שלוקח ביותר מפני המתנת המעות דלפי רוב המפרשים בארוח ליה זמנא נמי על תנאי שידור בביתו חנם או בפחות הוי רבית קצוצה דכיון שהגיע זמן הפרעון הוי כמתנה בשעת מתן מעות כמו שכתבו המפרשים ז"ל ואפי' לדעת רבותיו של הרמב"ם ז"ל שהורו דהוי אבק רבית כיון שלא התנו בשעת מתן מעות נראה דבכ"י האי מודו דהוי רבית קצוצה דדוקא בדור בחצר דלאו מידי יחייב ליה אף על גב דעומד' לאגרא הוא דאמרי דהוי אבק רבית כיון שלא התנה בשעת מתן מעות אבל אם קצץ לו לתת לא: כד שמעתי צעקת האשה העגונה זה כמה שנים ואח"כ שלח לה בעלה גט על ידי שליח על מנת שישקח מיידה כתובהה תחלה ואח"כ יתן לה גיטתה והשליח טעה ונתן הגט בידי איש אחר שעשהו שליח בפני ב"ד ולא הזכיר לו תנאי הכתוב' ובא השליח השני בפני ב"ד ואמר שליח ב"ד אני ונמסר הגט בידי האשה בפני ב"ד מיד השליח השני בלי שום תנאי ונקרע מיד קריעת ב"ד ואח"כ בא השליח הראשון ואמר פי על תנאי שישקח הכתובה קודם הוא שנמסר הגט לידו לתתו לה וראינו ג"כ כתב הבעל שהיה כותב לחכמי העיר שעל תנאי זה היה שולח לה גיטתה ובהיות הגט קרוע קרע ב"ד רפו ידי החכמים יצ"ו מלבק' לה התר ומפני כי צעקתה באה אלי נצטערתי בצערה ונתתי אל לבי לדרון אל החכמים יצ"ו ועיינו בתקנתה וגם אני תרתי בלבי לתור אם ימצא לה שום תקנה שישחזור השליח הראשון ויתן לה הגט כמו שהוא קרוע קרע ב"ד וישקח קודם שטר כתובהה כמו שנצטווה מבעלה וחפשי ומצאתי לשון הרמב"ם ז"ל בהלכות גירושין פ"ד וז"ל וכן גט שנמצא קרוע שתי וערב שהוא קרע של ב"ד הרי זה גט בטל כשאר השטרות אבל אם נקר' ואינו קרע של ב"ד פשר נמוק או שהרקיב וכו' בד"א פשהיה הגט יוצא מתחת ידה בעדי חתימה ואין שם עדי מסירה אבל אם יש שם עדים שנמסר לה הגט בפניהם והיה פשר הרי זה פשר אעפ"י שהיה תורף הגט על המחק או בין השטין או שהיה קרוע שתי וערב כשנתן לה בפניהם עכ"ל וגם פי בתוספת' תניא סתמא נקרע קרע ב"ד פסול סבור הרב ז"ל שלא נאמר זה אלא בעדי חתימה אבל אם יש עדי מסירה פשר שאפילו על הנזיר המחוק ועל הדפתרא שהוא דבר שיכול להזדיין פשר בעדי מסירה וכמו שכתב הרב בעל מגיד משנה וכן הר"ן ז"ל כתב פ' המגרש לדעת הרמב"ם ז"ל דאי איכא עדי מסירה ראוי להיות פשר כמו על הנזיר המחוק ועל הדפתרא וכן בעל הטורים בסי' קכ"ה הביא לשון הרב ז"ל ולא נמצא מי שיחלוק על זה בפ"י אלא הרשב"א ז"ל שכתב שאף בנקרע קרע ב"ד בשעת מסירה פסול ובטל שהרי כתרס הוא חשוב

וְכַתֵּב עָלָיו בְּעַל מַגִּיד מִשְׁנֵה וְאִין בְּזֵה דְבָרֵי מְוֹכְרָחִין וְרֵאִיתִי דְבָרֵי הַרְשָׁבָא ו"ל פ' הַתְּקַבֵּל שְׁפַתְּ דְבָרֵי הַרְמָב"ם ו"ל וְאָמַר שְׁדְבָרֵי מִן הַתּוֹסְפְתָא הֵם שְׂפָדָה שְׁנִינֵי בַתּוֹסְפְתָא בְּשִׁלְהִי מְכַלְתִּין נְקֻרַע כְּשֵׁר נְתַקְרַע פְּסוּל נְקֻרַע בּוּ קֻרַע שֶׁל ב"ד פְּסוּל נִימוּק אוֹ שְׁהֲרָקִיב אוֹ שְׁנַעְשֶׂה בּוּ כְּכַבְרָא כְּשֵׁר נִמְחַק אוֹ שְׁנַתְּשִׁטְשׁ וּבְבוּאָה שְׁלוֹ קִיָּמַת אִם יְכוּל לְקֻרַת כְּשֵׁר וְאִם לָאוּ פְּסוּל ע"כ וְכַתֵּב דְקֻשְׁיָא לִיה שְׂאִין דְבָרֵי הַתּוֹסְפְתָא נִרְאִין כְּדְבָרֵי הַרְב ו"ל אֱלָא פִּינּוּן שְׁקֻרְעוּ כְּעִין קֻרַע שֶׁל ב"ד הָרִי זֶה בְּטַל וְהָרִי הוּא כְּחֻרְס וּפְסוּל וּפִי' דְאִם אִינוּ יְכוּל לְקֻרַת פְּסוּל דְלִגְרֵשׁ בּוּ דְקֻרְעֵר בּוּ דְקֻרְעֵר שֶׁל ב"ד דְפְּסוּל לִגְרֵשׁ בּוּ מִשּׁוּם דְאִין תּוֹרַת גִּט עָלָיו וְאִם יְכוּל לְקֻרַת כְּשֵׁר לִגְרֵשׁ בּוּ דְתוֹרַת גִּט עָלָיו קֻרְעֵר וְא"כ נְקֻרַע קֻרַע ב"ד דְפְּסוּל לִגְרֵשׁ בּוּ מִשּׁוּם דְאִין תּוֹרַת גִּט עָלָיו וְהוּא דְפְּסוּל וְאִפִּי' בְּעַדֵי מְסִירָה וְכַתֵּב דְאִין לֹמַר דְבַהוּצֵיא גִּט מִתַּחַת יָדָה מִיָּרִי דְבִשְׁבּוּאָה שְׁלוֹ קִיָּמַת פְּשִׁיטָא דְכְּשֵׁר דְאִטּוּ מִשּׁוּם דְנִתְּשִׁטְשׁ אִיבְד כַּחוּ מֵאַחַר שְׂבָא לִיָּדָה שְׁלָם.

וְאִם אִין בְּבוּאָה שְׁלוֹ קִיָּמַת דְאִין יְכוּל לְקֻרַתוֹ פְּשִׁיטָא דְפְּסוּל דְאִטּוּ ס"ד דְאִם הוּצֵיאָה נִיָּיר חֶלֶק מִתַּחַת יָדָה וְאָמַר' דְגִיטָה הָיָה כְּתִיב בִּיה אִטּוּ מִי מְנַסִּיבִין לָה אֲבָל לְדַעַת הַר"ם ו"ל פ' דְתוֹסְפְתָא הוּא בְּהוּצֵיאָה גִּט מִתַּחַת יָדָה בְּלֵא עַדֵי מְסִירָה וְאִפִּי' אֲשִׁמוּעִין דְאִי בְּבוּאָה שְׁלוֹ קִיָּמַת כְּשֵׁר דֹאע"ג דְהוּא מְטוּשְׁטֵשׁ וְשָׂמָא מְטוּשְׁטוּשׁ בָּא לִיָּדָה וְלֵא שְׁלָם וְאִפִּי' כְּשֵׁר וְאִם אִין בְּבוּאָה שְׁלוֹ קִיָּמַת פְּסוּל אֲשִׁמוּעִין נְמִי דְכִינּוּן שְׂאִין בְּבוּאָה שְׁלוֹ קִיָּמַת פְּסוּל דְלֵא תִימָא כְּשִׁקְבִלוּ הִיָּתָה בְּבוּאָה שְׁלוֹ קִיָּמַת אֱלָא פִּינּוּן דְהִשְׁתָּא אִין בְּבוּאָה שְׁלוֹ קִיָּמַת פְּסוּל דְהִכִּי הָיָה וְלֵא דְמִי לְהוּצֵיאָה נִיָּיר חֶלֶק מִתַּחַת יָדָה דְמַעוּלָם לֵא הִיָּה גִּט וּפְשִׁיטָא דְלֵאוּ כָּל כְּמִיָּנָה לֹמַר דְכְּגִיטָה הָיָה כְּתוּב' בָּה וְא"כ ב"ד הִגֵּט כְּשֵׁר הוּא אֱלָא שְׁנַקְרַע בְּטַעוֹת אִם תַּתֵּן הַפְּתוּבָה קוֹדֵם וְיִמְסְרִיהָ בְּיָדָה בְּעַדֵי מְסִירָה יְהֵא כְּשֵׁר שְׂמָה שְׁנִיָּתָן בְּיָדָה קוֹדֵם עַל יַד הַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי וְלֵא לְקַח הַפְּתוּבָה קוֹדֵם אִיָּנָה נְתִינָה כָּלָל וְהָיָה לִיה כְּאֵלוּ לֵא נְתִינוּ כָּלָל פִּינּוּן שְׁלֵא נְתִינָה קוֹדֵם הַפְּתוּבָה וְהָיָה כְּאֵלוּ נְקֻרַע הִגֵּט מִמִּילָא דְאִי הָיָה גִּט כְּשֵׁר קָמוּ וְאָתוּ חֻרְשׁ שׁוֹטָה וְקֻטָּן וְקֻרְעוּהוּ אִפִּי' קֻרְעֵת שְׁתֵּי וְעַרְב אֲמַאי יְפֻסֵּל פִּינּוּן שְׁהִיָּה כְּשֵׁר לְפִנְיָנוּ וְהִשְׁתָּא נְמִי יְכוּלִין לְקֻרַתוֹ וְהָיָה כְּש"ח שְׁנַקְרַע לְפִנְיָנוּ כִּי הָיָה גִּט וְלֵא נִמְחַל שְׁעִבּוּדוֹ דְהָא דְתִנְיָא נְקֻרַע קֻרַע ב"ד פְּסוּל הִיָּינוּ מִשּׁוּם דְשָׂמָא פְּרוּעַ הוּא וְיִצָּא קְרוּעַ מִיַּד מְלָנָה אֲבָל אִי נְקֻרַע קָמוּ לֵא וְהִכָּא נְמִי שְׁנַקְרַע בְּטַעוֹת עַל יַד ב"ד כְּדָמָ' פִּינּוּן שְׁיְכוּלִין לְקֻרַתוֹ הָיָה בְּחֻזְקָתוֹ לְהַתְּגַרְשׁ בּוּ אַחַר נְתִינַת הַפְּתוּבָה לְדַעַת הַרְב ו"ל וְשָׂאֵר הַפּוֹסְקִים ו"ל שְׁהִבִּיאוּ דְבָרֵי וְנִרְאִים דְבָרֵי נְכֻחִים מֵהֵיא דְנִיָּיר מְחֻק וְדִפְתָּרָא וְכֻן מִן הִירוּשְׁלָמִי עָלָה דְמִתְנִיָּתִין דְעַל הַפֵּל כּוֹתְבִין עַל עָלָה שֶׁל זִית פְּרָכִי וְלֵאוּ כְּמִקְוֵרַע הוּא וּמִשְׁנֵי אָמַר ר' זְעִירָא תִנָּא הוּנָא בַר שִׁילוֹ אִפִּי' כְּתִב אֲנִי פִלוּ' מְגֻרֵשׁ אֶת אֲשִׁתִּי כְּשֵׁר דְבַהֲאִי כְּתִיבָה זוּטָא לֵא הָיָה כְּמִקְוֵרַע אֱלָמָא דְאִפִּי' הָיָה מְקוּרַע שְׁתֵּי וְעַרְב בְּכָל שָׂאֵר הִגֵּט כְּשֵׁר וְאִנִּי אוֹמַר דְכַבְּדוֹן זֶה אֲפֻשֵׁר דְמוּדָה הַרְשָׁבָא ו"ל דְכְּשֵׁר לִגְרֵשׁ בּוּ דְהָא דְכַת' דְנִתְקֻרַע קֻרַע ב"ד אִין תּוֹרַת גִּט עָלָיו וּפְסוּל לִגְרֵשׁ בּוּ אִפִּי' בְּעַדֵי מְסִירָה הִיָּינוּ מִשּׁוּם דְכִינּוּן שְׁהוּא קְרוּעַ כְּדָ אֲפֻשֵׁר וְקָרוּב שְׁבִטְלוּ וְהָיָה מְבֻטָּל וְכִמִּי שְׁהִשְׁלִיכוּ לְאֲשָׁפָה אַח' בְּיָטוּל דְמִי דוּמִיָּא דְאִין בְּבוּאָה שְׁלוֹ קִיָּמַת דְאִין תוֹר' גִּט עָלָיו פִּינּוּן שְׂאִין יְכוּלִים לְקֻרַתוֹ וְהָיָה כְּמִבְטָל לֵא נִתְבַּטָּל אֱלָא שְׁנַקְרַע וְנִתְבַּטָּל מֵהַכְּשֵׁר עַל יַד טְשֻׁטוּשׁ אֲבָל אִם הוּא יָדוּעַ שְׁגִט זֶה הַקְרוּעַ לֵא נִתְבַּטָּל אֱלָא שְׁנַקְרַע בְּטַעוֹת כִּנ"ד אִפִּי' תּוֹרַת גִּט עָלָיו לִגְרֵשׁ בּוּ וְכִמּוֹ שֵׁנַר' מְלִשׁוֹן הַרְשָׁבָא ו"ל עֲצָמוּ דְכַתֵּב לְעֵיל בְּדִיבּוּ' תִינַח אֲמָרָה קָבֵל לָמָּה לִי וְכו' כַת' ו"ל אֲבָל רְאוּהוּ בְּיָדוּ מְקוּרַע קֻרַע שֶׁל

ב"ד אעפ"י ש'הונוקקו לעדותן של עדי ונמצא' מכוננת פסול דדילמא נמלך עליו בעל וקרעו והשליכו ומצאו שליח זה וכד' פ"ק דמציעא וכו' אלמא גט מקורע קרע ב"ד פסיל אפי' לינשא בו עכ"ל דמשמע דלא מיפסיל קרוע לגרש בו אלא משום דדילמא בעל קרעו והשליכו ועל קרע זה כתב לקמן דאין תורת גט עליו כמו שפיתבו ז"ל וילעגין גט מקורע שפיתבתי למעלה כתב הרמב"ם ז"ל גט שנמצא קרוע שתי וערב וכו' ואסיק הוא ז"ל דאין תורת גט עליו דהיינו על גט זה דאיפא למיחש שפא הבעל קרעו והשליכו אבל בגדון דידן דליפא למיחש להכי פלל וכלל נראה דאפי' לדעת הרשב"א ז"ל פשר לגרש בו כדא' וכ"ש היכא דאיפא עיגונ' כי הכא ועם כל זה איני מורה אלא להלכה ולא למעשה אם לא שהסכימו חכמי העיר וכו' ואהיה סניף להם או לשנים מהם להתיר אשה זו העגונה וכו' יאיר עינינו במאור תורתו אמן נאם הצעיר משה בר' יוסף זלה"ה מטראני ועיין סי' קנו על עגן גט זה שלח לומר החכם כה"ר יצחק מה שהיה נראה לו שנתבטל הגט פיון שניתן שלא כהלכתו אפי' שהיה שלם שלחתי לומר לו ה' תנינו פיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזיר ויתנו לה ויאמר בפני נכתב וכו' השיב כי שם היה מועיל הנטילה ונזרה משום דאינו צריך לומר בפני נכתב וכולי אלא מדרבנן אבל הכא דצריך להתנות תנאי הבעל מדאורייתא ואם נתנו בלא תנאי אינו גט פלל אימר שאינו מועיל חזרת נתינתו לה ואלו דק בכל דיני גיטין היה מוצא בכמה דברים שאין הגט פלל מדאורייתא ומועיל לחזרת הכתיבה כשאין פסול הגט בגופו אלא מחמת נתינתו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ט על שנים שאמר להם הבעל פתבו וחתמו ותנו לפלוני וכו' ואם הוליקו הם בעצמם ונתנו להן אינו גט שלא עשאן שלוחין לגירושין פיצד יעשה יטלנו ממנה ויתנוהו לשליח וחזר ונתנו לה כו' הרי שמועיל חזרת הנתינה אפילו כשנתינה ראשונה היתה בפסול מן התור' שפיון שלא היו שלוחין לנתינה לא היתה נתינתם פלל ואינו גט מן התורה ואפ"ה מועיל החזרה וכן הרא"ש ז"ל כתב על' דמתניתין דטול ממנה חפץ פלוני וכו' ואמרין בגמרא דכולי עלמא היכא דאמר טול לי ממנה חפץ פלוני וכן לה גט כו' כת' לפי פי' דאפילו נתן החפץ קודם ליד שליח שני ואחר כך נתן לה הגט דאינו גט פיון שלא הגיע חפץ ליד השליח הא' וכת' דיתחזר הא' ויטלנו ממנה ויחזר ויתנו לה בתור' גירושין אחר שהגיעו חפץ לה הרי שבעגן טול חפץ שהוא בגדון דידן מועיל חזרת הנתינה וכן בתוספ' פ"ה תני הרי זה גיטיה ע"מ שתתני לי מאת' וזו וחזר ואמר לה הרי זה גיטיה מעכשיו לא אמר פלום פיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזר ויתנו לה ע"כ משמע דמועיל חזרת נתינה אפילו כשנתינה ראשונה לא היתה מועילה פלל מן התורה וכת' הרא"ש ז"ל נמי בתשובה על מי שנתן גט ע"מ שלא תנשא לפלוני שאם רוצה למחול אינו מועיל נטילת הגט ונתינתו אח"כ בלא תנאי פיון שפבר נתגרשה מכל וכל אלא יחזר ויקדשה ויפטרנ' בגט גמור בלי תנאי משמע דאי בנתינה א' לא היה גט יכול לחזור וליטלו ממנה וליתנו לה והר"ן ז"ל כת' על ברית' דכיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזר ויתנו לה ויאמר בפני נכתב וכו' כתב ומ"מ שמעתי דכל גט שאין פסול בגופו אלא שנפסל בנתינתו לא מיפסל בהכי ע"כ משמע דכל שאין פסול בגופו אפי' הני פסול מן התורה יכול לחזור ולתתו לה ואין כאן שום חשש ונהרי כתבנו שאפילו הוא קרוע פשר לגרש בו לדעת הרמב"ם ז"ל ומה שהוזכר גמרא ובתוספת' דאם נקרע או אבד או נשרף קודם קיום התנאי כשלא אמר מעכשיו שאינו גט היינו כשנקרע קריעות קריעות שאינו

בַּיָּד אֶחָד דּוֹמְיָא דְאָבֵד אוֹ נִשְׁרַף דְאֵינוּ מְצוּי כִּינּוּן שְׁנֹקְרַע כַּמָּה קַרְעִים לֹא הָיוּ גִט דְכַתִּיב וְכַתֵּב לָהּ סֵפֶר אֶבֶל קָרִיעַת ב"ד לְדַעַת הָרֵב ז"ל כִּינּוּן שֶׁהוּא עֲדִינּוּן בַּיָּד אֶחָד סֵפֶר הוּא וְכִשֶׁר לְגֵרֶשׁ בּוֹ וְכַתְּבַתִּי מִשָּׁה: שְׁאֵלָה כֹּה יִלְמְדֵנוּ רַבִּי רֵאוּבֵן שְׁמַת וְהַחֲזִיקוּ בַּנְּכֻסִי אֲחִיו מִצַּד הָאֵם וְאַחַר כֶּף בָּא בֶן אֲחִיו שְׁמַעוֹן הָרֵאוּי לְיִוְרָשׁוֹ לְנִפּוֹת בַּנְּכֻסִי וְקוֹדֵם שְׁבָא כַת' שְׁטַר מִתְּנָה לְאַסְתֵּר בֵּת אָחוֹת אָבִיו עַל כָּל נְכֻסֵי רֵאוּבֵן שְׁהֵם בְּחֻזְקָתוֹ שְׁאִין יוֹרֵשׁ אַח' זֹלָתוֹ וְהִלָּךְ לְהַחֲזִיק בַּנְּכֻסִי וְנִתְּנוּ לוֹ רֵאוּיָה מֵהַ שְׁנַתְּפִשֶׁר עִמָּהֶם וְעָשָׂה לָהֶם שְׁטַר מַחֲלָה וְאַחַר כֶּף מֵת וּבָאָה אֶסְתֵּר בֵּת אָחוֹת אָבִיו הָרֵאוּי לְיִוְרָשׁ כָּל נְכֻסִי וְתוֹבַעַת כָּל נְכֻסֵי עֲזֹבוֹנוֹ וְגַם כֵּן בָּאָה מִפֶּחַ הַמִּתְּנָה לְתַבְּנֹעַ מֵאַחֵי רֵאוּבֵן מִן הָאֵם מֵהַ שְׁנַשְׁאָר בַּיָּדִם מִנְּכֻסֵי רֵאוּבֵן כִּי הַמַּחֲלָה שְׁמַחֵל לָהֶם הַיִּוְרֵשׁ אֵינָה מַחֲלָה כִּי לֹא הָיוּ הַנְּכֻסִי שְׁלוֹ כִּי כִּבֵּר נִתְּנָם לָהּ בְּמִתְּנַת בְּרִי' כִּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּשְׁטַר מִתְּנָה שְׁבִינָה וְהֵם אוֹמְרִי כִּי הַנְּכֻסִי לֹא הָיוּ בְּיָדוֹ עֲדִין וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַקְנוֹתָם לָהּ: תְּשׁוּבָה יוֹרֵשׁ יָכוֹל לְמַפְנֹר וְלִתְּתָה וְלִמְחֹל אִפִּי' שְׁלֹא הִגִּיעוּ עֲדִינּוּן הַנְּכֻסִי לְיָדוֹ דְּמִשְׁמַת מוֹרִישׁוֹ נְכֻסֵי הַנְּכֻסִים בְּרִשׁוֹתוֹ לְמִןֶּכֶן אוֹ לְתַתָּן לְמִי שְׁיִרְצֶה דְּהָא אִפִּי' בְּכֹכּוֹר בְּחֻלְק בְּכֹרָה אִיִּפְסִיק' הַלְּקַתָּא פ' יֵשׁ נוֹחֲלִין דִּישׁ לְכֹכּוֹר קוֹדֵם חֻלְקָה לְמַפְנֹר אוֹ לְמַחֲלוֹ דְּמִתְּנָה קְרִינָה רַחֲמָנָא כְּדַכְּתִיב לְתַתָּה לּוֹ וּמִשְׁמַת אָב נִתְּנָה לְכֹכּוֹר וּבְחֻלְק בְּכֹרָה הוּא דְּבַעֲיָא קְרָא מִשׁוּם, דְּכַתִּיב בְּכָל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ דְּהִינּוּ מְצוּי וּמִןֶּחֶזֶק אֶבֶל בְּחֻלְק פִּשְׁוִט פִּשְׁיטָא דְּכָל אַח' יָכוֹל לְמַפְנֹר וְלִתְּתָה דְּמִשְׁמַת מוֹרִישׁוֹ זְכוֹ כֹּל אַח' בְּחֻלְקוֹ אַע"ג דְּלֹא חֻלְקוֹ עֲדִין כָּל שְׁכֵן בְּגִדוֹן דִּינּוֹ דְּלִיכָא אֶלָּא יוֹרֵשׁ אֶחָד וְלִיכָא חֻלְקָה בַּנְּכֻסִים דִּיכֹּל לְמַפְנֹר וְלִתְּתָה דְּהָיוּ כְּמִןֶּחֶזֶק בְּהוֹ אֶלָּא שְׁצָרִיף לְדַקְדַּק בְּשְׁטַר מִתְּנָה זֹו שְׁכַתְּבָה לָהּ כָּל נְכֻסֵי עֲזֹבוֹן רֵאוּבֵן מוֹרִישׁוֹ אִי קִנְתָּה זֹוִי וְשְׁטָרִי אוֹ לֹא דַאע"ג דְּאֶמְרִי פ' מִי שְׁמַת דְּשְׁטָרוֹת וְזֹוִי הוּוֹ נְכֻסִי כְּדִמְכֹּחַ מִמִּתְּנִיתִין דְּמִיִּתִּי הֵתֵם אַפ"ה בְּמִתְּנַת בְּרִיא כִּי הִכָּא בְּעִינּוּ בְּזֹוִי קִנְיָן אַגַּב ד' אַמּוֹת קַרְקַע כְּעֹבְדָא דְּרַב פִּפְּא דְּאֶקְנִי לִיהַ מִשׁוּם לְרַב שְׁמוּאֵל בַּר אַחָא תְּרִיסַר אֶלְפִי זֹוִי אַגַּב אֶסִּיפָא דְּבִיתָהּ כְּדַאִיתָא בְּהַזְהָב וְלֹא סָגִי בְּקִנְיָן לְחוּד וְכֵן בְּקִנְיָן בְּשְׁטָרוֹת בְּעִי כְּתִיבָה קִנְיָה לָהּ אִיהוּ וְכָל שְׁעֵבּוּדָא דְּאִיתָּ בֵּיהַ וּמְסִירַת הַשְׁטָר דְּאִין אוֹתִיּוֹת נְקֻנוֹת בְּמִסִּר' לְחוּד כְּדַאִיתָא בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי וְכַדְאֶמַר אֶמִּימַר וְרַב אֲשִׁי פ' הַסְּפִינָה דְּהָא דְּאֶמְרִי פ' מִי שְׁמַת דְּאִי אֶמַר נְכֻס' לְפִלְגְנִי כְּוִלְהוּ בְּכָלֵל נְכֻסִי וְאַפִּי' זֹוִי וְשְׁטָרִי הִינּוּ בְּמִתְּנַת שְׁכִיב מַרַע כְּדַפְּרִישׁ רִשְׁב"ם ז"ל אִי נָמִי בְּבָרִיא שְׁהַקְנָה בְּסוּדָר וְכַתֵּב הָרָא"ש ז"ל בְּתַשׁוּבַת שְׁאֵלָה דְּאִזְזִיל רִשְׁב"ם לְטַעֲמָה דְּסִבְרָא לִיהַ דְּאוֹתִיּוֹת נְקֻנוֹת בְּמִסִּרָה אֶבֶל לְדִינּוֹ דַּק"ל דְּאִין אוֹתִיּוֹת נְקֻנוֹת בְּמִסִּר' לְחוּד' אֶמְרִי דְּבִשְׁכִיב מַרַע מִיִּירִי דְּדַבְּרִיו כְּכַתּוּבִין וְכַמְסוּרִין אֶבֶל בְּבָרִיא שְׁאִינוּ יָכוֹל לְהַקְנוֹת שְׁטַר אֶלָּא בְּכַתִּיבָה וּמְסִרָה אַע"פ שְׁהַקְנָה הַשְׁטָרוֹת בְּקִנְיָן לֹא קִנְיָה עַד שְׁיִכְתּוּב וְיִמְסוֹר וְכֵן מַעוֹת שְׁהָיוּ בְּעִין לֹא קִנְיָה אֶלָּא אִם כֵּן הַקְנָה אַגַּב אַרְבַּע אַמּוֹת קַרְקַע וְרִי"ף וְהַרְמַב"ם ז"ל סָבְרִי דְּבִשְׁטָרוֹת נָמִי מְהִי קִנְיָן אַגַּב קַרְקַע וּבְמַרְדְּכִי פ' מִי שְׁמַת כַת' בַּא' שְׁהַקְנִי לְחַבְרוֹ בְּקִנְיָן סוּדָר קַרְקַעוֹת וּמְטַלְטְלִים וּמַעוֹת דְּכַתֵּב רַבִּינוּ שְׁמַחָה ז"ל אַע"ג דְּמַעוֹת לֹא קִנְיָה מְטַלְטְלִים וְקַרְקַעוֹת קִנְיָה וְלִיכָא לְמִימַר דְּדָמִי לְקִנְיָה אֶת וְחַמּוֹר דְּחַמּוֹר לָאוּ בַר קִנְיָן הוּא אֶבֶל הַמְּטַבֵּעַ נְקֻנָה בְּמִשְׁכָּה וְהַגְּבָהָה וְתוֹרַת חֶצֶר מְכָל הֵלִין מִשְׁמַע דַּאע"ג דְּזֹוִי וְשְׁטָרִי אִיִּקְרוּ נְכֻסִי אַפ"ה בְּעִינּוּ כְּתִיבָה וּמְסִרָה בְּשְׁטָרוֹ אוֹ קִנְיָן אַגַּב לְדַעַת רִי"ף וְהַרְמַב"ם ז"ל וְקִנְיָן אַגַּב בְּמַעוֹת וְאִם כֵּן בְּגִדוֹן דִּינּוֹ שַׁכַּת' לָהּ כָּל נְכֻסֵי רֵאוּבֵן מוֹרִישׁוֹ אִם הָיוּ בְּכָלֵל הַנְּכֻסִים מַעוֹת בְּעִין לֹא קִנְיָה אוֹתָם אֶסְתֵּר אִם לֹא שַׁכַּת' בְּפִי' בְּשְׁטַר הַמִּתְּנָה שְׁהַקְנָה לָהּ אַגַּב ד' אַמּוֹת קַרְקַע וְכֵן אִם הָיוּ חוֹבוֹת בְּשְׁטַר הָיָה צָרִיף

בְּתִיבָה וּמְסִירָה וְלֹא כְּתַב וְלֹא מְסַר שְׁעֵדֵינָן לֹא הִחְזִיק כָּלֵל בְּנִכְסֵי רְאוּבֵן אֲבָל אִם נִכְתַּב בַּשֹּׁטֶר שֶׁהָיָה מִקְנֵה אוֹתָהּ אֲגַב ד' אֲמוֹת מִהַנִּי לְדַעַת רִי"ף וְהֶרְמַב"ם ו"ל כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי וְאִם הָיוּ חוּבוֹ בְּלֹא שֹׁטֶר לֹא קִנְיָהּ הַחֹבוֹת דְּבָעֵינָן מֵעַמֵּד שֶׁלְשָׁתָם וְאִם כֵּן מֵה שֶׁקִּנְיָהּ אֲסִתֵּר אֵינִי יְכוֹל שְׁמַעוֹן לְמוֹחֵלֵן שֶׁהָרִי אֵינִי בְּרִשׁוֹתוֹ וְגַם בְּמַחִילָה שֶׁמְחַל לְשְׁמַעוֹן בְּדָבָר שֶׁהָיָה בְּרִשׁוֹתוֹ לְמוֹחֵלוֹ אִם לֹא קִנְיָהּ הִיא כְּמוֹ בְּמַעוֹ' אִם לֹא הִקְנָה אֲגַב ד' אֲמוֹת כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ אֵינִי יְכוֹל לְמַחֵל פִּינֹן שֶׁהַמַּעוֹ' הֵם בְּעֵינֵי כִּי אֵינִי מְחִילָה אֲלֵא בְּחוּב וְדוּמָה לוֹ שֶׁאֵינִי בְּעֵינֵי אֲבָל כְּמֵה שֶׁהוּא בְּעֵינֵי אֶף עַל פִּי שֶׁיִּמְחֹל אוֹתוֹ בְּעַלְיוֹ לְמִי שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹתוֹ לֹא קִנְיָהּ עַד שֶׁיִּשְׁתַּן אוֹתוֹ בְּמַתְנֵה כְּדָרָךְ כָּל הַמַּתְנֹת וְכְמוֹ שֶׁכַּתְּבִי הֶרְמַב"ם ו"ל פ"ג מֵהִלְכוֹת זְכִיָּה וּמַתְנֵה מְחַל לְחִבְרוֹ חוֹב שִׁישׁ לוֹ עַלְיוֹ אוֹ נִתְּן לוֹ הַפְּקָדוֹ' שֶׁהָיָה מְנוֹפֵקֵד אֲצִלוֹ הָרִי הֵן מַתְנֵה הַנְּקִינִית בְּדָבָרִים וְכוּ' נִרְאֶה שֶׁבְּפִקְדוֹן שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּעֵינֵי אֵינִי קוֹנֵה בְּמַחִילָה אֲלֵא בְּלִשׁוֹן מַתְנֵה וְכְמוֹ שֶׁכְּתַב הַר"י קוֹלוֹן ו"ל בְּשׁוֹרֵשׁ צ"ד דְּאֵינִי מְחִילָה בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּעֵינֵי אֲלֵא בְּלִשׁוֹן מַתְנֵה וְאֵעִפ"י שֶׁהוּא מְנוֹחֵזֵק בְּנִכְסִים וְאִם כֵּן בְּנִדוֹן דִּידֵן שֶׁמְחַל שְׁמַעוֹן מְנוֹכְסֵי רְאוּבֵן שֶׁבִּיד אֲחִיו מֵצַד הָאֵם אִם הָיוּ הַנִּכְסִים בְּעֵינֵי שֶׁלֹּא הָיוּ חוֹב אֲצִלָּם אֵינִי מוֹעִיל ל' מְחִילָה אֲלֵא לְשׁוֹן מַתְנֵה כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי וְשֶׁמַּעֲתִי שַׁחכ' אֲחַד מִחֲכָמֵי אֶרְצָנוּ אָמַר שֶׁאֵינִי בְּמַתְנֵה זֶה מִמֶּשׁ פִּינֹן שֶׁאֲסַר כֶּף חֲזָר וּמְחַל לְאֲחִי רְאוּבֵן מֵהִיא מִימְרָא דְשְׁמוּאֵל דְּאָמַר הַמוֹכֵר ש"ח לְחִבְרוֹ וְחֲזָר וּמְחַלוֹ מְחֹל וְכוּ' ש"ש כְּשֶׁנִּתְּנוֹ וְלֹא הֵבִין הַהַפְּרָשׁ שִׁישׁ בֵּין נוֹתֵן מַתְנֵה לְמוֹכֵר אוֹ נוֹתֵן ש"ח לְחִבְרוֹ דְּמֵן הַתּוֹרָה אֵינִי אוֹתִיוֹת נִקְנוֹת בְּמְסִירָה וְחֲכָמִים תִּקְנוּ מְכִירָה לְש"ח בְּכִתִּיבָה וּמְסִירָה וּמְכִירָה כִּי מְכִירָה זֶה הִיא מְדַרְבְּנָן יְכוֹל לְמַחֵל וְאֲפִילוֹ יוֹרֵשׁ מוֹחֵל אֲבָל מִי שְׁנוֹתֵן מַתְנֵה לְחִבְרוֹ מְטַלְטְלִי אוֹ קִרְקָעוֹ' פִּינֹן שֶׁהַקְנָה אוֹתָם בְּקִנְיָן סוּדָר הָרִי הֵם נִקְנִים לוֹ וְהַשֹּׁטֶר הַמַּתְנֵה אֵינִי אֲלֵא לְרֵאָיָה בְּעַלְמָא דְהָא קִנְיָן סוּדָר מִשְׁמַע בְּכוּלֵי גְמָרָא דְהָיוּ מְדַאוּרֵייתָא וְכַדִּילְפִי מְדַכְתִּיב שְׁלָף אִישׁ נִעְלוֹ וְנִתְּן לְרַעְהוֹ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בִּישְׂרָאֵל דְּמַהְכָּא יְלְפִי קִנְיָן חֲלִיפִין וְקִנְיָן סוּדָר הֵנָּה הַלְכָתָא עַד דְּאֲסַמְכוּהּ אֲקָרָא דְהָא כָּל מִילֵי קִרְקָעוֹת וּמְטַלְטְלִי וְעַבְדֵי' מִיִּקְנוּ בְּחִלְפִין כְּדָא' פ"ק דְּקַדוּשִׁי וְגַבֵּי עֲבָדִים תַּנִּי' הֵתֵם תַּנָּא אֶף בְּחִלְפִי' וְכוּ' וְכִינֵן דְּמַקְנָה בְּחִלְפִין אִי הָיוּ עֲבָד כִּהֵן אֲכִיל בְּתַרוּמָה פִּינֹן דְּנִקְנָה לוֹ אֲפִי' בְּקִנְיָן סוּדָר וְכַדְתַּנְי' פ' יֵשׁ נוֹחֲלִין הַכּוֹתֵב נִכְסֵיו לְאַחַר וְהָיוּ בָּהֶם עֲבָדִים וְאָמַר הֲלָה אִי אִיפְשִׁי בָּהֶם אִם הִנֵּה רַבֵּן שְׁנֵי כִּהֵן יֹאכְלוּ בְּתַרוּמָה רִשְׁב"ג או' פִּינֹן שֶׁאֲמַר הֲלָה אִי אִיפְשִׁי בָּהֶן כְּכָר זְכוּ כִּהֵן יוֹרְשִׁין וְאָמַר רַב נַחֲמָן עֲלָה זִיכָּה לוֹ עַל יְדֵי אַחַר וְשִׁתִּיק וּלְבַסּוּף צִוּחַ בְּאֵנוּ לְמַחְלוֹנְקַת רִשְׁב"ג וְרַבֵּנוּ וְפִי' רִשְׁב"ם זִיכָּה לוֹ עַל יְדֵי אַחַר בְּפָנָיו וְהוּא שִׁתַּק כְּשֶׁמְסָרוֹ לוֹ אֶת הַשֹּׁטֶר אוֹ הַקְּנוֹ לוֹ בְּקִנְיָן סוּדָר עַל יְדֵי אַחֲרִים וְכַשְׁבָּאוּ לְמִסּוֹר לוֹ הַשֹּׁטֶר הַתְּחִיל צִוּחַ ע"כ מִשְׁמַע דְּעַבְד הַנִּקְנָה עַל יְדֵי קִנְיָן אוֹכֵל בְּתַרוּמָה אִם הוּא עֲבָד כִּהֵן וְאִי קִנְיָן סוּדָר לָאוּ דְּאוּרֵייתָא לֹא הֵנָּה אֲכִיל בְּתַרוּמָה כָּלֵל הָעוֹלָה כִּי הַמַּתְנֵה קִינְיָת בְּכָל נִכְסֵי רְאוּבֵן וְאֲפִילוֹ בְּמַעוֹת שֶׁהָיוּ בְּעֵינֵי וּבְשִׁטְרוֹת אִם כְּתוּב בַּשֹּׁטֶר הַמַּתְנֵה שֶׁהַקְנָה אֲגַב ד' אֲמוֹת קִרְקָע וְהַמַּחִילָה שֶׁמְחַל אֵינָה מְחִילָה כָּלֵל פִּינֹן שֶׁהַנִּכְסִים הֵם כְּכָר קְנוּיִים לְאֲסִתֵּר הַנְּז' כִּי גַם מֵה שֶׁלֹּא הִנֵּה קְנוּי' לָהּ אִם הִנֵּה נִכְסִים בְּעֵינֵי אֵינִי לְשׁוֹן מְחִילָה נוֹפֵל עֲלֵיהֶם אֲלֵא הִנֵּה צָרִיךְ לְתַתֵּם לָהֶם בְּלִשׁוֹן מַתְנֵה לֹא בְּלִשׁוֹן מְחִילָה כְּדָא' וְהַנְּרָא' לִי כְּתַבְתִּי וְחַתְמַתִּי בְּיוֹם ג' לְאָב וְהַפְּכָהּ הָאֵל לְשִׁמְחָה שְׁנַת אש"ה נָאֵם הַצִּעִיר מִשֶּׁה בַר' יוֹסֵף זֵלֶה"ה מְטַרְאָנִי: שֶׁאֲלָה כוּ' לְמַדְנֵנוּ רַבִּי' רְאוּבֵן שִׁישׁ לוֹ בֵּית בְּדַמְשֶׁק וְהוּא עוֹמֵד בְּמַצְרֵי' וּמְכַר הַבֵּית לְשְׁמַעוֹן אִם יוֹכַל לוֹי בְּעַל הַמַּצָּר הָעוֹמֵד בְּדַמְשֶׁק לִיקַח הַבֵּית מִשׁוּם

דינא דבר מצרא או לא: תשובה פלגא דדינא דבר מצרא דכל היכא דליפא פסיד' למוכר זכי בר מצרא בזבין' משום ועשית הטוב והישר דבמתנה נמי דלית בה דד"מ איפא נמי טעמ' דפסיד מוכר דאי לאו דסבר דמתהני מהאי מקבל מתנה טפי מהאי דיהיב ליה לא הנה יהיב ליה מתנ' ומשפנת' דלית בה דד"מ היינו משום דשכונה גביה והוי כמזבין וכיון דכי ליפא פסידא דמוכר איפא דד"מ אי מערים עליה דבר מצרא פגון דאמ' דיהיב מתנה וזבין בשטר' דמביל עליה אחריות דמחזי נדאי דהוי מכר וכגון זבין גרינ' דארעא במצע' זכי בה בר מצרא פדאמרי' בגמרא והשתא בנדון דידן נראה דאיפא דינא דבר מצרא דליפא פסידא למוכר ואיערומי נמי מערי' איהו למזבן ארעיה בנדוקת' אחריתי פי היכי דלא ליזפי ביה בר מצרא ולאו כל כמניניה לאיערומי דאע"ג דהורו הגאונים דאי הנה בר מצרא בנדוקת' אחריתי דלית ביה דינא דבר מצרא היינו משום דאיפא פסידא דמוכר דלא מצי איניש למזבן ארעיה דסבר לוקח דלבתר פמה שני לפקו' מינ' ומזבין גופיה נמי איהו הוא דאפסיד אנפשי' דהלף לו ולא נמצא בשעת המכר וליפא הכא הערמה דמוכר ואיפא פסידא כדא' אבל פי האי גוונא דבר מצרא שכיב אבי מצרי ומוכ' ולוקח אזלי' לדנקתא אחריתי הוי הערמה דידהו פי היכי דלא ליזפי בר מצרא ולאו כל כמניניהו וליפא נמי פסידא דמוכר דלאו אורחה למזבן ארעא אלא כדקאים עלה נחזי לה אי הוי עדית או זיבורית וכיון דלאו אורחה לא אפקעו רבנן זכותא דבר מצרא בכדי דלית ליה פסידא למוכ' כדא' נאי לא תימא הכי לא שבקת ליה זכו לבר מצרא דאזיל ליה מאריה ארעא בהדי לוקח חוץ למדינה וזבין ליה ומפקעי זכותיה וכיון דבכי האי גוונא נדאי לאמצי מפקע זכותי פי אולי אי הווי באורחה רחיקא נמי לא אפקע זכותא דבר מצרא ויכיל למיהב דינר דארעא ללוקח דשלוחיה הוי כדאמרי רבנן דלא פליג רבנן בתקנתיהו פיון דליפא פסידא במידי דלאו אורח' כדאמר' נאם משה: כז בשנת הי"ש הוי הנה דבר ומגפה מאת ה' יתברך בעוונותינו ומתו פמה חתנים בני שנתם וכלות בשמחתן והוצרכנו לידע הלכה למעש' בגבי' הפתובה בין פשמת הוא בין פשמתה היא ובאין יורשיה ליקח חלק גדונת' אם חפצי הגדונת שיהם בעין וכמעט לא נשתמשו מהם אם יחזרו לאשה פשומתן הא' או יחזרו לשום אותן וכן אם מתה היא פשבאין יורשיה ליקח חלקן אם פלו קצת חפציה או המעות שנתנו לו בכלל הגדונת אם יגבו חציין כפי המנהג וכן מהמתנות שנתנו לה או בשעת החופה אם יחזרו אותם לאלמנה בלי שומא או פשמתה היא אם יחזרו ליורשיה וכן אם לא הספיק החתן לגבות המעות שפסקו לו ומת אם יפרע התוס' שרגילים להוסיף על פל נכסי הגדונת והמעות שהם מוסיפים השליש ונשיב עתה על אחרון ראשון מהיא דתנ' פ' נערה פתב לה פירות וכסות וכלים שביבאו עמה מבית אביה לבית בעלה ומתה לא זכה בעל בדברים הללו משום ר' נתן אמרו זכה הבעל בדברי הללו ופי' ר"ת מכח ראיות שהביאו התוספות בשמו דמייירי מן הנישואי' והלקתא פרבנן דאתו פרבי אלעזר בן עזריה דאיפסיקה הלקתא פנותיה ראש פ' אעפ"י ועל זה הורה הלכה למעשה בחתן שמתה אשתו והיה אבי הפלה מוחזק בגדונת דלא זכה הבעל פרבנן וכמו שפכתבו התוספו' שם פ' נערה וכתב הר"י קולון ז"ל בתשובת צ"א שפן הספיקו רוב פוסקי ההלכות סמ"ג וא"ה ורבי' אשר ז"ל ורבי' נרחה בס' המאור וכן המרדכי ז"ל וכת' ג"כ בתשובה הנז' דלאו דוקא פשפסק לבתו אלא אפי' פשפסק לחתנו או לאבי חתנו ומתה בתו לא זכה אלא א"כ גבאו ממש והביא על זה תשובת רבינו פרץ שפכתב שאין

הבעל יורש את אשתו מן הנדוניא אם לא הוחזק בה מעולם ואף כי אמרה חמותו האלמנה שהיתה מוחזקת בנדוניתא מפת הבעל אין הבעל יורש פינון שלא החזיק בה הבעל בידו ממש לעולם עד פאן לשון רבינו פרץ שהביא הר"י קולון ו"ל שם ובסימן פ"ח הביא דאשה שזנתה שהפסידה נדוניתה פי אם בלאותיה קיימים במה שעדין לא גבה הבעל פשיט' שלא זכה בו דאדעתא שתהנה בתו פסק ולא על דעת שלא תהנה (ויאכלה) וקרי כמו שכת' ר"ת וכמה גדולים עמו דהקא שמתה הבת עד שלא גבה הבעל הנדוניא שלא זכה הבעל באותה נדוניא כלל כו' וכן הביא מה שכת' מהר"ם ו"ל דאשה שמרד' על בעלה ולא מתקבל עלה דאין מוציאין מן האב מאי דלא אתי לידיה דבעל דאמדינן דעתיה דלא עלה על דעתו לפסוק אלא ע"מ שתהנה מהם בתו כמו שכתב ר"ת כשמתה היא ולא גבה עדין הנדוניא וכו' וא"כ קרי זה שכת' ר"ת והסכימו עמו רוב הפוסקים אינה הלכה עקרי' ולא אמרי' בה הבו דלא לוסוף עלה אלא אדרבא מצאנו שלומדים ממנה לכל הדומה לה דמה שלא גבה הבעל עדין אינו זוכה בו משום דלא הוי ברשותו וגם אנחנו נלמוד מזה גם כן לנדון שלנו שאם מת הבעל ולא גבה קצת הנדוניא פשפאה האלמנה לגבות התוספת לא תגבה תוספת פנגד אותו הסף שלא גבה מעולם בעלה ולא זכ' בו.

ומצאתי באבן העזר סימן קי"ח שהביא תשובת הרא"ש ו"ל על מי שנתחז' לו ש"ח על שמעון ונשא שמעון אשה ולא היו לה קצת מעות הנדוניא ועשה לו אח' מגיסיו שטר משכונה על ביתו בסכום המעות שפסקה לו ונפטר שמעון וצוה להחזיר שטר המשכונא לאשתו ובא ראובן שנתחזק לו ש"ח על שמעון קודם ותובע שיגבוהו מזו המשכונא מפני שהוא ב"ח קודם והשיב שאין מגבין לו ממנה דכיון שהחזיר לה השטר קרי מחל לאשתו אותו החוב שהיתה חייבת לו וממילא פקע השעבוד שהיה לו לבעל על הקרקע ועוד אפי' אם לא צוה להחזיר לה השטר היה הדין כן שהרי האשה היתה חייבת לבעלה נדוניתה ומשכנה הקרקע על זה וגם הבעל היה חייב לה נדוניתה עתה שמת ועוד הנדוניא בידה קרי היא נפרעת החוב שהיה חייב הבעל ממעות שבידה שהוא חייבת אותם לבעל וכיון שהוא נפרעת קרי פרעה לבעלה החוב ונפטר המשכון קרי שכל שלא גבה קצת הנדוניא אינה בידו אפי' היה לו משכון עליה אין ב"ח הקודם גובה ממנה משום דאינה ברשותו כ"ש היקא דלא גב' כלל דאינה ברשותו שלא נתחייב לפרוע לה תוספת עליה.

ולא מצית למימר דבנדון דידן שנקלל סף זה שלא קבל בכלל פל שאר הנדוניא שקבל וכתב תוספת על הפל וקבל עליו כל מה שכתוב בכתובה מפני שכתבו לו ש"ח על מה שנשאר שיהא חייב לפרוע כל התוספת פי זה שלא גבה אינו אלא כשאר חוב דעלמא שהיה חייב לו חמיו או אשתו בשטר שכתבו עליהם שפינון שהוא ידוע לכל כי זה החוב שכתבו בשטר הוא מצד מה שנשא מן הנדוניא קרי לא גבה עדין ולא כת' הוא וקבל התוספת עליו עד שיגבה וכשגבה חל שעבוד התוספת למפרע וכיון שלא הספיק לגבוי עד שמת לא חל עדין שעבוד התוספת שאין הדבר תלוי בכתיבה ובקבלתו עליו בשטר פי אם בנתינה שהרי במה שכתב ר"ת שאם מתה האשה קודם שיגבה בעלה קצת הנדוניא שאינו יורש אותה פינון שלא גבה קרי היה כתוב על אבנה שפסק לתת לה פירות וכסות כדתנן' בבבבית' גופא כתב לה וכו' ואפ"ה אינו זוכה בה הבעל אחר שמתה וטעמא כמו שכתב ר"ת דאין דעת האב ליתן הנדוניא זו אלא ע"מ שתהנה בתו ממנה וכמו כן הבעל

שכתב תוספת על מה שלא גבה לא היה דעתו אלא ע"מ שייגבה ויהנה מן המעות ומן הגדוניה וכיון שלא הספיק לגבות עד.

שמת אינו חייבים היורשים לפרוע לה תוספת על מה שלא גבה הבעל ועוד שעיקר התוספת הוא על המעות לא על חפצי הגדוניה מפני שבמעות נושא נותן בהם ומרויח בהם וניחא ליה להוסיף שליש מפני מה שהוא נהנה בהם כדא' פ' מציאת האשה עלה הא דתנן במתני' פסקה להכניס לו פספס כו' עסקא רבה דנפיש רווחא ועסקא זוטא כו' ואגב המעות אנו נוהגים ג"כ לכתוב תוספת על כל הגדוניה והיה קרוב לומר שפיון שלא קבל המעות ולא נתחייב בתוספת סוף המעות שלא יתחייב בתוספת שאר החפצים של הגדוניה שקבל כי אינו כותב תוספת בהם אלא בשביל המעות אלא שלפעמים יש גדוניה שאין בה מעות כלל ואפ"ה כותבים תוספת אבל בתוספת המעות עצמם שלא קבל נראה לי שהוא דבר פשוט שלא יפרע לה תוספת כמו שכתבתי ולא מצית למימר נמי דהקא בגדון זה שכת' ש"ח מאותו הסוף לא מקרובי הבעל הרי נסתלק ממנו ואינו חייב לו שום דבר כי מה שהוא חייב לאותו הקרוב הני כשאר חוב דעלמא דהא נמי ליתא דכיון שהוא ידוע כי אותו החוב שכתוב על קרובו הוא מחמת הגדוניה שלא קבל עדין וכדי להבטיח אותו יותר הוא שכתבו על שם קרובו הרי הוא שלוחו ונהנה לי כמותו והרי לא גבה עדין אותו הסוף ויותר מזה כתוב בתשוב' רבי' פריץ שכתבתי למעלה שאפילו אמרה חמותו שהיתה מחזקת בגדוניה מפח הבעל אין הבעל יורש פיון שלא החזיק הבעל בידו ממש וכמו שכתב ג"כ בתשובו' במיימוני דמי שהניח הגדוניה ביד שלישי ליתן לחתנו לאחר שנה ומתה הבת ולא זכה הבעל ומהר"ר יעקב וייל ז"ל כתב בתשוב' דאין גובה פתובה במה שפסק אבי החתן למת לו אפילו כתב ש"ח על זה בלשון הלואה והביא פסק מהר"י קולון ז"ל על אשה שצותה ליתן לבנה סוף לאחר ג' שנים ומת תוך הזמן שאין אשתו גובה פתובה ממנו וא"כ בגדון דיין נמי לא זכה במה שלא בא לידו דלא זכה שום אדם אלא בשטר לבד ובגדון של הר"י קולון ג"כ כתב שטר החוב לאבי החתן.

וכל זה הולך על דרך ר"ת והפוסקים הרבי' הנמשכי' אחריו אבל רש"י ז"ל והרמב"ם ז"ל ור"י הלבן ז"ל מפרשי' ההיא ברייתא במתה מן האירוסין אבל מן הנישואין גובה הפל ומ"מ פיון שרבו הפוסקים כר"ת והם אחרוני' ולא חשו לדברי הראשונים אלא הכריעו כר"ת אף אנו נעשה כן וכמו שכתב הר"י קולון ז"ל בהיא תשובה וכן כתב ולא היא אלא פלוגתא דרבנותא פשיטא דמוציא מחברו ע"ה ובכינוצא בזה וכל האחרוני' הכריעו פדברי ר"ת ז"ל ולא פדברי רש"י והרמב"ם ז"ל איפשר דאפילו במקומות שנוהגים לדון על פי הרמב"ם ז"ל שיהא דין זה בכלל אותם שייצאו מן הפלל שאינם דנים על פי הרמב"ם ז"ל פיון שפל האחרונים חולקי' עליו וכ"ש כי זה הדין אינו מצוי ולא נודע אם קרה בשו' זמן ונהגו בו ע"פ הרמב"ם ז"ל כי גם הרמב"ם ז"ל לא כתבו בפ"י ועוד נראה לי ואפילו לדעת הרמב"ם ז"ל דוקא בכתב לה פירו' וכסות וכלים דהווי בעין וכדמתני' בבב"ת' הוא דנקנין לו מן הנישואין אבל מעות דאינם בעין לא וכן נר' מדברי הריב"ש תשובה ס"ד שכתב שיחזד בכתובה: כח עוד מעשה בא לדי על גביית גדוניה אלמנה שפל חפצי גדוניה' היו בעין ומהם בלי שום פחיתתה בגופם ולא בזולא והוריתי פהוראת הגאונים שהביא הרמב"ם ז"ל פכ"ב שפל שהן עושין מעין מלאכתם נוטלת אותם פמות שהן פי כן מנהג העיר פאן וקצ' מחכמי העיר אמרו שלא היה מנהג

זו אלא בין המוסתערביים תושבי הארץ לא בין הספרדים שבאים ממקומות שאין מנהגן כן אלא כפי הוראת הרי"ף ו"ל פ' אלמנה לכ"ג וזה יתברר ממה שדנו הדיינים הקדומים לנו אבל בנדון זה שרוב חפצי הנדונאי לא נפתחו ממה שהיו בזמן הנישואין כי כמעט לא נשתמשו מהם וגם לא הוזלו מאז עד עתה משוון אלא ששמו אותם אז ביותר משוון כפי מנהג הארץ שהם מעלים החפצים בשומת הפתובה כמו רביע יותר משוון אני אומר כי גם לדברי הרי"ף ו"ל אינו חייב לתת לה החפצים שהביאה בפחות ממה ששמו אותם בזמן הנישואים אלא א"כ פחתו משוון מחמת תשמישין או מחמת שהוזלו אבל אם לא פחתו וגם לא הוזלו ועומדין כמו שהיו גם כי אינם שנים כמו ששמו אותם בזמן הנישואים מפני שהעלה אותן יותר משוון נראה לי שאינו חייב לפרוע לה אותן העלו שהעלו אותן החפצים יותר מקדי שוון פינו שלא פחתו ולא הוזלו שהרי נפקה הלכה פרבי יהודה לגבי רבי אמי פ' אלמנה לכ"ג דהיא אומר' פלי אני נוטלה הדין עמה משום שבח בית אביה והיינו בדליפא בהו יוקרא ולא שבח דאי איפא יוקרא ושבח הוי לבעל וכדאמר ר' יהודה גופיה בהכניסה ב' פלים באלף וזו ושכחו ועמדו על אלפי' דנוטלת א' בכתובתה ואח' נוטלת דמי' ונוטלתו פדאיתא התם וכן אם הוזלו או פחתו ועמדו על ת"ק נוטלת שניהם בת"ק משום שבח ומשלם לו ת"ק ואם פ' ג"כ כשהבעל רוצה ליתנו לה כל שלא פחתו ולא הוזלו מ"מ שהיו כשעת השומא יהיה הדין עמו שתקחם גם כי לא יהיו שנים כפי מה שהעלו עליו בשומא כי לא קבל עליו אותה השומא כחוב אלא בשבילן שפחתו או שהוזלו אבל כל שהן עומדי' כמו שהיו שלא פחתו ולא הוזלו יכול הוא לומר לה תקחי אותם פמה שהן שהרי כמו שהיא יכול' ליתלן ע"כ משום שב"א יכול הוא ג"כ ליתנם לה ע"כ פיון שהם מנוחדי' לה ואין הבעל רשאי למוכרן וגם נוטלתן בלא שבועה וכמו שכתב הריב"ש ו"ל בתשובה כ"ב ובתשובה כ"ו כמו שכשהיא נוטלת אותן כמו שהיא כשלא פחתו ולא הוזלו כן כשהוא נוטתן לה כמו שהן לא ישל' העלו' פיון שאין בהם פחת ולא זול ואם יש בהם פחת או זולא ישלם לה הפחת או הזולא וכן נרא' מדברי הריב"ש ו"ל בתשובותיו הנז' שכתב שיכול לומר לה טלי פליה אלא שאם פחתו או הוזלו פחתו לו כמו שקבל עליו וצריך לשלם לה הפחת בפעו' וכו' ע"כ משמע דאינו משלם שום דבר אלא כשפחתו או הוזלו הא לאו הכי אינו משלם שום דבר גם כי אינם שנים כמו ששמו אותם כי לא קבל העלו' עליו כחוב אלא כשפחתו עוד דנכסים אלו נכסי צ"ב מיקרו דמשמע שהם קניימי' לעולם עליו באחריותו וכל שהם כמו שהיו שלא פחתו ולא הוזלו הרי הם קניימי' ואין לו עליהם שום חיוב ומחזירן כמו שהרי לא נתחייב עליהם כי אם כשפחתו וכמו שהתנו חכמי אמ פחתו פחתו לו ואם הותרו הותרו לו וכל שלא פחתו אין תקנה אחרת עוד בהם וכל פינצא בזה אמרינן הבו דלא לוסיקו עלה ובתקנות אלגאזיר שהבי' ה"ר דוראן ו"ל בתשובותיו פתב ומסתברא שאם שמו אותם ביותר ירצ' או בלו קצת מחמת שנשתמשו בהם תטל' בשומ' הראשונה ויצא לנו מקלל כל זה שכל שהפלים שהכניסו הם בעין כמו שהיו בזמן הנישואי' שלא נפחתו וגם לא הוזלו ממה שהיו שנים אז בזמן הנישואים גם כי אינם שנים כל הסף ששמו אותם יכול להחזירם לה כמו שהם בשומא ששמו אותם או שהעלו אות' ביותר מקדי דמיהן ואפילו לדעת הרי"ף ו"ל כי לא קבל עליו העלו' יותר מקדי שוון אלא כשאינם בעין או כשנפחתו כמו שכתבנו ועוד אני אומר כי אפילו כשנפחתו או הוזלו לא ישלם הפחת

או הזול אלא כפי שווינו לא כפי מה שהעלם בשומא שאם שמו כלי או חפץ א' בתמשה ולא היה שנה אלא ארבעה והזולו הכלים פמותו רביע ממה שהיו שנים או שנפחת רביע ולא היה שנה עתה אלא שלשה לא ישלם אלא אח' תשלום השיווי שהוא ד' ולא נאמר שישלם שנים תשלום שומא התמשה פי לא קבל עליו שומת התמשה בחוב אלא פשבלה מפל וכל או נגנב ונאבד וסבא היא דכין שהו נכסי צ"ב שאינו יכול למוכרו ונוטלתו בלא שבועה כמו שאמרנו שהי' יכולה לומר כלי אני נוטלת משום שב"א והוא גם הוא יכול לכופה שתקחם אם פן הרי הם כמו אם היו שלה ממש פשהם כמו שהיו ולא נתחייב עליהם אלא להעמידן בקיומן שיהיה הפחת עליו וכן נראה מתשוב' ריצב"א ותוס' בסוף גדרים בתוספות הנדפסות אחר הגמרא דיש השומה הגדו' בכה"ג היינו כמו ששנה ולא כמו ששמו אותה וכל זה הוא לדעת הר"י"ף ז"ל והחולקי' על סברת הגאונים' שהביא הר"י"ף ריש פ' אלמנה והרמב"ם ז"ל פ' כ"ב אבל לדעת הגאונים' אינו חייב הבעל בפחיתה אלא היכא שאין עושין מעין מלאכתם אפילו פחתו אינו חייב הבעל להורא' הגאונים' ז"ל וכתב הר"י"ף ז"ל ה"ה הם אלא מהו אע"ג דדינ' דגמ' הכי לא מחייבין ליה לבעל בפחיתה וביתרון דמים דכין דלא נהגי עלמא הכי כל מאן דמקבל לנכסי צ"ב וכתבה להו עליה אדעתא דמנהגא הוא דמקבל עליה הילכף לא מחייב אלא לפום מנהגא משמע דמנהג עלמא פסברת הגאונים' ז"ל והרמב"ם ז"ל סוף פ' כ"ה הביא סברת הגאונים' וכתב ומנהג פשוט הוא זה וכל הנושא על מנהג זה קבל עליו אחריות הנדוניא וכשם שאינו מחזיר הפחת כף אינו נוטל את השבח אם הותירו דמיהן לפי מנהג זה ע"כ הרי שמנהג זה הנדוניא פשוט אפי' לא יהיה דין התלמוד פן ואע"ג דכתב בעל מ"מ ואין מנהג ארצותינו פן והריב"ש ז"ל ג"כ כתב שאין מנהג גלילותיה' פן אפ"ה מנהג גלילות אלו הוא פסברת הגאונים' ז"ל והוא פשוט בין תושבי הארץ וגם אנחנו הבאי' מארצו' אחרות נמשכנו אחר מנהגם פין שהיא סברת הגאונים' ז"ל וכמה דברים מעניני הפתובה אנו נמשכי' אחר מנהגם כמו בירושא פמנהג דמשק ושאר כל התנאים שרגילים פה לכתוב בכתוב' וכל שלא יתברר מעשרים שנה עד פה שפאו רוב העומדים בגליל שאי זה ב"ד קבוע במדינה זו נהג כמה פעמים לגבות הנדוניא שלא פמנהג תושבי הארץ הרי המנהג של תושבי הארץ הוא קבוע גם עלינו ואני כשב' לידי הגביתי פמנהג הארץ כל שעושין מעין מלאכתם שתקח' כפי מה ששמו אז וכן עשיתי עתה וקצת מן התכמי' יצ"ו גמגמו על דבר זה לומר שלא ראו זה פי אם בתושבי הארץ שהם כותבים בכתובות כל חפץ וחפץ בכמה שמו אותו כדי לידע כמה יפחתו מסף הפתובה ואני אומ' שאין לא ראינו ראי' וגם אנחנו קהלות הספרדי' כותבי' על פנקס הסופר וציר החתן שומר הנכסי' כל אחד ואחד בפרט ואם פטר החתן וימצא כתו' בכמ' שמו כל חפץ ופרעו לאלמנ' החפץ שתאבד או נגנב או פלה שאינו עושה מעין מלאכתו בכמה שנישו' ושאר התפצים שעושים מעין מלאכת' תקחם כשומא הראשונ' ואם לא יהיה כתו' ויתברר ע"פ עדים בכמה שמו אותם תקחם ג"כ כפי השומ' ואם יפול ביניהם הפרש בכמה שמו אותם יהיה ע"פ שבועה וכשלא יהיה אפשר להתברר ישומו אותם כפי מה שהיו משערים שהיו שמין אותם בזמן הנישואים ונהו כשהוא ידוע שאותם התפצים הביאם היא בנדוניתא אבל אם אינו ידוע או הם התפצים אחרים של בעל ישומו אתם כפי שווינו לפרוע התפצי' שלה שפלו או נגנבו או

אָבֹדוּ: הַכָּלָל כִּי כָּל זְמַן וְשָׁלָא הֶוּקֵבַע בְּבִתִּי דִּיכֵן מְנַהֵג אַחַר אָנּוּ נְמַשְׁכִּי אַח' מְנַהֵג תּוֹשְׁבֵי הָאָרְצָא.

וְכָל שְׁפָן שְׁמַנְהֵגָם הוּא עַל פִּי דַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל וְגַם אָנּוּ נוֹהֲגִים לְפָסוּק פְּדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּכָל גְּלִילוֹת אֵלּוּ בְּאָרְצָא יִשְׂרָאֵל וְסוּרָא וּמַצְרִים וּבְכָל וְהוּא ז"ל פְּתַב הוֹרוּ הַגְּאֹנִי ז"ל שְׁנֹכְסֵי צֵאן בְּרִזְל אַף עַל פִּי שְׁפַחֲיַתְתֵּן עַל הַבְּעַל אִם הָיוּ הַבְּלָאוֹת קִיָּמִין וְהָיוּ עוֹשִׂי מַעֲוִין מְלֹאכְתָּם נוֹטְלַת פְּלִיָּה כְּמוֹת שְׁהֵן וְכוּ' וּמְנַהֵג פְּשוֹט הוּא זֶה כּוּ' וְכִינֵן שְׁהִבִּיא הוֹרָא' הַגְּאֹנִי וְלֹא חֵלַק עֲלֵיהֶם נִרְאָה שְׁהוּא סוֹבֵר כְּמוֹתָם וְכִמּוֹ שְׁפַתְבּ וּמְנַהֵג פְּשוֹט הוּא זֶה וּבְמִקּוֹמוֹת אַחֲרוֹת מְבִיא הוֹרָאָת הַגְּאֹנִים אוֹ הוֹרָאוֹת רַבּוּתֵי וְחוֹלַק עֲלֵיהֶ' וְכִינֵן שְׁפַדְבְּרַ זֶה לֹא חֵלַק עֲלֵיהֶ' נִרְאָה וְדַאי שְׁסוֹבֵר כְּמוֹתָם כְּמוֹ שְׁפַתְבִּיתִי וְכֵן הִבִּיא בְּמִשְׁרֵי נְתִיב כ"ג לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם ז"ל וְלֹא חֵלַק בֵּין גְּלִיל לְגְּלִיל אֶלְאָ שְׁקַשָּׁה לִי מַה שְׁהִבִּיא הָרִיב"ש ז"ל בְּתוֹשִׁיב' כ"א וְק' שְׁגַם הָרַמְבַּ"ם ז"ל דַּעַתוֹ פְּדַבְרֵי הָרִי"ף ז"ל שְׁהָרִי הִבִּי לְמַעְלָה בַּפ' זֶה הִיא דְּהַכְּנִיסָה לוֹ ב' כְּלִים וְהוֹקְרוּ וְכוּ' שְׁמַזְפִּיר בָּהּ שְׁהַשְׁבַּח לְבַעַל וְכוּ' וְשָׁלָא הִבִּיא סְבַרַת הַגְּאֹנִים ז"ל אֶלְאָ לּוֹמֵר שְׁנַהֲגוּ כֵן עַל פִּי הוֹרָאָתָם כּוּ' וְגַם כִּי אִינִי פְּדַאי לְסוּר מִדְּבַרֵי הָרִיב"ש ז"ל כ"ש לְחֵלּוֹק עֲלֵיהֶם נֵר' לִי כִּי הָרַמְבַּ"ם ז"ל סוֹבֵר כְּהוֹרָאָת הַגְּאֹנִים כִּינֵן שְׁהִבִּיא דְּבַרֵיהֶם וְלֹא חֵלַק עֲלֵיהֶם אֶלְאָ אֲדַרְבֵּי סְמְכִי בְּמְנַהֵג וּמַה שְׁהִבִּיא לְמַעְלָה בַּפ' זֶה הִיא דְּהַכְּנִיסָה לוֹ ב' כְּלִים וְהוֹקְרוּ וְכוּ' אִינּוּ חוֹלַק בְּזֶה עַל הַגְּאֹנִים שְׁהָרִי הַגְּאֹנִים ז"ל עֲצָמָם לֹא יִכְחִישׁוּ זֶה כִּי הִיא מִימְרָא דְּרַב יְהוּדָה הֵתָם וְכִמּוֹ שְׁהוּא הִלְכָה פְּרַב יְהוּד' בְּהֵהִי דְּנוֹטְלַת פְּלִיָּה וְהֵדִין עֲמָה פְּדַפְס' רַב נַחְמָן ה"נ הֵאֵי מִימְרָא דְּב' פְּלִים הוּי' הִלְכְתָ' וְסַבְרֵי הַגְּאֹנִי ז"ל דְּלַעֲנֵן פְּחִיתָה לְחוּד כָּל שְׁהַפְּלִים עוֹשִׂי מַעֲוִין מְלֹאכְתָּם לֹא הוּי פְּחִיתַתְּן עַל הַבְּעַל עַד שְׁיִכְלוּ שְׁאִין עוֹשִׂי מַעֲוִין מְלֹאכְתָּן וְכַדְדִּיקֵי מִמְתְּנִי דְּתַנּוּ גַבֵּי עֲבָדִים דְּנַצ"ב אִם מִתּוּ לוֹ וְלֹא קִתְּנִי אִם פְּחִיתוּ מִשְׁמַע שְׁאִם לֹא מִתּוּ דְּעוֹשִׂין מַעֲוִין מְלֹאכְתָ' לֹא מִיִּחְסִי בַעַל דְּכִינֵן דְּעוֹשִׂין מְלֹאכְתָּם לֹא הוּי פְּחִית' אֶבְל הַשְׁבַּח דִּידִיָּה הוּא אִם הוֹקְרוּ אוֹ הַשְׁפִּירוּ דְּהָא גַבֵּי אִם מִתּוּ לוֹ דְּדִיָּיקֵי הֵאֵי דִּיָּיקֵי דְּדוֹקֵא מִתּוּ וְלֹא פְּחִיתוּ תַנּוּ נְמִי וְאִם הוֹתִירוּ לוֹ מִשְׁמ' דְּבַפְּחִית' כָּל שְׁעוֹשִׂין מַעֲוִין מְלֹאכְתָּן לֹא חֲשָׁבִי לֵה לְהֵאֵי פְּחִית' לְחַיּוּבִיָּה לִיָּה וְלַעֲנֵן שְׁבַח וְנִיקְרָא הוּי דִּילָיָה וְכוּ' רַב יְהוּדָה בְּגַמ' דְּהַכְּנִיס' ב' פְּלִים וְהוֹקְרוּ א' נוֹטְלָה בְּכַתְּוִבְתָּהּ וְא' נוֹתְנַת דְּמִים וְנוֹטְלָתוּ מִשּׁוּם שְׁבַח בֵּית אָבִיָּה וְא"כ לְפִי דַעַת הַגְּאֹנִי ז"ל מְדִינָא הַפְּחִית' אִינָּה עַל הַבְּעַל כְּשְׁעוֹשִׂים מַעֲוִין מְלֹאכְתָּם וְהַשְׁבַּח וְהִינְקֵר הוּא לְבַעַל אֶלְאָ שְׁאֲחַר שְׁנַהֲגוּ כְּמוֹ הַגְּאֹנִים ז"ל בְּפַחַת' כָּל שְׁעוֹשִׂים מַעֲוִין מְלֹאכְתָּם מִצַּד הַדִּין נְהִיגוּ ג"כ בְּשְׁבַח וּבִינְקֵר' ש' תְּהֵא לְבַעַל כְּדִי שְׁלָא תִלְקָה הָאִשָּׁה בְּחֶסֶר וּבִיתֵר מִצַּד הַמְּנַהֵג וְלֹא מִצַּד הַדִּין וְזֵהוּ שְׁפַתְבּ הָרַמְבַּ"ם ז"ל וְכַשֵּׁם שְׁאִינּוּ מַחְזִיר הַפְּחַת כֶּף אִינּוּ נוֹטֵל אֶת הַשְׁבַּח אִם הוֹתִירוּ דְּמִיָּה לְפִי מְנַהֵג זֶה דְּמַשְׁמ' דְּאָף אִם הֵם לֹא אָמְרוּ מִצַּד הַדִּין אֶלְאָ בְּפַחֲיָתָה נְהִיגוּ ג"כ בְּשְׁבַח כְּמוֹ בְּפַחֲיָתָה וְא"כ מַה שְׁפַתְבּ הָרַמְבַּ"ם ז"ל קוֹדֵם הֵהִי דְּב' פְּלִים שְׁהַשְׁבִּי הוּא לְפִי הַדִּין אָף לְפִי דַעַת הַגְּאֹנִים ז"ל וּמַה שְׁפַתְבּ אַח"כ הוּא לְפִי הַמְּנַהֵג וְהוּא סוֹבֵר סְבַרַת הַגְּאֹנִים וְאַנְחֵנוּ הַפּוֹסְקִים ע"פ דְּבָרוֹ חֲיִיבִים לְפָסוּק גַּם בְּזֶה כְּמוֹתוֹ וְהוּא סְבַרַת הַגְּאֹנִים ז"ל וְכַבֵּר כְּתַבִּיתִי לְמַעְלָה.

כִּי אָף לְפִי דַעַת הָרִי"ף ז"ל דְּנִקְא כְּשְׁפַחְתּוֹ הוּא דַאמ' דְּהַפְּחַת עַל הַבְּעַל אֶבְל אִם לֹא פְּחִיתוּ יְכוֹל לִיתָנָם לֵה בְּשׁוּמְתָן כְּדַא גַּם כִּי אִינָם שְׁוִים כְּאוֹתָהּ הַשּׁוּמָא מַעֲיָקְרָא וְאַפְּי כְּשְׁהַפְּחִיתוֹ לֹא יִשְׁלַם הַפְּחַת אֶלְאָ כְּפִי מַה שְׁהִיָּה שְׁוִוִּין לֹא כְּפִי מַה שְׁהַעֲלוּ יוֹתֵר בְּשׁוּמ' וְעַל מַה

שְׁפִתַי שֶׁהֵרַמְבִּים ז"ל סוֹבֵר כְּסִבְרַת הַגְּאוּנִי ז"ל שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הָרִיב"ש ז"ל מְצֵאתִי לִי בְּזֶה רַב וְגָדוֹל הֵר"ר דּוֹרָאן ז"ל שֶׁפֶתֶב בְּשֵׁם הָרִיב"ף ז"ל שְׂאֵם הֵם מְשֻׁמְשֵׁי מְעִין מְלֻאכְתָּם הָא' אַעפ"י שֶׁפָּלוּ נוֹטְלֵתָן כְּפִי שׁוּמָא הָרֵאשׁוֹנָה וְאִינְהָ יְכוּלָה לְעַכֵּב וְכֵן פֶּתֶב הָרַמְבַּ"ם ז"ל וְהוֹסִיף עָלָיו בְּשֵׁם הַגְּאוּנִי שְׂאֵם הַשְּׂבִיחוֹ הַשְּׂבַח ג"כ לֹאשׁ כְּמוֹ הַפַּח' וּבִתְשׁוּ' הֵר"ר צָמַח ב"ב שֶׁל הֵר"ר שְׁמֵעוֹן בֵּר' צָמַח ז"ל מְצֵאתִי כְּתוּב' כִּי הָרִיב"ף עֲצָמוּ ז"ל כ' דְּלֹא מְחַיִּיבֵינוּ לִיָּה לְבַעַל וְלִיּוֹרְשָׁיו עֲכָשׁוּ בְּפִחִית' דְּמִי כִּינּוֹן דְּלֹא נִהְיִי עֲלֵמָא הֵכִי וְכוּ' וְכֵן מְצֵאתִי בְּתְשׁוּבָה לֵה"ר שְׁלֵמָה אָבִיו בְּנוֹ שֶׁל הֵר"ר שְׁמֵעוֹן ז"ל שֶׁפֶשְׁהוֹן מְשֻׁמְשֵׁים מְעִין מְלֻאכְתָּם כְּשֶׁבֵּא לְגִרְשָׁה נוֹטְלֵתָן בְּשׁוּמָא הָרֵאשׁוֹנָה וְכֵן פֶּתֶב הֵרַמְבַּ"ם ז"ל בִּפ' כ"ב הוֹרוּ הַגְּאוּנִים וְכוּ' וְכֵתֵב דְּאִין הִפְרֵשׁ בֵּין מְטַלְטְלִין וְקַרְקַע וְכִמוֹ שֶׁהַמְטַלְטְלִין נוֹטְלֵתָן בְּשׁוּמָא שֶׁהַכְּנִיסָה אוֹתָן לְבַעֲלָהּ כִּף קַרְקַע שֶׁכֵּלֵם נִקְרָאִים נְכֹסֵי צ"ב ע"כ וְהָרֵא"ש ז"ל בְּכָל מ"ג הַשִּׁיב בְּדַבְרֵי הָרִיב"ף ז"ל דֹּאע"ג דְּבִדְיָנָא דְגַמ' מְחַיִּיב אֶפְסַח בְּתֵר מְנַהֵגָא אֲזִלִּי וְלֹא נִהְיִי כֵן אֲלֵא כֵל זְמַן שְׁרָאוּיִי לְמְלֻאכְתָּן לֹא מְשַׁלֵּם פֶּסַח כֵּס עוֹד בָּא לִידֵי מְעֻשָׁה בְּגִבְיַת פְּתוּבוֹת אֵלוּ עַל עֲנַן הַמְתַּנּוֹת שְׁנוֹתָנִים בְּשַׁעַת הַנִּישׁוּאִים אוֹ קוֹדֵם לְחֲתָן אוֹ לְכֻלָּה אוֹ לְשִׁנְיָה' בְּיַחַד קְרוֹבֵי הַחֲתָן וְקָרוֹ' הַכֻּלָּה אִם יִשׁוּמוּ אוֹתָם כְּשֶׁבֵּאָה הִיא לְגַבּוֹת פְּתוּבָת' אוֹ תַטּוֹל אוֹתָם בְּלִי שׁוּמָא וְכֵן כְּשֶׁמְתָה הַכֻּלָּה וּבָאִים קְרוֹבֵיָהּ לִיקַח חֵלֶק פְּתוּבָתָה כְּפִי הַמְנַהֵג אִם יִטְלוּ מִתְּנֹו' שְׁנִתְּנוּ לָהּ מְלֻבַד חֵלֶק הַפְּתוּבָה אוֹ לֹא וּמְצֵאתִי עַל זֶה תְּשׁוּבַת הָרִיב"ש ז"ל סִימָן ש"א עַל הַגְּבוּבָה פְּתוּבָ' שְׂאֵם נִתְּנוּ לָהּ אַחֲרֵי תְּכַשִּׁיטִי אוֹ מְעוֹת בְּשַׁעַת נִישׁוּאִים כְּמוֹ שֶׁהוּא נִהְיִי בַקְּצַת מְקוּמוֹת שֶׁהַקְּרוֹבִים לְחֲתָן וְלְכֻלָּה נוֹהֲגִים לָהּ בְּשִׁמְחוֹת וְגִיל אִישׁ נִזְם זֶהב אֲצַעֲדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עֲגִיל אֵלֶּה בְּנוֹדָאֵי הֵם שְׁלָה שְׁהֵרִי לְמִתְּנָה גְּמוּרָה נִתְּפוֹנוּ דְקִי"ל קִנְיָתָה וְהַבַּעַל אוֹכֵל פִּירוֹת וְהוּוֹ לְהוּוֹ כְּנֹכְסֵי מְלוּג וּא"כ בֵּין בְּאֵלְמָנוֹת בֵּין בְּגִירוּשִׁין אִין שְׁמִין אוֹתָהּ לָהּ ע"כ וְהֵר"ר דּוֹרָאן ז"ל בְּתַקְנֹת שֶׁל אֶלְגִּזְאִיר הִבִּיא עֲנָן זֶה בְּשִׁלְשׁ' אוֹ בְּאַרְבָּעָה מְקוּמוֹ' וְכֵתֵב עַל הַתְּקֵנָה שְׂאֵם יִגְרֵשׁ הַבַּעַל אֶת אִשְׁתּוֹ וְכוּ' וְזֶהוּ קִיצוֹר לְשׁוֹנוֹ אִם קְרוֹבֵיָהּ בַּעַת הַנִּישׁוּאִין אוֹ לְאַחַר מִכָּאֵן נִתְּנוּ לָהּ תְּכַשִּׁיטִין שְׁנִתְּנוּ לָהּ קְרוֹבוֹתֶיהָ נוֹטְלֵתָן לְעוֹל' דֹּאדְעָת' דְּהֵכִי נִתְּנוּ לָהּ כְּנֹז' לְמַעֲלָה וּבִפ' מִי שְׁמַת וְכוּ' וּבְתַקְנָה אִם תְּמוֹת הָאִשָּׁה בְּחַיִּי בַעֲלָהּ וַיֵּשׁ לָהּ מְמַנּוֹ זֶרַע', קִיָּים שֶׁיֵּצֵא מְכַלל גָּפֵל וְכוּ' פֶּתֶב וְלַעֲנָן מִתְּנֹת שְׁנִתְּנוּ לָהּ בַּעַת הַנִּישׁוּאִין אוֹ אַח"כ מְסַתְּבָרָא שְׁיֵהִיו לְזֶרְעָה שְׁלֹא תִתְקַשֵּׁט אִשָּׁה אַחֲרַת בְּתַכְשִׁיטֶיהָ אֲלֵא שְׂאֵם הַזֶּרַע מֵת יִירַשׁ הָאָב וְאִם יֵשׁ לָהּ זֶרַע מֵאִישׁ אַחַר גַּם הוּא יִירַשׁ חֵלְקוֹ בְּהֵם כְּשֶׁיִּירַשׁ אוֹתָן זֶרְעָה וְכוּ' וּבְתַקְנָה שְׂאֵם תְּמוֹת הָאִשָּׁה בְּחַיִּי בַעֲלָהּ וְזֶרַע אִין לָהּ פֶּתֶב וְלַעֲנָן הַתְּכַשִּׁיטִין שְׁנִתְּנוּ לָהּ קְרוֹבוֹתֶיהָ וְהֵם בְּעִין יַחֲזִירִם הַבַּעַל לִיּוֹרֵשׁ ע"כ וּמִזֶּה יִתְּבַרְרוּ כֹּל חֻלְקֵי הַשְּׂאֵלָה כִּי מֵה שְׁנוֹתָנִי לָהּ קְרוֹבֵי הַחֲתָן וְקְרוֹבֵי הַכֻּלָּה כְּשֶׁבֵּאָה הִיא לְגַבּוֹת פְּתוּבָתָה הֵן שְׁלָה וְלֹא יִשׁוּמוּ אוֹתָם בְּכָלֵל פְּתוּבָתָה וְכִמוֹ שֶׁכֵּת' הָרִיב"ש ז"ל וְאֵעִפ"י שֶׁהֵר"ר דּוֹרָאן ז"ל לֹא כֵתֵב אֲלֵא קְרוֹבוֹתֶיהָ ה"ה נְמִי קְרוֹבֵיו דְּכִינּוֹן דְּטַעֲמָא הוּי מְשׁוּם דֹּאדְעָתָא דְתַתְּקַשֵּׁט בְּהֵם נִתְּנוּ לָהּ לֹא שְׁנָא קְרוֹבֵיָהּ אוֹ קְרוֹבֵיו וְכִמוֹ שֶׁפֶתֶב אַחַר כִּף מְסַתְּבָרָא שְׁיֵהִיו לְזֶרַע' שְׁלֹא תִתְקַשֵּׁט אִשָּׁה אַחֲרַת בְּתַכְשִׁיטֶיהָ כְּמוֹשְׂאֵם נִתְּנוּ לוֹ בֵּין מְקָרוֹבֵיו וּבֵין מְקָרוֹבֵיָהּ נִרְאָה שֶׁהֵם שְׁלוֹ פִּינוֹן שֶׁהֵם דְּבָרֵי שְׁנִתְּנוּ לוֹ בִּפְלִי כְּמוֹ טַבַּעַת א' אוֹ חֲלוּק אוֹ מְלַבּוֹשׁ שְׁרָגִילִים לְתַת לְחֲתָן דְּרַף מִתְּנָה וְאִם הוּא דְּבָר שֶׁמְשַׁמֵּשׁ לְשִׁנְיָהֶם וְנִיתָן כִּף סֵתֵם לְשִׁנְיָהֶם אִם הוּא מְקָרוֹבֵי הַכֻּלָּה נִרְאָה שֶׁמְחַזְרֵר לְכֻלָּה וְאִם הוּא מְקָרוֹבֵי הַחֲתָן הֵם שְׁלוֹ כִּי עַל הַסֵּתֵם לְקְרוֹבָם אוֹ לְקְרוֹבַת' נִתְּנוּ וּא"כ כְּשֶׁמְתָה הִיא ג"כ הוּוֹ לִיּוֹרְשֶׁיהָ וְצָרִיף לְתַת טַעֲם

למה לא יהיו מתנות אלו פנכסי מלוג שהבעל יורש אותם ולפחות הנה ראוי שיחלקו מתנות אלו כמו הגדונו' ונר' כי הטעם הוא כמו שנראה מלשון הרב ז"ל דכתב דאדעתא דהכי ניתנו להתקשט בהם וכן כת' שלא תתקשט אשה אחר' בתכשיטיה נראה כי אלו המתנות שניתנו לה מאת קרובה כיון שהם תכשיטין שלה ואינו יוכל למכרם ואין לו זכות גם כן בהם בפירות כי אין בהם לא פירות ולא ריוח א"כ נראה שאין לו בהם שום זכות כלל גם בירושיה וירושיה יורשים אותם כי כל נכסי מלוג שהבעל יורש אותם הוא שיש לו זכות ג"כ בהם מחיים בפירות אבל תכשיטין אלו שאין לו בהם שום זכות בחייה גם במיתתה לא יהיה לו שום זכות בירושיה כי לא הקנו אותם לה אלא לדעת שתתקשט בהם היא עצמה ואין לבעלה שום זכות כמו שנז' אלא לירושיה שהם יורשי' אותה מן התורה וירושית הבעל היא מדרבנן לדעת הרמב"ם ז"ל ואפי' לדעת מי שסובר שיירושית הבעל מן התורה הרי יש כמה דברי' של אשה שאין הבעל יורש אותן כמו דין ודברים אין לי בנכסיה כו' בין בחייה בין במוותיה דהבעל אינו יורש אותן כמו שפכת בטור אכן העזר וכן מלות האשה שלא גבתה אותה עדין וא"כ מתנות אלו כיון שאין לו בהם שום זכות ולא ניתנו לה אלא כדי שתתקשט בהן הנה ליה כמו שסילק עצמו מהן מכל וכל או כמלן' שלא גבתה ולהכי אינו יורש אותן ולפי זה כל מתנות שניתנו לה בין מקרובה בין מקרוביו לא יירש אותם בעלה כשמתה היא אלא שהר"ד ז"ל דדייק בכל הלשונות וכתב קרובותיה ועל זה נראה כי דוקא מה שניתנו לה קרובותיה הוא שלא יירש אותן בעלה אבל מה שניתנו לה קרוביו יירש אותן כי גם שלדעת שתתקשט בהן נתנום לא שתורישם לאחרים אלא לזרעה או לבעלה ומה שכתב הריב"ש ז"ל שהקרובים לחתן ולכלה נותנים לה דמשמע דאפי' מה שנותנים קרוביו הם שלה היינו באלמנות או גירושין אבל אם מתה היא הווי פנכסי מלוג והוא יירש אותם ונראה דאפי' לדעתו ז"ל דכתב דהווי פנכסי מלוג היינו לענין מתנות שניתנו לה קרוביו אבל מה שניתנו לה קרובותיה לא יירש אותן כשמתה היא בלא זרע מן הטעמי' שכתבתי ולא יחלוק על מה שכ' הר"ד ז"ל כי הוא ז"ל לא דבר כי אם באלמנות וגירושין ולא הזכיר דין הירושיה במת במתנו' אלו והר"ד ז"ל כ' ג"כ דין הירושיה של מתנות אלו שאינו לבעל הכלל כי מתנות אלו כשהיא עצמה באה לגבות פתובתה באלמנות או בגירושין גובה כל המתנו' שניתנו לה בין מקרובה בין מקרוביו ואינם גישומי' בכלל פרעון פתובתה גדונית' ותוספת ואם הם מתנות שמשמשים לשניהם נראה שאם הם מקרובה תקח אותם בלי שום' ואם הם מקרוביו לא תקחם אלא בשומ' פתובתה וכשמתה היא לא יירש בעלה מן המתנות שניתנו לה מאת קרובה שום דבר ואע"ג שהוא יורש חצי הגדונו' ומחזיר החצי לירושיה ויורש כל נ"מ שלה אינו יורש מתנות שניתנו לה מאת קרובה כמו למעלה אם ניתנו מאת קרובה לשניהם כמו מתנות שהם תשמיש הבית ג"כ אינו יורש אותם בעלה אלא יורשיה בין שיהיו יורשיה זרע שלה ושל בעלה או שיש לה זרע מאיש אחרי כל זה אינו תלוי במנהג חילוק הפתובה בין הבעל והירושיה כשמתה היא כפי הדין אין לבעל זכות במתנות כמו שנז' אף כי הם חולקים הגדונו' כי מה שכתבו הריב"ש ז"ל והר"ד בענין המתנו' כתבו כפי הדין אפי' לפי מנהגם שהיו חולקים בגדונו' הבעל עם הירושיה ואם הוא מנהג פשוט ג"כ במתנות שחולקים עם הגדונו' כמו מנהג דמשק הכל לפי המנהג.

גאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני: ל ראתה עיני כל יקר אגרת שלוחה מאת
החכם ה"ר אליה קפסלי נר"ו אוגרת טענו' וראיות להחמיר ולאסור שומת אבן חדא
בהיכל בית הפנס' מצוניר בה צורת ארי בולטת וחוסמת היא את העברים העוברים
בקביע' האבן הנז' על היכל הקדש וראינו דבריו נכוחי' דרף כלל בענין הדין הנז' להחמיר
כי גם שלדע' הרמב"ם ז"ל שאר כל הצורות חוץ מצורת אדם מותרין בין בולטו' בין
שוקעות הרי יש מחמירין בזה וכמו שהביא הר"ן ז"ל פ' כל הצלמים והכריע בלשון אח'
על דרף מה שפי' הרב רבינו מאיר ז"ל דשאר כל הצורות פולן בולטות אסורות בין
לעשותן בין לקיימן שוקעות מותרות ומשום חשדא וכתב בשם הרמב"ן ז"ל שכל אלו
שאסרו משום חשדא לא אסרו אלא על המכונדין אבל על המבויזין מותר וכן פתוב בס'
יורה דעה וא"כ צורת אריה זה הבולטת אסורה לדעת הרמב"ן ז"ל והר"ן הכריע פדבריו
ואף הרמב"ן ז"ל אסר במכונדין משום חשדא וצורת אריה זה על אבן שיש שבהיכל
חשיבא על המכונדין ונרא' כי אף לדעת הרמב"ם ז"ל המתיר לאסור בבית הפנס' דאיפא
חשדא טפי מבשאר מקומות וכן רבי' אפרים המתיר צורות עופות וסוסים בבית הפנסת
נראה דלא איירי בבולט ולקף צורת אריה זה אסור להניחה בבית הפנסת וכמו שכתב
במרדכי ובהגהו' האשר"י משם רבי' אליקמי' ז"ל ואין צורך לחלק חילוקים הרבה בין זה
להוא פנשפת' דשף ויתייב בנהרדעא דהיה ביה אנדרטי' פדמייתי פ' כל הצלמים ופ' אם
אינם מפירים דהתם שאני דאניסי' היו בדבר וכמו שכתב בערוף ערוף אדריטאל שגזר
המלך והעמידוה על פרחן של ישראל וכשבטלה המלכות סלקוה ולכן ראוי לכל מי
שמלאו לבו לעשו' פן כי לא ידענו מי הוא שיפריש ויסלק עצמו מזה ויטול שחר על
הפרישה ולא תהיה מצותו באה בעבירה ואם מאן ימאן גם אנחנו נהיה לקוץ מכאיב
ולסילון ממאיר לביתו ולכל הגלוי' אליו ועצמתינו תנחה אותו למען ילך בדרך טובי'
ואורחות צדיקים ישמור משה בן יוסף: לא להודיע קשט אמרי אמת נזקקתי לשבח
ולכבוד התורה ולומדי' נמצאתי ומפני שיבה קמתי ופני זקן הדרתי להוכיח במישור
מטיחי' דברים כלפי מעלת חכמי התורה ולומדיה' כי שמע שמעתי על ראובן ושמעון
שהיו נושאים ונותנים בד"ת על ההיא דרב פפא הלכת' גוי שהביא דורון לישראל וכולי
ילערב בכדי וכולי אמר אחד מהם בפ' לערב י"ט שני כמו שפי' רוב המפרשים ואמר
שמעון כי ר"ת ז"ל היה מפרשו למוצאי י"ט שני ומי שירצ' להחמיר פדבריו יחמיר
והשיב ראובן בכעס לשמעון תאמר למי שהוא אוסר שילך וישתה מים קרים או יין ישן
ועל זה נמשכו ביניהם דברי ריבות וגדופים ודברים אשר אין בהם חפץ אלא כל אחד
יחוש למה שחרף לחברו ושאל ממנו מחילה ויהיה מן העלובים וכו' אבל מה שאני חייב
להודיע להוכיח באמרי פי הוא על מי שכעס ובא לכלל טעות לבזות יקר תפארת דברי
ר"ת ז"ל באמרו תאמר לו שילך וישתה מים וכו' כי אלו הדברים הם דרף ביניון נגד
חכם אח' שבדור כ"ש נגד ר"ת ז"ל והנני צעיר וקטון שבחכמי ישראל בדורינו זה וגם
עם היותי מחזיק את עצמי שאני קשה קצת לכעוס ונוח לרצות אלו היו מדברים עלי אלו
הדברים הייתי פועס ונוטר למי שאמרן כ"ש לדבר דברי' אלו נגד הגדול בדורנו זה ואין
צריך לומר נגד ר"ת ז"ל ואין ספק שזהו בכלל המבנה ת"ח שהי' מפלל כ"ד דברי'
שמנדין עליהם ומנאם הרמב"ם ז"ל בראש הלכות ת"ת פ"ו המבנה את החכם ואפי'
לאחר מותו ולכן ראוי ומחויב למי שדבר כף שיחוש לנפשו פן יענש ח"ו וינהג נזיפה

בַּעֲצָמוֹ וַיִּכְבַּד וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ לַפְּחוֹת יוֹם אֶחָד וַיִּשְׁפִּים וַיֹּאמֶר בְּבֵית הַפְּנֹסֶת בְּפָנָי רַבִּים
חֲטָאתִי לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּלְתוֹרָתוֹ בְּמַה שֶׁהִקְלַתִּי בְּכַבּוּד חֲכָם רְשׁוּם בְּחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל מִן
הַדּוֹרוֹת שֶׁלְּפָנָי וּמוֹטָב לוֹ שִׁיתְּבַיִישׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה מִמָּה שִׁיתְּבַיִישׁ ח"ו בְּעוֹלָם הַבָּא וְסוֹר
עוֹנוֹ וְחֲטָאתוֹ תִּכְנֹפֶר וְאֵת הַכְּרִיעַ פָּאָח לִי הֶחֱכַם כה"ר יִצְחָק מִשְׁעָן יצ"ו מְרַבִּיץ תוֹרָה
בְּקֶהֱל קְדוּשׁ קֹהֵל סִינַיִם דָּבָר תְּדַבֵּר בְּאָזְנֵי הַמְּדַבֵּר הַהוּא פִּי שְׁמַעְתִּי מִמְּפִירָנוּ וְאוֹהֲבָנוּ
הוּא אֶף שְׁדִיבֵר פְּדָבְרִים הֶאֱלָה וְלֹא יִקְשֶׁה בְּעֵינָיו לַעֲשׂוֹת מַה שֶׁכְּתַבְתִּי פִּי הוּא קִידוּשׁ
הַשֵּׁם וְכַבּוּד תוֹרָתוֹ וְהֵן יְהוּי אֶרְפֶּה לְשִׁלוּתִי וַיִּתְּכֵב' בְּזֶה בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם וְאֶחָר כְּלוּתוֹ
מַעֲשׂוֹת כָּל אֱלֹהֵי הָרִי הוּא אֲחִינוּ וְרִיעֵנוּ נָאֵם הַמִּיָּצָר עַל חִלּוּל תוֹרָה הַצָּעִיר מִשְׁהַ מְטָרְאָנִי
יצ"ו פָּרַשְׁתָּ אֵת בְּרִיתִי שְׁלָם שְׁנַת הַש"ד מִשְׁה: לֵב שְׁמַעְנוּ טְעֵנוֹת כ"ר מִשְׁה וְ' שׁוֹשֵׁן בְּעַד
אָמוּ וְכ"ר מִשְׁה בְּיִלְבִּישׁ חוֹרְגָה עַל נִכְסֵי כ"ר אֲבָרְהָם בְּיִלְבִּישׁ נ"ע שְׁטַעֲן ר' מִשְׁה הַנּוֹ'
שְׁאָבִיו כ"ר אֲבָרְהָם הַנּוֹ' הַנִּיחַ מָמוֹן רַב וּנְשָׂא' הַכָּל בִּינְדָה וְלֹא הִיָּתָה מְרָאָה אֱלֹא מַה שְׁאִי
אֵינְפֶשֶׁר לְהַסְתֵּר נִכְסִים יְדוּעִים וּמְטַלְטְלֵי הַבַּיִת וְשָׁעַל זֶה הַחֲתִי כָּל הַנִּכְסֵי ע"י הָאֲנוּמוֹת
בְּבֵיתָה כְּדִי שְׁלֹא תִגַּע בָּהֶם עַד שִׁיתְּפָשְׁרוּ בִּינֵיהֶם וְעַל זֶה נִכְנָסוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בִּינֵיהֶם'
וְנִשְׁבְּעָה הָאִשָּׁה הַנּוֹ' לר' מִשְׁה הַנּוֹכֵר לְקַיִּים כָּל מַה שִׁיפְשָׁרוּ בִּינֵיהֶם וְהֵם כְּתָבוּ כָּל מַה
שֶׁהִיָּה בְּבֵית וְשָׁמוּ הַכָּל עִם הַבָּתִּים וְעָלָה תַרְט"ו סוֹלְטָאנִי נִתְּנוּ הַבָּתִּים וּקְצַת הַחֲפָצֵי
וּמְטַלְטְלֵי לָה לְכַתְּוֹבְתָה שֶׁהִיָּתָה תַעֲה סוֹלְט' וְהַשָּׂאָר שֶׁהִיָּה ק' מְסוֹלְט' אָמְרוּ שֶׁהִיָּה לְבֹן
הַנְּפֹטָר שֶׁהוּא ר' מִשְׁה הַנּוֹ' וְכִשְׁהוֹדִיעֵנו הַדָּבָר לר' מִשְׁה הַנּוֹ' בְּמָר צַעֲק וְאָמַר שְׁלֹא הִיָּה
מְרוֹנָה בַּפְּשַׁרְת' בְּחֻשְׁבוּ שֶׁהִיָּה לָה מָמוֹן יוֹתֵר מֵאֲבִיו וְעַמֵּד בְּמַרְדּוֹ יָמִים בֵּין כָּף וּב"כ בָּא
כ"ר מִשְׁה וְ' שׁוֹשֵׁן מִירוּש' לְצַעֲק' אָמוּ וְכִשְׂרָא' ר' מִשְׁה בְּיִלְבִּישׁ שֶׁכ"ר מִשְׁה הִיָּה מִשְׁתַּדֵּל
בְּכָל עוֹן בְּעַד אָמוּ וְאָמַר שֶׁאָמְרוּ לוֹ שְׁלֹא יוּכַל לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ דָּבָר חֲזָר לוֹ לְמַה שֶׁפְּשָׁרוּ
בִּינֵיהֶם הַפְּשָׁרָנִי וְר' מִשְׁה וְ' שׁוֹשֵׁן לֹא נִתְּרַצ' וְאָמַר שֶׁהִי רֹנָה לְעַמְּן עָמוּ בְּדִין תוֹרָה
וְשִׁלְּחוּ הַחֲכָמִי יצ"ו שֶׁהִיוּ אֵז בְּמַדִּינ' לר' מִשְׁה בְּיִלְבִּישׁ שִׁיבָא לְדִין וְאָמְרוּ שְׁלֹא רָצָה וְהוּא
אָמַר שֶׁאֲמַת שְׁלֹא רָצָה לְלַכֵּת לְפָנֵיהֶם כִּי רֹב הַחֲכָמִי הִיוּ אֵז חוּץ לְמַדִּינָה מִפָּנֵי סַפְּנַת
הַמַּגֵּפ' עַד שִׁיבָאוּ וְכֵן הֵעִיד הַחֲכָם ה"ר אֲבָרְהָם שְׁלוֹם יצ"ו שֶׁאָמַר לוֹ ר' מִשְׁה הַנּוֹ' שֶׁהִיָּה
רוֹנָה לְעַמְּן בְּדִין.

גַּם הַחֲכָם ה"ר שְׁלֵמָה סִירִילִיו יצ"ו אָמַר שֶׁהִלֵּךְ אֶצְלוֹ כ"ר מִשְׁה בְּיִלְבִּישׁ וְאָמַר לוֹ שִׁיעַמְן'
לְפָנָיו בְּדִין תוֹר' וְשֶׁהוּא הַשִּׁיב לוֹ שְׁלֹא הִיָּה רוֹנָה לְדוֹן יְחִידִי גַּם הַחֲכָם ה"ר אֲבָרְהָם אֵל
עַלּוּף יצ"ו הֵעִיד בְּפָנָיו שֶׁבָּא אֵלָיו כ"ר בְּנִימִין מוֹלְכוֹ מִצַּד כ"ר מִשְׁה בְּיִלְבִּישׁ וְאָמַר לוֹ
שֶׁהִי מְחַלָּה פָּנָיו שִׁילָךְ לר' מִשְׁה וְ' שׁוֹשֵׁן וּפִשָּׁר עָמוּ כְּפִי מַה שִׁיָּרְאָה לוֹ וְשֶׁהוּ' יִקְיִים כָּל
מַה שִׁיפְשָׁר בִּינֵיהֶם וְשִׁחַל' פָּנָיו כ"ר בְּנִימִין עַל זֶה כְּדִי שְׁלֹא יִתְאַרֵף הָעֵנִין יוֹתֵר וְשִׁתַּצ' אִי
זוֹ תִקְלָה ח"ו וְאָמַר הַחֲכָם הַנּוֹ' שֶׁהִלֵּךְ אֶצְל כ"ר מִשְׁה וְשִׁלָּה רָצָה בַּפְּשָׁר' כָּלֵל אֱלֹא שֶׁאָמַר
שֶׁהִי רוֹנָה לְעַמְּן בְּדִין תוֹרָה מַה שִׁיָּהִיָּה דִין וְכִרְאוֹת ר' מִשְׁה שְׁלֹא הִיָּה רוֹנָה ר' מִשְׁה וְ'
שׁוֹשֵׁן לְהַתְּפֹשׁ עָמוּ אָמַר שֶׁהִלֵּךְ לוֹ לְדַמְשֶׁק לְדַעַת שֶׁם כְּתוּב' אִשָּׁת אָבִיו כְּמַה הִיָּתָה כִּי
שָׁמַע שְׁלֹא הִיָּתָה כ"כ כְּמוֹ שֶׁהִרְאָה כ"ר מִשְׁה ו' שׁוֹשֵׁן בְּטוֹפ' א' שֶׁהִיָּה בְּיָדוֹ וְאֶחָר שֶׁבָּא
מְדַמְשֶׁק מִצָּא שֶׁכ"ר מִשְׁה וְ' שִׁשׁוֹן הִלֵּךְ לְשׁוֹפֵט וְלֹא רָצָה לְעַמְּן בְּדִין תוֹרָה אֱלֹא הוֹלִיךְ
אוֹתוֹ לְאֲנוּמוֹת וְהוֹצִיא מְעוֹת כְּדִי שְׁלֹא יִתְּנוּ לוֹ דָּבָר וְלֹא רָצָה לְתַת לוֹ פְּחוֹת מִמָּה שֶׁנָּתַן
לְאֲנוּמוֹת עַד שֶׁהִעֲרִיכוּ הַבָּתִּי בְּפָחוּ' מִשְׁוִוּוּם וּג"כ הַמְטַלְטְלִין בְּפָחוֹת מִשְׁוִוּוּי' וְשֶׁהִיָּ'
אוֹמֵר לְמַעַלִּי דָמִים עַל הַבָּתִּים וְלִשְׂאָר הַמְטַלְטְלִים כְּשֶׁהִיוּ מוֹכְרֵי אוֹת' שְׁלֹא יַעֲלוּ דַמִּי

עָלְיוּ כִּי הוּא הִיָּה רוֹצֵה אוֹת' בְּעֵד אָמוֹ בְּאִפְּן שְׁמָה שֶׁעַל' קוֹד' ע"י הַפְּשָׁרְנִי טֵרַט"ו סוֹלֵט' לֹא עָלָה עִתָּה אֲלָא כְּמוֹ ת"פ סוֹלֵט' וּמַעַט נִכְסִים שֶׁנִּשְׁאַרְוּשָׁלָא הָיוּ שְׁנִים ח' סוֹלֵט' נִתְּנוּם לֹו בְּעַל כְּרַחוּ עוֹד הִרְאָה מוֹדְעָא פְּתוּבָה נִחְתוּמָה שְׁהִיָּה אָנוּס בְּעַמְדוֹ לִפְנֵי הַשּׁוֹפֵט שְׁהוֹלִיכוֹ כ"ר מִשֶּׁה ן' שׁוֹשֵׁן:.

עוֹד הַעִיד הַשְּׁלִיחַ ב"ד שְׁהִלֵּף לַכ"ר מִשֶּׁה ן' שׁוֹשֵׁן לִקְרוֹתוֹ מִצַּד הַחֲכָמִים וְהִיָּה בְּבֵית הַשּׁוֹפֵט וְלֹא רָצָה לְבֹא. זֶהוּ תוֹכֵן עֵיקָר טַעֲנוֹתָיו וְעִתָּה אוֹמֵר שְׁלִפְחוֹת יִתְּנוּ לֹו מֵה שְׁפִשְׁרוּ בִּינֵיהֶם כִּינֹן שֶׁהוּא נִתְּרָץ' אַח"כ בְּפִשְׁרָה קוֹדֵם שְׁיֹוצִיא כ"ר מִשֶּׁה ן' שׁוֹשֵׁן שׁוּם דְּבַר לְאִנְמוֹת וְכ"ר מִשֶּׁה ן' שׁוֹשֵׁן טוֹעֵן ש"ר מִשֶּׁה הַנּוֹז' קוֹדֵם בּוֹאוֹ הוֹצִיא אֶת אָמוֹ מִן הַבֵּית וְהִחְתִּים כָּל נִכְסֵי הַבֵּית שְׁהָיוּ טְמוּנִים בְּיַד אַחֲרִים שֶׁתְּפַסְתֶּם הִיא וְהִבִּיאֵם לְבֵית וְאֵת הַפְּתַח סָגְרוּ וְאָמַר שְׁכִינֹן שֶׁהוּא לֹא רָצָה הַפְּשָׁרָה שְׁעָשׂוּ בִּינֵיהֶם הַפְּשָׁרְנִים וְהִנִּיחַ הַבִּי' סָגוּר וְחָתוּם שְׁכָבֵר נִתְּבַטֵּל' הַפְּשָׁר' הִיא שֶׁגַּם אָמוֹ לֹא רָצָתָה אַח"כ כִּינֹן שֶׁהוּא לֹא רָצָה וְשֶׁהַחֲכָמִים נִתְּנוּ לֹו רְשׁוֹת לְלַכֵּת לְאִנְמוֹת וְהִרְאָה בְּפִנְיָו פְּתַח חָתוּם מְקַצֵּת חֲכָמֵי הָעִיר שְׁשַׁלְּחוּ אֵלָיו שְׁיִבֵּא לְדִין תּוֹרָה וְלֹא רָצָה וְשִׁנְתָנוּ לֹו רְשׁוֹת לְהַצִּיל אֶת פְּתוּבַת אָמוֹ בְּאִי זֶה דְּרָף שְׁיִיכֵל וְאָמַר כִּי גַם שֶׁאֵח"כ בָּא אֵלָיו הַחֲכָם כ"ר אַבְרָהָם אֶל עֵלוּף שְׁיַעֲשֶׂה פְּשָׁרָה בְּעִשְׂרֵי קָאֲרִישִׁי' שְׁלֹא רָצָה כִּינֹן שְׁכָבֵר נִתְּבַטֵּל' הַפְּשָׁר' הִיא אֲלָא מֵה שְׁיָהֵי' דִּין תּוֹרָה וְכִשְׁרָאָה שְׁהִלֵּף לְדַמְשֵׁק אָמַר שֶׁהוֹצִיא מְקַצֵּת מֵה שֶׁהוֹצִיא לְהַצִּיל פְּתוּבַת אָמוֹ וְשֶׁאֲחַר שְׁבֹא הוֹצִיא עַד תְּשֻׁלוֹם מֵה סְלוּטוֹ' לְהַצִּיל פְּתוּבַת אָמוֹ וְהַפֵּל לֹא עָלָה אֲלָא ת"פ סוֹלֵט' וְלֹא נִשְׂאָר לְאָמוֹ בְּכַתוּבָת' כִּי אִם ש"פ סוֹלֵט' וְהִיא תַע"ה וְאָמַר שְׁהַפְּסִי' בְּמָה שְׁלַקַּח לְאָמוֹ מִהַחֲפָצִי' שְׁהָיוּ גִמְפָּרִים יוֹתֵר מִעֲשָׂרִים אוֹ שְׁלֹשִׁי' סוֹלֵט' שְׁאָמְרוּ לֹו שְׁהֶאֱקָרִישִׁי' הִיָּה רוֹצֵה לְקַנּוֹת אוֹתָם מִי שְׁלֹא יִפְרַע לֹו וְלִכֵּן הִעֲלָה הוּא עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מְפָדֵי שְׁוֹנִיִּים וְאָמַר שְׁכִינֹן שֶׁהַפְּשָׁרָה נִתְּבַטֵּלָה שְׁאָמוֹ רוֹצֵה לְשַׁבֵּת בְּבֵית בַּעֲלָהּ וְלִהְיוֹת' נְזוּנָת מִנְּכָסָיו בְּדִין תּוֹרָה וְאַחֲרֵי שְׁמוֹעַ כָּל הַטַּעֲנוֹת כְּמָה פְּעָמִים שְׁאֵלְנוּ מֵהֶם שְׁיִבְרַר כָּל א' וְא' מֵהֶם טַעֲנוֹתָיו בְּעֵדִים אוֹ בְּרֵאָיָה שְׁנוּכֵל לְדַעַת אֲמַתַּת הָעֵנִין וְיֵמָה שְׁנִתְּבַרְר מֵמָה שְׁלֹא הִכְחִישׁוּ זֶה לְזֶה וּמֵמָה שֶׁהִי' בּוֹ קִצַּת עֲדוֹת בִּינֵיהֶם הוּא ש"ר מִשֶּׁה בְּיַלְבִּישׁ הַלֵּף לְאִנְמוֹת לְהַחֲתִי' כָּל הַנְּכָסִי' הַנִּמְצָאִים בְּבֵית וְחוּץ' מִן הַבֵּית וּבֵין כֶּף עָשׂוּ הַפְּשָׁרְנִי' אוֹתָהּ הַפְּשָׁר' וְצַעֲקָה ר' מִשֶּׁה בְּיַלְבִּישׁ עַל הַפְּשָׁרָה וְאָמַר שְׁלֹא הִיָּה רוֹצֵה וְנִשְׂאָר הָעֵנִין כֶּף עַד שְׁבֹא ר' מִשֶּׁה ן' שׁוֹשֵׁן וְרָאָה שְׁלֹא נִתְּרָץ' ר' מִשֶּׁה בְּיַלְבִּישׁ עַל הַפְּשָׁרָה וְיִיטֵב בְּעִינָיו וְאָמַר שְׁיַעֲמֹד עִתָּה מִחֲדָשׁ בְּדִין תּוֹרָה וְיִפְתַּח הַפְּתַח שְׁהַסְגִי' וְהִחְתִּי' וְשַׁלְּחוּ הַחֲכָמֵי' יצ"ו בְּעֵדוֹ וְלֹא רָצָה אֶז לְבֹא וְאַחַר יוֹם אוֹ יוֹמִים שְׁלַח לְהַחֲכָם כה"ר אַבְרָהָם אֶל עֵלוּף שְׁיַקְנִים מֵה שְׁיִגְזוֹר הוּא וְאִפְּלִי' שְׁיָהֵיָה פְּחוֹת מִהַפְּשָׁרָה שְׁעָשׂוּ קוֹדֵם וְלֹא רָצָה כ"ר מִשֶּׁה ן' שׁוֹשֵׁן וְאָמַר שְׁהִיָּה רוֹצֵה לְעַמְדֹד בְּדִין תּוֹרָה כְּנֹז' וְאֶז הַלֵּף לֹו רַבִּי מִשֶּׁה בְּיַלְבִּישׁ לְדַמְשֵׁק וְאָמַר שְׁהִלֵּף לְדַעַת אֲמַתוֹת סְכוּם הַפְּתוּבָה כְּמָה הִיָּתָה כִּי לֹא הָרְאוּ פָה כִּי אִם הַטּוֹפֵס וְכִשְׁחֹזֵר מִדַּמְשֵׁק חֹזֵר לְצַעֲוֹק עַל הַפְּשָׁרָה הַנּוֹז' שְׁתַּחֲקִיִּים וְשְׁיַעֲמֹד בְּדִין תּוֹרָה וְר' עֲשֶׂה ן' שׁוֹשֵׁן הַשִּׁיב שְׁכִינֹן שְׁלֹא רָצָה הוּא קוֹדֵם וְגַם שְׁלֹא רָצָה שְׁיַפְתַּחוּ הַבֵּית שְׁכָבֵר פְּזֵר הוּא הַרְבֵּה מְעוֹת לְאִנְמוֹת שְׁהִיָּה רוֹצֵה שְׁיִגְמֵר הָעֵנִין עַל יְדֵיהֶם וְלֹא בְּדִין תּוֹרָה וְלֹא נִתְּבַרְר אִם פְּזֵר עֲדִינֵן קִצַּת מְעוֹת בִּהְיוֹת ר' מִשֶּׁה בְּיַלְבִּישׁ בְּדַמְשֵׁק אוֹ לֹא פְּזֵר פְּלוּם אֲלָא אַחַר שְׁבֹא וְאֶז עֲשֶׂה הַמוֹדֵעַ' וְהִיָּה מוֹדִיעַ לְכָל כְּפִי מֵה שְׁהוֹעֵד שֶׁר' מִשֶּׁה ן' שׁוֹשֵׁן לֹא הִיָּה רוֹצֵה לְעַמְדֹד בְּדִין תּוֹרָה וְשְׁהִיָּה מוֹלִיף אוֹתוֹ לְאִנְמוֹ' שְׁיַפְרַע פְּתוּבַת אָמוֹ וְהוֹצִיא עַל זֶה כָּל מֵה שֶׁהוֹצִיא עַד שְׁהַכְרִיזוּ עַל כָּל נִכְסֵי הַבֵּית

והקאָרריש' וְעַל הַבְּתִים וְלֹא עָלָה הַכֹּל כִּי אִם ת"פ סוּלְטָא' וְקוּנְד' עָלוּ תֵרַט"ו ע"י הַפְּשָׁרָנִים וְעַל בִּירוּר טְעָנוֹת אֲלוּ אָנוּ בָּאִים לְדִין מִתְחַלֵּת הָעֲנָנִין וְהוּא מֵה שֶׁהִתְחַתֵּם כ"ר מִשֶּׁה בִּילְבִישׁ הַנְּכֹסִי ע"י הָאָנוֹמוֹת כִּי לֹא עָשָׂה שְׁלֵא פְדִין אֶלָּא מִצַּד הַיּוֹת הָעֲנָנִין ע"י עֲרֻכּוֹתֵיהֶם וְשֵׁם אוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים מִצּוֹרֶף הַסְּכָמַת הַקְּהֵלוֹת יצ"ו אֲבָל מִצַּד הַדִּין יְכוֹל הַיּוֹרֵשׁ לִסְגּוֹר הַפְּתַח עַל כָּל הַנְּכֹסִי פְּדִי שְׁלֵא תִתְפָּסֵם הָאֵלְמָנָה וְאַף פְּשָׁאִין הַיּוֹרֵשׁ גְּדוֹל ב"ד מִשְׁתַּדְּלִים עַל זֶה לְזַכּוֹת הַיְתוּמִים וְכִמוּ שֶׁפֶתַב הַרִיב"ש ז"ל בַּת"ש וְעֲנִין תְּפִיסָתָהּ לֹא הִיְתָה תְּפִיסָה מוֹעִילָה כִּי הוֹצֵאת הַנְּכֹסִים מִן הַבַּיִת קוֹנֵם הַחֲתִימַת הַיְתָה עַל יָדוֹ ג"כ לְהַחֲבִיאֵם מִהָאָנוֹמוֹת שְׁלֵא יִמְצָאוּ נְכֹסִים הַרְבֵּה בַּבַּיִת לְאַכּוֹל אֶת חֲקָם וְאַח"כּ שְׁלֵא נִתְפָּשֵׁר עִמָּה הַבִּיא הַיִּשְׁמַעְאֵלִים וְהִחֲזִירוּ הַנְּכֹסִים לַבַּיִת וְחִתְמוּ הַבַּיִת עַל הַכֹּל וְעַכ"ז חֲתִיב כ"ר מִשֶּׁה בִּילְבִישׁ בְּכָל מָה שֶׁהִיָּה צָרִיף לְהוֹצִיא לְפִתְחָן הַבַּיִת יוֹתֵר מִפְּכִי הַמְּנַהֵג שְׁחוֹתְמִים הַבְּתִים אַחַר פְּטִירַת בְּעָלֵי הַבַּיִת וְלוֹקְחִים כְּפִי רֹב הַנְּכֹסִי אוֹ מִיְעוּטָם: וְלִעֲנָנִין הַפְּשָׁרָה שֶׁעָשׂוּ הַפְּשָׁרָנִים נִרְאֶה שְׁלֵא נִתְבַּטְּלָה בְּמָה שֶׁהִיָּה מְסַרְב כ"ר מִשֶּׁה בִּילְבִישׁ שְׁלֵא לְקַבֵּל הַק"מ סוּלְט' כִּי גַם שֶׁעָמַד בְּסִרְבּוֹתוֹ אִי זֶה יָמִים לֹא עָשָׂה שׁוּם פִּיעֵל נֶגֶד מָה שֶׁצּוּוּ לוֹ הַפְּשָׁרָנִים וְאִם בְּשִׁבִיל שְׁלֵא פִתַּח הַבַּיִת הַפְּשָׁרָנִים לֹא צוּוּ לוֹ וְלֹא קִצְבוּ לוֹ זְמַן עַל זֶה וּבִין כָּף וּב"כ כְּשָׁבָא כ"ר מִשֶּׁה וְ' שׁוֹשֵׁן רָאָה שְׁלֵא טוֹבָה עֲצָתוֹ וְחִזַּר בּוֹ וְאָמַר לְפִתּוֹחַ הַבַּיִת וְלִקְנִיִּים הַפְּשָׁרָה וְלֹא רָצָה כ"ר מִשֶּׁה וְ' שׁוֹשֵׁן וְאִינוּ נִרְאֶה כִּי בְּשִׁבִיל מָה שֶׁסָרְב בְּלֹא פוֹעֵל שֶׁיִּקְרָא עוֹבֵר עַל שְׁבוּעָה וְיִהְיֶה פְטוֹר חֲבֵרוֹ כְּמוֹ שֶׁפֶתַבּוּ הַמְּפָרְשִׁים ז"ל עַל שְׁנַיִם שֶׁנִּשְׁבַּע לַעֲשׂוֹת דְּבָר אַחַ' וְהֵאָחַ' מִהֶם עָבַר עַל הַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנַיִ פְטוֹר וְאִין צָרִיף הֵיְתֵר עַל הַשְּׁבוּעָה וְרָאָה מְדוּד שֶׁהִלֵּךְ לְהִלָּחֵם עִם הָאֲרַמִּיִּים וְכו' דְלֹא דְמִיָּא דְהִתְם הוּא שֶׁנִּשְׁבַּעוּ לַעֲשׂוֹת דְּבָר פְּלוּנִי וְהֵא' עָבַר וְלֹא עָשָׂה בְּזִמְנֵי שֶׁהִיָּה חֲתִיב לַעֲשׂוֹתוֹ וְכֵעֵז שֶׁהִבִּיאָו הַרְאָיָה שֶׁעָבְרוּ הָאֲרַמִּיִּים הַבְּרִית שֶׁפָּרַח יַעֲקֹב עִם לְבָן הָאֲרַמִּי בִימֵי בַלְעָם וְלִזְנֵה הִיָּה פְטוֹר דָּוִד וּמִתֵּר לְהִלָּחֵם עִמָּהֶם אֲבָל כְּשֶׁנִּשְׁבַּעוּ שְׁנַיִם לַעֲשׂוֹת דְּבָר אַח' וְעַדִּינִן יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹתוֹ גַּם שֶׁהֵא' הִיָּה מְסַרְב קוֹנֵם כִּינּוֹן שֶׁחִזַּר בּוֹ אַח"כּ הַרִי קִיָּים שְׁבוּעָתוֹ וְלֹא נִפְטַר חֲבֵרוֹ בְּסִרְבּוֹת אֶלָּא ב"ד כּוֹפִין אֶת הַסִּרְבָּן לְקִיָּים מָה שֶׁעָלָיו לְקִיָּמוֹ וְכִמוּ שֶׁפֶתַבּ הַרִיב"ש ז"ל בַּתְּשׁוּבָה י"ב מַס' ה"ב עַל מִי שֶׁהִיָּה מְסַרְב מִלְקִיָּים שְׁבוּעָתוֹ שְׁלֵא קִבַּע לָהּ זְמַן שְׁלֵא עָבַר עָלֶיהָ עַד שֶׁיִּגִיעַ זְמַן שְׁלֵא הִיָּה יְכוֹלֵת בְּיָדוֹ לְקִיָּמָה וְדוּמָה לָנֶה כְּתַב ג"כ סוּף תְּשׁוּבַת ס"ג בְּנִדוּן דִּינָן לֹא סָרַב זֶה אֶלָּא בְּדִיבּוֹר שֶׁאָמַר שְׁלֵא הִיָּה מְרַנְּצָה בְּפִשְׁרָה שֶׁעָשׂוּ בְּחֻשְׁבוֹ שֶׁנִּשְׁאָר מְמוֹן הַרְבֵּה מֵאֲבִיו וְכִמוּ שֶׁהִעִיד אָדָם נֶאֱמַן שֶׁבְּמַעַט יָמִים קוֹנֵם פְּטִירַתוֹ הַרְאָה לוֹ קְרוֹב לְמֵאֲתִים סוּלְט' שֶׁאָמַר שֶׁגָּבַהּ אוֹתָם מִחֻבוֹת שֶׁהִיָּה יוֹדַע שֶׁהָיוּ חֲתִיבִים לוֹ וְכִמוּ שֶׁנָּה אֶחָד קוֹנֵם פְּטִירַתוֹ אָמַר לוֹ שֶׁאִם יֵלֵךְ לְתוֹגְרָמָה לְסַחֵר שִׁתָּן לוֹ ת"ק פְּרָחִים סוּלְט' וְיוֹתֵר שֶׁיִּקְנֶה בָּהֶם צָמֵר לְחֻצָאִין וּמִצַּד אֲלוֹ הָאֲמִתְלָאוֹת שֶׁהִיָּה לְאֲבִיו מְמוֹן הַרְבֵּה בְּמַעֲוֹת בְּעִין מָה שְׁלֵא נִרְאֶה אַח"כּ כִּי לֹא נִמְצָאוּ כִּי אִם כ"ט פְּרָחִים זָהָב בֵּין גְּדוֹלִים וְקִטְנִים וְעַל זֶה הִיָּה מְסַרְב וּכְשֶׁרָאָה שֶׁעוֹדָנָה מִחֻזְקַת בְּתוּמָתָהּ לֹא מִרְשָׁא שְׁלֵא נִשְׁאָר אֶלָּא מָה שֶׁהִרְאָתָה וְגַם שְׁבָא בְּנָה כ"ר מִשֶּׁה וְ' שׁוֹשֵׁן וְהִיָּה מְגִזֵּם עָלָיו אָמַר שֶׁהִיָּה רוֹצֵה בְּפִשְׁרָה וּכְשֶׁשְׁלַחוּ הַחֲכָמִי לְקִירוֹתוֹ גַּם כִּי לֹא בָּא אֶז תוֹף יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִ יָמִים שְׁלַח ע"י הַחֲכָם כה"ר אֲבָרְהָם אֶל עֲלוּף שֶׁיִּקְנִים מָה שֶׁיִּגְזוֹר הוּא עָלָיו וְלֹא רָצָה כ"ר מִשֶּׁם וְ' שׁוֹשֵׁן גַּם שְׁלַח לְחֲכָם כה"ר אֲבָרְהָם שְׁלוֹם ע"י כ"ר יוֹסֵף דִּי קוֹרְאֵל שֶׁיִּקְנִים מָה שֶׁיִּגְזוֹר הוּא בִּינֵיהֶם וְלֹא רָצָה הַחֲכָם הַנּוֹ' וְאֶז הִלְכוּ לְכַה"ר אֲבָרְהָם אֶל עֲלוּף כְּנֹ' וְכֵן הִלֵּךְ הוּא בְּעֲצָמוֹ הַחֲכָם כה"ר שְׁלֵמָה סִירִילִיו שֶׁיִּדוֹן הוּא בִּינֵיהֶם וְלֹא רָצָה.

וכל זה הנה קודם שהלך לדמשק בזמן שלא הוציא עדיין שום דבר כ"ר משה ו' שושן לאומות: גם החכם כה"ר שלמה אל קאביץ העיד כי אחר חזרת כ"ר משה בילביש מדמשק הנה קובל על כ"ר משה ו' שושן והראה פסק שנתנו לו חכמי העיר שנתנו לו רשות ללכת לערפאות פינו ש"ר משה בילביש לא הנה ציית דינא ורבי משה בילביש השיב שלא הנה מסרב אלא מלעמוד בפניהם והנה רוצה לעמוד בדין תורה בפני החכמים שהיו חוץ לעיר שהיו עתידים לבא מהרה והממונים אז היו אומרים כי ר' משה ו' שושן עבר על החרם והחכם הנז' והממוני הפצירו ב"ר משה ו' שושן מחדש שיעמוד בדין תורה ולא רצה ושאלו את פי שליח הקהלות על מה שהנה משיב כ"ר משה בילביש אז כשהנה קורא אותו לדין תורה ואמר שמעולם לא אמר שלא הנה רוצה לעמוד בדין תורה רק שאינו רוצה לעמוד בפני החכמים ההמה המזמנים אותו כי רוב חכמי העיר לא היו אז תוך המדינה מכל עדיות אלו נראה שכ"ר משה ו' שושן רצה להשטט מלעמוד בדין תורה מפני שלא בא קודם בעל דינו לב"ד כשהמזמנים אותו והנה מתנצל בכתב שנתנו לו אותם החכמי שילך לאומות והוא דבר ידוע כי לא נתנו לו רשות אלא כל זמן שלא הנה ציית דינא אבל אם יאמר אח"כ הריני מזמין לדין לכל מה שיגזור פלו' החכם או פלו' החכם הרי הוא ציית דינא וגם דלא סמוה קמימו שהנה אומר שהנה רוצה לעמוד בפני החכמים שהיו עתידים לבא ושאלו ידעו זה לא היו נותנים רשות לכ"ר משה ו' שושן שילך לאומות העולם נ"ש שלא נתנו לו רשות אלא כל זמן שהי' עומד בסרבנותו אבל אם הנה חוזר בו והנה רוצה לעמוד עמו בדין תורה בפני אי זה חכם שיהנה לא היו נותנים לו רשות שילך לאומות וגם כי אמר החכם ה"ר אברהם אל עלוף שמה שהנה אומר שיקיים מה שיגזור הוא ביניהם הנה דרך פשרה לא בדין תורה ושכ"ר משה ו' שושן השיב שלא הנה רוצה פשרה חלא דין תורה לא בשביל זה הורע פח ר' משה בילביש שהנה רוצה שתתקיים הפשרה הראשונה ועל הדייני' הנה מוטל לעשות כפי ראות עיניהם ומצוה על הדיינים להתחיל להם בפשרה ועליה נאמר אמת ומשפט שלום איזה משפט שיש בו שלום זו פשרה כ"ש כי לחכמי האחרים לא הנה אומ' אלא סתם שיקיי' מה שיגזרו עליו והוא הנה נשמט מפולם והנה אומר לפני דין תורה והנה עושה מעשיו ע"י האומות.

ומקצת החכמים עצמם שנתנו לו רשות קודם ללכת לאומות שלחו אחריו שיבא לדין ולא הנה רוצה וגם יש לכ"ר משה בילביש כתב חתו' מהחכמי וממוני הקהלות יצו שגזרו על כ"ר משה ו' שושן שיעמוד עמו בדין תורה בזמן שהנה מוכר המטלטלים ע"י השופט והנה מעכב על המוספי' על שומתם ועל שומת הבתים והנה אומר שהיו עושי' הניזק לאלמנה ועשה כ"ר משה בילביש מודע' על אונס זה בשביל שהיו מכריחים אותו האומות שיעמוד שם בזמן המכירה.

הפלל כי נר' לעינים ש"ר משה ו' שושן רצה להוציא נקי את ר' משה בילביש מנכסי אביו ולא רצה לתת לו חצי מה שנתן לאומות ולכן נראה שמה שהפסיד הפסיד לעצמו וחיבת האלמנה להשלים ל"ר משה חורגה הפשרה שעשו הפשרנים כי לא היתה נותנ' דבר מפתובתה כי כבר שיערו תנכסים שהנה בהם ספק לכתובת' וגם לתת לו ק"מ סולט' ומה שיראה לאנשי' הבקיא' בדיני האומ' שהיו לוקחים על חתימת הבית יותר מהמנהג הוא על כ"ר משה ו' בילביש וגם שהפשרה היתה בטלה כל מה שהפסיד ונתן כ"ר משה ו'

שושן לאנמו' ולכל מי שנתן הוא עליו כיון שהתרו בו כמה פעמים שיעמוד בדין תורה ולא רצה כנז' ונעשה חשבון כאלו הנכסי' פולם בעין ועול' כמו תרט"ו סולט' כפי מה ששמו אותם אז הפשרני' וכבר היא תפוש' בכל המטלטלי' או דמיהם ולכן אם רוצה לגבות פתובתה תחזיר לו המותר כפי מה שהיו הנכסים קודם ואם אינה רוצה פתובתה אלא שתזון מנכסיו או מהדמי' שבידה עדן הפתים ברשות היורש ותדור היא בבית שהיתה בו והפתי' האחרים ישפירם היורש שהם ברשותו כל עוד שלא גבתה הפתובה (בכ"ר) ב"ד ישראל וגם פי כתוב בצנא'תו שהפתים יהיו לכתובתה היינו שתקח' אם תרצה לכתובתה פשתגבה הפתובה אבל כל זמן שאינה גובה פתובתה השכירות ליורש ותיזון מנכסיו וכפי הנראה כבר אבדה מזונותיה מתחל' הענין שפתבו החכמים בפסק ה'רשו' שהיתה רוצה לגבות פתובתה נראה שתבעה אות' בפניה' ומה שכתו' ג"כ בצנא'תה שהאקרישי' ומטלטלי' הבית ג"כ יהיו לסכי פתובתה היינו שתקח מהם תשלום פתובתה ולא יוכל היורש לדחות' לדברי' אחר' שהרי כתוב ג"כ אח"כ שמלבושיה יהיו לה מתנה נראה פי כל מה שכתו' קודם לסכי פתובתה הוא שיתנו לה מהם פתובתה ואם יות' יהיה ליורש ואם יחסר ישלים היורש ממה שלא נכלל בפתיים ובקארושי' ובמטלטלי' הבית ומלבושיה והם המעות שנמצאו כ"ט פרחים והמשפונ' כמו כ"ג סולט' והשמן והחביו' שנמכרו בעשרי' סולט' וכן כל מה שלא הי' נכלל בכלל מטלטלי' הבית פי לא יחד לה אלא הפתיים והקארישי' ומטלטלי' הבית ומלבושיה מתנה פי שיער פי הנה די לכתובתה והותר וכל מה שהיא זולת זה הניחו לבנו כמו שכתו' בשטר הצנא' והשאר לבנו וכל זה הוא לרווחא דמלתא אבל לפי האמת הפשרה במקומ' עומד' ולא נתבטל' במה שצחק והנה מסרב ימי' וכמו שנכתב למעלה מצורך שנתחייבו הפשרני' כ"ר יעקב טיבה מצד כ"ר משה בילביש וכ"ר יצחק עבדו' מצד האלמנה לקנים מה שגזרו הם בקנין ושבועה כמו שכתו' בשטר הפשרה וזה לא הנה אלא שאם יסרב א' מהם שנתחייבו הם לקני' הפשרה הנז' שלא תתבטל בשום אופן בעולם ונשאנו ונתנו בכל הפתוב למעלה עם הדיינים שנבררו עמנו ולא עלתה בינינו הספקה לפסוק על פי הפוב פי היינו שקולים עד שנברר בינינו מכריעים שראו ראיותינו וראיות הדיינים הברורים החולקים עלינו ונשמיעם על פה ג"כ כדי שנוכל לעמוד על האמת ומפני פי פעת לא רבו עלינו חברינו העלינו במגלת ספר מה שיראה לנו כפי הדין הנז' ועל החכמים שנברר פלנו להכריע האמת וללכת אחריהם כמו שכתוב אחר' רבי' להטות ושלום על כל דיני' ישראל הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני המר והנאנח אברהם בן לאדוני הרב כמהר"ר יעקב בירב זלה"ה.

דברי פי החכמים חזן דודאי הפשרה קיימת ובמקומה עומדת אברהם שלום: עוד על הענין זהו תופס מה שהשיג החכם השלם כמהר' משה ב"ר יוסף מטראני יצ"ו על הפסק דין של החכם כה"ר שלמה הידילי' יצ"ו: לג על מה שכתבו הדיינים שנמנו בתברתנו על דין אלמנת בילביש וחורגה שפסקנו פלנו שאם תתברר ותשבע האלמנה שלא נשאר בידה מפל נכסי עזבון בעלה תשלום פתובתה כשגמרו הענין ע"י הערפאו' עד כדי תשלום פתובתה הוא אמת שפסקנו פלנו כן אלא שהיה על שני תנאים שאני חושב שכתב' אז הסופר והם הא' שיתברר שלא יועיל בדין תורה מה שפשרו ביניהם הפשרנים וזה נתברר אצלנו בהפך שהפשרה הנז' היא קיימת כמו שכתוב בפסק הדין והתנאי הב'

שיתברר שכ"ר משה בילביש הוא שהפסיד בידים כל מה שהופסד בערכאותיהם וזה נתברר פי ר' משה ו' שושן הוא שרצה לפשוט בנכסים ולא רצה לעמן' בדין תורה כדי שלא יקח כ"ר משה בילביש שום דבר וכמו שפתוב בפסק הדין הנז': ועל מה שכתבו כי הוא דבר פשוט שפטלה הפשרה מפני שהמורשה קרע ההרשאה וגם הוא צעק חמס גדול על הפשרה הנז' ואמר שלא היה רוצה לקיים אותה ואז נתנו הפשרנים להם לאלמנה שטר מפל אחד ואחד לראיה שנתפטלה הפשרה ההיא תמהתי מאד על טעמים אלו איך עלה בדעתם לבטל הפשרה עליהם כי אין ראיה לביטול הפשרה שפשוטו הפשרנים ממה שקרעו ההרשאה שהיתה להם מן הכתות לפשר ביניהם אלא אם היו קורעים אותה קודם עשות הפשרה אבל אחר שכתבו פשרתם והעידו הם בשטר הפשרה שמהפח המסור להם מהכתות פשוטו מה שפשוטו ביניהם מה לנו ולשטר ההרשאה והרי היא עומדת ליקרע פינון שנעשה כבר המעשה על ידה וגם מה שצעק חמס גדול על הפשרה ואמר שלא היה רוצה לקיימם כבר כתוב בפסק הדין הנז' שלא נפטר בזה מהשבועה והיה מחוייב לקיימה ולא עבר עליה באמירה שלא היה מרוצה בה פינון שלא עשה שום פועל הפוך מה שצוה לו כי לא צוה לו בשטר הפשרה שיפתח הבית ולא פתחו וג"כ לא נתנו לו מה שפשוטו הפשרנים ולא רצה לקחת אלא שהי' צועק על הפשרה בשביל מה שהעידו אנשים שהיה לאביו ממון רב כפי מה שיצדעו ממנו והסתירו וכשראה אחר כך שלא הועילה לו צעקתו חזר בו ונתרץ' על פרוחו בפשרה ההיא ומעשים בכל יום שמשביעים הדיינים לבעלי הדיינים על איזה פשרה וא' מן הכתות היא צועק חמס על הפשר' (באומו') [באומרו] שהוא עשוק וגזול ואח"כ חוזר ומקיי' מה שפשוטו ביניהם ואינו' מבטלה השבועה בדיבורו שאומר שאינו רוצה לקיים אותה אלא ב"ד חייבים לכוף אותו עד שיאמר רוצה אני לקיים השבועה וכמו שהוכחתי בפסק הדין: ומה שכתבו הדיינים יצ"ו שנתנו הפשרני' לאלמנה שטר מפל א' ואחד לראיה שנתפטל הפשרה ההיא איני יכול לעמוד על תוכן דעתם הצלול בזה כי מה לנו כשיתנו הם שטר ראיה שנתפטלה הפשרה והם אין בידם לבטל אותה אחר שכתבו אותה וחתמו אותה וגם אינם דיינים לדין שנתפטלה הפשרה כ"ש כי לא כתבו אז כלל כמו שכתבו הדיינים שאז נתנו הפשרנים וכו' אלא אח"כ כשפא כ"ר משה בן שושן וראה שטוב לו שתפטל הפשרה ההיא הושיב שנים או ג' אנשים שאינו בקיאים בדין קבלת עדות וכתבו ששמעו מפיהם שלא רצה משה בילביש הפשרה ההיא והוא דבר ידוע שאין קבלת עדו' מועיל שלא בפני ב"ד חשוב לפי חכמי הדור ההוא כ"ש כי קבלת עדות אחד מהם לא היה אלא בפני שנים שאינם אפי' דוגמת ב"ד וכולם היו יודעים שכ"ר משה בילביש לא רצה קודם בפשרה ולא הי' צריך לעדות הפשרנים אלא שכ"ר משה ו' שושן אחר שראה שהיה מרוצה כ"ר משה בילביש בפשר' (העדים) [הערים] לכתוב עדו' אלו הפשרנים לבטלה כפי מחשבתו ומרגלא כפי הפל שנתן להם ממון על זה וגם על שעזרו אותו לרעה בפני האומות כי הוא ידוע כי לא פזר בערכאות מאה סולט' יותר שאמר שפזר בריב זה אלא קצת פיזור היה לעוזרים ומסייעים אותו כנז': ומה שכתבו הדיינים יצ"ו שהפשרה בטלה מפני שמעולם לא נשבעה האלמנה אלא מדעתה שהוא לא יעבור על שבועתו ויפתח הדלת ויציל הנכסים מיד האומות וכינון שלא רצה להציל ולא לפתוח פשיטא דהיא נאמנת ואדעתא דהכי לא נשבעה וכדמוכתא ההיא דמרוכה מעשה באשה אח' וכו' ע"כ אין

דבריהם מחנורים שאם הוא עבר על שבועתו גם כי לא נשבעה אדעתא דהכי אלא סתם הית' גם היא פטורה מהשבועה אלא שאינו פן שלא עבר עדיין כמו שפכתתי ומה לנו ולדעת' פיון שפירשה בפ' (עמו) שיקיימו מה שיפשרי ביניהם כל אחד מהם חייב לקיים ולא נפטר האח' בסרבנות חבירו בדבור ולא במעשה כלל כי הוא ידוע לכל כי מעולם לא חזר משה בילביש לערפאות אחר הפשרה אלא שהיו מוליכין אותו על פרחו וג"כ אין הגדון דומה לראיה שהביאו מההיא דמרבא שאם לגבי בעל דקי"ל אשה בכל דהו' ניחא לה אפ"ה מהימנא הכא דאיכא צער הגוף וצער המזון עא"כו.

ואין זה ק"ו ולא דומ' לו דאין פאן צער הגוף שאם הפו אותה או דחפוה פשרצו לחתן' הבית עתיד ליתן את הדין מי שהיה סבה לזה אח"כ שחתמו את הבית לא היה שום צער הגוף לשנעשה ק"ו ממנו ומן המזון ומה שהשוו גדון זה לההוא עובדא לומר דאדעתא דהכי לא נשבעה נראה לי שיש טעות בהשוואה זו שאינו דומה מה שנשבע האדם לדעתו ורצונו ממה שנשבע לדעת אחרים שנוטלים ממנו שבועה שנוגע לתועלתם כי מה שנשבע האדם לדעתו אמדי' דעת' כההיא עובדא דמרב' וכמו מה שכתב הרשב"א ו"ל אבל מי שנשבע לתועלת אחר לא מצי למימר אדעתא דהכי נשבעתי אם לא יראה לדיינים דאין הדיינים יכולים להתיר לו שלא מדעת המשביע דכשנשבע לדעתו שלא לתועלת אחר הוא שמתירין לו ופותרין לו פתח בהיתר כגון אדעתא דהכי מי נדרת או אלו הייתי יודע כף לא הייתי נודר אבל כשנשבע לדעת אחר אין יכולים לפתוח לו פתח כי האי פיון שתלה דעתו באחר ולהכי אין מתירין לו אלא מדע' האח' ואינו תלוי בדעתו להודו' לדברי הדיינים ולומר דאדעתא דהכי לא נד' אם לא כשראו הדייני' שאירע לו דבר שהוא כמו אונס שלא נשבע על דעת כף אז הוא פטור מהשבועה וכמו שכת' הרא"ש ו"ל בתשובות פלל ס' על מי שנדר ונשבע לשמעון שיתן לו עם בתו דוונא ה' אלפים זהובים ונתקלקלו חובותיו ולא גבה דבר והשיב שאינו עובר על השבועה ואינו חייב למפוך בית וכלי משמשו לקיים שבועתו דאדעתא דהכי לא נשבע ללון ברחוב ולמות ברעב אבל פתיחה דגדון דידן אינו אונס שאם לא נפתח באות' שבוע נפתח לשבוע אחרת או יותר ואין פאן אונס כלל לא אונס מזון ולא אונס גוף ולא הבגתי מה שכתבו הדיינים יצ"ו וכיון דלא רצה להציל ולא לפתוח פשיט' דהיא נאמנת וכו' מאי נאמנ' שייך הכא הנה להם לומ' היא פטור' עוד כתבו הדיינים יצ"ו שיש פאן ידים מוכיחות דבנדאי לא נשבעה אלא שיפזר הוא פיזורין להצילה מן המכות ולהציל הבתים והמטלטלים בשוחדות שישחיד הוא ולא היא דאם השוחדות היו עליה למה היתה נשבעה והלא לא היתה מחוייבת אלא צוואת בעלה דהיינו המותר אם ישאר כמו שפכתנו למעלה ע"כ וכבר פכתתי על זה כי פיון שנשבעה לדעת הפשרן שהיה מורשה שלה ופשר כבר כי לא גלף אחר דעתה ולא גדון אנחנו מסברת הפרס מה שלא נתפרש ע"י הפשרני' והשוחדו' כבר פכתתי בפסק הדין שמה שהיה צריך לפזר יותר מהמנהג במה שהחתים הוא הבתים הוא עליו וכי חתימת הבתים היתה בדין כדי שלא תסתיר שום דבר אם לא שהרע לעשות על ידי האומות.

עוד כתבו הדיינים יצ"ו שאפ"י הנה מקבל היורש הפשרה קודם שיפזר כ"ר משה ו' שושן שום דבר והיתה חוזרת בה לומ' אנוס' הייתי ומטעם יראת הערפא' שלא יפוני וייסרוני על שקר שאמרתי לדיין שהוא מסרני נדרתי נראת שהיתה פטורה מן הדין שהרי בהדיא

כתב הרשב"א ז"ל וז"ל שאלת ראובן הפסיד את שמעון בעדים שאם לא יחזיר לו ממון כף ילשין אותו וימסן אותו לשר ונכנס א' ועשה פשרה וכו': תשובה הדין עם שמעון לפי שאנו הנה שהפסידו וכו' ונאמן לומר בלבי הנה שאמתן לה אם אני חייב מן הדין וכ"ש אם הפסידו בעדים ונדעו באנסו ע"כ והנה במעט השתכלות יראה מי שיש לו עינים לראות שאין תשובת הרשב"א ז"ל דומה לנדון שלפנינו כי לשם הפסיד ראובן את שמעון שילשין אותו וימסור אותו לשר על אי זה דבר שעשה שאולי יסתכן בגופו ובממונו על זה מחמת יראתו שילשין אותו נתרצה לתת לו מה שהיה מבקש ממנו ובנדון שלפנינו לא העליל ולא הפסיד אותה בשום דבר כלל כי מה שהחתיים הבית אינו זה מסירה בידי האומות דכיון שהיה לו זכות באותם הנכסים שהיו מותר בתובתה והיא לא היתה רוצה לתת לו דבר מהמותר כמו שכתוב בצנואה והשאר יהיה לבנו היא עשת שלא פהוגן והוא עשה ג"כ שלא פהוגן ללכת לאומות להחתיים הבית גם כי הוא אומר שהיה צועק ואינו נענה וקרית חבר' ולא ענה וכו' ואם כן לא היתה בכאן שום מסירה פיון שהיה לו זכות בנכסים ולא היה מעליל עליה שום דבר אלא שתקח בתובתה ותתן לו המותר שהיה בדעתו שהיה יותר ממה שהיתה מראה היא עוד כי מה שכתב הרשב"א ז"ל הוא על מי שהפסיד את חברו כדי שיקח ממנו ממון שלא פדין וכמו שכתב הרשב"א ז"ל ונאמן שמעון לומר בלבי הנה שאמתן לה אם אני חיי' לה בדין נר' כי לא בדין לקח ראובן משמעון מה שלק' אבל בנדון שלנו לא הי' שואל זה משה בילביש אלא שתקח היא בתובתה ותתן לו המות' כמו שהיה כ' בצנואה כי גם שהית' היא יכולה לתפוס ג"כ למזונותי עכ"ז הבתים היו ברשות היורש כל זמן שלא היתה גובה בתובתה ואיך היתה יכולה לומר אנוסה הייתי על הפשרה שפשרו הפשרנים אם לא היה לה שום אונס כמו שכתבתי וג"כ שלא עשו לה הפשרנים שלא פדין ששמו הנכסים כפי מהשנראה להם ונתנו לה כל משלום בתובתה והמותר שהיה ק"מ סולט' אמרו שהיה ליורש ומה שכתבו הדיינים יצ"ו משנים שנשבעו לעשות דבר א' ועבר הא' שהשני פטור כפר כתבתי בפסק הדין שאין זה נידון שלפנינו כמו שירא' משם עוד כתבו הדיינים יצ"ו שבנדון שלפנינו סופו שלא רצה לעמוד לדין תורה אלא בערפאות הגוים כמו שכתבו בעדות החכמים ותכף הלה לדמשק להלשין כמו שאמר בפני פלוני ופלוני הוכיח על תחלתו שלא קבל ולא רצה הפשרה הנז' ובטלה נדאי ע"כ ולא היה צריך לכפול כמה פעמים זה הענין שלא רצה לעמוד בדין תורה כי כבר הוכחתי בעדות נכון מהמעידים עלי זה כי כ"ר משה ו' שושן הוא שלא רצה לעמוד בדין תורה ומה שהעידו קצת החכמים יצ"ו שלא רצה לבא פשקראו אותו אמת הוא אבל תשובתו היתה שעד שיבאו החכמי' שהיו חוץ למדינה שיברר הוא חכם א' ור' משה ו' שושן חכם אחר ולא סרב על זה והראיה ששלח לחכם רבי אברהם אל עלוף יצ"ו כמו שהעיד בפני פלנו שיאמר לכ"ר משה ו' שושן שיעשה כל מה שיצוה הוא עליו והלה אצלו ואמר שלא היא רוצה אלא דין תורה ולא חזר לתבוע ד"ת והיתה קרובה בפיו ורחוקה מפליותיו כמו שהראה בסוף שפפה אותו ע"י גוים למפור הבתים והנכסים וכמו שכתוב בעדויות שכתבתי בפסק הדין שהחכמים וממוני הקהלות התרו בו שיעמוד בדין תורה ולא רצה וגם החכם כה"ר שלמה סירילי"ו יצ"ו הנמנה בחברתנו העיד שקודם זה בא אליו זה משה בילביש שיעמוד בדין תורה לפניו ושהוא לא רצה לדון יחידי וא"כ כבר נראה לעינים שהיה ציית דינא גם שסירב באותו

היום מלבא בפני אותם החכמים ששלחו בעדו עוד כתבו הדיינים הנז' שפיון שהפשרה בטלה הגזירה שגזרנו קודם קנימת וחיוב כ"ר משה בילביש בכל ההוצאות ע"כ ואיני רואה ביטול לפשרה כמו שהוכחתי כבר אבל אפי' נניח במונח שהפשרה בטלה למה חייב משה בילביש בהוצאות שעשה כ"ר משה בן שושן במחשבתו אשר בדה מלבו להערים על זה שלא לתת לו דבר פיון שקודם שפזר שום דבר נתרצה משה בילביש לעמוד בדין תורה אליבא דכ"ע בעדות החכם כה"ר אברהם אל עלוף וכ"ר בנימן מולכו וכ"ר שם טוב ביסודו שאמרו שקוד' שהלה משה בילביש לדמש' יום או יומי' אחר שהיה מסרב מלב' בפני אותם החכמי' אמ' להם שהיה מרובה לקיים מה שיצוה החכם הר' אברהם הנז' אפי' פחות מהפשרה וזה היה קודם שהלה לדמשק שלא פזר כר' משה בן שושן עדיין שום דבר וגם אח' שבא מדמשק קוד' שפז' רוב מה שפזר הנהירוהו ממוני הקהלות ולא רצה כמו שכתב העדו' ואזכר' החכמי' שיעמוד בדין תור' ואם לאו שהוא מותרם ומגודה ויכריזו אותו בכל הקהלות הקדש' כמו שכתוב בכת' שחתום בה מורנו הרב זלה"ה וארבעה חכמים אחרים וממוני הקהלות ולא שמע עליה' והלה לו לירושלם תוב"ב ונראה לי שהוא נכשל עדיין באותו העונש כי גם עתה אחר שנה וכמה חדשים יותר היה נשפט כל כך מלעמוד בדין תורה כמו שהוא מפורסם גם החכם כה"ר שלמה אל קאביץ יצ"ו כתב בכתב שהלה אצל כ"ר משה (בילביש) [ן' שושן] והפציר בו שיעמוד בד"ת ולא שנה לו וכן כתב ג"כ ששליח הקהלו' העיד בפניהם שפשהלה אצל כר' משה בילבי' מצד החכמי' שילה' אצל' שכ"ר משה בילבי' השי' שלא הי' רוצ' לעמן' בפני החכמי' הים (ולא) שלא הי' רוצ' לעמוד בד"ת וא"כ אפי' שהפשרה תהיה בטלה כל ההוצאות שהוציא כ"ר משה בן שושן היו לדעתו ולכוננתו שלא רצה לעמוד בדין והזיק ופשע בנכסי' אמו שפזר נכסי' בחנם וכיון שכן מה שהיה מותר בבתים ובנכסי' מפתנתה ששערו הפשרנים שהיו כמו ק"מ סולט' חייב לפרוע לו או מה שיהיו פחות אם שיערו אותם אז באי זה דבר יותר משוים ואיני יודע איך יתעלם כל זה מעיני החכמים הדיינים יצ"ו שנמנו בחברתינו כי ראוי לדיינים שהם ברורי' מפת אחרת שישגיחו ויתנו לב לשמוע דברי הפת האחר' שלא בררו אות' ויהפכו בזכו' שניה' כפי טענותם וכמו שכתב הרא"ש בפרק זה בורר ונהרי' אנו שהיינו מפת משה בילביש כתבנו בפס' הדין כל טענות שניהם בארובה והם לא כתבו אלא מה שהוא זכות לכ"ר משה בן שושן ולא היה ראוי לשמוע הטענות כי אם מפיה' וכמו שכתבו המפרשי' ז"ל שאין נתבע ממנה אנטלר מההיא דמיייתי בירושלמי דסנהדרין גבי כ"ג ודנין אותו וכו' פריה וימנ' אנטלר כו' כמו שהביא הרא"ש ז"ל בפסקיו וקודם שיתבררו ויתלבנו הדברים הפצרתי כ"ר משה בן שושן שנעשה ביניה' אי זו פשרה והקשה את רוחו ואמץ את לבבו ולא רצה עד שהוכרחנו לכתוב מה שיראה לנו בדין שלא לענות את הדין יותר ושללא יחשב כי היינו נושאים פנים לכ"ר משה בן שושן יצ"ו באהבתו אלינו יותר מכ"ר משה בילביש ועתה אין בדינו לפשר כי אם מרשות ורצון השתי פתות כי מה שכתבו הדייני' הנז' שיש לאלמנה כמה טענו' אחרות כבר טענה כל טענותיה ואין בידה לטעון עוד נגד מה שטענה עד עתה והאל ית' יאיר עינינו במאור תורתו ולא יצא מתחת ידינו משפט מעוקל ולא דבר שאינו מתקן אמן ושלום נאם הצעיר משה בר יוסף זלה"ה מטראני: לד עוד על ענין זה סימן צ"ו החכם כר' אלעזר יצ"ו הנה הארכת בדינה ג' או ד' ימים לראות

אם היתה בעל דינה מרפה ידו מן הדין ולא עלה בידו ולכן הנוכחתי לפסוק הדין פי ראוי לחלוק פבוד לאמת יותר מהאהב' שבין האנשי ומן הפח שנתת בידו בקונן קבלתי העדויות לענין הסלונות ונראה לי שיכול בעל דינה לפתוח הסלונות למקום שהוא כמו שכתבתי באנרף ובראיו' ולענין ההפאה שהודית בפני נראה שאתה חייב לפייסו בדברי' או בממון עד שיעור הממון הקצוב בזה הענין וכבר לחשתי באזני ה"ר צמח יצ"ו הענין הוא יגיד אליך ובענין אחיה נתברר שחרפו ובפרט שקראו רשע נואף ולכן אני גוזר עליו שישב בבידוי כ"ד שעות ובענין הפאת האשה יקובל העדות לשם ואם יתברר שהפה בפני' היינו סטרו על פניו דשנינו פ' החובל ולפי שאין גובין קנסות חייב אתה לפייסו בדברי' או בממון עד פדי השיעור כנז' למעלה וכן בהריסת האבנים אתה חייב לחזור לבנותם להוצאתה ומפאן והלאה יהי שלום בחילה שלנה בארמנותיה ראשי ק"ק קהל טבריה גבון וחקם ה"ר צמח יצ"ו פבר דברתי אליך ביחוד על דבר הריב שבין החכם כ"ר אלעזר והחכם כ"ר בנימן והנה אני כותב לו שהדין עם כ"ר בנימן בפתיחת הסלונות ושחייב בתיקון מה שהר' ושאחיו ישב בבידוי כ"ד שעות ולענין ההפאה דברתי לכה' בנימן הנז' שיתפיי' במה שראוי ולכן עד י"ג סלעי' שהם כ"ו חתיכות או יותר אם יתנם לידו יפטר אם יתפייס או לא יתפייס ועדות הפאת האשה יקובל בפניה ובפני ב' אנשים שיתברר עמה ובפני ב' בעלי הדין וגוזר עליהם בגזירת נידוי בשם ב"ד שיעידו האמת ממה שראו או שמעו ותשלח לי העדות בכתב ואם לא יתרצה הוא לעמוד בשעת קבלת העדות תקבלו העדו' שלא בפניו כמו שנתרצה היא פה ושלום לכם: לה היוזמנו לדין לפני שני אנשים מגדולי טבריה אשר בימי' האלו שהותחלה ליבנות כוננה עליון על ענין בנן א' שהי' בונה א' מהם ופתח חלונו' למקום אחר ונחברו ערער עליו שהוא החזיק פבר במקו' ההו' ושאינו יכול לפתוח חלון לרשותו ונהבונ' טוען פי המקום שהוא היא מעבר ודרך לשכני' ויכול לפתוח עליו ובערה בם אש אדנות יצר הרע עד שקם החבר והרס בנן הסלונות והפה את הבונה הפאה א' על הגרון וגם אשתו קובלת עליו שהפה אותה וסטרה בפניה והפצרתי עד בוש להטיל שלום ביניהם ולא עלה בידו על דבר האשה כי נפשה מרה לה לפי דבריה ועל פן הנוכחתי לפסוק הדין ביניהם ואתחיל בענין פתיחת הסלונות ואו' שבדין יכול לפותחן כפי מה שהעידו עדים שזה המקום שפתח עליו הבונה הוא מעבר ודרך לכל השכנים מיום אשר הלכו שמה לדור ולבנות זכו בדרך זה מן ההפקר בכיפות שלקחו או בתורבו' ואפ' יאמר החבר שהוא המחזיק קודם במקום זה לצרפו עם הקרקע שלו מה שאינו פן לפי עדות העדים והרי יש עדות ג"כ שהוא אומר לבונה כשהיו מסיימין כל א' חלקו שהיו מניחים זה המקום למעבר וכבר החזיקו רבים בו והוי פההי' דרב יהוד' דמיייתי בבבא בתרא בכמה דוכתי מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו ופי' הרשב"א ז"ל פרק המוכר פירות עלה דמתני' דמי שהיתה דרך הרבים עופרה לתוך שדהו נטלה ונתנה להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו ומיייתי עלה בגמר' הא דרב יהודה מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו פי' דכיון שהחזיקו בו בדין שהוא עצמו נתן להם אע"פ שבתור' חליפין נתן להם אסור לקלקלו שהרי ברשות נחתי עכ"ל וכ"ש לפי התוספ' הקא דבלא חליפין נתן נתינה חלוטה דברשו' נחתי ואסור לקלקלו ולפי העדות אין צריכין למתנתו כי מתחלה החזיקו הרבי' בו ומה שטען עוד החבר פי אי איפשי' לזה המקום שיהנה מעבר פי אין לו יציאה מצד א' אלא על הכיפוי

שָׁלוֹ וְשֵׁאוֹנוֹ רוֹצֶה שְׂיִדְרֶסוּ עָלֵיהֶן אֲפִילוּ הַכִּי אֵינָה טַעֲנָה לַעֲנֵן הַחֲלוּנוֹת כִּי גַם שְׁלֹא יִהְיֶה לְזֶה הַמַּעֲבָר יִצְיָאָה מִשָּׁם יִהְיֶה כְּמוֹ מְבוּי סְתוּם וְנִרְאָה דִּיכּוּלִּין לַפְתָּחוֹ עָלָיו חֲלוּנוֹ כ"ש שְׁנַתְּבַרר כִּי אוֹתָן הַפְּיּוֹת לֹא הִתְזַיַּק הוּא בְּהֵן כִּי אִם זֶה יָמִים מוֹעֲטִין וַיֵּשׁ עָלָיו גַּם כֵּן עֲרַעוּר בְּחֻזְקָתָן וְכִינּוֹן שְׁהַרְבִּים קָדְמוֹ וְהִתְזַיַּקוּ בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ לַעֲבֹר עַל אוֹתָן הַפְּיּוֹת בְּזִמְן שְׁהָיוּ הַפְּקָר קוֹדֵם שְׂיִתְזַיַּק הוּא אוֹ אַחֲרֵים בְּהֵן לֹא כֹל כְּמִינֵיהָ לְסַלֵּק אֶת הַדְּרָךְ מֵעָלֵיהֶן כִּינּוֹן שְׁהֵם קָדְמוֹ בְּחֻזְקָתָן מִן הַהַפְּקָר לַעֲבֹר דְּרָךְ שָׁם וּא"כ יְכוּל הַבּוֹנֵה לַפְתָּחוֹ הַחֲלוּנוֹת בְּמָקוֹם הַנּוֹז' וְחִיב הַחֲבֵר לְשַׁלֵּם מֵהַ שְׂיִצְטָרֵךְ לְחַזֵּר וּלְבַנּוֹת מֵהַ שְׁהָרַס בְּיָדוֹ וּלְעַנּוֹן הַהַפְּאָה שְׁהַפָּה הַחֲבֵר אֶת הַבּוֹנֵה נִרְאָה דִּהְיִינוּ הַפְּאָה דְּאִיתָמַר עֲלֶיהָ פ' הַמְּנִיחַ שְׁלַח לִיהַ רַב חֲסֵדָא וְכוּ' לְסִינּוֹקְרַת שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה סְלָעִים וּפְלִי הַרְמָב"ם ז"ל פ"ג מֵהַלְכוֹת חוֹבֵל קָבֵץ אֲצַבְעוֹתָיו כְּמוֹ אוֹגֵד אֲגוּדָה וְהַפָּהוּ בְּיָדוֹ כְּשֶׁהִיא אֲגוּד' מְשַׁלֵּם י"ג סְלָעִי וְהַפְּאָה הִיָּתָה כְּפֹה לְפִי מֵהַ שְׁהוּד' הַחֲבֵר וְדָבָר זֶה הוּא קָנֵס וְאִין גּוֹבִין קְנִסוֹת בְּזִמְן הַזֶּה כְּדִאִית' פ"ק דְּקַמָּא וּפ' הַחוֹבֵל קָנֵסָא קָא מְגַבִּית בְּבָבֶל וְאִפ"ה פְּתַב הַרִי"ף ז"ל שָׁם וְהַרְמָב"ם ז"ל פ"ה מֵהַ סְנֵהֲדָרִין דְּמָנְהַג ב' יְשִׁיבוֹ דִּאֵע"ג דְּאִין גּוֹבִין קָנֵס דְּמַנְדִּין אוֹתוֹ עַד דְּמַפְיִיס לִיהַ לְבַעַל דִּינֵיהָ וְכַד יִהְיֶה לִיהַ שְׂיַעוּר מֵאִי דְּחֻזִּי לְמִיתַב לִיהַ שְׁרוּ לִיהַ לְאַלְתֵּר בֵּין אִיפְיִיס בַּעַל דִּינֵיהָ בֵּין לֹא אִיפְיִיס וְכַתְּבוּ ג"כ שְׁזֵה הַמָּמוֹן הַקָּצוּב הוּא דְּמִי הַצַּעַר וְהַבְּשִׁיחַ וְהַרְיָפוּי וְהַשְּׁבַת בֵּין צָרִיךְ לְרַפּוּאָה וְשְׁבַת אוֹ לֹא צָרִיךְ כְּזֵה הוּא מְשַׁל' וְהַשְּׁב' וְהַרְיָפוּי וְהַבְּשִׁיחַ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁכַתַּב פ"ה דֵּה' חוֹבֵל וְעַל עֲנִין אַחֲיוֹ שֶׁל חֲבֵר שְׁקָרָא לְבוֹנֵה רְשָׁע נוֹאֲף חִיב נִדְּוִי כִּי הַבּוֹנֵה הוּא ת"ח וְעַל דְּבַר אֲשֶׁת הַבּוֹנֵ' אִם יִתְבַּרַר שְׁסָטֵר' עַל פְּנֵיהַ הַרִי שְׁנִינוּ בַּפ' הַחוֹבֵל נוֹתֵן לוֹ מְאֵתִים זֹז דִּהְיִינוּ חֲמִשִּׁים סְלַע שֶׁל מְדִינָה כְּמֵאֵתִים שֶׁל בְּתוּלָה מְדַרְבְּנֵן וְהַחִיּוֹב הוּא עַל דְּרָךְ מְנַהַג הַב' יְשִׁיבוֹת כְּמוֹ שְׁכַתוּב לְמַעַלָּה וּמַפְנֵי שְׁהָיָה הַחֲבֵר נַחוּץ לְלַכֵּת וּלְחַזֵּר לְבֵיתוֹ כְּשֶׁהוֹנֵן לְדִין נִטַל קִנְיָן שֶׁהוּא מְרוֹצֵ' שְׁאִקְב' הַעֲדוּיוֹת הַנּוֹז' שְׁלֹא בְּפָנָיו וְשְׂיִקְיִים כֹּל מֵהַ שְׁאֲפָסוּק עָלָיו וְהַרְשָׁב"א ז"ל פְּתַב עַל אִישׁ וְאִשָּׁה שְׁחָבְלוּ זֶה בְּזֵה בְּתָשׁוּב' תַּתְּקַמ"ח מ"מ לַעֲנֵן הַדִּין שְׁאִין דִּינֵי קְנִסוֹת בְּבָבֶל כְּבָר יִדַע' מֵהַ שַׁב"ד יְכוּלִּין לְדוֹן לְפִי מֵהַ שְׁכַתְּבוּ הָרַב אֶלְפָסִי ז"ל וְהַגְּאוֹנִים ז"ל וְאִין מְפָרְשִׁים לְחֻכְמָם עַכ"ל וְכֵן הִרְא"ש ז"ל בְּכָלֵל ק"א עַל סוּס שְׁכַתְּבוּ שְׁחִיב חֲצִי נֶזֶק שֶׁהוּא קָנֵס כְּתַב מְנַהַג ב' הַיְשִׁיבוֹת וְכוּ' שְׁהִבִּיא הַרִי"ף ז"ל וְכוּ' הַיְלָכְף יְשׁוּמוּ ב"ד הַנּוֹזֵק וַיִּתֵּן לוֹ עַכ"ל הַרִי שְׁגַם בְּזִמְן הָאֲחֻרָוִנִים הַרְשָׁב"א וְהִרְא"ש זֵלֵה"ה הָיוּ נוֹהֲגִים כְּמְנַהַג ב' יְשִׁיבוֹת נָאֵם הַצַּעֲי' מְשִׁיחַ בַּר יוֹסֵף זֵלֵה"ה מְטָרְאֵנִי: ל"ו הַחֻכְמָם הַר' דּוֹד קַרְאָקוּ נר"ו קַבְלֵתִי אֲגָרַת סְפָקוֹתֵיךְ וְלִהְפִּיק רְצוּנָךְ רְצוֹן שְׁמַיִם סְלַקְתִּי עֲצָמִי מַעֲיוֹן אַחַר לְבַרר וּלְתַרְץ סְפָקוֹת אֵלָיו שְׁנִסְתַּפֵּק כ"ת בְּשִׁשָּׁה פְּרָקִים מִן הַי"ד שֶׁל הַלְכוֹת שְׁחִיטָה וְכַתְּבִבְסָפֵק הַא' ז"ל א בְּמֵהַ שְׁכַתְּבוּ בַּפ' א' מֵהַ שְׁחִיטָה וְנִאָמַר בְּבַכּוֹר בַּעַל מוֹם קָשְׂיָא לִי דִּהָא דְּלֹא כְּמֵאֵן דְּבַגְמָרָא מוֹקִי לָהּ אֶלִיבָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפ' בְּפָסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין וְסַפְרֵי מוֹקִי לָהּ בְּבִשְׂרַתְּאָנָה וְאִם נֹאמַר דַּבְב"מ הוּא פָּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין וְא"כ מוֹקִי לִיהַ כְּגֵרֶס' הַגַּמ' עֲדִינּוּ קָשְׂיָא לִי דַּא"כ הִיָּה לוֹ לוּמ' וְנִאָמַ' בְּפָסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין וְאִם דַּעַת רַבִּי דְּבַפְּסוּלֵי דְּקָאֲמַר בְּגַמְרָא הִיָּינוּ בְּכוֹר ב"מ דְּאִיהוּ נְמִי מְיָקְרִי פָּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁי יֵשׁ לְשִׂאוֹל מְנָא לִיהַ הָא וְעוֹד לְמָה לֹא אָמְרוּ בַּגַּמ' וְנִאָמַר בְּבַכּוֹר ב"מ בַּפ' כִּינּוֹן שְׁכַתְּבוּתָם בְּאֲמָרָם פָּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין הוּא בַּעֲבוּר בְּכוֹר ב"מ דִּהְנֵה עֲדִיף מְלוּמַר פָּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין שְׁכוּלֵל בְּכוֹר בַּעֲלֵי מוֹם וּפָסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁים עַכ"ל בְּסָפֵק הַא' וְהַסָּפֵק הַב' הוּא נְכַלֵּל בְּזֵה שְׁכַתְּבוּ וְז"ל ב כְּתַב בַּפ' ב' וְכֵן הוּא אוֹ' בְּבִשְׂרַתְּאָנָה וְכוּ' וְנִבְחַתְּ

וכו' הא למדת שאין שוחטין בשר תאנה קשיא לי דהיינו פגרסת ספרי א"כ זימנין מוקי לה פגרסת הגמרא וזימנין מוקי ליה פגרס' ספרי עכ"ל ואני אומר דלא קשיא מידי דנקט הרב ז"ל פגרסת גמרא שהוא עיקר דגריס פדברי ר' אלעזר פסולי המוקדשין ולא (ב"ת) [פגרת] פגרסת ספרי דקרא גמי הכי מוכח דכתיב פאשר יאכל את הצבי ואת האיל פן תאכלנו וכו' דומיא דקרא דכתיב בבכור בעל מום גופיה בשערי' תאכלנו הטמא והטהור יחדיו כצבי וכאיל ומשמע דהאי קרא דתאכלנו דפרש' פי ירחיב קאי אתאפלונו דהתם איירי בבכור בעל מום ולהכי נקט הרב ז"ל בב"מ דעליה קאי פדאמרינו אבל ה"ה לשאר פסולי המוקדשין ובברייתא דרבי אלעזר הקפר נקט פסולי המוקדשין משום דקתני וכי מה למדנו מצבי ואיל מעתה הרי זה בא ללמד כו' מה פסולי המוקדשין וכו' ואי הנה נקט תנא בכור ב"מ וקאמר וכי מה למדנו מצבי ואיל הא אי בכור ב"מ אינו לומד שום דבר מצבי ואיל שמה שאר פסולי המוקדשים ילמדו שום דבר מצבי ואיל להכי נקט פל פסולי המוקדשין בהדי דבב"מ דהוא גמי מפסולי המוקדשין דלא בכור ב"מ ולא שאר פסולי ילפי פלל מצבי ואיל אלא אינהו ילפי מינייהו דמה הם בשחיטה אף צבי ואיל בשחיט' פדאמר והא דכתב הרב ז"ל בפ' ב' וכן הוא אומר בבשר תאנה לא קאי אלא אקרא דנזבחת דסבירא לרב ז"ל דתנא דקתני פסולי המוקדשין לא קאי אלא אהאי קרא דאף פאשר יאכל את הצבי וכו' אבל קרא דלעיל פשיטא דבבשר תאנה מיירי והא דכתב רש"י ז"ל פרק השוחט אגרסא דספרי ולא מוקי להאי קרא דכי ירחיב בפסולי המוקדשין אלא בבשר תאנה של חולין דמשמע דלגרסת הגמרא קרא דכי ירחיב גמי איירי בפסולי המוקדשין לא היא אלא ה"פ דגרס' דספרי לא מוקי להאי קרא דכתב בפרשת פי ירחיב דהיינו אף פאשר יאכל את הצבי ואת האיל בפסולי המוקדשין אלא בבשר תאנה אבל קרא גופיה דכי ירחיב וכו' ונזבחת כו' לכ"ע בבשר תאו' איירי כדא' פתב עוד וז"ל.

ג במה שכתבו התוס' בדיבון' ומולחו יפה יפה ולקדורה איירי קשי' לי דא"כ מאי ממתין לה עד שתצא נפשה דקאמר רבי יצחק דפשיט' דכשיעור מליחה ובישול פבר יצאה נפשה ותיקשא לי דלפי פי' זה בשר חי אסור לאוכלו ומדברי ר' יצחק דקאמר הרוצה שיבריא כו' משמ' דבבשר חי איירי וכן נר' מהבריית' דתנא הרוצה לאכול מבהמה קוד' שתצ' נפשה עכ"ל ואני אומר דקושא זו מיייתי לה הר"ן ז"ל דכת' ומקשו הכא האי פניית בשר למאי קא בעי לה אי לקדורה דבעי מליחה מאי ממתין לה עד שתצא נפשה דקאמר הא ודאי כשיעור מליחה ובישול פבר יצאה נשמת' ואי לאומצא ולצלי מאי מולחו יפה יפה דקאמר והא לא בעו מליח' וכמו שפי' למעלה י"ל לעולם לאומצא אי לצלי וכו' פיון דמבית שחיטתה קא חתיף וכו' ע"כ וקשיא לי הא לישנא דכתב הר"ן ז"ל הא ודאי פשיעו' מליחה ובישול פבר יצאה נשמתה דאי משום דבהדי דמבשל יצאה אפילו בלי מליחה ומצאתי בחידושי ז"ל שכתב וז"ל ומולחו יפה יפה נרא' אפילו לצלי דאי לקדורה מיירי מאי ימתין עד שתצא נפשה דמסתמ' ודאי בכדי שיעור מליחה הא תצא נפשה אלא לצלי וכו' ע"כ הרי שלא הזכיר בישול בהדי מליחה ואפשר גמי דהר"ן ז"ל גמי ה"ק דהא ודאי כשיעור מליחה לבישול פבר יצאה נשמתה והשתא לא קשיא פולי הא לדעת התו' דאפשר דאיתרמי דלא יצאה נפשה כשיעור מליחה ולהכי קאמר וממתין לה וכו' ולמאי דכתב ותו קשיא לי דלפי פי' זה בשר חי אסור לאוכלו אי קשיא לפי' זה ה"נ קשה לפי'

דלצלי דמשמע דוקא צלי ולא חי אלא דלא קשה מידי דבכל גוונא מצי למימר דאיירי או לקדרה או לצלי או לאומץ' אלא דמפרשי' לקדרה או לצלי משום דקאמר הרוצה שיבריא וכו' והיינו לקדרה או לצלי דבאומץ' אדרבה יחלה ולא יבריא אבל אין הכי נמי דבאומץ' מותר דמשמע בדוכתי טובא וכמו שכתב הרב ז"ל ושאר המפרשים ז"ל.

כתב עוד ז"ל ד בדברי רבי שלא הזכיר עוף פשפתב מקום השחיט' בקנה כמו שהזכירו בנפשט שניר' שפל הקנה פשר לשחיטה בעוף וא"כ קשיא לי הגרים שליש דעכ"ל דבקנה קאמר ע"כ ואני אומר לא ידענא מאי קשיא ליה דבנפשט צריך לומר דבבהמה עד מקום שיתחיל להשעיר וכו' ובעוף דלית ביה פירס קאמר עד הזפק אבל בקנה בהמה ועוף שוו שיעורניהו למעל' ולמטה עד הריאה דעוף חזינו דאית לה ריאה פדאמר בגמ' וישנה פעלה של נורד בין אגפים כדא' ר' יוחנן התם ומאן דלא ידע דאית לעוף ריאה לא תימא דלאו גברא רבה הוא דהא חזקה לא ידע דאית לעוף ריאה פדאמר בגמ' וא"כ שיעור השחיטה בקנה בעוף כמו בבהמה עד ראש הריאה דלית לה חתוכי דאוני ובספר אדם וחוה מקום שחיטה בעוף למעל' בנפשט בבהמה ובקנה כמו שפכתבתי ולמטה בנפשט עד הזפק ע"כ משמע דבעוף בקנה כמו שכתב בבהמה שהוא עד הריאה פכתב עוד ה אנס' הבהמה עצמה הרי זו ספק נבלה יש לשאול מה הם צדדי הבעל' דסלקא בתיקו ועוד או שאנס למה פכתב שהוא ספק פיון שלא אמרו בגמרא תיקו אלא באנסה עכ"ל ואני אומר דיותר ק' מזה שפכי' אמרו ר"ל ור' יוחנן אנס בסימנין ושחט פסולה וכמו שהקשו בהגהות אלא שהרב ז"ל נראה דסבירא ליה דלר' יוחנן ור"ל דנפק מילתא מביניהו אנס בסימנין פסולה ה"ה אנסה עצמה דמ"ש הא מהא והא קא' נמי בהדי הא מילתא מילת' אחריתי ניקב הקנה למטה מן החונה נידון פריאה ואם הקנה של מטה עלה למעלה ע"י אונס מה לי אונס עצמה או על ידי אחר ומדחזי' דגמרא אסיק בתיקו בעיא דאנסה עצמה נר' דה"ה אנס בסימנין דמ"ש הא מהא אלא דבעיא באנסה עצמה משום דקאי אמאי דקאמר רבא ובלבד שלא תאנס דמשמע מעצמה מדקאמר כל שפושטת צוארה ורועה משמ' ובלבד שלא תיאני' מיבעי' ליה אם אנסה עצמה מהו פיון שאמרה ובלבד שלא תיאנס ולא פ' אם אנסה עצמה מה יחיה הדין ולהכי פסק הרב ז"ל בסתמא דגמרא ולא כר' יוחנן ור"ל פדאמ' וצדדי דבעי' הרי פ' אותם הרבז"ל פכתב עוד ז"ל עוד פכתב בפ' זה מעבירי' אותו ומנדין אותו קשיא לי דבגמ' אמרינן מעברין ליה ומכרזינן אבשריה ואלו משמתי' לא קאמר ועוד בשלמא לטעם רש"י ז"ל אתיא שפיר דאע"ג דמעבריה ליה נמי משמתי' ליה משום אפקרותא אבל לטעם רבי' פיון דמעברים ליה תו ליכא למיחש שמא יסמוך על עצמו פעם אחרת וישחוט בסכין פגומה וא"כ אמאי משמתינן ליה עכ"ל.

ואני אומר דלא קשיא פלל דהא אמרי' התם בגמרא האי טבחא דלא סר ספיני' קמי חכם משמתינן ליה רבא אמר מעברין ליה ומכרזינן אבשריה דטרפה היא ולא פליגי פאן בשנמצאת ספינו יפה פאן שלא נמצאת ספינו יפה ע"כ ומשמע דרבא אמילתא דרב הונא קאי דקאמר משמתי' ליה ואיהו קאמר דמעבריה ליה וכו' נמי כשלא נמצאת ספינו יפה דלא מסתברא פלל דבהעבר' ליפרח מיניה שמתא וכן נר' מלשון הר"ן דכתב פאן שנמצאת ספינו יפה משמתינן ליה בלחוד משמע דכשלא נמצאת יפה מעבריה נמי כדא' וכן הוא דעת הרב ואפי' לטעם הרב שמא יסמוך פעם אחר' משמתי' ליה כמשעבירין אותו דדילמא שחיט לגופיה בצנעא ויסמוך על עצמו פכתב עוד פכתב בפ' ב' שחט ב'

ראשים כא' שחיתתו פשרה משמע בדיעבד וכן נראה מהמשנה דריש השוחט השוחט ב' ראשים כא' שחיתתו כשר' משמ' בדיעבד' וקשיא לי דמשנה זו אוקמוה בגמ' בקדשים דכתיב תזבחהו ואמר ר' פהנא תזבחהו פתיב ויש אם למסורת שלא יהא א' שוחט ב' זבחים דמשמ' קדשי' אינו שוחט אבל חולין שוחטין שני ראשים כא' לכתחלה וכן פתב רבינו בפ"א מה' פסולי המוקדשין ולא ישחוט ב' ראשי' כא' בקדשי' ואם שחט הרי אלו פשרים דמשמע דבחולין שוחט לכתחלה ב' ראשים כא' וכן פתב הר"ן ז"ל בהלכות עכ"ל ואני אומר יו"ד קרת קא חזינא הכא דאגב דנקט הרב ז"ל פולהו בבי דקדמי להאי בבא ודבתרא בלשון דיעבב' נקט נמי הא אי נמי דכולהו הני בבי אע"ג דמיתנו בלשון דיעבד בבבא דהוליד ולא הביא והביא ולא הוליד ושנים שאחזו בספין ושחטו נראה מילתא דפשיטא דלכתחלה נמי יכול לשחוט בהולכה לחוד או בהובאה לחוד ולאחזו שנים בספין ולשחוט ואפ"י הכי קתני להו בלשון דיעבד דהויא מילתא דלא שכיחא ואי מתרמי פשרה וה"נ בשוחט ב' ראשי' ה"נ דלכתחלה יכול לשחוט אבל משום דלא שכיח קאמר אי מתרמי דשחט פשרה פנ"ל.

עוד כתב ח עוד כתב הרי זו פסולה מפני שהבהמה או העוף שנופסק רוב הקנה שלה או שניקב הנושט במשהו נבלה יש לשאול דנפס' מאן דכר שמייה הכא וי"ל דכיון ששהה בבהמה אחר ששחט רוב הקנה חשיב כנופסק אלא שקשה שא"כ היה לו לומר הרי זו נבלה מחיים לא פסולה ואם נאמ' דחשיב כנופסק לענין שאינה פשרה לא לענין שיהיה לה דין נפסק כיון שנושט היא ניקח בנושט רוב הקנה אבל שניקב הנושט כל שהוא קשיא וליכא למימר דמשום דחזר ושחט הויא פסולה ולא נבלה מחיים משו' דכיון דניקב הנושט כל שהוא במקום שחיתה נעשית נבלה מחיים ושוב אין מועיל לה שחיתה עכ"ל ואני אומר דלא קשה מידי דה"ק הרי זו פסולה מפני שהבהמה או העוף שנופס' רוב הקנה שלה או שניקב הנושט במשהו נבלה וכו' כמו שיתבאר בפ' זה ולהכי אם שחט רוב הקנה או שניקב הנושט כל שהו וששה פשיעור הויא נמי נבלה דמה לי נפסק או ניקב מעצמו או ששחטו או נקבו דרף שחיתה כיון ששהה שוה תרנייהו וכי היכי דהתם הוי נבלה מחיים ה"נ הכא הויא נבלה מחיים ולא הוצרך לפרש בפ"י מחיים כיון שאמר שהיא נבלה ועדיין היא חיה קודם שיגמור השחיתה והרי פי' בפ"י שאמר ואין השחיתה מועלת בה כמו שיתבאר רומז לנבלות מחיים שפי' בפ' זה.

עוד כתב ט וז"ל עוד כתב בפ"ג ואם דרס או החליד בין בשליש הא' בין בשליש אמצעי הרי זו פסולה תימה אי בנושט אפי' במשהו ואי בקנה אפי' דרס חציו פשרה ועוד שדבריו קשיין אהדדי שלמעלה כת' וכן אם שחט מיעוט הסימנים וכו' ספק נבלה וראיתי בתשוב' שאל' לבר ששחט ז"ל דברים שלא הוכשרו בעיני פלל עכ"ל ואני מסתפק בעצמי בב' פי' שפי' הריב"ש ז"ל כל עוד שלא אראה פי' אחר נכון ממנו עוד כת' ואין השחיתה מועלת בה תימא דכל נבלות דעלמא וכל טרפות אחר שנתנבלו או נטרפו אין השחיתה מועלת בהן ועוד דפסוקת הגרגר' ונקוב' הנושט הם שנים מי"ח טרפות שמונו חכמים במשנה ואיך הרב קורא אותן נבלות ואם נאמר שפבר תירץ רבא פ' השוחט אלו אסורות קתני ויש מהן נבלות ויש מהן טרפות א"כ הווי נבלות בלחוד לא נבלות מחיים ועוד בגמ' דמיתי נבלות מחיים לא מיתי הני תרתי בהדייהו ומ"ל לרב לקרותן נבלות מחיים עכ"ל ואני אומר פי' ניים ושכיב אמרה להאי תמיה' דכל נבלות דעלמא חוץ מאלו מתות הן

כָּבֵד וְאֵיךְ יוֹעִיל לָהֶן שְׁחִיטָה וּבְהִנֵּי דְהוּוּ נְבִלוֹת מְחִיִּים הוּא דְאִיֶּצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִי' דְאִין שְׁחִיטָה מוֹעֵלֶת בֵּהּ וּמֵאֵי דְכַת' דְּכָל טְרַפְיֹת נְמִי אַחַר שְׁנִטְרָפוּ אִין הַשְׁחִיטָה מוֹעֵלֶת בְּהֵן הוּא טְעוֹת נְפִלְבְּקוֹלְמוֹסוּ בְּלִי הַשְּׁגָחָה שְׁהָרִי שְׁחִיטָה מוֹעֵלֶת בְּכָל הַטְרָפוֹת לְהוֹצִיאֵן מִיַּדִּי נְבִלָה שְׁלֵא יִטְמְאוּ פְּדֵאִיתָא בְּכַמְהָ דְּוֹכְתִי וּכְמוֹ שְׁפַתְבָּ הָרַב ז"ל פ"ב מֵהַל' שְׁאָר אַבּוֹת הַטְּנִמָּאוֹת וּמֵה שְׁפַתְבָּ פְּסוּקַת הַגְּרָגְרַת וּנְקוּבַת הַנּוֹשֵׁט הֵם ב' מִי"ח טְרַפְיֹת וְכוּ' וְאֵיךְ קוֹרָא אוֹתָן נְבִלוֹת הָרִי נְשָׂאוּ וְנִתְּנוּ בְּהֵן בְּגִמְרָא פ' הַשּׁוֹחֵט כְּמוֹ שְׂיַדַע הוּא אֱלָא דְמִסְקָנָא דְמִלְתָּא הָיִי כַר' יוֹחֲנָן דָּאמ' פֶּאן קוֹנְדִם חֲזָרָה פֶּאן לְאַחַר חֲזָרָה וּמִשְׁנָה דְאֵלוּ טְרָפוֹת לֹא נִזְהָ מִמְּקוּמָהּ אַע"ג דְּהוֹדָה לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי יִשְׁבָּב דְּהוּוּ נְבִלָה פְּדֵאִיתָא הֵתָם בְּמִתְנִי' וּמֵאֵי דְכַתְבַּ דְּבַגְמ' מִיִּתִּי נְבִלוֹת מְחִיִּים וְלֹא מִיִּתִּי הִנֵּי בְּהַדְיָהוּ וּמ"ל לר' לְקָרוֹתָן נְבִלוֹת מְחִיִּים הָא פֶּל חַד מִיִּתִּי לֵה גְמָרָא בְּדוֹכְתָא וְלֹא פִי רוֹכְלָא לִיחְשִׁיב וְלִיזִיל וּגְמָרָא נְמִי בְּהֵאֵי דְוֹכְתָא מִיִּתִּי תְרִי מֵהִנֵּי נְבִלוֹת מְחִיִּים הַגְּסָטֵר' וְהִרְיָה שְׁנִטְלַת הַחֲלָל שְׁלָה וְלָמָּה לֹא יִקְרָא אוֹתָן הָרַב ז"ל נְבִלוֹת מְחִיִּים פִּי הִנֵּי וְהָא אֶפְתִּי בְּחִיִּים אִימְתָּהוּ וְקָרִינוּ לֵהוּ נְבִלוֹת א"כ הָרִי הֵם נְבִלוֹת מְחִיִּים.

עוֹד פֶּתַב יֵא גְרָגְרַת שְׁנַפְסָא רֹב חֲלָלָה וְכוּ' הָרִי זֶה נְבִלָה תִּימָא שְׁלַמְעֵלָה פֶּתַב שְׁהִיא נְבִלָה מְחִיִּים וְנֵאֵנִי אוֹמֵר סִינְרָא דְחִיִּים נְקֻטִיָּה דְהָא אֶמְרֵן דָּאע"ג דְּנַפְסָא רֹב חֲלָלָה וְאֶפְתִּי הִיא חִיָּה הִיא נְבִלָה א"כ לֹא אִיֶּצְטְרִיךְ לְמַכְתָּב מְחִיִּים עוֹד פֶּתַב יב נִיקְבָה הַגְּרָגְרַת מִשְׁנֵי צְדָדִיָּה פְּדִי שְׁיַכְנִס אִיֶּסֶר לְרַחְבּוֹ נְבִלָה תִּימָא דְבַגְמָרָא או' נְפַחְתָּה פְּדָלַת וּמְדַבְרִי הָרַב שְׁאוֹמֵר נִיקְבָה הַגְּרָגְרַת וְלֹא אֶמֶר נְפַחְתָּה פְּדָלַת נְרָא' דָּאפִי' נִיטְלַת הַפְּחוֹת קְאָמֵר דְּהִכִּי מִשְׁמַע לִישְׁנָא דְנִיקְבָה וְעוֹד מ"ל בְּנִיקְבָה מִב' צְדָדִיָּה דְבַגְמָרָא אִינוּ אוֹמֵר אֱלָא מִצַּד אֶחָד וְעוֹד שְׁלַמְעֵלָה אֶמֶר וְכוּ' נִיקְבָה פְּאִיֶּסֶר שְׁהִיא נְבִלָה וּמִסְתְּמָא מִצַּד א' קְאָמֵר א"כ מֵה צְרִיךְ שְׁיִאמֵר מִשְׁנֵי צְדָדִיָּה דְמַכ"ש הוּא וְעוֹד מְדַקְאָמֵר מִב' צְדָדִי' נְבִלָה נֵר' דְּמִצַּד א' כְּשֵׁרָה וְהָרִי הוּא אֶמֶר לְמַעֲלָה וְכוּ' אִם נִיקְבָה פְּאִיֶּסֶר שְׁהִיא נְבִלָה וּמְדָלָא קְאָמֵר מִב' צְדָדִיָּה נְרָאָה דְּמִצַּד א' קְאָמֵר וְאֵע"ג דְּנִימָא שְׁהָרַב ז"ל לֹא גָרִיס פְּדָלַת פְּגִרְסַת הַהֲלָכוֹת שְׁגוֹרִס וְאִם נְפַחְתָּה הַגְּרָגְרַת פְּגוֹן שְׁנִיקְבָב נְקַב מְפּוֹלֵשׁ שְׁיֵשׁ בּוֹ חֲסָרוֹן אֶמֶר רַבִּי נַחֲמָן אִין, או' אִם חוּפָּה אֱלָא פְּדִי שְׁיַכְנִס אִיֶּסֶר לְרַחְבּוֹ ע"כ עַדִּין קֶשֶׁה דְמ"ל דְּנִיקְבָב דְּשְׁנֵי צְדָדִיָּה גְדוּל מְנַקְבָב צַד א' מְדַקְאָמֵר אִין אוֹמ' אִם חוּפָּה אֱלָא פְּדִי שְׁיַכְנִס וּפִי' נִיקְבָה בְּאִיֶּסֶר שְׁהַנְקָב הִיָּה כ"כ גְדוּל כְּמוֹ הָאִיֶּסֶר וְלֹא הִיָּה נְכַנְס הָאִיֶּסֶר לְרַחְבּוֹ וְא"כ בְּהַפְּסָה הִיָּה רָאוּי שְׁיִאמֵר כְּשֵׁהַנְקָב מִצַּד אֶחָד פְּדִי שְׁיַכְנִס וּמִב' צְדָדִיָּה בְּאִיֶּסֶר דְּהִיָּנוּ חוּפָּה וְלִרִי"ף נְמִי קֶשֶׁא מִיָּהוּ לְגִירְסַת רַש"י ז"ל אֶתְיָא שְׁפִיר וְלֹא קֶשֶׁא וְלֹא מִיָּדִי עַכ"ל וְנֵאֵנִי אוֹמֵר דְּכָל אַרְיִכוֹת זֶה הוּא טוֹנְרַח לֹא צוֹרֵךְ פִּינּוֹן שְׁהוּא יָדוּעַ שְׁהָרַב ז"ל הוֹלֵךְ פְּדָרָה הָרִי"ף ז"ל לָמָּה יִקְשֵׁה עָלָיו וַיֹּאמֵר אַח"כ וְאֵע"ג דְּנִימָא שְׁהָרַב ז"ל לֹא גָרִיס פְּדָלַת פְּגִרְסַת הַהֲלָכוֹת כּו' פְּשִׁיט' דְּלֹא גָרִיס פְּדָלַת וּבָזָה לֹא יְפוּל שׁוּם קוֹשִׁי לְהוֹלֵךְ בְּדָרָה יִשְׁרָה בְּדַבְרֵי הָרַב ז"ל פִּי הָרַב מְפָרֵשׁ נְפַחְתָּה אֶמֶר רַב נַחֲמָן פְּדִי שְׁיַכְנִי' אִיֶּסֶר לְרַחְבּוֹ דַּר"ל שְׁנִיקְבָה מִב' צְדָדִיָּה דְסִתָּם קְאָמֵר רַב נַחֲמָן לֹא כְּמוֹ שְׁהַעִיד הַחֲכָם הַמְּסַפֵּק דְבַגְמָרָא אִינוּ אוֹמֵר אֱלָא מִצַּד אֶחָד וּמִשׁוּם דְּקְאָמֵר רַב נַחֲמָן לְרַחְבּוֹ דְּמִשְׁמַע לִיָּה לֵר' ז"ל דְּהִיָּנוּ שְׁיַכְנִי' הָאִיֶּסֶר דְּרָה עוֹבְדוֹ בְּנִיקְבָב הַנּוֹצְרָה לִפ' דְּהוּוּ נְקַב זֶה מִב' צְדָדִין דָּאֵי מִצַּד א' לָאו רֹב אִיכָא וְלָאו שְׁיַעוֹר כְּאִיֶּסֶר אִיכָא אִפִּי' אִית בְּיָה חֲסָרוֹן אֲבָל אִם נְפָרֵשׁ מִב' צְדָדִין אֶתִּי שְׁפִיר דָּאע"ג דְּלִיכָא רֹב הַקְּנָה פְּסוּקַת בְּשְׁנֵי צְדָדִי הַנְקָב אַפ"ה פִּינּוֹן שְׁנִיקְבָב מִשְׁנֵי צְדָדִין כְּשִׁיעוֹנוֹ זֶה נְבִל' וְנֵר' דַּעַת הֵר' ז"ל דְּכַת' נִיקְבָב

דאפילו ליפא חסרון פֿינן דֿהוי הנקב משני צדדין פֿדאָמ' נבלה ואי איירי פֿשיש בנקב זה חסרון מב' צדדין פֿדמשמע לישנא דגמרא דקאמר נפחתה וכפני' הרי"ף ו"ל א"ש טפי דמשום הכי נבלה אף על גב דליפא שיעור איסור בחסרון וליפא רוב בנקב אפ"ה נבלה פֿינן דאית ביה חסרון פֿענבי הדינר ומב' הצדדין כמו שפי' הרי"ף ומדברי בעל הטורים ו"ל גם פֿן נראה שפי' דברי הרב ו"ל בזה הוא כפי' הרי"ף ו"ל וכדאמ' עוד פֿתב ונ"ל יג גרגרת שניקבה ואין ידוע וכו' ותימא דעכ"צ לפ' גרגרת שניקבה ואין ידוע וכו' בכאיסר דבפחות מזה אינה נאסרת וכמו שפי' למעלה ובשלמא לרש"י ו"ל שפי' דחוליא אחד הויא שלש טבעות שפיר אלא לרב שפיר' חוליא שהיא טבעת אחד קשיא עכ"ל ונאני אומר כי לא אפ' פי' זה על פרחי אלא ברצוני אפ' פי' ניקבה בלי חסרון אלא ברובה בנפסק וכן פי' רש"י ו"ל אם נמצאת פסוקה לאח' זמן או פאיסר ע"כ ואפני' לפי' הרב בחוליא שהיא טבעת אחד לא קש' מידי אפילו נפ' נקבה בחסרון וקאי אניקבה מב' צדדין כדפני' לעיל דליפא חסרון אלא בענבי דינר ומדמני' שפיר מחוליא לחוליא עוד פֿתב ונ"ל יד פֿתב בפ"ד שכור שנתבלבלה דעתו שחיטתו פסולה וכתב הר"אש ו"ל וישכור שנתבלבלה דעתו שחיטתו פסולה מסתבר' שהגיע לשכרותו של לוט וכן פֿתב בעל העטור ו"ל עכ"ל תימא דמאי האי סברא דאף על פי שלא הגיע לשכרותו של לוט איפא למיחש שלא ידרן' מעט פֿינן שנתבלבלה דעתו וכן נראה שהוא דעת הרב שפֿתב שנתבלבלה דעתו ולא פֿתב שהגיע לשכרותו של לוט ואעפ"י שפֿתב בפ"ד מהלכות אישות שכור שקדש קדושיו קדושין ואע"פ שגשפתר הרבה ואם הגיע לשכרותו של לוט אין קדושיו קדושין ומתיישבין בדבר זה ע"כ זהו דוקא לענין קידושין דאיפא למיחש לאותו מעט דעת שגשאר בו ונאמר דביה קדש אבל לענין שחיטה אדרבה איפא למיחש לאותו דעת שיצא ממנו שמצד זה יבוא לדרוס מעט פֿנ"ל עכ"ל.

ונאני אומר שלדברי הרא"ש ו"ל לא קשה מידי דכל שלא הגיע לשכרותו של לוט הרי הו' כפֿקח לכל דבריו כדמני' פי' הדר ומאי שנא הכא והרב ו"ל ג"כ אפֿשר דעתו פֿן שנתבלבלה דעתו היינו שהגיע לשכרותו של לוט אלא שפֿתב נתבלבלה דעתו פֿלומר שיפסיד השחיטה בודאי והן מצאתי להרא"ש עצמו ו"ל שפֿתב בפסקיו על דברי הרמב"ם ו"ל ומסתבר' דמייירי פֿשהגיע לשכרותו של לוט כו' וא"כ אין אנו צריכין לסברתו לחלק בין שחיטה לקידושין עוד פֿתב טו עוד פֿתב נכרי ששחט בפני' ישראל בספין יפה ואפני' הנה קטן שחיטתו נביל' וכת' הרא"ש נבל' ומטמא' במשא ואפני' ראו אחרים ששחטו יפה פי' ר"י הטעם משום דכתיב וזבחת ואכלת מי שהוא בר זביחה אכול מזבחו והרמב"ם ו"ל פי' משום דכתיב וקרא לה ואכלת מזבחו ואינם דברים של טעם שהתורה הזהירה פֿשיקרא לה לא תאכל ממה שזבח בתוך ביתו עכ"ל תימא שאני רואה שהם דברים של טעם שהרב לא הביא ראיה משם אלא שלוקין על אכילת זביחתו של גוים ואי קשיא הא קשיא לי דקרא לא מייירי אלא בזבח של ע"ז דכתיב בפ"י פֿן תשא פֿן תכרות ברית ליושב הארץ ונוו אחרים אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לה ואכלת מזבחו וכן הת' בסמ"ג סימן קמ"ח שלא לאכול תקרובת ע"ז שגאמר פֿן תכרות וכו' ותו קשיא לו למה לא מנה אותו הרב במנין הקאנין עכ"ל ונאני אומר דלא ק' מידי לטעם הרב ו"ל דהרב ו"ל ידע שפיר דקרא מייירי בזבחי ע"ז אלא פֿינן שהתורה אסרה פֿל זביחתו משום זבחי ע"ז לוקה האוכל משחיטתו משום נבלה דכיון שאסרה תורה שחיטתו הדרן לכללין דכל שגפסלה

בשחיטה נבלה וזבחי ע"ז עצמן הרי נכלל איסור הנאתן בלאו דלא תביא תועב' כו' ולא ידבק בידך מאומה וכו' כדמיייתי הרב ז"ל בהלכו' ע"ז פ"ז ולכך לא הוצרך למנות זה לאו בפני עצמו והסמ"ג שמנה זה לאו לא כלל בלאו דלא תביא תועב' כו' אלא ע"ז ומשמשו ולא תקרובת' עוד כתב ז"ל טז עוד כ' בפ"ו קני הכבד והן המזרקין שבו שבהן הדם מתבשל אם ניקב אח' במשהו טרפה לפי מחט שנמצא בחיתוף הכבד וכו' תימא דאי מכשרינן אפילו בנזיל פולו חוץ מפזית במקום מפה וכזית במקום חיותא איך אמר הרב שאם ניקב אחד מהן במשהו טרפה ואי לאו והן המזרקין וכו' ה"א דקני הכבד בה' צריך כמו ר"ת דפסק בכולהו לחומרא ועוד מאי לפי' שנראה שמפני שאם ניקב אחד מן המזרקים של הכבד טרפה נתחייב דין מחט שנמצא בחיתוף הכבד שאם לא היתה טרפה כשניקב אחד מן המזרקים גם פן המחט שנמצא בכבד אפילו הקצה החד שלה בפנים לא היתה טריפה וזה אינו שהרי איפא למיחש שמא דרך הנושט נכנסה ונקבה הדקין ואחר כך נקבה הכבד עכ"ל ואני אומר הרי הראב"ד ז"ל השיג עליו בזה שאין שום חכם שיספן' דמספוני הכבד יטרפו בנקיבה אבל מה שתמה הוא דאי מכשרינן בנזיל כל הכבד וכו' איך אמר שאם ניקב אח' מהן טרפה אין בזה שום תימה שהרי ריאה שנשפכה פקיתון דכשרה והסמפוני' הם עומדים במקומם כמו כן אפשר שינזיל בשר הכבד והסמפונות עצמו מעורין בכזית בשר שבמקו' מרה ומקום חיותא ובתוס' כתבו ריש פרקין גבי מרה דאפש' להיות נזיל כל הכבד ולא המרה שינזיל כל בשר הכבד ונשאה המרה דבוקה בגידי הכבד והסמפונות ע"כ והרב ז"ל דסבר דניקב אחד מהסמפונות טרפה מפ' לישנא דכבדא פריאה דהיינו קנה הכבד שנכנס לכבד ומתחלק בתוכה לכמה סמפונות דכולהו היו כמספוני ריאה דהכי נמי מפ' רש"י ז"ל גבי ריאה דריאה פריאה דקאי אחד פריש לריאה שמתחלק בתוכה והו' סמפונות והו' נקיבתו במשהו ופוסק הרב לחומרא בכולהו כר"ח או פרבי יוחנן כדבעי' למימר קמן ולא ראיתי את ר"ת מןזכר בזאת ההלכה גם לא הבנתי מה שכתב זה החכם ואי לאו והן המזרקין וכו' ה"א דקני הכבד בה' צריך כמו ר"ת דפסק בכולהו לחומרא עכ"ל ואולי יש בזה ט"ס ומה שכתב ועוד מאי לפי' ונר' שמפני שאם ניקב וכו' אין הכי נמי דלפי' הרב ז"ל נתחייב דין מחט מטטרפות סמפון דנר' שהוא מפ' האי דאמרינן בגמרא אי קנפה לבר נקובי נקיב ואתאי שר"ל אי קנפה לבר לצד חוץ פלומר לצד הראש וכן מצאתי בחידושי הרשב"א ז"ל קופא לבר כנגד פי הקנ' ע"כ וחוץ' לצד פנים ולהכי אמרי' דנקובי נקיב בחוד' לסמפוני הריאה אבל אי קופא לגו ואתאי דרך קנפה לא נקב שמצא מקום סוף הסמפון שממנו יצא ולא נקב וכתב הרשב"א ז"ל או שהוא בענין שתוכל המחט לצאת לבשר הכבד בלא נקיבה א' מן הסמפונות ע"כ ובין קופא לבר בין לאו דרך הקנה בא ולא דרך הנושט לחוש שנקבה דקין ונכנסה לכבד.

עוד כתב ז"ל יז עוד כתב כל אבר שאמרו בו חכמים שאם ניקב במשהו טריפה כף אם ניט' פולו טרפה בין שינזיל מהולי בין ביז בין שנברא חסר ע"כ תימא דא"כ לא מנה ג' טרפיות בלב ובנושט פיון שנקיבתו במשהו כמו שמנה במרה ובקיב' ז"ל עכ"ל ואני אומר פי מי שידייק בדברי הרב ז"ל יתקשה ביותר מזה פי הוא מנה י"א נקובי' ואח"כ בע' טרפיות לא מנה יתר וחסר אלא בשבעה מהם מרה ונקיבה הכרס והמפסס בית הכוסות דקין ריאה ולא מנה תורב' הנוש' וקרום של מוח והלב עם הקנה וקנה הכבד דנקיבתו

במשהו והוא פתב כי פל שניקב במשהו טרפה פה אם חסר או יתר טרפה וא"כ למה לא מנה אלו הד' בכלל ע' טרפיות בחסר ויתר אבל על ונשט שהקשה זה החכם לא קשה מידי דאע"ג דהוי נקיבתו במשהו הוי גבלה מחיים פדאמ' לעיל ונראה דלא גמירי לכל שנקובתו פל שהו דיתר וחסר נמי טרפה אלא לנפסלי משום טרפה וכמו שכתב הרב ז"ל אבל הנפסל משום גבלה אי גמירי הלכת' הוי גבלה ולא טרפה וא"כ הקושניא היא על אלו הד' למה לא מנה בהם יתר וחסר במגן הע' טרפיות ועוד קשה בדברי הרב ז"ל שכתב פאן נקובה פיצד י"א איברים הן וכו' וכשמנה הנקובים בע' טרפיות עשה מאלו הי"א י"ג כי בכאן מנה הלב עם הקנה שלו אחד ושם מנאו בשנים וכן פאן מנה ריאה עם הקנה שלה א' ושם מנאו בשנים וצריף לתת טעם לדברי למה שנה.

עוד קשיא לי שהרב ז"ל פסק בכולהו ג' קני לחומך' פדאמ' לעיל בר"ח ז"ל וא"כ היכי מני לכולהו בכלל ע' טרפיות הא לא לקי אלא אהתראת ודאי והאי התראת ספק היא דמשום דלא ידעי' הלכתא פמאן אזלינן בכולהו לחומרא והרב ז"ל פתב פ"ד מה' מאכלות אסורות האוכל פניית טרפה לוקה וכתב בסוף הענין ובהלכות שחיט' יתבאר איזו חולי עושה אותה טרפ' וכו' רומז לע' טרפיות שפלי פאן משמע דאכולהו לקי פדאמר ואשיב על אחרון ראשון שהרב ז"ל לא משום חומרא פסק פה אלא דסבירא ליה דהלכה כר' יוחנן דפליג אהני תרי לישני דפליגי אהדי דקאמ' ניקב הקנה למטה מן החנה נידון פריאה וכולהו בכלל וכמו שכתבו התוס' ומה שמה' י"ג נקובי במקום י"א הוא משום דמתחלה לא מנה אלא איברים כמו שכתב י"א איברים הם שאם ניקב וכו' וקנה הלב וקנה הריאה לא חשיבי איברים בפני עצמם דבליעי מינייהו בלב ובריא' וקנה הכב' משום דכבד אינו נטרף בנקיבה מנאו בפני עצמו וכשמנה הע' טרפיות דרף פרט לא הזכיר איברי' ומנה פל דבר שתטרף בנקיבתו הבהמה שהרי מנה בכללם סמפון שניקב לחבירו ולא פללו עם נקיבת הריאה ומשו' האי טעמ' לא מנה בחסר ויתר אלא הני שבועה דהוי פל חד שם אבר בפני עצמו ושייף ביה חסר ויתר אבל תורבץ הנושט לא הוי שם אבר בפני עצמו דמיחבר לנושט ונקרא על שמו ולא קרום של מוח דמשמש למוח ונקרא על שמו ולא קנה הלב ולא קנה הכבד דנקראים על שם הלב והכבד ומשום דלא מנה קנה הלב לא מנה הלב עצמו עוד כתב ז"ל יח עוד כתב פ"ז וכשמוציא הליח' ובודק אותה צריף לבדוק הסמפון שתחתיה אם נמצא נקוב טריפה תימא דאם פשמוציא הליחה היא סרוחה תיפוק ליה שהיא טריפה ומה צרי' לבדיקת הסמפון ואם מצא הליחה נמשכת פדבש או קשה פאכן שאע"פ שהן מותרות יש לחוש לסמפון גם זה קשה דכיון דחשש לנקיב' הסמפון למה לא חשש לנקיבת הריא' ולהכי אמ' שהן מותרו' כ"ש דאין לחוש לנקיבת הסמפון עכ"ל ואני אומר דארף זו לא ק' מידי דסביר' ליה לרב ז"ל דסמפון שהיא פולו תוף הריאה וכשיש מוגלה עליו נוגע בכלו היא דחיישי' ליה וצריף בדיקה פריאה ששפכ' פקיתון אבל קרום הריאה שהוא בחוץ אע"ג שהצמחים שהמוגלה בהן אצל קרום הריאה לא חיישינן לה א"נ סמפון שהוא תוף הריאה צריף ליבדק אבל קרום הריאה הרי הוא מגול' ונראה לעין בלי בדיקה אם הוא נקוב או לא א"נ לסמפון דהוי פחד קרו' חיישינן אבל לקרומי הריאה לא חיישי' שינקבו ב' הקרומי דבלאו הכי לא מיטרפא וכשרה את זה ראיתי באפס פנאי להשיב על ספקותיה ואגיל ואשמח אם תשלח לי תשובותיה בספקות אלה או תשובו' אי זה חכם ששאלת ממנו שישוב לה עליהם כמו

ששאלת ממני ושלום מע"כ יגדל נאם הצעיר משה מטראני ר"ח שבט שנת הש"ז: לו
נתתי אל לבי לדרוש ולתור בתקמת מגלה אח' מן חקדת על התר הצדוקים לבא בקהל
ומינחסת לאיש דעת ותבונה גבר חכם בעוז ורמוז להראותה אלי ובעמדי על סתר דבריה
ומתק מיליה מצאתי בה דברים ארנפים ובלתי מוכיחים ענין הנרצה אצלו וגם כי אהבתו
ערבה עלי האמת ערבה יותר ולזה רציתי לגלות אנו במה שיש קושי בדבריו פדי שיתן
לב לתת טוב טעם ודעת בהם כי בעל הבית יודע בכליו ובחכמי משפיתו יותר מאחרים
והנה בפתח דבריו אמר כי אם באנו לפנסלם משום עדי הגט שהם פסולים מן התורה
שעוברים על פמה פרייתו' בכל יום אף לקידושין אין פאן עדות דהמקדש בפסולי עדות
של תורה אין חוששין לקידושין אלא דלפום קושטא דמילתא אינם נפסלים דלגבי עדות
אין אדם נפסל אלא כשעובר בנדון כדאמרי' התם לא תחמן' לאינשי בלא דמי משמע
להו ועובד' דהנהו קבוראי דזה בורר ואלו הצדוקים פאנוסים הם דמעשה אבותיהם
בידיה' וכו' עד אלא דבתור' עדות הם והמקדש בפניהם הוו להו קידושי תורה לגמרי
והמגרש בפניהם מגורשת מן התורה ע"כ והאי קושט' דמילת' דקאמר דאינם נפסלים
לא בריר' לי דשאני שוגג דמילתא חדא בלאו דלא תחמוד משוגג דכמה פרייתו בכל יום
דאי אמרת שניהם שוים הרי צדוקים כשרי' לעדות אפי' מדרבנן בשוגג דלא תחמוד
דכשר אפי' מדרבנן וזה אינו דפסולים הם צדוקים אפי' לדעתו מדרבנן ואם כן אין ראיה
מלאו דלא תחמוד וכ"ש מהנהו קבוראי אלא אע"ג דהוו שוגגין פסילי מדרבנן ועו'
דפשיט דהני צדוקין לאו שוגגין מיקרו אלא מזידים ופסולים מדאורייתא אפילו בני
בניהם שהדיחו אותם אבותם דהא מותרין ועומדין הם דידעי דאתו מזרע ישראל
ומכחישים בתורה שבעל פה ועוברים פמה עבירות בכל יום ומגלים פנים בתורה ומעניזי
פניהם נגד חכמי הדור ואין מזיד גדול מזה ואי קאמר הרב ז"ל דבתנוק שנספכה לבין
הגוים שהיא אנוס וכו' היינו שלא להחשיב' בכלל המינים שמייתם בידי כל אדם ולהרגם
מיד אלא שימשכ' בדברי שלום ולא ימהר להרג' אולי יקבלו תוכחה ויכשלא קבלו תוכחה
ולא חזרו בתשובה הרי הם פאביהם ומיתתם ביז כל אדם מיד פדדיק הרב ז"ל בסיפא
דלישניה דקאמר ולא ימהר להורגם אכל לענין עדות פשיטא דהם פסולין מן התורה
כדאמרי' ולא הנצרכו חכמים למנותם בכלל פסולי עדות כדקאמר הרב ז"ל דהא בכלל
מינים הם ותלמידיהם ובני בניהם כמו שכתב ז"ל פ"י מהלכות עבודה זרה ופ"ג מהלכות
עבדים קרי להו כופרים ומינים וכופרים ודאי פסולים מן התורה וא"כ אין סתיר' ולא
תפיש' לרב ז"ל מפי' המשנה לחבור ולא נצטריו לתרוץ דפשיטא דבכלל מינים נינהו
כדפירש' ובמתני' נמי דריש פ' אם אינם מפירים וכולי קרי להו בהדיא מינים דתנן
משקלקלו המינים ותנא מה קלקול קלקלו המינים פעם אחת בקשו ביתוסי' להטעות
את ישראל וכו' ומה שכתב פי בתירוץ יתורץ ג"כ מה שכר' סותר שבפי' כתב ששחיתתן
אסורה כשחיתת מין גמור בהלכות שחיתת פתב ששחיתתן כשרה כל שישאל עומד על
גביו וחפשיתי בכל פי' הרב ז"ל על אותה משנה ולא מצאתי זה הלשון ששחיתתן שחיתת
מין גמור אלא שכתב בכלל דבריו על אותה משנה שהמומר שמונת' לאכול משחיתתו
היינו בתנאי שלא יהא צדוקי או ביתוסי וזה הלשון אינו מורה אלא כשאין ישראל עומד
על גביו כמומר שמונת' לאכול משחיתתו שהיא אפי' אין ישראל עומד על גביו אכל
ישראל עומד על גבי צדוקי כשהוא שוחט שחיתתו כשרה כמו שכתב בהלכות שחיתת

ואם כן אין אנו צריכי' לזה שום תירוץ ומה שכתב דבקהדא פתב הרב ז"ל פ"ו דהלכות
עבדים שהצדוקים בזה הזמן עדותם עדות לא פתב זה לא בהדל' ולא מפללא דדוקא
בכותי אַחַד וְחֵבֵר הוּא דְהַכְשִׁיר וְכִדְאִיתָא בְּגַמְרָא אַבְל סְתָם כּוּתִי דְלֵאו חֵבֵר הוּא פְּסוּל
לְעֵדוּת אִפִּי' בְּצִירוּף עַד אַחַר כְּשֶׁר וְצִדּוּקִי דְכּוֹנְמִיָּה לְעֵינֵן פְּסוּל אֱלָא דְפִיּוּלִיָּה טְפִי
מְדֹאֲרִיתָ' כּדָא' וְהֵאִי חֵבֵר דְאַמְרֵן הֵינּוּ חֵבֵר שְׁהוּלָה בְּדַרְכֵי הַפְּרוּשִׁים בֵּין בַּתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב
בֵּין בַּתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה דְאִי לֵאו הֵכִי לֵאו חֵבֵר הוּא וְכִדְמִשְׁמַע בְּהֵדְא בְּגַמְרָא רִישׁ בְּנוֹת
כּוּתִים דְקָאָמ' עַל כּוּתִי חֵבֵר וְצִדּוּקִי חֵבֵר בּוֹעַל נְדָה מְשׁוּנִית לִיה מִשְׁמַע דְכָל שְׁהוּא חֵבֵר
לֵאו בּוֹעַל נְדָה הוּא דְאִין מְשַׁלֵּמ' אֲשַׁתּוּ דָם אֲדוּם עַל דָם יְרוּק דִּינְדַע וְנִהִיר כּוּתִי אוּ צִדּוּקִי
חֵבֵר דָּדָם יְרוּק טְהוּר כְּפְרוּשִׁי' וְאִינוּ מְנִיחַ אֶת אֲשַׁתּוּ שְׁתַּשְׁלִי' עֲלֵיו וְאִם כֵּן מִשְׁמַע דְחֵבֵר
הֵינּוּ שְׁהוּלָה בְּדַרְכֵי הַפְּרוּשִׁים דְאִי עוֹבֵר עַל אִיסוּרֵי תוֹרָה חֵבֵר מְשׁוּנִית לִיה וְלֵאו קְרִינֵן
לִיה כּוּתִי אוּ צִדּוּקִי אֱלָא מִשׁוּם דְאַתִּי מְכּוּתִים אוּ צִדּוּקִים וְתַרִי צִדּוּקִים נְמִי הוּוּ מְכַשְׂרִי
בְּגַט כָּל שְׁהֵן חֵבְרִים כְּדָאָמ' אִי לֵאו מִשׁוּם דְנַר' דְגִזְרִי' דִּילְמָא חַד מִיְנִיהוּ לֵאו הוּוּ חֵבֵר כִּינֵן
דְרַבְנָ' אִינָם חֵבְרִים וּפְסִילִי וְמָה שְׁכַתְבַּ דְלֵרַב פְּפֵא דְקָאָמַר זֹאת אוּמְרַת כּו' ל"ש חֲתִים
בַּתְחִלָּה לֵאו שְׁנָא חֲתִים בְּסוּף כְּשֶׁר דְאִי לֵאו דְחֵבֵר הוּא לֵאו הֵנָּה חֲתִים בְּהֵדְל' לֵאו הֵיא דְחֵבֵר
וְנִדְאִי בְּעֵינֵן וְלֵאו מְפַלְלָא וְכִדְכַתְבַּ הֵרַב ז"ל עַד אַחַד יִשְׂרָאֵל וְעַד אַחַד כּוּתִי וְהוּא שְׁיִהֵה
הַכּוּתִי חֵבֵר דְמִשְׁמַע דֹּאע"ג דְחֲתִי' בְּהֵדִי יִשְׂרָאֵל בְּעֵינֵן לְמִידַע שְׁיִהֵה כּוּתִי חֵבֵר דְאִי לֵאו
הֵכִי הֵנָּה לִיה לְמִימַר עַד אַחַד יִשְׂרָאֵל וְעַד אַחַד כּוּתִי דְכִינֵן שְׁחַתְמַם עִמּוּ יִשְׂרָאֵל כּוּתִי חֵבֵר
הוּא וּמְדַקְאָמַר וְהוּא שְׁיִהֵה כּוּתִי חֵבֵר מִשְׁמַע דְבְּעֵינֵן חֵבֵר וְנִדְאִי כְּדָאָמַר' וְהֵינּוּ כְּדְחֲתִי'
כּוּתִי בְּסוּף כְּדִינֵיק לִישְׁנִיָּה דְנִקְט יִש' בְּרִישָׁא וְהִזְדַּר כּוּתִי אַבְל כְּשִׁכּוּתִי בַּתְחִלָּה פְּשִׁיטָא
דְכּוּתִי חֵבֵר הֵנָּה וְלֵאו צְרִיכֵינֵן לְמִידַע טְפִי דְאִי לֵאו חֵבֵר הֵנָּה לֵאו הֵנָּה מְחַתִּים לִיה מְקַמִּיָּה
וְכִדְאָמַר' בְּגַמְרָא אֱלָא דְקַשָּׁה לִי דְבַשְׁלֵמָא בְּכּוּתִי סְמְכִינֵן אֵהָא דְחַתְמַם יִשְׂרָאֵל לְבְּסוּף
וּמְשׁוּינֵן כּוּתִי חֵבֵר אַפְּוּמִיָּה הוּאִיל דְפִיּוּלִיָּה מְדַרְבְּנֵן וְכִדְכַתְבּוּ בַּתּוֹס' פ"ק דְגִיטִין אַבְל
צִדּוּקִי דְפִיּוּלִיָּה מְדֹאֲרִיתָא כְּדָאָמ' וְכִדְנֹכַח לְקַמִּיָּה הֵיאָה נְכַשֶׁר בַּחֲתַם יִשְׂרָאֵל לְבְּסוּף
דְמִשְׁנֵי צִדּוּקִי חֵבֵר הָא מְתַקְנִים כּוּלִיָּה שְׁטָרָא אַפְּוּמִיָּה דְחַד יִשְׂרָאֵל וְאִיפְשֶׁר עוֹד לּוּמַר
דְמִשְׁנֵי הָא לֵאו אֲדַכֵּר כָּלֵל הֵרַב ז"ל הָא דְחַתִּים יִשְׂרָאֵל לְבְּסוּף מִשׁוּם דְבְּכּוּתִי לֵאו נְפָקָא לָן
מִיָּדִי בְּזַמַּן הַזֶּה דְהֵם פְּגוּיִם לְכָל דְבַרְיָהֶם וּמִשׁוּם צִדּוּקִי בְּזַמַּן הַזֶּה הוּא דְאִינִי לִיה
וּבְצִדּוּקִי בְּעֵינֵן לְמִידַעִי בְּנוּדְאִי דְהוּא חֵבֵר דְאִי לֵאו הֵכִי לֵאו סְמְכִינֵן אַחֲתַם יִשְׂרָאֵל לְבְּסוּף
דְנִמְצָא גַט זֶה מְתַקְנִים אַפְּוּמִיָּה דְחַד יִשְׂרָאֵל וְלֵאו מְדַמִּינֵן צִדּוּקִי לְכּוּתִי אֱלָא דְתַרְנוּיָהוּ
פְּסִילִי אַבְל לֵאו שְׁיִהֵה פִיּוּלָם שְׁנֵה דְזֶה מְדַרְבְּנֵן וְזֶה מְדֹאֲרִיתָא דֹּאע"ג דְבְּכַמָּה דְנוֹכְתִי'
מְשׁוּינֵן צִדּוּקִי לְכּוּתִי וְכִדְתַנֵּן בְּנוֹת צִדּוּקִים כּו' הֵרִי הֵם כְּכּוּתִים א"ה לֵאו שְׁוֵו לְכָל מִלְיָיָהוּ.

דְהָא כּוּתִים אִפִּי' הֵנוּי גְרִי אַמַּת מוֹתְרִין בְּמַמְזַרְת מְדֹאֲרִיתָא מִשׁוּם דְגְרִים לֵאו אִיקְרוּ קְהֵל
וְצִדּוּקִים דְאִיקְרוּ קְהֵל דְתוֹלַעַת יִשְׂרָאֵל הוּוּ אִסְרִי בְּמַמְזַרְת מְדֹאֲרִיתָא וּבְסַפְק מְמַזְרַת
מְדַרְבְּנֵן וְהֵכָא כְּמִי לְעֵינֵן עֵדוּת אִיכָא בִינֵייהוּ דְכּוּתִי' דְגְרִי אַמַּת הוּוּ בְּמִלְתָּ' דְכַתִּיבָה
בְּאֹרִיתָא כְּדְמִשְׁמַע בְּכַמָּה דְנוֹכְתִין לֵאו פְּסִילִי אֱלָא מְדַרְבְּנֵן דְכִינֵן דְלֵאו קְבֵלוּ עֲלֵיהוּ מְלִתָא
דְלֵאו כְּתִיבָה לֵאו חֲשִׁיבִי מְזִידִין לְמַפְסַל מְדֹאֲרִיתָא דְהָא אַעֲדוּת שְׁקַר דְכַתִּיב בְּאֹרִיתָא
בְּהֵדְא לֵאו תַעֲנֶה בְרַעְיָה עַד שְׁקַר זְהִירִי וְהוֹחֲזִקוּ בָּהּ אֱלָא מְדַרְבְּנֵן פְּסִילִי לְהוּ מִשׁוּם דְלֵאו
קְבֵלוּ עֲלֵיהוּ תוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה אַבְל צִדּוּקִים דְמִמִּי יְהוּדָה יִצְאוּ וְקְבֵלוּ אַבּוּתִיָּהֶם מְסִינֵי תוֹרָה
שְׁבַכְתָּב וְשְׁבַעַל פֶּה חֲשִׁיבִי רְשָׁעִים בְּכַמָּה כְּרִיתוֹת דְלֵאו כְּתִיבִי בְּהֵדְא בְּאֹרִיתָא וְהוּוּ

מזידין אפי' בְּנֵי בְּנֵיהֶם אַחַר שֶׁיִּדְעוּ דְּאֵתוּ מְזַרְע קִדְשׁ וְלֹא הִדְרִי בְּהוּ וּמִשׁוּם הִכִּי פְּסִילִי
מִדְּאֹרִיתָא וְלֹא תִקְשִׁי יִצְיָבָא בְּאַרְעָא וְגִיּוֹרָא בְּשָׁמַי שְׁמַיָּא דְּהָא אִפִּי גֹזִים לְדַעַת רִשׁ"י
ז"ל לֹא פְּסִילוּ מִדְּאֹרִיתָא לְעֵדוּת דְּבְנֵי נַח נְצֻטוּוּ עַל הַדֵּינִים וַיִּשְׂרָאֵל גְּמוּר אִי הָוֵי רִשְׁע
בְּעֵבְרָה אֶחָד פְּסוּל לְעֵדוּת מִדְּאֹרִיתָא וַיִּצְא לָנוּ מִכָּל זֶה דְּצְדוּקִים פְּסוּלִים לְעֵדוּת מִן
הַתּוֹרָה הַפָּדָה מִמָּה שֶׁנִּכְתָּב בְּמַגְלָה הַנּוֹז' עוֹד כָּתַב וַיִּז"ל וְאִי מִשׁוּם שְׁאִינָם בְּקִיָּאִים בְּטוֹפְסִי
גִּיטִי כָּל שֶׁנִּכְתָּב הֵגֵט עַל דְּבַר תְּלוּשׁ וְהַזְכִּיר שֵׁם אִישׁ הַמְּגַרֵּשׁ וְשֵׁם הָאִשָּׁה וְנִתְּנוּ לָהּ
בְּעֵדִים הָרִי זֶה גֵּט פְּשֻׁר מִן הַתּוֹרָה וְגֵרְסִינוּ הֵתֵם וְכוּ' ע"ד אֶלְמָא דְּמִן הַתּוֹרָה מְגוֹרֶשֶׁת כָּל
שֶׁהַזְכִּיר שָׁמוּ וְשָׁמָּה אִפִּי לֹא כָּתַב מִעֲנֵן גִּירוּשִׁין אֶלְמָא קָרָא כְּדַכְתִּיב מִהַנִּי עַכ"ל וְאֲנִי
אוֹמֵר דְּלִגְבֵי צְדוּקִים לֹא מִלְתָּא זוּטְרִתִּי הִיא שְׁיָהוּ בְּקִיָּאִים בְּכַתִּיבָה עַל דְּבַר תְּלוּשׁ
וְהַזְכִּיר שְׁמוֹת וְנִתְּנָה בְּעֵדִים כָּל שֶׁפִּנּוּ דְּאִיכָּא מְלִי אַחֲרֵינָא טוֹבָא מִדְּאֹרִיתָא בַּר מִהַנִּי
שְׁלֵא יִגְרֵשׁ אֶלְמָא בְּרִצּוֹנוּ וְשִׁיחָה דְּבַר הַכּוֹרֶת בֵּינוּ וּבֵינָה שְׁלֵא יִשְׂאֵר לוֹ עָלֶיהָ שׁוּם רִשׁוּ'
וְלִשְׁמָה וְלֹא יִהְיֶה מְחַנּוֹס מִעֲשֵׂה אַחַר הַכְּתִיבָה וְשִׁיחָה לָהּ בְּתוֹרַת גִּירוּשִׁין וְאִי בְּצִיר חַד
מִהַנִּי הֵגֵט בְּטֵל וְהַזְכִּיר וְדָאִי מְמוֹר וְאִינְהוּ וְדָאִי לֹא בְּקִיָּאִי בְּכָל הַנִּי וְלֹא זִהִירִי בְּהוּ פִּינוּ
דְּלֹא כְּתִיבִי בְּהַדְּיָא בְּאֹרִיתָא עוֹד כָּתַב וַיִּז"ל וְכָתַב מִמְּקוֹם שֶׁבָּאֵת מִשְׁם רָאִיָּה לְסַתּוֹר
דְּגֵרְסִינוּ הֵתֵם בִּירוּשְׁלַמִי גְּבִי מִתְּנִי דְּכָל הֵגֵט כּוּ' עַל הַמְּמוֹן נְחֻשְׁדוּ וְכוּ' וּבְגִמְרָה דִּינִן פ'
בַּתֵּר' דְּקִידּוּשִׁין נְמִי גְּבִי מִתְּנִי דְּכָל הָאֲסוּרִין לְבָא בְּקֵהֵל וְכוּ' גֵרְסִי עָלֶיהָ בַּגְּמ' וְכֵן רַבִּי
אֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר וְכוּ' מֵאִי טַעְמָא וְכוּ' עַד אָמְרוּ דְּטַעְמֵי דְּשִׁיכִי בְּצְדוּקִים דְּהֵינּוּ מִשׁוּם יְבָמָה
אוּ מִשׁוּם דְּאִינָהּ בְּקִיָּאִים בְּדְקִדּוּקֵי גִיטִי וְקִדּוּשִׁים לֹא קִאֲמְרוּ אֶלְמָא מִשׁוּם פְּסוּלָת שְׁנִתְּאֵמַת
לְחַכְמִים שְׁנִתְּעַרְב בְּכוֹתִים כְּגוֹן מְמוֹרוֹת וְעֵבְדוֹת וּמִשׁוּם הִכִּי גְּזָרוּ עָלֵיהֶם וְאֲסָרוּם מֵה
שְׁאִין כֵּן בְּצְדוּקִים שְׁלֵא הַזְכִּיר זֶה עָלֶיהָ בְּשׁוּם מְקוֹם עַכ"ל וְאֲנִי תָּמָה עַל זְכוּת שְׁכָלוּ
לָמָּה הָאֲרִיךְ בְּגֵרְסַת הַגְּמָרָא יְרוּשְׁלַמִי וּבְבָלִי בְּמִלְתָּהּ פְּשִׁיטָא כִּי הָא דְּבַהַדְּיָא אִיפְסִיקָא
הַלְכְּתָא פ"י יוֹחֲסִין וּמִיִּתִּי לָהּ נְמִי פָּרַק הַחֹלֶץ כ"ר אֲלִיעֶזֶר דְּאֵמַד רַב יְהוּדָה אֲמַרְרַב
הַלְכְּתָא כ"ר אֲלִיעֶזֶר וְכֵן פְּסַק בְּהַלְכוֹת וְשִׁקִּיל וְטָרִי גְּמָרָא בְּטַעְמֵי ד'ר' אֲלִיעֶזֶר פִּינוּ דְּהַלְכְּתָא
כְּנוֹתִיָּה עַד דְּאֲסִיקֵי דְּטַעְמֵיהָ מִשׁוּם שְׁאִין בְּקִיָּאִי בְּתוֹרַת קִידּוּשִׁי וְגִירוּשִׁי וּמִשׁוּם הִכִּי כּוֹתִי
לֹא יִשְׂא כּוֹתִית שְׁמָא אֶחָד מִן הַבְּקִיָּאִי שְׁלֵא אִינְרַע פְּסוּל בְּנִישׁוּאִי אַבּוּתִיו וְהַשְּׁנִי מִשְׁאִינָן
בְּקִיָּאִי וְאִינְרַע סְפַק אִשׁ בְּקִדּוּשִׁי אַבּוּתִיו שְׁנִתְּקַדְּשָׁה לְאַחַר וְאָמְרוּ אִינָם קִדּוּשִׁי
וּנְשָׂאָה לְאַחַר כְּפִי רִשׁ"י ז"ל הֵכָא וּבַפ' הַחֹלֶץ פִּי בְּהַדְּיָא עַל מִלְתָּא ד'ר' אֲלִיעֶזֶר וְרַב
דְּפָסִיק כְּנוֹתִיָּה דְּסַפְקָא דְּכוֹתִי הֵינּוּ מִשׁוּם דְּאִין מְקַפִּיד עַל קִידּוּשִׁי כְּסָף וְשִׁטְר דְּלִית לָהּ
ג"ש דְּקִיחָה קִיחָה וְכִי מְקַדְּשׁ חַד מִנְּסָבָא לְאִידָּהּ לִפִּי כְּוָלָן סְפַק מְמוֹזְרִים שְׁמָא נִתְּקַדְּשָׁה
אִמּוּ לְאַחַר ע"כ הָא קָמֵן דְּסִלִּיקוּ לְהוּ כָּל הַלִּין טַעְמֵי וְלֹא קָם אֶלְמָא טַעְמָא דְּאִינָהּ בְּקִיָּאִי
בְּדְקִדּוּק גִּטִּין וְקִדּוּשִׁי וְחִיּוּשִׁי שְׁמָא יִתְּעַרְב זְרַע הַבְּקִי בְּשְׁאִינּוּ בְּקִי וְאֵע"ג דְּסִבִּיר לִיה
לְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר דְּגַר מוֹתֵר בְּמִמְזוֹרַת אַפ"ה כּוֹתִי לֹא יִשְׂא כּוֹתִית דִּישְׂרָאֵלִי כְּשֵׁרִים נִתְּעַרְבוּ
בְּהֶם דְּהָא דִּישׁ או' אד"ר עֲקִיבָא קָאִי וְכַדְפִּי הֵרָא"ש ז"ל בְּשִׁטְתּוֹ וְא"כ הַלְכְּתָא כְּנוֹתִיָּה
דְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר וְטַעְמֵיהָ דְּשִׁיכָּה נְמִי בְּצְדוּקִים דְּלִית לְהוּ נְמִי ג"ש דְּקִיחָה קִיחָה וְאֵע"ג דְּאֲמַרְן
לְעִיל דְּפִסִּילִי לְעֵדוּת מִדְּאֹרִיתָא אַפ"ה אִית לָן סְפַקָא דְּשְׁמָא נִתְּקַדְּשָׁה אֶחָד מִהֶן בְּכֶסֶף
וְשִׁטְר בְּעֵדֵי יִשְׂרָאֵל אוּ בְּחִבְרִין שְׁבִינִיָּה דְּהוּוּ קִידּוּשִׁי דְּאֹרִיתָא וְאִינְהוּ לֹא חִשּׁוּ לְהוּ
וְאִינְסִיב' לְאִידָּהּ וְטַעְמֵיהוּ דְּרַב נַחְמָן וְרַבָּה אַע"ג דְּהוּוּ בְּתַרְאִי לֹא קָמוּ דְּהָא מְרִיָּה דְּגְמָרָא
הָוֵי בְּתַרְאִי טְפִי וְלֹא חִיּוּשׁ אֶלְמָא לְטַעְמָא דְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר מִשׁוּם שְׁאִינָם בְּקִיָּאִים וְכוּ' מִדְּמִיִּתִּי

מלתא דרב דהלכתא פנותיה דרבי אלעזר ושקיל וטרי בטעמי' פדאמ' ואם פן נסתלק פל מה שהארירי בענגן זה עוד פתב והוד' על האמ' דאם תמצא לומר דכותי פסול משום שאינו בקיאי דאפ"ה בצדוקי לא גזרו כד לא מייתי להו במתני' גבי הני ספקי דמאי שניר דהאי שניר וכו' ע"כ ולי לא קשיא מידי דאפי' שתוקי אסופי וכותי דמייתי במתני' לא הנה צריך לאיתויי דהא קתני ספקן בספקן אסור וכל מאי דהוי ספק אסור אלא דמייתי להו לאשמועי' דאינהו נמי הוו ספקי ואסורי דאי לאו הכי הנה אמינא דשתוקי פיון דרוב פשרים אצלה לא הוי ספק לענגן זה ואסופי נמי דהא איכא פנויה ואיכא נמי דמתמת רעבון וכותי נמי הנה אמינא דלאו בכלל ספקי הוי ליאסר זה בזה משום דגר מותר בממזרת וכדאמ' לעיל להכי איצטריך למיתני ואלו הו הספקות שתוקי אסופי וכותי דכולהו ספקי הוו ואסירי ספקן בספקן ולא איצטריך לאיתויי ספק ממזר מאשה שנתקדשה או שנתגרשה בספק ופשיטא דעיק' ספקי הני נינהו וצדוקים ובייתוסי' דכנותיהו דאית בהו ספק אשת איש אי מקדושי' אי מגירושי' כדאמ' ולא איכפ' לן מידי אי הוו מפונסמים או הוו בתי דינין אי לאו ומה שפכת שיהיה לו לרב ו"ל להבי' פט"ו מאיסורי ביאה צדוקי ובייתוסי' בכלל ספקי דשתוקי ואסופי הא כתב ספק ממזר מאשה שהיא ספק מקודשת ומגורשת ולא הנה צריך למכתב בפי' צדוקי ובה' ממרי' נמי לא איירי אלא לענגן מיתתן לא לענגן זוגן ולא נראה לו להר"אבד ו"ל להשיג עליו בזה וכולהו פסקי נמי לא חשו לה' פיון דהו ספק בכלל ממזר וליכא עקא פלל ומה שפכת דכולהו ספקי לא מפסלי אלא מדרבנן בעלמא משום מעלה דיוחסין אגון נמי הכי אמרי' דמדרבנן הוי פיסוליהו.

וכיון דאיתמר פיסולא בספק ממזר איתמר נמי פיסולא בהו ואם אין להם תקנה אלא שישאו גירות ובנותן ותנו לגרים לאו תקנה מקולקל' היא והא ת"ח ממזר עדיף מינייהו ולית ליה אלא פי האי תקנתא ומדות חכמים דהם אמרו והם אמרו התירו לכתוב וכו' לא שייכי להכא דלא אמרו בצדוקי מידי איכא ממאי דאמרו בספק ממזר ומה שפכת דאית קצת ראיה ממתני' דבנות צדוקים דקתני פל זמן שהחזקו ללכת בדרך אבותיהם דמשמע דאם חזרו בהן בטלות גזירתם היינו לענגן טומאה דמתיראות מן החכמים ומראות להם דמי נדיחן כדאמר התם אבל לענגן אי פסילי משום ספק ממזרות מאי אהני להו אי חזרו בהן הא רמיא להו טונא אכתפיהו לעולם דכל דתקון רבנן פועין דאורייתא תקון וכמו שפודאי ממזר אסור לעולם פדכתיב גם דור עשירי וכו' הכי נמי ספק ממזר מדרבנן אסור לעולם וא"כ לית מכאן אפי' קצת ראיה ומאי דכתב דפשו להו ערבובי דנטמעו בישראל כדאיתא בכמה דוכתי הא קיימ' לן דכל משפחות בחזקת פשרות עומדות ולא חיישינן להו אלא א"כ קרא ערע' על המשפחו' אין ערע' גדול על הצדוקין מזה דאין בקיאיין בדקדוקי קידושין וגיטין ולא חיישי לקידושי' כסף ושטר כדאמ' לעיל ואגון סהדי דאית בהו ספק ממזר דאפי' דבזמן הנה איפשר דמקדשים בכסף אפ"ה פיון דהוי מילתא דילפי' לה בג"ש לא הו זהירי בה מקדמת דנא ואזלא אתתא דנתקדשה בכסף ובשטר ואינסובה לאידה ותנולד ממזר וכדאמ' לעיל והני דהו בני בניהם שייכי בהאי ספקא כדאמ' דספק ממזר נמי אסיר לעולם וא"כ הרי במשנה וברייתא וגמרא ודברי הפוסקים ו"ל הונפר פיסולא דצדוקין פיון דהו בכלל ספק ממזר כדאמ' עוד פתב וז"ל ואם לכה נוקפה לומר

דָּכַל הֵיכָא דְבַרֵי רִיעוּתָא בְּגִיטִין וְקוּדוּשִׁין אִיכ' לְמִיפְסֵל דְּכָל כִּי הָאֵי וְכו' דְּגָרְסִי פְּרָק
הַמְקַבֵּל הַלֵּל הַזֶּה דּוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט דְּתַנְיָא אַנְשֵׁי אֱלֹאֶסְפַּנְדְּרִיא וְכו'.

ע"ד לָאו מִלְתָּא הִיא חֲדָא דַּמ"מ הֵתָם וְנִדְאֵי הֵכָא סְפַק וְכו' ע"כ וּבִנְדָאֵי דֵהת' בְּקִשׁוֹ לַעֲשׂוֹת
בְּגִיטָהּ מִמְזוּרִים כִּינּוּן שְׁהִי חוֹטְפִים אוֹתָם כְּדֵאִיתָא הֵתָם אַבְל הֵכָא מְשׁוּם סְפַק לְחוּד הוּא
דְּפִסְלִינּוּ לְהוּ אַע"ג דְּהוּ מִיְעוּטָא כִּינּוּן דְּמִטְמַעֵי בְּרַנְפָּה דִידִיָּהוּ וְאִינְהוּ לָא זְהִירִי וְלָא קִפְדִי
לְאַפְרוּשֵׁי מִינְיָהוּ וּמָה שְׂפַתְב שְׂאִין פִּיטוּלְם לַעֲדוֹת אֱלָא מְדַרְבְּנָן לָא הִיא כְּדֵאֲמָ' לַעֲיֵל
וְאַפִּילוּ בְּגִיטֵי עֲצָמָן לָא שְׁוּוּ מִיָּדֵי דְהוּ פְּסוּלִי' מִן הַתּוֹרָ' וְשָׂמָא בְּקוּדוּשִׁין אִיתְרָמוּ
יְשָׂרְאֵלִים אוּ חֲבָרִים וְהוּ קוּדוּשֵׁי תּוֹרָה וְלָא פִקְעֵי אֱלָא בְּגִט כְּשֶׁר מִן הַתּוֹרָה וּבְעֵדִים
כְּשֶׁרִים וְלָא אִיתְרָמוּ בְּגִט יְשָׂרְאֵלִים לַעֲדוֹת דְּבְקוּדוּשִׁין אִיתְרָמוּ טְפִי מְשׁוּם שְׂמַח' מְרִיעוּת
עוֹד כ' וְאִין לְאוֹמֵר שְׂיֵאמֵר דַּאע"ג דְּהַשְׁתָּ' נִהְגוּ לְכַתְּב גִּיטֵיהֶן כְּתִיקוֹן חַז"ל אוּלֵי
שְׁהַקְדָּמוֹנִים לָא נִהְגוּ כִּן וְרַגְלִים לְדַבָּר זֶה וְגַם זֶה אִינְהוּ כְּלוּם שְׂבָכְל הַתּוֹרָה אֲנּוּ סוּמְכִי
עַל הַחֲזָקוֹת וְכו' ע"ד אֱלֵמָא יֵשׁ מְנַהֵג קְדוּם ע"כ וְאַנְי אוֹמֵר דְּחֲזָקָה זֶה יֵשׁ לֵה רַגְלִים וְאִין
לֵה רֵאשׁ דְּבִשְׂלָמָא אִם הִיָּה לְנוּ חֲזָקָה מְקוֹדֵם שְׁהִי בְּקִיאִים בְּטוֹפְס גִּיטִין הִינּוּ סוּמְכִים
עַל אוֹתָהּ חֲזָקָה לְבִסוּף אֲפִילוּ לָא הִינּוּ יוֹדְעִים אִם הֵם בְּקִיאִים עֵתָה אִם לָאו אַבְל לּוֹמֵר
דְּמִדְּהַשְׁתָּא בְּקִיאִין מְקוֹדֵם נְמִי בְּקִיאִין לָא קְרִינָא לִיָּה חֲזָקָה לְסַמְוָה עֲלֵיהָ דְּאֲדַרְבָּה
מִדְּמַעְקְרָא לָא הוּוּ בְּקִיאִין כְּדֵאֲמָ' בְּכוּתִים דְּאִין בְּקִיאִים בְּגִיטִין לְבִסוּף נְמִי אִינְם בְּקִיאִים
דַּאע"ג דַּאִית לְהוּ הַשְׁתָּא טוֹפְסֵי גִיטִין קְרוּבִים לְטוֹפְס שְׂלָנוּ לָא הוּוּ זְהִירִי מַעֲיַקְרָא בְּהוּ
מִדְּאֵמֵר דְּאִינּוּ בְּקִיאִין בְּגִיטִין וְאַפִּילוּ הוּוּ זְהִירִי בְּהוּ לָא יָדְעֵי וְלָא זְהִירִי בְּמִילֵי טוֹב' דְּאֵמֵר
לַעֲיֵל דְּהוּוּ מִדְּאוּרִיָּתָא דְּכִינּוּן דְּלָא כְּתִיבֵי בְּאוּרִיָּתָא בְּהַדְלִי' וְאִם כִּן גִּיטֵיהֶן בְּטֵלִים וּמָה
שְׁהִבִי' מִמְשַׁפְּח' שְׂקָרָא עֲלֵי' עֲרַעֵר דְּאִין בּוּדְקִין אֱלָא ד' אוּ ה' דּוֹרוֹת הִינּוּ מְשׁוּם דְּעֲרַעֵר
שְׂנַקְרָא עֲלֵיהָ לָא הִנּוּ לָא בְּאוֹתָם ד' אוּ ה' דּוֹרוֹת דְּמְקוֹדֵם הִיָּתָה בְּחֲזָקַת כְּשֶׁרוֹת דְּכָל
הַמְשַׁפְּחוֹת בְּחֲזָקַת כְּשֶׁרוֹת.

עוֹד כָּתַב וְנ"ל וְעוֹד דַּק"ל מְמִזֵּר לָא חֲזִי כְּדֵאֲמֵר בְּפִרְק הָעֶרֶל שְׂאֵלוּ אֵת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְכו'
וּמְסִיק הֵתָם דְּלָא יָדִיעַ לָא חֲזִי דִידִיעַ וְלָא יָדִיעַ עַד תִּלְתָּא דְרִי חֲזִי טְפִי לָא חֲזִי וַא"כ לִיכָא
לְמִיחַש לְדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים אֲפִילוּ שְׂיַדְעֵנוּ בְּהֵם שְׂלָא הִיֹּ גִיטֵיהֶם כְּדִין עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוּ וְאַנְי
תָּמָה עַל יוֹשֵׁר שְׂכָלוּ אִיָּה לָא נָתַן לֵב לְחַלֵּק בֵּין מְמִזֵּר וְנִדְאֵי דְּאוּרִיָּתָא לְמְמִזֵּר דְּסַפַּק
מְדַרְבְּנָן דְּמְמִזֵּר וְנִדְאֵי הוּא דְּשִׂאֵלוּ לִיָּה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְעֵלָה קָאֵי הָא דְּמְסִיק בְּמְמִזֵּר לָא חֲזִי
שְׂלָא יִטְמַעוּ כְּשֶׁרִים בְּדוֹרוֹתָיו וְיִפְסְלוּ מִדְּאוּרִיָּתָא אַבְל מְמִזֵּר סְפַק דְּמִנְתֵּר מִן הַתּוֹרָה חֲזִי
וְעוֹד דְּהָא מְסַקִּינּוּ נְמִי דִידִיעַ חֲזִי דְּלָא מִיטְמַעֵי בִּיָּה וְאִם כִּן אֲפִילוּ הוּוּ סְפַקִי בְּכָלֵל הָא
יָדִיעֵי דְהוּוּ סְפַק מְמִזֵּר וְלָא מִיטְמַעֵי בְּהוּ עוֹד וְאִם לְחַשְׁה אָדָם לּוֹמֵר דְּאִינְם בְּקִיאִים
בְּטִיב קוּדוּשִׁין בְּמָה הֵם תּוֹפְסִים וּבְמָה אִינְם חָלִים וְכו' כְּמוֹ שְׂפִירֵשׁ רַש"י זְכָרוּ לְבִרְכָה
פְּרָק הַחֹלֵץ דְּכוּתֵי אִין מְקַפִּיד עַל קוּדוּשֵׁי כְּסָף וְשֶׁטֶר דְּלִית לְהוּ גְזָרָה שְׁנָה דְּקִיחָה קִיחָה
וְכו' הָאֵי טַעְמָא לָאו אֱלִיבָא דְּהִלְכְתָּא הִיא כְּדֵאֲמֵר ע"כ וְהִרִי הוֹכַחְנוּ לְמַעְלָה דְּלִית
הִלְכְתָּא כְּכָל טַעְמָא דְּאִיתְמֵר בְּכוּתִים אֱלָא טַעְמָא דְּאִינְם בְּקִיאִי' בְּגִיטִין וְקוּדוּשִׁין אֱלִיבָא
דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּפִסִּיקוּ הִלְכְתָּא כְּנוֹתִיָּה וְאַפִּילוּ דְּהַשְׁתָּא הוּוּ מִן חֲזָקַתִי צְדוּקִים לְקַדֵּשׁ בְּקוּדוּשִׁין
כְּסָף כִּינּוּן דְּמַעֲיַקְרָא לָא הוֹחֲזָקוּ וְלָא קִפְדִי אַקוּדוּשֵׁי כְּסָף חֲזִי שִׁינּוּ דִילְמָא כִּינּוּן דְּלָא חָשׂוּ
אַפְסוּף כְּמוֹ שְׂפִירֵשׁ רַש"י זְכָרוּ לְבִרְכָה אֲזֵלָא וְאִינְסִיבָא לְאִידָהּ כְּתַב עוֹד וְתַדַּע שְׂכָן שְׁהִרִי
מְצִינוּ לְהִרְב בַּעַל כְּפִתּוֹר וּפְרַח שְׂפַתְב שְׂקָהֵל גְּדוּל מֵהֵם נִתְיָהֵדוּ בְּיוֹם אַחַד בְּמַצְרַיִם עַל

יד הנגיד כ"ר אברהם נר"ו ולא ידעתי מה ראיה היא זו למה שאמר שהם מוחזקים לקדש בפסוף שאמר ותדע שפן וכו' ואם נתייחדו היינו לקבל עליהם דברי פרושים ולחוש לספקי דינהו גופייהו שלא ישא צדוקי בת צדוקי אחר ואם נטמעו בישראל אותם שנתיהדו ניטמעו וכלם טהורים לעתיד לבא פתב עוד ונ"ל ואם באולי ירצה אדם להתעקש ולחלוך על כל פנים ויאמר אינה ראיה וכו' שהדבר יצא מפי גדולי לאסור וכו' ע"ד והכא בנדון דידן הנה קים לן בגניהו דגיטיהו פתיקון חז"ל ואל תפסלם מספק פי הא דמגורא של דסקיאי דיבנה וכו' אלמא דאין להוציא האדם מחזקתו לפוסלו בשום פנים ע"כ ועדין אני מתעקש לדעתו ואו' דאין הכי נמי דאין להוציא האדם מחזקתו לפוסלו אם היה מוחזק בכשרות וגם אין להוציאו מחזקתו להכשירו אם היה מוחזק בפסול פהני צדוקין דהחזקו בדורת ראשונים בפסול פינן שלא היו חוששין לקידושי פסוף ושטר דאתו מהקישא ולא פתיבי בהדיא באורייתא ועל תכשירם מספק פינן דאית להו חזקת פסול פדאמרן ומה שכתב בשם הרב רבינו גיסים ונ"ל דאין אדם רשאי לגלות משפחה שיש בה פסול היינו אותן שצריכות גילוי שאף אליהו לא יגלה אותן אבל אלו אינם צריכים גילוי דמגילי ועומדין הם מכמה דורות שגבדלו מעדת ישראל ואין עדיהם בצד אסתן דהרי בחזקת פסול הם ויתנו עדיהם ויצדקו ומאי דכתב דאפילו תימא שאין פשרים הא איפא רוב נשים אלמנות ומיעוט נשים גרושות דמיתה שפיתה טפי מגירושין וא"כ אית להו רובא וחזקה דכל המשפחות בחזקת הכשר עומדת לא היא דלית פאן לא רובה ולא חזקה דאע"ג דרוב נשי אלמנות הא אית בהו ספקא דשמא נתקדשו אח"כ בכסף או בשטר ולא חשו להן ואזלן ואינסובין לאחריני נאפילו בדורות אלו דאיפשר דמדדשין בכסף איפא חששא דאתו מהני דלא חשו לישא נשים דנתקדשו לאחרים בכסף או שטר פדאמרן וטפי הוי מיעוטא דגרושות אם לא נתגרשו פדין ממיעוטא דממזר מאחותו ואשת איש דקאמר רב נחמן דנתערבו בכותים או עבד ושפח' דקאמר רבה דנתערבו בהם מפסלינן לכולהו משום הני ואע"ג דהו מיעוטא דמיעוטא משום דחשבין פאלו נתערבו בכולהו פינן דאינהו לא פרשי מיניהו ולא בדילי והכא נמי לא בדילי פולהו מלישא גרושות ובנות גרושו' ובניהן וחזקה נמי ליתא פדאמרן לעיל דאדרבא אית להו חזקה דפסול וא"כ לא שייכין להכא פל הני דרשות שהביא לתקנת השבים ואם שם שמים מתחלל על ידיהם שנעשית התורה לשתי תורות לא נתערב בהם בשביל זה דאין אומרים לאדם חטא פדי שיזפה חברו פדאמרן בעלמא ואם לב זה החכם תאב לומר מתי תבא לידי ואשאנה היינו משום דניחא ליה לחבר דליעבד אסורא זוטא פי היכי דלא ליעביד עם הארץ איסור' רב' פדאמרן נמי התם אבל אחריני לא כל שפן דהוא גופיה פתב פריש מילתיה דלא היה דן להלכה וכל שפן למעשה אלא לגלויי סברא בעלמא והייתי כמטפס ועולה בדברי זה החכם יצ"ו לאהבת הקיצור בדבר שאין ראוי להאריך ועתה אני חוזר ומסדר טענותי המפוזרות בענין איסור הצדוקים לבא בקהל ואומר דכיון דקיימא לן דהצדוקים מכחישין בתורה שבעל פה פדמיייתי בכמה דונכתא במנחות פ' רבי ישמעאל בענין תמורה ועומר ובסנפה בעני' גיסוף המים א"כ פשיטא דלא קפדי אקידושי פסוף ושטר דאתו מגזרה שנה ומהיקוש' כיון דהכי הוא דילמא איקדשא חדא בכסף ושטר ולא חשו להנהו קידושי ואזלא ואינסובא לאידך פדפני' רש"י על כותי לא ישא כותית לטעמא דרבי אלעזר דפסיקו הלכתא פנותיה פדאמרן לעיל והווי בכלל ספקי ממזר והא דלא

אדפרו להו בהדיא במתניתא משום דלא איצטריה למיתני אלא הנהו דהנה סבירא לן דליתנהו בכלל ספקי ממזר שתוקי משום דרוב פשרים אצלה ואסופי משום דאיפא פנויה ואיפא מחמת רעבון וכותי משום דגר מותר בממזרת וכדאמרן לעיל.

ולחכי מיייתי להו ואשמועי דאפילו הכי איתנהו בכלל ספקות מטעמא דאמרי בגמרא אבל הני צדוקין דלית בהו טעמא למימר דלא להו בכלל ספקי לא מיייתי להו דהא בכלל ספק ממזר סתמא איתנהו ולא איצטריה במתניתין למתני דאלו הן הספקות ספק ממזר דמילתא דפשיטא הוא דהו בכלל איסור ספקות זה בזה דלא מיייתי אלא הני דאית בהו מידי חדושא פדאמרן וא"כ נראה מילתא דפשיטא דהו כולוהו בכלל בני אשה שנתקדשה בספק דהו בניה ספק ממזרי דכל נשייהו הו בכלל האי ספקא פדאמרן בענין פותים דשוו להו דלא קפדי אמילתא דלא פתיבא בהדיא ולא חשו אקידושי כסף ושטר כדא' בהדיא בגמרא לר' אלעזר דאינו בקיאים בתורת קידושין וגירושין ה"נ צדוקים לא בקיאי בהו פיון דלא קפדי אמאי דלא פתיב בהדיא באורייתא ושיירי בהאי ספקא וכדאמר' ובפ"ה דסנהדרין אמרינו והוא שטעה בדבר שאין הצדוקין מודי' בו ופרשי' שאין טעותו מפניו בתורה בהדיא אלא במשנה או בדברי האמוראין הא קמן דצדוקין אין מודין בדבר שאינו פתוב בהדיא בתורה בקידושי כסף ועוד דהו נמי בכלל בני אשה שנתקדשה בספק דהא לא בקיאי נמי בדקדוקי גיטין דלא פתיבי בהדיא וכדאמר' בגמרא דכותי דשוו להו דלא זהירי במאי דלא פתיב בהדיא באורייתא פנותיהו דאינם בקיאים בדקדוקי גיטין ומשום הכי נמי פסילי דמתגרשת בגט שהוא בטל מן התורה ואזלא ואינסוב' לאידך והכי נמי בהני צדוקין פיון דלא קפדי במידי דלא פתיב בהדיא לא בקיאי בגיטין והו בכלל בני אשה שנתקדשה בספק דבניה ספק ממזרי' פדאמר' דכיון דנדאי לא בקיאי בדקדוקי גיטין פשיטא דגיטיהם בטלים מן התורה והו כולוהו בספק אי אתו מגרושות אי לא והינו דהו בכלל ספק גירושין פדאמר' דלית פאן אלא חד ספקא בכל חד מיניהו אי אתיא מגרושה אי לאו דפשיטא דגיטיהם בטלים פדאמר' ובדקדוקי קידושין נמי ליתא אלא חד ספקא דכיון דבנדאי לא קפדי אקידושי כסף ושטר דלא פתיבי בהדיא ליפא ספקא דחדא מנשייהו איקדוש' בכסף דרגילי אינשי ולא חשו אינהו להנהו קידושי ואזלא ואינסובה לאידך וכל חד מיניהו הוי בספק אי אתי מהאי שנתקדשה בכסף אי לאו ואם פן אית בכלוהו ספק מחמת קידושין ומחמת גירושיה פדאמר' בהדיא פכותיין דלא בקיאי בתורת קידושין וגטין פיון דאתו מדרשא וצדוקין נמי לא בקיאי ולא זהירי' בהו פיון דאתו מדרשא ולא פתיבי בהדיא באורייתא וכמו דלא זהירי בעומר ובתמור' ובניסוף המים ומילי טובא דלא פתיבי בהדי' באורייתא הכי נמי בתורת גיטין וקידושין לא בקיאי וכדאמר' פכותים ובפרק בנות פותים הנו בהדיא בנות צדוקים בזמן שנהגו ללקח בדרכי אבותיהו הרי הן פכותיות ומסקנא דגמרא דסתמא נמי הו פכותיות והן נדות מעריסטן והינו משום דלא דרשי צדוקין אשה ואשה פכותי' דלא דרשי משמע דבכל מידי דלא פתיבה בהדיא באורייתא לא קפדי פותים וצדוקים מדקתני בזמן שנהגו ללקח בדרכי אבותיהו ולא קתני בזמן שנהגו ללקח בדרכי פותים משמע דאבותיהו פשיטא לן שנהגים בדרכי פותים והינו דלא איצטריה נמי למתני והצדוקי' מטמאים משכב תחתון פעליון פדקתני גבי פותים דפשיטא דבכל מידי דלא פתיב בהדיא שווי פותים וצדוקים וכמו דכותים הם בועלי נדות דנשותיהם משלימות לדם ירוק הכי נמי צדוקים וכדמוכח בפרייתא בעובדא

דְּצֻדוּקֵי הָא קָמוּ דְכָל מִינְדֵי דְלֵא פְתִיב בְּהֶדְיָא בְּאוֹרֵיִתָא צְדוּקֵי פְכוּתֵי דְלֵא קְפָדֵי וְלֵא זְהִירֵי
בְּהוּ וְכַדְמוּכַח מִפְמָה דְּוֹכְתֵי דְּצֻדוּקֵי לֵא חֵיִשֵי אַתּוּרָה שְׁבַעֲל פֶּה וְכִי תִימָא הָא חֲזִינּוּ הַשְׁתָּא
דְּצֻדוּקֵי קְפָדֵי אַקִּידוּשֵי פְסָרָה וּמְגִרְשֵי נְמִי בְּכַתְבַּב וּנְנֹסַח קְרוּב לְנֹסַחַת גִּיטִין שְׁלָנוּ וְאִם
כֵּן אִמָּאֵי נְפֹסְלִים יֵשׁ לֹמַר לְרְבוּתָא דְאַפִּילוּ הֵכִי אִין בְּקִיאִין בְּטִיב גִּיטִין וְקִדוּשִׁין פְּסָתָם
יִשְׂרָאֵל דְּאִינוּ בְּקִי בְּטִיב גִּיטִין וְקִדוּשִׁין וְלֵא יְהֵא לֹו עֶסְק עֲמָהֶם לְהִיּוֹת דִּינֵן בְּדָבָר שְׁמָא
נְתִיר אִיסוּר עֲרֻה כִּינֵן שְׁאִין בְּקִי בְּהִלְכוּתֵיהֶן וְזֵהוּ עִוּוֹת שְׁאִינוּ יְכוּל לְתַקְּנוּ כ"ש הֵנִי דְלֵא
יְדַעֵי וְלֵא קְפָדֵי דְפִשְׁיטָא שְׁהֶם מְתִירִין עֲרֻה מִן הַתּוֹרָה וּמְעַנּוּתִים עֲלֵיהֶם דְּבָרִים שְׁאִין
לְהֶם תִּיקוּן וְהִינּוּ לְרְבוּתָא דְלָפוּם קוּשְׁטָא דְמִילְתָא אַע"ג דְּהֵנָּה אַמְרֵי דְהַשְׁתָּא בְּקִיאֵי
מְדַרְבְּנָן אִסִּירֵי לְבָא בְּקֵהֶל דְּבַכְל חַד מִינְיָהוּ אִיפָא סְפָק שְׁמָא אִירַע פִּיסוּל בְּנִישׁוּאֵי אַבוּתִיו
הַקְדָּמוּנִי בִּין מְחַמַּת קִידוּשִׁין בִּין מְחַמַּת גִּירוּשִׁין כִּינֵן דְלֵא הוּוּ בְּקִיאֵי בְּהוּ מְשׁוּם דְלֵא
פְתִיבֵי בְּהֶדְיָא בְּאוֹרֵיִתָא וְכַדְאֶמְר' כְּמָה זִמְנֵי וְלֵא פְסָקָה זִוְהַמְתָּן כִּינֵן דְּאָתוּ מְחַמַּת סְפָק
מְמֻזְרוֹת דְּכָל תַּקְוֹן רַבְּנָן כְּעִין דְּאוֹרֵיִתָּה' תַּקְוֹן וְכִמוֹ דְּנֻדְאֵי מְמֻזְרֵי אִיסוּרוֹ לְדוּרֵי דוֹרוֹת ה"ג
בְּסָפָק מְמֻזְרֵי וְכַדְאֶמְר לְעִיל וּמֵאן דְּסָבַר לִית בְּהוּ סְפָק מְמֻזְרוֹת וּמְנוֹתֵרִין לְבָא בְּקֵהֶל קִשְׁיָא
לִיה דְּאִי הֵכִי אַפִּילוּ לֵא חֲזוּרֵי בְּתַשׁוּבָה נְמִי מְנוֹתֵרִים כִּינֵן דְלִית בְּהוּ סְפָק מְמֻזְרוֹת דְּאִי
מְשׁוּם שְׁם רְשָׁעִים הָא אִיפָא בְּיִשְׂרָאֵל נְמִי כְּמָה רְשָׁעִים וּמְזִידִין בְּעֵבְרִית חֲמוּרוֹת מִן
הַתּוֹרָה וְלֵא אִסִּירֵי לְבָא בְּקֵהֶל אֱלָא וְדֵאֵי כִינֵן דְלֵא אִסִּירֵי כְּשִׁלָּא חֲזוּרֵי בְּתַשׁוּבָה אֱלָא
מְשׁוּם סְפָק מְמֻזְרוֹת תּוּ לֵא פְקַע מִינְיָהוּ אַע"ג דְּהֶדְרֵי בְּתַשׁוּבָה כְּדָאֶמ' וְכִי תִימָא וְכִינֵן
דְּאֶמְרֵינוּ לְעִיל דְּצֻדוּקִין פְּסוּלִין לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה הִיכִי חֵיִשֵינֵן שְׁמָא אִירַע פִּיסוּל בְּנִישׁוּאֵי
אַבוּתֵיהֶן מְחַמַּת גִּירוּשִׁין אוּ מְחַמַּת קִידוּשִׁין הָא אִין דְּבָר שְׁבַעֲרֻה פְּחוּת מְשֻׁנִּים כְּשִׁרֵי
מִיָּה' מְדֵאוֹרֵיִתָּא וַא"כ לִית כָּאן קִידוּשִׁין וְלֵא גִירוּשִׁין אֱלָא כּוּלְהוּ הוּוּ נוֹלְדִים בְּזִנּוּת
וְלִיפָא בְּהוּ פִיסוּל מְמֻזְרוֹת לִיתָא דְהָא אַמְרֵן לְעִיל דְּחֵיִשֵי דִישְׂרָאֵל אִיתְרַמֵי בְּקִידוּשִׁין אוּ
חֲבָרִים שְׁבִינֵיהֶם וְהוּוּ נְמִי קִדוּשֵי תּוֹרָה דְּצֻדוּקִין הוּוּ מְתִירָאִין מִן הַפְּרוּשֵי כְּמוֹ שְׁהוּכִיחַ
עוֹבְדָא דַכ"ג שְׁהֵיָה מְסַפֵּר עִם צְדִיקֵי כְּדֵאִיתָא הֵתָם וְאַפְשָׁר נְמִי דְּצֻדוּקִין שְׁלֵא הוּוּרְגֵלוּ בְּגוּ
יִשְׂרָאֵל וְלֵא יְדַעֵי לְעִיקְרֵי הַדָּת וְאִינָם מְעִיזִים פְּנִיָּהֶם נְגִד חֲכָמֵי הַדּוֹר לֵא חֲשִיבִין מְזִידִין
כְּמוֹ שְׁפָתַב הָרַב ז"ל לְעַנְיָן הַרִיגָה מִיַּד דְּאִין מְמַהֲרִין לְהוֹרְגֵן וַא"כ הוּוּ שׁוּגְגִין וְאַיְפְשָׁר
דְלֵא פְּסוּלֵי אֱלָא מְדַרְבְּנָן וְקִידוּשִׁין שְׁנַעֲשׂוּ בְּפִנְיָהֶם הוּוּ קִידוּשֵי תּוֹרָה וַא"ע"ג דְּרַנְבָּא
דְּמִינְכֵר מִינְיָהוּ יְדַעֵי דְמִזְרַע יִשְׂרָאֵל קָא אָתוּ וְשְׁכַפְרוּ אַבוּתֵיהֶם בְּתוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה וְהֵם
אוּחֲזִיִּים מְעַשֵׂה אַבוּתָם בִּידֵיהֶם וּמְעִיזֵי פְּנִיָּהֶם בְּכָל דּוֹר לְהַכְחִישׁ בְּקַבְלָה וּפְסוּלֵי
מְדֵאוֹרֵיִתָּא דְחֲשִיבֵי מְזִידִין כְּדָאֶמְר לְעִיל אַפ"ה חֵיִשֵינֵן שְׁמָא נְתַקְדָּשָׁה בְּפִנְיָ יִשְׂרָאֵל אוּ
בְּפִנְיָ חֲבָרִים אוּ שׁוּגְגִין שְׁבִינֵיהֶ' וְלֵא חֲשׂוּ לְהִנְהוּ קִידוּשֵי וְאַזְלָא וְאַיְנְסִיבָא לֵאִידָּךְ וּבְכָל
חַד מִינְיָהוּ אִיפָא הֵאֵי סְפָקָא שְׁמָא אִירַע פִּיסוּל בְּנִישׁוּאֵי אַבוּתִיו בִּין בְּקִידוּשִׁין בִּין
בְּגִירוּשִׁין דַּאע"ג דְּהוּוּ בְּפִנְיָ עֵדִים כְּשִׁרִים מִן הַתּוֹרָה כְּדָאֶמְר לֵא בְּקִיאֵי בְּהוּ לְדַעַת כָּל
דְּקִדוּקֵי גִיטִין הַצְרִיכִין עַד שְׁהֵא גִט שְׁפָר מִן הַתּוֹרָה וְכַדְאֶמ' לְעִיל דְּרַנְבָּם אָתוּ מְדַרְשָׁא
וְלְהֵכִי גִיטֵיהֶם בְּטִלִים וַא"כ עֲלָה בְּיַדְנוּ דְּחֵיִשֵינֵן לְכָל חַד מְהֵנִי צְדוּקִין שְׁמָא אִירַע פִּיסוּל
בְּנִישׁוּאֵי אַבוּתִיו בִּין מְחַמַּת קִידוּשִׁין בִּין מְחַמַּת גִּירוּשֵי כְּדָאֶמ' וְאִם חֲזוּרֵי לִיסוּד הַתּוֹרָה
אַסוּרֵי לְבָא בְּקֵהֶל וְאַפִּי צְדוּקֵי לֵא יִשְׂא צְדוּק' שְׁמ' אִיר' פִּיסוּל בְּנִישׁוּאֵי אַבוּתִיו שְׁל א'
מְהֵם כְּדִפִּירֵשׁ"י ז"ל בְּכוּתֵי לֵא יֵשׁ כּוּתִית וְאַשְׁתּוּ נְמִי הַנְּשׁוּאֵ' לֹו מְקַדְּמַת דְּנָא חֲזִיב
לְהוּצִיאָה בְּגִט אִי חוּזַר בּוּ דְהָא סְפָקוֹת שְׁבָאוּ זֵה עִם זֵה לֵא יְקִימוּ אֱלָא יוּצִיאוּ בְּגִט וְאִין

לָהֶם תִּקְנֶה אֶלֶּא שְׂיִשְׂאוּ גִיּוּרוֹ וְהַנְּשִׂי יִנְשְׂאוּ לַגֵּרִי וְאָב א' מֵה' עִם בְּנָיו וּבְנוֹתָיו שְׁנֵתִי־הֵדוּ וְחָזְרוּ לִיסוּדֵי הַדָּת וְנִשְׂאוּ גִיּוּרוֹת וְגֵרִים וְהוֹלִידוּ בָּנִים וּבָנוֹת יְכוּלִים אַחֵר כִּפֶּה לִישָׂא אֱלוֹ מֵאֱלוֹ' בְּנֵי בָּנִים לְבָנוֹת בָּנִים אוֹ בָּנוֹת דְּהָא מִצַּד אֶחָד מֵהֶם גָּרִים וּמִצַּד אֶחָד דְּלֹא הָווּ גָּרִים וְנִפְקוּ מִיָּרֵךְ דְּחַד וְלִיכָא חֲשִׁשַׁת דְּשִׂמְא אִירְע פִּיִּסוּל בְּנִישׂוּאֵי אַבּוּתָיו בְּחַד טְפֵי מֵאִידָךְ דְּכוּלְהוּ מִיָּרֵךְ דְּחַד קָאֲתוּ כְּדִאֲמ' וְאִם כֵּן אִיכָא לְרַבֵּי דִידְהוּ תִּקְנֶה לְשָׁנִים מוֹעֲטוֹת אִי חָזְרִי בְּהוּ כְּדִאֲמ' וִיכוּלִים לִישָׂא זֶה מִזֶּה אִי עֲבָדֵי כְּגוֹנוֹנָא דֵאמ' וְחִתְרֵי בְּקִירוֹ הִגְמָרָא עַד מְקוֹם שִׂידֵי מַגְעַת לְמִצָּא לָהֶם הֵתֵר וְקִצְרָה יָדֵי מֵהַשִּׁיג וְשִׁמְעֵתִי שְׁהֵרַב הַגְּדוֹל כְּמֵה"ר יַעֲקֹב בְּיָרֵב מוֹר' לְהֵתִי וְדַעְתּוֹ רַחֲבָה בְּיָם הִגְמָרָא וּמִצָּא עַל מַה שְׂיִסְמוּךְ מַה שְׁלֹא מִצָּאֲתִי אֲנִי כְּקִיצוֹר נֶאֱמַר מִשֶּׁה"ר ב"ר יוֹסֵף זֵלֶה"ה מְטָרְאֵנִי שְׁנַת הַרְצ"ג: פְּתַב הָרַב ו"ל הִלְכוֹת עֲבָדִים פ"ו וּבְזִמְן הַזֶּה שֶׁהַפּוֹתִיִּים כְּגוּיִם לְכָל דְּבָרֵיהֶם אֲנוּ לְמַדִּין מֵהֶן לְצִדּוּקִין שֶׁהַצְּדוּקִי בְּזִמְן הַזֶּה כְּמוֹ פּוֹתֵי בְּאוֹתוֹ הַזִּמְן קוֹדֵם שְׁגָזְרוּ עֲלֵיהֶם שְׂיִהִיו כְּגוּיִם לְכָל דְּבָרֵיהֶם ע"כ אַחֵר כִּפֶּה בְּשֵׁנַת הַש"ה מִצָּאֲתִי לַח תְּשׁוּבָה לְרַבֵּי שְׁמִשׁוֹן ו"ל שְׁשִׂאֲלֵתֶם אִם מְוֹתֵר לְהִתְחַתֵּן עִם הַקְּרָאִים וְלִהְתַּגָּאֵל בְּפֶת בָּגַם אִם לֹא הָא לֹא צְרִיכָא רַבָּא כִּי אֲנִימָה זֹו טִיבָה מַה מֵאַחֵר שְׁעוֹבְרִים עַל הַתּוֹרָה שְׁפַעֵל פֶּה שְׁנִאֲמַר כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּרִיתִי אֶתְךָ בְּרִית עַל דְּבָרִים שְׁבַע"פ וְתַנְי' בַּת"כ מַה עֲנִין פֶּרֶשׁ' שְׁבַת אֶצֶל מוֹעֲדוֹת לְלַמְדָּךְ שְׁכָל הַמְּחַלְלֵי אֵת הַמוֹעֲדוֹת כְּאֵלוֹ מְחַלְלֵי אֵת הַשְּׁבֻתוֹת וְתַנְי' שׁוֹמֵר שְׁבַת מְחַלְלוֹ כֹּל הַשׁוֹמֵר אֵת הַשְּׁבֻתָּה אִפִּי עוֹבֵד ע"ז כְּאֲנוּשׁ מְחוּל לֹו שְׁשִׁבַת שְׁקוּלָה כְּגוֹד כֹּל הַמְּצַן' וְאֵלוֹ הַקְּרָאִי הַמְּחַלְלֵי אֵת הַמוֹעֲדוֹת כְּאֵלוֹ מְחַלְלֵי שְׁבֻתוֹת וְכֵאלוֹ כּוֹפְרִים בְּכָל הַתּוֹרָה כְּנֹלָה וְיִינָם יִין נִסְף כְּמוֹמְרִים וְאֵע"פ שְׂיִשְׂרָאֵל מוֹמֵר אִמְר' אֵע"פ שְׁחֻטָּא יִשְׂרָאֵל הוּא וְקִידוּשׁוֹ קִדּוּשֵׁי כְּדִאֲמ' בְּרִישׁ יְבֻמוֹת גּוֹי שְׁקִדְשׁ בְּזִמְן הַזֶּה חוֹשְׁשֵׁי לְקִידוּשֵׁי שְׂמָא מַעֲשֵׂרֵת שְׁבֻטִים הוּא וְאֵלוֹ קִדּוּשֵׁיהֶן קִידּוּ' כְּתִיקוֹן חֲכָמִים וּבּוֹעֲלֵי גְדוּתָהֶם וְאִפִּי' עַל ע"ה תַּנְיָא בְּאֵלוֹ עוֹבְרִין וְלֹא יִשָּׂא בֵּתוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׂרָץ וּבְנוֹתֵיהֶן שְׁקִץ וְעֲלֵיהֶם הַפְּתוּב אֹמֵר אֲרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה כ"ש עַל אֵילוֹ שְׁפִי לְגַמְרֵי מִן הַתּוֹרָה שְׁל חֲכָמִים שְׁמִצְנוֹ שְׁנֵדוֹ עַל עוֹבֵר עַל כָּל דְּבָרֵי חֲכָמִים עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה שְׁמַנְדִּין עַל הַמְּדַבֵּק בְּהֶם שְׁמַרְבָּה פְּסוּלִין בִּישׁ' וּמְחַיִּיבֵי כְּרִיתוֹת וּבּוֹעֲלֵי גְדוּת וְאוֹכְלֵי חֶמֶץ בְּפֶסַח וְשֹׂאֵר כְּרִיתוֹת שְׁל י"ה וְאוֹכְלֵי גְבִילוֹת וּמְחַלְלֵי שְׁבֻתוֹת וּמוֹעֲדוֹת וְעַל מִילָה שְׁמַל וְלֹא פֶּרַע כְּאֵלוֹ לֹא מַל.

וּמֵאַחֵר שְׂאֵלוֹ חֲיִיבֵי כְּרִיתוֹת הֵם כֹּל יְמֵיהֶם אֲסוּר לְהַחְיּוֹתָם דִּאֲפִי' מִי שְׁלָקָה וְשָׁנָה בְּחַיִּיבֵי כְּרִיתוֹת מְכַנְיִסִין אוֹתוֹ לְכִיפ' כְּדִאֲמ' בְּסִנְהֶדְרִין כ"ש אֵלוֹ שְׁחֻטָּאוֹ וְשָׁנּוֹ וְשִׁלְשׁוֹ שִׂישׁ לְהַכְנִיסֶם לְכִיפָה וְכ"ש שְׂאֲסוּר לְשַׁחֲטֵם לָהֶם וְאִפִּי' בְּחוּל כְּדִי לְהַחְיּוֹתָם כ"ש בִּי"ט וְכ"ש שְׂאִין לִיתָן לָהֶם אֶלֶּא לְחֵם צָר וְיָמִים לְחַץ עַד שְׂיִקְטֹן מַעֲיִינָן וְהֵדֵר מֵאֲכִילִין אוֹתָם שְׁעוֹרִים עַד שְׁפָרִיסָן נִבְקַעַת וְעוֹד תַּנְיָא גְבִי ע"ה שְׂאֲסוּר לְאֲכֹל בֶּשֶׂר בַּהֲמ' וְעוֹף אִפִּי' בְּחוּל כ"ש בִּי"ט שְׂאִין זֶה יַעֲשֶׂה לְכֶם וְאִפִּי' כִּהֵן שְׂאִינוֹ מוֹדָה בְּעִבּוּדָה אִין לֹו חֲלָק בָּה כ"ש אֵלוֹ שְׂאִינָם מוֹדִים בְּשַׁחֲטֵי' שְׁלָנוֹ שְׂאִין לָהֶם חֲלָק בָּה וְקָרִי' עֲלֵיהֶם לְכֶם וְלֹא לְגוֹיִם וְכִדְאֲשַׁכְּחֵן גְּבִי עָרוּבִין דְּפִלְגִי בַּפ' הַדֵּר גְּבִי צְדוּקִי שְׂאִינוֹ מוֹד' בְּעִירוּב אֵיתְנֵי הָרִי הוּא כְּגוֹי עַל כֵּן הַקְּרָאִי אֲנוּ מַחְרִימִים לְרַמָּאִים לְרַדּוֹת וּלְגַדּוֹת וְלִהְתַּרִּים עַל אוֹתָם הַמְּשִׂיאִי לָהֶם בְּנוֹתָם שְׁעוֹבְרִין עַל לֹא יָבֵא מְמַזֵּר בְּקַהֲלָה' וְעַל וּלְפָנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכַשׁוּל כִּי נְשׁוּתֵיהֶן מְקוֹדְשׁוֹת לָהֶן מִן הַתּוֹרָה אוֹ בְּכֶסֶף אוֹ בְּבִיאָה וְהַבָּא עֲלֵיהֶן הֵינּוּ בְּחֻנְק וְהוֹאִיל מְקוֹדְשׁוֹת מִן הַתּוֹרָה אוֹ בְּכֶסֶף אוֹ בְּבִיאָה כְּשִׁמְגָרְשֵׁינָן נְשׁוּתֵיהֶן שְׁלֹא כְּדַת וּמְשַׁנִּין מִמְטַבַּע שְׁטַבְעוֹ חֲכָמִים בְּגִיטִין

ונִישְׂאוֹ לְאַחֲרֵים בְּחַיֵּי הַבְּעָלִים נִמְצְאוּ הַבָּנִים מְמֻזְרֵים מֵאַשְׁתֵּי אִישׁ בְּלֹא יְבוּאוֹ עַל כֵּן לֹא יִחִיל טוֹבוֹ כָּל הַמִּוֹדֵק בּוֹ וְכָל חֶכֶם הַמּוֹרֶה עָלָיו אֲנִי קוֹרֵא זָקֵן מִמֶּרָא וְכָל הָאִישׁ יָרָא ה' יִזְכֶּה וַיִּרְאֶה עִמָּנוּ בְּנוֹעַם ה' וַיִּלְבָּקֵר בְּהִיכְלוֹ ע"כ הֵעֲתִיקְתִּי תְּשׁוּבָה זֹאת מִכַּתִּיבַת יַד הַחֶכֶם כְּרַבִּי מִשֵּׁה בִיסוּדוֹ יצ"ו שְׁהֵעֲתִיקָה הוּא בְּשָׁלוֹנִיקֵי בְּמִדְרָשׁ דְּיוֹן שְׁמוּאֵל בְּנַבְשׂ"ת ז"ל: לט פֶּתַח הַרְשָׁפָ"א ז"ל בַּת"ש אֲנִי לֹא מְצָאתִי בְּב' הַגְּמָרוֹת זָכַר לְזֶה וְטוֹב לְכַתּוֹב כֵּן וְלַחֹשׁ לְמַה שְׁהָעוֹלָם נוֹהֵג אֲבֵלְאִינוּ נִפְסָל בְּזֶה וְהָעֵדִים יְכוּלִים לְהַעֲיֵי בְּשִׁטָּה י"ב אוֹ בְּשִׁטָּה אַחֲרָי עכ"ל וְנִשְׂאָל רַש"י ז"ל יוֹסֵף שְׁשִׁינָה שֵׁם אָבִיו בְּגֵט מִפְּנֵי שְׁהִיָּה מוֹמֵר אוֹ לְקַנְתָּר בּוֹ מֵאַחַר שְׁהִנְחִיזְקוּ שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו כִּי בְּמִדְיָנָה וּמִתְקַנָּה ר"ג נִהְיָה לְכַתָּן' כַּב"פ בְּגִיטִין וְכָל שׁוֹם אֲחֵרָן וְכו' וְהָכִי הֵגֵט כָּשָׁר שְׁלֹא הִצְרִיכוּ חֲכָמִים לְחַזֵּר אַחַר הָעֵדִים לְהַחְזִיק שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אֲלֵא ע"פ עֲצָמוֹ וּמִפְּנֵי רַמְאִין שְׁהָיוּ מְשִׁינִין שְׁמוֹתֵיהֶן תִּיקָנוּ ר"ג לְכַתָּן' כֵּן וְנִמְצָא שְׁגִינָר' בְּכָל שֵׁם שֶׁהִי לוֹ אָבִיו בְּמִדְיָנָתוֹ עכ"ל: מ מֵעֲשֵׂה בָּא לְיָדַי בֵּא' שְׁהִשְׁפִּיר בֵּיתוֹ לְאִשָּׁה אַחַת וְאַחַר יָמִים שְׁהִיָּת' דְּרָה בּוֹ בָּאוּ תוֹגְרָמִי וְהוֹצִיאוּהָ מִן הַבַּיִת וְדָרוּ בָּהּ הֵם וּתְבַע' בְּפָנָי אֵת בְּעַל הַבַּיִת וְחִיָּבְתִּי אוֹתוֹ שְׁיִפְרַע לָהּ שְׁכִירוֹ מִיּוֹם שְׁהוֹצִיאוּהָ וּמִפְּנֵי שְׁרֵאִיתִי חֶכֶם א' מִחֲכָמֵי הָעִיר שְׁאָמַר שְׁהִיָּה נִרָא' לוֹ שְׁלֹא הִיָּה חֲזִיב בְּעַל הַבַּיִת לְהַחְזִיר לָהּ שְׁכִירוֹת זְמַן הַבָּא דְּמִזְלָה גְרָם הַנִּכְרַחְתִּי לְכַתּוֹב עַל סֵפֶר טַעַם חֲזִיב בְּעַל הַבַּיִת גַּם כִּי בְּעֵינַי הוּא דְּבָר פְּשׁוּט דְּתַנּוּן ס"פ הַשְׁוֹאֵל הַמְשַׁפֵּיר בֵּית לְחַבְרָו וְנִפְל חֲזִיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית לִימֵי שְׁכִירוֹתוֹ וּבְגַמ' ה"ד אִי דְאָמַר לִיָּה בֵּית זֶה נִפְל אֲזַל לִיָּה וּפְרַש"י ז"ל מִזְלוֹ גְרָם וְאַמְאֵי חֲזִיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית וּמִשְׁמַע דָּאָם נָתַן כָּל שְׁכָר הַבַּיִת יִחְזִיר לוֹ שְׁכָרוֹ הַמְגִיעַ עַד סוּף זְמַנוֹ מִיּוֹם הַנְּפִילָה וְאִם לֹא קָבַל הַשְׁכָּר יִתֵּן לוֹ שׁוֹכֵר שְׁכָר הַמְגִיעַ עַד זְמַן נְפִילָה וְכֵן כָּתַב בְּנִמוּקֵי יוֹסֵף אֲזַדָּא לִיָּה הִלָּף לוֹ שְׁמִזְלוֹ גְרָם לוֹ וְאַמְאֵי חֲזִיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אֲלֵא נוֹתֵן לוֹ שְׁכָר כְּנֶגֶד מַה שְׁדָר בּוֹ וּמִסְתַּלַּק וְאֵע"ג וְכו' וְאִם קָבַל הַמְשַׁפֵּיר כָּל הַשְׁכִּירוֹת מִחֻשָּׁב עִמּוֹ עַל מַה שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּמִחְזִיר לוֹ שְׁאָר הַשְׁכִּירוֹת ע"כ וְכֵן כָּתְבוּ כָּל הַמְפָרְשֵׁי דְבַיִת זֶה וְנִפְל מִחְזִיר לוֹ שְׁאָר הַשְׁכִּירוֹת וְנִיטְלָה הַבַּיִת נִר' דְּהָיוּ כְּמוֹ נִפְל וְיִתְּנוּ פ' הָאֲנֻמְנִי גַבִּי בְּהִמָּה נַעֲשִׂית אַנְגְרִיאֵי או' לוֹ הָרִי שְׁלָה לְפָנָי וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּתֶן שְׁמִזְלָה גְרָם נָמִי כְּמוֹ מְזִלִי וְנִפְסִיד שְׁנִינוּ כֵּן פִּי רַש"י ז"ל וְהַרְמַב"ם ז"ל פִּי הָרִי שְׁלָה לְפָנָי וְחֲזִיב לְתַת לוֹ שְׁכָרוֹ מִשְׁלֵם וְכָבַר הַשִּׁיגוֹ הָרַב"ד ז"ל וְנִפְל לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל אַחַר שְׁהִנְחִיחוּהָ מֵעֲבֹדַת הַמְּלָה יִשְׁלִים שְׁכִירוֹתוֹ וְהִיָּנוּ כְּשִׁשְׁכָּרָה לְמִשְׁאוּי אֲבָל לְרַפּוּב אוֹ לְכָלִי זְכוּכִית חֲזִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחַר וְכָבַר הַשִּׁיגוֹ עָלָיו דְּבִאֲנֻרִיאֵי אִין חִילוּק בֵּין רַכִּיב' לְמִשְׁאוּי וְהִלְכְתָּ כְּשִׁמוּאֵל דְאָמַר דְּבִין אַנְגְרִיאֵי חוֹזְרֵת בֵּין אִינָה חוֹזְרֵת אִם בְּדָרָה הִלִּיכְתָּ נִיטְלָ' או' לוֹ הָרִי שְׁלָה לְפָנָי וְאִם לָאו חֲזִיב הַמְשַׁפֵּיר לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחַר וּבִין לְפִי רַש"י וּבִין לְפִי ר"ח שְׁהוּא עֵקֶר כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתו' וְכָל הַמְפָרְשִׁים לֹא שְׁיִיף טַעְמָא דְרַב הִלִּיכְתָּהּ בַּבַּיִת דְּבַחְמוֹר הוּא דְאָמַר לִיָּה הָרִי שְׁלָה לְפָנָי שְׁפָגְעוּהוּ בְּדָרָה הִלִּיכְתוּ וְאִילוּ הִיָּתָה בְּבִית לֹא הִיָּתָה נְטוּלָה אֲבָל בְּתִים בְּמִקּוֹמָן עוֹמְדוֹת בֵּין שְׁהִיָּתָה שְׁכוּרָה בֵּין הִיָּתָה בְּיַד הַבְּעָלִים הִיָּתָה נִיטְלָה לְאַנְגְרִיאֵי וְא"כ מִשְׁמַע דְּבַעַל הַבַּיִת חֲזִיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אַחֲרָת אִי אָמַר לִיָּה הַבַּיִת סָתָם וְאִי אָמַר לוֹ בֵּית זֶה יִחְזִיר לוֹ שְׁאָר הַשְׁכִּירוֹת כְּמוֹ בְּחִמוֹ זֶה שְׁנוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ שֶׁל חֲצֵי הַדְּרָה כְּשִׁמְתָה אִם אִין בְּדָמִים לִיקָח וְלֹא לְשָׁפוֹר וְנִר' דְּלֹא מְצִי לְפָלוּגֵי בְּדִין אַנְגְרִיאֵי מִחְמוֹר לְבִית דְּאֲדָרְב' בֵּית עוֹמְדַת בְּרִשׁוֹת מְרָה יוֹתֵר מִמְּטַלְטְלִין דֹּאע"ג דְּשְׁכִירוֹת מְכִירָה לְיוֹמִיָּה וְשְׁכִירוֹ קִרְק' נִקְנָה כְּדִין מְכִירַת קִרְקַע אִפִּי הָכִי קִרְקַע עֲצָמוֹ בְּחִזְקַת מְשַׁפֵּיר הוּא וְלֹא בְּחִזְקַת שׁוֹכֵר דָּאָם שׁוֹכֵר

אומר לזמן זה שכרתי ומשפיר או' לזמן זה השוכר יביא ראיה ולא המשפיר דקרקעות
בחקת בעלים עומדת לעולם וא"כ אונס זה הוי על בעל הבית ומזלו גרם דהוי פנפל
דמחזיר לו שאר השכירות ולא דמי לתמור זה דאם יש בדמיו למכור ולשפוך ימכור
שאין דרף למכור בית שנפל כדי ליקח קרקע כמו שפיתבו המפרשים ומשמע דמיתה
בתמור מדמי' ליה לבית שנפל ואיצטריכינן לתרוצי מזה לזה ואנגריא שאינה חוזרת
מדמי רב לנשברה או מתה כמו שפרש"י ז"ל ולשמואל פל שלא בדרף הליכתה הוי
כמתה או נשברה שחייב להעמיד לו תמור אחר בתמור סתם ובתמור זה אם אין בו
למכור ולשפוך נותן שפרו של חצי הדרף פשמת והכי נמי בב"י סתם חייב להעמיד לו
בית אחרת אם נלקחה באונס ובבית זה אם נטל שכירות יחזיר לו השאר דכל שלא בא
מחמת השוכר הוי כנפל דארף שלא בא ג"כ, מחמת המשפיר מזלו גרם דקרקע ברשותיה
קיימא אם נפל ואפילו שלא היה רעוע דלאו אדעתיה אפ"ה עליו לתקנו דנפל סתם תנו
ואפ"י נפל פשרעשה כל הארץ על המשפיר הוי אפ"י שאינו בא היזק זה מחמתו קרקע
ברשותיה הוי כדא' וא"כ נטלוגה אנסים נמי מזלו גרם ויחזיר לו שכירות הנשא' דמחמת
המשפיר הוי וכן כתב בהגהה באשרי על פי ר"ח דאם היו מחפשי' התמור ומצאוה
ואנסיה מחמת המשפיר הוא שאפ"י הית' בביתו משם היו נוטלין אותה חייב להעמיד לו
תמור אחר ע"כ משמע דכל שלא בא מחמת השוכר קרינא ליה מחמת המשפיר דתמור
דידיה הוא ובבית נמי פל שלא בא מחמת השוכר ומיד המשפיר הוי נוטלי נמי מחמת
המשפיר הוי כדפ"י ואליבא דכ"ע אין סברא לומר שאם פרע לו פל השכירו' שיאמר לו
המשפיר לשוכר הרי שלח לפניה ויפסיד השוכר דאפילו לפירש הרמב"ם ז"ל דכתב
דבאנגריא אם נלקחת דרף הליכתה או' לו הרי שלח לפניה אינו מפסיד הכל אלא אחר
שחוזרת יטלוגה השוכר וכן לענין הבית אפ"י אם היה פדרף הליכה בתמור אחר שיצאו
האנשים מן הבית יכול להשלי' השוכר זמן שכירתו כ"ש אפ"י לדעת הרב ז"ל לא אמר
אלא פדרף הליכת' אבל שלא פדרף הליכתה לא ובבית פשיטא דלא הוי פדרף הליכתה
א"כ בבתיים יש ג' דינים חלוקים בבית זה אם נלקחה מחמת השוכר שאם היה המשפיר
שם לא היתה נלקחת או לו הרי שלח לפניה ולכשיצאו התוגרמי' יחזור השוכר וישלי'
ימי שכירותו לדעת הרב ז"ל דלשאר המפרשים יחזיר לו השאר מיד ואם מחמת המשפיר
חייב להעמיד לו בית כמו סתרו או השפירו או מכרו לגוי בתמור שלא פדרף הליכתו
ואם לא מחמת זה ולא מחמת זה אלא בין שהיתה ביד המשפיר בין שהיתה ביד השוכר
הוי לוקחין אותה אינו חייב המשפיר להעמיד לו בית אבל מחזיר לו השכירות דקרק'
בחזק' בעליה קיימ' כ"ש לכל המפרשים דמפרשי דאפ"י פדרף הליכתה שהוי מחמ'
השוכר דאמר לו הרי שלח לפניה שרוצה לומר דאינו יכול לתובעו שיעמיד לו תמור
אח' אבל לא שייפסיד השכירות ובבית סתם בין מחמת המשפיר כסתרו או השפירו בין
שלא מחמתו כנפל ואנגריא חייב להעמיד לו בית פינן שא' בית סתם ודיקא בשכירות
אבל בית שהיה משכנת' לשכי' אינו חייב בעל הבית דהא אפ"י נפל או נטרף הוי על
השוכר כמו שפיתבו הפוסקים שנת הרפ"ט: מא לקנאת ה' צבאות הערתי לבי והעזתי
מצחי לדבר בפני גדולים וחקמים ובמקום שלא היה ראוי לי לדבר פי ידעתי נאמנה
שאיני בקי עדיין בטיב גיטין וקידושין ושלא הגעתי להוראה בהיות ששכלי איננו בריא
בגמרא ואני רף הרבה בחקמה ובשנים ולא הגעתי לבי פי אם על קנאתי באש עברתי

בהיותי חס על כבוד מורי' הרב הגדול מאור הגולה פמהר' יעקב בירב בראותי מגלה עפה כתובה פנים ואחור ארוכת הפמות וקצרת האיכו' מיוחס' לאשר לא הראה בה תוק' התפארותו על חקמתו וידיעתו ואולי כי בזה נתחדש דבר אבל נתחדש קצת כי הוא בחזקת יראת שמים ולא התנהג בה בזה כי בתחלת דבריו לא נזהר מלטעות ב' טעיות גדולות האחת בהעתירו דברים על הרב הגדול הנז' אשר משדי אמו ינק חלב התורה ומנעוריו גדל בין החכמים הגדולים ללמוד וללמד להבין ולהורות את בני ישראל בקי בג' סדרי נדמין ליה פמונחים בכיסתני' ובתלתא אחרוני ידע לאהדורי סברא מתנישבת על הלב ועכ"ז הרב' הוא עליו דברים והוכיחו על אשר השיב תשובה לשאלה נשאלה לו (אתו) מקהל וחקם ספרדים של צובה פתובה וחתומה מכוונדי הקהל יצ"ו לאמת הענין כי היה נר' לו מדרך היושר שלא להשיב עד ישמע דברי שתי הפתות בעצמם לא מליץ א' בעדם ולא ראה דפיו כי הוא נדרש ללא שאלוהו נמצ' ללא בקשוהו ואמר כי הרב הנז' נר' לא היה חושש לקלות פאלו ושהחמורו' היו אצלו פקלות נאני אומ' חוץ מכבודו כי הוא לא פן ידבר כי הרב הגדול' הקלות הן חמורות אצלו והחמורות פחמורי חמורות והוא שהשיב דבר בטרם ישמע הקולות נעשו לו פהיתר השנית כי התיר את האסו' להרב' ממזרים ביש' נגד הרב הנז' כי גם היה הרב מתיר לא היה ראוי לו לאסור כ"ש שהרב אוסר והוא מתיר ועליו נתקני' הירו' שהביא הוא לא ביש לי על דאמרת על טהור טמא אלא סופך לומר על טמא טהור וצדקו חז"ל באמר' כי השנאה מקלקלת השורה כי אינני חושד אותו שטעה בדבר פשו' פנה אבל מצד איבה ושנאה שהיה לו עם הרב הנז' לא חשש להתיר אשת איש והנה בראותי שאר דבריו הפתובי' בכתבו וכי הוא מדבר גדול' לפני עמו לבזות יקר האיש אשר ה' חפץ ביקרו נקל בעיני לקרוע בגדי ומעילי ואחרי אשר אמרתי להחריש ולומר אף זה חולי ואשאנו לא יכולתי להתאפק כי קצר רוחי ונגדל עד מאד פעסי וגם כי לא היה ראוי לי לדבר במה שדבר הרב אפילו להכריע דבריו עכ"ז ברשותו אדון לפניו פתלמיד לפני רבו פדי להראות דופי המתי' וכדי שלא להאריך על חלומותיו ועל דברי' שאינם נוגעים לעיקר הדין לא אשיב כי אם על עיקר הדין שהתיר אשת איש לעלמא ואוכיח בראיות נכוחות איה' היא מקודשת לראשון כדברי הרב וכדי שיראה בפ' סכלות טענותיו ותפיסותיו לרב אומר דבר א' שתפס עליו וממנה יעשה הקש לשאר פתב ז"ל הדור אתם יראי ה' ראו דברי החכם הזה ואיה' הוא פוטר אותו מן הדין שהביא סעד לדבריו מדברי הבחור המקדש שפתב לחכם א' וכו' והאריך בזה התימא ואם לא היתה פנונתו להכעיס מצד האיבה כמו שאמרתי לא היה טועה בזה כי הוא מבואר בדברי הרב נ"ר כי מה שהביא דברי הבחור לא היה כי אם לסייע חכרת המתירים כי הוא נ"ר אמ' כי בג' צדדין היה אפשר שיגל המקל ולא מהם הביא סעד מדברי הבחור כי רצה להודות להם שיהיה אמת ועכ"ז דחה פל הג' צדדים ועתה אני אומר עליו התמיהא הדור אתם יראי ה' ראו דברי זה המתיר ואיה' הוא מקיים את דברי ופוטר חנתי מן הדין והאמת כי לא היה רצוני להעתיר עליו מלין כי אינו מדרך וגם כי אני מכיר קוצר ידיעתי שלא היה לי לתפוס עליו אלא שחסתי על כבוד הרב נ"ר להיותי מחוייב בכבודו ומרוב שיחי וכעסי דברתי עד הנה נאני שואל מחילה ממנו ומפל אדם שדברתי נגדו שלא פדין וכדי שלא להאריך בדברים בלתי מועילי' אתחיל בענין הדין ואומ' כי מתוך הכת' הושלחו לרב נ"ר נראה ברור כי לא נפל אש הפחלוקת ביניה' כי

אם על ענין הסבלונות שהבחור הנה אומר שהיו נכנסים בכלל הט"ו אֶלף עוטמאני
שהתנה עמה בעת קידושי' שיתן לה תוך אותו הזמן ואם לא ישליל שלא יהיו הקידושין
קדושין ושפבר השלים בסבלונות ובמעוות בענין שנתן וחמיו הנה טוען כי מלבד
הסבלונות הנה לו להשלי' ט"ו אֶלף ולא השלי' ונתבטלו הקידושין ועל זה הנה המחלוקת
ביניהם ובה אני אומר כי ממה נפשך היא מקודשת או ספק מקודשת לפחות כ"א הוא
פדברי הבחור שהיו הסבלונות בכלל הרי השלי' תנאו והיא מקודשת ואם הוא פדברי
חמיו שלא היו נכנסים בכלל הט"ו אֶלף אלא סבלונות הם ששלח לה חיישינו לסבלונות
בגדון שלפנינו והוא ספק מקודשת וכמו שאפרש דתנו פ' האש מקדש המקדש שתי נשי'
בשנה פרוטה או אשה אחת בפחות משנה פרוט' אעפ"י ששלח סבלונו' לאחר מפאן אינה
מקודשת שמחמת קידושין הראשונים שלח וכן קטו שקדש ואמרי' בגמ' וצריכ' דאי
אשמעי' שנה פרוט' אידי דקא נפיק ממונא מיניה טעי כו' ופירש"י טעי וסבר דקידושי'
גינהו ולא מסיק אדעתיה דסבלונו' לשם קידושי' עכ"ל משמע דדוקא היכא דטעי וסבר
דקידושין גינהו ולא מסיק אדעתיה דסבלונות לשם קידושי' לא חיישי להנהו סבלונות
הא אי ידעינו דלא טעי ולא סבר דקידושין גינהו בגדון דידן שכיון שקד' על תנאי שיתן
לה ט"ו אֶלף ידע שפיר דאי לא מקי' תנאי' ומשלי' להו לא הו קידושין פיון דשדר לה
סבלונות אדעת' דליהו קידושין בלא שום תנאי שלחם ונתבטל בהם התנאי אפי' שלא
הנה משלי' אחר כף ומפני כי יש מחלוקת רב בענין חששת הסבלונו' בין ר"ח והגאונים
עם רש"י ז"ל אני אומר כי לפי פרש"י ז"ל שראוי לחוש לו כי מימיו אנו שותים חיישינו
לסבלונו' בגדון דידן ואפי' שתהי' צובה אתרא דמסבלי וחדר מקדשי פוליהו ולבאר זה
אומר כי הוא מבואר שאם צובה היא אתרא דמקדשי וחדר מסבלי פשיטא ופשיטא דהני
מקודשת דלא שלח לה הסבלונו' כי אם לבטל התנאי שהנה ביניה' וחיישינו לסבלונות
ואפילו שתהיה אתרא דמיעוטא מקדשי וחדר מסבלי פשיטא דנקיטין חומרא דר"ח ז"ל
דאמ' דחיישינו להו דנקיטין חומרא דתרוניהו פמבואר בטור אכן העזר סימן מ"ה
למסקנת אביו הרא"ש ז"ל ואפילו שתהיה צובה אתרא דמסבלי וחדר מקדשי פוליהו
דלכולי עלמא לא חיישינו לסבלונות בעובדא דידן חיישינו להני סבלונות כי זה האיש
בא מארץ נכריה ומי ידע מנהג המדינ' שיצא משם פמבואר בתשוב' מהר"ם דגברא בר
סמכא הוא ומייתי לה מהרי"ק זלה"ה ומסיק בה דאפילו באתרא דמסבלי וחדר מקדשי
פוליהו מצי סבר מהר"ם דחיישינו לסבלונות פשעה ששלחם הנה מארץ נכריה פדמשמע
מלישניה דהר"ם דקאמר מי יכניס ראשו לידע מנהג המקום שיצא משם וכדאי עובדא
דידן הכי הוי שהבחור הוא מארץ נכריה ולא ידענו מנהג המקו' שיצא משם ולהכי חיישינו
דלשם קידושין שלחם פדי לבטל התנאי שהנה ביניהם אפילו שתהיה צובה אתרא
דמסבלי וחדר מקדשי פדפי' ואין מקו' לחולק שיחלוק ויאמר כי הנה רש"י ז"ל פי' בהאי
שמעתא וז"ל חוששין לסבלונות מי ששדך באשה ונתרצית ושלח סבלונות בעדי'
חוששים שמא קדושין הן עכ"ל שנראה בפי' שצריף שישדך קודם ואחר כף ישלח
סבלונות בעדים ובעובדא דידן לא נשלחו כי אם על ידי ה"ר מאיר אנאשקון פמבואר
בפתב וגם לא שדכי קודם כי זה אינו שהרי פתב בתרומת הדשן תשובת רבי' שמחה
וז"ל ואפילו לפי רש"י לא בעי עדים בשולח סבלונות אי הוי אתרא דמקדשין רובא
וחדר מסבלי משום דהו סברא בשלוח סבלונו' חששה ברורה בחזקה שאינה פוסקת

שְׁהִיָּא בְּאֵה מִפְּח הָרֹב כְּמוֹ הַחֲזָקָה שְׁאִין עֲדִים חוֹתְמִי עַל הַשְּׁטָר אֲלֵא אַם כֵּן נַעֲשֶׂה בְּגִדוּל כּו' ע"ד וְהָכָא נִמְי אֵית לֵן לְמִימַר דְּכָל הַשְּׁוֹלְחַת סְבֻלוֹנוֹת אַחַר שְׁדוּכִין הוּאִיל וְכֵן דְּרַף חֵיתוּנִים וְדַאי בְּתוֹרַת קִדּוּשִׁין שְׁלַח וְאַנְן סְהַדִּי כְּאֵלוֹ קְדוּשָׁה בְּכַנְיָנוּ וְלֹא בְּעֵי עֲדִים עַל הַקִּדּוּשִׁין אִף עַל גַּב דְּבַעֲלָמָא אֲפִילוּ פִי' לְהַדְיָא לְשֵׁם קִדּוּשִׁין בְּלֹא עֲדִים לֹא מְהַנְיָא אֲפִילוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים שְׁאֵנִי הֵתֵם דְּלִיכָא לְמִימַר אַנְן סְהַדִּי אֲבָל הָכָא אִיכָא לְמִימַר אַנְן סְהַדִּי וּמַהֲנִי שְׁפִיר וְכו' ע"כ וּמַאי דְקָאָמַר רַש"י דְּבַעֲיָנוּ עֲדִים הוּא בְּשַׁעַת שְׁיָלוּחַ הַסְבְּלוֹנוֹת אֲפִילוּ שְׁבַשְׁעַת נְתִיבַת הַסְבְּלוֹנוֹת לֹא הָיוּ שְׁם עֲדִים עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ וְאֵע"ג דְּהָךְ דְּכָתַב רַבֵּינוּ שְׁמַחָה הָיוּ וְנִקְא בְּאַתְרָא דְמַקְדָּשִׁי וְהָדַר מְסַבְּלֵי הָא אֲמַרִּינוּ דְּבַהָךְ עֲוֹבְדָא חֵיִישִׁינוּ בְּאַתְרָא דְמַקְדָּשִׁי וְהָדַר מְסַבְּלֵי פִי מִי יִכְנִיס רֵאשׁוֹ לִידַע מְנַהַג הַמְדִּינָה שְׁיִצָּא מִשָּׁם וּמַאי דְפִירַשׁ רַש"י דְּכָל הַנֵּי דְחֵיִישִׁינוּ לְהוּ לְסְבֻלוֹנוֹת הוּא בְּדַשְׁדְּיָה בְּרִישָׁא אִין סְבָרָא לֹמַר דְּגֵרְעֵי קִדּוּשִׁי עַל תְּנַאי מְשִׁדּוּכִין וְאֵע"ג דְּנִרְאָה מִמַּאי דְקָאָמַר רַש"י ז"ל וְנִתְרַצִּית דְמַאי דְחֵיִישִׁינוּ לְהוּ לְסְבֻלוֹנוֹת הוּא דְכִיִּן דְהִיא נְתַרְצִית מְקוֹדֵם לְהַתְקַדְּשׁ לוֹ וְאַחַר כֵּךְ שְׁלַח לְהַ סְבֻלוֹנוֹת דְמִסְתְּמָא לְשֵׁם קִדּוּשִׁין שְׁלָחָם וְהִיא ג"כ קְבֵלָה אוֹתָם לְשֵׁם קִדּוּשִׁין פִּינוּ שְׁנִתְרַצִּית לְהַתְקַדְּשׁ לוֹ אֲבָל הָכָא בְּגִדוּן דִּידֵן אֵע"ג דְהוּא לְשֵׁם קִדּוּשִׁין אִיכְפֹּנוּן כַּדפ' הִיא לֹא נְתַרְצִית מְקוֹדֵם לְהַתְקַדְּשׁ לוֹ כִּי אַם עַל תְּנַאי שְׁיָתֵן לְהַ ט"ו אֲלֵף עוּטְמָנוּ וְלֹא קְבֵלָה אוֹתָם הַסְבְּלוֹנוֹת כִּי אַם מִתְנָה בְּעֵלְמָא דְאִין הָאֲשָׁה מִתְקַדְּשַׁת כִּי אַם לְרַצוּנָה וְלֹא הֵנָּה רַצוּנָה לְהַתְקַדְּשׁ לוֹ כ"א עַל אוֹתוֹ תְּנַאי שְׁיָתֵן לְהַ ט"ו אֲלֵף עוּטְמָנִי לֹא מִקְלָתָא הִיא דְאִין סְבָר' לֹמַר דְלְשֵׁם מִתְנֵי קְבֵל' הַסְבְּלוֹנוֹ' וְלֹא לְשֵׁם קִדּוּשִׁין דְכִיִּן דְהוּא הַתְנָה עִמָּה שְׁיָתֵן לְהַ ט"ו אֲלֵף הִיא סְבָרָה וְאַמְרָה מַה נִּפְשָׁה אוֹ שְׁלָחָם לְמַאי דְהִנָּה חֵיִיב לְתַת לְהַ אוֹ לְשֵׁם קִדּוּשִׁי דְלֹא בְּשׁוּפְטֵי עֶסְקִינוּ לֹא יִפְרַע חוּבוֹ וְיָתֵן מִתְנָה שְׁלֵא לְשֵׁם קִדּוּשִׁין וְכִיִּן דְהָכִי הוּא אִי קְבֵלָה אוֹתָם לְשֵׁם מַה שְׁהֵיָה חֵיִיב הָרֵי הַשְּׁלִים תְּנָאוֹ אַח"כ וְהָיָא וְדַאי מְקוֹדְשַׁת וְאִי לֹא קְבֵלָה אוֹתָם לְמַה דְהִנָּה חֵיִיב לְהַ ע"כ לְשֵׁם קִדּוּשִׁין קְבֵלָה אוֹתָם וְאַחֲרָי אַחֲלָה לְתַנְאָה וְחֵיִישִׁינוּ לְהַנֵּי סְבֻלוֹנוֹת וְעַדִּין נִשְׁאָר מְקוֹם לְבַעַל דִּין לְחֻלּוֹק וְלֹמַר אִיךְ אַתָּה מְנַבֵּא מְדַעְתָּהּ דְלְשֵׁם קִדּוּשִׁין שְׁלָחָם הָרֵי הוּא עוֹמֵד וְצוּחַ דְלְמַה דְהִנָּה חֵיִיב לְהַ שְׁלָחָם לֹא לְשֵׁם קִדּוּשִׁין אֲנִי אוֹמֵר כִּי זֶה הַבַּעַל דִּין לֹא יִמְצָא יָדָיו וְרָגְלָיו בְּבֵית הַמְדָּרְשׁ שְׁהָרֵי כְּתַב הַרְנַב"ר ז"ל וְז"ל וְכָל הִכָּא דְחֵיִישִׁינוּ אֲפִילוּ אֲמַרוּ שְׁנֵיהֶם שְׁלֵא נְתַפְּנוּנוּ לְשֵׁם קִדּוּשִׁין חֵיִישִׁינוּ עַכ"ל וְכָתַב ג"כ בְּתַרּוּמַת הַדָּשָׁן מִתְּשׁוּבַת א"ז גְּדוּל וְז"ל אֲבָל לְפַרְש"י ז"ל אֲפִילוּ אֲמַר שְׁשֻׁלְחָם לְשֵׁם קִדּוּשִׁין לֹא מְהִימֵן וְכו' הָא קָמַן דְחֵיִישִׁינוּ לְהוּ לְסְבֻלוֹנוֹת אֵע"ג דְאִיהוּ לֹא טְעִין לְהוּ אֲלֵא אֲדַרְבָּה אוֹמֵר דְלֹא לְשֵׁם קִדּוּשִׁין אִינְן וְכָל זֶה שְׁאַמְרֵתִי הוּא לְרַוּוּחַ דְמִקְלָתָא דֵאֵע"ג דְהִימְנִינוּ לִיהַ לְאַבֵּי הַפְּלָה דְלֹא לְמַאי דְהִנָּה חֵיִיב לְתַת לְהַ שְׁלָחָם כִּי אַם סְבֻלוֹנוֹת עַכ"ז חֵיִישִׁינוּ לְהוּ וְהָיָא סַפְק מְקוֹדְשֵׁי לְפָחוֹת אֲבָל וְדַאי דִּינִים מוּכִיחוּ דְכִיִּן דְהִנָּה חֵיִיב לְתַת לְהַ ט"ו אֲלֵף וְאַחַר כֵּךְ הַשְּׁלִימִם מִסְתְּמָא אִין אֲדָם מְנִיחַ מְלַפְּרֹעַ חוּבוֹ וְנוֹתֵן מִתְנָה וְכִיִּן דְהַשְּׁלִים אַח"כ עַל הַסְבְּלוֹנוֹת וְהִיא מְקוֹדְשַׁת לוֹ לְמַה הֵנָּה לוֹ לְשָׁלוֹחַ הַסְבְּלוֹנוֹ' קוֹדֵם לְשֵׁם קִדּוּשִׁים פִּינוּ דְהִנָּה עֲתִיד לְהַשְּׁלִים כַּדפ' וְלַעֲנִין הַשְּׁלָמָ' הַתְּנַאי שְׁכַתֵּב הַמְתִיר שְׁפִינוּ שְׁלַפֵּי דַעְתוֹ בְּמַה שְׁהַתְּנַבֵּא לֹא הִגִּיעוּ הַמַּעֲוֹת לִיד הַבַּת שְׁלֵא נִאָמַר כֵּךְ בְּפִי בְּפִתְיִב' שְׁאִינָה מְקוֹדְשַׁת כִּי לֹא נְתַקִּיִם הַתְּנַאי וּמְפָרְשׁ דְבָרֵי הַכָּל הַשְּׁאֵלָה שְׁכַתוֹב וְכַאֲשֶׁר רָאָה חֲמִיו הִנּוּ כִּי הַבְּחוֹר הַשְּׁלִים הַתְּנַאי הִנּוּ הַשִּׁיב לוֹ עַדִּיִן לֹא הַשְּׁלַמְתָּן כִּי הַסְבְּלוֹנוֹת אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ אֵינָם נִכְנָסִים בְּכָלֵל הַט"ו אֲלֵף וְכו' וְכַאֲשֶׁר רָאָה חֲמִיו שְׁהַבְּחוּ'

היה מוכן להשלים אבל עדיין לא השלים ולא הגיעו לידה זה לא יעלה על דעת שום אדם שהרי נר' בפ' מתוך כל אותו הכתב כי המעות הגיעו כבר לידו ולא נפל המחלוקת כי אם על הסבלונות וכמו שהאריך בזה הרב הגדול.

והוכיח בראיות נכוחות כי בנתינת המעות ביד ה"ר מאיר נתקני' התנאי פיון שהיה אביה ומסתמא גם היא בפני ב"ד דנתינה בע"כ בפניו הניא נתינה ללישנא בתרא ואפילו היינו מנבאים מה שלא הוזכר שנאמ' שהיא לא היתה בפני ב"ד באותה שעה וגם שלא הולכו לה המעות כמו שסובר המתיר ומנבא מדעתו פיון שאביה היה לשם בפני ב"ד היה אפטר שנתמיר ונאמר שזה מספיק לקיום התנאי שאפ' שפתוב בשטר הקידושין שיתן לה ט"ו אלף עוטמ' למקדם שלה אינו רוצה לומר שיתן לה בידה אלא שיתן לצורך מקדם שלה ואם כן פיון שהוא נתן בפני אביה דמסתמא אליו נתכונן כשהתנ' שיתן הט"ו אלף הני נתינה בע"כ בפניו ועדיפא מינה שהרי נתרצה במה שנתן ולא נפל המחלוקת כי אם על הסבלונות כ"ש שנגרא' בבירור שהגיעו לידו ולידה וכמו שכתב כל זה הרב נר"ו ועלה בידינו מכל מה שנתכתב כי האשה הזאת היא מקודשת למאן דמספקא ליה אי הלכתא פלישנא קמא או פלישנא בתרא בין שהיתה היא בב"ד בין שלא היתה בין הגיעו לידה בין לא הגיעו כ"ש דכולהו איתנהו ביה דהיתה בב"ד והגיעו לידה והניא ודאי מקודשת לכולי עצמא ומרוב פשיטות הענין אין מקום להאריך בו יותר ומי שמערער על איסור זאת האשה אינו אלא מן המתמיהין ורחמנא ליצילן מהאי דעתא ויתן בנו דעת נכון וישר בתורתו חותם באימה ובירא' צעיר מצעירי הצאן: משה בכ"ר יוסף זלה"ה מטראני אחר כמה ימים נשמע ונודע באמת כי קצת מהסבלונות שנשלחו לה לא היו בכלל הט"ו אלף מצד פי קודם שנתקדשה לו שלחם ואח"כ כשנתקדשה עשה תנאי מחדש שיתן לה ט"ו אלף וא"כ שלא היו נכנסי' בכלל יראה שלא השלים תנאו אבל עכ"ז השלים והותר הרבה יותר מדאי כי בשטר הקידושין היה כתוב עטמ' כפי זמן החיוב והם לקחו ממנו חתיכות על סכום ב' עוטמ' לחתיכה והוא ידוע לכל כי אותם העטמא' לא היו שונים ג' מהם חתיכה ועוד כי נתן ההבדל שבין החדשו' לישנות וקשנחשוב כל זה שהוא ראוי לחשוב נמצא שפרע במעות לבד מהסבלונות הרבה יותר מהט"ו אלף ולכן לא היה להם התנצלו' למתירי' מזה הצד ואם בשביל שבפשיעה אומרים שגורמו הם שלא הגיעו המעות לידהו שלא רצו הם להוליכם לה כדי שלא יתקיים התנאי וגם לא רצו להחזיר אותם לבחור כדי שלא יוכל להוליכם לה ולהשלים התנאי כבר פתבתי למעלה כי גם שלא הגיעו לידה פיון שהיא ידעה בענין הרי קיים תנאו ועשה מה שעליו לעשו' וצריכה גט ממנו כל שכן שנגראה מן כתב השאלה שהשלים התנאי מכל וכל שהגיעו לידה וגם אם יחזרו בהם אינם נאמנים דכיון שהגיד אינו חוזר ומגיד ואם יש עדים מכחישים אותם הוו לנו ב' פתי עדים המכחישות זו את זו וצריכה גט מספק והמסתפק בזה אינו אלא מן המתעקשים: שאלה מב ראובן שדה לאה אלמנת שמעון ונטלו קנין ונשבעו על התנאים שביניה' לבד אם לא תרצה לאה הנז' להנשא לראובן הנז' שיהו כל התנאי בטלים ובשטר אחר נתחייבו בקנס נח"ש על כל מי שייעבור על שום דבר מהתנאים ועל ת"ק פרחים לפת המרוצית אבל לא הוזכר בזה השטר שום קנין ולא שבועה.

עוד ראובן שדה סרח בתו ללוי בן לאה הנז' והתנו ביניה' תנאי' ובכללם קנס על שום אח' מהם ת"ק פרחים לפת האחרת המרוצית ועל הכל נטלו קנין מעכשו ומקנס נח"ש

ואח"כ חזר' ב' אחת מהפחות הודיענו אם תי'בת לפר'וע לכת האחרת קנס המ'טל עליהם: תשובה אין על ראוב'ן שום קנס אם חזר בו פ'ון שלא נתחייב בק'נו על הקנס א'בל מצד השבועה שנ'שבע לק'נים פ'ל התנאי הפ'תוב'י ב'שטר השד'וכ'ין חייב לק'נים שבועתו ולק'ונס'ה אם תר'צה היא א'בל אם היא לא תר'צה ותחז'ר ב'ה אין עליה שום חייב קנס ולא חייב מצד השבועה פ'י השבועה ה'יתה על פ'ל התנאי' ובכלל'ם ה'יה תנאי שא'ם לא תתר'צ' היא שפ'ל התנאי' יהיו ב'טלי' ולע'נין אם חז'ר בו לוי או ראוב'ן ב'שד'וכ'י פ'תו ס'רח ללוי פ'יון שנ'תחיי' בקנס נח"ש ובק'נו ג'מור מעכ'שו אינו יכול לחז'ר בו שום א' מהם אם חז'ר בו הוי בקנס נח"ש ותי'ב לפר'וע ללוי הקנס שהתנו ביניהם ש'הרי נתחייב בו בק'נו ומעכ'שו ד'לא הוי א'סמכת'א פ'יון דאמ' מעכ'שו ל'דעת הרמב"ם ז"ל ולר"י ז"ל דכת' ד'דוק'א ההיא א'סמכת' דמקח וממכ'ר ק'ונה במעכ'שו מטעמ' דכת' התם בפ' אי'הו נ'ש'ך א'בל שא'ר א'סמכת'ו אפ'י במעכ'שו לא ק'ני א'לא בב"ד ח'שוב ה'כ'א בקנס ד'שד'וכ'ין מה'ני אפ'י שלא בב"ד ח'שוב פ'יון ש'נוהג'ין בו פ'ל העול' מ'ידי ד'הנה א'ס'טומ'ת דפ' אי'הו נ'ש'ך ועוד ד'בדין הוא להתחייב פ'ל החז'ר בו פ'יון ש'מבייש את ח'ברו כמ"ש ר"י ז"ל התם וכמו שכת' הר"א ש"ז ז"ל.

עוד פ'יון ד'נותני' זה פ'נגד זה לא הוי ג'ונמ'א וא'סמכת'א וק'ני אפ'י ב'לא בב"ד ח'שוב וב'לא מעכ'שו ד'דוק'א במקום שהא' לא יפ'סיד לעולם פ'גו'ני דמיי'תי התם הוא ד'בעי ק'נו בב"ד ח'שוב א'בל ה'ני ד'כותבי' זה פ'נגד זה ק'ני כד'א ו'הכ'א ג'מי ה'כי הוא ד'כל א' נתחייב לח'ברו ב'חוב ג'מור ת"ק פ'רחים אם יחז'ר בו וא'ם פ'ן מ'ילת'א דפ'שיט'א היא ד'חייב החז'ר בו ב'מה שנ'תחייב וזו אין צ'ריכה לפ'נים וא'ם אין חז'ר בו א' מהם א'לא ש'מארי'ך ז'מן ה'נישוא'ין לצ'ור'ך ה'נישוא'ין אינו חייב בקנס התנו ביניהם ליכנס ב'חופ'ה לז'מן ש'ירצו ש'תי הפ'תות א'בל אם הוא ב'רו'ר ל'כל ש'מארי'ך הז'מן שלא לצ'ור'ך החופ'ה חייב בקנס ה'נזכ'ר נ'א'ם ה'צ'עיר מ'שה ב'רפי יוס'ף זל"ה ה' מט'רא'ני יצ"ו: מג לבק'שת החכמ'ים יצ"ו ב'שנת הרצ"ז נמצאתי לש'מוע ט'ענות ה'חכם ההר' דוד יצ"ו על ה'חכם כהר' מנח' ב'בלי יצ"ו וא'ביו וא'חיו ולדון להם כפ'י מה ש'יראו'ני מן השמ'ים ראשו'ן ט'ען החכ'כר' דוד הנז' ש'נתן מ'עות לחכם כר' מ'נחם הנז' ב'תורת ע'יסק'א לש'כר ו'הפסד לז'מן ש'נה ושל'שה ח'דשים וש'התנה עמו ש'יתן לו ה'רינח מ'עט מ'עט פ'ל ז'מן ש'ירו'יח ק'ודם תשל'ום ז'מן ה'עסק'א וכ'ך ע'שה ש'נתן לו כ'מו י"ד פ'רחי' מ'עט מ'עט ב'תור' ר'ינח וב'תשל'ום ז'מן ה'עסק'א פ'רע לו ק'צת ה'קרן וק'צתו ז'קר' עליו ב'מל'נה ב'חתימת ידו וא'חיו שלא ה'יתה מש'גת ידו לפר'וע עד ז'מן הפסח ובהגיע הז'מן פ'רע לו ק'צת ב'אופן שנ'שאר חייב לו כ'מו י"ב פ'רחים מהש'טר הפ'תוב וחת'ום מ'פתיבת ידי ש'ני הא'חים כהר' מ'נחם וכר' ראוב'ן ותוב'ע מהם ש'יפ'רעו לו והר' מ'נחם מ'שיב בעדו ובעד א'ביו וא'חיו יצ"ו פ'י א'מת הוא ש'קבל המ'עות ב'תורת ע'סק'א א'בל לא התנה ש'יתן לו ה'רינח מ'יד וא'מר שלא ה'רו'יח שום ד'בר ב'כל ה'עסק'א א'לא א'דרב' הפסיד וכ'שהג'י הז'מן ה'יה י'רא ש'מ'א ד'חוקן אותו לש'אר המ'עות שלא ה'יו לו וב'שב'יל זה ה'ודה לו ש'היה נ'שאר ח'וב עליו ח'משים פ'רחים א'בל לא ה'יו א'לא ל"ח פ'י ה'ראשו'נים ש'נתן ה'יו מה'קרן פ'י לא ה'יה ר'ינח ו'הרי הם רב'ית ואינו רו'צה לק'ורע'ם על זה הע'נין נמצ'א עד ביניהם כהר' לפ'ידות יצ"ו פ'י הוא ה'יה הס'רסור ב'זו ה'עסק'א ועל ידו ש'לחו לו ר'וב אלו הי"ב פ'רחים וא'מר פ'י בפ'עם ה'ראשו'נה נתנו לו ג' או ד' פ'רחים ש'ביא להר' דוד הנז' וא'מר להם מ'מה א'מר לו ש'אתם נ'ותנים לו אלו הד' פ'רחים א"ל הר' מ'נחם לא ת'אמר לו ד'בר א'לא ס'תם ו'הל'ך לו ו'חז'ר

ואמר לכה' ראובן ואמר לו שאלו הד' פרחים הם מהרינח א"ל ככה אמרנו לה ואתה תאמר מה שתראה הוליה הוא המעו' להר' דוד ואמר לו שהיו מהרינח שהרינחו ואח"כ בפעמים האחרות מה שהיו נותנים לר' לפידות שיליה להר' דוד הנז' או להר' דוד עצמו היו נותנים בסתם הם אומרים פי לא נתנו בשביל רינח והוא אומר שלא קבל אלא בתורת רינח פי כן נתנו ביניהם כנז' עוד טוען הר' דוד הנז' פי ר' לפידות שהיה הסרסור ביניהם התנה עמם שיעסקו באות' המעות בפני עצמם ולא יערבו אותם עם מעות או עסקא שלהם ושהם לא עשו כן ולזה הוא קרוב לשקר אם היה שום רינח באיזו סחורה שעשו בתוך הזמן ואין לו בהפס' אם הפסידו אפי' תוך הזמן הנז' פינון ששינו תנאם והר' מנחם השיבו פי כי לא התנה כן מעולם אלא שקבל המעות בתורת עסקא סתם בכל מה שיראה לו וכך היה כתוב בשטר שנתנו לו סך מעות בתורת עסקא ולא פי' באי זו עסקא אם היא עסקא פרטית או כללית עם העסקא שלהם ולא שינה ור' לפידות הממוצע ביניהם אמר פי קודם שנתנו לו המעות דבר עם רבי ראובן באי זה אופן היו יכולין לקחת המעות ברינח ולא יהיה איסור בדבר משום רבית ואמר לו רבי ראובן שיקחו חבית א' ויצבעו בה צמר לשם העסקא של כהר' דוד הנז' והשיב כהר' מנחם פי אמת הוא שעברו כמה דברים ביניהם לו' באי זה אופן תעשה זו העסקא שלא יהא בה רבית אבל בסוף הענין נתנה להם סתם בתורת עסקא סתם כפי מה שיראה בעיניהם והם ערבו אותה עם העסקא שלהם ועלה הפסד בכל העסקא בסוף כל זמן העסק זה היא פנונת טענותיהם ואחר שנשאתי ונתתי עמה' בבירור אלו הטענות נ"ל פי אם היה זקיפת החמשים במלנה בשטר ועדי' לא היה נאמן החכם כהר' מנחם יצ"ו לומר שלא נתן מה שנתן קודם בתורת רינח ושהפסיד פינון שבסוף זמן העסקא באו לחשבון ונשאר חייב חמשים פרחים ויג' וכמו שכתב בעל העיטור אי יהיב ליה באפי סהדי בשם רנוחא לאו כל פמינ' למיחשב ליה השתא לשם קרנא בח"מ סי' פ"ז ולאו כל פמינ' לומר יראתי פן ידחוק אותי למעות הקרן ולכן הודיתי לו שהיה רינח אבל פינון שלא היה אלא שטר חתום מידו ומיד אחיו ולפי דעת הגאונים ורוב הפוסקים יכול לומר פרעתי פינון שאין כתוב בו נאמנות שכל זמן ששטר זה יוצא מתחת ידו יהא נאמן לומר פרעתי יכול לומר ג"כ שלא נתן בתורת רינח ושהפסיד בעסקא ומה שכתב וחתם שהיה חייב לו הנ' פרחים היה כדי שלא ידחוק אותו ושח"כ יודיע לו שמה שנתן לא היה אלא מן הקרן וישבע על זה ויפטר דהואיל ואינו כופר בחתימתו נאמן בהיסת במגו שאם היה רוצה לומר פרעתי וכמו שכתב בטור ח"מ סי' ס"ט ולא תימא דוקא כשטוען אמנה היא ביני לבינה או שכחתי וחתמתי שמי בסוף המגלה והוא כתב עליה הוא דנאמן במגו דיכול לומר פרעתי אבל לא בכי האי טענה דהא כל טענה שאם הודה בה המלנה היה השטר בטל נאמן הלנה במגו שיכול לומר פרעתי שהרי כתב הרמב"ם ז"ל פי"ד מה' מלנה ולזה שאם הוציא שטר מקנים והלנה טוען מזוהר או רבי' או אמנה או כתב ללות ולא לנה כללו של דבר טוען טענה שאם הודה בה בעל השטר היה השטר בטל והמלנה עומד בשטרו ואומ' שנה שקר טוען ואמר הלנה ישבע לי ויטול הרי זה מחלוקת בין הגאונים אי נשבע מלנה כעין של תורה או לא משמע דכל טענה שאם הודה בה בעל השטר היה השטר בטל שנה לטענת אמנה וכמו דבטענת אמנה נשבע לנה בכתב ידו במגו שיכול לומר פרעתי בכל טענה שאם הודה בה מלנה היה השטר בטל נאמן נמי במגו פדאמר' והכא בהאי טענת' נמי אי הנה

מוֹדָה שְׁמָה שְׁפָתוֹב נ' פְּרָחִים לֹא הָיָה חֵיב אֲלָא ל"ח וּכְדֵי שְׁלֹא יִדְחֹק אוֹתוֹ הוּא שְׁהוּדָה שְׁהִיוּ נ' אֵי הָיָה מוֹדָה הַמְלִיָּה בְּכַף הָיָה הַשְּׁטָר בְּטַל לִי"ב פְּרָחִים דְּהוּי כְּמוֹ אֲמָנָה כְּדֹאמְר' וְלִהְיֵי נֶאֱמָן בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי וְלֹא תִימָא נְמִי דְּנֹקָא כְּשִׁטּוּעֵן אֲמָנָה דִּר"ל אַתְּהָ יוֹדַע שְׁהוּא אֲמָנָה בִּינֵי לְבִינָה הוּא דְנֶאֱמָן בְּשַׁבּוּעַ בְּמַגּוֹ אַבְל הֵכָא דְאָפִי לְפִי דְבָרֵי הַלְוָה לֹא הוּדִיעַ לוֹ שְׁלֹא הָיָה חֵיב אֲלָא הוּדָה נ' כְּדֵי שְׁלֹא יִדְחֹק אוֹתוֹ לֹא יְהֵא נֶאֱמָן בְּמַגּוֹ דְלֹא הִיא דְסוּף סוּף פִּינּוֹן שְׁאָם הָיָה מוֹדָה לוֹ שְׁלֹא הָיָה שֵׁם רִינוּחַ לֹא הָיָה חֵיב אֲלָא ל"ח פְּרָחִים הָרִי בְּטַל הַשְּׁטָר לִי"ב פְּרָחִים דְלִכְפָּה כְּתַב הָרַב ו"ל כְּלָלוּ שְׁלֵל דְבָר כָּל טַעְנָה שְׁאָם הוּדָה בְּעַל הַשְּׁטָר הָיָה הַשְּׁטָר בְּטַל לְאֲתוּנֵי טַעְנָה כִּי הָאֵי דֹאע"ג דְּהַלְוָה אִינוּ טוּעֵן שְׁהוּדִיעַ לוֹ אִפ"ה נֶאֱמָן בְּמַגּוֹ פִּינּוֹן שְׁאָם הָיָה מוֹדָה הַשְּׁתָא דְלֹא הָיָה שֵׁם הוּא לֹא הָיָה חֵיב אֲלָא ל"ח כְּדֹאמְרֵן וְהָרִי כְּתַב הָרֵא"ש ו"ל בְּתַש' עַל לִוָּה שְׁטַעֵן שְׁאָנוּס הָיָה בְּהוּדָא' הָרִינוּחַ מִחֲמַת שְׁהִיָּה לְמַלְוָה שְׁטָר חוֹב שְׁפָרַע קֶצְתוֹ וְלֹא נִכְתַּב בּוֹ הַפְּרַעוֹן שְׁפִינּוֹן שְׁלֹא מְסַר מוֹדְעָה לֹא טַעְנָה הִיא וְלֹא קֹאמְר מְשׁוּם דְלֹא הוּדִיעַ לוֹ וְהָתָם הוּא מְשׁוּם דְכְבָר פְּרַע וְהוּא עַלֵּיהָ שְׁטָר חוֹב גְּמוּר בְּעַדִּים אַבְל כִּי הָאֵי גּוֹנוּנָא דְאִין עֲלִיו אֲלָא כְּתִיבַת יְדוֹ וְנֶאֱמָן לוֹ פְּרַעְתִּי מְהִימָן נְמִי לְהָאֵי טַעְנָתָא דְאָנוּס הָיָה שְׁהִיָּה מְפָסִיד הַרְבֵּה אֲפִילוּ שְׁהִי בְּדִין אָם הָיוּ דוֹחֻקִים אוֹתוֹ לְפָרוּעַ מִזְד אִפִּי בְּלֹא עַדִּי מוֹדְעָא וְהָרִי כְּתוּב בַּח"מ גְּבִי מִי שְׁהַעִיד עֲדִים שְׁהוּדָה חֲבָרוּ שְׁהַלְוָה לוֹ מְעוֹת שְׁאָם טַעֵן שְׁלֹא קַבֵּל אֲלָא בְּפְרַעוֹן אֲלָא שְׁמַפְנֵי שְׁלֹא הָיָה יָכוֹל לְהוֹצִיא מִמְּנוּ הוּדָה שְׁנִשְׁבַּע הַסֵּת וְנִפְטָר וַא"כ הִחְכַּם כַּר' מְנַחֵם נֶאֱמָן בְּשַׁבּוּעָה לֹאמַר שְׁאִינוּ חֵיב אֲלָא ל"ח פְּרָחִים שְׁכְבָר פְּרַעַם מַגּוֹ שְׁהִיָּה יָכוֹל לֹאמַר פְּרַעְתִּי הַפֵּל וּמָה שְׁטַעֵן הִחְכַּם כַּהֲר' דְּוֹד יַצ"ו שְׁהַתְנֵן עִם כַּה"ר מְנַחֵם יַצ"ו שְׁיִתֵּן לוֹ הָרִינוּחַ קוֹדֵם הָרִי הַעִיד הַעֵד שְׁבִינֵיהֶם שְׁלֹא רָצוּ לְפָרֵשׁ שְׁנִתְנוּ בְּשִׁבִיל הָרִינוּחַ כְּשִׁנְתְּנוּ קֶצֶת הַמְּעוֹת קוֹדֵם וְכִשְׁנִתְנוּ אַח"כ הַשְּׂאָר נִתְנוּ בְּסֵתָם כ"ש דְאֵי לֹא נִכְתַּב תְּנָאֵי זֶה בְּשְׁטָר לֹא הָיָה חֵיב דְּבַתֵּר שְׁטָרָא אֲזִלִּינּוּ וְלֹא בְּתַר דְּבָרִים שְׁבַעַל פָּה וְלֹא נִתְחַיֵּב בְּקִנְיָן אֲלָא עַל מָה שְׁכְּתוּב בְּשְׁטָר וְאָפִי הָיָה תְּנָאֵי זֶה נִכְתַּב בְּשְׁטָר נַר' דְּיָכוֹל לֹאמַר שְׁלֹא נָתַן מָה שְׁנָתַן בְּשִׁבִיל רִינוּחַ מְפָנֵי שְׁלֹא הָיָה רִינוּחַ בְּעֵיסְקָא בְּמַגּוֹ שְׁיָכוֹל לֹאמַר הַשְּׁתָא פְּרַעְתִּי כְּדֹאמְר דֹּאע"ג דְאֵי לֹא הָיוּ מְשׁוּם רִינוּחַ הָיוּ קָרוֹן וְחִזְקָה דְאִין אָדָם פּוֹרַע תּוֹף זְמַנּוֹ הָדָּ חִזְקָה הִינּוּ כְּשִׁמְלִיָּה כּוֹפֵר שְׁלֹא פְּרַע אַבְל הִיכָא דְלִיכָא הַכְחָשָׁה בִּינֵיהֶם בְּמָה שְׁפָרַע אֲלָא שְׁלִוָּה מִחִזְקָא לֹא חִזְקָה אֲלִימָתָא הִיא דְהָא אֵיכָא רַבְנוּתָא דְסָבְרִי דְלֹא אֲמַרִי דְגוֹבִין מִן הִיתוּמִים תּוֹף זְמַן אֲלָא בְּגִדּוּלִים אַבְל קִטְנִים לֹא וְאָפִי בְּשַׁבּוּעָה דְשָׂמָא אֲתַפְסִיָּה צְרָרִי וְכִמוֹ שְׁכְּתַב בְּעַל מַגִּיד מְשָׁנָה פִי"ב מָה' מְלוּה וְלוּה וְכֵן בְּשְׁטָר שְׂאָבֵד וְהַעֲדִים קִימִים שְׁקֵנוּ מִיָּדוֹ לְזְמַן נֶאֱמָן לֹאמַר פְּרַעְתִּי תּוֹף הַזְמַן כְּמוֹ שְׁכְּתַב הָרַב ו"ל פִּי"ד א"כ הֵכָא דִּינְדַעִינּוּ דְפְרַע לוֹ דְשְׁנִיָּהֶם מוֹדִים אֲלָא שְׁזָה אוֹמַר רִינוּחַ הוּא כְּפִי מָה שְׂאָמַר לוֹ הַעֵד וְזֶה אוֹמַר קָרוֹן הוּא שְׁלֹא רָצִיתִי לֹאמַר שְׁיִתֵּן אוֹתָם בְּתוֹרַת רִינוּחַ כְּשִׁשְׂאָל מְפָנֵי שְׁעֲדִיין לֹא הָיָה רִינוּחַ נִרְאָה דְנֶאֱמָן הַשְּׁתָא מַגּוֹ שְׁיָכוֹל לְטַעֵן פְּרַעְתִּי בְּחִתִּימַת יְדוֹ כְּדֹאמְר' וְעוֹד פִּינּוֹן שְׂאוֹ שִׁי"ב פְּרָחִים מְפָלֵל הַנ' הֵם רַבִּית מְצַד שְׁלֹא הָיָה רִינוּחַ הָרִי הוּא כְּטַעֵן רַבִּי אוֹ אַבְק רַבִּית דְּכְתָבוּ הַמְּפָרְשִׁים ו"ל שְׁאָם טַעֵן עַל שְׁטָר מְקוּיִים רַבִּית הוּא דְנִשְׁבַּע בְּעַל הַשְּׁטָר וְהֵכָא דְחִתִּימַת יְדוֹ הוּא פִּינּוֹן דְנֶאֱמָן לֹאמַר פְּרַעְתִּי נֶאֱמָן נְמִי לֹאמַר רַבִּית אֵיכָא בְּהָאֵי שְׁטָרָא וּבְשַׁבּוּעָה וּמָה שְׁטַעֵן הִחְכַּם כַּר' דְּוֹד שְׁהִי תְּנָאֵי בִּינֵיהֶם שְׁלֹא יַעֲרְבוּ אוֹתוֹ הַמְּמוֹן בְּעֵיסְקָא עִם הַמְּמוֹן שְׁלֵהֶם אֲלָא שְׁיַעֲסְקוּ בְּאוֹתוֹ הַמְּמוֹן בְּפָנֵי עַצְמוֹ

והם שינו ולא עשו כה ולכן הוא קרוב לשקר ורחוק להפסד נר' דהדין עמו אם התנו עמו בפ' בשעת קנין העיסקא אעפ"י שלא נכתב בשטר העיסקא אבל אם לא התנו כה בשעת הקנין נראה דלא הוי שינוי פינון שלא נכתב בשטר דבתר שטרא אזלינן ולא בתר דברי' שבע"פ פינון שלא התנם עליהם בפ' בשעת קנין פדאמר' וכדכתב הרא"ש ז"ל בתש' בתנאי שלא נכתב בשטר דבתר שטרא אזלינן ולא בתר דבר שבע"פ כלל העולה כי החכם כהר' מנחם ואביו ואחיו שקבלו שלשתם המעות בתורת עיסקא חייבים לישבע שלא הרויחו שום דבר בכל מה שעסקו בזמן העיסק' באופן שאינם חייבים לפרוע הי"ב פרחים פינון שלא היה שם ריוח וכבר פרעו כל הקרו נאם הצעיר משה בר' יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: מד החכם יצ"ו שאלת ראשונה מהו הדין מראובן שגדר נזירות שמשון שלא ינהוג שום מינוי של הקהל ואחר זה החרימו בקהל שכל מי שיצא עליו איזה מינוי שלא יוכל לסלק עצמו ממנו ונכל הגורל על ראובן שהיה ממונ' וטען שלא היה יכול לקבל המינוי מצד הנזירות שקבל ונסתפק לן פינון שהגדרים חלים בדבר מצו' כרשות אם חל החכם אם לאו: תשובה נודאי שהחכם חל ולא שייך בכאן צד שהגדרים חלים בדבר מצוה כרשות וגם לא מטעם שאין שבועה חלה על שבועה דבשלמא כשאדם נשבע לעשות דבר פלוני וחר ונשבע שלא לעשותו בהכרח הגמור הוא עובר על דת ואי אפשר לקיים ב' השבועות אבל בכאן אפשר לקיים את שתיהן ולא יעבור על דת כי אפשר לקיים את החכם כשיצא ממונ' ויהיה נזיר ואין בכאן שום ביטול ד"ת ואפ"ה אני אומר שאין ראוי לאונסו להיות ממונה פינון שמדעתו אינו מקבל הנזירות אבל להענישו ראוי מפני שלא צונח מעיקרא זאת ועוד אחרת שאם הנודר הוא אדם שאינו קורא אני יודע שבשגג' עשה שלא צונח שבעלי בתים חושבי' שהנוד' בנ"ש שלא יחול עליו הגדר פדרי' אין שבועה חלה על שבועה וכמה פעמי' בהיותי במצרים היו טוענין פן קצת מהבעלי בתים פשהינו רוצי' למנות' בשום מינוי והייתי מתיר להם החר' שלא להכשיל' בנזירו' והייתי מענישם לא מצד שלא גילוי מתחלה אלא מצד שהיו פורקי' עול הקהל מעל צואריה' מה ומענין מה ששאלת אם יכול הבעל לבטל נ"ש שקבלה אשתו אם הוא דבר של עינוי נפש ומדבר פנחס דאמר כל הנודר' על דעת בעלה היא נודרת תשובה דע שבתחלת העיון הייתי סובר שיש פח ביז הבעל לבטל בנזירות מדבר פנחס פי הגע עצמך שראובן קבל נזירות על דעת לוי אם יסכים ולא יסכים לוי אי איכא למ"ד שצריף שום התרה אבל אחר שעיינתי מצאתי בהגה' פתובה בהרמב"ם של דפוס החדש על ענין שכתב הרמב"ם ז"ל ואם נשאת קודם שתשבע הרי זו נשבעת אחר הנשואין ונוטל כל זמן שתראה אבל אינה נודרת ונוטלת שפא יפר לה הבעל ועל זה כתוב בהגהה ואור"י פי נדר על דעת רבים יועיל בזה פדאי' התם פ' השולח נר' בפ' שהבעל אין יכול להפר אלא במקום שיש לשבוע' התרה דמופר ליכי דבעל במקום מותר ליכי דחכם ובמקום שאין החכ' יכול לומר מותר ליכי אין הבעל יכול לומר מופר ליכי וא"כ בגדר או בנזירות שמשון דאין החכם יכול להתיר ג"כ אין הבעל יכול להפר והא דאמר רב פנחס משמיה דרבה כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת לאו למימרא דממש על דעת בעלה היא נודרת ואם אמר הבעל אין דעתי בזה הגדר שיהיה הגדר בטל אלא צריף לומר מופר ליכי כמו שהחכם צריף לומר מותר ליכי כשאין לה בעל וכן כתבו בתוס' בגדר' פ' נערה מאורסה ז"ל ואיכא דילפי מהכא דמי שגדר על דעת חבירו הרי זה יכול להתיר נדרו

שלא על פי חכם דכי היכי דאמר הכא דמשום הכי מצי בעל לחודיה להפר משום דנדרה על דעתיה במפרש נמי על דעת חבריו מצי מפר דלא גרע מפרש דחבירו מסתם דבעל דהיינו טעמא הכא ונהתם דכנדר על תנאי דמי וזו אצלי שגגת הוראה דהא אע"ג דאמר דעל דעת בעלה היא נודרת אפילו הכי צריה בעל שיפר לה באותו לשון שקצבה לה תורה וגזירת הפתוב הוא ומ"ה אין כל הלשונות שוין בו וכדאמ' לקמן ואי אמרת דבנודר על דעת חבריו נמי אידה מצי מפר דכנדר על תנאי דמי הרי התרתו של בעל ואחר ראוי שיתנה נאמרת בכל לשון אלא ודאי רב פנתס ה"ק נהי דהפרה דבעל גזירת הפתוב היא מיהו משום הכי זכתה תורה לבעל בהפרת נדריה משום דעל דעת בעלה היא נודרת הלכך כל שהיא נודרת על דעתו חזילה פן גזירת הפתוב דאמר רחמנא אבל נודר על דעת חבריו דלא חזית ביה רחמנא מידי ודאי לא מצי מפר מיהו היכא דאתני בהדיא ואמר הרני נודר אם חברי רוצה מצי חברי למשרי ליה ואינו צריה לשון מיוחד אלא לכל היכא דקאמר אי איפשי סגי אף על גב דהפרה לה מהני פדאימא לקמן זה נ"ל ועוד דנהי דאמר הכא על דעת בעלה לא קפדינן אלישנא אלא הכי קאמרין דאין בלבה שיתקני הנדר אי קפיד ביה בעלה אבל מאן לימא לן דעל דעת הכי משמע דנודר על דעת חבריו מצי אידה למשרי ליה אלא ודאי פדכתי עכ"ל ואע"ג שפן התוספות של פ' השולח בדבור שמתחיל אבל נשאת אין מדירין אותה וכו' וז"ל וא"ת וידידנה עד"ר שאין לו הפרה בדקאמר אממר לקמן וי"ל דלענן נדרי אשתו אין לחלק בין נדרה ברבים בין על דעת רבים עכ"ל שנה' מפאן שיקול הבעל להפר אפילו בדבר שאין לו הפרה לזה אשיבך ב' דברים הא' דלא דמי נדר עד"ר לנזירות שמשון דהכא היינו טעמא משום דכיון שאין ההפרה תלויה בדעתה גם דעת רבים אינו מעלה ואינו מורי' אבל בנזירו' שמשון דאין לו התרה מצד עצמו פשיטא שאין יכול לבטל הבעל מה שאין פן בעל דעת רבים שאם הספיקו הרבים בהתרת הנדר יש לו התרה ולגבי בעל דאין הדבר תלוי בדעתו אף דעת רבים אינו מעלה ולא מוריד וכמו שכתבו בתוספ' וכל זה אנו צריכין כפי התשובה הא' שהשיבו התוס' אבל בתשובה השנית שהשיבו וז"ל ועי"ל דרב הונא לית ליה לדאמימר וכו' עכ"ל שנה' מדבריה' שהטע' שלא הקשו בגמרא וידידנה עד"ר מפני שלדעת רב הונא אין הפרש בין נדר שנדרה ברבים ובין עד"ר דלכולם יש התרה.

ופליגא דאמימר אבל לדידן דקי"ל דעל דעת רבי' אין לו התרה גם פן בנדון שלפנינו אם ידידנה על דעת רבים לא יוכל להפר הבעל וכדכתיב' ונהרמב"ם ז"ל לא פ' דעתו וקצר ואולי שהוא סובר פתשובה הא' של התוספות שפיון שאין תלוי בדעתה אין הפרש בין נדרה ברבים בין עד"ר אבל בנזירו' שמשון לכולי עלמא אין הבעל יכול להפר דהפרת הבעל במקו' ההתרה וגריעה מינה דהבעל מיגז גיזי ונהתרת החכם עוקר הנדר מעיקרו ומפאן תראה כפי' מה שכתבו התוספות כפי' כל הנודרת על דע' בעלה שהוא אמתי שאם היה פירוש כל הנודרת על דעת בעלה שאם לא יסכים בעלה שלא יהא הנדר פלוס איך אמרו דבעל מיגז גיזי אדרבה יפה פח הבעל מפח חכם שהבעל עושה בנדר כמאן דליתיה ועוד יש לי הוכחה אחרת מתחלת אותו הדיבור של פ' פ'ק השולח אלא שאיני רוצה להאריה: מעוד שאלת שאפילו אותו הדבור של הר"ן במס' ר"ה באותו לשון שכתב וז"ל ומ"מ צריה לומר בר"ה את מוספי יום הזכרון הזה דמה קפידה יש בזה שצריה להביא כל אלו הראיות זהו מה שנ"ל ששאלת בזה הפעם השניה: תשובה דע שאני נוהג בזה

הַעֲנֵנוּ פְּדֻעַת הַרְשָׁבָ"א ז"ל שְׁסוּבֵר דְּבִיּוֹם א' שֶׁל ר"ה אוֹמְרִי אֵת מוֹסְפֵי וּבִיּוֹם ב' אֵת מוֹסֵף מִן הַטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ לְמַעַלְהָ בְּזֶה הַבִּירוּר הַגְּאוּנִי וְהוּא שְׂאֵם יֵאמְרוּ אֵת מוֹסְפֵי בִיּוֹם ב' יִרְאֶה שֶׁהוּא ר"ח וְשִׁיּוֹם ב' הוּא עֵיקָר וַיְבוֹאוּ לְמִנּוֹת הַמוֹעֲדֵי מִיּוֹם ב' וּבֵא הַרְ"ן ז"ל לְבַטֵּל זֹאת הַסְּבָרָא וְאָמַר שֶׁפִּינּוֹן שְׁמוֹסֵף ר"ה וּמוֹסֵף ר"ח בְּאִים כֹּאח' א"כ אֵין הַפְּרָשׁ בֵּין מוֹסֵף ר"ח וְאֵם יֵשׁ לְחוּשׁ בְּמוֹסֵף ר"ח פֶּה יֵשׁ לְחוּשׁ ג"כ בְּמוֹסֵף ר"ה וְכִינּוֹן שְׂאֵין הַפְּרָשׁ בֵּין זֶה לְזֶה יֵאמְרוּ אֵת מוֹסְפֵי זֶה הַנְּרָאָה לִי בְּשִׂאלוֹתֶיהָ ה' יִצְיִלְנוּ מְשִׁגִּיאוֹת יַעֲקֹב בְּיָרֵב: מִזֶּה הֶחָכֵם יצ"ו אוֹדִיעֶה הָאֵח מֵה שִׂשְׁאֲלִי מַעֲנֵנִי הֲגַט שֶׁנִּכְתַּב עַל תְּנֵאִי שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ם ז"ל בְּהִלְכוֹת גְּיּוּשֵׁי פ"ח וְז"ל כִּי צַד מְגַרֵּשׁ אָדָם עַל תְּנֵאִי וְכו' עַד וְכֵן אִם הַתְּנָה עַל פֶּה קוֹדֵם כְּתִיבַת הַתְּנַיִן הֲרִי זֶה סִפְק גְּיּוּשֵׁין עַכ"ל אִם יֵשׁ הַפְּרָשׁ בֵּין כְּשֶׁהַתְּנֵאִי אוֹמְרוּ לְסוֹפֵי עֲצֻמוֹ וּבֵין כְּשֶׁאוֹמְרִי לְסוֹפֵי עֲצֻמוֹ כְּתוּב גַּט בְּלֹא תְנֵאִי וּלְשִׁלִּיחַ אָמַר אוֹ לְאַחַר קוֹדֵם שֶׁנִּכְתַּב הֲגַט אוֹתוֹ הֲגַט לֹא תִתְּנוּהוּ כִּי אִם עַל תְּנֵאִי כֶּה וְכֶה יִהְיֶה הֲגַט כְּשֶׁר אוֹ לֹא שְׂנֵא שֶׁבְּזֶה וּבְזֶה יִהְיֶה סִפְק מְגוֹרְשֵׁת לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל דַּע שְׂאֵין הַפְּרָשׁ בֵּינֵיהֶם וְזִיל בְּתַר טַעְמָא הַטַּעַם שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁהִיא סִפְק מְגוֹרְשֵׁת הוּא מִמֵּה שֶׁכָּתְבוּ בִירוּשְׁלַיִם בְּפֶרֶק כָּל הֲגַט שֶׁפָּסוּל הַתְּנֵאִים הוּא מִטַּעַם אִם יֵשׁ בְּרִירָה ר"ל שֶׁהַתְּנָה אָמְרָה וְכָתַב לָהּ סִפְר כְּרִיתוֹת שֶׁצָּרִיף לְכַתְּנָי דְּבַר הַכּוֹר בֵּינוֹ לְבִינָה וְעַתָּה כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְנֵאִי הֲגַט קוֹדֵם שֶׁיִּכְתְּנוּ בֵּין אָמְרוּ לְסוֹפֵר אוֹ לְשִׁלִּי אוֹ לְזוּלַת עֲדִין יֵשׁ הַקְּשֶׁר בֵּינֵיהֶם עַד שֶׁיִּתְקַיֵּן הַתְּנֵאִי וְאַחֲרֵי שֶׁיִּתְקַיֵּם הַתְּנֵאִי נִסְתַּפְּקוּ בִירוּשְׁלַיִם אִי אָמְרִינוּ הַנּוֹכַר הַדְּבָר לְמַפְרַע שֶׁהֲגַט הִזָּה גַּט כְּרִיתוֹת אוֹ לֹא אָמְרִי הַנּוֹכַר לְמַפְרַע דָּאֵין בְּרִירָה וְא"כ מֵה לִי אִי אָמְרוּ לְשִׁלִּיחַ אוֹ לְזוּלַתוֹ פִּינּוֹן שֶׁבְּשַׁעַת כְּתִיבָה הֲגַט נִשְׂאָר זֶה הַדִּיּוּק בֵּינֵיהֶם אֲבָל כְּשֶׁכָּתַב הֲגַט בְּלֹא שׁוֹם תְּנֵאִי וְאח"ז הַתְּנָה הוּא דְּבַר חוּץ מִן הֲגַט גַּט כְּרִיתוֹת קְרִינָה בִּיהָ פִּינּוֹן שֶׁהֲגַט כְּשֶׁנִּכְתַּב לֹא הִזָּה בּוֹ שׁוֹם תְּנֵאִי זנ"ל בְּעַנְיַן יַעֲקֹב בְּיָרֵב: מִח מְפִנֵי שֶׁשְׂמַעְתִּי שְׂאֵי זֶה חָכֵם תָּמַה עַל אֲשֶׁר חֲזִיבְתִי לִכ"ר שֶׁלְמָה קוֹלוֹן לְבָרַר שֶׁפְּרַע אוֹתוֹ הַשְּׁטֵר לְבֵן אֲשֶׁתוֹ י"ט פָּרַח וְאִם לֹא יְבָרַר שֶׁיִּפְרַע לוֹ וְלֹא חֲשַׁשְׁתִּי לְשֵׁטֵר מְחִילָה שֶׁיֵּשׁ בִּידוֹ מֵר' ש"ט הַנּוֹז הַנּוֹכְרָחִתִי לְחִזּוֹר וּלְהוֹדִיעַ טַעְנוּתֵיהֶם שֶׁעֲלִיָּהֶם סְמִכְתִּי לְחִיִּיב אֵת כ"ר שֶׁלְמָה הַנּוֹז וּמֵה שֶׁגִּיתִי בֵּינוֹ לְחִכְמִים יצ"ו רֵאשׁוּנָה הִרְאָה בְּפִנֵי כ"ר ש"ט הַנּוֹז שֶׁטֵּר חַתוּם וּמְקוּיִם בְּשִׁלּוּבֵיק שֶׁמְסָרוּ לִיד כ"ר שֶׁלְמָה הַנּוֹז שֶׁשָּׂה אֶלְפִים עֲטַמְאֲנִי מְנַכְסֵי הִתְּנוֹ ש"ט וְשֶׁנִּתְחַיִּיב בְּשַׁבּוּעָה חֲמוּרָה לְמוֹסְרָם בְּיַד פְּרָנְסִי ק"ק רוֹדְאָשׁ יצ"ו הִשִּׁיב כ"ר שֶׁלְמָה הַנּוֹז שֶׁאָמַר שֶׁלֹּא מְסָרָם בְּרוֹדְאָשׁ אֲבָל נָתַן לְשֵׁם עָרֵב שֶׁיִּמְסוֹר אוֹתָם בְּצַפְתָּ בְּיַד הָאֶפְטֵרוֹפּוֹסִי שֶׁיִּמְנוּ ב"ד עַל נְכִסֵּי הִתְּנוּם הַנּוֹז וּכְשֶׁהֲגִיעַ פֶּה צַפְתָּ אָמַר שֶׁמְכַר הַבְּגָדִים שֶׁהִבִּיא מִשָּׁם שֶׁהָיוּ שְׁנוִים הַמְּעוֹת הַנּוֹז וְשֶׁמְסָר אוֹתָם בְּיַד הַחֶכֶם ה"ר אַבְרָהָם רְפָאֵל זצ"ל וּבְיַד ה"ר מִשָּׁה ן' אֶל טַבִּיב יצ"ו אֶפּוֹטֵרוֹפּוֹסִי הִתְּנוּם הַנּוֹז בְּאֵה"ר מִשָּׁה הַנּוֹז וְאָמַר כִּי אָמַת שֶׁהֲגִיעוּ לִידוֹ עֲשָׂרַת אֶלְפִים עוֹטַמְאֲנִי שֶׁשָּׁלַח לוֹ הַחֶכֶם כ"ר שֵׁם טוֹב אֲלַחְנַט יצ"ו שֶׁהִזָּה אֶפּוֹטֵרוֹפּוֹ שֶׁמִּינְהוּ אָבִי יְתוּמִים אֲבָל מֵאֵלוֹ הַשְּׁשִׁתָּ אֶלְפֵי שֵׁמֶס' אֶפּוֹטֵרוֹפּוֹ הַנּוֹז לְכַר שֶׁלְמָה שֶׁיִּתְּנָם פֶּה שֶׁלֹּא קִבַּל וְלֹא יָדַע מֵאוּמָה וְאָמַר כ"ר שֶׁלְמָה שֶׁכָּלְלָ אֵלוֹ הַעֲשָׂרַת אֶלְפִים שֶׁאָמַר הַחֶכֶם דּוֹן מִשָּׁה שֶׁהֲגִיעוּ לִידוֹ שֶׁהָיוּ אֵלוֹ הַשְּׁשִׁתָּ אֶלְפִים וְכ"ר מִשָּׁה הַנּוֹז כְּחֹשׁ לוֹ כִּנּוֹז שֶׁלֹּא קִבַּל אֶלֶּא הַעֲשָׂרָה אֶלְפִים שֶׁלֹּא עַל יַד כ"ר שֶׁלְמָה הַנּוֹז עוֹד הֵרָא' כ"ר שֶׁלְמָה הַנּוֹז שֶׁטֵּר מְחִילָה שֶׁמְחַל לוֹ ש"ט הִתְּנוֹ הַנּוֹז כָּל חוֹב אוֹ זְכוּת שֶׁהִזָּה לוֹ אֲצָלוֹ בֵּין בְּכַתְּבָ בֵּין ע"פ וּש"ט הַנּוֹז הִשִּׁיב לוֹ כִּי מְדַמֵּי הַבְּטָאָן שֶׁהָיוּ בְּיַדוֹ עֲשֶׂה לוֹ אוֹתוֹ שֶׁטֵּר מְחִילָה כִּי מִזָּה הַשְּׁטֵר לֹא יָדַע מֵאוּמָה כִּי אִם בְּלִכְתּוֹ אַחַר

כָּף לְשִׁלּוֹנִיקֵי שְׁמֹסְרוֹ לִידּוֹ הַח' ה"ר ש"ט אֶלְחָנְטֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁלוֹ וְאָמַר לוֹ הִנֵּה שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לִבְדֹּן מִשֶּׁה נ' אֶלְטָבִיב עֶשֶׂר אֶלְפֵי עוֹט' וְעוֹד יֵשׁ לְךָ שְׁשֵׁת אֶלְפֵי בִּיב בַּעַל אַמְרָה כ"ה שְׁלֵמָה קוֹלוֹן וְהִנֵּה הַשְּׁטֵר בִּיבָה שֶׁהוּא חֲזִיב לְמִסוֹ לְשֵׁם בִּיב הָאֶפִּיטְרוֹפּוֹסִי שְׁמֹנוּ הַשְּׁשֵׁת אֶלְפִים עוֹטֵמ' הַנּוֹ' וְאַחַר חֻקְרֵי טַעֲנוֹתֶיהָ פִּעְמֵי' וְשִׁלַּשׁ פִּסְקֵי שְׁפִינּוֹן שֶׁכ"ר שְׁלֵמָה הַנּוֹ' הִיָּה חֲזִיב לְמִסוֹר הַמַּעוֹת הַנּוֹ' בִּיב הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹסִים וְדוֹן מִשֶּׁה הַנּוֹ' הוּא מְכַחֵשׁ לוֹמֵר שְׁלֵא קָבַל מִמֶּנּוּ שֶׁהַשְּׁטֵר חוֹב הוּא בְּחֻזְקוֹ וְהוּא חֲזִיב לְהִבִּי רְאִיָּה שְׁפָרְעוּ וְאִם לֹא יָבִיא רְאִיָּה שְׁחֲזִיב לְפָרְעוּ וְנִרְאָה לִי שְׁאִין הַמְּחִילָה מוֹעֵלֶת לוֹ כָּלֵל מִפְּנֵי שְׁלֵא הִיָּה חֲזִיב לְמִסוֹרֵם אֵלָּא לְאֶפּוֹטְרוֹפּוֹסִי וְהוּ' בָּא עִתָּה מִכַּח' וְכִמוֹ שְׁאִם הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹסִי הָיוּ תוֹבְעִים אוֹתוֹ וְהַשְּׁטֵר זֶה בִּיבֵדֵם לֹא הִיָּה מוֹעִיל לוֹ לוֹמֵר פִּרְעֵתִי כִּמוֹ כֵּן הוּא שְׁבָא עִתָּה מִכַּחֵם לוֹמֵר תִּפְרַע לִי מַה שְׁנִתְחַזְּקִיבֶת לְתַת בִּיב הָאֶפֶטְרוֹפּוֹסִי שְׁלִי כִּי הוּא בָּא מִכַּח' וְעַם כָּל זֶה מִפְּנֵי שֶׁהוּא חוֹב יֵשֵׁן מִכַּמָּה שָׁנִים וְאֶיִּפְשֵׁר שֶׁהִיָּה פָּרוּעַ כְּלוֹ אוֹ מִקְצָתוֹ חֲזִיבֵתִי אֵת ר' ש"ט הַנּוֹ' שְׁיָבִיא כְּתִב מִשֵּׁם שְׁאֵלוֹ הַעֲשֶׂרֶת אֶלְפֵי' הָיוּ לְבַד הַשְּׁשֵׁת אֶלְפִים שֶׁל כ"ר שְׁלֵמָה הַנּוֹ' וְשִׁהֵם מְסֹרוֹ לוֹ שֵׁם זֶה הַשְּׁטֵר שְׁבִידוֹ וְלֹא הִיָּה יוֹדֵעַ מִזֶּה בְּזִמְנֵי הַמְּחִילָה וְאַחַר שְׁחֲזִיבֵתִי אוֹתוֹ לְכַרֵּר כְּתִב לִי הַחֵכ' דוֹן מִשֶּׁה יצ"ו הַנּוֹ' שֶׁהִיָּה זוֹכֵר שְׁפָרַע כ"ר שְׁלֵמָה הַנּוֹ' מִזֶּה הַשְּׁטֵר חוֹב לְהַחֲכֵם ה"ר אַבְרָהָם רְפָאֵל ז"ל אֶלְף וְשִׁמְנָה מֵאוֹת חֲתִיכוֹת וְשְׁנִתְחַזְּי לְפָרְעוּ תִּשְׁלוֹ' הַחוֹב בְּרִינּוֹחַ הַבְּטָאָן שֶׁהִיָּה לר' שְׁלֵמָה חֻלְק בְּרִינּוֹחַ הַבְּטָאָן כִּמוֹ שְׁנִמְצָ' כְּתוּב בַּשְּׁטֵר קְרוּעַ שְׁבִינִיָּה' אֵז שְׁלַחְתִּי בְּעַד כ"ר שְׁלֵמָה הַנּוֹ' וְאָמַרְתִּי לוֹ הִנֵּה שֶׁזֶכ' דוֹן מִשֶּׁה שְׁפָרַעְתָּ אֶלְף וְשִׁמְנָה מֵאוֹת חֲתִיכוֹת חֲזוֹר עִתָּה וְכַרֵּר שְׁפָרַע הַשְּׂאָר אָמַר אֲנִי פִּרְעֵתִי הַכָּל אֵז הַשִּׁיב לוֹ ר' ש"ט הַנּוֹ' וְהֵאִיף פָּרַע' לִי מִן הַרִינּוֹחַ כִּמוֹ שְׁאוֹמ' דוֹן מִשֶּׁה וְהִנֵּה לֹא הִיָּה שוּם רִינּוֹחַ בַּבְּטָאָן אֵלָּא הַפִּס' כִּמוֹ שְׁיָדוּעַ לְכָל א"כ בְּאִיזָה אֲנִי פִּרְעֵת לִי הַשִּׁיב הוּא וְאָמַר אוֹתָם הֵא' וְת"ת חֲתִיכוֹת פִּרְעֵתִי בְּבַת אַח' מֵאוֹתָם הַבְּגָדִים שְׁנִמְכְּרוּ וְאַחַר כָּף שֶׁהִיָּתִי מוֹכֵר מְעַט מְעַט הִיָּתִי פוֹרַע ור' מִשֶּׁה אָמַר שְׁלֵא חֲזִיבוּ אוֹתוֹ אֵז לְפָרְעוּ כִּי אִם מְרִינּוֹחַ הַבְּטָאָן אַחַר שְׁעֵבֵר זֶה כְּפָה יָמִים הִבִּיא שְׁטֵר קְרוּעַ בִּידוֹ שְׁמֵכֵר הוּא אוֹתוֹ הַבְּטָאָן לִש"ט הַנּוֹ' עַל תְּנֵאִי שְׁיִקַּח הוּא חֲצִי הַרִינּוֹחַ שֶׁל חֻלְק ש"ט הַנּוֹ' שֶׁהוּ' שְׁלִישׁ הַבְּטָאָן וְאִם כִּי כְּשֶׂרָא' שְׁלֵא הִיָּה רִינּוֹחַ בַּבְּטָאָן נִתַּן לוֹ כָּל הַבְּטָאָן בְּשִׁבִיל שְׂאֵרִית הַחוֹב אֲמַרְתִּי לוֹ וְאַתָּה אֲמַרְתָּ וְטַעֲנַת זֶה כְּפָה יָמִים שְׁמֵאוֹתָם הַבְּגָדִי שְׁמֵכְר' פִּרְעֵת לוֹ הַכָּל וְאִיף תֵּאֵמַר עִתָּה שְׁפָרַעְתָּ לוֹ בְּקֶרֶן הַבְּטָאָן וְעוֹד כְּשֶׁהִי' לְךָ רִינּוֹחַ בַּבְּטָאָן כְּכֹר הִיָּה הַבְּטָאָן מְכוֹר לִכ"ר ש"ט וּמֵאוֹתוֹ הַרִינּוֹחַ הִיָּה לְךָ לְפָרְעוּ וְכְשֶׂרָאִי שֶׁהִיָּה הַפִּסַּד בַּבְּטָאָן אִיף פִּרְעֵת לוֹ בַּבְּטָאָן שְׁכַכְר לֹא הִיָּה שְׁלָף וְאַתָּה אוֹמֵר כִּי בִּיּוֹם שְׁנַעֲשֶׂה זֶה הַשְּׁטֵר עַל מְכִירַת הַבְּטָאָן נַעֲשֶׂה תְּנֵאִי שֶׁל הַרִינּוֹחַ אַחַר כָּף חֲזוֹר וְאָמַר אֲנִי יוֹדֵעַ אִם הִיָּה זֶה הַרִינּוֹחַ קוֹנֵדִם מְכִירָה אוֹ אַחַר כָּף חֲזוֹר אַח"כ לוֹמֵר שֶׁהִיָּה קוֹנֵדִם מְכִירַת הַבְּטָאָן וְכָל אֵלוֹ הַג' הַפּוֹכֵי טַעֲנוֹת הָיוּ בְּפִנֵּי הַחֲכֵם ה"ר יַעֲקֹב הַפֶּהֶן יצ"ו וּבְפִנֵּי ה"ר מִשֶּׁה נ' אֵל טָבִיב אֵז אֲמַרְתִּי לוֹ הַנְּגִי רוֹא' טַעֲנוֹתֶיהָ הַפּוֹכוֹת וְעִתָּה טוֹעֵן וְחוֹזֵר וְטוֹעֵן אֶתָּה חֲזִיב לְהַשְׁלִים לְכַרֵּר שְׁפָרַע' כָּל חוֹב וְאִם לֹא אֶתָּה חֲזִיב לְשִׁלֵּם וּמִפְּנֵי שְׁנִרְאָה דְּכַר תִּימָא לְשׁוֹמְעִים שִׁישׁ שְׁטֵר מְחִילָה בִּידוֹ וְשְׁחֲזִיבוּ אוֹתוֹ לְפָרְעוּ לְכֵן כְּתִבְתִּי רְאִיּוֹתִי בְּכַתֵּב וְהֵם כִּי שְׁטֵרֵהֶם מְחִילָה אִינָה מוֹעִילָה לוֹ שֶׁהוּא לֹא מְחַל אֵלָּא מַה שֶׁהִיָּה חֲזִיב לוֹ וְזֶה הַשְּׁטֵר הִיָּה כְּתוּב עַל שֵׁם הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹסִי שְׁיָגְבוּ מִמֶּנּוּ הַשְּׁשֵׁת אֶלְפִים הַנּוֹ' וְכִמוֹ שִׁהֵם הָיוּ נְאֻמִּי' בַּשְּׁטֵר שְׁבִידֵם כֵּן הוּא נְאֻמֵּן בְּשִׁבּוּעָה שְׁלֵא אִמַר' לוֹ הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹסִי וְלֹא צוּוּ לוֹ שְׁשֵׁטֵר זֶה פָּרוּעַ כִּי שְׁבּוּעָה שְׁלֵא פְקַדְנוּ אֲבָא לָאוּ דְּנִקָּא אֲבָא אֵלָּא אֶפִּילוּ יוֹרְשִׁים מִיּוֹרְשִׁים כְּמִבְּנָאָר בְּחוֹנֵן

משפט נאפלי מאן דפליג ואמ' ד'יורשי' מ'יורשי' ד'היננו אח שמת לא יגבו אחים חלקו דלא מצי משתבע לא פקדנו אבא דשמא להם לא צנה ולו צנה הכא שאני דאלו האפוטרופסי אינם באי מפח המת שנה השטר חוב היה אחר מיתת האב ומצי שפיר זה לטעון ולומר לא פקדני אפוטרופו' ששטר זה פרוע ויתומים נמי לאו דוקא דהא פתוב שם על שם הראב"ד דאפוטרופא שמנהו אבי יתומים וגובה חובותיו צריה לישבע שלא פקדני אבי יתומי וכו' וא"כ יורש ומי שבא לידו ש"ח מן האפוטרופו' מצי שפיר לישבע כ"ש שלא יתחייב שבועה פינן שהאפוטרופוס הא' אמר שלא פרע לו אלא האלף ות"ת חתיכות שהנשאר היה צריה לפרוע מן הרניח והוא דבר ידוע לכל שלא היה רניח אלא הפסד ופנקס האפוטרופוס שנפטר לא נמצא פתוב כי אם אלו האלף ות"ת עוד שהוא טוען לעולם שפרע בדמי הבגד והנה נתבאר שלא פרע מהם אלא הא' ות"ת חתיכות ואע"ג דאין אדם חייב לברר ביה שפרע כמו שהוכיח הרא"ש ז"ל משהיא עובדא דרבא דשומשמי אפ"ה אם אמר בסחורה פלו' פרעתי שפסומה פה וכה ואח"כ נודע שלא היתה פה וחזר וטען בדבר אחר פרעתי אינו נאמן דקיצות' מדכר דכירי אינשי כדא' רבא התיב בהיה עובדא וא"כ פינן שכב' טען שפרע באות' סחורה אינו נאמן לחזור ולטעון שפרע בדבר אחר ולא לומר כי מהבאט"ן פרע פינן שהדבר ידוע מאותו השטר שבדו שבזמן שהיה לו הרניח היה הבטאן לש"ט הנז' והוא חוזר מטענ' לטענ' ולכן נראה לי שאין בטענותיו ממש עד שיברר בפ' שפרע כל השטר ואין לדין אלא מה שענינו רואו' בטענ'ו הבעלי דינים אם מחזרי' בטענ'ו שקרניות או לאו ומה שהשיגה מיעוט דעתי חתמתי נאם משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני: מט עת לעשו' לה' כל ירא חטא מעדת אמוני להוכיח במישו' לאפסי ארץ ולהכו' בשבט פיו ובמרץ לקמים ופורצים גדר על משכנות הרועים עדר צאן ה' צבאות בית ישראל.

אנכל ואיתיאל יפתח בדורו כשמואל הוא הרב המופל' ויקרא שמו יועץ פלא ותהי המשך' על שכמו בדברי טוב לכל עמו יהי אלהיו עמו ויגיה אורו כמה"ר יעקב בירב אשר רבץ תורה בישראל ולימד דעת את עם אריאל ולהורות נתן בלבו.

הגיננו וניבו חקים ומשפטים צדיקים מין אל זן מפיקים בפסקיו ותשובותיו חקי האלהים ותורותיו וקם לחלוק עליו ולבזות יקר מליו חכם אח' אשר שם במצרים אותיותיו בשדה צוען ספרותיו והיתה אדמת מצרים לחגא: כי ברוחו הקשה הגה הדבר אשר שגה ואכלה פגה בכלי הפוכ' עוג' ולא עליו אור נגה סתומ' חלונ' של בלגה ויען כי הוא חשב שהשיג על דברי רב השב ולפי גדר האמיתות אשר אין בה פחיתות לקונה אותה לצמיתות לסוף דעתו לא ירד ומהבנת דבריו נפרד.

כי קדמו עיני אנשנורות לשיח באמרות והמה אמרות טהורות והיו למאורות. לכן שמח לבי וינח מרגזי ומעצבי בהראות לעמים ישרים ותמימים כי אין בדבריו מוקש ולא נפתל ועקש.

רק זה החכם. מצד איבה קדומה היה לו עם הרב שמה לא דקדק במה שהורה: כי השנאה מקלקלת השורה ומעטה אתחיל לדבר ומילין לחבר ואומר כי הוא פשוט בדברי הרב שרצה להתיר זאת הנערה עם אלו העדים השנים ממה נפשך או הם מזמין הראשונים או מכחישים אותם אם הם מזמנים אותם אין כאן עדו' קידושי' כלל ונהרי היא מותרת

גמורה ואם הם מכחישים אותם הוי ספק בקידושין וכל ספק בקידושין הוי דרבנן וכל ספק אח' שיוולד על זה הוי ספקא בדרבנן ותהיה מותרת לכולי עלמ' ולזה פתב הרב שעם עד אחד שהיה בנדון שלנו שלא הגיע' לשנות בוגרת ולא יצתה עדיין מרשות אביה תהיה מותר' פי בקידושין דרבנן עד אחד ונשים נאמנות ואפילו אם נאמר שהיתה בוגר' בשנ' איפא ספקא אחרנא אי אית לה סימנין או לא דאי לית, לה סימנין לא נפקא מרשות אביה ואפילו שבדקו' ומצאו לה סימנין איפא ספק' אחרנ' אליבא דהרשב"א והרב ר' דוראן נ"ל אי הוי להו מקודם ו' חדשי' או לא דאי אין עדות שששה חדשים קודם הוי לה אפילו תהיה בת ט"ו שנים הוי ספק קידושין ואי פשטה ידה וקבלה קדישין מאחר צריכה גט משניהם ובנדון דידן דהוי קידושין מדרבנן אי אמרינן דהוי עדות מוכחשת אפילו תהיה הנערה בת שנים וסימנים כיון שלא ידע שששה חדשים קודם הוי לה אליבא דהרשב"א והר"ד ו"ל הויא ספקא דרבנן ולקולא והנה שנוולד לנו היתר מתוך היתר שלא פדבריו גם יש ספק אח' מענין ההספמ' דמספקא ליה להר"ד ו"ל אי הוי דעתיהו לאפקועי קידושין והנה שיש ג' ספקות מלבד ספק הקידושין פי גם אם הוי קידושי נדאי דאורייתא מצד כל אלו הספקות וגם מלשון הקידושין שאינו דיבור שהאשה מתקדש' בו פדלקמן הויא הך נערה מותרת גמורה כ"ש שעיקר הקידושין הו בספק ובכל אלו הספקות וגם בחדא מינייהו הויא מותרת לגמרי וזה החכם החולק לא הבין דברי הרב והשיג עליו שהוציא היתר מתוך איסור ולא נתברר אצלו פי היה דורף הרב יצ"ו על הקדמתו הראשונה שהיה עדות מוכחשת דאמר ונפקא מינ' שכל ספק אחר שהיה בקידושין אזלינן לקולא מפני שאין איסור תרי ותרי אלא מדרבנן והחכם המשיג שבח ראשי' מאמרו וחלק עליו אחר כך בלא טעם ובלא ריח ולזה השבתי על אחרון ראשון והנני חוזר לראשית אמריו אשר איפשר שהבין דבריו אלה שחלק עליו ברצון נפשו להראות איהו אין בהשגותיו ממש גם פי הוא מגזים בהם פתב על דברי הרב וז"ל פתב ואני אומר דאותה עדות לו הונח שהיא אמיתית לאו עדות היא פלל לא להכחיש ולא להזים מפמה אנפי חדא שפתוב בה פדאתא גדמנא ר' פלוני והעי' שבינ' ה' שעבר הנה מכבד הבית שער וכו' ולא זכר אי זה ה' הנה עכ"ל והאריף פמה שיטות בזה התימא הגדול ואמר פי הרב לא שית לבו לזה ואני אומר שהאמת לא שית לבו ולא חש לזה כיון ששלחו לו ב' העדויות פתובים וחתומים מב"ד פשיטא שעל אותו יום העידו הב' עדים השניים וב"ד זריזים הם דלאו דיני דפרסאי נינהו והם חקרו על אותו יום ועל אותה שעה וגם אם הנה ב"ד אחר שקבלו העדים השניים פשיטא שעל אותו יום ועל אותה שעה העידו דאי לאו הכי לא משכחת הכחשה ביניהם וכוננת ב"ד הנה להכחיש הראשונים ואם פן פשיטא שמה שפתבו ביום ה' הנה שחקרו הם את העדים והעידו מה שהעידו על אותו יום ה' ואם אנו חוששי' לזה יותר הנה ראוי לחוש שפתוב בעדות הא' בשעה שציאו מב"ה ואם פן נאמר שהוא פשיטא מתפלת המנחה שאין מפורש בשטר אם הנה שעת יציאת שחרית או ערבית ומה שהעידו הב' לא הנה פי אם על זמן תפלת שחרית ונמצא שאינם מכחישי' אלו את אלו כיון שנתקבל העדות בב"ד פשיט' שחקרו וידעו מפי העדי' פי באותה היום ובאותה העת שהעידו הראשונים' היו מכחישים אותם השניים וכך נר' בפ' מנסח העדויות אלא שזה החכם רוצה לחלוק ואינו ידוע במה עוד פתב פי העד הב' מן השניים לא העיד בפ' אלא שאמר ואני כמוהו ולא מקבלינן ליה

אָלאַ בְּכַרְכַּת ה' וְהֵבִיא רֵאיוֹת מִסְפָּרֵי וּמִכְלָלִים סֵפֶר מֵיִשְׁרָיִם וְלֹא פִי דְמִדְאוּרֵיִתָא
מְקַבְּלִינָן לִיה וּמַעֲלָה הוּא דְעָבּוֹ רַבְּנָן בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת וּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת אָלָא שְׁהִסְתִּיר הַדְּבָר
כִּי חָשַׁב שְׁלֹא הָיָה לָנוּ גַמ' וּמֵיִשְׁרָיִם כִּי בְּמֵיִשְׁרָיִם פָּתַח וַ"ל מ"מ הֵיכָא דְלֹא אֵינְפִשֵׁר לְחַזֵּר
וּלְקַבֵּל עֲדוּתוֹ כְּגוֹן שְׁהֵלֵךְ לֹו אֵינֹו מִפְּסִי תוֹבֵעַ בְּזָה כִּי תַקְנַת חַז"ל לְמַעֲלִיוֹתָא בְּעֻלְמָא
עַכ"ל הָרִי שְׁאִין הֶעֱנָנוּ כֹּל כֶּף חַמּוֹר כְּמוֹ שְׁחָשַׁב דְּמִדְאוּרֵיִתָא עֲדוּתוֹ עֲדוּת אָבֵל בְּגִדוֹן
דִּינָן פְּשִׁיטָא שְׁהַעִי עֲדוּת שְׁלֵמָה כְּמוֹ הָא' שְׁאִין כְּתוּב בְּעֲדוּת וְכֵן הֵעִיד אַבְרָהָם אֶלְשָׂאֲרָקִי
וְאָמַר וְאֲנִי כְּמוֹהוּ אָלָא כְּתוּב וְכֵן הֵעִיד שְׁבִיּוֹם ה' הָיָה הוּא מְכַבֵּד הַבַּיִת שְׁעַר בְּחֻבְרָא
אַבְרָהָם וְעֹזְרָא וְשִׁעְבְּרוּ הַדְּבָרִים כְּמוֹ שְׁאָמַר הוּא וְאֵלֹו הֵם דְּבָרֵי הַדִּינָיִם שְׁלֹא רְצוּ
לְחַזֵּר וּלְהַאֲרִיף לֹוּמַר כֹּל מָה שְׁהַעִי וְאָמְרוּ שְׁהַעִיד כֹּל מָה שְׁהַעִי אָבֵל פְּשִׁיט' שְׁהַעִיד בְּפִי
הֵעִיד כֹּל מָה שְׁהַעִי הָא' וְכֶף נֵר' בְּפִי מִנְסוּחַ הַשְּׁטֵר וַאֲ"כ אֶפְיִלוּ שְׁיַחְזֹוּר אַחַר כֶּף בְּפִנֵי
ב"ד אַחַר וְיַעֲיֵד בְּאַנְפֵּן אַחַר לֹא מְהִימָן דְּכִינּוֹן שְׁהַגִּיד אֵינֹו חוֹזֵר וּמַגִּיד וְגַם אִם הָיָה אוֹמֵר
וְאֲנִי כְּמוֹהוּ וְלֹא יוֹתֵר אֲמַת שְׁהָיָה צָרִיף לְחַזֵּר וּלְפָרֵשׁ דְּבָרָיו אָבֵל לְחַזֵּר בּוֹ מִכָּל וְכָל
פְּשִׁיטָא דְלֹא מְהִימָן דְּהָא קְאָמַר וְאֲנִי כְּמוֹהוּ וְהַעֲדוּת הִרְאִישׁוֹן קִיָּים עוֹד רְצָה זֶה הַחֲכָם
לְהוֹרוֹת שְׁאִין בְּכָאן הַזְמָה וְלֹא הַכְחָשָׁה מִפְּנֵי שְׁאִין שׁוֹם קְבִיעוֹת בִּיצִיאַת ב"ה וּלְפַעְמִים
יוֹצְאִים מִהֵרָה וּלְפַעְמִים הֵם מִתְאַחֲרִים וְכְמוֹ שְׁהַאֲרִיף הַרְבֵּה בְּזָה וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁזַמְנָן יְצִיאַת
ב"ה הִיא זְמַן קְבוּעַ בְּחוּל עַל הַרְוֵב חֲצִי שְׁעָה אַחַר הַגֵּץ הַחֲמָה וְלֹא טְעוּ אֵינְשֵׁי כֹּל כֶּף בְּזָה
הַזְמַן כְּמוֹ שְׁטוּעֵי בְּשַׁעוֹת כִּי רֹב הַזְמַן הֵם יוֹצְאִים בְּשַׁעַה אֶחָד כ"ש שְׁאִין לָנוּ חֲשֵׁשׁ אִם
יְצִאוּ מִהֵרָה אוֹ נִתְאַחֲרוּ כִּינּוֹן שְׁהַעֲדִים הֵם מְעִידִים שְׁבִשְׁעָה שְׁהֵלֵךְ הַחֲכָם רַבִּי יוֹסֵף גַּבְאִי
לְבַיִת הַפְּנִסָּת פְּתַחוּ לוֹ וְחֻזְרוּ וְסָגְרוּ וְאַחַר שְׁעָה בָּא וּפְתַחוּ לוֹ וְחֻזְרוּ וְסָגְרוּ וְנִתְעַכְּבוּ שָׁם
כְּשִׁתִּי שַׁעוֹת לֹא הָיָה שׁוֹם מְקוֹם וְזַמְנָן שְׁיֹוְכְלוּ הַעֲדִי וְהַמְקַדָּשׁ לִיכְנֹס בַּמְדַּרְגָּה הַגְּדוּלָּה שֶׁל
הַסְּנוּלָּם, שְׁהִיא תוֹף הַפְּתַח וּלְקַדָּשׁ הַנְּעֵרָה כִּי לֹא קְרוּ אֵינְשֵׁי שַׁעַת יְצִיאַת ב"ה אַחַר שְׁעֵבְרוּ
ב' שַׁעוֹת וְאַפְּי' שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם הֵיוּ מִתְאַחֲרִים יוֹתֵר כ"ש שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם יְצִאוּ כְּכַר כְּשִׁתִּי שַׁעוֹת
כְּשִׁבָא ה"ר יוֹסֵף גַּבְאִי וְאִם נֹאמֵר שֶׁהֵר' יוֹסֵף אֲנַסְתּוּ שִׁינָה וְנִתְאַחֲרָה לְצִיאַת כְּמוֹ שְׁאָמַר הוּא
גַם זֶה הַבָּל כִּי אִם הֵעִידוּ שְׁהֵלֵךְ לְב"ה וּמִסְתַּמָּא הֵלֵךְ קוֹנְדָם שְׁיַצְאוּ וּבָא לְבַיִת וְנִתְעַכְּבוּ
שָׁם כְּשִׁתִּי שַׁעוֹת וְאִם אֵין שׁוֹם זְמַן לְעֵדִים לִיכְנֹס וְנִרְאָה לִי קֶצֶת רֵאָיָה כִּי זְמַן יְצִיאַת ב"ה
הוּא זְמַן קְבוּעַ לְהַזְנִי' אוֹ לְהַכְחִישׁ מִמָּאִי דְאָמַר בְּגִמְרַת פְּסָחִים אַרְבַּע זְמַן סְעוּדָה לְכָל פִּי
וּלְכֶף לֹא טְעוּ אֵינְשֵׁי בֵין ד' לְשַׁבַּע הָא קָמַן דְּזַמְנָן שְׁהוּא קְבוּעַ לֹאִי זֶה דְּבָר לֹא טְעוּ בִּינָה
אֵינְשֵׁי וַאֲע"ג דְּכְתָבוּ הַתּוֹס' דְּזַנְקָא לְעַנְיָן חֲמִיץ אָבֵל לְעַנְיָן עֲדוּת לֹא הֵינּוּ בְּהַךְ דְּזַמְנָן סְעוּדָה
וְלֹא קְבִיעַ כֹּל כֶּף לְכוּלֵי עֻלְמָא וְגַם מְשׁוּם דְלֹא שְׁיִיף זְמַן סְעוּדָה בְּעֲדוּת אָבֵל כִּי הֵאֵי זְמַן
יְצִיאַת ב"ה דְּקְבִיעַ לְכוּלֵי עֻלְמָא בְּחֻדָּא שְׁעֵתָא וְשְׁיִיכָא נְמִי טְפִי בְּעֲדוּת פְּשִׁיטָא דְּמוֹדוֹ דְּגַם
לְעַנְיָן עֲדוּת הֵנִי זְמַן קְבוּעַ וְאִם כֵּן הִנְכַחְשׁוּ לְפָחוֹת אֵלֹו הַעֲדִי'.

כְּתוּב עוֹד וַ"ל וְאַפְיִלוּ אִם נִבְיַח כִּי יְצִיאַת כְּלוּם מְב"ה הִיְתָה בְּרַגַע אֶחָד אֵינְפִשֵׁר דְּמָה
שְׁאָמַר הָא' בְּשַׁעַה שְׁיַצְאוּ הָיָה בְּסוּף שַׁעַה בְּעַנְיָן שְׁנַמְצָא הַהִפְרָשׁ פְּחוֹת מְשַׁעַה אָף לְפִי
הַנְּחַתוֹ וְאֲנִי אוֹמֵר חוּץ מִכְּבוֹדוֹ כִּי גַם יַעֲיֵדוּ בְּסוּף שַׁעַה הַב' אָמְרוּ שְׁעֵבְרוּ יוֹתֵר מְב' שַׁעוֹת
אַח' שְׁבָא ה"ר יוֹסֵף מְב"ה מְלַבֵּד מָה שְׁנִתְעַכְּבַּ בְּדַרְדְּרָה וְאִם כֵּן יֵשׁ יוֹתֵר מְשַׁעַה וּב' מְשַׁהֲנִיין
וְקָרוּב לְשַׁעַה וְחֲצִי בִינֵיהֶם אֶפְיִלוּ שְׁנַפְּחוֹת כֹּל מָה שְׁנוֹכַל וְלְעַנְיָן עֲדוּת אֵין אָדָם טוֹעָה
אָלָא בְּשַׁעַה אַחַת וְכְמוֹ שְׁכָתַב הַרְמֵב"ם ז"ל וְיָמָה שְׁטוּעִים מְחַמֵּשׁ לְשַׁבַּע אֵינֹו אָלָא בְּחֻמְזָן
בְּלֵבָד וּבִיּוֹ הַמְּעוֹנָן וְזֶה הַחֲכָם טְעָה מְחַמֵּשׁ לְעֲדוּת כִּי חָשַׁב כִּי בְּתַשׁוּבַת הַרְמֵב"ם הָיָה

משנה חמץ לעדות ואינו כן כי בפסחים איפסיקא הלכתא פרבי יהודה משום דחמץ לכל מסור וגזירת יום המעונן ובעדות הוי הלכתא פסתם מתניתין דעדים זריזים הם ולא טעו אלא בשעה והוא עצמו ראה דלא הנה טעם נכון אלא ני"ו דכתיב' אאופתא קאמר ורצה לתת חילו' בעדים שהם זריזי' בשעות פשהוןמנו להעיד או שיזעו שהיו צריכין להעיד אבל בלאו הכי לא הוו זריזין וטעו טפי דמלתא דלא רמנא עליה דאיניש לא דניק בה וחסב לתקן את המעונות והוסיף עליו תוספת שהוא יותר מן העיקר שחלק מסבת הפרס על גמרא פשו' דמהימנא ב' לומר במערב הביר' היתה עמנו וכי היו יודעים שהיו צריכים להעיד שדייקו בשעה אלא מה שאמרוריזי' הם ר"ל דסתם אינשי דאתו למסה' מנדרי ומשגחי אשעות כדי לכוון עדותן ואם אינם ידעים השעות לא יבואו להעיד והיינו מאי דפי' רש"י על עדות מסורה לזריזים.

כתב עוד ששני פתחים למקום ואפשר שנקנסו מהפתח האחד ע"כ ואם הם אמרו שקדשה במדרגה הגדול' של הסולם ואלו העדים השניים היו עומדים ומכבדים אותו הבית שער ונתעכבו לשם פשתי שעות איך הנה אפשר זה וזה החכם עצמו אמר שכתב כל זה לרצות קולמוסו ולמלאת הנגיד ולכן אין ראוי להשיב עליו כיון שהם דברים שאינן צריכין אפילו אליבא דידיה פתב עוד על עדות האחרון וגדולה מזאת אמר דאפילו אם הנה העד פשר והעדו' עדות אין לזה שום מציאות מהטעמים האחרים שזכרנו שלא נז' שום זמן בשטר עכ"ל ותמיה' לי טובא דאם העד פשר והעדו' עדות באיזה אופן אין לו מציאות והטעם שזכר למעלה שלא נזכר שום זמן גם כי הוא נשפר ונדכף כמו שבארנו אינו אלא על עדים השניים אבל זה העד מעדות אחרון לא הוזכר בשטר אלא הוא עצמו העיד לפני הרב וכיון היום והשעה וזה החכם מקושש דברים פקש ומחבר אותם יחד לעשותם קונדרי' עוד כתב וז"ל ואם זיכו עליו ביתו פאן ע"כ ואלו המלן' בלא קשר לא למעלה ולא למטה ואולי הם טעות סופר עוד כתב וז"ל גם שדבריו של מטה הם מכחישים את אלו שכתב שם וז"ל אם כן בנדון שלנו שהעידו שהיו רואים את הנערה ולא ירדה מן העליה וכו' ועדות זו אינו אלא על הבחורה לא על העדים וזו עדות לחוד וזו עדות לחוד ונקנס בשור ויצא בבור עכ"ל הביטוי וראו זאת ההשגה שהשיג עליו בלא ראיה כי הרב לא אמר כי אם שהיו לשם הה"ר יוסף ונערו ולא ראו העדים כי אם הנערה שלא ירדה מן העליה ומה שזכר ובור שנייך פאן דכולה חדא מילתא היא ועל כל זה גזר אומ' דכיון שהקכשו הוזמו דבריו ונפלו יסודות אמריו שאין צריך לחטט אחר שאר דבריו ע"כ והלואי שהיה לוקח זאת העצה מקודם כי הנה טוב לו שלא היינו מפירים מדרגתו ועכ"ז לא רצה לרפות את ידו מלכתוב יותר ואמר שמה שהרב הביא ראיה מבעל העיטור דהיכ' דתרונייהו פי הדדי גינהו פי קאמר הא' לא ראיתי פאלו אמר לחברו לא ראית והוא ליה הכחשה אומר דלא דמיא פלל דעובדא דידן לא הנה הכי עכ"ל והוא עצמו כתב בשם הרב שאמרו העדים שלא ראו שנקנסו עדי הקידושין אלא אדרבה הנערה לא ירדה מהעליה וא"כ היינו ממש הך דבעל העיטור והוי נמי כמו לא וזה ידה מתוך דינו אלא שבלא טעם ובלא ריח רצה לדחות יופי דברי הרב.

עוד רצה לדחות בדברים מה שעשה הרב בענצם פלפולו אלו העדים מזימין והוא לא הבין דבריו ולא חקרם ואמר כי אין ענין זה דומה לנדון שלנו וכן דרכו בכל מקום שצריך קצת הבנה הוא מפסג ויורד ואומ' כי אינו דומה זה לזה עוד כתב וז"ל ובענין השעות

ג"כ כתב שאין לתלו' הטעות בשני עדים מדחיקת קושיא בתוס' אליבא דרבא ולבטל בה קידושי תורה ואיכא לתרוצי מילתא בגנונא אחרניא עכ"ל ומי יתן ואדע מה יתרוץ בקושית התו' דאמר דאיכא לתרוצי מילתא בגנונא אחרניא פי בעלי התו' ברוחב שפלים לא מצאו תירוץ אחר והוא אמר דאיכא לתרוצי מלת' בגנונא אחרניא וזה שאמר הרב שאין לתלות טעות בשנים ולא היה ישר בעיני זה החכם דברי התוס' הם בפסחים על אותה סוגיא והרב לא היה לו אז גמ' פסחים וכינון ברוחב שכלו לדעת התוס' גם מהר"א ברורה שיש לו ששנים נאמנין לומר במערב הבירה היתה עמנו בשעה פלו' ואם נוכל לתלו' טעות בשנים נימא דטעו בשעה אחת אלא ונדאי לא הונכר טעות אלא בא' עוד כתב על מה שהביא הרב ראיה מהר' דוראן ו"ל שאין ממשות באלו הקידושין מצד הלשון שאמר תקחי זה הדינר בקידושין לי כתב הוא ומי יתן ונדעתי אם הוא מבין וכו' והפליג דברים נגד הרב ופער פיו לבלי חוק והאמת שהיה ראוי להוכיחו ולא בדברים עד ישוב ויביא את אשמו מחילה וחרטה תוף קהל ועדה ושב ורפא לו פי אם לא היה נר' לו דעת הרב היה יכול לכתוב בדרך ענוה לא נהירא לי אבל לכתוב עליו מרורו' בנדאי הרע אשר דבר ואחר שהפליג לגנות דבריו שהיה נר' שהיה סותרה בכמה קושיות מפל וכל אמר דאין ענון זה דומה לזה בלא טעם שמעו עמי כלם איך הוא דוחה בקש ובקנה רצוצה פי אם דעתו במה שאמ' שאינו דומה זה לזה הוא משום דהכא אמר לי והתם לא אמר לי הלא הר"ד ו"ל לא אמר שאינו כלום אותו הלשון משום דלא אמר לי אלא משום שלא אמר בשעת הקידושין דברים שהאשה מקודשת בהם שפשאמר קידושין על בתך אינו מוכיח בדברים אלו שהאשה הוא מקדש וא"כ היינו ממש כנ"ד עוד כתב וז"ל עוד שפכת וכ"ש בנ"ד שלא הזכיר שום אשה שהיה מקדש ע"כ ומה כ"ש הוא זה ומה שום אשה צריך להזכיר בכאן אטו צריך להזכיר שם אשה הגע עצמה שאמר לא וכו' עכ"ל התמהמהו ותמהו שיהיה דיין ומורה הוראות במצרים מי שאינו משים הפרש בין שום לשם פי חשב שמה שכתב הרב וכ"ש בנדון שלנו שלא הזכיר שום אשה שהיה מקדש שרצה לומר שלא הזכיר שם האשה ועל זה הביא לנו ראיות הרבה שאין צריך להזכיר שם האשה וזה מקום תימא ומה שאמר ומה כ"ש הוא זה שפיר הוי כ"ש דהתם בההיא דהר"ד ו"ל כבר פירש למי היה רוצה לקדש דקאמ' קידושין על בתך ועל כל זה אמר הר"ד ו"ל דלא הוי כלום כ"ש בנדון דידן דלא פירש שום אשה למי היה מקדש דלא הוי כלום דלא קאמר אלא בקידו' לי שנוכל לפ' שר"ל שתשמור אותו היא לכשיקד' למי שירצה עוד לא נתקרה דעתו של הרב עד שהביא ראיה גם מהר"ד ו"ל שצריך שיאמר בלשון הקידושין לישנא דלא הוי משמע להבא ואמר על זה הרי אתה דן ק"ו שם שהזכיר האשה שאמר קידושין על בתך אמר דלאו כלו' הוא פי' משום דלא הוי לישנא דלהבא כ"ש בכאן שלא הזכיר לשום אשה שהיה מקדש וגם דלא הוי לישנא דלהב' דלא הוי כלום והרי אתה רואה שהזכיר בזה הק"ו מה שלא נזכ' למעלה וזה החכם בלי צדיה השיג עליו שלא היה הפרש אלא שזה כ"ש וזה ק"ו ועוד כתב להביא ראיה שמועיל זה הלשון ואמ' וגדולה מזאת כתב הריב"ש על איש אח' שנתן טבעת לאשה ואמר לה הריני נותנה' לה בתור' קידושין וכו' ע"כ לשונו ואני אומר פי האמ' שהיא גדולה מזא' הכא דאמ' הריני דהוי לישנ' דלהבא וגם דהוי דברים שהאשה מתקדש בהם והכא ליכא לישנא דלהבא וגם אינם דברים שהאשה מתקדשת בהם ולהכי התם הויא מקודש' והכא לא גם

רצה להביא ראיה שמועיל זה הלשון מתשוב' הרמ"ה כו' ואף גם זאת אינה דומ' לנדון דהקא איפא לישנא דלהב' ולישנ' דאיפ' לספוק' בלישנ' דקידושין אבל הקא בנד"ד ליכ' לישנ' דלהב' וגם אינם דברי' שהאשה מתקדש' בהם פשאומר בקידושין לי לא הוי פלום דטפי הוי לישנא דקידושין פשאומר בשביל אהבה וחסד שר"ל שתהי' אהובתו ממה שמורה קידושין על בתי' אי תקח זה בקידושין לי כ"ש שהרמ"ה עצמו חתם דברי' בששניהם מודי' דכוננתם לקידושין אבל היכא דאין דעת שניהם שנה בזה לא חיישי' להו כלל.

עוד השיג על הרב במה שאמר דבאיסורא דרבנן עד א' ונשים נאמנים לענן השנים ונראה כי באגרת פסק הרב מצא הוא במקום שנים סימני' והשיג עליו כי הספרים מלאים ששנשים נאמנו' בסימנין אפילו מדאורייתא בין לקולא בין לחומרא ושהיה משנה הרב סימנין ושנים והיה לו להסתכל בעין השכל כי גם הרב ראה כל הספרים וח"ו שהיה טועה במה שחשדו הוא כי מה ידע הוא ולא ידע הרב אלא שתואנה הוא מבקש למצוא עילה לחלוק כי לא רצה לתלו' הטעו' בסופר אלא בו ועל הספק האחר שהביא הרב מהרשב"א והר"ד ז"ל כתב המשיג וזה לשונו פבר פתבתי שנה החכ' אינו שוקל את דבריו ולא חש לקימחיה שהוא פתב שאין פאן בנדון שלנו שום חששת קידושין כלל והראיה שהביא בכאן הוא להחמיר להצריכה גט משניהם עכ"ל.

שאו מרום עיניכם וראו מה בין זו לזו כי מה שמצריכין גט משניהם הרשב"א והר"ד ז"ל הוא בקידושי נודאי אבל היכא דהו קידושי ספק ומדרבנן בנדון דידן פשיטא דבהא ספקא אחרני' תהי' מותר' עוד האריף להביא ראיו' משאר הפוסקי' שכשהגיעה לכלל שנים חזקה הביאה ואינה צריכה בדיקה ומי לחצו או מי הכחיש לו זה עד שהוצרך להביא כל הפוסקים כי פבר כתב הרב יצ"ו כי הרא"ש והתוספו' הו חולקים עליהם אלא שאמר שהיו פדאין הרשב"א והר"ד ז"ל לסמוך עליהם באיסורא דרבנן.

עוד כתב וז"ל ואם הנה ספקא דרבנן בהדיא כתב הרא"ש ז"ל פ' בית שמאי דלא סמכין אחזקה ובודקין אותם משום דנשואי קטנה דרבנן נינהו והוי' ליה ספקא דרבנן ולקולא עכ"ל נר' שמשיג עליו למה לא הביא ראיה מהרא"ש ז"ל על איסורא דרבנן דכתביה בהדיא וכמה עונות וחטאו' שלא הבין דברי הרב שלא הביא ראיה אלא אפי' שנא' שהנער' היתה בת שנים וסימנים דאפתי איפא לאסתפוקי דילמ' לא הו' לה הסימנין ששה חדשים קודם פהרשב"א והר"ד ז"ל ומשום הכי בנדון דידן דהו קידושי ספק בהאי ספקא אחרני' לא חיישי' להו כלל ואם פן מה שייף בזה הרא"ש הלא הוא גם מהחולקים עליהם ואתם עזת המשפילים והחכמים לא עזת הנשים והקטנים במאמרו ראו גם ראו איף אין בדבריו ממש והוא מעתיר דברים על מי שקטנו עבה ממתניו דינו לבוקר משפט הדוברים על צדיק עתק בגאונה ובוז עוד חתם מאמרו בהשיגו על דברי הרב איף הביא ראיה מהר"ד על ענן ההספמה והר"ד עצמו אומר שאין הנדבר יוצא מידי ספק ואיף רצה להוציא היתר מתוך איסור ונראה כי עדיין לא נתפתחו עיניו להבין דבריו כי כל מה שנסתפק הר"ד היה על קידושי תורה ומה שהבי' ראיה הרב יצ"ו הי' לנדון שלנו שהם דרבנן אי הוי עדו' מוכחש' ואלו הבין זה לא הקשה עליו כל מה שהקשה למעלה גם אמר כי מה שחתם הדין הרב שכשתקנו זאת התקנה הנה להפקיע הקידושין שנה הנה שגר

גמור כי הוא וְכֹל שֶׁלִּפְנֵינוּ לֹא תִקְנֵנו אֹתָהּ אֲלֵא כְּדֵי שֶׁלֹא יִנְרַגְלוּ הָעֵדִים לְהַעֲדִי שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת ב"ד וְאֲנִי אוֹמֵר כִּי חוּץ מִכְבוֹדוֹ כִּי זֶה הַדְּבָר אֵינּוּ לִפִּי הַנְּשַׁמֵּעַ כִּי מִשְׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת הֵיטָה אוֹתָהּ הִסְכְּמָה בְּמִצְרַיִם וְהִנֵּה נִסְתַּלְקוּ כָּל הַקְּנֻשִׁיּוֹת מֵעַל הָרֶב נר"ו וְנִשְׁאַר פְּסָקוֹ נִכּוֹן גַּם בְּדַבְרֵי זֶה הַחֹכֵם הַמְּשִׁיג יֵשׁ כַּמָּה דְּבָרִים בְּלִתי מְסוֹדְרִים וּבְלִתי מוֹבִינִים כִּי אִם הִיָּה מֵאַרְיָה בָּהֶם הָאָדָם הִיָּה נִלְאָה מִהַשִּׁיב עָלָיו וּבְלֹא תוֹעֶלֶת וְלִכֵּן לֹא זָכַרְתִּים כִּי אֵינּוּ רְאוּיִ לְהַעֲלוֹתָם עַל סֶפֶר וְאֵל אֱלֹהִים יוֹדֵעַ כִּי אֵין מְדַרְכֵי לְדַבֵּר תוֹעֵה עַל שׁוֹם אָדָם וְגַם לֹא לְחֹזֵק בְּמַחְלֹק' אֲלֵא שֶׁהִיָּה רַע בְּעֵינַי זֶה הַמַּעֲשֵׂה עַל מְאֹד וְהַוְצָרְכָתִי לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי כְבוֹד הָרֶב נר"ו כִּי אֲנִי מִחְנִיב בְּכָבוֹדוֹ וְלֹא מִצַּד קִנְאָה אוֹ שְׂנָאָה שֶׁיֵּשׁ לִי עִם שְׁכֵנְגָדוֹ כִּי לֹא רְאִיתִיו עַד הִנֵּה וְלִכֵּן אֵין רְאוּי גַם לוֹ לְתַפְּנֹשׁ עָלַי וְלִנְטוֹר לִי אֵיבָה עַל זֶה כִּי נְהַב בְּסוֹפָה וְה' יְדַרְכֵנּוּ עַל דְּרָף אַמַּת נָאֵם הַצְּעִיר מַצְעִירִי הַצָּאן מִשָּׂה ב"ר יוֹסֵף זֶלֶה"ה מִטְּרָאֲנִי יצ"ו: נִדְרַשְׁתִּי לֹא שְׂאֵלוֹנִי נִמְצָאתִי לֹא בְּקִשׁוֹנֵי בְּרִאוֹתִי מְגַלֶּת סֶפֶר תְּשׁוּאוֹ' חֵן חֵן מְלֵאָה לְאִישׁ יָקָר רוּחַ וְתִבּוֹנָה מְלֵא תוֹרָה כֹּה"ר יְהוּדָה יצ"ו לְמַשְׁפָּח' עֲנֻקִים שׁוֹלְחָה לְהַחֲכִים הָרֶב כֹּה"ר יִצְחָק הַפֶּהן יצ"ו אֵיטְלִיֵּאנּוּ שֶׁיַּעֲמַדְנוּ עַל הָאֶמֶת בְּאוֹתוֹ הַדְּרוּשׁ וְלִהְיוֹת אֲזִ כְבוֹדוֹ חוֹנָה עַל לִימּוֹד אַחַר לֹא יִכּוֹל לְהַשִּׁיב לוֹ וְאֲנִי נִכְסַפְתִּי לְרִאוֹת הָאֲגָר' וְאַחֲרֵי רְאוֹתִי אוֹתָהּ נִדְבָה רוּחִי אוֹתִי לְהַשִּׁיב עַל מְלִיָּה כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּר' הַסֶּפֶק וְהַחֲכָ' הַנּוֹ' יצ"ו לְרוֹב עַנְוִתְנוּתוֹ נִשְׁעַן עַל תְּשׁוּבָתִי וְלֹא הַשִּׁיב וְאֲנִי אֲשַׁעַן עַל זְכוּתוֹ וְתוֹמָתוֹ וְאֶהְיָה בְּטוֹחַ שְׁלֹא אֲשָׁגָה בַּע"ה וּבְקִרְאֵי בְּאַגְרַת רְאִיתִיו מִשְׁתוֹמֵם וְנִבְהָל עַל שִׁמְט' הַשְּׁנָה הַמְּוֹסְכָם בְּכִי כָּל הָעוֹלָם וּכְפִי מֵהַ שְׁנִרְאָה לוֹ מִכָּל הַפּוֹסְקִים אֵינָה שְׁנַת שְׁמִטָּה כְּמוֹ שֶׁהָאַרְיָה בְּכַתְּבוֹ וְאֲנִי בְּעַמְדִי עַל מְתַק מְלִיו וַיִּשְׁרוֹת דְּבָרָיו נִרְאוּ לִי לְכַאוֹרָה כְּנִים וְאַמְתִּיִּים וְנִשְׁתוֹמַמְתִּי כַּשַׁע' חֲדָא וְאַמְרָתִי בְּלִבִּי אֵיךְ אֵיכְפָּשֶׁר שְׁנַתְפֹּשֵׁט בְּכִי כָּל הָעוֹלָם מֵהַ שְׁאֵין לוֹ עֵינָר בְּכָל הַפּוֹסְקִים בְּפֶרֶט בְּהַרְמַב"ם ז"ל וְהַסְּכָמְתִי בְּעֻמִּי כִּי מִנְהַגֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה הוּא וּבְזֶה נִתְתִי אֵל לְבִי לְתוֹר וְלְדַעַת בְּאִי זֶה אֲנִי יִתְיַשְׁב' שֶׁתְּהִיָּה שְׁנָה זוֹ שְׁנַת שְׁמִטָּה לְדַעַת הָרֶב ז"ל וְאַחַר בְּדִיקָה נִחְקִירָה כָּל הַצְּוֵרָה בְּזֶה הַעֲנָן נִתְאַמַּת לִי כִּי שְׁנָה זוֹ הִיא שְׁנַת שְׁמִיטָ' לְמַסְקָ' הָרֶב ז"ל וְחֻשְׁבוֹנוֹתָיו הֵם מְכֻוֹנִים וּמְדוֹקְדָקִים לְזֹאת הַשְּׁנָה כְּפִי מֵהַ שְׁנַמְצָא בְּנוֹסַח סֶפְרֵינוּ כְּמוֹ שְׁאַבָּאָר בַּע"ה וְכְּדֵי שֶׁלֹּא אֲאַרְיָה בְּהַשִּׁיבִי עַל כָּל דְּבָרֵי הָאַגְרַת הַנִּבְכָּד' וְעַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֵט מְמָנָה אֲבָאָר דַּעַתִּי זֶה בְּדֵרָף כָּלָל וְקִיצוֹר וּמְמִילָא וְסוֹלְקוֹ כָּל הַהוֹכָחוֹת מִהֶרָאשׁוֹנָה עַד הַשְּׁשִׁית.

וְאַקְדִים כִּי הֶרָאָה הַיּוֹתֵר אַמְתִּית שְׂאֵיכְפָּשֶׁר לְהִבְיָא לִידִיעַת כְּוֹנַת הָרֶב ז"ל הִיא מִדְּבָרֵי עֻמִּו לֹא מִדְּבָרֵי זוֹלְתוֹ וְעַם זֶה אֶפְרָי' כִּי תַאַרִיכִי אֶכ"ז לְחַרְבָּן וְאַתַּפ"ח לְשֶׁטְרוֹ' וְתַתְקל"ו לִיצִירָה הַכְּתוּבִים בְּסֶפְרֵי הָרֶב ז"ל הֵם כְּנִים וּמְכֻוֹנִים לְשְׁנָה אַחַת לְחֻשְׁבוֹן הָרֶב ז"ל מִכְּמָה כְּנִים רֵאשׁוֹנָה כִּי הוּא ז"ל צָרַף וְחָבַר לֵאלוֹ הַג' חֻשְׁבוֹן ד' וְהוּא שְׂאֵמֵר כִּי אוֹתָהּ הַשְּׁנָה הֵיטָה שְׁנַת כ"א לִיּוֹבֵל וַיְדוּעַ כִּי לִזְהַ חֻשְׁבוֹן הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הָרֶב ז"ל אֵין אָנוּ מְשֻׁלִּיכִים שְׁנוֹת הַחֲרָבָן לְשִׁבְעִיּוֹת כִּי אִם לִיּוֹבְלוֹת וְשְׁנַת חֲמִשִּׁים אֵינָה עוֹלָה לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן כְּמוֹ שֶׁהוּא מְוַכְרַח מִדְּבָרֵי הָרֶב ז"ל שְׂאֵמֵר כִּי שְׁנַת הַחֲרָבָן הֵיטָה מוֹצָאֵי שְׁמִטָּה וְחֻמְשָׁה עֶשֶׂר מִן הַיּוֹבְלִי הֵיטָה וּבְחֻשְׁבוֹן הַב' מְקוֹבֵל כְּתַב ז"ל וְכֵן מְשַׁחֲרַב בְּאַחְרוֹנָה לֹא מְנוֹ שְׁנַת הַחֲמִשִּׁי אֲלֵא שְׁבַע שְׁבַע בְּלִבֵּד מִתְחַלֶּת שְׁנַת הַחֲרָבָן נִרְאָה כִּי לְחֻשְׁבוֹן הָא' מוֹנִין שְׁמִיטִין וַיּוֹבְלוֹת אֶפְילוֹ אַחַר הַחֲוֹרְבָן כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת כִּי אוֹתָהּ הַשְּׁנָה הֵיטָה שְׁנַת כ"א לִיּוֹבֵל וּבְחֻשְׁבוֹן הַב' הַמְקוֹבֵל לֹא הַזְּכִיר שְׁנַת הַיּוֹבֵל וְאִם כֵּן עֲתָה נִכְוִין אֵלָיו הַשְּׁלֵשָׁה חֻשְׁבוֹנוֹת לִפִּי הַחֻשְׁבוֹן

הא' ונאמר כי כיון ששנת החרבן היתה מוצאי שמיתה ושנת חמשה עשר מן היובל אם כן נשליף מאק"ז שהם שנות החרבן ל"ו שנה על י"ד שהיו בפני הבית ויהיה נשלם יובל אחד וישארו מאק"ז אע"א בהסרת הל"ו שנה נשליף האלף והחמשי ליובלות נשארו בידנו כ"א שנים שעליהם אמר הרב שהיתה שנת שמטה שנת כ"א מן היובל נלך למנין שטרות מצאנו שהם אתפ"ז ונדענו כי שנת מ"א לבנין בית שני היתה תח"ל תאריך שטרות בית שני והיא שנת שמטה ושנת ל"ה ליובל ואם כן נשליף מכל שנות מנין שטרות י"ו לתשלום הל"ד שקדמו לשטרות כדי שיהיה יובל אחד והנשא נשליכם ליובלות פיצד הרי שהשלכנו מאתפ"ז י"ו לתשלום הל"ד שקדמו מנין שטרות ישארו בידנו את"עא נשליכם ליובלו' נשארו כ"א שהיא שנת שמטה ושנת כ"א ליובל הנה שהוא מכונן שנת אתפ"ז לשטרות עם שנת אק"ז לחרבן ועתה יבא המנין הג' שהוא תאריך העולם תתקל"ו אחר ד' אלפים ויכוין עמהם פיצד נודע כי שנת גת"נ ליצירה הוחל מנין שטרות נחבר אתפ"ז שהוא מנין שטרות לגתמ"ט מבריאת העולם שהיו קודם שטרות כי שנת הנ' כבר נכללת באתפ"ז יעלו ד' תתקל"ו ואם כן זאת השנה של תתקל"ו היא היא שנת אתפ"ז לשטרות ואק"ז לחרבן שהיא שנת שמטה ושנת כ"א ליובל ואלו הסתכל החכם בעל האגרת בשנת כ"א ליובל לא היה משליף השנים לשביעיות כי אם ליובלות ולא היה בא לידי נותר בשנה אחת שני"ח בדיקתי ומצאתי סעד לחשבונות אלה שהם מיוחדים על שנה אחת מדבריו ז"ל שכתב פי"א בהלכות קידוש החדש שעשה שנת העיקר למהלכי השמש והירח יום ג' לניסן משנת י"ז למחזור ר"ס שהיא שנת דתתקל"ח ליציר' ואתפ"ז לשטרות ואק"ט לחרבן והנה כי אין הבדל במנין חרבן משמיתה לקידוש החדש כי אם בשתי שנים כי בשמיתה הם אק"ז הבקידוש החדש הם אק"ט ואלו השתי שנים צריך שיהיו גם כן הפרש שנות היצירה ושטרות שבשמיתה לשנות היצירה והשטרות שבקידוש החדש לא פחות ולא יותר וכך הוא כי בשמיתה לשטרות אתפ"ז ובקידוש החדש אתפ"ט ובשמיתה ליצירה תתקל"ו ובקידוש החדש תתקל"ח ההבדל ב' שנים כמו בחרבן ואם ההג"ה של תתקל"ה ואתפ"ו היא אמיתית יש הבדל שלשה שנים ובחרבן אין כי אם שני שנים משבע לתשע ואם אמור יאמר כי גם לשם נשתמשו הספרים כי ראוי להיו' תתקל"ז במקום תתקל"ח ואתפ"ח במקום אתפ"ט כדי שיבא מכונן ב' שנים כמו בחרבן זה אי אפשר שפער סמן הרב ז"ל יותר בזאת השנה ואמ' כי היתה שנת י"ז למחזור ואם נשליף שנת דתתקל"ח למחזור של י"ט י"ט שנה ישארו י"ז ואם הוא דתתקל"ז לא ישארו כי אם ששה עשר למחזור והרב ז"ל אמר שהם י"ז, ואם נתעקש יותר לומר כי גם י"ז למחזור הוא טעות וצריך להיות י"ו למחזור גם זה אינו כי הרב ז"ל אמר בענין התקופות כי שנת דתתקל"ל היתה שנה ט' למחזור ר"ס ואם שנת תתקל"ל היא ט' שנת תתקל"ח יהיה י"ז על פרחנו עוד כי החכם ז"ל מבאר הלכו' הרב ז"ל פי"ה עשה עיקר אחר מיום אחד לניסן שנת ט' למחזור ר"ס"ט שהיא שנת הק"א ליצירה ואתרנ"ב לשטרות ואמר שמצא בין ב' העיקרים נ"ט אלף ותקל"ג יום והוא נודע למי שהסתכל בדבריהם כי ימי כל מחזור הם ששת אלפים ותשעה ושלשים ותשע מאות יום וי"ז שעות ותקצ"ה חלקי' וכשנחבר ימי שמונה מחזורים שלמי' שיש בין עיקר הרב לעיקר המבאר ז"ל וב' שנים נחצי ממחזור ר"ס ושמונה שנים נחצי ממחזור ר"ס"ט הם קס"ג שנים שלמים ויעלו לנ"ט אלף ותקל"ג יום ימנה מי שלא יאמין כי חושבנא בעלמא

הוא נמצאו קצ"ב שנים שלמים משמונה מחזורים וב' שנים שלמי' ממחזור ר"ס וח' ממחזור רס"ט הם קס"ב שנים שלמים לבדו תצי שנת י"ז למחזור ר"ס ותצי שנת ט' למחזור רס"ט אם פן נמצא הבדל בשנות יצירה מתתקל"ח שהיא שנת העיקר לרב ו"ל להק"א שהיא שנת העיקר לתכם המבאר ו"ל אלו הקס"ב שנים מלבד שנת העיקר הא' והב' ואלו הקס"ב שנים ג"כ נמצא הבדל בין שנת העיקר הא' לשטרות לעיקר הב' כי בעיקר הא' הם אתפ"ט ובשני הם אתרנ"ב נמצא קס"ב שנים בין ב' העיקרים מלבד שני העיקרים וא"כ על פרחנו העיקר הראשון הוא דתתקל"ח ליצירה ואתפ"ט לשטרות ואק"ט לחרבן ב"ש כי בדתתי הספרים ישנים של הרב יש מהם מאתים ותמש שנים וגם מהספ' שבצובה של פתיבת יד הרב ולא נמצא בו שום הג"ה לא בשמיטה ולא בקדוש החדש אלא פלם פנוסחת הספרי' שלנו ואלו לא היו נכתב היה ראוי לכתוב מהטעמים שזכרתי עוד סעד וראיה גדולה לשזאת השנה שמיטה לענין המקובל מתשובת הרב שהשיב כי שנת אתפ"ו לשטרות שהיא שנת עשרים ליובל היתה שנת ש"ש לשמיטה ולרב האיי ו"ל היתה שנת שמיטה ואקד"ם כי הוא מבואר כי שתי הספרו' שהביא הרב ו"ל בתשובה הם השתי ספרות שהביא בספרו' כי לא הספיק לברר הענין כמו שיעד בתשובה וסמך בספרו' על חשבון המקובל מרב האי מקובל מאבותיו ו"ל וראיה כי דבריו בספרו' הם כדבריו בתשובה וסמך בספרו' על מה שסמך בתשובה כי בתשובתו הקדים לאותו חשבון האחד שמונין יובלות ומשליכים השנים חמשים חמשים כמו בחשבון הא' שבחבור שמונה השנים ליובל ובחשבון המקובל בתשובה אמר בפ"י כי לא מנו יובלות משחרב הבית כי אם שמיטין בסגנון שפתב בחבור על חשבון המקובל וזה מוכיח כי מה שסבר בתשובה סבר בחבור ולא ברר עוד הענין או נתברר לו כי זה החשבון המקובל הוא הראוי והמתקבל ולכן כתבו בחבור ועתה נכוין מנין התשובה עם מנין החבור ונהרי הוא מכונן כי בתשובה כתב שנת אתפ"ו שהיא שנה של שמיטה שנת כ"א ליובל ואם היה בחבור שנת אתפ"ו היא השנה שבתשובה וכאן אמר שנת כ"א ושם שנת ב' גם בחשבון המקובל אמר בתשובה כי שנת אתפ"ו היא שנת שמיט' ובחבור אמר כי שנת אק"ז שהיא שנת אתפ"ז היא מוצאי שמיט' ואם אתפ"ז היא מוצאי שמיטה אתפ"ו היא שמיטה עצמה כמו בתשובה למסקנת הרב ו"ל עוד נמצאת בין תשובות הרא"ש ו"ל תשובה להרמב"ם ו"ל כי שנת אתק"ז לשטרות היתה שנת שמיטה כי זה על חשבון המקובל כי שנת אתפ"ז הית' מוצאי שמיטה שהיא שנה ראשונה לשמיטה ועד תשלום אתק"ז יש כ"א שנה שהם הולכים לשביעיות וכשנצטרף מה שיש לנו היום לשטרות על אלו ילכו להם לשביעיות ויהיה השנה הזאת שנת שמיטה כפי החשבון הזה המקובל וזה סעד גדול להיות שזאת התשובה היתה זמן רב אחר החבו' ועל פרחנו לומר כי השיב כפי מסקנתו בחבור ועתה נכון שנתנו זאת שהיא שנת הרצ"ב ליצירה ואתקמ"ג לשטרות עם דתתקל"ו ליצירה ושנת אתפ"ז לשטרות בזמן החבור ונאמר כי יש ביניהם שנו' שנה מרתקל"ו להרצ"ב ומאתפ"ז לאתמ"ג ולחשבון הראשון שנת אתפ"ז היתה שמיטה ושנת כ"א ליובל הוסיף עליהם כ"ט שנה לתשלום היובל יעלו לאתק"ו שנים נחשב עד אתמ"ג הם שכ"ז שנים נשליף הג' מאות ליובלות נשארו כ"ז שהם ג' שמיטות ושש שנים מהשמיטה הד' הנה שלחשבון הראשון על אתפ"ז לשטרות תהיה שנה זו שנת שש לשמיטה וא"כ לחשבון הב' המקובל תהיה שנה זו שמיטה כמו שבאפ"ז שהיתה שנת

שְׁמִטָה לְחַשְׁבוֹן הָא' הֵיטָה מוֹצְאֵי שְׁמִטָה לִב' וְכֵמוֹ כֵּן נֹאמַר בְּשָׁנוֹת הַיְצִירָה כִּי שְׁנַת תתקל"ו הֵיטָה לְחַשְׁבוֹן הָרֵאשׁוֹן שְׁנַת שְׁמִטָה וְשְׁנַת כ"א לְיוֹבֵל נוֹסִיף עֲלֵיהֶם כ"ט עָלוּ לַתַּתְּקַס"ה וְנִשְׁלַם הַיּוֹבֵל וְנִשְׁאָרוּ לָנוּ עַד שְׁנַת הַרְצ"ב שֶׁכ"ז שְׁנָה נִשְׁלִיף הַג' מֵאוֹ' לְיוֹבֵלוֹ' וְנִשְׁאָרוּ כ"ז שָׁהִם שְׁלֹשׁ שְׁמִטוֹת וְשֵׁשׁ שָׁנִים וְא"כ לְזֶה הַחַשְׁבוֹן הָרֵאשׁוֹן יֵשׁ לָנוּ עֵתָה שֵׁשׁ שָׁנִים מִהַשְׁמִטָה הַרְבִּיעִית וְלְחַשְׁבוֹן הַב' הַמְּקוֹבֵל הִיא שְׁנַת שְׁמִיטָה כְּמוֹ שֶׁאֵתְּפ"ז שֶׁהֵיטָה שְׁנַת שְׁמִטָה לְחַשְׁבוֹן הָרֵאשׁוֹן הֵיטָה מוֹצְאֵי שְׁמִטָה לְחַשְׁבוֹן הַשְּׁנִי וְא"כ שְׁנָה זוֹ שְׁנַת שְׁמִטָה לְמַסְקֶנָת הָרַב ז"ל וְיֵמָה שֶׁיִּצְא לּוֹ בְּחַשְׁבוֹנוֹ שֶׁל הַחֶכֶם הַנִּכְבָּד שֶׁהֵיטָה שְׁנָה זוֹ שְׁמִטָה לְחַשְׁבוֹן הָא' הֵיטָה לְמִנּוּתוֹ וְהִשְׁלִיכוֹ הַשְּׁנִים לְשִׁבְעִית וְהָאֲמַת אֵינוֹ כָּף כְּמוֹ שֶׁבְּרַרְתִּי וְהוֹכַחְתִּי מִדְּבַרֵי הָרַב ז"ל עֲצֻמוֹ וְא"כ נִתְּבַטְּלוּ כָּל מִינֵי הוֹכְחוֹת וְנִי בְּזָה לְפִי הַפְּנוּנָה.

וְעַתָּה נִשְׁאָר לִי לְתַרְץ כִּי אֵיךְ אֵיךְפֶּשֶׁר שֶׁתְּהִיָּה שְׁנַת תתקל"ו וְאֵתְּפ"ז שְׁנַת אַק"ז לְחַרְבֹן כִּינּוֹן שֵׁשׁ בְּיַדֵּינוּ כִּי קע"ב לֹאח' חַרְבֹן נִשְׁלָמוּ ד' אֶלְפֵי לְיִצִירָה וְתתקל"ו מִהָאֶלְפֵי הַה' הֵם אַק"ח וְאֵיךְ א"כ אֲמַרְנוּ כִּי שְׁנַת אַק"ז לְחַרְבֹן הִיא שְׁנַת תתקל"ו אֵינָה אֶלָּא תתקל"ה וְכֵן בְּקִידּוֹ הַחֹד' שְׁנַת תתקל"ח אֵינָה שְׁנַת אַק"ט לְחַרְבֹן כִּי אִם שְׁנַת אַק"י כִּי צ"ב קע"ב מִהַחַרְבֹן עַד תְּשֻׁלוֹם ד' אֶלְפִים וְתתקל"ח הֵם אַק"י לְחַרְבֹן וְאֵיךְ א"כ אָמַר שָׁהִם אַק"ט לְחַרְבֹן וְשׁוֹרַת הַדִּין הֵיטָה נוֹתֶנֶת שְׁנֵגִי בְּשָׁנוֹת הַחַרְבֹן שֶׁל שְׁמִטָה אַק"ח וְבְּשָׁנוֹת הַחַרְבֹן שֶׁל קְדוּשַׁת הַחֹדֶשׁ אַק"י וְהֵיטָה הַכָּל מִיָּשׁוּב לְשֹׁאֵר הַחַשְׁבוֹנוֹת כִּינּוֹן שֶׁשְׁאָר הַחַשְׁבוֹנוֹ' שָׁהִם יִצִירָה וְשִׁטְרוֹ' אֵי אֶפְשָׁר לְחַסֵּר וְלֹא לְהוֹתִיר בָּהֶם כְּמוֹ שֶׁכִּתְּבֵנוּ לְמַעֲלָה אֶלָּא שֶׁבְּהַשְׁלִיכֵי יְהִי עַל דְּבַרֵי הָרַב ז"ל לְפָרֶשֶׁם וְלַבְּאָרֶם זְכוּתוֹ וְתוֹרָתוֹ הַגִּינָ' עָלֵי בְּסִיעֶתָא דְּשִׁמְיָא לְיִיָּשׁוּב דְּבַרֵי עַל אֲמַתָּתָם וְאוֹמַר כִּי בַעֲלֵי חֶכְמַת הָעֵיבוֹר נִחְלְקוּ עַל מוֹלַד הָא' מְשָׁנוֹת הַיְצִירָה יֵשׁ מִי שֶׁסָּמַךְ עַל הַשָּׁנָה שֶׁמוֹלַד' בַּהַר"ד בְּמַנִּין שְׁנֵי הַיְצִירָה וְיֵשׁ מֵהֵן מִי שֶׁהִתְחִיל מִמוֹלַד אָדָם הָרֵאשׁוֹן לְפִי שָׁאִין אָדָם סוֹפֵר יָמָיו כִּי אִם מִתְּחִלַּת לֵידָתוֹ וְאִם לְדַעַת הָרֵאשׁוֹן נִמְנָ' לְיִצִירָה אֶלְפִים שְׁנָה נִמְנָה לְדַעַת הַשְּׁנֵי אֶלְפִים חֶסֶר א' וְהָרַב ז"ל מִהַדַּעַת הָרֵאשׁוֹן כְּמַבְנוֹאֵר בְּהַלְכוּתוֹ וּבַעַל סֵדֶר עוֹלָם נִרְאָה שֶׁהוּא סוֹבֵר כְּדַעַת הַשְּׁנֵי שֶׁמִּתְחִיל מֵאָדָם וְעַד נוֹחַ אֶלְפֵי וְשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁנָה וְכֵן מְסוֹדֶר סֵדֶר עוֹלָם עַל שְׁנֵי אָדָם הָרֵאשׁוֹן לֹא לְשְׁנַת הַיְצִירָה הַקּוֹדֶם לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן שְׁנָה אַחַת בְּמַנִּין וְעַל זֹאת הַהַקְדָּמָה אוֹמַר כִּי הָרַב ז"ל סוֹבֵר כִּי מֵהַ שְׁנֵי אֶלְפִים אַחַר חַרְבֹן נִשְׁלָמוּ ד' אֶלְפִים אֵינוֹ לְשָׁנוֹת הַיְצִירָה כִּי אִם לְמוֹלַד אָדָם הָא' כָּל שְׁנֵי הַיְצִירָה בְּקע"א שָׁנִים אַחַר הַחַרְבֹן נִשְׁלָמוּ ד' אֶלְפִים לְיִצִירָה וְא"כ קע"א וְתתקל"ו לְיִצִירָה הֵם אַק"ז וְהָרַי הִיא שְׁנָה אַחַת וְנִתְּרָצָה קוֹשְׁיָתָנוּ וְלְפִי הָאֵמ' מְשָׁנוֹת הַיְצִירָה תתקל"ו וְאֵתְּפ"ז כְּנֹלָה שְׁנָה א' וְהַרְצ"ב לְיִצִירָה בְּזִמְנֵנוּ וְאֵתְּס"ג לְחַרְבֹן הִיא שְׁנָה אַחַת וְיֵמָה שְׁאָנוּ מוֹנִין אֵתְּס"ד לְחַרְבֹן בְּזֹאת הַשְּׁנָה הִיא לְמוֹלַד אָדָם הָא' שְׁקע"ב אַחַר הַחַרְבֹן נִשְׁלָמוּ ד' אֶלְפִים וְכַתּוּסְפָתָא תתקל"ו הֵם אַק"ח וְכֵן קע"ב וְאֵתְּס"ב תְּשֻׁלוֹם שְׁנַתֵּינוּ עוֹלָם לְאֵתְּס"ד אֶבֶל שְׁנֵי הַחַרְבֹן שְׁמֵנָה הָרַב לֹא מְנָה כִּי אִם לְיִצִירָה וְלְכֵן חֶסֶר שְׁנָה אַחַד לְחַשְׁבוֹן וְלְפִי הָאֵמ' כְּנֹלָה שְׁנָה אַחַת אֵתְּס"ד וְאֵתְּס"ג אֶלָּא שְׁנָה מוֹנָה לְיִצִירָה וְזֶה לְמוֹלַד הָרֵאשׁוֹן וְכָל זֶה לְמִדְתִּי וְהַכְּרַחְתִּי מִדְּבַרֵי ז"ל בְּתַחֲלַת הַפ' הָעֵשְׂרִי הַזֶּה שֶׁכָּתַב ז"ל נִמְצָא אוֹמַר בְּשְׁנַת ג' וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאֶלְפִים מֵרֵאשׁוֹת הַשְּׁנָה מֵאַחַר מוֹלַד אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִיא שְׁנָה שְׁנֵי לְיִצִירָה הַתְּחִילוֹ לְמִנּוּת וְעֵשׂוֹ שְׁנַת עֶשֶׂר וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת לְיִצִירָה שֶׁהִיא שְׁנַת אַחַת וְעֵשְׂרִים מֵשֵׁנִס לְאַרְץ שְׁמִטָה וְיֵשׁ לְשֹׁאֵל מֵאַחַר שֶׁהָרַב ז"ל מוֹנָה כָּל שְׁנֵי שְׁנֵי לְשְׁנַת הַיְצִירָה שֶׁהִיא קוֹדֶם מוֹלַד אָדָם הָרֵאשׁוֹן לְמָה אֵמ' כִּי הַתְּחִילוֹ לְמִנּוּת מְשָׁנוֹת שֶׁלֹּשׁ וְחֲמֵשׁ

מאות ואלפים מאחר מולד אדם הראשון הנה לו לומר שנת ארבע וחמש מאות ואלפים ליצירה כמו שאמר אח"כ שעשו שנת עשר וחמש מאות ואלפים ליצירה שמיטה וזה ונדאי הוא ליצירה שהוא קודם אדם הראשון ולתשובה זה אני אומר כי מה שיסד החכם הצרפתי ז"ל ברל"ח לירידה בתמ"ח לפקידה בתפ"ח לפנים גשל"ח להריסה הוא יסוד אמתי ונכון אבל הרבז"ל סובר כי זה העיקר נתיסד על מולד אדם הראשון לא על שנת תהו שהוא מולד בהר"ד ומה שמגל' כי כן דעתו כי אמר שקדשו שנת בתק"י לשמט' ראשונה ואם בתפ"ח הנה למולד בהר"ד בתוס' כ"ב שנים לי"ד של חילוק וכיבוש ושב"פ של שמיטה אינו מגיע כי אם לבתק"ט שנים שנת השמיטה הראשונה שעשו וכן פתבו שאר המחברים כי שנת בתק"ט היתה שמיטה ראשונה והוא ז"ל כתב כי לא היתה כ"א שנת בתק"י א"כ על פרחנו מה שיסד הצרפתי ז"ל צריכין אנו לומר כי הוא למולד אדם הראשון ולזה הזכיר הוא ז"ל שנת מולד אדם הא' כדי לרמז הענין האמור כי יש שני מנינים ושהוא אינו מונה כי אם ליצירה ולחשבוננו לא ישאר לתשלום ד' אלפים מהחריבן כי אם קע"א שנה פיצד בשנת בתק"ד ליצירה התחילו למנות שמיטין ויובלות ומנו שבועה עשר יובלות עם י"ד שנ' אחר אשר הופתה העיר שהם תת"נ שנה נצרפו עם בתק"ג כי בשנה ה"ד כבר נקללה בתת"נ עולים גשנ"ג ונ"ו שנים לתשלום שבועים שנה של גלות על הי"ד שהיו אחר אשר הופתה העיר הם גת"ט ות"כ שנה של בית שני הם גתתכ"ט נמצא שאין אלא קע"א לתשלום ארבעה אלפים שאחרי החריבן ותתקל"ו שנים של אלה"ה הם אק"ז לחריבן נמצא תתקל"ו ואק"ז מכוונני ומינשרים כמו שכתב פלנו וא"כ נתגלית פנונת הרב ז"ל הנעלם ולא נשארה שום קוש' כי בעקירת השורש נעקרו הסעיפים ולא אחוש אם נמצא או אם ימצא ביד זה החכם כהר' יהודה איזה ספר על דברי הרב ז"ל שיאמר כי שנת תתקל"ה הוא מה שכתב הרב ז"ל כי יותר ראוי להאמין לרב ז"ל בהעידו על מה שכתב כפי מה שהבאתי ראיה מדבריו לדבריו מלהאמין לחכם אחר או לרב כי אולי לא ראה כל דברי הרב ז"ל ולא נשאר במה להשיב יותר על דברי החכם הנז' כי כל שאר דבריו הם העתקת פירושי המפרשים ז"ל מכוונני לענינו ואני מחזיק לו טובה על שבאגרתו הנכבדת פתח פתוח מצאתי לעיני ולסדר הענין והש"י יראנו נפלאות מתורתו אמן י"ד לספירה בני ישראל שנת הרצ"ב ליצירה נאם הצעיר מצעירי הצאן משה ברבי יוסף זלה"ה מטראני תשובת הרב הגדול מהר"ר יעקב בירב ז"ל נאשיבה למה ששאלת מענין אותו הנזירות לפי דעתי שאין עליו שום נזירות כלל שזה נכנס תחת גדר ה' נדרים שאין צריכין שאלה והוא א' מנדרי אונסין פדתנו בנזיר בהריגי נזיר יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי שחכמים מתירים לי מפני שאין אני יכול לחיות אלא ביין או מפני שאני קובר מתים הרי זה מותר ורבי שמעון אוסר ונהלכה כת"ק ושקלי' וטרינו בגמ' ומסקנא ואבעית אימא בנדרי אונסין קא מפלגי ואמר רבי יהודה כו' ה' נדרים הללו צריכים שאלה לחכם פי אמרית' קמיה דשמואל אמר תנא קתני התירו ואת אמר' צריכין שאלה כו' ובנדון שלפנינו נדאי כה"ג הוי שיאמר סבור הייתי שתלד אשתי זכר אז הוי מותר דאי לאו לא הייתי נודר בנזיר שאינו יכול לחיות בלא יין ובלא גילוח כו' עוד מטעם אחר דלפי דעתי ג"כ הוא מנדרי שגגות שכ"ש הוי לעולם וזה לא קבל עליו אלא עד שתלד אשתו וכתב שיכול לידור לחצאין בנזירות שמשון א"כ אינו זה הנזירות מעין הנזירות שדבר המלאך שמפני זה אין לו התרה וא"כ

נתירו זה הנזירות ולפי דעתי שאם יש איזה צד של נזירות הוא שיהיה נזיר לגמרי עד שתלד אשתו וזכר וה"ק הריני נזיר ע"מ שאטמ' למתי כשמשון שזהו מתנה על מה שכתוב בתורה שזה לא קבל נ"ש ממש פינו שפנדר לזמן קצוב וא"כ יש לו התרה ומה שכתבת בענין קרבן הנזירות שמשון אין שם שום קרבן קרבן טומאה אין שם שהרי לא היה אסור לטמא ולכתחילה מטמא למתים גם בהתגלחת לא היה מגלח והיה אסור לעולם סוף דבר שעל צד היותר טוב תתירו לו: נא קראתי בכל לב אגרת אחת הובא' לי הכינ' וגם תקרה החכם השלם הרי' לוי' חביב להורות אסור רבית במי שמלנ' לזמן פלו' ואם יעבור הזמן ולא יפרע שיתחייב לפרוע קנס פה וכה בכל חדש שיעבור מזמן הפרעון וראיתי דבריו כני' ואמתי' בפס' הדין לחומרא אבל לא ירדתי לסוף דעתו בהפלג' האסור מדאוריית' ובקצ' ראיותיו ולכן פרשתי ידי לכתוב באגרת מה שלא נתיישב לי בדבריו בנושא ונותן עם כ"ת ולהכריח בראיות דרף קצרה מה שדעתי נוחה הימנו שיש אסור בענין זה שאינו אלא מדרבנן וכמו שאבאר בע"ה ית' וית' והנה בתחל' מאמרו הביא ראיה מפלגא דרבית' כל אגר נטר ליה אסור שענין זה הוי רבית גמורה פינו דהאי הלואה ואין ראיה זו מכרע' דיש חילול' בין דר' קנס ומתנה פי הכא דלא הויא שכר המתנת המעות לאגר נטר דהוי שכר המתנת המעות וכדלקמן כל שכן דאיכא הכא זמן ראשון דליכא אגר נטר ולא קנס ומתנ' ולא אתמר האי פלגא דרביתא אלא באגר נטר שהוא שכר המתנת המעות מעת ההלואה עוד הביא טופס שטר הובא במרדכי פ' הרב' מכתיבת הר' יעקב מאוריליי' ז"ל שמתיר בדבר פזה וצדד בו צדדין שלשה על סמך הטר באותו השטר ודח' אות' ועלה בידו שאינו יכול להאמין שהר' יעקב מאוריליי' ז"ל התיר ח"ו בנושא זה ולא נתקן על ידו ולא עשה בו מעשה מעולם ואני כפתי מאמין לכל דבר לא סרתי לפי מלהאמין פי הרב המרדכי או מי שכתב טופס שטר זה העתקתו מכתיבת הר' יעקב דאוריליי' ז"ל לא בדאה מלבו ויכחידנ' תחת לשונו אלא לשבעיניו ראה ואזניו ישמע ולבבו יבין ולזה אני צריך לצדד עוד היתר בטופס שטר זה מצד אח' שלא הוזכר ולבדוק על דחי' איזה צד מאותם הצדדי' השלשה אם יתכן להעמידו על מתכוונתו ולהושיבו על פנו כמשפט הראשון מהג' צדדין שפנין שנותן אותו דרף מתנ' לא הוי אגר נטר ולא קרינא רבי' גמור אלא היכא דמתרבי מחמת המתנ' הלואה ומצטער על דשקיל מיניה מאי דלא יהיב ליה דאי לא הלנה לו לא הנה יהיב ליה אבל היכא דגמר לו ונתן לשם מתנה אפי' לא היה מלנה לו אע"ג דמלנה לא היה נותן לו לא הוי רבית דאורייתא אלא משום שפא לו הנאה מחמת הלואתו אסור מדרבנן והכי משמע מאי דאמרי' בגמרא ת"ח מותרין ללות זה מזה ברבית מאי טעמא מדע' ידעי דרבית אסור' ומתנ' הוא דינהבי אהדדי דמשמע דכל היכא דגמרי ויהיב לשום מתנה לא הוי רבית ואע"ג דאירי במתנה מועטת ובת"ח היינו משום דמתנ' מרוב' אפי' הוי ת"ח אסור דדילמא לא גמר ונתן לשם מתנה ואסור מדאורייתא אבל אי ידעו בנדאי שנתן לשום מתנה לא אסיר אלא מדרבנן משום דלא ליחוש להאי ספקא אי גמר ומקנה לשם מתנ' אי לאו ומשום דבא לו הנא למלנ' מחמת הלואתו וכדאמר' וכן מי שאינו ת"ח אפי' בדבר מועט לא גמר ויהיב ובריש הגזל בתרא גבי הניח להם אביהם מעות אעפ"י שיודעים שהם של רבית אין חייבים להחזיר וקאמר זאת אומרת רשות יורש פרשו' לוקח פתבו בתו' דאע"ג דמדעת נתנם לו אימנהו גביה בתור' גזלה דלא נתן לשם מתנה אלא בתורת רבי' והיו חייבים להחזיר אי

לאו משום דרשות יורש פרושות לוקח דמי משמע דאי נתנם לשום מתנה לא הוי גזל מיהא מדאורייתא ואפ"ל לפי הגאונים בההיא דריש פרוקין ואי כתב רחמנא אונאה משום דלא ידע דמחיל אבל הנה גזל ורבי דידעי וקמחלי אימא וכו' דהורו דלא מהניא מחילה ומתנה לרבית היינו מתנה דבמר הכי דכיון דאתא בתורת רבית לידיה לא מהניא מתנה דסופא אבל אי מעיקרא התנה לתת לו בתורת מתנ' נראה דלא אסור אלא מדרבנן וכו' משמע מהג"ה דמיימי באשרי מא"ז דאיפא חלוק בין בא לידו בתורת מתנה מעיקרא לבא בסוף בתורת מתנה ומעיקרא הנה בתורת רבית ומאי דכתב הרמב"ם ז"ל בשם הגאונים או שעתיד ליקח אף על פי שקנו מידו שמשל וכו' היינו דוקא פשהלן וקצץ בתוך רבי ואח"כ קוד' לקיח' או אחר לקיח' מחל לו הלוי או נתנ' לו בתוך מתנ' דהא מעיקרא בתוך רבית הוי אבל אי מעיקר' מחל או התנ' לתת לו בתורת מתנה נר' דלא אסור אלא מדרבנן וכדאמרו דמאי דמקבל מלנה בתורת מתנה דגמר לנה וניהיב ליה בלאו הכי לא הוי רבית גמור מן התורה אלא מדרבנן כל שפן לדעת הרמב"ם ז"ל דמהניא מחילה ומתנ' אפילו אתא לידיה באיסורא דאי מתחלה גמר וניהיביה לשם מתנה דלא אהא באיסורא לא אסיר מיהו דרבנן מיהא נרא' דאסיר אפי' לסברתו לקבלו לכתיחיל' מטעמ' דאמרו לעיל דהא דהתי' היינו כשכב' קבלו דלא להוי חייב לחזן' פיון שמשל או נתן ומאד נפלאיתי על יושר דברי החכ' יצ"ו בהבנ' ל' הרמב"ם ז"ל אשר נטה מהבנ' המפרשי בהם ולא נחה דעתו עד תת התנצלו' בעדם שהיתה כשגגה יוצאה מאתם שלא רצו להטריח עצמם לדקדק בדבריו מרוב חכמתם ואין זה אצלי התנצלות כי מי שאינו טורח לדקדק בדברים אינו מרוב חכמה כל שפן כי בלי טורח ועמל היו משיגי' הם מה ששייגו אחר' בהשתדלות גמרץ ולהיותי חס על כבודם העירה אותי רוח צדקתם ותמימותם להבין דבריה' בכוננו' הרמב"ם ז"ל בהוראת הגאונים והוראתו שכתב וזה לשונו הורו מקצת הגאונים שהלנה שמשל למלנה ברבית שלקח ממנו בתורת רבית או שעתיד ליקח בתורת רבית שקצץ עמו אלא שלא פרע עדיין אע"פ שקנו מידו עתה שמשל או נתן מתנה מה שהנה קודם בתורת רבית אינו מועיל כלום שכל רבית שבעולם מחילה היא אחר כף אבל התורה לא מחלה ואסרה מחילה זו ולפיכך אין המחילה מועל' במה שהנה רבית קודם ואפילו במה שהנה רבית דדבריה' נראה לי שאין הוראה זו נכונה אלא מאחר שאמר המלנה באמירה בעלמא להחזיר לו וידע הלנה שדבר זה איסור עשה ויש לו ליטול ממנו אעפ"י שלא נטלו ואינו בידו דמחזי דהאי דמחיל משום שאינו בידו ולא גמר ומחל אפי' הכי אם רצה למחול מוחל פדרף שמוחל הגזל ואין צריך לומר שאם הוא בידו של לנה עדיין ורצה למחול או לתת לו מתנה בקנין שאעפ"י שאסור למלנה לקבלו פנון שהנה מעיקרא בתורת רבית כמו שאמרנו למעלה אפ"ה אם קבלו אינו חייב להחזיר שהרי מחל לו קודם ובפ"י אמרו חכמים שהגזלנים ומלוי רבית שהחזירו אין מקבלין מהם מפלל שהמחילה מועלת עכ"ל ופי' הרמב"ם ז"ל והרב בעל מגיד משנ' כף הבין בדברי הרב ז"ל כמו שפירש' וישוב דבריו כף הוא פי מפני שהרב ז"ל חתם דבריו באמרו מפלל שהמחילה מועלת היינו חושבים שהיתה מועילה למחיל לשייכל לקבלו פיון שמשל לו אעפ"י שקודם המחילה קצץ בתורת רבית וזה אינו כמו שאמרנו למעלה ולזה כתב שלא נחלק רבינו על הגאונים ז"ל אלא ברבית שפכר עמד המלנה וגבהו אפילו שקודם הגביה מחל אותו שפכר עברו על הלואין מעיקרא שקצצו בתורה רבית ואפילו

שָׁנָתָן לְהִשְׁבֹּן אִם קִבְּלוּ בְּתוֹרַת רַבֵּיית אַפְ"ה מְחִילָה מוֹעֵלֶת בּוֹ אֶפְיָלוּ קוֹדֵם נְתִינַת הַמַּעוֹת
כִּינּוּן שְׁבֹסוֹף קִבְּלוּ וְכִמוּ שֶׁהוֹכִיחַ מִמָּה שְׁאֲמָרוּ אֵין מְקַבְּלִי מִהֶם וְהוּא מוֹכֵרַח אֶבֶל בְּרַבֵּית
הַעֲתִיד לִיקַח אֶף הוּא ז"ל מוֹדָה שְׁאֵין שׁוּם מְחִילָה מוֹעֵלֶת בּוֹ לְשִׁיכֹל לְקִבְּלוֹ לְכַתְּחֻלָּה
אֶבֶל אִם קִבְּלוּ מוֹעֵילָה הַמְּחִילָה שְׁלִפְנֵי הַקִּבְּלָה כְּמוֹ שְׁאֲמָרְנוּ וְנִסְתַּלְקוּ מִכָּאן דְּבַרֵּי הַשְּׁגוּ'
כִּינּוּן שְׁאֶפְיָלוּ לְפִי הַר"מ ז"ל אֶפְי' מְחַל לוֹ אֲסוּר לְקִבְּלוֹ אִם לֹא קִבְּלוּ אֶבֶל הַר"א ז"ל
אֶפְיָלוּ לְפִי זֶה מְשִׁיג עָלָיו כִּינּוּן שְׁאִם אַחַר כֶּף קִבְּלוּ אֵינוֹ חַיִּיב לְהַחֲזִיר אִם כֵּן מְלוֹי רַבֵּית
יַעֲשׂוּ כֵּן לְהַתִּיר לָהֶם אֶת הַרַבֵּית שְׁכָבֵר לְקַחוּ ע"כ לְשׁוֹנוֹ וּפִי דְּבַרֵּי הָרַב בְּעַל מַגִּיד מְשִׁנָּה
ז"ל וּלְפִי זֶה הָרֵא"ש ז"ל אֵינוֹ חוֹלֵק עַל הַרַמְבַּ"ם ז"ל אֲלֹא בְּשִׁבִיל שְׁסַתֵּם הַרַמְבַּ"ם ז"ל
כְּשֶׁאֲמַר בְּסוֹף דְּבַרְיוֹ מְכַלֵּל שֶׁהַמְּחִילָה מוֹעֵלֶת שֶׁהִיָּה נִרְאָה שְׁמַעִילָה הִיא אֶפְיָלוּ קוֹדֵם
קִבְּלַת הַרַבֵּית לְשִׁיכֹל לְקִבְּלוֹ לְכַתְּחֻלָּה לְזֶה פֶתַח הָרֵא"ש ז"ל שְׁאֵינוֹ כֶּף שְׁבִשְׁע' לְקִיחַת
תְּרַבֵּית אֶפְיָלוּ אִם אָמַר שְׁנוֹתָנוּ לוֹ בְּמַתְּנָה אֲסוּר לוֹ לְקִבְּלוֹ וְכֶף צְרִיכִין אָנוּ לְפָרֵשׁ דְּבַרֵּי
הַרַמְבַּ"ם ז"ל וְכִמוּ שְׁפִי וְכֵן נִרְאָה מִדְּבַרֵּי הַר"י ז"ל בְּעַל הַטּוֹרִים שֶׁהִבִּי דְּבַר אֲבִיו ז"ל
וּדְבַרְיוֹ עֲצָמוֹ שֶׁל הָרֵא"ש ז"ל בְּפִסְקֵיו וְגַם כֵּן נִרְאִים שֶׁהוּא כְּמִפְרֵשׁ דְּבַרֵּי הַרַמְבַּ"ם ז"ל
דוֹק וְתִשְׁפַח וְאִם כֵּן יֵד כֹּלָם שְׁנֵה בְּבִיאוֹר דְּבַרֵּי הַרַמְבַּ"ם ז"ל כִּי לֹא חִלְקוּ הָרֵא"ש ז"ל
וּבְעַל מ"מ בְּבִיאוֹר דְּבַרֵּי הַרַמְבַּ"ם ז"ל וְכֵלָם נִתְּפָנוּ לְדַעַת אַח' כְּנֹז' וְלֹא הִיָּתָה שְׁגָגָה
כִּינּוּיָהֶם ח"ו וְעֵלָה בְּיַדֵּינוּ קִיוֹם הַצַּד הָרֵאשׁוֹן שְׁמָה שְׁנָתָן וְגַמַּר בְּדַעַתוֹ לְשׁוּם מַתְּנָה אֶפְיָלוּ
לֹא הִיָּה מְלוּה לֹא הָיָה אֲגַר נָטַר וְרַבֵּית מִן הַתּוֹרָה וְאֶפְיָלוּ לְפִי הַגְּאוּנִי ז"ל שְׁאֵינוֹ מוֹעֵיל
מְחִילָה וְנִתְּנָה הֵינּוּ כְּשֶׁהִיָּה קוֹדֵם בְּתוֹר' רַבֵּית כְּדֹאֲמַרֵּינוּ לְעֵיל אֶבֶל אֵי מַעֲיָקְרָא נִתְּנָם
לוֹ בְּתוֹר' מַתְּנָה לֹא הָיָה רַבֵּית דְּאוֹרֵייתָא וְכִדְאָמ' וּדְבַרֵּי הַרִיב"ש ז"ל בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה
שְׁכַתְּבָ אֶבֶל בְּרַבֵּית שְׁאֶפְיָלוּ כְּשֶׁנּוֹתָנוּ לוֹ בְּמַתְּנָה אֲסַרְתּוּ תוֹרָה מֵה יוֹעֵיל תְּנַאי וְכֵל שְׁיַתְּנָה
וַיֵּאמַר כֹּל הַיּוֹם כְּלוֹ וְכו' דְּמִשְׁמַע שְׁאֶפְיָלוּ כְּשֶׁנּוֹתָנוּ לוֹ בְּמַתְּנָה מַעֲיָקְר' אֲסַרְתּוּ תוֹרָה וְלֹא
יוֹעֵיל תְּנַאוּ הֵינּוּ כְּשֶׁלֹּא גָמַר לְתַת הַמַּתְּנָה אֲלֹא עַל תְּנַאי שְׁיִלְוָה לוֹ כְּדִדְיִיק לִישְׁנֵיהּ דְּקֹאֲמַר
כֹּל שְׁקֻצֵץ קוֹד' וְאִם' שְׁבִשְׁבִיל מְנָה שֶׁהוּא מְקַבֵּל עֵתָה יִתֵּן לוֹ עֶשֶׂר לְשָׁנָה אֶבֶל אֵי גָמַר
וַיְהִיב לִיה מַתְּנָה בְּלֹא הֶכִי לֹא אֲסוּר מִדְּאוֹרֵייתָא וְכִדְאָמ' וְאֶפְי' הִיָּתָה מַתְּנָה עַל סְמֻךְ
שְׁיִלְוָה לוֹ שְׁאֲמָרוּ דְּאֲסִיר' מִדְּאוֹרֵייתָא הֵינּוּ שְׁאֲסוּר לְלוֹה וְלְמַלוֹה לְקִבְּלוֹ מִן הַתּוֹרָה אֶבֶל
אִם כְּבָר קִבְּלוּ נִרְאָה דְּאֵינוֹ חַיִּיב לְחַזֹּר לְסִבְרַת הָרַב ז"ל כִּינּוּן שְׁכָבֵר מְחַל וְנָתַן לוֹ מַעֲיָקְרָא
דְּהֵאֵי דְּלֹא אִהְיָ לִיה הֵינּוּ שְׁלֹא יוֹכֵל לְתַתּוֹ אֶבֶל נִתְּנוּ מוֹעֵיל לְסִבְרַתוֹ כְּמוֹ בְּרַבֵּית גָּמוֹר
שְׁקִבְּלוּ כְּבָר דָּאִם מְחִלוּ מְחִלוּ וְדִי בְּזָה בְּצַד הָרֵאשׁוֹן: הַצַּד הַשְּׁנִי שְׁלֹא נִתְּחַיִּיב הַלְוָה לְפָרוּעַ
מַתְּנָה אֲלֹא עַל כֹּל שְׁבוּעַ שְׁתַּעֲבוֹר אַחַר זְמַן הַהִלְוָה דְּחָה גַם אוֹתוֹ הֶחֱכַם מִתְּשׁוּ' הַרַשְׁבַּ"א
ז"ל וּדְבַרְיוֹ מְכוּוֹנִי לְדְבַרֵּי הַרַשְׁבַּ"א ז"ל לֹאִסוּר מִדְּרַבְּנָן אֶבֶל לֹאִסוּר מִדְּאוֹרֵייתָא בְּנִדּוֹן
זֶה אִם הוּא בְּתוֹרַת מַתְּנָה גְּמוּרָה אֵין רְאִיָּה גַם מְלִשׁוֹן הַרַמְבַּ"ם ז"ל כִּי הוּא לֹא דְּבַר אֲלֹא
כְּשֶׁאֲח"כ אָמַר לוֹ דוֹר בְּחֻצְרֵי אוֹ נָתַן לוֹ מַעוֹת דְּרַף אֲגַר נָטַר שְׁעֲדִין צְרִיכִין אָנוּ לְבָאֵר
אִם נִתְּחַיִּיב לְתַת בְּתוֹרַת רַבֵּית כֶּף וְכֶף לְכָל שְׁבוּעַ שְׁתַּעֲבוֹר אַחַר זְמַן הַהִלְוָה אִם יִהְיָה
רַבֵּית גָּמוֹר לְפִי הַרַמְבַּ"ם בְּזָה הַלְשׁוֹן שְׁכַתְּבָ הוֹרוּ רַבּוּתֵי שֶׁהַמְּלוּה אֶת חֲבֵרוֹ וְלֹאֲחַר זְמַן
תְּבַע חוּבוֹ וְאָמַר לוֹ הַלְוָה דוֹר בְּחֻצְרֵי עַד שְׁאֲחֲזִיר לָךְ חוּבָךְ הָרִי זֶה אֶבֶק רַבֵּית לְפִי שְׁלֹא
קֻצֵץ בְּשַׁעַת הַלְוָה שְׁנֹאֲמ' לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנִשְׁבָּ ע"כ דְּמִשְׁמַע דְּמִשׁוּם דְּלֹא קֻצֵץ בְּשַׁעַת הַלְוָה
הוּא דְּלֹא הָיָה אֶבֶק רַבֵּית אֶבֶל קֻצֵץ מִשַּׁעַת הַלְוָה כֶּף וְכֶף לְכָל שְׁבוּעַ שְׁתַּעֲבוֹר, אַחַר
זְמַן הַהִלְוָה הָיָה רַבֵּית קְצוּצָה וְאֵי אֲזַלֵּינוּ בְּתַר טַעְמָא דְּקֹרָא דְּכַתִּיב לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנִשְׁבָּ

משמע דכי היכי דבעינו דלא להוי נתינה קודם לקציצה הכי נמי בעי' דלא להוי קציצה קודם זמן הנתינה פדכתיב לא תתן לו בנפש קציצה ונתינה בקציצה פחדא וא"כ נפרש לשון הרב ז"ל שכתב לפי שלא קצץ בשעת הלואה שצאמר כו' שר"ל שלא קצץ בשעת הלואה שיפרע משעת הלואה אבל קצץ אחר זמן הלואה או אפילו בזמן הלואה לפרוע אחר זמן הראשו' של הלואה איפשר דלא הוי אלא אבק רבית לכ"ע וכעת צריק לי עיון אמנם מהדיוק הב' בדברי הרמב"ם ז"ל שרצה להכריח החכם השלם איסור תורה בטנפס שטר זה פבר הרגלי בזכות שכלו חולש' הדיוק וחזר בו מלהאריך בו יותר גם מהצד השלישי אם הנה אמת שלא התנו וקצצו בין המלנה ללנה אלא שרצה המלנה להלות ללנה בלי שום רינח בשעת ההלואה אמר לו הלנה אני אתן לה פה וכה והמלנה לא חשש על זה ולא הלנה לו על פה אפילו נתן לו פשפרע מה שאמר לו קודם וקבלו המלנה נראה מילתא דפשיטא דלא הוי רבית קצוצה דהא קרא פתיב את פספס לא תתן לו בנפש ונהרי לא נתן לו בנפש אלא שלנה מעצמו רצה לתת לו מתנה ואע"ג דלא הנה יתיב ליה אי לא הנה מלנה ליה נראה דלא אסיר אלא מדרבנן דמן התורה, נראה דבעינו פרמי דלא הנה מוזנף ליה אי לא הנה יתיב ליה ולנה לא הנה יתיב לי' אי לא הנה מזיוף ליה אבל אי בצד חד מינייהו נראה דלא הוי אלא דרבנן אלא שאי איפשר לומר בנפסח שטר זה שלא התנה עמו המלנה כמו שהוכיח החכם יצ"ו מלשון השטר בכמה מקומות וא"כ מהצד הראשון נראה שאינו אסור אלא מדרבנן פשגמר לתת מתנה בלאו הלואה וגם מהצד השני לסברת הרמב"ם ז"ל ורבותיו אמרי' דכי היכי דבעינו דלא להוי נתינה קודם לקציצה ה"נ בעינו דלא להוי קציצה קודם הנתינ' בקציצה פדמספקי' לעיל הוי נמי דרבנן ואפילו שלא בתורת מתנה כ"ש דאיכא תרנויהו מתנה ולא בשעת נתינה וכדאמרן וכל זה איננו שנה אלא לאפקועי איסורא דאורייתא אבל איסור דרבנן אפתי רביע' עילונה פאר' ולכן אני נוטה בפ' טנפס שטר זה של ה"ר יעקב דאוריליי' ז"ל מפל מה שנתפרש פפי הנראה מפשטו וכפי מה שנראה שהבין בו המעתיק שכתב והתיר ללות ברבית מתוך שטר זו ואני אומר כי מה שהתיר הרב ז"ל מתוך שטר זה הוא מי שלנה מעו' מפלוני ונתחייב לפרוע לו תוך פה ימים מהיום שיתבענו שיפרע לו ואם לא יפרע תוך אותם הימים נתחייב לתת לו במתנה על כל שבוע ושבע שבוע מיום ההלואה עד יום הפרעון פה וכך מעות והוא מחויב לפרוע לו אח"כ הפל תוך פה ימים מיום שיתחזר שיתבענו ואם לאו שיתן לו במתנה פה וכך על כל שבוע שעבר מסוף זמן פרעון הראשון עד סוף זמן פרעון השני וכן יוכל לעשות עד אין סוף וזהו מה שכתוב בטנפס השטר והנני מחויב לפורעם לו תוך ט"ו ימים להזמנתו וכו' וכ"ז שאעפכבם ולא אפרעם תוך הזמן הנז' עלי לתת לו במתנה על כל שבוע שעכבתי' מיום ההלואה ולמעלה עד יום הפרעון פה פשי' וכו' ומה שכתבו שאעפכב' ולא שעכבתיים מפני שמדבר עתה בזמן תחלת ההלואה וחזר ואמר והפל אני מחויב להביא בידו וכו' תוך ט"ו יום להזמנתי להתחייב עוד על הקרן ועל המתנה לפורעם ט"ו יום כנז' למעלה ואם יעבור ולא יפרע יחזור לתת מתנה מסוף זמן הפרעון אם התנה פה ועל זה כתוב בטנפס עוד וכל זמן ששטר זה בידו איני נאמן לטעון כו' אלא יהא נאמן עלי בלא שבועה שאני חייב לו כל המבואר באגרת לומר כי בין בקרן בין במתנ' בכל זמן בין זמן ראשון או שני או שלישי אם התנו על הפל האמינו ובהו יתיישבו כמה לשונות התמוהין ויתרין בטנפס שטר זה תחלה מה שכתוב תוך ט"ו

יום להזמנתו ולא אמר תוך כמה ימים מיום ההלואה אם הנה נותן המתנה בעד כל שבוע אחר הט"ו ימים אבל אם נותן המתנה על כל שבוע שעברה מיום ההלואה הנצרך לומר ט"ו יום מיום ההזמנה כדי שלא יהיו ימים קצובים הואיל ועליהם נותן המתנה ויתיישב ג"כ לשון הפתוב בפשט מיום ההלואה ולמעלה עד יום הפרעון מה שאי אפשר להתנייש' אם נותן המתנה על כל שבוע אחר הט"ו יום וגם מה שחזר לומר והכל אני מחויב להביא בידי וכו' תוך ט"ו ימים לאחריותו הנה נותר אם לא היינו מפרשי' פה ואם פן הענין בעצמו אמתי והלשון מסודר ומינשב הענין אמתי דהא ליפא אגר נטר כלל דאלו פרע ליה בזמניה לא יהיב ליה מידי וכמו שהתיר בהדיא הריטב"א ז"ל על מי שאמר אם לא אפרע לזמן פלוני אתן לך פה וכה קנס ונתגלה טעם דברי הרב רבי יעקב מאוריליי ז"ל אשר היו זה כמה ימים ושנים כגפול טמון ומה גם עתה אשר לא נאמינו כי יספור שהם דבריו ובקונצר השגת היד נתתי טעם לשבח בדבריו המסותרות ומאשרות אבל שטר הנדון שלפנינו עדיין עמד טעם איסורו בו וריחו נמר על אשר נתחייב לפרוע קנס בכל חדש שיעבור אח' ב' חדשים ואפילו הכי איפשר קרוב הוא דלא הוי איסורא דאורייתא כיון דהוי דרף קנס מעיקרא ושלא בשעת נתינה וכדאמרו לעיל ואין ראיה מהיות כ"ט פרחי סימן כז"ב לענין הדין שיהא אסור מדאורייתא ואין אנו צריכין לטעם הארוך אשר כתב החכ' יצ"ו לשי' חילוק בין ההג"ה לטנפס שטר נדון שלפנינו ועלה בידינו שאין הכרח לאיסור שטר זה מדאורייתא: ולענין שבועה שנשבע לפרוע הקרן והרבית והנצרך החכם יצ"ו לתת טעם למה לא נאמר פאן דינא דכולל דמגו דחייילא שבועה אקרו חייילא נמי ארביית ואפילו הנה רבית קצוצה נראה לי דלא שייך הכי דינא דכולל כלל וכלל דלא שייך דינא דכולל אלא כשפולל דבר אסור עם דבר המותר אבל כשכולל דבר אסור עם דבר מצוה פי הקא לא הוי' כולל דכי היכי דבדבר האסור לא חייילא שבועת ביטוי הכי נמי בדבר מצוה לא חייילא פדאיתא התם ומצוה דהקא היתה מצות פריעת בעל חוב דאמר' בכמה דוכתי דהויא מצוה דאורייתא ופרש"י ז"ל פרק הפותח דנפקא לן מדכתיב הין צדק שיהא הו' שלף צדק ולא שלף צדק דאי משו' הין הא בכלל איפה אלא פדאמ' שייקני' דבריו בהין ולא ומפאן שמצוה עליו לפרוע חובו ולאמת את דבריו וה"ר דוראן ז"ל כלל אותה בכלל רמ"ח מצות ואמר שעשה המפורש בה הוא והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליה העבו' החוצה דמשמע דמצוה עליו לפרוע חובו והשוו אותה פ' הכותב למצות דאורייתא סופה ולילב פדאיתא התם וכי היכי דאם נשבע בסופת החג או ליטול לילב בחג ולאכול דבר האסור לא הוי' דינא דכולל דהא לא שייכא שבועה ביטוי לא באיסור ולא במצוה פדאמ' התם מדכתב להרע או להטי' ה"נ אם נשבע לפרוע קרן דהוי מצוה פדאמ' ורבית דהוי איסורא לא קרינ' ביה דינא דכולל ותמהתי על תשובת הר"ן ז"ל דנר' דחשיב להא דינא דכולל ואיפשר לומר דהתם היא דחשב ליה דינא דכולל דפריעת קרן דהתם לא הוי מצוה כיון שגר' מלשון השואל שהנה הפל ביחד קרן ורבית ואיפא מאן דאמר דלא יגבה לא קרן ולא רבית ואפילו לרבנן דאמרי גובה את הקרן לא חשיב ליה מצוה אלא רשות כיון שהנה הפל ביחד אבל כשהקרן בפני עצמו אליב' דכ"ע גביה ליה הוי נמי מצוה ונראה דאם נשבע לאכול שנה אחת מצוה ועבר ליל פסח ולא אכלה חיי' משום שבועת ביטוי דהא כלל רשות במצוה ובשטרי חובות שיש בהם שבועה לפרוע לזמן פלו' נראה דלא חייילא עליה שבועת ביטוי דהא כ"ז שייפרע

עבד מצוה נמי כנשבע לתת צדקה לעני אלא א"כ יש בו אי זה תנאי של רשות בפריעת החוב דאז הוי דינא דכולל: ונשאר עלי לבאר בעלמא אי חיילא שבועת ביטוי אמצוה או אאיסור דרבנן אליבא דכ"ע או לאו וראיתי שאלות תשובו' שונות זו מזו שהביא החכם יצ"ו בשם הרשב"א וקרא"ש וקרא"ן ו"ל ואמ' שהקרא"ן ו"ל כתב בפ"י ובפשיטו' שלא כדבריהם ו"ל ואני אומר שלא חלק עליהו הקרא"ן ו"ל לא בפ"י ולא מפלגא אלא אדרבא פלגם מכוונים ומישרים לדעת א' שהקרא"ש ו"ל כתב ששבועה חל על כל מצוה דרבנן ואסור לעשותה וכן נמי עבירה דרבנן ר"ל כי בין נשבע לבטל מצוה דרבנן בין נשבע לעשות איסור דרבנן חל עליו שבועת ביטוי אלא דבביטול מצוה דרבנן אסור לעשו' המצוה כדי שלא יעבור על השבועה בקום עשה ובשבוע' עשית איסור דרבנן העמידו דבריהם במקום תורה בשב ואל תעשה אם כן השנאת איסור דרבנן למצוה דרבנן אינו אלא לענין שחלה עליו שבועת ביטוי כמי שנשבע לעבור ע"ד סופרים הו בביטולו הו בקיומו ומשכח' לה חיוב קרבן בשוגג כשנשבע לעשו' ולא עשה כגון שנשבע לאכול דבר איסור מדרבנן ושגג ובמה שנשבע שלא לאכול אותו איסור ולא אכלו שנעלמה ממנו שבועה היא היתה והוא זוכר החפץ שנשבע עליו וכמו שמבוא' ס"פ ג' דהלכות' שבועות ובמזיד נמי חל עליו שבועת ביטוי דאע"ג דלא לקי בשלא עשה מעשה לאו דשבועת שקר מיהא עבר דהעמידו חכמים דבריהם במקום תורה בשב ואל תעשה ואפ"ה הוא נענש על שבועתו אע"ג דלא נמנע מלקיימ' אלא שלא לעבן' על דבר סופרים כדאמרי' ערל הזאה ואינמו העמידו דבריהם במקום פרת' ואע"ג דממנעי מלמול ולעשות פסח שלא לעבור על דברי חכמים אפ"ה חייבים פרת אי לא מקיימי לה למצוה בתר הכי דאי לא הוזה עליו בשבת משום שבות ונמנע מלעשות פסח ראשון אם לא עשה השני חייב פרת כמו אם היה יכול להזות (ויבש) ולא בא להזות עד שעבר זמן הקרבן שחייב פרת אם לא עשה פסח שני ואלו הנדחי' לפסח שני אעפ"י שהזידו בשני ולא עשו פסח אינם חייבים שפכר נפטר בפסח ראשון מן הפרת כדמייתי הרמב"ם פ"ה דהלכות קרבן פסח משמע מפל זה דמקום דהעמידו חז"ל דבריהם במקום תורה אינו פטור מהעונש פינון שפשע שהבי' עצמו לידי איסור דברי סופרי' כי הקא דנשבע לאכול דבר איסור דרבנן ועמד בפניו לשיעבור על דבר תורה בשב ואל תעשה ואפ"ה לא מיפטר מעונש תורה כדאמ'.

גם הרשב"א ו"ל שכתב ששבועת ביטוי חלה על כל דברי סופרים בין בקיומם בין בבטולם לא שיהא חייב לעבור על האיסור כדי לקיי' שבועתו דהא העמידו דבריהם במקום תורה בשב ואל תעשה אלא לענין שחל עליו שבועת ביטוי בין בקיום בין בביטול דברי סופרים בין במזיד בין בשוגג כדאמרי' והכי דייק לישניה דקאמ' שבוע' ביטוי חלה עליו ולא קאמר וחייב לקיים דברי חכמים או לבטלם בידיים מפח שבועתו ואם כן היינו מה שכת' הקרא"ן ו"ל בפשיטות דאם לענין חיוב קרבן שבועה נתפנון השואל אם חלה שבועה בכולל לעבור על המצוה אינו ענין לגדון שלפנינו דהא אע"ג דחייב קרבן ליפא בית בזמן הזה ולא יכתן' על פנקסו לכשיבנה ב"ה שיקריב קרבן שמינ' ואם לענין שיהא חייב לעבור על האסור הא ליתא ולא אמרה אדם מעולם וכו' שחכמים העמידו דבריהם במקום תורה אעפ"י שהוא נענש על מה שעובר מן התורה ואם כן נאגדו ונתאחדו שלשה הרבנים האלה וננעלה דלת בפני מי שירצה לחקור על דבריהם וגם במה שפל אחד הביא

ראי' מִיְנוּחַדָּת לְהוֹרְאָתוֹ אֵין שׁוּם פֶּתַח לְהַפְנִס בְּדַבְרֵיהֶם כִּי כָּל א' הַשִּׁיב כְּפִי הַנְּשָׂאֵל לוֹ כִּי לְהֵרָא"שׁ ו"ל שְׂאֵלוֹ עַל מִי שְׁנֹשְׁבַע לְבַטֵּל מִצְוָה דְרַבְּנָן וּלְכֹן הִבִּיא רְאִיָּה מִיִּין קִידוּשׁ וְהַבְּדִלָּה דְהוּי דְרַבְּנָן וְאֵע"ג דְּסִיגִים וְכֹן נְמִי עֲבִירָה דְרַבְּנָן לֹא הִבִּיא רְאִיָּה שְׁלֵא שְׂאֵלוֹ לוֹ עַל זֶה אֲבָל הֵרְשַׁבְּ"א ו"ל שְׂשָׂאֵלוֹ לוֹ עַל מִי שְׁנֹשְׁבַע לְעַבְרָן עַל דְּבָרֵי סוֹפְרִים הֵן בְּקִיּוּמוֹ הֵן בְּבִיטוּלוֹ הֵן צָרִיךְ לְהִבִּיא רְאִיָּה מְחֻצֵי שְׂעִיּוֹר לר"ל וְהֶאֱרִיכוֹת בְּתַת טַעַם לְמָה הִבִּיא זֹאת הֵרְאִיָּה וְלֹא הִבִּיא זֹאת הוּא דְבַר נוֹתֵר גַּם תִּיקוּן הַסּוּגְיָא לְדַעַת הֵר"ן ו"ל אֵינּוּ צָרִיךְ כִּי הַסּוּגְיָא מְתוּקָנָת לְדַעַתוֹ בְּפִשְׁטוּת כְּדַעַת שְׂאֵר הַרְבָּנִי גַם לֹא רְאִיָּתִי תוֹעֵלַת דִּין וְלֹא פִלְפוּי בְּהֶאֱרִיךְ בְּרְאִיוֹת הַשּׁוֹאֵל וּלְכֹן קִצְרִיתִי בְּהֵן וְנִתְבָּאֵר דְּאַלְיָבָא דַּכ"ע שְׁבוּעַת בִּיטוּי חֲלָה אַדְבָרֵי סוֹפְרִים דְּהָא אֲפִילוֹ אֲחֻצֵי שְׂעִיּוֹר דְּאָסִיר מִן הַתּוֹרָה חֲזִינְלָא שְׁבוּעַת בִּיטוּי כִּיּוֹן דְּלֹא אָסִיר בְּלֹא וְעֵשָׂה לֹא מוֹשְׁבַע מֵהַר סִינֵי חֲשְׁבִינָן לִיה כ"ש מָה שְׂאֵינּוּ מִן הַתּוֹרָה כָּלֵל וְאֵין כָּאֵן כִּף מֵאֲזַנִּים מְעוּיָן אֲלֵא מוֹכְרַע בְּהַכְרַעָה א' לְכוּלָן.

עוֹד פֶּתַח הֶחֱכֵם נ"ר עַל מָה שְׁפִתְב הֵרְשַׁבְּ"א ו"ל כִּי אֵיפְשָׁר שְׁהַרְמַב"ם ו"ל סוֹבֵר שְׂאִיסוֹר תַּעֲנִית בְּשִׁבְתָּ מְדֹאֹרִיתָא שְׁלֵא זָכָה לְהִבִּין דְּבָרֵי הֵרְשַׁבְּ"א ו"ל שְׁהַנִּיחַ הַדְּבָר בְּאִיפְשָׁרוּת וְהִבִּיא ג' טְעָמִים לְהַכְרִיחַ בְּסִבְרַת הַרְמַב"ם ו"ל שְׂאִיסוֹר עֵינּוּי בְּשִׁבְתָּ וי"ט הוּי דְּאֹרִייתָא ו"ל נִרְאָה שְׁזֹאת הִיא דַּעַתוֹ בְּנוֹדָאֵי שְׁהָרִי כְּתַב נִשְׁבַּע שְׂיֵאכֹל גְּבִלָּה וְטִרְפָּה וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מְאִיסוֹרֵי תוֹרָה נֵר' שְׂבָא לְשַׁלּוֹל אִיסוֹרֵי סוֹפְרִים בְּנוֹדָאֵי וְאֵם כֵּן מָה שְׁפִתְב בַּפ"א שְׁהַנְּשָׁבַע לְהַתְעַנּוֹת בְּשִׁבְתוֹת וי"ט דַּלְק' מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁנֹא נֵר' בְּהַכְרַח שְׁהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דַּס"ל דְּלִהַתְעַנּוֹת בְּשִׁבְתוֹת וי"ט הוּא אָסוֹר מִן הַתּוֹרָה וּמִמְקוּמוֹ הוּא מוֹכְרַח גַּם כֵּן מִמָּה שְׁלֵא זָכַר הֵרַב בְּכֹאֵן ר"ח וְחָלוֹ שְׁל מוֹעֵד כִּי לְפִי הָאֵמַת גַּם הֵם אָסוֹרִים בְּתַעֲנִית אֲלֵא שְׁהֵם אָסוֹרִים מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים וּמִיָּנָה דְּשִׁבְתוֹ וי"ט אָסוֹרִים מִן הַתּוֹרָה לְדַעַתוֹ וְהָכִי אִית' בְּרִייתָא בְּהַדְּיָא בְּמַגְלַת תַּעֲנִית וּמִיָּתִי לָה בַר"ה פ"ק וּבְתַעֲנִיּוֹ, פ"ב גַּם הָרִי"ף ו"ל הִבִּיא' שְׁם כו' ע"כ קִיצוֹר דְּבָרֵי בְּזֵה הַמְּקוּם וְנִרְאָה לִי שְׁעַדִּינָן הַדְּבָר תְּלוּי וְעוֹמֵד בְּאִיפְשָׁרוּת כִּי מָה שְׁפִתְב הֵרַב ו"ל וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מְאִיסוֹרֵי תוֹרָה אֵמַת שְׁנִרְאָה שְׂבָא לְשַׁלּוֹל אִיסוֹרֵי סוֹפְרִים כְּמוֹ שְׁפִתְב אֲבָל הַשְּׁלִילָה אֵינָה אֲלֵא מְאוּתוֹ הַדִּין שְׁכַת' הֵרַב ו"ל דְּנִשְׁבַּע שְׂיֵאכֹל גְּבִלָּה וְטִרְפָּה וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מְאִיסוֹרֵי תוֹרָה הָרִי זֶה לּוֹקָה מְשׁוּ' שְׁבוּעַת שְׁנֹא בֵּין אֲכַל בֵּין לֹא אֲכַל דְּדוֹקָא בְּנִשְׁבַּע לְבַטֵּל אִיסוֹרֵי תוֹרָה הוּא דְּלוֹקָה מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁנֹא בֵּין בְּטַל אוֹ לֹא בְּטַל אֲבָל נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אִיסוֹר דְּבָרֵי סוֹפְרִים אִם בְּטַל חֲזִיב מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁנֹא וְאֵם לֹא בְּטַל חֲזִיב מְשׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי וְאֵם כֵּן מָה שְׁפִתְב פ"א דָּאֵם נִשְׁבַּע לְהַתְעַנּוֹת בְּשִׁבְתָּ וי"ט לּוֹקָה מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁנֹא מִיָּרִי בְּבַטֵּל וְהֵינּוּ דְּאִיצְטְרִיךְ הֵכָא בַּפ"ה לְחַזוֹר וְלִכְתּוּב וְכֹן כָּל הַנְּשָׁבַע לְבַטֵּל אֵת הַמְּצוּנָה וְלֹא בְּטַל פְּטוֹר מְשִׁבּוּעַת בִּיטוּי וְלוֹקָה מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁנֹא וְעוֹשָׂה הַמְּצוּנָה שְׁנֹשְׁבַע לְבַטֵּלָה פְּסוּפָה וְתַפְּלִין וְכו' דְּמְשׁוּם דְּהֵתָם לֹא אֵיירִי אֲלֵא בְּבַטֵּל נִקְטָה הֵכָא דְּבִלָּא בְּטַל נְמִי לּוֹקָה מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁנֹא וְהֵינּוּ בְּמִצּוֹת דְּאֹרִייתָא פְּסוּפָה וְתַפְּלִין דְּמִיָּתִי אֲבָל בְּמִצּוֹת דְּרַבְּנָן דּוֹקָא אִם בְּטַל חֲזִיב אֲשִׁבּוּעַת שְׁנֹא אֲבָל לֹא בְּטַל חֲזִיב מְשׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי וּמְשׁוּם הָכִי לֹא אֲדַכֵּר כָּלֵל הֵכָא אָסוֹר עֵנּוּי דְּשִׁבְתָּ כְּדִאֵייתִי לָה לְעִיל פ"א וְכַדְאָמְרָן כָּלֵלָא דְּמִלְת' דְּבְאִיסוֹרֵי תוֹרָה בֵּין בְּטַל אוֹ לֹא בְּטַל לּוֹקָה מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁנֹא וְלִהָכִי נִקְטָה הֵכָא וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מְאִיסוֹרוֹ תוֹרָה אֲבָל בְּדְבָרֵי סוֹפְרִים דּוֹקָא אִם בְּטַל הוּא דְּלוֹקָה מְשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁנֹא אֲבָל לֹא בְּטַל אֵינּוּ חֲזִיב אֲלֵא מְשׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי לְחוּדָה וְאֵם כֵּן עָלָה בְּיַדֵּינוּ שְׂאֵין רֵאִי מְדִיּוֹ זֶה וְהוּ' מְבֹאָ' לְמִי שְׂיִטִי הַעִיּוֹ בּוֹ גַּם מִמָּה שְׁלֵא כַת' ר"ח

וח"ה אין ראוי דאטו פי רוקלא ליחשיב וליזין כל שפן דכת' וכן כל פיוצא בזה שלא להאריך בלשונו ומן הברייתא אין ראיה לכל דבר"ח נמי אמרינן התם דהוי מן התורה ולגבי ימים הפתובים במגלת תענית הוא דקרי לכל הני דברי תורה והווי נמי ימים טובים מן התורה לדרפו ואם פו עדיין הדב' באפשרו' בידי הרשב"א ז"ל אם עינוי שבת וי"ט להרמב"ם ז"ל הויא דאורייתא או דרבנן ואדרבה יש יותר צד לומר שהוא מדרבנן כמו שהוכחתי מדבריו אבל פינן שהרשב"א ז"ל הניחו באפשרות לא אגביה לבי ולא ארום עיני לומר שבודאי הוא דרבנן אלא שיש פנים לומר ולישב כל דברי הרב ז"ל אפילו הוי דרבנן אבל שנאמר פי מה שכת' הרשב"א ז"ל שהוא אפשר הוא על מקום הראיה זו לא כחפה ולא אמרה אדם מעולם.

ובמה שדק הרשב"א ז"ל ברבית דרבנן דאינו עובר עליו הלנה, מדאמרינן התם דרב עיליש גברא רבה הוא ולא ספי איסורא לאינשי ולא קאמר גברא רבה הוא ולא עביד איסורא פתב התכם השלם יצ"ו פי כפי השכל אין לו טעם כלל אחר בקשת המחילה וכשהרגיש דוחק במה שכתב חזר לתת טעם אחר דיש חלוק בין אבק רבית דעלמא להאי דרב עיליש דהקא ליפא רבית בפועל לעולם דכשלוקח חצי הריוח אינו רבית מצד מה שלוקח אלא מצד מה שהיה מפסיד החצי אם היא הפסד ואם היו מתנים שלא יפסיד כי אם שליש מותר היה לו לקחת חצי הריוח לבד וגם כשהיה מפסיד רב עיליש חצי ההפסד אינו רבית אלא מצד שלא היה לוקח בריוח אלא חצי אבל אם היה לוקח בריוח ב' שלישים לא היה רבית שיפרע חצי ההפסד ואם פו אין שם רבית בפועל לעולם אבל בכל רבית דרבנן דיש רבית בפועל שנומתן יותר מהראוי שניהם עוברים מדרבנן וכתב שהוא פלפול יפה ואמתי אין בו חסרון אלא שלא כתבוהו הראשונים ע"כ פנונת דבריו ואני רואה שהוא פלפול יפה אלא שלא כתבוהו הראשונים ז"ל מחמת שיש בו תוספת המביא לידי חסרון פי אם החילוק אמתי נוסף לומ' שגם המלנה אינו עושה איסור בלקיח' חצי הריוח פינן שאינו רבית מצד מה שלוקח אלא מצד שאינו מפסיד ב' שלישים אלא חצי שאם היה מפסיד ב' שלישים בהפסד היה מותר לו ליקח חצי הריוח וכן אם לא היה מפסיד אלא חצי היה מותר אם לא היה לוקח בריוח אלא שליש לבד וכיון דל מלנה מיהא ודאי אסיר ילא חיישינן להא דיוק' הכי נמי בלו' לא חיישינן ונהדר למאי דכתב הרשב"א ז"ל דבכל אבק רבית ליפא איסור ללנה אלא למלנה או כמו שכתב הרא"ש ז"ל דברבית פי האי אין אסור ללנה מדלא יהיב ליה טפי לא קרינא ביה לא תשיך דהא פלגא בפלגא פלגי ואין דברי חכם יצ"ו בכלל זה שכתב הרא"ש ז"ל וכדפי' יצא לנו מכלל הנכתב שאין בשטר גזון שלפנינו הכרח שיהיה מכריח לאיסור רבית קצוצה ונדאי גם שבועת ביטוי חלה עליו אי הוי דרבנן אלא שהעמידו דבריהם במקום תורה בשב ואל תעשה ואי תפס מלנה לא מפקינו מיניה וה' יאיר עינינו במאור תורתו נאם הצעיר מצעירי הצאן משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: נב שוב מצאתי תשובת שאלה להרשב"א ז"ל בנשבע לבטל איסור דרבנן מכוונת למה שכתבת פי אע"פ שחל עליו שבווע' אפ"ה אסור לבטל בינדים איסור דרבנן אלא יעבור על השבוועה בשב ואל תעשה וז"ל שם שאלת פ'.

עוד שאלת מי שנשבע לעבן' איסורי דרבנן כגון לאכול חמץ בשעה שישית וכיוצא בזה מותר לאכול הואיל ואינם אלא דרבנן וכי אמרינן אין שבוועה חלה על שבוועה ה"מ

באיסורא דאורייתא אבל באיסורא דרבנן לא או דילמא אסור דאיסורא דאורייתא קרי' ביה דהא איכא לאו דלא תסור: תשובה באמת מי שנשבע לקיים מצוה דרבנן ולא קיים כגון שאמר שלא אשתה סתם יינם ושתה או שאמ' שלא אוכל חצי זית של נבלה ואכל למ"ד חצי שיעור לאו דאורייתא אי נמי בנשבע לאכול איסורא דרבנן ולא אכל חייב קרבן שבועה דלא אמרו אין שבועה חלה על שבועה אלא בנשבע לקיים מצוה דאורייתא ממש דתנן בפרק שבועות שמים בתרא שבועה שלא אוכל ואכל נבלות וטרפות וכו' עד אלמא לא אמרו לקיי' את המצוה ולא קיים או לבטל את המצוה ולא בטל פטור במצוה דרבנן אלא במצוה דאורייתא ממש אלא מיהו בנשבע לבטל מצוה דרבנן מסתבר' דאסור לו לבטל ויבטל הוא ומצוה דרבנן לא תבטל דאטו מי שנשבע לשמות יין נסוף מי אמרי' ליה שתה והערל ובכל פי הני אמרינן שב ואל תעשה וכל מי שעושה כן מיסרין אותו בשוטים לפי שהוציא שם שמים לבטלה וכמו שאמר האומר שבועה שלא אישן ג' ימים לוקה לאלתר פלומר לוקה לאלתר על שנשבע שבועה שאי איפשר לקיימ' וישן כל זמן שירצה ומיהו לצאת ידי כל ספק ראוי הוא לישאאל על שבועתו ע"כ לשונו הנה בפ' שלא אמר שחל שבועת ביטוי על מצות דרבנן לבטל אותה בידני' אלא לענין קרבן דהעמידו חכמים דבריהם במקום תורה בשב ואל תעשה כדברי הר"ן זלה"ה ממש ונסתלקו בזה יותר משליש דבריו אשר כתב בענין זה ואין ראוי להאריך עוד בזה נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני: שאלה נג' למדנו רבינו ראובן נפלה לו ירושה מקרובו ונתן חצי הירושה לשמעון וכתב לו שטר מתנה וכתוב בה הנני נותן לך החצי מכל מה שאקבל מכל העזבון שהניח אברהם דודי שנפטר במקום פלוני והמתנה היתה פדין וכשורה אגב ארבע אמות קרקע גלויה ומפורסמת אחר זמן הוציא שמעון שטר המתנ' ונמצ' כתוב בה הנני נותן לך החצי מכל מה שיש לאברהם דודי ונמצא זיוף זה מבואר לכל ושאלו ב"ד לשמעון מקבל המתנ' מה זה הזיוף והשי' ונשבע שאינו יודע מי זייפו אלא שנתעבב השטרביז אדם א' זמן הרבה ואחר כך הוציאו מידו פכה ילמדנו רבינו אם השטר פסול ואין גובין בו פלל או אם יגבו בו החצי מכל מה שקבל ראובן מנכסי אברהם דודו עוד ילמדנו רבינו פי בשטר זה הנה כתו' אברהם דודי ולא כן הנה אלא שהנה בן דודו תודיעני אם נאמ' שרצ' להטעותו ואינו מתנה או לא: תשובה על שטר שכתוב תנאי על המחק ולא נתקיים למטה יש מחלוקת בין הפוסקים ז"ל בגט פשוט על ההיא דכל המחקין כולן וכו' דכיון דלא אמרינן כל המחקין וכל התלויות צריף שיקתוב קיומיהו וכו' אלא כל המחקין צריף שיקתוב וכו' משמע שהתלויה שאינה מקווימת אינה פוסלת את השטר אלא שאין למדין ממנה אבל מחק שאינו מקוויים פוסל כל השטר שאני אומר תנאי הנה בו ומחקו והעלה הרשב"א ז"ל שהמחקין ג"כ אינם פוסלים כל השטר אלא שאין למדין והא דלא קאמר כל המחקין והתלויו' תדא מינייהו נקט וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל וכמו שכתב בעל מגיד משנה ז"ל פ' כ"ז מהלכות מלוה ולוה והשתא בנדון זה אם מה שנמצא כתוב בשטר החצי מכל מה שיש לאברהם וכו' הנה כתוב במקום המחק שמחקו מכל מה שאקבל מכל העזבון שהניח אברהם' וכתבו במקומו מכל מה שיש לאברהם כדי לזכות בו מעכשו ושלא יוכל הנותן לזלזל בנכסים קודם שיקבלם לנותר מהם למי שהיו בידו נראה דאליב' דכ"ע השטר פסול פי כל השטר לא נכתב אלא על מה שכתוב על המחק שאין למדין ממנו לכ"ע דבשאלמא אם הנה כתוב שום תנאי מתנאי המתנ' על המחק

היינו אומרים שלא נלמוד מאותו התנאי ושאר השטר יהיה פשר לדעת הרשב"א ו"ל
אבל מה שכתוב על המחק הוא גוף המתנה שפוטב מה שנתן לו וכינון שאין למדין ממקו'
המחק לכ"ע הרי פאלו אינו כתוב שום מתנה שאין אנו יודעים מה שנתן ושטרא הוי
חספא בעלמא.

אלא שיש לדקדק באי זה צד נמצא זיוף זה מבואר לכל כי באת' השאלה בענין לא נתבאר
בה באיזה אופן נתבאר הזיוף אלא שכתו' בשאלה שבמקום מכל מה שאקבל מכל העזבון
שהניח כתבו מכל מה שיש שאם היה שידעו העדים שהיה כתוב פשחתימו בשטר מכל
מה שאקבל וכו' ולא מכל מה שיש הרי שטר זה הוי חספא בעלמא שאינו מוכיח מתוכו
מה שנתן כינון שאין למדין ממקום המחק ומה שאמרו העדים אינו כתוב עתה בשטר ואין
פאן שטר וא"כ תהיה מתנה על פה ולא יכתבו אותם אפילו הם זוכרים שנטל קנין ואמר
להם שיכתבו אותה פדין כל מתנה גמורה שצאמר שכבר עשו שליחותם שכתבו אותה
ואיהו דאפסיד אנפשיה שמחק תורף המתנה ואין בידו שטר לגבות ובעדותם על פה לא
יוכל לגבו' פינון שכבר כתבו השטר ונתמיהו ונתנוהו לידו דילמ' קבל כבר מה שכתבו
שנתן לו פינון שאין נותן המתנה בחיים וכו' לגבות מעכשיו ואם היה ענין מציאות הזיוף
שראו שמה שכתוב עתה מכל מה שיש היה כתוב על המחק במקום מכל מה שאקבל
מכל העזבון שהניח והיה כתוב מסתמא בריוח והרחקה מתיבה לתיבה שבמקו' שהיה
כתו' שאקבל מכל העזבון שהניח כתבו עתה שיש וא"כ מלבד שמלת יש היתה כתובה
על המחק היה ריוח בינה ובין מכל מה ובינה ובין לאברהם פדי שלא ישאר מקום פנוי
והיה דבר ניכר לעין שהיה מזונו ועל המחק ושיערו הדייני' או הרואי' שלפי כתיבת
שאר תיבות השטר היה לשם מקום לשיוכלו לכתו' בו שאקבל מכל העזבון שהניח באופן
זה השטר פולו ג"כ פסול פינון שכתוב תרפו על המחק ושלא כשאר השטר ומה שאפסר
שהיה כתוב במקום המחק אינו כתוב עתה וא"כ אין פאן שטר כלל וריע טפי האי שטרא
מהני שטרי דמיימי עובדא בגמרא פ' גט פשוט דהנה כתיב בשטרא תלתא בפרדסא
ומחקה לגגיה דבית וכרעיה ושוניו' ופרד' ואמר שמכר שלישי הגן וכל הפרדס וכפתוהו
ואודי משום דחזו אפיי דרויח ליה עלמא להאי ואו וכו' בעובדא דמיימי התם בתרא כפתוהו
ואודי ומשמע דאודי שהיה כתוב קודם תלתא בפרדסא ולא תלתא ופרדסא ולא נתנו לו
אלא תלתא בפרדסא ובתלתא בפרדסא מיהא נראה שהכשירו השטר והיינו משום שמ'
שמצאו כתוב תלתא ופרדסא לא היה כתו' על המחק אלא שמחקו ג"ג הבית ומושבכה
ונשאה וי"ו עשויה בלי מחק במקום הוי"ו אבל אם היה נמצא על המחק תלתא ופרדסא
פעובדא דידין הוי פוסלי' כל השטר וכמו שכתבתי.

ואם בירור מציאות הזיוף היה שנשאר איזה רושם מן התיבות שנכתבו קודם שהם מכל
מה שאקבל מכל העזבון שהניח וכשראו שתיבה שיש היתה מרונחת כמו שכתבתי נתנו
לב לדע איך היה הענין וכהנהו עובדי דמיימי לעיל והפירו שנשאר רושם במה שמחקו
שידעו להבחין ולקרו' שהיה כתו' שם שאקבל מכל העזבון שהניח כמו שיקרה לפעמים
שהדיו טובה והרשומא קיים אפילו לאחר המחק בזה יש לדון ולומר שהשטר פשר פינון
שרושם המלות הנז' ניכר לדיינים שהרי שטר שפלה וקרוב להמחק תנו במתניתין
דמעמיד עליו עדים ועושים לו קיומו וכו' כל זמן שרשומו ניכ' דשמא ימחק לגמרי
משמע דכל שרשומו ניכר ולא נמחק לגמרי דנין עליו ומגבין בו ואע"ג דהכא הורע

כוחו טפי משום דנמצ' בו זיוף שפתיבו על מה שמתקו אפ"ה נראה דלמה שזיכר רישומו
בבירו' הוי פשר דהא בהגי עובדי דמזינתי לעיל זינף בעל השטר במה שמח' גגי וכרעיה
דבית ושוניה וא"ו ובעונבד' דבתר' זינף וכתב וא"ו במקו' שלא היתה דהנה כתי' בההו'
שטר' דזבן מפת ראובן ושמעון אחי פלומר החלק שהיה לראובן ושמעון האחים בקרקע
וזינף בעל השטר וכתב ואו אצל אחי והנה נראה שקנ' חלק ראובן ושמעון ואחי שאחי
ראובן ושמעון היה שמו אחי ומשום דחזא אביי דהאי ואו הנה דחיק לעלמ' כפתו' ואודי
ומשמע דלמה שהיה פתוב בפטר קודם נשאר השטר פשר או שפא קרעוהו וכתבו לו
שטר אחר על מה שהיה פתוב קודם דאין סברא שיפסי' שליש הפרדס שקנה או חלק
ראובן ושמעון הכתובים בפ' והכא נמי פיון שרושם מה שאקבל מכל העזבון שהניח
נכר ונר' נר' שדנין עליו ויגבה בו אע"פ שהיה מחזר אחר זיוף שאין להאמינו במה
שהשיב ונשב' שהניחו ביד אחר ולא ידע מי זינפו דאין אדם חוטא ולא לו ואין לומר
דבהנהו עובדי דהנה זיוף זוטרא מחלוף אות אחת או מתוספת אות אחת דאמר דלא
הורע פחו במה שהיה פתוב קודם אבל הכא דהוי זיופא רפה ב' או ג' תיבות אמרי' דפסיל
מכל וכל אפי' למה שנתברר שהיה פתוב קודם דכינון דזינף הכא והכא מה לי זיופא רבא
מה לי זינפא זוט' כ"ש דבתר מאי דבעי למרנוח בההוא זיופא הו' דאזלינו ואפשר דרנוח
בזיוף אות אחת יותר ממאי דרנוח בזיוף ג' תיבות כפי מה שהיה הענין דהא בעונבדא
דפרדסא הנה מוסיף בזבינ' פוליה פרדסא ובעונבדא דחלק ראובן ושמעון בשדה הנה
מוסיף חלק אחיהם שהוא שליש יותר ממה שנמכר לו אלא ודאי לא מחלקינו בין זיוף
זוטא לרפה פדפי' ובכל גוונא מאי דאיתברר בשטרא דהוא פתוב קודם מגבינו ביה ועל
מה שנמצא כתי' בשטר זה אברהם דודי ולא היה אלא בן דודו נראה שאין חשש והשטר
פשר פיון שפתוב בו אברהם דודי שנפטר במקום פלו' והוא ידוע כי לא נפטר לשם
קרובו אלא זה אברהם בן דודו והעדים ידעו שעל זה אברהם בן דודו הוא שפתב שטר
המתנה אלא שחשבו שהיה דודו ולא היה אלא בן דודו וכיוצא בזה אמרי' פ' התקבל על
ההיא דהוי קרי לה מפתא ואזיל סהדי וכתבו תפאונתה ואסיקנא אמר רב נחמן פותבים
ונותנים אפי' מא' פפעמים והכא נמי היו יכולים העדים לחזור ולכתוב השטר ולכתוב
אברהם בן דודי ואם הנותן הוא שאמר בפ' אברהם דודי ואיפא חששא דדילמא נתפנון
להטעותו אפ"ה פיון שהוא אמת שנפטר באותו המקום אברהם בן דודו עליו הוא שאמר
יקראו דודו שאולי היה זמן ממנו והנה רגיל לקוראו דודי לקרב הקורבה פאלו שרגילים
בני אדם לקרוא שני למי שהוא שלישי עמו ואע"ג דבבבא נר' דדייק דודי דוקא פדכתיב
או דודו או בן דודו יגאלנו וכו' הא מציינו נמי בבבא דכתיב חנמאל בן דודי והדר כתיב
לעיני חנמאל דודי וכן פרד"ק ז"ל ר"ל בן דודי כי בן דודו היה כמו שאמר למעלה וכן
וגם את לוט אחיו ורכשו השיב וכו' ר"ל בן אחיו ע"כ ואע"ג דמציינו למימר דהתם דגלי
פבר קרא שהיה בן דודו לא הקפיד אט"כ לקוראו דודו וכן גבי לוט אבל הכא שלא היה
ידוע קודם מי היה נמצא שלא על בן דודו אמר אלא שרצה להטעותו ולא נתן דבר זה
אינו דכל מאי דאפשר לפרושי לישנא דשטרא כי הכי דלא ליבטיל פוליה שטרא עבדינו
הכי ומכשרינו ליה וכמו שפתב הרא"ש ז"ל בתשובות וכמו שפתב הריב"ש ז"ל והבי'
כמה ראיות וכינון שהוא ידוע שלא נפטר אברהם דודו אלא זה בן דודו שהזכיר גם שהוא
קראו דודו אין לחוש פיון שהזכיר מקום מושבו ועליו הוא שאמ' אברהם דודי והשט'

כְּשֶׁר וְהִנֵּה לִי כְּתִבְתִּי וְחִתַּמְתִּי בְּיוֹם י"ג לַגִּיטֹן שְׁנַת הַבְּקָר אֹר וְכו' נָאִם הַצֶּעִיר מֹשֶׁה בֶּר' יוֹסֵף זֶלֶה"ה מִטְרָאֲנִי יצ"ו: שְׁאֵלָה נֹד רְאוּבֵן נִשְׂא לָאָה וְכָתַב לָהּ תְּנָאִי כְּתוּבָה וּבְכָלֵלָם שְׂאָם יִפְטֹר בְּלֹא זָרַע שְׂתַקַּח אִשְׁתּוֹ שְׁבָעִים אֻקִּיּוֹת כְּסָף אוֹ מִחְצִית כָּל מָה שְׂיִמְצָא לוֹ וְהַמְחִצִית הָאֲחֵר לְיִוְרָשִׁי וְנִפְטֹר וְחַי לְרַבָּנָן וּלְכָל יִשְׂרָאֵל שְׁבַק וְנִשְׁאַרוּ חוֹבוֹת עַל גְּכֹסֵי וְהֵם מָה שֶׁהִתְנַדַּב לְכַפֵּרֶת נִפְשׁוֹ עֵשֶׂר סֹלְטָאֲנִי וְאַרְבָּעִים סוּלְט' שְׁפָתַב אַחֵר הַגִּישׁוּאִין לְאִשְׁתּוֹ הַנּוֹ' שְׁקִבְל' עָלָיו כְּנִכְסֵי צֹאן בְּרִזְל שְׁנִפְלוּ לָהּ בִּירְוִשָׁה מֵאַמָּה אַחֵר הַגִּישׁוּאִין כְּמָה שְׁנִים וְגַם מָה שֶׁהוֹצִיאוּ בְּקִבּוּרָתוֹ וְהוֹצִאוֹת אַחֲרוֹת כְּשֶׁתְּבֹא עִתָּה לָאָה לְגַבּוֹת חֲצֵי הַנְּכָסִים כְּפִי הַתְּנָאִי שֶׁהוּא בְּבַחֲרִיתָה שְׂתַקַּח שְׁבָעִים אֻקִּיּוֹת אוֹ מִחְצִית הַנְּכָסִים יוֹדִיעֵנּוּ רַבִּי אִם תַּקַּח חֲצֵי הַנְּכָסִים מְכָל הַנְּכָסִים שְׁנִמְצָאוּ כְּפִי הַתְּנָאִי הֵרָאשׁוֹן וְהָאֲרָבָעִים סוּלְט' הָאֲחֵרִים תַּקַּח מִמְּחִצִית הַיִּוְרָשִׁים אוֹ אִם נֹאמֵר שְׁכָל הַחוֹבוֹת יִפְרְעוּ מֵרֹאשׁ הַמָּמוֹן הָאֲרָבָעִי סוּלְטָאֲנִי וְהַדְּבָרִי הָאֲחֵרִי וּמָה שְׂיִשְׁאַר יִחְלֹקוּ אִם יִגַּע לָהּ לְפָחוֹת שְׁבָעִים אֻקִּיּוֹת: תְּשׁוּבָה נֹר' דְּבָר פְּשוֹט שֶׁהַחוֹבוֹת יִפְרְעוּ אוֹת' מֵרֹאשׁ הַמָּמוֹן וּמָה שְׂיִשְׁאַר יִחְלֹקוּ אִם יִגַּע מִחְצִיתָם לְשְׁבָעִים אֻקִּיּוֹת וְאִם לֹא יִגַּע הַמְּחִצִי לְשְׁבָעִים אֻקִּיּוֹת תַּקַּח הֵיא קוֹדֵם הַשְּׁבָעִים אֻקִּיּוֹת וְיִפְרְעוּ הַחוֹבוֹת וּמָה שְׂיִשְׁאַר שְׂיִהְיֶה פָחוֹת מִשְׁבָּעִים אֻקִּיּוֹת יִהְיֶה לְיִוְרָשִׁים וְאֵע"ג דְּכָתַב הָרֹא"ש ז"ל בְּתִשׁוּבוֹתָיו בְּתַקְנֹת בְּכָלֵל נ"ו שְׂאָם יִצָּא ש"ח עַל הַמַּת מְאֻחָר לְכַתְּנֹבֶת אִשָּׁה וְהָאִשָּׁה לֹא שְׁעֵבְדָה עֲצָמָה בְּאוֹתוֹ הַשְּׁטֵר שְׂיִפְרְעוּ אוֹתוֹ הַחוֹב מְחֻלַּק הַיִּוְרָשִׁים דְּכַח יְדֵי הַתַּקְנָה עַל הַתַּחְתּוּנָה שְׁבָאָה לְהוֹצִיא מִכַּח דִּין תּוֹרָה הִילְכָף אֲמַרִי מִסְתַּמָּא כֹּף הִיְתָה הַתַּקְנָה שְׁכָל מָה שְׁנִמְצָ' בְּרִשׁוֹת הַמַּת בְּשַׁעַת מִיתָה דְּבָר שֶׁהַגּוֹף הִיְתָה שְׁלוֹ יִחְלֹקוּ וּמְחֻלַּק הַיִּוְרָשִׁים יִפְרְעוּ הַחוֹבוֹת הֵכָא שְׂאֲנִי דְּאִין תְּנָאִי זֶה בָּא לְהוֹצִיא מִכַּח דִּין תּוֹרָה כִּינּוּן שְׁבִינְדָה לְגַבּוֹת הַע' אֻקִּיּוֹת וְלֹא יְחוּל עֲלֵיהֶם שׁוּם פְּרַעוֹן וְשׁוּם חוֹב שְׂאָם תִּרְאָה שֶׁהַחוֹבוֹת רַבִּים שְׁלֹא יִגַּע לְמִחְצִיתָה אֲלָא פָחוֹת מֵע' אֻקִּיּוֹת לֹא תַחְלֹק עִם הִיתוּמִים אֲלָא תַקַּח הַע' אֻקִּיּוֹת וּבְאוֹתָהּ תַקְנָה שְׂשָׂאֵלוּ לְהָרֹא"ש ז"ל שֶׁהִיא תַקְנַת מוֹלִינָא יֵד הִיתוּמִים עַל הַעֲלִיוּנָה אוֹ יִפְרְעוּ כְּתוּבַת אֲמֵן וּמִתְנַתָּה אוֹ יִחְלֹקוּ עִמָּה לְעוֹלָם יִהְיֶה יֵד הִיתוּמִים עַל הַעֲלִיוּנָה וְא"כ תַקְנָה זֶה בָּאָה לְהוֹצִיא מִכַּח דִּין תּוֹרָה שֶׁהוּא בְּיַד הִיתוּמִים שְׁלֹא לְמַת לָהּ כְּתוּבָתָה אֲלָא חֲצֵי מָה שְׁנִמְצָא וְאִם הַחוֹבוֹת הָיוּ נִפְרָעִים מֵרֹאשׁ הַמָּמוֹן לְפַעְמִים הָיוּ חוֹבוֹת כְּדִי רֹב מָה שְׁנִשְׁאַר וְהִיְתָה הוֹלְכ' בְּיָדִים רַקְנִיּוֹת וְהָיוּ מְגַרְעִי כַּח דִּין תּוֹרָה מְכָל וְכָל וְאִין לֹא מֵרָא דְּאִנְמְדָא דְדַעְתָּ' הוּא כְּשֶׁהַחוֹבוֹת הֵם רֹב מָה שְׁנִשְׁאַר שֶׁהַבְּנִים יִבְחָרוּ לְמַת כְּתוּבָתָה מִמָּה שְׂיִטְלֵנוּ בְּעַל חוֹב וְא"כ אִין כָּאֵן גְּרַעוֹן כַּח דִּין תּוֹרָה דְלֹא הִיא דְהָא תַקְנָה זֶה נִתְקַן לְיִוְרָשִׁי הַבְּעַל בֵּין שְׂיִהְיֵי בְּנִיָּה אוֹ בְּנֵי אִשָּׁה אַחֲרַת אוֹ יִוְרָשִׁים אַחֲרִים יְכוּלִים לְסַלְקָה בְּמִחְצִי הַנְּכָסִי וְאִם הָיוּ פּוֹרְעִים הַחוּ' מֵרֹאשׁ הַמָּמוֹן לֹא הִיְתָה נִשְׁאַר לָהּ דְּבָר כִּי הֵם רוֹצִי' יוֹתֵר שְׂיִפְרְעוּ הַחוֹבוֹת לְכַפֵּר' נִפְשׁ מוֹרִישָׁם מִמָּה שְׂתַגְב' הִיא כְּתוּבָה וְתוֹס' וְאֲפִי' בְּנִיָּה לְפַעְמִים הָיוּ עוֹשִׂים קְנוּגִיא עִם הַבְּעַלִי חוֹבוֹת וְלֹא יְחוּשׁוּ לְמָה שְׂתַפְסִי' אִמָּם הַכָּלֵל כִּי אִין גְּרַעוֹן כַּח דִּין תּוֹרָה כִּי אִם כְּשֶׁהַבְּחִיר' הִיא לְיִוְרָשִׁים הָיוּ יְכוּלִים לְהַפְקִיעַ כָּל כְּתוּבָתָה אִם לֹא הָיוּ נִפְרָעִים הַחוֹבוֹת מְחֻלְקִים אֲבָל כְּשֶׁהַבְּחִירָה בְּיָדָה לְבָרוּר אוֹ חֲצֵי הַנְּכָסִים אוֹ שְׁבָעִים אֻקִּיּוֹת אִין כָּאֵן גְּרַעוֹן כַּח דִּין תּוֹרָה כִּינּוּן שֶׁהוּא בְּיָדָה וְלִכְּן הַתְּנָאִי הִיְתָה מִסְתַּמָּא שְׂיִחְלֹקוּ מָה שְׁנִשְׁאַר אַחֵר פְּרַעוֹן כָּל הַחוֹבוֹת כִּי אִינוּ נִקְרָא שְׂאֲרִי אַחֵר מוֹתוֹ אֲלָא מָה שֶׁהוּא נְקִי בְּלִי חוֹב וְכֵן הִיְתָה אֲנֻמְדָן דַּעְתָּא לְעִשְׂיָי' הַתְּנָאִי שֶׁהִתְנוּ בִשְׁע' הַגִּישׁוּאִין וְהַע' אֻקִּיּוֹת הֵם בְּמָקוֹם כָּל הַכְּתוּבָה כִּינּוּן שְׁנִתְרַצְתָה בְּהֵן אוֹ בְּמִחְצִית הַנְּכָסִים

וכפי הנר' מלשון הפתובה מה שהתנו על ע' אוקיות הנה ששיערו הלא הנה שנה כל מה שהכניסה בנדונית' אלא השבעים אוקיות שכל מה ששיהכניס' בנדוניתה הנה שומת מאה אוקיות כמה שפתוב בכתובה ודא נדוני' דהנעלת ליה בין בגדים ותכשיטין ושמוש ערש ומעות מה שרצה וקבל עצמו בשומ' מאה אוקיות וכו' ע"כ נר' מלשון מה שרצה וקבל שלא היו שנים כל כך כמו שנוהגין לעלות החפצים יותר משוויין אלא שרצה וקבלם במא' וכשעשו התנאי שיערו שלא היו שנים המאה פי אם ע' אוקיו' וא"כ התנאי הנה או יגבה כל נדונית' שהם שבעים הנז' או מחצית הנכסים כפי מה שתבחר ואין פאן גרעון פח דין תורה פי לעולם הוא גובה פתובה אפי' שיערעו החובות מראש הממון שאם לא ישאר במחצית שבעים היא גובה כל השבעי' קודם וראיה לדבר זה מדברי הרא"ש ו"ל בעצמו שכתב בשאלה אחרת ששאלו ממנו בענין התקנה שתקינו במקום אח' שאם תמות האשה בחיי בעלה ויש לה בנים ממנו שיחלקו הוא ובניו כל מה שנשארו לו אם יפרעו החובות מראש הממון או מחלק הבעל והשיב שלא יחלק הבעל עם יורשי האשה אלא ממון שימצא לבעל אחר שיערע כל חובותיו פי תקנה זו היא להפקיע ירושה דאוריית' דכל נכסי האש' בעלה יורשתו כ"ש שיעירשי הבני' מחצית מה שיש לו לבד מחצית פתובת אמן ולכן פורעים כל החובות מראש הממון והשארו יחלקו הכא נמי בנדון דידן אם היו פורעים החובות מחלק המגיע ליורשים לפעמים היו הולכים בנדים רקניות והיא היתה גובה מחצית כל הממון שלם שהיה יותר בכדי כל סכי פתובה והיכן מפקיעין דין תורה שהיינו מעבירי' ירושת היורשים במה שהיה' לוקחת היא יותר מפדי פתובה ואם יפרעו החובות מראש הממון אין פאן הפקעה דין תורה ליורשים ולא לאלמנה פינון שעל כל פנים נוטלת פדי פתובה שהם לפחות שבעים אוקיות זה מבוא' לכל מבין עם תלמיד ועוד נראה לי פי הארבעים סולטאני שנתנה לו אחר הנישואין שאינם נכללים בתנאי הפתובה של שבעים אוקיות דלא הו' כמו שאר חובו' דעלמא שנופרי' מחלק היורשי' באותה תקנה שהשיב עליה הרא"ש ו"ל מפני שהם כמו החובות ששעבדה עצמה האשה בהם שהם נפרעים מראש הממון כמו שכת' הרא"ש ו"ל שהשעבוד שהיא משעבד' עצמה הוא לפרוע אפילו מנכסים שיש לה אם אין לבעל הרי היא מפסד' משלה והכי נמי אם לא מצא במה שתפרע לו המ' סולטאני' היא מפסדת אותם והרי היא כמו ערבני' ומשונעבד' על מעותיה שרוצה שתפרע מהם ואם לא תפרע מהם תפסיד אותם כמו במה שהיא משעבדת עצמה שרוצה שיערע בעלה ואם לאו תפרע היא מנכסי מלוג שלה ותפסיד עד שתחזור ותגבה מראש הממון ומה לי גובה מה שפרעה עליו ששעבדה עצמה וגובה מראש הממון ולא מחלק היורשי' או מה שנתנה היא לבעלה שאם לא תפרע תפסיד וכל זה הוא אפילו היתה תנאי נדון דידן פתבני' מולינה שהשיב עליה הרא"ש ו"ל שפורעי' החובות מחלק היורשים ולא מחלק שלה ואפ' הכי אלו מ' סולטאני' נפרעים מראש הממון כמו שכתבתי אבל לפי האמת בתנאי פתובה זו נפרעים כל החובות מראש הממון כמו שכתבתי למעלה שאין פאן גירוע לכח דין תורה בגביית פתובה ולכן נראה פי גם מה שנודר לתת להקדש יפרע ג"כ מראש הממון שהרי הוא חוב על נכסיו ג"כ ואין בזה שום גרעון פח דין תורה בגבי' הפתובה פינון שלמעט שתגבה גובה השבעים אוקיו' שהם במקום כל פתובה וגם כל ההוצאו' שנעשו בערכאו' לקיום הנכסי' שנשארו הם מרא"ש הממון פי אין הממון הנשארו מתקיים אלא במה שהוציאו עליו והוי פחוב או

כְּגִזְלֵי שְׂגֻזָּה מִכָּל הַמָּמוֹן קִוְּדָם חֲלֻקָּה שֶׁהוּא לְאַחֲרֵי שְׁנֵי הָאִשָּׁה וְהַיֹּרְשִׁי וְגַם מֵהַ שֶׁהוֹצִיאוּ בְּקִבּוּרָתוֹ וּבְכָל צָרְכָיו הָיָה מְרַאשׁ הַמָּמוֹן דְּלֹא גָרַע מֵחֻב שֶׁהִיָּה נִפְרָע מְרַאשׁ הַמָּמוֹן וְלֹא מִחֲלֻקַּת הַיֹּרֶשׁ כְּדָפְנִי דַּע"ג דְּאִין הָאִשָּׁה חֵיבָת בְּקִבּוּרָתָהּ בְּעֵלָה פְּשָׁאִין בְּנִכְסֵי אֶלָּא פְּדֵי כְּתוּבָתָהּ הִיא אֲמַרִי דְּשִׁבְעִים אֻקִּי'וּ בְּמָקוֹם כְּתוּבָתָהּ קִיָּמוּ וּבִיָּדָה לְגִבּוֹת אוֹתָם אוֹ מִחֲצֵי הַנִּכְסִים שֶׁתְּרָצָה הֶלְכָּה אֵין פְּאֵן גְּרַעוֹן כַּח דִּין תּוֹרָה פִּינּוֹן שֶׁהִגְבִּיָּה הִיא לְבַחֲרֵתָהּ וְגַם כִּי לְמַנְהֵג הַתְּקֵנוֹת הַקִּבּוּרָה הִיא מְרַאשׁ הַמָּמוֹן וְהָאֲרָכְתִּי מִפְּנֵי שֶׁשְׂמַעְתִּי כִּי קִצַּת מִחֲכָמֵי הָעַיִן יצ"ו הִיָּה נֵר' לָהֶם כִּי זֶה הַתְּנָאִי הוּא כְּמוֹ הַתְּקֵנָה שֶׁשְׂאֵלוֹ עָלַי לְהָרָא"ש וְ"ל וְאֵלוֹ הִיָּה הַדִּין בְּאֵל פְּנֵי הַמְּקוֹדֵי יְדַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לֵב לַדַּע' מֵהַ שֵׁשׁ מִן הַהֶפְכָּר' בֵּין אוֹתָהּ הַתְּקֵנָה וּבֵין תְּנָאִי זֶה שֶׁתְּבַחֵר הִיא בְּחֲצֵי הַנִּכְסֵי אוֹ ע' אֻקִּי'וּ כְּנֹז' וּלְבַקֵּשׁ הַשְּׁלוֹ' מֵהַכ' הַמְּסַרְב' שְׁלֹא יֵרָא' שֶׁדַּעְתִּי לָהֶם מִבְּלֵי הַשְּׂגָחַת הַסְּבָר' הָרְאוּיָה לְגַדּוֹן זֶה פְּתַבְתִּי מֵהַ שְׁנֵי אֲרָא' לַע"ד שֶׁעַל זֶה סְמַכְתִּי וּפְסֻקְתִּי בִּינֵיהֶן שֶׁהַחֻבּוֹ' בְּלָם וְהַהוֹצָאוֹ' יִפְרָעוּ מְרַאשׁ הַמָּמוֹן כְּנֹז' וְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ יִצְיָלוֹנוּ מִשְׁגִּיאוֹ' אֲמֵן נָאֵם הַצָּעִיר מִשָּׁה ב"ר יוֹסֵף זֶלֶה"ה מְטָרְאֵנִי יצ"ו: נַה בְּמוֹתָב ב"ד אֲרַבְעָה הֵיָּינוּ פְּשִׁהֲרָאוֹ לְפָנֵינוּ כְּתוּבָה אַחַת בְּכְתוּבָתָהּ חֲצֵי כָּל עֲזוּבוֹנוֹ אוֹ ע' אֻקִּי'וּ שֶׁהֵם שׁוֹמְתִים כָּל סְכֵי כְּתוּבָתָהּ עוֹד כְּתוּב תְּנָאִי אַחַר בְּכְתוּבָהּ שְׂאֵם יִפְטֹר בְּלֵי זָרַע שְׁנֵי חֲסִיב לְגַרְשׁ אִשְׁתּוֹ גִּט ש"מ מְעַכְשָׁיו אִם מִתִּי וְאַחַר מִשָּׂא וּמִתָּן נִרְאָה לָנוּ שְׁלֹא תִּגְב' כְּתוּבָתָהּ כְּדִין מְגוֹרְשָׁ' אֶלָּא כְּדִין אֶלְמָנָה שֶׁתִּקַּח חֲצֵי הַנִּכְסֵי אוֹ ע' אֻקִּי'וּ שֶׁשְׁנֵי הַתְּנָאִים כְּתוּבִים בְּכְתוּבָה בְּיוֹם אֶחָד וְטַעַנְתָּ אַחֲרוֹת הַכְּתוּבוֹת בְּאַרְנוֹכָה בְּפִסְק דִּינֵינוּ כִּי לֹא הִיָּה דוֹמָה לְתִשּׁוּב' הָרָא"ש וְ"ל שֶׁכְּתַב שֶׁהִיָּה גְרוּשָׁה וְהַחֲכ' ה"ר יוֹסֵף קָאָרוֹ יצ"ו אָמַר שְׁלֹא הִיָּה נִרְאָה לוֹ לְחֻלְקַת בֵּין גְּדוּלָה לְתִשּׁוּבַת הָרָא"ש וְלְכַבּוּדוֹ לֹא רָצִינוּ לְפָסוּק הַדִּין בְּאוֹתוֹ יוֹם עַד שֶׁנִּתְנוּעַד בְּיוֹם ב"ד אַחַר וּכְשֶׁנִּתְנוּעַדנוּ בְּיוֹם הַב"ד כָּל א' עָמַד טַעַמּוֹ בּוֹ וְרִיחוֹ לֹא נִמְרָ וְאִז אָמַר לָנוּ הַחֲכ' הַנִּז' כְּבָר אֲמַרְתִּי לָכֶם דַּעְתִּי אִתְּם הֶרְבִּים תַּעֲשׂוּ כִּפִּי מֵהַ שֵׁיִרְאָ' בְּעֵינֵיכֶם בְּפִרְט כִּי ב' הַפְּתוֹ' הֵם מִבְּנֵי קַהֲלָכ' אִז גְּזַרְנוּ עַל הָאֶלְמָנָה שֶׁתִּחְלֹק הַנִּכְסֵי עִם הַיֹּרֶשׁ וְנִחְלְקוּ הַנִּכְסֵי עַל פִּינוּ אַחַר כִּפְּמָה יָמִים קוֹדֵם שֶׁתִּשְׁבַּע הָאֶלְמָנָה אִם הִטְמִינָה אִי זֶה דְּבָר מִלְּחֻלְקַת נִתְעוֹרְרוּ הַבָּאִים מִכַּח הָאֶלְמָנָה לְשֵׁאוֹל לְקִצַּת חֲכָמֵי הָעִיר בְּדָרָךְ שֶׁאֵלָה רְאוּבֵן וְרַחֵל עַל דְּבָר זֶה אִם תִּגְבֶּה כְּתוּבָתָהּ מִשְׁלָם כְּגְרוּשָׁה אוֹ כְּאֶלְמָנָה שֶׁתִּחְלֹק הַנִּכְסֵי עִם הַיֹּרֶשׁ אוֹ תִקַּח ע' אֻקִּי'וּ וּבְכָלֵלָם חֲזָרוּ אֶל הַחֲכָם הַנִּז' יצ"ו וְכְתַב לָהֶם פִּסְק דִּין אֲרָוֶךְ שֶׁתִּגְבֶּה כָּל סְכֵי כְּתוּבָתָהּ כְּגְרוּשָׁה וְאִישׁתְּמִיטְתִּיהָ מִתְּנִי הַשְּׁגוּרָה בְּפִיו פ' זֶה בּוֹרֵר וּמִנִּין לְכַשֵּׁיִצָּא וְכו' בְּהִי' נִמְנָה עִמָּנוּ וּבַחֲבַרְתֵּינוּ וְשֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהַ שְׁנֵי אֲרָאָה לָנוּ וְזֶה מְקוֹם תִּימָא וְכְתַב הַחֲכָם הַנִּז' בְּתַחֲלַת דְּבָרָיו כִּי יֵשׁ לָהּ דִּין גְרוּשָׁה שְׁלֹא כְּתַב בְּתָנָאִי שֶׁל ע' אֻקִּי'וּ אֶלָּא אִם יִפְטֹר בְּעוֹדוֹ נִשׁוּי עִמָּה אֲבָל אִם גְּרָשָׁה אֶפִּילוֹ שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם שֶׁיִּפְטֹר פְּשִׁיטָא שְׂאִין עִנִּין לְאוֹתוֹ תְּנָאִי ע"כ וְזֶה אֵינּוּ שֶׁהָרִי לֹא גְרָשָׁה אֶפִּילוֹ שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם לְמִיתָתוֹ אֶלָּא מְעַכְשָׁיו אִם מִתִּי דָחַל הִגִּט לְמִפְרָע וְלֹא הוּיָא כְּמְגוֹרְשָׁ' דַּעֲלָמ' פִּינּוֹן שֶׁעַל תְּנָאִי הַכְּתוּבָה הַתְּנָה ג"כ בְּכְתוּבָתָהּ שֶׁיִּגְרָשָׁנָה גִּט ש"מ כְּדָאָמ'.

עוֹד הִבִּיא תִשּׁוּבָה הָרָא"ש וְ"ל וְהָעִיר ד' סְפָקוֹ בְּטַעַנּוֹ הָאֶלְמָנָה וְהַיֹּרְשִׁים וּג' סְפָקוֹ בְּתִשּׁוּב' הָרָא"ש וְ"ל וּג' תִשּׁוּבוֹת לִישֵׁב הַסְּפָקוֹ הַסֵּפ' הָא' שֶׁהִיָּה מוּטָב לָהּ שֶׁתִּחְזִיק עֲצָמָה כְּאֶלְמָנָה וְתִזְכֶּה בְּכָל הַנִּכְסֵי מִשְׁתָּאֵמֵר שֶׁהִיא גְרוּשָׁה וְאִין לָהּ אֶלָּא כְּתוּבָתָהּ וּמִתְנַתָּה ע"כ וְאִין בְּכָאֵן שׁוּם סְפָק כִּי הִיא לֹא הִיָּתָה רוּצָה אֶלָּא שֶׁתִּקַּח כְּתוּבָתָהּ וְתִשְׂאֵא וְלֹא לְזִכּוֹת בְּכָל הַנִּכְסִים בְּחֵיָּה כִּי אוֹלִי לֹא הִיָּה אֶלָּא מְעַט מְזַעֵר יוֹתֵר מִכְּדֵי כְּתוּבָתָהּ וְלֹא תִמְצָא מִי שֶׁיִּשְׂאֵא

אותה ע"מ ש'ירשו יורשי בעלה הא' ושתהיה צרורה באלמנו' חיו' וטב למיתב טן דו וכו' וג"כ ספקו' שהעיר בטענ' היורשי' הב' מהם פלם דבר אחד וכפל ענין במלות שונו' גם הג' נכלל בשנים הראשונים פי פנונ' פולם לתמוה על דברי היורשים שאומר' שיש לה דין אלמנה דא"כ תזכה בכל הנכסים במיתת בעלה והיא' אומר לחלוק עמה ע"כ פנונתו שלא להאריך בדברים מבוארים ואין בכאן שום תמה פי בראותם שהיא היתה פנונת' להנשא ולקחה כל סכי פתובתה שהיו כמע' בכל הנכסי' היו אומרים הם שלא תקח כל פתובתה אלא שהיו הנכסי' בידה כל ימי חייה ויחזרו להם אחרי מותה כמו שהתנה מורישם והיו יודעים ומפירים פנונתה שתראה להנשא ולהוריש ליורשיה מה שתקח בכתובתה ולא לזכות בכל הנכסים ולא תמצא מי שישאנה על מנת שלא יירשנה ושלשה הספקו' שהעיר על תשוב' הרא"ש ז"ל ראוי לחוש לשנים ולישב לשונו באופן שלא יקשה והוא פי מה שכתב הרא"ש ז"ל ואין פאן אומדנא שיהיה לטובתה או לרעתה ואח"כ הרי מוכיח מתוך לשונו שהחזיק אותה בכל הנכסים שצאמר שהיה הוכחה ואומדנא לטובת' הוא פי בענין גתינ' הגט אין פאן שום אומדנא לדעת פנונתו מה היא בענין הפתוב' כמו שאמר פי לא הטיל תנאי בגט ע"מ שלא תגבה פתובתה ואין פאן אומדנא שתהיה לטובתה וכו' דמשמע פי מצד הגט אין אומדנא לטובה או לרעה לענין הממון אבל מצד המתנה היא הוכחה ואומדנא לטובתה שהחזיק אותה בכל הנכסי' להיותם פלם בידה או שתגבה פתובת' מהם ולא תחלוק עם היורשים ומה שחתם ואמר והגט נתן לה כדי שלא תזקק ליבום פלומר שאין הוכחה מהגט לענין ממון לטוב' או לרעה כדפי' אלא מכונן שלא הטיל תנאי בגט ממילא משמע דגבי כל פתובתה ועוד דאיפ' אומדנא במה שהחזיקה בכל הממון כדפי' ולכן לא הביאו בני הרא"ש ז"ל ותלמידיו אלא טעמא קמא דלא הטיל תנאי בגט ולא חששו להאי אומדנא שהחזיקה בכל הנכסי' פי גם הרא"ש ז"ל לא אמרה אלא לפי שהיורשים היו מביאין סעד לדבריהם מזה אמר הוא שאדרבה היתה בזה אומדנא לטובתה ונתישבו כל דברי השאלה והתשובה ולא נצטרף לאחת מכל שלשת התשובות פי המעיין בהם יראה שהם דברים שאינ' צריכים והא נדאי חדת' היא לעשות משא ומתן בטענות הטוענים פי לפעמים חושבי' לזכות בטענה אחת והם מתחייבים בה.

עוד כתב על מה שחלקתי בין תשובת הרא"ש לנדון דידן שנתחייב בכתובה עצמה בזמן התנאי הא' על התנאי הב' שיגרשנה בהיותו חולה כדי שלא תזקק ליבם שאין נראה לו לחלק פינון שאיפשר לתנאים אלו להתקני' זה בלא זה ותנאי הראשון בא להוציא מפח דין תורה שמן הדין היא גובה כל פתובתה דהיינו קמ"כ אוקיו' והתנו שלא תקח אלא ע' אוקיו' הרי זה יד היורש על הפתונ' והביא ראיה מתשובת הרא"ש ז"ל כלל נ"ו שכתב אחר שאין דבר זה מפורש בנוסח הפקנה יד הפקנה על הפתונ' שהתקנה באה להוציא מפח דין תורה שהדין נותן שתטול האלמנה כל פתובתה הלכך אמרי' מסתמא כף הנה וכו' ע"כ והנה מבואר לכל פי החילוק שחלקתי בין תשוב' הרא"ש ז"ל לנדון זה והוא אמיתי אעפ"י שלא נראה לו וכמו שכתבתי בפסק הדין והראיה שהביא מתשובת הרא"ש ז"ל אינה ענין לנדון זה פלל פי אותה הפקנה היתה שיד היתומים תהיה על העליונה אם ירצ' יתנו לה פתובתה ואם יראו שהנכסי' מועטי' יתנו ל' מחציל' הנכסי' אע"פ שלא יעלו לחלק מעטמפתובתה ולכך כתב שהחובו' המאחרים יפרעו אותה מחלק היורשי' ולא

מפלל הממון כי אם היו נפרעים בכלל הממון והוא ברשותם לתת לה מחצית הנכסי לפעמים לא תפרע אלא מעט מסכי כתובתה ולכן לא יפרעו החובו' הנז' לא מחלק היורשי' ויהיה ידם התחתונה על זה אבל בנדון דידן הוא בהפך שהתנאי הוא לבחירתה אם תרצה תקח חצי הנכסים הנשארים כמבואר בכתובה ואם תרצה תקח (חצי) [הני] ע' אוקיו' שהם במקום נדוניתא כמו שכתוב בכתובה שהביא' בנדוניא מה שרצה וקבל על עצמו במאה אוקיו' ושערו שהיו שנים ע' אוקיו' ומפני זה קצבו ע' אוקיו' שהם במקום נדונית' וא"כ אין בכאן הפקע' דין תורה פיון שלעול' גוב' לפחו' ע' אוקיו' שהם במקום הנדוניא' ולפעמים תקח מחצי' הנכסי' שיהיו יותר מכל סכי כתובתה הנ' מבוא' שאין תנאי זה בא להוציא מפח דין תורה ולכן הוא קנים אף כשגרשה גט ש"מ פיון ששני התנאים כתובים בכתובה ואין ראיה לזה מדברי הרא"ש ז"ל דאיני בגוונא אחרת כמבואר בתשובותיו גם מתשובת הרשב"א ז"ל שהשיב שכל שהוא מצד התקנה ולא מן הדין אין לה בו אלא חידושו אינה ראיה לכל לנדון זה כי גם אנו אין אנו דני' בזה אלא מה שכתוב בתנאי הכתובה הנ' מבואר נגלה שעל נושא א' שהוא אם יפטר בלא זרע פתבו ב' תנאים שתקח מחצי' או ע' אוקיו' כשיגרש אותה מעכשיו אם מתי גם מה שחשב החכם הנז' יצ"ו לגרע פח היורש מצד שנקתב תנאי הגירושין הנז' בסוף של הכתובה אני תמה בזה על טוב שכלו וישרו מה שראה להכניס עצמו בדבר זה בהיות התנאי הנז' כתוב בכתובה עצמה ביום הנישואין עצמו שנקתב הכתובה ולומר כי הוא ברור אצלו שבשעת פתיב' התנאי הראשון לא עלה על דעתם תנאי הגט אלא שאחר כך הזכירוהו וכתבוהו באפס מקום ואדרב' כ"ע עבדי אפכ' שמודיעי' לו קודם הנישואין שיגרש אותה גט ש"מ אלא שכותבין זה התנאי בפני עצמו כדי שלא יקרא עם שאר התנאים שלא להבהיל החתן בשעת שמחתו וחותמים שנים מהחתומים בכתובה כמו שהוא בזא' הכתובה ואם היו מניחים התנאי עד אחר הנישואין קרוב לנדאי שלא יתרצה החתן ולהשבע על זה וא"כ נדאי יש לנו לומר שמתחלה התנ' שני התנאים פיון שכתובי' שניהם ביום הנישואין וכת אחד מעדים ועל שנתברר אצלו מה שאינו פן כתב דהנה ליה כי ההיא דבירושלים היו כותבין שעות כי התנאי הכתוב אח"כ לא נתחייב בו אלא אחר הנישואין והרי הריב"ש ז"ל כתב בא' מספרי תשובותיו סימן מ"ה על ב' שטרות שנקתבו ביום א' שמי שנתברר בעדים שהקנו לו ראשון קנה וזכה אעפ"י שאין מוכיח מתוך השטר וא"כ פשיטא שאין אומדנא דמוכחא מהני להקדים הא' על חברו כ"ש בהיות האומדנ' וסברא בהפך כמו שכתבתי וכבר היה איפשר במציאות לכתוב ולחתום התנאי הכתוב בסוף הקלף קודם הכתוב בתחלתו ולכן אין הדבר תלוי אלא בברור העדים שינדעו אי זה נכתב ראשון וענין תשובה שלי על זה היא בסי' ס"ח.

עוד כתב ואע"פ שפשיטא דברו עמו על נתיב' הגט הזכירו הכתוב' ואמר הוא שלא תקח אלא ע' אוקיות והשיבו לו כי הכתובה היא כתוב שיהיה לבחירת' ליקח ע' אוקיו או חצי הנכסי' אין משם ראיה לומר שעל סמך אותו תנאי גירש שהרי ראינו שהיה טועה וסובר שלא היו לה אלא ע' אוקיו' והנמצאי' שם שהשיבו לו גם הם טעו בכתוב' שגם אם יגרש לא יטול אלא ע' אוקיות או מחצית הנכסים וכו' ע"כ ואיני חושב שהחכם הנז' יצ"ו כתב אלו הדברי' כי אם ברהיטא וכו' שאם כתוב בפני' בכתובה שתקח ע' אוקיות או מחצית הנכסי' איך טעה במה שאמר ע' אוקיו גם כי לא הזכיר חלוקת הנכסי' לא זכר אלא מה

שְׁהִיָּה טוֹב לְיִוְרָשׁוֹ שֶׁתִּקַּח הֵעַ אֹקִיּוֹת וְכַוְנָתוֹ הִיָּתָה עֲנִיָּן הַתְּנַאי הַפְּתוּב בַּפְּתוּבָה שִׁיְהִיָּה קִיָּים וְכִמוֹ שֶׁהִשְׁבִּיבוּ לוֹ הָעוֹמְדִים לוֹ שֵׁם וְכַוְנָתוֹ אֶל הָאֲמַת שֶׁהִבְחִירָה הִיָּתָה בִּיד' מֵה שִׁתְּרָצָה לְיִקַּח וְגַם אִם הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ יִהְיוּ אַחַר נְתִיב' הַגֵּט הִיָּה גִילּוּי לַתְּנַאי הַפְּתוּב בַּכְּתוּבָה שֶׁהִיָּה עַל הַתְּנַאי שֶׁל גִּירוּשִׁין וְגִילּוּי מִקְלָתָא כִּי הָאִי מְהִי אֶפְיָלוּ אַחַר הַמַּעֲשֵׂה כִּינּוֹן שֶׁמְגַלֶּה עַל תְּנַאי הָאֶחָד שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל הַגִּירוּשִׁין כְּדַפְּרִישׁ' וְכִמוֹ שֶׁפְּתַב הָרִיב"ש ז"ל עַל מִי שֶׁהִיָּה טוֹעֵן שֶׁש"ח שִׁישׁ לְרֵאשׁוֹן עָלָיו נִכְלָל בְּמַחֲלָה אַחַת שֶׁבִּידוֹ וְרֵאשׁוֹן הִבִּיא עֲדִים שֶׁאַחַר הַמַּחֲלָה תִּבְעֵ מִמֶּנּוּ הַשְּׁטֵר חוֹב וְשֶׁהִיָּה רוּצָה לְפָרוֹעַ לוֹ כָּךְ וְכָךְ לְשָׁנָה וְהוּא לֹא רָצָה הָרִי זֶה גִילּוּי לְש"ח הַקּוּד' שֶׁלֹּא נִכְלָל בְּכֻלָּל הַמַּחֲלָה הַכְּתוּבָה בְּיוֹם עֲצָמוֹ שֶׁנִּכְתַּב הַש"ח וְהָכָא נִמְי ל"ש כְּדָא' עוֹד כְּתַב וְז"ל וְעוֹד אֲנִי אוֹ' שֶׁאֶפְי' אִם הִיָּינוּ מְסוּפְקִי' בְּדִין אִין לְשׁוּם ב"ד לְהַפְקִיעַ כַּח הָאֲלֻמָּנָה מְלַגְבוֹת כֹּל סְכִי כְּתוּבָתָהּ מִשְׁלֵם שֶׁהָרִי כְּתַב הָרִשְׁב"א ז"ל דִּישׁ כַּח לְהַסְכֵּם' הַקְּהֵל לְהַפְקִי' מְמוֹן לְמִי שֶׁעוֹבֵר עַל תְּקַנְתָּם וְדָאִי וְלֹא עַל סְפַק וְכוּ' ע"כ וְאִינִי יוֹדֵעַ מֵה עֲנִיָּן הַתְּקַנּוֹת אֲצֵל גְּבִיית הַפְּתוּבָה כִּי כָּל שֶׁיִּסְתַּפֵּק בְּתַקְנָה בְּעֲנִיָּן גְּבִיית הַפְּתוּבָה הַגֵּיָה מוֹצִיאָה מִן הַיִּוְרָשִׁים וְעָלֶיהָ לְהִבִּיא, רֵאָזָה וְכִמוֹ שֶׁפְּתַב הָרִמְב"ם ז"ל פִּי"ו מְהֻלְכוֹת אִישׁוֹת שֶׁאִם נִסְתַּפֵּק לָנוּ אִם יָדַע בְּתַקְנַת הַגְּאוּנִים ז"ל שֶׁתִּקְנוּ שֶׁתִּגְבֶּה הָאִשָּׁה כְּתוּבָתָהּ אִם מִן הַמְטַלְטְלִים אוֹ לֹא הִיָּה כְּתוּב בְּכַתוּב' מְטַלְטְלִי שֶׁמְתִּישְׁבִּין בְּדַבָּר הַרְבֵּה שֶׁאִין כַּח בְּתַקְנַת הַגְּאוּנִים לְדוֹן בְּהָ אַע"פ שֶׁלֹּא נִתְפָּרְשָׁה כו' עַד שֶׁנּוֹצִיא בְּהָ מְמוֹן הַיִּוְרָשִׁים הָאֵ קָמוֹן שֶׁעַל הַסְּפַק מְפַקִּיעִים כַּח הָאֲלֻמָּנָה שֶׁלֹּא לְגַבוֹת כָּלֵל אִם אִין קַרְקָעוֹת כ"ש בְּנִדּוֹן דִּידוֹן אִם הִיָּה לָנוּ סְפַק אִם תִּגְבֶּה כֹּל כְּתוּבָתָהּ אוֹ מַחֲצִית הַנְּכָסִים שֶׁהֵם קְרוֹבִים לְסְכִי כְּתוּבָתָהּ שֶׁלֹּא יִהְיָ לָהּ כַּח לְהוֹצִיא מִן הַיִּוְרָשִׁי' וְג"כ יָד בַּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחַתּוּנָ' בְּכָל סְפַק שֶׁיִּסְתַּפֵּק בְּהִבְנַת הַשְּׁטֵר כִּמוֹ שֶׁכְּתוּבוֹ הַמְּפָרְשִׁי' ז"ל וְהִיא בַּעַל הַשְּׁטֵר כִּי גַם הַתְּנַאי הַפְּתוּב בַּכְּתוּבָה אִינוֹ לְדַעֲתָהּ כִּי הֵעַ אֹקִיּוֹת הֵם כְּנֶגֶד גְּדוּנִית' כְּדַפְּי' לְעֵיל וְג"כ הִיָּה אֶיִפְשֵׁר שִׁיְהִי' בְּמַחֲצִי' הַנְּכָסִים יוֹתֵר מִכָּל סְכִי כְּתוּבָתָם וְא"כ הִיא בַּעַל הַשְּׁטֵר יָנִידָה עַל הַתְּחַתּוּנָה אִף אִם הִיָּה סְפַק בְּעֲנִיָּן אֲבָל מִי שִׁישׁ לוֹ סְבָרָא נְכוּנָה וַיִּשְׁרָה לֹא יִסְתַּפֵּק בְּזָה כִּמוֹ שֶׁכְּתוּבוֹ בַּפְּס' הַדִּין שֶׁמָּה שֶׁהִשְׁבִּיב הָרֵא"ש ז"ל הִיָּה עַל שֶׁגֵּרַשׁ אוֹתָהּ סְמוּךְ לְמִיתָה וְאֶיִפְשֵׁר שֶׁהִיָּה גִירוּשִׁי' גְּמוּרִי' כְּדַמּוּכַח פֶּרֶק אִיזְהוֹ נֶשֶׁף בְּהֵי' עוֹבֵד' דַּש"מ וְגַם כִּי הָרֵא"ש ז"ל לֹא הִשְׁבִּיב אֶלָּא עַל מֵה שֶׁשָּׂאֵלוּ מִמֶּנּוּ אִזְ שִׁיְגֵרַשׁ וְגִירוּשׁ וְהָכָא בְּנִדּוֹן דִּידוֹן כְּתַב בַּכְּתוּבָה תְּנַאי הַגִּירוּשִׁין עַל תְּנַאי חֲלוּקָת הַנְּכָסִים וְאִין שׁוּם צַד שֶׁיִּתְקַיֵּים תְּנַאי הַחֲלוּקָה עִם תְּנַאי הַגִּירוּשִׁין כִּי אִם בְּמִיתַת הַיָּבָם שֶׁאִם נִאֵמ' שֶׁמָּא לֹא יִמָּצָא מִי שִׁיְכַתֵּן' הַגֵּט אוֹ לֹא יִמָּצָא בְּמָקוֹם הָאִשָּׁה הָרִי בְּכָל הָאֲפֹן הִיא זְקוּק' לְיָבָם וְאִינָ' גּוֹבָה עַד שֶׁתִּתְפָּשֵׁר עִמוֹ וְתִחַלּוֹץ וְא"כ אִיךָ נִדְחוּק עֲצָמִינוּ לְזַמֵּר כִּי תְּנַאי הַחֲלוּקָה לֹא נַעֲשֶׂה אֶלָּא כְּשֶׁלֹּא תִהְיִי זְקוּקָה וְלִשׁוֹן הַתְּנַאי אוֹמֵר אִם יִפְטֹר בְּלֹא זְרַע לֹא שָׁנָא יֵשׁ לָהּ יָבָם אוֹ לֹא וְעַל זֶה הַתְּנַי אַח"כ כְּשִׁיחֲלָה וְיִהְיָ בְּלֹא זְרַע שִׁיְגֵרַשׁ אוֹתָהּ גֵּט ש"מ וְעוֹד עֲנִיָּן הָאֲוֹמְדָנָא מִמֵּה שֶׁדַּבְּרוּ עִמוֹ עַל עֲנִיָּן הַגִּירוּשִׁין וְהַחֲלוּקָה בְּזָה הוּא כְּחֻלְקָה עַל הָאֲמַת וְאַחַר גְּמַר דִּין מַחֲלוּקָת שֶׁכָּבֵר נִחְלָקוּ הַנְּכָסִים הַיְדוּעִי' בֵּין הָאִשָּׁה וְהַיִּוְרָשׁ וְהִיָּה רֵאוּי לְחֻכְם הַנּוֹ' שִׁיִּתְשׁוּף עֲצָמוֹ מִן הַדִּין שֶׁכָּבֵר נִגְמַר וְיִמְשׁוּף יָדוֹ מִלְּכַתּוּב עָלָיו כִּי גַם שֶׁהִיָּה אֲמַת שִׁיְהִיָּה אִי זֶה טְעוּת בְּהָ מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה עֲשׂוּי וְהַדְּיָיָנִים אֶפְיָלוּ יִהְיוּ ג' הַדְּיֹטוֹת פְּטוּרִים כִּינּוֹן שֶׁהִדִּין תְּלוּי בְּשִׁקּוּל הַדַּע' כ"ש בְּהִי' הַדִּין דִּין אֲמַת וְהַחֲלוּקָה אִין לוֹ עַל מֵה שֶׁיִּסְמָךְ וְהָאֵל ית' יִפְתַּח לְבָנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְלֹא נִכְשַׁל בְּדַבָּר הַלְכָה וְיִשְׁמַחוּ בְּנוֹ חֲבֵרֵינוּ: נֶאֱמַר הַצֵּעִיר מְשֶׁה ב"ר יוֹסֵף זֶלֶה"ה מְטָרְאָנִי

נה את כל זה ראיתי ונתון אל לבי גם על מה שכתב החכם ה"ר דוד אשפנזי יצ"ו על הענין הנז' למעלה לראות אם יש בדבריו שום טעם לפגום את טעמי ולא מצאתי כי בתחילת דבריו פתב שהוא ידוע ומפורסם כי מי שכותב פתובה לאשתו הוא על ב' דרכים דהיינו בין תתאלמן בין תתגרש שתגבה פתובה וא"כ התנאי שאם יפטר שתקח מה שתראה או ע' אוקיו' או מחצית הנכסי' אינו אלא אם יפטר בעודו נשוי עמה אבל אם יגרשנה פשיטא שאין ענין לאותו תנאי דהיכא דאיתמר איתמר ויהיכא דלא איתמר לא איתמר ע"כ והנה בנדון דידן ג"כ כף הוא שיש לה כל סכי פתובה אם תתאלמן ויש לה זרע ממנ' ואם יפטר בלא זרע הרי מפורש בפתובה שלא תקח פי אם ע' אוקיו' או חצי הנכסים וכן אם תתגרש גירושין גמורין בחייו יש לה כל פתובה' בין בזרע בין בלא זרע אבל אם תתגרש בשעת מיתה פפי מה שנתחייב בכתובה עצמה הרי הוא בכלל התנאי הפתוב בכתובה גם כן שתקח ע' אוקיות או מחצית הנכסים פי לא הנה הגט פי אם פדי שלא תשאיר זקוקה כמו שפתוב בכתובה ואם פתב הגט ונתנו וקם על רגלו שלא מת מאותו החולי אינו גט וא"כ הרי יש מקו' לאלמנו' ולגירושין שתגבה כל סכי פתובה' ויש מקו' לאלמנו' וגירושין שיתקיימו התנאים הפתובי' בכתובה ר"ל חלוקת הנכסים או אוקיו' ונתנית הגט בשעת מיתה ובהני גונוני איתמר דתגבה כל סכי פתובה' ובהני גונוני אחרני לא איתמר דתגב' אלא פפי התנאי פינן ששני התנאים פתובים בכתובה כדפ' עוד פתב ואין לומ' דהא בהא תליא דהא אמרינן בפרק אע"פ רוצה אשה בקב ותיפלו' מט' קבין ופרישו' ע"כ איני יודע מה ענין קב ותפלות לזה ומה ר"ל ואין לומר דהא בהא תליא וכו' פי ענין הבנ' הלשון הוא דקאי אמאי דכתב היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר' וכו' פלומר דדוקא אם יפטר בעודו נשוי עמה הוא שתקח אשתו ע' אוקיות או מחצית הנכסים אבל אם יגרשנה אין ענין לאותו תנאי דהיכא דאיתמר איתמר כו' ועל זה פתב מיד ואין לומ' דהא בהא תליא פלומ' גירושין' באלמנו' וכמו שבאלמנו' תקח ע' אוקיו' או מחצית הנכסי' כן בגירושין דהא אינו דהא דאמרי' בפ' אע"פ כו' וא"כ מה ראיה ל' שלא יהיו הגירושין' באלמנות מרוצה אשה בקב ותפלות מט' קבין פרישות פי זה לא נאמר אלא על חמר שנעשה גמל אי הרנוחא עדיפא שיתעשר בעלה או עונה עדיפא לה דעונת חמר אהד בשבת וגמל אהד לשלשים יום ועל זה אמר רוצה אשה בקב ותפלות כו' להיות בעלה עמה שיהא חמר ולא בט' קבין שיתעשר ויהיה פרוש ממנה שלא יהיה לה עונה אלא משלשים יום וא"כ מה הוכחה יש מזה לענין גביית הפתובה בגירושין אם תהיה פאלמנות או לא דאם לומר שהיא מרוצה לגבות פחות מכתובה פשאינו מגרשה אלא שהיא נשואה עמו עד שתתאלמן ולא לגבות כל פתובה פשמגרש אותה ואינו נשוי עמה הא באלמנות או בגירושין יכולה היא להנשא ותרצה יותר ט' קבין ותיפלות אלא דוגמא בעלמא נקטי' עוד פתב על מה שחלקתי אני בין ההיא דהרא"ש ז"ל לנדון דידן דהתם איפשר שגירש אותה גמורין סמוך למיתה שראה עצמו נדאי שימות ולבו יודע מרת נפשו וכההיא דפרק איזהו נשך דכתב גיטא ש"מ לדבייתהו ולא הנה על תנאי כדמשמע התם דקאמ' דקא מיתנה וכו' אבל בנדון דידן דנתן לה גט מעכשיו אם מתי ולא הוי גט עד שימות דהוי גט למפרע משעת נתינה נראה לענין תנאי פתובה דהויא פאלמנה וכתב הוא שאני עשיתי עקירה בלי הנחה דהא בהא תליא וזיל קרי בי רב הוא ואגב חורפא לא דק ע"כ הנה הוא מפליג בדברים דרף גונומא ואינו משיב דבר למה שחלקתי

בין תשובת הרא"ש ו"ל לנדון דידן ואם קבלה היא נקבל אבל לדין אין תשובה עלי ועל מה שחלקתי גם כן מתשובת הרא"ש ו"ל לנדון זה דקתם שאני שלא נתחייב לגרש מעת הנישואין אבל הקא פתוב בפתובה שנתחייב לגרש גט ש"מ על תנאי הא' של גביית הפתובה ע' אוקיות או מחצית הנכסים כתב הוא ו"ל זהו תימא גדול בעיני מי הגיד לו שלא היתה אותה הפתובה פתובה לענין הגט כמו הפתובה של נדון דידן ואת"ל יש לו הכרח שכן הוא שלא היתה מחוייב ליתן לה גט קודם מיתתו אפילו אם כן הוא יטול מה שהביא דכ"ש הוא וכו' הרי מה שהיה תימא גדול בעיניו כמעטפח רוגזיני ואמר ואת"ל ואינו מצד זה אלא מפיון שהיא תבעה ממנו והוא השיב לה למה את צריכה גט כלום הוא אלא מפני שמעון אחי וכו' נראה פשטא דמילתא דלא היתה מחוייב בפתובה לגרשה שאם כן לא היתה לו דבר חדש תביעת הגט לשיאמר לה כלום הוא אלא מפני וכו' והיורשים או' שלא נתן לה הגט אלא כדי שלא תזקק ליבם ואם היתה פתוב בפתובה שיתן לה גט כדי שלא תזקק ליבם פי הקא בפתובה דידן לא היתה זה המשא והמתן שהרי הוא ידוע שהגט לא היתה אלא כדי שלא תזקק לה לענין הפתובה ולהכי בפתובה דידן הרי פי' בפ'י שלא נתחייב לגרשה בשע' מיתתו אלא כדי שלא תזקק ליבם לא לענין הפתובה שהרי פתוב בפתובה ענין הפרעון הפתובה אם ימות בלא זרע ואינו כ"ש הקא מתשוב' הרא"ש ו"ל) ואין) דומה לה דהת' שלא נתחייב קודם מיתה גמר לתת אותו סתם דמהני בין לגירוש' בין לכתובה פיון שלא הטיל תנאי ובנדון דידן שכתב בפירוש בפתובה שנתחייב לתת הגט כדי שלא תזקק ליבם פשנתנו עתה לקיים דברו הנז' שנתנו על הפנונה הראשונה.

עוד כתב על ענין האומדנ' שהיתה בנדון דידן שפדדברו עמו על ענין הגט הנפירו הפתובה ואמר הוא שלא תקח אלא ע' אוקיות והשיבו לו שבבחינתה היא לקחת ע' אוקיות או מחצית הנכסים ושתק שאין משם ראיה שהרי ראינו שהיה טועה ושתק וקבל אחר שהשיבו לו האמת ואם הנפירו לו האמת היתה מקבל גם כן עליו וכו' ר"ל שאם הנפירה לו האמת שיפרע כל פתובתה שהיה גם כן מקבל עליו מאחר שהכל עליו בשבועה שפך היתה האמת שהיה חייב על הסתם לפרוע לה כל פתובתה ועתה לא רצה אלא על תנאי הפתובה ומשום הכי לא תגבה כפי התנאי הפתוב בפתובה והרי לא הנפירוהו ומה הוא דן על מה שלא נעשה אבל האמת הוא כי לא הנפירו לו אלא תשלום התנאי הפתוב בפתובה שתקח מחצית הנכסים אם תרצה כי הוא לא זכר אלא הע' אוקיות וא"כ כששתק וקבל על תנאי כף גרש ולא על מה שלא הנפירו לו ואם היתה טועה בתשלום תנאי מה שזכר לא היתה טעות שגם תנאי הע' אוקיות היו אמת וכבר העמידוהו על נכון האמת העומדים שם וסבר וקבל פדאמרן: עוד כתב פי אין בנ"ד שום אומדנא פיון שהיה יום אחר קודם דא"כ לדברי מי שיש אומדנא תקשי להרא"ש ו"ל שכתב דאין פאן אומדנא לטובתה או לרעתה כי לשם הית' אומדנא פי האי ממה שאמרו היורשים והשיב הוא פי לא היתה אומדנא כלל בשעת נתינת הגט כי מה שהיה קודם לכן לא נקרא אומדנא כלל והאריף בזה לישב דברי הרא"ש ו"ל ולא ישכן כלל והאמת הוא כמו שכתבתי על מה שהשגתי בזה במה שכתב החכם הר' יוסף קארו יצ"ו כי אין פאן אומדנא מצד נתינת הגט לא לטובה ולא לרעה אבל ממה שהחזיקה בנכסים מוכיח שתגבה מהם פתובתה אם תרצה אם יהיו לה במתנה כל ימי חייה וכמו שכתב הרא"ש הרי מוכיח

מתוך לשונו שֶׁהִתְזַיְקָה בְּכָל הַנְּכָסִים וְכוּ' וְלִדְבָרֵי הַחֶכֶם הַזֶּה אֵין בְּכָאן שׁוּם הוֹכְחָה וְאִנְיֹמֶדֶן וְהָרָא"ש ז"ל כְּתַב שֶׁיֵּשׁ הוֹכְחָה שֶׁהִתְזַיְקָה בַּנְּכָסִים כְּדָפְנִי'.

עוֹד כְּתַב כִּי זֹאת הָאִנְיֹמֶדֶן לֹא הִיְתָה אִנְיֹמֶדֶן פְּלֵל מִצַּד כִּי הִיְתָה יוֹם א' קוֹדֶם נְתִינַת הַגֵּט וְהִבִּיא לְזֶה רְאִיָּה מֵהָהוּא דַּפ' הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ הֵהוּא גְבָרָא דְזָבֵן לְכָל נְכָסֵי אֲדַעְתָּא לְמִיֶּסֶק לֹא"י וְכוּ' וְהָאִרְיָה בְּזֶה וְגַם הִבִּיא לְשׁוֹן הָר"ן ז"ל לֹא הִיָּה צָרִיף לְכָל זֶה כִּי אֲנִי אֵינִי מְכַחֵשׁ מַה שֶׁהִבִּיא מִשֵּׁם שֶׁאִנְיֹמֶדֶן קוֹדֶם הִמְעַשֶּׂה דְבָרִים שֶׁבִּלְב אֵינָם דְבָרִים פִּינּוֹן שֶׁבְעֵינְדָא דְזָבִין לֹא אָמַר וְלֹא מִיָּדִי וְאֵין כָּל זֶה רְאִיָּה לְנִדּוֹן שֶׁלָּנוּ כִּי גַם אֲנִי לֹא אֲמַרְתִּי שֶׁתְּהִיָּה זֹאת אִנְיֹמֶדֶן אֶלָּא לְגִלּוֹת עַל דַּעְתּוֹ וְכוּנּוֹנְתּוֹ שֶׁגֵּרַשׁ עַל תְּנַאי הַפְּתוּב בַּפְּתוּבָה שֶׁאֵלוֹ לֹא הִיוּ פְתוּבִים בַּכְּתוּבָה הַתְּנַאי בְּגִירוּשֵׁין אַע"פ שֶׁהִיוּ מְזַפְרִים לוֹ הֵע' אִוְקִיּוֹת אוֹ חֲלֻקָּת הַנְּכָסִים לֹא הִיְתָה אִנְיֹמֶדֶן בְּזֶה פִּינּוֹן שֶׁהִיָּה קוֹדֶם הִמְעַשֶּׂה כִּי הִיא דְזָבִין כָּל נְכָסֵי וְכוּ' אֶבְל פִּינּוֹן שֶׁשְׁנֵי הַתְּנָאִים פְּתוּבִים בַּכְּתוּבָה מַה שֶׁדְּבָרוֹ עִמּוֹ קוֹדֶם הִיָּה גִילּוּי מִלְתָּא עַל מַה שֶׁפְּתוּב בַּכְּתוּבָה שֶׁיִּגְרַשׁ שֶׁהוּא עַל תְּנַאי הֵע' אִוְקִיּוֹ אוֹ חֲצֵי הַנְּכָסִים וְכִמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי בַּפְּסֶק דִּין וְז"ל הַשְּׁלִישִׁי שֶׁיֵּשׁ אִנְיֹמֶדֶן גְּדוּל' מִמָּה שֶׁדְּבָרוֹ עִמּוֹ כו' נַר' פְּשׁוּט כִּי עַל תְּנַאי הַפְּתוּב בַּכְּתוּבָה הוּא שְׁנֵתָן הַגֵּט ע"כ הִרִי מְבוֹאָר שֶׁסְּמַכְתִּי הָאִנְיֹמֶדֶן לְגִילּוּי הַתְּנַאי הַפְּתוּב בַּגֵּט שֶׁתִּקַּח ע' אִוְקִיּוֹת אוֹ מַחְצִית הַנְּכָסִים וְשֶׁיִּגְרַשׁ אוֹתָהּ סְמוּךְ לְמִיתָה כְּדָפְנִי' וְלֹא הִיָּה צָרִיף לְהָאִרְיָה בְּכָל אֵלֶּה לְלֹא צָרִיף וְאֵינִי מִהַמְצַטְעֵרִי שֶׁיִּשְׁיָבוּ עַל דְּבָרֵיהֶ' אֶבְל רְאִיתִי כִּי עַל צַד הָרְצוֹן הַשֵּׁיב זֶה הַחֶכֶם הַנּוֹ' עָלֵי וְהָאֵמ' יוֹרֵה דְרַכּוֹ וְעַם כָּל זֶה הוּא חָשׁוּב וְיִקָּר בְּעֵינַי כְּבַתְחֻל' נָאִם הַצֵּעִיר מִשֶּׁה בַר' יוֹסֵף זֶלֶה"ה מְטָרָאֲנִי יצ"ו: נו גַם מַה שֶׁכְּתַב הַחֶכֶם הַר' יִצְחָק הַפֶּהוּ יצ"ו רְאִיתִי מַה שֶׁהָאִרְיָה בְּתַת טַעַם בְּעַנְיָן הַחֹבּוֹת הַמְּאֻחָרִים שֶׁיִּצְטָרְפוּ לְמַחְצִית הַנְּכָסִים שֶׁתִּטְוֹל הָאִשָּׁה כְּפִי תִקְנַת טוֹלְטִילָא הַנּוֹה הָרָא"ש ז"ל פִּי הַדְּבָר עַל תִּקְנּוֹ שֶׁהַתִּקְנָה' הִיא בְּמִקּוֹם גְּבִיּוֹת הַפְּתוּבָה וְלִכְּפֹה נּוֹטְלַת חֲצֵי כָּל הַנְּכָסִים קוֹדֶם פְּרִיעַת הַחֹבּוֹת וְעַל מַה שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה לְדְבָרֵי הָרָא"ש ז"ל שֶׁהַחֹבּוֹת נְכָלִים בְּכָלֵל הַנְּכָסִים לְשִׁטְטוֹל מַחְצִיתָם מִמָּה שֶׁאָמְרוּ ב"ח נַעַשׂ מוֹתֵר לְכְתוּבָה וְכוּ' אֵינָה רְאִיָּה פְּלֵל כִּי הֵתֵם הֵינּוּ מִשׁוּם דְּאִית' לְיִוֵרְשִׁים זְכוּת בְּהֵאֵי מוֹתֵר דְּעַבְדֵי בֵּיהּ מְצוּהָ שֶׁפּוֹרְעִין חוֹב אֲבִיָּהוֹן וְהוּא בְּחֻלְק שֶׁלָּהוֹן וְכַדְכְּתַב רַש"י ז"ל וְאֵין עַנְיָנוּ לְמַה שֶׁכְּתַב הָרָא"ש ז"ל שֶׁלֹּא יִצָּא לוֹ אֶלָּא מְסַבְרָא כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הַר"מ ז"ל בְּקִיצוּרוֹ בְּחֻזָּה הַתְּנוּפָה עוֹד כְּתַב שֶׁאֵם יְבוֹאוּ לְדוֹן וְלַעֲרַעֵר יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה עַל צָרְכֵי הַקְּבוּרָה בֵּין כֶּה וּבֵין כֶּה אוֹלֵי תַבְּזוּהַ הַמַּת וְהִנְיָא כִּי הִיא דְנִהְרְדַעֵי וְכוּ' וְאֵנִי אֹמֵר אֵין כָּאן שׁוּם עַרְעוֹר קוֹדֶם קְבוּרָה כִּי הַנְּכָסִים הֵם לְיִוֵרְשִׁים וּבְחֻזְקָתָם וְלֹא תוֹכֵל הִיא לַעֲרַעֵר כִּי הַדְּבָר תְּלוּי בְּדַעַת הַיִּוֵרְשִׁים אֵם יִרְצוּ יִתְּנוּ לָהּ פְּתוּבָתָהּ וְאֵם לֹא יִתְּנוּ אֶלָּא חֲצֵי הַנְּכָסִים אֲזַי יַעֲמְדוּ בְּדִין עַל הוֹצָא' הַקְּבוּרָה פְּתוּב עוֹד שֶׁנְּכָלֵל ג"כ בְּתַקְנָה שֶׁאֵם הִיָּה לָהּ עַל בַּעֲלָהּ חוֹב אַחַר זוּלַת הַפְּתוּב' יוֹסֵר מְכָלֵל הַמְּמוֹן וְהַשְּׂאָר יִחְלֻקוּ וְאֵנִי אֹמֵר כִּי לֹא נְכָלֵל וְלֹא נִדְמוּ עַנְיָן חוֹבָת' בְּתַקְנָה זוֹ אֶלָּא טַעַם אַח' יֵשׁ בּוֹ שֶׁחֻז' שֶׁלָּהּ הוּא כְּחוֹ' שֶׁל אַחֲרֵי' שֶׁנִּשְׁתַּעְבְּד' הִיא לָהֶם פִּינּוֹן שֶׁאֵם לֹא תִפְרַע תִּפְסֹק' וְהַחֹבוֹ' שֶׁנִּשְׁתַּעְבְּדִי הִיא ג"כ אֵם לֹא יִפְרַע' תִּפְרַעֵם בַּכְּתוּבָתָה עוֹד כְּתַב עַל מַה שֶׁהִקְדִּישׁ הַנְּפִטָר שֶׁיִּלְקַח מִחֻלְק הַיִּוֵרְשׁ וְאָמַר גַּם מַה שֶׁהִקְדִּישׁ דִּינּוֹ שֶׁיְהִיָּה מִמַּחְצִית הַיִּוֵרְשִׁי' וְכוּ' וְחוֹזֵר גַּם זֶה עַל הֵע' סוֹלְטָאֲנִי שֶׁכְּתַב לְמַעֲלָה מְזַה שֶׁתִּפְרַע מְכָלֵל הַמְּמוֹן וְאֵם כֵּן גַּם זֶה אֵינּוּ מְרַבֵּה כְּדוּמָה לוֹ וְאֵין דִּינּוֹ שֶׁיְהִיָּה אֶלָּא מְכָלֵל הַמְּמוֹן פִּינּוֹן שֶׁיֵּשׁ בְּמַחְצִית הַנְּשִׂאָר יוֹתֵר מִהַשְּׁבָעֵי' אִוְקִיּוֹת וְהַתְּנַאי הַזֶּה לְבַחֲרִתָּהּ אֵם תִּרְצָה תִּקַּח מַחְצִית הַנְּכָסִים אוֹ ע' אִוְקִיּוֹת

הַפָּה תִקְנַת טוֹלִיטוּלָה שֶׁהוּא לְבַחֲרֵת הַיּוֹרְשִׁים עוֹד כָּתַב עַל עֲנָנוּ הַאֲוֹמְדָנָא מִן הַדְּבָרִים שֶׁדָּבַר וְהַשִּׁיבֵנו לוֹ בְּעֲנָנוּ גְבִיית הַפְּתוּבָה קוֹדֵם נְתִינָה הַגֵּט שֶׁאֲוֹמְדוֹן דְּעֵתָהּ בְּכִי הָא מִלְּתָא לְהוֹצִיא מִכָּל דְּבַר הַמְּפֹרָשׁ שֶׁאֲנִי רֹאִים שֶׁמְגַרְשָׁה וְהוּא מְשֹׁנְעָבֵד לְכַתְּוֵבָתָהּ לֹא פְלוּם הוּא וְאֲנִי אֹמֵר כִּי דְבַר הַמְּפֹרָשׁ הוּא שֶׁעַל תְּנָאִי הַפְּתוּב בְּכַתְּוֵב' הוּא שֶׁמְגַרְשָׁה פִּינּוּן שֶׁשְׁנֵי הַתְּנָאִים פְּתוּבִים בְּכַתְּוֵבָה פְּתַב עוֹד כִּי כָּל הַנִּי דְאֲמָרוּ דְאֲוֹמְדָנָא מְהֵנִי בְּהוּ כִּי מְעֵינְתָּ מִשְׁפַּחַת לְהוּ שֶׁהַאֲוֹמְדָנָא דְמוֹכ' מְסִינְעַת אוֹתָם הַחֻזְקָה וְכוּ' וְהִנֵּה בְּזָה יִצְאָה שְׂגָגָה מִלְּפָנָיו בְּרַהֲטָא דְבָלָא עֵיוֹן רַב אֲשֶׁר־כָּתוּב אִיפְכָא דְאֲוֹמְדָנָא דְמוֹכָח מְהֵנָּה אֲפִילוּ לְהוֹצִיא מַה שֶׁאֲנִי מְוַחֵק בְּיָדוֹ דְהֵיָא דְשָׁמַע שְׁמַת בְּנֵו וְכוּ' וְהֵיָא דְמְבַרַחַת וְכוּ' אִינְרִי אֲפִילוּ הַחֻזְקוֹ הַמְּקַבְּלִים בְּמַתְנָה וּמְפָקִי לָהּ מִיְנִיָּהוּ בְּהֵאִי אֲוֹמְדָנָא כְּדִמְשָׁמַע הָתָם בְּדוֹכְתִּי וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ם ז"ל פ"ו מֵהַלְכוֹת זְכִי וּמַתְנָה דְאִין הַמְּקַבֵּל מַחֲזִיר פִּירוֹת וּמִלְּתָא דְפְשִׁטָא הִיא עוֹד פְּתַב וְאִם יֹאמֵר אֲנִי דְשָׁאֲנִי הָתָם דְזָמַן מִמֵּילָא קֹאֲתִי וְכוּ' אֲנִי אֹמֵר דְלֹא יִדְעָנָא מֵאִי קֹאֲמֵר וְלֹא הַבְּנֵתִי דְבָרֵינוּ ע"כ עוֹד פְּתַב עַל מַה שֶׁחֲלַקְתִּי בֵּין גְּדוֹן דִּידוֹן לְתַשׁוּבַת הָרָא"ש ז"ל דְהָתָם אִיפְשָׁר שְׁגִירֵשׁ סְמוּךְ לְמִיתָה בְּלִי תְנָאִי שְׂזָה דְבַר לֹא יַעֲלֶה עַל הַדְּעַת כִּי מִי יַעֲשֶׂה פְּדָבַר הַזֶּה וְהִי וּמִי יִשְׁמַע לְדְבַר הַזֶּה וְכוּ' וְהַפְּלִיג בְּדְבָרִים עַל זֶה וְאִישׁתְּמִיטָתָהּ הָא דְאֲמָרִינוּ פְּרָק אִי זְהוּ נְשָׂה הַהוּא ש"מ דְכָתַב גֵּט לְדְבִיתָהּ אִיתְנָא וְכוּ' מִשְׁמַע דְגֵט ש"מ גְּמִי עֵיקָר אַעג"ב דְהֵנִי בְּלִי תְנָאִי אִם מַתִּי וְהָרָא"ש ז"ל לֹא פְתַב אֲלָא שְׁגִירֵשׁ אֲשֶׁתוֹ סְמוּךְ לְמִיתָה וְלֹא הַזְכִּיר עַל תְּנָאִי וּלְקַיָּים דְבַר אֲמַת הָאֲרַכְתִּי כְּהַשִּׁיב עַל כָּל דְבַר הַמְּשִׁיבִין גְּאִם הַצְעִיר מִשָּׁה ב"ר יוֹסֵף זֶה"ה מְטָרָאֲנִי יצ"ו: שֶׁאֲלָה נֵו יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ רַאוּבֵן וְשָׁמַעוֹן הֵיוּ מְסוּבִים בְּמִשְׁתָּהּ וְאִם רַאוּבֵן לְשָׁמַעוֹן קַח זֶה הַטְּבַעַת לְסִימָן וְלֹא בְּבִיתִי שְׂיִתְנוּ לָהּ פִּירוֹת שְׁנֵאֲכַל קָבַל שָׁמַעוֹן הַטְּבַעַת וְיָשַׁב וְלֹא רָצָה לְלַכֵּת אָמַר לוֹ רַאוּבֵן תַּחֲזוֹר לִי הַטְּבַעַת עֵתָהּ שְׂאִם לֹא תַחֲזוֹר יִהְיֶה בְּתָהּ מְקוֹדֵשׁ לִי וְשָׁתַק שָׁמַעוֹן חֲזַר רַאוּבֵן וְאָמַר לוֹ פְּעַמִּים וְשָׁלַשׁ תַּחֲזוֹר לִי הַטְּבַעַת עֵתָהּ שְׂאִם לֹא תַחֲזוֹר יִהְיֶה בְּתָהּ מְקוֹדֵשׁ לִי וְשָׁתַק שָׁמַעוֹן וְלֹא הִשִּׁי' לֹא הִין וְלֹא לֹא אֲלָא אַא"י הָרִי הַטְּבַע' בְּיָדִי וְאַחַר שֶׁקָּמוּ מִן הַמִּשְׁתָּה אָמְרוּ הַעוֹמְדִים לְשָׁם לְשָׁמַעוֹן לֹא יִדְעַת שְׁרַאוּבֵן קִידֵשׁ לְבִתָּהּ וְאָמַר לָהֶם אִם יִהְיֶה מְזוּלָו אִינִי רוֹצֶה יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנּוּ הוֹדִיעֵנוּ אִם יֵשׁ חֵשֶׁשׁ בְּקִידוּשֵׁינוּ אִלּוּ לְבַת שָׁמַעוֹן הַקְּטָנָה אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה נִרְאָה דְהֵנִי שְׂתִיקָה דְלֹאֲחַר מִתֵּן מְעוֹת כְּדָאֵמ' רַבָּא פ"ק דְקִידוּשֵׁין גְּבִי עוֹבְדָא דְהֵיָא צִיפְתָּא וְכוּ' וּמוֹכָחָה לָהּ מִמַּתְנֵיתִין אָמַר לָהּ כְּנִסִּי סְלַע זֶה בְּפִקְדוֹן וְחֲזַר וְאָמַר הַתְּקַדְשִׁי לִי בֹו וְכוּ' ש"מ שְׂתִיקָה דְלֹאֲחַר מִתֵּן מְעוֹת וְכוּ' וְאֵע"ג דְקָשׁוּ בָּהּ בְּפִינָם נִהְרָא מִשׁוּם רַב הוֹנָא בְּרִי' דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִי דְמִי וְכוּ' וְשִׁלְחָה רַב אַחָא קַמְיָה דְרַבִּינָא וְאָמַר אֲתוֹן דְשָׁמִיעַ לְכוּ הָא דְרַב הוֹנָא חוּשׁוּ לָהּ וּפְסַק הָרִי"ף ז"ל הֵכִי כְּמָאן דְאָמַר חוּשׁוּ לָהּ הֵינֵנוּ כְּשָׂבָאוּ לִידָהּ בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁין כִּי הֵיָא עוֹבְדָא דְצִיפְתָּא כְּדִמְשָׁמַע הָתָם בְּגִמְרָא אֲבָל כְּשִׁלָּא בָּאוּ לִידוֹ בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁין כִּי הֵיָא דְכְּנִסִּי סְלַע זֶה בְּפִקְדוֹן שְׂתִיקָה דְלֹאֲחַר מִתֵּן מְעוֹת לֹא פְלוּם הוּא לְכוּ"ע וְכֵן כָּתַב הָר"ן ז"ל דְהָרִי"ף ז"ל פְּסַק בְּשְׂתִיקָה דְלֹאֲחַר מִתֵּן מְעוֹת בְּקִידוּשֵׁין כְּמָאן דְאָמַר חוּשׁוּ לָהּ וְכֵן כָּתַב הָר"י בֶּן הָרָא"ש ז"ל בְּטוֹר אֲבָן הַעֲזָר סִימָן כ"ח בְּד"א שְׂבָא לִידוֹ בְּתוֹר' פִּקְדוֹן אֲבָל כְּשָׂבָא בְּיָדוֹ בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁין וְכוּ' ע"כ וְהָא גְּמִי בְּגְדוֹן זֶה לֹא בָּא לִידוֹ בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁין כְּשֶׁקָּבְלוּ שְׁהָרִי אָמַר לוֹ קַח זֶה הַטְּבַע' לְסִימָן שְׂיִתְנוּ לָהּ וְכוּ' וְאַחַר כֵּף אָמַר לוֹ תַחֲזוֹר לִי הַטְּבַעַת עֵתָהּ שְׂאִם לֹא תַחֲזוֹר יִהְיֶה בְּתָהּ מְקוֹדֵשׁ לִי וְשָׁתַק וְהֵנִי כְּכְנִסִּי סְלַע זֶה בְּפִקְדוֹן וְלֹאֲחַר קָבַלָהּ אָמַר לָהּ הַתְּקַדְשִׁי לִי בֹו דְאֲסִיקְנָא דְהֵנִי שְׂתִיקָה דְלֹאֲחַר מִתֵּן מְעוֹת

דלאו פלום הוא פדאמ' כ"ש דהכא בנדון זה לא אמר בפי' תתקדש בתה לי בו דאסיקנא שתיקה דלאחר מתן מעות דלאו פלום היא פדאמ' אלא אם לא תחזור תהיה בתה מקודשת לי וכיון דלא אמר בו נראה שתהיה בתו מקודשת לו לעתיד שיקדשה דהא בברייתא דכנסי תני' דאמר לה תתקדשי לי בו משמע דאי לא אמר בו דפשיט' דלא הויא מקודשת דהוי פגמים שאינן מוכיחות דלא הוינן ידים כדקי"ל פ"ק דנדריים פרבה דאמר ה"כ דאע"ג דלישנא דקידושין מהני פשאמר הרי את מקודשת לי אע"ג דלא אמר בטבעת זה כדמשמע בברייתא בגמרא פיצד בכסף נתן לה כסף ואמר לה האמ"ל הרי את מאנרס' לי הרי זו מקודשת' היינו משום דבשעת נתינה הוא דאמר לה ה"כ אבל פשאינו אלא לאחר נתינה פי הכא נראה דצריף לומר בו פדתנ' בגמרא וכדאמ' ומה שאמר הרי הטבעת בידי פשחזר לומר לו אם לא תחזור לי וכו' פיון ששמתק קודם הא הוי שתיקה דלאחר מתן מעות דלאו פלום היא פדאמ' דאע"ג דמשמע גבי פגמי סלע זה בפקדון וחזור ואמר לה אחר נטילה התקדשי לי בו ואמרה הו דהויא מקודשת הואיל ואמרה הו ועדין הסלע ברישות' היינו משום דאמר הו בפי' אבל כל שלא אמר הו בפי' אלא שהשיב דברים שאין משמעו הו בנדאי אלא שמשמעו דבר אחר פי הכא פשיטא דלא הוי אלא פשתיקה דלאחר מתן מעות ועדיף ממנה דמשמע דאמר לאו בפי' פיון שאמר הרי הטבעת בידי ר"ל שאינו רוצה בקדושין אלא הרי הטבעת בידי להוליקה לביתו לסימנכמו שאמר לו או הרי היא בידי להחזירה לו אחר כף דכל שלא אמר הו בפירוש אינה מקודשת' פיון דהוי לאחר מתן מעות וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ה דאישות שכל שתיקה שלאחר מתן מעות אינה מועלת אבל אם אמרה הו אחר שנטלה הרי זו מקודשת ע"כ נראה דדוקא פשאמר הו הוא דמקודשת אבל אי לא אמר הו בפי' לא אע"ג דלא אמר לאו הא שתיקה לאו פלום היא פדאמר' וה"כ נמי כל שאמר דברים שאין משמעו הו בנדאי לאו פלום היא פדאמר' גם מה שאמר לו אחר שקמו מן המשטה הלא ידעת שראובן קדש בתה והשיב הוא אם תהיה מזלו איני רוצה יותר טוב ממנו אין בלשון זה פלום לשתהיה בתו מקודשת לראובן שלשון זה הוא לעתיד אם תהיה מזלו שיקדשה פדיו תורה איני רוצה יותר טוב ממנו וגם שהיה אומר עתה בפירוש אני מקדשה לו באות' טבעת לא הוי פלום פיון שאין דיבורו זה אלא תשובה למדברים לו ולא למקדש עצמו ולא תימא נמי דהוי גילוי דעת למה שאמ' קודם הרי היא בידי שהיתה פנונתו לקידושי בתו דכיון דאין במשמעו' לשון זה לשון קידושין פדאמ' אין נאמן לאחר מפאן לומר לקידושין נתפוננתי דאין לנו ללכת אחר מה שאמר שהיה פלבו דדברים שפלב אינם דברים ואין פח בדברים שפלב לבטל הדיבור הא' וכמו שכתב הריב"ש ז"ל ספר ב' מתשובותיו תשובה ז' בכינצא בזה דאין פח בדברים שפלב לבטל הדיבור אפי' נאמנין שהיה פן פלבו אם פן בנדון זה ליכא למיחש להני קידושי פלל ומה שנראה לי פתבתי וחתמתי נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטרנאני יצ"ו: נח על אשה שמתה פחיי בעלה פלי זרע והיה תנאי פכתובה שיתחזור לירשיה קצת פתובה ונתאחרו פמו ארבעים שנה שלח תבעו חלק המגיע להם מהירוששה עד שמת בעלה ובאו הירשי' לתבוע החלק הידוע ושטר הפתובה בידם נראה דאין שום ריעות' פכתוב' אעפ"י שעבר פל כף זמן שלא תבעוה ופדתנן פ' הנזשא פל זמן שהוא בבית אביה גובה פתובה לעולם וכל שהוא בבית בעלה עד כ"ה שנים ואסיקנא בגמרא שאם שטר פתובה יוצא מתחת ידה גובה לעולם ולא גרע פח יורש מפחה דהא

תנו הַתָּם מִתָּה יוֹרְשֵׁיהָ מִזְפִּירֵיךָ כְּתוּבָתָה עַד כ"ה שָׁנִים וְהֵינּוּ כְּשֵׁאִין כְּתוּבָתָה יוֹצֵא מִתַּחַת
יְדֵה כְּדָאָמְיָ בְּגִמְרָא אֲבָל כְּשֵׁשְׁטֵר כְּתוּבָה יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵן יוֹרְשִׁים נָמִי גוּבִין לְעוֹלָם
כְּאֶלְמָנָה כ"ש דְּבַגְדוֹן זֶה לֹא אוֹתוֹ יוֹרְשִׁים מִפְּתֵחַ אֶלְמָנָה דְּהָא מִתָּה הִיא תַּחַת בְּעֵלָה וְלֹא
אִתּוֹ אֲלֵא מִפְּתֵחַ תְּנַאי הַפְּתוּב בְּכַתְּוָבָה שְׂאָם תְּמוֹת בְּלִי זְרַע שְׂיִרְשׁוֹ חֵלֶק מִכְּתוּבָתָה וְהוּי
כְּשֵׁאָר חוּב בְּעֵלְמָא דְּאִינוּ נְפֹסֶל בְּאַרְיִכוֹת זְמַן וְאִין צוֹרֵךְ לְהֶאָרִיף בְּזֵה נְאֻם הַצְּעִיר מִשָּׁה
ב"ר יוֹסֵף זֵלֶה"ה מְטָרְאָנִי יצ"ו: נֵט צְנוּאָת ש"מ שְׁכַתּוֹ בָּהּ הוּוּ עָלֵי עֵדִים וְכַתְּבוּ וְחַתְּמוּ
אִיף אָנִי בְּרִצּוֹן נְפִשִׁי וּבְהַשְׁלָמַת דַּעְתִּי וּבְתוֹרַת צְנוּאָה אָנִי מְצַנֵּה לְפָנֶיכֶם שְׂאָם ח"ו אָמוֹת
מִחוּלֵי זֶה וְכו' וַיֵּשׁ מִי שְׁפֹסֶל אוֹתָהּ מִפְּנֵי שְׁהֵיָה כְּתוּב בָּהּ וְכַתְּבוּ וְחַתְּמוּ דְּהוּי דּוּמְיָא דְּכַתְּבוּ
וּתְנוּ מְנָה דְּשִׁלְחוּ מִשׁוּם רַבִּי פְּרָק מִי שְׁמַת דְּאִין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לְאַחַר מִיתָה דְּשְׂמָא לֹא
גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֲלֵא בְּשֵׁטֵר וְאִין שְׁטֵר לְאַחַר מִיתָה וְזֵה הַפּוֹסֶל לֹא נִתְבָּרַר לוֹ מִה שְׁבִין
כְּתוּבוּ וְתְנוּ לְכַתְּבוּ וְחַתְּמוּ דְּכַתְּבוּ וְתְנוּ מִשְׁמַע שְׁבַכְתִּיבָה תְּהֵיָה הַנְּתִיבָה קִינִימַת וְכַתְּבוּ
וְחַתְּמוּ אִינוּ תוֹלָה הַנְּתִיבָה בְּכַתִּיבָה וְחַתִּימָה וְאִין לְשׁוֹן כְּתִיבָה וְחַתִּימָה אֲלֵא לְרֵאָיָה בְּעֵלְמָא
וּכְמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסֶקִי ז"ל דְּכָל שְׁמִסְדֵּר עֲנִינִיו וְצְנוּאָתוֹ וְאוֹמֵר שְׁכַתְּבוּ אוֹתָהּ אִינָה אֲלֵא
לְזַכְרוֹן דְּבָרִים בְּעֵלְמָא וּכְמוֹ שְׁכַתּוּב ב"ס ח"מ וְכֵן אִם צְנָה ש"מ שְׂיִכְתְּבוּ שְׁטֵר לְמַקְבֵּל
עִם הַנְּתִיבָה אִין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין וּפְרַש"י ז"ל בֵּין אִם אָמַר כְּתוּבוּ וְתְנוּ לוֹ אוֹ תְנוּ וְכַתְּבוּ לוֹ
וְכו' ע"כ מִשְׁמַע דְּדוֹקָא כְּשִׁתְּלָה הַנְּתִיבָה בְּכַתִּיבָה אֲבָל כְּשִׁלָּה תְּלָה הַנְּתִיבָה בְּכַתִּיבָה אֲלֵא
שְׂאָמַר כְּתוּבוּ וְחַתְּמוּ וְלֹא אָמַר תְנוּ לֹא הוּי כְּכַתְּבוּ וְאִינוּ אֲלֵא לְרֵאָיָה בְּעֵלְמָא כְּדָאָמְיָ וְאִפְּלוּ
שְׁהֵיָה כְּתוּב בּוֹ כְּתוּבוּ וְתְנוּ פִּינָן שְׂאָח"כ כְּתוּב תְנוּ לְבַד נְרֵאָה שְׁחִזֵּר בּוֹ מִמָּה שְׁכַתּוּב כְּתוּבוּ
וְתְנוּ וּכְמוֹ שְׁכַתּוּב שֵׁם וְכֵן ש"מ שְׂאָמַר תְנוּ מְנָה לְפָלוּנִי וְלְאַחַר כְּדִי דְּבוּר אָמַר כְּתוּבוּ וְתְנוּ
לוֹ אֵת הַשְׁטֵר מִסְתְּמָא לֹא לְחִזֵּר בּוֹ מִמְתְּנָה רֵאשׁוּנָה נִתְפַּוּוֹן וְנִרְאָה דֵּה"ה אִם קוֹדֵם אָמַר
כְּתוּבוּ וְתְנוּ וְאִת"כ כְּדִי דְּבוּר אָמַר תְנוּ דְּאִמְרִינָן דִּיקָּה כַּחוֹ וְזֵהוּ לְפִי רַבִּינוּ יוֹנָה דְּמַפ' כְּתוּבוּ
וְתְנוּ לוֹ אֵת הַשְׁטֵר וּלְפִי רַש"י ז"ל נָמִי יִהְיֶה הַדִּין כֶּף אִם כְּתַב קוֹדֵם כְּתוּבוּ וְתְנוּ וְאִת"כ
אָמַר תְנוּ כ"ש שְׁלִשׁוֹן כְּתוּבוּ וְחַתְּמוּ הַכְּתוּב בְּצְנוּאָה זֹו אִינוּ אֲלֵא לְרֵאָיָה בְּעֵלְמָא כְּמוֹ
שְׁכַתּוּב הוּוּ עָלֵי עֵדִים אִיף אָנִי בְּרִצּוֹן נְפִשִׁי וּבְשִׁלְיִמוֹת דַּעְתִּי וּבְתוֹרַת צְנוּאָה וְכו' נֵרֵא'
שְׁלֵא אָמַר כְּתוּבוּ וְחַתְּמוּ אֲלֵא לְעֵדוֹת שְׁבַהֲשִׁלְמַת דַּעְתּוֹ הֵיָה מְצוּהָ מִה שְׁהֵיָה מְצוּהָ וְלֹא
בְּטִירוּף דַּעַת אֲבָל בְּנִתְיָה לֹא הֵיָה מִזְפִּיר כְּתִיבָה וּכְמוֹ שְׁכַתּוּב אִת"כ תְנוּ לְפָלוּ' כֶּף וּבְפִי'
כְּתַב בַּס"ה דְּלִשׁוֹן כְּתוּבוּ וְחַתְּמוּ בְּצְנוּאָה הוּי שׁוּפְרָ' דְּשִׁטְרָא וְאִי הֵנּוּ כְּכַתְּבוּ וְתְנוּ לֹא הוּי
אֲלֵא גֵרְעוֹן דְּלֹא קִנִּי אֲלֵא לְאַחַר מִיתָה וְאִין צוֹרֵךְ לְהֶאָרִיף בְּזֵה נְאֻם הַצְּעִיר מִשָּׁה ב"ר
יוֹסֵף זֵלֶה"ה מְטָרְאָנִי יצ"ו: שְׂאֵלָה ס יִלְמְדְנוּ רַבִּינוּ גוּי שְׁהֵיָה מְסִיחַ לְפִי תְנוּמוֹ וְאָמַר הָעֲנִי
אֲבָרְהֵם אֵל שְׂרָאָנִי שְׁהֵיָה מוֹכֵר בְּגָדִים פָּה בְּהַר נְטַבַּע אָמַר לוֹ הִיָּהוּדִי מֵאִין אִתָּה מְפִירוֹ
אָמַר שְׁהֵיָה אוֹכֵל וְשׁוֹתָה עִמִּי וְאִת"כ נְמַצְאָנוּ בְּדַמִּיֵּאט וְהֵינּוּ ג' סְפִינּוֹת וְהַסְפִּינָה שְׁהֵיָה
בָּהּ אֲבָרְהֵם הַנּוֹ' נְטַבַּעָה בַּיָּם וְעֵינֵי רוֹאוֹת מִהַסְפִּינָה שְׁהֵיָתִי בָּהּ שְׁנַטְבַּע אֲבָרְהֵם וּמַת שְׂאֵל
לוֹ הִיָּהוּדִי אִתָּה רְאִיתָ אוֹתוֹ שְׁמָה אָמַר הִיָּשְׁמַעְאֵל בְּעֵינֵי רְאִיתִי אוֹתוֹ מַת צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם
יִרְיָנוּ אִם אִשְׁתּוֹ מוֹתֶרֶת אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה אִיפְּלוּגוֹ רַבְּנֵי אִתָּא ז"ל עַל בְּעֵינֵן דְּרִישׁ פְּרָק
הָאִשָּׁה שְׁלוֹם עַד אֶחָד בְּמִלְחָמָה מִהוּ וְכו' אִי אִפְשִׁיטָא הָךְ בְּעֵינֵי אוֹ לֹא דְּהֵרִי"ף וְהֵרַמְב"ם
ז"ל מְפָרְשֵׁי בְּעֵינֵן כְּשִׁלָּה אָמַר מַת וּקְבַרְתִּיו אֲבָל אָמַר מַת וּקְבַרְתִּיו לֹא אִיבְעִיָּה לְהוּ וּכְמוֹ
שְׁכַתּוּב הָרַב בְּעַל מַגִּיד מִשְׁנָה פְּרָק י"ג מִהִלְכוֹת גִּירוּשִׁי וְכו' דְּאִי נָמִי דְּבְעֵינֵן בְּכָל גְּוֹנָא
אִינְרִי מִיָּהוּ כִּי אָמַר מַת וּקְבַרְתִּיו לֹא חִיָּיִשִּׁינָן לִיָּה מִהֵנָּה עוֹבְדֵי דְּלִקְמָן אֲבָל כִּי לֹא אָמַר

קברתיו הוּיָא ליה בעיָא וְלֹא אִיפְשִׁיטָא וְהָרָאב"ד ו"ל כְּתַב דְּעַד אֶחָד בְּמִלְחָמָה לֹא בְּעֵי
מַת וּקְבֵרְתִּיּוּ מַהֲהִיא עֲוֹבָדָא דְחֶסֶא דִּפ' בְּתָרָא דְאִי נְסִיבָא אַפְּוּמָא דְחַד וְכו' אֲלַמָּא בְּמִים
שְׁיֵישׁ לְהֶם סוּף אֶפִּילוּ לְכַתְחִילָה מִיְנַסְבָּא לָהּ נֶאֱפִילוּ לֹא אָמַר קְבֵרְתִּיּוּ וְכִמוּ שְׁפַתְב הָרָא"ש
ו"ל פ' הָאֲשָׁה וַא"כ לְהָרִי"ף וְהָרַמְב"ם ו"ל אֵין שׁוּם הֵיָתֵר לְזֹאת הָאֲשָׁה שְׁהָרִי כְּתַב
הָרַמְב"ם עַד אֶחָד אֹמֵר רְאִיתִי שְׁמַת בְּמִלְחָמָה אוּ בְּמַפְּלֵת אוּ שְׁטַבַּע בְּיָם הַגְּדוֹ' וּמַת
וּכְיוּצָא בְּדָבָרִים אֱלוּ שְׁרֻבֵן לְמִיתָה אִם אָמַר קְבֵרְתִּי נֶאֱמַן וְתַנְשֵׂא עַל פִּיו וְאִם לֹא אָמַר
קְבֵרְתִּי לֹא תַנְשֵׂא וְאִם נִשְׂאָת לֹא תַצָּא ע"כ וְהָרִי"ף ו"ל ג"כ כְּתַב וְה"ה לְעַד אֶחָד
בְּמִלְחָמָה הֵיכָא דְאָמַר מַת וּקְבֵרְתִּיּוּ וְכו' וְעַד אֶחָד בְּמִים שְׁאִין לְהֶם סוּף כְּעַד אֶחָד בְּמִלְחָמָה
דְּמִי דְאָמַר בְּדַדְמִי דְמֵאִי דְכַתַּב הֵתֵם הָר"ף ו"ל דְּעַד א' בְּמִים שְׁאִין לְהֶם סוּף נֶאֱמַן הָא קָא
מְסִיִּים דְדוֹקָא הֵיכָא דְאָמַר אֶסְקוּהָ לְקַמְאִי וְחִזְיָתוּהָ לְאַלְתֵּר וְאִישְׁתְּמוּדְעָנָא לִיהָ דְאִיהוּ
פְלוּנִי כְּדַמְסִיק בְּעֹבָדָא דִּב' תְּלַמִּידֵי חֲכָם שְׁהִיו עִם אָבָא יוֹסִי בֶן סִימְאִי וְכוּלִי דְמִשְׁמַע
דְּהָא דְעֶסְקוּהָ וְכוּלִי וְנִתְעַסְקוּ בְּטַלְטוּלוּ מִמְקוּם לְמְקוּם כְּדָרְךָ הַמְתִּים הֵנִי כְּקְבֵרְתִּיּוּ הָא
לֹא הָכִי בְּעֵי קְבֵרְתִּיּוּ וּבִסְמ"ג נְמִי הֵבִיא דְבָרֵי הָרַמְב"ם ו"ל שַׁצ"ל קְבֵרְתִּיּוּ וְכֵן כְּתַב
הָרִשְׁב"ף ו"ל ג"כ בְּתַשׁוּבָה סִי תַתְק"ף דְּעַד א' צְרִיךְ לֹמַר מַת וּקְבֵרְתִּיּוּ בְּמִלְחָמָה אוּ בְּיָם
וְיֵשׁ מִי שְׁהֵתִיר דְלֹא אָמַר קְבֵרְתִּיּוּ וְרֵאשׁוֹן עֵיקַר עַכ"ל וּבִסְפָר אָדָם וְחֻוָּה כְּתַב הַפּוֹסְקִים
הַסְפִּימוּ דְעַד א' אֵינוּ נֶאֱמַן עַד שְׁיֵאמ' מַת וּקְבֵרְתִּיּוּ ע"כ וְאִם כֵּן לְמ"ד דְּבַעֲיָא קְבֵרְתִּיּוּ אֵין
הֵתֵר לְאֲשָׁה זֹו כִּינּוּן שְׁלֹא אָמַר אֲלֵא שְׁרָאָהּ מַת וְנֶאֱפִילוּ לְפּוֹסְקִים שְׁלֹא הִזְכִּירוּ קְבֵרְתִּיּוּ
כְּעַד אֶחָד בְּמִלְחָמָה אוּ בְּמִים שְׁאִין לְהֶם סוּף אֵין הֵתֵר לְאֲשָׁה זֹו שְׁהָרִי כְּתַב הָרָא"ש ו"ל
וְיִרְאָה דְהָא דְבַעֲיָא וְאֶסְקִינָהּ קָמַן וְחִזְיָנָהּ לְאַלְתֵּר הֵינּוּ לְאוֹתָם שְׁרָאוּ הַטְּבִיעַ' דְהִנְהוּ
אֲמָרִי בְּדַדְמִי דְכִינּוּן שְׁרָאוּ שְׁנַפְלוּ לְמִים בְּדָבָר מוּעֵט יֵאמְרוּ שְׁאֱלוּ הֵם שְׁנַפְלוּ לְמִים אֲבָל
מִי שְׁלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה בְּטְבִיעוֹת עֵין לְחֻוּדִיָּה נֶאֱמַן וְכֵן פִּי ר"י ו"ל הָא דְבַעֲיָא הֵכָא סִימְנִין
וְלֹא סְגִי בְּטְבִיעוֹ' עֵין לְחֻוּדִיָּה הֵינּוּ מִשׁו' שְׁרָאוּ הַטְּבִיעַ' וְאֲמָרוּ בְּדַדְמִי וְכֵן כְּתַב הָר"ז הַלּוּי
ו"ל ור"ח פ' מְדַבְּעֵי סִימְנִים שְׁמַעֲיָא דְאֲשָׁה וְעַד אֶחָד בְּסַפִּינָה שְׁטַבְּעָה וְהַפִּירוּהוּ מַת לֹא
מְהִימְנִי וְכו' וּבְגִדוֹן דִּידֵן אָמַר הַגּוֹי שְׁנַטְבְּעָה הַסַּפִּינָה לְעֵינָיו וְאִם כֵּן מַה שְׁאָמַר שְׁרָאָהּ
מַת צָף עַל פְּנֵי הַמִּים דְאָמַר בְּדַדְמִי דְאִיפְשֵׁר שְׁאָחַר הֵיָה מְאוֹתָם שְׁנַטְבְּעוּ בְּסַפִּינָה כַּת'
בְּאֵבֶן הַעֶזֶר סִי י"ז וְאִם עַד אֶחָד מְעִיד רְאִיתִיּוּ אֶחָד שְׁהוֹעֵלָה וְהַפִּירוּהוּ עַל יְדֵי סִימְנֵי' שְׁהִיו
לוּ בְּגוּפוֹ נֶאֱמַן וְע"י טְבִיעַ' עֵין אֵינוּ נֶאֱמַן בְּד"א שְׁרָאָהּ הָעַד שְׁנַפְלָא שְׁם דְאֹמֵר בְּדַדְמִי
וְאֹמֵר שְׁהוּא הוּא אִפִּי אֵינוּ בְּרוּר לוּ לְפִיכּוּף אֵינוּ נֶאֱמַן אֲבָל אַחַר שְׁלֹא רָאָהּ שְׁטַבַּע וְכו'
ע"כ מִשְׁמַע דְּמִי שְׁרָאָהּ שְׁטַבַּע כְּגִדוֹן דִּידֵן אֵינוּ נֶאֱמַן בְּטְבִיעוֹת עֵין כִּי אִם עַל יְדֵי סִימְנִין
וּמַה שְׁפַתְב הָרָא"ש ו"ל וְנִהְיָו הָאִידְנָא לְהֵתִיר נְשִׁי אֲנָשִׁים שְׁטַבְּעוּ עַל יְדֵי הַפִּירָת טְבִיעוֹ'
הָעֵין בְּלֹא סִימְנִים הָא מְסִיק בְּתֵר הָכִי וְלִמְאִי דִּפִּי דִּישׁ חִילּוּק בֵּין אוֹתָם שְׁרָאוּ הַטְּבִיעָה
לְאַחֲרִים נִיחָא ע"כ דְּמִשְׁמַע דְלֹא נִהְיָו לְהֵתִיר שְׁלֹא עַל יְדֵי סִימְנִין אֲלֵא בְּאוֹתָם שְׁלֹא רָאוּ
הַטְּבִיעָה אֲבָל אוֹתָם שְׁרָאוּ הַטְּבִיעָה אָמַר בְּדַדְמִי וְכַדְאָמ' וְכִמוּ שְׁפַתְב בְּתֵרוּמַת הַדְּשָׁן וּמַה
שְׁפַתְב הָרִשְׁב"ף ו"ל בְּחִידוּשֵׁי יְבָמוֹת שְׁאִין גּוֹי מְסִיחַ לְפִי תְּנֻמוֹ צ"ל קְבֵרְתִּיּוּ וְהָרַב' רְאִיוֹת
עַל זֶה וְתַמָּה עַל הָרַמְב"ם ו"ל שְׁפַתְב שַׁצ"ל קְבֵרְתִּיּוּ הֵינּוּ בְּגוֹי מַל"ת שְׁאָמַר רְאִיתִיּוּ מַת
וְכְיוּצָא בְּזָה דְלִיכָא בְּדַדְמִי אֲבָל אִי אָמַר טְבַע בְּיָם וְרְאִיתִיּוּ אַחַר כֶּף מַת דְאִיכָא לְמִיתְלִי
דָּאמ' בְּדַדְמִי פִשִׁי דַצ"ל קְבֵרְתִּיּוּ וְכִמוּ שְׁפַתְב בְּתַשׁוּבָ' דַצ"ל וּקְבֵרְתִּיּוּ וְהָרִיב"ש ו"ל
בִּס"א תַשׁוּבָ' י"ח כְּתַב שְׁנַדְחֵו דְבָרֵי הָרִי"ף ו"ל וְהָרַמְב"ם ו"ל בְּמַה שְׁאָמְרוּ דְבַעֲיָא מַת

וקברתיו ואפ"ה פתב דראוי לחוש לדבריהם וכמו שפתב הרשב"א ז"ל וכתב עוד בתשובה ב' דלדעת הרי"ף ז"ל דבעי למימר וקברתיו אם לא אמר אלא מת ונשא' לא תצא שלא פדעת הרמב"ם ז"ל דכתב ואם נשאת תצא מכל זה נר' דאין שום היתר לאשה זו ואיני יודע על מה סמכו המתירי' כי אם על מה שפתב הרא"ש ז"ל בשם ר"ת ונהגו האידנא להתיר נשי אנשים שטבעו על ידי הפרת טביעות עין וכו' היכא דנמצא גופו שלם ומשמע אפילו באות' שראו הטביע' אף מסקנת הרא"ש ז"ל דלא סגי טביעו' עין אלא באותם שלא ראו הטביע' כדאמ' לעיל ואפילו למה שנהגו כשנמצא גופו שלם אפילו באותם שראו הטביעה נראה דאינו אלא בעד שמתפונן להעיד אבל בגוי מ"ת לא סגי טביעות עין דכיון שאינו מתפונן להעיד היאך יתן טביעות עין במים וכמו שכתוב בהגהות הרמב"ם ז"ל פי"ג והמורה להתיר לא ימצא ידיו ורגליו בבית המדרש והנראה לי פתבתי וחתמתי נאם הצעיר מצעירי הצאן משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו שאלה סא ראובן ושמעון אחים דרים בבית אחד ואוכלין על שלחן אחד והיה להם עסק בשותפות והיו בחנות וכו' ועל פרעון שכירו' הבי' והחננו נפל ביניהם קטטה וקפיץ א' מהם ונשבע ואמר אני מקבל עלי בניזרו' שמשון בר מנוח בעל דלילה שעוורו עיניו שלא נשב יחד בבית אחד ושלא נאכל ושלא נשתה ביחד ולמד' רבינו אם יש התרה על זה כדי שיאכלו וישתו יחד הן בביתם הן באיזו שמחת חנופה או בבית מילה תשובה נזירות שמשון אין לו התרה כדאימא פרק בתרא דמכו' משום דצווי של מעלה היה אבל צריף ללכת אחר פנונ' הנודר בסבת מה נעשה והוא על הדירה שהיו דרים ביחד והיו אוכלים ביחד ולכן אע"פ שהלשון שאמר שלא נשב יחד בבית אחד ושלא נאכל ונשת' ביחד היתהנראה כולל שלא יוכלו לשבת בשום בית ביחד ושלא יוכלו לאכול ולשתו' בשום מקום יחד עם פל זה לא נפרש אותו אלא לפי הסב' ולא יהיה אסור אלא לדור יחד בבית אחד כמו שהיו קודם ולאכול ולשתו' בהוצאה א' בבית כמו שהיו מקודם אבל הוא מותר בלי התרה לאכול בבית אחיו אחר שנפרדו איש מעל אחיו מעל הבי' וכל אחד עושה הוצאה לבדו בביתו ואין צריף לומר בבית אח' ובשמחת חנופה וברי' מילה וראיה מההיא דפרק הנודר מן הירק היה טעון צמר ואמר קונם צמר עולה עלי אסור לטעון ומותר ללבוש וכן אם היה לבוש ואמר קונ' צמר עולה עלי אסור ללבוש ומותר' לטעון אעפ"י שאמ' צמר עולה עלי שכולל לביש' וטעינ' אזלינן בתר הפנונ' ולפי הענין שנעשה הנדר בעבורו וכמו שפתב הריב"ש ז"ל בתשובה קמ"ה ספר ב' ואין להאריך נאם הצעיר משה מטראני יצ"ו אלא שיש להתיר בלא שאלה משום דהוי נדר בלשון שבועה וגם אי איכא פתח וחרטה דאלו הנה נדר או שבועה לא הנה צריף התרה אלא מדרבנן וכמו שכתבתי בארובה בתשובה ק"א: סב עמדתי על מה שכתבו החכמי יצ"ו על גביי' פתוב' האשה שנתגרשה בשע' מימת בעלה על תנאי אם מתי וכלל טענתם וראייתם אחת היא אלא שאין לשונם עולה בסגנון א' וכב' פתבתי מה שנראה לי להנצל מטענותיה' שדנין אותה פדין גרוש' לגביי' הפתוב' ועם פל זה אחרי אשר כפי הנראה קצת חכמי העיר יצ"ו חולקים על סברתי שפסקתי שהיה לה דין אלמנה לענין גביית הפתובה כפי התנאי הכתוב בה לא אהיה ח"ו מהממרי' על פי ב"ד והייתי דן על פיהם והייתי מבטל דעתמי מפני דעתם כמשפט אף אחר שנתקלקו הנכסים ונגמר הדין נפל ביניהם חילוק על דבר אחד ושאלו לחכמים יצ"ו וכתבו מה שנראה להם שיש לה דין גרושה לעיני גביי' פתובת' ג"כ ועל זה רפו ידי עתה מלהחזיר

הדין אחר שהיורש מוחזק פי גם שיהיה טעות בדין הוא בשיקול הדעת ומה שעשה עשוי והדין פטור אם הוא מומחה או ג' הדיוט' וקבלו עליהם ולא אזלול בכבוד החכמים יצ"ו שזמנתי בתברתם בדין זה לקרותם הדיוט' אבל לכבוד עצמי לא אחוש ונהרני הדיוט והדיוטותי גרמה לשכני שנקרא פלנו הדיוטות וכיון שאין שלשתנו מומחי' באופן שנגמר דין זה על פיננו החכם ה"ר יעקב קואליניאר והחכם ה"ר אברהם בי רב יצ"ו ואני וגם החכם ה"ר שלמה חזן יצ"ו ראה מה שפסקנו והיה טוב וישר בעיניו וחתם בו כמו שחתום מיד פלנו בידי היורש והנה ביחיד מומחה שקבלוהו עליהם וטעה בשיקול הדעת כתב הר"י ו"ל בפא תנינא מהנה סמשא כבי דנייק בהאי מילתא דטעה בשיקול הדעת דדיני' דינא כמאן דנקיט רשות' מריש גלות ואי טעה חוזר ואינו משלם כרפה בר רב הונא דן דינא וטעה אתא לקמיה דרב וכו' והרא"ש ו"ל כתב ומתוך זה הוצרך רב אלפס ו"ל לומר דכל היכא דפטור מלשלם מחזירין הדין משום פסידא דבעל דין ואין הדעת סובלת דברים הללו דהא קתני סיפא דמתני' בבכורו' וכו' והאר"י בראות נגד סברת הר"י ו"ל עד אלמא דקם דינא אם טעה ומהני רשותא לפטור והאר"י כפי' ההלכה לדעתו וכתב אחר כך וג' הדיוטות דקבלינהו עליהו וטעו בשיקול הדעת דיניהו דינא ואהני הקבל' דפטירי דכיון דאי לא קבלינהו עליהו נמי דיניהו דינא אהני הקבל' למיפטרי ודינם ביחיד מומחה וכו' וכי קבלוהו עליהו פטור פסיפא דמתני' דדן את הדין כו' והראב"ד ו"ל כתב דאפי' איכא גדול ממנו אין מחזירין אלא קם דינא ולא משלם דהא רב יוסף גדול ממר זוטרא ולא החזירו וכן נראה עכ"ל פ' אחד דיני ממונות וכן כתוב בחשן משפט גם כן אפילו יש גדול מהם אין מחזירים אלא קם דינא ופטורים וכן בס' מישורים ג' הדיוט' דקבלו עליהו וטעו בשיקול הדעת דיניה' דין ופטורי' וכו' ואם יש גדול ממנו הדין חוזר ואם לאו דיניה דינא וכו' וכן נראה דעת התוספות ורש"י ו"ל אבל הראב"ד ו"ל כתב דאפילו יש גדול ממנו אין מחזיר אלא קם דינא ולא משלם עכ"ל ס' מישורים ועוד הביא בחשן משפט דברי הרמ"ה ו"ל שכתב דיינא שטעה ולא הספ' התובע לאפוקי מיני' דנתבע עד דאי תבר' דטעה ל"ש הדיוט ל"ש מומח' ל"ש בדבר משנה או בשיקול הדעת כל כמ' דלא זכי תובע הדר דינא ואפילו זכי בפלגא ופש פלגא גבי אינד' כו' ע"כ נראה דהרמ"ה ו"ל נמי סבירא ליה דדינא דהחזוק תובע קם דינא ואעפ"י שחלק עליו הרא"ש ו"ל כמו שהביא שם היינו לומר דבשיקול הדעת אפילו לא הוציא מיד המתחייב קם דינא ומה שעשה עשוי ותייב כל א' כפי מה שהוא כו' כי מה שכתב למעלה אפי' יש גדול מהם אין מחזירים וקם דינא דמשמע דוקא כשהתוב' מוחזק היינו כשהדיין פטור מלשל' כדמסיים התם ופטורין כו' ועלה בידינו כי מומח' א' או ג' הדיוטות שקבלום עליהם וטעו בשיקול הדעת קם דינא ואינם מוציאים מידו לדעת רש"י והראב"ד והתו' והרמ"ה והרא"ש ובנו הר"י ו"ל ורבי' ירוחם ו"ל אלא דלדעת התוס' אי איכא גדול ממנו חוזר וכדבר נחמן וכאן שיש גדול ממנו כו' ואף לדעת הר"י ו"ל והרמב"ם שכת' דביחיד מומחה וקבלוהו עליהם דלא קם דינא אלא שחוזר אי איפש' להחזיר נר' דהוי דוקא ביחיד מומחה אבל בג' אפי' הדיוטות איפש' דקם דינא אפי' היכא דאיפש' להחזיר פיון דעדיפי מיחיד מומחה דהודאה בפניהם הויא הודאה בב"ד וכן כופר ואח"כ באו עדים החזוק כפרו מה שאינו כן בפני יחיד מומחה דלא הויא ב"ד וכל זה הוא אפי' הנה נ"ד טעות בשיקול הדעת אבל נר' לי ברור דאפי' הויא טעות לא הוי פדין טעה בשיקול הדעת אלא דאליבא

דכ"ע קם דינא ואין מחזירין דהא אמרי' בגמרא שיקול הדעת אמר רב פפא פגון תרי תנאי או תרי אמוראי דפליגי אהדדי ולא איתמר הלכתא לא פמר ולא פמר וסוגיא בעלמא פחד מיניהו ואזיל איהו ועבד פאידיה ופרש"י ז"ל וסוגין דעלמא הילוף דינא פחד מיניהו ואזיל איהו ועבד פאידיה ע"כ והרמב"ם ז"ל פ"ו מה' סנהדרין פי' פגון דבר שהוה מחלוקת תנאים או אמוראים ולא נפסק הלכה פאחד מהם כפי' ועשה כא' מהם ולא ידע שפבר פשט המעשה בכל העול' פדברי האח' ע"כ והרא"ש ז"ל פתב ואם לא ידע הפוסק במחלוק' הגאונים' ואח"כ נודע לו ולא בר הכי הוא שיוכל להכריע או שאין יודע להכריע אם נראין דברי הא' לרוב החכמים ואיהו עבד פאידיה היינו טעה בשיקול הדעת ואם אי אפשר לעמוד על הדבר אין פאן טעות אלא מה שפסק פסק עד פאן הא קמן דלא הוי שיקול דעת אלא היכא דפליגי בהאי מילתא תנאים או אמוראים ולידין אפילו גאונים ופוסקים אחרונים הוו פתנאי' ואימוראי' לענגן אם טעה בדבר משנה או בשיקול הדעת ולישנא דשיקול הדעת הכי משמע דאיכא פלוגתא בהא מילתא ואיהו שקל בדעתו פחד מיניהו דלאו פסוגיא דעלמא אכל אי ליכא פלוגתא בהא מילתא פיון שאי אפשר לעמוד על הדבר אין פאן טעו' אלא מה שפסק פסק וכן נראה דעת התוס' וכתב הר"ף ז"ל ואילו שיקול הדעת דאיפליגו ביה רבי ישמעאל ור' חיי' ליכא ראיה לרבי חייא לברורי טעמא דרבי ישמעאל הילכך ליכא כח לאהדורי לעובד' דיליה ומשום הכי קאמר פבר הור' זקן וכו' ע"כ ובח"מ פתב וא"א ז"ל פתב ולא הנה רבי ישמעאל טועה בשיקול הדעת פיון שלא נחלקו תנאי ואימוראים בזה תחלה ורבי ישמעאל לפי סברתו חייב ואין פח לרבי חייא להוכיח שטעה אלא בסבר' נחלק עליו ע"כ ובמרדכי הביא משם רבי יהודה מפריש הלכה למעשה דהיכא דלא ידע אלא דברי הא' ודן פמותו לא הוי שיקול דעת ומה שעשה עשוי ולא ישלם מביתו פדאמר בהיא עובדא דפ' זה בורר ההוא דהני קרוליה עכברא דשכיב אדינרי וכו' עד פבר הורה זקן אלמא אע"ג דרבי חייא פליג עליה מ"מ פיון שלא היה יודע שהיה חולק מה שעשה עשוי ולא ישלם מביתו עכ"ל והשתא בהא מילתא דאתינן עליה לית בה פלוגתא דרבנותא ולא סוגיין בעלמא פחד ולא הנוכר דין זה בכל הגמרא והפוסקים פי אם מה שפתב הרא"ש ז"ל שפראה לנו שלא היה דומה לנדון שלנו מהטעמים שפתבנו בפסק הדין והרא"ש ז"ל לא הביא ראיה מהגמרא למה שכתוב פי אם מסברא דן פה וכמו שפתב בחזוה התנופה ואינו נראה לנו מן החלוקים שחלקנו נדון זה שגם הרא"ש ז"ל יודה בכיוצא בזה ואם נמצאו אחר פה חכמים אחרים שפראה להם שאין חילוק בנדון זה למה שפתב הרא"ש הרי אנו חולקים בסברא ואין פאן שיקול הדעת וליכא למיקם אמילתא פיון שאין ראיה לא מן הגמרא שלא הביאו הרא"ש ז"ל ולא מן הפוסקים פי מה שכתוב הוא הרי אנו אמרי' שיודה בנדון שלנו ואין פאן טעו' ומה שנפסק נפסק והוי ממש פההיא דההוא גברא דהוי קרו ליה עכברא דשכיב אדינרי ודקא שכיב אמר פלג' ופלג' מסקי ביה זוזי פתר דשכיב אתו תבעינהו ליורשים אתו לקמיה דר' ישמעאל בר' יוסי אמר להו פי אמרי' אדם עשוי שלא להשפי' את עצמו שלא לראות שבע ממון להתרחק מעין הרע ה"מ מחיים אבל לאחר מיתה לא פרעי פלגא תבעי לאידך פלגא קמי' דרבי חייא אמר פשם שאד' עשוי שלא להשביע את עצמו פה אדם עשוי שלא להשביע את בניו א"ל ניזל ונהדר החצי שקבלו אמר להו פבר הורה זקן רבי ישמעאל שחלקתם על פיו ולא אחלוק עליו הרי דאף על גב דתנן הוא אמר לי שאני חייב

לו לא אָמר כָּלום וְטַעַמָא מִשׁוּם דְּאָדָם עֲשׂוּי שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עַצְמוֹ כְּדָאֵמ' רַב נַחְמָן גָּבִי קָב רָשׁוּ אַפ"ה הֵנָּה מְפַלְגֵי ר' יִשְׁמַעְעָל וְקָאֵמ' כִּי אָמְרִי הֵכִי הֵנִי מִלִּי מַחֲיִים אַבְל לְאַחַר מִיתָה לֹא וְרַבִּי חֲזִיָא קָאֵמֵר דְּלֹא שָׁנָא דְבִין הֵכִי וּבִין הֵכִי אָדָם עֲשׂוּי שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ וְקָאֵמֵר כְּבָר הוֹרָה זְמַן וְעוֹבְדָא דִּידָן הֵכִי הוּי תְּשׁוּבָ' הָרָא"ש ו"ל הוּי מַתְנִי' וְאָנֹן דִּינִינֵן דְּהֵכִי אָמֵר הָרָא"ש הֵנִי מִלִּי הֵיכָא דְלִיכ' אָנֹמְדָנָא אַבְל כִּי אֵיפָא אָנֹמְדָנָא כְּעוֹבְדָא דִּידָן לֹא וְחַכְמִים אַחֲרִי יצ"ו אָמְרוּ אַחַר גָּמֵר דִּין דְּמָה שְׁכַת' הָרָא"ש ו"ל לֹא שָׁנָא הֵתָם וְלֹא שָׁנָא הֵכָא בְּגִדוֹן דִּידָן הוּיָא נְמִי גְרוּשָׁה לְגַבִּי' הַפְתּוּבָה וּא"כ הוּי מְמַשׁ כִּהֵיָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְעָל וְרַבִּי חֲזִיָא דְאֵי אֵיפְשֵׁר לְעַמּוּד עַל הַדְּבָר וְאִין כָּאֵן טְעוֹת כְּמוֹ שְׁכַתְבֵי הָרָא"ש ו"ל עָלָה דְהֵיָא עוֹבְדָא וְכַתְבֵי גַם כֵּן וְלֹא הוּי רַבִּי יִשְׁמַעְעָל טוֹעָה בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת כִּינֹן שְׁלֵא נַחְלָקוּ תַנְאִים וְאִמּוֹרָאִים בְּדְבָר זֶה תַחֲזִילָה וְרַבִּי יִשְׁמַעְעָל סְבָרְתוֹ לְחִינִי' וְאִין כַּח לר' חִינִי' לְהוֹכִיחַ שְׁטָעָה אֲלֵא בְּסִבְרָא נַחְלָק עָלָיו כְּדָאֵמ' לְעִיל וְלֹא תִימָא דוֹקָא הֵיכָא דְלֹא פְלִיג עָלֶיהָ וְלֹא מְבָרַר טְעוּתֶיהָ אֲלֵא חַד כִּי הֵכָא אַבְל הֵיכָא דְדִינִי דְמְבָרְרִי טְעוֹת הוּוּ רַבִּים הִזְר דִּינָא דְהָא מְשַׁמַּע דר' חֲזִיָא גְדוּל מר' יִשְׁמַעְעָל וְאַפ"ה קָאֵמֵר כְּבָר הוֹרָה זְמַן וּמִשׁוּם הֵכִי אֵיפְסִיק' הַלְכְתָ' כְּנוֹתִיָה בְּהֵאֵי עוֹבְדָ' דְעַכְבָּר' דְשָׁכִיב אַדִּינִרִי וּמְסַתְמִ' כֹּל חַכְמֵי דוֹרוֹ ג"כ הִסְפִּימוּ בְּהוֹרָאֵתוֹ בְּהֵיָ' דְעַכְבָּרָא דְשָׁכִיב אַדִּינִרִי וְאַפ"ה לֹא הִחְזִי' מַה שְׁגָבוּ בְּהוֹרָא' ר' יִשְׁמַעְעָל (וְאַף כִּי) הֵנָּה גְדוּל מְכָל בְּנֵי יִשְׁיַבְתֵי ר' דְהָא מִשׁוּם דְהֵנָּה עָסוּק בְּמַצוֹ' לֹא אוֹקְמִי' כְּדָאֵיִת' הֵתָם פָּרַק הַנוֹש' וְנִקְרָא רַבִּי חֲזִיָא רַבָּה וְאֵיתְמָר עָלֶיהָ סַפ"ק דְסוֹפָה חוֹזְרָה וְנִשְׁתַּפְּתָה עָלָיו רַבִּי חֲזִיָא וּבְנִי וְיִסְדוּהָ דוֹמִיָא דְעוֹזְרָא וְהַלֵּל דְעָלוּ וְיִסְדוּ' כְּדָאֵיִת' הֵתָם וְעוֹד דְטַעַמָא הוּי מִשׁוּם דְאֵי אֵיפְשֵׁר לְעַמּוּד עַל הַדְּבָר וְאִין כָּאֵן טְעוֹת כְּמוֹ שְׁכַתְבֵי הָרָא"ש ו"ל א"כ לֹא שָׁנָא גְדוּל וְלֹא שָׁנָא רַבִּים חֲלוּקִים עָלָיו אִין מַחְזִירִין כְּדָאֵמ' וּא"כ אֵפְילוּ הֵנָּה טְעוּתָא נְדוֹן דִּידָן לֹא הוּי אֲלֵא כַה"ג כְּדָפְנִי' וְאִין מַחְזִירִין לַכ"ע וְעוֹד דְלֹא הוּי הָאֵי טְעוּת דוֹמִי' דְטְעוּת בְּדְבָר מְשֻׁנָּה וּבְשִׁיקוּל הַדְּעַת כֹּל אַחַד כְּדִינִיָּה דְלֹא מִיָּק' טְעוּת אֲלֵא הֵיכָא דְרַבְּבָה דְעַלְמִ' יְדַעִי דְטָעָה וְהֵכָא נְמִי אֵפְילוּ כְּוֹלֵי עַלְמָא יְדַעִי דְטְעוּת כִּינֹן דְהֵנָּה בְּסִבְרָא כְּנֹז' וְלֹא בְשִׁיקוּל הַדְּעַת קָם דִּינִ' כְּדָאֵמ' וְהֵינֵנוּ אֵפְילוּ נוֹדָה דְהוּא טְעוּת דְלֹא מְפָקִי' מִינִיָּה דִּיורֵשׁ מִמָּה דְתַפְס אַבְל לְפִי הָאֵמֵת אִין כָּאֵן טְעוּת אֲלֵא טַעַמ' דְמְסַתְבַּר הוּא.

נָאֵם הַצֵּעִיר מִשֵּׁה ב"ר יוֹסֵף זֵלָה"ה מְטָרָאֵנִי יצ"ו אַח"כ נִגְמַ' הַדִּין כְּמוֹ שְׁפָסְקִיתִי ע"פ רֹב חַכְמֵי הָעִיר וְגַם הַחַכְמֵי ה"ר מִשֵּׁה אֵל שְׁקֵר וְה"ר דוֹדוֹן זְמָרָה וְחַכְמֵי מַצְרִים הִסְפִּימוּ לְמָה שְׁפָסְקִיתִי הַחֲכָם ה"ר דוֹד יצ"ו: סָג רְאִיתִי מַה שְׁכַתְבָּ' עַל לְשׁוֹן הַר"מ ו"ל פ"ה מֵהַלְכוֹ' תַלְמוּד תוֹרָה וְכֵן אִם הִיָּה אָבִיו ת"ח אָף עַל פִּי שְׁאִינוֹ שְׁקוּל כְּנֶגֶד רַבּוֹ מְשִׁיב אַבְדָתוֹ וְאַחַר כֶּף אַבְדָת רַבּוֹ וְכו' וְכַתְבוּ הַהֲגָהוֹת דְטְעוּת סוֹפֵר יֵשׁ כָּאֵן דְבַפ' י"ב מֵהַלְכוֹ' גְזִילָה פָּסֵק בְּפִי שְׁאִין אַבְדָת אָבִיו קוֹדֶמֶת אֲלֵא א"כ הִיָּה שְׁקוּל כְּנֶגֶד רַבּוֹ וְכֵן כְּתוּב בְּסִפְרֵי הַמַּצּוֹת וְכֵן פָּסֵק רַבִּינוֹ שְׁמֻחָה וְכו' וְכַתְבֵי מַר דְאַדְרַבָּה אֵיפְכָא מְסַתְבָּר' דְהֵיָא דַפ' י"ב הוּי טְעוּת סוֹפֵר דְזִיל בְּתַר טַעַמָא דְכִינֹן שְׁלֵמְדוֹ תוֹר' מֵאֵי אֵיכְפַת לֹן שְׁיָהָא שְׁקוּל כְּנֶגֶד רַבּוֹ הָרִי אָבִיו הִבִּיאוּ לְחִינִי הַע"ה ג"כ כו' וְאֵנִי אוֹמֵר דְמָה שְׁכַתְבוּ הַהֲגָהוֹ' דְהָף דְהֵכָא הוּי טְעוּת סוֹפֵר טַעַמָם וְנִימוּקָם עִמָּם דְכִינֹן דְכַתְבוּ כֹּל הַפּוֹסְקִים כְּמוֹ מַה שְׁכַתְבֵי הָרַב פִּי"ב מֵהַלְכוֹת גְזִילָה דְבַעִי דְלַהוּי אָבִיו שְׁקוּל כְּנֶגֶד רַבּוֹ לְהַחְזִיר לוֹ אַבְדָה קוֹדָם רַבּוֹ א"כ נר' כִּי מַה שְׁכַתְבֵי פִי"ב הוּא עֵינְקָר וּמַה שְׁכַתְבֵי כָּאֵן בְּהַלְכוֹת ת"ת טְעוּת כִּינֹן דַּע"כ חַד מִינִיָּהוּ טְעוּת מוֹטָב שְׁיָהָ' טְעוּת מַה שְׁלֵא הִסְפִּימוּ בּוֹ שְׁאָר הַפּוֹסְקִי' מִמָּה שְׁנֻטְעָה מַה שְׁהִסְפִּימוּ בּוֹ הַפּוֹסְקִי'

ז"ל וסבא היא דבעי שקול דאי לאו הכי הרי ודאי רבו הוי רבו מןבקה דמסתמי עם אביו ג"כ למד שהוא ת"ח ואפ"ה יש לו רב נר' דהוי רבו מןבקה ועוד דהו' גדול מאביו א"כ אבדתו קודמת לשל אביו אבל אי אביו שקול פנגד רבו אע"ג דרבו הוי רבו מןבקה אבדת אביו קודמת דאביו הוא רבו ג"כ קצת מסתמי שחייב ללמד לבנו פדכתיב ושמנתם לבניה וכו' ולמדת' אותם את בניכם וכו' ועוד ראיה להטעות מה שפתיב פאן בהלכות ת"ת כי בפ' אלו מצייאות מוכיח כמו מה שפתיב בה' גזילה כמו שפתיבו בהגהות ונר' ששהוכח' היא מדאמרי' התם ולענגן אבדה במקום אביו אינ' חזרת אלא לרבו מןבקה דאם אינו רבו מןבקה שלא למדו אלא דבר א' פההיא דאמרי' לעיל אפי' לא האיר עיניו אלא במשנ' אחת וכו' נקרא רבו אין אבדתו קודמת לשל אביו אע"ג דאביי אינו חכם כלל אבל פשהוא רבו מןבקה עדיף מאביו בתרתי דהוה חכם ורבו מןבקה ולהכי אבדתו קודמת לשל אביו משמע דהא אביו חכם דתנן במתני' דשל אביו קודמת הוי פשהוא שקול פנגד רבו דלא עדיף רבו מאביו אלא בחד דהוי רבו מןבקה אבל אי אינו שקול עדיף רבו על אביו בתרתי דהוי רבו מןבקה וגדול מאביו ולהכי קודם לאבדת אביו ונר"י"ף ונרא"ש ז"ל גרסי במתני' גופא ואם הנה אביו שקול פנגד רבו אבדת אביו קודמת כמו שהביאו המשנה בספריהם ועוד נר' מלשון הרב שפתיב למעלה ואם הנה אביו ת"ח פודה את אביו תחלה ולא פתיב שיהנה אביו שקול או לא אלא בענגן האבדה ובשלמ' א מה שפתיב באבדה הוא אם הוא שקול פנגד רבו אתי שפיר שלא הזכיר זה למעלה בפדיון דדוקא באבדה בעי שקול ולא בפדיון כמו שפירש בע"ה אבל אם באבדה הוא אע"פ שאינו שקול כמו שפתיב בספרים ה"ה נמי בפדיון וא"כ למה לא פתיב זה הרב גבי פדיון אלא ודאי מה שפתיב פאן הוא טעות סופר ומה שפתיב שם פי"ב מה' גזילה הוא הנכון כמו שפתיבו כל הפוסקי' דגבי אבדה בעי דלהוי אביו שקול פנגד רבו ואי לאו הכי אבדת רבו קודמת אבל גבי פדיון נר' מלשון הרב דלא בעי שקול אלא אע"ג דלא הוי אביו שקול פנגד רבו אביו קודם לפדיון ונר' טעמ' דגבי צערא דגופא אביו קודם אע"ג דלא הוי שקול פינן דהוי חכם ואביו שהביאו לחיי העולם הזה פדאמרו אבל גבי ממו' בעי שקול וכן פתוב ביורה דעה בשם אביו סימן רמ"ב ונתבאר מה שפתיב כ"ת עליו וצ"ע גם מה שפי' כ"ת שלא לשבש הספרים פי מה שפתיב פאן אע"פ שאינו שקול פי שאינו חכם פברו ומה שפתיב שם אם הנה שקול הוא שלמדו כ"כ כמו רבו אע"פ שאינו חכם פמוהו הוא דוחק גדול לפ' ב' פירושים על לשון א' ועוד פי לפי פי' זה חולק הר"מ ז"ל על הרי"ף ז"ל ושאר כל הפוסקים שפולס פתיבו דבעי גבי אבדה שיהנה אביו שקול וכיון שיכולים אנו לכונן דברו עם דברי הפוסקי' פינן שיש סתירה בדבריו ראוי לכונן דעתו לדעתם פדפי' ויותר קרוב הנה לכונן דבריו שלא יהנה בהם טעות בפנאמר פי מה שפתיב פאן אעפ"י שאינו שקול פנגד רבו איירי ברבו שאינו מןבקה אלא שהוא רבו יותר מאביו ומה שפתיב בהל' גזילה דבעי שקול הוא ברבו מןבקה אלא שסתם רבו הנאמר בזה הענגן נר' הוא רבו מןבקה וכמו שנר' בגמ' וכמו שפתיבו משם הרא"ש ז"ל פנו ותלמודו רבי' ירוחם גבי אבדה ולכן נר' שזה שפתיב פאן אע"פ שאינו שקול הוא טעות סופר ומה שפתיב בהל' גזילה הנכון פדפי' נאם הצעיר משה ברבי יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: שאלה סד ב' פהנים וא' מהם קטן שעלו לדוכן יקראו אותם פהנים פינן שהם שנים או דילמא פינן שהקטן אינו יכול לעלות לבדו לדוכן לא יקראו אותם פהנים:

תשובה נר' שלא יקראו פהנים אלא פשהם שנים גדולים אבל א' מהם קטן לא יקראו אותה דקטן אינו מחוייב לברך אלא שהוא עולה עם אחרים להתלמד ולהתחנך וכיון דדרשי' מאמור להם שהסזן צריף לומר להם אמרו פדאמר בספרי נר' שאינו או' אלא לגדול שהוא מצונו לברך לא לקטן ורש"י ז"ל נמי פי' עלה דמתני' דקטן אינו נושא את כפיו מפני שאין כבודו של צבור להיותן כפופים בברכתו ע"כ וא"כ פשיטא דאין כבודו של צבור לקרותו שיברכם ועוד אפי' הו' איפשר דקריאת פהנים לא הו' אלא מדרבנן וקרא דאמור אסמכתא דעיקר דרשא אינה אלא להקרו' אותם מלה במלה פדכתיב אמור להם אפ"ה כשהאחד גדול וא' קטן לא יפסיק ש"צ לקרות פהנים אבל בפ' אלו נאמרין משמע דהוי מדאורייתא דאמר אב"י נקטי' לב' קורא פהנים ולא' אינו קורא פהן שנ' אמור להם לשנים ופרש"י ז"ל אמור להם מקרא דלהם נפק' לן שש"צ מזהיר אותם לברך משמע דהוי דאורייתא ושעיקר דרש' מלהם קראה לפהנים מלה במלה הוי' עיקר דרשא מאמור ולכך מקרה מלה במלה אפי' לכהן א' ואינו קורא פהנים אלא לב' וכיון דמדאורייתא נפקא לן מאמור להם דצריף לקרות פהנים פשיטא דלא קאי אלא אגדולים דמחייבי לברך מדאורייתא ואע"ג דמסכנין לקטן אפ"ה לא הוי בכלל פהנים לקרותו דאינו כבוד לצבור כדפי' רש"י ואע"ג דאמר' בירוש' פ' אין עומדי' רב נחמן בר' יעקב או' אם ה'ה פהן א' אומר פהן שנים או' פהני' ור' חסדא אמר אפי' פהן קורא פהנים שאין קורא פהנים אלא לאותו השבט הא אמרי' בגמ' דידן אמר אב"י נקטי' לב' קורא פהנים ולא' אינו קורא פהן וכו' ולהכי אמר נקטי' לאפוקי מהני תרתי אמוראי דמיייתי בירושלמי ואם ה'ה פהן א' גדול ואחד גדול בשנים אלא שלא נתמלא זקנו דאינו נושא כפיו לכדו פדאמר ספ"ק דחולין נר' ודאי שיקראו אותם פהנים דהא הוי מחוייב מן התורה פיון שהוא בן י"ג והוי איש ראוי להתכבד בברכתו ובאקראי בעלמא נמי יכול הוא לכדו לישא את כפיו לאחזוקי נפשיה בכהני כמו שכתבו התוספות במגלה פ' הקורא עומד אבל קטן בהדי גדול לא כדפי' והנרא' לע"ד פתבתי נאם הצעיר משה בר' יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: שאלה סה ראובן נשא רחל והתנה עמה שאם ימות בלא זרע שיהיה ברשות' ליטול חצי כל הנכסים שימצאו לו או סף ידוע ממה שהביאה לו בנדונייתה עוד התנה עמה שאם ימות בלא זרע שיגרש אותה קודם מיתתו בהיותו שכיב מרע כדי שלא תזקק לחליצת אחיו וב' התנאים הנ' הם פתובים בכתובה הראשון בתנאי הכתובה והשני לאח' חתום העדים החתומי' בתנאים פתבו התנאי ביום הנז' למעלה וחתמוהו ב' מאותם העדים החתומי' בתנאים שלמעלה ועתה מת ראובן ונתן גט לאשתו מעכשיו אם מתי כמו שנתחזי' בתנאי הכתובה עוד שפזמן שהיו או' לו שייתן גט הזכירו הכתובה ואמ' הוא שלא תקח אלא הידו' מהכתוב' והשיבו בעדה פי ה'ה פתוב בכתובה שיהיה לבחירתה ואחר כך נכת' הגט וניתן בלי שום תנאי יורנו רבי' אם תגבה האשה כפי התנאי הראשון חצי הנכסי' או סף הנדוניא כמו שכתוב בכתובה או תגבה פתובתה משלם פיון שהיא גרושה כבר ואינה זקוקה ליבם תשובה נמצא בתשובת הרא"ש ז"ל ששאל לו על פיוצא בזה שראובן גרש אשתו סמוך למיתתו ותובעה פתובתה ומתנתה שאומרת גרושה אנכי ומקנת חלוקת הנכסים אינה מדברת אלא באלמנה והיורשים אומרים שלא נתן לה הגט ע"מ שתגבה פתובתה אלא כדי שלא תזקק ליבם ויש לה דין אלמנה ויחלקו עמה הנכסים והשיב שאין בדברי היורשין פלום דכיון שנתן לה גט מאי זה טעם שיהיה מ"מ הרי היא

מגורשת וזכתה בכתובהה כי לא הטיל התנאי בגט על מנת שלא תגבה פתובה ואין פאן
אומדנא שיהיה לרעתה או לטובהה וכו' ע"כ ועם כל זה נראה שיש לחלק בנדון שלפנינו
והיה לה דין אלמנה לכתוב' מב' טעמים הראשון שמה שהשיב הרא"ש ז"ל נר' שהוא
על מי שגרש אשתו סמוך למיתה גירושין גמורין בלי תנאי מעכשיו אם מתי שהרי היא
מגורשת וזכתה בכתובהה אבל בנדון זה שנתן לה גט מעכשיו אם מתי וכשמת חל הגט
למפרע משעת נתינה נראה דלענן תנאי הפתובה הוי' פאלמנה דאע"ג דכשמת נשארה
מגורשת למפרע מחיים אפ"ה מיתה הוא שעושה הגירושין דאם לא מת אינו גט ולפי
גרסת הרא"ש ז"ל בגמ' הבא עליה בין נתינה למיתה הוי באשם תלוי אפילו מת אחר כף
וחייב במזונותיה באותן הימים וכדאיתא התם פ' מי שאחזו ואינה יכולה לגבות פתובה
עד אחר מיתה ולהכי נראה דגובה פתובהה פאלמנה כפי התנאי הפתוב בפתובה ולא
תימא דגט שכיב מרע סתם הוי בתנאי אם מתי דהא אמרי' בכר' אינהו נשף ההוא שכיב
מרע דכתב גט לדבייתהו איתנ' אמר ליה דבייתהו אמאי קא מיתנח' אם קיימת דידך אנא
וכו' ש"מ דהנה בלא תנאי אם מתי וקרי ליה גט ש"מ והרא"ש ז"ל לא כתב אלא שגרשה
סמוך למיתתו השני כי מה שנשאל להרא"ש ז"ל היה על מי שגרש אשתו סמוך למיתה
משום שלא תזקק ליכם שאז אמרו לו שגרשה וגרשה אבל בנדון שלנו שכתוב תנאי
הגירושין בכתובה עצמה וגם פן תנאי פרעון הפתובה בכתובה עצמה נראה דבר פשוט
שתנאי הגירושין לא בא לסלק ולבטל התנאי הראשון שאם יפטר הוא שתגבה סוף ידוע
מהפתובה או חצי הנכסים כי גם שיש מקום שיתקיי' אותו התנאי כשלא נתן הגט מצד
שלא נמצא עמה במדינה בשעת מיתה או כפי' בזה או שמת אחיו ח"ו אפ"ה פינו שונכתבו
השני תנאים נראה שצריף שיתקיימו שניה' בכל אופן שיהיה ולא נאמר על התנאי
הראשון איהו דחיק ואוקי אנפשיה בשלא היה עמה בשעת מיתה לשינתן לה גט אלא בכל
אופן שימו' בין גט כמו שכתו' בפתובה בין לא יתן יהיה בבחירתה מה שכתו' בפתובה
ותוכל לגבות פתובהה כולה אם חצי הנכסים לא יעלו כפי הסוף פתובהה באומרה
מגורשת אני וגם אם חצי הנכסים הם יותר מסוף פל פתובהה לא יוכל היורש לומר
מגורשת את ולא אתן ליה אלא פתובהה לבד שפינו ששני התנאי פתובי' בכתובה כמו
שכתבתי הם קיימים בבת אחד ולא נאמר פשייתקיי' זה לא יתקיי' זה וכשיתקיי' זה
לא יתקיי' זה פינו ששניהם נכתבו ביום אחד גם בכל אחד בפני עצמו וסוף סוף פלם
חתומים ביום אחד והעדים חתומים על זה חתומים על זה ואין אומדנ' גדולה מזאת
שתנאי הגירושין הנכתב בכתובה שהוא על תנאי פרעון הפתובה לכשתתאלמן הפתוב
בפתובה ג"כ והרא"ש ז"ל כתב על מה ששאלו ממנו כי לא היה שם שום אומדנא שיהיה
לרעתה או לטובהה הא אם היה אומדנא דמוכחא פי האי פשיטא שיהיה לה דין אלמנה
לענן פרעון הפתובה השלישי שיש אומדנא גדולה ממה שדברו עמו יום אחד קודם
נתינת הגט על ענן פרעון הפתובה שהיה אומר הוא שלא תקח אלא שבועים אוקיות כמו
שהיה פתוב בפתובה והשיבו לו כי בכתובה היה פתוב שיהיה בבחירתה ליקח השבועים
אוקיות או חצי פל נכסיו ואח"כ כשנכתב וניתן הגט לא הזכירו כלל ענן פרעון הפתוב'
נראה פשוט כי על תנאי הפתוב בכתובה הוא שנתן הגט ולכן תגבה האשה הסוף הנז' או
חצי העזבון כפי מה שתראה ועל הטעם הראשון לא היה סומך למעשה אבל על כל אחד
מב' הטעמים נראה לי שיש לסמוך אם על מה שכתב התנאי בתוך תנאי הפתובה או על

מה שדברו עמו קודם פתיבת הגט פי הרא"ש ז"ל יודה פשיש אומדנא דמוכחא כמו שגראה מלשונו וכמו שפתבתי ומה שגראה לי פתבתי וחתמתי ב"ב לניסן שנת הבק"ר אור וכו' נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו ועוד דהכא שפתוב בפ"י שנתחייב ליתן לה גט פדי שלא תזקק לא לענגן הפתובה פי גביות הפתובה הוא פתוב פבר באיזה אופן יגבה אותה או ע' אוקי' או מחצית הנכסים וכו' ומפני שחלקו עלי קצת חכמי העיר יצ"ו הראיתי הפסק לחכמים אחרים וחתמו בו החכמים ה"ר אברהם שלום והר' יעקב קואלייאר וה"ר שלמה חזן וה"ר אברהם בנרב והדיין הר"י ישועה ושאר חכמים וגם ה"ר משה אלשקיר ז"ל פתב פן מירושלמי וה"ר דוד ו' זמרא ממצרים ששלחתי לשאול את פיהם ועיין למעלה סימן נ"ג ונ"ד ונ"ה וס"ו: שאלה סו ששאל החכם כה"ר יעקב קואלייאר ראובן יש לו ד' בנות הא' בוגרת והג' קטנות והלך לחנות אחד שהיה בו שכיר בעל החנות ושאל ממנו מעט טרטר ללבן בו פלי פספס אחד ואמר לו השכיר הרי הוא ותקחהו בקידושי בתה ולא פ' איזהו מהם ולקח אב הבנות הטרטר ושם ולא השיב דבר ובהליכתו לחנותו שהיתה כמו ח' אמות רחוקה מחנות השכיר אמרו לו בעלי החנויות האחרות השומעים הדבר מה זה עשית והשיב תניחיהו אתן לו חרב בלבן כו' הודיענו אם הקידושי קידושי' פלל אם לאו: תשובה מקלתא דפשיטא היא דאין הבוגרת בכלל הקידושיין וכדתנן ביהדי' במתניתין פ' האומר המקדש בתו סתם אין הבוגרת בכלל ואמ' בגמ' דלא איצטרף למתני' אלא היכא דשוייתה שליח וכו' דלא שביק איניש מצנה דרמיה עליה ועביד מצנה דלא רמיה עליה ולענגן הבנות הקטנות נמי נראה דלא הוו קידושיין פלל בנדון דידן מב' טעמים הטעם הראשון שקדשה בגזל וקי"ל דגזל דעלמא אפילו שדה אינה מקודשת וזה הטרטר גזל הוא ביד השכיר ולא הוו קידושיין אפילו הנה אומר בעל החנות בטר הכי דניחא ליה דהא אמרינן פרק האומר דלא אמרי פלך אצל יפות אלא לענגן תרומה בלבד אבל הקא מחמת פסופא הוא דאמר הכי ואפילו שהוא דרף הצורפי להשאיל זה לזה דברים הצריכים לאומנת' כמו שבא בשאלה וגם אינם מקפידים על השפירי' בזה היינו אם הנה משאיל השכיר לשואל אבל לתתו בתורת קדושיין אין לו רשות לשכיר והוי פקדשה בגזל דהא אפילו אמ' בעל הבית אמאי לא לא תיתב לה מהאי חריפ' אמר התם גבי ההי' עובד' דפרומ' דשכרא דלא אמרו פלך אצל יפות וכו' וכדאמ' לעיל ולא תימא דגבי שכיר מחיל טפי מאיניש אחרניא דהא בהאי עובדא גופא גרסי' ההוא סרסא דקדיש בפרומא דשכרא וכו' ופרש"י ז"ל שהיה עושה שכר לב"ה למחצית שכר ואפ"ה אמרינן דלא אמרו פלך אצל יפות כו' וכ"ש הכא שאין לו חלק לשכיר פלל באותו הטרטר דלא חיישי' להני קידושיין פלל ואע"ג דכתב הרמב"ם ז"ל דאם קדשה בדבר שאין בעל הבית מקפיד בו כגון תמרה ואגוז הרי זו מקודשת מספק זה הטרטר הוא חשוב מתמרה ואגוז וב"ה מקפ' בו דבדבר של מאכל מועט פי האי לא קפדי אינישי אבל בדבר שהוא צורך לאומן פי האי קפדי אפילו הני פחות משנה פרוט' ולא הויא מקודשת אפי' מספק שמא שנה פרוט' במדי אבל באגוז ותמרה דלא קפדי חיישינן שמא שנה פרוטה במדי ולהכי מקודשת מספק כמו שכתב הרב ז"ל וכ"ש שטרטר זה היה שנה פרוטה והיה מקפיד יותר בעל החנות אם פן הנה גזל ואין אח' מהבנות מקודשת דלית דחש להא דרבי שמעון דאמר סתם גזלה יאוש בעלים היא טעם שני דהא קימא לן דידים שאינן מוכחות לא הניין ידים ולא אמ' הרי את מקודשת ולא

אמר לי לא הווינו ידים פלל וה"נ לא אמר לי אלא אמר תקחהו בקידושי בתי לא הווינו ידים פמי שאמר הרי את מקודשת ולא אמר לי כדאמ' דלא עדיף תקחהו בקידושי בתי מהרי את מקודשת וכן נראה מדברי הריב"ש ז"ל תשובה פ' ספר שני וזה קיצור לשונו אבל אמר הריני נותנו לה בתורת קידושין אין פאן ידים אלא דיבור שלם שפיון שהזכיר שהוא הנותן לה בתורת קידושין כבר נראה מלשונו שהוא המקדש והיא המתקדשת דלא שביק איניש מצנה דנפשיה ומידי דרמי עליה ועביד מידי דלא רמי עליה וכו' ע"כ משמע דמשום דאמר הריני שמשמעות הלשון הוא שהוא נותן בתורת קידושין והוא המקדש והיא המתקדשת הוא דהויא מקודשת אבל הכא דלא אמר אלא תקחהו בקידושי בתי אין משמעות הלשון שמקדש לעצמו והווינו ידים שאינם מוכיחות כדא' נאם משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו סז על העד שהעיד שאמר ראובן לשמעון אחר שקבל טבעת אח' מיזדו של קידושין נתנה לו אין פאן בית מיחוש פיון שהוא השיב פי לא לקחו אלא למשפנו בעד יין ועו' שלא אמ' לקידושין לבתי אלא לקידושין נתתיו לה ולא כלום הוא והעד הב' שלא ראה נתני' הטבעת אם פן לא העיד דבר העד הג' יש לחוש לעדותו פיון שבשע' נתניה הטבע' אמר לו לקידושין לבתי וקבלו גם העד הד' אם היתה עדותו על יום שהעיד הג' יש לחוש גם פן לעדותו שהרי אמר לו לקידושין לבתי ולקחו ומה שאמר אחר כה לא לקחתיו פי אם למשפנו בעד יין לאו פל פמיניה פיון ששמע שאמ' לו לקידושין לבתי ולקחו ולא אמ' דבר בשעת הלקיחה אלא אח"כ ואפי' תוה פדי דבור דאין תוה פדי דיבור פדיבור ב"ד דברים כדאמ' בדוקתא וחד מיניהו מקדש אלא שמצד אחר נראה שאין הבת זו מקודשת פלל אפי' נצרה ב' עדים אלו האחרונים משום דקי"ל ידים שאין מוכיחות לא הווינו ידים וכמו שפיתבו האחרוני' ז"ל בכינצא בלשון זה שלא הזכיר למי מקדש אותה והוי פהרי את מקודש' ולא אמר לי פיון שלא אמר הריני נותנו לה וכו' את זה המעט אשר היה לפני פתבתי על פה פי לא היה לי פנאי ועל החכמים יצ"ו להורו' הלכה למעשה נאם הצעיר משה בר' יוסף זלה"ה מטראני: סח על מה שטענה חנה אלמנת פלו' על הפתים שהיו של בעלה ירושה מאביו שהוא היה בכור ויש לו שני חלקים ובני אחי בעלה אין להם אלא שליש שאביהם היה פשוט אלא שנתחייבה היא בשטרי לפרוע ס' פרחים שהיתה הבית ממושפנ' עליהם והיא אמרה שבטעו' נתחייב שלא ידעה שבעל' היה לו הרשא' מאחיו למשפן הבית וכיון שהיה לו הרשא' ממנו נתחייבו לפרוע דמי המשפנתא דנתי דלאו פל פמיניה לומר בטעות נתחייבה אלא היכא שיתבורר הטעות בפני ב"ד וכמו שכתב הרי"ף ז"ל ספ"ק דגיטין על הנהו גינאי דעבוד חושפנ' וכו' דאירי היכא דאיכא סהדי דאיכא טעותא א"נ דקא מודה הוא אבל בלאו הכי לא מהניא האי טעותא מידי דאי לא תימא הכי פל שטרי דעלמא נמי לימא דבטעותא הויא מילתא ונפטר ע"כ ור"ח ור"ת פתבו שאפ' במגו אינו נאמן לטעון בטעות נתחייבתי כמו שפיתבו התו' שם והמרדכי פ' חזק' מההי' דפ' שבועו' מדיינין וא"כ בנדון זה אינה נאמנת לומר בטעות נתחייבתי אלא אם פן בעדי' שאחי בעלה קבל חלקו מדמי המשפנת' או ויתר על חלקו ובלאו הכי חייבת כדאמר' וחלק עלי בספק זה החכם הר' אברהם צרפתי יצ"ו בטענו' שאינן מוכיחות והחכמים הר' אברהם שלם וכה"ר יוסף קארו יצ"ו והרבי יחיאל יצ"ו הספיקו למה שפסקתי נאם הצעיר משה בר' יוסף מטראני: סט שמענו טענו' כ"ר אהוב וכ"ר יוסף על פתובת בת כר' אהוב שהיתה נשואה לר' אברה' נ"ע פן

כר' יוסף הנז' ותבע כ"ר אהוב שפ'ל נכסי בתה ונכסי בעלה היו ביד כ"ר יוסף הנז' שיפרע לו כל פתנב' בתה שמת' אחר מות בעלה בלי זרע ורבי יוסף השיב שאין לו מנכסי בנו כלל ושהיא מתה קודם שתשבע שבועת אלמנה ואין לו כלל ואחרי שמוע כל טענותיהם פעמים ושלוש גזרנו על כ"ר יוסף הנז' שיחזור לו מיד כל הנמצא בעין מנכסי גזונתה פי לזה לא היתה צריכה שבועה כלל פמבואר בגמ' ובפוסקים ו"ל דכל נכסיה בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל נוטלת בלא שבועה וכמו שכתב הרמב"ם ו"ל פי"ח מהלכות אישות ובטור אכן העזר סימן פ"ח וצ"ו ומה שנמצא בעין עוש' מעין מלאכתו אין צריך לשלם הפקת אף על גב דמדינ' דגמ' אם פחתו פחתו לו לא נהוג עלמא הכי וכל זמן שראו שעושים למלאכתו הראשונ' אין צריך לשלם הפקת וכמו שכתב הר"ף ו"ל פ' אלמנה לכ"ג והרמב"ם ו"ל פכ"ב ובטור סי' פ"ח ונר' דלכל נכסי צ"ב אף מה שאינו בעין לא בעי שבועה אלמנה דהא ריש אע"פ דאמרי' תנאי פתובה פכתובה דמי נ"מ למוכרת ומוחלת כוזו ושבועה לא איירי אלא בעיקר' פתובה דמני שבועה בהרי מילי דקולי פתנב' דהיינו עקר ותוס' דלאו מידי חסר' אבל גזונ' הניא פחוב בעלמ' ואין דינא פכתנב' וכמו שכת' הר"ן ו"ל שם אבד' פתנבת' אמרי' תנאי פתנב' פכתנב' היינו דוק' לענין תוספ' ושאר תנאי פתובה אבל גזונ' אין דינא פכתובה והרמב"ן ו"ל פתב דליתא וכו' ומסיק הר"ן ו"ל דאם הקלו בכתובה בגזונ' אין פשור דלא מקילינן ע"כ וכן משמע בגמרא דאמר יחד לה קרקע בד' מצרנהא או שייחד לה מטלטלין אינה צריכה שבועה וקאי אפתובה דאמרינן לעיל דצריכה שבועה ולא משתמיט שום מפ' לומ' אם יחד לה למה שאינו בעין מנכסי צאן ברזל משמע דלכל נכסי צ"ב לא בעי שבועה אפי' אינם בעין וכן משמע מלשון הרמב"ם ו"ל פי"ו דכתב דאין נקרא פתובה אלא מנה או מאתים עם התוס' וכתב מיד דאין פתובה נגבי' אלא מן הזיבורי' וכן לא תגבה עד שתשבע וכל מילי דהו מקולי פתובה פתב בהדי שבוע' אלמנה משמע דבגזונ' אינה צריכה שבועה אפילו למה שאינו בעין כמו שנפ' הטעם וכן משמע גמי בטור סי' פ"ח דכתב נוטלת כל נכסי בלא שבועה ולא קאמר מה שהו בעין וכתב דנכסי מלוג נוטלת אפי' אינם ראויים לעשות מעין מלאכתו הראשונה ונכסי צ"ב מדינ' דגמרא משלימין לה הפקת אפילו עושים מעין מלאכתו ולפום מנהגא אין צריך לשלם הפקת ואם אין ראויים למלאכתו משלימין לה כל דמיהו אפילו לפום מנהגא ולא הזכיר שבועה משמע דלכל נכסי צ"ב אפילו אינם בעין אינה צריכ' שבועה וכן משמע בתוס' פ' השותפין שכתבו דב"ח לא חיישינן לצררי גז' זימנ' אבל אלמנה פיון דאית לה בתנאי ב"ד מתפי' לה צררי טפי פדמשמע פ' הנושא דקאמ' בתו דאית לה בתנאי ב"ד אתפיס לה צררי ע"כ וכמו שהבי' המרדכי פ' האשה שנפלו משמע דדוקא בעיקר פתובה ותוספ' חיישינן לצררי וכן משמע גמי פ' אלמנה גזונת דכתב הר"ף ו"ל דתוף זמן החוב לא חיישי' לצררי ולא בעי שבועה אפילו מיתומים קטנים וכתובת אשה שאני שדרפן היא להניח פתובה על השולחן וכו' כדאיתא פרק האשה שנפלו ע"כ משמע דבגזונ' שלא היו מניחין אותם על השולחן לא חיישי' לצררי וטעמא משום דהו' כשאר חוב דעלמא דגז' זימניה לא חיישי' לצררי ואפי' מיתומים קטנים וכתנב' מנה מאתים שאני דאע"ג דהוי גזי זימניה בעי שבוע' אי משום דהו' תנאי ב"ד ומתפיס לה כמו שכתבו התוספ' אי משום שדרפן הנה להניח פתובה על השולחן כמו שכתב הר"ן ו"ל וא"כ כל מה שאינו בעין מנצ"ב לא צריכה שבועה

דְּהוּי פְּחוּב גּוּ זִמְנִיָּה וְכִמוּ שְׂיִתְבָּאָר יוֹתֵר וְאִם יֵשׁ נְכֹסִים לְבַעַל מְשַׁלְמִים כָּל מַה שְׁהָיוּ שְׁוִים בְּתַחֲלִיָּה אֲפִילוּ לְפּוֹם מְנִהְגָא אֲלֵא שְׁפּוֹחֲתִין מַה שְׁנִהְגּוּ לְהִרְבּוֹת בְּפִנֵי הָעַם מְשׁוּם כְּבוֹד וְכִמוּ שְׁפֶתֶב הֶרֶמְב"ם ז"ל פּכ"ג מְהִלְכוֹת אִישׁוֹת וְעַל צְמִידֵי הַזֶּהָב שֶׁל נֹצ"ב שְׁמִשְׁכֵּן הַבַּעַל אִם יֵשׁ נְכֹסִי לְבַעַל יִפְרְעוּ מַה שְׁלָקְחוּ עֲלֵיהֶן וְיִחַזְרוּ הַצְּמִידִים לְאֵב הַבַּת כִּי לֹא הִיְתָה צְרִיכָה שְׁבוּעָה עֲלֵיהֶן מִטַּעַמָא דְאַמְרוּ.

וְעוֹד דֹּאע"ג דְּלִסְכַּרְת הֶרֶמְב"ם ז"ל פִּי ב"ב בְּמִטְלָטְלֵי שֶׁל נְכֹסֵי צ"ב אָף עַל פִּי שְׁאִינוּ רִשְׁאֵי לְמִפְנֵי אִם מְכַר מִמְּכָרוּ קֵיָּים אִפ"ה כָּל שְׁלֵא מְכַר אֲפִילוּ מִשְׁכֵּן הָיוּ פְּאֵלוּ הוּא בְּעֵין וְאִפְּלִי מְכָרָם נְמִי חֵיִיב לַעֲשׂוֹת לָהּ אַחֲרֵי תַּחֲתִיָּהם כְּמוּ שְׁפֶתֶב הֶרֶשְׁב"א ז"ל בְּתִשׁוּבַת תַּתְקַל"ו כְּמָה שְׁנָתָן לָהּ הוּא כ"ש בִּנְצ"ב וְלֹא הִיְתָה צְרִיכָא שְׁבוּעָה דְּלִיפָא חֲשֵׁשָׁא דְצָרְרֵי כִּינּוּן שְׁעוּמַד לְחִזּוֹן בְּעֵין וְכ"ש לְמֵאן דְּסָבַר דְּאִין מִמְּכָרוּ קִיָּי בְּנְכֹסֵי צֹאן בְּרִזָּל דְּפִשְׁיט' דְּלֵא חֵיִישִׁינוּ לְצָרְרֵי כִּינּוּן שְׁיִכּוּלָה הָאִשָּׁה לְהוֹצִיאָוּ בְּעֵין אֲלֵא שְׁפּוֹרְעֵין לוֹ מַה שְׁנָתָן עֲלֵיו מְשׁוּם תַּקְנַת הַשּׁוּק: וְעַל שְׁבָעִים הַפְּרָחִים שְׁנָתָן לְבַתּוֹ בְּכִלְל הַנְּדוּנָא וְנְכֹסוֹ לִיד חֲתָנּוּ הָיוּ כְּמִטְלָטְלֵי דְנְכֹסֵי צֹאן בְּרִזָּל דְּלֵא חֵיִישִׁינוּ לְצָרְרֵי אֲפִילוּ אִינָם בְּעֵין וְהָכֵא נְמִי כִּינּוּן דְּאַחֲרֵיָתָן עֲלֵיו בְּשָׂאָר נְכֹסֵי צ"ב וְלֹא נִיְתָנוּ לִיְגִבּוֹת בְּחֵיִי הַבַּעַל הָיוּ פְּחוּב גּוּ זִמְנִיָּה דְּלֵא חֵיִישִׁינוּ לְצָרְרֵי אֲפִילוּ מִיְתוּמִים קִטְנִים כְּדֹאמְרוּן וְאִם יֵשׁ נְכֹסִים לְבַעַל יִפְרְעוּם מְנְכֹסֵי כְּדֹאמְרֵי וְעַל הַסְּבִלוֹנוֹ שְׁשִׁלַּח לָהּ קוֹדֵם הַנִּישׁוּאִין שְׁטַעַן כ"ר אֲהוּב שְׁהֵם מִתְּנָה לְבַתּוֹ וְרַבִּי יוֹסֵף הַשֵּׁיב שֶׁהַפֵּל הָיָה שְׁלוֹ וְהִלְנָה אוֹתָם לְבָנוּ עַד שֶׁתְּבֵא פִלְתוֹ לְבֵיתוֹ וְשֶׁהוּא הָיָה מְלֻנָּה אוֹתָם לָהּ בְּבֵיתוֹ כְּשֶׁהִיְתָה צְרִיכָה לְהַתְנוּשֵׁט בָּהֶם וְשֵׁאח"כ הוּא מְכָרָם וְעֵשָׂה מַה שְׁרָצָה מֵהֶם גְּרָאָה דְּלֵא כָּל כְּמִינִיָּה לְוֹמֵר דְּלֵא נִתְּנָם אֲלֵא דְרָף הַלְוָאָה אֲפִילוּ הָיוּ שְׁלוֹ דְּדַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה אֲצֵל בְּנוֹ וּמְרוּב שְׁמִחָתוֹ בְּנִישׁוּאִין הֶרֶאשׁוּנִים גַּמ' וּמְקַנ' לוֹ בְּאַמִּירָה בְּלֵא קִנְיָן וְאֵע"ג דְּלֵא אֲמַרִּינוּ הֵכִי אֲלֵא בְּכִנּוּ גְדוֹל וְתִנְאֵי אַחֲרֵינִי טוֹב' הֵא בְּדַבְרֵים הַנְּקִנִּין בְּאַמִּירָה כְּמָה אִתָּה נוֹתָן לְבִנְיָ וְכו' לֹא קִפְדִּינוּ אֲלֵא אֲנִישׁוּאִין רִאשׁוֹנִים וְקָדְשׁוֹ מִיָּד וְהִיָּינוּ לְקִנּוֹת בְּאַמִּירָה לְחוֹדָא אֲבָל כְּשֶׁנָּתָן מִמֶּשׁ בְּלֵא הֵכִי גָמַר וּמְקַנִּי בְּלֵי שׁוּם תְּנֵאֵי מְרוּב שְׁמִחָתוֹ אֲצֵל בְּנוֹ דְּדַעְתּוֹ קְרוּב' לוֹ כ"ש דְּהוּי בְּנִישׁוּאִין רִאשׁוֹנִי נְמִי א"נ לֹא מְהִימֵן לְוֹמֵר שְׁפִי לְבָנוּ דְּרָף הַלְוָאָה נִתְּנָם לוֹ כִּינּוּן שְׂיַדַע שְׁשִׁלְחָם לָהּ בְּלֵי שׁוּם תְּנֵאֵי וּמִדַּעְתּוֹ וּמִרְצוֹנוֹ נִשְׁתַּלְחָו הַסְּבִלוֹנוֹת הַנּוֹ מִבֵּיתוֹ כְּמוּ שְׁהוּא דְרָף לְשִׁלּוֹחַ הַסְּבִלוֹנוֹת בְּפִרְהֶסְיָא בְּנִישׁוּאִי רִאשׁוֹנִים וְאֲפִילוּ הָיָה אֲמַת שְׁפִי לְבָנוּ כְּף כִּינּוּן שְׂיַדַע שְׁבָנוּ בְּלֵי שׁוּם תְּנֵאֵי שְׁלַחָם כְּמוּ שְׁהוּא דְרָף וּמְנִהְגַּ הַעוֹלָם לֹא הָיָה לוֹ דִּין וְתַבִּיעָה אֲלֵא עִם בְּנוֹ שְׁיִפְרַע לוֹ מַה שְׁהָיוּ שְׁוִים אִו יִקְנֶה לָהּ אַחֲרֵים תַּחֲתִיָּהם לֹא עִם פִּלְתוֹ שְׁהָרִי בָּאוּ לִיד' בְּלֵי שׁוּם תְּנֵאֵי כְּמִנְהַג וּבִידִיעְתּוֹ וְאֲפִילוּ הָיָה מוֹדָה בַּעֲלָה שְׁעַל תְּנֵאֵי כֵּן נִתְּנָם לוֹ אֲבִיו לֹא הָיָה יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיָּדָה כְּדִין מַה שְׁלֹקַח הָאִישׁ לְאִשְׁתּוֹ אֲלֵא שְׁמַצַּד אַחַר הָיָה אֵיפְשָׁר לְוֹמֵר דְּמְהִימֵן מִשׁוֹ דְּאִיפ' מְגוֹ שְׁהֵם בְּיָדוֹ וְלִיפָא עַדִּי רֵאִיָּה וְהָיָה יָכוֹל לְטַעוֹן שְׁאִינָם אֲצֵלוֹ אוֹ שְׁהַחֲזִירָם וְלִכְפֹּד יְהֵא נְאָמֵן בְּשְׁבוּעָה לְוֹמֵר דְּרָף הַלְוָאָה נִתְּתִים לוֹ אֲבָל אִפְּלִי נֹאמֵר דְּהוּא אֲמַת שְׁעַל תְּנֵאֵי כְּף נִתְּנָם לָאוּ כָּל כְּמִינִי לְהַחֲזִיק בָּהֶם כִּינּוּן שְׁנָתָנִי לְשׁוֹלְחַן סְבִלוֹנוֹ לְכַלְתּוֹ וְלֹא הָיָה יָכוֹל הוּא לְמוֹכְר' בְּלֵי רִשׁוּת' דְּהוּא כִּינּוּחַד לָהּ מִטְלָטְלִין לְכַתְּנֻבָה דְּאִינָה צְרִיכָה לִישְׁבַע עֲלֵיהֶן שְׁבוּעַת אֲלִמְנָה וְאִינוּ יָכוֹל לְמוֹכְרָם בְּלֵי רִשׁוּתָהּ וְאִם כֵּן הַתְּנֵאֵי הָיָה שְׁיַחֲזִיר' לוֹ כְּשֶׁיַּעֲשֶׂה לָהּ אַחֲרֵים תַּחֲתִיָּהם אוֹ שְׁיַתֵּן לוֹ מַה שְׁהָיוּ שְׁוִין שְׁאִינוּ זוֹכָה מְשׁוּם מְגוֹ אֲלֵא הִיכָא דְּהַטַּעְנָה שְׁטוּעַן עֵתָה הוּא זוֹכָה בָּהּ אֲלֵא דְּלֵא הִנָּה מְהִימֵנִין לָהּ בְּהֵיא טַעְנָה שְׁהִיא אֲמִתִּית אֲלֵא מְשׁוּם

מגו דְהִנּוּה מְצִי לְמִימַר טַעֲנָה אַחֲרֵת טוֹבָה הַיִּמְנָה אָבָל כִּי הָאִי טַעֲנָה דְטַעֲנִין הַשְּׁתָא אָפִילוּ מְהִימְנִינִין לִיה בְּהַ מְשׁוּם מְגוֹ אֵינּוּ זוֹכָה בְּהַ, כִּי הֶכָא לֹא זָכִי בְּהַ נְמִי מְשׁוּם מְגוֹ וּכְמוֹ שְׁפַתְבּ הָרָא"ש ז"ל כָּלָל ק"ו עַל רְאוּבֵן שְׁפַתְבּ כָּל נְכֻסָיו לְשִׁמְעוֹן וְנִמְצְאוּ בְיַד לְוִי קִצַּת מְטַלְטְלִים שֶׁל רְאוּבֵן וְטוֹעֵן שְׁנֵתְנָם לּוֹ מַחֲיִים וְהַשִּׁיב שְׁאֵם יֵשׁ עֲדִים לְשִׁמְעוֹן שְׁבִשְׁעַת הַמַּתְנָה הָיָה אוֹתָם הַמְטַלְטְלִים שֶׁל רְאוּבֵן מוֹצִיאִין אוֹתָם מִיַּד לְוִי לְשִׁמְעוֹן שְׁבִשְׁעַת הַמַּתְנָה הָיָה אֶמֶת כְּמוֹ שְׁטוֹעֵן שְׁנֵתְנָם לּוֹ רְאוּבֵן לֹא הֵיטָה כְּלוּם הַמַּתְנָה בֵּינּוּ שְׁנֵתְנָן קוֹדֵם כָּל נְכֻסָיו לְשִׁמְעוֹן וְלֹא זָכִי בְּהָאִי טַעֲנָה בְּמַגּוֹ דְהַחֲזוֹרְתִים וְהֶכָא נְמִי בְּנִדּוֹן דִּינּוֹן לֹא זָכִי מְשׁוּם מְגוֹ אֶלָּא דָּאֵם יֵשׁ לּוֹ מְנַכְסֵי בְּנֵי הָיָה יָכוֹל לְעַכְבּ לְעַצְמוֹ שְׁוִוִי הַסְּבָלוֹנוֹ הַנּוֹז' אָפִילוּ אִם יֵהִי לְבָנוּ יוֹרֵשׁ אַחֵר בְּלַתּוֹ כִּי אֵין לּוֹ דִּין עִם כְּלַתּוֹ כִּי אִם עִם בְּנֵי וּכְמוֹ שַׁכְּת' הָרָא"ש ז"ל בְּשִׁאֲלוֹתָיו כָּלָל ל"ו דָּאֵם הַשְּׁאִיל לְחַבְרוֹ טַבְע' לְקַד' בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה הָיָה קִידוּשִׁין טוֹבָי' וְכוּ' וַיִּקְנֶהוּ מִן הָאִשָּׁה וַיִּחְזִירָהּ לּוֹ אוֹ יִחְזִיר דְּמִי דְחֲזַר' דְּמִי הָוִיא חֲזָרָה אִפִּי' לְרַבֵּן דְּרִשְׁבִּי"ג גְּבִי אֶצְטְלִי וְכוּ' אֶלְמָא קָנָה אוֹתוֹ הָאִשָּׁה כְּדִין מְעוֹת קִידוּשִׁין דְּהוּוּ מַתְנָה וְהֶכָא נְמִי קַנְת' לְהוּוּ הָאִשָּׁה כְּדִין סְבָלוֹנוֹת דְּהוּוּ כְּמִיחַד מְטַלְטְלִין לְכַתְּנֻפְתָּה שְׁאֵינּוּ יָכוֹל לְמוֹכְרָם בְּלִי רְשׁוּתָהּ כְּנַכְסֵי צ"ב וְכוּ' מ' וְהָרִיב"ש ז"ל ב'ס' שְׁנֵי סִימָן קט"ו הַוְצָרָה לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁאֵין הַסְּבָלוֹנוֹ' מַתְנָה מִמֶּשׁ וְשִׁמִּין אוֹתָם וְכָבֵר כְּתַב הַרְשֵׁב"א ז"ל שְׁאֵלַת תַּתְקַל"ו עַל מִי שְׁהַתְנָ' בְּשַׁעַת הַשִּׁידוּכִין לַתַּת לְכַלַּת' מְלַבּוּשִׁין וְתַכְשִׁיטִין וְנִתְנָם קוֹדֵם הַנִּישׁוּאִי' שְׁאֵין יָכוֹל לְמוֹכְרָם אַחֵר כְּדָּ וְאִם מְכָרָם כּוֹפִין אוֹתוֹ לְעַשׂוֹת לְהַ אַחֲרִים כְּמוֹתָם וְאֵעִג"ב דְּהֶכָא לֹא הַתְנָה בְּפִי' בֵּינּוּ שְׁהוּא דְרָף לְשַׁלּוֹחַ סְבָלוֹנוֹ' הָנָה לִיה כְּהַתְנָה דְּבָלָאוּ הֶכִי לֹא הָיָה נִגְמָרִי' הַנִּישׁוּאִין דְּמִי שְׁנוֹתָן לְבַתּוֹ בְּנִדּוּנֵית ר"נ אוֹ ש' פְּרַחֲחִי' וּמְקַצְתָּם בְּמַעוֹ' שְׁהוּא נְשִׂא וְנוֹתָן בְּהֵם הוּא דְכָר יְדוּעַ וּמְנַהֵג פְּשׁוּט שְׁשׁוּלַח הַחֲתָן סְבָלוֹנוֹת שְׁוִוִי מ' אוֹ חֲמֻשִׁים פְּרַחֲחִי' אוֹ יוֹתֵר אִם יֵשׁ לּוֹ וּכְמוֹ שְׁפַתְבּ הַרְמַב"ם ז"ל פ'ר"ג מְהַלְכוֹת אִישׁוֹת מְנַהֲגוֹת רַבּוֹת יֵשׁ בְּנִדּוּנֵיא וְכוּ' וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹ' שְׁנַהֲגוּ שְׁיַתָּן הָאִישׁ מַעוֹ' לְפִי הַנְּדוּנֵי' דְכָר קָצוּב שְׁתַּתְקַשֵּׁט בּוֹ הַפְּלָה וְתַקְנָה בּוֹ בְּשִׁמִּים וְכִיּוֹצֵא בְּהֵם וְכוּ' הַנּוֹשֵׂא סֵתָם כּוֹתֵב וְנוֹתָן כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה וְכוּ' ע"כ וְכַדְתָּנוּ בְּמַתְנֵי' פְּרַק מְצִיא' הָאִשָּׁה רְשֵׁב"ג אוֹמֵר הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה וּפְסָקוֹ הַגְּאוּנִים ז"ל פְּרִשְׁבִּי"ג דְּלֹא פְּלִיג אַת"ק וּכְמוֹ שְׁפַתְבּ הַר"ן ז"ל וְנִרְאָה דְאַפִּילוּ מִי שְׁשֻׁדָּה סֵתָם וַיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם קְנֻסוֹ' אִם אֵין הַחֲתָן מְשַׁלִּים מַה שְׁהִי מְנַהֵג הַמְּדִינָה אַע"פ שְׁלֹא פִּירְשׁוּ יְכוּלָה הָאִשָּׁה אוֹ אַבִּיהָ לְעַכְבּ וְאֵינָה חֲיִיבַת מְשׁוּם קְנֻס כָּל שְׁהוּא אֵינּוּ מְשׁוּם מַה שְׁהוּא מְנַהֵג הַמְּדִינָה כְּפִי רְאוּת הַדְּיִינֵי' כ"ש הֶכָא בְּנִדּוֹן זֶה שְׁכָבֵר נָתַן מַה שְׁהוּא מְנַהֵג שְׁאֵין יָכוֹל לְמַפְּוֹר מַה שְׁנֵתְנָן לְהַ כְּמִי שְׁהַתְנָה עֲמָה דְכְּתַב הַרְשֵׁב"א ז"ל שְׁאֵין יָכוֹל לְמַפְּוֹר כְּדָאָמ' לְעִיל וְכוּ' שְׁהֶכָא דְכְּתַב לְהַ מְקוֹדֵם בְּכַתְּנֻפָה ל' פְּרַחֲחִים וְצָרְפָם עִם הַכְּתוּבָה כְּמוֹ שְׁהוּא דְרָף בְּמִנְקָדָם וְלֹא כָּל כְּמִינֵיהּ לּוֹמֵר שְׁלֹא יִיחַד שׁוּם דְכָר עַל הַל' פְּרַחֲחִי' כִּי דְרָף הַמְּקוֹדֵם הוּא לְתַתּוֹ קוֹדֵם הַנִּישׁוּאִין וְהָיָה שְׁלִשִׁים פְּרַחֲחִים מְאֵלוֹ הַסְּבָלוֹנוֹת תַּחַת הַמְּקוֹדֵם כְּמוֹ שְׁהוּא דְרָף לְתַתּוֹ הַמְּקוֹדֵם קוֹדֵם הַנִּישׁוּאִין וְהֵם הַסְּבָלוֹנוֹת וּכְמוֹ שְׁפַתְבּ הַרְב' ז"ל וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שְׁיַכְנִיס הָאִישׁ שׁוּם מְשַׁלּוֹ לְאִשָּׁה יְצַטְרַף לְנִדּוּנֵיתָהּ לְהַתְנָאוֹת בּוֹ ע"כ וְא"כ שְׁוִוִי ל' פְּרַחֲחִים מְאֵלוֹ הוּוּ מִמֶּשׁ כְּנַכְסֵי צ"ב וְלֹא הָיָה הַבְּעַל יָכוֹל לְמוֹכְרָם וְאֵין הָאָב יָכוֹל לְהַחֲזִיק בְּהֵם עַל מַה שְׁחִיב לּוֹ בְּנֵי כְּנֹז' וְאִם מְכָרָם חֲיִיב לְפָרוּעַ וּבִיבְמוֹת פְּרַק אֶלְמָנָה לְכ"ג תַּנְיָא פְּנוּתֵיהּ דְרַב יְהוּדָה דָּאֵם רְצָה לְמַפְּוֹר לֹא יִמְפְּוֹר וְאִפִּי' בְּמָה שְׁהַכְנִיס הוּא לְהַ מְשַׁלּוֹ וּכְמוֹ שְׁהַבִּיא בְּטוֹר סִימָן פ"א דְכָרִי הָרָא"ש ז"ל דְּמַה שְׁהַחֲתָן פּוֹסֵק לְהַ אֵין יָכוֹל לְמַפְּוֹר ע"כ דְּכַבְּעַל כּוֹפִי' הוּא דְסָבֵר הַר"מ

ז"ל דממפרו ממפר דייעבד אבל אביו לכ"ע אין ממפרו ממפר וכיון שאינו יכול למפור לא היתה היא צריכה שבועה עליהם אם היו בעין וכיון שמודה הוא שהוא מקרם ולקח המעות חייב לפרוע כנוז' ולא שיניף הכא בתשובה שהביא הר"י קולון ז"ל שורש עשירי שאדם יכול למפור כלי זהב ובדולח שקנה לאשתו דהתם קנה לה מרצונו כלי חיוב תנאי ומנהג מה שאין כן בנדון זה כנוז'.

ומה שנתן לבתו במתנה אם הוא בעין יחזור לו דהוי פנקסי מלוג וכן המעות שנתן לה אמתי' אם קנה שום דבר והו' בעין הו' נ"מ וכמו שכתב הריב"ש ז"ל סימן קט"ו וכל מה שיחסר אם יש נכסי' לבנו בעל האשה יפרע לה דליכא למיחש לצררי פדאמר לעיל ורבי' ירוחם נמי כתב במישרים נתיב כ"ג חלק י"ח וז"ל תנאי פתובה פכתובה פרש"י ותוספת וכו' מ"מ להני שמזכיר פאן דתנאי פתובה פכתוב' אין דין הגדוניה פדין הפתובה פאשר אכתוב וכו' ונפקא מינה למוכרת ומוחלת כו' ולשבועה כו' מקרה ומוחל' מכר ומחל התוס' כמו העיקר מורדת ועובר' על דת אבדה תוס' כמו עיקר פוגמ' נשבעת אף על התוס' אפילו בשני שטרות ותובעת פתובה בב"ד אבדה מזונות לא שנה תבעה תוספת אין לה מזונות וכו' ולשבח אין גובה פתובה משבח שהשביחו יתמי וכן תוספת לשבועה פשם שאין נפרעת פתובה אלא בשבועה כף תוס' ואם נשבע' בסתם על הפתובה התוס' בכלל ע"כ משמע בהדיא דוקא תוס' אבל לא גדוניה' והר"ן ז"ל נמי ריש פ' אעפ"י כתב דהראיו' שהבי' הרמב"ן ז"ל לומר דכל דיני פתובה דמנה ומאמים על נכסי צ"ב אין מספיק וכו' אלא לומר שהגדוניה הוא בכלל לשון הפתובה לפי מוכרת ומוחלת הפסידה הכל שמחמת הלשון הוא אבל מה שהוא מחמת הדין אם הקלו בכתובה בגדוניה' איפשר דלא מקילינן ולפיכך איפשר כו' ע"כ ונרא' דלשבוע' אם נשבעה סתם על הפתובה יהיה התוספ' וגם הגדוניה בכלל למאי דכתב הר"ן ז"ל שזה מחמת הלשון הוא אבל מה שהוא מחמת הדין שאין נפרעה פתובה אלא בשבועה תוספת נמי הוא דאין נפרע אלא בשבועה אבל לא גדוניה' כדפרש"י טעמא לעיל דהני' גדוניה פחוב גו זימניה והרב בעל מ"מ ג"כ כתב ריש פ' י"ו וז"ל והנראה לי מדברי רבי' ז"ל שהוא סובר שאין הגדוניה בכלל פתובה לשום דבר אלא לדברים שבאר רבינו בפ"י שהוא פכתובה אבל כל מה שסתם דין הגדוניה' פדין חוב בעלמא וכו' עד ודע שאין דעת רבי' מוסכ' בזה מכל המפרשי' ז"ל פי יש מי שנתחלק ואמר שנקסי צ"ב בכלל פתובה בכל מקום ודוקא כשהיא באה לגבותם מבעלה או מיורשיו ובאי פחו אבל פשהו בעין יש חילוק פמוןכר בהרבה מקומות וזה דעת הרמב"ן ז"ל בראש אעפ"י בכתובות וז"ל הלכך כל דיני פתובה דמנה מאמים על נכסי צ"ב מיהו בדליתנהו ובאה לגבות מנכסיו פשעבוד דכתובה אבל היכא דאיתנהו לא שפי' שאפי' זינתה לא הפסידה בלאותיה קיימין דנקסי צ"ב עכ"ל וכו' והרשב"א ז"ל הטיל פשרה דנדאי הגדוניה בכלל פתוב' ולשונ' היא וכו' שהכל נקרא פתובה והלשון כולל אותם אבל בכל מה שאין הלשון גורם אין הגדוניה בכלל העיקר דהת' שאנו קולי פתובה משום דמדידיה היא ונדוניה משלה היא ולמה נקל יותר משאר חובות דעלמא עכ"ל משמע מהכא דמדעת הרמב"ם ז"ל אין הגדוניה' בכלל פתובה במה שסתם אלא פחוב וכיון דב"ח גובה תוך זמנו אפילו מיתומי' קטנים דלא חיישינן לצררי ה"נ בגדוניה' לא חיישי' דצררי אתפסה פינו דהוי גו זימניה ואפילו למה דליתיה בעין מנכסי צ"ב דאי איתיה בעין אפילו לדעת הרמב"ם ז"ל לא בעי שבועה כמו שכתב הרמב"ן ז"ל עצמו

וכן להכרעת הרשב"א ז"ל נמי נראה דלא בעי שבועה לנכסי צ"ב אפילו אינם בעין פיון
שאין הלשון גורם דאי בעי שבועה היינו מאי דכתב הרמב"ן ז"ל דאי איתנהו בעין לא
בעי שבועה וליתנהו בעין בעי שבועה ומה שהוא מצד הלשון כמו אם נשבועה סתם על
כתובתה אמרי' בנדוניא בכלל וכדאמ' לעיל לדעת הר"ן ז"ל דסבר כמו הרשב"א ז"ל
וכמו שכתב בעל מ"מ בפרק עצמו בדין מתה האלמנה קודם אין יורשי' יורשין כלום כו'
כתב ודין הגדוניה בזה שנה לחוב כל זמן שאינה בעין כמו שיתבאר פ' י"ח וכו' ע"כ הרי
דנדוניה פשיאנה בעין נגבית בלי שבועה בדין החוב דתוך זמנו לא קיישי' לצררי וגובין
אותו אפילו מיתומים קטנים כמבואר בהלכות מלנה ולנה דאלו הגדוניה היא בעין לא
בעי לדמו' לחוב שהרי היא חוזר' בעין פמות שהיא אלא שמצאתי לו אחר כף בכי"ח על
דין הנכסים עצמם שהם גדוניה' נוטל' אותן בלא שבועה ואין ליורשין בהם דין לעולם
אלא א"כ הותרו בחיי הבעל והיו נכסי צאן ברזל שהמותר לבעל ואם מתה האלמנה
בלא שבועה יורשיה יורשים כתובתה אע"פ שהיא נכסי צ"ב ואם היתה בהן מותר הוא
ליורשי הבעל ע"כ כתב דברי רבי' הוא פשיאותם נכסים שהיא הנכסי' לו הו בעין קיימין
וכב' נתבאר פי"ו שאם יחד לה קרקע או מטלטלין שלה קיימין שגובה אותן בלא שבועה
שיורשיה יורשין הגדוניה וזהו שכתב ואם היתה בהן מותר הוא חוזר ליורשי הבעל אבל
נדאי אם נאבדה הגדוניה' או נפחתה ובאה לגבות מן היורשי' צריכה היא לישבוע ואם מתה
בלא שבועה נדאי אין יורשיה נוטלין דלא עדיף מחוב דעלמא שאין אדם מוריש שבועה
לבניו כנז' פי"ו מהלכות מלנה וכן מבואר בעיטור ודברים ברורים הם עכ"ל וקשה טובא
דחא כתב לעיל דדין הגדוניה' בדין החוב ומשמע ואפילו אינה בעין דאי איתנהו בעין
אפילו הרמב"ן ז"ל מודה כדאמ' לעיל ואחר כף כתב בפ' ודין הגדוניה' בזה שנה לחוב
כל זמן שאינה בעין וכו' כדאמר לעיל וא"כ היכי כתב הכא איפכא ועוד דהכא בלשון
אח' זה קשה נמי מדידיה לדידיה דכתב דאם נאבד' או נפחתה צריכה לישבוע ומסיק
לישניה דלא עדיף מחוב בעלמא שאין אדם מוריש שבועה לבניו ע"כ והרי מה שאנו
מדמין גדוניה' לחוב אינו אלא לחוב שהוא תוך זמנו דליכא חששא דצררי וליכא שבועה
אפילו מיתומים קטנים וכן גדוניה' הויא גו זמניה כחוב וכדאמ' לעיל וא"כ היכי כתב
דלא עדיף מחוב בעלמא וכו' ולכן נראה דאי אפישר אלא שנפל טעות בספרים ושפיר
דמי למיסמי חדא מקמי תרתי או תלתא ולא תרתי או תלתא מקמי חדא ועוד לעיל פי"ז
כתב הרב ז"ל על מי שמת והניח אשה וב"ח ואין בהן דין קדימה דהאשה נדחית מפני
ב"ח ואם היו פתובין בכתובתה נכסי צ"ב וטענה שאבדו או שלקחם הבעל הרי היא
בנכסי צאן ברזל שלה כשאר בעלי חובות ונשבעת שלא לקח' אותן ולא נתנה ולא מחלה
וחולקת עם בעלי חובות ע"כ ושבועה זו היא משום דנפרעה מנכסים משועבדים לשאר
הב"ח ואפ"ה נראה דלכל מי' גדוניה' וב"ח שוין וכתב הרב בעל מ"מ אבל גדוניה' הרי
היא פחוב בעלמא וכו' ורש"י ז"ל פי' דנדוניה' שנה לכתובה וכי היכי דכתובת אשה נדחית
מפני ב"ח ה"נ גדוניה' פיון שצרפה עם הכתובה הויא פדיו פתובה ונראה דלפי זה מהאי
טעמא נמי לא תגבה גדוניה' אלא בשבוע' פיון שצרפתה עם הכתובה הויא פדיו פתובה
וכמו שכתב הר"י קולון ז"ל לסברת רש"י ז"ל תשובת צ"א אבל לדעת הרב ז"ל נר'
דאפילו צרפ' לא גרע פח גדוניה' מחוב כדא' ואפילו אינם בעין ואפישר דאפילו למאן
דאית ליה חששת צררי בנדוניה' נמי דהיינו במה שאבד או נפסד מנצ"ב דאיכא למיחש

פינון דהווי בעינן והשתא בלו מתפיס לה צררי תחתייהן אבל למעות שהכניסה בנדוניית' דאינון בעינן דמיד מוציא אותו לא מתפי' לה צררי פינון דלא מטא זימניה ולהוצאת צרכיו ניתנו והוי חוב גביה ועם כל זה לכל מה שאינו בעינן מנדוניית' דנראה דלא צריכה שבועה מפל מה שהבאתי למעלם פינון שלא נתפרש בפירוש ברוב הפוסקים לא נדון בו הלכה למעשה וגם פי נמצא להרא"ש ז"ל פלל פ"ד דבזמן הזה דכתובות שלנו גדולות לא נחוש לצררי פינון שלא נתפשט זה בבתי דינין לא נעשה מעשה וכמו שכתב ג"כ בתרומת הדשן תשובת ש"ל וא"כ מה שאנו דנין עתה למעשה הוא שפל מה שיש בעינן מנדונייתא יחזור לה וגם מה שיש ממה שנתנו לה אביה ואמה שהם פנכסי מלוג ולתשלום נדונייתא שהם שלש מאות פרחים חייב לחזור לה הסבלונות שהרי הם פמטלטלי שייחדם לנדונייתא למה שאינו בעינן והם המעות שנתן לה בנדונייתא ואם יש בידו מנכסי בנו אחר שיקח לעצמו שיווי הסבלונות אם ישבע שדרך הלואה נתנם לו יפרע ג"כ מה שחייב על הצמיד' וכל החובות שהם על שם בנו הם בחזקתו ומהם יפרע אם יהיה מותר על מה שיקח הוא אחר השבועה הנז' וכמו שכתב הרשב"א ז"ל שאל' תתקצ"ו על אב וכן שהיו דרים בבית אחת ואוכלין על שלחן אחד והבן נשוי והיה נושא ונותן בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו ונפטרו האב והבן יורשי האב או' שהפל של אב ואלמנת הבן טוענת שהפל שלה והשיב שהדין עם האלמנה ואפילו אין לבעלה נכסים ידועים פלל ואע"פ שאלו היה הנז' קיים עליו להביא ראיה כדגרסי' פרוק חזקת הא אמרינן הת' ומודה אבא שאם מת על האחין להביא ראיה וכ"ש אם היו לו נכסים ידועים אע"פ שהיו סוף מועט ועכשיו מצאו סוף גדול שהברכה אין לה שיעור והיינו דאמר רב חסא אבל חלוקין בעיסתן אימו' מעיסתן קמץ עכ"ל והיינו נ"ד וא"כ כל שטרות שיוצאין על שמו או אפי' חובות על פה שאומרים הלונים שהוא נתן להם ולא היו חייבים הם בחזקתו דעל האחים או על האב להביא ראיה וכ"ש דהוא עצמו היה נאמן שהיו לו נכסים ידועים והם השבעים פרחים של הנדוניא שהיה נושא ונותן בהם או במה שנשארו לו מהם וה' יאיר עיינו במאור תורתו ויוציא לאור דינינו אמן ואם היא מוחזקת פנכסי בעלה בכדי פתובתה ומתה יורשיה יורשים נדוניית' כמו שכת' במרדכי בפ' כל הנשבעים דאם האלמנה מוחזקת פנכסי הבעל ומתה אמרי' דאדם מוריש שבועה לבנו וכן הרא"ש ז"ל פלל פ"ו וכן הביא מהרי"ו תשובת צ"ח וקע"ה ומרדכי פ' מי שמת ובמרדכי פ' הפות' מיייתי פלוגת' דרבנות' על אלמנ' שנתנ' מתנה קודם שנשבע' הצעי' משה בר' יוסף זלה"ה מטראני: מצאתי פתוב בפי' הר' יעקב מישאטי ז"ל על הלכות הרב פ' י"ח על מה שכתב ואם מתה האלמנה בלא שבוע' יורשיה יורשים פתובתה אעפ"י שהם נכסי צ"ב וכו' פתב מפני שדינה בנדונייתא פדין ב"ח וזה שאמר בפ' י"ז שהיא נשבעה פשאבדו נכסי' והיא טוענת שלקחו הבעל לפי' נשבעת שלא לקחה אותן ולא נתנ' ולא מחלה עכ"ל וכבר פתבתי למעלה ענין שבועה זו ומה שתבע כר' יוסף שהוציא בפטירת בנו ה"ד פרחים ובכלתו ז' או ח' נראה דמה שאמר שהוציא בקבורתה יותר מהראוי להוציא' ישבע עליו וינפ' כל מה שהוציא בקבורת' ממה שחייב לאביה דאע"ג דכת' הר"מ ז"ל פי"ח מתה האלמנה יורשי הבעל חייבים בקבורתה ואם נשבעה יורשיה וכו' משמע דבשלא נשבעה יורשי הבעל חייבי' בקבורתה הכא שאני דאע"ג ב דלא נשבעה הרי יורשיה יורשי' כל

מה שגמץ' בעין מנכסי צ"ב ונ"מ ועוד דחיישי' דתפ' צררי והוריש'ה כמו שכתב הרמב"ד ז"ל והכריעו דבריו בטור א"ה סי' פ"ט והר"ן ז"ל ריש פ' אלמנה גזונת.

ולענון מה שהוציא בקבורת בנו אעפ"י ש'היו יורשיה גובין כל פתובתה גזונת ועיקר ותוספ' לא היה יכול לגבו' ממנה כלו' על מה שהוציא בקבור' דאין האש' חייבת לשלם קבורת בעלה אם אין לה מותר על פתובתה וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובה פלל נ' וכמו שהבי' הרשב"א ז"ל בתשובה מן התוספ' וכ"ש הכא דאין יורשיה גובין אלא מה שהוא בעין פדאמר' נאפילו היה טוען שמכר מנכסיה נצ"ב או נ"מ מהסבלונות ומהדמים קבר את בעלה חייב לפדותם או לפרוע דמיהן שאין האשה חייבת בקבור' בעלה פדאמ' פיון שאין לה סוף פתובתה וכדאמ' פ' אלמנה ביבמו' ה'היא אתתא דעיילה ליה לגבר' איצטל' דמילת' בכתובה שכיב מרע שקלוה יתמי פרסו' אמיתנ' אמ' רב' קנייה מיתנ' דתכריכי המת אסורים פהקדש דגמרי שם שם מעגלה ערופ' בפ' נגמר הדין בסנהדרין ומסיק דכיון דאלו מגניב ברשות יתמי קנימי עד שתגבם אתי הקדש דאקדשוה יתמי ומפקע ליה לשעבוד ויהבי דמי כמו שכתבו המפרשי' ז"ל וכמו שכתב במישרי' נתיב כ"ג חלק י"א דקנאו המת ומשלמי' אותו היתומי' ע"כ וא"כ הכא נמי פיון שלא היה פח בידי היורשי' למפור שום דבר מנכסי' נאפי' מהסבלונות פדאמ' לעיל חייבי' לפרוע לה דמי הסבלונות כנז'.

כאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו עא בדיק לן מר במאי דכתבו התוספ' סוף פ' הפועלי' על ההיא דרב נחמן בר' יצחק מתני' נמי דיק' דקתני' כל שאיפשר לקיימו בסופו וכו' וא"ת מאי קמ"ל כו' ואיכא למימ' כו' אבל קשה דהנה ליה למיתני' כל שאי איפשר לו לקיי' תנאו בטל פי אינך דרישא ונר' לומ' דרב נחמן הנה ידע כו' עכ"ל ולפנ' פשטא דמילתא נראה דבמאי דפי' התוס' אפתי קשה דהנה ליה למתני' פי אינך דרישא ולא הנה צריך למידק איפשר אין לא איפשר' לא ולהכי נר' דהכי פי' דאי הנה קאי אריש' דכל המתנה וכל תנאי שיש מעשה בתחלתו כו' לא הנה קשה דליתני' תנאו בטל פי אינך דריש' דכיון דברי' תני בתרונהו תנאו בטל הוי סיומ' דהני תרי בבי דריש' דתנאו קניי' פשאינו מתנה על מה שפתוב בתורה והתנה עליו מתחלתו ואי הנה תני תנאו בטל היינו רישא ולא הוי סיומ' ומשום דקתני' כל ולא קתני' ואי איפשר לקיימו וכו' אמרי' דלא הוי סיומ' דרישא אלא מילתא באנפיה נפשיה ור"ל דלא הוי סיומ' דריש' לחוד אלא מדתני' כל אתא למילתא באפי' נפש' נמי וה"ק כל שאיפשר לקיימו בסופו והתנו עליו מתחלתו כלו' שאיפשר לקיימו בין מצד התורה שלא מנעתו בין מצד הנמנע שאינו נמנע אז הוי תנאו קניי' ואי לא לא וא"כ במה שא"א לקיימו מצד התורה הוי סיומ' דריש' ובמה שא"א לקיימו מצד הנמנע דדייקי' נמי אי אפשר לא הוי מילת' באפי' נפש'ה לאשמוע' כ"ר יהוד' בן תימ' מדקתני' כל ולא קתני' ואם כדפי' פה' נ"ל נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: עב על מה שפתבתי למעלה שבסבלונות שהם בעין אינה צריכה שבוע' פיון שאין יכול למוכרם יש ראיה לדעת כל האחרוני' דבנצ"ב ממפרו בטל כמו שכת' הריב"ש ס"ג תשוב' כ"ב גם בסבלונות יהיה ממפרו בטל ואם פן נראה דהם שונים שפמו שבנ"מ שהם בעין אינה צריכה שבועה כמו כן באלו ולכ"ע בקרקעות של נכסי צ"ב וקרקע שהכניס לה שום משלו או קרקע שייח' לה בכתובתה דהיינו הני ג' שדות דפרק חזקת ממפרו בטל מיז נאפילו קנה מיזדה אחר פה' משמיע דקרקע שייחד לה וקרקע

שְׁהַכְנִיס לָהּ שְׁוִים וְכִי הִיכִי דִיחַד לָהּ לֹא בְעִי שְׁבוּעָה כְּדָא פ' אַע"פ הִכִּי נְמִי בְּקַרְקַע
שְׁהַכְנִי לָהּ שׁוּם מְשָׁלוּ וְכֵן בְּמַטְלְטְלִי שֶׁל נְכֹסֵי צֶאֱן בְּרִזְל וּמָה שְׁנָתָן לָהּ שְׁאִין מְמַכְרוּ
מְמַכְרָ לְדַע' כָּל הָאֲחֵרוֹנִי אִפִּי לְדַע' הֶרְמֵב"ם ו"ל מְמַכְרוּ מִמֶּכּ וּכְמוֹ שֶׁכֵּת' בְּהִלְכוֹ אִישׁוֹ
וּבְסוּף הִלְכוֹ מְכִיר' אִם הֵם בְּעִין כְּמוֹ שֶׁבִנְצ"ב לֹא בְעִי שְׁבוּעָה ה"ה נְמִי בְּמָה שְׁנָתָן לָהּ
וְכֵת' רִיא"ז וְנֵר' בְּעִינֵי שְׁלִפִי מָה שְׁאֲנוּ מִתְּנִי שְׁאֵם תְּמוֹ הָאִשָּׁה וְכוּ' תַחֲזוֹר גְּדוּנְיָת' כּו'
אִין רְשׁוּת לְאִשָּׁה וְלֹא לְבַעַל לְמַכְּן הַנְּכֹסֵי שְׁהַכְנִיס' לוֹ וְכֵן בְּקַרְקַע שְׁשַׁעְבַּד לָהּ כּו' וְכֵן
יִוְרְשִׁי אָבִיָּה יְכוּלִי לְעַכְב כּו' פֶּן תְּמוּת הִיא בְּלֹא בְנִי וְיִצְטָרְכוּ הַיִּוְרְשִׁים לְגַבּוֹ מֵהֶם כּו'
כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא בַּהֲג"ת הַרִי"ף ד' ג' פֶּרֶק מְצִיאַת הָאִשָּׁה: עַג עַל מָה שְׁפִתְבַּתִּי שְׁהַסְבְּלוֹנוֹ שֶׁהוּ
בְּעִין אִין הָאֲלֻמָּנָה צְרִיכ' שְׁבוּעָה עֲלֶיהָ כְּמוֹ יִחַד לָהּ מְטַלְטְלִין דָּאמ' רִישׁ אַעפ"י וְהִלְכְתָ'
בְּלֹא שְׁבוּעָה הַשִּׁיב לִי הַחֵכ' ה"ר אַבְרָהָם שְׁלֹם יצ"ו דְּהִינּוּ פְּשָׁאוֹת' הַסְבְּלוֹנוֹת פְּתוּבִים
בְּכִתְוָבָה כְּמוֹ שְׁפִתְבַּתִּי הֶרְמֵב"ם ו"ל פִּי"ו וְכֵן אִם פָּתַב לָהּ מְטַלְטְלִי הוּ עֲצָמָן קִינִימִין נוֹטְלָת
אוֹת' בְּלֹא שְׁבוּעָה כּו' אָבֵל הִנִּי סְבְלוֹנוֹ אִינוֹ אֵלָא לְכַבּוֹד לְתַפְאָר' וְאִנִּי אוֹמ' דְּהִיא פְּתַב אִינוֹ
אֵלָא לְשִׁלָּא תַצְטָרֵךְ לְהִבִּי רְאִיָּה אִם יִכְחִישׁ הוּא וְיֵאמ' דְּלֹא יִחַדְם וְהִרִי כָּל הַמְּפָרְשִׁי שֶׁלֹּא
פְּתַבוּ אֵלָא יִיחַד סֵתָם וּבְהִכִּי סָגִי וְעוֹ דְּהִנִּי מְטַלְטְלִין דִּיח' ל' אִינוֹ מְטַלְטְלִי שֶׁה' תַּחַת יָד'
וְהוּא מְשַׁתְּמָשׁ בָּהֶם אֵלָא שְׁיִחַדְם לְאֲחֵרֵינִי פְּתוּבָת' וְלִכְךָ בְעִי פְּתַב לְדַעַט הֶרֶב ו"ל אָבֵל
בְּסְבְלוֹנוֹ שְׁנָתָן לָהּ וְהִיא מְשַׁתְּמָשׁ בָּהּ לֹא בְעִי פְּתִיבָה כָּלֵל דְּהִיא זְכָתָה בָּהּ וְהוּ תַּחַת יָדָהּ
וְאִיךָ יִתְפִּי לָהּ צְרָרִי תַּחַתִּיהוּ וְהִרִי לְדַעַת רִש"י ו"ל אֲפִילוּ נֶאֱבָדוּ אוֹתָן הַמְּטַלְטְלִין שְׁיִחַד
לָהּ וְאִינָה בְּעִין כָּלֵל לֹא חִינִישִׁי לְצָרְרִי דְכִינּוּ דְאָבּוֹד הִנִּי לֹא אֲתַפְּשֶׂה אֲחֵרֵינִי וְכָל נְכֹסֵי
אֲחֵרָאִין לְכַתּוּבָת' וְנִפְרַע' מִן הַקְּרָעוֹ בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאִפִּי לְדַעַת הַרִי"ף וְהַר"מ ו"ל שְׁפִתְבוּ
דְּבַעִי אֲחֵרִי תַּחַתִּיהָ כְּדִמְשַׁמַּע לִישְׁנָא דְלִיתְנִיהוּ בְּעִינֵיהוּ דְּמִשְׁמַע דְּאִיתְנִיהוּ מִיְהִת אָבֵל לֹא
בְּעִינֵיהוּ כ"ש הַסְבְּלוֹנוֹת שֶׁהֵם עֲצָמָם בְּעִין דְּלֹא בְעִי שְׁבוּעָה וְהַרְמֵב"ם ו"ל עֲצָמוּ בְּסוּף
הִלְכוֹת מְכִיר' כֵּת' בַּעַל שִׁמְכ' מְטַלְטְלִין שֶׁל נְצ"ב אוֹ מְטַלְטְלִין שְׁנָתָן לָהּ מְשָׁלוּ אַעפ"י
שְׁאִינוֹ רְשָׁאִי אִם עָבַר וּמְכַר אוֹ נָתַן קְנוֹ הַלְקוּחוֹ ע"כ מְשַׁמַּע דְּבָמָה שְׁנָתָן לָהּ אִינוֹ צְרִיךְ
פְּתִיבָה וְנִרְאָה לִי דְּהִנִּי סְבְלוֹנוֹ עֲדִיפִי מֵהַמְּטַלְטְלִין שִׁיח' לָהּ דָּאִין לָהּ בָּהֶם אֵלָא אֲחֵרֵי
פְּתוּבָת' וְהִנִּי סְבְלוֹנוֹ הִיא מְשַׁתְּמָשׁ בָּהּ וְהוּ כְּשִׁלָּה דְּהִיא בְּעִנְיָן אִי חִינִישִׁי לְסְבְלוֹנוֹ מְשַׁמַּע
דְּהֵם מִתְּנִי אִי חִינִישִׁי לָהּ פְּקִידוּשִׁין א"כ הוּ כְּמַעוֹ קִידוּשִׁי דְּאִיפְסָק' הִלְכְתָּא דְּהוּ מִתְּנָה
וְאִפִּי לֹא חִינִישִׁי לָהּ לְסְבְלוֹנוֹ כְּמוֹ אֲתָרָא דְּמַסְבְּלִי וְהַדָּר מְקַדְּשִׁי נְהִי דְּתִימָא פִּינוּ דְּלֹא
הוּ קִידוּשִׁין לֹא הוּ מִתְּנָה אָבֵל עֲדִיפִי טְפִי מֵהִנִּי מְטַלְטְלִין דִּיחַד לָהּ פִּינוּ שֶׁהִיא מְשַׁתְּמָשׁ
וּמִתְקַשֵּׁט' בָּהּ כָּל יוֹם וּפְשִׁיט' דָּאִינוֹ יְכוּל לְמוֹכְר' דָּאֵע"ג דְּהִנִּי סְבְלוֹנוֹת אִינָם תְּנָאִי קוֹדֵם
הַנִּישׁוּאִין פְּאוֹתָה שְׁפִתְבַּת הַרְשָׁב"א ו"ל שְׁאִינוֹ יְכוּל לְמוֹכ' מִפְּנֵי שֶׁהִתְנָה עֲלֶיהָ וְגַם אִינָם
דְּבַר קְצוּב כְּמוֹ שְׁפִתְבַּת הַרְמֵב"ם ו"ל וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹ שְׁנִיגְוֹ שְׁיִתָּן הָאִישׁ מְעוּנִי לְפִי הַגְּדוּנְיָ
דְּבַר קְצוּב שְׁתַּתְקַשֵּׁט בּוֹ הַפְּלָה וְכוּ' אַפ"ה פִּינוּ שֶׁהוּא מְנַהֵג קְבוּעָה בְּמַקּוֹ זֶה לְחַתָּן שְׁיִתָּן
סְבְלוֹנוֹ לְכָל הֵן רַב הֵן מַע' לְפִי גְּדוּנְיָת' פְּשִׁיט' דַּמ' שְׁנָתָן כֵּב' וְנִתְרַצִּי בָּם הַכָּל דָּאִינוֹ
יְכוּל לְמוֹכְר' דְּמָה שֶׁהוּ מְנַהֵג קְבוּעָה הִנִּי פְּהִתְכּ מִמֶּשׁ וּמָה שְׁנָתָן בְּלִי קְצַב' הוּי אַח"כ כְּדַב'
קְצוֹ דְּהִדְבָּ יְדוּעָה דְּהַסְבְּלוֹנוֹ אֵלּוּ הֵם לְפִי הַגְּדוּנְיָ אִם הַגְּדוּנְיָ הִיא מְאָה פְּרַחִי בְּמִשְׁלָ שׁוֹל'
הַסְבְּלוֹנוֹ שְׁנָה עֶשְׂרִי אוֹ חֲמֵשׁ עֶשְׂרִי וְאִם שְׁדָּכוּ סֵתָם יְכוּלָה הִיא לְעַכְב שֶׁלֹּא תִנְשָׂא עַד
שְׁיִתָּן לָהּ סְבְלוֹנוֹ כְּפִי גְּדוּנְיָת' לְפִי רְאוּת ב"ד מָה שְׁיִרְאָה לִב"ד הוּי דְּבַר קְצוּב וַא"כ נִרְאָה
וְדָאִי דָּאִין הַבַּעַל יְכוּל לְמַכּוֹר מָה שְׁנָתָן לְכָלְתוּ בְּתוֹרַת סְבְלוֹנוֹת כְּדָאמ' וְאִף הָא דְּמִשְׁמַע

מתשובת הרשב"א ו"ל דוק' התנ' היינו פשהתנה שיעשה לה קודם הנישואין ולא עשאם
אלא אח' כה דמצי למימר דמחלה פשושואת ואפ"ה השיב הרשב"א ו"ל דכיון דבתנאי
זה נשאת כיון שעשאון לה אחר כה זכתה אבל עשאון קודם הנישואין כמנהג פשיטא דאינו
יכול למוכרם כדאמ' והריב"ש ו"ל תשובת קט"ו ספר ב' הוצרך להביא ראיה לדעת
הרמב"ם ו"ל פ"י מהלכות זכיה דסבלונות שאינם של מאכל אינם מתנ' מדקאמר אינם
אלא דרף נוי ולא אמר שלא שלחם אלא ע"מ לכונסה משמע דאפילו כנסה לא נתקיימה
המתנה גמורה וכו' ומעולם לא פקפק אדם בדבר זה לומר שלא יהיו שמין תכשיטי כסף
וזהב אפילו בגרושה וכו' משמע דארף על גב דאינם מתנה גמורה אפ"ה הווי פשלה כמו
נכסי צ"ב דהם בידם וברשותה ואין יכול למוכר' כדאמר' מה שהביא מהר"י קולון ו"ל
שורש י"א תשובת הרי"ף ו"ל שהביא ה"ר מנחם מרקנטי ו"ל כי פלי זהב ובדולח אדם
מקנה אות' על דעת שתקשט בהם אשתו ואם הוצרך יתפרנס מהם וכו' הרי סיים אותה
תשובה ואמ' אלא א"כ התנו עמו בשעת הקדושין וכו' דמשמע דאם התנו עמו בשעת
הקדושין שיתנם אין ב"ח גובה מהם ואין יכול למוכר' והיכ' דהמנהג קבוע שיתנו
סבלונו' קודם הנישואין הוה ליה פאלו התנה כדפי' לעיל וכמו שכתב הרמב"ם ו"ל פ'
כ"ג על מנהגו' אלו דהנוש' סתם פותב ונותן כמנהג המדינ' ואפילו פשלה הוה תנאי
ומנהג בדבר אלא שקנאם מדעתו אחר הנישואין דכתב באותה תשובה דיכל למוכר'
להתפרנס מהם היינו שיהיו כעין נ"מ שיתנו המעות לריוח ויאכל הריוח ולא שיתפרנס
מהקרו ויכמו שכתב מהר"י קולון ו"ל ואם פן נראה דאפילו באותן המעות לא היתה
צריכה שבועה אם נתאלמנ' כיון שאין לבעל בו כי אם ריוח כנ"מ שלה כ"ש אם הו
התכשיטין ממש בעין וכ"ש אם הם תכשיטין של סבלונות שהם פתנאי כיון שהוא מנהג
קבוע דאינו יכול למוכרם דפשיטא דלא בעי שבועה עליהם ועל מה שכתבתי גם פן
שפל מה שנתן לה אביה ואמה והוא בעין שחייב לחזור לה השיב לי החכם הנז' דאינו
כך דמעיקר' כיון שלא נכתבו בכתובה אדעתא שלא לתוכעם עוד נתנום ולכך לא יחזירו
לה אפילו הם בעין אמרתי לו דלא גרעי הני מתנות מנכסי מלוג דהם שלה וגובה אותם
לבד הכתובה ומצאתי פן בתשובות הריב"ש ו"ל ספר ב' באותה תשובה דלעיל דכתב
נזה קיצור לשונו אמנם אם נתנו לה אחרים תכשיטי' או מעות בשעת נישואין כמו שנהגו
הקרובים בנדאי הם שלה דהא למתנה גמורה נתפוננו דקי"ל קנתה והבעל אוכל פירות
וא"כ אין שמין לה ואפילו באלמנה ע"כ וכ"ש מה שנתנו לה אביה ואמה.

והר"ד ו"ל בפ"י תקוני הכתובה שתקנו באלגזאיר כתב וילענן התכשיטין שנתנו לה
קרובותיה בעת הנישואין או אח"כ והו בעין יחזירם הבעל לירוש' וכן כתוב למעלה
בגרושה וכתב שפן נראה מדברי הרי"ף ו"ל בענן מורדת ושפן כתב הרמב"ם ו"ל בסוף
פ' אעפ"י בשם רבי' יהוסף ו' מאגש ו"ל ובשם רבי' הא"י ורי"ף ו"ל וכן כתב הר"ש בנו
בתשובה: עד יורנו אלופינו בראובן שהיה לו סחורה ידועה ונתנה ליד שליח שיליכנה
וקצב לו שכר למוכרה במקום ששנה יותר ושיבקש לו פה מי שיתן לו קצת דמי הסחורה
כדי שיפרע ממה שיקח מן הסחורה שימכור לשם וכן עשה השליח שלקח פה סך מעות
משמעון ונתנם לראובן בשטר ועדים והלך למכור הסחורה ולהביא מן הדמים של שמעון
סחורה אחרת בתורת עסקא בין שמעון ובינו ומכרה ולקח דמי שמעון וקנה סחורה
אחרת להביאה פה וכתב בפנקסו שהמעו' של שמעון נתנם באותה סחורה ויש גם פן

עדים על זה בין כהן ובין כהן קודם שיבוא גפטר השליח ויצאו עליו ב"ח ורוצים לטרוף סחורה זאת יודיענו רבינו כי מציון חקמתו תצא תורה ודבר ה' ממורינו: תשובה עיקר שאלה זו הוא דבר פשוט בגמרא שאין פתובה וב"ח גובין מעסק' זו פדאמ' פ' המקבל רבא אמר להכי קרו ליה עסקא לאיעסוקי ולא למישתי ביה שכרא אמר רב אידי בר אבין ואם מת עושה מטלטלין אצל בניו רבא אמר להכי קרו ליה עסקא שאם מת לא יעשה מטלטלין אצל בניו דכיון דאין בידו להוציאן סמך בעל המעות עליהו וכתב הרי"ף ז"ל והלקתא פרבא בתרוניהו הילכף אי איפא סהדי דהני מטלטלי מחמת ההוא עסקא גינהו שקיל להו מלנה בלא שבועה ואפילו מיתמי ואי איפא עליה דמיתנא פתובה אשה או ש"ח וכו' שקיל להו מריהו לחודיה דלא קני ליה מיתנא אלא לאיעסוקי בהו בלחוד וכי מת הדר עסקא למריה וכו' וכן כתב הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות שלוחין ושותפין דאין ב"ח ולא אשה נוטלין כלום אלא מחלק הרינוח של מת ואם פן אם יש עדים שסחורה זו נקנית מן הדמים של שמעון אין פתובה אשה ולא ב"ח גובין ממנה וכן אם נמצא פתוב בפנקסו שהמעות של שמעון נתנם באותה סחורה נראה דמהני כמו עדים דלא בעי עדים אלא היכא שאין חייב מודה שאינו בפנינו או מת אבל היכא דחייב מודה כי הכא לא דליכא למימר דטענינו ליתמי שאחר כהן נתן הדמים לשמעון ונשארה לו הסחורה דמילתא דלא שכיחא היא ולא טענינו להו ליתמי כמו שכתב הרא"ש ז"ל פ"ל פ"ו בתשובותיו בתשובה המתחלת תנו בפ' חזקת הבתים וכו' וכן לא שייך לטעון לפנחיא בעלמא פדמיתתי התם וכן יש ללמוד מפנקסו של אדם כמו שהאר"י בכל זה שם הרא"ש ז"ל והכא נמי סמכינן אפנקסו אפי' היכא דליכא עדים בדבר כ"ש הכא שנראה שיש עליו שטר ראיה שלקח משמעון סך המעות ונתבם לראובן ונתחייב בתנאי הנז' שיהיו בתורת עסקא בחזרה שאין יכול לומר פרעתי המעות כל זמן ששטר זה יוצא מתחת שמעון או באי פחו ואפילו כתב יד השליח נמי מהני פינן דהוי תוה זמנו כמו שכתב הרב ז"ל פי"א מהלכות מלנה ולנה דאפילו מלנה על פה אם מת הלנה תוה זמן נגבית מן היורשין פינן שלא הגיע זמן הפתוב בכתב ידו חזקה אין אדם פורע וכו' ובגדון זה ג"כ שאמר שיליכנה וימפרוה ויביא סחור' אחרת ולא הספיק להביא עד שמת מיקרי תוה זמן פדמשמע מדברי הרב ז"ל פ"ד מהלכות שלוחין ושותפין שכתב בפי' שנותן מעות לחברו שיליך למקום פלוני וכו' שזה כפי שקבע זמן הוא והוי פקובע זמן אפנקסי שאלו המעות נתנם באותה סחורה ואין לבעל חוב זכות בהם כדא' דבלאו הכי כתב הרא"ש ז"ל דסמכינן אפנקסו פדמשמע התם ואם הסחורה הראשונה לא יצא ממנה כדי המעות כפי מה שנמצא פתוב בפנקסו הסך שמכר' אם האמינו ראובן לשליח שימפור הסחורה חייב ראובן להשלי' הדמים לשמעון פינן שקבלם הוא ע"מ שיפרעם השליח מהסחורה שנתן בידו וכיון שלא הגיעו דמי הסחורה לסך המעו' חייב ראובן לפרוע לשמעון מה שחסר מן הסחורה לדמים הנז': ואם מת ראובן ג"כ לא גרע ממלנה על פה תוה זמנו דאמרינן לעיל דגובה מן היורשי' דהכא נמי הוי תוה זמנו שאמ' לשליח שיפרע לו מאות' הסחורה וכיון שלא הגיע הסחורה ולא ידעו בכמה נמכרה אלא אחר מיתת ראובן לא נתחייב עדין בחייו לפרוע לשמעון והוי פתוב זמן פדאמ' ומצאתי בתשובה לה"ר שמעון ב"ר צמח ז"ל בשם בעל התרומות שאם הנה חייב בכתב ידו ומת תוה זמן או הודה בחלייו שהו' חייב עדין או נמצא כתב' בפנקסו שהוא חייב לו או נידוהו ומת בנידויו ולא

נתן הואיל ומודים שהוא כתב יד אביהן וכו' גובין מהם ע"כ נראה שמה שכתו בפנקסו הני פתיב מודה או כמת בנדידיו דגובין מן הירושין אפילו לאחר זמנו מה שאינו פן בכתב ידו שהוא חייב לו דדוקא תוך זמנו גובה ונראה דטעמא הני דכשהוא חייב בכתב ידו שביד המלוה ופרע לו אין בידו לקבוע או למחוק פתיבת ידו שביד המלוה ואינו חושש פנין שגאמן לומר פרעתי אבל כמה שכתוב תחת ידו בפנקסו אם כבר פרע הנה מוחק או מעביר עליו הקולמוס או כותב פנגדו שפרע וכיון דלא עשה פה גובין מן הירושין אפילו לאחר זמנו אם פן בנדון זה שמצא כתוב בפנקסו שסחורה פלוני היא לפלוני שקנאה במעותיו אין טוענין לירושין שפרע ונשארה לו הסחורה אפילו הנה אחר זמנו כ"ש שהוא תוך זמן וכדאמ' לעיל והנרא' בעיני כתבתי מש' ב"ר יוס' זה"ה מטראני יצ"ו: שאלה עה ילמדנו רבי' ראובן שנישא רחל על לאה והתנה עמה שתאכל ממה שמבשלים בבית לאה ועכשיו טוענת שמלבד זה יתן לה מזונות בפני עצמה: תשובה אין דבר זה צריך לפנים כי פנין שהתנ' עמה ג"כ שלא תדור אלא בתצר לאה נראה כי פוננת המאכל הוא שתאכל ממה שמבשלים בבית הראשונה כדי שלא יצטרך לעשות ב' הוצאות ועוד שהתנאי בפני עצמו ג"כ מורה שעל כל מאכלה התנו ולא שתזכ' לב' שלחנות דלית לה תרי פרסי וכדאמ' בגמרא על פי ה"ג ותו לא מידי נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זה"ה: עו על הגט שמסר ברוך בן יעקב לר' י"ט נעמן שיולייכנו לאשתו ראינו מה שכתבו משם מבארות שהוצרכו להביאו בערפאו' ותבעו ממנו עשר' אלפי' עוט' ונכתב עליו בתורת חוב ונאסר בבית הסנה' עד שאמר שעשה כל מה שיצווי לו אף בזאת שיכנסו ערבים לפונטרהמכתובת האשה ומזונותיה ומן החוב הנז' וכן עשו שפטרו אותו מן הפל ונכנסו ערבים על זה ואחר כך רצה לכתוב הגט ומסרו ביד כ"ר יום טוב הנז' ונר' לנו כי גם שפיה זאת תהיה כפיה גמורה היא כפיה פדין והגט פשר פנין שהאיש הזה לא הנה מקיים מה שחייב לאשתו מן התורה בשארה ועונתה כי יש כמה שנים שהניחה עגונה והולך נע ונד מעיר לעיר ונישא בכל מקום שמוצא ומעולם לא שלח לה שום דבר ונרי פתוב בטור סימן קנ"ד האומר איני זן ואיני מפרנס או שאינו רוצה לשמש כופין אותו ויוציא מיד ואין לה איני רוצה גדול מזה שיש כמה שנים שגפרד ממנה ולא רצה לשלוח לה מזון ולא קרב אליה ונשא נשים אחרות והולך ובורת ממקום למקום וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות אישות המורד על אשתו ואומר איני בא עליה וכו' מוסיפין לה וכו' כל זמן שתראה היא לישב וכו' וכתב בעל מ"מ לפי שאם לא רצתה כופין אותו לגרשה פנין שאינו רוצה להיות עמה וכן על מה שכתב פי"ב שאם אינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה לו שכופין אותו להוציא ותהיה פתובתה חוב עליו וכו' כתב מ"מ שאפילו למאן דפסק כשמואל וכו' אם אין יכולין לכופו לזון יכפוהו להוציא והוא דבר ידוע בנדון זה שאינם יכולין לכוף זה האיש לזון שהולך מעיר לעיר ומשתמש ממי שתובע ממנו מזונות לאשתו ולכן כפיה זו פדין היא כ"ש שמחלו לו כל סכי פתובתה וגומר ומגרש לה כי הא דרב הונא תלויה ונבין וכו' דהוי כמו מקר וכמו שכתב הרשב"א ז"ל בתשובותיו ובכתובת הגט ראינו גם פן כמה גמגומין ועם כל זה נראה לנו לסמוך עליו בשעת הדחק שלא תשארו זו ענוגה ולבקשת השליח הנז' שהשתדל וטרח זה כדי שלא תשארו האשה עגונה פתבנו מה שגרא' לנו: עז לפי שבאלו הימים פתבתי פסק דין קצר בלי ראיות על מי שבא לדור במקום אחד ועדין אשתו ובניו במקום שיצא ממנו

שאינו חייב לפרוע מסים ותשחורות במקום זה עד שיביא בני ביתו ושמעתי שאי זה חכם מחכמי העיר היה חולק על זה על פה ולכן נטיתי ידי לכתוב מה שגראה לי סעד וראיה לענין זה דתנן פ"ק דב"ב כמה יהא בעיר ויהא פאנשי העיר י"ב חדש ואם קנה שם בית דירה וכו' ואמרי בגמ' דלפסי העיר תנו דהיינו בקעו' שסביב החומה וכתבו המפרשי וה"ה לכל מסין ותשחורו' משמע דלמסים אינו פאנשי העיר לפרוע עמהם עד שהיה שם י"ב חדש וכתב הריב"ש ז"ל בתשובה קל"ב ספר אחרון וכן בגמ' יוסף דאפילו לא ירד להשתקע אלא לגור פניו שעמד שם י"ב חדש הרי הוא פאנשי העיר למסים כדמשמע בגמרא מההיא דפריף מחמרא וגמלא וכו' וכשלא עמד שם י"ב חדש אפילו ירד להשתקע לא הוי פאנשי העיר למסים דדילמא לא מיתדר ליה וכדמשמע ממתני דקתני סתמא י"ב חדש דלא תלי ליה אלא בזמן ואע"ג דרבינו ברוך ז"ל כתב בס' החכ' דאדם הבא לדור ולהשתקע שם הוי קקונה בית דירה כמו שהביא המרדכי פ"ק דבתרא הרי המרדכי עצמו כתב ומיהו וכו' עד וגם הגמ' מוכיח כן דלא מחייבי ליה תו' י"ב חדש לפסי העיר אלא למילי דצדקה דמשמע דדוחה דבריו ואפילו מה שכתב רב' ברוך ז"ל אינו אלא כשבא עם בני ביתו לדור ולהשתקע שם אבל אם בא הוא לבדו פשיט' דלא מיקרי פאנשי העיר פניו שאין אשתו ובניו עמו ככל אנשי העיר דאף שפנונתו ודעתו להביאם ולדור ולהשתקע כאן כל שלא הביאם לא הוי פאנשי העיר דאין אדם דר במקום אחד ואשתו ובניו במקום אחר אלא דרו' עראי וכן נראה בתרומת הדשן סימן שמ"ב שהביא סברא זו דאם דעתן לדור ולהשתקע במקום זה דחייב מיד וכתב שם צא גם כן בתשובה דחייב מיד אף על גב דכל הינצא לקבוע דירתו במקום אחר מנהג שאם יתחדש איזה מהם תו' שלשים יום לצאתו על בני מקומי הראשון צריף לשאת עמהם בעול בשנה וכו' דמשמע דהבא לדור ולהשתקע היינו עם בני ביתו פניו ודכתב דתו' ל' יום צריף לתת עמהם דאי לא הכי אפילו אחר שלשים יום היה נותן עמהם פניו שפני ביתו עדין הם שם וכן הביא במרדכי פ' לא יחפור תשובה על הדר בעיר אחרת אף על גב דשייף בכרגא דמתא דהכא דאם רצה לבוא ולהלוות בעיר הזאת הרשות בידי לא מצוינו מכח ההלכה שיהא פאנשי העיר לשאת עמהם בעול אלא אם כן יהא עמהם בעיר י"ב חדש או קנה שם בית דירה וכו' וכתב הרשב"א ז"ל בתשובה סימן תרס"ד ועל מי שהוא מעיר אחרת ועוסק במקום אחר שאין פורע מס במקום זה שאם אתה או' כן לקתה מדת הדין בכף שנמצאת זה פורע כפלים עם בני עירו ועם בני עיר אחרת ואף על גב דכתב שיכולים להתרות בו שלא יסתחר שם ואם יתעסק שפרע מס לפי המזון שמתעסק שם היינו באותם המקומות שהוא חק המלוך שאותם אנשי העיר יתעסקו ויסחרו בה פניו שמעלין לו מס ולא לאחרים אבל במקומות אלו שאין המלוך והשרים מקפידים על זה ומניחים לכל הבא מקצה הארץ שיסתחר וירוץ כי גם בני מקומו מרויחים עמו פשיטא דאינו מעלה שום מס שמעלים בני העיר לשר העיר לצרכו או שמעלין עליהם כדרך המושל על בני עירו אלא אם כן הוא מקס דוע וקבוע על מין סחורה שאפילו יהיה מארץ אחרת הוא פורע ומשלם וחוקה וכן הביא באותה תשובה בתרומת הדשן דמי שבא לעיר דרו' אקראי עם בני ביתו וכו' ושוקה שם שנה או יותר דבמרדכי פ' לא יחפור כתב דחשו חכמים לתקנת כל אדם ואין בני העיר יכולין לעכב על ידו שירויח קצת וכו' הא קמן דאע"ג דבא עם בני ביתו תו' י"ב חדש אינו פורע כלל

פינון שְׂבֵא דְרַף אַקְרַאי אָבֵל אִם בָּא עִם בְּנֵי בֵיתוֹ וְקָנָה שָׁם בֵּית דִּירָה אוֹ אֶפְיָלוֹ לֹא קָנָה אֱלָא שְׂדַעְתּוֹ לְדוֹר וּלְהַשְׁתַּמְקַע שָׁם לְדַעַת רַבִּי בְרוּךְ ז"ל יִהְיֶה חַיִּיב מִיָּד פִּינוּן שֶׁהוּא עִם בְּנֵי בֵיתוֹ וּלְדַעַת אַחֲרָי שְׂפַתְבַּתִּי לְמַעַלָּה שְׂאֶפְיָלוֹ בָּא לְהַשְׁתַּמְקַע וְלְדוֹר אֵינוֹ פּוֹרַע עַד י"ב חֹדֶשׁ אוֹ קָנָה שָׁם בֵּית דִּירָה הֵינּוּ עִם בְּנֵי בֵיתוֹ וְאִפְ"ה כָּל י"ב חֹדֶשׁ פֶּטוּר אֶפְיָלוֹ דַּעְתּוֹ לְהַשְׁתַּמְקַע שָׁם דְּדִילְמָא לֹא מִתְדַר לִיה כ"ש אִם לֹא בָּא עִם אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ דְּלֹא מִיקַרֵי אַפְתִּי דַר בְּמָקוֹם זֶה אֶפְיָלוֹ דַּעְתּוֹ לְהַשְׁתַּמְקַע דְּמִדְכַתְבוּ דְאֶפְיָלוֹ בָּא לְגוֹר אִם עָמַד י"ב חֹדֶשׁ חַיִּיב וְהֵינּוּ פְשָׁא לְגוֹר עִם בְּנֵי בֵיתוֹ דָּאִם הוּא לְבַדוֹ לְמָה יִתְחַיִּיב אַחַר י"ב חֹדֶשׁ פִּינוּן שְׂבֵנִי בֵיתוֹ הֵם בְּעִיר אַחֲרָת וְהוּא דַּעְתּוֹ לְגוֹר וְלַחְזוֹר לְמָקוֹמוֹ וְכִינוּן דְּלְגוֹר הוּא עִם בְּנֵי בֵיתוֹ לְהַשְׁתַּמְקַע נְמִי הָנִי עִם בְּנֵי בֵיתוֹ וְקָרוֹב אֲנִי לוֹמַר דְאֶפְיָלוֹ לְאַחַר י"ב חֹדֶשׁ אוֹ קָנָה בֵּית דִּירָה פֶּטוּר כְּשָׂאִין בֵּיתוֹ עִמּוֹ בְּמָקוֹם זֶה וְאִם כֵּן לֹא עָלוּ הַבָּאִים בְּמָקוֹם אֶחָד עַל דַּעַת לְהִבְיָא בְּנֵי בֵיתָם בְּמָקוֹם זֶה הֵם פֶּטוּרִים כָּל שְׂלֵא הִבְיָאוּ עֲדִין בְּנֵי בֵיתָם דְאַפְתִּי לֹא מִיקַרוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר כ"ש שֶׁהוּא יְדוּעַ שְׁפוֹרְעִים מְסִים עַל כָּל מָה שְׂיֵשׁ לָהֶם בְּמָקוֹם שְׂיוֹצָאִים מִשָּׁם כָּל זְמַן שְׂבֵנִי בֵיתָם הֵם עֲדִין לְשָׁם וְאִין רְאוּי שְׂיִלְקוּ לְפָרוּעַ בְּשָׁנֵי מְקוֹמוֹת כְּמוֹ שְׂפַתְבַּת הַרְשָׁבָ"א ז"ל: וְעוֹד, שְׂכָל עֲנִינֵי הַמְסִים הוֹלְכִים לְפִי הַמְנַהֵג לֹא עַל פִּי הַדִּין הַגְּמוּר כְּמוֹ שֶׁהִבְיָא הַרִיב"ש ז"ל בְּתִשְׁבָּב' קי"ח סֵפֶר רֵאשׁוֹן מִשָּׁם הַרְשָׁבָ"א ז"ל בְּתִשְׁבָּבָה וְכֵן הִבְיָא הַמְרָדְכֵי פ"ק דב"ב וְכֵן שֶׁהִבְיָא בְּתִרומַת הַדָּשָׁן גַּם כֵּן מִתְשׁוֹב' רמ"מ ז"ל דְּכַתְבַּת בְּהִדְיָא דְרוֹב עֲנִינֵי הַמְסִים תְּלוּיָן בְּמְנַהֵג כו' וְא"כ הַמְנַהֵג יְדוּעַ וּפְשׁוּט בְּמָקוֹם זֶה בְּצַפַּת תוֹב"ב שְׂכָל מִי שְׂאֵינוֹ דַר בְּמִדִּינָה עִם בְּנֵי בֵיתוֹ אֵינוֹ מַעַלָּה מִס עִם בְּנֵי הָעִיר כָּלֵל וְכָלֵל אֵת זֶה פְּתַבְתִּי אִם יִרְאֶה בְּעֵינֵי רֹב חֲכָמֵי הָעִיר לְהוֹרוֹת הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה נָאִם הַצָּעִיר מִשֶּׁה ב"ר יוֹסֵף זֶלֶה"ה מְטָרָאִנִי יצ"ו: עַח גְּדַרְשָׁתִי וְנִמְצָאִתִּי לְאַשֶׁר שָׂאֵל וּבְקִשׁ מִמֶּנִּי הַחֲכָם הַשְּׁלַם כ"ר שְׂמוּאֵל עֲטִיאָה עַל קִנְס שְׂדוּכִין שְׂנַתְחַיִּיבוּ אִם הִיתוּמָה הַמְשׁוֹדְכָת וְאַחִיָּה בְּקִנְיָן וּשְׂבוּעָה לְהִבְיָא מְרוֹצִית לִיתוּמָה לְקִדּוּשֵׁין וְנִישׁוּאִין לְזִמְן פְּלו' וְאִם לֹא יִבְיָאָה מִפְּנֵי"ס גְּתַחַיִּיבוּ כָּל אֶחָד לְתַת לְמִשְׁדָּף כ"ה סוּלַט' וְלֹא נִכְתַּב שְׁטַר בְּזָה לְהַתְרַשְׁלוֹת הַסּוֹפֵר וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן טַעְנוּ אָמָה וְאַחִיָּה שְׂעֲדִין הִיא קִטְנָה וְשִׁימְתִין לָה עוֹד עַד שְׂתַגְדִּיל וְהַמְשָׁדָף תָּבַע הַקִּנְס פִּינוּן שְׂלֵא הַשְּׁלִימוּ לְזִמְן הַמְּוַגְבֵּל בִּינֵיהֶם וְשָׂאֵל עַל זֶה לְחֲכָם אֶחָד חוּץ מִן הָעִיר וְהַשִּׁיב שְׁהִיו חַיִּיבֵי לְפָרוּעַ לוֹ הַקִּנְס מִכַּח הַשְּׂבוּעָה וְכֵן מִכַּח הַקִּנְיָן מִמָּה שְׂפַתְבוּ הַתוֹסְפוֹ פ' אִיזְהוּ נִשְׁדָּף וְכֵן מִמָּה שְׂפַתְבַּת הַמְרָדְכֵי שָׁם וְכֵן מִתְשׁוֹבַת הָרֵא"ש ז"ל וְהַחֲכָם הַנּוֹ מֵאַרְיָה דְאַרְעָא שְׂאִירַע בָּה עֲנִין זֶה פֶּטוּר אֵת הָאִשָּׁה מִן הַקִּנְס וְדַחָה כָּל דְּבַר הַחֲכָם הַמְשִׁיב וְצָדֵק בְּמָה שְׂפַתְבַּת דְּלַעַת הַרְמַב"ם ז"ל בְּעִי קִנְיָן מַעֲכָשׁוֹ דְּלֹא תִיְהוּי אֶסְמַכְתָּא וּבְגִדוֹן זֶה לֹא הָיָה אֱלָא קִנְיָן וְלֹא בְּמַעֲכָשׁוֹ וְכֵן מָה שְׂפַתְבַּת דְּלַעַת ר"י ז"ל דְּבַעִי נְמִי מַעֲכָשׁוֹ הַדִּין עִמּוֹ וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהִבִּין הַחֲכָם הַמְשִׁיב דְּבִקְנִין לְבַד סְגִי מִהֵנִי תְּרִי טַעְמֵי מִהֵיָא דְּסִיטוּמָתָא וּמִשׁוֹ דְּמִבְיִישׁ אֵת חֲבָרוֹ שְׁהָרִי כְּתַב שָׁם בְּאוֹתוֹ דִּיבּוּר עֲצָמוֹ דְּכָל קִנְיָן סוֹדֵר אֵינוֹ אֱלָא בְּמַעֲכָשׁוֹ וְאִם כֵּן הָרִי יֵשׁ פֶּאן קִנְיָן מַעֲכָשׁוֹ אַעפ"י שְׂלֵא הַזְּפִירוֹ אוֹתוֹ בְּפִי וְכֵן עַל מָה שִׁכַּת הַמְרָדְכֵי דְנוֹתְנִים זֶה כְּנִגְדַּת זֶה פְּתַב וּמִשְׁמַע שְׂכָל אֶחָד שָׁם עִירְבוֹן וְלִהְכִי קוֹנָה בְּלֹא מַעֲכָשׁוֹ וְאִיבְר' דְּהִכִי מִשְׁמַע פֶּשְׁטָא דְּלִישְׁנָ' אֱלָא דְאֵגַב רִיקְהָטָא לֹא הַשְּׂגִיחַ בְּמָה שְׂפַתְבַּת שְׂכָל אֶחָד שָׁם עִירְבוֹן כְּדִי הַקִּנְס בְּיַד חֲבָירוֹ אוֹ בְּיַד שְׁלִישׁ וְלָכֵן קָנָה כָּל אַח' פִּינוּן שֶׁהוּצִיָּאוּ הַמְּעוֹת מִיָּדָם לְזָכוֹת קָנָה כָּל א' לְחֲבָירוֹ ע"כ וְאִם כָּל אֶחָד שָׁם כְּדִי הַקִּנְס בְּיַד

חִבְרֵי הָרִי כֹל אֶחָד אֵין לוֹ מִחִבְרֵי שׁוּם דְּבַר כִּי אִם כְּדֵי מַה שְׁשֵׁם בְּיַד חִבְרֵי שְׁם חִבְרֵי וְאֶצְלוֹ וְאֵין כָּאֵן עֶרְבוֹן כָּלֵל וְאֶפּוֹכִי מִטְרַתָּא לְמַה לִּי.

וְכֹן מַה שְׁפִתְבּוּ בְּעֵינֵי הָעֶרְבוֹן אֵמֶת שֶׁהוּא דְבַר מוֹשֵׁ' בְּעֵין אֶבֶל בְּמַה שְׁפִתְבּוּ בְּמִרְדְּכִי וְהוּא נְמִי בְּשִׁדּוּכִין אַע"ג דְּלֹא הָוִי בְּב"ד חָשׁוּב וְלֹא אָמַר מַעֲכָשׁוּ קִנּוּ שְׁהָרִי נוֹתְנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְזֶה כְּנֶגֶד זֶה וְכוּ' דְּמִיָּרִי כְּגוֹן שְׁמִשְׁמִינִין בְּעֵין הַמַּעוֹת לְמַעוֹטֵי שְׁלֵא יִהְיֶה בְּאַמוּנָה דְּמִשְׁחָק בְּקוּבְנֵי בְּאַמוּנָה לֹא קִנֵּי כִפְרֵי וְ"ל נִרְאֶה לִי דְלֹא דְוָקֵא כְּשִׁמְשִׁימִין מַעוֹת בְּעֵין אֶלֶּא אֶפְיִלוּ אֵינָם מְשִׁימִים בְּעֵין זֶה כְּנֶגֶד זֶה פִּינּוּ שְׁמִתְנִי לִיתָן זֶה כְּנֶגֶד קִנּוּ אֶפְיִ' בְּלֹא מַעֲכָשׁוּ פִּינּוּ שְׁהֵם שׁוֹי' וְכַדְמִשְׁמַע לִישְׁנָא דְקֶאֱמַר דְּוָקֵא בְּמָקוּם שֶׁהָא' לֹא יִפְסִיד לְעוֹלָם כִּי הָיָא דְנִדְרִים דְּאַתְפִּיס וְכוּתִיהּ וְכוּ' הָרִי שְׁלֵא אָמַר דְּהוּי אֶסְמַכְתָּא אֶלֶּא כְּשֶׁהָאֶחָד לֹא יִפְסִיד אֶבֶל כְּשִׁשְׁנִיָּהֶם מִפְסִידִים אֶפְיִלוּ לֹא שְׁמוּ הַמַּעוֹת בְּעֵין לֹא הָוִי אֶסְמַכְתָּא דְּאֵי הָוִי אֶסְמַכְתָּא לְיִפְלֹג וְלִיתְנִי בְּדִידְקִיהּ דְּאַפְיִלוּ שְׁנִיָּהֶם מִפְסִידִים לְהוּי אֶסְמַכְתָּא כְּשִׁאֵינָם מְשִׁימִים הַמַּעוֹת בְּעֵין כְּדֶאֱמַר וְאַפְיִ' לְפִירוּשׁ ר"י וְ"ל דְּכַתְבּוּ דְּבְאַמוּנָה לֹא קִנְהוּ הֵינּוּ שְׁשִׁחְקוּ כְּדֶבְרֵי בְּאַמוּנָה שְׁיִפְרַע כֹּל אֶחָד לְחִבְרֵי כְּשִׁיָּהִי לוֹ אֶבֶל כְּשִׁשְׁחָקוּ עַל מְנַת לְפָרוּעַ מִיַּד מַמְעוּ' שְׁיִשׁ לְכָל אֶחָד בְּבֵיתוֹ אֶפְיִלוּ אֵינּוּ שְׁם בְּעֵין קִנּוּ כְּדֶאֱמַ' דְּאַפְיִ' כְּשֶׁהוּא בְּעֵין כֹּל אֶחָד הוּא מְחֻזֵּק בְּשִׁלּוֹ וְאֵינּוּ כְּעֵין עֶרְבוֹן וְיִמָּה שְׁפִתְבּוּ שְׁנוֹתְנִים זֶה כְּכ"ז וְזֶה כְּנֶגֶד נִרְאֶה שֶׁר"ל שְׁפִינּוּ שְׁנוֹתְנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה הָוִי זֶה כְּנֶגֶד לְעֵינֵי הַקִּנּוּ וְקִנּוּ תְרוּנִיהּ וְהוּי דְבַר בְּטַעְמוֹ וְכֹן מְצִאתִי לְשׁוֹן זֶה בְּהִגְהוֹת מִיָּמִינוּת פ' י"א מִהִלְכוֹת מְכִירָה שְׁהָרִי נוֹתְנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְזֶה קִנֵּי כְּנֶגֶד ע"כ וְלִפִּי זֶה בְּנ"ד הָוִי אֶסְמַכְתָּא פִּינּוּ שְׁלֵא שְׁמוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה שְׁהָאִשָּׁה הִיא שְׁנִתְחַיֵּיבָה לְמִשְׁדָּךְ בְּקִנְסָה וְהַמְשָׁדָךְ לֹא נִתְחַיֵּיב בְּקִנְסָה וְזֶה פְּשׁוּט דְּהוּי אֶסְמַכְתָּא פִּינּוּ שְׁאֵין כָּאֵן מַעֲכָשׁוּ וְלֹא רִאִיתִי שְׁהַזְפִּירוּ הַחֲכָם הַזֶּה יצ"ו וְלְעֵינֵי מַה שְׁתִּירֵץ בְּמַה שְׁהֵינִיחַ בְּעַל מ"מ בַּצ"ע נר' לִי שְׁאַרְף בְּמַה שְׁפִתְבּוּ נִשְׁאַר הַדְּבַר בַּצ"ע כִּי הוּא הַשֵּׁיב שְׁמָה שְׁפִתְבּוּ בְּהִלְכוֹת גְּזוּלָה וְאַבְיָדָה הוּא שְׁשִׁחָק בְּאַמוּנָה וְלִכְּוֹן הָוִי גְּזוּלָה דְּאַסְמַכְתָּא כִּי הָאֵי לֹא קִנְיָא וְיִמָּה שְׁפִתְבּוּ בְּהִלְכוֹת עֲדוּת שְׁאֵין הַמְשָׁחָק נִפְסָל אֶלֶּא כְּשִׁאֵין לוֹ אֲנֻמְנוּ אַחֲרֵת הוּא שְׁהַדְּבַר שְׁשׁוֹחֲקִים עֲלֵיו מְנַחַח בְּעֵין כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ מִמִּשְׁמַעוֹ דְּקִדּוֹ הַלְשׁוֹן וְיִשׁ תִּימָא בְּתִירוּץ זֶה שְׁהָרִי כְּתִבּוּ בְּהִלְכוֹת עֲדוּת שְׁאֵינּוּ נִפְסָל לְעֲדוּת הַמְשָׁחָק בְּקוּבְנֵי אֶלֶּא כְּשִׁאֵין לוֹ אֲנֻמְנוּת אֶלֶּא זֶה נִרְאֶה כִּי מַה שְׁפִתְבּוּ בְּהַלְגוּלָה שֶׁהוּא גְּזוּלָה מְדַבְּרִיהֶם אֵינּוּ נִפְסָל פִּינּוּ שְׁיִשׁ לוֹ אֲנֻמְנוּת בְּלֹא זֶה וְאַדְרָבָה הָאֵי דְּהִלְכוֹת גְּזוּלָה נִפְסָל טְפִי דְּהוּי גְּזוּלָה פִּינּוּ שְׁלֵא קִנְהוּ שְׁחָקוּ אֶלֶּא בְּאַמוּנָה וְנִרְאֶה עוֹד דְּהוּי גְּזוּלָה מְדַאֲוֵרִיתָא דְּאֵי אֶסְמַכְתָּא לֹא קִנְיָא אִם כֹּן מַה שְׁלֹחַת מִמְנוּ הוּא גְּזוּלָה מִן הַתּוֹרָה וְהָרַב וְ"ל כְּתִבּוּ שֶׁהוּא גְּזוּלָה מְדַבְּרִיהֶם וּמִפְּנֵי שְׁהַתְחַנּוּ לְפָנֵי כֹּל חֲכָם לִב יוֹסִיף לְקַח בְּעֵינֵי זֶה יִגְעַתִּי בְּמִעוֹ חֲכַמ' לְבִי וּמְצִאתִי אוֹן לִי בְּפִי דְּבָרֵי הָרַב וְ"ל שְׁפִסְקָ כְּרַב שְׁשֵׁת דְּקוֹ"ל כְּוִתְנִי כְּדִאִית' הֵתֵם וְלֹא כְּרַמִּי בַר חֲמָא דְּאָמַר דְּטַעְמָא דְּמִתְנִי הוּיָא מְשׁוּם דְּהוּיָא אֶסְמַכְתָּא דְּסִבְרָא לִיהּ לְרַב וְ"ל דְּטַעְמָא דְּרַמִּי בַר חֲמָא דְּהוּיָא אֶסְמַכְתָּא הֵינּוּ דְּלֹא קִנֵּי כָּלֵל וְחִיֵּיב לְהַחֲזִיר לוֹ מִן הַתּוֹרָה כְּדָפְנִי לְעֵיל וְאַפ"ה לֹא מִיִּפְסִיל אֶלֶּא מְדַרְבְּנָן פִּינּוּ שְׁנִתְנֵנוּ לוֹ חִבְרֵי בְּרִצּוֹנוֹ וְרַב שְׁשֵׁת אָמַר כֹּל כִּי ה"ג לֹא הָוִי אֶסְמַכְתָּא כְּלוֹ' דְּאֵינּוּ אֶסְמַכְתָּא מִמִּשְׁ שְׁיָהִיָּה גְּזוּלָה מִן הַתּוֹרָה פִּינּוּ דְּלֹא יָדַע אֵי נִצַּח אוֹ לֹא וְאַפ"ה אֲתֵנִי מְסַפְקָא גְּמַר וּמִקְנִי וְלֹא גְּזוּלָה מִן הַתּוֹרָה הוּיָא אֶבֶל מְדַרְבְּנָן מִיָּהֵא הָוִי גְּזוּלָה מְדַבְּרִיהֶם וְלֹא מִיָּרִי הֵכָא אֶלֶּא בְּעֵינֵי גְּזוּלָה וְלֹא בְּעֵינֵי פִּסּוּל לְעֲדוּת וּבְהִלְכוֹת עֲדוּת דְּמִיָּרִי בְּפִסּוּל עֲדוּת כְּתִבּוּ דְּלֹא מִיִּפְסִיל לְעֲדוּת אֶפְיִ' הָוִי גְּזוּלָה מְדַבְּרִיהֶם אֶלֶּא הִכָּא דְּאֵין לוֹ אֲנֻמְנוּת אַחַר וּכְמוֹ שְׁפִתְבּוּ בְּפִי הָרִי זֶה בְּחֻזְקָת

שאוכל מן הקוביא שהוא גזל ע"כ משמע דאפילו לרב ששית דאמר קל כה"ג לא הוי אסמכתא הוי גזל מדבריהם וא"כ מה שפכת בהלכות גזלה ובהלכות עדות הפל הוא אליבא דרב ששית כדפ"י ונתישב מה שהיה לו קצת תימא לרב בעל מ"מ על זה והניחו בצ"ע ומי שיטיב העיון בזה ימצא נכון מה שפכתתי בזה לישוב דעת הרב ז"ל בטוב טעם ודעת ומה שפכת מכח תשובת הרא"ש ז"ל כי פיון שלא נכתב השטר הפל בטל נראה בנדון זה מלשון השאלה שלא נעשה תנאי הקנס ע"מ שיפכת פתשובת הרא"ש ז"ל אלא שאחר שהסכימו ביניהם ענין השדוכין והקנס צווי לסופר שיכתוב לזפרון בעלמא ועל זה נתרשל הסופר ואם פן אע"פ שתחזור בה בענין הפתיכה אינה יכולת לבטל הקנס פיון שלא היה מעיקרא ע"ת שיפכת פדכתיב ועל מה שתמה על מה שפסק ר"י ז"ל דבשידוכין חייב מטעם בןשית משום דבןשית אין דנין אותו בבבל והשיב דבדבר קצוב כמו בשידוכין יד כל אדם שנה בו פיון שאינו צריך להעריף ולשער הקנס שהרי הוא קצוב וכתב פ"ד נלע"ד ותמהתי על ענין דעתו ונפלאתי על זכות שכלו איך לא העלה על דעתו לראות כי אין ענין דיני קנסות לקנס זה כי דיני קנסות שאין דנין בבבל הם דיני קנסות הפתובי בתורה בין שאינם קצובים בין קצובים בתורה בפ"י באונס ומפתה או קצובי בדבר רז"ל בסוטר לוע' של חברו או בועט בו דאין דנין אותם בבבל משו' דאלהים פתיב בפ' ואנן הדיוטות אנן פיון דליפא סמיכה לא מפני שאין לנו השער' לשער ולהעריף קנס הראוי לכל דבר כמו שפכת שהרי אפילו דבר הקצוב מן התורה או מה שקצבו חכמים אין דנין בבבל כמו שהביאו כל הפוסקים ז"ל ואפילו למה שכתב הראב"ד וקצת מהגאונים ז"ל שאם יש לקנס קצבה קנס אונס ומפתה דמנדין אותו עד שימתן כמו שהביא בחשן משפט סי' א' אפ"ה אין מגבין אותו בבבל למפור נכסיו ולהגבותו ואפילו על גידיי זה כתב הרא"ש ז"ל דלא נהירא ליה דאין לה גובינא גדולה מזו ולכ"ע כל קנס אין דנין אותו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ה מהלכות סנהדרין דיני קנסות פגון גזילות וחסלות ותשלומי כפל וכו' והאונ' והמפת' אין דנין אלא הסמוכים וכו' וכן כל הקנסות שקנסו חכמי בתוקע לחברו וסוטר וכו' ואין גובין אותו דיניי ח"ל וכו' הרי בפ"י ששום קנס בין קצוב בין שאינו קצוב אין דנין בבבל משום דבעי' מןחזין פדאמרן וקנס זה של שידוכין שאנו גובין אותו מטעם בןשית לדעת ר"י ז"ל פיון שהוא נתחייב בקנין מעצמו הוי כהודאות והלנאות ומתנות דעבדינן שליחותיהו ואין אנו מגבין אותו אלא מפני שנתחייב זה מזה שאם לא נתחייבו לא היינו גובים דמי בןשיתם אע"פ שהיה מגיע בןשית למי שחזר בו חברו כדפ"י וכן מצאתי לריב"ש ז"ל סי' קע"א שקנס פיוצא בזה אינו בכלל דיני קנסות ואיני יודע איך ננעלו מפני שצרי דינין אלו הפשוטים ועל ענין השבועה שכתב החכם המשיב דאפילו נימא דלהוי אסמכתא פיון ששבועה חייבת לקיים שבועתה כתב הוא שפיון שהשבועה אינה אלא לזרז ולמהר הפרעון נתבטלה והוחלה והביא ראיה מתשובת הרא"ש ז"ל שכתב כי לא על הזמן של פרעון נעשית השבועה כשבועה לפרוע לזמן פלוני כי אם לזרז ולמהר הפרעון ועיקרה הוא על הפרעון לא על הזמן וא"כ כשאין פרעון כי הכא דהוי אסמכתא שבועה אין כאן ואני שמעתי ולא אבין מה ענין תשובה זו לנ"ד כי מה שכתב הרא"ש ז"ל הוא כשיש חיוב פרעון עיקר השבועה הוא עליו לא על הזמן אבל כשאין חיוב פרעון כי הכא השבועה באה לקיים הפרעון ושיהיה חייב לשלם מכח השבועה וכן לדעת הרשב"א ז"ל שעיקר השבועה היא על זמן הפרעון הכא בנדון

זה השבועה היא על הפרעון ועל הזמן כי פשיש כבר חיוב פרעון אין השבועה באה אלא על הזמן אבל אם אין חיוב פרעון בלתי השבועה אז היא בא' על הפרעון לזמן כדא' אם עבר כבר הזמן ולא פרע כבר עבר על השבועה ואינו חייב עוד לפרן' פי אינו חייב לפרן' אלא מפת השבו' לדעתו ו"ל וכינן שעבר הזמן אין וע"ו עוד שבועה וא"כ בנדון זה היתה חייבת לשל' מפת השבועה לדעתו ו"ל וכינן שעבר הזמן נפטרה ג"כ מן הפרעון ולדעת הרא"ש ו"ל שאין וחבר שבועה אלא על הפרעון לא נפטרה עדין מן הפרעון אפילו שעבר הזמן וחייב' לשלם מפת השבועה ובכל דבר שאין הקנין מועיל בו פדבר שלא בא לעולם ואסמכתא אם נשבע חייב לקיים השבועה וכמו שפכת הריב"ש ו"ל תשובה קמ"ט ספר ב' שאם מדין קננו אינו חייב שלא אמר מעכשיו מ"מ פדי לקיים שבועתו חייב להשלים וב"ד כופין אותו להשלים ונ"מ בין אם יהיה החיוב מפת קננו מעכשיו או מפת השבועה שאם מת אין בניו חייבים להשלים מפת השבועה ואפילו בחייו אין יורדין לנכסיו אלא שב"ד משמתין אותו אם רואין אותו מתרשל מלקיים שבועתו ונ"מ נמי אם התירו שבועתו שאין עליו להשלים מעתה לדעת ר"ת ו"ל דאם התירו בדיעבד למי שנשבע לתועל' חברו מותר והבי' תשוב' להרא"ש ו"ל במי שקנה לחבירו מחצי' מה שירויח דאע"ג דאין אדם מקנה דשב"ל אם נשבע להשלים חייב וחברו קנה וכתב דדינו דין אמת שחייב להשלים מפת שבועתו ועוד כתב למעלה מזה תשובה קמ"ב שמה שראו בשם הר"י בן הרא"ש ו"ל דמקנה דשב"ל אם נשבע על כף שקנה הקונה אפילו מת המקנה וכו' דלאו הר"י והרא"ש ו"ל חתימי עלה וכו' דמשמע דאם לא מת חייב להשלים כדא' ובס' אחד בתשובה כ"ח כתב והשבועה על הקנס חייב לשלם אפילו שהיה בקנס אסמכתא וכן כתב בתשובה קנ"ח ספר ב' אין השבועה מקיימת הקננו אלא שחייב להשלים מפת שבועתו פדי שלא יעבור עליה ובנדון זה פינו שלא היה במקרה שום קננו הנה אין תביעת שמעון על ראובן מחמת המכירה ההיא תביעה' ממון רק שתובע ממנו שיקיים שבועה שנשבע לו ולפי דברי הרשב"א ו"ל שכתב וכו' עכ"ל אות באות תיבה בתיב' מועתק משאלות של הריב"ש ו"ל שהיה של מורינו הרב הגדול כמה"ר יעקב בירב ו"ל שהועתקו בתלמסאן זה כמה שנים והן מדויקות וכן מצאתי בתשובות אחרות מריב"ש כתובות מיד הרב כמר"ר יהודה בן שושאן ו"ל שכתב ענין זה שבשבועה חייב לקיים קננו שיש בו אסמכתא או דבר שלא בא לעולם.

והנה החכם הזה הביא זה הלשון וכתב הריב"ש בתשובת שאלה ו"ל אין שבועה מקיימת הקננו אלא שחייב להשלים מפת שבועתו שלא יעבור עליה ובנ"ד שלא היה שום קננו באותה מכירה אין תביעת ראובן על שמעון תביעת ממון ואם ממון אין פאן שבועה אין פאן עכ"ל ולא אאמין פי יסופר ששום חכם יביא ראיה לדבריו מלשון ספר אחד וישנה ויגיה לשונו כפי מה שירצה להעמיד סברתו כי מלבד מה שישנה בלשון הוסיף והחליף במקום מה שכתוב רק שתובע ממנו שיקיים שבועתו שנשבע לו כתב ואם ממון אין פאן שבועה אין פאן וזה הלשון לא תמצא אותו בכל התשובה ההיא אלא שכתב הריב"ש ו"ל פי לדברי הרשב"א שכתב שמי שחייב לחברו מנה ונשבע לפרעו לזמן פלוני ועבד הזמן שאינו חייב להשלים עוד מפת שבועתו בנדון זה פינו שפבר עבר הזמן ועבר על השבועה מעתה אין עליו חיוב מחמת השבועה שהוא ומחמ' חיוב המכיר' ג"כ אין אלו חיוב שלא היה שם קננו מועיל וא"כ מ"ש על שם הריב"ש ו"ל אם ממון אין פאן שבועה אין פאן

אינו ל' הריב"ש ז"ל פתב עוד וכן פתב מהרי"ק ז"ל סימן ק"א ז"ל מי שגשגתעב' בקנס
לישא אשה ובכשעת הקנס היטה פקחת ואח"כ גשגתית פטור מן הקנס אפילו היה שם
שבועה משום דלא אדעת' דהכי שעבד נפשיה וכיון דפרעון אין פאן שבוע' אין פאן ע"כ
וחפשי על זה הלשון באות' התשובה ולא מצאתיו מסודר פה אמת פי ענין זה הלשון
הוא פתוב באותה תשובה אבל לא היה ראוי לומר זה לשונו אם לשונו אינו מסודר פה
וקושיא גדול' מזה שפתב על מה שהביא מהריב"ש ז"ל וכן פתב מהרי"ק סימן ק"א כו' והנה
לשון שהביא ממהרי"ק אינו הענין להריב"ש פי מה שפתב ממהרי"ק הוא על ענין אחר
דאפילו נשבע אם נתחדש שום דבר דאדעתא דהכי לא שעב' נפשיה אין פאן פרעון ולא
שבועה וכמו שהביא מתשובת הרא"ש ז"ל ואין ענין זה למי שגשגתעב על דבר שלא היה
מועיל הקנין ועל מה שפתב הר"מ ז"ל דנדך ושבועה ותקיע' פה מהנו אפילו באסמכתא
וכו' וכמו שהביא בהגהו' מיימוניו' פי"א מהלכות מכירה פתב סמיה לההיא מקמיה כמה
אשלי רב רבי דפליגי עליה הרשב"א והרא"ש והריב"ש ומהרי"ק ז"ל והנה דבר נראה
לענינים הוא שאין אחד מאלו הרבנים ז"ל חולק על מה שפתב הר"מ ז"ל פי באותה
תשובה שהבאתי למעלה מהריב"ש ז"ל שני ס' קמ"ט פתב בפ"י שמה שאינו חייב מדין
קנין אם נשבע כדי לקיים שבועתו חיי' להשלים ותשובה הרא"ש ג"כ הביא שם שפדבר
שב"ל אם נשבע להשלים חייב כמו שפתבתי למעלה וא"כ היינו מה שפתב הר"מ ז"ל
ואיך פתב סמ"י לההיא מקמיה כמה אשלי רב רבי כו' וזה תימא גדול ומה שפתב דאומדנא
מהני לקצר ולשנו' מענין שהוציא מפיו איני רואה בנדון זה שום אומדנא לקצר ולשנות
שום דבר ועם כל זה נראה לי בנדון זה פיון שלא היה שם קנין במעכשיו וגם לא היו
נותנים זה פנגד זה שהארוס לא נתחיי' בקנס שאינה חייבת ג"כ הפת שפנגד' בקנס
המפור' ביניהם וגם פי מצד השבועה היו חייבים להשלי' פיון שעבר פבר הזמן שהגבילו
ביניהם פבר עברה על השבועה לדעת הרשב"א ז"ל ומעתה לדעתי אינה חייבת בשו'
קנס לא מפח הקנין שלא היה מועיל וגם לא מפח השבועה פדאמר'.

נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו. עט החכם השלם מאריה דארעא דסיני
ה"ר שמואל נר"ו זה לי ד' חדשים שקבלתי פתב כ"ת על ענין הפסק ההוא והאמת שלא
היה לי אז שום פנאי לעיין בו פראוי מצורף שגראה לי בתחלת הקריאה בו שאם הייתי
פותר לא הייתי' מכנין למה שפתבת ועתה הוסיפה ידה שנית לכתוב ולהפציר בי על הענין
ולא ראיתי להשיב פניה ריקם ועיניתי בכל קונדריסו וחפשי בו הדברים הצודקים על
בעל דינה החכם המשיב והצדקתי בהם פראוי ועל מה שלא נראה לי בדבריה לא יכולתי
לישא פניה וחלקתי פבוד לאמת שראוי שתהיה אהובה וקרוכה אלינו יותר מן הפל
ובמקום שיש בו חילול פבוד או הדרה לפי דעת הכותב אין חולקין פבוד לרב ועם כל
זה ראיתי להפיק רצונה ולמלאת חפצה בג' או ד' שורות שפתבתי בסוף שהוא קרוב
לענין הדין למה שפתבת כדי שתוכל להראותו למי שתראה והאלהים יודע שאם
הייתי יכול לסייע אותה בדין ביותר מזה שהייתי כותב ולכן אין ראוי לכ"ת לתפוס עלי
בזה שפתבתי על קונדרס ואם יראה לה לתפוס עלי כמה שפתבתי הנני מוכן באהבה
וחבה להשיב ולהפיר האמת ויש פאן מקום תוכחה על מה שפתבת בשם ה"ב"ש ז"ל מה
שלא עלה על דעתו וראוי לנו להיות זהירים בענין חמור כזה והאל ית' יישרנו בדרך
אמת נאם הצעיר אחיה לאהבה ועמיתך בתורה ובמצות נאמן אהבתך משה ב"ר יוסף

זלה"ה מטראני: פ יבמה בת כ"ב שנה נפלה לפני יבם בן ז' שנים והמתנה לו עוד שבע שנים אחרות לשיגדיל אח"כ בקשו ממנו קרובי היבמה שיחלוץ כמנהג אז בקש אבי היבם להניס את בנו למדינת הים כדי לעגן היבמה וליטול ממנה ממון רב באו קרובי היבמה וצעקו לב"ד העיר ודברו לאבי היבם דברי פיוס שלא יצא וילך ויעגן אותה יותר ממה שנתעגנה היבם הוא נער משיב מה שיעשה אביו עשוי ואביו משיב שרוצה לעגנה אם לא יתנו לו ת"ק ונקאדו' אז הלכו קרובי היבמה לערפאות וצוו עליו שלא יוציא הנער והוא רצה לבטל ולא עלה בידו אלא שצוו שיעמדו בדין תורה לפני הדין אז אמר שהיה רוצה שייבם בנו ולא יחלוץ וקרוביה יבמה טוענים שמעולם לא נהגו באותה המדינה ליבם אלא לחלוץ ועוד שהיבם נער ובער לא יודע בין ימינו לשמאלו ועוד כמה פרנסה בכינצא בזה כופין לחלוץ או לא: תשובה הדברים עתיקים אי מצנת יבום קודמת למצנת חליצה כמשנה ראשונה אי מצו' חליצה קודמ' כמשנה אחרונה ורי"ף והרמב"ם ז"ל וכל האחרונים פסקו כמשנה ראשונה וכמו שכתב הריב"ש ז"ל בס' א' י"ב ולדידהו פשיטא דלא פפינו בכי האי גוונ' דנדון דידן שנותנת אמתלאה לדברי' דהא דנותנין לו עצה ההוגנ' לו מה לה אצל ילדה מה לה אצל זקנה היינו דרף עצה בעלמא בלא בקשה כ"ש כפיה והא דהווי מטעין ליה ליבם שאינו הגון כדי שיחלוץ כהנהו עובדי דסוף פרק מצנות חליצה נראה דלאו ביגד וזקנה או איפכא מיירי אלא בשאינו הגון לה יותר מיגד או זקן פגון אדם רע מעללים או פיוצא בזה אבל ביגד וזקנה לא מטעין ליה אלא שנותנין לו עצה ההוגנ' ואפילו למשנה אחרונה דהא מתנית' דקתני משיאין לו עצה ההוגנת וברייתא דמפרש מאי עצה ההוגנת שאם היה הוא יגד וכו' סתמי גינהו ואתו לכ"ע בין למשנה ראשונה בין למשנה אחרונה והנהו עובדי נמי דאטעו ליה ליבם לחלוץ לאו משום דסברי כמשנה אחרונה דמצנות חליצה קודמת אלא אפילו למשנה ראשונה אטעו להו משום דהוה יבם שאינו הגון לה פלל טפי מיגד לזקנה כדפי' וא"כ בנדון זה אם אין אמתלאה אחרת אלא שהוא יגד והיא זקנה אף למשנה אחרונה אין כופין נהרי הרא"ש ז"ל שהוא מבעלי סברא זו שמצנת חליצה קודמת וכתב שאם יכולין להטעו' מטעין ואם לאו כופין כשהיבם הוא נער ובער ואין לו כמה לפרנסה הנה שצריך בער ואין לו לפרנס' למה שהוא נער ומ"ש הרא"ש ז"ל בסוף התשו' ולפי פסק שלנו אף בלא אמתלאה לא שייכפו בלא אמתלא' אלא שלפי הפסק שמצנ' חליצ' קודמת אף בלי שום אמתלאה יאמרו לו שמצנה לחלוץ כי מה שאמרו מצנות יבום קודמת או מצנות חליצה קודמת היינו למצנה שיאמר לו המצנה היא שתייבם או המצנה היא שתחלוץ לא שייכפוהו על אחד מהן וכמו שכתב הריב"ש ז"ל ספר ב' תשובת כ"ג ובנדון זה שהוא נער ובער ואין לו כמה לפרנסה לבעלי סברא זו כופין אלא שהרי"ף והרמב"ם וכל האחרונים פסקו כמשנה ראשונה דמצנ' יבום קודמת וכמו שכת' הריב"ש שם ולדידהו אין אמתלאו' אלו מועילות לכוף אלא כל שבבעל כופין הכי נמי ביבם וכל שאין כופין בבעל (ביבם) נמי לא וכן אף על גב שהיה ידוע שאינו מכונן לשם מצנה לרי"ף ז"ל דפסק מצנות יבום קודמת מייבם דהלכתא פתכמים דפליגי אבא שאול ואמרי יבמה יבוא עליה מכל מקום ואפילו לשם נוי ודבר אחר כדמיימי הרי"ף ז"ל פרק החולץ ולא מצאתי דרף שייכולו לכוף יבם זה לחלוץ כי אם מצד המנהג אם הוא מנהג קבוע על פי גדולים באותה מדינה דבמקום שהלכה רופפת בנדון זה שהוא מחלוקת בין הראשונים הלך אחר המנהג וכמו שהאריך

הר"י קולון ז"ל בשו"ת ק"ב וראיתי מה שכתב החכם ה"ר יהודה חן יצ"ו וראויותיו
שהביא לכוף ליבם זה ולא רציתי לדקדק אחר ראיותיו כי סמך ועשה צניף להו ענו
המנהג שנוהגין באותה מדינה לחלוץ ונהג' לי פתבתי וחתמתי: נאם משה ב"ר יוסף
זלה"ה מטראני יצ"ו: פא ראיתי מה שכתב החכם ה"ר יחיאל יצ"ו על משכון שלקחו
ק"ק אשכנזים על מס בנו שהיתה של אהרן אשכנזי ושהוא נאמן לומר שהיא שלו דאין
אדם עושה קינוניא על ההקדש לפי מסקנת התוספות ואפילו לר' אליעזר שחולק שם
וחושש לקינוניא ה"מ במקדיש עצמו אבל אחר לא וכו' ואני אומר דלכ"ע אדם עושה
קינוניא על ההקדש להיפטר משבוועה דהא אסיקנא התם דכ"ג בפ' שום היתומי' דכ"ע
אדם עושה קינוניא על ההקדש ובשאלה דהקדש קמיפלגי וכו' כדאיתא התם וכמו שכתב
הרמב"ם ז"ל בפ"י המשנה ומה שכתב ה"מ במקדיש עצמו אבל באחר לא הא במתני'
חייש' לקינוניא דאיש המקדיש ואשתו שלא הקדישה דאם היא לא תרצה לחזור להנשא
לו ליפא קינוני' ודמתני' גופא קתני אף הערב לאשה בכתובת' וכו' ידירנה הנאה שמא
יעשו קינוני' על נכסים של זה ויחזור את אשתו דמשמע דשניהם עושים קינוניא כתב
עוד דאל"כ לכל עד נימא משקר וקינוניא ולא היא דאחזוקי סהדי בשקר' לא מחזקי'
כדאמר התם לעיל מהאי מתני' ובכמה דוכתי' ובהני הוא דחיישי' משום דבדדד קינוניא
וערמה ולא גזל ממש יכולים להוציא ממון ולא חיישי' הכי בעדים דהנה גזל גמור ועדות
שקר ואעיקר' דדינ' פירכא דליפא הכא הקדש במסים וארנוני' דהו ממון הדיוט כתב
עוד וגם ר' אהרן הוא עד אח' מה לו לשקר ותמיה לי שהרי נוגע בעדותו שמעיד
שהמשכון הוא שלו ואדם קרוב אצל עצמו כתב עוד ואפילו מגו איפא מגו שהמשכון
הוא של האלמנה כו' ומה מגו הוא זה שאם יאמר שהיא של האלמנה ויחזירו לה מה
ירויה הוא בהאי טענתא ולא מיקרי טענת מגו אלא היכא דהיא טענה טובה ומועילה לו
לתביעתו יותר מן הטענה שטוען כטענ' פרעתי במיגו דלהד"מ ואם פנונת טענת מגו הוא
לומר שאם אנחנו חוששים שהוא משקר ואינה שלו אלא שרוצה להוציאה מיד
המתזיקים ביה היה לו טענה אחרת טובה לומר שהיתה של האלמנה זה אינו דא"כ הרי
הוא בא בתורת עדות ולא תובע ובעד' לא חיישי' לשקרי וליפא בהו מגו עוד כתב
דאפילו לרבי אליעזר דחושש לקינוניא או ידיר הנאה גם פה ידירו הנאה מהמשכון ואם
הפנונה היא שר' אהרן ידיר הנאה אם הוא אומר שהיא שלו לא ירצה להדיר הנאה ממנו
ואם הוא מדיר הנאה ומזכהו לחברו שהוא הנתבע א"כ הרי הם זוכים בו בתביעתם
ואיפשר שהפנונה היא שידיר הנאה בנו מן המשכון אלא שלהיותו חוז מן המדינה
חשבתו כי לא אמר אלא על רבי אהרן ומה שכתב שגם הוא נאמן לומר שהיא מ"ר אהרן
שמה נגיעה יש בזה כי המשפט לאלהים היא אם יתחייב בנו בדין יפרע בכל מקום שהוא
אני אומר דלא מהימן להכי דאם היא של בנו הרי הם מוחזקים בו והמע"ה ואהני להו
תפסותם לטעון איזו טענה שלא היו נאמני' ביה אם לא היו מוחזקי' דבבצ"י מהכי הוי
נוגע בעדות השוכ' שדה מחברו ויצא עליה עורר דאינו מעיד השוכר על השדה אם נתן
כפר השכירות למשפיר פיון שאם תצא השדה לעורר חייב ליתן כל שכר השנים שישב
בה וכמו שכתב הרב ז"ל פט"ו מהלכות עדות ונהרי זה יכול לחזור ולגבות כל שכר השדה
מן המחזי' ששכרה לו וכדמשמע התם פ' חזקת דכ"ג ואפ"ה הוי נוגע בעדות וכדכתב
הרשב"א ז"ל בחידושי' וז"ל תו איפא למידק וקא אי פרעי ליה להאי מערער גבי ליה

ממחזי' איכ' למימ' אעפ"כ נוגעים בעדותן הן מפני שקשה להחזיר גזל הנאכל ואינם רוצים להתעצם עמו בדין ע"כ וה"נ תפיסתן מהנ"ל להו שאינם רוצים להתעצם עמו בדין ואשפחן נמי דבלאו הנאת ממון נמי מיקרו נוגעים בעדות פי ההי' דאמרי התם דמ"ג המוכר שדה לחברו שלא באחריות אין מעי' לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו ואסיקנא התם לקמן לעולם דלית ליה ארעא אחריתי דאמר לא קימא לי דלהוי לנה רשע ולא ישלם וכו' לכה נוגע בעדותו הוא פדאיתא התם.

ולענן הדין אם חייב בנו לפרוע במס נראה דאינו חייב פיון שלא דר פה י"ב חדש או לא קנה בית דירה פדאמ' פ"ק דבתרא וכמו שכתבו המפרשי' שם וכתוב בתשובות הריב"ש ובנמקי יוסף דאפילו ירד להשתקע אינו פאנשי העיר למסים דדילמא לא מיחדר ליה ואע"ג דהביא המרדכי משם רבי' ברוך שכתב בס' החכמה דאם ירד להשתקע הוי פקונה בית דירה הרי כתב המרדכי התם פ"ק דבתרא ומיהו וכו' דמשמע דדוחה דבריו ואפילו לדעת רבי' ברוך הרי הוכחה מן הפתקין שהביא מירושלם תוב"ב שהיה דעתו ללכת לירושלם ולא להשתקע פה ואפילו שהיה ספק הם צריכין לברר שדעתו להשתקע דהמע"ה כ"ש לדעת הריב"ש ונמקי יוסף והמרדכי שאפ"י ירד להשתקע אינו חייב תוה י"ב חדש כדפ"י נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו והמנהג ג"כ במדינה הוא שאינו פורע אלא מי שידוע שבא להשתקע ולא מי שהוא עומד ללכת למקום אחר: שאלה פב יורינו מורינו ראובן שהלנה את הגוי מעות ברבית ומשפן הגוי בידו פה וכף בגדים ויהי מימים ויבאו שמעון ולוי אל ראובן ויאמרו לו אם מצאנו חן בעיניך ותגדל חסדיך עמנו להחיות את רוחנו תן לנו מקצת מהבגדים משפכון הגוי שבידך ונמכרה בכנות מעט מעט ונחזור ונקח הנשארות בידך מהמשפכון וכמו כן נמכרם ונתן לה מעותיך שיש לה על הגוי הקרו והריבית משלם ואם ישאר שום מעות בידנו אחר שתקבל אתה מעותיך נשא ונתן בהם להרויח שום דבר בהם ולהביא טרף לבינתנו עד שייבא הגוי ויטלם מידנו ויהי באומרם אליו יום ויום וייטב בעיניו הדבר ויתן להם שאלתם ויתן בידם מקצת מהבגדים שהיה בידו משפכון מהגוי ויתחילו שמעון ולוי למכור מהבגדים אשר נתן ראובן בידם ומכרו מהם כמו חמשים זהובים וילך ראובן אצלם ויאמ' להם תנו החמשים סולט' אשר מכרתם מהבגדים כאשר התניתי עמכם שכל מה שתמכרו מהבגדים ראשון ראשון תתנוהו מיד בדי ויאמרו לו שמעון ולוי אנא אדוננו אתה החילות להראות עמנו חסדיך להחיות את רוחנו ונתת בידנו נכסיה ועתה תיקר נא נפשנו בעיניך ועזוב בידנו המעות האלה אשר מכרנו מבגדיך איזה זמן כדי שנתעסק בו בכנות ונגזק לא יקרר באוהליך על הדבר הזה פי ת"ל יש לאל ידך מעות שתעסק ממקום אחר מבלעדי המעות האלה וכל זמן שתמצה לקחת אותם מידנו תכף ומיד נחזירם אליך כחפצך וישמע ראובן לקולם גם בפעם ההיא ויעזוב המעות בהם בידם ויהי אחרי כן בא הגוי הלנה אל ראובן בעל חובו ויחל פניו שיחליף לו משפכון הבגדים אשר היה ממנו משפכון בידו ולקח ממנו משפכון אחר תמורתו וראובן הודה לדברי הגוי ויתן לו משפכון הבגדים אשר היה ממנו משפכון בידו ולקח ממנו משפכון אחר תמורתו והמשפכון ההוא האחרון נמצ' מזוניך מתוכו ולא היה ש"פ ועתה ראובן תובע לשמעון ולוי ואומר להם החזרו לי נכסי שנתתי בידכם הבגדים או המעות אם מכרתם אותם ושמעון ולוי טוענים ואומרים לו מה לה ולבגדים שנתת בידנו או למעותם אין לה בהם פלוג' שפכר נסתלקת מהם פיון שנתת והחלפת

משכונן הראשון שהיה בידו ולקחת משכונן אחר תמורתו ולא היה לה להחליף משכונן הראשון ואת'הוא שהפסד' על עצמה וראובן משיב על הטענה הזאת ואומר להם על מה שאמרת' שפיון שנתתי לגוי המשכונן הראשון שהיה בידי כבר נסתלקתי ממה שנתתי בינדכם אין זה דבר כי אני כשנתתי הבגדים בינדכם למוכרם רצוני היה להתחיל ולגבות חובי שהיה לי על הגוי וכמו כן הייתי רוצה ליתן בינדכם שאר משכונן הבגדים כדי שתמכרום ואגבה מעותי כמו שאתם עצמיכם אמרתם באוני ליתן לי הקרן והריבית משלם אלא שלא הספיק הזמן למוכרם כולם עד שבא הגוי והחליף מידי שאר הנמצא אתי בעת ההיא ונתן לי משכונן אחר תמורתו שנמצא מזונייף והניח השאר בתחיל' פרעון א"כ אם אני נסתלקתי לא נסתלקתי אלא מאותן הבגדים שהיו בידי שהחלפתי עמו משכונן במשכונן אבל מאותן שנתתי בינדכם לא לפי שכבר נעשו מעות אצלי ולא היה לי להחליף מעות במשכונן פיון שרצוני היה לגבות חובי ולגבות חובי נתתי גם אין עליכם לומר למה החלפת משכונן הראשון כי אני עשיתי בנכסי פרוצוני נתתי לו מה שרציתי והנחתי ג"כ מה שרציתי עוד טוען ראובן אליהם מאחר שאני נתתי בינדכם נכסי למוכרם ולתת לי המעות לא היה לכם לתתם לגוי בלא רשותי כי הוא לא נתן מאומה בינדכם אתם פשעתם בדבר בתתכם לגוי נכסי בלא רשותי אשר לא צויתי ולא עלתה על רוחי אין לכם בעולם פשיעה גדולה מזאת על הדבר הזה ילמדנו רבי' דריו' אורחחנו יוציא לאור משפטנו הלא הוא איש האלהים מעין השכל באר מים חיים עין כל הארץ ושמשה פני משה כפני חמה דייני' דארעא די רוט אלהין קדישין ביה וכל רז לא אנס ליה כהל למשרא קטרין קרא בחיל וכן אמר הדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו יצ"ו: תשובה השאלה היתה דרו' ארופה והתשוב' תהיה דרו' קצרה כי אין ראוי להאריך בדבר פשוט כזה כי אם ראובן נתן לשמעון ולוי הבגדים שימכרו לו ויתנו לו המעות מה להם אצל הגוי לתת לו דמי הבגדים ואם החליף הוא שאר הבגדים שבידו במשכונן אחר מזונייף לא הפסיד שאר הבגדים שנתן בינדם כי לא קבל המשכונן המזונייף כי אם על הבגדים שהיו בידו ונתנם לא על אותם שנתן בינדם ואף אם אמר לגוי בשעת קבלת המשכונן המזונייף שיתזיר לו ג"כ שאר הבגדים שנתן לפלוני ופלו' פיון שלא אמ' להם שיתנו לו וביין כף הרגיש שהמשכונן שנתנו לו עתה היה מזונייף היה יכול לחזור לתבוע מן הגוי מה שנתן לו כ"ש שלא תבע ממנו הגוי מה שנשא בידו ואף אם אמר לגוי שיתן ג"כ שאר הבגדים שיש לו ביד פלו' ופלו' ואמר להם ג"כ שיתנו לו הבגדים פיון שהרגיש אח"כ שהמשכונן היה מזונייף וחזר ואמר לו שלא יתנום לגוי אינם יכולים לתתם לגוי מרצונם אם לא שיקחם הגוי באונ' מידם ואפילו אמר להם שיתנו לגוי במעמד שלשתם אם חזר בו אח"כ לא זכה בו הגוי ותייב הנפקד להחזירו למפקיד כמו שהביא בטור ח"מ סימן קנ"ז אלא שאם אין הנפקד יכול להשמט מן הגוי שלא ליתן לו בדיניהם אז יתן לגוי וכמו שהביא שם ואפילו היה ישראל שהיה מעמד שלשתן מועיל לכ"ע היה יכול לחזור בו פיון שנמצא טעות במשכונן שהיה מזונייף ואם היה יודע שהמשכונן היה מזונייף לא היה אומר לו שיתן וא"כ היה בטעות ויכול לחזור בו דאע"ג דדין מעמד שלשתן הוא אפילו אין הממחה חייב לממחה והוא הזוכה שום דבר אלא שאמר לנפקד תן לו מנה שיש לי בידו שאני נותנו לו במתנה וזכה בזה ואינו יכול לחזור בו הכא שאני שלא נתן לו במתנה אלא שחשב שהמשכונן לא היה מזונייף ומפני כן אמר שיתנו לו לגוי הבגדים שבידם

ואחר שידע שהמשפון היה מזויף א"כ אמירתו היה בטעות ופשיט' דנתבטל מעמד שלשתן אפילו שהיו פולם ישראלים וכל זה הוא לתת אי זו סברא או טעם לשמעון ולוי לטענתם הנופלת ונובלת כי אפילו באופן זה לא היה להם טענה כלל אבל לפי מה שבא בשאלה לא אמר להם שום דבר שיתנו לגוי לא בפניו ולא שלא בפניו ופשיט' שהם חייבים לפרוע לו מעות הבגדים או הבגדים עצמם אם לא מכרו' פנין שקבלום מיד' ומה שיש לדקדק בלשון השאלה לזכות שמעון ולוי הוא מה שפתוב בשאלה שיתמכרו כל הבגדים עד שיתנו לו כל הקרן שלו והרבית ואם ישאר שום מעות אחר שישאו ויתנו בהם עד שיבוא הגוי ויטלם מידם והיה טוב בעיניו הדבר ועל זה התנאי נתן בידם הבגדים כי בזה היה נראה שפבר נסתלק הוא מן הגוי ונתן להם רשות שיתנו לגוי הנשאר ואם מצד זה הם נכסו' לטעון על ראובן גם כי אינו מפרש בדבריהם וטענתם גם בזה אין בטענתם ממש כי לא נתרצה בזה כי אם אחר שיקבל מעותיו קרן ורבית כמו שפתוב בשאלה והם עדין לא נתנו לו קצת הקרן ואינם יכולים לומר שפנין שלקח המשפון האחר שפבר נסתלק מזה כי לא לקחו כי אם על הבגדים שהיו בידי שנתן להם לא על מה שהיה בידם וגם אם היה מפרש שהיה מקבל המשפון ע"ת לתת לו הבגדים שהם בידם ג"כ פנין שהמשפון שנתן לו הגוי נמצא מזויףת הרי לא נתקבל עדין מן הקרן והרבית כמו שהתנו עמו ואיך יתנו הם לגוי המעות של הבגדים ואם נתנום איך לא יחשבו וידעו כי פשעו בזה בתתם ומוס' ממון יש' ליד הגוי ויתחייבו הם מעצמם לתת לראובן מעות הבגדים ולא יטריחוהו לבוא לדין אם אין זה כי אם עס' ביש אם לא יהיה לשמעון ולוי טענה אחרת מספקת מה שלא בא בשאל' זאת נאם משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: פג עתה באתי להוכיח במישור לענוי ארץ וליהרר ענוי' במשפ' המגביהי לבם בדרכי ה' להטיל מלאי לכיס ת"ח ובבוא עת הפקודה והחשבון עשירים מקמצי' וקופצים ידם מלתת מן הברכה אשר הריק ה' בנכסו' ת"ח ולכן באתי כמזכיר וכמזהיר את ה"ר יהודה יצ"ו אשר קבל בברוסה מאתים פרחים בסחורה מהחכם ה"ר משה נגריין יצ"ו למוכרה במקום אחר ולחזור ולקנות לו סחורה אחרת לתת לו הרינוח והלף וכתב לו אחר ז' או ח' חדשי' שיקבל קצת המעות מחמר א' ולא נתנם החמר ולתקופת השנה חזר הוא והביא סחורה ואמר שלא קנה אותה הסחורה בעדו אלא שיתן לו מעותיו ואחר הטורח והעמל שהטריחו לבא לב"ד נתן לו קרן המעות ותובע ממנו החכם הנז' מה שהרויח במעותיו כי ע"מ כף קבלם לתת לו מה שירוויח בהם וכיון שכתב לו שיקבל המעו' שם מן החמר ולא נתנם נראה שפבר היו בידי שפבר הסחורה שהביא אם כן המעות שקבל במקום שהלף מסחורת החכם נראה שקנה מהם הסחורה שהביא כי לא אמר שהניח לשם המעות זו היא טענת החכם הנז'.

ונראה שהדין עמו כמו שמבואר בפ' הגוזל בהני מתנייתין דתני חדא אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו ותני חדא אם הותירו הותירו לאמצע על מי שנתן מעות לשלוחו ליקח חטים ולקח שעורים או בהפך ואמר ר' יוחנן ל"ק הא רבי מאיר הא רבי יהודה דאמר שינוי אינו קונה ונקטי' פנותיה וכמו שפסקו הרי"ף והרמב"ם ז"ל פר"ה מהלכות שותפין דמשמע דכל מי שקונה במעות חבירו אפ"י שנה השבח הוא לבעל המעות משום דמעות ברשותיה ניהו ואם נתן למחצית שבר השבח לאמצע וא"כ כ"ש כשלא שינה כי הכא שלא הזכיר לו סחורה פלוגי אלא סחורה סתם שפשיטא דאם קנה מאותם המעות

הסחורה שהביא אח"כ שהשבח הנז' לבעל המעות וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל שם הנותן מעות לחברו ליקח מהם פירות למתחצית ש"כר ולא לקח אין לו עליו אלא תרעונמת ואם נודע בראיה ברוךה שלקח הרי זה מוציא ממנו השבח בע"כ וכמו שפכת הרי"ף פ"ק הגזל שאם הותירו הותירו לבעל המעות וכמו שהביאו שם בשם הר"י ז"ל בפ"א וא"כ ה"נ אם נודע שקנה בהם יוציא ממנו כל השבח שהשביח כי ע"מ פ"ן י"ד בתחלה לתת לו כל הרינח והמעות ברשות בעליהן ובאחריותו אם יפסדו ח"ו והדברים ניפדים שמעות החכם הנז' היו בכלל הסחורה שהביא פ"ן שפכת קודם שיקחם מן החמר נראה שפ"כר קבלם הוא מן הסחורה שלו שפ"כר שם ואם יאמר שהניח המעות עצמם לשם או פרעם בחובו או קנאם בסחורה אחרת שלא הרויח בה חייב לי"שבע על זה ושל"א הרויח שום דבר במעותיו ואז לא יהיה לו עליו אלא תרעונמת דברים לבד וכמו שאמרו הנותן וכו' אין לו עליו אלא תרעונמת ומה שאמר אין לו עליו אלא תרעונמת היא כשהוא ידוע שלא לקח אבל פ"שאינו ידוע וכ"ש כשהוא קרוב לנדאי שלקחה פשיטא דלא מיפטר מתרעונמת לחודיה אלא חייב לתת לו השבח או לי"שבע כמו שגזכר וכן אם יטעון המקבל הנז' שהסחורה שקנה במעות החכם לא נתפונן לקנותה אלא לעצמו ומשוי נפשה גזלן לאו כל פמיניה דהא אמרי' הנותן מעות לחברו ליקח בהם חטים ולקח בהם שעור' אם הותירו הותירו לאמצע ולא חשוב גזלן ב"מה שהוא משנ' חטי' לשעור' ונחשיב שלוחו וכמו שכת' הרא"ש ז"ל בפ"ק וה"נ אם אמר שנתפונן לקנות לעצמו לא לבעל המעות אפתי הני שלוחו פ"ן דמעות ברשותיה דמריה ניהו דמי שמוכר לו סחורה לא מכוין לאקנויי אלא לבעל המעות וכמו שהביא בטור ח"מ סי' קפ"ג בשם הרמ"ה ז"ל גזלן עדיף מזקפו עליו במלנה דכתב הרמב"ם ז"ל פ"ז מהל' מכירה דהמקח של משלח וא"כ חייב הר' יהודה בדין לפרוע להחכם הנז' כל מה שהרויח במעותיו כל זמן שהיו אצלו פ"ן שמתחל' קבלה ע"מ פ"ד וא"פ אם יאמר כי לעצמו קנה הני פזקפו עליו במלנה דכתב הרב ז"ל דהשבח לבעל המעות וכדאמר' וראוי להר' יהודה הגזכר שיחוש לנפשו ויצא ידי חובתו ויגמור מצוה שהתחיל ויחשוב בינו לבין עצמו מה שהרויח במעות החכם הנז' וישלחם לו כי הוא דר בא"י ותורתו אוננותו ומשה זוכה ומזכה את הרבים וזכות הרבים השומע' את דבריו תלוי בו וזכותו מתפשט לתומכי' אותו ומחזיקים עצמדתו בא"י ואין ראוי לכבודו לאמץ את לבבו מתת לו הרינח שהרויח במעותיו כי הוא חייב בדין תורה לתת לו כנו' ואין השכל שופט שיוכל לי"שבע שלא הרויח בהם בכל אותו הזמן ואתם גם אתם ראשי קהל הקדש שפטוקאת הראשונים לכל דבר שבקדושה וכו' עמוד תעמדו לימין הר' יהודה הנז' ותדברו על לבו יצא מידי חובת החכם הנז' וצדקה תחשב לו בצאתו מידי חובתו וגם אנחנו נגמול לו חסד על זה ואתם גם הוא תתברכו מן השמים ותזכו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו עוד הגיד לנו החכם הנז' כי נתעכבו בידו מאה וחמשים פרחים קרוב לשנתיים שנים ואולי שהרויח וראוי לו ג"כ לחשוב בנפשו אם הרויח שום דבר באלו המעות כל זמן שהיו אצלו יתן הרויח להחכם הנז' כי בזה יעשה הישר והטוב בעיני אלהים ואדם בהטיל מלאי לכיס ת"ח ולא יועיל שום דבר בממונו מה שישאר אצלו מזה הרינח ומפני שראיתי צורך זה החכם וטיפולו והיותו עוסק בצרכי שמים כל היום הארכתי בדבר זה וגם בזה יש זכות לנפשו ולממונו של כהר' יהודה הגזכר ועל כבוד מעלתכם לגמור הענין כי גדול המעשה יותר מן העושה נאם הצעיר משה בכר' יוסף זלה"ה

מטראני יצ"ו ראיתי דברי הַחֶכֶם הַשְּׁלֵם הַנּוֹזֵל יצ"ו וְהִנֵּה כָּל דְּבָרָיו הֶאֱמַת וְהֶצְדֵּק וְעַם הַיּוֹת כִּי אֵין דְּבָרָיו צָרִיכִין חִיזוּק חֲתֻמַּתִּי שְׁמִי פֶּה הֶצְעִיר יוֹסֵף קֶאֱרוּ לַע"ד דְּבָרֵי הַחֶכֶם הַשְּׁלֵם הַנּוֹזֵל נְכוּחִים לְמַבִּין וַיִּשְׁרִים לְמוֹצָאֵי דַעַת אֵין בָּהֶם נִפְתָּל וְעַקֵּשׁ וְלָכוּ חֲתֻמַּתִּי שְׁמִי פֶּה הֶצְעִיר יוֹסֵף סַאֲגִיס: שְׁאַלְהָה פֶּד הַגָּאוֹן הַמְּנַפְלָא עֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל עֲלֵיָהּ לְהוֹרוֹת וּלְדַיֵּן הַשֵּׁ"י יִנְשֵׂא וַיִּגְדִּיל כֶּסֶף חֲכָמַת תּוֹרָתָהּ אֲמֵן הַסִּפְּמָה נַעֲשִׂית בְּמַגְנִסְיָא זֶה נִסְתָּה הַיּוֹם יוֹם א' לַחֲדָשׁ חֲשׁוֹן מִשְׁנַת הַשֵּׁ"ד לִיצִיר' בְּאֵנוּ בְּבְרִית שְׁלֵם וְאַהֲבָה וְאַחְוָה אֲנַחְנוּ ק"ק קֶהֱל לְוִרְקָה וּק"ק קֶהֱל טוֹלִידוֹ יצ"ו וְקַבְּלָנוּ עָלֵינוּ מֵהַיּוֹם וְעַד עַשְׂרִים שָׁנָה רְצוּפִים כָּל הַנְּמַצָּאִים בְּעִיר הַזֹּאת כָּל זְמַן שֶׁיִּמְצָאוּ בְּעִיר וְגַם כָּל אֲשֶׁר יָבוֹא אַחַר כֶּף וַיִּתְפַּלֵּל ל' יוֹם בֵּינֵינוּ שְׁלֵם נֹכַח לַחֲדָשׁ קֶהֱל ג' וְלַהֲתַפְרֵד מֵהַב' קֶהֱלוֹת הַנּוֹזֵל לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת קִבְעָה בְּקָר וְעָרַב וְצִהְרִים לְהַקְרֵא קֶהֱל נִפְרֵד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְגַם לֹא יוּכַל אִישׁ מִמֶּנּוּ לְהִיּוֹת מִתְּפַלֵּל קֶהֱל שְׁלֵם תְּפִלַּת קִבְעָה וְכָל צְדָקָה וְתַמִּיד וְנִדְבָה אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ אֵל אִישׁ מִכָּל הַמִּתְּפַלְלִים בְּשָׁנֵי אֵלוֹ הַקֶּהֱלוֹת לְנִדְבָה לֵה' לֹא יִהְיֶה רִשְׁאֵי לְתַתּוֹ אֲלֵא בִּיד גַּבְאֵי הַקֶּהֱלוֹת הַנּוֹזֵל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמִים הָהֵם וְזֶה יוֹבֵן מִמָּה שֶׁיִּתְנַדֵּב בְּתוֹךְ הַקֶּהֱל חוּץ מִמָּה שֶׁיִּרְצֶה לְתַת כָּל אִישׁ בְּיָדוֹ בְּצַנְעָה וְלֹא יִנְתֵּן דְּבָר מִזֶּה לְעַנְיֵי קֶהֱל שְׁלֵם אִף יִהְיֶה לְפָרְנִסַת עַנְיֵי הַקֶּהֱלוֹת הַנּוֹזֵל וְלֹא יִכְנָסוּ תַלְמִידֵי חֲבֵרַת ת"ת בְּזֶה הָעֵנִין וְעַל כָּל הַנּוֹזֵל קַבְּלָנוּ עָלֵינוּ בְּשָׁבוּעַת הַתּוֹרָה וּבְקִנְסָה חָרָם וּלְקַיֵּים וְלֹאֲשֶׁר כָּל הַנּוֹזֵל נִכְתַּב פְּעָמִים לְשִׁיחָהּ בִּיד כָּל מִתְּפַלְלָנוּ לְרִאֲיָה וְזֶה שְׁטַר הַסִּפְּמָתָנוּ זֹאת אֲשֶׁר בִּיד ק"ק קֶהֱל לְוִרְקָה: וְאַנְחָנוּ הַחֲתוּמִים הַחֲתוּמִים וּמְקַבְּלִים עָלֵינוּ כָּל הַפְּתוּב בְּתוֹנֵאֵי שְׁלֵם תְּבַטֵּל זֹאת הַסִּפְּמָה עַד הַזְּמַן הַנּוֹזֵל אֲלֵא בְּרִשׁוֹת כָּל הַחֲתוּמִים יַחַד שְׂאֵם יִפְקֹד אֶחָד מִמֶּנּוּ לֹא תְּבַטֵּל בְּשׂוּם אֶןֶפֶן עַד תְּשְׁלוֹ' זְמַן הַנּוֹזֵל בְּשׂוּם אֶןֶפֶן בְּעוֹלָם.

הַחֲתוּמִי מֵאִיר וְ גַבְאֵי אֲבָרָהֶם וְ שְׁנֵי יִצְחָק לְפָפָא. דְּוֹד וְ שׁוֹשֵׁן יוֹנָה וְ חַבִּיב יוֹסֵף וְ בְרוּכִיל אֵם הִיא ע"פ הַדִּין וְאֵם יֵשׁ יְכוּלָת לְאַנְשִׁים הָאֵלֶּה לְהַכְּבִיד עוֹל כְּזֶה בְּלֹא צְנוּאָת כָּל הַקֶּהֱלוֹת יצ"ו וְחֲתֻמַּתְם תְּעִיד עֲלֵיהֶם שְׁלֵם חֲתָמוּ בְּשֵׁם הַקֶּהֱלוֹת וְגַם שְׂאִין חֲתֻמַּת כָּל הַנּוֹזְרִים וְהַמְּנֻנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּיָמִים הָהֵם בָּהּ וְאֵם הִיָּה תֵהִי הַסִּפְּמָ' ל' אוֹ מ' אֲנָשִׁים אֲשֶׁר קָמוּ אַחַר כֶּף וְהָלְכוּ לָמוּ לְק"ק קֶהֱל שְׁלֵם וְנִשְׁבְּעוּ שְׁבוּעָה חֲמוּרָה בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁ"ת וּבְקִנְסָה נַח"ש וּבְנִדְרָה חֲמוּרָה גָּמוּר לְהִיּוֹת מִתְּפַלְלִים שָׁם עַד ט"ו שָׁנָה רְצוּפִי בְּאַנְמָרְם שְׁלֵם צוּוּ עַל כֶּכָּה וְגַם שְׁלֵם הַכְּרִיזוֹ בְּבִי הַכְּנָס' כָּלֵל וְעֵיקָר אֵם הֵם בְּמַכְשׁוֹל אֵם לֹא וּמִי שֶׁיִּקְרָא לֹא מֵהֶם עֲבָרִיִן אוֹ לְכֵלֶם אֵם יֵשׁ יְכוּלָת בְּיָדָם לְהַעֲנִישׁוּ וְתוֹר' אֲדוֹנָנוּ וְגֵאוֹנָנוּ אָנוּ מְקַנְיִם לְהָרִים מְכָשׁוֹל וְלְהוֹשִׁיעַ אֶבְיוֹן וּבְשִׁכָּר זֹאת תּוֹשַׁע יְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל יִשְׁפֹּן לְבַטַח וְעֵינֵי רַבֵּינוּ רוֹאוֹת כִּיֵּשׁ אֵת נַפְשָׁנוּ הִרְמָתָה וְנִפְשׁ הֶצְעִיר מְדַבֵּר בְּצְדָקָה יוֹסֵף הַלּוּי: תְּשׁוּבָה דְּבָר פְּשׁוּט הוּא כִּי אֵין כַּח בְּבָנֵי עִיר א' לְתַקֵּן תַּקֵּנ' עַל כָּל הָעִיר כִּי אֵם בְּרִשׁוֹת וְרִצּוֹן כָּל בְּנֵי הָעִיר אוֹ רִנְבָה דְּעַל כָּל עֶסֶק רַבִּים אֲמָרָה תּוֹרָה אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטוֹת וּכְמוֹ שֶׁכְּתַב הָרֵא"ש ז"ל בְּתְּשׁוּבָה כָּלֵל רַבִּיעִי וְכֵן הַרְשָׁב"א בְּתְּשׁוּבָ' תִּשְׁפ"א וְהַרִיב"ש ז"ל בְּתְּשׁוּבָ' רַמ"ט דְּמִשְׁמַע מְכוּלָהוּ הֵנִי רַבְרָבִי דְּבַעֲי' רֹב וּבְצִיר מֵהַכִּי לֹא מִיָּדִי הוּא אִי מִשׁוּם קָרָא דְּאַחֲרֵי רַבִּים אִי מִשׁוּם קָרָא דְּהַגּוֹי כְּלוּל כְּדֵאִיתָא פ' אֵין מַעֲמִידִין וּמִשְׁמַע הָתָם דְּרַנְבוֹ כְּכוּלוֹ וּבְפָנֵי כְּתַב הַרְשָׁב"א ז"ל בְּתְּשׁוּבָ' שְׁהִבִּיא בַס' אָדָם וְחָוָה מִשְׁמוֹ דְּבוֹדָאֵי צָרִיף רֹב הַצְּבוּר שְׁגָזְרוּ וְהַחֲרִימוּ וַיֵּשׁ אָדָם חָשׁוּב ת"ח וּפְרִנְסָה בֵּינֵיהֶם וְכוּ' וְאֵם הַמִּיעוּט הַחֲרִימוּ וְגָזְרוּ בְּלֹא דַעַת הָרֹב אֵין גְּזַרְתֶּם וְתַקְנֶתֶם וְחָרַמְתֶּם כְּלוּם דְּבַעֲי' רֹב כו' אִף צָרִיף לְבָאָר אֵם שְׁבַעָה טוֹבֵי הָעִיר גָּזְרוּ אוֹ הִסְפִּימוּ שׂוּם דְּבָר עַל הַצְּבוּר אֵם יִהְיֶה חֲיִיבִים כָּל הַצְּבוּר לְקַיֵּים תַּקְנֶתֶם

דמשמע דדוקא רוב הצבור הוא דמיעו' נגדר אחריהם אבל רובא לא גרירי בטר מיעוטא
ואפילו הם שבע' טובי העיר ונהרי הרמב"ן ז"ל במשפטי החרם.

והריב"ש ז"ל בתשובה הנז' פתבו ואם הספיקו פנולם או רוב' במעמ' ז' טובי העיר חייבים
כל בני העיר להתנהג וכו' דמשמע דאפילו ז' טובי העיר בעו רובא בהדיהו ובאותה
תשובה של הרשב"א ז"ל משמע דשבעה טובי העיר יש להם רשות בכל דבר פאלו עשו
כל בני העיר ויש ליישב ולומר כי לעולם בעינו רובא ומה שיש להם רשות לשבעה טובי
העיר בכל דבר הוא משו' דחשיבי רוב' משו' דאתו מכ' רובא דקבלו' עליה' בסת' לפקח
על כל עניני צבור כמו שהבי' שם הרשב"א ז"ל מן הירוש' אבל אם לא קבלום עליה'
אפילו בסתם אין להם רשות אפילו הם טובי העיר וזהו שפתבו הרמב"ן ונהריב"ש ז"ל
רובם במעמד ז' טובי העיר דבעי' רוב בהספמת טובי העיר דאפילו איכא רוב בעינו
בהדיהו טובי העיר שהם ראשי העיר בהסקמה ויראת חטא כי היכי דליקחו דמתקנתיהו הניא
תקנה ולא קלקלה ואפילו הו' טובי העיר בעינו רוב פינן דלא קבלום עליהם לפקח על
כל צרכיהם פדאמ' וכן יש לומר כי מה שנרא' מן הירושלמי דאפילו קבלו' בסתם יש
להם רשות בכל דבר פאלו עשו כל בני העיר היינו לתמן ולגזור מה שיראה להם
ויודיעום ואם ישתקו ולא יסרבו יהיה קיים ואם יסרבו אז לא יהיו חייבים לקיים מה
שתקנו אלא א"כ אמרו כפי' שקבלום עליהם לאותו דבר ידוע דככי האי גוונא אפילו חד
גמי פדאית' התם ואם לא שיהיו ז' טובי העיר וקבלום בסתם לא היתה הספמתם קיימת
אפי' היו שותקים שלא שתקו אלא שלא חשו לדבריה' פינן שלא קבלום עליהם אפילו
בסתם ועכשו נבוא לנדון שלנו שנכת' בהספמה אנחנו ק"ק לנרק' וק"ק טולידו קבלנו
עלינו וכו' ואחר כך בסוף ההספמה כתו' ואנחנו החתומים החותמים ומקבלים עלינו כל
הפתו' בתנאי שלא תבטל זאת ההספמה עד הזמן הנז' אלא ברשו' כל החתומי' יחד שאם
יפקד אחד ממנו לא תבטל בשום אופן כו' בתחל' נוסח ההספמה נראה שכל בני ב'
הקהלות או רובם קבלום עליהם ההספמה ובסופ' כתי' ואנחנו החתומי' כו' ולא נמצאו
חתומים כי אם החכם נר"ו וה' בני אדם מראשיהם נראה שהם העושים ההספמה והם
המקבלים אותה על עצמם והזכירו בהספמה כל הנמצאים בעיר הזאת וכו' שנראה שהם
עשו ההספמה עליהם ועל כל הנמצאים בעיר ואם שאר האנשים של ב' הקהלות שלא
חתמו לא נתרצו בהספמה אינם חייבים לקיימה במה שחתמו החכם וה' בני אדם עמו
שהם מספיקים על כל בני ב' הקהלות דליכא הגוי פולו' ולא רובו כי גם אם היו ז' במקום
שהם ששה היה צריך שיבירו שהיו אז הם טובי העיר שקבלום פנולם או רובם אפילו
בסתם וגם אם נאמר שישפיקו ששה מפני שהספיקו על שתי קהלות כי שלשה מבי'
הפנסת הם פשבעה מטובי העיר כמו שאמר באותו הירושלמי שהביא הרשב"א ז"ל
אפ"ה בעי' שיקבלם בני ב"הכ עליהם לפקח על כל דברי תקנתם וכל שלא יבררו
שקבלום עליהם באותו זמן אינם יכולים הם לתמן על הקהל ולהכריחם בתקנתם ואינם
חייבים הבלתי חתומים לקיים את גזרתם כי אם אחר שיבררו שקבלום עליהם כנז' או
שיבררו שאחר כך הודיעו את ההספמה לכל הקהל ע"י הכרזה וכו' או רובם סברו
וקבלו וכל עוד שלא יבררו אחד משתי דברים אלו אין בינדם להכריח אותם שיקבלו
הסמכתם וזהו לענין החרם הפתוב בהספמה כי לענין השבועה הפתובה בהספמ' אינה
חלה אלא על החתומים שנשבעו ולא על אותם שלא נשבעו ואפי' שמעו הכרזה וקבלו

אם לא שֶׁעָנוּ אָמֵן בְּשִׁעָה שְׁנִישְׁבָּעוּ שֶׁהַמְּוֹשְׁבֵּעַ מִפִּי אַחֲרֵימָּה וְאֵינוֹ עוֹנֶה אָמֵן אֵינוֹ כְּלוּם כְּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים וְכִמוֹ שֶׁהֵבִי הַרְמַב"ן ז"ל בְּמִשְׁפָּטֵי הַחֲרָם.

וְלָכֵן אֱלוֹ הַל' אוֹ מ' בְּנֵי אָדָם אֲשֶׁר הִלְכוּ מִן הַב' קַהְלוֹת לְקַהֵל שְׁלָם אִם הֵם יוֹדְעִים שְׂאוֹתָהּ הַהִסְפָּמָה לֹא קָבְלוּ אוֹתָהּ רֹב ב' הַקַּהְלוֹת אֵינָם חֲיִיבִים לְקַיֵּם אוֹתָהּ וְהֵם יְחֹשׁוּ לְנַפְשָׁם אִם יֵשׁ לָהֶם סִפְקָ בְּדָבָר זֶה אֲבָל הַחֲתוּמִּים בְּהִסְפָּמָה וּשְׂאָר בְּנֵי ב' הַקַּהְלוֹת אֵינָם יְכוּלִים לְהַכְרִיחֵם אִם לֹא שֶׁיִּבְרְרוּ אֶחָד מִשְׁנֵי הַדְּבָרִים כְּמוֹ שֶׁנִּזְכָּר: וְעַנְיָן הַבְּיָרוּר הוּא שֶׁיּוֹשִׁיבוּ ב"ד עַל כָּף וְיַעֲיִדוּ ב' עֲדִים אֲפִילוֹ שֶׁהֵם מְבַנֵּי ב' הַקַּהְלוֹת בְּפָנֵי אֱלוֹ הַל' אוֹ מ' שֶׁיִּצְאֻ מִב"ה כִּי בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הָיוּ אֱלוֹ הַחֲתוּמִּים בְּחֻבְרַת הַחֲכָם נר"ו מְמוֹנִים וּבְרוּרִים עַל עַנְיָנֵי ב' הַקַּהְלוֹת וְתַקְנוֹתֵם וְתַקְנֵי הַסְפָּמָה זֶה וְהוֹדִיעוּהָ לִב' הַקַּהְלוֹת אוֹ אֲפִילוֹ לֹא הָיוּ בְּרוּרֵי שֶׁהִנְחִיזוּהָ הַסְפָּמָה זֶה בְּשִׁמְתֵי הַקַּהְלוֹת בְּהִיּוֹת כָּל הַקַּהֵל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְכוּלָם אוֹ רֹבָם נִתְרָצוּ בְּהִסְפָּמָה הַנִּזְכָּרַת וְכָל שְׂלֹא יוֹעֵד עַנְיָן זֶה בְּב"ד אֵינָם רְשָׁאִי לְקַרֹּת אוֹתָם עֲבַרְיָנִים וְחַיִּיב עוֹנֵשׁ כָּל מִי שֶׁיִּקְרָא אוֹתָם עֲבַרְיָנִים דְּאִפִּי יִרְאֶה לְמִי שֶׁקוֹרָא אוֹתוֹ עֲבַרְיָן כִּי הוּא עֹבֵר עַל הַהִסְפָּמָה אֵינוֹ רְשָׁאִי לְקַרֹּתוֹ עֲבַרְיָן עַד שֶׁיִּתְבָּרַר בְּב"ד בְּעֵדוֹת בְּרוּר כִּי אֲפִילוֹ מִי שֶׁרָאָה דְּבַר עֲבִירָה בְּחִבְרוֹ אֲפִילוֹ הוּא רְשָׁאִי לְשַׁנְּאוֹתָהּ אִם יֹאמֵר לוֹ עֲבִירַת עֲבִירָה וְהוּא מְכַחֵשׁ יַעֲיִשׁוּ אוֹתוֹ ב"ד דְּאֲפִילוֹ עַד א' הַמַּעֲיֵד עַל חֻבְרוֹ בְּעִבְיָר מְלַקֵּין אוֹתוֹ כִּי הֵיכָא דְּאֲמַרִּי טוֹבִיָּה חֲטָא זִיגוּד מִיָּגִיד.

עוֹד נִרְאֶה לִי כִּי אִפִּי שֶׁהָיוּ אֵז בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן אוֹתָם הָאֲנָשִׁים עִם הַחֲכָם נר"ו מְמוֹנִים בְּמִקוֹם שְׁבָעָה טוֹבֵי הָעִיר אוֹ בְּמִקוֹם ג' מִכָּל הַב' הַבְּתִי כְּנִסְיוֹת לֹא מָנוּ אוֹתָם עַל הַסֵּת אֲלָא לְתַקֵּן בְּדְבָרִים הַמְּצוּיִים וְלֹא עָלְתָה עַל דַּעַת הַקַּהְלוֹת שֶׁמָּנוּ שֶׁיִּתְקַנוּ תַּקְנָה כְּזֹאת שְׂלֹא יִלְכוּ לְהַתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אַחֵר אוֹ שְׂלֹא יִתְנוּ דְּבַר מִמָּה שֶׁיִּתְנַדְּבוּ כִּי אִם בְּיַד גַּבְאֵי הַקַּהְלוֹת כִּי הָיָה בָּזֶה חֲשֵׁשׁ קָרוֹב לְאִסוּר אֲלֵמָּלָה שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם חֲכָם זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה וּמְסַתְמָא עַל דַּעַתוֹ הַסְפָּמָה מִהַ שֶׁהוֹסֵפֶם וְגַבְרָא רַבָּא הוּא וְלֹא סָפִי אִסוּרָא לְאִינְשֵׁי וְעַכ"ז פִּינּוֹן שֶׁהָיָה הַהִסְפָּמָה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְצוּי אֵין כַּח בְּיַד הַמְּמוֹנִים שֶׁהֵם בְּמִקוֹם שְׁבָעָה טוֹבֵי הָעִיר לְתַקְנָה גַּם כִּי הִנְרָשׁוּ מִן הַקַּהְלוֹת לְפַקֵּחַ עַל צְרִיכָהּ אִם לֹא שֶׁיִּסְפִּימוּ וְיִזְדוּ בָּהּ אַחֵר כָּף רֹב הַקַּהֵל דְּהֵינּוּ ז' טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר וְיֵשׁ לָזֶה רְאָיָה מִהֵיכָא בִּי כְּנִישְׁתָּא דְּבִשְׁבָעָה טוֹבֵי הָעִיר וּבְמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר אֲפִילוֹ לְמִישְׁתִּי בָּהּ שֶׁיִּכְרָא שְׂרִי וּבְלָאוּ הָכִי לֹא מִשׁוּ' דְּלֹא שְׂכִיחַ דְּלִזְבְּנוּ לְהָכִי וּבְעֵינֵי שֶׁהָיוּ הֵם בְּמַעֲמַד וְאֲפִי' נִתְנוּ רְשׁוֹת בְּסֵתָם לִז' טוֹבֵי הָעִיר וְעַם זֶה יִתְרוּץ תִּירוּץ ג' לְמָה שֶׁפָּתְבְּנוּ לְמַעְלָה כִּי לְדַעַת הַרְמַב"ן ז"ל נִרְאֶה דְּבַעֲיָנוּ ז' טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר וְהֵינּוּ כִּי הָאֵי גוֹנָא וְא"כ בְּנִדּוֹן זֶה גַּם כִּי יִבְרְרוּ שֶׁהָיוּ אֵז מְמוֹנֵי' עַל ב' הַקַּהְלוֹת צְרִיכִים לְבָרַר ג"כ שֶׁהוֹדִיעוּ לְקַהֵל וְשֶׁהִסְפִּימוּ וְנִתְרָצוּ רֹב הַקַּהֵל לְמָה שֶׁתְּקַנוּ וּבְלָאוּ הָכִי אֵינָם רְשָׁאִים לְקַרֹּתָם עֲבַרְיָנִים וְהַקוֹרָא אוֹתָם עֲבַרְיָנִים רְשָׁאִים שֶׁכְּנִגְדָם לִיְסָרָם וְלַעוֹנָשָׁם וְהָאֵל ית' יִסְלַק מֵעֲלֵינוּ אֵיבָה וְתַחֲרוּת וְיִטַּע אֶהְבָּה וְאֶחָהּ כ': שְׂאֵלָה פֶּה עַל דְּבַר רְאוּבֵן שֶׁשָּׁדָד בְּתוֹ הַבּוֹגְרַת לְשִׁמְעוֹן בְּמִדִּינַת הַיָּם וְנִתְחַיֵּיב לְתַתּ לָהּ בְּנִדּוֹנֵי סוֹף יְדוּעַ וְתַנְאִים אַחֲרֵימָּה וְקָבְלוּ הַב' כְּתו' בְּחֻמְרָא חָרָם וְשְׁבֻעָה לְקַיֵּם הַכָּל וְאִם יַעֲבֹר שׁוּם אֶחָד מֵהֶם יִפְרַע לְחֻבְרוֹ שְׁבָעִים סוֹלֶטָאנִי מְלִבְד שֶׁיַּעֲבֹר עַל הַשְּׁבֻעָה וְאַחֵר שְׂבָאוּ לְמִדִּינַתָּם כְּשֶׁיִּדְעָה הַבַּת אֲמָרָה שֶׁאֵינָ' חֲפָצָה בְּשִׁמְעוֹן וּבְשִׁטְרַת הַשְּׂדוּכִין הַנִּז' לֹא הוֹנְכַר שְׁנִתְחַיֵּיב רְאוּבֵן לְהַזְמִין בְּתוֹ לְנִישׁוּאִין וְלֹא לְפִיִּיסָה וְעַתָּה תוֹבֵעַ מְמוֹנֵי שִׁמְעוֹן הַקְּנֶסֶת וְאוֹמ' שֶׁמְלִבְד זֶה הוּא עֲבַרְיָן דְּבַר פְּשוֹט הוּא שְׂאֵם בְּתוֹ כְּשֶׁשָּׁמַע' מִיָּאנִי וְאֲמָרָה שֶׁאֵינָ'

חפצ' בְּשִׁמְעוֹן שְׂאִין רְאוּבוּ אַבְיָה חֲזִיב קִנְס וְלֹא יִקְר' עֲבֵרְיָן עַל הַשְּׁבוּעָה כִּי לֹא נִתְחַזְּב לְכוּפָה בְּדָבָרִים אֲלֵא לְתַת לְגִדּוּנְיָתָה פֶּה וְכָף וְאִם הִיא אִינ' רוּצָה הוּא פֶּטוּר שְׁהָרִי לֹא נִתְחַזְּב אֲלֵא לְגִישׁוּאָיָה וְהִיא אִינָה רוּצָה בְּכָף אֶף אִם הִיא מְסַרְכַת לְדַעַת אַבְיָה אוּ יֵשׁ בְּיָדוֹ לְפִינְסָה בְּדָבָרִים וְאִינוּ מְפִינְסָה נִרְאָה שְׁחֲזִיב בְּקִנְס וְהוּא עֲבֵרְיָן כִּי אַעפ"י שְׁלֹא נִתְחַזְּב בְּפִי לְפִינְסָה הָרִי נִתְחַזְּבִי בְּגִדּוּנְיָתָה וּבְקִיּוּם הַתְּנָאִי לְגִישׁוּאָיָה וְאִם הִיא מְסַרְכַת לְדַעַתוֹ כְּדִי שְׁיִפְטוּר מִן הַקִּנְס וּמִן הַשְּׁבוּעָה הָרִי מִתְחַלֵּה לֹא הִיָּה קִיּוּם כָּלֵל בְּמָה שְׁנִשְׁבַּע וּבְמָה שְׁקִבֵּל עָלָיו קִנְס כִּינּוֹן שֶׁהוּא קָרוֹב לְפֶטוּר עֲצָמוֹ עַל יְדֵי בִתּוֹ שֶׁתֹּאמֶר שְׁלֹא תִרְצָה כְּדִי לְפֶטוּר אַבִּי לֹא בְּשׁוֹפְטָנִי עֶסְקִי שְׁיִתְרַצָּ' שְׁמַעוֹן לְהַתְחַזְּבִי וְלִהְיוֹת מְוַשְׁבַּע וְנִעֲנֵשׁ בְּמִמּוֹן כְּמוֹהוּ וְיִוְכַל לְפֶטוּר עֲצָמוֹ בְּכְדִי שֶׁתֹּאמֶר בִּתּוֹ לְדַעַתוֹ שְׂאִינ' רוּצָה וְיִפְטוּר מִן הַכֹּל שְׁהָרִי שְׁנִיָּה נִשְׁבַּעוּ פְּאֻחַת עַל דְּבָר אֶחָד וְרָאוּ שְׁיִהְיוּ שְׁנִיָּהִם שְׁוִים כְּמוֹ שְׁזָה נִשְׁבַּע עַל דַּעַת זֶה כִּן חֲבִירוֹ נִשְׁבַּע עַל דַּעַתוֹ וְדַעַתוֹ הִיָּה שְׁיִרְצָה אֶת בִּתּוֹ לֹא שֶׁתִּסְר' לְדַעַתוֹ שְׂאִי אִתָּה יְכוּל לִזְמַר שְׁעַל דַּעַת כִּן הִיָּה קִיּוּם הַשְּׁבוּעָה וְהַקִּנְס בֵּינֵיהֶם שְׂאִם כִּן הִיּוּ מְפָרְשִׁי בְּפִי בְּשַׁעַת הַקִּיּוּם שְׂאִם בִּתּוֹ לֹא תִרְצָה וְאֶפְּלוּ מִדַּעַתוֹ לֹא יִהְיֶה חַיִּיב וּמִדְּלֵא פִּירְשׁוּ נִרְאָה וְדֹאִי שֶׁהוּא חֲזִיב כָּל זְמַן שֶׁסַּרְבָּנוֹת בִּתּוֹ הוּא לְדַעַתוֹ וְטַעַם זֶה מְסַפִּיק גַּם כִּן אֶפְּלוּ הִיא אִינָה רוּצָה לְדַעַתָּה אִם יְכוּל לְפִינְסָה בְּדָבָרִים וְאִינוּ מְפִינְסָה כְּדִי לְפֶטוּר מִן הַקִּנְס מְפִינְשִׁינְחָם עַל מָה שְׁעָשָׂה שְׁכִינּוֹן שְׁנִשְׁבַּע חֲזִיב לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכָל מָה שְׁיִוְכַל לְקַיֵּם שְׁבוּעָתוֹ שְׂאִם לֹא תִנְש' לֹא יִתֵּן הוּא גְּדוּנָ' וְכִינּוֹן שְׁנִשְׁבַּע לִיתֵּן מִשְׁמַע שְׁחֲזִיב לְרִצּוֹת וּלְפִינְסֵי שֶׁתִּנְשָׂא וְאִם אִינוּ מְרַצָּה וּמְפִינְי' אֶת הַבַּת שֶׁתִּנְשָׂא לֹא יִתְחַזְּבִי לְתַת כְּמוֹ שֶׁנִּז' וְכַדְמִשְׁמַע בְּמִתְנִי דַּפ' שְׁתִּימִים בְּתֵרָא דְקִתְנִי א' דְּבָרִים ש"ע וּא' דְּבָרִים שֶׁל אַחֲרֵים וְכו' פִּיצַד אָמַר שְׁבוּעָה שְׂאִתֵּן לְאִישׁ פְּלוֹ' וְכו' וְאָמְרִי בְּגִמְרָא מֵאִי אִתֵּן אִי לִימָא צְדָקָה לְעֵנִי מְוַשְׁבַּע וְעוֹמֵד כּו' אֲלֵא מִתְנָה לְעִשְׂרִי וְכַתֵּב הָר"ן ז"ל וְאִיתִימָא וְאִמָּאִי חֲזִיב מִשּׁוּם בִּיטוּי הָא אִין אִין בְּיָדוֹ דְשְׂמָא לֹא יִרְצָה לְקַבֵּל וְהִנְה לִיָּה פְּאוּמֶר יִזְרוּק פְּלוֹ' וְכו' וִי"ל דְּהִכָּא כְּמִפְרָשׁ שְׂאִתֵּן אִם יִרְצוּ לְקַבֵּל ע"כ מִשְׁמַע דְּאִם אִינוּ מְפָרְשׁ לָא מִשְׁמַע אִם יִרְצוּ וְהִכָּא נְמִי בְּגִדּוֹן זֶה שְׂאִמֶר אִתֵּן הַגְּדוּנָ' לְגִישׁוּאָי בְּתִי לֹא מִשְׁמַע אִם תִּרְצָה אֲלֵא אֶפְּלוּ לֹא תִרְצָה לִינְשָׂא שְׁחֲזִיב לְפִינְסָה בְּדָבָרִי שֶׁתִּרְצָה לִינְשָׂא כְּדִי שְׁיִתֵּן הַגְּדוּנָ' וְאֶפְּלוּ לְתִירוּץ שְׁנִי שְׁכַתֵּב א"נ י"ל דְּסַתֵּם נְמִי כְּמִפְרָשׁ דְּמִי דְלֹא נִשְׁבַּע אֲלֵא מָה שְׁבִידוֹ לְעִשׂוֹת כְּלוּמֶר שְׂאִם חֲבִירוֹ רוּצָה לְקַבֵּל שְׁיִתֵּן ע"כ דְּוָקָא הִכָּא שְׁנִשְׁבַּע לְעֲצָמוֹ וּלְדַעַתוֹ אֲבָל הִכָּא שְׁנִשְׁבַּע לְחֲבֵרוֹ פְּשִׁיטָא דְלֹא הִיָּ סַתֵּם כְּמִפְרָשׁ אֲלֵא אִם הִיָּה דַּעַתוֹ אִם תִּרְצָה הִיָּה לוֹ לְפָרֵשׁ וְכִינּוֹן שְׁלֹא פִי נִרְאָה שְׂאִם לֹא תִרְצָה שֶׁהוּ חֲזִיב לְרִצּוֹת וּבְלֹא הִכִּי אִינוּ פֶּטוּר מִן הַשְּׁבוּעָה וּמִן הַקִּנְס אֲבָל אִינוּ חֲזִיב לְכוּפָה אֲבָל אַחַר שְׁפִינְסָה בְּדָבָרִים בְּכָל לְבוֹ שְׁנִיָּם אוּ שְׁלִישָׁה פְּעַמִּי וְלֹא נִתְפִינְסָה פֶּטוּר וְדָבָר זֶה מְסוּר לְלֵב וּבִחוּן לְבוֹת וּכְלִיּוֹת הוּא יוֹדַע וְנִרְאִיתִי אֶחָד מִן הַמּוֹרִים בְּגִדּוֹן זֶה שְׁכַתֵּב סַתֵּם שְׂאִם לֹא תִתְרַצָּה בִּתּוֹ לֹא חָל עָלָיו חוֹבַת הָעוֹנֵשִׁי הַמְקוֹנֵימִי עָלֵיהֶם כִּי מָה יְכוּל לְעִשׂוֹ' וְאָמַר כִּי דְבָר זֶה מְשֻׁנָּה שְׁלִימ' הִיא פ' בְּתֵרָא דְכְתוּבוֹ' הַפּוֹסֵק מְעוֹת לְחַתְנוֹ וְכו' אֲדַמּוֹן אוֹמֵר יְכוּלָּה הִיא שֶׁתֹּאמֶר וְכו' מָה אֲנִי יְכוּלָּה לְעִשׂוֹת וְכו' וְאִין הַגְּדוּן דוּמָה לְרִאָיָה שְׁהָרִי בְּמִתְנִי שְׁפִיר קְאָמְרָה הִיא מָה אֲנִי יְכוּל' לְעִשׂוֹת שְׁהָרִי פֶּשֶׁט לוֹ אֶת הַרְגֵּל לְחַתְנוֹ כְּלוּמֶר טוֹל טִיט שְׁעַל רַגְלִי אוּ תִלָּה אוֹתִי עַל עֵץ שְׂאִין לִי מָה לִיתֵּן אוּ שְׁמַת אוּ שְׁהִלֵּךְ לַמ"ה וְאִין שְׁם נְכֶסֶי' כָּלֵל כְּמוֹ שְׁפִי הַמְפָרְשִׁי ז"ל אֲבָל הִכָּא שְׁיְכוּל לְרִצּוֹתָה וּלְפִינְסָה הָרִי יֵשׁ בְּיָדוֹ לְעִשׂוֹת וְכַתֵּב וְאִין זֶה צְרִיף לְפָנִים וְהָרִי שְׁהִיָּה צְרִיף לִינְפִנְסָה בְּסַבְרָא

לפני לחלק בין ההי' מתני' לגדון שלנו והנר' לי פתבתי וחתמתי משה: פו ראובן מכר קרקע לשמעון ובעל המצר היה בכפר בורח מחמת המגפ' ואחר כמה חדשים שבא ידע שראובן מכר הקרקע והביא לב"ד מעות המכר ואמר שהיה רוצה אותה כי לא ידע כי אם עתה בחול המועד של פסח ומיד אחר המועד הביא הפעו' והלוק' טוען שפינון שלא היה בעי' שאין בו דין מצרנו' וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל פי"ג דשכני' היה בן המצר במדינה אחרת או חולה או קטן ואחר זמן הברי' החולה והגדיל הקטן ובא ההולך אינו יכול לסלקו כו' וכזה הורו הגאונים ז"ל וכן המצר טוען שהוא היה קרוב לכאן והיו יכולים להודיעו וכשבא הביא המעות כמו שנו' ונראה כי יש לו לבעל המצר זכות לקחת הקרקע כי מה שפכת הרב נר' שאינו אלא פשהלה למדינה אחרת מפני שהוא רחוק ואם אה"כ היה יכול ליקח לא היה המוכר יכול למכור שהלוקח יאמר לאחר כמה שנים תצא מידי וכמו שפכת הרב ז"ל וכן משמע ממה שפכת ואחר זמן כו' ובא ההולך נראה שהוא במקום רחוק שאינו בא אלא לזמן אבל בגדון זה שאפי' שלא היה בא היה קרוב הרי הוא כמו אם היה במדינ' שאע"פ שעבר זמן שלא ידע יכול הוא להוציא מיד הלוקח פשידע וכמו שפכת בהגהה פי"ד ואם הוא רחוק בעיר אחרת אין לעכבו עד שיבוא כו' וזמן הידיעה לתבוע נראה שסובר הרב ז"ל שכל זמן שיבוא מסלקו וכמו שכתבו בעל הטורים ובעל אדם וחוה ממה שפכת הרב ז"ל שאם סייע בעל המצר ללוקח או ראהו בונה או סותר ולא מיקהו כמו שהשיב הרשב"א בתשובה שהביא ג"כ בספר אדם וחוה ואפילו לדעת הרמ"ה שסובר שתוף יום א' יכול לסלקו ולא יותר נראה כי מה שנתעכב ימי חול המועד אינו מפיסד פינון שבא מיד אחר המועד שאע"פ שדנין בחול המועד אפ"ה אין ב"ד קבוע פשאר הימים ולכך נתעכב וכן מה שטוען שמעון שהוא אפטרופוס ושקנה בעד היתומים נרא' שאינו נאמן אם אינו פתוב כפי' בפטר שקנה ליתומים או אין עדים בדבר שהרי כתב הרב ז"ל המוכר ליתומים קטנים כו' ובגמ' או' ליתמי לית בהו משום דינא דבר מצר' דמשמע שהוא דבר ידוע וניכר שמכר ליתומים ממש או לאפטרופוס בעד היתומים ובגדון זה לא הנכיר בשעת המכר שהיה קונה ליתומים ולכן יכול בעל המצר לסלקו ומה שנתראה לי פתבתי וחתמתי משה: פז ראובן מת ולא הניח יורש ודאי כי אם נצרה א' בת אחיו נעשה לשמעון אפטרופוס ואה"כ מתה הנצרה' ובאים לוי ויהוד' או לאה להוציא מיד האפטרופו' באו' שהם קרובי הנפטר ושמעון טוען הביאו ראיה שאהם הקודמים בירושה שמה היום או למחר יבואו מארץ מולדתו של ראובן אינה יורש קודם לכם ויוציא מידי ילמדנו רבי' אם לוי ויהוד' חייבים להביא ראיה שאין יורש אחר קודם להם.

תשובה אם לוי ויהודה הן חזקו ע"פ עדים שהם קרובי ראובן מצד האב שהם ראויים לירש הרי הם מוציאים הנכסים מיד מי שהם וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל פ"ד עדים שהעידו שזה מוחזק לנו שהוא בנו של פלו' או אחיו אע"פ שאינם עדי ייחוס כו' הרי אלו יורשים ע"כ וכן אם העידו עדים שאמר זה קרובי אע"פ שאינו מוחזק נאמן וכמו שכת' ג"כ הרמב"ם ז"ל בראש פ' האומר זה בני כו' או שאר היורשים כו' נאמן ע"כ, ואין יכול שמעון האפטרופוס לומר שביאו ראיה שאין יורש אחר בעול' קודם לה' דכינון שלא נודע שיש לו לראובן קרובים אחרים הרי אלו יורשים בחזק' זו שהם קרובים וכמו שפכת הרא"ש ז"ל בכלל פ"ה ולכן אם לוי ויהוד' הם קרובי בעדו' ברו' מאמת'

יחוסן לא נחוש לקרובי אחריו כיון שלא נודע שיש קרובים מהם אמנם הריב"ש ז"ל בסי"מ פ"ב אין ספק שצריך שיהיה מוחזק בעיר שזה הקרוב הקודם בירושלם שיהיה אפ"ש שיהיה קרוב אחר לירושלם קודם זה כו' ונראה שאינו חולק על מה שפ"ת הרא"ש ז"ל שיהיה אם לא נודע שיש קרוב אחר ממנו הרי הוא מוחזק שהוא קרוב קודם לירושלם ומה שפ"ת הרב ז"ל שאפ"ש שיהיה קרוב אחר לירושלם קודם זה הוא בנדון ששאלו ממנו כי לא היו באים לירושלם כי אם מפ"ח שהי' פינויים בכינוי המשפ"ח של מורי"ש ואפ"ש שיהיה קרוב אחר אע"פ שאינו מאותו פינוי של אותה משפ"ח כמו שפ"ת שם אבל הי"א שיהיה קרוב ודאי ולא נודע פ"א שיש לו קרוב ממנו לא יחלף על מה שפ"ת הרא"ש ז"ל וכן נרא' מן התשוב' שאח' זו שהשיב בענין זה שפ"ת כי באותו נדון שהקורב' רחוקה אין זה יורש ודאי עד שיביא ראיה כי הוא הקרוב מכל אדם וא"כ בנדון שלנו אם הקורב' של לוי ויהודה עם ראובן או עם בת אחיו היא יותר מבני בני שני אחים שהם קרובים לו שליש בראשון או בשני או אפ"כ אין צריכין להביא ראיה שהם הקודמים כיון שלא נודע יורש אחר כי בני בני שני אחים שפ"ת עליהם הריב"ש שהקורב' רחוק' ושיביאו ראיה כי הם הקודמים היא קורבת שליש בשלישי וכשהם קרובים יותר מזה יודה שאין צריכים להביא ראיה שהם קודמים שיהיה ב"ח לכ"ע אין צריך להביא ראיה שאין לו בנים לאחיו המורי"ש כל שלא נודע והוא הדין לכל מי שנודע שהוא קרוב אפילו אינו אח ולא נודע קרוב הימנו שלא יצטרף לראיה שיהיה הרא"ש ז"ל לא חילק בקרוב אם הקורב' קרובה או רחוקה וכל שלא נודע קרוב יותר אפילו בקורב' רחוקה הוא יורש ולא יחלף עליו הריב"ש כי אם בקורב' רחוקה פ"עין אותה ששאלו ממנו שיהיה שליש בשלישי ולגבי בת אחיו נפ"ת שליש בד' והריב"ש ז"ל רגיל להביא ראיה מדברי הרא"ש ז"ל ומתשובותיו ואפ"ש שלא רא' אותה ואם היה רואה אותה לא היה חולק עליה ולכן דווקא בנדון שלו הוא שהצריך ראיה שהוא הקודם אבל בקורב' יותר מזה לא יצטרף להביא ראיה כדאמר' וכן בתשובה הראשונה דוקא כשלא נודע קורב' בעדות כי אם שהיו מפינוי א' הוא שצריך להביא ראיה שהוא הקודם אבל כל שנתברר שיש קורב' ודאי לא יצטרף להביא ראיה שהוא הקודם ובנדון זה אם נתברר' קורב' לוי ויהודה בעדות הרי אינו דומה לתשובה הא' שפ"ת שצריך להביא ראיה שהוא הקודם ואם הקורב' שנתבררה הוא יותר משלישי בשלישי אינו דומה לתשובה השנית שפ"ת שצריך להביא ראיה ויודה הריב"ש ז"ל בנדון שלנו שאין צריך להביא ראיה שהוא הקודם וכדאמר' ומה שחלק הריב"ש ז"ל במשנה האומר זה בני כו' ובדברי הרמב"ם ז"ל ג"כ שפ"ת האומר זה בני וכו' או שאר היו"שים וכו' ונאמן שאפ"ש שלא נאמר זה אלא כשהיה זה שאמר עליו שהיה אחיו ראוי לירשו שלא היו לו בנים אבל האומר על אדם א' שהוא קרובו בעת שיש לו יורשים קודמים לא אמרינו דמילי דכדי נינהו דלא סליק אדעת' שמתו בניו בחייו כו' ויבא זה לירושלם נר' שאי אפ"ש לומר פ"ן שהרי אמרו שם בגמ' עלה דמתני' זה בני נאמן למאי הלכתא לירשו כו' לירשו פשיטא ופירשו ז"ל פשיטא דמגו דאי בעי יהיב ליה במתנ' כי אמר נמי בני הוא וירשני נאמן ע"כ וכיון דמשום מגו הוא דנאמן אם אמר ג"כ על מי שאינו ראוי לירשו עתה שהוא קרובו נאמן לירשו כשמתו בניו אח"כ דמגו דאי הנה בעי הנה יהיב ליה מתנה מעכשיו ועדיף האי מגו דהשתא ה"מ למיחב ליה ואפ"ת אינו ראוי לירשו מהכא דראוי לירשו נאמן במגו

דהשפא הוא ראוי לירשו והשפא הוה מצי למיהב מתנה וכן נר' ג"כ מסוף לשון הרמב"ם ז"ל שפכת אע"פ שהודה באנשים ועוד נר' לי כי אפי' למה שפכת הריב"ש ז"ל היינו כשלא היה שום עדים ושום חזקה לזה שאמר עליו שהוא קרובו כי אם ממה שאמר נפתלי בני בני אחים אנחנו אבל אם מלבד מה שאמר שהוא קרובו נתנהג עמו באיזה דבר של קורבה הרי הוא כמחזק שהוא קרובו ובנ"ד העידו העדים ששמעו מפיו שהיתה הירשת בת אחיו ושהוא השיא לבעל שהיא נשואה עתה עמו והרי זה כמו החזק שהרי פירשו המפרשים ז"ל דמאי דאמרין החזק היינו בקול בעלמא והרי יצא קול שלא היה בת אחיו על ידי מה שהשיא' הוא ואמר שהיתה בת אחיו וכן יודה הריב"ש ז"ל דאע"ג דהשפא כשאמר שהיתה בת אחיו לא היתה ראוי לירש דכיון שיש דיבור ומעשה המתזי את דיבורו לא אמרי' דמילי דכדי ניהו וא"כ יורש זה מוצא מיד שמעון האפוטרופוס ועדיין אנו צריכים להודיע מה שקשה על דין זה ממה שכתב הרשב"ם ז"ל עלה הא דפרכי' נאמן לירשו פשיטא במגו כדאמרן דאי אתא לאשמועינו משום נכסים הבאים לאחר מכאן דאע"ג דאין יכול להקנותו נאמן הא לאו מלתא היא דנדאי אינו נאמן דהא ליכא למימר מגו כו' וא"כ כ"ש בנדון זה שיעקב הוא שאמר על לאה שהיתה בת אחיו וא"כ מה הוא וא"כ מה מת בנו ראובן וא"כ מה בתו היתומה ונמצאת שבאה לאה עתה לירש נכסי ראובן אבי היתומה מכח מה שאמר יעקב אביו שזאת היתה בת אחיו ואז עדיין לא היו בעולם הנכסים שהוריש ראובן לבתו ואפי' היו בעולם בידי ראובן בנו לא היו ברשות יעקב ליתנו' ללאה שאמר עלה שהיתה בת אחיו ולא היה נאמן דהא ליכא מגו שלא היה בידו ליתן לה נכסי בנו ולתירוץ דבר זה אומר כי מה שכתב רשב"ם ז"ל הבאים לאחר מכאן אינו נאמן דליכא מגו היינו שבאו אחר מיתת אביו מחמת אביו דכיון שלא היו בידו קודם שמת ולא היה יכול ליתנם לזה שאמר עליו שהי' בנו לא יירש עמהם אלא הם יירשו' אבל אם אחר שאמר הוא על זה בני הוא באו לו נכסים אח"כ שהרויח אות' או נפלו לו בירוששה וא"כ מה פשיטא שכן זה שאמר עליו בני הוא יירש חלקו עם אחיו בכל אשר ימצא לו שהרי הוא עומד בדיבורו שאמר קודם בני הוא זה והיה יכול בשעת מיתתו לתת לו במתכה פל מה שהוא מוריש לו עתה בכלל אחיו ויות' וכן אפילו באו הנכסים אחר מיתת אביו דאמרין דאינו נאמן היינו כשיש לו בנים אחרים ודאי שהם דוחים אותו לו' שאינו אחיהם שלא הועיל דיבור אביהם אלא למה שהיה בידו כדאמר' ולא למה שבא אחר מותו אבל אם אין לו בנים ולא יורש ידוע בלתי זה שאמר עליו שהוא בנו או קרובו פשיטא דירש אפי' מה שבא אחר מיתת דליכא מגו דאין מי שידחה אותו וא"כ בנדון זה כיון שלא היה זה יורשת את נכסי יעקב כשלא היה לו בנים בשביל מה שאמר הוא עלי' שהיתה בת אחיו כמו כן תירש נכסי בנו או בת בנו שהי' היתומים הנז' כיון שאין להם יורש אחר ידוע אלא זה שהחזק יורש וקרו' להם על פי אביהם ואפי' לדעת רשב"ם ז"ל כדפי' כ"ש כי הר"מ ז"ל כתב על זה פליאה גדולה היא לומר כן וכמו שהביא הרא"ש ז"ל בפסקיו ופי' הוא לירשו פשיטא מכח מתני' בפ' האומר כו' כדמייטי הרא"ש ז"ל שם וכן בח"מ סי' רע"ט כתב דנאמן בין בנכסים שיש לו עתה בין בנכסים שנפלו לו כשהוא גוס' ואפילו נשתתק ורמז כו' ורשב"ם פי' שאינו נאמן אלא להורישו נכסים שהי' עתה בידו אבל לא שייבואו אח"כ וא"א ז"ל כתב פסקרא ראשון' שרשב"ם ז"ל לבד הוא שאמר סברא זו דמשום מגו הוא אבל כ"ע סברי דאפילו בנכסים

שָׁבָאוּ אַח"כּ וּמָה שֶׁכָּתַב בֵּין בְּנֵי־כֹסֶם שֶׁנִּפְּלוּ כְּשֶׁהָיוּ גּוֹסֶס ה"ה אפ"י נִפְּלוּ אַח"כּ וְלֹא נִקְטָּ כְּשֶׁהָיוּ גּוֹסֶס אֶלְא מְשׁוּם דָּאָז הוּא דח' עַל זֶה שֶׁהוּא בְּנוּ אוֹ קְרוּבוֹ וְכֵן כָּתַב בְּסוּף מִיִּשְׁרָיִם בְּשֵׁם רמ"ה ז"ל וְכָתַב בְּשֵׁם רבּוֹ הר' אַבְרָהָם ו' יִשְׁמַעְעָל שְׁאֵם לֹא הָיָה דָר בְּכָאן וּבָא מִמְדִּינַת הַיָּם וְאָמַר עָלָיו בְּנֵי הוּא נֶאֱמָן לְגַמְרֵי וּא"כ לֹאֵה זֶה הוּא יוֹרְשֵׁת נְכֹסֵי הַיְתוּמִים אֵין צָרִיךְ לוֹ אִם בָּאוּ לָהּ מִכֹּחַ יַעֲקֹב אָבִי אָבִיהָ שְׁאָמַר עָלָי שֶׁהָיְתָה בֵּת אָחִיו אֶלְא אֶפְיָלוּ מֵה שִׁירְשָׁה הַיְתוּמָה מִהַנְּכֹסִים שֶׁהָרוּיִם אָבִיהָ וְלֹא הָיוּ מְעוֹלָם בְּרִשׁוֹת יַעֲקֹב כִּינּוֹן שְׁלֹא נוֹדַע יוֹרֵשׁ אַחֵר וְאֵין מִי שִׁדְחָה אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי נֶאֱמַר הַצָּעִיר מֹשֶׁה מְטָרְאָנִי יצ"ו: שְׁאֵלָה פַח יִלְמְדֵנוּ רְבִינוּ רַאוּבֵן קָבַל קִדּוּשֵׁין מִשְׁמַעוֹן לְבֵתוֹ בְּיוֹם אֶסְרוּ חַג שֶׁל שְׁנַת הַש"ז וּבֵתוֹ הָיְתָה אִזּוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר וְקָבְעוּ זְמַן לְגִישׁוּאֵין וְאַחֵר שָׁנָה אוֹ יוֹתֵר נִפְטָר שְׁמַעוֹן וַיֵּשׁ לוֹ אַח קָטָן וְעַתָּה טוֹעֲנַת הַבֵּת שְׁאֵינָה זְקוּק לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיְתָה גְדוֹלָה כַּב' כְּשֶׁקָּבַל אָבִיהָ קִדּוּשֵׁין בְּעַד' בְּלֵי רִשׁוּתָהּ וְעַל זֶה בָּאוּ עֵדִים וְהַעֲיָדוּ כִּי בְּשַׁנַּת הַמַּגְפָּה כְּשֶׁהָיוּ הַסְּפָרְדִים בְּבוֹקִיעַ וְהִלְכוּ לַעֲיִן טִירְיָי וְאִזּוֹ הָיָה סְעֻדָּי בֵּן אַבְרָהָם בְּפָפָר א' וְנוֹלַד לוֹ בֵּן וְהִלְכוּ עִם בְּנֵי כָּפָר בּוֹקִיעַ לְמוֹלוֹ וְשְׁאָחֵר שְׁבַעָה אוֹ ח' חֲדָשִׁי הֵם זוֹכְרִים שֶׁנוֹלְדָה בֵּת רַאוּבֵן זֹאת שְׁאֵמָה הוּא אַחוֹ' אִם הֵבֵן הַנִּימּוֹל וְהוּא דָּבָר יָדוּעַ כִּי שָׁנָה אוֹתָהּ הַמַּגְפָּה שֶׁהַעֲיָדוּ עָלֶיהָ לֹא הָיְתָה שְׁנַת הַמַּגְפָּ' שֶׁהָיְתָה הַיּוֹם עֲשָׂרָה שָׁנִים אֶלְא הַמַּגְפָּה קוֹדְמַת לוֹ שֶׁהָיְתָ' בְּשַׁנַּת הַרצ"ג וְהַנִּימּוֹל הֵנּוּ נוֹלַד בְּקִיץ בְּהַיּוֹת הַסְּפָרְדִים בְּעֵינֵי טִירֵי' וּא"כ הַבֵּת שֶׁנוֹלְדָה אַחֲרָיו כְּמוֹ שְׁבַעָה אוֹ ח' חֲדָשִׁים יִהְיֶה זְמַן מוֹלְדָתָהּ כְּמוֹ בְּחֻצֵי שְׁנַת הַרצ"ד יִלְמְדֵנוּ רְבִינוּ אִם הַבֵּת הַזֹּאת זְקוּקָה לְנוֹעַר הַקָּטָן אַחֵי שְׁמַעוֹן אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה תַחֲלָה רַאוּי לְבָאָר כִּי כָּל מִי שֶׁמְקָבַל קִדּוּשֵׁי בְּעַד אִשָּׁה צָרִיךְ שִׁיבִיא עֵדִים שֶׁהוּא נִתְּנָה לוֹ רִשׁוּת שִׁיקְבַּל קִדּוּשֵׁין בְּעֵדָה וְכְמוֹ שֶׁנִּלְמַד מִמִּתְנִי' דפ' הַתְּקָבַל מִשְׁלִיחַ קַבֵּל' הִגִּט דְּצָרִיכָא ב' פְּתֵי עֵדִים כו' ה"נ בְּשְׁלִיחַ קַבֵּלְתָּ הַקִּדּוּשֵׁין צָרִיךְ עֵדִים וְכְמוֹ שְׁכַת' הַרְמַב"ם ז"ל פ"ג מֵהַל' אִישׁוֹת וְאִי לִיכָא עֵדִים אֶפְיָלוּ שְׁתֵּאמַר הָאִשָּׁה שֶׁהוּא עֲשָׂתָה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ לְקַבֵּל קִדּוּשֵׁין אֵינָם קִדּוּשֵׁין כְּמוֹ בְּגִירוּשֵׁין שְׁאֵם קַבֵּל א' אֵת גִּטָּה אֵינּוּ גִט אפ"י שְׁתֵּאמַר הוּא שְׁעֲשִׂתָה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ קַבֵּלָה וְכִדְתַּנּוּ צָרִיכָ' ב' פְּתֵי עֵדִים דְּמִשְׁמַע שְׁאֵע"פ שֶׁהוּא בָּאָה לְב"ד וְאוֹמְרָה הָרִי זֶה שֶׁקָּבַל זֶה גִטִּי צָרִיכָ' לְהִבִּיא ב' פְּתֵי עֵדִים וּבְלֹאוֹ הָכִי אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת כָּלֵל דֹּאע"ג דְּאָמְרֵי' בְּגַמְרָא בְּעַל אוֹמֵר לְפָקְדוֹן וְשְׁלֵי' אוֹמֵר לְגִירוּשֵׁין רַב הוּנָא אָמַר בְּעַל נֶאֱמָן וְרַב חֶסְדָּא אָמַר שְׁלֵי' נֶאֱמָן וּמוֹכ' הֵתָם שְׁאָפְי' אֵין עֵדִים שֶׁהוּא שְׁלִיחַ קַבֵּלָה נֶאֱמָן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רש"י ז"ל הָרִי הִקְשׁוּ עָלָיו הַמְּפָרְשִׁים ז"ל וּפִי' דְּאֶפְיָלוּ רַב חֶסְדָּא לֹא קֵאָמַר אֶלְא בְּדֹאִיכָא סִהְדִי שֶׁהוּא שְׁלִיחַ קַבֵּלָה וְכְמוֹ שֶׁהִבִּיא הָר"ן ז"ל וְכָתַב שְׁאָפְי' לְפִי' רש"י ז"ל לֹא לְהַתְגַּרֵּשׁ מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה דְּהָא וְדֹאִי אֵין בְּיָדוֹ אֶלְא לְהַתְגַּרֵּשׁ בְּקַבֵּלְתוֹ מִשְׁעָה זֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ קַבֵּלָה וְאֵיִלָּךְ מִתּוֹךְ שֶׁבְּיָדוֹ לִיתְנוּ לָהּ וּא"כ דוֹקָא הָכָא דֹּאִיכָא טַעְמָא מִתּוֹךְ שֶׁבְּיָדוֹ לִיתְנוּ לָהּ כְּשֶׁהוּא בְּיָד שְׁלֵי' אָבֵל כְּשֶׁאֵין בְּיָדוֹ אפ"י יֵשׁ לוֹ עֵדִים שֶׁקָּבְלוּ צָרִיכָה עֵדִי שֶׁהָיָה שְׁלִיחַ קַבֵּלָה אפ"י לְפִי' רש"י ז"ל וּבְלֹאוֹ הָכִי אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת כְּדֹאמְר' וְהָכִי נֶמִי בְּקַבֵּל' קִדּוּשֵׁין דִּילְפִי' מְגִיטִין בְּעִי' שִׁיבֹאוּ עֵדִים שֶׁהוּא עֲשָׂתָה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ קַבֵּלָה וְלֹא מִהַנִּי הוֹדְאָתָה אפ"י לְהַחְמִיר שְׁתֵּהִיָּה מְקוֹדְשֵׁת מְסַפֵּק דְּהָא אֵין דָּבָר שֶׁבְּעֵרְנ' בְּפָחוֹת מִשְׁנִים וְהָא אֵיִתְקַשׁוּ קִדּוּשֵׁין לְגִירוּשֵׁין וְהָרִי הָרֵאָב"ד ז"ל שֶׁחֲלַק עַל הַרְמַב"ם ז"ל עַל מֵה שֶׁכָּתַב שְׁמִי שְׁעוֹשָׂה שְׁלִיחַ לְגַרֵּשׁ אֵין צָרִיךְ עֵדִים שֶׁהוּא דָּבָר תִּימָא כִּינּוֹן דְּפִסְקִי' הַמְּקַדֵּשׁ בְּלֹא עֵדִים אֵין חוֹשְׁשֵׁין לְקִדּוּשֵׁין וְאֶפְיָלוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים א"כ מֵה מוֹעִיל הוֹדְאָת שְׁלִיחַ וְהַמְּשַׁלֵּחַ וְכו' כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא הָרֵאָ"ש ז"ל

בפסקיו משמע דסבירא ליה ז"ל דאין חוששין כָּלֵל לקידושי השליים אפילו הודיה המשלח דומיא דמקדש בלא עדים וכ"ש בשליים קבלת קידושין דלכ"ע בעינן עדים דאי ליפא לא מהני כָּלֵל אפי' הודיה היא שעשאו שליים כדאמרן וכל שכן דלא מהני אם היא תתרצה במה שקבל אחר קידושין בעדה כיון דלא עשת' אותו שליים דהא אפ"י בנתקדשה שלא לדעת אביה פסקו רבנא דאין' מקודשת ואפי' נתרצה האב ואף לאות' שפסקו דאם כששמע נתרצה מיד דמקודש' והנהיה היא בשליים קבלה דידיה בלא עדי' אפ"י לא דמי דדוקא התם מהני קבלתה שלא לדעת אביה משום דלעצמ' היא מקבל' ויש לה יד לקבל אפי' היא קטנה והי' ראוי' נמי לבא לכלל שני' שתקבל קידושיה היא לבדה ולא אביה אבל אחר שמקבל קידושין בעד אשה שאין לו ביה שום זכות לא מהני קבלתו אפי' תתרצה היא מיד אח"כ ואפי' אביה שאין לו ביה שום זכות אחר שפגרה כשקבל קידושי' אפי' נתרצה היא וכמו שכת' הרמב"ם ז"ל שם בגר' הבת אין לאביה ביה רשות והרי היא כשא' כל הנשי' שאין' מתקדשו' אלא לדעתן ע"כ הרי שהוא שונה לאחרים בענין קבלת קידושיה כשהי' בוגרת וצריף רשו' ממנה כמו אחרים וכמו ששנינו פרק האיש מקדש המקדש בתו סתם אין הבוגר' בכלל ואוקמיה להא מתני' דשויתי' שליים כדאיתא התם וכמו שנר' ג"כ מלשון הרמב"ם ז"ל בענין זה שכת' יש לאיש לעשו' שליים כו' וכן האשה הגדולה עושה שליים לקבל קידושיה וכו' וכן האב עושה שליים לקבל קידושי בתו כשהי' ברשותו כו' וכל העושה שליים לקבל הקידושי' צריף לעשותו בפני עדים ע"כ הרי שצריף עדים לשליים קבלה בכל גוונא דכתוב למעלה וא"כ בנדון שלנו אם היתה זאת הבת גדולה כשקבל אבי' קדושי' עלי' אפי' נתרצה היא בהו אינן קידושי' כָּלֵל עד שיתברר' בפני שהי' מנתה אותו שליים וכל שלא נתברר' שהי' נתנה רשות לאביה אינה קידושי' וטעה בזה א' מן המורי' בנדון זה שכת' שאם יתברר שקבל אביה קדושי' בלי רשותה שהקידושי' אינה קידושי' כו' אולם אם לא יתברר' קבל' הקידושין מאביה בלי רשות' ראוי לחוש לה כו' ע"כ והרי הוכחנו הפך שאם לא יתברר שהיא נתנה לו רשות שאינה מקודש' וכדאמ' ובענין אם נדון בת זו גדול' בעדו' זה בשע' שקבל אב קדושיה נראה דצריף לדקדק עוד בעדו' העדים אם הוא דבר ברור או לא: שאלה פט' למדנו רבי' הגיד יצ"ו ראובן נשא אשה והכניסה עמה בנדוניא בגדים ותכשיטי' ומעות ידועים וקבלם על עצמו כנצ"ב והפתובה פפי מנהג טוליטולה ומת' האשה בלי זרע של קיימ' וחי למר ולרפנן שבק ובא לחלן' הבעל נכסי הנדוני' עם יורשי האשה ואומר פי אין לו ליתן מהמעות שקבל דבר שכב' אכלם עם אשתו וחקם בעיניו מסייע אותו למדנו רבי' הדין עם מי בארנף' ולא בקצרה כדי להוציא דבר לאמתו ואל יצא משפט מעוקל ח"ו ושלום שלום רב למרנ' ורבנ' יצ"ו נאם תולע' ולא איש משתחנה מרחוק פדת וכחוק שלמה ו' אלזובן: תשובה דע שמנהג דמשק ומנהג טוליטולה אין הפרש ביניהם.

ואם יש הפרש היא מעט ומה שאנחנו עושי' פפי מנהג טוליטולה וכפי מנהג דמש' לענין המעו' הנכנס' בתורת נדוניא ונצ"ב הו' זה שמשיביעין את הבעל אם נאבדו כל המעו' שהיו לו ושהכניסה עמו אשתו ושללא נשאר לו לא הם ולא חלופיהם ולא חלופיה' חלופיה' אלא שנאבדו לגמרי ואז הוא פטו' מלהחזיר כלו' כיון שלא נשאר לו לא הם ולא חלופיה' ולא חלופיה' חלופיה' כמו שעושין לשאר נכסי הנדוני' של צ"ב פפי התקנה שמה שנשאר בעין הוא שצריף לחלוק עם יורשי' ואם הפסי' חלק ממה שהיה לו ינכה כפי ערך מהמעות

של נצ"ב דרך משל אם היתה לו מאתים קרן ומאה מנצ"ב ינפה שלישי ממה שהפסי' והשא' יחלוק עם יורשי' וכן על זה הדרך אבל אם השבים אינו צריה להחזיר אלא תצי הסף שקבל והיתרון הוא לפי שאם הותרו הותרו לו והו' הדין כפי לשון התקנה ואין צריה לפנים.

ואי לא ציית דינא תכתבו אלינו ואנחנו ניסר אותו נאם יעקב ב"ר: צ ראונו נתן לשמעון סחורה שימכנו אותה פלו' לו שם ויקנה במעות סחורה אחרת וישלחנה פה כדי שירויח בה ראונו שהיה ת"ח ורצה להטיל מלאי לכיסו ואח' ז' או' ח' חדשי' שהלך פתב לראובן שאם ירצה קצת מעותיו שיקבל' מפלו' ולא נתן לו אותו פלוני שום דבר ואחר תשלו' שנה או יותר בא הוא והבי' סחור' ואמר שלא היו לו מעות לפרו' לו ושלל קנה סחורה בעדו ואחר ימים פרע לו מעותיו וראובן טוען שבמעותיו קנה הסחורה שהביא פה והרויח בה או סחורה אחרת שקנה במעותיו שימתן לו מה שהרויח וכן אח"כ חזר ראונו ונת' לשמעון כתב על מעות שהיו לו במקו' אחר שיקבלם שם וישלח' לו וקבל וכתב לו שבין פורים לפסח ישלח לו המעות ולא שלחם ואח"כ בכסלו בא אחיו של שמעון שהיה שנתפז ותבע ממנו ראונו מעותיו ואמר לו כי הוא יקנה סחורה פה ויוליכנה למקומו באופן שירויח בה ראונו עשר' פרו' וקנה סחורה והלך לשם ועתה או' אחיו שאינו רוצה לפרוע לו שום רינח כי הוא רבית יודיענו רבותינו אם יש שום צד רבית בדב' וכן אם הרויח שמעון במעותיו של ראונו אם הוא חייב לתת לו מה שהרויח או לא: תשובה בפ' הגזל קמא תניא הנותן מעות לשלוחו ליקח לו חטים ולקח לו שעורים שעורי' ולקח מהם חטי' תני תדא אם פחתו פחתו לו ואם הותרו הותרו לו ותני תדא אם פחתו פחתו לו ואם הותרו הותרו לאמצע אמ' ר' יוחנן לא קשיא הא ר' מאיר והא ר' יהוד' דאמ' שינוי אינו קוני' וכו' ונקטי' כר' יהודה וכמו שפסק הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות שלוחין ושותפין שאם הוסיפו דמיהן הוסיפו לבעל המעות משמע שכל הקונה במעו' חברו אפילו שנה השבח הוא לבעל המעו' משו' דמעו' ברשותה דמריה ניהו ואם נתנם למחציו ש"כ ושנ' ג"כ השבח לאמצע וכמו שכתבו ג"כ על הגי' מתניית' וא"כ כ"ש כשלא שנה אלא שקנה הסחורה שאמ' לו בעל המעות או שלא הזכיר לו סחורה פלוני אלא מה שיראה לו שהוא דבר פשוט שהרינוח של המעות הוא של בעל המעו' משום דמעות ברשות' דמריה קאי וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל שם פ"ז הנותן מעות לחברו ליקח מהם פירות למחציו ש"כ ולא לקח אין לו עליו אלא תרעומת ואם נודע בראיה ברור' שלקח ומכר הרי זה מוצי' ממנו השב' ב"כ וכ"ש שעשאו שליח לקנות לו וא' שלא קנה שאם נודע בראיה ברור' שיוצי' ממנו ב"כ שכל המעות הם ברשות בעלי' וכמו שכת' הרי"ף ז"ל פ' הגזל וכמו שהביאו שם בשם הרא"ש ז"ל וא"כ דבר פשוט הוא שאם שמעון קנה סחורה במעות שהוצי' מן הסחורה שנותן לו ש"כ מה שהרויח באותן המעות בכל סחורה שקנה בהם שהרינוח הוא לראובן שהרי ברשותו הם ובאחריותו אם יפסדו ואם טוען שמעון שהמעו' שנתן לי ראונו פרע אותם למי שהיה חייב או הוציא אותם ולא קנה בהם שום סחורה אין לראובן עליו אלא תרעומת אבל חייב לישיבע שלא קנה מהם שום סחורה כי מה שכתב הרמב"ם פ"א אין לו עליו אלא תרעומת' שנתראה שאינו חייב שבועה זהו כשהו' ידוע שלא לקח כמו שכת' הנותן מעות ליקח בהם חטי' וכו' ולא לקח אין לו עליו אלא תרעומת וכן אם יטעון שמעון שהסחורה שקנה לא פנון לקנותה אלא

לעצמו ומשוי נפשיה גזלן לאו כל פמיניה שהרי במה ששינינו ליקח בהם חטי' ולקח בהם שעוררי' לא חשיב גזלן מה שהוא משנה דהא קתני אם הותרו לאמצע ונחשיב ליה שלוחו וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בפסקיו ומה שפיתוב שם בהג"ה על ראובן שנתן מעותיו לשלוחו לקנות לו סחורה ידועה והלך וקנה סחורה אחרת וטען שקנה לעצמו ולכך שנה ודן הריב"ם ז"ל שכל הרינח לשליח וישבע שלכך נתפונן וכו' והינינו פששנה אבל אם ל"ש פי הכא שלא יחד לו סחורה ידוע' לא מהימן לומ' שקנא' לעצמו ואפי' בשבועה ואפי' קנא' לעצמו ברשות בעל המעות היא פיון שלא שנה משום דמי שמוכר לו הסחורה לא פונן לאקנוניי אלא לבעל המעות וכמו שהביא בטור ח"מ סימן קפ"ד בשם הרמ"ה ז"ל ולא עדיף מזקפו עליו במלוג דכתב הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות מכירה דהמקח של המשלח וא"כ בגדון זה חייב שמעון לפרוע לראובן כל מה שהרויח במעותיו פי המעות הם ברשות הבעלים פיון שקבלם להיות שלוחו ולהטיל מלאי לכיסו ואע"פ שיאמר שלעצמו קנה הוי כזקפו עליו במלוג ולדעת הרב ז"ל הוי למשלח כדאמ' וכתב רבינו ירוח' נתיב כ"ח חלק א' ואם אמר בפני עדים לצורך עצמי אני קונה נעשה גזלן על המעות ואם הותרו הותרו לו ונדק' פששי' דקניניהו בשינוי דאם ל"ש לא הוי קנאה וכו' ובגדון זה ל"ש שלא אמר לו בסחורה פלו' ועל מה שהתנה עם אחיו של שמעון שיקנה סחורה במאה פרחי' ויתן לו עשרה פרחים רינח אם לא הרויח בהם עשרה פרחים פשיט' שהוא רבית אבל, אם הרויח בסחורה שקנה באותה הק' פרחי' עשרה פרחים או יותר אין פאן שום טענ' רבי' פיון שאחיו של זה שמעון הוא שותפו ומעות השותפו' בידו והנה יכול ראובן לכופו בדין שיפרע לו מה שקבל אחיו ושותפו ממנו ועל זה נתפשו שיקנה סחורה באותה הק' פרחים שהיה חייב לפרוע לו עתה ויתן לו רינח עשרה הרי הוא כאלו נתן לו עתה הק' פרחים כדי שיקנה לו סחורה וקנאה שכל הרינח הוא שלו פיון שנעשה שלוחו וכמו שכתבנו למעלה ואם הרויח עשרה פרחים או יותר יתן לו עשרה פרחים רינח מעותיו פי הוא נעשה לו שליח לישא וליתן בהם ולהרויח בעדו ושלוחו של אדם פמותו והמותר הוא שלו ואם לא הרויח בהם אלא פחות מעשרה לא יתן לו אלא מה שהרויח ובשבועה אם מקודם פטר ראובן את שמעון משבועה יטילו עליו ב"ד חרם אם הרויח במעות ראובן בכלל מעותיו שיתן לו רינח כפי ערך מעות ראובן ואפילו שלא יטילו עליו חרם הוא חייב מעצמו לתת לראובן מה שהרויח במעותיו ואם אינו נותן הם גזל בידו: שאלה צא ראובן יש לו בית בצד פתח מבוי סתו' בדלתו' וברית והדל' קטן מליפנ' בו סוס ופרד ובא שמעון אהד מבוי המבוי ופרץ הפתח והרחיבו להכניס סוסו דרך שם וראובן מוחה בידו לומ' שאינו חפץ בפתח גדול מצד היזק.

אכסניא בני החיל כ"ז שימצאו מקום להכניס סוסייהם שמה חוננים ובפרט בזמנים חולפים חנו בביתו של ראובן ועתה חושש פן יחזור הדבר לסורו ושמעון טוען פי צר לו המקו' ורוצה להפגס בחבילתו ובמשאו עמו על בהמתו: תשובה נר' דטענ' שמעון טענ' וכדתנן' בתוספת' דמיייתי הרי"ף ז"ל פ"ק דבתר' עלה דמתני' דכופין אותו לבנו' בית שער וכו' מי שיש לו פתח במבוי אין בני מבוי כופין אותו לעשות דלת למבוי שיכול לומר רצוני שאפנ' בחבילתי עד פתחי ע"כ וכתבו המפרשי' ז"ל דהא אם באו הם לעשות דלת שיכול לעפב על ידם מפני טעם זה וא"כ אין בטענת ראובן ממש פי לא חשו חכמים אלא לדבר המצוי וצריך לכל בני המבוי ולא למאורעות אחרות בלתי מצויות שהרי דבר ידוע

שְׁשִׁייהָ הַמְּבוּי סְתוּם בְּדִלְתִים וּבְרִיחִי יְהִי בְּטוּחִי יוֹתֵר כֹּל בְּנֵי הַמְּבוּי מְגֻנְבֵי וְשׁוֹדְדֵי לִילָה וְאַפְ"ה אֵין מְבִי הַמְּבוּי יְכוּל לְבַטֵּל טַעַם הַחֲבִילָה מִפְּנֵי טַעַם הַגְּנָבִי אִם לֹא בְּהַסְפֵּמַת כּוֹלָם שְׁיִרְאוּ הַגְּנָבִי מְצוּנִי וְהֵ"נ ל"ש וְלֹא אֵלֵי טַעֲמָא דְבְּנֵי הַחִיל מִן הַגְּנָבִי וְאִידֵי וְאִידֵי בְּטַל מִקְמִיָּה טַעַמִּי דְרַבְּנָן דְּאֵין כּוֹפִין לַעֲשׂוֹת דָּלַת מִטַּעֲמָא דְחֲבִילָה דְּהוּי טוֹרַח לְכָל בְּנֵי מְבוּי בְּכָל יוֹם וְטַעֲמֵי דְגְּנָבִי וּבְנֵי חִיל לֹא תְדִירִי וְיִכְלוּ נְמִי לְאִוְקוּמֵי נְטוּרֵי לְגְּנָבִי וּפְיוּסֵי בְּדָמֵי לְבְּנֵי חִילָא דְלֹא לִישְׁרוּ גְּבִיָּהוּ: וְכִינּוּן דְּמַעֲיָקְרָא כִּי אָתוּ בְּהֵנִי טַעֲמֵי אוּ חַד מִיְנִיָּהוּ לְתַקּוּנֵי פִתְחָא מְצִי חַד מִיְנִיָּהוּ לַעֲכָב כְּדַמְשָׁמַע פְּשִׁיטִי דְתוּסִי דְקִתְנֵי אֵין בְּנֵי מְבוּי כּוֹפִין אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת דָּלַת דְלֹא בְּשׁוּפְטָנֵי עֲסִיקֵי דְדַחְקֵי מְבוּאִי דְלֹא לַעֲיִילוּ בְּחֲבִילָה לְהַדִּי פִתְחִיָּהוּ אֶלֵא מְשׁוּם הֵנִי טַעֲמֵי אוּ חַדָּא מִיְנִיָּהוּ אוּ אַחֲרִיתֵי בְּעוּ לְמִיעֵבַד דְלַת' וְאַפְ"ה מְצִי לַעֲכָב חַד מִיְנִיָּהוּ בְּטַעֲמִי דְחֲבִילָה כְּדָאָמִי וְהֵ"נ אֵי מַעֲיָקְרָא עֲבָדוּ דָּלַת וְלֹא עֲבִיד חַד מִיְנִיָּהוּ וְלִבְתִּי הֵכִי חֲזָא דְדַחֲקֵי טוּבָא דְלֹא מְצִי לַעֲיִילוּ בְּטוּנִיָּה לְפִתְחִיָּה מְצִי מַעֲכָב וּמְבַטֵּל לָהּ מְשׁוּם דְּטַעֲמָא דְחֲבִילָה תְּדִירָה וְהוּנָא רֵוּחָא לְכוּלְהוּ בְּנֵי מְבוּאִי וְטַעֲמִי דְבְּנֵי הַחִיל קְלִישָׁא כְּדָאָמִי וְלִהְכִי לֹא שְׁיִיכָא בְּהַ חֲזָקָה דְמִסְתַּבְּרָא דְכָל הֵיכָא דְאִיכָא חֲזָקָה בְּמִילְתָא דְאִיכָא רֵוּחָא לְמָאן דְּמַחְזִיק וּפְסִידָא לְמָאן דְּאִחְזָקֵי בְּרִשְׁוִתֵּיהּ אֲבָל הֵכָא לְכוּלְהוּ אִיכָא פְּסִידָא דְחֲבִילָה וְלֹא חֲשִׁיב טַעֲמָא דְפְּסִידָא דְבְּנֵי חִילָא לְגַבִּי פְּסִידָא דְחֲבִילָה כְּדָאָמִי וּמ"ה לֹא מְחִי אַחְזָקָה דְקָאָמֵר אִיהוּ אִינְהוּ נְמִי כְּדַחְזוּ דְאִית לָהּ פְּסִידָא דְדַחְקֵי טוּבִי בְּטַל לָהּ וְלֹא מְהַנֵּי לָהּ חֲזָקָה וְכֵר מִדִּין הֵאֵי טַעֲנָתָא דְחֲבִילָה טַעֲנָה אֲלִימְתִי הֵיא וְלֹא מְחִיל בְּהַ אִינִישׁ דְּתַשְׁמוּשֵׁי דְבְּנֵי מְבוּי סְתוּם וְלֹא מְחִיל בְּהַ אִינִישֵׁי דְמְבוּי וְכַמוּ שְׁכָתוּב בְּמִישְׁרִים נְתִיב ל"א חֲלֵק ו' מְבוּי שְׁאִינוּ מְפֻקֵּשׁ וְאֵחַ' מְבִי מְבוּי רוּצָה לְהַעֲמִיד בְּמְבוּי בְּהַמָּה אוּ זָבֵל אוּ תַנּוּר וְכִירִיִים בְּנֵי מְבוּי מְעַפְכִּים עֲלֵיו אִפִּי' הַחֲזִיק בְּכַף שְׁלֵשׁ שָׁנִים וְכֵן יִרְאֶה מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ז"ל פ"ה כְּמוֹ שְׁפָתַי א' חֲצַר הַשְּׁנוֹתָפִין וְא' מְבוּי שְׁאִינוּ מְפֻקֵּשׁ כו' וְא"כ בנ"ד נְמִי אִפִּי' הַחֲזִיקוּ בְּנֵי הַמְּבוּי שְׁעָשׂוּ דָּלַת בְּמְבוּי סְתָם יְכוּל כֹּל א' מְהֵם לַעֲרַעֵר וּלְבַטֵּלָהּ מִטַּעֲמָא דְחֲבִילָה וְכָל שְׁפֵן מִפְּתַח צָר לְפִתַח רְחָב דְלִיכָא טַעֲמָא דְגְּנָבִי וְלֹא דְבְּנֵי חִילָא דְאֵי אָתוּ וְלֹא סָגִי לָהּ פִתְחָא זוּטָא כְּדָהּ' מַעֲיָקְרָא עֲבָדֵי לָהּ רַב' דְמִלְךָ פּוֹרֵץ לַעֲשׂוֹת לוֹ דְרָךְ וְאֵין מְמַחִין בְּיָדוֹ וְעָבַד מְלָךְ מְלָךְ וּבְמָה שְׁפָתַתִּי נִתְבַּטְּלוּ רֹב דְבָרֵי הַחֲכָם שֶׁהֵבִיא בְּנִדּוֹן זֶה מִתְנֵי' דְכָל הַמְּשָׁנָה יָדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנִי דְבְּכָל מִילֵי מִתְנַיָּא סְתָמָא וְאַפִּי' הֵיכָא דְלֹא בְּרִי הַיִּזְקִי וְהָאֵרִיף בְּזֶה לֹאֵר דְלֹא כֹל כְּמִינֵיהּ לְשִׁנוֹתוֹ בְּטַעֲנַת חֲבִילָה כִּינּוּן שְׁהֵיָה סְתוּם בְּדָלַת צָר וְנִמְוָה וְהָרִי פְּתַחְתִּי דְבְּרִשׁוֹת עֲבִיד דְטַעֲמָא דְחֲבִילָה לָאו מִקְלַת' זוּטְרַתִּי הֵיא כְּדָאָמִי וְאֵין כָּאן שְׁיָנוּי: וְכֵן בַּמ"ש דְמְבוּי שְׁאִינוּ מְפֻקֵּשׁ דִּינוּ פְּחָצֵר לְזַעַת הַרְמַב"ם ז"ל וְהָרַב אֲלַבְרָצְלוֹנִי ז"ל הֵינּוּ לְמָה שְׁאִינוּ מְפֻקֵּשׁ בְּזֶה וּבְזֶה אֲבָל בְּעֵינֵי דָּלַת בְּהַדְּיָא תְּנִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְבָנוּ' בֵּית שְׁעָר וְדָלַת לְחַצ' וְגַבִּי מְבוּי תְּנָא אֵין כּוֹפִין וְכַדָּאָמִי לַעֲיִיל וְכִינּוּן שְׁאִין כּוֹפִין בְּמְבוּי אִפִּי' עֲשָׂאוּ' לֹא הֵנִי כְּדִינָא דְחָצֵר לַעֲנִין דְלֹא מְצִי לְמִיעֵבַד מִפְּתַח קָטָן פִּתַח גְּדוֹל דְהָא אֲפִילוּ בְּחָצֵר נְמִי לֹא חֲזִיב בְּפִתַח הַחָצֵר אֶלֵא בְּפִתַח בְּתִי הַחָצֵר וְכַדְתָּנִין הַתָּם וְא"כ מָה רָאִיָה מְבִיא מִפְּתַח בֵּית הַחָצֵר לְפִתַח הַמְּבוּי אֵין רָאִיָה זוֹ אֶלֵא וְא"ו דְכַתִּיב' אֲאֻנְפֹתַי בְּלֵי כְּנוֹנִי: וְנִתְבָּאָר כִּי אֵין בְּטַעֲנָה רְאוּבוּן מְמַשׁ וְקוּבְעֵי מְסָרוּ' בְּהָאֵי דָּלַת וְהַנְרָאָה לִי פְּתַחְתִּי: נְאֻם הַצֵּעִיר מְשָׁה ב"ר יוֹסֵף זֶלָה"ה מְטָרָאֵי יצ"ו: שְׁאַלָה צַב הַחֲכָם ה"ר אֶלְעָזָר ו' יוֹחֵי יצ"ו בְּטָבְרֵי' תוֹב"ב לַעֲשׂוֹת רְצוּנָה חֲפְצָתִי לְהַשִּׁי' עַל מָה שְׁשָׂאֵלְתָּ מִמֶּנִּי עַל רְאוּבוּן שְׁנֻשְׁבַע וְגַם קֶבֶל חָרָם מִפִּי עֲצָמוֹ וְגַם נָדַר בְּנִזְרֵיָהוּ שְׁמֻשׁוֹן בֶּן מְנוּחַ וְלֹא הַזְכִּיר בַּעַל

דלילה ושאר דברי' שלא להתפלל בב"ה אם יש היתר לנדור שנדור בנזירו' שמשון הנז' והאיש הנודר הוא בעל תורה זהו לשונה בשאל' זאת: תשובה אשיב קודם על מה שלא שאלת כי זה שנשבע וקבל חרם ונדור פולם חלין זה על זה דאף על גב דאין שבועה חלה על שבועה והחרם היא השבועה כדמתני' בילמדנו על פלגש בגבעה דכתיב כי השבועה גדולה היתה לאשר לא יעלה וכו' וכי שבועה היתה שם אלא ללמדך שהחרם היא השבועה והשבועה היא החרם וכן שבועת שאול ויהושע לא היו אלא גזירה ונזירי אפ"ה נראה דחלין זה על זה דאיכא דיני טובא דנהגי במי שעוב' על החרם ולא נהגי במי שעובר על השבועה בשיבת תוף ארבע אמותיו וכן הנזירות חל על הכל שאסר עצמו ביין כו' ואם כן נ"מ כשיתחרט זה על השבועה ועל החרם יכולין להתיר לו בבת אחת ואינו צריך להתיר זה אחר זה כמי שנשבע על דבר אחד ונזיר ונשבע עליה דאין שבועה שניה חלה אלא אחר התרת הראשונה ואחר יתירו השניה.

ועל ענין השאלה עצמה אם יש היתר לנדור בנזירות שמשון הרי אמרו בפ"י סוף מס' מכות דליתני' בשאלה משום דבא על ידי מלאך וכו' ואם לא הנה חל מפני שלא הזכיר בעל דליל' לא הנה צריך התרה אבל מדברי הרמב"ם ו"ל פ"ק שליש דהלכות נזיר נראה שאם אמר כשמשון בן מנוח סגי דדוקא כשאמר הריני נזיר כשמשון הוא דאם אמר לא נתפוננתי אלא לאיש אחר ששמו שמשון הוא דאינו נזיר כמו שכתב הרב ו"ל שם אבל אם אמר כשמשון בן מנוח אינו יכול לומר לא נתפוננתי וכמו שכתב הרב ו"ל האומר הריני כשמשון בן מנוח אינו יכול לומר כבעל דלילה וכמי שעקר דלתות עזה כמי שנקרו פלשתים את עיניו הרי זה נזיר בנזירות שמשון ואף על פי שאיפשר שנעשו מעשי' אלו לאיש אחר עכ"ל פלומר שאינו יכול לומר לאחר נתפוננתי ומשמעות לשון הרב ו"ל הוא שאמר כשמשון בן מנוח או כבעל דליל' או כמי שעק' דלתו' עזה או כמי שנקרו פלשתים את עיניו מדקאמר כשמשון בן מנוח כבעל דלילה וכו' ולא כתב כשמשון בן מנוח בעל דלילה וסוגית הגמרא עלה דמתני' פ"ק דנזיר מתפרשת שפיר לדעת הרב ו"ל דאמרינן התם למה ליה למיתני כל הליו צריכי דאי אמר הריני כשמשון הנה אמינא שמשון אחרניא קמ"ל כבן מנוח ואי תנ' כבן מנוח ה"א איכא דמיתקרי הכי קמ"ל כבעל דלילה וכמי שנקרו פלשתים את עיניו משמע דבשמשון לחודיה או כבן מנוח לחוד מצינו למימר שמשון אחרניא או איכא דמיתקרי הכי בן מנוח אבל כשמשון בן מנוח לא אמרי' הכי ולא עבי' גמרא צריכותא דכבעל דלילה אלא לבן מנוח לחודיה או לשמשון לחודיה לפירוש הרב ו"ל ורש"י ו"ל לא פירש בן וגם התוספות כתבו דלא סגי עד שיאמר ג' כדמוכח בגמרא ואפילו לדבריהם היינו שיכול לומר כשלא אמר שלשתן לאחר נתפוננתי אבל כשנתפונן לשמשון עצמו סגי אפי' בחד כמו שכתב הרב ו"ל וא"כ בנדון זה הנזירות חל בינו שנתפונן לשמשון בן מנוח ואין לו התרה ואינו יכול להתפלל באותו ב"ה אם לא יהיה נזיר שמשון אלא שאם הנזירות שקבל הנה בלשון שבועה יש להקל כמו שכתוב בתשובה ק"א: ולענין מעבר ב"ה שהוא מקור' כא' עם ב"ה נראה דאינו חשוב כב"ה ויכול להתפלל שם דהא תנן בנדר' פ"ק הנודר מן הירק הנודר מן הבית אסור מן האגף ולפני' דאינו מקום הגפת הדלת אבל האגף ולחוי' על ענבי המפתן אינו אסור ולא עדיף בית שער או מעבר ב"ה מענבי מפתן דמתר וכתבו התוס' ומכאן לאותן שנשבעין לעמוד בבית אחד דמן האגף ולפנים מותרין מן האגף ולחוי' אסורין ע"כ וה"ה נמי לנשבע שלא

יכנס לבית זה או שלא להתפלל בב"ה זה דלא משמע אלא תוך ב"ה דהיינו מן האגף ולפנים כדאמר' ומן האגף ולחוץ דהיינו מפתן ומעבר מותר ועל מה ששאל' אם יכולין בני הקהל להתפלל עמו כל עוד שלא קבל התרה על החרם ועל השבועה נראה לי דהקהל וב"ד כופין אותו שלא יתפלל שם מפני השבועה והחרם שעובר עליהם בהתפללו שם אבל אם אינם יכולין לכופו אינם נאסרי' הם להתפלל עמו אלא מצד החרם שעבר עליו יהיו מרוחקים ממנו ד' אמות תוך ב"ה אעפ"י שהוא מתפלל עמם כי הוא לא נשבע ולא קבל חרם שלא להתפלל עמם אלא שלא להתפלל בב"ה דמשמע אפי' להתפלל ביחיד בב"ה וא"כ אין הקהל מכשילים אותו פשמתפללין עמו לשנאמר שהם אסורי' להתפלל עמו כיון שבלא צירופן הוא אסור להתפלל שם אפי' ביחיד כדאמר' וא"כ לא חל עליהם שום איסור אלא שלא יצרכו אותו למנון עשרה כיון שיש לו דין מותרם נאם משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו תחילת ענין זה סי' לג עיין שם: צג החכם ה"ר אלעזר יצ"ו ראיתי מה שכתבת על ענין הקנס שחייבתיך לפיכך את בעל דינך בדברים או במעוה שזה הקנס לא נהגו עכשיו בזמנינו הנה כל הפוסקי' הביאו ענין מנהג ולא הביאוהו אלא להורות לנו שינהגו בו בכל הזמנים וראינו הפוסקים האחרונים הלכה למעשה שהיו נוהגים גם הם כמנהג הראשונים הרשב"א ז"ל בתשובת תתקמ"ח הורה שינהגו כפי מה שכתבו הרי"ף ז"ל והגאונים והרא"ש ז"ל כלל ק"א ג"כ הורה בק"ה הלכה למעשה גבי חצי נזק שהו' קנס שישומו ב"ד הנזק הנה כי בכל המקומות ובכל הזמנים היו מורים הלכה למעשה כמנהג ב' הישיבות שינהגו כן הדיינים שבודר כי הנה נזק גדול אם לא יעשו תקנה בזה וכמו שהביא בחשן משפט סי' א' בשם רב שרירא גאון ז"ל וסמכו חכמים האחרונים וראשי ישיבות כי ראו נזק גדול משום שאין דנין דיני קנסות ועשו תקנה לנדות החובל עד שיפייס הנחבל בקרוב וכו' ע"כ ולא אפשר דרי דילן אלא אדרבה צריך לקיים אותה תקנה בדורות אלו יותר מהדורו' הראשונים כדי שלא ירים כל אחד ידו על חבירו פנהוג ומה שכתבת שפשוים ב"ד לא נהגו עתה זה המנהג אין לא ראינו ראיה כי אדרבה יש יותר סבה לנהוג כזה עתה מן הדורו' שעברו כמו שכתבתי אלא שעל הרוב כשפאים לפני ב"ד החובלים זה בזה משמיים שלום ביניהם עד שמוחלין זה לזה ומתפייסים ולפי דעת הרמב"ם ז"ל ממון הקצוב בקנסות אלו אינו אלא במקבד אבל אדם שהוא מבונה ואינו מקפיד בכל אלו כו' אינו נוטל אלא לפי מה שראוי לו כמו שכתב שם ספ"ג ודברי חבלות אלו אינן מצויות אלא בין המבוננים וכיון שאין דבר קצוב להם ב"ד מצוים להם שיפייסו זה את זה בכדי וכשיארע לזמן רחוק חבלה במקבדן על הרוב המקבד מוחל ומתפייס ולפי כבוד עשרו בזו בעיניו לקבל דמי בשתו ומוחל ומתפייס אבל אם הוא רוצה שיקוב דינו את ההר אין רשות ביד הדיין לדחותו בדברים אלא לנהוג כמנהג ב' ישיבות והחכמים האחרונים ז"ל.

ומה שכתבת כי זו ההפאה בסגיר' היד אינו מה שכתב הרב ז"ל כי הוא כתב קבץ אצבעותיו כמו אוגד אגודה והפאה בידו כשהיא אגודה אחת כי כן נראה משמעוה לשון הרב ז"ל אבל נראה לי שאינו שולל הרב ז"ל ההפאה בסגיר' היד כי מה לי כף ומה לי כף הכל הוא הכא' בקבוץ אצבעותיו אלא לאפוקי ידו פשוטה ואדרבה נראה יותר חמור ההפאה בסגירת יד ממה שאוג' אצבעותיו כמו אוגד אגודה כי לא לענין בשת בלבד נאמר זה אלא ממון קצוב הוא דמי צער ורפויי ובשת ושב' כמו שכתב הרב ז"ל וא"כ סגיר'

היך היינו בכלל קבוצת אצבעותיו לדמים אלו כל שפן לפי מה שפיל המפרשים בטעם קצוב י"ג סלעים שהם פנגד י"ג פרקים שבאצבעות ודבר זה פולל בין בפגיר' יד בין באגיד' אצבעו' וכן הביא בנמוקי יוסף בשם הרא"ה ז"ל הוא שהספד מאחורי ידו לפי שיש בידו י"ג פרקים לבד מפרק הגודל ע"כ משמע דבכל גוונא שהפיהו בפרקי אצבעותיו הוי חינוקרת ולענין מה שפכתת פי בזמן הזה לא נהגינן מדכתב הרב ז"ל או יעלה לא"י וכו' לא פוננת יפה פי מה שפכתב או יעלה עמו לדין לא"י היינו בזמן שהיו סמוכין בא"י כמו שהיו דרכו לכתוב כל הדינים שנוהגים בכל הזמנים וכמו שאמרו פ"ק נאי אמר אומנו' לדינא בהדאי לא"י מומנינן ליה כו' הרי כל הפוסקים הביאו ענין מנהג זה ולא הזכירו ענין עליה לא"י כיון שבזמן הזה ליפא סמוכין נהרי הרי"ף ז"ל פ' החובל כתב מנהג ב' ישיבות וכו' מנדין אותו עד דמפיס ליה לבעל דיניה כו' ולא הזכירו העליה לא"י שאינה נוהג' בזמן הזה וכן הביאו לשונו המפרשים ז"ל וכן כתב רב שרירא ועשו תקנה לנדות את החובל עד שיפיס הנחבל וכו' וכמו שכתב למעלה ובנמוקי יוסף פ"ק דב"ק כתב נאי אמר אומנינהו נאמר לב"ד שיקבעו לו זמן למזיק שילך לדון לו עמו לא"י דאיפא סמוכין מקביעי' ומיהו האידנא דליפא סמוכין לא מקבעינן ליה ומ"מ תקנו רבנן בתראי לשמותי' למאן דמזיק היזק דלא מגבי בבבל עד שיפיס את חבירו וכו' ע"כ הרי לה בהדנא שאין דבר זה תלוי בזמן הסמיכה ואלו חפשת ויגעת היית מוצא נהיית מכונן את השמועה ניהי כנהר שלומה וצדקתה פגלי הים ימה של טבריה שאתה חונה בה.

נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: צד בא לפנינו פעמים ושלש כה"ר יהודה אבולפיא ואמר שיש לו ב' בתים בשותפות עם כ"ר אלחנן נ"ע ושנהרסו והנה רוצה לחלוק כדי לדעת חלקו לבנות ועל זה שלחנו לה"ר משה אל בוטרי שהיא אפטרופוס היתום שיבוא ויחלוק עם כה"ר יהודה הנזכר ואמר שלא היה רוצה לחלוק ונדרשנו לטענת כ"ר יהודה בראותנו שיש לו דין השותף חולק שלא לדעת חבירו בפני ג' כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ה בהלכות שותפין וכדמשמע פ' אלו מצאיות בההיא עובדא דאיסור רב ספרא נהרי"ף ז"ל פ' בית פור כתב דהני תרי אחי או שותפי דאזול חד מיניהו כו' דפלגיהו ביניהו ופי' בנמוקי יוסף בין קרקע בין מטלטלי וכו' וכן כתב בפ' אלו מצאיות וכן בח"מ סי' קע"ה כתב הרא"ש ז"ל דאין חילוק בין מקרקעי בין מטלטלין ובתשובה שכ"ה פתב הר"מ ריקנטי ז"ל שיכול שותף לחלוק עם היתומים על פרחם ומשמע דמי שבא לחלוק עם היתומים קרקע שיש לו בשותפות אביהם דמוקמינן אפטרופוס ליתומים וחולקין בפני ב"ד פאיד' ב"ד ואפטרופוס ובלאו אפטרופוס נראה דאינו חולק אפילו בפני ב"ד אע"פ שב"ד אביהן של יתומים אפ"ה מוקמי' אפטרופוס להא מלתא עד שיחלוק עם כ"ר יהודה בפני ב"ד ועל זה הלכנו אנהנו ב"ד ח"מ לראות הפתים ואמר רבי יהודה פי הוא רוצה הבית הקטנה יותר שהיא אצל ביתו האחרת וראינו פי יש לו דין בזה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות שוכנים דשותף אחד יכול לומר תנו חלקי סמוך לשדה שלי ועל זה אמרנו לו שיחזיק לחלקו באותה הבית שאצל ביתו ויבנה לעצמו וראה ג"כ האפטרופוס שמנינו לחלוק שהבית האחרת היא יותר רחבה מזאת הבית ובררה ליתום ברשות ב"ד ופיסנו את כ"ר יהודה שיותר על היתרון שיש בבית שברנו ליתום מהבית שאצל ביתו ונתרצה: צה ראובן קנה בתים משמעון וזקף עליו במלנה בשטר דמי הפתים ונתן ב' ערבים קבלנים לפרוע לזמנים שקבעו ביניהם

ואחד מן הערבים פרע קצת דמי הבתים ועל תשלום הדמים משפן בית אחד מהבתים
שקנה ראובן שנתפרר שקנאם בשביל הערב הנזכר ואחר כך מת הערב הנזכר ואלמנתו
באה לגבות פתובתה מהבית שמשפן בעלה בעד תשלום החוב הנזכר יודיענו רבינו מהו
הדין: תשובה נראה לי דראובן שמכר לשמעון שדה וזקף דמיו במלנה אפילו שלא בשטר
דטרף ממשעבדי וראיה מהא דאמר רב פ' חזקת המוכר שדה בעדים גובה מנכסים
משועבדים ששעבד ומכר המוכר אחר שמכר שדה זה שקבל עליו אחריות וטעמא משום
דעדים מפקי ליה לקלא ונדעו הלקוחות שלקחו אח"כ שמכר זה קרקע זה באחריות
ואינהו הוא דאפסידו אנפשיהו כדאמר' התם ואסיקנא מלנה אוביניה קא רמית פי קא
זיף בצנינעא קא זיף פי היכי דלא ליתולו נכסי עליה זבינ' מאן דזבין ארעא בפרהסיא
זבין פי היכי דליפוק לה קלא משמע מהכא דבמלנה על פה דוקא הוא דלא טריף
ממשעבדי משום דמאן דזיף בצנינעא זיף וכו' אבל בזבינ' דבפרהסיא קלא אית ליה
וטריף ומשמע דכי היכי דכשקנה שלא בשטר ופרע דמי השדה ויצאה מתחת ידו שטרפיה
בעלי חובות של מוכר שטרף הוא בעדים שמכר לו באחריות הכי נמי פשמכר ונדעו
העדים שלא פרעו לו הדמים קלא אית ליה וטריף ממשעבדי דהא לא אפיק תלמודא דלא
טריף על פה אלא במלנה אבל בזביניה בכל גוונא דאית בה חיו' דמי מצד המכר על פה
טריף ממשעבדי כדמשמע פשט' דסתמ' דגמר' וא"כ בנדון דידן נראה דטריף ממשעבדי
דמי הבתים שלא פרע כיון שעדי המכר ידעו שעל תנאי זה נמכרה הבית שלא לפרוע
עמה אלא לאחר זמן ומשום דכת' שטר על דמי המכר וזקפו במלנה נראה דלא גרע דכיון
שמחלה על מנת כך היתה המכירה לא מיקרי זקיפה ואפילו היינו אומר' דהוי זקיפה
כיון שכת' שטר על הדמים אם נכת' ביום המכר עצמו נראה דטריף נמי מהבתים שקנאה
באותו היו' עצמו דכיון דכת' בכתובה דאיכני לא חל שעבו' הכתובה בבתים אלו אלא
בלשעת הקנין ובהיא שעמא גופא חזיל נמי שעבוד דמי הבית כיון דכתב אחת הנה המכר
וחיוב הדמים דמכר ע"מ שיפרעו לו לזמן קצוב ואפילו שלא נכתב שטר החו' אלא אחר
שנכתב שטר המכר כיון דביום אחד היו שניהם שנטל קנין המוכר על המכר והקונה על
הדמים אפי' זה אחר זה ביום אחד חזיל לעבודא אבתים כדאמר' והוי כשני שטרות
היוצאים על שדה א' ביום אחד דרב אמר יחלוקו ושמואל אמר שוד' דדייני כדאי' פ'
חזקת וכתב הרי"ף ו"ל פ' הכותב ופרק מי שהיה נשוי דבשטרי הודאות והלנאות אפילו
שמואל מודה לרב דיחלוקו והכא דהיה קנין במכר ובחוב כיון דכולהו ביום א' חולקין
דחד יומא באתרא דלא כתבי שעות כשעה חדא באתרא דכתבי שעות כמו שכת' הרי"ף
שם ואפילו היה נודע שקונדם נעשה קנין המכר ואחר כך חיוב החוב בקנין הא קנין המכר
לא נעשה אלא על תנאי חיוב המעות ומשע' שנעשה קנין המכר נתחייב במעות והוי
כאלו הוו תרנייהו בבת אחת והעולה מזה שאם שטר החוב היה ביום המכר עצמו חל
לשעבוד על הבתים וחולקין בהן פתובת האלמנה והחוב כדן לנה ולנה וקנה וכו' ועוד
אני אומר שאפילו עתה שנכתב שטר משפנתא על תשלום החוב והאלמנה קדמה
בשעבוד' יכול לגבות תשלום החוב מהערב השני כיון שעדין שטר החוב הראשון קיים
בידו שהשטר שנכת' על הבית במשפנתא לא בטל את הראשון דהא אמרי' התם דאי
אוסף ביה דיקלא לתוספת כתביה ושעבודא דקדמא קאים והכא נמי הא אוסף בהאי
שטרא שעבוד המשפנתא באכילת פירותיה ומ"ה לא בטל שעבוד' דקמא ויכול לגבות מן

הערב דשנים שערכו לא יפרע מאי זה מהן שירצה וכמו שכתב הר"מ ז"ל פ' כ"ה מהלכו' מלנה ולנה ואם פשתבוא האלמנה לגבות כתובת' ישאר בית זה ליתומים שלא תצטרף לתשלום כתובת' יכול שמעון לגבות ממנו אפילו שהם יתומים קטנים פנין דתוה זמנו הנה ועיין סי' ק"ה הש"ט ניסן: צו על דבר החור שבכנתל שבין ב' בתים שקנו ב' יהודים מב' גוים ואחר כך משה ראובן שקנה באחרונה בשמעון שקנה קודם ממנו על דבר החור והנה כמה זמן סתום בשקי צמר שהניחו לפני החור ולפעמי' הנה סתום במטלניות והודה שמעון בזה ושאר לו לראובן שישתום אותו מתי שירצה ובמה שירצה ושאין לו שום תועלת בפתיחתו אדרבה יש לו היזק מן החתולים הבאים דרך החור אחר זה לא רצה שמעון שישתום ראובן הנז' את החור וטען שהוא הנה הקונה הראשון ושאר"כ קנה (ראובן) הבית האחרת וראה החור וסבר וקביל וראובן משיב מאח' שאין לה אורה ממנו ויש לי היזק ראייה ממנו תסתום אותו השיב שמעון שקודם שעשה ארובה בביתו הנה לו אורה מאותו החור ואולי שיצטרף לסתום הארובה שעשה ויהיה לו אור מאותו החור השיב לו ראובן נהלא חור במקום אפל אין יבא לה אור ממנו השיב שמעון שהוא מכונן כנגד חלון אחד של ראובן ומשם יבוא לו אורה השיב ראובן כי הוא עשה החלון הנז' ומקודם לא הנה שום אור בא דרך אותו החור ע"כ דברי הטוענים וכתבו על זה מקצת חכמי אשכנזי יצ"ו שבמדינה שאין לשמעון חזקה לאורה מחנר זה וחיביבוהו שישתום אותו מכמה טעמים הא' שהודה שעשו לו מחאה בתוה ג' שני' זאת ועוד שאפילו אם כבר הוחזקה הרי הודה שמחל זכותו בפני עוד שהודה מעצמו שאין לו הנייה בפתיחתו וכמו שנראה לעיני' א"כ זה לא נהנה וזה חסר הוא וכופין על מדת סדום ובר מדין מאחר שהודה שתמיד הנה סתום בסתימת שקי צמר ושאר דברים אם פן למה הנה צריך מחאה כל זמן שלא הנה שם היזק ראייה ועוד טעמים אחרים שאין צורך להאריך בהם ויספיקו אלו לפי הנראה לע"ד ע"כ דבריהם ואני נראה לי שאלו הטעמים לא יספיקו ויש צורך לטעמי' אחרים אם יעלו לידינו כי הטעם הא' שהוד' שמעון שעשו לו מחאה בתוה ג' שנים אינו מספיק שהרי חזקת הלוקח מצטרפת לחזקת המוכר לג' שנים וכיון שהנה יותר מ"ג שנים מזמן חזקת המוכר אעפ"י שעשה מחאה תוה ג' שנים שקנה הלוקח הרי החזיק בלא מחאה ג' שנים דאע"ג דהכא מחמת הגוי אין לו חזקה ואין אכילת הגוי ראייה היינו בדלית ליה שטר שקנאו אבל אי אית ליה שטר הוי אכילתו ראייה וחזקתו חזקה כדאי' פ' חזקת וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פי"ד מהלכות טוען והכא לא בעי שטר להאי חור שהרי מודה ראובן שקודם שקנה הוא הנה שם החור ברצון הגוי שמכר לו ונהרי הגוי שמכר לשמעון החזיק בחור בפני הגוי שמכר לראובן ואע"ג שהגוי שמכר לראובן הנה יכול לסתף החור בפני הגוי שמכר לשמעון כי בדיניה' אין חזקה לאורה אלא כל אחד פותח לרשות חברו וכשרוצה חברו סתמו אורו בפניו והכא מחמת הגוי הרי הוא כגוי כדאמר רב התם אפ"ה פנין שבשעשה שקנאה ראובן מן הגוי לא משה בשמעון שקנה קודם הרי זכה פדעת הגאונים שכתבו שהשעבודין נקנין בשתיקה ולא אמרו חזקת ג' שנים וטענ' מכר או מחילה אלא בגוף הקרקע וכן כתב הרמב"ם ז"ל פי"א מהלכו' שכנים וכן הוא דעת הרמב"ם ז"ל ג"כ וכן הרשב"א פרק חזקת ואפי' לדעת מי שסובר דבכולהו בעי' ג' שני חזק' וטענ' בנדו' זה מוד' דאינו יכול לסתום שהרי הרא"ש ז"ל דעתו כסברת מי שסובר דבעי' ג' שנים וכתב בתשובה שראה תשובה לגאון ז"ל דלא אשכחן דקאי

ישראל במקום גוי אלא לגרועותא וכו' אבל כשקנה מגוי חצר שחלון של יש' פתוח לה אסור לו לסתום שאין לו לעשות אלא דין תורה וכמו שהביא בח"מ סימן קנ"ד וכן בהגהות מיימוניו פי"ד מהלכות טוען, הביאו ענין זה יותר בארץ ע"ש ואם פן בנדון זה אם הנה חור זה לאורה אינו יכול ראובן לסותמו מפני הגוי כמו שאמרנו וגם שהיה יכול לסתום מחמת הגוי הרי כשקנה ראה החור ושתק ומחל שהרי לא מחה אלא תוך ג' ילדעת, הגאונים ז"ל הניא מחילה מיד פדאמ' עוד כתבו שאפילו אם פבר הוחזק הרי הודה ששמח זכותו ע"כ ובמחילה מדבריהם לא פונונו לדעת ענין המחיל' פי המחילה המועילה והקנימת היא כשמוחל החוב שיש לו ביד חברו וכן הזכות שיש לו אצלו ולענין נזקין אם הזיקו פבר ומחל לו מחילתו מחילה ג"כ וכן אם פתח חלון לחצר חברו ומחל לו בעל החצר וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות שכנים דמשמע דדוקא כשפתח פבר ומחל לו אח"כ אבל אם אמר לו קודם אני מרנצה שתפתח חלון לחצרי אינו מחילה כל זמן שלא פתח והני דברים בעלמא ויכול לחזור בו דאטו מי שאמר לחברו כשיהיה לי חוב אצלה אני מוחל לה מעכשיו מי הני מחילה הרי בשעה ששמח לא היה לו אצלו שום זכות ואפילו הנה אמרין דהניא מחיל' למפרע מה שאינו פן היינו אחר שכבר הלנוהו בסתם אבל אם חזר בו קודם ואמ' אני רוצה למחול, לה מה שיהיה לי עליה זכות פשיטא דאם הלנוהו אחר כך דליכא מחילה כלל ודברים בעלמא ניהו וכבר חזר בו ודברי' אין בהם משום מחוסרי אמנה והכא נמי בנדון זה שאמר לו שיתן' אותו מתי שירצ' כל עוד שלא סתמו יכול לחזור בו ולומר אני רוצה שתסתמו' אותו דמילי בעלמא ניהו וכל עוד שלא סתם הוא מוחזק עדין בחור שיש לו בו זכות דהיינו טעמא דמחילה אינה צריכה קנין משום דמיד כששמח לו זכה במה שפידו וכמו שכתב בח"מ סימן רמ"א דמשמע דבשאינו בידו לא זכה ואפילו הגיע לידו אח"כ כ"ש כשלא הגיע לידו עד שחזר בו.

עוד כתבו שפיון שהוד' מעצמו שאין לו הננייה בפתיחתו וכמו שנראה לעיני' כו' א"כ זה לא נהנה וזה חסר הוא וכופין וכו' ע"כ ויש לתמוה מדבריהם שאם הוא נראה לעיני' שזה לא נהנה וזה חסר הוא למה תלו הדבר בהודאתו שאין לו הננייה בפתיחתו וכיון שתלו הדבר בהודאתו נראה שאינו דבר ידוע אלא מפיו ואין זו הודאה המסייבתו בהודאה לפני ב"ד שאינו אלא סיפור דברים ממה שעבר ביניהם קוד' נעתה אומר בפני ב"ד שיש לו הנאה בחור הנז' ושאינו רוצה למחול זכותו והוא דבר ידוע ונראה לעיני' שיש לו הננייה בפתיחתו אם לאורה אם לזון בו את עיניו ולדבר עם שכניו ואם פן אין ממשות גם פן בהודאתו זאת.

עוד כתבו ובר מדין מאחר שהודה שתמיד היה סתום בסתימת שקי צמר ושאר דברים אם פן למה היה צריך מחאה כל זמן שלא היה שם הניגק ראיה ע"כ וסירכא דהודה הודה נקטינהו בכוליהו טעמי סמכי אהודאה דידיה והודאה לאו פלוס היא דאע"ג דאמר רב נחמן ולסתום לאלתר הני חזקה לפי שאין אדם עשוי פסותמין אורו בפניו ושותק היינו סתימה מעליא כדמשמע לישנא דסותמין אורו בפניו וכו' אבל פי האי סתימ' לא חשוב' סתימה כלל ויותר מזה כתב הרשב"א ז"ל עלה דסתימה בנסרים בעלמ' לא הניא סתימ' וכ"ש במטלניו' וכל שב"ד צוו לסותמו יש לו לסתמו סתימה גמורה בדכס' וטינ' כמו שהביא בגמקי יוסף פ' חזקת וכתבו עוד דיש טעמים אחרים ואין צורך להאריך ואני אומר שיש צורך להאריך בטעמים אחרים פיון דטעמים אלו אין להם עיקר ואם באנו

לתת טעם לסתימת חור זה משום הינה ראיה הרי לדעת הרמב"ם ז"ל יש חזקה להיזק
ראיה כמו שכתב מ"מ פ"ק ב' ופ"ק ז' בהלכות שכנים וכדבריו אנו נוהגים בגלילות אלו
והנזקא בתצר הוא דאין לו חזקה משום דממילא מזיקין זה את זה בלא עשיות שום מעשה
ולפי' אינה חזקה אפילו אחר ג' שני' אבל עושה מעשה כגון פותח חלון על חצר חבירו
יש לו חזקה ואע"כ דהכא בנדון זה נמי מזיקין זה את זה אפ"ה לא דמי לתצר דהתם
בלא עשיית שום מעשה דהיינו מחיצה ביניהם הם מחזיקין זה את זה אבל הכא על ידי
מעשה נעשה חור זה שנפתח אחר בנין הפתח וא"כ טעם זה ג"כ אינו מספיק ועל פנ' אני
אומר שיש חזקה לחור זה אע"כ דהני כחלון מצרי שאין ראשו של אדם יכול ליכנס בו
דאם הוא עשוי לאורה כמו שטען שמעון אפילו כל שהו יש לו חזקה ואם אינו עשוי
לאורה אלא לתשמיש וליזון בו את עיניו ולדבר עם שכניו אם היא למטה מד' אמות יש
לה חזקה ואין יכול חבירו לבנות כנגדה ולא מצדה אלא אם פנ' הרחיק ד' אמות וכמו
שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות שכנים והיינו כחלון הפתוח לתצר ובהאי חלון אם הינה
עשוי לאור' מהחלון שפנגדה אינו יכול לבנות אפילו בהרחק ד' אמות ואם אינו יכול
להתברר שהינה עשוי לאורה אלא לתשמיש סגי בהרחקה והרחקה מיהא פעי פיון שיש
לו חזקה בחור זה כדאמ' אפילו עשה לו מחיצה תוך ג' פיון שבשע' קניה ראה החור ולא
מיקה בו מיד החזיק וכמו שכת' הרמב"ם ז"ל או שידע הנזק ולא ערער הרי זה החזיק
בחלון ואינו יכול אח"כ לחזור ולערער עליו לסתום והכא נמי הרי ראה וידע הנזק ולא
ערער ואפילו למאן דמצריף חזקה ג' שנים הרי יש לו חזקה ג' שנים משעה שפתח הגוי
דהבא מחמת הגוי הרי הוא כגוי לא נאמר אלא לגרועותא וכדאמ' לעיל נאם משה בכה"ר
יוסף זלה"ה מטראני: צו שאלה תלמיד א' שהינה לומד בישיבת חכם א' ובא חכם אחר
יצ"ו ופתחו בחלקות שילמוד בישיבתו והשביעו שבועה חמורה על דעת רבים מפורשים
שילמוד שנה א' בישיבתו והוא הינה חושב שהינה לומד באותה הישיבה חכם א' ידוע כי
כן אמ' לו תלמיד א' חשוב מאותה הישיבה ואומר פי עתה ידע שאותו החכם לא הינה
לומד לשם ושהוא לא נשבע אלא על דעת כף אעפ"י שלא פי' לו החכם ראש הישיבה
בשעת השבועה אלא שנשבע סתם: תשובה נראה דאם הינה דעתו כשנשבע שהינה אותו
חכם האחר לומד באותה הישיבה ולכך נשבע שאם הינה יודע שלא הינה אותו החכם לומד
שם לא הינה נשבע דאין השבועה חלה אלא א"כ אותו החכם ילמוד לשם ואעפ"י שלא
פי' בשעת השבועה אלא נשבע סתם שילמוד בישיבתו שנה אחת רואין על דבר שנתפון
לו ודמי למתני' וברית' דפרק הנזדר מן הירק דתנן טען והזיע והינה ריחו קשה אמ' קונם
צמר ופשת' עולה עלי מותר להתפסות ואסור להפשיל לאחוריו ותנ' בגמרא נמי כיצד
אמר רבי יהודה הפל לפי הנזדר הינה לבוש צמר והצר ואמר קונם צמר עולה עלי אסור
ללבוש ומותר לטעון הינה טוען פשתן וכו' ופרש"י ז"ל עלה דמתני' דבענן שנצטער נזר
דהיינו לטעון ולא לכסות הרי שאמר בפ' קונם צמר עולה עלי דמשמע בין בכסות בין
בהפשלה ואפ"ה אמרינן דמותר להתפסות בצמר דאמדינן דעמיה דבענן שנצטער נזר
דהיינו לטעון והכא נמי אע"כ דנשבע סתם שילמוד בישיבתו דמשמע בין שילמוד אותו
חכם האחר שם בין שלא ילמוד שם פיון שהוא אומר בנדאי שבשכיל שהינה חושב ונדאי
שאותו החכם הינה לומד שם נשבע אמדינן דעמיה כנשבע סתם דעל דעת פנ' נשבע וכי
תימ' התם הוא דאנן סהדי בשעת השבוע' דעל דעת פנ' נזר פיון שנצטע' בטעינ' ולא

בלבישה פמתגלי או איפכא פבריתא אבל הכא דבשע' שנשבע לא פי' ואין הוכחה לשהיה דעתו שילמוד החכ' האח' שם לא אמרינן דעל דעת פן נשבע לא היא דהכ' נמי איפא הוכחה אם היה חושב שחכם אחר היה לומר שם דיותר יהיה לבו חפץ ללמוד בשיב' פשיש חכם אח' שם שיכריע ביניהם אם יחלקו באי זה דבר או יפלפל יותר בהלכה וילמוד הוא יות' ממה שאם לא היה שם ואע"גבדאחרני לא קפדי בהכי פיון דאיפא חכם שהוא ראש ישיבה אם הוא הקפיד בכך בדעתו ועל דעת זה נשבע נראה דלא חלה השבועה אלא א"כ ילמוד שם אותו חכם דהא ע"כ מייירי מתגלי פשהוא אומר שעל הטעינה היה דעתו שנצטער עליו אעפ"י ששנדר סתם דאם הוא אומר שבסבת הטעינה.

נדר על הכל פשיט' שאסו' בכל א"כ משמע דבטר דעתיה אזלינן ה"נ אזלי' בטר דעתיה שהיה על דעת שאותו החכם ילמוד שם וכ"ת אפתי התם הוא ידוע וניכר לנו שעל דעת פן נדר והכא אינו ידוע לנו וגם שנדר בסתם איפא למימר דטעמא לא הוי משום דהויא ידוע לנו אלא משום דגופא דמילתא הכי היא דעל דעת פן נדר וה"נ על דעת פן אומר שנדר ואיהו מהימן לנפשיה שכל אדם נאמן על עצמו כמאה איש וכמו שכתב ה"ר דוראן ז"ל בתשובת צ"ג על מי שאומר שהיה אנוס בשבועתו שהוא נאמן שאל"כ לא היה חכ' רשאי להתי' לו אלא אם פן יש לו עדים בפתיח ושיהיה מכיר בהם החכם ולא היו נדרים נדרים לעולם אלא פשם שהוא נאמן לומר אדעתא דהכי לא נדרי והחכם מתיר לו אעפ"י שנדר סתם ה"נ כל שאומר באונ' ובתנאי שפלב אסרתי אשה זו נאמן וכן כתב הרשב"א בתשובה ע"כ קיצור לשונו שם.

ואם פן בנדון זה נמי פיון שהוא אומר שעל דעת פן נשבע מהימן ולא תחול השבועה אלא אם פן ילמוד אותו החכם לשם. וכ"ש אם אמרו לו קצת מתלמידי הישיבה קודם שאותו החכם היה לומד עמהם ועל זה הלך ונשבע דפשיט' דעל דעת פן נשבע והוי פי הדין דמתגלי וברית' דכיון דחזינו דקפדי בהכי נראה דעל דעת פן נשבע.

וכי תימא כל הגי מתגלי וברית' לא הוי אלא בנדרים שנודר אדם בינו לבין עצמו דאזלינן בהו אחר הפנונה דבעינו פיו ולבו שנים אבל פשהוא נשבע על דעת חבירו שמשביעו פי הכא אין הולכי' אחר אומדנא אלא אחר לשון השבועה שהמשביע סתם השביעו בין ילמוד אותו חכם לשם או לא ילמוד ואולי שהוא לא ידע שאמרו תלמידיו לזה שפלו' החכם יהיה לומד עמהם וא"כ בסתם השביעו על הכל ועל דעתו נשבע אלא אם פן יהא אומדנא דמוכח פי הדין דמי שהלך בנו למ"ה בפ' מי שמת וכההיא דזבין נכסי אדעת' למיס' לארע' דישראל יש לומר דהא דמפלגי' בהכי היינו במילתא דאית בה דררא דממונא פי הגי אבל פי ליכא דררא דממונא פי הכא אע"ג דהשביעו סתם אזלינן בטר אומדנא דהא דהשביעו לדעתו היינו לחוז' השבוע' פי היכי דהשביעו על דעת רבים דלא להוי הפרה אבל אי איפא אומדנא דעל דעת פן נשבע אזלי' בטר דעתיה פיון שעדין אפילו לדעתו יש מקום שתחול השבועה אם ילמוד אותו החכם לשם דכיון דבגדר ושבועה בעי' פיו ולבו שנים אם היה בדעתו פשנשבע אם ילמוד אותו החכם לשם ונכריח אותו מפני שלא היה פן דעת המשביע שיקיים השבועה אפילו לא ילמוד שם אותו חכם א"כ הרי שלא היה לבו שנה לפיו לדבר זה ובכי האי מלת' דליכא דררא דממונא למשביע מהימן ליה דאפילו בממונא הא דלא אזלינן בטר דעתיה היינו משום דלא יהיב ליה

חבריה הימנותא אבל במילתא דאיסורא הוא מהימן אנפשיה פדאמרן וכ"ש אם אמרו לו קוד' שאותו החכם היה לומד שם ומיד הלך ונשבע דפשיטא דעל דעת פן נשב' פדאמ' ואיפשר דככי ה"ג אפילו בממונ' הנה אזלינן בטר דעתיה ומצאתי להריב"ש ז"ל תשובה על תקנה שעשו צבור לבל יתפללו בעשרה בבית תפלה שיבנה איזה יחיד כו' דיש לדון על סבת הענין שנעשית התקנה ולא על לשון התקנה וכו' כמו שהאריך שם וכל תקנה היא נעשית על דעת פולקם והוי פנשבע לתברו ואפ"ה אזלינן בטר אומדנא פדפי' וכתב הרמב"ם ז"ל פ"ח מהל' נדרים פל הנודר או נשבע רואין דברים שבגללם נשבע או נדר ולמדיו מהם לאיזה נתפונן והולכין אחר הענין לא אחר פל משמע הדיבור פיצד הנה טעון משא וכו' פיצד הנה טעון פשתן וכו' והרי פתבנו דעונדא דידו דמאי להני וכל זמן שאותו חכם אינו לומד שם אינו חייב מצד השבועה ללמוד לשם ואם פירש אותה שנה שילמוד עמו שפתחיל מיד אם תוף השנה ילך אותו חכם ללמוד לשם ישלים אותה שנה עמו ואם עברה השנה ולא הלך ללמוד לשם החכם אע"פ שילך אס"פ אינו חייב הוא ללמוד לשם אלא א"כ לא פי' אלא שנה אח' סתם דאז יהיה חייב ללמוד שם שנה א' פשיקמו' שם החכ' הצעיר משה בר' יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: שאלה צה ראוונן נתקוטט עם בני קהלו וחרה אפו ואמר אני מקבל נ"ש ב"מ ב"ד שלא אפנס עוד לבית הפנסת זה ועתה שפכה חמתו ונתחרט על נדרי: תשובה אין התרה לנזירות שמשון כמו שאמרו בסוף מפות משום דציווי של מעלה היה אבל יש לדקדק בלשון שנדר שהוא נדר בלשון שבועה ואמרי' בריש נדרים ונדרים מתסר חפצא עלי' פלומר שאוסר דבר עליו ואומר אכילת פפר זה עלי לאפוקי שבוע' דאס' נפשיה מן חפצא פלומר שאומר שבועה שלא אוכל פפר זה וכתב הר"ן ז"ל שם בפירושו ומיהא משמע דאין שבועה בלשון נדר ולא נדר בלשון שבוע' הלכך פל שהחליף של זה בזה אין בדבריו פלוים ואיפא למידק וכו' י"ל דהני לישני לאו דוקא וכן דעת ר"ח ז"ל והרב פן מיגש ז"ל ולזה הסכים הרשב"א ז"ל ובירו' אפליגו בהאי דינא דר' יודן ור' מונא סברי אין נדר בלשון שבועה ולא שבועה בלשון נדר ואינהו הוי רבים לגבי רבי יוסי דפליג עליהו ומשמע דקימא לן פרבים אבל הרמב"ן ז"ל פתב בהלכות נדרים שלו דליפא לשבושי הנה סוגי' ולמימר דלא דיקי וכו' אלא מדין ידות הוא דמהני נדר בלשון שבועה ואיפכא ע"כ לשון הר"ן ז"ל שם ובתו' ג"כ פתבו וא"ת מאי נפקא מינה אי אסר חפצ' עילוייה או לא וכו' וי"ל דלענין זה שאם היה אומר קונם שלא אוכל פפר זה לא אמר פלוים וכן אם אמר גבי שבועה להפך ע"כ וכתב הרא"ש ז"ל ג"כ בפסקיו והביאו הר"י פנו ז"ל בס' יו"ד שאם אמר אני נודר הוא לשון שבועה שאוסר עצמו בשבועה וכו' ומי' פינו דהאינדנא מרגלא בפומא דאינשי למינדר בהאי לישנא אין להקל וכו' ובספר אדם וסנה הביא משם הרא"ש דנדר בלשון שבועה לאו פלוים הוא בירו' ומשמע דכי היכי דנדר שהוא בלשון שבועה אינו פלוים הכי גמי בנזירות דהא כתיב ביה לשון נדר פי יפליא לנדר נדר נזיר וכו' ובהאי קרא אקשי' נזירות לנדרים ונדרים לנזירות פדאימא התם ריש נדרים ובלישנא דמתני' גמי תנו פ"ב יש נדר בתוך נדר ואין שבועה בתוך שבועה פיצד אמר הריני נזיר אם אוכל וכו' חייב על פל א' שבועה שלא אוכל וכו' אינו חייב אלא א' הרי שקורא התנא הנזירות נדר ובלשון נדר אם אנוכל ולא קתני שלא אוכל שהוא לשון שבועה והרמב"ם

ז"ל פתב הנזירות הוא נדר מפלל נדרי איסר וכו' משמע דבנזירות בלשון נדר והא דתנו
בנזיר פ"ב ב' ש'היו ב'.

מהלכין בדרה וא' בא פנגדן אמר א' מהם הריני נזיר שזה פלו' וכו' שאין זה פלו' וכו'
ולא קתני אם זה פלו' ואם אין זה פלו' וכן בכולהו גוונני דקתני במתני' ובמתני' דלקמיה
גבי פוי הריני נזיר שזה חיה וכו' בכולהו נקט לישנא דשבועה ולא לישנא דנדר ואיפשר
דלאו בדרוקא נקט להו וכדתריז הר"ן ז"ל ביהיא דריש נדרים דמיייתי לעיל ואיפשר
נמי דדוקא פי התם דאיזהו אסר האמור בתורה הרי עלי שלא אוכל בשר הוא דהוי נדר
בלשון שבועה דבלשון נדר הנה ליה למימ' אכיל' בשר אסור עלי פקרבן או פחרם אבל
הכא דבין כה ובין כה אמר הריני נזיר מה לי אם א' שזה פלו' או אמר אם זה פלו' ולהכי
לאו דוקא וה"נ אם אמר הרי עלי קרבן שאוכל לה חייב קרבן והוי כמי שאמר אם אוכל
דהוי נדרי הקד' וכדמשמע ריש נדרי' במתני' דכנדרי רשעים וכמו שהבי' הרמב"ם ז"ל
ספ"ק דהלכות נדרים ורבינו עובדיה ז"ל בפ"ה המשנית פ"ב בכולהו אם זה פלו' אם זה
חיה משמע דבעי' לשון נדר אלא דקשיא לי הדין סוגיא קמיימא דנדרים דאמרי' מ"ש
גבי נזיר דלא קתני להו לכולהו פינויין אלא כל פינוי נזירות ותו לא והכא גבי נדרים
קתני לכולהו פינויין נדרי' כנדרי' נחרמים פחרמים ושבועות ונזירות ומשני משום דנדר
ושבועה פתיבן גבי הדדי וכו' ופריה וליתני פינוי שבועות בנדרים ומשני אידי דתנא
נדרים דמתסר חפצא עליה תנא נמי חרמים דמתסר חפצא עליה לאפוקי שבועה דקא
אסר נפשיה מן חפצא וקשיא לי דאפתי קשיא דליתני נזירות נמי גבי נדרים וחרמים
דהוי בלשון נדר וכדאמר לעיל ונר' דבנדרי' נחרמי' הוא דאשמועינן תנא דמתני' דאתסר
חפצא עליה לאפוקי שבועה אבל נזיר דלא בעי למימר אלא הריני נזיר פשיט דמדקאמר
הכי מתסר עליה יין ותגלחת וטומאה והוי פאלו אתסר חפצא עליה והיינו דקאמר לאפוקי
שבועה דקאסר נפשיה מן חפצא ולא מדכר נזיר וכן המפרשים רש"י והר"ן ז"ל לא
הזכירו נזיר אבל מצאתי בפ"ה הרא"ש ז"ל שכתב לאפוקי שבועה דאסר נפשיה וכו' ונזיר
אע"פ שנאסר ביין אינו נאסר היין עליו אלא בגופו תלוי הנזירות שאומר הריני נזיר
וממילא נאסר ביין ותגלח' ובטומא' ע"כ משמע דסבירא ליה דנזירות הוי כשבועה דקא
אסר נפשיה מן חפצא וקשיא ליה דהא כתיב ביה לשון נדר בקרא ובלשון משנה וכדאמ'
לעיל ובכל דוכתא תנ' לי' לנזירות בלשון נדר וכדתנו ביהיא מתני' דלעיל הריני נזיר
אם אוכל וכו' ותנא גביה שבועה שלא אוכל וכו' ואיפשר דלדעת הרא"ש ז"ל אע"ג
דנזירות בגופו תלוי ולא אסר חפצא עליה היינו לומר דלא בעי למיס' חפצא עליה
דמשעה שאמר הריני נזיר נאסר ביין וכו' ממיל' דהא בהדיא כתיב נדר נזיר מיין ושכר
נזיר וכו' דמשמע דמשעה שאמר הריני נזיר הוא ידוע שנאסר בשלשתן אבל פשיהוא
רוצה לאסר איסר על נפשו דבר שהיה מותר לו צריה לפרש מהו הדבר שאוסר עליו
אם הוא פת או פירות או איזה מין של מאכל והיינו דמתסר חפצא עליה מה שאין כן
בנזירות דאינו צריה לכה דמדקאמר הריני נזיר הוא ידוע שהוא אסור בשלשתם כדאמר'
והא תנו נמי ריש נזיר הריני נזיר מן החרצנים או מן הזגים וכו' כל דקדוקי נזירות עליו
דמדקאמר הריני נזיר איתסר בכולהו ונקט נמי לישנא דנדר דקתני מן החרצנים ולא
קתני לישנא דשבועה דהיינו שלא אוכל חרצנים ועל כל פנים נר' דאפי' לדעת הרא"ש
בעינן בנזירות לשון נדר פשמקבל עליו נזירות על תנאי דבר אחר כמו שאומר הריני

נזיר אם אוכל כפר זה בלשון נדר ולא בלשון שבועה הריני נזיר שלא אוכל כפר זה ואיני סומך.

על זה אלא להלכה ולא למעשה כמו שאמר' ויצטרף התרה כשקבל נזירות בלשון שבועה ואפ' לדעת הגי רב רבבי דאמרי דנדר בלשון שבועה לאו פלום הוא וכדמיייתינן לעיל אבל בנ"ש דליתיה בשאלה כדאמר' הנה איפשר לסמוך על טעם זה וכן יש להביא ראיה דנזירות הוא בלשון נדר מדאמר דמתפס בשבועה לא הוי כשבועה ומתפס בנדר הוי נדר וכן בנזירות וכדכתב הרי"ף ז"ל פ' שתי בתרא אבל מתפס בנדר חזיל נדרא עליו כדתנן הריני נזיר ושמע חברו ואמר ואני הרי פולן נזירין ותניא גמי וכו' ע"כ וענין ההתפסה שייכא באיסור חפצא דנדר וכמו שכת' ה"ר ז"ל בפ' להרי"ף ז"ל התם וז"ל וכ"ת לרבא היינו טעמא דהתפסה שייכא בנדרים ולא שייכא בשבועות משום דנדרים איסור חפצא נינהו וכי מתפס כפר בדבר אחר שנדר עליו ואומר זה כזה שפיר חלה התפסה משום דאיסורא אחפצא רכיבא אבל מי שנשבע שלא יאכל וכו' ע"כ משמ' דנזירות כנדר לענין איסור חפצא כיון דהתפסה שייכא בנזירות וטעמא דהתפסה משום איסור חפצא כדאמר דאיסורי נזיר אסורים על הנזיר והווי איסור חפצא ולא הוי איסור גברא כשבועות וכמו שכתב אח"כ ובנזירות גמי שייכא התפסה דאיסור קדושה הוא מה שאין פו בשבועות דאיסור גרידא נינהו וכו' משמע דנדר ונזירות פי הדדי נינהו וכדאמר' וכיון דנדר בלשון שבועה לאו פלום הוא לדעת ר"ח ונהרב בן מיגש והתו' והרשב"א ז"ל והירושלמי ה"נ בנזירות אלא שגראה ממתני' קמייטא דנדרים גבי נדרי רשעים דאם אמר קרבן עלי שאוכל או הריני נזיר שאוכל דחזיל ודינו משום דכשאמר קרבן עלי חייב בקרבן אלא שהטיל תנאי אם יאכל וכן בנזיר הוי נזיר אם יאכל ולא מיקרי נדר בלשון שבועה אלא כשאומר הרי עלי שלא אוכל בשר כדמיייתי ה"ר ז"ל ריש נדרים וכמו שכתבתי באורף בתשובה וכתב הרשב"א ז"ל בתשובה ע"ד בדפו' הא' על מי שהקניטתו אשתו ומתוה כפץ ונשב' אני מקבל בנדר על דעת המקום ב"ה ועל דעת רבים בלי שום פתח וחרטה שלא אבוא עם אשתי בבית א' עד אחר חג הסוכות כו' כתב דמסתברא שנשא אל ומתירין לו אע"פ שנשבע על דעת רבים שאין זה עקר נדר שהרי הוציאו בלשון שבועה שהרי אמר שלא אבוא עמה וכל אעשה או לא אעשה הרי הוא כדבר שאין בו ממש כמו אישן ולא אישן אלא שאסור משום בל יחל דברו וכו' ומשום הכי פותחין לו פתחים ומתירין לו וכו' ואפ' לדעת ר"ת ז"ל כו' פאן אגן סהדי דמסכימים רבים לפתחו של זה שלא עשה אלא מחמת כעסו וכיוצא בזה וכו' ועוד שהדבר קרוב להיות כתשמישי עליה אע"פ שיש לחלק קצת כו' עכ"ל משמע דנדר כזה הוי מדרבנן ואע"ג דבגדון זה הוי נ"ש דליתיה בשאלה כיון דמדאורייתא אי הוה נדר גרידא לא הוה בעי התרה (אי) הוי בלשון שבועה ובלשון שלא אעשה ה"נ בנ"ש וכדאמר' לקמן וכן הר' דוראן ז"ל בתשובת צ"ג כתב על מי שנאנס לאסור אשה עליו שאמר קונם עלי שלא אשא אשה זו שאין זה נדר שלא אסר האשה אלא אסר עצמו שלא ישאנה ואין בדברים אלו פלום אלא שחכמי' החמירו לפתוח להם פתח ממקום אחר כדתנן פ"ב דנדרים קונם שאני ישן וכו' וכיון דאינו חל אלא מדרבנן הכא דאיכא אונס אין צריף שאלה וכו' עכ"ל ובג"ד גמי אי הוה חל מדאורייתא אין לה אונס גדול מזה דלית' בשאלה כיון דהוה נ"ש מדאורייתא ומ"ה כיון דאינו חל אלא מדרבנן לא בעי שאלה ובתשובה בשם הרשב"א ז"ל מצאתי

שְׁכַתְּבוּ וְנִלְוֵהוּ וְהַגְדִּירִים וְהַגְדִּירוֹת אַחַת הֵן שְׁהָרִי הַקִּישָׁן הַפְּתוּב דְּכַתְּבוּ גְדֵר נְזִיר לְהַזִּיר כּו' וְשִׁנְיָנוּ יֵשׁ גְדֵר בְּתוֹךְ גְדֵר וְקַמְפָּרֵשׁ נְזִירוֹת אֲלֵמָא הַגְדִּירִים וְהַגְדִּירוֹת א' הֵן וְכו' וְכֹן יֵשׁ לְמַצּוֹא צַד הַתֵּר בְּגְדֵר זֶה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ כְּשֶׁאֵיפְשָׁר לְיִמְצָא לוֹ פְּתַח לְגַדְרוֹ וְאֵינּוּ נִיֵּתֵר בְּחֻרְטָה לְחַוְדָא דְהָא פ' ד' דְּנְדָרִים אָמַר רַב נַחְמָן הִלְכְּתָא פּוֹתְחִין בְּחֻרְטָה וּפְיָרֵשׁ רַש"י ז"ל לְעִיל מִיָּנָה גַבֵּי אֵין פּוֹתְחִין בְּחֻרְטָה שְׂאִין חֻכְמָא רַשְׁאֵי לְפָתוּחַ וְלוֹמַר אֲדַעְתָּא דְהָכִי מִי גְדַרְתָּ כְּדָאֵמַר לְקַמְן אֲלָא הַגְדֵר הוּא יִתְחַרְט תְּחִלָּה וְיִפְתַּח וְיֵאמֵר לֹא לְדַעַת כֹּן נְדַרְתִּי וְהוּא פּוֹתְחַ תְּחִלָּה בְּחֻרְטָה ע"כ מִשְׁמַע לְפִי דְאֵיפָא תְּלֵתָא גּוֹנְנֵי בְּהַתֵּר גְדֵר וְיִשְׁבּוּעָה אוֹ בְּחֻרְטָה לְחַוְדָא אוֹ בְּחֻרְטָה עַל יְדֵי פְתַח שְׁפּוֹתְחַ הוּא עֲצָמוּ לְחֻרְטָתוֹ אוֹ בְּפָתַח שְׁפּוֹתְחִין לוֹ ב"ד לְחֻרְטָה דְהֵינּוּ לִישְׁנָא דְאֵין פּוֹתְחִין בְּחֻרְטָה עַל יַד ב"ד אוֹ פּוֹתְחִין בְּחֻרְטָה אֲבָל בְּחֻרְטָה לְחַוְדָא נִרְאָה דְאֵין מְתִירִין וְהַתּוֹסְפוֹת פ"ד גְדָרִים וְהָר"ן ז"ל פ' אֵין חֻכְמָא מְתִיר אֲלָא כְּעִין ד' גְדָרִים הִלְלוּ כְּלוֹמַר שְׂאִין לוֹ לְהַתִּיר בְּחֻרְטָה אֲלָא בְּפָתַח שְׁהַגְדֵר כְּשֶׁהוּא נִיֵּתֵר בְּפָתַח מוֹכִיחַ מִתּוֹכּוֹ שְׁהוּא גְדֵר בְּטָעוֹת וְהָיִי כְּעִין ד' גְדָרִים אֲבָל בְּחֻרְטָה לֹא וְהֵינּוּ טַעְמָא דְעֵדִיף פְּתַח מְחֻרְטָה לְפִי שְׁכָל גְדֵר שְׁהוּא נִיֵּתֵר בְּפָתַח הָרִי הַגְדֵר אוֹמַר שְׁאֵפִילוּ בְּתַחֲלָה כְּשֶׁגְדַר אֵלוֹ הָיָה נוֹתֵן אֶל לְבוֹ אוֹתוֹ פְּתַח לֹא הָיָה נוֹדֵר וְנִמְצָא גְדֵר טָעוֹת אֲבָל גְדֵר שְׁהוּא נִיֵּתֵר בְּחֻרְטָה אֵינּוּ מוֹצֵא עִם עֲצָמוּ שׁוֹם עֵנֶן שְׂאֵלוֹ הָיָה נוֹתֵנוּ אֶל לְבוֹ מְתַחֲלָה שְׂלֵא הָיָה נוֹדֵר אֲלָא שְׁהוּא אוֹמַר עֲכָשׁוּ מִתּוֹךְ הַכַּעַס אוֹ מִפְּנֵי מְהִירוֹת גְדַרְתִּי וְאֵנִי מְתַחַרְט עֲכָשׁוּ עַל שְׁנַדְרְתִּי מִעוֹלָם ע"כ מִשְׁמַע לְפִירוּשׁוֹ דְאֵין פּוֹתְחִין בְּחֻרְטָה מִשְׁמַע דְאֵין מְתִירִין בְּחֻרְטָה לְחַוְדָא אֲלָא עַל יְדֵי פְתַח וְלֹא שְׁנֵי לֵן הָאֵי פְתַח אֵי פְתַחוּ לִיהַ אַחְרֵינִי אוֹ פְתַח לֵה אֵיהוּ גּוֹפִיָה וְכִי פְּסָקִינוּן הִלְכְּתָא פּוֹתְחִין בְּחֻרְטָה ר"ל דְלֹא הָנָה בְּעֵי פְתַח אֲבָל אֵי אֵיפָא פְתַח עֵדִיף טְפִי דְהָיִי גְדֵר טָעוֹת וְלִרַש"י ז"ל כִּי פְּסָקִי הִלְכְּתָא פּוֹתְחִין בְּחֻרְטָה מִשְׁמַע דְב"ד גְּמִי פּוֹתְחִין לוֹ פְתַח לְחֻרְטָה וְכ"ש אֵי אֵיהוּ גּוֹפִיָה פְתַח לֵה אֲבָל חֻרְטָה לְחַוְדָא לֹא סְגִיָא וְאֵיפְשָׁר לוֹמַר דְלִפְנֵי רַש"י ז"ל גְּמִי מְתִירִין עַל יְדֵי חֻרְטָה לְחַוְדָא אֲלָא דְדִיִּיק לִישְׁנָא דְאֵין פּוֹתְחִין בְּחֻרְטָה דר"ל כְּשֶׁהַגְדֵר נִיֵּתֵר עַל יְדֵי פְתַח לֹא יִפְתַּחוּ לוֹ ב"ד אֲלָא הוּא עֲצָמוּ יִמְצָא הַפְּתַח דְשָׂמָא מִתּוֹךְ שְׁהוּא מְתַבְיִישׁ יִשְׁקֵר וְיֵאמֵר שְׁהוּא מְתַחַרְט וְאֵינּוּ מְתַחַרְט אֲבָל כְּשֶׁהוּא עֲצָמוּ מוֹצֵא פְתַח לְחֻרְטָתוֹ לֹא חִיִּישִׁי לְהָכִי וּפְסָקִי דְפּוֹתְחִין בְּחֻרְטָה וְלֹא חִיִּישִׁין שְׂמָא יִשְׁקֵר כְּדָאֵמַר אֲבָל כִּי אֵיפָא חֻרְטָה לְחַוְדָא גְמִי בְּלֹא פְתַח אֲפִילוּ מִעֲצָמוּ מְתִירִין לוֹ וְכַד מִשְׁמַע בְּהֵנִי עוֹבְדֵי דְמִיִּיתִי בְּתֵר הָכִי דְמִשְׁמַע דְבְּחֻרְטָא לְחַוְדָא מְתִירִין לוֹ וְהָרָא ש"ז ז"ל גְּמִי פ' אֲלָא כְּעִין ד' גְדָרִים עַד שְׂיִמְצָא לוֹ פְתַח שְׂיֵאמֵר אֲדַעְתָּא דְהָכִי לֹא גְדַרִי וְנִמְצָא שְׂלֵא הָיָה מִעוֹלָם גְדֵר כְּמוֹ ד' גְדָרִים אֵלוֹ שְׂלֵא הָיָה בְּלָבוֹ לְשׁוֹם גְדֵר ע"כ וְהָרִיטְבִּי אֲפַתְּבוּ כְּפִי אֵין חֻכְמָא מְתִיר אֲלָא כְּעִין ד' גְדָרִים פ' שְׂיֵשׁ לוֹ פְתַח בְּרוּר נִרְאָה לְעוֹלָם עַד שְׁדוּמָה לְגַדְרֵי טָעוֹת אוֹ גְדַרִי שְׁגָגוֹת וְחֻבְרֵיהֶם אֲשַׁפְּחִינוּן הַשְׂתָּא דְאֵיפָא תְּלֵתָא גּוֹנְנֵי הַתֵּרֵת גְדַרִי וְשְׁבּוּעוֹת חֻרְטָה לְחַוְדָא אוֹ חֻרְטָה בְּפָתַח דְפְתַח לֵה אֵיהוּ גּוֹפִיָה אוֹ בְּפָתַח דְפְתַחִי לֵה ב"ד אֵי שְׁרִינּוּ לֵה בְּחֻרְטָה לְחַוְדָא כ"ש בְּחֻרְטָה דַּע"י פְתַח דְמִשְׁוִינּוּן לֵה גְדֵר טָעוֹת כְּהֵנִי ד' גְדָרִים וְאֵיפְשָׁר דְמִדְאֹרְיֵתָא אֲפִילוּ בְּלֹא חֻרְטָה גְמִי הָנָה מְצִי לְמִישְׁרֵיהַ גְדֵר וְשְׁבּוּעָה מְשׁוֹם דְכַתִּיב לֹא יִחַל דְבָרוֹ אֲבָל אַחְרֵי מוֹחְלִין לוֹ דְמִשְׁמַע אֵף בְּלֹא חֻרְטָה וְאֵע"ג דְבְּחֻגִיגָה פ"ק גַּבֵּי מְתִירֵי דְהֵיֵתֵר גְדָרִים פּוֹרְחִים בְּאֹוִיר וְאֵין לְהֵם עַל מַה שְׂיִסְמוּכוּ אֵמַר בְּגִמְרָא רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר אוֹ יֵשׁ לְהֵם עַל מַה שְׂיִסְמוּכוּ דְכַתִּיב כִּי יִפְלֵא תְּרִי זְמַנִּי וְכו' וְפִי רַש"י ז"ל שְׁחֹזֵר וּמְפָרֵשׁ אוֹתָהּ לְפָנֵי חֻכְמָא וְאוֹ כֹן גְדַרְתִּי כּו' וְהָרִי הוּא בָּא לִיד חֻרְטָה וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ

אמר מקרא אחרונה עד דאתא שמואל ואמר לא יחל דברו אבל אחרים מוחלים לו
דמשמע דקאי אחרטה היינו משום דכיון דתקונו רבנן שלא יתירו לו אלא ע"י חרטה
מוקמינן ליה לפי דקרא הכי אבל מדאורייתא בלא חרטה נמי הנה שרינו ליה דהא
בחרמות ונדוינים אפילו כשהם מדאורייתא כמו על ידי מלך ישראל או סנהדרין במעמד
רוב ישראל דחייב העונן מיתה יש בו צד קל שמתירין לו בלא פתח וחרטה וכמו שכתב
הרמב"ן ז"ל בספר תורת האדם ולא מצינו שום סמך להחרת נדרים ושבונו' וחרמות אלא
מדכתיב לא יחל אבל אחרים מוחלין לו ואי בעינן חרטה מדאורייתא לכולהו בחרמות
אמאי לא בעי חרטה אלא משמע דמדאורייתא אפילו בלא חרטה הנה שרינו אלא דחשו
חכמים שלא להתיר אלא בחרטה ונראה דטעמא דבחרמות מוקמינן להו אדאורייתא
היינו משום דחיילי עליה בלאו דעתיה בהסכמת מלך או סנהדרין כדאמ' וכיון דמתחלה
חל עליה בלאו דעתיה ה"נ בסוף בהתרה שרינו לה בלאו דעתיה בלא חרטה אבל נודר
ונשבע דמדעתיה בעי חרטה דידיה ואע"ג דכתבו המפרשי ז"ל שאם או' הנודר שהוא
מתחרט ואינו פן דאין התרתו התרה היינו משום דב"ד לאו דעתיהו להתיר אלא בחרטה
דידיה: ואפ"ה נר' דאפילו בחרטה בעי נמי מדאורייתא התרה דקרא משמע הוא אינו
מוחל בין בחרטה בין שלא בחרטה אבל אחרים מוחלין לו בין כף ובין כף ובחרטה בלחוד
הוא דבעי התרה מדאורייתא אבל בפתח לא בעי התרה אלא מדרבנן והוי נמי נדר טעות
כעין ד' נדרים אלא דבד' נדרים אלו לא בעי התרה כלל דחכמי' התיירום כדאמר התם
ובהני דפתחי ליה פתח לחרטה בעי התרת חכם וכדאמ' אין חכם רשאי להתיר אלא כעין
ד' נדרים אלו דמשמע דאע"ג דבאלו הד' לא בעי התרה בנדרים אחרים דהווי טעות כעין
אלו בעינן דהא כעין אלו הם אבל אינם ממש הם ובעו התרה מיהא דרבנן ולא מצי
למימר דבעי התרה מדאורייתא כיון דאמר' דהווי כעין ד' נדרים אלו דלא בעי התרה כלל
ולמ"ד דבעו התרה הני ד' נדרים לא הווי אלא מדרבנן כמו שכתבו התוס' שם ובפ' ב'
דנזיר ובהגה מיימונית ה' קנן סימן כ"ה תשובת ריב"א דאפילו למ"ד צריך שאלה לחכם
ללישנא קמא אפי' אם יתחרט מיעקר' יתירו לו א"נ אפילו בלא חרטה כלל וא"כ בנדון
זה אם הוא מתחרט ופתחי ליה פתחי שמים אי התר נדר זה גורם למצנה ולשלום וקיומו
גורם לעבירה ולקטטה נראה דמשוי ליה כעין נדר טעות ולא בעי התרה חכם אלא מדרבנן
אי הנה נזירות לחודיה והשתא דהאי נדר דנזירות הוי כנ"ש דליכא שאלה נראה דשרינן
ליה בלא התרה כיון דמדאורייתא בשאלה ליתיה דהוי בטעות כדמוכחינן ואע"ג דמדרבנן
מיהא בעי התרה בנדר פי האי כדאמר' היינו משום דכשהו' נדר גמור בעי התרה
מדאוריית' כדאמר' וכשאינו גמור בעי מדרבנן דכל היכא דאיפשר לתקוני שלא יקלו
בנדרים מתקנינן אבל בנ"ש דליתיה בשאלה כלל מדאורייתא כשהו' נזירות גמורה
כשאינו גמורה אלא כנדר טעות לא בעי התרה כלל דא"א לתקוני כדאמ' ואי הנה
מחרינו לומר דליבעי התרה הנה נפיק מנייה חורב' דשמא אתו למימר דנ"ש איתיה
בשאלה ומ"מ נ"ל דהנה שפיר למיעבד ליה התר' אנזירות לחוד בלא שמשון דהא כשנדר
זה ואמר אני מקבל עלי נ"ש דעתיה למימר דמקבל עליו נזירות ולא נזירות סתם לחודיה
אלא שיהא נזירות זה חמור כנ"ש דליתיה בשאלה והשתא כיון דבנ"ש לא בעי התרה
משום נזירות בלחודיה דקאמר ברישא שרי' ליה ובשעת התרה אמרי' הכי על נזירות
לחודיה אנו מתירין לה ואי לא הנה מדכר לישנא דנזירות אלא הריני פשמשון כן מנח

כבעל דלילה וכו' פלישנא דמתני' לא הנה בעי התרה כלל אי הנה ליה פתח וחרטה
כדאמרן דהנה פנדר טעות מעיקרא דלא בעי התר' כלל בנדרים מדאורייתא וכדאמר'
וכד מעינינו בה טפי נר' דלאו שפיר דמי למיעבד ליה התרה כלל משום נזירות לחודייה
דאי פשאמר הריני נזיר קודם שיאמ' שמשון נתפונן לנזיר סתם הרי הוא אסור ביין
ובטומאה ובתגלח' וכשאמר אח"כ שמשון לא הנה יכול להתיר עצמו בטומאה ואי אמר
שמשון תוף פדי דיבור פוננתו פשאמר נזיר הוא לומר נזירותו של שמשון דליתיה
בשאלה וכד פתחי ליה לא בעי התרה מדאורייתא ומותר כדאמ' ומפני שראיתי כמה בני
אדם שהורגל בפיהם קבלת נ"ש ונדרים בלשון זה שאעשה או שלא אעשה הפה פוננתם
ועוברים עליו וצריכים כפר' וכמו שדרשו בנזיר על אשה שנדרה בנזיר והפר לה בעלה
והיא לא ידעה והיתה שותה ביין ומטמאה למתים דצריכה כפרה כדכתיב אשה הפרה
וה' יסלח לה וכל הני גוונני דמייתי התם דבעי סליחה וכפרה ראיתי לצדד הוראה בהיתר
זה פדי שלא יהיו צריכין כפרה ואע"ג דכל חד מהני תרי טעמי נראה דסליק אליבא
דהלכתא אפ"ה משום דלפום מנהגא מיחזי כאלו שרינה תרפא לא סמכי השתא אלא
אתרנוייהו כי הדדי לאורויי הלכת' למעשה אי סמכי נמי עליה מרבנות' דארעא דישראל
והאל ית' יצילנו משגיאות נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני: צט לשון
הריטב"א ז"ל ולשון חרטה שגור בפי הפל ואין הפל בקי אין בפי' והנכון דחרטה
שמתחרט על נדרו מעיקרו ואומר שלא נדר אלא מחמת פעס ואלו הנה לו באותה שעה
לבו של עכשיו לא הנה נודר אבל אם אינו מתחרט מעיקרא כלו' שידע צערו פשנדר
אלא דהשת' הדר ביה אין זו חרטה שאל"כ אין לה פתח לעול' שאין בו חרטה שכל
הנשאל מתחרט הוא נמצא שפחחטה לא נתחדש דבר בנדרו לגמרי משעת נדרו עד שעת
שאלתו אלא שנדר מחמת פעסו ושלא הרגיש בצער של עכשיו ועבר פעסו ונתחרט על
שנדר מפני הצער המגיע לו וזה הצער הראוי הנה לבוא משום הכי חשיב פתח קל ומ"מ
פתח הוא וכו' ע"ד דהיה דאמת לקמיה דרב הונא א"ל לכה עלך פ' עדיין לכה עלך
שהנה לך בשעת נדרך כלומר שבשעת נדרך הנה לך לב של עכשיו וידעת בצער הגדול
שיגיעהעכשיו אלא שאמת מתחרט דכי ה"ג לא חשיבי חרטה דהא ליכא פיתחא פיון
דאדעתא דהאי צערא נדר א"ל לא פלום לא הנה לי באותה שעה לב של עכשיו וע"י
פעסי לא ידעתי בצער זה ולפיכך אני מתחרט מעקר' ושריה רב הונא והרשב"א ז"ל
בתשובת רנ"ה בדפוס הראשון כתב על מי שאסר על עצמו בשר ויין אם יעבן' עבירה
פלו' שכל דבר שאוסר על עצמו שלא מחמת עצמו של דבר הנודר אלא קנס בעלמא כי
האי קיל משאר נדרים לפי שאין פנונה בנדר מחמת עצמו ואפילו בחרטה דהשתא סגי
וראני' מהא של משה וצדקיהו ונדרים אלמנה וכו' שמפלל נדרים אלו נרא' שבכל נדרים
שאין מחמת עצמם אלא מחמת קנס חזנם נדרים חזקים ואפילו בחרטה דהשתא סגי
להו וכו' ע"כ והא נדרים דנדון זה פן הוא שלא נזר מחמת עצמו אלא אם יכנס לבית
הכנסת פלו' ואי הנה שאלה לנ"ש לא הנה בעי חרטה מעיקרא: ק קמתי להלל לשם האל
הנכבד אשר הנחני בדרך אמת שלא באת תקלה על ידי בשטר קנין בית אחד שיצא בב"ד
וחששתי שמא הנה בו זיוף ושלחתי לירושלם תוב"ב לשם נכתב ונתתם והשיבו החכמי'
יצ"ו כי חקרו בדבר ונתברר כי זה השטר לא נכתב בזמן קנין כי אם אחר ד' או ה' שנים
מהזמן הפתוח בו וגם פי עדי השטר הכחישו עדותם בב"ד ואמרו כי מעולם לא חתמו

בשטר זה ונשבעו על כך בפני ב"ד ושנים מהדיינים של הקיום אמרו כי לא חשבו שהיו מקיימים אותו בשטר כי נחלף להם באח' וגם כי הוא ידוע וברור באמתלאות מוכיחו' מתוך הענין שהיה שטר זה מזונוף והינו דנין בו פדין מרומה שלא לדון עליו ולהניח הבית בחזקת בעליהן הראשונים עם כל זה נכתוב כפי הדין הטענות שיש לבטל אותו מפל וכל: הטענה הראשונה מצד כי לא נכתב אלא היום כמו שנה ונחצי וכתוב בשטר בשנת הש"ב לפרט ואנו בשנת הש"ח וגם כי שטרות המאונקרי' פשרי' ושטר זה נתאח' זמן פתיבתו מזמן הקנין וכו' וכדאמ' בעלמא הני לא מיקרו שטרות מאונקריים פיון שנכתב זמן הקנין אע"ג דנתאחרה פתיבתן ונתיתמן וכ"ש דבשטרי מקח וממכר אפילו שטרות המאונקריים פסולים כמימרא דרב המנונא פ' גט פשוט משום דאיתי למיטרף שלא כדיו כדאמרי התם והינו פשאחרו אותו מתחילה שהיו בניסן וכתבו באייר אבל פשקנו מן המוכר ועבר זמן ולא נכתב השטר ואחר כך רצו לכתוב זמן הקנין ולא זכרו כותבין זמן המאונקר שעומדים בו עתה דליכ' למיח' מידי כדאמר רבא התם ואי לא ידעיתו כו' כתובו יומא דקנייתו ביה ולא מיקוזי פשקרא ואין צריכין לומר ונתאחרה חתימת ידיו עד יום פלו' וכמו שכת' הרמב"ם ז"ל פ' כ"ג מהל' לנה אלא שרשב"ם ז"ל פ' להא דרבא בר שילא דוקא, בשטרי אקניית' דמתנה הוא דכתבי זמן הקנין אם זוכרים אבל לא בשטר הלואה ומקח דאית בהו אחריות פן יבוא לטרוף שלא כדיו שאין השעבוד חל משעת קנין אלא משעת פתיבה דאז אית ליה קלא למילתיה וכן פ' ריב"א ג"כ וכמו שהביאו בהגהות פ' כ"ג ובגמקי יוסף ג"כ פתב גבי הא דרבא דשטרי אקנייתא היינו שאין פתוב בהו אחריות ולא איתי למיטר' לקוחו' אבל שטרי הלואה לא יכתוב אם יש בהם מאותו זמן שנעשה ההלואה אלא מזמן שהוא עומד בשעת פתיבה פיון דעדים החתומים בשטר אינהו גינהו דמפקי לי' לקלא א"כ מה שלקחו קודם השטר לא משתעבד למלוה ואם הנה פותב זמן המוקדם הנה ליה דין מוקדם ופסול דטריף שלא כדיו דלא הנה להו ללקוחות למידע פיון שלא הנה נכתב עדיין ע"כ והינו פשאין קנין אבל בקנין סבירא ליה דלאחר זמן מרובה פשר לכותבו מיום שקנו ממנו דסתם קנין לכתובה עומד וקול יש בדבר וכו' כמו שכתבו שם אבל לפי רשב"ם וריב"א אפי' בקנין ליכא קלא אלא משעת פתיבה וכדאין הם לסמוך עליהם בשעת הדחק דאיכא פמה אמתלאות דהא מזונוף דאפי' היו עדים גאמנים יש לחוש לאיזה דבר פשעבר זמן הרבה עד זמן הפתיבה וכמו שהנה פתקנות טוליטולה שאם יעברו שלשים יום על השטר קודם שיכתוב אותו סופר בית דין שלא יכתב יותר ולא ידונו בו ב"ד דמשמ' שהיו נשמרי' פן ישפחו אופן השטר או יכתבו מה שלא הנה כ"ש בנדון זה שאין העדים בחזקת פשרים שיש לחוש לכמה דברים אף על פי שלא יתברר שהם פסולים פסלו השטר ונסמוך על הני רב רבי עוד יש לדקדק כמה שכתבו מירושלם תוב"ב שנשבעו שמעולם לא חתמו באותו השטר ואם פן מה נפשך הוא פסול אם שבועת' אמיתית הרי לא.

חתמו ומזונוף הוא ואם חתמו הרי הם עבריינים שנשבעו לשקר והם פסולים אלא שאיפשר לומר שחתימתם היא אמיתית פיון שנתקיימה בב"ד ומהיום הוא שנפסלו פשנשבעו לשקר נעשו רשעים אבל בזמן החתימה הוו פשרים: קא מי שהתנה עם אשתו בשעת נישואין שלא ישא אשה אחרת עליה ונדר בנזרות שמשון ב"מ ב"ד על זה יראה דאם היא נתנה לו רשות לישא שיכול לישא כי אעפ"י שלא אמר בפ' שהנה נזדר גזירות

שלא ישא כי אם לרצונה אלא בסתם נדר הרי הוא כמו שפי' שלא ישא כי אם לרצונה וכשתרצה היא יכול לישא דאע"ג דנזירות שמשון ליתיה בשאלה הכא אי הנה שבועה או חרם לא הנה בעי התרה אם היא היתה נותנת לו רשות דמסתמא לא נשבע אלא אם היא לא תתרצה וכשאמר לדעת פלוני והנה דעתו שהוא יוכל להתיר לו אינו צריך התרת חכם פינן שנתן לו רשות האיש שנשבע לדעתו וכמו שכתב הריב"ש ז"ל בתשובת מ"ח בס"א ובסוף ספר אחרון וכינן שאם היתה שבועה לא הנה צריך התרה גם כן בנזירות שמשון דליתיה בשאלה מותר פינן שהיא נותנת לו רשות שלא נדר אלא שלא ישא אלא מרצונה ואם ישא שלא מרצונה שיהיה נזיר שמשון ואפילו בסתם כדאמ' פשיטא שלא נדר אלא שלא מרצונה ומעשים בכל יום במי שנשבע שלא ישא אשה אחרת על אשתו שפשהיא נותנת לו רשות אינו נשאל לחכם שיתיר לו דמשמע דמעיקרא בשעת הנדר או השבועה לא היתה הפוננה אלא שלא ישא שלא לדעתה וכתב הר"ן ז"ל בתשובה על חרם ר"ג שלא לישא ב' נשי' שאיפשי' לדון שאפי' התר אינו צריך שפינן שחרם זה לתקנת האשה עשה והיא אומרת אי איפשי בתקנ' חכמי' פגון זו שומעים לה עכ"ל נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני: שאלה קב פתובה שכתוב בתנאיה שאם יגרש אותה תקח פתובתה משלם ואם תתאלמן ולא יהיו לה בנים ממנו תקח מאתים פרחים לבד ע"כ ונתאלמנה אחר כך והנה לה בת ממנו מהו אם תקח כל פתובתה משלם או מאתים פרחים לבד וכתב החכם ה"ר יוסף יצ"ו דבת הרי היא בכלל בנים וגוב' כל פתובת' מההיא דפ' מי שמת ההוא דאמ' נכסאי לבנאי וה"ל ברא וברת' מיקרי אינשי לברא בני וכו' ופשיטנא ליה מדכתוב ובני פלוא אליאב ומשום דהויא בת במקום בן לא הויא בכלל בני אבל אי לא הנה לה אלא ברתא אי הנה אמר לבנאי היתה זוכה הבת במתנה והביא ראיה ממתני' דס"פ השולח גבי אילונית נשאת לאחר והיו לה בנים כו' דברת נמי מוציאה מידי אילונית וכן מפ' יש בכור גבי בכור לנחלה דתנן מי שלא היו לו בנים כו' מי שהיו לו בנים כו' דהתם ודאי בת יחידה בכלל היו לו בני' ולא היו לו בנים היא וכתב וכן בכמה דוכתי בגמרא ואע"ג"ב דפרק יש נוחלין תנן והבנים את האב ואמרי' בגמרא' ואי בעי אימ' והתנחלתם אותם לבניכם וכו' ולא בנותיכם י"ל דהתם שאני דגלי קרא דגבי נחלה יש חילוק בין בן לבת דכתוב איש פי ימות וכן אין לו והעברת' את נחלתו לבתו וכו' והא דתנן פ"ב הריני נזיר כשהיה לי בן וכו' נולד לו בת אינו נזיר התם שאני דמן הסתם אינו נודר אלא על בן זכר ולא על נקבה דהכל עצבים בה ובמרדכי כתב פ' המפקיד דבלשון בני אדם חתניו בכלל בניו הם דבעל פאשתו ועוד דאפילו הנה מסתפקא לן אי הנה בת בכלל בנים אי לא לא אמרי' יד בעל השטר על התחונה משום דכל תנאי או תקנה להוציא מפה דין תורה יד בעל התנאי או התקנה על התחונה וכמו שכתב הרא"ש פ"ל נ"ה סימן ח' וכלל ס"ח סימן א' ובהגהות מרדכי דקידושין והכא פינן דמדינא היא גובה כל פתובתה משלם התנאי שבא לגרע פחה על התחונה כ"ש שבת בכלל בנים: שאלה קג נשאלה לרב הגדול כמה"ר יעקב ב"ר ז"ל ולא הספיק להשלימ' עד שנתבקש בישיבה של מעלה ליל שבת ר"ח אייר שנת אש"ה והשלמתיה אני מביט ראובן מנה שליח את שמעון שלא בעדים שישפ' את ביתו לשנה אחת ולא ליותר ושמעון מודה לדבר ראובן והשליח עבר על דבר משלחו.

והשפיר הבית ללוי לשלש שנים ולא הודיע שמעון ללוי שהוא שלוחו של ראובן וראובן בעל הבית אומר שהוא אינו רוצה בשכירות השלש שנים רק בשנה אחת כי שלוחו עבר על דעתו שלא נתן לו רשות להשפירו רק לשנה אחת כמו שמודה גם השליח וְלוי טוען שהוא אינו מכיר את ראובן המשלח ואינו יודע אלא את שמעון ושיש לו עדים ששמעון השפירו לו לשלש שני' הודיענו רבינו גאוננו גאון תפארת ישראל הדין עם מי אם צריך ראובן להביא עדים שלא הרשהו להשפיר אלא לשנה לא יותר או אם נאמן בדיבורו פיון שהשליח מודה ואעפ"י שיהיה נאמן בלא עדים אם היה צריך להודיעו שהוא שליח פלו' אם לא נאם הלוחף עפר רגליה צמא למי באר מי הישועה מקור מים חיים דיתב בטולא דאתפליגיא: תשובה הדין עם בעל הבית המשלח דקי"ל דהמשפיר בית או שדה גוף הקרקע לבעלים והפירות לשוכר ואם הקדיש גוף הבית המשפיר הרי היא מוקדשת ואע"ג דאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו גוף הבית לא יצא מרשות המשפיר וכן כתו' במרדכי ונ"ל תני' השפיר בית לחבירו הקדישו משפיר הדר בו מעל וקשיא בסוף נדרים ובפ' אעפ"י אמרי' אלא מעתה שדה זו לכשאפדנה תקדש מי לא קדושה ומשום דבידו לפדותה משמע דאי אמר תקדש קודם שיפדנה לא מצי מקדיש וכ"ש משפיר שאין בידו לסלק השוכר אינו יכול להקדיש עד שיכלו שני השכירות ויש לומר דנדאי הגוף של המשפיר ושל לנה והפירות של השוכר או של מלנה השתא חלק שניהם מעורבים יחד המשפיר יכול להקדיש הגוף והשוכר את הדירה ואסור לשניהם והא דקאמר פששאפדנה משום דאז קדושה שלימה עיין פ' הספינה עכ"ל משמע בהדי' שהמשפיר בית או שדה שגוף הקרקע בחזקתו וכינן שהוא בחזקתו הוא נאמן בכל מה שיטעון והמוציא מחבירו עליו הראיה וכן כתב הרא"ש במציעא פ' המקבל ונ"ל שהוא שטרא דנהה כתי' ביה שני סתמ' ומשכנת' דסוכ' הואיל ולא פי' השני' מלנה אומ' שלשה ולנה או' שנים קדם המלנה ואכל הפירות של שנת שלישית ואמר רב יהודה קרקע בחזקת בעליה עומדת ורב פהנא אמר פרות בחזקת אוכליהן הן והלכתא פותיה דרב פהנא והא קי"ל כרב נחמן דאמר לעיל פ' השואל קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפילו בא בסוף החדש פלה למשפיר ומשני התם לאו מילתא דעבידא לאגלויי הכא מילתא דעבידא לאגלויי הוא ואטרוחי בדינא בכדי לא מטרחינן ויראה דהא דקי"ל דקרקע בחזקת בעלים עומדת ואין אנו מניחים הפירות ביד המלנה אלא מפני חשש טורח ב"ד אם מתו העדים ונשפח הדבר מפי אחרים ויראה לב"ד שלא יוכל המלנה לבאר דבריו מוציאין הפירות מיד המלנה ללנה עכ"ל גם מכאן משמע בהדיא שהקרקע בחזקת המשפיר עומדת.

ובגדון שלפנינו לא שייך אטרוחי בדינא שכל מה שאפשר לבאר כפר נתברר שפשעשאו שליח בעל הבית לא היה אלא בינו ובינו כמו שכתבתם בשאלה והשליח בעצמו מודה שעבר על דברי בעל הבית וכינן שבעל הבית טוען שלא נתן לו רשות להשפיר אלא שנה בעל הבית נאמן והמוציא מחבירו עליו הראיה וגם הרמב"ם פתב"ם שביעי מהלכות שכירות וז"ל השפיר לחדשים נתעברה למשפיר השפיר לחדשים ושנה בין שאמר לו דינר לחדש שנים עשר דינר לשנה בין שאמר ליה שנים עשר דינר לשנה דינר בכל חדש הרי חדש העבור של משפיר שהקרקע בחזקת בעלי וואין מוציאין דבר מבעל הקרקע אלא בראיה ברורה וכן בעל הבית שאמר לזמן זה השפיריך והשוכר אומר לא שכרתי אלא סתם לזמן ארוך על השוכר להביא ראיה ואם לא הביא בעל הבית נשבע

היסת ומוציאו מן הבית וגם בזה כתב מגיד משנה ו"ל גם זה מהטעם האמור למעלה שרקע בחזקת בעליה עומדת וכן הדין בכל מילתא דלא עבידא לאגלוני כמו שיתבאר פ' זה מפל זה משמע בפ' שאין מוציאין מיד בעל הבית כי אם בראיה ברורה והוא נאמן בכל מה שיטעון בענין שכירות הבתים או השדות.

ובגדון שלפנינו מי שבא להוציא מיד בעל הבית עליו הראיה ומי שרצה לדמות זה הענין של שכירות לענין מה שכתב הרמב"ם בפ' שני של הלכות שלוחים ושוותפים במה שכתב הרמב"ם לא כיון להלכה ואע"פ שהחכם השלם כה"ר יוסף טייטאצק כתב הדין פל מה שהביא נר' לי חוץ מכבודו שאין פונת הרמב"ם וקרא"ש מה שהבין ואגב שטפיה כתב מה שכתב כמו שאבאר וממילא יתבטל מה שכתב החכם השלם כה"ר חיים עובדיה שלא כיון להלכה ולא לכוננת הפוסקים ועתה אתחיל לבאר פונת הפוס' הרא"ש ו"ל והרמב"ם ו"ל דע שעיקר זאת ההלכה בפ' גט פשוט דהיה אתתא דיהבא וזויה להו גברא למיזבן לה ארעא אזל וכן לארעא שלא באחריות אתא לגביה דרב נחמן א"ל לתקוני שדרתך ולא לעוותי זיל זבנה מיניה שלא באחריות והדר זיבניה ניהליה באחריות והקשו פל הפוסקים דהא קי"ל ששליח ששנה שליחותו בטל ונתבטל המקח והכי אמרינו הכא שהמקח קיים וצריך השליח לקנות פעם אחרת מן המוכר ולחזור ולמכור אותו למשלח באחריות והשיב הראב"ד דהא דאמרינו ששליח ששנה שליחותו בטל דוקא כשאינו רוצה המשלח אלא שיתבטל מה שעשה אבל אם ירצה המשלח בקיום המקח ישלם השליח העוות וההפסד שעשה באותו השנוי ויתקיים מה שעשה השליח ובהיה עובדא דבפ' גט פשוט היה רוצה המשלח שיתקיים המקח ומפני זה גזר רב נחמן שיחזור לקנותו פעם אחרת השליח מן המוכר בשם השליח בלא אחריות.

ואחר זה יחזור למכרו השליח להיה אתתא ויקבל השליח על עצמו האחריות ובה יתקן מה שעוות. ומה שהצריכו רב נחמן לחזור ולקנותו לאותו שליח ולא די בקנייה הראשונה מפני שבקנייה הראשונה כפי מה שנראה מפשט ההלכה בקנייה ראשונה כתבו השטר בשם ההיה אתתא בלא אחריות וא"א לתקן העוות ולחייב עצמו השליח באחריות אם לא יחזור לקנותו ויקרעו השטר הראשון שהיה כתוב בשם ההיה אתתא בלי אחריות ויחזור עתה השליח למכרו להיה אתתא באחריות זהו מה שהשיב הראב"ד בתירוץ קושיא זו אבל הרמב"ם יש לו דרך אחרת בתירוץ קושיא זו שבכאן מדב' בשלא הודיעו שהיה קונה אלא לעצמו ושלא נעשה השטר אלא בשם השליח ומפני זה המקח קים דהנה ליה כאיניש דעלמא ויכול השליח עצמו לחזור למכרו ומכירתו קיימת ומה שגר' מההלכה שכשהיה קונה השליח בשם האשה הוא דקנאו לאו דוקא אלא סובר הרמב"ם שהשליח קנאו לעצמו ולא הודיעו שהיה שליח אלא שהיה קונה לעצמו ועתה לפי זה אע"פ שגר' מלשון הגמרא שהיה צריך לקנותו פעם אחרת סובר הרמב"ם דלאו דוקא אלא שבשטר הקנייה הראשונה שהוא סובר שהמקח קים כיון שלא הודיעו שהיה שליח אבל אם היה מודיע שהיה שליח המקח היה בטל וקי"ל ששליח ששנה שליחותו לא עשה ולא כלום ובה תירוץ הקושיא דקושיא לן וזהו שכתב הרמב"ם ו"ל בפ' קמא דהלכות שלוחים ושוותפים נמן מעות לשלוחו לקנות לו קרקע.

וקנה לו שלא באחריות הרי זה ענות והשליח לוק' אותו לעצמו שלא באחריות' כמו שעשה וחוור ומוכר להמשלם באחריות וכו' הנה שפובר הרב דההי' עובד' מיירי בשלא הודיעו שהוא שליח וגם שאינו צריך לעשות קנייה חדשה היפה מה שצרא' מפשט הלשון שכן כתב ולוקח אותה לעצמו שלא באחריות כמו שעשה משמע שאין בכאן אלא קנייה א' וממה שכתב שחוור ומוכר' למשלם באחריות' משמע שהמכר הראשון הוא קיים ויכול למוכר' פאלו הנה הקונה איני' דעלמ' ולא שליח ואינו צריך קנייה חדשה ולדעתו ו"ל כשלא הודיעו שהוא שליח הוא חייב לחזור ולמכרה למשלם באחריות וכתב עליו הרשב"א ו"ל בתשובת שאלה ונ"ל על מה ששאלוהו על א' שקנה קרקע במצר חבירו ובא בעל המצר לסלקו והוא קנה בלא אחריות אם חייב הקונה למכור לו באחריות ונ"ל על מה ששאלוהו על א' שקנה קרקע במצר חבירו דקי"ל דמי שקנה קרקע במצר חבירו ובא בעל המצר לסלקו והוא קנה בלא אחריות אם חייב הקונה למכור לו באחריות והו' שליח בעל המצ' דיכול לומר' לתקוני שדרתיה ונ"ל לעוותי חוזר ותמכר לי באחריות' כדאמרי' בההי' עובד' דפ' גט פשוט דחייבי' רב נחמן לאותו שליח ואמר ליה זיל זבין את בלא אחריות והדר זבנה ניהליה באחריות' והשיב ונ"ל נר' לי דאין מחייבי' אותו לקבל עליו אחריות' שאין דין בן המצרן אלא משום ועשי' הישר והטו' ואין מן הישר שיפסי' הלוקח וימכור באחריות' ואינו דומה לזבן במאמי' ואינו שנה אלא מאה דהתם לוקח הוא דאפסי' אנפשי' כשלקח ביוקר כל כף ואין על בן המצר לשלם לו מה שהפסי' הוא על עצמו אבל כאן שאת בא לחייבו במה שלא חיי' הוא את עצמו זו איני' תור' ולא עוד אלא מה שאמר' מההיא דגט פשוט בההיא דזבן לההיא איתתא דאמרו ליה זבן את שלא באחריות וזבין את באחריות אינו כן כמו שעל' בדעתה שאין השליח חיי' לקנו' ולמכור' דבמ' נתחיי' לזה לקנות ולמכור' אלא כף היא הצע' של שמוע' שהאש' עצמא' שליחה לקנו' ונתנ' לו מעו' והו' קנה שלא באחריות' והיא תובעת ממנו מעותי' שהרי ענת שליחותו ואמרו לו שהדין עמ' ואם ירצ' ליפ' מתשלומי מה שנתנה לו קנה בלא אחריות שאין מוכר זה שלה שלא עשה שליחותה אלא יקנה הוא בלא אחריות וימכור לה באחריות או יחזיר לה מעותיה ואעפ"י שצרא' מדברי הרמב"ם ו"ל שחייב את הלוקח לכתוב את המכר באחריות' אינו מחנור בעיני וכדי להתלמד במקום אחר אני אומר שאתה יפה פלפלת במה שהוקשה לה בין ההיא דגט פשוט לאותה שבקדושין ולאותה שבבן המיצר אלא שהקושא' ששמעת בההיא דגט פשוט ובההיא דקדושין ליתא ואם הקושא' התיירץ ששמעת אינו עולה בהוגן שאם פירשו לה דההיא דקדושין כשהמוכר יודע שאינו קונה לעצמו אלא שלוחו של בעל המעות הוא ולפי' אפילו בפחות בטל מקח וההיא דגט פשוט כשאין המוכר יודע ולפי' המכר קיים הא ודאי ליתא דההיא דגט פשוט נמי בשם האשה שעצמא' שליח קנה וכדאמרי' התם אזל זבן לה שלא באחריות ומדקאמר זבן לה ש"מ דבשמה קנה.

ועוד דסתמא דמילתא כף היא וכשעצמא' שליח לא לקנות בשמו אלא בשמה. ועוד דאי בשמו מאי זיל זבון את שלא באחריות' והלא כבר זבן שלא באחריות אלא שהקושא' אינה וטעם הדבר דכל קונה מדקדק הוא בקנינו ופועמים שהוא מוכר מן הסתם בכל שאין אונאתו שתות והמחילה אינה אלא במה שאדם קונה לעצמו אבל במה שקונה לאחרים לא פי מן הסתם אלו הנה כאן המשלם הנה מדקדק בקנינו ואפילו בפחות משתות אבל בענין האחריות לא מדרף האונאה הוא אלא דברים מפנרשים הם ואני אומר שהמשלם

כך אמר לו לקנות אפילו שלא באחריות דעביד אינש דובין ליומיה והשלים והמוכר בדברים מפורשים התנו ביניהם ולפי' המקח קנים אצלם שאין כאן אונאה של פלום אלא שעו' ופשע והילכך או ימכור למשל באחריות או ישלם לו מעותיו שמסר בידו ונהרי זה נכון עכ"ל משמע בהדיא לדעת הרשב"א שאינו מחנור מה שכתב הרמב"ם שחייב השלים למכור למשל באחריות שלא חייבו רב נחמן לדעתו אלא אם לא יהיה ביד השלים מעות להחזיר למשל ולעולם לדעת הרשב"א המכר קנים אצל השלים ומפני זה אם לא היה לשלים מעות שהמעות שנתן לו המשלם הן ביד המוכר ולא ירצה להחזירם לפי' אם אין לשלים מעות אחרים ליתן למשל יחזור וימכור לו השדה באחריות הפלל העולה שדעת הרשב"א הוא שלגבי השלים בין הודיעו בין לא הודיעו שהוא שלים המכר קנים ולגבי המשלם אם יחזיר לו מעותיו אינו צריך לחזור ולקנות מהמוכר למכרו למשל באחריות וזהו דעת הרא"ש אלא שפירש יותר שכתב שאם לא הודיעו שהוא שלים אין צריך לחזור ולקנות שפיון שמתחילה קנה השלים לעצמו למה צריך לחזור ולקנות פעם אחרת מה לי קנייה ראשונה מה לי קנייה שנייה פיון שמתחילה קנה הוא לעצמו מה יחדש בקנייה שנייה וזהו פוננת הר"י בנו במה שאמר בשם אביו ז"ל ואלו קנה השדה סתם היה המקח קנים דכינון שלא אמר לו שקונה אותו לפלוני לעצמו קנאו ע"כ וזה נוטה לדברי הרמב"ם דכשלא הודיע השלים שהוא שלים שדינו כשאר כל אדם שלוקח או מוכר עכ"ל משמע בהדיא שאין פוננת הרא"ש ולא של הר"י בנו מה שהבנ' בו אלא שאין צריך לעשות קנייה אחרת כשלא הודיעו והנה גלוי ומפורסם שיש הפרש בין הרמב"ם והרא"ש פמן השמים לארץ שלדעת הרמב"ם כשלא הודיעו וירצה המשלם לקנים המקח על פרחו של השלים צריך לתקן מה שעוה אכל לדעת הרא"ש אם יהיה לשלים מעות יחזיר לו מעותיו ואין צריך לחזור ולמכור לו באחריות אלא אם אין לו מעות ומה שאמר זה נוטה לדברי הרמב"ם הוא דוקא בזה הענין בלבד שאם לא הודיעו כשרוצה לחזור ולמכור לו באחריות אין צריך לעשות שטר אחר מן המוכר כי בשטר הראשון די וכו' פי' רבי' ירוחם תלמיד הרא"ש ז"ל כאן נתבקש מוריגו הרב הגדול ז"ל ר"ח אייר שנת אש"ה בשיבה שלמעלה וחי' לרבנו שבק ואני תלמידו אהובו בחברת בנו ידידו שותה מימיו יוצק מים על ידיו השלמתי ומצאתי לשון רבי' ירוחם ז"ל נתיב כ"ח ח"א ז"ל שלים שהלה לקנות שדה פלוני וקנה שלא באחריות מאחר ששינה בטלה המכירה פי' ואם יש לשלים מעות נותנן למשלם וישאר קרקע לשלים כי המוכר לא ירצה לחזור ואם אין לו מעות מוכר' השלים למשלם באחריות ויהיה האחריות על השלים ואין צריך לכתוב שטר קניה אחר מן המוכר לשלים כי די בשטר ראשון ואם הודיעו שלים למוכר שבשבייל פלוני קונה צריך לקנות שלים פעם אחרת מן המוכר באחריות וחזור ומוכרה שלים למשלם באחריות עכ"ל כפי מה שמצאתי בספ' מישרים פתיבת יד מדויק ויתבאר מה שעליו הראיה דבשלא הודיעו שלים אין צריך לחזור ולקנות מן המוכר שלא באחריות כי בשטר הראשון די ועלה בדינו שאין נדון זה של שכירות דומה לראיה זו שהביא אחד מן החכמים השלמים יצ"ו מלשון הרמב"ם ז"ל בענין שלים שקנה שלא באחריות דהקא קרקע בחזקת בעליה קימא כמו שכתב מוריגו הרב ז"ל ולהכי הדין עם בעל הבית ונראה דלשכירות שנה אחד גם כי לא הודיע שמעון ללוי שהוא שלים ראובן שכירותו קיימת פיון שמודה ראובן שמנהו שלים

להשפיר ביתו לשנה א' ואם ראובן פחש לו ישבע מטעמא קמא דקרקע בְּחִזְקָתָּהּ בְּעֵלְיָהּ קִימָא זְהוּ מַה שְּׁנִרְאָה לִי לְהַשְׁלִים כְּפִי הַרְבַּ וְ"ל וְלֹא רָאִיתִי קוֹנְדְרִי' הַשְּׂאֵלָה וְלִכְּוֹן לֹא הָאֲרַכְתִּי יוֹתֵר נְאֻם הַצֵּעִיר מִשֶּׁה ב"ר יוֹסֵף זֶלֶה" הַמְטַרְאֲנִי יצ"ו: רֹאבוּן שְׁהִיָּה נְשׁוּי בְּמָקוֹם תְּקֵנַת ר"ג שְׂלֵא יִשְׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ בְּחִי' וְנִאֲבָד' הַכְּתוּבָה וְכַתֵּב לָהּ אַחֲרַת בְּמָקוֹם אַחֵר שְׂאִין נוֹהֲגִי' עַל תְּקֵנַת ר"ג וְלֹא הַזְכִּיר אוֹתוֹ תְּנַאי בְּכְתוּבָה וְהִיָּה רוֹצֵה אַחֵר שְׂנִיִּים לִישָׂא אַחֲרַת עֲלֵיָהּ וּמִפְּנֵי שְׂלֵא רְצַתָּהּ הִיא לְתַת לוֹ רִשׁוּת קַפִּץ וְנִשְׁבַּע בְּגִדְרָה גְזִירוֹת שְׂמִשׁוֹן בְּכָל תְּנַאֲיוֹ אִם לֹא תִתֵּן לוֹ רִשׁוּת שְׂיִשָּׂא אִשָּׁה בְּזֹאת הַשְּׁנָה אוֹ עַד שְׁנָה וְאִינוּ זוֹכֵר אִיָּה אָמַר אִם זֹאת הַשְּׁנָה אוֹ עַד שְׁנֵה־יִודִיעֵנוּ רַבִּינוּ אִם שְׁבוּעַת הַכְּתוּבָה הִרְאִישׁוּנָה קִימָתָּה וְאִם חָל עָלָיו גְזִירוֹת אִם לֹא יִשָּׂא אִשָּׁה בְּזֹאת שְׁנָה אוֹ עַד שְׁנָה: תְּשׁוּבָה יִרְאָה דְכִינּוֹן שְׂלֵא פִי' בְּכְתוּבָה הַשְּׂנִית שׁוּם תְּנַאי בְּעֵנִין הַנִּישׁוּאִין שְׂנִישָׂאֵר תְּנַאי הִרְאִישׁוֹן קִים בְּשְׁבוּעָה שְׂנִישְׁבַּע שְׂלֵא בְטַל הַתְּנַאי כִּינּוֹן שְׂלֵא פִי' תְּנַאי אַחֵר בְּזֵה שְׂיִהִיָּה סוֹמֵר הַתְּנַאי הִרְאִישׁוֹן כְּמוֹ אִם הִיָּה מִפְּרִישׁ שְׂלֵא יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרַת עֲלֵיָהּ אֶלָּא אִם כֵּן תִּשְׁהֵא עֶשֶׂר שְׁנִים שְׂלֵא תִלַּד אֶבֶל כִּינּוֹן שְׂלֵא פִירֵשׁ כָּלֵל גְּסָמָה עַל הַתְּנַאי הָא' שְׂאִפִּילוֹ שְׂלֵא הִיָּה כְּתוּב בְּכְתוּבָה הָא' אוֹתוֹ הַתְּנַאי כִּינּוֹן שְׂנִישָׂא בְּמָקוֹם שְׁנוֹהֲגִין כִּף עַל תְּנַאי זֶה נִשְׂאָתָּה כְּמוֹ שֶׁהוּא לְעֵנִין מְנַהֲגִי הַמְקוֹמוֹת בְּגִדְוִנְיָא שְׂאִם נִשָּׂא סֵתָם כּוֹתֵב וְנוֹהֵג כְּמִנְהַג הַמְדִינָה וְכְמוֹ שֶׁהִבִּיא הַרְמַב"ם וְ"ל בְּכ"ג מֵהַלְכוֹת אִישׁוּת וְנִרְאָה דְאִפִּילוֹ הִלָּךְ לְמָקוֹ' אַחֵר וְגִרְשָׁה שָׁם אוֹ נִתְאַלְמְנָה שְׁגוּבָה שָׁם כְּתוּבָתָהּ כִּפִּי מַה שְּׁגוּבִין אוֹתָהּ בְּמָקוֹם שְׂיִצָּא מִשָּׁם דְדוֹקָא בְּכְתוּבָה מְנָה מְאִתִּים הוּא דְשְׂנִינּוּ מְקוּלֵי כְּתוּבָה שֶׁתִּטּוֹל מִפְּחוֹת שְׁבַמְטָבְעוֹת שְׁבַמְטָבְעוֹת הַנִּישׁוּאִין אוֹ בְּמָקוֹ' הַגִּירוֹשִׁין אֶבֶל בְּמִנְהֲגֵי הַגְּדוּנְיָ' אֶזְלִי' בְּתֵר מְקוֹם חַיּוּבָא כְּשִׂאָר חוֹבוֹת דְעֵלְמָא וְהִכָּא נְמִי בְּגִדְוֹן זֶה אִפִּילוֹ נִשָּׂא סֵתָם בְּמָקוֹם שְׁנוֹהֲגִין כְּתוּבָתָה ר"ג וְהִלָּךְ לְמָקוֹם אַחֵר אִינוּ יְכוּל לִישָׂא אִפִּילוֹ אַחֵר עֶשֶׂר שְׁנִים כִּינּוֹן שְׂעַל הַסֵּתָם נִשָּׂאָה בְּמָקוֹם תְּקֵנַת ר"ג כָּל שְׁפֵן שְׁהִיָּה כְּתוּב בְּפִי' הַתְּנַאי בְּכְתוּבָה וְנִשְׁבַּע עַל כִּף דְפִשִׁיטָא דְלֹא נִתְבַּטַּל הַתְּנַאי וְלֹא הַשְּׁבוּעָ' בְּבוֹאוֹ לְמָקוֹם אַחֵר וּבְכְתוּבָה הָאֲחֵרָת שְׂכְתָבוּ ג"כ לֹא נִתְבַּטַּל הַתְּנַאי כִּינּוֹן שְׂלֵא פִי' דְכָר בְּעֵנִין תְּנַאי זֶה כְּדָפִי' וְכִינּוֹן שְׁפֵן אִפִּילוֹ נִשְׁבַּע לִישָׂא אִין הַשְּׁבוּעָ' חֲלָה וְהָרִי הִיא שְׁבוּעַת שְׁנָא וְלוֹקָה עֲלֵיָהּ וְגַם אִם נָדַר בְּגִירוֹת לִישָׂא אִשָּׁה: הִיָּה גְזִיר וְאֵל יַעֲבֹר עַל שְׁבוּעָתוֹ: אֶלָּא שְׂאִם לֹא מִצָּא אִשָּׁה הַהֲגוּנָתָה לוֹ לֹא חֲלָה עָלָיו הַשְּׁבוּעָה וְלֹא הַגְזִירוֹת כִּהוּא עוֹבְדָא דִפ' מְרוּבָה בְּאֶלְמְנָה שְׁהִיָּה מִיִּצֵר לָהּ בְּנָה וְקַפְצָה וְנִשְׁבַּעָה כָּל מִי שְׂיָבֵא עָלֵי אִינִי מַחְזִירָתוֹ וְקַפְצוֹ עֲלֵיָהּ בְּנִי אָדָם שְׂאִינָם הַגּוּנִים לָהּ וְאָמְרוּ חֲכָמִים לֹא נִתְפּוֹנֵן' זֹאת אֶלָּא לְהַגּוֹן לָהּ וְהִכָּא נְמִי לֹא נִתְפּוֹנֵן אֶלָּא לְאִשָּׁה הַגּוּנָה לוֹ וְכ"ש הוּא דְהִכָּא אָמַר לִישָׂא אִשָּׁה דְמִשְׁמַע אִשָּׁה הַגּוּנָה לוֹ וְהִתָּם כִּהִיָּה עוֹבְדָא אֶמְרָה כָּל מִי שְׂיָבֵא עָלֵי אִינִי מַחְזִירָתוֹ דְהִנּוּה מִשְׁמַע אִפִּילוֹ אִינוּ הַגּוֹן לָהּ וְאִפ"ה אָמְרוּ חז"ל לֹא נִתְפּוֹנָה אֶלָּא לְרִאשׁוֹן שְׂיָבֵא הַגּוֹן לָהּ.

וְלֹא תִימָא דְדוֹקָא הִתָּם דְלֹא קִצְבָה זְמַן לְשְׁבוּעָתָהּ הוּא דְאָמְרִי' לָהּ עַד שְׂיָבֵא הַגּוֹן לָהּ אֶבֶל הִכָּא דְקִצְבָה זְמַן יִשָּׂא אִשָּׁה כָּל דְהוּ כְּדִי שְׂלֵא יַעֲבֹר זְמַן שְׁבוּעָתוֹ דְהִתָּם נְמִי אִי כְּפּוֹנָה לְכָל מִי שְׂיָבֵא אִפִּילוֹ אִינוּ הַגּוֹן הָרִי הִיא עוֹבְרַת מִיָּד כְּשִׂבָּא לָהּ אָדָם שְׂאִינוּ הַגּוֹן לְנִשְׂאָה וְהִיא אִינָה רוֹצֵה בּוֹ וְאִפ"ה אָמְרוּ חֲכָמִים שְׂלֵא עֵבֵר שְׂלֵא נִתְפּוֹנָה אֶלָּא לְהַגּוֹן לָהּ הִכָּא נְמִי לֹא שְׂנָא.

וְלִכְּוֹן אִם גְּזַמְנָה לוֹ תוֹף זְמַן אִשָּׁה הַגּוּנָה לוֹ כִּפִּי כְּבוֹדוֹ וְכִפִּי מַה שֶׁהוּא אָדָם נְשׁוּי וְהָרִי הוּא אִינוּ יְכוּל לִישָׂא אוֹתָהּ מִפְּנֵי שְׁבוּעָתוֹ חָל עָלָיו הַגְזִירוֹת אֶבֶל אִם לֹא גְזַמְנָה לוֹ אִשָּׁה

הגוונה לו שתִרְצֶה להנשא לו ועבר הזמן בכך נפטר מהנזירות אפילו תזדמן לו אשה
הגוונה אח' כך שלא נדר אלא תוף אותו זמן כדאמ' וילעגין מה שנסתפק אם אמר בזאת
השנה שהוא עד ר"ה דלעגין נדרי' אולי' אחר לשון בני אדם כדאמרין בנדוכתיה או אם
אמר עד שנה יראה לי דעד שנה נמי הוי פזאת השנה דדוקא כשאמר שנה אחד אסור
מיום ליום כדתנן במתני' דריש פ' קונ' ויום או שנה מיבעיא לן התם אי הוי הקיום או
כיום אחד ולא איפשיטא ואולי' לחומרא מספק דדילמא יום שלם או שנה תמימה קאמר
כיון שאמר יום או שנה אבל אם אמר עד שנה הוי ככולהו עדין דמיייתי התם ומשמע עד
סוף השנה דהיינו סוף אלול ומה שנתראה לי כתבתי נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זה"ה:
שאלה קה ראובן הנה ש"מ ואמר שכל מטלטלי הבית הנמצאים בתוך הבית יהיו לפלוני
אם הספרים הם בכלל מטלטלי הבית או לא: תשובה בפ' מי שמת אמר' מטלטלאי לפלו'
כל מאניה תשמשתיה קני לבר מחטי ושערי כל מטלטלי לפלג' אפילו חטי ושערי ואפילו
רחים לבר מרחים התחתונה כל דמטלטל אפילו רחים התחתונה אמר נכסי לפלג' עבדא
איקרי נכסי וכו' גלימא איקרי נכסי וכו' שטרך איקרי נכסי וכו' בהמה איקרי נכסי וכו'
עופות איקרי נכסי תפלין איקרו נכסי ספר תורה מאי תיקו ולא מפקי מינה וכתב בח"מ
סימן רמ"ח בשם הרמ"ה ז"ל דשאר ספרים אינן בכלל וכן כתב בנמקי יוסף בשם
הרשב"א ז"ל והיינו בכלל נכסי אבל בכלל מטלטלי ואפילו אמר כל מטלטלי נראה דלא
נכללו ספרים דהא בכלל כל מטלטלי לא הוו אלא רחים תחתונה ועבדי הוי בעי' אי הוו
בכלל מטלטלי או לא ובתר הכי קאמר נכסי לפלוני עבדא איקרי נכסי וכו' ונהדר קאמר
גלימא ושטרי ובהמה דמשמע דדוקא בכלל נכסי הוי הני פולהו ולא בכלל מטלטלי דהא
עבדא דמיבעיא לן אי הוא בכלל מטלטלי פשיט' לן דהו בכלל נכסי ולא בכלל מטלטלי
דהא קאמר בכולהו דאיקרו נכסי ולא קאמר דאיקרו מטלטלי משום דמטלטלי לא פיילי
פולי האי פנכסי משום דלא משמע בלישנא דמטלטלי אלא פלי תשמיש וכתב בח"מ סימן
רמ"ח ואם אמר נכסי לפלג' קנה כל המטלטלים ועבדים וקרקעות ובגדים ובהמה ועוף
וכו' משמע בהדיא דדוקא בכלל נכסי הוי כל הני ולא בכלל מטלטלי: ואם פן בגדון זה
שאמר כל מטלטלי הבית אין הספרים בכלל ומשום דקאמר כל מטלטלי הבית לא פלל
יותר דמטלטלים נמי משמע פלי בית כמו שכתוב שם בח"מ מטלטלין כל פלי ביתו בכלל
משמע דמטלטלי היינו מטלטלי בית ואין הספרים בכלל מטלטלי בית גם פן ונ"ל פי גם
מטלטלי הבית שלא היו אז בתוך הבית אינם בכלל שהרי אמר כל מטלטלי הבית
הנמצאים תוך הבית פי אפילו מה שנקלל במשמעות מטלטלים אם אינם תוך הבית לא
נכללו וספרים אפילו היו תוך הבית לא נכללו בלשון זה כמו שכתבתי נאם משה מטראני
יצ"ו: שאלה קו ראובן קנה בתים משמעון וזקף עליו דמיהו במלוה בשטר ונתן שני
ערבנים קבלנים על החוב הנז' ואחד מן הערבנים פרע קצת דמי הבתים ומשפן בית אחד
מהבתים על תשלו' החוב פי נתברר פי ראובן הקונה קנאם בשביל הערב ואחר כך מת
זה הערב ואלמנתו באה לגבות פתונתה מבית זו שמשפן בעלה יורינו רבי' הדין עם מי:
ומפני כי נתועדו קצת חכמי העיר יצ"ו על עגין זה ונשאו ונתנו בעגין מה שהיה נראה
לכל אחד ואחד מהם לכאורה עד שיהיו מתונים יותר בדין כתב אחר כך העקם ה"ר יוסף
קארו יצ"ו ונ"ל במקומי אני עומ' שפיון שזקף אותם המעות עליו במלוה הרי הוא כאלו
הוא חוב דעלמא ואין דבר חוצץ ומעכב בקנין הבית הזאת ועוד כי כיון שמשפן לו אותו

בית הוי פֿרעוֹן מעֿליִא ווע"פ שֿעכֿשׂוֹן שְׁמַת וְהַאֲשֶׁה בָּאָה לְגִבּוֹת כְּתוּבָתָהּ מֵאוֹתָהּ בֵּית פְּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכֹאֵן וְהוּי כְּאֵלוֹ נִשְׁתַּדְּפוּ שְׂדוֹתָיו וְנִסְתַּחֲפָה שְׂדָהּוּ אַעפ"י שְׁבִשְׁעָה שְׁנֵת־פֿרַע מֵאוֹתוֹ שְׂדָה הוּי פֿרעוֹן מעֿליִא ווע"פ טעֿנָה ז״ו נִפְטָר גַּם הָעָרֵב וְכִשְׁתַּגְּבָה הָאִשָּׁה כְּתוּבָתָהּ יִשׁוּמוּ הַבֵּתִי וְכו' וְאִם יִהְיֶה מוֹתֵר עַל כְּתוּבָתָהּ לֹא יִגְבֶּה מִמֶּה בְּעַל הַמִּשְׁכּוּנָה לְפִי שֶׁהֵם נִכְסֵי יְתוּמִים קְטָנִים אֲלֵא אִם כֵּן יִהְיֶה מִכַּח שֶׁהָאִפְטָרוֹפּוֹס מוֹחֲזֵק בְּמִשְׁכַּנְתָּא זֶה נ"ל אִם תִּסְפִּים דַּעַת רַבֵּן הַחֲכָמִים בְּכֹה.

נֵאֻם הַצֵּעִיר יוֹסֵף קִאֵרוֹ עכ"ל. וְאֲנִי אַחֵר הַיּוֹתִי מֵתוֹן בְּדִין זֶה נ"ל כִּי יֵשׁ שְׁעֵבוֹד לְשִׁמְעוֹן עַל בֵּתִים אֵלוֹ וְאֲפִי זְקַרְף הַדְּמִים בְּמַלְוָה וְרֵאָיָה מִהָא דְאִמְרֵי פ' חֲזַקְתָּ אָמַר רַב הַמּוֹכֵר שְׂדָהּוּ בְּעֵדִים גּוֹבָה מִנְכָסִים מְשׁוּעֲבָדִים שְׁשִׁעֲבָד אוֹ מִכָּר אַחֵר שְׁמִכָּר שְׂדָהּוּ זֶה שְׁקַבֵּל עָלָיו אַחֲרֵי־וֹת וְטַעֲמָא מִשׁוּם דְּעֵדִים מִפְּקִי לִיהַ לְקַלָּא וְיִדְעוּ הַלְקוּחוֹת שְׁלַקְחוּ אַח"כ שְׁמִכָּר זֶה קָרַע זֶה בְּאַחֲרֵי־וֹת וְאִינְהוּ הוּא דְאִפְסִידוּ אֲנַפְשֵׁיהוּ כְּדָאֵמַר הַתָּם וְאִסִּיקְנָא מַלְוָה אֲזִיבִינָא קָא רַמִּית כִּי קָא יִזְיָף בְּצִינְעָא קָא יִזְיָף כִּי הֵיכִי דְלֵא לִיתְזֵלוּ נִכְסֵי עָלֶיהָ זְבִינְיָה מֵאֵן דְּזִבִּין אַרְעָא בְּפִרְהֶסְנִי זְבִין כִּי הֵיכִי דְלִיפּוֹק לִיהַ קְלָא ע"כ מִשְׁמַע מִהָכָא דְבְּמַלְוָה ע"פ דְּנִקָּא הוּא דְלֵא טָרַף מִמְשַׁעֲבָדִי מִשׁוּם דְּמֵאֵן דְּיִזְיָף וְכו' אֲבָל בְּזִיבִינְיָה דְּבְּפִרְהֶסְיָא קְלָא אִית לִיהַ וְטָרַף מִמְשַׁעֲבָדִי וּמִשְׁמַע דְּכִי הֵיכִי דְכִשְׁקֵנִי שְׁלֵא בְּשִׁטְר וּפְרַע דְּמִי הַשְׂדָה וְיִצְאָת מִתַּחַת יָדוֹ שְׁטָרְפָה ב"ח שֶׁל מוֹכֵר שְׁטוֹרְף הוּא בְּעֵדוֹת הָעֵדִים שְׁמִכָּר לוֹ בְּאַחֲרֵי־וֹת הֵיכִי נְמִי כְּשִׁמְכָר וְיִדְעוּ הָעֵדִי שְׁלֵא פֿרַעוּ לוֹ הַדְּמִים קְלָא אִית לִיהַ וְכו' וְטָרַף מִמְשַׁעֲבָדִי דְּהָא לֹא אִפִּיק גַּמְר' דְּלֵא טָרַף עַל פֶּה אֲלֵא מַלְוָה מִשׁוּם דְּמֵאֵן דְּיִזְיָף בְּצִינְעָא יִזְיָף אֲבָל בְּזִיבִינְיָה דְּאִית לִיהַ קְלָא בְּכָל גּוֹנוֹא דְּאִית בֶּה חַיִּיב דְּמִים מִצַּד הַמְּכָר עַל פֶּה טָרַף מִמְשַׁעֲבָדִי כְּדִמְשַׁמַּע פְּשִׁטָּא דְּסִתְמָא דְּגַמְרָא וּא"כ בְּגִדּוֹן זֶה טָרַף דְּמִי הַבֵּתִי מִמְשַׁעֲבָדִי כִּינּוֹן שְׁעֵדִי הַמְּכָר יִדְעוּ שְׁעַל תְּנֵאִי זֶה נִמְכָּרָה הַבֵּית לְשַׁל' דְּמִיֶּהֶן לְאַחֵר זְמַן יִדְעוּ וְאוֹמַר אֲנִי כִי אֲפִי עַל בֵּתִים אֵלוֹ חָל הַשְׁעֵבוֹד דֵּאע"ג דְּכַתֵּב לְאִשָּׁה בְּכְתוּבָתָהּ דְּאִיקְנִי לֹא חֲזִיֵּל שְׁעֵבוֹדָא אֲלֵא בְּשַׁעַת קִנְיָן הַבֵּתִים וּבִהֵיא שְׁעֵתָא גּוֹפָא חֲזִיֵּל נְמִי שְׁעֵבוֹד דְּמִי הַבֵּית עַל הַבֵּית כִּינּוֹן דְּבַבַּת א' הִיָּה הַמְּכָר וְחַיִּיב הַדְּמִים דְּמִכָּר עַל מְנַת שְׁיִפְרַעוּ לוֹ לְזִמְן קָצוּב וְאֲפִי זְקַרְף דְּמִים אֵלוֹ בְּחֹב בְּשִׁטְר נר' דְּלֵא גָרַע מִמֶּה שְׁהִיתָה עַל פֶּה וְהִנֵּה חֲזִיֵּל שְׁעֵבוֹד' בְּדֵא' דְּכִינּוֹן שְׁמַתְחִלָּה עַל מְנַת כֹּה הִיתָה הַמְּכִירָה לֹא מִקְרִי זְקִיפָה וְאֲפִילוּ לְמִי שְׁיִסְבּוֹר דְּהוּי זְקִיפָה אִם נִכְתֵּב הַשְׁטָר בְּיוֹם הַמְּכָר עֲצָמוּ נִרְאָה דְּטָרַף נְמִי מִהַבֵּתִים וְשׁוּוֹ שְׁעֵבוֹדָא דְּאַלְמָנָה וְשְׁעֵבוֹד חוֹב זֶה דְּבִהְדִּי הַדְּדִי חֲזִיֵּלִי כְּדָאֵמ' וְחֹלְקִין דְּהוּי כְּשִׁנֵּי שְׁטָרוֹת הַיּוֹצֵאִים עַל שְׂדָה בְּיוֹם א' דְּרַב אָמַר יַחְלוּקוּ וְשִׁמּוּאֵל אָמַר שׁוֹדָא דְּדִיִּינִי כְּדָאֵמַר פ' חֲזַקְתָּ וְכַתֵּב הַרִי"ף ז"ל פ' הַכּוֹתֵב וּפ' מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי דְּבִשְׁטָר הוֹדָאוֹת וְהִלְנָאוֹת אֲפִי שְׁמוּאֵל מוֹדָה לְרַב דִּיִּחְלוּקוּ וְהָכָא נְמִי כִּינּוֹן דְּבִיוֹם א' הִנֵּה קִנְיָן הַבֵּתִים וְקִנְיָן חַיִּיב הַמְּעוֹת בְּשִׁט' חוֹלְקִין דְּחַד יוֹמָא בְּאַתְרָא דְּלֵא כְּתָבִי שְׁעוֹת כְּשִׁטְר חֲדָא בְּאַתְרָא דְּכְתָבִי שְׁעוֹת כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הַרִי"ף ז"ל שֶׁם וְאֲפִי הִיָּה נוֹדַע שְׁקוֹדֵם נַעֲשֶׂה קִנְיָן עַל הַמְּכָר וְאַח"כ עַל חַיִּיב הַמְּעוֹת הָא קִנְיָן הַמְּכָר לֹא נַעֲשֶׂה אֲלֵא עַל תְּנֵאִי חַיִּיב הַמְּעוֹת וּמִשְׁעָה שְׁנַתְקִיִּים הַמְּכָר נִתְחַיֵּב בְּמְעוֹת וְהוּי כְּאֵלוֹ הוּוּ תְּרוּנִיָּהּ בְּבַת א' וְהוּי שְׁעֵבוֹד הָאֲלָמָנָה וְשְׁעֵבוֹד דְּמִי הַבֵּית שְׁוָה עַל הַבֵּתִים כְּדָאֵמַר'.

וְלַעֲנֵן מִה שְׁמִשְׁכּוֹן הָעָרֵב שְׁאַרִית דְּמִי הַחֹב שְׁבִשְׁטָר עַל בֵּית א' מֵאוֹתָם הַבֵּתִים שְׁכַתֵּב הַר"ר יוֹסֵף נר"ו שְׁנִפְטָר גַּם הָעָרֵב הָאֵחֵר מִשׁוּם דְּהִנֵּה פֿרעוֹן מעֿליִא וְהוּי כְּאֵלוֹ נִסְתַּחֲפָה שְׂדָהּוּ אַח"כ נר' דְּלֵא נִפְטָר הָעָרֵב כִּינּוֹן שְׁעֵדִין הַשְׁטָר הָא' קִיִּים עַל שְׁנֵי הָעָרֵבִים בְּיַד

המוכר לא בטל שטר המשפנתא את הא' דהא על ההיא דרב נחמן פ' הכותב דמוך' דאי אוסיף בה דיקלא לתוס' כתביה ושעבוד' דקמא קאים והכא נמי הא אוסיף בהאי שטרא תנינא שעבוד המשפנתא לפירוטיה ולא בטל שעבודא דקמא ויכול לגבות מן הערב האחר אם תטרוף האלמנה משפנתא זו שנעשה אחר המכירה מפני שהיא קודמת דשנים שערכו לא' יפרע מאי זה מהן שירצה ואם יהיה בנכסי המת ספק לכתובת האלמנה ולא תטרוף הבית הנז' לא יגבה מן הערב כיון שפבר פרע הערב הא' במשפנתא של זה הבית ויכול לגבות הבית הנז' מן התומים הקטנים אם מת הערב תוך הזמן שנז' בשטר המשפנתא שיוכל לפדותה אחר זמן ידוע ועיין סימן צ"ה: קז על ענין הגט שניתן ליד שליח שיתנהו לאשתו ושיקח קודם שטר כתובתה והשליח עשה שליח אחר ולא הזכיר לו התנאי הנז' וניתן בפני ב"ד ליד האשה וקרעוהו אח"כ קרע ב"ד ואח"כ נודע ענין התנאי הנז' שפא השליח הא' והודיעו ונשאו ונתנו חכמי העיר בענין ונר' לרובן שהגט פשר עדיין לגרש בו אח' שיקח השליח הכתובה אח"כ נשמע שהחכ' ה"ר יצחק מסעוד יצ"ו היה אומר שכיון שלא ניתן הגט פהלכתו שפבר נתבטל ואינו יכול לגרש בו עוד השליח אפילו שהיה שלם כ"ש עתה שנקרע ועל זה תמהתי ושלחתי להזכיר לפני כ"ת סיפא דברייטא דמייתיברי'ש גיטין כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתנו לה ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם וגם מה שכתוב הרא"ש ז"ל לפי פי' שכתב שאפי' קבל השליח הב' החפץ קודם ואח"כ נתן לה הגט דאינו גט כיון שלא הגיע החפץ ליד השליח הא' ולכך יטלנו ממנה השליח האחר ויחזור ויתנו לה אחר שהגיע החפץ לידו דמשמע דכל שלא ניתן פהלכתו דסגי בחזרת נתינה ולא נתבטל שליח לומ' כי חזרת נתינה דברייטא דבפני נכתב הוא מדרבנן ועל מה שכתב הרא"ש אמר פי' היה לו סברא אחרת בזה פפי מה שאמר לי סופ' הקהלות על שמו ואני שמעתי ולא אבין וחספתי ומצאתי במקומו' אחרים לבד מה שכתב הרא"ש ז"ל פי' גם במקום שנתינת הגט אינו מועיל כלל מן התורה מצד שניתן שלא פהלכתו שמועיל חזרת נתינה שהרי כתב הרמב"ם ז"ל פ"ט דגירושין על שנים שאמר להם הבעל כתבו וחתמו ותנו לפלו' שיולך לאשתי וכו' ואם הוליתו הם בעצמם ונתנו לה אינו גט שלא עשאם שלוחין לגירושין כיצד יעשה יטלוהו ממנה ויתנוהו לשליח ונתנו לה וכו' הנה שמועיל חזרת נתינה אפי' פשנתנה ראשונה היתה בפסול מן התורה שכיון שלא היו שלוחין לנתינה לא היתה נתינה כלל מן התור' ואפ"ה מועיל חזרת נתינה וכן בתוספת' פ' ה' מצאתי דתני ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי מאתים וזו וחזר ואמר לה הר"ז גיטך מעכשיו לא אמר פלום כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתנה לה ע"כ משמע דמועיל חזרת נתינה אפילו פשנתנה ראשונה לא היתה מועילה כלל מן התורה והרא"ש ז"ל כתב בתשובה על מי שנתן גט על מנת שלא תנשא לפלוני שאם רוצה למחול אינו מועיל נטילת הגט וחזרתו בלי תנאי שהרי נתגרשה לגמרי ואינה אשתו אלא יחזור ויקדשה ויפטרנה בגט בלי תנאי משמע דמשום דאינה אשתו פבר אינו מועיל חזרת הנתינה הא אם ניתן הגט שלא פהלכתו דאינו גט כלל פי' הכא ועדיין היא אשתו שיכול לחזור ולתת לה הגט כנז' והר"ן ז"ל כתב על ברייטא דכיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתנו לה ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם כתב ומ"מ שמעי' משמעתי דכל גט שאינו פסול בגופו אלא שנפסל בנתינתו לא מיפסל בהכי ע"כ משמע דכל שאין פסולו בגופו של גט אפילו הני פסול נתינתו מן התורה יכול לחזור ולתתו לה ואין כאן שום

חָשַׁשׁ לְמִי שְׂרוּצָה לְעַמּוּד עַל בּוֹרִין שֶׁל דְּבָרִים נְאֻם הַצְעִיר מֹשֶׁה ב"ר יוֹסֵף זֶלֶה"ה מְטָרָאֲנִי יצ"ו: קח צִידוֹן שְׁלוֹם רַב לַק"ק יצ"ו שְׂבִצִידוֹן עַל מַה שְׂאִירַע בֵּינֵיכֶם שְׁנַמְצָא ס"ת פֶּסוּל וְהוֹצֵאתֶם אֶחָר וַיֵּשׁ מִי שֶׁהוֹרָה בְּכֶם שְׂיַחְזְרוּ לַתְּחִלַּת הַפְּרָשָׁה בְּסֵפֶר הַשְּׁנִי אֲשֶׁר הוֹצֵאתֶם וְרָצָה א' מִבְּנֵי עֵירְכֶם לְעַמּוּד עַל דְּעֵתִי דְעוּ כִּי הַמְּנַהֵג בְּכָל קְהֵלְתָנוּ פְּשַׁנְמַצָּא אֵינָה טְעוֹת הַפּוֹסֵל ס"ת שְׂמוּצִיאִין ס"ת אֶחָר וְקוֹרִין בּוּ בַּמָּקוֹם שְׁנַמְצָא בּוּ הַטְּעוֹת וְאֵינִי חוֹזְרִי לַתְּחִלַּת הַפְּרָשָׁה וְכֵן פָּתַח בְּמֶרְדְּכִי בַּפ' הַקּוֹרָא אֶת הַמְּגִלָּה וְכֵן בְּאֶגוּר סִי' קצ"ה וְכָתַב הֵכִי הָיִי נְהוּג עֲלֵמָא ע"כ וְכֵן הָיָה נוֹהֵג מוֹרִינוּ הָרַב הַגְּדוֹל כַּמָּה"ר יַעֲקֹב בִּיָּרֵב זֶלֶה"ה בַּכ"מ שֶׁהָיָה נִמְצָא וְלָכֵן רָאוּי לְכָל קְהֵל שְׁלֵא יִזוּז מִמְּנַהֵג זֶה וְלֹא יִפְסֹס בְּסִפְק בְּרָכָה לְבַטְלָה נְאֻם מֹשֶׁה ב"ר יוֹסֵף מְטָרָאֲנִי יצ"ו: קט לְקְהֵל קְדוֹשׁ הַנּוֹז' גַּם נִשְׁאַלְתִּי מִהַחֲשׁוֹב בֵּן עֵירְכֶם יצ"ו עַל עֲנִין כְּשִׂמוּצִיאִין ב' ס"ת שְׂקוֹרָא הַמְּפָטִיר בַּס"ת הַשְּׁנִי וּמִפְטִיר וְלֹא הַקְּפֹדֵת' שְׂיֵהָא גְּדוֹל וְהַעֲלִיתֶם קָטָן כְּפִי מַה שֶׁהִגִּיד הַנּוֹז' דְעוּ לָכֶם כִּי הָאֲמַת הוּא כְּשִׂמוּצִיאִין ב' ס"ת הַקּוֹרָא בְּסֵפֶר הַשְּׁנִי צָרִיף שְׂיֵהָי' בַּר מַצְוָה וְהוּא יְבָרַף בְּרַכַּת הַהִפְטוּרָה וַיִּקְרָא ג"כ הַהִפְטוּרָה וְאִם יֵשׁ קָטָן עִמּוֹ שְׂאוּמֶר הַהִפְטוּרָה יְבָרַף הַגְּדוֹל וַיִּקְרָא עִם הַקָּטָן הַהִפְטוּרָה וְכֵן יְבָרַף הַגְּדוֹל בְּסוּף הַבְּרָכוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת וְכֵן הִבִּיא בְּסֵפֶר הַמְּנַהֵג בְּשֵׁם ר"י וְזֶה דְּבַר פְּשוּט: נְאֻם מֹשֶׁה ב"ר יוֹסֵף זֶלֶה"ה מְטָרָאֲנִי יצ"ו: קי עַל מִי שְׂיֵשׁ לוֹ חֲזַקַת שְׂיִמּוּשׁ שְׂטִיחַת בְּגָדִים וְכִיבוֹס וְטִיּוֹל בְּגַג חֲבָרוֹ נִסְתַּפֵּק לִי אִם יִהְיֶה חַיּוֹב עֲשִׂיית מַעֲקָה בְּגַג זֶה אוֹ מִי חֲיִיב לְעֲשׂוֹת הַמַּעֲקָה וְשְׂאַלְתִּי אֶת פִּי הַחֹכֵ' ה"ר יוֹסֵף קָאָרוֹ יצ"ו מַה דְּעֵתוֹ בְּזֶה וְהַשִּׁיב לִי דְּבַר ז"ל שְׂאַלְתִּי חֲכָם חֲצִי תְּשׁוּבָה כִּי לְפִי הָאֲמַת אֵין בְּזֶה דִּין מַעֲקָה כְּמִבּוֹאָר בְּדְבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל פִּי"א מֵהֵלְכוֹת רוֹצֵחַ דְּכָל שְׂאִינוֹ בֵּית דִּירָה אֵינוֹ חֲיִיב בְּמַעֲקָה וְהֵאֵי כִּינּוֹן שְׂאִין לוֹ שֵׁם תְּשִׁמִּישׁ בֵּית דִּירָה אֵינוֹ חֲיִיב בְּמַעֲקָה וְאִפְּלוֹ אַת"ל דְּכִינּוֹן שְׂיֵשׁ בֵּית דִּירָה לְמַטָּה בְּבֵיתוֹ הִגַּג חֲיִיב בְּמַעֲקָה הַמְּשַׁתְּמֵשׁ עַל הַגַּג צָרִיף לְעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא בַע"ה בְּכַדְתָּנִי' פָּרַק הַשׂוֹאֵל שֶׁהַמַּעֲקָה הִיא עַל הַשׂוֹכֵר לֹא עַל הַמְּשַׁכִּיר וְהִבִּיא הַרְמַב"ם פ"ו מֵהֵלְכוֹת שְׂכִירוֹת וְה"ה דָּאֵין בַּע"ה הִנֵּה חֲיִיב בְּמַעֲקָה וְאִפְּשֶׁר דַּבְּמַכ"ש אֲתָא אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שַׁכ"ת שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ יְהִי רְצוֹן שְׁלֵא יִהְיֶה הַדּוֹר יְתוֹ' מְמַף וַיֵּאָרִיף ה' יָמֵי צָבָאָף כַּחֲפִץ הַצְעִיר יוֹסֵף קָאָרוֹ שְׁנַת אַרְצ"ה: שְׂאַלְתִּי קִיא רְאוּבֵן מִשְׁפָּן בֵּיתוֹ לְשִׁמְעוֹן בְּנִיסָן וְאַח"כַּ בְּתִשְׁרֵי מְכָרָה לוֹ בְּסוֹף דְּמִי הַמְּשַׁכְּנָתָא אוֹ בְּפָחוֹת וְכָתַב לוֹ שְׁטֵר מְכִירָה בְּתִשְׁרֵי וְנִקְרַע שְׁטֵר שֶׁל הַמְּשַׁכְּנָתָא וּבְתוֹף הַזְּמַן שְׁמַנִּיסָן וְעַד תִּשְׁרֵי לְנֶה רְאוּבֵן מְלוּי סוֹף מְעוֹת וּבְהִגִּיעַ זְמַן פְּרַעוֹן הַמְּלֹנָה לֹא מַצָּא לוֹי נְכֹסִי' לְגַבּוֹת מְרָאוּבֵן וּבָא לְטָרוּף הַבֵּית מִשְׁמַעוֹן שְׁקִנְאָה אַח"כַּ וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן שֶׁהַבֵּית הִיָּתָה מְמוֹשְׁכָנָתָא לוֹ קוֹדֵם שְׁלֹנָה הוּא לְרְאוּבֵן וְשְׁלֵא חָלָה שְׁעָבוּד עָלֶיהָ בְּכַדִּי סוֹף דְּמִי הַמְּשַׁכְּנָתָא וּלְבִירּוֹר זֶה הִרְאָה שְׁמַעוֹן בְּבֵית דִּין שְׁטֵר מִשְׁכָּנָת' קְרוּעַ שֶׁל נ"ב סוֹלֵט' עַל הַבְּתִיִּים הַנּוֹז' מַחְשָׁנוֹן מְשַׁנַּת שׁו"ה וְשְׁלֵא יוֹכַל לְפַדּוּתָה עַד תְּשְׁלוּם שְׁנָה וְכֵן הִרְאָה שְׁטֵר חוֹב שֶׁל מ"ג סוֹלֵט' קְרוּעַ עַל רְאוּבֵן וְשִׁעֲשָׂה אֶפּוֹתִיקִי הַבְּתִיִּים לְפְרַעוֹן הַחוֹב מְזַמֵּן שְׁלֵהִי שְׂבֵט מְשַׁנַּת שׁו"ה עַד סוֹף תִּשְׁרֵי שְׁנַת הַש"ח וְטוֹעֵן כִּי עַל דְּמִי הַמְּשַׁכְּנָתָא וְהַחוֹב וְגַם צָמַר אֶחָר שְׁנַתוֹ לוֹ מְכַר לוֹ הַבְּתִיִּים בַּכ"ג לְתִשְׁרֵי מְשַׁנַּת הַש"ז בְּשִׁמוּנִי' סוֹלֵטָא' וְשְׁנַשְׂאָר חֲיִיב לוֹ עוֹד ט"ו סוֹלֵט' כְּמוֹ שְׂכָתוֹב בְּשְׁטֵר חוֹב שְׁנַכְתַּב בְּיוֹם מְכִירַת הַבְּתִיִּים שֶׁהִיא כ"ג לְתִשְׁרֵי שְׁנַת הַש"ז וְשְׁבִיּוֹם הַמְּכִירָה הַנּוֹז' נִקְרַעוּ שְׁטֵרֵי הַמְּשַׁכְּנָת' וְהַחוֹב וְהִבִּיא בַּב"ד עַד א' שֶׁהַעִיד שְׁעַל נ"ב סוֹלֵט' שֶׁהָיָה חֲיִיב רְאוּבֵן לִיהוּדָה מִשְׁפָּן רְאוּבֵן הַבְּתִיִּים לְשִׁמְעוֹן שְׁסִלְקוּ מִיהוּדָה וְשְׁנַתוֹ לוֹ אַז עוֹד שְׁנֵי שְׁקִי צָמַר וְשְׂאֶחָר זְמַן מְכַר לוֹ הַבְּתִיִּים עַל דְּמִי הַמְּשַׁכְּנָתָא וְהַחוֹב כִּי הוּא הִנֵּה

עד במכיר' ולא ראה שפרע לו שמעון שום דבר אלא ששמע ממנו ומראובן ואשתו שעל דמי המשפנת' והחוב מכרו לו הבתים ואמר שהוא הנה יודע שלא הנה לו לראובן כמה לפרוע דמי המשפנתא והחוב אלא בבית וכן הביא עד א' שהעיד שעל חוב יהודה היתה ממנושפנת הבית ביד שמעון ושהנה' חיי' עוד ראובן לשמעון ושבזמן המכירה מכר לו ראובן לשמעון הבית על מה שהנה חייב לו בשמני' סילט' ושבזמן חייב לו יותר כמה פרחים וכתב לו שטר עליהם ולוי טוען שהבתים משועבדים לו בשטר של נ"ד סולט' שהנה חייב לו ראובן מר"ח תמוז משנת שנ"ה וזמן המכירה הנה בשנת הש"ז יורינו רבי' הדין עם מי: תשובה לכאורה הנה משמע שהדין עם לוי דכיון שנקרעו שטרי המשפנתא והחוב נמחל שעבודם ולא נשאר לו לשעבוד על הבתים אלא מזמן המכירה ונהרי קדם לה חוב לוי וטרף לה ודמי להא דא' רב נחמן פ' נערה ב' שטרות היוצאות בזה אחר זה בטל ב' את הראשון ואוקמנא דאיירי בשניהם במקר או במתנה ומ"ט רפר' אמר אודוני אודי ליה שהראשון הנה מזונף ורב אחא אמר אחרונה אחלה לשעבודא קמא איפא ביניהו וכו' הא קמן דאפי' שניהם יוצאים שלמים נתבטל ראשון כ"ש הכא דנקרע ואפי' תימא דהכא הוי כא' במקר ושני במתנה או איפא או אפי' שניהם במקר אי אוסיף ליה דקלא לתוספ' כתבי' וב' קיימים פדאיתא התם והכא נמי ראשון במשפנתא ושני במקר ונימא דשניהם קיימים משום דלפחות פחו במילי טובא דאיפא במקר יותר ממשפנתא כתביה לא היא דה"מ פששניהם יוצאים שלמים לפנינו אבל הכא דנקרע פכר נמחל שעבודו פדאמ' וכד מעיינת בה שפי' משפחת לה דדינא עם שמעון ולא מצי לוי למטרף לה מיניה משום דקדים שיעבודיה מזמן משפנת' וכדנברר לקמן בס"ד ולא דמי פלל להא דרב נחמן משום דלא איירי אלא בשני שטרות שיצאו על שדה א' או שניהם במקר או במתנה או בתרוניהו דכיון דהם יוצאים על דבר א' דלא הנה צריך ליה אלא חד שטרא אמרינו בטל ב' את הראשון או אפי' פששניהם קיימים פי הני גונוי דא' במקר וכו' היינו משום עדיפות' ויפוי דאיפא בשני אי משום דינא דבר מצרא אי משום דינא דב"ח אי משום דקלא דאוסיף ליה וכדאיתא התם אבל מ"מ תרנויהו אמילתא חדא נפקי דהיינו שדה אח' ולא מצי תבע קוני' או מקב' תרתי שדות אלא חד אבל הכא בנ"ד אי הוו פוליהו שטרי שלמי' יוצאים לפנינו הנה מצי שמעון למיתבע מראובן סף דמי המשפנתא וסוף דמי החוב פיון שקנה בתים קודם שיגיע זמן פרעון החובות וכדמשמע בטור א"ה סימן פ"ה דדוקא פשמכר לנה קרקע למלנה אחרי שהגיע זמן פריעת חובו יכול לומר לו אלו הייתי חייב לה וכו' אבל קודם לא והשתא שנקרעו השטרות אין לו על המוכר אלא שטר המכר אבל שעבוד' אית ליה מזמן המשפנתא והחוב בכדי הסוף שלהן שלא פרע לו אלא פשמכר לו הבתים הנז' ולא שייך הכא טעמא דאודוני אודו ליה דהא קושטא הוי דהנה חייב לו אלא שפרעו במכירת הבית וגם טעמא דאחולי אחלי' לא שייכא הכא דאפתי מאי דפרע ליה רביע גבי בתי ובעי דלא לפקע מעילנויהו שיעבודא קמא מזמן המשפנת' והחוב ולהכי נראה דלא מצי לוי טרף להו להני בתי משמעון דהגע עצמך שבא שמעון לב"ד ותבע מראובן שיפרע לו חובו או דמי המשפנתא אם היתה באופן שיוכלו לתבוע הדמים הרי ב"ד היו שמים קרקעות ראובן לפרוע החוב לשמעון ולא הנה יכול בעל חוב אחר קודם לזמן שומא זו לטרופ ממנו קרקע זה ששמו לו ב"ד אלא א"כ הנה קוד' לזמן השט' חוב דלהכי כתבי' בנסח האדרכת' והשומא מחוב פלו' שהנה מזמן פה וכה דהא

מזמן הש"ח נשתעבדו לו כל קרקעות ראובן ואדרבה ב"ד מגבּו ליה השתא נמי מפל קרקע שמכר הלנה אחר זמן הש"ח כמו שכּוּתבים באדרכת' ונתגנו לפלו' רשות וכו' וכל קרקעות שמכר מזמן פלו' וכו' כל שפן מה שלא מכר אלא ששמין אותו מיד הלנה דפשיטא דלא טרפין' ליה מיניה אלא אם פן קדמו לזמן שטר חוב ואם פן הכי נמי פשהלן' עצמו מגבי ליה קרקע למלנה בשביל חובו דלא מצי טריף ליה בעל חוב הקודם לזמן המכירה אלא א"כ קדם לזמן החוב פדאמרן דהא לא מפקע שעבודיה משום דלא אתא לב"ד פיון שמרצון הגבה לו לנה עדיף מהגבוהו ב"ד בע"כ ועוד נראה דאפילו שהשטרות קרועי' עדיין שעבודן קיים כל שלא פרע לו אפילו לא מכר לו הבתים אח"כ דאין חזרת השטר' מבטל השעבוד כל שלא פרע לו דהא קיימא לו כרבנן פ' גט פשוט דאין אותיות נקנית במסירה גבי הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר דחזר מתנתו לרשב"ג משום דאותיות נקנית במסירה ואפילו לרשב"ג היינו בשטר נקנית השדה שכתוב בו שדי נתונה לה דבחזרת השטר הווי פמי שחזר וקנה השדה ממנו אבל המתנה שבקנין סודר והשטר לא נכתב אלא לראיה בעלמא ובחזרת השטר לא חזרה המתנה כ"ש דאין הלכה פרשב"ג וכמו שכת' הרא"ש ז"ל בתשובה פלל ס"ה ושטר משפנתא זו נמי לא הוי אלא לראיה בעלמא ובחזרתו לא נפקע השעבוד אפילו הוא קרוע כמו שכתב הרא"ש ז"ל שם ועוד אפילו היתה מלנה ע"פ ולא נכתב שטר על המשפנת' ועל החוב הנה חזיר שעבודא דהני' מדאורייתא אפי' במלן' ע"פ וקודמת נמי למלנה בשטר כמו שכתב רבי האי ז"ל והרשב"א ז"ל לבתשובה וכתב רבי ירוחם נתיב ו' שפן נראה עיקר ושפן הסכימו גדולי האחרונים ז"ל וכן סובר הרמב"ם ז"ל כמו שכתב בעל מ"מ ז"ל פ"ק עשרי' מהלכות מלנה דמלנה ע"פ מוקדמת קודמת למלנה בשטר מאן חזרת וא"כ שעבודיה פנדון זה חזיר אפתים משעת הלואה ואי הנה אתו תרנוייהו לבי דינא הווי מגבי ליה ב"ד למלנה ע"פ קודם המלנה המאן חזרת שבשטר דלא עדיף שטר מעל פה אלא לענין טריפה מלקוחות המלנה על פה לא טרפא משום דלית לה קלא פדאיתא בדוכתין' והשתא נמי שמכר לו הוא ברצונו בלא פפיית ב"ד הבתים על מה שהיה חייב לו על פה פשיטא דלא מצי בעל חוב הקודם למכירה אפילו בשטר למיטרף מיניה פיון שחובו קדם פדאמר' ומצאתי תשובה להרא"ש ז"ל פלל ס"ט על מי שמכר בית לפרוע החוב וז"ל ראובן שהיה לו שטר חוב על לוי וכו' וכאשר לא פרע וכו' מכר לו בתים שלו בכח שטר זה ולא החזיר לו השט' ועתה תובע לוי וכו' גם אינו רוצה להחזירו פי אומר שרוצה להיות לו לראיה היאך באו הבתים לידו וכו': תשובה כאשר כתבת פן הוא לוי אין לו טענה על ראובן עבור השטר פיון שמכרו לשמעון ולוי פשע בעצמו שלא לקח השט' מיד שמעון ושמעון חייב להחזיר ללוי השטר וכתבו לו הראיה לשמעון על הבתים עכ"ל הרי שלוי מכר הבתים לשמעון הבא מפח ראובן בשביל החוב שהיה חייב לו יהיה מחזיק השטר כדי שיהיה לו ראיה שבאו הבתים לידו מפח השטר חוב פלומר שלא יוכלו לטורפם ממנו מזמן הש"ח והשיב הרב ז"ל שישחזר השטר וכתבו לו הראיה לשמעון על הבתים שנמכרו על החוב שנראה שיש לו זכות בבתים מזמן ההלואה פיון שכּוּתבין לו הראיה דאלו לומר שכתבו לו שטר מכירה על הבתים פשיט' כי בזמן המכירה כתב לו שטר ראיה וכן פנדון זה שמכר הבתים לפרוע החובות יש לו שעב' על הבתים מזמן החובות ולא מצית למימר דדילמא פרעיה להנהו שטרי חובות ובתר פן מכר לו דבזמן המכירה

עדיין לא הגיע זמן הפרעון ולא עביד איניש דפרע גו זימניה ומלנה הוא דאודי ליה דפרעני במכירת הבתים דאי לאו הכי לא הנה לנה נאמן אפי' במלנה על פה דכינון דקבע ליה זימניה לא עביד איניש וכו' וכמו שפכתבו המפרשים ז"ל ואע"ג דשטרות קרועין קמן כינון דנדאי ידעי' דלנה ולא הגיע זמן הפרעון מהימן מלנה לומר דבדמי מכירת הבתים הוא דפרע ליה לנה כ"ש דבנדון זה אין הלנה מכחישו ועוד דהכא איפא מיגו אפי' הנה טעין לנה דפרע ליה קנודם מכירת הבתים כינון דלית ליה עדים ה"מ מלנה למינט' הני שטרי קרועין ולמיגב' מיניה בעדי השטרות ולא הנה מהימן לנה לומר פרעתי אפי' בלא שטר כינון דהנה בגו זימניה פדאמר' ומגו דלא אמר פן אלא שהודה שפרע לו בבתים והרא' השטרות קרועין מהימן לומר שלפרעון אותם השטרות מכר לו הבית ועוד אני אומר דכינון דאפי' במלנה על פה ועבר הזמן מהימן איניש לומר דמה שקבל בשביל מלנה ע"פ קבל ולא בשביל חוב השטר אם יש לו עדים על המלנה כמו שפכתבו המפרשי' ז"ל על ענין סיטראי הכי נמי הכא שמראה השטרות קרועין ואומר כי על דמי החוב שהיו לו עדים עליו מכר לו הבתים מהימן כ"ש שאין הלנה מכחישו פדאמרן וגם הנה פתוב בשט' נאמנו למלנה ומשום טענת שפא דלוי לא משבעי' ליה ודל מהכא כל הני טעמי ברירי הא איפא הכא עדים דעל דמי המשפנתא והחוב נמכרו הבתי' לשמעון שהעד הא' העיד על הנ"ב פרחים דמי המשפנתא ועל החוב של ב' שקי צמר שהוא קרוב לדמי מכירת הבית והעד הב' העיד שעל מה שהיה חייב לו מכרם ושנשא חייב סו' כמה פרחים וכתב לו שטר עליהם וכמו שפכתו בעדויות וא"כ פשיטא שאין ללוי שום תביעה על שמעון שאם קדם שטרו לשטר מכירת הבית הרי קדמו שטר המשפנתא והחוב הא' לשטרו ומכיר' הבית באה מפת החובות הקודמים ולא מצוי לוי טריף מיניה דאדרבא היא הנה טורף על ידי ב"ד מזמן השטרות אם לא היו לנה בתים לתת לו בחובו כ"ש שעשה שהלנה הגבה אותו הבתים שלו מרצונו על החוב' הקודמים שלא יוכל לוי לטורפם מידו וכדאמרן כו' אחר זה מצאתי בספר אדם וחוה נתי' ו' חלק א' וז"ל אע"פ שפכתתי למעלה שאם הלנה בעצמו הגב' קרקע למלנה בשומא בלא ב"ד ואינה חוזרת לו דהוי פמכר מעליא מ"מ אם בא ב"ח מאחר אינו יכול לומר לו משעת המכר נמחל שעבודך והרי הוא כמו שלקחה אותה במעות וכבר אני מוקדם למקחה ואטרוף אותה פי לגבי זה שעבודו קיים פאלו גבה אותה בב"ד וכן אם בא ב"ח מוקדם וטרף אות' ממנו חוזר וגובה משאר נכסי הלנה מזמן שטר חובו פי לא אבד זכותו כלל בכל אלו הדברים בשביל השומא שהיתה בלא ב"ד וכן כתב הר' אברהם בן אסמעאל נר"ו ע"כ הרי שכתב דהגבה הלנה בעצמו הני פהגבוהו ב"ד דאיירי פשנקרעו שטרי החובות דלא פתב אדרכתא אלא אחר קריעת הש"ח והכא נמי פשהגבה הלנה עצמו למלנה אפי' נקרע הש"ח בב"ד אית למלנ' שעבודא מזמן הש"ח והאל יאיר עיינינו בתורתו נאם הצעי' משה בר' יוסף זלה"ה מטראני: קיב נשאלתי על נוסח מודעא אח' שכתוב בה הוו עלינו עדים איך פלו' אניס לנא בעלילה ומבק' למסן' אותנו לאומות העולם אם לא נכתוב עלינו שמכרנו הבית וכו' ומפני האונס אנו מוכרחים לעשות רצונו ולהודות כמה שלא מכרנו ולא קבלנו ואי אניס לן לבטל מודעא לכתוב ביטול מודעות בשטר הוו עלינו עדי' שטר אונס' הוא והשתא מסרנו מודעא בפניכם ותדעון באונסא דידן ולמחר וליומא אחרניא קבילנא בבי דינא דישראל או בערפאות הגוים ונוציא הבית וכו' ואנן סהדי ידענא בהאי אונסא ושמהוכר

נחבא מחמ' האַנְס הנז' וַיְדַעְנוּ ג"כ בַּאֲנָס הנז' ומגו דַּיְדַעְנָ' בַּאֲנָסִיהוּ פְּתַבְנוּ וְחַתְמָנוּ מוֹדַע' זו כו' וְחַתוּמֵי שְׁנֵי עֲדִים מַעֲדֵי הַמְּכִירָה שֶׁחֲתָמוּ בְיוֹם שְׁלֹאֲחַר חֲתִימַת הַמוֹדַעָא אַם מוֹדַעָא זו קִיָּמַת וִיכּוּלִים הַמוֹכְרִים לְחַזֵּר וּלְהוֹצִיא מִיַּד קוּנָה הַבַּיִת הַנּוֹ' אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה מְהֵא דְאָמַר רַב שְׁשֵׁת פ' הָאוּמַר בְּעַרְכִּין מִשְׁמַע דְּאִי בְּטִיל לָהּ לְמוֹדַעָא בְּשֹׁטֵר הַמְּכַר אִיבְטִילָא לָהּ וְאִפְי' בְּגִט כ"ש בְּמְכַר דְּאֵגַב אֲוֹנְסִיהָ גָמַר וּמִקְנֵי וּכְמוֹ שֶׁפְּתַבּוּ הַתּוֹ' שֵׁם וְכֵן פְּתַבּוּ פֶל הַמְּפָרְשִׁים ו"ל אֲבָל אִי אָמַר לַעֲדֵי הַמוֹדַעָא פֶל קִנְיָן שְׁאֵנִי לוֹקַח לְבַטֵּל הַמוֹדַעָא הַפֶּל בְּטֵל וְאִינִי אוֹמַר פֶּה אֵלֶּא מִפְּנֵי הָאֲנָס הַמְּכַר בְּטֵל וּכְמוֹ שֶׁכַּת' הַרְמַבַּ"ם ו"ל ס"פ עֲשִׂירֵי מַהֲל' מְכִירָה וְכַתֵּב עָלָיו הָרַב בַּעַל מַגִּיד מְשַׁנֵּה זֶה סְבָרָא נְכוּנָה וְכֵן הִסְפִּימוּ הַמְּפָרְשִׁים ו"ל וּכְמוֹ שֶׁהָאֲרִיכוּ ג"כ בְּהַגְהוֹת שֵׁם וְכֵן הִבִּיאוּ סְמ"ג וּבַעַל ס' צְרוּ' הַפְּסָף דְּבַרֵי הַרְמַבַּ"ם ו"ל בְּדִרְךָ ד' שַׁעַר א' וַא"כ בְּנִדּוֹן זֶה שֶׁפְּתוּב בְּמוֹדַעָא וְאִי אֲנִים לְבַטֵּל מוֹדַע' וְלִיכְתוּב בִּיטוּל מוֹדַעוֹת בְּשֹׁטֵר הָיוּ עָלֵינוּ עֲדִים דְּשֹׁטֵר אֲוֹנְסָא הוּא וְכוּ' הָרִי מְסָרוּ מוֹדַעָא עַל בִּיטוּל הַמוֹדַעוֹת שֶׁבְּשֹׁטֵר הַמְּכַר וְהַמְּכָר בְּטֵל וְהַמוֹדַעָא קִיָּמַת וְחִי' הַקּוּנָ' לְהַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע שְׁלוֹ וְאִפְי' שֶׁעֲדֵי הַמוֹדַעָא הֵם הַחֲתוּמֵי עַל שֹׁטֵר הַמְּכַר וּכְמוֹ שֶׁכַּת' שֵׁם הַר' ו"ל וְמָה שֶׁנֶּר' לִי פְּתַבְתִּי שְׁמִי פֶה גָאֵם מְשִׁה בַר' יוֹסֵף זֶלֶה"ה יצ"ו: קִיג בְּמוֹתֵב תְּלַתָּא כְּחֻדָּא הַוִּינָא יְתַבִּינָן בְּבִי דִינָא כַּד אָתָּא קְדַמְנָא כ"ר מְשִׁה אֶל מוֹקַאשֶׁר וְהַעִיד בְּפִינֵינוּ אִיךָ אַמ' לוֹ ר' שְׁשׁוֹן צְרַפְתִּי כִּי פַעַם א' בְּהִיּוֹתוֹ הוֹלֵךְ בְּאִיסְפָּאֲרָטָה אָמַר לוֹ תוֹגְרָמָה אַחַת אֶל תַּפְנֵס בְּאוֹתוֹ בַּיִת שֶׁל אוֹתוֹ תוֹגֵר כִּי בְּאוֹתוֹ בַּיִת נְהַרְגוּ שְׁנֵי יְהוּדִים שֶׁהִיָּה שֵׁם שְׁנֵיהֶם אַבְרָהָם וְהִיָּה א' מֵהֶם אֲדוֹם הַפְּנִים וְהִיָּה מוֹכְרִי קֶצֶת טוֹפֵאשׁ וְדַמָּה אוֹתוֹ תוֹגֵר שֶׁהִיָּה אוֹתָם טוֹפֵאשׁ שֶׁל זֶהֱב וְע"כ קָרָא לֹא מֵאוֹתָם הַיְהוּדִים בְּתוֹאֲנָה שֶׁהִיָּה רוּצָה לְקַנּוֹת אוֹתָם טוֹפֵיִשׁ וְכַאֲשֶׁר נִכְנַס הַיְהוּדִי בְּבַיִת קָם עָלָיו הַתּוֹגֵר בַּע"ה וְהַרְגוּ וְשַׁלַּח לְקַרְוֵא לַיְהוּדִי הַשְּׁנִי ע"י שְׁלִיחַ וְאָמַר לְשַׁלִּיחַ שֶׁיִּקְרָאנוּ בְּעַרְמָה וַיֹּאמֶר לוֹ כִּי חֲבִירוֹ הַיְהוּדִי הִיָּה קוּרָא אוֹתוֹ וּבָא וּכְשֶׁנִּכְנַס לְבַיִת קָם עָלָיו הַתּוֹגֵר וְהַרְגוּ ג"כ בַּאֲוֹן שְׁנֵיהֶם אֵלּוּ הֵם דְּבַרֵי רַבִּי מְשִׁה הַנּוֹ' וְלִרְאִיַת הָאֲמַת וְלִזְכָּרוֹן פְּתַבְנוּ וְחַתְמָנוּ שְׁמוֹתֵינוּ פֶה יוֹם ד' ה' יָמִים לְחֻדְשׁ חֲשָׁנוֹן שְׁנַת שִׁא"י סְבִיב עֵינֵיהּ וְרֵאִי לְפָרְט' הַיְצִירָה וְקִיָּם: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה נִרְאָה דְּלֹא סְמַכִּינוּ אַעֲדוֹת זֶה לְהַתִּיר אֲשֶׁת אַבְרָהָ' אֲדוֹם הַפְּנִי דְּפוּק חֲזִי כְּפֶה אַבְרָהָם אִיכָּא בְּשׁוּקָא כ"ש בְּכָל הָעוֹלָם וְלֹא יִדְעִי הֵאֵי אַבְרָהָם הִי נִיְהוּ וְגַם סִי אֲדוֹם הַפְּנִים לָאו סִי הוּא דְּכַמָּה אֲנָשִׁים יֵשׁ בְּעַנְיָן זֶה וְכַד מִשְׁמַע בַּפ' אֵלּוּ מְצִיאוֹת דְּסִימְנֵי הַגּוֹף לָאו סִימְנֵי נִיְהוּ וּכְמוֹ שֶׁפְּתוּב הַרְמַבַּ"ם ו"ל פ' בְּתָרָא דְּהַלְכוֹת גִּירוּשֵׁין יִשְׂרָאֵל שְׁאָמַר מַת אִישׁ יְהוּדִי עֲמָנוּ בְּמַקּוֹם פְּלוֹ' כְּדָּ וְכָּף צוּרְתוֹ וְכָּף הָיוּ סִימְנֵיו אִין אוֹמַר' בְּאֲנָמְד הַדְּעַת פְּלוֹ' הוּא עַד שֶׁיַּעֲדִיד הָעֵד שֶׁהוּא פְּלוֹנִי וַיִּכְפִּיר שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ ע"כ וְה"נ לֹא עֲדִיף עֲדוֹת גּוֹיָה מְסִיחָה לְפִי תְּנִימָה מִיִּשְׂרָאֵל הַמְּכַנְיָן לְהַעֲדִיד דְּהָא אִינָה מְסִיחָה אֵלֶּא עַל אַבְרָהָם וְלֹא הַנְּכִירָה שֵׁם עִירוֹ וְסִי אֲדוֹם הַפְּנִים כְּפֶה אֲנָשִׁים יֵשׁ בְּעַנְיָן זֶה אִךָ יֵשׁ לְצַדֵּד בְּהִתֵּר אֲשֶׁה זֶה אִם הַדְּבָר יְדוּעַ כִּי בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁדָּרִים בָּם יְהוּדִים סְבִיבוֹת כְּפַר זֶה שֶׁשְׁמָה אִיסְפָּאֲרָטָה לֹא נַעֲלַם וְלֹא נִתְּפַסָּה שׁוּם אֲדָם שֶׁשְׁמוֹ אַבְרָהָ' בְּאוֹתָם הִיָּמִים אֵלֶּא אֵלּוּ יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר כִּי זֶה אַבְרָהָם שֶׁנַּעֲלַם בְּאוֹתוֹ הִיָּמֵי שֶׁהִיָּה אֲדוֹם הַפְּנִים בַּעֲלָהּ שֶׁל אֲשֶׁה זֶה הוּא שְׁנֵהֲרַג וְאֲשֶׁתוֹ מוֹתֶרַת וּכְמוֹ שֶׁפְּתַבּ הָרֵא"ש ו"ל בְּתְּשׁוּבָה פֶּלַל עַל עֲדוֹת מְכַלוּף בֵּן מְלוּל שֶׁיֵּשׁ לְחַפְשׁ לְאֲשֶׁתוֹ הַתֵּר פִּינּוֹן שֶׁיְדוּעַ שֶׁהִיָּה שֵׁם בַּעֲלָהּ מְכַלוּף בֵּן מְלוּל וְאִין אַחַר בְּעִיר וְלֹא דוֹקָא מְכַלוּף בֵּן מְלוּל דְּהָנִי שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו דְּאִפִּילוּ בְּשִׁמוֹ נְמִי לְחוּד כְּהָאֵי עוֹבְדָא דִּיזֵן סִגִּי וְכַד מְיִיתֵי רֵאֲזִה הָרֵא"ש ו"ל מֵהֵיא דַּפ' הָאֲשֶׁה

שלום מההוא גטא דאשתכח בנהרדע' אָנא אנדונילאי נהרדעא פטרית וכו' ושלח ליה תבדק נהרדעא ומייתי אביי ראיה מינה להיא דיצחק ריש גלותא פי אסתיה דרב ביבי דתיישינו לתרי יצחק פי הקא דתיישי לתרי אנדונילאי דאמ' תבדק נהרדעא ורבא אמ' אם איתא יבדק כל העולם פולו מבעי ליה וכו' ולא קאמר דהקא דוקא בעי בדיקה משום דלא הונוכר בגט אלא אנדוניל' לחוד ולא שם אביו יצחק הונוכר בכינוי ריש גלותא ובר אסתיה דרב ביבי ומש"ה לא תיישי לתרי יצחק וכמו שכתב הרא"ש ז"ל התם וז"ל הרי מה שהבאתי דמאי לנדון זה שהרי המעידים לא העידו כי אם על שמו אבל לא הזכירו לו את מקומו ולא את אשתו אלא כה הנה שם האיש הנפטר בכאן פאלו העידו עדות גמורה וכולי עד כאן משמע דלאו דוקא שמו ושם אביו דאפילו בשמו לחוד כל שידוע שאין אחר בעיר סגי ובנדון זה.

נמי אפילו בשם אברהם המורגל ונקרא בכל העולם פיון שאינו נודע בכל המקומות שדרים בהם יהודים סביבות איספארטה שנגעלם באותם הימי' שום יהודי ששמו אברהם אלא אלו יש להתיר כמו שכתבתי ולא תיישי לאברה' אחר שבא מסוף העולם לאיספארטה כי היכי דלא תיישינו ליצחק ריש גלותא אחר כרבא דהלקתא פנותייה פיון שהוא ידוע בכל סביבות איספארטה שלא נעלם אברהם אח' באלו הימים פדאמרן ולא תיישינו שנגעלם ממקומות רחוקי' והרי בתשובת הרא"ש ז"ל שמכלוף בן מלול נהרג והתן את אשתו מפני שלא היה מכלוף בן מלול אח' בעיר ולא תיישי לעיירו' אחרות והקא נמי לא שניא בשם אברהם פיון שלא נודע שנגעלם אחר במקומו' אלו ואע"ג דבההו' גיטא דאנדונילאי לא הוי שמיה לחודיה אלא פתיב נמי בגיט' נהרדעא הקא נמי כל סביבות איספארט' הוי כנהרדעא פיון שאינו ידוע בכל אותם המקומות שנגעלם שום אדם ששמו אברהם והוי פיצא עמנו ממקום פלו' ומה שכתב הרמב"ם ז"ל שמתפשין באותה העיר אם לא יצא משם אלא הוא תנשא אשתו אע"פ שלא הזכיר שמו כלל וכ"ש הקא שהזכיר שמו אברה' ומתפשטי' ובדקים בעיר יהודי' הקרובה אל החלל ובעיירו' שסביבותיה שדרים בה יהודים אם נעלם שום אדם ששמו אברהם ואם לא ימצא אחר משיאין אשתו של זה ולא תיישינו לאברהם אחר מסוף העולם ומה"ר ישראל ז"ל התיר מטעם זה במשה בן יונתן פיון שלא הונוכרו שני משה בן יונתן כמו שכתוב בתחילת התשובה ומה שכתב הרמב"ם ז"ל ישראל שאמר מת יהודי עמנו וכו' אין אומר באמוד הדעת פלו' הוא וכו' עד שיעיד העד שהו' פלו' יפיר שמו ושם עירו דמשמע שמו לחוד לא סגי היינו אם היה מזכר' שמו לחוד ולא סימני' נמי ולא ידע' כלל מאי זה עיר הוא ולהכי בעינ' שיפיר גם כן שם עירו אבל אי אנו ידע' שם עירו כי הקא שנגעלם אברהם זה מסביבות איספארטה והעד הזכיר שמו הרי נודע בשמו ובשם עירו ולא בעי' סימנים וכמו שכתב הרב ז"ל אח' זה אבל אם אמר א' יצא עמנו מעיר פלו' ומת מתפשטי' וכו' אם לא יצא אלא הוא תנשא אשתו הרי שהזכיר שם העיר ולא שמו אלא שאנחנו יודעים שמו של יוצא שנגעלם והרי שמו ושם עירו והכי נמי כשהוא הזכיר שמו כי הקא ולא הזכיר שם עירו ואנו יודעים שם עירו על ידי שנגעלם איש אחד משם ששמו כה הרי הוא ידוע בשמו ובשם עירו ואם כן הרב ז"ל שכתב ישר' שאמר מת איש יהודי וכו' כה נכד צורתו וכו' אין אומר באומד הדעת הוא פלוני וכו' איירי כשנגעלמו ב' או ג' אנשים והעיד עד א' שמת יהודי אח' במקום פלו' כה נכד צורתו וכו' ואחד מאלו שנגעלמו היו בו אותם

הסימנים אין סומכין עליהם דשמה אחד מן האחרים שנעלם היה זה שמת דסימני הגוף לאו סימנים ניהו ואף על גב דאלו שנעלמו לא היה בהם אחד מסמנים אלו לא סמכי עליהו כיון שנעלמו אחרים ג"כ אבל אם לא נודע שנעלם אלא אדם א' פלו' במקומו' אלו ואמר עד א' מת איש יהודי עמנו וכו' כף נכף סימניו וכו' והיו סימנים אלו בזה שנעלם סומכין על עדותו להתיר את אשתו כיון שלא נודע שנעלם אלא הוא והרי נודע שמו ושם עירו אע"ג שהם לא הזכירו לא שמו ולא שם עירו וכן נוכל להעמיד דברי הרב ז"ל דאירי נמי כשלא נעלם שום אדם שיהיו דואגים עליו שמת או שנהרג אלא שידוע שהלך איש אחד למרחקי' לסחורה או לאי זה דבר וחושבים עליו שהוא חי באותם המקומות אף על פי שבא אדם אחד משם ואמר מת איש יהודי עמנו באותו מקום כף נכף צורתו וכו' ואין אומר באומד שהוא פלו' שהלך לשם כיון שלא הזכיר שמו ושם עירו וכמו שהלך הוא הלכו אחרים דומים לו והוא עדיין חי לשם אבל כשיצא אדם אחד מביתו ללכת למקום אחד או לסבב בכפרים ונודע שלא הגיע לאותו המקום או לא חזר מסביבתו בכפרים לזמנים שהוא רגיל ונתכסה ונעלם מעין כל והיו דואגים עליו ואומר שנהרג ואחר כף העיד א' יהודי או גוי מל"ת שנהרג או שמת יהודי אחד שצורתו כף או ששמו כף במקום פלו' שהוא תוף התחום שיש בין אותו מקום למקום שהיה הולך הוא או באותם הכפרים שהיה מצוי לסבב בהם פי האי סומכין אעדות זה והרי נודע בשמו או בסימניו או שנהרג ונודע שם עירו שנעלם ממנה כמו שפכתתי וכן מה שכת' הרב ז"ל למעלה בא א' ואמר אמרו לי ב"ד או אנשים כשתלך למקום פלו' אמור להם שמת יצחק בן מיכאל ובא השליח ואמר לנו והשליח אינו יודע מי הוא זה הואיל ואנו יודעים פלוני הידוע בשם זה הרי אשתו מותרת ע"כ דמשמע דאשתו מותרת משום דאמרו כשתלך למקום פלוני אמור להם וכו' דאותו פלו' היה ידוע שהיה משם אבל אם לא אמרו אלא שמת יצחק בן מיכאל ולא נודע שם עירו אין מתירין את אשתו היינו כשנעלמו ב' או ג' ששםם כף או כשלא נודע שנעלם בשום מקום שום יהודי ששמו כף ולא היו דואגים עליו שמת ואעפ"י שמה' מהמקומות הלך למרחקים א' ששמו יצחק בן מיכאל אין סומכים על עדות זה לומר שזהו שמת שם כיון שלא הונוכ' ולא נודע שם עירו ואמרי' אולי הוא אחר שהלך ג"כ לשם והיה שמו כף אבל על יהודי אחד שיצא מכאן למקום קרוב ולא חזר לביתו ודואגים עליו שנהרג או מת כיון שלא בא למוע' שהיה רגיל לבוא והעיד עד אחד או גוי מל"ת שנהרג איש א' באותו מקום שנתעלם והזכירו שמו הני כהנפרת שם עירו ג"כ כמו שפכתתי וכן מה שהביא הר"י קולון ז"ל בתשובת קפ"ה לשון רבי' ישעיה מטראני ז"ל מפ' האשה שלום שכתב באו עדים והעידו שמת יוסף בן שמעון מעיר פלוני מתירין את אשתו וכו' ואם יאמרו העדים יוסף בן שמעון מת ולא ידעו מאי זה עיר היה וכו' חוששין ליוסף בן שמעון אחר בעולם ואין מתירין אשתו של יוסף בן שמעון הידוע לנו עכ"ל אירי ג"כ פי האי גוונא שהלך למרחקי' ואולי משם הרחיק נדוד אבל כשעלה תוף גבול ידוע והעיד אחד ששם מת או נהרג יהודי אחד והזכיר שמו נאמר שזה שנעל' היה הכלל פי כשנעלם מעין כל איש אחד ידוע בהליכתו ממקום למקום אחר והעידו שמת או נהרג אחד ששמו כף או שסימניו כף או בתוף התחום שיש מאותו מקום למקום האחר או בכפרים והדרכים שהיה רגיל ללכת בהם שיש לסמוך על טעם זה להתיר דסברא מכרעת הכי אלא משום דצריך לדחוק קצת לשון הפוסקים ז"ל

כפי מה שפי' ולא לימרו גברי רב רבי דעילנא פילא בקנפה דמחט' איני צריף עתה לסמוך
אהאי טעמא לחוד בעובדא דידן דכיון שהזכירה התורגמה שמו וסימניו הרי תרנניו
איתנהו ביה ושריא אתתיה אפילו לפי פשט לישנא דהרמב"ם ז"ל דע"כ לא משמע
מלישנא דכשתלה למקום פלו' אמר להם שמת יצחק בן מיכאל דאם לא אמרו לו אלא
יצחק בן מיכאל לחוד דאין אשתו מותרת אלא פשלא הזכיר אלא השם ולא העיר אבל
הזכיר השם וסימניו מתירין אשתו אעפ"י שנעלם אחר מזה השם וכן ע"כ לא קאמר
אחר כה שם אמר מת יהודי אחד כה וכה צורתו וכו' דאין אומ' באומד שהוא פלו' אלא
מפני שלא הזכיר שמו אבל הזכיר שמו וסימניו מתירין אשתו והא דנקט בסיפ' יצא עמנו
ממקום פלו' מת וכו' אשמועי' חידושיא אעפ"י שלא הזכיר לא שם ולא סימן אבל היכא
דהזכיר שם וסימן נראה דבר פשוט דסגי להתיר כיון שלא נעלם אחר כשמו וסימניו.

ואם הנה נודע פי אברה' אחר הנה הולך בחברת זה אברהם אדום הפנים אשתו ג"כ
מותרת כיון שהעידה התורגמה לשני אנשים היו ואח' מהם אדום הפנים וכן יש טעם
אחר מצורך לזה בנדון זה שיהיה ההיתר פשוט מבלי שום גמגום למי שירצה להחמיר
וכו' מה שאמרה התורגמה שהם מוכרים טופיש אם היא דבר ידוע באותו מקום שלא
היה מי שילך למפור טופיש בכפרים שיהיה שמו אברהם אלא שני האנשי ששםם אברה'
היו נשותיה' מותרות והרי יש לא' מהם ג' דברים להתיר אשתו ששמו אברה' ושהוא
אדום הפנים ושהיה מוכר טופיש ויש בשני ג"כ ג' דברים ששמו אברה' ושהיה מוכר
טופיש ושהיה הולך בחברת אדום הפנים ובהגהות דשייכי במרדכי פ' בתרא דיבמות
כתוב מעשה בגוי א' שדנוהו למיתה ואמר מעולם לא פשעתי כי פעם אח' הרגתי יהודי
בן ניקולא לאוריוק שהיה מוליך י' ליטרין ששלחה יהודי' לאחי' בניקולא והתירו אשתו
ע"י ששאלו לה אם שלחה וכו' אע"פ שלא הזכיר שמו ע"כ ובנדון זה נמי בטעמא דהנה
מוכר טופיש לבד הנה סגי להתיר אשתו כי האי עובד' אם הנה נמצא מי שאומר שנתן
טופיש לא' מאלו השני אנשים ששםם אברה' ושהיו מסבכי' באותם הכפרים ואעפ"י
שלא ימצא אם הנה ידוע שהם היו מוכרי' אות' ולא הנה אברהם אח' מוכרם באותם
המקומות הוי פהאי עובדא ובלאו הכי שרי נמי מפל הלין טעמי דאמרן ובס' א' שמו
מתית פתוב היכא דאיכא סי' בגופו ויש גם סי' בכליו מצטרפין יחד והוי כמו סי' מןבהק
ומהרן מהגר התיר כה"ג כמו שהביא הר"י"ו בתשובה ק"נ נאם המבי"ט: קיד על דבר
המוכר צמר בהקפה ביותר ממה שמוכרים במעות מיד נשאלתי אם יש במקר זה צד
איסור והוא ידוע כי זו היא טרשא דרב נחמן דאמ' בפ' הרבית טרשא דידי שרו והיני
כה"ג מדפריף עלה ממתני' דקתני ואם לגורן ב"ב אסור ומשני התם קץ ליה הכא לא
קץ ליה וכדפי' רש"י ז"ל שהיה מוכר הסחורה בהמתנה ביותר מדמיה ולא היה מפרש
להרמב"ם ז"ל פסק דלית הלכתא פנותיה כיון דפסיק תלמודא דלית הלכתא פרב פפא
דמחמיר טפי אבל רבי' האיי ז"ל ורבי' תם ז"ל פסקו פנותיה מדלא קאמר גמרא נמי
דלית הלכתא פטרשי נחמנאי וכן הרשב"א ז"ל כתב דטעמא דמילתא משום דדרף מקח
וממפר הוא וכל פיוצא בזה ליכא איסורא דאורייתא וכדי שלא תנעול דלת בפני לוקחים
ומוכרים הקלו בו כמו שהביא בנמוקי יוסף ז"ל וכן הרא"ש ז"ל בפסקיו פסק פרב נחמן
ואנו נוהגים בארץ הזאת שלא למחות בטרשא זו משום דרוב משא ומתן הוא בכף והינינו
נועלים דלת לפניהם ואפילו לדעת הרמב"ם נראה דבעינו שיהיה דבר קצוב וידוע שהוא

שְׁנוּהַ כִּי בְּמַעוֹת מִיָּד וּכְשֶׁהוּא מַעֲלֶה הַסֵּף הַיְדוּעַ כְּשִׁמוּכָר בְּהַקְפָּה אֲסוּר וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב פ"א
וְכֵן אִם מָכַר לוֹ מְטֻלְטָלִים עַד זְמַן פְּלוֹ' בְּמֵאָה יִהְיוּ שְׁנוּיִם בְּשׁוּק לְמִי שֶׁקוֹנֶה בְּמַעוֹתָיו מִיָּד
תִּשְׁעִי' אֲסוּר וְכוּ' שֶׁנֶּרְאָה דִּהְיוּ דְבָר יְדוּעַ שֶׁשְׁנוּהַ כִּי בְּשׁוּק וּבְלֹא הִכִּי מִןתָּר וְצָמַר זֶה אֵינוֹ
דְבָר יְדוּעַ וְקָצוּב כְּדָבָר הַנִּמְכָּר בְּשׁוּק שִׁיּוּדְעִים הַכֹּל שֶׁעַר שָׁלוֹ וְאֵין הַפָּרֵשׁ וְהַבְּדֵל בְּמִינוֹ
בֵּין זֶה לְזֶה מֵה שְׁאִין כֵּן בְּצָמַר וּבְבִגְדִים כִּי יֵשׁ בָּהֶם כַּמָּה מִיָּנִים וּבְמִין א' לְפַעֲמִים שֶׁק א'
שֶׁל צָמַר יוֹתֵר טוֹב מִחֲבִירוֹ אע"פ שֶׁהִיא מִינוֹ וְעַל זֶה אֲנַחְנוּ סוֹמְכִים גַּם כֵּן שֶׁלֹּא לְמַחוּ'
בְּטָרְשָׁא זֶה אֲפִילוֹ לְדַעַת הָרַב ז"ל: קְטוֹ נִשְׁאָלֶת עַל בְּטָאָן א' שֶׁהוּא שֶׁל ב' שְׁוֹתֶפִין אוֹ ג'
הִיאָה יִתְנַהֲגוּ בּוֹ אִם יִחְלָקוּ לְזַמְנִים אוֹ יִשְׁפִּירוּ אוֹתוֹ לְאַחֲרִים וְיִקַּח כָּל א' חֶלְקוֹ בְּשִׁכְרוֹ'
אוֹ יִהְיֶה תַּחַת יַד שְׁנֵיהֶם שִׁיעֲמָדוּ הֵם אוֹ אַחֲרִים תַּחֲתֵיהֶם בּוֹ וְיַעֲשׂוּ מְלֹאכֶת אַחֲרִים וְיִחְלָקוּ
הַרְיוּחַ בֵּינֵיהֶם וְנִרְאָה דִּישׁ בְּזֶה דִּינָא דְגוּד אוֹ אֵיגוּד דְּהִלְכָת' דַּאֲמ' הִכִּי וְאע"פ שֶׁהַדָּב'
עוֹמֵד לְשֹׁכֵר כְּמוֹ שֶׁסוֹבֵר הַרְמַב"ם ז"ל וְהַרְשֵׁב"א ז"ל וְאֶפ"ה אִם אֵין שׁוּם א' מֵהֶם רוֹצֶה
לְמַפְנֵי וְלֹא לְקַנּוּת אֲלֵא לְהִיּוֹת שְׁוֹתֶפִין שׁוֹכְרִין אוֹתוֹ וְחוֹלְקִין שְׁכָרוֹ כֵּינֵן שֶׁהוּא מְקוּם
עֲשׂוֹי לְשֹׁכֵר וְאֵינוֹ רְאוּי לְחִלּוּק שְׁנֵה שְׁנֵה אֲלֵא כְּגוֹן חֲצַר שְׁאִי אֵיפְשָׁר שִׁישְׁתַּמְשׂוּ שְׁנֵיהֶם
כֹּא' מִפְּנֵי הַיְזוּק רְאוּיָה וְרְאוּיָה לְשִׁכּוֹן בָּהּ א' מֵהֶם אֲבָל מֵה שְׁאִינוֹ רְאוּי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְכָל
א' לְבַדּוֹ וְנַעֲשֶׂה לְשִׁכְרוֹת אֵינוֹ מִתְחַלֵּק לְזַמְנִים אֲלֵא יִשְׁפִּירוּ אוֹתוֹ לְאַחֲרִים וְיִחְלָקוּ הַרְיוּחַ
וְאע"פ שֶׁיְכוּלִים גַּם כֵּן שְׁנֵיהֶם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּיַחַד אוֹ כָּל א' בְּפָנָי עֲצָמוּ בְּזַמְנֵי אֶפ"ה אֵין
חוֹלְקִין לְזַמֵּן אֲלֵא בְּשִׁכְרוֹת מִשׁוּם דְּהַדָּבָר יְדוּעַ שֶׁהַבְּטָאָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה לְאִישׁ א' אוֹ לְב' אוֹ
ג' אֲלֵא לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם שְׁעוֹשִׂים מְלֹאכֶת הַבְּגָדִים וְכוּלָם יְכוּלִים לְתַקֵּן בְּגָדֵיהֶן בְּבִטָּאָן אֶחָד
וּכְמוֹ שֶׁפִּי הַמְּפָרְשִׁים ז"ל דְּעֲשָׂאָן לְעֲצָמוֹ אוֹ עֲשָׂאָן לְשֹׁכֵר דְּתַנִּי בְּבִרְיֵית' לֹא שֶׁתֵּהָא כְּוֹנֵנַת
הָאֵב מַעֲלָה וּמוֹרִידָה אֲלֵא אוֹרְחָא דְּמִילְתָא נִקְט דְּעֲשָׂאָן לְשֹׁכֵר הוּא שֶׁהוּן גְּדוּלִי' וְרְאוּי'
לְהַשְׁפִּירוֹ עֲשָׂאָן לְעֲצָמוֹ קְטַנִּים וְרְאוּיִים לְעֲצָמוֹ וְהִכָּא נָמִי בְּנִדוּן שְׁלַנּוּ הַדָּבָר יְדוּעַ שֶׁבְּטָאָן
א' אֵינוֹ נַעֲשֶׂה לְצוּרָה אָדָם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם וְלֹא נַעֲשֶׂה אֲלֵא לְהַשְׁפִּירוֹ וְכ"ש אֵי שְׁוֹתֶפִי' לֹא
עֲשׂוּ בְּטָאָן זֶה אֲלֵא יִרְשׁוּהוּ וְאִם כֵּן פְּשִׁיט' דְּהוּא עֲשׂוֹי לְשֹׁכֵר וְשׁוֹכְרִין אוֹתוֹ וְחוֹלְקִין שְׁכָרוֹ
כֵּינֵן שְׁאִין כּוֹפִין זֶה אֶת זֶה בְּטַעַנ' גוּד אוֹ אֵיגוּ' וְהָרִי מְרַחֵץ כְּשֶׁהוּא גְּדוּל דְּאֲמַרִי' דְּהַשְׁכָּר
לְאַמְצַע אֶף עַל גַּב דְּאֵיפְשָׁר שִׁיִּרְחֲצוּ הֵם גַּם כֵּן בּוֹ כֵּינֵן שְׁאִינוֹ צָרִיף כְּוֹלוֹ לְהֵם מְשִׁפִּירִין
אוֹתוֹ כְּדָאָמ' ז"ל וְאֵין חוֹלְקִין אוֹתוֹ לְזַמֵּן וְהִכָּא נָמִי בְּטָאָן זֶה אע"פ שֶׁהֵם יְכוּלִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
בּוֹ כֵּינֵן שְׁאִינוֹ צָרִיף לְכֹלוֹ עוֹמֵד לְשֹׁכֵר קְרִינ' בִּיָּה וְשׁוֹכְרִין אוֹתוֹ לְאַמְצַע וְלֹא לְזַמֵּן כֵּינֵן
שֶׁהֵם אֵינָם יְכוּלִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ תְּדִיר כְּדָאָמַר' וְכֵן אֵין אֶחָד מֵהֶם יְכוּלֵ לְכַוֵּף אֶת חֲבִירוֹ
שֶׁלֹּא יִשְׁפִּירוּהוּ אֲלֵא שִׁיעֲשׂוּ מְלֹאכֶת אַחֲרִים בְּבִטָּאָן הֵם בְּעֲצָמ' וְהַרְיוּחַ יִהְיֶה לְאַמְצַע שְׁאִין
כּוֹפִין אֶת הָאָדָם שִׁירַד לְאַנְמוֹת שְׁאִינוֹ רוֹצֶה וְכֵן אֵין כּוֹפִין זֶה אֶת זֶה לְהִיּוֹת שְׁוֹתֶפִי'
בְּגוֹפָם וְגַם שְׁנֵאֲמַר שִׁיקְחוּ פּוֹעֲלִים תַּחֲתֵיהֶם וְיַעֲשׂוּ מְלֹאכָ' אַחֲרֵי' בְּבִטָּאָן וְיִפְרְעוּ לְהֵם
שֹׁכֵר טְרַחֵם וְיִחְלָקוּ הַשָּׂאָר אֵין אֶחָד מֵהֶם יְכוּלֵ לְכַוֵּף אֶת חֲבִירוֹ עַל זֶה שֶׁיְכוּל כָּל אֶחָד
מֵהֶם לֹאֵר אֵין רְצוֹנִי שִׁיעֲשֶׂה מְלֹאכְתִּי עַל יְדֵי אַחַר וְאֵינִי מֵאֲמִינוֹ כִּלְל הָעוֹלָה שְׁדִין בְּטָאָן
זֶה הוּא שִׁיעֲפִירוּהוּ לְזַמֵּן וְיִחְלַק הַשְׁכְּרוֹת וְאֵין א' מֵהֶם יְכוּלֵ לְכַוֵּף אֶת חֲבִירוֹ לְחִלּוּק' זְמַן
וּבִס' צָרוּר הַפְּסָף הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א ז"ל דְּכָל זְמַן שְׁאֲמַר הָא' אֵינִי רוֹצֶה אֲלֵא בְּחִלּוּקַת
הַיָּמִי' שׁוֹמְעִי' לוֹ כָּל זְמַן שְׁאִין הַפְּסָד בְּדָבָר לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַדִּינִין כְּגוֹן מְרַחֵץ וּבֵית הַבַּד
הָעֲשׂוֹי לְשֹׁכֵר ע"כ וְכָתַב בְּעַל הַסֵּפֶר וּבְמָה שֶׁכָּתַב רַבִּי ז"ל לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַדִּינִין כְּגוֹן
מְרַחֵץ וּבֵית הַבַּד הָעֲשׂוֹי לְשֹׁכֵר לֹא אָמַר דְּבָר פְּסוּק' וְנִטָּה לְדַבְּרֵי הַר"ם ז"ל שֶׁכָּתַבְתִּי ע"כ

ובגדון זה נראה וגלוי לעיני הדיין כי יש הפסד בחלוקת ימים למי שיירצה להשפיר זמן או ימים שהגיעו לחלקו כי השכירות יעלה יותר בכל חדש כשמשפירו לשנה אחד ממה שיעלה כשישפיר לשנה חדשים או פחות וכמו שהביא הריב"ש ז"ל בתשובת רכ"ז דחלוקת שכירות עדיפא מחלוקת ימים ולדעת הרמב"ם שאנו דנים עליו אין חלוקה אחרת בזה הבטאן כי אם בשכירות כמו שכתבתי.

גאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: קיו זה לי כמה שנים שנסתפקתי במי שהלנה לחברו מעות על מנת שיקנה ממנו סחורה ידועה ביותר משווייה במעות בעין אי הוי' רבית קצוצה או אבק רבית ולא הכרעתי אז אחד א' מן הצדדין וכתבתי שהנה קרוב להיות רבית קצוצה ועתה אינה האל לידי פסק דין אחד מהחכם השלם ה"ר יצחק ו' לב נר"ו על ענין זה והכריע שהיא רבית קצוצה ומפני שראיתי ראיותיו בלתי מכריעות הענין הנרצה אצלו חזרתי ודקדקתי בענין ועלה בידי שאין הגדון הזה רבית של תורה ואינה יוצאה בדיינים ואגלה מה שיש בראיותיו ***(השגה * אמר יצחק במהר"ר צדיק בן לב ז"ל אל יתהלל חוגר כמפ' וסופו הוכיח על תחלתו שאמר שאין מזהירין לנזקרים כי דברים בגו והפלא משפלו הנה אם היא אבק רבית ואינה יוצאה בדיינים איך יוציאנה ע"צ חומרא בעלמא מי איישר חילן מחכמי הגמ' שאמרו שהו' חייב להחזיר בבא לצאת ידי שמים אבל לכוף בדין לא ויהנה אסור א"כ נבאתי ולא ידעתי מה נבאתי ולא מה נבאתי של חכם כמוהו דס"ל דאינה אלא אבק רבית ואי עבר חד ועבד לא מפקי מניה הוצרכה הוראה שתצא ובמקום שיש חלול ה' אין חולקין פבוד לרב סוף דבר חתימה שאומר שהם מחמירים בעניינים אלו כאלו הנה רבי' של התורה אין בהם טעם כלל דאי לכתחל' קאמר פשי' דמי דעבר ארבי' דרבנן רשע הוא ואי לבדינ' קאמר דתצ' הא נדאי לית' וכדפ'י' ואם רצה שנוהרים ב"ד שלא יעברו אפי' איסור דרבנן כאלו הוא של תורה באופן דלא אצטרכי למדרש להיכ' דעבר אטו בזמן הגמ' לא היו נוהרים כ"כ כמוהו בשל דבריהם פשי' שהיו נוהרים הרבה מאד כדמוכח בכמה דוכתי ואפ"ה הוצרכו למילף דינא לחוט' א' שעבר ועשה כי לא יחדל אביון מקרב הארץ וכן אנחנו משפט נבחר' לנו נדעה בינינו מה טוב ופתח דברי השגותיו שהשיג ואמר א"כ אי' עינינו רואות שהלנהו בעבור התרבי' אין בדברים אלו ממש דאם פשהאד' צריף לחפץ נותן יותר משווייו היינו חפץ של תשמיש אבל מילי דפרגמטי' וזבניי שהחניות מלאים מהן וזה לוקח סחור' מא' יותר משווייה בחברותיה לא ועוד דעלוי רב כנ"ד ליטר' שנה ס' בק"ן כמו שרמזתי בפסק שאני שפשהתוספת הוא הרבה מאד כ"ע מודו כמפרש דמי שאפ' העורים יביטו לראות דסחורה שנה ק' בק"ק אינו אלא בעבור שהלנהו אף תוספ' שפת יתר והוא ד"מ ש"מ:**) קושי וביטול כי הוא כתב והקדים שאם פירש וקצב במטלטלין מה שהי' מעלה אותם עתה בשביל ההלנהו שהוא רבית קצוצה כמו שלמד מתשובת הרשב"א ז"ל ולא זו בלבד אלא אף על פי שלא פירש אלא שהלנהו ע"מ שיקנה חפץ ידוע בסוף מה שהוא ידוע שם שהוא יותר משווייו בשוק ואית ביה אונאה אין אנו צריכין לפי' שהרי עינינו רואות שהלנהו בעבור התרבי'.

והנה אין ראיתו זו הראשונה מכרעת כלל כי פיון שלפעמים פשהאדם צריף לחפץ א' נותן עליו יותר משווייו ואינו חושש על האונאה אם כן אין עינינו רואות שהלנהו בעבור התרביית שהרבה לו על החפץ.

עוד כתב דכיון ש'הרב ז"ל חילק באבב רבית בין מטלטלי לקרקעי לענין זה אם איתא דלענין רבית קצוצה מטלטלי כמקרקעי דמו לישמע'י מטלטלי דבעי' קצ' וכ"ש במקרקעי נאני אומר דבין במקרקעי בין במטלטלי בנדון זה אפילו קצב הסף שלמעלה בעבור ההלואה אין פאן רבית קצוצה פינון ש'הרבית פא דרוך מקח וממכר ונהרי פתב הרב ז"ל פמו ש'הביא החכם נר"ו פיצד המוכר לחבירו קרקע או מטלטלי' ואמר לו אם מעכשיו תתן לי הדמי' הרי הו' שלף בק' ואם עד זמן פלו' הרי הם שלף בק"ב הרי זה אבב רבי' כו' דמשמע ***(*) דבין בקרקע בין במטלטלי אין פאן אלא רבית דרבנן אפי' קצב וכו' הוא תימא דזיל קרי בי רב הוא דכל שלא יש צד הלואה משותף בענין א"א לבא פלל לאיסוף תורה ובדברי של ומאי משמע ודאי הוא האי לישנ' יתירת':** דבין בקרקע בין במטלטלין אין פאן אלא רבית דרבנן אפי' קצב ופי' מה שמעלה לו בשביל המתנ' הזמן שהוא עשרים למאה לשנה או לזמן ידוע ואין פאן רבית של תור' פינון שהוא דרוך מקח וממכר' וכמו שכתבו המפרשים ז"ל דכל רבית שהוא דרוך מקח וממכר אינו אלא אבב רבית ועוד השמיענו הרב ז"ל חידוש אחר פה שבמטלטלין אפי' בסתם אסור פינון שידוע שעשה אינם שונים בשוק אלא תשעים והוא לקח במאה לזמן ידוע שנר' פי מכירת מטלטלין ביות' משוון הפל אסור משום אבב רבית לבד בין מפרש מה שהוא מעלה פמו שכתב הרב ז"ל ברישא בין בסתם פמו שכתב בסיפא: ***(השגה * רוצה לומר דמאי דנקנו הרב מפרש במטלטלי בריש' ובסיפ' קאמר דמטלטלי אפי' סתם לא קשי' דריש' אשמועי' אפי' מפרש דמטלטל אינה רבית קצוצה וסיפא אשמועי' דאפי' סתם דמטלטל אבב רבית מיהא הוי וליתא דכיון שאין שם הלואה מצטרפת פשיט' דאפי' פי' לא הוי רבית קצוצה שפכר הקדים הרב דאין רבית קצוצה' אלא דרוך הלואה לא דרוך מקח פלל ומקרא מלא הוא מלנה הונו בנפש' ותרבי' פדאיתא בגמ' בהדל' דאי' רבי' של תור' אלא בדר' הלואה ולא קאמר הרב שאין זה אלא אב' רבית אלא הרי זה אבב רבית להשמיענו דאע"ג דמדאורייתא שרי רבנן מיה' אסרוהו והיינו דכנייל הרב מטלטלי ומקרקע בחדא פבא וסיים בהו הרי זה אבב רבית דכי הדדי ניגהו בהבנת הלשון ולכן פתבתי בפסקי הב' תירוצי' שתיבצתי וק"ל:**) וכיון שאין פאן רבית קצוצה לפי שאינו אלא דרוך מקח וממכר ה"נ אם הלנה לחברו מנה ע"מ שיקנה ממנו קרקע או מטלטלין ביותר משוון אפי' פי' וקצב מה שהו' מעלה בעבו' ההלואה נראה שאין פאן רבית של תורה פינון שהוא מוסף אינו חשוב מעות רבית מן התורה דרוך מפר אלא אבב רבית פמו כן פשהלנה ע"מ שיקנה בכף וכן תוספ' משויו במעות בעין אינו אלא אבב רבית פינון שהתוספ' שניתן בשביל ההלואה פא מחמת מקח וממכר דטעמא דבמקח וממכר אינו אלא אבב רבית אפי' במפרש הוא משום שלפעמים ***(ח"ו דלא אסרה תורה אלא דרוך הלואה ודיינו מה שאסר' תורה אלא דגורי רבנן משום דילמ' טעו אינשי במה שהו' טוע' לומר אם פשקונה ע"מ שימתין ויאריו לו ומעלהו החפץ הרבה שרי דאיפ' רוןחא להאי ופסיד' להאי ניפרת וידועה אם פן אפי' דרוך הלואה נמי דלא משמע להו לאינשי הנקוד' האמתית המבדלת בין אור לחשף דכשיש צד הלואה הוא שאסר' תורה ואי לא לא אפי' שימתן לו פל הון ביתו: ולפום טעמיה דדריש טעמין דקר' כר"ש ולא פרבנ' דפליגי עלי' ערי ושכבי סהדי דאזל בתר איפכא ונהו לן למילף דכיון דאסרה תורה דרוך הלואה ולא דרוך מקח משום דלפעמים אדם קונה במעות בעין ביותר משויו לפי שצריף לו ולא נפש' איכא ולא

תרביית איפא א"כ פשמעלהו כפלי כפלים ומפרש שכל זה העלוי הוא בעבו שאינו נותן לו מעות בעין גילף שהיא רבית קצוצה וניזיל בתר טעמא שהרי נשף איפא ותרביית איפא שזה חסר וזה מתרב' ולא כמו שהוא לומד להק' ולא להחמיר לפום טעמין' אלא דפשי' ופשי' דאפילו שזה חסר וזה מתרבה אם אינו על דרך צד הלואה לית לן בה מדאוריית' פדגמרי' לה ממלנה הונו בגנשה ותרביית דאף על גב דדברי תורה מדברי קבלה לא ילפי' אין זה אלא גלוני מלתא בעלמא דתרבי' דקרא היינו דרך הלוא' ובאמ' בתטיפ' ובמרוצ' ראיתי אלו ההשגות ואתמה' בתדא שעמא את נשף חשקי שם לי לחרדה לקול צללו שפתיים ואם פן מ"ל פשקונה ע"מ שימתין וכו' או פשקונה ע"מ שילנה לו מי יתן טהור מטמא לא א' ועוד נפלאתי הפלא ופלא שפשרא' שקוטב דרושנו אינו אלא מההיא דהרמב"ם ז"ל שהרבי והתוספ' אינו בהלואה אלא בחצ' דאגר מניה בפחות ואפ"ה פיון שיש שם הלוא' משותפ' חשבינו ליה פהלנהו סלע בה' דינרין צלל במים אדירים לחלק בין מקח לשכירות וזה הוא שבר על שבר דכ"ע ידעו דשכירות זביני ליומיה הוא ומי עשאו כמו הלואה ח"ו ועוד איה כ"כ מהרה שכח טעמו בעיניו פראי מוצק נמוקו עמו דטעמ' דבמקח וממכ' אינו אלא אבק רבית אפי' במכ' משום שלפעמים אדם קונה במעות בעין יותר משונו לפי שצריף לו כו' וא"כ מ"ל פשקונה ע"מ שימתין כו' או ע"מ שילנה לו כו' הישמים כ"ש וק"ו שכירות שאדם משפיר חצר בפחות משונו לפעמים דהא לית ביה אונאה ומ"ל שילנהו או לא אלא הדברים פשוטי' מאד שהם הוא צד ההלואה כל היכא דאיתין ומה שמשגי דיות' חדוש הנה משמיענו הרב בהלואה ע"מ שיקנה מע"מ שישפיר ליתא דאי לא קאמר אלא ע"מ שיקנה חפץ כו' הא מטלטל שאני דכמוהו ימכר בשוק ואית ביה אונא' מ"ה הוי רבית קצוצה אבל קרקע לא אפי' בשכר וא"ת קניית קרקע פשי' דמילתא דלא שכיחא היא להלוות מעות ע"מ שימכר' לו חצרו בפח' ועוד דאי זבין ארעיה הא שקיל זוזי ודאי אוזיף מניה למוכר' בפחות ולא שכיח דאצטר' ליה כ"כ זוזי ופשיטי דמילת' דשכיח' טפי היא לשכור ממנו בפחות דשכירות נמי זביני הוי ומ"ש שיש דרך שכירות שהוא מן התורה פההי' דמוכ' באסמכת' כו' לא ידענ' מאי קאמר דמה שלא נקנה קנין גמור אגלאי מילת' דזוזי הלוא' נינהו ומ"ה הפירות שאכל הם הוא מעות ההלואה אבל מה ששוכר ממנו בפחות הרי נקנה לו לזמנו בשכרו ואין פאן אלא שפיקח לו משכרו בעבור ההלואה המשותפות עם השכירו' ** דאדם קונ' במעו' בעין ביותר משונו לפי שצריף לו וגם המוכר אם הוא בעל הבית שמוכר חפציו אינו מוכרם אלא ביות' משוונים ואין עליו אונאה: ואם פן מה לי פשקונה ע"מ שימתין ויאריף לו ומעלה החפץ יותר משונו או פשקונה ע"מ שילנה לו ולוקח החפץ יותר משונו דבר קצוב הפל אבק רבית פי מה שפתי הרב ז"ל פי פשקוצב הדבר שפוח' לו מן השכירות עד שיחזיר לו הלואתו שהוא רבית של תורה היינו בשכירות כמו שפתי או ששכר הימנו בפחות וקצב הדבר שפוחת לו מן השכירות עד שיחזיר לו הלואתו שהוא רבית של תורה היינו בשכירות כמו שכת' או ששכר הימנו בפחות וקצב הדבר שפוחת לו וכן הרשב"א ז"ל באותה תשובה שכת' מי שהלנה לחבירו מעות והשפיר לו ביתו בפחות אינה רבית קצוצה פיון שלא קצב ואמר בית זה לשונה כף וכף אשכ' לן בדינ' בעבו' ההלוא' היינו בשכירו' אבל במכר בנדון זה אפי' קצב אין פאן רבית של תורה כדפי' שאם הנה פן יותר חידוש הנה משמיענו הרב ז"ל בהלואה ע"מ שיקנה מהלואה ע"ע שישפיר פי הוא ידוע

כי דָּרָךְ מִקַּח וּמִמְכָּר הַרְבִּי הוּא מְדַרְבְּנֵן וְדָרָךְ שְׁכִירוֹת יֵשׁ שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא כְּמוֹ הַלְוָאָה פִּינֵן שְׂאִין פֶּאֵן מִקַּח וּכְמוֹ שֶׁפֶתַח הַרֵב וְ"ל שֵׁם פ"ו כִּי הַמּוֹכֵר בְּאַסְמַכְתָּא אוֹ פֶּל מֵה שְׂאִינוֹ קִנְיֵן גָּמוּר שֶׁהַפִּירוֹת שֶׁאֵכָל הֵם רַבִּית שֶׁל תּוֹרָה וּכְמוֹ שֶׁפֶרְאָה ג"כ מִלְשׁוֹן בַּעַל הַטּוֹרִים שֶׁכַּת' פֶּלְלָא דְרַבִּיתָא אָמַר רַב נַחֲמָן כָּל אֲגַר נָטַר לִי אָסוּר פִּי' בְּשִׁבִיל הַמַּתְנָה מְעוֹתָיו נוֹתֵן לוֹ שְׂכָר בֵּין דָּרָךְ הַלְוָאָה אוֹ מִמְכָּר אוֹ שְׁכִירוֹת אֲלָא שְׂאֵם הוּא דָּרָךְ מִקַּח הוּא מְדַרְבְּנֵן וְכו' גֵּרָאָה מְדַבְּרִיו כִּי מֵה שֶׁהוּא דָּרָךְ שְׁכִירוֹת מִן הַתּוֹרָה הִיא דָּרָךְ מִמְכָּר מְדַרְבְּנֵן וּמֵה שֶׁהוּא דָּרָךְ שְׁכִירוֹת מִן הַתּוֹרָה הוּא כְּמוֹ אִם הַלְוָה לוֹ ע"מ שֶׁיִּדוּר בְּחִצְרוֹ בְּפָחוֹת מִלְשׁוֹנוֹ דְּבָר קְצוּב וּכְמוֹ כֵּן מֵה שֶׁהוּא דָּרָךְ מִקַּח וּמִמְכָּר מְדַרְבְּנֵן הוּא כְּשֶׁהַלְוָה לוֹ ע"מ שֶׁיִּקְנֶה מִמֶּנּוּ חֶפֶץ פְּלוֹ' בְּסָף קְצוּב יוֹתֵר מִלְשׁוֹנוֹ: שֶׁהוּא מִמְשֵׁ בְּהַלְוָאָה הַמְשׁוֹתֶפֶת עִם הַמִּקַּח מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם שֶׁיֵּאמֶר שֶׁדָּרָךְ שְׁכִירוֹת הוּא כְּמוֹ הַלְוָאָה וְתוֹ אֶתְמָה' טוֹב' טוֹבָא עַל הַפְּלוּל הַנִּמְרָץ שֶׁעֲשָׂה בְּדַבְּרֵי הַטּוֹר שֶׁחָשְׁבוּ שִׁמ"ש אֲלָא שְׂאֵם הוּא דָּרָךְ מִקַּח הוּא מְדַרְבְּנֵן קָאִי אֲדַסְמִיף לִיה דִּהִינֵנוּ שְׁכִירוֹ' שֶׁבְּשְׁכִירוֹת הוּא מִן הַתּוֹרָה דִּהִינֵנוּ הַלְוָה ע"מ שֶׁיִּשְׁכֹּר בְּפָחוֹת וּבְדָרָךְ מִקַּח דִּהִינֵנוּ הַלְוָה ע"מ לְמַפְּוֹר אִינוֹ אֲלָא אֲבַק רַבִּית וּפִי' הַלְשׁוֹן לְכָל אֲשֶׁר הוֹלֵךְ אִינוֹ אֲלָא כֶּף כָּל אֲגַר נָטַר אָסוּר בְּאִיזָה אֲנִפֵּן שֶׁיִּהְיֶה אֲלָא שֶׁכְּשֶׁאִינוֹ דָּרָךְ הַלְוָאָה אֲלָא דָּרָךְ מִקַּח דִּהִינֵנוּ נְמִי שְׁכִירוֹת דְּזַבִּינִי לְיוֹמִי' הוּא אִינוֹ אֲלָא מְדַבְּרִיהֶם וּשְׁכִירוֹת דְּכַתֵּב הַטּוֹר אִינוֹ ח"ו הַלְוָה ע"מ שֶׁיִּשְׁכֹּר דִּהִיָּהּ בְּכָלֵל דָּרָךְ הַלְוָאָה הִיא תַּדַּע דִּהָא לֹא סְמִיף לָהּ לִהָא דְשְׁכִירוֹת גַּבִּי הַלְוָאָה אֲלָא גַּבִּי דָּרָךְ מִמְכָּר וְיֵאֵיֵד עֲלֵיו רַעוֹ דְרַבּוּתִי' הוּא וְהִינֵנוּ שְׁכִירוֹת דְרַבְּנֵן כְּגוֹן הִיא דְשׁוֹמֵר שְׁדוֹת שְׁמוֹסִיפִי' לָהֶם בְּשִׁכְרָם כְּדִי שֶׁיִּמְתִּינוּ אַחַר חֲרִישֵׁ' וּמִירוֹת א"נ מִשְׁפִּי' לוֹ חִצְרוֹ לְשָׁנָה וְהַתְנָה עִמּוֹ שְׂאֵם יִפְרַעְהוּ בְּסוּף שְׁנָתָן כְּמוֹ שֶׁהוּא הִדִּין דְשְׁכִירוֹת אִינָה מִשְׁתַּלְמָת אֲלָא בְּסוּף' יִתֵּן לוֹ י' דִּינָרִים וְאֵם יֵאָחַר שְׁנָתִים יִתֵּן לוֹ שְׁנַיִם עֶשֶׂר דִּנָּרִים דִּהִינֵנוּ אֲגַר נָטַר בְּשָׁנָה שְׁנִיָּה וְלִישְׁנָא קִיט נִקֵּט הַטּוֹר בְּמָה שֶׁלֹּא חֲזוֹר וְכַתֵּב אֲלָא שְׂאֵם הוּא דָּרָךְ מִקַּח אוֹ שְׁכִירוֹת הוּא מְדַרְבְּנֵן שְׁסַמָּה עַל מֵה שְׁסַמָּה הַשְׁכִּירוֹת לְמִקַּח לֹאמֵר דְּכִי הִדְדִי גִינְהוּ וּמֵה לוֹ עוֹד לְבָרְרָם וּלְפָרְשָׁם וְהֵאָמַת אֶמַת דְשְׁכִירוֹת נְמִי זַבִּינִי הוּא וְהַפֶּל בְּכָלֵל מִקַּח חוּץ מִהַלְוָאָה וְעַד פֶּאֵן לֹא מִיִּירִי אֲלָא בְּהַלְוָאָה פְּשׁוּטָה וּבְמִכְרָ וּשְׁכִירוֹ' פְּשׁוּטִים דְּבַהַלְוָאָה מְשׁוֹתֶפֶ' עִמָּהֶם בְּסוּמָף כְּתַב לָהּ שֶׁפֶתַח וְכֵן בְּהַלְוָה עַל חִצְרֵיו וְא"ל ע"מ שֶׁיִּדוּר בּוֹ חֲנָם אוֹ יִשְׁפִּירָהוּ לוֹ בְּפָחוֹת הָיִי רַבִּית קְצוּצָה וְהַפְּלָא שֶׁלֹּא הִנְצִירָה הַטּוֹר לְפָרֵשׁ בְּשִׁקְצָב וְקִצִּץ דְנַר' לוֹ דְכִינֵן דְנִקֵּט חִצְרָא פִּשִׁי' דְּבַהֲכִי מִיִּירִי דְאִי לָאו הֲכִי מֵאֵן נּוֹכַח שֶׁהַשְׁכִּירוֹ בְּפָחוֹת פִּינֵן דְלִית בֵּיה אֲוֹנָאָה וְאִין כְּמוֹהוּ נִמְכָּר בְּשׁוּק וּמִפְּנֵי שְׁסוּבֵר הַטּוֹר דַּה"ה וְהוּא הַטַּעַם הַלְוָה ע"מ שֶׁיִּמְכֹּר סְתָם לָהּ לִהְיֶה דְקִצִּיצָ' בְּחִצְרָא דְחִינִישׁ לַב"ד טוֹעִי' דְמַדְמוּ מִיְלָתָא לְמִילָת' וְיִדוּנוּ כֵּן בְּמַטְלָטֵל וְלִיתָא וְסְתָם דַּמַּט' כִּפִּי' דְמַקְרַקַע דְמִי וְיוֹת' הַטּוֹר שֶׁיִּטְעָה מִי שֶׁיִּרְצָה לְטַעוֹת בְּחֻנְמָרָא דְמַקְרַקַע מְדַקְוֵלָא בְּמַטְלָט'.

וּמֵה שְׂאֵמֶר עוֹד דְמֵה שֶׁהַנְּצִירָה הַרֵב לְפָרֵשׁ דְאִיִּירִי בְּקִצָּב הִינֵנוּ כְּדִי שִׁיָּה' דוֹמָה לְדוֹר בְּחִצְרָא חֲנָם וְא"כ מֵה עִנִּי' זֶה לְלַמּוֹד מִמֶּנּוּ בְּמַטְלָטֵל דְסְתָמָ' כִּפִּי' בְּדְאוּרִיָּת' הוּא רַבִּי גְדוֹל דִּהָא לֹא זֶה אֲפִי זֶה תִּנֵּן לֹא מִבְּעִיָּא שֶׁלֹּא יְדוֹ' חֲנָם אֲלָא אִפִּי' שְׁכִירוֹת בְּפָחוֹת נְמִי אָסוּר וּמֵה גִרְעוֹן יֵשׁ בְּאִפּוּשֵׁי דְרַגִּי בִּינִיָּהוּ כ"ש דְהָיִי זֶה וְאֲצ"ל זֶה וְעוֹד דְמִיִּירִי אִיִּירִיָּהּ הִיא כְּדִאִית' וְהִיא כְּדִאִית' וְעוֹד דְנִימָא אִיפְכָ' וְכִי הִיכִי דְדִירַת חֲנָם לֹא קָאֵמֶר לִיה אֲלָא דוֹר בְּחִצְרֵי חֲנָם כֶּף שְׁכִירוֹת בְּפָחוֹת לֹא הוֹסִיף דְבָרִים אֲלָא כֶּף אָמַר לוֹ הַלְוֵנִי וְדוֹר בְּפָחוֹת אֲלָא עכ"ל כְּדַפְרֵישִׁית דְאִין אֶתָּה יְכוֹל לֹאמֵר בְּקַרְקַע בְּפָחוֹת אֲלָא א"כ פִּירֵשׁ שְׁוִינֵנוּ וְיֵאמֶר לוֹ מֵה

שפוחת בעבור ההלואה ובמה שהדבר מפורש לכל העולם כנר' מה אנו צריכים לפירושו ומ"ש שהמפרשים לא פי' המשנ' ברבית של תורה לא ידעתי מה הוא דהא הרב ז"ל והא הטור במילת' דפסיקת' שלא הביא חולק ואם יש חולקים הם כולל ג'דו, הוא דספק' דאוריית' לחומרא ואם אמרו בממון הקל דלא מפקינן ממונא מספקא בממון של רבית כזה דאיכ' תרתי רבית וגזל איפשר דמפקינן ממונא כ"ש שאין זה ספ' פיון דעבדינן בכולי מילי כמו הרב ז"ל ובספר' פהרא"ש ז"ל הלכה ודאי הוא ומפקי' ממונא ומ"ש עלי מ"ש הטור שפשמעלהו הרבה הוי כמפרש דאיהו ס"ל דאפי' במפרש אינו אלא דרבנן כפר נתבאר בטולו לעיל באר היטב ואם הנה בין חכמי קוסט' נר"ו וביני מחלוקת והארכנו בפסקים הרבה מאד ולא הנה ח"ו בזה אלא הכל מודים דכשפי' הוי רבית קצוצה ואני אומר דסתם דמטלט' פשמעלהו הרבה ומוכח' מלת' כמפרש דמי כמ"ש הטור לענין רבית הקל וכ"ש וק"ו לענין רבית של תורה ובאידיך דחכירי נרשאי אין הזמן מספיק להאריך פי באשון לילה אשר הגיעני המכתב אני כותב בריהט' בעבור חפזון הבן יקיר לי המוביל המשפיל יצ"ו ומ"מ אתמהה על סבר' זרה שפכותבין בשט' דשהה כמה שנים ונימא דמוכח' מילת' דאדעת' דהכי עביד ובנ"ד שאם יום או יומים יעמוד לא מוכח' מילת' באמ' אי הושע בן נון ח"ו אמרה לא ציינת' ליה כי מה שתלה עצמו משום דבשטר גופיה פתבי הכי ליתא כלל דהא לא מן השם הוא זה אלא לסימנ' בעלמ' דאי זו שדה חכר לו ואי שקיל דידיה שקיל לכו צריך השטר לומר שכב' השפירו מאז זה כמה ולא דידיה הוא אלא דהשת' הדר חכרה מניה והתימה על מה שחזר על עצם הדרוש וכתב דהיא תשוב' דכל הרנחה מפורסמת נפקת לעין רבית של תורה היא אפי' לא קצצה יפה אמר' בלישנ' דגמר' הוא כל אגר נטר ליה אסור אבל בנ"ד אין הרוח' מפורסמ' דאיפשר' במעות בעין הנה חוכ' כף ע"כ מאריה דאברהם אגא קאמינ' דכשמעלהו הרבה ומוכחא מילת' דבשביל ההלוא' הוא כל התוספת הגדול הנה דכמפרש דמי כמו שהוכחתי מהטור ואיהו קאמר דהטור לא אמרה אלא לענין אבק רבית ותשוב' זו צונחת ככרוכ' שפשהריוח מפורסם הוי רבית קצוצה והדר איהו וקאמר שהתשו' טובה מאד אלא דנ"ד לא מוכח אין זה אלא מערכה על הדרוש דמה ר"ל הרנחה מפורסמת בדלא קצץ אלא פגון זו שהעלהו הרבה מאד דכולי עלמא סהדי שאין זה אלא בעבור ההלואה וחי ראשי איני יודע מאי הרוח' מפורסמת יותר מזו יש משנה מנה ביותר ממאתים ומה שאמר שאין מכשלה הזאת תחת ידם ואין מזהירים לנזהרים כפר פתבתי לעיל דאנא לא לאורויי איסור' אתינ' לשאחשוב שהמכשל' הזאת אין ידם אלא למאן דעבד אמינ' דכייפי' ליה להוצ' בלעז מפיו ואם פן מה טעם באמרו אין מזהירים לנזהרים אלא עכ"ל דנזהרים להוציא בדיינים קאמר וק' טובא מה שהקשתי בפתח דברי ע"ש ומ"מ את זה בסופ' ואשריו ואשרי תורתו וכמו שאמרו חכמי האמת דהאי פירוש' דאשר חרב גאונת' לא ח"ו חרב ממש פי זו דילהון היא דכתיב ועל חרבה תחנה אלא זו היא מלחמת' של תור' זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם לפלפל ולהרוג זה את זה בהלק' ומתוך כף מתרונחת שמעת' והקב"ה מתעל' בכף שפכותבין וטורחין כמה על נקודה אחת של תורה פי תורה היא לדרוש ולקבל שחר אף החכם שאמר שאין הדין כפסקי וקצרה ידו מהושיע ולכתוב דעתו וכן חכם א' שאמר דהלק' כותי ולא מטעמי אתמה' על חסידותם ושלמותם למה בסתר ידברו והחכם' מאין תמצ' היא הכחשת החכמים אלה את אלה בפסקיהם ואינה

מקום בינה פי אם הַחֲקוּ וְהַחֲפוּ וּמַחֲזִיקֵנוּ טִיבֵת' לַחֲכָמֵי קוּס' נר"ו פי בְּאַמַּת פּוֹתְבִים
בְּאַנְרָךְ וְחוֹזְרִים וְכוֹתְבִים וְהַחֲכָמ' מִתְרַב' וְשִׁמְעֵתָ מִתְרַנּוּח' וְאַל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יִצְיָלְנוּ
מִשְׁגִּיאוֹת וְיִוָּרְנוּ נִפְלְאוֹת פְּנֵשׁ מַחֲכ' רַחֲמֵי חוֹקֵר פְּלִיּוֹת וְלֵב יַעֲבֹן' לְכָל חֲכָמֵי לֵב הַצְּעִיר
יִצְחָק בְּמִהְרָ"י צְדִיק בֶּן לֵב ז"ל: וּא"כ אֵין צ"ל פְּשֵׁה־לְנוּה ע"מ שְׂיִקְנֶה מִמֶּנּוּ בְּיֹתֵר וְלֹא
קָצַב אֱלֹא אֶפְיָלוּ פִי' וְקָצַב מֵה שְׁמַעְלָה בַּעֲבוּר הַהִלְוָאָה אֵין פֶּאן רַבִּית שֶׁל תּוֹרָה וְגַם פִּי
אַצֵּל הַחֲכָם הַנּוֹז' הִיָּה דְבָר פְּשׁוּט שְׁפִשְׁקָצַב הוּא רַבִּית שֶׁל תּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁנֶּר' לֹו מִפֶּשׁ' דְּבָרֵי
הַר' ז"ל וְהַרְשָׁב"א ז"ל וְלֹא הִנְצִירָךְ לְהַבִּי' רֵאיוֹת אֱלֹא פְּשֵׁלֶקַח בְּיֹתֵר וְלֹא פִי' אֱלוֹ הִיָּה
מְטִיב הַעֵיּוֹן הִיָּה רוֹאֵה בְּשִׁכְלוֹ הַנּוֹז' פִּי מֵה שְׁפִתְבוּ הֵם אֵינוּ אֱלֹא עַל הַלְוָאָה וְשִׁכִּירוֹת וְלֹא
מִדְּמִי' מִיִּלְתָּא דְמִכִּירָה בְּהַלְוָאָה לְמִיִּלְתָּא דְשִׁכִּיר' בְּהַלְוָאָה וְכִמוֹ שְׁפִתְבִּיתִי וְכ"ש פְּשֵׁאֵינוּ
מִפְּרֵשׁ הַדְּבָר שְׁמוּסִיף: הַשְּׂגָה * אֲנֵה הַשְּׁכָל שְׂיִגְזוֹר פֶּךְ דָּאֵם אֵית' דְּשִׁכִּירו' דְּיִינְיָנוּ לִיָּה
כְּאַסְמַכְתָּא שְׁאֵין גּוֹפּוֹ קְנוֹי וְזוּזֵי הַלְוָאָה אֵינוּן א"כ מֵאֵי אֲרִיָּא הַלְוָהוּ לֹא יִשְׁכּוֹר מִמֶּנּוּ
בְּפָחוֹת אֶפְי' לֹא הַלְוָהוּ נְמִי דֵּהֵיָא דְאַסְמַכְת' לֹא בַּעֲיָנוּ הַלְוָהוּ וְאַלְהָ דְבָרִים פְּשׁוּטִים מְאֹד:
עוֹד פֶּתַב דְּכִיּוֹן דִּתְנֵן סִתְמָא לֹא יִשְׁכּוֹר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת מ"ל לְרַב ז"ל לֹוּמֵר שְׁקָצַב מֵה שְׁפִיחַת
אֱלֹא מִשׁוּם דְּאֵיִרִי בְּחִצְרֵךְ לֹוּמֵר דְּאֵיִרִי בְּקוֹצַב דָּאֵם אֵינוּ קוֹצַב מֵאן נּוֹכַח שְׁשִׁכְר
הֵימְנוּ בְּפָחוֹת פִּיּוֹן שְׁאֵין פִּיּוֹצָא בּוֹ נִמְכ' בְּשׁוֹק וְאֵין אֲוִנָּאָה בְּקַרְקָעוֹת אֱלֹא וְדֵאֵי ק"ו
הַדְּבָרִים אֵם בְּרַבִּית דְּרַבְּנָן סִתְמָם בְּמַטְלִטְלִים כְּמִפְּרֵשׁ דְּמִי בְּרַבִּית דְּאֲוִרִיתָא מִיִּבְעִי' וְגַם זֹו
אֵינְהָ מְכַרְע' דְּמֵה שְׁהַנְצִירָךְ הֶרַב ז"ל לִפ' דְּאֵיִרִי בְּקוֹצַב הֵיָנוּ מִשׁוּם דִּתְנֵן לֵה גְבִי הַמְּלָוָה
אֵת חֲבִירוֹ לֹא יְדוֹר בְּחִצְרוֹ חֲנָם דֵּהֵיָנוּ הַלְוִיָּי וְדָר בְּחִצְרֵי דֵּהֵיָי רַבִּית קְצוֹצָה שְׁפָל שִׁכִּירוֹת
הַחִצְרֵי הוּא מְוִתֵּר לֹו בְּשִׁבִיל הַהִלְוָאָה וְכֵן לֹא יִשְׁכּוֹר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת הוּא פְּשֵׁקֶצֶץ מֵה שְׁפּוֹחַת
לֹו הוּא מִן הַתּוֹרָה וְאֵם לֹא קָצִץ אֵינוּ דוֹמָה לְדוֹר בְּחִצְרֵי חֲנָם וְאֵם פֶּן מֵה עֵנְיָן זֵה לְלִמּוּד
מִמֶּנּוּ בְּמַטְלִטְלִין דְּסִתְמָן כִּפִּי' בְּרַבִּית דְּאֲוִרִיתָא וְהַמְּפָרְשִׁים ז"ל לֹא פִי' הַמְּשִׁנָּה כְּמוֹ שִׁפִּי
הֶרַב ז"ל בְּרַבִּית שֶׁל תּוֹרָה.

וּמֵה שְׁפִתְבִי שְׁפִשְׁמַעְלָהוּ הֶרַבָּה הִיָּה לִיָּה כְּמִפְּרֵשׁ וְכִמוֹ שְׁפִתְבִי בְּטוֹר כְּבָר פֶּתְבִיתִי שְׁאֶפְיָלוּ
בְּמִפְּרֵשׁ אֵינוּ אֱלֹא דְרַבְּנָן וְהַטּוֹר גַּם פֶּן לֹא דְבָר אֱלֹא בְּרַבִּית דְּרַבְּנָן. וְעוֹד פֶּתַב וְרֵאִיתִי
שְׁעִירוֹרִיָּה בְּתַגְרִים שְׁפוֹרְעֵי חוֹבָם זֵה לְזֵה בְּמִיָּנֵי סְחוּרוֹת אֲדַעְתָּא דְּלַחְזוֹר וְלַקְנוֹת מִמֶּנּוּ
בְּתוֹסְפַת עֲשָׂרָה לְמֵאָה שְׁקָרוֹב הַדְּבָר לְהִיּוֹת רַבִּית קְצוֹצָה וְלֹא לְדְבָרֵי רַש"י ז"ל בְּלִבְד
שְׁפִתְבִי בְּהֵיָא דְחִכִּירֵי נְרִשְׁאֵי דְכְּתָבִין מִשְׁפָּן פְּלוֹ' לְפָלוֹ' אֲרַעִיָּה וְהַדְּר חֲכָרָא מִיָּנִיָּה דְּרַבִּית
קְצוֹצָה הִיא אֱלֹא אֵף לְדְבָרֵי הַחוֹלְקִים עָלָיו וְאוֹ' דְּאַבְק רַבִּית הוּא בְּנִדּוֹן שְׁלַפְנִינוּ הַפֶּל
מוֹדִים שֶׁהוּא רַבִּית גְּמוּרָה וְכוֹ' וְאֵנִי אֹמֵר שְׁאֶפְיָלוּ לְדַעַת רַש"י ז"ל שְׁפִתְבִי בְּהֵיָא דֵּהֵיָא
רַבִּית קְצוֹצָה.

הָכָא מוֹדָה דְּלֵא הֵיָי אֱלֹא פְּהֵיָי דְמִנְהָ אֵין לִי וְכוֹ' מִשׁוּם דְּבְּהֵיָא דְחִכִּירֵי נְרִשְׁאֵי הָוּוּ פֶּתְבִי
מִשְׁפִּיר לִיָּה פְּלוֹ' אֲרַעִיָּה לְפָלוֹנֵי וְהַדְּר חֲכָרָא מִיָּנִיָּה דְּבִשְׁטָר' דְּשִׁכִּירו' גּוֹפִיָּה פְּתוּב דְּחֲכָרָא
מִיָּנִיָּה דְּנִרְאָה שַׁע"מ פֶּן הַשְׁכִּירָה מִמֶּנּוּ וְאַפְיָלוּ כְּתַב שְׁהֵיָא כְּמָה עֵינְדִין וְהַדְּר חֲכָרָה מִיָּנִיָּה
כְּדָאֵמ' הֵתָם בַּגְּמ' אֶפ"ה נִרְאָה דְּמִתְחַלָּה אֲדַעְתָּא דְּהָכִי עֲבִיד וְכֵאלוֹ הֵיָי מִשׁוּם הַהִלְוָאָ' פִּיּוֹן
דְּבִשְׁט' גּוֹפִיָּה פֶּתְבִי הָכִי אֶבֶל בְּנִדּוֹן דִּידֵן שְׁפוֹרְעִים חוֹבָם בְּמִיָּנֵי סְחוּרוֹת אֲדַעְתָּא דְּלַחְזוֹן'
וְלַקְנוֹת בְּתוֹסְפַת פִּיּוֹן שְׁלֵא הַזְּכִירוֹ תְּחַלָּה בְּפִי' שַׁע"מ פֶּן הִיָּה הַפְּרַעוֹן וְאֵינוּ כְּתוּב בְּשִׁטְר
לֹא הַפְּרַעוֹן וְלֹא חֲזַרְתָּ הַקְּנִיָּה פְּהֵיָא דְחִכִּירֵי נְרִשְׁאֵי אֶפְיָלוּ לְרַש"י ז"ל אֵין פֶּאן רַבִּית
וְעוֹד דֵּהֵתָם הֵיָי הַפֶּל דְּרַךְ הַלְוָאָה וְחִכִּירוֹת בְּלֹא טְוִרַח כְּמוֹ שְׁפִתְבִי רַש"י ז"ל אֶבֶל הָכָא

שפורע לו בסחורה וחוץ וקונה אותה ממנו ביותר אין פאן רבית של תורה כיון שלא התנה בפי' שיחזור ויקנה אותה והוי גמי דרף מקח וממכר דהוי כרפנו וכיון דלא התנה הוי פהיה דמנה אין לי דאינה אלא הערמה ואפילו לרש"י ז"ל וכמו שכתב הר"ן ז"ל בהיה תשובה שכל שהוציאו בפיה מתחלה שע"מ פן נעשה וכו' דהוי רבית גמור' וכו' דמשמע דאם לא הוציאו בפיהם מתחלה לא עוד פתב שמצא בת"ש שרבית של תורה היא כל הרנחה מפורסמת וניכ' לעין בין קצצה או לא קצצה כיון דנדאי איפא רנוחא רבית של תורה היא ע"כ והטיב כל אשר דבר הרב ז"ל לשהשיב אותה תשובה דלישנא דתלמודא הוא כל אגר נטר לי אסור וכיון דאיפא נדאי אגר נטר לא שנא קציץ או לא: אבל בגדון זה דליפא אגר נדאי מה שמוכר ביותר או לוקח בפחות איפא דבמעוה בעין גמי הנה מוכר פה וליפא רבית דאורייתא כדאמ' דהוי דרף מקח וממכר ואפ"ה אין מכשלה זאת תחת ידינו במדינה זו כי אנו מחמירי בענינים אלו פאלו הנה רבית של תורה ואין מזהירין לגזקרים.

גאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני יצ"ו: קיז ראיתי בני עליה ואנשי מעשה וסכמה זהירים במצות ובמילי דאבות ודברכות ורוצים להשלים ק' ברכות קודם שתנין הסמה ולהיות' שומרי' אמונים וגדול העונה אמן יותר מן המברך וזה דרפם בכל יום להתקבץ באשמורת הבקר אחר הבקשות והתחנות לאלהים לברך א' מהם ברכת הנותן לשכוי ופוקח זוקף ומתיר עד שלא עשני אשה ועונים פולם אמן ואח"כ חוזר אחר ומברך אותן ועונין פולם אמן וכן פולם ונר' לי שפיון שהם פטורים מן הדבר אין ראוי להם לעשות דהאי מימרא דשומר אמונים דר"ל פ' כל פתבי קאי עיקר' אמירא דרבי"ל דלעיל כל העונה אמן יהא שמיה רבה בכל פחו קורעין לו וכו' ואהא קאמר ר"ל כל העונה אמן בכל פחו פותחין לו וכו' כדכתיב פתחו שערים וכו' אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמנים והיינו אמן יהא שמיה רבה וה"ה גמי פשעונה אמן אחר ברכת חבירו על המצות ויוצא בברכת חבירו אבל בברכה שפבר יצא ידי חובתה לא בעי כל פחו ולא קאי קרא דפתחו שערים עלה וכמו שכתבו הגאונים ז"ל על בריית' דאין עונין לא אמן חטופה וקטופה ויתומ' וכו' דאם יצא פבר ידי אותה ברכה לית לן בה וכיון שפשיצ' יכול לענות אמן קטופה וחסופה ויתומה א"נ אינה בכל פחו וכוננתו וכן מה שאמרו גדול העונה אמן יותר מן המברך הוא פשהו' מברך להוציאו ידי חובה והוא עונה לצאת דומיא דמברך שהוא מברך ברכה שהוא חייב והרמב"ם ז"ל בפ' א' מהל' ברכות וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה פמברך והוא שיהנה המברך חייב באותה ברכה משמע דהא דאמרי' הרי הוא פמברך או יותר מן המברך הוא פשהו' עונה על ברכה שחייב בה ויוצא ידי חובה ועל פן צריף שיהנה המברך חייב באותה ברכה אבל אם אינו חייב באותה ברכה אינו השומע פמברך וכ"ש שאינו יותר מן המברך ואחר שלמדנו שאין חומר עניית אמן בברכה שאינו יוצא בה ידי חובה פחומר עניית אמן על ברכה שיוצא בה ידי חובה צריכין אנו ללמוד וללמד אם עניית אמנים אלו משלמת חיוב מאה ברכות או יותר בכל יום או תשלום מאה ברכות בשבת וי"ט שחסרים פמה ברכות.

ונראה דאין תשלום מאה ברכות אלא בברכה עצמה או בעניית אמן על ברכה שחייב בה ושומעה מפי שחייב בה שהרי אמרו בהשלמת ק' ברכו' בשבת וי"ט דממלי להו במיני אספרמקי ולא אמרו שיענה אמן אח' מי שמברך ברכה שפבר יצא הוא ידי חובתה

וְשִׁישִׁים בְּשֶׁפֶת וַיִּשְׁמַע בְּרִכָּה שְׁמִבְרָךְ כָּל א' וּא' וַיַּעֲנֶה אָמֵן וְכָתְבוּ קִצַּת מִן הַמְּפָרְשִׁים
ג"כ דְּבָרְכוֹת שְׁמִבְרָכִים הַקּוֹרְאִים בַּתּוֹרָה וּבְרִכּוֹת הַמְּפָטִיר עוֹלִים לְשׁוֹמְעֵיהֶם לְחֻשְׁבוֹן
וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּתַקְנַת מֵרַע"ה הִיא לְקִרְוֹת בַּתּוֹרָה צָבוּר וְכָל הַצָּבוּר חַיִּיבִים בְּזֶה וּבְהַפְּטוֹר'
ג"כ וּבְבִרְכָה שְׁמִבְרָךְ הָעוֹלָה לְקִרְוֹת בַּתּוֹרָה וְהַמְּפָטִיר יוֹצֵאִים כָּל הַצָּבוּר יְדֵי חוֹבְתָן
בְּתַקְנֹת אֵלּוּ וְהִנֵּה לִיה פָּאֵלוּ כָּל א' בְּרָךְ וְלָכֵן עוֹלִים לְחֻשְׁבוֹן אָבֵל עֲנִיית אֲמָנִים אֵלּוּ שֶׁל
בְּרִכּוֹת שְׁאִינוּ יוֹצֵא בְּהֵן יְדֵי חוֹבָה אוֹתָהּ בְּרִכָּה שְׁפָכָר יֵצֵא אוֹ מִתְּפִינֵן שְׁלֵא לְצֵאת בְּשִׁמְיָהּ
זוֹ אֵלֶּא לְבָרָךְ הוּא אַח"כ אֵינָם עוֹלִים לְחֻשְׁבוֹן שְׁאֵם הָיוּ עוֹלִים לָמָּה הִנֵּה צָרִיף הַגְּמָרָא
לוֹמֵר דְּמַמְלִי לְהוּ בְּאַסְפָּרְמָקִי וְלָמָּה אָמְרוּ הַמְּפָרְשִׁים שְׁיַעֲנוּ אָמֵן עַל בְּרִכּוֹת הַתּוֹרָה
וְהַהַפְּטָרָה יֵאמְרוּ שְׁיִבְרָךְ זֶה וַיַּעֲנוּ אָמֵן וַיֵּצֵאוּ י"ח ק' בְּרִכּוֹת וְנִחְזָרוּ עִתָּה לְבָאָר כִּי מִנְהַג
זֶה אֵינוּ מִנְהַג וְתִיקוֹן וְיוֹתֵר טוֹב שְׁיִבְרָךְ אַחַד לְכֻלָּם וְעָנוּ כָּל אַחַד וְאָמְרוּ אָמֵן מִמָּה שְׁיִבְרָךְ
כָּל אַחַד וְאַחַד שֶׁהָרִי אָמְרָנוּ שְׁכָל הָעוֹנָה אָמֵן אַחַר הַמְּבָרָךְ הָרִי הוּא כְּמִבְרָךְ הֵינּוּ כְּשִׁמְכוֹן
לְצֵאת וְכִינּוּן שֶׁהוּא כְּמִבְרָךְ לָמָּה יִחְזָרוּ וְיִבְרָךְ וְכֵן אָמְרוּ גְדוֹל הָעוֹנָה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ
וְכִינּוּן שְׁבַע עֲנִיית אָמֵן אַחַר מִי שְׁמִבְרָךְ לְהוֹצִיא אוֹ הוּא גְדוֹל מִן הַמְּבָרָךְ לָמָּה יְכִינּוּן שְׁלֵא לְצֵאת
וַיִּגְרַע כְּחוֹ שֶׁל אָמֵן שְׁאִינוּ כְּמִבְרָךְ כְּדֵי לְחֻזָּר וּלְבָרָךְ יְכִינּוּן לְצֵאת וַיְהִי גְדוֹל יוֹתֵר מִן
הַמְּבָרָךְ וְנֵר' שְׁיִהְיֶ' עֵיכּוֹב בְּדָבָר וְשִׁיְהִי זֶה בְּכֻלָּל בְּרִכּוֹת שְׁאִינוּ צָרִיכוֹת מְדַגְרְסִינּוּ בְּתוֹ'
דְּבָרְכוֹת פ' בְּתָרָא עֲשֶׂרָה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים עֲשֶׂר מְצוֹת כָּל א' וּא' מְבָרָךְ לְעַצְמוֹ הָיוּ כְּנֻלָּם
עוֹשִׂים מְצוּה א' א' מְבָרָךְ לְכֻלָּם וַיְחִיד שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה עֲשֶׂר מְצוֹת מְבָרָךְ עַל כָּל א' וּא' ע"כ
וְכַתֵּב הֵר"ד אַבּוּדְרָהֶם ז"ל יִרְאֶה מִזֵּאת הַתּוֹסֵפֶת' שְׁאֵם הָיוּ עֲשֶׂרָה בְּנֵי אָדָם רוֹצִים לְהַנִּיחַ
תְּפִלִּין אוֹ לְהַתְעַטֵּף בְּצִיצִית אוֹ לְעִסּוֹק בַּתּוֹרָה א' מְבָרָךְ לְכֻלָּם וְכֵן נוֹהֲגִי בִּישִׁיבַת סוֹפָה
אוֹ לְקִידוּשׁ אוֹ לְהַמּוֹצֵא שֵׁא' מְבָרָךְ לְכֻלָּם וְכֵן כְּתִב הָרָא"ש ז"ל בְּבִדְיָקָה חֲמִץ שְׁאֵם בַּעַל
הַבַּיִת אֵינוּ יָכוֹל לְטָרוֹחַ וְלִבְדוֹן' בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁבְּבֵית יַעֲמוּד מִבְּנֵי בֵיתוֹ אֲצֵלוֹ בְּשַׁעַה
שֶׁהוּא מְבָרָךְ וַיִּתְּפָזְרוּ לְבָדוּק אִישׁ אִישׁ בְּמִקּוֹמוֹ עַל סִמָּה הַבְּרָכָה שְׁבָרָךְ עכ"ל וַיִּרְאֶה מִזֵּה
כִּי לְעִיכּוֹבָא מִתְּנִי' כְּמִסְפָּק' שְׁאֵם עֲשֶׂרָה הָיוּ עוֹשִׂי מְצוּה א' וְהָיוּ כְּנֻלָּם בְּמִקּוֹם א' שֵׁא'
מְבָרָךְ לְכֻלָּם וְלֹא יִבְרָךְ כָּל א' וּא' אַעֲפ"י שְׁעוֹנִים אָמֵן אַחֲרָיו כִּי גְדוֹל מִי שֶׁהוּא עוֹנָה אָמֵן
לְצֵאת יְדֵי חוֹבָה יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ לְהוֹצִיא אוֹ וְכ"ש שֶׁהוּא גְדוֹל יוֹתֵר מִמִּי שֶׁהוּא מְבָרָךְ
לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ לְבַד וְכֵן נִרְאֶה מִן הַתּוֹסֵפֶת' דְּנִקֵּט בְּבֵא מְצִיעֵתָא דְּוִמְיָא דְּרִישָׁא וְסִיפָא
כִּי הֵיכִי דְּרִישָׁא וְסִיפָא דְּנִקָא רִישָׁא דְּכָל א' מְבָרָךְ לְעַצְמוֹ וְלֹא שְׁיִוְכַל א' לְבָרָךְ עַל כְּנֻלָּם
בְּמְצוֹת שֶׁהֵם עוֹשִׂים וְהוּא אֵינוּ עוֹשֶׂה וְסִיפָא דְּיִחִיד שְׁעוֹשֶׂה עֲשֶׂר מְצוֹת יִבְרָךְ עַל כָּל א'
בְּרִכְתּוֹ וְלֹא יִבְרָךְ עַל כְּנֻלָּם אִקְב"ו עַל הַמְּצוֹת וְה"נ מְצִיעֵת' דְּנִקָא שֵׁא' מְבָרָךְ לְכֻלָּם כְּלוּמ'
וְלֹא שְׁיִבְרָךְ כָּל א' לְעַצְמוֹ וְכֵן מָה שֶׁכְּתִב הָרָא"ש שְׁיִתְּפָזְרוּ לְבָדוּק עַל סִמָּה הַבְּרָכָה שְׁבָרָךְ
נִרְאֶה שְׁאִין רָאוּי לְבָרָךְ כָּל א' אֵלֶּא א' לְכֻלָּם וְכֵן הוּא הַמְּנַהֵג בְּעֲשִׂיית מְצוּה א' בְּיַחַד
לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם כִּי שִׁיבַת סוֹפָה אוֹ קִידוּשׁ אוֹ הַמּוֹצֵא שֵׁא' מְבָרָךְ לְכֻלָּם וְאֵה הִנֵּה טוֹב יוֹתֵר
עֲנִיית אֲמָנִים הֵינּוּ מְבָרְכִי כָּל א' וּא' לְעַצְמוֹ וַיַּעֲנוּ כְּנֻלָּם אָמֵן וַיִּרְוִיחוּ כְּמָה בְּרִכּוֹת וְכַמָּה
אֲמָנִים אֵלֶּא מְפָנִי שְׁיִוְתֵר טוֹב הִיא בְּרִכָּה אַחַת שֶׁהִיא נֶאֱמַרְת לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ וְאֶת אַחֲרֵי
וְהֵם עוֹנִים אָמֵן מִכְּמָה בְּרִכּוֹת וְכַמָּה אֲמָנִים שְׁכָל א' מְבָרָךְ לְעַצְמוֹ וְכָל א' עוֹנָה אָמֵן בְּלִי
כְּוֹנָה לְצֵאת: וְמָה שְׁאֵנוּ נוֹהֲגִים בְּכָל יוֹם כָּל א' עַל תְּפִלִּין וְצִיצִי' וְלַעֲנוֹ' כְּנֻלָּם אָמֵן וְאִין
א' מְבָרָךְ לְכֻלָּם זֶהוּ מְפָנִי שֶׁהַבְּרָכָה צָרִיכָה שֶׁתִּהְיֶה עוֹבֵר לְעֲשִׂיית הַמְּצוּה וְאִין כְּנֻלָּם
מְזוּמָנִים יַחַד בְּטִלִּיתָם בִּידֵיהֶם אוֹ תְּפִלִּין מְזוּמָנִים וְהַזְרוּעַ מְגוֹלָה לְהַנִּיחֵם כְּדֵי שְׁיִבְרָךְ א'

לכולם אבל אם היו מזומנים ביחד לעשות מצוה א' בבת א' פשיטא שא' מברך לכולם וכו' עונים אמן ואפילו בלא עניית שומע פעולה ואיפשר שזהו מה שאמרו גדול העונה אמן יותר מן המברך פי המברך אינו יכול לענות אמן אחד ברכתו וזה השומע הוא כמברך אפילו שלא היה עונה והוא גדול יותר ממנו בענין אמן והרי הוא כמברך ועונה אמן וראיתי מי שפי' על דברי הרב ז"ל שכתב פל השומע וכו' וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך שכל העונה אמן אחר המברך יצא ואע"פ שלא נתפונן וכיון שיצא שחזור ומברך הרי הוא ברכה לבטלה אלא אם פן יכוין בפיו שלא לתת מה שאינו פן פונ' הרב' המברכים ברכות אלו בכל בקר ומצאתי ראיה ברורה יותר למה שכתבתי פי יותר טוב שיברך א' להוציא את האחרים והם יענו אמן ממה שיברך פל א' וא' מבריינתא דמיימי בברכות פרק אלו דברים ת"ר היו יושבים בבית המדרש והביאו אור לפניהם ב"ש או פל א' וא' מברך לעצמו וב"ה אומרי א' מברך לכולם משום שנאמר ברוך עם הדרת מלך ואמרינו בגמרא בשלמא ב"ה מפרשי טעמא אלא ב"ש מאי טעמא קסברי מפני ביטול בית המדרש ופי' מפני ביטול ב"ה שצריכים פולם לשמוע הברכה פולם ולענות אמן אחר המברך ונמצא שמתבטלין בעניית אמן יותר ממה שיתבטלו כשיברך כ"א וא' בפני עצמו וב"ה אומרים דלא חיישי' לביטול כזה שיותר טוב שיברך א' לכולם משום ברוך עם הדרת מלך ע"כ פי' רבי' יונה ז"ל הרי בפיו לב"ה שאפילו במקום שיש ביטול בית המדרש לא חיישינו ליה והוא יותר טוב שיברך א' לכולם משום ברוך עם הדרת מלך ולא שיברך פל א' לעצמו וכ"ש הקא בנדון דידן דליכא ביטול בית המדרש ולא ביטול קביעת בית הפנסת דאפי' לב"ש אחד מברך לכולם להוציא את הרבים ידי חובתם והם עונים אמן לצאת ועדיף טפי משום ב"ע הדרת מלך שיהם ישראל פדכתיב ומי כעמך פישראל גוי א' כשמזדמנים יחד לברך ברכה א' על פולם וכולם עונים אמן הוא הדרת מלכו של עולם הקב"ה וכשמברך פל א' לעצמו אינו הדרת מלך ולכן נוהגים בכל ישראל לתת דמים לצדקה כדי לזפות במצוה זו לברך הברכות בבקר להוציא את הרבים ידי חובתן אפי' אותן שהם יודעים ולא אמרו אותן בבית' והם עוני' אמן ומקיימי' פולם ב"ע הדרת מלך ועוד דמיקחי חוכא ואיטלול' שיברך זה פמה ברכות ויחזון' היושב אצלו לברך אותן הברכות עצמן וכן פל א' וא' לומר זה מה שאמר זה הוי כמהדורי מילי אלא יברכו כול' בבת אחת לפי מנהגם פמו ברכות של ק"ש והתפלה או פמו ברכה של ברפת פהנים שמברכים פולם ביחד או יברך א' לכולם פמו שהוא הדין ויענו פולם אמן ומי שירצה לענות אמנים הרבה פאלו יכול להשפיע ולענות אמן אחר המברך להוציא את הרבים ולומר למי שיבוא אח"כ שיברך פל אותן הברכות שלא ברך עדן ולא יצא י"ח וכן לבא אחריו וכן לכל הבאים זה אחר זה ויענה אחר פולם פמה אמנים אבל לברך זה בפני זה ולחזור חברו לברך לא שרי פדאמ' אלא אחד מברך לכולם דאפי' בברכות המצות אמרי' בתוספתא דא' מברך לכולם פדאמ' לעיל כ"ש בברפת ההודאות וכעין מה שפירש רבי' שמואל גבי שנים מצוה ליחלק דמיירי בברפת המזון ולא בברפת המוציא משום דברפת המוציא הוא דרפנן הקלו בה יותר שכל א' יפטור את חברו וברפ' המזון שהיא מן התורה התמירו בה יותר ואמרו שיברך פל א' לעצמו פשהם שנים.

וה"נ אם בברפת מצוה של תורה א' יברך לכול' כ"ש ברפת ההודאה דקילי טפי וכן בגוונא אחרניא אם בעשר' שעושין מצוה א' א' מברך לכולם אפילו שכל א' מהם עושה

המצוה בעצמו שמניח תפילין או מתעטף בציצית כ"ש בברכות הודאה שאין צריכים לעשות שום דבר שיברך א' לכולם וכעין זה פתב רבי יונה ז"ל על ההיא ברייתא דאמרי ב"ה א' מברך לכולם שיש שואלים דכיון דביני בלא הסבה אין הא' פוטר את חברו היכי אמרי' הקא שא' מברך לכולם ותיגרז דהקא מתוך שמיד שמביאין הגר נהנים פולם מיד מהאור דגר לא' גר למאה הוי פהסבה וא' מברך לכולם אבל ביני שאינם יכולים פולם ליהנות ביחד בעי' הסבה ע"כ והקא נמי בהני ברכות הודאה האידנ' דמברכים אותם בב"ה הני פהנים פולם ביחד ונותנים הודאה לאל ית' ביחד ולכן צריכים לתת רשות לא' שיברך בעד פולם ויענו אמן לצאת ידי חובת הברכה ומצאתי לגדול א' ששאלו ממנו על זקנים שהיו נוהגים בב"ה בהשפמה לברך ברפת על גטילת ידיים בקול רם וא' מברך וכולם עונים אמן ואח"כ מברכים האחרים ג"כ פעם אחרת על גטילת ידיים בקול רם למה לא יצאו בפעם א' באמן שענו והשיב פי אע"פ שענו אמן יכולים לחזור ולברך מאחר שהא' שהוא מתחיל לברך אינו מכנין להוציא פי צריך פנונת המברך והשומע ואפי' אם הש"צ יכנין להוציא מי שאינו בקי מ"מ המברכים אחריו אינם מכוננים לצאת ידי חובתן בברכתו עכ"ל ונר' לי שהשא"ל היתה מפני שהיו חושבים שהית' ברכה לבטלה אותם שהיו מברכים אחר ששמעו הברכה וענו אמן וכמו שפיתבו בלשון השאלה למה לא יצאו בפעם א' באמן שענו פלומר וכיון שיצאו הויא ברכתם אח"כ לבטלה ועל זה השיב פי אע"פ שענו אמן יכולים לחזור כיון שאין מכוננים לצאת אבל לכתחלה יורה הגדול ז"ל שא' מברך וכולם יוצאים בעניית אמן ואיפשר ג"כ פי בברפת גטילת ידיים בלבד הוא שהיו נוהגים כך הזקנים ההם ועליה השיב פי אע"פ שענו אמן היו יכולים לחזור וכו' מפני שפבר נתחייב בברכה זו פל א' וא' בביתו פשנטל ידיו בביתו ועל זה היו אומרים אותה פל א' וא' אבל שאר הברכות שבשעת חיובם לא נתחייבו עדיין שהי' בידיהם מסואבות קודם גטילה וגוי ועבד ואשה שהן ברכ' הודאה לא הקדימו לעשות שום דבר כדי שיתחייבו בהן קוד' ב"ה הפלל שלכתחלה כ"ע מודו שא' מברך לכולם שלא נכחד מעיני הגדול הבריית שפב' אלו דברים שהבאתי למעלה שב"ה או' א' מברך לכולם משום ברוב עם ה"מ וב"ש לא פליגי אלא משום ביטול ב"ה וכן התוספת' אומ' שא' מברך לכולם ולא שיברכו פל א' וא' כמו שנוהגים אנשי מעשה אלו והם בכלל המברכים ברכות שאינן צריכו' שאמרו ז"ל כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בסוף הלכות ברכות ולעולם יזהר אדם בברכה שאינה צריכה וברכה זו שאינה צריכה אינו ר"ל שמברך בדבר דוע שאין חייב לברך אותה ברכה שזו ברכה לבטלה היא ואינה נכללת בכלל יזהר אדם וכו' ולמעלה מזה הלשון פתב פל דבר שישתפק לה אם טעון ברכה שאם מברך אותה היא ברכה לבטלה ועובר משום לא תשא אבל ברכות שאינן צריכות שאמרו שיזהר האדם בהן הוי פי האי גוננ' שיכול לפטור עצמו בעניית אמן כשא' מברך להוציא והיא מצוה מן המןבחר משום ברוב עה"מ ומ"מ שאמרו שפל א' מברך לעצמו אם יש בו טעם למה לא יברך א' לכולם משום ברוב עה"ע וכדאמר בא להם יין בתוך המזון פל אהד מברך לעצמו ונתנו טעם לדבר משום דאין בית הפליעה פנוי וכמו שפי' רש"י ז"ל דמתוך כך אינו מתכוין לשמוע או כמו שאמר בירושלמי משום ספנה הרי שאם לא היה משום טעם זה אהד היה מברך לכולם משום ברוב עה"מ וכן פתב הרא"ש ז"ל בתשובה על מי שהיו לו ב' בנים למול שיברך ברכ' א' לשניהם דמ"ש משוחט פמה עופות זה אחר זה שמברך

בְּרָכָה א' לְכוּלָם תְּחַלְּהוּ וְסוּף וְכַתֵּב שְׁכֹן הוֹרָה רַבִּי שְׁמֻחָה ז"ל בְּשָׁנֵי תַּאוּמִּים דְּמָלוּ אוֹת' ב' מוֹהֲלִין שְׂיִבְרַךְ הָאֵב בְּרָכָה א' לְהַכְנִיסוֹ וְהַמּוֹהֵל הָרֵאשׁוֹן יְבָרַךְ וְהַב' יְמוּל גַּם הוּא עַל סֻמָּה הַבְּרָכָה וְכו' וְהֵבִיא רֵאשִׁי מֵהֵי' תּוֹסֶפֶת' דַּעֲשֶׂרָה שְׁעָשׂוּ מִצְוָה א' א' מְבָרַךְ לְכוּלָם וְכַתֵּב שֶׁהוֹרָה עַל ב' חֲתָנִים שְׂיִבְרָכוּ ז' בְּרָכוֹת לְשִׁנְיָהֶם וְהַרְמַב"ם ז"ל ג"כ בַּפ"י מֵהַל' אִישׁוֹת פָּתַח יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לִישָׂא נָשִׁים רַבּוֹת פְּאַחַת בְּיוֹם א' וּמְבָרַךְ בְּרַכְת חֲתָנִים לְכָלן פְּאַחַד ע"כ הָרִי שְׁפַתְבוּ פְּנֻלָם בְּמָקוֹם שְׂאִיפְשֶׁר לְבָרַךְ בְּרָכוֹת הַרְבֵּה וְלַעֲנוֹת אֲמָנִים הַרְבֵּה שְׂלֵא יְבָרָכוּ פִי אִם בְּרָכָה א' וְיִצְאוּ הָאֲחֵרִים בְּהַ יְדֵי חוֹבְתָם שֶׁנֶּר' לָהֶם שְׂאִם יְבָרַךְ כָּל א' הֵן בְּרָכוֹת שְׂאִין צְרִיכוֹת וְהָאֲרַכְתִּי בְּזֵה לְלֵא צְרוּךְ אֵלֵא כְּדֵי לְהוֹצִיא מִלֵּב אֱלוֹ הָאֲנָשִׁי הַנּוֹהֲגִי בְּכָל יוֹם לִזְמַר הַבְּרָכוֹת כָּל א' וְא' זֶה בְּפָנֵי זֶה וְיִרְא' לָהֶם שְׁהֵם מְרוֹיַחִים בְּרָכוֹת וְאֲמָנִי וְלִפִּי הָאֲמַת וְהַדִּין הִיָּה יוֹתֵר טוֹב שֶׂא' יְבָרַךְ לְכוּלָם וְלֵא יִהְיוּ עוֹבְרִים עַל דְּבָרֵי חֻכְמִים שְׂאֲמָרוּ א' מְבָרַךְ לְכוּלָן בַּתּוֹסֶפֶתָא וּבְבִרְיָתָא וְלִמְדוֹ הַפּוֹסְקִים מִהֵן לְכָל שְׂאֵר הַבְּרָכוֹת שְׁלַכְתְּחַלְּהוּ שְׂיִבְרַךְ א' לְהוֹצִיא אֶת הַרְבִּים וְלֵא שְׂיִבְרַךְ כָּל א' וְא' לַעֲצָמוֹ אֵלֵא בְּבָרְכוֹת שְׁל ק"ש וּבְרָכוֹת שְׁל כָּל הַתְּפִלוֹת שְׁכָל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ חֲזִיב לְבָרַךְ אוֹתָם וְאִינוֹ פּוֹטֵר אַח' אֶת חֲבִירוֹ אֵלֵא א"כ אִינוֹ יוֹדֵעַ לְבָרַךְ וְהַטַּעַם הוּא מְפָנִי שְׁבָרְכוֹת אֱלוֹ הֵם דְּרַךְ תַּפְל' וּבִקְשָׁה וְצָרִיךְ כָּל א' לְהַתְּפַלֵּל בְּכָל לַבּוֹ וְכִמוֹ שְׁפַתּוֹב וְלַעֲבָדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם אִי זֹו עֲבוּדָה שֶׁהִיא בְּלֵב זֹו הִיא תְּפִלָּה שְׁחֲזִיב כָּל א' מִן הַתּוֹרָה וְכֵן הַבְּרָכוֹת שְׁל ק"ש הֵם בְּרָכוֹת אֲרוֹנוֹת וְשִׁישׁ בָּהֶם שְׁבַח וְהוֹדָאָה וְתַפְלָה לְאֵל יִת' וּבְרַכְת פְּהִנִּים כְּשֶׁמְבָרְכִים אֶת יִשְׂרָאֵל הִיָּה מִן הָרֵאוּי לִפִּי זֶה שְׂיִבְרַךְ פִּהֵן א' וְיַעֲנוּ שְׂאֵר הַפְּהִנִּים עִם יִשְׂרָאֵלִים אֲמֵן וּיְבָרָכוּ יְבָרְכָה יֵאֵר יֵשָׂא אֵלֵא שֶׁנֶּר' שְׁכִינּוֹן שְׁמַצְנ' אִינָה תְּלוּיָה בַּעֲצָמָם אֵלֵא בְּאֲחֵרִים וְהֵם הַמְּתַבָּרְכִים תַּקְנוּ שְׁכָל א' יְבָרַךְ לְבָרַךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְכו' וּיְבָרָכוּ אֶת יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שְׁתַּחֲוֵל בְּרַכְתָּם בְּבָרְכָה שְׁבָרָכוּ וּמִצְאָתִי לְהַרְ"ן ז"ל שְׁפַתֵּב פ' י"ט שְׁל ר"ה עַל מֵה שְׂאֲמָרוּ שֶׁח בֵּין תְּפִלָּה לְתַפְלָה עֲבִירָה הִיא בְּיָדוֹ מְפָנִי שֶׁהוּא גּוֹרֵם שְׂיִבְרַךְ בְּרָכָה אַחֲרַת וּבְדִין הוּא שְׁתַּהֲא עֲבִירָה בְּיָדוֹ לִפִּי שְׂאֲסוּר לְגֵרֵן' שְׂיֵהֵא חֲזִיב לְבָרַךְ בְּרָכוֹת הַרְבֵּה כָּל שְׂאֲפְשֶׁר לוֹ שְׂיֵהֵא נְפֻטֵר בְּבִרְכ' א' וְהָא נְמִי אֲפְשֶׁר לְאֱלוֹ שְׂיִבְרַךְ א' לְכוּלָם וְיַעֲנוּ פְּנֻלָם אֲמֵן שִׁישׁ בְּזֵה מְשׁוּם בְּרַב עִם הַדְּרַת מְלָךְ וְהֵם לְכַתְּחַלְּהוּ מְבָרְכִין כְּמָה בְּרָכוֹת וְיְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְא"כ א"א אוּי"ר הַמְבִי"ט וּבִסִּי' ק"פ עֲנִין זֶה בְּאוֹרָךְ: שְׂאֵלָה קִיח רְאוּבֵן מְכַר סְחוּרָה לְשִׁמְעוֹן וְהִיָּה לוֹי סוּרְסוּר בִּינְיָהֶם אֲמַר רְאוּבֵן לְלוֹי תִרְצָה לְהִיּוֹת עָרַב בְּעַד שְׁמַעוֹן וְהַשִּׁיב לוֹי אֲנִי נִשְׁבַּעְתִּי שְׂלֵא לְצִאֵת עָרַב בְּעַד שׁוּם אָדָם כָּלָל בְּעוֹלָם אֲמָנָם לֵא יִפְסְדוּ מְעוֹתֶיךָ וְאֲמַר בְּלִשׁוֹן יִשְׁמַעְאֵל בְּיָנוּם אוֹזִירְמִי יִבְאָנָא גִיטְמִישׁ וְעָשׂוּ רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן סְחוּרוֹתָם וְכַתְּבוּ שְׁטֵר עַל הַחוּב וְנִכְתְּבוּ שְׁם עָרְבִים אַחֲרֵים אֲמָנָם לוֹי (לֵא) נִכְתַּב בְּשְׁטֵר לְעָרַב יוֹרְנוּ רַבִּינוּ הַדִּין אִם לוֹי הוּא עָרַב אִם לֵאוֹ: תְּשׁוּבָה בַּפ' גִּט פְּשׁוּט מִיִּתִּי לִישְׁנֵי טוֹבָא דַּעֲרָבוֹת וְדַקְבָּלְנוֹת וּפְסָקוֹ רַבְּנֵאוֹתָא ז"ל כְּרַב' דְּקָאֲמַר פְּנֻלָן לְשׁוֹן עָרְבוֹת הֵן בַּר מִתָּן לוֹ וְאֲנִי נוֹתֵן וְכַתְּבוּ הַמְּפָרְשִׁים ז"ל וְכ"ש תָּן לוֹ וְאֲנִי קְבָלָן אֲבָל כּוֹלְהוּ הֵנִי תְּמָנִי' לִישְׁנֵי אַחֲרִינִי דְּמַדְפְּרִינֵן הֵתָם פְּנֻלָן לְשׁוֹן עָרְבוֹת הֵן וְלִרִי"ף ז"ל אִפִּי' תָּן לוֹ וְאֲנִי קְבָלָן הָוִי עָרַב וְלִיכ' קְבָלְנוֹת אֵלֵא בְּתָן לוֹ וְאֲנִי אֲתָן וְכֵן מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ז"ל פ' כ"ה מֵהַל' מְלוּהָ וְלוּהָ וּמְשַׁמַּע דְּבַבְצִיר מְחַד מִהֵנִי לִישְׁנֵי לֵא הָוִי עָרַב מְשׁוּם דְּמַפְלַח חַד מִיְנִיָּהוּ מְשַׁמַּע תְּרַתִּי מִיְלִין חֲדָא דְּלִימ' לִיָּה שְׁלִלוּהָ תְּנִינָ' דִּילְהוּי הוּא חֲזִיב לְפָרוּעַ לוֹ וְאִם אֲמַר הִלְנוּהוּ לְחוּד לֵא מְשַׁתְּעַבַד לִיָּה בְּהִכִּי מִיָּדִי וְכֵן אִי קָאֲמַר אֲנִי עָרַב לְחוּד לֵא מְשַׁתְּעַבַד דְּהִכִּי קָאֲמַר לִיָּה אַחַר שְׁתַּלְּוָה לוֹ

אני ערב ונהיה ליה ערב שלאחר מתן מעות דלא משתעבד אלא בקנין שלא על אמונתו הללו והכא נמי שלא אמר הללו לא על אמונתו הללו וכדתנן במתני' שלהי בתרא אלא אינהו ערב שהיא חייב הללו ואני נותן לה חייב שכן על אמונתו הללו דמשמע דמשום דקא' הללו אמרי' דעל אמונתו הללו דמעיקר' תנן הנח ואני נותן לה פטור שלא על אמונתו הללו והשת' דקאמר הללו אמרינן דעל אמונתו הללו שאמר לו הללו ואני ערב וה"ה נמי אי קאמר ליה מלו' אם אלונו תהיה ערב ואמר הן דהיה ליה כמי שאמר הללו ואני ערב והשת' בגדון זה נר' דליכ' ערבות כלל דמה שאמר לא יפסדו מעונתה פטומי מילי בעלמ' הוא שהיא חושב שלח יפסיד מעותיו שהללו יפרע לו ולא על אמונתו הללו ומה שאמר בלשון ישמעאל בינום או זורמי יבאנא גיטמיש שהיא פאומר עלי שלא יפסדו גם בזה ליכא שעבוד כלל שמה שאמר עלי הוא שמבטיחו שלא יפסדו כמו שאמר לו קודם לא יפסדו מעותיה ונהיה ליה נמי פטומי מילי שלא יירא כי לא יפסיד מעותיו מפני שהי' סרסור והיה לו אינה רינח אם ימפור ראובן הסחור' לשמעון היה סומך לבו שהיה שמעון אדם בטוח ולא יפסיד את מעותיו לא שהיא נכנס ערב בזה כי אין בלשון זה לשון ערבות שאין בכלל לשון זה לשון הללו שיאמר שעל אמונתו הללו ולא אני ערב כי מה שאמר עלי הוא כמי שאומר על נפשי שאני חושב שלא תפסיד מעותיה וגם בלשון תוגר היה יכול לשעבד עצמו בערבות שיאמר לו וי"ר בי"ן בואי"ן אולירו"ם או בין כפיל אבל לשון בינום אוזירמי אין משמעו כי אם עלי ואינו ערבות אלא כמו קיום לדבריו שאמר שלא יפסדו מעותיו דאפי' אמר א' לחברו הללו עלי נר' דלא משתעבד שאפשר שפונתו היתה הללו ועלי שלא תפסיד שהיא יפרע לה או עלי לטרוח בעדה ולגבו' החוב ממנו בשבילה או עלי להביאנו לה שלא יברח שפינו שהערב הוא מחיי' עצמו במה שאינו חייב צריף שיהיה דוע ומבואר לשון הערבות שהיא מתחייב לשלם כמו הלשונות שנאמרו בגמ' וכשאפ' לפרש דבריו באופן אחר אין זה חייב ואם הללו עלי אינו חייב כ"ש כשלא אמר הללו אלא שאמר עלי שלא תפסיד שאינו חייב שאין כאן לשון שיורה עליו שעל פיו ועל אמונתו הללו ולא חייב שמתחייב הוא לו כמו שבארתי נאם המבי"ט:חלק שני קיט ראובן ושמעון נתנו ללוי מעות בתור' עסקא שילך למקום פלוני ויקנה סחורה ונהרג בחצי הדרך ונתפס כל מה שהיה לו בדרך מצד המלך והוציאו קרוב לחצי שווי הנכסים להצילם מיד המלך ועתה באה אשתו ותובעה כחובתה מאלו החפצים שנשארו וממה שיש בידה ושמו כל הנכסים ולא עלו לסף כחובתה ובאו ראובן ושמעון לתבוע ממנה כי המעות שנתנו לבעלה בתורת עסקא אינה יכולה היא לגבות ואומר כי הוא דבר ברור וגלוי לכל מי שהיה מכיר בענייני לוי כי הוא לא היה אמוד שיהיו לו משלו מעות לקנות כל אותם הבשמים שקנה להויליכם לתוגרמה אם לא שערב הפעו' שלהם עם המעות שלו באופן כי המעות שנתנו לו היה בכלל אלו הבשמים שניצולו מיד המלך ואינה יכולה אלמנת לוי לגבות ממה שנוגע לחלקה.

עוד טוען ראובן שמא סולט' מאותם המעות שנתן ללוי בתורת עסקא נתנו על יד אמצעי ללוי ולוי נתנם לפלו' שיפרעם לישמעאל שקנה אלו הבשמים שהולך עמו ואותו האמצעי שנתנם ללוי והאחד שקבלם מלוי מעידים שנתנו אותם המאה סולט' לפרעון אותם הבשמים וא"כ הרי כפי' כי אותם המאה סולט' הם בבשמים הנז' ואין האשה גובה כחובתה מהם.

עוד טענו ראוּבן ושמעון כי מה שלא עלו כל הנכסים בידו והמעות שהובאו מהבשמים לסוף פתח־הבית הנה מפני שלא הכניסו בשומא הספרים וקצת דברי אחרים וגם כל מה שישמו לה הנה כפי מה שישנה במעו' בעינו באופן שמגבין לה כל פתח־הבית במעות בעין והיא כל מה שהכניסה לבעלה היו בתכשיטי ונחפצים שמעלין אותם בשעת שומת הגדוּנְיָא יותר הרב' מפני שניין וצריכין עתה לפחות לה הרביע או החומש מפל מה שהכניסה בחפצים כפי המנהג ולא תגבה כל פתח־הבית משלם בלי פחת יתרון שווי החפצי עוד טוענים כי מיום שבאה השמועה הרעה בעונן' ממיתת בעלה היתה ניוּנָת ומתפרנסת מן הנכסים וגם שפתח־הבית תהיה קודמת למעות שלהם מה שאינו כן כי הם בתורת עסקא עם כל זה המזונו' אינה יכולה לגבול' מנכסי' משועבד' הודיעונו רבותינו אם יכולים לטעון בעד היתומים כי שמא מעות העסקא נאנסו ולא הנה בכלל המעות שבאו או לא ואם יכולים לטעון שמא נאנסו אם ינכו לאלמן' מפתח־הבית מה שהוציאה במזונוֹתיה מעת מיתת בעל' שגפלו כל הנכסי' בפניה ובפניהם והנה בהם פדאי לגבות פתח־הבית לגבות מעות העסקא הנז' אם יפחתו לה יתרון שומת החפצי' הנזכר: תשובה איברא דטענינו ליתמי כל מה שהי' יכול לטעון אביהם כדילפי' מדתנו בפ' חזקת הבתים כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה וכו' והבא מחמת רבושה אינו צריך טענה פי' שאפילו אינו יודע לטעון ברי ולו' אבי קנה ממה פינו שירש זה החזיק לתשלו' ג' שנים אנו טענינו ליה דאבוה זבנה מניה ומהכא ילפי' בכל דוכתי דטענינו ליורש כל מידי דאבוה מצי למטען פי קטן לא ידע במילי דאבו' ושתח פיה לאלם הוא וכתבו המפרשי' ז"ל דדוקא פי האי טענה דאבו' זבנה מניה הוא דטענינו ליתמי' דמלת' דשכיחא היא דמסתמא לא הנה מניחו לירד תוך קרקעו אם לא שמכרו אבל מידי דלא שכי' לא טענינו להו ליתמי' ונאנסו מלתא דלא שכיח הוא ולא טענינו להו אע"ג דאבוהו מצי למטען ושטר כיס היוצא על היתומים דפסיק רבא הלכתא דנשבע וגובה מחצה דהוא בתורת מלנה אבל לא מחצה דפקדון היינו משום דטענינו ליתמי' החזרתי אבל נאנסו לא טענינו אליבא דכ"ע דאונס מלתא דלא שכיח הוא וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובת שאלת פלל פ"ו וכן בחשן משפט סימן ק"ח כתב על שטר עסקא היוצא על היתומים דטענינו להו החזרתי במחצה פקדון אבל לא טענינו להו שנאנס אף על פי שאביהו הנה יכול לומר כן ובגדון דידן החזרתי לא מצינו למטען דהוי גו זמניה שקבל המעות לקנו' מהם צמר בתוגרמה ולהביא פה הצמר ובעוונות לא הגיע לשם וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות שלוחין ושותפין דמי שנותן מעות לחברו לילך למקום פלו' לקנות שום דבר ואינו יכול לחזור בו שנה כמי שקבע זמן הוא ואם כן נפרעים הכל מן היתומים אפילו אין מטלטלי העסק בעין ואם אין בנכסים פדאי לכתובת אשתו ולמעות העסקא אז צריכים לברר ראוּבן ושמעון שהמעות שלהם היו בכלל אותם הנכסי' ואם הוא אנומ' דמוכח לפני' הדיינים שאותם המעות היו בכלל אלו המטלטלים אם לא בהצטרף מעות עסק זה נרא' שגובים גם הם ממה שנשאר ויפסידו לפי הערך שנפסד בהוצאות המטלטלי' כי מה שהופסד על מחצ' פקדון הוי על בעל המעות ומה שהופסד על מחצה שהו' מלנה הוי על המתעס' ואין האשה גובה פתח־הבית אפימנה המחצה שהוא מלנה כדפסיק הרי"ף ז"ל פ' המקבל הלכתא פרבא בתרנוייהו דאפי' בפלגא דמלנה לא מצי למשתי ביה שכרא דלהכי קרו ליה עסקא דאמ' ליה לאעסוקי ביה יתבי לך ולהכי קרו ליה עסקא דאינו נעשה מטלטלין אצל בניו ואי

איכא עליה דמיתנא פתובה או שטר חוב וליכא נכסי למיתנא לית להו מהני מטלטלי דעסקי ולא מידי אלא שקיל להו מרייהו לחודי' דלדיליה ניהו דלא קני' ליה מיתנא אלא לאיעסוקי בהו בלחוד וכיון דמת דקרא עסקא למריה וכן הלכתא ע"כ לשון הרי"ף ז"ל וכן הרמב"ם ז"ל ושאר הפוסקים אלא שפיתבו שצריק להביא עדים או ראיה ברורה שמטלטלים אלו הם ממעות העסקא ולכך דבר זה תלוי על קולר הדייני' אם נראה להם אומדנ' זו ראיה ברורה שמעות אלו היו בכלל מה שנשאר לא תגבה פתובתה מהם והם יפסידו מה שיגיע למחצ' פקדון כמו שכתבתי כי אפילו לגבי יתומים לא טענינו טענת אונס כמו שפיתבו המפרשים כל שפן לגבי האלמנה שאם יודעים הדיינים קרוב לנדאי שלא נמצאו לו מעות בעת שהרגוהו כי כל מה שהיה לו ומה שלקח מראובן ושמעון מאחרים הכל נמצא בשווי אותם המטלטלים אלו שהפסידו ובהוצאתם מיד גזבר המלך יר"ה וא"כ מעות העסקא היר' בכלל מה שנשאר כי מידי דלא שכיח לא טענינו ליתמי כ"ש לאלמנה וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובה הנז' כי בדבר הנזכר לדייני' שהוא שקר לא טענינו להו אלא מצוה לדייני' לרדוף צדק וצדק ולחקור ולדרוש ולהוציא הדין לאמתו שלא יהא דין מרומה וכו' וגם האפופטרופוס של היתומים אסור לטעון ליתומים דבר שנראה לו שהוא שקר משום שנא' מדבר שקר תרחק ע"כ וזה נראה ודאי מלתא דלא שכיח' שנטעון שאולי המעו' של העסק היו עליו כשנהרג ונאנסו פינו שנמצא המטלטלים והם הבשמים יותר ממה שיהא אמו' הוא שהיה לו כפי מה שהיו יודעים כל מפיריו וגם מעות העסק בכלל והאפופטרופוס עצמו יודע זה וגדולה מזאת כתב הרא"ש ז"ל באותה תשובה שראובן מסר לשמעון אלף זהו לעסק תוף ד' חדשי' לפני מות שמעון ונפטר שמעון בלא צנואה ויצא פנקס מכתב ידו שהיה כתוב בו זכרון המשכונות שלקחתי מהאלף זהובים של ראובן למחצ'י שפר והמשכונות הנמצאים באותו פנקס היה כתוב בכל פתקא ופתקא שם ראובן וכתב שם הוא ז"ל על זה כי אין שום דין ואפופטרופו' שיטעון שום טענה לזכות היתומים שדבר זה גלוי לכל בני הבית שעסק ראובן היה בינד שמעון עד יום מותו כי אפי' שאם שמעון היה חי היה יכול לטעון שכבר פרע לו האלף זהובים ומה שנמצא כתוב על המשכונות שם ראובן היה שלא חשש להסיר הפתקים מאחר שהיו המשכונות תחת ידו מ"מ מלתא דלא שכיחא היא ולא טענינו להו ליתמי וא"כ כמו כן בנדון דידן פינו שנמצא במטלטלין שנמצאו שווי מה שהיה לו ומה שלקח מאלו ומאחרים מלתא דלא שכיח הוא לומר דשפא היו בינדו בשעה שנהרג מעות העסק ראובן נראה שהיא ראיה ברורה לכ"ע אם יש עדות שאותם המאה סולט' נתנו לפרעון אותם הבשמי' לא תגבה האלמנה פתובתה פי אם מן המותר וכל זה הוא אם נשים במנוח שאין בכל מה שנמצא אחר מותו כדי פתובתה וכדי מעות העסק אבל אם יש כדאי לכלם בשומת כל הנכסים שמים אפי' הספרים והמלבושים וגם בענין מה שהוציאם מיום שנהרג בעלה במזונות ופרנסה נראה שמנפין לה מפתובתה וכדתנן פ' הניזקין אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים דאף על גב דכמאן דכתובין דמו פתובין הן אצל בני חורין ואינן פתובין אצל משועבדי' כדאמ' התם בגמרא ואפילו הם מטלטלים ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח הרי תקנו הגאונים שכופין ליתומים לפרוע חוב אביהן מן המטלטלים ולא תימא דוק' מקרקעות שנמכרו כבר הוא דאינה נזוכת פדתנן אין מוציאין למזון האשה והבנו' מנכסי' משועבדי' אבל ממה שהוא בינדה לא נמכר ניזונת

אע"ג דהוי משונעבד דלא היא אלא אפילו מה שהווא בינדה פיון שהווא משונעבד אינה ניוזונת וכיון דהשתא מטלטלי דיתמי משתעבדי לב"ח אינה ניוזונת מהם ולא הוי כבעל חוב שקדם וגבה מה שגבה גבה דהיינו דוקא ב"ח דאית ליה שעבוד בנכסי ליה אלא שהווא מאןחר אבל אשה למזונות לית לה שעבוד הלכך אם גבתה ממשתעבדי מה שגבתה לא גבתה וכתב הרשב"א בתשובת שאלה וז"ל אם נכסי דמיתנא מרובין שייספיקו עכשיו לכתובת האלמנה ולב"ח אפי' לא נתפשרה עם היורשים אין האלמנה יכולה לעכב בינדה"ח מלגבות חובו אלא אומר לה אם תרצה לגבות כתובתיך גבי ואף אנו גבה מן המותר ואם אמר' איני רוצה לגבות כתובתי עכשיו אלא רוצה אני לזון וכדתנן אלמנה ניוזונת ואין שיעור למזונות דאין להם קצבה אין בטענת' כלום שאם אתה אומ' פן כל מי שיש לו אשה ואפי' אין לכתובתה אלא מנה ויש לו מאה מנה ויש עליו מלוה לא יגבה ב"ח מנכסיו כלום שפבר הוא משונעבד למזונו' ופרנסה של אשתו וזה אינו עכ"ל הרי שאם יש נכסים בשעת מיתה יותר מכתובתה אינה ניוזונת מהם ואם פן מה שהוציא' במזונותי' מיום שמת בעלה ותבעו ממנו ינכו לה מכתובת' פיון שאין בכל הנכסים מותר על כתובתה ועל מעו' העסק פלל העולה מכל מה שכתבתי שהאמ' הוא שאלו המעו' היו בכלל אותם הבשמי' שנקחו ונפסדו הם בפלגא כפי ערף ההפסד ופלגא מלוה היא אחריות עליו ואין האשה גובה כתובתה ממנו פדרא פדאמ' לעיל וכ"ש עם הראיה שמביא ראובן למעותיו וגם שהיה מתברר שאלו המעות לא היו בכלל הבשמי' שנשארו צריף לשום לה בצמצום כתובת' שלא ישארו דבר שלא ישומו לה ומה שהוציא' ג"כ במזונותיה וגם שיפחתו לה שיעור עלוי החפצים בשומת הדוניא כפי מנהג המדינה ומה שיותר על כתובת' יגבו הם פלגא שהו' מלוה ולא פלגא של פקדון אם היה מתברר שלא היו אלו המעות בכלל הבשמיים אלא שפאנסו וכל הנטפל לענין זה יוצי' הדין לאמתו ואורו פי הכי דלא ליכלו יתמי דלאו דילהו פי הדבר ידוע לכל פי מעות העסקא הם בכלל מה שנשארו וכתבתי פנושא ונותן להלכה אבל לא למעשה אם לא יספי' מוריגו הרב נר"ו וה' יצילנו משגיאות אמן הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני: שנת ה"ש: קכ בהיותי חוץ למדינה בורח מחמת המגפה השם יצילנו שלחו לשאול את פי מן המדינה קצת בעלי תורה שנקת' גט אצלם על שם אשה אחת שמה קיראנה וכתבו בגט פיראנה בכף ובכתוב' היה כתוב קיראנה בקוף ושחכם אחד אמר להם שהגט היה פסול משום שינוי השם ולא שמעתי ראיותיו אבל לכאור' יכול הוא להתלות במה שאמרו פ' התקבל והיא דהו קרו לה גפיאתא וכתבו תפיאתא דאמרינן התם דלא עשו עדים שליחותם וכתבו גט אחר אבל יכולים אנו לחלק דאפשר דתפואתה הוא ג"כ שם שאנו קורין לנשים אחרות או לשון תפואתה יש לו משמעו' אחר מנפיאתא אבל הכא דקיראנה וכיראנה שם א' הוא שאינ' קורין לא' קיראנ' ולא' כיראנ' וגם אין משמעו' אחר בכיראנ' מממשמעו' קיראנ' פי הפל' ל' אדנות הוא ולא הווי שינוי שם והגט פשר ומפני שלא חלקו חילוק זה המפרשי' ז"ל וכולם פתבו סתם נפואית' תפואתה לא עשו עדים שליחותם וכו' לא אסמוף על חילוק זה לבדו אלא שיש חילוק והפרש בין נפואיתא לתפואיתא בכתיבה ובקריאה אבל בין קיראנה לכיראנה אין חילוק והפרש ניקר לנו בקריא' ואפי' יש הפרש בכתיב' אין לחוש פי העיקר הוא קריאת השם ולא הוי שינוי פלל וזה השם של קיראנה יש מי שקורא אותה קיראנ' שגרא' בקריאה שהווא בקוף ויש מי שקורא אותה פיראנה

שְׁנֵרָאָה בְּקִרְיָאָה שְׁהוּא בְּכַף וַיֵּשׁ מִי שְׁקוּרָא אוֹתָהּ גִּירָאנָה בְּרַפָּה הַגִּימָל שְׁנֵרָאָה
מְקִרְיָאָתָהּ בְּגִימָל רַפּוּיָיָה וְכֵן בְּכַתִּיב' יֵשׁ מִי שְׁפּוֹתֵב אוֹתוֹ בֵּין בְּקוּף אוֹ בְּכַף אוֹ בְּגִימָל
וְכִינּוּן שְׁהַפְּרֵשׁ הוּא מַעַט שְׁהַנְּעַת ג' אוֹתוֹת אֵלּוּ הוּא קְרוּב זֶה לְזֶה וְהֵן מְמוּצָא אַחַד אֵין
לְחוּשׁ כִּי הַפֶּל מְשַׁמְעוּ עֲנִין אַחַד הוּא אִם פִּירָאָנָה אוֹ קִירָאנָה אוֹ גִּירָאנָה כִּי פְּוֹלָם שֵׁם א'
אַלָּא שְׁזָה אוֹמֵר בְּדִגְשׁוֹ וְזֶה בְּרַפּוּיוֹן וּא"כ הֵגַט פֶּשֶׁר וְאֵין לְחוּשׁ לוֹ פֶּלֶל עוֹד אֲנִי אוֹמֵר כִּי
אַפְּלוֹ הֵיזָה הַפְּרֵשׁ זֶה הַמְּיַעוּט נִיפְרַר בְּקִרְיָאָה לְרוּב הָעוֹלָם לֹא הֵיזָה נְפֶסֶל בְּכַף דְּלָא גִרַע
מִפְּנוּי הַשֵּׁם פְּגוּן יִצְחָק חֲקִין שְׁהַפֶּל שֵׁם א' בְּקוּף אוֹ בְּגִימָל אִם הָיוּ טוּעִים בְּנֵי אָדָם וְהָיוּ
קוֹרִין לָהּ פִּירָאָנָה בְּכַף וְהַשֵּׁם הַנִּכּוֹן לֹא הֵיזָה אַלָּא בְּקוּף הֵיזָה הַקִּרְיָאָה שֶׁל פִּירָאָנָה כְּמוֹ
כִּינּוּי שֵׁם לְשֵׁם הַקִּרְיָאָה אֵל קִירָאנָה בְּקוּף וְהֵגַט פֶּשֶׁר כְּמוֹ יִצְחָק חֲקִין דְּנֵרָאָה דָּאָם הָיוּ
כּוֹתְבִין חֲקִין לְבַד אִם רוּב הָעוֹלָם הָיוּ קוֹרְאִין אוֹתוֹ כֵּן הֵיזָה פֶּשֶׁר בֵּינוֹן שַׁכְּת' וְכָל שׁוּם
אַחֲרָן כּו' דְּאִמְרֵי הֵתָם פָּרַק הַשׁוֹלַח הֵהִיא דְּהוּוּ קְרוּי לָהּ מְרִים וּפְוֹרְתָא שְׁרָה אִמְרֵי נְהַרְדְּעֵי
מְרִים וְכָל שׁוּם שֵׁישׁ לָהּ וְלֹא שְׁרָה וְכָל שׁוּם שֵׁישׁ לָהּ אַעפ"י שֵׁישׁ לְחַלֵּק כָּל שְׁכּוֹן כִּי זֶה
הַשֵּׁישׁ שֶׁל קִירָאָנָה אוֹ פִּירָאָנָה בְּקוּף אוֹ בְּכַף כְּמַעַט שְׁאִינוּ דְּכָר נִיפְרַר דְּלָא הָיוּ שִׁינּוּי פֶּלֶל
וְלֹא כִינּוּי אַלָּא הַשֵּׁם עֲצָמוֹ כִּי הִיא מְלִשׁוֹן אֲדָנוּת קִירָא אוֹ פִּירָה אוֹ גִּירָא בְּרַפָּא גִימָל
וְאֲנִי כּוֹתֵב לְעוֹלָם בְּאִיזָה פֶּתֵב שְׁאֲנִי מִזְכִּיר קִירָה אֲנִי כּוֹתֵב גִּירָה בְּרַפָּא וְרִיאִיתִי אַחֲרִים
שְׁקוּרָאִים קִירָה בְּקוּף אוֹ בְּכַף כִּי אֵין שׁוּם הַפְּרֵשׁ מְקִירָה בְּקוּף מְכִירָה בְּכַף סִימּוֹן לְדְּכָר
וְיִכְרָה לָהֶם פִּירָה גְּדוּלָה וְיִגְלָה קִירָה שְׁאִין בֵּינֵיהֶם שׁוּם הַפְּרֵשׁ בְּקִרְיָאָה אַלָּא שְׁזָה בְּצִירֵי
וְזֶה בְּחִירָק אַבָּל קִרְיָאָת הַקּוּף קִרְיָאָת דְּגוּשָׁה אֵין בֵּינֵיהֶם שׁוּם הַפְּרֵשׁ וּא"כ אֵין שׁוּם
הַפְּרֵשׁ קִירָאָנָה לְכִירָאָנָה כִּי הַפֶּל שֵׁם א' וְנֶאֱפִי' בְּגִירָאָנָה בְּגִימָל רַפּוּיָה אֲנִי אוֹמ' שְׁאִינוּ
שִׁינּוּי שְׁקֶצֶת ב"א קוֹרִין אוֹתוֹ כְּף וְקֶצֶתָן מְרַפִּין תַּחַל' וְאוֹמֵר גִּירָאנָה אַבָּל פְּוֹלָם שֵׁם א'
וּמְצָאִיתִי בְּתוֹשׁוֹב' כְּתוּ' לְמַהר"ר אִיסְרֶלֶן ז"ל שְׁנִסְתַּפְּקוּ אִם יִכְתְּבוּ עִיר רוּטְנַבּוּרְג בְּגִימָל
מִשׁוּם דְּבִכְתָּב גִּלְחוּ שְׁבַחוּתָם הָעִיר כְּתוּב כְּף בְּגִימָל וְאָמֵר כִּי אַעפ"י כֵּן כּוֹתְבִין פְּוֹלָם
בְּקוּף שְׁמוּצָ' הַלְּשׁוֹן יוֹתֵר מִבְּגִימָל וְכֵן פֶּתֵב עַל שֵׁם הַנְּקָרָא שֵׁישׁ קוֹרִין אוֹתוֹ כֵּן וּא"כ
בְּנִדּוֹן דִּידָן פְּשִׁטָּא שְׁאִין שׁוּם שִׁינּוּי בְּשֵׁם זֶה אַע"ג שְׁהֵיזָה כְּתוּב בְּכַתּוּבָה פִּירָאָנָה וְכַתְּבוּ
בְּגַט קִירָאנָה אֵין חֲשֵׁשׁ וְהֵגַט פֶּשֶׁר וְאֵין רְאוּי לְהַחֲמִיר בְּכִינּוּי כְּזֶה שְׁאִינוּ מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִי'
וְכִיּוּצָא בְּזֶה תְּמַצָּא בְּמַרְדְּכֵי פ' הַמְּגַרְשׁ ר' הוֹרִישׁ אוֹ ר' אוֹירִישׁ אֵין לְהַקְפִּיד דְּהָיוּ לִישְׁנָ'
קַלִּילָא וְכֵן בְּנֶהָר שִׁינָא וְכַתְּבוּ שְׁנָא בְּלֹא יוֹד וַע"ש: וְה"ר אַבְרָהָם שְׁלוּם יִצּו חֲתָם בְּפֶסֶק
זֶה שֶׁל מַעֲלָה: קַכָּא אַחֲרֵי הַהַתְּפַקֵּד בְּשְׁלוּם תּוֹרְתָהּ אֲנוּ תְּמַהִים אִיף בְּאַתְּ אֵלֵינוּ בְּדְבָרֵיךָ
לְחַלּוֹק עֲלֵינוּ וְלַהוֹרוֹת לָנוּ הַדִּין אֵי זֶהוּ מְקוּמוֹ וְכִי קֶטְלֵי קִנֵּי בְּאַגְמָא אֲנוּ דְּלָא תַנּוּ וְלֹא
יְדַעִינוּ אַלָּא תַנּוּ שְׁלֹא תַחֲשׁוּב שְׁאֲנוּ מוֹדִי' לָךְ דְּשִׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְּמִיָּא לָן פְּתַבְנוּ הַנְּרָא'
בְּעִינֵינוּ דְּבַעַל הַמְּשַׁכְּנָת' אֵינוּ נִכְנָס בְּמַקּוֹם בַּעַל הַבַּיִת לְגַמְרֵי וְאַע"ג דְּקִינָמ' לָן כְּדָאָמ' רַב
אַשִּׁי מֵאֵי מְשַׁכְּנָתָא דְּשַׁכּוֹנ' גְּבִי' הִינּוּ לְעַנּוּן דִּינָא דְּכָר מְצָרָא וְלֹא לְכוּף לְבַעַל הַמְּשַׁכְּנָתָא
שְׁיִבְנָה הַבַּיִת כְּמוֹ שְׁכּוֹפִים לְבַעַה"ב עֲצָמוֹ וְאֵין לוֹ דִּין לְבַעַל הָעֶלְיָ' אַלָּא עִם בַּעַה"ב עֲצָמוֹ
זֹאת נְעוּד כִּי בנ"ד הַכּוֹתֵל שְׁנַפֶּל אוֹ שְׁהוּא רְעוּעֵ אֵינוּ תַחַת עֲלִית הַבַּיִת וְעַתָּה בַע"ה גִּלְף
לְרֵאוּתוֹ וְשְׁלוּם אַבְרָהָ' שְׁלוּם דּוּד וְרַצַּת אֲשַׁפְּנֵזִי שְׁלֵמָה חֶסוֹן כְּבָר הֶלְכְנוּ וְרֵאוּנוּ הַכּוֹתֵל
וְהוּא לְמַעֲלָה מִהַבַּיִת וְלָכֵן גְּזַרְנוּ עֲלֵיהָ שְׁהִיא תַבְנָה מַגְבָּה הַחֲלוּנוֹת עַד לְמַעֲלָה כְּמוֹ אִמָּה
כִּינּוּן שְׁהוּא לְטוֹבָתָהּ מִפְּנֵי שְׁהַדִּין כֵּן וְסִבְרָה וְקַבְּלָה: הַחֲכָמִים הַדְּיִינִים גְּבִירֵי יצ"ו: אַבָּל
אַשֵׁם אֲנִי עַל שְׁצַעְרָתִי רַבְּנָן בְּחַשְׁבְּכֶם כִּי בְּאַתִּי לְחַלּוֹק עַל דְּבָרֵיכֶם וְשְׁהוֹרִיתִי לָכֶם אֵי

זהו מקומן של דינים ולא כן אנכי עמדי פי אני יודע פי קטנכם עבה ממתני ואתם הרי ישראל לא קטלי קני באגמא ומארי אברהם תלי תנו בתנו ולא לחלוק על דבריכם באתי דלא סימיה קמאי שפסקתם הדין עדיין ולהיות הבעל דין פגר בארץ והוא ממפירי הלצתי בעדו בפני בית דינכם הצדק ולא חשבתי היות רע בעיניכם דהא אשפחן פ' מציאת האשה שאל רבי נחמני לרב' פי אתיא הך איתתא קמיה אגביה עשור נכסי מאצטרוכלי ורב ענו לרב יהודה הונא חברין שלם פי אתיא הך איתתא לקמיה אגב' עשו נכסי ורב הונא דקפיד ושלח ליה ענו ענו כו' על דקרני' הונא חברין הוא פדפי' רש"י ז"ל לא על דשלח ליה אגבין' עשו נכסי אע"ג דהוא משמע דהוא מורה ליה דינ' לגבן עשו נכסי ממקרקע ממש או ממאי דחשיב מקרקעי לעשו' פי הא דלעיל מאצטרוכלא ומעמל' דביתא ואע"ג דהנה רב ענו זוטרי טפי מרב הונא לא קפיד עלי' בהא ואני כן דמיתי ולבכי כן חשב שלא היה קפיד בזה שכתבתי פי עליכם להוציא המשפט לאורו וגם פי פתבת' שלא השבתם על דברי אלא פדי שלא תחשב שתיקה כהודאה אני שומע ושותק ומנות' על אונאת דברים אבל ענין הדין שכתבתי נראה לי שאין להשיב עליו שבעל המשפנתא במקום בעל הבית עומד ואם נפל הבית והעליה כופה בעל העליה לזה לבנו' או ירד ויחזוי בשליש קרקע דאע"ג דרב אשי לדינ' דבר מצרא הוא דקאמר מאי משפנתא דשכונה גביה אפי' הכי משמע מיהא דהוי כבעל הבית דאית ליה שעבוד בקרקע כל ימי משוה המשפנתא טפי מארע' דחד ובתי דחד דל"ל לבע"ה דינא דבר מצרא בקרקע שיכול לסלק הבגין מעל הקרקע כמו שכתבו המפרשים ועתה שהבית הוא לאחד והעליה לאחר ובעל הבית משפן ביתו משנכת' דסורי' ונפלו הבית והעליה מי לא יכוף בעל העליה לבעל המשפנת' שהו' בעל הבית שייבנה ואם לאו ירד ויחזיק בשליש קרקע דהא שעבוד' דעלי' בקרקע הוא ולא אנכסי דבעל הבי' כדמשמע סברא דגמרא דילן דלא פירושלמי ופשט דמתני' נמי הכי הוא אמר בעל העליה לבעל הבית לבנות ביתו והוא אינו רוצה לבנות הרי בעל העליה בונה את הבית ויושב בתוכו עד שימתן לו יציאותיו משמע מדקתני אני רוצה לבנות ולא פנינו ליה דביתא הוא דאישתעבד ליה ולא נכסי בעל הבי' וכמו שכתב הרשב"א ז"ל וכתב הר"ן ז"ל שפן דעת הרא"ה ז"ל וכן נראה דעת הרי"ף והרא"ש ז"ל שהביאו המשנה כפשטה שאם אינו רוצה לבנות בעל העליה בונה וכו' וא"כ אין שעבדו על נכסי בע"ה אלא על הבית יכול בעל עליה לו' לבעל המשפנתא או בנה ביתה ואבנה אני עליה עליה או אבנה אני ביתה ואשב בה עד שתמתן לי יציאותי ואם אין לזה ולזה יש לו שלישי בקרק' כדתנן בגמ' לדעת ר' נתן דדינא הוא וכו' והכא נמי בגדון דידן דבעל העליה הוא הוא בעל הבית ונפלו הבית והעליה יכול בעל העליה לומר לממשפן הבית או בנה או אני אבנה ואשב בה עד שתמתן יציאותי או אקח שלישי הקרקע דאין בעל הבית המקבל דמי המשפנת' חייב לבנות הבית כשנפל או נשרף כמו שכתבו הפוסקי' ז"ל בשם ר"ת ז"ל דבית נמי מותר בנכסיתא דזימנין דלא שקיל מידי או נפל או נשרף כו' הא קמן דאין השעבוד על נכסי הבעל הבית אלא על הבית ולהכי מצוי למימר אפילו בעל העלי' למשפן ביתו של מטה שייבנה או יבנה הוא וישב בה עד שתמתן לו היציאות ויחזור לדור בבית עד שינפ' מה שמתן לו על הבית קודם ומה שיהיה עדיין שכתב בבית מן היציאות שפרע לבעל הבית הבונ' וזה נראה דבר פשוט אלא דרבנן אגב טרדיניהו לא דקו בה.

נאם הצעיר משה. שנת הש"ג קכב ראובן מת ולא צנה לביתו והניח אשה ובני' וב"ד לא קשו למנות אפוטרופוס על היתומים כשראו שאשת ראובן היתה מפקחת על הנכסים וטורחת ומעסקת בתועלתם לאחר זמן פשגדלו היתומים מכרה היא והיתומים בית אהד לשמעון וללוי חתנו כדי לקנות בית אחר קרובה לבית שהיו יושבי' בה וב"ד פששמעו שמכרו נראה להם שמכרו הקרקע בזול וגם שלא היו יכולי' היתומים למכור קרקע שירשו מאביהם בהיותם פחותים מבני עשרים שנה ושלחו למוכרים ולקונים שיבטלו המקח ובהיות כולם מרוצים בעסק זה באו לב"ד ואמרו כי לא נמכרה הבית בזול כי אם בשוניה ושלחו ב"ד אנשים בקיאים לראות הבית ואמרו שנראה להם שהיתה שנה יותר ועל זה העלו ב"ד דמי המכירה לזכות היתומים וקימו המכר ונודע אח"כ כי בינם לבין עצמם נתפשו השער הראשון ושנשבעו היתומים שלא יחזרו בהם ואחר כמה חדשים שהחזיקו בבית קודם שיפרעו דמיה הם רוצים לחזור בהם ואמרי' שלא היו יכולי' למכור מפני שהיו פחותי' מבני כ' שנה ועוד שמכרו בלי הכרזה שהמכר בטל וכן טוען לוי שאחר ששלחו ב"ד שיבטלו המכר שלא היה הוא רוצה עוד לקנותה עד שחזרה אליו אלמנת ראובן ואמרה לו שיחזור ויקנה אותה בשנותפות שמעון חותנו פיון שהודו ב"ד במכר' ואז הלך שמעון ועשה שטר קניה בפני הערפאו' ואמר לו שפכר נעשה השטר ושהוא חשב שהונזכר גם הוא בשטר הקניה עם שמעון חותנו ועל זה כתב שטר קני' בפני עדים פשרים שקנה הוא ושמעון חותנו מאלמנ' ראובן ובניה ברשות ב"ד ושח"כ ידע כי שמעון לבדו היה כתוב בשטר הקניה בפני הערפאות וטוען כי מה שקנה הוא עם שמעון חותנו בפני עדים היה בחשבו כי גם בשטר שנעשה בפני הערפאות היה כתב שקנה גם הוא ועכשיו שיידע שאינו כתוב בשטר ההוא שאינו רוצה עוד לקנות בית כי הוא פמקח טעות שמכר' לו מה שהיה מכור כבר לשמעון חותנו והיא משיבה כי כבר הודיעה לו כשהיתה הולכת לערפאות לכתוב להם השטר ושהוא נתרצה שיכתב על שמעון חותנו לבד יורינו רבינו הדין עם מי: תשובה אשת ראובן זו נר' שיש לה דין אפוטרופא גם כי לא עינה אותה בעלה וגם ב"ד לא היו יכולים למנותה והניאכב"ה שסמכו יתומים אצלו שיש לו דין אפוטרופוס כמו ששנינו במשנה פ' הגזקין וכן אם סמכו אצל אשה כדמוכח עובד' דהנהו יתמי הוו סמוכי גבי ההיא סבתא וכו' ויש לה כל דין אפוטרופוס ולא גרעה אשה זו שנסמכו יתומים עליה ועסקה לעולם מיום מיתת בעלה עד עתה כמו ו' שנים או יותר בנכסי היתומים מאשה דעלמא והרי הרא"ש ז"ל בתשובותיו פלל פ"ח כתב באלמנה שפרעה חובות לגוים בעד היתומים ותבעה אח"כ מן האפוטרופוס שכיון שהיתומים היו סמוכי' אצלה היתה כאלו נתמנית אפוטרופא וכ"ש הכא שלא היה אפוטרופוס אחר אלא היא ואחר זה נדון במכר זה אם הוא קיים או לאו אם מצד הטענה הא' שלא היו בני עשרים נראה שלא נתבטלה המכירה דאע"ג דאמרי' פ' מי שמת ופ' התקבל דלמכור בנכסי אביו עד שיהיה בן עשרים ומשמע דכל עוד דאין היתומים חוזרים בהם שהמכר קיים כיון דאמרי' עד שיהא וכו' משמע דבפחות מכאן אינו יכול למכור ואם מכר יוכל לחזור ולא שנאמר דמכרו בטל ולוקח נמי לא מצי הדר ביה דהא בדידי' לחוד תלינן דיכול למכור כשהוא בן עשרים ואינו יכול בפחות מכאן וכן משמע ממה שכת' הר"ם ז"ל פכ"ט פחות מכן עשרים שמכר קרקע אביו חוזר ומוציא מיז הלוקח כו' ולא כתב שממכרו בטל ושניה' חוזרים דמשום תקנת דידי' הוא דתקנו

חכמים שלא יוכל למפור ושיוכל לחזור בו עד שהיה בן עשרים וכן משמע ממה שפכתב בעל מ"מ וז"ל אִיפְשֵׁר שְׁלֵמד הָרַב ז"ל ממה שְׁאָמְרוּ בְּמִתְקַדְשׁ לְמִיאֻנִין פִּינּוּן שְׁגָדְלָה שְׁעָה אַחַת וְלֹא מִיִּחְתָּה שׁוּב אֵינָה יְכוּלָה וְכוּ' וְכִי הֵיכִי דְהֵתָם הִיא יְכוּלָה לְמָאן וְהוּא אֵינּוּ יְכוּל לְהוֹצִיא' כִּי אִם בְּגֹט הָכִי נָמִי הוּא יְכוּל לְחַזֵּר כְּשִׁירְצָה וְהִלּוּקָם אֵינּוּ יְכוּל לְחַזֵּר וְהֵכִי נָמִי מְשֻׁמַע לְשִׁנְאָ דְאָמְרִי בְּגִמְרָא וְאִי אָמְרָה זְבִינָי' זְבִינֵי מְזַבְּיָן לְכוּלְהוּ נְכֻסֵי וּמְשֻׁמַע דְהִשְׁתָּ' דְאָמְרִין דְלֹאֵו זְבִינֵיהָ לֹא מְזַבְּיָן לְכוּלְהוּ נְכֻסֵי דְלִיפָא מֵאן דְזַבְּיָן מִינֵיהָ דְאָמְרִי אִיהוּ מְצִי לְמַהֲדֵר אִי זַל גְּבַן נְאֻנּוּ לֹא מְצִינּוּ לְמַהֲדֵר אִי אִיִּקְרָר גְּבַן וְאִי אֵינְהוּ נָמִי מְצִי לְמַהֲדֵר אַע"ג דְאָמְרֵן דְלֹא זְבִינֵיהָ זְבִינֵי לֹא מִמְנַעֵי מִלְמַזְבֵּן מִינֵי' דְכִי הֵיכִי דְהוּא מְצִי הָדֵר בֵּיהָ אֵינְהוּ נָמִי מְצִי הָדֵר בְּהוּ וְלֹא אֶפְסִידוּ מִיָּדֵי וּמָה שְׁכַתְבַּ הָרַב ז"ל שֶׁם אָבָל קָרְקַע שְׁיִרְשׁ מְאֻבּוֹתָיו וְכוּ' אֵינּוּ מְמַכְּרוּ מְמַכֵּר עַד שְׁיָבֵא בֶן עֶשְׂרִים לֹאֵו לְמִימְרָא דְבִטְלָא מְהִשְׁתָּ אֲלֵא שְׂאִין הַמְּמַכֵּר קֵינָם שְׁלֹא יוּכַל לְחַזֵּר בּוּ זֶה שֶׁהוּא פְּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים וְכַדוּמָה לְזֶה בְּדִין קֶטָן שְׁקִנְהָ קָרְקַע כְּתַב בְּעַל מ"מ וְנִרְאָה שֶׁהַקֶּטָן יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ וְאֵינּוּ הַמּוֹכֵר יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ ע"כ וְכֵן בְּדִין מִי שְׁפָרַע הוּא אֵינּוּ מְקַבֵּל מִי שְׁפָרַע וְאַחֲרֵים שְׁחִזְרוּ בּוּ מְקַבְּלִין מִי שְׁפָרַע מְשֻׁמַע דְכָל מִיָּדֵי דְתַקְנּוּ בֵּיהָ חֲכָמִים הָיוּ לְהִנָּאֵת הַקֶּטָן וְהֵכִי נָמִי הֵכָא הָיוּ תַּקְנֵתָא דִּידָן' שְׁיֻכַּל לְחַזֵּר בּוּ אִי דְמִי אֲנִפְשֵׁי' דְזַל קְמִיָּה לּוֹקֵחַ וְשְׁלֹא יוּכַל לְחַזֵּר בּוּ לּוֹקֵחַ אִי אִיִּקְרָר קְמִיָּה יְתָמִי: וְרֵאִיתִי לְהִרְשָׁב' א ז"ל בְּתַשׁוּבוֹת הַמְּיַחֲסוֹת לְהִרְמַב"ם ז"ל דְאֵינּוּ הַפְּעוּטוֹ' מְקַחַן מְקַח וּמְמַכְּרֵן כּוּ' אָבָל בְּמַקְרָעֵי אֵינּוּ מַעֲשֵׂה קֶטָן פְּלוּם וּמַעֲשֵׂיו בְּטָלִים הֵם מַעֲכָשְׁיוּ כּוּ' ע"כ וְהִרְאָה מְדָאָמ' פ' מִי שְׁמַת הֵהוּא דְאִזְזִיל תּוֹף זְמַן וְזַבְּיָן לְנְכֻסֵי' אֲתָא לְקְמִיָּה דְרַב נַחֲמָן אָמַר לֵיהָ לֹא עָשָׂה וְלֹא כָלוּ' וְכוּ' וְכָל מְקוּם שְׁאָמְרוּ לֹא עָשָׂה וְלֹא פְּלוּם אֵינּוּ מַעֲשֵׂה קֶטָן פְּלוּם מְשֻׁמַע דְמַעֲשֵׂיו בְּטָלִים מַעֲכָשְׁיוּ וּבְלֵי חֲזָרָה שְׁאֵלוּ הֵיךָ לְחַזֵּר בּוּ הֵיךָ אוֹמֵר יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ ע"כ וְאַפ"ה נִרְאָה לִי בְּרוּר כִּי לְדַעַת הִרְמַב"ם ז"ל אֵינּוּ הִלּוּקָם יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ פְּמוּ שֶׁהוּכַחְתִּי לְמַעֲלָה וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הִרְשָׁב' א שֶׁהוּא חוֹלֵק עַל הִרְמַב"ם ז"ל בְּתַרְתִּי שְׁכַתְבַּ אֵינּוּ הַפְּעוּטוֹת מְקַחַן וּמְמַכְּרֵן מְמַכֵּר אֲלֵא בְּמַטְלִטְלִין כּוּ' אָבָל בְּמַקְרָעֵי אֵינּוּ מַעֲשֵׂה קֶטָן פְּלוּם וּמַעֲשֵׂיו בְּטָלִים וְכוּ' וְהָרִי הִרְמַב"ם ז"ל שְׁכַת' שְׁמַקְחוּ מְקַח בְּקָרְקַע כְּשִׁהֲחִזִּיק וְנָתַן דָּמִים וְכֵן בְּסוּף כְּתַב דְמַעֲשֵׂיו בְּטָלִים מַעֲכָשְׁיוּ בְּלֵי חֲזָרָה שְׁאֵלוּ הֵיךָ צָרִיף לְחַזֵּר בּוּ וְכוּ' וְהָרִי הִרְמַב"ם ז"ל שְׁכַתְבַּ חוֹזֵר וּמוֹצִיא מִיָּד הַלְּקוֹחוֹ' כְּמוֹ שֶׁהִבְאֵתִי לְשׁוֹנוֹ לְמַעֲלָה וְכִינּוּן שְׁבָעֵי חֲזָרָה אֵינּוּ בְּטָל מַעֲכָשְׁיוּ לְדַעַת הִרְמַב"ם ז"ל וּמָה שְׁכַתְבַּ בְּנַמוּקֵי יוֹסֵף פ' מִי שְׁמַת וְאַפְּלִי' כִּי זַבְּיָן בְּיוֹקֵר זְבִינֵיהָ לֹאֵו זְבִינֵיהָ וְיְכוּל לּוֹקֵחַ לְמַהֲדֵר בֵּיהָ כּוּ' הָרִי כְּתַב כֵּן לְדַעַת רַבּוּתִי הִרְיָטְב' א ז"ל וְהוּא נְמָשֵׁף לְדַעַת הִרְשָׁב' א ז"ל אָבָל לְדַעַת הִרְמַב"ם ז"ל לֹא מְצִי לּוֹקֵחַ לְמַהֲדֵר בֵּיהָ וְאֵנּוּ דָּנִים בְּגָלִילוֹ' אֵלוּ עַל סִפְרֵיו כ"ש כִּי רַבִּי הָאִי ז"ל סוֹבֵר שְׁהָבֵן אַע"פ שֶׁהוּא פְּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים יְכוּל לְמָפֵן' בְּנְכֻסֵי אָבִיו כָּל שֶׁהִגְדִּיל וְהִבִּיא שְׁתִּי שְׁעֵרוֹת וְהָרֵא"ש ז"ל סוֹבֵר שְׁאֵם הוּא פִּקְחָ וְיֻדַע בְּטִיב מְשָׂא וּמִתָּן מוֹכֵר בְּנְכֻסֵי אָבִיו כְּשֶׁהוּא בֶן י"ג שָׁנָה אִם הִבִּיא ב' שְׁעֵרוֹת וְאִם אֵלוּ הִתּוֹמִים כֶּף מְמַכְּרֵן מְמַכֵּר וְאֵינָם יְכוּלִים לְחַזֵּר לְדַעַת אֵלוּ הַפּוֹסְקִים ז"ל וְעוֹד כִּי אֶפְלִי לְדַעַת הִרְשָׁב' א ז"ל פִּינּוּן שְׁנֻשְׁבָּעוּ הִתּוֹמִים אֵינָם יְכוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶם שְׁהָרִי הֵם גְּדוּלִים וְנִדְרִיָּה' נָדָר וּשְׁבוּעָתָן שְׁבוּעָה וּבְנֵי מַלְקוֹת נִינְהוּ וְכִינּוּן שְׁהֵם אֵינָם יְכוּלִים לְחַזֵּר כְּדִי שְׁלֹא יִהְיוּ עוֹבְרִים עַל שְׁבוּעָתָם גַּם לּוֹקֵחַ אֵינּוּ יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ אֶפְלִילוּ לְדַעַת הִרְשָׁב' א ז"ל שְׁהָרִי אֵינּוּ הִלּוּקָם חוֹזֵר לְדַעַתוֹ אֲלֵא מְשׁוּם שְׁהִתּוֹם יְכוּל לְחַזֵּר וְכִינּוּן שְׂאִין הִתּוֹם יְכוּל לְחַזֵּר גַּם הוּא אֵינּוּ יְכוּל לְחַזֵּר כ"ש אִם

לוקח גם כן נשבע לפרוע לו כשקנה ממנו ועוד נראה לי שאפילו נאמר שהלוקח יכול לחזור בו כמו שנר' דעת הרשב"א ו"ל ותלמידיו פיון שאשת המת שהיא אפטרופא שסמכו בניה עליה כמו שפתי מכה גם כן מכרן קיים דהא תניא בפ' הגזקין ת"ר אפטרופסין כו' ומוכרים בהמה כו' פתים ושו' כו' ומשמע דהני פתים ושו' הוי ירושת אביהן ואפ"ה מוכרים ואף על גב דתני להאכל ולא להניח ותניא נמי ואין אפטרופין רשאין למסור ברחוק ולגאול בקרוב ברע ולגאול בנפה הרי שנינו בתוספתא וכולן אם נטלו רשות מב"ד מותר שאין לה בדברי' אלא מקומן ושעתן וכתבו המפרשי' ו"ל מהאי תוס' דכשנטלו רשות מב"ד הפל מותר כמו שהביא בנמוקי יוסף פ' הגזקין ובמ"מ סוף הלכות גחלות בשם הרמב"ן והרשב"א ו"ל ואף על גב שהרמ"ה ו"ל פתב שבעל הבי' שסמכו יתומים עליו אינו יכול למפון בקרקעות וכמו שהבי' הרא"ש ו"ל פ' הגזקין הרי כתב הרא"ש דאחר שיש לו פת לתרון הוי כאפטרופא גמור וכן כל הפוסקים ו"ל לא חלקו ב"ה שסמכו יתומי' עליו לאפטרופס שמניחה אבי יתומי' או ב"ד ותמהו על הרמב"ם ו"ל שלא הביא דין יתומים שסמכו אצל ב"ה שהרי נשנה במשנה וכיון שאפילו כשהם קטנים יכול אפטרופוס למפון בנכסי יתומים שירשו מאביה' אף למפון ברחוק ולגאול בקרוב ברשות ב"ד כשה' גדולים בני י"ג שיכולים למפון בקרקעות שלהם ויכלו למפון גם כן בקרקעות אביהם ברשות האפטרופוס דליכא הקא טעמא דאמרן בגמ' דמקרב אדעתיה לגבי זוזי פיון דאיכא אפטרופוס בהדייהו וכ"ש אי ב"ד ג"כ הסכימו אחר כך במכר אפילו בשטר הראשון וא"כ עלה בידינו שאין הלוקח יכול לחזור בו: ועל מה שטענו עוד שנמכר בלי הכרזה ואמר' שנעשו פטועי' בדבר משנה הוא מבואר שאין בטענה זו ממש שלא הוזכר מעולם הכרזה בנכסי יתומי' אלא כשהם קטני' פחותים מבני י"ג שנה וכדתנן בערכי' שום היתומים ל' יום וכו' ומכריזים בפקר ובערב והני יתומי' קטנים הם פחותים מי"ג שנה ומשום הכי ב"ד יורדים לנכסיה' למוכרם להגבות לב"ח שאם הם בני י"ג שנה אין ב"ד מטפלים עמהם והם פורעים חובות אביהם ומוכרי' קרקעות שירשו מאביה' להגבות חובותיו פי מה שאין היתומי' מוכרי' בנכסי אביה' עד בני עשרים היינו ליקח הדמים להסתחר או למפון בקרוב ולגאול בקרוב וכיוצא בזה אבל לפרוע חובו אביה' יכולים הם למפון בלי שום הכרז' פי לא אמרו שום היתומים אלא בקטנים כדאמ' וכמו שיש הוכחה בגמ' מדאמ' רב פפא טעמא דאין נזקקין משום דפריע' ב"ח מצוה ויתמי לאו בני מעבד מצוה ניהו ופריע' עליה ממתני' דתני שום היתומי' וכו' דמירי בב"ח ישראל ומגבי ליה דמשמ' דמתני' נמי מירי ביתומים קטנים מבני י"ג שנה דלאו בני מעבד מצוה ניהו ואפ"ה מגבי' כתובת אשה משום חזנה כדמשני התם לרב פפא ואמר' נמי בגמ' דהיכא דנזקקין ב"ד לנכסי יתומים מעמידים להם אפטרופוס מוכרים בהכרז' וכדכתב הרע"ב ו"ל בפ' המשנה וכיון שאין מעמידים אפטרופו' אלא על קטנים מבני י"ג שנה ההכרזה ג"כ היא על יתומי' קטנים כדאמ' ולא הי' צריע' להאריע' בזה כי אם מפני שטעו קצת אנשים ועל מה שטען לוי שחשב שהוזכר גם הוא בשטר הקני' ושמכרה לו מה שמכר' כבר לאחותנו לא צדק בטענתו כי מה שאמר שמכרה לו מה שמכר נמכר טעה בזה כי גם ששטרי מקח וממכר העולים בערפאו' הנכרים הם פשרים הרי אינם כדון השטר שנקנה בו הקרקע שפוטב שדי או בתי מכוך' לה ונותנו לידו פי אלו השטרות אינם אלא לראיה בעלמא ואין כתוב בהם שנטל קנין

ואף בשטריו שלנו אם לא היה כתוב בו שנטל קנין ומכר אינו נקנה הקרקע בכתבתם וכ"ש שטר העכו"ם וא"כ בכתבת השטר בפני עכו"ם שכתבה לו לא נקנה לו הקרקע וכשמכר אותו אחר כך לשניהם בשטר בפני עדים נטלה קנין גמור מעכשיו היא ובניה ונקנה להם הבית בקנין זה וכינון שנעשה אחר כך שטר בפני עדים וקנין גמור שמכרה לשניהם שמעון ונתנו אגלאי מלתא למפרע שפתיב' השטר בפני הערפאות שמעון לבד לא היתה פנונת האשה למכין' לו לבד ולא שמעון לקנות לו לבדו ולא לתנו אלא שחשבו שלא היה מקפיד חותנו פשיפתב השטר בערפאות על חותנו פינון שהשטר שבפני ישראל שהוא העיקר יפתב על שם שניה' ועתה שאומ' שהוא מקפיד על זה יש תקנה שיחזרו לערפאות ויכתב על שמו גם פן שהרי האשה המוכרת ושמעון הקונה מודים שנמכר גם פן ללוי וא"כ אין בכאן טענת מום ומקח טעות ואפ' היה לא שום טעו' בזה איהו הוא דאטעי ואפסי' אנפשי' פי לא היה מוטל על האשה המוכרת לומר לו שלא נכתב השטר פי אם על שם חותנו וגם היא לא אמרה לו שנכתב על שמו אלא שמעון חותנו הוא שאמר לו כפי דברו והוא סמך על דיבורו והוא הטעהו כ"ש פי אין כאן שום טעות פינון שנמכר אח"כ לשניהם בפני ישראל בקנין ומה שנכתב בפני הערפאות לא היה בו קנין כלל ויש לו תקנה ג"כ לחזן' ולכתן' שטר על שמו בפני הערפאות כמו שכתבתי אני המבי"ט כג מלך אוהב צדקה ומשפט הגאון מרנא ורנב' החכם השלם כמה"ר משה מטראני נר"ו הוא ברחמיו יאיר עינינו בתשובת שאלה זו: ראובן ששם עצמו לפקח בזכות הרבים אשר היו עולים לירושלם תוב"ב פדי לבטל מעליהם ומעל כל עם ישראל חקים אשר לא טובים בענין הגאפאריש ואז בזמן שהוא היה לחק על כל אחד מישראל העולים לירושל' תוב"ב לשלם בעיר שקם ח"ס ק"ט: ומתוך רוב השתדלות ראובן וזכות הרבים נתפטר עם הישמעאל הממונה על הגאפאריש בשם המלך יר"ה בזמן שהוא שלא יטול מכל אחד רק החצי ממה שהיה נוהג ליתול.

וכל העולים הים פרעו בזמן ההו' ע"י חמשה או ששה מהשיירה ובתוכם ראובן ושמעון החצי ההוא הנז' שהיא עולה כמו ק' סולטאני ולא פרעו לו רק שבעי' סולטני' והמותר ההו' נתנו וממנו שוחד ממנו ויתרו לעניים ולא פרעו כלל ולחונק ותוקף הענין פי יראו פן ישוב הישמעאל הנז' ויתבע שנת שארית הגאפאר עד תשלום חס' ק"ט פתבו הששה אנשים הנז' חוגיט' בפני שופט שכתב איה הודה הישמעאל שקבל ע"י הששה אנשים הנז' דמי הגאפאריש משלם על סכום ידוע מהיהודים כלם ולא נשאר לו עליהם כלל.

ויצאו מלפניו על פכה ויפרדו איש מעל אחיו וכל אחד לדרכו פנה. ומאז בעזר השי"ת נתגלגל הדבר שנתבטל החק הרע ההוא כמפורסם וידוע לכל ויהי אחר הימים הים אחר זמן רב בא הישמעאל ותבע מראובן פי הכירו שארית הגאפאר עד תשלום החס' קט' על סכום כל האנשים אשר היו בשיירה והותר שעולה סך ממון רב.

והוצי' חוגיט' שכתב שלא בפניהם איה נכנסו לו הששה אנשי' הנז' ערבים פרעני' על כל אנשי השיירה לשלם בעדם עד תשלום החס' קט', על כל א' ובהמשך הזמן מהששה אנשים הנז' קצתם נפטרו וקצתם הלכו לעיר אחר ולא נמצא פה פי אם שנים מהם ראובן ושמעון הנז' אשר היו מהפתובים ומהשנים הנז' לא הכיר הישמעאל רק לראובן פי הוא היה המוצי' והמבי' והמשתדל בעת ההיא ובו שלח ידו והעמידו אל המשפט בפני

ערפאותיה' ותבע ואמר איה קבל מהיהודי' שבעי' סולטאני' ע"י זה האיש ראובן ושאר אנשים ועוד נשאר לו עליהם סך ממון רב לערף חס' קט' והוצי' החוגי"ט מהערב' וראובן הוצי' ג"כ החוגי"ט אשר כתב על הישמעאל ולא שנה לו כי השופט הגדול נשא פניו והטה הדין לזכותו באומרו יחי המלך יר"ה וזהו ממון המלך והנה מאמר המלך בידו ונד המלך על העליונה באופן כי מטה יד ראובן בפניו והיה קרוב הדבר לחייבו בכל הממון עד שראה ראובן בעצת קצת אנשי שם להסתיר פניו ממנו עד ראות איה פול הדבר ובהיו' ראובן במסתרים בא שמעון ונטפל ונתעסק לפשר ביניהם בעצת אנשי שם וע"י שרים נתפטר הענין ופיסו לישמעאל והוציאו הוצאות הכל מממון ראובן: עתה בא ראובן ותובע משמעון שיפרע לו החצי מכל מה שהפסיד ובה בטענ' שהוא היה פתוב בחוגי"ט אשר הוציא הישמעאל ושניהם היו פתובים בכלל הארבעה אחרים וראובן לא רצה לגלות לישמעאל כי היה פה שמעון כדי שלא יהיה לו פח ונד לומר טובים השנים מהאחד כי בודאי אם היה טוען ראובן לישמעאל שישלח ידו גם בשמעון הואיל והוא בפתובים היה תופסו והיו שניהם שוים האמנם בסבה הנז' לא רצה לגלותו ושמעון טוען שאמת שהוא היה בשיירה האמנ' לא נשא ולא נתן ולא היה לו עסק עם הישמעאל כלל לא בפרעון ולא בשום דבר ומה שכתב שמו בחוגי"ט הוא בסבה שראובן או א' משאר האנשי' כתבו שמו בחוגי"ט הראשון מהפרעון ומשם העתיק הישמעאל השמות וכתב החוגי"ט ההו'.

גם שהישמעאל פשתבע לראובן נמצא הוא עמו ולא הפירו ולא תבע ממנו מאומה גם כי שם אביו אינו פתוב על נכון. ואם הפסיד ראובן מזלו גרם ורצה שמעון להפטר בטענות אלו.

גם תובע ראובן מכל שאר היהודים אשר היו בשייר' ההי' הנמצאים שיפרעו ויתנו לו פל אחד עד תשלום חס' קט' פאשר היה המנהג בעת ההיא הואיל והישמעאל לא עמד בדבורו ובא ותבע השארית כנ"ל ומחמת תביעה זו הפסיד מה שהפסיד והיהודים עונים ואומרים ממקו' אחר יבא שלומך ומזלך גרם ואנחנו פטורים וכבר פרענו בעת ההיא מה שהטילו עלינו ואנחנו לא ידענו מה מעשיכם בעת ההיא ומה שנתתם לישמעאל ומה שקבלתם ומה שנשאר ואין עלינו עוד חיוב כלל.

למדנו רבינו הדין היכן נוטה אם שמעון יוכל להפטר בטענותיו אלו מלשלם חצי ההפסד לראובן אם לא או יהיה הוא פשאר השיירה ואם שאר אנשי השיירה מחוייבים להשלים חקם בעת ההיא ולתת עד תשלום החס' קט' ושלום למעלת כ"ת החיים והשלום נאם הטורד העבד הנרצע מיחל רחמי אל משה ברור תשובה נ"ל שאין לראובן על שמעון תביעה מצד מה שנמצא פתוב שמו בחוגי"ט התובע כיון שלא הפירו ולא תבע ממנו דבר אבל יש לו דין ותביעה על שמעון הנז' ועל כל שאר היהודים אשר היו בשייר' ההיא שישלם כל אחד חלקו במה שהפסיד ראובן בעלילה ההיא דאע"ג דאמרינו בירושלמי דהגוזל אין אדם נתפש על חברו וחיוב ליתן לו אלא בארנונא וכו' וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ח מהלכות חובל היינו פשלא נעשה שליח לכה אבל אם עשאוהו שליח ומחמת זה העלילו עליו מחמתם ומצד חייבים המשלחים כמו שכתב רבי מאיר ז"ל בתשובה שהביא במרדכי דהגוזל על מי שמעמיד את חברו לעכו"ם דעליה דידיה רמא לסלוקי

ואפילו אם העכו"ם מעליל עליו שלא פדין אחרי שמחמתו שהעמיד לו ערב באה לו הצרה הזאת וכן דנון כו' והכי נמי נראה ראובן דהוי שלוחם של כל האנשים אם נתנו בידו וכיד חבירו מה שנתנו לתת לממונה על הגפאריש הרי עשאו שלוחים לכה ומה כמו ערבים שאמרו לו שיפרעו בעדם מה שפרעו אז ומזה נמשך שהעלילו על ראובן הנזכר ומצוי יותר משאר האנשים ולא דמי למה שהשיב הרשב"א ו"ל תשובת כ' על מי שהגיע לו הניזק בממון מחמת שליחות שולחו דאין המשלח חייב בתשלומי נזק השליח וכו' דמה הזיק המשלח ומה הגיע לו מחמת פשיעתו וכ"ש אם השליח שכיר המשלח וכו' דשאני התם שהגיע לו ההניזק מחמת השליחות לא מחמת השולח עצמו שהיה חייב דבר או שהעלילו עליו דבר ותבעו מזה שהוא שולחו אבל בנדון זה שהיה שולחו ומחמת שהיה שולחו העלילו על משלחו ותבעו ממנו הוי חייב דנתפס על חבירו דאמר לעיל דפטור באפי' שהיה חבירו חייב אלא אם כן היה ארנונא וכו' היינו משום דלא היה שליחו אלא שנתפס עליו מפני שהיה שכינו או בן עירו אבל כשהוא שולחו ונתפס עליו על מה שהיה שולחו נראה פשוט שהוא חייב כמאן דרביע עליה אריה ששולחו אצל הגוי וכמו שכתב רבי' עאיר שם באותה תשובה ומה שכת' בסוף התשובה שאם יש עדים שפטרו וחוזר הנכרי ומעליל עליו דאין חייב לכולהו היינו כשמעליל על השליח מחמת השליחות או הערבות ואחר שנפטר ממנו לא חשיב מחמת ששולחו או שהעמידו ערב אבל אם הוא חוזר ומעליל על המשלח ותובע את זה שהיה שולחו או ערב שלו אפתי רביע עליה אריה וחי' וכן מה שפוט' הרשב"א ו"ל את המשלח מנזק השליח היינו שהניזק או הפסיד השליח על עצמו מחמת השליחות לא שהפסידו אותו שתבעו ממנו מעות מחמת המשלח כי הכא והר"י קולון ו"ל הביא תשובת הרשב"א סימן קל"א על מי שהגיע לו נזק בממונו שגנבו ממנו כשהלך בשליחות ראובן ומשמע דדוקא פהאי גונא אבל כשתבעו את השליח על תביעת המשלח חייב כדאמ'.

גאם משה: שאלה כמד ראובן עם כמה בני אדם באו בספינה והביאו צמר ופרעו המכס כפי מה שהיה המנהג אחר כמה שנים חזר בעל המכס לתבוע שלא פרעו לו ומפני שלא היה מפיר את כולם תפס את ראובן והוא אמר לקצת מחביריו שהיו פה שיבואו עמו להשיב על טענות המעליל עליהם והם השיבו לו כי היה יותר טוב שהוא לבדו ילך ויטעון עמו פדי שלא יפסידו הרבה ומה שיפסיד יהיה על כולם ואחר שנתפטר ראובן על כולם כל אחד מאלו הנמצאים פה משתמט ואו' כי הם כבר פרעו ומזל ראובן גרס ומי שרוצה לפרוע אינו רוצה לפרוע כי אם מה שיגיע לו בערך הצמר שהיה לכל אחד מהם בספינה ונמצא ראובן מפסיד מה שפרע על כולם והוא תובע מאותם שנמצאו פה שיפרע כל אחד מה שהגיע לו בערך הצמר שהביא כל אחד מהם ומה שמגיע לאותם שלא נמצאו פה יפרעו בין כולם שנה בשנה עד שיגבו מהם או יעמדו עמהם בדין: תשובה לכאורה היה נראה דאין כח לראובן לגבות מהם שום דבר מההיא דריב"ל בירושלמי דהגוזל דאמר אין אדם נתפס על חבירו וחי' ליתן לו אלא בארנון וגלגלת ואע"ג דפליג עליה רב הלכת' כנותי' וכמו שכתב הרמב"ם ו"ל פ"ח מהלכות חובל ומזיק מי שנתפ' על חבירו ולקחו נכרים ממנו בגלל חבירו אין חבירו חייב לשלם אין לה מי שנתפס על חבירו וכו' וכן נמצא בתשובה להרשב"א ו"ל על מי שהגיע לו הניזק בממון שלו מחמת שליחות שולחו וכן שותף שהיה הולך בפרקמטיא ונתפס וכו' כתב בסימן ב' בתשובות

הַמְּנוּחָסוֹת לְהַרְמִיב"ן ז"ל שְׁאִין הַמְּשַׁלַּח חַיִּיב בְּתַשְׁלוּמֵי נֶזֶק וְכו' כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיף שֵׁם וְהֵבִיא תְּשׁוּבָה זוֹ ה"ר שְׁלֵמָה ב"ר שְׁמַעוֹן ב"ר צְמַח ז"ל לְפֶטֶר שְׁוֹתָף א' שְׁנֵתַף וְכו' וְכֵן בְּמַרְדְּכֵי פ' הַגּוֹזֵל הֵבִיא מִיִּמְרָא דְרִיב"ל וְהוֹכִי' דֵּהֲלִכְתָּא פְּנוּמִיָּה וְלֹא פָּרַב וְכַתֵּב הֶלְכָּה אִם הָיָה חַיִּיב לְמַלְנָה גּוֹי אוֹ יִשְׂרָאֵל וְהִלָּךְ הַמְּלָנָה וְתַפְשׁ יִשְׂרָאֵל אַחַר כֵּן עִירוּ שֶׁל רֵאוּבֵן וְנִתְפָּשֶׁר עִמּוֹ וְכו' אֵין חַיִּיב לוֹ רֵאוּבֵן פְּלוּם אֱלֹא כְּשֶׁתְּפָשׂוּ בְּשִׁבִיל אֲרֻנּוֹן וְכו' וְכִבְרָא בְּאֵ מַעֲשֵׂה לְפָנֵי רַבִּי שְׁמֻחָה וְדָן פְּרִיב"ל וְשִׁלַּח הַדְּבָרִים לְרִיב"א וְהוֹדָה כְּדִבְרֵיו ע"כ: וְאֶפְּלוּ הֵכִי נִרְאָה לִי בְּנִדּוֹן זֶה שְׁחַיִּיבִים הַנְּמַצְאִים פֶּה לְפָרוֹעַ גַּם כֵּן כָּל מֵה שִׁיגִיעַ לְכָל אֶחָד מֵהֶם מֵמָה שֶׁפָּרַע רֵאוּבֵן עַל אוֹתָם שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ פֶּה מִפְּנֵי מֵה שֶׁהִשְׁבִּיבוּ לוֹ שֶׁהָיָה יוֹתֵר טוֹב שִׁילָךְ הוּא לְבַדּוֹ וְיִטְעוֹן עַל כֵּן וְיִמָּה שִׁיפְסִיד יִהְיֶה עַל כֵּן אוֹ יִפְרְעוּ חֲלָקָם כִּי בְּדִבְרֵים אֱלוֹ אֶפְּלוּ בְּלִי כִּנְיָן נַעֲשֵׂה שְׁלוּחָם לְהַתְּפָשֶׁר עִם הַגּוֹי כְּפִי מֵה שִׁיּוּכַל וְאִם לֹא הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ כֵּן גַּם הוּא הָיָה מִתְחַבֵּא אוֹ הָיָה מִתְּפָשֶׁר עִם הַגּוֹי עַל מֵה שֶׁהָיָה תוֹבֵעַ מִמֶּנּוּ לְבַדּוֹ וְסִמָּה עַל דִּיבּוּרָם וְנִתְפָּשֶׁר עִמּוֹ כְּפִי מֵה שֶׁהָיָה יָכוֹל וְכִיּוֹן שֶׁהוֹצֵרָה לְהַתְּפָשׁ' עַל מֵה שֶׁהָיָה תוֹבֵעַ מִמֶּנּוּ וְיִמָּה נִתְפָּשֶׁר גַּם כֵּן עַל מֵה שֶׁהָיָה תוֹבֵעַ מֵהָאֲחֵרִים שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ פֶּה כִּי הַכֹּל תְּבִיעָה אֶחָד וְכְפִי הַנִּרְאָה לֹא הוֹסִיף מַעוֹת בְּפֶרֶט עַל אוֹתָם שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ פֶּה כִּי לֹא נִתְפָּשֶׁר עִם הַגּוֹי לְתַת לוֹ חֲלָק מִמָּה שֶׁהָיָה מַגִּיעַ לְכָל אֶחָד כְּפִי עֲרָף כָּל אֶחָד וְלֹא שְׁלִישׁ אוֹ רְבִיעַ מִמָּה שֶׁתְּבַע אֱלֹא דָרָף כָּלֵל נִתַּן לוֹ מֵה שֶׁנִּתַּן כְּדִי לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ עִם הַהוֹצָאוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁעָשָׂה וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְהַתְּפָשֶׁר עַל אֱלוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ פֶּה לְבַד כִּיּוֹן שְׁנֵתַפְּסוּ עַל קִצְתָם שֶׁהָיוּ פֶּה וְלִכְּן נִטַּל מִחִילָה מִמֶּנּוּ עַל כֵּן וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן אֱלוֹ שֶׁאֲמָרוּ לוֹ שִׁילָךְ הוּא וְיִטְעוֹן עִם הַגּוֹי כְּדִי שֶׁלֹּא יִפְסִידוּ הַרְבֵּה הָרִי עֲשֵׂאוּהוּ שְׁלִיחַ לְשִׁתְּפָשֶׁר עִמּוֹ כְּפִי מֵה שִׁיּוּכַל וְאִם הוּא יְדוּעַ שֶׁעָשָׂה מֵה שֶׁהָיָה יָכוֹל וְלֹא פָּשַׁע בְּפֶשֶׁר' שֶׁעָשָׂה חַיִּיבִים כֵּן כְּמוֹ שֶׁכַּתְּבִיתִי וְכְמוֹ שֶׁהֵבִיא בְּמַרְדְּכֵי פָּרַק הַגּוֹזֵל תְּשׁוּבָה רַבִּי מֵאִיר ז"ל עַל מֵי שֶׁמַּעֲמִיד חֲבִירוֹ עָרַב לְגוֹי מֵה הַדִּין וְהִשִּׁיב נ"ל דְּוִדָּא עֲלִיָּה דִּידְוִיָּה רַמִּי לְסִלּוּקֵי וְאֶפְּלוּ אִם נִכְרִי מַעֲלִיל עָלָיו שֶׁלֹּא כְּדִין אֲחֵרֵי שֶׁמַּחֲמָתוֹ שֶׁהַעֲמִיד לוֹ עָרַב בָּאָה אֵלָיו הַצָּרָה הַזֹּאת וְכֵן הַדִּין וְכו' וְהֵכָא נִמִּי בְּנִדּוֹן זֶה הֵם שֶׁהַעֲמִידוּהוּ לְדוֹן עִם הַגּוֹי בְּעֵדָם וּמַחֲמָת זֶה נִתְּפַס גַּם כֵּן עַל אוֹתָהּ שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ פֶּה וְהָיוּ כְּאֱלוֹ הַכְּנִיסוּהוּ עָרַב וְנַעֲשֵׂה שְׁלוּחָם לְזֶה כְּמוֹ שֶׁכַּתְּבִיתִי וְלִכְּן חַיִּיבִים לְפָרוֹעַ כָּל אֶחָד כְּפִי מֵה שִׁיַּעֲלָה לוֹ לְעֲרָף הַצָּמֵר שֶׁהֵבִיא וְיִמָּה שִׁיַּעֲלָה לְאוֹתָם שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ פֶּה יִפְרְעוּ בֵּין כֵּן שְׁוֹה בְּשׁוֹה וְתִשׁוּבַת הַרְשָׁב"א אֵינָה אֱלֹא כְּשֶׁהִגִּיעַ נֶזֶק אוֹ הֶפְסֵד לְשִׁלִּיחַ מַחֲמַת הַשְּׁלִיחוֹת לֹא שֶׁתְּבַעוּ אֶת הַשְּׁלִיחַ מַחֲמַת תְּבִיעַת הַמְּשַׁלַּח כִּי הֵכָא: נֵאֵם הַמְּבִי"ט: קַכָּה מְקוֹר הַדַּעַת וְהַחֲכָמָה וְנִצֵּר מִשְׁרָשֵׁי הַדַּעַת וְהַמְּזַמ' רַבָּה דַּעֲמִיָּה מְדַבְּרֵנָּה דְּאִנְמִתִּי הַחֲכָם הַשְּׁלֵם וּמֵאֵד נַעֲלָה גְבוּרֵי יצ"ו שְׁלוּם רַב לְאוֹנֵהֵי תוֹרַתִּיךָ וְלִכְּל הַמְּסִתּוֹפְפִים בְּצַל קוֹרְתָךְ בְּאֵתִי בְּשׁוֹרוֹתִים אֱלוֹ לְחַלּוֹת פְּנֵי כ"ת תֵּאִיר עֵינֵי בְּדִין שְׁכִיב מְרַע שִׁשְׁנֵינוּ אֶת שְׁמוֹ בְּחִלּוֹ מִיִּצְחָק לְחַיִּים בְּקִהֵל גְּדוֹל שֶׁל גְּרוּשׁ פֶּה בְּרוּשָׁה בְּהַסְפָּמַת הַצִּיּוּר וְקִרוּבֵי כְּמִנְהֵג וְאַחַר שֶׁעָשָׂה שֶׁהַחֲלִיפוּ אֶת שְׁמוֹ נִתַּן גֵּט לְאִשְׁתּוֹ כְּדִי שֶׁלֹּא תִזְקַק לִיָּבֵם וְכַתְּבוּ בְּגֵט יִצְחָק וְכָל שׁוּם אֲחֵרֵן כִּי לֹא יִדְעוּ מְסִדְרֵי הַגֵּט מִשְׁיִנּוּיֵהֶם כִּי הָיוּ בְּבֵית הַחוּלָה בְּשַׁעַת הַמַּצְלָאִין וְיִישׁ מִן הַחֲכָמִים שֶׁרְצוּ לוֹמַר שְׁכִיּוֹן שֶׁעֲדִיין לֹא נִתְּפָרַס הַשֵּׁם הַשְּׁנִי בְּכָל הָעִיר כִּי לֹא נַעֲשׂוּ הַמַּצְלָאִין רַק בְּבֵית הַכְּנִסָּה אֶחָד וְגַם הַחוּלָה אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִדַּע בְּשִׁנּוּי שְׁמוֹ הֵנּוּ לִיָּה כִּי הָיָה דְּהוּוּ קָרוּ לִיָּה רִנְבָא מְרָם וּפּוֹרְתָא שְׁרָה דְּאִמְרֵי נְהַרְדְּעֵי מְרָם וְכָל שׁוּם שִׁישׁ לָהּ וְלֹא שְׁרָה וְכָל שׁוּם שִׁישׁ לָהּ דְּמִשְׁמַע מִשָּׁם דְּכָל מִי שֶׁנִּשְׁתַּמְּנָה שְׁמוֹ וְקוֹרִין אוֹתוֹ רִנְבָא הַנְּשִׂים בְּשֵׁם הַרְאִשׁוֹן

צָרִיף לְכַתּוֹב שֵׁם רֵאשׁוֹן עֵינָקָר וּבְעֵלֵי סְבָרָא זֹאת אוֹמְרִים שְׂאֵלוּ הֵיוּ כּוֹתְבִים הַשְּׁנֵי עֵינָקָר וְהֵיוּ פּוֹלְלִים הַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן בּוֹ כֹּל שׁוֹם אַחֲרָיו וְחַנִּיכָ' הִנֵּה פְּסוּל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁכְּתַב פ"ג מֵהִלְכוֹת גִּירוּשֵׁין וְנ"ל פֶּתַח הַשֵּׁם שְׂאֵינָו יְדוּעֵין בּוֹ בְּיוֹתֵר וְכַתַּב כֹּל שֵׁם שְׂיֵשׁ לוֹ הָרִי זֶה פְּסוּל וּמִטְעָם זֶה הַכְּשִׁירוֹ גֵּט זֶה דְּנִדּוֹן דִּין שְׁהִיָּה כְּתוּב בּוֹ הַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן וְכֹל שׁוֹם כּו' וַיֵּשׁ מִן הַחֲכָמִים שֶׁהֵם פּוֹסְלִים גֵּט זֶה מִתְּרֵי טַעְמֵי חֲדָא בְּהַכְחָשׁת הַקְּדָמָתָם וְחֲדָא בְּהוֹדָאת הַקְּדָמָתָם בְּהַכְחָשׁת הַקְּדָמָתָם אוֹמְרִים כִּי אַחַר שְׂשִׁינּוֹ אֵת שְׂמוֹ בְּבֵית הַפְּנִי' אֵין לֵה פְּרָסוּם גְּדוּל מִזֶּה כִּי אֶפְיָלוּ שְׂלָא הִנֵּה אֵלָא בְּבֵית הַפְּנִי' אֶחָד מִיָּד שְׂיֵצְאוּ מִבֵּית הַפְּנִי' נִוְדַע לְכֹל הָעוֹלָ' דְּחַב' חִבְר' אֵית לֵיהּ וְחִבְרָא דְּחִבְרָא חִבְרָא אֵית לֵיהּ נִמְצָא שְׂעֵד שְׂעֵת נְתִינָת הַגֵּט רְנָבָא דְּעֵלְמָא יְדַעֵי בְּשִׁינּוֹי הַשֵּׁם וּמִיַּעוּטָא לָא יְדַעֵי וּבְכַרְט בְּעִיר הַזֹּאת שְׁהִיא קְטַנָּה וּמִיָּד נִוְדַע הַדְּבָר לְכוֹלָם שְׁנִית בְּהוֹדָא' הַקְּדָמָתָם אוֹמְרִים שְׂיֵשׁ חִילּוּק גְּדוּל בֵּין מִי שְׂנִשְׁתַּנָּה שְׂמוֹ מִחֲמַת חוֹלִי לְנִשְׁתַּנָּה שְׂמוֹ מִחֲמַת מְרִדִין אוֹ מִחֲמַת דְּבָר אַחַר דְּגִמְרָא וְהָרַמְבַּ"ם לָא אֵיִירוּ אֵלָא בְּשָׂאָר עֲנִינִים אֲבָל הַשֵּׁם שְׁהִיא מִחֲמַת חוֹלִי אֵינוֹ תְּלוּי בְּרוּב הָאֲנָשִׁים רַק יָשׁוּב לְהִיּוֹת עֵינָקָר שְׂמוֹ אַע"פ שְׂאֵינוֹ מִתְּפַשֵּׁט כ"כ מִפְּנֵי שְׁהִיא עַל יְדֵי הַסְּפָמַת הַקְּהָל וְהִיא בָּא לְכוּנָת הַצְּלָתוֹ מִהַמּוֹת דְּשִׁינּוֹי הַשֵּׁם הוּא אֶחָד מִד' דְּבָרִים שְׂמַקְרָעִים גִּזְר דִּינוֹ שְׂל אָדָם וְחִשׁוֹב מִן חֲזָק לְשַׁעֲתוֹ וּמִבִּיאִים רְאִיָּה לְדַבְרֵיהֶם מִמָּה שְׂכַתַּב הַר"פ בְּהַגְהָה שְׂל סְמ"ק וְנ"ל וּלְאָדָם שְׂנִשְׁתַּנָּה שְׂמוֹ מִחֲמַת חוֹלִי אַע"פ י' שְׂקוּרִין אוֹתוֹ תְּמִיד בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן אוֹתוֹ שֵׁם שְׁנֵי דְּשִׁינּוֹי עֵינָקָר וְכוֹתְבִין שֵׁם הַשְּׁנֵי קוֹדָם וְאַחַר כֹּף דְּמִתְקָרִי פְּלוּנִי שֵׁם רֵאשׁוֹן עַכ"ל גַּם נִמְצָא כְּתוּב מִעֲשָׂה בָּא לְפָנֵי מֵהַר"פ בָּא' שְׁהִיָּה חוֹלָה וְהַחֲלִיפוֹ אֵת שְׂמוֹ בְּחֵלְיוֹ וְהֵיוּ קוּרִין אוֹתוֹ שֵׁם רֵאשׁוֹן לְגַמְרֵי וְהַצְּרִיף הָרַב שְׁנֵי גִיטִין אֶחָד בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן וְא' בְּשֵׁם הָאֲחֵרוֹן וְנִתְּנוּ שְׁנֵיהֶ' יַחַד ע"כ.

וְקָשָׁה כִּי הַר"ף עֲצָמוֹ קָשָׁה מִדִּידָהּ אִדִּידָהּ שְׁהִיָּה הַר"פ כְּתַב דְּאָדָם שְׂנִשְׁתַּנָּה שְׂמוֹ מִחֲמַת חוֹלִי דְּשֵׁם שְׁנֵי דְּשִׁינּוֹי עֵינָקָר וְכוֹתְבִין אוֹתוֹ קוֹדָם מִשְׁמַע דְּבַגֵּט אֶחָד סְגִי וּבְלִבְד שְׂיִכְתּוּב שֵׁם דְּשִׁינּוֹי קוֹדָם וְאֵם כֵּן מָה טַעַם כְּשֶׁבָּא מִעֲשָׂה לְפָנֵי הַצְּרִיף שְׁנֵי גִיטִין וְעַל כֵּן אוֹמְרִים שְׂמָה שְׂכַתוּב בְּהַגְהָה שְׂל סְמ"ג הוּא בְּאָדָם שְׂנִשְׁתַּנָּה שְׂמוֹ מִחֲמַת חוֹלִי וְנִתְקַיֵּים הַשֵּׁם הַשְּׁנֵי אֵלָא שְׂבָנִי אָדָם קוּרִין אוֹתוֹ תְּדִיר בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן כְּמוֹ שְׂקוּרִין אוֹתוֹ בְּשְׁנֵי נְאֻז וְדָאֵי דְּשֵׁם שְׁנֵי דְּשִׁינּוֹי עֵינָקָר וְהַמְעַשֵּׂ' שְׂבָא לְפָנֵי הִנֵּה בְּאֶחָד שְׁהִיָּה חוֹלָה וְהַחֲלִיפוֹ אֵת שְׂמוֹ בְּחֵלְיוֹ פַּעַם אַח' וְלֹא נִתְקַיֵּים הַשֵּׁם הַשְּׁנֵי כֹּל אֵלָא קוּרִין אוֹתוֹ לְגַמְרֵי בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן וְעַל זֶה הַצְּרִיף הַר"פ שְׁנֵי גִיטִין שְׂנִסְתַּפֵּק לוֹ אֵי שֵׁם שְׁנֵי דְּשִׁינּוֹי עֵינָקָר כִּינּוֹן שְׂנִשְׁתַּנָּה אֵי שֵׁם רֵאשׁוֹן עֵינָקָר כִּינּוֹן שְׂלָא נִתְקַיֵּים הַשֵּׁם הַשְּׁנֵי וְעַל זֶה הַצְּרִיף הַר"פ שְׁנֵי גִיטִין וְנִתְּנָ' יַחַד וְעוֹד אוֹמְרִים בְּעֵלֵי סְבָרָא זֹאת לְסִיּוּעַ סְבָרְתָם דָּאָף עַל גַּב דִּישׁ מְחַלְקָת בֵּין הַפּוֹסְקִים בְּמִי שְׂיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי שְׂמוֹ וְכַתַּב שֵׁם הַטְּפִל וְכֹל שׁוֹם כּו' דְּלְדַעַת הָרַא"ש כְּפֶשֶׁר בְּדִיעְבַד וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהַרמ"ה וְרַבִּים מִן הַגְּדוֹלִים הוּא פְּסוּל לָא פְּלִיגִי אֵלָא בְּמִי שְׂיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי שְׂמוֹת וְכַתַּב שֵׁם הַטְּפִל וְכֹל שׁוֹם אֲבָל זֶה שְׂעָקְרוּ שֵׁם הָרֵאשׁוֹן לְגַמְרֵי וְאֵמְרוּ לָא יְקָרָא עוֹד פְּלוּנִי כְּפָר נְעָקָר שֵׁם הָרֵאשׁוֹן לְגַמְרֵי וְאֵין כָּאֵן אֵלָא שֵׁם שְׁנֵי, דְּשִׁינּוֹי וְעִדְיָה נִדּוֹן זֶה מִהִיא דְּהַר"פ דְּהֵתָם הֵיוּ קוּרִין לוֹ תְּדִיר בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹן וְעַל זֶה הַנְּצָרָה לְתַלּוֹת הַדְּבָר בְּשֵׁם הַשְּׁנֵי שְׁיִהִיָּה עֵינָקָר אֲבָל זֶה שְׂעָקְרוּ הַשֵּׁם הַא' לְגַמְרֵי וְעִדְיָן לָא נִוְדַע אִם הִנֵּה חֵי מָה שֵׁם יְקָרָא לוֹ כִּי מֵת אֵין כָּאֵן שְׁנֵי שְׂמוֹת אֵלָא שֵׁם הַשְּׁנֵי וְהָרֵאשׁוֹן נְעָקָר לְגַמְרֵי אֵינְפֶשֶׁר דְּאֶפְיָלוּ הָרַא"ש יוֹדָה וְאֵין לְהַשִּׁיב מִמָּה שְׂכַתַּב הַר"ר יִשְׂרָאֵל בְּפִסְקִיו בְּסִי' רִי"א בְּמִי שְׂזָכָה לְחַיִּי'

והיו קורין אותו בשם הראשון לגמרי שכתב שהוא כשר לגמרי דשאני התם שבמקום הפתיכה והנתינה ובכל הגבול שהוא לא היה מוחזק כלל, בשם השני ונשתמע מפל וכל ולא היה נקרא בשם השני כלל כמו שנראה שם מתוך השאלה שהשביעו מסד' הגט אם היה לו שם אחר ונשבע על ככה ואלו היה הדבר ידוע לקצת העם ודאי שלא היה נשבע פן תגלה חרפתו בקהל ובנדאי דהיכא שאינו נקרא אלא בשם הראשון ונשתמע השם השני לגמרי ואפילו בחתימתו ובקריאת ס"ת קורין אותו בשמו הראשון פשיטא דלא גרע שם ראשון מחניכתו לבד שהוא כשר אבל בנדון דידן ששינו את שמו בתוך קהל ועדה איכא למיחש ללעז אם יכתבו שם ראשון עיקר דכיון דשם שני דשינוי עיקר אם יכתבו שם הראשון קודם יאמרו שהוא אחר שהשם עיקרי שלו יצחק ולא זה זהו סבר' החכמים שפוסלים הגט ואף אני הצעיר מן המגמגמים לפסול עד יבא כגשם לנו תשובת כ"ת להכריע בין שתי הסברות הללו נאם הצעיר ביוצקי מים ע"י אדוני משתחן' מרחוק מול סיפי בית מדרשו תלמיד מתלמידיו הקטנים הצעיר אברהם נ' יעיש: התשובה בר אורנין ובר אבהו בנן של קדושי אנשי החכמה והיחס והמעלה אשר השאירו אחריהן ברפת הטוב וישר הוא החכם החשוב כה"ר אברהם נ' יעיש יצ"ו הנה הגיעה אלי שאלתך שאלת חכם חצי תשובה ושאלתך תשובה שלימה אבל רוב ענותך הביאה הלום כי גם שדעתך נוחה להחמיר ולפסול הגט הנזכר רצית לשאול את פי אחד מהנחשבים בעיניך גדולים להורות בגט הנז' אם פוננתם להלכה ולהפיק רצונך קראתי בכל לב כל מה שכתבת פעם ופעמים שלא לראות חובה בדבריה ושקול דעתה הכרעתה שלא ראיתי חובה בגט הנז' וראיתי מה שכתבת בקונצ' סברת המכשירים גט זה ואני אוסר נוןך ונוןך משלי להכשיר גט זה שנכתב ביום שינוי השם: האחד הוא כי לא ניכר מתוך הגט שנכתב אחר שינוי השם ואם היה נכתב באותו יום עצמו קודם שישינו את שמו היה כשר לדעת פולקם ואם פן גם עתה שנכתב אחר כך והרואה יאמר שנכתב בבנוקר ולא היה לו פי אם שם יצחק ונ"ל להביא ראיה לזה ממה שאמרו פ' מי שהיה נשוי על ב' שטרות היוצאים ביום אחד רב אמר חולקין ושמואל אמר שוודא וכתב הרי"ף ז"ל דבשטר הודאות והלואות לא פליג שמואל וכן כתב הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות מלנה ולנה הלשטרות שזמן ביום אחד או שעה אחד במקום שכותבים שעות כל שקודם וגבה זכה רש"י ז"ל פ"ב במקום שאין כותבין שעות גלו דעתיהו דאין מקפידין על הקודם לחבירו ואפילו זה שחרית וזה במנחה אין זה גובה מזה וכו' ואם פן ה"נ בנ"ד דכתוב יום פלוני ובאותו יום היה קרוי יצחק ואחר כך נשתנה שמו חיים אם נכתבו ב' גיטין בשם הראשון אחד אחר השינוי כמו שהא' כשר הב' כשר אפילו שהיה פסול ביום אחר לדעת הפוסלים דאין הוכחה מתוך הגט השני שנכתב אחר שינוי השם כמו בשטר שנכתב במנחה שזכה בו כמו אותו שנכתב בשחרית: השני כי יש להביא ראיה על מי שנשתנה שמו שמה שכותבין שם השינוי וכל שום וכו' היינו כשהשם הוא שגור כבר בפי הכל ובלאו הכי לא מדאמר רב חסדא ס"פ במה מדליקין הני תלת מיילי אישתי שמייהו מכי חרב בית המקדש חצוצרתא שופרא פתורא ואית נפקותא לכולהו כדאי' התם ופרש"י ז"ל נפק' מינה לשופר של ר"ה אין תוקעין אלא באותו שקורין חצוצרות והוא שופר או אם בא ע"ה לשאול במה יתקע אומר לו בחצוצרות ע"כ משמע דשינוי השם הוא כשהוא שגור ומורגל בפי הכל ואב"י אמר אף אנו נאמר הובלילא בי כסי וכו' ורב אשי אמר בכל

בוֹרְסוֹף לְמֵאֵי נִפְקָא מִיְנָה לְגִיטֵי נְשִׁים וּפְרִשׁ"י ז"ל לְעֵנִין שְׁנָה שָׁמוּ וְשֵׁם עִירוֹ וְכו' מִשְׁמַע דְּשִׁינּוּי הַשֵּׁם בְּגִיטֵין הֵם כְּהֵנִי שְׁנוּיֵי אַחֲרֵינִי הַשְּׂגוּר וּמִן־רֶגֶל בְּפִי הַכֹּל וְסִבְרָא הִיא דְּכַשְׁכוּתְבִין שֵׁם הַשְּׁינּוּי קוֹדֵם הוּא כְּשֶׁהוּא מִן־רֶגֶל וְנִיכְר כְּבָר בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם הָאֵל לָאוּ הִכִּי לֹא וְאִינוּ תְלוּי זֶה בְּמֵה שְׁנִתְפָּרְסָם כְּבָר שֵׁם הַשְּׁינּוּי כְּפִי טַעַם הָא' שֶׁל הַחֲכָמִים הַפּוֹסְלִים אֲלֵא כְּשֶׁהוּא כְּבָר שְׂגוּר וּמִן־רֶגֶל בְּפִי הַכֹּל שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַשְּׁנִי וְזֶה אִי אֵי־פֶשֶׁר שְׂיִהְיֶה כִּי אִם בְּהִתְמַדַּת הַזְּמַן כִּי אִפִּי' קְרוּבֵי הָאִישׁ הַיּוֹדְעִים בְּוֹדָאֵי שְׁינּוּי הַשֵּׁם וְקוֹרְאִין אוֹתוֹ בְּכָל עֵת וְקִרְאוּ אוֹתוֹ רֹב הַפְּעָמִים כִּי אִם הַשֵּׁם הָא' שֶׁהוּא מִן־רֶגֶל בְּפִיהֶם עַד אֲשֶׁר יִרְגְּלוּ וַיִּתְמִידוּ עֲצָמָם לְיָמִים לְקִרוֹת אוֹתוֹ רֹב הַפְּעָמִים בְּשֵׁם הַשְּׁינּוּי כִּי לַפְּעָמִים אֵינָם חוֹשְׁשִׁים אֲלֵא לְשֵׁם הַמִּן־רֶגֶל בְּפִיהֶם וְנִשְׁכַּח שֵׁם הַשְּׁינּוּי וְלַפְּעָמִים חוֹזְרִים אֶל הַשֵּׁם הָא' אִפִּי' הַן־רֶגֶלוּ בְּשֵׁם הַשְּׁנִי כִּי הֵנִי תְלוּת מִלֵּי דְאִישְׁתָּנוּ שְׂמִיָּהוּ מִכִּי חֶרֶב בֵּי מִקְדָּשָׁא שְׁנִירָאָה כִּי לְזַכֵּר הַחֶרֶב וְשֶׁהָיוּ תוֹקְעִין בּוֹ בְּשׁוֹפָר בְּשִׁבְתָּ שְׁחַל בּוֹ ר"ה וְעֶרְבָה שְׁהָיוּ נוֹטְלִין בּוֹ בַּיּוֹם ז' שֶׁל סוּפוֹת וְשׁוֹלְחֵן שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁנוּ שְׂמָם מְפָנִי עֲגַמַת נֶפֶשׁ בְּאוֹתָם הַדּוֹרוֹת וְאַח"כּ חֲזָרוּ לְקַדְמוֹת שְׂמָם שְׁהָרִי בְּמִשְׁנָה וּבַגְּמָרָא וּבְכִי כָּל הָעוֹלָם קוֹרִין אוֹתָן כְּשִׁמוֹת הַרְאִשׁוֹנִים וְכִמוֹ שְׂאֵנוּ קוֹרְאִים אוֹתָם עֵתָהּ וְא"כּ בַּנ"ד שֶׁלֹּא הִנְחִיזוּ כָּלֵל נִרְאָה דְּלִכְתַּחֲלָה הָיָה רְאוּי לְכַתּוֹב מֵה שְׁכַתְּבוּ דִּיעֲבַד: וְהָרִי הַרְמַב"ם ז"ל כְּתַב פ"ג מִי שְׁהָיוּ לוֹ ב' שְׁמוֹת וְכו' כּוֹתֵב שָׁמוּ וְשִׁמָּה שְׁהֵם רְגִילִים בּוֹ וַיְדוּעִים בּוֹ בַּיּוֹת' אִישׁ פְּלוֹ' וְכָל שׁוֹם שְׂיֵשׁ לוֹ כּוֹ' הָרִי שְׂצָרִיף שְׂיִהְיֶה הַשֵּׁם הָא' רְגִיל וַיְדוּעַ בּוֹ בַּיּוֹתֵר וְאִי לָאוּ הִכִּי לֹא יִכְתְּבוּ אוֹתוֹ לֹא שְׂנָא בְּשִׁנֵּי שְׁמוֹת בְּשִׁנֵּי מְדִינּוֹת אוֹ שְׂשִׁנָּה שָׁמוּ בְּעִיר אֶחָד שְׁהָרִי כְּתַב דִּין ב' שְׁמוֹת וְלֹא כְּתַב שׁוֹם דִּין אֶחָד בְּשִׁנּוּי הַשֵּׁם וְשֵׁם זֶה שֶׁל חַיִּים לֹא הִנְחִיזוּ וְלֹא נוֹדַע בּוֹ אֶפְיָלוּ בְּמִיעוּט וּפְשִׁיטָא שְׁלֹא יִכְתְּבוּ אוֹתוֹ וְאִם הָיוּ כּוֹתְבִין אוֹתוֹ שֵׁם לְבַד הָיָה קְרוּב שְׁלֹא לְהִיּוֹת גִּט כָּלֵל וּמִתְרַת לִיבָם גַּם כִּי הַחֲכָמִים הַמְכַשִּׁירִים כְּתְּבוּ שְׁלֹא הָיָה אֲלֵא פְּסוּל לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל וּמֵה שְׁכַתְּבוּ בַּהֲגַה"ה בְּסִמ' ק וְאַדָּם שְׁנִשְׁתַּנָּה שָׁמוּ מִחֲמַת חוּלֵי אָף עַל פִּי שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ תְּמִיד בְּשֵׁם הָא' אוֹתוֹ שֵׁם דְּשִׁינּוּי עֵיקָר וְכוֹתְבִים שֵׁם הַשְּׁנִי קוֹדֵם וְאַחֲרַיִךְ דְּמִתְקַרֵּי פְּלוּנֵי שֵׁם א' ע"כ נִרְאָה דְּמֵה שְׁכַתְּבוּ שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ תְּמִיד בְּשֵׁם הָא' אוֹתוֹ שֵׁם דְּשִׁינּוּי עֵיקָר דֵּהֵינּוּ שְׁנִשְׁתַּנָּה שָׁמוּ מִחֲמַת חוּלֵי וְשָׁמוּ הַעֵיקָרִי שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ לִס"ת וְלְבָרְכָה וְשֵׁם שְׁחוֹתָם בּוֹ הוּא שֵׁם שְׁנִשְׁתַּנָּה לוֹ מִחֲמַת הַחוּלֵי אֲלֵא שְׁבָנֵי אָדָּם קוֹרִין אוֹתוֹ תְּמִיד בְּשֵׁם הָא' כִּי גַם שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ גַּם כִּן עַל הָרֹב בְּשֵׁם הַשְּׁנִי לֹא נִשְׁכַּח זְכַר הַשֵּׁם הָא' וְתַדִּיר בְּכָל יוֹם אִם קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשָׁמוֹ הָאֲנָשִׁים לְמַשָּׁל עֲשָׂרָה פְּעָמִים בַּיּוֹם הַזֶּה שֶׁהֵם רֹבְאֵי דְּמִינְכֵר קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַשְּׁנִי וְהַג' פ' בְּשֵׁם הָא' וְהָרִי שֵׁם הַשְּׁנִי עֵיקָר וְשֵׁם הָא' טָפַל לוֹ גַּם כִּי לֹא נִשְׁכַּח מִפֶּל וְכָל כִּי תַדִּיר בְּכָל יוֹם נִזְכָּר בַּקְּצַת הַפְּעָמִים בְּשֵׁם הָא' וְהֵינּוּ פְּדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל שְׁכּוֹתְבוּ שָׁמוּ הַרְגִיל וַיְדוּעַ בּוֹ בַּיּוֹתֵר כִּי יוֹתֵר הֵם רְגִילִים עֵתָהּ בְּשֵׁם הַשְּׁינּוּי מִן הַשֵּׁם הָאֲחֵר אֲבָל אִם שֵׁם הַב' אִינוֹ כ"כ עֵיקָר כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּתִי וְהוּא לְהַפָּד כּוֹתֵב שֵׁם הָא' וְכָל שְׁכֵן בַּנ"ד כִּי לֹא נִקְרָא אֲלֵא פְּעַם אֶחָד וְלֹא שְׁנוּ לְקִרוֹתוֹ בְּשֵׁם הַשְּׁנִי דְּפְשִׁיטָא דְּשֵׁם א' עֵיקָר וּבְמִרְדְּכֵי כְּתַב וְאִם הִחְלִיף שָׁמוּ וְהִחְזִיק בְּשֵׁם הַשְּׁינּוּי הַשְּׁנִי אֵין לְגַרְשׁ כִּי אִם בְּשֵׁם הַב' נִרְאָה בְּפִירוּשׁ כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַרְמַב"ם ז"ל וְהוּא עֲצָמוּ הִבִּיא לְשׁוֹן הַר"ף שֶׁהִבִּיא הַסִּמ' ק וְאִינוֹ חוֹלֵק עַל זֶה כְּמוֹ שְׁפִיר' וְהַמְעַשָּׂה שְׁבָא לְפָנָיו עַל מִי שְׁהִיָּה חוֹלָה וְהַחְלִיפוּ שָׁמוּ בְּחִלּוֹ וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ שֵׁם א' לְגַמְרֵי וְהַצָּרִיף שְׁנֵי גִיטֵין אֶחָד בְּשֵׁם הָא' וְאַחֲדָה בְּשֵׁם הָאֲחֵרוֹן וְנִתְּנָם שְׁנֵיהֶם יַחַד אִינוֹ חוֹלֵק עַל שְׁכַתְּבוּ בַּהֲגַה"ה כִּי שֵׁם כְּתַב תַּדִּיר כְּמוֹ שְׁפִיר' וְכָאן כְּתַב שְׁהָיוּ קוֹרִין

אותו לגמרי השם הא' ובחתימה לא ה'ה חותם אלא בשם השני או שהיו קורין אותו העולם ולס"ת לא היו קורין אותו אלא שם השני ונסתפק אי זה שם יכתוב עיקר אם יסמוך על החתימה או על הקריאה לס"ת או למה שהיו קורין אותו לגמרי כל העולם ולכן צוה לכתוב שנים ומה שכתבו גם כן בעלי סברת הפוסלים כי לא פליגי הרמב"ם והרא"ש אלא במי שיש לו ב' שמות אבל בשני השם שיקרו את הא' לגמרי אין פאן אלא שם שני השני לא היא שהרי הרמב"ם ז"ל כתב סתם שהולכים אחר שם השגור והידוע ולא חלק בין שהיה אחד משני שמות או ששנה שמו והרי המרדכי שכתב במי שהחליף שמו והחזק בשם השני אין לגרש פי אם בשם השני והיינו כדברי הרמב"ם ז"ל: והתימא על מה שכתבו כי עדיין לא נודע אם ה'ה חי מה שם יקראו לו פי מת אין פאן שני שמות אלא שם השני והא' נעקר לגמרי פי אדרבה כיון שמת נשתנה שם חיים למיתה וחזר לשם יצחק הא' והוא מפורסם וידוע כי כשמשנים שם אח' בחוליו ולא הועיל לו שינוי השם ולא נקרע גזר דינו שהוא אחד מד' דברים שמוקדעין גזר דינו של אדם ומת שאין מזכירין אותו עוד בשום דבר פי אם בשם הא' פי לא נשתנה שמו אלא אם יחיה וה"ר ישראל ז"ל כתב סימן רי"א פמו שהביאו הם שמי שזכה לחיים והיו קורין אותו בשם הא' לגמרי שכתב שהיה פשר לגמרי ופשוט הוא כ"ש וכ"ש בנ"ד שלא נקרא כלל בשם הב' אלא בשע' השני ומת ולא נזכר עוד בשם השני ואם היתה אשתו מעוברת והמליטה זכר יקרא שמי בישראל יצחק להקים שם המת בנחלתו וחיים ושלום לכ"ת ולכל ישראל ומשנתה תהיה שלימה ונהלכה כמותה בכל מקום נאם המבי"ט: שאלה ככו ראובן לקח מוקאטאעא מהמלכות לזמן ג' שנים ואחר כך כ' שטר עם שמעון שהוא שותף באותה המוקאטאעא ושכל הרינח שיעלה או ההפסד ח"ו יהיה לאמצע גם כל ההוצאות יהיו על השותפות וכתוב בשטר קנין ושבועה ואחר עבור שנה אחת הלה אותו הבאגא ובא אחר וקמו אנשים אחרים להוסיף על אותה המוקאטאעא ואמר שמעון לראובן אם יוסיפו עליה תניח המוקאטאעא והוסיפו עליו והניחו המקאט' ונכתבה על האחר שהוסיף בפנקס המלה אחר כך בא ראובן וקבל התוספת וחזר ולקח המוקאטאעא ונכתב עליו בפנקס המלה שלקחה ראובן מן אותו שהוסיף אחר עבור זמן בא ראובן ותבע משמעון שהפסיד במוקאטאעא ושייתן לו חלקו בהפסד מפח השטר שכתוב ביניהם השיבו שמעון שכבר אמר לו שיניח המוקאטאעא לאותו שהוסיף ולמה חזר ולקחה השיבו ראובן שלא היו דברים מעולם ושלא אמר לו שיניח המוקאטאעא גם השיב שמעון לראובן אתה אינך שואל ממני ההפסד פי אם מפח השטר השותפות כיון שהנחת המוקאטאעא ונכתבה על איש אחר בפנקס המלה כבר נתבטל השטר ואם חזרת וקבל' התוספ' ולקח' המוקאטאעא לעצמך לקח' ואין לי בזה חלק השיב ראובן ואמר שלא חזר ולקח המוקאטאעא פי אם באונס שהבאג"א הפחידו הרבה ואמר לו אעשה לך טיפטיש' אם אמצא שלקחת ממון המלה אפילו מאי' אחד ולא ימצא פתוב בפנקסיך דמה בראשה מפני הפחד הנה הוצרך לקחת המוקאטאעא בהכרח ואותה הפתיבה שנכתבה על האחר בפנקס המלה לא היתה פי אם לפי שעה להפחידו כנו' השיבו שמעון שמה שאמר שהבאג"א הפחידו אף אם יהיה אמת עביד איניש דגזים ולא עביד.

זאת נעוד אחרת שאם הבאג"א הנה רוצה לעשות לה עול או אונס מה יש לי בזה יורינו מורה צדק מורינו ורבינו שורת הדין עם מי נאם יהיה ששורת הדין עם שמעון אם יוכל

ראובן לומר לשמעון אני אפרע ההוספה שהוסיפו עלי מפיסי ותהיה המוקטא' בינינו בלתי תוספת כבראשונה מפני שמעון אומר לראובן כיון שנתת המקום על אחר כבר נסתלק מפל וכל ואינו רוצה שיהיה לו חלק במוקטאעא אפילו בלא הוספה יורינו מורה צדק ורבינו ושכרו כפול מן השמים: תשובה פשיטא לי הא שאם הוסיפו עליו ולקחה מידו ואחר כך חזר ולקחה הוא שלא נתבטל השותפות וחיוב שמעון לפרוע עמו הפסד הסף שנפסד בסוף מוקטאעא הא' אפילו שאמר לו שמעון אם יוסיפו עליך תנות המוקטאעא דכיון שהיו שותפין באותה המוקטאעא לזמן ג' שנים לאו כל כמינה דשמעון לחלוק בתוך הזמן וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ד דשותפות וכיון שביד ראובן לחזור ולקיים השותפות בקבלת התוספת הרי השותפות במקומו עומד על סוף המוקטאעא הא' כי אם שמעון רצה שיוסיפו עליו לבטל השותפות ראובן אינו רוצה והרשות נתונה לו לקיימה כל משך הזמן כי גם שבתחלה כשהוסיפו עליו ונתתה על האחר היה לו לקבלה עליו מיד לא בשביל זה נתרצה כיון שבידו לקבלה בכל עת חשב אולי יפתחו לו מן התוספת שהוסיפו עליו בהיותו יותר בטוח מן האחר שהוסיף עליו וכשראה שלא עשו כך קבלה בכל התוספת ורצה לתתה לו בלא תוספת אחר היותו בטוח מן הא' ואם פן מעולם לא נתרצה לבטל השותפות שביניהם בסוף המוקטאעא הא' ואין זה שותפות אחר ופנים חדשות כיון שבידו לקיים המוקטאעא בקבלת התוספת ויהיה התוספת עליו הגע עצמה שהיו ראובן ושמעון שותפים בזמן קצוב במזון גוי ורצה הגוי לקחת מעותיו וליתנם ביד אחרים והשותפות מתבטלת ממילא וראובן היה חפץ בזה ושמעון העתיר ופייס בדברים את הגוי או נתן לו שחזר שיתחזר להם המזון נראה דבר פשוט שאין ראובן יכול לעכב בידו כיון שהם שותפים באותו מזון לזמן ידוע וכן בנדון זה כיון שרצה ופייס השר שיתנה באותו תוספת או בלי תוספת (אחר) חזר השותפות למקומו לסוף המוקטאעא הא' כ"ש אם השר הוא שהפציר בו שיקחנה באותו תוספת כי הוא היה רוצה לפחות מן התוספת כמו שנו' ואין ספק כי אין ביד שמעון לומר לו אם יוסיפו עליך הניחנה ואדרבא גלה בדעתו כי בתוספת לא היה מרוצה אבל בסוף הא' היה מרוצה: ומבעיא לי הא אם יתחייב שמעון בתוספת גם כן אף על פי שאמר לו אם יוסיפו עליך תניחנה אם היה מוכרח ראובן לקבל המוקטאעא מפני מה שהפחידו השר שיעשה טיפטיש' אם ימצא שלקח מזון המלך ולא ימצא כתוב בספר.

והדר פשיטא לי נמי שאם הוא אמת שמפני הפחד הנז' קבלה יתחייב גם כן שמעון בתוספת אם היה יכול להפסידו בכדי התוספת ואין ממשות בטענת שמעון שאומ' דעביד איניש דגזים ולא עביד דגוי וספק בידו לעשות שאני ודוקא כי הא דאזיל ואקטיל דקלא דפלוני הוא דאמר' הכי אבל הרגיל ידוע שיעשה לא אמר' הכי והרי מוסר דגזים והעיו פניו למסור דמצנה להרגו וכן מוסר מודעא מצד אונס לא אמר' בה עביד איניש דגזים ולא עביד כל שפן אם הגזים הוא דבר ידוע שיכול לעשותו ומי יאמר לו מה תעשה כנ"ד דבדינא דמלכותא היה יכול לעשות מה שגזם כי דרך לעשות טיפטיש' על פכה ואין יכול שמעון לומר היה לה כתוב כל מה שקבלת בספר המלך ואתה פשעת בזה דהדבר ידוע שדרך לוקחי המוקטאעא בכך ואין להם ריוח אחר אלא זה ובזה הריוח הוא עיקר השתוף ביניהם לחצאין וכן מה שטען שמעון שאם הבאג"א היה רוצה לעשות לה עול או אונס מה יש לי בזה אינו צודק בטענה זה שהרי מצד השותפות שביניהם הוא

שְׁהִיָּה מִפְחִידוֹ לֹא עַל דְּבַר אַחַר וְהָרִי שְׁנֵיהֶם שְׁנֵי בְּהֶפְסֵד בְּהֵא מַחֲמֵי הַשְׁוֹתְפוֹת אֲפִילוֹ אַחַר שְׁחֻלְקוֹ בֵּינוֹ שֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁמֶצֶד הַשְׁוֹתְפוֹת בָּא הֶהְפֵּסֵד הַנּוֹ' וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא הָרֵא"ש ז"ל בְּתִשְׁבֵּה כָּלֵל פ"ח עַל שְׁוֹתְף שְׁהִיָּה יָרָא שְׁמָא יַחְקוֹר הַגּוֹי לְתַבּוּעַ מִמֶּנּוּ הַמְשָׁכוֹנֵי שְׁמֹכַר וַיְבֵא לוֹ הֶפְסֵד עַל זֶה שֶׁהֶהְפֵּסֵד הוּא לְשְׁנֵיהֶם.

כָּלֵל הָעוֹלָה שְׂאָם הוּא דְּבַר בְּרוּר שֶׁהֶפְחִידוֹ הַשֵּׁר וְשְׁהִיָּה, יְכוּל לְהִפְסִידוֹ בְּכַדֵי הַתּוֹסְפֹת אִם לֹא הִיָּה חוֹזֵר וּמִקְבֵּל עָלָיו הַמְּוֹקְטָע חַיִּיב שְׁמַעוֹן לְהַשְׁתַּתֵּף בְּהֶפְסֵד כָּל הַמּוֹקְטָא עִם הַתּוֹסְפֹת שֶׁקִּבֵּל עָלָיו וּבִירוּר זֶה עַל פִּי אֲנִי מְאֵל הָאֲנָשִׁים הַבְּקִיָּאִים אֲשֶׁר נִמְצְאוּ שָׁם וְאִם יֹאמְרוּ שְׁהִיָּה יְכוּל לְהַצִּיל עֲצָמוֹ מִן הַתִּיפְטִי"ש בְּסֵף מְמוֹן שְׁחַד שְׁהִיָּה נוֹתֵן לְשֵׁר וְהוּא רָצָה לְקַבֵּל הַתּוֹסְפֹת לֹא יִתְחַיֵּיב שְׁמַעוֹן אֲלָא בְּכַדֵי חֲצֵי הַמְּמוֹן שֶׁשְׁעָרוּ שְׁהִיָּה מִתְרַצָּה הַשֵּׁר לְפִטוֹר אוֹתוֹ מִלְקַבֵּל הַתּוֹסְפֹת וְאִף גַּם זֹאת יִתְחַיֵּיב גַּם כֵּן בְּסֵף הַמּוֹקְטָע הָא' בְּלִי תּוֹסְפֹת אִם יִהְיֶה הֶפְסֵד בָּהּ גַּם שְׁהִיָּה אֲמַת שְׂאָמַר לוֹ אִם יוֹסִיפוּ עָלֶיךָ תַּנִּיחַ הַמּוֹקְטָע וְכִמוֹ שֶׁפְּתַבְּתִי לְמַעֲלָה הַמְּבִי"ט שְׂאֵלָה קָכֵז יִלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ רֵאוּבֵן הָיוּ לוֹ ג' בְּנוֹת הַגְּדוֹל' בֵּת י"ב שְׁנִיִּים וְשָׁלַח לוֹ שְׁמַעוֹן שְׁיִתְנַנֶּה לוֹ לְאִשָּׁה וְנִכְנְסוּ אֲנָשִׁי בֵּינֵיהֶם עַד שֶׁנִּתְרַצָּה רֵאוּבֵן וְהִלְכוּ הַמְשָׁדְכִים עִם שְׁמַעוֹן לְבֵית רֵאוּבֵן וְשָׁדְכוּ כַּמְנַהֵג וְלֹא הִזְכִּירוּ שֵׁם הַנְּעִרָה כָּלֵל רַק שָׁדְכוּ סֵתָם וְתַכְרַף בְּהִיּוֹת' עֲסוּקִים בְּשִׁדּוּכִים אָמַר שְׁמַעוֹן לְרֵאוּבֵן אֲנִי חִפְצֵי לְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ תִצָּא הַחוּצָה וְתִקְבֵּל קִידוּשִׁיהָ בְּפָנַי אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים אִזּוּ נִכְנְסוּ רֵאוּבֵן לְהוֹצִיא אֶת בִּתּוֹ לְקַבֵּל קִידוּשִׁיהָ וְחֹזֵר וְאָמַר כִּי הִיָּתָה הַנְּעִרָה בּוֹשָׁה לְצִאתָ אִזּוּ עָנָה אֶחָד מֵהָאֲנָשִׁים וְאָמַר שְׁיִקְבֵּל אֲבִיהָ קִידוּשִׁיהָ אַחַר שְׁהִיָּתָה קְטָנָה בֵּת י"ב שְׁנִיִּים וְאִזּוּ הוֹצִיא שְׁמַעוֹן טַבַּעַת אֶחָד וְנָתַן לְרֵאוּבֵן וְאָמַר בִּתּוֹ מְקוֹדֵשׁ בְּטַבַּעַת זוֹ וְלֹא הִזְכִּיר שֵׁם הַנְּעִרָה כָּלֵל וְגַם לֹא אָמַר לִי יוֹרֵינוּ רַבִּי אִם הִיא מְקוֹדֵשֶׁת אוֹ אִם צְרִיכוֹת כְּלוֹן גִּט מִפָּנָי שְׁלֵא הִזְכִּיר אֶת מִי הִיָּה מְקוֹדֵשׁ גַּם כִּי הַמְשָׁדֵךְ וְהָאֵב וְהָאֵב אוֹמַר כִּי עַל הַגְּדוֹלָה הִיָּתָה כְּנֻנְתָּם וְקוֹדֵם הַשִּׁדּוּכִין כְּלוֹם הָיוּ מִזְכִּירִים שֵׁם הַנְּעִרָה אֲלָא שֶׁאֵח"כ בְּגִמְרָה הַעֲנִין טַפֵּשׁ כְּחֵלֶב לֶכֶם וְלֹא הִזְכִּירוּ שְׁמָה: תִּשְׁבֵּה הָרֵא"ש ז"ל כָּלֵל ל"ו הָאֲרִיף עַל יְדִים שְׂאִינָם מוֹכִיחוֹת דְּלֹא הוֹנִיִן יְדִים וְהַעֲלָה דָּאֵם לֹא אָמַר לִי אֵין כָּאֵן בֵּית מִיְחֻוֹשׁ בֵּינוֹ שְׁלֵא דְבָרוּ קוֹדֵם עַל עֶסֶק קִידוּשִׁין וְכֵן פְּתַב ה"ר דּוֹרָאן ז"ל תִּשְׁבֵּה כ"ג דְּאִינָה מְקוֹדֵשׁ' כָּלֵל בֵּינוֹ שְׁלֵא אָמַר לִי דְבַעֲנִי יְדִים מוֹכִיחוֹת כְּדִאִיתָא פ"ק דְּקִידוּשִׁין וְנִדְרִים וְשָׁפֵן הַסְּפִימוֹ הָאֲחֵרוֹנִים ז"ל שְׂאִינָה מְקוֹדֵשֶׁת אֲלָא אִם כֵּן הִיָּה מְדַבֵּר עֲמָה עַל עֵסְקֵי קִידוּשִׁיהָ וְהָר"ן ז"ל פ"ק דְּקִידוּשִׁין כְּתַב שִׁישׁ מִי שְׂאוּמַר דֹּא ע"ג דְּקִי"ל דְּיְדִים שְׂאִין מוֹכִיחוֹת לֹא הוֹנִיִן יְדִים אִפִּי' לְעַנְיָן גִּיטִין וְקִידוּשִׁין אֲלָא לְחוּמְרָא וְהוֹיָא לָהּ סַפֵּק וְכו' וְדָחָה דְּבִרְיָהּ וְכַתְּבֵי דְּנֻדָּא כָּל הִיכָא דְּהוּוּ יְדִים שְׂאִינָן מוֹכִיחוֹת כִּי הִכָּא דְּלֹא אָמַר לִי פְּשִׁיטָא דְּלֹא הוּוּ יְדִים כָּלֵל דְּהָא ק"ל כְּרַבָּא וְכו"כ ה"ר יִשְׁעִי ז"ל מְטָרָאֵי פ"ק דְּנִדְרִים וְכֵן כְּתַב הָרֵא"ש ז"ל פ"ק דְּקִידוּשִׁין דֹּאֵף לְאֲבִי דְּקִאָמַר יְדִים הוֹנִיִן בְּקִידוּשִׁין מוֹדָה דְּלֹא הוֹנִיִן וְהַטַּעַם הוּא דְּבִגֵּט הוֹנִיִן יְדִים דְּהוּא מְגַרֵּשׁ לָהּ דְּהוּוּ בַּעֲלָה וְלֹא מִי שְׂאִינוּ בַּעֲלָה אֲבָל בְּקִידוּשִׁין אִי לֹא אָמַר לִי יֵשׁ לוֹמַר לְאַחַר מְקוֹדֵשֶׁת כְּמוֹ שְׁפִי רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָּה ז"ל שֵׁם וְכַתְּבֵי הֵתָם הָרֵא"ש ז"ל דָּאֵם הִיָּה מְדַבֵּר עֲמָה עַל עֵסְקֵי קִידוּשִׁין וְלֹא אָמַר לִי דְּמִסְתַּבְּרָא לוֹ דְּהוֹיָא הוֹכְחָא טַפֵּי מְזוּזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו: וְהַשְׁתָּא בְּנִדּוֹן דִּידֵן נִרְאָה דְּהוּוּ שְׁפִיר מְדַבֵּר עַל עֵסְקֵי קִידוּשִׁיהָ בֵּינוֹ שְׂאָמַר לְאֲבִיהָ שְׁתַּצָּא בִּתּוֹ הַחוּצָה לְקַבֵּל הַקִּידוּשִׁין וְנִכְנְסוּ הוּא לְהוֹצִיאָהּ וְאָמַר כִּי הִיָּתָה בּוֹשָׁה וְלֹא רָצָה לְצִאתָ וְאָמַר לוֹ שְׁיִקְבֵּל הוּא הַקִּידוּשִׁין בֵּינוֹ שְׁהִיָּתָה קְטָנָה בֵּת י"ב וְאִזּוּ נָתַן טַבַּעַת לְאֲבִיהָ וְאָמַר בִּתּוֹ

מְקוֹדֶשֶׁת בַּטְבַּעַת זוֹ אֵין לָהּ מְדַבֵּר עַל עֶסְקֵי קִידוּשֵׁי גְדוֹל מְזֵה דְהַיְיָ! הִיא וְדַאי מְקוֹדֶשֶׁת וְלֹא שְׂאָר הַבְּנוֹת דְּאֶפִּילוּ הִיא אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת אֲלֵא מִפְּחַ שְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִם אָבִיָּה עַל עֶסְקֵי קִידוּשֵׁי בְּפִירוּשׁ שְׁהִיו מְדַבְּרִים עָלֶיהָ שְׁהִיָּה לְאֶחֱיוֹתֶיהָ דְּאֶפִּילוּ אָמַר לִי דְהוּוּ קִידוּשִׁים גְּמוּרִים לֹא הוּוּ תַּפְסִי אֲלֵא לְגְדוּלָה בַּת י"ב שְׁשֻׁדְכוּ אוֹתָהּ קוֹדֵם וְהִיו עֲסוּקִין בְּקִידוּשִׁיהָ כְּשֶׁנֶּחֱמַן הַקִּידוּשִׁין דְּאֶפִּילוּ כְּשִׁשְׁדָּכָה לְחוּד וְאַחַר זְמַן קִדְשׁ סְתָם וְאָמַר בְּתָהּ מְקוֹדֶשֶׁת לִי מִסְתַּמָּא הַמְשׁוֹדְכָת קִידְשׁ וְעָלֶיהָ נִתְפָּוְנוּ דְלֹא שְׁבִיק אֵינִישׁ מְצֻנָה דְרַמְיָא עָלֶיהָ וְכוּ' כְּמוֹ שְׁהִבִּיא בְּעַל מ"מ פ"ט מִן הָרֵאָיָה שְׁהִבִּיא מִן הַתּוֹסֵפ' וְאֶפִּילוּ שְׁכַתְבָּא שְׁיֵשׁ דוֹחִין הָרֵאָיָה וְאוּ' שְׂאִין הוֹלְכִים אַחַר אֲנֻמְדָן דְּעָתָם וְשִׁפְנֵי הָעֵלוּ בְּב"ד שֶׁל רַבֵּינוּ יַעֲקֹב ז"ל לְלַמְעֶשֶׂה שְׁאֶפְי' הִיָּתָה אַחַת מִהוֹן מְשׁוֹדְכָת וְהִיו עֲסוּקִי בָּהּ פְּלֶן צְרִיכוּ' גִּט וְשִׁפְנֵי פְתַב הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א ז"ל לְהַחְמִיר ע"כ הֵינּוּ כְּשִׁשְׁאָמַר סְתָם בְּתָהּ מְקוֹדֶשֶׁת לִי אֲבָל כְּשִׁלֵּא אָמַר לִי וְאֵינּוּ בָּאִים לְקַיָּים הַקִּידוּשִׁין מִפְּחַ מַה שְׁשֻׁדְכוּ הַגְּדוּלָה וְהִיו עוֹסְקִים בְּקִידוּשִׁיהָ בְּפִירוּשׁ פְּשִׁיטָא דְּאֵין הַקִּידוּשִׁין קַיָּיִמִים לְכ"ע אֲלֵא לְגְדוּלָה וְלֹא לְאַחֲרוֹת וּמַה שְׁכַתְבָּא הָעֵלוּ וְכוּ' שְׁאֶפְי' הִיָּתָה אַחַת מִהוֹן מְשׁוֹדְכָת וְהִיו עֲסוּקִי בָּהּ פְּלֶן צְרִיכוֹת גִּט לֹא דוֹקָא הִיו עֲסוּקִים בָּהּ בְּשַׁעַת קִידוּשִׁין כִּי הִכָּא אֲלֵא עַל הַשְּׁיִדוּכִין אוֹמַר כֶּה מִפְּנֵי שְׁבִתוֹסְפָת שְׁהִבִּיאוּ מִמְּנָה רֵאָיָה הַזְּפִירוּ עֲסוּקִים בְּגְדוּלָה נִקַּט הִכָּא וְהִיו עֲסוּקִים בָּהּ וּבְסַמ"ג הִבִּיא מִשְׁם רַבֵּינוּ יַעֲקֹב ז"ל עֲצָמוּ דְּאֵם שְׁדָּה בְּתוֹ אַחַת וְאַחַר כֶּה קִדְשׁ בְּתוֹ סְתָם דְּמִסְתַּמָּא הַמְשׁוֹדְכָת קִדְשׁ וְאֶפְשָׁר מַה שְׁהִבִּיא מ"מ בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יַעֲקֹב דְּהֵינּוּ לְמַעֲשֵׂה וְלֹא לְהִלְכָה וְכֵן בְּהַגְהָת הַרִי"ף בְּדַפּוּס הַחֲדָשׁ הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְמ"ה וּבְשֵׁם רַבִּי יִשְׁעִיָּה ז"ל דְּמִסְתַּמָּא הַמְשׁוֹדְכָת קִדְשׁ.

וְנִרְאָה לִי דְבַנְדוֹן זֶה לְכ"ע מְקוֹדֶשֶׁת הַגְּדוּלָה לְבַד אֶפִּילוּ לְהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א שְׁכַתְבוּ לְהַחְמִיר כִּפִּי מַה שְׁהִבִּיא בְּגַמְרָא וְטַעְמָא דְּשִׁיְדוּכִין לֹא אֵלִימִי כְּמְדַבֵּר עִמָּה עַל עֶסְקֵי קִידוּשִׁיהָ וְקִדְשׁ שְׁהִרִי אִם שְׁדָּה אִשָּׁה וְאַחַר כֶּה אָמַר לָהּ הִרִי אֵת מְקוֹדֶשֶׁת וְלֹא אִמ' לִי אַפְתִּי הוּוּ יְדִים שְׂאֵינָן מוֹכִיחוֹת וְלֹא הוּי' (מְקוֹדֶשֶׁת) כְּדָאָמ' לְעֵיל לְכ"ע דְּדוֹקָא כְּשִׁהִיו עֲסוּקִים עַל עֶסְקֵי קִידוּשֵׁי הוּוּ שְׁכַתְבוּ דָּאֵם אָמַר מִיָּד סְתָם הִרִי אֵת מְקוֹדֶשֶׁת וְלֹא אָמַר לִי דְהוּוּ יְדִים מוֹכִיחוֹת וְהוּוּא מְקוֹדֶשֶׁת לֹא כְּשִׁשְׁדָּה וְאַחַר זְמַן קִדְשׁ וְלֹא אָמַר לִי דְלֹא מִיְשְׁתַּמִּיט חַד מִן הַמְּפָרְשִׁים ז"ל לֹמַ' אִם שְׁדָּה וְאַח"כ קִדְשׁ וְלֹא א' לִי דְלֵהוּוּ קִידוּשֵׁי מִשְׁמ' דְּאַפְתִּי הוּוּ יְדִים שְׂאֵינָן מוֹכִיחוֹת וְטַע' דָּאֵע"ג דְּשִׁדוּכִי מִשְׁמ' דְּאֵלִימִי טְפִי שְׁהֵם גְּמַר תְּנַאָי' שְׁבִינוּ לְבִינָ' וְעֲסוּקִי אֵינּוּ אֲלֵא דִּיבּוּר לְבַד כְּדַפְרֵש"י ז"ל פ"ק דְּקִידוּשִׁין עָלֶיהָ דְּהִיא שְׁעֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין דְּכַתְבַּב דִּיבּוּר עֶסְקֵי קִידוּשִׁיהוֹן עַד שְׁעַת נְתִינָה אַפ"ה עֲסוּקִין אֵלִימִי טְפִי כְּדָאָמ' מִתְרִי טַעְמִי דְּהוּוּ עֲסוּקִין בְּקִידוּשִׁין עֲצָמָם וְלֹא בְּתַנְאִים אַחֲרִים וְשִׁדוּכִים הֵם בְּתַנְאֵי הַנְּדוּנְיָא וְהַנְּיִשְׁוֹאִין וְכְמוֹ שְׁכַתְבָּא רַש"י ז"ל בְּדִיבּוּ' עֶסְקֵי קִידוּשִׁין עַד שְׁעַת נְתִינָה וְלֹא הוּי' הַאי תְּנַאִים אַחֲרִים אֲלֵא בְּקִידוּשִׁין מִמֶּשׁ מְדָאָמ' בְּתַר הִכִּי מַעֲנִין לְעַנֵּן בְּאוֹתוֹ עֲנִין וְהֵינּוּ שְׁפִסְקוּ מִלְדַבֵּר בְּקִידוּשִׁין מִמֶּשׁ וְהִיו מְדַבְּרִי בְּדַבְּרִים אַחֲרִים בְּצִרְכֵי זְוּוּגָם כְּדָפְי' רַש"י ז"ל טַעַם ב' דְּמִיָּד שְׁהִיו עֲסוּקִים בְּקִידוּשִׁין נִתְּנוּ לָהּ מְעוֹת הַקִּידוּשִׁין כְּדָפְי' רַש"י ז"ל עַד שְׁעַת נְתִיכָה וְאִם כֵּן דוֹקָא בְּעֲסוּקִין כְּתַבוּ הַמְּפָרְשִׁי ז"ל דְּכְשִׁשְׁאָמַר מְקוֹדֶשֶׁת סְתָם וְלֹא אָמַר לִי דְהַיְיָ יְדִים לֹא כְּשִׁשְׁדָּה וְכָא אַחַר זְמַן וְנוֹתַן לָהּ וְאָמַר הִרִי אֵת מְקוֹדֶשֶׁת וְלֹא אָמַר לִי דְכְּשִׁיטָא דְּאַפְתִּי הוּוּ יְדִים שְׂאֵינָן מוֹכִיחוֹ דָּאָף עַל גַּב דְּשֻׁדְכוּ קוֹדֵם אֵין כָּאֵן שׁוּם קִידוּשִׁין כִּיֵּן שְׁלֵא אָמַר לִי וְנִרְאָה דְלֹא הִיָּה דְּעָתוֹ לְקִדְשָׁהּ

השָׁמָא אֵלָא לְכַשְׁיֶרְצָה וַיְתֵן וַיֵּאמֶר לִי דְשָׁדְדָה לֹא הָוִי כְּעֶסְוִיקִין וְהִרְאֵנִי כְּשִׁנְתָן לֵה קִידוּשִׁיהָ וְלֹא פִי דְפִסְקִי הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי דְאָמַר דִּיּוּ וְאוּקְמִי וְהוּא שְׁעֶסְוִיקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין דְּמִשְׁמַע דּוּק' עֶסְוִיקִי וְלֹא אוּקְמִי שְׁשָׁדְכוּ וְכוּן בְּהִנֵּי לִישְׁנֵי דְהָרִי אֶת נְגָדֵי וְכוּ' אֲמַרִּין דְּהָוִי סְפִק מְקַדְשֵׁי הֵינּוּ כְּשִׁהָיָה מְדַבֵּר עִמָּה עַל עֶסְקֵי קִידוּשִׁי' כְּדִאוּקְמִי הֵתֵם וְלֹא אָמַר כְּשִׁשְׁדְּכוּ מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְשָׁדְכוּ לֹא אֵלִים כְּהֵיָה עֶסְוִיקִי' עַל עֶסְקֵי קִידוּשִׁי' וְאַף עַל גַּב דְּהִבִּיא מ"מ פ"ג בְּשֵׁם הִרְשָׁב"א וְכוּ' דְאָפִי' פִּסְקוּ מְלַדְבֵּר בְּקִידוּשִׁין מִמֶּשׁ וְהָיוּ מְדַבְרִים בְּדַבְרֵי' שְׁהֵם צִוְרָה לֹו וְלֹא פִי' דְּהָוִיָּא מְקַדְשֵׁת הֵינּוּ בְּעֶסְוִיקִין קוֹדֵם בְּקִידוּשִׁין מִמֶּשׁ אֲבָל בְּשִׁדְוִיכִין ל"כ"ע לֹא הָוִי קִידוּשִׁין אִם לֹא פִירֵשׁ אֵלָא אִם כֹּן הָיוּ עֶסְוִיקִין כְּדָפִי'.

וְאִם כֹּן בְּנִדּוֹן דִּידוֹן דְּאִיכָּא עֶסְוִיקִין בְּקִידוּשִׁין עַד שְׁעַת נְתִינָה ל"כ"ע הָוִיָּא מְקַדְשֵׁת הַגְּדוּלָּה דְעֵלָה קִיָּיִמִי וְלֹא עַל שְׁאָר הַבְּנוֹת כ"ש דְּכוּלְהוּ אִיתְנָהוּ בְּהָ שִׁדְוִיכִין וְעֶסְוִיקִין וְלִיכָּ' חֲשָׁשָׁא מִיָּדִי גָּאֵם הַמְבִּי"ט: שְׁאֵלָה קַכַּח יִלְמְדְנוּ רַבִּינוּ רֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן תְּבַעוּ מְדוּדֵם לֹוִי אֶפְטָרוּפוֹ' שְׁלֵהֶם שְׁמִינָהוּ אַחִיו יְהוּדָה אָבִי רֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְהֶאָרִיכוּ בְּטַעֲנוֹת לִפְנֵי הַדִּיָּין וְהַדִּיָּין בְּרַר לֵהֶם בְּהַסְמַכְתָּם ב' דִּיָּיִנִים וְהֵם יִבְרְרוּ ג' וְנִטְלוּ ב' הַכְּתוּת קִנְיָן וְשְׁבוּעָ' לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם כֹּל מַה שְׁיִגְזְרוּ הַג' הֵן בְּדִין הֵן בְּפִשְׁרָה וְאַחַר כֹּף בָּאוּ ג' בְּהַסְפָּמָה אַחַת וּפְסָקוּ בִּינֵיהֶם מַה שְׁפָסְקוּ וּבְכֻלָּל הַפִּשְׁרָה שְׁיָהִיו מְרַנְצִים בְּכֹל מַה שְׁעָשָׂה דוּדֵם הַנּוֹ' מִיּוֹם שְׁמַת אַבִּיהָ' וְלֹא יוּכְלוּ לְחַיִּיבוּ שׁוּם שְׁבוּעַת אֶפְטָרוּפוֹס וְעַתָּה טוֹעֵן לֹוִי הָאֶפְטָרוּפוֹ' כִּי הַפִּשְׁרָ' הוּא בְּטַעֲנוֹ' כִּי הוּא הִ' חוֹשֵׁב שְׁהֵיָה חַיִּיב שְׁבוּעָ' אֶפְטָרוּפוֹס וְעַתָּה יוֹדַע שְׁאִינוּ חַיִּיב שְׁבוּעָה מִפְּנֵי שְׁמִינָהוּ אָבִי הִתּוּמִים אַחִיו יְהוּדָה הַנּוֹ' וְהַפִּשְׁרָה הֵיטָה בְּטַעֲנוֹ' וְרֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן טַעְנוּ שְׁהָיוּ בִּינֵיהֶם הַרְבֵּה תְּבִיעוֹת וְעַל כֹּן לֵם עָשׂוּ הַפִּשְׁרָה מְלַבֵּד הַשְׁבוּעָה תְּשׁוּבָה הָרִי"ף ז"ל כְּתַב דְּאֶפְטָרוּפוֹס שְׁמִינָהוּ אָבִי יְתוּמִים דְּאִינוּ נִשְׁבַּע כְּאָבִיא שְׁאוּל הֵינּוּ בְּטַעֲנַת שְׁמָא אֲבָל בְּטַעֲנַת בְּרִי כְּגוֹן דָּא וְדִאי מִשְׁתַּבַּע וְכוּן הִרְמַב"ם ז"ל פֶּרֶק י"א מַהֲל' נַחֲלַת גַּם כֹּן כְּתַב דְּאִינוּ נִשְׁבַּע בְּטַעֲנוֹ' סְפִק דְּמִשְׁמַע דְּבְטַעֲנַת וְדִאי נִשְׁבַּע וְכוּן הִבִּיא בְּטוֹר ח"מ סִימָן רצ"ו וְכוּן בְּאֲדָם וְחֻזָּה בְּמִשְׁרִים נְתִיב כ"ו וְכוּן יֵשׁ פּוֹסְקִים דְּחַיִּיב אִם פִּשַׁע כְּמוֹ שְׁהִבִּי' בַּעַל מ"מ שֵׁם בְּשֵׁם רַבִּינוּ הָאִי ז"ל וְשִׁהֲסָפִי' הִרְשָׁב"א ז"ל בְּזָה וְכוּן בַּח"מ כְּתַב שְׁפָסֵק ר"י דְאָפִי' מִנְהוּ אָבִי יְתוּמִי' חַיִּיב בְּפִשְׁיַע' וְשְׁאָבִי הָרֵא"ש ז"ל הַסְפִּים לְזָה וְאִין לְחַיִּיבוּ שְׁבוּעָ' שְׁלֹא פִשַׁע כֹּל כְּמָה דְלֹא יָדְעִי' אִם נֶאֱבַד לִיתְמִי דְבָר לְגִנְיָבָה וְאַבְיָדָה לֹא חַיִּישינן וְלֹא מִשְׁבִּיעִין בְּלֹא טַעֲנָה וְכְתַב גַּם כֹּן בַּח"מ דָּאִם יֵשׁ לְאֶפְטָרוּפוֹס חֵלֶק בְּרִינּוּחַ ל"כ"ע בֵּין מִנְיָהוּ ב"ד בֵּין מִנְיָהוּ אָבִי יְתוּמִי' יִשְׁבַּע וְהִבִּיא גַם כֹּן בְּשֵׁם הַרְמ"ה ז"ל דְאָפִי' בְּטַעֲנוֹ' שְׁמָא מִשְׁפַּחַת לֵה דְמִשְׁבָּעִי' לִיָּה לְאֶפְטָרוּפוֹס שְׁמִינָהוּ אָבִי יְתוּמִים כְּגוֹן הִיכָּא דְאִיתְנִים גַּבְיָה מִיָּדִי מְמוֹנָא דִּיתְמִי דְמִחַיִּיב לִישְׁבַּע שְׁבוּעַת שׁוּמְרִים וְכ"ש הִיכָּא דְאִיכָּא טַעֲנַת בְּרִי וְאִיכָּא עֶסְק שְׁבוּעָה דְאוּרִיית' דְּהִשְׁתָּא כִּי קָא מִשְׁתַּבַּע לֹא מִחַמַת אֶפְטָרוּפוֹס קָא מִשְׁתַּבַּע ע"כ וְהִשְׁתָּא בְּנִדּוֹן זָה נִרְאָה כִּי מַה שְׁנִטְלוּ קִנְיָן ב' הַכְּתוּת לְקִיָּים כֹּל מַה שְׁיִגְזְרוּ בִּינֵיהֶם הַפִּשְׁרָנִים לֹא מִפְּחַ תְּבִיעַת שְׁבוּעַת אֶפְטָרוּפוֹס בָּאוּ כִּי אִם מִצַּד הַרְבֵּה תְּבִיעוֹת וְטַעֲנוֹת שְׁהָיוּ בִּינֵיהֶם וְעַל כֹּן לֵם נִתְרַצוּ ב' הַכְּתוּת לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם מַה שְׁיִגְזְרוּ בִּינֵיהֶם כְּמוֹ שְׁפָתוֹ' בְּשִׁטְר הַפִּשְׁרָה שְׁתַּבְּעוּ הִתּוּמִי' בַּב"ד חֵלְקֵם בְּנִכְסֵי אַבִּיהָ' וְהֶאָרִיכוּ וְהִרְחִיבוּ בְּטַעֲנוֹת עַד שְׁכָלוּ שְׁפָתוּתִיהָ' לֹוִר דִּי נִרְאָה שְׁהָיוּ בִּינֵיהֶם תְּבִיעוֹת הַרְבֵּה מֵהֶם שְׁיִתְחַיִּיב אוּלַי בְּדִין הָאֶפְטָרוּפוֹ' לְתַת אֶת שְׁאֵלְתָם וְתַבִּיעַתָם וּמֵהֶם שְׁיִתְחַיִּיב אוּלַי שְׁבוּעָה וּמֵהֶם שְׁיָהִיָּה פְטוֹר מְזָה וּמְזָה וְלָכוּן נִטְלוּ קִנְיָן ב' הַכְּתוּת לְקִיָּים כֹּל מַה שְׁיִגְזְרוּ עֲלֵיהֶם בֵּין בְּמָה שְׁיִתְחַיִּיב בְּדִין לְשִׁלְמֵם בֵּין כְּמָה

שִׁיתְחַיֵּב שְׁבוּעָה שְׁיִוְכְלוּ הֵם לַעֲשׂוֹת דִּין אוֹ פְּשָׁרָה כַּמָּה שְׁיִרְאֶה לָהֶם הֵן לְפָנֶיךָ מִמָּה שְׁיִהְיֶה חַיִּי בְּדִין וְיַעֲשׂוּ בּוֹ פְּשָׁרָה לְאִי זֶה סִבָּה שְׁיִרְאֶה לָהֶם הֵן לְפָנֶיךָ מִשְׁבוּעָה וּלְחַיֵּיבוֹ כַּאֲשֶׁר זֶה דְבַר שְׁיִהְיֶה פְּטוֹר מִן הַדִּין כִּי כֵן דָּרָךְ הַפְּשָׁרָנִים אַחַר שְׁנוֹתַי לָהֶם רְשׁוֹת ב' הַפְּתוֹת וְאִפְּלִי לְחַיֵּיב שְׁבוּעָה לְמִי שְׁאִינוֹ חַיֵּיב מִצַּד הַדִּין וְכִמוֹ שֶׁהֵבִיא הַר"י קוֹלוֹן וְ"ל בְּשִׁרְשׁוֹ: וְאִם כֵּן מָה שֶׁכָּתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים וְ"ל כִּי מִי שֶׁהָיוּ מְחַיֵּיבִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה וְנִטְלָה קִנְיָן וְעָשָׂה פֶשֶׁר' כִּדִּי שֶׁלֹּא יִטִּילוּ עָלָיו שְׁבוּעָה וְאַחַר כֵּךְ נֹדַע שֶׁלֹּא הָיָה חַיֵּיב שְׁבוּעָה שֶׁהַפְּשָׁרָה הִיא בְּטַעוֹת הַיָּגוֹן אִם הָיוּ בָּאִים מִתְחַלְלָה לַפְּשָׁרָה עַל עֶסֶק הַשְׁבוּעָה וְאִפְּלִי קִבְלָה חֶרֶם גַּם כֵּן וְהָיָה הַקִּנְיָן בְּטַעוֹת פְּתַח ה"ר דּוֹרָאן וְ"ל כִּי הָיוּ שֶׁהוּא בְּטַעוֹת אֵינּוּ כְּלוּם וּבְנִדוּן זֶה לֹא הַזְכָּר בְּתַבְעֵה שֶׁהָיוּ תּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ שְׁבוּעָה אֲלֵא חֲלָקָם הָיוּ שׁוֹאֲלִים בְּפִיהֶם בְּנִכְסֵי אֲבִיהֶם וְכִמוֹ שֶׁהִרְחִיבוּ בְּטַעְנוֹתֵיהֶם וְאִי אֵיפְשָׁר אֲלֵא שְׁיֵשׁ גַּם כֵּן בְּכָלֵל טַעְנוֹת הַיְתוּמִים חֵד מִהֵנִי גְּנוּנֵי דְאִמְרָן לְעִיל דְאִפְלִי אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁמִינְהוּ אָבִי יְתוּמִים חַיֵּיב לִישָׁבַע אִם הָיוּ טוֹעֲנִים עָלָיו שֶׁפָּשַׁע בְּאִי זֶה דְבַר לְדַעַת הַמְּפָרְשִׁי שֶׁמְחַיֵּיבִים אוֹתוֹ אוֹ אִם הָיוּ טוֹעֲנִים הֵם עָלָיו אִי זֶה טַעְנַת בְּרִי דְלִכ"ע חַיֵּיב שְׁבוּעָה אוֹ אִם הָיָה לוֹ פֶּחַ בְּנִכְסֵי הַיְתוּמִים דְחַיֵּיב שְׁבוּעָה כְּשֹׁתֵף אוֹ אִם נֶאֱנַס מִמֶּנּוּ שׁוּם דְבַר דְחַיֵּיב שְׁבוּעָה הַשׁוֹמְרִי כְּדִאֲמַר' לְעִיל וּלְפִי הַטַּעְנוֹת שֶׁהִרְחִיבוּ בָּהֶם אֵיפְשָׁר דְכוּלְהוּ הֵנִי ד' גְּנוּנֵי אִיתְנְהוּ בְּיָה אוֹ קֶצֶתָן וְאִפְּלִי לֹא יִהְיֶה אֲלֵא אֶחָד מֵהֶם חַיֵּיב שְׁבוּעָה וּמְגַלְגֵּלִין עָלָיו ג"כ שְׁבוּעָה אֶפּוֹטְרוֹפּוֹ אִפְלִי מִינְהוּ אָבִי יְתוּמִי דְפֶטְוִי מִמֶּנּוּ חַיֵּיב ע"י גִּלְגוּל כְּמוֹ שֶׁהֵבִי שָׁם בַּח"מ בְּשֵׁם הַרְאַב"ד וְ"ל וְמִי שֶׁעָרַף לְאֶפּוֹטְרוֹפּוֹ טַעַן זֶה שֶׁהִי קִנְיָן בְּטַעוֹת אֵלּוּ הַסְּתַפְּלָל בַּח"מ בְּדָף א' מִמֶּנּוּ הָיָה מוֹצֵא כָּל מִינֵי ד' שְׁבוּעוֹת אֵלּוּ שֶׁיְכוּל הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁמִינְהוּ אָבִי יְתוּמִים לְהַתְחַיֵּיב בְּכּוֹלָן אוֹ בְּמִקְצָתָן וְאִם כֵּן נִדְאִי דְלִיכָא הֵכָא קִנְיָן בְּטַעוֹת אֲלֵא שְׁחַיֵּיבִים ב' הַפְּתוֹת לְקַיִּים מִה שֶׁגָּזְרוּ עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הַצַּעִיר מִבֵּי"ט: שְׁאֵלָה קִכְט שֶׁטֶר שֶׁפְּתוּב מ' פְּלוֹנֵי אַחֲוֹת פְּלוֹנֵי הַמְּשַׁדָּךְ מִדַּעַת' וּבְרִצוֹנָה וּבְלָב שֶׁלֶם נִשְׁאַרָה עֲרֻבְנִית פְּרַעֲנִית לְפֶרַעוֹן כְּתוּבָתָה מְשֻׁלֵּם בְּזֶה הָאֵןפֶן שֶׁתְּפָרַע מִמֶּנָּה אַחַר שֶׁתְּפָטֶר הִיא מִנְכָסֵי עֲזוּבוֹנָה וְלִזָּה שֶׁעֲבָדָה כָּל נְכָסֶיהָ וְכו' אַחַר שֶׁתְּפָרַע אַחַר שֶׁתְּמוֹת וְכו' וְלֹא יוּכַל לְעַכֵּב וּלְמַחֲוֹת בְּיָדָה שׁוּם אֶחָד מִיּוֹרְשֵׁיהָ וְכו' וְנִתְחַיֵּיבָה עוֹד שְׁאִם תִּרְצֶה הַמְּשַׁדָּכָת לְשַׁבֵּת עִמָּה וְכו' וְיִהְיֶה לְעוֹלָם כְּשֶׁתִּי אַחֲוִית וְכו' וְאִף אִם יִפְטֹר בְּעִלָּה ח"ו תִּשָּׁב בְּחִבְרָתָה וְכו' וְאִם לֹא תִרְצֶה לְשַׁבֵּת וְכו' תִּקַּח כָּל מִה שֶׁהֵבִיאָה וְכו' וְאִם לֹא יִחַלְלָה וְכו' תִּתֵּן לָהּ עֲשָׂרָה סוֹלֵט' וְכו' וְאִם יִהְיֶה שֶׁתְּמוֹת הִיא בְּחַיֵּיהֶם כּו' נִתְּנָת לָהֶם מֵהַיּוֹם ד' אֲמוֹת קֶרְקַע בְּמִתְנָה גְּמוּרָה וְאִגְבָּן הִיא מִקְנֶה וְנִתְּנָת לָהֶם מְעַכְשָׁיו בְּמִתְנָה גְּמוּרָה מִנְכָסֶיהָ שֶׁיַּעֲוֹר נְכָסִים שֶׁיִּשְׁוּוּ וְיַעֲלוּ לְכָל סֵף כְּתוּבָתָה מְשֻׁלֵּם וְאַחַר שֶׁיִּקְחוּ אַחֲיָה וְאִשְׁתּוֹ הַנָּז' זֶה הַסֵּף כָּל מִה שֶׁיִּשְׁאַר לָהּ יִתְחַלַּק בֵּין יוֹרְשֵׁיהָ כְּדִין תּוֹרָה וְנִטְלוּ קִנְיָן וְכו' וְעַתָּה נִפְטָרָה זֶה הָעֲרֻבְנִית וְכִאֵן הִיא וּבְעִלָּה אַחֲיָה לְזָכוֹת בְּבֵית אֶחָד שֶׁנִּשְׁאַרָה מִנְכָסֵי עֲזוּבוֹנָה וְרִאוּבֵן ב"ח הַמְּשַׁדָּךְ כָּא לְגִבּוֹת חוֹבוֹ מִהַבֵּית הַנָּז' מִצַּד כִּי אַחֲוֹת הַנָּז' נִכְנָסָה אַחַר כֵּךְ עֲרֻבְנִית עַל אַחֲיָה וּמְסָרָה בְּיָדוֹ כְּתָבֵי הַבֵּית הַנָּז' וְאַחַר כֵּךְ הַסְּפִימוֹ הַב"ח וְהִיא לְמוֹסְרָן בְּיָד שְׁלִישׁ לְפֶרַעוֹן הַחֹב הַנָּז' וְהַבְּעַל וְאִשְׁתּוֹ תּוֹבְעִים הַכְּתָבִים מִפְּחַ הַמִּתְנָה הַנָּז' וְהַב"ח תּוֹבְעַ חוֹבוֹ מִב' צְדָדִין אִם מִן הַשְּׁעִבּוּד שֶׁשֶׁעֲבָדָה הִיא כִּי גַם שֶׁקָּדַם שֶׁעֲבּוּד עֲרֻבוֹת כְּתוּבָתָה עֲדִינֵן לֹא בָּאָה לִידֵי גִיבּוֹי וְאוּלַי שֶׁלֹּא תְּבֵא אִם תְּמוֹת הִיא קוֹדֵם בְּעִלָּה וּמִצַּד שֶׁהוּא חַיֵּיב לוֹ וְהַבֵּית אִם הִיא מִתְנָה מְעַכְשָׁיו הַחֲצִי הוּא שֶׁלּוֹ כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּשֶׁטֶר הִיא מִקְנֶה וְנִתְּנָת לָהֶם וְכו' יוֹרִינוּ רַבִּינוֹ: תְּשׁוּבָה נִרְאֶה שְׁיֵשׁ זְכוֹת לְרִאוּבֵן בְּבֵית זֶה צַד נִמְפָּרֵשׁ לְשׁוֹן הַשְּׁטֶר אִם

נִפְרָשׁ שְׁמָה שְׁנֵתְנָה לָהֶם מִתְנָה גְמוּרָה מְעַכְשָׁיו הִיא מִתְנָה שְׁיִזְכּוּ בָּהּ מִיָּד לְאַחַר מִיתָה
הָרִי מִתְנָה זֹה הִיא לְשִׁיחָהּ וְהַחֲצִי הִיא לֹו וְכִשְׁתָּבֹא לִידֵי גִיבּוּי תִּגְבֶּה מֵהַפֶּל סֶדֶד הַפְּתוּבָה
שְׁיִשׁ לָהּ עָלָיו וְיָמָה שְׁפָתוֹב בְּשֵׁטֶר נְכִסִּים שְׁיִעֲלוּ וְיִשְׁוּוּ לְכָל סֶדֶד פְּתוּבָתָה מְשָׁלֵם יִתְפָּרֵשׁ
לְפִי זֶה שְׁבָאָת לְבָרֵר סֶדֶד זֹאת הַמִּתְנָה שְׁהִיא נֹוֹתְנָת שְׁהִיא כְּדֵי סֶדֶד פְּתוּבָתָה שְׁאוֹ שְׁעֲלָתָה
הַפְּתוּבָה אַחַר כֶּה מ' פְּרָחִים וּמִפְּנֵי שְׁנִכְנֹסָה עֲרַבְנִית לְכִשְׁתָּבוֹ לִידֵי גִיבּוּי רָצָתָה לְצֵאת
מִהָעֲרֻבוֹת וְהַתְנָה שְׁאֵם תְּמוֹת הִיא בְּחִיָּהּ לָהֶם מְעַכְשָׁיו עַד כְּדֵי סֶדֶד הַפְּתוּבָה
כִּי בְּזֶה תִּהְיֶה בְּטוּחָה יוֹתֵר מִפְּתוּבָתָה וְאִפְ"ה יְכוֹל ב"ח לְגַבּוֹת מִחֲלָקוֹ מַעֲתָה וְאֵם תְּבֹא
לִידֵי גִיבּוּי תִּחְזֹר וְתִטְרוֹף מִמֶּנּוּ אֵם לֹא תִמְצָא בְּנֵי חוֹרִין: וְאֵם נִפְרָשׁ שְׁלֹא נִתְּנָה מִתְנָה זֹה
כ"א לְכִשְׁתָּבֹא לְגַבּוֹת פְּתוּבָתָה כְּמוֹ שְׁפָתוֹב נְכִסִּים שְׁיִעֲלוּ וְיִשְׁוּוּ לְכֶה סֶדֶד פְּתוּבָתָה אִפְ"ה
עַדִּינָן יֵשׁ לֹו זְכוֹת לְרֹאוּבָן אֵם לֹא תְּבֹא לִידֵי גִיבּוּי שְׁתְּמוֹת בְּחִיָּיו שְׁאֵז יִפְרַע הוּא חוֹבוֹ
מִמֶּנּוּ וְיָמָה שְׁפָתוֹב שְׁנֵתְנָה לָהֶם מִתְנָה גְמוּרָה הוּא לְפָרְעוֹן הַפְּתוּבָה וְהָרִי זֶה מִתְנָה לֹו וְלָהּ
וְגַם שְׁאֵם תְּבֹא לִידֵי גִיבּוּי שְׁתִּהְיֶה כָּל הַמִּתְנָה לְהַלָּה לְפָרְעוֹן פְּתוּבָתָה וְאֵם תְּמוֹת הִיא תִּהְיֶה
כָּל הַמִּתְנָה לֹו וְלֹא יִהְיֶה לִיּוֹרְשִׁיהָ הָאֲחֵרִים שׁוֹם זְכוֹת בָּהּ וּפְיָרוּשׁ זֶה נִרְאֶה יוֹתֵר נְכוּן מִן
הַפְּיָרוּשׁ הָרֹאוּשׁוֹן לְפִי סִגְנוֹן הַשֵּׁטֶר שְׁנַעֲשֶׂה עַל הַשְּׂדוּכִין בְּתֵנְאֵי שְׁנִכְנֹסָה הִיא עֲרַבְנִית
פְּרַעְנִית עַל הַפְּתוּבָה בִּג' אוֹפְנִים הָאֵלֶּפֶן הָא' שְׁאֵם תְּבֹא לִידֵי גִיבּוּי בְּחִיָּהּ שְׁלֹא תוּכַל
לְגַבּוֹת הָעֲרֻבוֹת מְשָׁלֵם כִּי אֵם לְאַחַר מִיתָתָה אֵם תִּרְצֶה לְשַׁבֵּת בְּחִבְרָתָה הָאֵלֶּפֶן הָב' שְׁאֵם
לֹא תִרְצֶה לְשַׁבֵּת עִמָּה שְׁתִּתֵּן לָהּ עֲשֶׂרָה סוּלָט' לְבַד וְתִסְתַּלַּק מִן הָעֲרֻבוֹת הָאֵלֶּפֶן הָג' שְׁאֵם
תְּמוֹת הִיא בְּחִיָּהּ שְׁנֹוֹתְנָה לָהֶם בְּמִתְנָה נְכִסִּים שְׁיִשְׁוּוּ וְיִעֲלוּ לְכָל סֶדֶד פְּתוּבָתָה שְׁהִיא
בְּטָחוֹן לְפָרְעוֹן פְּתוּבָתָה לְכִשְׁתָּבֹא לִידֵי גִיבּוּי וְאִינָה מִתְנָה לָהּ אֲלֵא כִּשְׁתָּבֹא לְגַבּוֹת כִּי כֹן
פְּתוֹב בְּשֵׁטֶר שְׁנַשְׂאָרָה עֲרַבְנִית פְּרַעְנִית לְפָרְעוֹן פְּתוּבָתָה בְּזֶה הָאֵלֶּפֶן וְהָרִי זֶה פֶּלֶל וּפְרָט
הַפֶּלֶל הוּא שְׁנִכְנֹס עֲרַבְנִית פְּרַעְנִית וְהַפְּרָט הוּא בְּזֶה הָאֵלֶּפֶן שִׁמֵּפ' בְּשֵׁטֶר וְהֵם הָג' אוֹפְנִים
זֶה אַחַר זֶה וְכִמוֹ שְׁשֵׁנֵי הָאוֹפְנִים הֵם חִיּוֹב מִצַּד הָעֲרֻבוֹת כֹּן הָג' הוּא מִצַּד הָעֲרֻבוֹת וְיָמָה
שְׁפָתוֹב בּוֹ מִתְנָה הוּא לְקִיּוֹם הָעֲרֻבוֹת שְׁתִּגְבֶּה פְּתוּבָתָה מִנְּכִסִּיהָ כִּי מָה שְׁפָתוֹב וְאֵם תְּמוֹת
הִיא בְּחִיָּהּ הִיא נֹוֹתְנָת וְכו' חוֹזֵר לְמָה שְׁפָתוֹב קוֹדֵם שְׁנַשְׂאָרָה עֲרַבְנִית בְּזֶה הָאֵלֶּפֶן וְכו'
שְׁנֹוֹתְנָת מִתְנָה מִצַּד הָעֲרֻבוֹת לְגִיבּוּי הַפְּתוּבָה וְאֵם לֹא תְּבֹא לִידֵי גִיבּוּי הֵיוּ נִשְׂאָרִים
לִיּוֹרְשִׁיהָ אֲלֵא אַחַר שְׁפָתוֹב שְׁהִיא נֹוֹתְנָת לָהֶם הָרִי הוּא זֹוֹכָה בְּמִתְנָה אֵם לֹא תְּבֹא לִידֵי
גִיבּוּי וְהַשְּׂאָר יִחְלֹק עִם אַחֵיו כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּשֵׁטֶר שְׁהַשְּׂאָר יִתְחַלַּק לִיּוֹרְשִׁיהָ כִּי נִרְאֶה
שְׁכַּנּוֹתָ הִיָּתָה שְׁיִהְיֶה זֹו מִתְנָה לֹו כְּדֵי שְׁתִּגְבֶּה הִיא פְּתוּבָתָה מִמֶּנּוּ וְהָרִי הוּא מִתְנָה לְב'
מִתְנָה לֹו אֵם לֹא תְּבֹא לִידֵי גִיבּוּי וּמִתְנָה לָהּ אֵם תְּבֹא לִידֵי גִיבּוּי וְלֹא יִמְצָאוּ לֹו נְכִסִּים
אַחֵרִים וְהָרִי הוּא מִתְנָה לֹו גַם כֹּן שְׁפּוֹרַע חוֹבוֹ וְהִיא הַפְּתוּבָה: וְלְפִי פִי' זֶה יֵשׁ עַדִּינָן זְכוֹת
לְרֹאוּבָן בְּבִית זֶה אֵם לֹא תְּבֹא הִיא לִידֵי גִיבּוּי פְּתוּבָה וְלָכֵן אֵין מוֹצִיאֵין הַפְּתָבִים שְׁל הַבֵּית
מִיָּד הַשְּׁלִישׁ לִיתְנֵם לָהּ עַד שְׁתָּבֹא לִידֵי גִיבּוּי פְּתוּבָה וְאֵם לֹא תְּבֹא יִגְבֶּה הוּא חוֹבוֹ מִמֶּנּוּ
מִצַּד שְׁהֵם מְשׁוֹעֲבָדִים לֹו שְׁנִכְנֹסָה עֲרַבְנִית וּמְסָרָה הַפְּתָבִים וּמִצַּד שְׁהֵם עֵתָה בְּיַד מִי
שְׁחִיב לֹו וְיֹועִיל לֹו הַצַּד שְׁהֵם מְשׁוֹעֲבָדִים לֹו שְׁאֵם יָבֹא אֵי זֶה ב"ח אַחַר קוֹדֵם לֹו לֹא
יִוּכַל לְגַבּוֹת חוֹבוֹ מִבֵּית זֶה כִּי לֹא בָּאָה לֹו מִכַּח הַב"ח אֲלֵא מִכַּח אַחֲרוֹתוֹ שְׁנִכְנֹסָה עֲרַבְנִית
וּמְסָרָה הַפְּתָבִים אֲבָל אֵינוֹ יְכוֹל מַעֲתָה הַב"ח לְגַבּוֹת מִהַבֵּית וְאֵם תְּבֹא לִידֵי גִיבּוּי שְׁתִּחְזֹר
וְתִטְרוֹף מִמֶּנּוּ כִּינֹן שְׁפָתוֹב שְׁהִיא מִקְנָה וְנֹוֹתְנָת לָהֶם מְעַכְשָׁיו לְסֶדֶד הַפְּתוּבָה דְּמִשְׁמַע
לְגִיבּוּי הַפְּתוּבָה כְּמוֹ שְׁנֹו: וְאַחַר שְׁהַשְּׂטֶר יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי מִשְׁמַעִוֹת יָד בַּעַל הַשְּׂטֶר עַל

התחתונה ולא נדון בו אלא כפי המשמעות הב' שאינה מתנ' אלא לגיבוי הפתונה ולא שתזכה בה מעכשיו ואף על גב דלכל הפי' נכסים אלו יוצאים מתחת ידה או תהיה מתנה מעכשיו כפירוש הא' או מתנה לכשתבוא לידי גיבוי ולא אמרינן יד בעל השטר על התחתונה אלא מטעם דבעל השטר הוא מוציא מחברו ואין מוציא בדבר שהוא ספק כמו שכתב הרמב"ם ז"ל סוף הלכות מלנה ולנה והכא בין כה ובין כה המתנ' היא מתנה אפ"ה נראה דאמרינן הכא יד בעל השטר על התחתונה בערף האשה שהיא תובעת הבית מעכשיו ורוצה להיותה זוכה מעתה מכח המתנ' והיא צריכה להביא ראיה על זה כי הנכסים הם בחזקת היורשים ובעל' הוא מפלל היורשים והב"ח בא לגבות מפתח זה וגם בתביעת פתבי הבית היא באה להוציא ויודה על התחתונה גם כי בזה יפה פחה שלא יגבה דבר מעתה.

כי לפי הא' נראה שיש יכול הב"ח לגבות חובו מחלק הבעל שהוא חייב לה כדפי' שאם המתנה היא שיזכו בה מעכשיו הרי החצי היא לה והחצי לו כמו שכתוב בשטר שהיא נותנת להם והם המנוזפרים למעלה אחיה ובעלה ולמט' מיזד אומר ואחר שיקחו אחיה ואשתו וכו' דמשמע לב' חצי לזה וחצי לזה כמי שאו' נכסי לפלו' ופלוני שחולקים בשנה כדאמר פ' מי שמת והכא דאמר להם נמי הוי מחצה לזה ומחצה לזה שהרי הזכיר אחיה ואשתו למעלה ולמט' כדאמר' וגם אם לא היה מזכיר אותם אלא שהיה ידוע שמה שאמרה להם היא על שניהם המתנ' לשניהם פה היא עובדא דאמרינן התם כמי שאמר לאשתו נכסי ליה ולבנייה ואמרו תטול היא מחצה והבאים מחצה הרי שאו' סתם לבניהם דהוי כמו להם ומסתמא חולקים בשנה המחצה דמאי אולמיה דהאי מהאי כמו פלוני ופלוני שחולקים בשנה אפילו הן מאה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות זכיה ומתנה אלא שלפי פ"ה זה אינו יכול לגבות כי אם עד כדי החצי שלו ואם לא יגיע החצי לחובו אינו יכול לגבות מחלק' כי הוא מתנה לה ולפי' הב' יכול לגבות מהפל כי לא תבוא לידי גיבוי וכל זה הוא אם לא היה לה אז נכסים כי אם בית זו שאם יתברר כי בעת שנכנסה ערבנית לב"ח ונתנה הפתבים לידו גובה מחזיים והיו לה נכסים אחרים כדי סוף הפתונה גביית זה האחרון הוא קיים פינן שהיו נכסי אחרים בני חורין לשעבוד ערבות הפתונה כמו שהיה הדין אם מכרה הבית אחר שנכנסה ערבנית שאם המוכר היו לו נכסים אחרים שיוכל לומר הלוקח הנתתי לה מקום לגבות ממנו אינו טורף ממי שקנה הבית והכא נמי לא שנה ונראה לי דהא דק"ל כר' יוסי דזמנו של שטר מוכיח עליו ואינו צריך מעכשיו היינו פשהונוזפר הזמן על תנאי זה אבל הכא שעיקר השטר היה על תנאי השטר לא אמרי' דזמנו של שטר מוכיח עליו דלא נכתב השטר על זה ובענין פתבי הבית אפילו שלא יוכל מעתה לגבות חובו מהפתים יש לו זכות בהן אם לא תבא האשה לידי גיבוי דאף על גב דמסירת הפתבים ביזו לאו מידי דלא קני הבית במסירת הפתבים אפ"ה פינן שמסרם לו למשכון החוב אין הב"ח הקודם יכול להוציאם מיזד אף על גב דאינם שוים לו כדמשמע פ"ק הכותב גם הדין מלוגא דשטרי דכתב הרא"ש ז"ל שהיה בדעתו לתופסם בתורת משכון אבל לענין מגבה להנהו חובות לא מהני תפיס' וכו' ולמסקנא דמהניא תפיסה לכולהו מטלטלי בתר דתקון רבנן למגבא ממטלטלי מהני' נמי להוי שטרות לגופייהו ולא למגבא וכן כתב הרשב"א תשובת תשנ"א ז"ל דכל מי שמסר שטר במשכון אעפ"י שלא הקנהו בכתיבה ומסירה אינו יכול להוציא מתחת ידו כעובדא

דמלוגא דשטר וכן הביא בתשובה ל"ח בתשו' הישנות שלי מכתב' יד הצעיר מבי"ט:
קל על עסק מי ששטר של חבירו העשוי בערפאותיהם על קרקעותיו שיהיו לבנו
ולא יזפו בהם בנותיו פלל ובאו חותנו ובתו ושטר זה פדי שיוכלו לתבוע לבן בדין
הערפאות שיש זכות לבת במקום הבן שלא פדין תורה נראה דבר פשוט שחייבים בכל
ההזק שימשו לבן מצד שריפת השטר שנעשה בערפאות שאם תלך הבת האחרת
לערפאות ותזכה בקצת הקרקעות מחמת שריפת השטר שנעשה בערפאות שאינו מצוי
להראותו חייב בכל אותו ההזק שבא לבן מחמת שריפת השטר כמו שורה שטר של
חברו דקי"ל פ' הגוזל דחייב כדפ"ר ולא שנא בין שטר שנעשה בגופן שלנו לנעשה בגופן
שלנו דשטרות שלנו כה"ג הוא כשטרות של יש' וכ"ש שלא נעשו כי אם לקיום דיני
ישראל שלא יזפו הבנות בירושלם במקום הבן ואם מי ששטר השטר עצמו הוא שרצה
לזכות בקצת הקרקעות מפח שריפת השטר שיוכל לזכות בדיניהם כיון שאין שטר מצוי
כ"ש שהוא חייב שאם חייב לשלם ההזק הבא מאחרים מחמת השטר ששטר כ"ש ההזק
הבא לבן מחמתו ששטר לו השטר ובדיני האומות גבה ונכה בקרקע כי בדיני ישראל לא
היה לו שום זכות במקום הבן כמו שנו' ולכן חייב על כל מה שהפסיד הבן בערפאות וגם
לחזור לו כל מה שזכה בקרקעות מחמת שריפת השטר וכן בהזק שבא לו מאחרים כמו
שנו' וראוי ומחוייב לקהל שהם בתוכו ובפרט לראשי הקהל לסייע את הבן ולהציל עשוק
מיד עצקו פדי להעמיד דיני תורה על תלם ושכרם כפול מן השמים מבי"ט: שאלה קלא
נתפשו ראונו ושמעון בנוסח זה קבלו ראונו ושמעון על עצמם בקנין גמור מעכשיו
והאמינו עליהם לפלוני כבי תרי בכל מה שיאמר מפיו או בכתב ידו אחר שיקבל פלוני
חומרא מפיו או בכתב ידו של ב"ד הצדק שבעיר להגיד על דבר אמת מה ששלח לראובן
לפרעון חוב זה וכו' ומה שיתברר בב"ד וכולי נתחייב שמעון לרצות ברצוי כסף לראובן
וכו' ולפי ששמענו אומרי שפלו' יבא למצרים בקרוב נתרצו שניהם לשלוח הכתב כנו"ל
למצרים לדע' הדבר על בוריו ע"כ נוסח השטר על ענין זה ושלחו כתב למצרים ולא
נמצא שם פלוני שכבר הלך לו וטוען ראונו שפיון ששלחו למצרים ולא נמצא שם שכבר
נתבטל הפשר' זו ונעמדו לדין מעתה ושמעון טוען שעל הספ' שלחו למצרים וכיון שלא
נמצא שם ישלחו למקום שימצא ויאמנו דבריו כמו שקבלו עליהם יורינו רבי' הדין עם
מי: תשובה נראה שהדין עם שמעון כיון שכתוב בשטר סתם שהאמינו עליהם לפלו' בכל
מה שיאמר מפיו או בכתב ולא הזכיר שום מקום נראה כי התנאי היה בסתם וגם כי
נשמע מקודם שהיה במצרים והיה מן הראוי להזכיר בשטר מקודם שישלחו למצרים
ויאמינו אותו וכו' וכיון שלא הזכירו פן נראה שהיה דעתם שישלחו לאי זה מקו' שימצא
או לתגרמה או למצרים או לב' המקומות ביחד ויאמנו דבריו מאיזה מקום שיקתוב או
אם יבא פה בין פה ובין פה ג"כ ויאמנו דבריו כמו שכתוב בשטר בכל מה שיאמר מפיו
או בכתב מפיו אם יבא פה או בכתב ממקום אחר ואם פן הרי שלא היתה פנונתם למצרים
בלבד שהרי כתבו מפיו אם יבא פה וכן נראה ממה שכתוב אחר פה ולפי ששמענו
אומרים שפלו' יבא למצרים בקרוב נתרצו שניהם וכו' נראה כי התנאי על הסתם נעשה
שישלחו לאי זה מקום שימצא ולפי ששמענו שישלחו למצרים שפלו' לא יבא למצרים
ישלחו למקום שימצא ועוד שלא כתבו ולפי שפלוני הוא במצרים אלא ששמענו אומרים
שיבא למצרים שנראה שהיה להם ספק אם יבא או לא ועל הספק לא עשו התנאי הפלל

שְׁנֵי רָאֵה וְדַאי מְלִישׁוֹן הַשְּׁטֵר שְׁנַעֲשֶׂה הַתְּנַאי עַל כָּל מְקוֹם שִׁימְצָא וְלֹא עַל מְצָרִים בְּלִבְד
וְאִפְּיֵלוּ הִיָּה בְּזֶה אִי זֶה סִפְקָה הוּא סִפְקָה שְׁבִשְׁטֵר וְיָד בְּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחַתּוּנָה וְגַם כִּי שְׁטֵר
זֶה הוּא בְּיַד שְׁנֵיהֶם וְיֵשׁ בּוֹ זְכוּת לְשְׁנֵיהֶם אִינוּ נִקְרָא בְּעַל הַשְּׁטֵר אֶלָּא הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ
וְכִמוֹ שֶׁפֶתַח הַרְמַב"ם ז"ל סוֹף הַלְכוּת מְלִיָּה וְלִיָּה וְהִכָּא רְאוּבֵן הוּא שְׂבָא לְתַבְנֵעַ מִשְׁמַעוֹן
וְיָדוֹ עַל הַתְּחַתּוּנָה וְהַחֲכָמִים יצ"ו הַחֲוֹלְקִים לֹא מְצָאוּ יְדֵיהֶם לְכַתּוֹב מֵאִי זֶה טַעַם נִתְבַּטַּל
זֶה הַשְּׁטֵר וְלֹא רִגְלֵיהֶם לְלָקַח בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ לְתַת טַעַם נִכּוֹן עַל פֶּה.

וְהַנֶּ"ל חֲתַמְתִּי הַצְּעִיר מִשָּׂה ב"ר יוֹסֵף זֶה"ה מְטָרְאֵנִי קִלֵּב יִלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ וְעֵטְרַת רֵאשִׁינוּ
נר"ו רְאוּבֵן תּוֹבַע מִשְׁמַעוֹן שְׁלֵנָה מִמֶּנּוּ ת"ק לְבָנִים וְהִיָּה נוֹטֵל מִמֶּנּוּ כ"ה לְבָנִים בְּכָל ב'
חֲדָשִׁים רִינֹחַ וְלַפְעָמִים ל"ז עַל ג' חֲדָשִׁים מְלִבְד חֲדָשׁ נִיסָן וְתִשְׁרִי שְׂבָא הִיָּה לֹקַח מִמֶּנּוּ
כְּלוּם מְשִׁיב שְׁמַעוֹן לֹא הָיוּ ד"מ אֶלָּא עִם רְאוּבֵן נְשִׂאתִי וְנִתְמַתִּי הַרְבֵּה וְהֵייתִי נוֹתֵן לוֹ
סְחוּרָה כְּתַקְנָה לְזִמְן שְׁנָה כַּמְנִהֵג וְיֵשׁ לִי עֲלָיו שְׁטֵר אַחֲרֵי וְנֶאֱמַנּוּ פְתוּב חֲתִימִ' יָדִי וְיָדוֹ
עוֹד יֵשׁ לִי מְחִילָה וּמִתְנָה גְמוּרָה בַע"ה וּבַע"ה מְכָל תְּבִיעָה שְׂיֵשׁ לוֹ עָלַי לְעַנְנֵן הַמַּעוֹת
שְׁטַעַן לְעֵיל רְאוּבֵן מְשִׁיב שְׁמַעוֹן ח"ו אֶלָּא שְׁנִיתִי ת"ק לְבָנִים לְקִנּוּת סְחוּרָה וְשִׂיתַנְנָה
לְלוּי לְסְחוּרָה עִם הַרִינֹחַ שְׁלוֹ וּבְכָל זִמְן שְׁהִיָּה פּוֹרַע לִי הִיָּה לֹקַח רְאוּבֵן סְחוּרָה בְּעַד לוּי
וְעַל זֶה גַם כֵּן עָשָׂה לִי מְחִילָה גְמוּרָה לוּי מְכָל תְּבִיעָה שְׂיֵשׁ לוֹ כַּנְּגִדִי וְזֹאת הַתְּשׁוּבָה אֲנִי
מְשִׁיב עֵתְהַמְלִבְד טַעַנַת אַחֲרוֹת שְׂיֵשׁ לִי לְטַעוֹן כְּשֶׁאֲרָצָה לְטַעוֹן אוֹתָם מְשִׁיב רְאוּבֵן לֹא
הִיָּה נוֹתֵן לִי אֶלָּא מַעוֹת כ"כ לֵק' וְיֵמָּה שְׁטוּעַן שְׁמַחֲלִתִי לוֹ יָבִיא שְׁטֵר מְחִילָה עַל זֶה וְעוֹד
טוּעַן רְאוּבֵן אִם כְּדַבְּרָךְ שְׁהֵייתִי נוֹתֵן לִי סְחוּרָה בְּכַמָּה הֵייתִי נוֹתֵן לִי הַסְּחוּרָה לְזִמְן שְׁנָה
וְעַל זֶה אִינוּ מְשִׁיב שְׁמַעוֹן מְאוּמ' מְשִׁיב רְאוּבֵן עַל ת"ק לְבָנִים הַנֵּז' שְׂאֹמֵר לְתַת לְלוּי עִם
הַרִינֹחַ לֹא הָיוּ ד"מ מַעוֹלָם לֹא נַעֲשִׂיתִי שְׁלִיחַ אֶלָּא קַנ' אֶלְף לְבָנִי נְשִׂאתִי וְנִתְמַתִּי עִם שְׁמַעוֹן
כ"כ לְמֵאָה אֵלּוּ דְבָרֵי רְאוּבֵן מְשִׁיב שְׁמַעוֹן הַת"ק לְבָנִים הַנֵּז' שְׁהֵייתִי נוֹתֵנָם לְרְאוּבֵן כְּדִי
לְקִנּוּת סְחוּרָה ע"י שְׁלִיחוֹת בְּעַד לוּי כֶּף מוֹדָה לוּי וְיֵשׁ לוֹ שְׁטֵר שְׁמוּכִיחַ עַל זֶה מְשִׁיב
רְאוּבֵן שֶׁהַת"ק לְבָנִים שְׁנַתֵּן שְׁמַעוֹן בְּעַד לוּי נִתְמַתִּי לָךְ הַרִינֹחַ וְאִיךָ הָיוּ רִיבִית וְכִי לֹא
הַזְכִּיר סְחוּרָה בְּעוֹל' ע"י טוּעַן רְאוּבֵן כִּי ב' או' ג' פְּעָמִים הִבִּיא לוֹ שְׁמַעוֹן סְחוּרָה מִבְּרֹנְסָה
וְאַחַר כֶּף נִשְׁאַרוּ הַמַּעוֹת לְיָדוֹ וְהִיָּה שׁוֹלְחָם רְאוּבֵן לְבְרוּסָה וְהִיָּה לֹקַח מִמֶּנּוּ כ' לֵק'
שְׁהַסְּחוּרָה שְׁנַתֵּן לוֹ בְּתַחֲזִיקָה הָיוּ כ"כ לֵק' וְאַחַר שְׁשִׁלַּח רְאוּבֵן הַמַּעוֹת לְבְרוּסָה לְקַח לוֹ
כ"כ לֵק' שְׁמַקְוֹדָם גַּם כֵּן נִתְּן לוֹ סְחוּרָה לְזִמְן ד' חֲדָשִׁי י"ב לֵק' וְנִשְׁאַרוּ אוֹתָם הַמַּעוֹת ג"כ
לְיַד רְאוּבֵן וְהִיָּה שׁוֹלְחָם לְבְרוּסָה וְהִיָּה לֹקַח בְּכָל ד' חֲדָשִׁים י"ב לֵק' בְּעַד אֵלּוּ הַמַּעוֹת
וְאֵלּוּ הַמַּעוֹת שְׁלָחָם פְּעָמִים רַבּוֹת בְּאִנְפֵן שְׁקִבְעוּ לְזִמְן שְׁנָה לוֹ ד' חֲדָשִׁים בְּלִבְד מְשִׁיב
שְׁמַעוֹן עִם רְאוּבֵן נְשִׂאתִי וְנִתְמַתִּי אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה וְנִתְמַתִּי לוֹ סְחוּרָה שְׁהִיוּ מְבִיאִין לְזִמְן
כַּמְנִהֵג וְכָל סְחוּרָה שְׁהֵייתִי נוֹתֵן לוֹ הִיָּה לִי שְׁטֵר פְּתוּב כְּהִלְכִ' עִם נְאֻמָּנוּ וְכַתִּיבַת יָדִי
וְנִשְׁאַרוּ הַמַּעוֹת לְיָד הַנֵּז' וְהִיָּה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן עִמָּהֶם וְכָל שְׁנָה הֵייתִי לֹקַח הַרִינֹחַ עוֹד מְשִׁיב
שְׁמַעוֹן שְׂיֵשׁ לוֹ שְׁטֵר אִיךָ הִי' סְחוּר' יָפָה לֹא מַעו' וְהַסְּחוּר' עִם נְאֻמָּנוּ וְחֲתִימִ' יָדִי וְהוּא
מוֹכֵן לְהוֹצִי' שְׁטֵרוֹתָיו וְעוֹד מְשִׁיב שְׁמַעוֹן שְׂיֵשׁ לוֹ עַדִי אִיךָ עָשׂוּ לוֹ שְׁטֵר מְחִיל' מְכָל
תְּבִיעַ' שְׂיֵשׁ לוֹ כַּנְּגִדוֹ מְכָל טַעַנּוֹת שְׂיֵטְעוֹן עֲלָיו וְזֶה מוּעַט וְעוֹד אוֹמֵר שְׁמַעוֹן שְׂיֵשׁ לוֹ
תְּבִיעו' אַחֲרוֹת וְכְשֶׁיִּרְצָה לְתַנְבְּעו' יְטַעוֹן אוֹתָם וְגַם כֵּן מֵהַת"ק לְבָנִים שְׁנַתֵּן לְרְאוּבֵן שְׂיֵתַנְּם
לְלוּי כִנּו' מְחַל לוֹ לוּי בְּפָנָי עֲדִים עוֹד אוֹמֵר רְאוּבֵן לְשְׁמַעוֹן אִם הָיוּ מַעוֹת בְּעֵין אִי לֹא
מְשִׁיב שְׁמַעוֹן לֹא הָיוּ ד"מ וְהַשְּׁטֵרוֹת גִּידוֹ וְיַעֲדוּ רְאוּבֵן אוֹמֵר שְׂיֵשִׁיב אִם נִתְּן מַעוֹת בְּעֵין

אי לא משיב שמעון מה שנתתי לראובן בין מעות בין סחורה פדין וכהלכה נתתי לו כמו שהשיב למעלה שואל ראובן הסחורה שנתתי לה באי זה ערף נתתיה לי משיב שמעון שנתן לו סחורה פדין י' לק' לכל ו' חדשי' אי כ"כ לק' לשנה פמנהג מה שאומ' ראובן שהיה נותן לו מעות אומר שמעון שהיה שולחם המעות באחריות שמעון ואחר כך באה הסחורה והיה נותנה לראובן כנו' לעיל והיה עושה פדין בינו וראובן וה' ית' ועוד היו עושי' קנס ביניהם ועל הפל יש לו מחילה על כל המעות של העסק ומה שתובע ראובן משמעון כמה מעות היו משיב ראובן הביא ראיה איה היה שולחם באחריותו משיב שמעון שהשטרות הראשונים קרעתי והשטרות האחרונים יעידו על הראשונים וליחזק הענין היה עוש' קנס בינו ובין השי"ת עוד אומ' ראובן הביא עדים מחילה והביא שמעון עד אחד ועד אחר לא מצא אלו טענות שניהם ועתה ילמדנו רבינו הדין עם מי ועטרת תפארת מכ"ת ישלח תשוב' פה אנגרוה ובחיי עטר' קדוש' אל תשליכנו אחרי גוי' ח"ו כי תורה הי' וללמוד אנו צריכים: תשובה ערוב דברים בלתי מסודרי' אני רואה בטענות אלו וכולן סובבו' על שתי תביעו' והן תביעו' הריוח מן הת"ק לבנים ותביעו' הריוח מן הפעמי' אשר שלח ראובן לשמעון הפעו' לברוס' ונדבר הת"ק לבנים היא תביעו' מעוטה ומרוב' ודבר פעמים האחרות היא מרובה ומעוטה והענין הוא מיעוט הקרן שהוא ת"ק לבנים וריבוי הריוח והוא כ"ה לבנים כל ב' חדשי' שהם ר"ן לבנים לי' חדשי' יותר מחמשים לק' לשנה ופעמים האחרות יש ריבוי קרן ומיעוט ריוח כי אם כ"כ לק' וזהו חילוק א' בדברי ראובן התובע וחילוק שני על מה שהשיב לו שמעון שהת"ק לבנים נתן לו לקנות סחורה וליתנה ללוי השיב לו ראובן אחר כך על זה לא היו דברים מעולם לא נעשה שליח ואחר כך פשהשיב לו שמעון שפך מודה לוי ושיש לו שטר מוכיח על זה חזר ראובן לטעון שהת"ק לבנים שנתן לו בעד לוי שיתן לו הריוח ואיך לא היו ריבית וכי לא הזכיר סחורה וכו' עוד יש חלוף בטענת שהיה שולח מברוסה סחורה כ' לק' וכ"כ לק' וי"ב לד' חדשים שהם ל"ו לק' לשנה ואינו מוכן אם הוא בסחורות מחולקות ובזמנים מחולקים פלל טענותיו שלקח ממנו רבית על המעות לא רינח על סחורה ושמעון משיב כי לא היה אלא ריוח על סחורה או על שהיה נושא ונותן במעות ונראה לי שאין בטענות ראובן פח להוציא משמעון וגם לא להשביעו שהרי הביא בטור יורה דעה סימן קס"ט תשובת אביו הרא"ש ז"ל על ראובן שאומ' לשמעון לקחת ממני רבית מיד ליד ושמעון משיב לא לקחתי אלא ע"י גוי לקחתי שנאמן בלא שבועה והכא נמי הטוען ע"י סחורה לקחתי הריוח הני כמי שאו' ע"י גוי לקחתי דבשניהם הני וכן נראה מתשובת הרמ"ה ז"ל שהביא במשרים נתיב ח' חלק ו' דכתב על מי שאמר על יד גוי דנאמן מלנה בלא שבועה כדאמ' פרוזבול היה לי ואבד נאמן בלא שבועה דלא שביק התיירא וכו' וה"נ שייך האי טעמא דלא שביק התיירא וכו' פינן שהיה יכול לקנות סחורה ידועה שיש בה ריוח וכן טעמא דמיייתי התם שייך הכא דאין אדם משים עצמו רשע לומר נתתי לה רבית התזירה לי והרי שמעון טוען שמסחורה שלקח ראובן שקנה ליתן ללוי הוא שנתן לו הריוח וזה היתר הוא אם היה מוכרם לו לזמן שנה על הריוח שהיה נותן לו והיה פורע הריוח בכל ב' חדשים או שהיה מקבל לוי הסחורה למחצית שכר ויקח שכר טרחו פדין מתעסק וכן מה שהיה שולח לו סחורות מברוסה היה לזמן שנה פמנהג על ריוח כ' או יותר לק' וכשהיו נשארם המעות בידו של ראובן שהי' נושא ונותן בהם שהיה נותן לו

רִינַח הַנְּי הַיֵּתֶר שֶׁהִיָּה פְּדִין מִתְּעַסֵּק וְאִינוּ מוֹדֵה שְׁמַעוֹן שֶׁהִיָּה לּוֹקֵחַ רִינַח דְּבָר קָצוּב כ' ל'ק' אֲלֵא מִן הַסְּחוֹרוֹת שֶׁהִיָּה נוֹתֵן לוֹ לְזַמֵּן שְׁנֵה אַח' אֲבָל מִן הַמַּעוֹת שֶׁהִיָּה נִשְׁאָר בְּיָדוֹ וְהִיָּה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן רְאוּבֵן בּוֹ אוֹמֵר שְׁמַעוֹן שֶׁהִיָּה מִקְבֵּל רִינַח וְאִינוּ מִזְכִּיר שֶׁהִיָּה קָצוּב כ' ל'ק' אוֹ יוֹתֵר וְאִפְּי' הִיָּה קָצוּב אֲיִפְשָׁר לְהִיּוֹת בְּהִיָּתֵר כְּשִׁפְיָרֵשׁ שְׁיִתֵּן לוֹ דְּבָר קָצוּב לְשִׁנְהָה מִמַּחְצִית הַרִינַח שְׁבַמַּעוֹת וְהָרִי הוּא נוֹטֵל פְּחוֹת מִחְצֵי הַרִינַח וְהַמַּתְעַסֵּק נוֹטֵל יוֹתֵר מִן הַחְצֵי פְּדִין הַמַּתְעַסֵּק וְמֵה שֶׁהִבִּיא בְּיֹרֵה דְעָה בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁעִיָּה וְ"ל סִי קע"ז שְׁלֵא הִתִּירוּ אֲלֵא עֶסְקָא לְמַחְצִית שְׁכָר בְּלֵא קָצוּצָא' אֲבָל אִם קָצִץ בְּדָבָר יָדוּעַ וְכו' אֲסוּר הֵינְנוּ מִשּׁוּם דְּקָצִץ בְּדָבָר יָדוּעַ' בֵּין יְהִיָּה בְּרִינַח הַמַּעוֹת יוֹתֵר מִמֵּה שְׁקָצִץ אוֹ לֹא אֲבָל אִם אָמַר בְּפִי תִתֵּן לִי עֲשֶׂרָה ל'ק' רִינַח אִם יִשְׁאָר לָהּ בְּחֵלֶק יוֹתֵר פְּשִׁטָּא דְמִןתֵּר: וְעוֹד דְּאִפְּי' לֹא הִיָּה הַדְּבָר מְבֹרָר שֶׁהִיָּה רִינַח יוֹתֵר לֹא הִיָּה רַבִּית קָצוּצָה פִּינּוּ שְׁלֵא הִיָּה נוֹתֵן לוֹ לְדָבָרֵי שְׁמַעוֹן כִּי אִם מִמֵּה שֶׁהִיָּה מְרוּיַח בְּמַעוֹת וְאִם לֹא הִיָּה מְרוּיַח לֹא הִיָּה נוֹתֵן וְהוּא רַבִּית שְׁאִינְהָ יוֹצֵאָה בְּדִינָיִים וְעוֹד שְׁטַעַן שְׁמַעוֹן שֶׁעֲשָׂה לוֹ מְחִילָה עַל כָּל מַעוֹת הַעֶסֶק וְאִף לְדָבָרֵי הַגְּאוּנִים וְ"ל שֶׁהִבִּיא הַרְמַב"ם וְ"ל פ"ד דְּאִין מְחִילָה מוֹעֵלֶת בְּרַבִּית הֵינְנוּ בְּרַבִּית דְּאוּרִיתָא לֹא בְּרַבִּית דְּרַבְּנָן כִּי הִכָּא וְלִדְעַת הַרְמַב"ם וְ"ל אִפְּי' הִיָּה רַבִּית שְׁל תוֹרָה הִיָּה מוֹעֵלָה הַמְּחִילָה כ"ש כִּי בְּגִדוֹן זֶה לִיכָּא רַבִּית אִפְּי' דְּרַבְּנָן לְדָבָרֵי שְׁמַעוֹן וְהוּא נֶאֱמַן כְּדָאָמ' וְכ"ש בְּמִחְלָה וְכ"ש שֶׁהִבִּיא עַד אַח' שְׁאִפְּי' הִיָּה חֲזִיב שְׁבוּעָה עַל טַעֲנָתוֹ עַד אֶחָד פּוֹטְרוֹ מִשְׁבוּעָה בְּמֵה שְׁעַד אֶחָד מְחִיבּוֹ שְׁבוּעָה וְכִמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים וְ"ל וְאִפְּי' הִיָּה שְׁמַעוֹן מוֹצִיא מִרְאוּבֵן בְּשִׁטְרָה שְׁבִידוֹ שְׁחִיב לוֹ לֹא הִיָּה יְכוֹל לְנַפּוֹת לוֹ מֵה שֶׁהוּא אֲבָק רַבִּית דְּכָל סְלוּקֵי בְּלֵא זוּזֵי אִפּוּקֵי מִינְיָה הוּא וְאִין אֲבָק רַבִּית יוֹצֵאָה בְּדִינָיִים וְכִמוֹ שְׁכַתּוּב בְּטוֹר י"ד סִימָן קע"ב אִף אִם יוֹדַע שְׁמַעוֹן שְׁמֵה שְׁנָתֵן לוֹ רְאוּבֵן רִינַח בְּאִיזָה זְמַן לֹא הִיָּה מְרִינַח הַמַּעוֹת אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁלֵא יְדַחֵק אוֹתוֹ שְׁיִפְרַע לוֹ מַעוֹתָיו חֲזִיב לְנַפּוֹת לוֹ מֵה שֶׁהִיָּה דְהִנֵּי רַבִּית קָצוּצָה וְאִפְּי' שְׁאָמַר לוֹ רְאוּבֵן אִז שְׁמִרְיוֹ הַמַּעוֹת הִיָּה הַרִינַח שְׁנָתֵן לוֹ וְעַתָּה אוֹ שְׁאִינוּ מְרִינַח הַמַּעוֹת אֲלֵא רַבִּית וְיִכָּל שְׁמַעוֹן מִצַּד הַדִּין לֹאֵר אֲנִי מֵאֲמִין מֵה שְׁאָמַר' לִי קוֹדֵם וְלֹא מֵה שְׁאֵתָה אוֹמֵר לִי עַכְשָׁיו כְּמוֹ שַׁכְּת' הָרֵא"ש וְ"ל בְּתִשּׁוּבָה בְּשֵׁם רִיב"א וְהִבִּיא בְּנוֹ בְּטוֹר י"ד סִימָן קס"ט וְהַמְשַׁרִּי נְתִיב ח' הֵינְנוּ כְּשִׁאִינוּ יוֹדַע הוּא שׁוּם דְּבָר אִם מֵה שְׁאָמַר בְּתַחֲלֵ' הִיָּה אֲמַת אוֹ מֵה שְׁאָמַר בְּסוּף דִּיכּוֹל לוֹ' עַל דְּבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים אֲנִי סוֹמֵךְ וְאֲנִי מֵאֲמִינָה בֵּה' אֲבָל אִם הוּא יוֹדַע שְׁדָבָרֵי הָאֲחֵרוֹנִי הֵם אֲמַת חֲזִיב לְצֵאת י"ש לְנַפּוֹת לוֹ מֵה שֶׁיִּרְאֶה לוֹ שְׁרְאוּבֵן נָתַן לוֹ רִינַח בְּלִי מֵה שֶׁהָרוּיַח בְּמַעוֹתָיו וְגַם שַׁכְּת' שֵׁם בְּתִשּׁוּבָה ג' פֶּלֶל ק"ח דְּאִפְּיֵלוֹ עֵדִים מְעִידִים שֶׁהַמְשַׁכּוֹן שְׁל יִשְׂרָאֵל מְהַנִּי פִּינּוּ שֶׁהוֹדָה בְּתַחֲלֵה הֵינְנוּ מִשּׁוּם דְּאֲיִפְשָׁר דְּאֲחַר כֶּף מְכָרָה לְגוּי וְכִמוֹ שְׁכַתּוּב שֵׁם שְׁנִרְאָה שְׁאִם הִיָּה מְתַבָּר בְּיָרוֹ גְּמוּר שֶׁהִיָּה שְׁל יִשְׂרָאֵל הִיָּה אֲסוּר וְהִכָּא נָמִי לֹא שְׁנָא אִם הִיָּה יְכוֹל רְאוּבֵן לְבָרֵר שְׁמֵה שְׁנָתֵן הוּא מִשְׁלוֹ דְּרַף רַבִּית וְאִפְּיֵלוֹ שְׁלֵא יְבָרֵר שְׁאִינוּ חֲזִיב שְׁמַעוֹן לְנַפּוֹת לוֹ שׁוּם דְּבָר הֵינְנוּ מִצַּד הַדִּין אֲבָל לְצֵאת יָדֵי שְׁמִים אִם הִיָּה יוֹדַע שְׁמֵה שְׁנָתֵן לוֹ הִיָּה דְרַף רַבִּית וְלֹא רִינַח מַעוֹתָיו חֲזִיב לְנַפּוֹ' לוֹ כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵתִי אֲבָל אִינוּ חֲזִיב שְׁבוּעָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵתִי לְמַעֲלָה וְהֵאל יַעֲמִידֵנוּ עַל הָאֲמַת וְהַצְדֵּק נֶאֱמַר הַמְּבִי"ט: שְׁאֵלָה קִלַּג יְלַמְדֵנוּ רַבִּינוּ יְבָמָה שְׁנָפְל' לְפָנֵי יָבֵם קָטָן מֵה דִּינָה לְעַנְיָן מְזוֹנוֹת וְלְעַנְיָן נְכִסֵּי גְדוּנָיָא: תְּשׁוּבָה אִיפְסִיקָא הִלְכְּתָא פ' הַחֹלֶץ דְּמִיבָם לִית לָהּ וּמִבְּעַל נָמִי לֹא דְמִשְׁמֵיָא קְנָסו' כְּדָאִי הֵתֵם וְלְעַנְיָן פְּתוּבָת' הוּא פְּשוּט שְׁאִינְהָ יְכוֹלָה לְגַבּוֹ' פְּתוּבָתָה עַד שְׁתַּפְטֵר מִן הֵיבָם אֲבָל כָּל נַצ"ב שְׁלָה יְהִיו בְּיָדָה

ואפילו תפסום היוֹרְשִׁים מִחֻזְרִים לַיָּדָה דָּלָא אֵלִים יָבָם מִבְּעַל גּוֹפִיָּה שְׂאִינוּ יָכוֹל לְמַפְּנֹךְ
נְכִסֵּי צ"ב שְׁלָה וְאִם מְכָרָם יֵשׁ מִי שְׂאוּ שְׂאִין מִמְכָּרָם קִיָּים וְכִמוּ שְׁהִבִּיא בְּטוֹר סִימָן צ'
וְאִם פֶּן כ"ש שְׁהִיבָם אִינוּ יָכוֹל לְמַפְּנֹךְ וְאֶפְשָׁר דְּמַמְכָּרוּ יִהְיֶה בְּטֹל אִפִּי לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם
ז"ל דְּמָכַר הַבְּעַל קִיָּים בְּדִיעֵבַד וְכֵן הַדִּין בְּמָה שְׁנָתָן לָהּ בְּעֵלָה אִינוּ יָכוֹל לְמַפְּנֹךְ וְכִמ"ש
הַטּוֹר שָׁם וְכִינּוּן שְׂאִינוּ יָכוֹל לְמַפְּנֹךְ א"כ הוּוּ בְּרִשׁוֹת' וְהִיא תְּשַׁתְּמַשׁ בָּהֶם וְתֹאכַל פִּירוֹתֶיהָ'
וְכֵן אֶפְשָׁר ג"כ שְׁהִיא תֹאכַל פִּירוֹת הַמַּעוֹת שְׁקִבֵּל הוּא בְּנִדְוִינְיָתָא דְהוּוּ בְּכָלֵל נצ"ב וְלִדְעַ'
הָרִי"ף ז"ל וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל אִין לִיבָם פִּירוֹת נצ"ב וְכִינּוּן שְׁהוּא אִינוּ אוֹכַל הַפִּירוֹת שֶׁל נצ"ב
הֵם שְׁלָה וְכֵן נ"מ הַפִּירוֹת שְׁלָה שְׁהָרִי אִין הַבְּעַל יָכוֹל לְמוֹכְרָם וְכ"ש יָבָם שְׂאִין לוֹ בָּהֶם
פִּירוֹת לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל שְׁפַתָּב אִין לִיבָם פִּירוֹת אֶפִּילוּ בְּנְכִסֵּי צ"ב וְלַעֲנֵן מִלְּבוּשֵׁי
הַיָּבָמָה שְׁנַעֲשׂוּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ לְפִי הַמְּנַהֵג הַמוֹסְתַּעֲרִבִים שְׁמַתְנִים שְׁמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לָהּ
וּמוֹסִיפִים לָהּ סָךְ יְדוּעַ בְּכָל שָׁנָה לְמִלְּבוּשֵׁיהָ וְאִינוּ חַיִּיב בְּכִסּוּתָהּ כָּל אֵלוּ הַמִּלְּבוּשִׁים
שְׁנַעֲשׂוּ בְּכָל אֵלוּ הַשָּׁנִים הֵם שְׁלָה וְאִין הַיּוֹרְשִׁים יָכוֹלִים לְתוֹפְסָם אֲלָא יִהְיוּ בְּרִשׁוֹת' כְּמוֹ
שְׂאֵר נְכִסֵּי צ"ב דְּעַדִּיפִי מִיְּנִיָּהוּ דְהוּוּ כְּמוֹ מַתְּנַת הַבְּעַל לְאִשָּׁה שְׂאִין לוֹ בָּהּ פִּירוֹת וְאִם פֶּן
אִין לָהּ לִיבָמָה בְּמָה תִּתְּפָרְנִס כִּי אִם בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּבְפִירוֹת נצ"ב וְכ"מ אִם יֵשׁ לָהּ קַרְקָעוֹת
מֵהֶם וְאִם אִין לָהּ קַרְקָעוֹת שֶׁל נצ"ב וְלֹא שֶׁל נ"מ אִין לָהּ אֲלָא מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וְכָל נְכִסֵּי
בְּעֵלָה הֵם לְאַחֲרִיּוֹת כְּתוּבָתָהּ גְּדוּיָא וְתוֹסַפְתָּ וְיִלְקַח בָּהֶם קַרְקַע וְאֶפִּי לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל
פ' כ"ב שְׂאִין כַּח בְּתַקְנָה הַגְּאוּנִים שְׁתַּקְּנוּ שְׁתַּגְּבַה הָאִשָּׁה מִן הַמַּטְלָטְלִי לְמַנְעוּ מִנְכִּסֵּי אַחֲיוּ
אֶפֶ"ה כְּתֹב שָׁם מ"מ דְּכִינּוּן שְׁכּוֹתְבִים עֵתָה בְּכָל הַכְּתוּבוֹ' מַטְלָטְלִי אַגַּב מְקַרְקָעֵי שְׁלֹקְחֵי
קַרְקַע מִן הַמַּטְלָטְלִי שְׁהַנִּיחַ הָאֵחַ שְׁהָרִי מְשׁוֹעֲבָדִים הֵם לָהּ מִן הַדִּין וְלֹא מִן הַתַּקְּנָה וְכִינּוּן
שְׂיֵשׁ יִכּוֹלֵת בִּיַּד הַיָּבָמָ' מִצַּד הַדִּין עַל הַיָּבָם וְעַל אָבִיו שְׁיִקְחוּ קַרְקָעוֹת מִכָּל נְכִסֵּי בְּעֵלָה
שְׁיִהְיוּ אַחֲרָאִים לְסִכֵּי כְּתוּבָתָהּ יִהְיֶה זֶה דְרָךְ שְׂיִרְצוּ לְזוֹן אוֹתָהּ כָּל יְמֵי מִיגַר זִיקוּקָה אִם
תִּתְּרָצָה הִיא שְׁלֹא יִקְחוּ קַרְקָעוֹ' מִהַמַּטְלָטְלִי שְׁלוֹ וּמִסְחוּרְתוֹ וּמַעוֹתָיו וּמִמָּה שְׁחַיִּיבִים לוֹ
וְכִנ"ל שְׂיֵשׁ יִכּוֹלֵת בְּיָדָהּ לְמַפְּנֹךְ מִנְצ"ב שְׂיֵשׁ לָהּ בְּכָל אֵלוּ הַשָּׁנִים עַד הַחֲצִי לְצוּרָךְ מְזוֹנוֹתֶיהָ
כִּינּוּן שְׁהוּא יְדוּעַ שְׁלֹא יִסְפִּיקוּ לָהּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ כְּפִי מַה שְׁהִיא רְגִילָה וְיֵשׁ לִי רְאִיָּה לְזֶה
מִמָּה שְׁהִבִּיא הָר"ן ז"ל פ' הָאִשָּׁה שְׁנָפְלוּ שְׁפַתָּב הָרֶשֶׁב"א ז"ל דְּבְנְכִסֵּי מְלוּג שְׁנָפְלוּ לָהּ
תַּחֲתָיו דְּבַעַל דְּאֶמְרִינּוּ יַחְלוּקוּ אִם רָצָה לְמַפְּנֹךְ מִחֻזְרֵתוֹ מְוָכַר' וְנוֹתְנָה דְהָא אִין לִיבָם
בְּמַחֲצִיתוֹ כְּלוּם וְכו' וְהַשְׁתָּא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל שְׁסוּבֵר פכ"ב שְׁיּוֹרְשֵׁיהָ מֵאֲבִיהָ יוֹרְשִׁין
בִּנ"מ שְׁלָה וְחֻזְרֵי נצ"ב אִם פֶּן הִיא תוֹכַל לְמַפְּנֹךְ וְלַתָּת בְּכָל הַנ"מ וּבְחֻזְרֵי נצ"ב דְהָא אִין
לִיבָם בִּנ"מ כְּלוּם וְלֹא בְּמַחֲצִית נצ"ב עַד שְׁיִכְנוּס אוֹתָהּ כְּמוֹ שְׁפַתָּב שָׁם וְהִיוּ בְּמַחֲצִית בִּנ"מ
לְדַעַת הָרֶשֶׁב"א ז"ל דְּאִין לְיוֹרְשֵׁיהָ אֲלָא הַחֲצִי וְכַתְּבֵי שְׁאִם רָצָה לְמַפְּנֹךְ מִחֻזְרֵתוֹ מוֹכְרָהּ
וְנוֹתְנָה דְהָא אִין לִיבָם בְּמַחֲצִיתוֹ כְּלוּם ה"נ לְהָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּכָלֵן וּבְחֻזְרֵי נצ"ב אִם עַל גַּב
דְּכְשִׁינּוּ' זוֹכָה בְּכָל כְּסֻתָּמָ' דְּמַתְּנִיתוֹן כְּנֻסָה הָרִי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דְּבָר וְלֹא אֶשְׁכַּחַן בָּהּ
לְמֵאֵי הִלְכְתָּא אֲלָא לומר שְׁמַגְרִשָּׁה בְּגַט כְּדֹאִיתָא הָתָם מְשַׁמַּע דְּלְכָל שְׂאֵר מִיָּלִי נְמִי פִּשְׁי'
דְּזוֹכָה בְּכָל מַה שְׁזוֹכָה הַבְּעַל עוֹד מְצִאתִי בְּהַגְהוֹת הָרִי"ף ז"ל פ' הָאִשָּׁה שְׁפַתָּב רַבִּינוּ
יִשְׁעִיָּה ז"ל שְׁאִם נָתַן לָהּ הַיָּבָם גִּט וּפְסָל' עָלָיו אוֹ שְׁנַפְסָלָה עָלָיו בְּעַנְיָן אַחַר אַעפ"י
שְׁצָרִיקָה עַדִּינּוּן לְהַפְטֹר מִמֶּנּוּ בְּחֻלִּיצָה הוּאִיל וְאִינָה רְאוּיָה לוֹ גּוֹבָה כְּתוּבָתָ' מִנְכִּסֵּי בְּעֵלָה
וְהַשְׁתָּא בִּנ"ד שְׁהוּא יְדוּעַ שְׁזָה הַיָּבָם לֹא יִיבָם שְׁהוּא בֶּן ד' שָׁנִים וְכְשִׁיחֵיָהּ הוּא בֶּן י"ג
תַּהֲיָה הִיא בַּת מ' וְיֹתֵר וּפְשִׁי' שְׁיִתְּנוּ לוֹ ב"ד עֲצָה הַהוֹגֵן' לוֹ שְׁיַחְלוּץ לָהּ וּבְכִמוּ זֶה כְּתֹב

הרא"ש ז"ל בתשובה שיכולים להטעותו ולכפות אותו גם כן ואם כן בנ"ד כיון שהיה ידוע שיהלך לה פשיגדל תוכל לגבות כתובתה מעתה לדעת רבינו ישעיה מטראני ז"ל ולפחות תוכל למפור מנכסיה כנו' לזון ולפרנס עצמ' כיון שאין מספיקים לה מעשה ידיה וכדי שלא תתבזה יבמה זו לבקש מזונות וכן שלא יהיו נודדו' ללחם בנות ישראל הצנועו' העשירו' ונפלות לפני יבם קטן ואינו רגילות לעשות מלאכה בחיי בעלן שהן מכניסות בנדוניא יותר ויותר מכדי לקנות ב' שפחות שאינה מבשלת ואינה מגיקה את בנה שפעשה מלאכה מה שאינה רגילה בה נראה דבר זר ולכן חפשיתי בתקנתן כפי מה שפתוב למעלה ואחר כך מצאתי גם כן תשובה לה"ר שמעון בר צמח שיש בתשובת הגאונים וכתוב בה שפשיגדל הוא ילד והיא גדולה כופין אותו לחלוץ וכיון שפופין אחר כך גובה מעתה כתובתה כמו שפתבתי וכן נר' מדברי הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות יבם ונחליצה: נאם הצעיר המבי"ט: קלד ראובן קבל עליו נזירות שמשון סתם שלא יפנס לבית שער זה לזמן חמשה שנים יורינו רבינו אם אסור ליכנס לבית שער: תשובה המפרשים פי' פ"ק דנזיר על מתני' הריני פשמשון כן מנוח וכו' דהאומר פשמשון בן מנוח אינו נזיר עד שיאמר פבעל דלילה והרא"ש ז"ל ובחידושי' נרבי' ברוך גם כן כתבו כן כמו שהביא לשונם מורינו הרב הגדול מהר"ר יעקב בירב זלה"ה והוא ז"ל האריף לברר שאפילו שאמר הריני נזיר פשמשון הוי כמי שאמר הריני פשמשון שלא כסברת חכמים אחרים שהיו חולקי' על זה והיו אומרים כי הרמב"ם ז"ל כתב הריני נזיר פשמשון דהוי נזיר ומה שאמר במשנה דלא הוי נזיר הוי פשמשון הריני פשמשון ולא הזכיר נזיר פשמשון וישב דברי הרמב"ם ז"ל גם הרב כמהר"ר יוסף טאיטאסק ז"ל כתב בתשובה זו"ל אף מה שאמרתי שאומר הריני נזיר פשמשון בן מנוח ולא הזכיר א' מהכינויים אין לי שום ספק כפי ע"ד לא בגמ' ולא בלשון הרמב"ם ז"ל וקים לי שאינו נזיר וכמו שפתבתי וכדברי הרב המקל ז"ל עכ"ל הרי כל המפרשים שסוברים שאם לא הזכיר אחד מהכינויים אינו נזיר וגם לדעת הרמב"ם ז"ל כתבו הם שאינו נזיר והרב מהר"ר בירב ז"ל כתב כי רבי' משה בא לפרש קודם מה דינו של נזיר שמשון בענין הטומא' ואחר כך פי' באי זה אופן יאמר לשיהיה נזיר שמשון ופי' שצריך לומר פשמשון בן מנוח פבעל דלילה וכו' ובזה אין מחלוקת בין הרמב"ם ז"ל לשאר המפרשים ז"ל עכ"ל וכתב גם כן כי פשמשון הריני נזיר שמשון אם אמר שנתכונן לשמשון בן מנוח בעל דלילה וכו' אינו נזיר דלא הווי ידים מוכיחות כיון שיש במשמעות הלשון שמשון אחר והאריף בראיות וגם פי לסבר' הרב המפרש דברי הרמב"ם ז"ל לחומרא שכשאמר הריני נזיר פשמשון ב"מ הוי נזיר פשמשון הריני נזיר שמשון בן מנוח כנ"ד נאמר דיש ספק בפ' הרמב"ם ז"ל ואמרין בזה דספק נזירות להקל דאפילו בנזירו' שמשון אמר' הרב פדמייתי פ' אלו מותרין בנדרים נזירות שמשון גבי ברייתא דאם יש בכרי זה ק' פור וכו' עוד יש קולא בנ"ד שקבל נזירות שמשון שלא ליכנ' בלשון שבווע' ולא אמר אם יכנס בלשון נדר וכתבו המפרשי' ז"ל דל' שבווע' בנדר לאו פלוס הוא ובשבווע' בל' נדר לאו פלוס הוי וכמו שהארכתי בתשובה נאם המבי"ט: שאלה קלה שלשה יהודים הגיעו לעיר א' אשר שמה גורום רחוקה מאנגור' מהלך שלשה ימים ובעת שהיא נמצאו יהודים סותרים בגורום ונתראו יחד פנים בפנים וידעו מפיהם נאמנה איך דעתם וכוננתם לבא לאנגורא עכ"פ ונסעו מגורום ולא ראו אותם עד היום והשמועה באה לאנגורא ויצאו לבקש אותם

ויהודי אחד שיצא אז לבקש אותם כשפאה השמועה אמר שבא אליו תוגר אחד ואמר לו מסיח לפי תומו אתה הולך לבקש על אותם היהודים אשר נהרגו דע לך פי תוגר אח' אמר לי כי בבואו מעיר גורום מצא ג' יהודים הרוגים הא' עם זקן אדום והא' בחרור עם זקן שחור ונער אחד מןשליכים במקום פלו' עוד העיד אותו היהודי ששאל לתוגר כמה ימים יש שראה ההרוגים ושפיון לחשבון שאמרו היהודים שראו אותם בגורום.

עוד העיד יהודי אחר כשהלך למסיא על דבר ההרוגים הנז' כי בכניסתו למסיא אמרו היהודי' ידיע להגוי לך איך אותם היהודים ההרוגים נמצאו א"ל באי זה ענין אמרו לו כי הקיהיא של השופט היה עומד בקוטלך סכאי והוציא סוסי מרפבתו להשקות' אמרו לו אנשי הפפר הזהר והשמר שלא תלך יחידי כי עתה מקרו' הרגו ג' יהודים ענה תוגר אחר מכפר אחר ונהרי הם מןשליכים במקום פלוני והלך היהודי עם היהודים האחרים ושאלו את פי אותו האיש ואמר להם דברים פהנייתו וכן הועד כי קודם השבוע שיצא הוא מגורום יצאו יהודים אחרים משם למקום שהיה הוא הולך והגיעו למקום הפצם והשבוע האחרת אחר שיצאו אלו יצאו יהודים אחרים משם והגיעו גם כן למחוז הפצם ולא נתעלם שום יהודי באותם הימים בכל המקומות של היהודים שהם דרים באותו המקום שנמצאו אלו הרוג' בכדי מהלך ד' או ה' ימים: תשובה לכאורה היה נראה דאין להורות היתר בנשותיהם של אלו הג' כי זה הגוי שהסיח לפי תומו לא הנפיר שמוותם ולא ידע מקומם כי אם שאמר שמצא ג' יהודים הרוגים ואיפשר שאחרים הם שבאו מעלמא ולא התירו חכמים בגוי מל"ת בכגון זה אלא כשהגוי היה מהלך עם היהודי ואמר שבהיותו עמו מת וכדתניא פ' האשה רבה מעשה בישראל וגוי שהיו מהלכין בדרך ובא גוי ואמר חבל על יהודי שהיה עמי שמת וקברתיו ועל זה כתב הר"מ ז"ל סוף הלכות גירושין יצא גוי וישראל מעמנו למקום אחד ובא הגוי ומסיח לפי תומו ואמר איש פלו' שיצא עמי מכאן מת משיאין את אשתו כו' דמשמע דמשום דיצא עמו ומת בהיותו עמו וקברו הנשיאו את אשתו ובלאו הכי לא ואפילו לדעת המפרשים דסבירא להו דלא בעי' וקברתיו איש שיצא עמנו מת מיהא בעי' דכיון שאנו מכירים מי הוא האיש שיצא עמו והוא הסיח לפי תומו שמת משיאין אשתו ובלאו הכי לא ובגדון זה לא נודע אלו האנשים שאמר זה הגוי שנהרגו אם הם אלו הג' שיצאו מגורום או ג' אחרים שבאו ממקום אחר ומה שאמר הגוי כי בבואו מגורום מצא ג' יהודים הרוגים אינו זה כמו יצא עמנו שהרי איפשר שיצאו אחרים ממקום אחר לבוא לגורום ונהרגו בדרך ואם כן אינם מעידים על אלו בפ' וגם שנאמר כי מה שכתב הרב ז"ל יצא גוי וישראל מעמנו לאו דוקא אלא אפילו שלא יצא עמו וכמו שנראה מלשון הברייתא מעשה בעכו"ם וישראל שהיו מהלכין בדרך וכו' וכן הרב ז"ל עצמו כתב אחר כך וכן אם יצאו עשרה בני אדם כא' ממקום למקום והם אסורים בקולר וכו' והסיח הגוי לפי תומו ואמר שי' אנשים שהלכו ממקום פלו' למקום פלוני וכו' מתו פולם וכו' משיאין נשותיהם דמשמע דלאו דוקא שיצאו עמם שהרי זה הגוי שהסיח ל"ת לא אמר שיצא עמהם וכן בברייתא זו בגמרא אמרו מעשה בקולר של בני אדם שהיו מהלכין לאנטוכיא ובא גוי ואמר חבל על קולר של בני אדם שהיו מהלכים לאנטוכיא שמתו וכו' לא הנפיר שהגוי היה הולך עמהם כמעשה של ששים בני אדם אפ"ה נראה ודאי דבעי' שיאמר הגוי שהם האנשים שיצאו מעיר פלוני וכמו שכתב הרב ז"ל שאמר הגוי שי' אנשים שהיו הולכים ממקום פלוני צמקום פלוני שמתו ובגדון דידן

לא אמר אלא ש'מצא ג' יהודים הרוגים במקום פלו' כבואו מגורום אבל לא ידע אם ה'רגום ד'רה ה'ליכה לגורום ואינם אלו או ד'רה ה'ליכה מגורום והם אלו ו'להכי אין נ'ראה להתיר נ'שותיהם של אלו: ועם כל זה יש לדקדק בעדות זה ולראות אם יש בו אי זה צד להתיר ד'מצנ' הוא על כל ח'כמי הדור ש'ישפילו ו'יפקחו על ה'יתר הע'גונות בצ'דדין ש'ימצאו להתי' וכמו ש'פתוב בתשובת ה"ר אליע'זר ו"ל ש'הביא ב'מ'רדכי בסוף י'כמו' וכדי למצוא אי זה צד ה'יתר א'ניח ב'מ'נח שא'ף אם לא י'ספי' עדות זה להתיר לכתחלה נ'שותיהם י'ספיק לש'אם נ'ישאו לא תצאו ד'כל ש'העיד בד'ברים ש'רנבם למיתה אם נ'שאת לא תצא וכמו ש'כתב הרב ו"ל ש'ם למעלה עד א'חד אומר ראיתי ש'מת במלחמה או במ'פולת או ש'טבע ב'ים הגדול ומת וכ'וצא בד'ברים אלו ש'רנבן למיתה אם אמר קברתי וכו' ואם לאו וכו' ואם נ'שאת לא תצא והכא נ'מי מי ש'יצא מ'מקום פ'לוני ללכת למקום פ'לוני לביתו ולא הגיע לש'ם ונ'אבד זכרו ולא נודע מקומו איז ובא גוי מסיח לפי ת'ומו ואמר ש'ראה יהודי ב'אותו ה'ד'רה נ'הרג ב'אותו הזמן הוא ד'בר ש'רנבן למיתה שא'ם ה'יה חי ה'יה שב לביתו: ונ'ראה ד'עדיף עדות זה מעדות מים שא'ין להם סוף ד'אם נ'שאת לא תצא וט'עמא ד'סב'ר' היא ד'ק'רוב לה'תגלו' מי ש'נ'אבד ב'ישוב שיצ' מ'מקום א'חד ולא נודע א'נא ה'לך ונ'שפח זכרו מ'מי ש'נ'אב' ב'ים ש'פירש ב'ספינ' ולא נודע לאי זה מקום ה'לכה הספינה ונ'שפח זכר' ש'הנ'אב' ב'ישוב א'חר ש'מחפ'שין ב'ישוב ולא נ'מצא מי ש'ראה אותו ומי ש'פגע בו ד'עתו של אדם סומכת יותר לו'מר ש'מת או נ'הרג והנ'אבד ב'ים אין מקום לחפ'ש א'חריו וגם ש'נ'שפח זכרו אין ה'דעת סומכת כ"כ לו'מר ש'נט'בע ומת שא'יפ'שר ש'הוא ב'איים ר'חוקים והוי ספיקא ד'אור'ייתא ונ'ותנ'ים עליו ח'ומרי חי' ונ'ומרי מ'תים וכמו כן אם הועד פי ב'אמצע ה'ד'רה נ'הרג אדם ונודע פי ב'אותו ה'ד'רה ב'א פ'לוני ש'יצא מ'מקום פ'לוני ונ'אבד זכרו עדיף עדות זה להתיר יותר מ'מי ש'הועד עליו ש'נט'רפה ונ'הכ'כה הספינה ונ'ט'בעו ב'ים שא'ם נ'שאת א'שתו לא תצא א'ף על פי ש'יש לחוש ש'מא נ'זדמנה לו ד'ף ונ'ענע ראשו על כל גל וגל וכד'אמר ב'גמרא משום ד'הכא אם נ'זדמן לו ה'צלה מן ה'רוצ'חים ולא ה'יה הוא ה'נ'הרג ה'יה נודע מקומו איז ב'כל ה'ישוב ולא ה'יה נ'שפח זכרו וכ'ינן ש'נתעלה ב'ישוב ה'וי סב'רא טפי ש'נ'הרג מ'מי ש'נט'בע ב'ים ו'להכי אם א'שתו נ'שאת לא תצא וכמו ש'כתב הרב ו"ל ו'כ'וצא בד'ברים אלו ש'רנבן למיתה ו'הרי ד'בר זה פי'וצא ב'אלו שא'יש א'ח' יהודי ש'הוא ידוע שיצ' מ'מקו' א'חד ללכת לביתו למקום א'חר ולא הגיע לש'ם ונ'שפח זכרו ב'כל אותם ה'מקומות ובא גוי מל"ת ואמר ש'נ'הרג א' ב'אותו ה'ד'רה ב'אותו הזמן ש'רנבן כל מי ש'נ'שמע עליו ד'בר זה הוא למיתה ואין א'חד מ'ני א'לף ש'יאמר עליו ד'בר זה ש'ישוב עוד לביתו ואם כן נ'שאת א'שתו לא תצא ד'לא ה'וי א'סורא אלא מ'ד'רבנן ד'מ'ד'אור'ייתא א'זלינן ב'תר ר'נבא וכד'משמע נ'מי ד'הוי ד'רבנן מ'מה שא'מרו כ'מה גדולים ד'ברי ח'כמים שא'מרים מים שא'ין להם סוף א'שתו א'סורה וכו': וא'חר ש'יצ'אנו מ'סכנת א'סור' ד'אור'ייתא נוכל למצוא אי זה טעם בעדות זה להתיר אותם א'פילו מ'ד'רבנן והוא מה ש'הועד ש'ק'ודם צאת אלו מ'ג'ורים ללכת לא'נגור' יצ'או יהודים א'חרים ג"כ מ'גורו' ב'אותו ה'ד'רה והגיעו למ'חוז ח'פצם וכן א'חר צאת אלו יצ'או אלו ג"כ מ'גורם ב'אותו ה'ד'רה והגיעו למ'חוז ח'פצם ולא נ'תעלם שום יהודי ב'כל אות' ה'ימי' משום מקום ש'יש בו יהודים סביבות ה'מקום ש'נ'הרגו ב'כדי מ'הלך ד' או ה' ימי' וזה מורה ב'ודאי פי אלו ש'נ'עלמו שלא הגיעו למקום ח'פצם ונ'שמע עליהם ש'נ'הרגו הם ש'נמצאו ה'רוגים ב'אותו ה'ד'רה כפי מה ש'העידו הגוים המ'סיחים ל"ת וכ'בר

כתבנו למעלה כי מה שכתב הרב ז"ל איש שיצא עמי מפאן מת דלאו דוקא אלא אפילו לא אמר שיצא עמו וכן מה שכתב למטה אבל אם אמר אֶחָד יֵצֵא עִמָּנוּ מֵעִיר פְּלוֹנִי וּמֵת מִחֻפְּשִׁין בְּאוֹתָהּ הָעִיר אִם לֹא יֵצֵא מִשָּׁם אֲלֵא הוּא תַנְשֵׂא אִשְׁתּוֹ לָאוּ דְּוָקָא יֵצֵא עִמָּנוּ שְׁהָרִי בְּתוֹסְפָתָא שְׁנִינוּ אִין מְעִידִין עַד שְׁמִפְרִין שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ אֲבָל אֲמָרוּ אֶחָד יֵצֵא מֵעִיר פְּלוֹנִי מִפְּשָׁשִׁין בְּאוֹתָהּ הָעִיר אִם לֹא יֵצֵא אֲלֵא הוּא תַנְשֵׂא אִשְׁתּוֹ ע"כ הָרִי שְׁלֵא הִזְכִּירוּ בְּתוֹסְפָתָא אֶחָד יֵצֵא עִמָּנוּ מֵעִיר פְּלוֹנִי אֲלֵא שְׁיָדוּעַ שְׁיֵצֵא מֵעִיר פְּלוֹנִי סָגִי וְאֵע"ג דְּהָכָא לֹא אָמַר הַגּוֹי הַמַּל"ת שְׁאֵלוּ שְׁנִהְרְגוּ יֵצֵאוּ מִגּוֹרוֹם אֲלֵא שְׁבָבוּאוּ מִגּוֹרוֹם מִצָּאָם הָרוּגִים וְאִיפְשָׁר הֵיךְ שְׁהָיוּ אַחֲרֵי שְׁהָיוּ בְּאִי' מִמְּקוֹ' אַחַר לְגוֹרוֹם אוּ לְמִקּוֹם אַחַר וְנִהְרְגוּ בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ פִּינּוֹן שְׁנוֹדַע בְּנֹדַאי בְּכָל אוֹתָם הַיָּמִים לֹא נֶעְלַם וְלֹא נִתְכַּסֶּה שׁוּם יְהוּדִי מִכָּל אוֹתָם הַסְּבִיבוֹת שְׁיֵשׁ בָּהֶם יְהוּדִים אֲלֵא אֵלוּ נֶאֱמַר בְּנֹדַאי כִּי אֵלוּ הֵם שְׁנִמְצָאוּ הָרוּגִים בְּדְרָךְ גוֹרוֹם פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ בָּהֶם הַסִּימָנִי שְׁהַזְכִּיל הַגּוֹי הַמַּל"ת דָּאֵע"ג דָּאִין אֵלוּ סִימָנִי מְוָבְהָקִי אַחַר שְׁנוֹדַע בְּנֹדַאי כִּי לֹא נֶעְלַם שׁוּם יְהוּדִי בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ מִכָּל הַסְּבִיבוֹ' כ"א אֵלוּ שְׁהָיוּ הֵיךְ נוֹתֵן בָּהֶם סִימָנִים אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים בְּנֹדַאי כִּי אֵלוּ שְׁיֵצֵאוּ מִגּוֹרוֹם הֵם וְנִשְׁוֹתִיהֶם מִןתְּרוֹת שְׁהָרִי אִינוּ מִצּוֹי כָּלל שְׁיָבוּאוּ אַחֲרֵים מִמְּקוֹם אַחַר בְּדְרָךְ זֶה וְלֹא יִכְנָסוּ לְגוֹרוֹם וְיִהְרְגוּם בְּדְרָךְ גוֹרוֹם כִּי בְּזַמְנֵינוּ זֶה בַּעֲוֹנוֹת אָנוּ מְפֹנְזִים מְעַט בְּכָל מְקוֹם וְאֵלוּ הָיוּ אֵלוּ בְּחַיִּים הֵיךְ נוֹדַע וְנִשְׁמַע וְנִהְיָ לְהוּ קָלָא טְפִי מִצּוֹרְבָא מְרַבְּנָן בְּזַמְנֵי חַכְמֵי הַגְּמָרָא שְׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עִם רַב בְּכֻמָּה וְכֻמָּה מְקוֹמוֹת וְכֻמוֹ שְׁהַשִּׁיב בְּתַשׁוּבָה מֵהַר"ר יִשְׂרָאֵל ז"ל סִימָן קל"ט: וְנִרְאָה לִי כִּי אֲפִילוּ לְדַעַת הַרַמְבַּ"ם ז"ל דְּמִשְׁמַע דְּבַעִי מִיָּהָ שְׁיָדַע הַמַּעִיד עַל הָרוּג אֶחָד שְׁיֵצֵא מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וְחֻפְּשׁוֹ וְיָדַעוּ שְׁלֵא יֵצֵא מִשָּׁם אֲלֵא זֶה וְאִם לֹא אָמַר שְׁיֵצֵא מִשָּׁם אֲלֵא שְׁרָאָה הָרוּג בְּאוֹתוֹ דְּרָךְ לֹא סָגִי אַף עַל גַּב דְּחֻפְּשׁוֹ וְיָדַעוּ שְׁלֵא יֵצֵא מִשָּׁם אַחַר אֲפ"ה אִם הִזְכִּיר סִימָנִים כְּאֵלוּ שְׁמִצְאוּהוּ בְּאוֹתוֹ הַדְּרָךְ וְחֻפְּשׁוֹ בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹמוֹת שְׁהוֹלְכִים עַל אוֹתוֹ הַדְּרָךְ וְלֹא יֵצֵא שׁוּם אָדָם דְּרָךְ שָׁם בְּכָל אוֹתָם הַיָּמִים מִתִּירִין אִשְׁתּוֹ שְׁהָרִי כְּתִב יִשְׂרָאֵל שְׁאָמַר מֵת אִישׁ יְהוּדִי עִמָּנוּ בְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי כְּךָ וְכָךְ צוּרְתוֹ וְכֵן הָיוּ סִימָנֵינוּ אִין אוֹמְרִים בְּאִנְשֵׁי הַדַּעַת פְּלוֹנִי הוּא עַד שְׁיַעֲיֵד הָעֵד שְׁהוּא פְּלוֹנִי וְיִפְרִי שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ אֲבָל אִם אָמַר אֶחָד יֵצֵא עִמָּנוּ מֵעִיר פְּלוֹנִי וּמֵת מִחֻפְּשִׁין כו' הִנֵּה שְׁמָה שְׁכַתְבֵּי הָרַב ז"ל הוּא כִּי הַתּוֹסֵפִי שְׁכַתְבֵּי לְמַעַל' אִין מְעִידִין עַד שְׁמִפְרִין שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ אֲבָל אֲמָרוּ אֶחָד יֵצֵא מֵעִיר פְּלוֹנִי כו' וּפְּלוֹנִי הוּא ז"ל דָּאִין מְעִידִין ר"ל אִין מְעִידִין עַל סִימָנִים כִּי אִם בְּהַפְּרַת שְׁמוֹ וְשֵׁם.

עִירוֹ הוּא שְׁמִעִידִין וְכְשִׁמְעִידִים עַל הַפְּרַת הַשֵּׁם לֹא בַעִי' סִימָנִי אֲבָל אִם לֹא הִזְכִּיר שֵׁם וְלֹא סִימָנִין אֲלֵא שְׁאָמַר אֶחָד יֵצֵא מֵעִיר פ' כו' לֹא תַנְשֵׂא אִשְׁתּוֹ וְה"ה אִם הִזְכִּיר סִימָנִים אֲפִילוּ שְׁאִינָם מְוָבְהָקִים וְאָמַר מְצָאֵתִי הָרוּג בְּדְרָךְ פְּלוֹנִי וְחֻפְּשׁוֹ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת הַהוֹלְכִים עַל אוֹתוֹ הַדְּרָךְ וְלֹא נֶעְלַם וְלֹא נִתְכַּסֶּה בְּכָל אוֹתָם הַיָּמִים שׁוּם אָדָם מִשָּׁם תַנְשֵׂא אִשְׁתּוֹ ג"כ וְכֻמוֹ שְׁכַתְבֵּי בְּתֵרוֹמַת הַדְּשָׁן סִימָן רל"ט דְּסִימָנִים שְׁאִינָם מְוָבְהָקִי מְהֵנִי בְּפִינְשָׁפִשׁ בְּאוֹתָהּ הָעִיר שְׁלֵא יֵצֵא אַח' כְּלִשׁוֹן הַתּוֹסְפָתָא הִינְנוּ שְׁאָמַר שְׁמָת וְלֹא הִזְכִּיר הַמְּקוֹם שְׁמָת אוּ שְׁהַזְכִּיר שְׁמָת בְּמִקּוֹם אַחַר שְׁלֵא בְּדְרָךְ שְׁהוֹלְכִי מֵאוֹתוֹ מְקוֹם אֲבָל אִם אָמַר מֵת אוּ נִהְרַג בְּדְרָךְ פְּלוֹנִי כָּל שְׁחֻפְּשׁוֹ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שְׁהוֹלְכִים עַל אוֹתוֹ הַדְּרָךְ וְלֹא יֵצֵא אָדָם מִשָּׁם שְׁלֵא הִגִּיעַ לְמַחוּז חֻפְּצוֹ אֲלֵא זֶה מִשִּׂיאִין אִשְׁתּוֹ דְּמִשׁוּם דָּאָמַר יֵצֵא מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי מִחֻפְּשִׁין בְּאוֹתוֹ מְקוֹם לְבַד אֲבָל אִם לֹא אָמַר שְׁיֵצֵא מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וְנִמְצָא בְּדְרָךְ מִחֻפְּשִׁין עַל כָּל אוֹתָם הַמְּקוֹמוֹת שְׁהוֹלְכִי מֵהֶם עַל אוֹתוֹ הַדְּרָךְ אִם לֹא יֵצֵא אַחַר אוּ יֵצֵא וְהִגִּיעַ תַנְשֵׂא

אֲשֶׁתוֹ אֶפִּילוֹ שְׁלֵא הַזְּכִיר סִימָנִים כ"ש בְּנִדּוֹן זֶה שְׁנִתְּנוּ סִימָנִים בְּכָל אֶחָד מֵאלוֹ הַהֲרוּגֵי דְמֵהֵימְנֵי וְלֹא נְחוּשׁ שְׁנוּעָדוֹ ג' אַחֲרֵים אֶחָד בְּזֶקֶן אֲדוֹם וּא' בְּשַׁחֲזוֹר וְנֶעַר אֶחָד וּבָאוּ מִסּוּף הָעוֹלָם וְלֹא נִכְנְסוּ בְּשׁוּם מְקוֹם מִמְקוֹמוֹת שְׁהוֹלְכֵי מֵהֶם עַל אוֹתוֹ הַדְּרָךְ וְנִהְרָגוּ אֲלֵא נֶאֱמַר כָּאֵן בְּזֶה הַדְּרָךְ נִמְצְאוּ וּמִפָּאֵן הָיוּ שְׁלֵא נֹדַע בְּכָל הַסְּבִיבוֹת שִׁיִּצְאוּ אַחֲרֵים כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי עוֹד יֵשׁ לְצַרְף מֵהַ שְׁהָיוּ הַמְּסִיחֵי ל"ת הַרְּבֵה הַגּוֹי שֶׁהָעִיד וְכָל אֲנָשֵׁי הַפֶּפֶר שֶׁאָמְרוּ כִּי עָתָה מִקְרוֹב הַרְּגוּ ג' יְהוּדִים וְהָעוֹנ' אַחֲרֵיהֶם וְהָרִי הֵם מִן שְׁלֵכֵי בְּמִקּוֹם פְּלוֹנֵי פְּוֶלָם מל"ת וְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם הָיָה הַמְּקוֹן' שֶׁהָעִיד עָלָיו הַגּוֹי הָא' וּמִסְקֵי פֶרֶק הָאֵשׁ' שְׁלוֹם דְּבַפְּסוּלֵי עֲדוֹת אֲזֵלִינָן בְּתֵר רֹב דְּעוֹת בְּשָׁנִים אוֹמְרֵי מֵת וּג' אוֹמְרֵים לֹא מֵת אוֹ אֵיפְכָא כ"ש כְּשֶׁאֵינָן חוֹלְקֵי אֵלּוֹ עַל אֵלּוֹ דְּעֵדִיפֵי שְׁנִים מַג' וּג' מַד' וְהָכָא הָיוּ טוֹבָא הַמְּעִידֵי ל"ת וְכֵן מֵהַ שֶׁאָמְרוּ בְּמִקּוֹן' פְּלוֹנֵי מְהֵימְנֵי טְפֵי מִשְׁאֵם הָיוּ אוֹמְרֵים סְתָמָא כְּמוֹ שֶׁכְּתַב מְהָר"ם ז"ל בְּתִשְׁבַּת הַמֵּימּוֹנֵי דְּשִׁיכָא לְהַלְכוֹת גִּירוּשֵׁין הַמַּתְחֵלָת חֲזוֹנוֹ עַל כָּל צְדָדִין וְכוּ' וּבְעֵנָן עַד מל"ת מִפִּי אַחַר כְּבָר פְּתוּב ג' כ בְּתִשְׁבֹּב' הַנּוֹ דְּמֵהֵי וְאָף עַל גַּב דְּלֹא יִדְעֵי אִם הָא' הַסִּיח ל"ת אוֹ לֹא כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא בְּתְרוּמַת הַדָּשָׁן תְּשׁוּבָ' רל"ט הַפְּלָל דְּאֵיכָא טַעְמָא וּסְבָרָא לְמִשְׁרֵי אֲנַתְתִּיָּהוּ לְכַתְחֵלָה וְשְׁלוֹם וְחַיִּי לְכָל יִשְׂרָאֵל נָאֵם הַמְּבִי"ט שֶׁאֵלָה קָלוֹ לֹוֵי הָיָה חַיִּיב לְרַאוּבֵן וְהָיָה דוֹחֵקוֹ שִׁיפְרַע לוֹ וְנִכְנַ' שְׁמַעוֹן אַחֲרֵי לֹוֵי עָרַב לְפָרוּעַ לוֹ בְּמִקּוֹן' אַחַר בְּסַחֲזָה יְדוּעָה אַחַר יוֹם אוֹ יָמִים חֲזוֹר רַאוּבֵן לְתַבְּעַ אֵת לֹוֵי וּבָא לִב"ד וְלֹא נִתְרַצָּה בְּעַרְבוֹת שְׁמַעוֹן וְנִתְבַּטַּל הָעַרְבוֹת בְּפָנֵי ב"ד אַחַר זְמַן כְּשֶׁרָאָה רַאוּבֵן שְׁלוֹי הַרְּחִיק נְדוּד חֲזוֹר וְתַבַּע אֵת שְׁמַעוֹן מִפַּח שְׁנִכְנַס לוֹ עָרַב וְשְׁמַעוֹן הָרָאָה פֶּסֶק דִּין שְׁנִתְבַּטַּל הָעַרְבוֹת וְגַזַּם עָלָיו רַאוּבֵן בְּעַרְכָּאוֹת וְאֲנָשִׁים אַחֲרֵים חֲזָקוֹ בִּידוֹ גַּם כֵּן עַד שֶׁהִקְרַח שְׁמַעוֹן לְכַתּוּב עָלָיו ש"ח שִׁיפְרַע הַחֲצִי הַחֹב הַהוּא שֶׁהָיָה חַיִּיב לֹוֵי לְרַאוּבֵן וְקוֹדֵם שְׁנִתְחַיִּיב בְּשִׁטְרַע עֲשֵׂה מוֹדְעָה בְּפָנֵי עֲדִים שִׁיִּדְעוּ בְּאֲנָסוֹ וְכַתַּב שֶׁאֶפִּילוֹ שִׁיכְרִיחוּהוּ לְבַטַּל מוֹדְעוֹת שְׁמַסֵּר וְשִׁיפְסוּל כָּל עֵיִדֵי מוֹדְעָא שֶׁהִפֵּל יְהִיָּה בְּטַל וּמוֹדְעָא זֶה תְּהִיָּה קִיָּמַת כִּי לֹא הָיָה מִתְחַיִּיב אֲלֵא בְּאֲנָס שֶׁהָיוּ מִפְּחִידִים אוֹתוֹ וְהָיוּ מְעַפְּבִים נִכְסֵי בִּיד מִי שֶׁהָיוּ בְּיָדָם וְאַחַר זֶה כְּתַב עָלָיו ש"ח בְּקִנְיָן וּבְשִׁבוּעָה לְפָרוּעַ לוֹ הַחֲצִי כְּמוֹ שֶׁנֹּז' וּבְבִיטוּל כָּל מֵינֵי מוֹדְעוֹת וּפִיִּסוּל עֵיִדֵיהֶ' וְנִכְתַּב הַשִּׁטְרַע חוֹב עַל שֵׁם אַחַר שְׁנִתְחַיִּיב זֶה שְׁמַעוֹן לְפָרוּעַ לִיהוּדָה הַסֵּף הַנּוֹ' כְּדֵי שְׁלֵא יִזְכֵּר רַאוּבֵן בְּחֹב הַנּוֹ' וְלֹא יִחַשֵּׁב כִּי עַל אוֹתָהּ הַתְּבִיעָה נִתְחַיִּיב בְּאוֹתוֹ חוֹב וּבְהִגִּיעַ הַזְּמַן בָּא יְהוּד' לְתַבְּעַ מִשְׁמַעוֹן וְהָרָאָה שְׁמַעוֹן הַמוֹדְעָא וִיהוּדָה אוֹמֵר כִּי אֵינִי תְּבִיעֵתוֹ זֹאת מִצַּד שְׁמַעוֹן כִּי אִם שֶׁהוּא נִתְחַיִּיב לְפָרוּעַ לוֹ הַסֵּף הַנּוֹ' לְזַמַּן הַנּוֹ' יוֹדִיעֵנוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה אָף עַל גַּב דְּמִשְׁמַע בְּעַרְכֵין מְהֵא דְּרַב שִׁשֵּׁת דְּכִי בְּטַל לָהּ לְמוֹדְע' בְּשִׁטְרַע הַמְּכָר לֹא אֵיבְטִילָא וְאֶפִּילוֹ בְּגַט כְּמוֹ שֶׁפְּתַבּוּ הַתּוֹסְפוֹת שֵׁם אַפ"ה אֵי אִמֵּר לְעֵיִדֵי הַמוֹדְעָא כָּל קִנְיָן שֶׁאֵינִי לוֹחֵחַ לְבַטַּל הַמוֹדְע' הַכָּל בְּטַל וְאֵינִי אוֹמֵר כֶּף אֲלֵא מִפְּנֵי הָאֲנָס הַמְּכָר בְּטַל וְכְמוֹ שֶׁכְּתַב הַרְּמַב"ם ז"ל ספ"י מֵהַ מְכִירָה וְכַתַּב עָלָיו ה' הַמַּגִּיד זֶה סְבָרָא נְכוּנָה וְכֵן הִסְפִּימוּ הַמְּפָרְשִׁים ז"ל וְנִרְאָה דְּאֶפִּי' לְדַעַת הַרְּמַב"ם אִם כְּתַב בְּשִׁטְרַע הַמְּכָר בִּיטוּל מוֹדְעוֹת וְשֶׁכָּל דְּבָר שֶׁמְסַר שְׁגוֹרָם כְּשִׁיִּתְקַיֵּים אוֹתוֹ דְּבָר לְבַטַּל ש"ח זֶה שִׁיִּהְיָה בְּטַל הָרִי הַמוֹדְעָא בְּטַלָּה וְכְמוֹ שֶׁכְּתַב הַרְּב ז"ל בֵּה' גִּירוּשֵׁין פ"ו וְלֹא יְהִיָּה מְמוֹן חֲמוּר מֵאִיסוּר וְהַרְּשָׁב"א ז"ל כְּתַב דְּשִׁמָּא מְסַר מוֹדְעָא גַּם כֵּן אָף לְדְבָרֵי אֵלּוֹ וְכַתַּב דְּמִסְתַּבְּרָא דְּתִיקוֹן הַבִּיטוּל שִׁיפְסוּל עֵיִדֵי הַמוֹדְע' וַיֵּאמֶר הַרְּבִינֵי פּוֹסֵל כָּל עֲדִים שִׁיִּאמְרוּ שְׁמַסְרֵי מוֹדְעָא עַל מְכָר זֶה שֶׁהָרִי שֵׁם אוֹתָם לְגַבֵּי נְפִשָׁה כְּעֲדִים פּוֹסֵלִים וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּנֶאֱמָנוּ' ע"כ כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא הַר' הַמַּגִּיד שֵׁם וּבַעַל צְרוּר

הַפְסֵף דְרָךְ ד' שְׁעַר אֶחָד וְאֵם כֵּן בְּנ"ד אִם פֶּסֶל עֵידי מוֹדְעָא בְּש"ח או אֶפִּילוּ לֹא פֶסֶל
אֵלָא שְׁפִתָּב כֹּל דְּבַר שְׁמֶסֶר שְׁגוֹרִם פְּשִׁיתְקִינ' אוֹתוּ דְּבַר לְבַטֵּל ש"ח זֶה שְׁיִהְיֶה בְּטֵל
הַמוֹדְעָא בְּטֵלָה אֶפִּילוּ לְפִי דַעַת הַרְמַב"ם ו"ל: וְאוֹמֵר אֲנִי כִי אַף לְדַעַת הַרְשֵׁב"א ו"ל
שְׁתַּקְנַת הַבִּיטוּל הוּא בְּפִיטוּל עֵדי הַמוֹדְעָא אִם בְּמִסִּירַת הַמוֹדְעָא אֲמַר כִּי אַף שְׁיִפְסוּל עֵדי
מוֹדְעָא שְׁיִהְיֶה הַפִּיטוּל בְּטֵל כְּמוֹ שְׁפִתָּב בְּמוֹדְעָא זֶה שְׁיִוְדָה הַרְשֵׁב"א ו"ל שְׁהַמוֹדְעָא קִינְמָא
כִּינּוּן שְׁהַקְדִּים בְּמוֹדְעָא אִפִּי שְׁיִפְסוּל לֹא שָׁם אוֹתָם פֶּסוּלִים אַחַר כֶּף לְגַבֵּי נְפִישָׁה כְּמוֹ
שְׁפִתָּב הַרְשֵׁב"א ו"ל וְיֵמָּה שְׁפִתָּב הַרִיב"ש ו"ל תְּשׁוּבָה תַּפ"ב שְׁהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן הָאֶחָרוֹן
הֵינּוּ לְסִבְרַת הַרְמַב"ם ו"ל בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל אֲבָל בְּפִיטוּל עֵדִים אִם עֲשֵׂה מוֹדְע' גַּם עַל זֶה לֹא
וְכֵן מְצֵאתִי בְּנִמוּקֵי יוֹסֵף פ' חֲזַק' בְּשֵׁם הַרְנַב"ר ו"ל דָּף קפ"א וְכָל זֶה אִפִּי הֵינּוּ מִחֲשִׁיבִים
ש"ח זֶה כְּמִכָּר אֲבָל לְפִי הָאֵמֶת אֵין שְׁטֵר זֶה כְּשֵׁטֵר מְכָר דְאַמְרִי בְּיָה אֲגַב וְזוּי גָּמַר וּמִקְנֵי
וְשִׁצְרִיף שְׁיִדְעוּ הַעֲדִים בְּאֲנָסוּ אֵלָא הוּי כְּמִתְנָה אוּ מְחִילָה דְאַפִּילוּ לֹא יִדְעוּ בְּאֲנָסוּ הַמִּתְנָה
בְּטֵלָה וְכְמוֹ שְׁפִתָּב הַרְמַב"ם ו"ל שָׁם דְּטַעַמָּא דְכְּמִכָּר בְּעֵינֵי דִיעַת הָאֲנָס וּמִסִּיר' הַמוֹדְעָא
הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁמַקְבֵּל מְעוֹת וְהֵנָּה אֲמִינָא אֲגַב אֲנָס' דְזוּי גָּמַר וּמִקְנָה וְכֵן נ"ל לְדַעַת הַרְב
ו"ל שְׁדַמָּה פְּשָׁרָה לְמִכָּר דִּהֵינּוּ שְׁהֵי תוֹבַע רְאוּבֵן מְשַׁמְעוֹן סָף מְעוֹת וְנִתְפָּשְׂרוּ בַקְצ'
מְצַד אֲנָס וּמִסֵּר מוֹדְעָא דְאִיכָּא נְמִי הֵכָּא זְוִי דִיִּהִיב לִיָּה בְּפְשָׁרָה זֶה וְלִהְיִי הוּי כְּמִכָּר אֲבָל
בְּגִדוֹן דִּידֵן הוּי אִיפְכָּא דְאֲנָס אוֹתוּ לְהִתְחַיֵּיב בְּמָה שְׁאִינּוּ חֵיִיב וְעוֹשִׂים פְּשָׁרָה עַל זֶה שְׁיִתֵּן
לוֹ קֶצֶת דְּמֵי הַתְּבִיעָה דְאֵין הָאֲנָס נוֹתֵן לוֹ דְּבַר אֲדַרְבָּה הוּא אֲנָסוּ לִיקַח אֶת שְׁלוֹ וְהוּי
כְּאֲנָס אוֹתוּ שְׁיִתֵּן לוֹ מִתְנָה אוּ שְׁיִמְחֹל לוֹ מָה שְׁחֵיִיב לוֹ דִּהוּיָא כְּדִין מִתְנָה כְּמוֹ שְׁפִתָּב
הַרְב ו"ל וְאִם כֵּן ש"ח זֶה הוּא בְּטֵל כִּינּוּן שְׁהוּא דוֹעַ שְׁלֵא הֵיָה חֵיִיב כֹּלָל בְּדִין בְּמִסִּירַת
מוֹדְע' לְחִיד הֵנָּה סְגִי וְלֹא הֵנָּה בְּעֵי דִיעַת הָאֲנָס אֵלָא שְׁבִיטוּל הַמוֹדְעָא מְהֵי נְמִי בְּמִתְנָה
אֲבָל לֹא יִדְעִינוּ בְּאֲנָסִיָּה בְּמִתְנָה אֶפִּילוּ בְּטֵל הַמוֹדְע' לֹא מְהֵי הַבִּיטוּל כִּינּוּן דְאַנְסוּ לְתַת
וְכְמוֹ שְׁפִתָּב בְּטוֹר ח"מ סִימָן רמ"ב וְכְמוֹ שֵׁנֵר' גַּם כֵּן מִתְשׁוּבַת הַרִיב"ש ו"ל הֵנָּה וְכִינּוּן
ש"ש"ח זֶה הוּי כְּמִתְנָה בְּאֲנָס וּמִסֵּר מוֹדְעָא וְיִדְעוּ הָאֲנָס לֹא מְהֵי בִיטוּל הַמוֹדְעוֹת שְׁבַטֵל
בְּש"ח וְיֵמָּה שְׁנִבְכַתְב הַש"ח עַל שָׁם יְהוּדָה וְאֲמַר שְׁאִינּוּ מְצַד רְאוּבֵן שְׁהֵיָה תוֹבַע אֶת שְׁמַעוֹן
אִם יֵשׁ עֲדִים שְׁיִוְדְעִים כִּי אוֹתוּ הַחֹב הֵיָה עַל תְּבִיעַת רְאוּבֵן לְשְׁמַעוֹן וְנִתְפָּשְׂרוּ שְׁיִכְתֹּן'
אוֹתוּ ע"ש יְהוּדָה הָרִי הוּא כְּאֵלוּ נְכַתֵּב עַל שָׁם רְאוּבֵן וְהָרִי מִסֵּר הַמוֹדְעָא עַל מָה שְׁיִתְחַיֵּיב
אַחַר כֶּף בְּש"ח וְשְׁיִבְטֵל מוֹדְעוֹ' וְיֵמָּה לוֹ שְׁנִתְחַיֵּיב לְרְאוּבֵן אוּ לְיְהוּדָה כִּינּוּן שְׁהוּא דוֹעַ
שְׁעַל זֶה שְׁהֵיָה שְׁלֵא כְּדִין וּבְאֲנָס הוּא דְנִתְחַיֵּיב: וְגַם הַשְּׁבוּעָה שְׁנִשְׁבַּע לְפָרוּעַ אֵינּוּ חֵיִיב
לְקִימָה כִּינּוּן שְׁהֵיָה בְּאֲנָס דְכְּתִיב הָאֲדָם בְּשְׁבוּעָה פָּרַט לְאֲנוּס וְכְמוֹ שְׁפִתָּב הַרְמַב"ם ו"ל
הַלְכוּ' שְׁבוּעוֹת וְאַפִּילוּ כְּתַב בְּשֵׁטֵר עַל דַּעַת הַמַּב"ה אֵין דַּעַתוֹ יֵת' מִסְכָּמַת זוּלְתֵי בְּטוֹבָה
וְכְמוֹ שְׁהִבִּיא בְּתִשׁוּבָה בְּהַגְהוֹת בַּס' הַפְּלֵא' וְכְמוֹ שְׁפִתָּב ה"ר דוֹרָאן ו"ל בְּתִשׁוּבָה וְכ"ש
כְּשִׁישׁ מוֹדְעָא מְעִיקְרָא דְמְהֵינִי נְמִי לְשְׁבוּעָה לְהוֹדִיעַ שְׁהוּא נִשְׁבַּע בְּאֲנָס כְּנִשְׁבַּע אוּ נִדַּר
לְאֲנָסִין וְלֹא בְּעֵי בִיטוּל מְפִנֵי הָאֲנָס כִּינּוּן שְׁעֲשֵׂה מוֹדְעָא קוֹדֵם וּבְשֵׁטֵר הַמוֹדְע' יִדְעוּ הָאֲנָס
שְׁהֵי מְגַזְמִים עֲלָיו בְּהַפְסֵד מְמוֹן וּתְפִיסָה בִּידי גוֹיִם וְהֵיָה סְפַק בִּינְדָם לְעֲשׂוֹ' וְהִבִּי בְּנִמוּקֵי
יוֹסֵף בַּש' ר"ח דְקַמ"ה דְכִינּוּן דְאַמַר עֲבִידֵן' וְיִכִּיל לְמַעַב' הֵינּוּ אֲנָסִי' דְמוֹכַר וְכְתַבִּי מוֹדְע'
גַּאֵם הַמְבִי"ט: שְׁאַלְהָה קִלְז' לְמַדְנֵי רַבִּינוּ קֶצֶב הָעִיר נִחְשָׁד הֵיָתוּ שָׁם יְדוֹ דְרָךְ הַנוֹשֵׁט
וְעוֹקֵר הַסְּרָכוֹת קוֹדֵם בְּאֵ הַבּוֹדֵק לְבָדוּק וְכֵן הַחוֹזְקָה הַחֲשָׁדָא בְּפִנֵי חֲכָם הַקְהָל יצ"ו וּבְפִנֵי
בּוֹדֵק הַקְהָל אֲשֶׁר נוֹדַע בְּשַׁעֲרֵי קִיָּים בְּמִאֲמָרוֹ וְנִאֲמָן בְּכַרִּיתוֹ וּבְקִי בְּאֲמָנוּתוֹ וְצַדִּיק

באמונתו ובפני שאר הבוֹדקים אשר בעיר וכלם הסכימו לחשדו בעסק הנז' כפי מה שראו או על פי מי שראו בעיניהם ומה ששמעו באזניהם העבירוהו מהיות עוד קצב במדינה ההיא יורונו המורים המאירים לארץ ולדריים אם יכולי להחזירו לאנפנותו אחר החשדא התזקה ההיא האמורה אם לאו: תשובה פ' זה בורר מייתי על ההוא טבח' דנפקא טריפה מתותיה ידיה דאעברי' רב נחמן ונהביאו הרמב"ם ז"ל פ"ח מהלכו' מ"א וכתב הרשב"א ז"ל בתשובה דלא כל הימנו לומר שוגג הייתי וכן נר' הלשון שאומר דנפקא טריפה מתותיה ידיה וכן כתבו כל הפוסקים טבח שיצאה טריפה מתחת ידו ואם הנה ודאי טריפה ומכרה הנה לו לומר טבח שמכר טריפה אלא שנתראה שאין אני יודעים ודאי אם ידע בה או לא וכיון שיצאה מתחת ידו מ"מ מעבירין אותו וכתב הרשב"א שם ולא עוד אלא שראוי לדקדק אחריו אם ראוי לסמוך עליו אף בקבלת דברי חברות וכו' ואם פן בנדון זה הנחשד שעוקר הסרכו' והחזק' חשדא זו בפני החכם ובדקי הקהל עדיף לריעותא מטבח שיצא טריפה מתחת ידו כדאמ' ואם פן לפי הדין אין לו תקנה לעולם ליקח ממנו בפשר כמו שכתב הרמב"ם ז"ל שם עד שילך למקום שאין מפירין אותו וכו' והרשב"א ז"ל מגמגם בזה וכתב שצריך לחוש הרבה בכך והפל לפי מה שהוא אדם: קלח מי שהנה חייב חוב לחבירו בשטר והנה לו ס"ת מונח בב"ה כמנהג ולא מצא בעל חוב מקום לגבות מן הל"ה יוכל ליקח הס"ת שהרי הוא כשאר נכסים ושעבודו עליו ולא אמרו שנותנים לו תפילין אלא מפני שהן דרך מלבוש אבל ספרים לא נאפילו ס"ת וכמו שהביא בחשן משפט סימן צ"ז משם ה"ר יהודה ברצלוני ז"ל ואם בני הקהל תופסים בו ולקחו הגזבר ברשותו על מה שחייב לצדקת העניים שהתנדב בב"ה אין מוציאין מידם ואם מתחרט ומוצי' פתח לגדרו נשאל לחכם ומתירין לו כמו שהביא ביורה דעה סימן רנ"ח שהרי עדיין לא יצאת מתחת ידו ומה שאומר שהספר הוא ברשות' בב"ה נראה דאין זה משפון שהרי הס"ת שמניחים אותו בב"ה ברשותו הוא עומד פי גם הוא מבני ב"ה ויכול הב"ח לתופסו מב"ה וכיון שאינו משפון בידם אפי' שלא שאל על נדרו וכ"ש שהוא יכול להשאל אם ימצא פתח כל שאינו ביד וברשות הגזבר אבל ב"ה רשות הפל הוא נאם המבי"ט: שאלה קלט ילמדנו רבינו ראובן שגדר שאם יהיה לו כף וכף שידור בצפ' תוב"ב ועתה נתקיים הדבר ואביו ואמו אינם מניחים אותו ללכת לדור שם וג"כ אשתו אינה רוצה לדור שם וטוענת שכתוב בכתוב' שלא יוציאנ' לדור בשום מקו' אחר גם פיבוד אב ואם גדול שהרי יעקב אבינו ע"ה נענש כ"ב שנה יורינו רבינו אם חל הגדר ואם יוכל לעשות התרה ושכר פפול: תשובה חייב לקיים נדרו ואינו חייב לחוש לצונאת אביו ואמו שאמרו לו שלא ילך כדי לפינן פ"ק דיבמות דאם אמר לו אביו ואמו הטמא או אל תחזיר לא ישמע דכתיב איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרוו פלכם חייבים בכבודי כדכתיב בסיפיה דקרא אני ה' והכא נמי הוא ואביו חייבים לדור בארץ ישראל ואין לו עונש על שאינו מקיים מצות פיבוד אב ואם שגם סם יכולים לעלות עמו ויתקיימו ב' מצות ישיבת א"י וכיבוד אב ואם ומשמע התם דלאו דוקא מצוה ואזהרת שבת דקרא איירי ביה דדוחה מצות פיבוד אלא אפילו כל מצוה ואפילו מצות עשה לחודא כדמניא אל תחזיר שהיא מצות עשה שבממון וקילא דהותרה מפל' בזמן ואינה לפי כבודו ואפ"ה דוחה פיבוד כ"ש מצות ישיבת א"י שהיא חמורה כמו שאחז"ל שדוחה את הפיבוד ועוד דברעה שמחזיר אינו יכול לקיים פבוד אם יצטרף להשקאה או פינוצא בה שהרי אין

אָביו עֲמוּ וְגַם אֵינוֹ חַיִּיב לְהַחְזִיר גַּם כֵּן כִּינּוּן דְּקִיּוּמָהּ מִצְנַת הַחֲזָרָה עַל יַד אַחַר וּבִישִׁיבַת א"י יוֹכֵל לְקַיֵּים שְׁתֵּיהֶם אִם יַעֲלֶה אָביו גַּם כֵּן שְׁכַלְמֵם חַיִּיבִים בִּישִׁיבַת א"י: וְעוֹד דְּהִקָּא אִיפָא תְּרֵי עֲשֵׂה מִצְוַת יְשִׁיבַת א"י וּמִצְוַת קִיּוּם נִדְרוֹ שְׁנִדְרַר לְעֵלוֹת וְלְדוֹר וּמָה שְׁנִעֲנַנְשׁ יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה מִפְּנֵי שְׁהֵיָה ח"ל שְׁהֵיָה רְאוּי אַחַר שְׁנִשְׂאָ אִשָּׁה יָבֵא מִיָּד לְשִׁמֵּשׁ אֶת אָביו כֹּא"י וְאִם הֵיָה הוּא בֹא"י וְאָביו בֹּח"ל כִּי הִקָּא לֹא הֵיָה נִעֲנַנְשׁ וּמִצְוַת הַדְּשָׁן סִימָן מ' שְׁכַתְבַּת עַל תַּלְמִיד שְׁהֵיָה רוֹצֵה לְצִאָת מִמְּדִינָתוֹ לְלַמֵּד עִם רַב אֶחָד שְׁהֵיָה בְּטוּחַ שְׁיִרְאֶה סִימָן בְּרִכָּה לְפָנָיו וְאָביו הֵיָה מוֹחֶה בּוֹ וְהֵיָה מִצְטַעַר הַרְבֵּה וְכַתֵּב דָּאִין צְרִיף לְשִׁמּוֹעַ לוֹ מֵהֵיָה דְעִירוּבֵין ב"ר יוֹסִי אוֹמֵר אִפִּי מוֹצֵא לְלַמֵּד הוֹלֵךְ לַח"ל שְׁלֹא כָּל אָדָם זוֹכֶה לְלַמֵּד וְכו' וְכַתֵּב דְּלַתְלַמּוּד תּוֹרָה אֵע"פ שְׁמוֹצֵא לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּמִקּוֹמוֹ עֲדִיף מִכִּיבוּד וְכו' וּמְסִיק דְאִפִּי קָלִים הֵם דּוֹחִים כִּיבוּד וְכו' ע"כ וְכו"ש בִּישִׁיבַת א"י הַחֲמוּרָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁאֵל עַל נִדְרוֹ דְאִפִּילוֹ בְּלֹא נִדְרַר חַיִּיב לְעֵלוֹת וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְכִיבוּד כְּדָאָמ' וְאִם כֵּן אִיף יוֹעִיל לוֹ הִשְׁאֵלָה וְכָל שְׁכֵן שְׁהִשְׁאֵלָה הוּא לְדָבַר אִיסוּר וְאִין נִשְׁאֵלִין אֵלָא לְדָבַר מִצְוָה: וּמָה שְׁבֵא בְּשִׁאֵלָה שְׁגַם אִשְׁתּוֹ אֵינָה רוֹצֵה וְטוֹעֵנָת שַׁכְת' בְּכַתְּוִבְתָּהּ שְׁלֹא יוֹצִיאָנָה לְדוֹר בְּשׁוּם מְקוֹם, אַחַר אִיפְשָׁר לֹמֵר כִּי אֵין פְּנוּנַת שׁוּם מְקוֹם אַחַר כִּי אִם לַח"ל וְלֹא לֹא"י שְׁלֹא יִתְּנוּ עַל מָה שְׁכַתוּב בַּתּוֹרָה וְאִף אִם הֵיָינוּ אוֹמְרֵי שְׁהַפְּנוּנָה הֵיָיְתָה גַּם לֹא"י וְהֵיָה הַתְּנָאי חָל בְּכוֹלֵל דְּבַר הַמְּוֹתֵר שְׁהוּא ח"ל עַה דְּבַר אִיסוּר תְּנָאי שְׁלֹא לְעֵלוֹת לֹא"י אִפִּי"ה לֹא יוֹעִיל לָהּ תְּנָאי זֶה אֵלָא לְעַנְיָן שְׁלֹא תִפְסִיד כְּתוּבְתָהּ שְׁבֵלֹא תְּנָאי זֶה הֵיָתָה מִפְּסֻדַת כְּדַתְּנָי שְׁלֵהִי כְּתוּבַת הוּא אוֹמֵר לְעֵלוֹת וְהִיא אוֹמְרַת שְׁלֹא לְעֵלוֹת כּוֹפִין אוֹתָהּ וְאִם לֹא תִצָּא בְּלֹא כְּתוּבָה וּבַתְּנָאי זֶה אֵינָה מִפְּסֻדַת כְּתוּבָה כִּינּוּן שְׁאֵינוֹ יָכוֹל לְכוּפָה וְחִצָּא בְּכַתְּוִבָה וְיַעֲלֶה הוּא וְיִשָּׂא אַחֲרַת וְנִרְאֶה דְבִין כֶּף וּבִין כֶּף כּוֹפִין קוֹדֵם וְהִדַּר אִם לֹא תִרְצֶה תִצָּא בְּלֹא כְּתוּבָה כְּדַתְּנָי כּוֹפִין וְכו' וְהִדַּר וְאִם לֹא תִצָּא כּו' דִּהְיָה לִיָּה לְמַתְּנֵי הוּא אוֹמֵר לְעֵלוֹת וְהִיא אוֹמֵר שְׁלֹא לְעֵלוֹת תִצָּא בְּלֹא כְּתוּבָה וּמִדְקַתְּנֵי כּוֹפִין מִשְׁמַע דְּכוֹפִין קוֹדֵם בְּדָבָרִים וְאִם לֹא תִרְצֶה תִצָּא וְאִם כּוֹפִין הָיוּ בְּשׁוֹטֵי מִשְׁמַע דְּכוֹפִין אוֹתָהּ שְׁתַּעֲלֶה עִמוֹ וְתִקְיִים גַּם הוּא מִצְנַת עֲלֵיָה לֹא"י וְכו' מִשׁוּם דְּקָשִׁין גִּירוּשִׁין לְפָנֵי הַמְּקוֹם וְאִם לֹא שְׁבַעֲלָה אֵינוֹ רוֹצֵה לְכוּפָה אוֹ אֵינוֹ תוֹעִיל לָהּ הַפְּפִיָּה שְׁהִיא סְרַבְּנִית תִצָּא שְׁלֹא בְּכַתְּוִבָה דְּהִיא דְּתְּנָיָא כּוֹפִין אִב"ד מִשְׁמַע דְּקָאִי מְדָלָא קְתָנֵי כּוּפָה אוֹתָהּ אֵלָא כּוֹפִין וְנִרְאֶה טַעְמָא דְּכוֹפִין אוֹתָהּ ב"ד אֵע"ג דָּאִין כּוֹפִין לְכָל מִי שְׁהוּא עוֹמֵד ח"ל שְׁיַעֲלֶה לֹא"י מִשׁוּם דְּהוּא כְּמִצְוָה שְׁמַתָּן שְׁכָרָה בְּצִדָּה מִצַּד הַמַּעֲלוֹת שְׁבָה שְׁאִין כּוֹפִין עֲלֵיָה וְגַם שְׁלֵב כָּל אָדָם נוֹקֵפוֹ אִם יוֹכֵל לְהַתְּפָרְנֵס בָּהּ וְלֹא יִצְטַרֵף לְחֲזוֹר וְלִצְאָת בְּשִׁבִיל מְזוֹנוֹתָיו שְׁמוֹתֵר לְצִאָת מֵא"י וְיִשׁ בְּזֶה כְּמוֹ פִיקוּחַ נֶפֶשׁ וּלְכֶף אֵין כּוֹפִין ב"ד עֲלֵיָה וְאִפִּי"ה זֶה שְׁאוֹמֵר לְעֵלוֹת וְאֵין לְבוֹ נוֹקֵפוֹ וְהִיא אֵינָה רוֹצֵה כּוֹפִין אוֹתָהּ שְׁהוּא חַיִּיב בְּמְזוֹנוֹתֵיהָ וְיִסְתַּיַּע מִלְּמַעֲלָה בְּשׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יַדַּע דְּבַר רַע וְאִם אֵינָה רוֹצֵה וְאֵינָה שׁוֹמַעַת תִצָּא שְׁלֹא בְּכַתְּוִבָה וְגַם אִם הֵיָה רוֹצֵה לְעֵלוֹת וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֵה אֵע"פ שְׁהוּא אֵינוֹ תְלוּי בָּהּ כִּינּוּן שְׁהִיא רוֹצֵה יִתֵּן לָהּ כְּתוּבַת' וְהִקָּא שְׁהַתְּנָה כּוֹפִין אוֹתָהּ בִּב"ד וְאִם אֵינָה שׁוֹמַעַת לֹא תִצָּא בְּכַתְּוִבָה מִפְּנֵי תְּנָאָה שְׁהַתְּנָאי אֵינוֹ מוֹעִיל לָהּ אֵלָא לְגַבֵּי בַעֲלָהּ שְׁאֵינוֹ יָכוֹל לְכוּפָה לֹא לְגַבֵּי ב"ד וְאִם לֹא תִשְׁמַע תִּהְיֶה עוֹבְרַת עַל דְּבָרֵי חֻכְמִים וְכֵן הִבִּיא הַרִי"ף ז"ל בְּרִיתָא זוֹ כּוֹפִין אוֹתָהּ וְאִם לֹא וְכו' כְּגֵרְסַת הַגְּמָרָא אֵלָא שְׁהַרְמַב"ם ז"ל לֹא כְּתֵב כּוֹפִין אֵלָא תִצָּא בְּלֹא כְּתוּבָה וְאִיפְשָׁ שְׁהַשְּׁמִיט כּוֹפִין כְּמוֹ שְׁהַשְּׁמִיט סִיפָא דְּהִיא בְּרִיתָא כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת בַּעַל מ"מ ז"ל הַפְּלֵל שְׁחַיִּיב אִישׁ זֶה לְקַיֵּים נִדְרוֹ שְׁל מִצְוָה וְאֵין

אָביו וְאִמּוֹ וְאִשְׁתּוֹ יְכוּלִים לַעֲכָבוּ גַּם הַמְבִי"ט: שְׂאֵלָה קַמ יִלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ רַחֵל נִתְאַלְמָנָה וּבָאָה לְגַבּוֹת פְּתוּבָתָ' מִמָּה שֶׁנִּשְׁאַר מִנְכָּסֵי בַעֲלָהּ וּמִנּוּ ב"ד אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס בְּעַד הַיְתוּמָה וְאָמְרוּ לְאַלְמָנָה שֶׁתְּבִיאוּ שְׂטֵר פְּתוּבָתָה בְּיָדָהּ כְּדֵי שֶׁיִּדְעוּ ב"ד סָף פְּתוּבָתָה וְטַעֲנָה שֶׁהִיְתָה פְּתוּבָתָה מִן־פְּקֻדַּת בְּיַד אַחֵר וְלֹא הִיָּה בְּמִדְיָנָה וְהִיא רִצְת' לִינִשְׂא וְנִתְפַּשְׂרָה עִם הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁכָּתַב שְׂטֵר עָלֶיהָ שֶׁמָּסַר בְּיָדָהּ הַנְּכָסִים שֶׁתִּנְשָׂא בָּהֶם ע"מ שֶׁתְּבִיאוּ שְׂטֵר פְּתוּבָתָה לְהַפְרֵעַ כִּפִּי מֵהַ שִׁיְהִיָּה בּוֹ וְחִזְרָה וְנִתְאַלְמָנָה וְהוֹצִיא הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹ מִיָּדָה הַנְּכָסִים הַנִּזְכָּרִים מִפֶּתַח שְׂטֵר שֶׁבִּידּוֹ וְחִזְרָה לְחַקּוֹר עַל שְׂטֵר פְּתוּבָתָה וְלֹא נִמְצְאוּ עֲדֵינּוּ יוֹדֵיעֵינוּ רַבּוֹתֵינוּ אִם חֵיִבִּים לְפָרוֹעַ לָהּ פְּתוּבָתָה כָּל מֵה שֶׁיִּתְבַּרֵּר שֶׁהִיָּה סָף פְּתוּבָתָה כִּינּוּ שֶׁכָּבַר הִיְתָה מִן־חֻזְקַת בָּהּ קוֹדֵם גִּישׁוּאִיָּה הַשְּׁנִיִּים אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה בִּס"פ הַפּוֹתֵב תִּנּוּ הוֹצִיאָה גִּט וְאִין עֲמָה פְּתוּבָתָה גּוֹבָה פְּתוּבָתָה וְאוֹקְמָה שְׁמוֹאֵל בְּמָקוֹם שֶׁאִין כּוֹתְבִין פְּתוּבָה וְהִלְכְתָּא כְּנוֹתִיָּה כְּמוֹ שֶׁפָּסַק בְּהִלְכוֹת אֶבֶל בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין אֵינָה גּוֹבָה אֶלֶּא כְּשֶׁשְׂטֵר פְּתוּבָתָה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ דְּאִי לֹא הָכָא אָף עַל גַּב דְּאֶמְרֵינוּ דְּטוֹעֵן אַחֵר מַעֲשֵׂה ב"ד לֹא אָמַר כְּלוּם הָכָא אִיתְרַע לִיה מַעֲשֵׂה ב"ד וְכֵן כָּתַב הַרְמַב"ם ז"ל פִּי"ו מֵהִלְכוֹת אִישׁוֹת וְהָרַא"ש ז"ל הִבִּיא דְּבַרֵי הַרִי"ף ז"ל וְכֵן הַרְמַב"ן ז"ל הִכְרִיעַ כְּדַבְּרֵיו וְתִירַץ בִּס' הַמְּלַחְמוֹת כָּל מֵה שֶׁהִקְשׁוּ עָלָיו וְדִין הַנְּדוּנְיָא בְּזַה לְדַעְתָּם כְּדִין הַפְּתוּבָה שֶׁצָּרִיכָה לְהִרְאוֹת שְׂטֵר פְּתוּבָתָה וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב בַּעַל מַגִּיד מִשְׁנָה פִּי"ו וְכָתַב גַּם כֵּן שֶׁדִּין הַנְּדוּנְיָא כְּדִין הַחֹב וְכֵן הַחֹב כָּתַב הַרְמַב"ם ז"ל פִּי"א מֵהִלְכוֹת מְלוּנָה וְלוּנָה אִין הַהִלְנָאָה שַׁע"פ נִגְבִּית מִן הַיּוֹרְשִׁים אֶלֶּא בֵּא' מִג' דְּבָרִים וְכו' אוֹ שֶׁהִיְתָה הַהִלְנָאָה לְזִמְנָה וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן לְפָרְעָה וְחֻזְקָה הִיא שֶׁאִין אָדָם פּוֹרַע בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ וְכו' וְהִיָּה נִרְאָה דַּכ"ש דְּתַגְבָּה נְדוּנְיָתָה כְּשֶׁיִּתְבַּרֵּר ע"פ עֲדִים כְּמֵה הִיְתָה כִּינּוּ שֶׁהוּ' תוֹךְ זְמַן דְּכְמוֹ שֶׁאִין פְּתוּב' נִגְבִּית מִחֵיִים כֵּן הַנְּדוּנְיָ' דְּלֹא גָרַע מִמְּלִן' ע"פ אֶלֶּא שִׁבְכ' י"ד כָּתַב ז"ל שֶׁאֶפְי' הִיָּה הַחֹב לְזִמְנָה וְלֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהַפְר' הוֹאִיל וְכָתְבוּ לוֹ הַשְּׂטֵר וְאִין בְּיָדוֹ שְׂטֵר וְהִלְנָה טוֹעֵן פְּרַעְתִּי נֶאֱמַר וְנִשְׁבַּע הִסַּת שֶׁפָּרְעוּ שְׁאֵנוּ חוֹשְׁשִׁי שֶׁמָּא פָּרְעוּ וְלִפְי' קָרַע הַשֵּׁט' אוֹ שֶׁרְכּוּ כִּינּוּ שֶׁהוּא נֶאֱמַר לֹא מֵר פְּרַעְתִּי טַעֲנִינוּ לִיתְמִי מֵאִי דְהִנָּה מְצִי לְמַטְעוֹן אֲבִיהֶן וְאִם כֵּן כִּינּוּ שֶׁאִין שְׂטֵר פְּתוּבָתָה בְּיָדָהּ הוּי דִּינָא כַּב"ח כְּדָאָמ' וְגִרְיַעָה מִמְּלוּנָה ע"פ תוֹךְ זְמַנּוֹ מִשׁוּם דְּאִיתְרַע חֹב זֶה בְּאַבְדַּת ש"ח אוֹ שְׂטֵר הַפְּתוּבָה וְהַתּוֹסְפוֹת חִלְקוּ עַל זֶה וְכָתְבוּ שֵׁם סוֹף פֶּרֶק הַכּוֹתֵב דְּאֶפִּילוּ בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין פְּתוּבָה וְלֹא נִקִּיטָא פְּתוּבָה לֹא מֵהִימֵן לֹא מֵר פְּרַעְתִּי וְנִרְאָה דְּטַעֲמִיָּהּ דְּכִינּוּ דְהוּי מַעֲשֵׂה ב"ד לֹא גָרַע מִשׁוּם דְּכָתַב עָלֶיהָ פְּתוּבָה וְעוֹד דְּהוּי כְּחֹב תוֹךְ זְמַנּוֹ דְּלֹא מֵהִימֵן לֹא מֵר פְּרַעְתִּי וְכִינּוּ שֶׁכֵּן בְּנְדוּנְיָ' נְמִי הוּי תוֹךְ זְמַנּוֹ דְּאָף עַל גַּב דְּלֹא הוּי מַעֲשֵׂה ב"ד עָדִיף טְפִי מַעֲיָקָר פְּתוּבָה דְּהוּי מַעֲשֵׂה ב"ד דְּבְמִלִּי טוֹבָא מִשׁוּם דְּהוּי כְּחֹב דְּהַכְּנִיסָה לוֹ מְדִידָה וּבִסְמ"ג הִבִּיא דְּבַרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּשֵׁם ר"ש שִׁפִּי בְּשֵׁם ר"י וְכָתַב שֶׁכֵּן הַשִּׁיב רַבִּי יִצְחָק בְּתִשְׁבּוּבָה וְשִׁכְפָּה הִיָּה נוֹהֵג מִר חֲפִץ גָּאוֹן שֶׁמְבִיאִים ב' אוֹ ג' פְּתוּבּוֹת מְקֻרְבוֹת וְנוֹתְנִין לָהּ בְּפָחוֹת שְׁבָהֶם וְכְמוֹ שֶׁהִבִּיא בְּהַגְהוֹת מִיִּמּוֹנִית לְשׁוֹן סְמ"ג וּבְמִרְדְּכִי ס"פ הַפּוֹתֵב הִבִּיא ג"כ דְּבַרֵי בַּעַל הַחֲפִץ וּבְמִרְדְּכִי שְׁנֵי הִבִּיא שֶׁכָּתַב כַּה"ג דָּאָם אֲבָדָה פְּתוּבָתָה אִין לָהּ דְּבַר דְּשֶׁמָּא מְחַלָּה אוֹ מְכַרָּה קוֹדֵם שֶׁנִּתְאַלְמָנָה אוֹ צָרְרִי אֶתְפָּסָה וּמְסַתְבָּרָא דְּהוּי תְּשׁוּבָה בְּתִרְיָתָא לִיתָא מִקְּמִי קַפְיָתָא וְכָתַב שֶׁהוּא לְשׁוֹן הָעֵיטוֹר וּבְתִשְׁבּוּב' י"ט לְמַהֲרִי"ק ז"ל כָּתַב עַל אִשָּׁה הַבָּאָה לְגַבּוֹת פְּתוּבָתָה מִן הַיּוֹרְשִׁים וְאִין שְׂטֵר פְּתוּבָה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ דְּנִחְלָקוּ פּוֹסְקִים גְּדוּלִים וְכו' אֶבֶל בִּס' חֲפִץ וְכו' ר' יִצְחָק בַּעַל הַתּוֹסְפוֹת וְרַבִּי שְׁמִשׁוֹן מִשְׁנ"ץ וְכֵן כָּתַב בַּעַל הָעֵיטוֹר בְּשֵׁם גְּדוּלִים

ורבלי הלקה למעשה וכל גדולי אשכנז וכל גדולי צרפת עשו מעשה אפילו לא נקיטה פתובה בינה וכן כתב ראב"ה במשפטי הפתובה ולאו דוקא מנה מאתים אלא גובה כפי המנהג שנהגו לכתוב לכתולות כמו שכתב המרדכי שמביאים ב' או ג' פתובות מקרובותיה ונותנים לה בפחות שבהם ובתשוב' קי"ד כתב פל זה ויותר ואין לזוז מדבריה' וסמ"ק כתב שפן נוהגי בכל יום בצרפ' ובאשכנז: עוד אני אומר שמלשון השאלה שאמר שתביא הפתובה להפרע כפי מה שיהיה פתובה נראה שלא היה חושש האפוטרופוס שפרעו לה פתובה אלא שהיה רוצה שתביא אותה לדעת הסף שלה ואחר שנתברר בעדים הסף שלה כמו שנתקבל העדות בב"ד הרי הוא פאלו הביאה שטר פתובה ואם יאמר האפוטרופוס שחושב פן תחזור ותוציא הפתובה ותגבה פעם אחרת הרי הוא יכול לכתוב לה שובר כמו שפסק הרמב"ם ז"ל כמאן דאמר פותבין שובר בכ"ג מהלכות מלנה ולנה וכן השיב מהרי"ק ז"ל על טענה זו בתשובה הנז': ואם יחזור עתה ויטעון שמא פרע לה בעלה פתובה וקרעה כיון שלא טען כן מקודם כשעמדו לדין נר' שהיה יודע שלא נתפרעה כלל ולא כל כמיניה לטעון עתה מה שיודע שלא היה יכול לטעון קודם ואיכא למימר דטענת' דכתוב' הוי טעמ' לומ' שנתפרע' דנדאי אם הית' פתוב' יוצ' מתח' ידה לא היו יכולין לטעון טענ' פרעון אלא י"ל דאם אית' דהיה חושש לפרעון לא היה לו למסור הנכסי' בידה דשוב לא היה יכול להוצי' מתחת ידה דהית' נאמנ' לומ' החזרתי במגו דנאנסו כדאמר' בס"פ המוכר את הבית גבי שטר פיס היוצא על היתומי' כו' אלא נר' שהאפוטרו' היה ברי אצלו שלא נתפרעה אלא שהיה מסתפק בסכום וכפי אומדן דעתו נתן וכיון דלא חשש בפרעון שגראה לו שקר גם עכשיו אסור לטעון דבר שהוא שקר.

ואומר אני כי אפי' מתחלה לא הי' יכול לטעון שמא פרע לה בעלה אם לא כשיש לו ספק והוא חושב בלבו שמא הוא כף או אינו כף אבל לטעון בזכות היתומים מה שהוא חושב בלבו שהוא שקר אינו יכול לטעון והוא ידוע כי לא היו לו נכסי' ואכל בחוליו כל מה שהיה לו והאפוטרופוס עצמו וכל בני עירו יודעין כן ואפילו שהיה איפשר שהיה לו מה שלא היה נודע לבני עירו ופרע לה לא טענינו ליתמי מלתא דלא שכיחא כי האי וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בכלל פ"ו במידי דלא שכיח לא טענינו ליתמי וכ"ש בדבר הנזכר לדיינים שהוא שקר דלא טענינו להו ומצנה על הדיינים לרדוף צדק וכו' ובגדון זה נראה שכל העולם יחשבו שבעלה של זו לא פרע לה פתובה' כמו שכתבתי ועוד שהיא היתה מוחזקת קודם בנכסי בעלה ובכללם תכשיטי' ומלבושיה ולא היה יכול האפוטרופוס להוציאם מתחת ידה אפילו אין שטר פתובה בינה והיתה נאמנת בשבועה שלא נפרעה וכו' מפל זה נראה לי דבר פשוט שיגבו לה פתובה ובשבועה: נאם המבי"ט: שאלה קמא ראובן מכר בתים לשמעון באחריות שאם ח"ו יצאו הבתים מיד הקונה בין פולם בין מקצתם באי זה זמן שיהיה ובאי זה אופן שיהיה בין בד"י בין בדינ' עפוי"ם יהיה מחונייב המוכר להשתדל בכל ענין להחזיר ולהעמידם העמדה גמורה וחזקה בשופי ביד הקונה ואם לא יעמידם בידו יפרע לו הדמים ואם תצא הקרקע כול' מידו ואם תצא מקצתה יחזיר לו הדמים כפי מה שיקחו ממנו לפי חשבון הדמים ועתה מקרוב באו עוררים על הבתים הנ"ל באומרי' שהבתים הכ"ל הם הקדש לביה"מ ושלחו אחר הקונה להביא הפתב שיש לו על הבתים של ישמעאל כדי לראות מאין באו אלו הבתים ליד היהודים

ואז הלה הקונה אצל המוכר ואמר לו מה נעשה ועוד אמר הקונה למוכר אני רוצה שתלה עמי שלא תאמר אחר כך מי אמר לה לעשות כך וגם אני לא אוכל לדבר ואתה תוכל לדבר ואז השיב המוכר לא אלה עמך ואז אמר הקונה למוכר אם פן אני מוכרח להראות הפתב של עכו"ם בעבור זה תקח אתה הפתב ותניח לקרות אותו ותשמע בטוב מה שהוא פתוב בו ותאמר אלי אז אם טוב הוא להראות זה הפתב אם לאו ואז לקח המוכר הפתב ונתן אותו לקרות והיה פתוב בזה הפתב שאלו הפתים הם שייכים לתברון וא"כ אמר המוכר לקונה אין ראוי להראות זה הפתב אלא תאמר שאלו הפתים הן לה ירושה מאבותיה ותן שוחד על זה דנהו יותר טוב וכן עשה הקונה.

והפסיד מעו' ע"ז ואח"כ ימים מועטי' באו ישמעאלי' אחריו להוליך הקונה לפני השופט ואז עשה הקונה התראה למוכר שילך עמו ולא היה המוכר רוצה לילך עמו והישמעאליים הוליכו הקונה ואז יהודים אחרים דברו כ"כ עם הישמעאליים בדבר עד שהניחו את הלוקח ואחר זמן מועט שלח השופט ישמעאלי' אחרים אחר הקונה לבא אליו והלה הקונה ואז אמ' השופט לקונה להראות הפתב פי הישמעאליים אמרו אליו שהפתים שייכים לתברון ואז השיב הקונה אין לי פתב פי ירשתי הפתים מאבותי ואז השיב השופט אם אין אתה רוצה להראות הפתב תאמר אלי ממי קנית הפתים ואני רוצה לתתך ידו של מוכר על שמכר הפתים ולא הודיע לי ואז השיב הקונה לא קניתי אלו הפתים משום אדם פי הם ירושה מאבותי ואז צוה השופט להשליך הקונה לארץ ולהכות אותו עד שביא הפתב או עד שיאמר ממי קנה אותם וכן עשו והקונה היה רוצה לסבול המכות ואמר לא קניתי אלו הפתים וגם אין לי פתב פי הם ירושה מאבותי ועשה הקונה כמו שצוה אליו המוכר לומר סוף דבר היהודים שהלכו עם הקונ' נדרו שוחד ואז אמר השופט שלא לעשות לקונה שום דבר ונתן השופט פתב שאלו הפתים הם ירושה לקונה מאבותיו סוף כל סוף על כל הכלבולים הנ"ל הוציא הקונה יותר מחמשה פרחים ואע"ג דלית דין צריך בשש מ"מ יורינו רבינו הדין עם מי פי עתה בעו"ה לית דין ולית דין בירושלים תוב"ב ואין יכולים להכריח האדם לבא לדין פאשר ידוע: תשובה נגראה דבר פשוט שחייב המוכר לשלם לקונה מה שהוציא בהצלת הפתים דאף ע"ג דנראה שלא היה פתוב בשטר המכירה אלא אם יוציא הפתים מידו בין פולם בין מקצתם ולא אם יוציא הוא מעות עליהם אפ"ה היה רשות בידו לפזר ולהוציא כדי להעמיד הפתים שהרי נראה שפתוב בשטר המכר שחייב המוכר להשתדל בכל עוז להעמידה העמדה גמורה וכו' והיינו בהוצאה שחייב להוציא מפיו להעמידה בידו ואם לא יוכל אז יפרע את דמיה וא"כ גם הקונה יוכל להוציא על זה להעמידה בידו ויפרע לו המוכר לקונה אם הוא ידוע פי בהוצאה זו נשארה בידו כל שפן שבא בשאלה שאמר המוכר לקונה שיתן שוחד וכן עשה הקונה וכן מה שבאו אחר כך ישמעאליים להוליך הקונה לשופט ונסתפן הקונה בגופו ובהפאות ואת דבר המכירה לא הגיד אלא שאמר שהיא ירושה מאבותיו במצות המוכר פי הוא דבר פשוט שעשה לפניו משורת הדין ולא היה ראוי למוכר להטריח את הקונה לבא לב"ד על כך ובבואו לב"ד תחת גערתם בו שיפרע ההוצאות הנז' נאם המבי"ט: שאלה קמב ראובן שהיה מאנוסי הזמן ובא למקום בטוח לעבד את ה' ויעבדהו ולו שלשה בנים האחד מתנהג פדת משה וישראל בארצות אשר יניחום לעבד בהם את ה' והשנים בגיות בארץ מולדתם אשר אנוסים שמה והגיע זמן ראובן ליפטר ויצו את

ביתו והניח סף ידוע לאשר הוא יהודי וסף אחר לא' מן האנוסים והתנה ואמר אם פלוני בני יבא באלו המקומות אשר יעבדו בם את ה' וישא אשה הגונה וישתקע פאן או בשאר מקומות העובדים בהם את ה' תנו לו מנכסי סף פלוני ואם לא יקיים תנאים אלו ינתן הסף ההוא ליורשי והניח גם (את) (לאח) השני סף ידוע בתנאי שיבא במקומות אלו ושאשר הוא יהודי עתה יאכל פירות הסף ההוא עד בוא אחיו השני והיו נכסי עזבונו ביד שלישי ואחר כך בא הראשון והוא והאח היהודי סבבו שיצאו הנכסים מיד השלישי וינחחו ביד אדם אשת ראובן וכשבא הראשון למקומות אלו ולא מל ולא התנהג כדת ישראל ועזבונו בגיות ואדרבה הרבה לפשוע והפר ברית וחרר לארצו לארצות הגו' ותמן לו אמו קצת דמי הסף המגיע לו או פנלו ועכשיו תובע אחיו היהודי את אמו שפשעה באשר נתנה לו כי הוא לא קיים התנאים הנזכרים וטוען היהודי כי הוא הראוי לירש חלק אחיו אחר שלא קיים התנאים יורינו המורה אם סייבת אמו לתת בידו מנכסיה כל הסף ההוא או ביד ב"ד וגם אם בכלל דברי המצוה באמרו שאם לא יקיים הא' התנאים ינתן ליורשי יכנס גם השלישי הנשאר בגיות עזבונו בגיותו תשובה דברי ש"מ פכתובין וכמסורין דמו וכל מה שהוא מתנה אם יתקיים התנאי יתקיים המתנה ואם לא יתקיים התנאי לא יתקיים המתנה ואם פן בנ"ד אם בא פבר הא' ולא התנהג כדת ישראל כמו שבא בשאלה הרי בטל תנאי המתנה שיבוא וישא אשה הגונה וישתקע במקום אשר יעבד ה' כו' והוא לא פן עשה אלא שבא וחרר לסורו וא"צ לומר הכא דהזכיר לשון מתנה דלא נתן אלא ע"מ פן ולא נתקיים התנאי אלא אפילו היו בלשון ר'נשה שהיה אומר אם יבא יירש ואם לא יבא ולא יקיים תנאים אלו לא יירש הנה התנאי צריך להתקיים ואם לא נתקיים לא יירש ולא הני מתנה על מה שפתוב בתורה משום דאיפסיקא הלכתא פ' י"ג בריב"ב דלכון בין הבנים דבריו קיימים אפילו בלשון ר'נשה פשריבה לזה ומיעט לזה והא דתנן לא יירש פלוני בני עם אחיו לא אמר כלום היינו דלא סיים ששאר אחיו יירשו או יזכו בכל או בשאר אבל אם אמר לא ירש פלוני בני אלא אחיו ירשו הפל דבריו קיימים כמו שפתב הרב מ"מ ריש פ"ו מהלכות נחלות בשם הרשב"א ז"ל ונמוקי יוסף עלה דמתניתין וכל שפן היכא דהוי בלשון מתנה פי הכא בנ"ד וכתוב בשאלה ואם לא יקיים תנאים אלו ינתן הסף ההוא ליורשי ונראה דהיינו הדין שהיה מתנהג עתה כדת משה וישראל שיהבן האחר שהוא עדיין בגיות אפילו מה שהניח לו סף ידוע לא הניחו אלא ע"מ שיבוא פה וכל שלא בא לא זכה במה שהניח לו וכ"ש שלא זכה מעתה בחלק שלא זכה אחיו שפטל התנאי שמה שצוה הוא שינתן ליורשי הוא פשלא יתקיים התנאי ובשעת ביטול התנאי זוכה היורש שלו וכיון שלא נמצא זה האח' פה בשעת ביטול תנאי אחיו לא נכלל בכלל יורשי שהרי לא רצה אביו שירש מנכסיו אלא כשיהיה פה ואחר שהוא לא בא ואחיו שפטל התנאי לא זכה הוא בירושוה זו כמו שלא זכה בסף שהניחלו אביו עד שיבוא ואם מת שם ויבואו יורשי אחר כך לא ירשו הסף הנז' שאם אביהם לא זכה עדיין במה שהניח לו אביו לכשיבוא ולא בא איך יזכו הם ואפילו היה בא וכו' והנה זוכה בסף שהניח לו אביו לא היה לו חלק במה שהניח לאחיו שפטל התנאי כיון שבשעת ביטולו זכה היורש שהוא פאן והוא אינו יורש אז אפי' חלק שלו ואינו נקרא יורש אלא זה שהוא עומד כדת משה וישראל בשעת ביטול תנאי אחיו שהרי פתוב שאם לא יקיים תנאים אלו ינתן הסף ההוא ליורשי ולא קרא הוא יורשי פן אם העומדים שם בשעת ביטול

התנאי וכיון שאין פאן אלא הא' שהיה מקודם בדת משה אליו ראוי ואליו רצה שינתן כי האחר אפילו מה שהניח לו אינו זוכה בו עדיין עד בואו כמו שכתב פי מה שאמר ינתן ליורשיו שהוא לשון רבי' הוא אם בזמן ביטול התנאי של הא' היה האחר כבר פה היו שניהם יורשים מה שהניח להם שבטל התנאי אבל כיון שבזמן ביטול התנאי לא היה פאן האחר לא תקניים בו לשון נתינה מיד שהרי אינם יכולים לתת לו אפילו מה שהניח לו עד שיבוא ואם פן לא כתב לשון נתינה אלא על אותו שימצא בשעת ביטול התנאי ואם היה כותב יהיה ליורשי היה איפשר לומר שהיה לשניהם והחלק של האחר יהיה ביד זה לאכילת פירות כל זמן שלא יבוא כמו הסף שהניח לו אביו שכתב שיהיו לו הפירות עד בוא אחיו וכיון שכתב יתנו הוי לשון מתנה למי שהוא פאן.

ונראה נמי שיתנו מיד לזה שהוא עומד פה לעבוד' ה' דכף היתה פנונת המצוה מקודם ואזלי' בטר אומדנא פי ה' דר' שמעון בן מנסיא הרי שהלה בנו למדינת הים ושמע שמת כו' וטובא דמיימי הרמב"ם ז"ל בהלכות מתנ' ואע"פ שכתב הריב"ש ז"ל תשובת ר"ז דלא אמדי' לדעתיה דש"מ היינו היכא שפן הדין אין ממש בדבריו כמו ידור פלו' בבית זה או יאכל פירות דקל זה אבל כשיש בלשון משמעות שהיה בדין אם נלה אחר פנונתו באומדן דעתיה פי הקא אזלי' כדכתב הרא"ש ז"ל כלל פ"ג בתשובת צנואת ראובן שצוה לתת לשמעון אחיו מנה מן התביעות שיצאו לו משר אחד גוי ואם לא יספיק שיפרע במשפונה פלוני וכו' ולא גבו שום דבר מן השר וכתב שהולכים אחר דעתו וכוננתו של ראובן שהי' שיתנו לו מנה שלם וה"נ אמרי' דדעתו היה שינתן לבנו אשר הוא עובד ה' פי ראינו בדעתו וכוננתו שהיה רוצה בו יותר מהאחרים שלא היה מזכה להם שום דבר אלא כשיבואו בגירות וכן הרשב"א ז"ל תשובת תש"ד כתב שאין מוסיפי' או גורעים דברי ש"מ אף על פי שגלה כוננתו שראה דהיכא דאין צריף לגרוע ולא להוסיף על דברו פי הקא הולכין אחר הפנונה: וכל שפן אם נכנס בזה מצד היות העומד שם מומר ונפסוק שאינו יורש את אביו דרף קנס דפשיטא שלא יקרא יורש בחלק זה אלא זה העומד ביהודות פאן ונהרי אמר תנו ליורשי שאף על פי שהאב עשהו יורש דוקא בחלק שהניח לו דרף מתנה אבל בחלק של האחר שאמר ינתן ליורשי לא יהיה נכלל הוא ביורשים ולענין מעשה סמכי' אתרי טעמי פחדא ומטעמא דמומר וטעמ' דאומדנא דמוכח תסתמים שמענתא: נאם המבי"ט: קמג התכם ה"ר אלעזר נ' יוחאי יצ"ו ראיתי פתבך בענין המקנה שנמצא חסר וכתבת שהיה ארכו אמה וב' שלישים שהם לח' גודלים ורחבו אמה שהוא כ"ד גודלים ועמקו אמה ושני שלישים שהם ל"ח גודלים ועשית חשבון ומצאת שחס' המקנה שלישי אמה רחב בעומ' שני שלישי אמה: עוד כתבת שמנית הגודלים הצריכים לשיעור מ' סאה ויעלו באורך וברחב ועומק ק"כ ובמקנה הגזה לא נמצאו אלא מאה באופן שחסרו עשרים ע"כ והנה החסרון כ' לערך ק"כ הוא שתות וחסרון שלישי אמה רחב בעומק ב' שלישים בערך אמה על אמה ברום שלש אמות הוא חלק אחד מי"ג חלקים וחצי שבשיעור מ' סאה שהם אמה על אמה ברום ג' אמות שהרי כשנחלק כל אמה על אמה לשלישים בכמו זו הצורה * יש ט' שלישים * (ציור בספר) * שלישי על על שלישי בכל אמה על אמה ג' פעמי' ט' הם כ"ז חסר ב' חלקים מאלו הכ"ז שהם ערך א' לי"ג וחצי כיון שהם שלישי רחב על ב' שלישים עומק והם ב' שלישים מאלו הכ"ז ובחשבון הגודלים והחסרון הוא שתות ולפי האמת אינו חסר פי אם י"ו

גודלים שְהָרִי אִמָּה וּב' שְלִישִׁים הֵם מ' גודלים וְאִמָּה רֹחַב הֵם כ"ד וְאִמָּה וּב' שְלִישִׁים
עוֹמֵק הֵם מ' נִמְצְאוּ ק"ד גודלים וְאִינוּ חֹסֵר אֶלָּא י"ו וְהוּא פֶּתַח כ' מִפְּנֵי טְעוֹת שְׁנֹפֵל קוֹדֵם
בְּגוֹדְלִים שֶׁל אִמָּה וּב' שְלִישִׁים שְׁאֵמֵר שֶׁהֵם ל"ח וְהֵם מ' וְאֶפְּיֵלוּ שְׁאִינוּ חֹסֵר כִּי אִם י"ו
וְהוּא יוֹתֵר מִחֲלָק אֶחָד מִי"ג וְחֲצֵי אֵין קוֹנְשֵׁי בְּזָה כִּי אִינוּ עוֹלָה וְיוֹרֵד חֲשָׁבוֹן ד' גוֹדְלִים
בְּאֹנְרָה וְרוֹחַב וְעוֹמֵק כְּפִי הָעֶרְףִּי שְהָרִי אִמָּה עַל אִמָּה בְרוּם אִמָּה שֶׁהוּא שְלִישׁ מִקְּנָה
הָרוֹחַב וְהָאֹנְרָה וְהָעוֹמֵק הֵם ע"ב וּג' אֲמוֹת עַל אִמָּה שֶׁהֵם שְׁיָעוּר מִקְּנָה הֵם ק"כ וְהִיָּה רְאוּי
לְפִי הָעֶרְףִּי לִהְיוֹת ג"פ ע"ב שֶׁהֵם רִי"ו וְכֵן חֲצֵי אִמָּה עַל אִמָּה בְרוּם שֶׁשָּׂה שֶׁהוּא שְׁיָעוּר
מִקְּנָה הֵם קפ"א בְּאֹנְרָה וְרוֹחַב וְעוֹמֵק וְאִם כֵּן אֵין רְאִיָּה מִמְּדִידַת הָאֲצָבָעוֹת בְּרוֹחַב וְאֹנְרָה
וְעוֹמֵק אֲבָל בְּמִדְּיָה הָרֵאשׁוֹנָה אִם אֵין בְּמִקְּנָה כִּי אִם אִמָּה וּב' שְלִישִׁים בְּרוֹחַב אִמָּה
וְעוֹמֵק אִמָּה וּב' שְלִישִׁים נִמְצָא חֹסֵר שְלִישׁ אִמָּה רֹחַב בְּעוֹמֵק אוֹ אֹנְרָה ב' שְלִישִׁים וְהֵם
ב' חֲלָקִים מִכ"ז אֶחָד מִי"ג וְחֲצֵי כְּמוֹ שְׁפֶתֶתְבִּיתִי וְהַמִּקְּנָה חֹסֵר וּפְסוּל וּמָה שְׁאֵמֵר הַדִּיּוֹן
שְׁיִשְׁקְלוּ כְּפִי מָה שֶׁכ' הָרֵמֶב"ם ז"ל בְּשְׁיָעוּר רְבִיעִית הַלּוֹג וְעֹלָה שְׁיָעוּר מ' סָאָה קל"ח
מִשְׁקָלוֹת וְח' אוֹקִיּוֹת חֲלָבִי"ש שֶׁהֵם קס"ו שְׁאִמִּי"ש וּבְמִקְּנָה הַנּוֹז נִמְצָא ר"כ מִשְׁקָל חֲלָבִי
שֶׁהֵם שְׁלֹשׁ מְאוֹת שְׁאִמִּי"ש וְאִם הָיוּ מְדִיּוּקִים יוֹתֵר בְּשְׁיָעוּר הַשְׁאִמִּי"ש הָיוּ מוֹצְאִים עוֹד
ה' אוֹקִיּוֹת עַל קס"ו מִשְׁקָלוֹת לִמ' סָאָה לְדַעַת הָרֵמֶב"ם ז"ל לְבַד מָה שְׁעוֹלִים הַקְּיָרְטִין
שְׁהָרְבִיעִית הוּא כ"ו דר"הֵם נְעוּד ד' קִירַט וּכְפִי מָה שֶׁהִבִּיא בְּעַל כְּפֶתוֹר נִפְרַח פִּי"ו וְהוּא
לְפִי חֲשָׁבוֹן שְׁפֶתֶת הָרֵב ז"ל בְּהִלְכוֹת עִירוֹבִין שְׁהָרְבִיעִית הִיא י"ז דִּינָר וְחֲצֵי וְהַדִּינָר הוּא
מִתְקָל כְּפִי שֶׁהִבִּיא בְּעַל כְּפֶתוֹר שֶׁם וְהֵם קנ"ד קִירַט י"ז פְּעֻמִּים וְחֲצֵי הֵם ת"ך קִירַט
נְחָלְקִים עַל י"ו שְׁהַדְרָהֵם הִיא י"ו קִירַט הֵם כ"ו דְרָהֵם תִּי"ו קִירַט נִשְׁאָרוּ ר' קִירַט יוֹתֵר
נִנְיֵחַ עֵתָה הַקְּיָרְטִין נִמְצָא ד' רְבִיעִיּוֹת ק"ד דְרָהֵם וְהוּא לּוֹג וְהַקֵּב שֶׁהוּא ד' לְגוּיִן הֵם תִּי"ו
דְרָהֵם שֶׁהֵם ח' אוֹקִיּוֹת שְׁאִמִּי"ש וְי"ו דְרָהֵם וְהַסָּאָה שֶׁהֵן שְׁשֶׁה קַבִּין הִיא ו' פְּעֻמִּים ח'
אוֹקִיּוֹת שֶׁהֵם מ"ח וְהֵם ד' רֶטְלִין שְׁאִמִּי"ו וְהִי"ו דְרָהֵם ו' פְּעֻמִּים הֵם צ"ו שֶׁהֵם ב' אוֹקִיּוֹת
פְּחוֹת ד' ו' דְרָהֵם נִמְצְאוּ מ' סָאָה מ' פְּעֻמִּים ד' רֶטְלִין הֵם ק"ס וְח' פְּעֻמִּים ב' אוֹקִיּוֹת הֵם
פ' אוֹקִיּוֹת שֶׁהֵם שְׁשֶׁה רֶטְלִין וְח' אוֹקִיּוֹת נְסִיר ב' דְרָהֵם לְכָל ב' אוֹקִיּוֹת הֵם ק"ס דְרָהֵם
שֶׁהֵם ג' אוֹקִיּוֹת וְי"י דְרָהֵם נִשְׁאָרוּ ה' אוֹקִיּוֹת פְּחוֹת י' דְרָהֵם וְהַקְּיָרְטִין הֵם ב' לְכָל רְבִיעִית
ס"ד לְקַב שֶׁפ"ד לְסָאָה שֶׁהֵם כ"ד פְּעֻמִּים י"ו וְהֵם כ"ד דְרָהֵם לְכָל סָאָה מ' פְּעֻמִּים כ"ד
הֵם תִּתְק"ס דְרָהֵם הֵם י"ט אוֹקִיָּאָה וְעֶשְׂרֵה דְרָהֵם שֶׁהֵם רֶטֶל וְה' אוֹקִיּוֹת וְי"י דְרָהֵם אֶלָּא
שֶׁהֵם לֹא חֲשָׁשׁוּ לְקִירַטִין כְּמוֹ שֶׁלֹּא חֲשָׁשׁ עֲלֵיהֶם הָרֵב ז"ל בְּהַקְדַּמַּת מְנַחוֹת שְׁפֶתֶת
שְׁהָרְבִיעִית הִיא כ"ו דְכְרוּמָנִים מְצָרִים וְגִרְגָרִים לֹא חֲשָׁשְׁתִּי לָהֶם וְהֵם כ"ו דְרָהֵם שְׁפֶתֶת
הַכְּפֶתוֹר וְהַד' קִירַטִין אֲבָל בְּלֹא הַקְּיָרְטִין יֵשׁ ה' אוֹקִיּוֹת פְּחוֹת י' דְרָהֵם עַל הַקס"ו רֶטְלִין
שְׁשִׁיִּי וּמִפְּנֵי שְׁדַקְדָּקוֹ הֵם בְּאוֹקִיּוֹת וּמִשְׁקָל חֲלָבִי הָיָה רְאוּי שְׁיִדְקָדְקוּ בְּאוֹקִיּוֹת גַּם כֵּן
בְּמִשְׁקָל שְׁאִמִּי": וְעִיקָרָא דְדִינָא פִּירְכָּא לְשַׁעַר הַמ' סָאָה בְּמִשְׁקָל וְלֹא בְּמִדְּיָה שְׁהָרִי חֲכָמִים
שְׁיָעָרוּ מ' סָאָה בְּמִדְּיָה שְׁאֵמֵר שֶׁהֵם אִמָּה עַל אִמָּה בְרוּם ג' אֲמוֹת וְהֵם מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹ
שְׁדָרְשׁוּ עַל הַכְּתוּב כֹּל בְּשָׂרוֹ מִים שְׁכָל בְּשָׂרוֹ עוֹלָה בְּהֵן דְּהִיָּנוּ אִמָּה עַל אִמָּה בְרוּם ג'
אֲמוֹת וְהֵם מ' סָאָה וְכֵמוֹ שְׁפֶתֶת רִש"י ז"ל פ' עֲרֵבִי פְּסָחִים דְּהִיָּנוּ מִן הַתּוֹרָה וְאִם נִסְמָךְ
עַל הַמִּשְׁקָל לְפִי מָה שְׁשִׁיִּי קס"ו רֶטְלִין שְׁאִמִּי לִמ' סָאָה וּמִצְאוּ שֶׁהִיָּה מְכִיל הַמִּקְּנָה הִיא
שְׁלֹשׁ מְאוֹת שְׁאִמִּי עִם הִיּוֹתוֹ חֹסֵר ב' שְלִישִׁין מִט' שְלִישִׁין שְׁבָאָה כְּמוֹ שְׁפֶתֶתְבִּינוּ לְמַעֲלָה
אִם כֵּן בְּפְחוֹת מְאוֹת עַל אִמָּה בְרוּם ב' אֲמוֹת יְהִיּוּ יוֹתֵר מִקס"ו רֶטְלִין שֶׁהֵם מ' סָאָה

במשקל והיו יכולין לטבול בהן והרי אמרו בפ"י מים שכל גופו עול' בהם והם אמה על אמה ברום ג' אמות דמשמע דבפחות מזה אין כל גופו עולה בהן ואינו עולה לו טבילה כלל מן התורה וכמו שהקש' להם שבישועור מים פאלו אי איפישר שכל גופו יהא עולה בהן והרב בעל מ"מ פתב בהלכות עירובין פ"א שישועור המשקין והמאכלים הנמדדין לא נתבאר משקלם בגמרא שאין כל הדברים השונים בכמות שנים במשקל אלא שם גאונים דקדקו בזה מדעתם ולקחו הבינונים וכוונתם בזה להיות נקלה יותר ידיעת המשקל מדיעת המדות ע"כ נראה כי בדבר שיש קפידא במדינה כמו במ' סאה שאמר' שהם אמה על אמה ברום ג' אמות כדי שיהיה כל גופו עולה בהן לא נסמוך אלא על המדידה ומה שכתב הרב ז"ל שיעור הרביעיות במשקל לא כתבו אלא לדברים שלא הזכירו בהן מדידה של שאר דברים הצריכין רביעית אמרו ז"ל שהיא במים שמכיל אותם אצבעים על אצבעים ברום אצבעים ונחצי אצבע וחומש אצבע כמו שאמר רב חסדא בגמרא רביעית של תורה אצבעים על אצבעים וכו' ובגודל פדתניא ורחץ את בשרו במים במי מקנה את כל בשרו במים מים שכל גופו עולה בהם וכמה הן אמה על אמה ברום ג' אמות ושיערו חכמי' מי מקנה מ' סאה וכמו שהביא הרי"ף ז"ל פ' ערבי פסחים שיערו הפל במדידה והכי משמע דדרשי מקרא מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה וכו' ונהדר אמרינו ושיערו חכמים מי מקנה מ' סאה דקפדי' אמדת אמה על אמה וכו' כדי שיהא כל גופו עולה בהן אלא ששיערו חכמים כי במ' סאה יתמלא שיעור זה ואם יתמלא יותר או בפחות לפי המשקל לא קפדינו אלא במדידה ובמשקל יש שינוי בין משקל דבר אחד לדבר אחד השונה לו בכמות שהרי מדה מכילה עשרה משקל יין לא תכיל מן השמן כי אם תשעה הרי כמות אחד ומשקלן חלוק כמו שהביא הפתור ואפילו במים יש חילוק במשקל זה מזו כ"ש בשאר דברים המחולקין יותר זו מזו והרב ז"ל פ"ד מהלכות מקנאות פתב דין תורה כו' שצאמר מקנה מים מ"מ וכו' שיהיה בהן כדי להעלות בהן טבילה לכל גוף האדם בבת אחת ושיערו חכמים אמה על אמה וכו' ואחר כך פתב ושיעור זה מ' סאה משמע דטפי קפדי' אשיעור מדידה דאמה על אמה מן המ' סאה דמשקל דאלו במדה באמה על אמה וכו' איכא מ' סאה כדמפרש הרי"ף ז"ל שם והמשקל אינו מדונקדק במים כמו המדקדקים במים קלים וחדים ויש כבדים ובמי מקנה אמרינו דטיט הגירוק מצטרף למ' סאה וכתב הרמב"ם ז"ל פ"א טיט רף שהפרה שוחה ושוחה ממנו הרי זה נמדד עם המקנה וטיט זה כמותו מעט ומשקלו הרבה ואי אזלינו בתר משקל באמה על אמה ברום ב' אמות הנה סגי לשיעור משקל מ' סאה ממנו אלא ודאי דמדת אמה על אמה ברום ג' מלא מים בעינ' ובבציר מהאי מדה לא סליק טבילה אפילו הנה ביה מים מ' סאה במשקל וה"ר שמעון ב"ר צמח ז"ל תשובת קס"ו פתב ז"ל ואם פן מה שכתב ששיעור מקנה יפחות מג' אמות חלק מכ"ז אינו צודק ויבוא לידי איסור פרת וישתקע הדבר ולא יאמר ע"כ משמע דבישועור המדה קפדי' ובעי' אמה על אמה ברום ג' ובבציר מהני לא עלתה לה טבילה ואם פן במקנה זה שחסר בו ב' חלקים מט' באמה והם ב' חלקי' מכ"ז שבישועור מקנה והוא פפל מכ"ז שכתב הר"ש ז"ל הוי חסר ואין טובלין ואין מטבילין בו כלל כדאמרינו ואפילו שיכיל בו מים הרבה יותר ממ' סאה במשקל לא אזלי' בתר משקל אלא במדה כדאמר' ואיני משער איך איפישר שימנאו ש' משקל שאמי במקנה הנה חסר במדה אחד מי"ג ונחצי ממדת אמה על אמה ברום ג' אם

לא שיהיו המים עכורים ומלאים עפר: וחסבתי ללמד אי זה זכות למקנה הזה לומר שאיפשר שהוא שלם בשיעור אמה על אמה ברום ג' אמות ממה שפכתת שמדדתם קנה כ' גודלים וכ"ח גודלים ולקחתם החצי שהוא כ"ד וכן ראוי לעשות אבל פיון שהיה החילוק כ"כ מכ"ח לכ' איפשר שלא צמצמתם המדה אחר כף בכ"ד ואם תמדדו עוד בדייק ונהיה נמצא אצבע יותר בעומק וברוחב ובאורך הנה המקנה שלם בשיעור אמה על אמה ברום ג' כי החסרון הוא חלק אחד מי"ג וחצי ואם פן ממ' סאה יחסרו פמו ג' סאין שהם י"ח קבין רפ"ח רביעיות ושטח אצבע על עומק ורוחב ואורך יעלה לכמו שלשת אלפים ותק"ן אצבעות ויש בהן ליתן לרפ"ח רביעיות י"א אצבעות פחות חומש שהוא שיעור אצבעים על אצבעים ברום אצבעיים וחצי אצבע וחומש ואם היה נמצא כף שהוא קרוב לימצא הנה טוב שלא לתלות טעות בזה בראשונים שתקנו אותו המקנה ואפ"ה הנה צריך תיקון לעתיד ושיהיה במקנה שיעור יותר מאמה על אמה ברום ג' אמות כדי גוף הנטבל פמו שפכתת וכמו שהביא ה"ר שמעון ז"ל בתשובה קכ"ט שפכת פן רבי יהונתן בפ"ה הלכות שבועות לרי"ף ז"ל וכן יש תיקון למקנה שהוא אמה על אמה ברום ג' מצינמצם אם שטח המקום שהמקנה בתוכה הוא משופע קצת פענין שפעלית הטובל מן המקנה ישבו המים לאיתנם אל המקנה פמו שהביא הריב"ש ז"ל בתשובת רצ"ב וגם כי פדין עשית ובירא' שמים לחוש על איסור חמור פנה כי פפי מה שמדדת הנה חסר אפ"ה הנה ראוי להודיע להם בלשון רפה כדי שיקבלו תוכחה ולא לומר בפירוש שכל אשה שטבלה בהן בעלה הוא בועל נדה כי אין בדור הזה מי שיוכל להוכיח את הדברים בפ"ה בפרט על מה שעבר אלא להזהיר' לעתיד בנזעם מילים כדי שיקבלו תוכחה כי הם בני אברהם יצחק ויעקב ולא יעזו פניהם פנגד מנהיגי הדור המוכיחים אותם ומקריבים אותם ליראת ה' כי פלנו ערבים זה לזה ואני פטוח בצדקת החכם הדיין יצ"ו שיתקן הדבר לעתיד אם לשעבר הנה שלא מדעתו כי הוא מוחזק ביראת חטא בדברים קלים כ"ש באיסור חמור פנה ועל כ"ת להתקרב אליו ולהם ולהשמיע לאזנו הדברים הצריכים תיקון ולעשות פל דבר בחברתו כדי שישמעו דבריכם וכן חברנו החכם כה"ר משה יצ"ו ראוי לו להתנהג עמו בנחת ולכבדו ולהדרו ובזה לא יצא שום משפט מעוקל כי ישרים דרכי ה' ושלומכם יפרא ויגא נאם הצעיר המבי"ט: בנה המקנה שיש בגובהו אמה וב' שלישים וארכו אמה וב' שלישים ורחבו אמה הם מ' גובה על מ' אורך וס"ד רוחב ואינו מכיל כו' אם ל"ז סאים פמו שפכתנו למעלה גיע לכל סאה אצבע אחד גובה באורך מ' ורוחב כ"ד ועוד חלק אחד מי"ב שבאצבע שנהלק הג' אצבעות לכ' חלקים הם ל"ו חלקים גיע לכל אצבע חלק א' מי"ב מאצבע אחד ומכל כ"ו סאה וכשיוסיף אצבע בגוב' בכל השטח הם מ' על כ"ד והם תתק"ס אצבעות וכשנוסיף אצבע באורך הם ג"כ תתק"ס וכשנוסיף אצבע על רוחב הנה שטחו מהאורך והגובה מ' על מ' והם פף ות"ר הם שלשת אלפים ותק"ד יתרי' לג' סאין שהם י"ח קבין והם רפ"ח רביעיות י"ח אצבעות פחות חומש לכל רביעיות בחשבון אצבעיים על אצבעיים ברום אצבעיים וחצי וחומש אצבע גיע לכל מאה רביעיו' א"פ אצבעות באופן שבפחות מג' אלפים וד' אצבעות תספיק לרפ"ח רביעיות שהן ג' סאין החסרים וחשבון אחר בקירוב יותר נקל התוספת של אצבע בגובה מכיל סאה א' עם חלק אחד מי"ב מאצבע אחר וכן אצבע שהוספנו באורך יכיל סאה אחרת ובאצבע שנוסיף על הרוחב שעולה אלף ות"ר יש לסאה האחרת ולחלקים

האחרים לכל אצבע והם גובה ג' חלקים מי"ב באצבע והותר יותר משלש מאות אצבעות שהם עשירית הג' אלפים ואם פן אם יחזרו למדוד מקנה זה וימצא בו אצבע דחוק פחות עשירית יותר בגובה ואורך ורוחב יכיל במקנה זה מ' סאה ויותר ומפני שלמעלה לא כתבתי החשבון אלא בדרך פלל חזרתי לבארו היטב כדי שיהיה נראה וניכר לעין כל כי חושבנא בעלמא הוא וכתב הריב"ש תשובת רצ"ב על מקנה שבעזרה שהיו מושכין לו מעין עיטם ולא היו המים נכסקים כו' אעפ"י שפוסקים וחוזרים ומושכים ומ"מ צריך מקום אמה על אמה ברום ג' כדי שיהיה כל גופו עולה בהן ע"כ משמע בהדיא דאפילו היו במקנה כל המים הצריכים לו בעינן שיעור אמה על אמה ברום ג' אם פן בנ"ד אי ליכא שיעור זה במדה המקנה פסול וכמו שביארתי למעלה ובשלהי מתני' דשבת תנו ומודדין את המקנה ופי' אם יש בו אמה על אמה ברום ג' אמות.

נאם הצעיר מבי"ט: אמה על אמה ברום ב' הם כ"ד גודלין על כ"ד גודלין ברום ע"ב גודלין שכל אמה היא בת ששה טפחים וכל טפח ד' גודלין כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ח מהלכות שבת ואמות אלו הם אמות שוחקות כרבה פ"ק דעירובין דאמר א' זה וא' זה באמה בת ו' אלא הללו שוחקות והללו עצבו' וזה להחמיר כמו שכתב הרב ז"ל שם פי"ו והקא גבי מקנה שוחקות הוי חומרא ויתרון השוחק על העצב כתב הרשב"א ז"ל נראה לי שהוא חצי אצבע לאמה ובשיעור גודל כתב פ"ט מהלכות ס"ת שדקדק בו ומצאו רוחב ו' שעורות בינוניות זו בצד זו בדונק וכן באורך ב' שעורות בריוח ובמרדכי כתב בשם ר"ב שצריך לשער במקום רוחב הגודל ולא מראשו שהוא קצר ובבית יוסף הביא בשם מהר"י ו' חביב ז"ל ששמע על טעם שיעור כמלא קשר גודל פי' יש באורך קשר גודל יות' מב' אצבעות ואינו עולה לג' אצבעות וזה ששמע ה"ר ז"ל הוא מוכן מדברי הרב רבי' יונה ז"ל שכתב באגרת התשובה שצריך שירחיק החוטין משפת הטלי' מזה ומזה קשר גודל ויזהר שיהיה בתוך ג' אצבעות נר' שאורך קשר גודל הוא יותר מב' אצבעות ואינו עולה לג' כמעט וכל פן צריך להזהר והמציאות אינו מסכים לזה כי אין אורך קשר גודל עולה לב' גודלים וכ"ש אם נמדדים במקום רוחב בגודל כמו שכתב במרדכי וגם לא יספיק לרוחב ז' שעורות או אורך ב' שכתב הרמב"ם ז"ל ומלא קשר גודל הוא מעט יותר מאצבע וחצי כשנמדד האצבע והוא הגודל כשיעור עובי ז' שעורות או אורך שתיים כמו שכתב הר"ב ז"ל ועל זה השיעור דקדקתי ומדדתי שיעור טפח השלוח לכם ומננו תקחו מדת האמה ומצאתי שיעור זה מכונן לגודל שהו' גודל אדם בינוני ומפני שאמות אלו צריכין להיו' שוחקות לחומרא כמו שכתבתי למעלה צריך להוסיף חצי אצבע לכל אמה כמו שכתב הרשב"א ז"ל כי אלו האמות שמדדנו הם בטפחים דחוקות ודבוקות זו לזו וכשיהיו מרווחו' תהיה האמה יתרה חצי אצבע כדברי הרשב"א ז"ל נאה מבי"ט: שאלה קמד ראובן קנה שלשי' קפאץ ניל והודה שיש לשמעון בכל הניל החומ' בקרן וריוח וישקבל המעות ממנו חנומש הכל והתנה עמו שיליהו הכ"ג קפאץ לשלונגי לאחרייתו ומה שימכ' שם יהיה החנומש לשמעון מקרו וריוח והז' קפאץ ישארו ביד שמעון וישלחם אחר חג הסוכות וישלח' לראובן לשלונגי הששה לאחרייתו שמעון לבדו וישתדל ראובן במכירתו ויצרפם עם הראשונות ויהי' החנומש מכל דמי הל' לשמעון בקרן וריוח והלף ראובן עם הכ"ג קפאץ וישבו אותם השוללים ולקחום עתה טוען ראובן שישל' שמעון הו' קפאץ כמו שהתנו ויקח הוא מהרינו' ד' חלקים ושמעון

אחד כמו שהתנו וטען שמעון שאינו חייב לשלוח כי אם הקאפאץ הא' שהם של ראובן שבשטר לא נזכר שנתפוח כלל והתנאי שהיה ביניהם היה בהגע' הכ"ג לשלוניקי שימפרם שם וישלח הוא הז' וימפרם ויערב הפל יחד ויחלקו כפי התנאי אבל אחר שלא הגיעו שם לא נשאר לראובן עמו דין ודברים אלא יקח הא' והוא יעשה מן הו' מה שיירצה יורינו מורינו הדין עם מי: תשובה מה שטען שמעון שאינו חייב לשלוח שלא נזכר בשטר שנתפוח כלל לאו בטר שמא דשנתפוח אזלי' אלא בטר מעשה דשנתפוח דכיון דכתוב בשטר שהודה ראובן שקבל משמעון כל דמי החומש ושהתנו ביניהם תנאי גמור מעכשיו שיוליף הכ"ג כפי התנאי ואחר כך ישלח שמעון הז' ויחלקו הפל קרן ורינח וישלח חלקו הרי נזכר השנתפוח אם לא היה שנתפוח לא היה חילוק וכיון שהל' היו פולם בעין וקבל ראובן משמעון דמי חומשים ונטל קננו שהיה לשמעון חלק בכולם כפי התנאים שהתנו הרי השיתוף או העסק קנים והתנאים קנימים וכיון שהיו הכ"ג ביד ראובן והז' ביד שמעון ונטלו קננו שיוליף זה הכ"ג ואחר כך ישלח זה הו' הרי השנתפוח קנימת.

כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ד כיון שקנו מידם שביא זה חביתו של יין וזה פדו של דבש נעשו שנתפוח וכו' ובנ"ד גמי הו' שנתפוח בכל הל': אכן מה שטען שמעון שאינו חייב לשלוח נראה שיש לו דין בזה כי כפי מה שנזכר בשטר נעשה שטר עסק זה בכ"ג לאייר שנת השיב"ה וכתוב בו שישארו הו' ביד שמעון עד חג הסוכות ומאז והלאה ישלחם לראובן ביד מי שיראה לו נאמן בנראה שלא רצה לשלחם עם ראובן מפני ספנת הדרך ובחג הסוכות מסתמא יהיה ידוע כבר שהגיעו הכ"ג לשלוח ומאז והלאה שלח הו' כי אפילו שהוא ילכו לאחרייתו ויקרה מקרה הרי יש לו לשם חלקו ברינח הכ"ג אבל אם יהיה נודע שלא הגיעו הכ"ג כמו שהיה למה לו לשלוח אם יקראם אסון נפסד הקרן והרינח וכן נראה מלשון השטר שכתוב ובהגעת הז' לשלוניקי ישתדל ראובן במכירתם ויצרפם עם הכ"ג ויהיה החומש מכל דמי הל' לשמעון בקרן וברינח שג' שלא נתחייב לשלחם אלא שיצטרפו לכ"ג ויתנו לו חומש הפל: ואפ"ה נראה לי שיש לראובן חלק ברינח הששה שקנאום בל"ב פרחים כל א' ומה שיהיה רינח בכולן במכירתם פאן יקח ראובן ד' חלקים ושמעון חלק אח' שהרי שניהם שנתפוח בכלם כמו שכתבתי למעלה והיה לראובן חלק ברינח כל קפץ וקפץ ד' חלקים בין מאותם שהיו ביד שמעון כיון שהיו שנתפוח בכלם וגם כי לא הגיעו להצטרף עם הל' טעם זה אינו מספיק אלא למה שכתבתי שאינו חייב עתה לשלחם ולא לשלח יקח ראובן חלקו ברינח מהם דהגע עצמה שהיו מגיעים הכ"ג והיה שולח שמעון הז' כפי התנאי ולא היה רינח בכ"ג שנמכרו הז' קודם והיה רינח באלו הששה שנמכרו אחר כך פשיטא שהיה לוקח ראובן חלקו ברינח הששה והכא גמי לא שנא והרי הכ"ג לגבי שמעון פאלו נמכרו בלא רינח ונשאר רינח הו' שפידו לשניהם נאם מבי"ט: שאלה כמה ראובן קנה מאה מאתי' פכרים ברזל שהם אלה או אלפים חתיכו' ברזל משמעון ואמר שמעון לראובן שהברזל הנז' הוא תוף ספינה ראיז פלוגי ושהוא עשה שליח לראיז הנז' שיקנ' הברזל הנז' פדי להבריהו מן המכס מפני שהתוגרמים פורעים פחות מהיהודים ונתרצה ראובן לקחת הברזל תוף הספינה בלא קננו ובלא משיכה ובלא משקל ואח"כ בא לוי וקנה מראובן הברזל הנז' ללא משה ולא קנה קננו סודר ולא שקל ולא העמי' ראובן ללוי בפני הראיז פדי שיתן לו הברזל הנז' ללא שאמר ראובן ללוי הנה הברזל הנז' ל הוא תוף הספינה אם תרצה לקנותו קנה ונתפשו

ביניהם וקנה לו מראובן הברזל ונתן לו קצת דמים ושאר זקפם המלנה ונטל לו קננו לשולחם אליו מלובשם בעניני סחורה ונסע לוי עם הספינה מהנמל ובאמצע הדרך בלבב ימים נלפד' הספינה או נטבע' ולא הגיע אל מקום תפצה בעוונות באופן שלא הגיע ליד לוי מהברזל פלל ועתה תובע ראובן מלוי את החוב אשר נשאר עליו משארית דמי המכר ולוי טוען ותובע אפי' הדמי שנתן לו באמרו כי המכר לא הגיע לידו באמור שננטבע ביים והמכירה לא היתה בקננו סודר ולא משוה ממנו ולא משלוחו התוגר ולא שקל ולא הגיע למקום תפצו פדי לפרוע שכירות המקום ולכן השב לי מעותי ילמדנו רבינו ענין המשפט ומה דינו: תשובה ראיתי מה שכתבו הרב ותלמידיו החכמים יצ"ו בשאלה זו וכלם הספיקו שיכול לוי לחזור בו אף לאחר האנס ואינו מקבל מי שפרע ואינו חייב לפרוע לראובן שארית המעות שנשארו בידו ואדרב' ראובן חייב לחזור ללוי המעות שנתן לו כיון שלא היה בברזל א' מדרכי הקניה וכן מה שנטל קננו לו לפרוע שארית המעות כתבו דאינו מתחייב בכך דקננו המעות הוא וכן מצד שכירות הספינה אין לחייבו והברזל בתוכה שהרי לא קנה הספינה ואפי' אמ' בכי' לוי לראיז בעל הספינה אני אשלם לה שכירות הספינה שאין הספינה נקראת פלוי של קונה עד שיקנה אותה בא' מדרכי הקניה על דעת לקנות הברזל וכאן לא עשה שום קניה ואפי' נאמר בדרך רחוקה שעשה קננו בה ע"י אחר בסוף פ"ד אינו פלום לפי שלא נתפנון לקנו' וכת' הרמב"ד ז"ל (נ"ל שיש כאן טעו') שאפי' מכר לוקח לא קנה ולא נתפנון לקנות ואעפ"י שחולקי עליו דוקא התם הוי במכונן לקנות באותה הגבחה אבל הכא לא כיון דלא ידע שצריך לקנות והוי כמחזיק בנכסי הגר ואין דעתו לקנות דלא קנה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פי"ב מהלכות זכיה ומתנה: ובפסק א' מהם כתו' דלקנות קננו גמור אם היו ברשות הלה המופקדים אצלו אינו קונה עד שיגביה וכו' כמו שכת' הרמב"ם פ"ד ולגרס' עד שיקבל הלה כתב מ"מ פי' הנפקד יקבל ברצון המוכר לתת ללוקח ובנדאי דסגי בכך ע"כ וכתב דמתוך דבריו משמע ב' דברי' הא' דהרמב"ם ז"ל יודה בזה מדכתב וכיוצא בו ובנדאי דעד עתה הנה מקום מןשאל למוכר ומעתה הוא מןשאל ללוקח והוי ליה כשכירות מקום ועוד דמשמע מדברי מ"מ דאפי' שהלוקח אמר לנפקד שמכר לו והאמינו הנפקד כיון שהמוכ' בעצמו שהפקידו לא בא ואמ' לו שיתן ללוקח לא קנה הלוקח המקח הנז' דלא נפטר מהמוכר שהפקיד בידו עד שיבוא הו' בעצמו ויאמר לו שמכרו לפלוגי ובנ"ד לא העמיד ראובן ללוי אצל הראיז ואפי' שנסע לוי בספינה ואמר לראיז שהוא קנה אותה הסחורה לא מפני זה קנה.

עוד כתוב בפסק האח' והאריף על ההיא דתנא פ' הספינה ברשו' הלה המופקדים אצלו לא קנה עד שיקבל וכו' והעלה שלא קנה לוי מטעם היות הנפקד גוי כיון שטעם קבלת הנפקד הוי משום זכיה כמו שהוכיח מלשון הרא"ש ז"ל והטור ח"מ סימן ו' ונמוקי יוסף והגוי אינו זוכה לאחרים ולא אחרים זוכים לו: עוד כתב שאפי' הנה הנפקד ישראל לא קנה אפילו לדעת הגורסים כך משום שאין רצון הנפקד שהוא בעל הספינה שיזכה ללוי ספינתו אלא שישפור המקום ויתן שכירות לא בשאלה ואם נאמר שאחר שנסע הספינה עם הברזל קנה המקום אשר הברזל בתוכו הרי אין כאן מסירה שקונה הספינה על ידה וכתב שאם היתה הספינה נוסעת מכחו אלא נתפנון הוא לקנות המקום הנז' בכניסתו שם והפל הולך אחר הפנונה כההיא דנכסי הגר עוד אפילו שיקנה השכירות מקום המטלטלים

אשר בתוכה דכליו של אדם קונות לו בכל מקום חוץ מר"ה וכדכתב הרמב"ם פ"ו מהלכות מכירה הכא לא מיקרו כליו שאינה שלו לגמרי ושחצר השותפין לא קני חד מינייהו מה שמונח בה מאחר ולא דמי לנזקין דכתב בעל מ"מ פ"א מהלכות נזקי ממון דבהמת אחרים שנוכסה לחצר השותפין והזיקה לבהמת אחד מן השותפין דהויא פחצר הניזק וכתב דאיכ' לחלק בין חצר לכלי כמו הספינה שאם היא מושפך' בשותפות לא יקנה אחד מהם מטלטלים של אחרים המונחים בה ולא מקריא פלי של אדם לקנות הברזל שבתוכו פיון שהיה מושפךת לרבים ואני אומר כי יש לדון בדין זה מההו' דתנן' פ' הספינה בברייתא דד' מדות במוכרים וכו' אבל ברשות מוכר לא קנה עד שגיביתה או עד שיציאנ' מרשותו ברשות לוקח פיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח ברשות המפקדין אצלו לא קנה עד שקבל או עד שישפך את מקומו פן גורס שם והרי"ף והרמב"ם ז"ל גורסי' ברשות הלה המפקדים אצלו לא קנה עד שגיביתה ויוציאנה וכו' וכתב הרב בעל מ"מ פ"י הנפקד יקבל ברצון המוכר לתת ללוקח ובהכי סגי ע"כ משמע דכשקבל הנפקד מדעת המוכר לתת ללוקח אע"ג דלא אמר ליה מוכר לנפקד מידי אלא ידע שרצונו הוא בכך פיון שמכר ללוקח קנה הלוקח והכא בנדון זה הרי הוא מסתמא דינדע הנפקד שזה לוי קנה מראובן ונתרצה להיות נפקד מן הלוקח או שיהיה מקום הברזל שכור ללוי כמו שהיה שכור לראובן דאף על גב דלא עשה שום דבר מדרך הקניה לשכירות פיון שהיה הברזל מונח במקום שהוא בדיבור לחודיה בלא שום קנין נקנה המקום בשכירות וכמו שהביא בעל מ"מ דכתב בעיטור דמסתמא שאם נתן כליו ומשמישו לתוכו הוי חזקה פהיה דגרסינן בירושלמי המוכר בית לחבירו פיון שצבר פירות לתוכו קנה וכו' כמו שהביא פ"א מהלכות מכירה והכא נמי שמעון שקנה הברזל והונח בספינה בשאלה או בשכירות אעפ"י שלא קנה מקום הספינה בחזקה ולא בכסף ולא בשטר אם היה דין קניית הספינה פקרקע פיון שהברזל הונח שם ברשות בעל הספינה הוי כמו חזקה בגוף הקרקע או כמסירה בספינה וכיון שמכרו לראובן וראובן ללוי אע"ג שלא הגביהו ולא הוציאו מרשות וכיון שהוא ביז נפקד או ביז משפיר ינדע זה שרצונו של מוכר שיתנהו ללוקח קנה לוקח מיז שהרי קבל לתתו ללוי כשיגיעו לנמל פיון שינדע שמכרו לו כמו שהיה חייב כמוכר אם לא היה מוכרו והוי כי האי דתנא בהאי ברייתא עד שקבל נהרי קבל כדאמר ולא תימא דבעי לקבל בפני המוכר דסתמא תנא עד שקבל ולא תנא בפניו וכמו שכתב מ"מ ברצון המוכר משמע דלא בעי דלהוי בפניו אלא שינדע שרצונו בכך וכן כתב בסמ"ג פיון שקבל עליו נפקד לזכות בהן ללוקח אחר פסוק דמים קנה הלוקח ולא משתמיט חד מינייהו לומר דבעי דלימא מוכר גופיה לנפקד שיתן ללוקח ונראה לי כי לדעת כ"ע אפי' להגי רב רבי דלא גרסי גירסא זו קני לוקח פי האי גוונא אפי' שלא במעמד שלשתן דבעלמא בלא מכירה אי שלח ליה מפקיד לנפקד בין בכתב בין ע"י שלים ואמר תן פקדוני לפלו' אם נתן הוא פטור כמו שכתב הר"מ בספ"א מהלכות שלוחין ואי סמך נמי הוא אשליח שאמר לו בשם המפקיד שיתן לידו הפקדון ונתנו לו ולא הכחיש את"כ המפקיד והודה שהיה אמת ששלח לו שיתן הפקדון פשו' שאין יכול לתובעו ממנו את"כ וכן אם שלח לו שיזכה בה לפלו' יכול לזכות לו וא"כ מה לי ששלח לו שיתנו לפלו' בדרך שאלה או שיולכיה לו ומה לי שמכרה או נתנה לו ושלח לו אפילו על ידו שיתנה לו ונתנה או שיזכה בה בשבילו הלוקח וזכה בה ובנדון דידן

הכי הוי שאמר הלוקח לבעל הספינה שלקח מראובן הברזל ושאמר שיתנהו לו והוא סמך על דבריו וזכה לו ליתנו לידו כשיגיעו לנמל והוי פדינא דבריתא עד שיקבל עליו ברצון המוכר פדאמ' לעיל: ומה שלא פתב הרמב"ם ז"ל ענין גירסא זו כי לא מצא ברוב הספרים או בספריו אלא הגרסא האחרת אבל דין הגירסא האחרת הוא אמת וכדפלי וזהו שפתב הרב בעל מ"מ ובנדאי דסגי בכף דמשמע דלכ"ע סגי בכף וכן משמע נמי ממה שפתב רבי' יונה ז"ל בפ"י ברייתא זו במס' בתרא: וכל זה הוא אם היה בעל הספינה ישראל שהוא זוכה וזוכין לו שולח ונעשה שלים אבל גוי דליתא בהני פדאמר באיזהו נשך דאין לגוי שליחות ולא זכיה ועל שפתב הרמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות זכיה ופ"ח מהלכות שליחות משמע דלא קנה לוי הברזל ולא זכה לו הגוי אפילו קבל ברצון המוכר לתתו לו כל זמן שלא זכה בו לוי בא' מדרכי הקניה: ואפ"י הכי יש לדון בדין זה ולחייב את לוי בחוב זה כי הברזל נטבע ברשותו שאעפ"י שכתוב בפאלה ששמעון עשה שליח לראיז שיקנה הברזל פדי להבריחו מן המכס דאין שליחות לגוי אפ"ה נשאר הברזל קנוי לשמעון דהא דאמרין דאין שליחות לגוי היינו שאינו יכול לזכות לחבירו על יד גוי ולא לזכות הוא מחבירו על יד שליחות גוי ויכול לחזור וליקח מיד הגוי מה שנתן לו שישנה בשביל חבירו אבל אם השליח הגוי עשה שליחותו ונתן לחבירו מה שנתן לו כבר זכה פניו שהגיע לידו ושליחות עפ"ם הוי כמעשה קוף בעלמא וכן הא דאמרי' אין שליחות לגוי היינו בינו לבין ישראל אחר אבל ישראל שמה שליח לגוי שיקנה לו או ימכור לו וקנה או מכר בין מגוי או לגוי בין מישראל או לישראל פניו שקנה או מכר פדין הראוי עם הגוי או עם ישראל הרי הוא קנוי לישראל המשלחו או לישראל הקונה: ואם פן ברזל זה שקנה הריאז לשמעון זכה בו שמעון ונהרי הוא ברשותו אם נגנב או נאבד ואפ"י פדינינו פניו שקנאו לו במעותיו וברשותו ומקומו מושכר או מושאל לו כי כמו שנתן לו רשות לקנות נתן לו רשות שישכור או ישאל מקום להניחו וכשהניחו בספינה על פי שמעון השאיל לו בספינה מקום הברזל או השכירו לו וגם בהנחת הברזל במקום שהוא נקנה לו לשמעון המקום ההוא בשכירות או בשאלה כמו שכתבתי למעלה ממה שפתב בעל העיטור ז"ל ואע"ג דגוי אינו קונה בחזקה אלא בשטר פדאמר רב פ' חזקת הרי פתב מ"מ פ"א דמכירה דטעמא הוא דמתוך אלמותו היה מחזיק דמשמע דישראל קונה ממנו בחזקה וכמו שפתב פ"א דהלכות זכיה גבי ישראל שלקח שדה מן הגוי וכו' דאם החזיק הראשון ואחריו החזיק הב' מעמידין אותה ביד ראשון והיינו בקרקע אבל בספינה שנקנית במסירה דהוי במקום משיכה בגוי נמי ליכא הכא שום קנין אלא כמו שנקנה המקום לשמעון בשכירות על יד הגוי שקנהו לו והניחו בספינתו להוליכה לו בשכירות כך נקנה לראובן וללוי שהרי נתצו שיהיה ברשות הגוי וכיון שקבל הגוי כשידע שמכר שמעון לתתו ללוי קנה לוי ביד הגוי אע"ג דאין לו זכיה והוי דומיא דקטן דאין לו שליחות ואפ"ה אם אמר שלח לי ע"י קטן ונאנס פטור וה"נ נתצוה לוי שיהיה הברזל ביד הגוי כמו שהיה קודם ברשותו בשם שמעון והוי ככל תנאי שבממון שהוא קיים ונהרי פתב הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות שלוחין ששנים שהתנו ביניהם וכו' הרי זה משלח ביד מי שיראה לו שהוא ראוי להוליך דבר זה ונראה שאפ"י ששלחו ע"י גוי פטור דבהכי נתצוה וה"נ נתצוה לוי שיהיה הברזל ביד הגוי ושיזפו בו בשבילו ברצון מוכר וכן קבל הגוי כשידע שרצונו של מוכר היה שיתנהו ללוי פניו שמכרו לו ובס' צרור הפסוק ד"כ

שי"ג הביא תשובת הרשב"א ו"ל שיכול ישראל להיות שליח הגוי לתבוע מישראל מה שחייב לגוי שהוא כמו שעשאו אפוטרופא אפילו שלא מדעת הישראל הלנה וא"כ כ"ש כששניהם רוצים שינפה הגוי מלוי מה שהוא ביזו של שמעון שהרי שמעון בטל זכותו שביד הגוי ואינו יכול לחזור בו אח"כ ולומר פינון שאין זכיה לגוי לא זכה לה פינון שנתרצה בכך והגוי קבל לתת ללוי זכה לוי ונעשה ברשותו לגניבה ואבידה ואינו יכול לחזור בו ולומר אין לגוי זכיה בשביל ישראל פינון שנתרצה בכך וכדאמר דכל תנאי שבממון קיים: ועוד נ"ל דאף על גב דאין גוי זוכה לישראל כליו של גוי זוכין לישראל דגופיה דגוי הוא דאימעיטא מזכיה משום דאתם בני ברי דכתיב אתם אבל חצרו וכליו לא אימעיטיו וכיון שקבל עליו לתת ללוי הברזל רשותו וכליו קונין לו כמי ששאל כלשלו גוי ומדדו לתוכו קונה הכי נמי קבל עליו לתת לו מה שהוא ברשותו או בכליו קנה לו: עוד אני אומר דכשנסעה הספינה מן הנמל או מן המקום שהיה בה אחר שקנה לוי מראובן ונדע הריאזו שהיה הברזל של לוי אז קנה לוי מקום ספינה שהיה מונח בה הברזל בשכירות וכיון שקנה המקום קנה הברזל אשר היה מונח בו משום דספינה נקנית במסירה ובמשיכה ומשיכה קונה בגוי כמו שאר מטלטלים ועיקר משיכת הספינה היא במים וכמו שהביא הרא"ש ו"ל בפסקיו וכן הרב רבי יונה ו"ל פתב בפ' בתרא וא' כשהוא קונה בספינה במשיכה אינו קונה אותה אלא פדרף משיכתה כגון שהיתה מונחת במים או ברקק מי' או בסמטא ובחצר של שניהם אבל אם היתה מונחת ביבש' אין דרף למשון וילגבה אותה אלא צריף שיגביהנה עכ"ל משמע דלכ"ע משיכה בספינה במים קונה ומשיכה זו אף על פי שלא משף הספינה שהיה גדולה אם נמשך ע"י המשוטין הניא משיכה ואפילו היא ספינה שאינה זזה ממקומה ע"י המשוטות כי אם ע"י הרוח פינון שהגביהו את הנס שהוא וילון הספינה שעל ידה מוליף אותה הרוח פינון שהלכה על ידי כף הוא משיכה שכן דרפה וכן היא משיכתה והליכתה ואפילו שלא עשה לוי משיכה זו ולא חברו שטענו סחורותיה בספינה זו אפ"ה קניא להו משיכה זו מפני שהאנשים המשמשים את הספינה בכל הצריף לה פדי שתלה הם כמו שכירי ושלוחי לסוחרים בעלי הסחורות ובמצותם ומאמרם ועל פיה יחנו ויסעו בזמן שירצו הסוחרים כי מה שנותנים לאלו האנשים שכירות הוא שכר טרחה ועמלם בהסעת הספינה והילוכה אעפ"י שאינם עושים חשבון ואינם מקבלין ממון אלא מבעל הספינה אפ"ה מלאכת הסוחרים הם עושים והוה כשלוחים שלהם בהסעת הספינה ולא הוה בעלי הספינה וניחא להו לסוחרים שיהיו הם שלוחים שלהם אף על גב דאין שליחות לגוי כדאמר פינון שמצותם ורצונם עושי' הוה שלוחיהם ואף על גב דאין אלו מכוננים למשון הספינה לזכו' לסוחר' רוצה הוא בעל הספינה שיזכו הם בספינה במשיכה זו פינון שהיא טעונה כפר וכיוצא בזה כתב רבי יונה ו"ל שם ו"ל משנתמלאה המדה ללוקח ואעפ"י שעדיין לא נתן הלוקח שכירות לסרסור ולא משף המדה קונה בה דכיון דבסתמא קא מושיל לה ללוקח משנתמלאה המדה רוצה הוא שיקנה הפלי שלו ללוקח ע"כ והכא משנטענה הספינה רוצה הוא בעל הספינה שתהיה קנויה להם על יד משיכת האנשים המשמשים את הספינה ומסיעי' אותה דהתם בלא משיכה ובלא קבלת שכירות כתב שהם יקני' לו ללוקח משום שהפלי הוי של סרסור אבל הכא שהפלי והיא הספינה היא של משפיל' אין השוכר זכה בה אלא במשיכה להאי טעמא ומשיכה כי היא סגי כדאמר' ואפילו היו בעלי הספינה

עצמם הם המושכים הספינה ומסיעים אותה להקנותה לבעלי הסחורות הנה נראה לי שקונים במשיכה זו שהרי נעשו שלוחים לזה הגע עצמה שקנה אדם בית מחבירו ורצה להחזיק בה בתיקון מנעול וכינצא בה ואמר למוכר שהיה אמן שיתקן אותו בשכירות שיתן לו כדי שיחזיק בבית ועשה כן נראה פשוט שהחזיק בבית אפילו על ידי המוכר פיון שנעשה שלוחו לדעתו ובשכירותו ואפילו אם נתרצה להיות שלוחו בלי שכירות נמי וכן אם אמר לו שידוש את המצר שבין שדהו ובין השדה שקנה ממנו להחזיק בו קנה פיון שנעשו שניהם פשדה אחת וכן אם אמר לו משוה פרה זו שאתה מוכר לי לרשותי או לסמטא מר"ה כדי שאחזיק בה נראה דבכל אלו קנה דנעשה שלוחו להוציא החפץ מרשותו לרשו' הקו' דכיון דקונה על יד שליח מה לי הוא מה לי שליח דעלמא פי הני גוונא דאמרן והכא נמי אם משכו הם הספינ' לקנו' להם לבעלי הסחורות זכו אע"ג דלא נתכוננו לכה פיון דבמזנותם הם נוסעים להגיעם למחוז חפצם כפי מה שהתנו ביניהם ומשעת הנסיעה נקנית להם הספינה לשכירות וא"כ בנדון זה קנה לוי הברזל משעה שנסעה הספינה שהיתה שכורה לו מאז והיה הברזל מונח בתוכה והוי כי האי בבא דתניא התם אם היו הפירות ברשות לוקח פיון שקבל עליו המוכר למכור קנה לוקח ואעפ"י שלא מדד.

עוד נראה לי לחייב את לוי מצד אחר והוא כי גם שלא היה עושה שום קנין בברזל ולא בספינה באופן שלא היה קנוי לו אלא שהיה נשאר באחריות ראובן היינו אם היה נאבד או נטבע במקום שהוא שהי' בו פשקנאו וחזר בו אבל אם לא חזר בו עד שהוליה אותו לקצות הארץ ונטבע בלב ים על יד הולכתו יכול זה לומר פיון שהולכת אותו למקום שננטבע שם על ידו נעשה ברשותה דהוי פרועה שהוליה את הצאן למקום גדודי חיות ולסטי' דחייב ואע"ג שפכר היה טעון הברזל בספינה כדי להוליכו למקו' שהיתה הולכת הספינה פיון שמכרו גלה דעתו שלא היה רוצה להסתכן להוליכו דרו' ים ואפילו שלא היה מוצא מי שיקנהו ממנו אולי היה מורידו מעל הספינה אפילו שהיה פורע קצת השכירות ולא היה שולחו ואם כן זה שפא והודיע לריאזו שהו' קנאו ושרצונו היה להוליכו ושהו' יפרע השכירות האחריות הוא עליו מדין משנה מדעת הבעלי' שאם הפסיד הפסיד לעצמו ואם הרויח הוא לבעל הבית השתא נמי אע"פ שאם היה מגיע הברזל למה שאליו והנה בו רינח היה הרינח לראובן אם לא היה בו שום קנין שכל אחד מהם היה יכול לחזור בו עתה שננטבע או היה בו הפסד הוא על לוי פיון שהוא שנה מדעת הבעל הבית שלקחו להוליכו למקום שננטבע בו פיון שלא קנאו לדעתו עוד יש דרו'.

אחר שקנה לוי הברזל אם פתב בעל הספינה ללוי או לחבריו שהשפיר להם הספינ' עד מקום פלוני ויהיה אף דינ' דמלכות' שאחר שיכתוב הגוי בעל הספינה שטר בפני השופט שלא יוכל לחזור בו משכירות הספינה מאז נשפרה להם הספינ' משום דד"ד וכן אם הוא חק ודינא דמלכותא כי מעת שתנוע הספינה מן הנמל לא יוכל בעל הספינה לחזור בו מן השכירות בדרו' היא שכורה הספינה לכולם בנסיעה וללוי בכללם וקנה הברזל מפת שהוא נותן במקום המיוחד לו בספינה בלא קנין אחר שכל מה שהוא דינא דמלכות' קונין בו וכמו שהביא הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות זכיה על גכסי הגוי שהן כמדבר שאם דין המלך ומשפטו שלא יזכה בקרקע אלא מי שפותב בשטר או נותן דמים וכיוצ' בו עושין כפי משפט המלך שכל דיני המלך בממון על פיהן דנים והכא נמי לא שפא: נאם מבי"ט:

שאלה קמו ילמדנו הרב נר"ו מי שנפל' לו יבמה והוא מושבע שלא ישא אחרת על אשתו אם יוכל ליבמה מבלי שיצטרף לפייס את אשתו או לגרשה והרמב"ם ז"ל פתב בתשובה על מי' שהתנ' עם אשתו שלא ישא אחרת עליה ואם ישא שיתחייב לתת לה מאתי' דינרים וכתב שאם נפלה לו יבמה שהוא פטור מב' טעמי' הא' שלא התנה אלא שלא ישא וזו אשה הקנו לו מן השמים וטעם אחר דכל פי הא לא אסיק אדעתו' ע"כ ויש מי שרוצה לחלק בין תנאי לשבועה לכן יבאר הרב נר"ו הפל בארובה וראיתי להרשב"א ז"ל בתשובה סי' תתי"ב ז"ל ראונו שנשבע לישא אשה וכלל בשבועתו שלא לישא אשה עליה בחייה וקודם זמן הנישואין נפלה לו יבמה: תשובה לדעתי לא נשבע אלא שלא ישא אשה אחרת עליה כלום' לאחר שישאנה אפי' אם יגרשנה לא ישא אחרת בחייה אבל שלא ישא אחרת קודם שישא זאת בזה אין חשש שהרי אין היא אגודה אצלו עדיין ואם ישא אחרת ולא תישר בעיניה לישא לו לא תנשא ע"כ נראה דלא חייש לטעמא דהרמב"ם ז"ל ואי חייש וקא מחלק בין תנאי לשבוע' יבאר הרב נר"ו החילוק באר היטב ואי ליפא הפירש יכתוב על מי נסמך על תשובת הרמב"ם ז"ל שהוא המורה באלו הארצות או על תשובת הרשב"א ז"ל וישכר אדונינו כפול ומכופל מן השמים: תשובה יקבל החכם את תשובתו נראה דבר פשוט שאינו יכול ליבמה דאפי' נשבע בפ' שלא ליבם חלה השבוע' ולא אמרי' דהוי נשבע לבטל את המצנה כהיא דר"ל פ' פיצד פל מקום שיש עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שתיהן מוטב ואם לאו יבא עשה וינחה את לא תעשה והכא איפשר לקיים שתיהן השבועה שנשבע שלא יבם ויפטרנה בחליצה כדאמר סתם במקום איסור מצנה או איסור קדושה דאיפשר בחליצה ואם פן כ"ש כשנשבע שלא ישא אחרת עליה דחיייל שבועתי' בכולל מגו דחיייל אשאר נשים שהן רשות וכן פתב הריב"ש ז"ל תשובה קנ"ט שאם נשבע שלא ליבם לחודיה או שלא לחלוץ דחיייל ואסור ליבם כשנשבע שלא ליבם ולחלוץ כשנשבע שלא לחלוץ וכן פתב הרשב"א ז"ל בתשובה שהביא ה"ר דוראן ז"ל סימן ק' שהנשבע שלא ליבם שבועה חלה עליו ואע"פ שכתב הוא ז"ל שאין דבריו מוכרעים ושצ"ע היינו כשנשבע בפ' אבל בכולל כנ"ד מודה דחיייל וכמו שכתב הרשב"א ז"ל גם פן בתשובה זו שהבאתי שלא נשבע אלא שלא ישא אחר' עליה וכו' שנראה שהוא פשוט כשנשבע חל שבועתו גם על היבמה: ומה שכתב הרמב"ם ז"ל בתשובה נראה שאינו חולק על זה כי גם שהיה התנאי במה ששאלו להרמב"ם שלא ישא אחרת בשבועה פינון שהתנו שאם ישא שיתחייב לתת לה מאתי' דינרים נראה שהתנאי והשבועה היו שאם ירצה לישא שיתן וכשיתן אין פאן שבועה שלא היה נכתב בתנאי ואם יעבור וישא אלא ואם ישא שר"ל אם ירצה לישא יהי היתר לו בנתינת המעות ומטעם מהשמים הקנו אותה לו כת' שהוא פטור מן התשלומין שלא נתחייב בהם אלא כשהוא ישא בהשפדלותו וזו מן השמים הקנו אותה לו ואם היה נשבע בסתם שלא ישא אחרת ולא היה לו מקום להפטר בנתינת המעות לא היה נפטר מן השבועה מטעם דמן השמים הקנוה לו דהרי הוא מושבע שלא ישא ולכן לא ישאנה ולא יבוא עליה כי הוא מושבע ויפטרנה בחליצה שלא הקנוה לו מן השמים לעבור על שבועת שמים ולפטור אותו ממון סגי האי טעמא דהקנוה לו מן השמים כדפירש' וכן הטעם שכת' הרמב"ם ז"ל דכל פי הא לא אסי' אדעתו' לא סגי אלא לפוטרו מן הממון שלא נתחייב בממון אלא על הדבר המצוי וההנהגה אם ירצה לישא אשה

אָבֵל זֹאת שְׂפָאָה לֹוּ בְהֶסֶח הַדַּעַת לֹא עָלָה בְּדַעְתּוֹ לְהִתְחַיֵּיב וּלְהִכִּי פֶטוּר אָבֵל לְעַנְּנֵי שְׁבוּעָה אִם הָיָה נִשְׁבַּע בְּסֵתֶם שְׂלֵא לִישׂא אַחֲרַת עֲלִיָּה לֹא הָיָה יְכוּל לִישׂא הַיְבָמָה מִשׁוּם טַעְמָא דְכָל כִּי הָא לֹא אָסִיק אַדְעֵתִיָּה שְׁהָרִי נִשְׁבַּע סֵתֶם שְׂלֵא לִישׂא וְהָרִי הוּא נוֹשֵׂא וְלֹא סָגִי הָאִי טַעְמָא לְעַנְּנֵי שְׁבוּעָה אֲלֵא לְפִתַּח וְחֻרְטָה אִם הָיָה אִיפְשָׁר לְהִתִּיר שְׂלֵא מִדַּעַת אֲשֶׁתּוֹ דְּבָהֲנֵי גִוּוּנֵי פּוֹתְחִין לֹוּ בְּחֻרְטָה אֵלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ וּמִתִּירִין לֹוּ וְכִינּוֹן דְּצָרִיף הִתֵּר' מִשְׁמַע שְׁנִתְפַּשׁ בְּשְׁבוּעָה אֲפִילוּ בְּמִלְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא כִּי הָא דְלֹא אָסִיק אַדְעֵתִיָּה וְאֲפִילוּ הָיָה נְכַלל בְּשְׁבוּעָה שְׂאָם יִרְצָה לִישׂא שְׂיִתּוֹן הַמְעוֹת הָיָה פֶטוּר מִלְתַּת מִשׁוּם טַעַמ' דְּכָל כִּי הָא לֹא אָסִיק אַדְעֵתִיָּה לִישְׁבַע דְּבַעֲנֵן מְמוֹן אֵינוֹ מִתְחַיֵּיב הָאָדָם אֲלֵא בְּדָבָר מְצוּי וְתִדִּיר וְכִמוֹ שִׁכַּת הָרִיב"ש ו"ל תְּשׁוּבָה צ"ח עַל מִי שְׂקִבֵל חֶרֶם וְנִגְדוּי שְׂלֵא יִקַּח אִשָּׁה בְּחַיֵּי אֲשֶׁתּוֹ כִּי אָה בְּרִצּוֹנָה שְׂכַל שְׂפִיִּיס אוֹתָהּ בְּעַנְיֵינִי שְׂאִשָּׁה כְּמוֹת' הָיִיתָ מִתְרַצִּית וְלֹא נִתְפָּיִיסָה שְׂהוּא פֶטוּר שְׂלֵא קִבֵּל לְפִיִּיסָה אֲלֵא בְּנוֹהֵג הָעוֹלָם וְהֵכָא נְמִי לֹא קִבֵּל עָלָיו בְּשְׁבוּעָה לְתַת לָהּ הַמְעוֹת אֲלֵא אִם יִשָּׂא בְּנוֹהֵג הָעוֹלָם לֹא בִיבְמָה וְלֹא אָסִיק אַדְעֵתִיָּה שְׂיִמּוֹת אֲחִיו בְּלֹא בְּנִים וְתַפּוּל לְפָנָיו וְאֲפִילוּ הִכִּי אִם הָיָה נִשְׁבַּע סֵתֶם שְׂלֵא יִשָּׂא אַחֲרַת לֹא הָיָה יְכוּל לִישׂא אוֹתָהּ מֵהָאִי טַעְמָא דְלֹא אָסִיק אַדְעֵתִיָּה דְלֹא סָגִי הָאִי טַעַמ' לִישְׁבַע אֲלֵא לְמִצְוָה לֹוּ פִתַּח לְחֻרְטָה כְּדָאָמ' וְכַדּוֹן זֶה אִפִּי פִיִּיסָה בְּדָבָר שְׂכְמוֹתָהּ מִתְפָּיִיסָת וְלֹא נִתְפָּיִיסָה אֵינוֹ יְכוּל לִישׂא דְלֹא תֵלָה הַשְׁבוּעָה בְּרִצּוֹנִי כִּי הָא דְרִיב"ש ו"ל שְׂכַתְב לָהּ שְׂקִבֵל חֶרֶם שְׂלֵא יִשָּׂא אִשָּׁה אֲלֵא בְּרִצּוֹנִי אָבֵל הֵכָא נִשְׁבַּע בְּסֵתֶם וְאֵינוֹ יְכוּל לִישׂא עָלֶיהָ אֲלֵא אִם כֵּן יְפִיִּיס אוֹתָהּ בְּפִנְעַל וְכִשְׂהִיא מְרֻנָּה אֵין כָּאֵן שְׁבוּעָה שְׁהָרִי לְטוֹבָתָהּ וּלְדַעְתָּהּ נִשְׁבַּע וְהָרִי הִיא מְרֻנָּצִית נְאֻם הַצָּעִיר מִבִּי"ט: קִמְז עוֹלָם הַכּוֹף רְאִיתִי תַחְתּוֹנִים רוֹצִים לְעֵלוֹת לְמַעְלָה שְׂאִינָה רְאוּנָה לָהֶם וְעֵלְיוֹנִים כּוֹבְשִׁים פְּנִיָּהֶם לְמַטָּה מִלְמַחֹת בִּיָּדָם תַּחְתּוֹנִים נוֹצְחִים אֵת הָעֵלְיוֹנִים וְכָל אֶחָד אוֹמֵר אֲנִי אֲמַלּוּף וְאֵינָם מַפִּירִים אֵת מְקוֹמָם וְנוֹתְנִין מְקוֹם לְעַמִּי הָאֲרָץ שְׂיִרְהֵב הַנְּעַר בְּזָקֵן וְהַנְּקֵל בְּנֶפֶךְ' וְשִׂיזְלוּלוּ בְּכַבּוֹד הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֵי' וְשׁוֹפְטֵי דִינָיָה וְרַעְיָה זֹו חוֹלָה עַד צְוָאָר יִגִּיעַ וְיִחַצָּה מִלְבִּישִׁים צְוָאָרָם רַעְמָה וְתַחְתִּיָּה' עֲרָמָה וְהֵנָּה אֵין לָהֶם מוֹכִיחַ הוֹכַח יוֹכִיחַ אוֹתָם וְאִם אֵין דִּין לְמַטָּה יֵשׁ דִּין לְמַעְלָה וְהָאֵל יֵת' יִרְחַם עַל עַמּוֹ וְיִהְיֶה לְכַב כְּפֻלְנוּ לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבַּרַךְ אָמֵן וּמַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כָּף הָיָה בָּא לְפָנָי כ"ר מֹשֶׁה וְ' שְׂמַחָה וְהוֹצִיא פֶּסֶק דִּין אֶחָד שְׂנִכְתָּ' זֶה ט"ו שְׁנִים עַל הַנְּעֵלָה כ"ר שְׂלֹמָה בְּנִימֵן וּבְרֵאוּתִי אוֹתוֹ אֲמַרְתִּי לֹוּ שְׁהִיָּה נְרָאָה לִי כִּי בְּדִין הָיָה פֶטוּר כ"ר שְׂלֹמָה הַנְּ"ל מְכַל מַה שְׂכַתוֹ בְּפֶסֶק הֵהוּא בְּשְׁבוּעָה אַחַת וַעֲכ"ז אֲמַרְתִּי כִּי לְהִיּוֹת הָעַנְּנֵן מִכְּמָה שְׁנִים שְׁהִיָּה נְרָאָה לִי לֹוּמֵר לְכ"ר שְׂלֹמָה הַנְּ"ל שְׂיַעֲשׂוּ בִּינֵיהֶם אֵיזוֹ פְּשָׁרָה אַחַר כָּף בָּאוּ שְׁנֵיָה' פַּעַם וּפְעָמִים וְחִזְרֵתִי וְאֲמַרְתִּי הַדְּבָרִים הַנְּ"ל לְכ"ר שְׂלֹמָה הַנְּ"ל.

עוֹד חֲזָרוּ פַּעַם אַחֲרַת לְבָרֵר עוֹד טַעְנוֹתֵיהֶם וְלֹא נִתְבַּרְרוּ וּמִפְּנֵי שְׂרֵאוּתִי אֵת מֹשֶׁה הַנְּ"ל שְׁהִיָּה מְגַמְגֵם עָלַי שְׂהִיִּיתִי מְסִיִּיעַ אֵת כ"ר שְׂלֹמָה הַנְּ"ל אֲמַרְתִּי שְׂלֵא הָיָה נְרָאָה לִי לְחַיִּיבוּ כְּמָה שְׂכַתוֹב בְּאוֹתוֹ הַפֶּסֶק לְפִי פֶשְׁטוֹ אֲלֵא שְׂיִקַּחוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים שְׂיִפְשְׂרוּ בִּינֵיהֶם וְלֹא יְהִי עֶסֶק שְׁבוּעָה בִּינֵיהֶם וְאִם לֹא יִרְצוּ יִקַּחוּ שְׁנֵי חֻקִּים שְׂיִדּוּנוּ בִּינֵיהֶם וְכֵן כְּתַבְתִּי פִתְקָא אֶחָד מִזֶּה וְנִתְמַתִּיהָ לְמֹשֶׁה הַנְּ"ל וּפִתְקָא אַחֲרַת כְּמוֹת' לְכ"ר שְׂלֹמָה הַנְּ"ל וְלֹא רִצָּה לְקַבְּלָהּ הוּא וְהִלָּף וְנִתְמַתִּיהָ לְבָנוּ כ"ר יְהוּדָה בְּנִימֵן וְהִלָּף מֹשֶׁה הַנְּ"ל עִם הַפִּתְקָ' הֵהִיא שְׂמַח וְטוֹב לְב עִם הַפִּתְקָא וּמִיד חֲזָר מֹשֶׁה הַנְּ"ל וְאָמַר אֵלַי כִּי גַם הוּא אֵינוֹ מְרֻנָּץ בְּפִתְקָ' הֵהִיא כִּי הָיָה לְחוֹבָתוֹ כְּאֲשֶׁר יַעֲצוּ כ"ר חַיִּים הָמוֹן וְאֵז חֲזָרְתִי וְנִתְמַתִּי פִתְקָא אַחֲרַת לְכ"ר שְׂלֹמָה הַנְּ"ל

פי מצד הדין אינו מחויב כי אם שבועה על הכל והגני אוכית בראיות ברורות על מה שפסקתי וזה החלי לעשות בע"ה בהיות פי בפסק דין הנזכר הנה פתוב שנמצאו ביד כ"ר שלמה הנ"ל כמו קע"ו סול' וכ"ו חתיכות מנכסי כ"ר אלחנן ו' שמחה נ"ע אביו של משה הנ"ל ותבע' ממנו ה"ר שלמה אלבוטיני י"ץ שהיה בזמן ההוא אפטרופוס משה הנ"ל ושהשיב כ"ר שלמה הנ"ל כי אותם הקע"ו סול' המא' מהם קבלם לקשבון ק' סול' שהוסיף כ"ר אלחנן נ"ע הנ"ל חמיו בצנאתו שיתנום לבתו אשת כ"ר שלמה הנ"ל יתרים על מה שזכר לה קודם והנ"ה סול' האחרים מהם קבלם על מכירת ש"ח שהיה לו לכ"ר שלמה הנ"ל על כ"ר יוסף דימודיני נ"ע ואמר שמכרו לחמיו ה"ר אלחנן נ"ע הנ"ל בקנ"ה סול' ונתן לו המאה מהם בחייו ונשאר חייב לו חמשה וחמשי' סול' וכתבו הדיינים בפסק ההוא שהיה נראה להם שהיה חייב כ"ר שלמה הנ"ל לברר שכן היה פתוב בצנא' או ע"י ב"ד ואם לאו שהיה חייב לפרוע המאה סול' ועל הנ"ה סול' אמרו שהיה חייב לפורעם מפני שלא היה דרך לפרע מנכסי יתומי' והגני בא להוכיח בראיות כי הוא פטור עתה שבועה על הכל והוא מצד פי אלו הקע"ו סול' הפתובין בפסק שנמצאו בידו מנכסי ה"ר אלחנן נ"ע הנ"ל נראה שלא היה פתוב עליהם שום שטר ולא שום עדות אלא מה שאמר הוא שעל המאה סול' של הצנא' ועל הנ"ה סול' של מכירת הש"ח של כ"ר יוסף דימודיני נ"ע נתנה לו הזקנ' אמו של כ"ר אלחנן נ"ע הנ"ל סף קאריזאש ובגדים שימכור אותם ויקח הקנ"ה סולט' ושמכר' בצובא והותירו כמו עשרים סולט' אחרים הפתובים בפסק ונתנם אחר כך לאפטרופוס כאשר הודה האפטרופוס שקבל אותו השארית א"כ נאמן הוא שבועתו מגו שהיה יכול להכחיש שלא קבל שום דבר או שהחזירו וכמו שהביא הרא"ש ז"ל בתשובה כלל פ"ו שנאמן לוי שבועתו לומר כך וכך צנני המת לעשות וכן עשיתי מגו דאי בעי אישתבע אין בידי פלוס משלו או החזרתי לו ע"כ והכא נמי נאמן לומר על מה שנתנה לו אמו של כ"ר אלחנן נ"ע שנתנה אותו כדי שימכור ויקח הק' סול' שצוה בנה הנ"ה סול' משטר המכירה במגו דאין בידי פלוס או החזרתי ולא מצית למימר דמה שפתוב בפסק שנמצאו בידו רוצה לומר בשטר חדא דהנה ליה למימר בפי' בשטר ועוד דנמצאו בידו לא משמע בשטר דהנה ליה למיכתב שחייב כך ועוד שאומר נמצאו בידו בגדים וקאריזאש דמשמע דאינו חוב אלא כמו פקדון דאינו חוב עליו אלא נכסי' של ה"ר אלחנן נ"ע שנמצאו בידו כדי שימכרם כמו שטען הוא ואין דרך לכתוב שטר עליהם ואפילו היו כותבים שטר הוי כמפקיד בשטר דנאמן לומר החזרתי במגו כמו שהביא בטור חשן משפט סימן רצ"ו ואפ' שהיינו דוחקים דנמצאו בידו מנכסי' וכו' הנה משמע נמי בשטר א"כ לא חייבו אותו אלא מפת השטר שהיה ביד האפטרופוס וכיון דהשתא לא נפיק שום שטרא מתותיה יד יתום א"כ צריך להביא ראיה שמפת השט' שביד האפטרופוס חייבוהו פיון דאינו בפירוש בפסק אדרבא משמע איפכא פדאמר' ואפילו היה מביא ראיה שהיה בשטר עכשיו שאינו מוציא שטר בידו הנה נאמן לומר לו פרעתי אפילו הפסק דין ביד דהלקתא כרב וביד פ"ק דמציעא דאמר בין חייב אתה ליתן לו ובין צא ותן לו נאמן לומר פרעתי וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ק שביעי מהלכות טוען ואפ' פסק דין בידו כמו שכתבתי בפסק האחר וכמו שהביא מהרי"ק ז"ל שורש קי"ח ובנדאי נראה דלא היה כאן שטר אלא הודאת פיו שהיו בידו והיה נאמן בטענתו במגו פדאמר': ונתתי לב לתת סמך למה שפסקו שני

התקמים ו"ל התומים בפסק ההוא זה ט"ו שנים ונראה שסמכו על ההיא דאיסי סוף פ"ק האומניו אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה או יביא ראיה או ישלם כמו שהכריח ר"ח ו"ל פירוש זה וכמו שהביא הרי"ף ו"ל שם וכתבו בשם הרנב"ר ו"ל דלאו דוקא בשבועת השומרים אמרה איסי אלא אפילו בעלמא באתרא דשכיחי ביה סהדי לא מפטר בשבועה אלא בעדים ע"כ והכא נמי צוואה זו שאמר שצוה חמיו שיוסיפו לו ק' סול' הוי באתרא דשכיחי סהדי ולכך חייבוהו לפרוע אם לא יברר שפן פתוב בצוואה ולפי זה דוקא באותו זמן שהיה קרוב למיתת ה"ר אלקחנן נ"ע איפשר שהיו אז עדים מצויי' ואם לא היה מביאם היה חייב לשלם אבל אחר שעברו ט"ו שנים ויותר מזמן הפסק דין ועד עתה יכול לומר ששכר הביא אז עדים אחר הפסק דין או שלא חזרו לתבוע ממנו שום דבר על זה כי היה נודע לאפטורופוס ומפני זה לא תבעו עוד ממנו שום דבר בכל אלו השנתי' ועתה שתובעי' ממנו אינו מצוי להביא עדים אחר כמה שנים ואינו חייב אלא שבועה דהוי באין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם: ועל הנ"ה סול' שפתיבו שהיה חייב לפרוע מפני שלא היה לו דרך ליפרע מנכסי יתומים כבר פתבתי שהוא פטור בשבועה וגם הם ו"ל לא כתבו אלא בזמן שהיה היתו' קטן דאין נזקקין לנכסי יתומים ונראה להם דכיון שלא היה לו א' מן הדרך'י שגפריעי' מנכסי יתומים תוך זמן או הודה בחקליו או מת בגידוי'ו שגפריע שלא כדיון ונחזרו הדמים למקומם דהוי תפיסה דלאחר מיתה דלא מהניא וכשיגדל היתו' יזקקו לנכסיו לעמוד בדין ואם פן אפילו לפי סברת' אחר שלא פרע או שלא תבעו עוד ממנו וגדל כבר היתו' הפרעון שגפריע נעשה למפרע דין וישבע עתה על טענתו זאת במגו דפרעתי ולפי האמת אפילו כשהיה קטן לא היה חייב לחזור מה שפרעו לו דאף על גב דלהוי כתיפיסה דלאחר מיתה היינו לדינא דגמרא אבל אחר שתקנו הגאונים ו"ל שיגבו ממטלטלים שירשו יתומים מאביהם כמו שכתב הרמב"ם ו"ל פ"ק י"א מהלכות מלוה וכמו שהביא בטור חשן משפט סימן ק"ז בשם הרא"ש ו"ל דהאידינא גובין אף המטלטלים מהני ליה תפיסה אחר שב"ד נזקקין לפרוע למלוה ממטלטלי דיתמי אפי' קטנים באחד מן הדרך'ים ג"כ אם תפס מלוה כשאין ב"ד נזקקין לו הוי תפיסה וכתב בטור חשן משפט סי' ק"י וטעמא דאין נפרעין מן הקטנים משום דחיישינן לצררי וכו' לפיכך אם תפס משלהם אפילו אחרי מות אביהן והוא בענין שיכול המחזיק בו לטעון עליו לקוח הוא בידי מותר לו לתופסו בחובו פנין שידע וברור לו שלא נפרע מאביהם ע"כ משמע דמהניא תפיסה לאחר מיתה אפילו למה שאין ב"ד נזקקין והיינו ע"כ אחר התקנה וכמו שכתב הרי"ף ו"ל פ"ק הכותב וכתב הר"ן ו"ל ומיהו השתא לא נפקא לן מידי דהא תקינו רבנן כו' הילכך אפי' תפיסה דלאחר מיתה בכל מקום מהניא וכי היכי דמהניא למי שיש לו שטר דמות' לו לתפוס בחובו כמו שכתב בטור חשן משפט הכי נמי מהני למלוה על פה או לכל חייב שהיה לשום אדם על חבירו ומת ותפס מנכסיו אחר מותו פנין שהוא בענין שיכול להחזיק בו ולטעון לקוח הוא בידי נאמן ובשבועה והיינו כנודון דידן דאפילו היה דרך תפיסה הויא תפיסה וכ"ש שלא היה תפיסה אלא שאמו של כ"ר אלקחנן עצמה נתנה לו אותם הנכסים בתורת פרעון כפי מה שטען דאפילו לדינא דגמרא לא היו מוציאין מיזו ובשבועה כדאמרו: ונראה לי שהתקמים ו"ל שחתמו באותו פסק וחיבוהו לחזור לפרוע מה שקבל מפני שלא היה לו דרך ליפרע מנכסי יתומים הפכו בזכות היתום משום דהוי' תפיסה דלאחר מיתה כמו

שְׁפַתְבָּתִי לְמַעַלְהָ לְדַעַת' וְאֶפֶי' לְפִי הַתְקַנְּנָה דְמַהֲנִיָּא תְּפִיסָה נְרָאָה לְהֵם לְפָסוּק לְזִכְרוֹ הִיָּתוּם הַקְטָן כִּי־שׁ אֲמָרִים שְׁהִבִיא שֵׁם בְּטוֹר חֲשׁוֹן מִשְׁפָּט סִימָן ק"ה שְׁתַּקְנָה הַגְּאוּנִי לֹא הִיָּתָה אֶלָּא בְּמַלְוָה בְּשִׁטְר אֶבֶל בְּמַלְוָה ע"פ לֹא תִקְנוּ וְכו' וּבְגִדוֹן דִּידוֹן הִיָּתָה מְלוּוָה עַל פֶּה וְאוֹקְמוּהָ אֲדֹאֲוֹרֵיִתָא דְלֹא מַהֲנִיָּא תְּפִיסָה אֶבֶל כָּל הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִים דְאַפִּילוּ בְּמַלְוָה עַל פֶּה הִיָּתָה הַתְקַנְּנָה וּמַהֲנִיָּא הַתְּפִיסָה כְּדֹאֲמָר' וְאַפִּילוּ לְמָה שְׁפָסְקוּ הֵם ו"ל הִיָּה בְּעוֹדוֹ קָטָן אֶבֶל אַח' שְׁגָדַל אֶפֶי' לְסִבְרַת' אִינוּ חֲזִיב אֶלָּא שְׁבוּעָה כְּדֹאֲמָרִינוּן לְעִיל וְתִיתִי לִי דְאַשְׁפַּחִית טַעְמָא לְגַבְרֵי רַבְרָבִי כְּנוֹתִיָּהּ דְלֹא לְהוּי כַב"ד טוֹעִין וְכִי שְׁכִיבָנָא בְּתַר דְקָשִׁינ' וִיְהִי רַעְוָא דְלִהְיוּ תַלְמוּדָאִי בְּיַדִּי לְפָקוּ לְקַבְלָאִי מִשׁוּם דְאַסְקִינ' מִיִּלְתִּיָּהּ אֶלִּיבָא דְהַלְכְתָא כְּדֹאֲמָרִינוּ: וְעוֹד נְרָאָה לִי עַל אֱלוֹ הַנ"ה סוּל' שְׁהֵם מַחְמַת הַש"ח שְׁהִיָּה לּוֹ עַל כ"ר יוֹסֵף דְמוֹדִינָא נ"ע דְנִאָמְנָן בְּשְׁבוּעָה לְכּוּלִי עֲלֵמָא פִּינוּן שְׁהַש"ח הִיָּה פְתוּב עַל שְׁמוֹ שֶׁל כ"ר שְׁלֵמָה הַנ"ל שְׁהִיָּה חֲזִיב לּוֹ כ"ר יוֹסֵף נ"ע הַנ"ל וְלֹא נִמְצָא שְׁמָסְרוּ הוּא לַה"ר אֶלְחָנָן חֲמִיו נ"ע בְּמִסְרָה וּכְתוּבָה וְהָאֲפִטְרוּפּוֹס ה"ר מִשָּׁה אֶלְבוּטִינִי י"ץ מוֹדָה שְׁגָבָה הַחֹב הַהוּא וְאֵם לֹא הִיָּה אֲזִי מוֹדָה כ"ר שְׁלֵמָה הַנ"ל שְׁהוּא מְכַר הַש"ח לֹא הִיָּה גּוֹבָה הָאֲפִטְרוּפּוֹס שׁוּם דְבָר מְמַנּוּ וְכִמוֹ שְׁפַתְבָּתִי הַרְמַב"ם ו"ל פָּרְק י"ו מִהַלְכוֹת מְלוּוָה וּפָרְק ו' מִהַלְכוֹת מְכִירָה שְׁצָרִיף עֲדִים לְעִנְיָן שְׁבוּעָתוֹ שְׁהָרִי הַנְּתַבַּע אֲמָר לּוֹ מִי יֹאמֵר שְׁבַעַל דְבָרִים שְׁלִי פְתַב וּמָסַר לָךְ וְאֵם לֹא יִרְצָה לֹא יִפְרַע כְּמוֹ שְׁפַתְבָּתִי שֵׁם וּבְהַלְכוֹת נְחִלוֹת פָּרְק ט' פְתַב בַּעַל הַמַּגִּיד מִשְׁנָה דְלִדְעַת הַרְשָׁב"א ו"ל וְהַרְמַב"ן ו"ל כָּל שְׁצָרִיף כְּתִיבָה אוֹ אֲגַב מוֹדָה רַבָּא שְׁצָרִיף לְהִבִּיא רָאָה וְכִמוֹ שְׁפַתְבָּתִי גַם כֵּן שְׁמָפְרָק ו' מִהַלְכוֹת מְכִירָה וּלְכַף אֶפִּילוּ יִרְצָה הַנְּתַבַּע לְפָרוּעַ יְכוּל הַלְוָה לְעַכְב וְאֵם כֵּן בְּגִדוֹן דִּידוֹן שְׁלֹא הִיָּה כְּתִיבָה וּמִסְרָה הִיָּה צָרִיף לְהִבִּיא רָאָה הָאֲפִטְרוּפּוֹס שְׁכ"ר שְׁלֵמָה הַנ"ל מְכַר הַש"ח הַנְז' לְחֲמִיו כ"ר אֶלְחָנָן הַנ"ל נ"ע שְׁלֹא גָבָה מִיּוֹרְשֵׁי כ"ר יוֹסֵף נ"ע הַנ"ל מִפְּנֵי שְׁהוּדָה כ"ר שְׁלֵמָה הַנ"ל שְׁמַכְרָן וְאֵם לֹא יְבִיא פִּינוּן דְלֹא הוּדָה אֶלָּא בְּטַעְנָתוֹ זֹו שְׁלֹא קָבַל אֶלָּא הַמָּא' סוּל' וְשִׁנְשָׂאֵרוּ אֶצֶל חֲמִיו הַנְז' הַנ"ה סוּל' נִאָמְנָן דְאַפִּילוּ הַמָּאָה לֹא גָבָה הָאֲפִטְרוּפּוֹס אֶלָּא מִכַּחוֹ כְּדֹאֲמָר עוֹד יֵשׁ לְהִבִּיא רָאָה שְׁהוּא נִאָמְנָן בְּשְׁבוּעָה עַל אֱלוֹ הַנ"ה סוּל' כִּי אִינוּ עֲלִיו שׁוּם רָאָה אֶלָּא פָּסַק זֶה שְׁחִיבּוּהוּ וְהָרִי הוּא נִאָמְנָן לֹאֲמַר פְּרַעְתִּי כְּדֹאֲמָרִינוּן לְעִיל אֶפִּילוּ בְּחֲזִיב אֶתָּה לִי וְיִמָּה שְׁאוּמֵר פְּרַעְתִּי הוּא כִּי פְרַעוֹן חוֹב זֶה שֶׁל מוֹדִינָא הִיָּה אַחַר פָּסַק דִּין זֶה וְהַדִּינִינִים חֲזִיבּוּהוּ קוֹדֵם מִפְּנֵי שְׁלֹא פְרַעוֹ דִּין יוֹרְשֵׁי כ"ר יוֹסֵף נ"ע וְאוּלַי לֹא יִפְרַעוּ הַשִּׁטְר יִהְיֶה בְּחֻזְקַת כ"ר שְׁלֵמָה הַנ"ל כִּי מְכִירַת הַשִּׁטְר לֹא הִיָּה כְּדִין בְּכְתִיבָה וּמִסְרָה אֶבֶל אַחַר שְׁפָכַר נִפְרַע הָאֲפִטְרוּפּוֹס מִכָּל הַחֹב שְׁהִיָּה פְתוּב עַל שֵׁם כ"ר שְׁלֵמָה מִכַּח שְׁהוּדָה הוּא שְׁיִגָּבָה ה"ר מִשָּׁה אֶלְבוּטִינִי הַחֹב לֹא נִשְׂאָר שׁוּם חֵיב עֲלָיו אֶלָּא שְׁבוּעָה כְּדֹאֲמָרִינוּן כִּי אִינוּ בְּפָסַק דִּין שׁוּם חֵיב שְׁנַתְחַזִּיב בְּקִנְיָן לְפָרוּעַ אֶלָּא דְרָךְ חֵיב וּפָסַק בְּלֹא קִנְיָן וּלְהִכִּי נִאָמְנָן לֹאֲמַר פְּרַעְתִּי כְּדֹאֲמָרִינוּן וּלְעִנְיָן הַי"א סוּל' שְׁפַתְבָּתִי שְׁיִשְׂאֵלוּ אֶת אֲמוֹ שֶׁל כ"ר אֶלְחָנָן נ"ע אִם קָבַלְם אוֹ לֹא וְאֵם לֹא קָבַל' שְׁיִפְרַע' נִאָמְנָן בְּשְׁבוּעָה לֹאֲמַר שְׁיִשְׂאֵלוּ לָהּ וְאִמְרָה שְׁקָבְלָה אוֹת' וְכֵן חֲזִיב שְׁבוּעָה עַל הַסּוֹסְיָא וְשָׂאֵר הַדְּבָרִים כְּמוֹ שְׁפַתְבָּתִי בְּפָסַק שְׁפָסְקוּ הַחֲכָמִים ו"ל נִאָם הַמְבִי"ט וְעִינֵי לְקָמָן סִי' רַפ"ח וְסִי' רַפ"ט: שְׁאֵלָה קָמַח יִלְמְדְנוּ רַבִּינוּ אִישׁ שְׁנָתָן לֹאֲשֵׁתוֹ בֵּית אֶחָד בְּקִנְיָן וְשִׁטְר וּמִתָּהּ בְּחִי בַעֲלָהּ וְיֵשׁ לּוֹ בֵּת נְשׂוּאָה וְטוֹעֵנָת שְׁהִיא יוֹרְשַׁת אֶת אֶתָּה פִּינוּן שְׁהוּא נְתַנָּה לְאִמָּה מִתְּנָה גְמוּרָה וְסִלְקַ עֲצָמוֹ מִמֶּנָּה וְהוּא טוֹעֵן שְׁהוּא יוֹרְשׁ אוֹתָהּ: תְּשׁוּבָה הַרְמַב"ם ו"ל פַּכ"ב מִהַלְכוֹת אִישׁוֹת פְתַב הַנּוֹתָן מִתְּנוֹת לֹאֲשֵׁתוֹ בֵּין שְׁנָתָן קָרַע וְכו' אִינוּ

לבעל פירות במתנה זו והביא מ"מ שפכתב הרשב"א ו"ל שאם מתה הבעל יורשה וכו' ואפילו מכרה היא או נתנה לאחר ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אלא אם פ"א שתוכל למכור וליתן לאחר ואיפשר עוד שצריך שיכתוב לה בפ"א שלא יהא מוציא מיד הלקוחות הא לאו הכי לא שלא אמר לה שתוכל למכור וליתן אלא שלא יוציא הוא מיד הלקוחות בחייה אבל לאחר מיתה הוא מוציא מיד הלקוחות עד שיפרש וכן דעת גאון ו"ל ואין דעתי נוחה בק"ה עכ"ל והכא בפ"ט זה פתוב שתהא רשאית לדור ולמכור וליתן למי שתצ"ו ולהורי' ולעשות ממתנה זו חפצה ורצונה כל ימי עולם כמו שעושה האדם בדבר שהוא שלו ובממונו ובקניינו ושום אדם בעולם לא ימחה בינדה על המתנ' זו שתזכה ותחזיק וכו' זכיה שלימה זכות עולמים ונראה דלדעת הגאון שפכתב שהוא מוציא מיד הלקוחות עד שיפרש ר"ל שיפר' שלא יוכל להוציא מיד הלקוחות א"כ אין בכל לשונות שבפ"ט זה ספק להעמיד ביד הלקוחות וכ"ש כשלא נתנה או מכרה ומתה שהוא יורשה וכל לשונות הש"ט מורים פן שתוכל לעשות כל מה שתצ"ו ומה שלא עשה שלא נתנה או לא מכרה ומתה הבעל יורשה ואפילו מלת ולהורי' הכתוב בפ"ט לא נתקיים שלא הורישה את הקרקע לבתה ולא דברה דבר וממילא בעלה יורשה ולא בתה ואם היתה אומרת שתירשנה בתה היתה איפשר שהיו דבריה קיימים פ"ט שכתוב ולהורי' אבל כל זמן שלא עשתה דבר בעלה יורשה וכן מה שפכתב הריב"ש ו"ל שתשובה ק"ה שאם יש בפ"א במתנ' הדין תנאים אחרים שמוזכר לה הבעל לגמרי למכור ולתת ולהורי' וכו' שהולכים אחר התנאים נראה שהולכים אחר התנאים הפתובים בפ"א למכור ולתת ולהורי' וכל שלא עשתה פ"ה הבעל יורשה אם לא שיפרש גם פן שתירש אותה בתה דאף על גב דכתב הרמב"ם ו"ל פ"ב התנה עמה אחר שנשאת שלא ירשנה תנאו בטל היינו בנכסים אבל במה שנתן לה הוא יוכל להתנות וכן מה שפכתב הרא"ש ו"ל בתשובה שהביא בנו סימן רנ"ג על מי שנתן קרקע לאשתו בצוואת ש"מ ורצו היורשים לבטלה מפני שלא כתב לה תלכי ותזפי וכו' שלא נתן אלא בחייה והשיב הוא ו"ל דאין בדבריהם פלוג דהנותן מתנה לחבירו קנאה לעולם היינו במתנת ש"מ שמת הבעל אבל כשנתן מתנת פריא הוא יורשה כדאמרין וכן נר' גם פן מתשובת הריב"ש סי' תפ"ג שאם לא כתב בפ"א שלא יירשנה פשתמות ש"מ יורשה המבי"ט: קמט ראובן שמעון ולוי היו שותפים והניח הא' מנה והב' מאתים והג' ג' מאות ולוי פולם לצורך השותפות שלשתם ביחד וכל אחד בפני עצמו הפל לצורך השותפות וראובן היתה עליו חוב לאחר' מקודם השותפות וחוב אחר עליו מקודם גם פן שהשלים בו המנה ששם בשותפות והלך ראובן זה למדינת הים עם רוב ממון השותפות קרן וחובות ונפסד רוב הממון שהולך ומת הוא אח"כ ונשארו מעט נכסים ברשותו משארית ממון השותפות שבידו וקצת נכסים שלא היו בשותפות ועתה באת אשתו לתבוע פתובה ומזונות מהנשאר והב"ח תובעים חובם מהשני שותפים הנשארים מממון שנשאר וגם ממה שיש בינדה ששלח לה בעלה למזונות ולפרנסה ואומרים גם פן שהיא לקחה מדעתה מממון השותפות וכן התזיקה בבית אחד שקנה ראובן בעלה מממון השותפות וכן ליתה למזונות בחיי ראובן בעלה ואחר מותו: תשובה נראה פי' כל מה שהוא בחזקת דמי השותפות אין לאלמנת ראובן שום זכות לתבוע פתובה ממנו אחר שלא נשאר לשום אחד מהם קרן בשותפות ומה שנשאר לא יספיק לחובות שאין זכות לאלמנה פי' אם על נכסי בעלה וכמו שאם היתה ביד השותפין

כָּל הַקָּרָן שֶׁהֵנִיחַ בְּעֵלְהָ וְכָל הַקָּרָן שֶׁלָּקְהָם הִפְלָה מְעֹרָב בְּשֹׁתְפוֹת לֹא הָיָה לָהּ לְאֶלְמֶנֶת רְאוּבֵן שֶׁעֲבוּד כְּתוּבָה כִּי אִם עַל דְּמֵי הַקָּרָן שֶׁהֵנִיחַ בְּעֵלְהָ לֹא עַל דְּמֵי הַקָּרָן שֶׁל הַשֹּׁתְפוֹת הַאֲחֵרִים כְּמוֹ כֵּן עֵתָה שֶׁלֹּא נִשְׁאָר לְבַעֲלָהּ קָרָן בְּשֹׁתְפוֹת וְיָמָּה שֶׁנִּשְׁאָר הוּא מֵה שֶׁלְקָחוּ דָרָךְ הַלְלוּאָה אוֹ חוֹב עַל כְּנֹלָם אוֹ עַל אֶחָד מֵהֶם לְצוּרָךְ הַשֹּׁתְפוֹת אֵין לָהּ שׁוּם שֶׁעֲבוּד לְגִבּוֹת כְּתוּבָתָהּ מֵהֶם אֶפְיָלוּ נִשְׁאָר הִפְלָה בְּרִשׁוֹת רְאוּבֵן בְּעֵלְהָ כְּשִׁמַּת כִּי אֵין לְשֹׁתְפוֹת חֲזָקָה זֶה עַל זֶה בְּשִׁנְיָה דְּבָר שֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁהוּא שֶׁל שֹׁתְפוֹת וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב הָרִי"ף ז"ל רִישׁ ב"ב וְכֵן הָרַמְבַּ"ם ז"ל פ"ה דְּשֹׁתְפוֹת הַדְּבָר הַיָּדוּעַ לִב' הַשֹּׁתְפוֹת אַע"פ שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹת אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ יוֹצֵא מִחֲזָקָתוֹ שֶׁל שְׁנֵי כָּל יָמֵי הַשֹּׁתְפוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לְטַעֲנוֹ שֶׁלְקָחוּ וְכו' אֲלֵא הָרִי הוּא בְּחֲזָקַת שְׁנֵיהֶם עַד שֶׁיָּבִיא רֵאזָה הָא' ע"כ וְא"כ כִּינֵן שֶׁדְּמֵי הַשֹּׁתְפוֹת הֵם בְּחֲזָקַת הַשֹּׁתְפוֹת אֵין זְכוּת לְאֶלְמֶנֶת רְאוּבֵן לְגִבּוֹת כְּתוּבָתָהּ כִּינֵן שֶׁלֹּא נִשְׁאָר לְרְאוּבֵן בְּעֵלְהָ שׁוּם קָרָן בְּשֹׁתְפוֹת וְכֵן שׁוּם ב"ח שֶׁל רְאוּבֵן חוֹב שֶׁלֹּא נִכְנַס בְּשֹׁתְפוֹת אֵין לָהּ זְכוּת לְגִבּוֹת מִדְּמֵי הַשֹּׁתְפוֹת כִּינֵן שֶׁאֵלוּ הַשֹּׁתְפוֹת שֶׁנִּשְׁאָרוּ הֵם חַיִּיבִים לְפָרוֹעַ לְבַעֲלֵי חוֹבוֹת אֶפְיָלוּ הַחוֹב שֶׁלְקָח רְאוּבֵן כִּינֵן שֶׁנִּכְנַס בְּשֹׁתְפוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם ז"ל סוֹף הַלְכוֹת שֹׁתְפוֹת וְלֹא דְמוֹ שֹׁתְפוֹת לְעֵרֵב קִבְלוּ שֶׁחַיִּיב לְפָרוֹעַ אַחַר שְׁמַת הַלְוָה וְלֹא יִפְרַע מִדְּמֵי הַיְתוּמִים עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא בְּמִשְׁרֵי נְתִיב ה' בְּשֵׁם הָרֵא"ש ז"ל שֹׁתְפוֹת אֵית לְכוּלְהוּ חֲזָקָה בְּמִמּוֹן הַשֹּׁתְפוֹת טְפִי מִמָּה שֶׁיֵּשׁ לְעֵרֵב בְּמִמּוֹן הַלְוָה מִשׁוּם דְּלֹא הָיָה בְּחֲזָקַת הַשֹּׁתְפוֹת שְׁמַת לְבַדוֹ אֲלֵא בְּחֲזָקַת כָּל הַשֹּׁתְפוֹת כְּדֹאמ' מִשׁוּם דְּשֹׁתְפוֹת הוּא כְּשֶׁלּוּחִין זֶה אֲצֵל זֶה כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא בַח"מ בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן ז"ל וְכָל מָה שֶׁעוֹשֶׂה הָא' בְּשֶׁבִיל שְׁנֵיהֶ' הוּא עוֹשֶׂה כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא מֵהִרִי"ק סִימָן ק"כ בְּשֵׁם הָר"ם ז"ל וְכִינֵן שֶׁהֵם כְּשֶׁלּוּחִים מֵה שֶׁלְוָה רְאוּבֵן לְצוּרָךְ הַשֹּׁתְפוֹת הָיָה לִיָּה כְּמוֹ שֶׁלְוָה שֶׁמְעוֹן וְלוֹי שֹׁתְפוֹת כִּינֵן שֶׁהֵם חַיִּיבִים גַּם כֵּן בְּפָרְעוֹן וְכָל מָה שֶׁנִּשְׁאָר הָיָה בְּחֲזָקַתָּם מִשְׁעָה שְׁמַת לְפָרוֹעַ הַבַּעֲלֵי חוֹבוֹ וְלֹא לְכְתוּבַת אִשָּׁה וְכו' אַחַר שֶׁלֹּא נִכְנַסוּ נִכְסֵיהָ בְּשֹׁתְפוֹת אִם לֹא כְּשֵׁי שֶׁלְשֹׁתְפוֹת שְׁמַת עֲדִינֵן חֵלֶק קָרָן בְּשֹׁתְפוֹת אוֹ יֵשׁ לָהֶם תְּבִיעָה שֶׁל אוֹתוֹ חֵלֶק שֶׁהוּא מְנַכְסִי הַגֵּעַ עֲצָמָה שֶׁרְאוּבֵן לֹא שָׁם בְּשֹׁתְפוֹת קָרָן אֲלֵא שֶׁלְוָה הוּא וְחַבְרִיו לְצוּרָךְ הַשֹּׁתְפוֹת אִם יָמוֹת פְּשִׁיט' שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ אֶלְמֶנֶתוֹ וְכו' ח' שֶׁלּוֹ לְבַדוֹ לְתַבּוֹעַ לְשֹׁתְפוֹת שֶׁיִּפְרְעוּ לוֹ מִדְּמֵי הַשֹּׁתְפוֹת וְיָמָּה לִי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ קָרָן מִתְחִלָּה אוֹ שֶׁפָּלָה הַקָּרָן וְלֹא נִשְׁאָר כִּי אִם כְּדֵי הַחוֹבוֹת אוֹ קִצְתָּם דְּנִרְאָ' דְּבָר פְּשׁוּט שֶׁהֵם בְּחֲזָקַת שְׁמַת וְלוֹי לְפָרוֹעַ הַחוֹבוֹת שֶׁל הַשֹּׁתְפוֹת בֵּין שֶׁלוֹ כְּנֹלָם בְּיַחַד בֵּין שֶׁלְוָה אֶחָד מֵהֶם כִּינֵן שֶׁנִּכְנַס בְּשֹׁתְפוֹת הוּא בְּחֲזָקַתָּם כְּמוֹ שֶׁנִּזְ' וְיֵשׁ רֵאזָה לְזֶה מִתְּשׁוּבַת הָרֵא"ש ז"ל כָּלל פ"ח שָׂאֵם אֵין בְּיַד הַשֹּׁתְפוֹת מִמּוֹן הַשֹּׁתְפוֹת שֶׁיֵּשׁ לְשֹׁתְפוֹת חֵלֶק בּוֹ וְאֵין ב"ח גּוֹבָה מִמֶּנּוּ דְכִשְׂאֵין בְּיַד הַשֹּׁתְפוֹת שׁוּם חֵלֶק שֶׁנִּזְ' לְשֹׁתְפוֹת אֵין ב"ח שֶׁלּוֹ יָכוֹל לְתַבּוֹעַ מִמֶּנּוּ שׁוּם דְּבָר אֶפְיָלוּ יֵשׁ בְּיַדוֹ מִמּוֹן הַשֹּׁתְפוֹת שֶׁהוּא סְחוּרָה שֶׁעֲדִינֵן הֵם שֹׁתְפוֹת בָּהּ וְיֵשׁ עֲלֵיהֶם חוֹבוֹת לְאֲחֵרִים מִחֲמַת הַשֹּׁתְפוֹת וְכֵן יֵשׁ רֵאזָה מֵעַסְקָא דָּאֵם מֵת הַמִּתְעַסֵּק אֵין ב"ח גּוֹבָה מִמֶּנּוּ אֶפְיָלוּ מִפְּלִגָּא מְלוּנָה וְמִמּוֹן שֹׁתְפוֹת לֹא גָרַע מִפְּלִגָּא מְלוּנָה אַע"ג דִּישׁ לְחֵלֶק וְלַעֲנִין מָה שֶׁהָיָה בְּיָדָה שֶׁשֶׁלַח לָהּ בְּעֵלְהָ מִדְּמֵי הַשֹּׁתְפוֹת לְמִזְוֹנוֹת וּפְרִנְסָה נִרְאָה דְכִינֵן שֶׁזְקָפוּ עָלָיו בְּמִלְנ' כְּמוֹ שֶׁדָּרָךְ הַשֹּׁתְפוֹת לִיקַח לְהוֹצֵאת מִזְוֹנָתָם וְאַח"כּ בָּאִים לְחֻשְׁבוֹן הָרִי יֵצְאוּ מִפְּלִל חֲזָקַת הַשֹּׁתְפוֹת וְתִגְבֵ' כְּתִיבַת מִפְּלָ מָה שֶׁיֵּשׁ בְּיָדָה אֶפְיָ הָיָה מִדְּמֵי הַשֹּׁתְפוֹת כִּינֵן שֶׁיֵּצֵא כְּבָר מִחֲזָקַת וְנִעֲשֶׂ' מְלוּנָה וְיָמָּה שֶׁהוֹצִיא בְּמִזְוֹנוֹ בְּחַיֵּי בְּעֵלְהָ לֹא יִחְשָׁיב בְּכְתוּבָתָהּ אֲבָל כָּל מָה שֶׁהוֹצִיא בְּמִזְוֹנוֹ אַחַר שְׁמַת בְּעֵלְהָ יִחְשָׁבוּ לָהּ לְחֻשְׁבוֹן כְּתוּבָתָהּ כִּינֵן שֶׁיֵּשׁ חוֹבוֹ עַל בַּעַל

אין לה מזונו' וכמו שהבי' הרשב"א ו"ל בתשובו' המינוחסו' להרמב"ן ו"ל בדפו' סי' נ"ז
ואם היא מדעת לקחה דבר הידוע לשותפין מוציאין מיד' פיון שלא נשא' לבעל' שום דב'
בשותפו' אדרבא נשארו חובו' הרב' מצד ההפס' ותייב' לשאר השותפי' לפורעם ממה
שנשארו ולהשלי' מבית' וכ"ש מה שהחזיק' בבית שנקנ' מדמי השותפו' שאין לה בה
זכות פיון שהיא בחזקת השותפי' פדאמר' ואינ' יכול' לגבו' פתובתה אלא ממה שיש בידה
מנכסי בעל' שאינו בחזק' השותפו' וגם ממה שיש לבעלה שלא נכנס בשותפו' אפי' אינה
ברשות' שלא גבאתו ב"ד מגבין לה פיון שפתובת' קודמ' לחובו' ואם הית' סחורה שקנ'
בעל' אח' כל החובו' חולקין בשנה היא ובעלי החובו' אם פתב לכול' דעת' אנא למקני
דהוי נשא ולנה ואם"כ קנה ונהו עד תשלו' גנוגית' דהו' כב"ח והמוקד' נמי) הוי נמי
כמו הגדונו' לפי המנהג אכל התוספ' ועיקר' פתוב' היא נדחי' מפני הב"ח פיון שאין בה
דין קדימ' שפול' שוי' או קנה אח' כול' דהוי דינ' דתחלקו והכא דלא מידי חסרה היא
נדחי' כמו שכת' הרי"ף ו"ל והרמב"ם ו"ל פי"ז מהלכו' אישוי' ואפילו פתב לא' דאיקני
ולא פתב לב' דאין שני גובה מן הלקוחו' אפילו נמצא דבר זה שקנה ביד הלנה גובה שני
ג"כ כמו שהביא במשרי' נתיב ו' חלק ח' ובמ"מ ריש פי"ח ואפש' דכפני' שכת' במשרי'
שגוב' כמו ראשון דהיינו פשגוב' מן הלוי' הוא לבדו אכל אם בא לגבו' עם מי שכת' לו
דאקנ' אינו גובה וכן פתב בעל התרומ' שער מ"ג אכל בצרו' הפסד דרף א' שער שביעי
פתב דשניהם שוים וכיון שכן גם מה שכתב במשרים שגובה כמו ראשון הוי פשפאין
לגבות ביחד ולענין החוב שנשלם בו הקרן של ראונו נר' ששו' חוב זה לשאר החובות
ולכתוב' אפי' שכללו עה הקרן שלו ולכן אם נשארו שום דבר מהקרן של ראונו יגבו כל
החובו' והפתובה ממה שנשארו בשנה אם אין להם דין קדימה כמו שכתב הרמב"ם ו"ל
פ"ב מהלכות מלנה וענין שארי' זה הוא אם תחלק מה שנשארו על כל נכסי השותפות
קרן וחובו' ומה שנפסד גם כן יחשב מן הקרן ומן החובו' ישאר לעולם מן הקרן ד"מ
קרן שלשתם הנה ת"ר והחובו' הוי ת"ר נפסדו ת"ר נשארו ת"ר אם הנה קרן פולם שנה
ק"ק כל אחד ישארו ש' מקרן פולם מנה לכל אחד וש' מהחובות של השותפו' יגבו הב"ח
אלו הש' והשלוש מאות של הקרן הם משועבדים להם ולשאר חובות וכתובה שלא
נכנסו בכלל השותפות ויגבו הם וחובות השותפות מאלו הש' בשנה אם אין להם דין
קדימה נמצאו בעלי החובות שנכנסו בשותפו' גובים לבדם ועם שאר הב"ח: ואם יתחלק
מה שנשארו מהשותפות על חובות השותפו' שנאמ' שכל הקרן נפסד ולא נשארו כי אם
החובות אם כן יגבו ב"ח של השותפו' כל חובם מהת"ר וב"ח האחר' של אחד מהם לא
יגבו דבר מזה שנשארו בשותפות: ולפי הדרף הראשון אם הניח זה מנה בשותפות וזה
מאתים וזה ש' נפסדו ת"ר מפלל האלף ומאתים לא נשארו לבעל המנה כי אם נ' ונשארו
חייב מנה אח' לשותפין כי הם שוים בהפסד כמו בריוח ויגבו הם וכל ב"ח של בעל המנה
מאלו הנ' שנשארו בשנה ואם נפסדו תת"ק לא נשארו לבעל המנה מן הש' הנשארים כי
אם בה' חלק אחד מי"ב חלקי' שבשלוש מאות בערף מנה לאלף ומאתים ומן התת"ק
מפסיד ג' מאות מאה לב"ח של השותפו' מן השלוש מאו' שחס' להם ומאתים לשותפים
מתוספ' הקרן שלהם ואין לו במה לפרוע להם כי אם מן הכ"ה ומאלו הכ"ה יגבו עמהם
שאר הב"ח שלו שאינם על השותפות: ולפי הדרף הב' לא נשארו קרן ולא יגבה כי אם
הכ"ה של השותפות ולא הב"ח שלו ולא הפתובה אלא אם כן נשארו יותר מת"ק שייגבו

מחלק הקרן שלו: ויש דרך שיחלקו כל מה שנשאר בשנה פדעת הסותרים וכל בעלי חובות של כל א' וכתובת נשתיקה יגבו מפל אחד בשנה אם הם שנים כמו שנו' ואין דרך זה ישר שהרי הוכחנו למעלה שממון השותפות אינו משועבד אלא לב"ח של השותפות לא לחובות שלא נכנסו בשותפות אם לא מצד ערך הקרן פדרך הא' וכל שפן שאינו ישר דרך ד' שנאמר שכל מה שנשאר הוא מהקרן והחובות נפסדו ויבאו כל ב"ח של כל אח' לגבות מפל א' ממה שמגיע לקרן שלו שהרי ממון השותפות אינו משועבד לחובו' שאינם של שותפות כמו שהוכחנו למעלה ואני סומך על הדרך הראשון פינו שהיה מעורב קרן ודמי החובות כשנפסד הרוב אם כן מה שנשאר הוא קרן וחובות לפי הערך כמו שכתבתי למעלה לפי הדרך הא' ונ"מ גמי מדרך זה לדרך שני לענין שאין נזקקין לנכסי יתומים כשהם קטנים דמה שהו' קרן שלו הוי כנכסי יתומים ומה שהוא לשותפות היא גובה מן השותפים ולא מן היתומים ומקבלין עדות על היתומים כשיש אח' מהם גדול אפילו רובם קטנים ואם הן בנות ויש אח' גדולה בת י"ב שנים מקבלין עדות וגובין מחלק' והר"י קארו נ"ר סמך על דרך שני ועל הבשמים שגבו אותם אחר כל החובות משטר שהיו חייבים קודם כל החובו' ואחר שנשא נראה שתלוי דין זה בדין שעבוד שטרות דאם שעבד נכסיו אפילו שעבוד שטרות בכלל וא"כ לדרך זה אם פתוב בשטר החוב והקנה לו כל נכסיו מקרקעי ואגבן מטלטלי וכו' שטרות ושעבודין בכלל ואזיל האי וגובה ממי שקנאם וכמו שהבי' בצרור הכסף ד"א שער ז' ולפי זה הוי משועבדין לאשה ולא לב"ח ולדעת הרשב"א ז"ל וגדולים אחרים דאין שעבוד עליהם כשכתב מקרקעי ואגבן מטלטלי לא נכנסו שעבוד השטרות בכלל כמו שהביא שם ולפי זה כשגבו הבשמים אחר כל החובות הוי כנשא ולנה ואחר כך קנה הבשמים וגובין פולם בשנה ולענין מעשה סמכתי על דרך א' קנן ושאלתם על אודות ראובן שצד ליתן לאשתו ב' זקוקים עד חנוכה מכסף הנז' אז ע"מ לקבל גט ממנו וכיום א' נפסל המטבע כו' ושאלתם אם תמות תוף הזמן קודם שיגרשנה אם זוכה בעלה בכפולו' פינו שלא אמרה אלא בלשון ירושה שאם תמו' תוף הזמן שאבי' יורשה הזקוקים מפחו אין הבעל יורשה ואעפ"י שלא גרשה ונתן דעתו לגרשה אינו יורש ואע"ג דאיכ' פלוגתא דרבנות' בהא מודו בההי' ושנין דאין יורש' ע"כ: שאלה קנא על דבר הסכמה שהספימו אנשים להיו' אגודה א' בלב שלם ולהתפלל יחד במקו' א' בזמן קצוב ולא יהיו רשאי להתפר' מלהתפלל יחד כל הזמן לא מצד איבה ושנא' כו' רק שיירדפו שלום ואיש את רעהו יעזרו כו' ובכל שמח' של א' מהם או הפכו יכפדוהו וישמחהו וכל אשר יקום להזני' לשו' א' מהם שלא פדין יקומו ויתעזרו לסניעו וכל עליל' שלא תבוא על א' מה' יהיו נמצאי' עמו הכלל שיהיו פלם אגוד' א' לעזור זה לזה כו' וקבלו כל זה בהסכמ' ובכח חוקרות ועונשים ושבועות בלי בטול בשום אופן אם לא בהסכמ' פולם ע"כ.

ועתה בא אחד מהם ואמר שרוצה להתפרד מהם על מה שפתו' בהסכמה וכל אשר יקום לקנטר ולהזיק וכו' וכן כל עליל' שלא תבוא כו' והם לא סניעו אותו ולא עזרוהו הרי היא בהסכמה על תנאי ובהתבטל התנאי תבטל ההסכמה לפי דעתו' למדנו הגאון אי בטענ' זו יוכל להפטר מההסכמה וללכת להתפלל במקום אח' ואם יעבור מה ענישו גם אם יוכלו קהל אחר להתפלל עמו תשובה עיקר ההסכמה היתה שיתפללו ביחד במקום ההוא הזמן הקצוב אפי' שיפול ביניהם מצה ומריבה כמו שכתוב בהסכמ' בפ"י פי אי

אִיפְשֶׁר שְׁיַעֲמְדוּ אֲנָשִׁים בְּיַחַד זְמַן וְלֹא יִפּוֹל בֵּינֵיהֶם אִיזָה שְׁנֵאָה וְלִכֵּן גַּם כִּי יֵשׁ תַּרְעוּמָה לֹא מֵהֶם עַל מַה שְּׁלֹא עָזְרוּ אוֹתוֹ לֹא נִפְטָר מִן הַהֶסְכְּמָה שְׁנִתְחַיֵּיב לַהֲתַפְלֵל בְּמִקּוֹם הַהוּא וְעוֹד כִּי מַה שְּׁכָתוּב בְּהֶסְכְּמָה וְכָל אֲשֶׁר יָקוּ לְהִזָּן כּו' וְכֵן עַל כָּל עֲלִילָה שְׁלִיצוֹ בַּעֲדוֹ אֵינוֹ, תְּלוּי הַהֶסְכְּמָה הָרֵאשׁוֹן בְּזֶה כִּי לֹא נִכְתַּ' בְּהֶסְכְּמָה שְׁקִבְלוּ אוֹת' עַל תְּנָאי שְׁאֵם יָקוּם לְהִזִּיק כּו' אֲלֵא כָּל אֶחָד הוּא תְּנָאי בְּפָנָי עֲצָמוֹ שְׁיַעֲשׂוּ כֶּה וְשְׁיַעֲשׂוּ כֶּה וְלֹא בְּהִבְטֵל א' מֵהֶם יִבְטְלוּ הַשְּׂאָר לְבַד בְּעִנְיַן הַתְּפִלָּה כִּי עֲלִי הִיא עֵיקָר הַהֶסְכְּמָה כִּי אִם ח"ו הָיוּ מְבִטְלֵי פְּוֹלָם הַסְּכָמָה הַתְּפִלָּה הָיוּ שְׂאָר הַתְּנָאִים בְּטֵלִי כִּי הָיוּ טְפִלִּי לֵה וְנִסְמְכוֹ אֵלֶיהָ וְאִם הָיוּ פְּוֹלָם מְבִטְלִים אוֹתָם הַתְּנָאִים לֹא הָיְתָה הַסְּכָמָה הַתְּפִלָּה בְּטֵלָה וְדָמִי לֵב' שְׁנִשְׁתַּתְּפוּ זֶה שָׁם מִנְהַ בְּשׁוֹתְפוֹת וְזֶה מִנְהַ לְזִמְן קְצוּב שְׁיִהְיֶה הַשְּׂכָר וְהַהֶפְסֵד בֵּינֵיהֶם בְּשׁוּה וְהַתְּנוּ עוֹד בֵּינֵיהֶם תְּנָאִים שֶׁא' יֵשֵׁב בַּחֲנוּת בְּכָל יוֹם וְא' מֵהֶם יִסְבֵּב בְּשׁוּק וְעוֹד שֶׁאֶחָד מֵהֶם יִתְקַן הַסְּחָרוֹת וְהֵא' יִטְרַח בְּדַבְרִים אַחֲרוֹ וְשְׁנִיָּה' יִלְכוּ בֵּיחַ בְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי וְיִתְנוּ חֻשְׁבוֹן זֶה לְזֶה בְּכָל חֹדֶשׁ וְכִינְצָה בְּתְנָאִי אֱלוֹ דְפְשִׁיט' שְׁאֵם תִּתְבַּטֵּל הַשְּׁתוֹתְפוֹ יִתְבַּטְלוּ שְׂאָר הַתְּנָאִי וְאִם יִבְטְלוּ שְׂאָר הַתְּנָאִי לֹא יִתְבַּטֵּל הַשְּׁתוֹתְפוֹ וְאִם אֶחָד מֵהֶם יִבְטֵל אִי זֶה תְּנָאי מֵאֱלוֹ שְׁלֹא יַעֲמֹד אִיזָה בַּחֲנוּת אוֹ לֹא יִתֵּן חֻשְׁבוֹן בְּכָל חֹדֶשׁ לֹא יִתְבַּטֵּל בְּשִׁבִּיל זֶה הַשְּׁתוֹתְפוֹת כִּי לֹא הַתְּנוּ בְּשְׁתוֹתְפוֹת שְׁיִהְיוּ שְׁתוֹתְפוּיִן עַל מְנַת כֶּה וְכֶה שְׁלֹא אָמְרוּ שְׁיִהְיוּ שְׁתוֹתְפוּיִן וְגַם שְׁיַעֲשׂוּ כֶּה וְכֶה וְאִם לֹא יַעֲשׂוּ יִשְׁלַם מַה שְׁהֶפְסִיד וְנִזְהִירָם עַל כֶּה שְׁהֵם חַיִּיבִים לַעֲשׂוֹת אֲבָל לֹא נִתְבַּטֵּל הַשְּׁתוֹתְפוֹת בְּשִׁבִּיל פֶּעַם אוֹ פֶּעַמִּים וְשִׁלַּשׁ שְׁעֵבֵר אֶחָד מֵהֶם עַל אֶחָד מִתְּנָאִים אֱלוֹ עַד שְׁיִקְפִיד חֲבֵרוֹ וְיֵאמֵר אִם לֹא תִרְצֶה לְקַיֵּים מַה שְׁהַתְּנִינוּ בֵּינֵינוּ אֲנִי רוֹצֶה לְבַטֵּל הַשְּׁתוֹתְפוֹת וְאֶז ב"ד יֵאמְרוּ לוֹ אִם לֹא תִקְיִים אֱלוֹ הַתְּנָאִים נִבְטֵל הַשְּׁתוֹתְפוֹת אֶפְּלוֹ קוֹדֵם הַזְּמַן וְכִינֵן שְׁאֵינוֹ צְיִית דִּינָא יוֹרְדִין לְנִכְסָיו וְהֵינֵנו חִילוּף הַשְּׁתוֹתְפוֹ וְכֵן בְּהֶסְכְּמָה זוֹ לֹא נִתְבַּטְלָה בְּמָה שְׁלֹא קִיַּיְמוּ אֶת הַתְּנָאי שְׁלֹא הִלְכוּ עִמּוֹ לַעֲזוֹרוֹ כִּי אֵינוֹ תְּלוּי הַשְּׁתוֹתְפוֹת בְּתְנָאי אֶחָד מִן הַתְּנָאִי כְּמוֹ שְׁכַתְּבִיתִי לְמַעַלָּה דְלָא עֲדִיף תְּנָאי אֶחָד שְׁהַתְּנוּ בֵּינֵיהֶם מִמָּה שְׁהוּא בְּדִין בֵּין הַשְּׁתוֹתְפוּיִן שְׁלֹא יִמְכּוֹר בְּהִקְפָּה אוֹ שְׁלֹא יִלֶּךְ לְמִקּוֹם אַחֵר וְכִינְצָה בּוֹ שְׁהַדִּין הוּא שְׁאֵם עָשָׂה שְׁהַהֶפְסֵד הוּא עָלָיו וְכִמוֹ שְׁכַתְּבִי הַרְמַב"ם ז"ל פ' ה' מֵהַלְכוֹת שְׁתוֹתְפוּיִן וְכֵן אִם בְּטֵל אֶחָד מֵהֶם תְּנָאי אֶחָד יִשְׁלַם לְחֲבֵרוֹ מַה שְׁהֶפְסִיד בּוֹ וְכֵן אֵינוֹ תְּלוּי קִיּוּם הַהֶסְכְּמָה בְּתְנָאי אֶחָד שְׁבַהֲסְכְּמָה וְאִם לֹא יִקְיִימוּ לוֹ הַתְּנָאי הַהוּ' יִבְרַר הַדְּבָר לְפָנָי ב"ד וְיֵאמְרוּ שְׁהֵם עוֹבְרִים עַל הַעֲוֹנוֹשִׁים וְיַעֲנִישׁוּם וְיִצְווּ לָהֶם ב"ד שְׁיִקְיִימוּ מִכָּאן וְהַלָּא עִמּוֹ אוֹתוֹ הַתְּנָאי וְאִם לֹא יִקְיִימוּ שְׁיִתְנוּ לוֹ רְשׁוֹת לְצֵאת מִן הַקְּהָל אַחֵר שְׁהֵם אֵינָם מְקִיַּיְמִי תְּנָאֵם עִמּוֹ וְגַם הוּא לֹא יִקְיִים תְּנָאי הַהוּ' וְהוּ' הַתְּפִלָּה בְּמִקּוֹם הַהוּא וְקוֹדֵם שְׁיִתְבַּרַר הַדְּבָר לְפָנָי ב"ד אֵין לוֹ רְשׁוֹת לְצֵאת מִן הַקְּהָל וְאִם יִצָּא יִהְיֶה נִתְפָּשׁ בְּעוֹנוֹשִׁים הַכְּתוּבִים בְּהֶסְכְּמָה וְאֵין לוֹ רְשׁוֹת לַהֲתַפְלֵל בְּשׁוּם קְהָל אַחֵר.

קִנְיָ גְלִי עֲמִיקְתָּא וּמְסַתְרָתָא וְנִהוּרָא עֲמִיָּה שְׂרִי מוֹרִינוּ הָרַב נר"ו יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ רָאוּבֵן קִבֵּל עָלָיו בְּנִזְרוֹת בְּכָל תְּנָאִיו לְסִבָּה שְׁנִתְקוּטְט עִם אִשְׁתּוֹ וְאָמַר כֶּכָּה הִנְנִי מְקַבֵּל עָלַי בְּנִזְרוֹת בְּכָל תְּנָאִיו וּפְרִטִי בְּדִיּוֹ לַעֲשׂוֹ' כָּל יִכְלָתוֹ וְהַשְּׁתַּדְלוּתוֹ לְהַנְשֵׂא עַל אִשְׁתּוֹ וְשְׁאֵם אֶחָד זֶה יִתְחַרֵּט וְיִתְרַשֵּׁל מְלִבְקַשׁ לְהַנְשֵׂא עַל אִשְׁתּוֹ שְׁמַעְתָּה יִהְיֶה נְזִיר וְכו' וְהַשִּׁיב שְׁמַעוֹן כִּי נִמְצָא שָׁם אִם תִּתְחַרֵּט אַחֵר זֶה יֵשׁ לָהּ הַתְּרָה כְּאֲשֶׁר נַעֲשָׂה לְלוּי שְׁאִירַע לוֹ כְּפִדוֹן זֶה וְהַשִּׁיאוּהוּ עִם זְקִנָּה אַחַת וְחִזֵּר רָאוּבֵן וְקִבֵּל עָלָיו שְׁנִית שְׁלֹא לְהַנְשֵׂא עִם זְקִנָּה וְלֹא לְהַנְשֵׂא בְּתַחְבוּלָה כְּדִי לְהַפְטֵר מִהַנְזִירוֹת כִּי עִם אִשָּׁה כְּאֱלוֹ הוּא פְּנוּי וְשְׁאֵם אַחֵר זֶה יִתְחַרֵּט וְיִתְרַשֵּׁל לַעֲשׂוֹ' כָּל הַשְּׁתַּדְלוּתוֹ לְהַנְשֵׂא עַל אִשְׁתּוֹ שְׁמַעְתָּה יִהְיֶה נְזִיר וְכו' וְרָאוּבֵן הִנְז'

להיות דרכו למסור מודעא כל שנה גם השנה הזאת שאירע בה המעשה הנז' היתה לו מודעא ולא נזכר ממנה בעת הנזירות אם תועיל המודע' לבטל הנזירו' כשאר הנזירי' אם לא יורנו רבינו ושכרו מן השמים מכופל פיוצאי מצרים: תשובה מודעא זו אם היא התנאי המונז' במשנ' פ"ד נדרים שא' כל נדר שאני עתי' לידור הוא בטל נראה דמהני נמי אנזירות שמשון דהוי בכלל נדר דכתיב נדר נזיר להזיר ונזירות שמשון הוי כולל נזיר וכי היכי דמהני תנאי זה לכל מיני נדר ונזירות ושבוועו' פמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ד דנדרים מהני נמי לנזירות שמשון דהוי בכלל הנדרים שהנזירי' בתנאי שאמר כל נדרים שאני עתיד לידור יהיו בטלים ולא תימא דכיון דחמי' נזירו' שמשון דליתיה בשאלה לא הוי בכלל ביטול ולא שנייה ביה ביטול דכיון דטעמ' דתנאי דמהני ובטיל נדרא הוי משום דלא חל הנדר מפני התנאי שהתנה מה לי שיהיה נדר סתם שיש לו התרה מה לי נזירו' שמשון דלית ביה התרה הא לא חל כלל ואדרב' תנאי זה ראוי שיועיל יות' לנזירו' שמשון שאינו בשאל' מנדר' אחרי' שהם בשאלה וימצ' בהם פתח ונחרט' ולא יצטרף לתנאי זה והכא כתבו תמפרשים ז"ל דדוק' בנדרים ושבוועות שנד' ונשבע לעצמו מהני תנאי זה אבל מי שהשביעו חברו אין ביטול זה מועיל לו כלום שע"ד חבירו הוא נשבע ונזיר וכמי שמבטל תנאו לגמרי דמי וכמו שכתב רבי' ירוח' נתיב י"ד והר"ן ז"ל במקומו פ"ד נדר' ואם פן לא הוציאו מפלל תנאי זה אלא פשנשבע או נזיר לחבירו אבל פשנשבע או נזיר לעצמו התנאי שעשה קודם קיים בין שיהיה נדר או שבועה שיש להם התרה או נזירו' שמשון שאין לו התרה והרי מי שנוזר או נשבע פשאין לו התרה דהוי כנזירות שמשון אם היה לו תנאי קודם נראה דהוי בכלל התנאי פיון דנדר או נשבע לעצמו שלא השביעו ולא הדירו אחר אע"ג שתלה הוא נדרו או שבועתו באחרים אפ"ה איקרי נשבע או נזיר לעצמו דמה שהוציאוהמפרשים ז"ל דלא הוי בכלל התנאי הוא כשהשביעו חבירו או הדירו מפיו דוקא לא פשנשבע לעצמו אע"פ שתלה באחרים דעל זה גם פן בטול התנאי קודם אבל השביעו או הדירו חבירו מפיו הרי הוא כמבטל תנאו פיון שחבירו משביעו וכ"ש בנזירות שמשון דלא נדר אלא לעצמו ולא תלה נדרו באחרים דהוי בכלל התנאי וא"כ ראובן שהיה לו תנאי בר"ה ונדר בנזירות שמשון לישא אשה כמו שכתוב בשאלה אם לא זכר תנאו בשעה שנדר נדרו בטל וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות נדרים והטור נמי סימן רי"א דכשאינו זוכר לתנאו בשעת הנדר התנאי קיים והנדר בטל ונזירות שמשון נמי הוי בכלל כמו שכתבתי ואינו חייב ראובן לישא אשה לא זקנה ולא ילדה פיון שהיה לו תנאי זה נאם הצעיר המבי"ט: תחלת ענין זו בסי' רמ"ג: קנג נדבות פי רצי' ואני מבי"ט הייתי וחושב בין תבין את את אשר לפניך הטעמים העירומים עור ובשר תלבישם ובעצמות הראיות והמופתים תסוככם ואחר שתבקשם ותמצא' יקשה בעיניך לחבל את מעשה ידך בפתע בלא איבה להדפם ואם העלם יתעלמו מעיניך אז אמרתי הנה באתי במגל' ספר פתוב ע"י ואחר שיגעת ולא מצאת הראיות אני אציב' לפניך ואם לא תחו' עינה עליהן לדחותם או להשליך עליהן בלא צדיה ואז יהיה ניכר לפניך כל שוע בחכמה הנצורה על דל שפתיו כי בשנאה תהדפ' והם בעמד' יעמדו וחבל לא אימי בהון וריח נורף לא עצת בהון והיתה השתיקה עד עתה פעצת הלל הזקן בעת שמפזרין פנס אם ראית דור שאין התורה חביבה עליו וכו' לא על פי באת אל המלך פי אני דל והלך ואיני בז לכל אדם ואל זה אבי"ט אל עני ונכה רוח כ"ש לאיש חכם

וַיֵּשֶׁר כְּמוֹהָ גַם כִּי בְעֵינַי נָטִיתָ מִדְרָךְ הַיּוֹשֵׁב וְלֹא תִשְׁדָּתִיךָ הַיּוֹתֶה מְאוֹתַי שְׁתָּלִי בֵינֵי חֲטִי
שִׂיאֲמְרוּ שְׂאֲנֵי נִרְאָה לְפָרֵשׁ פֶּן אֲתַפֵּי כִי יִדְעַתָּה כִּי אַחַר שְׁגִילִיתִי הַטְּעָמִים אֲנִי עָרַב עֲלֵיהֶם
לְהַעֲמִידֶם עַל עַמְדָם גַּם לִפְנֵי גְדוֹלִים נַחֲתִיתִי דְבָרֵי בֵימֵי חָרְפִי וְנִצְבּוּ כְּמוֹ נֹד עֲתָה הִנְנִי בֹא
אֵלֶיךָ בְּעַב הַעֲנֵן פְּדוּמוֹת חֵידָה אַחַר שְׁחַרְשֶׁת בְּעֶגְלָה הַטְּעָמִים תִּזְרַע וְתִאֲסֹף אֶת
רְאִוְתֵיהֶם: עַל הַטַּעַם הָאֵל שֶׁפָּתַבְתִּי כִּי גַם שְׂלֵא יִחְיִיבוּ אוֹתוֹ ב"ד לְפָרוּעַ בְּלִי הַרְשָׁאָה אִם
פּוֹרַע מֵעֲצָמוֹ לֹא יִתְחַיֵּב לְפָרוּעַ פַּעַם אַחֲרַת כְּתַבְתָּ פְּלִיאָה דַּעַת מִמְּנֵי וְכוּ' כִּי לֹא יִמְלֹט אִם
יֵשׁ לְלִשׁוֹן הַזֶּה שֶׁל כָּל מוֹצֵיא שִׁטְרָה זֶה כֹּחַ הַרְשָׁאָה אוֹ לֹא אִם יֵשׁ כֹּחַ הַרְשָׁאָה יִכְפוּהוּ וְאִם
לֹא לָמָּה לֹא יִפְרַע פַּעַם אַחֲרַת וְכוּ' וְאִם אָמַר שְׁנַתֵּן לָזֶה חֲצֵי כֹחַ לְעֲנִן פְּרַעוֹן לֹא לִגְבִיָּה
הֵיכָן מֵצֵא כֹחַ לְחֻצְאֵין ע"כ קִיצוֹר לְשׁוֹנוֹ בְּזֶה: וְאֲנִי אוֹמֵר כִּי יוֹכִיחַ שֶׁהוּא לְחֻצְאֵין כַּמ"ש
פ"ז מֵהִלְכוֹת שְׁלוֹחֵין וְגַם מִמָּה שֶׁהִבִּיא הֶרָא"ש בְּמִצְיַעַא פ' אֵיזָהוּ נִשְׁפָּךְ וְגַם בְּתִשׁוּבַת
הֶרָא"ש כְּתוּב אֵין מַגְבִּין וְק' דְּמִשְׁמַע ע"י ב"ד וְגַם בְּתִשׁוּבַת הֶרָא"ש פ' לְשׁוֹן הַשִּׁטְרָה
הַכְּתוּב שִׁישׁ רְאִיָּה לְמַלְוָה לְמַפְנֵי וְכוּ' וְשִׁיתְּבִיעָהוּ בְּכַפֵּי הָאֲנוּמוֹת וְכֵן נִפְרַשׁ לְכָל מוֹצֵיא
כְּשֶׁפָּרַעוּ וְלֹא בָּא לִב"ד וְגַם לְפִי דַּעַתָּה לָמָּה לֹא הִשְׁבַּעְתָּ אֶת בְּעַל הַשִּׁטְרָה אִם מְסָרוּ אוֹ לֹא:
וְעַל הַטַּעַם הַזֶּה שֶׁפָּתַבְתִּי שְׂאֵם טַעַם ב"ד בְּמַנְהֵג וְהַגְּבוּהוּ דְּאֵינוּ חוֹזֵר כְּתוּב דְּחוֹזֵר דְּהוּי טוֹעָה
בְּדָבָר מְשָׁנָה וְכוּ' וְאֲנִי אוֹמֵר דְּאֵינוּ חוֹזֵר פִּינּוֹן דְּמִדִּינָא גּוֹבָה הֵנִי כְּתוּב דְּאֵמְרִינוּ דְּעַבְד
כַּר"א עַבְד וְגַם מְנַהֵג לֹא הֵנִי כְּדָאֵמַר בְּגִמְרָא פ' הַזֵּר רַב וְרַב הוּנָא וְרַבֵּי יוֹחָנָן אָמְרֵי הֲלִכָּה
מְנַהֵג נִהְגוּ וְכוּ' וְאֵין קוֹשֵׁי מִמָּה שֶׁכְּתוּב פ"ז דְּהִלְכוֹת מְכִירָה בַּמ"מ וְעַל טַעַם הַג' שֶׁנִּמְצָא
כְּתוּב שׁוֹבֵר בְּשִׁטְרָה שֶׁפָּתְבוּ כְּתוּב שְׂאֵינוּ שׁוֹבֵר מֵאַחַר שֶׁהִלְוָה מוֹדָה שְׂאֵינוּ מִיַּד הַמַּלְוָה
וְאֲנִי אוֹמֵר כִּי גַם שְׂאֵינוּ מִיַּד הַמַּלְוָה יִהְיֶה נִ? אֲמֵן הַמוֹצֵיא בְּשִׁבוּעָה אַחַר שֶׁהוֹרַע הַשִּׁטְרָה
וְעַל הַטַּעַם הַזֶּה שְׂאֵין מְנַהֵג זֶה פְּשוּט אֲלֵא לְבֹא מְחוּץ לְעִיר כְּתוּב כִּי אֵין חִילוּק בְּזֶה וְאֲדַרְבָּא
עֲנִין הַהַרְשָׁאָה הוּא כְּשֶׁשְׂנִיָּהֶם בְּעִיר וְאֲנִי אוֹמֵר כִּי הַהַרְשָׁאָה אֲשֶׁר לֹא טוֹבָה הִיא זֹאת בַּפ'
הֶרָא"ב"ד ז"ל אֲבָל הַהַרְשָׁאָה הַטּוֹבָה הִיא הַבָּאָה מְחוּץ לְעִיר לְהַצִּיל עַשׂוּק וְעַל קִיָּמִין
הֵכָא דְּאִם שְׂנִיָּהֶם בְּעִיר אֵין בְּזֶה מְנַהֵג דְּלֹא חֲצִיף אֵינִישׁ לְמַתְבַּע קַמִּיה ב"ד שִׁטְרָא דְּאֵיתִיהּ
לְמַרְיָה בְּעִיר שְׂלֵא בְּרִשׁוֹתוֹ אִם כֵּן אֵין לְחַיֵּיב לְמוֹצֵיא לְהוֹצִיא מֵהַ שְׁהוֹצִיא בְּטַעֲנַת כָּל
מוֹצֵיא עוֹד אֲנִי מְכַרֵּיחַ בְּטַעַם ה' כִּי אִפִּי שְׂאֵינוּ כְּתוּב בְּשִׁטְרָה לְכָל מוֹצֵיא וְהוֹצִיא אֶחָד
וְאֲמַר שֶׁהַמַּלְוָה מְסָרוּ לִידוֹ כַּנ"ד אִם גְּבָהּ בּוֹ גְּבוּי דְּכִינּוֹן שֶׁהַשִּׁטְרָה הִיא בְּיָדוֹ בְּשַׁעֲהָ שְׁגָבָה
הוּא נֶאֱמַר כְּמוֹ שְׁלִישׁ כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּאַרְנוֹכָה טַעַם זֶה עִם הָאַחֲרִים: וְעַל הַפְּסָק הַשְּׂנִי לֹא
שִׁיף הֵכָא מָה שֶׁכְּתוּב הֶרָמַב"ם ז"ל פִּינּוֹן שֶׁהוּא אוֹמֵר אֵינִי יוֹדַע וְיֵשׁ מִי שִׁיּוֹדַע כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
בְּאַרְנוֹכָה וְאֵין מְפָרְשִׁין לְחַכְמָם כִּי הַפֶּל צְפוּי עֵינֵין בְּסִי רַמ"ג: קַנְדַּע עַל מָה שֶׁהִזָּה כּוֹתֵב לוֹי
לְשִׁמְעוֹן שְׁוֹתְפוֹ שִׂיאֲמַר גַּם הוּא כִּי הַסְּחוּרָה שֶׁהוֹלִיף הוּא בְּסַפִּינָה שְׁנִשְׁבָּה הִיָּתָה עוֹלָה
תַּתְק"ן פְּרָחִים כְּנִרְאָה שְׂלֵא הִיָּתָה כ"כ וְאַחַר כֵּן טַעֲנוּ שְׂנִיָּהֶם בַּב"ד שֶׁהִיָּתָה הַסְּחוּרָה אֲלֵף
וַר' פְּרָחִי יוֹתֵר וְאוֹ לֹי שֶׁהִיָּתָה אִז חוֹלָה כְּשֶׁכְּתוּב הַכְּתוּב לְשִׁמְעוֹן וְשִׁטְעָה בְּחֻשְׁבוֹן נִרְאָה
לְנוּ שֶׁהֵם נֶאֱמָנִים בְּשִׁבוּעָה שֶׁהִיָּתָה הַסְּחוּרָה שְׁנִנְאָבְדָה א"ר סוֹלֵט וְשִׁטְעָה לֹי בְּמָה שֶׁכְּתוּב
וְכַמוֹ שֶׁהִבִּיא מֵהַר"ק ז"ל בְּשׁוֹרֵשׁ ס"ה עַל תִּשׁוּבַת מְהָר"ם ז"ל שֶׁהִבִּיא הַמְרָדְכִי רִישׁ
פֶּרֶק חֲזָקַת דְּדוֹקָא הֵיכָא שִׁטְעַן בַּב"ד כִּי הִיא תְּשׁוּבָה הַמְרָדְכִי י"ל אוֹ כְּשֶׁמוֹדָה לְחַבְרֵי
וּמְשַׁתְּעַבְד בְּקִנְיָן וְעַדִּים כִּי הִיא דְּשִׁלְהִי פ"ק דְּגִיטִין אוֹ כְּגוֹן ש"מ כו' אֲבָל אֵלוֹ הַחֻשְׁבוֹנוֹת
שֶׁכּוֹתֵב אָדָם עַל פְּנִקְסוֹ בֵּינוּ וּבֵין עֲצָמוֹ אֵינוּ מְדַקְדָּק כ"כ כִּי חוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ שְׂאֵם יִטְעָה
שִׁיּוּכַל לְכוֹנֵן הַחֻשְׁבוֹן פַּעַם אַחֲרַת וְכוּ' וְלֹא מִבְּעֵיא עַל יְדֵי מַגּוּ אֲלֵא אֲפִילוּ בְּלֵא מַגּוּ וְכֵן

משמע מתוך מה שכתב רבי' נסים ז"ל ספ"ק דגניטין בשם הראב"ד ז"ל ומיהו היכא דליכא סהדי וכו' ואסיק דאפילו איכ' דאסהידו עליה לא דניק אם לא פשמשעב' עצמו ע"י קנין כ"ש וכ"ש בכתב חשבונות עכ"ל והשתא נדון דידן גריע ממה שכותב אדם על פנקסו שהיה כתב שלוח לחבירו ולא היה מדקדק בחשבון כי היה יודע שאם יטעה חבירו יכונן החשבון ומה שכותב אדם על פנקסו הוא מדקדק יותר ממה שהוא מדקדק בשכרובת לשותפו ואם כן יכול לומר טעיתי במה שכתבתי תתק"ן כי הם א"ר כמו שאומר שותפו שמעון נאפי' בלא מגו כ"ש דאיכא הכא מגו שהיה לוי יכול לומר תתק"ן או פחות היו וכל מה שיש מתתק"ן עד א"ר נגנבו או נאנסו מידי אחר כף וכמו שהביא מהר"ם ז"ל באותה תשובה וכן היה יכול לומר כל המותר על תתק"ן נתתי חלקה לאשת ראובן שותפי הטוענת עלי ותובעת ממני סך גדול באמר' כי לא הפסדתי כי אם תתק"ן או פחות ועוד נראה שהוא נאמן לומר טעיתי מפני שהיה חולה ואין דעתו צלולה ורגיל לטעות וכמו שהביא הרמב"ם ז"ל באותה תשובה דפרק גט פשוט דאמר רבא ש"מ שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו תומים חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנים מ"ט אידכורי מדכר ואם אמר תנו וכו' אין נאמנין דאם איתא דפרעיה לא הנה אמר תנו דמשמע דש"מ גופיה אי הנה קמן ונהיה אמר פרעתי הנה נאמן לומר טעיתי אפילו אמר תנו כ"ש הכא בנדון זה דלא אמר תנו ואפילו מנה לפלוני בידי לא הוי מה שכתב לשותפו שהיה תתק"ן ואם כן נאמן לומר טעיתי בחשבון כי מה ששללו ממני פשוט בידי הוי א"ר כדפ"י וכמו שאומר גם כן שותפו שמעון: ועם כל זה חייבנו את לוי שביא ראיה ויברר שטוען באותה ספינה א"ר פרחים סחורות ואם לאו ישלם מההיא דאייתי ס"פ האנמנים אין רואה שבועות ה' הא יש רואה יביא ראיה ויפטר וכיון שהוא אומר שלשם בנמל אלס כנדריאה המעלימים ידעו שטוענו באותה הספינה א"ר פרחים סחורות ילף ויביא ראיה משם ואם לא ילף לברר ישלם כמו שכתבנו בפסק דין אבל אם ילף ולא יתברר שלא יזכרו המעלימים אם לא ימצאו פנקס המכסים ולא יוכל לברר הוי כאין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם וכו' וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"י דהלכות טוען תן לי מנה שהלוייתיה ונהרי העדים ואמר הנטען פרעתיך בפני פלו' ופלוני או' ללו' הביאם והפטר לא באו או שמתו או שהלכו למדינה אחרת ישבע הקיסת שפרעו שאין אנו מצריכים אותן להביאן אלא לברר דבריו ולהפטר אף משבועה ע"כ דמשמע דהכ' נמי אם לא יוכל לברר יפטר בשבועה כדאמר' והא דמשמע בגמ' בההיא דאייתי דבמקום דאיכא עדים אם לא יביא עדים ישלם ומשמע דלא מצי למפטר בפשיה כשיאמר לא מצאתים או לא ידעו או לא זכרו היינו כשהוא ידוע שיש עדים שם מצויים במקום שאירע הענין אבל הכא ליכא עדים מצויים כי אם על פיהם שאומר שהמעלימים יודעים שטוען א"ר פרחים סך סחורות ואם יביאו בירור משם יפטרון ואם לאו ישבע כדאמר' דעל הסתם מי שטוען סחורה בספינה אינו ידוע מה שטוען כי מחביאים מן המוכסי' כ"ש אחר כמה שנים שיצאו משם שהדבר קרוב יותר לומר שלא יוכלו לברר שלא יזכרו המעלימים או המוכסים או לא ימצאו הספרים מה שאין כן מהנהו עובדי דס"פ האנמנים דאמרי זיל אייתי סהדי דכיון דהיה במקום שעדים היו מצויים כמו בשוק ולא עבר זמן כי הכא אם לא יביא ישלם דליכא למימר לא מצא או לא זכרו כי הכא וא"כ אם ילכו לברר ולהביא ראיה ולא ימצאו מיפטר בשבועה כדאמר' ועכ"ז חייבנו אותם שיתנו ערבים אם לא ילכו להביא ראיה לזמן שנקצוב להם שיהיו

חייבים ועל מה שפכת לשותפו שיכתוב פנקס אחר פאלו הוא ישן כפר נודע על מה פכת זה ע"פ שמעון שהודה בב"ד שיש בינדם פמו קי"ו פרחים יותר ממה שהודה לוי פה: ומה שפכת שמעון לאביו שיאמר לחותן ראובן שיבוא או ישלח לגבול מעות חתנו כפר נתן אמתלא' למה שפכת כדי שיכתבו לשם למעלימים שיפרעו לו וכמו שפכתו בשטר שהם היו חייבים לפרע לשמעון ולוי חלק ראובן גם פן ושהאמין אותם ראובן שיעשו מסחורתו פמו שיעשו מסחורתם ולכן הם נאמנים בשבועה ממה שנסאר בינדם מפלל הנכסים פמו שנקתב בפסק הדין ואתם הרי ישראל תנו לב על מה שפכתנו ואם הוא על נכון תאשרו ותקיימו אותו נאם המבי"ט: קנה פכת החכם הרש"ו ט' טענות לזפות את הח' הרא"מ מתביעה רי"ג הטענה הא' שאם יש שום עדות לא נתקבל בפניו וע"כ לא ידון עליו נאני אומר כי אם העדות נתקבל פראוי למה לא ידון עליו: ובטענה הב' שהרא"מ הוא לוקח בנכסי אשתו פכת העדות ה"ר מ"נ שלקח קנן הרא"מ הנה על שלא יוכל לדחות את רי"ג לה אצל אשתי ואם פן אפילו במה שפי' הרש"ו עדותו הוא מחייב את הרא"מ שהוא פכת בעדות הא' שנטל קנן הרא"מ שפל מה שיוציא רי"ג בד"ת מתביעה זו שיהנה הוא חייב לשל' ועתה בפירושו פכת המזפה את הרא"מ שהקנן הנה שלא יוכל לדחותו אצל אשתו ואם פן מה שנטל קנן הנה לשלם הוא בעד אשתו אם תהנה חייבת בדין אלא שאין לה במה לפרע בעודה נשואה שלא ידחה אותו אצלה אלא שישלם בעדה וכשיתברר שהיא חייבת כד"ת אלא שאין לה במה לשלם מפני שהיא נשואה הוא חייב לשלם מפח הקנן שהרי בטל זכותו שהו' לוקח בנכסי אשתו יוצא לרא"מ חובה במה שחשב לזכותו ובטענה הד' פכת שיש נכסים בני חורין דהיינו נכסי היתומה האחרת ומשנה פשוט' היא בהניזקין אין גובין משונעפדין במקום שיש בני חורין ואין לומר פינון שהיתומ' קטנה וכו' דמי לאשתדוף וכו' ליתא שאין האחר דומה לאשתדוף שהרי פכת מ"מ בשם הרשב"א ז"ל פ"ט דדנקה נשתדפו וכו' נאני אומר די"ל פה והרשב"א עצמו אמרה פמו שהביא במשרים נתיב כ"ו ח"ג פכת הרשב"א דגובין מנכסים משונעפדים במקום שיש נכסים בני חורין אצל יתומים קטנים דמאחר שאינו יכול לגבות מיתומים הנה ליה פמו אשתדוף בני חרי ושאר המפרשים חולקים עליו ע"כ הרי שהרשב"א ז"ל חשיב לנכסי יתומים קטנים פמו אשתדוף והוא פכת משמו דכל שפופו לגבול' לאו אשתדוף מיקרו אפילו יתומים קטנים והרשב"א לא פכת שפופו לגבות אלא בגזלן משום דסופו לפנול והוא מזונמן בכל יום לכך אבל יתומים דע"כ צריף להמתין עד שיגדלו הוו פאשתדוף ואם פן אפכינו מטרפתא דיטול ב"ח פל חובו מן המשונעפדים דהיינו מנ"מ דאשת הרא"מ פינון דמחלק הקטנה אינו יכול לגבות דהוו פאשתדוף לדעת הרשב"א ז"ל שהביא הוא ראיה ממנו: אבל אעיקרא דדינא פרכא דשני אחי' שחלקו אין ב"ח נוטל אלא חצי חוב מפל' א' מהם פהא דאמרי' פ"ק דבבא קמא ג' אחי' שחלקו ובא ב"ח ונטל חלק א' מהם רב אמר בטלה מחלוקת ואיפסיק' הלכה הכי פ' בית פור הרי פכתו המפרשים ז"ל דמייירי פשעשאו אפותיקי פמו שהביא בהג"ה בשם ר"י פ"י מהלכות נחלות וכן במשרים נתיב כ"ו ובנמוקי יוסף פ"ק דב"ק ובמרדכי נמי התם ומוכחי לה מההיא דפ' יש נוטלין הנה עליו ב"ח פכור נותן פי שנים וכ"ש במטלטלים ומעות דליכא פהו אפותיקי וכשחלקו לא יגבה ב"ח אלא חלק החוב מפל' א' מהם לא הפל מא' וא"כ בנ"ד אם יהנה דין לרי"ג על הרא"מ לא יגבה ממנו אלא על חלק אשתו

וַיִּמְתִּין לְחַלֵּק הַקְטָנָה עַד שֶׁתִּגְדִּיל וּמָה שֶׁפָּתַב הַרְשָׁב"א ו"ל דְּגוּבִין מִמְשֹׁעֲבָדִין בְּמִקּוֹם שֵׁישׁ נְכֹסִים בְּנֵי חוֹרִין אֲצֵל יְתוּמִים קְטָנִים הֵינּוּ פְּשָׁלָם קְטָנִים וְאִין ב"ח יָכוֹל לְגַבּוֹת מֵהֶם יִגְבֶּה מִן הַלְקוּחוֹת שֶׁלְקָחוּ אַחֲרָיו וְאִפְּי' אִיפָּא גְדוּלִים וְחִלְקוּ עִם הַקְטָנִים יִגְבֶּה חֵלֶק הַחוּב מֵהֶם וַיִּמְתִּין לְחַלֵּק הַקְטָנִים עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ וְאִפְּשֵׁר לֹאמַר דְּהָא דְאִמְרִינָן דְּבִשְׁלָא עֲשָׂאוּ אִפּוֹתִיקֵי דְּגוּבָה מִפְּל' א' חֵלְקוּ הֵינּוּ פְּשָׁהֶם גְּדוּלִים פְּנֻלָם אֲבָל פְּשֵׁישׁ קְטָנִים שְׂאִינוּ יָכוֹל לְגַבּוֹת מֵהֶם הָיוּ פְּאִישְׁתְּדוּרָא וְגוּבָה הִפְּל מִן הַגְּדוּלִים דְּלָא עֲדִיפֵי מִלְקוּחוֹת דְּהָיוּ מְשַׁעֲבָדֵי וְכַתְּב הַרְשָׁב"א ו"ל דְּגוּבִין מִמְשַׁעֲבָדֵי בְּמִקּוֹם יְתוּמִים קְטָנִים כְּדָא' וּבִטְעָנָה הֵה' פָּתַב כִּי אוֹתוֹ הִשְׁתַּפּוֹת וְהִקְנִין שְׁנַעֲשֶׂה עֲלָיו הִפְּל הִבֵּל שְׂאִין אֲדָם מִקְנָה דְּשַׁב"ל וְכו' וְאִין אוֹמַר דְּהָא דְּכַתְּב הַרְמַב"ם ו"ל פ"ד מֵהִלְכוֹת שְׁוֹתְפִין דְּצָרִיף הִטְלַת מְעוֹת לְכִיס וְהַגְּבָהָה לְשִׁיתְקָנִים הִשְׁתַּפּוֹת וּבִלְאוּ הִכִּי לֹא מְהִי אִפְּיֵלוּ בְּקִנְיָן אֲלֵא אִם פֶּן מְטַלְטְלִים הֵינּוּ פְּשָׁהֶם מְשַׁתְּפִים בְּמְעוֹת אוּ בְּמְטַלְטְלִים שְׁלָהֶם אֲבָל פְּשָׁהֶם לֹקְחִים מְאַחֲרִים בְּשְׁוֹתְפִים מְשַׁמְשָׁכוּ שְׁנִיָּהֶם אוּ אַחֲרִים בְּעַדָם אוּ א' מֵהֶם מְדַעַת חֲבִירוֹ נַעֲשׂוּ שְׁוֹתְפִים מִיַּד שְׁהָרֵי נִקְנָה לְשִׁנְיָהֶם וּבַח"מ בְּסִימָן קע"ז פָּתַב וְאִפְּי' לֹא עָשׂוּ לֹא זֶה וְלֹא זֶה אֲלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ וְהִתְחִילוּ לִישָׂא וְלִיתָן בְּעַסְק הַסְּחוּרָה לְקִנּוֹת אוּ לְמַפְּנֵי נִרְאָה דְּמְהִי ע"כ וְהָכָא בַּנ"ד קִנּוּ הַמְּלַח בְּשְׁוֹתְפִים וּמְכָרוּהָ בְּשְׁוֹתְפִים כְּמוֹ שֶׁפָּתַב בְּעֵדוּיּוֹת וּמָה לִּי קִנְאוּיָה בְּמְעוֹתִיָּהֶם אוּ קִנְאוּיָה בְּהַקְפָּה הָרֵי זְכוּ בָּהּ וְנִתְחַיֵּיבוּ שְׁנִיָּהֶם בְּמְעוֹת וְנִכְנְסָה לְרִשּׁוּתָם וְאִפְּיֵלוּ א' מֵהֶם שְׁקִנְהָ בְּעַד שְׁנִיָּהֶם זְכָה לְשִׁנְיָהֶם מִדִּין שְׁלִיחַ וְכַמוֹ שֶׁפָּתַב הַרְמַב"ם ו"ל תְּחִלַּת הַלְכוֹת שְׁוֹתְפִים הָאוֹמַר לְשְׁלוּחוֹ צָא וּמְכֹר וְכו' אוּ קִנְהָ לִי הָרֵי זֶה מוֹכֵר וְלוֹקֵחַ נְעוּשָׂה שְׁלִיחוֹתוֹ וְכָל מַעֲשָׂיו קִיָּימִים וּבְעֵדוּת א' מְהַעֲדוּיּוֹת פָּתוּב שְׁמַדְד לֹא ר' שְׁלֵמָה לְרִי"ג הַמְּלַח אַחַר שֶׁהִסְפִּימוּ בְּשְׁוֹתְפִים הָרֵי שְׁנִכְנְסָה הַמְּלַח בְּרִשּׁוּת רִי"ג עַל שֵׁם שְׁנִיָּהֶם וְנִמְכְּרָה עַל שֵׁם שְׁנִיָּהֶם וְלֹא יֵהָא אֲלֵא מִתְעַסֵּק מִשְׁנִכְנֵס בְּיָדוֹ מְעוֹת אוּ סְחוּרָה בַּע"כ הוּא זֹכֵה לְשִׁנְיָהֶם בְּרִינּוּחַ כִּפִּי מָה שֶׁהִתְנִי וְכו"ש אִם שְׁנִיָּהֶם לְקָחוּהָ בִּיחַד מִיַּד נֶאֱמָן וְהַמְּלַח נִמְדַד לָהֶם דְּזָכוּ שְׁנִיָּהֶם בָּהּ בְּתוֹרַת שְׁוֹתְפִים וְאִין בְּעֵדוּת זֶה שׁוּם הַכְּחָשָׁה שֶׁהַעִיד הָא' שֶׁר' שְׁלֵמָה מְדַד אוֹתָהּ לְרִי"ג וְהָעֵד הָאֶחָד אָמַר וּבְכֵן הִלְכוּ לְמַפְּנֵי שְׁאֲרֵית הַמְּלַח וְכו' אוֹתָהּ וְכו' כִּי פְּוֹנַת שְׁנִיָּהֶם שֶׁר' שְׁלֵמָה נִטְלָה מִנְּאֶמָן הַמְּלַח וְנִתְנָה לְרִי"ג וּבִמְדִידָה שֶׁלְקָח רַבִּי שְׁלֵמָה לְקָחָה רִי"ג וְאִם פֶּן זְכוּ שְׁנִיָּהֶם בְּמַלְחָה בְּשְׁוֹתְפִים בֵּין שְׁנִיָּהֶם וְנִכְנְסָה לְרִשּׁוּתָם דְּרִשּׁוּת רִי"ג הָיוּ רִשּׁוּת רַבִּי שְׁלֵמָה דְּמָה שֶׁהוּא בְּרִשּׁוּת הַמְּתַעַסֵּק הוּא בְּרִשּׁוּת בַּעַל הַמְּעוֹת לְרִינּוּחַ אוּ לְהַפְּסֵד כָּל שְׁלָא פִּשְׁעָא וְאִיף פָּתַב הַמְּזַפָּה הַזֶּה שֶׁכָּל הַשְׁוֹתְפִים הִבֵּל וְאַחַר שֶׁהִשְׁתַּפּוֹת אוּ הַעַסְקָא הִיא קִיָּימַת נִתְבַּטְּלָה גַם כֵּן: הַטְעָנָה הַזֹּאת שֶׁפָּתַב שֶׁהַזִּק הַנִּמְשָׁף הִיָּה מִפְּשִׁיעַת רִי"ג שְׁלָא אָמַר הָאֱמַת שֶׁהָיוּ חֲמִשִּׁים וּשְׁמוֹנָה גְּרָאֲרֵשׁ כִּי אַחַר שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִין הִיָּה לֹא לְקַרְבַּ תּוֹעֵלַת שְׁנִיָּהֶם וּלְהַרְחִיק הַזִּיק וְהִיָּה נִחְשָׁב פּוֹשַׁע אִם לֹא הִיָּה מִצִּיל דִּהְוָה לִיָּה פְּרוּעָה שֶׁהִיָּה לֹא לְהַצִּיל בְּרוּעֵי וּמְקִלוֹת וְלֹא הַצִּיל דְּאִפְּיֵלוּ ש"ח חִיָּיב וְכו"ש ש"ש דְּחִיָּיב אִם לֹא קָדָם לְשִׁפּוֹר רוּעֵי וּמְקִלוֹת דְּהָיוּ פּוֹשַׁע כְּדָאֲמַר' פ' הַשׁוֹכֵר וְכַמוֹ שֶׁפָּתַב הַרְמַב"ם ו"ל פ"ג מֵהִלְכוֹת שְׁכִירוֹת וּבִזְהָ נִתְבַּטְּלָה ג"כ: הַטְעָנָה הַזֹּאת דְּאִין פֶּאֵן מְבָרִיחַ אָרִי מְנַכְסֵי חֲבִירוֹ דְּהֵתָם מָה לֹא לְהַבְרִיחַ וְהָכָא הוּא חִיָּיב לְהַבְרִיחַ כִּי הוּא שׁוֹמֵר עֲלָיו דְּשְׁוֹתְפִין ש"ש הֵם זֶה לְזֶה וְכֵן מִתְעַסֵּק הוּא ש"ש לְבַעַל הַמְּעוֹת וְהַמְּזַפָּה הַזֶּה נִשְׁתַּבֵּשׁ הַרְבֵּה בְּשִׁלְשׁ טְעָנוֹת אֵלוֹ: הַטְעָנָה הַזֹּאת פָּתַב שֶׁהַעֲדוּיּוֹת אֵינָם נִרְאִים וְכו' וְאִין יָכוֹלִים לְהַעֲדִי דְּבָר עַל בְּוִרְיוֹ וְכו' וְהָרֵי הַעֲדִים הַעֲדוּ שְׁרָאוּ שֶׁהוּצִיא מָה שֶׁהוּצִיא וְכִינּוּן שֶׁהֵם מְעִידִים עַל הַנּוֹדָאֵי הֵם מְעִידִים כִּי

אינו רחוק שיקבל השופט שוחד בפני שני יהודים וכל זה הוא דבר איפשר להיות כף והקולר תלוי על צנאר העדים אחר שיקבל עדותם ועל הטענה הט' שעדות זה נתקבל שלא פדין בעוד היתומו' קטנות כפר כתבתי והרשב"א ז"ל תשיב לנכסי יתומים כמו אשתדוף כ"ש שפל.

עקר הדין הוא עם אשת הרא"ם וכמו שנתחיל' בעדה ובפניה' נתקבלו העדויו' נאם המבי"ט: קנו כתב החכם הרב כה"ר יוסף קארו יצ"ו שראה מה שחלקתי עליו במה שאסר זה ח' ימים הבהמות הלקויות במעיהן מצד עשב שאוכלו' ומתות וכו' ואמר כי לא נזכרתי ממה ששנינו חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר ואני אומר לא נזכרתי שהיא משנה ונדעתי כי היא ברייתא ושאונה ענגן לנדון שלנו כי הבהמה שאסר הוא לא התרתיה אני אי משום כבודו אי משום דשניא חתיכא דאיסורא כמו שפי' המפרשים ז"ל אבל אחר כך באו אלי הטבחים והראו לי בני מעים שהיו נרשמים בהם כמו טפות דם מצד אכילת אותו העשב ברוב הבהמות שהיו שוחטים באותם הימים ואמרתי להם שהנה נראה לי שהיו מותרות וכתבתי ראיה להתירן כי גם שהיו מתות קצת בהמות מאכיל' זה העשב הנקרא פלף הנה ליה סם המנות דבהמה שהיא מותרת ומה שאמר שמואל הלעיטה חלתית טריפה הא אוקימו בגמרא דאירי בקורט של חלתית לא בעלין והכא בנדון דידן העשב שאוכלות הבהמות שמתות בו אפי' הנה חלתית היינו עלין וכתב החכם הנז' כי מי אומר לנו שאינה אוכלת אלא עלין אדרבה דרף הוא שאוכלת כל העשב עד העיקר ונמצא שאוכלת העורק שבו העלין אשר בו פח החלתית ותרפותו ואני אומר כי אפילו שהיו אוכלות עורק החלתית לא היו אסורות כי אם בקורט ממש לא בעורק או בשרשי החלתית כמו שחשב החכם יצ"ו ואישתמיט מיניה המשניות השגורות בפיו פ"ק דטבול יום ופרק בתרא דעוקצין התיאה והחלתית ופי' המפרשים ז"ל תיאה שורש של חלתית ותניא הכא בחולין פ' אלו טריפות הלעיטה תועה חלתית וכו' כשירה ואקשי' מינה לשמואל דאמר הלעיט' חלתית טריפה מ"ט משום דמנקה להו למעיה ואוקי פאן בעלין פאן בקרטין דקורט חז הוא ונוקב בני מעי' משמע בהדיא דדוקא קורט ולא עלין ולא שרשים דאי לא הכי לפלוג בדידה ולימא הא בעלין הא בשרשים והרי תועה דמתניא בהדי חלתית דכשרה והוי שורש חלתית כפי' המפרשים ז"ל בסדר טהרות ואף על גב שרש"י ז"ל פ' פאן תועה תורא בלעז עשב מר הוא וכדאמר בגמרא מאי תועה עיקרא דמררייתא איפשר דהוי מין חלתית כמו שפי' המפרשים ז"ל הא קמן באכלה חלתית בין העשב בין השורש פשר ואינה אסורה אלא בקורט שהוא חז ונוקב ואם פן אפילו הנה עשב זה שאוכלות הבהמות חלתית והיו אוכלות השורש ג"כ היתה פשרה כ"ש שאין זה חלתית שהרי קורין לו בערבי פלף והחלתי' קורין לו חלתית ואם פן אינן נאסרות הבהמות באכילת עשב זה הנקרא פלף אפילו שמתות הרבה מהן באכילתו שהרי סם המנות דבהמה הן מתו' בו ואפי' הכי הן פשרות כדאמר' כ"ש שאינו סם המנות גמור דבהמה כפי מה שאומרים כי בקצה זמן מהחורף שאוכלו' מזה העשב מתו' קצתו ואח"כ אוכלו' ואינן ניזוקות וכל זה הוא בבהמות הבאות מתחום אחר אבל הבהמות שהן מתחום זה אינן ניזוקות כלל הפלל כי הוא סם המו' דבהמה בזמנו ואינן אסורות וגם כי נמצא ברובן כמו גרודו' אדומו' בבני מעים שלהן אינו זה לקות פנין שהוא ידוע כי מצד אכילת עשב זה הוא ואין שום לקו' באותו אדמימו' ולא שום ריעותא לשנאמר שהוא פניקב

משום דאין במקום האדום שום לקות ומסמוס אלא הוא בריא כעין שאר בני מעים ואינו כבשר שהרופ' גוררו כמו שכתב החכם הנז': ולענין מה שהשיג על שהתרתי מה שאסר הוא כבר כתבתי כי אותה הבהמה שאסר הוא לא התרתי אבל מה שהיה רוצה להמשיך איסור בכל הבהמות שיראה במעיהו כף מצד אכילת העשב ההוא הוא שהתרתי ונר' לי שאין זה בכלל אין חבירו רשאי להתיר דמשום כבודו די שלא נתיר אותה בהמה ממש שאס' הוא או משום דשניא חתיכה דאיסורא כשאסרה בפ' אבל לאסור כל העתידות להיות כף אינו נאסרות משום כבודו ולא שוינהו נמי חתיכה דאיסורא פינון שלא היו בעין אז וקודם שאסר הוא האחרות אחר כמה ימים התרתי אני ושאר החכמים יצ"ו שצטטרפו בהיתר ומצאתי בתשובות מהרי"ק ז"ל שורש קע"ב ענין זה שכתב פי מה שאמרו חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר ה"מ בהך עובדא גופא אבל בעובדא אחרין' מי הוא שיטע' לומר שלא יוכל להתיר אם פן כשיטעה חכם אחד בשיקול דעתו ישאר טעות זה לדורות וכו' וכמו שהאריך בזה שם נאם הצעיר משה: שנת יש"ב: קנז שחה לעפר נפשינו כי הגיעו שנים אשר נאמר אין לנו בהם חפץ ספו תמו מן בלהותינו רוב השרידים אשר ה' קורא חכמי דייני ארץ יש' ונותנו מעט מהרבה ב' ג' גרגרים בראש וגדיים שהנחחו בישיבו' בימים שעברו נעשו תינשים תה"ל ומהם יש מוכנים קרובים להגיע להוראה בחכמה ושנים ומורים ונדנים בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו בקהלות מיוחדו' ולפעמים צועקים בני אדם ואומר גלף אחר ב"ד יפה מהם ואינם נענים ולכן אני מזכיר לראשי קהלותינו יצ"ו הם העומדים על הפקדים לישר הדורים ולגדור פרוצו' בני ישראל שישומו אל לבם להעמיד דייני התורה על תלם שלא ידונו החכמים שלא הגיעו לשני הוראה כי אם אחד בצירוף ב' חכמים שהגיעו לכלל שני הורא' וגם שיוכל תובע או נתבע לכוף את חבירו ללקח אחר ב"ד יפה מהם כפי מה שהוא הדין דברור בגמרא ובספרי הפוסקים ועליהם לקיים מצות מינוי שופטים בא"י כי המשפט לאלהים הוא והדבר אשר יקשה מהם יקריבון אל החכמים הנמנים לכל דבר שבקדושה וכל העם הזה על מקומו יבא בשלום: שאלה קנח אשה אחת נתגרשה מבעלה ונשא' לאחר והיה לה בת מן הראשון ועמדה וקבלה קידושין בעד בתה מאיש אחד ע"מ שיירצה אביה ושלחו לאביה וכתב אביה שלא היה מרוצה שתתקד' לאיש הנז' יודיעונו רבותינו אם יש חשש בקידושין אלו:תשובה דבר זה לא ניתן לישאל כי הוא דבר פשוט מכמה טעמי' שאין פאן בית מיחוש וביאור זה כי לא הוזכר בשאלה אם הבת נותנה רשות לאמה שתקבל קידושין בעדה אם הוא גדולה ואם לא נתנה לה רשות אין הקידושין חלין ואין אמה נאמנת לומר שבתה נתנה לה רשות שתקבל קידושין בעדה אלא בעדים וכמו שכתב הרבז"ל פ"ג מהלכות אישות וז"ל כל העושה שליח לקבל קידושין צריך לעשותו בפני עדים ע"כ ואם פן אם היתה גדולה בת י"ב שנים וששה חדשים אינם קידושין עד שיבואו עדים שנתנה לו רשות שתקבל הקידושין ואם יבואו עדים שנתנה לה רשות ע"מ שתירצה אביה אף על פי שכתב שלא נתירצה אינה יוצאה מידי ספק קידושין עד שישומו האב שכל זמן שהוא חי יש לחוש שמא יתקיים התנאי שיתירצה וכמו שכתבו המפרשים ז"ל על דברי הרב ז"ל בתחל' פרק שביעי אבל אם לא באו עדים אין פאן בית מיחוש ואם היא קטנה או נערה שלא הגיעה לי"ב שנים וששה חדשים בין נתנה רשות לאמה או לא נתנה אין פאן בית מיחוש קידושין כשהיה קטנה שאין הקטן עושה שליח שאין מעידים על

הקטן כמו שכתב הרב ז"ל פ"י מהלכות גירושין ואין הקטנה היתומה מתקדש פי אם ע"י עצמה ואם הבת הזאת היתה נערה פשקבל אמה קידושין בעדה אם אין עדים שנתנה רשות לאמה ששקבל קידושין בעדה אין פאן בית מיחוש כמו שכתבנו למעלה ואפילו הוא נערה שהיתה יכולה להרשות לאחר שיקבל קידושין בעדה זהו אם היתה יתומה אבל בנדון זה שיש לה אב אפילו היא עצמה קבלה קידושין אינם קידושין וכמו שכתב הר"ב ז"ל פ"ג וז"ל נתקדשה קודם שתבגר שלא לדעת אביה אינה מתקדש' ואפי' אם נתרצה האב אחר שנתקדשה וכו' ע"כ הפלל שאם היא בוגר' שעברו עליה י"ב שנים וששה חדשים ונתנה רשות לאמה בפני עדים ששקבל לה קידושיה ע"מ שירצה אביה אפילו אמר וכתב אביה שאינו מרנצה עדיין היא ספק מקדוש' ואם לא נתנה רשות בעדים אינה מקודש' ואם היתה קטנה או נערה שלא הגיעה לכלל י"ב שני' וששה חדשים אין פאן בית מיחוש פלל: שאלה קנט יורינו רבינו על ראובן שהלה ללמוד תורה אצל חכם אחד מחכמי העיר וקבל עליו שבועה וחרם ונדוי חמור וגמור על דעתו של החכם שלא ללמוד בשום מקום אלא בשיבתו ובמשך הזמן נחשד ראובן בשיבתו וראה שהחשדה הולכת ומתגדלת ולא נפסק הקול וראה ראובן שלא נפסק הקול בעבור עמידתו באותה ישיבה ולא רצה ללמוד שם ונתחרט על שבועתו מעיקרא ועוד שאין אדם לומד תורה אלא במקו' שלבו חפץ והחכ' הנ"ל לא רצה להתירו שאינו חושש על כבודו של ראובן אם יכול יהיה מומח' להתירו ועל מורינו להאיר עינינו ותשובתו בצדה יגיד לנו: תשובה לטעמא דאיתמר בירושלמי על מנדר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו דהוי מפני הבושה שיתבייש ממנו ממה שנדר לו להנאתו ועכשיו מתחרט כשאין הנדר לתועלתו אלא שנדר בפניו מתירין לו שלא בפניו ולא ידך לישנא דמשום חשד שאם יתירו לו שלא בפניו לא ידע חבירו בהיתרו ויחשדנו פעובר על נדרו אם יחנו ממנו אין מתירין אלא בפניו וכמו שכתב הריב"ש ז"ל לתשובת ש"ע ולכ"ע פל שאין הנדר להנאת חבירו מתירין לו שלא בפניו ומודיעין לו וסגי לכוהו טעמי פדאמר התם וכן נמי בפניו מתירין לו אפילו בע"כ אבל כשהנדר להנאתו ודאי אין מתירין לו אלא מדעתו ורצונו אלא שר"ת ז"ל סובר שאם עברו והתירו שלא מדעתו מותר והכא נמי בנדון זה אם לא היה לתועלתו לכולי עלמא אם התירו לו מותר נאם הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני: קס שלחו לי מדמשק פסק דין שפסק החכם השלם הדיין כמהר"ר יוסף נר' על מי שטען על חבירו שהשפיר לו חנות בחמשה חתי' והודה לו בב"ד אלא שהיה טוען טענה אחר' לפטור עצמו והב"ד חייבו ע"פ טענתו וכתב פי אחר צאתם מב"ד כמו ג' ימים חזר הנטען לטעון טענה אחר' ונסתלק הב"ד הנז' מלדון עוד דין זה אחר כך הנכרח לחזור לשמוע פי לא נמצא מי שיגמור את דינו וכתב אחר כך פי חזר והחליף בטענותו פעמים ושלש מחובה לזכו' ושעכ"ז היה יכול לדנו עפ"י טענתו האחרונה והביא ראיה מלשון הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות טוען שיכול לטעון טענה אחרת שפותרה הראשונה וכמו שהביא גם כן בשם בעל הטורים שכתב פן על הרמב"ם ז"ל וראיתי שם בסי' פ' שכתב קודם דברי הר"י ו' מיג"ש ז"ל דכל זמן שלא הכחישוהו חזר וטוען אעפ"י דנפק לבר' במגו דאיבעי קאי בטענתיה קמייטא ואיפטר מצי נמי טעין טענה אחרת ומפטר וכן כתב הרמב"ם ז"ל שיכול לחזור ולטעון טענה אחרת אעפ"י שפותרה הראשונה משמע דהאי סותרת היינו מפטור לפטור כרבן ו' מיג"ש ז"ל וכמו שכתב הוא וכן כתב הרמב"ם ז"ל אבל מחיוב

לפטור לא וכן מאותה הגה"ה שהיא פתובה על הרמב"ם ז"ל על זה הלשון וכן נראה גם כן בנמוקי יוסף שהביא דברי כ"ר יוסף מיגש וכתב עליהם וכן דעת הרמב"ם ז"ל וכן נראה גם כן במרדכי על דברי הרמב"ם ז"ל ונראה לי בנדון זה אפילו היה יכול לחזור ולטעון מחיוב לפטור מה שאינו פן היינו כשלא נגמר הדין אבל נגמר הדין ע"פ טענתו הראשונה אינו יכול לחזור ולסתור הדין בטענה אחר' מחיוב לפטור ואין שומעין לו לכ"ע ומצאתי בס' צרור הפסך דרך שני שער אח' שכתב על זה שהדרך הא' שכתב תופסים הרשב"א וה"ר יונה והרמב"ם ז"ל לעיקר ומיהו היכא שכתבו טענותיהם בפני ב"ד אינם יכולים לחזור ולטעון להכחיש הטענה הראשונה אפילו קודם ביאת העדים וכן כתב רבי הרשב"א בגט פשוט וכו' ע"כ ואם בבחינת טענות אינו יכול לחזור ולטעון להכחיש הטענה הא' כ"ש בגמר דין דכולהו אימתנה ביה דאיכא טענות ופסק דין עליהם ואחלי יפוני נגד החכם הדיין נר"ו אם מעשה שהיה פה היה יוצא הדין והענין לאמתו ואורו וישקוה מים מבור ונוזלים מתוך בארו.

גאם הצעיר מבי"ט: שאלה קסא שאל ממני החכם הרב יוסף קארו נר"ו נתחייב החתן ר' פלוני לזון ולפרנס בת אשתו עד זמן שתנשא עוד נתחייב בחוב גמור להשיאה ולהוציא נדונייתה משלו ומכיסו ולתת נדוניא לפי כבודו ולזכות נפשו וזהו אם תהיה אשתו אם הבת הנז' בחייה בזמן נישואי בתה הנז' אבל אם ח"ו כבר נפטרה לבי' עולמה אם הניחה בנים מכ"ר פלוני החתן הנז' הוא חייב להוציא בנדוני' הבת הנז' מאה סול' לזכות נפשו ואם אמה הנז' לא תניח בנים מכ"ר פלוני החתן אז לא יתן כ"ר פלוני החתן לבת הנז' שום דבר מפני שהיא יורשה חצי כתובת אמה ותקח אותו מכ"ר פלוני החתן הנז' ותנשא בו אבל אם תהיה אמה הנז' בחיים כנ"ל הוא מחויב מעכשיו להשיא אותה לפי כבודו כנ"ל זהו טופס תנאי הכתובה והנה מת החתן הנז' ואלמנתו רוצה להשיא בתה מנכסי החתן ויורשי החתן מונעים שלא נתחייב להשיאה אלא כשלא היה לה על מה לסמוך ומפני כבודו ולזכות נפשו נתחייב להשיאה כמבואר בלשון התנאי אבל הואיל שאמה עכשיו תגבה כתובתה ותוכל להשיאה במקצתה אין על עצמו שום חיוב יודיענו כ"ת הדין עם מי: תשובה מה שטוענים יורשי החתן שלא נתחייב להשיא אלא כשלא היה לה על מה לסמוך ומפני כבודו וכו' אבל פינו שאמה עכשיו תגבה כתובתה וכו' אין בטענה זו ממש דהא אפוקהו דכולהו אדם דמחייב גופיה במה שאינו חייב דפוסק לזון את בתה וכו' והתם תנן דאם ניסת לאחר כשנתגרשה מן הא' ופסקה עמו וכו' לא יאמר הא' וכו' אלא אחד זנה ואחד גותן לה דמי מזונות הא קמן שנתגרשה וגבתה כתובתה ויש לה במי לסמוך לזון אותה ואפ"ה חייבו לזונה וה"נ לא שנא ונחייב להשיאה דמה לי נתחייב לזונה או נתחייב להשיאה דאע"ג דמזונות אי אפיקר לה בלאו הכי ונישואין אפיקר לה בלאו הכי דלא מתפקדא אפריה ורביה אפ"ה לא מיחייב אלא הצד שנתחייב ופסק עמה ומה לי מזון או נישואין וכדמוכח בגמרא דפריה מהאי מתני' לר"ל דאמר חייב אני לה מנה בשטר פטור דלא אלימא מלתא דשטרא והקא תנן דחייב לזונה בכה"ג וחייב אני לה מנה דהוי נמי שהיא מתחייב לו במנה שאינו חייב וכדכתב הרי"ף ז"ל ומשום הכי כתב הרמב"ם ז"ל בפ' המשנה שם וכמו כן פל מי שחייב עצמו בשום דבר שאינו חייב בו בא' מאלו הצדדים הרי זה מחויב בו וכו' ואם פן נראה דכל חיוב דמתחיי' הבעל לאשתו לא שנא מזון ולא שנא נישואין מחייב אלא דנקט מלתא דשכיחא ואם יטענו בעד

היתומים דלא נתחייב לפי כבודו אלא בחייו ולא לאחר מותו ולא חלקו בתנאים אלו אלא בזה אם תהיה בחיים או לא אבל הוא לא נתחייב אלא בהיותו בחיים גם (זה) אינה טענה וממתני' גופא דחינון לה דתנן הפקחין היו כותבין שאהא זן את בתה ה' שנים כל זמן שאת עמי ופרש"י ז"ל ולא אם אמו או תמותי או אגרש אותה דמשמע בהדיא דכשפוטב סתמא דמחייב אפילו ימות הוא וה"נ בגישואין לא שניא כדאמר: ועוד ראיה מלשון השטר שכתוב בו נתחייב לזון ולפרנס את בת אשתו וכו' עוד נתחייב להשיאה וכו' ומדסמכו למזונות שוין לו מה מזונות חייב אפילו מת או גרשה כדאמר' אף גישואין נמי וכמו שכתב רבינו זרחיה ז"ל בספר המאור פ"ק יש נוהלין גבי נכסי לה ואחריהו לפלוני דכל האומר אחריהו כאו' מעכשיו במתנה הראשון דהני' מעכשיו דמדסמכו שוין לו: ואם כן התנאי קיים ומשיאין אותה לפי כבודו לנפות נפשו דאף על גב דאינו בחיים כבוד יש לו כדאמר' בעלמ' יקרא דשכבי וממה שכתו' בתנאים אחר כה שאם אמה תפטר והגיחה בגנים שחייב להוציא בנדונייתא ק' סולט' נראה דכשלא נפטרה יתן לה יותר לנדוניא לפי כבודו ויהיה היות' לפי ראות הדייני' וכפי שיעורן המזון.

גאם הצעיר מבי"ט: שאלה קסב ראובן מת ויש לו בן ובת ואח והגזית ראובן מעות מןפקדים ביד שמעון וצוהו לשלחם ליד לוי ויהודה האפוטרופסי' שלו וצוהו שהאפוטרופסים יתנו סף מהמעו' ההם לבתו של ראובן ושיתנו מהם גם לאחיו כה וכך וכל שאר עזבונו מעו' ונכסי' יתנו לבנו של ראובן ובאו קצת מעות או נכסים של ראובן ממדינ' הים ורצת' בתו לגבו' מהם תחלה מה שצוה לה אביה הנז' מהו הדין אם תוכל היא או מורישה שלה לגבו' תחלה אם לאו ועוד אם ח"ו נאבדו מהנכסים אם תהיה חייבת היא באבדה אם לאו: תשובה תניא בס"פ יש נוהלין ש"מ שאמר תנו מאתיים זוז לפלו' וג' מאות לפלו' וכו' אין אומרי' כל הקודם בשטר זכה לפי יצא עליהם ש"ח גוב' מכלן אבל אם אמר מאתיים לפלו' ואחריו ג' מאו' לפלו' וכו' אומרי' כל הקודם זכה לפי יצא עליו ש"ח גובה מן האחרון אין לו גובה משלפניו וכו' והביאה הר"מבם ז"ל פי מהלכו' זכי' ומתנ' והביא מ"מ מה שכתב הר"שבא ז"ל דדינא דרישא דלא קאמר כל הקודם זכה הוא כמקבלי מתנה פולה אבל אם נתן מתנה והגזית נכסיו ליורשיו אם יצא עליו ש"ח ודאי גובה פולן מן היורשים וכו' דירשין ככרעא דאפוהון גינהו וכו' והביא ראיה מן התוספתא השנוייה פ"ט האומר תנור' זוז לפלו' וג' מאות לפלו' ופלו' ירש נכסי יצאת עליהן כתובת אשה וב"ח גובין מזה שירשו שאר נכסיו ע"כ וכתב הר' יונה ז"ל שאם יש שם יורש גמור ומקבל מתנה ב"ח קודם לגבות מהיורש ממקבל המתנה ודוקא שפי' חלק מקבל המתנה ולא פי' חלק היורש אבל אם אמר תנו ר' זוז לפלו' בני ר' לפלו' שאינו ראוי ליורשו בנו קודם שהרי הקדימו ואם יצא עליהם ש"ח גובה אותה מאיש נכרי ע"כ כמו שהביא בח"מ סי' רנ"ג וכן הביא בנמוקי יוסף שם פ' י"ג דכשיש יורשין פולן דוחין אותו אצל היורשים וכו' והביא התוספתא הנז' למעלה וכיון דב"ח נדחה אצל היורשין הכי נמי אם נאבדו קצת הנכסים הוא על היורשים ומקבלי מתנות גובין כל מה שפי' להם וכן הביא מ"מ בשם הר"שבא ז"ל אבל נאבדו קצת נכסים לא נאבדו מהן למקבלי מתנה אלא אם כן נתן דבר מסוים כגון שאמר תנו יין מחביותי ע"כ והשתא בנ"ד כיון שצוהו שיתנו סף ידוע לבתו וסוף אחר לאחיו והשאר לבנו הבת והאח קודמין ליקח מה שקצב להם ומה שישאר יתנה לבן וכיון שצוהו הוא לנפקד שישלח ליד

האפטרופוסי' שלו ושהם יתנו לבת ולאח והשאָר לבן לא נאמר נמתין עד שיפנסו כל המעו' ויקחו כל אחד חלקו אלא מן הראשונים שיבוא יקחו הבת והאָח שהן מקבלי מתנה לגבי הבן שהוא יורש דמה להם להמתין עד שיבואו כל הנכסים הרי הם זוכים תחלה ואפילו נאבדו השאָר כדאמ' וכי תימא פֿינן שצוה לשלחם ליד האפטרופוסי' ושהם יתנו נראה כי לא זכה לבת ולאח הסוף הנז' אלא כשינשלחו ויגיעו שם ואם אחר שיגיעו יתנה שום אבדה אז תתנה על הבן היורש אבל מה שיאב' בדרך יתנה לכלם כפי השבון כי לא זכה להם אלא אחר שתגיע ודמי הא למאי דתניא התם בתוספת' האומ' ק"ק וזו יש לי ביד פלוני וק"ק ביד פלו' וכו' ופלו' יטול מאתי' יצאת עליהם כתובת וב"ח גובה אעפ"י שלא נתפנסו כולם אבל אם אמ' ואח"כ יטול פלו' אם לא נתפנסו כולם אינו נוטל אלא לפי השבון וכת' הרשב"א ז"ל אין נוטלין לו הק"ק וזו מיד אלא לפי השבון מה שיקבצו שהרי גלה דעתו דממה שיש לו רוצה לתת לפי השבון ע"כ וה"נ נימא דממה שיגיע ליד האפטרופוסי' רוצה לתת לפי השבון פֿינן שאמר שינשלח הכל לידם: לא היא דהתם פֿינן שהיה מונה והולך את שלו ומתוך כך אמר תנו לפלו' ק"ק כמו שכתב הרשב"א ז"ל הני גילוי דעת שלא יתנו לו אלא אם יקבצו הכל אבל הכא שהנכסים היה במקום שהיה הוא עומד ומקבלי מתנות ובנו היורש היו במקו' אח' הנצרך לומ' שינשלחו כלם ליד האפטרופוסי' ומשם יותן לכל א' חלק שנתן לו ולא הני גילוי דעת שאם יאבדו קצת הנכסים בדרך שהיה החילוק לפי השבון והיה יכול כל א' מהם ליקח חלקו שם במקום שמת המצוה שם או לקחת מן המעות שבאו כפר: אלא א"כ אמר בפ' שינשלחו הנכסים ליד האפטרופוסי' וא"כ יתנו לבתי כך ולאחי כך ואז יקחו לפי השבון דהשת' דמי למאי דתניא בתוספת' ואח"כ יטול פלו' וכו' וכמו שדייק הרשב"א ז"ל שכתב שהיה מונה והולך את שלו ומתוך כך אמ' תנו ר' לפלו' שידעו שפוננתו היתה שיטול המאמית כשייתקבצו כל החובות ובלאו הכי לא וכפי מה שבא בלשון השאלה כי מן המעות המופקדים יתנו לבת ולאח לא יהיו הם קודמים או נוטלים לפי השבון כפי מה שכתבתי אלא מן המעות כי הנכסים האחרים כולם לבן היורש ואם באו הרי הם שלו פֿינן שהזכיר מעות למקבלי מתנה ואח"כ אמר וכל שאר עזבונו מעות ונכסי' לבנו: ואם הבת והאָח יקדמו כפי מה שכתבתי נראה שהבת ג"כ תקדי' לאח פֿינן שהקדי' אותה דדעת האב קרוב אצל בנו וגם אצל בתו לגבי אח דהא אמרי' פ' מי שמת והלקח' המזכה לעובר לא קנה ואפ"ה פסקי' כר' יוחנן דאמ' דאם היה בנו קנה דדעתו של אדם קרובה אצל בנו כמו שפסק הרמב"ם ז"ל פרק כ"ב מהלכות מכירה לא שנא בן או בת דעת' קרובה אצל' יותר מאחר כדאמרי' גמי התם אם ילדה אשתו זכר יטול מנה ואם ילדה נקבה תטול מאמית וכו' וכמו שכת' הרמב"ם ז"ל פ"ח מהלכות זכיה ומתנה לגבי ש"מ ואם דעתו של אדם קרובה אצל בתו ואפ' במקום אחיו דהא פשי' דאם זכה לעובר שבמעזי אמו של מזכה שהוא אחיו לא קנה.

דדוקא קרוב אצל בנו ובתו אמרו ולא אצל אחיו והני כמזכה לעובר דעלמא: והשתא לדעת רבי' יונה ז"ל שהביא הטור כדא' לעיל דאם אמר תנו מאמית לבני ומאמית לפלו' שאינו ראוי לירשו ודאי בנו קודם ותטול היא קודם מן המעות שבאו אם היתה מתנת שניהם שנה דאיכא תרי טעמי חדא לדעת רבנוטא דכתבו שאם היו מתנותיה' שוות כל הקודם זכה פֿינן שהיה יכול לערבן ואע"ג דכת' הרב בעל מ"מ שהספיקו המפרשי' ז"ל

שְׁזָה אֵינוֹ מְחַנּוֹר וּבְכָל גּוֹנָא פִּינּוֹן שְׁלֵא אַמַּי אַחֲרֵיוּ כְּוָלָן שְׁוִין הָרִי רַבִּי יוֹנָה ז"ל פ' יג
נוֹחֲלִין הֵבִיא סְבָרָא זֹו בְּשֵׁם רַבְּנֹות' וְהַרְשָׁב"א ג"כ וּבַח"מ נְמִי בְּשֵׁם ר"י ז"ל וְהָרָא"ש
ז"ל שֵׁם הֵבִיא ג"כ וְתִרְזַן מֵאֵי דְקִשְׁשָׁה לְפָלוּג וְנִתְּנִי בְּדִידָהּ וְכו' כְּדַפְּנִי רַשְׁב"ם ז"ל וּבְנִמְוִקֵי
יוֹסֵף הֵבִיאָהּ בְּשֵׁם ה"מ וְטַעַמַּי תְּנִינָא מְשֻׁם דְּהֵוִיא בְּתוֹ וְקָרוּב אָדָם אַצְלָה כְּדָאמַי לְעִיל
לְדַעַת רַבִּי יוֹנָה ז"ל שֶׁהֵבִיאָוּ בַח"מ בְּלִי חוֹלָק: וְאִם הִמְתַּנְּהּ שֶׁל בַּת וְאָח אֵינָן שְׁוֹת תַּזְנָה
הַבַּת תַּחֲלָה אִם הַזְּפִירָה בְּתַחֲלָה מְטַעַמַּי דְּדַעַת הָאָב קָרוּב וְכו' דָּאֵי הָאֵי טַעַמָּא סְגִי לְהַקְנוֹת
לְעוֹבָר שְׁלוֹ וְלֹא לְעוֹבָר אַחַר כ"ש לְעֵנִין קְדִימָה שְׁאָם הַקְדִּים בְּתוֹ שֶׁהִיא קוֹדֶמֶת לְגַבּוֹת
כְּדָא' וְאָף עַל גַּב דְּאֵיפְשָׁר דְּמֵאֵי דְכָתַב רַבִּי יוֹנָה ז"ל אֵינוֹ מְטַעַם שֶׁהוּא בְּתוֹ אֲלֵא מְטַעַם
שֶׁהַקְדִּימָה כְּהֵהוּ רַבְּנֹות' דְּסַבְרֵי דְכְּשֶׁהִמְתַּנּוֹת שְׁוֹת כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה וְהָכָא דָּאֵין הִמְתַּנּוֹת
שְׁוֹת לֹא יִזְנָה הַקּוֹדֵם אִם לֹא אָמַר וְאַחֲרָיוּ נִרְאָה לִי דְמְשֻׁם שֶׁהוּא בְּנוֹ הוּא דְכָתַב רַבִּי
יוֹנָה שֶׁהוּא קוֹדֵם אַעפ"י שְׁלֵא יְהֵא קוֹדֵם מְצַד שֶׁהִמְתַּנּוֹת שְׁוֹת וְלֹא דוֹקָא נְקֻט מְאִתִּי
לְבָנוֹ וּמְאִתִּים לְפָלוֹ' וְאֵפְשָׁר דְּלְדִידָהּ לֹא שְׁנָא דְמְתַנּוֹת שְׁוֹת אוֹ לֹא וּבְכוֹלָהּוּ בַעֲלֵי שְׁיֵאמַי
וְאַחֲרָיוּ וְלֹא סְבִירָא לִי כְּהֵהוּ רַבְּנֹותָא אַע"ג שֶׁהֵבִיא הוּא סְבָרְתָם וְכֵן נִרְאָה מְפִי שֵׁם שְׁכַתְבָּה
הָא דְמְפָרְשׁוּ רַבְּנֹותָא וְהָאֵרִיף בְּפִי לְפִי דְרַף הִגְאֹון וְכָתַב אַח"כּ וּמ"מ נְקֻטִינָן מֵהֵהִיא
בְּרִייתָא וְכו' וּמִיְהוּ דוֹקָא כְּשֶׁפִּי הִמְתַּנּוֹת וְלֹא פִירֵשׁ חֵלֶק הַיּוֹרְשִׁים אַבְל אִם אָמַר תְּנוּ
מְאִתִּים זֹו וְכו' וְנִדְאֵי בְּנוֹ קוֹדֵם כּו' מְדַקְדָּאמַר נְקֻטִי מְשַׁמַּע דְּמַכְּל מַה שְׁכַתְבָּה לְמַעֲלָה לֹא
הַעֲלָה בְּיָדוֹ לְהִלְכָה אֲלֵא עֵנִין זֶה וְלֹא עֵנִין הִמְתַּנּוֹת שְׁוֹת וְכֵן מְשַׁמַּע מְלִשְׁוֹנוֹ שְׁכַתְבָּה וּמִיְהוּ
דוֹקָא כְּשֶׁפִּי הִמְתַּנּוֹת וְלֹא פִי חֵלֶק הַיּוֹרְשִׁים אַבְל אִם אָמַר תְּנוּ מְאִתִּים לְבָנֵי וּר' לְפָלוֹ' כּו'
הָרִי שְׁלֵא תֵלָה עֵנִין זְכוּת הַמְקַבֵּל אֲלֵא כְּשֶׁלֹּא פִי חֵלֶק הַיּוֹרְשִׁים שְׁאֵז הֵם יִפְרְעוּ הַחוּבוֹת
אַבְל אִם פִּי חֵלֶקֶם לֹא שְׁנָא שִׁיְהִיָּה שְׁוֹה לְמַקְבְּלֵי מַתְּנָה אוֹ לֹא הֵם קוֹדֶמִים דְּהָא לֹא כַתְבָּה
שֶׁהַשְׁוֹה חֵלֶק הַיּוֹרְשִׁי לְמַקְבֵּל אֲלֵא שְׁפִי חֵלֶקֶם כְּדָאמַי וְהַר"י פִי וְכֵן נִרְאָה מִמַּה שֶׁהֵבִיא
בַח"מ דְּבָרֵי רַבִּי יוֹנָה קוֹדֵם וְאַח"כּ הֵבִיא סְבָרַת ר"י דָּאִם הִמְתַּנּוֹת שְׁוֹת כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה
דְּמְשַׁמַּע דָּאֵינוֹ תְלוּי מַה שְׁכַתְבָּה רַבִּי יוֹנָה ז"ל בְּעֵנִין זֶה אֲלֵא מְפִנֵי שֶׁהוּא בְּנוֹ וְהָרִי כְּתַבְנוּ
דְּבָנוֹ וּבְתוֹ חֵד הוּא לְעֵנִין קִירוּב דַּעַת הָאָב לְגַבֵּי אַחַר וְאַע"ג דְּמַה שְׁכַתְבָּה רַבִּי יוֹנָה הָוִי
כְּשֶׁהוּא רָאוּי לִירְשׁוֹ וְהָכָא בַת זֹו אֵינָה רָאוּיָה לִירְשׁ בְּמַקּוֹ' בֵּן וְדָרַף מַתְּנָה הוּא שְׁנָתָן לָהּ
כְּמוֹ שְׁנָתָן לְאַחֵיו אַפ"ה לְעֵנִין קְדִימָת הַבַּת לְאַח אֵיכָא שׁוּם קִירוּב דַּעַת אַפִּי שְׁאֵינָה יוֹרְשָׁה
בְּמַקּוּם בֵּן הִיא קוֹדֶמֶת דְּהָא מְזַכָּה לְעוֹבָר דְּרַף מַתְּנָה לֹא קָנָה וְלְעוֹבָר שְׁבַמְעֵי אֲשֶׁתוֹ קָנָה
מְשֻׁם קִירוּב דַּעַת כְּדָאמַי גָּאֵם הַמְבִי"ט: כֹּסֵג רָאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא הַמְזַדְּבָר בּוֹ
וְהַנְּשָׂאֵל עָלָיו בְּמִי וּמִי תִשְׁעָה פְּעָמִים מְמִי אֲפּוֹא הוּא עַד מִי אַתָּה הֵר הַגְּדוֹל שְׁלֵשׁ שְׁלֵשׁ
שְׁלֵשׁ שְׁלֵשׁ וְהוֹשִׁיבוּנִי בְּבִימָה גְדוֹלָה וְזַמּוֹתֵי יָד לְפָה וְלֹא יִדְעַתִּי מַה לְהַשִּׁיב כְּלוּי בַר סִיסִי
עַד אֲשֶׁר נִרְתַּעַתִּי לְאַחֲרֵי וְיִדְעַתִּי שְׁלֵא יִדְעַתִּי וְאֵז יִדְעַתִּי לְהַשִּׁיב שׁוֹאֲלֵי דְבָר עַל מַה
שְׁכַתְבָּה הַרְמַב"ם ז"ל פ"ח מֵהַלְכוֹת שְׁחִיטָה וְז"ל וְכֵן אִם חָסַר גּוֹף הָרִיָּאָה אַעפ"י שְׁלֵא
נִקְבָה הָרִי זֹו כְּמִי שְׁחָסַר מְגִין הָאוּנוֹת וְטִרְפָּה לְפִי אִם נִמְצָא מְגִינוֹ מְקוּם יָבֵשׁ עַד שְׁיִפְרָף
בְּצַפּוֹרֵן הָרִי זֹו כְּחָסַר וְטִרְפָּה וְאַפִּי הָיָה כָּל שֶׁהוּ ע"כ וְקִשְׁיָא לְשׁוֹאֵל טוֹבָא חֲדָא לְמַה מְנָה
אוֹתָהּ הָרִי ז"ל בְּכָלל חָסְרָה דְּבַגְמַר מְשַׁמַּע דְּטִרְפָּה מְשֻׁם דַּעַתִּידָהּ לִינְקָב וְא"כ הָיָה לוֹ
לְרַב לְצַרְפָּה ז"ל בְּכָלל נְקוּב' וְכֵן הוּא הַכְּנִיס הַמְרָאוֹת הַפְּסוּלוֹ' בְּכָלל נְקוּבָה מְשֻׁם שְׁפּוֹפֵן
לִינְקָב וְכֵן פִּי הַתּוֹסְפוֹ שֵׁם עַכ"ל.

ולִי לֹא קִשְׂיָא מִיַּדֵּי דִיבְשָׁה מִשּׁוּם חֲסָרָה הוּא דְמִטְרַפָּה כְּמוֹ שְׁפִתְב הָרַב ז"ל וְדִינִיק לָהּ מְלִישְׁנָא דְגַמְרָא דִּיהִיב טַעְמָא שְׂאִינָה נְפָרְכַת מִשּׁוּם דְהִדְרָא בְרִיא וּכְשָׂרָה אִם פֶּן כְּשִׂהִיא נְפָרְכַת בְּצַפְרֹן הָרִי הִיא חֲסָרָה שְׂאִינָה בְּכָלֵל נְקוּבָה דְנְקוּבָה הִינּוּ נִקְבַּ שְׂאִין בּוֹ חֲסָרוֹן אֲבָל מַה שֶׁהוּא נְפָרָה בְּצַפְרֹן הִי חֲסָרוֹן גְּמוּר פִּינּוֹ דְלֹא הִדְרָא בְרִיא וְהִבִּי הָר"ן ז"ל דְבָרֵי בַעַל הַלְכוֹ' ז"ל שְׁפִתְב הַכָּבֵד שְׂיַבֵּשׁ כְּלוּ וְנִפְרָה בְּצַפְרֹן טְרַפָּה וְכַתֵּב הוּא דְמִסְתַּבְרָא כְּוֹנִיָה דְכִינּוֹן שְׂיַבֵּשׁ הִנּוּ לִיה פְּנִיטַל לְגַמְרֵי וְלֹא נִשְׁתַּיִיר הִמְנוּ כְּלוּם דְטְרַפָּה אִם פֶּן מִשְׁמַע דְנִפְרָה בְּצַפְרֹן הִי כְּחֹסֵר וְנִיטַל: עוֹד כָּתֵב וְעוֹד שְׁנַרְאָה סוּמַר דְבָרֵי שְׁפִתְב לְמַעְלָה בְּסִמּוּף וְז"ל נְתוּסְפוּ מְנַן הָאוּנוֹ' וְכוּ' וְאִם הִיָּתָה עַל גְּבַהּ שֶׁהוּא לְעֻמַּת הַצְּלָעוֹת הָרִי זֹו טְרַפָּה שְׁהִיָּתַר כְּחֹסֵר וְהוּא שְׁתַּהִיָּה כְּעֵלָה שֶׁל הַדָּס ע"כ אֵלְמָא דְלֹא חֲשִׁיב דִּין חֲסֵר בְּפָחוֹת מַעְלָה שֶׁל הַדָּס וְהָא מִן הַדִּין חֲשִׁיב ע"כ חֲסֵר בְּכָל שֶׁהוּ עכ"ל.

וְאִין כָּאֵן שׁוּם סְתִירָה מַה שְׁפִתְב הָרַב ז"ל שְׁהִיָּתַר כְּחֹסֵר לֹא נְחָסֵר מִמֶּשׁ קֹא' בְּכָל דְהוּא שְׁהִרֵי פִי' מִיָּד וְהוּא שְׁתַּהִיָּ' כַעַל' שֶׁל הַדָּס וּפִי' יוֹת' הָרַב ז"ל אֲבָל פָּחוֹת מִזֶּה אִינָה אֲנֹן אִם כֶּן מַה שְׁמַדְמָה יָתַר כְּחֹסֵר בְּתוּסְפָ' הָאוּנוֹת הִינּוּ כְּשִׁהִיָּתַר הוּא כְּעֵלָה אֲבָל חֲסֵר אֲפִילוּ כָּל שֶׁהוּא הִי טְרַפָּה וְלֹא דִיּוּקָא הִי מַה שְׁפִתְב אֵלְמָא דְלֹא חֲשִׁיב דִּין חֲסֵר בְּפָחוֹת מַעְלָה שֶׁל הַדָּס דְדוּקָא בְּיָתַר הוּא דְקֹא' דְאִינוּ יָתַר בְּאֻנָּא אֵלְא כְּטְרַפָּא דְאָסָא וְלֹא בְּחֹסֵר כְּדֹא' וְכִן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הָרַב ז"ל שְׁפִתְב בְּסִמּוּף רִיָּאָה שְׁנַמְצָאֵת נְפוּחָה וְכוּ' וְשְׂמָא הַתוּסְפוֹ' בְּגוּף כְּחֲסָרוֹן כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ בְּמַנְיָן הָרִי שְׂאִין הִיָּתַר בְּאוּנָה כְּחֹסֵר מִמֶּשׁ כְּשִׁהִיָּתַר יָתַר כְּעֵלָה שֶׁל הַדָּס וְהָא בְּנְפוּחָה מְסַתְּפָקָא מִשּׁוּם דְעַל מִימְרָא דְרַפְרָם אֲמַרָה אִיכָּא דְאָמְרֵי הָכִי וְאִיכָּא דְאָמְרֵי וְכוּ' עוֹד נ"ל לְפָרֵשׁ דְבָרֵי הָרַב ז"ל דְהֵאִי יִתִּירָה בְּגַבָּה כְּעֵלָה שֶׁל הַדָּס הִינּוּ שִׁישׁ פִּיצוּל וְגוּמָא בְּגַב הָרִיָּאָה שְׁנַכְנַס לְתוּכוֹ אוּנָה זֹו הִיָּתַר' וְאִם הִיא כְּעֵלָה שֶׁל הַדָּס הִינָּא אוּנָה וְהִי יָתַר בְּאוּנוֹת וְטְרַפָּה וְאִם הִיא פָּחוֹת מִזֶּה אִינָה אוּנָה וְאִין כָּאֵן יָתַר שְׁהִרֵי נְכַסְתָּ בְּפִיצוּל וְגוּמ' הָרִיָּאָה וְהִיא שְׁנָה מְלַמְעַל' בְּלִי חֲסָרוֹן בְּפִיצוּל וּבְלִי יִתְרוֹן בְּאוּנָה פִּינּוֹן שֶׁהִיא פָּחוֹת מַעְלָה וְנַכְנַסְתָּ בְּפִיצוּל כְּדָאָמ' עוֹד כָּתֵב דְהִיָּאָה יִתְכֵן חֲסָרוֹן בְּרִיָּאָה בְּלִי נִקְבַּ וְהִתְמַם בְּגַמ' קְמַתְמָה עַל מַתְנֵי דְקַתְנֵי נְקֻבָה הָרִיָּאָה אוּ שְׁחֲסָרָה וּבְעֵי חֲסָרָה הִינּוּ נְקֻבָה וּמוֹקִי לָהּ דְלֹא נִצְרְכָה אֵלְא לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן וְכוּ' וְהָאֲרִיָּה הַשּׂוֹאֵל בְּתַמִּיָּה' זֹו וְצַדֵּד צְדָדִין לִישְׁבָּה וְלֹא יָכוֹל לְהַשִּׁיבָה אֵלָיו וְאִנִּי אֲשִׁיב כִּי הָרַב ז"ל סוּבַר כִּי חֲסֵר גּוּף הָרִיָּאָה הִי בְּכָלֵל מַתְנִיתִין דְקַתְנֵי אוּ שְׁחֲסָרָה כְּמוֹ חֲסֵר מְנַן הָאוּנוֹ' דְהִי בְּכָלֵל אוּ שְׁחֲסָר' דְמַתְנֵי' כְּמוֹ שְׁפִי בְּפִי' הַמְשָׁנ' וְכִן כָּתֵב גַּם כֶּן הִר' ז"ל בְּפִי' הַמְשָׁנָה מַהָּא דְקִשְׂיָא לִיה דְהִנּוּ לִיה לְשַׁנּוּי מַתְנֵי' דְאוּמ' שְׁחֲסָר' דְלכ"ע וְלֹא דוּק' לר' שְׁמַעוֹן וְכְמוֹ שְׁכַתְבוּ הַתוּס' בְּשֵׁם רִיב"א ז"ל אַפ"ה הָרַב ז"ל סוּבַר דְבְּכָלֵל חֲסָרָה הִי חֲסָרוֹן הָאוּנוֹת וְאַפ"ה מוֹקִי לָהּ כִּר' שְׁמַעוֹן מִשּׁוּם דְפִשְׁטָא דְמַתְנִיתִין מִשְׁמַע חֲסָרָה בְּכָל מְקוּמוֹת הָרִיָּאָה שְׁתַּחֲסֵר דּוּמִיָּא דְנִיקְבָה לֹא בְּמְקוֹם הָאוּנוֹת דּוּקָא וְאַפְתִּי קִשְׂיָא דְהִי מְצִי לְשַׁנּוּי חֲסָרָה דְמַתְנֵי' בְּחֲסָרוֹן גּוּף הָרִיָּאָה אַעפ"י שְׁלֹא נִיקְבָה שֶׁהוּא בְּכָל מְקוּמוֹת הָרִיָּאָה אֵלְא דִי' עוֹד דְחֲסָרָה דּוּמִיָּא דְנִיקְבָ' מַה נִיקְבָ' עַל יְדִידְבַר אַחַר אִף חֲסָרָה עַל יְדִי דְבַר אַחַר לְאַפּוֹקִי חֲסָרָה גּוּף הָרִיָּאָה מִתְחַלַּת בְּרִיָּאָתָה שִׁישׁ בָּהּ פִּיצוּל אוּ סְדָק וְהַעוֹ' קִיָּים וְלַהֲכִי מוֹקִי לָהּ כִּר' שְׁמַעוֹן בְּנִקְבַּ דְאִית בִּיה חֲסָרוֹן דְלֹא בְעִי' שְׁתַּנְק' לְבֵית הַסְּמָפוֹנוֹ' אֲבָל לְרַבְּנָן מְצִי לְאוּקוּמֵי בְּחֹסֵר גּוּף הָרִיָּאָה מִתְחַלַּת בְּרִיָּאָת' לְדַעַת הָרַב ז"ל וְלֹא שְׁנֵי לָן בֵּין חֲסֵר' מִמִּילָא לְחֲסָרָה מִתְחַלַּת בְּרִיָּאָתָה כְּדָאָמַר וְלִמָּאן דְסְבִירָא לִיה דְחֲסָרוֹן מִכְּפִנִים הִי חֲסָרוֹן הִי נְמִי חֲסָרָה דְמַתְנֵי' דּוּמִיָּא דְנִיקְבָה עַל

ידי דבר אחר שחסרו מברנים הוי נמי על ידי דבר אחר כמחט שנמצאת בריאה שהברנול אוכל הבשר כששוהא שם ומחסרו ובריאה שנשפכה פקיתון שנימוח על ידי חולי או דבר אחר ולא מתחלת בריאתה והוי דומיא דניקבה אבל לרבנן דר' שמעון לא מדמי חסרה לניקבה להא מלתא ואפילו חסרון כה"ג בגוף הריא' פסלי' וכ"ש חסרון דאית ביה נקב פדאמ' ולהכי לא קבל ר' יצחק נפקא קושיתו של רבי ירמיה דמצי לתרוצי לפי הרב ז"ל בחסרה באונ' או בגוף הריא' פדאמ' אע"ג דלא דמי ממש לניקבה פדאמר' אחר זה הראה לי ה"ר יהודה חביב בודק אמן קהלותינו לשון של הרב רבי מאיר מרונטבורוק וז"ל אם יתרת פיצול על גב הריאה וגומא תחטיה וכשנופחין הריאה נופל' לתוך הגומא ושנה לשאר הבשר הריאה ואינה בולטת למעל' פלל פשרה עכ"ל והרי המציאות שהמצאתי פנונתי לדעת גדול בדורו ונראה לי כי זה שכתב הרב ז"ל הוא פשוטה הפיצול הוא פחות מטרפא דאסא שאינו נחשב ונרדא דאם הוא פטרפא דאסא יהיה טרפה כדעת הרמב"ם ז"ל שכתבתי ותנוח דעתה שהנחת את דעתי בהשיבי לה מה שהשבתי בשאלתה כי שאלת חכם חצי תשובה ואתה שלום פנפשה שבועה ונפש הצעיר משיב נתיבי שלם לכל אדם ויז' מהמה לשואל מפני כבוד פמוה כי ידעתי כי אתה חפץ ביקרי נאם המבי"ט: שאלה קסד ראובן קנה סחורה בהקפה בשטר ושלח' למ"ה ומת ובאו בעלי אחיותיו היורשות ומכרו הסחורה במקום עדים ללוי ושהוא יפרע לב"ח במעמד שלשתן והם יתנו לו ו' פרחים ואח"כ כששמעו האחיות המכר הנז' לא נתרצו פלל אחר ימים באה שמועה שנטבעה הסחורה והיא ואמרו האחיות שהיו מרוצות במה שמכרו בעליהן והב"ח תובע את לוי שנתרצה לפרוע לו ולוי אמר שהיו דברים בעלמא ושהאחיות לא נתרצו כששמעו ושלל נתנו לו הו' פרחים כמו שהתנו יורינו רבינו אי זה דרך ישפון אור התורה: תשובה אפילו למה שכת' בתרו"מ הדשן שהבעל דן בנ"מ של אשתו בלא הרשאה היינו בסתם אבל הכא שהנשים היורשות את אחיהן גלו דעתן שלא היו חפצות במכירה הנז' לא הויא מכירה פלל ואינו חייב לוי לפרוע לשמעון פלל ואפי' נתחייב לפרוע לו בקנין פינון שהמכירה לא היתה מכיר' שלא רצו הנשי' מעמד שלשתן נמי ליכא דהא ליכא ממח' קמן כי הנשי' הן היורשו' והן היו חייבות לפרוע לשמעון מן שאר הנכסי' שירשו פינון שיש בידו שטר עליו וכיון שהם לא המחו את שמעון על לוי שלא היו במעמד אפילו היה המכר שמכרו בעליהן מכר בקנין פינון שאין מועיל מצד שאין להם הרשאה ואדרבה גלו דעתן בפ' שאינן רוצות כמו שכתוב בשאלה לא הוי מעמד שלשתן פינון שאין כאן מכר אין כאן מעמד שלשתן ופטור לוי מלפרוע לא לנשים ולא לשמעון וכיון שמאנו כששמעו נתבטל המכר אפילו למה שכתב בתרומת הדשן ולא פל פמינייהו להתרצו' אחר כך לחייב את לוי כששמעו שטבעו הספינות.

עוד אני אומר כי אפילו שנתרצו הנשים מתחלה כששמעו שבעליהן מכרו אין לוי חייב פלל פינון שלא היה קנין במכ' דמעמ' שלשתן לא הוי אלא כשראובן חייב לשמעון ואומר ללוי החייב לו במעמד שמעון מה שאתה חייב לי תפרע לשמעון והכא בעליהן לא היו חייבין שום דבר לשמעון אלא הנשי' מנכסי אחיהן חייבות לפרוע לו וכיון שבדין אין שמעון יכול לתבוע שום דבר מבעלי הנשים א"כ אינם יכולים הם לומר ללוי מה שאתה חייב לנו תתן לשמעון שאנחנו חייבים לו כי הם אינם חייבים שום דבר לשמעון וגם לוי אינו חייב להם שום דבר ואפילו קנה בקנין אלא מפח הנשים ואפי' היה להם הרשאה

למפנר ללוי פינן שלא היו חייבים הם שום דבר לשמעון ולא לוי להם לא הוי מעמד שלשתם שאם ראובן אומר ללוי תן לשמעון במעמד שמעון יכול לחזור בו כל שלא נתן פינן שאינו חייב שום דבר לשמעון וגם לוי יכול לחזור בו פינן שאינו חייב לראובן שום דבר והקא נמי אינו חייב שום דבר אלא לנשים אם לא נתנו הרשאה אלא למפנר לבד ומכרו בקנין ואח"כ אמרו לו תן דמי מה שמכרנו לך לפלו' אבל הוא היה חייב לפרוע לנשים וכיון שלא היה קנין אין המכר מכר ואינו חייב אפילו לנשים וא"כ לוי פטור מתרי טעמי א' שלא היה הרשאה למוכרים אדרבה שמיאנו אח"כ ורצינו דלבסוף לא מהני שנית אפילו היה להם הרשאה לא היה המכר כלל פינן שלא היה שם קנין ומעמד שלשתן לא הוי אלא למי שהוא חייב אבל מי שאינו חייב לא פדאמר'. עוד ג' נראה מן השאלה שפלה לוי הקנין והפרעון לשמעון בששה פרחים אם יתנום לידו וכיון שלא נתנום אפילו היה קנין בדבר ההרשאה מן הנשים היה בטל פינן שלא נתקיים התנאי והנ"ל פתבתי וחתמתי בנחל גריר שבגליל העליון נאם הצעיר מבי"ט: שנת שד"י: קסה ראובן מת ונשארו לו ב' בנים א' בן ד' שנים או יותר וא' יונק שדי אמו ואלמנתו רוצה ללכת לארץ אחרת ולהוליד ב' בניה עמה ואבי ראובן מעכב בידה שלא תצא מן המדינה כי הילדים רפים וח"ו חושש פן יקראם אסון בדרך אשר הולכים בה ועוד טוען שהיום או למחר תנשא היא שם ויהיו היתומים נתונים לעם אחר ועיניו לא רואות אם ירצה לסייעם ועוד טוען שהוא חייב מן התורה לחנכם וללמדם ספר תורה וכו' פדכתבי והודעתם לבניה ולבני בניה ונהרי הא' מהם הוא קרוב לכן ה' שנים למקרא וכבר הוא יודע קצת הפרשה בכל שבוע מי יחנה אותו או מי ילמדנו פשיולכיהו מפאן והמצנ' היא מוטל' עליו וכן האחר אם יולכיהו למרחקי פשיה' ראוי להתחנף לתור' ולמצנ' אם אבי אביו לא יחנה אותו מי יחנכהו: תשובה כתב הרמב"ם ז"ל פ' כ"א מהלכות אישות שלמו חדשיו וגמלתו אם רצת המגורשת שיהיה בנה אצלה אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן שש וכו' ואחר שש שנים יש לאב לומר אם הוא אצלי אתן לו מזונות ואם הוא אצל אמו לא אתן לו מזונות וכו' נראה כי תוף ששה שנים אין האב יכול להפרישו מאמו וכ"ש אבי האב ומסוף לשון הרב ז"ל היה נראה כי אפילו אחר שש אם היא אינה רוצה להפרישו ממנה ואינה רוצה מזונות אינו יכול להפריש ממנה שכן כתב ואם הוא אצל אמו לא אתן לו מזונות משמע שאין בידו להפרישו ממנה ואני אומר כי לא כתב הרב ז"ל לשון זה אלא לענין המזונות שאינו חייב בהם אחר שש אם אין בנו רוצה להיות אצלו והוא אינו מקפיד שיהיו אצלו או אצלה אלא שיש לו טעם שלא לזון אותו כשהוא אצלה אבל אם הוא רוצה להפרישו ממנה ולגדלו אצלו הרשות בידו וכמו שכתב קודם אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן שש ולדעת הראב"ד ז"ל נאחרים אפילו בן ד' ופרישנו ממנה כי איך יחנכנו והוא גדל עם הנשים ואפילו לדעת הרב ז"ל נראה שתוף ו' שנים אינה יכולה להוליכם למקום אחר כי פשהם כאן אפילו שהם גדלים עמה יכול לחנכם לפעמים וכמו שכתב הרב בעל מ"מ לדעת הרב ז"ל ואם היא תולידה אותם לא יוכל לחנכם כלל ובנדון זה אבי אביו הוא במקום אביו שהרי חייב הוא מן התורה לחנכו כמו שנז' בשאלה ומוריגו הרב הגדול רי"ב ז"ל כתב בפיו להלכות ת"ת שכן בנו הוא כמו בנו שחייב להשפיר לו מלמד בדמי' וא"כ בנ"ד יכול לעכבם שלא תולידם עוד אני אומר כי מדין אחר אינה יכולה להוציאם ח"ל פדתנו פרק בתרא דכתובות הפל מעלין לא"י ואין הפל

מוציאין ופרש"י ז"ל הפל מעלין את כל בני ביתו אדם כופה לעלו' ובגמ' הפל לאיתווי עבדים וכו' משמע שהאדם יכול לכוף את בניו הסמוכים על שלקחו להעלותם לא"י ואין הפל מוציאים שאין יכול לכוףם לצאת וכיון שאין אדם יכול לכוף את בניו לצאת ח"ל כ"ש היא שאינה יכולה להוציאם ח"ל ואביהם ואבי אביהם יכולים לכופה על פה וכ"ש ב"ד שהם אביהם של יתומים.

והרשב"א ז"ל פתב בתשובת ל"ח וז"ל אבל הבן יותר ראוי להיות אצל האנשים הקרובים שהם ירגילוהו וילמדוהו דרך הלימוד ודרך אנשים יותר מן האם שבני האלמנה דרפם דרך זר וכו' אלמא דוקא קטן ואצל מי שראוי לירש הא פל שאין קטן שאין בו חשש רציחה וא"נ קטן אצל קרוב שאינו ראוי לירשו מניחים אותו אצל הקרובים ולא אצל האם ולעולם צריף לדקדק בכלל לדברים אלו אחר מה שיראה בעיני ב"ד בכל מקום ומקום שיש בו יותר תקון ליתומים שב"ד אביהן של יתומים לחזר אחר תקונן ע"כ ונראה דהאי דכתב הרב ז"ל ולעולם צריף לדקדק וכו' קאי אפי' הקטן אצל קרוב הראוי לירשו דאם יראה בעיני ב"ד שיהיה אצלם לא נחוש לרציחה ובתשובה אחרת להרשב"א ז"ל סימן כ"ו נראה שאם מוחל הירנשה מסתלק הימנה שיועיל להיות הקטן אצל הקרוב לירשו והרא"ש ז"ל פתב בתשובה כלל פ"ב על מי שהוא בקטטה עם אשתו וכו' ויש לו בן קטן פחות משש ורוצה שישב אצלו שהדין עמו כיון שהאב חייב ללמדו תורה ולחנכו במצות צריף שיהיה אצל אביו וכתב בתשובה שאחר זה על בת אם תשב אצל אבי אמה שהוא אפטרפוס או אצל אביה שנראה שהבת יש לה קורת רוח אצל אביה וכו' ואם יראה לדיינים שהמזון שמור יפה בידו כו' טוב הוא שינתן הפל לידו ויפרנסנה וישאנה באותו מזון נראה דהפל לפי ראות ב"ד מה שהוא תקנתן של יתומי' ובנדון זה אם יראה לב"ד שהיא תקנה ליתומים אלו שיעמדו אצל אבי אביהן יכופו אותה שיעמוד בעיר עד הגמל הנער והבן שהוא כבן ה' שנים נראה דבר פשוט שאם תרצה היא לצאת מן העיר שלא תוכל להוליכו עמה כמו שכתבתי וכ"ש להוציא מא"י לח"ל ויש ספנת דרכים לילדי' יותר מן האנשים וכ"ש כשרואין ב"ד שיש תקנה ליתומים לעמוד במקום אבי אביהן שהרי הרשב"א והרא"ש ז"ל פתבו כי הפל לפי ראות ב"ד ומוריגו הרב הגדול ריב"ר ז"ל פתב בתשובה שמעשים בכל יום שאין חוששין לרציח' שחששה רחוקה היא והאריף בראיות על שאין חוששין לזה מרוב הפוסקים וה"ר דוראן ז"ל פתב בתשובה מ' כי הבן אחר שגמלתו אמו יכול האב לומר אני אגדלנו ושהראב"ד ז"ל דחה דברי הרמב"ם ז"ל שכתב עד שש ובס' אדם וזנה נתיב כ"ג ח"ג פתב וכתבו הגאונים דוקא בת אצל בן אצל האב אפילו פחות משש ויכול לכוף שיעמוד בנו עמו שפמו שהבת תלמד לה האם מעש' בנות פה האב ילמד לבן מה שראוי לו עכ"ל וראובן הנז' בשאלה הוא נתן בני נ"ע והב' בנים הם בניו משה ובני יצ"ו הבנים בני והצער צערי ואני חייב בטפול גידולם לתורה ולמצנת והאל יתן בלבם אהבתו ויראתו ויטיב אחריתנו מראשיתנו אמן נאם המבי"ט: שנת האי"ש שאלה קסו' למדנו רבינו ראובן גירש אשתו ואמר לה הרי זה גיטיך ותתגרשי בו ע"מ שלא אבוא ואתראה בפניך ובפני ב"ד מהיום ועד ט"ו חזשים רצופים וטוען אב האשה שאחר ימים בא ראובן לעיר ובטל התנאי ברצון נפשו שיהיה גט לחלוטין מפני שמחלהו הפתובה ומזונות וראובן טוען כי הוא בא בפני ב"ד ונכנס בביתו והיתה שם אשתו ושהחביאה ושחמיו הוליה אותו

לערפאות והעליל עליו ועמד בבית האסורים ואחר כך הוציאוהו ע"מ שיבטל התנאי וכן עשה בפני ב"ד ואבי האשה טוען שהוא לא העליל עליו מצדו אלא ראשי הקהל הם שרצו להענישו על אשר לא טוב עשה לא על ענין הגט וביטול התנאי כי ברצון נפשו בטלו: תשובה לפי מה שפי' רש"י ז"ל פ"ק מי שאחזו וכן הרמב"ם בפ"ה המשנה מתני' דהרי זה גיטיה כל זמן שאעבנך מפגד פניה נראה דפניה לאו דוקא אלא כל שנשתתהא שלשים יום רצופים שלא בא לעיר הוי גט אבל אם היה הולך ובא אעפ"י שלא ראה פניה לא הוי גט דהכי משמע הולך ובא מדלא קתני והיה עובר לפניה ואם פן הכא נמי שאמר ואתראה בפניה לאו דוקא אלא שיבו' למקום שהיא עומדת שם וכב' בא ונתבטל הגט ואף על גב דשאר המפרשים לא פי' פן ראוי לחוש לפי' והר"ן נמי הביא פירושו ונ"ל דשלא אבוא ואתראה בפניה ר"ל שיבוא להתראו' במקום שעומדת היא ובמקום שעומדים ב"ד וכיון שבא שם פדי שיתקיים כל מה שהתנה אעפ"י שלא מצאה שם וכמו שכתבתי בפסק אחר: עוד נראה לי דאפילו נאמר דבפניה דוקא קאמר כל שהוא רוצה לקיים התנאי והיא אינה רוצה שיקיים התנאי שאין העפכה מצדו הוי מקיים תנאו לדעת ר"ת ז"ל ור"י שפסקו פרש"ב"ג בכללו דתנו התם כלל אמר רש"ב"ג כל עפכה שאינה ממנה הרי זה גט ולהכי פשאר ע"מ שתשמשו את אבא או שתניקי את בני ב' שנים אי אמ' אי איפשי שתשמשו הוי גט לרש"ב"ג שלא נשאר בעבורה שאין העפכה מצדה וכמו שהביא בעל אדם וסנה נתיב נ"ד והכא נמי בנדון זה אין העפכה מצדו להתראות לפניה ולא נשאר בעבורו ומה יכול לעשות והוי כאלו התראה בפניה בטל הגט פי התם דאף על גב דלא שמשו את אביה הוי פשמשו והוי גט פינן שאין העפכה מצדה כדאמ' ואני אומ' כי אפילו לדעת כל שאר המפרשים הפוסקים דלא פרש"ב"ג וכיון שלא נתקיים התנאי שלא רצה האב שתשמשו אינו גט כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ח יש לחלק דדוקא התם שלא שמשו לא נתקיים התנאי אפילו לא היתה העפכה מצדה אבל בנדון זה כבר עשה הוא מה שנתחייב לעשות שבא להתראות בפניהם ואם היתה היא שם לא היה צריך הוא לעשות שום דבר יותר אלא מה שעשה שבא שם למקום שהיא עומדת ואינו כמו השימוש שלא רצה האב שתשמשו שאם היה רוצה שתשמשו היתה צריכה לעשות פועל השימוש מה שאין פן בנ"ד והוי כמי שמשו את אביה שבשלה לו תבשיל והציעה לו את המטה ולא רצה הוא לאכול מתבשילה ולא לישן על מה שהציעה היא דנראה ודאי שקיימ' התנאי אפילו לדעת הרמב"ם ז"ל הפוסק פרב"ן ודלא פרש"ב"ג שהרי שמשו ומה לעשות יותר וה"נ בנ"ד הרי נתראה במקום שהיא עומדת בו ומה לו לעשות יותר והרי קיים תנאו כל מה שיש בידי לעשות ואם היא היתה נמצאת שם ג"כ לא היה צריך לעשות יותר ממה שעשה כמו שכתבתי: ולענין ביטול התנאי כתב הרש"ב"א ז"ל שאין ביטול תנאי מועיל אלא בדבר שבממון כגון ע"מ שתקני לי מאתים וזו שיכול לומר התקבלתי אבל בשאר תנאי לא ואף לדעת הרמב"ם ז"ל ושאר המפרשים שיכול לבעל כל התנאים כתב הר"ן ז"ל פ' מי שאחזו דבע"מ שתתני לי מאת' וזו צריך שתסכים היא בביטול וכתב אחר כך שבכל גט הניתן במעכשיו שאין בידי שניהם לבטל התנאי אלא דוקא כשהתנה אם לא באתי וכו' משמע דבתנאי זה נמי בעי' שניהם וכן משמע מתשובת הרי"ף ז"ל שהביא רבי' ירוחם ואחרים ובנ"ד לא הסכימה האשה בכך אף על גב דמלשון הרמב"ם והרא"ש ז"ל בתשובה לא משמע הכי ולענין טענת האונס אם היה מתברר

שְׁהִקְהֵל הוּא שְׁתַּפְּסוּ אוֹתוֹ עַל עֲוֹנוֹ אוֹ עַל חוֹב אַחַר וְאַחַר כִּי אָמְרוּ לוֹ אִם תִּגְרַשׁ אֶשְׁתְּךָ אוֹ תִבְטַל הַתְּנַאי נִיחַ אוֹתְךָ לֹא הִיָּה אֲנֹכִי לֹא כִּמוֹ שֶׁהֵבִיאוּ הַמְּפָרְשִׁים מִשְׁמוֹ אֲבָל אִם אָבִי הָאִשָּׁה הוּא שִׁתְּפִי הוּא יְדוּעַ כִּי כִּשְׁהֲנִיחוּ וְהוֹצִיאוּ מִן הַמַּאֲסִי עַל מְנַת שְׂיִבְטַל הַתְּנַאי כִּי מִיָּד בְּצִאתוֹ בְּטָלוּ וְהִנִּיחוּהוּ הָרִי הוּא אֲנִי עַל כִּי נִאֲפִילוּ לֹא הִיָּה אֲנוֹס אֵין בְּיָטוּל הַתְּנַאי מוֹעִיל אַחַר שֶׁנִּתְּבַטַּל הַגָּט כְּשֶׁבָּא הוּא כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְּתִי לְמַעַלָּה וְהָרִי לֶךְ גִּט לְכַאוֹרָה הוּא פֶּשֶׁר לְבָקִי בְּטִיב גִּיטִין וְעַם הָעִיּוֹן הִישׁ יִפְסֵל וְהַעֲצָה הַיְעוּצָה עַל פְּנֵי כָּל הַבְּקִיָּאִים הָעוֹסְקִים בְּטִיב גִּיטִין וְקִידוּשֵׁין לְכַתּוּב בְּפִנְקֵס הַסּוֹפֵר אֲנֹפֶן נְתִינַת הַגָּט וְהַתְּנַאי וְדַבְּרֵי הַבַּעַל כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ וּבְכֹל יוֹם שִׁירְצָה יוּכַל לְרֹאוֹת אִם שָׁגַג בְּאֵי זֶה דְּבָר כִּי לַפְּעָמִים בְּטָרְדֵי הַמְּהִירוֹת נְתִינַת הַגָּט בְּפֶרֶט כִּשְׁהוּא גִט ע"ת לְמִי שֶׁהוֹלֵךְ אוֹ הוֹלֵךְ לוֹ לְעוֹלָמוֹ לֹא יוּכַל הַחֲכָם לְדַקְדָּק הַיֵּטֵב בְּדַבְּרִים וְלַפְּעָמִים מִתְּעַלֵּי מִמֶּנּוּ אוֹ שׁוֹכַח אוֹ אֵינוֹ נוֹתֵן לֵב לְכָל הַדְּבָרִים בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה וְלֹא יָדַע אַח"כ אִם שָׁגַג אִם לֹא יִהְיֶה פְּתוּב הָעֵינַן פְּסוּדֵי וְכִשְׁהוּא פְּתוּב חוֹזֵר וּמְדַקְדָּק בְּמַה שֶׁעָשָׂה וְיָדוּעַ כִּי מַעֲשָׂיו הָיוּ פֶּהוֹנִין וְכֵן אֲנַחְנוּ נוֹהֲגִים כְּדֵי שְׁלֹא נִכְשַׁל בְּדַבְּרֵי הַלְכָה בְּפֶרֶט בְּדַבְּרֵי עֲרוּהָ הַחֲמוּרָה וְהַיְצִילֵנוּ מִשְׁגִּיאוֹת נָאִם מִבִּי"ט: שְׁאֵלָה קִסוּ יוֹרֵינוּ רַבֵּינוּ רַאוּבֵן אָמַר לְשִׁמְעוֹן יֵשׁ לִי טַעֲנָה עָלֶיךָ מִצַּד אָבִיךָ וְהִיא זֹאת שֶׁכָּשְׁהִיָּה אָבִיךָ בְּחַיִּים חִיָּיתוֹ עִמִּי בְּמִדֵּינִי קוֹשֵׁט אֲדִינִי שְׁאֵל מִמֶּנִּי שְׁאֵהֲפֹךְ בְּזַכּוֹתוֹ לְהוֹצִיא לוֹ פְּתִיבִים הַנִּקְרָאִים חוֹכִים מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ יר"ה כְּדֵי לִפְקֹחַ עַל עֵינֵינוּ וְלְהוֹצִיא דֵּינוֹ לְאוֹרָה וְיִתֵּן לִי נִי סוֹלְטָאנִי וְכֵן אִם אוֹצִיא לוֹ מֵאֲמַר מִהַמֶּלֶךְ יר"ה נֶגֶד הַשָּׁר עֵיסָה פֶּאִשָּׁה לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ סְכוּם מַעוֹת שֶׁלְקַח מִמֶּנּוּ וַיִּגְבֶּה אִז יִתֵּן לִי מִפֶּל ק' כ' סוֹלְטָאנִי וְהִנֵּה הַפְּתִיבִי הוֹעִילוּ וּג"כ לְקַח מִן הַבְּאִשָּׁה מַעוֹת תִּפְרַע לִי מִנְכָּסֵי עֲזָבוֹן אָבִיךָ הַשֵּׁיב שְׁמַעוֹן וְאָמַר אֵינִי יוֹדַע שׁוּם דְּבָר וְלֹא שְׁמַעְתִּי זֶה הָעֵינַן אֵלָּא מִמֶּךָ עֵתָה וְלֹא רָאִיתִי שׁוּם פְּתִיב מֵאָבִי עַל זֶה וְלֹא צָוָה אָבִי זֶה הַדְּבָר בְּשׁוּם זְמַן בְּעוֹלָם אֵלָּא כְּמַה צְוִיִּים צָוָה נְזַאת לֹא אֲמַרָה מַעוֹלָם חוֹזֵר רַאוּבֵן וְאָמַר לְשִׁמְעוֹן נַעֲמוּד לִפְנֵי פְּלוֹנֵי זֶה הַחֲכָם שֶׁנִּמְצָא לְשֵׁם בְּמִקְרָה חוֹזֵר שְׁמַעוֹן וְאָמַר לְרַאוּבֵן אֵינִי רוֹצֵה לַעֲמוּד בְּדִין לִפְנֵי זֶה הַחֲכָם כִּי אִם לִפְנֵי דֵּינֵי הַקְּהָל שְׁלִי כִּי כֵן הַמְּנַהֵג בְּמִקְוֵינִי נְעוּד שִׁישׁ קְרָבָה לְזֶה הַחֲכָם עִם הַתּוֹבֵעַ וְכָל מַה שִׁיִּגְזוֹר עָלַי הַב"ד שֶׁל הַקְּהָל שְׁלִי אֲקַבֵּל וּבְזֶה הִלְכוּ לְדַרְפֵּם אַחַר כִּי הִרְגִישׁ שְׁמַעוֹן הַנַּז' שֶׁכְּנֻנַת הַחֲכָם שֶׁנִּמְצָא שָׁם בְּמִקְרָה לְכַתּוּב עָלָיו דְּבָרִים וְהִתְרַ' בּוֹ בְּפִנֵּי עֲדִים שְׁלֹא יִכְתָּב עָלָיו שׁוּם דְּבָר מֵאַחַר שְׁלֹא נוֹעֲדוּ לִפְנֵי לְדִין וִיְהִי מִמְּחֻרַת וְהִנֵּה יָצָא מִכְּתָב פְּתוּב וְחֲתוּם מִהַחֶכֶךְ שֶׁנִּמְצָא לְשֵׁם בְּמִקְרָה וְשְׁלֹא עָמְדוּ לִפְנֵי לְדִין אֵלָּא הִיָּה סִיפּוֹ בְּעֵלְמִי וְשִׁנֵּי עֲדִים עִמּוֹ וְכַתּוּב בּוֹ אֵיךְ שְׁמַעוֹן אָמַר לִפְנֵיהֶם שְׁכַל מַה שִׁיְבָרֵר רַאוּבֵן בְּרֵאֵיהָ גְמוּרָה בְּרוּרָה שְׁחֵיב לוֹ אָבִיו שִׁיְפָרַע לוֹ תִּיְכַף וּמִיָּד וְשְׁמַעוֹן הוֹלֵךְ וְצוּעַק וּמְתַרְעֵם וּמְתַלּוֹנֵן שְׁלֹא הָיוּ ד"מ וְאוֹמֵר שְׁלֹא נִכְתַּב הַפְּתִיב הַנַּז' כִּי אִם בְּעָבוֹר שְׁאֵמַר שְׁאֵינִי רוֹצֵה לַעֲמוּד לְדִין עִם רַאוּבֵן לִפְנֵי הַחֲכָם שֶׁנִּמְצָא בְּמִקְרָה וְרַאוּבֵן לְקַח הַפְּתִיב פְּתוּב וְחֲתוּם מֵהַג' וְהִלֵּךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ עַל זֶה יוֹרֵינוּ רַבֵּינוּ אִם אוֹתוֹ הַפְּתִיב שִׁיָּצָא עַל שְׁמַעוֹן אִם הוּא כְּמוֹדָה בְּפִנֵּי ב"ד אוֹ לֹא מֵאַחַר שְׁלֹא הִיָּה כִּי אִם דְּרָךְ סְפוּר בְּעֵלְמָא וְלֹא נִטַּל קִנְיָן לְחֵיב עֲצָמוֹ בְּזֶה כִּי הַמְּכַתֵּב שִׁיָּצָא לֹא נִזְכָּר בּוֹ שׁוּם קִנְיָן גַּם יוֹרֵינוּ רַבֵּינוּ אִם יֵשׁ לְכַתּוּב שׁוּם מְכַתֵּב וְהַעֲדָאָת עֲדִים עַל אֵי זֶה אָדָם שִׁיְהִיָּה מְסַפֵּר עִם חֲבִירוֹ וְלֹא יֵאמַר הַנְּתַבֵּעַ פְּתָבוּ וְחֲתָמוּ עָלַי וְלֹא יִהְיֶה מְדַעְתּוֹ יוֹרֵינוּ רַבֵּינוּ דְּבָרִים בְּרוּרִים וְשִׁכְרוּ כְּפוּל מִן הַשְּׂמִימִים: תְּשׁוּבָה אִם הַהוֹדָאָה מְחֵיבֵיכֶם אוֹתוֹ כְּמוֹ מִי שֶׁהוֹדֵךְ שְׁחֵיב מְנָה לְפְלוֹנֵי לֹא הִיָּה צָרִיךְ הוֹדָאָ' בְּב"ד אֵלָּא אֲפִילוּ הוֹדָה דְּרָךְ הוֹדָאָה בְּפִנֵּי שְׁנַיִם אֲפִילוּ לֹא אָמַר אֲתָם עֲדֵי

הוֹיָא הוֹדָאָה וְכִמּוּ שְׁפִתְבֵּי הֶרְמֵב"ם ז"ל פ"ז מֵהִלְכוֹת טוֹעֵן וְכִמּוּ שְׁהִבִּיא בַח"מ סִימֵן פ"א דְכִשְׂאָמ' בְּלִשׁוֹן הוֹדָאָה אֵין צְרִיף לומר אִתָּם עֲדִי וְתוּ לֹא מְצִי לְמִימַר מְשֻׁטָּה הֵייתִי בָּךְ אָבֵל מַה שְׁהוֹדָה בְּב"ד וְאָמַר בְּפָנֵי ב"ד שְׁפִל מַה שְׁיִבְרַר רְאוּבֵן בְּרֵאָיָה בְּרוּרָה שְׁחֵיב לֹו שְׁיִפְרַע לֹו תִיכְף וּמִיד אֵינוּ נִקְרָא זֶה הוֹדָאָה אֲפִילוּ הֵיְתָה בְּב"ד שְׁנִתְנַעְדוּ מִתְחִלָּה לְכֹף כִּי בְּלֹא אֲמִירְתוֹ וּבְלֹא הוֹדָאתוֹ אִם יִבְרַר רְאוּבֵן בְּרֵאָיָה בְּרוּרָה בְּדִין שְׁחֵיב לֹו אָבִי שְׁמַעוֹן וְיֵשׁ לֹו לְשַׁמְעוֹן נְכֹסִים שְׁיִרְשׁ מֵאָבִיו חֵיב בְּדִין לְפָרוּעַ לְרְאוּבֵן וְאִם לֹא יָבִיא הֶרְאָיָה בְּרוּרָה שְׁיִתְקַנֵּים בְּדִין תוֹרָה לֹא יִתְחַיֵּיב מִצַּד דִּיבּוּרוֹ שְׁאָמַר שְׁיִפְרַע תִּיכְף וּמִיד אֲפִילוּ הֵיָה לֹו נְכֹסִים מֵאָבִיו וְאִם לֹא יִרְשׁ שׁוּם דְּבָר מֵאָבִיו לֹא נִתְחַיֵּיב לְפָרוּעַ אֲפִילוּ יִהְיֶה רֵאָיָה בְּרוּרָה בְּדִין אִם לֹא שְׁנִטְל קִנְיָן וְנִתְחַיֵּיב לְפָרוּעַ לֹו מְשֻׁלוֹ אִם יָבִיא רֵאָיָה בְּרוּרָה כְּמוֹ שְׁנוֹ' וּבִין כְּף וּבִין כְּף אֲפִילוּ שְׁיָבִיא רֵאָיָה בְּרוּרָה שְׁהֵיָה חֵיב לֹו אָבִיו אִם יֵשׁ לֹו טַעְנָה שְׁל פִּרְעוֹן אוֹ אִיזוֹ טַעְנָה שְׁיִכּוֹל הַיּוֹרֵשׁ לְטַעוֹן בְּדִין אֵינוּ חֵיב לְפָרוּעַ שְׁלֹא נִתְחַיֵּיב אֲלֵא אִם יִבְרַר רְאוּבֵן בְּרֵאָיָה בְּרוּרָה שְׁחֵיב לֹו אָבִיו וְאִם יֵשׁ לֹו אִיזוֹ טַעְנָה שְׁהִיא עוֹלָה בְּדִין אֵינוּ רֵאָיָה בְּרוּרָה שְׁחֵיב לֹו עֵתָה אָבִיו וְאֲפִילוּ הֵיָה אוֹמֵר בְּפִי שְׁאִם יָבִיא רֵאָיָה בְּרוּרָה שְׁיִהְיֶ' חֵיב לֹו אָבִיו שְׁיִפְרַע לֹו תִיכְף וּמִיד וְלֹא יִטַּעוֹן עָלָיו טַעְנַת פִּרְעוֹן אוֹ טַעְנָה אַחֲרַת פִּינּוֹן שְׁנִתְבְּרַר שְׁהֵיָה חֵיב אָבִיו אֲפ"ה יְכוֹל לְחַזֵּן' בּוּ בְּלֹא קִנְיָן פִּינּוֹן שְׁבְּדִין אֵינוּ חֵיב אִם יֵשׁ לֹו טַעְנָה וְהוּי כְּמִי שְׁקִבֵּל עָלָיו קְרוּב אוֹ פְּסוּל דָּאִם לֹא קִנּוּ מִידוֹ יְכוֹל לְחַזֵּר בּוּ קוֹדֵם גָּמַר דִּין וְכֹל שְׁלֹא הוֹצִיא מִמּוֹן עַל יְדוֹ יְכוֹל לְחַזֵּר בּוּ אֲפִילוּ אַחַר גָּמַר דִּין לְדַעַת הֶרְמֵב"ם ז"ל בְּפ"ב הִלְכוֹת טוֹעֵן וְכִמּוּ שְׁהִבִּיא בַח"מ ס' כ"ב וְהִכָּא נָמִי הוּי כְּמִי שְׁקִבֵּל עָלָיו קְרוּב וּפְּסוּל שְׁהָרִי הוּא בַעַל דִּין וְהוּא מֵאֲמִין אוֹתוֹ עָלָיו שְׁאִם יִבְרַר שְׁהֵיָה חֵיב לֹו אָבִיו שְׁהוּא יֵאֲמִין אוֹתוֹ עַל הַפִּרְעוֹן אוֹ טַעְנוֹת אַחֲרוֹת שְׁהֵיָה יְכוֹל לְחַזֵּר בּוּ כֹל שְׁלֹא נִטְל קִנְיָן כִּי הוּי גּוֹנֵי דְמִייתִי נָמִי הֵתֵם בַח"מ דְּבָעוּ קִנְיָן אֲפִילוּ בְּמַה שְׁהֵיָה בְּב"ד וְכ"ש שְׁלֹא.

נִתְחַיֵּיב כְּאֵן אֲלֵא אִם יִהְיֶה אָבִיו חֵיב כְּדָאָמ': וְלַעֲנֵן אִם יְכוֹלִים הַעֲדִים אוֹ ב"ד לְכַתּוּב מַה שְׁהוֹדוּ לְפָנֵיהֶם בְּעֵנֵן הַלְוָאָה קו"ל דְּעֲדִים שְׁרָאוּ שְׁהִלְוָה רְאוּבֵן לְשַׁמְעוֹן אֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִים לֹו מְשׁוּם דְּמִלְוָה בְּשֻׁטְר גּוֹבָה מִמְּשׁוּעֲבָדִי וְאֵין רוּצָה זֶה לְכַתּוּב ש"ח עָלָיו אֲלֵא אִם כֵּן אָמַר לֹו כְּתָבוּ וְתָנוּ לֹו וְאֲפִי' נִטְל קִנְיָן דִּסְתָם קִנְיָן לְכַתִּיב' עוֹמֵד אִם מוֹחָה בְּעֲדִים שְׁלֹא יְכַתְּבוּ אֵין כּוֹתְבִין לֹו כְּמוֹ שְׁפִתְבוּ בְּהִגְהוֹת הֶרְמֵב"ם ז"ל פ"א וּבַח"מ סִימֵן ט"ל וּבְעֵנֵן זֶה פִּינּוֹן שְׁיִכּוֹל לְחַזֵּר בּוּ מִמַּה שְׁאָמַר בְּפָנֵי הַב"ד אֵין חֲשַׁשׁ בְּמַה שְׁנִכְתְּב' אֲפִילוּ הֵיָה הַב"ד מְזַנְּנִים לְכֹף דָּאֵין לֹו חֵיב יוֹתֵר בְּמַה שְׁהוּא כְּתוּב מִמַּה שְׁאִם לֹא הֵיָה כְּתוּב וְאֵינוּ אֲלֵא לְזַפִּיר' בְּעֵלְמָא נְאִם הַצְעִיר מְבִי"ט: קִסַּח רְאוּבֵן מְכַר קִרְקַע לְשַׁמְעוֹן וּבַעַל הַמְצָרָה הֵיָה בְּכַפֵּר בּוֹרַח מִחַמַּת הַמַּגְפָּה וְאַחַר כְּמַה חֲדָשִׁים שְׁבָא יִדַע שְׁרְאוּבֵן מְכַר הַקִּרְקַע וְהִבִּיא לְב"ד מַעוֹת הַמְּכַר וְאִם שְׁהֵיָה רוּצָה אוֹתָהּ כִּי לֹא יִדַע כִּי אִם עֵתָה בְּחֹל הַמוֹעֵד שְׁל פְּסַח וּמִיד אַחַר הַמוֹעֵד הִבִּיא הַמַּעוֹ' וְהִלּוּקַח טוֹעֵן שְׁפִינּוֹן שְׁלֹא הֵיָה בְּעִיר שְׁאֵין בּוּ דִין מְצָרְנוֹת וְכִמּוּ שְׁפִתְבֵּי הֶרְמֵב"ם ז"ל פ"ג דְּשִׁכְנִי' הֵיָה בֵּן הַמְצָר בְּמִדִּינָה אַחֲרַת אוֹ חוֹלָה אוֹ קִטּוֹן וְאַחַר זְמַן הַבְּרִיא הַחוֹלָה וְהַגְדִּיל הַקִּטּוֹן וּבָא הַהוֹלָף אֵינוּ יְכוֹל לְסַלְקוֹ וְכוּ' וּבְזֶה הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים ז"ל וּבֵן הַמְצָר טוֹעֵן שְׁהוּ' הֵיָה קְרוּב לְכָאן וְהוּי יְכוֹלִים לְהוֹדִיעוֹ וְכִשְׁבָּא הִבִּיא הַמַּעוֹת כְּמוֹ שְׁמְכַר: תְּשׁוּבָה נִרְאָה כִּי יֵשׁ לֹו לְבַעַל הַמְצָר זְכוּת לְקַחַת הַקִּרְקַע כִּי מַה שְׁפִתְבֵּי הֶרְבַּ נִרְאָה שְׁאֵינוּ אֲלֵא כְּשִׁהְלָף לְמִדִּינָה אַחֲרַת מְפָנֵי שְׁהוּא רְחוּק וְאִם אַחַר כְּף הֵיָה יְכוֹל לְוַקַּח לְקַחַת לֹא הֵיָה הַמוֹכֵר יְכוֹל לְמַפְּוֹר שְׁהִלּוּקַח יֵאֵמַר לְאַחַר כְּמַה שְׁנִים תַּצֵּא מִיָּדִי וְכִמּוּ

שְׁכַתְבֵהוּ הָרֵב ז"ל וְכֵן מִשְׁמַע מִמָּה שֶׁכָּתַב וְאַחַר זְמַן וְכו' וְכֵן הֵחֵל לִרְאוֹת שֶׁהוּא בְּמִקְוֵם רְחוֹק וְשֶׁאֵינוֹ בָּא אֶלָּא לְזִמְנָן אֲבָל בְּגִדּוֹן דִּינָן וְשֶׁאֶפִּילוּ שְׁלֵא הָיָה בָּא הָיָה קְרוֹב הָרֵי הוּא כְּמוֹ אִם הָיָה בְּמִדְיָנָה וְשֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁעֵבֶר זְמַן שְׁלֵא יָדַע יְכוּל הוּא לְהוֹצִיא מִיַּד הַלּוֹקֵחַ כְּשִׁינְדַע וְכְמוֹ שְׁכַתְבֵהוּ בְּהַג"ה מִיְיָמוֹנֵי פִי"ד וְאִם הוּא רְחוֹק בְּעִיר אַחֲרַת אֵין לְעַכְבּוֹ עַד שֶׁיָּבֹאוּ וְכו' וְזִמְנָן הִדְיָעָה לְתַבְנֵעַ נְרָאָה שֶׁסּוֹבֵר הָרֵב ז"ל שֶׁכָּל זְמַן שֶׁיָּבֹאוּ מְסַלְקוּ וְכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ בְּעַל הַטּוֹרִים וּבְעַל אָדָם וְחֻוּהָ מִמָּה שֶׁכָּתַב הָרֵב ז"ל שֶׁאִם סִייעַ בְּעַל הַמְצָר לְלוֹקֵחַ אוֹ רְאוּהוּ בּוֹנֵה וְסוֹתֵר וְלֹא מִיָּחָה וְכְמוֹ שֶׁהִשִּׁיב הַרְשֵׁב"א ז"ל בְּתִשְׁבּוּבָה שֶׁהִבִּיא גַם כֵּן בְּס' אָדָם וְחֻוּהָ וְנֶאֱפִילוּ לְדַעַת הַרְמ"ה שֶׁסּוֹבֵר שְׁתוֹף יוֹם אַח' יְכוּל לְסַלְקוֹ וְלֹא יוֹתֵר נְרָאָה כִּי מֵה שֶׁנִּתְעַכֵּב יְמֵי חוּהָ מֵאֵינוֹ מְפָסִיד כִּינּוֹן שֶׁבָּא מִיַּד אַחַר הַמוֹעֵד שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁדִּנְיָן בְּחוּל הַמוֹעֵד אִפ"ה אֵין ב"ד קְבוּעַ כְּשֶׁאֵר הַיָּמִים וְלִכְפֹּה נִתְעַכֵּב: וְכֵן מֵה שֶׁטוֹעֵן שֶׁמְעוֹן שֶׁהוּא אֶפְסוֹרְפוֹס וְשֶׁקְנָה בְּעַד הַיְתוּמִים נְרָאָה שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן אִם אֵינוֹ כְּתוּב בְּפִי בְּשִׁטְר שֶׁקְנָה לַיְתוּמִים אוֹ אֵין עֵדִים בְּדִבְרֵי שְׁהָרֵי כְּתַב הָרֵב ז"ל הַמּוֹכֵר לַיְתוּמִים קְטָנִים וְכו' וּבְגִמ' אוֹמֵר לַיְתוּמִי לִית בְּהוּ מִשׁוּם דִּינָא דְבֵר מְצָרָא דְמִשְׁמַע שֶׁהוּא דְבֵר יְדוּעַ וְנִיפֵר שֶׁמְכַר לַיְתוּמִים מִמֶּשׁ אוֹ לְאֶפְסוֹרְפוֹס בְּעַד הַיְתוּמִים וּבְגִדּוֹן זֶה לֹא הַזְכִּיר בְּשִׁעַת הַמְכָר שֶׁהָיָה קוֹנֵה לַיְתוּמִים וְלִכֵּן יְכוּל בְּעַל הַמְצָר לְסַלְקוֹ וְמֵה שֶׁנְרָאָה כְּתַבְתִּי וְחִתְמַתִּי נֶאֱמַר הַמְבִי"ט: קִסֵּט רֵאִיתִי שִׁטְר מִתְנָה שֶׁהִיא בְּתוֹרַת צְנוּאָה שֶׁצְנוּהָ ר' מִשֵּׁה סִידָה שֶׁהַמְעוֹת שֶׁהָיָה לוֹ מְמוֹשְׁפֵן הַבְּטָאָן שֶׁל כ"ר יְהוּדָה אֶבּוֹלְפִינְיָא כְּמוֹ שֶׁהָיָה כְּתוּב בְּשִׁטְר בְּאַרְבֹּכָה שֶׁאַחַר עֵבֹר זְמַן הַמְשַׁכְּנָתָא הַכְּתוּבִים בְּשִׁטְר אִם יִפְטֹר תוֹף הַזְמַן אוֹ אַחֲרָיו יִתְנוּ מְעוֹת הַמְשַׁכְּנָתָא לְמוֹרִינוּ הָרֵב הַגָּדוֹל כְּמֵה"ר יַעֲקֹב בְּיָרֵב נר"ו שֶׁיֵּאֱכַל הַפְּיֹרוֹת הוּא וְיִשְׁיַכְתּוּ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָבֹאוּ הַאֲחֲרֵיֹתָיו וְאִם יָמוּתוּ אוֹ יִשְׁאַרוּ לְשֵׁם יִתְנוּ הַמְעוֹת הַנִּז' לְרַב הַנִּז' לוֹ וְלִישִׁיבְתוֹ וְיַעֲשֶׂה כְּרָצוֹנוֹ מִתְנָה גְמוּרָה אֲגַב ד' אֲמוֹת קַרְקַע וְכו' מִתְנַת בְּרִיא וְכו' וְקִנְיָא מְכ"ר מִשֵּׁה כו' וְנְרָאָה שִׁטְר זֶה בְּב"ד א' מִיְיָחֵד שֶׁבְּעִיר וְאֶמְרוּ שֶׁאֵין בְּשִׁטְר זֶה עֵינָר וְלֹא קִיּוּם וְאֲנִי שֶׁמְעַתִּי וְלֹא אֲבִין מֵאִי זֶה טְעָה אֶמְרוּ שֶׁאֵין בּוֹ מִמִּשׁוֹ כִּי גַם שְׁלִפִי הַנְרָאָה בְּתַחֲלִילַת הָעֵינָן הָיָה נְרָאָה לְהֵם שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ מִמֶּשׁ מִשׁוּם דָּאֵין מְטַבֵּעַ נְקִנָה בְּחִלְפִין וְלֹא אֲגַב קַרְקַע כְּשֶׁאֵינוֹ בְּעֵינָן הָיָה רֵאוּי שֶׁיַּעֲיָנוּ בּוֹ כִּינּוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה ע"י מוֹרִינוּ הָרֵב ז"ל הַנִּז' וְלִהְנַאֲתִי יִשְׁיַכְתּוֹ מִסְתַּמָּא כְּדִין עֲשָׂאוֹ וְלֹא הָיָה רֵאוּי לְהִשִּׁיב עַל הָאָרִי אַחַר מוֹתוֹ וְלִכֵּן נִתְתִי לְבִי לְעֵינָן בְּשִׁטְר הַנִּז' וְרֵאִיתִי כִּי הַשִּׁטְר הוּא שְׁרִיר וְקִיָּים כְּדִין מְכַמָּה טְעָמִים: הַא' אֲנִי אוֹמֵר כִּי גַם שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שׁוּם קִנְיָן אֶלָּא דְבָרִים בְּלַבַּד הֵיוּ דְבָרֵי קִיָּיִם כִּינּוֹן שֶׁהִיָּתָה מִתְנָה זֹ לְדִבְרֵי מְצוֹת ת"ת לְלוֹמְדִים בִּישִׁיבַת הָרֵב כִּי גַם שֶׁהַמְטַבֵּעַ אֵינוֹ נְקִנָה אֶפִּילוּ בְּקִנְיָן אִפ"ה בְּהַקְדָּשׁ וּבְעֵנִיִּים אִם אֵמַר אָדָם א' מְטַבֵּעַ שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמִקְוֵם פְּלוֹ אֶתְנָן לְהַקְדָּשׁ אוֹ לְעֵנִיִּים חֵיב לְקִיָּים דְבָרוֹ וְנֶאֱפִילוּ דְבֵר שֶׁלֹּא בָּא בְּעוֹלָם אִם אֵמַר שֶׁיִּתֵּן אוֹתוֹ לְצַדִּיקָה חֵיב לְקִיָּים דְבָרוֹ וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֵב ז"ל ס"פ כ"ב מֵהַלְכוֹת מְכִירָה וְספ"ו מֵהַלְכוֹת עֲרֻכִין וְכו"ש בְּמְעוֹת הַמְמוֹשְׁפָנִים עַל קַרְקַע א' שֶׁאֵמַר שֶׁיִּתְנֶם לְצַדִּיקָה שֶׁחֵיב לְקִיָּים דְבָרוֹ וְנֶאֱפִילוּ שֶׁמֵת קוֹדֵם הַזְמַן דְבָרֵי קִיָּיִם וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֵב ז"ל גַם כֵּן שֶׁמִּשְׁכִּיב מְרַע שֶׁאֵמַר כָּל מֵה שֶׁיּוֹצִיא אֵילָן זֶה לְעֵנִיִּים זְכוּ בָּהֶם הָעֵנִיִּים הָרֵי שְׁזוֹכִי הָעֵנִיִּים בְּמֵה שֶׁיָּבֹאוּ לְאַחַר מוֹתוֹ כִּינּוֹן שֶׁאֵמַר שֶׁיְהִיָּה לְעֵנִיִּים וְאִם כֵּן בְּרִיא נְמִי לֹא שְׁנָא בְּהָא מְלִתָּא שֶׁהָרֵי בְּרִיא שְׁוֵה לְש"מ בְּדִין זֶה שֶׁאִם אֵמַר עַל דְּש"ל שֶׁיִּתְנָהוּ לְצַדִּיקָה שֶׁחֵיב לְקִיָּים דְבָרוֹ וְכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דְבָרֵי הָרֵב ז"ל וְמֵה שֶׁאֵמַר לוֹ וְלִישִׁיבְתוֹ נְרָאָה לִי דְהָיָה כְּמוֹ לְעֵנִיִּים וְיוֹתֵר דְלֹא גְרַעִי תְלַמִּידִים הַלּוֹמְדִים

בְּיִשְׁבָּה וּמְקַבְּלִים הַסְּפָקָה הֵם עֲנִיִּים וְהִלּוּאֵי שֶׁהֵיָה מְצוּיָהּ הַסְּפָקָה לְתַלְמִידִים הָעֲנִיִּים וְתַרְנוּנְיָהּוּ אֵימָנְהוּ בְּהוּ עֲנִיִּים וְתַלְמוּד תוֹרָה וְהִרִי פֶתַח הָרָא"ש ז"ל בְּתַשׁוּבוֹתָיו שֶׁמַּעוֹת עֲנִיִּים וְתַלְמוּד תוֹרָה מִן תוֹרָה לְהִלּוּתָן בְּרַבִּית דְּרַבָּנֵן וְכוּ' שֶׁמִּתּוֹתָר לְשׁנוֹת מַעוֹת שֶׁל צְדָקָה לְצִוּוֹתָ ת"ת וְאִם פֶּן כִּשְׁאַמֵּר שֶׁיִּתְּנוּן הַמַּעוֹת הַנּוֹז' לְרַב וְלִישׁיבָתוֹ הֵיָה חַיִּיב לְקַנְיִים דְּבָרוֹ וּמִי שֶׁהַמַּעוֹת בְּיָדוֹ חַיִּיב לְתַתֵּם כִּדִּי שִׁיתְקַנְיִים דְּבָרוֹ כְּדַאֲמִ' לְעֵיל הַטַּעַם הַב' וְאַפְּל' הָיָה מַעוֹת חוֹלִין הוּא כִּי מַעוֹת אֵלֶי הָיָה הַמַּשְׁכָּנָת' עַל הַבְּטָאֵן בְּשֹׁטֵר וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשֹׁטֵר הַמִּתְנָה ז"ל וְאָמַר בְּתוֹרַת צְנוּאָה שֶׁהַמַּעוֹת שֶׁהָיָה לוֹ מִמֵּשֵׁכֵן בּוֹ הַבְּטָאֵן כְּמוֹ שֶׁהוּא פֶתוּב בְּאַרְנוֹפָה בְּשֹׁטֵר שְׁבִינְיָהֶם וְכוּ' וְאַחַר כֵּן פֶּתַח בְּשֹׁטֵר שֶׁאֵם לֹא יְבוֹאוּ הַב' אַחֲיוֹת וְכוּ' יִתְנוּ הַמַּעוֹת הַנּוֹז' בְּיַד מוֹרִינּוֹ הֶרַב הַנּוֹז' לוֹ וְלִישׁיבָתוֹ וַיַּעֲשֶׂה כְּרַצוֹנוֹ מִתְנָה גְמוּרָה אַגַּב ד' אֲמוֹת קָרְקַע וְכוּ' וְקַנְיָא וְכוּ' הִרִי שֶׁהַקְּנָה לוֹ מַעוֹת שֶׁבְּשֹׁטֵר ע"ג ד' אֲמוֹת קָרְקַע וְכִינּוּן שֶׁהַזְּכִיר הַשֹּׁטֵר הֵיָה לִיפּוֹת לְקַנְיִן הַמַּעוֹת שֶׁהָיָה בְּשֹׁטֵר וְהַקְּנָה לוֹ הַשֹּׁטֵר לְהַקְנוֹת לוֹ הַמַּעוֹת וְכָתוּבוּ הַפּוֹסְקִים כִּי שֹׁטֵר חוֹב נָקְוָה אַגַּב קָרְקַע בְּלֹא מְסִירָה וְכַתִּיבָה אַג"ב קָרְקַע וּכְמוֹ שֶׁהִבִּיא הַרְבוּז"ל פ"ו מִהִלְכוֹת מְכִירָה וְהִרִי"ף פ' הַסְּפִינָה וְגַם לְמַטָּה בְּהַקְנֵאת גּוֹף הַמַּעוֹת לֹא נָזַ' הַשֹּׁטֵר אֲלָא הַמַּעוֹת הִרִי פֶתוּב הַמַּעוֹת הַנּוֹז' שֶׁרָצָה לִזְמַר שֶׁנַּז' לְמַעְלָה שֶׁהַמַּעוֹת הֵיָה מִמֵּשֵׁכֵן הַבִּאטוֹן עֲלֵיהֶ' בְּשֹׁטֵר וְזֵהוּ שֶׁהַקְּנָה אַגַּב קָרְקַע וְאַף עַל גַּב דָּאִינוּ בְּכִי בְּשֹׁטֵר שֶׁהַקְּנָה לוֹ הַשֹּׁטֵר עֲצָמוֹ אַגַּב קָרְקַע אִפְּל' הַכִּי כִינּוּן שֶׁהוּא מוּבָן מִן הַשֹּׁטֵר כְּדָפְל' הִרִי הוּא כְּאֵלֶּי הוּא מְפּוֹרָשׁ בְּכִי דָּאחַר הַפְּנוּנָה אֲזֵלִינוּ וְהִרִי שֶׁכָּתוּב רְשַׁב"ם ז"ל פֶּרֶק הַסְּפִינָ' גְבִי מִי שֶׁמוּכָר קָרְקַע וְכָתוּב הַשֹּׁטֵר וְאִין הִלּוֹקְתָּ עִמּוֹ כִינּוּן שֶׁהוּא חוֹב בְּקָרְקַע נִקְנָה הַשֹּׁטֵר בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא דְנַרְאָה דְבִסְתָמָא אֲמַרִינוּ דְלִדְעַת כֵּן מְכַר הַמוֹכֵר דְלִכְשִׁיתִּזְיָק הִלּוֹקְתָּ בְּקָרְקַע שֶׁיִּקְנָה גַם הַשֹּׁטֵר אַגַּב קָרְקַע וְלִדְעַת ר"י נְרָאָה שֶׁאִזְמַר לוֹ אַגַּב בְּכִי לֹא בְּסְתָמָא כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא בְּסָמ"ג הִרִי שֶׁלִּדְעַת הַרְשַׁב"ם ז"ל אִפְּל' לֹא אָמַר אַגַּב בְּכִי הָיָה כְּאֵלֶּי אָמַר וְכ"ש הֵכָא דָּאמַר אַגַּב בְּכִי אָף עַל גַּב דְּלֹא פִי כָּאֵן בְּכִי דָּאֵגַב זֶה הוּא עַל גּוֹף הַשֹּׁטֵר הִרִי הוּא מְבּוֹאָר לְמַעְלָה שֶׁנֶּתַן לוֹ הַמַּעוֹת שֶׁעַל הַמַּשְׁכָּנָתָא שְׁבִישֹׁטֵר וְעֵלָה קָאֵי מַה שֶׁכָּתוּב אַחַר כֵּן הַמַּעוֹת הַנּוֹז' אַגַּב ד' אֲמוֹת קָרְקַע שֶׁרָצָה לִזְמַר הַמַּעוֹת הַנּוֹז' שֶׁמִּשְׁוֹעָבֵד עֲלֵיהֶם הַבִּאטוֹן בְּשֹׁטֵר כְּדָפְל' וְאַפְּלוֹ לִדְעַת ר"י ז"ל הִרִי אִמְ' בְּכָאֵן אַגַּב בְּכִי וְקָאֵי אֲדַלְעֵיל כְּדָפְל' וְעַד כָּאֵן לֹא פְּלִיג אַרְשַׁב"ם אֲלָא מַשׁוּם דְּלֹא אָמַר אַגַּב כִּלְל בְּסְתָמָא אֲבָל הֵכָא בְּגִדוּן זֶה שֶׁהַזְּכִיר אַגַּב פְּשִׁיטָא דְקָאֵי אֲשֹׁטֵר הַנּוֹז' לְעֵיל: הַטַּעַם הַשְּׁלִישִׁי מִטַּעַם מְכִירַת שֹׁטֵר וְכָל שֶׁעֲבוּדָא דְאֵית בֵּיהּ בְּשֹׁטֵר שֶׁעֲבוּד מַעוֹת עַל הַבְּטָאֵן נְמִסֵּר בְּיַד הֶרַב ז"ל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשֹׁטֵר אַחַר שְׁבִיד יוֹרְשֵׁי הֶרַב ז"ל שֶׁקֶבֶל קִצָּת זֶה הַחֹב שֶׁל ר' מִשָּׁה ו' סִידָה וְנִתְחַיֵּיב לְכַרְוַע הַשְּׂאָר כִּי הַתְּנָאִים הַכְּתוּבִים בְּשֹׁטֵר שֶׁלְמַעְלָה אֵם יְבוֹאוּ אַחֲיוֹתָיו אוֹ אֵם לֹא יְבוֹאוּ יְפָרַעֻם וְכָתוּב אַחַר כֵּן גַם כֵּן זֶה הַשֹּׁטֵר חוֹב הוּא בְּיַד מוֹרִינּוֹ הֶרַב מֵהַקְּמ"ה פְּרַחִים וְזֶה הַשֹּׁטֵר חוֹב הוּא הַשִּׁח"ח הֵא' שֶׁקֶבֶל כַר' יְהוּדָה ק"ק פְּרַחִים מַר' מִשָּׁה הַנּוֹז' וּמִשְׁכֵּן הַבְּטָאֵן עֲלֵיהֶם וְנֶתַן מֵהֶם נ"ה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֶה הַשֹּׁטֵר וְנִשְׂאָרוֹ קמ"ה הִרִי שֶׁנִּמְסֵר בְּיָדוֹ הַשִּׁח"ח וְאַף עַל גַּב דְּכָעִינוּ נְמִי כְּתִיבָה לָךְ אֵי הוּא וְכָל שֶׁעֲבוּדָא דְאֵית בֵּיהּ נְרָאָה לִי דְלֹא גָרַע כְּתִיבַת שֹׁטֵר זֶה מִקְנֵי לָךְ אֵי הוּא וְכָל שֶׁעֲבוּדָא דְאֵית בֵּיהּ שֶׁהִרִי כְּתוּב בְּשֹׁטֵר זֶה שֶׁאִמַר בְּתוֹרַת צְנוּאָה שֶׁהַמַּעוֹת שֶׁהָיָה לוֹ מִמֵּשֵׁכֵן הַבְּטָאֵן שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשֹׁטֵר שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם שִׁיתְנּוּם לְמוֹרִינּוֹ הֶרַב וְאַחַר כֵּן בְּסוּף חֲזוֹר וְכָתוּב בְּסוּף הַשֹּׁטֵר שֶׁאֵם לֹא יְבוֹאוּ הַב' אַחֲיוֹת וְכוּ' שִׁיתְנוּ הַמַּעוֹת הַנּוֹז' לְיַד מוֹרִינּוֹ הֶרַב וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמַעְלָה עֶסֶק זֶה הִרִי יֵשׁ בְּמַשְׁמְעוֹ

לשון זה שישעבו המעות הוא שנתן פיון שכתוב המעו שעל הבטאן ולא השטר לצור
ע"פ צלוחיתו פדאמרי בגמ' ואם לא כתב ליה הכי לא קני אלא לצור על פי צלוחיתו
וכתוב בנמוקי יוסף שם פ' הספינה דכיון שלא הזכיר אלא קני לך האי שטרא נתפונן
לצור משמע עד דכתוב ליה וכל שעבודא דאית ביה ע"כ משמע דדוקא פשלא הזכיר
אלא השטר הוא דאמרי דלצור נתפונן אבל אם הזכיר המעות הרי לא הקנה השטר לצור
ומה שאמר שנתן המעות שבשטר עדיפי משעבוד ואי בשעבוד לחוד אמרינן דקני משום
שהמעות הם המשועבדים בו כ"ש אם הזכיר המעות עצמם שהם פתובים בשטר ועוד
שהרי פתבו המפרשים ז"ל דהא דבעי פתיבא הוי משום דאותיות מילי גינהו לגבי הלוקח
משום שלא נכתב הש"ח על שמו ולא נתחייב לו הלנה בשטר זה אבל פשיכתוב לו השטר
קני הוא וכל שעבודא דאית ביה לא מיקרי מילי שהרי אמרה תורה שמוכרין ומשתעבדין
בשטרות ע"כ וא"כ בנדון זה שנתב המעות שהם במשפנתא על הבטאן בשטר הא לא
הוי מילי נהרי הוא פאלו נכתב השטר על שמו פיון שהזכיר המעות וכו' פדאמר' נהרי
לדעת הרב ז"ל פ"ט מהלכות גחלות ובהלכות מכירה נאמן אדם לומר על שטר הפתוב
בשם חבירו שנתנו לו במסירה וכתובה כדן ונאבד ממנו לעגנו אם רצה הלנה לפרוע לו
כמו שכתב המ"מ נראה דלא מחמרי פולי האי בהאי לישנא דקני לך איהו וכל שעבודא
וא"כ אפי' שלא כתבו בכי' אלא שכתב לשון אחר דמשמע הכי שפיר דמי כ"ש דעדיף
מיניה כדפי' ועוד נכתב בשטר האחר שנתחייב כ"ר יהודה עצמו לפרוע הקמ"ה לר' משה
או ליורשיו עם התנאים הפתובים בשטר זה וכבר פרע מקצתו לפי דעתו וצריף לברר
שפרע את פולם מכל חד מהני תלת טעמי וכ"ש מכולהו נראה לי שהשט' הנז' הוא פריא
וקיים ולא יאמר עוד שהיתה כשגגה שיצאה מלפני השליט ולא מלפני המבי"ט: שאלה
קע' למדינו רבינו על אנוסי הזמן שהעידו בכשרותן על מה שראו בפסלותן אי הוו בכלל
אותם שהעידו בכשרות מה שראו בפסלות שאין עדותם בפסלותן עדות כמו שכתבו
המפרשים ז"ל: תשובה כל מי שעובר באונס אפי' על עבירות חמורות לא נפסל לעדות
דלא מיקרי רשע ומש"ה אין עונשין אותו וכמו שהביא הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות
סנהדרין וג"כ אינו נפסל לעדות דאנוס הוא ובעדות אינו מעיד עדות שקר שלא באונס
וכדמשמע גמי מההיא דאנוסין היינו דאי מחמת נפשות פשרי' להעיד וכמו שהביא
הריב"ש ז"ל תשובה ד' דמתוך האונס לא נפסל לעדות פיון שאין ב"ד עונשין אותו וכתב
פי' אלו האנוסים שלא יצאו להמלט על נפשם יצאו מחמת פשרות וצריכין חקירת חכם
אם הם מתנהגים בכשרות וכו' ואם עוברים ברצון אפילו בינם לבינם אם בע"ז וחילול
שבת בפרהסיא הרי הם פגומים גמורים ואם העבירה היא משאר איסורים הרי הוא מומר
לאותו דבר ולא לדבר אחר ע"כ ענין דבריו ואלו האנוסים הוא ידוע פי' רובן אינם בחזקת
שהם עובדי' בינם לבין עצמם בפרט בע"ז וחילול שבת דבינו לבינו ליכא פרהסיא
בחילול שבת וא"כ אינם פסולים במה שעושים בפרהסיא ע"ז וחילול שבת שהם אנוסים
ובינם לבין עצמם לא חשידי אע"ז אפי' הרשעי' שבהם וחילול שבת פרהסיא גמי ליכא
בינם לבין עצמם אפי' שהיו מחללים שבת ואם פן הם פשרים לעדות אפי' עודם שם
וכ"ש כשפאו לעבוד ה' בפרהסיא ואם העבירות שהיא עובר בינו לבין עצמו משאר
עבירות פתב דהוי מומר לדבר א' ולא לדבר אחר ואעדות שקר לא חשידי ונראה לי
דכיון שפאו פבר ליהידו' איגלאי מלתא למפרע דלא הוו עובדי' ע"ז בינם לבינם ולא הוו

תחילתם בפסלות נמי על שאר עבירות אם עברו ולא הוי אלא משום חשדא ודי להם שגפסלי בזמן פסלותם ולאכשהעידו בכשרותם דהא דבעי תחלתו בכשרות ואם הנה פסול קודם אינו עדות היינו כשפאו עדים שהיה פסול קודם וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל ריש פרק י"ב וכן נראה מתשובת הרא"ש ז"ל פלל כ"ו ואכלו נבלות ונפסלו כו' משמע דיש ראיה דאכלו ונפסלו אבל בחשדא בעלמא לא: שאלה קעא למדינו רבינו עדים שהעידו על שפחה שהיתה משונחרת ואת"כ פרשו דבריהם ואמרו שמה שאמרו שהיתה משונחרת הוא ששמעו ולא שראו אם הם נאמנים: תשובה אע"ג דכתב הר"ן תשובת מ' דכשהדברים סתומים וסובלים ביאור א' משני עניני' משמעות א' קרוב או רחוק וכו' שכל דבר שהעדים מצויים לטעות בו יכולים לברר דבריהם ואין בזה משום חוזר ומגי' וה"נ הוי מצו להעיד על מה ששמעו שידעו אם לא ירבו לחקור את העדים לא דמי דהתם עיקר העדו' נשאר במקומו אלא שהם מפרשים בו דבר פרטי אבל הכא שפשה' או' ששמעו לא הוי עדותם עדות פלל א"כ הרי הם מכחישים את עדותם וכדכתב הר"ן ז"ל כל היכא שאינו סותר עקר דבריו הראשונים וכו' וכמו שכתב אה"כ הילכך פל שאנו יכולים לכונן דברי העד כדי שלא תהא עדותו מוכחשת יש לנו לכונן דבריו כו' והכא אם כשמעו אינו עדו' וידעו הוא עדות הרי סותרים ומכחישי' דבריהם הראשונים ואם שמעו מהני בעדים שאמרו שמענו שנתגייר פלומר בב"ד פלוני כיש אומ' שהוא עדות כמו שהביא ביורה דעה סימן רס"ח ה"נ מהני ונהו ליה פאלו אמר ידענו: ועל מה שטענו שהעדו' הוא שנתשתחררה לא שנתגיירה שלא הטבילה ונהי היא גויה טעו בזה כי בכלל מה שהעידו שנתשתחררה הוא שהטבילה פיון שאריכה טבילה ונהם פאו להעיד שהיתה מותרת לינשא לישראל מפני שידעו שנתשתחררה פדיו וכן מה שכתבו לא שנתגיירה הוא טעות שהרי היא גיורת כשנתשתחררה ואינה צריכה לקבל מצות שפבר קבלה ובטבילה זו כתב הרמב"ן ז"ל דדיעבד לא בעי ג' והביא במ"מ פרק י"ג מהלכות איסורי ביאה שיש מן המפרשים ז"ל סוברי' שכל שאחררו רבו אף על פי שלא טבל אם קדש בת ישראל קידושיו קידושין דטבילה לא מעכבא דמדבריהם היא כעבד משונחרר ושראוי לחוש לדבריהם ע"כ ולדעת הרמב"ם ז"ל נמי פיון דלא בעינא עתה קבלה מצו' לא הויא טבילה אלא גמר גירות דעיקר הגירות תלוי בשיחרור ושגו הטוענים שכתבו שפיון שלא נתגיירה בב"ד ולא הטבילה אעפ"י שנתשתחרר הרי היא גוי' ושפת' הרמב"ם ז"ל פ"ט מזכיה ומתנה ש"מ שצונה ליתן לגוי מתנה אין שומעין לו שזה כמי שצונה לעבור עבירה מנכסיו דבלא שחרור נמי לא הויא גויה אלא שפחה פנענית ולא שייך גירות בעבד ושפחה אלא שחרור וכדתנן פ' נושאין על האנוסה הגיורת שנתגיירו בניה עמה וכו' וכן שפחה שנתשתחררו בניה עמה ובכלל השיחרור הויא טבילה שניה אבל השיחרור עיקר וא"כ איך קראה גויה ולא צדקו במה שכתבו שאינה זוכה במתנה שהרי מי שנתן מתנה לגוי הרי היא מתנה וזכה בה אלא שעשה איסור ואשה זו שקבלה מתנה זכתה בה מפמה שנים ויכולה לתת או למפנר אפי' היתה גויה משא"כ ואלו השגים החכם ה"ר אלעזר יצ"ו על מה שכתב מה שהיו יכולים להשיג עליו לא הנה פותבו ובשעת הפתיבה הנה צריך שיהיו פיו ולבו שוים נאם המבי"ט: שאלה קעב שאל האיש המנוחד מהמנוחדים שבדור מה שיראה לו על דבר תנאי פתובה אשר זה לשונו: ואם ח"ו תפטר היא בחייו בלי זרע של קיימא יחזור החלק המגיע ליורשים מכתובתה בזה האופן מהמעו' הנז'

יחזור להחכם זמנה הנז' או לירוש'ו כי הוא נתנם לה ומהמקרקעי עם שאר המטלטלים שנתנה לה אמה מכתובה פנ"ל יחזור לאמה או לירוש'יה עכ"ל ונפלה לפני היבם אם התנאי הנז' קיים או לא: תשובה נראה דאין היבם זוכה ביבמה בכל מה שהיה זוכה אחיו המת דאין לו על יבמתו אלא ווקה בעלמא דבין לב"ש בין לב"ה יורשי האב יש להם זכות גם כן בנכסיה פשתמות ואם היתה מתה בחיי אחיו היה יורש הכל דבעל יורש את אשתו מן התורה ואחר שיש תנאי בכתובה זו שאם תפטר היא בחיי בעלה יחזור אי זו חלק לירוש'י שהבעל אינו יורש הכל מצד התנאי אם כן אין היבם זוכה בכל מה שהיה זוכה אחיו המת.

אם לא היה תנאי בכתובה אלא כפי הדין שהבעל יורש את אשתו והיה יורש הכל בין נ"מ בין נכסי צ"ב והיבם לא היה זוכה בכל לכ"ע ולא במקצת לב"ש פדאית ליה ולב"ה פדאית ליה והיינו לענא משום דזיקת נשואה עושה ספק נשואה ולאביי דסבר לב"ה נשואה ידו פידה ולא יותר היבם דאין לו אלא זיקה גריעה ידו מידה פדאמר בגמרא עלה דמתניתין ולהכי פיון שהבעל לא היה זוכה אלא במקצת נדונייתה כפי התנאי גם היבם אינו זוכה אלא בחצי אותו מקצת לדעת הרמב"ם ורש"י והרמב"ן והרשב"א ו"ל ושאר מפרשים שגורסין במתניתין וכתובה בואו ולדעת קצת הגאונים ו"ל שגורסים הפתובה ומפרשים כולם בחזקת יורשי הבעל היינו ונקא פשהבעל היה יורש הכל בדין תורה אבל פשהתנה שלא יירש אלא מקצת אין ליבם אלא אותו מקצת שהתנו עם אחיו והלכה למעשה אנו דנים כדברי הרמב"ם ו"ל ולכן אם תפטר היבמה אין ליבם זכות בנכסי צ"ב שלא כי אם שחצי שהיה מגיע לאחיו אם היתה היא נפטרת בחייו וחיים לרבנן ולכל ישראל שבק.

אכ"ר והר"ן ו"ל בתשובותיו פתב שהתנאי אינו אלא לבעל ולא ליבם. נאם המבי"ט: קעג על דבר זקוקה ליבם שמתה פתבתי זו כפה שנים שאם היה לה תנאי עם בעלה בירוש'ה עכשיו שמתה בחיי יבם שאין ליבם בנצ"ב שלא כי אם החצי ממה שהיה מגיע לבעל כמו אם היה בעלה יורשה פדין תורה שלא היה יבם יורש כי אם החצי פדתנן בפ' החולץ לב"ה דנכסים בחזקתו ופ"י רוב המפרשים דהיינו נכסי צאן ברזל ובחזקתו אמרינן בפ' מי שמת דיחלוקו יורשי האב וירוש'י הבעל והכי נמי אם הבעל לא היה יורש כ"א החצי כפי התנאי או המנהג היבם לא יירש כי אם חצי החצי פיון דלא אתי אלא מפח אחיו זאת פתבתי להתלמד להלכה ולא למעשה ועכשיו נזקקתי למעשה והוצרכתי לחזור ולענין בענין ולהביא הכל בראיות: ונראה לי דכיון דמפח אחיו קאתי ואפ"ה אינו יורש לדעת הרמב"ם ו"ל ושאר הפוסקי' ו"ל כי אם חצי מה שהיה זוכה אחיו מדין תורה דבעל יורש אשתו כמו כן כשאין אחיו יורש הכל מצד התנאי לא ירש הוא כי אם החצי ממה שהיה יורש אחיו דמפחו קאתי דאין לו אלא חצי פחו מצד הדין או מצד תנאי ולר"ת דיבם יורש כל נכסי צאן ברזל כמו אחיו אם היה תנאי בירוש'ה עם הבעל כמו כן היבם לא יירש כי אם כפי התנאי דאין סברא שהבעל יירש חצי כפי התנאי והיבם יירש הכל כפי הדין דהא לא אתי אלא מפח אחיו ואיך תגרע ידו מפח אחיו ומינה להרמב"ם ו"ל דאין היבם יורש אלא חצי מה שאחיו יורש בדין ה"נ פשיש תנאי לא יירש כי אם חצי מה שהי' יורש אחיו בתנאי ואם היה תנאי שהבעל יקח שלישי הנדוניא פשתמות היא היתכן שנא' שיקח היבם חצי לדעת הרמב"ם והכל לדעת ר"ת הא לא אתי אלא מפח

אחיו כדא' וְיִצְיָבָא בְּאַרְעָא כּו' וּלְתַקְנַת ר"ת דְּהַבְעֵל אֵינוּ יוֹרֵשׁ כְּלָל כְּשִׁמְתָהּ תוֹף שְׁנָה אִם
מֵת הוּא וְאִם כ"פ מֵתָה הִיא תוֹף שְׁנָה בְּחַיֵּי יָבָם מִי נִימָ' דִּינִיר' הֵיבָם מַה שְּׁלֵא הֵינָה יוֹרֵשׁ
אֲחִיו דְּאִתִּי הוּא מְחַמְתִּיה דְּאִיפָּא נְמִי בֵּיבָם טַעְמָא דְקָרָא דְכִתְי' וְתָם לְרִיק פְּחָכְם וְכו'
וּבְמֶרְדְּכִי פִר' הַחֹלֶץ הִבִּיא הַג"ה ר"פ בְּדָפוּס ג' מְהֵרִי"ף ו"ל עַל דְּבַר הָאִשָּׁה הַזְקוּקָה
לֵיבָם כּו' תוֹף שְׁנָה לְנִישׁוּאִין וְהֵיבָם קָטָן דֹּאע"ג דְּקִי"ל דְּנִפְלְיָה לְפָנֵי הֵיבָם קָטָן אֵין לָהּ
מְזוּנוֹת הֵינּוּ מְנַכְסִים שְׁזָכָה הַבְעֵל אֲבָל בְּנִדּוּנָא זֹאת שְׁלֵא זָכָה בָּהּ הַבְעֵל שְׁמַת תוֹף שְׁנָה
לְנִישׁוּאִין וְכו' לֹא זָכָה הַמֵּת תוֹף הַשְׁנָה וְכו' דְּמִשְׁמַע דְּתַנְאִי אוּ מְנַהֵג דְּתוֹף שְׁנָה מוֹעִיל גַּם
כֵּן לֵיבָם אֲלֵא שְׁמַצְאִתִּי לְהֶר"ן ו"ל בְּתִשׁוּבַת נ"ט שְׁפָתַב לְגַבֵּי שִׁיּוֹר דְּאִם הִתְנָה עִם אֲחִיו
שְׁתַּנְאִי וְשִׁיּוֹר אֵינוּ אֲלֵא אִם תְּמוֹת אֲשֶׁתּוֹ בְּחַיָּו אֲבָל בְּחַיֵּי יָבָם אֵין לָנוּ ע"כ וְאֵעִפ"י
שְׁאֲפָשֶׁר לְחַלֵּק בְּנ"ד לְמַעֲשֵׂה פְשָׁרְתִי בֵּין ב' הַפְתּוֹת פְּשָׁרָה קְרוּבָה לְמ"ש שְׁפָתַב הֶר"ן
ו"ל נְאֻם הַצְעִיר מִבִּי"ט: קַעֲד הַקְרָה ה' לְפָנֵי נְזִיר א' שְׁעֵלָה לֹא"י לְנֶהְגַּג נְזִירוֹתוֹ וְלֹא יְכוּל
לְהִתְאַפֵּ' בְּנְזִירוֹתוֹ וְהֵינָה מִתְּנַנְנָה וְהוֹלֵךְ בְּסִיגוּף וְצַעֲרַ גּוּפוֹ מְאַשֶׁר חֲטָא עַל נַפְשׁוֹ וּבִקְשׁ
מִמֶּנִּי לִישְׂאֵל עַל נְזִירוֹתוֹ וְשִׁאֲתִיר לוֹ וְנִמְצָא בְּמַעֲמַד חָכָם א' יוֹשֵׁב לִימִינֵי וְאִם כִּי הֵינָה
נְרָא' לוֹ שְׁלֵא הֵינָה לוֹ הַתְרָה כִּי אֲפִילוֹ נְזִיר ל' יוֹם בְּזִמְנָה הֵינָה הוּא נְזִיר כָּל יְמֵי חַיָּו עַד
שְׁיָבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיִקְרִיב קְרָבָנוֹתָיו וְהוּא כְּנִזִּיר עוֹלָם דְּלִיתְיָהּ בְּשִׂאֵלָה כְּמוֹ שְׁנִרְאָה
מִלְשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל פ"ג דְּנְזִירוֹת שְׁפָתַב שְׁמִי שְׁנִדְר בְּנְזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן אֵינוּ יְכוּל לְהִישְׂאֵל
עַל גְּדוּר שְׁנִזְנִירוֹ' שְׁמִשׁוֹן לְעוֹלָם הֵינָה דְּמִשְׁמַע דְּנְזִירוֹת עוֹלָם נְמִי לִיתְיָהּ בְּשִׂאֵלָה וְאִנִּי
שְׁמַעְתִּי וְלֹא אֲבִין לְשׁוֹן הַרְב"ו ו"ל וְהַשְׁבַּתִּי מִתוֹף הַלְכָה פְּסוּקָה בְּמִי שְׁנִדְר בְּנְזִיר וְנַחֵם עַל
גְּדוּר הַרִי זֶה נְשָׂאֵל לְחָכָם וּמִתִּיר לוֹ כְּמוֹ שְׁהִבִּיא הַרְב"ו ו"ל רִישׁ פ"ב וְטַעְמָ' מִשׁוּם
דְּאִיתְקוּשׁ נְזִירוֹת לְגִדְר כְּדִכְתִּיב גִּדְר נְזִיר וְכו' וּמָה גִּדְר הוּא אֵינוּ מוֹחֵל אֲבָל אֲחֵרִים
מוֹחֵלִין לוֹ אִף גִּדְר נְזִיר כֵּן וְלֹא שְׁנִי לֵן בֵּין גִּדְר סֶתֶם לְגִדְר עוֹלָם דְּכוּלְהוּ נְזִירִין הוּוּ וְאִית בְּהוּ
שְׂאֵלָה וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן גִּדְר דְּלִיתְיָהּ בְּשִׂאֵלָה אֲלֵא גִדְר שְׁמִשׁוֹן כְּדָאֻמֵר בְּסוּף מִפּוֹת בְּנְזִיר
שְׁמִשׁוֹן דְּלִיתְיָהּ בְּשִׂאֵלָה וּבפ"ב דְּנְזִיר נְמִי אֲמַרִי גַבֵּי נְזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן דְּלֹא אֲפָשֶׁר
לְאִיתְשׁוּלִי וְלֹא אִישְׁתַּמִּיט גְּמָרָא בְּשׁוּם דְּנִכְתָּא לְמִימַר דְּנְזִיר עוֹלָם לִיתְיָהּ בְּשִׂאֵלָה דְּלִיפָּא
בְּיָה טַעְמָא דְכִיּוֹן דְּאִתִּי מִפְּח גִּדְר מַה לִּי לְזִמְנָה קְצוּב מַה לִּי לְעוֹלָם דְּהָא בְּגִדְרִים דְּהוּוּ
אֲבוּהוֹן דְּכוּלְהוּ שְׂאֵלָה דְּכִתִּיב בְּהוּ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וְדָרְשִׁי הוּא אֵינוּ מוֹחֵל אֲבָל אֲחֵרִים
מוֹחֵלִין לוֹ הוּוּ אִף עַל פִּי דְאֹסֵר עַל נַפְשִׁיהָ מִיַּד לְעוֹלָם כְּגוֹן כְּפָר זֶה וְשִׁבּוּעוֹת נְמִי כְּשִׁהוּא
נִשְׁבַּע שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת דְּבָר זֶה לְעוֹלָם מִשְׁמַע בְּמִי שְׁאֹסֵר עַל עֲצָמוֹ דְּבָר דְּהוּוּ לְעוֹלָם
וּבְכוּלְהוּ אִיפָּא הַתְרָה דְּדוּקָא בְּנְזִיר הוּא דְאֲמַרִינֵן דְּכְשִׁנְדֵר נְזִירוֹת בְּכָתַב לֹא הָנִי אֲלֵא ל'
יוֹם כְּדָאֻמִּרִי אֲקָרָא דְקָדוּשׁ יְהִיָּה אֲבָל כָּל סֶתֶם גִּדְר וְשִׁבּוּעָה הוּוּ לְעוֹלָם וְאִיתְנָהוּ בְּהַתְרָה
הַכִּי נְמִי נְזִירוֹת וְהֵתָם פ' ב' דְּנְזִיר גַבֵּי נְזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן לֹא אִיפְּשֶׁר לְאִיתְשׁוּלִי קְאָמַר גְּמָרָא
בְּהִדְיָא גַבֵּי נְזִיר עוֹלָם דְאֲפָשׁ' לְאִיתְשׁוּלִי וְכְמוֹ שְׁפִי רִש"י ו"ל שְׁם וְהַתּוֹסְפוֹת וּא"כ צָרִיךְ
לִיִּישׁב לְשׁוֹן הַרְב"ו ו"ל שְׁפָתַב עַל גִּדְר שְׁמִשׁוֹן שְׁאֵינוּ בְּשִׂאֵלָה שְׁנִזִּיר לְעוֹלָם הֵינָה וְרִאִיתִי
בְּפִי רִש"י ו"ל עַל הָא דְאֲמַרִי גַבֵּי נְזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן דְּלֹא אֲפָשׁ' לְאִיתְשׁוּלִי עֲלִיָּה מִשׁוּם
דְּשְׁמִשׁוֹן לֹא הֵנָּה גִדְר וְר"ל שְׁלֵא בָּא נְזִירוֹתוֹ ע"י גִּדְר אֲלֵא עַל יְדֵי הַמְלָאָה כִּי הוּא לֹא
גִדְר שְׁלֵא נוֹלַד עַדִּין וְכִיּוֹן שְׁלֵא בָּא ע"י גִּדְר לִית בְּיָה שְׂאֵלָה וְלֹא הָנִי כּוֹלֵל אֲחֵרִים מוֹחֵלִין
לוֹ אֲלֵא כְּשִׁהוּא אֵינוּ מוֹחֵל דְּבָרוֹ שְׁנִדְר אֲבָל הִיכָּא דְלֹא גִדְר דְּלִיפָּא לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ לִיפָּא
נְמִי אֲבָל אֲחֵרִים מוֹחֵלִין לוֹ וְאֵינוּ בְּכָלֵל שְׂאֵלָה וְזִהוּ שְׁכ' הַרְב"ו ו"ל שְׁנִזִּירוֹת שְׁמִשׁוֹן לְעוֹלָם

היתה פלו שלא היתה ע"י נדר שהרי לא נדר הוא שאם הנה הוא נודר לא היתה נזירותו לעולם דקודם שנדר לא הנה נזיר והשתא שפא נזירותו ע"י מלאך שלא בדרה נדר תמצא שלעולם היתה נזירותו ואע"ג דנזירו' שמואל דהוי נזיר עולם היתה ג"כ לעולם משנולד שאני הכא שפא על יד נדר דכתיב ותדור נדר ותאמר כו' אבלאבל בשמשון לא הונזר' נדר לא מפי אביו ולא מפי המלאך אלא שהמלאך הזירו פדכתי' פי נזיר אלהים הנה הנער מן הבטן וכו' ואע"ג דהלקתא היא דהאב מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדירה את בנה וסנה היא דנדרה אפשר לומר דאלקנה בעלה הספים על ידה וכדכתיב ויאמר לה אלקנה אישה עשי הטוב בעיניך שבי עד גמלה אנתו אף יקם ה' את דברו וכו' וא"כ מה שכתב הרב לעולם הנה ר"ל שלא הנה נדור כמו שכת' רש"י ז"ל פי לעולם הנה נזיר מיום הנולדו שלא מפת נדר פדאמרן ודייק נמי לשון הרב ז"ל שאמר שנזירות שמשון לעולם הנה ולא אמר שמשון נזיר עולם הנה והכי נמי דייק גמרא ספ"ק דנזיר אתוספתא הריני נזיר כל ימי חיי הריני נזיר עולם הנה והכי נמי דייק גמרא ספ"ק דנזיר שנים אין זה נזיר עולם אלא נזיר לעולם משמע דנזיר לעולם לא הוי נזיר עולם והרב פתב לעולם דמשמע משעה שנולד ולא הוי נדור פדאמ' ויצא מכלל כל זה דנזיר עולם ישנו בשאלה ואפי' לדעת הרב ז"ל דסתמא דגמרא משמע נזיר עולם דאפשר לאיתשולי וכ"ש נזיר סתם בזמן הזה דאע"ג דהוי נזיר עולם אי לא זכי לראו' בנחמת ציון אפ"ה לא מיקרי אלא נזיר סתם דהא לא מעכב נזירותה אלא קרבנות דלא מצי לאיתויי ואי זכי יביא קרבנות ולא יהא נזיר כל ימיו ומורינו הרב כמה"ר יעקב פי רב זלה"ה פתב בפ"ה הלכות נזירות וז"ל ויש מי שטעה דכיון שהנזירות אינו אלא בא"י מי שנדר בח"ל אינו יכול לישראל עליו שעדיין לא חל הנדר וזה טעות גמורה שהרי מיד חל הנדר ואפי' בח"ל שכן פתב הרב ז"ל וכל זמן שהוא בח"ל הרי זה אסור לשותות יין וכו' משמע שמיד בח"ל חל הנדר ע"כ הרי שאפי' לדעת מי שנאמר עליו שטעה שאמר שאינו יכול לישראל עליו היינו מפני שאמרו שעדיין לא חל הנדר אבל אם הנה חל הנה לו התרה וכשיעלה לא"י נמי יש לו התרה ולפי מה שמפרש הרב ז"ל נמי בעיא.

דבעי גמרא התם פ"ב על נזירות שמשון לא אפשר לאיתשולי וכו' משמע נמי לפי דנזירות עולם אפשר לאיתשולי כמו שמשמע לפרש"י והתוס' והבע"ה היא במה שכתב הרב ז"ל בפ"ד אמר הריני נזיר לאחר כ' יום וחזר ואמר הריני נזיר עולם מעתה לא חלה עליו נזירות שנדר בראשונה וכן אם אמר הריני נזיר שמשון לאחר כ' יום וחזר ואמר הריני נזיר עולם מעתה לא חלה עליו נזירות שנדר בראשונה וכן אם אמר הריני נזיר שמשון לאחר כ' יום וחזר ואמר הריני נזיר מעת' אינו מגלח לנזירו' זו שנדר באחרונה ע"כ ובגמ' הכי איתא הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר עולם מהו מי חיילא עליה או לא אם תמצוי לומר הכא כיון דאפשר לאיתשולי חיילא אמר הריני נזיר שמשון לאחר כ' יום ומעכשיו נזיר סתם מהו הכא לא אפשר לאיתשולי מי חיילא או לא ע"כ ולפי' רש"י ז"ל והתוספות פשיטותא דבעיא קמייטא הויא דליחלו להו תרתי נזירו' כפושטא דאם תמצא לומר הכא כיון דאפשר לאיתשולי חיילא דקאי אפשר לאיתשולי אהוא נזירות שקבל עליו לאחר כ' אפילו הוי נזיר עולם מהשתא וחייל נזירות דנזר ברישא להכי אתו עשרים דימנה נזירות ל' יום ומגלח למ"ד נזיר עולם מקל כמו שכתבו התוספות שם ולא חשיב הפסקה לנזירות עולם והדר בעי אמר הריני נזיר שמשון לאחר

עֲשָׂרִים וּמַעֲכָשָׁיו נִזְיָר סֶתֶם מֵהוּ הֵכָא לָא אֶפְשָׁר לְאַיְתְּשׁוּלִי אֲנִזְיָרוֹת שְׁקִבֵּל עָלָיו בְּרִישָׁא
לְאַחַר עֲשָׂרִים מִשׁוּם דְּהֵגֵי נִזְיָרוֹת שְׁמִשׁוֹן וְלֹא חֲיִילָא עָלָיו סֶתֶם נִזְיָרוֹת דְּהִשְׁתָּא הוּאִיל
דְּסוּף עֲשָׂרִי לָא שְׁלֵמִי אוּ דְלִמָּא חֲיִילָא וְנִהִי דְלֹא מְצִי לְגַלְחָה לְסוּף עֲשָׂרָה דְלִאַחַר עֲשָׂרִים
דְּהָא חָל נִזְיָרוֹ שְׁמִשׁוֹן מ"מ פֶּל דִּין נִזְיָרוֹת שְׁיִכּוּל לְנִהֲגֵי וְנִהֲגֵי וְכוּ' כְּמוֹ שְׁפִתְבוּ בְּתוֹסְפוֹת
וְהֵרַב ז"ל פֶּתַב בְּבַעֲיָא קְמִיִּתָּא דְלֹא חָלָה עָלָיו נִזְיָרוֹת שְׁנִדָּר בְּרִישׁוֹנָה וְסִתְמָא דְגְמָרָא
קְאָמַר אִם תְּמַצָּא לֹמֵר הֵכָא כִּינּוֹן דְּאֶפְשָׁר לְאַיְתְּשׁוּלִי חֲיִילָא דְמִשְׁמַע דְּתַרְנוּיָהּ חֲיִיל כְּדָפְנִי
לְרִשׁ"י ז"ל וְלִתּוֹסְפוֹת וְנִרְאָה דְּהֵרַב ז"ל מְפָרֵשׁ הֵךְ בַּעֲיָא קְמִיִּתָּא הֵכִי אָמַר הֲרִינִי נִזְיָר
לְאַחַר עֲשָׂרִים וּמַעֲכָשָׁיו נִזְיָר עוֹלָם מֵהוּ מִי חֲיִילָא עָלֵיהּ נִזְיָרוֹת עוֹלָם מִהִשְׁתָּא וְלֹא יְחוּל
נִזְיָרוֹת סֶתֶם דְלִאַחַר עֲשָׂרִים אוּ לָא חֲיִילָא כִּינּוֹן דְּחָל עָלֵיהּ נִזְיָרוֹת דְּנִדָּר בְּרִישָׁא לְאַחַר כ'
דְּהֵגֵי נִזְיָרוֹת סֶתֶם ל' יוֹם וּבַעֲיָ גִילּוּחַ וְקְאָמַר גְּמָרָא אִם תְּמַצָּא לֹמֵר הֵכָא כִּינּוֹן דְּאֶפְשָׁר
לְאַיְתְּשׁוּלִי אֵהָא דְּנִדָּר בְּרִישׁוֹנָה לְאַחַר עֲשָׂרִים חֲיִילָא הֵךְ נִזְיָרוֹת עוֹלָם דְּנִדָּר אַחַר כָּף
וְלֹא חָל הֲרִישׁוֹן וְנִרְאָה בְּלֹא שְׂאֵלָה כִּינּוֹן דְּהֵגֵי אֶפְשָׁר לְאַיְתְּשׁוּלִי וְנִדָּר אַחַר כָּף נִזְיָר עוֹלָם
מִהִשְׁתָּא אִם אָמַר הֲרִינִי נִזְיָר שְׁמִשׁוֹן לְאַחַר עֲשָׂרִים וּמַעֲכָשָׁיו נִזְיָרוֹת סֶתֶם הֵכָא לָא אֶפְשָׁר
לְאַיְתְּשׁוּלִי אֲנִזְיָרוֹת שְׁמִשׁוֹן דְּנִדָּר בְּרִישָׁא מִי חֲיִיל לֵה נִזְיָרוֹת דְּמִהִשְׁתָּא אוּ לָא כִּינּוֹן דְּלֹא
אִיִּפְשִׁיטָא נְקִטִּינּוֹן לְחוּמָרָא דְּנִיְחוּל נִזְיָרוֹת שְׁמִשׁוֹן דְּלִית בֵּיהּ הִפְסָקָה וְלֹא מְצִי עֲקָר לִיה
נִזְיָרוֹת סֶתֶם דְּוּמָיָא דְאִם תְּמַצָּא לֹמֵר דְּחֲיִיל נִזְיָרוֹת עוֹלָם וְלֹא נִזְיָרוֹת סֶתֶם וְהִשְׁתָּא לְפִי
הֵרַב נְמִי מִדְּהֵגֵי קֵאִי בְּנִזְיָר עוֹלָם בְּבַעֲיָא קְמִיִּתָּא וְנִהֵי מְצִי לְמַבְעֵי בְּהַ גּוּפָא אִי הֵנָּה
אִיִּפְכָּא דְּנִדָּר בְּרִישׁוֹנָה נִזְיָר עוֹלָם לְאַחַר עֲשָׂרִים וְנִדָּר נִזְיָר סֶתֶם מִהִשְׁתָּא וְסִלִּיק מִינָּהּ
וּבַעֲיָ בְּנִזְיָרוֹת שְׁמִשׁוֹן בְּרִישָׁא מִשְׁמַע דְּבְנִזְיָרוֹת עוֹלָם לָא מְצִי לְמִימַר דְּלֹא אֶפְשָׁר
לְאַיְתְּשׁוּלִי כִּינּוֹן שְׁמִשׁוֹן כְּדַעַת הַתּוֹסְפוֹת דְּנִזְיָרוֹת עוֹלָם אִיתִיהּ בְּשִׂאֵלָה כְּדָאָמַר לְעִיל
נְאֻם הַצֵּעִיר מִבִּי"ט: שְׂאֵלָה קַעָה רְאוּבוּן שְׁנִשְׂא אִשָּׁה אַחַר מִיתַת אִשְׁתּוֹ הֲרִישׁוֹנָה וְשַׁעֲבִי
כֹּל נְכָסָיו מְקַרְקְעִי לְכַתּוּבָתִי זֹלַת כְּתוּבַת אִשְׁתּוֹ הָא שְׂהִיא לְבָנָה וְגַם כֵּן הִתְנָה עִמָּה שְׂאִינוּ
רִשָּׁאֵי לְתַת לְבָנוּ יוֹתֵר וְלֹא לְהַנְחִילוֹ אִמָּנָם מְזוֹנוֹתָיו עַל אָבִיו עַד שְׂיִשְׂא אִשָּׁה בַע"ה וְגַם
כֵּן פְּרָנְסָתוֹ עַל אָבִיו וְאַחַר כָּף פְּרָנְסָתוֹ רְאוּבוּן אֶת בְּנוֹ בְּבַגְדֵי חוּל וּבַגְדֵי שְׂבַת וְנִשְׁתַּמֵּשׁ הַבֵּן
מֵהֵם שְׂנָה אוּ יוֹתֵר וְאַחַר כָּף שְׂדָה אֶת בְּנוֹ וְנִתְחַזְּיב לְתַת לוֹ מ' סוּלְט' קְצָתָם בְּסָפְרִים
וְעַכְשָׁיו טוֹעֲנִים רְאוּבוּן וְאִשְׁתּוֹ שְׂאִינָם רוֹצִים וְשִׂיְהִיו בְּגָדֵי שְׂבַת בְּכָלֵל הַפְּרָנְסָה אֲלֵא שְׂיִנְפָה
מִכְּתוּבַת אִמּוֹ וְשְׂנָה הִנֵּה דַעַתָּם מִתְחַלְלָה כְּשִׁנְתָּנוּם לוֹ וְהַבֵּן טוֹעֵן כְּכֹר גְּתוּמֵיבָת לְפְרָנְסָתִי
וְאִין דְּרָף הַפְּרָנְסָה בְּגָדֵי חוּל בְּלִבָּד וְאִם כֵּן וְדָאֵי בְּתוֹרַת פְּרָנְסָה נִתְמָם לִי כִּינּוֹן שְׂלֵא פִרְשׁ
וְעוֹד שְׂאִם דַּעַתָּה הִנֵּה לַעֲשׂוֹת אַחֲרִים בְּתוֹרַת פְּרָנְסָתִי וְשִׂיְהִיו אֵלָיו בְּפִרְעוֹן כְּתוּבַת אִמִּי הִנֵּה
לֵה לַעֲשׂוֹת הָאֲחֵרִים אוּ לְהוֹדִיעֵנִי שְׂאִין סָפֵק שְׂהִיָּה לִי לְקַבְּלָם בְּתוֹרַת פְּרָנְסָתִי וּבְתוֹרַת פְּרָעוֹן
כִּינּוֹן שְׂשִׁתְמַקֵּת הַפְּסוּדָתָה עַל עֲצָמָה לְמַדְנוּ רַבִּינוּ הַדִּין אִם מִי: תְּשׁוּבָה נִרְאָה דְּכִינּוֹן שְׂנִתְחַזְּיב
רְאוּבוּן לְזוֹן וּלְפָרְנִי אֶת בְּנוֹ עַד שְׂיִשְׂא אִשָּׁה וְאַחַר כָּף עֲשָׂה לוֹ בְּגָדֵי שְׂבַת וּבַגְדֵי חוּל דְּמַצֵּד
מֵה שְׂנִתְחַזְּיב בְּפְרָנְסָתוֹ הוּא שְׂעֲשָׂה לוֹ בְּגָדֵי שְׂבַת גַּם כֵּן דְּאֶפִּילוּ תִימָא דְּבַגְדֵי שְׂבַת אִינָם
נְכָלִים בְּכָלֵל פְּרָנְסָה אֲלֵא בְּגָדֵי חוּל לְחוּד הִינּוּ הִיכ' שְׂאִינוּ רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת לוֹ בְּגָדֵי שְׂבַת
אֲבָל אַחַר שְׂעֲשָׂא לוֹ גְּלָה בְּדַעַתָּה שְׂמָה שְׂנִתְחַזְּיב בְּפְרָנְסָתוֹ הִנֵּה בְּכָל מִינֵי בְּגָדֵי בֵּין שְׂל
חוּל בֵּין שְׂל שְׂבַת וְעוֹד דְּאֶפְשָׁר לֹמֵר שְׂגַם בְּגָדֵי שְׂבַת הֵם נְכָלִים בְּכָלֵל פְּרָנְסָה שְׂהִירִי
כְּתַב הֲרִשְׁבָּ"א ז"ל בְּתִשׁוּבַת ש"מ שְׂמִי שְׂנִתְחַזְּיב לְזוֹן אֶת חֲבָרוֹ אִם כְּתַב אֲזוֹן לְחוּד מְסַפֵּק
לָא מְפָקִינִי מְלִבוּשֵׁי כִּינּוֹן דְּכְתַב רִיב"ם דְּלָאוּ בְּכָלֵל מְזוֹנוֹ נִיְהִי אֲבָל כְּתַב אֲזוֹן וְאַפְרָנְסָ

חייב במלבושי' וכיון דבמזון לחוד איכא ספקא אם מלבושים בכלל א"כ כשפכתב ואפרנס יהיה בכלל פרנסה כל מיני מלבושים בין של חול בין של שבת והר"ר שמעון ב"ר צמח ז"ל פתב בפ"י נוסח הכתוב דאון היינו חיוב מזונות שחייבתהו תורה ואפרנס שאר כל צרכיה ופשיטא דחייב אדם במלבושי אשתו בין של חול בין של שבת והכא נמי שחייב עצמו בפרנסת בנו הווי מלבושי שבת בכלל פרנסתו דהווי צורך לו משום וכבדתו וכו' שלא יהא בגדה של שבת כבגד של חול ואם הוא מחוייב לעשותם ממה שנתחייב בפרנסתו כ"ש שאם עשאם כבר שאינו יכול ליטלם ממנו או לחושכם בכלל המ' סולט' דאפילו לא היו נכללים בכלל פרנסת' אחר שעשאם גלה בדעתו דבכלל מה שנתחייב היו וכבר זיכה אותם לו כדאמר: ואם פן כשאח"כ שדה את בנו ונתחייב לתת לו מ' סולט' אינו יכול להכניס לו בחשבון המ' סולט' המלבושים שפכר עשה לו החיו הראשון שאפי' לא היה מצד מתחייב מקודם לעשותם לו ועשאם וזכה בהם ואחר כך נתחייב לו בסוד המעות שנתחייב אחר כך שאם פן היה לו לפרש פי מה שהיה מתחייב לתת לו היה עם מה שפכר נתן כ"ש שפכתב שנתחייב לתת לו מ' סולט' ופי' קצתם בספרים וכיון שירד לפרט ספרים היה לו לפרש ג"כ מה שפכר נתן אם הוא דעתו על מה שנתן גם פן אלא קושטא דמלתא שהוא חייב במ' ואינו יכול להכניס אלו בחשבון המלבושים של שבת: קעו ממה שהביא במרדכי ובהגהות פ"ה דאבל שאם היתה בהמתו של אבל מושפרת או מושפרת לאחרים קודם שאירעו אבל הרי אלו השוכרים יעשה בה מלאכה אף משאירעו אבל ע"כ התרתי למי שהיה לו ריחים של בהמות והיתה החטה אצלו מקודם שחל עליו אבלות שיוכלו בעלי החטה לטחון שם בבהמות של אבל שבשעה שהביאו שם החטה נתחייב לטחנה בבהמותיו והרי הוא פאלו היו מושפרות לאחרים דיעשו בה מלאכה וכן כל פלי הרחים הם מושפרים לו כל מה שהוא צורך ליטחון הואיל וקבל עליו קוד' אבלו' ואינו נעשה על ידו וכל זה הוא פי' הא דתנא במ"ק החמרים והגמלים וכו' הרי אלו לא יעשו ואם היו מושפרין או מושפרין אצל אחרים הרי אלו יעשו וכמו שהביאה הרמב"ם ז"ל שם פ"ב וכל הפוסקים ולא תניא דלא הוי הכא כבהמתו מושפרת אצל אחרים פיון שאין הבהמה אצל בעלי החטה דכיון שהיה חייב קודם אבלותו לטחון החטה בבהמותיו הוי פאלו בהמתו מושפרי' אצלו דהאי מושפרין לאו דוקא וכדמוכח בגמרא על האי עובדא דמריון ומר בריה דרב אחא דהווי להו גמלא בהדי הדדי ואיתרע מילתא דמר בריה דרב אחא ופתקי לגמלי' שלא שלח שורו לחרוש עם שורו של מריון ואמר ר' אשי גברא רבא גברא דרב אחא עביד הכי נהי דלפסידא דנפשיה לא חייש אדאחרים לא חייש וקא תנא אם היו מושפרין וכו' ע"כ והא הכא לא היה מושכ' שורו של מריון למר בריה דרב אחא אלא שהיו עושין מלאכת החרישה עם שניהם וכמו שפי' המאירי ז"ל ונדאי בהמות אלו לא גרעי ממושפרות אצל השותף ע"כ וכ"ש הכא שהו מושפרות ממש אף על גב דאינו ביד בעל החטה.

עוד נראה לי על מה שאומר שהשפיר הרחיים ליהודי אחר בהיותו אונו ששכירותו קנים ויכול השוכר לטחון בו לכל מי שירצה דנר' דאונו מותר לשאת ולתת משום מה שצריך לתריכי המת ולצורכו ויכול למפור ולקנות בין קרקעות בין מטלטלין לצורך וכיון שהותר לו משא ומתן בהיותו אונו משום צורך המת המוטל עליו כל מה שעשה עשוי אפילו שלא היה צורך למת דסברא היא דאם קנה אחד ממנו ואחר כך חזר בו ואמר

שמה שמכר לא היה צורך המת לא תבטל המכר דשמה שום אדם לא ישא ויתן עמו בהיותו אונן מפני שייחשוב שלא יהיו מעשיו קיימים אם אינו צורך המת ויתבטל שלא ימצא מי שישא ויתן עמו לצורך קבור' מתו המוטל לפניו ואם פן כל משא ומתן שיעשה האונן הוא קיים ואם פן מה שהשפיר הרחים גם פן הוא קיים: ואפילו שהיה אסור לו לישא וליתן במה שאינו צורך המת מה שעשה עשוי מטעמ' דאמרן נהרי שברה לאחר ולא הונפר אסור עשיית מלאכה פי אם באבל לא באונן דילפי' לה מדכתיב וקפכתי חגכם לאבל מה חג אסור אף אבל אסור וקרא לא מדכר אלא אבל ונעיל' הסנדל הותר באונן כמו שהביא בסמ"ק מצוה צ"ה דמותר בנעילת הסנדל לצאת מביתולפי שיש לו לחזר אחר צרכי המת ובעילת מצוה נמי הותר באונן מה שלא הותר באבל משום דאבילות חמירא מאנינות כמו שפכתב שם: ואני אומר פי אפילו השפירה בימי אבלותו אסור' הוא דעבד ומה שעשה עשוי דבחול המועד דאסור לישא וליתן אם נשא ונתן דיעבד אינו חוזר דאפילו בשבת מי שהקנה לחבירו שום דבר קנה כמו שפכתב הרמב"ם ז"ל פ' כג' מן הירושלמי ומה שפכתב באדם וסנה נתיב אחרון שאפני' שבר האבל בימי אבל סופר או פועל דאסורים לעשות אפי' בבית אחרים היינו מפני שעושים מלאכתו אבל פשהשפיר בהמתו או כליו שעושים השוכרים מלאכתם בהם אינם אסורים הם לעשות ומה שאסרו חכמים בשבת להשפיר לגוי דבר ששם ישראל קרוי עליו פמרחץ כמו שהביא בפ"ק דע"ז וכתבה הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות שבת היינו בשבת דחמירא אבל באכל וכיוצא בו מדרבנן לא ומי שהשפיר מרחץ לגוי אע"ג דאסור משום שבת אינו אסור משום חול המועד ומשום אבל אם השפירו חוץ מן השבתות וי"ט והר' בעל מ"מ פכתב דעכשיו שנהגו במקומותינו להשפיר בי' מרחץ פורני מותר ורחים נמי הוא מנהג להשפיר ואינו נקרא על שם ישראל ואפילו לשבת ולפי זה בנדון דידן אם השפיר בהיותו אונן הרחים שכירות גמור בלי שום ערמה לימי אבלותו מותר וכן אם עבר והשפיר בימי אבילות כדאמר' שאלה קעז ראובן ושמעון היו שותפין ושם כל אחד מנה בשותפות ולקחו קרקעות מדמי השותפות ולוו מכמה בני אדם לצורך השותפות מעות בעין וכן לקחו סחורות בהקפה מכמה בני אדם בע"פ ומתם בשטר מהם לקח א' מהם לבדו לצורך השותפו' ומתם לקחו שניהם ביחד ומת ראובן ובאת אשתו לגבות פתובתה נדוניא ותוספת ואין בחצי נכסי השותפות לפרוע חצי החובות ולפרוע פתובת אשתו הקדומה לכל החובות ולזמן השותפות וכראות שמעון שאשתו היתה תובעת פתובתה פרע קצת החובות ותפס שאר נכסי השותפות לפרוע שאר החובות פי כלם תובעים לו? למדנו רבינו אם תוכל האשה לטרוף מן הלקוחות שלקחו מנכסי השותפות בחיי בעלה ואחר מותו ממה שגבו הבעל חוב ואם תפיסת שמעון הוי תפיסה לפרוע שאר החובות ולא תוכל היא לגבות פתובתה מנכסי השותפות פיון ששמעון הוא חייב גם פן בכל החובות והוא תפוס גם פן במה שנשאר מנכסי השותפות: תשובה נראה שהדין הוא שייחשוב שמעון מה שישאר לראובן מן המנה ששם בשותפות וממה שהרויחו עד יום מות ראובן אחר שיפרעו החובות ותגבה אלמנתו מזה ולא תוכל לגבות ממה שיש בשותפות לפרעון החובות אין צריך לומר בחובות שכתובים על שמעון לבדו אלא אפילו בחובות הכתובים על שניהם פיון שהמלוה יכול לגבות כל חובו ממנו ואפילו לא נכתב בשטר רצה מזה גובה וכו' נראה שיכול לגבות הכל ממנו פיון שהם שותפים כל אחד מהם חייב בכל פי

מה שכתב הרמב"ם ז"ל פ' כ"ה מהלכות מלנה שנים שלוו וכו' הרי הן ערבאין דמשמע דהוי חייב כל חד מדין ערב ולא יגבה מפל אחד אלא החצי ואם לא ימצא מה לגבות מן הא' תחזור לב' מדין ערב הרי פתוב בח"מ סימן ע"ו לדעת הרב ז"ל שייגבה הכל ממי שירצה הרמב"ן ז"ל וקרא"ש פתב פן הלכה למעשה פ' שבועת הפקדון ואני אומר כי אפילו לפשט דברי הרב ז"ל דוקא בשנים שלוו הוא דאמרי' הכי דהוי מדין ערב משום דאינם שותפים אבל השותפים שלוו לצורה שותפותם אפילו לדעת הרב ז"ל יגבה ממי שירצה ובקשתי לי חבר ומצאתי רב והוא מהרי"ק ז"ל שכתב פן סימן קכ"ג ובסימן ק"ס הארי' יותר ונתן טעם לדבר וכיון שיכול המלנה לגבות משמעון הכל הרי הוא כמי שלנה מעיקרא הוא לבדו ולא חל שום שעבוד לכתוב' אלמנת ראובן על מטלטלי המלנה שפכרם לבעלה ראובן ולשמעון שותפו כי הוא תובע את שמעון והיא תובעת את נכסי בעלה ואין כאן נכסי בעלה כיון שיכול לגבות הכל משמעון כדפי' והיינו משום דשותפין הוו כשלוחין זה לזה כמו שהביא בח"מ שם בשם הרמב"ן ז"ל ומה שעושה השותף בשביל שניהם הוא עושה כמו שהביא מהרי"ק ז"ל בסימן ק"כ ולפי זה אפילו מה שלקח ראובן הנה חייב שמעון בכל אם ירצה המלנה לגבות ממנו ולא יתנה דין קדימה לאלמנת ראובן על נכסים אלו עוד אני אומר כי אפילו לא היו שותפים אלא ראובן שהיה חייב חובות וכתובת אשה ומת אם הב"ח המאןחרים גבו מטלטלים המשועבדים לכתובה אין מוציאין מידם משום תקנת השוק כמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובה וקביאו בח"מ דאם מכר או נתן מטלטלים המשועבדים מטלטלי אגב מקרקעי לא יוציאום מיד הקונה או המקבל משום תקנת השוק ונראה דאיכא תקנת השוק טפי במה שגבה ב"ח המאןחר ממה שיש במקבל מתנה דלאו מידי יתיב אפילו הכי לא מפקינ' מיניה משום תקנת השו' ובספ' המאור לה"ר שמואל ה' סימ' תלמיד הרא"ש ז"ל כתב באות ה' ריש פרק חמישי דאם גבה ב"ח מאןחר מטלטלים נהגי שאין ב"ח מוקדם גובה ממנו מפני תקנת השוק וכן מכר או נתן או משפן וה"ר שמעון ב"ר צמח ז"ל בפ' הכתובה כתב שלא נהגו להוציא מיד הלוקח מטלטלין מפני תקנת השוק ומצאתי בתשובה לה"ר שלמה ב"ר שמעון ב"ר צמח ז"ל על מי שנתן מתנ' לבנו ומת שתגבה אשתו מן המתנה שהמנהג לא נעשה אלא משום תקנת השוק שאין מי שיקנ' חפץ מחבירו ובמתנה מאי חששא איכא מה חסרו מה הזיקו אם אמרנו בקונה שנותן מעותיו היום או מחר יטרפוהו ממנו נאמר במקבל מתנה זה אינו במשמע וכו' והארי' בזה וכדעת הרא"ש ז"ל: שאלה קעז ילמדנו רבינו ראובן קנה מתוגרמי אחד טיסקרי שהיה לו על הפרס שנותן לו המלך יר"ה ומכרו לשמעון ובא שמעון לגבו' מנאמן המלך יר"ה ונמצא הטיסקרי בטל שהמלך יר"ה נתן הפרס לאחר ובטל את זה ולא רצה לפרוע לשמעון ובא שמעון אל ראובן שמכר לו וראובן השיב כי כמו שקנאו מהתוגרמי פן מכרו לו יודיענו רבינו אם יפרע ראובן לשמעון דמי הטיסקרי הנז': תשובה אף על גב דשטרות תנינן להו פ' הנהב בהדי קרקעות ועבדים וקדשות דאין להם הונאה ואפילו ביטול מקח נמי לית בהו וכמו שהביא הרמב"ם ז"ל הלכות מכיר' פי"ג וכמו שכתב הרי"ף ז"ל פ' הנהב דלית הלכתא כ"ר אמי ורבי יוחנן אפ"ה מקח טעות אית בהו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל ריש פ' ט"ו שכל קנין בטעות חוזר אפילו בקרקעות ועבדים שנמצא בהם מום שלא ידע בו הלוקח דחוזר ואין לה מום גדול מזה שנמצא הטיסקרי בטל שניתן הפרס לאחר והוי מקח טעות ובח"מ

סימן ס"ו הביא בשם בעל התרומות שאם הוציא הלנה שובר ששטר זה פרוע או שמחלו המלנה קונדם לכן הרי זה מקח טעות והמעות חוזרים והה"נ אם נמצא בטל טיסקירי זה הוי מקח טעות ולא תימא דנמצא פרוע או נמחל הוא דהוי מקח טעות משום דאתי מתמתיקה שקבל כפר הפרעון או מחל ואחר כך מכר אבל כשנמצא בטל כי הכא דלא אתי הפסד זה מתמתו לא דסוף סוף הוי מקח טעות כשנמצא בטל דאי הנה ידע שמעון דהנה בטל לא הנה קני ליה ומה לו דאתי מתמתיקה או לא כיון דהוי מקח טעות לגבי לוקח וכמו שהביא גם פן בח"מ שאם העני אחר כך ואינו יכול להוציא ממנו פלום אין זה בכלל אחריו דמזל דידיה גרם דמשמע דאם העני קונדם מכירה ולא ידע הלוקח דלא אמרי דמזל גרם והוי מקח טעות אע"ג דלא אתי מתמתיקה והכי נמי לא שנא ומה שכתב למעלה ואם הנה הלנה עני בשעת מכירה בכלל אונאה הוא איירי כשידע הלוקח שהנה עני אלא שחשב שאע"פ כן ירויח ויפרע לו ולא הרויח ולא פרע לא הוי מקח טעות שהוא ידע שהנה עני אלא הוי בכלל אונאה ואין לשטרות אונאה אבל כשלא ידע שהנה עני איפא מקח טעות כדא': ואם פן אם נתברר שזה הטיסקירי הנה בטל כפר בשעה שקנאו שמעון מראובן חייב ראובן להחזיר לשמעון הדמים שנתן לו עליו ואם לא נתברר וטוען ראובן שאחר כך נתבטל או טוען שמא אם טוען שמעון שמקונדם שקנאו הנה בטל חייב ראובן ליטבע הסת שאחר כך נתבטל או שאינו יודע שהנה בטל קונדם ואם אין שמעון טוען ברי יטילו חרם סתם על מי שיודע אם הנה קונדם או אח"כ: קעט שאלה ראובן נתן קצת סחורה לשמעון שיוליכנה לתורגמה וימכרנה שם ויקנה לו בפעות סכום כך מסחורה פלוני וספו' מסחורה פלוני וישלחה לו ולא נראה לשמעון לקנות כי אם מסחור' א' וקנה הפל מאותה סחורה שנראה לו שהנה ביה יותר רינח לראובן ושלחה לו ע"י איש שנראה לו נאמן ובשיירה טובה וקפצו עליהם לסטים מזויינים ושללו כל השיירה וטוען ראובן שפיון שמעון שנה שליחותו שלא קנה לו כל מה שאמר לו שאחריות עליו כדן מי שאמר לשלוחו שיקנה לו חטים וקנה לו שעורים שאם פחתו פחתו לו ושמעון טוען שפיון שקנה לו ממין סחורה אחת מן הסחורות שא"ל שאינו נקרא משנה ונראה לו שהנה רינח יותר באותה הסחורה משאר הסחורות יורינו רבינו הדין עם מי: תשובה תניא פ' הגזל קמ"ר הנותן מעות לשלוחו לקח בהם חטים ולקח בהם שעורים או איפכא תני קמ"א אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו ומניא אינד' אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע וא"ר יוחנן לא קשיא כו' הא רבי מאיר כו' וכתב הרי"ף וכיון דקי"ל כו' יהודה חזינן כו' ואם לא נתן לו בתורת שנותפות אלא לקנות בהן חזינן לסחורה ולא נטל ממנה פלום אם פחתו פחתו לשליח מפני שהוא משנה ואם הותירו הותירו לבעל המעות וכן לאכילה כו' וכן פתב הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות שלוחין ושותפין וכן בח"מ ס"י קפ"ג הפלל כי לעולם הפח' לשליח פיון משנה ונראה דה"ה נמי אם קנה בחצי המעות חזינן ובחציין שעורים שאם פחת בהם משנה דהוי הפחת עליו דמה לי שנה במקצ' מה לי בכל וא"כ אין ממשות בטענ' שמעון שקנה במקצ' סחורה א' מן הסחורות שאמר לו וכן במה שאמר שנה' לו שהנה רינח יותר בסחורה האחרת שקנה לו אין לו זכות בטענ' זו שא"כ כל שליח יאמר כך ולא ינהה הפחת עליו וכיון דמניא סתמא אם פחתו פחתו לו ואם הותירו כו' משמע דאפי' הנה איפשר דלהוי בה רינח כמו אם נראה לו שהנה רינח וקנא' אם לבסוף לא הנה אלא פחת הוא עליו: אבל יש לדקדק

בזה כי מה שאמרו אם פחתו פחתו לו נראה דלא הוי אלא לענן פחת הקרן כשהיא בעין אבל אם נאנס כי הכא נראה דהוי ברשות בעל המעות כיון שלא בא האונס מצד השינוי דהא לא הוי לאחריותו אלא לענן יוקרא וזולא דאמי מחמת שינויו ולא לענן אונסין דהא פסקי' כר' יהודה דאמר במתני' לא קני להו בשינוי וכתב הרא"ש ז"ל ולרבי יהודה לא קני להו בשינוי הלכך לענן שבח הוי כאלו לא שנה וכו' ומיהו לענן פחת אמר ליה לתקוני שדרתיך כו' וכתב אחר כך וגם לא חשיב גזלן מה שהוא משנה ממה שאמר דאפתי חשיב ליה בשמעתי שלוחו דקתני אם הותרו הותרו לאמצע כשהוא שותף משמע דלעולם הוי שלוחו לענן פחת משו דשכ' והוי כמו קנס וכדפרש"י ז"ל עלה דמתני' לר' יהודה דקניס ליה להא דשנה כו' משמע דאפתי שלוחו הוי וכל אחריות על המשלח אלא לענן פחת זולא אתי מחמתיה כדאמר'. ואם כן בנדון זה דלא אתא פחת מחמתיה דאפילו קנה לו הסחורה האחרת ושלחה היו שוללים אותה אין אחריות זה עליו ואף על גב דאמרי לעיל דאם שנה במקצת פי הכא שקנה חטה ושעורה דחייב בפחת החטה ושנה בה אע"פ דלא אתי פחת זה מחמת שינויו שהרי מה שלא שנה בו נמי פחת והכא נמי נימא הכי דכיון דשנה בסחור' האחרת אף על גב דנאנסו שתייהן יתחייב באותה ושנה בה אף על גב דלא אתי אונס מחמת שינויו לא דמי דהתם כל מינא אתי ליה פחתא וזולא ממניגה או חטים או שעורים לא מחמת פחת זול דחבריה ומה חייב בפחת דאמי מחמת מין דשנה ביה אבל הכא פוליהו אונס חד הוי וממאי דחסר האי חסר האי ולא הוי מחמתיה כלל ולהכי מפטר כדא' ומצאתי בח"מ סי' רצ"ב שהביא בשם הרמ"ה ז"ל במפקיד חבי' לחברו ויחד לו מקום שאם טלטלה לצורך מקומה שלא נעשה גזלן כשלא אירע אונס מחמת שינוי המקום משמע דאפילו שנה אם לא בא האונס מחמת השינוי דפטור ושלח עדיף מנפקד שהוא מוכר וקונה ומניח במקום שירצה מה שאין כן בנפקד שאינו שולח בה יד ולא זו אותה ממקומה המיוחד ואפ"ה אם טלטלה כדאמר עדין שומר הוא וחיוב בפשיעה ופטור באונס' כיון שלא אירע האונס מחמת השינוי כדמיייתי התם וכ"ש בשליח כדאמר' ונראה דלאו דוקא באונסין אלא אפילו בגניבה ואבידה ולא מחייב אלא בפשיעה כדן שליח שאינו נוטל שכר ואם שנה אם פחתו פחתו לו ואין עליו חיוב אח' דהא לא חשבי' ליה גזלן כדאמר לעיל ולישנ' דאם פחתו לא משמע אלא בפחת זולא דומיא דאם הותרו דנתייקר וכדמשמע נמי מלשון הרב ז"ל פ"ו מהלכות שלוחין שכתב אם פחתו דמי זה שלקח ואם הוסיפו דמיהו דמשמע דלענן יוקרא וזולא בלחוד הוא דאמרי' אם פחתו ואם הותרו וכן נראה נמי ממה שכתב בפ"ב על הסרסור ושנה מדעת הבעלים שמכר החפץ בפחות ממה שאמר לו שמשל' מה שהפסיד וכוונאי משמע דמי החפץ שבידו אם נאנסו אינו חייב באחריותם דאע"ג דשנה במקר אינו חייב אלא בהפסד והוא מה שפח' מן הקצבה שנתן לו לא באונסין דאין סרסור חייב אלא בגניבה ואבידה כשומר שכר וכ"ש הכא בשליח דהוי ש"ח דאינו חייב אלא בפשיעה דאם שנה מסחורה לסחורה דאינו חייב אלא בפחת ולא בגניבה ואבידה וכ"ש באונסין ומצאתי בתשובות הר"ן ז"ל תשובה שכתב דפחתו דברייטא דאוקימנא כר' יהודה דלא קני לה בהאי שינוי ה"ל האי שינוי כשינוי דצבע דאם פחתו באונס לא פחתו לו ואין מטילין עליו אלא פחת דידו על התחתונה להפסיד שכרו דכל המשנה ידו על התחתונה וכן הדין לאוקמתא דר' אלעזר וכו' אבל לסחורה לא הוי שינוי גמור ולא הפסד אלא שידו על

התחתונה ע"כ נראה דלא קיימא עליה אלא לענן פחת וזול פדאמ' לא לאונסין והנר"ל
פכתתי וחתמתי פה סינים המבי"ט: קפ עיני בנאמני ארץ יראי ה' תפצים במצותיו מאד
לשבת עמקם לתמכ' ולסעדם ולסקל אבן מלפניהם לבל ימעד אשורם שלא ישגו
בדקדוקי המצות ובמילי דברכות וראיתי מהם קמים בהקדמ' לב"ה ונקרבי' א' אל א'
ומברכין סדרי הברכו' מפוק' ענרי' עד שלא עשאני אשה כל א' וא' בפני עצמו ועונין
פולם אמן על ברפת כל א' וא' וזה פמה שנים הייתי מלמדם להועיל' שמצנ' מן המוכח'
הוא לברך א' וכולם יכוננו לצאת ויענו אמן פי גדול העונה יותר מן המברך והיו נתלין
באילן גדול החכם השל' כמה"ר ישראל נר"ו אשר היה נוהג פן הוא ותלמידיו ובני
ישיבתו ועמו נתנפחתי באותם הימי' וכתבתי פסק בסי' קיז על זה ומנעתי אז בב"ה שאני
מתפלל בו לקצת בני אדם שהיו נמשכים אחר מנהג זה לבל יעשו כף והייתי מורה לרבים
שא' יברך והשומעים יכוננו ויענו אמן ואפ"ה לפעמים הייתי רואה קצת מהנמשכים אחר
מנהג החכם הנז' שהיו נוהגים מנהג זה והייתי מעלים עין מפני השל' פי פוננתם לשמים
וגם מפני הנערים שיתלמדו לברך כל סדר הברכו' ועתה באלו הימים הייתי רואה חבורת
אנשים נאספים לברך כל א' פמנהג זה בשעה שהיה מברך ברכות אלו מי שמוצי' אח
הרבים ידי חובתם פמנהג בכל ישראל שיש מי שקונ' מצנה זו בדמים יקרים לומר
הברכות בשחר להוציא את הרבים ולפעמים חולקים פבוד לחכם או לזקן ירא שמים
שיברכ' בלא כסף ובלא מחיר ובאלו המברכין היה מתפלבל הענן עניית אמן מפי
המוציא את הרבי' ידי חובתו וגערתי בהם וצויתי על כל מי שיבוא לב"ה קודם הברכו'
שיאמ' המוציא את הרבים ידי חובתו שלא יאמר הברכו' אלא שישמעם מפיו ויענה אמן
פי כן הוא מצנה מן המוכח כמו שהוכחתי בפסק שפכתתי אז משום ברוך עם הדרת
מלך ומי שיבוא אחר כף יברך ויענו אמן השומעים את ברכותיו: ועל זה שלח לי החכם
הנז' שאראה לו מה שפכתתי זה פמה שנים על ענן זה ושלחתיו לו ואחר ימים שלח לי
קונדריס א' מחזי' במנהג שנהגו הם וכת' פי פשט המנהג במקומו רבים להתקבץ אנשים
וכו' ולברך כל אחד הברכו' והשומעים עוני' אמן ואני לא שמעתי פישוט מנהג זה בשום
מקום וגם פי לא שמעתי אינו ראיה גם אני הייתי בימי בחרותי שם ונתגדלתי במקו'
שנתגדל הוא בשיב' מוריניו הרב הגדול כמה"ר יוסף פאסי זלה"ה ומעולם לא נהגו פן
בכל פתי פנסיות שבאדריאנופולי באותו זמן אלא שאמרו לי אנשי אמת פי החכם כמה"ר
ישראל הנז' המציא אחר כף מנהג זה בב"ה שהיה הוא מתפלל בו שם וגם היה הולך
עם תלמידיו בפתי שיערי פתי פנסיות שבעיר לענו' אמן אחר המברכים ובכל הקהל'
שבעיר הנז' לא היו נוהגים פן וכ"ש בשאר עירי' אשר מעולם לא היה מי שהמצי' לנהוג
פמנהג זה והוא כתב פי לא היה נכנס בסכר' שיהי' חולק שום אדם בזה והנה כל הקהלות
וחכמיהם אשר אינם נוהגים פזה הם חולקין על סברתו ואמר פי בקושטאנטונו' בפני
חכמים גדולי' דבר על זה בפר' עם הרב כמה"ר יוסף טאייטאצאק זלה"ה והרב פמה
ר"ר אברה' ירושלמי זלה"ה ושלם מיחו בידו אדרב' היו אומרים פי כן ראוי לעשו' נראה
מדבריו שהם לא היו נוהגים פן וכן הגיד לי חכם א' מחשובי תלמידי הרב כמה"ר יוסף
טיטאצאק ז"לה הנז' שמעולם לא נהגו פן בפני הרב הנז' בשאלוניקי מקום איתן
מושבו ועל מה שפכתתי בתחילת הפסק זה פמה שנים ראיתי אנשי מעשה וכו' רוצים
להשלים מאה ברכות קודם שתגן החמה כתב החכם הנז' פי פוננת השומעים אינה זאת

כי מעולם לא עלה זה על דעת שום אדם ומעתה נפל הבגין שפנה עליו כי אין הפוננה רק ליתול שְׁכַר על עֲנִיית אַמְנִים כי שְׁכַרן גָּדוֹל כּו' וְאֲנִי אוֹמֵר כי מה שְׁפַתְבִּי וְרוֹצִי להִשְׁלִים מֵאָה בְּרַכּו' קוֹדֵם שְׁתַּנַּץ הַסְּמָה הוא מה שְׁעֵלָה על דַּעַת קִצַּת אוֹתָם הַזְּהִירִים בַּמְצוֹת וְאִינָם חֲכָמִים כֹּל כֹּף וְתוֹקְעִים עֲצָמָם בַּעֲנִי אַמְנִים אֵלּוּ פְּאִילוּ הָיוּ יוֹצְאֵי בָּהֶם יְדֵי חוֹבַת מֵאָה בְּרַכּוֹת לְהִשְׁלִימַ' קוֹדֵם הַנִּץ הַסְּמָה וְכֹל הַבְּרַכּוֹת שִׁיאֲמָרוּ אַחַר כֹּף בַּיּוֹם יִהְיוּ תוֹסֶפֶת עַל הַמֵּאָה אוּ יִהְיוּ הַמָּא' עִם הַי"ח בְּרַכּוֹת ג' פְּעָמִים בְּכֹל יוֹם וְשִׁאֲרַר הַבְּרַכּוֹת כִּמוֹ שֶׁמְנוּ אוֹתָם הַפּוֹסְקִים ו"ל וְעֲנִיית הָאֲמְנִים יִהְיוּ תוֹסֶפֶת עַל הַמֵּאָה וְלֹא יִהְיֶה זֶה רַחוּק לְדַעַתָּם כִּי גַם לְפִי הָאֲמַת מִשְׁלִים הָאָדָם מֵאָה בְּרַכּוֹת הַחֲסָרוֹ בְּשִׁבְתוֹ וְנִמְי' טוֹבִים בַּעֲנִיית אַמְנִים עַל הַבְּרַכּוֹת הַקּוֹרְאִים בַּתּוֹרָה וּבְרַכּוֹת הַהַפְּטָרָה כִּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ קִצַּת הַפּוֹסְקִים ו"ל וּלְפִי מֵה שֶׁפָּתְבַּהּ הוּא אַחַר כֹּף כִּי עַל עֲנִי אַמְנִים אֵלּוּ שִׁאֲרִי יוֹצְאִין בָּהֶם יְדֵי חוֹבָה נֶאֱמַר גַּם כֹּן גָּדוֹל עוֹנָה אֲמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ לְמָה לֹא יִשְׁלִימוּ לְדַעַתוֹ מֵאָה בְּרַכּוֹ בְּמֵאָה אַמְנִים כְּאֵלּוּ כִּינּוֹן שֶׁהוּא גָּדוֹל מִן הַמְּבָרָךְ וְאֲנִי לֹא הִשְׁגַּתִּי וְכַתְּבִי עַל זֶה כִּי דָּבָר פְּשוּט הוּא שִׁאֲרִי עֲנִיית אוֹתָם אַמְנִי מְשַׁלֵּם מֵאָה בְּרַכּוֹ שֶׁפָּכַר יֵצְאוּ חוֹב' אוֹתָם הַבְּרַכּוֹ שֶׁבְּרָךְ כֹּל אֶחָד וְאֶחָד וְלֹא עַל אֵלּוּ אַמְנִי נֶאֱמַר גָּדוֹל הָעוֹנָה אֲמֵן יוֹתֵר מִהַמְּבָרָךְ כִּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי בַּפְּסָקִי הִרְאִישׁוֹן וְאוֹכִיחַ עִתָּה גַם כֹּן בַּע"ה אֵלּא עַל מֵה שֶׁחֹשְׁבִים שֶׁהוּא יוֹתֵר טוֹב לְבָרָךְ כֹּל א' וְא' בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ זֶה בַּפְּנֵי זֶה וְלַעֲנוֹ' אֲמֵן מִמֵּה שֶׁיְּבָרָךְ א' מֵהֶם הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם וְיַעֲנוּ כֹּלָם אֲמֵן עַל זֶה כַּתְּבִי וְהוֹכַחְתִּי בְּרִאיוֹ בְּרוּרוֹ כִּי הוּא מַצְנֶה מִן הַמְּבָרָךְ לְבָרָךְ א' וְלַעֲנוֹ' אֲמֵן אַחֲרָיו לְצֵא' יְדֵי חוֹבָה וְא"כ לֹא נֶפֶל הַבְּגִין שְׁעֵלְיוּ בְּנִייתִי כִּי עָקַר מֵה שֶׁבְּנִייתִי פֶּסֶק לֹא הָיָה עַל זֶה שֶׁיִּחְשׁוּב הוּא אֵלּא לְהוֹכִיחַ מֵה שֶׁפַּתְבִּי וְהַבְּגִין עוֹמֵד עַל עוֹמְדוֹ לַעֲיִן כֹּל וְעוֹד אוֹסִיף עֲלָיו וְלִסְקַל אֲבֹן יִרֶה בַּיָּם רֵאיוֹת שֶׁפַּתְבִּי מִן הַגְּמָרָא וְהַפּוֹסְקִים ו"ל וְהוּא דוֹחָה אוֹתָם בְּקִשׁ תְּבַר' בְּעֵלְמ': וְעַל מֵה שֶׁפַּתְבִּי דְּמִימְךָ דְּרִישׁ לְקִישׁ קִישׁ אֲמִימְרָא דְר' יְהוֹשֻׁעַ כֹּן לוי פָּרַק כֹּל כַּתְּבִי כֹל הָעוֹנָה אֲמֵן יִהְיֶה שְׁמִיָּה רַבָּא כו' וְה"ה נְמִי כְּשֶׁעוֹנָה אֲמֵן אַחַר בְּרַפְתַּת חֲבִירוֹ עַל הַמְּצוּנָה וְיִוצֵא בְּבִרְכַת חֲבִירוֹ אֲבָל בְּבִרְכָה שֶׁפָּכַר יֵצְא בָּהּ לֹא כַּתְּבִי הוּא כִּי אֲנִי אֲמַרְתִּי כִּי לֹא אֲמָרוּ שׁוֹמְרֵי אַמְנִים כִּי אִם עַל אֲמֵן יִהְיֶה שְׁמִיָּה רַבָּא דְּעֵלָה קִישׁ בְּגִמְר' ע"כ וְעַל זֶה כוֹתֵב כִּי זֶה אִינוֹ דְּרִיב"ל קֹאֲמֵר לְעֵיל כֹּל הָעוֹנָה אֲמֵן יִהְיֶה שְׁמִיָּה רַבָּא בְּכֹל כַּחוֹ וְכו' וְכַתְּבִי קֹאֲמֵר רִישׁ לְקִישׁ כֹּל הָעוֹנָה אֲמֵן בְּכֹל כַּחוֹ פּוֹתְחִין לוֹ שְׁעָרֵי ג"ע וְלֹא קֹאֲמֵר הָעוֹנָה אֲמֵן יִהְיֶה שְׁמִיָּה רַבָּא כְּדִקְאֲמֵר רִיב"ל אֵלּא אֲמֵן סְתָמָא ע"כ וְגַם אֲנִי לֹא כַּתְּבִי בְּלִשׁוֹן שְׁלִיל' כִּמוֹ שֶׁהַעִיד הוּא עָלֵי אֵלּא דְּקִישׁ אֲדִרִיב"ל אֲאֲמֵן יִהְיֶה שְׁמִיָּה רַבָּא וְה"ה נְמִי כְּשֶׁעוֹנָה אֲמֵן עַל בְּרַכָּה שֶׁהוּא יוֹצֵא וְהַרְוֵאָה יִרְאֶה לְשׁוֹנֵי בַּפְּסָק כִּמוֹ שֶׁפַּתְבִּי וְאִין דְּרָךְ הַמְּשִׁיגִים עַל דְּבָרֵי חֲבֵרֵיהֶם לְשׁוֹנֵת לְשׁוֹנֵם כְּדִי לְהַשִּׁיג עֲלֵיהֶם וּמִשְׁמַעוֹת הָעוֹנָה אֲמֵן בְּכֹל כַּחוֹ הוּא בְּאֲמֵן שֶׁהוּא יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָה דְּפִי בְּכֹל כְּוֹנָתוֹ וּבְאֲמֵן שִׁאֲנוּ יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָה אִין צָרִיךְ בּוֹ כֹּל כֹּף הַפּוֹנְנָה וְעִיקָר כַּח הַפּוֹנְנָה.

נִרְאֶה שֶׁהוּא עַל אֲמֵן יִהְיֶה שְׁמִיָּה רַבָּא שֶׁצָּרִיךְ כְּוֹנָה בְּכֹל תִּיבּוֹת שֶׁל אֲמֵן יִהְיֶה שְׁמִיָּה רַבָּא מְבָרָךְ לְעֵלָם וְלַעֲלָמֵי עֲלְמֵיָא יִתְבָּרָךְ וּבְאֲמֵן לְחוּדֵיהּ אֲפִילוּ עַל מֵה שֶׁעוֹנָה אֲמֵן כְּדִי לְצֵאת אִינוֹ צָרִיךְ כ"כ הַפּוֹנְנ' לְכוֹנֵן שֶׁעוֹלָה אֲמֵן בְּשֵׁם הַהֲוִיָּה וְשֵׁם אֲדִנּוּת וְכֹן נִרְאֶה מְלִשׁוֹן הַתּוֹסֵף פָּרַק כֹּל כַּתְּבִי דְּתַפְסוּ בְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא כֹּל הָעוֹנָה אֲמֵן בְּכֹל כַּחוֹ נִרְאֶה שֶׁהוּא תוֹפֵס עַל מִימְר' דְּרִישׁ לְקִישׁ דְּמִימְרָא דְּרִיב"ל הִיא אֲמֵן יִהְיֶה שְׁמִיָּה רַבָּא וְכַתְּבוּ בְּכֹל כַּחוֹ בְּכֹל כְּוֹנָתוֹ וְכֹן פִּירֵשׁ"י וְר"י אוֹמֵר דִּישׁ בַּפְּסִיקְתָא וְכו' כְּשִׁישְׁרָאֵל גְּכֻנְסִים לְבַתִּי כְּנִסְיוֹת

ואומרים אמן יהא שמיה רבא בקול רם מבטלין גזירות קשות משמע דמימרא דריש לקיש קאי נמי אאמן יהא שמיה רבא אעג"ב דעיקרא קאי אאמן שהוא יוצא בו ידי חובה וכמו שהביאנו הפוסקים ז"ל ועל מה שכתבתי כי מה שאמר גדול העונה אמן יותר מן המברך הוא פשוטו מברך להוציא ידי חובה והוא עונה לצאת דומיא דמברך שהוא מברך ברכה שהוא חייב בה פתב הוא ליתא פי סתם אמרו גדול העונה אמן משום שהוא מקיים הדבר כמו שאמרו גולגליין יוצאין ומתגברין ואם כן מטעם זה מה שאמרו מאי שנא אמן של ברכה שהוא יוצא בה משאר אמנים ע"כ נאני אומ' פי ממקום שפא לומר כי סתם אמרו משם ראי' פי אינו סתם אלא פשוטו עונה אמן לצאת בו ידי חובת הברכה דתנני' רבי יוסי אומר גדול העונה אמן יותר מן המברך הבאיה בגמרא סוף פרק אלו דברים על הא דאמר רב לסייא חטוף ובריה וכן אמ' רב הונא וכו' ופי' רש"י חטוף ובריה כשמושיטין כוס של ברכה הוי מחזר שיתנוהו לה ותברך ע"כ ופריה בגמרא למימרא דמברך עדיף ממאן דעני, אמן והתניא ר' יוסף אומר גדול העונה אמן כו' אמר ליה רבי נהוראי השמים כן הוא וכו' ומשני תנאי היא דתניא וכו' הרי בפ' דגדו' העונ' יותר מהמברך איירי במי שעונה לצאת ידי חובה דחטוף ובריה דרב היינו בברכת המזון בשלשה או בעשר' שמברך א' וכולם עונים אמן וכן ממה שאמר לו ר' נהוראי השמים כן הוא תדע שהרי גולגליין יורדים ומתגברין מנוצחין ופרש"י ז"ל ס"פ בתרא דנזיר חלשים מתגברים במלחמה חולה אח' כף גבורים באים ונוצחים וכו' אף כאן העונה אמן פא לאח' המברך ומנצח לומר שהעונה אמן משונבח מן המברך משמע דאיירי בעונה אמן אחר המברך לצאת ידי חובת הברכה שברך המברך דומיא דגבורים דנוצחים המלחמ' שהתחילו להתגרות בה החלשים נאפילו לתנא דתנא אחד מברך וא' העונה אמן אלו שממחרין למברך תחלה ליתן שכר איירי בעונה אמן לצאת בו ידי חובה ולהכי הוא שנה למברך דאי עונה אמן בעלמא שאינו חייב באותה ברכה פשיט' דאינו שנה למברך ופשיט' דממחרין לו אלא משום דיוצא בעניית אמן והוא שנה למברך קאמר דאפילו הכי עדיף ממברך במה שממחרין לו ליתן שכר ומשמע דהשכר שנה והיינו פשהם שנים מברך ועונה אמן שיוצאים שניהם ידי חובת הברכה וזה נראה פשוט אח"כ מצאתי פרק אלו דברים בפ' רבי' ישעיה ז"ל אחד מברך ואחד העונה יצאו ידי ברכה ע"כ דמשמע דבעונה אמן לצאת מיירי: ומה שכתב הר"ר אבודרהם בשם הר"א ו' שושן ז"ל כי בעניית אמן אחר כל ברכה מי"ט ברכו' הוי פאילו ברה י"ט ברכות אחרות מפני שאמרו חז"ל גדול העונה אמן יותר מן המברך נראה לי כי אינו סובר הוא כי עניי' אמני' אלו על מה שיצא שיהיה בכלל גדול העונה אמן אלא שמביא ראיה שבעניות אמנים אלו הוא כמי שברך להיות נחשב פאילו ברה ז"ן ברכות בכל תפלה מברך ושומע עונה אמן שהוא כמו מנין ואהמה הפתוב בפסוק ערב ובקר וצהרים וכו' כמנין ז"ן לרמז שבזכותם הקב"ה לו מזונתיו כמו שמביא שם ומה שהביא ראי' ממה שאמר גדול העונה אמן וכו' הוא להורות מעלת עניית אמן פשוטו עונה לצאת ידי חובה ומינה שהוא חשוב גם כן אפילו כשעונה אותו על מה שפבר יצא להיות נחשב פאילו הוא מברך י"ט ברכות אחרו' לענין שיעלה לז"ן ברכו' התפל' ואינו אלא דרה רמז בעלמ' דאם היה נדאי פאילו היה מברך ז"ן ברכות לא היו צריכין למנות ולמלאה המאה ברכות בברכות של שחר ושל ק"ש ערב ובקר ושל סעודה ובשבתו' ובמים טובים ג"כ היתה עולה כל תפלה

לכ"א ברכו' אמירה שמיעה ענייה אלא ודאי אינו אלא דרף רמז בעלמ' וכן הראיה של גדול העונה אמן וכו': עוד אני אומר פי ברכות שהם תפלה אינם פשאר ברכות שא' מברך והשאר עונין אמן פי הם עצמם מצנות תפלה שחייב אדם להתפלל בכל יום ואפילו ברכות יוצר ואהבה שקונם ק"ש ואמת ויציב ואמונה שלא חריה שהם ברכות על מצנות קריאת שמע הן דרף תפלה ובקשה והודאה לשי"ת וצריף כל מי שהוא יודע לאומרם בפיו וכמו שאמרו צריף להזכיר מידת לילה ביום ומידת יום בלילה כדי להודיע פי בורא אחד ברא הכל וכן כל אריכות נוסח הברכות של ק"ש הם שבח והודאות ובקשה וכן אמרו כל מי שלא אמר אמת ויציב ואמונ' וכו' מקום שאמרו להאריף אינו רשאי לקצר שאם אין הפונ' של ברכות אלו אלא על מצנות ק"ש הנה מספיק שיסדרו שיברך בא"י אמ"ה אקב"ו על ק"ש כמו שכתב רב עמרם בק"ש של לילה אחר הערבית כמו שהביא רבינו יונה ז"ל ולכן מה שכת' הר"א ו' שישן גדול העונה אמן יותר מן המברך על עניית אמן של י"ט ברכות היינו להשלים מנגן ז"ן כמו שכתב לא שיהיה העונה אמן בברכות אלו כמברך שהרי אפילו יכוין לצאת בעניית אמן בברכות אלו אינו יוצא ידי חובה דאין ש"ץ מוציא ידי חובה בתפילות למי שהוא בקי בתפילות כל השנה לבד ר"ה ויוה"כ (של יובל) (ויו"ט) אם רוצה הבקי לסמוך עליו כמו שמביא הרמב"ם ז"ל פרק שמיני ואפי' שומע שהוא פעונה בעלמא בברכות של תפלה אינו יוצא אלא באמיר' התפלה בפיו להשמיע לאזניו ולא יגביה קולו כמו שלמדו מתפלת חנה וכיון דשומע עונה אמן אינו יוצא ידי חובה אלא באמירה בפיו א"כ מ"ש שבשמיע' וענינ' אמן משלים ז"ן הוא להשלים רמז ז"ן אחר שקבר התפלל כל ה"ט כי אם לא התפלל קונם אין השמיעה וענינ' עוליה אפי' לי"ט ברכות ומה שכתב בטור סימן ככ"ד דמי ששכח ולא אמר יעלה ויבוא שיכוון וישמע מש"ץ י"ח ברכות ויוצא ידי י"ח היינו שקבר התפלל כמו שכתב שם אבל אם לא התפלל פשיט' דאינו יוצ' בשמיע' אם הוא בקי וכן מה שכת' רבינו יונה ז"ל דעונה אמן אחר כל ברכ' הרי הוא כמתפלל שני פעמים אפ"ה אינו עולה לו למי ששכח ערבית שיתפלל שחרית שתים ולא נאמר זה אלא לענין שחר בעלמא ואם פן אין שום ראי' שהבי' הר"ר אבודרה' ומה שפיר' הר"א ו' שישן דגדול העונה אמן יותר מן המברך הוי אפי' יצא ידי חובתו דברכות של התפלות שאני כדפרישית.

עוד הביא הלשון של הרמב"ם ז"ל פרק א' שכתבתי בפס' וכל העונה אמן אחר המברך וכולי דמשמע דהא דאמרינן הרי הוא כמתפלל או יותר הוא כשהוא עונה על ברכה שהוא ביה לא כשעונה על ברכה שאינו חייב ביה וכתב על זה חס ושלום לא עלה על דעת הרמב"ם ז"ל זה פי הרמב"ם לא אמר אלא בפי שהוא מחויב בברכה אח' ורוצה לצאת בעניית אמן שהוא חשוב כמברך ויוצא בו ידי חובה רק שיהי' המברך חייב אבל לא דבר בשכר העונה אמן ובמה שאמרו ז"ל גדול העונה אמן וכו' וזה פשוט עכ"ל והאריף למענייתו במה שכתבתי הרי הוא כמתפלל או יותר והביא לשון הגמרא סוף פרק אלו דברים וכתב וז"ל הרי כפי דעת התנאים דפליגי דחזד אמר המברך עדיף מעונה וחד אמר דעונה אמן עדיף והרמב"ם ז"ל דקאמר הרי הוא כמתפלל לפי דעתו אתנא דלא כמאן ודאי ח"ו הרמב"ם ז"ל לא איירי בהכי אלא בענין לצאת ידי חובת דקאמר בריש' דבריי' א' המברך ואחד העונה במשמע ופרש"י ז"ל העונה והמברך במשמע קומו וברכו בספר עזרא ואומר ויברכו את שם כבודך והיא עניית אמן שבמקדש כו' הפונ' שהעונה אמן

נקרא מְבַרֵךְ כמו המְבַרֵךְ עצמו וְזֶהוּ שְׁפָתַי הַרְמַב"ם הָרִי זֶה כְּמִבְרַךְ וְתִנְאִי לֹא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּאִי זֶה מִהֶם גְּדוּל וּבְזֶה לֹא דִבֵּר הַרְמַב"ם ו"ל כָּלֵל.

וְאֵנִי אוֹמֵר כִּי עָלָה בְּדַעְתִּי שְׁעָלָה בְּדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל בְּמָה שִׁכַּת' דְּבִשְׁכַר הָעוֹנָה אֲמֵן גַּם כֵּן הוּא כְּמִבְרַךְ דָּאֵם מַה שְׁפָתַי הַרְמַב"ם ו"ל הָרִי הוּא כְּמִבְרַךְ הוּא לְעִנְיָן שְׁרוּצָה לְצֵאת בְּעִנְיַת אֲמֵן לְחִיד וְלֹא לְעִנְיָן הַשְּׂכָר גַּם כֵּן הִיָּה לוֹ לְכַתּוּב וְכָל הָעוֹנָה אֲמֵן אַח' הַמְבַרֵךְ הָרִי יֵצֵא יְדֵי חוּבָה כְּמוֹ שְׁפָתוֹב לְמַעַל' דְּשׁוּמַע לְצֵאת שְׁיֵצֵא יְדֵי חוּבָה אַעפ"י שְׁלֹא עָנָה אֲמֵן וְלֹא אָמַר הָרִי הוּא כְּמִבְרַךְ וְכֵן פֶּתַח לְמִטָּה דְּמִי שְׁחִיב מִן הַתּוֹרָה וְהַמְבַרֵךְ אֵינוֹ חִיב מִן הַתּוֹרָה לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ וְלֹא אִמ' אֵינוֹ כְּמִבְרַךְ מִשְׁמַע שְׁמָה שְׁפָתַי שְׁהָעוֹנָה אֲמֵן הָרִי הוּא זֶה כְּמִבְרַךְ הוּא לְשִׁנֵּי דְּבָרִים שְׁיִוצֵא יְדֵי חוּבָה וְשִׁישׁ לוֹ שְׂכָר כְּמוֹ הַמְבַרֵךְ עֲצָמוֹ וְכִמוֹ שְׁשִׁנֵּינוּ בְּבִרְיֵית' א' הַמְבַרֵךְ וּא' הָעוֹנָה אֲמֵן כִּי מִזֹּה הַבְּרִי' הוֹצִי' הַרְמַב"ם ו"ל דִּין זֶה וְכִמוֹ שְׁהִבִּיאוּ מוֹרָה מִקוּ' עַל הַרְמַב"ם ו"ל מִפְּרָק אֵלּוֹ דְּבָרִים שֶׁהוּ' הַבְּרִי' הַנּוֹז' וְהַחֲכָם הִזָּה עֲצָמוֹ פֶּתַח אֶלָּא וְדָאִי וְכו' לֹא אֵינִי בְּהִכִּי אֶלָּא בְּעִנְיָן לְצֵאת יְדֵי חוּבָה וְכו' פְּדָקָא' בְּרִישׁ' דְּבִרְיֵית' א' הַמְבַרֵךְ וּא' הָעוֹנָה בְּמִשְׁמַע מִשְׁמַע בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל הוּא לְלַמֵּד מִהוּ הַבְּרִי'תָא שְׁהִיא שְׁנוּיָה בְּעִנְיָן הַשְּׂכָר וְכֵן פֶּתַח אַחַר כֶּף עַל פִּי הַבְּרִי'תָא הַפְּנוּנָה שְׁהָעוֹנָה אֲמֵן נִקְרָא מְבַרֵךְ וְזֶהוּ שְׁפָתַי הַרְמַב"ם ו"ל הָרִי זֶה כְּמִבְרַךְ וְכִמוֹ שְׁפָתוֹ לְשׁוֹנוֹ לְמַעַלָּה נִרְאָה דְּלִדְעֵתוֹ נְמִי מַה שְׁפָתַי הַרְמַב"ם ו"ל הוּא פִּי הַבְּרִי'תָא שֶׁהִי שְׁנוּיָה עַל שְׂכָר הָעוֹנָה אֲמֵן שֶׁהוּ' שְׁנוּה לְמִבְרַךְ אֶלָּא שְׁמַמְהֵרִין לְתַת אוֹתוֹ הַשְּׂכָר שֶׁל הַמְבַרֵךְ שְׁהוּא שְׁנוּה לְעוֹנָה אֲמֵן וְזֶהוּ שְׁפָתַי הַרְמַב"ם ו"ל הָרִי הוּא כְּמִבְרַךְ לְעִנְיָן לְצֵאת יְדֵי חוּבָה וְלְעִנְיָן הַשְּׂכָר שֶׁהוּ' שְׁנוּה וְלֹא חֲשַׁשׁ הָרַב ו"ל לְכַתּוּב מְהִירוֹת פְּרַעוֹן הַשֶּׁכ' כִּינּוֹן שְׁהַשְּׂכָר עֲצָמוֹ שְׁנוּה לְשִׁנֵּיהֶם וְאֵם כֵּן מַה שְׁפָתַי הוּא דְּפִלְגִי תִנְאִי דְּחַד אֲמַר דְּמִבְרַךְ עֲדִיף וְחַד אֲמַר דְּעוֹנָה אֲמֵן עֲדִיף לִיתָא דְּלִיפָא מֵאֵן דְּסִבֵּר דְּמִבְרַךְ עֲדִיף דְּעֲדִיף' הַמְהִירוֹ לֹא קְאָמְרִינּוּ בִּיהַ עֲדִיפוֹת דְּסוּף הַשֶּׁכ' לְבֹא וְלֹא הוּי עֲדִיף דְּעוֹנָה אֲמֵן דְּוּמָיָא דְּעֲדִיף דְּמִבְרַךְ אֵי קָרִי עֲדִיפוֹת לְמְהִירוֹת דְּעֲדִיף דְּעוֹנָה אֲמֵן הוּא שְׁיֵישׁ לוֹ שְׂכָר יוֹתֵר בְּכִמוֹ' מִן הַמְבַרֵךְ וְעֲדִיפוֹת הַמְבַרֵךְ אֵינוֹ אֶלָּא בְּמְהִירוֹ וְלֹא מִיְקָרִי עֲדִיפוֹת וְלִהְיִי קְאָמַר רַב לְבְרִיהַ חֲטוּף וּבְרִיהַ מְשׁוּם דְּמְמַהֲרִין לוֹ מְשׁוּם עֲדִיפוֹת: וְמַה שְׁפָתַי דְּהָא דְּאֲמְרִינּוּ הָרִי הוּא כְּמִבְרַךְ אוֹ יוֹתֵר מִן הַמְבַרֵךְ הוּא כְּשֶׁהוּ' עוֹנָה עַל בְּרַכָּה שְׁחִיב בָּהּ פֶּתַח זֶה עַל הַבְּרִי'תָא שְׁאֲמַר' א' הַמְבַרֵךְ וְעַל רַבִּי יוֹסִי שְׁאֲמַ' יוֹתֵר מִן הַמְבַרֵךְ כִּי שְׁנִיָּהֶם לֹא דְּבָרוּ אֶלָּא פְּשִׁיעוֹנָה אֲמֵן יוֹצֵ' יְדֵי חוּבָתַי הַבְּרַכָּה בְּאוֹתָהּ עֲנִיָּה לֹא בְּשִׁפְכָר יֵצֵא אֶלָּא שְׁעוֹנָה אֲמֵן מִפְּנֵי שְׁשִׁמַּע הַבְּרַכָּה וְהַרְמַב"ם ו"ל תְּפַס הַבְּרִי'תָא סַתְמָ' כְּמוֹ שְׁפָתַי וְהוּא נִתְקַשָּׁה עַל זֶה אִיף פֶּתַח הַמְבַרֵךְ אוֹ יוֹתֵר וְעַל מַה שְׁהִבִּיאוּ רְאִיָּה מִן הַתּוֹסְפֵת' דְּפָרְקָא בְּתַרְא דְּבְרַכּוֹת מִבְּבֵא מְצִיעֵתָא דְּעֲשָׂרָה שְׁעֵשׂוּ מְצוּה אַחַת אַחַד מְבַרֵךְ לְכוֹלֵם וְכַתְּבִיתִי דְּלַעֲיָפוּבָא מִתְּנִי וְלֹא שְׁיִבְרַךְ כֹּל אַחַד וְאַחַד דְּוּמָל' דְּרִישׁ' וְסִיפ' פֶּתַח דְּאֲדַרְבֵּי אֵיפְכ' מְסַתְבֵּר' דְּכִינוּן דְּרִישׁ' וְסִיפ' דּוּק' צַעַת' ל"ד כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה הַפְּרָשׁ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה אֶלָּא הַפְּנוּנָה אַחַד מְבַרֵךְ לְכוֹלֵם אֵם יִרְצוּ לְאִפּוֹקִי' רִישָׁא וְסִיפ' דְּקָאֲמַר דְּאִפּוֹקִילוֹ אֵם יִרְצוּ אֵין אַחַד יְכוֹל לְבָרַךְ לְכוֹלֵם וְאֵנִי תְּמַה עַל יוֹשֵׁר שְׁכָלוֹ וְסִבְרָתוֹ דְּאֵין פָּאֵן מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה דְּרִישׁ' כֹּל א' מְבַרֵךְ וְסִיפ' מְבַרֵךְ עַל כֹּל א' וּמְצִיעֵת' א' מְבַרֵךְ לְכוֹלֵם וְהֵם עוֹנִים וּמִיָּהוּ הָאֲמָצְעִי שְׁיֵישׁ בֵּין כֹּל אַחַד מְבַרֵךְ דְּרִישׁ' לֹא מְבַרֵךְ לְכוֹלֵם דְּמְצִיעֵת' אוֹ בֵּין מְבַרֵךְ עַל כֹּל מְצוּה דְּסִיפ' לֹא מְבַרֵךְ לְכוֹלֵם דְּמְצִיעֵת' אֵין פָּאֵן חֲלוּקָה אֲמָצְעֵת' אֶלָּא שְׁנֵי חֲלוּקוֹת אוֹ כֹּל אַחַד מְבַרֵךְ אוֹ אַחַד מְבַרֵךְ לְכוֹלֵם וְכֵן בְּאֲמָצְעֵת' וְסִיפ' הוּ' שְׁנֵי חֲלוּקוֹ' א'

מְבָרֵךְ לְכוּלֵי' אוּ מְבָרֵךְ עַל כָּל א' וּא' וּמֵה שֶׁפֶתַב הַכּוֹנֵנָה דֹא' מְבָרֵךְ לְכוּלָם אִם יִרְצוּ לְאַפְקֵי רִישָׁא וְסִיפֵי דְאַפְּלוּ אִם יִרְצוּ אִין יְכוּלִין גַּם כּוּן הוּא תִימָ' דְאִם אֶחָד מְבָרֵךְ לְכוּלָם הוּא אִם יִרְצוּ נְאָמֵר ג"כ בְּכָל אֶחָד מְבָרֵךְ אִם יִרְצוּ וְכּוּן בְּסִיפֵי' וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם הַפְּרָשׁ בֵּין שְׁלֹשָׁה בְּבוֹת פִּינוּן שֶׁהוּ' רוּצָה לְמַעַט מִחֲלוּקַת שְׁלֹא יִהְיֶה מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה מֵה שְׁאִי אֶפְשָׁר וְאִם דְּבָרֵי הַבֵּב' הָאֶמְצָעִי' תְּלוּי בְּרָצוֹן לֹא יִשְׁנֶה אוֹתָהּ וְיִהְיֶה הַרְשׁוּת בְּיַד כָּל אָדָם לַעֲשׂוֹת מֵה שְׁיִרְצָה וְאִין דְּרָךְ הַמְּשַׁנְיֹת וְהַבְּרִייתוֹת לְשַׁנּוֹת בְּבוֹת שֶׁהוּן תְּלוּיֹת בְּרָצוֹן בְּנֵי אָדָם אֶלֶּא כְּשִׂאוֹמֵר כֶּף בְּפִי' אֶלֶּא שׁוֹנִים מֵה שֶׁהוּא מִן הַדִּין וְהַכֹּא נְמִי מֵה שְׂאוֹמֵ' א' מְבָרֵךְ לְכוּלָם ר"ל כִּי מַצְוֶה מִן הַמְּוַבְחָר הוּא שְׂאֶחָד יְבָרֵךְ וְכוּלֵי' יֵצְאוּ פִינוּן שֶׁפְּנֹלָם עוֹשִׂים מַצְוֶה א' שְׁיִישׁ בְּזֶה מִשׁוּם בְּרֹב עִם הַדְּרַת מְלָךְ וְכּוּן הֵם חַיִּיבִים לַעֲשׂוֹת וְזֶהוּ מֵה שֶׁפֶתַבְתִּי לְעַפּוּבָא וּפְשִׁיטָא דְאִם בְּרָךְ כָּל אֶחָד בְּדִיעַבַּד שְׁיֵצֵא אֶבֶל חַיִּיב הוּא שֵׁא' יְבָרֵךְ וְכוּלָם יַעֲנוּ וְכִמוּ שֶׁפֶתַב הַר"ב אַבּוּדְרָהֶם עַל זֹאת הַתּוֹסְפֶתָא שְׂאִם הָיוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם רוּצִים לְהַנִּיחַ תְּפִילִין אוּ צִיצִית וְכוּ' שֵׁא' מְבָרֵךְ לְכוּלָם וְכּוּן נוֹהֲגִים בִּישִׁיבַת סוּפָה אוּ קִידּוּשׁ וְכוּ' וְשֶׁפֶן פֶתַב הָרֵא"שׁ בְּבַדִּיקַת חֲמִיץ נִרְאָה שֶׁהֵם סוֹבְרִים דְּלֹאוּ בְּרָצוֹן תְּלִיָא מִקְּלֵתָא פֶתַב עוֹד וְכוּ"שׁ שְׂאִין הַנִּדּוֹן דּוּמָה לְרֵאָזִי דֶהַת' בְּתוֹסְפֶתָא מִיִּירֵי שְׁעוֹשִׂי' הַמַּצְוֶה בְּבַת אַח' וְנִתְחַיִּיבוּ כוּלֵי' יַחַד אֶבֶל בְּנֵי ד' לֹא בָּא לְהֵם חַיִּיב לְכוּלָם יַחַד כִּי אִם כָּל א' נִתְחַיִּיב בְּשַׁעֲתוֹ בְּזִמְנִים שׁוֹנִים ע"כ וְאִין אוֹמֵר תּוֹסְפֶתָ' סֵתָם מִתְּנִיָא עֲשָׂרָה שְׁהָיוּ עוֹשִׂי' כּוּלָם מַצְוֶה אַחַת אֶחָד מְבָרֵךְ לְכוּלָם לֹא שְׂנָא נִתְחַיִּיבוּ כּוּלָם יַחַד אוּ זֶה אַח' זֶה וְאִין מִבֵּין מֵהוּ חַיִּיב בְּיַחַד שְׂאִם הוּא שְׂאִם ר"ל שֶׁחַיִּיב מַצּוֹת צִיצִית וְתְּפִילִין וְכוּ' בְּהֵם מִתְחַיִּיב כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם בְּבִקְרָא גַם כּוּן בְּבִרְכוֹת אֵלוּ מִתְחַיִּיב כָּל אָדָם לְבָרְכָם בְּבִקְרָא לְדַעַת הַפּוֹסְקִי' שְׂאִנְחֵנוּ נוֹהֲגִים עַל פִּיהֶם בְּזֶה שְׂאוֹמְרִים שְׂאִפְנִי' לֹא שְׁמַע קוֹל תְּרַגּוּל יֵאמְרֵהוּנוֹתָן לְשִׁכּוּי בִּינָה וְכּוּן שְׂאִר הַבְּרִכוֹת וְאַפְּלוּ שְׁיִשָּׁן לְבוּשׁ יֵאמֵר מְלַבִּישׁ עֲרוּמִי' וְכּוּן כּוּלָם עַל דְּרָךְ מְנַהֵג הָעוֹלָם הוּא מְבָרֵךְ אוֹתָם בְּיַחַד וְאִין פֶתַב כִּי כָּל אֶחָד נִתְחַיִּיב בְּשַׁעֲתוֹ בְּזִמְנִים שׁוֹנִים וְאַפְּלוּ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּרַפְתָּ גּוֹי וְעַבְד וְאִשָּׁה חַיִּיב לְעוֹלָם לְאוֹמְרָהּ בְּכָל יוֹם וְאִין חַיִּיב בְּזִמְנִים שׁוֹנִים וְאַפְּלוּ בְּשְׂאִר בְּרִכוֹת לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל שְׂאִין מִתְחַיִּיב אֶלֶּא כְּשֶׁהוּ' נִהְיֶה וְהוּ' בְּזִמְנִים שׁוֹנִים לְכָל א' וְא' גַּם בְּצִיצִית וְתְּפִילִין אִינוּ חַיִּיב אֶלֶּא אַחַר שְׁיִפְנֶה וְיִטּוֹל יָדָיו וְהֵם זִמְנִים שׁוֹנִים לְכָל אֶחָד וְאִם כּוּן מֵה שְׁשָׁנוּ בְּבִרְיִיתָא עֲשָׂרָה שְׁעוֹשִׂים מַצְוֶה אַחַת ר"ל שֶׁהֵם מוֹכְנֵי עֵתָה לַעֲשׂוֹתָהּ וְא' מְבָרֵךְ לְכוּלָם גַּם אֵלוּ הַבָּאִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְבָרֵךְ בְּרָכוּ אֵלוּ הֵם עֵתָה מְזוּמָנִים בְּיַחַד לְבָרֵךְ וְיְבָרֵךְ א' לְכוּלֵי' וְאַפְּלוּ בְּלִבִּישַׁת טְלִית וְתְּפִילִין הִנֵּה מִן הַדִּין אִם הָיוּ מוֹכְנִים כּוּלָם לַעֲשׂוֹת הַמַּצְוֶה שְׁיְבָרֵךְ א' לְכוּלָם כְּמוֹ שֶׁפֶתַב אַבּוּדְרָהֶם עַל הַתּוֹסְפֶתָ' אֶלֶּא שְׁנִרְאָה שֶׁהִטְעַם הוּא כְּמוֹ שֶׁפֶתַבְתִּי שֶׁם מִפְּנֵי שְׂאִין כּוּלָם מְזוּמָנִי' יַחַד לַעֲשׂוֹת הַמַּצּוֹת מִיַּד אַחַר הַבְּרָכָה שְׂאִם הָיוּ מְזוּמָנִי' הָיוּ מְחַוְּיָבִים שְׁיְבָרֵךְ אַח' וְיַעֲנוּ כּוּלָם אִמֵּן וְכִמוּ שֶׁפֶתַב אַבּוּדְרָהֶם עַל הַתּוֹסְפֶתָ' שְׁעֲשֵׂר' בְּנֵי אָדָם שְׁהָיוּ רוּצִים לְהַנִּיחַ תְּפִילִין אוּ צִיצִית וְכוּ' אֶחָד מְבָרֵךְ לְכוּלָם וְכּוּן נוֹהֲגִים בִּישִׁיבַת סוּפָה וְקִידּוּשׁ כוּ' וְכּוּן פֶתַב הָרֵא"שׁ בְּבַדִּיקַת חֲמִיץ וְכוּ' וְהָרִי שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין לַעֲנִיַת אֲמָנִים אֶלֶּא שֵׁא' יְבָרֵךְ לְכוּלֵי': וְעַל מֵה שֶׁפֶתַבְתִּי כִּי לְפִי מִי שְׁפִי' עַל דְּבָרֵי הָרַב כָּל הַשּׁוֹמֵעַ וְכוּ' וְכָל הָעוֹנֶה אִמֵּן הָרִי זֶה כְּמְבָרֵךְ שֶׁכָּל הָעוֹנֶה אִמֵּן אַח' הַמְּבָרֵךְ יֵצֵא אַעפ"י שְׁלֹא נִתְפַּנּוּן שְׁפִינוּן שְׁיֵצֵא כְּשַׁחוּזֵר וְיְבָרֵךְ הָיָא בְּרָכָה לְבִטְלָה אֶלֶּא אִם כּוּן יְכוּנִין בְּפִי' שְׁלֹא לְצִאת מֵה שְׂאִין כּוּן פְּנוּנַת רוּב הַמְּבָרְכִין בְּרִכוֹת אֵלוּ בְּכָל בִּקְרָא פֶתַב הוּא זֶה בְּטַל שְׁהָרִי וְדֹאִי פְּנוּנַת הַמְּבָרְכִים כּוּלָם הוּא שְׁלֹא לְצִאת שְׁהָרִי אִינוּ רוּאִים שְׁבָאִים

לְבָרָךְ כָּל אֶחָד וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְהַפְטֹר בְּבִרְכַּת חֲבִירוֹ וְעַל דַּעַת כֵּן נוֹעְדוּ וְנִתְקַבְּצוּ יַחַד ע"כ
אֲנִי פְתַבְתִּי שְׁצַרְיָה לְכוּיָן בְּפִי שְׁלֵא לְצִאת וְהוּא פְתַב שְׁוֹדָאֵי כְּוֹנָתָם שְׁלֵא לְצִאת שְׁהָרִי
אֲנִי רוֹאִים וְכו' א"כ הוּא מְסַפֵּים לְמָה שְׁפַתְבְּתִי כִּי מָה שְׁפַתְבְּתִי בְּפִי אֵינוֹ שְׁיֹצִיא הַדְּבָרִים
בְּפִיו אֲלֵא שְׁכּוֹנָת' כֶּה וְהוּא אוֹמֵר שְׁכּוֹנָתָם כֶּה וְאִם כֵּן לְמָה פְתַב זֶה בְּטַל אֵין זֶה כִּי אִם
רוּעַ לֵב וְאִם הוּא עַל מָה שְׁפַתְבְּתִי כִּי אֵין כֵּן כְּוֹנָ' רֹב הַמְּבָרְכִין בְּבִקְרָה וְהוּא פְתַב בּוֹ וְדָא
כֶּה כְּוֹנָתָם כְּוֹלָם הָרִי אֵין חִילוּק בִּינֵינוּ אֲלֵא בְּכּוֹנָה אִם הֵם כְּוֹלָם אוֹ מִיעוּטָם וְעַל זֶה לֹא
הָיָה מִן הָרִאשִׁי לְכַתּוּב זֶה בְּטַל: וְעַל מָה שְׁהִבְאִתִּי רֵאשִׁי מִבְּרִייתָא דְפֶרֶק אֱלוֹ דְּבָרִים דְּב"ה
אוֹמְרִים אֶחָד מְבָרָךְ לְכוּלָם מְשׁוּם דְּבָרָב עִם הַדְּרַת מְלָךְ כְּתִיב וְאֶדְרַבָּא לְפִי הַמְּנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ
אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה אֱלוֹ אֵיכָא בְּרֹב עִם הַדְּרַת מְלָךְ טוֹבָא כִּי כְּוֹלָם מְתַקְבְּצִי לְשִׁמוּעַ וְלְבָרָךְ וְלֹא
קְאָמַר ב"ה דָּא מְבָרָךְ לְכוּלָם מְשׁוּם בְּרֹב עִם הַדְּרַת מְלָךְ אֲלֵא לְאֶפּוֹקִי סְבַרְתָּ ב"ש דְּכָל
אֶחָד מְבָרָךְ לְעַצְמוֹ וְאֵין שׁוֹמֵעַ וְעוֹנָה אֲבָל בְּנ"ד אֵיכָא בְּרֹב עִם הַדְּרַת מְלָךְ בְּעַצְמָם עַכ"ל
וְאֵין תּוֹהָא וְחוֹשֵׁב מָה עוֹלָה בְּדַעְתּוֹ שְׁנִרְאָה שְׁהוּא חוֹלֵק עַל ב"ה שְׁאוּמְרִי אֶחָד מְבָרָךְ
לְכוּלָם מְשׁוּם בַּעַה"מ וְהוּא פְתַב אֶדְרַבָּא כִּי מְנַהֵג זֶה שְׁכָל אֶחָד מְבָרָךְ לְעַצְמוֹ אֵיכָא בַּעַה"מ
טוֹבָא וְאִם הָיָה בְּזֶה מְשׁוּם בַּעַה"מ טוֹבָא הָיוּ בּוֹחֲרִים בּוֹ ב"ה וְיָמָה שְׁפַתְבָּ וְלֹא קְאָמַר ב"ה
דְּאֶחָד מְבָרָךְ לְכוּלָם וְכו' אֲלֵא לְאֶפּוֹקִי סְבַרְתָּ ב"ש דְּכָל אֶחָד מְבָרָךְ לְעַצְמוֹ וְאֵין שׁוֹמֵעַ
וְעוֹנָה הָרִי ב"ש לֹא אָמְרוּ אֲלֵא כָּל אַח' מְבָרָךְ לְעַצְמוֹ וְלֵיכָא בֵּיהּ מְשׁוּם בַּעַה"מ כִּינּוּ
דְּאֵיִצְטְרִיךְ לְטַעְמָא דְּמְשׁוּם בִּיטוּל בֵּית הַמְּדַרְשׁ דְּהֵן צְרִיכִין לְשִׁמוּעַ הַבְּרָכָה כְּוֹלָה וְלַעֲנוּת
אֲמֵן אִם יְבָרָךְ אֶחָד לְכוּלָם מְשׁוּם דְּלִב"ש לֵיכָא מְשׁוּם בַּעַה"מ אֶפִּילוֹ שְׁיִשְׁמְעוּ וְיַעֲנוּ אֲמֵן
עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד דְּמִי אָמַר לוֹ כִּי מָה שְׁאוּמְרִים ב"ש כָּל אֶחָד מְבָרָךְ לְעַצְמוֹ שְׁאֵין שׁוֹמֵעַ
וְעוֹנָה הָרִי כְּוֹלָם עוֹמְדִים בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ זֶה אֲצֵל זֶה וְשׁוֹמְעִים זֶה אֶת זֶה וְיַעֲנוּ אֲמֵן וְלֵיכָא
מְשׁוּם בִּיטוּל בֵּית הַמְּדַרְשׁ כִּינּוּ שְׁאֵין צְרִיכִי לְשִׁמּוֹן הַבְּרָכָה כְּוֹלָה לַעֲנוּת אֲמֵן כְּמוֹ שְׁפַתְבָּ
רַבִּינוּ יוֹנָה עַל אֶחָד מְבָרָךְ לְכוּלָם דְּצְרִיכִין כְּוֹלָם לְשִׁמוּעַ הַבְּרָכָה כְּוֹלָה לַעֲנוּת אֲמֵן כּו'
וּמִש"ה אֵיכָא בִּיטוּל בֵּית הַמְּדַרְשׁ לִב"ש דְּצְרִיכִין לְשִׁתּוֹ מִגְּרַסְתָּם לְכוּיָן וְנִשְׁאַרָה הָרֵאשִׁי
בְּרוּרָה מִמָּה שְׁאָמְרוּ ב"ה אֶחָד מְבָרָךְ לְכוּלָם מְשׁוּם בַּעַה"מ הַדְּרַת מְלָכוֹ שֶׁל עוֹלָם
שְׁמִבְרָכִים אוֹתוֹ בְּרַב עִם שְׁיֹצִאִים כְּוֹלָם יְדֵי חוּבָה בְּאוֹתָהּ בְּרָכָה שְׁעוֹנִים אַחֲרֶיהָ אֲמֵן
לְצִאת יְדֵי חוּבָה וְכִשְׁמְבָרָךְ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ אֶפִּילוֹ יַעֲנוּ הַשׁוֹמְעִים אֲמֵן לֵיכָא מְשׁוּם בַּעַה"מ
כִּינּוּ שְׁאֵין עֲנִיית אֲמֵן לְצִאת יְדֵי חוּבָה וְעַל מָה שְׁפַתְבְּתִי עַל אוֹתוֹ הַמְּנַהֵג שְׁהוּ בְּכָלֵל
מְבָרְכִין בְּרָכָה שְׁאֵינָם צְרִיכָה כִּינּוּ שְׁיִכּוֹלִין לְהַפְטֹר בְּעֲנִיית אֲמֵן מִמָּה שְׁפַתְבָּ הַרְמַב"ם ז"ל
בְּסוּף הַלְכוּת בְּרָכוֹת וְלַעוֹלָם יִזְהַר אָדָם בְּבִרְכָּה שְׁאֵינָה צְרִיכָה כְּתִיב, הוּא הֵן זֹאת לֹא צָדֵק
אֲעִנְהוּ כִּי לֹא תִקְרָא בְּרָכָה שְׁאֵינָה צְרִיכָה כִּי אִם שְׁיִהְיָה פְטוּר מִמְּנָה וּמִבֵּיא עַצְמוֹ לִידֵי
חַיִּיב וְכו' אֲבָל בְּנ"ד כָּל אֶחָד חַיִּיב לְבָרָךְ וְרוּצֵ' לְצִאת יְדֵי חוּבָה מִפִּי עַצְמוֹ וְלֹא מִפִּי אַחֲרִי
וְכִי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁל שׁוּם בַּעַל שְׁכָל שְׁנֵאָמַר לְאָדָם אֶחָד לֹא תִצֵּא יְדֵי חוּבָתְךָ וְלֹא תוֹדֶה
לְשִׁי"ת כִּי אִם שְׁתִּשְׁמַע מִפִּי אַחֲרִי עַכ"ל וְאֵין צוֹדֵק בְּעֲנוּת לוֹ כִּי זֶה נְכָלֵל גַּם כֵּן בְּכָלֵל
בְּרָכָה שְׁאֵינָה צְרִיכָה שְׁפַתְבָּ הַרְמַב"ם ז"ל שְׁיִהְיָה הָאָדָם נִזְהָר מִמְּנָה וְלֹא פְתַבְתִּי שְׁהִיא
עַצְמָהּ בְּרָכָה שְׁאֵינָה צְרִיכָה אֲלֵא שְׁנְכָלֵל בָּהּ כְּמוֹ שְׁפַתְבָּ בְּפֶסֶק וְיָמָה שְׁפַתְבָּ וְכִי יַעֲלֶה עַל
דַּעַת שׁוּם בַּעַל שְׁכָל שְׁנֵאָמַר לְאָדָם אֶחָד לֹא תִצֵּא יְדֵי חוּבָתְךָ וְלֹא תוֹדֶה לֵה' כִּי אִם שְׁתִּשְׁמַע
וְכו' הָרִי ב"ה שְׁעֵלָה כֵּן עַל דַּעַתָּם וְנִתְקַיְּמוּ בּוֹ וְהִלְכָה כְּמוֹתָם שְׁאֶחָד מְבָרָךְ לְכוּלָם וְלֹא
יְבָרָךְ כָּל אֶחָד בְּעַצְמוֹ כְּתִיב עוֹד שְׁעַל זֶה בְּטַל מָה שְׁפַתְבְּתִי רֵאשִׁי מִמָּה שְׁפַתְבָּ הַר"ן ז"ל

על סח בין תפל' לתפל' עבירה היא בידו שהטעם מפני שגורם שיברך ברכ' אחרת דדוקא
התם שהיה כבר נפטר בברכה שברך כו' אבל הכא שמחניב ועומד הוא למה נכריחנו
שיפטר מחיובו כו' ואני לא כתבתי אלא שפיון (שפתב הר"ן ו"ל שאסור לגרום שיהא
חניב לברך וכו' כל שאפשר לו שיהיה נפטר דהכא נמי אפשר לאלו שיברך אחד ויענו
כולם אמן והנה פסקי בידם ואחר שנראה לו שדחה קצת מראיותי אמר כי לא היה צריך
להביא ראיות לקיים המנהג פי די במה שמצינו במנהג אותם הזקנים שהביא בספר
האגור שהיה אחד מברך וכולם עונים ואח' כה היו גם הם חוזרי' ומברכי' ואני הבאתי
זה ג"כ בפסקי ונתתי טעם לענין זה כי לא היה אלא על נטילת ידים לא על שאר הברכות
כמו שכתבתי שם ומשם ראיה שלא היה מברך כל אחד פוקח וזוקף מתיר כו' וגם במה
שהיו חוזרים ומברכים בברכת נטילת אין שום ראיה כלל לזה שהם עושים פי אלו
הזקנים היה אחד מהם מברך קודם ואחר כה היו כולם חוזרים ומברכים ביחד ולא היה
חוזר כל אחד לברך בפני עצמו כמו שחושב הוא וכמו שנוהג הוא להתקבץ עם כמה בני
אדם וכל א' מהם אומר כל הברכות וכולם עונים וחקרתי בזה בבית הפנסת של אשכנזים
ואומרים פי כן הוא מנהג כל אשכנזי מימי קדם עד היום לברך הש"צ באשמורת הבקר
ברכת נטיל' והאנשי הנמצאי שם חוזרי' ביחד לומר ברכת נטילה פעם א' ולא כל א' וא'
כמו שעושים הם א"כ מה ראיה יש לו מאותם הזקני' פי לתת טעם לאותם הזקני'
האומרים ברכת ידים ביחד בב"ה הן צרכו חכמי' למצוא ידים ורגלים בבית המדרש
וכמו שהביא בספר ברכת אברהם ובאלו הברכות שיאמר אותם כל אחד כמנהגו
שהמציאו באלו השנים לא מצאו ידיהם למצוא ספר ולא רגליהם ללכת לבית המדרש:
וכתב הפלל העולה פי מנהג הפשר הוא ושראוי לנהוג אותו שיברכו כל א' לעצמו ולא
מפי אחרי' כו' ואני אומר דאין למדין מפלל זה כי הוא הפך הדין כמו שכתבתי למעלה
פי בכל הברכות הנאמרו ברבי' א' הוא המברך וכול' יוצאים בענין' אמן כמו בברכת
הלל וברכת שמיעת שופר ונטילת לולב וכן נוהגים ג"כ בשיבת סופה וקידוש והמוציא
שאח' מברך כולם: וענין ברכת ספירת העומר שנהגו ברוב המקומות לברך כל הקהל
ביחד ואח"כ ש"צ ובמקומות מועטים הש"צ קודם ואח"כ כל הקהל יחד כמו שנוהגים
האשכנזי' בברכה הנטילה נר' לי פי הטעם הוא מפני שצריכין כול' לכונן ספירת הימים
שלא יטעו בה ויהיה הברכ' לבטלה ואם היו צריכים לכונן לצאת ידי חובה בשמיע'
ולענות אמן היה קרוב לטעות ולקב' נהגו לברך כל אחד ולספור מיד ובזה לא יטעה פיו
שאינו נותן דעתו למה שאומ' חבירו אלא למה שאומר הוא ובטעם זה ג"כ מתיישב ברכת
כהנים שמברכין כולם ביחד שאם היה א' מהם מברך והשאר עוני' אמן היה קרוב לטעות
בהתחלת יברכה אבל עתה שכולם מברכים מיד אומרים יברכה בלי טעות ובענין זה
אמרו על ש"ץ שלא יענה אמן אחר הפהנים מפני הטירוף וגם בענין ברכת הנטיל'
שנוהגים האשכנזים לומר כולם ביחד אני מוסיף נוסף משלי לתת איזה סוף משלי
למנהגם והוא פי ברכת הנטילה של שחר היא הברכה הראשונה שאומר האדם בכל יום
ואינו יכול לפתוח פיו בשבח האל ית' לא בת"ת ולא בתפלה עד שיטול ידיו ולכן נהגו
לאמרה כל א' בעצמו בפיו ואחר כה יאמר שאר הברכות הוא בעצמו או יכונן ועל זה
מקפידים ג"כ שלא לאמרה אלא בבית הפנסת במקום קדושה פיון שעל ידה אומרים כל
דבר שבקדושה כל זה הוא לתת אי זה סוף למה שנהגו אבל להנהיג מה שהוא הפך הדין

בְּלֹא טַעַם אֵלֶּא שְׁלֵא יַעֲלֶה עַל שׁוּם בַּעַל שְׁכָל שְׁנֹאֲמַר לְאָדָם אַח' לֹא תֵצֵא יָדֵי חוֹבְתֶךָ וְלֹא תוֹדֶה לְשִׁי"ת כִּי אִם שְׁתִּשְׁמַע מִפִּי אַחֲרִים כְּמוֹ שְׁפָתַי הוּא זֶה הוּא דְבַר תִּימָא כִּי כָל הָעוֹלָם יוֹדְעִים כִּי טוֹב לְהוֹדוֹת לֵה' אֵלֶּא שְׁאֲמָרוּ ב"ה כִּי בֹא' מְבָרַךְ וְכוּלָם עוֹנִים יֵשׁ יוֹתֵר הוֹדָא' לְשִׁי"ת מִשׁוּם בַּעַה"מ שְׁמִכּוֹנְנִי כְּוָלָם לְצִאת בְּבִרְכָּה' הַמְבָרַךְ וְעוֹנִים אֲמֵן וְכֵן הוּא הִרְאוּי בְּכָל הַבְּרָכוֹת שְׁנִמְצָאִים כְּמָה בְּנֵי אָדָם בְּיַחַד לְבָרַךְ אַח' וְלְצִאת הַשְּׁאָר ע"י עֲנִיּוֹת אֲמֵן כִּי בְּסִפְרֵת הָעוֹמֵר וּבְרִפְת כְּהַנִּים אֲנַחְנוּ צָרִיכִים לְתַת טַעַם לְמָה מְבָרְכִים כְּוָלָם וְעַל הִרְאוּשׁוֹנִים אֲנוּ מְצַטְעָרִים וְהֵם בָּאִים לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶ' וְלִכֵּן רְאוּי לְהַחֲכֵם הַנְּ"ל לְמַנְעַ עֲצָמוּ מִמְּנַהֵג זֶה וְאַחֲרָיו כָּל אָדָם יִמְשׁוֹף וְשִׁמְעֵתִי כִּי בְּמִצְרִים ג"כ קִצְת הַחֲכָמִים הָיוּ מְלַעֲיָגִים עַל מְנַהֵג זֶה וְהַמְנַהֵג הִרְאוּי לְנוֹתִיקִין הוּא כִּי כָל הַבָּאִים בְּאַשְׁמֹנֶרֶת שְׁיִמְתִּינוּ עַד שְׁיִבְרַךְ מִי שְׁנוֹהֵג לְבָרַךְ וְיִצְאוּ כְּוָלָם יָדֵי חוֹבָה בְּעֲנִיּוֹת אֲמֵן וְהַבָּאִים אַח"כ אַח' לְאַחַד לֹא יוֹכְלוּ לְשִׁמְעַ מְכָל אַחַד הַבְּרָכוֹת וְלַעֲנוֹת אֲמֵן אַעפ"י שְׁכָבֵר יִצְאוּ מִשׁוּם כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבוּ גוֹדֵל לְאַלְהֵינוּ וְחֲכָמֵי הָעִיר יִצ"ו יוֹכִיחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ בְּרִאוֹת' מֵה שְׁפָתַבְתִּי אֲנִי וּמֵה שְׁפָתַי הוּא וְשְׁלוֹם וּבְרָכָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל אֲמֵן.

נְאֻם הַמְבִי"ט: שְׁאֵלָה קָפָא יִלְמְדְנוּ רַבֵּינוּ מְאוּר הַגּוֹלָה פְּטִישׁ הַחֲזַק עֲמוּד הַיְמִינִי מוֹרָה צָדֵק עַל עֲנִין אֲנָשֵׁי מְאֹסִיָּה שְׁהָיוּ בָּהּ יְהוּדִי' רַבִּים וְהָיוּ פּוֹרְעֵי חֲרָאֵי' וּמַס אַחַד מְלַבֵּד הַחֲרָאֵי' חֲמָשִׁי' סוּלְט' בְּכָל שָׁנָה כָּל אִישׁ כְּפִי עֲרָכּוֹ אַח' זְמַן הִלְכוּ מְקַצְת' לְדוֹר בְּטוֹק' וְהָיוּ פּוֹרְעִים הַחֲרָאֵי' וְהַנְּ"נ סוּלְט' כְּבַתְחָל' כּוֹל' יַחַד וְגַם הַהוֹצָאוֹת לְתַת לְגַזְבֵּר הַמְלִיךְ הָיוּ פּוֹרְעֵי' ב' הַקְּהֵלוֹת כָּל אַחַד כְּפִי עֲרָכּוֹ הַקְּצוּב לוֹ וְנִמְשָׁף זֶה הַהִתְחַבְּרוֹת' כְּמוֹ ל"ה שָׁנָה וְעַתָּה מְקָרוֹב גַּתְחַדְשׁוּ דְבָרִים בִּינֵיהֶ' וְאֲנָשֵׁי טוֹקָאֵט אֵינָם רוֹצִים לְפָרוֹעַ כְּלוֹ' מְאוֹתָה הַנְּ" סוּלְט' וְטוֹעֲנִים שְׁאִין עֲלֵיהֶם כְּתוּב כָּלֵל מְאוֹתוֹ הַמַּס וַיֵּשׁ כְּמוֹ שָׁנָה שְׁלֹא רָצוּ לְפָרוֹעַ כ"א הַחֲרָאֵי' וְהַהוֹצָאוֹת וְאֲנָשֵׁי מְסִיִּי' טוֹעֲנִים שְׁיִפְרְעוּ גַם מְאוֹתָם הַנְּ" סוּלְט' חֲלָקָם כְּמוֹ שְׁהָיוּ פּוֹרְעִים מִקְוֵם יוֹרֵינוּ מוֹרָה צָדֵק אִי זֶה דְרָף יִשְׁכּוֹן אוֹר: תְּשׁוּבָה נֵר' דְבַר פְּשׁוּט שְׁחֵיבִים אֲנָשֵׁי טוֹקָאֵט לְפָרוֹעַ עִם אֲנָשֵׁי מְאֹסִיָּה כְּמוֹ שְׁהָיוּ רְגִילִים בְּכָל הַשָּׁנָה אַחַר שְׁנִשְׁתַּעֲבָדוּ כְּוָלָם בְּיַחַד כָּל א' כְּפִי עֲרָכּוֹ בְּהִיוֹתָם כְּוָלָם בְּמִסִּיִּי' וְכִמוֹ שְׁפָתַי ר"י בְּתְשׁוּבָ' שְׁהִבִּיא הַמְרָדְכֵי פ"ק דב"ב מְנַהֵג בְּכָל הַקְּהֵלוֹת שְׁאִין אָדָם יְכוֹל לְפָטוֹר עֲצָמוֹ מִן הַמַּס בְּצִאתוֹ מִן הָעִיר אַחֲרֵי שְׁנִתְחַיֵּיב וּבְלֹא מְנַהֵג נ"ל דִּין תוֹרָה שְׁכָשְׁשָׁאֵל הַמְלִיךְ מַס אִפִּי' שְׁעָרֵי דְכַדָּא נִשְׁתַּעֲבָדוּ וְכִי וְהִבִּיא רְאִיָּה מִפ' הַגּוֹזֵל בְּתָרָא הָאִי מֵאֵן דְּמִשְׁתַּכַּח בְּבֵי דְרֵי וְכו' ע"כ וְכַתְּב דְּהָכָא מִיְיָרֵי בְּמַס שְׁנִשְׁתַּעֲבָדוּ אִז לֹא בְּמַסִּים הַבָּאִים אַח"כ כַּנ"ד הֵינּוּ אִם הָיוּ מִתְחַדְשִׁי אֲבָל מַס שְׁנִשְׁתַּעֲבָדוּ בּוֹ לְפָרוֹעַ בְּכָל שָׁנָה חֵק קְבוּעַ כְּנִדּוֹן דִּינּוֹ שְׁנִשְׁתַּעֲבָדוּ כְּוָלָם בְּיַחַד בְּהִיוֹת' בְּמִסִּיִּי' לְפָרוֹעַ הַכְּרָאֵי' וְהַנְּ" סוּלְט' כָּל שָׁנָה הָרִי הוּא כְּמוֹ מַס אַחַד שְׁנִשְׁתַּעֲבָדוּ כְּוָלָם לְפָרוֹעַ שְׁלֹא נִפְטְרוּ מִמֶּנּוּ בְּצִאת' מִן הָעִיר וְהַנְּ" לֹא נִפְטְרוּ כָּל שָׁנָה מִלְּפָרוֹעַ חֲלָקָם כְּפִי עֲרָכּוֹ כְּמִנְהֵג הַקְּהֵלוֹת אוֹ כְּפִי מֵה שְׁהִתְנוּ בִּינֵיהֶם אַחַר שְׁיִצְאוּ מִשָּׁם וְאַף עַל גַּב שְׁיֵשׁ מְנַהֵג בְּקִצְת קְהֵלוֹת כְּשִׁעוֹקְרֵי' דִּירְת' קִצְת אֲנָשִׁים מִן הָעִיר אֵינָם פּוֹרְעִים עוֹד כְּרָאֵי"י וְלֹא שׁוּם מַס עֲמָהֶם אֵלֶּא בְּעִיר אַחֲרַת שְׁהִלְכוּ שָׁם אֵין מְנַהֵג זֶה פְּשׁוּט שְׁהָרֵי בְּשְׁלוֹנוֹקֵי וּבְרוּב תוֹגְרָמָה כְּשִׁאָדָם א' רוֹצֶה לְעַקּוֹר דִּירְתוֹ מִשָּׁם מִתְפָּשְׂרִים עִמּוֹ בְּסָף יְדוּעַ כְּפִי מֵה שְׁהוּא וְהֵם מְשַׁעְרֵי' כִּי בְּמָה שְׁלֹקְחִים מִמֶּנּוּ יִפְרְעוּ בְּעִדּוֹ הַכְּרָאֵי' וְהַמַּס הַנּוֹגַע לוֹ בְּב' אוֹ ג' שָׁנִים עַד שְׁיִסִּירוּ אוֹתוֹ מִפְּנֵקַס הַמְלִיךְ וְלֹא יִפְרְעוּ עוֹד עֲלָיו וְאַפִּילוּ הָיוּ נוֹהֲגִים בְּמִסִּיִּי' וּבְכָל אוֹתָם הַמְּקוֹמוֹת הַקְּרוּבִים לָהֶם שְׁלֹא לִיקַח שׁוּם דְבַר עַל הַכְּרָאֵי' מִמֵּי שְׁהוּא עוֹקֵר

דירתו משם הכא שאני שפפי הנרא' כשיצאו מקצת' לדור בטוקאט על תנאי כף יצאו לפרוע עמקם בכראג'י וב"נ פרחים ונהרי הם חייבים בכך כ"ש שיש כמה שנים שפרעו עמקם החראג'י והנ' פרחים וההוצאות כמו שפא בשאלה ומי פטרם עתה אין זה כי אם אי זו שגאה ותחרות שנתחדש ביניהם וראוי לאותם האנשים יצ"ו מבני טוקאט שלא יסרבו מלפרו' כמו שהיו רגילים כי ת"ל כל בני טוקאט הם ידועים ומפורסמי' בינינו לאנשי שם וחסד ולא יצא מהם דבר שאינו מתקן והאל ית' יטע ביניהם אהבה ואחנה כנפשם ונפש הצעיר מבי"ט: שאלה קפב ילמדנו רבינו ראובן תבע משמעון שהשאל לאשתו פוס אחד של עצם אליקורנו להשקו' את בתו שהוכ' ממגפה ואמרו שהיה מסוגל אותו הכו' לרפואה החולי ההו' בשתי' מי' בו ושמעון השי' כי הוא לא ידע ולא שמע שאשתו שאלה אותו הכו' אלא שאחר ימים רבים שמת' הבת אמר' לו אשתו שהי' שלח' ע"י איש א' לראובן שישאל לה הכו' ואמר שפע' א' ראה בביתו בחלון א' זה הכו' ושאל מה זה הכו' והשיבו לו שהי' הפלי ששאלו אשתו מראובן ואשת שמעון השיבו לב"ד ע"י שליח ב"ד שהיא שאלה הכו' הנז' ע"י שליח בלי ידיע' בעלה בשביל שפעם א' שמע' מבעל' שהיה ביד ראובן פוס א' שהיה מועיל למוכ' ושאחר שמתה בתה כמו ג' חדשים הוכ' שכנת' ושאלה שכנתה ממנה הפוס הנז' ונתנה אותו לה ונאבד בבית' ושלא שאל עוד ראובן הפוס כ"א אחר ז' או ח' חדשים יורינו רבינו מה יהיה משפט פרעון הכו' הנה אם יוכל לתובעו ראובן משמעון או לא יוכל לתבוע אותו כי אם מאשתו ועוד שהיא טוען שהי' שנה זה הפוס ממון רב שהיה מסוגל ושמעון טוען לא היה שנה אלא מעט שכמ' בני אדם שחו בו ומתו ושלחו ב"ד לדעת שווי זה הפוס והעיד אדם אח' שהוא בקי ורופ' שלא היה הפוס הנז' מעצם אליקורנו כי אם עצם דג מהים ושראה כאלה רבות וגם נודע לבד שפעם אחד השאל לראובן פוס זה על משכון עצי בשמים אחד:.

תשובה אין שמעון חייב לשלם מה ששאלה אשתו וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובה שהביא בח"מ סימן צ"ו ובסימן שמ"ט וכתב אמנם אחרי שהודה שפאו אלו החפצים ברשותו צריך לישבע שאינו ברשותו וכו' וגם האשה תשבע שאינה ברשותה ויכתבו עליה פסק דין שחייב' לשלם לכשתתאלמן או תתגרש ע"כ ומה שהביא בהגהות ס' פ"ד מהלכו' חובל ומזיק לשון העיטור שכתב רב אלפס דדוקא חובו' וחקלות אינה חייבת כלל תחת בעלה אבל תבעה בפקדונות או דברים שאפשר שהן ברשות' חייב' ואם פרה נשבע' היינו כשהן ברשות' וכמו שהביא בשם רב שרירא וכדמסיים בה וכי יתבה תותיה בעלה לית לה לשלומיה ודוקא דלית' בעיניה וגם מה שכתב או דברים שהן ברשות' חייב' דוקא היא חייבת אבל לא בעלה וא"כ לכ"ע אין הבעל חייב במה ששאלה אשתו שלא מדעתו אם נאבד או נגנב וילעגין חיוב האשה אם אינה ברשות' אינה חייבת עד שתבו' לידי גיבוי פתובת' כמ"ש הרא"ש ז"ל ואף לדעת רב שרירא ורב אלפס כיון דלית' בעיני' לית לה לשלומי' כי יתבה תותי' בעל והרא"ש ז"ל נמי יודה בזה שאם הם ברשות' בעין יחזירם וכשיבוא לידי גיבוי יביא ראיה על שווי הפוס: על מעלות רמות שכתבו עלי פתבתי זה: קפג מלא קומתי דמתה לי לאזובי קיר חרש' בלא גיב ונארת ומחשבה ועשת כי אם בשפלות ובשת ירא אנכי מגשת להביט בחלון ונברשת אור תורה צוה לנו משה מורשה ואם יצא ונשמע שמי בין החכמים הריני פננס בצאורי הענקי' הקמים מפי סופרים ומפי ספרים רמים כי לא מלבי כי אם מנבונים ותמימים עם רבים

וכן שלמים מלא רוחב לבבי כמחט סדקית אף פי פנמי מגרסא לא פסקית לבלבין לא אפקית ואם אמרו עבדי ה' שם משה עבד ה' לא אזלינו בתר שמא אלא בתר טעמא טעם זקני' ונדבי עמים יחדו יהיו תמים מלא קומצי מסלת הבא בדלי דלות גרמה לי שהיתה בי עצלות מלשמע חכמים בכת ואיילות ואם באבן יד וקולמוס יהלל זר ולא פי דברי כדברי עמוס שפי כגן יחמוס בלי חק ונימוס פי אני יודע שאיני יודע באורים ותומים ואם טעמתי מעט דבש ומטעמים מלא רועי' יקרא עלי פי לא הגעתי לרועה בקר במעגלי ומי יכזיבני וישים לאל מלי ואם המקדיש ומגדיל ישיב בי כסוף מקום בדיל בין האור ובין החושך להבדיל אמרתי לו טובתה בל עלי אל תפן אל פעלי אל תעלני במרומים וקח לה סמים מלא בגדי פקועות לא תוכלני' לאכול פרות רועות תחת כל עץ רענן צועות אף כי אנשי שם ותהלה האוכלים למעדני מליה לא יעלה על שלחנם חרבה ובלילה ואם משדה אחרותו איש יקדיש מקמה ועד גדיש להוסיף לי תבואה חדשה מבופרת ונאה עליו זבחי השלמים נגד היושבים ונגד זקני עמים: מלא כל הארץ ינועו אמות הספים בחזיונות לילה ובשעפים בהעלות אותי על גג רעפים בלי חקירה ובחינת סרעפים ואם לא ישמעו לי ואף גם זאת ילכו למולי אבחר דרכם ובראש אשב ולפני מלכים אתיצב להורות בדת שעשועי יום ימים אשר פקודה פתאים מחכימים: ו' תנועות מי הוא זה ואי זה.

מזה הוא פן מזה: שקרא לי חונה. האורים ותומים: יהי נא חסדו לי.

צועק אל בגילי: חלקי יאמר אלי. קולי בין חכמים: ובזה יש לי די.

לישר מעבדי: וכבוד מכבדי. לנגד כל אומים: וצועק יענה.

ברצון שוכני סנה: מה מענה. ויחלק עצומים: והאיש המביט.

ברוך ולא הביט: ובדוד השרביט. ליסר הקמים: מלאת אותי משפט וצדק בחצי אבני המלואים שש המערכת והפלת בנעמים חבלי בתחל' חרוניף בשיר המעלות כפולות חסר אחד כמנן אותיות ראשי שורו' חרוניף ראשונה ואחרונה שתיים שהן ארבע והארבע ואני פרקתי מעל צוארי שביצת המלואים בששה מלאי' אשר בשלשה נשיאים ובששה ואם זה אחר זה כפרשת ערכים ושיר המעלות נקל לגטותו אחרנית יען פי המעלות אשר אחזו היו כמנן כז"ב והצבתי אני על ה' בתורה ובמזנה וששת מעלות המלוכה נאם המבי"ט ומשיב השואל דבר.

ראובן ושמעון שהיו שנותפין והלף שמעון בסחורה לעיר אחרת ואחר שהלף לזה ראובן סף מעות מלוי בשטר והלף כמו כן ראובן בסחורה לשלוניקי וקרהו אסון בדבר אחר זה חזר שמעון מדרכו ובא לוי ותבע ממנו בב"ד דמי השטר שיש לו על ראובן שנתפז באמרו שהמעות שלנה ממנו הנה לתועלת השנותפות ושמעון השיב לאו בעל דברים דידי את ואין לה עלי דין ודברים ועוד שמעולם לא אמר לו ראובן שלקח מעות בהלנואה לצורך השנותפות ואם לנה לעצמו לנה ופסק החכם השואל שדעת הרמב"ם ז"ל דכל שלו' או קנה אחד מהשנותפין אפילו שלא בפניו לשם השנותפות הרי חבירו מחוייב כמותו ונתחייב שמעון ללוי דמי השטר שנתחזק לו על ראובן לפי פסק הרמב"ם עכ"ל: תשובה פסק הגה צריף להוסיף בו ג' תיבות במקום רגלי פירה להעמידו שיאיר כמורה והם כל

שְׁלֹנָה או קְנָה אֶחָד מֵהַשְׁתַּתְּפִין אֶפְיָלוּ שְׁלֹא בְּפָנָיו לְשֵׁם הַשְׁתַּתְּפוֹת וְיָדוּעַ שֶׁהוּא בְּשְׁתַּתְּפוֹת הָרִי חֲבִירוֹ מְחַנְיֵיב וְכוּ' וְזֶה מִתְּבָאֵר מִמָּה שֶׁפֶתַח הָרַמְבַּ"ם ז"ל סוֹף הַהִלְכוֹת אָבֵל אִם טָעַן שֶׁמְעוֹן שָׂרְאוּבֵן יוֹדֵעַ בְּנֹדָאֵי שְׁנָה הַחֹב שֶׁעָלִי מִחֲמַת הַשְׁתַּתְּפוֹת הוּא וְהַחֹב אֶצְלוֹ הוּא יִשְׁבַּע רְאוּבֵן הֶסֶת או ע"י גִּלְגּוּל שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁחֹב זֶה אֶצְלָנוּ וְכוּ' הָרִי שְׂאֵם הוֹדָה רְאוּבֵן שְׁנָה הַחֹב הוּא מִחֲמַת הַשְׁתַּתְּפוֹת וְהוּא עֲדִין בְּמִמּוֹן הַשְׁתַּתְּפוֹת או שֶׁהוּא יָדוּעַ לָנוּ שְׂאִין יָכוֹל לְהִכְחִישׁ שֶׁהוּ' מְחַנְיֵיב לְפָרוּעַ עִם שֶׁמְעוֹן וְאִינוֹ נִפְטָר בְּשִׁבוּעָה אֲלָא פְּשָׁאִינוֹ יוֹדֵעַ וְאִינוֹ יָדוּעַ לָנוּ גַם כֵּן וְכֵן בְּתַשׁוּבַת הָרַא"ש ז"ל שֶׁהֵבִיא בַח"מ סִימָן קע"ו נר' שֶׁבְּדָבָר יָדוּעַ שֶׁנִּכְנַס לְשִׁתְּפֵי שְׁחִיב חֲבִירוֹ שְׁלֹא נִתְחַנְיֵיב בְּשִׁטָּר בְּכָל מָה שֶׁנִּתְחַנְיֵיב הוּא: וְאִף גַּם זֹאת שֶׁהַעֲמֻדָּתִי סְנִיפִין לְפָסֵק זֶה אִינוֹ עוֹלָה יָפָה מָה שֶׁפֶתַח אַחֵר זֶה וְנִתְחַנְיֵיב שֶׁמְעוֹן לְלוֹי דְּמִי הַשִּׁטָּר שֶׁנִּתְחַזַּק לוֹ עַל רְאוּבֵן לְפִי פָּסֵק הָרַמְבַּ"ם ז"ל כִּי נִדוֹן זֶה שֶׁדָּבָר הוּא עָלָיו אִינוֹ דוֹמֵה לְרֵאָזִי שֶׁהֵבִיאנוּ מֵהַלְשׁוֹן הָרֵב ז"ל שֶׁהָרִי פֶתַח הָרֵב ז"ל בְּתַחֲלֵי לְשׁוֹן זֶה טָעַן שֶׁמְעוֹן שִׁישׁ לְלוֹי חוֹב עָלָיו בְּזֶה הַשְׁתַּתְּפוֹת וְכוּ' אִם אֵין בְּיָדוֹ לִיתֵן אִינוֹ נֶאֱמָן לְהוֹצִיא מִיַּד חֲבִירוֹ הַחֹב שִׁישׁ עָלָיו אִפִּי שֶׁהוּא בְּשִׁטָּר וְהוּא אוֹמֵר שֶׁהָיָה לְצוּרָה הַשְׁתַּתְּפֵי אֲלָא א"כ הָיָה בְּיָדוֹ שֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁנִּכְנַס בְּשְׁתַּתְּפוֹת כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי מִסוּף לְשׁוֹן זֶה שֶׁהֵבִיאֲתִי לְמַעֲלָה וּבִגְדוֹן זֶה אֵין בְּיָדוֹ וְגַם אִינוֹ יָדוּעַ שֶׁנִּכְנַס בְּשְׁתַּתְּפוֹת אִפִּי הָיָה רְאוּבֵן בְּחִי"י וְהָיָה תוֹבֵעַ הָיָה יָכוֹל שֶׁמְעוֹן לְטָעוֹן שֶׁיִּבְרָר שֶׁנִּכְנַס בְּשְׁתַּתְּפוֹת וְכוּ"ש שְׂאִין רְאוּבֵן בְּחִי"ם וְשֶׁמְעוֹן יָכוֹל לְטָעוֹן אֵלּוּ הָיָה רְאוּבֵן חִי הָיָה מוֹדָה הוּא שְׁלֹא נִכְנַס חוֹב זֶה בְּשְׁתַּתְּפוֹת וְהָיָה אוֹמֵר שֶׁלְעַצְמוֹ לָנָה וְאֵין עַל שֶׁמְעוֹן אֲלָא חֶרֶם סֶתֶם שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁחֹב זֶה נִכְנַס בְּשְׁתַּתְּפוֹת וְכִשֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁחֹב שֶׁלְקַח א' מֵהֶם נִכְנַס לְשְׁתַּתְּפוֹת חֲבִירוֹ ג"כ חֲיֵיב כְּדִמְשַׁמַּע מִלְשׁוֹן הָרֵב ז"ל וְזֶהוּ שֶׁפֶתַח פ' כ"ה מֵהִלְכוֹת מְלוּנָה ב' שְׁלוֹוֹ בִשְׁט' א' או שְׁלִקְחוּ מִקַּח א' וְכֵן הַשְׁתַּתְּפִין שְׁלֹנָה א' מֵהֶם או לְקַח בְּשְׁתַּתְּפוֹת הָרִי הֵן עֶרְבָאִין זֶה לְזֶה אַע"פ שֶׁלֹּא פִּירֵשׁ ע"כ הַשְׁוֵה שְׁתַּתְּפוֹת א' שְׁלֹנָה או לְקַח לְשְׁחִיבֵירוֹ חֲיֵיב ג"כ לְב' שְׁלוֹוֹ או שְׁלִקְחוּ שֶׁהוּ עֶרְבָאִין זֶה לְזֶה אַעפ"י שֶׁלֹּא פִּירֵשׁ דְּנִרְאָה סוּף הַלְשׁוֹן שֶׁפֶתַח אַעפ"י שֶׁלֹּא פִּירֵשׁ שְׁחִיבֵירוֹ לְשִׁנִּי שְׁלוֹוֹ סֶתֶם שֶׁהֵם אַחֲרָאִים זֶה לְזֶה אַעפ"י שֶׁלֹּא פִּירֵשׁ שֶׁהֵם אַחֲרָאִים דְּבְשְׁתַּתְּפוֹת אֶחָד שְׁלֹנָה אֶפְיָלוּ פִּירֵשׁ שְׁחִיבֵירוֹ יִהְיֶה עֶרֶב הֵוָה לִיָּה כְּאֵלוֹ לֹא פִּירֵשׁ דְּאֵין בְּיָדוֹ לְחֲיֵיב אֶת חֲבִירוֹ אִפִּי פִּירֵשׁ אֲלָא דְּמִדִּינָא חֲבִירוֹ נְמִי חֲיֵיב בְּמָה שְׁלֹנָה חֲבִירוֹ לְצוּרָה הַשְׁתַּתְּפוֹת דְּשְׁתַּתְּפִין הוּוּ כְּשִׁלּוּחִין וְזֶה כָּל מָה שֶׁעוֹשֵׂי א' וְאִינוֹ מְשַׁה מִן הַמְּנַהֵג הוּי כְּשִׁלִּיחַ חֲבִירוֹ וְזֶהוּ שֶׁכ' הָרֵב שְׁלֹנָה או שְׁלִקְחוּ בְּשְׁתַּתְּפוֹת שֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁהוּא לְצוּרָה הַשְׁתַּתְּפוֹת אֶז חֲיֵיבִים שְׁנִיָּהֶם אִפִּי מִי שֶׁבְּיָדוֹ כָּל נִכְסֵי הַשְׁתַּתְּפִים חֲיֵיב לְפָרוּעַ מִמָּה שֶׁבְּיָדוֹ עַל מָה שְׁלֹנָה חֲבִירוֹ וְאֵין בְּיָדוֹ שׁוּם דְּבָר אֲלָא שֶׁיָדוּעַ שְׁלֹנָה לְצוּרָה הַשְׁתַּתְּפוֹת שֶׁנִּכְנַס לְשְׁתַּתְּפוֹת וְאִם לֹא הָיָה יָדוּעַ עֲנִין זֶה לֹא הָיָה מְחִי"י שְׁתַּתְּפוֹת א' שְׂאִין בְּיָדוֹ לְפָרוּעַ חִיבוֹ מִדְּמִי הַשְׁתַּתְּפוֹת לְחֲבִירוֹ שֶׁבְּיָדוֹ נִכְסֵי הַשְׁתַּתְּפוֹת שֶׁמָּא לְצָרְכוֹ לָנָה או לְקַח וּקְנוֹנִי עוֹשֵׂי עַל הָאֵחָר כְּמוֹ שֶׁפֶתַח בְּסוּף הִלְכוֹת שְׁלּוּחִין וְשְׁתַּתְּפִין בְּלְשׁוֹן שֶׁהֵבִיאֲתִי לְמַעֲלָה וּבַח"מ סִימָן ע"ז הֵבִיא דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ן ז"ל בְּפִי הַשְׁתַּתְּפִין שְׁלֹנָה א' מֵהֶם הַשְּׁנִי מְשַׁתְּעֵבֵד אֶפְיָלוּ שְׁלֹנָה הָיָה עִמּוֹ בְּקִנְיָן כְּשֶׁהוּא מוֹדָה שֶׁהָיָה לְצוּרָה הַשְׁתַּתְּפוֹת מִשׁוּם דְּהוּוּ כְּשִׁלּוּחִין וּמָה שֶׁפֶתַח שְׂאֵבִיו הָרַא"ש ז"ל לֹא כֵן פֶתַח בְּתַשׁוּבָה שֶׁפֶתַח שְׂאִין חֲבִירוֹ מְשַׁתְּעֵבֵד בְּמֵאֵמֶר חֲבִירוֹ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִשְׁתְּעֵבֵד הוּא בְּעַצְמוֹ הָרִי פֶתַח שְׂאֵם יֵשׁ בְּיָדוֹ מְמוֹן הַשְׁתַּתְּפוֹת שֶׁיִּנְכָּה חוֹבוֹ מִמָּנוּ מְחַלְקוֹ שֶׁל רְאוּבֵן אָבֵל אִם אֵין בְּיָדוֹ אֵין לְלוֹי שׁוּם דְּבָר עַל שֶׁמְעוֹן לְפִי פֶשֶׁט דְּבָרֵי הָרַא"ש ז"ל וְאֶפְשָׁר שֶׁבְּנִדוֹן שֶׁל תְּשׁוּבָה זוֹ שֶׁל הָרַא"ש ז"ל לֹא

נתבר' שנגנס בשותפות מה שלנה ראובן מלוי ששמעון משיב לו ולא בעל דברים דידי את כלו' שלא נכנס בשותפות מה שלנה מקה ואפי' שהוא ידוע שאמר ראובן שמה שלנה הנה לצורה השותפות או שכתוב פן בשטר לא מפני זה יתחייב שמעון פיון שלא נודע שנגנס לשותפות ויכול לטעון לאו בעל דברים דידי את ולא חל עליו שעבוד לדעת הרא"ש ז"ל ולדעת הרמב"ן ז"ל פיון שנודע שהי' לצורה השותפות מתחייב חבירו אפילו שלא נודע שנגנס בשותפות משו' דהו כשלוחין זה לזה ואם ידוע שנגנס בשותפות אפי' הרא"ש ז"ל יודה שחבירו חייב לפרוע לו וכמו שכתב בתשובה אחר' הרא"ש ז"ל בכלל פ"ח על יעקב ובנו שמעון שהו שותפי' בתנות ויעקב לקח מראובן ממון להתעסק בסחורה שכתב שכל דבר שיקנה אחד מן השותפים מן הדברים הנמכרים בתנות בחזקת שניהם הוא קונה וגם נותנו בתנות וכו' שנו' שנגנס בשותפות דאם לא פן יקשה מדידיה לדידיה שכתב בתשובה האחרת שאין חבירו משתעבד במאמר חבירו אם לא שנגחלק חילוק אחר כי מה שכתב שכל דבר שיקנה א' מן השותפין מן הדברים הנמכרים בתנות וכו' הוא דוקא כשקונה מה שהוא רגיל להסתחר בו בשותפות ומה שכתב שאין חבירו משתעבד במאמר חבירו יהיה בדבר שאינם מסתחרי' בו שלנה ממון א' מהשותפי' ולא נודע שנגנס הממון בסחורה הידועה לשותפות הפלל כי בנדון פסק זה אינו חייב שמעון לפרוע ללוי אלא א"כ יתברר לב"ד שמה שלנה ראובן מלוי הנה לצורה השותפות ונגנס בשותפות ולדעת הרמב"ן ז"ל אפי' אינו ידוע שנגנס אם הנה לצורה השותפות חייב חבירו וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל פן שכתב שם שראובן יודע שחוב זה מחמת השותפות הוא כמו שכתבתי למעלה.

הרי שנסאנו ונתנונו בפסק החכם השואל ועמה גלף לדברי החכם הנשאל ומשיב וסוף דבריו מספימי' אל האמת ששמעון אינו חייב אלא שצריף לפרט כל שלא נתבר' שהייתה הלואה ראובן לצורה השותפות או שנגנסה לשותפות כפי מה שכתבתי למעלה אבל ראיותיו ודבריו איני מפיר כתב קודם שהם ג' מיני שותפי' ואינ' אלא ב' כי הג' הוא כולל שניהם בין בסתם בין בתנאי אינם יכולים לחלוק פשיש עליהם חובות לאחרים והם אחראי' זה לזה כי התנאי שכתב אלא א"כ התנו בתחלה היינו שיוכל לעשות כל א' מהם מה שיראה לו בשותפות להקיף או להשתמר או לילף למקום אחר ואפילו הכי לא יוכל לחלוק אם הם אחראי' בחובו' אלא א"כ התנו ג"כ על זה שיוכל כל א' לחלוק אפי' יהיו אחראים בחובו' ואפילו בשותפות שהוא בתנאי שמה שיעשו כל א' יהיה עשוי אם לנה א' מהם ולא נודע שהנה לצורה השותפות אין חבירו חייב שאין הפרש בשותפים בסתם ושותפות בתנאי בענין זה וכל מה שכתב מהנה יצאתי לקראתך עד קמתי אני בו שום קימה גם מה שכתב משם והלאה עד שמעינא בין אחי טוב על לשון הרב ז"ל שבפך' כ"ה מהלכות שותפות שנים שלוו כו' וכן השותפין שלנה אח' מהם וכו' שאין הדברים אמורים אלא כשנמצאים שניהם בשעת ההלואה והביא ראיות שאינן ראיות כי האמת הוא כי א' מן השותפין שלנה הוא שלא בפני חבירו ואפ"ה חייב חבירו פשהנה לצורה השותפין וכמו שכתבנו למעלה וכן מה שכתב על לשון ח"מ סימן ע"ז שהרמב"ם ז"ל לא סבירא ליה פהרמב"ן ז"ל יש טעות בדבר זו בפרט בראיה שנית שכתב שבדברי הרמב"ם פתב וכן היא מסקנת אא"ה ז"ל ובדברי הרמב"ן ז"ל פתב וא"א לא כתב פן בתשובה וכו' וזה אינו כי מה שכתב על דברי הרמב"ם ז"ל וכן היא מסקנ' א"א הוא על

שנים שלוו כמו שהתחיל בסי' הנז' אחר שהלנה לב' יכול לגבות מא' מהם הפל וכתב בעל העטור דוקא שאינו מוצא לגבות מהשני וכו' אבל הרמב"ם ז"ל כתב שנים שלוו וכו' וכן היא מסקנת אא"ה ז"ל הרי כי מה שכתב וכן היא מסקנת הוא על דין שנים שלוו דסבירא ליה פהרמב"ם ולא פבעל העטור ואחר כך כתב בדין השנותפין מה שכתב הרמב"ן ז"ל שהשני משועבד במה שעשה חבירו ועל זה כתב וא"א לא כתב פן בתשובה וכבר כתבתי למעלה שהרמב"ם ז"ל סובר גם פן פהרמב"ן בזה שהא' משועבד בחוב חבירו כשהוא לצורך השותפות אלא שהרמב"ן כתב פן בפירוש ולכן הביא דבריו: אחר כך הסכים על האמת באת"ל שהרמב"ם פהרמב"ן ז"ל סבירא ליה וכתב דכל שפפר שלא לקח חבירו לצורך השותפו' אינו מחוייב (אלא) (לא) ממון ולא שבוע' ואפילו חרם סתם שפך כתב הרב ז"ל אבל אם פפר השותף ואמר שמעולם לא נכנס דבר זה בשותפות וכו' וזה אינו כי הפכיר' אינה מועילה לו אלא שלא יהיה חייב ממון בהודא חבירו אבל שבועה יהיה חייב אם טעון עמו חבירו ויאמר אתה יודע שנכנס בשותפות חוב זה ואפ' לא טעון כרי יוכל להטיל חרם סתם על מי שידע שחוב זה היה לצורך השותפות ולא יודה ולא כתב הרמב"ן ז"ל שאין הודאת שותפו מזיקו אלא לפוטרו ממון לא לפוטרו משבועה או חרם כי זה כבר הוא ידוע דכל שמודה וחיוב ממון אם כופר חייב שבועה בטענת כרי וחרם בטענ' שמה דדוקא פשפופר בדבר שאם היה מודה בו לא היה חייב ממון אינו חייב שבועה ולא חרם סתם כמו שכתב הרב ז"ל ספ"ח מהלכות טוען אבל אם בהודאה היה חייב ממון פשיטא דבכפירה חייב שבועה בטענת כרי וחרם בשמא וכמו שהביא פ"ב שם הגהה בהדיא משערי שבועות לרפ"י האי ז"ל גאם המבי"ט: שאלה קפד ראובן נפטר לבית עולמו בתוך שנה לחתונתו וחי' לרבנן ולכל ישראל שבק והניח אשה מעוברת קרוב לארבעה חדשים ונשארו לו נכסים ומטלטלים בביתו שהיה דר עם אשתו הנז' כמו כן נשארו לו נכסים בשתי חנויות שהיה מסתחר בהם והאלמנה הנז' רצת' לגבות כתובתה מהנכסים והמטלטלים שנמצאו אמה בבית ואם הנפטר לאה מחתה ביד פלגה לאמר שפל מה שנמצא בבית הנז' הוא שלה מחוט ועד שרוף ועל וביסבת זה לא הניחה לאה לכלתה הנז' ליפנס בבית הנז' והלכה האלמנה הנז' לתפן הנכסים שנמצאו בחנויות הנז' בעד כתובתה ושמעון אחי הנפטר מוחה בידה באומרו שהנכסים הנז' הם בשותפות בינו ובין אחיו הנז' נמצאת האלמנה גולה וגלמודה מכתובתה וצועק' חמס ואין עונה לכן יורנו מורה צדק ולא יעשו בנות ישראל פהפקר תשובה לא נתבאר בשאלה אם לאה אם הנפטר היתה דרה עם בנה וכלתה בבית שאם לא היתה דרה עמהם כל מה שהיה בבית הוא בחזקת בעלה וצריכה לאה להביא עדים וראיה על מה שטוענת שהיא שלה ובלאו הכי אין לה שום דבר מאשר את פלגה בבית וגובה היא כתובתה מכל מה שנמצא בבית וגם אם לאה אם הנפטר היתה דרה עמהם בבית כל מה שהוא ידוע שהוא מנכסי נדוני' כלת' פשיט' שהוא שלה וגם כל מלבושיה שעשה לה בעלה וכל מה שהיתה היא משתמשת בו בביתו הוא בחזקת בעלה וגוף' כתובתה מהם ואם הנפטר צריכה להביא ראיה על מה שאומר' שהוא שלה וכל הבית אשר היו כולם משתמשים בהם ביחד ואין ראיה לשום אחד מהם שהם שלו אם הבית שהיו דרים בה היתה של אמו והיא היתה מקבלת אותם בבית שידורו עמה בלתי שכירות כל מה שאינו ידוע שהוא של בנה וכלת' הוא בחזקת שלה אף על פי שהיו משתמשים בהם יחדו ואם הבית היתה של בנה או של

כַּלְתָּהּ אוֹ שֶׁהוּא הִיָּה פּוֹרֵעַ שְׂכִירוֹת הַבַּיִת לְבַעֲלֶיהָ כֹּל מֵה שֶׁהוּא בְּבֵית הוּא בְּחֻזְקוֹתוֹ וְגוֹבֵה אֲשֶׁתוֹ פְּתוּבָתָה מֵהֶם זוֹלַת מֵה שֶׁהוּא יָדוּעַ בְּרֵאֵיהָ בְּרוּרָה שֶׁהוּא שֶׁל אָמוֹ וְאִם הַבַּיִת שֶׁהֵם דָּרִים בּוֹ הִיָּה שֶׁל אָבִי רְאוּבֵן וְנִשְׁאַרָה לָאָה בְּבֵית כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה בְּחַיֵּי בַעֲלָהּ כֹּל הַנְּכָסִים הַנִּמְצָאִים בְּבֵית הֵם בְּחֻזְקַת רְאוּבֵן וְאֶחָיו אִם לֹא חָלְקוּ וַיְכוּלָה לָאָה לְגַבּוֹת פְּתוּבָתָה מֵהֶם אִם לֹא גָבְתָה עֲדֵינָן זוֹלַת מֵה שֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁהוּא שֶׁל נְדוּנָתָה כַּלְתָּהּ וּמֵה שֶׁנָּתַן לָהּ רְאוּבֵן בַּעֲלָהּ מִלְּבוּשִׁים וְתַכְשִׁיטִין וְכֹל מֵה שֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁפָּלְתָה הִיָּתָה מִשְׁתַּמְּשֵׁת בּוֹ הִיא לְבַדָּה וְכֵן כֹּל מֵה שֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁהִיָּה שֶׁל רְאוּבֵן שֶׁהִיָּה שֶׁלּוֹ קוֹדֵם מִיַּת אָבִיו אוֹ שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהוּא קָנָאוֹ מִשְׁלּוֹ: וְעַל דְּבַר הַחֲנוּיּוֹת אִם הוּא יָדוּעַ כִּי הַחֲנוּיּוֹ' הִיָּה רְאוּבֵן מִן חֻזְקַת בְּהֵן בְּחַיָּיו וְלֹא הִיָּה יָדוּעַ שֶׁהִיָּה לוֹ לְשִׁמְעוֹן אֶחָיו שֶׁנִּתְּנָה עִמּוֹ לָאוֹ כֹּל כְּמִינֵיהָ לוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ כְּמֵה שֶׁבְּתוּבָה הַחֲנוּיּוֹת וּבְחֲנוּיּוֹת עַד שֶׁיָּבִיא רְאֵיהָ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהֵן שְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ וְעַל בֵּית דִּין מְנוֹטֵל לְחַקוֹר עַל כֹּל הָעֲנָנִים לְיָדַע עִם מִי הֵדִין כִּי בִּידִיעַת הַנוֹשֵׂא אִיךָ הוּא יוֹדֵעַ הַנְּשׂוּא עֲלָיו כִּי הוּא פְּשׁוּט וְאִין צָרִיךְ שׁוּם רְאֵיהָ אֲלֵא הָעֵינָךְ שֶׁבִּיָּדֵינוּ כִּי מִי שֶׁהוּא מְנוֹחֵק בְּדָבָר הַמּוֹצֵא מִמֶּנּוּ צָרִיךְ רְאֵיהָ וְנִקְרָא מְנוֹחֵק עַל הָאוֹפְנִים הַנּוֹ' לְדַעַת בְּרֵשׁוֹת מִי הֵם הַנְּכָסִים בֵּין נְכָסֵי הַבַּיִת בֵּין נְכָסֵי הַחֲנוּיּוֹת כְּנֹ' וְת"ל יֵשׁ בֵּינֵיכֶם חֲכָמִים שֶׁהֵם בְּקִיָּים וְיֹדְעִים דֵּינִים עֲמוּקִים יוֹתֵר מֵאֵלּוֹ וּבְפֶרֶט הַחֲכָם הַשְּׁלֵם הַדֵּיָן כְּמֵה"ר יוֹסֵף צָאֵיִח יצ"ו וְלֹא הִיָּתָם צָרִיכִים לְשִׂאוֹל אֵת פִּי וּמִפְּנֵי הַכְּבוֹד הַשְּׁבֵתִי נָאִם הַמְּבִי"ט: קִפָּה רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן הִיוּ שְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ וְהוֹצֵא כֹּל אַח' מֵהֶם סֵךְ מַעוֹת בְּשְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ זֶה מִנֶּה וְזֶה מֵאַתֶּם וְנִשְׂאוּ וְנִתְּנוּ כְּמֵה שְׁנֵים וְהָלוּ וְלוֹו מַעוֹת מִבְּנֵי אָדָם וְלִיָּמִים מֵת רְאוּבֵן וְנִשְׂאָר שִׁמְעוֹן עַל נְכָסֵי הַשְּׁנֵת פְּתוּבָתוֹ לְגַבּוֹת הַחֻבּוֹת שֶׁהִיוּ חֲיִיבִים לְשְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ שֶׁהִיוּ נִפְסְדִי אִם לֹא הִיָּה הוּא גוֹבֵה אוֹתָם וְלִפְרֹעַ לְמִי שֶׁהִיוּ חֲיִיבִים לוֹ עַל עֶסֶק הַשְּׁנֵת פְּתוּבָתוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיוּ דוֹחֵקִים אוֹתוֹ וּבְזֶה עָבְרוּ כְּמֵה שְׁנֵים אַחַר מִיַּת רְאוּבֵן שֶׁהִיָּה שִׁמְעוֹן מִתְּעַסֵּק בְּשְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ לְמַכּוֹר מֵה שֶׁהִיָּה לָהֶם בְּשְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ וְלְגַבּוֹת וְלִפְרֹעַ וְאַחַר כֵּן עָמְדוּ לְחַשְׁבוֹן ע"י בְּרוּרִים שִׁמְעוֹן וְאַלְמָנַת רְאוּבֵן וּבְנָה אֶחָד מִן הַיְּתוּמִים וְהִרְאָה חֲשָׁבוֹן שִׁמְעוֹן בְּפְנֵי הַבְּרוּרִים מֵה שֶׁשָּׂם כֹּל אֶחָד בְּקֶרֶן הַשְּׁנֵת פְּתוּבָתוֹ וּמֵה שֶׁלְקַח וּמֵה שֶׁנִּשְׂאָר אַחַר מִיַּת רְאוּבֵן בְּסַחֲרוֹת וְחֻבּוֹת וּמֵה שֶׁפָּרַע וְנִמְצָא שֶׁהִפְסִידוּ רֹב קֶרֶן כֹּל אֶחָד מֵהֶם וְשֶׁפָּרַע שִׁמְעוֹן סֵךְ יָדוּעַ מִפִּיסוֹ יוֹתֵר מִמֵּה שֶׁנִּשְׂאָר בְּיָדוֹ אַחַר מִיַּת רְאוּבֵן וְשֶׁהוּא חֲיִיב עִתָּה עֲדֵינָן כְּמֵה חֻבּוֹת לְבְנֵי אָדָם וְתוֹבֵעַ מֵאַלְמָנַת רְאוּבֵן וּבְנָה שֶׁיִּפְרְעוּ לָהּ הַחֶלֶק שֶׁמִּגִּיעַ לְרְאוּבֵן מִמֵּה שֶׁפָּרַע יוֹתֵר מִפִּיסוֹ וְשֶׁיִּפְרְעוּ חֶלְקָם בְּכֹל הַחֻבּוֹת שֶׁהֵם חֲיִיבִים עֲדֵינָן וְאַלְמָנַת שִׁמְעוֹן וּבְנָה הַשִּׁיבּוֹ כִּי אֵינּוּ נוֹדַע שֶׁהִפְסִידוּ מֵה שֶׁמְרָא' שִׁמְעוֹן שֶׁהִפְסִידוּ מִקֶּרֶן הַשְּׁנֵת פְּתוּבָתוֹ כ"א ע"פ שִׁמְעוֹן וְגַם כִּי יִשְׁבַע שִׁמְעוֹן עַל הַהִפְסָד יִפְטֹר מִלְּהַחְזִיר לָהֶם הַקֶּרֶן לֹא יֵאָמֵן בְּשִׁבּוּעָתוֹ לְהוֹצִיא מִיָּדָם לְפָרַעוֹן הַחֻבּוֹת שֶׁפָּרַע וְשֶׁעִמִּי לְפָרַע יוֹרְנוּ רַבִּינוּ אִם יוֹכֵל שִׁמְעוֹן לְהוֹצִיא מֵאַלְמָנַת רְאוּבֵן וּבְנָה חֶלֶק הַמִּגִּיעַ לְרְאוּבֵן כְּמֵה שֶׁפָּרַע אוֹ לָאוֹ וְאִם הַחֻבּוֹת שֶׁלֹּא פָּרַע עֲדֵינָן יִהְיוּ חֲיִיבִים יְתוּמֵי רְאוּבֵן וְאַלְמָנַתוֹ לְפָרַע חֶלְקָם אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה אִף עַל פִּי שֶׁהוּרֵי הַגְּאוּנִים ו"ל שֶׁאִם מֵת אֶחָד מִן הַשְּׁנֵת פְּתוּבָתוֹ בְּטֹלָה הַשְּׁנֵת פְּתוּבָתוֹ כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא הַרְמַב"ם ו"ל ספ"ה מֵהִלְכוֹת שְׁלוּחֵי וְשְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ אפ"ה אִם הַשְּׁנֵת פְּתוּבָתוֹ נִתְּעַסֵּק בְּשְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ וְלֹא מִיָּחוּ בּוֹ הַיּוֹרְשִׁים אוֹ ב"ד אִם הִיוּ יְתוּמִים קְטָנִים נִרְאָה דְלֹא הָיוּ פּוֹשְׁעֵי בְּזָה וּמֵה שֶׁעָשָׂה עֲשׂוּי כֹּל שֶׁלֹּא מִיָּחוּ בּוֹ וְכְמוֹ שֶׁהִבִּיא הָרֵא"ש ו"ל בְּתְשׁוּבָה ס"ה פ"ח בְּכִיּוּצָא בְּזָה כ"ש הִיכָא שֶׁהִיוּ סַחֲרוֹת בְּשְׁנֵת פְּתוּבָתוֹ שֶׁהִיָּה צָרִיךְ זְמַן לְמוֹכְרָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסִידוּ בְּהֵן וְגַם שֶׁהִיָּה צָרִיךְ לְפָרַע מִהֵן לְבְנֵי אָדָם הַנוֹשֵׂי בָהֶם וְהִיָּה צָרִיךְ ג"כ לְגַבּוֹת מִן הַחֲיִיבֵי

להם וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל פ"ד ה"ה זמן ידוע למכיר אות' סחורה יש לכל א' מהן לעכב שלא יחלוקו כו' וזהו פשטין זמן קבוע לשותפות או שפלה הזמן הקצוב ורוצה א' מהם לחלוק כמו שפכת הרב ז"ל ואפ"ה יכול הא' לעכב שלא יחלוקו וכו' הכא נמי שבטלה השותפות במית' ראובן לא עדיף מכלה זמן השותפו' ויש ביד שמעון לעכב שלא לחלוק פניו שיש זמן ידוע למכיר אותה סחורה או אפי' אין זמן ידוע אם הוא ידוע שצריך אי זה זמן למוכר' פדי שלא יפסד מהקרון יכול לעכב עד שתמכר אם היא סחורה שאין בה דין חלוקה או שיש הפסד בחלוקת' כמו שפכת הרב ז"ל שם ואפילו לא הנה הפסד בחלוקתה פניו שאינה עומדת לחלוקה אלא למוכרה לפרעון החוב' יש לו לעכב עד שתמכ' כמו שראוי והרי כתב הרב ז"ל ג"כ שאם הנה עליהם חוב לאחר והן אחראין זה לזה שכל א' מהן מעכב מלחלו' עד שיפרעו: ואם כן לא פשע שמעון במה שנשא ונתן במה שנשאר מן השותפות ובמה שגבה חובות לפרוע מן הפל החובות שהיו חייבים וכל מה שעשה עשוי עד שישלמו לפרוע כל החובות ועל מה שתובע שמעון חלק ראובן במה שפרע מכיסו יותר ממה שהיה בידו מנכסי השותפות ע"פ החשבון שנתן בפני הברורים נראה שאם יש ראיה ברורה שנתפסד מה שנתפסד ושהוא פרע מכיסו מה שפרע שיוצי' מן התומים חלק המגיע לראובן בפרעון החובות שפרע שאם הנה ראובן קיים הנה חייב לפרוע פשיש ראיה ברורה וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל בסוף ההלכות טען שמעון שיש ללוי עליו חוב וכו' ואם אין בידו אין נאמן להוציא כו' שמא קנוני' הם עושים וכו' דמשמע דאם אין חשש קנוניא אלא שיש ראיה ברורה שחייב שמעון חוב זה בזה השותפות שיפרע ראובן חלקו ואפילו היתה מלנה ע"פ ואם כן תומים נמי פניו שהוא ברור שאביהם הנה חייב גם חלק חוב זה על השותפות הם חייבים והוי כמת בתוך זמן החוב שנתקין לגבות מנכסי תומים שהרי כשמת ראובן עדיין לא הנה חייב לפרוע שום דבר לשמעון מזה החוב שכתוב עליו עד שיפרע הוא והרי לא פרע עד אחר מיתת ראובן וכיון שנתברר שזה החוב הנה על השותפות חייבים יורשי ראובן לפרוע לשמעון חלקם: וגם שלא הביא שמעון ראיה ברורה אלא שנתן חשבון בפני הברורים והביא ראיות בפניהם כפי הראיות שדרך הסוחרים להיות מספיקות להם שנתפסד הקרון ושלא נשאר בידו כי אם מה שהראה בחשבונו ושהיה חובות על השותפות ופרעם יכול להוציא מיד התומים וכמו שפכת הריב"ש ז"ל תשובה קכ"ח וז"ל לפי שאין מוציאין מו התומים אלא בראיה ברורה או כפי הראיות שדרך הסוחרים להיות מספיקות להם ע"כ וכמו שפכת למעלה מזה שהולכים אחר מנהג הסוחרים כהיה דסימטותא בפ' אי זהו נשף והביא תשובת הרשב"א ז"ל על זה שכתב וכן אתה דן בכל מקום כמה שנהגו במדינות כו' כמו שהאריך שם ואם כן אם נתברר בפני אלו הברורים כפי הראיות שמביאים הסוחרים יכול להוציא חלק מה שפרע מיורשי ראובן ואין בטענת אלמנת ראובן שההפסד אינו אלא ע"פ שמעון ממש פניו שהביא הראיות הנז' לפני הברורים: ועל החובות שלא פרע עדיין נראה דבר פשוט שאותם החובות שיתברר שהם על השותפות שחייבים לפרוע חלקם יורשי ראובן אם הם כתובים על שניהם יפרע שמעון החצי ויורשי ראובן החצי ואם הם כתובים על שמו לבד ונתברר בפני הברורים שהנה על השותפות חייבים גם כן יורשי ראובן לפרוע חלקם אח' שאין כאן חשש קנוני' לפי ראות הברורים וכמו שנראה מלשון הרמב"ם ז"ל שהבאתי למעלה והשותפים ערבנים זה לזה אעפ"י שלא פירש כמו שכתב הרמב"ם

פכ"ה מהלכות מלנה ולנה אלא שאם היתומים קטנים או קצתם לא יגבה מהם פי אם כפי מה שהוא הדין לגבות מן היתומים בא' מן הג' דרכים מפני שהשותפים הם ערבנים כמ"ש הרב ז"ל וערב שפרע על הב"ח אינו גובה מן היתומים אלא בא' מן הדרכי' לדעת הרמב"ם ורבו ז"ל וילדע' הרמב"ן ז"ל לא טענינו ליה לערב טענת צררי וכמו שהביא הרב במ"מ פ"ק כ"ו מהלכות מלנה ואם החוב פתוב על שם ראובן ונודע פי הוא על השותפות לא יפרע שמעון פי אם חלקו וחלק ראובן יגבו מן היתומים כפי הדרכים: ואם המבי"ט: קפו מעשה שהיה בכמה יהודים שעלו בספינה גדול' שהיו בה כמה מאות ישמעאלי' ורוב האנשים והסחורות היו בחדר התחתון של הספינה שהיא תחת המקום שדורסים בו בעלי הספינה והמלחים ואין מקום פתוח אלא פתח א' בדלת שממנה יורדים ועולים למעלה כשהדלת פתוח ויהי סער גדול ביים בפתע פתאום ונהפך' הספינה דרו צדה הא' והתחילו המים להכנס והיו ג' או ד' יהודים עם קצת ישמעאלי' למעלה וכשראו שהספינה היתה נטבעת פתחו היהודים הפתח של החדר ודברו לאחיהם שבתוך ומהם בוכים ומתחננים לאל ומתנודים בבכיה זה עם זה פי היו רואים המנת בחדר' ומיד נהפכה הספינה דרו צדה והאנשים שהיו בספינה למעלה נפלו ביים והיו שטים סביבות הספינה עד שעלו על דפנותיה שהיתה פעוזה הפוכה והיו שם עליה כמו חצי שעה והספינה היתה נטבעת מעט מעט עד שנטבעה במקומה שהכביד משאה שבתוך החדר ולא נודע מקומה איה והאנשים שהיו על דפנותיה שטו ביים לספינה קטנה המשמשת לגדולה ורובם נטבעו וקצתם עלו לספינה ובכלל' נמלטו ב' יהודים בספינה הקטנה ואחד מהם הגיע פה והגיד מה שפתוב למעלה ושפל האנשים שהיו למעלה בספינה שלא השיגו לספינה קטנה נטבעו שם והיו רואים אותם שטים על פני המים ובכללם ג' יהודים ושחר כף הגידו להם פי יצאו צפים על פני המים מתים לאי שיאו וקברום שם אבל היהודים שהיו בתוך החדר אמר פי מיד בהכנס המים לספינה נראה להם שמתו פי לא היה להם דרו לצאת משם שנהפכה הספינה ונטבעה עד התהום דרו פניה ולא ראו שום איש לא ישמעאל ולא יהודי מהעומדים למטה שיוצא לא חי ולא מת אלא שפולם היו בחדר בהכנס המים עליהם ועל זה יש לעיין על אלו האנשים שהיו תוך החדר אם דנים אותם כנטבעו במים שאין להם סוף או לא: ונראה שנוכל להורות היתר בנשותיהן של אלו שהיו תוך החדר ולא הני בכלל מאן דמורי במי' שאין להם סוף כמו שפירש ואפי' במים שאין להם סוף פתב המרדכי ז"ל בתשו' ה"ר אליעזר מוודרון דקדק דמדק מים שאין להם סוף אשתו אסורה ולא קאמר אסור לעולם שמה דלאו לעולם קאמ' וכן נראה שתלו רבותי ע"ה על חכמי הדור ויראי שמים שיתפוננו וישפילו על ענני המאורע באדם והאריף מאד למצוא עלילה להתיר אשה שנתעגנה ד' שנים פי נטבע בעלה וחקקות מוכיחות שנטבע פי הפלים אשר אתו בספינה נמצאו על שפת הים וכו' עכ"ל הרי שיש מקום וחיוב על חכמי הדור לכונן ולהשפיל אפילו במים שאין להם סוף ע"י חקקות מוכיחות שנטבע כ"ש כשלא תהיה ההוראה בכלל מים שאין להם סוף כגון בנדון זה דהא תנן פ' בתרא נפל למים בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף אשתו אסורה וכו' ותניא נמי הכי בהאי לישנא בברייתא בגמרא דמשמע דהיינו פשרא והו שפול למים שאין להם סוף אבל היכא שלא ראוהו שנפל אלא שראו שבאו המים עליו פי הכא שהיו תוך החדר ונכנסו המים בתוכה לא הני בכלל נפל למים שאין להם סוף והכי מוכח נמי בברייתא דתניא התם אר"ג פעם

אָחד הייתי מְהַלֵּךְ בְּסַפִּינָה וְרֵאִיתִי סַפִּינָה אַחֶרֶת שֶׁנִּשְׁבְּרָה וְהֵייתִי מִצְטַעֵר וְכוּ' בְּאוֹתָהּ שֶׁעָשָׂה אֲמֶרְתִּי כְּמֵה גְדוּלִים דְּבָרֵי חֲכָמִים שֶׁאֲמָרוּ מִיָּם שְׁאִין לָהֶם סוּף אֲשֶׁתּוֹ אֲסוּרָה מִשְׁמַע דְּמִים שְׁאִין לָהֶם סוּף הֵינּוּ כְּשֶׁנִּשְׁבְּרָה הַסַּפִּינָה שֶׁנִּפְלוּ לָיָם הָעוֹמְדִים בָּהּ כְּדַתְנִיָּא הֵתָם דְּרַף שֶׁל סַפִּינָה גִזְדָּמָן לוֹ וְכוּ' וְהָא דַתְנִיָּא הֵתָם אַר"ע פֶּעַם אָחַד וְכוּ' וְרֵאִיתִי סַפִּינָה מִטְרַפַּת בַּיָּם כו' וְכֵן הָא דַתְנִיָּא רִישׁ הָאִשָּׁה שֶׁלָּם מַעֲשֵׂה בַב' ת"ח שֶׁהָיוּ בָּאִים עִם אַבָּא יוֹסִי בֶן סִימָאֵי בְּסַפִּינָה וְטָבְעָה וְכוּ' וְלֹא קָאָמַר שֶׁנִּשְׁבְּרָה מִיָּרִי בְּסַפִּינָה שְׁאִין לָהּ חֶדֶר כִּי הָכָא אוֹ שֶׁהָיוּ בָּאִי עַל הַסַּפִּינָה שְׁדוֹרְסִים הַסַּפָּנִים וְיֵשׁ לְהוֹרוֹ' הֵיתֵר בְּזָה וְלוֹמַר כִּי וְדָאֵי מִתּוֹ פִּינּוֹן שֶׁשָּׂהָא הָרוּאָה שָׁם בְּכַדִּי שֶׁתִּצָּא נִפְשָׁם וְלֹא רָאָה שֶׁיִּצְאָו מִן הַחֶדֶר עַל הַיָּם כְּמוֹ בְּמִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם סוּף דְּאֵם תִּמְצָא לּוֹמַר שֶׁכְּשֶׁנִּשְׁבְּרָה הַסַּפִּינָה אֵיתְרָמִי דְנִפְלוּ הֵם דְּרַף פְּתַח הַחֶדֶר לְתוֹךְ הַיָּם הָיוּ נִרְאִים עַל הַיָּם אוֹ חַיִּים אוֹ מֵתִים דֹּאע"ג דְּבְמִים שֶׁל"ס אָמְרִי' שְׁמָא יִצָּא לְאַלְתֵּר לְמַרְחוֹק וְלֹא רֵאוּהִי הָכָא לֹא דְנִינּוֹן לִיָּה בְּמִים שֶׁל"ס כְּדֹאָמְרִי' וְעוֹד יֵשׁ לְמִצּוֹא צַד הֵיתֵר וְלוֹמַר שֶׁלֹּא יִצָּאוּ מִשָּׁם שֶׁהָיוּ בְּכַדִּי שֶׁתִּצָּא נִפְשָׁם וְלֹא רֵאוּהִי הָכָא לֹא דְנִינּוֹן לִיָּה בְּמִים שֶׁלֹּא יִצָּאוּ מִשָּׁם אֶלָּא שֶׁתִּהְיֶה הַחֶדֶר מְקוֹם קְבוּרָתוֹ וְלֹא יִתְּנוּ לְמַאֲכַל דְּגָיִם שֶׁהָיוּ בּוֹכִים וּמְתַנְדִּים בְּתוֹךְ הַחֶדֶר בְּרֵאוֹת' שֶׁהַמִּים הָיוּ קְרוּבֵי' לִיְכַנֵּס שָׁם וְלֹא הָיוּ מְזַרְזֵי' עֲצַמ' לְצֵאת מִשָּׁם וְכֵן יֵשׁ חֲזָקוֹת מוֹכִיחוֹת שֶׁמִּתּוֹ שֶׁאוֹתָהּ שֶׁהָיוּ לְמַעֲלָה וְלֹא נִמְלְטוּ הָיוּ הוֹלְכוֹת עַל פְּנֵי הַמַּי' חַיִּים וְאַחַר כֵּף נִעְלְמוּ מֵעֵינֵיהֶם וְאֵלוֹ שֶׁהָיוּ לְמַטָּה לֹא נִרְאָה אֶפִּילוֹ א' מֵהֶם לֹא חֵי וְלֹא מֵת שֶׁנֶּר' שֶׁהַחֶדֶר הֵיטָה קְבוּרָתוֹ וְג"כ יֵשׁ הוֹכְחָה מִמָּה שֶׁיִּדְעוּ אַח"כ כִּי אוֹתָם הַב' אוֹ ג' יְהוּדִים שֶׁלֹּא נִמְלְטוּ בְּסַפִּינָה הַקְּטָנָה יִצָּאוּ מֵתִים צָפִים ע"פ הַמִּים לְשַׁפְּת הַיָּם לְשִׂאוֹ וּקְבֻרָתוֹ שָׁם וְאֵלוֹ שֶׁהָיוּ בְּתוֹךְ הַחֶדֶר שֶׁהָיוּ כְּמוֹ עֲשָׂרִים יְהוּדִים מְלַבֵּד יִשְׁמַעְאֵלִים לְרוֹב שֶׁהָיוּ שָׁם לֹא יִצָּא אָחַד מֵהֶם לֹא חֵי וְלֹא מֵת וְהוֹכְחָה זֶה הֵיא גְדוּלָּה מִהַהוֹכְחָה שֶׁהֵבִיא הַמְרַדְכֵי בְּמִים שְׁאִין לָהֶם סוּף עַל כִּי הַפְּלִים אֲשֶׁר אֲתוֹ בְּסַפִּינָה נִמְצְאוּ עַל שַׁפְּת הַיָּם שֶׁהָיוּ הַפְּלִי' אֶפְשָׁר שֶׁהוּא הַשְּׁלִיכֶם לְהַקֵּל מֵעַלְיוֹ וְיִצְאוּ עַל שַׁפְּת הַיָּם וְהוּא נִמְלַט לְמִקּוֹם אַחַר אֲבָל בְּגִדוֹן זֶה שֶׁלֹּא נִרְאָה גַם א' מֵאוֹתָם הָעוֹמְדִים בְּחֶדֶר לֹא הֵם וְלֹא כְּלִיָּהֶם כְּמוֹ שֶׁנִּרְאוּ אוֹתָם הָעוֹמְדִים לְמַעֲלָה הֵיא הוֹכְחָה שֶׁמִּתּוֹ בְּמִקּוֹמ' כְּדֹאָמְרִי' עוֹד יֵשׁ הוֹכְחָה גְדוּלָּה שֶׁלֹּא יִצָּאוּ אֶלָּא שֶׁמִּתּוֹ שָׁם דְּכִינּוֹן שֶׁהָעוֹמְדִים לְמַעֲלָה רָאוּ כְּשֶׁנִּשְׁבְּרָה הַסַּפִּינָה שֶׁהָיוּ נִכְנָסִין הַמִּים לְתוֹכָהּ וְהָיוּ נִכְנָסִין לְחֶדֶר מֵהַנִּפְשָׁף אִם הֵיטָה הַדָּלֶת סְגוּר לֹא הָיוּ יְכוּלִּין לְצֵאת וְאִם הֵיטָה פְּתוּחָה אוֹ שֶׁפְּתוּחוּהוּ לְצֵאת הָרִי הַמִּים הַנִּכְנָסִים הָיוּ שׁוֹטְפֵי' אוֹת' אֶלָּא שֶׁנִּרְאָה בְּנֹדָאֵי שֶׁהַחֶדֶר הֵיטָה מְקוֹם קְבוּרָתוֹ וְחַיִּי לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי סוּמְךָ עַל מֵה שֶׁפְּתוֹ' לְמַעֲלָה הַלְכָה לְמַעַשׂ' אִם יִסְמְכוּ וְיִחְתְּמוּ שְׁנֵי חֲכָמִים מִבְּעַלֵּי הַהוֹרָאָה נְאֻם הַצִּעִיר מִשָּׂה ב"ר יוֹסֵף זֶה"ה מְטָרָאֲנִי: וְהַחֲכָם ה"ר אַבְרָהָם שְׁלוֹם גַם כֵּן חֲתָם בְּהוֹרָאֵתִי זֹאת גַם כִּי אֵינִי מִבְּעַלֵּי הוֹרָאָה אֲנִי סוּמְךָ עַל כָּל מֵה שֶׁפְּתוּב לְמַעֲלָה אַבְרָהָם שְׁלָם כִּפְזוֹ אַחַר שְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁהִתְרַתִּי אִשָּׁה זֶה וְתִלִּיתִי הַתְּרָה לְמַעֲשֵׂה עַד שֶׁיִּחְתְּמוּ ב' הַחֲכָמִים מִבְּעַלֵּי הוֹרָאָה וְעַדִּין לֹא חֲתָם עִמִּי אֶלָּא אָחַד בָּא לְפָנַי אִישׁ וְדַרְשׁ מִמֶּנִּי שֶׁהֵיטָה רוּצָה לִישְׁאָנָה וְהַשְּׁבִתִּי לוֹ שֶׁלֹּא הִתְרַתִּי לְמַעֲשֵׂה עַד שֶׁיִּחְתְּמוּ ב' חֲכָמֵי' אַחֲרָיִם מִבְּעַלֵּי הוֹרָאָה עִמִּי שֶׁיִּלְךָ וְיִדְבֵּר עִם אֵי זֶה חֲכָם שֶׁיִּעֲיִין בָּהּ וְיִרְאָה אִם יִסְכִּים בְּהִתֵּר וְהַלְךָ לוֹ וְלֹא רִצָּה שׁוּם חֲכָם לְהַתְּבַטֵּל מִלְּיָמוּדוֹ וְלִטְרוֹן וְלַעֲיִין אִם יִמְצָא לָהּ הִתֵּר זוֹלַת הַחֵכ' ה"ר יוֹסֵף יצ"ו שֶׁגָּלָה לִי דַעְתּוֹ מִקּוֹנְד' שֶׁהֵיטָה נִרְאָה לוֹ לְהַחְמִיר וּנְדַחָה זֶה הָאִישׁ מִפְּנֵי אַחַר כְּמֵה חֲדָשִׁים קְרוּב לְשָׁנָה בָּא אָדָם אַחַר וְשָׂאֵל אֶת פִּי אִם יִשְׁאָנָה דְחִיתִּיו כְּמֵה יָמִים בְּטַעֲנָה הָא' וְסָבַב אַחֲרַי קָצַת מִן הַחֲכָמֵי' יצ"ו וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלָיו לְהַטְפִּיל בְּעַנְיָן אִז

אמרתי לו שילך לחכם כה"ר אברהם יצ"ו להסכים בהתר ונאם יראה לו לתת רשות שישא אותה גם אני הייתי מסכי' למעשה אח' שקצ' החכמים יצ"ו לא רצו לעיין בדינו והשיב לו החכם הנז' כי לא היה נראה לו לתת לו רשות עד שיספיק החכם של בני הקהל ש'לו אז הלך האיש בחרו אף וקח ב' אנשים וקדשה בפניהם וכששמע החכם הה"ר יוסף שלח להכריז את האשה על שאומר שהתרה בה זה כמה ימים שלא תנשא ועברה על התראתו ואני אמרתי שעשה שלא פדין כי אין ב"ד חייבים להתרות את האשה שטבע בעלה במים שאין להם סוף שלא תנשא ומה שאמרו שלא תנשא הוא אם תשאל לב"ד שיאמרו לה שלא תנשא ונהרי רב נחמן בעובדא דבי חסא לא נזהר מלומר אכלו פנורי לחסא ואזלא ואנסיבא מדיבוריה ונאם צריף להתרו' בה כ"ש שהיה חייב רב נחמן להתרות בה מפני שיאמר האלהים אכלוה פנורי ולא תאמר שנשאת מי' קודם התראה שהרי היתה צריכה להמתין צ' יום כי לא הזכיר ההוא דאמר מאן איכא בי חסא אימתי נטבע ואפ' נאמר שהיה ידוע שטבע זה יותר מצ' יום היה ראוי ר"כ מי' פשאמר האלהים אכלו וכו' לשלוח להתרו' בה כדי שלא תנשא מי' על דיבורו הרי שאין ב"ד חייבים להתמיר בעגונות להתרות בה פי על הסתם היא יודעת שאין לה רשות או היא תשאל לחכמים שיאמרו לה שלא תנשא ונאם לא ידעה ולא שאלה ונשאת לא תצא ונאם פן לא היה ראוי להתמיר בעגונא להתרות בה וכל שכן שנתקדשה כבר על מה שידעה שהיו ב' חכמי' ידועי' מתירין אותה: ואפילו נתקדשה בלי שום הוראה אמרינו בירושלמי פ"ב דיבמות קדש כמי שפנס אמרו לו שלא יכנס ופנס מוציאין מי' לנפסח' הרשב"א ז"ל ואף לפי ג' נוסחת הרמב"ן ז"ל קדש אין אומר' לו שיכנס אלא שלא יכנס ונאם פנס אין מוציאין מי' פמו שהביא מ"מ פ'ק עשירי מהלכות גירושין נראה שאין יכולי לכופו אפילו בדברים להוציא שהרי לא אמרו אלא שיאמרו לו שלא יכנן' לא שיוציא ואפ"ה אם פנס על התרא' זו אין מוציאין מי' פדאמ' בתר הכי ונאם פנס אין מוציאין מי' ונאם פן לנפסחת הרמב"ן ז"ל אם פנס אחר התראה אין מוציאין מי' לא שנא התרו בו קודם קידושין או אחר כ' פמו ש'נראה בתשובת ריב"ש ז"ל רמ"ב וכן נראה דעת הרמב"ם שכתב סתם וכולן אם עברו ונשאו דמשמע אפילו אחר התראה ואף לנפסחת הרשב"א ז"ל דמוציאין מי' פשפנס אחר התראה היינו פשהתרו בו ג"כ דעל התראה דיד' אין פופין אותו להוציא וכמו שכתב הריב"ש ז"ל בתשובת רמ"ב ומה שכתב פי החכם שהסכים עמי בהתר התרה בו שלא יקדש פי אם ברשות חכם קהל הרי בפ' א"ל שהוא היה מתירה וכדי שלא יהי קטטה פמו שהי' אח"כ הוא שאמר לו ד' עצה לא ד' התראה פי המת' הוא שמתרה על דבר שפובר שהוא איסור והוא היה אומר לו בפ' שהיתה מותרת ותמה על החכם הנז' שהביא מה שכתוב בנמקי יוסף בפ"ב דיבמות שפי' בירושלמי דכל היכא דאמר' דאם פנס לא יוציא היינו פשפנס ממש אבל לא פשקדש בלבד וכתב דלהכי פשקדש פי עובדא דהכא מפקינן לה מיניה והדבר ידוע פי זה שהביא נמקי יוסף היא נוסחת הרמב"ן ז"ל קדש אין אומרין לו שיכנס אלא לא יכנס והיינו משום דמאי דאמרין אם פנס לא יוציא היינו פנס ממש לא קדש לחוד ונאם פן הא מסיים בהאי נוסחא ואזיל ונאם פנס אין מוציאין מי' אפילו אחר התראה פדאמ' לעיל ואיך הביא מי' בסמוך לענין התראה מה שהביא הריב"ש ז"ל בתשובה שאף לאותם שדעתם אם נשאת לא תצא אם נשא' אחר שאסרוה לינשא לכתחלה מוציאין אותה וכו' וכמו

שְׁאֵמֵר בִּירוּשָׁלַיִם אֲמָרוּ לוֹ שְׁלֵא יִכְנָס וְכִנּוּס מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְהִבִּיאוּ הַרְשָׁפָא ו"ל וְהִיָּנוּ שְׁלֵא בְּנוֹסְתָת הַרְמָב"ן ו"ל שְׁהִבִּיא בְּנִמְקֵי יוֹסֵף וְהִיכִי אַרְבָּבָה אַתְרֵי גְנוּסְתָאוֹת חֲלוּקוֹת זֹו עַל זֹו וְתַנְיָנָא מִתְנִי' פְּלִפִּי הַסְנְאִיָּה דְמַר לְעוֹלָם הִלְכָה כַב"ה וְהַרְוֵץ' לַעֲשׂוֹת כַב"ש עוֹשֵׂה כַב"ה עוֹשֵׂה וְכו') פְּדָא' פ') א"ט) וְאַף אִם חָכָם קִהְלוּ הַתְּרָה בּוֹ שְׁלֵא יִקְדָּשְׁנָה כְּמוֹ שְׁנִשְׁמַע נ"ל דְאִין מוֹצִיאִין מִפְּנֵי הַתְּרָאָה זֹו פִּינּוֹן שַׁב"ד אַחַר הַתִּירוּ לֹו וְסָמְכוּ אִישׁ וְאַשָׁה עַל דְּבָרֵיהֶם וּמָה שְׁהִבִּיא מִתְּשׁוּבַת הָרָא"ש ו"ל כְּלָל ל"ב שְׁאַף עַל פִּי שְׁהַשְׁלִיחַ סָמָךְ עַל דְּבָרֵי הַמִּתִּירִים פִּינּוֹן שְׁחָכָם אַח' הַתְּרָה בּוֹ שְׁלֵא יִכְנָס תַּצָּא וְאַעֲפ"י שְׁמִתִּירִים הָיוּ רַבִּים כ"ש בְּגִדוֹן דִּינּוֹן שְׁלֵא הַתִּירָה לֹו אֲלֵא חָכָם אֶחָד וְכו') ע"כ לֹא צָדֵק בְּזָה כִּי כָל מִי שְׁיִרְאָה תְּשׁוּבַת הָרָא"ש ו"ל שְׁהַעֲלִים הוּא אֵת מְקוֹמָה יָבִין שְׁאִינוּ כ"ש וְלֹא ה"ה שְׁהָרִי כְּתַב שָׁם ו"ל וְאַף אִם יֵאמֵר לֹא עֲבָרְתִי עַל הַתְּאַרְתָּ ב"ד כִּי אַחֲרִים הַתִּירוּהָ לִי לֹאוּ כָל כְּמִינֵיהּ שְׁהַדְבָר יְדוּעַ שְׁאִין בְּאִי שְׁבִילֵיא וּבְכָל פְּרוּבִינְצִי' אָדָם שְׁיִוְכַל (לְסָמְוֵךְ) עַל הוֹרְאָתָ' אִף כִּי הִ' מִקַּל וְהֵם מִחֲמִירִים ע"כ נר' כִּי מְשׁוּם שְׁהִיָּה מְפֹרָסָם בְּחֻקָּהּ וְלֹא הָיוּ אַחֲרִים נִעְרָכִים אֲצִלוּ הוּא שְׁלֵא הָיָה רְאוּי לְשַׁלִּיחַ לְסָמְוֵךְ עֲלֵיהֶם מָה שְׁאִינוּ כִּן בְּגִדוֹן שְׁלָנוּ וְכַתְּבַת שְׁלֵא הַתִּירָה אֲלֵא חָכָם אֶחָד וְהוּא יְדוּעַ כִּי הִתְרָה הָיָה עֲפ"י שְׁנִיָּם וְהַתְּרָאָה הָיְתָה ע"פ חָכָם אֶחָד לָהּ (וְע"פ חָכָם אַחֵר לֹו).

וְאַף אִם הָיוּ מְתִירִים לְשְׁנִיָּהֶם וְלֹא הָיָה מִי שְׁיִתִּיר לָהֶם לֹא הָיָה לָהֶם רְשׁוּת לְהוֹצִיאָה מִמְּנוֹ אַחֵר שְׁהַרְמָב"ם ו"ל נִרְאָה שְׁסוּבֵר כְּהַרְמָב"ן ו"ל דְאִין מוֹצִיאִין אַחֵר הַתְּרָאָה וְאַנּוּ נוֹהֲגִי לְפָסוּק כְּהַרְמָב"ם ו"ל וְכ"ש בְּעִנְיָן עֲגוּנָא וְהָרִי הַרִיב"ש ו"ל שְׁכַתְּבַת עַל זֶה דְכִינּוֹן שְׁיֵשׁ הַתְּחַלְפוֹת בְּנוֹסְתָאוֹת סְפָקָא הָוִי וּמְסַפְקָא אִין כּוֹפִין וְכַתְּבַת עוֹד וְעוֹד שְׁאַף לְפִי הַגְּנוּסְתָא שְׁאוּמְרַת שְׁכּוֹפִין פִּינּוֹן דְמִשׁוֹ' קְנָסָא הוּא י"ל הִיכָא דְאִיתְּמַר אִיתְּמַר הִיכָא דְלֹא אִתְּמַר לֹא אִתְּמַר דְחֲדוּשׁ הוּא וְלֹא גְמִיר' מִיָּנִיָּה ע"כ וְאַנּוּ מוֹסִירָה עֲלֵיוּ נּוֹפֵךְ מִשְׁלִי דְדוֹקָא כְּהִנְהוּ דְמִתְּנּוּ פ' פִּיצַד הַנְּטָעָן עַל הַשְּׁפָחָה וְכו') וְהַחֲכָם שְׁאַסֵּר וּמְבִיא גִט וְדַכְּוֹנְתֵיהוּ הוּא דְמוֹצִיאִין אִם עֲבַר עַל הַתְּרָא' לְאוֹתָהּ הַגְּנוּסְתָ' מְשׁוּם דְיוֹצִיא זֶה וְיִכְנָס אַחֵר אֲבָל בְּקִטְלָנִית שְׁדַבֵּר הַרִיב"ש ו"ל וּבְגִדוֹן דִּינּוֹן דָּאִם יוֹצִיא זֶה לֹא יִכְנָס אַח' מְשׁוּם דְאַסִּיר' לַכ"ע וְאַמֵּר דָּאִם כְּנָס לֹא יוֹצִיא וְאַפִּילוּ בְּהַתְּרָאָה אִפִּי לְנֹסְח' מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ וְאַם כִּן אִף לְפִי דְבָרֵיהֶם שְׁנִדּוֹן זֶה הָוִי מִיָּם שְׁאִין לָהֶם סוּף שְׁלֵא כְּדִין כְּפּוֹ אוֹתוֹ לְהוֹצִיאָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבַתִּי וְכ"ש שְׁאִין זֶה מִיָּם שְׁאִין לָה' סוּף כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְתִּי בְּפָסְקֵי הָא' אֲשֶׁר מִמְּנוֹ לְמַדּוֹ לְהַשִּׁיג עֲלֵי וּלְהַחֲמִי וְכַת' הַחֲכָם הַנּוֹ' שְׁאַנִּי סְמַכְתִּי עַל תְּשׁוּבַת ה"ר אֲלִיעֶזֶר מְנוֹרְדוֹן ו"ל לְהַתִּיר זֶה וְהִנֵּה הַדְּבָר יְדוּעַ כִּי לֹא הִבְאִיתִיָּה אֲלֵא לְלַמּוֹד מְמַנָּה שְׁיֵשׁ מִקוּ' וְחִי' עַל חֲכָמֵי הַדּוֹר לְכּוֹנִין וּלְהַשְׁכִּיל עַל עִנְיָן הַמְּאֹרַע מִי שְׁטַבְעַת בְּמִיָּם שַׁל"ס ע"י חֲזַקוֹת אֲבָל הָעִנְיָן שְׁהַתִּיר הוּא ו"ל לֹא הָיָה הַמְּאֹרַע בְּגִדוֹן שְׁלָנוּ וְלֹא מִמְּנוּ לְבַד יוֹכַל הָאָדָם לְלַמּוֹד שְׁהוּא חֲזִיב לְחַפְּשׁ בְּהַתֵּר עֲגוּנָה שְׁהָרִי חֲכָמִים ו"ל חֲסוּ לְתַקְנוֹת עֲגוּנוֹת וְהַתִּירוּהָ בְּעַד אֶחָד וְעַד מִפִּי עַד וּמִפִּי עֶבֶד וְכו') וְכְמוֹ שְׁכַתְּבַת הָרָא"ש ו"ל כְּלָל נ"ב וְנ"ל הָרִי אִתְּהָ רוּא' שְׁכַמָּה קוֹלוֹת הַקְּלוּ חֲכָמֵי ו"ל מְשׁוּם תְּקִנּוֹת עֲגוּנוֹת וְגַם סָמְכוּ עַל זֶה וְכו') וְכִן רְאוּי לְכָל מוֹרָה לְחַזֵּר עַל כָּל צְדָדִין לְהַתִּיר ע"כ וְלֹא הִבְאִיתִי מַה"ר אֲלִיעֶזֶר ו"ל שׁוּם רְאִיָּה לְגִדּוֹן שְׁלָנוּ אֲלֵא לְעִנְיָן שְׁיִתְּפוּנוּ חֲכָמֵי הַדּוֹר לְהַשְׁכִּיל כּו' שְׁהִבִּיא הוּא הַדְּבָר יוֹתֵר מְפֹרָשׁ שְׁיִשְׁכִּילוּ עַל הַמְּאֹרַע בְּנִטְבַע אֲבָל כְּלָל בְּעִנְיָן דְּבָרֵי חֲכָמֵי הָרָאשׁוּנֵי' וְאַחֲרוֹנֵי' הוּא שְׁרְאוּי לְחַזֵּר עַל כָּל צְדָדִין לְהַתִּיר וּמָה שְׁכַתְּבַת הַחֲכָם יצ"ו דְלֹאוּ רְבוּתָא הִיא לְהַקְּלֵי הָרִי כְּתַב הָרָא"ש ו"ל וְכִן רְאוּי

לכל מור' לחזור על כל צדדין להתיר ואם פן רבותא היא ומה שכתב שאף אם ירא' בעיני המתיר להתיר לא יצא מלפניו היתר וכו' עד אשר יאספו כל בעלי הוראה וכו' כבר שלחתי להם כמה פעמים ע"י הרוצים לישא אותה שיעיינו בה ולא יענו את דינה ולא השיבו לא הן ולא לאו וכשראיתי כן נתיישבתי רשות אם יתן גם פן רשות החכם המתיר עמי כמו שכתבתי וכבר היינו ב' לגבי חז' פי מעול' לא ידעתי פי שום חכם היה מחמיר בה פי אם החכם הנז' ואח"כ אסף הוא את פולם ללמד סניגוריא לדבריו וכתב פי תשובת ה"ר אלעזר מנורדון אין לסמוך עליה דדבריו בטלים מעצמן וכו' ואני כואב ומצטע' על שבסבתי זלזלו בדבר' ז"ל הרב לומר שדבריו בטלי' מעצמ' ושדבריה עלילה על לבו להתיר וכיוצא בדברים אלו שהיה זלזול לא' ממנו כ"ש לרב קדמון לפגום כבוד צדקתו בקרב פי כיון שהביא דבריו הרב המרדכי ז"ל נראה שהיה רב מפורסם ובר סמכא וכן רבי אברהם ב"ר משה כתב כן אלא שהיה קשה בעיניו להתירה כמו שכת' רבי אברהם שראה שלא חלקו ולא בטלו את דבריו מפני שהי רב גדול אלא שהיה קשה בעיניהם להתירה ע"י אותם אמתלאות וחזקות ואיך יעלה על לב א' ממנו לבטל דבריו: ולכן נתיישב לישיב מה שהשיג עליו כדי שלא יחשבו דבריו בטלו' על ידי וכתב שמה שדקדק מדלא קתני אסורה לעולם אם בכל מקום היו שוני' אסורה לעולם וכאן לא שנו לעולם היה אפשר לדקדק פן אבל מאח' שבכל מקום שנו אסורה סתמא כו' ע"כ ואני אומר פי בכל המקומות ששונה אסורה דבר פשוט הוא שהוא לעולם אבל הכא במי' שאין להם סוף דאומדנא הוא שאח' שעברו כמה שני' שנטבע זה ונשפח זכרו שבחזקת מת הוא ולכן נראה דלאו לעולם קאמר אלא אחר שנשפח זכרו ובאמתלאו' או חזקות שימצאו במאורע יוכלו להתירה כתב עוד ומה שכתב וכן נראה שתלו רבותינו על חכמי הדור ויראי שמים וכו' אלו דברי' שאין להם שיעור בלא ראיה ואין טעם ליראת אלהים במקום הזה פי הירא ורף הלבב אף במקום שאמרו להתיר ירא וחרד וכו' ע"כ והנה דבריו בראיה גדולה מן הגמרא שאמרו דהקלו משום תקנות עגונות והקולא היא למצוא צדדין להתיר ויש בזה יראת אלקים שלא תצאנה בנות ישראל העגונות לתרבות רעה: כתב עוד ומה שכתב והאריה מאד למצוא עלילה להתיר אשה שנתעגנה ד' שנים וכו' עלובה עיסה שנתחומה מעיד עליה שבדבריה עלילה על לבו להתיר ע"כ והנה הנחתו' שהו' הרב המרדכי שהעיד שהאריה מאד למצוא עלילה נתן שני טעמים לדבר אחד שנתעגנה כבר ד' שנים ושהיו חזקות מוכיחות שנטבע ועל פן האריה להתירה ה"ר אליעזר אעפ"י שלדעת המרדכי היו פדמות עלילה החזקות שעליהן היה מתיר עוד כתב ומה שכתב פי נטבע בעלה וחזקות מוכיחות שנטבע פי הפלי' אשר אתו בספינה נמצאו על שפת הים דברים אלו אינם מדוקדקים שהניח בתחלה שנטבע משמע דפשיט' לן בודאי שנטבע ואח"כ כתב וחזקו' מוכיחות שנטבע כו' וע"כ צ"ל דנטבע דרישא היינו שהיה בתוך ספינה שנטבע' ונטבע דסיפא היינו שטבע בים ומת ע"כ ואיני יודע על מה צ"ל דנטבע דרישא וכו' שמה שכתב דנטבע דרישא היינו שהיה בתוך הספינה שנטבע כמו שכתב הוא ואנו חושבים שמת באותה טביעה ונטבע דסיפא היינו שהחזקו' מוכיחות שהוא מת כמו שהיינו חושבים וליכא שינוי כלל בין לישא דנטבע דרישא לסיפא ואם היה אי זה שינוי בזה היה יכול ג"כ לתפוש על המרדכי פי הוא כמספר דברי ה"ר אלעזר ז"ל ולא אמר שכתב פי נטבע בעלה וכו' והוא המסדר לשון הענין שהאריה בו ה"ר אליעזר ז"ל:

עוד כתב ומה שכתב פי הכלים אשר אתו בספינה נמצאו על שפת הים על זה אני אומר
הכי קרא שמה עלילה דמה ראיה היא שהפלי' אשר אתו בספינה נמצאו על שפת הים
יכול להמלט על נפשו אם לא יוליך הכלים עמו אתמה' ובאמת לא ניתן דבר זה לעלות
על לב אף פי לראות ולכתב וא"ת מאי הכלים אשר אתו בספינה דקאמר הכלים שהיה
לבוש וכו' והאריף הרבה לדעת אם פשוט בגדיו אוילי פשטם אלא שאכלוהו דגים והניחו
הבגדים קרועים וא"כ לא היה שם כלים עליהם שהיו נחתכים וכל מה שכתב פאן הם
הדברי' שאינם צריכי' ובלתי מוכיחי' ענין הנרצה אצלו והוא ביטול דברי הרב ר' אליעזר
ז"ל: ואלמלא פו היה משגיח על דבר המרדכי שכתב והאריף מאד וכו' וכתב אחר פו
ונחזקות מוכיחות וכו' והאריכו' מאד והחזקות לא נכלל הכל במה שכתב פי הכלים אשר
אתו בספינה נמצאו על שפת הים, אלא שהתחיל במה שהתחיל ה"ר אליעזר פי הפלי'
אשר אתו וכו' ועל זה האריף ה"ר אליעזר במה שאירע בענין ומצא חזקות מוכיחו'
שנטבע מה שלא הביא המרדכי פי לא רצה להאריף הוא במה שאירע באותו המעשה
דמאי דהיה הנה ולא הביא אלא ענין פי' אסורה שהיא לעולם כמו שהביא מראביה וא"כ
אפילו נימא דהכלים אשר אתו בספינה ר"ל כלים שהיו עמו לא מלבשו פמו שגראה
מן הלשון שאו' כלים אשר אתו בספינה ולא אמר כלים שהיה לבוש בהם או כליו סתם
לא יקשה עליו מה שכתב פי לא ניתן דבר זה להעלות על לב פי טוב אחרית דבר
מראשיתו ואחרית הדבר פי לא נכתב וגם החזקות לא נכתבו ואיך יעלה על לב אחד
להקשות על מה שלא ידע איך היה דבר זה לא היה ולא נהיה ולא למשל היה כתב עוד
ומה שכתב בשם ה"ר אברהם בר משה דמה שהורגלו העולם לפר' דאסורה לעולם וכו'
ועל זה המשמעות יש לתמוה וכו' הרי הודאת בעל דין שכל העולם מפרשי' דאסורה
לעולם והיא נניח כל העולם ונפסוק כדברי יחיד באשת איש החמורה ע"כ וכבר כתבתי
למעלה פי במי' שאין להם סוף לבד היה אפשר שלא היתה אסורה לעול' ולכן היה ראוי
לפרש לעולם ועל זה כת' שהורגלו העולם לפרש דאסורה לעולם כמו בשאר דוכתי
משו' דסתמ' קאמר אבל יש לתמוה על זה המשמעות פיון שהיה אפשר לתת טעם פאן
שאינה אסורה לעולם שהי' לו לפרש יותר במקום זה ממקומות אחרים כדפי' וא"כ אין
שום קושי עליו על הוראתו שאחרים מפרשי' פו פי לא מפני זה לא יוכל הוא לפרש מה
שהו' מפ' ואינו טוב' הוא שיניחו כל העולם ויפסקו כדבריו שהרי הוא עצמו כתב שהיה
קשה בעיניו להתירה: עוד כתב ומה שכתב ועל זה המשמעות יש לתמוה דהא רב אשי
דהנה ס"ד למימר צורבא מרבנן אפילו שאין להם סוף מותרת וכו' אם פו צ"מ למה לא
יתנו שיעור מתי מותרת כו' כמו כן פאן י"ל דאפילו היכא דליכא צ"מ סמכינן דמ"ש
דברי' תמוהי' הם דהא ודאי שנא ושנא שאם אמרו פאן לסמוך על שיעור כדי שיבוא
אדם ויגיד בצ"מ דאית ליה קלא יאמרו לשאר אינשי דלית להו קלא ושמא לעולם לא
נדע שהו' חי ועוד מא מייתי מדרב אשי דלית הלכת' פנותי' דהא אסיקנ' דל"ש צורב'
מרבנן ול"ש איניש דעלמא והשתא אמרינן ליה מטונף פיון דאפילו בצורבא מדרבנן
אמר' לא סמכינן אאומדני דמוכחי טובא למסקנא דגמ' ע"כ: ואני תמה על צדקת לב
החכם וישרות לבו איך התיר לעצמו להשיג נגד רבנים קדמוני' ולבטל דבריה' לדעתו
פי היה ראוי לחשוב שלא נעלם מעיניהם כל מה שיוכל הוא להשיג עליה' ואם היה
מדקדק בדבריהם ולא היה משיג עליהם כמו שהוכחתי בהשגות שהשיג על ה"ר אליעזר

והוסיף ידו שנית להשיג גם על ה"ר אברהם ב"ר משה ואיך חשד את זכות שכלו של ה"ר אברהם שהיה משנה שאר אינשי לצ"מ כמו שכתב דברי תמוהי' הם דהא ודאי שנא ושנא שאם אמרו וכו' ועל דאית' ראי' מרב אשי כתב דלא הלכת' פנותי' דהא אסיקנ' וכו' ונהרי ה"ר אברהם עצמו פתב דהא רב אשי דהנה ס"ד דמשמע דלית הלכתא פנותיה נאפילו הכי היה נראה לו להביא ראיה ממאי דס"ד וזהו ביאו' דבריו למבין כי אם המשמעות דאסורה הוא לעולם יש לתמוה דס"ד דרב אשי דל"מ קלא אית ליה אי סליק ולכך אם עברו דרך משל ימי' או עשור אשתו תהיה מותרת דאי איתא דסליק קלא אית ליה ונהיה נודע וכיון שלא נודע אחר הזמן אשתו מותר' ואי מתני' וברית' דתנו אשתו אסורה הוי משמעותי' לעולם הא לישנ' דאשתו אסורה כולל כ"מ ושאר אינשי אפילו לרב אשי אלא דשאר אינשי אשתו אסורה לעולם ואשת צ"מ לאחר זמן לס"ד וא"כ למה לא נתנו שיעור מתי מותרת לס"ד שהרי זה כמו נתת דבריה לשיעורין דשמא הרחיק מהלך יום או יומים ויצא הרי צריכה להמתין עד שיבוא שום אדם לזמן חדש ימים דרך משל ויגיד איך נעשה דבר ואם לא בא שום אדם לזמן הנז' תהיה מותר' וכמו שזה הדבר דצ"מ סמכו באומדן דעתא למאי דס"ד דרב אשי אעפ"י שאין זה הדבר מפורש כמו כן כן למסקנא דגמרא דליכא חילוק בין צורבא מרבנן לשאר אינשי י"ל דאפילו היכא דליכ' צ"מ סמכי אאומדן דעתא דאי לא סליק לאחר ג' או ד' שנים דרך משל אשתו מותרת דאומדן דעתא היא דאי סליק היה נודע דאפי' אינו צ"מ פיון דעבר כ"כ זמן יותר מזמן אומדן דעתא דצ"מ דאי' ליה קלא ובזמן קרוב נודע ואם פן מ"ש דכי היכי דממאי דס"ד הנה מפרש רב אשי אסורה לגבי צ"מ תוה זמן דאומדנא הכי נמי לדידן דליכא חילוק בין צ"מ לשאר אינשי נפרש אסורה תוה זמן דאומדנא דשאר אינשי דהוי טפי מזמן אומדנא דצ"מ דהא מלתא דרב אשי לא אדחי' משו' דאסורה משמע לעולם אף לצ"מ אלא משום דלא שנא בהא בין צ"מ לשאר אינשי ואחר דלמסקנא דגמרא מחתינהו בחד' מחתא נימא דכולהו שווי לזמן ארוך כדפי' וא"כ עלו פהוגן דברי רב ר' אברהם ואין דבריו תמוהין: עוד כתב ועוד שה"ר אברהם עצמו פתב דקשה בעיניו וכן נראה ועוד דהא ראב"ה מחי לה אהא דר"א כו' וכיון שהמרדכי עצמו וכו' הרי הוא דוחה סברתו בשתי ידים ולא פתבה אלא שאם יעלה על דעת שום מורה וכו' ואני אומר דה"ר אברהם לא היה ק' בעיניו שום קנשי ממה שהקשה עליו החכם אלא משום משמעות' דאסורה דהוי לעולם הנה ק' בעיניו להתיירה וכן נראה גם פן לרבי ברוך ונהרי רבי' ברוך שהוא נודע לכ"ע דהוי בר סמכא לא היה ק' עליו אלא מה שהיה ק' לה"ר אברהם וכן פתב ראב"ה גם פן דלא קבעו חכמים זמן לדבר ואין לבדות מלבנו דברים בלא ראיה וכו' ולא הקשה עליו קנשית הפלים כי אין קנשי עליו זולת שאין דבריו מוכרחות ובלי ראיה: עוד כתב ועוד דמשמע דה"ר אליעזר עצמו לא סמך על סברתו לעשות מעשה שהרי פתב וכו' להתיר אשה שנתענגה וכו' ומדלא פתב התיר משמע דלא אמרה אלא להלכה ולא למעשה וצ"ל דלא עשה מעשה נגד כל חכמי ישראל וכו' ע"כ: ואין זה דיוק שכתב להתיר ולא פתב התיר שהרי המרדכי מספר לנו שה"ר אליעזר פתב להתיר ולא היה לו לומר פתב ונתיר כי בכתיבה לא היה מתיר אלא שהיה כותב להתיירה ואחר כך תירוה על פיו ואם פן איך משמע שלא אמרה אלא להלכה ומה שאמר כל חכמי ישראל מי הודיע לו כי כל חכמי ישראל היה נגדו הרי ה"ר אברהם היה נראה לו סברתו אלא

שהי קשה בעיניו להתירה למעש' וכן רבי' ברוך ולא נודע שום חכם שיחלוק עליו בהת' קאשה כי אם ראבי"ה כי אפילו המרדכי לא חלק עליו בפ"י: סוף דבר נראה לי שלא היה לו רשות לחכם הנז' לחלוק על הרבנים האלו ולכתוב על אחד מהם שדבריו בטלים ועל הב' שדבריו תמוהים ודברים אחרים קשי' שכתב על ה"ר אליעזר שנתראה כי היה בר סמכא וכן ה"ר אברהם נראה שהיה בר סמכא ממה שדייק ממאי דש"ד דרב אשי כפי מה שפ"י כי הוא דיוק טוב ומדהביא המרדכי אחריו כי כן נר' לרבי' ברוך אעפ"י שהחכם השמיטו נראה שהיה רב מפורסם ביניהם: והנה חפשי ומצאתי את ה"ר אליעזר זה שהביאו המרדכי גם פן בשבועות בדיני מקנאות שכתב וכן מצאתי בתשובת ה"ר אליעזר מוירדון והוא על חילוק יפה שחילק וחדש בדין המשכת המים למקנה דיוק ותשפח ולמעלה מזה כתב גם פן המרדכי בס' רוקח פתוב בתשובה ה"ר אליעזר מוירדון על המגלגל במים וכו' ואחר שכתב לשונו כתב והרב האריך מאד בתשובתו אף זאת נראה לי ראיתו מדאמר' פ' כל הבשר וכו' הרי שעשאו רב לזה ה"ר אליעזר מוירדון שלא היה נזכר וידוע אצלינו מה טיבו: ומצאתי בס' הרוקח תשובה זו סימן שע"ז שאל ה"ר אלעזר ב"ר שמואל מוירדון הודיע לנו גם פן שם אביו והשמיט הדפוס דלת של וירדון והשאלה היתה גלגל המגלגל וכו' כמו שהביא המרדכי שם וקצת מלשונו שהביא מועתק משם בסדר ואחר שסדר שאלתו על הגלגל אם יכולים לטבול באותו אבן המקבלת המים מחמת הגלגל או לא כתב נראה לי אלעזר הקטן לפרש ההלכות תחלה ומשם תצא תורה והביא מן התוספתא ומכמה מקומות בגמרא מת"כ שמראה בזה בקיאותו וחקמתו וכתב בעל הספ' ע"כ דברי הרב הנני הקטן משיב על דברי הרב דתנן פ"ו דמקנאות וכו': הרי שבעל ס' הרוקח והוא רבי' אלעזר מגרמיזא שנודע שמו בשערים קראו רב גם פן קטן היה בעיניו שכתב נ"ל אלעזר הקטן ועכ"ז לא נמנע מלחוות דעו בארנפה למי ששאל או לה"ר אלעזר מגרמישא ולכתוב כי יפרש ההלכות תחלה ומשם תצא תורה ולא חשש לכבוד הנשאל כי נראה שהיה מפורסם וגדול בחכמה והיה מתלמידי רבי' יצחק כמו שכתב שם וקבלתי ממורי רבינו יצחק וכן פירשה מפיו ב"פ המוכר את הבית גבי צנור וכו' ואפשר הוא שפ"י למסכת בתרא ומצאתי בתוספות של מס' בתרא בפ' המוכר ולר"י נראה דאפילו כולו שאוב דרבנן כדמשמע בתוס' דתניא מקנה שהניחו ריקם וכו' כל מה שהביא פה ה"ר אלעזר שנתראה שהוא תלמיד רבי' יצחק בעל התוס' והוא מבעלי התוס' עצמם ומי הוא שיבוא אחריו להשיב על דבריו ויחשוב לבטלם בלי הבנת דבריו אין זו תורה ולא דרוך ארץ והארכת בזה לאודועי את הרב ז"ל באתרא דלא ידעין ליה כדי שלא יהא לי אשם כי על ידי הושגו דבריו ודברי הרב ר' אברהם ז"ל ות"ל נתתי בהם טוב טעם ודעת דנהירו ושפלתנו השפחת בהון ואחר שמלאתי את ידי לישוב ולישר דבריהם אבוא לישוב ולישר את דברי ג"כ אשר כתב עליה' חכם הנז' שכתב פסק א' לחלוק עלי ולבטל את דברי וכתב ז"ל: ומה שרצה החכם לומר דנדון דידן לא הוי מים שאין להם סוף משום דלא שנו אלא נפל למים אבל אם המים באו עליו תוף החדר לא הוי בכלל מים שאין להם סוף באמת אין השכל מצייר דברים הללו דמה לי נפל למים מה לי שהמים באו עליו ותנא דנקט נפל למים אורחא דמקלתא נקט ואם נפשך לומר דה"ק דבנפל הוא דשרינן במים שאין להם סוף אבל בבוא המים תוף החדר הוי מים שיש להם סוף תימא על עצמה דהא סתמ' קתני נפל למים בין שיש להם סוף בין שאין

לָהֶם סוּף הָרִי אֲשֶׁתוֹ אֲסוּרָה וּבָמִים שֵׁישׁ לָהֶם סוּף ע"כ לֹא שָׁאֲנִי לָן בֵּין נֶפֶל לְבָאוּ עָלָיו א"כ גַּם בָּאִין לָהֶם סוּף לֹא שָׁאֲנִי לָן בֵּין נֶפֶל לְבָאוּ עָלָיו וְעוֹד חֲכָמִים דְּקִי"ל פְּנוּתִיהוּ לֹא הִזְכִּירוּ מִלֵּת נֶפֶל דְּהָכָא תַּנְיָא וְחֲכָמִים אֹמְרִים מִיָּם שֵׁישׁ לָהֶם סוּף אֲשֶׁתוֹ מְוַתֵּרֵת וְשָׁאִין לָהֶם סוּף אֲשֶׁתוֹ אֲסוּרָה וְאֵע"ג דְּאִיכָא לְמִימַר דְּסַמְכֵי אֲנַפְל דַּר"מ אִם אֵיתָא דְנִפְקָא לָן מִיָּנָה דִּינָא פְּדַבְרֵי הַחֲכָם לֹא הָיָה לִיה לְמַשְׁתַּק מִיָּנָה דְהָיָה לִיה מְקוֹם שְׁאֲמָרוּ לְהֶאָרִיף אִינוּ רִשְׁאֵי לְקַצֵּר הָרִי נִתְבָּרַר דְלֹא שָׁאֲנִי לָן וְכו' הִלְכָּה נֶפֶל דְקָדוּקָא דְנֶפֶל בְּבִירָא עַכ"ל וּמָה שְׁכַתְבַּת שָׁאִין הַשְּׁכָל מְצַיֵּיר הַחִילּוּק שֵׁישׁ בֵּין נֶפֶל לְמִים לְבָאוּ עָלָיו הַחֲכָמִים בְּעָלֵי שְׁכָל יוֹכִיחוּ אִם יֵשׁ הַפְּרִשׁ וְחִילּוּק בֵּין מִי שֶׁנֶּפֶל לִים שְׁאֲפֹשֵׁר שֶׁגַל טָרְדוּ לְחַבְרֵי וְנִיחַל לְבָאוּ מִיָּם עָלָיו בְּסַפִּינָה שְׁהָרִי מֵת וְגִנַע שֶׁם תוֹף מְחִיצוֹת הַסַּפִּינָה וּמָה שְׁכַתְבַּת תִּימָא עַל עֲצָמָה דְכִינוּן שְׁבָמִים שֵׁישׁ לָהֶם סוּף לֹא שָׁאֲנִי לָן בֵּין נֶפֶל בְּהוּן אִם בָּאוּ עָלָיו גַּם בָּאִין לָהֶם סוּף וְהִתִּימָא הוּא עָלָיו כִּי בָמִים שֵׁישׁ לָהֶם סוּף הַכֹּל יֵשׁ לוֹ סוּף נֶפֶל לָהֶן אִם בָּאוּ עָלָיו אֲבָל דָּאִין לָהֶן סוּף דְכִשְׁנַפְל לָהֶן אִין לָהֶן סוּף וְכִשְׁבָּאוּ לוֹ יֵשׁ לָהֶן סוּף וּמָה שְׁכַתְבַּת דְחֲכָמִים דְקִי"ל פְּנוּתִיהוּ לֹא הִזְכִּירוּ מִלֵּת נֶפֶל הָרִי הִזְכִּירוּ תַּנְיָא דְבְּרִייתָא בְּרִישָׁא נֶפֶל לְמִים וְכו' דְכִשְׁאִין לָהֶם סוּף לִיכָא פְּלוּגְתָא בֵּין ר' מַאִיר לְחֲכָמִים וְכִי הִיכִי דְקַתְנִי בְּהוּ נְמִי נֶפֶל לַר' מַאִיר ה"נ לְחֲכָמִים וְהִי קַתְנִי בְּרִיית' נֶפֶל לְמִים ר' מַאִיר אֹמֵר בֵּין שֵׁישׁ לָהֶם סוּף בֵּין שָׁאִין לָהֶם סוּף אֲשֶׁתוֹ אֲסוּרָה וְחֲכָמִים אֹמְרִים מִיָּם שֵׁישׁ לָהֶם סוּף אֲשֶׁתוֹ מְוַתֵּרֵת וְשָׁאִין לָהֶם סוּף אֲשֶׁתוֹ אֲסוּרָה אִם נֶפֶל לָהֶן פְּדַתְנָא בְּהַאֲשָׁה דְהָאִי רִישָׁא דְנֶפֶל לְמִים לְתַרְוֵיהוּ מִתְנָא לַר' מַאִיר וְלְחֲכָמִים כְּדַפְנִי וְכַתְבַּת דְנֶפֶל דְקָדוּקָא דְנֶפֶל בְּבִירָא וְאִין אֹמֵר דָּאִם כֹּן בִּירָא הָיִי מִיָּם שֵׁישׁ לָהֶם סוּף וְהַאֲשָׁה מְוַתֵּרֵת: עוֹד כְּתַב וּמָה שְׁרָצָה לְדַקְדָּק מְדַקְתְּנִי בְּהִיא עוֹבְדָא דַּר"ג וְנִשְׁבְּרָה אִינוּ דְקָדוּקָא דְאִיכָא לְמִימַר מְעַשָּׂה שְׁהִיָּה כֹּף הִיָּה שְׁנִשְׁבְּרָה וְה"ה לְטַבְעָה וְנִגִּיד עָלָיו רִיעוּ אִידָּהּ בְּרִייתָא דְקַתְנִי וְטַבְעָה וְעוֹד י"ל דְאִפִּי סַפִּינָה שְׁנִשְׁבְּרָה אִינָה מְסַפְקַת לִישְׁבֵּר חֲצִיָּה אִם רֹבָה עַד שְׁטוּבְעַת וְכו' ע"כ וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי בְּפֶסֶק הָא' דְנִשְׁבְּרָה הָיִי וְדָאִי מִיָּם שָׁאִין לָהֶם סוּף אֲבָל טַבְעָה כַּה"ג שְׁהִיָּה תוֹף הַחֲדָר וְנִכְנַס לָהֶם הַמִּים וְלֹא יֵצְאוּ הָיִי מִיָּם שֵׁישׁ לָהֶם סוּף וּבְמִקוֹם שֶׁשָּׁנוּ טַבְעָה יְהִיָּה בְּסַפִּינָה שָׁאִין לָהֶן חֲדָר אִם שְׁהִיָּה הָאֲנָשִׁים לְמַעְלָה וְלִיכָא קוֹנְשָׁא כָּלֵל וּמָה שְׁכַתְבַּת דְנִשְׁבְּרָה אִינָה מְסַפְקַת לִישְׁבֵּר חֲצִיָּה עַד שְׁטוּבְעַת מָה לִי הָיִי הִיכִי הָרִי מְאוּתָה הַחֲצִי אִם הָרֹב שְׁנִשְׁבֵּר יֵצְאוּ הָאֲנָשִׁים וְאֲפֹשֵׁר שְׁנִמְלִטוּ וְלֹא קִשְׁיָא מִיָּדֵי מַמְאִי דְקָאֵמֵר אִיכְפַּל תַּנְיָא לְאֲשְׁמוּעֵינָן עוֹבְדֵי דְסַפִּינּוֹת שָׁאִין לָהֶן חֲדָר כו' דְבִהֲנָהוּ הוּא דְאִיכָא סַפְקָא שְׁמָא יֵצְאוּ וְלֹא נִשְׁבֵּר דְקָדוּקָא דְנִשְׁבְּרָה כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הוּא: עוֹד כְּתַב וּמָה שְׁכַתְבַּת עוֹד וַיֵּשׁ לְהוֹרוֹת הָיִתֵּר בְּזָה וְלוֹמֵר כִּי וְדָאִי מֵתוּ בֵּינוּן שְׁשָׂהָ הָרוּאָה שֶׁם וְלֹא רָאוּ שֶׁיֵצְאוּ מִן הַחֲדָר עַל הַיָּם כְּמוֹ בָּמִים שֵׁישׁ לָהֶם סוּף דְבָרִים תְּמוּהִים הֵם הָרוּאָה הַזֶּה הַנְּבָהֵל וְנִחְפְּזוּ וְכו' וְהֶאָרִיף בְּזָה לְהוֹרוֹת שֶׁא"א שְׁרָאָה מָה שְׁהִיעִיד: וְאִין לֹא הִתְרַתִּי אֲלֵא ע"פ הָעֵדוֹת דְסוּמְכִים אִפִּי עַל שְׁפַחָה מַל"ת וְאִם הוּא מְכַחֵשׁ הָעֵדוֹת אִין כָּאֵן הָיִתֵּר אֲבָל אִין בְּיָדוֹ לְבַטְלוֹ שְׁהָרִי הָעֵיד הָעֵד בְּפִנֵּי וּבְפִנֵּי כָּל בְּנֵי הַיִּשְׁרִיבָה כָּל מָה שְׁכַתְבַּת בְּפֶסֶק דִּינֵי הָא' וְהוּא שְׁאוּתָם שְׁהִיָּה תוֹף הַחֲדָר לֹא רָצוּ לְצִאָתָא וְשֶׁנְּכַסּוּ הַמִּים לְתוֹף הַסַּפִּינָה דְרָף צִדָּה הָא' עַד שְׁנִהְפְּכָה פְּנִיָּה לְמַטָּה וְשׁוּלְיָהּ לְמַעְלָה וְשֶׁהֵם עָלוּ עַל שׁוּלְיָהּ וְהָיִי שֶׁם עַד חֲצִי שְׁעָה שְׁנִשְׁבְּעָה מְכַל וְכָל תוֹף מִי הַיָּם וְהִלְכוּ הֵם לְהַשְׁיֵג הַסַּפִּינָה הַקְּטָנָה וּבְעוֹד שְׁהִיָּה עַל שׁוּלְיָהּ רָאוּ כָּל מָה שְׁהִיָּה בְּחוּץ שְׁהִיָּה עַל הַיָּם מִמָּה נְטַבְעוּ וּמִמָּה נְמַלְטוּ

אח"כ לספינה הקטנה ומאותם שהיו תוף החדר לא יצא שום א' מהם אלא המים נכנס אליהם עד שנהפכה הספינה מכל וכל ולא נראו עוד הרי שהם לא רחקו עצמם מן הספינה אלא שהיו אצלה והיו רואים פשהיו נכנסים בה המים שלא יצא אדם ממנה והמתונו ביים אצל הספינה עד שנהפכה מכל וכל על שוליה וזה העדות דבר ברור הוא שלא היה בהול לשוב ולנוס ולא יוכל לראו' מה שיעשו' באנשי הספינה אלא אדרבה היו עומדי' במים סמוכי' אצל הספינה לעלו' עליה וראו כל מה שאירע ולכן נוכל לסמוך על עדותם שלא פדברי החוק עלי ועוד כתב ומ"ש ועוד יש למצוא צד התר ולומר שלא יצאו משם שהרי היו רואים המנות בחדרם וכו' מה זו ראיה שמה שלא יצאו משם לתוף הים לפי שלא היו יודעים לשוב ואח"כ שגזדמן להם אי זה דף או עץ עלו בו ויצאו וכהיא דר' עקיבא ע"כ: ואפי' היו יודעים לשוב לדעתו לא היו יוצאים שהיו באמצע הים ולא היו משיגי' ליבשה אלא לספינה הקטנה וכבר היו יודעים כי שם לא הנוח להם כי לא היו מניחים ליכנס שום יהודי בספינה וחתכו יד א' מהם ואם לא נזדמן להם דף או עץ קודם שיכנסו המים לתוף הספינה ליסמוך עליו לצאת איך יזדמן להם אחר כך והספינה לא נשברה שיתפסו עץ ממנה אלא נטבעה שלמה כמו שפא בעדות.

עוד כתב ומה שכתב עוד וכן יש חזקות מוכיחות שמתו וכו' ואלו שהיו למטה לא נראה אפי' א' מהם וכו' מה הוכחה היא זו שפא דף א' עץ וכו' ובזה נתבטל גם כן מה שכתב אח"כ וג"כ יש הוכחה ממה שידעו אח"כ כי אותם השנים וכו' ע"כ ואחר שהדף לא נזדמן כמו שכתבתי למעלה אם כן היא הוכחה וגם לא נתבטל פדיבורו מה שכתבתי אח"כ: עוד כתב ומה שכתב והוכחה זו גדולה מהוכחה שהביא המרדכי על פי הפלים אשר אתו בספינה נמצאו על שפת הים וכו' כבר נתבאר דהנה מילי מחו להו מאה עוקלי בעוקלא וגם שפל חכמי ישראל קמאי ובתראי חלוקים על כ"ר אלעזר ושגם הוא לא סמוך על עצמו לענין מעשה ע"כ ואני אומר כי לא מטא להני מילי אפילו עוקלא חדא כמו שכתבתי למעלה וגם פי המרדכי וראב"ה לא השיגו עליו בזה הלשון שום דבר כי ידעו שלא נסמוך ה"ר אלעזר על זה הדבר לבד פי דברים אחרים ארעו באותו מעשה כמו שכתוב והאריף מאד וכו' וגם לא ראיתי שום א' מחכמי ישר' שיחלקו על מה שהתיר ה"ר אלעזר כי אם ראב"ה פי ה"ר אברהם ורבי' ברוך כתבו שהיה קשה בעיניהם להתירה למעשה אפילו שהיו נראין דבריו להלכה וממה שכתוב קשה בעיניו להתיר נראה פי ה"ר אלעזר היה מתירה למעשה וא"כ לא צדק במה שכתב שגם הוא לא סמוך על עצמו לענין מעשה.

עוד כתב ומה שכתב ועוד יש הוכחה גדולה שלא יצאו אלא שמתו וכו' מה נפשך אם היה הדלת סגור לא היו יכולי' לצאת וכו' ואם היה פתוח או שפתחוהו לצאת הרי המים הנכנסי' היו שוטפים אותם ועכ"פ מתו אין פאן הוכחה פלל שאיפשו' שקוד' שהספיקו רוב מים ליכנס הספיקו קצתם לצאת וכו' ע"כ וכבר כתבתי למעלה כי פלל העדות ועקרו היה שמיד שראו אותם תוף החדר ויצאו נהפכה הספינה ואותה שהיו למעלה נפלו לים והיו שטים עד שנהפכה הספינה פולם בפניהם ועלו ע"ג ולא ראו שום אדם מאותם העומדים תוף החדר שיצא ולכל אותם העומדים בחוץ ראו מקצתם שנטבע וקצתם שנמלטו לספינה וגם שפוננתם היתה למות בתוף הים כמו שכתבתי בפסק הדין ולא נתחדש להם שום דבר בלי זמן לשיחזורו לחשוב שיצאו מן הספינה להטב' ביים ויש פדמות

רָאִיָּה כִּי כִּינּוֹן שְׁנוֹת־כְּנוֹנוֹ לְמוֹת שֵׁם תּוֹךְ הַחֲדָר לֹא חָזְרוּ מִמְחֻשְׁבְּתָם מִמָּה שְׁאָמַר בַּגֹּמֵ' עֲלֶיךָ לִגְגֵי וְנִפְל וְנִמַּת אֵין זֶה מְאֻבָּד עֲצָמוֹ הַרְיִנִי עוֹלָה לִגְגֵי וְרָאוּהוּ שְׁעֲלָה דְרָךְ כַּעֲס אוֹ שְׁהִיָּה מִיָּצָר וְנִפְל וְנִמַּת זֶהוּ בְּחֻזְקַת שְׁאִיבָד עֲצָמוֹ לְדַעַת וְהִינּוֹ מִפְּנֵי שְׁיָדַעְנוּ שְׁעֲלָה בְּכֻנוּנָה לְהַפִּיל עֲצָמוֹ וְלֹא נֹאמַר שְׁאוּלֵי חֲזָר בּוֹ מִכְּנוּנָתוֹ וּמִמִּילָא נִפְל הֵכָא נְמִי שְׁהִיָּתָה פְּנוּנָתָם לְמוֹת שֵׁם תּוֹךְ הַחֲדָר לֹא נִשְׁתַּנָּה מִמְחֻשְׁבְּתָם וְהַחֲדָר הִיָּתָה קְבוּרָתָם כְּתִב עוֹד וְאִיפְשָׁר שֶׁהוּא חֲמוּר מִנִּפְל לְמִים שְׁאִין לָהֶם סוּף וּנְשׁוּתִיהֶם אֲסוּרוֹת לִינְשָׂא מְדַאוּרִיָּתָא וְאִם נִשְׂאָת חֲצָא ע"כ: וְכֵאן הַפְּרִיזוּ עַל מְדוּתֵי כִּי עֲדִיין אֵינוֹ יָכוֹל לְהַכְרִיחַ שְׁזָה הַנוּשָׂא הוּא מִי' שְׁאִין לָהֶן סוּף וְאֹמַר שְׁאִפְשָׁר שֶׁהוּא חֲמוּר מִהֶן וּבְלֵי רָאִיָּה וְאַחַר זֶמַן רָאָה לְהַכְרִיחַ מִה שְׁפִתָּב בְּאִיפְשָׁרוֹת וְכִתְבֵי דְהוּי חֲד מִהֵנִי תִּלְת ה"ר אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא שְׁנוֹתָנִים עָלָיו חֲנוּמֵי חֲיִים וְחֲנוּמֵי מֵתִים דְּאִיפָא תְּרֵי חֻזְקוֹת כְּמוֹ שְׁהִבִּיא הַרִיב"ש ו"ל וְחֲד מִהֵנִי הִיא סְפִינָה שְׁטַבְעָה וְאִם נִשְׂאָת חֲצָא אִפִּי' רָאוּהוּ שְׁנִטְבַּע כָּל שְׁלֹא שְׁהָה שִׁיעוּר יְצִיאַת נֶפֶשׁ וְכֵמוֹ שְׁהִבִּיא מִתְּשׁוּבַת הַרְמַב"ן ו"ל וְשִׁפְךָ נִרְאָה מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל שְׁפִתָּב שְׁטַבַּע בְּמִי' שְׁאִין לָהֶם סוּף וְלֹא עֲלָה וְכו' וְהֵכָא בְּנִדּוֹן דִּינָן כְּתִב שְׁלֹא הַעִיד שְׁשָׁהָה עָלָיו כְּדִי יְצִיאַת נֶפֶשׁ וְגַם א"א לְהַעִיד כֵּן שְׁהִיָּה נִחְפָּז וְטָרוּד וְכו' ע"כ וְאִם הוּא כְּדָבְרוֹ שְׁלֹא שְׁהָה כְּשִׁיעוּר יְצִיאַת נֶפֶשׁ הִיָּה הַדִּין עִמּוֹ אֲבָל כְּבָר מִבְּנֵי אֲבָר בְּעֵדוֹת שְׁהַעִיד שְׁהִנִּיחָם תּוֹךְ הַחֲדָר וְרָאָה הַמֵּים נִכְנָסִים לְסְפִינָה וְלַחֲדָר מִפְּנֵי שְׁהִיָּתָה מִתְּהַפְּכַת הַסְּפִינָה דְרָךְ צְדָה הָא' וְשֶׁהוּ שֵׁם עַד שְׁנִיחָהּ כְּדִי לְעֵלוֹת עַל שׁוּלְיָהּ הַרִי יֵשׁ בְּזָה שִׁיעוּר יְצִיאַת נֶפֶשׁ וְעוֹד שְׁעֲמָדוֹ עַל שׁוּלְיָהּ הַסְּפִינָה כְּמוֹ חֲצִי שְׁעָה עַד שְׁנִטְבְּעָה כְּנֻלָּה תּוֹךְ הַיָּם וְרָאוּ אֶת הָעוֹמְדִים לְמַעְלָה בְּסְפִינָה שְׁמֵהֶם נִטְבְּעוּ וּמֵהֶם נִיֻּצְלוּ לְסְפִינָה הַקְּטָנָה וְא' מִן הָעוֹמְדִים תּוֹךְ הַחֲדָר לֹא נִרְאָה לֹא חֵי וְלֹא מֵת לֹא יְהוּדִי וְלֹא אֲרַמֵּי: עוֹד אָמַר שְׁשִׁמַּע שְׁאֵנִי הִיָּתִי טוֹעֵן שְׁכִינּוֹן שְׁהוֹתֵר' לִינְשָׂא הַרִי הוּא כְּמִי שְׁנִשְׂאָת מֵהִיָּא דְאָמְרוּ לֹא נִשְׂאָת וְנִשְׂאָת מִמֶּשׁ אֶלָּא כִּינּוֹן שְׁהִתִּירוֹ לִינְשָׂא וְכו' וְעַל זֶה עֲשָׂה לִי קוֹשֵׁיָא גְדוּלָּה בְּמָה שְׁהִבִּיא מִהַרִיב"ש ו"ל וְהִיָּה רָאוּי שְׁשִׁמַּע מִמֵּנִי וְיִקְשֶׁה לִי כִּי הַשּׁוֹמֵ' יִחַדֵּל מִלְּהֲאָמִין אֲשֶׁר לֹא טוֹבָה הַשְּׁמוּעָה עַד שְׁיִתְבָּרַר לוֹ מִפִּי נְאֻמָּנִים דְּבָרִים כְּהוֹנֵיָתוֹן אֶלָּא שְׁאֵהֲבַת בִּיטוּל דְּבָרֵי חֲבָרוֹ לְדַעַתוֹ מִקְלָקֶלֶת אֶת הַשּׁוֹרָה וְרָאִיתִי שְׁלֹא זָלַזַל בְּדָבְרֵי כָּל כָּף כְּמוֹ שְׁזָלַזַל בְּדָבְרֵי הַרְבָּנִים הַקְּדוּמוֹנִים כְּמוֹ שְׁכָתוּב לְמַעְלָה וְהִנֵּה לְשַׁלֵּם מֵר לִי מֵר שְׁנִצְטַעֲרֵתִי הַרְבֵּה עַל מָה שְׁהִשִּׁיב.

עַל נוֹעַם דְּבָרֵיהֶם מְבִלֵי עֵיוֹן מִמָּה שְׁהִשִּׁיב עָלַי וְקִיָּים פְּסוּק שְׁלֵמָה כִּי לְכָלֵב הַחֵי טוֹב מִהָאֵרִי הַמֵּת וְצַדִּיקִים אִפִּי' בְּמִיתָתוֹן קְרוּיָין חֲיִים וְלֹא הִיָּה לוֹ. לְהַקְל בְּכַבּוּדָם וְרָאוּי לוֹ לְנוֹעַם צְדָקָתוֹ וְיִשְׁרוּת מַעֲשָׂיו לְתַמְנָן אֶת אֲשֶׁר עָוְנוֹתוֹ כְּנִגְדַת דְּבָרֵיהֶם וּבְכַבּוּדָם יְמִיר אֶת דְּבָרָיו לְפָנֵי קַהֲל עַדַת יִשְׂרָאֵל: וּבְנִדּוֹן זֶה כְּבָר כְּתִבְתִּי לְמַעְלָה כִּי הִיָּתִי מִתִּיר אֶף לְמַעֲשֵׂה בְּהַסְכָּמַת ב' חֲכָמִים מִבְּעַלֵי הוֹרָאָה וְאֶף אַחַר שַׁחַת מִי שְׁהוּא בְּעַל הוֹרָא' הוּא הַחֲכָם כְּמַהר"ר אַבְרָהָם שְׁלֵם יצ"ו לֹא רְצִיתִי לְתַת רְשׁוּת שְׁתַּנְּשָׂא עַד שְׁיִחְתּוּם שְׁלִישֵׁי אֶלָּא שְׁרָאִיתִי אַחַר שְׁעָבְרוּ כְּמוֹ ג' שָׁנִים כִּי שׁוּם חֲכָם לֹא רָצָה לְהַטְפִּיל בְּדִין זֶה וְלֹא חֲשַׁבְתִּי שְׁהִיָּה אֲז שׁוּם חֲכָם אַחַר חוֹלֵק אֶלָּא הַחֲכָם ה"ר יוֹסֵף יצ"ו וְאִם יַעֲיָנוּ הַחֲכָמִי יצ"ו בְּעַלֵי הוֹרָאָה וְיִסְכְּמוּ לְאִיסוּר אַחַר הַמַּשָּׂא וּמִתָּן לֹא אֶחְלֹק עֲלֵיהֶם ח"ו לְמַעֲשֵׂה כִּי אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטוֹת אֲבָל מָה שְׁנַעֲשֵׂה עַד עֵתָה מִהַכְרִזוֹת הָאֵשָׁה וְעִישׁוּי הַמְקַדָּשׁ לְגִרְשׁ הִיָּה הָעֵיקָר ע"י הַחֲכָם ה"ר יוֹסֵף הַנֵּז' וְנ"ל שְׁעֲשֵׂה שְׁלֹא כְּדִין אֶף לְפִי דַעַתוֹ וְאֶף אִם הִיָּתָה הַהֲתַרָּאָה כְּרָאוּי כְּמוֹ שְׁפִתְבִּיתִי לְמַעְלָה שְׁהִרִיב הַרִיב"ם כְּתִב בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה דָּאִין כּוֹפִין מִסְּפָקָא כִּינּוֹן שְׁשִׁי

התחלפנו' בַּנוֹסְחָאוֹת בִּירוּשׁ' אִם כּוֹפִין לְהוֹצִיא אַחַר הַתְּרָאָה אוֹ לֹא וְכֵן אִם קִדְשׁ אֵי הָיוּ כְּכֹסֶס אוֹ לֹא כ"ש כִּי לֹא הֵיְתָה, כִּי אִם הַתְּרָאָה פָּרְאוּי וְאֵין לוֹ הַמְּלֵט בְּזֶה כִּי אִם בְּמָה שֶׁרָצָה לומר שֶׁהוּא חֲמוּר מִמֵּי שְׁאֵל"ס שֶׁאִם נִשְׁאָת תִּצָּא וְזֶהוּ בְּהַכְחָשׁת עֵדוֹת הַעֵד כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְּתִי לְמַעַל' וְעַל זֶה חֲשַׁשׁ הַמְּקַדֵּשׁ שֶׁאֲמַר לוֹ שֶׁתִּהְיֶה צַד מִמְזוּרוֹת מִדְּאוּרֵיית וְאָמַר רוֹצֵה אֲנִי לְגַרֵּשׁ וְרֹאוּי לְהַחֲכֵם יצ"ו לְחוּשׁ לְזֶה וְלִזְנוֹר אִם נִתְיָשֵׁב עֲנִין זֶה בְּשַׁעַת נְתִינַת הַגֵּט.

וְאַחַר שֶׁרִאִיתִי מַה שֶׁהַשְּׂתַדֵּל הַחֲכָם הֵנּוּ לְהַחֲתִים חֲכָמִים בְּהַסְכָּמָה שֶׁסֵּדֵר שֶׁלֹּא יִחַפֵּשׂ עוֹד שׁוּם חֲכָם אַחַר הַתֵּר אֲשֶׁה זֶה גַּם כִּי הַסְכָּמָה זֶה הִיא שֶׁלֹּא פָּדַת לֹא רִצִּיתִי לְהַתִּיר לְעַצְמִי עוֹד לְכַתּוּבֵעַל עֲנִין זֶה לְמַעֲשֵׂה אֶלָּא לְהַלְכָה וְהָאֵל ית' יִטַּע בְּלִבֵּינוּ אֶהְבֵּתוּ לְעַבְדוֹ שְׁכָם א' וְנִאֵם הַצֵּעִיר מִשֶּׁה ב"ר יוֹסֵף זֶה"ה מְטָרָאֲנִי: קִפַּח אַחַר זֶה מְצִאתִי הוֹרָאת מוֹרִינוּ הַרַב הַגְּדוֹל כְּמַהר"ר יַעֲקֹב בִּירַב זֶה"ה עַל א' שֶׁהָיוּ רַגְלָיו קְשׁוּרוֹת בְּלוּחַ הַסְּפִינָה וְנִטְבָּעָה הַסְּפִינָה וְאָבַד זָכְרוֹ שֶׁעָבְרוּ ב' שָׁנִים וְיוֹמֵר וְכַתֵּב כִּי הָאֲשֶׁה מְוַתֵּר לְכַתְחֵלָה לְדַעַת כ"ע וְהָאֲרִיף לְלַמֵּד כִּי אִיסוּר מֵיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוּף הוּא מְדַרְבָּנוּ דְּמִדְּאוּרֵייתָא מְוַתֵּר דְּרַבְּנוּ אֵין נִיצוּלִין וּמִשׁוּם דְּמִיעוּט' נִיצוּלִין כְּהֵנָּה עוֹבְדֵי דְּמִייתִי בְּגַמ' אָסְרוּ לְכַתְחֵלָה וְגָזְרוּ שֶׁאִם תִּנְשָׂא לֹא תִצָּא וּלְפִי זֶה אֵין לָנוּ פַח לְאֶסְנוֹר לְכַתְחֵל' אֶלָּא דּוּמְיָא דְּהֵנָּהוּ עוֹבְדֵי אֶבֶל אִם יֵשׁ עַכְבָּה אַחֲרַת לְהַצְלַת הַנְּטָבֵעַ שֶׁאֲפִילוּ יִזְדַּמֵּן לוֹ הַדָּף לֹא יוּכַל לְהַנְצֵל אֵין לָנוּ פַח לְאֶסְנוֹר וּלְהוֹסִיף עַל תְּקַנַּת חֲכָמִים וְכו' וְהִבִּיא עוֹד תְּשׁוּבַת ה"ר אֶלְיָעֶזֶר מְוַרְדּוּן ז"ל לְהוֹכִיחַ כִּי בְּאֲמַת לְאוֹת חֲזָקוֹת יִתִּירוּ בְּמֵיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוּף וְעוֹד הִבִּיא תְּשׁוּבַת ה"ר אֶלְיָעֶזֶר מִמִּיץ שֶׁהַתִּיר אֲשֶׁת ר' שְׁלֵמָה מוֹרְנָא שֶׁנְּטָבֵעַ בְּסְפִינָה אַחַת וְלֹא בָּא שׁוּם עֵדוֹת עָלָיו אִף מִחֲמַת סְבָרוֹת וְאוֹמְדוֹת הַתִּירָה שֶׁכַּתֵּב שֶׁהַדְּבָר תְּלוּי בְּאִנְוָד לְפִי רְאוּת ת"ח וְיִרְאִי שְׁמֵיִם שֶׁכָּל דוֹר נְדוֹר עוֹד הִבִּיא תְּשׁוּבַת גְּאוֹנִים שֶׁהַשִּׁיב רַבִּי מְשׁוּלָם בֶּן רַבְּנָא קְלוּנִימוּס עַל רְאוּבוֹן שֶׁהִיָּה רַגְלִי לְלַכַּת בְּסַחֲוֵרָה מְהֵלֵךְ יוֹם וּמִתְעַכֵּב שָׁם פְּעָמִים חֲדָשׁ פְּעָמִים ג' וּפְעָמִים ה' הֵן חֲסֵר הֵן יֵתֵר וּפְעָם הֵלֵךְ לְשָׁם וְלֹא חֲזַר וְנִשְׁמַע שֶׁנִּהְרַג לְשָׁם וְלֹא בָּא אֲפִי גוֹי מַל"ת שֶׁיִּכּוּלָה אֲשֶׁתוֹ לִינְשָׂא וְלִיטוֹל כְּתוּבָתָהּ כִּיִּן שֶׁנִּשְׁמַע מִפִּי גוֹיִם שֶׁנִּהְרַג אַע"פ שֶׁלֹּא רְאוּהוּ וְלֹא הָיוּ עִם הוֹרְגָיו כִּיִּן שֶׁלֹּא נִשְׁמַע עָלָיו שֶׁהוּא קִיָּים סוּמְכִים עַל דְּבָרֵי הַגּוֹיִם וּמִשִּׂיאֵין אֶת אֲשֶׁתוֹ מִשׁוּם תְּקַנַּת עֲגוּנוֹת וְשָׁנוּ חֲכָמִים מְעִידִין לְאוֹר הַנֵּר וְכו' וּמִשִּׂיאֵין ע"פ בַּת קוֹל וְכו' אֶלְמָא חֲזִינָא לְגֵאוֹן דְּבַקוּל הַבְּרָא בְּעָלְמָא שֶׁנִּשְׁמַע שֶׁנִּהְרַג וְלֹא נִשְׁמַע עָלָיו שֶׁהוּא קִיָּים אֲפִי שֶׁלֹּא בָּא מְעוּלָם אֲפִי גוֹי מַל"ת הַתִּירוּהָ לִינְשָׂא וְגַבְתָּהּ כְּתוּבָתָהּ וְלֹא מְצִינוּ שֶׁהַחֲמִירוּ בְּמֵיִם בְּהַתֵּר אֲשֶׁה רַק בְּמֵיִם שְׁאֵל"ס מִשׁוּם הֵנָּהוּ עוֹבְדֵי דַר' עַקִּיבָא וְרַבִּי מַאִיר וְגְדוּלָה מְזוֹ כַּתֵּב הָרֵא"ש ז"ל בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה הַכְּתוּבָה בְּאֲבִי הַעֲזָרִי שֶׁהִבִּיא תְּשׁוּבָ' רַגְמ"ה שֶׁבְּשַׁעַת מְלַחְמָה שֶׁל מְלָךְ פְּרַאנְצִיא וְכו' שֶׁאִף אִם רַפְּיָא בְּיַד ר' אֶלְיָעֶזֶר הַלּוּי הָרִי כַּתֵּב רַבִּי יוֹאֵל אָבִיו זצ"ל בְּתְשׁוּבָה א' דְּכָל פְּלוּגְתָא דְּהַתֵּרָה נָמִי יֵשׁ לִילָךְ אַחֲרַת הַמְּקַל וְאַחַר שֶׁחֲכָמֵי הַגַּמ' וְהַגְּאוֹנִים הַקְּלוּ מִשׁוּם תְּקַנַּת עֲגוּנוֹת אַתָּה לְמַד לְחֲכָמֵי הַדוֹר לְצִאת בְּעַקְבוֹתֵיהֶם ע"כ הַפְּלֵל הַעוֹלָה שֶׁזֹּאת הָאֲשֶׁה מְוַתֵּר לְכַתְחֵלָה לִינְשָׂא לְכ"ע וְהַש"י יִצְלָנוּ מִשִּׂגְיָאוֹ ע"כ קִיצוֹר דְּבָרֵי הַרַב מוֹרִינוּ ז"ל: הָרִי שֶׁכַּתֵּב מוֹרִינוּ הַרַב ז"ל דְּאֵין לָנוּ פַח לְאֶסְנוֹר לְכַתְחֵלָה אֶלָּא דּוּמְיָא דְּהֵנָּהוּ עוֹבְדֵי אֶבֶל אִם יֵשׁ עַכְבָּה אַחֲרַת לְהַצְלַת הַנְּטָבֵעַ שֶׁאֲפִילוּ יִזְדַּמֵּן לוֹ הַדָּף לֹא יוּכַל לְהַנְצֵל אֵין לָנוּ פַח לְאֶסְנוֹר וּלְהוֹסִיף עַל תְּקַנַּת חֲכָמִים ז"ל וְאֵין לָךְ עַכְבָּה כְּזוֹ שֶׁהָיוּ הֵם תוֹף הַחֲדָר כְּשֶׁנִּכְנְסוּ הַמֵּיִם וְלֹא הִיָּה לָהֶם דְּרָף לְצִאת וּלְהַנְדַּמֵּן לָהֶם דָּף כָּל שָׁפֵן שֶׁלֹּא הִיָּה דַעַת' לְצִאת כְּמוֹ שֶׁהָאֲרַכְתִּי לְמַעְלָה: וְכֵן הִבִּיא הַרַב ז"ל תְּשׁוּבָה

ה"ר אלעזר מנורדון להוכי' פי באמתלאו' יתירו במים שאין להם סוף כמו שהביאתיה
אני ואלו היו דבריו בטלו' מעצמן כמו שכתב החכם ה"ר יוסף יצ"ו לא היה הרב ז"ל
מביא רא' מהו וגם הרב ז"ל לא הרג' בהן שום קושי מן הקושיו' שהקשה הוא עליו
ובדאי שענין בהם והבינ' פיון שעשה סניף לדבריו: וכן הבי' תשוב' ה"ר אלעזר ממיין
שהתיר אשת ר' שלמה מורנ' שנטבע בפפינ' א' ולא בא שום אדם עדות עליו אף מחמת
סברות ואומדות התירה וכתב שהדב' תלוי באומד לפי ראות ת"ח ויראי שמים שבכל
דור נדור ע"כ ובנדון דידן יש עדות ברור ויש חילוקים לו'מר שאין זה בכלל מים שא"ס
ואומדו' ג"כ כמו שכתבתי למעל' והמחמ' אין לו ראיה אחרת אלא שהוא מחמיר: ומה
שכתב ג"כ שהי' פאן איסור מדאורייתא כבר הוכחתי למעל' שאינו כדבריו ולדעתו לא
היינו מקבלים שום עדות בזה הענין כי פשפפינ' א' יהיה נטבע' הנציולי' בהם ג"כ
נחפזי' ויראי לנפש' ואיך יעידו על הנטבע' ומצאתי תשוב' אחרת לרב הנז' ז"ל על יהודי
א' שהי' בפפינה שנספך' והשליף עצמו לים לשוט להגיע ליבש' נתיגע בדרך ויהיה שט
גוי א' לפניו וקרא אותו שמתין אליו ולא רצה להמתין לו ואמר לו כשתגיע למקום שיש
שם יהודי' תאמר פי יהודי א' מסיטולי'א' שיש לו שם אשה וכן וכתב נטבע לפניך ושהפך
מיד הגוי ערפו לראותו ויהיה מביט ושללא ראהו עוד ע"כ ואין לה נחפז ובהול כמו זה
הגוי שהיה אומר לו היהודי שנתגע כבר ושהיה נטבע ויהיה בהול שמה יארע לו כמוהו
ועכ"ז כתב הרב ז"ל שהוא עדות גוי מל"ת ואם נשאת האשה לא תצא כ"ש שנקבל עדות
היהודי שאמר שהניחם בתוך החדר והשליף עצמו שם וראה המים נכנסים לתוך הספינה
דרך צדה ונהפכה עד שעלו על שוליה ונטבעה אח' חצי שעה וכל אותם שהיו על שולי
הספינה הלכו ושטו להשיג הספינה הקטנה וראו כל אותם שהיו שם מי שנטבע ומי
שנציול ומהנשארים תוך הספינה לא נראה מהם עד אחד הרי זה עדות ברור ושהיות כמה
יצאות נפש וליכא שום חשש לא דאורייתא ולא דרבנן ואם המבי"ט: קפט על מה
שהוריתי הטר באשה עגונה זה שנים הבאתי ראיה כי יש לצדד ולחפש על הטר עגונות
מדברי ה"ר אלעזר מנורדון והחכם ה"ר יוסף יצ"ו חלק עלי ולא היה רע בעיני כי אם
מה שחלק על ה"ר אלעזר ועל ה"ר אברהם ב"ר משה המסייעו ואמר על א' מהם
שדבריו בטלים ושאין ראוי להעלותם על לב ויותר מזה ועל האחר אמר שדבריו תמוהים
והחשיבם לאפס ותוהו ואני נתתי טוב טעם ודעת בהן בהשיב על כל השגותיו כמו
שיראה משם וכדי שידעו שאר החכמים יצ"ו אני כותב מעשה שהיה איך היה כי יש כמו
ג' שנים שאני כתבתי פסק דין על היתר נשואי' אלו שנמצאו תוך החדר של אותה ספינה
והיום כמו שנה אח' בא אלי איש א' שהיה רוצה לישא אותה ליקח ממני רשות ואמרתי
לו כי לא אתיר יותר ממה שכתבתי שייסכמו עמי ב' מבעלי הוראה ועדין לא חתם אלא
החכם ה"ר אברהם שלום יצ"ו ושלף ויראה לחכמים מה שכתבתי בהטר האשה אולי
ימצ' אח' שייסכים ויחתום והלף והשיב לי כי שום חכם לא היה רוצה להטפל בענין זה
וכן אמרתי ג"כ לזה אברהם אמריליי וכן היתה ג"כ תשובתו אז אמרתי לו פיון שאין
שום חכם שירצ' להטפל בזה תביא לי אי זה חכם מן המדינה אם ירצה ללכת עמך
לקדשה ולכונסה אני אמן לו רשות אז הביא לי חכם א' ואמרתי לו תלף להחכם ה"ר
אברהם שלם יצ"ו אם יתן הוא רשות ג"כ עתה למעשה והלף והשיב לו החכם כי מצד
ההטר היתה מותרת כמו שכתבתי אני וחת' הוא אבל שהיה נראה לו שלא ישא אותה כי

אם בְּרִשׁוֹת הַחֻכְּם וְהַקְּהָל שָׁלוֹ אֲזֵי הִלְךְ מִשָּׁם בְּחָרֵי אֶרֶץ וּקְדוּשָׁה וְאֲנִי לֹא יָדַעְתִּי מִזֶּה עַד שִׁחְזַר אֵלַי וְאָמַר שִׁקְדוּשָׁה אַחֵר כִּי שִׁמְעַתִּי כִּי הַחֻכְּם ה"ר יוֹסֵף יצ"ו הִכְרִיז אֶת הָאִשָּׁה עַל שִׁקְבָּלָה הַקִּיּוּדוּשִׁין כִּי אָמַר שֶׁהִתְרָה בָּהּ זֶה יָמִים שְׁלֹא תִנְשָׂא וְאָמַר שֶׁהִיְתָה אֲסוּרָה אֲזֵי אֲמַרְתִּי אֲנִי שִׁשְׁלֹא כַּדִּין עֲשֵׂה כִּי לֹא הִתְרוּ בּוֹ אִפְּי לְדַעְתּוֹ וְאִם הִתְרוּ בּוֹ לָמָּה לֹא הִכְרִיזוּ אוֹתוֹ גַּם כֵּן כִּי הִתְרָאת הַחֻכְּם ה"ר אַבְרָהָם לֹא הִיְתָה הִתְרָאָה כִּי לֹא אָמַר לוֹ אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁלֵם קֶהְלוֹ וְהוּא אָמַר כִּי הַחֻכְּם שָׁלוֹ אָמַר לוֹ קוֹדֵם כִּשְׁבָא לְשֹׂאֵל מִמֶּנּוּ רִשׁוֹת שֶׁהִלְנָאִי שֶׁהִיָּה מְקַדֵּשׁ וְכוּנֵס אוֹתָהּ וְלֹא הִיָּה שׁוֹאֵל מִמֶּנּוּ שׁוּם דְּבָר וְשָׁעַל זֶה לֹא חָשַׁשׁ אַח"כ לָמָּה שֶׁאָמַר לוֹ אֵל תְּקַדֵּשׁ אוֹתָהּ וְאֶרֶץ אִם הִיְתָה הִתְרָאָה זֶה הַגּוֹנֵה הָרִי כְּתַב הָרִיב"ש ז"ל תְּשׁוּבָה רמ"ב ע"ב ב' הַנְּסוּחָאוֹת שֶׁל הִירוּשָׁלַיִם לְנֻסְחָא א' מוֹצִיאִין אַחֵר הִתְרָאָה וּלְנֻסְחָא אַחֵרָת אִין מוֹצִיאִין דְּמִסְפִּיקָא אִין כּוּפִין לְהוֹצִיא וּא"כ לֹא הִיָּה לוֹ לְהַשְׁתַּדֵּל עַד שֶׁהוֹצִיא אוֹתָהּ מִתַּחַת יָדוֹ כִּי הִיָּה נִרְאָה לִי כִּי אֶרֶץ שֶׁהִדִּין בְּמִים שֶׁאֵל"ס הוּא לְכַתְחֻלָּה לֹא תִנְשָׂא שְׁאִין ב"ד חֲיִיבִין לְהוֹדִיעַ וְלִשְׁלֹחַ לָהּ הִתְרָאָה שֶׁלֹּא תִנְשָׂא כִּי מִן הַסֵּתֵם לֹא תִנְשָׂא כִּי אִם בְּרִשׁוֹת ב"ד וְכִשְׁתִּשְׂאֵל לִב"ד יֹאמְרוּ לָהּ לֹא תִנְשָׂאִי כִּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי וְמָה שֶׁאָמַר בְּנֻסְחָא הָאֲחֻת אִין אוֹמְרִי לוֹ כְּנוֹס אֲלֵא שְׁלֹא יִכְנֹס הִיָּינוּ מִשׁוּם דְּעִבְרָה כְּבָר וְנִתְקַדְּשָׁה וְלֵהֲאִי לִישְׁנָא קֹדֶשׁ אִינוּ כְּכֹס אֲבָל לֹא נִתְקַדְּשׁ אִין צְרִיךְ שִׁיאָמְרוּ לָהּ ב"ד אֵל תִּכְנֹס וּא"כ לֹא הִיָּה חֲיִיב לְהִתְרוֹת בָּהּ וְאִפְּי הִתְרָה לֹא יוֹצִיא אוֹתָהּ וְאִפְּיִלּוּ קֹדֶשׁ לְחוּד מִשׁוּם סְפִיקָא דְתַרִי לִישְׁנֵי כְּדָאָמַר אֲלֵא שֶׁאַחֵר מִעֲשֵׂה חֻשׁב לֹאמַר כִּי הִיְתָה גַּם כֵּן אֲסוּרָה מִסְפִּיקָא דְאוֹרִיָּתָא דְלֹא הָעִיד הָעֵד שֶׁרְאָהוּ כְּדִי שִׁיעוֹר יִצְיָאת נִפְשׁ תַּחַת הַמִּים וְאִם הוּא מְכַחֵשׁ דְּבָרֵי הָעֵד אִין כְּאִן הוֹרְאָה שֶׁהָעֵד אָמַר בְּפִי שֶׁהֵם נִשְׂאָרוּ תוֹךְ הַחֻדָּר כִּשְׁיִצְאוּ הֵם וְשִׁלֹּא הָיוּ רוֹצִים לְצִאת מִשָּׁם שְׁאִין לָהֶם בֵּית מְנוּס כִּי לֹא הָיוּ יוֹדְעִים לְשׁוּט וְהֵם יָרְדוּ לִים כִּשְׁיִטָא כִּשְׂרָאוּ הַמִּים שֶׁהָיוּ נִכְנָסִים לְסַפִּינָה דְרַךְ צְדָה אֲחָד וְרָאָה שֶׁנִּכְנָסוּ הַמִּים תוֹךְ הַסַּפִּינָה וְהָיוּ מִמְתִּינִים עַד שֶׁתִּהְיֶה כְּנֹלָה לְעֵלוֹת עַל שׁוּלְיָהּ וְכֵן עָשׂוּ שֶׁעָמְדוּ עַל שׁוּלְיָהּ עַד שֶׁנִּטְבְּעָה מִכָּל וְכָל וְאַח"כ הִלְכוּ לְהַשִּׁיג הַסַּפִּינָה הַקְּטָנָה וְיָמִי שֶׁהַשִּׁיג' נִמְלֵט וְרוֹב אֵלוֹ הַדְּבָרִים אָמַר בְּפִי הָעֵד כִּמוֹ שֶׁכְּתַב בְּמִכְתָּב הָא' וְקִצְתֵם הֵן מוֹכְבוֹת בְּפִי מְדַבְּרִיו וְאִיךְ יֹאמַר הוּא שֶׁא"א לְהַעֲיִ עַל כִּי מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה נִחְפָּז וְנִבְהַל אִם הִיָּה נִחְפָּז לְלַכֵּת לִיבְשָׁה הִיָּה אֲפָשָׁר זֶה אֲבָל הֵם הָיוּ בְּאֲמָצֵעַ הַיָּם וְלֹא הִיָּה לָהֶם הַמְלֵט כִּי אִם עַל שׁוּלְיָהּ הַסַּפִּינָה הַגְּדוֹל' לְפִי שֶׁעָה וְאַח"כ עַל הַסַּפִּינָה הַקְּטָנָה וְא"כ לְעוֹל' הָיוּ עוֹמְדִי אֲצֵל הַסַּפִּינָה וְרָאוּ כָּל אוֹת' שֶׁהָיוּ לְמַעַל' שֶׁנִּפְלוּ לִים מֵהֶם נִמְלָטוּ בְּסַפִּינָה הַקְּטָנָה וְיָמָהּ נִטְבְּעוּ וְלֹא רָאוּ אַח' מֵהָעוֹמְדִים תוֹךְ הַחֻדָּר שִׁיִּצְא לְחוּץ עַל הַמִּי לֹא חֵי וְלֹא מֵת וְזֶה הָעֵנִין מֵאַמַּת כִּי הִיְתָה הַחֻד' קִבְּרָם כִּמוֹ שֶׁפִּוּנוּ בְּתַחֲלָה וְהָרִי יֵשׁ כְּאִן שִׁיעוֹר יִצְיָאת נִפְשׁוֹת אַחֵר שֶׁנִּטְבְּעָה הַסַּפִּינָה שֶׁהָיוּ הֵם בְּתוֹכָהּ וְאִיךְ יִסְפְּקוּ בָּהּ סִפְק מִן הַתּוֹרָה לְהַבְהִיל אֶת הַמְּקַד' בְּצַד מְמוֹזְרוֹ עַד שִׁיִּגְרָשְׁנָה וְאֶרֶץ אִם הִיְתָה אִשָּׁה שֶׁנִּטְבְּעָה בְּעֵלָה בְּמִים שְׁאִין לָהֶם סוּף לֹא הִיָּה יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ אַח' שֶׁנִּתְקַדְּשׁ' כִּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי וְאֲזֵי לֹא הִיְתָה אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיָּה שׁוּם חֻכְּם אַח' מִחֻמֵּיר בְּדָב' וְאַח"כ נִרְאָה שֶׁהוּא הִרְצָה כָּל דְּבָרֵינוּ אֲלֵיָהֶם שִׁיִּסְפִּימוּ עִמּוֹ גַּם כִּי שִׁמְעַתִּי אַחֵר כִּי כִּי קִצְתִּי הַחֻכְּמִים יצ"ו שֶׁנִּמְנוּ עִמּוֹ אַח"כ שֶׁכְּבָר עֵינֵינוּ בְּעֵנִין זֶה וְשֶׁהִיָּה נִרְאָה לָהֶם לְהַחֲמִי וְאַפְּ"ה יָדַעְתִּי כִּי אִם לֹא הִיָּה הוּא הַמְּגִזִים אֶת הַמְּקַד' לֹא הָיוּ שְׂאָר הַחֻכְּמִי יצ"ו מִסְפִּימִי לְכוּפּוֹ לְהוֹצִיא וְאִינִי יָכוֹל לְדוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת בְּזֶה כִּי הִיָּה מִסְפִּיק שִׁיאָמַר שֶׁלֹּא הִיְתָה מוֹתֵר' לְדַעְתּוֹ וְלֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה אֲלֵא שֶׁדָּרַשׁ בְּפִנֵי קֶהְל וְעָדָה שֶׁהִיָּה, חֲלוּל ה' וְהָרִיס' הַתּוֹרָה מֵהַשְׁעֲשִׂיתִי בְּהִתֵּר הָאִשָּׁה הָעֵגוּנָה

ולא עוד אלא שהאריף לשונו נגד אות' הרבני' ז"ל שהביא המרדכי סוף מס' יבמות ה"ר אלעזר מוורדון וה"ר אברהם ב"ר משה שפתב שדברי הא' הן בטלו' ואינו ראוי' להעלות על לב ושדברי הב' היו תמוהי' ומצאתי פי זה ה"ר אלעזר ה'יה מבעלי התוס' תלמי' רבי יצחק ז"ל כמו שהבי' בו דבריו המרדכי במס' שבועו' בדיני מקנאו' ובס' הרוקח ואף כי הוא לא היה יודע זה לא היה מן הראוי לחלוק על דבריהם פינו שהיה ידוע שהם חכמים קדמוני' יהיו מה שיהיו כל שפן לכתוב על דבריהם מה שכתב איני יודע מאין ומצא הטר לזה שאם היה מבין דבריהם לא היה מקש' עליה' מה שהקשה כמו שיראה המעיין כמו שכתבתי על זה ונזכר לו לקום בתוך קהל ועדה לשאול מהם מחילה בדבר אשר זדה ועל החכמים יצ"ו השלכתי יידי שישגיחו במה שפיון לגנות אותי כי אני כבדתי בתוך קהלי והוא זלזל בי בתוך קהלו וילעגין האשה אם יעמדו למנין החכמי' יצ"ו אח' העיון והמשא ומתן אני כפוף להיו' מבטל דעתי לדעת הרוב: נאם המבי"ט: קצ' אשה אחת משפנה בית אח' שנתנה בתורת נכסי צאן ברזל לבעלה וכתוב בשטר המשפנתא איף אמרה פלונית שקבלה מפלוני סוף כף וכף ומשפנה לו בית פלונית בהרשאה שיש לה מבעלה כו' ואז לא היה בעלה בעיר כי הלה לו על דעת שלא לחזור כאן ואח"כ הלכה לה למקום שהיה שם בעלה וישבה עמו שם יותר מחמש עשרה שנים והיו שואלים פה הקהלות ממי שנתן המעות על הבית בתורת משפנתא מיני מסים וארנוניו' הנוגעי' לבעל הבית מצידו ומצד הבית כמו עאוריזיש והיה הוא שולח משם לבעל המעו' קצת ממה שהיה פורע זה בעל המשפנת' ע"י מי שהיה תובען בהרשאת בעל המעות והיה מוציא גם כן על הבית ולסוף השני' הוא הלה לשם לתבוע מבעל הבי' שאר מה שנטלו ממנו עליו ושיפדה הבית או ממכרה ואז השיב לו כי הוא לא נתרצה במה שמשפנ' אשתו הבית ושא קבל ממנה שום דבר והיא גם כן אמרה ששקרה במה שאמרה שהיה הענין בהרשאת בעלה ובעל המשפנת' טען שנתרצה הוא כשכתב ממנו מה שנתן על הבית וב"ד של מקומו נתנו לידו פסק דין שחיי' בעל המשפנת' לצאת מן הבית ויתבע מן האשה לכשיוכל לתבוע ממנה והב"ד הנז' לא דקדקו בדין זה כמו שראוי לדקדק ולחקור בדין שעברו עליו כמה שנים וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובת פלל ס"ח על השטרות השנים שצריך דרישה וחקירה להוציא הדין לאמתו כל שפן במה שהוא קרוב להיות קנוניא בין איש לאשתו לעשות לו נחת רוח ולא השגים אלא על פשט דברי הרמב"ם ז"ל פ"ק כ"ב מהלכות אישות האשה שמכרה או שנתנה אחר שנתנה בנכסי צאן ברזל בין לבעלה ובין לאחרים לא עשתה פלוס: אלא שבהלכות מכירה פ"ק שלשים פירש יותר דיד בעל על העליונה אם רצה לקיים ימים ואם רצה לבטל יבטל ובדין מכירת העבד כתב למעלה גם כן דיד האדון על העליונה אם רצה לקיים וכו' ובדברים בלבד הוא שמקיים האדון או מבטל ואינו צריך לקנו' ממנו פלוס ע"כ והקא בנ"ד איכא דברים ששפתבעו ממנו מס שנתנו על הבית אם נתן קצתו על הקדמת קיום המשפנתא נראה שנתרצה לתת השאר מפני המשפנתא של הבית שאם לא פן לא היה נותן לו דבר והיה מנפה מה שנתנו עליו משכירו' הבית של כמה שנים שדר בה והרי יש כאן יותר מדברים: זאת ועוד כמה טענות יש על המשפנתא שהיא קנימת והם כי הוא ידוע כי פשהו הלה מכאן היתה הליכתו בפתע פתאום על ידי מעשה שהיה ולא הניח שום דבר לאשתו למזונותיה ולפרנסותה ואחר זמן שלח אחריה שתלה למקום שנתישב הוא ומכרה כל מטלטלי הבית הפכדים

ובלתי ראוי' להוליך עמה ופרעה חובותיו כפי מה שסיפר וא"כ נראה שהו' פתב לה
שפעשה מה שיראה בעיניה ושתלה לו לארצו ובכלל זה הנה משפנתא של הבית ועוד
פי לצורך מזונותי ופרנסתה כל זמן שהיתה פה הנה רשות למפור שלא בב"ד פדין מי
שהלה בעלה למדינה אחרת שכת' הרמב"ם ז"ל פ"ק י"ב שאם לא עמדה בדין אלא
שמכרה לעצמה למזונו מכרה קיי' ואינ' צריכה לא שבועה ולא הכרזה וכ"ש שלא מכרה
אלא משפנ' ויכול הוא לפדות' מה שלא הנה יכול לעשו' במכירה פשהית' מכרה קיים
עוד אני או' פי פיון שהוא ידו' שהיא קבל' על הבית והוציאה אות' על הבי' ובמזונו'
ופרנס' ובחובת שפרעה בשבילו ובהוצאה שהוציאה בהליכתה לשם הרי מעות אלו
קיימים בידו' פי הוא הנה חייב בכל מה שהוציאה בעניינים אלו והנה חייב הוא להחזירם
לבעל המעות וכדאמרין גבי אשה שמכרה בנכסי מלוג ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות
וכתבו המפרשים בלא זויי ואי איתנהו להנהו זויי דשקלא אתתא מהדר להו ללוקח ולא
יכול למימר דילמא מציאה אשקחא כמו שכתב הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל פ"ק כ"ב ואף
על גב דכתב הרשב"א ז"ל דאי אכלפינהו להנהו זויי ואינם בעין אלא חילופם דאינו
משלם דמדשלקה בהן יד קיימו זויי עלה בהלואה ומימר אמר להו אנא מטלטלי שבקא
לי זויי דיכחו קמו עלה בהלואה כמו שכתב הרב בעל המגיד משנה שם בשמו שאני הכא
דמה שאינה בעין הוא כאילו מסרם לו פשהיו בעין פיון שהוציאה אותם לצורכו כדאמרן
ואם פן פיון שהנה לו להחזיר המעות פשהגיעה היא לשם נידע הוא שהיא משפנה הבית
ולא החזירם שהרי ברשותו היו פי לצורכו הוציאה אותם אם פן נראה נדאי שהיא נתרצה
במה שעשתה היא שאם לא פן הנה לו להחזיר המעות כדאמר': עוד אני אומר שאם
המשפנ' יאמר ברי לי שהנה לה הרשאה והיא מכרה מכח הרשאה יהנה נאמן לומר כף
מגו שהנה יכול לומר ממך קניתי והנה כובש שטרן וטוען מצד חזקת שלש שנים כדאמר'
גבי ההוא פרדסא במציעא וכמו שהביא במרדכי ר"פ חזקת הבתים על אשה שמכר' שום
דבר והפירו הבעל ביד הקונ' שהנה שלו ואמר לו למה קנית מה שגנבה לי אשתי דאם
זה יאמר ברור לי שהוא שלה יהא נאמן בשבועה במגו שיכול לומר ממך קניתי ואף על
גב דהתם נראה דרפאי בידיה הך מילת' ולא פסיק' ליה הכא בב"ד לא רפי' בדי פיון
שכתב בשטר המשפנת' שאמרה היא שמכרה בהרשא' בעלה והוא קרוב לומר פי העדים
ראו שהרשאה כמו שהי' ראוי וכתבו שאמר' היא ונדעו הם פה ולא חשו לאוסופי ולכתוב
שראה.

עוד אני אומר בלא מגו שהו' נאמן עתה בשבועה במה שאומר שהו' נתרצה פשתבעו
ממנו הוא או שלוחו מה שנתנו על הבית במשפנת' ונתקיימה המשפנתא פיון שהחזי'
בבית יותר משלשה שנים אח' שתבע ממנו ושתרצה לפי דברו והרי זה כמי שמשפנ'
בית א' ואחר כמה שני טען שקנאו דנאמן פיון שהחזיק ג' שנים אחר עבו' זמן המשפנת'
כמו שהבי' נמקי יוסף פ"ק המקבל בשם הרשב"א ז"ל ובב"ד עבר זמן המשפנתא שכתוב
בשטר שאחר שני שנים יכול לפדו' ושאר המעו' יהיו כמלוה עליו ואפילו למה שהביא
בשם הר"ן ז"ל דכל יורד ברשו' כמו בתור' משפנת' אין לו חזק' היינו משום דמעיקר'
לא הנה יכול לסלקו עד כלות זמן המשפנת' אבל הכא בב"ד לא מיקרי יורד ברשות פיון
שהי' יכול לסלקו מיד אם לא רצה הוא במה שמשפנה אשתו.

עוד אני אומר דאשה זו הניא פנושאת ונותנת בתוך הבית דמעשיה קיימים כיון שבבעלה לא הנה במדינה היא נושאה ונותנה כיון שהוא כתב לה שתלה אצלו הני פאלו מינה אות' בעלה שליח וכמו שהבי' בהגהה פ'ק רביעי דהלכות חובל דרבינו אב"ן פ'תב דכיון שהנשי' רגילו' ליש' וליתן בזמן הזה הרי הן פאלו מינום בעליהן להיות שלוחי' ואם יש עדים חיי' הבעל לשלם מפני תקנת השוק וישאו ויתנו עמהן ע"כ ואף על גב דנשים שלבו אין רגילו' כל פ' לשאת ולתת היינו כשבעליהן בעיר אכל כשבעליהן אינם בעיר הן רגילו' להיות נושאות ונותנות בתוך הבית בפ'ט אשה זו שהיתה הולך' במאמר בעלה למקו' אח' שהיה הוא שם והיתה עוקרת דירתה מפל וכל מן העיר שזה יש יותר מחמש עשר שנים שהלכו מפאן ופשיט' דמדעת בעלה עשתה מה שעשתה הצעיר משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני: פ' נ"ל שהדין דין אמת כי משפנתא שמשפנתא אשה זו היא קיימ' נאם הצעיר יוסף קארו: שאלה קצא יורנו רבינו מה דין שטר שליחות אשר נוסחו פ' בפנינו עדים ח"מ קבל עליו ראובן בן יעקב בקנין שלם ונתן רשות לשמעון לעשות כל מה שירצה בגט שכתב לאשתו פלוני' באופן שכל מה שיעשה ויגמר בגט הנז' ע"י שמעון הנז' פאלו הוא עצמו עשאו ושמעון הנז' מנה לאברהם להוליך הגט לפלו' ומסר לו הגט הנז' וכ' אמר לו הולך גט זה לפלוני ותמסרהו לה ע"מ שאם לא יבא בעלה ראובן מהיום לשלש שנים רצופו' יהיה הגט מעכשו ומגורשת ממני ומותר' לכל אדם ואם יבא בתוך השלש שנים ויתראה לפני אשתו לא יהיה גט ושמעון הנז' נתן רשות לשליח אברהם לעשות שליח אח' ושליח שליח עד ק' שלוחים וכו': תשובה אם הבעל צוה לסופר ולעדים לכתוב ולחתום הגט בלי שום תנאי ונתן רשות לשמעון לעשו' כל מה שירצה בגט שיכתב' לאשתו נר' שעשאו שלי' להולך' הגט אע"פ שלא אמר בפירו' הולך' גט זה או תן גט זה לאשתי שהרי אחר כתיבה וחתים' אינו צריך כי אם נתינה וע"ז הוא שהרש' אותו דלא גרע לשון זה מכש"א אמר לשנים או לשלשה שלוחו שבקוה תרכוה דתניא התם פ' התקבל דהרי אלו יכתבו ויתנו לה והנ' כיון שאמ' שיעשה כל מה שירצה בגט שכתב לאשתו הרי משמעו' זה הוא שיתנו ליד' ויהי' שליח ועדיף נמי מהני לישני כיון שהזכיר הגט בפ' שיעש' בגט כל מה שירצה הני פגרושו דתנו הרי אלו יכתבו ויתנו לה ומשמע דבלישנא דגרשוה לא בעי ותנו לה ומהני לכתוב' ונתני' שהרי הוא פאומר גרושו את אשתי דהוי כתיב' ונתני' בכלל: והכא בגדון זה אח' שהגט הי' כתו' לא נשאר דבר אח' כי אם הנתני' ומהני האי לישנ' כדאמר' ואפילו לא צוה על נתני' הגט בפ' אלא שאמר לשלשה כל מה שתצו לעשות בכתב' גט לאשתי יהי' עשוי נראה דמהני לכתב' ולתת דלא גרע מגרשוה כדאמר' וכ"ש בגדון זה שנראה שהיה מדבר קודם על עסקי שליחו' הגט דאפי' הי' נותנו לו בשתיק' היה שלי' ולהכי אם צוה שיתנוהו לו ויעשה כל מה שירצה פשיטא דהוי שליח ואם כן אחר שהוא שליח לתת הגט יכול למנו' שליח אחר אפילו כשלא נאנס כיון שאמר עוד שכל מה שיעש' ויגמר בגט הנז' ע"י שמעון הנז' פאלו הוא בעצמו עשאו וכמו שהוא היה יכול למנו' שליח בלי אונס כן זה שמעון יכול למנו' שליח בלי אונס שהרי פירש שכל מה שיעמר ע"י שמעון שיהיה פאלו הוא בעצמו עשאו והוי פאלו פירש לו שיוכל למנו' שליח אח': וכן מועיל לשון זה שאמר שכל מה שיעשה ויגמר בגט הנז' ע"י שמעון פאלו הוא בעצמו עשאו שיוכל למנו' השליח ולומר לו שיתן אותו לה ע"ת אם לא יבא שהרי הרשה אותו לכל מה שהיה יכול לעשו' הוא לחלוטין או

לזמן ועוד אני אומר שאפילו ה'יה ממנה אותו שליח לתת גט לאשתו סתם והוא נתנו לה ע"ת לזמן שתהיה מגורשת פשיגוע הזמן שהרי מיעט בשליחותו שנתן לו רשות לגרשה לחלוטין וגרשה הוא לזמן ודמי לה דתנן בתוספת' ומייתי לה הרמב"ם ז"ל פ"ט תנהו לה ביום פלו' ונתנו לה בתוך הזמן אינו גט אל תתנהו לה אלא ביום פלו' ונתנו לה בין מלפניו בין מלאחריו אינו גט כו' דמשמע דתנהו לה ביום פלו' ונתנו לה אחר הזמן פשר פינן שהאריה זמן הגירושין דאע"ג דחייב במזונותיה כל שלא גרשה וקני חוב' הרי בידו לחזור ולגרש' מיד ולהפטר' ממזונות כו' וה"נ אם הי' דעתו שיגרש' מיד והוא גרש' לזמן הרי בידו לחזור ולגרש' מיד או לבטל התנאי כ"ש שאחר שא' שכל מה שיעש' ויגמר ע"י שמעון בגט הנז' שתהי' פאלו הוא בעצמו עשאו שיכול לתת אותו לה לחלוטין או לזמן כמו שהיה יכול הוא וכדפי' שנה שאמר שכל מה שיגמר ע"י שמעון לא הוי דוקא על ידו אלא מה שנעשה ע"י שליחו הוי על ידו שהוא עשאו שליח והוי נמי כמו שנעשה על ידו ממש ועו' שאמר פאלו הוא בעצמו עשאו וקני מנה אותו שיהיה כמוהו לכל דבר למנות שליח ולהתנו' תנאי בגט כמו שי'רצ' וכמ"ש:שאלה קצב ראובן גרש את דינ' אשתו בגט פשר גט על תנאי ובשע' מסיר' הגט מידו ליד' אמר לה ה"ז גיטך התקבלי גיטך וקני את' מגורש מאני בו מעקשיו ומותר' לכל אדם ע"מ שכל זמן שאעבור מכנג' פני' פך זמן רצופי' מיו' זה ואילך שהוא יום פלו' פך ימי' לירח פלו' שנה פלו' ליציר' הגט יאה גט מעקשיו וע"מ פן אני מוס' לה גט זה שתהי' נאמנ' עלי פשני עדים פשרים כ"ז שתאמר שלא באתי ופיניסתי ונתניסתי ונתלך האשה לדרך ופני' לא היו לה עוד כי נחבא' או הלכ' גם האיש הלך לדרך ונהנה זה בא ושב למקומו טרם כלו' הזמן אשר התנ' ויחפש אחריו ולא מצא' וישאל את אנשי עירה איה הגרוש' אשתי אשר גרשתי לזמן והנ' באתי טרם כלו' הזמן ויאמרו לו נסעה מזה ולא נודע איה מקומ': ויהי אחרי עבור הזמן הנז' באה האשה בפני' ב"ד לתבוע פתובת' מבצל' פי אמרה פי כפר היא מגורש' ממנו פי הוא הזמן אשר קבע עבר ועבר מנגד פניה יוהר מהזמן הנז': ועתה יפרע לה פתובתה משלם פינן שגרשה מדעתו ומרצונו: והאיש משתאה לה והוא מצעק אבי אבי באתי ונחפשתי אחריה בכל הארץ ולא מצאתיה וגם אנשי המקום אמרו לו לא הייתה בזה.

ואם פן הגט בעצמו אינו גט וכתובה היא מבקשת: והאשה טוענת פי הגט תלה בהעבר' מפניה ובפיוס' ויחוד' שפך אמר לה על מנת פן אני מוסר לך כו' שלא באתי ופיניסתי ונתניסתי לא אמרת שלא אבא למדינה זו ואני כדאי שידעו העם פלו' שלא פיניסתי ונתניסתי נחבאתי לברוח וכבר התקבלתי גטי ואנכי מגורשת ממך תן לי פתובתי ושוב טען ראובן שאם תמצא לומר שהגט גט עכ"ז אינו חייב לשלם לה פתובתה מפני שהיא מורדת לו ולא הייתה רצונה להתראות אליו וגרמה שהוא יעבור מפניה בעל פרחו והוא אנוס והיא עבר' בו ולה דין מורדת ותפסיד פתובתה והשיבה דינה ואמרה שהיא נתן הבחירה והרצון בידה בלי שום הכרח ואיהו דאפסיד אנפשיה ושלום: תשובה תנן בגיטין פ' מי שאחזו הרי זה גיטך כל זמן שאעבן' מכנגד פניה שלשים יום הנה הולך ובא הואיל ולא נתחדד עמה הרי זה גט ופי' רש"י ז"ל כל זמן שאעבור מכנגד פניה פשאשהא ל' יום עובר מכנגד פניה מיד יאה גט ופרך בגמרא וקא לא עבר ופרש"י וקא לא עבר ל' יום רצופים אמר רב הונא מאי פניה תשמייש כו' ור' יוחנן אמר לעולם פניה ממש ומי קתני הרי זה מגורשת הרי זה גט קתני דלא הוי גט ישן ולכי מלו תלתין יומין הוי גיטא תניא

פְּנוּתִיהָ דר' יוֹחָנָן וכו' דְּמִשְׁמַע דְּלר' יוֹחָנָן פּי' דְּמִתְנִי' הִיא כָּל זְמַן שְׁאַעְבֹּר מִפְּנֵי פְּנֵי ל' יוֹם כְּלוּ שְׁאֵהִיָּה נִסְתָּר וְעוֹבֵר מִפְּנֵי ל' יוֹם וְהֵינּוּ שְׁלֵא יָבוֹא לְעִיר ל' יוֹם וְאֵעֶפְ"י שְׁלֵא יֵרָאֵה אוֹתָהּ דְּכִינּוּן שְׁבֵא לְעִיר יְכוּלָּה הִיא לְרֵאוּתוֹ אִם תִּרְצֶה וְלֹא נִקֵּט אִם לֹא בְּאִתִּי מִכָּאן עַד ל' יוֹם פְּדִתְנָן לְעִיל דְּאִי תִּנָּא אִם לֹא בְּאִתִּי מִשְׁמַע הָא אִם בְּאִתִּי תוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם אֵעֶפְ"י שְׁחִזֹר וְהִלֵּף לוֹ וְלֹא בָּא אַחֵר ל' יוֹם אֵינָה מְגוֹרְשָׁת פְּתִנְאִי שְׁהִתְנָה קוֹדֵם וְהִשְׁתָּא דְּנִקֵּט כָּל זְמַן שְׁאַעְבֹּר מִפְּנֵי פְּנֵי שְׁלֵשִׁים יוֹם מִשְׁמַע דְּלֹא בְּלַחִיד בְּפַעַם רֵאוּנָה שְׁהוּלֵף לוֹ אִם נִשְׁתָּהָ ל' יוֹם שְׁתִּהִיָּה מְגוֹרְשָׁת אֲלֵא אֲפִילוּ הִלֵּף וּבָא תוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם כְּמָה פְּעָמִים וְאִח"כ הִלֵּף וְלֹא בָּא עַד אַחֵר ל' יוֹם תִּהִיָּה מְגוֹרְשָׁת וְכִשְׁיָבֵא תוֹף ל' יוֹם אֲפִילוּ לֹא יֵרָא' פְּנֵי עַד אַחֵר ל' יוֹם לֹא הוּיָא מְגוֹרְשָׁת שְׁהִרִי בָּא דְּהָא דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְעוֹלָם פְּנֵי מִמֶּשׁ הֵינּוּ שְׁיָבוֹא לְעִיר וְיִוְכַל לְהִתְרַאוּת בְּפְּנֵיהָ וְכִבֵּר בָּא וְלֹאפּוֹקִי מְדָרְב הוּנָא דְּאָמַר מֵאִי פְּנֵי תִּשְׁמִישׁ וְכָל שְׁבֵא לְעִיר הֵנָּה לִיָּה כְּאֵלוּ בָּא נִגְדַּ פְּנֵי וְכֵן הוּא פּי' רַש"י ו"ל שְׁפִי כְּשִׁאשְׁהָ ל' יוֹם עוֹבֵר וכו' מִיָּד יְהֵא גִט וּפְרִיָּה וְהָא לֹא עֵבֵר ל' יוֹם רְצוּפִין וְהִיכִי קִתְּנִי דְּהוּי גִט דְּמִשְׁמַע דְּהֵאִי הוּלֵף וּבָא דְּקִתְּנִי מִתְּנִי הֵינּוּ תוֹף ל' וְלֹא רֵאֵה פְּנֵי דְּהָא לֹא קִתְּנִי אֲלֵא הוּלֵף וּבָא וְלֹא קִתְּנִי בָּא בְּפְּנֵיהָ וְאִי מִפְּנֵיהָ דְּוָקֵא שְׁלֵא יֵרָא' פְּנֵי וְלֹא בְּבִיאוֹתוֹ לְעִיר בְּהוּלֵף וּבָא לַחִיד אֲלֵא עַד שְׁיִרְאֵה פְּנֵי הָרִי עֵבְרוּ שְׁלֵשִׁים יוֹם שְׁלֵא רֵאֵה פְּנֵי וְשְׁפִיר קִתְּנִי דְּהוּי גִט דְּהָא נִתְקַיֵּים הִתְנָאִי כו' מְדַכְּתַב ל' יוֹם רְצוּפִים מִשְׁמַע דְּהוּי דְּוָמֵיָא דְּהוּלֵף וּבָא אֲלֵא דְּלֹא הוּי רְצוּפִים וְלֹא רֵאֵה אוֹתָהּ ג"כ וְקָאֵמַר ר' יוֹחָנָן לְעוֹלָם פְּנֵי מִמֶּשׁ לֹאפּוֹקִי תִּשְׁמִישׁ כְּדָאֵמַר לְעִיל וְהָרִי זֶה גִט דְּקִתְּנִי הֵינּוּ דְּלֹא הוּי גִט יִשְׁן וְאִם יֵלֵף פַּעַם אַחֲרֵת וְיִמְלֵא ל' יוֹם יְהִיָּה גִט פְּשֵׁר כְּדָאֵמַר הֵתֵם וְלִכִּי מְלוּ תִּלְתִּין יוֹמִין וכו' מִשְׁמַע דְּהֵי תִּלְתִּין יוֹמִין הוּי דְּוָמֵיָא דְּהִי הוּלֵף וּבָא דְּתוֹף ל' אֵע"ג דְּלֹא רֵאֵה פְּנֵי כְּדָא לְעִיל וְהִרְמַב"ם ו"ל כְּפִי הַמְּשֻׁנָּה כְּתַב ג"כ וְלֹא תִּתְגַּרְשׁ בְּשׁוּם פְּנִי אֲלֵא עַד שְׁלֵא יְהִיָּה מְצוּי בְּמִדְּיָנָה ל' יוֹם רְצוּפִים מִשְׁמַע דְּלֹא בְּעִי שְׁיִרְאֵנָה אֲלֵא שְׁיִחֲזוֹר כָּאן בְּמִקוֹ שְׁתוּכַל הוּא לְרֵאוּתוֹ כִּי לֹא הִתְנָה אֲלֵא עַל עֲצָמוּ שְׁיָבֵא וְלֹא יִתְעַלֵּם מִמֶּנָּה וְכִינּוּן שְׁבֵא הָרִי קִיִּים תִּנָּאוּ אֵעֶפְ"י שְׁהִיא תִּתְעַלֵּם מִמֶּנּוּ וְכֵן נִרְאֵה מִפִּי רַבִּי יִשְׁעִיָּה ו"ל שְׁכַתְּבֵי לְעוֹלָם פְּנֵי מִמֶּשׁ קָאֵמַר שְׁכָל זְמַן שְׁלֵא נְעַלֵּם מֵעֵינֵיהָ ל' יוֹם אֵינּוּ גִט ע"כ מִשְׁמַע דְּבְּדִידְיָה תִּלְיָא מִקְּלִתָּא שְׁלֵא יִתְעַלֵּם מִמֶּנָּה וְכִינּוּן שְׁהוּא בָּא וְלֹא נִתְעַלֵּם נִרְאֵה דְּקִיִּים תִּנָּאוּ אֵעֶפְ"י שְׁהִיא נִתְעַלְמָה מִמֶּנּוּ וְכַתְּבֵי אִח"כ הָרִי זֶה פְּשֵׁר שְׁאֵם יִשְׁלִים שְׁלֵשִׁים יוֹם וְלֹא יָבִיא הִיא מְגוֹרְשָׁת מִשְׁמַע דְּאִם יָבוֹא אֵעֶפְ"י שְׁהִיא תִּתְעַלֵּם אוֹ תִּתְחַבֵּא מִמֶּנּוּ אֵינָה מְגוֹרְשָׁת מְדַכְּתַב וְלֹא יָבוֹא דְּמִשְׁמַע לְעִיר וְלֹא כְּתַב וְלֹא יִתְרַאֵה בְּפְּנֵיהָ וְהָר"ן ו"ל כְּתַב שֵׁם גַּם בִּיטוּל תִּנָּאִים דְּאִין בְּיַד שְׁנֵיָהֶם לְבַטֵּל הִתְנָאִי בְּע"מ אוֹ מִעַכְשָׁו אֲלֵא דְּוָקֵא בְּמִתְנָה לְהִנְאִתָּה כִּי הָכָא בָּאִם לֹא בְּאִתִּי וְכִשְׁאַעְבֹּר מִפְּנֵי פְּנֵי וכו' שְׁאֵם לֹא יְנַהוּג עֲמָה בְּזְמַן הַזֶּה מְנַהֵג אִישׁוֹת שְׁלֵא תִּתְעַגֵּן מִחֲמַתּוֹ מִשְׁמִי דְּכִשְׁלֵא בָּא הָעֵגוֹן מִחֲמַתּוֹ לֹא הוּי גִט וְכֵן נִרְאֵה מִפְּשִׁיטוֹ דְּבְּרִי הִרְמַב"ם ו"ל שְׁכַתְּבֵי פ"ט כְּשִׁילֵף וְיִשְׁהָא שְׁלֵשִׁים יוֹם תִּהִיָּה מְגוֹרְשָׁת אֵעֶפְ"י שְׁהִיָּה הוּלֵף וּבָא בְּתוֹף שְׁלֵשִׁים ע"כ הֵנָּה לֹא כְּתַב אֲלֵא שְׁיִשְׁהָא שְׁלֵשִׁים יוֹם וְהוּלֵף וּבָא וְלֹא כְּתַב שְׁיִשְׁהָא מְלָבוֹא נִגְדַּ פְּנֵי וְהוּלֵף וּבָא נִגְדַּ פְּנֵי וְאִם ר"ל שְׁיִשְׁהָא מְלָהֲרָאוֹת נִגְדַּ פְּנֵי וּמְלָבוֹא נִגְדַּ פְּנֵי הָעִיקָר חֲסַר מִן הַסֵּפֶר דְּעִיקָר הַגִּירוּשִׁין תְּלוּי בְּזָה וְהִיָּה לוֹ לְכוּתְבוֹ בְּפִי וְכִמוּ שְׁכַתְּבֵי בְּפִסְקִי הָרָא"ש וּבְאֲבוֹן הָעֶזְרָא ל' יוֹם שְׁלֵא אֲרָאָה וְאִם כֵּן לְפִי מַה שְׁכַתְּבֵי נִלְמוּד לְנִדּוֹן זֶה שְׁנִשְׁאֲלָנוּ עָלָיו שְׁנִתְבַטַּל הַגִּט כִּינּוּן שְׁבֵא הַבְּעַל טָרַם פְּלוֹת הַזְּמַן וְיִחַפְּשׁ וְלֹא מְצָא אֵת

אֲשֶׁתוֹ וְאָמְרוּ לוֹ כִּי נִסְעָה מִזֶּה וְלֹא נֹדַע מְקוֹמָהּ אִיזוֹ וְהָרִי קִיָּים הוּא תִּנְאוּ שְׂבֵא לְהִתְרַאוֹת
בְּפָנֶיהָ קוֹנֵם פְּלוֹת הַזְּמַן: וְנִרְאָה לִי דְאֶפִּילוּ לְמֵאן דְּצָרִיף שְׂוִיתְרָאָה בְּפָנֶיהָ הִיָּינוּ
לְאֶפּוֹקֵי דְאֵם בָּא לְעִיר תּוֹף הַזְּמַן וְהִיָּתָה הִיא בְּבֵיתָהּ וְלֹא הִלְךָ אֵלֶיהָ וְחִזַּר מִיָּד וַיֵּצֵא לּוֹ מִן
הָעִיר שְׂלֵא נְתַקִּיָּי הַתִּנְאִי וְהִגִּט הוּא גִט אַבְל אֵם בָּא לְעִיר וְהִלְךָ לְבֵיתָהּ לְהִתְרַאוֹת בְּפָנֶיהָ
כְּמוֹ שֶׁהִתְנָה וְלֹא מְצָאָהּ כִּי הִלְכָה לָהּ הָרִי קִיָּים כֹּל מַה שֶׁקִּבֵּל עָלָיו וְלֹא הָיוּ גִט וְאֵם הִיא
לֹא רְצָתָהּ לְהִתְרַאוֹת אֵלָיו לֹא הִתְנָה הוּא בְּכַף שְׁהָרִי אִמ' כֹּל זְמַן שֶׁאֲעֵבְרֵן מִכְּנֶגֶד פְּנֵיהָ
שִׁתְּלָהּ הַעֲבָרָה בּוֹ וְלֹא אָמַר כֹּל זְמַן שֶׁתְּעַבְּוּרִי מִכְּנֶגֶד פְּנֵי פְּשָׁאָבוֹא: וְלֹא דְמִי לְטַעֲנַת אֲנוֹס
דְּמִסְקִי' פ' כֹּל הִגִּט דְּאִין טַעֲנַת אֲנוֹס בְּגִיטִין דְּהֵתֵם הִיָּינוּ שְׂלֵא הַשְּׁלִים מַעֲשִׂיו שֶׁהִתְנָן לְבֵא
וְלֹא בָּא מִחֲמַת אֲנוֹס אַבְל הִכָּא כְּבָר בָּא וְהִיָּה מִתְרָאָה נֶגֶד פְּנֵיהָ אִם לֹא הִיָּתָה הוֹלְכַת אוֹ
נִחְבָּאת וְלֹא הִיָּה צָרִיף לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר כְּשֶׁבֵּא וְרָאָה אוֹתוֹ מִמַּה שֶׁעָשָׂה כְּשֶׁבֵּא וְלֹא רָאָה אוֹתוֹ
שֶׁנִּחְבָּאת שְׂלֵא חֶסֶר דְּבָר מִמַּה שֶׁהִיָּה לוֹ לַעֲשׂוֹת שְׂלֵא עָשָׂה דְּהָא דִּתְנִין שֶׁאֲעֵבְרוּ מִכְּנֶגֶד
פְּנֵיהָ שְׂלֵשִׁים יוֹם הִיָּינוּ שֶׁאֲהִיָּה עוֹבֵר וּמִתְעַלֵּם מִפְּנֵיהָ שְׂלֵשִׁי יוֹם וְכֹל שֶׁהוּא אִינוּ מִתְעַלֵּם
מִמֶּנָּה שְׁהָרִי בָּא הָרִי הַשְּׁלִים תִּנְאוּ בֵּין שִׁתְרָאָה הִיא אוֹתוֹ אוֹ לֹא וְהָרִי זֶה דוּמ' לְמִי שֶׁנִּשְׁבַּע
לְחַבְּרוֹ שְׂלֵא יִתְעַלֵּל' וְלֹא יִתְחַבֵּא מִמֶּנּוּ שְׂכָל זְמַן שֶׁהוּא בְּעִיר וַיּוֹצֵא וּבָּא בְּמִבּוֹאוֹת הָרִי הוּא
מְקִיָּים שְׁבוּעָתוֹ אַעפ"י שְׂלֵא יִרְאָה אוֹתוֹ חֲבִירוֹ הִכָּא נְמִי מִכְּלָל מַה שֶׁאָמַר הָרִי זֶה גִיטִיף
כ"ז שֶׁאֲעֵבְרוּ מִכְּנֶגֶד פְּנֵיהָ ל' יוֹם מִשְׁמַע הָא אִם לֹא אֲהִיָּה עוֹבֵר וּמִתְעַלֵּם מִכְּנֶגֶד פְּנֵיהָ לֹא
יְהִיָּה גִט וְכִשְׂבֵּא לְעִיר תּוֹף שְׂלֵשִׁים הָרִי לֹא נִתְעַלֵּם מִמֶּנָּה שְׂלֵשִׁים יוֹם וּמַה לִּי שֶׁהִיא תִּלְךָ
אוֹ מִתְעַלֵּם וְנִתְחַבֵּא אוֹ לֹא הָרִי לֹא הִתְנָה הוּא אֵלָּא עַל עֲצָמוֹ וְהָרִי לֹא נִתְעַלֵּם כְּדֹאמְרוּן
וְאִם הִיָּה מִתְנָה ה"ז גִּיטִיף כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא תִרְאָה אוֹתִי שְׂלֵשִׁים יוֹם הִיָּה נִרְאָה שֶׁאֲפִי' בָּא
תּוֹף ל' תּוֹף הָעִיר וְלֹא נִתְעַלֵּם וְהִיא נִחְבָּאת אוֹ הִלְכָה וְלֹא רָאָה אוֹתוֹ שֶׁהִגִּט גִּט שְׂלֵא קִיָּי
תִּנְאוּ שְׁהָרִי תִּלְךָ הַתִּנְאִי בָּהּ אִם לֹא תִרְא' אוֹתוֹ וְכֵן אִם תִּלְךָ תִּנְאִי הָרִא' בּוֹ שֶׁאָמַר כ"ז
שְׂלֵא אֲרָאָה אוֹתָךְ ל' יוֹם אִם נִחְבָּאת וְלֹא רָאָה אוֹת' הָיוּ גִט שְׁהָרִי לֹא הַשְּׁלִים תִּנְאוּ שְׂלֵא
רָאָה אוֹתָהּ וְלֹא גָמַר לַעֲשׂוֹת כֹּל מַה שֶׁהִתְנָה וְאִף עַל גַּב דְּהָיוּ אֲנוֹס שֶׁהוּא הִיָּה רוֹצֵה
לְהִתְרַאוֹת לָהּ אוֹ לְרִאוֹתָהּ אֵלָּא שֶׁנִּחְבָּאת הִיא אִין טַעֲנַת אֲנוֹס בְּגִיטִין אַבְל כְּשֶׁהִתְנָה כֹּל
זְמַן שֶׁאֲעֵבְרוּ וְכו' הָרִי גָמַר לַעֲשׂוֹת כֹּל מַה שֶׁהִתְנָה לַעֲשׂוֹת כְּדֹאמְר': וְלֹא דְמִי נְמִי לִי"ב
חִדְּשׁ דְּבִתֵּי עָרֵי חוּמָה דִּתְנִין בְּרִאוּשׁוֹנָה הִיָּה נְטֻמָּן יוֹם י"ב חִדְּשׁ שִׁתְּהָא חִלוּטָהּ לוֹ הִתְקִין
הִלֵּל הַזְּמַן שֶׁיְהִיָּה חוּלֵט כו' דְּמִשְׁמַע דְּהִטְמָנָה מְהִיָּי אִי לֹאוּ תִקְנָה דְּהִלֵּל דְּהֵתֵם כְּתִיב וְאִם
לֹא יִגָּאֵל עַד מְלֵאת לוֹ שְׁנָה תְּמִימָה וְאִם נְטֻמָּן הַקּוֹנָה הָרִי לֹא גָאֵלָה הַמּוֹכֵר שְׂלֵא נִתְּן דְּמִיָּה
נִחְלָטָה לְקוֹנָה אַבְל הִכָּא אַע"ג שֶׁנִּחְבָּאת וְנִטְמַן הָאִשָּׁה וְלֹא רָאָה אוֹת' מִשׁוּם הִכִּי לֹא גָרַע
תִּנְאוּ שְׁהָרִי הַשְּׁלִים לַעֲשׂוֹת כֹּל מַה שֶׁהִתְנָה כְּדֹאמְר' לְעִיל וַיֵּצֵא לְנוּ מִכָּל זֶה לִנ"ד דְּלֹא
הָיוּ גִט שְׁהָרִי קִיָּים הוּא תִּנְאוּ שְׂבֵא לְעִיר לְמִקּוֹם שֶׁיְכוּל לַעֲמוֹד נֶגֶד פְּנֵיהָ: וְנִרְאָה לִי כִּי
מַה שֶׁכָּתַב הַר"י בֶּן הָרִא"ש סִימָן קמ"ד כֹּל זְמַן שֶׁאֲעֵבְרוּ מִכְּנֶגֶד פְּנֵיהָ ל' יוֹם שְׂלֵא אֲרָאָה
יְהִיָּה גִט וְכוּלֵי אִינוּ פִּי' שְׂלֵא אֲרָאָה לְכָל זְמַן שֶׁאֲעֵבְרוּ מִכְּנֶגֶד פְּנֵיהָ ל' יוֹם דְּהָא לֹא כָּתַב
דְּהִיָּינוּ שְׂלֵא אֲרָאָה אוֹ רְצָה לוֹמַר שְׂלֵא אֲרָאָה אֵלָּא שְׂלֵא אֲרָאָה שְׂאֵם אָמַר כֹּל זְמַן שֶׁאֲעֵבְרוּ
מִכְּנֶגֶד פְּנֵיהָ לְבַד כְּמוֹ שֶׁשְׁנוּי בְּמִשְׁנָה אִין הַכּוֹנָה אֵלָּא עַל שְׂיָבוֹא לַעֲמוֹד לְפָנֶיהָ וְאֶפִּילוּ
לֹא יִרְאָנָה לֹא הָיוּ גִט כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה וּמִפְּנֵי זֶה כָּתַב שְׂאֵם אָמַר בְּפִי' כֹּל זְמַן שֶׁאֲעֵבְרוּ
כּוּלֵי שְׂלֵא אֲרָאָה שְׂלֵא תִנְשָׂא עַד שֶׁיַּעֲבְרוּ שְׂלֵשִׁים יוֹם רְצוּפִים שְׂלֵא יִרְאָנָה וּבְלֹאוּ הִכִּי
נִרְאָה דְּאִי אֶפְשָׁר שְׂלֵא אֲרָאָה הוּא פִּי' שֶׁאֲעֵבְרוּ מִכְּנֶגֶד פְּנֵיהָ דְּאֵם כֵּן הִיָּה לוֹ לְכַתּוֹב שְׂלֵא

תראני דלישנא דאעבור מפנגד פנייה ר"ל שאתעלם מפנגד פנייה שלא תראני שלא אמר מעבורי מפנגד פני כשאבוא כמו שפכתתי למעלה שהיה נראה שתסתרי עצמך פשאבא מפני שלא אראך וא"כ אפילו לדעת רבי יעקב ז"ל בנ"ד שלא אמר אלא בלשון המשנה אינו גט.

: עוד אני אומר דאפילו היה מתנה בפ"י כל זמן שלא אבוא ואתראה לפניך וכו' ולא מצאה כי נ"ד דלא הוי גט דהא נתראה במקום שתוכל לראותו ואין העפכה ממנו ככלל דרשב"ג דפסקו פנותיה ר"ת ור"י ושאר פוסקים ז"ל שאמר כל עפכה שאינה ממנה הרי זה גט ולהכי פשאמר שתשמשי את אבא או שתניקי את בני ב' שנים אם אמר א"א שתשמשני הוי גט לרשב"ג ה"מ פ' מי שאחזו וטעמא משום דלא הויא העפכה מצדה וכמו שהביא אדם וחסנה נתיב נ"ד והכא נמי בנדון זה אין העפכה מצדו להתראות בפנייה ומה יכול עוד לעשות אם נחבאת ולא מצאה: ואני אומר דאפילו לדעת רבנן דאפילו לא תהיה העפכה מצדו אלא שהאב אמר אין רצוני שתשמשני שאינו גט היינו מפני שלא נתקיים התנאי כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ח אינו גט שהרי לא נתקיים התנאי אבל אם היא שמשה אותו פגון ביום השלמת הזמן של שתי שנים הציעה לו המטה ובשלה לו התבשיל וכל מה שהיה צריך ואמר הוא אין רצוני לאכול מה שבשלה או לשכב במטה נראה דהוי גט שהרי שמשה אותו ומה לה עוד לעשות ולא עשתה כן נראה מלשון המשנה אי אפשי שתשמשני ובכי הרי גוונא הרי שמשתוממה שבידה לעשות אינו חסר אלא מה שבידו לעשות והוא שיהנה ממה שעשה הוא וכן בנ"ד הרי הוכן ונדמן הוא להתראות לפנייה והיא לא רצתה ונחבאת אל הכלים הוא עשה מה שבידו לעשות ולא חסר אלא מה שבידה שלא רצת להתראות לו ואם כן הרי השלים תנאו ונתבטל הגט נאם המבי"ט: קצג על דבר ראובן שהיה מחלק נכסיו לבניו בהיותו שכיב מרע ואמר בית פלוני יהיה לפלו' בני ומה שנתתי לבני פלוני בכורי בחיי יהיה לו בשביל חלק הבכורה נראה דהוי כמי שמחלק נכסיו לבניו דתנן פ"ר יש נוחלין המחלק נכסיו ריבה לא ומיעט לא' והשנה להן את הבכור דבריו קיימים משום דהוי לשון מתנה ואדם יכול ליתן נכסיו למי שירצה ובנ"ד פ"ן דאמר בית פלוני לפלו' ומה שלקח פלו' בני בכורי בחיי יהיה לו לחלק בכורה הוי לשון מתנה דהא דאמר רב ששת פ' מי שמת דדוקא טול ינפה יחזיק יקנה הוי לשון מתנה ואיבעיא ליהנה בהן נראה בהן יעמוד בהן ישען בהן מהו וסלקא בתיקו ולישנא דיהיה לא אידכר הכא במילתיה דרב ששת אפילו הכי נראה דלישנא דיהיה הוי לשון מתנה פ"ן דאמר בית פלוני לפלו' ומה שלקח בני בכורי בחיי יהיה לו לחלק בכורה דאפילו לא אמר יהיה אלא בית פלו' לפלוני בני הוי לשון מתנה כמו שכתב בנמקי יוסף שם בשם הראב"ד ז"ל דכשאומר נכסי לפלו' שיהנה בהם או ישען משמע דוקא הנאה ומשענת ולא מתנה ועלה בתיקו דלשון זה סותר האחר שאמר נכסי לפלוני דמשמע לגמרי משמע דאם אמר בית פלוני לפלוני או נכסים אלו לפלוני הוי לשון מתנה כדאמר בכמה דוכתי נכסי לפלוני ומשום דאמר יהיה לא גרע דלשון יהיה לפלוני כשמזכיר מה שהוא נותן הוי לשון מתנה ולא הוי כלשון ינה או ישען כל שכן אם אמר מה שנתתי לפלוני בני בכורי בחיי יהיה לו לחלק הבכורה שהרי הזכיר מה שנתן שהוא מתנה ואפילו לא היה במה שנתן לו בחייו שיעור חלק הבכורה מהני פ"ן שהוא לשון מתנה ודבריו קיימים פדתנן במתני' נאם המבי"ט: שאלה קצד שמעון

קנה בסוף ידוע מאת הפקדי של המלך יר"ה בנימוסי הערפאות עפר העופרת שעושין ממנו לוחות העופרת שמכסין בהן טירות המלכים וחצרותיהם והקנייה היתה בין מה שהיה נמצא אז ונראה לעין בין מה שיעשו ויוציאו לעתיד: ומפני שזה לא היה עולה בדיניהם להיותו דבר שלא בא לעולם אנו וחקר דיני הערפאות פפי המנהג שלהם ונעשה הדבר שהיה נעלה בדיניהם ובכו זכה וקנה שמעון העפר שהוא ההנה והעתיד ופריעת הדמים ונכתב סיג"ל ביד שמעון מקניית העפר שהוא מן הנמצא ומן העתיד ונכתב ונחתם הדבר על ידי דיני הערפאות ושמעון זכה במקחו והתחיל ולקט וקבץ העופרת ההם בין מה שנמצא אז בעין בין ממה שבא אחר כך וזכה בחלקו: ויהי פאשר ארכו הימים קם לוי על שמעון ורצה להעלות עליו שאר העפר שהוא העתיד לבא לתת תוספת אל הפקיד של המלך ושמעון מתרעם וצועק ואומר כי למה יסיג את גבולו אשר זכה בו יורינו רבינו אם שורת הדין נותנת שביא לוי על שמעון להסיג את גבולו או לאו: תשובה נראה לי דלא דמי לההיא דעני המהפך בתורה דנקרא רשע ופי' רש"י ז"ל מחזר אחריה לזכות בה נקרא רשע שיורד לחיי חבירו ע"כ והיינו משום שהיה מהפך לזכות בה ואחר שיזכה בה לא יוכל שום אדם לקחתה מידו בדין אבל כשהו' מהפך בדב' שהוא יודע שאינו יכול לזכות בו אפילו אחר שזכה כשלא ירצה המזכה כי גידן דיין דחק המלכות ומנהגו הוא שמי שקונה נכסי המלך או המכס ידו על התחונה ויד המלך על העליונה שאם המלך רוצה להעמידו בידו מעמידה והוא אינו יכול להסתלק ממנה ואם יבוא אחר וינעלה אותה בדימים יקח אותה ויסתלק הוא ממנה וא"כ ע"מ כף לקח' שאם יבוא אחר ויוסיף וינעלה עליו שהיה שלו והוא כמי שמשפיר בית לחבירו על מנת שאם ימצא אחר שיוסיף לו על השכירות שהיה הרשות בידו דפשיט' דליכא הכא עני הב', ולא יקרא רשע הבא להוסיף דע"מ כן נכנס בה בתחלה וה"נ לא שנא ונתנית המעות שבא בשאלה שפרע כל הדמים ונכתב בס'גיל ביד שמעון כל זה הוא חזוק המכירה למלך לא קנייה לו כי עדין יוכל אחר להוסיף עליו ולזכות כפי חק המלכות כ"ש שאין העפר הזה מצוי והוא דבר שלא בא לעולם ואינו נקנה אפילו בדיניהם ואפילו היה דבר מצוי ובא לעולם יש שכתבו דקי"ל דגוי דוקא במשיכה ולא בכסף וכן כתב הרמב"ן ז"ל כמו שהביא מ"מ פ"ק דזכ"י ומתנ' וכן כתב הרא"ש ז"ל במס' בכורות פ"ב ואפ"י לדעת הרמב"ם ז"ל שכתב פ"ק דזכ"י דקונין גוי מישראל וישראל מגוי בכסף היינו בהדיוט גוי אבל בנכסי המלך דד"ד שהוא קונה ואינו מקנ' אם יוסיפו עליו ויקבלו התוס' אין פאן השגת גבול דד"ד נאם המבי"ט: קצה ראובן וחביריו נתנו סחור' לשמעון ואמרו לו תתן מן המעות שתקח מן הסחור' סך כף ללוי בתו' מתנה דרף חסד וצדקה וכשבא למקום לוי התחיל לתת לו ולא השלים הסך שאמרו לו מפני שלא נמכרה הסחורה עדיין ונפטר לוי ואחר כך שלח שמעון לראובן וחביריו כתב שיכתבו לו מה יעשה מהמעות ששאריו בידו שלא השלים לתתם והשיבו לו שיתנום לפלוגי אחר ועתה בא אלמנת לוי ותובעת משמעון שיתן לה מה שנשאר בידו כי מי ששלח היה קרוב שלה וגם אין לה פדי בתנובה יודיענו רבינו אם יש לה דין בטענת' זאת או לאו: תשובה אף על גב דבמתנה הולך לאו פזכי דמי דקי"ל השליח מתנה כשליח הגט דהולך לאו פזכי כדאמר ספ"ק דגיטין ובס"פ השולח אמ' אביי נקטינו שליח מתנה כשליח הגט למאי נפקא מינה להולך לאו פזכי וכמו שכתב הרי"ף ז"ל שם אפ"ה תן במתנה כתב הרמב"ם ז"ל דהוי פזכי כמו שהביא פ"ד דהלכות

זכיה וכן הביא בטור סימן קכ"ה בשם הרמ"ה ו"ל וכינון דתן הוי פזכי אינו יכול לחזור בו ואפילו מת המקבל זכו יורשיו כמו אם אמר זכו דזכנו לאדם שלא בפניו וכינון דזכה הוא מחיים זכו יורשיו אחריו דתנא התם ספ"ק דגיטין הולך מנה לפלוני והלך ולא מצאו יחזרו למשלח וכתב הר"ן ו"ל משום דהולך במתנ' לאו פזכי דמי משמע דאי פזכי דמי לא יחזרו למשלח אלא יותנו ליורשי מקבל: ואפילו לדעת ר"ת ו"ל דכת' דתן לאו פזכי הכא דהמקבל הוא ב"ת ומשום מצנה דעץ חיים למחזיקים בה שלחו לו אינו יכול לחזור בו והולך נמי הוי פזכי לכ"ע אם הוא עני וכמו שכתב בטור שם דאפילו בהולך מנה לפלוני ואם המקבל הוא עני אמירתו לגבוה פמסירתו להקדוט אינו יכול לחזור בו וכינון דאינו יכול לחזון' בו אם מת מקבל יותנו ליורשיו וכל שפן בתן דהוי פזכי לדעת הרמב"ם ו"ל והרמ"ה ואפי' בעשיר וכינון דזכו יורשיו הוי ממון למגבי מנייה חוב או פתובה שהיה על המקבל דכל שבא לרשותו משתעבד לחוב לא שנא קרקע או מטלטלי שפנה לא שנא שניתנו לו במתנה הפל הוי בכלל דקנאי ודאקנ' ומה שטוען שמעון שחזרו וכתבו לו שימתן לאחר הא אמרינן דאינו יכול לחזור וכ"ש אחר שהגיע למקום לוי ואמר לו שהיו בידו סך מעות מפלוני מראובן לתת לו והתחיל לתת ומפני שלא נמכרה עדיין הסחורה שבידו לא השלים לתת לו דנראה דאפילו לדעת ר"ת דאמר דתן לאו פזכי הכא בנ"ד הוי פזכי פינן שבא אצלו ואמר לו שימתן לו סך מעות ואם היה רוצה לוי לקחת מן הסחורה כדי המעות היה נותנו לו שמעון ואם פו הוי כמי שהניח' עתה לוי בידו והוא זוכה בה ללוי מפח לוי נאם המבי"ט: שאלה קצו ראובן תבע לשמעון שמסר בידו סחורה שיוליכנה לויניציא עמו ושימכרה או יחליפנה כפי הנר' בעיניו ויביאה לו פה וימכרה בידו ויקח מן הרינוח ששה למאה כפי מה שפתוב בכתב ביניהם והשיב שמעון שבהיותו בויניציאה הניח הסחורה שהוציא מן הסחורה שלו בספינה אחת עם סחורה אחרת שלו ושל אחרים שיביאהו פה ועשה ממנה כפי מה שעשה משלו ומשל אחרים ושללו כל מה שבספינה קושארי' ושלל בא מידו יותר השיב ראובן שלא היה לו להוציאה מתחת ידו ומאחר שהוציאה מתחת ידו פשע בסחורה עוד טען שיש בידו גם פו פתובת ידו של שמעון וחתימתו ונ"ל ועוד אהיה אני חייב להביא הסחורה הנז' שאמכנ' או אחלוף או אעשה מה שיראה לי ואביאה לסינים אם יביאני האל יתב' לשלום אמסרנה לו ולהיות זה אמת נתתי לו פתב זה בחתימתי בסיון שנת השי"ג ע"כ השיב שמעון שלא אמר הוא למסור הסחורה בידו רק אם היתה הסחורה באה בשלוח ושלל נשבע ולא נטל קנין על זה ע"כ תופס הטענות שטענו בב"ד: תשובה מה שטען ראובן שלא היה לו להוציאה מתחת ידו ומאחר שהוציאה פשע אינו חייב שמעון בטענה זו אם מסרה לשומר אחר דאף על גב דבפרק המפקיד אמר רבא הלכתא שומר שומר לשומר חייב אפילו ש"ח לשומר שחר דעלויו עלייה לשמירתו משום דאמר ליה את מהימנת לי בשבועה וכו' הרי כתב הרי"ף ו"ל עלה שמעינן מינה דהיא דאיכא עדים דנטרא שומר בתרא פי אורחא ונאנסה לא מחייב שומר קמא לשלומי דהא ליכא שבועה דלימא ליה אנת מהימנת לי בשבועה והאיך לא וכו' כמו שהאריך הרי"ף ו"ל שם והרמב"ם ו"ל פ"ח מהלכות שכירות פתב גם פו פו וכתב הרב בעל מגיד משנה שכתבו הרמב"ן והרשב"א ו"ל דה"ה אם השומר הא' יכול לישבע שנגננס אם ראה הוא שפטור אעפ"י שאין שם עדים ע"כ ובגדון זה אם מסרה ביד שומר אחר אף על פי שאינו רשאי אינו חייב אם יש עדים

שִׁשְׁלָלוּ הַקְּוֹשְׁאָרִיּוֹשׁ הַסְּפִינָה אִם זֹאת הַסְּפִינָה הִיְתָה רְאוּנָה וּמוֹכֶנֶת שֶׁהָיוּ הַסּוֹחָרִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בָּהּ אֶלָּא שְׁאֵרַע בָּהּ אֲנֹסִים זֶה שֶׁהוּא מְצוּי וְהוּא אִפִּי' לְסִפִּינוֹת גְּדוֹלוֹת מִמֶּנָּה וְהוּא ג"כ הַנִּיחַ סְחוֹרְתוֹ בָּהּ וְכֹתֵב בְּחֻשׁן מִשְׁפָּט סִי' רצ"א מְשִׁיב הַר"י בְּרִצְוֵילוֹנָה ז"ל שְׁמַנִּיחַ מַעוֹת הַפְּקֻדוֹן בְּמָקוֹם שְׁמַנִּיחַ מַעוֹתָיו וְלֹא עֲדִיף מִדִּידָהּ וְשִׁפְתָב הָרֵא"ש ז"ל וְרֵאוּ לְסִמְנֵךְ עַל קִבְלָתוֹ וְכֹדָאֵר בִּירוּשָׁלַיִם אִם נָתַנוּ בְּמָקוֹם שֶׁרְגִיל לְהַנִּיחַ שְׁלוֹ פְטוֹר וּמָה שִׁפְתָב לְמַעַלָּה שֶׁאֵעִפ"י שֶׁהַנִּיחַ הַפְּקֻדוֹן עִם שְׁלוֹ חֲזִיב הֵינּוּ פְשִׁיעוֹת שֶׁהַמָּקוֹם אֵינוֹ רֵאוּי לְשִׁמְרָה אֲבָל אִם הוּא רֵאוּי לְשִׁמְרָה אֵעִפ"י שִׁישׁ שִׁמְרָה מְעוֹלָה הִימָנָה כִּינּוֹן שֶׁהַנִּיחָה עִם שְׁלוֹ פְטוֹר וְאִפִּילוּ לֹא הִנָּח שְׁלוֹ אֶלָּא שֶׁהוּא רְגִיל לְהַנִּיחַ ג"כ פְטוֹר כְּדִמְשַׁמַּע לִישָׁנָא דִירוּשָׁלַיִם בְּמָקוֹם שֶׁרְגִיל לְהַנִּיחַ שְׁלוֹ: וְעוֹד יֵשׁ טַעַם אַחֵר לְפָנוּטְרוֹ מִטַּעֲנָה זֹו שְׁאֵפִי' הִיָּה הוּא בָּא בְּסִפִּינָה נִרְאָה וְדָאִי שֶׁלֹא הִיָּה יָכוֹל לְהַצִּיל וּמִשׁוֹם הֵכִי פְטוֹר אֵעִפ"י שֶׁמָסַר לְשׁוֹמֵר אַחֵר וְכִדְמִיִּתִי בַהֲג"ה הַמִּימּוֹנִי שֵׁם פ"א בְּשֵׁם רְאֲבִי"ה אֲבָל כְּפִי הַנִּרְאָה מִן הַטַּעֲנוֹת לֹא מָסַר שְׁמַעוֹן סְחוֹרֵת רְאוּבֵן לְשׁוֹמֵר אַחֵר אֶלָּא שֶׁשֵׁם אוֹתָהּ בְּסִפִּינָה וּא"כ חֲזִיב אִפִּי' יֵשׁ עֲדִים שְׁנֹאֲנָסָה דְהוּי תַחֲלָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאֲנֹסִים חֲזִיב כְּלִישָׁנָא בְּתַרְא דְרַב יוֹסֵף וְכִמוֹ שֶׁפָּסַק הַרְמַב"ם ז"ל מִהֲלָכוֹת שְׁאֵלָה וּפְקֻדוֹן וּפ"ח מִהֲלָכוֹת שְׁכִירוֹת וְאֵע"ג דְשׁוֹמֵר שֶׁמָסַר לְשׁוֹמֵר אֲמַרִינּוּ דָאִם יֵשׁ עֲדִים שְׁנֹאֲנָסָה פְטוֹר הֵינּוּ מִשׁוֹם דְלֹא חֲשִׁיב פְשִׁיעָה מִה שֶׁמָסַר לְשׁוֹמֵר אַחֵר אֶלָּא מִשׁוֹם טַעֲמָא דְאֵין רְצוֹנִי שֶׁיְהִי פְקֻדוֹנִי בְיַד אַחֵר וְהֵינּוּ לְכַתְחֻלָּה אֲבָל דִּיעֲבַד אֵי עֶבֶר וּמָסַר לֹא חֲשִׁיבָא פְשִׁיעָה דְאַחְזוֹקִי אֵינְשֵׁי בְּגֻבְיָא לֹא מְחַזְקִינּוּ כִדָּא' בַּפ' כָּל הַנְּשַׁבְּעִין וְהֵכָא אֵי לֹא מָסַרָה לְשׁוֹמֵר אַחֵר הֵנָּה פְשִׁיעָה וְאִפִּי' נְאֻסִים אַח"כ חֲזִיב כְּדָאֵמ' וְאִפִּי' מָסַרוּ בְיַד הַגּוֹי בְּעַל הַסְּפִינָה וְיֵשׁ עֲדִים שְׁנֹאֲנָסָה נִרְאָה ג"כ דְהוּי תַחֲלָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאֲנֹסִים דְחִינִי דְהָא דְאֲמַרִי' דְאֵין רְצוֹנִי שֶׁיְהִי פְקֻדוֹנִי בְיַד אַחֵר לֹא הוּי אֶלָּא לְכַתְחֻלָּה הֵינּוּ כְּשֶׁמָסַרוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר אֲבָל גּוֹי דְאֵין אֲמוּנָה בּוֹ וּפִיָּהֶם דְבָר שְׁוֹא וְכו' אִפִּילוּ בְּדִיעֲבַד נְמִי הוּי פְשִׁיעַ' דְמְחַזְקִינּוּ לְהוּ בְּגֻבְיָהּ וְהָרִי הִיְתָה אֲבוּדָה בְיָדוֹ כְּשֶׁמָסַרָה לוֹ אִפִּי' לֹא נְאֻסָה הוּי תַחֲלָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאֲנֹסִים וְחִינִישֵׁינוּ שֶׁשְׁלַח בָּהּ יָד דְקָם לִיה בְּרִשׁוּתָהּ לְהַתְחַזֵּיב בְּאֲנֹסִין וְהוּי פּוֹשַׁע מִי שֶׁמָסַרָה לִידוֹ וְהָא דְאֲמַרִי' דְשׁוֹמֵר חָנָם שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה שֶׁלֹא פָשַׁע אֵין אוֹמְרִים שְׁמָא שְׁלַח בּוֹ יָד כְּמוֹ שִׁפְתָב הַרְמַב"ם ז"ל פ"ו הֵינּוּ מִשׁוֹם דְאַחְזוֹקִי אֵינְשֵׁי בְּרִשְׁעֵי לֹא מְחַזְקִינּוּ כְּמוֹ שִׁפְתָב בְּטוֹר ח"מ סִימָן רצ"ד וּא"כ הֵינּוּ בְּיִשְׂרָאֵל לֹא בְּגוֹי דְאִפִּי' בְּיִשְׂרָאֵל אִם הוּא מְחַזְקֵי בּוֹ בְּגֻבְיָהּ חִינִישֵׁי לֵה פְדַכְתָב הַרִי"ף ז"ל פ' כָּל הַנְּשַׁבְּעֵי גִבִי רְאוּהוּ יוֹצֵא וְכִלִּים תַּחַת כְּפָפְיוֹ וְאִם כֵּן הוּי תַחֲלָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאֲנֹסִים דְחִיב אֶלָּא שִׁפְתָבוּ בַהֲג"ה פ"ד דְשְׁאֵלָה וּפְקֻדוֹן דְהֵינּוּ בְּאֲנֹסִים שְׁבָא מַחֲמַת הַפְּשִׁיעָה וּבְהִלְכוֹת שְׁכִירוֹת סַפ"ג כְּתָב הַרְמַב"ם ג"כ פְשַׁע בָּהּ וְיִצְאָה לְאֵגֶם וּמִתָּה שֵׁם כְּדַרְכָּא פְטוֹר שְׁאֵין יִצְאָת' גְּרָמָה לֵה שְׁתָּבוּא לִידֵי אֲנֹסִים זֶה הוּאִיל וְכִדְרַכָּה מִתָּה מִה לִי בְּבֵית שׁוֹמֵר מִם לִי בְּאֵגֶם וְכֹתֵב בַּמ"מ שְׁאֵין הֵכָא שֶׁלֹא בָּא הָאֲנֹסִים מַחֲמַת הַפְּשִׁיעָה כָּלֵל וְאֵין תַּחֲבּוּלָה לִינְצֵל מִן הָאֲנֹסִים וּמְבּוֹאֵר בְּאַרְנוֹכָה בְּהִלְכוֹת פ' הַמְּפָקִיד וְגַם כֵּן כְּתָב שֵׁם בְּנִימוֹקִי יוֹסֵף וְאֵע"ג דְקִי"ל תַּחֲלָתוֹ בְּפִשְׁעֵי' וְסוֹפּוֹ בְּאֲנֹסִים חֲזִיב הַנִּי מִלִּי הֵיכָא דְאֲפָשֵׁר שֶׁהָאֲנֹסִים בָּא מַחֲמַת פְשִׁיעָה כִּי הִיא דְצָרִיפָא דְאֲנֹרְבִי אֲבָל הֵכָא דְנֻדָאִי לֹא בָּא מַחֲמַת הַפְּשִׁיעַ' דְמִלְאָךְ הַמְּנוֹת מִה לִי הֵכָא מִה לִי הֵתֵם פְטוֹר דָּאִי אֲפָשֵׁר לְהַצִּילָה מִן הַמִּיתָה בְּשׁוֹם צַד וְהֵכָא בְּנִדּוֹן זֶה הִיָּה נִרְאָה כִּי אֲנֹסִים זֶה שֶׁל הַשּׁוֹלְלִים לֹא הִיָּה בָּא מַחֲמַת הַפְּשִׁיעָה דְהָא אִפִּי' לֹא הִיָּה מוֹסֵר' לֹאח' וְהִיָּה בָּא הוּא בְּעַצְמוֹ לֹא הִיָּה יָכוֹל לְהַצִּיל וּא"כ אֵין הָאֲנֹסִים בָּא מַחֲמַת הַפְּשִׁיעָה כִּי הָא דְאֲמַרִי' מִלְאָךְ

המנות קטלה מה לי הכא מה לי התם וכי דייקינון בה שפיר חזינון דלא דמי להא דמלאה
המנות דהא הכא אי לא מסרה לאח' ולא שלחה לא איתניסה ואע"ג דמ"מ הנה צריף
לשולחה לבעליה אם לא הנה שולחה בספינה זאת והנה מביאה עמו היתה נצולת שרה
בא הוא עם שאר נכסיו בשלנה ואפשר נמי דאם הנה הוא עצמו בא בספינה זו אפשר
שהנה יכול להציל פי כפי הנשמע לא שבו כל הספינה אלא היהודים ונכסיהם ויש ביד
העורלים בעלי הספינה להחביא אי זה יהודי בספינה ולכתוב נכסיהם על שמם ולא על
שם היהודי להצילם וכיון שיש אי זה צד שהנה יכול להציל אם הנה שם על יד שוחד
הוי פ יכול להציל ולא הוי כמלאה המנות דאמרי' מה לי הכא מה לי התם שאינו יכול
להציל כלל שהרב בעל מגיד משנה פתב ואין תחבול' לינצל מן האונס ובנמקי יוסף גם
כן פתב דאי אפשר להצילה מן המיתה משום צד כמו שהבאתי למעלה דמשמע דאם יש
שום תחבול' או שום צד להציל הוי האונס מחמת הפשיע' ופשיטא דלא הנה.

הכא כמו מלאה המנות קטלה מה לי הכא מה לי התם דהא אפשר במציאות הצלה אפי'
הוי במידי דלא שכיח טפי והרמב"ם ז"ל פתב ואם אין הדבר ידוע אם יכול להציל או
לאו חייב לשלם: וכל שפן שאם לא הנה שולחה והנה מביאה עמו שלא הנה אירע לה
אונס זה וא"כ הוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס דחייב: ועוד אני אומר דאפי' הנה מוסרה
ומפקידה ביד ישראל הבא בספינה הנה חייב משום דהנה הוא שומר שחר הנה נוטל
חלק ברינוח וכל השנותפין הם שומרי שחר זה לזה ומסר' לשומר חנם דגרוועיה גרעה
לשמירתו דשחר ספינה היא שחר הולכה דלא פרע יותר בסחורה זה ממה שפיר' מי שבא
הוא עצמו עם סחורתו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות שכירות על שומר
שהפקיד ביד שומר אחר שהיו רגילים הבעלים להפקיד אצלו והוא שלא ימעט שמירתו
וכו' פגון שהנה מופקד אצלו בשחר והפקידו הוא אצל הב' בחנם כו' הואיל ומיעט
שמירתו פושע הוא ומשלם וכתב בעל מגיד משנה המפקיד גלה דעתו שהוא חפץ
בשמירה מעולה וזה פחתה דאין לה פשיעה גדולה מזו וגם שתמהו עליו רוב הפוסקי'
כמו שכתב במשרי' נתיב ל' היינו פשהו בעלים רגילים להפקיד אצל הב' אבל כשלא
היו רגילים והשומר הא' בשחר מסרו לו בחנם לכ"ע חיי' דהוי פושע אפי' בדיעבד
דכשם מסרו לשומ' כמוהו הוא דאמרי' דאם עבר ומסר אם יש עדים ששמרה השומר הב'
פדרה השומרים ונאנס פטור אבל אם מסר לשומר חנם דגרע לשמירה ולא הנה רגיל
בעל הפקדון למסור לו פשיטא דלכ"ע הוי פושע ואפי' יש עדים על השמירה והאונס
ומה שכתב בח"מ סי' ש"ה ומיהו אם יש לב' ראיה במה שיפטר בו הא' פטור פיצד וכו'
קאי נמי אפשהבעלים רגילים ואפ"ת דבשחר הספינ' הוי כש"ש והוי כשומר שמסר
לשומר כמוהו ולא גרע נר' מלשון הרמב"ם ז"ל שם דהא דמפטר פשיש עדים לאו לאונס
בלחוד אלא בעינן עדים למשמר פראוי פדרה השומרים שלא פשע ושאנס ובלאו הכי
אפי' איכא עדים שאנס וליכא עידי שמיר' פראוי עדיין יש שבוע' על השומר הב' שלא
פשע וכו' בע"ה לומ' לו אתה מהימנ' לי כו' וכ"כ ג"כ במשרי' שר' מדברי רב אלפס
ז"ל ובפ"ק דב"ק פתב כנמקי יוסף שפי' הרמ"ה ז"ל בשם רב אחא משבח' בשאלתות
אנת מהמנ' לי בשבוע' מינה בעינא ואיהו לא מצי משתב' ומתוה שאינו יכול לישבע
משלם וקנימא לן פרבא ובבא מציעא פ' המפקיד נקט טעמא דאין רצוני שיהא פקדוני
ביד אחר ולהו טעמא הוא פשוט דאפי' איכא סהדי דנאנס' חייב וכן כתב הרא"ש ז"ל

עכ"ל וְהָרָא"ש ז"ל פ' המפקי' כ' ג"כ דמתוך דברי רב אלפס שכתב דהיכא דאיכא עדי דנטר' שומר בתרא פי אורחיה ונאנסה משמע דלא מסתייה אי איכא עדים שוואנסה אלא צריה דנטר'ה פי אורחיה ולא פשע בה ולא שלח בה יד כו' דמשמע שלא נשאך' שום שבועה על השומר הא' וכו' ולפי זה אפי' הנה שומר ישראל ובשכר פמוהו הנה חייב אפילו יש עדים שוואנסו אם אין עדים ששמרה פראוי ולא פשע בה.

אחר זה מצאתי במרדכי פ' המפקיד מעשה פיוצא בזה ראובן שנתן לשמעון חפץ לקנושרו בחבילתו וקשרו ושם אותו בספינה ולא נכנס בה וטען שפשע בו ושמעון משיב זו שעשיתי בשלי עשיתי בשלך וכו' וקפצו ליסטים וכו' דין זה פסוק מהא דרב' הלכתא שומר שמסר לשומר חייב ואפילו ש"ח לשומר שכר פי הכא דמסרה לספן דהוי שומר שכר דאפי' הנה יהודי הנה יכול ראובן לטעון לו את מהימנת לי וכ"ש גוי דלא מהימן לי אבל אם ראו עדים שלקחו הליסטים החפץ מן הספינה דלא בעי שבועה אז פטור שמעון וכו' ואומדין אותו אם הנה שם אם הנה יכול להציל וכו' ואם הניח שם שמעון אחד מבני ביתו בספינה לא הוי שומר שמסר לשומר דכל המפקיד על דעת בני ביתו מפקיד וכו' ואפילו הניח שכירו או שותפו שדרה בני אדם להניח שלהם בידם פטור אלא שישבע השומר וכו' ואם ראובן הנה רגיל להניח אצל הספן אין שמעון חייב וכו' אם טבעה ספינתו ואין עדים שוואבד ממנו חפץ ראובן חייב שמעון לשלם משום שומר שמסר וכו' ואם יש עדים שוואבד אומדי' אם הנה יכול להציל אלו הנה שם וכו' עכ"ל ובגדון זה ליכא עדים שלקחו הקושטריי' שחורתו של ראובן ואלו הנה שם יש ספק אם הנה יכול להציל כמו שכתבנו למעלה ואפי' מסרו לשומר ישראל ובשכר צריה עדי' שלקחו הקושטריי' שחורתו פי אולי לא לקחוה פי לא הפירו שהיתה של יהודי ולדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל והרמ"ה נאחרים צריה גם כן עדות שלא פשע ושלח בה יד מה שאין כאן עדות בשום דבר מאלו ולהכי חייב שמעון לפרוע לראובן שחורתו כדפירש': נאם המבי"ט: שאלה קצו שכיב מרע שאמר שתזפה ותדור אשתו בבתים שהוא דר בהם עתה יש בדבריו פלום או לא: תשובה פ' מי שמת גרסי' אמר רבא אמר רב נחמן שכיב מרע שאמר דור פלו' בבית זה יאכל פלו' פירות דקל זה לא אמר פלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני' ויאכל פירותיו ובגדון זה נראה דמאי דקאמר שתזפה ותדור בבתים הוי כתנו בית זה לפלוני' ויאכל פירותיו דהא זכיה לשון מתנה היא וכדאמר רב לשפת התם פ' מי שמת ואם כן הנה ליה כמאן דאמר שיהיה נתון לה הבית לדידה דהוי לישא מעליא מתנו בית זה וה"ר יונה ז"ל כתב בפ' על בעיא דאיבעיא לן התם אליבא דרב זביד בית לא' ודיוט' לא' מהן וכו' דעיקר דבעיא משום דנדאי מי שאמר דיוטא זו לפלוני להוציא בה זיזין לחצרי לא אמר פלום דהנה ליה פאומר דור פלו' בבית זה דלא אמר פלום שהרי לא הזכיר לו שום לשון הקנאה בחצר אלא הוצאת זיזין עכ"ל משמע דלא שניא תנו או זנפה כל לשון הקנאה מהני: עוד צוה שיתנו ליתומות בנות אחיו סף ידוע וחלק ידוע מזה הסף לכל א' ואם תמו' הא' תירש אותם.

הפנויה ולא הנשואה ואם אין פנויה יירש אחיהן הפל גם בזה דבריו קנימין וכדתנא פ' יש גוחלין בהדיא ברייתא דהניא תיובתא דכולהו דתני נכסי לה ואחריה יירש פלו' ואחריו יירש פלוני מת ראשון קנה שני וכו' ופי' המפרשים ז"ל דשאין ראוי לירשו דהוי מתנה לישא דנכסי לה ואמרי' דמת ראשון קנה שני אף על גב דלראשון מתנה ולשני

בלשון יְרוּשָׁה מְהִי מִפֶּתַח הַמִּתְנָה שְׁאָמַר לְרֵאשׁוֹן וְהִרְמַבְ"ם ו"ל פִּי"ב מֵהִלְכוֹת זְכוּיָה וּמִתְנָה הִבִּיא בְּרִייתָא זוּ וְלֹא כְּצוּרְתָהּ שְׁלֵא פֶתַח הַדִּין אֶלָּא בְּשָׁנִים שְׂדֵי בִיאָוֹר בְּכַף כְּמוֹ שְׁפִתְבַּה קָרַב מ"מ וְכֵן לֹא חָשׁ לְכַתְּוֹב לְשׁוֹן יְרוּשָׁה בְּשָׁנֵי כְּמוֹ שְׁשָׁנֹו בְּרִייתָא שְׁהָרִי בְּהִלְכוֹת נְחִלוֹת פ"ז פֶּתַח דְּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה וּלְשׁוֹן מִתְנָה מְהִי אֶפְיִלוּ בְּשָׁנֵי שְׂדוֹת וּשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם וּבְחֻשׁוֹן הַמְשַׁפֵּט סִימָן רמ"ח הִבִּיא הַבְּרִייתָא כְּצוּרְתָהּ וְאַחֲרָיו יִירֵשׁ פְּלוּ' וּבְגִדוֹן זֶה הַבְּנוֹת אֵינָן רְאוּיוֹת לִירֵשׁ בְּפָנֵי אַחֲיָהוּ וְאַפְיִלוּ שְׁאָמַר שְׁאָם תְּמוֹת אֶחָד מֵהֵן תִּירְשְׁנָה אַחוּתָהּ הַפְּנוּיָה דְמָקָן' שְׁיֵשׁ אֶחָ הָרִי בָּא מִפֶּתַח מִתְנַת הָרֵאשׁוֹנָה וּמְהִי: שְׁאֵלָה קִצְצוּ צְנוּאָה אֲשֶׁר פֶּתוּב בָּהּ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְהַנְּעֵר יוֹסֵף בְּנוֹ אֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב הַיּוֹם בִּירוּשָׁלַיִם אַחֵר שְׁלִקְחָה אֲשֶׁתוֹ כְּתוּבָתָהּ יַחְלֻקוּ הַנְּעֵר יוֹסֵף יצ"ו בְּנוֹ וְהִילְדוּ' בְּנוֹתָיו בְּנוֹת אֲשֶׁתוֹ שְׁנֵה בְּשׁוּה ע"כ וְהַעֲדִים הַחֲתוּמִים בָּהּ הַעֲיָדוֹ אַחֵר כֶּף שְׁאָמַר בְּפִי' שְׁלִישׁ לְכָל אֶחָד: תְּשׁוּבָה אֵיבְרָא דְיוֹסֵף נוֹטֵל מִחֻצָּה וּבְנוֹתָיו מִחֻצָּה אֵלוֹ לֹא קָאָמַר שְׁנֵה בְּשׁוּה מְשׁוּם דְּהָאֵי מִחֻצָּה הָוֵי שְׁלִישׁ כְּהִי הִלְכְתָא דְרַב יוֹסֵף רִישׁ פְּרָק מִי שְׁמַת אֶבֶל כִּינּוֹן שְׁאָמַר שְׁנֵה בְּשׁוּה גִרְאָה לִי דְהָאֵי לִישְׁנָא יִתִּירָא לְטָפוּי קָא אֲתָא לֹמַר דִּיִּחְלֻקוּ הַבְּנוֹת עִם יוֹסֵף כָּל אַח' שְׁנֵה בְּשׁוּה וְלֹא שְׁיִטְלוּ הֵן מִחֻצָּה וְיוֹסֵף מִחֻצָּה דָּאֵי תִימָא דְשְׁנֵה בְּשׁוּה ר"ל מִחֻצָּה הֵן וּמִחֻצָּה יוֹסֵף בְּלֹא שְׁנֵה בְּשׁוּה הָוֵי מְשַׁמְעוּ כִּינּוֹן שְׁהוֹסִיף לְטָפוּי קָא אֲתָא כְּדָאָמְרִינּוּ וְכְדָאֵי תִימָא פְּרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין גְּבִי תְּנוּ מְאֵתִים זֹוּ לְפָלוּנֵי בְּנֵי בְּכוֹרֵי כְּרָאוּי לֹו וְכו' כר' עֲקִיבָא דְדִיִּיק לִישְׁנָא יִתִּירָא דְלֹא הָוֵי צְרִיף וְלְטָפוּי קָא אֲתָא כְּדִמִּיִתִּי הָרִי"ף ו"ל הֵתֵם וְקָאָמַר וְכֵן הִלְכְתָא וְכֵן פֶּתַח הָרֵא"ש ו"ל גַּם כֵּן וְהִכָּא בְּגִדוֹן דִּידוֹן לֹא שְׁנָא דְלֹא תִימָא דְלֹא אֲמָרִינּוּ לְטָפוּי לְחֻדָּא אֵי גִרְע לֹאִידָף דְהָא בְּתָנוּ מְאֵתִים זֹוּ לְכִינּוֹן בְּכּוֹרְתוֹ כְּרָאוּי לֹו דְהוּ' מְגִרְע חֵלֶק הַבְּנִים הָאַחֲרִים וְאַפ"ה דְרִשְׁיָנּוּ לִישְׁנָא יִתִּירָא לְטָפוּי לְכּוֹרְתוֹ דְעֵלִיָּהוּ קָאֵי דְקָאָמַר בְּנוֹתָיו שְׁנֵה בְּשׁוּה כְּדָאָמְרִינּוּ דְלֹא הָוֵי מְשַׁמְעֵ אֶלָּא מִחֻצָּה לְהֵן וּמִחֻצָּה לְיוֹסֵף וְלִישְׁנָא יִתִּירָא הָוֵי שְׁיִקְחוּ שְׁלִישׁ כָּל אֶחָד שְׁנֵה לְיוֹסֵף וְעֲדִיף הָאֵי לִישְׁנָא יִתִּירָא לְמִדְרִישְׁיָהּ לְטָפוּי מְלִישְׁנָא דְכְּרָאוּי לֹו דְאֲמָרִינּוּ בְּגִמְרָא וְדִילְמָא כְּרָאוּי לֹו בְּחֻבוֹ קָאָמַר וּמְשַׁנֵּי הָא מְנֵי וְכו' דְדִיִּיק לִישְׁנָא יִתִּירָא וְכו' הָא קָמֵן דְרָאוּי לֹו אֵית לִיָּה מְשַׁמְעוֹתָא אַחֲרִיתִי וְאַפְ' הָכֵי אֲמָרִינּוּ דְכִינּוֹן דְהָוֵי לִישְׁנָא יִתִּירָא לְטָפוּי קָא אֲתָא וְכו"ש הִכָּא דְלִישְׁנָ' גּוֹפָא דְשְׁנֵה מְשַׁמְעֵ שְׁנֵה מְשַׁשׁ שְׁלִישׁ כָּל אֶחָד וְאֵם הַעֲיָדוֹ הַעֲדִים שְׁאָמַר בְּפִי' שְׁלִישׁ לְכָל אֶחָד גִּרְאָה לִי דְמְהִי וְלֹא אֲמָרִינּוּ כִינּוֹן שְׁהִגִּיד אֵינּוּ חוֹזֵר וּמְגִיד דְלֹא הָוִיא חֲזָרָה אֶלָּא פִי' דְמִילְתָא דְאָרְף עַל גַּב דְּהִלְכְתָא כְּרַב יוֹסֵף דְּבָהָאֵי לִישְׁנָא הָוֵי מִחֻצָּה כְּמִחֻצָּה אֶפְיִלוּ הָכֵי כִינּוֹן דְלִישְׁנָא מְשַׁמְעֵ נְמִי הָכֵי לְמָאן דְּפָלִיג אֲדָרַב יוֹסֵף וְאֵינְהוּ אֲמָרִי דְבִפְנֵי אֲמַר שְׁלִישׁ אֶלָּא דְכְּתָבוּ יַחְלֻקוּ מְשׁוּם דְּהוּוּ סְבָרֵי דְבָהָאֵי לִישְׁנָא נְמִי הָוֵי מְשַׁמְעֵ הָכֵי לֹא הָוּוּ חוֹזְרִים וּמְגִידִים דְדוֹקָא כְּשְׁאָמַר מְוֹטְעָה אוֹ שׁוֹגֵג הֵייתִי אוֹ דְכָר שְׁיָבוּ' מְכָלְלוּ בִיטוּל הַעֲדוֹת אוֹ תוֹסֶסֶת תְּנָאֵי הוּא דְהוֹיָא חֲזָרָה וְאֵין שׁוֹמְעִין לֹו כְּמוֹ שְׁפִתְבַּה הִרְמַבְ"ם ו"ל פְּרָק שְׁלִישֵי מֵהִלְכוֹת עֲדוֹת אֶבֶל לִישְׁנָא דְמְשַׁתְּמַע לְתָרֵי אֲנָפֵי וְאַמְרֵי אֵינְהוּ דְבִפְנֵי אֲמַר מְשַׁמְעוֹת בְּגוֹנוֹן' חֻדָּא אָרְף עַל גַּב דְּאָנּוּן שְׁמַעֵינּוּ לִישְׁנָ' בְּגוֹנוֹן' אַחֲרִיתִי לֹא הָוֵי חֲזָרָה וְהַנ"ל כְּתַבְתִּי וְחֲתַמְתִּי נְאֻם הַצְּעִיר מֹשֶׁה ב"ר יוֹסֵף זֶלֶה"ה מְטָרְאָנִי: שְׁאֵלָה קִצְצוּ רְאוּבוֹן הָיוּ לֹו ב' נְשִׁים וּבְנֵי' מְשַׁתִּיָּהוּ וּמִתָּה אַחַת בְּחִיָּו וּגְיָרֵשׁ הוּא אֵת הַשְּׁנֵינִיָּה וּפְרַע לָהּ כְּתוּבָתָהּ וְעֲשֵׂה מִתְנָה לְכָל בְּנָיו מְשַׁאֵר נְכֶסְיוֹ לְאַחֵר מִיָּתָה וְאַחֵר כֶּף מֵת הוּא יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ אֵם בְּנֵי הַמִּתָּה יִקְחוּ כְּתוּבַת בְּנֵינוּ דְכָרִין אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה אֵיפְסִיקָא הִלְכְתָא דֹא' בְּחִיָּו וְאַח' לְאַחֵר מוֹתוֹ יֵשׁ לְהֵן כְּתוּבַת בְּנֵינוּ דְכָרִין

ולא שגא מטה בחייו או נתגרשה כמו שהביא בטור א"ה ואפ"ה נראה לי דבגדון זה ליכא דין פתובת בגין דכרין אין צריך לומר למ"ד דאחת בחייו וא' במותו לא הוי אלא פשמתה היא גם פן אחר פן קודם שגבתה פתובתה שהרי בגינה נוטלין פתובתה ולא מיעקרא נחלה דאורייתא ולא אתי לאינצויי אלא אפילו לרוב הפוסקים דסברי דאפילו שהיא עצמה גבתה פתובתה ואין בגינה נוטלין כלום איכא פתובת ב"ד היינו פשלא גבתה אלא אחר מיתה דבמיתתו ירשו בני שתיקה אפילו ליכא מותר וכתוב' נעשית מותר לחברתה והם פורעים עתה חוב אביהם מנכסי אביהם שירשו אבל אם בחייו גבתה כבר פתובתה פשגירשה הרי בשעת מיתה יורשים שניהם ומיעקרא נחלה דאורייתא אם נטלו בני ראשונה פתובת אמן וליכא מותר דאין פתוב' נעשה מותר אלא פשגבו אחר מיתה וכן משמע מלשון הטור שם סי' קי"א דכתב במטה אחת בחייו והשנייה קיימת שדין בני הא' עם השנייה פדינה עם בגינה וכו' וכן משמע נמי בפ"י רבינו ישעיה מטראני פרק מי שהיה נשוי דכתב אבל אחת בחייו וא' במותו שהשניה נגבית בתורת חוב אין לה ירושה גדול' מזו ולא מיעקרא נחלה דאורייתא שכשמת נפלו נכסים לפני יורשים וכשיצא ש"ח על אביהם אלו ואלו עושין מצנה לפרוע חוב אביהם והיא היא ירושתן לפי פתובה זו נעשה פמות' לירושא וגובין בני ראשונה פתוב' בגין דכרין עכ"ל משמע בהדיא דכשאין שום גבית פתובה שניה אחר מותו שפבר גבתה אינה נעשית מותר ומיעקרא נחלה דאוריית' אי שקלי בני אח' פתובת אמן ולפי זה אי הנה מותר בשעת מיתת הבעל על פתובתה הא' גובים בני הא' פתובת אמן והמותר יחלקו: וקשיא לי על הא דכתב בטור דאם גירש אחת דאפתי איכא פתובת בגין דכרין דגירש עדיף ממוחלת פתובתה שפכת הרמב"ם ז"ל ס"פ י"ז מהל"א דאיבד' כל תנאי פתובתה וכו' ואם פן הנה ליה פאלו לא נשאת ואין פאן אלא פתובה אחת דהא פשיטא דאם גירש שתיקה ומת אין פאן פתובה ב"ד ואפילו לא פרע להו פתובתו אלא שבאו לגבות מנכסי בגינה ואפילו מתו שתיקה אחר פך פיון שנתגרשו קודם ולא נשאר על בעליהן שום חיוב מתנאי פתוב' פדאמ' במוחלת וניחא לי דכשגירש שתיקה ליכא פתובת ב"ד שהרי אין פאן פתובות פלל והנפקעו תנאי אבל גירש ראשונה ולא הספיק לפרוע לה פתובתה עד שמת ובאה לגבות מן היתומים הויא חוב פתובה זו מותר לחברתה כדי שיגב' בני הא' פתוב' אמן לדעת הטור שלא יהיו גירוש' מפקיעין זכותם אע"ג שפפקיעים זכוא בגינה ואם נפרעה פתובתה בחייו ואין מותר על פתובה הא' אם יקחו בני ראשונה מיעקרא נחלה דאורייתא: ולעגן המתנה שנתן לבניו מהיום ולאחר מיתה נראה דהוי פמתנ' מעכשיו לעגן משועבדין ולא חזייל' עלה פתובת בגין דכרין דהא אמרינן פ' יש נוטלין אמר רבי אלעזר דבר זה נפתח בגדולים וכו' פל האומר אחריו פאלו אומר מעכשיו דמי וכתב הרי"ף ז"ל ולית הלכת' פנותיה ודייק' מינה טעמא דאמר אחריו הוא דהוי ראוי הא אמר מעכשיו הוי מוחזק והאי מעכשיו הוי פמהיום ולאחר מיתה מעכשיו הגוף לאחריו והפירות לראשון ואפ"ה הוי מוחזק לאחריו וירית ליה בעל פדאי' התם דקנן פירו' לאו פקנן הגוף דמי והכא נמי בנ"ד הוי מוחזק מעכשיו ולא חזייל' עלה תנאי פתובת ב"ד אפילו איכא מותר על סך פתובה אחת: גאם המבי"ט שאלה ר' ילמדנו רבינו מדינה אחת שיש בה פמה קהלות והם משותפים במסים ותשחור' והם מעריכי' ביניהם קהל פלוני יפרע סך פך וקהל פלו' סך פך וקהל א' מהם הענו קצת מהיחודי' שלו ואין הקהל יכול לפרוע הסך שהיו פורעי' עד עתה והם תובעים לשאר

הקהילות שיעשו ערכים מחדש ויעריכו לכל אחד מיחיד הקהילות כפי מה שיש לו עתה או דרך כלל כל קהל לפי עשרו או עניו ושאר קהילות הם טוענים כי כבר העריכו מקודם כפי מה שנראה לכולם ביושר ואמונה ואינם חייבי עוד לחזור ולהעריף אלא שכל קהל יעלה או יוריד למי שירא' להם ויפרעו בכלל הקהילות כפי הערה הא': תשובה כבר הוכיחו קצת מהפוסקים ז"ל כי ברוב ענייני המסים הולכים אחר המנהג וכמו שהביא במרדכי פ"ק דב"ב הקהלו' יש ביניהם מנהג זה לחלק ולהעריף לכל אחד ואחד או לכל קהל וקהל מדי שנה ושנה או מדי ג' שנים לג' שנים ותוך הזמן אינם משגיחים על מי שהעני או העשיר עד תשלוי' הזמן שחוזרים ומעריכים לכל אחד כפי מה שהוא עתה וגם כי זה אינו בדין כי אם אחד העני בתוך הזמן לא יפרע על המס שבא עתה בהיותו עני כמו בזמן שהיה עשיר עם כל זה נראה דכיון שהתנו והנהיגו מעיקרא שלא יעריכו כי אם מזמן קצוב לזמן קצוב כבר מחלי אהדדי לנותר על דין וגמרי ומקני למיזל בתר מנהג דידהו וכל זה הוא כשהמנהג הוא קבוע ופשוט שנהגו כה בני העיר לכל הפחות תלתא זימני וכמו שהביא בתשובות תרומת הדשן מהר"ר ישראל ז"ל ואם פן בנדון דידן זה אם אין מנהג קבוע וידוע בכמו זה הענין או שעבר כבר הזמן שקוצבים לאותו הערה חייבים עתה לעשות ערה מחדש כיון שיש קהל אחד שהם מתרעמים ואומרים שהיחידים שלקח העני ושיעריכו אותו כפי מה שהם יכולים לפרוע פעת שהרי מדת הדין הוא כי בכל זמן שמתחדש מס כל אחד יפרע כפי שיש לו עתה בזמן שנתחדש המס ההוא ולא שיפרע כפי מה שהיה לו קודם אלא אם פן מה שפורעים עתה הוא שהיו חייבים מקודם בזמן שהיו יכולים לפרוע באותו הסף וכמו שהשיב הרשב"א ז"ל סי' תשע"ז קהל שקיימו עליהם חוב זה י' שנים ונשתנ' הפסק בינת' שלעול' הולכי' אח' הפסק דהשת' דהכל הולך אח' המנהג אבל מן הדין נדאי הולכי' אחר הפסק הראשון כמו אם חייבים חוב בעלמא בשתוף שיערעו כל אחד לפי מה שהיה חייב באותו זמן שנתחייבו ואפילו היה עשיר והעני יפרע אפילו מגלימא הרי שכתב דמשום שנתחייבו כבר אפילו מי שהעני כפי מה שנתחייב קודם מצד הדין אבל מה שמתחדש בכל זמן אינו חייב מצד הדין שום אחד לפרוע כי אם כפי עשרו או עניו באותו זמן אם לא מצד המנהג תוך הזמן הקצוב שנוהגים שימשך הערה ההוא וכשאין המנהג קבוע וידוע מפמה לכמ' שנים נעשים הערכים או שעבר כבר אותו הזמן הקבוע חוזרים לפי שורת הדין להעריף לכל אחד ואחד כפי מה שיש לו עתה וכן השיב הרא"ש ז"ל בכלל ו' על מה שהטיל השלטון על הקהל והקהל הוציאו המעות ברבית ולא חלקו אותם על הקהל עד אחר זמן וכשבאו לחלקם על הקהל נמצא בעי' פמה אנשים שלא היו בעיר בזמן הטלת המס או שהעשירו אחר כך פטורים כיון שבשעה שהוטל עליהם לא היו חייבים נראה כי בכל זמן שיתחדש מס היא מוטלת על כל אותם שהם בעיר כפי מה שיש לכל אחד ואחד באותו הזמן ואם פן אלו המסים שהם מתחדשים בינינו בכל זמן בהיותינו תחת עול השעבוד והגלות תחת האומות חייב כל אחד לפרוע כפי מה שהוא באותו זמן ויחל' עני בעניו וכ"ש אם הוא ידוע וניכר כי קהל אחד מן הקהילות שבאותה העיר העני ואינם יכולים לפרוע כפי מה שהעריכו עליהם מקודם שחייבים שאר הקהילות לחזור ולהעריף אותם כפי מה שהם עתה וכן המנהג בקהלותינו פה כשהוא נראה לעין שקצת יחידים הקהילות נשתנה ענינ' מעוני לעוש' או בהפך חוזרים ומעריכים לכל אחד כפי מה שיש לו עתה כי גם ההשרים

המטילי' המס דרפם להרב' מס על קהל שמרגישים שנתעשרו ולפחות מהם פשענו וכמו שהביא בעל תרומת הדשן ו"ל הכלל כי בזמן שמתחדש המס חייבים כל קהל לפרוע כפי עשרם או ענים בזמן שהוא אם לא פשהם תוך הזמן שהעריכו עליו פשהו דבר קבוע וידוע שהתנהגו ג' פעמים לפחות להעריף לזמן קצוב ואף גם זאת לא מצד הדין אלא מצד המנהג כי מצד הדין בכל עת שיבא עליה' מס חייב כל אחד לפרוע בו כפי מה שיש לו עתה ולא כפי מה שהיה לו מקודם ודבר זה אין צריף לפניהם ואין ראוי לשום קהל לזוז ממנו נאם הצעיר משה: שאלה ראו ראו בן נפטר לבית עולמו וחי לכל ישראל שבת והניח יתומים קטני' ונכסים ובא שמעון ונעשה הוא אפטרופוס מעצמו על היתומים וירד לנכסי ראו בן ושם אותן ברבית ביד ערל א' על משפונות טובות והרויח עם נכסי היתומי' מאה סולט' וקבל המאה סולט' מיז הגוי ובאו לידו אח"כ בא הגוי ואמר לאותו אפטרופו' תן לי אותם המשפונות שיש לי בידך ואתן להם תחתם משפונות אחרים ושמע שמעון הנז' לקול דבריו ומסר לו המשפונות שהיו בידו וכשבא הגוי למסור משפונות אחרות ביד שמעון הנז' מסר לו שני משאו' משי וארגז אחד של הרמיזי כי כף אמר הגוי שהיו המשאו' של משי והאמינו שמעון וכשבא אחר זמן שמעון לראות המשפונות שנתן לו הגוי ראה ומצא אותם מלאות בלויי הסחבות ונאבדו הפעות של היתומים ועתה באו היתומים ותבעו לאפטרופוס הנז' נכסי אביהם והרינוח שהרויח עמהם וטען האפטרופוס ואמר שהוא יפרע להם נכסי עזבו אביהם אבל הרינוח שהרויח לא יפרע להם שום דבר כי אותם המאה סולט' שקבל מהגוי לא היו מהרינוח אלא מהקרן ומהרינוח קבל מהגוי שום דבר והשיבו לו היתומים שהם יביאו ראיה שאותם המאה סולט' היו מהרינוח ולא מהקרן אם חייב שמעון האפטרופוס לפרוע המאה סולט' פשיבאו היתומים ראיה לדבריהם ואם נפטר האפטרופוס ולא הספיקו היתומים להביא ראיה אם יביאו ראיה לירשי האפטרופוס ויגבו מירשי האפטרופוס.

תשובה אם שמעון זה נעשה אפטרופוס מעצמו כמו שבא בשאלה דבר פשוט הוא שאין לו דין אפטרופוס פיון שלא מינהו המת ולא מנוהו ב"ד ואפ"ה מה שהרויחו על ידו נכסי היתומים הוא ליתומים ואם הוא מכחיש שלא נתן הק' פרחים פי אם בחשבון הקרן צריכים היתומים להביא ראיה שבשם רינוח נתן המאה פרחים פיון שאין להם עליו שטר על הקרן ואפילו היה אפטרופוס שמנוהו ב"ד או יתומים סמכו עליו היה חייב ג"כ בקרן מפני שהיתה פשיע' לתת המשפונות שהוא ידוע שהם בטוחות על הבילתי ידועות בבטחון וגם על הק' פרחים של הרינוח אם יתברר שנתנם בתורת רינוח לא יחשב על הקרן ויתחייב לפרוע כל הקרן משלם דדוקא אפטרופוס שמנהו המת הוא דפטור מפשיע' לדעת קצת מהפוסקים אבל מנוהו ב"ד חייב לכ"ע וכמו שהבי' בעל מ"מ פי"א מהלכות נחלות ולענין אם מת שמעון אם יביאו ראיה היתומים להוציא מיז יורשיי הוא פשוט גם כן שאם יביאו ראיה אחר כף שלא יחשבו להם הק' פרחים אלא מן הרינוח אלא אם כן יש יתומים קטנים שבעד חלק הקטנים ימתינו עד שיגדילו היתומים: שאלה רב ילמדנו רבינו ראו בן ושמעון ולוי שנתפס ראו בן שם בכיס ושמעון ר' ולוי ק' וכתבו שטר בתנאים ביניהם ושהיו שוי' בריוח והפסד ונתנו ונשאו והפסידו ארבע מאות ותבעו מלוי לג' שלישי שהוא מן ההפסד המגיע לחלקו אחר הפסד הקרן שלו ולוי או' כי עד הקרן שלו שהוא ק' הוא שהיה חייב בשליש ההפסד שנה עמהם לא שישלם מביתו עוד ואמר שלא היה לו אלא

מה שהניח בשנותפחות ולא נשתעבד על ההפסד במה שאין לו: תשובה נראה דאפילו לדעת הרמ"ה ז"ל דכתב דבגוף הממון נשתתפו לבד ולא להשתעבד לשלם מביתו ההפסד היינו דוקא כשנשתתפו סתם דההפסד הוי שנה בשנה עד שיכלה הקרן ולא ישלם מביתו אבל קא דהתנו בכ"י וכתבו בשטר השנותפחות שיהיה ההפסד שנה בשנה נראה כמפרש אפילו יצטרף לשלם מן הבית דאף על גב דאיכא למימר דמה שהתנו בכ"י הוא לאפוקי ממאן דסבירא ליה דלפי המעות הם חולקים ולא לפי מנינ' אפ"ה לא היו צריכים להתנות בכ"י על זה שאף כשלא התנו היינו דנין להם כף על פי הרמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות שותפי שפ"ב פ"ה ואנו דנין על דעתו באלו הגליל' ונהרי"ף וגדולי הפוסקים סוברים גם כן כף אם כן לא הוצרכו לכתוב תנאו זה אלא להתחייב לשלם מן הבית כשיהיה ההפסד יותר מן הקרן דאפי' לדעת הרמ"ה ז"ל דוקא בסתם אבל אם התנה לא כמו שכתבתי ואפי' תימא דלהאי נמי לא הנה צריך להתנו' בכ"י דבלאו תנאם נמי היינו דנים להם כף על פי הרמב"ם ז"ל שפ"ב פ"ה פ' אחרון של הלכות שותפין שאף אם הפסידו יותר מן הקרן של אחד מהם ישלם מביתו מ"מ הנה צריך להתנות כשלא היה לו נכסים יותר ממה ששם בשנותפחות או לא היה מגיע מה שהיה לו לתשלום ההפסד שיתחייב לפרוע תשלום ההפסד המגיע לחלקו מכל מה שירויח אחר כף פדין חוב שאם לא היה פותב כן היה איפשר אפילו לדעת הרמב"ם ז"ל שלא היה חייב כי לא נשתעבד אלא בכל ההפסד שיגיע לחלקו אפילו מנכסים אחרים שיש לו שלא שם אותם בשנותפחות ולא במה שלא היה לו כלל ולא היה בעולם ואחר שיודו להתנות בכ"י יהיה חייב לשלם תשלום ההפסד ממה שירויח אחר כף פדין ב"ח וכל זה היה לרנוחא דמלתא אפי' לדעת הרמ"ה ז"ל אבל לדעת הרמב"ם ז"ל בלא שום תנאי כלל חייב כל אחד לפרוע חלקו מן ההפסד אפילו אחר שפלה הקרן שלו כמו שכתב בכ"י ואפילו אין לו יתחייב לשלם כשיהיה לו פדין חוב פינן שפ"ב בסתם חייב על תשלום ההפסד חוץ מן הקרן אם כן לא שנא יש לו לא שנא אין לו ויהיה פדין חוב כדאמר רג עוד אינרע בשנותפחות וכו' שראובן ולוי לקחו כמו אלה פרחים או יותר סחורות באשראי ושמו אותם בתוך השנותפחות ונתחייב גם שמעון אחר כף בשטר שנותפחות עמהם לפרוע כל החובות וטוען שמעון שהוא יפרע שלישי מה שחסר לתשלום החובות ואינו חייב בחלק לוי שאין לו פינן שראובן ולוי הם שלקחו הסחורות באשראי תשובה פינן שנתחייב שמעון בשטר השנותפחות לפרוע החובות גם כי הב"ח אינ' תובעי' אותו אלא לראובן ולוי כי הוא לא נתחייב להם אפ"ה כשיתבעו הב"ח את ראובן ויפרע גם בעד לוי מפני שאין לו יתחייב שמעון לפרוע לראובן חלק מה שמגיע לו מחל' לוי ושניהם יגבו אחר כף מלוי מה שחייב להם כי אחר שנתחייב שמעון בפרעון אותם החובות נעשה גם כן ערב ללוי ונהרי ראובן ושמעון שניהם ערבים ללוי ויפרעו בעדו והוא יפרע להם כשיהיה לו פדין ערב שפרע בעד הלנה: רד עוד אינרע בערבות זה שלוי שלח לשמעון אלה מדות חטה וקבלה שמעון ולא מדדמ מפני שבא בספינה נער אחד ששלח לוי עם החטה ואמר כי החטה היתה שלימה כמו שנתנוה בספינ' ומכר שמעון מהחטה ולא יצא ממנה הקרן שאמר שלא עלתה כ"כ מדות שאמר לוי שהיתה ואמר שפחת מן הקרן כף פרחים ואם היתה כל כף מדות כמו שאמר לוי היתה כה רינח כפי ערוך מכירת כל מדה תשובה הרמב"ם ז"ל כתב בפ' אחרון מהלכות שותפי ששותף שטען על דמי השנותפחות שהיה בידו שפחת עד סף שיהיה חייב שותפו לפרוע

ממה שיש בידו אינו חייב על שבועתו אם הוא אינו יודע בפחת זה ואין השנותף מן הנשבעים ונוטלים כמו שפכת שם ואם פן לפי זה פל מה שיטעון שמעון שפחת החטה או הסחורה שהיתה בידו מן הקרן וצריף לתבוע מלוי מה שיש בידו צריף לברר בפני ב"ד בעדות ברורה ואינו נאמן בשבועה ליטול אלא ישבע לוי שאינו יודע בפחת זה ויפטר שאין השנותף נוטל בשבועתו אלא מדבר שהוא מתחת ידו כמ"ש הרב ו"ל והזהיר עליו נאם הצעיר משה בסינים שנת ישג"ה רה נזקקתי להשיב אמרים אמת לחכמים שנבררו לדון בין כהר"ר משה ברור וכה"ר משה ו' מאור ולהודיע פי מה שהורו כדין הורו בעיקר הדין שאין על כ"ר משה ברור פי אם חיוב שבועה לבד פי מה שהביא כ"ר משה ו' מאור מתשובת הרא"ש ו"ל פלל ק"ו מי שעבר לו טענה זו לא העריף ההבדל שיש בין מה שפכת הרא"ש לנדון זה פי מה שפכת הרא"ש ו"ל שעתה לא יכול לישבע היינו אחר שראו התפצים בידו קודם שתבעוהו לדין שאינו יכול לטעון שהם ממנושכנים בידו אפילו אומר פן קודם שראו ונזל ליה מגו דידקה אבל אם לא ראו אלא שהוא הודה שהיו בידו אפילו בפני ב"ד ואמר שהיו ממנושכנים בידו הוא נאמן במגו שהיה יכול לכפור או היה יכול לומר התזרתים וכמו שפכת הרא"ש ו"ל פי הפל היה תלוי בשבועת ובחזה התנופה פתב בקיצור תשובה זו ואם לוי בעצמו הראה התפצים שהיו בידו ואחר כך אמר פה וכה יש לי עליהם הואיל ונראו בידו קודם תביעת ב"ד שוב לא תועיל לו טענת מגו ואין פאן עוד לו שום טענת שבועה להאמינו בה במגו ע"כ משמע בהדיא דכל שלא הראה יש לו עדין טענת מגו ויכול לישבע ואפילו הודה קודם שהיו בידו מפני שהיה יכול לומר התזרתים דעדי ראה היינו שיודעים שעתה הם עדין בידו ואינו יכול לומר התזרתים ובנדון זה לא היה ביד כ"ר משה ברור שום חפץ ידוע לכ"ר משה או לירשי שותפו עליו שאינו אלא הודאת חוב ומתוך הודאתו אמר שהיו חייבים לו ממנו סף ידוע קודם כתיבת השטר ואפילו היה הודאת חפץ עדיין היה לו טענת חזרה ובה אין צורך לדיינים יצ"ו שידחקו לומר שהריב"ש ו"ל חלק על תשובת הרא"ש פי גם הרא"ש יודה למה שפכת הריב"ש ו"ל תשובת שצ"ב ו"ל סוף דבר בנדון זה אם אין עדי ראה דבר פשוט הוא שהוא נאמן במגו דהתזרתים וכו' והריב"ש ו"ל יודה גם פן לדברי הרא"ש אי איכא עדי ראה דאזל ליה מגו והכא בנדון זה ליכא עדי דראה אלא עדי הודאת חוב בעלמא ושוכרו עמו שחייבים לו סף מה שינפה אותו מן החוב והעדים מעידים על ב' הפתות שנתפשו על זה וכמו שדייקו הדיינים יצ"ו ממה שפכתו בשטר האמנם לפי שהשנותפים הנז' היו חייבים לה"ר משה ברור פ' סולט' וכו' שגראה שהעדים ידעו בהודאתם שהיו חייבים הפ' סולט' ועדיו בחותמיו זכין לו לכ"ר משה ברור ואין כ"ר משה ו' מאור נאמן להכחיש את העדי בטענתו שאומר אבל לא הודיתי שאני ידעתי בהם אבל אמרת בבואך נשפט' יחד שהרי כתוב בשטר האמנ' לפי מה שהשנותפי הנז' היו חייבי וכו' והרי הם עדים שינפ' מהחוב הפ' סולט' שחייבים לו השנותפים ואין מקום לחייב שבועה לכ"ר משה אם לא שבועת הסת אחר שכתב נפרע מחובו שהוא מנפה אותו מן החוב שחייב להם יכול כ"ר משה ו' מאור לומר לו השבע לי שבדין לקחת הפ' פרחים פי לא הודיתי אלא בטענה פה או אתה ידעת שלא ידעתי אני בחוב זה אעפ"י שהודיתי וכמו שפכת הרמב"ם ו"ל פי"ד מהלכות מלוה לא פל הימנו לבטל שטר מקנינם אלא ישלם ואח"כ יטעון על המלוה כמה שירצה שאם יודה יחזיר לו ואם פפר ישבע

הסת ע"כ כ"ש הכא שאינו משלם הוא אלא שבעדו מחזיק במה שבדיו והעדים מסייעים אותו פדאמר ופשיטא שאין בכאן שבועת מודה מקצת עתה בשעת העמדה בדין שהרי לא היה יכול להכחיש המקצת שהוא מודה שהרי העדים מעידים בשטר שהוא חייב ר"ז סולט' וכל שאינו יכול להכחיש אינו מודה מקצת וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות טוען אין מודה במקצת חייב שבוע' עד שיודה בדבר שאפשר לו לכפור וכו' שהשטר לא תועיל לו בפירתו וכו' ולא היו צריכים הדיינים יצ"ו להאריך בכל מה שהאריכו אלא לאפוקי מבר פלוגתניהו וגם לא להורות לו במקצת שבוע' כמודה במקצת נאם המבי"ט: שאלה רו ראובן שדה אשה בצובה ואחר כך קדש אותה בפני ב' עדים והיתה הסכמה בעיר שלא יקדש שום אדם כי אם בעשר' מן הקהל ואחר כך נפטר ראובן ויש לו אח ואומרים הקהל והדיין שאינה זקוקה ליבם כיון שעשו הסכמה שלא יקדש שום אדם כי אם בעשרה מן הקהל: תשובה אם ההסכמה היתה סתם שלא יקדש שום אדם כי אם בעשרה פשיטא שהקידושין חלו אעפ"י שעבר על ההסכמ' או על החרם והוי כמי שקדש בשבת או בי"ט דאף על גב דעביד איסורא חלין וכמו שלח המקדשה לעצמו דאע"ג דעביד איסור' וכמקד' בביא' וכיוצא בו דחלין הקידושין וכמו מי שעבר ומכר איסורי הנאה וקדש בדמיהו דהויא מקודשת והמקדש בהנא' מלנה שאסור לעשות כן מפני שהוא רבית כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ה והויא מקודשת אעפ"י שעובר על דברי תורה וכ"ש לעוב' על גידוי וחרם דרבנן: ואם ההסכמה היתה בפני שלא יהיו קידושין ושהיו מפקירין ב"ד ממון המקד' בהסכמ' החכם שבעיר בזה כתב הרשב"א ז"ל תשובת אלה ר"ו מעשה היה בעירו ודן בפני רבותיו ושרבו הרמב"ן ז"ל הוד' לדבריו וכתב ומ"מ עוד צריך להתישב בדבר וכן הריב"ש ז"ל תשוב' שצ"ט האריך וחתם סוף דבריו שיכולין קהל לעשות תקנה זו והמקדש כנגד תקנתם אין קידושיו קידושין ואינה צריכה גט אלא שכתב זה להלכה אבל למעשה היה חוכך להחמיר מי הוא שיבוא אחרי' שיתישב דעתו ונוח להקל בקידושי' כאלו ולא נשמע בדורות שבאו אחריהם שיקלו בדבר זה כי לא סמכו הקהלות ובית דינם על עצמם להפקיע ולהפקיר ממון לענין קידושין דחמירא איסורא ובעי' ב"ד מןמחין וכ"ש בדורותינו שנתמעטו הלבבות והיה צריך הסכמת כל חכמי הגלילות להקל כמו שכתב הריב"ש ז"ל ואיך יעלה על דעת שום חכם או דין שפדורנו זה להקל ולסמוך על הסכמתו: ואני אומר כי אפילו היתה ההסכמה בפני להפקיע הקידושין ומדעת ב"ד חשוב שבדור בנדון זה היתה מקודשת כיון שזה שקדשה היה משודך כבר עמה פשיטא שלא היתה פנונת המתקנים להפקיע קידושין המשודכת לו שהיא מנומנת להתקדש לו למחר תוף קהל ועדה וכמו שכתבו להרשב"א ז"ל בשאלה היא קהל שעשו תקנה מחמת הפריצים שכל מי שקדש אשה שלא במעמד עשרה שלא יהיו קידושיו קידושין ועל זה השיב מה שהשיב שנראה כי לא היתה תקנתם אלא על מי שהיה מקד' אשה שאינה משודכת לו בלי דעת אביה ואמה וקרוכי' אבל אם היתה משודכת לו לא היה נכלל בתקנה אם לא שפ"י בפ"י שהיו כוללים גם זה בתקנה והר"ש ב"ר צמח ז"ל תשובת קל"ג עיר שיש בה תקנה שאם יקדש אדם קודם זמן נישואין שלא יהיו קידושין שנראה שאפילו על מי ששדה אשה תקנו שלא יקדשנה אלא בזמן הנישואין אבל בתקנה סתם שלא יקדש שום אדם כי אם בפני עשרה נראה שאינם מתקנים אלא על מי שמקדש אשה שאינה משודכ' לו והויא תקנה זו כמו גדר למי שמקדש בשוק ולמי

שְׁמַקְדָּשׁ בְּלֹא שְׂדוּכִין דְּמַנְגִיד לְהוּ רַב פְּדָאָמַי פ"ק דְּקִידוּשִׁין עוֹד אֲנִי אֹמֵר בְּנִדּוֹן זֶה כְּפִי
מֵה שְׂפָא בְּשֹׂאֵלָה שְׁהִי הַמְקַדְדָּ מְעִיר אַחֲרֵת וְאִם כֹּן אֵינוֹ נִכְלָל בְּהַסְכַּמְתָּם וּכְמוֹ שֶׁהִבִּיא
הַר"ש ב"ר צְמַח ז"ל בְּתִשְׁבֹּת קכ"ג שְׁיֵשׁ הוֹכֵחַ בְּבָבָא בְּתֵרָא פ"ב דְּאִי לֹא שְׂיִיךְ בְּכַרְגָּא
בְּהִדְיָהּ אֵינוֹ מְבַנֵּי עֵירָם וּקְהָלָם וְאִם מִתּוֹרַת הַמְּנִהְגוֹת שְׁנוֹתַנִּי עָלָיו חוֹמְרֵי מְקוֹם שֶׁהִלְךְ
לְשֵׁם זֶה אֵינָה חוֹמְרֵי אֲלֵא קוֹלָא שְׁלֵא תְהֵא מְקוֹדֶשֶׁת אֲדַרְבָּא גִיתָן עָלָיו חוֹמְרַת מְקוֹם שְׂיֵצֵא
מִשֵּׁם שְׁלֵא הִיְתָה שֵׁם הַסְפָּמָה שְׁלֵא יְקַדֵּשׁ אֲלֵא בְעֵשְׂרָה וְהוּא מְקוֹדֶשֶׁת וְלֹא תִימָא פִּינוֹן
שְׁקִדְשָׁה וְהָרִי הוּא נוֹשֵׂא אוֹתָהּ בְּמִדִּינָהּ זֶה הָרִי הוּא כְּבָנֵי הָעִיר דְּלִיתָא שְׂיִכּוּל הוּא לְכוּפ'
לְלֶכֶת לְמְקוֹמוֹ וְכַדָּאָמַי בְּתוֹסְפָתָא בֶן יְהוּדָה שְׂאָרְס אֲשֶׁה בְּגָלִיל כּוֹפִין אוֹת' לְצֵאת שַׁע"מ
כֹּן נִשְׂאָה וְהִבִּיאָה הַרִי"ף ז"ל וְהַרְמַב"ם ז"ל פ"ג: וְהָעוֹלָה מְכַל זֶה שְׁפַתְבְּתִי כִּי אֵין רְאוּי
לְשׁוֹם קְהָל וּב"ד שְׁבַזְמָן הִזָּה לְסַמּוֹךְ עַל עֲצָמָם לְהַפְקִיעַ קִידוּשֵׁי תוֹרָה בְּהַסְכַּמְתָּ וּכְמוֹ
שְׁפַתְבַּת הַר"ש ב"ר צְמַח ז"ל בְּאוֹת' תְּשׁוּבָה שְׁנִשְׂאָל עַל דְּבַר זֶה הַרְבֵּה פְּעָמִים וְלֹא מְצֵא
שְׁעֵשׂוֹ מְעֵשָׂה עַל זֶה וְכֵן הַר"י קוֹלוֹן ז"ל הוֹכִיחַ וְדַבֵּר קְשׁוֹת עַל רַב מְפוֹרְסִם בְּדוֹרוֹ שְׁרָצָה
לְהַקְלֵל בְּעֵנִין זֶה כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיךְ בְּתִשְׁבֹּתָה פ"ז וְאֲפִילוֹ בְּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים אִם הָיוּ מְקַלְמִים
בְּב"ד חֲשׂוֹ לֹא הָיוּ מְקַלְמִים בְּכְמוֹ נִדּוֹן זֶה שְׁהִיְתָה כְּבָר מְשׁוֹדֵךְ לֹא וְלֹא הָיָה מְבַנֵּי עֵירָם
כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי וְכ"ש בְּדוֹרוֹת אֵלוֹ וְאֵנוּ חֲתִיבִי לְהִיּוֹת מוֹחִים בְּמִי שְׂיִרְצָה לְהַקְלֵל בְּזֶה כְּדִי
שְׁלֵא נִתְפַּשׁ ח"ו בְּעוֹן וְהִי יִצְיָלְנוּ מְשֻׁגְיָאוֹת: רַז הַנֶּעַד בְּכַנִּי ב"ד כִּי בְּגַד אַחַד שֶׁהוֹלֵךְ כ"ר
מִשָּׂה לִירִיאָה לְדַמְשֵׁק הָיָה שֶׁל חֲמוּתוֹ וְהִנִּיחוֹ בְּפִקְדוֹן שֵׁם בִּיד גִּיסוֹ וְכֹא פֶה וְהִחֲכַם שֶׁל
קְהָל דַּמְשֵׁק עַכְבַּ הַפִּקְדוֹן הִזָּה אַח"כ עַל תְּבִיעַ' רְאוּבֵן שְׁתַּבַּע מֵהַחֵךְ' שְׂיֵעַכְבְּנוּ עַל כִּי נִתַּן
מְעוֹת ל"ר מִשָּׂה הַנֵּז' שְׂיֵבִיא לֹא פֶה לְצַפֵּת וְנֶאֱבָדוּ וְאַח"כ צִוָּה שְׂיִתְנוּ הַפִּקְדוֹן הַנֵּז' בִּיד
רְאוּבֵן הַנֵּז' ו"ר מִשָּׂה הַנֵּז' הִי עוֹמֵד פֶּה שְׁלֵא עֲמַד עֲמוֹ לְדִין וְחִיבִיבּוֹ אוֹתוֹ שְׂיִשְׁלַם
הַבְּגָד לְחֲמוּתוֹ וַיֵּשׁ תִּימָה עַל הַחֵךְ אֵיךְ גָּזַר עַל הַנֶּפֶקֶד שְׂיִמְסוֹר מֵה שֶׁהוֹפְקֵד בִּידוֹ לְתוֹבַע
בְּלִי עֲמִידָתוֹ לְדִין עִם הַנֶּתְבַּע שֶׁהוּא כ"ר מִשָּׂה הַנֵּז' וְגַם שְׁהִיָּה מִתְבַּרֵּר שֵׁם לְפָנֵי הַחֵכֶם
שְׁמִסֵּר הַמְּעוֹת לְכ"ר מִשָּׂה שְׂיֵבִיא לְצַפֵּת וְנֶאֱבָדוּ מִי הָעִיד שְׁלֵא בְּכַנִּי שְׁהִיָּה בְּפִשְׁעֵי' אוֹ
שְׁלֵא הָיָה תְּנָאִי בִּינֵיהֶם שְׂאֲפִילוֹ הָיָה פּוֹשַׁע לֹא יִתְחַיֵּיב וְגַם שְׁהִיָּה מִתְבַּרֵּר לְפָנָיו כֹּל זֶה
שְׁלֵא בְּכַנִּי כ"ר מִשָּׂה לֹא הָיָה יְכוּל לְחִיבּוֹ וְגַם אִם הָיָה חֲתִיב לֹא הָיָה יְכוּל לְהוֹצִיא הַבְּגָד
פִּינוֹן שֶׁהוֹדִיעֵנו לֹא שְׁלֵא הָיָה שֶׁל כ"ר מִשָּׂה הַנֵּז' אֲלֵא שֶׁל חֲמוּתוֹ וְהָיָה לִיָּה כְּטוֹעָה בְּמִקְרָא
וְכ"ש בְּדַבֵּר מִשְׁנָה וְאִם הָיָה טוֹעָה בְּשִׁיקוּל הַדַּעַת כְּתַב הַרְמַב"ם ז"ל פ"ו מֵהִלְכוֹת
סְנֵהֲדָרִין שְׂאִם הָיָה מוֹמְקָה וְלֹא קְבָלוֹ אוֹתוֹ בְּעֵלֵי דִינָן וְכו' אִם נִשְׂא וְנִתַּן בִּיד מֵה שְׁעֵשָׂה
עֲשׂוּי וַיִּשְׁלַם מִבֵּיתוֹ וְאִם לֹא נִשְׂא יִחְזוֹר הַדִּין וְאִם אֵי אֲפִשֵׁר לְהַחְזִיר יִשְׁלַם מִבֵּיתוֹ וּבַח"מ
סִימָן כ"ה כְּתַב אֲפִילוֹ לֹא נִתַּן וְנִשְׂא בִיד מֵה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוּי וַיִּשְׁלַם מִבֵּיתוֹ וְכֵן הִבִּיא בְּמִשְׁרִים
נִתִּיב א' חֲלֵק ג' וְאֲפִילוֹ לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל הֵכָא בְּנִדּוֹן זֶה אֲפִשֵׁר דְּהוּי כְּנִשְׂא וְנִתַּן בִּיד
פִּינוֹן שְׂגָזַר עָלָיו בְּגוֹזְרוֹת נִידוּי שְׂיִמְסוֹן' הַבְּגָד בִּיד רְאוּבֵן דְּלִנְקֻטִיָּה לְכוּבְסִיָּה כִּי הִיכִי
דְּלִשְׁבָקְנִי לְגִלְמִיָּה הוּא וְכַדָּאָמַי פ' שְׁבוּעוֹת הַדִּינָנִים וְכְתַב בְּנִמְקֵי יוֹסֵף שְׁיֵשׁ מִי שְׁפִירֵשׁ
דְּלָאוּ דוֹקָא נִשְׂא וְנִתַּן וְכו' וְאִם הָיָה טוֹע' בְּדַב' מִשְׁנָה שְׁחֹזַר הַדִּין אִם אֲפִשֵׁר לְהַחְזִיר הָיָה
פְּטוֹר מִלְּשַׁלֵּם לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל שֵׁם וּבְמִשְׁרִים כְּתַב דִּישְׁלַם מִבֵּיתוֹ אֲפִילוֹ לֹא נִשְׂא וְנִתַּן
בִּיד דְּקוּ"ל בְּכוּלֵי גְמָרָא כַר' מֵאִיר דְּדָאֵן דִּינָא דְּגָרְמִי וְאֲנִי אֹמֵר דְּבַנְדוֹן זֶה לְכ"ע יִשְׁלַם
דְּגָרַע מְלֵא קְבָלוֹ עָלֵיהֶם שְׁהָרִי לֹא עֲמָדוּ בְּדִין כָּלֵל וְאֲפִילוֹ לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל יְהִיָּה חֲתִיב
דְּהוּי כְּמִתְפּוֹן לְהִזִּיק שְׁפַתְבַּת הַרְבַּ ז"ל שֵׁם שְׁחִינִי כְּשֵׁאִינוֹ מוֹמְקָה וְלֹא קְבָלוֹ עָלֵיהֶם אֲלֵא

שָׁדָן אוֹתָם שְׁלֵא מִדַּעַת בְּלֵא שְׁמִיעָה טַעֲנוֹתָם וְהַנִּפְקֵד הוּא פָּטוּר כִּינּוּן שְׁנוֹתָנוּ עַל פִּי מִי שֶׁהוּא ב"ד בְּעִיר אַעֲפ"י שֶׁבְּדִין זֶה לֹא הָיָה דִּינָן כִּי לֹא שָׁמַע טַעֲנוֹתָם וְכִמּוֹ שֶׁהֵבִיא בְּמִשְׁרִים נֹתֵיב אֶחָד הִיא' וּא"כ לְדַעַת כ"ע הַדִּינָן הָיָה חֵיִיב כְּפִי מַה שֶׁפִּתְבַּתִּי וְכִינּוּן דְחֻשְׁבִּיהָ לִּיהָ טוֹעָה בְּדַבָּר מִשְׁנֵה חוּזֵר הַדִּין וְחוּזֵר הַדִּינָן וְלוֹקְחִי מִרְאוּבֵן מַה שֶׁלָּקַח וְאִם הָיָה טוֹעָה בְּשִׁיקוּל הַדַּעַת הָיָה עָשׂוּי מַה שֶׁעָשָׂה וַיִּשְׁלַם מִבֵּיתוֹ כְּדֹאמְר' נָאִם מִבִּי"ט: רַח נִשְׁאַלְתִּי עַל מִי שֶׁמִּשְׁפָּן בֵּית לַחֲבָרוֹ מִשְׁכַּנְתִּי דְסוּרָא וּבִתּוֹךְ יָמֵי הַמִּשְׁכַּנְתָּא נִפְלָה הַבַּיִת אוֹ נִשְׁרָפָה וּבַעַל הַמַּעוֹת כְּדִי שְׁלֵא יִפְסִיד מְעוֹתָיו הַנִּשְׁאַרִים עַל הַבַּיִת רוּצָה לַחֲזוֹר לְהוֹצִיא עוֹד וְלִבְנוֹת הַבַּיִת שֶׁמִּשְׁפָּן וְהוּא יָרָא כִּי בְּמִשְׁלַם שְׁנֵי אֵילָן דְּמִשְׁכַּנְתָּא תִּפּוּק אַרְעָא דָּא בְּלֵא כְּסָף וַיִּפְסִיד כָּל מַה שֶׁהוֹצִיא בְּבִי מִלְּבַד דְּמִי הַשְׁכִּירוֹ שֶׁכָּבֵר פְּרַע קוֹד' אִם יוּכַל אַחַר שִׁישְׁלָמוֹ הַשְּׁנֵי שֶׁל הַשְׁכִּירוֹ לַחֲשׁוֹב עִם בַּע"ה שִׁיפְרַע לוֹ מַה שֶׁהוֹצִיא עַל בֵּיתוֹ אוֹ לֹא וְהַשְׁבַּתִּי כְּמַה פְּעַמִּי בָּא לִידֵי גִדּוֹן זֶה וְנִדְּתִי שִׁישְׁחֻשׁוֹב בַּעַל הַמַּעוֹת עִם בַּע"ה וַיִּפְרַע לוֹ מַמַּה שֶׁהוֹצִיא כְּפִי הַשְּׁבַח שֶׁנִּשְׁאַר עִתָּה בְּבִי וְעַתָּה אֲנִי מְבָרֵךְ הָרְאִיו' שֶׁסִּמְכַתִּי עָלֶיהָ בְּגִדּוֹן זֶה וְלֹא חֻשְׁשִׁיתִי לְמִי שֶׁחָלַק עָלַי עַל פֶּה וְכִדִּי לְבָרֵךְ זֶה אָבִיא מַה שֶׁפִּתְבּוֹ הַפּוֹסְקִים ז"ל בְּעֵינָן שְׁרִיפַת הַבַּיִת אוֹ נְפִילְתָּהּ מַה דִּינָהּ וּמַזָּה יִמְשָׁךְ אִם יוּכַל לְתַקֵּן אוֹת' אִם תִּקַּן אוֹתָהּ בַּעַל הַמַּעוֹת יִפְרְעוּ לוֹ כִּי בָּזָה לֹא מִצְאָנוּ פּוֹסֵק שִׁינְדָּבֵר זֶה בְּפִי וְהֵבִיאוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּשֵׁם ר"ת עַל מַתְנֵי הַמִּלְוָה אֶת חֲבִירוֹ לֹא יְדוּר בְּתַצְרוּ חֲנָם וְכו' עַל מַה שֶׁכָּתַב בְּקוּנְט' דְּלֵא דְּמִי לְמִשְׁכּוֹנָא שֶׁל כְּרָם דְּשָׂרִי בְּנִכְיִיתָא מִשּׁוּם דְּזִמְנִין דְּלֵא שְׁקִיל מִיָּדִי וְאִפ"ה מְנַפֵּה לוֹ אֲבָל בְּבֵית נְהִיגָה תְּמִיד וְלִכֵּן אֲסוּר לְהַלּוֹת עַל הַבַּיִת וְלְדוּר בּוֹ אֲפִילוּ בְּנִכְיִיתָא כְּדַתְנָן לֹא יִשְׁפּוֹר מִמֶּנּוּ בְּפִחוֹת וְכו' וְעַל זֶה אָמַר ר"ת כִּי בֵּית נְמִי זִימְנִין דְּלֵא שְׁקִיל מִיָּדִי אוֹ נוֹפֵל אוֹ נִשְׂרָף אוֹ שְׁלֵא יִצְטָרֵף לוֹ וְלִהְיֵי הֵיכָא שֶׁהַלְוָה עַל הַבַּיִת אוֹ עַל הַשְּׂדֵה מִן חֲבִירוֹ בְּנִכְיִיתָא, וְכו' וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב שֵׁם וּבְסִמָּ"ג בְּלֵאוֹ קִצ"ג הֵבִיא דְּבָרֵי ר"ת אֶלְא שֶׁכָּתַב שֶׁבְּדַבְּרֵי יֵשׁ תְּמִיהוּ וְהָרָא"ש ז"ל הֵבִיא בְּפִסְקֵי דְּבָרֵי ר"ת ז"ל וּמַה שֶׁתְּמַה עָלָיו ר"י שֶׁהֵן הַתְּמִיהוּ שֶׁכָּתַב בְּסִמָּ"ג שִׁישׁ בְּדַבְּרֵי וְכָתַב דִּמ"מ נֵר' לוֹ דְּבָרֵי ר"ת וְלֵאוֹ מִטַּעֲמִיָּה אֶלְא מִשּׁוּם וְכו' וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב ר"י ז"ל שֵׁם וּבִי"ד ס' קַעֵב הֵבִי"ג כ"כ דְּבָרֵי ר"ת וְשֶׁהֲרַמְב"ם וְהָרָא"ש ז"ל הִסְפִּימוּ לְדַע' רִש"י ז"ל וְעַל מִי שֶׁפּוֹר' שְׁכִירוֹת בֵּיתוֹ הַמְּנוֹשְׁכָּן לְשִׁמְעוֹן ע"י לוי הֵבִי' תְּשׁוּ' הָרָא"ש ז"ל וְלֵא הָנִי רִבִּי קִצּוּצ' מֵהֵאִי טַעֲמָא שְׁאִם יְפוּל אוֹ יִשְׂרָף יִפְסִי' שֶׁמְעוֹן מְעוֹתָיו וְלִכְתַּחֲלָ' יֵשׁ לְאִנְסוּר וְנִרְאָה שְׁגָם הַחֹלְקִים עַל ר"ת וְאוֹמְרִי' כִּי דִּנְקָא בְּשִׂדָּה שְׂרִי נְכִיִּיתָא וְלֹא בְּבֵית מִשּׁוּם דֶּהוּא נְהִיגָה תְּמִיד מוֹדוֹ דָּאִם נִשְׂרָף אוֹ נִפֵּל הוּא עַל בַּעַל הַמַּעוֹת שְׁאִין בַּע"ה חֵיִיב לְשְׁפּוֹר לוֹ בֵּית וְלֹא לְתַקֵּן הַבַּיִת שֶׁנִּשְׂרָף אוֹ נִפֵּל אֶלְא שְׁאִין חוֹשְׁשִׁין לְשְׂרִיפָה וּנְפִילָה דְּלֵא תְּדִירִי כְּמוֹ הַשְּׂדֵה שֶׁהוּ' מִצּוּי שְׁלֵא יַעֲשֵׂ' פְּרִי וְצָרִיף לְתַת טַעַם לְמַה לֹּא יִתְחַיֵּי' בַּע"ה לְהַעֲמִי לוֹ הַבַּיִת שֶׁמִּשְׁפָּן לוֹ אוֹ לְהַחֲזִיר לוֹ מַה שֶׁנִּשְׁאַר מִן הַמַּעוֹת כְּמוֹ מִשְׁפִּיר בֵּית וְנִפֵּל שֶׁחֵיִיב לְבָנוֹתוֹ אוֹ לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אַחַר כְּדַתְנָן ס"פ הַשּׁוֹאֵל וְאִפְּלִ' שְׁאָמַר בֵּית זֶה אֲנִי מִשְׁפִּיר לָךְ דָּאִמֵר בְּגִמְרָא עָלָה דְּמַתְנֵי' אִי דָּאִמֵר לִיהָ בֵּית זֶה נִפֵּל אֲזַל לִיהָ וּפְרַש"י ז"ל מְזוּלוֹ גְרָם וְאִמָּי חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אִפְּלִ' שְׁלּוּמֵי לִיהָ מֵאִי דָּאִשְׁתִּיר גְּבִיָּה מְדָמִי הַשְׁכִּירוֹת בְּעֵי כְּדִינָי' רִש"י ז"ל וְאִמָּי חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית כִּינּוּן דָּאִמֵר לוֹ בֵּית זֶה מִשְׁמַע דְּשְׁלּוּמֵי מִיָּהָ בְּעֵי וְכֵן כָּתַב בְּפִי הַרְמְב"ם ז"ל פֶּה מֵהַלְכוֹ' שְׁכִירוֹת בֵּית זֶה אֲנִי מִשְׁפִּיר לָךְ וְנִפֵּל אֵינּוּ חֵיִיב לְבָנוֹתוֹ אֶלְא מִחֻשָּׁב וְכו' וְכ"כ הָרָא"ש ז"ל וְכֵן הֵבִיא בְּנ"י בְּשֵׁם הַרְמְב"ם ז"ל וְכָתְבוּ דְּלֵא דְּמִי לְחַמּוֹר זֶה דָּאִמְרִינּוּ שְׁאִם יֵשׁ בְּדָמֵי לְשִׁפּוֹן' יִשְׁפּוֹר מִשּׁוּם

דְּהֵתָם לְזַבּוּנֵי קָאֵי כַשְׂמֵ' מִשְׂא"כ בְּבֵית וְאִם כֵּן בְּמִשְׁכַּן לֹא בֵּית זֶה נָמִי לְמַה לֹּא יִחְזִיר לֹא
מֵה שְׁנִישְׂאָר בְּדָמֵי הַמִּשְׁכָּנוֹת אֵין לְחֻלְק בֵּין הַשְּׂפִירָה לְזָמַן מוֹעֵט כְּמוֹ שֶׁהוּא דְרָךְ שְׂכִירוֹת
לְמִשְׁכָּנָא בְּמִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא בְּמִשְׁלֵם שְׁנֵי אֵילִין תִּפּוּק אַרְעָא דָּא בְּלֹא כֶסֶף כּו' דְּהָא לֹא
שְׂנָא בְּמִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא אֵי מִשְׁכָּנָה לְעֶשֶׂר שָׁנִים אוֹ לְמֵאָה וְכֵן נָמִי אֵיפָא שְׂכִירוֹת לְעֶשֶׂר
שָׁנִים בְּלֹא מִשְׁכַּנְתָּא פֶּהִיא דְרַב נַחְמָן בֶּפ' הַשּׁוֹאֵל וּבְמֵאֵי מְפַלְגִינָן בֵּינֵיהוּ וְאֵין לְחֻלְק
וְלוֹמַר דְשְׂכִירוֹת מְשׁוּם דְאֵינּוּ פּוֹרַע אֱלָא מִיָּדֵי חֲדָשׁ בְּחֻדְשׁוֹ אוֹ מִשְׁנָה לְשָׁנָה חֲזֵיב לְהַעֲמִיד
לֹא בֵּית לְאוֹתוֹ הַזָּמַן אוֹ לְחֻשׁוֹן עֵמּוֹ עַל מַה שְׂדָר וְלִפְרֹעַ לֹא הַשְּׂאָר אֲבָל בְּמִשְׁכַּנְתָּא שְׁפוֹרַע
לֹא לְכַמָּה שָׁנִים לֹא יִתְחַזְּב לְהַעֲמִיד וְלֹא לְפְרֹעַ דְּהָא בְשְׂכִירוֹת נָמִי לְפַעְמִים פּוֹרַע לֹא
לְכַמָּה שָׁנִים וְאִפְ"ה הֵם שְׂכִירוֹת וְלֹא נִשְׁתַּנָּה דֵינּוּ וְנִרְאָה דְטַעֲמָא דְמִלְתָּא הוּא מְשׁוּם דְנִתְּן
הַמְּעוֹת לְבַע"ה וְבַע"ה נִתְּן לֹא מִשְׁכּוֹן וְאִחְרֵי' לְמַעוֹתָיו אוֹת' הַבֵּית וְכֵמוֹ מִי שֶׁהִלְנָה עַל
הַמִּשְׁכּוֹן וְנִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד הָאִחְרֵי' הוּא עַל בַּעַל הַמְּעוֹת כְּמוֹ כֵּן אִחְרֵי' בֵּית זֶה שֶׁהִלְנָה
מְעוֹת עָלֶיהָ הוּא עַל בַּעַל הַמְּעוֹת דֹּאע"ג דְּמִנְפָּה מִן הַמְּעוֹת דְרָךְ שְׂכִירוֹת הָא נִהְיֵי
בְּמִשְׁכַּנְתָּא לְסֻלְקוֹ מִן הַבֵּית וְלִחְזוֹר לֹא שְׂאָר מְעוֹתָיו וְאִ"כ הֵוָּא פְּהִלְנָה דְלֵהֲכִי אֵית
בְּמִשְׁכַּנְתָּא צְדָדֵי אִיסוּר רַבִּית מְשׁוּם דְהוּי כְּמִלְנָה וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי ר"ת ז"ל שֶׁפֶתַב אֲבָל
הֵיכָא שֶׁהִלְנָה עַל הַבֵּית אוֹ עַל הַשְּׂדָה מוֹתָר בְּנִכְיִיתָא דְאֵין מְפָסִיד בַּעַל שְׂדָה וּבַעַל חֲצָר
דְּבָלָאוּ הֵכִי לֹא יוּכַל לְהַשְׂפִירוֹ לְאַחֲרֵים שְׁנָה מְחִזִּיר בּוֹ בְּמִשְׁכּוֹן ע"כ וְכֵינּוּ דְמִחְזִיר בְּמִשְׁכּוֹן
דֵּין הוּא שֶׁהִיא אִחְרֵי' הַמִּשְׁכּוֹן עָלָיו כְּמוֹ מִשְׁכּוֹן דְּמִטְלָטְלֵי דְנִגְנַב וְנֶאֱבַד אִחְרֵי' עָלָיו
כְּדָאמ' וְלֹא תִימָא דוֹקָא דוֹמָיָא דְנִגְנַב וְנֶאֱבַד אֲבָל שְׂרִיפָה וּנְפִילָה הוּי אֲוָנָסִים גְּדוּלִים וְלֹא
חֲזִיבְבָהוּ בַּעַל הַמְּעוֹת כְּמוֹ בְּמִשְׁכּוֹן דְּמִטְלָטְלִים שְׂאֵם נֶאֱנָסָה חֲזִיב הִלְנָה לְפְרֹעַ לֹא מְעוֹתָיו
דְּמִשְׁכּוֹן דְּמִקְרָקְעֵי שְׁנֵי דְלִית בְּהוּ גְּנִיבָה וְנֶאֱבַדָה וְלֵהֲכִי שְׂרִיפָה וּנְפִילָה דְשְׂכִיחָא בְּהוּ הוּוּ
כְּגִיבָה וְנֶאֱבַדָה בְּמִטְלָטְלִין וְאִחְרֵי' נְפִילָה וּשְׂרִיפָה בְּסִתְּמָה עַל הַקְּרָקְעוֹת הוּי כְּאִחְרֵי' וּ
גְּנִיבָה וְנֶאֱבַדָה עַל הַמִּטְלָטְלֵי וְאִי מִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא דְשְׂרִיפָה לְכ"ע מְשׁוּם דְהוּי אֵיפָא שְׂכִירוֹת
וְלֹא פְּהִלְנָה וְכֵמוֹ שֶׁפֶתַב הַרְמַב"ם ז"ל ספ"ו מֵהִלְכוֹת מִלְנָה הוּי אֵיפָא נָמִי מִשְׁכַּנְתָּא בִּידְיָה עַל
דְּמִי שְׂכִירוֹתוֹ וְאִם נִשְׂרָפָה אוֹ נְפָלָה אִחְרֵי' עָלָיו כְּמִלְנָה וְאִדְרָבָא מְשׁוּם הֵכִי שְׂרִיפָה טְפִי
דָּאֵם נְפָלָה אוֹ נִשְׂרָפָה אֵינּוּ יְכוּל לְגַבּוֹת מִשְׂאָר נְכֵסֵי לְנָה וְכֵמוֹ שֶׁפֶתַב הַרְמַב"ן ז"ל דָּאֵם
שְׂטָפָה נִהָר אֵינּוּ נוֹטֵל כְּלוּם אֱלָא פִירוֹת שֶׁהִיא עוֹשֶׂה וְאֵינּוּ יְכוּל לְכוּפּוֹ לְפְרֹעַ לֹא חוּבוֹ
לֹא מִזוֹ וְלֹא מִשְׂאָר נְכֵסִים וְכֵמוֹ שֶׁהִבִי הָרַב בַּעַל מ"מ ז"ל שֶׁם ספ"ו וְאִם כֵּן שְׂכִירוֹת
דְּעֻלְמָא אֲפִילוֹ לְשָׁנִים הַרְבֵּה חֲזִיב לְהַעֲמִיד לֹא בֵּית אוֹ לְחֻשׁוֹן עֵמּוֹ כְּשֶׁנְּפָלָה מְשׁוּם דְּבִתוֹרַת
שְׂכִירוֹת יֵרַד לָהּ וְלֹא בְּתוֹרַת מִשְׁכּוֹן אֲבָל בְּמִשְׁכַּנְתָּא פִּינּוֹן שְׂיַרְדָּה לָהּ בְּתוֹרַת מִשְׁכּוֹן
אִחְרֵי' עָלָיו כְּדָפִי' וְכֵן יֵשׁ לְחֻלְק בֵּין שְׂכִירוֹת בֵּית לְעַנְיָן נְפִילָה וּשְׂרִיפָה לְמִשְׁכַּנְתָּא בֵּית
כְּפִי הַטַּעַם שְׁנִתְּנוּ הַתּוֹסְפוֹת לְדַבְּרֵי ר"ת ז"ל דְּכִשְׁמִלְנָה עַל הַבֵּית אוֹ עַל הַשְּׂדָה שְׂרִי טְפִי
בְּנִכְיִיתָא דְהוּי כְּאֵלוֹ הַשְּׂדָה הִיָּתָה בְּיָדוֹ בְּתוֹרַת מְכָר כָּל אוֹתָם הַשָּׁנִים כְּדָאמַר' גְּבִי
מִשְׁכַּנְתָּא בְּלֹא נְכִייתָא אֵינְהוּ בְּתוֹרַת זְבִינֵי אֵתוֹ לִידְיָה ע"כ מִשְׁמַע דְּמִשְׁכַּנְתָּא דְּבֵית וְשְׂדָה
הוּא כְּמִכָּר לְאוֹת' הַשְּׂכִי' וּמְשׁוּם הֵכִי נִשְׂרָף אוֹ נְפָל אוֹ שְׂשֻׁטְפָה נִהָר הוּי אִחְרֵי' עָלָיו
מְשׁוּם דְהוּוּ שְׁלוֹ לְאוֹתָם הֵימִים וְאִי עַל גַּב דְּבָכָל שְׂכִירוֹת נָמִי אָמַר' בֶּפ' הַזֶּהָב דְּהוּי אֵיפָא
מְכִירָה לְיוֹמִי' גְּבִי בְּעֵינֵי דַר' זִירָא שְׂכִירוֹת יֵשׁ לֹא אוֹנָאָה אוֹ לֹא וּפְשִׁיט לִיהָ אֲבִי דְלֹא
כְּתִיב וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְּכָר לְעוֹלָם מִמְּכָר סִתְּמָא כְּתִיב וְאֲפִילוֹ לְיוֹמִי' מְכִירָה הוּי הָרִי פֶרֶש"י
דְּהֵינּוּ לְעַנְיָן אוֹנָאָה דְהוּי כְּמְכִירָה וְהֵינּוּ בְּדָבָר הַמִּטְלָטְלֵי וְגוֹפּוֹ מְמוֹן דְּשִׁינֵי בּוֹ אוֹנָאָה

ולא בקרקעות וכמו שהביא בנמוקי יוסף וילהי אסור להשכיר בית דירה לע"א דכיון דגוף הבית של ישראל הוא שפיר קרינא ביה ולא תביא תועבה אל ביתה דאפי' במאי דאמר' דשכירות מכירה ליומיה היינו לענגן וישתמש בו כל ימי השכירות אבל גוף הדבר אינו קנוי כלל וכמו שהביא שם ואפילו תימא דבקרקעות נמי הוי שכירות מכירה ליומיה היינו לענגן השומוש פדאמ' או לענגן זכיות השכירות כמו שכתב הרמב"ם ז"ל ריש פ"ז מהלכות שכירות שהשכירות מכירה לזמן קצוב היא וכל שממכרו בנכסיו ממכר שוכר שכירות וכו' וכן לענגן שהקרקע נקנה לשוכר בכסף בשטר ובחזקה כמו מכירה לענגן חזרה כמו שהביא במרדכי פ' הנהב אבל לענגן גוף הקרקע אינו כמכירה ליומיה גבי שכירות וילהי אם נפל הבית חייב ב"ה להעמיד לו בית או לחשוב עמו אבל כשיירד לה בתורת משכון הויא פזביגיה כמו שכ' התוס' וילהי נשרף או נפל הבית הויא על בעל המעות פדאמרן: ואחר שנתבאר זה אין צריך לברר מאין לנו שיוכל בעל המעות לתקן הבית ולדור בה נימא דמזלו גרם וישתמש בה ולשטוח בה פירות עד שתכלה זמן השכירות ולא שיירד לבנות לתוך שדה חבירו שלא ברשות דכיון שהיא משכון בידו לטעם הראשון שפכתתי או היא כמכר לטעם השני אם פן יכול לתקן ולבנות לזמן שהיא בידו משכון או מכר: ואם פן חשיב פיורד לתוך שדה חבירו ברשות דאמר פ' חזקת דאפילו בשדה שאינה עשויה ליטע שמין לו וידו על העליונה ואפילו היורד שלא ברשות ונטע שדה העשויה ליטע אומדין כמה אדם רוצה לירד בשדה זו לטעת ונוטל מבעל השדה פדאמר בהניגזקין וכמו שהביא הרמב"ם ז"ל פ' עשירי מהלכות גזילה ואביגדה והאי ממשפן יורד ברשות חשבינן ליה פיון שיש לו עדיין זכות בבי' או בשדה עד פלות מי שכירותו אם ירצה לתקן ולבנות לדור בה הרשות בידו וכשיכל' זמן שכירותו יחשוב עם בעל הבי' ולא יוכל לומר לו טול עציה או אבניה פיון שברשות ירד דאפילו שלא ברשות אינו יכול לומר לו פן פיון שעשה מה שראוי לעשות ואומדין לו פדאמר לעיל והכא נמי בנה ותקן מה שעומד לבנות ולא הנה יכול לבנות בגין עראי שיעמוד לימי שכירותו לבד וילהי אחר שתכלה זמנו מחשב עמו על השבח שישאר ועכשיו שהחזירו פנוי חייב לפרוע לו מה שההנהו פיון שבאונס בלי פשיעת בעל המעו' נשרף או נפל הבית וגם שהתה בידו היתה נשרפה או נופלת: וכן הביא הרא"ש ז"ל כלל צ"ז בדיני משפנתא שאם מה שבנה לצורך הבית הנה ליה פשוטף דהוי פיורד ברשות דלהשביח חלקו הוא יורד וצריך להשביח הכל שאין חלקו מבנרר ואיפא לאקשוני מההי' עובדא דפרק המקבל דהוא גברא דמשפן פרדסא לחבריה לעשר שנין וקש לחמש שנין דאבני דאמר פירא הוי פיון דקש בזמניה עצים שבו יטול המלנה רבא אמר קרנא הוי וילק' בו קרקע והוא אוכל פירות ובמשפנתא דבית נמי אם אינו רוצ' לבנו' לאבני' יטול העצים והאבנים ולרבא ילקח בהן בית כל שהוא וידור בה אבל לבנות בה משמע דלכ"ע לא מדלא קאמר חד מינייהו דיחזור ויטע הפרדס ויאכל ובסוף מי השכירות יחשוב עמו: ולא היא דע"כ לא פליגי אבני' ורבא בפרדס שהזקין אלא משום שיירד בה לאכול פירות ולא סגי דלא אכיל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה נאי מפיק זוזי לחזור וליטע הפרדס עד שיהיו הנטיעות ראיות לאכילת פירות אזיל זמניה ולא אכיל פירות ומשום הכי לא מפיק ואין הכי נמי דאי משיף זמנ' ומפיק וטרח ונטפל דאכיל עד מישל' זמנ' ויחשוב אחר כך על מה שהוציא ובית העומ' לדירה נמי אי נפל מצוי לבנויה ולמירד ביה מיד

ועדיף טפי ממה שיקח בית אחר בעצים ואבנים ומודה רבא דהלכת' פנותיה בהכי ומשום דבפרדס לאו אורחא למעבד הכי לא נקט לה וילפינו נמי מהאי עובדא דמצי בעל המעות למשקל עצים ואבנים של בית זה שנפל ליקח בהן בית אם ימצא או להשתמש בהן במה שירצה לרבא כל דלא פליא קרנא ואפי' עצים ואבנים שלא נפלו אלא שעומדי' ליפול יכול לסותרם ולהשתמש בהם כל זמנו דומיא דעצים דאמר ילקח בהם קרקע והיגו שתולש אותם מעיקרם ומוכרם פיון שלקה הם עומדים ואין בעל הפרדס יכול לעכבו שהרי שניהם אסורים בהם פדאיתא התם בגמרא ה"נ בבית אין בעל הבית יכול לעכבו כלל העולה בנדון זה שבית של משפנתא שנפל או נשרף אם רוצה בעל המעות להוציא פדי לבנותו הרשות בידו ויחשוב אחר תשלום זמן המשפנתא עם בעל הבית על מה שהוציא וינכה מה שנפח' מעת שבנה עד עתה והנשאר בבית יפרע לו ואם בא בע"ה לסלקו קודם תשלום זמן המשפנתא יחזיר מה שנשאר מדמי המשפנתא ומה שנשאר שבח בבית בבנין שבנה פדאמ' ואם אינו רוצה לבנות יכול להשתמש מן העצים והאבנים כל משהו ימי המשפנת' או ליקח בהן בית כל שהו' לדור בו כל משהו זמן המשפנת' ואח"כ תחזור לבע"ה נאם הצעיר משה: ראיתי ת"ח מנגחים זא"ז ולוחמים במלחמתה של תורה ועורכים מערכה לקראת מערכה ויקראו לפני'ה אברך א"ב בשני' ור"ד בחכמ' לשום שלום ביניהם לכונן ההלכה לתלמיה ואשמע את קול פנפי דבריהם והמה בכתובים ואותיותיהם מסכימות לענין הדין זה את זה להקשות זה על זה ולכן קראתי בכל לב את כל דברי פסקי שני החכמים יצ"ו וגם עד השלשה אבא לחקור ולדעת טוב טעמים וקודם אכתוב מה שנ"ל לענין הדין במה שחלקו עליו שני החכמים יצ"ו ואחריהם אלה ללקט שבלי ראיתם אותם שיהיו ישרות בעיני ואולי אוסיף אי זה נוסף משלי: ומעשה שהיה פה היה שבאו יינות בספינה מאי קנדיאה והיו בהם מעט דבש ונכנסו יהודים בתוכה לבוא במחוז מצרים ואחר פה יצאו מאותה ספינה ונכנסו בספינה אחרת והניחו התביות ביז הפותים ובפי התביות חותם בתוף חותם ויש בתבית נקב קטן להוציא הרוח פדי שלא יפקעו התביו' ומהנקב יוכלו להכניס ולהוציא ויש חביות שיש על הנקב עור תקוע במסמרים משני צידי הנקב ויש חביות שאין שום דבר על הנקב וכשהגיע הספינה בנמל ראו התביות פאשר הניחום ע"כ: ואני משיב על ענין מיעוט הדבש בנין לדעת גאוני המערב שהביא הרמב"ם ז"ל שאפילו לדעת הרא"ש ז"ל בנ"ד יציל מיעוט הדבש את ריבוי היין שהרי כתב הרמב"ם ז"ל הואיל ואינו ראוי לנסוף הרי הוא פנין מבןשל וכשכר ומותר לשתותו עם הגוי הרי שהפליגו בהיתר זה לשתותו לכתחלה עם הגוי פנין מבןשל וכשכר וכתב ב"ורה דעה סי' קכ"ג וכתב א"א הרא"ש ז"ל דאין לסמוך על זה שעיקר הגזירה משום בנותיהן אלא שהחמירו לאנסרו בהנא' פנין שנתנסף וכו' ע"כ משמע דמה שאין לסמוך על הוראה זו היינו להתיר שישתה עם הגוי לכתחלה משום דאפתי איפא גזר' בנותיהן אבל בנ"ד דאין מערבין מיעוט הדבש אלא משום חששא דשמא יגע הגוי דרף הנקב הקטן מודו דיציל מעט הדבש דכיון שאינו שותה אחר פה יין זה עם הגוי אפתי גזירת בנותיהן במקומה עומדת ואם פן יש לסמוך על זה לכ"ע להציל היין מחשש גגיעה פיון שאינו שותה אותו עם הגוי פדאמר וכמו שמוכיח יותר ענין זה מה שכתב פ' אין מעמידין ויין מבןשל שאני דמשום דלא שכיח לא גזרו ביה וגם לא חיישינו שייבשל אדם כל יינו פדי לשתותו עם הגוי דטריחא ליה מלתא טובא אבל להטיל מעט שאור או

דבש כל אדם יעשו פן להפקיע עצמם מאיסור יין נסוה ונמצאו שותים תמיד עם הגוים ומתוה פן יבואו להתניחד עם בנותיהם הא קמן דלא חש אלא לשותות עם הגוי ולא תימא דאפילו להציל מחששא נגיעת גוי לא מהני מיעוט דבש משום דאחי למשתי עם הגוי לכתחלה דנהי דאם נגע גוי בפנינו ביין שנתערב בו מיעוט דבש נימא דלתסר למי שחולק להוראת גאוני מערב כדי שלא יבא לשותותו לכתחלה עם הגוי פגאוני מערב אבל שפליג לומר דאף על הספק יחלקו על גאוני המערב לא אמרינו דלא גזרי פולי האי גזירה לגזרה פיון דליכא הכא פלל גזרת בנותיהן דהא אינם שותים יין זה עם הגוים ואפילו למאי דכתב הרא"ש ז"ל בטעם הרמב"ם ז"ל דאף אם תמצא לומר דלא גזרו אלא ביין הראוי לנסוה וכו' אפ"ה אין לסמוך על הוראה זו דמאן לימא לן דאינהו לא מנסכי יין המערב בו שאור ודבש הלא הם מקריבים בנות שוח ופירות לע"ז שאסרה תורה למזבח ע"כ מצינו למימר לדעת גאוני המערב דאף על גב דמקריבים בנות שוח או פירות ודקל טב שהוא דבש שאסרה תורה היינו אינהו גופייהו בלי עירוב אבל פשמונסכים יין אין מנסכין אותו פשהוא מעורב בדבש והרמב"ם ז"ל נמי נקיט ליה בספק פלשון שהביא הרא"ש ז"ל דקאמר מאן לימא לן דאינהו לא מנסכי וכן הריב"ש ז"ל תשובה ק"פ והר"ד ז"ל תשובה ר"מ פתבו דלמא אינהו מנסכי ליה פלשון ספק ועליהם הראיה וא"כ בנ"ד נימא הכי ספק אי מנסכי לי אי לא ואת"ל מנסכי ליה דלמא לא נגע גוי בהאי יין שנתערב בו מעט דבש: וכיון דנקב זה הוא צר הרבה דאינו עשוי אלא להוציא חנוק ריח היין לית ביה אלא חשש מגע ולא נאסר בחשש זה כמו שפכתתי למעלה וחשש חילוף ליכא בנקב צר וקטן כי האי דהא אמרינו פ' בתרא וכי מאחר דקי"ל דלא חישי לזיופא כר' אליעזר מ"ט לא מותבינו חמרא בי גוים חישינו לחישי ופירש הרי"ף ז"ל שם ופ' אין מעמידין שהיא מנקת שמוניחין במגופת החבית וכן פ' רש"י ז"ל ומשמע דליכא חשש נגיעה וחילוף בנקב כי האי פיון דמקשה גמרא מ"ט לא מותבינו משמע דקים להו דליכא חשש נגיעה וחילוף פיון שהוא חתום לרבי אליעזר ואפילו יהא בו אותו נקב קטן דהא כ"ע ידעי דבכולהו חביות איתיה ומשני דחישי לחישי כלו' נהי דלחילוף נגיעה בידי ליכא למיחש למינקת מיהא חישי דעל ידי המנק' נוגע בפיו ומצאתי לר' ישעיה מטרנאני ז"ל פ' השוכר שכ' וז"ל דרף חביות של יין שיש במגופו' שלהן נקב קטן כדי להריח בו אותו היין ולבודקו וגוי שבא להריח ביין ישאל מותר שאין יכול ליגע דרף נקב קטן עכ"ל ואחר כך על ההיא דמאחר דהלכתא כר' אליעזר כתב אין מניחין חביות של יין בבית גוי וכו' לפי שיש בהן נקב קטן שמריחין בו היין ושמה יכניס הגוי שפופרת קטן באותו הנקב וימצוץ מן היין וישתה עכ"ל משמע בהדיא דליכא חשש נגיעה אלא ע"י שפופרת ואם פן פשיטא דליכא חשש חילוף בנקב שהנזכר בגמרא שהוא עשוי להוציא הריח כדי שלא תשבר החבית או בנקב שהוא עשוי להריח בו כפי רבי ישעיה זצ"ל ואין סברא שבזמן הזה יעשו נקב יותר רחב שיוכלו להכניס אצבע דרף הנקב ליגע ביין וגם שיהיה עתה הנקב שיעור הכנסת אצבע על הרוב לא יגע האצבע ליין כי אין ממלאים החביות כ"כ ואפילו יגע באצבע בדבר אחר כבר כתבנו דביין זה שיש בו מעט דבש לא נאסר בחשש מגע גוי וכיון שאין עושים נקב קטן זה אלא מפני הרוח או הריח למה יעשו אותו גדול בזמן הזה ממה שהיו נושמים בזמן הגמרא שלא היה בו חשש חילוף אלא חשש מנקת דק להכניסו דרף נקב קטן כמו שפכתתי למעלה ובכל זמן יקפידו הבועלים לעשות יותר דק

שְׁאֲפֹשֶׁר כְּדֵי שְׁלֹא יִכְנִיסוּ בּוֹ שְׁפוֹפֶרֶת וַיִּמְנָצוּ מִמֶּנּוּ כָּל שְׁאֲפֹשֶׁר לְצֵאת מִמֶּנּוּ הָרוּחַ אוֹ הָרִיחַ שְׁאֵם יִרְצוּ לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ לְתֵת לְקוֹנֵה לְנִסּוֹתָיו יִפְתָּחוּ פִּי הַחֲבִית אוֹ דֶרֶךְ חוֹרִים אֲחֵרִים רְחִבִים אִם יֵשׁ בְּחֲבִית וְהֵם בְּחוֹתֶם בְּתוֹךְ חוֹתֶם וְאִם הַנֶּקֶב שְׁעוֹשִׂים בְּזֶמֶן הַזֶּה הוּא רָחֵב יוֹתֵר שְׁיִכּוּלִים לְהוֹרִיק מִמֶּנּוּ בְּרִינּוֹחַ וּלְהַכְנִיס בּוֹ דֶרֶךְ מִשְׁפָּה בִּינוּנִי כְּמוֹ שְׁמַעִיד הַחֶכֶם ה"ר מִשֵּׁה נ"ר בְּתִשְׁבּוּתוֹ לְמַה שֶׁהִשְׁיֵג עָלָיו הַחֶכֶם ה"ר יַעֲקֹב ו' תְּבוּן נ"ר צָרִיף לְתֵת טַעַם לְמַה לֹּא נְחוּשׁ לְחִלּוּפֵי וְהַחֶכֶם הַהַר"י מַעִיד שֶׁהוּא נֶקֶב צָר וְקָטָן שִׁישׁ טוֹרַח הַרְבֵּה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ וְאִם כֵּן בְּנֶקֶב כְּזֶה לֹא חִיָּיִשִׁינּוּ לְחִלּוּפֵי וּמְחַלְקוֹתֶם הִיָּה נִרְאֶה שֶׁהוּא בְּמַצִּיאוֹת וּצְרִיכִין אָנּוּ לְהֶאֱמִין עֲדוֹת שְׁנֵיהֶם כִּי זֶה נִזְדַּמֵּן לוֹ חֲבִית שְׁנֶקֶב שְׁלֵה רְחֵב וְזֶה נִזְדַּמֵּן לוֹ נֶקֶב צָר וְקָטָן: אֲבָל נוֹכַח לֹאמֹר כִּי רֹחַב הַחֲבִיטוֹת הַבָּאוֹת מִשָּׁם חֲתוּמוֹת חוֹתֶם בְּתוֹךְ חוֹתֶם בְּנֶקֶבִים הַרְחִבִים וְזֶה הַנֶּקֶב שֶׁהִיא פְּתוּחַ מִפְּנֵי הָרוּחַ אוֹ הָרִיחַ מִסְתַּמָּא מִקְפִּידִים שִׁיְהִיָּה צָר שְׁיִוְעִיל לְרוּחַ אוֹ לְרִיחַ כִּי אִם יִהְיֶה רְחֵב מַה יִּוְעִיל לָהֶם חֲב"ח שְׁבִנְיָנִים הָאֲחֵרִים כִּינּוּן שְׁיִכּוּלִים לְהַחֲלִיף הֵינּוּ דֶרֶךְ אוֹתוֹ הַנֶּקֶב וּמִסְתַּמָּא לֹא יִחַתְמוּ הַנֶּקֶבִים הַגְּדוֹלִים חֲב"ח אֲלֵא כְּשֶׁהַנֶּקֶב הַפְּתוּחַ מִפְּנֵי הָרוּחַ הוּא צָר וְקָטָן שְׁלֵה יִהְיֶה בּוֹ חֲשֵׁשׁ חִלּוּף לְהַרְמ"א נִזְדַּמֵּן לוֹ חֲבִית א' אוֹ שְׁתֵּים שְׁנִיתֵרַחֵב הַנֶּקֶב קָטָן שְׁלֵהֶם וְכִינּוּן שְׁרֹנְבֵם הַנֶּקֶב קָטָן אֲזִלִּי בְּתַרְיִיהוּ וְאֶמְרִי כִּינּוּן דְּלֹא חִיָּיִשִׁי לְחִלּוּפֵי בְּרֹנְבֵם אֶפְיָלוּ נִמְצָא מִיְעוּטֶם הַנֶּקֶב רְחֵב לֹא אֶתוֹ לְאֲחִלּוּפֵי יֵינּוּ שְׁבֵהֶם דְּסִבְרֵי גוֹיִם כֹּלֶם נֶקֶבֶם קָטָן כְּדֶרֶךְ רֹחַב הַחֲבִיטוֹת וּמִדְּאוֹרְיִיתָא אֲזִלִּי בְּתַר רֹנְבָא וּבְעֵנִין יֵינּוּ נִסָּף גְּמִי חֲזִינוּ דְּאֲזִלִּינוּ בְּתַר רֹנְבָא בְּחֲבִית הַצָּפָה כְּנֶגֶד עֵיר שְׁרֹנְבָה יִשְׂרָאֵל וְכו' אוֹ רֹחַב מוֹכְרֵי הֵינּוּ יִשְׂרָאֵל כְּדָאֲמַר בַּפ' לֹא יִחַפּוּר וְרוֹחַב גִּבְבֵי הָעֵיר יִשְׂרָאֵל כְּדָאֲמַר פ' בְּתַרָא דַע"ז וְכִי הֵיכִי שְׁלִינּוּ וּבְנִגְעִין אֲזִלִּי בְּתַר רֹחַב וְה"נ ל"ש וְאֵף עַל גַּב דְּהֵתֶם הָיוּ טַעֲמָא מִשׁוּם דְּכָל דְּפָרִישׁ מְרֹנְבָה פָּרִישׁ וְהָכָא הָיוּ כְּתִשְׁעָה חֲנוּיּוֹת מוֹכְרוֹת בְּשַׁר שְׁחוּטָה וְא' גְּבִלָה וְלִקַּח מֵאֶחָד מֵהֶן וְאֵין יְדוּעַ מִמֵּי לִקַּח אֲסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא קְבוּעַ כְּדָאֲמַר פ' גִּיד הַנֶּשֶׁה אַפ"ה כְּשֶׁהוֹלֵךְ גוֹי זֶה לְמִקּוּם קְבִיעוּת הַחֲבִיטוֹת לְהַחֲלִיף וְרוֹאֶה ב' אוֹ ג' מִן הָרוֹחַב שְׁנֶקֶב שְׁלֵהוּן צָר אֵינוּ בּוֹדֵק אֶת כּוֹלֵן וְאֵינוּ מְחַלֵּף וְכֵתֵב כִּינּוּן דְּהָיוּ בְּמִקּוּם קְבִיעוּתֶם דְּלֵמָּא פִּגְעַת בְּרִישָׁא בְּהֵיא שְׁנֶקֶב שְׁלֵה רְחֵב א"כ הָיוּ ס"ס סְפֵק אִם פִּגְעַת בְּהֵיא בְּרִישָׁא אוֹ לֹא וְאֵת"ל דְּפִגְעַת בְּהֵיא דְּלֵמָּא לֹא הַחֲלִיף וְשָׂרִי וְאִם הַחֲבִיטוֹת הֵם בְּמִקּוּם מְיֻחָד בְּסִפִּינָה שְׁאֵינָן נִכְנָסִים שָׁם בְּנֵי אָדָם אֵיכָא סְפֵקָא אַחֲרִינָא סְפֵק נִכְנָס שָׁם גוֹי אוֹ לֹא כְּדָאֲמַר בְּעֵלְמָא וְאֵת"ל נִכְנָס סְפֵק פִּגְעַת בְּהֵיא וְכו': וְאֵילוּ הָיוּ אֵלוּ חֲבִיטוֹת שְׁלֵה גוֹיִם שְׁטֵהֲרוּ אֶת יֵינָם אוֹ שְׁקִנּוּ יֵינּוּ מִיִּשְׂרָאֵל וְחַתְמוּ יִשְׂרָאֵל חֲב"ח וְהַנִּיחּוּם בְּמִקּוּם מְיֻחָד הָיוּ כְּדִין חֲבִיטוֹת שְׁלֵה יִשְׂרָאֵל דְּמִירְתַת גוֹי דְּלֵמָּא מִפְּסִיד יֵינּוּ וְלֹא קִנּוּ לִיהֵ יִשְׂרָאֵלִים וְהָיוּ טַעֲמָא דְּהָנִי סְפֵקָא מִהֵנִי אֶפְיָלוּ הָיוּ הַחֲבִיטוֹת שְׁנֶקֶב רְחֵב יוֹתֵר מֵאוּתָן שְׁנֶקֶב רְחֵב דְּאֶפְתִּי אֵיכָא ס"ס וְאִם כֵּן הֵם נִקְבָן רְחֵב כְּאוֹתֶם הַשְּׁנַיִם שֶׁהַעִיד עֲלֵיהֶם הַחֶכֶם הַנִּזְכָּר שְׁבִשְׁעָה א' הָיוּ יְכוּלִים לְהוֹצִיא כָּל הֵינּוּ יֵשׁ לְחוּשׁ לְחִלּוּף וּבְדִין אֶסְרָם אַא"כ הַנִּיחָם יִשְׂרָאֵל בְּמִקּוּם מְיֻחָד שְׁלֵה הִי רְשׁוּת לְגוֹי לִיכְנָס שָׁם דְּאֵיכָא תַרְתִּי סְפִיקָא סְפֵק נִכְנָס סְפֵק הַחֲלִיף כַּד"א וְכֵן אִם גוֹי זֶה שֶׁהִבִּיא הֵינּוּ הוּא יְדוּעַ שְׁלֵה הִבִּיא יֵינּוּ נִסָּף בְּסִפִּינָה לֹא חִיָּיִשִׁי שְׁיִחֲלִיף שְׁלֵה אַחֲרֵים דְּתַנּוּ פ"ג דְּקִמָּי אֲצֵל הַנֶּקֶבִי בְּפִירוּתָיו וְלֹא חִיָּיִשִׁי שְׁהַחֲלִיף בְּדִמָּי שְׁלֵה יִשְׂרָאֵל אַחַר עַד כָּאֵן כְּתַבְתִּי בְּעֵנִין דִּין זֶה לְהַתִּיר מִן הָרְאִיוֹת שֶׁהִבֵּאתִי מִמֶּה שְׁלֵה כְּתַבּוּ הֵם.

עֵתָהּ אָקוּם אֶחְקוֹר עַל רְאִיּוֹתֵיהֶם הַצּוֹדְקוֹת מֵהַבְּלִי מֵהַבְּלִי צוֹדְקוֹת כְּתַב הַרְמָ"א נר"ו אֲבָל בְּנִדוֹן
דִּינָן יֵשׁ לוֹ הַנְּאִיָּה מְרֻבָּה שִׁיחֲלִיף רַע בְּטוֹב וְאֶפְיָלוּ נִרְאָה הֵינָן שֶׁבְּחֻבֵּית טוֹב נֹאמַר כִּי שָׁל
הִיְהוּדֵי יוֹתֵר טוֹב מְאֹד וְהַחֲלִיפוּ כִּי לֹא נִתְּנוּ דְבָרֵיהֶם לְשִׁיעוּרִים וּא"ת לֹא חִיִּישִׁינוּ לְהַכִּי
מִפְּנֵי שִׁירָא שְׂמָא יְרַגִּישׁוּ בּוֹ וּמְרַע חֲזָקְתָּהּ וְכוּ' אִם כֵּן דֵּל מֵהֶכָּא כָּל חֲשָׂא שְׁחָשׁוּ חֲכָמִים
לְאִיחְלוּפֵי וְכוּ' וְעַל זֶה הִשְׁיֵב לוֹ הַרְי"ת נִרְאָה כִּי אֵין הַנְּדוֹן דּוֹמָה לְרִאָה דְנִפְקָא אֶפְיָלוּ
בְּשִׁכָּר אֵין פְּרַנְסָתוֹ בְּכַף דִּישׁ לוֹ אֲנֻמְנוֹת אַחְרָת וְלֹא חִיִּישׁ אֵי מְרַע נִפְשִׂיהָ אֲבָל בְּעַלֵּי
הַסְּפִינּוֹת דְּפְרַנְסָת' תְּלוּיָהּ בְּכַף חִיִּישׁ' וְהִבִּיא רִאָה מִמָּה שֶׁכְּתַב בְּיֹרְהָ דְעָה סִימָן קל"א
עַל גּוּיִם שְׁקוֹנֵין יֵין מִיִּשְׂרָאֵל וְחוֹתְמִין אוֹתוֹ וְכוּ' דְחָשׁ לְטוֹרְחוֹ וְלִהוֹצְאָתוֹ וְלֹא זִינְיָ וּבִנְיָ ד'
נְמִי חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא יִקְפַּח פְּרַנְסָתוֹ וְכוּ' אִם יִגְלֶה אוֹתוֹ אֶחָד מִן הַמְּלָחִים וְכוּ' וְיִהְיֶה נִתְּפֵשׁ
כְּגַבְבֵּי וְדָמִי לְהָא דְאֶמְרִינָן פ' רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל אִם נִתְּפֵס עָלָיו כְּגַבְבֵּי מוֹתֵר וְכוּ' וְכֵן מֵהָא
דְּאֶמְרִינָן פְּרָק אֵין מַעֲמִידִין בֵּין הַגְּתוֹת שְׂכוֹ וְכוּ' עֲלֵה הַרְשֵׁב"א ז"ל דְּבִמְקוֹם דְּאִיפָּא עוֹבְרֵי
דְּרַכִּים הַרְבֵּה הָוִי כְּבִין הַגְּתוֹת וְאֵלוֹ הַסְּפִינּוֹת הָוִי בְּהוּ עוֹבְרֵי דְרַכִּים וְכוּ' וְהַרְמָ"א נר"ו
חֲזַר לְהַשִּׁי' עַל זֶה דְּאִם בְּמְקוֹם שֶׁמְקַפַּח פְּרַנְסָתוֹ לֹא מְזִינְיָ וְאֵין צָרִיף חַב"ח גַּם אִם גּוֹי
שֶׁדָּרְפוֹ לְשִׁכ' הַמְּרַתֵּף שָׁלוֹ וְכוּ' יִהְיֶה מוֹתֵר לְהַנִּיחֵם בְּיָדוֹ בְּלִי חוֹתֵם שְׁלֵא יִקְפַּח וְכוּ' וְהָא
לִיתָא מִדְּתַנּוּן פ' הַשׁוֹכֵר הַמְּנִיחַ יֵינוּ בְּקָרוֹן וּבְסִפִּינָא בְּיָד גּוֹי אִם הוֹדִיעֵנו שֶׁהוּא מְפָלִיג הֵינָן
אֲסוּר וְכוּ' וְלֹא אֶמְרִינָן דְּלֹא מְרַע נִפְשִׂיהָ וְכוּ' וְאִף אִם יִהְיֶה שֵׁם מְלָחִים לֹא אֶמְרִינָן שִׁירָא
מֵהֶם שִׁיגְלוּ סוּדוֹ כִּי כְּתַב הַרְשֵׁב"א ז"ל בַּת"ה עַל אִם יֵשׁ דְּרָף עַקְלָתוֹן הֵינָן מוֹתֵר דְּאִם
יֵשׁ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים אֶפְיָלוּ יֵשׁ דְּרָף עַקְלָתוֹן אֲסוּר כִּי יִגַּע הוּא וְהַשְּׂאָר יַעֲמְדוּ עַל
הַדְּרָף לְהַזְהִירוֹ וְכוּ' וּמָה לִּי ג' וּמָה לִּי עֲשֶׂרָה וְכוּ' וְאֶפְיָלוּ יִהְיֶה סוֹחְרִים בְּסִפִּינָה חִיִּישִׁינוּ
כִּי לֹא הִתִּיר הַרְשֵׁב"א ז"ל רַק בְּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ עוֹבְרֵי דְרַכִּים הַרְבֵּה שְׂאִינָם מִפִּירִים אוֹתוֹ וְכוּ'
אֲבָל בְּסִפִּינָה שְׁפֵלָם מִיְּדָעִי וְכוּ' לֹא מִיְּרַתָּת דְּחִיִּישִׁינוּ לְגוּמְלִין וְרִאָה מִדְּתַנּוּן פ' רַבִּי
יִשְׁמַעְיָאֵל רְשׁוּת גּוּיִם א' הִיא וּפְסִק הַרְמָב"ם ז"ל דְּחִיִּישִׁינוּ לְגוּמְלִין וְכוּ' אִם הַפְּקִיד הֵינָן
שָׁלוֹ אֲצֵל גּוֹי אֶחָד בְּבֵיתוֹ אֶפְיָלוּ שְׁהִיוּ עֲשֶׂרָה שְׂכָנִים לַכ"ע אֲסוּר דְּלֹא מִרְתָּת דְּחִיִּישִׁינוּ
לְגוּמְלִין וּמָה לִּי עֲשֶׂרָה שְׂכָנִים בְּבֵית אֶחָד אוֹ עֲשֶׂרָה סוֹחְרִים בְּסִפִּינָה אֶחָד ע"כ וְשִׁלְשַׁת
הַחֲכָמִים ה"ר שְׁלֵמָה סֶבֶן וְה"ר יִצְחָק וְהַרְבֵּי רַב בְּצִלְאֵל כְּתִבּוּ דְלַחְלוּפֵי בְּזִמְן מוּעֵט לֹא
חִיִּישִׁינוּ וּבְהַכִּי אֵיִדְחִיא מָה שֶׁכְּתַב דְּבִנְיָ ד' נִשְׂאָר הֵינָן לְבַדוֹ זְמַן רַב בְּיָד הַמְּלָחִים וְכוּ' דְכִינּוּ
שֶׁהוּא דְרָף עֲרָאֵי לֹא חִיִּישׁ' לַחְלוּפֵי וְגַם כִּי בְּנִגְיָעָה לֹא יִירָא מִן הַמְּלָחִים לְהַחֲלִיף שֶׁהוּא
גְּנִיבָה מִמֶּשׁ יִירָא מֵהֶם וְאִיפָּא אֵימַת מְלָכוֹת כְּמוֹ שֶׁאֶמַר פְּרָק כָּל כְּתָבֵי מְשׁוּם אֵימַת דְּבִי
נְשִׂיאָה וּמ"ס הַבְּתִים שֶׁבְּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ שֵׁם אֵימַת מְלָכוֹת מוֹתֵר לְשַׁלְחַן בְּחוֹתֵם אַח' וְרַש"י
ז"ל כְּתַב פ' הַשׁוֹכֵר דְלַחְלוּפֵי בְּזִמְן מוּעֵט לֹא חִיִּישִׁינוּ וְכְתָבֵי דְמַדְבְּרֵי הַרְשֵׁב"א ז"ל בַּת"ה
עַל כָּל שְׁלֵא הוֹדִיעֵנו שֶׁהוּא מְפָלִיג דְנִלְמוּד מְדַבְּרִיו בְּנ"ד דְּאִם יִשְׂאָרוּ בְּנִמְל זְמַן רַב כָּל
שְׁלֵא הוֹדִיעֵנו שֶׁהוּא מְפָלִיג שְׂרִי כִּינּוּ שֶׁצָּרִיף שְׁהִיָּה לְהַחֲלִיף דְרָף אוֹתוֹ נִקְבַּע עַד כָּאֵן
וְהָאֲרִיכוּ בְּטַעֲנוֹת אֵלוֹ: מָה שֶׁהַשִּׁי' הַחֲכָם ה"ר יַעֲקֹב תְּבוּן נר"ו עַל הַרְמָ"א נר"ו דְּבַעֲלֵי
סְפִינּוֹת דְּפְרַנְסָתָם תְּלוּיָהּ בְּכַף לֹא חִיִּישִׁינוּ כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב לְמַעְלָה נִרְאִין דְּבָרֵינוּ וְנִמְוָקוּ עִמּוֹ
מִגּוּיִם שְׁקוֹנֵין יֵין מִיִּשְׂרָאֵל וְכוּ' דְחָשׁ לְטוֹרְחוֹ וְלֹא יִזְיִיף וְהֶכָּא נְמִי לֹא שְׂנָא דְאִף עַל גַּב
דְּהַתָּם הוּא שָׁל גּוֹי וְהֶכָּא הֵינָן שָׁל יִשְׂרָאֵל בְּיָד גּוֹי כִּינּוּ דְחִיִּישִׁינוּ דְּבִמְקוֹם א' הִתִּירוּ מְשׁוּם
דְּלֹא יִזְיִיף דְחָשׁ לְטוֹרְחֵי כְּמוֹ כֵּן בְּנ"ד חָשׁ לְטוֹרְחוֹ וְשִׁלֵּא יִפְסִיד שְׁכָרוֹ בְּהוֹנָה וּבְעַתִּיד וְלֹא
יִזְיִיף וְלֹא מְפָלִיג' בֵּין הַפְּסִד מְרֻבָּה דֵּינָן שֶׁהוּא שָׁל גּוֹי לְהַפְּסִד מוּעֵט שָׁל שְׂכִירוֹת יֵין שָׁל

ישראל ואפשר נמי שיהיה יותר הפסד השכירות מהפסד מכירת היין לגוים ומה שהשיב הרמ"א בזה דאם ימצא גוי שדרכו לשכור המרתף שיהיה מותר להניחם בידו בלי חותם אינו דספינה אינו אלא לשכירות וישראל שרוצה לשלוח יינו דרך גם על פרחין צריך להניחו בספינה של גוי וסמכי עלי מדעתיה מטעמא דגרא לזיני מה שאין פן במפקיד יינו במרתף גוי אפילו בשכר דלא שכיח וכל זה הוא ביין חתום אבל אם נקב זה רחב אין ראיה מפאן: אבל מה שהשיבו הרשי"ב הנז' על הרמ"א דלחלופי לזמן מועט לא חיישינו דכינן שהוא דרך עראי כנ"ד לא אתי לחלופי ואיני מבין איך חושבי' פי בנ"ד הוי זמן מועט או דרך עראי כינן שהנזכר בשאלה שיצאו היהודים מאות' הספינה ונכנסו לספינה אחרת והניחו החביות בינד הגוים חב"ח הרי פאן זמן מרובה ודרך קבע דלא מיקרי דרך עראי אלא כשלא הודיע שהוא מפליג בנכרי שהיה מעביר חבית אחד וכו' אבל הכא שיצאו מספינה זו ונכנסו לאחרת אינו צריך להודיע שהוא מפליג שהרי הם רואים שהוא מפליג ולא ישיגם עד הנמל ואין חילוק בין מפליג ולא מפליג אלא בחביות סתומות דשיעור הפלגה הוא כדי שיפתח ויגוף וכו' והכא נקב זה פתוח ואם היה נקב זה רחב שיכולים להחליף הרי יש להם פנאי הרבה ואם לא השלימו להחליף כשהם מגיעים לנמל אפילו שהיהודים שם יתעכבו מעט שלא יכנסו לנמל עד שישלימו מלאכת חילופם וכן מה שהביאו מאימת מלכות היינו כשהוא חתום דמרתתי לזיני אבל הכא דנקב הוא פתוח ליפא אימת מלכות: גם ראיתי מה שהאריך הרמ"א נר"ו על מה שכתב הרי"ת נראה בטעם ב' חותמות שאינו מפני שלא ידע הגוי לזיני פמותם אלא בטרחה יתירה אלא משום דלא טרח פולי האי אפילו אינו טורח הרבה כמו שכתב הרשב"א על נבל יין חתום ששם אותו בשק ופיו למטה דעמל בעיניו הוא להוציא ולזיני ע"כ ואמר הוא כי צריך דקדוק גדול לחזור לעשותו בדקדוק כמו שהיה בתחלה והכל כפי מה שהוא החותם שאם החותם בתוך חותם הוא פלי מהודק וטח עליו וכיוצא בו כדאמר בגמרא וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פי"ב הוא נקל לחזור לעשותו ואפ"ה אמרינן דלא טרח וכו' לזיני ואם החותם ב"ח הוא בדקדוק יותר פמנין הפריכות כמו שכתב הוא שצריך טורח הרבה לחזור ולעשותו כבתחלה אם לא מצא החותם כמו שעשאו חיישינו לזינפא ואם פן דברי שניהם פנים ואין מחלוקת ביניהם וגם שלשה החכמים הרשי"ב האריכו בענין זה ויש לדקדק אחר דבריהם גם מה שהביא הרמ"א ראיה מאין מתרפאין מהן רפוי נפשות אין משם ראיה כמו שכתב הרי"ת וגם הרמ"א בתשובתו השנית הרגיש בזה וכתב דלא אמר אלא לרונחא דמלתא וכן כתב במה שהביא מתשובת הרא"ש ז"ל: ומה שכתב הרי"ת נר"ו דשפיר מקרי ספינה מקום עוברים ושבים חלק עליו הרמ"א נר"ו וכתב דלפי זה יהיה מותר לשלוח ע"י ספן אפילו בנקב רחב הרבה ובדין חלק כשהחביות מונחות למטה במקום שאין נכנסים שם אלא בעל הספינה אבל אם נכנסים שם אחרים או הם במקום שכל הבאים בספינה הם מצויים שם שפיר טפי מעוברים ושבים גם מה שכתב הרמ"א מענין סידור החביות שאינו חותם נראה דאף על גב דטעמא דחותם הוא משום טרחא יתירא והכא איתא אפ"ה חותם לא מיקרי אלא כשעושה דבר שאין דרך בני אדם לעשות כמו שהביא הוא מדברי הרמב"ם ז"ל פי"ג ונראה לי שאינו נקרא טרחא יתירא הורקת היין שכתבו שלשה חכמים יצ"ו והרי"ת בראשם פי מה שאנחנו אומרים דלא טרח ומזיני היינו בחותם אחר שנגע או החליף דאינו טורח לחזור ולסתום הפלי

כְּמוֹ שֶׁהִיא וְכִיּוֹן שְׁנֵמֶצֵא הַכְּלִי כְּמוֹת שֶׁהִיא לֹא חִיּוּשֵׁינוּ דְּטֵרַח וְזִיּוּרָה כִּי מֵה שֶׁפֶתַב הַרְשָׁב"א דְּעֵצִים שְׁבִבְרָזָא מְהַדְקוֹת טוֹרַח הוּא לְהַסִּירָן הֵינּוּ מִשׁוּם דְּבַעֲי לְחֻזֵר לְטָרוֹחַ לְעֵשׂוֹתָן כְּבִתְחִלָּה מִכְּלֵי שְׁנוּי דְּמָה שְׁעוֹשָׂה קוֹדֵם בְּטוֹרַח הוּא עוֹנֵג לֹו וְגַם כֵּן חִילוּף הֵינּוּ לֹא דְּמִי לְחוֹתָם שְׁאִינוּ בִּשְׁעַת הַנְּאָה אֲבָל קוֹדֵם שְׁיִתְחַלֵּף וּבִשְׁעַת הַחִילוּף טוֹרַח הוּא לְהַסִּי' הַחוֹתָם לְהַחֲלִיף כִּי בְּהַנְּאָתוֹ הוּא מִתְּעַסֵּק וַיַּעֲשֶׂה פְּאֵלָה רַבּוֹת כְּדִי לְהַרְוִיחַ וּכְמוֹ שֶׁפֶתַב הַרְמָ"א בְּתוֹשׁוּבָתוֹ הַשְּׁנִי שֶׁהִתְחַיֵּל לְחַלֵּק בְּעֵנְיָן זֶה וְלֹא הִשְׁלִימוֹ וּשְׁלֵשָׁה הַחֲכָמִים הַרְשָׁב"י פְּוֹנוּ עַל הָאֲמַת: לְעֵנְיָן הַדִּין אֵלָּא שְׂרֹב רְאִיוֹתֵיהֶם לֹא נִרְאוּ לִי וּמֵה שֶׁפֶתַב בְּעֵנְיָן הִיא נִרְאָה טַעַם יָפֵה אֵלָּא שֶׁתּוֹשׁוּבָתוֹ בְּצַדוֹ מֵה שֶׁפֶתַבּוּ הֵם בְּעֵצָמָם פְּסֻכְרַת הַרְמָב"ם אֵלָּא אִם כֵּן נֹאמַר שֶׁהוֹרִיק כָּל הַחֲבִית וְכו' דְּלִיפָּא אֵלָּא סְפִיקָא אֶחָד דְּסָפֵק הַחֲלִיף ר"ל שְׁאֲנַחְנוּ חוֹשְׁשִׁים שֶׁהַחֲלִיף בְּחִילוּף הָאָסוּר: כָּל הָעוֹלָה דְּחֲבִיתוֹ אֵלּוּ שְׁיֵשׁ לָהּ נֶקֶב צָר כְּפִמְנֵהָ לְהוֹצִיא הָרוּחַ אוֹ הָרִיחַ וְהַנִּיחוּ בְּהֵן מְעַט דְּבִשׁ מוֹתְרוֹת וְלִיפָּא בְּהוּ לֹא חֲשַׁשׁ נְגִיעָה וְלֹא חֲשַׁשׁ חִילוּף כְּמוֹ שֶׁפֶתַב הַרִי"ת נר"ו אִם הַנֶּקֶב רָחֵב יֵשׁ הֵיטֵר עַל הַדְּרָךְ הַפְּתוּב לְמַעַלָּה וַיֵּשׁ לְצַדָּד עוֹד וּלְהוֹרוֹת דְּרָךְ הֵיטֵר לְחֲבִיתוֹ כְּאֵלּוּ שְׁנִקְבֵן רָחֵב כְּשִׁיבּוֹאוֹ בְּסִפְיָנָה כְּלִי יִשְׂרָאֵל אִם יָדַע הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁהַנִּיחַ הַחֲבִיתוֹ בְּיַד הַסֶּפֶן שֶׁלֹּא הִיא לֹו יֵינן בְּסִפְיָנָה לִיפָּא חֲשַׁשׁ חִילוּף כְּדָאמַר לְעֵיל הֵכָּא לִיפָּא חֲשַׁשׁ חִילוּף אֵלָּא אִם כֵּן נִהְיָה בְּחִלְפִין דְּבַחְנָם כְּדִי לְהַכְשִׁיל לֹא חִיּוּשֵׁינוּ כְּמוֹ שֶׁפֶתַבּוּ הַתּוֹסְפוֹת פ"ק דַּע"ז וְהֵכָּא נָמִי אִם אֵינן לֹו יֵינן אַחַר וְאֵינן לֹו הַנְּאָה לְהַחֲלִיף בְּשֵׁל אַחֲרִים לֹא יִתְחַלֵּף בְּשֵׁל אַחֲרִים לְהַעֲבִיר אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶפְיָלוּ יֵשׁ לֹו יֵינן אַחַר לֹא נַחוּשׁ לְחִילוּף אֵלָּא בְּכִדִי הֵינּוּ שְׁיֵשׁ לֹו שְׁאִם לֹא הִיא לֹו יֵינן אֵלָּא כְּדִי חֲבִית א' לֹא נַחוּשׁ שֶׁהַחֲלִיף מִב' חֲבִיתוֹת וַיֵּשׁ ס"ס שְׁמָא לֹא הַחֲלִיף וְאֵת"ל הַחֲלִיף בְּכָל אֶחָד מִלֵּינָן לְוֹמַר שְׁאִינָה זֶה וְכַדְמִשְׁמַע בְּמַס' דְּמֵאֵי פ"ג גְּבִי הַמִּפְקִיד אֶצְל נִכְרִי בְּפִירוּתָיו דְּאָמַר' בִּירוּש' לֹא אָמַר ר' שְׁמַעוֹן אֵלָּא עַד כְּדִי קוֹנְפָתוֹ הַפְּקִיד אֶצְל שְׁתִּים אַח' דְּמֵאֵי וּא' נְדָאֵי וְכַתַּב הַר"ש כְּלו' וְאֵת"ל נְדָאֵי פְּטוּרָה דְּכִיּוֹן שְׁאִינן לְגוֹי אֵלָּא קוֹפָא אֶחָד לֹא חִיּוּשֵׁי שְׁמָא הַחֲלִיף אֵלָּא אַחַת וְלֹא חִיּוּשׁ שְׁמָא הַבִּיא מִמְּקוֹם אַחַר וְכו' וְה"ה דְּהִנֵּה מְצִי לְמִימַר לֹא אָמְרוּ חֲכָמִים וְכו' ע"כ מְשַׁמַּע דְּכִשְׁאִינן לֹו אֵלָּא כְּדִי אַח' לֹא חִיּוּשֵׁינוּ שֶׁהַחֲלִיף אֵלָּא מֵא' וְלֹא מְשַׁתִּים וְכֵן יְכוּלִים אָנוּ לְהוֹסִיף סְפֵק אַח' סְפֵק אִם יֵינן שְׁלֹו טוֹב מְשַׁל יְהוּדִי וּבְנֵדָאֵי לֹא יִתְחַלֵּף וְאֵת"ל אֵינּוּ טוֹב מְשַׁלּוֹ שְׁמָא לֹא יִתְחַלֵּף וְאֵת"ל יִתְחַלֵּף בְּכָל אֶחָד אָנוּ תּוֹלִים שְׁאִינוּ זֶה כִּיּוֹן שֶׁלֹּא הִיא לֹו לְגוֹי אֵלָּא א' וּבְעֵלְמָא דְּחִיּוּשֵׁי לְחִילוּף הֵינּוּ כְּשֶׁהוּא יְדוּעַ שְׁיֵשׁ לֹו הַרְבֵּה מְאוּתוֹ מִיֵּן שֶׁהַפְּקִידוֹ אֶצְלוֹ אוֹ עַל הַסֶּתֶם יֵשׁ לֹו מְאוּתוֹ הַמִּין שֶׁהוּא מְצוּי אֶצְל כָּל אָדָם וְאֵינן כְּאֵן אֵלָּא סְפֵק א' שֶׁהוּא הַחֲלִיף רַע בְּטוֹב דְּכִיּוֹן שְׁיֵשׁ לֹו הַרְבֵּה מְסַתְמָא יֵשׁ בּוֹ רַע וְיִתְחַלְפֵנוּ וְכָל מֵה שֶׁפֶתַבּוּ הוּא בְּדִיעְבַד אֲבָל לְכַתְחִלָּה רְאוּי לְהַזְהִיר אֶת בְּנֵי קְנֻדִינָא כְּמוֹ שֶׁפֶתַב הַרְמָ"א שֶׁלֹּא יִשְׁלַחוּ אֵלָּא ע"י שׁוֹמֵר נְאֻם הַמְּבִי"ט: שְׁאֵלָה רַט' לְמִדְּנוּ רַבִּינוּ רְאוּבֵן כְּתַב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ וּמְנָה שְׁלִיחַ לְשַׁמְעוֹן וְנָתַן לֹו רְשׁוּת לְעֵשׂוֹת שְׁלִיחַ וּשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ עַד מֵאָה שְׁלוּחִים וְשַׁמְעוֹן טַעָה וּמְנָה שְׁלִיחַ לְלוּי וְנָתַן לֹו רְשׁוּת לְעֵשׂוֹת שְׁלִיחַ וּשְׁלִיחַ שְׁלִיחַ עַד מֵאָה שְׁלוּחִים וְלֹא הִיא לֹו לְוֹמַר אֵלָּא עַד צ"ט אִם יוּכַל לְוִי אוֹ שְׁלוּחִיו עַד צ"ט לְתַת הַגֵּט לְאִשָּׁה וְלֹא יַחוּל פִּיסוּל אֵלָּא בְּשְׁלִיחַ שֶׁהוּא אַחַר הַצ"ט: עוֹד יְלַמְּדֵנוּ רַבִּינוּ אִם כְּשֶׁאָמַר רְאוּבֵן לְשַׁמְעוֹן שְׁנוֹתָן לֹו רְשׁוּת עַד מֵאָה אִם הַמְשַׁמְעוֹת הוּא חוּץ מִשְׁמַעוֹן וְיוּכַל שְׁמַעוֹן לְתַת רְשׁוּת לְלוּי לְעֵשׂוֹת עַד ק' רְאוּי הַמְשַׁמְעוֹת אֵלָּא עַד ק' עִם שְׁמַעוֹן וְיִצְטַרְךָ שְׁמַעוֹן לְתַת רְשׁוּת לְלוּי עַד צ"ט עוֹד י"ר אִם כְּתַב בְּגֵט א' בְּסִינֵי בְּמִקוֹם בְּסִינֵים כִּי הַמְּנָהָה

הוא לכתוב כך בסינים במ"ם גם כי בתורה כתוב ואת הסיני וכן כל הגיטין הבאים מחוץ לעיר פאן פותבים בסינים כי יש מדינה אחרת ששמה סיני וזאת קוראים לה סינים: תשובה כ"ל דמה שהורגלו לכתוב הרשא' לשלח גט וכותבין בה ונותן אני לה רשות לעשות שליח שליח שליח עד ק' דר"ל חוץ ממנו שאחר שמנה אותו אומר לו שיעשה הוא שליח שליח שליח עד ק' והרשאה זו לא היתה צריכה אלא לתת רשות שיעשה שליח בלי אונס וכמו שהביא בטור א"ה סימן קמ"א דמדינא אפילו בלי אונס יכול השליח לעשות פדילפי פ"ה האיש מקדש מן שלח ושלחה מלמד ששליח עושה שליח ואפ"ה אמרו רבנן דחלה דוקא משום דאיכא אינשי דקפדי ואם שמעי מבטלי שליחות וכו' כמ"ש הר"ן ז"ל שם פ' כל הגט וא"כ גם מה שאומר שליח א' לב' שנותן לו רשות לעשות שליח שליח שליח עד ק' וירצה לומר חוץ וממנו ואין לו רשות אלא עד ק' עם השני ואפ"ה שליחות הצ"ט קנים כי מה שנתן לו רשות שימנה עד מאה ולא היה יכול לתת רשות אלא עד צ"ט לא יפסול שליחות הצ"ט ונהרי הוא כמי שהרשה את חברו שיגבה מה שחייבים לו פלו' ופלו' ולא היה חייב לו א' מהם שום דבר שלא נתבטל שליחותו למי שחייב לו ובענין גט נמי תנן פ' כל הגט: ואם אמר לו טול הימנה חפץ פלו' לא ישלחנו ביד אחר ואפ"ה אמרי' דאם שלחו אם נתנה החפץ תחלה הוי גט ואי לא לא הוי גט כמו שפכת הרמב"ם ז"ל פ"ט ונהרי שליח שני זה שישלחו הראשון שליח סתם בין יקח החפץ תחלה או אח"כ ואם לקחו תחלה הוי גט ואי לא לא וה"נ מינהו לק' עד צ"ט יועיל שליחותו ולא יותר דהכי משמע לישנא דגמ' דאמרינו דנפקא לאפיה וינהיה ליה כו' דמנפש' הוא דנהיה ליה שהוא לא היה שואל החפץ ממנה קודם שיתן הגט שלא פי' לו פן השליח הא' ואפ"ה כשנתנה לו החפץ קודם גם פי' לא שאלו הוא הוי גט כדאמר ואומר אני כי מה שכתוב בנסיח ההרשא' עד מאה לאו דוקא ויכול לעשות יותר פיון דמדינא יכול השליח בלי רשות הבעל לעשות שליח אחר והשליח אחר אפילו אלה אלא דאמור רבנן דחלה דוקא פלשון הר"ן ז"ל לעיל אם פן פי' היכי דבלא חלה מדינ' לא בעי רשות בעל לעשות שליח א' אלה ובחלה נמי ירדוף א' אלה בלי רשות הבעל הכי נמי כשנותן הבעל רשות הוי נמי לאלף וק' לאו דוקא ולגונזמא נקטיה דליכא גט שיצטרף לעשות בו ק' שלוחים ואפילו אי מתרמי דבעי ק' או אלה יעשה דבכי האי גוונא אמרי' בעלמא ק' ולאו דוקא כנה ברה"י וכו' אפי' מאה אמה חייב דלאו דוקא ק' אלא טובא נמי ואע"ג דהקא איכא קפידא דבעל פיון דקאמר מאה תו לא קפיד ונהרמב"ם ז"ל פ"ז פ"ב וכן הב' אם חלה משלחו ביד אחר ואפי' מאה וכן בא"ה סי' קמ"א ופשי' דהאי אפי' ק' לאו דוקא דה"ה אלה דהא בלא רשות מיירי ומה לי ק' מה לי אלה ובגונסח ההרשאה דקאמר עד מאה לשון מאה הכתוב בספרים נקט ורצה לומר אפי' עד מאה וה"ה טובא ומה שסדרו האחרונים ז"ל נוסח שליח שני עד צ"ט היינו משום חומרא אבל מדינא נראה דיכול לעשות יותר דלא בא הבעל לגרוע כח השליח דיכול לעשות עד אלה אלא ליפות פחו לבד שיוכל לעשות שליח בלי אונס וביריבוי השלוחין פדקאי קאי ואפי' נאמר דמה שאמר הוא עד ק' בלא אפי' הוי דוקא אפי' אם חלה האחרון פשיטא שיוכל לעשות שליח ק"א וכן עד אלה וא"כ בנ"ד שכתב ראשון לב' עד ק' במקום עד צ"ט יועיל להיכא דחלה ואפי' בלא חלה נמי עד צ"ט עושה מצד מינוי הבעל שמינהו שיוכל לעשות שלוחים עד ק' וממנה ולמעלה ממנה הוא מדינא אפי' אלה דלא אמר איני נותן רשות

אָלָא עַד ק' וְכִי הֵיכִי פִּשְׁאַמֵּר לּוֹ הוֹלֵךְ סֶתֶם יְכוּל לְשַׁלְּחוֹ בְּיַד אַחַר לְדַעַת ר"ח אפ"י בְּלֹא אֲוֹנֶס פְּדִמִּיּוֹתֵי הֶתֶם בֵּא"ה ה"נ פִּשְׁאַמֵּר לּוֹ עֲשֵׂה שְׁלוּחִים עַד ק' הָאֲחֵרוֹן הֵנִי פְּהוֹלֵךְ סֶתֶם פִּינּוֹן שְׁלֹא אָמַר בְּפִי שְׁלֹא יַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ אָלָא עַד ק' וְשְׁלִיחַ הָא' שְׁאַמֵּר לּוֹ הוֹלֵךְ סֶתֶם שְׁיִכּוּל לְשַׁלְּחַ ע"י אַחַר פְּדִאמֵר פִּינּוֹן שְׁלֹא פִי שְׁלֹא יוֹלִיכֵנו אַחַר כְּמוֹ שְׁפִתָּב שֶׁם בֵּא"ה וְנִתְבְּאָר שְׁאִין שׁוּם פִּסּוּל בְּמִנּוּי שְׁלִיחוֹ רֵאשׁוֹן לִב' עַד ק' דְּאֶפְשֵׁר דְּיִמְנָה עַד ק' וְיֹוֹתֵר כִּהֵאִי גִוּוֹנָא דְאַמְרֵן וְכוּ לֹא שְׁנִי לֵן בְּהָא אִי פִּירוּשׁ עַד ק' הוּא עִם הֶרֶאשׁוֹן אוֹ חוּץ מִמֶּנּוּ אָלָא דְפִשְׁיטָא דְמִלְתָּא נִרְאָה דְהֵנִי חוּץ מִמֶּנּוּ פְּדִאמֵר לְעִיל: וְעַל דְּבַר מַה שְׁנִכְתַּב בְּסִינֵי בְּמִקּוּם בְּסִינֵים נִרְאָה דְהֵנִי שְׁיִנּוּי הַשֵּׁם וּפְסוּל דְלֹאוּ דְנִקָּא שְׁיִנְיָה שֶׁם הָעִיר כְּמוֹ מִטְּבֵרְיָה צְפוּרֵי אָלָא אפ"י שְׁיִנּוּי בְּשֵׁם שְׁאִינוּ שֶׁם הָעִיר הֵהוּא הֵנִי שְׁיִנּוּי לְפְסוּל כְּמוֹ שְׁפִתָּב בְּמִקּוּם אַבְרָהָם אַבְרָהָם אוֹ אֲרָם יְרוּשָׁלַיִם יוֹשְׁלִים אוֹ יוֹשְׁמִים וְכִינּוּצָא בְּשְׁיִנּוּי זֶה אַעפ"י שְׁלֹא יִהְיֶה שֶׁם כָּלֵל וְלֹא קִיּוּצוֹר שֶׁם וְלֹא פִינּוּי שֶׁם פְּהֵנִי דְמִיּוּתֵי הַמְּפָרְשִׁים ו"ל יִצְחָק חִקְנֵן וְכִינּוּצָא בְּהֵן דְהוּוּ קִיּוּצוֹר שֶׁם וְאֶפ"ה הֵנִי שְׁיִנּוּי שֶׁם דְהֵנִי לִיָּה פְּאָלוּ לֹא נִכְתַּב שֶׁם כָּלֵל פִּינּוֹן דְאִינוּ נֹדַע בְּשֵׁם זֶה מִי הוּא הַמְּגַרֵשׁ דֹּאע"ג דְהוּא יְדוּעַ דְבִטְעוֹת נִכְתַּב סִינֵי בְּמִקּוּם סִינֵים הֵנִי כְּכַתַּב אַבְרָהָם בְּמִקּוּם אַבְרָהָם דְפִשְׁיטָא דְאִינוּ גִט אַעפ"י שְׁהוּא יְדוּעַ שְׁעַל אַבְרָהָם נִכְתַּב בְּטְעוֹת פִּינּוֹן דְאִינוּ נִכְתַּב הַשֵּׁם מִמֶּשׁ וְהֵנִי כְּנִפְאֻתָא דִפ' הָאוּמֵר דְכְתָבוּ תְּפִינְתָא וְאֶמְרֵי דְהֵנִי כְּחִסְפָּא וְהַר"ש בֶּן ר' דוֹרָאן כְּתַב שְׁאֵם כְּתַב תְּנִס בְּמִקּוּם תְּנִס פְּסוּל: וְאֵם יֵשׁ עִיר אַחֲרֵת שְׁשֻׁמָּה סִינֵי כ"ש דְהֵנִי פְּסוּל דְשֻׁמָּא אִישׁ אַח' מֵאוּתָהּ הָעִיר כְּתָבוּ וַאֲעַפ"י שְׁהוּא יְדוּעַ שְׁנִכְתַּב פֶּה אִינוּ מוֹכִיחַ מִתּוֹךְ כְּתַב הַגִּט שְׁרָאוּבֵן שְׁבַעִיר הַזֹּאת הוּא שְׁגִירֵשׁ אֵת שְׂרָה שְׁבַעִיר הַזֹּאת: וּמַה שְׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה וְאֵת הַסִּינֵי עַל הָעִיר הַזֹּאת אִינוּ שֶׁם אָלָא עַל הָאֲנָמָה הַנִּקְרָא' סִין וְהַיּוֹד הִיא יו"ד הַיִּחֶס כְּמוֹ חוּי עֶרְקֵי סִינֵי הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה וְהָעִיר נִקְרָאת סִינֵים כְּמוֹ שְׁכְּתוּב בִּישְׁעֵיָה אֵלֶּה מִצְפּוֹן וּמִיָּם וְאֵלֶּה מֵאֶרֶץ סִינֵים וְת"י מֵאֶרֶץ דְרוֹמָא מִפְּנֵי שְׁאַמֵּר קוֹדֵם צְפוֹן וְיָם וְכַתַּב הַרד"ק מֵאֶרֶץ סִינֵים הוּא הַדְרוֹם כְּמוֹ שְׁתַּרְגֵּם יוֹנְתָן כִּי הַסִּינֵים שׁוֹכְנִים שֶׁם וְהַסִּינֵים הוּא מִבְּנֵי כְּנַעַן ע"כ אִף עַל פִּי שְׁתַּהֲיָה סִינֵים אַחֲרֵת בְּקִצָּה הַדְרוֹם נִקְרָאת סִינֵים עַל שֶׁם שְׁשׁוֹכְנֵים שֶׁם הַסִּינֵים שֶׁהֵם מִבְּנֵי כְּנַעַן וְזֹאת נִקְרָאת סִינֵים עַל שֶׁם שְׁשֻׁכְנֵי שֶׁם קוֹדֵם הַסִּינֵים אוֹ עַל שֶׁם אוֹתָהּ עִיר שְׁשֻׁמָּה סִינֵים כְּמוֹ שְׁיִישׁ עֵינְרוֹת שְׁיִישׁ לְהֵן שֶׁם א' וְהַנְּהָרוֹת מִבְּדִילוֹת בֵּינֵיהֶן וּרְבִינּוּ סְעִדָּה תַרְגֵּם הַסִּינֵי טֵרָאבוּ לִסְיִין נִרְאָה כִּי סִינֵי אִינוּ שֶׁם הָעִיר אָלָא שֶׁם הַיּוֹשְׁבֵי בָּהּ וְהָעִיר שְׁמָה סִינֵים כַּמ"ש מֵאֶרֶץ סִינֵים וְכוּן הִיא נִקְרָאת לְעוֹלָם וְלָכוּן אִם שְׁנָה וְכַתַּב סִינֵי פְּסוּל וְזֶהוּ אִם כְּתַב סִינֵי בִּגְט שְׁכְּתַב בְּסִינֵים אָבֵל אִם נִכְתַּב הַגִּט בְּמִקּוּם אַחַר לְשַׁלְּחוֹ לְסִינֵים מְקוּם עֲמִידַת הָאִשָּׁה וְנִכְתַּב בִּגְט הָעוֹמְדַת בְּסִינֵי נִרְאָה לְהַכְשִׁיר דִּיעֲבַד דְהָא אֶפִּילוּ מְקוּם עֲמִידַת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה בְּיוֹם הַכְּתִיבָה אִין צְרִיף לְכַתּוּב כְּמוֹ שְׁכְּתַב הָרֵא"ש ו"ל פ' הַזּוֹרֵק פִּינּוֹן שְׁכּוֹתְבִים מְקוּם עֵינְקֵר דִּירְת' וְכַמוֹ שְׁהִבִּיא גַם כֵּן בְּטוֹר י"ד סִימֵן כִּכ"ח וְהִבִּיא הַר"ן ו"ל פ' הַזּוֹרֵק בְּשֵׁם ר"ת דְאִין הַשְּׁטֵר נִפְסָל כְּשִׁישְׁנָה בּוֹ דְבַר שְׁאִין צְרִיף לְכַתּוּב וְכוּ' וּמַעֲשֶׂה בֵּא' שְׁשֻׁמָּה מְקוּם הַלִּיכָה וְהַכְשִׁירָה ר"י ו"ל וּמְקוּם עֲמִידָה נְמִי אִין צְרִיף לְכַתּוּב דְכָל גִּיטִין הַבָּאִים מִמ"ה וְכוּ' ע"כ מִשְׁמַע דְאֵם שְׁיִנְיָה מְקוּם הָעֲמִידָה אִינוּ פְּסוּל וְכוּ' שֶׁ בְּנִדּוֹן זֶה דְלְכַתְּחַל' אִין אֲנַחְנוּ כּוֹתְבִין מְקוּם עֲמִיד' הָאִשָּׁה בְּגִיטִין הַשְּׁלוּחִים לְמְקוּם הָאִשָּׁה וְאֶפִּילוּ כְּשֶׁהֵם כּוֹתְבִים אוֹתוֹ אִם שְׁיִנְיָה בּוֹ יִהְיֶה כְּשֶׁר בְּדִיעֲבַד כְּדִאמֵר מִשׁוּם שֶׁהֵם כּוֹתְבִים בְּשְׁטֵר שְׁלִיחוֹת שְׁמִבִּיא הַשְּׁלִיחַ שְׁיִתֵּן לָהּ הַגִּט בְּכָל מְקוּם שְׁיִמְצָאָהּ וְא"כ אֶפִּילוּ לֹא הִיָּתָה עוֹמְדַת בְּמִקּוּם שְׁכְּתוּב בִּגְט הָעוֹמְדַת

במקום פלוני ונתנה לה במקום אחר הגט פשר פיון שאמר לו בפי' שייתן לה הגט בכל מקום שימצא אותה ולא כתב בגט העומדת אלא לגילוי מלתא שתמצא במקום ההוא שהיתה עומדת ואם לא תמצא במקום ההוא יתן לה במקום אחר הרי שפתוב מקום עמידתה בפי' בלי שינוי ואפ"ה פשר ליתנו במקום אחר פשאמר לו בהרשאה בכל מקום שתמצאנה או באותו מקום שהיא עומד' בו אפי' שנכתב בשינוי דאם סיני הפתוב בגט הוא מקו' אחר ואינו זה סינים הרי יש לו לשלית רשות ליתנו במקום אח' פדאמר' נאם המבי"ט: שאלה רי ילמדנו רבינו ראובן נדב' רוחו לעלות לא"י ואשתו לא רצתה והלך הוא לפני ב"ד אחר שהפציר בה ולא רצתה והתרו בה ב"ד שתפסיד פתובתה והיא קבלה ואמרה ילך לו ואין לי עליו שום דבר ופטרה אותו מכל וכל וראובן בא לא"י ונתעפב שם שנה או יותר לראות אולי תבא וכאשר ראה שלא באת רוצה לישא אחרת והוא חושש לתקנת ר"ג מ"ה ואמרו לו קצת לומדים שיכתוב גט וישלחו לה ע"י שלית ויוכל לישא אחרת מיד ילמדנו רבינו אם יוכל לישא או צריך להמתין עד שיודע שהגיע גט לידה: תשובה בפ' אעפ"י הביא המרדכי דברי ראב"ן שכתב על דינא דמורדת דישא אחרת והיא תתעגן ויבגדון זה הוי נמי פמורדת שאינה רוצה לעלות ולישב עמו בא"י ומפסדת נמי פתובתה ומשום דמשמע מלשון הספרים שהביאו ראב"ן ו"ל דלא סבירא להו פנוותיה נ"ל דבכה"ג מודו דאם כתב לה גט ושלחו לה ע"י שלית והלך השלית להגיע לידה אמרי' בחזקת שלית עושה שליחותו ואחר שעברו ימים שאפשר שהגיע הגט לידה פפי מהלך הדרכים ובזמנים שיוכל לישא אחר' דחזקה שכב' נתגרשה פיון שהיה יכול להגיע למקומה בכדי אלו הימים דלאו דוקא אמרי' שלית עושה שליחותו בדבר שתלוי בו בלב' כמו שעשאו שלית להפריש תרומה או לדבר אחר אלא אפילו בדבר שאינו יכול לגמרו פי אם ע"י אחר כה"ג שצריך שיגיע הגט לידה אמרי' חזקה פיון שיכול לזוןקו לה מדינא ולא בעי' דעתא לגרשה והוי פמי שעשה שלית לקדש לו אשה ומת השלית ואינו יודע אם קדש או לא דאסור בכל הנשים שיש להן קרובת דחזקת שלית עשה שליחותו ואף על גב דהתם לחומרא והכא לקולא ואפילו דלא אמרינו חזקת שלית אלא להחמיר ולא להקל בתקנת רגמ"ה לא מחמרינו פולי האי דלא תיקו אלא משום קטטה והכא ליכא פיון דלא רצתה לבא עמו וסמכי' אהאי חזק' פדאמ' וכ"ש לדברי ראב"ן דכתב דישא אחרת והיא תתעגן פדאמר: נאם המבי"ט: ריא על דבר חלון אהד שפתח א' פכונתל ביתו על גג חבירו ערערו עליו מצד חבירו פי לא היה הוא מצוי בעיר והשיב השוכר ושוכן בבית פי מי שהשפיר לו הבית פתח לו אותו חלון לאורה ופסק החכם ה"ר שמואל יצ"ו טענינו ליה לשוכר כמו שטענינו ללוקח דשמא המשפיר ששכר לו הבית קנה רשות מחבירו בעל הגג לפתוח החלון וטעה בזה ג' טעיות אהד שאפילו היה שוכר פלוקח לוקח גופיה בעי ג' שנים חזק' לדעת המפרשים דבעי ג' שנים חזקה נמי כמו שהביא מ"מ פרק י"א ולוקח פיורש פדאמר פ' חזקת בהוא דדר בקשתא בעיליתא וכו' ד' שני וכו' והשוכר (לו) שכן בבית ג' או ז' חדשים שאפי' היה פלוקח לוקח גופיה בעי עדים שהיתה פתוחה יום א' קודם שלקחה וכמו שהביאו בגמרא דראיה דדר בה אבנה בעי וכן הלכתא כמו שהביא הרי"ף ו"ל פ' חזקת גבי מתני' דהבא מחמת רבושה אינו צריך טענה גבי ההוא דדר בקשתא וכן כתב הרמב"ם ו"ל פי"ד מהלכות טוען דבעי ראיה ג' שנים פיון שהיו לו עדים למערער שהיתה שלו קודם וכן כתב בח"מ סימן קמ"ו גבי

יורש ובנ"ד הרי השוכר אומר שפתח' לו לאורה המשפיר פשהשכירה לו ולא היתה פתוחה קודם טעות ג' השוכר לא הני פלוקם לענגן זה דונקא לוקם הוא דאמרינו דהוי פירוש לא שוכר פדמוכח התם בגמרא דאמרי' נאי בעית אימא שאני לוקם דלא שדי זוזי בכדי ופי' רשב"ם אפילו אם תאמר היורש צריף ראיה דדר ביה מורישו יום אחד לוקם עדיף מירוש דלוקם אי לא הנה ברירא ליה דזבנ' המוכרה לו מבעל הקרקע לא הנה שדי זוזי בכדי ע"כ משמע דונקא לוקם אבל שוכר מסתמא לא פרע אלא מידי חדש בחדשו או לבסוף דאינה שכירות אלא לבסוף ועוד אמרי' התם גבי ג' לקוחות מצטרפין אמר רב וכולם בשטר וכתב הרמב"ם ז"ל פ' י"ב מהלכות טוען ואם מכרו שלא בשטר אינה חזקה שהבעלים או' כיון שלא וכו' ג' שנים לא הוצרכתי למחול' והכא השוכר ליכא שטר ולא ג' שנים: ועוד דשוכר לא הוי פלוקם דהא לוקם בעי חזק' ג' שנים כדא' לעיל נראיתי יום א' שדר בה המוכר ואחר כף היא שלו אבל שוכר אף על גב דדר בה ג' שנים לא הניא מןחזקת לו לשכירות ולהכי דנקא ללוקם דהוי שלו טענינו ולא לירוש ואפילו בנ"ד דלא בעי חזון חזקת ג' שני' לדעת הרמב"ם ז"ל ואחרים אפ"ה כיון דטענה זו לא מהני' ליה אחר ימי השכירו' לא טענינו ליה לשוכר והוי הבית בחזקת משפ"י והוא צריף לטעון טענת ודאי ואם אינו מצוי בעיר אין ב"ד אחראין לטעון בעדו טענת שמה אלא אם פן יבי' השוכר' ראיה שיש לו חזקה למשפיר במה שמערערין על הבי' ועוד אפילו הנה המשפיר פאן והנה טוען שפרצון הבעלים פתחתי לא מהימן כיון שלא הנה בעל הבית בעיר פשהיה הוא פאן פדמוכח מההיא עובדי דשכונה גנואי ריש פ' חזקת דאתא לקמיה דרב נחמן לפי' הרי"ף ז"ל וכפי מה שכתב הרמב"ם ז"ל פט"ו מהלכו' טוען: שאלה ריב וזה לשון השטר עוד הודה בפנינו ראובן הנזכר שהספרים שהם עתה בידו שקנה אותם מירושאי חתנו נ"ע ועוד ספרים אחרים כמו הגמרא והרמב"ם והרי"ף שאני מחוייב לקנותם בע"ה יהיו ביד חתני לוי ללמוד בהם עד שיהיה לראובן הנז' בן מאשתו רחל אם דינה בתו אשת לוי ויהיה ראוי הנזכר ללמוד בהם אז ישיב לוי הנז' הספרים שיהיו בידו ואם ח"ו לא יהיה לו בן מאשתו רחל הנז' אעפ"י שיהיה לו בת אחרת או שיהיה לו בן מאשה אחרת מעתה ומעכשיו יהיו הספרים לדני' הנז' במתנה גמורה ואין רשות לשום אדם אחר להוציאם מידיה אלא מעכשיו תנקה בהם זכו' גמור היא וארוסה לוי הנז' וכל זה בקנינו ושבועה ע"כ לשון שטר שידוכין וכבר קנה ראובן הספרים הנז' וזכתה בהם דינה ובעלה לוי הנז' ולא נכתבו הספרים הנז' בכתובה לפי שהם על תנאי יהיה לו בן מאשתו רחל הנז' אחר חמש שני' לנשואי דינה עם לוי הנז' ונפטרה לבית עולמה בלא זרע של קיימ' והספרים הם ביד לוי וראובן חמיו תובע אותם ממנו שטוען שלא נתנם אלא לבתו דינה וכבר נפטרה לבית עולמה ולא הניחה זרע של קיימא ולוי טוען שהוא זוכה בספרים משתי סבות אחת שגם פן נתנו לו במתנה כמו שכתוב בשטר תנקה היא וארוסה ועוד שהו' יורש לאשתו בדין תורה הואיל ואין שום תנאי בספרים בירוששה יורינו רבינו הדין עם מי: תשובה נראה דש"מ שאמר יהיו נכסי ביד פלוני לא הוי לשון מתנה דונקא לישנא דיטול' זנפה יחזיק קנה הווי לשון מתנה כדאמר רב ששת פ' מי שמת אבל לישני אחרני לא נראה דגרע לישנא דיהיו ביד פלוני מלישנא דיהנה פלו' מנכסי או יעמד או יראה או ישען בהם דמבעיא התם בגמ' ולא איפשיטא ולהכי לא קני בהו דאין מוציא אלא בראיה ברורה וכ"ש לשון יהיו ביד פלוני דאינו לשון מתנה כלל לפלו'

דְּהוּי כְּמִי שְׂאוֹמֵר שְׂיֵהוּי מְוֹפְקֵדִים בְּיָדוֹ וְלֹא מִבְּעֵינֵי לְסִבְרַת הָרַמְבַּ"ם וְ"ל פ"ט דְּהִלְכוֹת זכ"י וּמִתְנַה דְּכָתַב דְּאֶפִּילוּ הֵגִי לִישְׁנֵי דְמַעְלוּ דְּוִקָא בִּש"מ אַבְל בְּבָרִי' לֹא וְכִמּוּ שְׂהִבִיא גַם כֵּן בַּח"מ סִימָן רנ"ג בְּשֵׁם הַרְמ"ה וְ"ל דְּפִשְׁטָא דְהָאֵי לִישְׁנָא דִּיהוּי בְּיַד פְּלו' לֹא מְהֵגִי אֱלָא אֶפִּילוּ לְדַעַת הָרָא"ש וְ"ל וְהַרְמַב"ן וְ"ל דְּכָתְבוּ דַּכ"ש דְּמַהֲגֵי בְּבָרִי' שְׂיֵישׁ בּוֹ קִנְיָן כְּמוֹ שְׂהִבִיא שֵׁם בַּח"מ הֵכָא מוֹדוּ דְאֵינוּ לְשׁוֹן מִתְנַה אֶפִּילוּ יֵישׁ בּוֹ קִנְיָן דְּלֹא נִתְּנָם לוֹ בְּמִתְנַה אֱלָא שְׂיֵהוּי בְּיָדוֹ כְּדָפִי' וְכ"ש בַּנ"ד שְׂפִי' שְׂיֵהוּי בְּיַד חֲתָנוּ לוֹי שְׂיִלְמוּד בְּהֵם דְּפִשְׁטָא דְאֵינוּ לְשׁוֹן מִתְנַה.

וְנִרְאָה לִי דְאֶפִּי' שְׂכָתוּב בְּשִׁטְרָה זֶה אַחַר כֶּף תּוֹפָה בְּהֵם זְכוֹת גְּמוּרָה הִיא וְאַרוּסָה הֵנּוּ שְׂאִין לוֹי זוֹכָה בְּהֵם בְּתוֹרַת מִתְנַה כִּי לֹא נִתְּנָם בְּמִתְנַה אֱלָא לְדִינָה בְּתוֹ כְּמוֹ שְׂכָתוּב בְּשִׁטְרָה מַעֲתָה וְעַכְשָׁיו יֵהוּי הַסְּפָרִים הֵנּוּ לְדִינָה הֵנּוּ בְּמִתְנַה גְּמוּרָה וְאִין רְשׁוּת לְשׁוּם אֶחָד לְהוֹצִיאָם מִיָּדָה אֱלָא מִעַכְשָׁיו תּוֹפָה בְּהֵם זְכוֹת גְּמוּרָה הִיא וְאַרוּסָה הֵנּוּ הָרִי שְׂלֹא נִתְּנָה הַמִּתְנַה אֱלָא לְדִינָה בְּתוֹ וּמָה שְׂהַנְפִיר אַרוּסָה הוּא שְׂיֵהוּי בְּיָדוֹ לְלִמּוּד כְּמוֹ שְׂכָתוּב לְמַעְלָה וְר"ל תּוֹפָה בְּהֵם הִיא וְאַרוּסָה הֵנּוּ שְׂתוֹפָה הִיא בְּמִתְנַה שְׂכָתוּב לָהּ וְהוּא יִזְכָּה שְׂיֵהוּי בְּיָדוֹ לְלִמּוּד כְּמוֹ שְׂכָתוּב לְמַעְלָה וְאֶפִּילוּ לֹא הִיָּה מְזַכֵּי' לְמַעְלָה שְׂיֵהוּי הַסְּפָרִים בְּיַד לוֹי לֹא הֵיִינוּ יְכוֹלִים לוֹמַר תּוֹפָה הִיא וְאַרוּסָה הֵנּוּ שְׂיֵהוּי בְּמִתְנַה לְשְׁנֵיהֶם שְׂהָרִי נִתְּנָם לָהּ לְבַדָּה קוֹדֵם בְּמִתְנַה כְּמוֹ שְׂכָתוּב מַעֲתָה וּמִעַכְשָׁיו יֵהוּי הַסְּפָרִים לְדִינָה בְּמִתְנַה גְּמוּרָה וְאִין רְשׁוּת לְשׁוּם אָדָם וְכו' וְא"כ יִרְצָה לוֹמַר הִיא וְאַרוּסָה שְׂתוֹפָה הִיא בְּמִתְנַה וְאַרוּסָה יִזְכָּה גַם כֵּן עֲמָה לְכַשְׁיִכְנִיסָנָה כְּמוֹ שְׂזוֹכָה הָאָדָם בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ שְׂתַכְנִיס לוֹ כְּתוּבָה נִכְסֵי צ"ב אוֹ נ"מ: וּבַעֲבֻנָן קִיּוּם הַמִּתְנַה לְדִינָה אַעפ"י שְׂהִיָּתָה ע"ת שְׂלֹא יֵהִיָּה לוֹ בֵּן מֵאִשְׁתּוֹ וְאֶפְשָׁר עֲדִיין שְׂיֵהִיָּה לוֹ אַפ"ה הַמִּתְנַה קִיּוּמָת כֹּל זְמַן שְׂלֹא יֵהִיָּה לוֹ בֵּן מֵאִשְׁתּוֹ וְהוּי כְּבוֹתָן מִתְנַה ע"מ לְהַחֲזִיר וְכַמ"ש הָרַמְבַּ"ם וְ"ל פ"ג הַנּוֹתָן מִתְנַה ע"מ לְהַחֲזִיר וְכו' בֵּין מִיָּד בֵּין לְזְמַן קְצוּב אוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו שְׂל פְּלו' הָרִי זֶה מִתְנַה וְכו' וְהֵכָא נְמִי הוּי כְּמִי שְׂאָמַר כֹּל יְמֵי חַיָּי אוֹ יְמֵי חַיָּי אִשְׁתִּי שְׂלֹא יֵהִיָּה לְנוּ בֵּן רְאוּי לְלִמּוּד וְכו' וְהָרָא"ש וְ"ל כֹּל פ"ה כְּתוּב עַל מִי שְׂהִטִּיל תְּנַאי בְּמִתְנַה שְׂאָם יְמוֹת הַמְּקַבֵּל אוֹ יִשְׂא אִשָּׁה בְּחַיָּיו שְׂתִּשׁוּב הַמִּתְנַה לְאַחֲיוּ שְׂל מַת וְנִתְּנָה לוֹ לְאַחֲיוּ שְׂל מַת מִעַכְשָׁיו אִם יְמוֹת הַמְּקַבֵּל אוֹ יִשְׂא אִשָּׁה וְזֶה כְּתוּב לְאַחֲיוּ הַמְּקַבֵּל מִעַכְשָׁיו כֹּל זְכוֹת שְׂיֵהוּי לוֹ בְּבֵית שְׂכָתוּב לוֹ אָבִיו אִם יְמוֹת הַמְּקַבֵּל וּמַת זֶה הַנּוֹתָן וְאִח' נִשְׂא הַמְּקַבֵּל אִשָּׁה בְּחַיָּי אָבִיו וְרוֹצֵה לְזְכוֹת בְּבֵית מִצַּד מִתְנַה אַף עַל פִּי שְׂהִיָּתָה הוּא מִתְבַּטְּלָה הַמִּתְנַה שְׂנָתָן לוֹ אָבִיו כְּשִׁנְשָׂא אִשָּׁה עֲתָה הִיא בְּאֵ מִכַּח מִתְנַה שְׂנָתָן לוֹ אָבִיו וְכִשְׁנִשְׂאָה שְׂנִתְבַּטְּלָה הַמִּתְנַה מִכַּח אָבִיו נִשְׂאָרָה לוֹ קִיּוּמָא מִכַּח אִחֲיוּ וְהִבִּיא רְאִיָּה מִפ' יֵישׁ נוֹחֲלִין מִעוּבָדָא דְּהוּא דְאָמַר נִכְסֵי לְסִבְתָא וּבְתָרָאֵי לִירְתִי כו' וְלִפִּי זֶה כ"ש בְּנִדּוֹן זֶה שְׂנָתָן מִתְנַה לְדִינָה בְּתוֹ מִעַכְשָׁיו כֹּל זְמַן שְׂלֹא יֵהִיָּה לוֹ בֵּן רְאוּי וְכו' כְּשִׁמְתָה דִּינָה קוֹדֵם בְּיָטוּל הַמִּתְנַה הוּא יוֹרֵשׁ זְכוֹת' כֹּל זְמַן שְׂלֹא יֵהִיָּה לוֹ בֵּן רְאוּי וְכו' דְּבַמָּה שְׂכָתוּב הָרָא"ש וְ"ל עֲדִיין לֹא זָכָה בָּהּ הַבֵּן הַנּוֹתָן וְאִפ"ה מִתְנַתּוֹ מִתְנַה כִּיּוֹן שְׂהִקְנָה לוֹ אָבִיו מִעַכְשָׁיו אִם יְמוֹת בְּנוֹ אוֹ יִשְׂא אִשָּׁה וְכ"ש הֵכָא דְזָכָתָה דִּינָה מִיָּד בְּסְפָרִים דְּבַעֲלָהּ יוֹרֵשׁ זְכוֹתָהּ כְּדִין מָה שְׂיִוֵּרֵשׁ הַבַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ דְּהָאֵי הוּי מְוֹחֲזָק וְלֹא רְאוּי וְיֵהִיָּה פִּירוּשָׁה שְׂיִרֵשׁ מִמֶּנָּה כֹּל זְמַן שְׂלֹא יֵהִיָּה לָהֶם בֵּן וְאִם יְמוֹת הַבַּעַל אוֹ הָאִשָּׁה קוֹדֵם שְׂיֵהִיָּה לָהֶם כֵּן נִתְקַיְּיִם פִּירוּשָׁה שְׂיִרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ לְעוֹלָם אִם הוּיָא נִכְסֵי צ"ב שְׂנִכְתְּבוּ עָלָיו יוֹרֵשׁ חֵלְקָה כְּפִי הַמְּנַהֵג וְאִם הֵם נִכְסֵי מְלוּג יוֹרֵשׁ אֶת כּוֹלָם וְגַם הַסְּפָרִים שְׂלֹא הִיוּ בְּרִשׁוֹתוֹ כְּשִׁנְשָׂתָן הַמִּתְנַה שְׂאִינָם נִקְנִים בְּקִנְיָן מִשׁוּם דְאִינָם

בְּרִשׁוֹתָו וְהוּוּ פְּדִין דְּבַר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם אַפ"ה כִּינּוּן שְׁקִנְאָם אַחַר כֶּף וּנְתָנָם לְבַתּוֹ נְתַקְיָמָה
הַמִּתְנָה כְּרַב נְחֻמָּן דְּאָמַר מוֹדִינָא דְּאִי שְׁמִיט וְאֶכְיֵל לָא מִפְּקִי מִינְיָה פ' אִיזְהוּ וְנִשְׁךְ גְּבִי
מִקְנָה דְּשִׁב"ל וְכ"ש הִכָּא שְׁהוּא בְּעֶצְמוֹ נְתָנָה לוֹ וְאֵע"ג דְּלֵא קְנָה אֶלְא בְּשַׁעָה שְׁבָאוּ לִינְדָה
אַפ"ה הוּוּ בְּכֻלָּל הַתְּנָאִי דְּאָם יְהִיָה לוֹ בְּן יַחְזָרָם וְאָם לָאו תְּהִיָה הַמִּתְנָה קִינְמַת לְעוֹלָם
כְּדָא דְּמִפְּחַת הַתְּנָאִי הָא' הוּא שְׁנִתְנָם לָהּ אַחַר כֶּף וְעוֹד מִפְּחַת הַשְּׁבוּעָה חֲטִיב לְתַתּוּ לוֹ הַסְּפָרִים
אַפ"י לָא נְתָנָם עֲדִינּוּן וְאֶפִּילוּ הָיוּ אֲזֵי דְּשִׁלְב"ל כְּמ"ש הָרִיב"ש ז"ל בְּתַשׁוּבָ' נָאָם הַמְּבִי"ט:
שְׁאֵלָה רִיג רָאוּבֵן הוֹצִיא ש"ח מְקַנְיִים עַל שְׁמַעוֹן שְׁנַעְשָׂה הַש"ח עַל יַד מְוֹרָשָׁה שֶׁל רָאוּבֵן
וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן כִּי הוּא מְזַנְיָף כִּי הַמְּוֹרָשָׁה הוּא יוֹדֵעַ כִּי לָא נְתַחֲטִיב הוּא בְּתוֹרַת חוֹב אֶלְא
בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן שְׁהִיָה לוֹ מְרָאוּבֵן סָף שְׁפַתּוֹב בְּשִׁטְר וַיֵּשׁ לוֹ לְטַעוֹן עֲלָיו שְׁנַחֲסַר וְהַעֲדִים
חֲשָׁבוּ שְׁהִיָה חוֹב וְכַתְּבוּ עֲלָיו בְּתוֹרַת חוֹב וְרָאוּבֵן אָמַר אִינִי יוֹדֵעַ אֶלְא זֶה הַשִּׁטְר מְקַנְיִים
נָתַן לִי שְׁלוּחֵי עֲלִיָה אָמַת כִּי מִקְוֹדָם הִיָה פְּקֻדוֹן אֶבֶל אַחַר כֶּף זְקָפָה עֲלֵיָה בְּמַלְנָה וּרְשׁוֹ
כְּמוֹ שְׁפַתּוֹב בְּשִׁטְר יוֹרִינּוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי: תַּשׁוּבָה כְּבָר הַכְּרִיעַ הֶרְמֵב"ם ז"ל כִּי"ד
מִהִלְכוֹת לָנָה כְּסֻבְּרַת הַגְּאוּנִים שְׁסוּבְּרִים בְּטַעֲנַת מְזַנְיָיָף וְכִינְצָא בְּהַ שְׁיִשְׁלָם וְאַחַר כֶּף
יְטַעוֹן עַל הַמַּלְנָה כְּמָה שְׁיִרְצָה אִם יוֹדֵה יַחְזִיר וְאָם יִכְפָּר יִשְׁבַּע הַיִּסְתָּ וְאַפ"ה נִרְאָה דְּהִינּוּ
כְּשֶׁהַמַּלְנָה טוֹעֵן בְּרִי וּמְקַנְיִים מִה שְׁפַתּוֹב בְּשִׁטְרוֹ אֶבֶל כְּשֶׁאֹמַר אִינִי יוֹדֵעַ אֶלְא שְׁשְׁלוּחֵי
מְסַר שִׁטְר זֶה בְּיַדִּי הָיוּ פְּדִין מְוֹרָשָׁה שְׁבָא לְתַבְּנוֹעַ מְלוּי ש"ח שְׁהוּא חִי"י לְשַׁמְעוֹן וְלוּי טוֹעֵן
טַעֲנָה שְׁהִי חֲטִיב שְׁמַעוֹן לִישְׁבַּע עֲלֵיָה שְׁמוֹצִיאִין הַמְּמוֹן לִיַד ב"ד עַד שְׁיִבֵּא שְׁמַעוֹן וְיִשְׁבַּע
כְּמוֹ שְׁפַתּוֹב הֶרְמֵב"ם ז"ל פ"ג מִהִלְכוֹת שְׁלוּחֵינּוּ וְשׁוֹתְפִין וּבְגֻדוֹן זֶה אִם הִיָה הַשִּׁטְר נַעֲשָׂה
ע"י רָאוּבֵן וְהִיָה טוֹעֵן שְׁמַעוֹן עֲלָיו אִתָּהּ יוֹדֵעַ כִּי לָא נְתַחֲטִיבִי אֶלְא בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן וְרָאוּבֵן
הִיָה טוֹעֵן לָא אֶלְא שְׁזַקְפָּתוֹ עֲלָיו בְּמַלְנָה הִיָה נִשְׁבַּע רָאוּבֵן אַחַר כֶּף שְׁהִרִי פַתּוֹב הֶרְמֵב"ם
שָׁם כְּלָלוּ שֶׁל דְּבַר טוֹעֵן טַעֲנ' שְׁאָם הוֹדָה בְּעַל הַשִּׁטְר הִיָה הַשִּׁטְר בְּטַל וְאָמַר הַלָּנָה יִשְׁבַּע
לִי וְיִטּוֹל יִשְׁלָם לוֹ וְאַחַר כֶּף יְטַעוֹן וְאָם כְּפָר יִשְׁבַּע הַיִּסְתָּ כְּדַעַת רַבּוֹתֵיו בְּכֻלָּ הַטַּעֲנוֹת חוּץ
מִטַּעֲנַת פְּרַעוֹן וְכ"ש כְּשִׁישׁ נְאֻמָּנוֹת בְּשִׁטְר דְּאֶפִּילוּ בְּטַעֲנ' פְּרַעוֹן הָיוּ דִּינָא הִכִּי וְהִינּוּ
כְּשֶׁרָאוּבֵן טוֹעֵן בְּרִי שְׁמָה שְׁפַתּוֹב בְּשִׁטְר אָמַת אֶבֶל אִם אִינּוּ טוֹעֵן בְּרִי כִּי הִכָּא אֶלְא
שְׁאֹמַר הַמְּוֹרָשָׁה מְסַר בְּיַדִּי ש"ח זֶה נִרְאָה דְּהִיָה הַמַּעֲוֹת בְּיַד ב"ד עַד שְׁיִשְׁאֲלוּ אֵת כִּי
הַמְּוֹרָשָׁה שְׁעֲשָׂה הַשִּׁטְר וְהוּא נְאָמֵן פְּדִין הַמְּוֹרָשָׁה שְׁאִינּוּ יוֹדֵעַ שְׁהִיָה הַמַּעֲוֹת בְּב"ד עַד
שְׁיִשְׁבַּע הַמְּוֹרָשָׁה בְּעַל הַשִּׁטְר וְלֵא תִימָא יִשְׁבַּע שְׁאִינּוּ יוֹדֵעַ שְׁאָם הִיָה טוֹעֵן עֲלָיו טַעֲנָה זֹו
וְהוּא הִיָה טוֹעֵן אִינִי יוֹדֵעַ שְׁהִיָה אָמַת מִה שְׁאִתָּה טוֹעֵן עָלַי וְעַל שְׁטְרִי אִנִּי עוֹמֵד הִיָה
נִשְׁבַּע שְׁאִינּוּ יוֹדֵעַ וְנוֹטֵל מִה שְׁפַתּוֹב בְּשִׁטְר כִּיְתוּמִים הַנִּשְׁבָּעִים שְׁאִין אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים
שְׁשִׁטְר זֶה פְּרוּעַ וְכִדִּין מִי שְׁתוֹבַע אֵת חֲבִירוֹ מְנָה וְהוּא אָמַר אִינִי יוֹדֵעַ דְּנִשְׁבַּע וְנִפְטָר
וְהִכָּא נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל מִפְּנֵי שְׁשִׁטְרוֹ בְּיַדוֹ דְּשִׁאֲנִי הִכָּא דְּמַצִּי לְמִימַר לִיה לָנָה אִם אִתָּה אִינּוּ
יוֹדֵעַ הַמְּוֹרָשָׁה שְׁהִרְשָׁה לְתַבְּנוֹעַ מִמְּנִי הוּא יוֹדֵעַ וְכִשְׁהִיָה הַשִּׁטְר בְּיַדוֹ הִיָה נְאָמֵן לוֹמַר לָךְ
כִּי לָא הוֹדִיתִי אִנִּי אֶלְא עַל הַפְּקֻדוֹן אַפ"י הִיָה שְׁלִישׁ לְבַד וְעַתָּה שְׁהוּא מְוֹרָשָׁה הִיָה נְאָמֵן
ג"כ לוֹמַר כִּן אַפ"י שְׁהַשִּׁטְר בְּיַדוֹ כִּי אִתָּה הַאֲמַנַת אוֹתוֹ שְׁהִרְשַׁת אוֹתוֹ עָלַי וְאֶפִּילוּ תִימָא
דְּכָל שְׁאִין הַשִּׁטְר בְּיַדוֹ הָיוּ כְּשִׁלִּישׁ יֵשׁ לוֹמַר עוֹד דְּלֵא דְּמִי לִיתוּמִים דְּלֵא רְמִי עֲלֵיָהוּ
לְמִידַע בְּנִכְסֵי אַבְוָהוֹן אֶבֶל הוּא דְּרְמִי עֲלֵיָה דְּנִכְסֵיו הֵן הֵנוּה לִיה לְמִידַע וְכִינּוּ דְּלֵא יַדַּע
אִיְתַרַע לִיה שְׁטְרִיָה וְכַתְּבַּ בְּטוֹר ח"מ סִימָן נ"ט מַלְנָה שְׁהוֹצִיא שִׁטְר מְקַנְיִים וְטוֹעֵן הַלָּנָה
פְּרוּעַ וְהַמַּלְנָה אָמַר אִינִי יוֹדֵעַ צְרִיף לְהַחְזִיר לוֹ שִׁטְרוֹ וְאִינּוּ עֲלָיו אֶלְא חֶרֶם שְׁהִיָה לוֹ

לידע אם פרוע אם לאו וכו' אלא דיגש לחלק דהקא לא הנה ליה לידע פיון שנעשה ע"י מורשה שלו והוא מסר לו השטר מקוניים ולהכי נראה דמורש' הוא נאמן פדלעיל פיון דזה לא הנה לו לידע מפני שנעשה על יד המורשה וכיון דהמורשה אינו יודע המורשה והא נאמן אפילו אין השטר בידו דהא דאמרין דכל שאין השלישו בידו אינו נאמן היינו פשוטה טוען ברי ואפילו פשוטה טוען ברי נאמן השליש לפי רי"ף ורש"י ו"ל פ"א פ"ב דמציעא על ונחזי וזוי ממאן נקט או נקט וזוי מחד כמו שפתיב הרא"ש ו"ל לפי דברייהם והקא נמי הוי פנקט מחד ואפילו לר"ח ו"ל דכל שאין בידו אינו נאמן אלא כעד אחד הקא דאין זה טוען ברי נאמן השליש ובתשובות מיימוני ס' משפטים סימן מ"ד פתיב דאף על גב דאין שלישותו בידו נאמן אמאי דעבד כפר בעוד שלישותו בידו וכו' ולא דמי נמי למי שאמר איני יודע שאני חייב לה דנשבע על זה משום דהניא מלנה על פה ולא הנה לי למידע ואין מוציאין ממנו אלא בראיה הכלל נראה שינוח מה שיש הפרש ביניהם עד אשר ישאלו למורשה שהוא נאמן: שאלה ריד ישראל שהמיר והקדיש בית אחד לבית הפנסת או אפילו הקדישו בעודו ישראל ואחר שהומר חזר ולקחה והתפיסה לעצמו ושלח שליח למוכרה ובא ראובן וקנאה מהמורשה שלו ואנשי בית הפנסת בעצמם היינו שני אנשים מראשי הקהל או שלשה והם היו אז המוציאים והמביאים בעניני הקהל והמפקחים בעסקיהם היו הסרסורים ועל ידם ומדעתם קנאה ראובן מהמורשה של המומר ולמדנו רבינו אם המקח שלקח ראובן אם הוא מקח או אם יוכלו אנשי הקהל שהוקד' להם לערער על המקח הנה ולדמותו לדין האנס שאנס שדה מישראל אעפ"י שנה מקודם הנה של השר המומר אם נאמר שהקד' מומר פהקדש ישראל או אם נאמר שהקדשו אף על פי שהו' הקדש לא קנו אנשי הקהל בזאת הבחינ' שלא יוכל לחזור כי מתחלה לא סמכה דעתיהו דבידו לחזור וללקחה אם רצה ואגידה ביה לנה הצד ישיב רבינו הלשון ואחר כך לצד האחר אשר ממנו הקהל היו בעת המכירה שם ועל ידם קבלה ראובן אם נאמר שמתלו או לא ואת"ל שלא מתלו אם ראובן אמר שיקדיש הבית לאחר מותו ולכך סייעו בקנייתו' נראה שונאי מתלו מלב ונפש גם ולמדנו רבינו אם נעשה השטר בשם אחד מאנשי הקהל ומת ועתה אומר' אמתלאה למה נעשה בשמו ויש מאנשי הקהל מודים להם ואומרים שאמתלאותיהם אמת מה דינו גם ולמדנו רבינו אם נאבד השטר בענין הנה אם מועיל לה שני חזקה על הכלל יעמידנו רבינו על ראשון ראשון הדין עם מי: תשובה אף על גב דאמר' אדם כי יקריב מקם ופרש"י מקם ולא פולקם להוציא את המומר היינו בקרבן ודמי ליה אבל בהקדיש לעניים או הקדיש בית לב"ה כבודו דידן מקבלין מהם וכיון שהקדשו הקדש והחזיקו בו לב"ה לא הנה יכול לישאל עליו והוי הקדש גמור ואם מכרו אחר כך אין ממפרו ממפר דאין אדם מוכר מה שאינו שלו ומוציאין אותו מידו להקדש: אכן נראה דאם ממוני או פרנסי הקהל שהוקדשו להם נתנו לראובן רשות מדעת רוב הקהל שיקנה והם סייעו לו במכירתה שהיו סרסורים בינו לבין הגזלן או שלוחו שאין הקהל יכולים עוד לערער עליו דהוי פחות' על שטר מקר קרקע דאיבד את זכותו לרבנן דאדמונ' פ' בתרא דכתובות דאע"ג דאמר' בעובד' דפ' חזקת דאפילו אית ליה סהדי דאתא ואימלוף ביה ואמר ליה זיל זבון מצי למימר הב' נוח לי והא' קשה ממני דאפילו לחכמים דפליגי אדמונ' בעורר על השדה והוא חתום עליה דיכול לומר השני נוח לי וכו' וחכמים אומרים איבד את זכותו ע"כ לא

פליגי עליה אלא בחיתום אבל דיבורך עביד איניש דמקרי ואמר אפ"ה מצינו למימר
דדוקא דיבורך הוא אבל כשעושה מעשה שנעשה סרסור וטורח במכירתה נראה דעדיף
מחיתום דהוי מעשה וטרח יתיר מחיתום וכדדניק לישנ' דגמרא בחיתום דעביד מעשה
אבל דיבורך עביד איניש דמקרי ואמר דמשמע דדוקא בדיבורא הוא דאמרי הכי דיבורך
עביד איניש לדבר דרף מקר' אבל היכא דאית ביה מעשה דטריחא כה"ג לא וכו' נראה
מדברי הרמב"ם ז"ל פי"ו מהלכות טוען ושכתב ולא איבד זכותו שהרי לא עשה מעשה
ויש לי לומר וכו' דמשמע דכשעשה מעשה איבד זכותו ומצאתי בפי' בתרא לר' יונה ז"ל
שכתב על איבד זכותו שאינו יכול לטוען לכה דתמתי על שטר המכר לפי שהיה חפצי
לדון עם הלוקח שהוא נח לי כו' שאין אדם עוש' מעש' וחוט' בשטר המכר על נקלה
כזאת דנ' דטעמ' דאתה נוח לי כו' הוי טעמ' קליל' ולא סמכי' עלה אלא בדיבורך' לחוד
אבל היכ' דאיכ' מעש' לא ומעש' סרסור הוי מעש' טפי מחתימ' כדאמ' ויכול לומר להם
אלמל' שמכר' אותה לי אח' כף לא הייתם עושים מעשה זה וכמו שפי' רבי' יונה על
ההמלכה אי לא דמצי למימר אתה נוח לי וכו' וכ"ש אם סייעו אותו מפני מה שאמר
להם שיקדיש אותה לאחר מותו דאינם יכולים לערער ודמי לההיא עובד' דמייתי נמי
התם דא"ל והא אית לי סהדי דאייתת באורת' ואמ' לי זבנה נהלי א"ל אמין' אינבון דינאי
אמר רבא עביד איניש דזבין דיניה בדמים מועטים שלא לטרוח ולבוא לדין עמו דמשמע
דאם היה לוקחה ממנו בדמים מועטים לא היה יכול אחר כף לחזור ולערער ולהוציא
המעות ממנו וה"נ כיון שהתנו עמו שיקדישנה והוא מחנף' בכף הרי הוא כמי שלקח'
ממנו: עוד אני אומר דמטעם חזקה גם כן אין הקהל יכולים להוציאה מידו של ראובן
שהרי החזיק בה אחר כף שני חזקה בפניה' ולא מיחו בה והויא חזקה שיש בה טענה
והיא הטענה הא' שפיון שעשה מעשה סרסור ביניהם נראה שמכורה אחר כף וכדאמ'
התם פ' חזקת על מימרא דרב הבא מחמת הגוי הרי הוא כגוי דאע"ג דהחזיק כמה שנים
לא הויא חזקה אלא בשטר ואמר רבא ואי אמר ישראל קמאי זבנה גוי מיניה ברצונו
וזבנה ניהלי מהימן מגו דאי בעי אמר אנא זבנתא מיניה דהא החזיק הוא בה ג' שני'
בנדאי וה"נ האי דקאמר דכיון שנעשו סרסורים נראה שמכרו' הוי כמו קמאי זבנה גוי
מינ' וזבנת ניהלי ואית ליה מגו דאיבעי אמר אנא זבנת מיניהו כיון שהחזיק בה ג' שנים
קמי דידהו ולא מחו בידיה דלא דוקא כדאמ' קמאי זבנת גוי וכו' הוא דאיכ' מגו אלא כל
היכא דמצי' טעין דגוי זבנה ברצונו כיון שנעשה הוא סרסור למוכר' איכ' מגו וכמו
שכתבו המפרשי' ז"ל עלה דהא דרב' דהה"נ אם אמ' זה הגוי נתן לי שטר זביני דזבנ'
מינ' אלא דלא אנדדרי ביה וארכס נאמן ונהרי דלא ידע הוא שמכרה ברצונו דלא קאמר
קמיה דידי זבנ' ואפ"ה כיון שאמר נתן לי שטר שקנאה ממך מסתמא ברצונו היה דלא
כתב שטרא מחמת יראה והכא נמי כיון דטעין ראובן דנעשו לו סרסורים והוי מעשה
שפיר כדאמ' לעיל אמרי' דזבנה ליה ברצונם במגו דמצי למימר מינ' זבנת' והא אית
ליה חזקה ג' שנים בפניהם ולא מיחו כדאמר נאם המבי"ט: שאלה רטו גט שנקת' בטבריה
וכתבו שבגליל התחתון הוי שינוי שם המקום או לא: תשובה בענין שינוי השם איכא
תלת' גוונ' חדא הוי לו ב' שמות וכתב א' מהם ובמתני' דפ' השולח בראשונה היה משנה
שמו ושמה וכו' התקין ר"ג איש פלו' וכל שום וכו' וכן שינה שם עירו שכתב שם
עירו שבכאן ולא שם עירו של מקום נתינ' וכמ"ש המפרשים ז"ל גוונ' תנינ' שינה שמו

ושמיה שְׁהִיָּה שְׁמֵם אַבְרָהָם וְשָׂרָה וְכַתֵּב יִצְחָק וְרַבֵּקָה וְכֵן שִׁינָה שֵׁם עִירוֹ שְׁהִיָּתָה נִקְרָאת
יְרוּשָׁלַם וְכַתֵּב חֲבֵרוֹן וּבְמִתְנִי' דַּפ' הַזּוֹרֵק שִׁינָה שְׁמוֹ וְשִׁמְיָה שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה וְכו'. דְּוָמְנִ'
דְּרִישׁ' דְּמִתְנִי' דְּקִתְנִי הָיָה בְּמִזְרְ' וְכַתֵּב בְּמַעְרֵב כּו' וּפְרָכִי' עָלֶיהָ בַּגֹּמ' הִינְנוּ שִׁינָה שֵׁם
וְשִׁמְיָה שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָה אֶלְא לְאוֹ סוּפֵר פְּדָאֲמִ' לְהוּ וְכו'. מִשְׁמַע דְּשִׁינָה שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ
דְּמִתְנִי' הָיָה כְּדָפִי' וְכֵן כְּתֵב הֶרְמֵב"ם ו"ל פ"ג מִי שְׁהִיָּה לוֹ ב' שְׁמוֹת וְכֵן אִשָּׁה וְכו'. דְּהִינְנוּ
מִתְנִי' דְּהַשׁוּלַח וְאַח"כּ כְּתֵב שִׁינָה שְׁמוֹ אוֹ שְׁמָה שֵׁם עִירוֹ כּו' אַע"פ שְׁכַת' וְכָל שׁוּם כּו'
אִינוּ גַט וְהִינְנוּ מִתְנִי' דְּהַזּוֹרֵק וְכַמ"ש הֶרֶב בְּעַל מ"מ בְּתַרְנִיָּהוּ וּמִשׁוּם דְּהָיָה שִׁינָה גְדוּל
בְּשֵׁם אֶחָד שְׁאִינוּ נִקְרָ' בּוֹ כָּלָל וְכֵן בְּעִיר תַּנְנִי תַצָּא מִזָּה וּמִזָּה וְכו'. דְּמִשְׁמַע מִן הַתּוֹרָה
בְּכָלֵלָא דַּפ' עֲשִׂירִי וּמָה שְׁכָתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים ו"ל דְּלֵא שִׁינָה מִמֶּשׁ אֶלְא שִׁישׁ לְאוֹתָהּ הָעִיר
ב' שְׁמוֹת הִינְנוּ לְעַנְנֵי דְאַרְף כִּי הָיָה גִּנְנָא דְלֵא שִׁינָה מִמֶּשׁ תַצָּא מִזָּה וּמִזָּה אֶבֶל בְּשִׁינָה מִמֶּשׁ
תַצָּא וְאִינוּ גַט מִן הַתּוֹרָה לַכ"ע גִּנְנֵי' תְּלִיתָא' שִׁינָה שְׁמוֹ אוֹ שֵׁם עִירוֹ שְׁכָתְבוּהוּ בְּשִׁינָה
אַבְרָהָם אַבְהָם יְרוּשָׁלַם יוֹשָׁלַם אוֹ יוֹשְׁמִים וְכִיּוֹצָא בְּזָה שִׁינָה שֵׁם אַח' וְהָכִי
מִשְׁמַע לִישְׁנֵי' דְּשִׁינָה וְלֵא קִתְנִי הַחֲלִיף שְׁמוֹ וְנִרְאָה דְּשִׁינָה כִּי הָיָה דְּהָיָה בְּשִׁינָה לְשֵׁם אַח'
כִּינּוּן שְׁאִין זֶה שֵׁם כָּלָל וְלֵא קִינְצוּ' שֵׁם כְּהִנְי דְּמִייתוּ הַמְּפָרְשִׁים ו"ל יִצְחָק חִקְנֵן וְכִיּוֹצָא בּוֹ
דְּהָיָה קִינְצוּר שֵׁם אוֹ כִּינְצוּר בְּלִשׁוֹן לְעַז אֶבֶל כִּי הָיָה שְׁאִין מִי שִׁינָה לְאַבְרָהָם אַבְהָם אוֹ
אַרְבֵּם הָיָה לִיהָ כְּמִי שְׁלֵא נִכְתֵּב שְׁמוֹ כָּלָל פְּסוּל דְּאִינוּ נִודַע מִי הוּא הַמְּגַרֵשׁ וְלֵא הָיָה הִנְי
קִינְצוּר שֵׁם וְלֵא חֲנִיכ' כִּינּוּן שְׁאִין שׁוּם אָדָם שִׁינָה' כֶּה וְאַרְף עַל גַּב שֶׁהוּא יָדוּע שְׁבִטְעוֹת
נִכְתֵּב וְכִנּוּנָתוֹ הוּא אַבְרָהָם אַפ"ה כִּינּוּן דְּלִיכָא מֵאֵן דְּקָרִי הָכִי הָיָה לִיהָ כְּמִי שְׁלֵא נִכְתֵּב
הַשֵּׁם כָּלָל כְּדָאֵמַר וְהָיָה כְּנִפְּוֹאֲתָא דַּפ' הָאו' דְּכָתְבוּ תְּפּוֹאֲתָא' וְאַמַר דְּהָיָה כְּחִסְפִּי': וְהַשְׁתָּא
נִיחִי לְנִיחֵן דִּינּוּן דְּכַתֵּב בְּטְבָרְיָה שְׁבַגְלִיל הַתְּחַתּוֹן וְהוּא יָדוּע כִּי אִינוּ מִהַגְלִיל הַתְּחַתּוֹן כִּי
אַם מִהַעֲמֵק כְּמוֹ שְׁשִׁינָה פ"ט בְּשִׁבְעִיעִית וְלִהָכִי נִרְאָה דְּהָיָה בְּשִׁינָה שֵׁם הָעִיר דְּכִינּוּן שִׁינָה
שְׁטְבָרְיָה הִידוּעָה אִינוּ בְּגִלְלִיל הַתְּחַתּוֹן הָרִי שִׁינָה שְׁמָה וְאִין בְּמִשְׁמַעוֹ טְבָרְיָה שְׁבַגְלִיל
הַתְּחַתּוֹן טְבָרְיָה הִידוּעָה וְאִלוּ הָיָה כְּאִלוּ לֵא נִכְתֵּב שֵׁם הָעִיר בְּגַט הָרִי בְּעַל הָעִיטוֹר
וְאַחֲרֵים שְׁכָתְבוּ שְׁאִינוּ מְעַכְב שְׁלֵא כְּדַעַת הֶרְשִׁב"א ו"ל סִימָן אֶלְף רִי"ד וְכֵן מ"מ פ"ג
אֶבֶל מֵאַחַר שְׁכָתְבוּ טְבָרְיָה שְׁבַגְלִיל הַתְּחַתּוֹן הָרִי שְׁכָתְבוּ וְשִׁינָה בְּהָ וְלַכ"ע שִׁינָה פּוֹסֵל וְאִין
לוֹמַר דְּמֵאַחַר שֶׁהוּא יָדוּע שְׁאִין טְבָרְיָה בְּגִלְלִיל הַתְּחַתּוֹן וְעַל טְבָרְיָה הִידוּעָה הוּא שְׁכִינּוּ
וְכִמוֹ שְׁכָתְבוּ בְּגַט הַנּוֹ' גַּם כֵּן דִּינְתְבִ' עַל כִּיף יִמָּא דְּטְבָרְיָה דְּהִינְנוּ טְבָרְיָה הִידוּעָה דְּלֵא הָיָה
שִׁינָה שֵׁם דַּע"כ אֶטְבָרְיָה הִידוּעָה קָאִי דְּכִינּוּן שְׁאִין שׁוּם מְצִיאָו' לְטְבָרְיָה הִידוּעָה דְּעַל כִּיף
יִמָּא דְּטְבָרְיָה מוֹתְבָא שְׁתָּהָא מְגִלְלִיל הַתְּחַתּוֹן הָיָה בְּשִׁינָה שֵׁם וְכִמְזוּנֵיף מֵתוֹכּוֹ שֶׁהוּא מְזַכֵּיר
שֵׁם עִיר שְׁאִינָה בְּעוֹלָם מִשׁוּם שֶׁהַזְכִּיר טְבָרְיָה הִידוּעָה וְאַמַר עָלֶיהָ שֶׁהִיא בְּגִלְלִיל הַתְּחַתּוֹן
וְאִינוּ כֶּה וְהָיָה כְּהָא שְׁכָתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים ו"ל עַל הָא דְּאוֹקְמִי' מִתְנִי' דְּהָיָה בְּמִזְרַח וְכַתֵּב
בְּמַעְרֵב דְּאִיִּירִי בְּסוּפִ' דְּכָל שְׁכֵן שְׁצָרִיף שִׁיעֲמָדוּ שֵׁם הָעִיר וְכו'. דְּאִתִּי לְמִימַר אַחֲרֵים
חֲתָמוּ בְּשֵׁם וּמְזוּנֵיף הוּא שְׁהָרִי לֵא הָיָה שֵׁם וְכ"ש הָכָא דְּהָיָה מְזוּנֵיף שְׁאוֹמֵר שְׁטְבָרְיָה הוּא
בְּגִלְלִיל הַתְּחַתּוֹן וְאִינוּ כֶּה אִיפְשָׁר עוֹד לוֹמַר דְּהָיָה שִׁינָה שֵׁם הָעִיר כִּינּוּן שְׁכָתוֹב בְּגִלְלִיל
הַתְּחַתּוֹן וְזוֹ אִינָה אֶלְא בְּעַמְק וְאִיפְשָׁר דְּמְדִינַת הָיָה דִּישׁ עִיר דְּאַסְקוּ שְׁמָה כְּשֵׁם טְבָרְיָה
וְנִהַר גְּדוּל שְׁלָה כְּיָם טְבָרְיָה וְעוֹמֵד' בְּאִי זֶה גְּלִיל שְׁנִקְרָ' גְּלִיל תְּחַתּוֹן וְכִמוֹ שְׁהִבִי' הַר"י
קוּלוֹ' ו"ל בְּתִשׁוּבָ' בְּאַשְׁכְּנֵז' גְּלִיל תְּחַתּוֹן גְּלִיל עֲלִיוֹן וְאַעפ"י שֶׁהוּא יָדוּע שְׁזָה הִגֵּט נִכְתֵּב
בְּטְבָרְיָה זוֹ שְׁבָאֲרִץ יִשְׂרָאֵל בְּעַמְק אַפ"ה הָיָה שִׁינָה שֵׁם שֶׁהוּא פְּסוּל כִּינּוּן שְׁאִיפְשָׁר שִׁישׁ

טְבַרְיָה אַחֲרֵת כְּדָאֲמַר' וּמִשּׁוּם מְזוּנְיָיָהּ נְמִי כְּדָאֲמַר וְהִגַּע עֲצָמָהּ שְׁפָתַי בִּירוּשָׁלַם אוּ בְחֶבְרוֹן דִּי תִתְבָּ' עַל נַהֲר' פְּלוּנִי שְׁהוּא יְדוּעַ שְׁאִינְן לְהֶם נְהָר אוּ דִי תִתְבָּא בְּגַלִּיל אוּ בְעַמְקָא וְאָמַר פִּינוּן שְׁהוּא יְדוּעַ שְׁבִירוּשָׁלַם אוּ חֶבְרוֹן שְׁבִירוּשָׁלַם נִכְתַּב גִּט זֶה הָוִי כְּפִשָׁר אֵינּוּ דְהָרִי הוּא כְּמִזְוִיָּהּ בְּתוֹכּוֹ שְׁפָתַי דִּי תִתְבָּא עַל מַאי דְלֹא יִתְבָּא וְאֶפְּלוּ אִי אֶמְרִינְן עַל יְרוּשָׁלַם תְּרִי יְרוּשָׁלַם הָוִי אוּתָהּ יְרוּשָׁלַם נְמִי לֹא הִיְתָה יִתְבָּא עַל אוּתוֹ נְהָר פְּלוּנִי אוּ לֹא הִיְתָה בְּגַלִּיל הַתְּחַתּוֹן וְלֹא דְמִי לְשִׁינָהּ מְקוּם לִיְדִתּוֹ דְהַכְשִׁירוּ ר"ת ו"ל דְסִהְדִי לֹאוּ אֲשַׁקְרָא מְסִהְדִי אֶלְא אֲעִיקַר מַעֲשֵׂה דֵהַת' לֹא מִיְחֻזִי כְּשִׁיקְרָא וְכְמִזְוִיָּהּ דְלֹא יְדַעִי כ"ע דְמְקוּם הַכְּתוּב בּוּ שְׁאִינוּ מְקוּ' לִיְדִתּוֹ אֲבָל הִכִּי יְדַעִי כ"ע דְטְבַרְיָה הִידוּעָה אֵינָהּ בְּגַלִּיל הַתְּחַתּוֹן וּמִיְחֻזִי כְּשִׁיקְרָא וְכְמִזְוִיָּהּ מִתּוֹכּוֹ כְּדָאֲמַר' וְכֵן בְּשִׁינוּי מְקוּם דִּירָה לְכ"ע פְּסוּל וְנַר' דְסִדְר הַנְּכֹוֹן שְׁרָאוּי לִיְכְּתַב בְּגִט הַנְּכְתַב בְּטְבַרְיָה מִתָּא טְבַרְיָה שְׁבַעֲמָק דִּי תִתְבָּ' עַל פִּיָּה יָם גִּינוֹסֶר כְּמוֹ שְׁאִנּוּ כּוֹתְבִים צְפַת שְׁבַגְלִיל הָעֲלִיוֹן יִכְתּוּב טְבַרְיָה שְׁבַעֲמָק וְתַרְגּוּ' כְּתָף כְּנַרְת הוּא עַל פִּיָּה יָם גִּינוֹסֶר וְרָאוּי לְכַתּוּב כְּףָּ שְׁהוּא לְשׁוֹן תַּרְגּוּם פְּלִשׁוֹן הַגִּט וְלֹא יָם כְּנַרְת שְׁהוּא לְשׁוֹן הַקְּדָשׁ וְכֵן לֹא יִכְתּוּב דִּי תִתְבָּא עַל פִּיָּה יָם דְטְבַרְיָה שְׁאִם הִיְתָה מְקוּם אַחַר בְּשִׁפְתָּ יָם זֶה הִיְתָה אֶפְשָׁר לְכַתּוּב מְקוּם פְּלוּנִי דִי תִתְבָּ' עַל פִּיָּה יָם טְבַרְיָה שְׁהוּא נוֹדַע עַל יַד טְבַרְיָה אֲבָל לְכַתּוּב טְבַרְיָה דִי תִתְבָּ' עַל יָם טְבַרְיָה הַפֶּל אֲחַד וְעוֹד דִּיָּם קְדָם לְטְבַרְיָה וְלֹא טְבַרְיָה לִיָּם וְאִיָּהּ יִתְלַהּ יְדוּעַ בְּשִׁאִינוּ יְדוּעַ אֶלְא נִרְאָה לְכַתּוּב עַל פִּיָּה יָם גִּינוֹסֶר כְּתַרְגּוּמוֹ כְּדָאֲמַר' נְאֻם הַמְבִי"ט: רִיּוֹ עַל רְאוּבֵן שְׁהִיָּה חֲזִיב לְשִׁמְעוֹן וְלֹא הִיְתָה לוֹ בְּמָה לְפָרְוַע וְתַפְשָׁ שְׁמַעוֹן לְלוּי שְׁהִיָּה חֲזִיב לְרְאוּבֵן וְלֹא נִמְצָא לְפָנֵי מִי שְׁיַעֲמָדוּ לְדִין הוֹלִיכּוֹ לְעַרְפָּאוֹת וְנִתְחַזֵּיב לוֹ שֵׁם וְכַתּוּב עָלָיו מָה שְׁנִתְפָּשְׂרוּ בִינֵיהֶם וְהִלָּף לוֹ לְמְקוּם רְחוּק מְקוּם אֲשֶׁר רְאוּבֵן הִיְתָה שֵׁם וּבָא אַחַר כְּמָה שְׁנִיָּם וְתַבַּע שְׁמַעוֹן מִמֶּנּוּ מָה שְׁכַתּוּב עָלָיו בְּעַרְפָּאוֹת וְהִרְאָה הוּא שְׁטַר מְכַל מָה שְׁהִיָּה חֲזִיב לְרְאוּבֵן וְאָמַר פִּי קוֹדָם שְׁהִלָּף פָּרַע לְשִׁמְעוֹן מָה שְׁנִתְפָּשְׂר עִמּוֹ וְשִׁמְעוֹן אֹמַר שְׁלֹא פָּרַע לוֹ דְבַר וְהִלָּף לוֹ וְהִשְׁבַּתִּי שְׁאִם חוֹב שְׁחֲזִיב רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן וְלוּי לְרְאוּבֵן הֵם ע"פ נְאֻמָּן לוּי בְּשִׁבּוּעָה שְׁנִתְפָּשׂ' עִם שְׁמַעוֹן וְשִׁפְרַע לוֹ אֲבָל אִם הַחֹבוֹת הֵם בְּשִׁטְר אֵינּוּ נְאֻמָּן פִּינוּן שְׁעִדְיִין בִּיד שְׁמַעוֹן הַש"ח עַל רְאוּבֵן וּמָה שְׁאֹמַר לוּי שְׁפָרַע אֵינּוּ מוֹעִיל פִּינוּן שְׁנִתְחַזֵּיב בְּעַרְפָּאוֹת לְפָרְוַע לְשִׁמְעוֹן כְּפִי מָה שְׁהַעִידוּ שְׁנִתְנוּ רְשׁוֹת לְשִׁמְעוֹן שְׁיִלָּף לְעַרְפָּאוֹת מְפָנִי שְׁלֹא רָצָה לוּי לְפָרְוַע לוֹ וּכְמוֹ שְׁכַתּוּב בְּטוֹר ח"מ סִימָן פ"ו שְׁחֲזִיב לְפָרְוַע פַּעַם אַחֲרֵת אֶפְּלוּ נִתְחַזֵּיב לְפָרְוַע לֹא' בְּשִׁבִיל חֶבְרִיּוֹן וְכִינוּן שְׁפָן אֵינּוּ נְאֻמָּן לוּי לֹאמַר שְׁכָבֶר פָּרַע לְשִׁמְעוֹן מָה שְׁנִתְפָּשְׂר עִמּוֹ אִם הַשֵּׁט' חוֹב שְׁהִיָּה לוֹ לְשִׁמְעוֹן עַל רְאוּבֵן עִדְיִין הוּא בִּידוֹ וְהוּא הִיְתָה חֲזִיב בְּשִׁטְר לְרְאוּבֵן וְלָכֵן חֲזִיב לְפָרְוַע מָה שְׁיִתְבָּרְרוּ שְׁנִתְפָּשְׂרוּ אַז אַחַר שְׁיִשְׁבַּע שְׁמַעוֹן שְׁלֹא פָּרַע לוֹ.

נְאֻם הַמְבִי"ט: רִיּוֹ עַל דְבַר פִּירוֹת שְׁגָדְלוּ בְּשִׁמְטָה בְּקַרְקַע הַגּוֹי שְׁזַרְעוּ בְּשִׁנַּת הַשְּׁמֵטָה בֹּא"י כְּתַבְתִּי זֶה בְּסִי' י"א וְסִי' כ"ה זֶה לִי כְּמָה שְׁמֵטוֹת שְׁאִינָם חֲזִיבִים בְּמַעֲשֶׂר וְשְׁהֵם כְּפִירוֹת שְׁל יִשְׂרָאֵל שְׁגָדְלוּ בְּקַרְקַע בֹּא"י וְעַתָּה מְצִאתִי בְּסִפְר כְּפָתוֹר וְנִפְרַח בְּכַמָּה מְקוּמוֹת שְׁנִרְאָה כַּמ"ש כ' בַּפ"ד סִי"ב כְּתַב ט"ק מֵה"ר אֶלְיַעֲזָר ו"ל בְּהַלְכוּתִיו וְצָרִיף לְהַזְהַר בְּכָל מְקוּם מְפִירוֹת שְׁגָדְלוּ בֹּא"י בְּרְשׁוֹת הַגּוֹי כְּכָל חוֹמֵר אוּתָם פִּירוֹת שְׁגָדְלוּ בְּרְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן לְעַנְנֵן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֵׁרוֹת הֵן לְעַנְנֵן שְׁבִיעִית ע"כ וּבְפָרְק י"א דס"ד עַל תּוֹס' דְמַסְכַּת אֶהֱלוֹת פ"ז כְּתַב שְׁאֶפְּלוּ בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית שְׁל גוֹי הִיּוּ נוֹהֲגִים בּוּ אִיסוּר קוֹדָם לָכֵן ע"כ וּבַפ' מ"ו סִימָן תי"ח עַל מָה שְׁכַתּוּב הַרְמַב"ם ו"ל פ"ד מֵהַל' שְׁבִיעִית דְפִירוֹת הַגּוֹי מִתְרִין

כ' הוא תימא על זה אמאי פירות של גוי מותרים מזה הטעם כו' ונה אפ' בקרקע הגוי וכו' אבל מה שהווא אסור מן התורה מפני שבת הארץ וקדושתה לא הופקע אותו אסור בקניינו כו' ה"נ אינם חייבים בשביעית אבל בפירותיה נזהג שביעי' כו' וממשנ' אינו נעב' ירא' ג"כ בפ' שפירו' הגוי בעבודת' שהם אסורי' נמצאת למד שבקדושה שניה אסורה בעבודה וכו' וכן לפי הנראה מה שזרע הגוי בקרקעו וכו' ובשניה מותר' הפירו' עד זמן הביעור ואחר כך כתב על עובד' דבני פנען פ' חלק אם פן מה שזרע הגוי בקרקעו בא"י מקדוש' שניה בשביעית אסור ובפ' מ"ח דת"כ על ברייתא דמס' יבמות כתב והראב"ד פ' עזקה ארץ עבודה ואם ספחים אסורים בשביעית כ"ש פירות ארץ עבודה בין של גוים בין של ישראל ע"כ נמצא לפי זה שכבוש עולי בבל אינו נאכל ואפילו נעבד ע"י הגוי וכן נמי נר' לפי דברי הראב"ד ז"ל וזכרנוהו בפ' שאח' זה גבי עזקה נאמנים האיסור מבואר באהלות פי"ז זכרנוהו פי"א ע"כ ובפ' מ"ח וכו' אחר שכתב פ' מ"ו ענין איסור פירותיהם חזר וכתב וז"ל נראה שנשארו פירותיהם בשביעית בחי' תרומו' ומעשרו' כשאר השנים אלא שיהיה במעש' ב' דלא גרע מעמון ומואב וכו' ויהיה אם פן מי שבפירותיו חל שביעית כמו הישראל אין בו חיוב תרומות ומעשרות אבל מי שלא חל עליו שביעית כמו הגוי פירותיו הם בחיוב ואם עכשיו בארץ ישראל שרוב פירותנו משל גוים הם בדין הוא שיהיה נזהג בהם דין מתנות בשביעית אלא שמעשר שני יהיה מעשר עני כו' שאח' שפירו' הגוים אין בהם דין שביעית הווי להו בשביעית כפירו' עמון ומואב וכו' ע"כ פדי שלא יהיה כסותר דבריו הראשונים והאחרונים אני אומר כי מה שכתב קודם פ"ד הוא משם מהר"ר אליעזר זצ"ל הנה אפשר לומר דלא סבירא ליה אבל מה שכתב פי"א הוא סברת עצמו וכן מה שכתב פרק מ"ה פעמים וג' ומה שכתב גם פן פרק מ"ח לפי הראב"ד ז"ל ואם פן נצטרף לומר כי מה שכתוב אח' כך נר' שנשארו פירותיה' בשביעית בחיוב תרומות ומעשרות וכו' הוא לפי פשט דברי הרב שכתב שפירותיהם מותרים וכמו שכתב למעלה אחר שהשיג עליו ואל הרב ז"ל יש לו להאמין אף על שמאל שהוא ימין ואני מאמין אל דברי הרב ז"ל גם פן אלא שנ"ל שגם הרב ז"ל סבור שפירות הגוי שבאו ליד ישראל צריכים ביעור כי מה שכתב גוי שקנה קרקע בא"י וזרעה בשביעית פירותיה מותרים רוצה לומר שאינם אסורים מפני שזרעו אותם בישראל שזרע קרקעו בשביעית שהם אסורי' באכיל' וגזרו על הספחים שהם אסורים באכיל' מפני עוברי עביר' שלא זרע בסתר וכמ"ש הרב ז"ל בראש הפ' ומותר' שכתב הרב ז"ל היינו שלא בשעת הביעור כמו שכתב שלא גזרו על הספחים אלא מפני עוברי עבירה והגוים אינם מצוים על השביעית כדי שנגזר עליהם שנר' שמה שכתב מותר' ר"ל שלא קנסו עליהם מפני שזרעו שהרי אינ' מצוים אבל יהיו פירותיהם כדין שביעית לענין ביעור כמו פירות האילנות שבקרקע ישראל שהם מותרים באכילה וחיובים בביעור ואם פן אינו קשה על הרב ז"ל כלל ממה שהקשה עליו בעל כפתור ופרח שכתב תימא על זה אמאי פירותיו של גוי מותר' מזה הטעם שפך שנינו לא נאכל כו' נראה שהוא סובר שמה שכתב הרב ז"ל מותרים ר"ל שאינם צריכים ביעור ואינו פן שמותרים ר"ל שלא קנסו עליה' כמו על ישראל אבל יהיו חייבים בביעור כמו פירות האילן שהם מותרים באכילה אפ' מדרבנן והם חייבים בביעור: מה שכתבתי לסמוך פסק דין של החכם ה"ר חיים עובדיה נר"ו: ריח ראיתי פסק מהוד' מפרי עץ הדר מי כמוהו נאדר

יסד וגם חקר איש הדעת חיילי והתבונן גדול ויקר החכם השלם כמה"ר עובדי' נר"ו לתת טעם לשבח בשור וצאן יובל לטבח ונמצא ריאה דבוקה לרואהו אנמר לדבק טוב הוא ויחזקהו עשה סמוכו' למנהג המקילים ואינם תמהים בעיר הגדולה עשה גדר בפוסקי' שמנה עשר אלופים סביבו והחי יתן אל לבו דבריו דברי צדיקים משפטים טובים וחקים חיים הם למנצאיהם עובד אלהים אשר שם לפניהם שאין מי שיבדוק אחריהם ואין צריכין חיזוק דבריו עונן בלתי עונן מעיר והוא הצעיר משה: ריט ראובן נאמר לו שמשפחה אחת שהיתה פניוניה פניוניהו שהיו פהנים ושהוא גם כן יהיה פהן ואחר ימים בא לפני רב א' וספר לו הדבר ואמר לו שיינהוג חנומרי פהנים ועל דברי הרב סמוך בנו של ראובן שהיה בעל תורה והיה נוהג להפריש עצמו מטומאת מת דרך חומרא ובנו היה מקל בחומרת אביו כי לפעמים היה נוהג מטומאת מת ולפעמים לא היה נוהג לימים מתה אשתו וארס אשה גרושה והתרו בו שלא ישאנה וקפיץ וכנס אותה יודיענו רבינו אם יתחייב בדין להוציאה או לא: תשובה נראה דהא דתנו פ"ב דכתובות דעד אחד נאמן להעלות לכהונה אפי' היו גומלין היינו פשהו עצמו אומר שהוא פהן דהא משני אנפשיה איסור חומרי פהנים אבל אם הוא עצמו אינו יודע שהוא פהן לא יחייב לנהוג שום חומרא על פיו לא מבעיא פשהו מכחיש אלא אפילו אומר איני יודע כדמוכח פ' הניזקין ואין עד אחד נאמן לאפיי פשהו בידו לטמא ולרבא פשהו מתחלה בידו הא לאו הכי אינו נאמן דהא דאמרי' פ' האומר בקידושין דנאמן אפילו לא היה בידו תחלה היינו בשותק דכהודאה דמאי אבל מכחיש או אומר איני יודע לא כמו שכתב הרא"ש בשם ר"ת ז"ל: והכא נמי השתיקה הוא כאומר איני יודע אם אני פהן אם לא ומה שהיה נוהג חומרא לא שהיה מודה אלא חומרא משום ספק בעלמא לא הודאה דהא דאמרי' השתיקה היא פהודאה הוא פשאמרו לו נטמאו טהרותיך בפניך או ידעת דומאי דאכלת חלב בשתיקה כה"ג הוי הודאה אבל בענין אחר לא דהא דשתיק משום דלא ידע וכמו שכתבו בתוספות פ' האומר והרא"ש פ' הניזקין וביורה דעה סימן קכ"ז והאי דהיה מחמיר על עצמו לא הוי הודאה כדאמר' שהרי יכול לחזור בו מהשתיקה ולהכחיש אם אמר מה ששתיקתי שהייתי מחשב לדעת אם הוא אמת ונאמן כמו שכתב שם יורה דעה ומסתמא פשהו שותק לא היה אוכל או שותה הטהרות שאמרו לו שנטמאו או היינו שאמרו לו שנתנסף והיה מחמיר על עצמו ואפילו כשמכחיש אחר כך נאמן ונפקא מינה שאפי' היה מחמיר כה"ג נאמן להכחיש: ואם כן בן ראובן היה יכול לחזור בו ממה שהיה מחמיר על עצמו אם היה לו אי זה טעם להכחיש למי שאמר לו שהיה אביו ממשפחת שפינוי שלהם היה כפינויו והיו פהנים דחומרא פזו שהוא על ספק בעלמא דהוי כדבר שאינו יודע בו שמותר וטוע' בו באיסור דנשאל ומתירין לו כדגרסינן בירושלמי שהביא הרי"ף ז"ל פ' מקום שנהגו וכ"ש בנו שלא נהג חומרא כי אם לפעמים שאין זה הודאה דהא עדות עד אחד נמי שהיה אביו פהן אפילו היה הוא אומר גם כן פהן אני לא היה מועיל לגבי הבן כמו שלמדו ממה שאמרו שם החולק תרומה בנכסי אביו וכו' שמי שפא בזמן הזה ואמר פהן אני ועד אחד מעיד לו שאני יודע שאביו של זה פהן הוא אין מעלין אותו לכהונה בעדות זה שמא חלל הוא עד שיעיד שזה פהן הוא כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ' פ'ק עשרים מהלכות איסורי ביאה ובנ"ד פי ראובן ובנו ידועים שהם בני נשים פשרות לכהונה אם היה א' מהם אומר פהן אני ויש לי עד א' היה ידוע שפנו גם כן היה פהן אבל פינו שהו

אינו אומ' פהו אני אין העד נאמן כמו שפתי למהלך וכ"ש בנו: וכפי הנראה אפילו עדות עד א' ליכא הלא שואמר לו אמירה בעלמא שלא בפני ב"ד ולית בה משש' פלל דהוי פקול בעלמ' דלא איתחזק בבי דינא דלאו כלו' הוי והוי נמי פקול שיש לו אמתלא דאין חוששין לו והאמתלא הויא דמשום שהיה משפחה אחרת בכינויה והיו פהנים יצא קול זה אפילו היה קול דאיתחזק בדינא וכן מה שאמר לו הרב שינהוג חומרי פהנים נראה כי לא אמר פה מצד הדין דרף הוראה אלא דרף חומרא בעלמא כי ראה אותו שהיה חושש למה שואמר לו ולא הנה הוראה אלא אם היה אומר לו הרב אתה חייב לנהוג חומרא באיסורי פהונה וכדאמר לענין דינא צא תן לו או חייב אתה ליתן לו דמנשמע דאם אומר הדין לנתבע תן לו פה וכה בלא צא או בלא חייב דלא הוי פסק ולא הוראה דמצי למימר דדרף פשרה אמר לו פן אכל כשאמר לו צא או חייב הוי דרף ציווי והוראה והכ' נמי גבי איסור לא שניא: וכן מה שהעיד אחד שהרב ז"ל אמר לו שלדעתו היה יכול לישא את פפיו לאו פלום הוי דלא עדיף מעד אחד המעיד על איש א' שהוא פהן דאינו נאמן אפילו הוא אומר אני יודע אלא כשא' הוא גם פן פהן אני כדאמר לעיל וכ"ש לגבי בנו שהוא מכחיש ונושא גרושה ויש תימא בעדות זה שהעידו על הרב ז"ל שאם לדעתו היה יכול לישא את פפיו איך היה האיש שהוא מסרב ולא היה נושא את פפיו וכיון שהרב ז"ל היה נראה לו שישא את פפיו היה עובר בכל יום בעשה אם לא היה עולה לדוכן בשעה שהיו עולים הפהנים ולא היה מניחו הרב ז"ל לעבור בפניו בכל יום שהאיש הזה היה מתפלל בב"ה שהיה מתפלל בו הרב ז"ל ואם לדעתו היה חייב לישא מי היה מונעו שלא ישא הרי ידוע ומפורסם הוא כי לא היה בזמן ההוא מי שיהיה לו לב לחלוק על הרב ז"ל כי היה גדול בדורו ומי יאמר לו מה תעשה ולכן נראה לי שאין בן האיש הזה חייב לגרש את האשה הגרושה שנושא ואפילו לכתחלה היה יכול לישא אותה אם לא היה לבו נופקו בשום ספק פהונה: רכ אליכם פל עוברי דרף אגיד בזרועי וידי וקולמוסי לדור ולכל יבוא גבורת ב' אנשים שנתעצמו בדין ועלתה להן שנה ויותר ועתה נגמרו טענותיהם בפני ולא רציתי לענות דינם יותר ונסתיי' דבר זה בקטנים גם פי נפתח בגדולים ומפני שהיה טוב וישר בעיני קצת בני אדם שיצטרפו חכמים אחרים עמי בדין זה ולא הפקתי רצונם לסבה ידועה לכן רציתי לכתן' ולבא' הטעמים שסמכתי עליהם לפטור את כ"ר שלמה מתביעה כ"ר ישעיה על הערבות והחכמים יצ"ו יראו וישמעו ויוסיפו לקח כי הדבר פשוט ראשונה תבע כ"ר ישעיה את כ"ר שלמה ששניהם היו ערבים ליתומי כ"ר אליעזר נ"ע על תקפ"ח סולט' שהיה חייב כ"ר דוד נ"ע ושהוא פרע את פולם לאפוטרופוס היתומים בעד אחיו ושללא נכנס בידו מנכסי אחיו הנז' כי אם הנז' רנ"ח סולטני מהגאמלוטי ויריעות פשתן והש"ל פרחים תשל' התקפ"ז פרע מכיסו ועוד שהפסיד נ' פרחים למצוא הש"ל פרחים שהם ש"פ שיפרע לו חציין ור' שלמה הראה בב"ד מעשה ב"ד פתוב וחתום פראוי איך קבל כ"ר ישעיה בצובה משא א' של משי שנה ש"ה סולט' והשיב כ"ר ישעיה שהוא אמת שהודה בב"ד שקבלה אבל לא קבלה כי אחיו כ"ר אברהם שהיתה המשי בידו מקרה פבר ושאמר לו אחיו הנז' שפרע חובות אחיו כ"ר דוד נ"ע בדמי המשי וקצת מדמי המשי היו בבגדים ולקחם כ"ר ישעיה וב"ד הוציאום מידו לפרוע חוב אחר שהיה חייב ר' דוד ושללא נשאר בידו פלום מהמשי ור' שלמה הראה פתב א' שהיתה ביד רבי אברהם הנז' שפתב לו כ"ר דוד והודיעו

לו שְׁהַמְשִׁי הַנּוֹז' מְכַרָּה לר' יִשְׁעִיָּה אָחִיו עִם הַגְּאָמִילוּטִישׁ וְשִׁנְשָׂאָר ר' יִשְׁעִיָּה לְפָרוּעַ לִיתוּמִים הַנּוֹז' וְעַם כְּתָב זֶה הוּצִיָּאוּ ב"ד הַמְּשִׁי מִיָּד מִי שֶׁהִיָּתָה וּנְתַנּוּהָ לּוֹ כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּמַעֲשֵׂה ב"ד וּמִתּוֹךְ אֵלּוּ הַטְּעָנוֹת נִרְאָה לִי דְבַר פְּשׁוּט שְׂאִין לּוֹ שׁוּם תְּבִיעָה עַל כ"ר שְׁלֵמָה עַד סוֹף תַּקְס"ג סוּלְט' שְׂאוּמֵר שְׁעָלוּ כָּל דְּמֵי הַגְּאָמִילוּטִישׁ וְהַמְּשִׁי אַחַר שֶׁפְּתוּב וְחֵתוּם מַעֲשֵׂה ב"ד שֶׁנִּמְסְרָה הַמְּשִׁי בְּיָדוֹ לְאוֹ כָּל כְּמִינֵיהָ לֹאמֵר שֶׁהוּדָה בְּלֹא קַבְלָה דְּהוּדָאָה בְּפָנָי ב"ד לְאוֹ הַשְּׁטָאָה הִיא וְלֹא בְּשׁוֹפְטָנִי עֶסְקִינֵן דְּמוּדוֹ בַּב"ד שֶׁקִּבְלוּ מֶה שֶׁלֹּא קִבְלוּ וּמֶה שְׂאוּמֵר כ"ר אַבְרָהָם אָחִיו ג"כ שֶׁהוּא מְכַר הַמְּשִׁי קְנוֹדָם וְשֶׁפָּרַע קֶצֶת מְחֻבּוֹת כ"ר דָּוִד אָחִיו גַּם הוּא אֵינּוּ נֶאֱמָן כִּינּוֹן שִׁישׁ מַעֲשֵׂה ב"ד שֶׁצָּווּ לּוֹ ב"ד שִׁימְסוֹר הַמְּשִׁי בְּיָד כ"ר יִשְׁעִיָּה וְשֶׁמְסָרָה הָרִי הוּא הוּדָה שֶׁהִיָּתָה בְּיָדוֹ אוֹ הִיא אוֹ דְּמִיָּה שֶׁאֵל"כ יִפְטוֹר עֲצָמוֹ בַּב"ד וַיֹּאמֶר שֶׁכָּבֵר פָּרַע קֶצֶת חוֹבוֹת כ"ר דָּוִד אָחִיו אֲלֵא וְדַאי מְדַלָּא קְאָמֵר הִכִּי נִרְאָה שֶׁעֲדִינִין הִיָּתָה בְּיָדוֹ וְאִם אַח"כ פָּרַע אֲפִילוֹ שֶׁלֹּא מְדַעְתּוֹ שֶׁל כ"ר יִשְׁעִיָּה הָיָה פְּשִׁיעָה בְּמִמוֹנֵי שְׁהִנְיָחוּ בְּיָדוֹ וְהוּדָה שֶׁקִּבֵּל וְסָמַךְ עָלָיו שִׁימְנוּ לּוֹ וְלֹא נִתַּן אֲלֵא נִרְאָה וְדַאי שֶׁשְּׁנִיָּהֶם נִתְרַצוּ בְּמֶה שֶׁפָּרַעוּ שֶׁהֵם קל"ה סוּלְט' לְכֹן אֲחִיָּהֶם הַגְּדוֹל כ"ר מֹשֶׁה שְׂאוּמֵר שֶׁפְּתוּבוֹ לְשֵׁם בְּאַנְגוּרָא לר' דָּוִד שִׁיגְבָם מַב"ח אַח' וְהִיָּה מְרַנְצָה לְפָרוּעַ לִיתוּמִים כְּמוֹ שִׁנְשָׂאָר עִם אָחִיו כ"ר דָּוִד בַּכַּת' אֲשֶׁר שָׁלַח שְׁבַמְשִׁי וּבְגַאָמִילוּטִי' יִפְרַע לִיתוּמִי' וְכֹן עָשָׂה שֶׁפָּרַע וְלֹא תְּבַע שׁוּם דְּבַר לַכ"ר שֶׁלְמָה קָרוֹב לְשִׁנְיָה א' אֲלֵא כְּשִׁשְׁמַע שִׁנְשָׂבָה אָחִיו כ"ר דָּוִד אֲזַ נִתְעוֹרַר לְתַבְּנוֹעַ מִמֶּנּוּ שֶׁלֹּא הוּדָה מַעוּלָם שֶׁקִּבֵּל מִנְכָּסֵי אָחִיו אֲלֵא הַגְּאָמִילוּטִי' וְשֶׁהַמְּשִׁי לֹא קִבֵּל דְּבַר מִמֶּנָּה וְאָמֵר כָּבֵר שִׁשְׁבַע עַל זֶה וְכִשְׁהָרָאוּ לּוֹ הַמַּעֲשֵׂה ב"ד אֲזַ אָמַר אָמַת שֶׁהוּדָה אֲבָל לֹא קִבֵּל וְאִין בְּתִשׁוּבָה זֹו מִמְּשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְּתִי: וּמֶה שֶׁטוֹעֵן שֶׁמְכַלֵּל דְּמֵי הַמְּשִׁי הָיָה ב' בְּגָדִים פֶּה וְשֶׁהָא' נִימְנוּ ע"י ב"ד לר' אֲלֵיָּה עַל חוֹב כ"ר דָּוִד וּל"א סוּלְט' מִן הָאֲחַר נִתַּן הוּא ג"כ ע"פ ב"ד אִם הִיָּה בְּדִין מֶה שֶׁהוּצִיָּאוּ ב"ד מִיָּדוֹ יֵשׁ לּוֹ דִּין לְתַבְּנוֹעַ מַכ"ר שְׁלֵמָה חֲלָקוֹ אֲבָל אֵינִי רוֹאָה שֶׁהָיָה יְכוּלִים ב"ד לְהוּצִיאָם מִיָּדוֹ שֶׁהִיָּה מְוַחֲזָק בָּהֶם לְפָרוּעַ לִיתוּמִים שֶׁהִיָּה הוּא עָרַב וְקִנְיָן שֶׁלּוֹ הִיָּה כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּכַתְּבֵי שֶׁל כ"ר דָּוִד שֶׁמְכָרָם לְאָחִיו וְהִיָּה כָּבֵר מְוַחֲזָק בָּהֶם מִי יוֹכֵל לְהוּצִיאָם מִיָּדוֹ אִפִּי' יְהִיָּה מְוַקְדָּם בְּחוֹב שֶׁל כ"ר אֲלֵיָּה וְהִיָּה פְּתוּב בְּשִׁטְרוֹ שֶׁעֲבוּד מְטַלְטְלֵי אֲגָב מְקַרְקְעֵי ג"כ בְּחוֹב זֶה שֶׁל הִיתוּמִים הִיָּה פְּתוּב בְּשִׁטְרֵי דְקִנְיָאֵי וְדַאָקְנָה וְהָיָה וְלָנָה וְאִם"כ קִנְיָה דְאִין בְּזָה דִּין קְדִימָה כ"ש שֶׁהִיָּה הוּא מְוַחֲזָק בָּהֶם וְלֹא הָיָה תוֹפֵס לַב"ח בְּמִקוֹם שֶׁחָב לְאֲחֵרִים שֶׁהָרִי לְעַצְמוֹ תְּפִס שֶׁהוּא הִיָּה עָרַב וְאִם הוּא לֹא יָדַע לְטַעוֹן וְהוּצִיָּאוּ מִיָּדוֹ אִיהוּ הוּא דְאֶפְסִיד אֲנַפְשִׁיָּה וְאֵינּוּ יְכוּל לְתַבְּנוֹעַ שׁוּם דְּבַר מַכ"ר שְׁלֵמָה שֶׁאִם הִיָּה מְרָאָה הַכְּתָב לַב"ד לֹא הָיָה יְכוּלִים לְהוּצִיא אוֹתָם מִיָּדוֹ שֶׁהָרִי פְּתוּב בָּהּ שֶׁהַגְּאָמִילוּטִי' וְהַמְּשִׁי קִנְיָם ר' יִשְׁעִיָּה מֵר' דָּוִד אָחִיו וְנִשְׂאָר לְפָרוּעַ בְּדַמִּיָּהֶם לִיתוּמִים וְלֹא מְוַחֲזָקִי לַב"ד טוֹעִים שִׁינְרָאוּ הַכְּתָב וְנִצְווּ לְהוּצִיא מִיָּדוֹ הַבְּגָדִים שֶׁהָיָה מְכַלֵּל הַמְּשִׁי וְאֲפִילוֹ שִׁינְרָאוּ ב"ד כְּתָב אַחַר עַל כ"ר דָּוִד שִׁיפְרַעוּ לר' אֲלֵיָּה מִזֶּה הַמְּשִׁי לֹא הָיָה יְכוּלִים לְהוּצִיא מִיָּד כ"ר יִשְׁעִיָּה הַמְּוַחֲזָק בָּהּ עַל מֶה שֶׁהִיָּה חֲזִיב לּוֹ אָחִיו כ"ר דָּוִד מִן הָעָרְבוֹת דְּמַהְגִּי לִיָּה תְּפִיסָה דְאִין בִּיָּה דִּין קְדִימָה כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְּתִי וְאִם יֹאמֵר שֶׁהַבְּגָד שֶׁהוּצִיָּאוּ ע"י ב"ד לֹא הִיָּה בְּיָד כ"ר יִשְׁעִיָּה אֲלֵא בְּיָד אַחַר לֹא מִפְּנֵי זֶה לֹא יְהִיָּה מְוַחֲזָק בּוֹ כ"ר יִשְׁעִיָּה שֶׁהָרִי מִיָּד אָחִיו כ"ר אַבְרָהָם הִיָּה מְוַחֲזָק בְּיָד הָאֲחַר וּר' אַבְרָהָם נִתְרַצָּה שִׁינְתָּנוּם לר' יִשְׁעִיָּה אָחִיו אַחַר שִׁנְצִטְוָה מַב"ד שִׁימְסוֹר הַמְּשִׁי אוֹ דְּמִיָּה לַכ"ר יִשְׁעִיָּה אָחִיו וְעַל פִּי זֶה הוּא שֶׁקִּבֵּל כ"ר יִשְׁעִיָּה הַבְּגָד הָא' מִן הַב' וְאִם מִפְּנֵי טַעַם זֶה הָיָה מוּצִיאִים ב"ד הַבְּגָד לר' אֲלֵיָּה לֹא

היו מוציאים מידו ה"א סולט' שקיו פבר מוחזקים בידו מן הבגד הא' שמכר אלא שלא ראו הכתב ואם ראו אותה איהו הוא דאטעי אנפשיה שלא ידע לטעון טענותיו ולא ב"ד ואינו יכול לחייב את כ"ר שלמה במה שהפסיד הוא בטענותיו דאפילו היה שנתפז לא היה מתחייב בטענותיו כמו שהביא בטור ח"מ סימן קע"ה ובס' התרומות שער מ"ד כתב ששותר שצמד בדין יכול שנתפז לסתור כל מה שטען חבירו כשלא היה בעיר ואפשר גם כן כי מה שהוציאו ב"ד הבגדים לא מפני שקיו מדמי המשי כי ידעו שהמשי היתה לפרועהחוב של היתומים אלא שידעו ג"כ שהיה בידו נכסים של כ"ר דוד אחיו יותר ממה שעולה החוב של היתומים ולא רצה לתת כמו שידוע באותו הזמן שהיה סרבן על מאמר ב"ד ולכן עקבו הבגד שהיה חוץ מרשותו ונתנוהו לר' אליה והוא היה פורע סף דמי הבגד ליתומים פי עדיין היו נכסים אחרים ביד כ"ר אברהם וכ"ר שמעיה שנתפז של כ"ר דוד לפרוע לר' אליה כמו שכתוב בכתב של ר' דוד ולא נתראה מה נעשה מהם ואולי זה הבגד או חילופין היה מפלל מה שהיה בידיהם ונתנו לר' ישעיה לפרוע לרבי אליה וצריף למצוא מציאות אפי' ע"י הדחק כדי שלא יחשבו ב"ד טועין הפלל כי כל מה שעלו הג' אמילוטשי והמשי שהוא תקס"ג סולט' הוא ברשות כ"ר ישעיה ואין לו תביעה מהם על כ"ר שלמה.

ועל הנ' סולט' שאומר שהפסי' בש"פ סולט' שלקח בהקפה ומכר במעות בעין בש"ל נראה לי דבר פשוט שאין לו תביעה עליהם כיון שנקנסו בידו שנה תקס"ג סולט' מנכסי כ"ר דוד הרי נפטר הערב הב' מערבותו עד סף התקס"ג סולט' שאם לא היה מוציא אותם בדברים אחרים כמו שאומר שפרעו חובות לא היה צריף לחסר ממון כדי לחזור ולבקש מעות לפרוע: ואני אומר כי אפילו לא קבל דבר והיה לוקח בהקפה בהרבה ומכר במעות כדי לפרוע כמו שאומר שפשה עתה לא היה יכול לתבוע מחברו הער' כי לא נעשו ערבי' זה לזה או שניהם על האחד כי אם על מה שפרע א' מהם בעד חברו לא על מה שיפסיד בפרעון כי למה לו ליקח ביותר ולמפור בפחות זבינא וכו' תגרא איקרי אם יש לו משלו מעות יפרע ואם מטלטלים או קרקעות ימכר ויפרע ולא יקנה מאחרי' להפסיד ואם לא היה לו במה לפרוע הוא פטור אפילו היה הוא הלנה עצמו לא תהיה לו פנושה דאין אוסר אותו על החוב ומסדרין נמי לב"ח ואפילו היה מפסיד במקירת פליו ונחפציו אין הלנה או הערב חברו חייבים לפרוע לו אלא מה שפרע לו מה שהפסיד מסבת הפרעון דהגע עצמה שהיה הולך לפרוע ונפלה כיסו מחיקו אטו מי יימר דיתחילי הערב חברו או הלנה לפרוע כי אם מה שפרע בעדו השתא נמי כי הפסיד במקירה בסבת הפרעון אין לו תביעה כי אם על מה שפרע לא על מה שהפסיד וגם כי זו סברא היא יש בה דוגמת ראיה מן הערב עצמו שאין חייבים לפרוע לו אלא מה שפרע לא מה שהפסיד דמעיקר' דנכנ' בערבות ע"ת זה נכנס אפילו יפסי' בפרעון דגרע מלנה דאין נכנסין לביתו למשכנו ונהער' נכנסין לביתו כדתנן התם פ' המקבל ובגמ' מדכתיב לקח בגדו פי ערב זר וכו' וכתוב בני אם ערבת לרעהו כו' דמשמ' דממשכנין אותו פלי תשמישיו ונחפציו שאדם חס עליהם שלא למוכרם ומוכרם אותם לפרוע מה שנקנס ערב עליו והרי שהוא מפסיד במאניה דיקירי עליה ומוכרן בזול מיד ולא ימתין ליום השוק ויצטרף הוא אחר כך לטרוח וללוקחן ביוקר ופשיטא דאין הלנה פורע לו כי אם מה שפרע בשבילו לא מה שהפסיד בסבת הפרעון ומשום הכי הוא דקאמר ליה קרא בני אם ערבת וכו' תקענת לזר

וכו' דלגבי מה שנעשה ערב עליו לא מיקרי מלנה זר לגבי ערב כיון שפבר נתחייב לו בערבות אלא דהוי זרות לגבי שנעשה ערב ויכלו למשכנו מה שיש לו בביתו ויפסיד בהם יותר ממה שיפרע ואין מסדרין לו כמו שפכת בספר התרומות ולהכי קאמר עשה זאת איפה בני והנצל מזה לה התרפס וכו' פדי שלא תפסיד יותר ולא תוכל לגבות מן הלנה אלא מה שפרעת בעדו לא מה שהפסדת פדאמר: ועל עגן הכ"ה סולט' תשלום התקפ"ח סולט' נראה שאינו יכול לתבוע מכ"ר שלמה כי אם השליש והשליש האחר מכ"ר שמעיה עד שיעמוד בדין עם כ"ר שמעיה וכשיהיה פטור בדין שאין לו אז יחזור ויתבע מכ"ר שלמה חצי מה שלא יפרע כ"ר שמעיה דאף על גב דערב חייב לפרוע כשאין לזה בעיר הכא דהנה כ"ר שמעיה בעיר ולא תבע ממנו שום דבר והניחו ללכת חייב הוא ללכת אחריו וכשיביא מעשה ב"ד שלא נמצא לו במה לפרוע יחזור ויתבע ממנו שהרי פתב הרמב"ם ז"ל פכ"ו הנה הלנה במדינה אחרת שאינו יכול להודיעו ולא לילך אחריו וכו' תובע את הערב תחלה שהרי אין הלנה מצוי משמע דמשום דאינו יכול להודיעו ואינו מצוי הוא דתובע את הערב הא אם היה יכול להודיעו שהיה מצוי בעיר בזמן הפרעון ולא תבעו אינו יכול לתבוע הערב וה"נ לא שנא דערב זה שתובע לו ערב שני הוי פלוגה וערב סתם דאעג"ב דבקבלן יכול ליפרע ממנו אפילו יש נכסים ללנה כמו שפכת פכ"ה הכא לא הוי קבלנים אלו אלא לגבי מלנה שיכול לתבוע ממי שירצה אבל אינהו לגבי הדדי הוי כערב סתם זה לזה וזהו אי הנה ערב כ"ר שמעיה אבל האמת הוא שהוא לנה ונהרי כ"ר ישעיה ור' שלמה ערבים לכ"ר דוד ולכ"ר שמעיה ור' ישעיה פרע בעדים וכיון שהיה יכול לתבוע מן הלנה קודם והוא כר' שמעיה אינו יכול לתבוע מן הערב שהוא כ"ר שלמה פלל אפילו השליש עד שיעמוד בדין עם כ"ר שמעיה כמו שפכתתי ואז יפרע החצי לגבי מלנה איקרו ערבנית קבלנית זה לזה בפטר שיכול המלנה לגבות מאי זה שירצה אבל ערב שפרע ובא לגבות מן הערב האחר לא הוי קקבלן זה הערב האחר לגביה אלא שיתבע את הלנה קודם פדאמר' ובזמן שפרע היה מצוי פה כ"ר שמעיה ויהיו לו בתים ונכסים כמו שידוע לכל וכן בבית כ"ר דוד היו חפצים ומטלטלים מלבד נדונג' אשתו וכן כ"ר אברהם שותפו היה מצוי והיה יכול לתבוע ממנו ולא תבע מהם שום דבר שהם הלווי' והוא תובע עמה מן הערב.

עוד נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שאחר שנפרע המלנה מן הערב האחד אין ערב זה יכול לתבוע מן הערב הב' וכמו שפכת פכ"ה ב' שערכו לא' פשיבא המלנה ליפרע מן הערב יפרע מאי זה מהן שירצה ואם לא היה לאחד פדי החוב חוז' ותובע הב' והספי' עמו הרשב"א ז"ל כמו שפכת בעל מ"מ דמשמע דהוא יכול לתבוע מן הב' ולא הערב הא' שנפרע ממנו ולכן השיג עליו הראב"ד ז"ל וכתב דאינו מחונן וכו' ואם זה הערב יכול לחזן' על הערב הב' מה לי שגיב' ממנו הפל הוא ילך ויגב' מחברו ואם אין לער' הב' נכסי' לגבות ממנו פשיטא דיפרע הפל מזה אפילו לדע' הראב"ד ז"ל אלא שר' שלדעת הרמב"ם ז"ל שיכול ליפרע מאי זה מהן שירצה אין יכול זה שנפרע ממנו לתבוע מחבירו שלא נעש' חברו ערב לו אלא שניהם נעשו ערבים ללנה וכיון שלא פרע לנה ופרע מן הא' ואין הא' יכול ליפרע החצי מחברו שלא נעשה ערב לו אלא למלנה וכיון שנפרע מלנה נמחל שעבודו ואין פח לערב חברו לתבן' ממנו וכן נר' שהבין בעל הטורי' דברי הרמב"ם ז"ל בסי' קל"ב שאחר שהביא דבריו הביא מה שהשיג עליו הרשב"א וכת' שכן

כתב הרמב"ן ו"ל שאם יכול ליפרע משניהם לא יפרע מא' מהם הכל אלא מחצה מפל
א' אלא פשאין לא' מהם אז גובה הפל מן הא' משמע כדברי הרמב"ם ו"ל שיכול ליפרע
מא' מהם הוא אפי' הי' יכול ליפרע מן זה שיפר יכול ליפרע מן הב' למה הוצרך הרמב"ן
ו"ל לכתוב דאין זה מחנור פלל אלא לפי המנהג ולמדין מן הגוים לישאל דמשמע
שהרמב"ם ו"ל טוב שפינו שפרע מן הא' אין זה יכול ליפרע מן האחר אפילו יש לו וכן
נראה ממה שכתב אחר כך שכתבו הגאונים ב' שנקנסו ערבי' ופטר המלנה א' מהם שיכול
לתבוע פל החוב מן הב' לפי שהממון לא נתקני' על כל א' וא' מהן ולאותו שפוט' פטו'
ולאותו שלא פטר לא פטר ונשאר עליו ועל הלנה החוב עד זמן פרעונו ומדכת' ונשאר
עליו ועל הלנה וכו' נר' שאין יכול ערב זה שלא פטר אותו לתבוע אח"כ מאותו האח'
שפט' אותו המלנה וכתב אח"כ בעל הטורי' שזה נוטה לדברי הרמב"ם ו"ל שיכול לגבות
פל הממון מאי זה שירצה משמע להרמב"ם אין זה יכול לתבוע מן הערב הב' דומיא
כשנפט' הא' שנשאר החוב על הב' ועל הלנה ואין יכול לתבוע מאותו שפטר המלנה לדעת
הגאונים וה"נ פטר הב' פיון שגבה הכל מן הא' וזהו מה שכתב שזה נוטה לדברי הרמב"ם
ו"ל וא"כ יצא לנו לדעת הרמב"ם ו"ל שאחר שפרע כ"ר ישע' אינו יכול לחזור ולתבוע
מר' שלמה פיון שהמלנה רצה ליפרע ממנו ששנים נקנסו ערבי' לר' דוד ור' שמעיה לא
זה לנה ובס' המאור לה"ר משה תלמיד הרא"ש ו"ל כתב באות ה' פ"ו מחל לא' מן
הערבי' נשא החוב על הלנה ושעבדו על הערב הב' משמע דאין ערב חוז' לגבות מחברו
שלא פרע: ונראה לי שמה שהביא בעל הטורים שאם פרע א' מהם פל החוב למלנה וברר
זה בעדים או בהתקבלתי שחזור ותובע מחברו את חלקו כדין ערב שתוב' את הלנה דקאי
אב' ערבי' לדעת הרמב"ן ו"ל שאם יכול ליפרע משניהם לא יפרע מאחד מהם הפל אלא
מחצה מפל אחד אבל כשהוא יכול ליפרע ממי שירצה פי הכא אינו יכול לחזור ולתבוע
מן הערב האח' דמעיקר' אדעת' דהכי נעשה ערב ונתחייב שיפרע המלנה ממי שירצה
וא"כ אפילו לדעת מי שסוב' ששנים שעברו לא' ונפרע המלנה מא' מהם שיכול לתבוע
מן הב' הכא שאני שכתב ממי שירצה יפרע ולהכי אין ר' ישעיה יכול לתבוע מכ"ר שלמה
עוד יש טעם אחד לפטור את כ"ר שלמה מתביעת כ"ר ישעיה מפני שיש לו עדות שפטר
המלנה וכו' פטור כמו שהבאתי למעלה משם הגאונים וגדולה מזו מצאתי להרשב"א ו"ל
כמו שהבי' בעל צרו' הפסוק שאם מחל הערב ללו' פשנש' ונתן ביד אין המלנה יכול לחזור
עליו שהרי מחל לו הערב השעבדו שהיה לו עליו משמע שאם לא מחל הער' ללנה שיכול
המלנה לתבוע ממנו מדר' נתן אפילו שלא קבל מידו אלא מיד הער' ואפ"ה אם מחל
הערב ללנה השעבדו שיש לו עליו אין המלנה יכול לתבוע ממנו כ"ש אם מחל מלנה
עצמו לא' מן הערבים שאין חברו יכול לחזור עליו שלא נעשה ערב אלא למלנה לא
לערב כדאמר' ואפילו שהוצרך לו עיון להרשב"א כשמחל הערב ללנה היינו משום שפל
השעבדו עליו שהוא קבל המעות אע"ג דלא קבל כי אם מיד הערב אבל כשמחל לערב
א' פשיטא דאין חברו יכול לתבוע ממנו כדאמר' ובנמוקי יוסף פ' גט פשוט הביאו בשם
ר"ת בפשיטו' וממילא בנדון זה אין כ"ר ישעיה יכול לתבוע מ"ר שלמה מפמה טעמי
נדא שפבר קבל פל הסף הנז' שנית שפבר פרע ואינו יכול לחזור ולתבוע מחברו לדעת
הרמב"ם ו"ל שאנו נוהגים כמוהו ולא נמצא מי שכותב בהפך כי אם מה שהביא בעל
הטורים שלישי שפטר המלנה כדאמרן וכל א' מג' הטעמי' מספיקי' לפטור אותו

מתביעותיו ואעפ"י שזה המלנה הנה אפטרופוס ליתומים הנה יכול למחול לא מן הערבים שראה לו שהאחר הנה יכול לפרוע הפל ואחר שגבו ממנו מפל וכל הרי לא היתה מחילתו הפסד ליתומים והוא מחילה עוד פשפשתי ומצאתי בטענות טעם אחר לפטור את ר' שלמה אפילו למה שהביא בעל הטורי' ששני ערבים שפרע א' מהם שיכול לתפוע החצי מחברו והוא שאין יכול ערב שפרע למלנה לגבות מן הלנה מממשועבדין אלא כשסר לו מלנה הש"ח בכתיבה ומסירה פדין מוכר ש"ח לחברו וכמו שהביא מ"מ ז"ל פכ"ו ובצורר הפסד ובמשרים נתיב ד' בשם הרמב"ן ז"ל וכתב שכן סובר הרשב"א והרמב"ם ואי לאו הכי הני מלנה על פה והוא נאמן לומר פרעתי וכ"ש בערב מערב שאינו אלא מלו' על פה לכ"ע ומגו דנאמן לומר פרעתי נאמן לומר נמי בטענה שטען שאמר לו כ"ר ישעיה שלא הנה חסר לו מנכסי כ"ר דוד אחיו כי אם מעט ולקדעפב המוהיאר"ש בטריפול ואחר כך אמר לו שירפה ידו מעל המוהיאר"ש שפבר הנה בידו תשלום כל מה שפרע בעד אחר ואז הרפה ידו מעל המוהיאר"ש ונותנים על פיו לחוב אחר כמו שהביא עדות שעל פיו נתעפבו המוהיאר"ש ועל פיו ניתן רשות לתתם לאחר וא"כ נאמן עתה כ"ר שלמה בשבועתו שהוא אמר לו שהנה בידו ספק לפרוע ושירים ידו מהמוהיאר"ש מגו שהנה יכול לומר פרעתי פדאמ' ובס' התרומות הביא לשון הרמב"ם ז"ל ב' שעברו וכו' ואמר כי מלתא צ"ע והביא השגת הראב"ד ז"ל וישאל הוא את פי הרמב"ן ז"ל והשיב לו בארובה שלא יפרע אלא מחצה מחצה מזה ומחצה מזה אין לו גובה מן הב' פדין ב' שלוו מא' והתם זה חוזר לגבות מזה מה שפרע עליו פדין ערב וכתב שראה להרמב"ם ז"ל שכתב שיפרע מאי זה מהם שירצה ואינו משמע מדבריהם שהם סוברי' על דברי הרמב"ם ז"ל שיפר' מאי זה מהן שירצ' ואין זה חוז' על חברו דדוק' פשאין לזה לתפוע ממנו מחצה ותובע הפל ממי שיש לו יכול זה לחזור על מי שלא הנה לו פשיהנה לו אבל לדעת הרמב"ם ז"ל פיון שיפרע מא' מהם פבר נמחל שעפוד הערבות ואין לזה על חברו פלום פדפר' ולכן תמהו על דבריו והרשב"א ז"ל סובר פהרמב"ם ז"ל והרא"ש ז"ל פ"ק דב"ק על ההיא דג' אחיו שחלק' ובא ב"ח פתב דבלקוחות שלקחו פבת אחת ובא ב"ח דמוכ' שיטרוף ממי שירצה וכתב וכן מצאתי כתו' בשם רב האי גאון ז"ל ב' לקחות של ב' שדות כא' ובא ב"ח גובה מאח' מהן ואין ללוקח על חברו פלום וכיון דכתב הרא"ש ז"ל יטרוף ממי שירצ' וכן מצאתי בשם כו' ואין ללוקח כו' משמע דממי שירצה דקאמר לא מצי למהדר אלוקח חברו והכא נמי פדין ב' ערבים שכתב הרמב"ם ז"ל יפרע ממי שירצה אינו יכול לחזור על חברו והכא נמי ב' ערבין לדעת הרמב"ם ז"ל לא שנא וכן הביא בס' מישרים בשם רב האי גאון בתשוב' ור' יהודאי נתיב ו' חלק ח' וכן פנתי כ"ו ח"ו ואם פן ה"נ בשני ערבים להרמב"ם ה"נ דגובה ממי שירצה ואינו חוז' על חברו פדאמר לעיל.

ובמשרים נתיב ל"א חלק כ מצאתי שהביא תשובה להרמ"ה ז"ל על שטרי חוב על גוים והם של ראובן ושמעון ולוי ויש בו ערב ובא לוי ופטר הערב בלא דעת חבריו חייב לשלם שפשע ואפילו שאין הערבים פטורי' מחמת שלא פטרום ראובן ושמעון אפ"ה חייב דכל בידי גוים פרי הדיקא וכו' הצעיר המבי"ט וחתמו בפסק זה ארבעה חכמים יצ"ו: זה קצת ימים שפכתתי פסק דין לפטור את כ"ר שלמה מתביעת כ"ר ישעיה על דבר מה שהיו שניהם ערבי' קבלני' על כ"ר דוד גבשון נ"ע ופרע כ"ר ישעיה כל מה

שהי' חייב אחיו וחזר על ר' שלמה ש'פרע לו חצי מה ש'פרע פדין שנים ש'ערכו לא' שכתוב בטורים סימן קס"ב שאם פרע הא' שחזר על חברו ולפי הטענת שטענו בפני ממה שהוד' כ"ר ישעיה שנקנס בידו מנכסי אחיו כ"ר דוד לא נשאר לו שום תביעה על כ"ר שלמה כי אינו יכול עתה לחזור בו ולומר שלא קבל מה שהוד' בב"ד שקבל: עוד פטרתי אותו מטעם שפבר פרע ואינו יכול לחזור על האחר לפי מה שפי' אני סברת הרמב"ם ז"ל בשנים ש'ערכו פכ"ו ומצאתי דומה לו בשני לוקחים בבת א' שאם בא ב"ח וטרף מא' מהם שאין זה חזר על חברו כמו שהביא הרא"ש ז"ל פ"ק דקמא ושאר ראיו' שהבאתי.

עוד פטרתי אותו מטעם שהראה מחילה מן המלך ש'מחל לו ערבותו של כ"ר דוד וכתבו הגאונים ב' שנקנסו ערבים ופטר המלך את אחד מהם שנשא' החוב על אותו שלא פטר ועל הלך דמשמע שאינו יכול לחזור על אותו שפטר המלך וכמו שהביא בטורי' סי' קל"ב לשון הגאונים וגם פי זה המלך היה אפטרופוס על היתומים ואינו יכול למחול היינו אם לא היה מוצא לפרוע חוב היתומים מן האח' אבל אחר ש'פרע מן האחר מחילתו (לא) הניא מחילה: עוד ידעתי על טעם ד' לפטור את כ"ר שלמה הנז' ולא פתבתיו קודם עד עתה שראיתי שיש מי ש'מגמג' על אי זה מן הטעמי' הא' דרף דחיה בעלמא ולא בדבר מןכרח והוא במה שטען כ"ר שלמה שאמר לו כ"ר ישעיה שהיה לו מנכסי כ"ר דוד ספק לפרוע כל חובו זולת סך מועט וש'יעבב מוהייריש של כ"ר דוד ביד כ"ר שמואל מניין על מה ש'יחסר ושאחר זמן אמר לו ש'רפה ידו מעליהם ויתנום לר' ש'מעי' שנתרף כ"ר דוד לפרוע חוב אחר של כ"ר דוד מפני שפבר היו בידו נכסים תשלום כל החוב וכן עשה: ואם פן נאמן כ"ר שלמה בטענה זו בשבועה מגו שהיה יכול לומר פרעתי שתביעת ערב מהלך הניא מלך על פה ולא טרפא ממשעבדי מן הלך אלא א"כ כתב לו המלך בשטר קני לה איהו וכל שעבודא דאית ביה וכמו שהביא בס' צרור הפסך בשם הרמב"ן ז"ל ושכן סובר הרשב"א ז"ל וכן במשנים נתיב ד' וכן נראה שסובר הרמב"ם ז"ל ממה שכתב הרב בעל מ"מ פכ"ו ובצרור הפסך גם פן כתב שכן סובר הרמב"ם ז"ל וכל זה הוא כש'בא לגבות הערב מהלך אבל ערב מערב אפילו ש'יגבה מחבירו כמו שכתב בעל הטורים אין זה אלא תביעה ע"פ דמאין בא לו שעבוד לערב א' על חברו דשניהם הוא שנתחייבו למלך ולא א' לחברו וראיתי בח"מ סי' ק"ל שכתב בשם רבי' יונה ז"ל שקבלתי ממך לא מהני אלא שלא יוכל הלך לומר פרעתי לא ש'יגבה מחבירו כמו שכתבתי עד ש'כתוב לו בדרף קנין שטרות קני לה איהו וכו' דמשמע דבקבלתי לחוד אינו יכול לומר פרעתי אפ"ה ממה שהביא הרשב"א ז"ל בשם רבו רבי' יונה ז"ל נראה דהניא מלך ע"פ אפי' לומר פרעתי ובמשנים ג"כ כתב וז"ל וגובה מבני חרי ונאמן לנה לומר פרעתי ואפי' שהשטר ביד הערב ואם כתב לערב המלך התקבלתי והקנה לו בכתיב' ומסיר' גובה ממשועבדים וכו' דמשמע דכל שלא כתב פן נאמן לומר פרעתי ולא גבי ממשעבדי ואם יש בזה שום חילוק בין פרעתי למשעבדי דינו כערב עם המלך אבל ערב מערב אחר אין לו שום שעבוד בשטר אפילו למה שכתב בעל הטורי' שחזר על חברו כמו שכתבתי ובפ' ג"פ כתב הרשב"א ז"ל עלה דהא דתנן' ערב שהיה יוצא ש"ח מתחת ידו אינו גובה דפי' הראשונים דהאי אינו גובה ודאי מן היתומים קאמר ומסתברא כו' וכן סיפא אם כתב לו התקבלתי גובה אמאי לימא ליה הדרי ופרעתיך דלא מלך בשטר היא

לו כו' אלא לאו מן היתומים כו' משמע דפשיטא להו לראשונים ז"ל ולהרשב"א ז"ל דאם פתב לו התקבלתי אפתי מצי למימר ליה הדרי ופנעתיה ולא מלנה בפטר היא לו אלא א"כ פתב לו קני לה איהו וכל שעבוד' כו' כמו שהבי' בנמקי יוסף בש' הרשב"א ז"ל דלא גרע מאיניש דעלמא וכמו שהביאו הפוסקים ז"ל הצעיר המבי"ט: רכא ראובן קיה מוסר גט לשלי' להוליכו לארוסתו ושאלחו לו שיתנו לו עשרים פרחים על הגט ורצה לומר לשליח שימסרנו ע"מ שתתן לו הכ' פרחי' ואמר לו החכם שסדר הגט לא תתנהו בתנאי אלא תמסרנו לשליח ותאמר לו שלא יתן אותו עד שיתנו לו קודם הכ' פרחי' ואז צירף החכם שני אנשים עמו לב"ד ומנה השליח ומסר לו הגט ואמר לו הולך גט זה כו' בלי שום תנאי וכתב שטר השליחות ולא הוזכר בו שום תנאי כלל וחתמו בו הג' דיינים והלך השליח וקבל המעות ונתן הגט ואח"כ באו קרובי האשה ולקחו ממנו בחזקה וכשהגיע הדבר למקום פתיב' הגט אמרו בפני ב"ד ב' האנשים שנצטרפו לב"ד להיותם דיינים עם החכם המסדר שבשעת מסירת הגט ליד השליח אמר לו לשליח אל תתן הגט עד שתקבל קודם העשרים פרחי' ותמסר' בינד לוי או בינד יהודה ואח"כ תתן לה הגט ואח"כ פשנחקרו העדים האלה בפני ב"ד אחר אמר להם החכם מסדר הגט אני הייתי מקר' ומסד' למגר' מלה במלה מתוך הכת' של שטר השליחות ולא הזכרתי שום תנאי אמרו לו פן הדבר ומה שאמרנו בשעת מסירת הגט הכונן' סמוך למסירתו קודם שתקר' לו אתה הדברים פשה' מוסרו לשליח והחכם המסד' אמר שלא שמע דברים אלו שמעדי' אלו בשע' שהם אומרים יורה המורה אם בטלו הגירושים על שנתן השלי' הגט בידיה קודם נתיב' המעות ללוי או ליהוד' או אם נחשב' לחוזרים ומגידי' אחר שהם עצמם חתומי' בשטר השליחו וכתו' בלי שום תנאי ויהיה הגט פשר: תשובה לדעת רבי' האי ז"ל וכת מן הראשונים שפי' הא דתנאי היו דברינו נאמני' אפילו כשכתב ידן יוצא ממקום אח' כמו שהביא הר"ן ז"ל פר' האש' שנתאלמן' בב"ד נמי לא הוו חוזרים ומגידי' ואפילו שבשט' שליחות שכתב שעשאו שליח לא הוזכר שום תנאי הרי הם אומרים שסמוך למסיר' הגט שעשאו שליח הזכיר לו התנאי וכיון שלא קיים התנאי בטלו הגירושי' אבל לדעת הרמב"ם ז"ל פ"ג מה' עדות וכת מן האחרונים ז"ל שפי' הא דתנאי היו דברינו נאמנים כשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר הקא דכתב ידן יוצא נרא' דאין נאמנים כיון ששטר השליחות חתום בלי שום תנאי היו חוזרים ומגידי' והגירושי' קיימים ונראה לי דאפי' לדעת הרמב"ם ז"ל וכתביריו היינו בשטר מקר' וכיוצא בו שאמרו תנאי היו דברינו שעל תנאי שיעשה לו כף וכף מקרה לו ואלו לא הזכיר התנאי בשעת המכירה לא היה יכול להתנו' אח"כ ולכף אם כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנים דהוי כאלו עקרי סהדותיהו אבל בב"ד דאפילו לא התנ' בשעת מסירת הגט לידו וכשעשאו שליח יכול להתנו' עליו אח"כ קודם נתינת הגט ולומר לו שלא יתנהו אלא ע"ת כף וכף עדים נמי נאמנים אפי' כשכתב ידן יוצא ממקו' אחר כיון שהמגרש או' פן והיה יכול להתנו' ג"כ אח"כ ולא הוו כאלו עקרי סהדותיהו כיון שאפי' בלא עדות שהתנה בתחלה בשע' מסיר' הגט לידו ועשה אותו שליח היה יכול להתנו' אח"כ תנאי זה שאומר' העדי' שהתנ' בתחל' ולפי זה לדעת כ"ע לא הוו חוזרים ומגידי' בנדון זה אפילו כתב ידן יוצא ונתבטלו הגירושי' כיון שלא נתקיים התנאי אלא שיש דרך אחר לקיים גירושי' אלו והו' אם שליח זה הוא מכחי' את העדים כמו שנר' ממה שכתב כאן שנתרע' על מה שלקחו ממנו

המעו' בְּחֶזֶק' אַח' שְׁנִתְּנוּ לוֹ קוֹדֵם נְתִינַת הַגֵּט דָּלָא עֲרַעֵר הוּא שֵׁם עַל זֶה לֹאמֵר שְׁלֵא נְתַקְיִים הַתְּנַאי פִּינּוּן שְׁלֵא נְתַן הַמְּעוּ' קוֹדֵם לְלוּי אוֹ לִיהוּד' כְּמוֹ שֶׁהִתְנוּ עָלָיו לְפִי עֵדוּ' הַעֲדִים וְלִכּוֹן נֵר' כִּי הוּא יוֹדֵעַ שְׁלֵא הִתְנָה עִמּוֹ אֱלָא לְקַח' הַמְּעוֹת בְּיָדוֹ קוֹדֵם נְתִינַת לֹא עַל נְתִינָ' לְלוּי וְאִם הַזְּפִי' לוֹ נְתִינַת' לְלוּי הִיָּה אַח' שְׁנִתְּנוּ הַגֵּט וְיִהְיֶה הוּא נֶאֱמָן יוֹתֵר מֵהֶם וְכִדְאָמַר פ' הַתְּקַבֵּל דְּפִלְגִי רַב חֲסֵדָא וְרַב הוֹנָא דְּבַעַל אוֹמֵר לְפַקְדוֹן נְתִיתוּ וְשְׁלִישׁ אוֹ' לְגִירוּשִׁי דְּרַב חֲסֵדָא אָמַר שְׁלִישׁ נֶאֱמָן וּפְסָקוּ פְּנוּתִיהָ הָרִי"ף בְּהַלְכוּתִיו וְהֶרַמְב"ם ז"ל פ"ב וְכִתְבוּ הַתּוֹס' דְּאָפִי אָמַר שְׁבַפְנֵי עֲדִים נְתַנוּ לוֹ לְפַקְדוֹן שְׁלִישׁ נֶאֱמָן דְּעָלָיו סְמָךְ וְכִתְבוּ הַרְשָׁב"א ז"ל פ' הַתְּקַבֵּל עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּכִינּוּן שְׁהִיָּה יָכוֹל הַשְּׁלִישׁ לְמַסְרוֹ לָהּ וְתַלְפָּה וְתַנְשֵׂא בּוֹ הוּא מֵאֲמִינוּ וְאָפִי בְּמִקּוֹ' עֲדִים וְכֵאלּוֹ אָמַר נֶאֱמָן עָלָיו בְּאוֹ' לְגִירוּשִׁי מְסַרְתִּיו יוֹתֵר מִק' עֲדִים וּפְסָל כָּל הַעֲדִי' לְגַבֵּי דִידֵיהָ כָּל זְמַן שְׁאוּמֵר הוּא לְגִירוּשִׁי קוֹדֵם שְׁבָאוּ הַעֲדִים עַכ"ל וְהָרֵא"ש ז"ל ג"כ הֵבִיא דְּבָרֵי הַתּוֹ' וְכֵן בְּאֲדָם וְחֻזָּה פְּתִיב כ"ד חֲלָק ג' וְאָפִילוֹ לְמִי שְׁמַפְרֵשׁ דְּבִשְׁלִיחַ קִבְּלָהּ הוּא דְּפִלְגִי וְקֵאָמַר רַב חֲסֵדָא דְּשְׁלִיחַ מְהִימָן דְּשְׁלִיחַ הוֹלְכֵ' נְמִי כְּשֶׁהִגִּיעַ לֵיד הָאִשָּׁה ג"כ נֶאֱמָן וְכְמוֹ שֶׁהֵבִיא שֵׁם הַרְשָׁב"א ז"ל דְּהַשִּׁיב רַב אֶלְפָּס פִּינּוּן שְׁהֵגַט יוֹצֵא מִתַּחַת יַד הָאִשָּׁה דִּין שְׁלִיחַ קִבְּלָהּ וְדִין שְׁלִיחַ הוֹלְכָהּ שְׁנֵיהֶם מְשׁוּם שְׂאֵם יוֹצֵא מִיָּדָהּ וְהוּא מוֹדָה שְׁנִתְּנוּ לָהּ שְׁלִיחַ לְהוֹלְכָהּ הָרִי זֹו מְגוֹרֶשֶׁת וְאִין יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ הַלְכָּהּ זֶה וְזֶה שְׁוִין עַכ"ל וְאָפִי' לְמֵאֵן דַּפְס' כְּרַב הוֹנָא דְּבַעַל מְהִימָן הֵינּוּ כְּשֶׁשְׁלִישֶׁתָּם בְּעִיר וְכְמוֹ שְׁכִתְבוּ בְּתוֹס' וְכִתְבוּ בַּמ"מ פ"ב וְע"כ לְאָפִלִיג רַב הוֹנָא אֱלָא כְּשֶׁהִאִישׁ וְהָאִשָּׁה בְּעִיר דְּאִיפָא טַעְמָא דְּאֵם אִית' לְדִידָהּ הֵנָּה יְהִיב לָהּ הָא לְאוּ הִכִּי אִפִּי' רַב הוֹנָא מוֹדָה שְׁפִינּוּן שְׁהֵגַט יוֹצֵא מִתַּח' יַד שְׁלִיחַ קִבְּלָהּ הָרִי הוּא פְּיוּצָ' מִתַּחַת יָדָהּ ע"כ וְכִבְרַ פְּתַבְנוּ דְּשְׁלִיחַ הוֹלְכֵ' כְּשֶׁהֵגַט יוֹצֵא מִתַּחַת יַד הָאִשָּׁה וְשְׁלִיחַ קִבְּלָהּ שְׁנֵיהֶם שְׁוִים וְנ"ד עֲדִיף מְהִימָן דְּכּוֹלְהוּ בַּעַל וְעֲדִי' וְשְׁלִיחַ מוֹדוּ דְּלְגִירוּשִׁין יְהִיבִיהָ נִיְהַלְגִי' וְלִהְיֵי אֲמַרִי' דְּהִימְנִי' לְשְׁלִיחַ טְפִי שְׁלֵא הִתְנָ' אֱלָא מַה שְׁיֵאמֵר הוּא וְאָפִי' בְּמִקּוֹם עֲדִים הַמְּכַחֲשִׁים אוֹתוֹ פִּינּוּן שְׁכִשְׁבָא לְפָנֵי ב"ד לְמַסְנֵר הַגֵּט אָמַר לֹא אֶתֵּן אוֹתוֹ עַד שְׁיִתְּנוּ לְיָדִי הַעֲשָׂרִים סוּלְט' וְכִשְׁנִתְּנוּם לִי אֶתֵּן הַגֵּט וְכֵן עֲשֵׂה חֲזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וְנִרְאָה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שְׁלֵא הִתְנָה עִמּוֹ קוֹדֵם נְתִינַת הַגֵּט אֱלָא קִבְּלַת הַמְּעוֹת וְלֹא נְתִינַתָּם לְלוּי אֱלָא שְׁאָמַר לוֹ אַחֵר כְּףֵ' שְׁיִתְּנֵם לְלוּי כְּשֶׁיִּלְפֵּהּ לוֹ מְשֵׁם לְמִקּוֹם אַחֵר וְכִתְבוּ הַשְּׁלִיחַ כְּאֵן כְּתַב לֹא' מִן הַעֲדִים צוּעֵק עַל מַה שְׁחֻזְרוּ וְלִקְחוּ מִמֶּנּוּ הַעֲשָׂרִים פְּרָחִים וְלֹא הַזְּכִיר תְּנַאי זֶה וְאָפִילוֹ הִיָּה מְזַכֵּיר עֲתָה עֲנִין הַתְּנַאי אִינוּ נֶאֱמָן אַח' שְׁכִשְׁעֵ' נְתִינָ' הַגֵּט אָמַר כִּי הַתְּנַאי הִיָּה שְׁיִקְבֵּל הוּא קוֹדֵם הִכ' פְּרָחִים וְיִתֵּן הַגֵּט וְנִתְּנוּ וְאַחֵר שִׁיב' מִתַּחַת יָדוֹ וְנִכְנַס לֵיד הָאִשָּׁה לֹא יְהִיָּה נֶאֱמָן עוֹד לְהוֹדוֹ' לְאֵלוֹ הַעֲדִים עַל תְּנַאי הַנְּתִינָה לְלוּי קוֹדֵם נְתִינַת הַגֵּט פִּינּוּן שְׁאִין שְׁלִישוּתוֹ בְּיָדוֹ דְּהָא דְּאֲמַרִינּוּ לְעִיל דְּנֶאֱמָן שְׁלִישׁ אָפִילוֹ אִין הַגֵּט בְּיָדוֹ הֵינּוּ לְגַבֵּי בַּעַל דְּהַגֵּט הִגִּיעַ כְּכָר לֵיד הָאִשָּׁה אֲבָל לֹא לְגַבֵּי הָאִשָּׁה שְׁגָטָה בְּיָדָהּ וְכ"ש שְׁהַחֲכָם הִיָּה מְמוֹנָה וּמַסְד' נְתִינַת הַגֵּט הוּא מְכַחֲשִׁי גַם כֵּן אֵת הַעֲדִים שְׁלֵא אָמַר הַמְּגַרְשׁ שׁוּם דְּבָר בְּשַׁעַת מְסִינָ' שֶׁהוּא הִיָּה מְקַרָא לוֹ מְלָה בְּמְלָה עוֹד נִמְצָא כְּתוּב בְּשִׁטְר הַשְּׁלִיחוּת תּוֹסֵפ' עַל הַנְּנוֹסֵחַ הַנְּהוּג הַכְּתוּב בְּסִפְרִים וְז"ל וְעַל שְׁלִיחוּת זֶה וְכָל דְּבָרִים שְׁאָמַר אוֹ שְׁיֵאמֵר שְׁגוֹרְמִי לְפִסּוֹל אוֹ לְבַטֵּל גֵּט מְעַכְשָׁיו בְּטַל אוֹתָם וּפְסָל פְּיִסּוֹל גְּמוּר כָּל עֲדֵי מוֹדָע' נִמְסַר' עַל כְּףֵ' ע"כ הָרִי שְׁאִין שׁוּם עַד נֶאֱמָן וְשֵׁם תְּנַאי בְּשְׁלִיחוּת זֶה לֹא בְּמָה שְׁאָמַר הַבַּעַל וְלֹא בְּמָה שְׁיֵאמֵר אַחֵר פְּתִיב' שְׁטַר הַשְּׁלִיחוּת אֱלָא שְׁטַר הַשְּׁלִיחוּ' קִיָּים וּבְנִתְּנָ' הַגֵּט מִיַּד הַשְּׁלִיחַ לֵיד הָאִשׁ' נִתְּגַרְשׁ' וְהִיא מוֹתֵרַת לְכָל אָדָם לְכ"ע וְהַחֲכָמִים

יצ"ו שאסרו' לא פונונו אל האמת נאם המבי"ט ועיין סי' רל"א: רכב ראיתי מה שפכתב
החכם הרש"ו יצ"ו כל מי שמתה אשתו בלי זרע ויש לה אחות במ"ה ושמעון קרוכה
תובע מראובן בעל האשה המת' השויר הנהוג שיתנהו ביד ב"ד ויהיה בידם עד שיודע
אם מתה האתן' פי הוא יורש' פי אם יעמוד ביד ראובן יאכלנו ויפסידנו ולא ימצא מה
לירש שהדין עם שמעון שיוציאו ב"ד השויר מיד ראובן ויעמידוהו ביד איש נאמן וכו'
וכתב פי הטעם שפינון שמת' אשת ראובן השויר' ההוא כמו שנשאר נכסים מאחרי' בידו
ומחוייבי' ב"ד לשקן' על תקנ' בעליה' ולהוציא' מידו ולהעמיד' ביד נאמן כו' והרי זה
דומה לשבוי שנשבה כו' כמו שכתב הטור סימן רפ"ה והרמב"ם פ"ז מה"ג והוא גמרא
ערוכה פ"ק המפקיד זה קיצור דבריו בזה: ואני כמעט נטיו ידי ונכפפו אצבעותי לתוך
כפי מלחפש לראות מקומות הרמוזים פי האמנתי פי ידבר החכם הנז' ובראותי את"פ מה
שכתב לחל' מזה הנדו' ליוצא לדעת עינתי בו וראיתי כמה שלפניו פי אינו דומה לשבוי
שנשבה שתייבים ב"ד לירד לנכסי שבוי מפני שהם נעצבים ואינם ביד שום אדם כדאמר
שמואל שבוי שנשבה והניח קמה לקצור ענבים לקצור תמרים כו' ב"ד יורדין לנכסיו
ומעמידין להם אפוטרופוס וקוצר ובוצר כו' ואמר רשב"ג גטושים פשבויים וקרו להו
גטושים דבע"כ כדכתיב תשמטנה ונטשת דהיינו הפקר וכן כתב הרמב"ם ז"ל שם פ"ז
כמימרא דשמואל וכן בטור וכן בסוף משורים הרי גמרא ערוכה' והפוסקים ז"ל שמה
שיורדין ב"ד לנכסי שבוי להעמיד אפוטרופוס הוא בנכסיו הנעצבים כמו הפקר וכמו
שכתבו ג"כ וה"ה על תצירות ותנויות ופונדקאות העומדים להשפיר אבל נכסי שבוי
שהם מופקדים ביד אחרים או שאולים או חוב או באי זה אופן שיהיה שהם ביד מי
ששומר אותה ותייב באחריותם לא שמענו ולא ראינו שיוציאם ב"ד מידם ויתנום ביד
אחרים אפילו יהיו יותר נאמנים מהראשונים דהא בנכסי גטושים אמרינו דהיורד
לנכסיהן אין מוציאין מידם ונטושי' מוציא' מידם ובין כה וכה אם נמצאו נכסי' ביד שום
אדם אין מוציאין מידם דהא אפ' ביוצא לדעת אמרי' דמטלטלים יעמדו ביד זה שהן
תחת ידו עד שיבא זה ויתבע והקרקעות מי שהניחו שכן אין לוקחין ממנו ש"כר כו' כמ"ש
הרמב"ם ז"ל וכ"ש בשבוי וכיוצא בו דהיורד לנכסיהן את"כ אין מוציאין מידם דאם היו
כבר הנכסי' ביד' מקוד' דאין מוציאין דאם הם בתוך' שאל' הרי חייבי' בכל חוץ ממת'
מחמ' מלאכה' נאם הם בשמיר' ש"ש הם חייבי' בגניבה ואבידה ויצאו אות' ב"ד
מתח' ידם להניח ביד איש אח' בשמירת' ש"ח והם עצמ' אם יתנו ביד אח' חייבי' דגורעני'
השמיר' וכדא' בגמ' ואפ' יתנו לשמיר' שנה לשמירת' נמי אין רצון הבעלי' שיתנו ביד
אח' כדאמ' נמי התם נאם הם בתוך' חוב שהם חייבי' בכל מי יוצי' מתח' ידם לגרן' השמיר'
וא"כ בנדון זה מה שנשא' ביד בעל האש' אם אינם בעין הנה כחו עליו ולמ' יוציאו ב"ד
מידו עד שיבא בעל השור כו' נאם הם נכסי' גדונו' שהם בעין יהיו בידו כדן פקדון אין
רשאין ב"ד להוציא מתחת ידם שהוא חייב בשמירת' עוד כתב אין להקשו' כו' דלית'
דהא נמי לשבי דמי' ולא ליוצ' לדע' כו' וכב' כתבתי דבין בשבי ובין ביוצא לדע' אין
מוציאין מה שהו' כבר ביד שום אדם.

עוד כתב גם מחמ' שמעון זה ראוי שישגיחו ב"ד להוצי' הנכסי' מיד ראובן שלא יאכל'
וכשיבו' לירש לא ימצא מה לירש ע"כ ואני רוא' פי לא חששו חכמי' לדב' זה שהרי כתב
הרמב"ם ז"ל בנכסי שבוי שכל המטלטלי' יהיו מופקדי' ביד נאמן ע"פ ב"ד ומורידין

לתוך הקרקעו' קרובי' הראוי לירוש' כו' משמ' שהמטלטלי' לא יפקידו' ביד קרובי' וכן כת' המ"מ ז"ל בפ"י שאין מורידו' קרו' למטלטלי' הרי שלא חששו שפא יעבדו על אמונתו ויאכל המטלטלין ולא ימצ' הקרו' מה שיירש ולא תימ' דוקא הכא מפני שהוא נאמן ע"פ ב"ד דפשיטא דלא ימסרו ב"ד אלא ביד נאמן אבל פשהו כב"ר המטלטלין בידו שלא ע"פ ב"ד לא משגחי' ביה אם הוא נאמן פיון שהאמינוהו בעליו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל כמו שהבאתי למעלה במי שיצא לדעת המטלטלים יעמדו ביד שהן תחת ידו ולא יחקרו ב"ד עליו אם הוא נאמן או לאו פיון שהוא האמינו וה"נ בנדון זה פשוטא אשה זו האמינוהו שאם תמות בלי זרע שיהיה השויר בידו עד שיתבעו אותו ממנו ואין ב"ד רשאים להוציא מתחת ידו מה שנקנס בידו ברשות הבעלים ונסתלק בזה כל מה שהאריו במה שמצא עצמו דחוק שלא הזכירו הפוסקים חיוב השגחת ב"ד על הנכסים הנעזבים מחמת תביעת הקרוב והוא משום דבלאו הכי מחוייבים ב"ד להשגיח מחמת בעל הנכסים כמו ביוצא לדעת שאין משגיחו על נכסיהן מחמת הבעלים ומשגיחים מחמת הקרובים כמו שכתב המ"מ ספ"ז ואני אומר כי כמו שלא הזכירו ולא עשו תקנה מחמת הקרוב ועשו תקנה מחמת בעל הנכסים לשבוי פן ביוצא לדעת שלא עשו תקנה מחמת בעל הנכסים לא עשו מחמת הקרו' כמו שכתב המ"מ וא"כ כמו שאין עושין תקנה ליוצא מחמת בעל הנכסים פן אין עושין תקנה לשבוי מחמת הקרוב ומטוניה ילפינו איפכא וכתב עוד אין לדחות ולומר דהיינו דוקא כששמעו בו שמת וכו' אבל בנדון דידן דהוי כשבוי ראוי להשגיח על תקנת הנכסים בין מחמת הבעלים בין מחמת קרוביהם וכבר כתבתי כי אין מי שיסבך שיוציאו מטלטלים ביד מי שהם בידו בין בשבוי בין ביוצא עוד כתב וכ"ש לפי דעת ר"ת ובעלי התוספות פרק המפקיד גבי ההיא סבתא וכו' דבהגיע לגבורות אין מחזיקים אותו בחזקת שהוא קיים ובנ"ד אחות המתה הגיעה לגבורות כפי דברי שמעון ובעל דברים דראובן הוא וכו': ואני תמיה מן אשר שכל החכם יצ"ו איו מדמה הדברים בכללות בלי השגחה פרטיהן דהתם למיחש הוא דאמרין הכי לא לאחזוקינהו במתים דהא בההיא עובדא דההיא סבתא דאישתכח היא וברת' כו' אמרי' בגמ' היכי נעביד לוקמינהו לנכסי בידא דאחתיא דלמא שכיב' סבתא ואין מורידין קרוב כו' נוקמינהו לנכסי בידא דינוקא דלמא לא שכיבא סבתא ואין מורידין קטן וכו' אמר אב"י הלכך פלגא דהבינו לה לאחתיא ופרש"י ממה נפשך אם מתו שני השביות הרי זו יורשת חציין וכו' הא קמן דלמיחש לה הוא דאמרין הכי פדדייק וקאמר לישנא דדילמא ואפילו הכי קשיא להו לתוס' דהא תנו והניחו זקן או חולה נותנו לו בחזקת שהוא קיים ותרצו דסבתא הגיעה לגבורות כו' ואפ"ה אמרי' בגמ' לישנא דדילמא שכיבא ודילמא לא שכיב' דאי לא הגיעה אפי' בלשון דלמא לא הנה אמרי' דשכיבא ואי משום דהגיעה לגבורות מחזקין לה בחזקת מתה כדאמרי' דשכיבא היכי מחייבים לה בתר הכי דאמרי' דלמא לא שכיב' אלא ודאי דרף חששא וחומר' בנכסי תומים הוא דאמרי' הכי אפילו שלא הגיעה לגבורו' כמו שכתבו התוס' שם אבל בנ"ד להחזיקה בחזקת מתה ולתת הנכסים ביד שמעון זה לא עלה בשום דעת צלול דהא אפילו שמעו בו שמת וביוצא לדעת וירדו יורשיו לנכסיו וחלקום מוציאין מיד' עד שביאו ראיה שמת מורישן כדאמר התם וכ"ש בהגיע לגבורה ולא שמעו בו שמת דלא מחזקי' ביה היורשים ואדרבא מוציאין מידם אם ירדו הם לנכסים: ועל טענת ראובן כי אשתו עשת' אותו יורש כתב החכם הנז' כי אין בדבריו ממש כי אם נתנה

האשה השיו' לבעלה מהיום ולאחר מיתה כָּבֵר כָּתַב הָרָא"ש ז"ל בְּתְשׁוּבָה וכו' וְאִנִּי
כָּתַבְתִּי בְּתְשׁוּבָה כִּי אֶפְקְלוּ לְדַעַת הָרָא"ש ז"ל בְּמִנְהַג כְּתוּבוֹת שְׁלַנּוּ שֶׁהֵן בְּסֵתָם יְכוּלָה
הָאִשָּׁה לְתַת לְבַעְלָהּ אוֹ לְאַחֲרִים מִנְכָּסֵי גְדוּנָיִתָהּ כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי בְּמָה שֶׁכָּתַבְתִּי שֵׁם וְלֹא
נִשְׂאָר שׁוּם טַעַם לְשִׁיּוּצֵיאוֹ ב"ד הַשְּׂיּוֹ מְרֵאוּבֵן מַחֲמַת טַעֲנַת שְׁמַעוֹן הַקְּרוֹב לְיִוְרָשָׁה גַם
כִּי הוּא פָּשׁוּט בְּעֵינֵי הַחֲכָם יצ"ו וְלֹא הָיָה רָאוּי לְהַעֲלוֹת עַל סֵפֶר אֶלָּא מָה שֶׁהוּא מְגוֹנָה
בְּנִפְּהָ שֶׁפֶל מֵאֵן דְּסָבִיר וְגַמִּיר וְלֹא לְמִשְׁכּוּנָהּ נִפְשִׁי אַחֲרֵינִי בְּקִיּוּם מִיָּלִי דְלֹא בְּרִירָן: נְאֻם
הַמְבִי"ט: וְמָה שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ם ז"ל גַּם יוֹצֵא לְדַעַת וְשְׁמַעוּ בּוֹ שְׁמַת דְּמוֹצֵיאוֹן פֶּל
הַמְטַלְטְלִין כּו' כָּתַב מ"מ שְׁדִין שְׁמַעוּ בּוֹ שְׁמַת בְּיוֹצֵא ה"ה לֹא שְׁמַעוּ בְּשִׁבּוּי מְצִינּוּ לְמִמֵּר
דְּהֵאִי מוֹצֵיאוֹן פֶּל הַמְטַלְטְלִי הֵינּוּ מִמִּי שְׁיָרְד לָהֶם וְלִקְחוּ כְּשִׁשְׁמַעוּ בּוֹ שְׁמַת וּבְרִישָׁא דְלֹא
שְׁמַעוּ בּוֹ שְׁמַת דְּכָתַב מְטַלְטְלִין יַעֲמְדוּ בְּיַד זֶה שֶׁהֵן תַּחַת יָדוֹ וְכו' הֵינּוּ שְׁיַעֲמְדוּ בְּיַד זֶה
שֶׁהֵן תַּחַת יָדוֹ שֶׁתְּפָסֵן כְּדָכַתַּב לְעֵיל אֵין מוֹרִידִין קְרוֹב לְנִכְסָיו וְאִם יָרַד אֵין מְסַלְקִי אוֹתוֹ
וְאֵין ב"ד צְרִיכִי לְהַטְפִּיל כּו' לֹא לְקַרְקַע וְלֹא לְמְטַלְטְלִי דְהָא לֹא כ' הָרַב ז"ל בְּיַד זֶה
שֶׁהֵנִיחֵן כַּמ"ש בְּקַרְקַעוֹת מִי שֶׁהֵנִיחֵן כּוֹ אֶלָּא כ' בְּיַד זֶה שֶׁהֵן תַּחַת יָדוֹ שְׁיָרַד עִתָּהּ
וְלִקְחָם וְזֶה אִפִּי נוֹדָה שְׁדִין זֹאת שֶׁהִיא בְּמִדֵּינַת הַיָּם וּמֵתָה אַחֲוֵת' הָיִי כְּנִכְסֵי שְׁבּוּי וְאֵינוֹ
דְּלֹא דְמִי לְשְׁבּוּי דְשְׁבּוּי עֲבָדִי לִיָּה ב"ד תְּקַנָּה מִשׁוּם דְּאֵינוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ לְבֹא לְפַקֵּחַ עַל נִכְסָיו
הַנְּעֻזְבִים וְכֵן בּוֹרַח מַחֲמַת נְפִשׁוֹת אֲבָל מִי שֶׁהוּא בַּמ"ה הָיִי כִּיּוֹצֵא לְדַעַת שֶׁהָיִי בְּרִשׁוֹתוֹ
הוּא לְבּוֹא כְּשִׁיַּדַּע שְׁיֵשׁ לוֹ נִכְסִים פֶּה שְׁנַפְלוּ לוֹ מִמּוֹרִישָׁיו דְּחִבְרָה חִבְרָא אֵית לִיהּ וְכו'
וְאֵין ב"ד חֲיִיבִים לְפַקֵּחַ עַל נִכְסָיו אֶלָּא בְּיוֹצֵא לְדַעַת וְהֵבִיא הַמְרַדְכִי תְשׁוּבַת רַבִּי מֵאִיר
ז"ל עַל לֵאָה שְׁמַתָּה וְהֵנִיחָהּ פִּקְדוֹן בְּיַד שְׁמַעוֹן וְיֵשׁ לָהּ ב' בָּנִים אֶחָד אֵינוֹ פֶּה וְהֵשִׁיב שְׁיִתְנוּ
חִלְקוֹ לְמִי שְׁעוֹמֵד פֶּה וְאֵיךְ פִּלְגָא שְׁבָקִי לָהּ בְּיַד שְׁמַעוֹן כְּדָאֵמַר פ' הַמְפַקֵּד מֵהִיא
סְבָתָא וְכו' וְאִם בְּפִקְדוֹן שֶׁהוּא ש"ח אֵין מוֹצֵיאוֹן מִיָּדוֹ כֹּל שְׁכֵן בַּש"ש וְשׂוֹאֵל וּב"ח וְכָבֵר
בָּא לְיַדֵּינוֹ בַּב"ד כִּיּוֹצֵא בְּזֶה וְלֹא הָיָה לְהוֹצִיא עַל יַד ב"ד וְלִהְיִית בְּיַד נְאֻמָּן אַחֲרַי נְאֻם
הַמְבִי"ט: שְׂאֵלָה רַבֵּן יִלְמָדְנוּ רַבִּינוּ רֵאוּבֵן שְׁדָה בְּנוֹ עִם בֵּת שְׁמַעוֹן וּפְסִק הוּא לְבָנוּ כְּךָ וְכָךְ
וְהוּא לְבָתוֹ כְּךָ וְכָךְ וְעָשׂוּ שְׁיָדוּכִין וְנִכְתְּבוּ הַתְּנָאִים בֵּינֵיהֶם וְלֹא נוֹדַע אִם הֵנִיחֵן בְּשִׁטְר
הַשְּׁיָדוּכִין שְׁנַטְל קַנְיָן רֵאוּבֵן עַל מָה שֶׁפְּסִק לְתַת לְבָנוֹ וְיֵשׁ עַד אֶחָד שְׁנַטְל קַנְיָן וְרֵאוּבֵן
מִכְחִישׁ עַל הַקַּנְיָן וְעָבְרוּ כְּמָה חֲדָשִׁים עַד שֶׁקָּדַשׁ וְכַסֵּס בְּבַת אַח' וְלֹא הֵנִיחֵן מֵהַשְּׁפִסֵּק
רֵאוּבֵן לְבָנוֹ: תְשׁוּבָה בַּפ"ק דְּקִידוּשֵׁין אָמַר רַב גְּדַל אָמַר רַב כְּמָה אֶתָּה נוֹתֵן לְבָנָה כְּךָ וְכָךְ
וְכֵן וְכו' עֲמָדוֹ וְקִדְשׁוֹ הֵן הֵן הַדְּבָרִים הַנִּקְנִין בְּאִמְרָה וּפְרַש"י ז"ל בְּאִמְרָה בְּלֹא קַנְיָן
שֶׁהַקִּדְשׁוֹ הֵן גַּמֵּר הַדְּבָר דְּבָהֵי הַנְּאָה דְקָא מִתְחַתְּנִי גְמָרִי וּמְקַנֵּי אֶהְדְּדִי וּמִפְּחַ מֵהַ
שֶׁהַקִּדְשׁוֹ בְּתוֹס' מִדְתָּנּוּ פ' ב' דְּיִינֵי גְזֵלוֹ הַפּוֹסֵק מְעוֹת לְחַתְּנּוֹ וּפְשִׁט לוֹ וְכו' תִּירַץ רַשְׁב"ם
דְּמִיָּרִי הֵכָא כְּשֶׁקָּדְשׁוֹ מִיָּד מִדְקַתְנִי עֲמַד וְקִדְשׁוֹ וְהוּא דַּפ' שְׁנֵי דְיִינֵי אִיָּרִי כְּשֶׁלֵּא קִדְשׁוֹ
מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים וְכו' וְהָרָא"ש ז"ל פ' הַנּוֹשָׂא כָּתַב גַּם כֵּן דְּרַשְׁב"ם תִּירַץ דְּהֵכָא מִיָּרִי
שֶׁקָּדְשׁוֹ מִיָּד בְּשַׁעַת הַפְּסִיקָה וְהָתָם בְּקִדְשׁוֹ לְאַחַר זְמַן וּבְשַׁעַת הַקִּדְשׁוֹ לֹא הֵנִיחֵן
הַפְּסִיקָתָא ע"כ וּבִטּוֹר א"ה סִימָן נ"א כָּתַב דְּדוֹקָא שֶׁקָּדְשׁוֹ מִיָּד וְלֹא הַפְּסִיקוּ בְּדְבָרִים
אַחֲרִים אֲבָל הַפְּסִיקוּ בְּדְבָרִים אַחֲרִים לֹא ע"כ וְהַרְמַב"ם ז"ל כָּתַב פַּכ"ג לְשׁוֹן הַמִּמְרָא
עֲצָמָה עֲמָדוֹ וְקִדְשׁוֹ וְקָנּוּ אוֹתָם הַדְּבָרִים וְאֵעִפ"י שְׁלֹא הָיָה בֵּינֵיהֶם קַנְיָן מְפִל זֶה גְרָאָה
לְכַאוּרָה דְכֵלָם שְׁלֹא קִדְשׁוֹ מִיָּד וְלֹא הָיָה קַנְיָן שְׂאֵינוֹ נִקְנָה בְּאִמְרָה אֶלָּא דר"י כָּתַב עַל
דְּבָרֵי רַשְׁב"ם ז"ל שְׂאֵין רֵאָה מְלִשׁוֹן עֲמָדוֹ וְקִדְשׁוֹ שְׁדָרָה הַגְּמָרָא בְּלִשׁוֹן זֶה כְּדָאֵמַר פְּרַק

ב"ש קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת נראה מזה לדעת ר"י דלא שגא קדשו
מיד או לא כיון שקדשה אחר כף וכף תירצו התוספות על אותה קושיא תירוצי אחר ולא
רצו לתרץ ולחלק בין קדשו מיד לקדשו אחר"כ וכן רבי מאיר כמו שהביא הרא"ש ו"ל
שם פ' הנושא ומה שכתב הרמב"ם ו"ל עמדו וקדשו הוא לשון הגמרא פדרכו והיה
אפשר שיספור גם כן דלאו דוקא אלא שכתב אחר כף על מזון הבת שצריה שיתנו בשעת
קידושין ונראה לי דאפילו נימא דעמדו וקדשו דוקא בנדון דידן חייב ראובן לתת מה
שפסק כיון שעל יד מה שפסקו ביניהם נגמר הדבר ונטלו קנין הבן והבת לקידושין
ולגישואין לזמן שקצבו ואחר כף קידש וכינס ולא היה הפסק בין הדברים לקידושין
דאפילו לדעת רשב"ם היינו כשלא קדשו מתוך הדברים אלא לאחר זמן ולא הזכירו מה
שפסקו כשקדשו אחר כף דדלמא הדר ביה אב ממה שפס' לתת לבנו אבל כששדכו מיד
והתנו לקדש וקדשו אחר כף הרי הוא כאלו לא היה שום הפסק בין הפסיקה לקידושין
ולא היה צריה אחר כף בשעת הקידושין להזכיר הפסיקה כי מתחל' כן התנו שיתן הוא
לבנו כף וכף ושיהיו הקידושין בזמן פלו' וטעמא דדברים אלו שניקניו באמירה הוי
משום דקא מיתסתני אהדי כמו שפ' רש"י ו"ל והרי נתתנו מיד בשידוכין וקדשו בלי
הפסק כדאמ' ומה שכתב רש"י ו"ל שהקידושין הם גמר הדבר היינו לומר דכשלא קדשו
יכול לחזור בו אבל אם פסקו ועשו שידוכין מיד ולא חזר בו אחר כף וקדשו הוי
הקידושין גמר הענין דעל תנאי קדש וכנס כדאמר ומה שכתב הריב"ש ו"ל סימן קנ"ט
ו"ל אמנם צריה שיהיו התנאים בשעת הקידושין אבל אם היו התנאים בשעת השידוכין
ואחר זמן קדשו ולא הזכירו התנאים אינם נקנים באמירה ע"כ שידוכין אלו היינו פסיקה'
דבר גדל כמה אתה נותן לבנה כו' וכמו שכתב הריב"ש עצמו שם וכן כתב רבי שמואל
ו"ל והיכן הזכיר רבי שמואל אלא כמה שפ' גבי רב גדל ואם כן שידוכין אלו היינו
אמירה בלי קנין אבל בנ"ד דאיכא קנין ושבועה ותנאי לקדש בזמן פלוני כיון שקדשו
אחר כף ונתקיים התנאי הוי שעת שידוכין בשעת קנין כדאמר: עוד אני אומר דאפילו
קודם הקידושין לא היה יכול לחזור בו כיון שעשו שידוכין על פיהם מיד ונטלו קנין הבן
והבת לארס על מה שפסקו להם אבותם ונשבעו על זה פמנהג הרי אינם יכולים הם
לחזור בהם ולא נתחייבו אלא על מה שפסקו להם אבותם ולכן חייבים לקיים מה שפסקו
כשיפנוסו כי לא נשתעבדו זה לזו וזה לזה אלא על דיבור אבותם ודמי למי שאמר לחבירו
ערוב לזה ואני ערב לה הרי כמי שאמר הלנוהו ואני ערב וכשם שנשתעבד הערב למלוה
כף נשתעבד ערב שני לא' וכמו שכתב הרמב"ם ו"ל פכ"ה מהלכות מלוה והכא נמי
נשתעבד הבן לבת לכנן עמה כמה שפסק לו אביו ונשתעבדה היא לו להכניס עמו מה
שפסק לה אביה ושניהם לא נשתעבדו אלא על דיבור אבותם והווי כמו ערבים בשעת
מתן מעות הוי כמו שכתב שם הרב בעל מ"מ ודמי נמי למי שאמר לפלוני שיעשה כף
וכף או ידבר לפלוני כף וכף יתן לו דינר שחייב הוא לתתו אם עשה מה שצוה לו וה"נ
עשו הם מה שצוה אבותם עד שיתנו להם שפסקו עליהם ואין לה מעשה גדול מזה שנטלו
קנין ונשבעו להכניס לחופה ואינם יכולים לחזור בהם ומפני שאני מדמה לא הייתי עושה
מעשה בטע' זה: עוד אני אומר טעם ג' לחייב את ראובן והוא כי הא דבעינן דלהוי אמירה
בשעת קידושין היינו כשלא נכתב מה שפסקו אבל אם נכתב ביניהם דרף הודאה אפי'
פסקו ועבר זמן עד שעת הקידושין חייב לקיים כי ע"מ כן נכסו כיון שנתתו התנאים

שְׂבִינֵיהֶם בְּפָנֵי עֲדִים כְּדַתְנָן פ' הַנוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וּפְסָקָה עִמּוֹ לְזוֹן אֶת בֵּתָהּ וְכוּ' וְאוֹמְרָהּ
בְּגִמְרָא בְּשִׁטְרֵי פְסִיקְתָּא וְכַדְרַב גִּידֵל וְכוּ' דְאִמְרָה לְחֻדְהָ בְּשַׁעַת קִידּוּשֵׁין קָנִיא ה"נ
אִמְרָה וְכַתִּיבָה אֶפְיָלוּ שְׁלֵא בְּשַׁעַת קִידּוּשֵׁין וְכִמּוֹ שְׁפַתְבָּרְמַב"ם ו"ל פכ"ד הַנוֹשֵׂא אִשָּׁה
וּפְסָקָה עִמּוֹ וְכוּ' אֲבָל שְׁלֵא בְּשַׁעַת קִידּוּשֵׁין עַד שִׁיקְנוּ מִיָּדוֹ אוֹ עַד שִׁיכְתּוּב בְּשִׁטְרֵי וְכִיּוֹצֵא
בּוֹ וְכוּ' הָרִי שְׁפַתִּיבָה אֶפְיָלוּ שְׁלֵא בְּשַׁעַת קִידּוּשֵׁין שְׁנֵה לְאִמְרָה בְּשַׁעַת קִידּוּשֵׁין וְיֵמָּה לִי
בְּפְסִיקְתָּא מְזוֹנוֹת הֶקְא אוֹ בְּפְסִיקְתָּא פְמָה אִתָּה נֹתֵן לְבַנְךָ וְכוּ' וְא"כ חֲזִיב רְאוּבֵן לְקַנִּים
מֵה שְׁקָצַב לְתַת לְבָנוּ כְּדָאֲמַר גָּאֵם הַמְבִי"ט רַכְד נְשִׂאֲלַתִּי עַל מִי שְׁעָלָה לְקָרוֹ בְּתוֹרָה
וְהָרָאוּ לוֹ מְקוֹם שִׁיקְרָא בּוֹ וּבְרַךְ וְאַחַר כֶּף רָאָה כִּי לֹא הִיָּה מְקוֹם שִׁיקְרָאוּ לוֹ הַמְקוֹם
שִׁהִיָּה צְרִיף לְקָרוֹת אִם צְרִיף לְחֻזֹר וּלְבָרַךְ אוֹ לֹא וְזֵה יִקְרָה בְּשִׁלְשָׁה אוֹפְנִים אוֹ הָרָאוּ
לוֹ לְמַעְלָה בְּמְקוֹם שְׁכָבָר קָרָאוּ אוֹ לְמַטָּה מְמָקוֹם שְׁלֵא קָרָאוּ הַנִּיחַ פְּסוּקִים שְׁלֵא קָרָאוּ
הָרָאוּ וְלֹא קָרָא הַשְּׁנִי אוֹ שִׁיקְרָאוּ לוֹ פְּרָשָׁה אַחֲרַת שְׁלֵא הִיָּתָה חוֹבַת הַיּוֹם: וְאֲנִי מְשִׁיב
עַל שְׁנֵי אוֹפְנִים וְאֲנִי מְקַדִּים קוֹדֵם כִּי הוּא יְדוּעַ שְׁמִשָּׁה תִּקְוָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שִׁהִיָּה קוֹרִין
בְּתוֹרָה בְּשַׁבָּת וּבְשְׁנֵי וְכוּ' וְכוּלִי כְּדָאֲמַר פְּרָק מְרוֹבָה וּפְרָש"י חוֹבַת הַיּוֹם בְּכָל שַׁבָּת
כְּדַמְשַׁמַּע בְּמַתְנֵי דפ' בְּנֵי הָעִיר דְתַנְּן וּמְסַפִּיק לְשַׁבָּת אַחֲרַת וְכוּ' בְּחַמְשִׁית חוֹזְרִין לְכַסְדְּרוֹ
וְהִיָּינוּ מִשׁוּם מְנַהֵג כְּמוֹ שְׁפַתְבָּרְמַב"ם ו"ל פ"ג וּמְנִינְן הַקּוֹרִים הָנִי תִּיקוֹן חֲכָמִים וְלִהְכִי
נִרְאָה דְכָל שְׁקָרָאוּ מְנִינְן הַקּוֹרִים כָּל מֵה שֶׁהוּא חוֹבַת הַיּוֹם יֵצְאוּ בֵּין שְׁקָרָא הָא' רֹב
הַפְּרָשָׁה וְהַשְּׁשָׁה קָרָאוּ מִיְעוּט' אוֹ שְׁקָצַתְם חֻזְרוּ לְקָרוֹת מֵה שְׁקָרָא אַחַד וְהַשְּׁלִימָה הַפְּרָשָׁה
וְאֶפְיָלוּ שֶׁהַשְּׁלִים הָא' הַפְּרָשָׁה וְחֻזֹר הַב' מִתְחַלְתָּה עַד סוּפָה וְכֵן כּוֹלֵם הַפְּלָל כִּיּוֹן שְׁקָרָאוּ
ז' בפ' שֶׁהִיא חוֹבַת הַיּוֹם יֵצְאוּ יְדֵי חוֹבַתְם: וְאִם כֵּן אֵין כָּאֵין טְעוֹת כִּי כָּל הַפְּרָשָׁה הִיא חוֹבַת
הַיּוֹם וְאֶפְיָלוּ לְכַתְחִילָה יְכוֹל לְחֻזֹר וּלְקָרוֹת מֵה שְׁקָרָא הָא' וְאִם כֵּן עַל כָּל הַפְּרָשָׁה כְּוָלָה
הוּא מְבָרַךְ בְּאֵי זֶה מְקוֹם שִׁירְצָה לְקָרוֹת הוּא אוֹ מְקוֹם שִׁירְאָה אוֹתוֹ הַמְקַר' וְכֵן אִם הָרָאוּ
לוֹ לְמַטָּה יְכוֹל לְקָרוֹת לְמַעְלָה וּלְקָרוֹת גַּם כֵּן מֵה שֶׁהָרָאוּ לוֹ וְא"צ לְחֻזֹר וּלְבָרַךְ שֶׁהַפְּל
חוֹבַת הַיּוֹם וְעַל הַפְּל מְבָרַךְ וְלֹא דְמִי לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּפֶל מִיָּדוֹ דְצְרִיף לְחֻזֹר וּלְבָרַךְ כְּמוֹ שְׁפַתְבָּר
הַרְמַב"ם ו"ל פ"ד דְהֵתֵם מֵה שְׁבָרַךְ עָלָיו לִיתִיָּה וְיֵמָּה שֶׁהוּא חוֹזֵר וְאוֹכַל אֵינוֹ חוֹבָה עָלָיו
וְלִהְכִי צְרִיף לְחֻזֹר וּלְבָרַךְ וְהֶקְא הָרִי הוּא קוֹרָא גַם כֵּן מֵה שֶׁהָרָאוּ לוֹ וְאֶפְיָלוּ לֹא יִקְרָא
אַלָּא לְמַעְלָה וְלֹא מֵה שֶׁהָרָאוּ לוֹ אֵינוֹ חֲזִיב לְחֻזֹר וּלְבָרַךְ כְּדָא' דְהַפְּל חוֹבַת הַיּוֹם וְהָנִי כְּמִי
שֶׁהָיָה לְפָנָיו סֵל תְּפוּחִים וְנִתְּן עֵינָיו בְּאַחַת לְאַכְלָה וּבְרַךְ וְאַחַר כֶּף נִרְאָה לוֹ הָאֲחֲרַת יוֹתֵר
טוֹבָה וּלְקַחָה דְנִרְאָה דָא' צ' לְחֻזֹר וּלְבָרַךְ לֹא שְׁנָא דְהַפְּל לְפָנָיו וְעַדִּיפָא מִיָּנָה דְהַפְּל חוֹבַת
הַיּוֹם מֵה שְׁאֵין כֵּן בְּסֵל תְּפוּחִים וְלִהְכִי נִרְאָה דָאֵם הָרָאוּ לוֹ בְּפִר' שְׁאֵינָה חוֹבַת הַיּוֹם
שְׁחֲזִיב לְחֻזֹר וּלְבָרַךְ בְּפִר' שֶׁהִיא חוֹבָה מְפִנֵי שֶׁהִיָּתָה הַבְּרָכָה בְּטְעוֹת: וְרִאִיתִי כָּל מֵה
שְׁפַתְבָּר ה"ר יִשְׁשַׁכֵּר עַל זֶה וְצָדֵק בְּשְׁנֵי הַפְּנִים בְּרָאוּשׁוֹן שְׁאֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרַךְ וּבְשִׁלְשֵׁי
שְׁצְרִיף לְחֻזֹר וּלְבָרַךְ וְלֹא הִיָּה צְרִיף לְכָל הָרָאוֹת הָאֲרוֹכּוֹת שֶׁהִבִּיא עַל זֶה כִּי קִצְתָּן אֵינָן
מוֹכִיחוֹת הַנְּרָצָה אֲצִלוּ אֲבָל הַפֶּן הַב' שְׁפַתְבָּר שְׁצְרִיף לְחֻזֹר וּלְבָרַךְ לֹא נִרְאָה לִי מְטַעַם
שְׁפַתְבָּתִי מְעַנֵּן חוֹבַת הַיּוֹם וְאֵין הָרָאוֹת שֶׁהִבִּיא גַם כֵּן לְזֵה דוֹמוֹת לְנִדּוֹן שֶׁהוּא חוֹבַת
הַיּוֹם כְּמוֹ שְׁפַתְבָּתִי גָאֵם הַמְבִי"ט: רַכָּה רְאוּבֵן תְּבַע אֶת שְׁמַעוֹן שִׁיבּוֹא לְדִין עִמּוֹ עַל סֵף
מְעוֹת שְׁאֲמַר שֶׁהִיָּה חֲזִיב לוֹ וְשְׁמַעוֹן שְׁלַח לוֹמַר לוֹ שֶׁהִיָּה יִרָא לְצִאֲתָה וּלְבוֹא לְפָנֵי ב"ד
שֶׁהִיָּה נִחְבָּא מְפִנֵי עֲלִילָה שֶׁהָיָה מְעַלִּילִים עָלָיו הָאֲנוּמוֹת וְאֲמַר כִּי בְּלִילָה בְּהַחְבָּא יִלָּךְ לְבֵית
דִּין עִמּוֹ וְרְאוּבֵן לֹא רָצָה לְלַכֵּת לְבֵית דִּין עִמּוֹ בְּלִילָה וּבֵין כֶּף וּבֵין כֶּף הִיָּה רוּצָה שְׁמַעוֹן

ללכת לדרך ונהיה לו ביד ראובן הנזכר קצת תפצים שתפיש על תביעה זו שהיה תובע משמעון אם זכה בדין בתביעתו ולא עמדו בדין שנה לא היה רוצה ביום ונה לא היה רוצה בלילה כמו שנו' וכשראה שמעון שהיו תפציו מעופבים ביד ראובן ולא היה יכול להוציא מידיו תפציו נתחייב בשטר לפרוע לראובן מה שהיה תובע ממנו ונתן לו תפציו וקודם שנתחייב מסר מודעא על ההודאה ועל בטול מודעות והעדים הכירו ונדעו שהיה אונסו אונס שלא היה יכול לצאת ונהיה הדבר מפורסם והב"ד גם פן יודעים ששמעון בא בלילה לעמוד בדין עם ראובן ולא היה רוצה לבוא כי אם ביום מפני שהיה יודע ששמעון לא היה יכול לצאת ביום יודיענו מ"ר אם הוא אנוס בהודאתו וכתבתו שטר עליו או לא: תשובה טענת שמעון שיעמוד עם ראובן בדין בלילה אינה טענה ואפ"ה אם הוא ידוע ששמעון לא היה יכול ליראות ביום היה אנוס מלבוא לדין וראובן המזמין ביום היה מפחידו בכך והוי אנוס בהודאתו לראובן מה שתבע ממנו כיון שמסר מודעא שמפני האונס שלא היה יכול לצאת ביום לא היה עומד לדין עם ראובן וכיון שלא רצה ראובן לתת לו תפציו עד שיתחייב ויודה לו תביעתו הרי אנוס בהודאתו מחמת שלא היה רוצה לתת לו תפציו ולא היה יכול לרדת עמו לדין לתובע' ממנו מחמת אונסו שלא היה יכול התראות בשוק ואפילו שבטל בש"ח כל מודעות שמסר כיון שעשה מודעא גם על ביטול המודעא כמו שבא בשאלה המודעא קיימת ויחזרו לעמן' בדין מחדש על התביעה שהיה תובע ראובן ממנו אם ינפה בדין בכל מה שנתחייב בשטר הרי טוב ואם לא ינפה הש"ח בטל וכן כתב הרמב"ם ז"ל ספ"י מהלכות מכירה שאם אמר לעדי המודע' הוי יודעים שכל קנין שאני לוקח לבטל המודע' שהכל בטל ואיני אומר אלא מפני האונס כו' המכר בטל וכתב הרב במ"מ שכן הסכימו המפרשים ז"ל רומז להרמב"ן והרשב"א ז"ל וסמ"ג ובעל צרור הכסף ז"ל הביאו גם פן דברי הרמב"ם ז"ל והודאת חוב זה הוי פעושה פשרה שהשוה אותו הרב ז"ל למכר דאלו מתנה או מחילה במסירת מודעא בלא אונס הנהיה מודעא כמו שכתב שם הרב ז"ל וכיון שבנדון זה מסר מודעא אפילו על ביטול מודעו' וידעו באונסו אינו חייב שמעון לפרוע לראובן מה שנתחייב לו בשטר עד שיעמדו לדון: רכו באתי להשפיל בינה לישא וליתן בעגן שלא ראיתי בספרי' אשר בינותי בהם מן הראשונים והאחרונים שיצברו בזה והוא מי שנתן קידושין בפני עדים לאשה אחת שלא היו מכירים אותה ונודע אחר כך מי היתה אותה האשה שקבלה הקידושין וגם האיש והאשה מודים בקידושין אם יש אי זה ספק בקידושין אלו: ואקדים לזה מה שהוא ידוע כי האיש אשר נתן קידושי' בפני עדים לאשה אחת שפניה מנסות או אינם מכירים מי היא והלכה לה ולא הפירוה אין כאן קידושי' כלל כי אפשר שלא היתה אשה או היתה אשת איש או אחד מן העריות שאין קידושין תופסים לו בה ואפ"ה היה ידוע שהיתה ראויה לקידושי' אינו ידוע מי היתה ולא יאסר כל הנשי' הפנויות שבעולם בשבילה וכדמשמע מההיא דפ"ב דנזיר מת השליח אסור בכל הנשים ובתוס' פ' התקבל כתבו למה לא יאסרו כל הנשים להנשא והרמב"ן פתב ג"כ טעם אחר כמו שהביא הר"ן ז"ל פ' התקבל ומ"מ פ"ט וגם היא אינה צריכה לחוש לעצמה שלא תנשא לאחר מפני קידושי' אלו כיון שאין העדים יכולין להעיד עוד עליה אחר שנתעלמה מהם אפי' תאמר היא אנכי הייתי שקבלתי קידושי' כיון שאין העדים מכירים אותה אין כאן עדות כלל בדבר שבערוה ואפ"ה ראו והכירו ב' או ג' נשים בבית אחד ראויות להתקדש ויצאו שלשתן

ביניהן וקבלה אחת מהן קידושי' ולא נודע מי היא מן השלש אין כאן קידושין שאין כאן מתקדש' ידועה שאין העדים יודעים מי מן הג' מתקדשת ולא נאסר עליו קרובות שלשתן מפני שא' מהן קבלה הקידושין דכיון דאינו ידוע על פי עדים את מי קדש אין כאן עדים ולא דמי למקדש אח' מה' נשים וכל א' אומרת אותי קדש דתנן פ' האשה דנותן גט לכל אח' מהן דהתם בשעת קידושין הנה רואה פולן ויודע שאחת מאותן ה' שראה שקבלה קידושין היא מקודשת וכן העדים אבל הכא בשעה שקבלה הא' קידושין לא ראה שום א' מהן ולכן כל א' מהן מותר' לשווק נאפ' אומר' שהיא קבל' הקידו' כיון שאין מי שיעיד עליה: וכן הנה אפשר לומר דהא דתנן קדש אחת מחמש נשים ואינו יודע אי זו קדש היינו דבשעה שקדשה ידעו מי היתה ואחר כך שכחו מי היתה דכיון דהכירוה בשעת קידושיה פולן אסורות דנדאי אחת מהן הוא שנתקדשה אבל לא הפירה בשעת הקידושין לא חיילי קידושי' אלא דקש' מההיא ברייתא דפרק האיש מקדש דתני טביומי לזה ה' בנים ולזה ה' בנות ואמר א' מבנותיה מקודשת לא' מבני כל אח' צריכה ה' גיטין וכו' ואיתותיב רבא מהא על הא דאמר דקידושין דאין מסורין לביאה לא הוו קידושין דלא מצי למימר הכא דאיירי בהנפרי ולבסוף נתערבו כדכתיב התם ואף על גב דבמתני' דיבמות תנן קדש א' מה' נשים ואין יודע אי זו קדש דמשמע דאיירי בהנפרי ולבסוף נתערבו כדפ' וכדאמר התם פ' האיש מקדש דייקא נמי דקתני אינו יודע ולא קתני אינו ידוע דאין ידוע משמע לעולם אפ"ה כיון דקי"ל באחיות דאפ"ל לא הנפרי מקודשות כאפ"י כ"ש ה' נשים דעלמא דהווי קידושי' מסורין לביאה דתפסי בכולהו לכ"ע אפילו לא הנפרי מקודם ולהכי הדרינו לטעמא קמא דשאני הכא שלא ראו אותה בשעת הקידושין והתם במתני' ראו את פולן ומי שיש לו ה' בנות נמי כיון דהיה בידו לקבל קידושין על פולן וקבל קידושין על אחת מהן הוי פאלו הוי פולן בפניו ובפני העדים ומשום דתנן בסתמא קדש א' מהן וכו' ואין יודע וכו' במשמע נמי כשאחת מאותן ה' נשים שהי' בבית אח' יצאת ופשטה ידה וקבלה קידושי' ולא הבחינו מי מחמש (הו) היתה דבכה"ג נמי לא ראו בשעת הקידושי' לאח' מהן ליתא נמי לטעמא קמא וכיון דהווי דיעות מקודם הני ג' נשים אף על גב דבשעה שקבלה אחת מהן קידושי' הוי פניהן מכוסות נראה דלא שניא מתני' דקדש א' מה' נשים דמקודשות פולן ולא תימא דשאני התם דכל אח' אומרת אותי קדש דלא היא דלא קתני וכל א' אמרה אותי קדש אלא משום פלוגתא דרבי עקיבא ור' טרפון דר' עקיבא קאמר מניח פתובה א' ביניהן ומסתלק ור' טרפון אמר אין זה הדרך מוציא לו וכו' אבל לכ"ע בעו גט כל א' וא' אפילו לא אמרה אותי קדש כדמשמע מקידושי' אחיות התם פ' האיש מקדש דצריף לתת גט לכל אחת כשקדש אחת מהן: אבל אפתי מספקא לן במי שקדש אשה אחת שלא היו העדים מכירים אותה אם היתה בת קידושי' או מי היתה להעיד עליה ואחר כך נודע להם או לאחרים פי האשה שקבלה הקידושי' היתה פלו' אם תפסו הקידושי' למכרע או דלמא לא תפסי כיון דבשעת קבלת קידושי' לא היו העדים יודעים על מי יעידו שנתקדשה ונראה לומר דהשתא לא דמי לה' נשים ולא לאחיות דהתם מעידים הם משעת קבלת קידושי' על אשה אחת ידועה מאותן חמש והקידושי' חלין על אחת מהן ואינה ידועה ולהכי בעו פוליהו גט אבל היכא דבשעת קידושי' אינם מעידים על שום אשה דאינם מעידים למי קדש ואם תלך לה שלא יכירוה עוד אין כאן קידושי' כלל אבל במתני' כיון שהחמש נשים נפירות אלא שאין

ידוע מי היא שקבלה קידושי' בולן אסורות דמשעת קידושי' חגיל איסורא אפולוהו והכא
אר על גב שהיו מפירין אותה אחר כך כיון דבשעת הקידושי' לא חגילו עלה איסורא
שאין ידוע מי הוא אם הפירוה אחר כך נמי לא יחול איסור למפרע דהוי כמי שאמר
לאשה כנסי פקדון זה וקבלתו וחסר ואמר לה א"כ התקדשי לי בו ושתקה דתניא בפ"ק
דקידושי' דהוי' שתיקה דלאחר מתן מעות דאינה מקודשת וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ה
וכתב הר"ן ז"ל שתיקה דלאחר מתן מעות לאו כלום היא דהאי דשתקה לא משום דלא
איכפ' לה מימר אמר' מעיקרא לאו אדעת' דהכי קבלה ע"כ והכא נמי נימא מעיקרא
כשקבל' הקידושי' לא היו מפירין אותה או שהיתה פניה מכוסות לא איכפת לה ומימר
אמרה לאו אדעת' דהכי קבלתי כיון שלא היו מפירים אותו אין הקידושי' חליו ומעות הן
כמו פקדון ביד' ואחר כך פשהפירו אותה אפילו הנה חוזר ואומר לקידושי' אני נותנם
ליך ושתקה הוי שתיקה דלאחר מתן מעות דלאו כלום היא כ"ש אם פשנודעה אחר כך
מי היא לא אמר לה עוד שום דבר דהוי שתיקה דהמקדש נמי אם נתאפלו כפר המעות
אין פאן קידושי' כלל לשחזרו לחול למפרע כשנודע מי היא: וכיון דבשעת קידושי' לא
היתה ידוע' ברורה מי היא שקבלה קידושי' לא חלו למפרע ממה שתתגלה אחר כך
מי היא דידיעה בשעת קידושי' בעי' וכן נראה מתשובות הרשב"א השיב בתשוב' תקס"ד
במקדש בעדי' שאחורי הגדר שאינה מקודשת ואף על פי ששניהם מודים ע"כ ואפשר
שתשובה זו הנה בקיצור ולא פי' הטעם ויהיה טעם הדבר כמו שכתב הוא עצמו פ"ק
דקידושי' שאם הטמינו העדים במקום שלא ראיתם האשה אינה מקודשת אפילו היא
מודה שקבלה קידושי' ובתשובת תשפ"א כתב בשנים שהיו עומדים אחורי גדר בית א'
ששמעו שאמר ראובן לה התקדשי לי באתרוג אבל לא ראו נתינה ממש ואפילו ראו
האתרוג יוצא מתחת ידה אין פאן חשש של כלום ואפילו היא מודה שלקחתו לשם
קידושי' דעדי' ראיה דידיעה בעי' ממש ע"כ נר' שידעו העדים ודאי כי ראובן נתן ללאה
האתרוג לקידושי' והיינו שראו קודם את ראובן עם לאה בבית או אחר כך כששמעו
דבריו נכנסו מיד לבי' ומצאו את ראובן ואת לאה והאתרוג בינה דהווי להו ידיעה ודאית
ואפ"ה כתב דבעינן ראיה וידיעה ממש ולא כתב הטעם שלא ראיתם לאה את העדים
דאפשר שהיתה יודעת שהיו שם עדים שומעים דבריהם ואפילו לא הנה כך לא כתב
הרשב"א פאן טעם זה אלא טעם דראי' דידיעה ממש בעי' ומשום האי טעמא כתב שאין
חשש של כלום ותשוב' הקצ"ב על מה ששאלו לו שהעדים ראו את ראובן נכנס לבית
שהאשה שם ואתרוג בידו ואחורי העדים אל פתח הבית ושמעו שראובן זה אמר אתרוג
זה אני נותן לה לקידושי' ולא ראו שום נתינה וכו' כתב ואיני רואה שום חשש בדבר זה
שהמקדש שלא בפני עדים וכו' והלכך אפי' שמעו שהוא אמר אתרוג זה אני נותן לה
לקידושי' והיא שותקת אין פאן בית מיוחד אפילו ראו אתרוג יוצא עכשיו מתחת ידה
והיא מודה שקבלתו לשם קידושי' שאין פאן ראיה אלא כעין ידיעה ולגבי קידושי' עדות
ראיה דידיעה בעי' ותדע לה דאפי' גבי ממון וכו' ע"כ הרי שהשאלה היתה כעין ידיעה
ממש שהם היו אחוריהם אל פתח הבית ושמעו דבריו אל האשה וכתב שאפילו ראו
האתרוג יוצא מתחת ידה והיא מודה וכו' שאין פאן חשש קידושי' מפני שלא ראו ממש
אר על פי שפשיהו רואים האתרוג בינה היו מאמתים מה ששמעו אפ"ה כתב דבעי'
ראיה דידיעה והכא נמי ליכא ראיה דידיעה בשעת קידושי' אעפ"י שהוכרה אחר כך

מי היתה שנותגלה למחרת פי היא קבלה הקידושין אפ"ה בשעת הנתינה לא ידעו מי היתה דומיא דהתם דבשעת נתינה לא ידעו בנדאי שהיא קבלה אלא אחר כך פשהיה האתרוג בינה לפי מה שכתב הרשב"א דאף על גב דעדיף גילוי דהפרכתה אחר כך מגילוי דאתרוג אפ"ה הכא והכא ליכא ידיעה גמורה בתחלה כמו בסוף ולא נחוש לקידושין: ואפילו היתה ידיעה זו ונדאית יותר מהאי דרשב"א ו"ל היינו בטר דהנכרה האשה למפרע אבל מתחלה ליכא ידיעה כלל ונהו בעי לחזור לומר לה אח"כ בפני העדים המכירים אותה מה שהיא בינה שנתתי לה הוא לקידושין כו' ושתשיב היא הו פי היכי דלא להוי שתיקה דלאחר מתן מעות פדאמר: ומצאתי תשובה לה"ר שלמה בן ה"ר דוראן על שטר פתובה שנמצאו העדים קרובים דשטר פתובה זה הוי פתורס ואפילו שיקבל עליו עדותו של עדים כמו פשרים צריף לכתוב בן בסוף הפתובה ולא תגבה אלא מזמן זה שקבלם ויכתבו ג"כ שלא תגבה אלא מזמן אחרון משום דשמא ב"ד יהיו טועין וכו' ע"כ הרי שאלו העדים אפי' בקבלתו אותם אינם פשרים אלא מפאן ולהב' ולא למפרע וה"נ בנדון זה קודם שיפירו האשה הנה לה כמאן דלי' עדים וכשהפירו עדותם עדות מפאן ולהבא ובעי' דלימ' לה הרי את מקודשת לי והיא תשיב הן פי היכי דלא להוי (נתינת) שתיקה) דלאחר מתן מעות והשתא במעש' שהיה שקדש א' בפני ב' והלכה לה הנערה ואמר העד הא' שלא היה מכיר מי היא וחקרו וקראו אותה וגלתה פניה והפירה לא הוי עדותו עדות עד השתא דהפיר' וליכא אלא עד א' ולא חיישי' ליה דעדות זה שהפירה פינון שלא חזר לומר לה הרי זה וכו' כמו שכתבנו למעלה הוי שתיקה דלאחר מתן מעות וגרעה מינה פדאמר' לעיל את זה פתבתי להלכה עד אשר תבא לידי ראיה יותר ברורה ואקיימנה למעשה נמי נאם המבי"ט: ועוד נראה לי להביא ראיה מהאי דכתב הרשב"א ו"ל בענין העדי' שראו שקדש והיא לא ראת את העדים כמו שהבאתי למעלה ואם אחר כהבעוד המעות בינה (נתנו) (נראו) לה העדים אפתי צריף שיחזור ויאמר לה הרי את מקודשת לי וכו' והיא תשיב הן משום דעד השתא הוי מעות בינה כמו פקדון פינון דלא מהני עדות העדים שהיא אינה רואה אותם והשתא שרואה אותם צריף לחזור ולומר לה פדאמר' והכא נמי לא שנא דעד השתא דלא היו מכירים אותה לא מהני עדותם והיא יודעת בזה שאין הקידושי' חלין כל שאינם מכירי' אותה דאין פאן שנים בדבר שבפערנ' כמו שידעת (בלא יודעת העדים) לדעת הרשב"א שאף על פי שתקבל לשם קידושין אינם חלים אם אין שם עדים.

נאם המבי"ט: ועיין סימן שכ"ו: שאלה רכז למדנו רבי' ראובן טען שקדש את חנה בפני עדים ובא דוד חנה בפני ב"ד במקומ' והביא ראובן עדים איף ביום שושן פורי' בא ראובן הנז' קודם חצות והלכו עמו וקרא לחנה הנז' בפניה' ונתן ליה שני שאהיש של פסוף בתורת קידושי' ואחר שהטילו ב"ד ק"ק ספרדים נח"ש ששיאמרו כל מה שיידעו נראו על זה בלי תוס' וחסרון ואמרו שאמר לה ראובן הנז' דברים אלו פהנייתן טומא אישטו"ש דושהיש פור קידושין ר"ל תקחי אלו שני שאהיש לקידושין והלכ' לה נאז אמר אח' מן העדים מי היא זאת וקרא אותה ראובן פעם שנית ובא' וגלת' פניה והפירה והיא היא שלקחה השאהיש בתור' קידושי' וכנראה שאלו ששמעו עדו' זה אמרו שהיא מקודשת' אז בא מורש' חנה הנז' לפני החכמי' שבפער נאמרו לו שאין קידושי' קידושין לדברי רוב הפוסקים פינון שלא היה מדבר עמה על עסקי קידושי' וגם לא אמר לה שתהיה מקודשת

לו הוֹנֵן יָדִים שְׁאִין מוֹכִיחוֹת וְלֹא הוֹנֵן יָדִים וְאָפֵל לְמַ"ד דְּהוֹנֵן יָדִים מוֹדָה הוּא בְּקִדּוּשֵׁין דְּלֹא הוֹנֵן יָדִים וְאֵינָהּ צָרִיכָה גִט וּכְמוֹ שֶׁהִכְרִיעַ הָרֵא"ש ז"ל וְכ"ש בְּנ"ד שְׁלֹא אָמַר לָהּ אָפֵילוּ הֲרֵי אֵת מְקוֹדְשֵׁת אֵלֶּא לְקַח אֵלּוּ בְּתוֹרַת קִדּוּשֵׁין דְּלִית מוֹכִיחַ מִתּוֹךְ לְשׁוֹנוֹ מִי הוּא הַמְּקַדֵּשׁ וּמִי הִיא הַמְּתַקְדֶּשֶׁת אֲבָל מ"מ רָאוּי הוּא לְהַתְּמִיר וּלְהַצְרִיכָה גִט אַחַר שֶׁהִרְשָׁב"א וְהִר"ן אָמְרוּ שְׁרָאוּי לְחוּשׁ בְּדַבָּר הַזֶּה וְאָמְרוּ שְׁפָל זֶה הַשִּׁיבוּ לוֹ לְפּוֹם רִיחָטָא וְכַמְדוֹנָהּ שְׁאוּתָם שְׁשֻׁמְעוּ הַעֲדוֹת שְׁמַעוּ שְׁדַעְתָּם הִנֵּה לּוֹמַר שְׁלֹא הִיְתָה מְקוֹדְשֵׁת אֵלֶּא שְׁעַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב הִנֵּה רָאוּי לְהַצְרִיכָה גִט וְחִזְרוּ וְשִׁלְחוּ לְעַדִּי שְׁיַעֲיִדוּ שְׁנִית וְאָמְרוּ הַעֲדִים שְׁשֻׁמְעוּ מִפִּי הַמְּקַדֵּשׁ שְׁאָמַר י"ו טִידוּ אִישׁוּטוּשׁ שְׁאֵהִישׁ פּוֹר קִדּוּשֵׁין ר"ל אֲנִי נוֹתֵן לָךְ אֵלּוּ שְׁנֵי שְׁאֵהִישׁ לְקִדּוּשֵׁין וּלְפִי מַה שְׁחִזְרוּ וְהִגִּידוּ הֲרֵי הוּא פְּאִילוּ אָמַר הֲרֵי אֵת מְקוֹדְשֵׁת לִי דְּהוּא מְקוֹדְשֵׁת גְּמוּר' לְפִי דְּבָרֵי הַשּׁוֹמְעִים שְׁנִית שְׁחוֹשְׁבִים דְּבְקִדּוּשֵׁין פִּינּוּ שְׁהַעֲיִדוּ הַעֲדִים חוֹזְרִים וּמַגִּידִים וְנִפְלָה אֵשׁ הַמְּחַלְקַת בֵּינֵיהֶם יוֹרִינוּ רַבִּינוּ אִם הֵם קִדּוּשֵׁין אוֹ לָאוּ: תְּשׁוּבָה נִרְאָה שְׁמָה שְׁהַעֲיִדוּ בְּרֵאשׁוֹנָה שְׁאָמַר לָהּ תִּקְחִי אֵלּוּ שְׁנֵי שְׁאֵהִישׁ לְקִדּוּשֵׁין דְּהוּוּ יָדִים שְׁאִינָם מוֹכִיחוֹת דְּלֹא הוֹנֵן יָדִים לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים ו"ל אָפֵילוּ לְעַנְן גִּיטִי וְקִדּוּשִׁי וְאָפֵילוּ נִימ' דְּלֵהוּוּ יָדִים לְעַנְן גִּיטִי פְּאֲבֵי הַיִּינוּ מִשׁוּם דְּכִינּוּן דְּבַעֲלָה מְגַרֵּשׁ לָהּ וְלֹא מִי שְׁאִינוּ בַּעֲלָה הוּוּ יָדִים אֲבָל בְּקִדּוּשִׁי אִי לֹא אָמַר לִי יֵשׁ לּוֹמַר לֹאח' מְקַדְּשָׁה כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הָרֵא"ש ז"ל פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין וּרְבִינוּ יִשְׁעִיא מְטָרְאֵנִי ו"ל פ"ק דְּנִדְרִים וּבִתְשׁוּבָה הָאֵרִיף הָרֵא"ש ז"ל פְּלָל ל"ו עַל יָדִים שְׁאִינָם מוֹכִיחוֹ דְּלֹא הוֹנֵן יָדִים וְהַעֲלָה דָּאִי לֹא אָמַר לִי אֵין פָּאן בֵּית מִיְחּוּשׁ וְאֵינָהּ צָרִיכָה גִט וְכֵן הִבִּיא בַּעַל מַגִּיד מִשְׁנֵה פְּרָק ג' מֵהַלְכוֹ' אִישׁוֹ דָּאִם לֹא אָמַר לִי כְּתָבוּ הָרַמְבַּ"ן וְהִרְשָׁב"א ו"ל וְהִרְבֵּה מִן הַמְּפָרְשִׁים ו"ל שְׁאֵינָהּ מְקוֹדְשֵׁת וְכוּ' מִשׁוּם יָדִים דָּאִינָם מוֹכִיחוֹת וְהִר"ן ו"ל פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין כְּתָב וּמ"מ בְּקִדּוּשֵׁין כָּל הִכָּא דְּלֹא אָמַר לִי לֹא הוּוּ קִדּוּשֵׁין כָּלֵל אֵלֶּא שְׁיֵשׁ מִי שְׁאוּמַר דָּאִף עַל גַּב דְּקו"ל דְּיָדִים שְׁאִין מוֹכִיחוֹ לֹא הוֹנֵן יָדִים אִפִּי הִכִּי לְעַנְן גִּיטִי וְקִדּוּשִׁי אֲזַלִּינּוּ לְחוּמְר' וְהוּא לָהּ סִפְק מְקוֹדְשֵׁת וְכוּ' וְדַחַה רְאֵיְתָם וְכַתֵּב אִי לֹא אָמַר לִי פְּשִׁטָּא לֵן דְּלֹא הוּוּ יָדִים כָּלֵל דְּהָא קֵיִימָא לֵן כְּרַבָּא: וְהַשְׁתָּא בְּנִדּוֹן דִּידוֹן נָמִי דְּלֹא אָמַר לִי אֵין לְחוּשׁ כָּלֵל דְּנִרְאָה דְּגִרִיעַ הָאִי לִישְׁנָא מְלִישְׁנָא דְּהֲרֵי אֵת מְקוֹדְשֵׁת דְּלֹא הוֹנֵן יָדִים כָּלֵל וְאָפֵילוּ שְׁנַתָּן לָהּ כְּסָף וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אֵת מְקוֹדְשֵׁת וְהִכָּא לֹא אִמ' אֵלֶּא תִּקְחִי אֵלּוּ שְׁנֵי שְׁאֵהִישׁ לְקִדּוּשִׁים הִנֵּה לִיָּה פְּאִילוּ נָתַן בְּיָדָהּ הַשְׁאֵהִישׁ וְאָמַר לָהּ לְקִדּוּשֵׁין דְּמֵאִי דְּקָאֵמַר תִּקְחִי אֵלּוּ שְׁנֵי שְׁאֵהִישׁ לֹא הִנֵּה צ"ל פִּינּוּ שְׁהִיָּה נוֹתֵנָם בְּיָדָהּ וְכַדְמַנִּי פִּיצַד בְּכֶסֶף נָתַן לָהּ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אֵת מְקוֹדְשֵׁת לִי ה"ז מְקוֹדְשִׁי וְאֵצ"ל הֲרֵי אֵת מְקוֹדְשִׁי בְּכֶסֶף אוֹ בְּטַבַּע' זוֹ וְכֵן הִבִּיאוּ כָּל הַמְּפָרְשִׁי ו"ל לְשׁוֹן הַבְּרִיָּתָא וַא"כ ה"ז כְּמִי שְׁנַתָּן בְּיָדָהּ שְׁנֵי שְׁאֵהִישׁ וְאָמַר לָהּ לְקִדּוּשִׁי דְּגִרִיעַ מֵהֲרֵי אֵת מְקוֹדְשֵׁת דְּאָמְרִי דְּהוּוּ יָדִים שְׁאִינָם מוֹכִיחוֹת וְלֹא הִיְיִשִּׁינּוּ לָהּ כָּלֵל אִף עַל גַּב דְּאָמַר הֲרֵי אֵת דְּמִשְׁמַע דְּהַקִּדּוּשֵׁין הֵן לָהּ אֵלֶּא שְׁלֹא אָמַר לִי וְלֹא לְפָלוּנִי וְהִכָּא דְּהוּוּ כְּמִי שְׁלֹא אָמַר אֵלֶּא לְקִדּוּשֵׁין אֵין בְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן זֶה אִם הַקִּדּוּשֵׁין הֵן לָהּ וְלֹא לְמִי הִיא מְתַקְדֶּשֶׁת וּפְשִׁיטָא דְּאָפִי לְמֵאֵן דְּחִיִּישׁ לְיָדִים שְׁאִינָם מוֹכִיחוֹת כְּשְׁאָמַר הֲרֵי אֵת מְקוֹדְשֵׁת וְלֹא אָמַר לִי לֹא יְחוּשׁ כְּשְׁאָמַר תִּקְחִי אֵלּוּ לְקִדּוּשִׁי פְּדָאֵרִינּוּ וְה"ר דּוֹרְאֵן ו"ל תְּשׁוּבָה כ"ג עַל מִי שְׁאָמַר לְאָבִי הַבַּת טוֹל טַבַּעַת זוֹ אָמַר לוֹ אָבִי הַבַּת וְלָמָּה א"ל שְׁלַח יָדְךָ וְאֶחָז בּוֹ וְלִקְחוּ וְאִז אָמַר לוֹ קִדּוּשֵׁין עַל בַּתְּךָ הַשִּׁיב שְׁאֵינָהּ מְקוֹדְשֵׁת כָּלֵל מִכְּמָה טַעְמִים הַטַּעַם הַשְּׁלִישִׁי מְפָנִי שְׁלֹא אָמַר בְּשַׁעַת הַקִּדּוּשֵׁין דְּבָרִים שְׁהֵאֲשָׁה מְתַקְדֶּשֶׁת בְּהֵם

שְׁכַשְׁאָמֵר לוֹ קִידוּשֵׁין עַל בִּתְּהָ אֵינוֹ מוֹכִיחַ בְּדִבְרֵים אֱלוֹי שְׁהָאִשָּׁה הוּא מְקַדֵּשׁ וְכוּ' וְכַתֵּב וְעוֹד דְּבַעֲיָנָן שְׂיֵאמֵר לְשׁוֹן שְׁמוֹכִיחַ לְהִבָּא בְּדַמּוּכַח בְּהַשׁוּלַח גַּבִּי בְּיִטּוּל גִּט דְּאִסְיָקְנָא דְּהָרִי הוּא חֶרֶס לִישְׁנָא דְּלִהֲבָא אֲבָל בְּלֵא הָרִי לֹא מִשְׁמַע לְהִבָּא וְדָמִי לְחֶרֶס הוּא וְכוּ' דְּלֵא אָמֵר כְּלוּם וְהִכָּא נְמִי דְּאָמֵר קִידוּשֵׁין הֵן לֹא אָמֵר כְּלוּם כִּינּוּן שְׁלֵא אָמֵר קִידוּשֵׁין יְהוּ אוֹ הָרִי הֵן קִידוּשֵׁין ע"כ קִיצוּר לְשׁוֹנוֹ: וְהָא הִכָּא דְּהָנִי כְּמִי שְׁאָמֵר בְּבֵת אַחַת טוּל טַבְעַת זֹו קִידוּשֵׁין עַל בִּתְּהָ וְהַשִּׁיב דְּאִינְהָ מְקַוְדָּשַׁת כְּלָל וְהִכָּא נְמִי לֹא שְׁנָא וְכִינּוּן שְׁהַעֲיָדוּ כִּי בְּלִשׁוֹן זֶה הָיוּ הַקִּידוּשֵׁין אֵינָם חוֹזְרִים וּמְגִידִים אַחַר כֶּף שְׁהָיוּ בְּלִשׁוֹן אַחַר אֲבָל צְרִיכִים אָנּוּ לְחוּשׁ לְמַה שְׁחִזְרוּ וְהִגִּידוּ מְפָנִי שְׁלֵא הַןזְכָּר הַב"ד שְׁקַבְלוּ אֶת הָעֲדוּת אִם הָיוּ רְאוּיִם לְקַבֵּל עֲדוּת וְהִבִּיא ה"ר דּוֹרָאן ז"ל בְּסוּף תְּשׁוּבָה ב' שְׁכַתֵּב הָרַב בְּעַל הָעֵיטוּר ז"ל וְהִלְכְתָּא קַבֵּל עֲדוּת צְרִיכָה ג' מְמַחֲזִין וְכוּ' וּמְחַדֵּשׁ הַתְּחִילוֹ הַדְּיוּטוּת לְקַבֵּל עֲדוּת וְכוּ' ע"כ וְכַתֵּב הוּא וְהִנְהָ הָרַב ז"ל בְּקַעָה מְצָא וְגָדֵר בְּהָ גָדֵר וְכוּ' מ"מ סְבָרְתוּ נְכוּנָה אֲבָל לֹא דְּוִקָא שְׁלִשְׁתָּם מְמַחֲזִין דְּלֵא עֲדִיף קַבֵּל עֲדוּת מְשַׁאֵר דִּינִין דִּיחִיד מְמַחֵה סְגִי וּשְׁלִשָּׁה אֲפִילוּ אֵינָן מְמַחֲזִין אֲלֵא בְּקִיאִין בְּהִלְכוֹת עֲדוּת קְאָמֵר ע"כ וְכֵן בְּצִרּוֹר הַפְּסָף דְּרַף רֵאשׁוֹן הִבִּיא דְּבָרֵי בְּעַל הָעֵיטוּר.

וְאִם כֵּן אֲפִילוּ לְמַה שְׁחִזְרוּ וְהִגִּידוּ שְׁאָמֵר אֲנִי נוֹתֵן לָהּ אֱלוֹי שְׁנִי שְׁהָיִשׁ לְקִידוּשֵׁין צְרִיף לְדַעַת אִם יֵשׁ בְּלִשׁוֹן זֶה יְדִים מוֹכִיחוֹת לְשִׁיחָה חֲשֵׁשׁ לְקִידוּשֵׁין אֱלוֹי וְאֲפִשֵׁר לוֹמֵר דְּאֲפִילוּ בְּזֶה בְּלִשׁוֹן אֵין כָּאֵן יְדִים מוֹכִיחוֹת דְּאָף עַל גַּב דְּאָמֵר אֲנִי נוֹתֵן לָהּ אֲפִילוּ לֹא הִנְהָ אוֹמֵר כֶּף הָרִי הִיא וְהַעֲדִים רוֹאִים שְׁהוּא הַנוֹתֵן אֲפִילוּ שְׁהִנְהָ הַקִּידוּשֵׁין לְאַחַר וְאֵין מוֹרָה לְשׁוֹן זֶה שְׁבִשְׁבִילוּ הוּא מְקַדֵּשׁ אוֹתָהּ וּמַה לִּי אָמֵר אוֹ לֹא אָמֵר הָרִי הוּא כְּמִי שְׁנָתֵן מַה שְׁנָתֵן וְאָמֵר לְקִידוּשֵׁין כְּמוֹ שְׁכַתֵּבְתִּי לְמַעְלָה בְּמַה שְׁהַעֲיָדוּ בְּרֵאשׁוּנָה וְאָף עַל גַּב שְׁהַשִּׁיב הַרְשָׁב"א ז"ל סִימָן תִּשְׁע"ד וְאֲלָף רל"ד עַל מִי שְׁאָמֵר הָרִי אֲנִי נוֹתֵן לָהּ לְקִידוּשֵׁין דְּלִשְׁמוּאֵל וְכוּ' דְּאָמֵר דְּבַעֲיָנָן יְדִים מוֹכִיחוֹת אֵינְהָ מְקַוְדָּשַׁת וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְחוּשׁ וּלְהַחְמִיר שְׁמָא בְּקִידוּשֵׁין בְּהַעֲנִין זֶה לֹא בְּעֵינָן יְדִים מוֹכִיחוֹת וְצְרִיכָה גִּט הִינּוּ מִשׁוּם דְּאָמֵר הָרִי אֲנִי דְּלִשׁוֹן הָרִי מִשְׁמַע לְהִבָּא כְּמוֹ שְׁכַתֵּב ה"ר דּוֹרָאן ז"ל בְּתְּשׁוּבָה שְׁהַבֵּאתִי לְמַעְלָה אֲבָל בַּנ"ד דְּלֵא אָמֵר הָרִי לֹא מִשְׁמַע לְהִבָּא וְהָנִי כְּחֶרֶס הוּא דְּלֵא אָמֵר כְּלוּם כְּדָמָ' לְעֵיל וְעוֹד דְּלֵא הַחְמִיר הַרְשָׁב"א ז"ל אֲלֵא בְּמַה שְׁשָׁאֲלוּ לוֹ שְׁהִנְהָ בְּעֵינָן שְׁנָתִפְנוּנוּ שְׁנִינְהָם וְכְמוֹ שְׁהַשִּׁיב הוּא שְׁמָא בְּקִידוּשֵׁין בְּעֵינָן זֶה לֹא בְּעֵינָן יְדִים מוֹכִיחוֹת וְהִינּוּ מִשׁוּם שְׁנָתִפְנוּנוּ שְׁנִינְהָם וְכְמוֹ שְׁהַבִּיא מוֹרִינוּ הָרַב ז"ל תְּשׁוּבָה זֹו וְכַתֵּב עָלֶיהָ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ הָרִי כִּפְלִי לְדַעַת הַרְשָׁב"א שְׁאֲפִילוּ כָּאֵן שְׁהָיוּ יְדִים אֲלֵא שְׁאֵינָם מוֹכִיחוֹת לֹא אָמֵר שְׁרָאוּי לְחוּשׁ אֲלֵא מְפָנִי שְׁשִׁינְהָם אָמְרוּ שְׁנָתִפְנוּנוּ לְשֵׁם קִידוּשֵׁין אֲבָל אִם הִנְהָ הָאִשָּׁה מְכַחֶשֶׁת לֹא הִנְהָ חוּשֵׁשׁ לְקִידוּשֵׁין כְּלָל עַכ"ל וְהַכ' בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ הָאִשָּׁה מְכַחֶשֶׁת וְכֵן בְּתְּשׁוּבָה הַרִיב"ש ז"ל סִי' רס"ו דְּכַתֵּב עַל מִי שְׁאָמֵר כְּשִׁנְתֵן הַטַּבְעַת הָרִי אֲנִי נוֹתֵנוּ לָהּ בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁין וְלֹא מִיָּקֵרִי יְדִים שְׁאֵינָם מוֹכִיחוֹ וְהָנִי דִּיבּוּר שְׁלָם שְׁנָרְאָה מְלִשׁוֹנוֹ שְׁהוּא הַמְקַדֵּשׁ וְהִיא הַמְתַּקְדָּשַׁת וְכוּ' הִכָּא נְמִי אָמֵר הָרִי דְּהָנִי לִישְׁנָא דְּלִהֲבָא וּמ"ה הָנִי דִּיבּוּר שְׁלָם שְׁנָרְאָה שְׁהוּא הַמְקַדֵּשׁ וְהִיא הַמְתַּקְדָּשַׁת וּבַנ"ד דְּלֵא אָמֵר הָרִי לֹא מִשְׁמַע לְהִבָּא אֲלֵא שְׁיָהִיו מְוַנְחִים בְּיָדָהּ לְקִידוּשֵׁין לְמִי שְׁיִרְצָה הוּא.

וּמְצָאתִי תְּשׁוּבָה לְמוֹרִינוּ הָרַב ז"ל עַל מִי שְׁאָמֵר תִּקְחִי זֶה הַדִּינָר לְקִידוּשֵׁין לִי שְׁאֵין מְמַשׁוֹת בְּאֱלוֹי הַקִּידוּשֵׁין וְהִבִּיא רְאָיָה מְתְּשׁוּבָה זֹו שְׁל ה"ר דּוֹרָאן ז"ל וְהָרִי כָּאֵן שְׁאָמֵר כִּפְלִי בְּקִידוּשֵׁי לִי וְאֲפִילוּ הִכִּי חֲשִׁיב לִיָּה כְּהִיא תְּשׁוּבָה מִשׁוּם דְּאֵינוּ מוֹכִיחַ מִתּוֹף לְשׁוֹן

זו ולא פי' שום אשה למי ה'יה מקדש שנוכל לפרש שר"ל שתשמ' אותו היא לכשיקד' למי שיירצה וגם דלא הוי לישנא דלהב' כמו שהאר"ה בתשובתו: ואפילו שהיה אינה חשש בלשון זה שהעידו עליו אחר כף אין מקבלין עדותן כלל משום דקודם הגידו שקבלו עליהם נח"ש שיאמרו כל מה שידעו ואמרו מה שאמרו וא"כ מה שאמרו אחר כף היא הגדה שנית לפי דעתם עברו קודם על הנח"ש שקבלו לומר כל מה שידעו ולא אמרו מה שאמרו לבסוף ומתחלת העדות עברו על החרם על פיהם שלא אמרו כל מה שידעו לפי דעתם ואין עדות' עדות לא בראשונה ולא בשניה משום דהווי פסול עדות על פיהם ואין פאן קידושין בפני עדים כשרים כמו שצריך בקידושין ואין לחוש להם וכמו שהאר"ה הריב"ש ז"ל באותה תשובה דמי שעובר על החרם פסול לעדות דהוי כשבועת ביטוי ושפן כתב בעל העיטור גם הרמב"ן ז"ל במשפטי החרם כתב שהוא פעובר על השבועה והרשב"א כתב דאסור לעבן' על החרם דבר תורה ונדנין בספיקו להחמיר ובנ"ד חמיר משבועת ביטוי דמשעה דנפק מפומיה עבר: ואין לומר דלא חשיבי עוברים על החרם במה שישנו מעט במה שאמרו אחר כף ולא אנדעתייהו שהיה שינוי בין תקחי אלו ב' שאהיש לקידושין לאני נותן לה אלו ב' שאהיש לקידושין שהרי בפ' פירשו להם שיאמרו כל מה שידעו בגזרת נח"ש ואז אמרו ע"פ החרם שאמר לה ראובן דברים אלו כהנייתן תקחי אלו ב' שהאיש לקידושין וכינן שב"ד אמרו לעדים אחר שהטילו נח"ש שיאמרו כל מה שידעו בלי תוספות ותסרון והם אמרו שאמר ראובן דברים אלו כהנייתן תקחי וכו' נראה שהם מעידים שאלו הדברים ממש הוא שאמר ראובן המקדש בלי שום שינוי וכשחזרו לומר אחר כף מה שאמרו ושנו בדברים הרי עברו על החרם מקודם שלא אמרו הדברים כהנייתן לפי מה שאמרו עתה אפילו לא היה שום שינוי בענין העדות אלא שינוי בדברים מפני שאמרו שאמר דברים אלו כהנייתן וכ"ש שיש שינוי בענין דעדיף עדות זה מן הראשון והם פונו לתמן עדותם שיועיל להיות קידושי' מפני ששמעו שהדיין נר"ו אמר שהיו ידים שאין מוכיחות אלא שהיה ראוי להחמיר וא"כ מתחלה עברו על החרם ואין בעדותם ממש לא בשני עדויות אלו ולא בעדות אחר ואם תמצא לומר פי מה שהעידו אחר כף ה'יה שקר ומה שהעידו בתחלה ה'יה אמת ולא עברו על החרם אם על מה שהעידו בתחלה אין בו שום חשש קידושין כדאמר לעיל ואינם יכולים עוד להעיד דבר אחר על זה הענין ולא תימא דלא יפסל כשעובר על חרם מפי עצמו אלא כשעובר על כולל על חרם כל הקהל כמו שהעידו על העד באותה תשובה של הריב"ש ז"ל דלא היא שפיון דאמרי' דהוי פעובר על השבועה כי היכי דבשבועת עצמו נפסל כשעובר עליה הכי נמי בחרם: עוד נראה לי שאין חשש בקידושין אלו מטעם מה שאמר אחד מן העדים אחר שהלכה חנה מי היא זאת קרא אותה ראובן פעם שנית ובאת וגלתה פניה והפירוה והיא היא שלקחה השהיש בתורת קידושין שגראה שנתעלמה מעיניהם וחזר ראובן והלך וקרא אותה והפיר' ואף שלא נתעלמה לא הפירה בשעת נתינת הקידושין ולא ה'יה אלא עד אחד בשעת הנתינה וכשבאת אחר כף והפירה שהיא היא שקבלה הקידושין והיא חנה הנז' מעת שהפירה נעשה עד עליה והמעות היו בידה מקודם והוי כמי שאמר לאשה כנסי פקדון זה ואחר שנטלתו בתורת פקדון אמר לה הרי את מקודשת בו ושתקה שאין זה כלום שפך שתיקה שלאחר מתן מעות אינו כלום כדאמ' פרקא קמא דקידושין וכמו שכתבו המפרשים ז"ל וגריע משתיקה דלאחר מתן מעות

לגבי עד זה דאילו הָתָם אָמַר לָהּ אַחַר כֹּף הָרִי אֶת מְקוֹדְשָׁתָ לִי בּוֹ וְהִכָּא כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה עַד זֶה לֹא אָמַר לָהּ שׁוּם דְּבָר וְהָיִי שְׁתִּיקָה דְּבַעַל וְאִשָּׁה לְאַחַר מִתֵּן מְעוֹת וְגַם כִּי בְּעֵדוֹת הַשְּׂנִי לֹא הִזְפִּירוּ עֲנִין הַלִּיכַת הָאִשָּׁה וְחִזְרָתָהּ לֹא חִזְרוּ מְעֻדוֹתָם בְּזֶה אֲלֵא בְּמָה שֶׁשָּׁנוּ בְּלִשׁוֹן הַקִּידוּשִׁין הֶרְאִישׁוּנִים וְעֲנִין הַהִלִּיכָה וְהִחְזִירָהּ בְּמִקוּמוֹ עוֹמֵד: וְאֶפְיָלוּ הָיָה סָפֵק בְּאֵי זֶה טַעַם מִהֲטַעְמִים שְׁפַתְבָּתִי בְּפָרֵט בְּאַחֲרוֹן נ"ל שֶׁיֵּשׁ כָּאֵן הַרְבֵּה סְפִיקוֹת לְהַתִּיר אֶפְיָלוּ בְּדָבָר תּוֹרָה וּבְעֶרְוָה הַחֲמוּרָה סָפֵק אִם עֵדוֹת הֶרְאִישׁוֹן הוּא הָאֲמִיתִי אוֹ הַשְּׂנִי וְאֵת"ל הַשְּׂנִי אֵינָם יְכוּלִים לְחַזֵּר וּלְהַגִּיד דְּלָא הָיִי זֶה שִׁינּוּי לְדַעֲתִיָּהּ דְּלָאוּ פְּוִלִי עֲלֵמָא דִּינָא גְּמָרִי אֵין מְקַבְּלִין עֵדוֹתָם מִפְּנֵי שֶׁהֵם עוֹבְרִים עַל הַחֲרָם שֶׁקִּבְּלוּ קוֹדֵם לְוֹמַר הָאֲמַת דְּבָרִים כְּהוֹנִיתוּ וְעַתָּה חוֹזְרִים לְוֹמַר בְּאִנְפֵּן אַחַר וְאֵת"ל כִּי גַם בְּזֶה אֵינָם חֲשׁוּבִים שְׁעוֹבְרִים עַל הַחֲרָם וּמְקַבְּלִין עֵדוֹתָם עַדִּין בְּעֵדוֹת זֶה אֵין בּוֹ חֲשֵׁשׁ קִידוּשִׁין כְּמוֹ שְׁפַתְבָּתִי דְּאֶפְיָלוּ בְּתִשׁוּבַת הֶרְשֵׁב"א ז"ל אֵינוֹ מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ דְּאֶפְיָלוּ הָיִי יָדִים שְׁאֵינָם מוֹכִיחוֹת וְאֵת"ל כִּי גַם בְּזֶה יֵשׁ חֲשֵׁשׁ כְּמוֹ בְּלִשׁוֹן תִּשׁוּבַת הֶרְשֵׁב"א עַדִּין יֵשׁ טַעַם אַחַר לְהַתִּירָהּ מִשׁוּם דְּלָא אָמַר הָרִי וְכִמוֹ שְׁפַתְבָּתִי לְמַעַלָּה מִתִּשׁוּבַת ה"ר דּוֹרָאן ז"ל וּמִשׁוּם שֶׁלֹּא נִתְּכַוְּנוּ שְׁנִיָּהֶם וְאֵת"ל כִּי גַם בְּזֶה יֵשׁ אֵי זֶה חֲשֵׁשׁ עַדִּין יֵשׁ טַעַם אַחַר לְהַתִּירָהּ דְּאֵין כָּאֵן אֲלֵא עַד אֶחָד כְּפִי מָה שְׁפַתְבָּתִי לְמַעַלָּה וְאִם כֵּן אֵין חֲשֵׁשׁ בְּקִידוּשִׁין אֵלוּ מִצַּד כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַטַּעְמִים הַכְּתוּבִין לְמַעַלָּה וְכ"ש בְּהַצְטַרְפוֹת כּוֹלָם וּמִפְּנֵי שֶׁשְׂמַעְתִּי עַל חֲכָם מְפֹרָסִים בְּדוֹר שֶׁהוּא מְחַמֵּיר בְּקִידוּשִׁין אֵלוּ אֵינִי סוֹמֵךְ עַל עֲצָמֵי הַלְּכָה לְמַעַשֶׂה עַד שֶׁיִּצְטַרְפוּ אַחֲרֵיהֶם עִמִּי כִּי הֵיכִי דְּלִמְטַיִן! שִׁיבָא מְשׁוּרָא אוֹ דִּיִן הָעִיר: נָאִם הַמְּבִי"ט: שְׁאֵלָה רַכַּח רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלוֹי קִנּוּ סְחוּרָה בְּיַחַד וְכָתְבוּ שְׁטֵר חוֹב עַל עֲצָמָם לִיהוּדָה לְפָרוּעַ לוֹ כָּל הַחוֹב וְנַעֲשֵׂא קַבְּלָנִים פְּרַעְנִים זֶה לְזֶה וְכָתְבוּ אַחֲרֵי הַכְּתָב סוֹף מָה שֶׁקִּבְּל כָּל אֶחָד מֵהֶם מִהֶסְחֹר' הֵיכִי וְנִתְּחַיֵּב כָּל אֶחָד מֵהֶם לְחַבְרוֹ לְהִיּוֹת מְצוּי לְזִמְן הַפְּרַעוֹן לְפָרוּעַ לְמַלְנָה חֲלָקוֹ שֶׁהִגִּיעַ לוֹ וְלֹא יִצְטַרְף שׁוּם אֶחָד מֵהֶם לְפָרוּעַ עַל חֲבָרוֹ וּבְהִגִּיעַ זִמְן הַפְּרַעוֹן נִמְצְאוּ רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן לְפָרוּעַ אֶת חֲלָקָם וְלוֹי לֹא נִמְצָא וּמְחַל יְהוּדָה לְרְאוּבֵן הָעֲרֵבוֹת שֶׁנִּתְּחַיֵּב בְּעַד חֲבִירָיו אִף שֶׁיִּפְרַע לוֹ הַחֲלָק שֶׁהִי מִגִּיעַ לוֹ וְתַבַּע מִשְׁמַעוֹן חֲלָקוֹ וְחֲלָק לְוִי וּפְרַע לוֹ אֵת"כ פֶּא שְׁמַעוֹן לִב"ד לְתַבּוּעַ מְרְאוּבֵן חֲצִי מָה שֶׁפְּרַע בְּעַד לְוִי כִּי שְׁנִיָּהֶם הָיוּ עֲרָבִים יוֹרְנוּ רַבְּנוּ הַדִּין עִם מִי: תִּשׁוּבָה גְּרָסִי בִּירוּשָׁלַיִם וּמִיָּתִי לָהּ הָרִי"ף ז"ל פ' שְׁבוּעַת הַפְּקוּדוֹן וְכַחֲשׁ בְּעֵמִיתוֹ פָּרֵט לְמַכְחִישׁ לֹא מִן הַשְּׁוֹתֵפִין וְכו' א"ר יוֹסִי הָדָא אָמְרָה ב' שְׁלוֹו מְאָחַד אִף עַל גַּב דְּלָא כְּתָבִין עֲרָבָאִין וְאַחֲרָאִין זֶה לְזֶה עֲרָבָאִים וְאַחֲרָאִים הֵם וְהֶרְמַב"ם ז"ל ג"כ פ' ב' הַלְּכוֹת מְלָנָה וְלָנָה כְּתָב הָרִי הֵן עֲרָבָאִין כּו' וְהִינּוּ מִדִּין עֲרָב וְהִכָּא שְׁפַתְבוּ שְׁנַעֲשׂוּ קַבְּלָנִים הָיוּ קַבְּלָנִי וְיִפְרַע מִמִּי שֶׁיִּרְצֵ' וְכַמ"ש הָרִא"ש ז"ל וְהִבִּיאוּ הַטּוֹר סִי קכ"ט דֹּאע"ג דְּלָא כְּתָב בְּפִי תֵּן לוֹ וְאֵנִי קַבְּלֵן אֲלֵא כְּתָב בְּסֵתָם עֲרָב קַבְּלֵן מְסֵתָמָא בל' הַמּוֹעִיל לְהִיּוֹת קַבְּלֵן קְאָמַר וְאֶפְיָלוּ לְכַעַל הַתְּרוּמוֹת שְׁפַתְבוּ דִּיז בַּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחֻמוֹת דְּאוּלֵי אָמַר לוֹ הַלְּוִהוּ וְאֵנִי קַבְּלֵן שְׁאֵינוֹ אֲלֵא עֲרָב הִכָּא שְׁפַתְבוּ קַבְּלָנִים פְּרַעְנִים מִשְׁמַע דְּלֹא גָרַע מִמִּי שְׁפַתְבוּ פְּקַבְּלֵן גְּמוּר שְׁפַתְבוּ הֶרְשֵׁב"א ז"ל שֶׁיֵּשׁ מִי שְׁאָמַר שֶׁדָּנִין אוֹתוֹ פְּקַבְּלֵן גְּמוּר שֶׁהִבִּיא בַּעַל מ"מ שֵׁם כ"ש בְּשֵׁטֵר זֶה שֶׁקִּנּוּ בְּיַחַד דִּהוּוּ עֲרָבָאִי זֶה לְזֶה וְכִינּוּן שְׁפַתְבוּ אַחַר כֹּף קַבְּלָנִים פְּרַעְנִי לְטַפּוּיִי אֶתָּא דְּקַמְשַׁמַּע שְׁעֵשֶׂה קַבְּלֵן שֶׁיִּפְרַע מִמֶּנּוּ תַּחֲלָה אִם יִרְצֶה וּבְתִשׁוּבַת הַשְּׁיִיכוֹת לְסַפֵּר מִשְׁפָּטִים סִימָן י"ו כְּתָב וּמִיָּהוּ אִם הָיָה כְּתוּב פְּלוּנִי עֲרָב קַבְּלֵן נִרְאָה דְּמוֹעִיל דְּמִסְתַּמָּא לֹא רְצָה לְוֹמַר אֲלֵא

בְּעֵינֵי הַשָּׁנִי בְּמִשְׁנֵה וּלְדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל שְׁנִים שְׁעָרְבוּ לֹא אֶפִּילֹו לֹא הָיוּ קַבְּלָנִים יִפְרַע מִמִּי שִׁירְצָה דָּאִין הָעָרְבוּ חֵל לְחֻצָּאִין פִּינּוּן שֶׁהַמְּלִיגָה אֶחָד כְּמוֹ שְׁפִי הַרְשָׁב"א ו"ל וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא בַּעַל מ"מ שֵׁם וּדְלֵא פְתוּסְפֵתָא דב"ב דְּמִיִּיתִי הֵתָם: וְהִשְׁתָּא בְּגִדוֹן זֶה פִּינּוּן שֶׁהִי יְכוּל לִיִּפְרַע מִכָּל אַחַ מֵהֶם אִם נִפְרַע מִשְׁמַעוֹן אִין שְׁמַעוֹן יְכוּל לְתַבְּנֹעַ מְרַאוּבֵן חֵלְקוֹ דְּאַף עַל גַּב שֶׁהִבִּיא בְּטוֹר סִימָן קל"ב דָּאִם פְּרַע אֶחָד מִן הָעָרְבִים כָּל הַחֹב לְמַלְגָּה וּבְרַר זֶה שְׁפָרַע וְחֹזֵר וְתוֹבַע מִחֲבָרוֹ זֶה חֵלְקוֹ כְּדִין עָרַב שְׁתוֹבַע אֶת הַלְּגָה כְּשֶׁמְבָרַר שְׁפָרַע בְּשִׁבְלֵוֹ נִרְאָה דְקָאִי אֲשֵׁנִי עָרְבִים לְדַעַת הַרְמַב"ן ו"ל שְׁאִם יְכוּל לִיִּפְרַע מִשְׁנֵיהֶם לֹא יִפְרַע מֵא' מֵהֶם הַכָּל אֲלָא מִחֻצָּה אֲלָא אִם כֵּן אִין לֹא מֵהֶם שְׁאֵז גּוֹבָה הַכָּל מִן הַשָּׁנִי וּמ"ה פִּינּוּן שְׁפָרַע זֶה כָּל הַחֹב שְׁלֵא הָיָה יְכוּל הַמְּלִיגָּה לִיִּפְרַע מִן הָאֲחַר שֶׁהָיָה חֵיִיב לְפָרֹוע מִחֻצָּה חֵיִיב זֶה הַשָּׁנִי לְפָרֹוע לוֹ חֵלְקוֹ אֲבָל הֵיכָא שֶׁהָיָה יְכוּל לִיִּפְרַע מִכָּל אֶחָד מֵהֶם הַכָּל מִתְחַלָּה כִּי הֵכָא כְּשֶׁנִּפְרַע מֵא' מֵהֶם אִינוֹ יְכוּל זֶה לְחֹזֵר וְלְתַבְּנֹעַ לְחֲבָירוֹ חֵלְקוֹ שְׁלֵא פְרַע עָלָיו שׁוּם דְּבָר וּמַעֲיָקְרָא אֲדַעַתָּא דְהָכִי נַעֲשֶׂה עָרַב שִׁיִּפְרַע הַכָּל אִם יִרְצָה הַמְּלִיגָה אִינוֹ יְכוּל לְחֹזֵר עַל הָעָרַב הַב' כְּדָאִמַר מִשׁוּם דְלֹא עָרַב אֲלָא לְלִנְה וְלֹא לְעָרַב הַשָּׁנִי וְאֶפִּילֹו הָיָה עָרַב שָׁנִי גַם כֵּן הָיָה כְּעֵמֶד בְּרִשׁוֹת עֲצָמוֹ וְנַעֲשֶׂה עָרַב לְלִנְה שְׁאִינוֹ חֵיִיב לְשַׁלֵּם לוֹ כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא הָרַב ו"ל פ' כ"ו וּכ"ש ב' עָרְבִים לְלִנְה אֶחָד שְׁלֵא נַעֲשֶׂה עָרְבִים אֲלָא לְלִנְה וְלֹא זֶה לְזֶה שְׁאִינוֹ חֵיִיב לְשַׁלֵּם לוֹ שְׁאֶפִּילֹו הָיוּ נַעֲשִׂים עָרְבִים זֶה לְזֶה הָיָה מַעֲצָמָם וְאִינוֹ חֵיִיב לְשַׁלֵּם זֶה לְזֶה כְּשֶׁנִּפְרַע הַמְּלִיגָה מֵא' מֵהֶם כְּדָאִמַר וְאַף עַל גַּב דְּדִין זֶה שֶׁל ב' עָרְבִים לְמַדוֹ הָרַב ו"ל מַג' אַחִים שֶׁחֵלְקוֹ וּבָא ב"ח וְנָטַל חֵלְקוֹ וְכו' וְהֵתָם הָיָה הַלְּכָתָא כְּרַב דְּבִטְלָה מִחֲלֻקָּתָא כְּדָאִמַר פ' בֵּית פוּר אַפ"ה לֹא לְמַד אֲלָא לְעֵנָן שִׁיִּיכַל לִיִּפְרַע מִמִּי שִׁירְצָ' לֹא שִׁיִּיכַל זֶה לְתַבְּנֹעַ מִן הַב' כְּמוֹ אַחִי דְאַפִּי בְּטָלָה מִחֲלֻקָּתָא מִשׁוּם דְטַעַמ' הָיָה דִּיּוֹרְשִׁין הָיָה כְּדָאִמַר הֵתָם וּמ"ש הָרַא"ש ו"ל כָּל ע"ה שֶׁחֵיִיב לְפָרֹוע לוֹ חֵלְקוֹ הֵינְנוּ בְּשָׁנִי לוֹוִין אֲבָל הֵכָא כָּל אֶחָד מֵהֶם לְקַח חֵלְקוֹ מִן הַסְּחֹרָה וְלֹא שְׁנַעֲשֶׂה עָרְבִים וּמִדִּין עָרַב הוּא שְׁחֵיִיב: וְכָל שֶׁפִּנּוּן בְּגִדוֹן זֶה שְׁמַחֵל יְהוּדָה הַמְּלִיגָה אֶת רְאוּבֵן אֶחָד מִן הָעָרְבִים וּפְטוֹר אוֹתוֹ שֶׁהוּא פְטוֹר כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא שֵׁם בְּטוֹר בְּשֵׁם הַגְּאוּנִים שְׁנִים שְׁנַכְסוּ עָרְבִי וּפְטוֹר הַמְּלִיגָה אֶת אֶחָד מֵהֶם יְכוּל הַמְּלִיגָה לְתַבְּנֹעַ כָּל הַמָּמוֹן מִהָעָרַב הַשָּׁנִי שְׁלֵא פְטוֹר אוֹתוֹ לְפִי שֶׁהַמָּמוֹן כְּלוּל גַּם מִתְּקִיִּים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם לְאוֹתוֹ שְׁפְטוֹר פְטוֹר וּלְאוֹתוֹ שְׁלֵא פְטוֹר נִשְׂאָר עָלָיו וְעַל הַלְּגָה הַחֹב עַד זְמַן הַפְּרָעוֹן ע"כ דְּמִשְׁמַע דְּכִינּוֹן דְּפְטוֹרוֹ הוּא פְטוֹר וְאֶפִּילֹו הָעָרַב חֲבָרוֹ אִינוֹ יְכוּל לְתַבְּנֹעַ וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב וְנִשְׂאָר עָלָיו וְעַל הַלְּגָה הַחֹב וְכו'.

גְּדוּלָה מְזוֹ מִצְאָתִי לְהַרְשָׁב"א ו"ל בְּצָרוֹר הַכֶּסֶף שְׁאִם מַחֵל הָעָרַב לְלִנְה כְּשֶׁנִּשְׂאָ וְנָתַן בְּיַד אִין הַמְּלִיגָה יְכוּל לְחֹזֵר עָלָיו שֶׁהָיָה מַחֵל לוֹ הָעָרַב הַשְּׁעָבוּד שִׁישׁ לוֹ עָלָיו שֶׁהָיָה הַלְּגָה הָיָה חֵיִיב גַּם כֵּן לְמַלְגָּה מְדַר' נָתַן וְאֶפִּילֹו נִשְׂאָ וְנָתַן בְּיַד הָעָרַב וְאַפ"ה יְכוּל הָעָרַב לְמַחֵל שְׁעָבוּד שִׁישׁ לוֹ לְמַלְגָּה עַל הַלְּגָה וְכ"ש שְׁאִם מַחֵל הַמְּלִיגָה לֹא מִן הָעָרְבִי שְׁאִין חֲבָרוֹ יְכוּל לְחֹזֵר עָלָיו וְאֶפִּילֹו שֶׁהוֹצִיָּה לוֹ עֵינֵי לְהַרְשָׁב"א כְּשֶׁמַּחֵל הָעָרַב לְלִנְה הֵכָא נִרְאָה דְיְכוּל הַמְּלִיגָה לְמַחֵל לֹא מִן הָעָרְבִים וְאִין חֲבָרוֹ יְכוּל לְתַבְּנֹעַ מִמֶּנּוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי נֶאֱמַר הַמְּבִי"ט: רַכַּס רְאוּבֵן לְנָה מְגוּי בְּמִקוֹם דִּירְתוֹ וְכָתַב עָלָיו ש"ח לְגוּי וְשִׁיעַב' מְקַרְק' וְאַגְבָּן מְטַלְטְלִי דְקָנָה וְדַעַתִּיד לְמִקְנֵי וְשְׁמַעוֹן קָנָה שְׁטַר הַחֹב מִן הַגּוּי וְלֹא מִצָּא שֵׁם בְּמִקוֹם הַהַלְּגָנָה נְכֶסֶי לְרְאוּבֵן וְהִלָּף שְׁמַעוֹן לְעִיר אַחֲרָת שֶׁהָיָה בָּהּ נְכֶסֶי רְאוּבֵן וְתַבַּע לִב' ד' שִׁיעַבְוֵהוּ מְנַכְסֵי רְאוּבֵן שְׁלֵא בְּפָנָיו יִישׁ נְכֶסֶים לְרְאוּבֵן גַּם כֵּן בְּמִקוֹם אַחַר וּבְמִקוֹם שֶׁהוּא שֵׁם יְלַמְדוּנוּ רַבְּנוּ

אם נזקקין לו ב"ד להגבות לו או לא: תשובה הריב"ש ז"ל פתב תשובה שנ"ג בכינוצא
בזה שצריך המלנה לילה למקום הלנה ויתבענו שם ואח"כ יביא אדרכתא מדייני המקום
הנז' ויגבו לו ב"ד שפכאן מנכסים אלו דהא פיון שלא לנה בכאן לית' לטעמא דשלא
יהא פל אהד נוטל מעותיו של חבירו והולך לו וליכא נעילת דלת ושפן פתב הרי"ט
אלישביילי ז"ל וכן נר' מתשובת הרשב"א ז"ל סימן אלף ע"ד ונ"ל בנדון דידן דאף
במקום דירתו לא היו נפרעים ממנו שלא בפניו דהאי תקנתא לא הויה אלא בישראל
כדמשמע מדקאמר פדי שלא יהא אדם נוטל מעותיו של חבירו והולך לו אבל לא בגוי
ע"א דלא עבדי תקנת' לפרעון דידהו וכן משמע בירושלמי דמתמיהי ונפרעים מן האדם
שלא בפניו א"ר ירמיה פשהרבית אוכלת בהן וכתב הרי"ף ז"ל שם פ' הפותב ושב"ד
גובין רבית פשערב לו מן הגוי וכדאמר נמי התם בירו' פ' הפותב ור"ח ז"ל הביא ראיה
מירוש' זה שאין נפרעין מן האדם שלא בפניו דהכא אוקימו בירוש' דמירי בע"א ומשום
רבית ונראה לי דלא פליג ירוש' אדרב נחמן דהא דמשמע בירושלמי דאי לאו רבית לא
הווי נפרעין שלא בפניו איירי במלנה ע"א דלא עשו בו תקנה והא דרב נחמן איירי
בישראל דעשו לו תקנה שלא יטלו מעותיו וילך לו ובר מדין פיון שפדיניהם אין נפרעין
מן האדם שלא בפניו ישראל הפא מפחו הרי הוא פמוהו והראיתי תשובת הריב"ש ז"ל
לחקמים שחלקו עלי בדין זה ואמרו שלא הנה נראה להם ושהם יכולים לחלוק עליהם
דלאו קטלי קני באגמא כו' ואני סומך על הראשונים ז"ל רל ראובן לנה משמעון וקנה
צמר ואחר כך לנה מלוי ועשה בגדי מהצמר ומשפן מהם ללוי על חובו המאחר אחר
כך בא שמעון בשטר המוקדם וכתוב בו דאנא עתיד למיקני ורוצה להוציא מיד לוי ולוי
טוען שהבגדים שעשה ראובן אחר שלנה ממנו הרי הוא פאלו קנאם אח"כ והוי פלנה
ולנה ואחר כך קנה דיחלוקו פיון שפתב לשניהם דאנא עתיד למיקני ילמדנו רבי' הדין
עם מי: תשובה נראה שאין שמעון יכול בדין להוציא מיד לוי אלא שווי הצמר שיש
בבגדים פי כל מה ששנים הבגדים יותר מהצמר הוי פקנה שהרי נעשו במעות שפרע
לאומנים למלאכתם ובמעות ליכא שיעבוד וכמו שהבי' בצ"ה שער ח' ואפילו שמכר
הצמר והוציא המעות במלאכת הבגדים אין שעבוד על המעות אלא על מי שלקח הצמר
כמו שהביא שם ואם פן פשעשה בגדים הוי פקנה באותם המעות מה ששנה הבגד יותר
משנוי הצמר ובח"מ סימן ק"ד גם פן פתב שאם קדם המאחר וגבה מוציאין מידו ואם
מכרם קודם שהספיק הא' להוציאם מידו אין המוקדם חוזר עליו אפילו אם המעות בידו
עדיין אלא חוזר על הלקוחו' וא"כ ה"נ בנ"ד פשמכר הלנה מטלטלים המשועבדי
לראשון והוא הצמר ובמעות עשה בגדים מהצמר הנשאר ונתנם לב"ח האחרון אין
לראשון זכות פי אם בכדי הצמר: זהו לפי הדין אבל מפני תקנת השוק אפילו הצמ' עצמה
נתן לב"ח המאחר אין יכול להוציא מידו ב"ח הקוד' שפתב לו מטלטלי אגב מרקעי
ודאנא עתיד למקני וכמו שכתב הרא"ש ז"ל פלל פ' במכר או נתן מטלטלין ששיעבד
אגב קרקע והר' שמעון בר' צמח ז"ל בפ' הכתובה ובו הר' שלמה ז"ל בתשובה ובמתנה
פתב הרשב"א ז"ל דלא עשו בה תקנת השוק כמו שהביא בב"י סי' שפ"ו וכן פתב הר"ש
פן הרשב"ץ בתשובה וכן בפסקי ריקנט סימן תקי"ח פתב על ענין זה: ואף לפי הדין אם
משפן הצמר לב"ח המאחר או גבאה בחובו ונשאר ממנה פדי חוב המוקדם אפי' מכרה
או משכנה לאחר שאין ב"ח המוקדם יכול להוציא מידו מפני תקנת השוק אינו יכול

להוציא מב"ח המאונחך שיכול לומר הנחתי לך בידי הלנה מקום לגבות ממנו ואם הוא מכרה או משפנה אח"כ שאינה יכול לגבות ממנו מפני תקנת השוק לאו כל כמינה שמתחזר עלי פי כבר הנחתי לך מקום גבי לנה דדינא דהנחתי לך עדיפא מתקנת השוק דלא הוי דינא דגמ' ולא תקנת השוק דגמ' ולא הוי פאשתדוף בני חרי דגבי ממשעבדי שהרי כתוב בתשובו' הרשב"א המינוחסו' להרמב"ן ו"ל סימן ע"ט דהאי דינא דאישתדוף דינא חדמא הוא ואין לה בו אלא חידושו וכ"ש דב"ח המאונחך שמשפן לו הצמר איפא בה תקנת השוק ואפילו שאותם המטלטלי' בני חרי שהניחם גבי לנה הוליקם הלנה למדינה אחרת ואינם מצויים עתה פאן אינו יכול להוציא מאלו שמה שכתבו המפרשים ו"ל שאם הניח בני חרי בעיר אחרת אינו יכול לומר לו הנחתי לך מקום לגבות פינון שאינם בעיר היינו שמתחלה פשהניחם לא היו בעיר הקרקע או המטלטלים אבל מטלטלים שהיו בעיר פשלקח הראשון שפיר מצי למימר מקום הנחתי לך פשלקחתי ולא הוי פאשתדוף אעפ"י שהוליקום לעיר אחרת וכמו שכתב שם הרשב"א דהוי דינא חדמא ולא הוי כמו קרקע שאפשר ומצוי הוא שיחזור להבי' מטלטלים אלו למקום זה או אחרים הבאים מתמתם נאם המבי"ט: רלא אנשי לצון יפיהו קרניה יחרחרו ריב ומדון עושים בעברת זדון את פני האדון ומה שהיה כבר היה.

שניתנו קידושין לבת צנועים בכחש ומרמה המקדש והעדים ריקים ופוחזים במעגלותם גלוזי' לא תעשינה ידיהם תושיה לריק יגע המקדש לתהו והבל כח עדותם פלו פי לא מצאה ידם די עדות הצריף לחול הקידושין וכמו שכתבתי סי' רכ"ח זה ימים על זה אלא שחכם אחד מיוחד ומפורסם רצה להחמיר ולהצריכה.

גט ועכבו תשובת הוראתי להתיר שלא תגיע למקום אשר ממנו שולחה לי שאלתה ועל זה הוצרכו קרובי הבת לרצות בכסף ומחיר את המקדש שישלח לה גט ונכתב הגט וניתן לשליח כפי הנשמע ע"מ שיקבל קודם עשרים סולט' ואחר כך יתן לה הגט וחזקה שליח עושה שליחותו קבל ומסר הגט ובו ביו' חזר הנותן ולקחם ממנו בחזקה ע"י הערפאות: ועתה שלחו פה להתרעם על זה ולומר פי הגט בטל פינון שלקחו מיד השליח מה שנתנו לו ע"ת הגט ופה ניתוספו דברים פי אמר לו המגרש לשליח שיקבל המעות ויתנם לפלוני ואחר כך יתן הגט כפי מה שהראה לי הסופר פתיבה אחד בלי חתימה ואחר כך חתמו מעשה ב"ד כתב בידו שאמר לו אל תתנהו לה אלא אחר שיתן המעו' לידך ואחר שיתן אותם לפלוני.

ונראה. פי לענין מה שחזרו ולקחו ממנו המעות אם לא היה התנאי אלא אחר שיתן לידו המעות יתן לה הגט שלא נפסל הגט בזה פינון שרכב נתקיים התנאי שקבל קודם ואח"כ נתן הגט ועל מה שלקחו ממנו המעות יתבעו בדין תורה אם יתחייב יגבה ממנו פי אחר שחל הגט מיד פשקבל המעות קודם ונתן הגט כבר נתקיים התנאי ולא יחזור להתבטל למפרע מפני שנטלם ממנו בחזקה פי לא התנה עמו אלא שיתנו לו וכבר נתנם לא שיקיימם בידו וכמו שאם נאבדו או נגנבו או נאנסו ממנו אחר כך לא נתבטל הגט אעפ"י שחזשבו לו פאלו לא קבל שום דבר ויטעון על מי שלקחם ממנו כמו כן אם לקחם הוא ממנו לא נתבטל הגט פינון שחל מיד אח' נתינה המעות ותביעת ממון היא מה שיש לו אצלו אחר כך והגט קיים כדא': ולענין מה שהעידו פה פי בשעת מסירת הגט לשליח

אמר לו כפי' אל תתן הגט אלא בקבלת המעות ונתינתם לפלוני בזה צריך לחקור אם
בשטר השליחות לא היה כתוב אלא שיקבל המעות ואחר כך? תן הגט או לא היה פתוב
בשטר השליחות שום תנאי אלא שע"פ אמר לו שלא? תן אותו עד שיקבל עשרים סולט'
ואומר כי אם בשטר השליחות היה כתוב התנאי של נתינת המעות לידו ולא הונזפר
שיתנם קודם נתינת הגט ליד פלו' אם פן עדות זה מכחשת את עדות האחר ואם העדים
עצמם שהעידו עתה פה שיתנם לפלו' קודם נתינת הגט הם עצמם החתומים בשטר
השליחות שלא הונזפר נתינתם לפלו' אינם נאמנים עתה להכחיש עדותם הכתוב בשטר
השליחות כיון שהוא מקנאים או חתימת ידם יוצא ממקום אחר כי ענין נתינתם לפלו'
שלא הונזפר בעדות הראשון הכחשה היא לעדות זה כיון שקיום הגט תלוי בקיום פל
תנאי אם לא שייאמרו כפי' שאחר שכתבו העדות הא' חזר ואמר הבעל שלא היה רוצה
שיתן הגט עד שיקבל המעות ויתנם לפלו' ונשא השט' הא' בידו ונהרי לא הזכירו ענין
זה בעדות זה שחתמו עתה ואם הם עדים אחרים גם פן הם מכחישים את העדים שהם
חתומים בשטר השליחות וכיון שהשט' ביד השליח והשליח עצמו אומר שלא התנה עמו
קודם הנתינה אלא קבלת המעות לא נתינת' לפלו' הם עיקר ועליהו סמכי' וכמו שכתב
ריב"ש ז"ל סימן קכ"ז על מודעת גט שלמד מדברי הר"ן ז"ל שיותר יש לסמוך על
דברי העדים שהונזמו להעיד מאותן שלא הונזמו ובנ"ד אותם שחתמו בשט' שהולך
בידו השליח הונזמו לעדות זה ונאמר כי מקודם אמר לעדי' ענין הנתינת' לפלו' גם פן
ואחר כך פשנכת' שטר השליחו' נתרצה בקבלתם לבד קודם נתינת הגט דכל היכא דאפש'
לתרוצי מילתייהו דלא ליהוי הכחשה ביניה' מתרצי' כדאמ' גבי ב' עדי' זה אמ' בג' לחדש
וזה אמר בד' דליכ' הכחשה ועדותן קיימת דזה ידע בעיבור וזה לא ידע וכן בשענ' שדרך
העד לטעו' בשעה א' ובהכחשת ענין העדות נמי מתרצי' דיבורייהו וכמו שכת' הריב"ש
ז"ל באותה תשובה על בייטול המודעו' שהיה הכחשה בין ב' פיתי עדים דאפשר שלא
היה הכחשה ביניהן שאותם שאמרו שלא בטל לא שמעו כשאמר המגרש פן על בייטול
המודעות ואחר' שמעו וכו' וכמו כן בנ"ד פולם מסכימים שאמ' לשליח שיתן המעות
לפלו' אלא שאלו שהונזמו וחתמו בשטר והשליח שמעו כפי' שלא תלה נתינת הגט אלא
בקבל' המעות לא בנתינת' לפלו' קוד' ואלו שמעו קבלתה ונתינת' ונחשבו כי נתינת הגט
היה תלוי בשני הדברים ואם לא נכתב בשטר השליחות שום דבר אלא שאומר השליח
שאמר לו ע"ת שלא? תן הגט עד אשר יתן לו כ' סולט' והעדים אומרי' שאמר לו שיתנ'
ג"כ קודם לפלו' פשיטא שאינו נאמן ואם היה הגט קיים היה נוטלו ממנו ומקבל המעות
ונותנם לפלו' ואח"כ חזו' ונותן לה הגט ואינו נאמן לומר שאח"כ אמר לו שבקבלת
המעות יתן הגט ואח"כ יתנם לפלו' דכיון שדבר זה עכוב הוא בקיו' הגט דלעדות העדים
הגט בטל מפני שלא נתן לפלוני קודם הוי כמלנה את חבירו בעדים שאינו נאמן תוך זמנו
לומר פרעתי אלא בעדים וה"נ הכי הוי וכן משמע במרדכי פר' התקבל דכתב על שליח
נאמן וא"ת אם נותנו לא' בפני עדי' לפקדו' מה הימני' שייך וכו' וי"ל שדעתו לסמוך
עליו אם ילכו העדים או ימותו כו' משמע דאם הם לפנינו אינו נאמן לומר אלא אח"כ
אמר לו לגירושין? היה בידך דשליח הולכה אין צריך לעשותו בעדים כמו שכתב
הרמב"ם ז"ל פנ"ל אלא שמצאתי לתוס' והרא"ש שכתבו דאפי' שיש עדים דלפקדון
נתנו לו נאמן שליח דסמך עליו כמו שכתבו פ' התקבל והרשב"א ז"ל כתב א"כ ניהוי

סְהַדִּי מֵאֵי קְאָמְרִי אֶלָּא דַּמ"מ פִּינּוֹן שְׁהֵיָה יְכוּל וְכוּ' וְכֵאלּוּ אָמַר נְאֻמָּן עָלַי וְכוּ' יוֹתֵר מִקַּ' עֲדִים וְכוּ' לִפְנֵי זֶה יִהְיֶה נְאֻמָּן הַשְּׁלִיחַ אִם אָמַר שְׁלֵא הַתְּנָה אֶלָּא עַל קַבְלַת הַמְּעוֹת וְכוּ' שׁ אִם אָמַר אַח"כּ אָמַר לִי קַבְלַת הַמְּעוֹת לְבַד וּנְתִיבֶנְתֶּם אַח"כּ לְפָלוּ' וְכֵאֵם הַמְּבִי"ט וְעֵינֵי סִי רַכ"א: שְׁאֵלָה רַלְב רְאוּבֵן הֵלֶךְ בְּסַחֲוֹרָה לְעִיר אַחֲרַת וְלֹא זָכָה לְשׁוּב עוֹד לְבֵיתוֹ כִּי בִגְזַר מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם נִפְטָר בְּעִיר אֲשֶׁר הָיָה גָר שָׁם וְהָיָה חַיִּיב לְיִשְׁמַעְעָל סָף מְעוֹת וְכֵא לְוֵי בְּנוֹ אֲשֶׁר הָיָה שָׁם עִמּוֹ בְּעֵת הַהֵיא וְכַתֵּב כְּתִיבַת יָדוֹ שְׁהֵיָה הוּא מִתְחַיֵּיב לְפָרוּעַ לוֹ הַסָּף הַהוּא שְׁהֵיָה חַיִּיב אָבִיו לוֹ וּמִסַּר הַמַּפְתָּחוֹת שֶׁל הַחוּג"אֵרָה אֲשֶׁר הָיוּ הַסַּחֲוֹרוֹת בְּתוֹכָהּ וְשָׁם לוֹ כָּל הַסַּחֲוֹרָה בְּאִפְסוּתִיקִי וְגַם מִסַּר לוֹ הַכְּתִיבַת יָד וְחַז לְוֵי הַבֵּן לְעִירוֹ וְאֲחֵרֵי שׁוּבוֹ קָמוּ הַב"ד לְפַקֵּחַ עַל גִּכְסֵי אָבִיו הַנִּפְטָר וְשָׁלְחוּ אֶת שְׁמֵעוֹן לְעִיר אֲשֶׁר נִשְׁאַרוּ שָׁם שֶׁהֵנִיחַ רְאוּבֵן בְּעֵת פְּטִירָתוֹ כְּדֵי שְׁיִקְחֶם וְיִמְכְּרוּ וְיִפְרַע לְיִשְׁמַעְעָל סָף חוֹבוֹ וְהַשְּׂאָר יְבִיאֵהוּ בְּיָדוֹ וְיִמְסַרְהוּ לַב"ד גַּם לְוֵי הַבֵּן כְּתֵב עַל יָדוֹ כְּתֵב לְיִשְׁמַעְעָל שְׁיִמְסֹר הַמַּפְתָּח בְּיַד הַשְּׁלִיחַ הַמְּוֹרָשָׁה הַהוּא שְׁקַבְלַת הַשְּׁלִיחַ כְּקַבְלָתוֹ וְהוּ' הַשְּׁלִיחַ יִפְרַע לוֹ אֶת חוֹבוֹ וְנִתְּנוּ לְשְׁמֵעוֹן שְׂכָר עַל שְׁלִיחוֹ זֶה וְהֵלֶךְ שְׁמֵעוֹן בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וְלִקַּח הַמַּפְתָּ' מִיַּד הַיִּשְׁמַעְעָל וּפְתַ' הַחוּגְאָרָה וּמְכַר אֶת כָּל אֲשֶׁר הָיָה שָׁם וְשָׁב לְעִירוֹ אֶצֶל הַשׁוֹלְחִים וּמְרָשִׁים אוֹתוֹ וְשָׁלוּ מִמֶּנּוּ הַגִּכְסִי וְמָה עָשָׂה מֵהֶם וְאָמַר שִׁפְר' אֶת סָף הַחוּ' לְיִשְׁמַעְעָל וְאֶת שְׂאָר הַבֵּיא עִמּוֹ לְאַחַר יָמֵים הֵלֶךְ לְוֵי הַבֵּן אֶל הָעִיר מְקוֹם אֲשֶׁר הַיִּשְׁמַעְעָל דָּר בּוֹ וְכֵא הַיִּשְׁמַעְעָל וְתַבְּעוּ לִפְנֵי דֵינֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ פָּרַע לִי חוֹבִי אָמַר לוֹ לְוֵי נְהֵלָא פָּרַע לְךָ שְׁמֵעוֹן הַשְּׁלִי' הַשִּׁיב הַיִּשְׁמַעְעָל לְהַד"ם שֶׁהוּא הַתֵּל בֵּי נִתְחַב' לְבָרוּחַ וְלֹא פָּרַע לִי כְּלוּם וְזֶה לְךָ הָאוֹת שְׁהֵרִי כְּתוּב' יָדָהּ הִיא בְּיַדִּי וְאִם הָיָה פּוֹר' לִי הָיָה נוֹטֵל הַכְּתִיב' יָד מִמֶּנּוּ זֹאת וְעוֹד שְׁאֵלוֹ הָיָה אֲמַת שְׁפָרַע לְמָה לֹא לִקַּח מִמֶּנּוּ חוּג"ט שְׁיֹר' עַל פְּרַעוֹן הַחוּ' אוֹ לְפָחוֹת הָיָה פּוֹרַע לִי בְּפָנַי עֲדִים יִשְׁמַעְעָלִי וּמֵאֲחַר שְׁאֵפְנִי אַחַת מִשְׁלֵשׁ אֵלָה לֹא עָשָׂה תִרְאָה בְּאֲמַת שְׁלֵא פָּרַע וְלִכֵּן אַתָּה מֵהָר וּפָרַע לִי אֶת חוֹבִי קִיצוֹר הַדְּבָרִים שְׁהוֹכֵר' לְוֵי הַבֵּן לְפָרוּעַ לוֹ אֶת חוֹבוֹ אַח"כּ חֲזַר לְוֵי הַבֵּן וְתַבְּעַ אֶת שְׁמֵעוֹן הַשְּׁלִיחַ אִיף אָמַר' שְׁפָרַעְתָּ אֶת הַיִּשְׁמַעְעָל וְהֵנָּה גְּבַהּ מִמֶּנּוּ פַּעַם שְׁנֵית כִּי אָמַר שְׁהַתֵּל' וְנִתְחַבֵּי לְבָרוּחַ וְיִשׁ קֶצֶת אֲנָשִׁים מְעִידִי' כִּי בְּעֵת גְּסִיעָתוֹ מִשָּׁם הָיָה כְּמַתְחַב' וְהַשִּׁיב שְׁבָאֲמַת כִּי הוּא פָּרַע לוֹ וְעַתָּה הַיִּשְׁמַעְעָל מַעְלִיל עָלֶיךָ לִקַּח' מִמֶּךָ פַּעַם שְׁנֵית שְׁלֵא כְּדִין אָמַר הָכִי וְמָה אֲנִי יְכוּל לַעֲשׂוֹ' זֶהוּ תוֹרַף הַמַּעֲשֵׂה וְעַתָּה יִלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ אִם שְׁמֵעוֹן הַשְּׁלִיחַ פָּשַׁע בְּשְׁלִיחוֹתוֹ כִּינּוֹן שְׁלֵא לִקַּח הַכְּתִיבַת יָד מִמֶּנּוּ שְׁהֵיָתָה נִשְׂאָר בְּיַד הַיִּשְׁמַעְעָלִי הֵיט' סַבַּת הַפְּרַעוֹן הַב' א"כ לֹא יִהְיֶה פְטוֹר בְּשׁוּבוֹעָה שְׁפָרַע וּמָה גַם הִיוּ הַשְּׁלִיחוֹת בְּשְׂכָר וְאִם יִטְעוֹן שְׁלֵא הָיָה יוֹדַע שְׁהֵיָה בְּיַד הַיִּשְׁמַעְעָל שׁוּם כְּתִיבַת יָד וְלִכְךָ לֹא תַבְּע' מִמֶּנּוּ אִם נֹאמַר אִפְּי' הָכִי פָּשַׁע וְשְׁהֵיָה לוֹ לְחַקוֹר בְּדָבָר דָּמֵן הַסֵּתֶם לֹא הָיָה נוֹתֵן הַיִּשְׁמַעְעָל מְעוֹתָיו בְּלִי רְאִיָּה וְאִם יִטְעוֹן שְׁפִשְׁפִּשׁ בְּדָבָר וְלֹא מִצָּא כִּי הַיִּשְׁמַעְעָל כָּפַר בְּכְתִיבַת יָד אִם נֹאמַר דְּאָפְנִי הָכִי פָּשַׁע שְׁהֵיָה לוֹ לַעֲלוֹת עַל דַּעְתּוֹ שְׁהַתוּג' אֲנִסִּי' וְאֵלֵמִי' וְאֵל יִבְצָר מֵה' אֶת אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת וְהָיָה לוֹ לִקַּח' שׁוֹבֵר כְּתוּב וְחַתוּם בְּעַרְכָּאוֹת כְּפִי דֵינֵיהֶם כְּדֵי לְהַפֵּר אֶת מַחְשְׁבָתוֹ כִּי כֵן הַמְּנַהֵג וּמֵאֲחַר שְׁלֵא עָשָׂה כֵּן פְּשִׁיעָה גְּמוּרָה הוּא וְחַיִּיב לְשַׁלֵּם וּמָה גַם הָיָה הַשְּׁלִיחוֹת בְּשְׂכָר כִּי נִתְחַיֵּיב בְּשִׁמְרָה מְעוֹלָה וְאִם יִטְעוֹן שְׁלִקַּח אֵיבָר' חוּגִי"ט וְנִאָבַד מִמֶּנּוּ אִם נִכְרִיחוֹ לְבָרֵר הַדְּבָר כִּינּוֹן שְׁאֵפְשֶׁר לְבָרֵר וּלְגַלוֹ' הַדְּבָר וְגַם אִם יִלְךָ לְמָקוֹם אֲשֶׁר הַיִּשְׁמַעְעָל וְלִפְתוּחַ בְּסִפְרֵי הַקְּאֵדִי בְּכִרְטֵי הַשֵּׁנִי הַהֵיא וְשָׁם יִמְצָא הַהַעֲת' אִם הֵאֲמַת כְּדָבָרֵינוּ וְלֹא יוֹחֲזֵק לְכַפְּרוֹן עַל כָּל הַפְּרָטִי הַכְּתוּבִים.

למדנו רבינו משפט הדין לאמתו: תשובה אם יטעון שמעון שלא אמר לו שיקח פתיבת ידו מיד הישמעאל לא בתחלה ולא בסוף הוא פטור פדאסקי' פ' הכותב בין אמר ליה שקולי שטרך והב זוזי או איפכא אי לא שקל משל' ואמר ליה לתקוני שדרתיך כו' משמע דאי לא אמר הכי פטור ויש מי שכתב כי אפילו שלא אמר טול אלא שהזכיר לו שהיה לו שטר הנה חייב לשלם אם לא נוטלו כו' אם הי' מזכיר לו שהי' לו פתיבת ידו ביד הישמעאל הי' חייב אם לא היה נוטלו וכן אם א"ל שפרע בעדים ולא פרע בעדים חייב לשלם וכמו שהביאו הרי"ף והרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות שלוחין והכא אם לא אמר לו שמעון ללוי שפרע בעדים פטור וכל זה הוא פשוט ומה שיש לחקור בנדון זה בזכות לוי הוא מצד מה שכתוב בשאלה שהיה שליחות זה בשכר ומצד שהיה הב"ח ע"א ואפשר שיהיה צריך לפרוע לו בעדים אפילו שלא אמר לו לשמעון שום דבר כי אפשר לומר כי מה שאמר דלא מחייב שליח למפרע באפי סהדי כמו שדייק הרי"ף מהיה דחננוני על פנקסו ומהיה דקדשו לי אשה וכו' היינו כשהשליח אינו נוטל שכר אבל אם הוא שליח בשכר הנה ליה למידק טפי והוי כסרסור שהוא שליח בשכר כמו שכתב הרב ז"ל פ"ב וכתב שינה מדעת בעלים משלם מה שהפסיד ודעת הבעלים היה שיעשה שליחותו בשלימות ויטרח למצוא עדים ויפרע בפניהם כיון שהוא משלם לו שכר אף על גב דשליח בכדי לא הוי דעתיה כו' כיון שלא אמר לו בפ"י היינו משום דלא בעי לאטרוחי ליה ואיהו לא מחייב למיטרח דהא לא מקבל אגרא וכן נראה מלשון הרב שכתב אין השליח צריך להטפל לו וליתן לו בעדים והיינו משום דלא הוי בשכר אבל אי הוה בשכר היה צריך להטפל ולמטרח וכיון דשליח זה היה חייב בגניבה ואבידה כשלקח הסחורה שבחוגארה ומכרה ה"נ מיחייב בכל הניזק מצוי כמו זה שהנה ליה לאסוקי אדעתיה שמה יכפור הב"ח ויחזור ויתבע מלוי והוי פרועה שהעלה בהמה לראשי צוקי' או שעלתה מאליה והוא יכול למנע' וכו' ונפלה ומתה או העביר בהמות על הגשר ודחפה א' לחברתה ונפלה כו' שהוא חייב שאין השומר נוטל שכר אלא לשמור שמירה מעולה כמו שכתב הרב ז"ל פ"ג מהלכות שכירות הרי ששליח בשכר צריך ליתנה אפי' במה שלא הזהירו המשלח כיון שהוא נוטל שכר והכא לא גרע פרועון שלא בעדים מהני מילי דמחייב בהו רועה משום דלא שמרי שמירה מעולה והביא בהג"ה פ"א בשם ראב"ן דאין מנהג ליתן שכר לפועל באפי סהדי אבל מנהג להלוות ולפרוע באפי סהדי ואע"ג דלגבי ש"ח לא בעי למיפרע באפי סהדי לדעת הרב ז"ל לגבי ש"ח מטבע מיהא נקטי' סברת ראב"ן לכ"ע ומהרי"ף ז"ל תשובה קל"א כתב דשליח בשכר מיחייב באחריות מעות משלחו מפני שהוא ש"ש עליה ואין לה אחריות גדול מזה לתת המעות בלי עדים: ומצד שהיה הב"ח ע"א נמי אפשר לחלק ולחייב את לוי (שמעון) אפי' לא היה שליח בשכר דהוי כפשיעה דמחייב בה אפילו ש"ח לפרוע לע"א בלא עדים דפיהם דבר שוא לחזור ולתפוע מה שכתב קבלו וימינם ימין שקר לקבל מה שאינו שלהם דאפשר מה שכתב הרב ז"ל בהוליה מנה זה לפלוני שאני חייב לו והלה נתן שלא בעדים וב"ח אומר לא לקחתי דשליח נשבע ונפטר היינו משום דב"ח הוי ישראל ולא יכחיש מסתמא ואם יכחיש מחייבי ליה ב"ד שבועה ואולי יפרוש ולא ישבע אבל ע"א דבסתמא דבר עולה וימצא בפיו לשון תרמית יכחיש ולא יפרוש משבופה דלא משבע ליה בשם ע"א ולהכי בעי למפרע ליה בעדים בסתמ' ומצי משלח למימר לשליח הבת בידי' בלא עדים בידי דלא

מצינא לאישתעווי דינא בהדין' ודינא דחננני על פנקסו אף על גב דלהוי נמי בגוי היינו משום דאין מנהג ליתן שקר לפועל באפי סהדי כמו שכתב ראב"ן ז"ל אבל בהלואה ופרעון הוי מנהג ואפילו לדעת הרב ז"ל דקאמר דלא בעי למיפרע בסהדי היינו בישראל אבל גבי גוי מודה וכדאמר' וגם פי שני צדדים אלו צריכין הכרח יותר לכל א' בפני עצמו לא יוכלתי להאריך פעת נאם המבי"ט: רלג ראובן יש לו פתח בחצר שמעון לכניסה ויציאה דרך פתח חצר שמעון לר"ה ואין לו רשות אחר בחצר כי כל החצר הוא לשמעון ובא ראובן ופתח פתח אחר בחצר נגד פתח בית שמעון וסתם הפתח שהיה לו בפתחלה ולא היה אז שמעון בעי' ובני ביתו צעקו עליו ולא שמע אליהם ובבואו תבע ממנו שישגור מה שפתח אז גזרו עליו ב"ד שישגור הפתח שאפילו הייתה חצר השותפין לא היה לו רשות לפתוח פתח חבירו בחצר כ"ש שאין לו בחצר אלא פניס' ויציא' וקניס' ראובן מאמר ב"ד וסתם הפתח ההי' ולא פתח הא' כי בנה תוך הבית בנין נגדה ולא רצה להורסה עתה ופתח פתח למבוי קטן סתום שאצל פתח חצר שמעון וממנה יוצא למבוי וממנו לר"ה ועברו ב' חדשים ואח"כ אמרו לו לראובן שהיה יכול בדין לפתוח הפתח שפתח קודם נגד פתח בית שמעון אף שירחיק משהו כפירש"י ז"ל והב"ד הא' אמרו לו כי אין לו רשות לפתוח אפילו בהרחקה מפנגד פתח בית שמעון כיון שאין לו שום רשו' בחצרו ואפי' פתח הא' לא יוכל לחזור לפתוח אח' שפתח פתח מפותל ביתו למבוי קטן כמו שנז' גלה דעתו שלא היה רוצה לפתוח הפתח הא' וגם שבנה בנין אחורי פתח זו וטוען שמעון שפכר זכה באויר חצרו אשר נגד פתחו שסתם כיון שפתח אחר' למבוי וגם בנה נגד הפתח שסתם וראובן רוצה לחזור לפתוח הפתח שסתם יורינו רבינו הדין עם מי: תשובה נראה דלא הפסיד זכות פתחו בחצר שמעון ואפילו היה פורץ פצימיו דכיון שפתח קודם פתח אחר בחצר לא סלק עצמו מאותו פתח שסתם אחר כף אלא מפני שפתח פכר פתח אחרת וכשצווי לו ב"ד שישתום אותו פתח היה יכול לחזור ולפתוח הראשונה כי לא נסתלק ממנה אלא בפתיחת האחרת ואעפ"י שפתח אח"כ פתח למבוי קטן לא אבד זכות הפתח הא' דכיון שבשעה שסתמה לא אבד זכותו מטעמא דאמרן גם אחר שפתח למבוי לא אבד דהא כל שלא פירץ פצימיו דאמרן דלא איב' זכותו מיירי אפי' פתח למקום אחר נר' דלא דיינינו דנסתל' לגמרי אלא כשפירץ פצימיו שעשה מעשה בסתימת הפתח שגלה דעתו ומחשבתו נכרת מתוך מעשיו שפירץ המזוזות והמשקוף שהיה מסלק עצמו כמו שפי' רש"י ז"ל אבל כשלא עשה מעשה זה בפתח אף על גב שפתח פתח אחרת או שבנה פנגד פתח זה שסתם לא הוי גילוי דעת לסלק זכותו והכא בנ"ד אפי' הנה פורץ לא הנה גילוי דעת כיון שפתח קודם פתח אחרת כדאמר וצווי עליו ב"ד שישתמנ' וסתמה והיה יכול אז לחזור ולפתוח הא' ולא היה מעכבו פריצ' הפצימין כדאמ' וא"כ אפילו לא פתחה ופתח אחרת למבוי לא איבד זכותו כדאמ' וכ"ש שלא פירץ פצימיו ויכול לחזור ולפתחה נאם המבי"ט: רלד נשאלתי על מי שנשא בת חלוצתו אם מוציאין אותה ממנו והשבתה דמוציאין אותה דהא הויא פגרושה ונקרובות פגרושה דאם נשאה פשיטא דתצא וכדמשמע פ' החולץ גבי מתניתין דהחולץ את יבמתו הוא אסור בקרובותיה וכו' דקאמר בגמרא איבעיא ליה גזרו שניות בחלוצה כו' בערנ' דאוריית' גזרו בה רבנן בחליצה לא או דלמא לא שניא ומסקנ' דגזרו שניות בחלוצה פגרושה משמע דחלוצה פגרושה לקרובות ושניות וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות יבמות החולץ ליבמתו וכו'

קרובותיה אסורות עליו וכו' פללו של דבר הרי היא פאשתו שגרשה וכינון דקרובות גרוש' אסירי מדאורייתא בין בחיי אשתו בין לאחר מיתתה וכדאמר בסנהדרין פ' הנשקפין וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ב.

מהלכות אסורי ביאה פשיטא דאם נשא תצא וה"נ בקרובות חלוצה דהו"ל דכונתה וכן אפילו מתה חלוצתו פשנשא תצא דומיא דגרושה דאפי' לאחר מיתתה אסורה קרובתה מדאורייתא כדאמר חוץ מאחותה וכן אפילו נולדה בת חלוצתה זו אחר שחלץ לה ונשאת דהו"ל פבת גרושה שנוולדה מאיש אחר אחר שגרשה דהו"ל בת אשתו דאסירא מדאורייתא ואם נשאת תצא וכן אפילו יש בנים לבת חלוצתו זו שנשא תצא כמו בת גרושתו דתצא אפילו יש לה כמה בנים ממזרים דאסירא מדאורייתא ובת חלוצתו אף על גב דהו"ל דרבנן כל מאי דאסירא בגרושה מדאורייתא אסירא בחלוצה מדרבנן כדאמר: רלה מלך במשפט יעמיד ארץ חכם חרשים החרש והמסגר המאיר לארץ באור משפט ברוח שפתיו לרעבים חכמה נותן משמנה לצמאי בינה אל בינתו ישענו יתן במזרקי יין הרקח מעסיס רמונים ובענוותנותו לפי דורו פהאיש משה מאד עני בעיניו ובואו התפארת בעיני כל רואיו רואי השמש אשר עיניהם בראשיהם ומה נמרצו אמרי ינשר אמרותיו הטהרות מה נמתקו לטועמי' מתוק למתוק ומר למר ולא למאן דמתלפי הוא הדבר לדור החכם השלם מוריגו הרב נ"ר: שאלה יוריגו רבינו שטר דכתיב ביה הכי ראובן נתחייב לשמעון מנה ונתחייב לפורעו לשלש שנים שלי' בכל שנה ונשבע שבועה לפרוע לזמן הנז' ושיעב' כל נכסיו לחוב זה, מקרקעי אגב מטלטלי ועד ישלם הסף הנז' משפן ראובן לשמעון בית פלוני נכיתא כף לחדש זהו תורף השט' ונראה לכאורה דהוי אבק רבית מד' טענות חדא דהוי משפנתא בחוב שקדם ואסירא לדעת בעל העיטור, שהביא מה"ר יוסף קארו בספרו וטעמא פתב דמנה אין פאן וכו' והוא תירוץ למאי דהקשו התוספות וכל המפרשים דהיכי שרי משפנתא כלל והא אמרינו המלנה את חבירו לא ישפון ממנו בפחות ותירץ ה"ר בעל העיטור דשאני שעת הלנאה והכא המלנה כפר אמרינו דלא ישפון וזהו שלא אמרו המלנה על חצרו לא ישפון בפחות הטענה השנית משום דנראה דלא הו"ל פמשפנתא דסורא משמע דנקטי' כרי"ף ור"מ דלא שרו משפנתא אלא דסורא בבית: הטענה הג' משום דמצי שמעון לכוף ראובן לפורעו חובו וטעם היתר משפנתא דסורא פתב המגיד בפ"ו ממלנה משום דלא מצי מלנה לתבוע חובו: הטענה הד' משום דקבל ראובן אחריות המלנה וכתב הרמב"ן טעם היתר משפנתא דסורא משום דאין אחריות על הלנה דאם שטפה נהר אבד מלנה מעותיו: וכי מעיינינו בה בקלישו' דעתין משמע דלא הוי רבית דלטענה הראשונה י"ל דבעל העיטור יחיד בסברא זו דלתירוץ קושית מתניתין דקתני לא ישפון בפחות אמשפנתא תירץ הרא"ש ז"ל דשאני משפנתא דשכונא גביה ולא מחזי פרבית ואם פן לא שאני לן בין שעת הלנאה לאחריה אלא משפונא לשכירות וכן פתב הר"ן ה במאורותיו והרמב"ן במלחמותיו וכתב שפן דעת רי"פ ושיש שנשמתבשו למת חילוק בחוב שקדם וליתא גם הריטב"א בחדושו פן פתב הר"ן ז"ל בחדושו פן פתב ותמה מאד אם יש מי שיפריש בין חוב שקדם למלנה על החצר דהא קנה במקר בחוב שקדם כדכתב רמז"ל פ"ז דמכירה ואפילו שחלקו הרמב"ן ורשב"א שם ואמרו דלא קנה דמלנה להוצא' ניתנה ואין פאן מעות לקנות השרקע הרי סינים המגיד ז"ל מ"מ אם פתב לו השטר קנה בשטר ע"כ א"כ ה"נ אמרינו

הכי דקנה המשפנתא ועל פרחין צריכין אנו לומר פן פי היכי דלא נהוי קשאי דהרמב"ן ז"ל מדידיה אדידיה ובר מן דין פי נהגו לפסן' כר"מ בדיני ממון ולדידיה ודאי לא שני לן בין חוב שקדם כו' דהא כתב דחוב שקדם קונה קרקע מתורת פספ הטענה השנית י"ל דכמשפנתא דסורא היא דהא משמע דשטר משפנתא דכתיב בה פלוני משפן בית לפלו' בהכי עד ישתלם חובו הוי כמשפנתא דסורא דאפשר לפרש דהכי קאמר דעד שיתנפה כל החוב תהיה ממנושפנת בידו אם פן ודאי במשלם שניא תפוק בלא פספ ואף על פי שאפשר לפרש עד ישלם הלנה חובו במעות אחרים ולא הוי כמשפנתא דסורא ואסירא ואמרנו בעלמא יד בעל השטר על התחונה הרי כתב המגיד בפ' כ"ו דמלנה ז"ל יד בעל השטר על התחונה לא אמרו אלא בדבר שיש לו ב' פנים ואינו סותר עיקר השטר לומר שלא נכתב בכשרות אבל בדבר שייבא לפסול השטר ולהורע מעיקרו אדנבא מעמידים שטר על חזקתו והבא לפסולו עליו הראיה וכן כתב הרמב"ן והרשב"א ור"ח ור"ש ע"כ והכא נמי אפשר לפרש עד ישלם ראובן הספ הנזכר עד שישתלם החוב לגמרי אם יפרע עד הזמן שיפרע ואם לא יפרע עד שיתנפה בניכיתא וא"ת מ"מ פיון דבמשמעות הלשון נמי שהיא ממנושפנת עד שיפרע לא הויא כמשפנתא דסורא נראה דלית' אלא משפנתא אף בקובע זמן לומר משפן פלוני לפלוני בית עד ג' שנים בניכיתא פה ואם לא תפדה אז תהיה ממנושפנ' עד פה שנים במשלם שניא כו' משפנתא דסורא היא וראיה מדאמרנו פרק הרבית משפנתא באתרא דמסלקי שביעית משמטתה והקשו המפרשים דהא אע"ג דלנה מצוי מסלק מלנה לא מצוי לכופו לפורעו ולא קרינא ביה לא יגוש והיכי משמט ותירץ רשב"א ור"ן בחידושי וימיתי ליה מגיד משנה בפ"ז דמלנה דהכא מייירי פשעבר זמן שקבעו וקרי ביה לא יגוש אז והשתא הרי הריטב"א ור"ן ז"ל פירשו דמשפנתא שביעית משמטתה כו' מייירי כמשפנת' דסורא דמסתמא לאו ברשיעי עסקינו וכן נראה ודאי דמסתמא בכל משפנתא מדלא מציינו לשום מפרש שיאמר דלאו משפנתא דסורא איירי משום דאמר שביעית משמטתה ואם מפח היות המימרא סתמית כתבו ר"פ ור"מ דאף כמשפנתא דאיסור איירי כ"ש שיש לנו לומר דמייירי נמי כמשפנתא דהתר ואפ"ה תירצו דשביעית משמטה פשעבר הזמן משמע דמשפנתא דסורא אף בקובע זמן היא לטענה השלישית די"ל הם הרא"ש ור"י בנו ור' ירוחם כתבו דבכל אתרא דמסלקי פי היכי דלנה מצוי מסלק המלנה נמי יכול לכוף לפרוע מפח ההיא דשביעית משמטת וכבר הוכחתי דמשפנתא דסורא איירי ורשב"א דהנכרח לתרץ פשעבר זמן לאו משום דאי מצוי למיכפניה הוי רבית אלא דסברא הוא פיון דקובע זמן לכך קבעי פדי שלא יוכל מלנה לכופו עד תומו נהרי זה כמלנה בשטר לזמן תדע דהא כתיב בספר בית יוסף דתלמידי רשב"א תירצו דהיא דשביעית משמטת מייירי פשהתנו שיוכל לכופו וכן כתב גמוקי יוסף בלשון הרשב"א ז"ל וטעם היתר משפנתא דסורא כתבו כל אלו המפרשים ותוס' ור"ש משום דמחזי כמכר לא שאינו יכול לכופו לטענה הרביעית משום דקבל אחריו' י"ל פיון דכל אלו הגדולים סברי דיוכל לכופו לפרוע בעוד הבית קיים כ"ש אם פול דיוכל לכופו וכן נראה דעת ר"מ שכתב בהיתר משפנתא דסורא משום דדמי לשכירות והמקדים דמי השכירות ודאי אם נפל גובה משאר נכסים אלא דקשאי לי דכתב ר"י בסי' קע"ב כמשפנת' הבית דאם קבל אחריות אסור דאם יפול הבית או ישאר יפרע מיז משאר נכסיו ואין פאן הפסד ע"כ וקשה דהרי כתב לעיל דמלנה יכול לכוף ללנה

לפרוע ואם פן פי לא כתב לו אחריות נמי יפרע מיך ומהר"ר יוסף קארו נר"ו דחה דבריו וכתב דאין נראין דאף אם קבל אחריות יש הפסד פגון אם לא ימצא שוכרים לבית ונמצא מונה בלי הנאה ותיבין אנחנו למינים דברי הרב דאי הנה קאי הנה מתרץ מלתא דלאו פדננים ושכיב אמרה ונראה לעניות דעתי לקושיות מהר"ר יוסף קארו נר"ו הרי רש"י והרמב"ם ורי"ף אמרו דבבית ליפא תינהא ונהי רבית ור"ת נדחק לומר דאיפא תינהא דזמנין נופל או נשרף או לא ימצא שוכרים אע"ג דכל הני לא שכיחי מ"מ בהצטרף שלשת החששות לפחות פחדא חששא דשכיחא חשיבא ושרי אם פן פד בצרי שתייה שריפה ונפילה לא חשיב תינהא ועוד האחר שהוא נותן מעותיו ודאי ברי לי שימצא שוכרים דלא שדי איניש זוזי אחזרי ועוד הרי בידו להשתדל מאד לבקש שוכרים מש"כ בנפילה ושביעית ולמאי דקשיא לי נראה דאשנה ראשונה קאי הרב דק"ל דאפילו באתרא דמסלקי תוך שנה ראשונה לא מצי למכפניה מלנה לפורעו ולא לנה לסלקו דסתם משפנתא שתא ובקבלת אחריות נמצא פי מיך יכופנו לפורעו משאר נכסיו וזהו שדקדק הרב באומרו יפרע מיך ולא ימתין לתשלום השנה ואם פן בנדון דידן פיון דהתנו דשליש יפרע לשנה ראשונה ודאי לא יוכל לכופו עד סוף שנה אפילו בקבלת אחריות שרי מ"מ אני מסתפק דהא אפשר לתרץ דברי הרב בגונא אחרניא ונראה יותר נכון דטעמא דמלנה יכול לכוף הלנה לפורעו משום דלנה נמי מצי מסלק ליה פדכתב הרא"ש ז"ל אם פן פי היכי דלנה לא מצי מסלק בלא זוזי ה"נ מלנה לא מצי פניף ללנה לפורעו אלא בביתו שיחזיר פולו וכשהוא נופל או נשרף או פשאין שוכרים מצויים הרי זה פמי שלא החזיר לו ביתו ובזה מתורץ נמי קושיות מהרי"ק לכן יבא דבר רבינו ויאיר עינינו ואם יראה בעיני הרב שהוא רבית אם פבר שברה שנה ראשונה בנכיתא אם חייב להחזיר הפירות דהרי כתב בגמיקי יוסף בשם הר"ן דאבק רבית שפבר קבלה לא מחייב לאהדורה אפילו פבא לצאת ידי שמים ויאיר נתיב פתח דבריה הברים מורינו הרב הקטון זעירא דמן חבריא אלעזר אזיכרי: תשובה החבר החשוב נר"ו ראיתי דבריה וצריף אני לדקדק בהן פדי להעמיד על נכון בענין הדין ומפני כי רבו הסברות בפרטי דיני המשפנות אכתוב קודם מה שעולה בנדון זה לדעת הרמב"ם ז"ל אחר פה נכנס במה שכתבת הנה לדעת הרמב"ם ז"ל הוא פשוט כי משפנתא זו אסורה פי ג' משפנות הם לדעתו רבי קצוצה פחצר וכיוצא בו בלי נכיתא ואבק רבית בשדה בלי נכיתא ובחצר בנכיתא ומשפונה מותרת בשדה בנכוי ואין לו משפונה מותרת בחצר וכיוצא בו אלא במשפנתא דסורא פי מה שכתב אה"כ ואין להם משפונ' מותרת וכו' אלא במשפנתא דסורא בין בשדה בין בחצר היינו לדעת מקצת הגאונים פמו שכתב קודם הורו מקצת הגאונים וכו' וכן הורו שכל משפנתא אפי' בנכוי כו' אבל לסברתו המסקמת לסברת רבותיו יש משפונא מותרת ג"כ בשדה בנכוי אפילו אינה משפנתא דסורא ובחצר וכיוצא בו הוא דאין היתר אלא משפנתא דסורא שאין הממשכן את השדה דומה לממשכן בית פמו שכתב קודם פי אין בשדה פירות מצויים בשעת ההלואה דמסתמא אינו ממשכן השדה העומד ליקצר או פרם העומדת ליקצר וכן אינו יכול לאכול פירותיה עד שיוציא ויטרח בזריעתה ועבודתה אפשר שיגע לריק ולא תוציא פירות מה שאין פן בחצר וכיוצא בו שהוא נהנה מיך בדירתה או בשכירותה ואף אם תפול או תשרף הבעלים היו בונים אותה או היו פורעים לו מעותיו ואף אם הנה הוא בונה אותה הנה נהנה בנדאי בדירתה ושכירותה דלא הוי

בְּשׂוּדָה שְׂמוּצִיא וְטוֹר' וְאֶפְשֵׁר שְׂיִהְיֶי' שְׂדָפוֹן אוּ יִרְקוֹן וְיִפְסִיד הַפֶּל וְאִם כֵּן לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל יֵשׁ מִשְׁכּוֹנֵי מוֹתֶרֶת בְּשׂוּדָה בְּנוֹפְי אִפִּי' בְּלֹא מִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא וְאִין הֵיִתֵר בְּחֻצָּר אֱלָא בְּמִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא וְהֵטַעַם כְּמוֹ שְׂפִתָּב הָרַב מ"מ שְׂאִין כַּח בְּיַד הַמְלִיָּה לְגַבּוֹת בְּחוּבוֹ פְּלוּם וְכו': וּבַעֲנִין שְׂאֵלָה זוֹ שְׂמִשְׁכְּנָן לֹו בֵּית בְּנִכִּיתָא וְאִינָה מִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא פְּשוּט הוּא שְׂהוּא אֲסוּר לְדַעַתוֹ ז"ל וְאִי אֶפְשֵׁר לְפָרֵשׁ שְׂטֵר זֶה בְּמִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא כְּמוֹ שְׂפִתָּבָת שְׂהָרִי פְּתוּב שְׂנִתְחַזֵּיב לְפָרוּעַ לֹו לִג' שְׁנַיִם וּבִשְׁבוּעַ' כו' וְטַעַם הֵיִתֵר מִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא הוּא שְׂאִין כַּח בְּיַד הַמְלִיָּה לְגַבּוֹת חוּבוֹ כְּמוֹ שְׂפִתָּב מ"מ וַא"כ אֶפִּילוּ הֵיָה פְּתוּב בְּשְׂטֵר בְּפִי' מִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא בְּמִשְׁלֵם שְׂנִיא אֵילִין תִּפּוּק אֲרַעָא דָּא כו' אִינָה מִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא פִּינוֹן שְׂהוּא מִתְחַזֵּיב בְּפִי' לְפָרוּעַ לֹו כֹּל מְעוֹתָיו לִג' שְׁנַיִם שְׂלִישׁ בְּכָל שָׁנָה וְשַׁעֲבָד כֹּל נְכָסָיו עַל זֶה וְהֵיִינוּ מְפָרְשִׁים מֵה שְׂפִתָּב בְּשְׂטֵר בְּמִשְׁלֵם שְׂנִיא אֵילִין תִּפּוּק בְּלֹא כְּסָף כְּשֶׁהַמְלִיָּה יִרְצֶה לְהֶאָרִיף לֹו הַזְּמַן עַד מְשַׁלֵּם שְׂנִיא וְתִשְׁלוּם הַמְּעוֹת וְכִינוֹן שְׂאִם לֹא הֵיָה רוּצָה לְהֶאָרִיף הֵיָה כּוֹפֶהוּ לְשַׁלֵּם לֹו הָרִי אִין כָּאֵן דִּין הֵיִתֵר מִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא שְׂאִינוּ יְכוּל לְכוּפּוֹ וּבִשְׂטֵר זֶה יְכוּל לְכוּפּוֹ כ"ש שְׂאִינוּ פְּתוּב בְּשְׂטֵר זֶה מִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא בְּמִשְׁלֵם שְׂנִיא אֵילִין כו' וּמֵה שְׂפִתָּב וְעַד יִשְׁלֵם הַסֵּף הַנּוֹ' מִשְׁכְּנָן רְאוּבֵן לְשַׁמְעוֹן בֵּית בְּנִכִּיתָא' סָף לְחַדֵּשׁ וְכו' מִשְׁמַעוֹתוֹ הוּא שְׂפִתָּב ג' שְׁנַיִם אֵלוּ יִהְיֶה שְׂמַעוֹן בְּשִׁכִּירוֹת הַבֵּית שְׂהוּא הָרַבָּה וּמְצוּי עַל דְּבָר מוּעָט וְהוּא אֲסוּר וְהֶאָסוּר הוּלָף וּמוֹסִיף בְּכָל שָׁנָה שְׂפּוֹרַע שְׂלִי' הַמְּעוֹת וְנִהְיֶה בְּכָל הַשִּׁכִּירוֹת בְּדָבָר מוּעָט שֶׁל נְכִיִּיתָא שְׂכָף פְּתוּב בְּשְׂטֵר וְעַד יִשְׁלֵם הַסֵּף הַנּוֹ' מִשְׁכְּנָן כו' בְּנִכִּיתָא' כו' דְּמִשְׁמַע שְׂעַד יִשְׁלֵם כֹּל הַמְּעוֹת עַד סוּף הַג' שְׁנַיִם אִינוּ מְנַכָּה אֱלָא כְּפִי מֵה שְׂהֵיָה מְנַכָּה בְּשָׁנָה א' וְאִף שְׂאִם יַעֲבְרוּ כֹּל הַג' שְׁנַיִם וְלֹא יִפְרַע לֹו כֹּל הַחוּב אוּ קִצְתוֹ תִּהְיֶה קִיִּימָת אוֹתָהּ הַנְּכִיִּיתָא הַמוּעָט' וְיִנְכָּה עַד כְּמֵה שְׁנַיִם וּבְמִשְׁלֵם שְׂנִיא תִּפּוּק בְּלֹא כְּסָף אִפִּי' הוּא אֲסוּר דְּאִינָה מִשְׁכַּנְתָּא דְסוּרָא דְכִינוֹן שְׂהוּא מְחַזֵּיב לְפָרוּעַ לֹו בְּכָל יוֹם שְׂאֶפִּילוּ שְׂעֲבְרוּ כֹּל הַג' שְׁנַיִם לֹא נִפְטֵר מִן הַפְּרַעוֹן אִפִּי' הֵיָה פְּטוּר מִן הַשְּׁבוּעָה לְדַעַת מִי שְׂסוּבֵר כִּי בַּעֲבוּר זְמַן הַשְּׁבוּעָה נִפְטֵר מִן הַשְּׁבוּעָה: עוֹד אֲנִי אוֹמֵר בְּשְׂטֵר זֶה כִּי מִצַּד אַחַר הוּא אֲסוּר לִכ"ע מִמִּתְנִי' דְּהַמְלִיָּה אֵת חֲבָרוֹ לֹא יְדוּר בְּחֻצְרוֹ חֲנָם וְלֹא יִשְׁפּוֹר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת מִפְּנֵי שְׂהוּא רַבִּי' וְהֵכָא נִמְי הָכִי הוּא שְׂנִתְחַזֵּיב לֹו מְנָה לְפָרוּעוֹ בַּג' שְׁנַיִם שְׂלִישׁ בְּכָל שָׁנָה וְשִׁיעֵב' כֹּל נְכָסָיו לְחוּב זֶה מְקַרְקְעִי וְאִגְבֵּן מִטְּלָטְלִי וְעַד יִשְׁלֵם הַסֵּף הַנּוֹ' מִשְׁכְּנָן בֵּית א' בְּנִכִּיתָא כָּף לְחַדֵּשׁ הָרִי שְׂהֵלָא' הוּא חוּב בְּפִנֵי עֲצָמוֹ כְּאֵלוּ הֵיָה פְּתוּב בְּשְׂטֵר בְּפִנֵי עֲצָמוֹ וּבִשְׁעֻבּוֹד כֹּל נְכָסָיו וּבֵית זֶה בְּכָלל וְהִתְנָה עִמּוֹ שְׂעַד שְׂיִשְׁלֵם לֹו הַסֵּף הַנּוֹ' מִשְׁכְּנָן לֹו הַבֵּית ר"ל כִּי מִפְּנֵי שְׂהֶאָרִיף לֹו זְמַן פְּרַעוֹן הַחוּב מִשְׁכְּנָן לֹו בֵּית א' כָּף לְחַדֵּשׁ דְּהֵיִינוּ שְׂשִׁכְרִמְנּוּ בְּפָחוֹת וְהוּי כְּאֵלוּ פִי כִי קִצְתָּ מִן הַמְּנָה מֵה שְׂעֵלָה לְשַׁלֵּשׁ' שְׁנַיִם יִהְיֶה הַבֵּית מְמוֹשְׁכָן עֲלָיו וְהִשְׁאָר יִפְרַע לְזַמְנִי' הַנּוֹ' וְהֵיָה הַמְּלִיָּה שְׂיֵשׁ אַחֲרָיו' עֲלֵי' בְּכָל הַנְּכָסִי' וְהָרִי שְׂהוּא מְלִיָּה לֹו ע"ז וְהוּ' שׁוֹכֵר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת אִם הוּא יְדוּעַ כִּי סָף הַנְּכִיִּיתָא הוּא פָּחוֹת מִמֵּה שְׂשִׁנָּה הַשִּׁכִּירוֹ' אִם לֹא הִי' מְלִיָּה לֹו מְעוֹת וְלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם אִם קִצְב מֵה שְׂפּוֹחַת לֹו מִן הַשִּׁכִּירוֹ' עַד שְׂיִתְחַזֵּיר לֹו הַהֶלְאָ' הָנוּ רַבִּית שֶׁל תוֹרָה כַּמ"ש רֹאשׁ פ"ו אֱלָא שְׂאִם לֹא קִצְץ בְּשַׁעַת הַהֶלְאָ' אֱלָא שְׂהֶאָרִיף לֹו זְמַן הַפְּרַעוֹן עַל מֵה שְׂהִי' חֲזִיב לֹו כִּי הָכָא שְׁנַר' שְׂקוֹדֵם כְּתִיב' הַשְּׂטֵר הִי' חֲזִיב לֹו הַמְּנָה אִינוּ אֱלָא רַבִּי' דְּרַבְּנָן כַּמ"ש פ"ו וְלִדְבָרֵי הָרַב"ד וְהַרְמַבְ"ן וְהַרְשֵׁב"א ז"ל הָנוּ רַבִּית קִצְוָצ' פִּינוֹן שְׂהָרוּיַח לֹו זְמַן בְּשָׁבִיל זֶה כַּמ"ש הָרַב מ"מ שְׂמָם: וַא"כ אִין אֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְיִפְנֹס בְּזֶה מִצַּד חוּב שְׂקוֹדֵם כַּמ"ש בְּטַעֲנָה הַא' וְלֹא לְדַחֲזֵי' טַעֲנָה זוֹ כִּי אִינוּ זֶה מִשְׁכַּנְתָּא בְּחוּב שְׂקוֹד'

פי הי' מלנה על פל נכסי' מקרקעי ואגפון מטלטלי וסד הנכנית' הוי פשוכר בפחות כדפלי:
וכן אינה משפנתא דסורא פדחיהו הטענה הב' משום דלא כ' הכי וכמ"ש למעלה וא"א
לפ' שינפה כל החוב ותהיה משפנתא דסורא במשלם שניא כמ"ש שהרי הוא מחוייב
לפרוע לו כל חובו לזמני' הנז' ואיך ינפה או מה ינפה וכל מ"ש בטענ' זו אינו נכון ומ"ש
חובו במעות אחרים וכו' לא היה צריך אלא עד שישלם חובו והוא מוכן שאינו נכנית'
אלא שילום מעות וכן אם יפרע עד הזמן שיפרע היה מספ' שתכתוב אם יפרע: עוד
כתבת דאף בקובע זמן לומר משפן פלו' לפלו' בית עד ג' שנים בנכניתא כה ואם לא
תפדה אז תהי ממנושכנת עד כה שנים ובמשלם שניא משפנתא דסורא היא ואני אומר
דכיין דיכול לפדותה בסוף שלשת השנים הרי היא משפנת' בנכניתא באלו ג' שנים
ואסירא וכשלא פדוה ונעשי' משפנת' דסורא כמו מה שהתנ' מתחל' פנים חדשו' באו
לקאן ומהשת' נעש' היתר לו בג' שני' הראשוני' נהרי הוא פאלו עשה עכשיו שטר אחר
על משפנת' דסורא ואינו זה משפנת' דסורא בקובע זמן כמו שכתבת משמע דמשפנתא
דסורא אף בקובע זמן היא ע"כ ולא היא דמה שקבע בו זמן הויא משפנתא בנכיתא
ואסירא ואחר שלא פדאה שנועשת משפנתא דסורא כפי תנאו שריא מאותו זמן ואילך
כדפ' כ"ש פי בנ"ד לא הוזכר דבר זה כמו שהוא מבואר בלשון השטר שאין בו זכר
משפנתא דסורא: וגם מה שכתבת דהרשב"א והר"ן פי' דהא משפנתא מיירי במשפנתא
דסורא לא היא שהרי כתב שם מ"מ פ"ז בשם הרשב"א ז"ל דפי' שאינו משמט אלא
כשעברה שמיטה כשהיתה המשפנתא לזמן ועבר הזמן כו' ואם כן הרי עבר הזמן ועדיין
חייב לו מעות ומשמט' שביעית ומשפנתא דסורא אינה אלא במשלם שניא תיפוק בלא
פסוף: וביאור מסלקי ולא מסלקי הוא אפי' במשפנתא בנכיתא כשקצב זמן ידוע לאותה
משפנתא דרף משל לעשרה שנים משפן לו שדהו בנכיתא סף ידוע לשנה אתרא דמסלקי
הוי שיכול לסלקו כל זמן שיביא לו המעות אפילו תוף העשרה שנים ואין צריך לפרש
פינן שנהגו כן וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פי' ואתרא דלא מסלקי הוא שאין יכול הלנה
לסלק אותו כל עשרה שנים הנז' אבל אחר כה יכול הוא לסלקו ואם כן באתרא דמסלקי
הוי כמלנה בעלמא פינן שהלנה יכול לסלקו תוף הזמן דאף על גב דמלנה אינו יכול
להסתלק ולתבוע מעותיו תוף הזמן אחר הזמן יכול הוא לתבוע מה שנשא' לו פינן שפלו
ימים שקצבו במשפנת' ולהכי משמטת שביעית לאחר הזמן ובמקום שאין מסלקי' עד
אחר הזמן הויא כמכר לאותו זמן פינן שבכל אותו זמן הקצוב לא הי' זה יכול להסתלק
ולא זה לסלקו ומהכי אפי' אחר זמנו אינו משמט שאר המעות עד שיפרענו דכיין שהית'
מכורה אצלו כל זמן המשפונא גם השתא הוי ברשותו עד שיפדנה וכמכורה ביזו הוא
ואין שביעית משמטתו וכמו שכתב בנמקי יוסף ונראה דמלנה אינו יכול לתבוע מעותיו
אפילו אחר תשלום זמן הקצוב משום דהוי כמכור' אצלו כנז' אפילו שלנה יכול לסלקו
השתא אחר שעבר הזמן ואפ"ה לא דמי למשפנתא דסורא דלנה יכול לסלקו והוא אינו
יכול להסתלק ושריא דהתם מעיקרא היתה ממנושכנת לכל השנים שעולים המעות שנתן
עליו ובמשלם שניא תיפוק כו' אבל הכא לא משכנ' אלא לי' שנים אסירא פינן שמתחלה
לא נתן כל המעות בתורת שכירות עד משלם שניא דהא דפי' הרשב"א ז"ל לתרץ היאך
משמט' אם המלנה אינו יכול לתבוע מעותיו ומשמע דאיירי במשפנתא בלא נכיתא וכתב
דאיירי לאחר פלות זמן הקצוב צריך לומר כן אפילו הויא משפנתא בנכניתא לענין מה

שנשאר מן המעות ולמאן דאסר אפילו בנכיתא לא דמי למשפנתא דסורא דשריא כדפני דהתם הוא כמכורה לשכירות כל אותן השנים שאינו יכול לסלקו ומ"ה אפילו אחר פה אינו משמט עד שיפרע לו מה שנשאר מן הנכוי והרמב"ם ז"ל פתב שיש מי שהורה שמשפונה זו היא בנכוי וכתב במ"מ כי זאת הסברא עיקר ולכן צריכין אנו לתרוץ הרשב"א גם לסברא זו ולהרשב"א עצמו שתירץ זה כתב עליו נמוקי יוסף דסברא ליה דמשפנתא בנכיתא שרי והרב מ"מ פתב ג"כ דהרשב"א מקול מפולם ואו' שקל בנכוי אפילו בית וכו' ואם פן אין קנשי ממה שכתב דלאו ברשיעי עסקי' והרמב"ם ז"ל שהוא מעמידה פמנהג בטעות או בעפוי"ם או בחוטא היינו משום דפשטא דמימרא דרב פפא רב הונא דקאמר האי משפנתא באתרא דמסלקי כו' אין ב"ח גובה וכו' איירי בלא נכיתא מדקאמר אין ב"ח גובה ממנה ואין הבכור נוטל בה פי שנים ושבביעית משמטתה דמשמע בכל דמי דמשפנת' אבל אפשר לפרשה במה שנשאר מן הנכית' כמו שכתב הרמב"ם ויש מי שהורה והוא עצמו סובר למעלה פ"ו דנפית' בשדה מותר אפילו בלא משפנתא דסורא ובין פה ובין פה אין פאן משפנתא דסורא: גם דחיני' הטעני' הג' שכתבת דלדעת הרא"ש ובנו ורבי' רנוחם כי היכי דלנה מצי מסלק מלנה נמי הרי כתבתי דלדעת הרמב"ם ז"ל אינו פן כמו שכתב הרב מ"מ ואפילו לדעת הרא"ש ז"ל הכא בנ"ד יודה דאסור דלא ניתנו מעות אלו משפנתא על הבית אלא חוב על כל נכסיו כמו שכתוב בשטר והוי כמתני' דתנן המלנה את חבירו וכו' לא ישפור ממנו בפחות וכו' וכמו שכתבתי למעלה ואפ' יהיה טעם שריות' דמשפנתא דסורא משום דהוי' כמכר כמו שכתבו קצת מן המפרשים ז"ל הכא ליכא משפנתא דסורא ולא פרכינן לטעמא דידיה: ועל הטענה הד' דכתבת דכל אותם גדולי סברי דיוכל לכופו לפרוע בעוד הבית קיים כ"ש אם יפול דיוכל לכופו לפרוע וכן נראה דעת ר"מ שכתב בהיתר המשפנתא דסורא משום דדמי לשכירות והמקדים דמי שכירות ודאי אם נפל גובה וכו' ע"כ דבריה בזה ולא השגחת בו כל הצורך כי לדעת הרמב"ם ז"ל פשיטא כי במשפנתא דסורא אינו יכול לכופו המלנה ללנה שיפרע לו מה שנשאר מן השנים שהוא רוצה להסתלק מהם שהרי נתן את הפל בתורת שכירות וכמו שכתב והתנה עמו אחר עשר שנים תחזור קרקע זו לבעליה חנם והוא פי' במשלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא פספ' כי הפנונה היא שלא יוכל המלנה לכונן את הלנה שיפרענו המלנה אלא שיחזיר לו הקרקע חנם וזהו תנאי שמתנה הלנה עם המלנה וכמו שכתב מ"מ אלא במשפנתא דסורא וכשהתנה הלנה כמו שכתב רבי' ואף הרמב"ם ז"ל אבל לא התנה המלנה עם הלנה שיוכל לתבוע ולכונן אותו שיפרע לו המעות תוך הזמן אחר שינקה מה שעבר מזמן השכירות כי אף על פי שבשכירות אינו פן כי השוכר והמשכיר שוים ואין אחד מהם יכול לתזור תוך זמן השכירות או תוך זמן שישפור המשכיר דמי שכירות שהקדים לו השוכר היינו משום דמתחלה לכף ניתנו המעות לשכירות והשכירות הוא כפי מה ששנה הבית אבל הכא דרוף הלואה ניתנו כמו שכתב פיצד בגון שהלנהו כו' ומה שכתב שאין זה אלא כמי ששכר בפחות היינו לגבי מלנה שכתב עליו ובמשלם שניא כו' וגם שכירות זה הוא בפחות כמו שכתב אפילו היה שכרה שנה אלה בכל שנה והוא שכרה בעשרה לשנה ולכף הלנה יכול לכונן את המלנה ולא המלנה ללנה מה שאין פן בשכירות כמו שכתבתי ולכן כתב הרב מ"מ לדעת הרמב"ם ז"ל שאין פח ביד המלנה לגבות מחובו וכו' וכן מה שכתבת כ"ש אם נפל דיוכל לכופו

אינו דאפילו נפל אינו חייב פיון שכתב במשולם שניא וכו' דמשמע דלעולם תפוק בלא כסף דמשום דשכרה בפחות משוניה כמו שכתב הרב ו"ל הוא חפץ שיהיה אחריות הנפילה או השריפה עליו וכמו שכתב הרב מ"מ שאף הרמב"ן מודה להרמב"ם ו"ל ואמר שהטעם שאינו דומה לשאר משכונות כו' ואם שטפה נהר אינו נוטל כלום וכו' מה שאין כן במשפנתא סתם שהאחריות עליו נראה שלדעת הרמב"ם ו"ל האחריות על המלנה: וגם על מה שכתבת על אותם הגדולים שהם סוכרים שיוכל לכופו לפרוע אם יפול יש לדון עליו פי אפילו שכתב בטור סימן קע"ב וגם המלנה יכול לכוף ללנה שיפדנו אימתי שירצה היינו בעוד הבית קיים לא כשנפל דאפילו לדעת רש"י ו"ל דפי' גבי מתני' דלא ידור בתצרו וכו' דיש ללמוד מפאן שאסור להלוות על הבית אפילו בנכייטא וכו' ולא דמי לכרם דזמנין דלא שקיל מידי ואפ"ה מנפה ליה ונהה ליה פקונה פירות בנכייטא על הספק אבל בבית נהנה תמיד ואין פאן ספק וכתב ר"ת דבית נמי זמנין דלא שקיל מידי או נופל או נשרף או שלא יצטרף לו לדידה נמי אם נפל או נשרף הוא באחריותו אלא דלדעתו לא חיישינו להפסד זה שאינו מצוי להתי' המשפנתא של בית דנהנה בה תמיד אבל אם אירע כן הוא עליו דומיא דבשאינו מוצא להשפירה שאין לו פירות ממנה ומפסיד ניכוי ואפ"ה אסור לדעת רש"י ו"ל פיון שעל הרוב השכירות מצוי נכרם שהוא מותר משום דזמנין דלא שקיל מידי היינו מפני שהוא מצוי דלא לישקיל מידי אבל העדר השכירות ונפילה ושריפה אינם מצויי' ולכן אין היתר בבית אפילו שהיה אחריות הנפילה והשריפה עליו כדאמרן ואפ"ה יכול המלנה לכוף את הלנה על המעות כשהבית קיים אי נמי כשנפל או נשרף נפכה הפסד הנפילה או השריפה במשפנתא סתם דאחריות עליו ואם ישאר עוד ממעותיו יתבעם ממנו עד כדי שווי הקרקע או אפשר שיגבה כל ההפסד עד כדי שווי הקרקע אבל אם אין הקרקע שנה נ"ל פשוט דאחריות הנפילה או השריפה עליו אפילו לדעת רש"י ו"ל כדפי' ואם כן נתבטל ונפל מה שכתבת כ"ש אם יפול דיוכל לכוף ונסתלק מה שהיה קשה לה על דברי הטור שכ' למעלה שיכול המלנה לכוף את הלנה שיפרע ואחר כך כתב דאם קבל אחריות אסור דאם יפול הבית או ישרף יפרע מיד כו' וכיון דכתב למעלה ואם יפול דיוכל המלנה לכוף קשיא לה פי לא כתב לו אחריות נמי יפרע מיד ואינו דאם לא קבל אחריות לא יפרע דאין המלנה יכול לכוף אלא כשהבית קיים ואם נפל או נשרף האחריות הוא עליו ואינו יכול לתבוע אלא עד כדי שווי הקרקע כדפי'.

ומה שרצוי לתרץ בהא דקשיא לה ואמרת דאשנה ראשונה קאי הרב דקי"ל דאפילו באתרא דמסלקים תוה שנה לא מצי לסלק ולא להסתלק ובקבלת אחריות יכופנו מיד לא פוננת אל האמת בזה פי מה שהתירו ר"י ור"ת גם בבית שפעמים נופל כו' היינו בכל שני המשפנתא ראשונה עד האחרונה הוא עומד באחריות זה ויהי חשוב קרוב לשכר ולהפסד וא"כ כשכתב דאפילו לדעת ר"ת נ"ל דאם פותב אחריות על שאר נכסיו אסור שאם יפול או ישרף מיד יפרע משאר נכסיו ונמצא שאין פאן הפסד היינו בכל שני המשפנתא דומיא דמאי דכתב ר"ת ואי לאו הכי אלא דוקא בשנה ראשונה אם כן כשיפול בשנים האחרות אין לו אחריות נכסים ואם כן יהא מותר גם כן לדעת ר"ת כשכותב אחריות ואיך פותב שהוא אסור ואם רצונה לומר פי בקבלת האחריות יוכל לכוף לעולם ואפילו בשנה ראשונה אינו דקבלת אחריות על שאר נכסים היינו שיוכל לתבוע משאר

נְכֻסִים מֵה שֶׁהָיָה יָכוֹל לְתַבְנֹעַ מִן הַבַּיִת שֶׁל מִשְׁפַּנְתָּא וּבַבַּיִת שֶׁל מִשְׁפַּנְתָּא לֹא הָיָה יָכוֹל לְתַבְנֹעַ תּוֹף שָׁנָה כְּשֶׁהִיטָה קִיּוּמָת וְאִם נִפְלָה מֵה לִי תוֹף שָׁנָה מֵה לִי אַחַר שָׁנָה וְכֵן בְּקַבְלַת אַחֲרֵיּוֹת לֹא שָׁנָא: וְגַם מֵה שֶׁתִּרְצָתָ וְנִתְמַת טַעַם דְּכִי הֵיכִי דְלִנְה לֹא מְצִי מְסַלֵּק בְּלֹא זוּזֵי ה"נ מְלֻנָּה וּכְשֶׁהַבַּיִת נָפַל אוֹ נִשְׂרַף אוֹ לֹא מְצָא שׁוֹכְרִים הָרִי זֶה פְּאֵלוֹ לֹא הִתְחַזֵּר אֵינּוּ דְאִדְרָבָא אִיפְכָא מִסְתַּבְּרָא לֹאמַר הִיקְשָׁה מְלֻנָּה לְמֻלְנָה כֹּל סָף מְעוֹת שֶׁמִּתְחַזֵּר לְנָה לְמֻלְנָה כְּשֶׁהוּא מְסַלֵּק אוֹתוֹ סָף בְּשָׁנָה תּוֹבַע מְלֻנָּה מִמֶּנּוּ כְּשֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַסְתַּלֵּק שֶׁהֵם שְׁוִים בְּסִילּוֹק אֲפִילוֹ שֶׁלֹּא הִיטָה שָׁנָה הַבַּיִת כָּלֵל כ"ש שֶׁהוּא מִתְחַזֵּר הַקְּרָקַע שֶׁהוּא שָׁנָה מְעוֹת לְחִזּוֹר וְלִבְנוֹתוֹ וְנוֹטֵל ג"כ הָאֲבָנִים הַשְּׂרוּפוֹת מְעַרְיָמַת הַעֲפָר וְהַעֲצִים וְהַקּוֹרוֹת כְּשֶׁנִּפְל וְכָל הַבַּיִת שָׁלֵם כְּשֶׁאֵינּוּ מוֹצֵא שׁוֹכְרִים וְאִם הַיּוֹם לֹא יִמְצָא מְחַר יִמְצָא וְאִם כֵּן לֹא נִתְרַצֵּה בְּזֶה קְנוֹשִׁיּוֹת ס' בֵּית יוֹסֵף עַל בַּעַל הַטּוֹרִים שֶׁהִקְשָׁה עַל קַבְלַת אַחֲרֵיּוֹת דְאִפ"ה מִתְחַר דְאִיפָא תּוֹנָהא שֶׁלֹּא יִצְטַרֵּף לְבַיִת וְכו' וּפּוֹרַע נְכִיּוּמָא וְאֵינּוּ נִהְגָה וְאִם לְדַעְתָּהּ הָיָה פְּאֵלוֹ לֹא הִתְחַזֵּר וְאֵינּוּ יָכוֹל שֶׁיִּפְדֶּה אִיפָא תּוֹנָהא טוֹבָא וְשָׂרִי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּב"י אֲבָל מִטַעַם אַחַר אֵינּוּ שׁוֹם קְנוֹשִׁי עַל בַּעַל הַטּוֹרִים כִּי כְּשֶׁכָּתַב אַחֲרֵיּוֹת עַל נְכֻסֵי וְלֹא נִצְטַרֵּף לְבַיִת אוֹ לֹא מְצָא שׁוֹכְרִים יִגְבֶּה גַם כֵּן מִיֵּד מִשְׁאָר נְכֻסֵי כְּמוֹ אִם נָפַל אִם נִשְׂרַף כִּינּוֹן שֶׁכָּתַב לְמַעְלָה שֶׁיָּכוֹל הַמְלֻנָּה לְכוֹף לְלִנְה שֶׁיִּפְדֶּנָּה אִימְתִי שֶׁיִּרְצֶה כְּשֶׁלֹּא קָבַל עָלָיו אַחֲרֵיּוֹת וְלֹא נִפְלָה הַבַּיִת וּכְשֶׁנִּפְלָה אוֹ נִשְׂרַפָה אוֹ לֹא מְצָא שׁוֹכְרִים יִגְבֶּה מִשְׁוֹנָיָה כְּדִפְרִישׁ וּכְשֶׁקָּבַל אַחֲרֵיּוֹת יִפְרַע מִשָּׁלֵם כִּי הֵנִי גְּוֹנֵי נְמִי וְאִם כֵּן צָדֵק בְּמָה שֶׁכָּתַב בַּעַל הַטּוֹרִים דְאִם קָבַל אַחֲרֵיּוֹת אֲסוּר וְאִם ע"פ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר אֲלָא נִפְלָה וְשֶׁרִיפָה ה"ה אִם לֹא מְצָא לְהַשְׁפִּיר דְהָא בְּלֹא הֵנִי גְּוֹנֵי נְמִי אִם רָצָה אִימְתִי שֶׁיִּרְצֶה יוֹכַל לְכוֹף אוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב לְמַעְלָה אֲלָא דְמִסְתַּמָּא כִּינּוֹן שֶׁהַשְׁכִּירוֹת הוּא בְּפָחוֹת מִשְׁוֹנָיָה לֹא יִרְצֶה לְפָדוֹת אֲלָא כִּינּוֹן וְלֹא נִדְחוּ דְבָרָיו מִתּוֹךְ מֵה שֶׁכָּתוּב בְּב"י וְהָיָה לוֹ לְתַת לֵב לְהַבִּין וְלִיִּישׁב דְּבָרוֹ כִּי כֵן דָּרָה הַמְּפָרְשִׁים לְחִזּוֹק וְלִיִּישׁב דְּבָרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר הֵם מְפָרְשִׁים אוֹתוֹ וְלֹא לְחַלּוֹק עַל דְּבָרָיו וְלְהַרְאוֹת שֶׁנִּשְׂאָרוֹ דְחִוּיוֹת וְאַחַר שֶׁהוֹרִינְתָּהּ בְּדָרָה חֲכָמָה בְּפֶסֶק זֶה אֲדַרְכֶּיךָ בְּמַעְגְלֵי יוֹשֶׁר דָּרָה כָּלֵל בְּדַרְכֵי הַהוֹרָאָה וְהוּא כִּי יִדְעָתָ כִּי בְּרֹב הַדִּינִים הַכּוֹלְלִים נָפַל מִחֲלֻקָּתָ בֵּין הַפּוֹסְקִים וְהַמְּפָרְשִׁים ז"ל בְּפֶרְטֵיהֶם וְאַתָּה צָרִיף לְהִיוֹתָּהּ פּוֹנָה אֵל מֵה שֶׁתּוֹרָה אִם הוּא דְבָרֵי הָרִי"ף אוֹ הָרַמְבַּ"ם ז"ל כֹּל מֵה שֶׁתִּקְשָׁה וְתִתְרַץ עַל דְּבָרָיו צָרִיף שֶׁיִּהְיֶה יְדוּעַ לָהּ שֶׁהוּא סוֹבֵר כֵּן וְלֹא תִסְמָךְ עַל מֵה שֶׁתִּמְצָא מֵה שֶׁתִּרְצֶה בְּסֵפֶר אֶחָד עַל הַסֵּתֵם לֹאמַר כִּי כֵן סוֹבֵר הַמְּפָרֵשׁ הִידוּעַ לָהּ אֲשֶׁר עַל דְּבָרָיו הַתְּחַלַּת לְהוֹרוֹת וְלְהַקְשׁוֹת וְלְתַרְץ עַד שֶׁתִּדַּע בְּנִדְאִי כִּי הוּא ג"כ סוֹבֵר כֵּן כִּי כֵן קָרָה לָהּ בְּפֶסֶק זֶה שֶׁאַתָּה מְבִיא רְאָיָה לְסִבְרַת א' מִמָּה שֶׁכָּתַב בַּעַל סְבָרָא אַחֲרַת וְאֵינּוּ יְדוּעַ לָהּ אִם יוֹדָה הָאֵח' וְדוֹחָה סְבָרָא אַחַת כְּסִבְרַת חֲבִירוֹ וְכֵן אֲפִילוֹ שֶׁתִּמְצָא רְאָיָה מִבַּעַל סְבָרָא עֲצָמָה צָרִיף שֶׁתִּתְקַוֶּה בָּהּ שֶׁיִּהְיֶה הָרְאָיָה דוֹמָה לוֹ בְּעֵינֵיךָ הַטַּעַם וְנִהוּ פֶתַח הַמּוֹרָה לְדַמּוֹת מְלֵתָא לְמֵלֵתָא דְדָמִי לָהּ בְּשִׁיקוֹל הַדְּעַת וּבְעֵינֵיךָ זֶה יְכוֹנּוֹ הַמּוֹרִים אוֹ יִטְעוּ וְעֵינֵיךָ הַדִּימוֹי הוּא בְּדָבָר הַנִּלְמַד עֲצָמוֹ כִּי א"א לְכוֹנֵן וְלְדַמּוֹת בְּעֵינֵיךָ בְּכָל פֶּרֶט דְּבָרֵיהֶם אֲלָא בְּדַבְרָה נִלְמַד לְבַד: כֵּן כְּשֶׁתִּשְׁבֵּיב עַל שְׁאֵלַת אִיסוּר וְהִיתָר לֹא תִחַפְּשֵׁי עַל הַמְתִּירִים לְסַמּוֹךְ עֲלֵיהֶם בְּלִי הַשְּׁגָחָה אִם הֵם גְּדוֹלִים בְּחֻכְמָה וּבְמִנְיָן יוֹת' מִהָאִיסוּרִים כִּי גַם כִּי בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת אֲנַחְנוּ סוֹמְכִים עַל רַבֵּינוּ מִשָּׁה ז"ל בְּמִקּוּמוֹת אֵלּוֹ וּבְכָל הַמְּקוּמוֹת כְּשִׁישׁ מִחֲלֻקָּתָ בֵּין הַפּוֹסְקֵי אִוקְמִינּוּ מְמוֹנ' אֲנַתְב' בְּעֵינֵי אִיסוּר וְהִיתָ' אֵינּוּ סוֹמְכִין עַל הַמְתִּירִים אֲלָא א"כ הֵם גְּדוֹלִים בְּחֻכְמָה וּבְמִנְיָן: וְכֵן עַל הַכֹּל מֵה שֶׁתִּבְרֵא מְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים ז"ל תִּחַפְּשֵׁי בְּגִמְרָא

עיקר הדין ושורשו כי מטעם הדין יתבאר לה אם יהיה מכונן לעיניו ובשכלו הזה תדקדק בכל מה שתכתוב שיהיו דבריה נכונים למבין וישירי' למצאי דעת כנפשך וקפצך וכחפץ חפץ צדקה המבי"ט: שאלה רלו' למדנו רבינו ראובן היה לו חזקת בתים והיו לראובן בנים וא' מהבנים נכנס בבתים ודר בהם בחיי אביו יותר משלשה שנים ולא היה הבן סומך על שלחן אביו ונפטר ראובן לבית עולמו וחי לרבנו ולכל ישראל שבק והבן שדר בבתי' בחיי אביו שני חזקה דר גם פן בבתים אחרי מות אביו עשרה שנים בפני אחיו מאביו ואחר כך מת אותו הבן שדר בבתי' בחיי אביו ובחיי אחיו והניח יתומים גדולים וקטנים וגם הם היו בבתים הנז' לאחר מות אביה' יותר משני חזקה ומכלל הבתים היו בהם עליות והיו משפירים אותם היתומים לאחרים ונוטלין שכרן וכל זה בידיעת אחי אביהם ואחר זמנים אלו בא דודן אחי המת ותבע מהיתומים חלקו המגיע לו מהחזק' ואמרו היתומים אבינו החזיק בבתים הנז' בחיי זקננו שני חזקה ובחיי אחיו דודינו עשרה שנים אין זה כי אם שקנא' אבינו מאביו או קבלם ממנו במתנה עוד נוסף על זה שאנו החזקנו בבתים כנז' אחרי מות אבינו יותר משני חזקה ולא מיחה בנו דודינו והיינו משפירים העליות לאחרים ונוטלין השבח ולא מיחה בנו דודנו וירינו רבינו הדין עם מי ושכרו כפול מן השמים תשובה פ' חזקת תנן ולא לבן בנכסי האב ובגמ' והלקח' חלקו לא תניא נמי הכי הבן שחלק והאשה שנתגרש' הרי הן ככל אדם וכן כתב הרמב"ם ז"ל פי"ג ואפ"ה לא מהני להו ליתומים אלו חזקת אביהם בן ראובן פיון שאין אנחנו יודעים אם היה בא מחמת טענה אבל חזקה שהחזיקו הם אחר מיתת אביהם מהניא להו כדתנן נמי התם הבא מחמת ירושה אינו צריך טענה אלא דבעי' דדר בה אביו חד יומא וכדאי' התם בגמ' וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פי"ד וטענינו להו שפא קנאה אביהם מאביו וכמו שכתב הרא"ש ז"ל פלל צ"ט תשובה ד' וכן מה שהשפירו הם העליות לאחרים ג' שנים הניא חזקה כאלו הוא דר בה וכדאמרי' התם אנו אגרין מינייה ודרינא ביה תלת שנין וכו' וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ' י"ב ולכן הדין עם היתומים נאם המבי"ט: רלו דאגה בלב איש ישחנה לאחרים להגדיל הבכי והצער על מעשה שהיה באנקונ' פנדע ומשם יצאו לארץ פיזארו וקבלם הדופוס אדני הארץ בסב' פנים יפות כי ראה גם תועלתו קרובה שישתחרו שמה כל הסוחרים אשר היו מסתחרים באנקונה וגם הם לעשות טובת הנאה לאדון הארץ אשר הקדים להם טובה ראו לעשות הסכא' על כך ושלוחיו שלוחים לתגרמה לקהילות הגדולות אשר בעיירות הגדולות לישראל שייספיו גם הם על ככה לבל ילך שום סוחר לאנקונ' אלא לפיזארו והראשונים' לכל דבר שבקדושה היו קהילות הקדושות אשר בשלונקי וחקמיהם יצ"ו אשר הספיו על כל סוחר שהיה רגיל ללכת לאנקונה שילך מפאן והלא' לפיזארו והטילו תנאי בהספקמה כפי מה שנקתב אלי אם יספיו עמהם קהילות קושטנטינא ואנדנופולי וברוסא ובשני מקומו' אלו נעשה ההספקמה גם כי קצת הסוחרים אומרי' שהיה הדבר שלא מרצונם וקהילות ברנוסה לא נתרצה כלל ונתנו סבות מספיקות לפי דעתם שהיה מגיע הפסד גדול לסוחרים ללכת לפיזארו להעדר מקום מושב הספינה בנמל אשר מזה יקרו מקרים רעים ונאמנים ובזה רפו ידי הסוחרים אשר בשא' הערייות מלקיים ההספקמה וקצתם הלכו לאנקונה וקצת' אשר הלכו פבר לפיזארו עמדו שם זמן מה שלא הצליחו בסחורותיהם וחזרו משם לאנקונה ונשארה ההספקמה בטלה מעצמה: וכראות הגברת המפורסמת בכל המלכיות כי

לא נתקיימה ההסכמה חזרה להוסיף ידה שנית לכתוב לחכמי העיירות הגדולות שיחזרו ויחמלו על הענייני האומללים אשר נשארו בפיתארו ולא קיימו את נדרם אשר נדרו לדוכוס אדני הארץ והיו עמו בבשת וחרפה וגם יראי לנפשותם שמה ירע להם תחת אשר ריחם עליהם וגמלם ברוב חסדו והחכמים יצ"ו לבם להטיב ולהעביר ולהפציר דברי תחנונים ופיוס לשורידים אשר ה' קורא הרגילי ללקת לאנקונא שילכו לפיתארו כי הדופוס יתקן מקו' הנמל לבלתי יארע בו תקלה ויש מהם שומעים ומהם אשר לא ישמעו לקול מלחשים אשר הם חסי' על ממונ' יותר מגופי העומדים שם וגם נותנים טעם וסבך' שלא יהיה שם סכנה בע"ה (הנה היא בתשובות מהר"י ו' לב בח"א דף ק"ט) ואחד מן החכמים אשר לא חתם ולא נקב שמו בפס' שהראו לו כתב שיש רשות ביז הקהלות וביז החכמי יצ"ו אם יסכימו רובם לתקן התקנה משום דהוי מלתא דסכנתא וכו': והביא קודם מה שהעלה בידו מהר"ם ז"ל בתשובה בפ' ההיא ברייתא דרשאין בני העיר וכו' במה שנהלקו בפ' רוב הפוסקים המפורסמי' ז"ל נצרך את ר"ת בכלל הפוסקים הסוברים דברייתא איירי בהתנו ביניהם תחלה וניאותו בו פולם ושוב חזרו וכו' וכיון אל דברי ר"ת אשר כתוב במרדכי שמצא בשם ר"ת ונראה שתפס יותר עיקר בדברים אלו של ר"ת שהביאם במרדכי באחרונה ומה שכתב גם כן וה"ר מרדכי מצא בשם ר"ת וכו' דמשמע דמה שכתב קודם לא היה ברור אצלו שפ' כן ר"ת אלא שזה שמצא ה"ר מרדכי בשם ר"ת הוא ברור יותר ואין בכאן סתירה בדברי ר"ת ואפילו לכאורה דפשיטא דחד מינייהו הוא דפ' או שחזר מן הפ' הא' לב' שמצא ה"ר מרדכי שהוא העיקר כמו שכתבתי: עוד כתב החכם שכתב הפסק ההוא ועוד תמיהא לי לכאורה בתשובת מהר"ם ושאלתם על ראשי הקהל שרצו להטיל מס על הקרקע וכו' לא הנחנום וכו' איך כתב הטעם דרשאין בני העיר לתקן מדעת פולם ונתקיימו הדברים בדבורא בעלמא משום דאיכא רווחא להאי כמו להאי וכו' נהלא ברייתא דרשאין בני העיר מיירי במלתא דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי דשכר פועלים הוי פסידא לפועלים והמדות והשערים הוי רווחא לקונים ופסידא למוכרים ואפ"ה קאמר דרשאין וכתב בתירוץ זה דבני העיר אינם מכריחים לפועלים ששכרו עצמם באותו הסף וגם אינם מכריחים למוכרי הפירות על המדות ועל השערים אלא על עצמם הם עושים התקנה וכו' והוא עשה תמיהא לכאורה והוצרך לתרץ על תמיהא זו כאלו היא קוש' חזקה ולי נראה דאין כאן תמיהא דמהר"ם ז"ל כתב משום דאיכא רווחא להאי כמו להאי לא כתב דאיכא רווחא לכולהו משום דמתקני על הפועלים ועל המדות והשערים תקון אמצעי וישר כגוונא דאיכא רווחא לפועלים כמו לבעלי בתים ולמוכרים כמו לקונים כשרואים שהפועלים רוצים להעלות על שכרם יותר מן הראוי וכן כשמקטינים המדות או מעלים השערים ואף על גב דממילא איפשר דמטי פסידא לפועלים או לבעלי חנויות לא חשיב פסידא מה שאינם מרויחים יותר מדאי כיון שנעשה בצדק ויכולים גם כן להכריח את מוכרי הפירות שימכרו הפירות שיש להם עתה למכור על המדות והשערים שתקנו בני העיר שלא כדבריו שכתב וגם אינם מכריחים למוכרי הפירות וכו' דאם לא כן מה כח תקנתם יפה אם יסגרו החנויות ולא ימכרו מה שפבר לקחו למכור או יוליכו אותו למקום אחר או ימכרו לנכרים וא"כ יכולים להסכי' ג"כ שלא יוכלו להוציא הפירות חוץ למדינ' ושלא ימכרו לנכרי' ושימכרו בתוך זמן כף: ועל מה שהניח בצ"ע אמאי יתנו רשות לבני אומנות אחד לתקן תקנ' היכא

דליכא אדם חשוב כי יש לחוש שיעשו תקנה לתועלתם ויזיקו לבני העיר יש לומר דכיון שהתקנה היא על עצמם ואינם יכולים להכריח את אחרים אם ימשך היזק לבני העיר גם הם יתקנו שלא יקנו מהם או יעמידו ויביאו להם אומנים אחרים פתב בנמוקי יוסף ה"מ היכא דליכא אדם חשוב ואעפ"י דאיכא פסידא לאחריני בתנאיהו ומיקרי רשע מצו עבדי ע"כ והיגו משום דלא עבדי אלא על גרמייהו ומ"מ היכא דאיכא אדם חשוב לית בתקנתיהו מששא ובמה שנתקשה לו טוב' בדברי הר"י קולון ז"ל במה שפתב בשורש א' דאין כח ביד ב"ד חשוב כר' אמי וכו' אסי להפקיע ולהפקיר ולתמן תקנות במלתא דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי מהא דאמרינן הפקר ב"ד הפקר דמשמע אפילו במלתא דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי לרבי אלעזר דקאמר מהכא אלה הנחלות וכו' והיכא דהאב מחלק נכסיו על פיו איכא רווחא להאי ופסידא להאי ודומ' דהני יליף להפקר ב"ד הפקר נראה לי דלא דמי האי רווחא ופסידא דתקנות לרווחא ופסידא דהפקר ב"ד דהא דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי במאי דאמרינן הפקר ב"ד הפקר היגו במידי דאיכרי באיש אח' שקונסים אותו על מה שעשה או בכי הני גונוי דאמרינן אפקעינהו רבנו לקדושי מיניה בריש פתובות ובגיטין פ' השולח ממנ' הפקר ב"ד וגבי קטנה דאביה גרית לה מדאורייתא ומדרבנן גרית לה בעל משום הפקר ב"ד כדאמר פ' האשה רבה דבשעתא דתקינן רבנו הכי לא הוה מידע ידיע למאן איכא רווחא ולמאן איכא פסידא דכ"ע גיחא להו השתא בהכי וכל חד רמי אנפשיה דלא ליתיה לידי פסידא אבל רווחא ופסידא דתקנות דילפי' לה מההיא דרשאין בני העיר להסיע וכו' הני מידי דידיע מהשתא למאן אפשר למיגוי רווחא ולמאן פסידא דלבני העיר המתקנים אמרי' דאיכא רווחא ולכוזעלים וכו' פסידא אף על גב דלא חשידי בני העיר דמתקני אלא דבר השנה לכל נפש דאיכא רווחא להאי כמו להאי ולא חשיבא רווחא זוטא כדאמר לעיל וכי ההיא דהשיב מהר"ם על מס הקרקע דמאן דאית ליה קרקע אית ליה פסידא ומאן דלית ליה קרקע אית ליה רווחא ממאי דפרע האי דאית ליה קרקע וכי האי גוונא הוא דכתב מהר"י קולון ז"ל דאפי' בי דינא דרבי אמי ודרבי אסי לא אלימי לאפקועיה ממונא פיון דמהשתא איכא ודאי פסידא להאי ורווחא להאי ולא קשיא ליה מהני דהפקר ב"ד הפקר דלא ברירא פסידא כגוונא דאמרון ופשיטא דרבי יצחק ורבי אלעזר משמעו דורשין לחוד הוא דאיכא בינייהו וכו' ותו לא מידי: ואם פן מה שפתב דלכאורה לכל הפירושים ולכל הסברות הנה כח ביד גדולי הדור וכו' להפקיע ולהפקיר ולתמן אפילו במידי דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי ליתא דבלאו מהר"י קולון ז"ל דלא קשה ליה מידי מאי דכתב הוא איכא נמי רבואתא דמייתי מתשוב' הרא"ם ז"ל שכתב הרמב"ם ז"ל ור"ת ורבו של ראב"ה וקרא"ש ובנו דסבירא להו הברייתא איירי בגיאותו כלם מתחלה וכו' אבל אם יש מוחים שלא היו מספיקים בהם בתחלה אפילו יחידים אין כח בבני העיר לקנות וכו' והתם מיירי אפילו התנו רוב צבור עם פל טובי העיר ומטעם דהפקר ב"ד הפקר דטובי העיר בעירם למה שהוזכר בפרייתא כמו גדולי הדור שהפקרם הפקר וכו' וכמו שפתב קודם ואיך פתב דלכל הפי' יש כח ביד גדולי העיר שאין בכל הדור גדולים או ב"ד חשוב כר' אמי ורבי אסי הרי טובי העיר עם רוב הצבור דהוא כגדולי הדור לית להו כח לתמן פשיש מוחים בדבר ואפילו תימא דהני רבובותא דוקא בבני העיר וטובי העיר הוא דפליגי ארש"י וראב"ה וקרא"ש וקרא"ש דאינהו סברי דיש לבני העיר כח כמו גדולי

הדור מטעם הפקר ב"ד כו' והרמב"ם ור"ת סברי דדוקא גדולי הדור ולא בני העיר אפיה
היינו במידי דליכא פסידא מידי אלא שקצתם אינם נוחים באותה תקנה והם מוחים בה
אבל אי איכא רנוחא להאי ופסידא להאי כי הא דקרקע דכת' מהר"ם ז"ל אפי' גדולי
הדור לא מצי לתקן כמו שהוכיח מהר"י מדברי מהר"ם ומסתמא לא פליגי דברי מהר"ם
אהני רבנאמא הרמב"ם ורבינו תם והרא"ש ובנו דכולהו בחדא שיטא דאין פח בינן בני
העיר וטוביה להכריח את המוחלי בתקנה כדאמר וגם על מה שהסיע עצמו לדבר אחר
כנ"ד משום דהוי מלתא דספנתא ועדיפא ממגדר מילתא והביא ראיה מדברי הריב"ש
ז"ל הרי המוחים פתבו ונותנים סברא שאין פאן ספנה אפילו לעומדים שם באנקונה
שכבר ידע הדוכוס אדני הארץ שעשו הם השתדלות נמרץ כדי שיסכימו עמהם סותר
תורקיאה ולא עלה ביד' והדוכוס הישר שופט כל הארץ לא יעשה משפטו מעוקל וידין
אותם לכף זכות והמוחים בתקנה גם כן מראים פנים שיש להם ולנכסיהם ספנה בלקתם
לפיזארו כמו שבא בדבריהם בארופה ואפילו היתה ספנה ליושבי פיזארו והיו בני
טורקיאה פאלו עומדים על דמם פיון שיכולים להצילם בהליכת הסותרים שם אין פח
בכלם להכריח את הסותרים לבדם דלאו עלייהו לחודייהו רמי לאו דלא תעמוד על דם
רעה אלא אכולהו ישראל דסמיכי להו רמיא פיון דיכולים להצילם בשליח שם סחורה
מדמי פולם פיון שהסותרים חוששים שמא יפסידו בהליכתם לשם הרי הם פאלו אינם
סותרים ללקת שם ומצוה אפולהו רמיא לחזור על כל צדדין שלא יאבד דם רעה כמו
שפירש רש"י ז"ל בפרק בן סורר אהא דאמרין הני מיילי בנפשיה אבל מי טרח ומיגר
אגריה אימא לא קמשמע לן וכן פתב הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות רוצח וכן הורא' את
חברו טובע וכו' ויכול להצילו הוא בעצמו או שישפוך אחרים להצילו ולהציל וכו' עובר
משום לא תעמוד ואם כן חייבים לבקש סותרים אי איכא ספנת נפשות כמו ששוכרי'
אנשים לטובע בנהר ואותם האנשים אפילו הם ישראלים אינם חייבים ללקת בחנם פיון
דמצוה אפולהו רמיא אלא יתנו להם שכרם וינפו להם מה שיגיע לחלקם וה"ל לא שנא
והיינו לפי שעה אם הנה צריף לשלוח סותרים מהרה אבל שלומי מיהא בני פיזארו אם
יפסידו הסותרים ההולכים בעבורם בעו לשלומי כדמשמע לישנא דגמרא דאמרי' אבל
מטרח ומיגר אגוריה וכו' דדוקא טירחא דמיגר הוא דרמי' עליהו מממון הנציול אי איתיה
בעין ואי לא בעו לשלומי אי אית להו כמו שכתב הרא"ש ז"ל שם ז"ל והנציול חייב
לפרוע למציל מה שהוצי' דאין אדם מחוייב להציל נפש חברו בממונו היכא דאית ליה
ממונא לנציול ע"כ וכן פתב הר"י בנו בסוף ח"מ אכן ראוי והגון לסותרים הרגילים
לקת לאנקונא להעלות על לבם גודל מצנת הצלת נפשות וגודל עונש העומד על דמם
ולחשוב מחשבות לבלתי ידח מהם נדח ח"ו פן יענשו אם יש בידם להושיע נפשו'
אביונים נקיים אם הם בספנה באופן שלא יגיע להם גם כן שום ספנה שהם ידונו לעצמם
לזכות העומדים שם כי גם שהם יכולים להראות פנים להפסד בפני הבריות אל דעות ה'
ודורש לבות בני אדם ואין נסתר מנגד עיניו ואם הוא ידוע שיש ספנה חייבים כל הקהלות
לסייע לכל סוחר שירצה לקת ואם יהיה הפסד ח"ו יגבו אחר כך מיושבי פיזארו: וכ"ש
אם אנשי בית הגבירה הנשאה הם שלוחי' מאתה להסתחר שם בממונה הרי הם פותחי'
שערי ישוע' ליושבים בפיזארו ושערי הרנוחה לסותרים אשר ממנה יראו וכן יעשו בעלי
פיסין לשלוח סחורותיהן שמה ותהיה היא עושה ומעשה ועבודת צדקתה השקט ובטח

לעולם נאם המבי"ט: שאלה רלח ראובן היו לו שני בנים שמעון ולוי וישתי בנות לאה ורחל ושרה את בתו לאה לפרץ ומת ראובן וחי לכל ישראל ולרבנו שבק ובנו הגדול שמעון הנז' שלח לעירו לומר לפרץ גיסו הנז' יבא לישא את לאה אחותו הנז' וישתן לו כל מה שפסק לתת לו ראובן אביו ויבא פרץ ונשא אותה והביא עמו את שני אחיו אחריו יוסף ובנימן ואחר זה שמעון הנז' שרף את רחל אחותו הנז' ליוסף אחיו של גיסו הנז' ובעוד שהיה משודד מתה לאה אחות הנשואה לפרץ גיסו בלא בנים ותבע שמעון אחיה לפרץ הנז' את סף הכתוב בכתוב' כפי התנאי שהתנו ביניהם להחזיר: וכשראו האחים פרץ ויוסף הנז' תביעת שמעון השיבו לו אם יפייס עצמו בדבר מועט הרי טוב ואם לאו שלא ישא אחיו יוסף את רחל אחותו הנז' ועברו ביניהם דברים וכשראה שמעון הנז' שידם תקיפ' עליו והיה אנוס שהיה בביתוול השידוכין חלול כבוד אחותם היתומ' לפי שהיתה כבר אחותו רחל בביתם עשה מודעא בפני ראשי הקהל ואמר להם ידעו שיפירו באונסו ונתפיי' באותו דבר מועט שהיו רוצים לתת לו וקרעו הפתנבה: ואחר כך נשא האר' יוסף הנז' את ארוסתו רחל הנז' ואחר שנשא אות' חזר שמעון ותבע לפרץ הנז' שיפרע לו כל סף המעות שהיה כתוב בכתובה משלם וטען שמה שנתפטר עמו היה לפי שהיה אנוס ושאינו חפץ באות' פשרה וגם לוי אחיו הקטן ממנו תובע לו חלק המגיע מירושת פתנבת אחותו וטוען שהיה קטן בשנים שאינו חפץ במה שויתר לו אחיו כי לא היה בידי אחיו פח לנותר שום דבר מחלקו המגיע לו יורנו רבינו דר' ישפון אור והמשפט לאלהים הוא: תשובה אם שדוכי יוסף עם רחל היו בקנין ושבוע' וקנס ולא היה רוצ' לקיים השבועה לישא אותה ולא לתת הקנס אלא בתנאי שימחול לפרץ אחיו חלק הירוש' ולא שמעון יכול לו ומסר מודעא יש לו דין עתה לשמעון לתבוע תשלום החלק המגיע מן הירוש' מפרץ הנז' אף על פי שאינו הוא האונ' וכ"ש לוי הקטן שלא מחל אכל אם לא היה כמוכרח יוסף לישא אותה ולא רצה לישאנה עד שימחול שמעון חלק הירוש' חלקו מחול וחלק לוי הקטן יכול לתבוע לכשיגדל וזה פשוט בלי ראיה נאם המבי"ט: שאלה רלט ילמדנו רבינו ראובן יצא מביתו לדעת והניח את אשתו ואת בתו בירכתי ביתו שלולות מפל טוב וילך למרחקים ונשמע מפי הגוים שמת עדות המתירה להנשא ואחר שעברו ימי' ושנפי' שאבד זכרו הוצרכה האלמנה למפור חזקת הבית והחצר אשר היתה שם כדי לזון את עצמה ולארכס את הבת הקטנ' והקונה עשה מכירתו בחונק ולא רצה לקנות עד שעשו ב"ד הכרזה גמורה וקנה מיד האשה ומיד ב"ד ומיד האפטרופוס שהושם מיד ב"ד על המכירה ההיא בעד הבת הקטנה וב"ד עצמם חתמו בפטר המכר וכתוב בתוך השטר ומכירה זו היתה בהכרזה גמורה ועל פי ב"ד ע"כ ואחר שקנה הבתים בכל החזקים הללו ירד לתוכ' ובנה בנין נאה והוציא הוצאו' עליהן ועכשו הגדילה הבת ומערערת על המכירה שעשו ב"ד והאפטרופוס ואמה באומרה שאין המכר מכר שב"ד טעו למפור נכסי רטושין ועוד אומרת שהמכר' עצמ' היתה בטעות פי ב"ד מכרו חזקת הבתים על פי התקנה בחשבכם שהביתים הללו היו הקרקע של גוי והחזקה של ישראל והאמ' הוא שגוף הקרקע היה של ישראל כי ממושפנות היו מיד אביה לגוי ובגדה לפדותם וכיון שחזקה אין כאן מכירה אין כאן ורוצה לסלק את הקונה בלא דמים: והקונה טוען שהוא קנה מן האשה ומן האפטרופוס ומיד ב"ד וירד ברשו' ובנה שיפרעו לו דמי הבנין על פי שבועתו וילך לו כדין היורד ברשותו ועוד טוען שיש לו ראיה ברור' שגוף

הקרקע מן הגוי שְׂכָף נִמְצָא כְּתוּב בְּשֵׁטֶר הַמְּכִיר' שְׁנַעֲשֵׂי בְּעֶרְפָּאוֹתֶיהָ' וְכֵן כְּתוּב בְּשֵׁטְרוֹת שְׁלוֹ מִיד ב"ד וּמִיד הָאֶפּוֹטְרֹפּוֹס וּמִיד הָאִשָּׁה שְׁמָכְרוּ לוֹ חֲזָקָה וְהַעֲדִים שְׁהַעֲדוּ שְׁשִׁמְעוּ מִן הַגּוֹי שֶׁהָיוּ מִמְּוֹשָׁפְנוֹת אֶצְלוֹ וְאִין פֶּח בְּעֵדוֹת זֶה לְבַטֵּל מַה שְׁנִמְצָא כְּתוּב בְּעֶרְפָּאוֹ' וּמַה שֶׁהוּא יָדוּעַ וּמְוֹרָגֵל בְּפִי הַכֹּל כ"ש שְׁאֶפְשֵׁר שֶׁהַגּוֹי אוֹמֵר פֶּן לְפִי שְׁלֵא נִכְשֵׁר בְּעֵינָיו הַקְּנִי' אוֹ לְאִיזוֹ סִבָּה אַחֵר' וְאִין לְהֶאֱמִין בָּהֶם אֲשֶׁר פִּיהֶם דְּבַר שְׁוֹא אֵלּוּ הֵם דְּבָרֵי הַקּוֹנֶה וְהַמּוֹרָה דֵּן שֶׁהָדִין עִם הַקּוֹנֶה שְׁלֵא לְצִאת מִן הַבְּתִי' עַד שִׁפְרָעוּ לוֹ הַקְּרָן וְהַשְּׁבַח וְהַהוֹצָאָה מִכֶּמֶה טְעָמִים חֲדָא דְּאִי בְּעִי הַאי קוֹנֶה מְצִי אָמַר לְהַאי בְּרַתָּא לֹא בְּעֵינִי' לְאִישְׁתַּעוּבֵי דִּינָא בְּהַדְּדָּה עַד שֶׁתְּבִיא רְאִיָּה בְּרוּר' שְׁמַת מוֹרִישָׁה וְכִמּוֹ שְׁפַתְבַּ הַרְמָב"ם סְפָרְק שְׁבִיעֵי מֵהַלְכוֹת נַחֲלוֹת אִין הַיּוֹרְשִׁים נוֹחֲלִי' עַד שֶׁיָּבִיאוּ רְאִיָּה שְׁמַת מוֹרִישָׁן אֲבָל אִם שְׁמַעוּ בּוֹ שְׁמַת אוֹ שְׁבָאוּ גוֹיִם מְשִׁיחִין לְפִי תוֹנָם אַף עַל פִּי שְׁמַשִּׁיאִין אֶת אֲשֶׁתּוֹ עַל פִּיהֶם וְנוֹטְלַת כְּתוּבָה אִין הַיּוֹרְשִׁין נוֹחֲלִין עַל פִּיהֶם ע"כ וְדָבָר פְּשוּט הוּא גַם כֵּן שְׁאִין פֶּח בְּיַד הָאִשָּׁה לְעַרְעֵר עַל הַמְּכָר מִכֶּח כְּתוּבָתָהּ וּמַטְע' שְׁנַשְׁאָרוּ הַבְּתִים בְּיַדָּהּ בְּעַת שְׁהִלָּף בְּעֵלָהּ שְׁהָרִי הוּא בְּעַצְמָהּ מְכָרָה וְהַאֲחָרִיּוֹת עֲלֶיהָ וּמַלְבַּד זֶה הִיא מְוַשְׁבַּעַת בְּתוּדָה הַשֵּׁטֶר שְׁלֵא לְעַרְעֵר עַל מְכִירָה זוֹ: וּמַטְעֵם זֶה נְמִי פְּשִׁיטָא שְׁאִין פֶּח בְּיַד ב"ד לְעַרְעֵר עַל הַמְּכָר וְלְהוֹצִיאֵו מִן הַבְּתִים שְׁהָרִי הֵם בְּעַצְמָם מְכָרוּ לוֹ מְצִי אָמַר לְהוֹ נְהִי דְּאֲחָרִיּוֹת דְּעֵלְמָא לֹא קְבִילְתוּן עֲלֵיכוּן אַחָרִיּוֹת דִּידְכוּן מִי לֹא קְבִילְתוּן עֲלֵיכוּן וְעוֹד מִכֶּח מִי בְּאִין ב"ד לְעַרְעֵר אִי מִכֶּח הַבַּת עֲדִינִין לֹא יִרְדֶּה לְנַחֲלָה וְאִי מִכֶּח הָאִשָּׁה הָרִי הִיא מְכָרָה וְהִיא אִינָה צְרִיכָה לֹא לִב"ד וְלֹא לְאֶפּוֹטְרֹפּוֹס כִּי הִיא מְוַשְׁבַּעַת וְאִי מִכֶּח הָאִישׁ שְׁהִלָּף וְלֹא שָׁב לְבֵיתוֹ הָאִין ב"ד גְּזָקִין לְנִכְסֵי גְדוּל וּכ"ש לְזֶה שְׁיִצָּא לְדַעַת וְהַגִּיחַ נִכְסֵיו מִדַּעַתוֹ וְעוֹד אֶפְיָלוּ אֶת"ל שְׁהִיָּה פֶּח בְּיַד הַבַּת לְעַרְעֵר כְּאֵלוֹ הַיְתָה יְתוּמָה מ"מ הָאֲחָרִיּוֹת עֲלֶיהָ דְּהָא אָמְרִי' בְּפָרְק הָאֶלְמָנָה נִיזוּנָת אָמַר רַב יוֹסֵף אֲרַמְלָתָא דְּזַבִּינָא אַחָרִיּוֹתָהּ אִינְתָּמִי בִּי דִּינָא דְּזַבִּינָא אַחָרִיּוֹתָהּ אִינְתָּמִי וּפִי' רַש"י אִם נִמְצָאת הַשָּׂדֶה גְּזוּלָה אוֹ מְשׁוּנְעָבָד' לְאַחַר וּבָא הַגְּזוּל אוֹ הַב"ח וְטָרְפָ' מִן הַלּוֹקֵם (חֲזוֹר הַלּוֹקֵם הַיְתוּמִי' שְׁהָאֶלְמָנָה' שְׁלִיחַ שֶׁל הַיְתוּמִי' וְכֵן בִּי דִּינָא וְכו') הָרִי שְׁאֵעַפ"י שְׁנַתְּבַטֵּל הַמְּכָר לֹא הַפְּסִיד הַלּוֹקֵם זְכוּתוֹ מִן הַיְתוּמִים דְּהוּי כְּאֵלוֹ הֵם עַצְמָם מְכָרוּ וְחֲזוֹר וְגוֹבָה הַקְּרָן וְהַשְּׁבַח וְכַדָּאֲמְרִי' בַּפ"ק דְּמַצִּיעָא הַלְכָתָא יֵשׁ לוֹ מְעוֹת וְיֵשׁ לוֹ שְׁבַח וְאִף עַל פִּי שְׁלֵא פִּירֵשׁ לוֹ אֶת הַשְּׁבַח דְּאֲחָרִיו' טְעוֹת סוֹפֵר הוּא וְאִין לוֹמֵר דְּשִׁאֲנִי הֵתֵם שְׁלֵא הִיָּה הַטְּעוֹת בְּדִין אֲלֵא שְׁטַעוּ שְׁלֵא יָדְעוּ שְׁהִיָּתָה גְּזוּלָה אוֹ מְשׁוּנְעָבָד אֲבָל הֵכָא בְּגִדוֹן דִּינִין הַטְּעוֹת הִיָּה בְּדִין שְׁלֵא הִי' לְהֵם לְמַכְּוֹר נִכְסֵין רְטוּשִׁין וְטַעוּ בְּדִין וְהֵם טוֹעִים בְּדָבָר מְשֻׁנָּה וְחֲזוֹרִין וְכֹל דְּאִיכָּא פְּסִיד' לְבַעַל דִּין בְּחֲזָרְתָן כְּגוֹן בְּגִדוֹן דִּינִין שְׁפַתֵּר וּבְנָה וְהוֹצִיאָ כֶּמֶה הוֹצִיאָוֹת מְשַׁלֵּם הַב"ד הַפּוֹשֵׁעַ וְאִין לִיתוּמִים לְשַׁלֵּם הָאִ לִיתָא דְּהֵכָא נְמִי אֶפְיָלוּ תִּימָא שְׁיָדְעוּ ב"ד שֶׁהָיוּ נִכְסֵי רְטוּשִׁין בְּדִין מְכָרוּ דְּנָהִי דְּלֹא הִיָּה לְהֵם רְשׁוּת לְמַכְּוֹר לְמִזוֹן הַבַּת שְׁהִיָּתָה גְּדוּלָה מִבַּת שֵׁשׁ מִיָּהוּ יְכוּלִין לְמַכְּוֹר לְמִזוֹן הָאִשָּׁה כְּדִין הָאִשָּׁה שְׁהִלָּף בְּעֵלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם וּבָאָה לִב"ד לְתַבְּנִין מְזוּנוֹתֶיהָ כ"ש שְׁהֶאֱמַת הוּא שְׁלֵא יָדְעוּ בְּשַׁעַת הַמְּכָר שֶׁהָיוּ נִכְסֵי רְטוּשִׁין אֲלֵא שְׁחָשְׁבוּ שְׁהִיָּתָה אֶלְמָנָה שְׁמַת בְּעֵלָהּ בְּעַדוֹ בְּרוּר וְיְתוּמָה שְׁמַת אֲבִיָּה וְאִין אֵלּוּ טוֹעִין בְּדִין וְנְדָמִי מְמַשׁ לְהֵי' דְּנִמְצָאת הַשָּׂדֶה גְּזוּלָה אוֹ מְשׁוּנְעָבָד לְאַחַר שְׁהַאֲחָרִיּוֹת עַל הַיְתוּמִים: וְגְדוּלָה מְזוּ פְּתַב הָרֵא"ש בְּתַשׁוּבַת שְׁאֵלָה וְהַבִּיאָה הַטּוֹר בְּאֶבְן הָעֶזְרָה סִמְן ק"ד זֶה לְשׁוֹנָה וְשִׁשְׁאֵלַת עַל קַרְקַע שֶׁל יְתוּמִים שְׁהַכְרִיזוּ ב"ד עֲלָיו לְמִוְכָרוֹ לְהַגְבּוֹת לְאִשָּׁה כְּתוּבָתָהּ וּמְכָרוּ ב"ד הַקְּרַקַע וְכַתְּבוּ אַחָרִיּוֹת הַמְּכָר עַל הַיְתוּמִי' וְעַתָּה רוּצִי' הַיְתוּמִים לְהוֹצִיאָ מִיַּד

הלוקח כי אמרו שלא כדין מכרוהו שפכר מחלה להם כתנבטה תשובה מרמה עשו ולא תעשינה ידיהם תושיה כי ב"ד מכרוהו כי לא ידעו באותה מחילה טמירתא ואחריות המכר על היתומים ואי איניש דעלמא הנה הבא להוציא הקרקע היו היתומי חייבין לפרוע ועמה נמי שהם באים להוציא מיד הלוקח האחריות עליהם הילכף אינה מחיל' וישאר הקרקע ביד הלוקח עכ"ל הרי בפ"י שאעפ"י שטעו בדין דקנימא לן אין נזקקין לנכסי יתומים אא"כ ריבית אוכלת בהן או להגבות לאשה כתנבטה א"ה פיון דבשעת המכר לא ידעו באותה מחילה האחריות על היתומים והכא נמי נראה דלא שנא ועוד אפילו נימא שהב"ד חייב לשלם ולא הבת מ"מ יש פח ביד הקונה שלא לצאת מן הבי' עד שיפרעו לו כל הוצאותיו בנדון זה שהוא ממון שאין לו תובעים כמו שפכתתי זהו מה שידן הדין בדין זה וקצת מהחכמים שהיו הב"ד בשעת המכר יעצו את התובע לאיים ולהגזי' את הקונה בערפאות הגוים עד שהוצרך הקונה לבא לפנייהם לדון והעני הקונ' הנה צועק לאמר מי הוא התובע שלי ואמרו הב"ד אנחנו התובעים שלך אמר להם והלא אתם עצמכם מכרתם לי אמרו לו טעינו בדין נהרי אנו חוזרין אמר להם א"כ תפרעו לי מה שהפסדתם אותי אמרו לו אין לנו לשלם אמר להם א"כ לא אצא מן הבית אז גזרו עליו בכח חרם שיצא מהבית ועשו עם הבת שתפרע לו מה שיראה בעיניהם באופן שהם נעשו תובעים והם נעשו עדים להעיד על עצמם שטעו בדין והם נעשו דייני' והוציאוהו מן הבית ופרעו לו כדין היורד שלא ברשות יורנו מורנו ורבינו אם הדין כדברי הדיין הראשון או כדברי הב"ד הב' ושכרף כפול מן השמים: תשובה יגעתי ולא מצאתי טעם למערערים על מכירה זו שנעשה על יד האלמנ' והאפוטר' וברשות ב"ד שאם אין בה מקח טעות ולא אונאה במקיר' אחד מהם היתה המכירה קיימת כ"ש בהצטרפות כלם ביחד: אם מצד מכירת האלמנה הוא מבואר שמכירתה מכירה בלא ב"ד וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פי"ח מהלכות אשנות וכן אם מכרה למזונות בינה לבין עצמה וכו' מכרה קיים וכן כתב פי"ח לענין כתובה שמכרה לבינה ובין עצמה כו' וכתב המגיד ז"ל בינה לבין עצמה היא בלא שלשה היודעים בשומא וכן כתב פי"ח בדין המזונות וכו' אבל בדיעבד אפילו בלא הם כשמכרה שנה בשנה מכרה קיים ע"כ ואפילו שיש מי שחולק בזה פיון שפכר מכרה בדיעבד יאמר הקונה קים לי כרבינו משה והגלויים אליו: ואפילו נאמר כי זאת האשה אינה אלמנה ונחשבת כאשה שהלה בעלה למדינת הים ג"כ יהיה מכרה קיים וכמו שכתב רבי' משה ז"ל פי"ב וכן אם לא עמדה בדין ומכרה לעצמה למזונות מכרה קיים וכו' וכמו שכתב הרב המגיד ז"ל למזונות אלו שוין למזונות האלמנה וכו': ונראה לי דאפילו מכרה ליותר מששה חדשים מכרה קיים בדיעבד אם לא היתה מוצאת למפור מן הבית לשיעור ששה חדשים שאין מי שיקנה בית לשליש ולרביע ועוד דטעמא דמוכרת לו' חדשים ולא יותר נראה דהויא כשהי' אלמנה שמא תנשא דמהאי טעמא פרש"י ז"ל דאין נותנין לה אלא א' לשלשים יום אבל למי שהלה בעלה למ"ה ולא שמעו שמת דאינה יכולה להנשא לא ואם מצד מכירת האפוטר' ג"כ המכירה קיימת אם הנה בעלה מת בין שיהיה אפוטרופוס שמניהו אבי יתומים בין מנהו ב"ד יש לו למפור להאכיל ליתומים כמו שאמרו פ"ק הניזקין וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פי"א מהלכות גחלות ואם מוכרים להאכיל ליתומים ואפילו בנות דהנה בכלל יתומים ה"ה נמי לאלמנה וכ"ש הוא דבנות ואלמנה מתקנה קאכלי והיא קודמת למזונות הבנות אם אין

מזונות לכולן: ואם מצד מכירת ב"ד גם פן המכירה קיימת שהרי תביעת מזונות האלמנה הוא מב"ד והם מוכרים ונותנים לה למזונות כמבואר בכל הפוסקים ז"ל וב"ד רשאים למפור אפילו ליותר מששה חדשים וכמו שהביא בטור א"ה סי' צ"ג בשם ריש מתיבתא דאחר הו' חדשים מוכרה בב"ד אפילו לכמה שנים עד שתטול פתובתה וכו' ואף בב"ד דלא מחזקי' ליה בנדאי מת לענן ירושה אלא ולענן התר האשה פיון שנוטלת פתובתה על פי שמועה זו יהיה לה דין אלמנה גם פן לענן מכירה לגביות הפתובה או המזונות וכן מכירת אפטרופוס או ב"ד למזונות הו'א מכירה אפילו הו' נכסי רטושין כנ"ד דיצא לדעת וכתב הרמב"ם ז"ל ספ"ז מהלכות נחלו' מי שיצא לדעת וכו' שמעו בו שמת הרי ב"ד מוציאים פל המטלטלין וכו' וכתב הרב המגיד ז"ל דעת רבי' הוא שדין שמעו בו שמת ביוצא לדעת הוא כדין לא שמעו שמת כשבוי וכו' ובדין לא שמעו בו שמת כשבוי כתב הרמב"ם ז"ל למעלה שהמטלטלים יהיו ביד נאמן ומורידין לתו' השרקעות קרובים וכו' ונלמוד זה ממיקרא דשמואל פ' המפקיד שבוי שנשפך והניח קמה לקצור וכו' ב"ד יורדין לנכסיו ומעמידים להם אפטרופוס וכו' ואחר כן מורידין קרוב לנכסיו כמו שהביאה מ"מ הרי שמעמידים אפטרופוס לפי שעה בנכסי רטושין ומסתמא ממה שיש ביד זה זנין את האלמנה ובנים ובנות ואם יצטרף למפור קרקע יהיה ע"י אפטרופוס זה לפי שעה למכירת קרקעי כדי שיהיו בידו הפעות ליתנם מדי חדש בחדשו או לששה חדשים דאין האשה מפסדת מזונות בנכסי רטושין או נטושין או שבין ואם אין מעות בעין פשיטא שמוכרה היא ואפטרופוס כשאר נשים בין שתהיה אלמנה או אשת איש יש לה מזונות ואם פן אם נמכרה הבית למזונות המכירה קיימ' ולכתובה נמי פיון שגוב' פתובה בשמועה זו ומתירה לינשא וכ"ש ב"ד שמוכרין למזונות האלמנה והבנות ולכתובה.

ואם פן טעה מי שלימד לבת לומר שטעו ב"ד למפור נכסי רטושין דאע"ג דהרמב"ן והרשב"א ז"ל חולקים על הרמב"ם בנכסי רטושין דאף כשמעו בו שמת אין מורידין קרוב לנכסיהם אלא שמורידין רחוק כמו שהביא מ"מ אפ"ה לענן מזונות האלמנה והבנו' פשיטא דלכ"ע מורידין מי שיהיה למפור קרקעות למזונות או לכתובה או ב"ד עצמ' ומכירתם מכירה פיון שאין מטלטלים או דבר אחר למפור: וגם מה שטענה שהמכירה היתה בטעות בחשבכם שהחזקה לבד היא של ישראל וגוף השרקע הנה של גוי והאמת הוא שגוף השרקע הוא של ישראל וכיון שחזק' אין כאן מכירה אין כאן נראה לי שאם אין כאן אונאה או מקח טעות בסוף המכר אם הנה השרקע שלו שלא מכרה בפחות משוניה מה שהיה שנה מאתים במנה אינה טענה דמה לי שתהיה חזקה מה לי שיהיה כולה שלו הרי קרקע זה שחשבו למפור נמכר וכ"ש לדעת הרמב"ם ז"ל ונאחרים שכתבו דאין אונאה אפילו שנה אלה במנה כמו שכתב פרק י"ג וכי היכי דאין אונאה לקרקעות ה"נ לחזקות דנר' דחשיבי כקרקע ולא גרע משכירו' קרקע דהוי כקרקע ושללא הגיע הזמן כדמשמע פ' מציאה האשה ולענן אונאה נמי אמרינן דשכירות אין בו אונאה כמו קרקע עצמו: ואם הנה הענן שפחשכם שהיתה חזקה לבד מכרו אותה במאה ואם היו יודעים שהיתה כולה שלו לא היו מוכרים אותם פי אם בק"ו נראה דהוי כמקח טעות אפילו תהיה החזקה נחשבת כקרקע והוי כמוכר קרקע בסתם בחזקה שהוא כן חורין ונמצא שהיה חייב עליו המוכר סך מעות או שיש חק על השרקע שיפרעו עליו מקס ידוע פל

שְׁנָה שֶׁהוּא פְּשוּט שֶׁחַיִּיב לְפָרוֹעַ הוּא מֵה שֶׁחַיִּיב עָלָיו וְהַחֲקֵי שֶׁל הַקְּרָקָע וְכֵן נִמְי אִם מְכָרָה בְּתַנְאֵי שֶׁיִּפְרַע הוּא מֵה שֶׁחַיִּיב עַל הַקְּרָקָע סָדָּה יְדוּעַ וְאַחַר כֵּן נִזְכָּר שֶׁכָּבַר פְּרַע אוֹ שֶׁאִמַר לוֹ שֶׁהִיא מוֹכְרוֹ לוֹ בְּזֶה הַסָּדָּה לְבַד עַל שֶׁהִיא חֲקֵי עַל הַקְּרָקָע בְּכָל שְׁנָה וְנִמְצָא אַחַר כֵּן שֶׁלֹּא הִיא פְּשוּט גַּם כֵּן שֶׁיִּפְרַע לוֹ מֵה שֶׁאִמַר שֶׁהִיא חַיִּיב אוֹ מֵה שֶׁהִיא שְׁנָה הַקְּרָקָע יוֹתֵר אִם לֹא הִיא עָלָיו אוֹתוֹ חֲקֵי אוֹ יִתְבַטֵּל הַמְּקַח וְכֵן בְּגִדוֹן זֶה שֶׁמְכָרָה בְּסָדָּה זֶה בְּחִזְקַת שֶׁהִיא חֲזָקָה וְהִיא חַיִּיב לִישְׁמַעְאֵל בְּעַל הַקְּרָקָע שֶׁכִּירוֹת מֵה וְנוֹדַע אַחַר כֵּן שֶׁהִיא חֲזָקָה שֶׁלֹּא הִיא מוֹכְרָה בְּזֶה הַסָּדָּה יִהְיֶה חַיִּיב לְפָרוֹעַ לוֹ הַשְּׁכִירוֹ שֶׁהִיא צָרִיךְ לְפָרוֹעַ לְגוּי אִזּוֹ יִתְבַטֵּל הַמְּקַח בְּטַעְנָה שֶׁהִיא בְּטַעְנֵי כְּמוֹ שֶׁטַעְנָה הַבַּת אֲבָל אֵין נִרְאָה כֵּן מִלְשׁוֹן זֶה שֶׁפְּתוּב שֶׁפִּינוֹן שֶׁחֲזָקָה אֵין כְּאֵן מְכִירָה אֵין כְּאֵן נִרְאָה שֶׁאֵין הַטַעְנָה מִפְּנֵי שֶׁמְכָרָה בְּפָחוֹת אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁחֲשָׁב שֶׁהִיא חֲזָקָה וְלֹא הִיא חֲזָקָה וְאִם אֵין אוֹנָאָה וְלֹא דְרָרָא דְמִמוֹנֵי מֵה לִי שֶׁתְּהִיָּה חֲזָקָה אוֹ גוֹף קְרָקָע וְגַם שְׁנֵא שֶׁכְּפוֹנֵי טַעְנָה זֶה הוּא עַל זֶה מִפְּנֵי שֶׁמְכָרָה בְּפָחוֹת מִשְׁוֹנֵיהָ שֶׁחֲשָׁבוּ שֶׁהִיא חֲזָקָה אֲפֹשֶׁר שֶׁלֹּא יִתְבַטֵּל הַמְּקַח אֲלֵא שֶׁיִּתֵּן הַקּוֹנֵה תְּשִׁלוֹם מֵה שֶׁיִּשׁ הַפְּרָשׁ בֵּין חֲזָקָה לְמְכִירָה וְהִיא תִּפְדֵּי הַבַּיִת מִן הַגּוּי אִם הִיא מְמוֹשְׁכָּנָה כְּמוֹ שֶׁטַעְנָה הִיא וְלִהְרַמְבַּ"ם ז"ל וְהַגְּלוּיִם עִמּוֹ דְאֵין אוֹנָאָה לְקְרָקָעוֹת אֲפִילוֹ שְׁנָה אֲלֵף בְּמִנָּה אֵין כְּאֵן דִּין אוֹנָאָה כָּלֵל וְיֵמָה שֶׁחֲשָׁבוּ שֶׁהִיא חֲזָקָה וְנִמְצָא שֶׁהִיא גוֹף הַקְּרָקָע גַּם כֵּן דִּהְפַל קְרָקָע וְאֵין בּוֹ אוֹנָאָה: וּמ"מ אֲפֹשֶׁר לֹא דִּישׁ כְּאֵן מְקַח טַעְנוֹת מִטַעֵם אַחַר שֶׁלֹּא טַעְנָה הִיא שֶׁאִם הִיא יוֹדְעִים שֶׁהִיא גוֹף הַקְּרָקָע שֶׁלֹּא אִילוֹי שֶׁלֹּא הִיא מוֹכְרִין שֶׁאֵין אָדָם מוֹכֵר גוֹף קְרָקָע אֲלֵא לְצוּרָה גְּדוֹל וּמִפְּנֵי שֶׁחֲשָׁבוּ שֶׁהִיא חֲזָקָה מְכָרוּהוּ שֶׁאִם לֹא כֵּן אֲפִילוֹ שֶׁהִיא צָרִיכִים מַעוֹת מְזוֹנוֹת הִיא מְמוֹשְׁכָּנָה אוֹתוֹ אוֹ הִיא מְבַקְשִׁים מַעוֹת מִמְּקוֹם אַחַר וְהִיא מְנַיִחִים קְרָקָע לִיתוּמָה שֶׁהוּא נִחְלַת אֲבִיהָ וְלֹא מְכָרוּ אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁחֲשָׁבוּ שֶׁהִיא חֲזָקָה בְּעֵלְמָא וְכִינוֹן דְּבַעַל הַקְּרָקָע מְקַפֵּיד בְּכַה"ג ב"ד וְאֲפּוֹטְרוֹפּוֹס נְמִי הִיא מְקַפֵּידִים וְלֹא הִיא מוֹכְרִים וּמִפְּנֵי שֶׁחֲשָׁבוּ שֶׁהִיא חֲזָקָה לְבַד הוּא שֶׁמְכָרוּ וְיִהְיֶה כְּמִקְח טַעְנוֹת אֲפִילוֹ שֶׁלֹּא הִיא טַעְנוֹת בְּשׁוּי דְמֵי הַמְכִיר' וְדָמֵי לֵהָא דְאִמְרֵי בְּבִתְרָא פִר' הַמּוֹכֵר אֲרַעָא וְדִקְלֵי וְכו' וְאֵי לִית לֵיהָ דִקְלֵי זָבִין לִי תְרֵי דִקְלֵי וְכִשְׁאִמַר לוֹ קְרָקָע בְּדִקְלִים אִם לֹא הִיא בּוֹ שְׁנֵי דִקְלִים הִיא מְקַח טַעְנוֹת אֲפִילוֹ שֶׁיִּתֵּן לוֹ ב' דִקְלִים בְּמִקוֹם אַחַר כְּמוֹ שֶׁפְּתַב הַרְמַב"ם פכ"ד מה' מְכִירָה וְה"ה נְמִי אֵיפְכָא שֶׁטַעְנָה מוֹכֵר וְאִמַר קְרָקָע פְּלוֹנֵי שֶׁאֵין בּוֹ דִקְלִים אֲנִי מוֹכֵר לָךְ וְנִמְצָא שֶׁהִיא בּוֹ דִקְלִים יִהְיֶה מְקַח טַעְנוֹת אֲפִילוֹ יִחְזוֹר וְיִקְנֶה מִמֶּנּוּ הַדִקְלִים וְכֵן בְּנ"ד מְכָרוּ חֲזָקָה בְּלֹא גוֹף קְרָקָע וְנִמְצָא שֶׁהִיא גַּם כֵּן בְּמְכִירָה גוֹף קְרָקָע יִהְיֶה כְּאֵן מְקַח טַעְנוֹת כְּמוֹ אִם מְכָר לוֹ גוֹף קְרָקָע וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הִיא חֲזָקָה אֲלֵא חֲזָקָה קְרָקָע שֶׁיִּכּוֹל לֹא מְקַח הַקּוֹנֵה לֹא הוֹצֵאתִי מַעוֹתֵי עַל חֲזָקַת קְרָקָע בְּעֵלְמָא אֲלֵא עַל גוֹף קְרָקָע וְכָל שֶׁהוּא מְקַח טַעְנוֹת לְגַבֵּי קוֹנֵה אִם טַעְנָה בּוֹ מוֹכֵר יִהְיֶה גַּם כֵּן מְקַח טַעְנוֹת וְכָל זֶה הוּא אִם יִתְבַרֵר שֶׁהִיא גוֹף הַקְּרָקָע שֶׁלֹּא כִי מֵה שֶׁאִמַר הַגּוּי אֵינּוּ רְאָיָה כְּמוֹ שֶׁפָּא בְּטַעְנוֹת: וְכֵן יֵשׁ טַעֵם אַחַר שֶׁלֹּא בָּא בְּטַעְנוֹת שֶׁיִּתְבַטְלוּ בּוֹ מְכָר זֶה אִם הוּא בְּפָחוֹת מִשְׁוֹנֵיהָ בֵּין שֶׁהִיא חֲזָקָה אוֹ גוֹף קְרָקָע מְצַד מְכִירַת אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס וְכַתֵּב הַרְמַב"ם ז"ל פ"ג מה' מְכִירָה דְאֲפּוֹטְרוֹפּוֹס הִיא כְּשִׁלִּיחַ דָּאֵם טַעְנָה כֵּל שֶׁהוּא אֲפִילוֹ בְּקְרָקָעוֹת חוּזֵר וְאֲפִילוֹ שֶׁפְּתוּב בְּשִׁטְר הַמְכָר שֶׁהִיא הַמְכִירָה מִפִּי ב"ד הֵינּוּ שֶׁב"ד נִתְּנוּ רְשׁוֹת לְאֲפּוֹטְרוֹפּוֹס לְמִפְּנֵי וְלֹא שֶׁב"ד עֲצָמָם מְכָרוּ וְאֲפִילוֹ הִיא אֲמַת שֶׁב"ד עֲצָמָם מְכָרוּ אִם טַעְנוֹ בְּשִׁטְרוֹת אֲפִילוֹ בְּקְרָקָעוֹת בְּטֵל הַמְּקַח כְּמוֹ שֶׁכַּתֵּב הַרְמַב"ם ז"ל וְהֵינּוּ בְּמֵה שֶׁאֵין צָרִיךְ הַכְרָזָה דוּמְנֵי דְמִטְלֵטְלִים דְמִיִּתֵי בְּהַדְיָהוּ וּמְכִירָה לְמְזוֹנוֹת כֵּן לֹא צָרִיךְ הַכְרָזָה וְאֲפִילוֹ הַכְרִיזוּ

אם טעו חוזר כמו שפכת הרמב"ם ז"ל פי"ב מהלכות מלוג דאלו הצריף הכרזה אפי' מאתים במנה אינו חוזר כמו שפכת שם.

ולענן מה שהוציא בבנין הפתים נראה דהוי פירוד ברשות וידו על העליונה דאפילו קונה שדה ונמצא גזולה גובה מבעל השדה ההוצא' והקרן עם שאר השבח מן הגזולן כמו שפכת הרמב"ם ז"ל פי"ט מהלכות גזלה וכ"ש זה שהמוכר עצמו לא ידע שהיה גוף הקרקע שלו ואפילו יהיה נכסי רטושין יכולה הבת לערער על המכירה ואפילו האלמנה והאפטרופוס והב"ד שמכרו יכולים לערער ולפרוע פירוד ברשות אם יתברר שהיתה גוף הקרקע שלו בין שיש מקח טעות כפי מה שכתבו למעלה כמו שהו' בכל מקח טעות שהמוכר עצמו יכול לחזור בו או אם יש במקר אונאה כמו שפכתתי ולא שייך הקא טעמא דאחריות דעלמא לא קבליתו וכו' אחריות דידכו מי לא קבליתו עלליכו כמו שפכת המורה.

דהאי טעמא לא אתמר אלא אם היו באים המוכרים לטרון כל הדמים מצד חוב וכיוצא בו אבל הקא דטענתיהו משום מקח טעות וחוזרים לו מעותיו וההוצאה והשבח לא שייך כלל האי טעמא לא לאלמנה אפילו נשבעה בשטר דהויא שבועה בטעות ולא לב"ד דב"ד נזקקין להוריד קרוב לנכסי רטושין כאריס שלא פדברי המורה שפכת דאין ב"ד נזקקין לנכסי גדול דבכה"ג נזקקין פדאמר וב"ד שטעו במקר הם עצמם חוזרים ולא לאפטרופוס דמוכר עצמו חוזר בכה"ג פדאמר וגם אין הקונה יכול לומר לבת לא בעינא לאשתעוויי דינא בהדה עד שתביא ראיה שמת מורישה כמו שפכת המורה דהא דכתב הרמב"ם ז"ל ריש פ"ז הוא להוריד' לנחלה אבל לאריסות יכולים להורידם כמו שפכת בסוף הפרק ומורידין הקרוב לשדות ולכרמים כאריס וכו' וה"נ יורדים לפתים לחזק בדקם ולגבות שכירותם וכ"ש בנ"ד שלא הורידום ב"ד מקודם אלא הם היו שוכנים בפתים מזמן שהלך האיש דפשיטא דהשתא יכולים לחזור ולשכון בהם פבתחלה אין פאן שום טעות בדין שמכרו נכסי רטושין בטענת הבת והודאת הב"ד שהרי יכולים היו למפן' למזונו' כמו שפכתתי למעלה וכמו שפכת המורה גם כן וגם ענין מקח טעות שפכתתי היינו לכשיתברר בקרור גמור בפני ב"ד שהיה גוף הקרקע שלו מה שלא נתברר עד עתה בטענות וגם אם היה טעות במקח שתות שפכתנו לא נתברר גם כן בטענות ולכן המקח יהיה קיים אם לא יתברר ענין אלא שראיתי בטענות הלוקח שהוא תובע הוצאתו ונראה שבע"כ עונה אמן כפי מה שנראה בטענות ולית דיין ישר שלא יחייב אותה לפרוע פדין יורד ברשות האלמנה והאפטרופוס וב"ד והם כג' רשויות שבת ר"ה לב"ד ג' ורה"י לאפטרופוס וכרמלית לאלמנה ואין פאן מקום פטור אלא חייב פירוד ברשות נאם המבי"ט: שאלה ר"מ ראובן כתב שטר שידוכין וכתוב בו הדירה בארץ ישראל וקבל עליו הארוס הנ"ל נזירות שמשון בר מנוח בכל תנאיו אם יוצי' את אשתו מפה לעולם ואם ידור בשום מדינה פי אם פה בצפת תוב"ב מלבד שיהיה עובר על שבועתו יהיה נזיר כנז' וקנינ' מהארוס וכו' ונשבע וכו' ועתה מערער ראובן ואומר פי מעולם לא הוציא דבר נזירו' מפיו אלא שהראו שטר עם פל התנאי' ובכלל' תנאי הנזיר' הנז' וקראו בינו לבין עצמו ולא דקד' בו נאח"כ אמרו לו מוד' אתה בכל מה שכתו' פה ואמר להם מודה אני בכל ולא דבר עוד ולקחו ממנו קנין ושבועה לקיים מה שכתוב בו וחתמו העדים בו וא' מן העדים מודה שלא שמע מפיו דבר הנזירות אלא שאמר מודה אני כל מה שכתוב

ונטל קנין ושבועה לכן יורינו רבינו אם יחול עליו הנזירות או לא יחול פיון שלא הוציא בפ' ענין הנזירות בשפתינו ואם הוא נאמן נגד מה שכתוב בשטר אם העדים לא יאמרו שקבל בפ' אלא שהודה או נגד העדים עצמם אם יאמרו בפ' שקבל הנזירות: תשובה נראה לי דאין הנזירות חל על ראובן אם לא הוציא בשפתינו אלא לשון הודאה על פל הפתוב בשטר ומשום דבנדריים ונזירות ושבועות בעינו שיוציא בשפתינו ויגמור בלבו ענין הנדר או נזירות או שבועות ובענין לשון הודאה אין בו שום הודאה לנזירות ולא דמי לידות נדרים ונזירות דילפינו להו דהו דהו פמותן ותנו ריש נזיר האומר אהא הרי זה נזיר וכדאוקמי בגמרא פגון שהיה נזיר עובר לפניו דהתם לשון אהא הוא יד שהוא מתפי' ומדמה את גופו לנזיר העובר לפניו פי לשון אהא הוא הוראה על עצמותו שיהיה כף שהוא לשון התפסה וכדמשמע בגמרא דקאמר רבי מאיר סבר מיתפס איניש וכו' ורבנן סברי לא משמע דברי שא מודו רבנן דהני מדין התפסה דיד נמי התפסה הניא אבל לשון הודאה אינו מראה שום דבר על גופו שיהיה כף ואינו לשון התפסה אלא שהוא מודה על דבר העבר שהוא פן ואין לשון נזירות ולא ידור ואם הוא מודה שהיה נזיר ולא היה נזיר אין זה קבלת נזירות וכן אם מודה שקבל נזירות והוא ידוע שלא קבלו אין זה נזירות דבעי' ביטוי שפתיים וגמר בלב והכא ליכא אלא ביטוי דייבו' המורה עניינו על שעושה עצמו נזיר ולא גמר לב ואפילו שאמר אני מודה לשון אני חוזר על לשון ההודאה מה שאינו פן לשון נאני שאומר אחר מי שפטר בנזיר דהני לשון המורה נזירות על עצמו ובאהא יש לשון יד שמורה על שרוצה להיות נזיר כשנזיר עובר לפניו וגמר גם פן בלבו להיות נזיר ובהו נאמן דאמרין דהני קבלה היינו כשחברו מדירו דמה שמוציא חברו בפסה הני פאלו הוא מוציא: עוד היה נראה לי כי אפילו אמר ראובן לשמעון תהיה נזיר או אהא נזיר ואמר הן אינו נזיר דלא הוציא בשפתינו שום ענין נזירות עליו אע"פ שגמר בלבו ענין הנזירות ומה שאמר הן או אמן על תהיה נזיר הוא שיהיה נזיר לכשירצה וכשאמר אהא נזיר ואמר הן או אמן משמע שהוא מודה שהוא נזיר ואינו פן אבל כשאומר משביע אני עליך ואומר הן או אמן הוא קבלת שבועה ובאהא הני ל' יד נזירות כדאמר ולא דמי למי שאומר נאני אחר מי שפטר בנזיר שהתפיס עצמו בנזירות הא' משום דהתם פיון דאמר אני אחר מי שפטר הני כמו שאומר נאני נזיר ולשון נאני מורה גם פן על עצמות שיהיה כמו האחר אבל מי שאומר הן על מי שאמר לו תהיה נזיר אין לשון הן אלא קבלת דברים ולא שום לשון שיורה לשון נזירות על עצמו והוא לשון קבלת דברים שרוצה לקבל דבריו לכשיאמר כף אפילו הרי אני נזיר וכל זמן שלא אמר אינו פלום אם לא כשאמר הריני נזיר ואת' ואמר אמן דהני נזיר כדמשמע ממתניתין דהריני נזיר ואת וכו' פ' מי שאמר וכן אם אמר הן כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ב דנדריים או דבר שעונין בענין אמן והיינו משום דהוא הוציא בשפתינו וחברו ענה בשפתינו וקבל אבל מי שאמרו לו תהיה נזיר או אהא נזיר ואמר הן נראה דלא הני נזיר פיון שהוא אינו מקבל עליו דהא דאמר' פרק שבויע' תנין דאח' הנשבע או עונה אמן אחר חברו שהשביעו היינו בשבועות דיליף התם מדכתב ואמרה האשה אמן אמן שהוא משביעו ואומר אמן אבל בנדריים ונזירות לא סגי אמן אלא היכא דהו' נמי נזיר או נזיר דמה שהוא מקבל עליו ומוציא מפיו וזה עונה אמן הני פאלו הוא הוציא מפיו כדאמר ומה שהוא מדיר אותו באומר אהא נזיר אעפ"י שיענה אמן אינו נזיר דבשלמ' גבי שבועות הוא אומר משביע אני עליך

וכו' ואו' הן או אמן הני כמוציא שבועה מפיו אבל אם אומר תהיה נזיר או פירות אלו יהיו אסורים עליה ואמר הן או אמן לא נאסר דמשמע שהוא מקבל דבריו שיקבל נזירות או יהיו פירות אסורין לכשיקבל עליו אבל כשאוי' ואתה על מה שאמר הוא קודם הרניני נזיר וענה אמן או הן הני קבלת דברים מיד כמו שהוא קבל הנזירות מיד וכך גבי איסור פירות פינן דפיו ולבו של אחרים שנים מהנאי לגביה ומה שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ה מה' נדרים הרי פירות פלו' אסורין עליה או הרי אתה אסור בהננית פלו' אינו פלו' וכו' אלא א"כ ענה אמן וכו' יש לחלק מפני שאומר הרי ולשון הרי משמע לשון קבלה מעכשיו ולהבא כדמשמע בגיטין גבי גט שאמר הרי הוא פחרש וכו' וכן מפני שאוי' פירות אלו אסורים עליה או הרי אתה אסור וכו' ואומר אמן אבל כשאוי' תהיה נזיר או פירות אלו יהיו אסורין' עליה אפילו אמר אמן לא נאסר דאינו לשון קבלה מיד אלא או' אתה מקבל נזירות ואמר הן או פירות אלו אסורים עליה ואמר הן ומה שכתב תחלת פ"ב אהד הנזיר מפי עצמו או שהדירו חבירו ואמר אמן וכו' מייירי כה"ג פקבלת הנזיר מיד או כשאמר הרי כדאמר ובנ"ד שכתוב בשטר סיפור והגדת העדים שקבל נזירות שמשון בקל תנאיו ואמר שהראו לו השטר ואמר אני מודה בכל מה שכתוב בו פשיטא דאין בהודאה זו שום קבלת נזירות כי גם העדים לא הזכירו ואינו פלו' דאין פאן הוצאת בשפתיים לא מפיו ולא מפי אחר אלא סיפור דברי העדים שקבל והוא הודה שקבל ואינו פן דאפי' אמר אדם לחבירו אי אתה מודה שקבלת נזירות ואומר הן אני מודה אם הוא אמת שלא קבלו אין הודאתו עושה אותו נזיר עוד אני אומר אפילו היה כתוב בכתב ידו אני פלו' מודה שקבלתי נזירות שמשון וכו' אינו פלו' פינן שלא בטא בשפתיים אעפ"י שגמר בלבו דתרונייהו בעינן ובבציר מתרונייהו לא נאסר ולא נאמר דשוי נפשיה חתיכה דאיסורא וכמו שכתוב בת"ה סימן שכ"ז: עוד אני אומר אפילו היה כתוב אני מקבל נזירות שמשון וכו' ואמר בפיו אני מודה מה שכתוב פאן אינו פלו' דהא בעינן יד לשון התפסה בגופו של נזיר דומיא דאהא כדאמר לעיל דהכי משמע מדאמרין בגמרא ר' מאיר סבר וכו' ורבנן סברי לא מיתפי' איניש וכו' וכדאמר לעיל ולשון אני מודה על מה שכתוב פאן אינו לשון התפסה דהתפסה הויה כגופו של נזיר כשאומר אהא או בתפיסת שערו כשאוי' מכלכל או מסלסל וכו': ואם העדים מכחישים אה זה ואוי' שקבל נזירות בפיו כמו שכתוב בשטר או כתב ידן יוצא ממקום אחר אפילו לא יאמרו שום דבר אינו נאמן הוא לומר שלא קבל הנזירות פינן שכתוב בפיו שקבל הנזירות ומסתמא נאמר שפן היה שקבלו בפיו אבל אם אמרים שלא קבל אלא שהודה כמו שאומר הוא נראה לי דאף על גב דכתב ידן יוצא ממקום אחר יהיו נאמנים דלאו פולי עלמא דינא גמירי וסברי דהודאה במה שכתוב הויה כקבלה גופא וראיה ממה שכתב הר"ן ז"ל תשובת מ' נז"ל דע שפל דבר שהעדים מצויים לטעות בו יכולין לברר דבריהם ואין בזה משום חוזר ומגיד וראיה לדבר וכו' עד וכתב הריב"ז בעל המאור ז"ל ומפאן למדין שפל דבר שהעדים מצויים לטעות בו נאמנים כו' ע"כ וכו' וכן הרשב"א ז"ל תשובה אלה י"ב כתב דאפילו כתב ידן יוצא ממקום אחר נאמנים לומר כן וכך היה בדבר שאינו בפיו בשטר ובנדון זה הוא מצוי שיטעו העדים ויחשבו פי ההודאה במה שכתוב למעלה הויה קבלת נזירות פי כפר שמעתי שיש איזה חכם במדינה שסובר כן וא"כ כשאוי' שפך היה כדבריו אינו חוזרים ומגידים אבל מן הסתם אם לא שאלו את פיהם לא נאמר כן היה אלא

משמעות השטר הוא שקבל הנזירות בפיו כמו שכתוב בשטר: ואפ"ה יש להרהר אחר
נזירות זה שהוא או' שלא הוציא בפיו ולא רצה לקבלו ואם פן אפילו לדברי העדים אם
יאמרו שקבל הנזירות הוא אומר כי מעולם לא רצה לקבלו ולא היה לבו שלם עמו אפילו
בטא בשפתיו ולא הווי פיו ולבו שנים ולא הווי נזירות אם יוכל לברר שהיה אנוס וגם
שחשב בלבו דבר המותר כמו נדרי אונסין: רמא אשת ראובן ראתה בתקרת נשים
אחרות את פלת שמעון בשעת חנופתה בעוד שהיתה בבית אביה שלא היה לה בצוארה
כל כף תכשיטי זהב וקצת נשים מאליהן שמו לפלה מתכשיטיהן בלתי ששאל' מהנה דבר
וגם אשת ראובן בכללן שמה תכשיט זהב בצואר הפלה וקשר' אותו בקשר אמיץ וסוק
קשר של קנימ': ואמרה לאחותה חתן ובפרט לאשת לוי הסמוכה אצלה וקרוכה מהפל'
בתייה שום תשים עינייה בתכשיט זה לשמרו שהוא יקר וכשתבא לביתה תביאהו לי
והשיב' אשת לוי טוב הדבר אשר דבר' אנכי אעשה כדבריה והולוכו את הפלה לבית
החתן עם התכשיט ואחר שמונת ימי החנופה אמרה אשת לוי לפלה תן לי התכשיט מאשת
ראובן שהיא צות' לי להחזירו לה פשאלה לביתי עכשיו ואולייה אותו אף שאטריח עצמי
להאריה דרף ביתה וכשמע' הפלה את דבריה הטתה לה את צוארה להתיר את הקשרים
שבתכשיט שהי' קשור היטב מיד אשת ראובן ובעו' שהיתה מתיר' את הקשרים והתיר'
אותו ראה החתן את אשת לוי שהיתה מתיר לה לפלה את הקשרים להתיר את התכשיט
וצעק פנגדה ואמר מה תעשי השיבה לו אשת ראובן צוונת' לי פשאחזור לביתי שאחזיר
לה את זה התכשיט ועמה אנכי הולכת לביתי לעבור דרף ביתה ואמן לה התכשיט השיב
לה החתן בכעס הנח את התכשיט שאין רצוני לשולחו לה עתה השיבה לו אשת לוי אני
מפחדת שמא ח"ו יאבד או יגנוב וצוניה לי אשת ראובן להחזיר לה התכשיט והשיב אם
יאבד או אם יגנוב מה לה בקה אתה לא תפסדי פלום אני אפרע אותו: וגם אני רוצה ליתן
בידיה התכשיט כלו' יש בידיה שטר הרשאה.

ואחר כל אלה הדברים לקחו את התכשיט מיד ליד העומדים שם לראות בנפיו ותמהו
מיקרו ומינפיו ואמרו מזה התכשיט מוכח איה היה עשיר ראובן בימיו: ואחר זה נאבד
התכשיט מידה ולא ידעו מה היה לו עתה ראובן טוען למה לא שלחו לו התכשיט ע"י
אשת לוי שהיתה עשירה וראויה להאמינה ועוד שהיתה אומרת שצווי להחזירו ועוד למה
לא שמרו אותו פראוי אחר שראו אותו והולוכו אותו מיד ליד ועוד טוען יותר על זה
שהוא סבר וקבל בשמירת התכשיט אחר שלא הניח להחזירו והיה ממש בידם וקבל
עליו אחריותו באמרו אם יאבד או אם יגנוב מה לה בקה אתה לא תפסיד פלום אני אפרע
אותו יורינו רבינו דרף ישפון אור והאמת יורה דרכו: תשובה צריה לבאר קודם אם יש
לכלה דין שואל פיון שנשתמשה בתכשיט ונתניפה בו או אין לה דין שואל פיון שהיא
לא שאלה שום דבר אלא שבעלת התכשיט מעצמה הניחה התכשיט בצוארה והיא לא
קבלה שמירה עליו ואח"כ שיהיה לה דין שואל צריה לבאר אם חייב בעלה בחיובה או
לא: ואמרין פ' האומנין הנח לפניה אינו לא שומר חנם ולא שומר שכר והנח סתמא
בעיא ולא איפשיטא ולקולא עבדי' ופטור כמו שכתב הרי"ף ו"ל שם והרמב"ם ו"ל פ"ח
הלכות שכירות פתב אמר לו הנח לפניה או הנח סתם או שאמר לו הרי הבית לפניה אינו
לא שומר חנם ולא שומר שכר ואינו חייב שבועה פלל אבל מחרים על מי שלקח הפקדון
שלו ולא יחזירו לבעליו וכן כל פיוצא בזה ע"כ והשתא בנ"ד זה בעלת התכשיט שמה

התכשיט בצנאר הפלה והיא לא אמרה לה שום דבר ולא קבלה שמירה ולא הוי לה דין שואל ולא תימא דכיון דשואל חמיר דחייב באונסין מהשתא נמי מחייב דהא לא שני לן בין שואל לשאר שומרים בהא מלתא שצריך שיכנס לרשות השומר כמו שאמר בדרף שתקנו בשומרים וכו': ואפ"ה נ"ל דיש לה דין שאלה כיון שגשתמשה בתכשיט ונתיפה בו סברה וקבל' שמירתו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ב מהלכות שאלה גבי אשה ששאלה ואחר כך נשאת דבעל הוי פלוקח ואינו לא שומר שקר ולא שואל וכו' ואם הודיעה את בעלה שהיא שאולה הרי נכנס תחת' וכתב הרב מ"מ וכיון שהודיעתו ונשתמש בה חייב וכתב דאינו דומה ליורשים שאפילו נשתמשו בה אינה חייבת באונסין כפי דעת הרשב"א ז"ל דהתם ירנשה שהיא ממיל' וכו' משמע דשמוש בה הוי פשאלה ואפילו לדעת הרשב"א ז"ל היינו משום שהם עצמם לא שאלנה אבל הכא בנ"ד אעפ"י שהיא לא שאלה מן המשאיל כיון שהונח בצנאר' ממש ולא מחתה בה ואחר כך הושיבו אותה בבית החתן באפיריון הנעשה לה ונתראית שם בפני כל הבאים לגמול חסד עם החתן והפלה בתכשיטיה ובכללם תכשיט זה אין לה שמוש גדול מזה ונעשה מעתה שואלת אפי' נימא דמה שגשתמשה קודם בבואה לבית החתן לא תחשב שמוש הרי פלה שמוש זה פשהגיע לשם וכשחזרה ונתיצבה בפני האנשים בחופתה הוי שמוש אחר ונעשת שואלת מעתה ותיבת בכל ומה שאמרה לאחות החתן ולאשת לוי שתשימנ' עיניהן בתכשיט לשמרו לא מפני זה סלקה את הפלה מהשמירה אלא ליקר תפארת התכשיט בעיניה וגם כן פי הפלה היתה טרודה וצנועה בהליכתה ואולי תסיח דעתה משמירת התכשיט הזהירה והוסיפה שמירה ביותר עד שתגיע הפלה לבית החתן ואח' כך היא תהי' זהיר' בתכשיט המיפה אותה בעיני חתנה אם יניחוהו אצלה וכן גשתמשה בתכשיט ההיא כל ח' ימי החופה שהאריכה לה אשת לוי שלא שאלה התכשיט ממנה מיד בהגיע בבית חופתה כמו שהיה דעת אשת ראובן כפי הנראה מדבריה ואפי' שתהיה דעתה שיהיה בידה התכשיט עד פלות ח' ימי החופה כמו שנראה מדברי אשת לוי בדברה אל הפלה הנז' בסוף ח' ימי החופה אפ"ה לא סלקה אשת ראובן בעלת התכשיט את הפלה מהשמירה אפילו בדרף הליכתה לבית חמיה ובעלה כ"ש בח' ימי החופה יושבת בתכשיטיה בלי שום טרדה כלל שהיה לפה פבר גם בבעלה ובכל בני הבית ולא היתה מסיחה דעתה משמירת התכשיט וא"כ נראה דנדאי נעשת שואלת על התכשיט הנז' שגשתמשה בו ותיבת על אבידתו ולענן חייב בעלה בזה נ"ל שאינו חייב דממה נפשך זאת האשה הניחה את זה התכשיט בצוא' הפלה קודם ז' ברכות או אחריהן שפבר היתה אשתו אם היה קודם הוי בעיני דאיפשיטא התם דבעל לוקח הוי ופי הרמב"ם ז"ל פי"ב דשאלה דבאשה ששאלה ונשאת איירי וכתב שאינו לא שומר שקר ולא שואל אלא לוקח והאשה חייבת לשלם כשהיה לה ממון ואם הודיעה את בעלה שהיה שאולה הרי זה נכנס תחת' וכבר כתבתי למעלה דהינו פשהודיעתו ונשתמש בה ובלאו הכי לא מחייב לדעת הרמב"ם ז"ל ולדעת תלמידי הרשב"א אפילו נשתמש בה כמו שהביא בצרור הכסף ד"פ ש' והכא בנ"ד לא נשתמש בה ומה שגשתמשה אינו מועיל לחייב את בעלה כמו ששאלה בהמה ומתה דלא סגי מה שהיא משתמשת בפרה בנ"מ שלה אף על גב שהיא אוכל פירותיהן אלא צריך שישתמש הוא בנכסי' גם כן וה"נ הכא צריך שישתמש הוא בתכשיט אם היה דבר נאה לו וגם הוא לא נודע שגשתמשה אחר שלקחוהו מיד ליד

והדברים שדבר החתן שלא היה רצונו לשלוח לה התכשיט ושהוא יתחייב אם יגנב אם יאבד נ"ל שאין אלו הדברים מחייבים אותו דהגוי מילי פטומא בעלמא ניהו להשיב לאשה שאמרה שהיתה מפקדת שמה יגנב ועוד שלא היו דברים אלו בשעת שאלה ובפני המשאיל דדוקא בשימוש פתב הרב ו"ל שחייב ולא בדיבור בעלמא וכמו שהביא הריב"ש ו"ל תשובת תק"א שאין השוכר מסתלק בדיבור שאמר שישתלק מן השכירות פי אם בקנין וכל שפן הכא שאינו מתחייב בדיבור שלא בשעת שאלה ושלא בפני הבעלים כדאמר ולא עדיף נמי ממי שמתחייב בב"ד לפרוע ע"פ עד פסול דיכול לחזור בו כל שלא נטל קנין: ואם הניחה התכשיט לכלה אחר ז' ברכות שהיתה נשואה כבר אין בעלה חייב בזה אם נאבדו דהא הוא לא שאל ולא קבל שמירה וכמו שכתב הרא"ש ו"ל בתשובת כלל ט' על אשה אחת ששאלה משפנתה פלי כסף וכלי זהב ללכת לחופה שאין הבעל חייב במה שלונתה אשתו וצריף ליטבע שאינה ברשותו ושלא שלח בה יד ושלא פשע בגנבתם גם האשה תטבע ויכתבו עליה פסק דין שהיא חייבת לשלם כשתמצא ידה וכו' נאם המבי"ט: רמב ילמדנו רבינו לאה אשת יעקב הניחה פקדון בידי ראובן בחיי בעלה וזהב וכסף ובגדים וכלי מילת וצוניה לראובן ואמרה לו כשהפקידה אצלו הנהר והשמר שלא תוציא אלו הנכסים מתחת ידך ולא תתנם לא לבעלי ולא לחתני ולא לבתי ולא לשום אדם בעול' אלא תחזירם מידך לידי ידע יעקב בעלה בכל הענין ולא מיחה בשום המקאה בעולם ובהמשך הזמן בהיות הפקדון הנזכר בידי ראובן מת יעקב בעלה הנזכר וי"ל לרבינו שבתקן ולא מיחה וגם לא מיחה ולא דבר שום דבר על אותו הפקדון בשעת מיתה והניח בן קטן מאשה אחרת ולאה באה לתבוע פקדונם הנזכר מיד הנפקד ראובן הנזכר ואפטרופוס היתום רוצים לעכב אותם בידי ראובן הנפקד בשביל היתום? למדנו רבינו אי עדיף טפי היתום מאביו ולא יחזירו הפקדון לאשה או יהיה במקום אביו ויחזרו לאשה ואי אמרינו אין מחזירין לאשה ילמדנו רבינו אם יכולה האלמנה לעכב הנכסים שלא יצאו מיד הנפקד הנזכר אלא שיהיו מעופכים בידי למזונותיה מטעם תפיסת אלמנה ולא יפנסו הנכסים בידי האפטרופין כלל: תשובה פ' חזקת תנאי אין מקבלין פקדונות לא מן הנשים וכו' קבל מן האשה יחזיר לאשה מטה יחזיר לבעל כו' והביאה הרי"ף ו"ל שם סי' תשלד ובגמוקי יוסף הביא דברי ר"י ו"ל וכתב שהאשה נאמנת לומר שנתנה לה במתנה גמורה ע"מ שאין לבעלה רשות אפילו הפירות וכן דעת הרשב"א והריטב"א ו"ל וקצת ראיה איפא וכו' והרמב"ם ו"ל ספ"ה מהלכות מלוה ולוה פתב וכל המעות שביד האשה בחזקת בעלה אלא אם הביאה ראיה שהם מנדונייתה וכתב הרב מ"מ שם ובפ"ז מהלכות שאלה ופקדון שהרמב"ן ו"ל סובר פדברי הרמב"ם ושכתב הרשב"א ולפי דבריו הא דקתני יחזיר לאשה יחזיר לעבד לאו דוק' קאמ' כלו' להם ולא לבעלי אלא משו' שאמרו שאין מקבלין כו' היה עולה בדעתנו שאם קבלום נחוש ולא נחזירם קמ"ל אין מקבלין לכתחלה ומ"מ אם קבלו וכו' דמשמע שסובר הרמב"ם ו"ל שאף בפקדון שהפקידה האשה יכול להחזיר לבעל.

וא"כ בנדון זה שהם פלי כסף וזהב ומילת אם לא הביאה ראיה שהם מנדוניית' הם בחזקת בעלה ואף לדברי המפרשים שמה שהפקידה הוא בחזקתה ואם נושא' ונותנ' בתוך הבית או אם הבעל מפקי' כל אשר לו בידה הרי הם בחזקת הבעל וכמו שכתב הרא"ש ו"ל בפסקיו פ' חזקת ואפילו שיזע בעלה ולא מיחה ולא הפסיד זכותו שהוא

רצה שיהיו ביד הנפק' שהיה נאמן עד שיצטרף לקחתם וכשמת הוא יכולי היורשי להוציאה מיד הנפקד אלא שיכולה היא לעכב אותם בשביל מזונותיה פיון שתפסה אותם ואינם ברשו' היורשים נאם המבי"ט: רמג על פסק דין שכתב הקכם כמה"ר שמואל ו' ונרצה נ"ר ליהודי א' פתב החכ' כמה"ר יוסף נר"ו פיתק' א' ונ"ל דין זה היהודי ראוי למי שיש בידו כח לכנף לבעל דינו שישלם חייב לכופו ואפ' ע"י האומות והעול מנטל על מי שיכול להציל העשוק הזה מידו ולא ישמע ברחובותינו צעקת עינוי הדין ח"ו ואני את נפשי הצלתי נאם המר יוסף ואני ראיתי הפסק דין והש"ח באותו היום שכתב עדין היה זמן לפרעון ט"ו יום וא"כ אפ' היה הפסק דין פדין תורה לא היה ראוי לחייבו שיפרע קודם זמנו ולא לתתו רשות שילכו לאומות כ"ש שאין הפ"ד דין אמת והיה בו טעות בד' או ה' מקומות כמו שכתבתי בארנפה ולא היה מן הראוי להדרת חקמתו להאריך ולאיים כ"כ בפסקא זו כי לא היה עדין עשוק ולא חלה עדין צעקת עינוי הדין ברחובותינו גם פי היה הדין דין אמת והיה לו לחכם נר"ו לעיין קודם הפסק דין שהיה ביד התובע והיה רואה בו מה שראיתי אני ומשפוני נפשי אחרני למה ליה דהשתא מיבעי ליה לאינדרווי פדון היא גיבא חרציייה פדי בעון מינ' די יהודעון ולא ישפח טעמא לאסוקי דינא דשמעתתא אליבא דהלכתא וגם פי אין זה דיני נפשו' נתחיל מן הצד ויתן כ"ת טוב טעם ודעת בפסק זה שגרא' בענייה כ"כ פשוט שנתת מיד רשות לילך לערפאות ונפסדו על זה מעות לאומות נאם לא תשיג ידה די בקשת הטעיו' שאל נא את הרב אשר אמר' פי הוא ערב את הפוסק ואליו נשא את נפשו וצאו שלשתכם אלי בפסק זה ואחר נדב' בפסק האחר פי גם את זה ערב לפי מה שכתב' שיהיה הוא למעוז ומחזיק לך נאם היי' מרא' הטעמים הערומי' בלי ראיה הוא היה משיג ראיותם ואולי לא היה דוחה אותה פי אגב שטפ' ראה הפס' שלה ודחה ואין שתיקתו לדבריה ראיה פי שתק פמסתפק ידעתי פי בדברי' לא יעתק צור ממקומו ואולם פהר נופל והם פותלי בית המדרש גטול יפול פדברי' ר' אליעזר וחרוב שנעקר ק' אמה או ר' ואמת המי' שחזרו לאחוריה' יוכיחו אמנם לבו של ראשונ' פפתחו של אולם וכו' ואנן אפ' פמחט סדקית לא נוכל ליקוב חור בדל' בהבל פינו ולא חשבת' לעקור פס' שחשבתו פהר גבו' ותלול בדברים קצרי' אם לא יוכנו וברוב דברים לא יחדל פי הבנת' וגם פי יש ויש לכ"ת עסקי עיוני' אחרים כמו שכתב' קרוב היה אליה הדב' הזה מאד בפיה ובלבב' לעשותו להחזיר דברו ולהעמידה על מתכונת' וכל עם ה' נביאי' לנוב חכמה בתורת ה' להעמיד פסק דינם האמתי על אמתתו ולסל' מה שיוכל הטוען לטעו' עליו ואחר שהבטחתי לגלות און אנשי' חכמי' אני מבטיח ועוש' ואפ' גם בפעם הזאת אני בא בקצרה ואגל' הטענו' ולא הראיות שיש לי בהן הטעם הא' הוא פי גם שב"ד לא יחייבו הלנה לפרוע בלי הרשאה השט' שכתו' בו לכל מוציא שטר זה אם לא באו לב"ד ופרע לו הלנה במה שהרא' לו השטר שכתוב בו לכל מוציא שטר זה לא יחייבו אותו ב"ד לפרוע פעם אחר' ויש דין דומה לדיו זה ודקדק הבקי וישפח הטעם הב' שאפ' שטענו ב"ד והגבוהו מה שעשו עשוי ויש דין פיוצא בדין זה ג"כ הטע' הג' שנמצא פתוב בש"ח זה שובר על מה שפרע למוציא השטר וגם פי איני צריך בעיני אני אומ' מעט ועושה הרבה פי לא הבטחתי אלא על שלשה ואו' ד' הטעם הד' הוא פי אין מנהג זה פשוט אלא לבא מחוץ לעיר לא לעומד בעיר הוא ובעל השטר נעתה חל עליה חובת ביאור הראיו' ודחיייתה לפי דעתה נאם

יצטרף שאני אגל' ג"כ לא תהיה נאמן אח"כ לדחותה בקש ויהיו דבריה פשוטי וברורי להבא יותר ממה שפכתת שהיו לשעבר נאם המבי"ט.

ועיין סי קנ"ג: רמד שטר עסקא קרוב לשכר ורחוק להפסד לגדוליה בפנינו וכו' נתן כה"ר פלוני לכה"ר פלוני סך כף בתורת עסקא והתנה עמו שלא ילנה ולא יקירף לשום אדם ממעות אלו או ממה שיביא מהם כי אם במשכוננו' כסף ונהב ויהיה המעות או המשכוננו' תחת ידו ברשותו תחת הקרקע בלי ידיעת שום אדם אלא הוא ואשתו והסחורה תהיה ברשותו ובביתו אשר הוא דר בו וכשהוא אינו בעיר יעמיד שומר בביתו בלילות ואם יגנב או יפסד יהיה על שניהם כפי חלק הרינוח ואם יחסר שום דבר ממה שכתוב למעלה יהיה ההפסד עליו ולא על בעל המעות וכל סחורה שיולכו לאיזה מקום יהיה דרף יבשה ויולכו ד' בעלי קשות לשמור הסחורות מלבד החמרים וכל הסחורות שיקנו ממעות אלו או הבא מפתחם ששימצאו רינוח ח' לק' יתחייב למפור מיד ואם יאחר ואח"כ יהיה הפסד יהיה עליו ואם יקיים תנאים אלו יהיה הרינוח וההפסד לשניהם ואם לא יקיים ההפסד יהיה עליו לבדו ואם יהיה רינוח יתן מן הרינוחים י' לכל מאה לכל שנה מהסוף הנז' אם ישאר לו ג"כ פדי הרינוח שנותן יותר בכדי שכר טרחו ואעפ"י שיהיה רינוח הרבה לא יתן אלא פדי י' לק' כמו שנז' וכל ג' חדשים יתן חשבון אם לא ימצא רינוח ה' לק' לו' חדשים יהיה מחויב תוף ל' יום שיתבעם לפרוע לו מעותיו שלמי וטובי' כמו שנתנם נאם המבי"ט: רמה על מה שכתוב בכתובות שלא ישא אשה אחרת עליה כתב החכם ה"ר שמואל ו' וירגה שאין תנאי זה מונעו מלישא' למי שבא מח"ל לא"י ושלח כתב לאשתו שתבוא ולא באת וכתב כי התנאי הוא כפי מה שנהגו לכתוב בכתובות שלא ישא אשה אחרת ואם יעבור וישא שיפטרנה בגט ויתן לה כתובה וכן היו נוהגים לכתוב בטלולטולה כפי מה שכתב הרא"ש ז"ל בתשובותיו כלל ל"ג וכתב שכל מנהג כתובותינו כתובות ספרד נמשכות ממנהגי טולטולה ואין תנאי זה מונע נישואין אבל מחייב שאם ישא אחרת שיהיה מחויב לפטור הראשונה בגט וליתן כתובה וכל שהיא עוש' כן אינו נקרא עובר על התנאי כי כן יראה מדברי הרא"ש ז"ל בכלל הנז' שכתב שם כי מי ששהתה אשתו עמו י' שנים ולא ילדה אין התנאי הזה מועיל יותר מן הדין כי הדין הוא שיוצי' ויתן כתובה והתנאי גכ"כ הוא וכיון שכן למדנו מדבריו שם כי אין התנאי הזה מעכב נישואין אבל מחיי' פטור גט ופרעון כתובה לראשונה בעת נישואי שני' וכיון שכן בנ"ד יכול האיש הזה לישא אשה אחרת כל שיקבל עליו בנידוי לפטור הראשונה בגט אם רוצה להתגרש והכתובה תעמוד עליו בחוב פינון שאין לו לפרוע הכתובה שזה מספיק כפי מה שכת' הריב"ש ז"ל בתשובה צ"א שאם אין לו תעמוד הכתובה עליו בחוב וזה מספיק ע"כ דבריו בזה ולא צדק במה שכתב למדנו מדבריו שם כי אין התנאי הזה מעכב נישואין אבל מחייב פטור גט וכו' כי לא כתב הרא"ש ז"ל אלא כשהתה עשור שנים כי אף בלא תנאי כף הוא הדין וכן נלמוד לענין נדון דיין הוא מפני שאינה רוצה לעלות לא"י אבל בלא שהתה קבלה עליה לא"י אם רוצה לישא אשה על אשתו אינו רשאי מפני התנאי שהרי כתוב בפ"י בתנאי ואם יעבור שנתא' שאין לו רשות וכולי אלא שהוא עובר על התנאי או על השבועה או חרם אם כתוב כף בכתובה כמו שנהוג וא"כ איה כתב כי למדנו מדבריו כי אין התנאי מעכב הנישואין כו' כתב עוד ואל תשיבני כתובה מאי עבידת' פינון שאינה רוצה לעלות ומתני' קאמרה תצא בלא כתובה שפכר

כתב המרדכי סוף פתובו בשם רבי חיי' ז"ל שהוא בזמן שהיה שלום בעולם לא בזמנו שהדרכים משונבשים וכינון שפן האיש הזה מותר לישא כל שנתחייב בחייו הנז' ואני אומ' דעדין תשובתו בצדו דמה שכת' רבי חיי' ג"כ לא כתב אלא בזמנו שהיו הדרכים משונבשים לבא מפל אותם המקומו' דרף ים לא"י אבל בזמנו זה לבא מתורגמה דרף ים בספינת הצמר כמו שרגילי, בכל שנה לבא ודרף יבשה ג"כ אינו נקרא דרף משונבש והוי דינא דמתני' דכופי' וכן כתב הר"ש בק' הר"ש ב"ר צמח ז"ל דכופין לעלו' לא"י בדאפשר בלא ספנה וכתב דבזמן הזה מנא אמון ולמעלה כופין לעלות דרף יבשה וגם דרף ים בימות החמה אם אין שם לסטים וכן בזמנו זה חשוב דליכא ספנה פי האי גוונא דבין בים בין ביבש' השנירו' מצויו' ביבשה וספינת הצמר מצויה בים בכל שנה ועוד בלי סבר' רבי חיי' משפחת לה פתובה לדינא דמתני' קתני תצא בלא פתובה דהיינו פתובה מנה מאתים ותוספת אבל גוונא' אית לה וכמו שהביא במרדכי בתשובות מהר"ם שם וכתב הר"ן ז"ל דה"ה תוספ' דלית לה למשמע דגוונא' פשיטא דלא חייב בכלל פתובה להאי מלתא דאפי' שכתב דאפי' גוונא' לית לה הרי כתב דמה שהוא קיים אית לה דלא גרעה מזינתה וכו' והרמב"ם ז"ל ס"פ י"ג כתב תצא שלא בכתובה ובתחלת פ' ט"ו משמע דכתובה דהכא אין הגוונא בכלל וכן נר' ג"כ ממה שכתב הרב בעל מ"מ לדעת הרב ז"ל כתב עוד על דבר רבי חיים ז"ל וכינון שפן האיש הזה מותר לישא אשה כל שנתחייב בחיוב הנז'.

ואני אומ' פיון שפן שלדעת ר"ח אין כופין כמו שכתב אבל לא בזמנו זה שהדרכים משונבשים א"כ האיש הזה אסור לישא אחרת מפני תנאי הכתובה והשבועה אפילו נתחייב בחיוב הנז' פיון שאינו יכול לכופ' דמשו' עליה לא"י אינו מותר לעבור על השבועה וכשהוא מצנה וכופין אותה לא היתה השבועה חלה אם היה נשבע שלא לעלות והיא חייבה לעלות עמו דהכל מעלין לא"י אבל לדעת ר"ח שאינו יכול לכופה השבועה חלה וכ"ש עם מה שכתב רבי חיים עצמו דבזמן הזה אינו מצנה לדור בא"י כמו שהביאו התוס' סוף פתובות וכינון שהוא מביא ראיה מה"ר חיים דיון מיניה ומינא' בסברא זו ג"כ והרי הוא עמה פכל אנשים דעלמא דאינו יכול לישא עליה אפי' בלא שבועה אם לא שיפרע לה כל פתובת' דלא אמרי' שתשא חוב עליו אלא כשהו' רוצה להתגרש או כשהוא חובה עליו לגרשה כמו כשהוא אסורה עליו או כשיש לו אי זו סבה כדאמר לעיל ואנו נקטי' דלא פרבי' חיים בהא מילתא ורמינן אנפשינן למיתי לא"י לאצטעורי בה טפי ולפום צערא אגרא עוד כתב כ"ש שנה רוצה לישא לקיים מצנה ושא לא בטל מפריה ורביה והוי פי ההיא דשהתה י' שנים דהרא"ש ותו לא מידי ע"כ ואגב חורפיה לא עיין בה ותו איכא מידי דהאי דשהתה עשר שנים היינו כשא לא קיים מצנות פריה ורביה ועל זה כתב הרא"ש ז"ל שהתה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן פתובה וישא אחרת אבל מי שיש לו בנים פי נ"ד דסימוה קמיה דאית ליה בני אינה כשהתה י' שנים דמחייבי' ליה לישא ובתחלת א"ה כתב בפ' דדינא דשהת' היינו כשאין לו בנים ומצנה ה' דאיכא משום לערב אל תנח ידה דרבי יהושע לא קאמר אלא לכתחלה.

עוד כתב דאף נמצא בקצת פתובות שאין כתוב אלא א"כ שהת' י' שנים ואינו כתוב שאם יעבור שיפטר' וכו' שנר' לו שהיא קיצור הסופר אינו פן דכינון דבמקום שהוא אין נוהגי' לכתנ' ואם יעבור אינו כמו שהיה נכתב דנהרא נהרא ופשיטיה ואין מקום אח' נגרר אחר

מקום אחר במנהגות ואפ"י שבמקום א' נהגו הרוב ליפתב פן ונמצא בכחונה אח' שלא כתבו אלא אם שהת' י' שנים כמו שנכתב פ"ן שכתב מקצת התנאי נראה כי בזה נתרצה ולא בשא' דאם לא כתב כלל נראה דהוי כמו שנכתב הכל פ"ן דמנהג המקום הוא אבל שנכתב קצת התנאי יכול לומר בזה נתרצה ולא בזה ולפי הדין אדם זה מותר לישא אישה אחרת שעשה לה התראה וכתב לשם הוא ואחרים שתבוא עם השפירות המצויות ולא באה עמהן והיה יכול לכופה לעלות אפילו בזמן הזה דמצוה נמי איפא פדאמ' לעיל ואם לא תרצה לבא תקח נדונייתה ותצא והשתא תו ליכא מידי פתבתי על פוקד פן ראיתי כל מה שכתב למעלה ונטיתי מרוב ראיות דבריו דרף ימין כמו שפתוב אצלי ועכ"ז האי ש מותר לישא אחר' שהתרו בה בכתב שתבוא והשפירות מצויות לבא בים וביבשה ולא באה ואם תרצה להתגרש חייב לגרשה ותקח נדונייתה ולא מנה או מאתים ותוס' דהכל מעלין לא"י נאם המבי"ט: להחכם הדיין כמה"ר יוסף ציאח נר"ו: רמו על דבר ההספמה אשר עשו אנשי' ידועי' להתפלל כלם יחד במקום א' תפלה לזמן ה' שנים קבע במקו' אשר יבחרו ויבררו הרוב מהם כו' ואח"כ שפכו הספמה זו ועשו קצתם הספמ' אחרת ונשבעו שבועה חמורה להתפלל במקום א' מיוחד בית תפלה קבע נר' דשבוע' שניה חלה על ההספמ' אפי' לא הותר' דלא עדיפא הספמ' מאיסור דרב' דחגיל עלייהו שבוע' ויכולין להתיר אח"כ ההספמ' ואפ"י היתה ההספמה הראשונ' בחר' היו יכולי' להתיר' ונשארו ההספמ' הב' קיימ' כמו שכת' הרא"ש ז"ל בכלל ז' בשתי תשובות דין ו' וגם שאו' ששנפכו אח"כ שנשבעו ג"כ על ההספמה ראשונ' אע"פ שאינו כתו' בהספמ' יכולי' להתי' השבוע' הא' ותחול השני' דנר' דכמו מי שנשבע על כפר שיאכלנה ויחזור ונשבע עליה לאוכלה שאין שבוע' חלה על שבועה שאם התיר הא' שחלה השניה כמו כן מי שנשבע על כפר שיאכלנה ואח"כ נשבע עליה שלא יאכלנה או איפכא דאין שבועה חלה על שבועה שאם התיר הראשונה תחול השניה וכן נר' מתשובת הרא"ש ז"ל כלל א' שהביא החכם נר"ו על מי שנשבע שלא למפור וכו' שאם מתוך המלקות יתחרט וימצא פתח לשבועתו הא' תירו' לו וימפור ויפרע שניה וכו' והכא נמי ל"ש ויכול כל א' מהם להתיר בפני עצמו כמו שנשבעו כל א' בפני עצמו ואפ"י שבכלל השבועה הא' היה תקנת עניים בשבועה שני' ג"כ נכת' לזון ולפרנס ולכלל העניים והי' תקנ' עניים וכפי הנראה שאר האנשים החתומים בהספמה הראשונה לא מיחו באלו והם נפרדו ג"כ אח"כ אלו מאלו במקומות מיוחדים להתפלל וא"א שכלם שפכו ההספ' אלא שחשבו אולי שלא היו עוברים עליה כי כתוב בה להתפלל פלגו יחד במקום א' תפלת קבע במקום אשר יבחרו ויברר הרוב ממנו ע"כ וכיון שלא היה להם עדיין מקום קבוע ומיוחד להתפלל בו אלא שתלו אותו במה שיבחרו ויבררו הר' אפשר שכוננו שיתפללו במקום שיבחרו הרוב אע"פ שלא היה יחד במקום א' כמו שכתבו קודם ומה שכתבו קודם יחד במקו' א' היה שיתפללו יחד במקום א' עד אשר יבחרו ויבררו הרוב מקום להתפלל בו ביחד או במקומות חלוקי' פ"ן שהוא ע"פ בחיר' הרוב ואפ"י שיתפללו במקומות חלוקי' יהיו אגודה א' בכל מה שכתוב בהספמ' ואפ"י שפי' זה דחוק כדי שלא יהיו עוברים על ההספמה אפשר לזה אלא שלא נכתב בפי' ואפ"י נאמ' כי אין הלשון השני פי' הא' ונראה שהלשון הב' הוא הפך הראשון שאו' במקום שיבחרו ויבררו וכב' בחרו מקומו' חלוקי' נראה שהפנו' במקו' אשר יבחרו הוא מקומו' הרבה כמו שעשו אח"כ ואזלי' בתר לשון אחרון פדאמ' גבי

שִׁטְרוֹ דֶּהֱפַל הוֹלֵךְ אַחַר הַתַּחֲתוֹן אִם כְּתוּ' לְמַעַל' מְנַה וְלַמַּט' מְאֵתוֹ' אוֹ אִיפְכָ' וְאַף אִם נֹאמ' שְׁלֹא פְּוֹנוֹ אֲלֵא לְמַה שְׁמוֹר' לְשׁוֹן הַהֶסְפֵּמ' בְּפִשִּׁטוֹת יְכוּלִין לְהֵתִי' הַשְּׁבוּעַ' כְּמוֹ שְׁפִתְבְּתִי קוֹד' וְהַחֲכ' נִר'וֹ שְׁעַל פִּי נַעַשׂ' הַהֶסְפֵּמ' הָרֵאשׁוֹנ' הַהַגּוֹנ' הוּא יְכוּן לְצִאֵת וְיִטִּיל שְׁלוֹם וְאַהֲבָה וְאַחֻ' בֵּין הַקְּהֵלוֹת יִצ"ו כִּי קֵהֵל עֲדָתוֹ עָלָיו יִסְמוּכוּ וְעַל יָדוֹ תִּהְיֶה סְלִיחַ' הַתַּרְתֵּם הַצְּעִיר מִבִּי"ט שְׁנַת שִׁיט"ה: רָמַז זֶה כְּמָה עֲשָׂרוֹ מִן הַשְּׁנִי' בְּבוֹא הָרַב הַגָּדוֹל מוֹרִינּוֹ כִּמְהַר"ר יַעֲקֹב בְּיָרֵב זֵלֶה"ה מִמְצָרָי' פֶּה לְהָאִיר עֵינֵינוּ בְּמֵאוֹ' תוֹרָתוֹ בְּהִיּוֹתוֹ אוֹ' פֶּס' בְּפָנָי כָּל הַחֲכָמִי הַשְּׁלָמִים וְ"ל אֲשֶׁר הָיוּ נִמְצָאִי בְּזִמְן הַהוּ' אִמ' חִידוֹ' א' עַל דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם וְ"ל בְּהַלְכוֹ' חֲמִץ וּמִצֵּה וְהִיּוֹתִי אוֹמ' אוֹתוֹ מִשְׁמוֹ אַח"כ פִּשְׁהִיּוֹתִי אוֹמ' פֶּסֶק בְּקֵהֵל וְעַת' חָלָה פָּנָי הַחֲכ' כ"ר יַעֲקֹב בְּיָרֵב יִצ"ו בֶּן בְּנוֹ הַחֲכ' הַשְּׁלָמ' כֵּה"ר אַבְרָהָ' וְ"ל שְׁאַכְתָּן לֹ' הַלְשׁוֹן הַהוּא כְּמוֹ שְׁאַמְרוּ זְקֵנוֹ הָרַב וְ"ל וְלָכֵן פִּתְבַּתִּיו וְהוּ' עַל מַה שִׁכַּת' הָרַמְבַּ"ם וְ"ל פ"א מֵהַלְכוֹת חֲמִץ אֵין חֲיִיבִין פֶּרֶת אֲלֵא עַל אֲכִיל' עֲצָמוֹ שֶׁל חֲמִץ אֲבָל עִירוֹ חֲמִץ פְּגוֹן כּוֹתֵחַ הַבְּבִלִי כו' אִם אֲכָלָן בְּפֶסַח לֹקֵן כִּנֹּר' שְׁבִכּוֹתֵחַ הַבְּבִלִי יֵשׁ כּוֹי' בְּכַדֵי אֲכִיל' פֶּרֶס וְהָרִי"ף וְ"ל כַּת' שְׁאִין בּוֹ כּוֹי' בְּכַדֵי אֲכִיל' פֶּרֶס וְהָשִׁי' הָרַב מ"מ דְּמַה שִׁכַּת' הָרִי"ף וְ"ל הוּא כְּשֹׂאוֹכֵל דְּרָף אֲכִילָה שְׁאֵז אֵין בּוֹ פְּזִית בְּכַדֵי אֲכִיל' פֶּרֶס וְדְבָרֵי הָרַב וְ"ל הֵם כְּשֹׂאֵכֵל כּוֹי' בְּכַדֵי אֲכִילַת פֶּרֶס שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתוֹ שְׁאַכְלוּ כֶּף בְּלֵא טִיבוֹל לְחֵם אוֹ בְּשֶׁר כֵּן הוּא כְּוֹנֵנַת דְּבָרֵי מ"מ וְעַל זֶה הַקְּשָׁה מוֹרִינּוֹ הָרַב וְ"ל דַּפ' אֱלוֹ עוֹבְרִין אֲמָרִי' הַנִּחַ לְכֹת' הַבְּבִלִי דְלִית בְּהוֹ כּוֹי' בְּכַדֵי אֲכִיל' פֶּרֶס אֵי בְּעֵינָיָה דְקִשְׁרָף וְקִאֲכִיל לִיָּה בְּטַל' דְעֵתִיָּה אֲצֵל כָּל אָדָם וְאֵי מִשְׁטֵר קִשְׁטֵר וְאֲכִיל לִית בֵּיָה כּוֹי' בְּכַדֵי אֲכִיל' פֶּרֶס וּפְרַש"י אֵי מִיתְרַמִּי וְאֲכִיל לִיָּה מִמֶּשׁ דְּהִשְׁת' אֵיכ' כּוֹי' כו' בְּטֵלָה דְעֵתוֹ אֲצֵל כָּל אָדָם וְלֵאוֹ אֲכִילָה הִיא לְחִיּוּבָיָה עָלָיו וְא"כ אֵיף כְּתַב הָרַמְבַּ"ם וְ"ל לְפִי מַה שְׁהַשִּׁיב מ"מ דְּשִׁלָּא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתוֹ לֹקֵה וְהַשִּׁיב הָרַב וְ"ל כִּי הָרַמְבַּ"ם וְ"ל יְפָרֵשׁ מַה שְׁאַמֵּר בְּגַמ' בְּטַל' דְעֵתוֹ אֲצֵל כָּל אָדָם כְּלוֹ' וְלֵא אֵיירִי תַנָּא בְּהִכִּי אֲבָל אֵין הִכִּי נְמִי דָּאֵם אֲכָלוּ כֶּף שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ אֲכִילָתוֹ שְׁהוּ' חִיִּי וְזֵה הִפִּי' נִר' אֵז זֶר בְּעֵינָי קִצַּת חֲכָמֵי הַעִי' וְאַח' כְּמָה שְׁנִים אֲנָא ה' לִידֵי שְׁהִיּוֹתִי שׁוֹנָה מִס' נִזִּי' בְּבִקִּיאוֹ' וְהוּבָא' שֵׁם סוּגֵי' זוֹ וְלִשׁוֹן זֶה שֶׁל בְּטֵלָה דְעֵתוֹ אֲצֵל כָּל אָדָם ג"כ וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת שֵׁם פְּרַש"י שְׁבִפְסוּחֵי וְכִתְבוּ מ"מ אֵי מִיתְרַמִּי הִכִּי מוֹדוֹ דְחִיָּיב וּבְהִכִּי לֵא אֵיירִי ע"כ וְהוּא פִי' זֶה שְׁפִי מוֹרִנּוֹ הָרַב וְ"ל וְאַחַר זִמְן שְׁחִזֵּר פֶּה הָרֵאִיתִיו לּוֹ וְהִיָּה טוֹב וְיִשֶׁר בְּעֵינָיו שְׁפִינּוֹן אֵל דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת נְאֻם הַמְּבִי"ט שְׁנַת שִׁיט"ה: רַמַּח עַל דְּבַר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר הוֹעֵד עָלֶיהָ שְׁהִיָּה רְגֵלָה נְפוּחַ בְּבִי הַמּוֹכ' וְאַח' שְׁקִנְאָ' הַקּוֹנ' נִתְגַּל' אֱלִיוֹ כִּי הִיָּתָה חוֹלָה מְחוּלֵי הַנְּקֵר' טְרוּפִישִׁיָּה אֲשֶׁר קִצַּת סִימְנֵי נְפִיחַת קִצַּת הָאֵיבָרֵי' וְהַמּוֹכ' טוֹעֵן שְׁהַשְּׁפַח' שְׁמִינ' וְרַגְל' נִרְאָה שְׁמֵן וּמִי שְׁאֵינוֹ מְפִיךְ' יֵאמֵר שְׁהִי' נְפוּחַ' נִר' דָּאֵין בְּטַעֲנ' זוֹ מִמֶּשׁ שְׁאֵם הַנְּפִיחָה הִיא עֵתָה כְּמוֹ שְׁהִיָּת' אֵז לְפִי רֵאוֹ' הָעֵדִי שְׁרֵאוֹ' קוֹד' הִית' מֵהַחוּלֵי הַנּוֹ' וְהָיוּ מְקַח טְעוֹת כִּינּוֹן שְׁלֹא נוֹדַע לָהֶם קוֹדֵם דְּגַלִּי סִפָּא אַרִיש' דְּכּוֹל' חֲדָא מִלַּת' הִיא.

וְנִרְאָה לִי לְהִבִּי' רֵאִי מִמָּאֵי דְכְּסָקִי הַלְכַת' פ' יוֹצֵא דוֹפָן תוֹף זִמְן כְּלַפְנֵי זִמְן וְכְמוֹ שְׁפִסֶּק הָרַמְבַּ"ם וְ"ל פ"ב מַה' אֵישׁוֹת וְשִׁפְתֵי שְׁעֵרוֹת שְׁהִבִּיאָה הַבַּת תוֹף י"ב אוֹ הַבֵּן תוֹף י"ג אַע"פ שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת בְּמִקּוֹמָן אַחַר הַזִּמְן הֵן שׁוּמָא כְּלַפְנֵי הַזִּמְן וְלֵא נִימ' קוֹד' הָיוּ שׁוּמָא וְעַכְשָׁיו הֵן סִי' וְה"נ נִימָא קוֹדֵם לֵא הִיָּה זֶה הַחוּלֵי וְעֵתָה הוּא זֶה הַחוּלֵי הַנּוֹ' וְכֵן יֵשׁ רֵאָהָה מֵהָא דַּתְנָן פ"ד דְּנִגְעֵי' גְּבִי בְּהֵרַת הַלְכָה וְחִזְרָה בְּסוּף שְׁבוּעַ הָרִי הוּא כְּמוֹ שְׁהִיָּתָה וּפְרַש"י וְ"ל וּמְסֻגִּירוֹ הֶסְגֵּר שְׁנֵי וְכַתֵּב עוֹד וְהֵאֵי חִזְרָה הִיָּנּוּ בְּמִקּוּמָה הֵא' דָּאֵי בְּמִקּוּם אַחַר הָרִי

זו בהקרת משמע דכל שהוא במקו' אח' אמרי' דהיא היא ולאם' הפיטו' דתנו דתראה
בתחילה היינו טעמא דאע"ג דהיא היא כיון שפטררה פבר דיינינו להאי אתריתי בתחילה
כדילפי' התם מקראי והכא נמי האי נפח דחזו בה מתחילה היינו מה שאנו רואים עתה
וכ"ש הוא התם הלכה ודאי וחוזה והכא לעול' הית' במקומ': ומה שכתבו הדיינים יצ"ו
הן אמת ראובן מרחו' לא הו' זה בעדויות ב' העדים אדרבא נראה שמקרו' נראה להם
שהרי בעדות הא' כתבו שבאת לחנותו והראת לו רגלה ואמרה שהיא נפוח וכן נראה לו
ואמר' שירפ' אותה והשיב שלא היה בקי ברפואות הרי שהיה קרוב לה כיון שהיתה
בחנות עמו והחנות הזו הוא ידוע כי היא קטנה ומסתמא קרוב לה היתה בפרט שהראה
הרגל כדי שירפ' אותה היה צריך שתפשוט לו את הרגל קרוב לו כדי שיראנו היטב כי
הוא אומן ולכן השיב לה שלא היה בקי ברפואות כי ראה הנפח ולא בטח היותו בקי
לרפאתה והולכה לרופא ולא חסר דבר בראייתו אלא הנגיעה בידו וכן העד הב' ראה
אותה תוך בית רבה ושאל לה על ענינ' עם גברת' והיא אמרה לו שהיו מרעיבין אותה
ומעמיסין עליה עול שעבוד עם היותה חולה ואז הראת לו רגלה נפוח ומסתמא קרוב לה
היה האיש הרואה בדברה כמו דברי תרעומת מגברתה בביתה.

ומה שכתבו הדיינים וכן טענו בפני העדים והם נסתפקו לדבריהם לא ראיתי בלשון
עדות' שישתפקו אם היה נפח או שמננות שהרי אמרו שאמר להם שרגלה היה נפוח וכן
נראה להם וכיון שאמירתה שהיה רגלה נפוח היא בסבת חולי לפי דבורה מה שנראה
להם כן היה גם כן נפח ולא שומן כי האיברים הם כמו שנתפ' בחיבור הגוף והשמנונו'
מתחלק בין כולם בשנה וכיון שראו הרגל לבדו נפוח ולא שוק על ירך נראה להם ודאי
שהיה נפח כמו שאמרה היא ולא שומן והרי רגלה לפנייהם עתה נפוח כמו שהיה ואם
עתה הוא נפח מקוד' ג"כ הי' כן שאין השומן מתהפך לנפח ואם כן עדות זה הוא עדו'
ברור ולא אמתלאה דאין אדם תועה מדרכ' השכל לראות מקום א' בגוף האדם נפוח
וסביבו אינו נפוח ויטעה ויאמר כי הוא שומן כי אם היה שומן היה הרגל האח' כמוהו
ושל הרגל היה גם כן נפוח כפי עוביו או דקותו ואם כן עדות זה הוא עדו' ברורה שהוא
נכר לכל כ"ש לעד הא' שהיה אומן ויודע בטיב דברי' אלו לכן היתה באה אצלו ולא חסר
לו אלא הבקיאיות ברפואות כמו שהשיב הוא לה וכיון שפשהפיר הקונה במום זה לא
נתרצ' בה הוי מקח טעות וחוזר לפי העדא' העדים והדיינים יצ"ו הם מיראי הוראה
לאפוקי ממונא ולכן לא נראה להם העדות ברור ולפי האמת הוא ברור לאפוקי ממונא
גאם המבי"ט: רמט תשובה יש לדקדק בשטר מתנה זו שכתו' בו הו' עלי עדים כו' שנתתי
לבתי במתנה גמורה ד' אמות קרקע ואגבן נתתי לה שליש כל הבתים מפתח החצר
ולפנים וכו' וכתבו התוס' פ"ק דב"ק על ההוא דהחזיק בקרקע קנה עבדים דאין קרקע
נקנ' אגב קרקע והרב בעל מ"מ פ"ג הביא גם כן דברי הרשב"א ז"ל שסובר כן ושהביא
דברי התוספות וכתב הוא וכן עיקר וכן הביא במשרים וכן בס' צ"ה הביא דברי הרשב"א
ז"ל וכתב רבינו ז"ל וטעמא רבה איכא דאגב אקרא דויתן להם אביהם וכו' אסמכוה ומה
התם פסר וזהב עם ערים דהיינו מטלטלים אגב קרקע ה"נ וכו' ולא ארעא אגב ארעא
ע"כ וכתב עוד הרשב"א ז"ל לוע"כ לא אמר שמואל קנה עשר שדות בי' מדינות כיון
שהחזיק בא' מהן קנה כולן אלא משום דסדנא דארעא חדא היא אכל באגב לא ע"כ
וקש' לי דלקני' אגב נמי סדנא דארעא חדא היא ואמאי לא קני פשהחזיק בקרקע א'

לקנות אגב קרקע אחר וניחא לי דהאי דקני בהחזיק בקרקע א' היינו פשוטו דמי פולן וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל פ"א והיינו משום דקלישא חזקתיה דכולהו דלא החזיק בהו ממש אלא משום סדנא דארעא דארף על גב דבשדה א' גדול סגי בנעל גדר פריץ כל שהיא במקום א' מן השדה היינו משום דבהכי מהני לכל השדה והכל שדה אח' אבל בחזקת שדה אחת לא מהני לשאר שדות המופסקי ממנו ולא סמכא דעתיה דמוכר דלקניה עד שיתן את הדמים במקום שכותבין את השטר כמו שכתב מ"מ ובמתנה דליכא מעות קנה פולן בחזקה א' מהו כמו שכתב הרמב"ם ז"ל ספ"א אף על גב דהיא קלישפא וכתב הרא"ש ז"ל פ"ק דקידושין בתוספותיו יש לדקדק מפאן דחזקה קונה אף בלא פסוף מדהנצרה לומר דבעשר שדות לא קנה אלא פנגד מעותיו מפלל דבשדה א' קנה בחזקה אף בלא מעות והיינו טעמא דאלים קנין דחזקה טפי מפסוף שטר דעשה מעשה בגופו של דבר מידי דהנה אמשיכה דקניא בלא פסוף ע"כ.

ועדיין צריף לתת טעם אמאי אם החזיק בשדה לא יקנה שדות אחרים באגב משום סדנא דארעא דומיא דהחזיק בא' קנה פולן פשהו במתנה דליכא מעות ויש לחלק דהחזיק בא' דקנה פולם היינו משום דאמר לו אני נותן לה' שדות חזק וקני פיון שהחזיק בא' מהו קנה פולם משום סדנא שהיה יכול להחזיק בכלן דהא קאמר ליה חזק וקני סתם אבל באגב איירי דא"ל החזק בא' מהם ותקני אגבו שאר השדות דלא נתן לו רשות להחזיק בשאר השדות אלא שיקנה אותם באגב והרי למדנו דארעא אגב ארעא לא קני מדכתיב ויתן להם אביהם וכו' כדאמ' לעיל וכתב הרא"ש ז"ל שם ונר' דאם אמר לו בהדני קני פולם בחזקה של זה קני אע"פ שלא נתן לו דמי כולן כמו מתנה וכו' משמע דסבירא ליה להרא"ש דקרקע נקנה אגב קרקע ובפ"ק דב"ק לא הביא דברי התוספות וכן בטור לא הביאם וכן משמע מדברי הר"ן ז"ל פ"ק דקידושין על הרי נתן דמי פולן דכתב אבל הכא שקונה דבר אחר בחברו דמטלטלין או בקרקע ושדה שבמדינה זו אגב שדה אח' במדינה אחרת וכו' ונראה לי דשטר מתנה זה קיים אע"פ שכתוב בו שהקנה לו ד' אמות ואגבן שלישי הבתים ויש לי בזה ג' טענו' הטענה הא' דהא דאמרן דאין קרקע נקנה באגב היינו כשלא אמר המוכר אלא קני שדה זה ואגבן אחר אבל כשכתב לו שטר מכר על מה שהקנה לו באגב קנה בשטר דהא דאמרי' לא קנה עד שיתן את הדמים אלא כשכר שדהו מפני רעתה היינו במכר אבל במתנה קני בשטר לחודי' כדאמ' שמואל פ"ק דקידושין וכת' מ"מ דהספימו קצת המפרשים ז"ל דהאי לישנא דשדי נתונה לה לאו דוקא דה"ה להני שטרי דידן דכתבי' ומכרתי או נתתי דקנו ולא אמרי' דלשון מכרתי אינו לשון קניה אלא לשון הודאה שמודה שכתב מכר ואיכא מאן דפליג והראשון עיקר ע"כ וכן פתוב בהג"ה שם ריש פ"ה איכא מ"ד שטרי ראיה נינהו וכו' ולא היא דאין לה שטר הקנאה יותר מזה מדגריסי בחזקת הבתים ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו הא ראיה יש כו' והר"ן ז"ל פ"ק דקידושין כתב דשטרי דידן אע"פ שכתוב בהן ומכרתי ונתתי לשון עבר לשון קנין הוא ולחז' הדב' כותבין כמו נתתי פסוף השדה וכו' ושדי נתונה לה לאו דוקא דכתיב בהא לישני וראיה מפ' השולח שדה פלו' לפלו' נתתיה לו הרי הוא שלו קנה א"ר יוחנן וכו' בשטר כלומר שכתב לו שטר בלשון הנה ומנהי מדין קנין ולא מדין הודאה דא"כ באמיר' בעלמא לסיגי וכן דעת בעל העיטור והרשב"א ז"ל ע"כ וכן הביא בצ"ה ד"ד ולא תימא פיון דאמר אגב אפי' כתב השטר לא כתב אלא על קנין אגב ולא

קנה וכדאמ' גבי קידושין בפחות משנה פרוטה אם שלח סבלונו' אח"כ דמתמת קידושים ראשונים שלח דהא פתב הרב מ"מ פ"ה דהלכות מכירה גבי מוכר קרקע בחובו דלא קני לדעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל דאם פתב לו את השטר קנה השטר דה"ל פמתנ' והכא הרי הוא שטר מתנ' וטעמ' דהתם אמרי' דמתמת קידושין הראשונים שלח והכא מהני משום קננו אחר היינו משום דהתם איירי דנפיק מיניה ממונא טפי כדאמ' התם אבל הכא דלא נפיק מיניה ממונא חייב דלמא לא קני באגב או בחוב ולהכי קני בשטר ולפי זה אם קנה קרקע בפחות משנה פרוטה דלא הוי קננו אם פתב אח"כ את השטר לא קני דטעי כי התם ולהכי צ"ל דטעמא משום דקננו שטר הוי מילתא דאית ליה קלא ולהכי קני ואפי' לדעת הרא"ש דמשמע דס"ל דשטרי ראיה אינן כמכ' מדכת' בטור בנו סי' קצ"א דאין קרקע נקנה אגב קרקע דאמ' דאם החזיק בא' קנה פולן ובמרדכי ספ"ק דקמא פתב ואם כן אין לכתן' בשטרות קרקע אגב קרקע משמע דלכתחלה אין כותבין אבל המקח קיים כיון שפתבו שטר דהוי בשטר דקנו ביה קרקע הטענה השנית דהא דאמרינו דאין קרקע נקנה אגב קרקע היינו כשיאמר המוכר ללוקח או למקבל החזק בקרקע זה וקנה קרקע אחר אגב ולא אמר יותר אבל כשאמר גם כן שיזכ' באותו השדה ושיחזיק בו ושיעש' ממנו כל חפצו כמו שפתוב בשטר זה כמה לשונות של זכיה בשליש הבתים עצמם הרי הקנה על קננו אגב ד' אמות דאע"ג דלא קנה הבתים בחזקה שמתחילתו בד' אמות קנה אותה כמה שמתחילתו בה ממש דהא פתב לה שתלף ותחזיק ותזכה בהם וכו' וכמו שפתב הרא"ש ז"ל פל"פ ד.

מי שנתן לאשתו בשטר בלשון ירושה דלא עשה פלוס וכו' וכתב אמןם רואה אני לקיים שטר זה מתוך תיקוה א' שפתו' בו ותחזיק בכל מה שיש לי בעולם ומלת תחזיק הוא לשון מתנה כדסבר התם וכו' והכי נמי שטר זה יש לקיימו מתוך פמה תיבות הכתובות בו שמורה שהוא מזכה ונותן' הבתי' עצמן שתזכה ותחזיק בהם הטענה הג' דהא דאמ' דאין קרקע נקנית אגב קרקע היינו כשאמר לו שיחזיק בד' אמות קרקע זה ויקנה אחר על גבו אבל כשהקנה לו הד' אמו' בקנני' חליפין ואמר לו שאגב אלו הד' אמות יקנה קרקע אחר הרי בקנני' שקונה הד' אמות קונה קרקע האחר דבקנני' סודר מצי להקנות שניהם בחזקתו שעתא ובעוד סודר בידו מקנה לו הד' אמות הוא קונה גם כן בסודר קרקע האחר וקנו פולהו בחזקתו סודר מה שאין כן כשאמר ד' אמות קרקע בכסף או שטר או חזקה ואגב קרקע אחר דאין קונ' האח' משום דכסף קרק' האח' אינו נכלל בכלל כסף ד' אמו' קרקע והשט' זה אינו נזכר בו הקרקע האחר וחזקה זו אינה מועילה לקרקע האח' מה שאין כן בקנני' סודר דקונה בבת אחת את הכל ולהכי קונה גם כן אגב פדאמ' נאם המבי"ט: רב נמצא פתוב על מה שפתב הרמב"ם ז"ל פ"ח בהלכות ח"ה וכן הקוצץ חרי' מן הדקל אם נתפנון להאכיל לבהמה מותר ואם נתפנון לעבוד' האילן אסור וכו' פתוב בההג"ה ז"ל מפי' פסק הה"ר מאיר דאין לתלוש עשבים ועפר בבית הקברות במועד פאשר נוהגים לעשות בחול עכ"ל ועל זה סמכו קצת חכמים להזהיר את העם ההולכים לבית הקברו' בח"ה אחר שקברו המת ואומ' קדיש שלא יתלשו עשבים ועפר כמו שעושי' בשאר ימי החול רמז לתחיית המתים כענין שנ' ויציצו מעיר וכו'.

ואני שמעתי ולא אבין איך נלמד פסק זה מקוצץ חרי' הרי אין שם איסור אלא כשמכנין לעבודת האילן או לתמן הקרקע בליקוט עצים שהבי' שם בבבא של מעלה וכמו שמבואר

בגמרא פ"ק דמשקין אבל פשנתפונן לדבר אחר שאינו תיקון קרקע או אילן מותר כמו שכתבו שם ואם פן בתלישת עשבים אלו הדבר ניכר שאינו לתיקון קרקע אלא זכר לתחייה ויהיה מותר ולא תימא דלא הותר אלא ונקא מה שהוא צורך עצים למועד ומה שהוא צורך מאכל לבהמה למועד אבל מה שאינו צורך מועד לא דכיון דלא הוי לצורך קרקע לא אסיר אע"ג דלא הוי צור' למועד דכיון דלא הוי מלאכת אומן אלא מלאכה פלאת' יד ושאינו מכונן לתיקון קרקע לא אסור פיון דאיכ' זכר ורמז לתחי' הוי כמנהג וכדאמ' גבי חרוסת מאי מנהג רבי לוי אמ' זכר לתפוח וכו' ורבי יוחנן אמר זכר לטיט וכו' ואע"ג דכתב הרשב"א ז"ל בתשובה דאין בונין בית הפנסת בח"ה פיון שיש להם מקום להתפלל היינו משום דהוי מלאכת אומן כדכתב התם אבל מידי דלא הוי מלאכת אומן ואיכ' בה זכר מצו' כי הקא שרי ועוד דלא דמי לב"ה שיכול לבנותו אח' המועד מה שאין פן בזכר זאת שהוא רגילות להזכירו אח' קבורת המת מיד בתלישת עשב ועפר וכיון שהוא עושה כמה מלאכות רבות לצורך קבורת המת יכול לעשות זכר זה שאין בו מלאכת אומן כדאמ' ויש לישיב ולפרש דברי הר"מ ז"ל דמייב' פשלוקטין עשבים לצורך בית הקברות כמו שכת' בטור יורה דעה סי' שס"ח אין עושין פן בחול המועד מפני שהוא צורך קרקע והוא צורך בית הקברות אבל מה שתולשין זכר לתחייה שרי נאם המבי"ט: רנא ראובן לנה משמעון ונטל קנן בפני עדים לפרוע לו ונתארף הזמן ולא נטל שמעון שטר חתימת העדי' ובא לתבוע מראובן ואמ' ראובן פרעתי קצת ושמעון מכחיש יורנו רבינו אם ישבע שמעון ויטול והוי כמלוה בשטרא או היא כמלוה על פה וישבע ראובן הלנה: תשובה בח"מ כתב סימן ל"ט אם הלנה מוחה בעדים שלא יכתבו אין כותבין לו אפילו מיד אף על פי שלקח קנן לפי' אם יאמר המלוה כו' משמע דכיון שאין כותבין לו שטר דנאמן לומר פרעתי דליכא טעמא דשטרף בידי מאי בעי' אלא שמצאתי בצרור הכס' ד"א שער ו' שכתב ז"ל והיכא דקנו מיניה ולא אכתוב וטען פרעתי כתב רבינו בפ"ק דב"ב ויש מי שסובר דכיון דקנו מיניה וסתם קנן לכתובה עומד אין נאמן לומר פרעתי ונה נכון וברור ע"כ לאפוקי מאחרים שהיו אומרים דהואיל ולא איכתב שטרא מהימן לומר פרעתי דהא לא מצוי אמר ליה שטרף בידי מאי בעי' עכ"ל ונרא' דבנ"ד דנתארף הזמן והלנה אומר שלא יכתבו השטר כמו שכתב בח"מ יהיה נאמן לומר פרעתי ולא יהא אלא פלוגתא דרבנא המוצי' מחברו עליו הראיה דהלכתא כמאן דאמ' דלא מצוי למימר פרעתי וישבע הוא וכיון דלא מצוי למיטי ראיה ישבע הלנה ויפטר נאם המבי"ט: רנב מצאתי בתשובה על שם הר"ד על יין של צמוקים שהוא פיון של ענבי' לענן מי פירות שאין מחמיצין כי המים ששרו בהן הצמוקין נשתנו מבריייתן אחר שנשרו בהן הצמוקין כמו המים של גשמים שנשתנו בתוף הענבים ע"כ ועל זה הוריתי להתר מפני ששמעתי שדרשו ברבים שהוא אסור ושהמתיר הוא טועה חסתי על כבוד הרב ז"ל והוספתי נוסף משלי והו' מה שאמר פ' המוכר בבבבא יין צמוקים לא יביא ואם הביא פשר יין מזוג לא יביא ואם הביא פסול משמע דיון צמוקי' אינו מזוג וכתב הר"ד ז"ל באגרת חמץ שחבר שיון של צמוקי' הוא פיון של ענבים נאם משה: רנג החכם השלם כ"ר אברהם אפומאדו נר"ו על מה שרצית לצאת ידי כל הדעו' בענין גירושית בתה הקטנ' אשר ארסת אותה כבר ראה כ"ת מה שהבי' הטור בסימן קמ"א ז"ל וכיון דאיכא פלוגת' דרבנותא ראוי לנו להתמיר שלא תקבלנו אלא על ידי אביה ולענין נוסח הגט ראית גם

בן מה שכת' הר"ן ו"ל גם כן הא דכתב לו על הטור וכו' בתה מקודשת לי וכו' ולפי זה אף המתגרש' על ידי אביה צריה לכתוב בגט בתה פלוני' זהו מה שאני חוכה בזה להחמיר עכ"ל וכיון שכתברוזה לצאת ידי חובת כל הדעות צריה שיכתב בגט בנוסח זה בא בשבת וכו' ותרוכי' ית ברתיה פלו' אנת פלו' דממת' פלו' וכל שום ונחניכ' דאית לה ולך ולא תרף די הנות אנתתי או ארוסתי מקדמת' דנא וכדו וכו' תרוכית יתה לה די תהוי רשאה ושלטא' בנפש' כו' לכל גבר די תנצבי ונאנש לא ימחא בידה וכו' ונהרי היא מותרת לכל אדם ודן די יהוי לה מנאי ספר תרוכין וכו' ע"כ ומפני שכתב הר"ן שהיה חוכה בזה להחמיר ולא כתבו בנדאי נ"ל דאפשר שהיה חוכה ומסתפק גם כן דשמא יש אי זה חשש לכתוב הגט שידבר עם אחרים כמו שכתב למעלה גבי שליח אע"ג דהכא הוי אב הזכאי בבתו ולא מדין שליחות ולהכי נראה לי א"כ לדעתו שיכתבו גט אח' לנוכח ולא תקבלנו אלא ע"י אביה והיינו שתקבלנו מדעתו בפניו כשיש לה דעת לקבל והגט שנותן בידו יאמר בפעולת נתינ' הרי זה גט בתה פלו' ונהרי היא מגורשת ממני בו ומותרת לכל אדם והגט שיסתן לה מדעת אביה יאמר לה הרי זה גיטיה וכו' נאם המבי"ט והוריתי כן הלכ' למעשה ובשנה השלישי נתיב' ב' גיטין כפי מה שכתוב למעלה לאיש שקבל קידושי' על בתו קטנה בת ה' שנים ושניהם ליד האב כי זאת הקטנה לא היתה יודעת לשמור גיטה והספיק לזה הרב ה"ר רוד זמר"ה רנ"ו: רנד יניק ונחפים עוסק בתורה ובמצנ' ה"ר דוד יונה יצ"ו קבלתי כתבה ולענן המעונן' בזנות שנשאת וילדה לסוף ד' חדשים לנישואיה יפה כנונת לומר שתצא בגירושי' דתניא פ' החולץ לא ישא אדם מעונבת חברו ומנתת חברו וכו' ונחמיהם או' יוציא וכו' ואמ' רבא יוצי' בגט אמר מר ונטרא דיקא נמי דקתני יוצי' ולא קתני יפריש וכן הלכתא ואפילו פהו כמו שהביא הרי"ף ו"ל שם והרמב"ם ו"ל פי"א מהלכות גירושי' ואע"ג דמשמע בגמ' דמיינרי באלמנה מדקאמר דמתביישא למיתבעינהו ליורשים בצי' וקלב אפ"ה כתבו המפרשים דגרושה נמי וקמו שכתב מ"מ שם ובטור סימן י"ג וכיון דאלמנה לאו דוקא אלא אפי' גרוש' מונה נמי דאף על גב דבגרושה מצי מגרש לכפות אותה שתניק ולהכי לא תנשא מונה נמי ב"ד כופין אותה שתניק וקמו שכתוב במרדכי שהבאת דלא הודו לו חכמים למתיר וכיון דהשוו אותה לאלמנה וגרושה כי היכי דהן אפי' נישאו יוצאות בגט הנ' במינקת מונה יוציא: רנה ולענן המקדש בת חברו לבנו בפני בנו ושתק ואח' ט"ו שנה אמ' בנו שנתרצ' במה שעשה אביו באותו שעה הא אמרינן פ' האיש מקדש גבי ההיא עובדא דהנהו בי תרי כו אמר רבינא אפילו למ"ד חוששין שמה נתרצה האב שמה נתרצה הבן לא אמרי' וכת' הרי"ף ו"ל דכולהו רבנאמא קמאי פסקו הלכתא כרבינ' ואם כן אפילו נתרצה הבן אינם קידושי' כיון שלא מינהו שליח וגם לא ארצי קמיה ולא גלה לו הבן דעתו שיהיה חפץ בה ויהיה האב שליח מאליו וזכנו לאדם שלא בפניו כפי רש"י ו"ל ואפילו שקידושי' אלו היו בפני הבן כיון שלא גלה דעתו לא הוי שלוחו דהא כשגלה דעתו אמרינן דהוי קידושי' אפי' שלא בפניו משום דזכות הוא לו ואם כן בפניו ושללא בפניו כי הדדי נינהו כשלא גלה דעתו נמי דהא גבי נערה שנתקדשה שלא לדעת אביה אפילו נתקדשה בפניו אינם קידושי' כמו שכתבו הרי"ף והרמב"ם ו"ל פ"ג ואפי' לפי הרמב"ן ו"ל שפי' ארצי קמיה שהרצה האב קמי בן מילי למהוי ליה שליח ושתיק ליה ברא מחמת פיסופא ומסתמא הנה ליה שלוחיה הכא בנ"ד לא היה כף כי האב לא דבר לבן כלל אלא שאמ'

לְאָבִי הִבַּת עַל מָה אַתָּה נֹאנָח אִם בַּתָּךְ תִּתְרַפֵּ' מַחֲוִלִי זֶה תְּהֵא מְקוֹדֶשֶׁת לִבְנֵי בְּכוֹס זֶה וְנִתְרַצָּה וְקִבֵּל הַכּוֹס וְהִבֵּן לֹא הִשִּׁיב דְּבַר הָרִי שְׂאִין פֶּאֶן שׁוּם רִיצוּי מִן הָאֵב לְבֹן וּכ"ש בִּנ"ד שְׂאֵחֵר ט"ו שְׁנָה או' שְׁנִיתְרַצָּה מְקוֹדֶם דְּפִשִּׁטָּא דְּלֹאוּ כָּל פְּמִינִיָּה וְאִין לְחוּשׁ לְדַבְּרִיו כָּלֵל הַמְבִי"ט: שְׂאֵלָה רִנּוּ מִי שְׁקִבֵּל עָלָיו שְׁלֹא לַעֲשׂוֹ' דְּבַר פְּלוֹ' וּבְהַמְשָׁךְ הַזְּמַן עֶבֶר וְעַשׂ' אוֹתוֹ דְּבַר שְׁקִבֵּל עָלָיו שְׁלֹא לַעֲשׂוֹתוֹ אַחֵר כֶּף נִגְעָה ה' בְּלִבּוֹ וְשָׁב וְנִתְחַר' עַל הַעֲשׂוֹי וְהִנֵּה הוּא מְצַטְעֵר בְּמֵאֵד מְאֵד לְמָה שְׁשִׁכַח אֶפְנֵן הַקְּבֵלָה הֵיחֵא אִם הֵיחֵתָ דְּרָךְ נִדָּר או' שְׁבוּעָ' או' גְּזִירוֹ' וְכַמְעַט שְׁנַעְעֵלִם מִמֶּנּוּ גַם כֵּן אִם הוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו כְּלוּם או' אִם נִתְפַּוֵּן וְגַמֵּר בְּלִבּוֹ שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת הַדְּבַר הַהוּ' אֲבָל לֹא הוֹצִיאָו בְּשִׁפְתָיו כְּלוּ שֶׁל דְּבַר מְלִבֵּד מֵה שֶׁהוּא מְסַתְּפֵק אִם קִבֵּל עָלָיו הַדָּב' הֵהוּא בְּנִדָּר או' בְּגְזִירוֹת הִנֵּה הוּא מְסַתְּפֵק גַּם כֵּן אִם הֵיחֵה שְׁקִבֵּל עָלָיו הַנִּדָּר או' הַגְּזִירוֹת הֵהוּא בְּפִירוּשׁ או' אִם נִתְפַּוֵּן אֵלָיו בְּלִבֵּד וְלִמְדָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבִּינוּ אִם יֵשׁ עָלָיו חֲשֵׁשׁ גְּזִירוֹת: תְּשׁוּבָה הָא דְתַנּוּן פ"ד דְּמַס' טְהָרוֹת סְפֵק גְּזִירוֹת מוֹתֵר גְּבִי מִתְּנִי' דְּאֵלוּ סְפֵקוֹת שְׁטִהָרוּ חֲכָמִי' וְכוּ' לֹא שְׁיָיָךְ בְּהָא דְהָא פִּירְשׁוּ בְּתוֹס' דְּנָזִי' וּמִיָּתִי לֵה סְפֵק דְּנָזִי' הַרְיִנִי גְזִיר ע"מ שְׁיֵשׁ בְּכָרִי זֶה ק' כּוֹרְבִי וְהִלֵּךְ וּמִצָּאָו שְׁנַגְנָב וְכוּ' רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר שְׁסַפֵּק גְּזִירוֹ' לְהַקֵּל וְכוּן בְּמִתְנִי' דְּהִרְתִּיעַ לְאַחֲזֹרִיו גְּבִי הַרְיִנִי גְזִיר שְׁזָה פְּלוֹ' וְכוּ' פ' בֵּית שְׁמַאי אָמְרִי' רַבִּי יְהוּדָה דְּכָרִי הוּא דְסַפֵּק גְּזִירוֹת לְהַקֵּל וּפִי' רַש"י ז"ל דְּמַסְפִּיקָא לֹא אָמְרִי' דְּלִהוּי גְזִיר כִּי הִיכִי דְלִיָּתִי חוֹלִין לַעֲזֹר' לְכִי מְשַׁלֵּם גְּזִירוֹתוֹ ע"כ מְשַׁמַּע דְּבַנְדָּרִים דְּלִיָּפֵא הֵאִי טַעְמָא לֹא אָמְרִי' לְהַקֵּל אֲפִילוּ לִר' יְהוּדָה וּבפ"ב דְּנִדָּרִים דְּפִרְיָךְ מִמִּתְנִיתִין דְּסַפֵּק גְּזִירוֹת מוֹתֵר אֵהָא דְתַנּוּן סְתָם גְּזִירוֹת לְהַחֲמִיר הֵינּוּ מְשׁוּם דְּגְזִירוֹ' בְּכָלֵל גְּזִירִי' וְקִתְנִי סְתָם גְּזִירוֹת לְהַחֲמִיר וְלֹא פִרְיָךְ מִגְּזִירוֹת גְּזִירוֹת אַחֲרִים דְּאֲפִי' לִר' יְהוּדָה בְּנִדָּרִים וְשְׁבוּעוֹת אֲזִלִּי לְהַחֲמִיר דְּלֹא מְנִי תִנָּא דְמַס' טְהָרוֹת בְּכָלֵל סְפֵקוֹת שְׁטִהָרוּ חֲכָמִים אֵלָא סְפֵק גְּזִירוֹ' מְשַׁמַּע דְּסַפֵּק שְׂאָר גְּזִירוֹת וְשְׁבוּעוֹת אֲסוּר דְּאִם נִשְׁבַּע לַעֲשׂוֹת דְּבַר פְּלוּנִי אִם יֵשׁ בְּאוֹתוֹ פִּרְי' ק' כּוֹר וְנֹאבֵד או' אִם זֶה פְּלוּנִי נִרְתַּע לְאַחֲזֹרִיו חֵיִיב לַעֲשׂוֹת וְתַנּוּן גְּבִי גְזִירוֹת סְתָם גְּזִירוֹת לְהַחֲמִיר וְהֵינּוּ דְאִינוּ יוֹדַע בְּאִי זֶה עֲנִין גְּזִיר דְּאֲזִלִּי לְחוֹמְרָא וְאָמְרִינוּ בְּדְבַר הַנִּדָּר גְּזִיר כְּמוֹ שְׁפִי' רַש"י ז"ל וְהַתּוֹסְפוֹת שְׁם וְרַב אֲשִׁי אֹקִי הֵתָם בְּרִית' דְּכָרִי דְּמִתִּיר רַבִּי יְהוּדָה בְּסַפֵּק גְּזִירוֹת כִּר' יְהוּדָה מְשׁוּם ר' טְרַפּוֹן דְּאִין אֲחַד מֵהֶם גְּזִיר מְשׁוּ' דְּלֹא נִיָּתְנָה גְּזִירוֹת לְהַפְּלֵאָה דְּכַעֲלִי בְּשַׁעַת שְׁנִדָּר גְּזִירוֹ' שְׁיַדַּע אִי הוּי גְזִיר דְּכַתִּיב בְּגִזִיר כִּי יִפְּלִיא וְהַרְמַב"ם ז"ל פ"ב דְּגְזִירוֹ' גְּבִי סְפֵקוֹת דְּגְזִירוֹת פְּתַב שְׁסַפֵּק גְּזִירוֹ' לְהַקֵּל וּבפ"ט דְּהִלְכוֹת גְּזִירוֹת גְּבִי גְזִירוֹת דְּהוֹלְכִין אַחֵר לְשׁוֹן בְּנִי אֲדָם פְּתַב הֵיּוּ מְקַצֵּת בְּנִי הַמְּקוֹם קוֹרְאִים לוֹ כֶּף וּמְקַצֵּתֵם אִין קוֹרִין אִין הוֹלְכִין אַחֵר הָרוּב אֵלָא הָרִי זֶה סְפֵק גְּזִירוֹת וְכָל סְפֵק גְּזִירִי' לְהַחֲמִיר וְהָכִי אָמְרִי' ס"פ הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֹנָשֶׁל גְּבִי מִתְנִיתִן דְּהַנּוֹדֵר מִן הַשְּׁמֹן מוֹתֵר בְּשִׁמּוֹן שְׁוֹמְשִׁמִּין וְאֲסוּר בְּשִׁמּוֹן זֵית בֵּא"י וּבְבָבֵל אִיפְכָא וְכוּ' וּמְקוֹם שְׁמִשְׁתַּמְשִׁין מִזֶּה וּמִזֶּה אֲסוּר בְּזֶה וּבְזֶה וּפְרָכִי' פְּשִׁי' מֵהוּ דְּתִימָא אִיזִיל לְבַתֵּר רַבָּא קמ"ל סְפֵק אִיסוּרָא לְחוֹמְרָא.

וְאִם כֵּן הָכָא דְשִׁכַח אִם קִבֵּל גְזִיר או' שְׁבוּעָה או' גְּזִירוֹת לְגְבִי גְזִירוֹת לֹא חֵיִיל עָלֶיהָ שׁוּם גְּזִירוֹ' מַסְפֵּ' דְּסַפֵּקוֹ לְהַקֵּל אִם קִבֵּלָה אֵלָא שְׁאִינוּ יוֹדַע אִם חָל כְּהֵה"י (דְּכָרִי) [דְּכָרִי] וּכ"ש אִם אִינוּ יוֹדַע שְׁקִבֵּלוּ בִי הָכָא וְאֲפִי' הֵיחֵה גְזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן סְפֵקוֹ לְהַקֵּל כְּדִתְנִיא הֵתָם פִּר' אֵלוּ מוֹתֵרִין גְּזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן גְּבִי בְּרִית' דְּכָרִי אֲבָל מְשׁוּם גְזִיר או' שְׁבוּעָה חֵיִיל עָלֶיהָ אִיסוּרָא דִּידְהוּ דְּאֲזִלִּי בְּהוּ לְהַחֲמִיר כְּדָמָ' וּמָה לִי גְזִיר וּמָה לִי שְׁבוּעָה כּוֹלְהוּ אֲסִירִי וְנוֹתְנִי' עָלָיו חוֹמְרִי תְּרַנְיָהוּ דְּכִינּוֹן דִּיַּדַּע דְּחַד מִינֵיָּהוּ בִּטְא בְּשִׁפְתָיו וְשִׁכַח אִיזֶה הוּא וְדָמָ' לְהִנֵּי מִתְנִי'

דתנו סוף מנחות גבי מנחו' ונסכים וקרננו' פירשתי ואיני יודע מה פרשתי וכו' יביא פר ועגל וכו' דטפי ליפא לספוקי והיינו אי ידע דנדר או נשבע ושכח אי זה מהם הוציא בשפתיו אבל אם אינו יודע אם נדר או נשבע או לא הוציא מפיו שום דבר אל' בלבו לבד פי נ"ד דגרע טפי מספק דאם נסתפק אם נשבע או לא נשבע או אם נדר או לא נדר הוי פתתי אח' לפניו וכסבור שומן היא ואכלה ואחר כך נודע שספק היה שאין פאן איסור קבוע פדאמרי' פר' ספק אכל רבי חזיא בר רב דאמר חתי' אח' מב' חתי' שנינו שהיו לפניו ב' חתי' א' של חלב ואחד של שומן ואכל אחד מהו ואינו יודע אי זו מהן אכל או אחותו ואשתו עמו בבית וכו' או שפת וחול ושגג בא' מהן פדתנו התם משום דאיקבע איסורא אבל פתתי אחת לא וכמו שכת' הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות שגגות אינו חייב אשם תלוי עד שיהיה שם איסור קבוע כיצד וכו' אבל אם היתה חתי' אח' ספק שהיא חלב ספק שהיא שומן ואכלה פטור שאין פאן איסור וכו' ואם פן אם נסתפק אם נשבע או לא הוי כה"ג ואפילו הכי נראה דמי שנסתפק בכך דאסור לעבור מספק על מה שנסתפק אם נשבע עליו או לא דבתתי' אחת נמי אסור הוא לאוכלה כיון שיש בה ספק אם הוא חלב או שומן ומאשם תלוי בלחוד הוא דפטור כשאכלה משום דלא הוי איסור קבוע פדאמ' וצריף התרה אם הוא דבר שראוי להתיר לו.

עוד יש צד אחר בלאו הכי שצריף התרה אפילו היה נודע לו שלא נשבע ולא נדר והוא מה שבא בשאלה שבהמשך הזמן שעבר ועשה אותו דבר שקבל עליו שלא לעשותו וכו' ונתקרט על העשוי כו' שנוראה כי גם שלא נשבע ולא נדר קבל על עצמו שלא לעשות אותו דבר ונהג פן פמה זמן והוי בכלל הא דתניא פ"ב דנדריים ופ' מקום שנהגו דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם וכו' וצריף פתח ונתקרט וכמו שהביא בטור יורה דעה סימן ר"י נאם המבי"ט: רנו על מה שפנדר בנזיר אם יעשה דבר פלו' האסור מדבריהם ועבר ועשה נשאל החכם ה"ר יהודה יצ"ו והשיב פהלכה דצריף התרה והביא דברי בעל הג"ה שבפ' הרבית על מי שפנדר לצדקה אם יצחק בקוביא דהוי אסמכתא פדמוכח ההיא דאמרינו בנזיר פ' ב"ש ההי' ר' יהודה משום רבי טרפון היא דאמר אין אחד מהם נזיר גבי שנים שפלו נדריים בא' אם הוא פלוני או פלו' ואע"ג דנזירות הוי באמירה וכתב בהג"ה דהא דלא חשבי' אסמכתא ההיא עובדא דהילני המלכה דתנו במתני' שפנדרה בנזיר ז' שנים אם יבוא בנה מן המלחמה היינו משום דגמרא ואמרה פדי שיעיל הזכות לבנה ודמי לנודר סלע לצדקה בשביל שיהיה בנו פמו שפכתוב שם וכתב החכם הנזכר משמע דסבירא ליה לבעל הג"ה הלכה כר' טרפון והרמב"ם ז"ל פסק דלא פנותיה וכדמשמע נמי בגמרא ולהכי הוי אסמכתא האי עובד' דידן וצריף התרה ואני אומר דבעל הג"ה נמי ידע דלית הלכה כר' טרפון דאמר אין אחד מהם נזיר ולא מיייתי ראיה אלא דאע"ג דנזירות הוי באמיר' אפי' הכי קאמר דאין נזיר משום דהוי אסמכתא דסבירא ליה דטעמא דלא ניתנה אלא להפלאה הוי משו' דהוי פאסמכתא ולב"ה נמי דאמרי אין נזיר וכו' הוי משום דהוי פאסמכתא ולר' יהודה נמי גבי פשהרתיע לאחוריו וגבי פרי פשנאבד אין א' מהם נזיר אף על גב דנזירות הוי באמירה והיינו לסברת בעל ההג"ה משום דהוי פאסמכ' כיון ששהרתיע אחד מהם או נאבד הפרי דאם לא הרתיע או לא נאבד לא חשיבא אסמכתא כיון שהאיש והפרי הם בעין וא"נ חשיבא אסמכתא היינו בדטעין איהו אבל אי לא טעין הוי נזיר ומתני' בהכי איירי וכמו שפכתתי

בתשובה אחרת ומשום דר' טרפון הוא דאמר בהדיא אין אחד מהם נזיר מיתי ראיה מיניה ומימילא איכא ראיה נמי מהרתייע או נאבד אליבא דהלכתא ואפילו בלא הרתייע אי טעין אסמך כדא' ולהכי כתב דהא דלא חשבינו אסמכתא ההיא עובדא דהילני דלא קיה בנה שם וקוי דומיא דנרתע וכו' או בלאו הכי דהוי אסמכתא דהיינו משום דגמרה וכו' בשביל זכות בנה ואם פן גבי נודר לצדקה אם יצחוק לא גמר ואמר וקוי אסמכתא ואתיא אליבא דהלכתא לסברת בעל ההג"ה דלא מיתיאלא ראיה בעלמא דהוי פאסמכתא אבל עיקרא דטעמא דאין אח' מהם נזיר היינו משום דלא נתן נזירות אלא להפלאה ולפי סברת בעל ההג"ה נראה לי לחלק בנדון זה דומיא דחילק בעובדא דהילני משום דגמרה ואמר' כדי שיועיל לזכות בנה והכא נמי כמו שנדר בנזיר אם יעשה דבר פלוני של איסור ואמר דגמר ואמר משום גדר לצער נפשיה בנזירות אם יעבור על דבר האיסור אבל משחק בקוביא לא מיקרי דבר איסור אי לא הוי אומנותו בהו וקוי פגוונא דאין בו גזל כמשחק עם אחר דאין בו איסור גזל ולהכי כתב דהוי אסמכתא ולא כתב דגמר ואמר משום פפריה דאיסורא כנ"ד ולפי זה צריף התרה בענין נדון זה דנדר אם יעשה דבר איסור ואפילו לדעת בעל ההג"ה ויצא דין החכם המשיב לאורו ולא מטעמו אלא מטעם המבי"ט: שאלה רנח אחד נדר בנזירות שמשון שלא יקנה לשבת אלא חצי חתי בשור אם מותר לקנות עוף לשבת ביותר מחצי חתי או אחר שקנה החצי חתי בשור אם יוכל לקנות עוף לשבת או לא: תשובה הא דתניא פ' הנודר מן הירק הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר משמע התם בגמרא דהיינו פשנדר בסתם בשר וליכא הוכחה כלל אבל אי איכא הוכחה דלמין אחד בשר הוא דנדר אינו אסור אלא באותו מין דאמרינן התם גבי פלוגתא דת"ק ורשב"ג בדגים דאפילו לת"ק ליתסרי דגים פיון דמימלך שליח עלייהו ואמר אביי פגון שהקיו דם דכיון דלא אכיל דגים בההיא שעתא לא נדר אדעתיהו ולא מימליף עלייהו ופריף אי הכי אפילו עופות נמי לא אכיל דאמר שמואל דפרח ליביה בצפיפרא ותניא אין מקיזין דם לא על דגים ולא על עופות וכו' ומשני שאני עופות דאפשר ע"י שליחה אע"פ שהקיו דם ומשני פגון דכייבין ליה עיניה דדגים קשיא לעיניה בתחילה אוכלא נר' דאפילו אמר בשר סתם הוא מותר בבשר דגים כשיש לו חולי עינים ומשמע דה"ה בכל מידי דאיכא הוכחה דלא נתפון עליו בבשר עופות כשהקיו דם אי לאו דאפשר בשליחה דאם הקיו דם ונדר שלא לאכול בשר צלי פשיטא דאין בשר עוף צלי בכלל פיון דקשה להקזוה לא אכיל ולא אדעתא דידיה נדר ולכן כתב הרמב"ם ז"ל פ"ט מהלכות נדרים ואם מראים הדברים בעת שנדר שלא נתפון אלא בבשר בהמה בלבד הרי זה מותר בבשר דגים ואפילו בעוף וכו' ובטור י"ד סימן רי"ז כתב אם נראין הדברים שלא נדר אלא בבשר בהמה מותר בשאר מיני בשר ואם פן בנ"ד נמי פיון שאמר שלא לקנות אלא חצי חתי בשר נראין הדברים שלא נתפון אלא לבשר בהמה הנמכר בחתי שאומרים הבא לי ב' חתי בשר או ג' חתי בשר אבל עופות אין אומרים תנה לי חתי א' או ב' או ח' חתי בשר עוף אלא קנה לי עוף א' או שתיים המבי"ט: כתב החכם כ"ר יוסף נר"ו: רנט נשאלתי והנני משיב שהתנאי שהתנו שאם יצטרף הממשכן לדור ידור בחצר הנזכר באי זה בית שירצה וכו' לא דמי לחכרי נרשאי דהתם קיה נשאר החוכר בתוך השדה מיד ומינכרא מלתא ששכר מעשהו הוא נוטל אבל הכא שמשפן לו סתם אלא שהתנה שאם יבוא עם ביתו לדור וכו' דהשתא מהא אינו דרפו ואפשר שלעולם לא ידור

בו שלא יבוא עם ביתו לדור במקום שהוא נאף אם יבא אפשר שיזדמן לו בית אחר ולא יצטרף לזה ועוד דההיא דחכיר הנה נעשה לתועלת בעל המעות כדי שיטול שכר מעותיו ומיחזי פרבית אבל בנ"ד לא לתועלת בעל המעות נעשה דאדרבא צער הוא לו שאם יש לו שוכר יצטרף להוציאו פשיבוא זה ואולי אחר שגוי חדשים או שלש ילף לו ולא ימצא זה שכר לביתו ובענין חכירי נרשאי דעת הרמב"ם ז"ל שאינה אלא הערמת רבית וכתב הריב"ש ז"ל שכן הביאו כל האחרונים ויש מי שאמר דמשפנ' דסורא בשכירות יכול להחכיר אפילו ללנה עצמו ושרי פאן אפילו לכתחילה עכ"ל ואפילו לדברי האוסרים נ"ל דבר פשוט שאם אחר חכרה מן הלנה יכול לנה לחכרה ממנו כיון שהיא משפנת' דסורא ובנ"ד כבר נראה מלשון השטר שהמלנה ישפירנה לאחרים ואחר כך אם יצטרף הלנה יקחנה והוא דומה לזה קצת כ"ש שגרא מדברי הריב"ש ז"ל שרוב האחרונים מסכימים להתיר חכירי נרשאי אפילו לכתחילה במשפנתא דסורא וכ"ש שאין אנו צריכין לקב' בנ"ד מהטעמים הנזכר לעיל ולענין התנאי שהתנו שבסוף ד' שנים יכול המלנה לתבוע מעותיו ויהיה הלנה חייב לפרעו הרי הרא"ש מתי' כמבואר בסוף ולמד פן מצד דאמרינו במשפנתא באתרא דמסקי שביעית משמט' ואע"פ שמ"מ ונמקי יוסף בשם הרשב"א ז"ל פתבו לאסור (ז"ל) זיל בתר טעמא מה טעם משפנתא דסורא שהיא אפילו מסלק ליה לנה פתבו התוספות בעלה ס"ז הטעם משום דכיון דמפרש במשלם שניא אליו וכו' ולא מיחזי הלנאה אלא בלוקח ממנו פחות שנים הללו באותה דמים וגם הרמב"ם כתב על משפנתא דסורא שאם התנה בעל השדה עמו שכל זמן שיביא לו מעות יחשוב לו עשר לכל שנה ויסלק ממנה וכן אם התנה הלנה שכל זמן שירצה לחשב לו מה שדר בו ויחזיר לו שאר דמים ויסתלק הרי זה מותר שאין זה אלא בשכירות וכל תנאי שבשכירות מותר עכ"ל ומאחר שהתיר משפנתא דסורא הוא מפני שאין מעות אלו הלנאה אלא הן פלוקח פירות שנים אלו בכך וכך מעו' לדברי התוספות ומפני שהוא בשכירות לדברי הרמב"ם ז"ל כל תנאי שבלקוחת הפירו' או שבשכירות מותר וכשם שמוק' להתנות שיוכל הממשכן לסלק לבעל המעות כך מותר להתנו' שיוכל בעל המעות לגבות מעותיו ומה שכתב הרב המגיד בשם הרמב"ם ז"ל שטעם היתר משפנתא דסורא מפני שאין אחריות המלנה עליו וכו' ואינו יכול לכופו לפרוע לו תוספת וכו' לא נתישב בטעם זה עד שכתב ועוד שאין זו לשון מלנה אלא לשון מקח דומיא דלוקח פירות כיון שכתב פן עכ"ל וטע' זה עולה כטעם התוספות ולפי טעם זה אפילו התנו שיוכל בעל המעות לגבות מעותיו מותר ואפילו למה שכתב הרב המגיד שטעם ההתיר היא מפני שאין פח ביד המלנ' לגבות מחובו כלום ולהחזיר לו הקרקע אפשר לומר שזהו גדר משפנתא דסורא ואחר שנעשית משפנתא זו כהלכתא אם רצה להתנות שיוכל בעל המעות לגבות מעותיו אחר ג' או ד' שנים מותר ומ"מ יש מקום לבעל דין לחלוק ולומר שפיון שבתנאי זה נתיבטל טעם ההיתר הנה ליה פאלו עקרו משפנתא דסורא ועשו המעות מלנה ואסור לדעת הרב המגיד והרשב"א ולענין מעשה אעפ"י שמדברי התוספות והרמב"ם נראה להתיר כמה שהוכחתי והרא"ש מתי' בהדיא מתוך דברי הגמרא והל"ל דמסתמא כך הוא דעתו של הרמב"ם כיון שהראיה שהביא הרא"ש ראיה טובה ונחזקה היא וכ"ש כאשר פשט דבריו של הרמב"ם מוכיחים פן וכמו שכתבתי מאחר שהרב המגיד כתב על דברי הרמב"ם סתם לאסור אין פנו פח לפרש דברי הרמב"ם להתיר ועוד דאפוקי ממונא הוא ולא מפקי

אֵלָא בְּרֵאֵיהּ בְּרוּרָה וְאִין לֹומר מֵאַחַר שְׁמִשְׁכַּנְתָּא זוּ נַעֲשֶׂה בְּאִיסוּר בְּטִלָּה הִיא מַעֲקָרָא וְכוּפִין הַמְּמַשְׁכֵּן לְהַחְזִיר מְעוֹתָיו לְבַעַל הַמְּעוֹת שֶׁהָרִי כְּתֹב הֵרָא"ש חֲדָא דְאָמַר אַבְיֵי הָאֵי מֵאֵן דְּמַסְיָק ד' זִוְזֵי דְרַבִּיתָא בְּאֶדְר וְקָא אֲזִלִּי חִטִּי ד' גְּרִינֵי בְּזוּזָא בְּשׂוּקָא וְנִהֵב לִיהּ חֲמִשָּׁא וְכו' מִכָּאֵן פְּסֵק רַבִּי הָאֵי ז"ל בְּתַשׁוּבָה הֵינּוּ דְאִיפָּא אִיסוּר' בְּזִיבִינ' דְּאוּסִיף בְּדַמִּיהּ מִשׁוּם אֲגַר נָטַר אוּ פּוֹסֵק עַל הַפְּירוֹת עַד שְׁלֵא יֵצֵא הַשְּׁעַר וְנִתְקַנְיָם הַמְּקַח בְּקִנְיָן וְנִתְיַיְקַר הַשְּׁעַר הַמְּקַח קִיָּם וְאִין יָכוֹל לְבַטֵּל הַמְּקַח מִפְּנֵי שְׁנַעֲשִׂית בְּאִיסוּר וְכֵן כְּתֹב נִמְקִי יוֹסֵף בְּשֵׁם רַבִּי הָאֵי וְכֵן כְּתֹב הַרְבַּ הַמַּגִּיד בַּסֵּפ"ח בְּשֵׁם רַבִּי הָאֵי וְהַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א ז"ל וְכֵן פְּסֵק טוֹר ח"ה וְכֵן כֹּת' הַרִיב"ש בְּשֵׁם הַגָּאוֹן וְשָׁכֵן הַסְּפִימוּ כָּל הַמְּפָרְשֵׁי וְאֵעִפ"י שְׁכַתְּבּוּ וּמִיֵּהוּ הַלּוּקַח יָכוֹל לְחַזּוֹר בּוּ שְׁלֵא יִתֵּן בְּהֵם כְּשֶׁעַר הַיֹּקֵר שֶׁל עֲכָשְׁיוּ שֶׁהָרִי לֹא לְכַף יָרַד שְׁמִתְחַלָּה בְּשֶׁעַר הַזּוּל פְּסֵק עִמּוּ וְאִין לֹומר דַּה"נ יֹאמַר בַּעַל הַמְּעוֹת לֹא נִתְּתִי מְעוֹתֵי אֵלָא ע"ת זֶה שְׁבִסוּף ד' שָׁנִים אוֹכַל לְגַבּוֹת מִמֶּנָּה וְכִינּוּן שְׁאִיסוּר לְהַתְּנוּת פֶּן חוֹזְרֵנִי בִּי מִהַמְּשַׁכְּנָתָא שְׁלֵא נִתְּרַצְתִּי אֵלָא עַל אוֹתוֹ תִּנְאִי יָכוֹל הַלּוּקַח לְחַזּוֹר שְׁלֵא לִיתֵּן בְּהֵם אֵלָא כְּשֶׁעַר הַיֹּקֵר דְּהֵתֵם שְׁאִנִּי לּוֹקַח כְּשֶׁעַר הַזּוּל אוּ כְשֶׁעַר הַיֹּקֵר הוּא עֵצֶם אֲנִפֵּן הַמְּקַח וְאִם הַתְּנָה לּוֹקַח כְּשֶׁעַר הַזּוּל הִיאֵף נִסְיִיבְנוּ לִיקַח כְּשֶׁעַר הַיֹּקֵף אֲבָל הֵכָא תִּנְאִי זֶה שְׁיֹוֹכַל לְגַבּוֹת מְעוֹתָיו בְּסוּף ד' שָׁנִים אֵינּוּ עֵצֶם הַמְּשַׁכְּנָתָא וְאִם פֶּן שְׁפִיר אֲמַרִּינּוּ תַּהִיָּה הַמְּשַׁכְּנָתָא קִיָּיִמַת וְהַתְּנָאֵי בְּטַל כִּינּוּן שֶׁהוּא בְּאִיסוּר וְעוֹד דְּהֵתֵם יֹאמַר הַלּוּקַח אֵינִי רוּצָה לִיקַח אֵלָא הַשְּׁעַר הַזּוּל כְּמוֹ שְׁפִסְקִיתִי וְאִם הוּא אִיסוּר יְבַטֵּל הַמְּקַח אֲבָל בַּנ"ד וְדֹאֵי לֹא יֹאמַר בַּעַל הַמְּעוֹת לֹא נִתְּתִי מְעוֹתֵי אֵלָא עַל תִּנְאִי זֶה וְכִינּוּן שְׁתִּנְאִי זֶה אִיסוּר תְּבַטֵּל הַמְּשַׁכְּנָתָא וְיִחְזִיר לִי מְעוֹתֵי שְׁאִם הָיָה אוֹמֵר כֶּף נִמְצָא שֶׁהַמְּשַׁכְּנָתָא הָיְתָה בְּטִלָּה מַעֲיַקְרָא וְהָיָה צָרִיף לְהַחְזוֹר פִּירוֹת ד' שָׁנִים שְׁאֲכַל וְאֲפִילוּ אִם בְּתוֹף הַד' שָׁנִים הַעֲבִיר בַּעַל הַמְּעוֹת הַמְּשַׁכְּנָתָא לְאַחַר וְיִתְרַצָּה הַשְּׁנִי לְהַפְסִיד פִּירוֹת שְׁאֲכַל כְּדִי שְׁיִגְבֶּה מְעוֹתָיו לֹא כָּל כְּמִינְיָהּ אִם לֹא יִתְרַצָּה גַם הֵרָאשׁוֹן וְאֲפִילוּ אִם יִתְרַצוּ שְׁנֵיהֶם יֵשׁ לְחַלֵּק כְּמוֹ שְׁחַלְקִיתִי תַּחֲלָה זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָ' לִי הַצְּעִיר יוֹסֵף קָארוּ: מַה שְׁכַתְּבּוּ הַחֲכָם נר"ו בְּתַחֲלָה דְלֹא דְאִמִּי לְחַכִּירֵי נִרְשָׁאֵי דְהֵתֵם הָיָה נִשְׁאָר הַחוּכָר בְּשָׂדֶה מִיִּנְכָרָא מִיִּלְתָּא שְׁשֹׁכֵר מְעוֹתָיו הוּא נוֹטֵל אֲבָל הֵכָא שְׁמִשְׁכֵּן לוֹ סִתֵּם אֵלָא שֶׁהַתְּנָה וְכו' לֹא נִהִירָא דְהָא בְּהַדְנִי אֲמַרִּי בַּגַּמ' עַל הַנִּי חַכִּירֵי נִרְשָׁאֵי וְהֵאֲדִנָּא דְכַתְּבִי הֵכִי וְשֶׁהִנְאָ פֶּמָה עַדנִין וְהַדַּר חַכְרָה כְּדִי שְׁלֵא תִנְעוֹל דְלֵת בְּפִנֵי לוּוִין ש"ד לֹאוּ מְלִתָּא הִיא וּפִי' רַש"י ז"ל דְכִינּוּן דְשֶׁהִיָּה גְבִיָּה וְאֲכָל' תִּלְתַּת שָׁנִין מַה לִּי עֶבֶד בָּהּ אִיהוּ וּמַה לִּי חַכִּירָהּ וְלֹאוּ מְלִתָּא הִיא דְאֲפִי' שֶׁהִיָּה נְמִי אִיסוּר דְרַבִּי גְּמוּרָה הוּא וְכו' וְהֵאֵי כְּתִיבָא דְכַתְּבִי הַנִּי חַכִּירֵי הֵינּוּ כְּשֶׁהֵם מַחְכִּירֵי לְבַעַל הַשְּׂדֶה דְהֵכִי מִשְׁמַע לִישָׁנָא דְחַכִּירֵי נִרְשָׁאֵי שְׁהֵם הַמְּלוּיִם אַחַר שְׁעַמַד הַשְּׂדֶה בִּינֵיהֶם פֶּמָה שָׁנִים כְּתִיב הֵכִי לְבַעֲלֵי הַשְּׂדֶה הַחוּכָרִים מֵהֶם וְלִהֵכִי הָיָה מִשְׁמַע דְהִנּוּה שְׁרִי וְאִסִּיקְנָא דְאִיסוּר וְהוּי רַבִּית קַצּוּצָה לְרַש"י ז"ל מִשְׁמַע דְאֲפִילוּ לֹא הַתְּנָה לְכַתְּחַלָּה הַמְּלוּהָ עִם בַּעַל הַשְּׂדֶה שְׁיִחְכִּירְנָה מִמֶּנּוּ אֵלָא אַחַר פֶּמָה שְׁנִי' חַכְרָה לוֹ אִפ"ה אִיסוּר וְכו"ש הֵכָא דְמַעֲיַקְרָא אֲתַנִּי בְּהַדְנִי שְׁיִשְׁכִּירְנָה לוֹ כִּי נ"ד וּמַה שְׁכַתְּבּוּ דְהַשְׁתָּ' מִיָּהָ לֹא דַר בּוּ וְאֲפִשְׁ' שְׁלַעוֹלָם לֹא יְדוֹר דְהֵכָא נְמִי בְּהַנִּי חַכִּירֵי נִרְשָׁאֵי שֶׁהִנְאָ פֶּמָה עַדנִין אֲצִלָּם שְׁלֵא הָיָה חוּכָר בַּעַל הַשְּׂדֶה אֶת הַשְּׂדֶה אֵלָא הָיוּ עוֹבְדֵי אוֹתָהּ אוּ חוּכָרִים לְאַחֲרֵי וְאַחַר כֶּף חַכְרוּ לְבַעַל הַשְּׂדֶה וְאִפ"ה אִיסוּר כְּדָאָמ' וְכָל זְמַן שְׁאִינָם חוּכָרִים אוֹתוֹ לְבַעַל הַשְּׂדֶה הוּא מוֹתֵר וְכִשְׁחוּכָרִים לְבַעַל הַשְּׂדֶה אֲפִילוּ אַח' פֶּמָה יָמִים הוּא אִיסוּר לִיקַח מִמֶּנּוּ וְכו"ש הֵכָא דְאֲתַנִּי מַעֲיַקְרָ' שְׁיִדוֹר בְּבֵית וְכֵן כְּתֹב הַרְמַב"ם ז"ל סֵפ"ק וְכֵן מִי שֶׁהִתְּהַ שְׂדֶה

ממשפנת בידו לא יחזור וישפוך אותה לבעל השדה מפני הערמת רבית וכו' דמשמע דאפילו בלי תנאי מעיקר אסור.

ומה שחלק החכם נ"ר דבחקרי נרשאי הוי להנא ותועלת בעל השדה והכא בנ"ד לא הוי לתועלת בעל המעו' אדרבא צער הוא לו וכו' נראה לי דלא שנא דאף בחכירי נרשאי דהיתה השדה פמה שנים אצלו ונהדר חכרה לבעל השדה לאו בע"כ של בעל השדה חכרה שיהי לא הנה פאן תנאי ואי לא הנה לו תועלת לבעל השדה לחוכרה ממנו לא הנה חוכרה וכיון שחכר אותה ונותן לו כף וכף לשנה הוי פרבית מפני שנתן לו מעות קודם על השדה במשפנתא ועתה נוטל ממנו כל שנה מה שהתנה עמו והמלנה קיימת וה"נ בנ"ד פיון ששכרה לבעלי החצר אעפ"י שהיה מוצא למי ישפירנה ואינו תועלת לו אלא לבעל החצר אסור שהרי הוא לוקח שכירות ממי שהלנה לו מעות במשכון על חצרו ואפשר גמי שלא היה מוצא אחרים שישפירו הבית בזמן שבעל החצר דר בה ועוד שהיה תנאי מתחלה ואעפ"י שהיה התנאי מבעל החצר ולא מבעל המעו' אפ"ה הוא נוטל דבר קצוב ממי שלנה ממנו על ביתו והוי פרבית ומהשכתב דנראה דבר פשוט שאם חכרה אחר מן המלנה יכול לחכרה ממנו וכו' ובנ"ד נראה שכתוב בשטר שהמלנה ישפירנה לאחרים ואחר כף אם יצטרף הלנה יקחנה והרי זה דומה לזה קצת וכו' נראה לי דאפילו יהנה דבר פשוט דיכול לחכרה לנה מן האחר לא דמי כלל לנ"ד שהוא שוכר אותה מבעל המעות עצמו כמו שהתנה עמו בכ"י שאם יצטרף לה ישפירנה לו ואם פן אפילו לדעת הרמב"ם ז"ל דהא חכירי נרשאי לא הוי רבית גמורה אלא הערמה אפ"ה אינו יכול להשפירנה ללנה עצמו וכמו שכתב שהרי זה עומד בשדהו כשהיה ונותן לו שכר בכל חדש בשביל מעותיו שהלנהו דמשמע דבין לתועלת בעל המעות בין לתועלת בעל החצר השוכר שנותן לו כל חדש הוי הערמת רבית וכ"ש כשהתנו מעיקרא שישפירנה לו שגור' דלכ"ע הוי רבית גמורה כמו בפסקא הא' ומשמע גמי מדברי הרב ז"ל דבכל משפנתא אפילו דסורא הוי אסור משום הערמת רבית ולא סבירא ליה פיש אומרים שהביא הריב"ש ז"ל דבמשפנתא דסורא שרי הא דחקירי נרשאי פיון שכתב הממשכן סתם ואפי' לסברת י"א היינו כשלא התנה מעיקרא אבל היכא דהתנא מעיקרא מה לי משפנתא דסורא מה לי משפנתא אחרת פיון דהוי רבית גמורה וכן נר' מדברי הריב"ש ז"ל.

וכן מה שכתב דלטעמי הרמב"ם ז"ל והתו' מותר להתנות שיוכל בעל המעות לגבות מעותיו לא נהירא שהרי כתב בעל מ"מ על דברי הרמב"ם סתם לאסור כמו שכתב הוא אח"כ וכן כתב בגמרא יוסף דכיון דמלנה לא יכול למכפיה ללנה למפרע ליה חוביה זביני גינהו ולא הלנאה ולא דמי לאתרא דמסלקי ליה ולא לאתרא דלא מסלקי דהתם הלנאה הוא שהרי לסוף הזמן מלנה נפרע מן הלנה וכן דעת הרמב"ם ז"ל עכ"ל ואפי' למה שכתב אח"כ מ"מ מלשון הרמב"ם ז"ל ועוד שאין זה לשון מלנה אלא לשון מקח דומיא דלוקח פירות פיון שכתב פן עכ"ל ודברים ברורים הם עכ"ל לטעם זה ג"כ אין המלנה יכול לתבוע המעות פיון שהוא פן לדברי התו' שכתבו טעם זה לתת חילוק בין משפנתא דסורא למשפנתא בגמרא כמו שכתבו שם וי"ל דמאחר שמפרש פן לא מיקחי כהלנאה אלא פלוקח ממנו פירות של השנים באותן דמים אבל כשאינו כותב לו כף וכו' מיקחי כהלנאה ע"כ וכיון שהוא פלוקח אינו יכול לתבוע מעותיו דדוקא הלנה הוא שיכול להחזיר לו המעות דהוי כאתרא דמסלקי ואם מתנה מלנה מעיקרא שיוכל לתבוע מעותיו

הרי זה אינו מקח אבל לנה דאי לא בעי למיהבי ליה לא מחיי' הוי מקח גמור לגבי מלנה דגבי מלנה הוא דקפדינן דלהוי מקח גביה שלא יוכל לתבוע מעותיו ויהיה כמו הלואה מעיקרא והוי רבית מה שאכל אבל גבי לנה אי מסלק ליה בדמי' עד השתא הוי מקח אלא שהתנה עמו לסלקו דאמלנה הוא דמתמרי' טפי בענין רבית משום דלדידה הוא דאזנה רחמנ' וכו' נראה לומר בטעם שפתיב רבי' משה שאין זה אלא פשירות וכל תנאי שפשירות מותר דלגבי מלנה הוי פשירות ואינו יכול לחזור בו כל זמן הפשירות דאי הנה מצוי להתנות הנה כמו הלואה ואסר ליה למשקל רבית אבל לנה מצוי להתנות שיוכל לתת מעותיו ועד השת' הוי פשירות לגבי מלנה דלגבי מלנה מתמרי' טפי פדאמר': וכו' נראה מדברי הרב ז"ל שפתיב על משפנתא זו דסורא וכו' אם התנה בעל השדה וכו' וכו' אם התנה הלנה וכו' כפל התנאי בלנה בשדה ובבית שהזכיר למעלה בית או שדה והתנה עמו כו' ולא הזכיר תנאי במלנה נראה שאין המלנ' יכול להתנות פדפני' וכמו שפתיב שאפילו לדעת המ"מ אם התנה אח"כ יש לבעל דין לחלוק ושלענין מעשה אין בנו פח כיון שעל דברי הרמב"ם ז"ל כת' המגיד סתם לאסור הטיבו אשר דברו: ועל מה שחלק במה שפתיב הריב"ש ז"ל ומיהו הלוקח יכול לחזור בו דדוקא התם המקח בטל דהוי התנאי בעצם אופן המקח שאם התנה ליקח בשער הזול איך נחייבנו ליקח בשער הינוקר אבל הכא תנאי שיוכל לגבות מעותיו אינו עצם המשפנתא ואם כן שפיר אמרי' תהיה המשפנתא קיימת והתנאי בטל כיון שהוא באיסור ואני אומר איפכא הנה מסתברא דכשהתנאי הוא בעצם אופן המקח יש בו איסור שהוא שער הזול ראוי שיהיה המקח בטל אבל כשהתנאי שעושה האיסור והוא תביעת המעות כנ"ד אינו בעצם המקח לא תבטל המקח אלא יסתלק תנאי האיסור ויהיה המקח קיים אלא דלא מפלגינן בהכי ובין שיהיה פה או פה, המקח קיים אחר שסתלק האיסור וסתם כתבו כל הפוסקי' דמקח שנעשה באיסור יסתלק האיסור ויתקיים המקח לא שנא אי הוי תנאי בעצם המקח או לא והריב"ש ז"ל באותה תשובה הביא ענין זה על הטרשא שנשאל עליה וכתב ואעפ"י כן והחלט לו הבית בעד מה שנשאר שלא פרע בזמנו ואין לומר שפיון שיש בטרשא זו איסור רבית נתבטלה כל הטרשא שפבר הסכימו כל המפרשים ז"ל דמקח שנעשה באיסור רבית לא מבטל המקח וכו' הרי שטרשא זו היא קיימת והחלט לו הבית בעד מה שנשאר וכו' דהוי ענין שאינו תלוי בעצם הטרשא ואפ"ה כתב דהטרשא קיימת והיא המקח: ואני אומר דהא דילפי רבנא אתא דהמקח קיים בהסתלק האיסור ואינו מההיא דגלימא ודכונתא דארבעה זוזי מפקי' ולא גלימא וענין זה אינו בעצם המקח דאע"ג דלקח הגלימא על ד' זוזים של רבי' שהיה חייב לו הרי איפשר שיתקיים עצם המקח כשיפרע לו ד' זוזים משלו וא"כ אינו בעצם המקח והיה ראוי שיהיה המקח בטל לפי מה שחלק הוא דלא תימ' כיון שאלו הד' זוזים הם ערוך ושיווי הגלימא אקרי עצם המקח דבנ"ד נמי המעות שנתן ע"ת שיוכל לתובעם הוו עצם המקח שעליהם משפן את הבית על התנאי הנז' וא"ת דסוף סוף התנאי לא אקרי עצם המקח אלא המעות שנתן על המשפנתא וא"כ התנאי על תביעת המעות אינו עצם המקח הכא נמי בגלימת ד' זוזים של רבית אינם עצם המקח ועצם המקח הנז' ד' זוזי' ואפשר שיתקיים המקח בד' זוזים אחרים שנתן משלו ואין כאן חילוק: עוד כתב ועוד דהתם יאמר הלוקח איני רוצה ליקח אלא בשער הזול ואם הוא אסור יבטל המקח אבל בנ"ד נדאי לא יאמר בעל המעות לא נתתי מעותי אלא

על תנאי זה וכיון שתנאי זה אסור תבטל המשפנתא ויחזיר לי מעותי שאם יאמר כף נמצא שהמשפנתא היתה בטלה מעיקרא והיה צריך להחזיר פירות שאכל ע"כ ואני אומר המעות משפנתא זו הם מרובים ויש להם קול שהם יותר מפרח לשנה והפירות הם מועטים לד' שנים אפילו לפי שיווי שכירות הקוצר בלי הקדמת מעות ונוח לו לפרעו הפירות שהוא שכירות הקוצר לד' שנים כמו שהוא שנה בלי קדימת המעות ממה שיניחו המעות המרובים ליותר מק"ל שנה שנות חנה ויוכבד פשילדו פל אַחַד מַשְׁתִּיתוּ שֶׁל עוֹלָם הִלְכָה אִם יִטְעוּן כֹּף הַרְשׁוּת בְּיָדוֹ וְתַבְטַל הַמִּשְׁפָּנְתָא כִּיּוֹן שְׁעַל דַּעַת תְּבִיעַת הַמַּעוֹת נִתְּנָם וְאִם אֵינוֹ רוֹצֵה אֲלָא שְׁתַּתְּקִינִי יְבַטֵּל הַתְּנָאי שֶׁל תְּבִיעַת הַמַּעוֹת וְתַנְיַי שֶׁל תִּיקוּן הַבַּיִת שְׁפָתוֹב שִׁיְהִיָּה עַל בַּעַל הַקּוֹצֵר וְכִמוֹ שְׁפָתְבִּתִּי בְּפֶסֶק הַשְּׁנַיִ נְאֻם הַמְּבִי"ט: וְעֵינֵי סִימָן רַע"א וְרַע"ג: שְׁאֵלָה רַס יִלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ רְאוּבוּן וְשִׁמְעוֹן שְׁוֹתְפִים וְאִירְעוּ אַבְל לְשִׁמְעוֹן אִם רְאוּבוּן שְׁוֹתְפוֹ יְכוֹל לִפְתּוֹחַ הַחֲנוּת בִּימֵי אַבְלִלוֹת שְׁוֹתְפוֹ וְאִת"ל שֶׁהוּא אֲסוּר אִם יִמְחֹל שְׁמַעוֹן לְרְאוּבוּן מֵהַ שְׁיֵרוּיִחַ בְּאוֹתָם הַיָּמִים אִם יִהְיֶה מְוֹתֵר לוֹ לִפְתּוֹחַ הַחֲנוּת: תְּשׁוּבָה פ' מְגִלְחִין גְּרָסִי ב' אַחִין ב' שְׁוֹתְפִין ב' טַבְּחִים ב' חֲנוּנִים שְׁאִירְעוּ לֹא מֵהֶם דְּכָר הָרִי אֵלוֹ נוֹעֲלִים אֶת חֲנוּתוֹן וְחִבְרִיו וְפוֹעֲלֵיו עוֹשִׂין בְּצַנְעָה בְּמִקּוֹם אַחֵר וְהִירִיא"ף ו"ל הַבֵּיאָה פ'ר' מִי שֶׁהִפֵּךְ וְהִרְמַב"ם ו"ל פ"ה פְּתַב ב' אַחִין אוֹ ב' שְׁוֹתְפִין שֶׁהָיוּ בַּחֲנוּת אַחַד וְאִירְעוּ וְכו' וְרַבֵּינוּ יְרוּחֵם פְּתַב הִירוּשְׁלַמִּי וְכַתֵּב דְּנִרְאָה דְּגַמְרָא שְׁלָנוּ חוֹלֵק עָלָיו שְׁאִין חִבְרוּ בְּטַל מְמַלְאֲכָתוֹ וְכִמוֹ שְׁפָתַב הָרֵא"ש ו"ל וְכֵן בְּתוֹר' הָאֲדָם וּמְשַׁמַּע לִי דְאִם שְׁנִיָּהֶם הָיוּ יוֹשְׁבֵי בַּחֲנוּ' א' הוּא דְנוֹעֲלִין אוֹתָם לְפִי הִירוּשְׁלַמִּי כִּמוֹ שְׁפָתַב הָרַמְב"ם ו"ל בַּחֲנוּת א' וְכֵן מְשַׁמַּע לִישְׁנָא דְגַמְרָא דְקָאֵמַר נוֹעֲלִין אֶת חֲנוּתוֹן וְלֹא קָאֵמַר חֲנוּתִיהוֹן אַבְל ב' שְׁוֹתְפִין בְּשְׁתֵּי חֲנוּיוֹ' נִרְא' דִּיכוֹל הַשְׁוֹתְפִי לִפְתּוֹחַ חֲנוּתוֹ אִפִּילוּ בְּעַסְק הַשְׁוֹתְפוֹת דְּלֹא גִרַע מְצַנְעָא דְאִמְרִינוּן דְּשׁוֹתְפִי יְכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּצַנְעָא בְּתוֹף בֵּיתוֹ אִפִּילוּ בְּעַסְק הַשְׁוֹתְפוֹת כִּמוֹ שְׁפָתַב בְּטוֹר י"ד סִימָן ש"פ וְכִיּוֹן שְׁשׁוֹתְפִי זֶה שְׁאִירְעוּ בּוֹ דְּכָר אֵינוֹ רְגִיל לְשִׁבְתַּב בַּחֲנוּ' זֶה כָּלֵל הֵנָּה לִיָּה כְּצַנְעָה בְּתוֹף בֵּיתוֹ דְּלֹא מִיקְרִי צַנְעָא בְּתוֹף בֵּיתוֹ אֲלָא לְגַבֵּי יוֹשֵׁב בַּחֲנוּת שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּהַ שְׁוֹתְפִי שְׁאִירְעוּ בּוֹ דְּכָר דְּאֵלוֹ בַּחֲנוּת אַחֵר כִּיּוֹן שְׁאִין הַשְׁוֹתְפִי שְׁאִירְעוּ בּוֹ דְּכָר רְגִיל לְשִׁבְתַּב בְּהַ הָיוּ כְּצַנְעָה כְּדָאָמ' וְהָיוּ כְּמַתְעַסֵּק בְּמִמוֹן חִבְרוּ דְּנִרְא' דְּאֵינוֹ חֵיב לְהַתְּבַטֵּל אוֹ לְנַעֲוֹל חֲנוּתוֹ כְּשְׁאִירְעוּ דְּכָר לְבַעַל הַמְּמוֹן דְּהָרִי הָאֲרִיסִין וְחִכְרִין וְקַבְּלִין דִּיעֲשׂוּ בַשַּׁד' שֶׁל אַבְל כְּפִי הָרֵאָב"ד ו"ל דְּמִיָּתִי בַּהֲגָהוּ' פ"ה וְהַמְּרָדְכִי גַם כֵּן וְרַבֵּי יְרוּחֵם נְתִיב כ"ח פְּתַבוּ אִם בַּעַל הַשְּׂדָה הוּא אַבְל הָרִי אֵלוֹ יַעֲשׂוּ וְלֹא יִנְיָחוּ מְלֵאכַת הַקְּרָקַע בְּשִׁבְלֵי אַבְלִלוֹת כִּי בְּשֶׁל עֲצָמָן הֵם עוֹשִׂין וְכֵן הוּא פִי הָרַמְב"ם ו"ל וְה"נ בְּמַתְעַס' שְׁמָא דְבְּשֶׁל עֲצָמוֹ הוּא עוֹסֵק דְּאֵע"ג דְּהוּא יְדוּעַ שֶׁהוּא מַתְעַסֵּק בְּשֶׁלוֹ גַם בְּקַבְּלָן בְּשְׂדָה הוּא יְדוּעַ שֶׁהוּא שְׂדָה שְׁלוֹ וְיִישׁ לוֹ רִינוּחַ לְאַבְל בְּמֵהַ שְׁעוֹשֵׂה הָאֲרִיס אוֹ הַחִכִּיר בְּשְׂדָה לְמַחְצִית לְשִׁלִּישׁ וְלַרְבִּיעַ וְכֵן נְמִי הָיוּ מַתְעַסֵּק בְּמַלְאֲכָתוֹ בְּיַד אַחֲרִים בְּבֵיתוֹ הוּא שְׁלֵא יַעֲשׂוּ וְכַבְּל' אַחֵר יַעֲשׂוּ כְּדַתְּנִי הַתָּם בְּהִדְיָא בְּרִית' אַעפ"י שֶׁהוּא יְדוּעַ כִּי מֵהַ שְׁיַעֲשׂוּ הָאֲנוּמָן בְּבֵיתוֹ הוּא שֶׁל פְּלוּנִי אַבְל כִּיּוֹן דְּהָיוּ בְּצַנְעָא בְּבִי שְׂרִי וּבְמַתְעַסֵּק נְמִי הָיוּ צַנְעָא דְּכִיּוֹן שְׁאִין הָאֲבַל רְגִיל לְשִׁבְתַּב בְּאוֹתוֹ חֲנוּת לֹא מִיְחֻזִּי פְּרִהֲסִיָּא כְּדָאָמ' דְּעַדִּיף מְמַלְאֲכָ' אֲנוּמָן דְּכָל רִינוּחַ הַבְּגַד שְׁאוּרָג הוּא לְבַעַל הַבְּגַד הָאֲבַל וְהָכֵא בְּמַתְעַסֵּק הָיוּ מְחַצָּה וְלַעֲנִין אִם יִמְחֹל שְׁמַעוֹן לְרְאוּבוּן מֵהַ שְׁיֵרוּיִחַ בְּאוֹתָם הַיָּמִים אִם יִהְיֶה מְוֹתֵר נִרְאָה דְּאֲסוּר כִּיּוֹן דְּבַחֲנוּת הָיוּ דְּכָר מְפֹרָסִים וְלֹא כ"ע יְדַעִי דְּמַחֵל הָרִינוּחַ וְמִי יְדַע אִם יִהְיֶה אוֹ לֹא וְכִיּוֹן כֹּף וְכָף הָרִי הוּא מַתְעַסֵּק בְּשְׁוֹתְפוֹת בִּימֵי

אבילות שנתפז בפרהסיא ואסור לפי מה שפי' בירושלמי ויש ראיה ממה שמביא בהגהות שם וא"ת ומאי פסידא דשנתפז איפא ליקבל עליה רב אחא פולי פסידא דהנה ז' ימי אבילות וי"ל דלמא הנה מוגר ליה לאורחא רחיקא וכו' משמע דמחילה אסירא דאי מחילה שרנא אדמקשה דליקבל עליה רב אחא פולי פסידא ולקבטל ממלאכה ליקשי דיעשה מלאכה שנתפז שלמר בר רב אחא וימחול לו רב אחא הרניח שנירויח דניחא ליה טפי להניח הרניח במתעסק שנתפז מלשלם פשיבטל אלא ודאי נר' דאינו יכול שנתפז לעשו' מלאכ' השנתפז פשהוא בפרהסיא אפילו ימחול לו וכן משמע מדברי המאירי גבי ההוא דאריסין פר' מי שקהף נאם המבי"ט: שאלה רסא ילמדנו רבינו ראובן מוכס יהודי שמוסיף מדעתו לקח' במין סחורה אחת יותר מהחזק הקצוב לו מאת המלך אם מותר להברית ממנו גם אותו החזק הקצוב לו מאת המלך במין הסחורה ההיא ואם תמצא לומר שמוותר אם הוא מוסיף במין סחורה אחד אם מותר להברית ממנו גם במין סחור' אחרת ואת"ל שמוותר אם הוא עומד למוכס בשני מקומות שלקחם יחד מאת המלך באלתזא"ם א' ומוסיף במקום אחד אם מותר להברית ממנו גם במקום האחר על כל אלו הפרטים יורינו מורינו מורה צדק ושכרו פפול מן השמים.

עוד שנית ילמדנו רבינו ראובן נשבע בהנפרת השם שלא ילבש סודר זה וקם שמעון ונדהו מפני שהזכיר שם שמים לבטלה באומריו שהיה יכול להמנע מלבישתו בלא שבועה או שהיה יכול להשבע בלא הנפרת השם יתברך וראובן השיב לו אדברה באומריו כי אינו נקרא מזכיר שם שמים לבטלה מאח' שהוא דרוך שבועה כי מה שכתב הרמב"ם ז"ל או בשבועה בדברי הבאי פירוש הדברים של הבאי שהזכיר הרב בעצמו פרק שלישי מהלכות שבועות יודיענו רבינו הנדוי של מי חל ושכרו פפול מנהשמים עוד שלישית ילמדנו רבינו ראובן טען על שמעון לאמר כמדונה לי שאמה חייב לי מנה ושמעון משיב לו פן הוא שהייתי חייב לה מנה אבל פרעתיך והשיב לו ראובן יודע אני שמעולם לא פרעתי השבע לי שפרעתי אם תקרא טענת ראובן טענת ברי לישבע עליה או לא פיון שאינו טוען עיקר ההלואה בנדאי אלא מחמת שאינו זוכר הפרעון שלא פרעו מעולם יורינו רבינו הדין עם מי ושכרו פפול מן השמים עוד רביעית ילמדנו רבינו עשרה בני אדם נשבעו כל אחד על דעת שאר חביריו שלא להסכים ושלל לחתום בשום הסכמה של הקהל' אלא בהסכמת רובם אחר המשא ומתן ביניהם במעמד אח' ונפט' א' מהם לבית עולמו ילמדנו מורה צדק אם השבועה הנז' היא עדיין קנימת או לאו ושכרו פפול מן השמים עוד חמישית ילמדנו רבינו ראובן נתן במתנת ש"מ חמשים פרחים לחמשה בעלי תורה ונפטר לבית עולמו ואחרי פטירתו חלק האפטרופוס אותם כאשר צוה ראובן ומקבלי המתנות הוציאו המעו' אח"כ באה אלמנ' ראובן לגבות פתובתה ולא מצאה נכסים כדי פתובתה ושאלה ממקבלי המתנו' ומקבלי המתנו' טוענין אע"ג דקי"ל דמוציאין למזון האש' והבנו' מתנת ש"מ וכ"ש לכתובה דהא גביא אפי' מתנת בריא היינו פשהמעות הם בעין אבל מאחר שפבר הוציאו אות' המעות מקבלי המתנות לית לה שעבודה גבן ועוד המעות לא חניל עליהו שעבוד ואפי' במטלטלי אגב מקרקעי ואפי' שהיו מטלטלים מאחר שפבר אבדו או פלו אינו חייב לפרוע משלו תמורתם יורינו רבינו הדין עם מי ושכרו פפול: תשובה על השאלה הראשונה ששאלת על מוכס שמוסיף בסחורה אחת אם מותר להברית ממנו בסחורה אחר' כו' לא נתבאר' שאלה זו כל הצורך

שָׂאם מַה שֶׁהוּא מוֹסִיף בְּמִין אוֹתָהּ סְחוּרָה הוּא רְגִיל לְעוֹלָל לְהוֹסִיף עָלָיָה כְּמוֹ שֶׁנֶּר מְמַלֵּת מוֹסִיף וְלֹא כְּתֹב הוֹסִיף וּבִסְחוּרוֹת אַחֲרוֹת אֵינּוּ מוֹסִיף כָּלֵל בֵּין כְּשֶׁהֵן בְּיַחַד בְּאוֹת עִם הַסְּחוּרָה הִיא אֲשֶׁר הוּא מוֹסִיף עָלֶיהָ אוֹ גַּם כְּשֶׁהִי בָּאָה לְבַדָּה לְאִישׁ א' בְּלִי סְחוּרוֹ אַחֲרוֹת נֶר שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיזוֹ סִיב' לְהוֹסִיף עַל זֹאת וְלֹא עַל אַחֲרוֹת וְאִם הוּא בְּסִיפָה שֶׁחִק הַקְּבוּעַ עַל סְחוּרָה זֹו הוּא מוּעָט כְּפִי עֶרְךָ הַסְּחוּרוֹת אַחֲרוֹ אִם סִבָּה אַחֲרֵת כִּינּוֹן שֶׁהִמְלִיךְ קֶצֶב הַקְּצֵב הַיְדוּעַ אִפִּי הוּא מוּעָט אִם מוֹסִיף עָלָיו הוּא גִזְלוֹן בֵּין בָּאָה לְבַדָּה אוֹ עִם סְחוּרוֹ אַחֲרוֹת וְאֵינּוּ מוֹסִיף עַל הָאֲחֵרוֹ שֶׁיִּרְאֵה שֶׁיִּקְבְּלוּ עָלָיו מִפְּנֵי שֶׁחִק הַקְּבוּעַ עָלֵיהֶם אֵינּוּ מוּעָט וּמִן הַתֵּיבָה לְהַבְרִיחַ מִמֶּנּוּ בְּכָל הַסְּחוּרוֹ וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת וְאִם הוּא לְאִיזוֹ סִיבָה שֶׁיִּרְאֵה לוֹ לְמוֹכֵס שֶׁבְּהִיט' הוּא מוֹסִיף אֵינּוּ מִן הַתֵּיבָה לְהַבְרִיחַ מִמֶּנּוּ כִּי אִם עַד כִּדֵּי מַה שֶׁהוֹסִיף בֵּין בְּאוֹתָהּ סְחוּרָ וּבֵין בִּסְחוּרוֹת אַחֲרוֹת אוֹ בְּמְקוֹמוֹת אַחֲרוֹת כִּינּוֹן שֶׁכִּס א' לוֹ בְּכָל הַסְּחוּרוֹת וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת וְהַפֶּל הוֹלֵךְ לְמְקוֹם א' וְאִם אֵין לוֹ הוֹרָאת הִתֵּר הוּא מִן הַתֵּיבָה לְהַבְרִיחַ מִמֶּנּוּ בְּכָל מַה שֶׁיִּוָּכַל דָּאע"ג דְּמִי שֶׁגִּזְלוֹ אֶת חֲבִירוֹ אֵינּוּ מִן הַתֵּיבָה לְגִזְלוֹ אֲלֵא מְקַדָּה אֶת שִׁנְיָו וְאוֹמֵר תְּשִׁיב לִי מַה שֶׁגִּזַּלְתָּ וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל אֵינּוּ מִן הַתֵּיבָה לְגִזְלוֹ מִמֶּנּוּ כִּי אִם עַד כִּדֵּי מַה שֶׁגִּזַּל הוּא מִמֶּנּוּ וְלֹא יוֹתֵר הֵינּוּ לִיקַח מִמֶּמּוֹנוֹ אֲבָל הֵכָא שֶׁהִמְכֵס עֲצָמוֹ אֵין בּוֹ חַיִּיב אֲלֵא מִצַּד דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא כִּינּוֹן שֶׁנֶּה מוֹסִיף מִדְּעַתּוֹ בִּסְחוּרָה אַחֲרֵת הִיא נִחְשָׁב לְגִזְלוֹ וְנִסְתַּלְּ מִמֶּנּוּ דִּינָא דְּדִינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא שֶׁאִם הִיא יָכוֹל לְהוֹסִיף בְּכָל הַסְּחוּרוֹ הִיא מוֹסִיף וְלִכֵּן מוֹת' לְהַבְרִיחַ מִמֶּנּוּ הִמְכֵס בְּכָל מַה שֶׁיִּוָּכַל שֶׁהִיא הוּא מִצִּיל אֶת עֲצָמוֹ וְאֵינּוּ מִן הַתֵּיבָה לְגִזְלוֹ מִמֶּנּוּ עַד כִּדֵּינָא שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לִידוֹ וְגַם אֵינּוּ מִן הַתֵּיבָה לְגִזְלוֹ מִמֶּנּוּ אֲלֵא שֶׁל מוֹכֵס וְלִכֵּן אִמְרוּ בַּפ' הַגִּזְלוֹ מִן הַתֵּיבָה לְהַבְרִיחַ אֶת הַמְּכֵס כְּשֶׁאֵין לוֹ קֶצֶב וּפִי רַשִׁי"ז אֲלֵא נוֹטֵל כְּכָל חֶפְצוֹ וּבְמוֹכֵס הָעוֹמֵד מֵאֵלָיו כִּי שֶׁלֹּא מֵאֵת הַמְּלִיךְ אִפִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ קֶצֶב מִשְׁמַע דְּכֶשֶׁאֵין לוֹ קֶצֶב הוּא מֵאֵת הַמְּלִיךְ אֲלֵא שֶׁאֵין לוֹ קֶצֶב וְנוֹטֵל כְּכָל חֶפְצוֹ יוֹתֵר מִמַּה שֶׁרְאוּי וְלִכֵּן מִן הַתֵּיבָה לְהַבְרִיחַ מִמֶּנּוּ אִפִּי מַה שֶׁהִיא רְאוּי לִיתָן: וְכֵן כִּי הִיא רַשִׁי"ז אֲלֵא פ' אֲרַבְעָה נְדָרִים מוֹכֵס שֶׁאֵין לוֹ קֶצֶב וּמִרְכָּב לִיקַח יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהִמְלִיךְ חֶפֶץ הַיִּלְכָּה כְּלוֹל גִּזְלוֹ ע"כ וְכֵן מִשְׁמַע נְמִי הֵתֵם מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' שֶׁמִּן הַתֵּיבָה אִפִּי מַה שֶׁאֵינּוּ מוֹסִיף וְנִרְאָה דְּאִפִּי הַמּוֹכֵס יֵשׁ דְּבַהֲכִי אֵינּוּ דְּקָאֵם בְּתֵר הַכִּי רַב אֲשִׁי אִם בְּמוֹכֵס נְכָרִי וְכוּ' וְהֵינּוּ מִשׁוּם שֶׁאֵינּוּ מִן הַתֵּיבָה לְגִזְלוֹ וְגַם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עַד כִּדֵּינָא לִיד הַמּוֹכֵס וְכֵתֵב הַרְמָב"ם ז"ל פ' חֲמִישִׁי מֵהַלְכוֹת גִּזְלוֹ אֲבָל מוֹכֵס שֶׁפָּסַק הַמְּלִיךְ וְאִמְרוּ שֶׁיִּקַּח שֶׁלִּישׁ כו' וְהַעֲמִיד מוֹכֵס יִשְׂרָאֵל וְכוּ' וְנוֹדַע שֶׁאֵדָם זֶה נֶאֱמָן וְאֵינּוּ מוֹסִיף כְּלוּם וְכוּ' וְלֹא עוֹד אֲלֵא שֶׁהוּא עוֹבֵר הַמְּבַרִיחַ מִמֶּנּוּ זֶה מִפְּנֵי שֶׁהוּא גִזְלוֹ וְכוּ' נֶר שֶׁאִם אֵינּוּ יְדוּעַ שֶׁהוּא נֶאֱמָן וְהוּא מוֹסִיף שֶׁהוּא מִן הַתֵּיבָה לְהַבְרִיחַ מִמֶּנּוּ כִּי הַמְּכֵס וְכֵת' אַח"כ וִישׁ' שֶׁגָּבַהּ אוֹתָהּ אֵינּוּ בְּחֻזְקָת גִּזְלוֹן וְהִיא הוּא כְּשֶׁר וְהוּא שֶׁלֹּא יוֹסִיף וְלֹא יִשְׁנֶה וְלֹא יִקַּח לְעַצְמוֹ כְּלוּם מִשְׁמַע שֶׁאִם הוֹסִיף הוּא בְּחֻזְקָת גִּזְלוֹן וְאִם לְשׁוֹנוֹ מְדוּנִיק שֶׁפִּתְבּוּ וְהוּא שֶׁלֹּא יוֹסִיף וְלֹא כְּתִבוּ וְהוּא שֶׁאֵינּוּ מוֹסִיף נֶר א' דְּבַפְע' א' שֶׁהוֹסִיף בְּמִכְרָ מְחֻזְקִינוֹ לִיהָ לְגִזְלוֹן וּמִן הַתֵּיבָה לְהַבְרִיחַ אֲבָל אֵינּוּ נֶר' לְהַחֲזִיקוֹ לְגִזְלוֹן לִכֵּן עַד שֶׁיִּוָּכַל שְׁנִימִים אוֹ שְׁלִישִׁים פְּעָמִים דְּבַתְרֵי זְמַנֵּי אוֹ תִּלְתָּא הוּא חֻזְקָה כְּדָאֵמְרוּ וּבִנ"ד שֶׁנֶּרְאָה שֶׁהוּא מוֹסִיף בְּאוֹתָהּ סְחוּרָה וְרִגִּיל בְּכָד נִרְאָה דָּאִם הִיא יָכוֹל לְהוֹסִיף גַּם בְּאֲחֵרוֹ הִיא מוֹסִיף וְאִם הוּא כֵּן נֶר' דְּמִן הַתֵּיבָה לְהַבְרִיחַ מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַמְּכֵס וְאִפִּילוֹ בְּמְקוֹם אַחֵר וּבִסְחוּרָה שֶׁאֵינּוּ מוֹסִיף בָּהּ רִסַּב וְעַל הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁנִייתָ שֶׁשְׂאֵלָה בְּעִנְיָן מִי שֶׁנִּשְׁפַּע שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ סוּדֵר וְכוּ' וְקָם א' וְנִדְּהוּ עַל שֶׁהִזְכִּיר ה' לְכַטְלָה וְהוּא הַחֲזִיר וְאִמְרוּ לוֹ אֲדַרְבָּה וְכוּ' וְשֶׁאֵלֵת נִדְּהוּ שֶׁל מִי חָל: תְּשׁוּבָה לְאוֹ שֶׁפִּיר עֶבֶד מִי

שְׁנִידָהוּ דְהָא אוּקְיָמַן קָרָא דְוּבְשָׁמוּ תַשְׁבַּע לְשַׁבּוּעָה דְחוּל פְּרָקָא קָמָא דְתַמּוּר' וְהִינּוּ שַׁבּוּעָה בִּיטוּי כִּי הָאֵי וּכְמוֹ שֶׁהִבִּיא הֶרְמֵב"ן ו"ל בְּפִרְשׁ' וְאֶתְחַנֵּן וּבְהַשְׁגוֹת בְּהַשְׁיָגוֹ עַל מַצּוֹת ז' שֶׁפֶתַח הָרֵב לְהַשְׁבַּע בְּשָׁמוֹ וְכֵן הִבִּיא רַבֵּינוּ שְׁמַעוֹן ב"ר צְמַח ו"ל בְּזוֹהַר הָרַקִּיעַ וּבִגְנוּסְחָאוֹת שֶׁלְנוּ בַגְמ' רִישׁ תַּמּוּרָה יֵשׁ חֶסְרוֹן בְּעֵינַיִן זֶה אֲבָל הַגְּנוּסְחָא הִיא כְּמוֹ שֶׁהִבִּיאָה הֶרְמֵב"ן ו"ל וּמִתְבָּאָר מִפְּאֵן שֶׁשַׁבּוּעַ' בִּיטוּי דְהָוֵי שַׁבּוּעַת חוּל הָאֲמוּרָה שֵׁם הִיא בְּכָלֵל וּבְשָׁמוֹ תַשְׁבַּע וּבְפִי' הַזְּפִיר הֶרְמֵב"ן שֵׁם שַׁבּוּעַת בִּיטוּי וְאִם כֵּן אֵין פְּאֵן הַזְּפִיר שֵׁם שְׁמִים לְבַטְלָהּ דְאֶפִּילוּ הִיָּה יָכוֹל לִישְׁבַּע בְּלִשׁוֹן שַׁבּוּעָה בְּלֹא הַזְּפִיר שֵׁם שְׁמִים אֵין הַזְּפִיר שֵׁם שְׁמִים בְּשַׁבּוּעַת בִּיטוּי קְרוּי לְבַטְלָהּ כִּינֵן שֶׁהוּא בְּכָלֵל וּבְשָׁמוֹ תַשְׁבַּע דְהִינּוּ שֵׁם הַמְּיֻחָד וְכֵן פֶּתַח הֶרְמֵב"ם ו"ל פֶּרֶק שִׁשִּׁי מְהֻלְכוֹת תַּלְמוּד תוּרָה הַמְזֻכָּר שֵׁם שְׁמִים לְבַטְלָהּ אוּ בְשַׁבּוּעָה בְּדַבְרֵי הַבְּאִי דְמִשְׁמַע דְּוָקָא שַׁבּוּעַת דְּבָרֵי הַבְּאִי דְהָוֵי פְטוּר מִשַׁבּוּעָה וְהָרִי הוּא מְזֻכָּר שֵׁם שְׁמִי לְבַטְלָהּ אֲבָל שַׁבּוּעַת בִּיטוּי שֶׁהוּ' מִתְחַיֵּיב בְּקִיּוּם שַׁבּוּעָה זֹו אֵין בְּזֵה הַזְּפִיר' לְבַטְלָהּ וּבְסוּף הַלְכוֹת שַׁבּוּעוֹת פֶּתַח הֶרְמֵב"מ ו"ל הַשּׁוֹמֵעַ הַזְּפִיר שֵׁם מִפִּי חֲבִירוֹ לְשׁוֹן אוּ שֶׁנִּשְׁבַּע לְפָנָיו לְשַׁקֵּר וְכו' חַיִּיב לְנִדּוּתוֹ מִשְׁמַע דְּוָקָא לְשׁוֹן וּלְשַׁקֵּר אֲבָל שַׁבּוּעַ' בִּיטוּי לְקַיָּים דְּבָר שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו אֵינוֹ בְּכָלֵל זֶה דְשַׁבּוּעַת שַׁקֵּר הִינּוּ שַׁבּוּעַ' בִּיטוּי שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁאֵכֵל וְלֹא אֲכֵל וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה הָא שֶׁנִּשְׁבַּע לְקַיָּים דְּבָר דְהָוֵיָא שַׁבּוּעַ' בִּיטוּי אִפִּי' בְּמִילֵי דְחוּל כְּדִאֲמָרֵן לְעִיל לֹא הָוֵי בְּכָלֵל מְזֻכָּר שֵׁם שְׁמִי לְבַטְלָהּ וְאִפִּי' לְמָה שֶׁדָּרְשׁוּ בְּתַנְחוּמ' אֵת ה' אֱלֹהֵיךָ תִירָא וְאִתּוֹ תַעֲבֹד וְכו' וּבְשָׁמוֹ תַשְׁבַּע אִם יֵשׁ לָךְ כָּל מִידוֹת הַלְלוּ אֶתְהָ רִשְׁאֵי לִישְׁבַּע וְאִם לֹא אֵי אֶתְהָ רִשְׁאֵי לִישְׁבַּע הִינּוּ לֹא מִידוֹת הַלְלוּ אֶתְהָ רִשְׁאֵי לִישְׁבַּע לֹא שִׁיָּהִי בְּכָלֵל מְזֻכָּר שֵׁם שְׁמִים לְבַטְלָהּ וְהֶרְמֵב"ם ו"ל סוּף הַלְכוֹ' שַׁבּוּעוֹ' פֶּתַח וְטוֹבָה גְדוּלָה הִיא לְאָדָם שֶׁלֹא יִשְׁבַּע וְאִם עָבַר וְנִשְׁבַּע מְצַטְעַר כו' שֶׁנֶּאֱמַר נִשְׁבַּע לְהִרְעוֹ וְלֹא יִמָּר ע"כ וְכִינֵן דְחַיִּיב לְקַיָּים אִפִּי' מָה שֶׁנִּשְׁבַּע לְהִרְעוֹ לְעַצְמוֹ כ"ש בְּדַבְרֵי חוּל א"כ אֵין פְּאֵן הַזְּפִיר שֵׁם שְׁמִים לְבַטְלָהּ וְאִפִּי' הִיָּתָה הַזְּפִירָה לְבַטְלָהּ אִם לֹא יָדַע שֶׁהוּא אֲסוּר לְנִדּוּתוֹ כְּמוֹ שֶׁפֶתַח שֵׁם הָרֵב ו"ל וְהָא לֹא חָשַׁב הַנִּשְׁבַּע שֶׁהִיָּה בְּזֵה הַזְּפִיר' ש"ש לְבַטְלָהּ כִּי גַם לְפִי הָאֱמַת אֵין פְּאֵן הַזְּפִיר' לְבַטְלָהּ כְּמוֹ שֶׁפֶתַח הַיָּ: רֹסַג וְעַל הַשְּׁאֵלָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁשְׁאֵלְתָּ עַל מִי שֶׁאֲמַר כְּמִדּוּמָה לִי שֶׁאֵת' חַיִּיב לִי מְנָה וְהַשִּׁיב לוֹ אֱמַת הוּא אֲבָל פְּרַעְתִּיהּ וְכו' וְהוּא אוֹמֵר לֹא פְּרַעְתִּי אִם חַיִּיב שַׁבּוּעַת הַיִּסְתָּ.

תַּשׁוּבָה נִרְאָה לִי דְחַיִּיב שַׁבּוּעַ' הַיִּסְתָּ דְלֹא דְמִי לְמָה שֶׁפֶתַחוּ הַפּוֹסְקֵי ו"ל אֵין נִשְׁבַּעִין עַל טַעֲנַת סָפֵק כִּי צַד כְּמִדּוּמָה לִי וְכו' דְהָא דְכִינֵן שְׁזָה הוּא טוֹעֵן פְּרַעְתִּיהּ הָרִי זֶה כְּטוֹעֵן בְּרִי שְׁלוֹ' מִמֶּנּוּ דְכִי הִכִּי דְאֲמָרִי כָּל הָאוּמ' לֹא לְוִיתִי כְּאוֹמֵר לֹא פְּרַעְתִּי דְמִי וְאִם בָּאוּ עֲדִים וְאֲמָרוּ לָנוּ אֵינוֹ נֶאֱמָר לֹא פְּרַעְתִּי וּמִשְׁלֵם הִכִּי נָמִי כָּל הָאוֹמֵר פְּרַעְתִּי כְּאוֹמֵר לְוִיתִי דְמִי וְאִם הַתּוֹבַע מְכַחֵשׁ לוֹ עַל הַפְּרַעוֹן חַיִּיב שַׁבּוּעָה שֶׁהָרִי יָדוּעַ שְׁלֹנָה שְׁאֵם הוּא יָדוּעַ שֶׁלֹא פְּרַעוֹ כְּשֶׁאוֹמֵר לֹא לְוִיתִי וְכֵן עֲדִים שְׁלֹנָה מְשַׁלֵּם כָּל שְׁכָן שֶׁהוּא יָדוּעַ שְׁלֹנָה לְעַנְיֵן שַׁבּוּעָה כְּשֶׁאֲמַר פְּרַעְתִּי וְהַמְלִיָּה מְכַחֵשׁ הַפְּרַעוֹן וְהוּי כְּטוֹעֵן בְּרִי לִי שֶׁאֶתְהָ חַיִּיב לִי מְנָה שֶׁהָרִי הוּא כְּמִי שֶׁהוּדָה לוֹ הוּדָאָה גְמוּרָה שֶׁחַיִּיב לוֹ מְנָה וְאַחַר כֵּן מְכַחֵשׁ שֶׁחַיִּיב שַׁבּוּעַ' הַיִּסְתָּ כְּמוֹ שֶׁפֶתַח בְּחוֹשֵׁן מִשְׁפָּט סִימָן ע"ד אִם טַעֵן לְחֲבִירוֹ הוּדִיתָ לִי בְּעַצְמָךְ שֶׁאֶתְהָ חַיִּיב לִי וְכו' וְאֵין הַעֲדִים כְּפִי הוּדָה לֹא בְּפָנָי עֲדִים וְכו' ע"כ וְכ"ש הָאֵת שֶׁהוּא אוֹמֵר כְּמִדּוּמָ' לִי כו' וְזֶה אוֹמֵר אֱמַת שְׁלֹנָה מְמָה אֲבָל פְּרַעְתִּי וְכו' וְהוּא אוֹמֵר בְּנִדְאֵי לֹא פְּרַעְתִּי וְהָרִי טַעֲנַת

כַּמְדַּוְמָה לִי נַעֲשִׂית בְּרִי בְּמָה שְׁאָמַר לוֹיְתִי וְאֶפְּלוּ לֹא הָיָה אוֹמֵר אֲמַת שְׁלוֹיְתִי מִמֶּה
וּפְרַעֲתִי אֲלֹא הָיָה אוֹמֵר סֵתֶם פְּרַעֲתִי לָהּ זֶה הַמְּנָה כְּשֶׁאָמַר לוֹ כַּמְדַּוְמָה לִי שְׁאִתָּה חֲזִיב לִי
מָנָה חֲזִיב שְׁבוּעָה מִפֶּח דְּכָל הָאוֹמֵר פְּרַעֲתִי כְּאוֹמֵר לוֹיְתִי דְּמִי פְּדֹאֲמָרְנָן: וְאֵע"ג דְּאִיפֹא
פְּלוֹגְתָא בְּאַבָּא אָמַר לִי שְׁאִתָּה חֲזִיב לִי מָנָה דְּהֶרְמֵב"ם ז"ל פְּתַב דְּהוּי סִפְק וְרַבִּינוּ הֵאֵי
אָמַר דְּהוּי בְּרִי כְּדִמְיִיתִי הֵתֶם בַּח"מ הֵכָא אֶפְּלוּ לְדַעַת הֶרְמֵב"ם הוּי בְּרִי דְּהוּדָאָת בַּעַל
דִּין כְּמָאָה עֲדִים דְּמִי: רִסְד וְעַל הַשְּׁאֵלָה הֶרְבִּיעִית שְׁשִׂאלְתָּ עַל עֲנִין עֲשֶׂרָה שְׁנֵשְׁבַעוּ שְׁלֹא
לְהִסְפִּים וְשְׁלֹא לְחַתְּוֹם בְּיוֹם הַסְּפָמָה מִהִקְהָלוֹת וְכו' וּמַת א' מִהֶם אִם הַשְּׁבוּעָה קִיָּמַת אוֹ
לֹא: תְּשׁוּבָה רַבִּינוּ יְרוּחֶם פְּתַב גְּתִיב י"ד סוֹף חֲלֵק שְׁבִיעִי בְּשֵׁם הַמְּפָרְשִׁי שְׁשִׁנִּים
שְׁנֵשְׁבַעוּ לַעֲשׂוֹת דְּבָר א' וְא' מִהֶם עָבַר עַל הַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִי פְּטוֹר וְכו' וְרַאֲיָה מִדּוּד וְכו' וְלֹא
דוֹקָא עָבַר אֲלֹא אֶפְּלוּ הָיָה פְּטוֹר א' מִהֶם מְדִינָא מְאִיזוּ סִיבָה הַשְּׁנִי פְּטוֹר וְכִמּוּ שְׁפַתְב
הֶרָא"ש ז"ל כָּל ה' עַל שְׁבוּעַת הַר' יַעֲקֹב וְהַר' חֲזַקְיָה לַעֲלוֹת לֹא"י שְׁפַתְב שְׁאֵם יִשְׂאֵר
הַר' חֲזַקְיָה אוֹ בְּדִין אוֹ שְׁלֹא בְּדִין אֵין עֲלִיהּ נִדָּר וְכו' נַר' דְּבַנ"ד נְמִי שְׁנַפְטָר א' מִהֶם
הָאֲחֵרִים יִהְיוּ פְּטוֹרִין כִּינּוּן שְׁהֶאֱחָד אֵינּוּ בֵּין בְּאֵנְס וּבֵין בְּרַצּוֹן אֲלֹא שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּנִדּוֹן
זֶה שְׁהִיָּה נַר' דְּהוּי כְּמוֹ הַסְּפָמוֹת צְבוּר שְׁמִסְפִּימִים כְּוָלָם עַל דְּבָר א' וְנַפְטָרִים קִצְתֶם
וְהוֹלְכִים קִצְתֶם וְהַסְּפָמָה בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת וְהַטַּעַם הוּא כִּי כְּבָר נִהְגוּ בְּכָל הַמְּקוּמוֹת
לַעֲשׂוֹת הַסְּפָמוֹת וְהָן קִיָּמַת אַע"פ שְׁקִצְתָּ נַעֲדָרִים וְכִמּוּ שְׁהִשִּׁיב הַרְשָׁב"א בְּתְּשׁוּבוֹת
הַמְּיֻחָסוֹת לְהֶרְמֵב"ן ז"ל תְּשׁוּבָה מוֹ שׁוֹרַת הַדִּין אֵין נִדָּרִים וְשְׁבוּעוֹת נִיְתָרִין אֲלֹא עַל פִּי
אַחֵרִים וְנַפְתְּחִים אֲלֹא שְׁכָבַר נִהְגוּ וְכו' אִף אֲנִי נֹאמַר כֵּן בְּחֶרְמִי הִקְהַל וְכו' נוֹדָרִים
וּמַחֲרִימִין עַד הַנְּהוּג שְׁאֵם אֵי אַתָּה אוֹמֵר כֵּן אִף אֲנִי נֹאמַר נִשְׂאֵל לְאַשְׁה הַנּוֹדָרַת אִם נִדָּרָה
עַל דַּעַת בַּעֲלָהּ נֹאנָן סְהַדִּי שְׁאֵין כָּל הַנְּשִׂים יוֹדְעוֹת בְּתַנְיָא זֶה וְגַם אֵין בְּכָל הַקְּהָל מַחֲצִיתֶם
וְכו' אֲלֹא שְׁנוֹדָרִים וּמַחֲרִימִים עַל דַּעַת הַנְּהוּג וְכו' וְכֵן בְּעֲנִין זֶה נֹאמַר שְׁכָבַר נִהְגוּ שְׁתַּהֲיָה
הַסְּפָמָה קִיָּמַת אִפִּי שְׁנַעֲדָרִים קִצְתָּ מִמְּקַבְּלֵי הַסְּפָמָה כְּמוֹ שְׁפַתְבִּיתִי וְנַר' לִי דְלֹא דְמִי
לְהַסְּפָמוֹת הַצְּבוּר שְׁפָרְנָסִי הַקְּהָלוֹהַמְּמוֹנִים מְסִפִּימִים מְדַעַת כָּל הַקְּהָל לְהַסְּפִימָה הִיא
לְכָלֵל הַקְּהָל הַמְּצוּיִן בְּכָל זְמַן כִּפִּי מַה שְׁנִהְגוּ כְּמוֹ שְׁפַתְבְּנוּ לְמַעֲלָה אֲבָל בַּנ"ד שְׁעֲשֶׂרָה בְּנֵי
אָדָם שְׁנֵשְׁבַעוּ שְׁלֹא לְהִסְפִּים וְשְׁלֹא לְחַתְּוֹם כו' כִּינּוּן שְׁנַפְטָר א' מִהֶם נַתְּבַטְּלָה הַשְּׁבוּעָה
שְׁכּוֹלָם נִשְׁבַּעוּ יַחַד כָּל א' לְדַעַת חֲבִירָיו וְלֹא יִגְמְרוּ שׁוּם דְּבָר אֲלֹא בְּהַסְּפָמַת רְוָבָם אַחַר
הַמְּשָׂא וּמַתָּן בְּמַעֲמַד א' וְכִינּוּן שְׁנַפְטָר א' מִהֶם לֹא יִהְיֶה הַמְּשָׂא וּמַתָּן שְׁלָם וְאֵינוּ בְּמַעֲמַד
אַח' וְאוּלַי הָיָה זֶה אוֹמֵר אֵיזָה טַעַם בְּמַעֲמַדָּם שְׁהִיָּה נִכְשֶׁר בְּעֵינֵי הַכָּל וְכֵן פְּתַב הֶרָא"ש
ז"ל כָּל ו' עַל הַקְּהָל שְׁבָרְרוּ בִּירוּרִין לְתַקֵּן תְּקוּנוֹת כו' כִּי מִתְּחִלָּה תָּלוּ הַדְּבָר בְּדַעַת כְּוָלָם
שְׁיִהְיוּ מְוַסְּפָמִים בְּדַעַת א' וְכו' שְׁאֵם מַת א' מִהֶם נַתְּפָרְדָּה חֲבִילָה וְאֵין לְנִשְׂאָרִים פֶּח
לַעֲשׂוֹת בְּלִתִּי אִם שְׁמוֹ הַקְּהָל אַחַר וְכו' וְכַתְּב עוֹד כִּי אֶפְּלוּ שְׁנַתְּבָרְרוּ מִתְּחִלָּה לְלַכְתָּ אַחַר
הַרְוָב אִם מַת א' מִהֶם בְּטָלָה בְּרִירָה וּבַנ"ד שְׁאָמְרוּ שְׁיִלְכוּ אַחַר הַרְוָב וְעַדִּיף בַּנ"ד מִהֵאֵי
דְּהִשִּׁיב הֶרָא"ש ז"ל שְׁאֵלוּ לֹא נַתְּבָרְרוּ עַל פִּי הַקְּהָל אֲלֹא הֵם בִּירְרוּ אֶת עֲצָמָם שְׁלֹא
לְחַתְּוֹם וְשְׁלֹא לְהִסְפִּים אֲלֹא מְדַעַת רְוָבָם אַחַר הַמְּשָׂא וּמַתָּן בֵּינֵיהֶם בְּמַעֲמַד וְהֵינּוּ מַעֲמַד
כְּוָלָם וְנַפְקָד מִהֶם אֵישׁ וְעַל כֵּן נַפְטָרוּ כְּוָלָם רַבָּה וְעַל הַשְּׁאֵלָה הַחֲמִישִׁי שְׁשִׂאלְתָּ עַל
הָאֶפְטָרוֹפּוּס שְׁחֲלַק הַמְּתַנּוֹת לְמַקְבְּלֵי הַמְּתַנּוֹת בְּצוּאָת רְאוּבֵן הַשְּׁכִיב מְרַע וְרוּצָה אֲלִמְנַת
רְאוּבֵן לְהוֹצִיאָם מִמְּקַבְּלֵי הַמְּתַנּוֹת לְגַבְיִי כְּתוּבָתָהּ כִּי לֹא נִמְצְאוּ בְּנַכְסֵי עֲזָבוֹן רְאוּבֵן
נַכְסִים תְּשָׁלוּם כְּתוּבָתָהּ וְשִׂאלְתָּ אִם יֵשׁ יְכוּלַת בְּיַד הָאִשָּׁה לְהוֹצִיאָם אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה הָיָה

נראה דאין מוציאה מיידם מה שקבלו דאף על גב דאמר רבא סוף פ'ק' יש נוחלין גבי
ההיא דאמר נכסי לפלוני אם אינו ראוי ל'נרשו' נוטלן משום מתנה וסבר רב אדא למימר
אין אלמנתו נזונת מנכסיו ואמ' לו רבא מי גרע גרעא השתא בירוש' דאר'ייתא כ'ש'ראוי
ל'נרשו' אמרת אלמנתו נזונת מנכסיו במתנ' דרבנן לא כ"ש וכן פסק הרמב"ם ז"ל פ'ק'
שמיני מהלכות זכי' דמוציאין לכתובה ולמזונות מיידם משום דאין מתנת ש"מ קונה אלא
לאחר מיתה פ'רבא ולא עם גמר מיתה פ'אפי' וכ"ש ה'ק' דהויא חוב דכתובה דעדיף
ממזונות אלמנה דהוי תנאי ב"ד אפילו הכי אינה מוציאה מהם דנראה דהא דאמרין
דמוציאין היינו פ'שגבו קרקע לא מטלטלים דהא דכתב הרמב"ם ז"ל ואין אח' זוכה במה
שצוה לו בין במקרקעי ובין במטלטלי אף לאחר מיתה לפיכך מוציאין לכתובה וכו' לאו
דוקא מוציאין אלא פ'שגבו קרקע אכל במטלטלים נותנים לאלמנה קודם ש'גבו מקבלי
מתנה והיינו שמוציאין מהם שלא יתנו להם דהא לא עדיף תנאי ב"ד מחוב אד'רבא גרע
דאינה גובה ממשעבדי ובעל חוב טורף משעבדי ואפילו הכי אינה גובה ממטלטלים
ש'מכר או נתן הל'ה וכ"ש למזונות שלא תוציא ממטלטלין שקבלו פ'בר מקבלי מתנה וכן
נר' ממה שכתב רש"ם ז"ל שם פ'ק' יש נוחלין על ההיא דתנאי שכיב מרע ש'אמר תנו
מאתים לפלוני ושלש מאו' לפלוני וכו' לפיכך יצא עליו ש"ח גובה מכולם וכתב רש"ם ז"ל
ז"ל יצא עליו ש"ח קודם שקבלו הפעות א"נ כגון דהני מאתים ושלש מאות וזו שדות
ששוות פ'ך ופ'ך דמים הילכך אפי' לאחר ש'גבו גובה ב"ח מהם דמקבל מתנה פ'ורש שויו'
רבנן כו' ובמ'רדכי הביא תשובת רגמ"ה מס"פ דד'יניגים דפי' האי פ'ר'יתא במקרקעי דפסק
דמתנת שכיב מרע מפקעת מידי שעבוד כהר"ש מפונב'רג ולא פ'דברי ר"י וריב"ש וכן
פ'תב כ'חשן משפ'ט סי' רנ"ג על האי פ'ר'יתא ומיירי ש'נתן להם קרקע או ש'גבו קרקע
במעו'ת שחלק להם שאילו ג'בו מטלטלי' לא משתעבדי לבעל חוב ע"כ הרי לה דמקבל
מתנת שכיב מרע ש'גבה דאין מוציאין אלא ש'מצאתי בנמקי יוסף בפי' פ'ר'יתא זו שכתב
ואפי' תפ'ש פ'ל א' מטלטלי' מוציאין מידו שלא אמרו אין דין קדימ' במטלטלי' אלא בב"ח
ודלא שעבדינהו באגב וזה ברור ע"כ דמשמע לפי זה דדוקא בב"ח מאוחר התופש או
קונה או מקבל מתנת פ'ריא הוא דאין מוציאין מידו משום דאין דין קדימה במטלטלין
אכל מקבלי מתנת שכיב מרע התופש מטלטלין מוציאין מידו לתת לב"ח ואפי' לכתוב'
בנין דכרין ולמזון האשה והפנות וב'חשן משפ'ט סי' קי"ג פ'תב אכל נתנם מתנת שכיב
מרע גובה מהם ע"כ הפ'ך ממה שכתב בסי' רנ"ג ונראה דטעמא משום דלא קנה פ'לל
מקבל מתנה אלא לאחר מיתה פ'דאמר רבא ה'תם ונכסים אלו פ'שמת זה לא חל עליהם
שום חיוב פינן שאין נכסים אחרים לפרוע לב"ח שהיה חייב מקודם מיתה ולמזונות
האשה והפנות שנתחייב עם גמר מיתה וכ'שתפס מקבל מתנה מוציאין מידו דהוי ליה
פ'אניש דעלמא דתופס על מה שאינם חייבין לו דמוציאין מידו ונותנין למי שהוא חייב
וה'ק' מקבל מתנת ש"מ זו פינן שהמצנה לא היה חייב לו שום דבר ולא היה לו פ'שצוה
נכסי' אלא פ'די החוב או פ'די המזונות לא חלה המתנה והוי כתופש בנכסים אחרים פ'דאמ'
ולא כב"ח מאוחר' שהוא תופש מפני שהיה לו זכות בנכסיו בחיי ל'ה ולכך פ'תב הרמב"ם ז"ל
ז"ל לפי' מוציאין לכתובה האשה ומזון כו' שהרי' במיתתו נתחייבו ר"ל עם גמר מיתה
ואלו ש'נתן להם לא יקנו אלא לאחר מיתה וא"כ לא חלה המתנה פ'לל ואם תפ'ש מפנין
מינה אפילו ממטלטלין כמו ש'נראה מפ'שט לשון הרמב"ם ז"ל ולפי זה בנ"ד אפי' היו

מטלטלי' ונמכרו מטלטלי' ונפסדו היו גובים מן המוכרים כי לא היה עליהם שום חיוב כמו שפתיבתי ואם היו אלו המעות באים מפח מטלטלי' שמכרו אפילו היו ביד היתומים לא היה ב"ח גובה מהם וכמו שהביא באבן העזר סי' קי"ב בשם הרא"ש דפליג ארבינו האי ו"ל וקאמר דכיון שמכרום ואינם יכולין לטרון מהלקוחות גם במעות אין להם פלוג' והם של הבנים ואפילו בקרקע שהיה ביד היתומים והיה עליו מלנה על פה על אביהם אם קדמו יתומים ומכרו אין מלנה על פה טורפת מלקוחות ואף אינו גובה מן הדמים וא"כ אם נתנום למקבלי מתנה אינם מוציאין מידם שהרי של יתומים הם לא כשחוב הוא בשטר ושעבוד מטלטלי' באגב ונ"ד עדיף שהיא פתובה כמו שנכתב ובמשפטים ג"כ נתיב כ"ו חלק שלישי הביא בשם הרמב"ן והרשב"א ו"ל ובפ' מי שמת תמה הרשב"א ו"ל על רבי' האי ו"ל שפכת דמזונות הבנות ממעות שביד היתומים שמכרו היתומים וכתב פדברי הרא"ש ו"ל דכיון שמכרו אינן יכולות לגבות מהם והפסידו וכתב הא למה זה דומה למלנה על פה שפיצא על היתומים ומכרו נכסים שאינו גובה מן הדמים שבידם דלא הני זוזי שבק אבוהון ע"כ ולשון זה הביא בח"מ סי' ק"ז ונר' לי דלמדו זה ממאי דאמרי' פי חזקת הבתים ומטלטלי' לב"ח לא משתעבדי ואע"ג דכתב ליה מגלימה דעל פתפי' ה"מ דאיתנהו כו' אבל ליתנהו בעינייהו לא דמשמע אפילו המעות בעין פיון שהגלימה אינו בעין לא ובנ"ד דאלמנה תובעת פתובה מוציאין מהם כמו שפתיבתי ואם אלו המעות שנתנו לאלו מקבלי מתנה נמצאו בנכסי המת ונתנו להם כל שפן מוציאין מיד' אם הם בעין כמו שפכת בח"מ סי' ק"ד שהרי הם נכסי לנה ממש והם בני חורין פגדון זה ואפילו אינו בעין חייב' כי אלו שתפסום לא היה להם על המעות שום חיוב כי לא חלה המתנה כמו שפתיבתי והווי כמי שתפש מטלטלי' וכן נראה ממה שכתב הרשב"א דלא הני זוזי שבק אבוהון נר' שאם היה מניח אביהם אלו המעות היו גובים מהם מיד היתומים וא"כ אפילו הם עתה ביד מקבלי המתנה פיון שאין להם שום זכות עליהם כמו שפתיבתי מוציאין מה' מי שיש לו זכות בהם ואפילו הוציאו המעות כדאמ' ואפילו היה מלנה ע"פ היו מוציאין מידם למלנה בשטר וכתובה דאיכא שעבוד מטלטלי' אגב.

עוד אני אומר אפילו לסבר' האומרים שאין מוציאין המטלטלין מידם כדאמרן לעיל היינו למזון האלמנה והבנות או למלנה ע"פ ואפילו למלנה בשטר שאין בה שעבוד מקרקעי ואגבן מטלטלי' אבל כשיש לקודם שעבוד מטלטלי' מעות נמי הוי בכלל השעבוד שהרי בכל ש"ח הוא מזכיר סף זוזים או מעות ושהוא מחויב לפרוע הזוזים והמעות בעין והרי הוא פאלו הקנה המעות בפירוש אגב קרקע דמטבע שהוא בעין נקנה אגב קרקע ואם פתב דאקנה הוי המעות ג"כ בכלל אע"פ שלא היו אותם המעות בעין בשעת הקנין ורבינו ירוחם פתב נתיב כ"ד דאם אמר נכסי לפלו' הפל בכלל מטלטלי' ובגדים וזווי ושטרות כו' וכן פתב בצרור הפסד דרך חמישי שער שלישי דשטרות ומעו' הווי בכלל נכסים ויבפ' הפתובה פתב הר"ש ב"ר צמח ו"ל כי מעו' הם בכלל נכסין וקניינין הפתו' בפתופ' וא"כ בכל הפתובות פתוב נכסין וקניינין והווי המעות בכלל מה שפתוב אע"פ שעבד מקרקעי ואגבן מטלטלי' נכסין דאית להון אחריו' ודל' להון הפל נכנס אגב מקרקעי כמו שכתב שם וא"כ אלו המעות שנתנו למקבלי המתנות מוציאין אותם כמו אם היו מטלטלי' הנקני' אגב שמוציאין אותם מדינא מיד מי שקנאם עוד אני אומר דהא

דְּכַתְּבוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּמַעוֹת הַבָּאִים מִמְּכִירַת הַקְּרָקְעוֹת אוֹ הַמְּטַלְטְלִין אִין מַלְנָה גּוֹבָה מִהֶם כְּמוֹ שֶׁפָּתְּבֵנוּ לַמַּעֲלָה הֵינְנוּ בְּמַלְנָה ע"פ כְּמוֹ שֶׁפָּתְּבוּ בְּפִירוּשׁ אֲבָל בְּשֹׁטֵר מְטַלְטְלֵי אֲגַב מְקַרְקְעֵי אִם מְכָרוּ קְרָקְעוֹת וּמְטַלְטְלִים וְהַדְּמִים בְּיָדָם גּוֹבִין מִהֶם וְאִפְּי' בְּשֹׁטֵר בְּלֹא אֲגַב אִם מְכָר מְקַרְקְעֵי גּוֹבִין מִהֶם וְא"כ כְּתוּבַת אֶלְמָנָה זֹו שֶׁכְּתוּב בָּהּ אֲגַב גּוֹבָה מִמַּעוֹת אֱלוֹ פְּדֹאֲמָרְן לַעֲיֵל אִם הֵם בָּאִים מִכַּח מְקַרְקְעֵי וּמְטַלְטְלֵי וּבְכִי הָא אֲמָרִי' בְּעֵלְמָא מַה לִּי הֵן מַה לִּי דְמִיָּהֵן וְא"כ וְאִפְּי' גְּבוּ אֵת הַמַּעוֹת מְקַבְּלֵי הַמַּתְנָה יוֹצִיאִים מִיָּדָם דְּאֲתִי מִכַּח שֶׁעֲבוּד וּבְנִמְקֵי יוֹסֵף פ' יֵשׁ נוֹחַלִין פְּתַב וּמִיָּהוּ אִם הַיּוֹרְשֵׁי אַחַר שֶׁזָּכּוּ אוֹ מְקַבְּלֵי מַתְנָ' אֱלוֹ מְכָרוּ אוֹ נִתְּנוּ בְּמַתְנַת בְּרִיא הַפְּסִיד' ע"כ וְהֵינְנוּ לְמַזְנוֹנוֹת הָאִשָּׁה כְּדַמְשַׁמַּע הֶתֶם אֲבָל לִב"ח אוֹ כְּתוּבָה דְּכָתִיב בְּהוּ אֲגַב אִפְּי' הוֹצִיאִים חֲיִיבִים לְשֵׁלֶם דְּכָל דְּאֲתִי מִכַּח שֶׁעֲבוּד חֲיִיב פִּינּוֹן שֶׁהַדְּבָר הַמְּשׁוֹעָבָד אִינוּ בְּעֵין וְהָרִי מַעוֹת אֱלוֹ שֶׁהוֹצִיאִוּ אִינָם נִיפְרִים בְּעֵין בְּיָד מִי הֵם דְּדוֹק' כְּשֶׁהַקְּרָקְעוֹת וְהַמְּטַלְטְלִין הֵם בְּעֵין הוּא דְּאֲזִיל מַלְנָה בְּתַרְיָהוּ אֲבָל לֹא כְּשֶׁאִינָם בְּעֵין הַגַּע עֲצָמָה שֶׁהָיוּ פְּיֻרוֹת מְשׁוֹעָבְדִין לוֹ וְאֲכָל' הַיּוֹרֵשׁ מִי לֹא מְשַׁלֵּם לָהּ הוּא מְשַׁתְּרֵשִׁי לִיָּה וְכֹן מְטַלְטְלֵי שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁ בָּהֶם עַד שֶׁבְּלוּ וְכָלוּ חֲיִיב לְשֵׁלֶם וְכֹן מַעוֹ' אֱלוֹ שֶׁהוֹצִיאִן הָרִי נִהְיָה מִהֶם וְאִפְּיֵלוּ אִינָם נִיפְרִים אִיפָּה הֵם חִיִּי לְשֵׁלֶם וּבְצֻרוֹר הַפְּסֵף דְּרָף רֵאשׁוֹן שֶׁעַר שֶׁבִיעֵי כְּתַב דָּאִם קוֹנָה הַקְּרָקַע הַמְּשׁוֹעָבָד מְכָרוּ לְאַחַר אִין לְמַלְנָה עַל הַמוֹכֵר פְּלוּם וְלֹא עַל הַמַּעוֹת אֲלֵא יִלְף וְיִגְבֶּה הַשְּׂדָה מִן הַקוֹנָה אוֹתוֹ וְהֵינְנוּ מִשׁוֹ' דְּמוֹכֵר זֶה לֹא הֵיָה עָלָיו חוֹב אֲלֵא מַה שֶׁקָּנָה קְרָקַע מְשׁוֹעָבָד וְהָרִי יֵצֵא מְרֻשׁוֹתוֹ וְהוּ' בְּעֵין בְּיָד מִי שֶׁקָּנָא אֲבָל הַיּוֹרֵשׁ שֶׁמֵּכ' הַקְּרָקַע שֶׁהָיָה מְשׁוֹעָבָד לְחוּב אָבִיו וְאִין לוֹ בּוֹ שׁוּם זְכוּת עַד שֶׁיִּפְרַע הַחוּב אִם מְכָרוּ וְהַמַּעוֹ' הֵם בְּיָדוֹ חֲיִיב לְפָרוֹעַ לִב"ח וְדָמִי שֶׁעֲבוּדוֹ הֵן וְכַשֵּׁמֵכ' הַשְּׁנִי לְמִי שֶׁאִין אָדָם יְכוֹל לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ כְּתַב דְּמַחֲיִיב מִשׁוּם דְּמַלְנָה טוֹעֵן מְסַרְתַּ מְטַלְטְלֵי הַמְּשׁוֹעָבְדֵי לִי בִּידָא דְּלֹא מְצִינ' לְאִישְׁתַּעוּבֵי דִּינָא בְּהַדְּיָה וְהָיוּ מְזִיק שֶׁעֲבוּדוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שֶׁהוּא חֲיִיב כְּמוֹ שֶׁפָּסַק הָרִי"ף ז"ל פ' הַשּׁוֹלֵחַ דְּדִינָא דְּגָרְמִי הוּא וְכֹן הוּא רְמוּזָה פ' הַמְּנִיחַ וְכֹן כְּתַב רַבִּי ח' וְכו' הִילְכָף אִי קָנָה מְטַלְטְלֵי הַמְּשׁוֹעָבָד לְאַחַר בְּאֲגַב וּמְכָרָן לְגוֹי אוֹ לְמִי שֶׁאִינוּ יָדוּעַ וְאִי אִיפְּש' לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ חֲיִיב לְשֵׁלֶם מְדִינָא דְּגָרְמִי לְפִי שֶׁהִזִּי' שֶׁעֲבוּד חֲבִירוֹ וְכֹן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה וְכֹן דַּעַת הַרְמַב"ן ז"ל בְּתַשׁוּבָה עַכ"ל וּבפ' שְׁבִיעֵי דְּהַלְכוֹ' חוֹבֵל פָּסַק הַרְמַב"ם ז"ל דְּמִזִּיק שֶׁעֲבוּד חֲבִירוֹ חֲיִיב וְנִרְא' דְּזָהוּ כְּשֶׁאִין לְיּוֹרְשֵׁין שֶׁמְכָרוּ מַעוֹת לְפָרוֹעַ לְמַלְנָה דָּאִם יֵשׁ לָהֶם פִּינּוֹן שֶׁהֵם מְכָרוּ הַמְּטַלְטְלֵי הַמְּשׁוֹעָבְדִין וְקָבְלוּ הַמַּעוֹ' חֲיִיבִים לְפָרוֹעַ מִהֶן וְאִפְּי' הוֹצִיא אֱלוֹ הַמַּעוֹ' אִם יֵשׁ לָהֶם מַה לְפָרוֹעַ חֲיִיבֵי' שֶׁהָרִי אִם הַמוֹכֵ' חֲיִיב מִפְּנֵי שֶׁהִזִּי' שֶׁעֲבוּד חֲבִירוֹ עָלָיָה דִּידָיָה הִזְר שֶׁמְכָרוּ דְּבָר הַמְּשׁוֹעָבָד וְאִפּוּכִי מְטַרְאֲתָא לָמָּה לִי וְיִפְרַע זֶה לְמַלְנָה וְיִחְזוֹר לִיפְרַע מִן הַיּוֹרֵשׁ כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הַרְאֵב"ד וְכַמוֹ שֶׁהֵבִיא בַח"מ סי' ק"ד יִפְרַע הַיּוֹרֵשׁ מִדִּין מְזִיק וּמְצָאֲתִי שֵׁם בְּצֻרוֹר הַפְּסֵף עַל מַלְנָה בְּעַל פֶּה הַקוֹדֶמֶת לְמַלְנָה בְּשֹׁטֵר וְיֵשׁ מְטַלְטְלִין וְאֵע"ג דְּמְטַלְטְלֵי דִּיתְמִי מְשַׁתַּעְבְּדֵי בְּזַמַּן הִנָּה מְתַקְנַת הַגְּאוּנִים לֹא אֲתִיָּא תַקְנַת הַגְּאוּנֵי' וּמִפְּק' מִיָּדִי מַלְנָה בְּשֹׁטֵר שֶׁנִּשְׁתַּעְבְּדוּ לוֹ מְדִינָא בְּאֲגַב וּשֹׁטֵר קוֹדֶם וְכַתַּב וְז"ל וְדוֹקָא בְּמְטַלְטְלִין יְדוּעִים לְלוֹהָ אֲבָל אִם פְּרַעוּהוּ הִיתּוּמִים בְּמַעוֹת מַה שֶׁגָּבַה גָּבַה אוֹתוֹ שֶׁבְּמַלְנָה עַל פֶּה אֲלֵא אִם יֵשׁ עַדִּי שֶׁאוֹתָם הַמַּעוֹת הָיוּ מִן הַלְנָה ע"כ מְשַׁמַּע דְּמַעוֹת שֶׁנִּמְצָאוּ לְלוֹהָ אִפְּי' גְּבֵאֵן אוֹתוֹ שֶׁבְּמַלְנָה עַל פֶּה מוֹצִיאֵי' מִמֶּנּוּ לְמַלְנָ' בְּשֹׁטֵר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֶׁעֲבוּד מְטַלְטְלֵי אֲגַב מְקַרְקְעֵי וּמְשַׁמַּע דְּאִפְּיֵלוּ הוֹצִיאִו הַמַּעוֹ' חֲיִיבִים לְשֵׁלֶם וְכַמוֹ שֶׁנִּכְתַּב וְהֵן לְהֵלֵךְ וְכ"ש בְּנִדּוֹן דִּידוֹן דְּמַלְנָה בְּשֹׁטֵר וְהִיא הַכְּתוּבָה קוֹדֶמֶת לְמַתְנָו' וְאִפְּי' הָיוּ הַמַּתְנָו'

מתנו' בריא ואפי' היתה מלנה ע"פ וא"כ מוציא' המעו' מיד מקבלי מתנו' ואפי' הוציא אותם דהא חשבינו להו הכא למעו' כמטלטלי הנקנין אגב ובשע' מ"ג ב"ח עניני גבוי' חוב פתב דב"ח מאוחר שתפס מטלטלין שלא כדין ולא הספיק המוקדם לתבוע עד שמכרן אעפ"י שהמעות בעין אינו חוזר אלא על הלקוחות ואם מכרן לגוי או למי שאינו ידוע שא"א להוציאן לעולם חייב לשלם מדינא דגרמי לפי שהזיק שעבודו של חבירו אף אם הלוקח והמטלטלין מצויין יחד ויגבה מהן וכ"ש בכתובה שהמעו' הם בכלל נכסין כמו שפתבנו למעלה וכי היכי דמטלטלי אפילו מכרן אם אינו ידוע ביד מי הן הוי כמזיק שעבוד חבירו דחייב פדאמרון לעיל הכי נמי הוי מעו' כיון שחל שעבדו עליה' שחרי מוציא' אותם מיד מלנה ע"פ למלנה בשטר באגב אם הזיק שעבודו חייב וכיון דהוציאום ואין האשה יכולה לטוןרפ' שאינ' ידועי' מקבלי המתנה אלו חייבין לשלם ובחשן משפט סי' ק"ז פתב ונ"ל שאם מכרו קרקע שחייבים לשלם ולא מטעם חוב אביהם אלא מטעם מזיק שעבודו של חבירו דקנינ' לן שהוא חייב ואין לה מזיק גדול מזה כו' משמע דמטלטלי דשעבד באגב נמי ומכרן חייבי' לשלם דהא דכת' בסמוך דמטלטלין אינו חייב היינו פשלא פתב אגב אלא שפא לגבות מהם מתקנת הגאונים ו"ל ואע"ג דכתב בשם אביו הרא"ש ו"ל דליפא הכא מזיק שעבוד הרי חילק הוא בזה והבאנו למעל' מה שכת' על מוכר קרקעי המשועבד סברת הרמב"ן ו"ל דמזיק שעבוד חייב וכמו שהביא ג"כ בשם ר"ח ונהרי"ף ו"ל וכן הרמב"ם ו"ל פירק שביעי מהלכות חובל ומזיק וכתב המ"מ שסוב' כמו הרמב"ן ו"ל בענין זה ובפירק י"ח מהלכות מלו' פתב דעבד שעשאו רבו אפומיקי ושחררו חיי' לשלם מדין מזיק שעבדו ונרא' דאפי' הרא"ש לא כת' דאין חייבי' אלא פשהית' מלנה ע"פ דאם מכרו לנה נמי לא טריף ליה מלנה אבל אם הנה מלנה בשט' חייבין היינו דכת' למעל' ואין לה מזיק גדול מזה שהכניסו למקום שאינו יכול לגבותו וכן הרא"ש עצמו פלל פ"א סי' ט"ו פתב לשון זה ויתומי' שמכרו בנכסי אביהם ויצאו ב"ח ואינם יכולים לגבות הנכסים מיד הלקוחות אין ב"ח יכולין להוציא ואי מלנה בשטר אמאי אינו יכול לגבות מן הלקוחות ולמעל' בסי' ק"ד הביא בשם הראב"ד ו"ל גם פן מה שפתב דהוי מזיק שעבודו של חבירו וקרי ליה שעבדו אפי' שהי' מלנה ע"פ מה שהיה חייב ראובן לשמעון ואם פן מקרקעי ומטלטלי באגב נמי אם מסרם ביד מי שאין יכול להוציא ממנו הוי מזיק שעבודו וחייב וה"נ לא שנא במעות שהן בכלל השעבוד פדאמר' דאם הוציאום ואינם ידועים חייבים לשלם מדין מזיק שעבוד חבירו פדאמרון פלל העולה נ"ל שאם כשנתן האפוטרופוס מעות אלו למקבלי המתנות לא נשאר בנכסים פדי פתובה האלמנה מוציאין מידם לפי מה שהבאתי למעלה מנמקי יוסף שפתב ואפילו תפש וכו' עם הטעם שפתבתי דהוי פאיש בעלמא שתפש שמוציאין מידו כיון שלא היה לו שום זכות בחייו אלא לאחר מותו ואם פן מה לי תפש מעות או מטלטלים ואפילו הוציאום פדאמרון טעם שני אפילו היתה מתנת בריא או מלנה ע"פ כיון שהחוב הקוד' הוא בשטר ומטלטלי אגב מקרקעי מוציאין מיד היתומים המעות שמכרו בהן קרקע המשועבד' דהא דכתבו הרשב"א ונהרא"ש דאין מוציאין היינו למלנה על פה כמו שפתבתי למעלה וכיון שהמעו' הבאי' מכח דבר אחר המשועבד קרקע או מטלטל מוציאין מידם הכי נמי אם הוציאום מידו וקנה מהם דבר אחר מוציאין מידו דהא משתרשי ליה ואפילו הפסידם חייב לשלם משאר נכסיו פי כשמכר הדבר המשועבד נתחייב בהם כמו

תורת חוב ואם המעות שנתנו להם היו בעין פשמת המצן' מוציאים גם כן מידם כמו שמוציאים מיד היורשים כדמשמע מלשון הרשב"א ז"ל דלאו הגי זוני שבק אביהון דמשמע דאי מידע ידיע דשבקו אבנהון מוציאים מידם וכמו שכתב בצרור הפספס אלא אם יש עדים שאותם המעות היו מן הלנה כמו שהבאתי למעלה ואם כן אפילו הוציאים חייבים דהווי כמי שמוציא מעות של אחרים דכיון דמעו' אלו הווי בכלל שעבדו אפי' הוציאו חיי דומני' דמוכ' קרקע המשועב' דאע"ג דמלנה טורף הקרקע ולא הדמים שביד יורש שמכר אפי' הכי היורש חיי' לפרוע למי שקנ' הקרקע וטרפוהו ממנו והם חוב עליו אפי' הוציאו וה"נ יכול המלנה לגבותם ממנו מדינ' דר' נתן ומעיקר' נמי אפוכי מטרתה למה לי פאן שהוא חייב לקונה והקונה למלנה יקח ממנו כי הוא היורש ובידו הנה דבר המשועבד למלנ' וכמו שהבאתי למעל' ונכסוהי דבר אינש אינון ערבין ליה עד שיהני' נפרע המלנ' מחיובו כל מה שבא מפח נכסי הלנה הוא בכלל החיוב ואחר שיש שעבוד בשטר בכל נכסיו סליק ליה דינא דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח והפל משועב' ואם היורש או אחר מוציאים או מפסידים אות' הם חייבין לשלם פדאמרן וכ"ש בכתובה דמעו' נמי הווי בכלל לישני יתירי דכתיבי בכתובה פדאמרן לעיל טעם שלישי מדין מזיק שעבדו חבירו דהני זוני משתעבדי לכתוב' פדאמרן ומקבל מתנה מוציא אות' ונותנם למי שאינו יכול להוציא' מידו או אין ידוע איפה הם הוא מזי' שעבוד חבירו וחיוב פדאמרן לעיל והרשב"א ז"ל בתשובות המיוחסות להרמב"ן ז"ל סי' נ"ו כתב על אישה שהיתה חייבת חוב בשטר ונשאת והפסיד הבעל מקצת הנכסים ובא ב"ח לגבות מן הבעל דמשום מזיק ליפא דלא אמרו מזיק אלא במזיק ממש כגון שורף שטר' של חבירו וכו' אבל ב"ח שמכר לאחר מטלטל שעבד לב"ח והלוקח והמקבל מתנה אכלום אין אלו חייבי' שהם לא הזיקו פלום אלא המוכרן להם והנותנ' אבל הם בדין זכו בהם והוציאו' שאם אני אין אומ' כן כו' ע"כ ונר' דמוד' הוא בדינ' דמזי' שעבודי' דחברני' דחייב אלא דסובר דהמוכ' או הנותנ' הוא המזיק לא הקונ' או המקבל דבדין זכו ולהכי אין הבעל חיי' אלא האש' אבל במקו' שאין על מי יחול החיוב' שאין פאן מוכ' או נותנ' בשע' נתינ' שלאח' מית' נתן להם האפוטרופו' ואין לו שום זכו' במה שנתן אלא שהו' פשלי' בעלמ' ומקבל מתנ' לא זכו בדין דאין להם זכי' אלא לאח' מיתה וכיון שלא הנה בכל הנכסים פדי פתובות אלו עם אלו הנ' פרחים א"כ הווי פנכסי דינדה וחייבים להחזירם אפי' אכלו' דהוי כמי שלקח מה שאינו שלו ואכלו דחייב להחזיר כגוזל ומניח לבניו לפני יאוש דאפי' אכלו חייבים לשלם ובתשובות הר"מ ריקנטי סי' תקי"ח כתב על מתנת פריא ויש מי שאומר שמקבל מתנה יש לו דין ב"ח מאוחר דקי"ל מה שגבה גבה כו' וי"א שאין דינו כב"ח מאוחר שאותו דין הו' מה שגבה גבה שפן נתן המעות אבל מקבל מתנה לא מפקיע שעבוד מטלטל שהרי לא נתן המעות פלל ונהי דקונה מפקי' מקבל מתנה איני מפקי' וראיה מדאמ' עשה שורו אפותיקי ומכרו אין ב"ח גובה ממנו דלית ליה קלא ואם נתנו במתנה ב"ח גובה ממנו אבל רבינו חננאל ורשב"ם ור"ת ור"י שוין בהא דמתנ' מפקיע' משעבוד כמכר ע"כ משמע דלא פליגי הני רבירבי אי"א אלא במתנת פריא אבל מתנת ש"מ מודו דמה שגבה לא גבה והיינו מטעמא דאמרן דהוי כמאן דתפיס דלאו דיליה דמפקי' מיניה ואם אכלו או הפסידו משלם פדאמר' והיינו נמי במטלטלין דלא שעבדינהו באגב דאי שעבדינהו באגב אפי' במתנת פריא לא גבה ומפקינן מיניה וכ"ש במתנת ש"מ כדא' את זה ראיתי

ונתון אל לפי להשיב בְּחֶכְמָ' חֲמִשָּׁת שְׁאֵלוֹת שֶׁל כ"ת כִּי שְׁאֵלוֹ חֲכָמִים וְתִיקִי הִנֵּה וְכֹלֵן הִיוּ צְרִיכוֹת עֵיוֹן וְיַדְעֵתִי כִּי אַתָּה וְחֲבָרֶיךָ חֲכָמִים שְׁכֵמוֹתֶיךָ הַיּוֹתֵם מַגִּיעִים עַד תְּכַלִּיתֶן אֲלָא בְּרוֹב עֲנוּתְכֶם לֹא רְצִית' לְסַמּוֹךְ עַל עֲצָמְכֶם וְשִׁשְׁאֲלַתֶם לְזֶקֶן בְּשָׁנִים מִכֶּם וְגַם אָנִי נִתְקַשְׁתִּי בְּחֲמִשִּׁי וְהִנְצַרְכְּתִי לְהֶאֱרִיךָ בָּהּ וְעַמְּכֶם חֲכָמָה וְתִשְׁיָה לְהִבִּין הַדְּבָרִים עַל בְּוִרְיָן נְאֻם הַצֹּעִיר דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם וּמִתְפַּלֵּל לְאֵל יִתְפַּרֵּךְ עַל הַרְחַבְתָּ גְבוּלְכֶם בְּתַלְמִידִים הַמְּבִיטִי: שְׁאֵלָה רְסוּ רְאוּבֵן שְׁנֵשָׂא אִשָּׁה וְהָיָה אִמּוֹ בְּנֻכְסִים בְּעֵינַי כָּל הַעַם הַיּוֹדְעִים אוֹתוֹ.

וְהִיא הִבִּיאָה עִמָּה ג"כ נְדוּנָיִתָא תְּכַשִּׁיטִי זָהָב וְכֶסֶף וּמִלְבוּשִׁים וְשִׁמוּשֵׁי עֶרְשׁ וְכֹתֵב לָהּ כְּתוּבָתָהּ כְּמִנְהַג הָעִיר מְוֻקָּדֵם וּמְאֻחָר נְדוּנָיָא וְתוֹסְפוֹת וּבְתוֹ' שְׁנָתוֹ לְנִישְׁוֹאִין נְפֻטָר בְּלִי זָרַע וְאֶחָרֵיו נְפֻטָרָה הִיא קוֹדֵם שְׁנֵשְׁבָעָה שְׁבוּעַת אֶלְמָנָה וְאִין בְּשֻׁטֵר הַכְּתוּב' נְאֻמְנוּ' לֹא לָהּ וְלֹא לְיִוְרָשִׁיָּה מוֹרָה צָדֵק יָדִין דִּין זֶה שְׁפָאוּ יוֹרְשָׁיו וְתוֹבְעִים כָּל הַכְּתוּבָה שְׁהַכְנִיסָה וְגַם מָה שְׁהָיָה לוֹ בֵּין רַב בֵּין מוֹעֵט וּבְאִי' בְּטַעַנ' שְׁלֹא נִשְׁבָּעָה שְׁבוּעַת אֶלְמָנָה וְהוֹאִיל לֹא נִשְׁבָּעָה אִי' לְיִוְרָשִׁיָּה דִּין כְּתוּבָה וְלֹא תוֹסֵף' כָּלֵל מָה תְּהֵא דִּינוֹ בְּזֶה בְּפֻרְטוֹת וְשְׁלוּם: תְּשׁוּבָה כָּל נְכֹסֵי נְדוּנָיִתָה שְׁהֵם בְּעֵין אִין הָאֶלְמָנָה צְרִיכָה שְׁבוּעָה לְיִטּוֹל אוֹתָן כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵי הַרְמַב"ם ז"ל פ"ח וְהַנְּכֹסִים עֲצָמֵן שְׁהֵן נְדוּנָיִתָה נוֹטְלָת אוֹתָן בְּלֹא שְׁבוּעָה וְכִינּוֹן שְׁהִי נוֹטְלָתָן בְּלֹא שְׁבוּעָה אִם מִתָּה יוֹרְשִׁיָּה נוֹטְלִי' אוֹתָהּ ג"כ כֵּן כָּל מָה שְׁהוּא מְנַכְסֵי מְלוּג אוֹ מָה שְׁנָתְנוּ קְרוֹבוֹתֶיהָ בְּמִתְנָה כָּל מָה שְׁהוּא בְּעֵין נוֹטְלִי' כִּי לֹא הִיָּתָה צְרִיכָה שְׁבוּעָה וְכְמוֹ שְׁכַתְּבֵי בְּטוֹר א"ה ס' פ"ח דְּבִין נְכֹסֵי צ"ב אוֹ נ"מ נוֹטְלָה בְּלֹא שְׁבוּעָה וְכָל מָה שְׁנָתְנוּ לָהּ הָיוּ כְּנ"מ וְכֵן כָּל מָה שְׁהִיָּתָה הוּא מְוֻחָזְקָת בּוֹ מְחִיִּים מְנַכְסֵי הַבַּעַל אֲמַרִי' (דְּאִין) אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו כְּמ"ש הַמְּרַדְכֵי פֶּרֶק כָּל הַנִּשְׁבָּעֵי נְאֻם הַמְּבִי"ט:.

נִשְׁאֲלַתִּי עַל שְׁטָר א' שְׁכַתְּבוֹ לְכָל מוֹצִיא שְׁטָר זֶה בְּעֵדוֹ וְהוֹצִיאֻ אוֹ אָדָם אַחֵר לֹא הִלְוֵה הַנְּקוּב בְּשֵׁם בְּשֻׁטֵר וּפְרַע לוֹ הִלְוֵה קְצַת וְאִם כ"כ בָּא מְלוֹה וּשְׁטָרוֹ בְּיָדוֹ וְתַבַּע לְלוֹה וְהַשִּׁיב לְלוֹה שְׁפָרַע קְצַת לְמוֹצִיא הַש"ח כְּמוֹ שְׁכַתְּבוֹ בְּשֻׁטֵר לְכָל מוֹצִיא שְׁטָר זֶה בְּעֵדוֹ וְרִאִיתִי מִי שְׁדָן וְהִבִּיא עַל זֶה תְּשׁוּב' הָרֹא"ש ז"ל שְׁהַבִּיאָה בְּנוֹ בַח"מ סִימֵן ס"א שְׁנֵהֲגוּ בְּשֻׁטֵר כְּזֶה שְׁלֹא לְגַבּוֹת אֲלָא בְּהַרְשָׁאָה וְהִלְוֵה רָאָה זְכוּת לְעֲצָמוֹ תְּשׁוּב' הַרְשָׁב"א ז"ל ס' תַּתְק"כ שְׁכַתְּבוֹ שְׁחֵיב הִלְוֵה לְפָרוֹעַ לְמוֹצִיא שְׁטָר אֶף בְּלֹא הַרְשָׁאָה וְאָנִי אוֹ' דְּלֹא פְּלִיגִי אֶהְדָּדִי דְּהַרְשָׁב"א ז"ל כְּתֵב לְפִי הַדִּין כְּשִׂאִין מְנַהֵג וְהָרֹא"ש ז"ל כְּתֵב לְפִי הַמְּנַהֵג גַּם כִּי בְּדִין הָיָה חֵיִיב לְפָרוֹעַ וְנִרְאָה לִי לֹמֵר לְדַעַת הָרֹא"ש ז"ל לְפִי הַמְּנַהֵג הוּא דְּאִין ב"ד גּוֹבִין בְּשֻׁטֵר הַהוּא שְׂאִין מְחֵיִיבִים אוֹתוֹ לְפָרוֹעַ כִּינּוֹן שְׁהוּא מְנַהֵג לְכַתּוּב הַרְשָׁאָה כְּשָׂבָא לְגַבּוֹת בְּבֵית דִּין אֲבָל אִם מוֹצִיא שְׁטָר זֶה עֲצָמוֹ הוֹצִיאֻ וְהָרֹאָהוּ לְלוֹה וּפְרַע לוֹ מָה שְׁפָרַע לוֹ מִפְּחַ הַשְׁטָר שְׁהוֹצִיא לִיכָא בְּזֶה מְנַהֵג דְּלֹא כ"ע מְנַהֵגָא גְּמִירִי וְאִינוּ חֵיִיב לְחַזּוֹר וְלְפָרוֹעַ לְמַלְוֵה עֲצָמוֹ כִּינּוֹן שְׁנַתְּחֵיִיב ג"כ לְמוֹצִיא וַיֵּשׁ כִּינּוֹצָא בְּזֶה מִי שְׁשׁוֹלֵחַ כְּתֵב לְמִי שְׁחֵיִיב לוֹ שְׁיִתֵּן מָה שְׁחֵיִיב לוֹ לְפָלוֹ וְנָתְנוּ אִין הַנוֹתֵן חֵיִיב בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ כִּינּוֹן שְׁנָתְנוּ לְמִי שְׁכַתְּבוֹ הוּא אֲבָל אִם אִינוּ רוֹצֵה לְתַת לְשְׁלִיחַ אִינוּ נוֹתֵן שְׂאִין זֶה בַּעַל דִּינוֹ עַד שְׁיָבֵא בְּהַרְשָׁאָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבוֹ הַרְמַב"ם ז"ל פ"א ופ"ב בְּהַלְכוֹת שְׁלוּחִין וְה"נ לְפִי הַמְּנַהֵג אִין מְגַבִּין ב"ד בְּלֹא הַרְשָׁאָה אֲבָל אִם הוּא רוֹצֵה לְתַת מְפִנֵי שְׁרָאָה הַשְׁטָר שְׁהוֹצִיא זֶה בְּיָדוֹ הָיוּ פְּטוֹר וְלֹא מְחֵיִיבִין לִיָּה לְחַזּוֹר וְלְפָרוֹעַ וְאִין בְּזֶה מְנַהֵג: וְכֵן יֵשׁ לְהַבִּיא רָאָה מִמָּה שְׁהַבִּיא הָרֹא"ש פ' אִיזְהוּ נִשְׁוֹף בְּשֵׁם ר"ת עַל הַהִיא דְּרַב נַחֲמָן דְּאִי שְׁמִיט וְאֲכִיל לֹא מְפָקִין' מְגִינָה דְּאִם מְכַר לְחֲבָרוֹ ש"ח בְּעֵדִים אַע"ג דְּאִין אוֹתִיוֹת נְקֻנוֹת אֲלָא בְּכַתִּיבָהּ וּמְסִירָה אִם קָדָם הִלּוּקְתָּ וְגָבָה הַחֹב

אין המוכר יכול לחזור בו ע"כ ומשמע דאינו יכול לתבוע ללנה ולומר לו לא הנה לך ליתן חובי עד שיראה לך שקנאו כדין קניית שטר וה"נ בנדון זה לא יוכל לומר לא הנה לך לתת אלא בהרשאה פיון שהראה לו הש"ח שהנה כתוב בו לכל מוציא ש"ח זה ואפילו למה שכתב הרא"ש ז"ל דיראה לו דדוקא פשידע המוכר שגבה לוקח ומטעם מחילה אבל אם לא ידע חוזר וגובה משום דאמר ליה לא הנה לך ליתן וכו' הכי נמי בנדון זה ידע המלנה שגבה המוציא פפי מה שפא בשאל' וא"כ מה שגבה זה לא יוכל לחזור המלנה לתבוע אע"ג שאם הנה פא לב"ד מוציא שטר זה לא היו מחייבים הלנה לפרוע לו משום דמנהג לבא בהרשא' כמו שכתב הרא"ש ז"ל וכן נראה מתשוב' הרא"ש ז"ל עצמה שהשאלה היתה אם יוכל אחר לגבות בו בלא הרשאה ועל זה השיב שצריך הרשאה דמשמע שפא לגבות על ידי בית דין אבל זה מראה השטר ללנה ופרוע לו ינה פטור מלפרוע עוד דומיא דפורע בכתב בלא הרשאה פדאמ' דלא גרע' שטר חוב שפיד המוציא מכתב יד המלנה ולא הוי כמשלח מעות בדיוקני פהלקתא דשמואל לדעת רב אלפס ואחר' פ' הגזל קמא.

עוד נראה לי להביא ראיה מתשובת הרא"ש עצמה דדוקא ב"ד הוא דאין מגבין בו משום מנהג דהרשאה אבל אם נותן לו מעצמו נפטר מהא דמיייתי שנוהגין לכתוב בשטרות בין בדיני ישראל בין בדיני האומות דיש לפרש שלא לעקור דבר תורה כגון אי גברא אלמא הוא וכו' וכן מה שרגילים לכתוב שיש רשות למלנה לירד לנכסי לנה כגון שלא מצא דיין שרוצה למשפנו וכו' אלמא לא נהוגי לדון בלשון הפתוב בשטרות ויש לפרש הלשון בענין שלא יהא בו עבירה ע"כ והוא פ' לשון השטר הפתו' בו דיני אומות העולם ושיוכל המלנה לירד לנכסי לנה וכו' ואני אפרש ג"כ פל מוציא שטר זה בעדו פי לא לחנם נכתב פיון שצריך הרשאה ואם פן נפרש לכל מוציא שטר חוב זה וכו' שאם יתן החוב למוציא ש"ח שיהנה פטור שאם ר"ל למוציא ש"ח בהרשאה או מכירה פדין קנין שטרות לא הנה צריך לכתוב לכל מוציא כו' ואם לאו הכי אין שום פירוש למה שכתוב לכל מוציא שטר חוב זה והוא ז"ל כתב שיש לפרש בהם ולא לחנם נכתבו ואפילו לדעת המשיב שהביא תשובת הרא"ש כפשטה ולא חלק יש לתמוה עליו למה פטר את המלנ' אפי' משבועה ומחרם סתם שהוא צריך לקבל עליו חרם סתם שלא מסר השטר בידו לשיגבה בו כמו לנה שטוען ששלח לו כתב שיתן לפלו' חובו והמלנה אומר לא שלחתי כתב ואחרים רמו כה דכתב הרמב"ם ז"ל שם פ"א מהלכות שלוחין ושותפין שיתרים על מי ששלח כתב זה מדעתו ולא יודה ויש מי שהורה שחייב שבועה פדין פל הנשבועין ונוטלין ונרא' דאפי' יש נאמנות בשטר ושפטר משובעה ומחרם כמו שרגילים לכתוב אם המוציא אומר שהו' נתן לו השטר להוציא ונפרע לו קצתו יש חרם או שבועה וכתב החכם המשיב פי מה שכתב הם דברים פשוטים וברורים ואני אומר פי הוא לקחם על דרך פשט תשובת הרא"ש ואינו פן דיש לחלק כמו שכתבתי והחכם החותם עמו לא פקח עיניו על זה עוד נראה לי לומר פי אפילו שב"ד אין מגבין אלא ע"י הרשאה כמנהג אם טעו ב"ד והגבוהו אין בעל השטר חוזר וגובה ממנו פיון דמדינא הנה חייב לפרוע לכל מוציא השטר ובעל השט' ידון עם המוציא דלא פשט פולי האי מנהג' לאהדורי עובדא דמאן דדאין דין תור' דיעבד וכינון דאיפא אתרי דלא נהגי כה באמר דנהגי הדיינים כה הוי פהאי דאמ' בעירובין מנהג או נהגו נרא' דלא הוי פהלק' ולא כמנהגים הקבועים

בְּדָבָר שֶׁל מְמוֹן דְּכַתְּבוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּהוּוּ פְּהֻלְכָה וְכִמוּ שֶׁהֵבִיא מ"מ פ"ז מֵהִלְכוֹת מְכִירָה וְלֹא גָרַע מִשְׁטֵר שֶׁל יוֹרְשֵׁי לְוָה שְׁמַת בְּחַי מַלְוָה דְּלֹא מְגַבִּינָן כְּרַב וְשִׁמוּאֵל וְאִי אֲגַבּוּ בְּיָה מֵאִי דְעֵבֵד עֵבֵד כַּר' אֶלְעָזָר וְאִי אֲתִי הָאִי מוֹצִיא שְׁטֵר וְלֹא חֲיִיבוּ ב"ד אֶת הַלְוָה מִשּׁוּם מְנַהֵג וְאָמַר הוּא אֲנֵא בְּעִינָא לְמַפְרַע וְלְמִפְק מַעֲבָד לְוָה נִרְאָה דְּלֹא מְחַיִּיבִי ב"ד לְמִימַר לִיָּה לֹא תִפְרַע לִיָּה דְלִמָּא תִיַּחֲמִי לְמַפְרַע זִימְנָא תִנְיָנָא דְהָאִי מְנַהֵגָא הָוִי נְמִי לְתַקְנַת הַלְוָה דְּלֹא לִיַּחֲמִינִי אֶלְא בְּהַרְשָׁאָה וְאִיְהוּ קְאָמַר לֹא נִיחָא לִי בְּהָאִי מְנַהֵג' דְּתַקִּינוּ לִי רַבְּנָן וְלֹא אֲמַרִּינוּ בְּכִי הָאִי מְנַהֵג מְבַטֵּל הַלְכָה פְּדָאָמ' בְּעֵלְמָא עוּד נִמְצָא בְּשְׁטֵר זֶה מַה שְׁפָרַע לְמוֹצִיא הַשְׁטֵר פְּתוּב עַל גַּב הַשְׁטֵר וְכִיּוֹן שְׁפָתַב מַה שְׁפָרַעוּ לוֹ בְּגַב הַשְׁטֵר וְהַחֲזִיר הַשְׁטֵר לְמַלְוָה וְנִתְחַיִּיב לְתַת לְמַלְוָה מַה שְׁקַבֵּל וְכִשְׂיֵאמַר הַמַּלְוָה שְׁלֹא נִתְנוּ לוֹ וְלֹא נָתַן לוֹ מַה שְׁקַבֵּל יִהְיֶה הוּא נְאָמֵן בְּשַׁבּוּעָה שֶׁהוֹצִיאָו בְּרִשׁוּת' וְשִׁנְתָּן לָהּ מַה שְׁקַבֵּל וְלֹא תִימָא דְגַם הִיא תִשְׁבַּע שְׁלֹא הוֹצִיאָו בְּרִשׁוּתָהּ וְלֹא נָתַן לָהּ וְתַגְבָּה מִן הַלְוָה דְּכִיּוֹן דְּכַתּוּב עַל גַּב הַשְׁטֵר פְּרַעוֹן הוֹרַע כ"ח הַשְׁטֵר שֶׁהָרִי פְּתוּב בּוֹ שִׁיְהִיָּה נְאָמֵן הַמַּלְוָה כָּל זְמַן שְׁלֹא יִהְיֶה הַשְׁטֵר קְרוּעַ אוֹ פְּתוּב עַל גַּבּוֹ שׁוֹבֵר וּמִהַקְרוּעַ אִינוּ נְאָמֵן הַמַּלְוָה לִזְמַר לֹא קִרְעָתִיו אֲנִי אִם לֹא יְבָרַר בְּעַדִּי כִּף אִם פְּתוּב עַל גַּבּוֹ אִינוּ נְאָמֵן לִזְמַר שֶׁהִיא שְׁלֹא מְדַעַתּוּ.

עוּד אֲנִי אוֹמֵר כִּי מְנַהֵג זֶה שְׁלֹא לְהַגְבוֹת לְמוֹצִיא אִינוּ כ"כ פְּשוּט לְהוֹצִיא מְמוֹן עָלָיו כִּי מַה שֶׁהוּא נְהוּג אִינוּ אֶלְא כְּשָׂבָא אַח' מְעִיר אַחֲרַת בְּשְׁטֵר שְׁכַתּוּב בּוֹ לְכָל מוֹצִיא וְאֲנַחְנוּ נוֹהֲגִים כְּאֵן לְשִׂאוֹל מִמֶּנּוּ שִׁירְאָה הַרְשָׁאָה וְכֵן לְמִי שִׁשׁוּלַח שְׁטֵרוֹ שִׁישְׁלַח הַרְשָׁאָה כְּדִי שְׁלֹא יוּכַל לְדַחֲתוֹ הַלּוֹ' בְּלָף וְהֵבֵא הַרְשָׁאָה וְשׁוּב אֶבֶל כְּשִׁמוֹצִיאִין לְפָנֵינוּ ש"ח עַל הַלְוָה וְהַמַּלְוָה הוּא בְּעִיר אִין אֲנַחְנוּ חוֹשְׁשִׁים לְתַפְנוֹעַ מִמֶּנּוּ הַרְשָׁאָה וְכִשְׁהַלְוָה טוֹעֵן שְׂמָא לֹא הוֹצִיא בְּרִשׁוּת הַמַּלְוָה אֲנַחְנוּ שׁוּלְחִים שְׁלִיחַ ב"ד אוֹ עֲדִים שִׁיעִידוּ שֶׁהִתְבַּיַּעַה הִיא בְּרִשׁוּתוֹ וְכ"ש כְּשֶׁהַמַּלְוָה הִיא אִשָּׁה כְּבוּדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה שֶׁהִיא שׁוּלְחָה שְׁלִיחַ לְב"ד שִׁיַּגְבָּה הַחֹב שְׁלוֹ שְׂאֵם הַלְוָה אִינוּ טוֹעֵן שִׁיבִיא רְאִיָּה שֶׁהוּא בְּרִשׁוּתוֹ לֹא מִיַּחֲיִיבִי ב"ד לִזְמַר לוֹ הֵבֵא רְאִיָּה כִּיּוֹן שְׁכַתּוּב לְכָל מוֹצִיא ש"ח זֶה בְּעַדוֹ וְהָוִי מְלַתָּא דְעֵבֵדָא לְאִיגְלוּיָי וְלֹא מַחֲזִיקִי הֵלָּה חֲצִיף כְּוָלִי הָאִי שִׁיּוֹצִיא שְׁטֵר הַמַּלְוָה הַעוֹמֵד בְּעִיר שְׁלֹא מְדַעַתּוֹ וְכ"ש ב"ד שְׁחַתְּנָה הִיא מוֹצִיא וְדָרָה עִמּוֹ בְּבִית מְלַחְמוֹ תֹאכַל וְכו' וְאִינוּ עֵתָה מְצוּיָי בְּעִיר וְקוֹדֵם שֶׁהִלָּךְ יְדַעָה הוּא כְּפִי מַה שֶׁאוֹמֵר הַלְוָה וְלֹא תִבְעָה מִמֶּנּוּ שׁוּם דְּבָר בְּפָנֵי ב"ד וְהַדְרָךְ הַיְשָׁרָה שֶׁהִיא לוֹ לְבוֹר הָאֲדָם הַדִּיּוֹן בְּדִין זֶה הִיא לְהַמְתִּין עַד שִׁיבּוֹא חַתְּנָה כִּי הוּא קְרוּב לְבוֹא וְאוּלַי בְּפָנָיו לֹא הִיָּתָה מְעִינָה לִזְמַר לֹא שְׁלַחְתִּיו וְאִם הִיָּתָה מְכַחֶשֶׁת הִיָּתָה חֲיִיבָתָה שְׁבוּעָה וְאֵז הִיא מְבִיא לְדוֹן אִם הוּא מְחַיִּיב לְהוֹצִיא מַה שֶׁהוֹצִיא בְּטַעֲנַת וְכָל מוֹצִיא אוֹ לְאוֹ: עוּד אֲנִי אוֹמֵר כִּי אֲפִילוֹ בְּשְׁטֵר שֶׁאִינוּ פְּתוּב בּוֹ וְכָל מוֹצִיא שְׁטֵר זֶה אִם הוֹצִיאָו אַחַר וְאָמַר לְלוֹה שֶׁהַמַּלְוָה מְסָרוּ לְיָדוֹ כְּדִי שִׁיַּגְבָּה מִמֶּנּוּ כַּב"ד יְכוּל הַלְוָה לְשַׁמְּנֵעַ לוֹ דְּכִיּוֹן שֶׁהַשְׁטֵר בְּיָדוֹ וְהִיא יְכוּל לִזְמַר פְּרוּעַ הוּא וְהִיא יְכוּל לְשַׁרְפוֹ נְאָמֵן ג"כ לִזְמַר שְׁבַעַל הַשְׁטֵר נִתְנוּ לוֹ כְּדִי שִׁיַּפְרַע לוֹ כְּמוֹ שְׁכַת' הַרְמַב"ם פ"ו מַה' מְכִירָה שֶׁהִנְתַּבַּע אוֹמֵר לוֹ מִי יֵאמַר שְׁבַעַל דְּבָרִים שְׁלִי פְּתַב וּמְסַר לָךְ וּבְפִי"ו מַה' מַלְוָה פְּתַב שְׁגוּבָה אוֹתוֹ הוֹאִיל וְיֵצֵא מִתַּחַת יָדוֹ וְכַתַּב בְּעַל מ"מ דּוֹקָא כְּשִׂאִין הַלְוָה טוֹעֵן אֶבֶל אִם הַלְוָה טוֹעֵן מִי יֵאמַר לוֹ שְׁבַעַל דְּבָרִים שְׁלִי פְּתַב וּמְסַר לָךְ טַעֲנָתוֹ טַעֲנָה וְכִיּוֹן שְׂאֵם הַלְוָה אִינוּ טוֹעֵן וְגוֹב' הַמוֹצִיא מִמֶּנּוּ הוֹאִיל וְהַשְׁטֵר יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ (הִגָּה עוּד נִמְצָא בְּתַשׁבּוּבַת הָרֵא"ש כָּלָל ס"ה סְבָרָא לְמַנְהֵג שְׁכוּתְבִין הַרְשָׁאָה מְפָנִי שְׁכוּתְבִין לְכָל מוֹצִיא שְׁטֵר זֶה יְהוּדִי (אוֹ) ע"א וּמְדוּגִי לִיתָא דְאִין

זכיה לגוי יהודי נמי ליתא וצריך הרשאה משמע דכשאין מזכירין ע"א ליפא סברא למנהג
עכ"ד) ולא טענינו ליה אנו וא"כ פשיבוא המלנה ויאמר לא שלחתי ואינו חוזר לגבות
מן הלנה כיון שהוא ידוע שהיה השטר ביד המוציא בשעת שפרע לו מה שפרע ואפ"י
יוציא עתה הש"ח מיד המלנה אינו יכול לגבות ממנו אלא מה שלא פרע למוציא ואם
פרע הפל למוציא אפי' שהשטר יוציא עתה מיד המלנה אם יש לו עדים שהיה ביד זה
המוציא ומפחו פרע לו הלנה אינו יכול לגבות מן הלנה פעם אחרת וידון עם המוציא
ולאו דוקא פשטען המוציא שהקנהו לו המלנה בכתיבה ומסירה אלא אפי' טען שנתנו לו
בשליחותו שגיבה בו וביא לו הפעות יכול הלנה לפרוע לו אם אינו טוען מי יאמר לי
וכו' דלא גרע בשטר שבידו ממה שאמר שאם הראה כתב ידו של מלנה שיתן לו שיכול
ליתן לו וכתב הרמב"ם ז"ל או שטוען שהקנהו לו אגב ד' אמות קרקע והאי הקנהו לו
מה לי שהקנהו שהיה ממה שגיבה לו לעצמו או שגיבה כדי להביא לו וכ"ש הוא שאם
פשגובה לעצמו הוא נותן לו כ"ש פשהוא או' שגובה אותם לתתם ליד מלנה ואפ"י לא
היה כח מגו דנאמן לגבות פשהאומר כתב ומסר לי יהיה נאמן ג"כ פשהאומר ששלח אותו
עם השטר לגבות ולהבי' לו ובנ"ד הוא ידוע שהשטר היה ביד המוציא פשהגבה כיון שכתב
ע"ג מה שקבל והיה נאמן אז לשרפו ולכך היה נאמן לגבות ואם המלנה מכחישו ידון
עמו אפי' לדעת החולקים על הרמב"ם ז"ל כמו שהביא מ"מ היינו לגבי מוכר דבעי ראיה
ג"כ אם הוא מכחישו אבל בסתם שאין הלנה אומר לו מי יאמר לי שהוא מסרו לך
לשתגבה ממני יכול לפרעו ואין המלנה יכול אח"כ לערער עליו אפי' שהחזיר לו השטר
לגבות השארי' ואפילו אחר שגבה הפל ושהחזיר השטר פרוע ליד המלנה כיון שהיה
בידו מקודם הוא נאמן וכמו שכתב בתשובת מיימונית סימן מ"ד ספר משפטים דשליש
נאמן אפי' אין שלישי בידו עתה ובנ"ד שכתב לכל מוציא שטר מזדו כ"ע פנ"ל נאם
המבי"ט: שאלה רסז ילמדנו רבינו רבינו בחור נשא בחורה בתולה ואיש לא ידעה בת
י"ב שנים ובליל החופה לא יכול לה וקששו לכשפים והוציאו הוצאות על זה ונתארך
כמו חדש וחצי ויהי בבקר ופרשו השמלה לזקני העם להראות בתולי הנערה ומחמת
הביאה נמצאת מקום ערוה מבית ומחוץ פצע וחבורה ומפה טריה והוצרכו נשים
לרפאתה ונמשכת ברפואתה כמה ימים ואח"כ פשהיה רוצה בחזור לבוא עליה צעקה
הנערה וכל פעם ופעם בשעת תשמיש ככה והיה מכה בה מכות אכזריות דבר גנוזא
פשבויית חרב ותיטב בלב הנערה לסבול כל ההפאות האלה מלסבו' הצער והענוי אשר
היה מענה אותה בתשמיש כפי מה שנתגלה אחר כך ונמשכה בצער וענוי כזה כמו ששה
חדשים ותמיד אבי הנערה ואמה היו חושבים שאמת הנערה היתה מורדת לתשמיש והיו
מוכיחים אותה ומוסיפים להכותה עד שנתגלה הדבר באמתלאות וראיות ברורות
ושפניות פעמים רבות וגם מפי הנערה שסבת צעקתה הית' מאתו פי הנה בא עליה באין
אונים ואמיץ פח ובזה היה מענה אותה שלא מדרך העולם בפני' שונים חכופה ומיעוה
וכתות וכדומה למלאה תאנותו ולא היה שנה לו פי אין גבור' אנשים בו ישען על ביתו
ולא יעמד והנערה בתחלה בהיותה צנועה תמימה בירפתי ביתה לא ידעה בשפכה ובקומה
ועתה כאשר דברו עמה נשים רחמניות לידע מה טיבה נתגלה היות פי אין גבורת אנשים
בו ואף גם הוא פשמתרעמים ממנו לפעמים מודה בפני אנשים אנשי שם וגם הוד' בפני
ב"ד פי אין פח אנשים לו והוא פמתלהלה יורה חצים ואומר שאם רצון הנערה ככה מה

טוב ואם לאו הרי הדין לפניך ולפעמים אומר שכל אנשים בו והנערה היא המורדת והראי' מהבתולים והיא אומרת הנה אנכי מוכנת ומיועדת עליך עשה בי כטוב בעיניך ותבא עלי אם אין מום בך ועם היות מכל המעשים אשר עברו מיום הנשואין בין השכנים כולם מודים היות לו קצת חולי וכן לשחק על בנות ישראל כי כן בהיותו בן כ"ג שנה ולא הנה רוצה לינשא ושמא אין לו חולי והוא שנאה ומאס בה פי כן נרא' מענייניו כי אינה חביבה עליו ששוכבים שניהם יחד על מטה אחת כמה פעמים והיא עמו באהבה וחסד והנערה שותקת ולא יגע בה גם ראינו ממנו כי לא רצה לדור בין שכנים רק בבית אמו פן יתברר שאין גבורת אנשים בו כפאשר העיזה פניה ותאמר לו הפלל שהוא אומר ממנה והיא אומרת ממנו והענינים מוכיחים אור עיניו יאיר עיניו מה תהא דינו בענין כזה אם כופין אותו לגרש אם לאו ואם כופין לו כיצד תהיה הפפיה גם הפוסקים כשאומרים בענין כזה יוציא ויתן כתובה מאי משמע מלשון כתובה מנה מאתים והגדוניה ר"ל הבלאות שהכניסה הנמצאות לכד או מנה מאתים וכל סף הגדוניה ואם פחת פחת לו הואיל וכבר קבלם עליו ולא השליש או מנה מאתים וכל סף הגדוניה עם התוספת שהוא השליש שמוסיפים לכל העולם ובפרט פה בין מדעתו בין שלא מדעתו גם ענין המוקדם אשר נוהגים פה דמשק לתת החתן לפלה קודם החופה וכותבים אותו בכתובתה בנז' זה והוסיף לה מדיליה תוספת על עיקר כתובתה כן פרחים בתורת מוקדם וכו' לידה והגיעו לרשותה ואתכללו בגדוניה וכתובתה הגדוניה שהכניס' מבית אביה כוללים בתורת המוקדם הנז' וכותבין נכללין בהם כן פרחים המוקדמים הנז' גם זה אם כופין אותו לפרוע הואיל ואתכלל בגדוניה ותהי' בו דין הגדוניה ממש או תהיה לו דין תוספת מאחר שכתב והוסיף לה גם ענין המאחר שנוהגים לכתוב פה דמשק אם מעט ואם הרבה מדעת החתן וכותבין והוסיף לה מדיליה כן פרחים ואינון מאוחרין ולית רשות לכלתא דא למתבע יתהון כל זמן דהיא תחת רשותיה ואח"כ מקבל הפל עליו מוקדם ומאוחר ונדוניה ותוספת פנקסי צ"ב גם כזה מה תהא דינו אם יפרע אותו ותהיה לו דין תוספת השליש הואיל וקבלו עליו פנקסי צ"ב או תהיה לו דין בפני עצמו הרב הנתיק נר ישראל יאיר עיניו באור תורתו ויבאר לנו באר הטב כל אלו הפרטים יען כי רבו כם הדעות ונאנחנו על פי כ"ת אנו חיים כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא נאם הצעיר הנרצע שותה בצמא את דבריו אלמים חיים משה ברור: תשובה מה שכתב הרמב"ם פי"ד מה"א איש ואשתו שפאו לב"ד הוא אומר זו מורדת כו' מחרימין כו' נראה לי דה"ה בגדון זה שמכחישים זה את זה זה אומר ממנה וזה אומר ממנו דמחרימין בתחלה על מי שהוא מורד ולא יודה בב"ד דאע"ג דהתם א' מהם אומר לא פי אלא פדרה כל הארץ אני עמו והכא בגדון זה כל א' אומר אתה הוא המורד סוף סוף הכחשה יש ביניהם והאי הכחשה יותר חזקה מאותה הכחשה ולכן מחרימין ביניהן בתחלה על מי שהיא מורד ולא יודה בב"ד ואח"כ יתיחדו בפני עדים כמו שכתב הרב ז"ל וכפי מה שפא בשאלה כבר נתארה הענין בריב זה ביניהם ונתיחדו כמה פעמים ועכ"ז ראוי לחזור ליחדם בפני עדים אחר שיחרימו על העב' ויפלו ג"כ העתיד והוא היחוד בפני העדים ואם עדיין הם טוענים כתב הרב ז"ל מבקשים מן הנטען ובגדון זה שניהם נטענים ועל פרחם עושין פשרה כפי פח הדין ומגלגלים ביניהם על כן פי אין הדין נותן להאמין את הא' יותר מן האחר אלא א"כ יראה לדיינים אי זו אמתלאה לא' יותר מן האחר ויסקכו דעתם על כן ואם יתברר

מי הוא המורד ידונו כמו שכתב הרב ז"ל בפ' הנז' ועל דבר הפפיה אם יתברר שהוא המורד פופין אותו להוציא מיד וליטן פתובה אם היא רוצה כמו שכתב בא"ה סי' ע"ז ובמ"מ פי"ד על דברי הרב ז"ל זהו כפי מה שכתוב בשאלה פי כן נראה מעניינו פי אינה חביבה עליו כו' ושמה אין לו חולי אבל לפי מה שנראה ברור בשאלה פי היא אומרת לעולם שאין לו גבורת אנשים ואם נתברר שפך טענה לעולם ועוד היום טוענת כן בפניו היא נאמנת אע"פ שהוא מכחיש אותה כמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובה הובאה סי' קנ"ד כתב ואם טוענת שאין לו גבורת אנשים וכו' ושואלת גט נאמנת וכופין אותו מיד פיון שאינה תובעת פתובה וענין הפפיה להרי"ף ז"ל אפי' בשוטי' בכל מה שנז' עליו יוציא ויתן פתובה ולר"ח אומרים לו פבר חיבוך חכמים ושרי למקריה עברינא וכן כתב סמ"ג וכתב הרא"ש ז"ל וכיון דאיפא פלוגתא דרבנותא ראוי להחמיר שלא לכוף בשוטים וכו' כמו שכתב בסוף סי' קנ"ד ובגדון זה לדעת הרמב"ם פטור נראה דאין פופין שכתב האשה שבאה לב"ד ואמרה בעלי אינו יכול לשמש פדרה כל הארץ וכו' מאריכין בדבר זה עד שיעשו פשרה והכא נמי בנ"ד אומר שאינו יכול לשמש פדרה כל הארץ דהיינו ישען על ביתו וכו': ויענין פרעון הפתובה פשאומר יוציא ויתן פתובה אם ענין שאלה זו הוא לענין מרד ויתברר שהוא המורד כופין אותו אפילו לדעת הרב ז"ל לענין הפפיה כמו שכתוב למעלה ויפרע לה כל גדוניה ומנה ומאמים ותוספת כמו שכתב הרב ז"ל פי"ו שאין נקרא פתובה סתם אלא עיקר פתובה ותוספת בלבד כמו שאמר פ' אע"פ תנאי פתובה פכתובה והגדוניה פשיטא שהוא נותן לה אע"פ שאינה בכלל שם פתובה ואפילו מה שנפסד ממנה חייב ליתן לה דאפי' פשהיא מורדת נותן לה צ"ב כל מה שנפסד וכלה כמו שכתוב בתשובה להרשב"א ז"ל סי' תת"ס אע"ג דדין הגמרא אינו כן כמו שכתב הרמב"ם ז"ל ובבאה מחמת טענה בעי' חוטרא לידא וכו' אמרי' יוציא ויתן פתובה וכתב הרב ז"ל פט"ו דאין לה תוספת וכתב הרא"ש ז"ל בתשובה כלל מ"ג דהיינו משום דאמרינן התם דתנאי פתובה פכתוב' ונפקא מינה למורדת וכו' ולא אמרי' ונ"מ לבאה מחמת טענה כו' אבל מנה מאמים ונדוניה' אית לה וכן נ"מ במורד שהוא הוא הגור' ומוסיפין פכתובה כל שבת ג' דינרים כל זמן שתראה היא לישב פשיטא שיתן לה כל גדוניה ומנה מאמים ותוספת ואם יתברר שטענתה היא ישען על ביתו הרי פתבנו פי לדעת הרא"ש ז"ל פופין ולדעת הרמב"ם ז"ל מאריכין בדבר עד שיעשו פשרה ואין כאן גביית פתוב' שאין פופין אותו ויענין המוקדם אם הוא המורד פשיטא שיתן המוקדם עם הגדוניה ואם היא מורדת אע"פ שנוטלת כל מה שהכניסה עמו אינה נוטלת המוקדם עם אעפ"י שהוא בידה דלענין פנה אין המוקדם פדין הגדוניה' וכן מצאתי תשובה למוריני הרב כמה"ר יעקב פירב ז"ל לענין בקמה מורדת שאין המוקדם פדין הגדוניה לזה וכיוצא בו' נאם המבי"ט על החכמי' שגצרו בפפרים שלא יעשו מלאכתם בע"ש מן המנחה ולמעלה פתבתי פי נוגעים הם בכבוד שבת פי המפרשי' ז"ל פתבו פי איסור מלאכ' בע"ש משום פבוד שבת נגעו בה וא"כ פבוד שבת הוא שישתפ' מי שלא הנה לו שהות להסתפ' קודם המנחה ואפי' על יד ישראל ומה שהביאו מפלפו איסור בכל בו יש גם ההתר שגרי פתב אח"כ שאיפשר להתיר בתספורת הדיוט וכו' והם גלו טפחיים מן האיסור וכסו טפח הדיתר ואין תספור' הדיוט יותר ממה שעושים בע"ש אחר המנחה שממחרים לספר ואין ממרקין התספורת והמקדי' להסתפ' קודם המנחה הרי זה משובח ומי שנתאחר אינו

מגונה וכדעת' ידענו גם אנו בכל השנים שעברו שלא מחינו בספרי' והבא לשנות אין שומעין לו: נאם המבי"ט: זה פתב הרב ז"ל להחכם השלם כמה"ר שמואל ו' וירגה זלה"ה: רסח לא אשיב על דבריך המכעיסות את הקשה לכעוס אבל מה שכתבת מפל הפוסקים שהם אומרים הוא לפי דעתך וראייתך אינן צריכות דחיה כי אין ענין לתספורת ומדעתך היה לה לראות מה שיכולים לדחות פי אין מי שיידבר בפירוש בתספורת כי אם הפלבו ובו כתוב ואיפשר להתיר כו' ועל זה כתבתי לה פי היה בו איסור והיתר והנה היום נתי פתב ביד הספרים תראהו בידיה' שהתיר הפלבו היה על זה ואתה העלמת אותו אתמול ומחרתו ותלית בו טעות כי לא השגחתי על מלת ע"כ ונתת התנצלות על שהמהירות גרם פן לדבר הזה אסלח פי לא כתבתי אלא על ואיפשר וכו' ועתה ראיתי דברי הרב ה"ר יוסף יצ"ו אשר נתן טעם למנהג וגם עליו הארכת לשון ומענית פמנהגך ומה שכתב סוף דבר יחזור בו כ"ת ונעשנו אב ב"ד לא אתה במקום חכמים לומר שתעשה מה שאינו ברשותך ולא אני כעקביא פן מהללאל שגאמר לו פך ואיני ראוי לכה להשיב מה שהשיב הוא נאני איני מרפה ידי עושי מלאכת שמים ח"ו אדרבה אני עושה מעש' ת"ל מה שעולה בידי לפי הזמן וקודם החכם ה"ר ש"ט יצ"ו סבבתי אני פמה שנים בכל ע"ש ופעם אחד סלקתי אח' מלפני הספר בתצי ראש מגולחת פי היה קרוב לביאת השמש וגם אני אתחכה בכל מה שעשית' עד עתה לש"ש ואיני חושש במה שאתה יוצא מן השורה פמה דברים פי כל הדברים הולכים אחר הרוב שהוא לש"ש ומיעוטא קמא קמא בטיל וכן עשיתי עתה בכמה דברים אשר התרסת פנגדי אפילו בתתימה נאם אחיך לאהבת הפתוב ואהבת לרעה פמוה המבי"ט: רסט על דבר דינה אשת שמעון שהיתה תובעת מבעלה הנז' מזונות ופסקו לה ב"ד מזונות ושמעון לא היה רוצה לתת לה ועל זה לא רצתה היא לשבת עמו אפילו שירצה הוא לתת מה שקצבו עליו פי אמרה שלא קנים ואמרו ב"ד שהיתה מורדת ושתפסיד פתובתה מיד והלכו ב"ד ואנשי הקהל ומכרו לה מה שהביאה מבית אביה והשליכוה מבית בעלה ואחר פך התרו בה ב"ד שתחזור עם בעלה ולא רצתה ותבעו פתובתה ממנה והיא השליכה פתובתה לפני ב"ד ואנשי הקהל ובא בעלה וחרף פתובתה מלפני ב"ד ואמרו אליו אנשי הקהל לא טוב הדבר אשר אתה עושה פניח הפתובה ביד ב"ד אולי תחזור עמה היום או למחר וגזרו עליו שלא יקרענה אחר זה ביום עצמו חזרה היא לביתה וכראות בעלה שחזרה קרע הפתובה ואמרו שאחר שהפתובה קרוע אין הרשות בידה לחזור אלא הרשות ביד בעלה ואם לא ירצה לא יזון אותה ולא יכתוב לה פתובה יורנו רבינו אי זהו דרך ישרה ישפון אור: תשובה אינה נקראת מורדת להפסיד פתובתה אם אינה רוצה לשבת עמו פשאינו רוצה לזון ולפרנס אותה אדרבה פינן שאמר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן פתובה פרב למאן דפסק פנותיה נאפילו אליבא דשמואל דדחי להא דרב ואמר עד שאתה כופה אותו להוציא כפה אותו לזון ופסקו רבנא אתא פנותיה אם אין ב"ד יכולים לכופו לזון יכפוהו להוציא כמו שהביא מ"מ ז"ל בשם הרשב"א ז"ל פי"ב מהלכות אישות ואם מפני מה שאמרה שאינה רוצה לשבת עמו אפילו שירצה כל זמן שלא רצה אינה מורדת אדרבה הוא המורד וכשיתרצה הוא אחר פך יכפו אותה שתחזור עמו אבל אינה נקראת מורדת אלא מתשמיש פרב הונא דפסקינן הלכתא פנותיה דדוקא מתשמיש הוי' מורד' אבל לא ממלאכה וכתב הרשב"א ז"ל באומרת איני עושה מלאכה כופה אותה או שאינו זנה או

ב"ד מוכרין לו מפתונת' וכו' כמו שהביא מ"מ פי"ד והכא נמי פיון שאינה מורדת מתשמיש אינה נקראת מורדת כדאמ' אם או' שאינה רוצה לשבת עמו אפילו שירצה, הוא לתת וכו' כי אמרה שלא יקיים יבטיחוהו ב"ד לכופו פשלא יקיים ותחזור עמו ואם לא תרצה אז יכפו אותה בעונשים כפי מה שיראה לב"ד ואם מחזקת בדיבורה לומר שאינה רוצה לשבת עמו מפני שלא יקיים אין בטענה זו ממש והני כמורד' בו לצערו מפני שלא רצה קודם לזונה כמו שפי' הרמב"ם ז"ל דבעי' ליה ומצערנא ליה מפני שעשה לי פך וכו' או מפני שקללני וכו' ודינה הוא בפחיתת פתונה כמו שכתבו המפרשים לא בהפסד פתונתה מיד דדוקא דמאיס עלי לדעת הרמב"ם ז"ל הוא דתצא בלא פתונה מיד מפני שכופין אותו להוציא מיד לדעתו ואם פן לא הנה מן הדין שימסרו לה ב"ד ואנשי הקהל מה שהכניס' מבית אביה ולהשליכה מבית בעלה ואפילו אח' שהתרו בה ולא רצתה פיון שלא עברו זמני ההכרזה ואפשר שב"ד לא עשו פן אלא להפחידה כדי שתחזור וכמו שנתראה ממה שגזרו עליו אחר פך שלא יקבע הפתונ' והוא לא טוב עשה בעמיו לקרוע הפתונ' ותיב לחדש לה אחרת כמו בראשונ' ומי שאמר שאחר שהפתונ' קרוע' אין הרשו' בינה לחזור אלא ביד בעלה ושאנינו חייב לזונה ולא לכתוב לה פתונ' לא ידע בין מינו לשמאלו ובימנו יכתוב לה פתונה דאסור לשהות עמה בלא פתונה ובשמאלו זון אותה דאף על גב דכתב הרמב"ם ז"ל פי"ב דיש מן הגאונים שמו' שאין פוסקי' מזונות לאשה שהלך בעלה למ"ה או שמת עד שיהא שטר פתונתה יוצא מתחת ידה היינו משום שפא מחלה או נטלה פתונתה כמו שכתב שם אבל הכא דינעי' דלא מחלה ובפנינו חטף הוא פתונתה וקרעה למה תפסיד מזונות הרי לא מחלה ולא נתנה פתונתה דהא דאמרין דמחלה פתונתה אין לה מזונות היינו פתונה מנה ומאמיתם דנדוניא מה לי מחלה או נטלה או לא פיון שעדין מנה ומאמיתם קיימים דהא אשה שלא הנה לה נדוניא אלא מנה ומאמיתם אטו מי לא יהא לה מזונות ושאר תנאי פתונה והכא בנ"ד אפתי אית לה תוספת ומנה מאמיתם וכמו שכתב הרמב"ם פי"ו דאין נקרא פתונה אלא עיקר פתונה שהוא מנה ומאמיתם עם התוספת ובסוף פי"ז כתב דמוחלת פתונתה איבדה כל תנאי פתונה והיינו עיקר פתונ' כמו שכתב מ"מ ויש ראיה גם פן שאשה שנקרעה פתונתה לא אבדה מזונות ואין פאן מקום להאריף: נאם המבי"ט: ער לאה נתנה לבנה ראובן עליה אח' מתנה גמורה מעכשיו ע"מ שתדור בה כל ימי חייה ואחר פך נשא בנה אשה והנה דר עמה בעלי' הנז' ומת בנה ונשארה אלמנתו עמה בבית ואמה ובאת לאה לב"ד לומר כי כשהנה בנה בחיים היתה רוצה שידור בנה ואשתו ונחמותה אמה בבית ועתה אינה רוצה כי לא נתנה הבית אלא ע"ת שתדור היא לבדה בבית ואלמנ' בנו טוענת שפיון שבחיי בעלה היתה דרה בבית גם עתה תדור יודיעונו רבותי' הדין עם מי.

תשובה נראה ודאי דדירת העליה היא לה לבד' ואפילו בנה לא הנה יכול לדור בה כי אם ברשותה וברצונה מדקאמר שנתנה העליה ע"מ שתדור בה משמע דכל העליה נתנה וכל דירת העליה שיר' לעצמו שאמרה שתדור בה שר"ל בכל העליה שנתנה.

וכן אם כתוב בשטר שתדור היא כל ימי חייה משמע היא ולא היא ואחר כדדרשי' גבי גט וכתב לה ולא לה ולתברתה ועוד נראה לי להביא ראיה מהא דאמר רב נחמן פ' מי שמת את"ל דקל לא' ופירותיו לאחר לא שיר' מקום פירי שהן ענפי האילן שבו גדלן הפירות דקל לא' ושיר' פירותיו לפניו שיר' מקום פירי מ"ט כל לגביה נפשיה בעין יפה

מְשִׁיר וּמְקוֹם הַפִּירִי שִׁיר לְעַצְמוֹ וְאֵפ"י שְׁלֵא פִירֵשׁ וְכֵן בַּפ' הַמוֹכֵר אֶת הַבֵּית גַּבִּי בֶן לֹוי שְׁמֹכֵר שְׁדָה ע"מ שְׁמַעְשֵׁר שְׁנֵי שְׁלֹו גַבִּי מוֹכֵר בֵּית ע"מ שְׁדִיּוֹטָא שְׁלֹו הָנִי טַעַמ' מְשׁוּם דְּגַבִּי נִפְשִׁיהּ וְכו' אֵפ"י שְׁלֵא פִירֵשׁ כ"ש הֵכָא דְּפִירֵשׁ שְׁאֲמַר שְׁתְּדוּ' בְּהַ פְּדָאָמ' וְכֵן מְצִאתִי לְגִדּוּל מֵהַרִּי"ו ז"ל בְּתִשְׁבֵּה י' עַל מִי שְׁמֹכֵר בֵּית וְשִׁיר לְעַצְמוֹ מְקוֹם הַיְלֹוֹף לַב"ה מְקוֹנְדָם וַיִּשְׁיבֵת סוֹפָה שְׁיִכּוּל לְהַשְׁפִּירוֹ לְאַחַר וְאַפִּילוּ לְמִי שְׁיֵשׁ לוֹ בְּנֵי בֵּית מְרֻבִּין מְמַנּוֹ וְהִבִּיא רְאִיָה מְהֵא דְּרַב נַחְמָן לְכָל לְגַבִּי נִפְשִׁיהּ בְּעֵין יָפָה מְשִׁיר וְאַפִּילוּ שְׁהִיָה פְּתוּב בְּאוֹתוֹ שְׁטַר פֶּל לִישְׁנָא דְּמִשְׁתַּמַּע לְתַרִּי אֲנַפִּיָה יְהִיָה לְזִכּוֹת הַקּוֹנָה אַפ"ה פְּתַב דְּלֵא קָאִי אֶלָּא עַל מַה שְׁקִנְהָ שְׁיִהָא בְּחִזְקָתוֹ אֲבָל לְאַפּוֹקִי מִן הַמוֹכֵר גַּם שְׁלֵא מְכַר לֹא קָאִי וּבִנְד' גַּמִּי אֲפִילוּ הִיָה פְּתוּב בֶּן בְּשִׁטַר מִתְּנָה עֲלֵיהּ זֹו לֹא קָאִי אֶלָּא אֲגוּף הַעֲלִיָה לֹא אֲדִיר' עוֹד אֲנִי אוֹמֵר דְּכָל לְשׁוֹן דִּירַת בֵּית בְּסַתָּם הוּא לֹא וְלֹא לְשָׁנִים דְּאִין אָדָם עָשׂוּי לְאַכְנֹל וְלִשְׁתוֹת וְלִישׁוֹן וְלַעֲשׂוֹת פֶּל צָרְכִיו בְּבֵית בְּפָנִי אַחֲרִים שְׁאִינָם בְּנֵי בֵּיתוֹ דְּאַפִּי' בְּשִׁתִּי' אֲמַרוּ יִשְׁתִּין אָדָם בְּפָנֵי ק' מְשׁוּם סַפְנָה וְאֵל יִשְׁתָּה בְּפָנֵי שְׁנִים וְגַבִּי אֲלַמְנָה דְּהוּי תְּנַאי ב"ד אֶתְּ תְּהָא יִתְבָּא בְּבֵיתִי וְכו' מִיְחֻדִּין לְהַ מְדוֹר לְפִי כְּבוֹדוֹ כְּמוֹ שְׁהִבִּיא מ"מ פִּי"ח בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א ז"ל וְאִם לֹא הִיָה לְבַעֲלָהּ בֵּית רְאוּי לְדוֹר בּוֹ הִיְתוּמִים וְהִיא שׁוֹכְרִים לְהַ מְדוֹר לְפִי כְּבוֹדָה דְּדָרְשִׁי בְּבֵיתִי וְלֹא בְּבִי עֲקַתִּי דְּכִשְׁהִבִּית צָר אִינָה יְכוּלָה לְדַחוֹת הִיְתוּמִים אֲבָל בֵּית בְּפָנֵי עַצְמָהּ בְּעֵינָא וְכֵן אִם הִיָת' הִיא יְלָדָה וְהֵם יְלָדֵי' שְׁנוּתָנִים לְהַ מְזוֹנוֹת יוֹתֵר מִבְּרַכַּת הַבֵּית הָנִי מְשׁוּם שְׁאִינָה יְכוּלָה לְדוֹר עִם אַחֲרִים וְהֵא הֵכָא דְּתַנַּאי ב"ד הוּא אֶתְּ תְּהָא יִתְבָּא בְּבֵיתִי וּמִשְׁמַע בֵּית מִיְחֻדָּת לְעַצְמָה אִם אִינָה רוּצָה לְשַׁבַּת עִמָּהֶם וְכ"ש הֵכָא שְׁהִיָתָה בֵּיתָה וְנִתְּנָה אוֹתָהּ ע"מ שְׁתְּדוּ' בְּהַ דְּפִשִׁיט' דַּר"ל בְּפָנֵי עַצְמָה דְּאַפִּילוּ שְׁהִיָה בְּנָה דֵּר עִמָּה בְּבִי' כְּשִׁפְתָּב' לוֹ הִיָתָה יְכוּלָה לְהוֹצִיאֹו מִן הַבֵּית כְּמוֹ שְׁהִיָת' יְכוּלָה לְהוֹצִיאֹו קוֹנְדָם מִבֵּיתָה וְאַפִּילוּ הִיָה לוֹ זְכוּת לְדוֹר עִמָּה לֹא הִיָה יְכוּל לְהִבִּיא אֶשְׁתּוֹ עִמּוֹ לְבֵיתָה דְּאַפִּילוּ שׁוֹכֵר בֵּית יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר דְּאִינּוֹ יְכוּל לְהוֹסִיף דְּרִים בְּבֵית חוּץ מִבְּנֵי בֵּיתוֹ וְאַפִּי' שְׁלֵא מַחְתָּה בּוֹ שְׁלֵא תְּבִיא אֶשְׁתּוֹ לְבֵית הִיָתָה יְכוּלָה לְמַחֲוֹת בְּכָל יוֹם וְכ"ש עֲתָה שְׁמַת בְּנָה שְׁיִכּוּלָה לְהוֹצִיאָה מִן הַבֵּית שְׁאַפִּילוּ הַיּוֹרְשִׁים יְכוּלִים לְדַחוֹתָהּ מִן הַבֵּית כְּשִׁהִיא צָר לָהּ וְלִיתוּמִים אֶלָּא שׁוֹכְרִין לָהּ מְדוֹר לְפִי כְּבוֹדָה וְכְמוֹ שְׁהִבִּיא מ"מ שֵׁם פִּי"ח מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת בְּשֵׁם הַרְמָב"ן וְהַרְשָׁב"א וְזֵהוּ אַפִּי' הִיָתָה הַבֵּית כְּנֹלוֹ לְבַעֲלָהּ גּוּף הַבֵּית וְהַדְּרִיָה כ"ש שְׁאִינָה יוֹרְשָׁה אֶלָּא שְׁהַדְּרִיָה הִיא פְּלָה פֶּל יְמֵי חִיָּיה שְׁתִּשְׁכִּיר לָהּ בֵּית' עַל גְּכִסִּי בְּעֵלָה וְאִינִי רוּצָה בְּעַנְיָן זֵה שׁוּם סַפֵּק אֶלָּא מַה שְׁשִׁמְעֵתִי עַל חֲכָם מְפֻרָסִם ה"ר יוֹסֵף נר"ו שְׁאוּמֵר שְׁנִרְאָה לוֹ שְׁיִכּוּלָה הָאֲלַמְנָה לְדוֹר עִם חֲמוּתָהּ בְּבֵית שְׁלֵא מְרַצוֹנָה וְגַעַתִּי לְמַצוֹא לוֹ טַעַם וְלֹא מְצִאתִי וְעַל זֵה קִיָּמַת מַה שְׁחַתְּמֵתִי קוֹנְדָם כְּשִׁבָּא לְפָנֵי הַפֶּהן מַצֵּד חֲמוּת רְאוּבֵן עִם לֵאָה וְהִרְאָה לִי שְׁטַר הַמִּתְּנָה וְנִדְּנָתִי כִּי הִרְשׁוֹת בְּיַד לֵאָה הַנּוֹ' וְלֹא רְצָתָה לְקַיָּים וְאַזְ הִלֵּף אֲצֵל הַחֲכָם הַנּוֹ' וְאָמַר לוֹ שְׁהִיָתָה יְכוּלָה פְּלָתָה לְדוֹר עִם חֲמוּתָהּ בַּע"כ וְצָרִיף הוּא לְתַת טוֹב טַעַם לְדְּכָרִיו: עוֹד אֲנִי אוֹמֵר שְׁכִינּוֹן שְׁהִיָתָה מִתְּנָה זֹו ע"ת וְלֹא נִתְקַיָּים הַתְּנַאי שְׁתְּדוֹר בְּעֵלָיָה פֶּל יְמֵי חִיָּיה כִּי אֲלַמְנַת בְּנוֹ לֹא רְצָת לְצִאת וְהִיא אִינָה יְכוּלָה לְדוֹר עִמָּה שְׁאִין אָדָם דֵּר עִם גַּחַשׁ בְּכַפִּיפָה אִם כֵּן נִתְבַּטַּל הַתְּנַאי שְׁאִם לֹא נִתְקַיָּים הַתְּנַאי הַמִּתְּנָה בְּטָלָה וְכִינּוֹן שְׁפְתוּב בְּתַנַּאי זֵה ע"מ הָנִי כְּמַעֲכָשׁוֹ וְלֹא בַּעִי' תְּנַאי כְּפוּל וְלֹא שְׁאָר מְשִׁפְטֵי הַתְּנַאי כְּמ"ש שֵׁם הַרְב ז"ל וְנִרְאָה לִי כִּי הִיָמִים שְׁלֵא דְּרָה חֲמוּת' בְּעֵלָיָה אַחַר הוֹרָא' חֲכָם שְׁיִכּוּל' הַפְּלָה לְדוֹ' עִם חֲמוּתָהּ לֹא חֲשִׁיב בִּישׁוּל תְּנַאי כִּינּוֹן שְׁהִיָה ע"י הוֹרָאת חֲכָם אֲבָל קוֹנְדָם בְּיָמִים שְׁלֵא רְצָה לְצִאת פְּלָתָה

מן העליה ויצאה חמותה שלא הייתה יכולה לדור עמה הוי ביטול תנאי וביטול המתנה אפי' על יום אחד שלא דרה בה פינון שכתוב בתנאי כל ימי חייה וכן אחר שנתברר על ידי מה שהספימו וחתמו החכמים יצ"ו במה שכתבתי והודעתי לה והתרתי בה שתצא מן העליה כדי שיתקיים התנאי ולא רצת' הרי היא מבטלה התנאי והמתנה מבטלת ולא יהיה לה שום שעבוד ושום זכות על העליה.

ומה שנמצא כתוב בשטר המתנה שאין לה אלא הדירה לבד אינו ממעט בדירתה שלא תדור לבדה אלא בקברת אחרים נאם המבי"ט: רעא בראותינו נכסי בעלי בתים מתמוטטים ומתמעטים והולכים נתננו אל לבנו להשגיח על עסקי משא ומתן אסור במקדינה אם יש בהם שום צד אסור רבית אשר הוא סבת התמוטטות הנכסים ושאינם עולים ומצאנו בהם פרוץ מרובה על העומד ועומד מרובה על הפרוץ לפי האמת כי לא נחשדו ישראל מלוים ולוים ועדים וערבים ללות ברבית אלא שהם מדמים מלתא דאיסורא למלתא דהתירא ומערבים איסור בהיתר ואינו בטל ברוב דאיסורא היכא דקאי קאי ולכן הסכמנו יחד לגדור פרוץ ולא ביש לן לומר על מותר אסור ואסורנו כל דבר המביא לידי עבירת איסור רבית והם מכירת הבתים והתפצים בפה מכירה גמורה ובלב ע"מ להחזיר וגם כי בדין אין פאן תנאי והמכר קיים עכ"ז פשט המנהג להחזיר המקח עד שבאים הכל לידי חשבון החדשים והשנים שעמד הבית והתפץ ביד הקונה ולוקחים דבר קצוב וקצוץ על כל חדש עד אשר נראה כרביית קצוצה ועסקים אחרים פיוצא באלו ועל זה רבו המתרעמים וצריכין מעות למשא ומתן אשר בידיהם בקניית הצמר ועשיית הבגדים שאין מוצאים מי שימתן להם מעות בשותפות או בעסק או בהלוואה אחר שגדרנו ואסורנו דברי אלו ועל פן צריכין אנחנו לחפש אחר דברים ועסקים המותרים וקרובים גם כן להפסד לבעלי המעות וסדרתי שיוכל בעל מעות לקנות צמר בסך ידוע פחות משונו ושיהיה הצמר שהיא בשותפות בין שניהם לזמן קצוב וכשתמכר יקח בעל המעות חצי הרינח המגיע לו חלק הראוי להרויח למעותיו לפי הזמן וכל השאר יהיה למוכר אם לא יהיה בחצי מה שראוי להרויח המעות לא יקח כי אם התציו קודם יקח המוכר בשביל שכר טרחה למכור הצמר או חטי' שכתרו כפועל בטל וכן אם לא יהיה שום רינח לא יקח רינח בעל המעות ואם יהיה הפסד יפסיד הוא ג"כ וכן במקירת בגדים עשויים מפל וכל או בלתי עשויים ששתפו על האופן הנז' והמוכר לא יקח לעצמו אלא שימכור לאחרים וכיוצא בדבר משא ומתן שהוא קרוב לשכר בעל המעות ורחוק קצת מן ההפסד פינון שמספים המוכר למכור בפחות משונו מעט שיהיה בשותפות על האופן הנז' שלא ירויח ממה שיהיה רינח אלא מה שייספיו בניהם כפי הנהוג להיות הוא במקעות לפי הזמן אחריות מפל הפסד על שניהם בשונה.

ונראה לי שראוי והגון לתת לב להורות היתר כמו אלו ענינים כי הוא צורך רבים שאין להם מחנה כי אם בעשיית הבגדים ואין לאל ידם לעשות כי אם במקעות אחרים ואם לא נמצא להם היתר יצטרכו ליכנס בכלל אחד מהתוכחות הוא ילוך וכו' וכ"ש ברבית שמשלמים עליהם על אחד שנים שלוקחים השמן או החטה בעשרה לשנה אחד ומוכרים בה' או בששה ובתם השנה אין להם במה לפרוע ומוכרים נכסיהם בזול ולפעמים חובשים אותם על דבר החוב ומעלילים על גשותם שהם ערבניות על זה: ומצאתי בתשובות הגאונים תשובת רב עמרם ז"ל שיהיה מנהג בראשונה באלקירואן שהיו מלוים

על הקרקעות והיו שוכרים אותם בפחות ונאמ' להם ממתבת' קדושה שהיא אבק רבית וחרו למוכר' והיה מתנה הלוקח על עצמו מדעתו לחזור לו קרקע לזמן כף אם יחזיר לו המעות וכשנתארף הדבר היו מוכרים קרקע מנה בתמישי' שהיו בטוחים בלוקח שייחזרו ורוב העם פשהו רוצי' למשכן פתיהם היו הולכים לסופר והיו אומר' להם אין ראוי להיות משפנתא אלא תעשו שקר מכירה מוחלטת ואחר כף יהיה כותב עליו הלוקח מעצמו מרצונו פשתביא לי המעות בזמן פלו' אקבלם ממה והלנה היה או' מאחר שאין הקרקע יוצא מרשותי פתוב כפי מה שתרכזה ואחר יום או יומים היה כותב שהתנה הלוקח מדעתו ורצונו להחזיר לו ביתו והשיב שיהיה מותר פשקונה הלוקח קנין גמור ואחר כף מתנה אם יהיו לה מעות אחזירהו לה והאריה בפרטי הענין אם מכחשים זה לזה ועל מה שטען שמכר מה ששנה מנה בתמישי' הוי כמו שאז"ל כדי שלא יראה אדם לחברו דירה נאה או שדה נאה ויאמר אקפוץ ואלונו כדי שאגבנו בחוכי שראה המוכר מוצרף ודוחק חייב בדיני שמים אבל בדיני אדם אינו חייב כלל ועל מה ששאלו אם יש לעשות תיקון על המצרנים שגמנעו מלהלוות שיראים מן הקטטות ומי שהוא מוצרף עומד בדוחק כתב שאם רצה לעשות דבר שיפטר מדיני אדם אף על פי שיש בו עון בידי שמים הרי הוא מה שעשו המתחכמים בענין המכירה ושרכזה הלוקח שאם יחזיר לו המעות יחזיר לו הקרקע ואם רוצה שיפטר מדיני שמים הדבר שהסכימו עליו שהו' מותר הוא משפנת' דסורא ע"כ קיצור וכונת התשובה שנתראה שמצד הדין יכולים לעשות ענין מכירות אלו לחלוטין ואפילו שנה ק' בנ' ואחר כף הלוקח מדעתו כותב לו שטר שאנחנו קוראים שטר הטבה שאם יחזיר לו המוכר המעות תוך זמן כף שייחזרו לו הקרקע או החפץ שהוא קונה ועכ"ז הסכמנו שלא יעשו כף משום דברים שבלב ולחמול על המוכרים אנו צריכין לחפש אחר משא ומתן אחר שיהיה מותר ויהיו המעות מצויים למוכרים כפי מה שפתתיקונם מענין השותפות וכיוצא בו: וכן הרי"ב ש"ל סוף תשובה ש"ה על מה שאמר כי רבים בני הקהל יראת ה' על פניהם מתנהדים לפרוש מן האיסור ומשכים עצמם מט'רש' ההיא כדי להסתלק מן הספק ואם הדבר יהיה מותר יתחסדו עם אביוני עמם שלא נשאר להם בלתי אם גוי'תם ואדמתם למען לא יצטרכו למפון נחלתם לצמיתות או להשתעבד לעקר גוי' וכתב הוא על טרשא הנהוגה בברצלו'נה שיהא מותרת גמורה למפון הבית לגמרי ע"מ שישפירנה למוכר וכמו שכתב שם ע"כ וכן כתב במרדכי היתר גמור ומצוה מן המוכר לתת מחנה לבני ברית ממה שיתן משפונות ליד נכרי וכו' ע"כ הרי שמשפשים בכל הדורות למצוא היתר לרבי' בפרט המוצרכים בכמו שהוא הונה בינינו כי בעווננו' בעלי מלאכת הבגדים גדלדלו וצריכים ללות מן הנכרים על חד תרין עד שלא ישאר חס ושלום בלתי אם גוי'תם פתבתי כל זה.

להנצל לעיני כל ישראל מן המתמיהים עלי על מה שהוריתי אנפן היתר במשא ובמתן ואני כוננתי לשם שמים המביט לארץ שנת שיט"ה ונהדס: רעב המאיר לארץ ולדורים עליה בחשכי מצוקי הזמן על ישראל ועל רבנו מאור הגולה מהר"ר משה מטראני יצ"ו למדנו רבינו ראובן ושמעון שהיה להם חצר וראובן נפטר והניח שני בנים דן ונפתלי ואשתו אמם ודן קנה חצי החצר חלק שמעון וכמ' שני' החזיק דן בג' חלקים ונפתלי בחלק אחד ועכשיו יש ריבות וקטטות בין דן ונפתלי ואומר דן שאינו רוצה לדור בחברת נפתלי אחיו אלא ידור דן ג' שנים ונפתלי שנה אחת ואם אמם תטעון חלק בעלה ראובן

רוצה היא לדור עם בנה נפתלי אם יכול לומר לה דן בנה את תדורי אף לא בנה נפתלי ואני אתן לה שכר שאר הבתים של אבי כי אני יכול לסבול מריבות נפתלי אחי והחצר אין בו דין לחלוק יורינו דרך ישכון אור: תשובה לא נתבאר בתחלה כמה בתי יש בחצר ואם היו דרים ביחד דן ונפתלי ולפי הנרא' פינו שהי' החצ' לראובן ושמעון היו בחצ' לפחו' שתי בתים בית לכל א' ואחר שקנה דן חלק שמעון והחזיק בג' חלקים ונפתלי בחלק א' ואומר דן שאינו רוצה לדור עם נפתלי אחיו נראה כי חלק ראובן הנחלק לדן ונפתלי היו ב' בתים לפחות כי מסתמא לא היו דרים ביחד דן ונפתלי ואמם בבית אחד ואח"כ כתוב ואני אתן ליה שכר שאר הבתים נראה שהיו יותר ולפי זה יש בבתי חצר זו דין חלוקה אפ' בחצר בית לדן ובית לנפתלי ואם היא גדולה מחברתה יעלו בדמים ואפ' לא היתה אלא בית א' ויש בה שמנה אמות יש בה פדי חלוקה ד' אמות על ד' אמות לכל א' וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות שכני' איזהו דין חלוקה כל שיש חלק לפי השותפין ויגיע לפחות שבהם חלק ששם הפל קרוי עליו כו' ובבתים כל שיש בו ד' אמות תקרא בית למזונה ועירוב לכמה דברים כנו' פ"ק דסוטה בברייתא שאם אין בה ד' אמות אינה בית ואין אחין ושותפין חולקין בה עד שיהא ד' אמות לכל א' פדין החצר והרא"ש ז"ל כתב בתשובה פ"ל צ"ח אם יש בבית פדי חלוקה שיהיו לכל א' ד' אמות על ד' אמות יחלקו וכו': וא"כ אין ממשות בטענת דן שיזור הוא ג' שנים ונפתלי א' כי זה לא הוזכר אלא בדבר שאין בו דין חלוקה כמו שהביא שם הרמב"ם ז"ל ושאר הפוסקים ז"ל אלא יש לדקדק בדבר שכתב מישרים נתיב כ"ז חלק שני כתב הרשב"א מקומות ב"ה אין ראויין לחלק וכן בתי רובן אינן ראויין לחלק וגם אנו רואין שבין האחים והשותפין מקפידים זה על זה וכיון שכן אטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינו ע"כ וכן כתב הריב"ש ז"ל בתחלת תשובת רכ"ו איברא שרוב הבתים אין בהם דין חלוקה לפי שאין הבתים שוים שיש בהם בתי וחדרים ועליות ובית מבשלים ואוצר וכיוצא באלו ואין חולקין בית פנגד חדר ולא פנגד עליה וכו' נראה שאעפ"י שיהיה בבית יותר משמונה אמות אין בה דין חלוקה שהרי רוב הבתים יש להם יותר מח' אמות ואפילו הכי כתבו שבתים רובן אינם ראויים לחלוק וזה היפוך ממה שנו' בגמ' וממה שכתבו כל הפוסקים ז"ל דיש דין חלוקה לכל מה שיש חלק ויגיע לכל אח' חלק ששם הפל קרוי עליו וכדתנן במתניתין פ"ק זה הפל וכו' ובבית שיש בית ח' אמות ויחלק לב' ויגיע לכל א' ד' אמות על ד' אמות שם הפל קרוי על בית זה ואע"ג דתנן פ' המוכר המוכר מקום לחברו לעשות לו בית וכו' בית קטן שיש על שמנה כו' הרי כתב בנמוקי יוסף דלא קשי' אהא דסוטה משום דהתם קאי גבי חלוקות אחין ושותפין דעד כאן ראוי לחלק אע"פ שהיא דירה סריחה אבל בבא לבנות לא טרח בבציר מד' על ששע"כ והרשב"א ז"ל פ' המוכר פירות כתב על זה נהי ששמו בית וראוי לחלוקת האחין והשותפין מ"מ דירה סרוחה היא אין דעת של מקבלי קבולת לדירה פגון זו ע"כ ומכאן למד נ"י וכן ממה שכתב הגאון בס' המקח שיש חילוק למוכר בית לחברו דהתם אין ללוקח אלא פחות שבבתים ד' על שש ע"כ ואני אומר דלמזונה ועירוב ושאר דברים דנקרא בית ד' אמות אמות על ד' אמות היינו משום שפבר הם עשויות אבל מי שמצונה לעשות לו בית אין פחות מד' על שש וסת' בית העשוי או הנחלק הני ד' על ד' פדאמ' ומה שכתבו הר"ם ז"ל והריב"ש דרוב דינים אין לו דין חלוקה נראה לי לתרץ דהא שאמרו על סתם בית ד' על ד' היינו בית אח' לבדה בלי שום משמיש

אחר וכשתחלק יהיה שנה חלק א' כמו החלק הא' אבל פשיש לבית חדר בפני' ממנה או בית תבשיל או חלון א' לבד שאם יחלקו אותה לא יגיע שיעור הראוי מן החדר או מבית התבשיל לכל א' או החלון תשאר לחלק הא' והחלק האחר ישאר אפל אז לא יהיה בה דין חלוקה וכן פשהם כמה בתים בשותפות על הרוב אין בהם דין חלוקה כמו שכתב הריב"ש ז"ל באותה תשובה שאין הבתים שונים וכו' ותשמישו של זה אינו פתשמישו של זה והוי פתרי אמהת' דחד' ידעה בסתרי נחדא ידעא מפה ובשולי שאין חולקין זו כנגד זו פינו שפל א' צריף לשתיקה וכו' ויש בית יפה מחברו אם בתכונתו אם באורו ואם בחזקת הבנין ואין צריף לומר פשאין החלקים שונים שיש לזה חלק יותר מחברו ע"כ וכן נראה לי גם כן שאם יש בתים בקצת מקומות שיש להם שמות חלוקים לפי תכונתן ותשמישן צריף שישאר להן אותו שם או אותו תשמיש אחר חלוקה ואם לאו לא יהיה בהן דין חלוקה אפילו יגיע לכל חלק ד' אמות וראיה מהא דתנן פ"ק אין חולקין את החצר וכו' ולא את הטרקלין ולא את המזרן וכו' ולא את הטרחין ולא את בית הב"ד עד שיהא בהן פדי לזה וכדי לזה זה הפלל כל שיחלק ושמו עליו חולקין ואם לאו אין חולקין וכמו שהביאו כל הפוסקים ז"ל וטרקלין ומזרין בתים הם אלא שיש להן שמות חלוקין לפי מה שהן ופי' רש"י ז"ל מיני פלטין ופ' המוכר פירות תנן טרקלין פי' רש"י ז"ל עשוי למושב השירים ולא לתשמיש ובגמ' פי' מאי טרקלין בי נרדי ופי' רש"י נותנים שם ורדין להסתפל בהן נראה מכל זה דכל בית שיש לו שם בפני עצמו לפי מה שהוא תשמישו לא יתחלק אלא א"כ יגיע לכל א' חלק שישאר שמו עליו וא"כ באלו המקומות שיש בתים שקורין קאע' ולפנים ממנה מרקד שהוא כמו חדר או ליגואין וכיוצא בזה שישאר שמו עליו אחר חילוק חולקין ואם לאו אין חולקין אותן אפי' יהי' ד' אמות או יותר לכל חלק כמו טרקלין שאין חולקין אותו א"כ ישאר שמו עליו אם נדון זה אפשר שלא יהיה בבתים אלו דין חלוקה אם לא יגיע לכל א' חלק שישאר שמו עליו שאם מקום הקעא פשתחלק לא ישאר מקום שתקרא קעא קטנה שלא יהיה בה תשמיש מענין מה שהיו משתמשין מקודם לא יהיה בה דין חלוקה וכן בחדר שלפנים ממנה ובבית וליגואין וכיוצא בהם צריף שישאר לכ"א מקום שיקרא שמו הראש' עליו ושיוכלו להשתמש בו מעין מה שהיו משתמשין בו מקודם דכל שיחלק ואינו ראוי לתשמישו הא' אין בו דין חלוקה ק"ו ממה ששנינו כל שיחלק ושמו עליו חולקין ואם לאו אין חולקין שאם על השם לבד חששו ק"ו לתשמיש כמו שכתב הרשב"א ז"ל תשובת תתקי"ב ואומר אני דהפל לפי ראות הדנינים אם הם רואים שאם יתחלק ישאר לזה מקום שיקרא שם הא' עליו ושיהיה ראוי להשתמש תשמיש הא' ושיהיה בו אורה ושיהיה בתכונה שהיה מקודם חולקין ואם לאו אין בהן דין חלוקה אע"פ שישאר מקום יותר מד' אמות לכל א' בכל אחד מהמקומות הנחלקין שכן כתב הרשב"א ז"ל על זה במה שהביא במשרים דאטרוחי פי' דינ' בכדי לא מטרחינן נר' שהחלוקה תהיה ע"פ ב"ד ולפי ראותם ובנ"ד אם יראו ב"ד שיש דין חלוקה לאלו הבתים שבתצר זו על הדרך הנז' אין טענ' דן טענה פלל שלא הוזכר עליו חלוקת הזמנים אלא כמה שאין בו דין חלוקה כמו שכתבתי למעלה אם יהיה טענת דן טענה שידור הוא ג' שנים ואחיו שנה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"א וכמו שהכריע דעתו מ"מ ז"ל על מה שהשיג עליו הראב"ד ז"ל וכן דעת ר"ת והרשב"א ז"ל כמו שכתב הריב"ש ז"ל באותה תשובה וכן כתב הרא"ש ז"ל בתשובה שהביא בנו בסמך

קע"ז שאם אין נוח לאחיו להשתמש ביחד שחולקים לזמנים ואינו ראוי לחלק לפחות משנה ויעשו בו גורלות א' משנה וא' משנתים ואותו שיש לו ב' חלקים ישתמש בו שני שנים רצופות ע"כ וכן בנדון זה שידור דן ג' שנים רצופות ונפתלי שנה לפי הגורל וגם פי פתבתי פי הפל לפי ראות הדייני' וב"ד באלו הפתים אם ראויים לחלק או לא ואני לא ראיתים אפ"ה אני מבי"ט ורואה בהן לפי מה שבא בשאלה שיש בהן דין חלוקה שאילו הפתי' היו קודם לראובן ושמעון ושדן קנה חלק שמעון אחר שמת אביו והחזיק כמה שנים בג' חלקים ונפתלי בחלק א' ואומר דן שאינו רוצה בחברת נפתלי שגרא' על הסתם שמקודם היו דרים בה ראובן ושמעון שהם ב' ב' בעלי פתים ונפטר ראובן ונשאר חלקי לב' בנים דן ונפתלי שגר' שהם בעלי פתים נשואי' ואמם דרה עם נפתלי אם הוא נשוי או הוא דר עמה אם הוא בחו' ודן קנה חלק שמעון והחזיק בג' חלקים שגר' שהי' דר שם וא"כ הוא תרי פתים אלו יש בהן דין חלוקה ואם היו דרים בהן ראובן ושמעון מקודם מסתמא הנה מקום דירה ותשמיש לכל א' וכן דן שהחזיק בה כמה שנים בג' חלקים הנה לו מקום דירה ותשמיש וכן נפתלי ואמו וכן נראה מענין השאלה שלא הוזכר אם יש בחצר דין חלוקה או לאו אלא שאין דן רוצה לדור בחברת נפתלי אחיו וא"כ דבר פשוט הוא שאין ממשות בטענת דן ולא.

היו צריכין לשאול עליו פיון שדרו כמה שנים כל א' בחלקו ידורו ג"כ עתה ואם דן אינו רוצה לדור מפני הקטט' ילף לו פי לא מצאנו שיוכל לגרש איש את אחיו מנחלתו מפני הקטט' ואם יש בחצר עצמה גם דין חלוקה ד' אמות לכל א' אחר שיתנו ד' אמות לכל פתח חלוקו ויעשו מחיצת ברזל בין שניהם ואם אין בחצר דין חלוקה אפ"ה יש בבתים דין חלוקה או שפבר ידוע וניכר חלק דן בבתים וחלק אחיו והחצר לבד הוא המשותף ביניהם מי שירגיל הקטטה ייסרוהו ב"ד ואם אחיו לא יוכל לסבול יצא מן הבית וישפירנה לאחרים וגם אין דן יכול לומר לאמו תדורי אתה אף לא בנה ואף אתנו לף שכר שאר הבתים שהרי נראה מן השאלה שדן ונפתלי החזיקו בבתים מצד ירושת אביהם ויש לדן ג' חלקים עם מה ששנה ונפתלי חלק א' לבד והוא מה שירש בחברת אחיו ואמו הנה ג"כ בבתים עמהם וא"כ נפתלי הוא עיקר בבית יותר מאמו כמו שגראה כמה שכתוב שדן יתן שכר שאר הבתים נראה שנפתלי דר בבית בפני עצמו כנר' שהוא נשוי ואמו בבית א' ואיך יטעון דן שלא ידור נפתלי בחלק ירושתו ואפ"ה הנה דר עם אמו בבית א' לא הנה יכול לעכב עליו פיון שהוא חלק ירושתו אלא שאמו דרה עמו פדיון אלמנה שיש לה מדור בבית בעלה ואפ"ה הנה הבית לאמו והיתה רוצה שידור עמה בנה נפתלי אפ"ה יהיה נשוי לא הנה יכול דן לעכב עליה שאפ"ה בית השכורה לא יכול להעמיד עמו השוכר את מי שירצה אם הוא נטפל אליו וסמוף על שלחנו כמו שכתב הרב בעל מ"מ פ"ה מה' שכנים וכ"ש בבית שאינה שכורה אלא שהיא שלה שאין חבירו השכן לו בחצר יכול לעכב עליו אפ"ה לא הנה בנה את זה פתבתי כפי מה שגראה מלשון הטענות ועל ב"ד המצוי שם לראות אם המציאות הוא כן או לא ולדון כפי מה שכתוב למעלה והארכתי בענין אם יש בבתים דין חלוקה או לא גם פי לא בא השאלה בפי' על זה אלא על הדין' לזמני' פי מידיעה זו נמשך ידיעת פשיטות השאלה גם פי הנה נראה קצת גמגום בגמ' או בפוסקים בענין חילוק הבתים שגראה דבר פשוט שכל בית יש לו פדי להגיע ד' אמות לכל א' יש בה דין חלוקה ואינו כן אלא כפי מה שנתבאר למעלה נאם המבי"ט:

רעג נישאלתי באלו הימים על משפנתא של חצר ובתים שהתנו בעל החצר עם בעל המעות שיזור הוא בבית א' מן החצר אשר תישר בעיניו ובעל המעות התנה שיוכל גם הוא לתבוע מעותיו אחר עבור ד' שנים והשפתי בסי' רנ"ז פי דירתו בבית היא אסורה מההיא דחכירי כרשאי ותביעת המעות ג"כ אסור ממה שגראה מדברי הרמב"ם ז"ל כי עיקר היתר משפנתא דסורא הוא בשביל שכל המעות הנותנין הם בתורת שכירות לזמן ארוך ובמשלם שניא תיפוק בלא פסוף וכתבתי פי המשפנתא קיימת לבעל המעות ולא יזור בעל החצר בבית וגם לא יוכל בעל המעות לתבוע מעותיו פי המקח שנעשה באיסור המקח קיים ויסתלק האיסור כמו שהביא הרא"ש ז"ל בפסקיו ורבינו יעקב בנו והרמ"ה והריב"ש ז"ל כתבו בשם כל המפרשים ז"ל וישפן כתב רבי' האי גאון ז"ל בס' המקח ואח"כ כתבו מירושלים תוב"ב נוסח שטר המשפנתא עצמה והיה כתוב בו דבר איסור אחר ג"כ שכל מה שיצטרכו הבתים תיקון יהיה על בעל המעות להוציא ולתקן ויוסיפנו על סוף מעות המשפנתא והדין הוא שאם תשרף או תפול הוא על בעל המעות גם על זה אמרתי שהמשפנתא קיימת ויהיה תיקון הבית בלתי נחשב אלא על בעל המעות ותמה על זה החכם בעל המעות על מניעת תביעת המעות וכתב פי כיון שמתחלה לא ניתנו המעות אלא אדעתא שיחזירם לו לסוף ד' שנים איך תתארו המשפנתא עד פלות זמן שיכלו המעות והביא ראיה מדין המוכר קרקע לחברו והתנה עמו שיחזירנו לו לכשיהיו לו מעות שהדין הוא שהפירות הן רבית קצוצה וחזור לו הקרקע הרי שהמקח בטל בהיותו נעשה באיסור זה כלל דבריו.

ואני אומר כי גם המפרשים ז"ל יודעים דין זה הפתוב בגמרא ואפילו הכי כתבו פי המקח קיים ולא יקשה לדין זה כי גם בזה אם ירצה המוכר לנותר על התנאי שלא יחזיר לו הקרקע לכשיהיו לו המעות הרשות בידו שפן כתב הרמב"ם ז"ל פ"ו לא קנה וכל הפירות שאכל רבית קצוצה שגראה שהקונה הוא שלא קנה כיון שהתנה עמו המוכר התנאי ההו' והפירות הן רבית ויחזירם לו ואם ירצה המוכר לנותר התנאי מכאן והלאה הרי ממכרו ממכר גמור ואף הקונה יכול לחזור בו כיון שנסתלק האיסור וכן בגדון זה לענין הדין יכול בעל החצר לנותר לבעל המעות ענין הדירה שהיא להנאתו שלא יזור בחצר ותשאר המשפנתא קיימת וענין תנאי תקון הבית על בעל החצר ונתינת המעות לסוף ד' שנים יאמר לא משפנתי אלא ע"מ פן יכול לחזור לו המעות אפילו תוך הד' שנים שהם להנאת בעל המעות יסתלק התנאי ויחזיר לו המעות והמשפנתא תהיה קיימת כי אין הרשות תלויה בשום אחד מהם תוך הד' שנים לומר הואיל שהתנאי היה בהחזר המעות כשירצה בעל המעות והוא אסור אם פן מעתה המשפנתא בטלה אלא תהיה קיימת כל הד' שנים שאין יכול לתבוע המעות ואחר עבור הד' שנים אם יתבע בעל המעות מעותיו אין אנהנו יכולים לכוף את בעל החצר שיתנם שהיינו מקיימים בזה איסור הרבית אחר שדר ד' שנים בפרח אחד כל שנה בשביל שהלנה לו מעות הרבה ואם לא היה שהיה מלנה לו המעות היה לוקח ממנו שכירות עשרה פרחים כל שנה ד' מ' אבל אם ירצה בעל המעות לנותר ולפרוע לו שכירות מה ששנה החצר בלא הלנאת המעות וליקח שאר מעותיו גראה שהרשות בידו ולא יאמר בעל החצר כיון שהתנאי היה באיסור יעמדו המעות עד פלותם כדיו משפנתא דסור' וכן בתנאי של תקון הבית אם לא ירצה בעל המעות לנותר התנאי שיהיה התקון עליו כמו שהוא הדין שאם תפול או תשרף הוא על בעל המעות יהיה

הוצאת התיקון על בעל התצר כמו שהתנה ויפרע לו שכירות שלם כמו אם לא הלנה לו המעות ויחזיר לו שאר המעות כי לא נתן הוא המעות אלא ע"מ שיוכל לתבוע בסוף ד' שנים ושיהיה הוצאת התיקון על בעל התצר הד' שנים אבל שיתבע המעות והתיקון ולא יפרע לו שכירות אלא בפחות כפי מה שהתנו הוא אסור וכן נראה ממה שכתב הריב"ש ז"ל באותה תשובה על מה שכתב הגאון ז"ל בס' המקח דכל מקח שנעשה בענין שיש בו איסור יחזיר מה שיש בו מן האיסור והמקח קיים והוא שקנו קנין גמור כגון שפסק על הפירות קודם שיצא השער וכו' אם רצה הלוקח ליקח פירות בשוויין בענין שאין בו רבית ואין המוכר יכול לעכב בידו ויאמר שיתבטל המקח כיון שנעשה תחלתו באיסור ומיהו הלוקח נדאי יכול לחזור בו שלא ליתן בהם כשער היקר של עכשיו שהרי לא לקח נתפנין נדאי שמתחלה כשער הזול פסק עמו ע"כ ואם פו הכי נמי בנדון זה אם התנה שיזדור הוא בבית יכול לומר כיון שאיני יכול לדור בבית טול מעותיך ואם ירצה לנותר על הדירה המקח קיים ואין בעל המעות יכול לתבוע מעותיו כיון שנסתלק האיסור וכן בעל המעות יכול לומר כיון שאיני יכול לחשוב התיקון עליך וגם איני יכול לתבוע המעות כמו שהתנינו אתן לה שכירות בשלימות מה ששנה התצר ותחזיר לי מעותי ואם ירצה לנותר על התנאי שיהיה התיקון עליו וגם שלא יתבע המעות בסוף הד' שנים המקח קיים ואין בעל התצר יכול לומר לו כיון שנעשית באיסור אני רוצה לבטל המקח אלא המקח יהיה קיים כיון שנסתלק האיסור וכן נר' ג"כ מלשון שהביא גמרא יוסף פדעת הרשב"א ז"ל על ההי' דארבע' קבין וגלימא ולא למימך' שיתבטל המקח ויחזרו הפירות לבעליו מפני שנעשה המקח באיסור שכל היכא שיקנ' פראוי מדרף הקניה אין האיסור מבטל הקנין אם הא' רוצ' אינו מקח פי גם באב' רבית לא יתן לו המוכ' אלא כפי ההיתר ונמצא שהאיסור נמי מסולק הוא ע"כ ומה שכתב אם הא' רוצה אינו מקח צריף לומר אם האחר רוצה שלא יהי' המקח וזה האח' הוא המוכר מפני שמוכר בזול ורוצה לבטל המקח ולא פל כמיני' כמו שנתן הטעם פי גם באבך, רבית לא יתן לו המוכ' אלא בהיתר כפי ההיתר ונמצ' שהאיסור נמי מסולק וכן כתב אח"כ או אם הוא רוצה יתן שנה המעו' במעו וגלימ' לא מפקי והמקח קיים וקציצת הרבית יחזיר שהמקח קיים אח' שסלקו הא' את הריבית ואם ירצה הוא לחזור הגלימא ולבטל המקח כיון שלא קנאה אלא על דעת שלא יתבע ממנו מעות עליה אלא על מה שהי' חייב לו מעות רבית ועתה תובע הרבי' תבטל המקח ויחזיר' לו ומה שכתב אחר שהביא דברי הגאון ז"ל אלקמא דאע"ג וכו' אין אחד מהם יכול לומר אין הפסק שפסקנו קיים אחר שנעשה באיסור אלא יתן לו כפי השער שיהיה בו היתר זה הא' הוא המוכר כיון שהפירו' עומדין לימכ' ואינו נותן אלא פחות ממה שהתנה והוא שער ההיתר אינו יכול לבטל המקח אבל הקונה שלא נתן המעות אלא כשער זול ועתה הוא יותר ויש איסור בדבר אם ירצה ליקח כפי השער יקח ולא יתבטל המקח ואם ירצה לומר אינו רוצה פירות כשער יוקר יחזיר לו מעותיו כי לא נתנם אלא על שער זול וכיון שיש איסור בדבר יחזיר לו המעות כמו שכתב הריב"ש ז"ל וה"נ בנ"ד לא נתן המעות אלא על מנת שיחזירם לו בסוף הד' שנים ויש איסור בתביעתם יפרע לו שכירו' הבית כמו ששנה דהיינו בלקיחות הפירות בשער היתר ויפרע לו שאר מעותיו לסוף ד' שנים ואפילו בתוך השנ' הנה יכול לבטל המקח מצד התיקון תנאי כיון שלא נתן המעות אלא ע"מ שיהיה התיקון על בעל החצ' ועיין סי' רנ"ז: רעד

על דבר שטר פשרה שפתוב בו שלא תוכל מ"ר ריינה לא היא ולא אחר בעדה לטעון שום טענה ולא לתבוע שום תביעה לא מירושת אמה ולא מכתובתה ולא מעזבון אביה ולא שום דבר בעולם מכ"ר גבריאל כל זמן שיהיה בחיים כ"ר יעקב בעלה רק אחרי מותו ובגלל הדבר הזה נתחייב כ"ר גבריאל הנז' להשלים לה כל הנמצא אמה בבית אחרי מות כ"ר יעקב הנז' כסף או שנה כסף על פי תביעתה כמשפט כל סכי כתובתה נדוניא ומקדם ומאוח' ככל הפתוב בכתובתה אז הפל יפרע לה כ"ר גבריאל הנז' משלם בלי שום ערעור ופקפוק בעולם תוך ג' חדשי למיתת אחיו כ"ר יעקב הנז' ועל זה שיעבד כ"ר גבריאל הנז' כל נכסיו שקנה ושיקנ' כו' ושם הבתי אשר הם דרי בהם אפותיקי לגבות מהם מ' ריינה כל סכי כתובתה כנ' ולא יהיה רשות לכ"ר גבריאל הנז' למכנ' ולא למשפן ולא לתת במתנה ולא לשעבד הבתים הנז' אשר היו אחיו כ"ר יעקב ואשתו ריינה דרי' בה' עקשיו לשום אדם בעולם לפי שהם תחת שעבוד כתובת' כנז' וחומ' אחריות וכו' קבל וקניא מכ"ר גבריאל הנז' קודם אחיו כ"ר יעקב ובאו כל נכסיו לידו פי הנה הוא היורש שלא היו לו בנים לר' גבריאל ואח"כ פשמת כ"ר יעקב בשעה פטירתו הקדיש חצי בית קדש לעניי' ורינ' אשתו אומרת שהקדיש דבר שאינו שלו פי כל העזבון שירש מאחיו הוא משל אביה ישועה ויש לה תביעות על גבריאל הנז' מצד עזבון אביה ומצד ירוש' כתובת אמה עם אביה וגם שנשאת אח"כ לר' גבריאל הנז' והכניסה עמה כל נכסי אביה ולא הנה לה עם אביה פי אם כתוב' מועטת ואח"כ הפל בא לידי בעלה עם הבתים ולא הנה יכול להקדיש הבית פי הוא דבר שאינו שלו והאדון כמלאך אלהי' לדעת דר' ישפון אור: תשובה גם פי לא נתחייב כר' גבריאל פי אם על כל סכי כתובת היא יכולה לתבוע ג"כ כל הזכו' שתמצא שיש לה על נכסי כר' גבריאל מצד ירושת נכסי אביה וכתובת אמה שפן פתוב בשטר שלא תוכל מר' ריינ' לא היא ולא אחר בעד' לטעון שום טענה ולא לתבוע שום תביעה לא מירושת אמה ולא מכתובתה ולא מעזבון אביה ולא משום דבר בעול' מכר' גבריאל הנז' כל זמן שיהיה בחיי בעלה רק אחרי מותו ובגלל הדבר הזה נתחייב להשלים לה כו' נראה כל התביעות שמזכיר שאינה יכולה לתבוע מחיים יכולה לתבוע אחרי מותו ומפני שתארי' על התביעות הנז' נתחייב מעקשיו להשלים לה סכי כתובתה ואחר שישלים לה תתבע שאר התביעות אם תברר שיש לה זכות בהן וגם פשמת כר' גבריאל הנז' ונשא' כר' יעקב הנז' בעלה בחייה ונכנסו לידו כל נכסי אחיו כר' גבריאל פי הוא הנה היורש ומת גם הוא אח"כ ישלמנה לה כתובתה כמו שנתחייב ואח"כ תתבע שאר התביעות אם יהיה לה זכות בהם אבל אחר שנשאת היא אח"כ ומתה נראה שאין היורשים יכולים לתבוע תשלום כתובתה שהנה לה עם כר' יעקב בעלה מנכסי כר' גבריאל הנז' כמו שנתחייב מפני שהיא הית' חייבת שבועה כמו שכתוב בשטר ע"פ שבועה כמשפט ואין אדם מוריש שבועה לבניו זולת מה שפבר החזיקה תפציים ותכשיטין ונשאת בהן ומתה אמרי' דאדם מוריש שבועה לבניו כמו שהבי' המרדכי פ' כל הנשבעין גוססא ראשונה וא"כ ישבעו היורשים שאינם יודעים שנפרעה מכתובתה פי אם מה שהחזיקה בו ונשא' ואם כל מה שהחזיקה בו אינו מספיק לסד הפתובה שנתחייב עליה כר' גבריאל הנז' אינם יכולים לישבע על המותר וליטול דאין אדם מוריש שבועה לבניו כמה שאינו מוחזק כדאמרי' ובמוחזק מיהא נראה דמודו כ"ע אע"פ שלא הביאו אלא המרדכי הרי הביא ראיה משטר פיס היוצא על היתומים וכו'

ונ"ל ראיה ג"כ ממאי דאסיקנא דעבד פמר עבד ונדעבד פמר עבד ואי עבד כר' אלעזר דאמר יורשים נשפעים ונוטלים עבד כמו שפתי הרמב"ם ז"ל פי"ז מה' מלנה ולנה ואם עבר הדין והשביע יורשי מלנה וגבו את חובן אין מוציאים מידם וכיון דבדיעבד אי גבה מה שלא היה מוחז' בו בשבוע' אין מוציאים מידו הכי נמי פשהיה פבר מוחזק ישבע לכתחלה ובנ"ד ישבעו היורשים על מה שמוחזק פדאמר ועל השאר יביאו ראיה לפני ב"ד וכן תביעת עזבון אביה וכתובת אמה יכולים לתבוע אם נשארו נכסים מכר' גבריאל ויעמדו לדין אם יבררו שיש להם זכות ופרעו מאותם הנכסים.

ואם לא ימצאו נכסים אחרים אלא חצי הבית שהקדי' כר' יעקב שהיתה של כר' גבריאל ובאה לידו בתורת ירושה נר' דאם היורשים מבררים וזוכין בדין על נכסי כר' גבריאל ולא ימצאו ממה לגבות שגבבו מן הבית אחר פדיון פדתנו פ' שום היתומי המקדי' והיתה עליו פתובה וב"ח כו' פודה ע"מ ליתן כו' וכתב הרמב"ם פ' פ'ק י"ח מהלכות מלנה לפיכך לכשתפדה ותצא לחולין ביד הלוקח וכא בעל חוב ויטרף אותם ובהלכות ערכין פ'ק שביעי פתב פשימפור הקדש הקרקע שלו השדה לחולין יש לבעל חוב ולאשה לגבות מן הפודה שהרי שעבודה עומד על קרקע זו הא למה זה דומה לב' לקוחות שפתב לראשון דין ודברי' אין לי עמך נמכר לשני שהוא טורף' מן השני ע"כ ורוב המפרשי' ז"ל פתבו דברקע אין הקד' מפקיע מידי שעבוד ודין המשנה שבערכין אינו מפני הפקע' שעבוד אלא פדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון כמו שכתב הרב בעל מ"מ שם פי"ח וכן בח"מ סי' קי"ז פתב דקדושת דמים אינו מפקיע אלא יפדנו המלנה בדבר מועט וכו' וכתב דאם הקדיש כל נכסיו אפילו קדושת הגוף אינו מפקיע מידי שעבוד אלא פודהו בדבר מועט וכו' והרמב"ם ז"ל פתב פ"ז מהלכות ערכין שאם הקדיש כל נכסיו ההקדש מפקיע השעבוד שקדם אבל פשתמכו' ההקד' הקרקע יש לבעל חוב ולאשה לגבות מן הפודה וכו' וכמו שהבאנו למעלה לשון הרב ז"ל וא"כ אפילו לדעת הרב ז"ל דהקד' מפקיע אפילו הקד' דמי' שיש תקנה לב"ח לגבות חובו ולהכי בנדון זה אם יתברר לפני ב"ד שיש ליורשים זכות בנכסי כ"ר גבריאל יש להם תקנה לגבות מן הבית פיון שאין לו נכסים אחרים וכל זה הוא אפילו היה הקדש זה לבדק הבית אבל פבר פתבו המפרשים ז"ל דסתם הקדשות בזמן הזה הם לעניים ואין הקדש זה מפקיע מידי שעבוד וכמו שהשיב הרמב"ן ז"ל תשובה רס"ט וכן הרשב"א ז"ל סי' תרי"ח על מי שהקדיש נכסיו והיה חייב לחבירו מנה השיב מלנה גובה מן הקדש דסתם הקדש לעניים ונראה דאינו צריך שום פדיון אפילו בדבר מועט פקדושת דמים בדיק הבית דהקדש עניים אין בו שום קדושה דמון הדיוט הוא ואסור להלוותו ברבית כמו שכתבו המפרשים ז"ל וכמו שהשיב הרא"ש ז"ל פ'ל י"ג דבהקדש בדיק הבית אפילו אינו קדושת הגוף אלא קדושת דמים מותר להלוותו ברבית דאחיה פתיב ולא הקדש אבל הקדש שבזמן הזה שהוא לעניים או לת"ת אחיה הם וברבית דרבנן ונאקא פתב דמותר ונ"מ דהקדש עניים הוי פשל הדיוט ואינו מפקיע מידי שעבוד ולא יצטרף שום פדיון לגבות מננו הב"ח פשאין לו נכסים אחרים לפרוע מהם החוב ואין לבעל האשה שמתה תחתיו שום זכות במה שיגבו היורשים כי היא מלנה ואין הבעל יורש במלנה אשתו כמו שהביא בא"ה בשם אביו הרא"ש ז"ל סי' צ' שאם היה לה מלנה ביד אחרים פשנשא' ומתה קודם שגבתה שאין בעלה יורש המבי"ט: שאלה רהע ראובן משפן חצרו ביד שמעון על ס' שנים

במשפנת' דסור' בסוד ידוע פאָשר פֿתוב בֿשטר המשפנת' שפּינייהם והתנה עם שמעון
שידור בקצת הקצר בשכירותו כל זמן משוה המשפנתא גם התנו ביניה' שאח' שיעבן' ד'
שני' שפל מי שירצ' לחזן' בו הרשו' בידו לבטל המשפנת' ולתפוע מעותיו ובא עתה
שמעון ותבע מראובן מעו' המשפנת' והשי' ראובן שאין לאל ידו ושאם ירצ' שישבע לו
על זה ושיחזי' המשפנתא פאָשר היא עד עתה עד שירחם ה' עליו ויפרע לו מעותיו בע"ה
למדנו רבינו האם הדין עם ראובן ואם יש פח ביד שמעון להוציא ראובן מלדו' בקצר
פאָשר הנה דרכו עד עתה וגם אם יש פח ביד שמעון לומר לראובן איני רוצה להמתין
יותר אלא מכור חצרה ותן לי מעותי ושכרו כפיל מן השמי': תשובה מה שהתנ' ראובן,
עם שמעון שידו' בקצ' החצ' בשכירו' תנאי זה נעש' באיסור פי אין בעל הבי' יכול לומ'
במ' שמשפן פיון שהו' קבל מעו' המשפנת' ונותן שכירו' כל חדש או כל שנה נר' פנותן
שכר המעו' שהלן' לו וילדע' הרמב"ם ז"ל ספ"ה הוי הערמת רבית וילדעת רש"י ז"ל הוי
רבי' גמור' ונר' דאפני' לדע' הרמב"ם ז"ל והמספימי' עמו דאינו אלא הערמת רבי' היינו
כשאח"כ שוכרו לבעל הבית אבל אם מתחל' המשפנת' התנ' עמו שידור בה ויפרע
שכירות הוי רבית גמור' וכמו שר' מלשון רש"י ז"ל שכתב דאיגלאי מילתא למפרע
דעל דעת פן עש' ולפי' הוי רבי' גמורה משמע דאי מעיקרא התנו בהדיהו הוי רבית
גמורה לכ"ע וכן הביא בי"ד בשם הרמ"ה ז"ל וכיוצ' בזה כתב הריב"ש ז"ל לתשובה ש"ה
וחלק בין מה שעשה אח"כ למה שהתנה קודם שיהיה רבית קצוצה וכן מה שהתנו שאח'
עבו' זמן ד' שנים כל מי שירצה לחזור בו הרשות בידו לתפוע מעותיו הוי תנאי באיסור
דבמשפנתא דסוריא אין בעל המעות יכול לתפוע מעותיו משום דנר' כמלנה וכמו שר'
מלשון הרמב"ם ז"ל ספ"ז וכמו שכת' בפ"י מ"מ שאינו דומה לשאר משפנתו' כו' ואינו
יכול לכופו לפרוע לו חובו לא מזו ולא משאר נכסי' כו' וא"כ חייב שמעון להוציא את
ראובן מן הבית כדי שלא יקח ממנו שכירות מעותיו ואינו יכול לומר לו איני רוצה
להמתין יותר אלא מכור חצרה אלא יעמדו שני המשפנת' עד ס' או עד שירצ' בעל החצר
להחזיר לו מעותיו אחר שיגבה השנים העוברי' שהרי כתבו המפרשי' ז"ל שפל מקח
שנעשה באיסור רבית אינו מתבטל אלא שמסלקין הרבית כמו שהביא הריב"ש ז"ל
באותה תשובה מההיא דאפני' דגלימא וה"נ מבטלי' שכירות בעל הבית ותביעת המעות
שתובע שמעון מראובן ותשאר המשפנתא במקומה נאם המבי"ט: רעו החכם ה"ר
אליעזר נר"ו הקשי' לשאול בזרע אברה' פאליעז' עבד אברהם שאמר לא תאבה האשה
ללכת אחרי ואין שם ארור פנעז נדבק בברוה ולא מסקי' בשמייהו אלא שמה הטוב על
שם אליעזר בן משה רבי' ע"ה וכן נ"ל משורת הדין שאין להעלות שם מאברהם ואילך
עקב אשר שמע אברהם בקולי כו' ולבניו לא קם כמוהו ולא יקר' בישראל לכתחלה שם
אדם ולא נח דהנודר מבני נח מותר ביש' כמו ששינונו בנדרים אפי' שם ועבר דלא מסקי'
שם אלא בשם מי ששמר את התורה פולה והנקרא בשם יפת וכיוצא בו מאשר קדמו
לאברהם אינו בכלל מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו גדול בש"ט ונפטר בשם
טוב וכו' ולענין מה שהקשית' על הראיה שהביא הריב"ש ז"ל על גוססת ועקדת יצחק
לזרעו תזכור ואמרת' שהיא נגד תשובתו משם ראיה שצריה לומר זרע יעקב דלא אמ'
הנודר מזרעו של יצחק מותר בעשו אלא באברהם דוקא נאמר לו ממה שנאמר פי ביצחק
יקרא לה זרע להוציא ישמעאל וביצחק ולא כל יצחק להוציא את עשו אבל ביצחק דלא

פתיב ביעקב יקרא לה זרע א"כ עשו נמי זרעו נקרא ע"כ ואני אומר דרראיתו ראיה גמור'
דכי היכי דהויה דרשא גמורה יקרא לה זרע להוציא ישמעאל ה"נ הויה דרשא גמור'
ביצחק ולא פל יצחק להוציא עשו מדהנה ליה למכתב פי יצחק יקרא לה זרע וכתב
ביצחק דמשמע קצת הדומה לה יקרא לה זרע ולא פולו דהיינו עשו הרשע וכיון דאינו
נקרא זרע לגבי אברהם לגבי יצחק נמי אינו נקרא זרע והנוד' מזרע של יצחק יהיה מותר
בזרע עשו ולא תימא דוקא לגבי אברהם הוא דאינו נקרא עשו זרעו פיון שהוא רשע
ואינו בנו ממש אבל לגבי יצחק דהויה בנו ממש אע"פ שהוא רשע יקרא בנו דהא
ישמעאל דהויה בנו של אברהם ממש אינו נקרא זרעו על שאינו פיוצא בו פדררשי'
מדכתיב יקרא לה זרע ולא ישמעאל וכ"ש עשו שלא יקרא זרעו של יצחק אפילו שהוא
בנו ממש והויה רשע יותר מישמעאל וישמעאל עשה תשובה והא דלא קתני הנודר מזרעו
של יצחק מותר בעשו משום דאפתי הויה צריף למתני הנודר מזרע אברהם מותר
בישמעאל אבל בטר דתנא הנודר מזרע אברה' מותר בישמעאל ועשו כ"ש דהנודר מזרע
יצחק דמותר בעשו כדאמר.

ומה שפלת לפרש דמדרשא דביצחק ולא פל יצחק משמע דעשו נקרא זרעו של יצחק
דאי לא קרינא לעשו זרעו של יצחק אלא יעקב לבד א"כ פל יצחק יקרא זרע לאברהם
ולא מקצתו ע"כ תמהתי על דקות פלפול זה איך לא דקדקת באופן אחר ולא הויה קשה
פלל והויה דמדרשא דביצחק ולא פל יצחק משמע דעשו הוא זרע יצחק דאם לא הויה זרע
יצחק אלא יעקב לבד א"כ פל יצחק הוא זרע לאברהם אלא שאמר הב"ה לאברהם כי
אע"פ שעשו הוא זרעו ג"כ לא יקרא זרעו אלא ביעקב לבד ודוק' לענין קריאה היא
ששלת הכתוב שלא יקרא זרעו לא לענין שאינו זרעו במציאות ולא יוצא לנו מזה הדין
אשר כתבת דהנודר מזרע יצחק אסור בזרע עשו ויעקב ששניהם נקראו בניו וכן הנודר
מזרע בני אברהם אסור בזרע יצחק וישמעאל ששניהם נקראו בניו ובגדרים הלך אחר
לשון בני אדם דבני אברהם נקראים יצחק וישמעאל בתורה וכן בלשון בני אדם וכן עשו
ויעקב נקראים בני יצחק ואינם נקראים זרע אברהם ויצחק שפי' כלשון בני אדם מדרשא
דקרא דכתיב פי ביצחק יקרא לה זרע אינו נקרא לה זרע בישמעאל אלא ביצחק ואפי'
ביצחק לא פולו אלא מקצתו וכן נרא' מלשון המשנ' ששנינו שם שאיני נהנה לבני נח
מותר בישראל ואסור באומות שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר באומות
העולם פתח בבן וסיים בזרע לומ' דדוקא בזרע אברהם הוא דמותר באומות ואפילו
בישמעאל ועשו משום דרש' דביצחק לבד יקרא לו זרע ולא פל יצחק כדאמ' אבל אם
אמר בבני אברהם יהיה אסור בזרע ישמעאל ועשו שנקרא בניו ואפשר שיהיה אסור
ג"כ בזרע בני קטורה ג"כ דכתיב ותלד לו את זמרן ואת יקשן וכו' אע"פ שלא נזכר
עליהם שם בניו וקרא דלבני הפלגשים אשר לאברהם אע"ג דלא מוכח דקאי אשר
לאברהם אלבני אלא אפלגשי פיון דכתי' קודם ותלד לו קאי נמי אלבני וכן נראה מלשון
המשנה שאיני נהנה לזר' אברה' אסור בישראל ומותר באומות העולם ולא אמר ומותר
בישמעאל ועשו אלא שפלל אותם בכלל שאר האומות והם בני קטורה להשמיענו דוקא
כשאמ' זרע אברהם היא דמותר אפילו בישמעאל ועשו דאינם נקראים זרעו מדרש'
דקרא וכ"ש בני קטורה אבל אם אמר שאיני נהנה מבני אברהם יהיה אסור באומות
שיצאו ממנו אפילו מבני קטורה וא"כ צדק רש"י ז"ל במה שכתב ולא פל יצחק ועשו

אינו נקרא זרע יצחק וכתבת דלא ידעת מנין לו והינינו משום דדוקא לענין קריאה הוא דמסיק ליה דמפני ליה קרא לא לענין שאינו זרעו ובניו וכן דייק רש"י ז"ל שכתב אינו נקרא זרע יצחק ולא כתב אינו זרע יצחק גם מה שהביא הרב ה"ר יוסף נר"ו בב"י דברי הרמב"ם ז"ל ופירש דבריו דישמעאל נתמעט מדא' יצחק ליעקב ויתן לה את ברפת אברהם נראה שסברתו הוא שמן הפתוב של פי ביצחק יקרא לה זרע נתמעט עשו ומן הפתוב של ויתן לה את ברפת אברהם שהיא נהיה ברכה אמר ואעשה לגוי גדול וכו' נתמעט ישמעאל שברפת אברהם שהיתה ראויה גם כן לישמעאל שהיה בנו כמו ליצחק שיתן אותה ליעקב ולא רצה הרמב"ם ז"ל למעט עשו וישמעאל מן הפתוב של פי ביצחק יקרא לה זרע שהוא פשוט יותר ללמוד משני פתובי' ולא מפתוב א' והוא יודה שמן הפתוב של פי ביצחק יכול למעט את שניהם כמו שדרשוהו בגמרא ואני אומר לדעת הרמב"ם ז"ל כי מן הפתוב של פי ביצחק יקרא לה זרע ממעט את ישמעאל שאינו נקרא זרע אברהם שהיא דרשא פשוטה יותר מדרשת ביצחק ולא כולו ומן הפתוב של ויתן לה את ברפת אברהם ממעט זרע עשו שברפת אברהם נאמר ואעשה לגוי גדול ואברהם וכו' ונברכו בך וכו' ובזרעה ולכן אמר ויתן לה ולא לעשו את ברפת אברהם שכ' בו ובזרעה.

ויותר נראה בעיני מה שהטבת לראות ולפרש שאינו טעם מוסיף אלא מפרש ומסיים המקצת שנקרא זרע פי הוא יעקב ולא עשו כיון שיצחק נתן ליעקב ברפת אברהם גם כי כבר כתבתי למעלה כי חיוב מקצת זה הוא מדכתיב לה הדומה לה ועוד אני אומר כי מה שאמר הפתוב יקרא לה זרע מצינו זה ביעקב ולא בעשו שאמר לו הקב"ה ליעקב והיה זרעה פעפר הארץ וכו' ונברכו בך כל משפחות האדמה ונתברר פי זרע יצחק אינו אלא יעקב לבד כגון סחת ועקידת יצחק היום לזרעו תזכור והר"ש הלוי ז"ל הגיה ושאל עליהם למה נכנס עצמינו בלשון סתום שצריך לפלו וכו' ולא נאמר בפ' לזרע יעקב ותזכור על נכון ב' תשובות בדבר ואני מוסיף נוסף משלי והוא פי ביום ר"ה שהוא ית' זוכר מעשה עולם וכו' לטיב ולרע כפי המעשים שישזכר עקידת יצחק לזרעו המיוחד והוא יעקב גם כי לא יהיו כל כך ראוי' כיון שזרע עשו בנו של יצחק גם כן הם רשעים גמורים ויזכו ישראל בשכר אברהם העקידה מצדם ומצד שאין זרע עשו ראויים לכך וזהו הנרצה באמרו לזרעו המור' בהיותו נערך אל זרע עשו שהם רשעים וענין זה לא היה מוכן אם היה אומר לזרע יעקב תזכור ולכן אמר לזרעו תזכור נאם המבי"ט: שאלה רעז? למדנו רבינו ראובן נתאלמן מאשתו ראשונה ולו בן ובת מאשתו הנז' ונשא אשה שנייה וכשהגדילו בניו מהראשונה ובתו בגרה להנשא נשאה ונתן לה נדוניא אלה פרחים וכן לבן כשהגדיל ונשא אשה נתן לו מטלטלין ומכשיטי בית קרוב לת"ק פרחים ומעות בעין מאתים פרחים ונפטר ראובן והניח אשתו שנייה אלמנה ובת א' בת שבע שנים והניח קרקעות ונכסים אבל אין בנכסים כדי כתובת אשתו שנייה ומזון הבת לפי שאחר שנפטר פרעה אלמנתו מנכסיו לבעלי חובות ישמעאלים בשבילו שהיה הוא חייב להם יותר מת"ק פרחים באופן שלא נשאר בנכסיו כדי כתובת אשתו שנייה ומזון ופרנסת בתה ואפילו עם כל הקרקעות.

ועכשיו בא בן ראובן מאשתו ראשונה ותובע מהאלמנה תכשיטין ודברים אחרים שמכיו אותם שהיו מאמו שהכניסה בגדונותיה לאביו נ"ע וגם תובע ממנה קרקעות שהיו לאביו שהוא רוצה לאכול פרי קרקעות שהוא יורש לאביו ולא אחותו מאשתו השנייה והאלמנה

טוענת שהיא רוצה לגבות פתובתה קודם כל דבר בין מהדברים שהוא אומר שהם מאמו בין מהקרקעות ואם ישאר אי זה דבר יותר על פתובתה יהיה למזון ופרנסת בתה ולעשות לה תכשיטין לנדונייתה הואיל ואביו נתן לאחותה מאשתו ראשונה אלה פרחים לנדונייתה למה יגרע זו שלא יתנו לה מנכסי אביה נ"ע לפחות ת"ק פרחים יורינו רבינו הדין עם מי ואף על פי שהדברים פשוטים עכ"ז יכתוב מורינו באריכות כל הדברים כלם לפי שהם אינם רוצים שישמע שום אדם ביניהם אלא מה שיבא משם יקימו ביניהם ולא יעבור זר ביניהם: תשובה בדין תורה הבעל יורש את אשתו וגם התקנות שיש בכל המקומות להחזיר קצת הנדוניא לאביה או לאחיה אינו אלא כשלא נשאר ממנו זרע של קיימא אבל כשנשאר לה זרע נשאר דין תורה במקומו כי הבעל יורש את אשתו ומפני שהוא יורש הנדוניא תקנו חכמים דין פתובת בנין דכרין כשמתו שתיקה בחייו או א' בחייו וא' לאחר מותו וכן חייב מתקנת חכמים להשיא את בנותיו כפי כבודו וכשמת שמיין כמה היה דעתו ליתן ואם פן בנדון דידן אין לבן תביע מצד המטלטלי שהיו מנדונת אמו שהרי ירשם אביו והם מפלל נכסיו לפרוע חובותיו וכתובת אשתו ולענן נדונת הבת כשמשאין אות' אחר מיתתו יש מחלוקת בין הפוסקי' אם שמיין באב לפחו' או אפילו להוסיף על עישור הנכסי' ודעת הר"מבם ז"ל פר' עשרים דבין לפחות בין להוסיף וכן דעת הרמב"ן הגאונים ז"ל כמו שכתב מ"מ ובאלו המקומות שנוהגים ע"פ רבינו משה ז"ל שמיין דעת האב כפי מה שיהיו אומדין דעתו אפילו יהיה הרבה יותר מעישור נכסים כי לא חלקו במה שהוא יותר אפילו יהיה חנומש או רביע או שליש כל הנכסים ומסתברא שלא יגיע התוס' לסף שתטול הוא יותר מן הבן ובשביל שיהי' זכר לא יפסד דאם אמרו במזונות פש הנכסים מועטים הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים ולא חיישינו לדעת אדמון שאמר בשביל שאני זכר הפסדתי כדתנו בכתובות בבתרא דוקא במזונות הוא דאמרינו הכי משום דאין זרפה של אשה לצא ולטרונח אחר מזונות אבל בפרנסה להשיאה לא אמרינו הכי ועו' דמזונו' הם תנאי פתובה ופרנסה אינה תנאי פתובה כמו שכתב הרמב"ם ולכך מוסיפים לה אפילו יותר מעישור כל שישאר לבן או לכל א' מן הבנים סוף מה שנותנים לבת אבל שתטול היא יותר מהם נראה דלא יפסיד מפני שהוא זכר ויפקעו ירושת הבנים מן התורה למ"ד דאמידה אינה להוסיף על עישור היינו מהאי טעמא וכ"ש לאעבורה אחסנת' מפל וכל ולפי זה אם יהיו הבנות ט' בנות ואח אחד לא יתנו לבת יותר מעישור ולא דברי חכמים אלא בהווה ולא ביעקב שהניח י"ב שבטים ואת דינה אחותם ועוד דפרנסת הבת קילא ממזונות הבת דבמזונות אם צוה אל זונו מנכסי אין שומעין לו ואם אומר אל יתפרנסו מנכסי שומעין לו והיינו משום דלא הוי מתנאי פתובה כדאמ' וכן נראה מענין מה שאמרו שמיין באב דהיינו לפי כבודו ולפי עשרו לא שתקבל מה שנשאר או שתקח יותר מן הבנים והר"שבא ז"ל כתב אומדין הדעת לפי הנכסים שנשארו ממנו וכמו שהביא מ"מ וכן בטור א"ה כתב כפי ממונו ודעתו דמשמע דלפי מה שנשאר הוא ששמיין לא שתקח יותר מן הבנים והראב"ד ז"ל כתב גבי אם השיא בת בחייו נותן לשניה כמו שנתן לראשונה דאפילו לא הניח אלא שיעור מה שנתן לראשונה ב"ד אומדין דעתו שיתן לשניה כל מה שהניח והוא יטרח לחזור אחר נכסים אחרים וכופים גם פן את היורשי' ליתן לה כולו כמו שהביא בא"ה סימן קי"ג ונר' לי דדוקא כשהשיאה א' בחייו הוא דנותנין כל מה שהניח כיון שהוא ידוע שנתן

לאחרת כשיעור אבל כשלא השיא ואומדין אף להוסיף על עישור היינו כשישאר לבנים כשיעור ההוא כמו שכתבתי דלא יהיה התוספת יותר מן העיקר שהוא העישור ובנ"ד שהשיא בת אחרת בחייו יכולה אמה לעכב בידה עד כדי מה שנתן לראשונה דעכשיו בשעת מיתה הוא שאומדין הדעת לפי הנכסים כמו שכתב מ"מ שם בשם הרשב"א ז"ל ואעפ"י שאין מוציאים מידם עד שעת נישואין מה שהוא ביד האשה אם יעדיף על כתובתה והיא תוספת לפרנסת ביתה נראה דלא יציאו היורשים מידה פינון שהם מטלטלים ראויים לתת לה לנדונתה פינון דסוף סוף יחזירו לה כשתנשא שאינם מגיעים לכדי פרנסת הבת הראשונה דאפוכי מטרמא למה לי וכ"ש בגד תרצה הבן להפקיע פרנסת הבת שתפיסת אמה מהני דב"ד נמי חייבים להשגיח בתיקון הבנו' להפרי' חלקן כשרואין הממון פלה כמו שהביא בטור סימן רי"ב לענין מזונות ואם מה שיעדיף על כתובתה הם קרקעות הם בחזקת היורשים אפילו שיצטרכו פולם לפרנסת הבת וכשתגיע להנשא תקחם דאם ימכרום היורשים הא קי"ל דמוציאים לפרנסת מנכסים משועבדי כדאמ' האחין שמכרו או משכנו הבנות מוציאות לפרנסה כדאמ' פ' מציאת האשה ואם יש פירות מן הקרקעות יהיו למזונות הבת והמותר לבן ואי ליכא מותר תזון הבת ולא הבן כדאמר' דהבנות יזונו והבנים ישאלו והיינו כשהבנים קטנים דניזונים משל אב כמו שהיו ניזונים בחייו דאלו גדולים כי נ"ד שלא היה ניזון כבר משל אב שהרי היה נשוי כשיטא דאין לו מזונות אלא ירושה אחר מזונות ופרנסת הבת.

גאם המבי"ט: על ט' טעיות שטעו בגבית כתובה רעח טעה א' במה שהשביעה חוץ לב"ד בנקיט' חפץ דהא אמרינו פ' השולח אדרה בב"ד או אשבועה חוץ לב"ד ופי' המפרשים דשבועות הדיינים דנקוט ס"ת בידן' או תפילין ומשביע ליה בשם או בכינוי שתכסיס' כשל תורה וחוץ לב"ד שבועת דרבנן בקללת ארור ולא נקט מידי ואין ענושה כ"כ וכן כתב במפרשים נתיב כ"ג חלק י"א ב' שלא מנה אפוטרופוס וכתב הרמב"ם פי"ב מהלכות מלוה ולוה וכן אשה שתבעה כתובת בין אלמנה בין גרושה מעמידין להן אפוטרופות ונזקקין משום חן האשה וכו' דאע"ג דכתב הרשב"א שאלה ה' בדפוס הראשון דלאו דוקא אמרי' דממזין אפוטרופוס אלא להקל על ב"ד וכו' הא אם רצה לטרונח ולטעון בעדם אין לה אפוטרופוס יפה מהם וכו' וכן כתב הרא"ש פ"ה שאלת ד' היינו כשהם ב"ד שלשה דמצו לטעון ולהפך בזכות היתום ולדון אבל חד לא כאפוטרופוס דהוי חד ואינו משגיח אלא בזכות היתום לבד בפני ב"ד.

ג' שלא עשה הכרזה וב"ד שמכרו שלא בהכרזה נעשו פטועי בדבר משנה ואין הגליל מקום שאין מכריזין ד' שלא עשה שומא אלא כף נתן המטלטלים והבתי' אכסרה על הכתובה והוי טועה בדבר משנה דבעי' שומא ה' שאמר שהמטלטלים היו מועטים והגבו אותם הבתים על כל סכי כתובה שנר' שלא היו מספיקים לספו' כתובתה ואם כן למה נתחייבה לפרוע חובות בעלה ופרנסת היתום ומכיון שנתחייבה נראה שהיו עולים יותר מסכי כתובתה אלא שלא שמו אותם והיו טעות במה שנתפשו שנתפרנס היתום עד תשלום ט"ו שנה כתב ובתשלום הט"ו שנה תתן לו הבית שנשאר מאביו משנפה ומנוקה וכו' ואם ימות הנער בלי זרע של קיימא ישוב הבי' לאמו בפרעון שכלפלה אותו פ"ו שנה כל הזמן שיחי' בתוך הט"ו שנה שנתחייבה לכלכלו ואם בתוך הט"ו שנה שיחיבה לכלפלו לא ירצה לשבת עם אמו ויברח מבית' אינה חייבת יותר וכל הפתוב קנים ע"כ

מתחלת הלשון נר' שלא תשוב לו הבית אלא אם ימות אחר ט"ו שנה שכלפלו אותו שאמר ואם ימות הנער בלי זרע של קיימא וכו' בפרעון שכלפלו אותו ט"ו שנה ואחר כך אמר כל הזמן שיחיה בתוך הט"ו שנה שנתחייב לכלכלו שנה שגם אם ימו' תוך הט"ו שנה שנתחייב לכלפל' ישוב לה הבית ויהי' משמעו' הלשון בפרעון שכלפלה אותו ט"ו שנה או כל הזמן שיחיה בתוך הט"ו שנה ויהי' לו לפרש.

ועוד שכתב שאם בתוך הט"ו שנה לא ירצה הנער לשבת עם אמו ויברח אינה חייבת יותר וכל הפתוב קיים שנה דוקא כשברח ולא רוצה אבל מת שהוא באונס לא ישוב לה הבית ולכן אפשר לפרש שאם ימות אחר הט"ו שנה ישוב לה הבית בפרעון שכלפלו אותו ט"ו שנה וכל זמן שיחיה בתוך הט"ו שנה שנתחייבה כפי ערך זה ישוב לה משווי הבית כפי השנים שפרנסה אותו אבל אם יברח ולא ירצה וימות ישוב לה כל הבית.

ז עוד הפשרה צריכ' קנין כמבואר וכשיש ליתום אפוטרופוס האפוטרופו' נוטל קני' וכמו שכתב הרא"ש לר' פלל פ"ה שאלה ד' עוד דכיון דכתוב במוטב תלתא פחדא וכו' צריף ששילשתם יסכימו בפשר' וכמו שכתבו בנמוקי יוסף בריש סנהדרין ויש חילוק בין פשרה לדין דבדין אזלי' בתר הרוב ובפשרה אם רבים הם הפשרנים צריף שייסכמו כולם כדאמ' פ' בתר' דע"ז פדאמ' בית תלתא עד דאמרי ביהתלתא ע"כ וכן כתב ר"י ז"ל ח' עוד דאף על גב דיחיד מומחה דן יחידי בגבית כחובה מיתומים דבפ' שומה בעי' שלשה ט' פיון שכתוב במוטב תלתא ובי דינא משמע שלשה כשרים וכמו שכתב הר"י בש"א נ"ד ולהכי לא צריף לכתן' חד ליתוהי וחותרים שנים מהם אבל בא' פשיטא דלא סגי דדלמא לא הסכימו עמו: רעט על מה שפסק תלמיד אח' של החכם הר' יוסף קארו נר"ו וקיים הוא את דבריו יש כמה קושיות ואין דינו דין אמת כתב דכיון שהעדי' מעידי' שהיו שותפים וכבר פעם אחרת הלכו בשותפות בנכסים אחרים שלקחו בהקפה וחלקו הרינוח וההפסד ביניהם כדן כל השותפי' ובנדאי שהיה שותפ' בעני' פראוי ובפרט כמה שהוא מוחזק דאין מוציאין מידו בטענת שמא לא נשתתפו בהוגן ע"כ מה שכתב שהעדים מעידי' שהיו שותפים וכבר פעם אחרת הלכו בשותפות בנכסים אחרים לא נזכ' בדברי העד הב' והרי נוסח עדותו עוד העיד בתורה עדות ר' ברוף יחייא פי הנה מביא ר' ברוף הנכסים שהיה קונה ומניחם בחנו' א' וכן מה שהיה לוקח ר' אהרן מניחו באותו החנו' והיו מערבין הפל יחד ועושים מהפל בלאס ובכללם הביאו נכסי ר' יצחק אריה וערבו הפל יחד והעיד בתורת עדות פי יודע בפ' שהיו שותפים ר' ברוף ור' אהרן מוכרים וקונים בשותפות ע"כ לשון העדות שקבל הוא והנה שלא נזכר בעדות זה שכתב פעם אחרת הלכו בשותפות בנכסים אחרים פי מה שהעיד יודעי' בפ' שהיו שותפי' אין במשמע דבריו שהיא פעם אחרת אלא על מה שהעיד קודם פי הנה מביא ר' ברוף הנכסים שהיה קונה ומניחם בחנות אחד וכן מה שהיה לוקח ר' אהרן מניחו באותו החנו' ועצמו והיו מערבי' הפל יחד ועושי' מהפל בלאס ובכללם וכו' זה אמר שידוע בפ' שהיו שותפי' ואם כן אין שותפותם אלא מששעה שערבו הנכסים שקנה כל א' מהם ובשעה שקנה כל אחד מהם עדי' לא היו שותפי' כמה שקנה א' מהם ומה שכתב הרמב"ם ז"ל א' מן השותפים שלנה הרי הם ערבאים וכו' כשהיו כבר שותפי' וזה העד אמר שפל א' היה קונה לעצמו והיה מביא ומערב ואחר כך אמר שהיו מוכרים וקונים בשותפות וכפי מה שאמר קודם לא היו קונים בשותפות פי אם כל א' לעצמו ומקבלת העדות היה ראוי שידקדק בדברי

הַעֲדִים כְּשֵׁאִינָם מִתְיָשָׁבִים לַחֲקוֹר אִיךָ הִיָּה הַמַּעֲשֶׂה כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה דְבָרֶיךָ סוֹתְרוֹת זֶה אֶת זֶה וְאִם ר"ל כִּי הִיָּה יוֹדֵעַ שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִים מִקּוֹדֵם הִיָּה לוֹ לְפָרֵשׁ כִּי אֵין בְּמִשְׁמַעוֹת דְּבָרֶיךָ אֲלֵא אַחַר שֶׁעָרְבוּ הַנְּכָסִים וְאִי הַפּוֹסֵק יִפְרֹשׁ שֶׁהָיוּ מִקּוֹדֵם אֵין אֲנַחְנוּ סוֹמְכִים עַל פִּירוּשׁוֹ לְהוֹצִיא מִמּוֹן כִּי אֵין אֲנַחְנוּ דְנִים ע"פ הַעֲדִים אֲלֵא כְּשֶׁהֵם מְעִידִים עַל דְּבַר בְּרוּר וְכִינּוֹן שֶׁהָיָה שְׁפָסֵק הוּא עַל הַקְדָּמָה שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִים מִקּוֹדֵם צָרִיךְ שִׁיפְר' הָעֵד כֵּן בְּפִי וְלֹא פִי': וְכֵן מֵה שֶׁכָּתַב דְּכִינּוֹן שֶׁהָעֲדִים הָיוּ מְעִידִים שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִין וְכָבֵר הֵלְכוּ בְּשׁוֹתְפוֹת וְכו' בְּנֹדָאֵי שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִים בְּעִנְיַן הָרְאוּי ע"כ וּמֵאֵין לוֹ שֶׁהִיָּה בְּעִנְיַן הָרְאוּי וְהָרִי לֹא הִעִידוּ שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִים בְּכָל מִשְׁאֵל וּמִתֵּן אֲלֵא שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִי' וְאִם כֵּן הַשְׁוֹתְפוֹת לֹא הִיָּתָה אֲלֵא מִשְׁעָה שֶׁהָיוּ מְעָרְבִים מֵה שֶׁהִיָּה קוֹנָה כָּל א' מֵהֶם וְאִפְּי' הָיוּ מְעִידִים הֵם שֶׁהִיָּה הַשְׁוֹתְפוֹת כְּרְאוּי לְאוֹ כ"ע דִּינָא גְמִירִי וְאוּלַי הֵם חָשְׁבוּ שֶׁהִיָּה כְּרְאוּי וְלֹא הִיָּה וְאִפְּיֵלוּ הִיָּה אוֹמֵר בְּפִי שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִי' פֶּעַם אַחֲרַת מֵה שְׁלֹא הִעִיד הָרִי כָּתַב הוּא וְחִלְקוֹ הַרְיוּחַ וְהַהֶפְסֵד בִּינֵיהֶם כְּדָרְךָ כָּל הַשְׁוֹתְפִים מֵה שְׁלֹא נִזְכָּר בְּדְבָרֵי הָעֵד וְכִינּוֹן שֶׁחִלְקוֹ לְפִי דַעְתּוֹ צָרִיךְ רְאִיָּה עֲתָה לְשִׁנְשִׁתְּפוּ כְּרְאוּי פֶּעַם אַחֲרַת וּמֵה שֶׁכָּתַב שֶׁחִלְקוֹ הַרְיוּחַ וְהַהֶפְסֵד בִּינֵיהֶם אִם הִיָּה רִינּוֹחַ לֹא הִיָּה הֶפְסֵד וְגַם בְּהֶפְסֵד אֵין חִילּוּק כִּי הוּא הֶפְסֵד וְהַעֲדָר וְאִפְּי' לְדְבָרֵי הָעֵד הָא' שְׁאֵמֵר כִּי מִקּוֹדֵם זֶה הָיוּ שְׁוֹתְפִים וְהָיוּ שְׁנִיָּהֶם הוֹלְכִים בְּסַחֲרָה וְהָיוּ שְׁנִיָּהֶם בְּיַחַד כְּשֶׁלְּקַחוּ הַנְּכָסִים וְהֵלְכוּ שְׁנִיָּהֶם בְּיַחַד בְּאוֹתָן הַנְּכָסִים וְנְכָסִים אַחֲרֵים וְקוֹדֵם זֶה הֵלְכוּ בְּיַחַד עִם סַחֲרָה אַחֲרַת בְּשׁוֹתְפוֹת וְעַכְשָׁיו בָּאוּ שְׁנִיָּהֶם בְּיַחַד לְקַנּוֹת נְכָסִים אֵלוֹ וְנְכָסִים אַחֲרֵים וְהֵלְכוּ בָּהֶם לְסַחֲרָה ע"כ לֹא אָמַר שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִים בְּעִנְיַן הָרְאוּי אֲלֵא שֶׁהִרְבֵּה דְבָרִים מִקְּבַלַת הַעֲדוֹת וְכַפֵּל פְּעָמִים וְשִׁלַּשׁ דְּבָרִים שְׁלֹא הָיוּ צָרִיכִין לְיַכְתֵּב בְּעֲדוֹת שְׁאִינָם נוֹגְעוֹת בְּעֲדוֹת כְּמוֹ מֵה שֶׁכָּתַב שֶׁהָיוּ שְׁנִיָּהֶם הוֹלְכִים וְשֶׁהָיוּ שְׁנִיָּהֶם בְּיַחַד וְכו' פְּעָמִים לֹא צָרִיךְ כִּי כְּוֹנֵת כָּל הַעֲדוֹת הוּא לוֹמֵר שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִים כְּשֶׁלְּקַחוּ וְגַם כֵּן קוֹדֵם זֶה וְלָמָּה הִיָּה צָרִיךְ לְכַתּוֹב קוֹדֵם זֶה ב' פְּעָמִים מְלָה הִיא קְדִימָה א' וְאֵין בְּכָל אֵלוֹ הַלְשׁוֹנוֹת הַצָּרִיכִים וְהַבְּלָתִי צָרִיכִים שׁוֹם רְאִיָּה לְשִׁיָּהִיָּה הַשְׁוֹתְפוֹת בְּעִנְיַן הָרְאוּי וְהִיָּה לְפָרֵשׁ עוֹד שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ בְּנֹדָאֵי כִּי קוֹדֵם שֶׁלְּקַחוּ מִיִּצְחָק אֲרִיָּה הָיוּ שְׁוֹתְפִים קוֹדֵם בְּמֵה שֶׁלְּקַח כָּל אֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוּ בְּמֵה שֶׁהָעִי הִעִיד הֵב' שֶׁהָיוּ מְעָרְבִי' כָּל מֵה שֶׁהָיוּ לוֹקְחִים וְאַחַר שֶׁמְכָרוּ וְלָקַח כָּל א' מֵה שֶׁהִיָּתָה וְהַרְיוּחַ חֲזָרוּ וְלָקַחוּ כָּל א' בְּפָנָי עֲצָמוּ וְחֲזָרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ בְּמֵה שֶׁלְּקַחוּ וְגַם שֶׁלְּקַחוּ שְׁנִיָּהֶם בְּיַחַד אֵי זֶה סַחֲרָה בְּאוֹתָהּ סַחֲרָה לְבַד חֲיִיבִים שֶׁהֵם עָרְבָנִים זֶה לְזֶה כְּדִין שְׁנִיָּים שְׁלוֹו כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמְב"ם ז"ל לֹא כְּדִין שְׁוֹתְפִין אֲבָל מֵה שֶׁלְּקַח כָּל אֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוּ אֵין חֲבָרוֹ חֲיִיב בּוֹ כָּל זְמַן שְׁאִינּוֹ יוֹדֵעַ בְּבִירוֹר שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִי' בְּכָל מִשְׁאֵל וּמִתֵּן שִׁיעֲשׂוּ וּבְכָל מֵה שֶׁיִּקְנוּ בְּהַקְפָּה וְגַם מֵה שֶׁהָעִי עַד זֶה הָרְאוּשׁוֹן שֶׁלְּקַחוּ שְׁנֵי הַשְׁוֹתְפִים מֵר' יִצְחָק אֲרִיָּה בְּנִרְנוֹס אֶחָד וְכו' לֹא פִי' אֵז בְּפִי' שֶׁקְנוּ מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּהֶם וְאַחַר כֵּן אָמַר שֶׁלְּקַחוּ שְׁנִיָּהֶם הַבּוֹרְנוֹס וְדְבָרִים אַחֲרֵים מִן הַחֲנוּת וְשְׁאִינּוֹ יוֹדֵעַ בְּנֹדָאֵי אֲשֶׁר בְּרוּךְ הִיָּה הַקּוֹנֵה גַם כֵּן אֲלֵא שֶׁרְאָה שֶׁשְׁנִיָּהֶם לָקַחוּ וְאֵין בְּמִשְׁמַעוֹת זֶה הַלְשׁוֹן קְנִיָּה בְּבִירוֹר לְשִׁלֵּא יוֹכֵל אַחַר כֵּן לְפָרֵשׁ כִּי מֵה שֶׁאָמַר שֶׁלְּקַחוּ שֶׁהִיָּה מִן הַחֲנוּת וְשְׁאִינּוֹ יוֹדֵעַ בְּפִירוּשׁ שֶׁקַּנ' הוּא גַם כֵּן וְעוֹד שְׁלֹא הִיָּתָה קְבָלָה זֶה אֲלֵא בְּפָנָי אַחַר לֹא בְּפָנָי ב"ד ג' וְגַם אֵינּוֹ אֲלֵא עַד א' בְּזֶה וְעַל מֵה שֶׁכָּתַב וּבְפָרְט בָּהֶה שֶׁהוּא מוֹחֲזֵק דָּאֵין מוֹצִיאֵין מִיָּדוֹ בְּטַעֲנַת שְׁמָא לֹא נִשְׁתַּתְּפוּ כַּהֲנֵן ע"כ זֶה הַחֲזָקָה אֵינָה שֶׁהוּא אוֹמֵן וְאֵין לוֹ חֲזָקָה וְאֵיכָא עַדִי רֵא' וְאִפְּי' הִיָּתָה לוֹ חֲזָקָה לָמָּה לֹא חֲיִיב אוֹתוֹ שְׁבוּעָה עַל טַעֲנַת בְּרִי שְׁטוּעֵן וְכו' בְּרוּךְ מַעוֹלָם לֹא לְקַחְתִּי מִמֶּךָ וְלֹא הִיָּתָה שְׁוֹתְפִי עִם מִי שֶׁלְּקַח אֲלֵא

אח' שהיינו מערבים הנכסי' פי העדים אינם מעידים על זה שקנה ממנו בפי' שהיו שותפים בענין הראוי כמו שכתבתי עוד פתב ומכ"ש שגראה קרוב לנדאי שהיו אחראין וערבאין זה לזה מעדות ר' דוד טרדיאול' שהעיד שפעם א' לקחו ממנו נכסים שני החברים ביחד בשותפות וכשחזרו פעם אחרת מעגלון ולקחו ממנו נכסים אחרים אמר ר' ברוך לר' דוד הרי אני מתרה בך שאיני נכנס בחי' נכסים אלו א"כ נר' מדהוצרך לפרש באותם נכסים שלא יהיה חייב לשלם דהיה שותפים בענין שיהא זה לזה ערב מדין שתוף עכ"ל הקנשי והתימא על דבר שקיים פסקו שהוא יודע שאין דנין על פי עדות עדים אלא במה שמעיד' בפירוש בדבר ברור לא שנעשה דיוקים בדבריהם אלא שנשאל אותם במה שגראה מדבריהם אם הם יודע' אותו בפי' וזהו פשהיה נראה מדברי העד מה שאמר הוא אבל אדרבה נר' הך כי מה שהוצרך לומר לו פן היה מפני דפעת אחרת שלקחו שניהם יחד והיו ערבנים זה לזה והיה חושב זה פי גם עתה יהיה כף ולכן הוצרך לפרש לו אבל פשהיה קונה האחר מאחר ביחד לא יצטרך לפרש לו פתב עוד ואפילו בעדות אלו הב' הנ"ל יש בעדות' דבר מספיק לגמור השתוף וכדכתב הר"י סי' קע"ו וז"ל ואפי' לא עשו זה ולא זה אלא נשתתפו והתחילו לישא וליתן בעסק השותפות לקנות או למפור נראה דמהני ע"כ וכן בעדות ר' ברוך יחייא יש בו קנית שתוף שהעיד שערכו הנכסים זה עם זה בחנות א' דבר זה מספיק וכדכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ד וכן אם ערבו פירותיהם וכו' הרי אלו שותפים ע"כ עכ"ל כל מה שהביא הוא נגד מה שפסק כי מה שכתב הר"י ז"ל הוא פשנשתתפו קודם והוא שאמרו כל מה שנשא ונתן בו כל א' ממנו בכה וכה יהיה בשותפות והתחילו ועשו בפועל כל מה שאמרו שהתחילו לישא וליתן בעסק השותפו' כמו שכתב אלא שנשתתפו והתחילו לישא וליתן נראה שעשו שתוף בדברים שאמרו נהיה שותפים בכה וכה והתחילו להתעס' במה שאו' ושהיו שותפין ומשמיענו חידוש כי גם שלא שמו המעות בפיס ולא ערבו הפירות כמו שהביא הוא למעלה מדברי הרמב"ם דמהני אבל התחלת עסק בעי' עם הסכמה דשתוף מקודם כמו שכתב נשתתפו והתחילו להתעסוק וכו' וכן מה שכתב על עדות ר' ברוך יחייא שערכו הנכסי' ושכתב הרמב"ם ז"ל וכן אם ערבו פירותיהם וכו' הוא הך סברתו פי בנדון זה גם פן משעת שערכו הנכסים נעשו שותפי' כמו שכתב הרמב"ם ז"ל ולא קודם שערכו הנכסים אינם אחראין זה לזה כי עדיין לא היו שותפי' פתב עוד ועוד אחרי' מעידים פדבריו ממש ומכ"ש וק"ו דלמא נטעון מה שלא טען והבעל דין שהוא לא טען אלא שלא היה ערב לו עכ"ל מה שכתב שאחרים מעידים פדבריו לא הוזכר בעדו' ולא נתקבל וגם אם העידו פדבריו הוא הך שכתבו ג"כ פנין שמעידים שערכו הנכסים אח"כ משעת עירובם הם שותפים כמו שכתבתי ומ"ש ומכ"ש וק"ו אין בזה הבנה אהיכא קאי האי אמירה שכתב קודם הרי הוא אומר שהעידו ממש פדבריו ואין פאן כ"ש ואם על מה שכתב אחר כף דלמא נטעון מה שלא טען הבעל דין זה אינו כ"ש ולא ק"ו אפי' לא טען פנין שהוא אומר שלא נכנס לו ערב והעדים אינם מעידים עליו שהיה ערב אלא שהיו.

מערבים הנכסים א"כ אינם שותפים אלא משעת העירוב ואפי' לדעת הר"י ז"ל בסי' קע"ו היה צריך שיהיו שותפים קודם בפי' כמו שכתבתי וכ"ש שהוא צונח וטוען פן אלא שהוא לא פתב טענותיו אלא העדויות והוא טוען בפי' שלא היו שותפים אלא במה שהיו קונים ומערבי' פתב עוד ולדברי העד הא' שמעיד שלשניהם נתן הנכסים שלשניהם היו

בִּיחַד וְשִׁנְיָהֶם לְקַחֻם הוּא חֲזִיב מְאֹדָה שְׁפָתַי הִרְמַב"ם ז"ל שְׁנַיִם שְׁלוֹו הָרִי הֵם עֲרַבְנִים
זֶה לְזֶה גַם בְּזֶה טְעָה וְהוֹסִיף מִדַּעְתּוֹ מַה שְׁלֹא הֵעִיד הַעֵד וְזֶה נִסְחַ עֲדוּתוֹ בְּזֶה עֲנִין וְהַעֵד
בְּתוֹרַת עֲדוּת וְכו' שֶׁהֵיוּ בְּחֻנוֹת יִצְחָק אֲרִיָּה וְלִקְחוֹ שְׁנֵי הַשְּׁוֹתָפִים מֵר' יִצְחָק אֲרִיָּה בּוֹרְנוֹס
א' וְכו' וְעוֹד הֵעִיד וְכו' ע"כ הָרִי שְׁלֹא אָמַר אֱלֹא שְׁלִקְחוּ שְׁנֵי הַשְּׁוֹתָפִים מֵר' יִצְחָק לְבַד
וְהוּא הוֹסִיף שֶׁהֵעִי שְׁלִשְׁנֵיָהֶם נָתַן וְשִׁשְׁנֵיָהֶם הָיוּ בִּיחַד וְאֶפְשָׁר כִּי מַה שְׁלִקְחוּ שְׁנֵיָהֶם מִמֶּנּוּ
הוּא שְׁלִקְחוּ שְׁנֵיָהֶם הַנְּכָסִים מִחֻנוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁפִּי אֶחָד"כ זֶה הַעֵד בְּעֲצָמוֹ וְלֹא שְׁקִנּוּ בִּיחַד
וְכִמוֹ שְׁפָתַי לְמַעַלָּה כִּי צָרִיף שִׁיעִידוֹ עַל דְּבַר בְּרוּר כְּמוֹ שְׁפָתַי הַפּוֹסְקִים ז"ל וְהָיָה לוֹ
לְהִיּוֹת מְרַבָּה לְחַקוֹר אֶת הָעֵדִים כְּמִשְׁנַת שְׁמַעוֹן בֶּן שִׁטַּח בִּפ"ק דְּמַסְסַת אַבוֹת שֶׁהִזְהִיר עַל
הָרִבּוּי כִּי הַחֲקִירָה מֵדִין הִיא שְׁיִרְבָּה לְחַקוֹר דְּבָרֵיהֶם כְּדֵי שְׁיִבְיִנֵם בְּבִירוֹר כְּמוֹ בְּעֲנִין זֶה
שֶׁהָיָה צָרִיף לְחַקוֹר אִיף לְקַחוּ שְׁנֵיָהֶם אִם הָיָה שְׁקִנּוּ בִּפִּי אוֹ שְׁקִנָּה הָא' וְלִקְחוּ שְׁנֵיָהֶם
מֵיָדוּ כִּי פִּסּוּק הַדִּין הָיָה תְּלוּי בְּזֶה וְהוּא לֹא רָצָה לְחַקוֹר אֱלֹא לְקַבֵּל הַדְּבָרִים סְתוּמוֹת
כְּדֵי שְׁיִוְכַל לְסַיֵּעַ לְבֹן קֹהֵלוֹ בְּהוֹן כְּמוֹ שֶׁהוּא דָרָף חֲכָמִים אֵלּוּ בְּעֵינֵיהֶ' שְׁלֹא הִגִּיעוּ לְהוֹרָאָה
וּמוֹרִים שְׁלֹא פִּהֲלָכָה בְּרַב הַדְּבָרִים וְתַמְלָה יוֹצֵאת ג"כ מִתַּחַת יָדָם בְּפִשְׁרוֹתָם אֲשֶׁר הֵם
נוֹטְלִים קִנְיָן מִהַפְּתוֹת וּמוֹרִים הֵיטֵר לְעֲצָמָם לְסַיֵּעַ לְמִי שְׁרוֹצִים בְּפִשְׁרָה רְחוּקָה מִן הַדִּין
וּקְרוּבָה לְקְרוּבִים אֲצֵלָם וְהִנֵּה בְּדִין זֶה א' מִחֲבִירָיו חָתַם בּוֹ וְאֶחָד"כ מְחַק חֲתִימָתוֹ וְהַחֲכָם
הַנּוֹז' יצ"ו הוּא מְקַיֵּם דְּבָרָיו עַל פֶּה וְלֹא בְּכַתֵּב וְהָיָה רְאוּי לִי לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּפֶרֶט כִּי
גַם אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת כּוֹלָם שֶׁהֵם מוֹכְנִים וְקִצְתָם יִהְיוּ קְרוּבִים לְדוֹן וּלְהוֹרוֹת בְּשִׁמְעָם עֲצָה
וְקַבְלָם מוֹסֵר מִמִּי שְׁגָדוֹל מֵהֵם עַד שֶׁיְהִיוּ מְגִיעִים לְשֵׁנֵי הוֹרָא' וּבְדִין חֲזַקת עֲשִׂית הַגְּבִינָה
בְּעֲדָרֵי הַצֵּאֵן וְהַעֲדוֹת פָּתַי כִּי רַב אֹתָם שֶׁהֵיוּ לָהֶם חֲזַקוֹת הַעֲדָרִים מִחֲלוֹ זֶה לְזֶה חֲזַקתָם
וּמִפְּנֵי זֶה גַם הַמַּעוּט שְׁלֹא נִמְצָא שָׁם וְלֹא מִחֲלוֹ שְׁנֵיָהֶם חֲזַקתוֹ וְהָיָה מְבִיא רְאוּיָה
מִהִרְמַב"ם עַל זֶה וְחֲלִילָה שֶׁיַּעֲלֶה עַל הַדַּעַת כִּי מִפְּנֵי שֶׁיִּמְחַלוּ רַב עוֹשֵׂי הַגְּבִינּוֹת
חֲזַקוֹתֵיהֶם שֶׁיְהִיָּה נִמְחַל גַּם מַה שְׁלֹא מִחֲלוּ אַחֲרֵים וְגַם הַחֲכָם הַנּוֹז' בְּטַל דִּינוֹ בְּזֶה
וְעֲשֵׂה פִּשְׁרָה בִּינֵיהֶם וְגַם הַפִּשְׁרָה הֵיטֵה שְׁלֹא כְּדִין וְכִבָּר כְּתַבְתִּי לְחֲכָם הַנּוֹזְפֵר פְּעָמִים
שֶׁיַּשְׁגִּיחַ עַל עֲנִין זֶה כִּי קוֹלֵר זֶה תְּלוּי עַל צְוָאוֹ וְלֹא אָבָה שְׁמוֹעַ חֲכָם וַיֵּשֶׁר הוּא הַטּוֹב
בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה וְאֲנִי חוֹשֵׁב לְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי בְּמַחְנוֹת מַה שְׁבִיָּדִי לְמַחֹת וְאִם הָיָה מִצְטָרֵף
עָמִי לְמַחוֹ' בְּכָל קְלָקוֹל הָעִיר הָיָה הַכָּל מִתְקַוֵּן נְאֻם הַמְּבִי"ט: רַפ עֲשֵׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט גִּבְחָר
לֵה' מִזְבַּח נַפְשֵׁנוֹ חֲכָמָה לֵה' הוּא יֵישֵׁר אֲרַחְוֵינּוּ לְשִׁפְנוֹת אֶת הָעַם מִשְׁפָּט צְדָק כִּי ה' אוֹהֵב
מִשְׁפָּט וְאֶת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' מִשְׁפָּט גִּבְחָרָה לָנוּ נִדְעָה בִּינֵינוּ מַה טּוֹב וּמַה נְעִים שְׁבַת אַחִים
וְרַעִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת גַּם יַחַד וּמִי הוּא זֶה וְאִי זֶהוּ אֲשֶׁר בֵּית דִּינוֹ יִכִּין בְּצְדָק כִּי נִשְׁאֵל
מִעֲמָדִי מֵאֵת שֶׁר וְגָדוֹל אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עִיר גְּדוֹלָה לְאַלְהִים עַל מַה שְׁגָזְרוּ חֲכָמִים
זְקֵנִים וְכֹן רַבִּים עוֹנֵשׁ נַח"ש שְׁשׂוּם בְּעַל תּוֹרָה שֶׁיְהִיָּה פְּחוֹת מִבֶּן מ' שְׁנָה שְׁלֹא יוֹכַל לְמַנּוֹת
דִּיָּן וְלֹא יִצְטָרֵף עִם ב' אַחֲרֵים לְהִיּוֹת ב"ד שְׁל ג' וּמִפְּנֵי חֲטָאִינוּ לֹא אִתָּם לְבַדָּם יֵשׁ מְקוֹם
לְכְרוּמַת בְּרִית וְאַלָּה זֹו כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנָה פֶּה עֲמָנוּ הַיּוֹם יֵשׁ הַפָּרֵשׁ וְחִילוּק בְּכִינּוּצָא
בְּזֶה בְּעֲנִין הַפְּתִי דִּינִין שְׁבַעִיר מִי יָדִין מִי יוֹרָה דַּעָה יְבִין שְׁמוּעָה וְלָכֵן טוֹב וַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי
לְבָרֵר וּלְלַבֵּן עֲנִין קְבוּעַת הַדִּינִים אֲשֶׁר שְׁמָרוּ דְרָכֵי ה' לְעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט.

הַדְּרָף הִרְאֵשׁוֹן הוּא מִי הֵן הִרְאוּיִין לְדוֹן: הַשְּׁנֵי אִם יֵשׁ גְּדוֹלִים מֵהֶם בְּעִיר אִם יוֹכְלוּ לְדוֹן
הַג' אִם דָן דִּיָּן אֶחָד בְּרִצּוֹן ב' הַפְּתוֹת וְחוֹלְקִים עֲלֵיו גְּדוֹלִים כְּמוֹתוֹ בְּדָבָר שֶׁל סְבָרָא שְׁאִין

יכולים לברר שטעה מפי סופרים וספרים בפי או שפסק כא' מן הגדולים והאחרים חולקים עליו שהם סופרים פפוסקים אחרים אי הדר דינא או לא.

הד' אם יכולים הקהל לעשות תקנה בכמו ענין זה שיזונו הראויים או הבילתי ראוי' ונשיב על ראשון ראשון מי הוא הראוי לדון פתב הרמב"ם ז"ל פ"ב מה' סנהדרין ב"ד של ג' אע"פ שאין מדקדקין וכו' צריך שיהיה בכל א' מהם ז' דברים חכמה ענוה וכו' וכן הביא בח"מ סי' ז' ונר' דכולהו הוו לעיפוב הדבר הא' פי' חכמה והיגו דגמירי דיני בחכמת התורה וכמו שהביא בח"מ סי' ג' בשם הרמ"ה דבעי' שלשתם דגמירי ובשם הרא"ש ז"ל פתב בג' אי אפשר דליפא בהו חד דלא גמיר ששנה או קרא בספרים ויודע סברו בדינין וכו' אבל אי ליפא חד דגמי' פסילי לדינא ואלו הג' דנין בע"כ או יברור לו א' כל א' מהם כו' ונר' דכי היכי דבחקמ' סגי בחד דגמיר לדינא פהרא"ש ז"ל ה"נ בשאר השש' דברים סגי בחד ופחות מג' אין דיניהם דין והיגו מדברי סופרים כמו שפתב הרמב"ם ז"ל שם פ"ב דמן התורה מותר לא' לדון פדכתיב בצדק תשפוט עמיתך וכדאמר פ"ק דסנהדרין ואפי' מדברי סופרים דינו דין ויכול לכוף לדון לפניו בע"כ כמו שפתב שם בח"מ ואפי' שמוותר לדון יחידי כשהוא מומחה או נטל רשות מצנת חכמים הוא שמושיב אחרים עמו וכו' כמו שפתב שם הרמב"ם ז"ל וכתב בח"מ מי שאינו מומחה ולא קבלו אותו בעלי דינין עליהם אע"פ שנטל רשות הרי זה בכלל בעלי זרוע וכו' והא דאמר' פ' זה בורר ערפאות שבסוריא ופרש"י ז"ל שלא היו בקיאים בדין תורה והיגו יושבי קרנות דריש מכילתין בפי' רש"י תגרין שאין בקיאים בטיב דינין ויזקה את החייב ויחייב את הזכאי כל הגי לא דיגיין מיקרו אלא היכא דאיפא חד דגמור כדאמר התם א"נ כשהו בורר לו אחד וזה א' דזה פוסל דיגו של זה ואפי' לנה מצוי מעכב אי הוו ערפאו' שבסוריא כדאמר התם פ' זה בורר ואע"ג דפליגי רבנן אר' מאיר במתני' דזה בורר ואמר דלא מצוי פסיל היגו דוקא בערפאות שנתמנו להיות דיגים כמו שכתבו התו' פ"ק וכן פתב רבינו ירוחם נתיב א' ונראה דאינם מתמנים להיות דיגים אלא בעיר שאין בה מאן דגמיר ומה שפתב בח"מ אעפ"י שנטל רשות הרי זה בכלל וכו' כמו שפתבתי למעלה דהיגו באתר' דאיפא מאן דגמיר ויש ג"כ שאינו דן אע"ג דגמיר כדפי' פ"ק דסנהדרין תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו אלא א"כ הנה רחוק ממנו ג' פרסאות כנגד מחנה ישראל ותניא נמי התם באותה שעה גזרו תלמיד אל יורה אלא אם כן נוטל רשות מרבו ומשמע דחוץ לשלש פרסאות לא בעי רשות כיון דגמיר כדתניא במקום רבו ואפי' משום מעשה דמי בצים גזרו באותה שעה תלמיד אל יורה ואפילו שלא במקום רבו אלא א"כ נוטל רשות מרבו ופי' רש"י ז"ל וכי יהיב ליה רבו רשותא מיידק דייקא ביה שיהא לשונו פתוח ולא יטעו השומעים את דבריו ותרתמי בעי' לתלמיד נטילת רשות וחוי' לג' פרסאות דכי היכי דהא דתניא תלמיד אל יורה וכו' אלא א"כ נוטל רשות וכו' בעי' נמי רחוק פי' הא דתניא תלמיד אל יורה וכן פתב מהרי"ק שרש ק"ע דסבירא ליה למתק"ם ז"ל דאף על גב דתלמיד נוטל רשות מרבו אינו רשאי להורות במקום רבו תוך ג' פרסאות אפילו תלמיד חכם וכן הביא סמ"ג מצנת י"ג וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל פרק עשרים ונ"ל דהא דבעי נטילת רשות חוץ לג' פרסאות דהיגו לדבר הורא' איסור והיתר כמעשה שהיה דגזרו עליו באותה שעה ולישנא דיורה נמי לא משמע אלא באיסור והיתר כדפי' רש"י על יורה יורה דין דין אבל לדון לא בעי נטילת רשות חוץ לג' פרסאות דהא דאמר דין דין דמשמע דבעי

רשותא למינדן היינו מלשלם כדפי' רש"י ז"ל התם וכן משמע נמי פ' הדר דאמ' מהו לאורווי וכו' ומייתי עליה מילי דאיסור והינו טעמא דבמילי דאיסור' איפא חומר טפי אי טעו בהו מממוני דאי טעי לישל' א"נ אי קבלוה עליוהו פטור ואיהו הוא דאפסיד אנפשיה מה שאין לומר פן במילי דאיסורא דאמרינו בעלמא תיקו דאיסורא לחומרא ודממונא לקולא ומיהו תוך שלש פרסאות נראה דבעי נמי נטילת רשות אפילו לדון דהא זו דתניא תלמיד אל יורה אלא א"כ רחוק וכו' משום כבוד רבו נגעי בה ומה לי ממונא מה לי איסור' והא דנקט אל יורה ולא תני נמי אל ידון אגב דבהאיך מתניתא אחריתי נקט אל יורה דוקא כדאמ' א"נ דלא פסיק' ליה למיתני בתרנויהו אלא א"כ הנה רחוק דבמזון לא בעי נטילת רשות חוץ לג' כדפי' לעיל ובאיסורא בעי נטילת רשו' וחוי' לשלש והא דאמרי' ריש פירק זה בורר דאמר רב פפא אפי' תימ' מןמחין כגון בי דינא דרב הונ' ודרב חסד' דקאמ' ליה מי קא מטרחנא לך דמשמע דרב חסדא הנה דן קמיה רב הונא אע"ג דלא הנה מורה קמיה במילי דאיסורא אפילו ביעתא בכותחא וכדאמ' פ' הדר מסתמא נטל רשות מרב הונא ואלו באיסורא לא מהני נטילת רשות תוך ג' והתוס' שם פר' זה בורר הקשו לפי הקו' דפי' בי דינא דרב הונא וכו' שהיו במקום א' דלא נהיר' דהא אמרי' דרב חסדא לא הנה מורה לפני רב הונא אפילו ביעתא בכותחא וכ"ש דדין לא הנה עושה בפניו ונ"ל שהיו סמוכין זה לזה חוץ לג' פרסאות עכ"ל ומשמע דלא מהני נטילת רשות תוך ג' לא בממונא ולא באיסור וצ"ל דמה שכתבו וכ"ש דדין שלא הנה עושה היינו בקובע עצמו לדון בבית דין כדמשמע לישנא דבי דינא דרב הונא ורב חסדא דקא' מי מטרחנא לך אבל לדון למי שבררו או דרף אקראי בעלמ' מות' ובנטיל' רשו' כדא' וכן נראה מדברי מהרי"ק ז"ל שם סימן ק"ע דלפי' רש"י ז"ל דמזון בעי נטילת רשות וסגי ליה נמי בהכי לענן מזון כדאמ' ומה שחלק הרמב"ם ז"ל פ"ה מהלכות ת"ת בין קובע עצמו להוראה שאסור אפילו בסוף העולם למורה בדרף מקרה שפותר חוץ לג' פרסאות היינו בדבר של איסור דבמזון לא גרע מג' הדיוטות דחד מינייהו גמיר והכא נמי בנטילת רשות תוך ג' סגי כדפי' ולענן אי בעי' בן מ' שנה אמרינו פ"ק דע"ז ועצומים כל הרוגיה זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה ועד כמה פי' רש"י עד כמה הוי ראוי להורא' עד מ' שנים משנולד ובתוס' פי' פר' הנה נוטל משנה שלמד והא רבה אורי וכל ימיו לא היו אלא מ' כדאמ' פ"ק דר"ה התם פשאין בעירו גדול ממנו וכתב הר"ן ז"ל ושמעי' מינה שאין ת"ח ראוי להורו' כל זמן שיש בעיר גדול ממנו אם לא הגיע למ' אבל אין בעיר גדול ממנו מורה כרבה דאורי וכן פי' רבי יונה דאין בעיר גדול ממנו ומצאתי להרב ה"ר ישע' ז"ל בפסקיו שכתב וז"ל אמרו חכמים אין ת"ח ראוי להורות עד שיגיע למ' שנה ואם הנה גדול מן החכמים שהגיעו להוראה ראוי להורות אעפ"י שהוא פחות מארבעים עכ"ל נראה מלשונו דדוק' גדול מן החכמים אבל שנה להם אינו מורה ולהר"ן בשוין מור' כדמשני התם בשוין כמו שפי' רש"י ז"ל גם כן ונר' דרב' ישעיה ז"ל מפרש התם בשוין דקאי אלא הגיע להוראה עד כמה עד מ' והא רבה אורי ומשני התם דאמרינו דלא הגיע להורא דקאמ' עלי' פי רבי חללי' כו' עד מ' היינו בשוין כל שהו' שנה לשאר החכמים אבל אם הוא גדול מהם כרב' מורה והרי"ף והרא"ש ז"ל הביאו עד כמה עד מ' שנים ולא הביאו הא דאורי רבה והא דמשני בשוין דמשמע דכל עיקר לא יהי' פחו' ממ' אפילו הוא גדול ותימא הוא והרמב"ם ז"ל לא חילק בין מ' לפחות ומשמע דסבירא ליה דכל שהגיע

להורא' יורה אפי' פחות ממ' ויש גדול ממנו ובסמ"ק מצו' ק"ט כתב אם יש בעיר גדול פמותו אל יורה עד שיהא בן מ' שנה ואם הורה עביר' הוא בידו וכו' הדרך השני אם יש גדולים מהם אם יכולים לדון פבר פתבתי בדרך א' הראויים לדון שהם ג' הדיוטות פשהא' מהם גמיר או יחיד מןמח' או ג' הדיוטו' פשאינ גמיר בעיר והם הנקראים ערפאות שפסוריא ונראה דערפאות דליפא חד מינייהו דגמיר נדחין מפני ב"ד של הדיוטות דקביעי ואיפא חד מינייהו דגמיר פדאמ' לעיל ואפילו לנה מצי למימר לב"ד של ג' הדיוטות דקביעי דאיפא חד מינייהו דגמיר אזילנא ולא לפני אלו הנקראין ערפאות אפי' קביעי נמי וכן אלו נדחין מפני יחיד מןמחה דכול לומר לפני יחיד מןמחה אזילנא דעדיף מג' הדיוטות דאע"ג דאיפא חד דגמיר היינו ששמע או קרא בספרים כמו שפכתב למעלה אבל אינו מןמחה דאע"ג דלענן הודא' וכפירה עדיפי' ג' הדיוטות דגמיר חד מינייהו אפ"ה לענן צידוק הדין עדיף יחיד מןמחה ובעיר דאיפא חד דגמיר מוקמי' תרי אחרוני לאצטרופי בהדי' והווי ב"ד של ג' הדיוטות ולא מוקמי' ערפאו' דליפא חד דגמיר ובעיר דאיפא חד מןמחה לא מוקמי' ג' הדיוטות דאיהו עדיף פדאמר' ומאי שכתוב בנ"י ומסתבר' פינון דערפאות עדיפא מהדיוטו' מפני שאין רגילין וכו' נראה דהיינו בהדיוטות דלא קביעי ואפילו יחיד מןמחה אי איפא גדול ממנו בעיר אפי' לנה יכול לעכב וכדאמ' נמי התם רב פפא אמ' אפי' תימא מןמחין אם לנה בעי ב"ד גדול שומעין פשהיו שניהם במקום אחד וכמו שהביא נמקי יוסף בשם האחרונים באוקמת' דרב פפ' והיכ' שאין ב"ד זה גדול מזה בעי' שומעין למלנה דעבד לנה לאיש מלנה ולעי' אחרת אין שומעי' לעולם אלא למלנה ובב"ד גדול מאלו וכן כתב הרמב"ם פ"ו דמלנה כופה את הלנה לעיר אחרת שפן היו מעשים בספרד לפני גדולי הדור וכן הבי' במרדכי דברי ר"ת פר' זה בורר דגדול הדור הוי ב"ד הגדול וכן הבי' הרא"ש ז"ל פ' זה בורר וערפאו' מןמחין שומעי' אפילו ללנה דקא' מןמחין ואפילו לעיר אחרת כר' יוחנן וכמו שכתב שם בנ"י ומה שכתוב בסמ"ג מצו' צ"ז דכול א' מבעל דינין לומר לא אדון בפני זה אע"פ שהוא קטן ממנו מאחר שהם בעי' א' והביא דבריו במרדכי פ' זה בורר וכן בהגהת אשר"י כתב דכול לומר לא אדון אלא בפני זה אע"פ שא' גדול מחבירו ומוכחי לה מהא דאמרי פגון בי דינא דרב הונא ורב חסדא דקאמר ליה מי קא מטרחנא לך גלף ונדון לפני רב חסדא אע"פ שלא הנה גדול פרב הונא נראה לי דמה שאומר לא אדון בפני זה אלא בפני זה ר"ל לא אדון בפני זה לבדו שפברת אתה אלא לפני זה עמו שאני מברר אע"פ שאינו גדול פמוהו דהא אמתני' דזה בורר הוא דקאי פדאוקי רב פפא מתני' אפי' תימא מןמחין פגון בי דינא דרב הונא ודרב חסדא דקאמר ליה מי קא מטרחנא לך ונהו מה שכתב הרמב"ם ז"ל ריש פ"ז אפי' הנה א' שפברו בעל הדין גדול וסמוף אינו יכול לכוף את בעל דינו שיידון אצל זה אלא גם הוא בורר מי שיירצה וכן בהגהה מימונית על לשון זה כתב פדאימא בר"פ פגון בי דינא דרבהונא ורב חסדא וכו' בסי' ס"ה ובלאו הכי אם פל א' יכול לומר לא אדון בפני זה אלא בפני זה מעולם לא יעמדו בדין אלא ודאי לא איירי אלא בביררה פדאמ' ובח"מ הביא דברי סמ"ג וכתב דלא נהירא שאינו יכול להסתלק אלא לגדול והוא מבין דברי הסמ"ג שלא בביררה ולכ"ע נרא' לי דאי איפא ב"ד מןמחה קבוע בעיר אח' אין אח' מן הבעלי דינין יכול לומ' לחבירו שלא מרצון אברו תברו' אתה ואברור אני אם אינו גדול מב"ד שבעיר אלא ילכו לב"ד שבעיר ויכול המלנה לכוף הלנה לב"ד הגדול

שְׁבַעֲיָא אַחֲרַת וְאִם יֵשׁ ב"ד אַחֲרֵי קְבוּעָה גְדוּל בְּעִיר אֲפִי לְנֹה יָכוֹל לַעֲכָב כְּדָאֲמַר לַעֲיִל בְּמַה שֶׁהִבִּיא נ"י בְּשֵׁם קִצָּת מִן הָאֲחֵרוּנִים אֲלָא שְׂאֵם רוּצָה מְלִנְה לְבָרוּךְ הַב"ד הָאֲחֵר אֲפִי קִטְוֹן מִמֶּנּוּ שְׂיָדוּנּוּ שְׁנִיָּהֶם הִרְשׁוּת בְּיָדוֹ וְלִנְה נְמִי מְצִי לַעֲכָב אִם הַמְלִיָּה בְּרַר ב"ד הַגְּדוּל כְּדָאֲמַר לַעֲיִל אֲלָא שְׂאֵם לֹא רְצוּ שְׁנִיָּהֶם לְדוּן דְרָף בְּרִירָה אֲלָא זֶה אוֹמֵר לַב"ד זֶה וְזֶה אוֹמֵר לַב"ד זֶה הוֹלְכִי אַחֲרֵי הַגְּדוּל וְכֵן אִם הִבְטִי דִינִין לֹא רְצוּ לְדוּן בְּיַחַד יוֹכֵל כֹּל א' מִהֶם לְכֹנֵף אֶת חֲבִירוֹ לִילָף לַב"ד הַגְּדוּל בִּינֵן שְׂהֵם בְּעִיר אַחַת וְהַמְלִיָּה יָכוֹל לְכֹנֵף לְלִנְה לַב"ד הַגְּדוּל אֲפִי לַעֲיִר אַחֲרַת וְלֹא יָכוֹף אוֹתוֹ הַלְנֹה לְבָרוּךְ וְלֹא לְדוּן בְּפָנֵי ב"ד שְׁבַעֲיִר וּבְזָה יִהְיוּ מְכֻוְנִים דְּבָרֵי הָאֲחֵרוּנִים שֶׁהִבִּיא נ"י עִם מַה שֶׁפָּתַח הַסֵּמ"ג וְחֲבִירָיו וְכֵן נוֹכַח לֹאמֵר כִּי אֲפִי כְּשֵׁיִשׁ ב' בְּתֵי דִינִין קְבוּעִין בְּעִי אֵין יָכוֹל לְכֹנֵף אֲפִי מְלִנְה לְלִנְה לִילָף לְקִטְוֹן וְלֹא לְבָרוּךְ אֲלָא הוֹלְכִים לַב"ד הַגְּדוּל שְׁבַעֲיִר וּמַה שֶׁפָּתַח הַסֵּמ"ג שְׂיָכוֹל כֹּל א' לְכֹנֵף אֶת חֲבִירוֹ בְּבִירָה הִינְנוּ כְּשֵׁאִין הַב' בְּתֵי דִינִין קְבוּעִין לַב"ד בְּעִי א' אוֹ ב' הַבְּעִלִי דִינִין הֵם מְעִיר אַחֲרַת וּבָאוּ פֶּה לְדוּן וְיִוְכְלוּ לְבָרוּךְ שְׁנִיָּהֶם אֶת שְׁנֵי בְּתֵי דִינִין וְהָא דְאֲמַרִי כְּגוֹן כִּי דִינָא דְרַב הוּנָא וְרַב חֲסֵדָא הִינְנוּ כַה"ג אִם בָּאוּ שְׁנֵי בְּעִלִי דִינִין מְעִיר אַחֲרַת דְּאֵלוּ הֵם מְעִיר זֶה בִּינֵן דְּמִסְתַּמָּא בִּי דִינִיָּהֶו דְרַב הוּנָא וְדְרַב חֲסֵדָא קְבִיעִי בְּאֲתְרֵיהֶו מְצִי כֹל חַד מִינֵיהֶו לְכֹנֵף חֲבִירוֹ לְמִיזַל לַב"ד רַב הוּנָא דְהוּי גְדוּל מְדַרְב חֲסֵדָא וּבְתוֹסְפוֹת פְּתָבוּ פ"ק עַל יַחֲיד מְנוּמָחָה שְׂיָכוֹל לְכֹנֵף אֶת הָאֲדָם בְּע"כ וְכֵן בֵּית דִּין ג' דְּקִיָּמִי בְּמָקוֹם יַחֲיד מְנוּמָחָה וְהָא דִתְנִין זֶה בּוֹרֵר וְכו' דְּמִשְׁמַע דְּמִדְעָתוֹ אֵין בְּע"כ לֹא ה"מ כְּשֵׁאֲמַר לֹא אֲדוּן בְּפָנֵי זֶה אֲלָא בְּפָנֵי זֶה אֲבָל אִם או' שְׂלֹא יָבֵא כֹל לַב"ד אוֹ אִם הוּא לְנֹה וְאֵינוּ רוּצָה לְדוּן כֹּל בְּעִיר כּוֹפִין אוֹתוֹ וְדִנִין אוֹתוֹ בְּע"כ ע"כ וְכֵן פָּתַח הָרַא"ש ז"ל שֶׁם וְאֲפִילוּ הֵכִי אֲנִי אוֹמֵר דְּכְשֵׁיִשׁ ב"ד קְבוּעַ וּמְנוּמָחָה בְּעִי אֵין א' מִהֶם יָכוֹל לְבָרוּךְ אֲלָא מִדְעַת שְׁנִיָּהֶם וְיָלְכוּ לַב"ד הַקְּבוּעַ כְּדָא וּמַה שֶׁפָּתַחוּ לֹא אֲדוּן בְּפָנֵי זֶה אֲלָא בַפ"ז הִינְנוּ שֶׁהוּא גְדוּל מַב"ד שֶׁהוּא קְבוּעַ בְּעִיר דָּאִי לֹא הֵכִי אֵין סְבָרָא שְׂיָוִיכַל לַעֲכָב זֶה עַל זֶה לְהַנִּיחַ ב"ד גְּדוּל קְבוּעַ לְבָרוּךְ קִטְוֹן מִהֶם אִם לֹא בְּרִצּוֹן לְנֹה וּמְלִנְה כְּדָאֲמַרִינֵן הַכֹּל הֵינְצָא מְדַרְף זֶה דְכָל שְׂיָשׁ ב"ד קְבוּעַ מְנוּמָחָה בְּעִיר אֵין לְנֹה יָכוֹל לְהַשְׁמִט בְּבִירָה אֲלָא כְּשֶׁהוּא גְדוּל מִהַב"ד הַקְּבוּעַ הַמְנוּמָחָה שְׁבַעֲיִר וְכֵן אֲפִי יֵשׁ ב"ד אַחֲרֵי גְדוּל קְבוּעַ בְּעִיר כֹּל אַח' מִהֶם יָכוֹל לְכֹנֵף לְחֲבִירוֹ לְלַכְתָּ לְגְדוּל וְלֹא לְבִירָה וְדְבָרֵי הַסֵּמ"ג הֵן כְּשֵׁאִין הַשְּׁנֵי בְּתֵי דִינִין קְבוּעִין וְכִמוֹ שֶׁפָּתַחְתִּי לְמַעַל הַדְרָף שְׁלִישִׁי אִם דֵּן דִּינִין א' בְּרִצּוֹן ב' הַפְתּוֹ וְחוֹלְקִים עָלָיו גְדוּלִים כְּמוֹתוֹ אוֹ יוֹתֵר בְּדָבָר שֶׁל סְבָרָא אֵי הָדָר דִּינָא אוֹ לֹא בַגַּמ' פ' א' דִּינֵי מְמוֹנוֹת אֲמַרִי הֵיכִי דְמִי שְׂקוּל הַדְעַת אֲמַר רַב פְּפָא כְּגוֹן תְּרֵי תְנָאִי אוֹ תְרֵי אֲמוֹרָאִי דְפְלִיגִי אֶהְדְּדִי וְלֹא אִתְמַר הַלְכְתָּא וְכו' וְסוּגִיא דְעֵלְמָא כְּחַד מִינֵיהֶו וְאֵזַל אִיהוּ וְעַבְד כְּאִינְדָּה הִינְנוּ שְׂיָקוּל הַדְעַת וְלִדְיָדִין מְחֻלְקֵת הַפּוֹסְקִים הֵוִי כְּאֲמוֹרָאִי וְדִינָא בְּשְׂיָקוּל הַדְעַת הוּא אֵי הֵוִי מְנוּמָחָה אוֹ נְטִל רִשׁוּת אוֹ שְׂקִבְלוּהוּ עָלֵיהֶם חוֹזֵר הַדִּין וְאִם אֵי אֲפִשֵׁר לְהַחְזִיר פְּטוֹר מְשִׁלְמִים וְאִם לֹא נְטִל רִשׁוּת וְלֹא קִבְלוּ עָלֵיהֶם אוֹ לֹא הִיָּה מְנוּמָחָה וְקִבְלוּהוּ וְטַע' בְּשְׂיָקוּל אִם נִשְׂאָ וְנָתַן בְּיָדוֹ יְשִׁלְמִים מִבֵּיתוֹ וְאִם לֹא יַחְזוֹר הַדִּין וְאִם אֵי אֲפִשֵׁר לְהַחְזִיר יְשִׁלְמִים כְּמוֹ שֶׁפָּתַח הַרְמַב"ם ז"ל פ"ה מִהִלְכוֹת סְנֵהְדְרִין וְהָרַא"ש וְאַחֲרֵים עִמוֹ סוּבְרִים דְּבְמְנוּמָחָה אוֹ ג' הַדְּיוֹטוֹת וְקִבְלוּם וְטַעוּ בְּשְׂיָקוּל קָם דִּינָא וְאֵהִנִי הַקְּבִלָה דְפְטִירִי וְכַתְּבַת הָרַאב"ד ז"ל דְּאֲפִילוּ אֵיכָא גְדוּל מְמַנּוּ, אֵין מְחֻזְרִין אֲלָא קָם דִּינָא וְלֹא מְשִׁלְמִים דְּהָא רַב יוֹסֵף גְדוּל מְמַר זוּטְרָא הָנָה וְלֹא הַחְזִירוּ וְכַתְּבַת הָרַא"ש ז"ל וְכֵן נִרְאָה וְכֵן פָּתַח בְּטוֹר וּבְמִשְׁרִים וּג' הַדְּיוֹטוֹת וְיַחֲדִי מְנוּמָחָה שְׂלֹא קִבְלוּ

דיניו דינא ומשלמי ולא מצי למימר לבעל דין זיל אהדור ובפ"ק פתב ויחיד שאין
מומחה אפילו אם קבלוהו עליהו אם טעה בשיקול חייב דאמר ליה קבילנא עלו דדינת
דין תורה ונראה דלא הוי שיקול אלא כגון תרי תנאי וכו' פדאמ' לעיל אבל אי ליפא
פלוגתא בהאי מילתא פינון שא"א לעמוד על הדבר אין פאן טעות אלא מה שפסק פסק
כמו שפתב הרי"ף ז"ל ואלו שיקול הדעת דאפליגי ביה רבי ישמעאל ורבי חייא ליפא
ראיה לרבי חייא לברורי טעמ' דרבי ישמעאל הלכה ליפא פח לאהדורי לעובדא דיליה
ומ"ה קאמר פבר הורה זקן וכו' ע"כ וקרא"ש ז"ל פ' זה בורר ונהביאו בח"מ ז"ל ולא
הוי ר' ישמעאל פטועה בשיקול הדעת פינון שלא נחלקו תנאים ואמוראים בדבר זה תחלה
ורבי ישמעאל לפי סברתו חייב ואין פח לר' חייא להוכיח שטעה אלא בסברא וחלק עליו
עד פאן ובמקדכי הביא רבינו יהודה מפרי"ש הלכה למעשה דהיכא דלא ידע אלא דברי
האחד ודן פמותו לא הוי שיקול ומה שעשה עשוי ולא ישלם פההיא דפרק זה בורר וכו'
עד פבר הורה זקן אלמא אף על גב דרבי חייא פליג עליה, מ"מ פינון שלא הנה יודע
שהנה חלוק מה שעשה עשוי ולא ישלם מביתו עד פאן לשונו ובהג"ה אשרי פתוב הורה
רבינו יהודה שירלין הלכה למעשה שאין משלם היכא דטעה בשיקול הדעת אלא אם פן
ידע דפליגי אהדדי אבל אם יש טענה בגמרא שרש"י מפרש בענין אחר והגאונים בענין
אחר ודן אותו כפי פיר"שי שיודע מה שעשה עשוי ולא ישלם דחה אבא מארי ראיתו
ומפל זה נראה אף בדבר שאין בו מחלוקת ולא סוגיא בעלמא אזיל פחד ולא הוזכר אותו
הדין בפ"י ופסק דין אחד מסברא ונחלקו עליו חכמים אחרים מה שפסק פסק ואין פאן
טעות פההיא דרבי חייא פבר הור' זקן ולא אפליגי בה מעיקרא פדאמ' לעיל ורבי חייא
גדול מר' ישמעאל דהא הוא גדול מפל בני ישיבת ר' ומשום דהנה עסוק במצוה לא
אוקמיה פדאמ' פ' הנוש' ונקרא ר' חייא רבא ובפ"ק דסופה אמרינו עלו רבי חייא ובניו
ויסדוה דומיא דעזרא והלל וכל חכמי דורו הספיקו בהוראתו בהאי עובד' ואיפסיקא
הלכתא פנותיא ואפ"ה לא אהדרה וקם דינא דר' ישמעאל ובענין מומחה פתב הרא"ש
ז"ל והכי שדר רב שרירא גאון ז"ל יחיד מומחה דחשיב פרב נחמן בדורו דפקיע במשנה
ובגמ' ופקיע גמי בשיקול הדעת ומענין בדיני פמה שני ומנסו ליה רבנן זמנין סגיין
ולא חזו ליה טעותא כגון האי הוי מומחה ועיקר לשון מומחה מנוסה וכו' הלכה בעי' דין
מומחה שמנוסה לרבים ע"כ ולפי זה בדורות אלו גם פן מי שהוא פקי במשנה ובגמרא
וספרי הפוסקים ויש לו שיקול דעת וענין בדינים פמה שנים ולא יצאה מתחת ידו דבר
שאינו מתקון וחקמתו מפורסם' לכל פתב שאל' אליו יובל מארץ מרחקי' הוא דין מומח'.

אלא שמצאתי בתשובה למהרי"ו סימן קמ"ו אחר שהבי' לשון האש"רי כת' ועת' בזמן
הזה בעה"ר נתקלקלו הדורות וכו' לא אשפסון שיהנה נקרא מומחה לרבים וכה"ג כ'
באגודה פ"ק דחולין על האי טבחה דלא סר ספינ' וכו' משמתינו לי' דעת' בזמן הנה
הת"ח מוחלין ע"ז ועו' שאין ת"ח שיודע בזמן ההוא אפ"י מס' פלה וכ"ש בזמן הנה וכתב
פי מטעם זה אין דנין דין ת"ח על ליטרא זהב ועל זה פתב שלא ראה ולא שמע שום
למדן שהיה דן לשום אדם בע"כ אעפ"י שמקצתם היו גדולי הדור ע"כ ומהרי"ק סימן
קס"ג פתב פל זה והאריף בו יותר ואפ"ה נראת דהינו לומר שאין דין בזמן הנה שיוכל
לכוף שיעמדו לדין לפניו פשאינו רוצה לדון פלל בעירו או אינו רוצה לבוא פלל לב"ד
אבל המלנה או הלנה יוכלו לכוף זה את זה כפי מה שפתו' למעלה פל א' בדינו שילף

לפני מי שהוא מפורסם בחכמה ומנומח יותר מאחרים פפי הדור וכפי המקום והר"ד ז"ל בתשובה כתב על הריב"ש ז"ל שהיה מנומח בדורו פרב נחמן.

ואם נטלו קנין ב' הפתות שהם מקבלים עליהם את פלו' לא עדיף קנין מקבלונה עליהם בסתם לגמ' הדין דאפ"ה אם טעה הוי פדין מי שקבלוהו עליהם וכדאמ' לעיל אבל אם קבלוהו בפ"ה הו' לדין הו' לטעות פטור מלשלם כמו שכתב בח"מ סימן כ"ח.

הדרך הד' אם יש רשו' לקהל לתקן ולעשות הסכמ' שלא יוכלו לדון אלא פלו' ופלוני אעפ"י שיש אחרים ראויי' לדון פמותם נראה דמצנת מינוי דיינים היא הגדולים שבעיר בחכמה ושלמים יותר מאחרים בשבע מדות שמונו חכמים בדיינים ואין אלו רשאים להסתל' מלהיו' דיינים אלא א"כ ידעו שיש לשם ראוי להוראה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ' עשרים אבל אם הדור צריף לו אינו יכול להסתלק וקרינו עליה ונעצומים פל הרוגיה וכו' בני העיר חייבים למנות את זה שהגיע להוראה ולא אחרים שלא הגיע להוראה וכיון שהגיע להוראה נראה דיכולים למנותו אפי' יש אחרים גדולים ממנו דכמו שהם יכולים להסתלק פינו שיש שם ראוי להוראה כדאמ' ה"נ הם יכולים למנות קטנים ממנו פינו שהם ראויים להוראה והא דמניא אחר חכמים לשיבה אחר רבי אליעזר ללוד אחר ריב"ז וכו' היינו מצוה לבעל דין כדמניא צדק צדק תרדוף הלך אחר בית דין יפה אחר רבי אליעזר וכו' דהיינו למי שהולך לב"ד והם הבעלי דינים שהם יכולים לכוף זה את זה ללכת לפני ב"ד יפה על הדרך הנז' למעלה ואפי' יש ב"ד מנומח קבוע בעי' ואפי' שנתמנה אם בא לפניו דין שצריף לדמותו צריף לימלא עם מי שגדל ממנו בחכמה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ' עשרים ונראה דאין קהל יכולים לעשות הסכמה שלא ילכו לדין אלא לפני הב"ד שקבעו אפי' הוא מנומח אי איכא גדול ממנו דהא מצווין הו' הבעלי דינים לילך מן התורה אחר ב"ד יפה כדכתיב צדק צדק תרדוף כדאמר ויכולין לכוף זה את זה וה"ר שמעון ב"ר צמח ז"ל כתב שאם הספיקו בני העיר למנות דיינים ואם יסתפק להם הדין ישאלו לחכמים אשר בדור והטילו חרם בדבר העיקר על תקנתם הוא בעונש החרם וכו' דאע"ג דביחזי שקבל עליו לדון לפני פלו' בעיניו קנין או גמר דין בהסכמת רבי' דכחן יפה אין היחיד יכול לחזור בו לבטלה וכתב שכן כתב הרשב"א ז"ל בתשובה וא"כ כשחייבו את הבעל דין אינו רשאי לסרב וכן אין בעל דין יכול לכוף את חברו לבוא לפני דין אחר אלא אם כן שניהם נתרצו בדין אחר וכו' ואפילו לפני המנומח אינו יכול לכוף וכו' ובתקנה זו יכולין לסלק רשות פל מנומח מלדון בכפיה ואפי' לבר' המנומחין עמהם אין יכולין לכוף וכו' פינו שהבעלי דינים והצבור קבלו עליהם זהו קיצור לשונו ואפילו הכי נראה לי דהיינו מפני שהתנו שאם יסתפק להם אי זה דבר ישאלו לחכמי וכן מפני שנעשית ההסכמה במאמר חכמי העיר וברשותם שיתנו רשות למנות אותם הדיינים כמו שכתב שם אבל אם נעשה ההסכמה בלי רשות החכמים או בלי רשות הגדולים יותר מאותם הדיינים שמונו ואפילו הם מנומחים אינם יכולים למנוע הבעלי דינים שרוצים ללכת לדון לפני ב"ד יפה מאותו ב"ד דאין בני העיר רשאים להסיע על קיצותן אם יש שם אדם חשוב שלא בפניו כדאמ' בהשנותפ"י ופי' אדם חשוב ת"ח על הצבור וכיון דהסכמה זו היא למנות אדם חשוב לב"ד אם כן אם יש גדול מהם הוא עתה כחשוב ונבא לענין ההסכמה שנשאלנו עליה והוא דבר פשוט שיכולים לעשות ההסכמה זו שלא ידון מי שהו' פחו' מארבעים שנה פינו שהם ממנים ב"ד יפה הראוי להוראה

והעובר יהיה בעונש אם הסכימו רוב אנשי העיר בה ולא אזלי בטר רוב ממון פיון שאינו דבר שבממון אלא אחר רוב נפשות כמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובה כלל ז וצריך לבאר ענין רוב זה שאם הם קהלות קהלות וקצתו רוצין להיות נכללים בכלל ההסכמה וקצתם אינם רוצים צריך שיהיו רוב מכל בני הקהלות דאם יש קהל שלם שאינו רוצה להיות נכלל בהסכמה והם פורעי מס בפני עצמם וענייה' מוטלים עליהם הוא בפני עיר אחרת לענין זה אם יש ביניהם ראוי להוראה ובלאו הכי נר' דכיון דיש רוב נפשות בעיר מרוצים בהסכמה אפילו יש קהל שלם במיעוט יהיו נגררים אחר הרוב דאחר רוב עיר אזלי וכדא' בני העיר רשאין להסיע על קיצותן ולא אמרי בניבית הפנסת ובירוש' הזכירו ג' מבית הפנסת כמו שהביא אדם וחוה נתיב י"ד ונר' דהיינו שצריך שיהיו בכל תיקוני העיר אנשים מעשם בה"כ ובית הפנסת להתייעץ בתקוני העיר ובהסכמות וכיון מכל בני הפתי פנסיות נתנו רשות לכל הנקבצים לעשות מה שיראה בעיניה' אם רובם הסכימו הסכמה א' היא מקניימת על המיעוט שביניה' ועל כל בני הקהל' אעפ"י שאנשי בית הפנסת א' שנקבצו במעמד וקבוץ ההוא לא הסכימו הם בטלים ברוב וקהלתם גם כן בטיל' ברוב הקהל' דהשתא הווי פולהו בני עיר אחת כיון שהוא מנהג ביניה' להתקבץ מכל הקהלות פשרוצים לעשות הסכמה א' או כל דבר שהוא תקון העיר אם כן בהסכמה זו שנעשה במצרים שלא יוכלו לדון כי אם בני מ' שנה אם נתועדו לעשות הסכמה ראשי הקהלות הנהוגים להתנועד בכל דבר שיש בו צורך ותיקון העיר ועלה ההסכמה זו בהסכמת רובם חייבים כל בני העיר לקיימה כי הם בני העיר א' בפרט מצרים כפי הנשמע כל הקהלות הם פקהל א' במס ובעניינם וכדאמ' ואם היתה הסכמה זו ע"פ הרוב קיימת כמו שכתבתי לענין שלא ידון לבדו מי שהוא פחות ממ' שנה ואף גם זאת אם ירצה אחד פחות ממ' שיהיה גדול בתוך' יותר מכל בני עירו לא תחול ההסכמה עליו כיון שיכול להורות ויכול אחד מבעלי הדין לומר לגדול קאזילנא או אם לא יהיה בעיר ראוי להוראה אלא זה ראוי שלא הגיע למ' ואין פוננת עושי ההסכמה' להספי' על דבר שהוא שלא כדיון שהרי הם שואלים אם יכולים בדין לעשות הסכמה זו וכן לענין צירוף לג' נר' דיכולי' להצטרף חד לגבי תרי דלא נפיק שמה דהוראה אלא לרובא דהיינו דהווי תרתי דאית לכל חד טפי ממ' שנין ובירוש' מוכח דמבין י"ג שנה ומעלה פשר לדון וכמו שהביא בח"מ ובמשרים ויש מן הגאונים או' דבפחות מי"ח אינו דן דיני ממונות מהא דאמ' שמואל כל דין שדן יאשיהו מח' ועד י"ח החזיר לבעליו וז"ל דהיינו שהוא פשר לאיצטרפי בחד מגו תלת' בן י"ח או בן י"ג דאי לחודיה הא אמרי' ועד כמה עד מ' והיינו לדון יחידי כדמשמע מהא דפריי' והא רבה אור' וכל ימיו לא היו אלא מ' וחינו שהורה יחידי ובפחות מארבעים שנה מיהא שלא להורות בפני עצמו מהני הסכמתן דהא למה שכתב רבינו יונה והר"ן ז"ל אינו יכול להורות אלא בשוין שאין גדול ממנו ולרבינו ישעיה ז"ל אפי' אין גדול ממנו אלא שנה לו אינו יכול להורות אלא אם כן היא גדול מכלם ולרי"ף דסתם ולא הביא הא דפריי' והא דמשני אלא עד כמה עד מ' משמע דסביר' ליה דכל שלא הגיע למ' אינו יכול להורות ואפילו הוא גדול וצ"ע וכן גם כן הרא"ש ז"ל אלא שבונו בקיצור הפסקים כתב פחות ממ' אינו מורה אלא כשאין גדול ממנו והאי לישנ' דאינו מורה או אינו יכול להורות לעינפובא נמי משמע דאיסורא איכא כדמשמע פשטיה דקרא פי רבים חללים הפילה וכו' וכן בס"מ כתב בפ' ואם הורה עבירה היא בידי דנר'

דאפילו מנוהו הצ'יבור עליהם אסור לו להורות כל שיש גדול ממנו בעיר דהכי משמע ממאי דמשני התם בשוין ולא משני פשמנוהו הצ'יבור עליו ועוד דלא פקעי צבור אסור דרביע עלוני' וא"כ לכולהו הני רבירבי איכ' איסור בהורא' פחו' ממ' וחל' ההסכמ' ונהרמב"ם ז"ל נר' לכאור' דיכול להורות אם הגיע להורא' אפי' פחו' ממ' ואפ"ה אי לא ידעי' דהני פחו' ממ' אם הגיעו להורא' או לא פינו דאיפא גדול מהם בעיר חייילא ההסכמ' ואפילו הגיע להורא' פינו שיש בעיר גדול מהם כמו שפכתנו למעל' ובסוטה פ' הנה נוטל מיייתי האי מימר' דרב פדמייתי לה בע"ז ופי' רש"י ז"ל בשוין אם שוין בכתמה מותר להורו' או שאין זקן ממנו בעיר והקשו בתוספו' מפר' הורא' דמשמע דבשוין אין לו להורות וכתבו דלהכי מסתברא הכא לפרש והא רבה דאורי וכו' בשוין הא דאמר שאין לו להורות עד מ' היינו פשונה לגדול העיר בכתמה וגדול העי' הגיע להורא' הלכך פינו שיש שם חכם כמותו שהגיע להורא' בשני' והוא לא הגיע לשני הורא' אין לו להורות לפניו אבל אם גדול העיר הוא בכתמה אע"ג שלא הגיע לכלל שנים מורה ורבה גדול העיר בכתמה הנה ע"כ והיינו כמו שפי' למעלה לסברת רבי' ישעיה שפוכר דבשוין אינו מורה אלא כשהוא גדול וכן לסמ"ק וכוננתי לדעת גדולים והרמב"ם ז"ל שכתב סתם אם הגיע להורא' שהוא בכלל ועצומים כל הרוגיה נר' דהיינו כשהוא גדול מכל בני עירו כסברת רבינו ישעיה כמו שכתב וכן חכם שהגיע להורא' ואינו מורה הרי זה מונע תורה ונותן מכשולות לפני המורי' ועליו נאמ' ועצומים וכו' משמע בהדיא דאורי כשהוא גדול דאי איכ' גדול כמוהו בעיר אינו מונע תורה ואינו נותן מכשול וכן בהלכות סנהדרין כתב והוא שיהיה הדור צריך לו ומה שפי' בב"י על הרמב"ם ז"ל סימן רמ"ב לא נהירא ע"ש ואם פן חייילא ההסכמה אפחות מכן מ' פדאמ' לעיל לכ"ע ובצירוף לב"ד אחר אין יכולים להסכים שלא יצטרף דליכא תקנת' ומיגד' מלתא בכך.

כלל העולה מן הדרכי' מדרב' א' עולים ו' דברים א' דז' דברים הצריכין לב"ד של ג' הו' לעיפובא ב' להרא"ש דסגי בחז דגמיר סגי נמי לשאר הז' דברים ג' יחיד מומחה יכול לכוף לדון לפניו אי ליכא ב"ד גדול ממנו בעיר פשאינן בוררים ד' בעיר שיש בה מאן דגמיר אין ממנין ערפאות דלית בהו מאן דגמיר ה' תלמיד בחיי רבו אפילו גמיר אל יורה בדבר של איסור אלא בנטילת רשות וחזק לג' פרסאות ולדיני ממונות בנטילת רשות סגי אפי' תוך ג' פרסאות: ופחות ממ' אפילו אין רבו בחיי' והגיע להורא' אל יורה אלא כשאין גדול ממנו אלא שנה לא וי"א דאל יורה אלא כשהוא גדול מן החכמים דרף ב' א' יחי' מומח' עדיף מג' הדיוטות דהני ב"ד יפה לגבייהו ואי איכא גדול ממנו בעיר אפילו לנה יכול לעכב ואם אין זה גדול מנה אין שומעין אלא למלנה ב' וכשנה בורר ונה בורר אפילו לנה יכול לברור מי שאינו גדול כמו האחר ג' אי איכא ב"ד קבוע בעיר אין אחר מהם יכול לכוף את חבריו לברור אלא אם פן הוא בורר גדול מהב"ד ואם יש ב"ד אחר גדול בעיר אפילו לנה מצי מעכב ואם ב' בתי דינים קבועין בעיר אין יכול לברור ואפילו לנה מעכב והולכים לב"ד גדול: דרף ג' א' כשדן וא"א לעמוד על הטעות אלא בסברא לא הוי פטעות בשיקול הדעת אלא מה שדן קיים ב' ליכא מומחה בזמן הזה ואפ"ה פופין זה את זה ללכת לגדול כפי הדור וכפי הדינים הנז' בענין מומחה ג' אפילו נטל קנן יכול לחזור בו אם טעה אלא אם פן פי' אפילו בטעות: דרף ד' א' אין ממנין אלא גדול שבעיר ואינו רשאי הוא להסתלק אם אין שם ראוי להורא' ב' כשיש ראוי להורא' כמו שהוא

יכול להסתלק פן הקהל יכולים למנות את הראוי אפילו יש גדול ממנו אלא שהבעלי דינין מצוה ללכת לגדול שהוא ב"ד יפה: ג' כשיש גדול בעיר צריך לימלה בגדול ממנו כשהוא מדמה דבר לדבר.

ד' אין בני העיר יכולים להספיק על הבעלי דינים שלא ילכו לגדול שהם מצוונים ללכת לב"ד יפה: ד' יכולין להספיק על פחות ממ' כשיש גדול מהם כפי מה שכתוב בדרה"א. ה' אין יכולים להספיק שלא יצטרפו לב"ד שלש' שהם בני מ' ה' יגדל בנינו לת"ת וגדיים יעשו תניישים ותניישים גברי רב רבי להורות הוראות בישראל ולהקים תורה על תלה ויקיני' לנו כל חכמי ישראל אמן נאם המבי"ט: רפא בא אלי תלמיד א' שמו משה ברוך ושטר צנאה בידו ואמר לי כי החכ' ה"ר משה נאגארה י"ץ שלחו להראות לי הצנאה הנ"ז שהיה כתוב בה שהודה כ"ר שלמה בלץ שהיה חייב לכ"ר שמואל חלוטיל המצנ' ק"ק סול' ושכל החובות היו על ר' שלמה הנז' וכל הבגדים שבחנות שיחלקו הוא ובנו יצחק חלוטיל והיה כתוב אחר חתימת העדים שר' שלמה הנז' נטל קנין ושבע לבאי פח האמדנ' אמו של כ"ר יצחק הנ"ל לפרוע לה הקן סול' כמו שכתוב בשטר ביניהם ושאל ממני התלמיד בשם החכם הנז' אם היה נ"ל שהיה חייב כ"ר שלמה הנז' לפרוע הק"נ סול' לירשי כ"ר שמואל נ"ע הנ"ל ולא יהיה נאמן ר' שלמה הנז' לומר פרעתי והשבתי לו כי היה נאמן לומר פרעתי כיון שהיה כתוב בנטילת הקנין והשבעה כמו שכתוב בשטר שביניה' שנראה שהיה ש"ח כתוב על הק"נ סול' ואולי פרע וקרעו השטר כי מה שכתוב כאן הוא גילוי מילתא בעלמא אחר כף נראה שעמדו עוד לפני הבעלי דינים וטענו טענותיה' ונכתבו הטענות קודם שקראו לפניו שטר הצנאה וכתבו כי הוא אמר שלא הודה הוא שנשאר חייב ק"ק סול' ומה שנשאר בידו אחרי מות כ"ר שמואל נ"ע הנ"ל קצת פרע בחובו' שהיו חייבים וקצת פרע לאלמנת כ"ר שמואל נ"ע הנז' זהו ככל מה שהיה כתוב בטענות בזה הענין כפי מה שראינו בשטר הטענות שהביא לי התלמיד הנז' בשם רבו הנ"ל שאמר לי שאומר לו אם היה מוחזק כפרן במה שאמר שלא הודה ושחובו' לא היו עליו לבדו ובשטר הצנאה כתוב בהפך אמרתי לו כי לא היה כפרן מכל וכל.

אחר כף בא אלי הירש כ"ר יצחק הנ"ל התובע וחסור והראה לי שטר הטענות ואמר שאומר לו אם היה מוחזק כפרן כ"ר שלמה הנז' ויהיה חייב לפרוע הק"נ סול' כי כן היה דן לו החכם הנז' אמרתי לו כי גם שהיה כפרן לא היה כפרן בכל ולא היה חייב כל הק"נ סול' אלא מה שיתאמת שהיה כפרן עליו ונמצא עמי אז החכם ה"ר יעקב ברב י"ץ ונשאתי ונתתי על זה עמו באי זה אופן יתחייב זה או במה יתחייב אחר כף בא אלי התלמיד הנ"ל בבית הפנסת בשעת הערבית ואמר לי הנה הפסק דין שכתב החכם הנ"ל ואמר לי שתראה אותו אם הוא נכון ואחר שגמרנו תפלת ערבית לקחתו בידו וקראתו והחזרתו בידו ואמרתי לו אלו הדברים ממש תאמר לו שיקח עצתי ולא יתן עדיין הפסק דין ביד הירש כ"ר יצחק התובע הנ"ל עד שישלח לי שטר הטענות שאחזור לראותם ואז אכתוב לו מה שיראה לי ואח"כ ידון מה שיראה בעיניו הלא התלמיד ולא יספ לפרת לבוא עוד ובא אלי כ"ר שלמה הנז' ואמר לי שאמרו לו שכתב עליו פסק דין שפרע והיה צועק על הדיין ואז אמרתי לו אני חושב שלא נתן עדיין הפסק דין כי הוא שלח לי שאראנו ושלחתי לומר לו שיחזור וישלח לי הטענות ואני אכתוב עליו מה שיראה לי

ולא שלח: ונראה לי שאין פח בשום דין לחייב אותו משום כפרן שיפרע ק"ן סול' כי הוא טען שהי' אמת שהיה ק"ן סול' קרן בידו בחיי כ"ר שמואל נ"ע ושלקח השבעים מהם כ"ר שמואל נ"ע בחייו קודם שייעשו חשבון מן הריוח ושאחר פטירת כ"ר שמואל נ"ע עצמו מה שנשאר בידו מהם פרע לאלמנת כ"ר שמואל נ"ע הנ"ל ומהם פרע בחובו ואפשר כי חזרו להיות ק"ן סול' פחות מעט בשעת הצנאה עם הריוח שהריוחו מקודם שעמה נכנס בחשבון כמו שכתוב בצנאה כי מה שלקחו עד עתה היה מן הריוח ומהם פרע דרך משל עשרים לאלמנתו והשאר בחובות ויהיה חייב, הוא במה שפרע לחובות כי אינו נאמן לומר שהיו על שניהם אלא עליו לבדו הם כמו שכתוב בשטר הצנאה או אפשר שפרע לאלמנתו דרך משל מאה ועשרים והשאר פרע בחובות ולא תחייב אלא במה שפרע לחובות והוא מעט ואין הענין יכול להתברר אחר שעברו יותר משלשה ששטו' ואפשר הוא ששכח אלא שהוא יודע שלא נשאר חייב כלום ואינו מודה הוא שחי' שום דבר כדי ש' מתוך שאינו יכול להשבע ישלם הפל שהרי הוא אומ' כי כל מה שנשאר עליומהק"ן סול' אחר שפרע החובות הפל פרע לאלמנה ולדבריו לא נשאר חייב שום דבר כי הוא אומ' כי החובות היו על שניהם וגם כי אינו נאמן על זה שהעדי' מעידים שהחובות היו עליו לבדו מה שיתברר שפרע בחובו' הוא חיי' לפרוע ולא נודע על כמה מן הק"ן סול' נעשה כפרן וליכא הכא מתוך שאינו יכול לישבע ישלם שאין פאן שבועה דהא איכא ב' עדים וחיוב לפרוע אלא שאינו יודע כמה הוא ואם כן מה ישלם ואפילו היה חייב לישבע כמה היו החובות ואינו יכול להשבע שהרי אינו יודע לא אמרינו מתוך שאינו יכול לישבע משלם כמו שהביא בטור חשן משפט סימן ע"ה בשם הרמ"ה ז"ל דלא אמרינו מתוך שאינו יכול כו' אלא בשבועה דאורייתא ולא בשבועה דרבנן וכן בס"ה מצנה פ"ח וגם אם היה אומר שהיה יודע כמה היו החובות ולא היה נאמן לישבע שהרי נעשה כפרן עליהם אלא שנראה שאינו יודע כי הוא אומר כי מה שנשאר בידו אחר פטירת כ"ר שמואל נ"ע הנ"ל פרע מהם לאלמנתו ומהם בחובות ואפשר כי עם הריוח שהריוחו המעות אחר שלקח כר' שמואל נ"ע בחייו השבעים חזר להשלים הקרן דרך משל עד קמ"ט סול' ולא הוכחש אלא בפרח א' ואפשר שחסרו יותר וכן בחובות שאומר שפרע מהם הוא מוכחש שהרי העידו העדים בשטר שהוא הודה שהחובות היו עליו ואם כן היה חייב במה שהיה פחות מן הק"ן בשעת הצנאה ובמה שעלה סך החובות שאומר שפרע כי בשני דברים אלו לבד הוא שנמצא כפרן ממה שכתוב בצנאה ואיך יוכלו הדנינים שדנו דין זה לחייבו בק"ן סול' והרי פסקו כל הגאונים הלכה כר' חייא דפליג אר' אפטוריקי פרקא קמא דמציעא במנה לי בידך והלה אומר אין לה בידו כלום והעדים מעידים עליו שעדיין יש לו אצלו חמשים שישלם חמשים וישבע על השאר וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פרק רביעי מהלכות טוען הרי שנעשה כפרן שאמר אין לה בידו כלום ואפילו הכי אינו משלם אלא מה שהעידו העדים עליו ועליהם לבד נעשה כפרן ונשבע על השאר וכתב שם בהגהה מפאן פסק מורי שיחי' דהנמצא שקרן בא' מטענותיו לא נעשה שקרן בשאר טענותיו וכן בהגהה פרק ששי פתב הא דהחזק כפרן היינו דווקא לאותו ממון ומצאתי למהרי"ו תשובת ק"ע על מי שהוכחש מפי עדים שהעידו עליו שהיה שותף ראובן והוא הכחיש קודם דאפילו הכי אין לחייבו ממון כיון שטען שלא עשה שום זקיפה על מעות השותפות והביא מה שכתב הרמב"ם ז"ל לפרק עשירי מהלכות

שנותפין הרי שטען עדיין שנותפין אנוחנו וכו' והלא אומר לא נשתתפנו מעולם והביא התובע עדים שהיה שותפו וחזר הנתבע ואמר חלקנו אין שומעין לו שהרי הוחזק כפרן לשובועה זו וישבע שבועת השותפים ע"כ הרי שאינו מוחזק כפרן אלא במה שהכחישוהו העדים לבד ובקצת הטענה שלא הכחישוהו בזה אינו נקרא כפרן ועובדא דינו עדיפא מהני כי הוא אומר קודם שהיה הקרן של כ"ר שמואל נ"ע הנ"ל בידו ק"ן ושלקח בחייו שבעים ושאתר פטירת הר' שמואל נ"ע ממה שנשאר בידו פרע לאלמנתו ולחובות והעדים שבשטר הצנא' מעידים עליו כי בשעת פטירת כר' שמואל הודה הוא שנשאר בידו מהקרן ק"ן סול' ואפשר שנשאלמו ק"ן פחות מעט עם הריוח שהרויח אח"כ שכן כתוב בטענות שלקח השבעים קודם שיעשו חשבון ואפשר שאחר שעשו חשבון נמצאו הק"ן סול' פחות מעט ונקראו עתה קרן ואינו מוכחש אלא במה שהיה פחות מק"ן וחסד החובות שפרע שהעידו העדים שהיו עליו וכפי מה שכתוב בטענות בענין החובות אפשר לישוב ולתרץ דיבורו שלא יהיה כפרן אלא בדבר מועט ולא בחובות דכל היכא דאפשר לתרץ דיבורו כי היכי דלא להוי כפרן מתרצינו וכמו שכתבו המפרשים ז"ל כשהוא אומר איני חייב או אין לה בדי כיום וכיוצא בזה והביא עדים שהיו לו בידו דיוכול לומר פרעתי ולא הוחזק כפרן וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ו מהל' טוען ובגדון זה כתו' בטענת של רבי שלמה הנ"ל שאחר פטירת כ"ר שמואל כל מה שנשאר בידו בין ממעות בין מבגדים ומסחנות הננות בין ממה שגבה מהחובות שהיו חייבים להם מהשנתפות פרע לבעלי חובות שהיו שניהם חייבים וכל מה שנשאר בידו מנכסי אביו אחר שפרע כל החובות עשה חשבון עם אלמנתו ופרע לה הכל ע"כ ואפשר לתרץ דבריו כי החובות היו עליו כמו שכתוב בצואה וגם הק"ן סול' פחות מעט היו קנימי' עליו ומפני שהיו חייבים להם ג"כ חובות שהיו עולים קרוב לסך שהיו חייבי' להם לאחרים קבל הוא עליו הק"ן פרחים פחות מה שה' קנימים ומן החובות שייגבה יפרע החובות שהיו חייבים ועל זה אמרו העדים שהיו עליו והיו נשארם עדיין הק"ן פרחים קנימים עליו שהרי כתוב בטענותיו שמכ' מה שנשאר בידו ובכללם החובות שהיו חייבים להם שעלה הכל דרף משל מאתים סול' או יותר פרע לחובות וכל מה שנשאר פרע לה שאפשר שיהיה פחות מעט מק"ן סול' ומה שכתוב אח"כ בטענותיו שלא נשאר בידו סך הק"ן סול' קנימים כמו שכתוב בצנא' אלא מה שנשאר בידו היה לפרוע מהם החובות תחלה הוא על זה הדרף שלא נשאר בידו הק"ן שלמי' כי מקודם היו ק"ן ולקח הוא שבעים קודם שיעשו החשבון מהריני' ושאתר פטירתו כל מה שנשאר בידו מעות ובגדים מסחורות הננות וגביית החובות מהשנתפות פרע החובות וכל הנשאר עשה חשבון עם אלמנתו ופרע לה הכל ואפשר הוא שכל אלו הדברים יעלו הרבה יותר מן הק"ן סול' שיהיה במותר כדי פרעון החובות תחלה והשאר שפרע לה יהיה קרוב לק"ן סול' עם הריוח שנכנס בחשבון אח"כ שהרי כתוב בצואה כי כל מה שלקחו למזונותיהם וכו' הכל היה מן הרויח והם השבעים סול' שטען הנתבע שלקח כר' שמואל ושגם הוא לקח ולא יהיה כפרן לפי זה אלא במה שיהיה פחות מק"ן סול' ולא נודע כמה הוא כי הוא אומר שאינו יודע כמה היה וכן מה שהשיב על מה שישאלו לו אם נעשה עליו ש"ח שאם לא היה חייב איך היה לו לעשות ש"ח אינו רוצה לומר שלא היה חייב כלל שהרי אומר קודם שיגראו לו הצנא' שהיו ק"ן ושלקח קודם החשבון מה שלקח ואח"כ מן הכל פרע החובות ופרע לאשה

כְּמוֹ שֶׁפְתוּב לְמַעַלָּה א"כ מֵה שֶׁאָמְרוּ שְׂאָם לֹא הָיָה חַיִּיב אִיךָ הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת ש"ח הוּא שְׂלֵא הָיָה חַיִּיב כָּל הַק"ן אֲלֵא פְחוֹת מֵהֶם כְּמוֹ שֶׁפְתוּב לְמַעַלָּה וּבְזֵה הַפְּחוֹת הוּא שֶׁנַּעֲשֶׂה כִּפְרָן וְאִינוֹ נוֹדַע כְּמָה הוּא נֶאֱפֵל יֹאמֵר הוּא שֶׁיּוֹדַע כְּמָה הוּא הַפְּחוֹת אִינוֹ נֶאֱמָן עַל זֶה כִּי הוּא כִּפְרָן עֲלָיו וְהַתּוֹבֵעַ נִשְׁבַּע לומר כְּמָה הָיָה זֶה הַפְּחוֹת מִן הַק"ק וַיִּשְׁלַם וְכְמוֹ שֶׁפְתוּב הָרִיב"ש ז"ל תְּשׁוּבָה שֶׁנ"ד מֵהוּא דפ"ק דְּמַצִּיעָא הַחֲזוּק כִּפְרָן לְאוֹתָהּ אֲצֻטְלָא גַבֵּי כְּלִתִּיהָ דְשִׁבְתָּאֵי וּמִפְּנֵי שֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁאִינוֹ נוֹדַע ג"כ לְתוֹבֵעַ אִם נִתֵּן לְאִמּוֹ אוֹ כְּמָה נִתֵּן לְאִמּוֹ שֶׁהָרִי הוּא תּוֹבֵעַ מִמֶּנּוּ כָּל הַק"ן א"כ שְׁנִיֵּיהֶם אֵינָם יוֹדְעִים כְּמָה הוּא הַפְּחוֹת וּמִפִּי הָעֵדִים הֵם חַיִּים שֶׁפְתוּב בְּשִׁטְר הַצְּנוּאָה שֶׁהָיוּ קִיּוּמִים הַק"ן סוּל' בְּיָדוֹ בְּזִמְנֵי הַצְּנוּאָה וְהוּא חַיִּיב כְּמָה שֶׁהוּא פְחוֹת וְאִין הָעֵדִים וְלֹא הֵם יוֹדְעִים כְּמָה הוּא הַפְּחוֹת וְהָיוּ כְּמִי שֶׁמְכַר שְׂדֵה אוֹ עֶבֶד וּשְׁנִיֵּיהֶם אֵינָם יוֹדְעִים אִם הוּא הַקָּטָן אוֹ הַגָּדוֹל כְּדִתְנֵן פ' הַשּׁוֹאֵל דְּחוֹלְקִים וְכַתֵּב הָרַמְבַּ"ם ז"ל פ' עֲשָׂרִים זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדַע וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדַע וְאֵינָם בְּרִשׁוֹת א' מֵהֶם יִחַלְקוּ וְהָכָא דְהַתּוֹבֵעַ אֵין בְּיָדוֹ כְּלוּם הָיוּ הַמּוֹצִיא מִחֲבִירוֹ וְעֲלָיו הָרֹאֶה וְגַם כִּי יֵשׁ אֵיזָה דְּחֻסָּה בְּלִשׁוֹן הַטְּעָנוֹת לִיִּישָׁב בּוֹ מֵה שֶׁפְתוּבֵי שֶׁאִינוֹ כִּפְרָן בְּחֻבוֹת כָּל מֵאֵי דְאֶפְשָׁר לְתַקְנָע וּלְתַרְוִצֵי לִישְׁנִיָּה כִּי הֵיכִי דְלֹא לְהוּוֹ כִּפְרָן טוֹבָא מְתַרְצִינּוּ כִּי הֵיכִי דְאֶמְרִי' בְּאֵינִי חַיִּיב לָךְ כְּלוּם דֹּאע"ג דְּמִשְׁמַע לְהַד"ם וּמִשְׁמַע פְּרַעְתֵּי מְתַרְצִינּוּ דִּיבּוּרִיָּה וַיְכּוֹל לומר פְּרַעְתֵּי וְאֶפְל' נֶאֱמַר דְּהָיוּ כִּפְרָן נְמִי לְכָל הַחֻבוֹת שֶׁאוֹמֵר שֶׁפְרַעַם מְכַלֵּל הַק"ן סוּל' וְהָעֵדִים מְעִידִים שֶׁהֵם עֲלָיו הָרִי אֵינָם יוֹדְעִים כְּמָה הֵם הַחֻבוֹת שֶׁפְרַעַם מְכַלֵּל הַק"ן אִם א' אִם ק' וְגַם הָעֵדִים אֵינָם יוֹדְעִים וְהָיוּ הַתּוֹבֵעַ מוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עֲלָיו הָרֹאֶה כְּמוֹ שֶׁפְתוּבֵנוּ וְאִם יוֹכֵל הַתּוֹבֵעַ לומר שְׂלֵא הָיוּ הַחֻבוֹת פְּחוֹת מִעֲשָׂרָה פְּרָחִים דְּרָף מְשַׁל כִּי אִינוֹ יוֹדַע אִם הָיוּ יוֹתֵר יִפְרַע לוֹ עֲשָׂרָה פְּרָחִים וְאִם הוּא לֹא יוֹדַע כָּלֵל וְהַנְּתַבֵּעַ יָדַע שְׂלֵא עָלוּ כָּל הַחֻבוֹת לַעֲשָׂרָה פְּרָחֵי ד"מ יִפְרַע תִּשְׁעָה וַיִּשְׁבַּע שֶׁאִינוֹ יוֹדַע שֶׁהָיוּ יוֹתֵר דֹּאע"ג שֶׁנַּעֲשֶׂה כִּפְרָן לְזֶה וְלֹא יִשְׁבַּע כְּדֹאמְרִי' לְעִיל גְּרָאָה לִי דְכִינּוֹן שֶׁכְּנָגְדוֹ אִינוֹ יְכוֹל לִישְׁבַּע אִם הָיָה חַיִּיב שְׁבוּעָה וְלֹא לְטַעוֹן מִשׁוּם דְּאִינוֹ יוֹדַע כָּלֵל כְּדֹאמְרִי' הָיוּ כְּהָאֵי דְאֶמְרִי' דְּהֵיכָא דְהָאֵי יָדַע וְהָאֵי לֹא יָדַע נִשְׁבַּע הֵוּא דְיָדַע וּשְׁקִיל כְּמוֹ שֶׁפְתוּב בְּמֶרְדְּכִי פ' הָאֲשָׁה שֶׁנִּפְלוּ וּמִיִּיתֵי לָהּ מֵהֵרִי"ק תְּשׁוּבָ' עֲשִׂירִי וְכ"ש הָכָא דְנִשְׁבַּע לְהַפְטֵר וְכַתֵּב הָרַשָּׁב"א בְּתְשׁוּבָה עַל מִי שֶׁתְּבַע מִחֲבִירוֹ ק' קַפִּיזִין מְלַח וְהוּא אָמַר לְהַד"ם וְהוֹצִיא כְּתֵב יָדוֹ שֶׁהָיָה חַיִּיב לוֹ מְלַח וְלֹא נִזְכַּר שׁוּם סְכוּם וְחִזּוּר הַנְּתַבֵּעַ וְאָמַר לֹא הָיוּ אֲלֵא שְׁנֵי קַפִּיזִין כְּתֵב שֶׁהוֹחֲזוּק כִּפְרָן וְחַיִּיב בְּכָל שֶׁהָרִי הַחֻכְשׁ ע"י הַכְּתֵב וְאֵין בְּכַתֵּב סוּף יָדוּעַ וּלְפִיכֹף נִתְפָּשֵׁטָה הַהַכְּחָשָׁה בְּכָל ע"כ וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּכַפֵּר בְּכָל וְהוֹכַח שֶׁפְסַתֵּם שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהוּא בְּכָל אֲבָל הָכָא מֵה שֶׁאוֹ שֶׁפְרַע לְאֲשָׁה לֹא הַחֻכְשׁ בּוֹ אֲלֵא כְּמָה שֶׁאוֹמֵר שֶׁפְרַע לְחֻבוֹת מִן הַק"ן וְאִינוֹ יָדוּעַ כְּמָה הוּא כְּדֹאמְרִי' וְהָיוּ כְּהֵיא דר' חַיָּיא דְמָנָה לִי בְּיָדָךְ וְאָמַר לְהַד"ם וְהָעֵדִים מְעִידִים עַל חַמְשִׁים דְּלֹא נִתְפָּשֵׁט' הַהַכְּחָשָׁה בְּכָל וְהָכָא נְמִי לֹא שָׁנָא וּמֵה שֶׁעַשׂ' הַדְּיָיִן הַנִּז' הוּא וְהַחֻחוֹתִים עִמּוֹ כִּפְרָן אֵת הַנְּתַבֵּעַ בְּעַנְיַן הַבְּגָדִים לֹא הִבִּינוּ מֵה שֶׁפְתוּב בְּצוּאָה וּבְפִינּוֹ חוֹתְמֵי מִטָּה כו' שֶׁכְּשִׁיתְּפָרְדוּ וְכו' שֶׁיִּקַּח כָּל א' מֵהֶם מִהַבְּגָדִים אוֹ מֵאֵיזָה דְּבָר שֶׁיִּמְצָא בְּחֻנוֹת מֵהַשְׁוֹתָפוֹת חֲלָקִים שְׁוִים וַיִּחַלְקוּ הַכָּל לְחֻצָּאִין עַד כָּאֵן וְחֻשְׁבוּ כִּי זֶה הָיָה שְׁוֹתָפוֹת אֶחָד מְלַבֵּד הַק"ן סוּלְטָא וְזֶה אִינוֹ שְׂלֵא מִן הַשְׁוֹתָפוֹת שֶׁל הַק"ן סוּלְטָא הַנִּז' הוּא שֶׁנִּתְרַצּוּ שְׁנִיֵּיהֶם שֶׁיִּקַּחוּ כָּל א' הַחֻצִּי שֶׁל הַבְּגָדִים וְסִחֲרוֹת הַחֻנוֹת וְכר' שְׁלֵמָה הַנִּז' יִשְׁלִי' בְּמַעוֹת לְבָנוּ הַק"ן סוּל' שֶׁל כר' שְׁמוּאֵל עַל מֵה שֶׁיַּעֲלֶה סְכוּם חֻצִּי הַבְּגָדִים שֶׁיִּקַּח כִּי כֵן הוּא דְרָף הַשְׁוֹתָפִי' כְּשֶׁהֵם חוֹלְקִים לִיקַח כָּל א'

חצי הסחור' הנשאך' בעת החילו' וכן השיב לו כ"ר שלמה קודם שיראו לו הצנא' שפל מה שנשא' אחר פטירתו בין ממעות ובין מהבגדים שנר' פי הבגדים היו מפלל השותפות של הק"ק סול' פי לא היה לו לכ"ר שלמה שותפות אחר עם כ"ר יצחק בנו של כ"ר שמואל אלא שאחר פטירת כ"ר שמואל היה נשאך בנו במקומו שותף עם כ"ר שלמה בק"ן סול' ולזה נתפשו פשיטתפרדו שיקחו הבגדים והסחורה שתשאך לחצאין וכן נראה ג"כ ממה שכתוב בסוף הצנא' שנתחייב בכת קנין ושבועה לפרוע הק"ן סול' לזמנים וכו' כמו שהוא כתוב בשטר ולא הזכיר עוד הבגדים מפני שהם מכלל הק"ן כמו שכתבתי ועל זה פשטאלו לו על הבגדים שנתחייב בצנא' לתת החצי לכ"ר יצחק בנו של כ"ר שמואל אמר שלא היו דברים בעולם פי לא היה חייב לתת לו החצי מלב' הק"ן סול' אלא שהיו בכלל הק"ן סול' כמו שאמ' בטענתו הראשונה פי כל מה שנשאך ממעו' ובגדים וכו' פרע החובו' והשאך פרע לאלמנתו ולא פכר בבגדים והסחורות שהיו בתנות אלא שאמר שהיו מפלל הק"ק סול' כמו שזכר ועת' ג"כ הודה שהיו בגדים בתנות ולא היה זוכר פמה היו נאם המבי"ט ועיין סי' רצ"ז וסי' רפו: להחכם ה"ר חיים בעצה: שאלה רפב יורה לנו מורה צדק הגנבים שבאי' בליילה לגנוב ועמם חרב וחנית אם יקראו גנבים לחייב שומר שכר כדין גניבה או יקראו ליסטים מזונין לפטור ש"ש יפרש לנו מורינו מי הוא הנקרא ליסטים מזונין ומי הוא הנקרא גנב ושכר כ"ת כפול מן השמים: תשובה מילתא דפשיטא היא דאם אלו הלסטים באו בכלי זיין' בפני שומרי הנכסים ולקחו מהם שהם פטורים אפילו הם ש"ש וזהו משמעו' ליסטי' מזונין שעל ידי ובסב' פלי זיין שלו לקח מה שלקחאבל אפי' שיבואו בכלי זייןם אם לקחו מה שלקחו דר' גניב' שלא ראו השומרי' הרי זה בכלל גניבה ואבדה שחייב בה ש"ש ושללקחו בפני השומרי אפי' שבאו בלייל' והם נחבאי' מפני אדם אלא יראי' כמו שעושי' הגנבי' נקר' אונס דהא גבי עובד' דרוני' בס"פ הפועלי' דשמטי' שבו לכיתני' מיני' הוא איבו ליסטי' מזונין כמו שפירש רש"י ז"ל ובעי גמרא למימר דפליגא דרב הונא דקאמ' נגנב' באונס וכו' משמע דאונס דליסטים מזונין קרי ליה גניב': רפג כתב החכם נר"ו בטענה הא' שמן הדין אין משביעין ולא מחרימי' את העדי' דשבועי העדו' דכתי בקר' היינו כשרצ' העד לישבע אבל לכופו לישב' אין לנו וכדתנן שבועת העדות פיצד אמר לעדים בואו וכו' שבועה שאין אנחנו יודעים לה עדות או שאמרו אין אנו יודעי' לה עדות משביע אני עליכם ואמרו אמן הרי אלו חייבים משמע דדוק' מפני שהם רצו לישבע מעצמ' או לקבל שבועה שהשביעם וענו אחריו אמן דהא אם לא רצו לישבע ולא לענות אמן אינו יכול להשביעם על פרחם וזה דבר פשוט לא ניתן ליכתב לעונם פשיטותו וכו'.

כתבו הריב"ש והר"ש בן צמח ז"ל בתשובותיהם עכ"ל. ואני אומר דאינו פשוט וניתן לי מקום לחלוק ולכתוב עליו דאם השביעם התובע אף על פי שלא ענו אמן חייבים פיון שאמרו אין אנחנו יודעים לה עדות וכמו שכתבו התוספות שם פרק שבועת העדות עלה דמתניתין דלרבנן נקט אמן כדי לקצר והוא הדין אם אמרו אחר כך אין אנו יודעים לה עדות וכולי וכן נראה מדברי רש"י והר"ן ז"ל והרמב"ם ז"ל ריש פ"ט פתב וכן אם השביעם התובע וכפרו בו אע"פ שלא נשבעו ולא ענו אמן אחר שבועתו פיון שפפרו הרי אלו חייבים והוא שישביעם בב"ד עכ"ל הרי בהדיא דאפילו שלא רצו לישבע ולא לענות אמן משביעם ואם פפרו חייבים ורבינו יונה ז"ל פתב דאם אמרו אין אנחנו יודעים

חייבים דכמו שקבלו עליהם השבועה דמי וכתב עוד דאין אנו יודעים לה עדות לאו כמקבל שבועה היא ולא פאומר איני מקבל וחיוב אבל שותק פאומר איני מקבל דמי נראה דמןשבע אפילו מפי אחריו אפי' שתקו כו' ומורינו הרב ריב"ר ז"ל הבי' בשם הרמב"ן ז"ל דמןשבע מפי אחריו אפילו שתקו חייבי' ומה שכתב לא גיטן ליכת' לפשיטותו הרי כתב שכתבוהו הריב"ש והר"ש ז"ל ומה שכתב וכינן דאינו יכול להשביעם אינו יכול להטיל עליהם חרם אני אומר פינן שיכול להשביעם יכול להטיל עליהם חרם ומה שתלה במנהג שהאחרונים נהגו להטיל חרם על כל מי שיודע עדות וכו' היינו בדיינים או הצבור שמטילים חרם על כל מי שיודע וכו' וכמו שכתב בח"מ סי' ל"ו וכן פשאדם צריף לעדות מצוה להחרים כל מי שיודע לו עדות שיבוא ויעיד אבל התובע בעצמו אינו תלוי במנהג יכול להטיל חרם על העדים כמו שיכול להשביעם ועל טענה הד' שכתב שלא היה חייב הר"מ ו' שושן לנהוג הנידוי כמנהג מקומו שנוהגים כהרשב"א והרא"ש ז"ל דמי שנוגע בעדות אינו נתפס בשבועת העדות ולא בחרם יכולים הם להשיב פי גם הם הנוהגים פראב"ן שחולק על זה הוי מנודה כמנהגם וסברתם שפוכרים פראב"ן דמייתי ריש פ' שבועת העדות במרדכי ובהג' הרא"ש ז"ל וג"כ יש שגמגם במה שדחה החכם יצ"ו סברת ראב"ן ולכן לא חתמתי במה שכתב ואחר כף מפני דרפי שלם שהפצירו בי חתמתי וז"ל רוב הטענות מוכיחות ענין הנרצה ולכן ראוי לרב ה"ר משה וספנגדו לקיים מה שכתוב למעלה נאם המבי"ט: רפד פריע פאח לי החכם כה"ר יצחק עראמ' וכו' ראיתי מה שכתב' באנרף ביאור על מה שכתב הרמב"ם פ"ג מהלכות גחלות על מה שכתב וכן אם הייתה לאביו מלוה או הייתה לו ספינה בים יורשים אותה כא' ע"כ ואכתוב קודם מה שיראה לי בשאלתה לענין הדין על מי שהיו לו נכסים על הים או מעבר לים ביד שותף או פאטוריש בשעת מיתתו אם הבכור נוטל בהם פי שנים או לאו ואחר כף בכל מקום אשר אנפיר דבריה ישרי' אבו' אליה וברכתיה ובמ' שירא' לי שנטית מן הדרף הישר ארא' לה את מבוא העיר בדרף הישר.

והנה לענין הנכסים אשר היו בים בשעת מיתה דבר פשוט שאין הבכור נוטל בהן פי שנים כמו שכתב הרמב"ם או הייתה לו ספינה בים יורשין אותם כא' וכתב הראב"ד ז"ל דבר זה למד ממשנת ערכין פ' השג יד ע"כ ונראה לי פי ענין למידתו ממתניתין דאפילו מת אביו והניח לו רבואות ספינתו בים ובאו לו ברבואות וכו' הוא עם מה שהקשו ופי' בגמרא מת אביו והניח עשיר הוא אמר רבי אבהו אימא מניח וכו' ועדין לא מת וכו' כמו שפי' רש"י ז"ל ספינתו בים ובאו לו ברבואות עשיר הוא אמר רב חסדא פשהייתה מןפרת וכו' ואין לו בה כלום אלא שברה ואין שכירות משתלמת אלא לבסוף ותיפוק לי משום ספינה הא מני ר' אליעזר היא וכו' ע"כ נראה פי מה שמקשה הגמרא עשיר הוא היינו משום דבאה לו כפר הספינה ברבואות בשעה שהפנה מעריכו כמו שפי' רש"י ז"ל במתני' ואלו לא באה לא חשיב עשיר ועל זה תירץ דארף על גב דבאה לו לא היו הנכסים שלו אלא בשכירות ואין שכירות משתלמת אלא לבסוף ואע"פ שהגיעה כפר הספינה לנמל כדתנן ספינתו בים ובאה לו ברבואות כל שהי' טעונ' עדיין היא מןשפרת עד שיפרקנה ממשאה ואין שכירות משתלמת אלא לבסוף ובשעת הערף' לא נשלם עדין השכירו' משמ' דכשהספינה ומה שבתוכה היא שלו לא חשיב עשיר אלא דוקא כשבאה כפר בשעת הערפה דהכי פריף על ובאה לו עשיר הוא דומיא דרישא דפריף על מת אביו

והניח עשיר הוא וכו' ומשני אימא מניח שעדיין לא מת אפילו שהיה גוסס וה"נ בספינה שלא הגיעה אפילו היתה פולה ומה שבתוכה שלו אינו נקרא עשיר כיון שהוא בתוך הים ומשום דבמתני' קתני ובא' לו מוקי לה בשכירות דאע"ג שהגיעה לא נשלם שכירות כל שהי' טעונה עדיין בשע' הערפה אע"פ שהוא קרוב לקבל שכירותה אינו נקרא עשיר עדיין בשעת הערפה דומיא דהיה אביו גוסס בשעת הערפה ואפ"ה אינו נקרא עדין עשיר עד שימו' וכן בשכירו' דאינה משתלמת אלא לבסוף והיינו כשפלה כל השכירות שאינו משתמש שום דבר עוד בספינה דהיינו כשפרק' מפל וכל דאע"ג דאיכא מאן דפסק דישנה לשכירו' מתחילה ועד סוף אפ"ה לענין תשלומין אין שכירות משתלם אלא בסוף כמו שכת' הרא"ש ו"ל פ' האי' מקדש בפסקיו ובחידושי' והתוספות פ' איזהו נשך דהתם ג' ליה לה מקרא דכשכיר שנה וכו' ובסוף הוא כשפלה השכירות מפל וכל אף על גב שבאה כפר הספינה לנמל ועדין לא מיקרי עשיר עד שיהי' פלה סוף השכירו' כדאמ' עוד אני אומר דממשכרת דאמרי' התם היינו דמחכרת דהוי חכירו' לזמן ומשכרת הויא נמי שכירו' לזמן לא להליכה וביאה וא"כ אע"פ שהגיע' הספינה לנמל איירי דלא הגיע עדין זמן השכירות ואין שכירו' משתלמ' אלא לבסוף ובין כה ובין כה שמעי' משמעתי' דדוק' כשבא הספינ' הוא דחשבי' ליה עשיר אבל כשלא באה אפילו הספינה וכל מה שבתוכה שלו הוי עני ואינו נותן אלא ערף עני או קרפן עני משום דעדין לא הגיע לידו וה"נ כפי שנים של בכורה כתיב בכל אשר ימצא לו והאי לא הוי מצוי ואני אומר כי גם כן פי' דברי הרמב"ם ו"ל שאמר או היתה לו ספינה בים יורשין אותה כא' הוא ספינה לבדה שעומד' לשכירו' כמו שהעמידו בגמרא לשון המשנה ספינתו בים ובאה לו וכו' כר' אליעזר וכמו שהבין הרשב"א ו"ל דברי רבי' משה כפי מה שכתב הרב בעל מגיד משנ' אפ"ה לענין הדין נכסי' שבתוך הספינ' שהיא בלב ים נראה דלכ"ע יחשבו כאלו אינם בידו ולא הוי בהו עשיר לענין ערכין ולענין קרפנות כיון שלא הקשו בגמרא עשיר הוא אלא אמאי דתנו במתניתין ספינתו בים ובאה לו דאי לא באת פשיטא דלא הוי מיקרי עשיר ולא הוה מקשה מידי והראב"ד ו"ל הביא בדברי הרמב"ם ו"ל ספינתו בים שהרי דברי המשנה וכמו שהעמידו בגמרא והשיג עליו כי למד דבר זה ממשנת ערכין ואין כן ההלכה דאיתי כר' אליעזר וכמו שכתב הרב בעל מ"מ בשם הרשב"א ו"ל וכל מה שהקשה הרשב"א ו"ל יהיה נכלל בכלל השג' הראב"ד אם היא השגה ואם אינה השג' הוא מור' לנו מאין הוציא דין זה הרמב"ם לענין בכו' ואמ' כי למד אותו מן השנוי במשנה לגבי ערכין כי חושבי' הראב"ד והרשב"א ו"ל כי ביאו דברי רבי' משה ו"ל ספינתו בים הוא לשון המשנה ממש וכמו שהעמידו בגמ' שאם היתה פנונתו לענין הספינ' ומה שבתוכה והם בלב ים אין זה דבר מפניך בגמרא אלא שאני לומד אותו ממה שמקשה הגמרא על ובאה עשיר הוא דמשמע דאם לא באה אינו עשיר ואין דרכו של רבי' משה להביא בסתם אלא מה ששינוי בפירוש במשנה או בגמרא וכשהוא דבר של משמעות או לפעמי' יראה לי וכו' אבל בענין הדין אפשר שידו הראב"ד והרשב"א ו"ל שאם הספינה ומה שבתוכה הם בלב הים שאינו עשי' ושרבי' משה ג"כ יודה בזה גם שלא דבר בו רבי' משה לדעתם ואני הנני מפרש מה שנראה מן הגמרא על דברי רבי' משה ובין כה ובין כה יהיה הדין אמת לכ"ע כמו שכתבתי כי מה שלא מצא הרשב"א ו"ל דרף שייספיו בו הראב"ד והרשב"א ו"ל כמו שכתב מ"מ היינו על מונח פי רבי' משה כתב

ספינתו ביים כמו שכתוב במשנה עם פ"ה הגמ' כמו שהארכתי כבר אבל לענין הספינה ומה שבתוכ' פשהיא בלב ים לכ"ע לא הוי עשיר כדמשמע בגמ' ועתה אשוב לישא וליתן עם כ"ת על כל מה שכתבת ועל חכם שפמותה בקי גם בכתיב' נאה ומדוקדק' נאה להשיב לו ג"כ מהלשון במה שהתחיל נר' לע"ד פי כפי דעת הרמב"ם ז"ל שכתב ראש פ' ג' מהלכות נחלו' אין הבכו' וכו' עכ"ל ונר' מלשון הרמב"ם שהספינ' וכו' ע"כ פי מה שכתב קודם נר' לע"ד פי לפי דעת' לא נעשה עמו דבר והוא נושא בלא גזרה גם הלשון שכתב ונר' מלשון הרמב"ם ז"ל שהספינ' אפי' טעונ' מנכסיו שכתב סתם וכולי אין לשון זה מדוקדק והיה לו לכתוב ונר' מלשון הרמב"ם ז"ל דאירי אפי' היתה הספינה טעונה כו' ועל הענין שכתב דמן הסתם משמע אפילו טעונה דאם בגוף הספינה בלא נכסי' מיירי היה לו לפרש פדרכו' ודרו' כל הפוסקים אדרבה איפכא מסתברא דכיון שכתב או היתה לו ספינה ביים נראה דבגוף הספינה בלא נכסים אירי דאם היתה בנכסים היה לו לפרש ספינה טעונה ביים ועוד שלשון המשנה כו' הוא ספינתו ביים כלשון רבינו משה ואוקמי' לה בגמרא בספינה לבדה שהיה מוחפרת ומושפרת וכו' ומה שכתב וכן נמי מסתברא שפסק פרבנן כו' אפי' לרבנן היה לו לפרש ספינה טעונה דלשנא דספינה טפי משמע ספינה לבדה מטעונ' גם מה שכתב וז"ל אלא שעל מה שכתב הראב"ד ז"ל עליו שזה למד ממשנ' ערכין כו' אין לשון זה שום גזרה כמו שירא' הרואה בפסקו עוד כתב והספיק הרשב"א והמגיד ז"ל שמייע הראב"ד להרמב"ם ז"ל מספיק עמו והקשה הרשב"א ז"ל וכו' גם הקשה וכו' נראה מתוך לשון הרשב"א ז"ל והמגיד ז"ל פי הראב"ד ז"ל מספי' עם הרשב"א ז"ל שלמד מערכין והקשה לשניהם כא' קושא בלי תירוץ וכו' ולא ראיתי אנה הספיקו הרשב"א והמגיד ז"ל שמייע הראב"ד את הרמב"ם ושמיספיק עמו פי הראב"ד ז"ל כתב דבר זה למד ממשנת ערכין ר"ל שהרמב"ם ז"ל למד דבר זה ממשנת ערכין שאם היה מספיק בה היה אומ' דבר זה גלמד ממשנת ערכין וגם הרשב"א והמגיד ז"ל לא כתבו שהספיק עם הרמב"ם ז"ל פי בכל הלשון שהבי' המגיד שכת' כל זה כתב הרשב"א ז"ל בתשובה אין בו שום לשון שיורה שהראב"ד הספיק עם הרמב"ם ז"ל אדרבה מה שכתב ואמר שלא מצא שם דרו' שמיספיקו רבינו והראב"ד ז"ל נראה פשט הלשון שאינו מספיקים רבי' והראב"ד ז"ל בדעת א' שאם היתה כוונת הלשון שלא מצא דרו' מוספם וישר להם היה לו לומר שלא מצא דרו' לישוב דעתם.

עוד כתב גם נר' מדבריו שהוא סובר פי יש לבכור פי שנים בין בספינה עצמה בין בנכסים שיש בתוכ' בשעת מיתת אביו כפי פשט דבריו ע"כ ולא ראיתי בפשט דבריו ולא בעמקו שום לשון שיראה ממנו שסובר שיש לבכור פי שנים לא בספינה ולא במה שיש בה פשהיא בלב ים פי הרשב"א לא הבין דברי הרמב"ם ז"ל אלא שהספינה באה כבר אלא שאין לו בה אלא השכירות ואין שכירות משתלמת אלא לבסוף גם מהספינה אינו נחשב עשיר שהיא כלי אנוניותו כר' אליעזר כמו שהעמידו בגמ' ועל זהו שמקשה לו דאין הלכה כר' אליעזר ועוד מה ענין סדור לראוי והרי שלא דבר הרשב"א אלא בגוף הספינה פשהגיעה כבר פי כפי מה שהבין הוא מדברי הרמב"ם ז"ל אין לבכור בה פי שנים כר' אליעזר והוא סובר שיש לבכור בה פי שנים פרבנן דפליגי ארבי אליעזר אבל אם הספינה ומה שבתוכה היא בלב ים לא דבר בזה הרשב"א ז"ל ונראה שיודה שאין לבכור בה ולא במה שבתוכה פי שנים כמו שכתבתי למעלה:.

וגם פי פתב שְהוּא עֲמַל וּרְעוּת רוּחַ וכו' לְהַלִּיץ בְּעַד הַרְמַב"ם ז"ל הַרְשָׁב"א וְהַמְגִיד ז"ל לֹא מְצָאוּ בְּפִלְפוּלִים מְצִיאוֹת לְהַלִּיץ בְּעַדוֹ וכו' לֹא חֲשַׁתִּי אֲנִי לְדַבְרֵי וְהַטְרַחְתִּי אֶת עַצְמִי וְיִגְעַתִּי וּמְצִאתִי דָרָךְ לְהַלִּיץ בְּעַד הַרְמַב"ם ז"ל וְנִתְמַתִּי טוֹב טַעַם וְנִדְעַת גַּם בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל וְהַמְגִיד ז"ל אֲשֶׁר לֹא פִינְרָשׁוּ כֵּן בְּדַבְרֵי רַבִּי מֹשֶׁה וְנִימוּקָם וְשִׁלְעַנְגָּן הַדִּין כָּלֵם יִסְפִּימוּ שְׂאִין לְבָכוֹר פִּי שְׁנַיִם בְּמָה שְׁהוּא בָּלָב הַיָּם וְכַתֵּב וְאִיךָ נִתְחַפֵּ' אֲנַחְנוּ דְרָדְקִי דְדְרָדְקִי לְגַבִּי גְאוּנִי עוֹלָם לִיִּישָׁב הַסּוּגִיָּא כּו' ע"כ וְתַמְהִיתִי עָלָיו כִּי הוּא נְבִיא בְּכָלֵל כֹּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַבְרַת עַל דַּבְרֵי נְבִיאָתָן מִיָּד וְגַם הוּא חָכֵם וְיָבֵא דַעְתּוֹ לְחֻלּוֹק עִם כָּלֵם שַׁכְת' כִּי לֹא לָמַד מִמְשַׁנַּת עַרְכִּין וכו' וְגַם הַרְשָׁב"א וְהַמְגִיד עַל כּוֹנֵה זֶה מִמְשַׁנַּת עַרְכִּין הַקָּשׁוּ עָלָיו וְהוּא פֶתֶב ח"ו.

וְכַתֵּב וְז"ל אֲלֵא סְבִיר' לִיָּה לְרַב ז"ל דְּאָרְף עַל גַּב דְּבַעַרְכִּין הִלְכָה כְּרַבָּנָן וְאִין נוֹתְנִין לוֹ הַסְפִּינָה כ"ש הַנְּכָסִים הַנְּמַצָּאִים בְּתוֹכ' וְהֵם שֶׁל הַקַּד' אֲפִילוּ שְׁהוּלְכִים בְּיָם דַּעֲשִׂיר הוּא כְּמוֹ שְׂבִיָּאָר בְּפִי בְּפִי הַמְשַׁנָּה דְלַעֲנָן עַרְכִּין אֲפִילוּ שְׁיִלְכוּ הַנְּכָסִים בְּיָם עֲשִׂיר מִיְקָרִי גַם מְבוּאָ' כְּדַבְרֵי בְּהִלְכוֹת עַרְכִּין פ"ד דְּאִין נוֹתְנִי' לוֹ אֲלֵא מְזוּן וכו' וְאֲפִילוּ הַסְפִּינָה הוּלְכַת בְּיָם כָּל שְׁכָן וכו' ע"כ וְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ז"ל בְּפִי הַמְשַׁנָּה הוּא וּמָה שֶׁאִמ' סְפִינָה אִין דַּעְתּוֹ שְׁיִהְיֶה בְּתוֹכ' מִיָּנִי סְחוּרוֹת שֶׁא"כ הָרִי עֲשִׂיר נִקְרָא אֲלֵא שְׁיִהְיֶה טְעוּנָה מִן שְׂפָרַת בְּרִיבּוּאוֹ הָרִי הוּא נִחְשָׁב עָנִי עַד שְׁהִגִּיעַ הַסְפִּינָה לְפִי שְׁהַשְׁכִּירוֹת אִינָה מִשְׁתַּלְמֶת אֲלֵא לְבִסּוּף עַכ"ל וְאִין בְּכָל זֶה הַלִּשׁוֹן לֹא בְּפִי וְלֹא בְּדִינִי מֵה שְׂפָתֵב הוּא שְׂבִיָּאָר בְּפִי בְּפִי הַמְשַׁנָּה דְלַעֲנָן עַרְכִּין אֲפִילוּ שְׁיִלְכוּ הַנְּכָסִים בְּיָם עֲשִׂיר מִיְקָרִי כִּי מֵה שְׂפָתֵב וּמָה שֶׁאִמ' סְפִינָ' אִין דַּעְתּוֹ וכו' שֶׁא"כ הָרִי עֲשִׂיר נִקְרָא אִינוּ מְדַבֵּר אֲלֵא בְּסְפִינָה שְׂבִיָּאָה כְּבָר כְּמוֹ שַׁכְת' וּמָה שֶׁאִמ' סְפִינָה שְׁהוּא מֵה שְׂאֲמָרוּ בְּמִשְׁנֵה סְפִינָתוֹ בְּיָם וּבָאוּ לוֹ בְּרִבּוּאוֹת וְעַל זֶה כְּתִב שְׂנִקְרָא עֲשִׂיר אֲלֵא שְׁהִיא טְעוּנָ' כּו' כְּמוֹ שְׁהַעֲמִידוֹ בַּגַּמ' וְכֵן מֵה שַׁכְת' גַּם מְבוּאָר בְּדַבְרֵי בְּהִלְכוֹת עַרְכִּין פ"ג דְּאִין נוֹתְנִי' כּו' וְאֲפִילוּ הַסְפִּינָה הוּלְכַת בְּיָם כ"ש וכו' מֵה שְׂפָתֵב דְּאִין נוֹתְנִים מְצָאִתִּי וּמָה שְׂפָתֵב וְאֲפִילוּ הַסְפִּינָה הוּלְכַת בְּיָם לֹא נִמְצָא בְּכָל (יָם) אוֹתוֹ הַפ' שְׂבִיָּאָר אֲלֵא מֵה שְׂפָתֵב אַח"כ הִיָּה סֶפֶן אִין נוֹתְנִים לוֹ סְפִינָתוֹ וְזֶהוּ בְּסְפִינָ' שְׁהִי בְּנִמְל דּוּמְל' לַחַמ' אוֹ אֲפֵר דְּאִין נוֹתְנִי' לוֹ בְּהִמְתּוֹ אַעֲפ"י שְׂאִין לוֹ מְזוּנוֹת אֲלֵא מְמַנָּה כְּמוֹ שְׂפָתֵב הָרַב ז"ל וְהִינּוּ כְּרַבָּנָן דְּלֹא כֵר' אֲלִיעֶזֶר דֹּאִמ' נוֹתְנִין לוֹ בְּהִמְתּוֹ וְסְפִינָתוֹ כִּדָּא לְעִיל וְנִתְבָּא' בְּפִי כִּי לֹא בִיָּאָר רַבִּינוּ מֹשֶׁה ז"ל לֹא בְּפִירוּשׁ הַמְשַׁנָּה וְלֹא בְּפִרְקֵי ג' דַּעַרְכִּין דְּבִסְפִינָה וּמָה שְׂבִיָּאָה בְּיָם קְרוּי עֲשִׂיר וְכֵן כְּתִב כִּי בְּהִלְכוֹת מְלָנָה וְלָנָה פִּרְקֵי א' בְּעִנְיָ' מְסֻדְרִים לְבַעַל חוֹב שְׂבִיָּאָה וּמָה שְׂבִיָּאָה בְּיָם הָיִי עֲשִׂיר וְהִבִּיא לִשׁוֹן הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁם וּמְסֻדְרִי לְב"ח כְּמוֹ שְׂמֻסְדְרִי בְּעַרְכִּי בִּיצַד הוּ' לְלוֹ' וכו' וְעֲשִׂיר מִיְקָרִי בֵּין בְּסְפִינָה בֵּין בְּנְכָסִי הַבָּאִים בְּתוֹכָה דְרָךְ יָם וְעִנְיָ' זֶה לֹא הַנְּזַכֵּר שֶׁם לֹא בְּפִי וְלֹא בְּסִתְמָם רַק מֵה שְׁהַזְכִּיר שְׂאִין נוֹתְנִים לוֹ סְפִינָתוֹ לְסֶפֶן כְּמוֹ שְׂאִין נוֹתְנִין בְּהִמְתּוֹ לַחֲמָר וְלֵאִיכ' וְזֶהוּ כְּרַבָּנָן דְּלֹא כ"ר אֲלִיעֶזֶר דֹּאִירִי בְּסְפִינָה הַעוֹמְדָת בְּנִמְל וְכְמוֹ שְׂפָתֵבנוּ לְמַעְלָה.

כְּתִב עוֹד וְהָאֵרִיךְ לְפָרֵשׁ לִשׁוֹן הַרְמַב"ם ז"ל שְׂפּוֹכֵר לְעִנְיָן פִּי שְׁנַיִם דְּסְפִינָה וְכָל מֵה שְׂבִיָּאָה בְּיָם שְׂאִין לוֹ בְּה פִּי שְׁנַיִם כְּמוֹ שְׂפָתֵבִי אֲנִי אֲלֵא שְׂלֵמַד מִק"ו דְּמְלָנָה בֵּין בְּעַרְכִּין בֵּין בְּסִדְוֹר ב"ח שְׁהוּא מְמוֹן וְלַגְבִּי פִּי שְׁנַיִם לֹא הָיִי מְצוּי מְגֻזְרַת הַכְּתוּב וְכ"ש סְפִינָה שְׁהַאֲפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁשׁוּלַח נְכָסִי יְתוּמִים דְרָךְ יָם הוּא פּוֹשַׁע וְלָכֵן לֹא יִהְיֶה לִיתוּמִים פִּי שְׁנַיִם בְּסְפִינָה וּמָה שְׂיִישׁ בְּה בְּיָם וְכַתֵּב כִּי מִזָּה הַק"ו לָמַד הַרְמַב"ם ז"ל וְשְׁהוּא גְמָרָא עֲרוּכָה

ואחר כך כתב פעמים שהוא כמעט גמ' ערוכה ואני או' דאין לק"ו זה רמז בגמרא לא מעט ולא הרבה וגם אינו ק"ו מדין האפוטרופוס לשלוח דרף ים נכסי יתומים והוי פושע אינו בשביל שאם ישלח אינו ממון שהרי כתב הוא שלענן ערכי' וב"ח הוא ממון אלא מפני שנקסי יתומים צריף שיהיו קרובים לשקר ורחוקים להפסד ומה שהוא בים הוא קרוב להפסד ועוד דאין זה דרף ק"ו שאינו יוצא במה שנקנס הוא נקנס בערכין וסידור שהמלנה בין בשטר בין בע"פ הוי ממון לגבייהו ולגבי פי שנים לא הוי ממון ואם פן ערכין וב"ח המלמדים הם הקל ופי שנים הלמד הוא החמור וכשפא ללמד לספינה ומה שבתוכם בים שלא יהיה ממון לענן פי שנים לא מצא במלמדים אלא שהוא ממון לדעתו וכמו שכתב למעלה כמה פעמים כי לענן ערכין וסידור עשיר מיקרי והניחם והלף לו לבקש מלמד אחר והוא האפוטרופוס שאין לו רשות לשלוח בים נכסי היתומים ואין זה מדין שאינו ממון אלא שאינו קרוב לשקר ואם פן אין זה ק"ו כלל ולא דומה לק"ו נדמי האי גברא כאלו לא ראה ק"ו מעולם ואם היה הוא מודה שבערכין וב"ח הספינה ומה שבתוכה אינו ממון כמו שכתבתי אני היה ק"ו טוב ומה מלנה שהנה ממון לגבי ערכין וב"ח אינה ממון לגבי פי שנים נכסים שבים שאינם ממון לסידור ערכים וב"ח אינו דין שלא יהיו ממון לגבי פי שנים למדו מן המושנה והגמ' כמו שכתבתי למעל' ולכן לא הוצרף לפרש ואם היה מדין ק"ו זה היה מפר' אותו פי אדם דן ק"ו מעצמו והיה אומר יראה לי כך כמו שרגיל במקומות אחרים: וגם זה שכתב כמה פעמים כי לגבי ערכין וב"ח ספינה ומה שבתוכה בים הוי ממון ומיקרי עשי' איני מצייר על אי זה דרף יחשב ממון או עשיר לענן ערכין ולענן חוב וכשסדרין ב"ד לעננים אלו מחשבים מה שיש לו כדי להשאיר לו לסדר מה שהוא צריף וליקח המותר על הערף או על החוב ואם פן לענן מה שמשאירים ומסדרין לו הספינה ומה שפא בים אינה ממון שהרי נותני' לו מפלי הבית מה שהוא צריף לתשמישו ואם יש לו מאלו הפלים על הים אינם חוששים להם ואין נותנין לו אלא מן המוכן וכן מזון לשלשי' יום וכסו' לי"ב חדש אם אין לו צריכין לתת לו מן המוכן ולא ממה שפיים כי אפילו שיהיה לו נכסי במקום אחר מןפקדי' ומוכני' לא יתנו לו למזון ולכסות אלא מן המוכן פאן כ"ש במה שהו' על הים שלא יקצבו לו ממון מהם עד שייבואו וגם לענן ליקח המותר לערף הנודר אין מחשבי' ולוקחים אלא מן המוכן ואם במ' שיש לו מוכן אחר הסידור לערכין שהי' חייב חמשי' סלעי' לא נמצא אלא עשרה או אפילו סלע א' הרי הוא עני ונותן סלע או מה שיימצא לו ונפטר אעפ"י שתשיג ידו אח"כ ואם הוא פחות מסלע הרי אמרו אין בערכין פחות מסלע ונשאר הפל חוב עליו ואם מצאה ידו והעשיר יתן ערף שלם הקצוב בתורה כמו שאמר פ"ק דערכין וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ג מן ההלכו' ואם פן לגבי מה שיש לו על הים אם עתה לא נמצא לו כל הערף וליקחו ממנו מותר הסידור שהיה עשרה סלעים או אפילו סלע אח' כבר נפטר במה שלקחו ממנו כי היה עני באותה שעה ולא יקחו ממנו עוד אח"כ כשיבואו לו הנכסים שפיים דאין מעריכי' אלא פעם א' ולא שתי פעמים כדמשמע מדכתי' יערכנו הבהן ואם היו לו נכסים המןפקדים לוקחי' תשלום הערף ואין זה הערפה ב' פעמי' דחשבי' להו להני נכסי' מןפקדי' כאלו הם בעיני' ומחשבי' הערף עליה' מה שאין פן בנכסי' שפיים שהם מןפקדי' למקרים ההני' בים ואינם בטוחים כמו אותם שהם מןפקדים בינדי איש א' שאף על פי שיאכל אותה הוא חייב באחריותם

ויפרעם: ולענגן אם חייבים לו מלנה בשטר אם יעריכו אותו נר' דכיון דאין גופו ממון אין מעריכין אותו ואם לא הגיע הערה במה שנמצא אלא לי סלעים או אפי' לא הוי ערה עני ולא יחזרו לגבות ממנו פשיגבה הוא החוב דמה שחייבי לו אינו מוחזק ונמצא בידו אלא פשיש לו משכון עליה וכמו שפכת הרשב"א ז"ל לענגן חוב מההיא דר' יצחק דב"ח קונה משכון אבל בלי משכון אין ב"ד מגבי ממנו לב"ח כמו שהביא במשורים נתי' ששי ובצורור הפסוק דר' א' שער ז' פתב בשם הרשב"א שאין ב"ד מגבי משטרות שלא הגיעו זימנין וסי' לדבר אשה שחבלה באחרים שאין ב"ד מגבין מכתובתה לניזק וכן שנים שלוו זה מזה פדאמר התם וכיון שאין ב"ד מגבי לחוב בערכין נמי אין מעריכין אותן וכ"ש הוא דאפי' בערכין שאם עתה לא יעריכו אותם לא יתן אלא ערה עני ולא יגבו ממנו עוד לכשיגב החוב או לכשיעשי' אין מעריכין אותו וכ"ש בחוב שעדיין החו' עליו לפרוע פשיגבה או פשיעשי' דלא יגבה ואפילו מה שפכת שם במישורים דכתב הרשב"א מיהו כופין הלנה למסור שטרותיו ולפרוע חובותיו היינו דוקא בחוב אבל בערכין דאינו חייב ושהשיג יד השתא בשעת הערכ' אין השטרות בכלל השיג יד כיון שאינם מוחזקים כמו שפכתנו: ונראה לי דמלנה בשטר והגיע זמנה בשעת הערכ' ואפי' מלנה על פה דהויא בכלל הערפה ואם לא יעלה מה שנמצא בידו אחר הסידור להשלים חיוב הערה ישלימו גם מן המלנה ויעריכו אותי מדבר נתן מנין שמוציאין מזה ונותנים לזה ולא יגרע כח הקדש מכח הדיוט לענגן זה: ובכלל כל מה שפכת בענגן זה פתב ואע"ג דלענגן ערכין וסדור ב"ח בין בנכסים שנפלו א' הנודר וכו' פלם הם של קדש וכו' פתב זה בלי השגחה ואישתמטיתיה מתני' אשר היתה שגורה בפיו פשיגביאה למעלה ושנוי בה אפי' אביו מת והניח לו רבוא כו' אין להקדש בהם כלו' ופרש"י ז"ל אפי' מת אביו כל מעריף זה בשעה שהפיקו מעריכו והניח לו רבוא מנה וכו' משמע בהדיא דנכסים שנפלו לו אחר הערפה אין להקדש בהם פלום.

עוד כתב וא"ת אפי' יהיה הרמב"ם ז"ל מזאת הסברא כמו שנתא' בבירור אין פח בפשוט לומר קים לי כפלו' במקום שחולקים כל הפוסקים עליו כמו שפכת מהר"י קולון ז"ל שורש ק"ו וז"ל אין לומר קים לי כו' פרמב"ם ז"ל והראב"ד ז"ל: ואני אומר דעדין לא מצאנו בפ"י מי שיזכר בנכסים שביים ולא מי שיחלוק עליו כי פשט דברי רבינו משה ומה שהבינו בו הראב"ד והרשב"א והמגיד הוא בגוף הספינה ולא במה שהוא ביים ומה שהייתי מפרש אני בדברי רבי' משה לישוב גם הראב"ד ז"ל והרשב"א והמגיד ז"ל יודו בענגן הדין לא בדברי הרמב"ם ז"ל גם שלא היה פ"י הרמב"ם ז"ל אלא כמו שהבינו הם מן הטעם שפכתתי למעלה כי רבי' משה אינו מביא על הסתם אלא מה שהוא מפורש במשנה או בגמ' אפ"ה לענגן מה שהוא ביים שלא דבר שום אח' מהם בו כפי דר' זה אני למדתי אותו מלשון הגמרא כמו שפכתתי ונ"ל כי הוא דבר מוכרע לכ"ע ועל זה אני רואה בזה מחלוקת ליכנס בו אם יאמר היתום קים לי או לאו: ולא ידעתי על מה סמך מי שפסק דיש לבכור פי שנים בנכסים שביים שכ' החכם הזה כי אחד מגדולי המורים בשלונקי פסק כן כיון שלא מצאו הרשב"א והמגיד ז"ל תרופה להרמב"ם והראב"ד אם למדו ממשנה ערכין הרי הרשב"א והמגיד חולקים עליהם ולכך לא נאמר קים לי פהרמב"ם והראב"ד ז"ל וכבר נתברר מקל.

מה שכתוב למעלה כי פשט דברי רבי משה הם בספינה עצמה כר' אליעזר ועל זה הקשו לו מה שהקשו ולא דברו הם ולא חלקו עליו והוכיחוהו בלי תרופה אלא במה שדבר הוא בספינת ולא בדרך אגיה בלב ים ולענגן מה שהוא בפקדון או בשותפות ביד אחרים או בפאטרסאס הביא החכם הנז' דברי מהר"י קולון ז"ל דחשיבי מוחזקים רק גם הוא במה שכתב אפי' שהם מעבר לים כמו שהאריך בזה פיון דבשעת מיתה לא היו על הים הוו מוחזקים: רק מה שכתב ואפי' תהיה הספינה בנמל וכו' וכתב קודם בין בנמל בין דרך ים וחוץ בו וכתב מ"מ אני מסופק פשה בנמל: אני אומר כי בהגיעם לנמל הוי כמו אם היו ביבשה והוו מוחזקים מפני שהמקרים ההואים ביים על הרוב אינם הויים בנמל ואפי' על המיעוט דאינם אלא מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינו לה אפילו מאן דחייש למיעוטא כי ספנת הגזלנים והשוללים ביים אינם בנמל כי מן הישוב יכולים לסייעם ולהצילם מהם וכן הספנות המתרגשות לבוא ביים אינם כ"כ בנמל אחר שהטילו במקום בטוח האנקוראס ויכולים ג"כ להסתייע מן הישוב ע"י ספינות אחרות ודברים אחרים וגם כי יארע לפעמים שבי"ר הספינה בנמל הוי מיעוטא דמיעוטא וקרוב הוא שינצלו הנכסים או רובם בנמל וגם גוף הספינה הנשברת אפשר להציל דפיה וכליה והנכסים שביבשה לפעמים יארע להם איבוד פיוצא באלו בדרכים דעל הסתם פולם בחזקת ספנה הם ואפי"ה הם מוחזקים ולא ראויים לענגן פי שנים: ואם הספינה היא בנמל קרובה לקיר העיר תוף שבעים אמה ושרי' היא נחשבת כאלו היא בעיר מהא דתנו בנדריה הנודר מן העיר אסור ליכנס בעיבורה וילפי' לה בגמרא מדכתיב ויהי בהיות יהושע ביריחו שהיה בעיבורה דבתוכה לא היה דכתיב ויריחו סוגרת ומסוגרת וכו' ואלו הע' אמה הן בין ביים ובין ביבשה כדמשמע לענגן עירוב תחומין דנחשבין ונמדדין אלפים אמה מע' אמה ושירים ולחוץ וכל בית שהיא תוף שבעים אמה אפילו ביים נחשב מן העיר כמו שהביאו פ' ביצד מעברין וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ' כ"ח וכמו שכתב ג"כ מ"מ אפילו אין שם בורגנין ואפי' לרפגן בלשון בני אדם ולשון הכתוב עיר מיקרי כמו שכתב שם: ובנ"ד לענגן ממון לא איכפת לן אי הוי קרוב לעיר או לאו ומשום הכי אפילו תהיה הספינה בנמל רחוקה יותר מעיבורה של עיר פיון שהיא בטוחה יותר מן הסכנו' שביים כמו שכתבתי הוי מוחזק אלא שאם היתה תוף העיבור הנה בה נמי טעמא דנחשב כאלו הוא בעיר לענגן עירוב: עוד נ"ל לדייק מלשון המשנה דתנו ובא לו ברבואו' וביאת הספינה הוא בנמל ופסק גמרא ובאה לו עשיר הוא משמע דבביאת הספינה לנמל ברבואות חשוב עשיר בין על הספינה בין על מה שבתוכה: ועל מה שכתב כי הוא מסופק אם הפשוט הוא מוחזק פשיה' גדול במה שהוא ביד האפוטרופוס לומר קים לי כפלו' נר' לי דבר פשוט דפשוט אינו יכול לומר קים לי במה שהוא ביד האפוטרופוס ואפילו היה ביד הפשוט ממש והיה גדול לא היה נחשב מוחזק לומר קים לי פיון שהדבר שהוא בידו הוא ידוע שהו' מתפיסת הבית שעדין לא חלקו הרי אין לאחין שום חזקה זה על זה וכת' הרמב"ם ז"ל פ"ט דאחין הרי הן בשותפיו לכל דבר דמשמע אפילו לענגן חזקה כה"ג ובמשרים נתיב כ"ו חלק שני כתב כל מקום ספק ירושה אפילו א' מן היורשים מוחזק אין מועיל לו חזקה שנאמר באח' המ"עה פי הנכסי' הם בחזקת המת וכן אם היה מוחזק וכו' הרי פשוט דפשוט אין יכול לומר קים לי אפילו במה שבידו כ"ש במה שביד אפוטרופוס דהוי פשוט יותר ונתבאר פי ספינה ומה שבה בלב ים בשעת מיתת האב אין לבכור בה פי שנים לכ"ע

וּכְשֶׁהֵם בְּנִמְל יֵשׁ לוֹ בָּהֶם פִּי שְׁנַיִם וְכֵן לְעֵינַי עֲרֻכִין אֵינִי נִחְשָׁב מִןחֶזֶק לְסִדֹּר כֹּל מֵה שֶׁהוּא בָּלֵב יָם וְגַם פִּי הַחֶכֶם כִּנּוּי פֶּתַח גַּם כֵּן לְדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל שְׂאִין לְבָכוֹר פ"ש בְּמֵה שֶׁהוּא בָּלֵב יָם דֵּן אוֹתוֹ מִק"ו פְּרִיכָא כְּמוֹ שֶׁפִּתְבַּתִּי לְמַעְלָה נֶאֱמַר הַמְבִי"ט: רַפָּה אַחֵר כֶּה מְצֵאתִי תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א ו"ל בְּיַד חֶכֶם זָקֵן מִחֲכָמֵי הָעִיר וְז"ל פִּירְפִּינִיאוֹן פִּתְבַּת שֶׁהַרְמַב"ם ו"ל פֶּתַח שֶׁהַסְפִּינָה בֵּינָם רָאוּי הוּא וְאִין הַבָּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם וְאַף הַרְאָב"ד ו"ל שֶׁהוֹדָה לוֹ בְּהַ וְתִמָּה עֲלֵיהֶם דְּמִסְוִיגִית פ' הַשָּׁג יָד מִשְׁמַע בְּהַפָּה דְּהַקְשׁוּ וְתַפּוּק לִי מִשׁוּם סְפִינָה גּוֹפָה וְתִירֵץ הָא מְנִי ר' אֱלִיעֶזֶר דָּאֵמַר אִם הָיָה סִפֵּן נוֹתְנִין לוֹ סְפִינָתוֹ הָא לְרַבְּנָן שֶׁהִלְכָה כְּמוֹת' שְׁלֵא לְסֹד' אֱלָא בְּכָלִי אֲנִימֹת שֶׁהָרִי הוּא עֲשִׂיר מִצַּד הַסְפִּינָה אֲלֵמָא מִןחֶזֶקֶת הִיא בְּאֵמַת הַדִּין עִמָּה שֶׁהוּא קָשָׁה מְאֹד וּמֵה שֶׁהוֹקֵשׁ בְּעֵינֵי מֵה שֶׁפִּתְבַּת הַרְאָב"ד ו"ל מִמְתְּנִיתִין דַּפ' הַשָּׁג יָד לְמִדָּה וְאִנִּי אֵינִי רוֹאֶה מִשְׁם רָאִיָּה דְּאַף כְּשֶׁתְּמַצָּא לוֹמַר דְּפִסְק כ"ר אֱלִיעֶזֶר מִשׁוּם דְּסִתָּם מִתְּנִיתִין דְּהַשָּׁג יָד כְּנוֹתִיָּה הָא לֹא אֶפְשָׁר מִשׁוּם דְּהִנְה לִיָּה סִתָּם וְאַח"כּ מִחֲלֻקָּת סִתָּם פ' הַשָּׁג יָד וּמִחֲלֻקָּת בְּכִי שׁוּם הִתְוֹמִי וְקִינִי לֹן כְּמִחֲלֻקָּת וְהָרַב ו"ל בְּעֵצְמוֹ פִּסְק בְּעֲרֻכִין כְּרַבְּנָן דְּחִמּוֹר וְסְפִינָי מְמוֹנֵי כְּרַבְּנָן וְאִין מְסֻדְרִין וְעוֹד אַף פִּי תְּמַצָּא לוֹמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֵיף יִלְמַד מִמֶּנָּה לְעֵינַי רָאוּי וּמֵה עֵנֵן סִידוֹר לְעֵינַי רָאוּי וּמִןחֶזֶק וְלֹא שִׁינִיָּה הָא בְּהָא כָּלִל וְסְפִינָה בֵּין לְרַבְּנָן בֵּין לִר' אֱלִיעֶזֶר מִןחֶזֶקֶת הִיא וּמְמוֹנָא הִיא דַּע"כּ לֹא קָאֵמַר ר' אֱלִיעֶזֶר אֱלָא מִשׁוּם דְּעֵבִיד חִמּוֹר וְסְפִינָה כְּכָלִי וּמִשׁוּם סִדוֹר הוּא שְׁמַנִּיחִין לוֹ וְלֹא פִטַּר מִשׁוּם רָאוּי וְסְפִינָה שְׁבִיבְשָׁה נְמִי לִר' אֱלִיעֶזֶר מְסֻדְרִין וְנוֹתְנִין לְסִפֵּן כְּחִמּוֹר לְחִמּוֹר וְאֶמַר לְאֶפְרַי וּבְכָלִי אֲנִימֹת לְרַבְּנָן וְלֹא אֶמְרוּ סְפִינָה שְׁבִיבְשָׁה אֱלָא מִפְּנֵי שֶׁשָּׁנוּ אַף עַל פִּי שְׁבָאָה לוֹ בְּרִיבּוֹאוֹ אֱלָא בֵּין בֵּינָם בֵּין בִּיבְשָׁה מְנִיחִין לוֹ דְּכָאן וְכָאן מִןחֶזֶקֶת הִיא פִּי שְׁנַיִם וּמֵאִי שְׁנָא שְׁבִיבְשָׁה וְלֹא מְצֵאתִי לְרַבּוֹתֵי אֱלָה בְּזֵה שְׁנָה דְּרַף שִׁיִּסְמְכוּ בּוֹ וְנִרְאָה הִי לִי דְּבָכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם ע"כּ מְצֵאתִי תְּשׁוּבָה זֹו בְּכֶתֶב יָד מְעוֹרְרֶבֶת בְּסִימָן תְּקִי"ב וַיֵּשׁ אִי זֵה טְעוֹת מוֹכֵן בְּקֶצֶת הַלְשׁוֹן אֱלָא שֶׁהֶעֱתִקְתִּי הַתְּשׁוּבָה כְּמוֹ שֶׁמְצֵאתִי בְּחֻלְקָה הָא מֵאוֹתָן הַתְּשׁוּבוֹת הַנְּחַלְקוֹת לְב' חֻלְקִים וְכָלִל כְּלוֹן הֵן יוֹתֵר מֵאֲלָף וְק' שְׁנִכְתְּבוּ בְּדַמְשֶׁק לְהַחֲכֵם הִר' שְׁלֵמָה לְטוֹרְטוֹ ו"ל וְנִרְאָה מִלְשׁוֹן תְּשׁוּבָה זֹו שֶׁהֵבִין הַרְשָׁב"א ו"ל בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל שֶׁמְדַבֵּר בְּסְפִינָה עֲצָמָה וְשַׁעַל זֵה פֶּתַח הַרְאָב"ד ו"ל דְּבַר זֵה לְמַד וְכו' שְׁנִרְאָה שְׁמִסְפִּים עִמּוֹ וְעַל זֵה הַקְשָׁה הוּא הַשְׁתִּי קוֹשִׁיּוֹת וְגַם הוּא לֹא דַבֵּר אֱלָא בְּסְפִינָה שְׁדַבְּרוּ הֵם וְהִיא הַסְפִּינָה הַשְּׁנוּיָה בְּמִשְׁנָה שְׁמִסְדְּרִין לְעֲרֻכִין כִּר' אֱלִיעֶזֶר וְעַל זֵה פֶּתַח הַרְשָׁב"א פִּינּוֹן שְׂאִין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ וְגַם אֵינִי דוֹמָה רָאוּי לְסִדוֹר שֶׁהָיָה נִרְאָה לוֹ דְּבָכוֹר נוֹטֵל בְּהַ פִּי שְׁנַיִם וּמֵה שֶׁפִּתְבַּת וְסְפִינָה שְׁבִיבְשָׁה נְמִי לִר' אֱלִיעֶזֶר וְכו' וְלֹא אֶמְרוּ סְפִינָה שְׁבִיבְשָׁה אֱלָא מִפְּנֵי שֶׁשָּׁנוּ אַף עַל פִּי שְׁבָאָה לוֹ וְכו' הוּא לְהִבִּיא רָאִיָּה דְּלֵאוֹ מִשׁוּם שְׂאֵינִי מִןחֶזֶקֶת בְּסְפִינָה הוּא דְקָאֵמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּאִין לוֹקְחִין אוֹתָהּ לְהַקְדָּא אֱלָא שְׁמִסְדְּרִין אוֹתָהּ לוֹ דְּהָא כְּשֶׁהִיא בִּיבְשָׁה נְמִי לִר' אֱלִיעֶזֶר מְסֻדְרִין אוֹתָהּ לְהַקְדֵּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁהִיא בִּיבְשָׁה מִמֶּשׁ שְׁעֵדִין לֹא הוֹרִידוּהָ לַיָּם אוֹ שְׁהוֹצִיאוּהָ אוֹתָהּ לִיבְשָׁה כְּמוֹ שְׁרַגִּילִים לְפַעֲמִים בְּסְפִינּוֹת קְטַנּוֹת שְׁמוֹצִיאִין אוֹתָן כְּדִי שְׁלֵא יִשְׁתְּבְּרוּ אוֹ כְּדִי לְתַקְּנָן וְלֹא אֶמְרוּ סְפִינָה שְׁבִיבְשָׁה אֱלָא מִפְּנֵי שֶׁשָּׁנוּ שְׁבָאָה לוֹ בְּרַבּוֹאוֹת דְּמִשְׁמַע שֶׁהִיא בֵּינָם אֱלָא שְׁבָאָה כְּבָר וְהִיא בְּנִמְל וּמ"ה אֶמְרִינָן סְפִינָה שְׁבִיבְשָׁה אֱלָא בֵּין בֵּינָם בֵּין בִּיבְשָׁה מְנִיחִין לוֹ דְּכָאן וְכָאן מִןחֶזֶקֶת וְהֵינֵנוּ מִשׁוּם דְּהִנְיָא בְּנִמְל בֵּינָם מִשׁוּם דְּקִתְּנִי וּבָאָה בְּרַבּוֹאוֹת וְהֵינֵנוּ שְׁבָאָה לְנִמְל וְעוֹמֵד בֵּינָם עֵדִין דְּאֵלוֹ הִנְיָא בָּלֵב יָם לֹא הִנְיָא מִןחֶזֶקֶת כְּאוֹתָהּ שֶׁהִיא בִּיבְשָׁה וְעַל זֵה הוּא שֶׁפִּתְבַּת הַרְשָׁב"א ו"ל דְּנִרְאָה לוֹ שֶׁהַבָּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם

דאלו היא בלב ים לא הִיָּה נְחֻשֵׁב מְוַחָזֵק לֹא הִיא וְלֹא מֵה שְׁבִתוֹכָה כֵּן נֵרָא' לִי בְּיָאוּר דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל וְאַפִּילוּ הִיָּה מִתְעַקֵּשׁ שׁוּם אָדָם לֹוֹמֵר דְּבַלְב יָם נְמִי חֲשִׁיבָא מְוַחָזֵק לְהַרְשָׁב"א ו"ל מֵה שֶׁא"א לֹוֹמֵר שְׁתֵּהּא שְׁנֵה הַסְּפִינָה הָעוֹמֶדֶת בְּלֵב יָם לְעוֹמֵד בִּיבְשָׁה וְהוּא הִיָּה מְשֻׁנָּה אוֹתָן הִיָּנוּ בְּסְפִינָה עֲצָמָה וְלֹא בְּמֵה שְׁבִתוֹכָה כִּי מֵה שְׁבִתוֹךְ הַסְּפִינָה הוּא עוֹמֵד בְּסִפְנָה יוֹתֵר מִן הַסְּפִינָה עֲצָמָה בֵּין מֵצַד הַשּׁוֹלְלִי בֵּין מֵצַד הַסְּעָרוֹת שְׁבִיָּם אִם מֵצַד הַשּׁוֹלְלִים עַל הָרוֹב הֵם שׁוֹלְלִים נְכִסֵּי הַסּוֹחָרִים וּמְנִיחִים הַסְּפִינָה שְׁלֵא לְהִלָּחֵם עִמָּהֶם וְאִם מֵצַד הַסְּעָרוֹת הֵם מְטִילִים בֵּיָם הַנְּכִסִּים וְהַסּוֹחָרוֹ' לְהִקָּל הַסְּפִינָה וְהִיא נִמְלָטֶת עִם הָאֲנָשִׁים שְׁבָה וְאַפִּילוּ כְּשֶׁהָיָה נִשְׁבָּר' הַנְּכִסִּי וְהַסּוֹחָרוֹת שְׁבָה הֵם נִטְבָּעִים בֵּיָם מִיָּד וְדוֹפְנֵי הַסְּפִינָה וְדָפִיָּה צָפִים עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיְכּוּלִים לְהִצִּילָם כְּשֶׁהוּא קָרוֹב לְנִמְלָל וְאִם כֵּן לֹא מֵה שְׁבִתוֹךְ הַסְּפִינָה בְּלֵב יָם אִינוּ נִקְרָא מְוַחָזֵק כִּלְלָ לְעוֹנֵן כִּי שְׁנַיִם וּמֵה שְׁפֶתֶב וְלֹא מֵצָאֵתִי לְרִבּוֹתִי אֲלֵה בְּזֵה שׁוּם דְּרָךְ שְׁיִסְמְכוּ בּוֹ וְכוּ' הוּא כִּפִּי פֶשֶׁט דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל שֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּסְפִינָה עֲצָמָה וְכוּן בְּמִשְׁנָה וּבִגְמ' לֹא דְבָרוּ בְּפִי אֲלֵא בְּסְפִינָה עֲצָמָה וְלֹא מֵה שְׁבִתוֹכָה וְעַל זֶה הִקְשָׁה עָלָיו מֵה שֶׁהִקְשָׁה וְגַם אֲנִי מוֹדֵה כִּי כֹף הֵם דְּבָרֵי הַרְמַב"ם כִּפְשָׁטָן אֲלֵא שְׁפֶתֶבֶתִי שְׁהִיָּה אֲפֶשֶׁר לְפָרֵשׁ עַל דְּבָרָיו מֵה שְׁנִרְאָה בְּרוּר מִן הַגְּמָרָא שְׁמָה שֶׁהוּא בְּלֵב יָם אִינוּ נְחֻשֵׁב מְוַחָזֵק וְאַחַר שְׁרֵאִיתִי בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א עֲצָמוֹ שְׁפֶתֶב שְׁלֵא מֵצָא דְרָךְ שְׁיִסְמְכוּ בּוֹ אִינוּ מְבַטֵּל דַּעֲתִי בְּפִי רַבִּינוּ מִשֶּׁה וְאַנִּי מְחֻזֵּק דְּבָרֵי שְׁלֵעֲנִין הַדִּין סְפִינָה וּמֵה שְׁבִתוֹכָה בְּלֵב יָם אִינָם נִקְרָאִים מְוַחָזֵקִים לֹא כֵּן וְלֹא יִהְיֶה לוֹ לְכַכּוֹר כִּי שְׁנַיִם כִּמוֹ שְׁפֶתֶבֶתִי וְהוֹכַחְתִּי מִן הַגְּמָרָא נֵאָם הַמְבִי"ט: רְפוּ עַל דְּבַר הַתְּבִיעַ' שְׁתַּבְּע' כֹּר' שְׁלֵמָה עָלֵי נַחְמוֹתוֹ אֲלֵמַנַת כֹּר' מִשֶּׁה דִּידוֹנִילָא נ"ע בְּפָנֵי ב"ד לְכֹר' שְׁלֵמָה מְאַנְרִיקֵי י"ץ שְׁיִתֵּן לָהֶם חֲשִׁבּוֹן מִשְׁשָׁה וְעֶשְׂרִים קְאָרִיזִיאָשׁ שְׁנַתְּנוּ לוֹ לְמַפְּוֹר כְּדִי שְׁיִפְרַע עִם דְּמִיָּהֶן הַחֹב שְׁחִיבִיבַת אֲלֵמַנַת כֹּר' מִשֶּׁה נ"ע לְגִרְיָה אַח' וְהוּא לֹא פָרַע לָהּ כִּי אִם תִּשְׁעִים סוּל' וְתַבְּעוּ מִמֶּנּוּ שְׁיִתֵּן לָהֶם חֲשִׁבּוֹן מִהַשְּׂאָר וְכֹר' שְׁלֵמָה מִנֵּי רִיקֵי הַשִּׁיב לָהֶם כִּי לֹא קִבַּל מֵהֶם כִּי אִם כ"א אוֹ כ"ב קְאָרִיזִיאָשׁ כִּי הֵם לְקַחוּ מִיָּד הַפּוֹעֲלִים מְאוֹתָם שְׁהַמְחוּ לוֹ ג' קְאָרִיזִיאָשׁ וְהַשִּׁיב לוֹ כֹּר' שְׁלֵמָה עָלֵי כִּי אֲמַת שְׁקִבַּל שְׁנַיִם קְאָרִיזִיאָשׁ לְבָנוּ' אֲבָל נָתַן שְׁנַיִם אַחֲרוֹ' תַּחְתִּיָּהֶן נַחְמוֹתוֹ הַשִּׁיבָה כִּי אַחַר כֹּף הַמְּחָה לוֹ יוֹתֵר עַד שְׁלֵשִׁים קְאָרִיזִיאָשׁ וּמֵהֶם הוּא שְׁלֵקַח חֲתָנָה ר' שְׁלֵמָה הַנָּ"ל הַשְּׁנַיִם לְבָנוֹת וְהִיא לְקַחָה אַחַד מִן הַפְּרִנְצ' וּבָנָה ר' דוֹד לְקַח אַחֲרָ' בְּאוֹפֵן שְׁנַשְׂאָרוֹ בְּיַד כֹּר' שְׁלֵמָה מְאַנְרִיקֵי שְׁשָׁה וְעֶשְׂרִים וְעַל תְּבִיעָה זֹו בָּאוּ שְׁלֵשָׁה הָעֵדִים הַנּוֹ' לְהִלָּן וְהַעֲדוּ בְּפָנֵי ב"ד עֲדוּיוֹת אֵלוֹ הָעֵיד הַר' אַבְרָהָם וְ' אֲשֶׁר י"ץ שֶׁר' שְׁלֵמָה מְאַנְרִיקֵי הִיָּה תוֹבַע מֵהֶם שְׁלֵשִׁים קְאָרִיזִיאָשׁ וְהֵם הָיוּ אוֹמְרִים כִּי הִיָּה מְסַפִּיק שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִי קְאָרִיזִיאָשׁ לְפָרוֹעַ הַחֹב הַהוּא לְגִרְיָג' מְפָנֵי שְׁהִיו גְּדוּלוֹת וְעֵבֶר מְחַלְוֶת בִּינִיָּהֶן עַל זֶה עַד שְׁעֵלַת' הַהִסְפָּמָה בִּינִיָּהֶן שְׁלֵא יִתְּנוּ אֲלֵא כ"ד קְאָרִיזִיאָשׁ וְנִתְּנוּ לוֹ רֹבֵם בְּפָנָיו כִּי הָיוּ מְזוּמָנוֹת אֲצִלְיָהֶם בְּבֵית וְהַשְּׂאָר עַד תְּשִׁלוּם הַסֶּף אֲמָרוּ לְפּוֹעֲלִים כְּשִׁיבּוֹאוּ לִידוֹ שְׁיִגְמָרֵם וְיִתְּנֵם לוֹ הָעֵיד הַר' חִיָּא הָמוֹן כִּי בַיּוֹם שְׁהִיו מְתַקוּטְטִי' כֹּר' שְׁלֵמָה עַל' אִם כֹּר' שְׁלֵמָה מְאַנְרִיקֵי הַנָּ"ל בְּבֵית הַשּׁוֹפֵט שְׁהִיָּה אוֹמֵר ר' שְׁלֵמָה מְאַנְרִיקֵי שְׁלֵא קִבַּל כִּי אִם כ"ד קְאָרִיזִיאָשׁ וְכֹר' שְׁלֵמָה עָלֵי הִיָּה אוֹמֵר שְׁקִבַּל כ"ו קְאָרִיזִיאָשׁ הָעֵיד כֹּר' יוֹסֵף פִּינְטוֹ שְׁיּוֹם א' בָּאָה אֲלֵמַנַת כֹּר' מִשֶּׁה הַנָּ"ל לְקְאָרִיזִיאָה וְנִתְרַעַם הוּא עָלֵיָּה שְׁנַתְּנָה הַקְּאָרִיזִיאָשׁ שְׁלֵה לְמַפְּוֹר בְּיַד כֹּר' שְׁלֵמָה מְאַנְרִיקֵי וְלֹא נִתְּנָם לִידוֹ שֶׁהוּא הִיָּה מוֹכְרָם יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנּוּ וְהוּא הַשִּׁיבָה שֶׁהִיא חֲשִׁבָה שְׁהִיו שְׁנִיָּהֶם שְׁוֹתְפִים וְשִׂאָז הַשִּׁיב ר' שְׁלֵמָה מְאַנְרִיקֵי לְמָה

תציעו בזה התנות הם הכ"ה קארין יאש שליך ואמר כי זה הנה פשפאת היא להתרעם על ר' שלמה מאגריקי הנ"ל על שמכר קאריוזיאה אחד (מאוי) בפחות משונויה ואמר רבי יוסף שלא הנה יודע שום דבר ממנה כי לא מכרה הוא ושאז השיב כ"ר שלמה שפידו היו הכ"ה קאריו יאש כמו שפיתוב למעלה.

ע"כ עיקר טענות השתי פיתות הנ"ל בתביעה זו וכל העדויות שהעידו בפני ב"ד על תביעה זו ולכן יורינו מורה צדק אינה הדרף ישפון אור ונהדין עם מיתשובה נראה דאין מחייבין אותו ממון בעדות זה כיון שלא אמ' אתם עדי וגם לא הנה דרף הודאה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל ריש פרק ז' מהלכות טוען ובפרק ו' גם כן וכמו שכתב ג"כ פרק י"ז מהלכות עדות וכתב שם ואין צריך לומר אם קנו מידו או אמר כתבו עלי שיש לזה אצלי וכיוצא בזה הרי זה הודא' ע"כ ובלאו הכי יכול לומר משטה אני בה או אפילו להד"ם לדעת רב אלפס פרק זה בורר ולדעת הרמב"ם ז"ל פרק ו' וכן הביא בחשן משפט סימן פ"א וכתב שם בשם הרמ"ה דהוא הדין נמי הרני מודה בפניכם אין צריך לומר אתם עדי כיון שאמר בלשון הודאה וכ' שם שאם הודה מעצמו בלא תביעה אפי' הנה שם התובע שיכול לטעון שלא להשביע את עצמי הודתי והרמב"ם כתב דוקא שלא בפניו והרא"ש הסכים לסברא ראשונה ע"כ וכתב הרמב"ם פשלא אמר אתם עדי ולא דרף הודאה יכול לטעון השטאה שלא להשביע או להד"מ ע"כ ובשלא להשביע טענינו ליה פשחז' לתובעו והשיב הוא איני חייב לה פלום לדעת הראב"ד והרא"ש שם סימן פ"א והביא הרי"ף פ"ק דמציעא בריית' הודאת בעל דין כמא' עדים דמי אימתי בזמן שטענו והוד' לו ואם הודה מפי עצמו פטור הפה שאסר הוא הפה שהתיר וכתוב בספר חקוקות הדיינין סי' ס"ו דלעולם אינו חייב בהודאה עד שיאמר המלוה או הלנה אתם עדי או עד שיטול קנני על הודאתו או עד שיאמר כתבו עלי שטר שאני חייב לזה וכל זמן שלא אמר כה אף על פי שלא אמר משטה אני בה אלא שפפר ואמר להד"ם הרי זה פטור וזה שלא טען כו' מפני שלא הנה זכור כה פי' מקצת מן המפרשי' ז"ל פרק זה בורר וכן דעת רבינו משה ז"ל אבל יש מי שאומר דדוקא פשחזר לאחר שאמ' להד"מ ואמ' משטה וכו' אבל אם לא טען פן הרי זה הוחזק כפרן ומ"מ אין לנו לזוז מדברי הרמב"ם ז"ל ובספר משרים כתב נתיב ג' חלק ו' צריך שיאמר אתם עדי או שהזמינם המלוה ואמר הלנה אני מודה לפניכם ואתם העידו לי או שאמ' מלוה אתם עדי ואמר הלנה פן או שתק אבל בענין אחר לא ובספר צרור הכסף דרף שני שער א' כתב וכתב רבינו דוקא שהוד' לפני העדים הודאה גמורה הא אמירה לחודא פטור מפני שיכול לומר משטה וכו' ובספר המאור פרק זה בורר כתב נהוי יודע דהא דאמרי' אם לא טען אין טוענין לו הני מילי בזמן שתבעו הלנה והודה כדמניא ברישא דברייתא וכו' אבל אם אמר מעצמו בין בפניו ובין שלא בפניו ולא אמר אתם עדי לא טען טוענין לו וכו' ע"כ: והשתא בגדון דיזן זה העד שהעיד שאמר למה תציעו וכו' בזה התנות יש כ"ה קאריוזיאש לא אמר אתם עדי ולא דרף הודא' ולא בלשון הודא' ולא קנני ולא פתיב' ואם פן הנה יכול לומר משטה אם היא היתה תובעת וכן הנה יכול לומר להד"ם וכ"ש שיכול לומר אם אמרתי שפחנות הנה הקאריוזיאש הנה בשביל שהעד הנ"ל הנה מתרע' על האשה שלא נתנה לו הקאריוזיאש למכור ומפני שלא יחזור הוא לתבוע ממנה הקריוזיאש למכור אמר כי פולם היו שם בחנו' תחת ידו כי האשה לא הית' תובע' אז ממנו הקאריוזיאש או הספ' שלהם אלא היתה

מתרעמת על הקאריניאה מאני' ועל מה שהוא אמר לה שתתן לו הקאריניאש למכור השיב הוא להם למה תצעקו בזה התנות הם הקאריניאש ואין זה הודאה כלל והני כאמיר' בעלמא דאמרי' לעיל דאמיר' לחודא פטור וכיון דלא הוי עדות יכול לומר גם כן להד"ם והרי הוא אומר כי לא אמר שום דבר ושאם לדחות אותו כדי שלא יפצי' עוד באש' שתתן לו הקאריניאש אמר כהן כדאמ' והי' אמתלאה לדבר זה וכן מה שטוען שאם הוד' שקבל שהיה עם אותם שהמחו לו ולקחו מהם ג' ועדיף הוי מטענת משטה אני כהן שהרי הוא אומר שלא קבל את פולם ואמר שקבלם לסבה ידועה עדיפא מהשטאה כדאמ' וזהו אם הנה מודה שאמר כהן אבל לפי האמת אינו מודה בכך והוי להד"ם ואפי' הנה זה דרף הודאה פיון שהיא לא הית' תובע'ממבו קאריניאש אלא שהית' מתרעמת על מכירת הקאריניאה המאני' הוי כמודה מפי עצמו דפטור כדמניא בההיא ברייתא שהביא הרי"ף ז"ל כדלעיל כל שכן דליכא הכא שום הודא' ולא חד מגונוני עדות שפכתתי לעיל מספר צרור הפסוק ומכל חוקות הדיינים שכתב שכל זמן שלא אמר כהן לא הניא הודאה ואף על פי שלא טען משטה וכו' אלא שכפר ואמר להד"ם פטור וכו' וכן לא מציינו למימר דהוי הודאה כמו שמודה שקבל מתבירו כהן מחוב שיש לו עליו שאין צריך לומר אתם עד כמו שכתב בחשן משפט סי' פ"א דהכא לא היתה חייבת לו שום דבר וגם לא הנה שליח המלנה אלא ב"ד הם שציוו לה שתשים קאריניאש ביד סירסור לימכר כדי שתפרע האש' מה שהיתה חייבת לה סך מעות וכיון שמה שהוא מודה שמה שקבל צריך לפרוע אותו לאשה הוי כמו שאומר מנה לי בינדף ואומר הן דלא הניא הודאה כדאמר לעיל משום דבעינו הודאה גמורה בדבר שמודה ויהיה חייב לפורעו: עוד אני אומר כי אפי' היו שנים עדים גמורים שבפניהם קבל הקאריניאש הנה נאמן לטעון מה שהוא טוען עתה שהם לקחו ג' או ארבעה מהם מגו דנאנסו דסירסור הוי שליח אלא שנוטל שכר על שליחותו כמו שהביא הרמב"ם ז"ל פ"ק שני מהלכות שלוחין וכל שליח שטען שארעו אונס והפסיד נשבע שבועת השומרים על טענתו ויפטי' כמו שכתב שם ואם כן הנה זה הסירסור נאמן לומר שנאנסו הקאריניאש מידו או המעות שקבל מהם או מקצתם שנאנסו ממנו גוי' בחזקה כשהיה מוליכים ליד האשה במקום שאין רואים וכן הנה יכול לטעון שהחזירם לה פולם או קצתם ברשו' האשה המלנה שנתרצתה להאריף זמן הפרעון דאף על גב דשליח אינו נאמן כנגד המשלח לומר החזרתים לה כיון דהולך כזכי דמי כמו שכתב בחשן משפט סי' קכ"ה אם טוען השליח שהמלנה הרשה אותו שיחזור ללנה יהנה נאמן דהא לו רצה מלנה שיזקה לו ונאמן להחזיר שלא בעדי' וישבע על זה ואם כן נאמן גמי לומר שהם לקחו ג' או ד' קאריניאש כמו שטען כ"ש שאין כאן שום עדות דמה שהעיד הר' אברהם על כ"ד קאריניאש הנה עם אותם שהמחו לו שיקבל מיד הפועל ואומר שלא קבלם שהם לקחו מידו והפועל אינו אומר שהשלים לו הכ"ד קאריניאש אלא אומר שאינו יודע אם אותם שלקח כר' שלמה עלי אם היו מכלל אלו הכ"ד או לאו וכן עדו' הר' חיים הוא ג"כ דרף שיחה בעלמא דאף על גב דהוא הנה תובע כ"ו והוא אומר שלא קבל אלא כ"ד והנה נראה שלא יהנה דרף השטאה אפ"ה יכול לומר משטה אני כהן דהוי כמנה לי בינדף והוא אומר חמשי' למחר אמר לו תן לי ואמר משטה אני כהן דמשמע דמנהי' ליה טענת השטאה דמה לי שיאמ' הן על מנה או על חמשים דלפעמים משטה האדם בתבירו בדרף זה שתובעים ממנו מה שאינו חיי' והוא משיב לו לא תקח

כָּהֵן שֶׁהוּא פְּחוֹת מִמֶּה שֶׁתּוֹבֵעַ מִמֶּנּוּ וְהוּא דֶרֶךְ הַשְּׁטָא' וְכֵן אִם תִּבְעַ מִמֶּנּוּ מִנֶּה וְהוֹדָה לוֹ מֵאֵתִי הַכֹּל דֶּרֶךְ הַשְּׁטָא וְכֵן מֵה שְׁאוּמֵר שֶׁפֶשֶׁר בִּינִיָּה' שֶׁחֲצֵי הַקְּאָרִיזִיאֵשׁ לֹא יִמְכָּרם כִּי אִם בְּרִשׁוֹת כֹּר' שְׁלֵמָה עָלַי לֹא מִפְּנֵי זֶה הֵוִיא הוֹדָאָה כִּי הָעֵד הוּא שְׁאֹמֵר כָּהֵן לֹא רַבִּי שְׁלֵמָה מְאֲנִרִיקִי וְאִם כֵּן עֲדִינִן יָכוֹל לוֹמֵר מְשֻׁטָּה אֲנִי כָּהֵן דְּלֹא אִמֵּר' הֵכֵא שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה כִּינֵן דְּאֵתִיָּא שְׁתִּיקָה זֹו מֵהוֹדָאָת דִּיבּוּר דִּהְוָה מְצִי לְמִימֵר מְשֻׁטָּה הֵייתִי כָּהֵן וְאֶפְּלוּ הֵיָּה הוּא הָאוּמֵר שְׁלֵא יִמְכָּר כִּי אִם בְּרִשׁוֹת ר' שְׁלֵמָה עָלַי עֲדִינִן יָכוֹל לְטַעוֹן מְשֻׁטָּה אֲנִי כָּהֵן כִּינֵן שְׁלֵא הִתְנּוּ זֶה אִם זֶה בְּפִי וְאִם כֵּן כִּינֵן שְׁלֵא אִמֵּר אֲתֵם עֵינֵי אוֹ לְשׁוֹן הוֹדָאָה וְלֹא חֵד מִגּוֹנֵי דְאִמְרִי' לְעִיל לֹא הֵוִיא הוֹדָאָה וְעֲדִיפֵא מֵה דְאִמְרִי' בְּגִמְרֵא בְּהִטְמִין עֵדִים אַחֲרֵי הַגִּדֵר וְאִמֵּר מִנֶּה לִי בִּינְדָה וְאִמֵּר לוֹ הֵן וְאִמֵּר לוֹ רְצוֹנָה וְכוּ' וְאִמֵּר מִתְּנִירָא אֲנִי וְכוּ' וְאִמְרִי' דִּיכּוֹל לומ' מְשֻׁטָּה אֲנִי כָּהֵן וְכֵן הֵהִיא דְאִטְמִין לִיה סְהֵדִין וְכוּ' וְאִמֵּר עִירִי וְשְׁכֵבִי לְהוֹו סְהֵדִי וְכוּ' בְּפִרְקָה זֶה בּוֹרֵר וּמְשׁוּם מֵאֵן דְּמִדְמָה וּמְחַלְקָה לֹא נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה לְאִפּוֹקִי מִמוֹנָא וְאֶפְּלוּ הֵכֵי אֲנִי חוֹכֵה לְהַחְמִיר עַל הַנְּתַבֵּעַ בְּעֵדוּת זֶה מְשׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא הֵיָּה יְדוּעַ כְּכָר שְׁקִבֵל רַבִּי שְׁלֵמָה מְאֲנִרִיקִי כ"ד קְאָרִיזִיאֵשׁ לְפָחוֹת בֵּין אוֹתָם שְׁקִבֵל שְׁהִיו הֶרֶב וּבֵין אוֹת' שְׁהִמְחִו אוֹתוֹ עַל הַפּוֹעֵל שְׁיִתְנֵם לִידוֹ כְּמוֹ שְׁהָעִיד ה"ר אַבְרָהָם וְהוֹדָה הוּא וְאִם כֵּן כְּשֶׁאִמֵּר אַחֲרַי כָּהֵן שְׁקִבֵל כ"ה אֵין סִבְר' לומ' שִׁבְכ"ד מֵהֵם אֵין יָכוֹל לוֹמֵר מְשֻׁטָּה אֲנִי כָּהֵן וּבְאֶחָד תִּשְׁלוּ' הַכ"ה יֵאמֵר מְשֻׁטָּה אֲנִי כָּהֵן דְּכִינֵן דֵּהַכ"ד הֵן אֲמַת הָא' ג"כ אֶפְשֶׁר שְׁנַתְנוּהָ גַם כֵּן עֲמֵהֵן כִּינֵן שְׁהוֹדָה בֵּה בְּכָלֵל דְאִתְרוּ' שְׁאִינוּ יָכוֹל לומ' עֲלֵיהֶם מְשֻׁטָּה אֲנִי כָּהֵן וְהֵוִי כְּמִי שֵׁאֵמ' לְחַבְרִירוֹ מִנֶּה לִי בִּינְדָה וְאִמֵּר לוֹ אֵין בִּינְדִי אֲלֵא תִשְׁעִים וְיֵשׁ לוֹ עֵדִים שְׁקִבֵל בְּפִנִיָּהֶם פ' דְּכִינֵן דְאֶפְשֶׁר דְאִינוּ מְשֻׁטָּה לְגַבִּי שְׁמוֹנִי' שְׁהֵיָּה יְדוּעַ כְּכָר ע"פ עֵדִים אַחֲרִים אִינוּ מְשֻׁטָּה ג"כ לְגַבִּי הַעֲשֶׂר' וּמִגּוֹ דְמַהֲנֵי הוֹדָאָתוֹ זֹאת לְגַבִּי פ' שְׁהֵיָּה יָכוֹל לְטַעוֹן פְּרַעֲתִי אוֹת' דְּהַמְלוּהָ אֵת חַבְרִירוֹ בְּעֵדִים אֵין צְרִיף לְפִנְרַעוֹ בְּעֵדִי וְהַשְׁתָּא אֵין יָכוֹל לְטַעוֹן פְּרַעֲתִי אֲלֵא מִכָּאֵן וּלְהַבָּא וְאִם אִמֵּר לוֹ עֲכָשְׁיוֹ אֵל תְּפָרַעֵם אֲלֵא בְּעֵדִים לֹא מַהֲנֵי לִיה לוֹמֵר פְּרַעֲתִי הֵכֵי נְמִי בַעֲשֶׂרָה הֵוִיא הוֹדָאָה וְאִינוּ יָכוֹל לוֹמֵר מְשֻׁטָּה אֲנִי כָּהֵן בַּעֲשֶׂר' כְּדִאִמְרִי' וְאֶפְשֶׁר נְמִי לוֹמֵר אֵיפְכָא דְהֵיָּה יָכוֹל לוֹמֵר כְּכִי הָאֵי גִוּוֹנָא נְמִי מְשֻׁטָּה הֵייתִי כָּהֵן שְׁכְּבָר פְּרַעֲתִי לָה מֵה שְׁהֵייתִי חֲזִיב לָה עַל יְדֵי הָעֵדִי הֶרֶאשׁוֹנִי' וּבֵין כָּהֵן וְכָהֵן וְאֶפְּלוּ הֵוִי שְׁנֵי עֵדִים גְּמוּרִי' עַל קַבְלַת הַכ"ה קְאָרִיזִיאֵשׁ הֵיָּה נְאָמֵן לומ' שְׁהֵם לְקַחוּ אַח"כ ג' אוֹ אַרְבַּע' מֵהֵם מִגּוֹ דְנֶאֱנָסוּ כְּמוֹ שְׁפַתְבַּתִּי לְמַעַל' וְכ"ש שְׁהֵם הוֹדוּ שְׁלִקְחוּ ג' מֵאוֹתָם שְׁהִמְחִו אֲלֵא שְׁאִמְר' שְׁאִחֲרַי כָּהֵן הִמְחִו יוֹתֵר עַד שְׁלֵשִׁים וּמֵהֵם לְקַחוּ אוֹ הַחֲזִירוּ תַחְתִּיתֵהֶן אַחֲרוֹת וְעַל כָּל זֶה הֵם צְרִיכִי לְהַבִּי' רְאִיָּה לְאִפּוֹקִי מִמוֹנָא וְעֵינֵן סִימֵן רַפ"א וְסִימֵן רַצ"ז רַפְז עַל מְשֻׁמְרֵתִי אֶעְמֹד' לְלַמּוֹד לְשִׁמּוֹן' וְלַעֲשׂוֹ' בְּתוֹרַת ה' בְּכָל אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי מֵאֵז הַבַּק' בִּימֵי חֲרָפִי וְעַד עַתָּה אַחֲרֵי בְּלוֹתִי זֶה שְׁבַתִּי בְּצָרְכִי בֵיתִי מְעַט עִם רַבִּים צְרִיכִי לִי וְאֲנִי צְרִיף לָהֶם לְהַשְׁלִי' אֵת נַפְשִׁי וּלְהַכִּין צְדָה לְדַרְפֵי בְּזַכּוֹ הַרְבִּי' וְאֵתְנִצְבָּה עַל מִצּוֹ' לְלַחֵו' מְלַחֵמ' הַתּוֹרָה וּלְהַכִּין אוֹתָהּ וּלְסַעֲדָה בְּאֲמַת וּבְמִשְׁפָּט וּבְצִדְקָה לְהַשְׁקִיט מְרִיבֵי עִם עִם ה' אֲלֵהּ מְקַשְׁיָבִים וְשׁוֹמְעִים לְקוֹל מוֹרִים לוֹלִי כַּעַס וְתַגָּר שְׁבִין ת"ח כְּדוֹר שְׁכָן דָּוִד בָּא הִיא שְׁעֲמָדָה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ לְרַפּוֹת יְדֵי עוֹסְקֵי בְּתוֹרָה וּבְמִצּוֹת לְשִׁמּוֹן וּבְמִקּוֹם לְשִׁמּוֹן בָּאוּ שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן עַד יִשְׁקִיף וַיֵּרָא ה' מִשְׁמַיִם וְאֶצְפָּה לְרֵאוֹת מֵה יְדַבֵּר כִּי יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צִדְקָה בְּחִבְרַת מְשֻׁפְּלִים מְזַהֲרִים יִישְׁרֵנִי לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבַּרַךְ בְּסִפְתַּת מִצְדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכְבִים לֹא תִבְיֵשׁ זַקְנוֹתֵינוּ אֵת יְלָדוֹתֵינוּ וְנִזְכָּה לְרֵאוֹת בְּבִיאַת מְשִׁיחֵנוּ וּבְבִנְיַן בֵּית תְּפָאֲרֵתֵנוּ: וּמָה אֲשִׁיב עַל תּוֹכַחְתִּי תּוֹכַחַת מְגוֹלָה בְּלִי אַהֲבָה אֵין

בדור הזה מי שיכול להוכיח ולמוכיח בשער יקושר על הרוב אין מי שיכיר את מקומו
אין מי שיבחי את ערכו פולהו תנויי בגזקין הווי עד יבא ויורה צדק לנו ועסה נפשינו
יבשה חקתה לה' יעזרנו ונגן עלינו ויוציא לאור משפטי צדק תורת אמת תהיה בפינו לא
נשא פני דל או ע"ה לא נהדר פני גדול או ת"ח בצדק נשפט את מי שהוא עמיתנו
במצות ומפני חטאינו האמת נעדרת ולשקר יש רגלים בפרט בדיני ממונות כל דאלים
גבר ומי שבידו למחו' אינו מוחה ונתלין באילן גדול החכמ' מקולקל' שלא פדין שפל
אשר בשם חכם קהל יקרא ידון בני קהלו ויגרים ראש לקנים דבריו פדין או שלא פדין
בי דינא רבא בתר בי דינ' זוטא לא לבדקו ויש רעה חולה מזו פשאין היד משגת להצדיק
את הטיב מאריכים ומענים את דין הזכאי עד שיתרצו ליטול קנין לעשות פשרה רחוקה
מן הדין ואני את נפשי הצלתי למחות ולהודיע אל ראשי הקהילות כמה פעמים ואין מי
שיתן אל לבו לתקן את העוות עד פי גדל מאד דברים שדברתי על פה אני רשאי לאומר'
בכתב אגב מה שקרה באלו הימים שיצא קול ש"ר על א"א ת"ח וכו' אצלי הוא וחקמי
ואמר פי היו יותרמי שנים שהיה נשוי עמה ומעול' לא מצא בה ערנות דבר ולא שמץ
פיסול ושעת' נשמע עליה ש"ר מפי נער א' שאחקור על הדבר וחלה פני שאפייס את
חקמי שלא יכרחנו לעמוד בב"ד בקבלת העדות כי היא מרוצה שיחקרו על העד ועל
העדות שלא בפניו וגם החכמ' וממוני הקהלו' יצ"ו שלחו אלי שאשמע הענין ונמניתי
עם החכמ' ה"ר ש"ט ביבאז והר' חיים חבר יצ"ו לשמן' העדות וחקרנו על הנער קודם
לדעת מה טיבו ונשמעו עליו כמה דברים של פסול אשר נתקבלו בב"ד ונפסל הנער
לעדות בדין תורה שהוא פתוב על העדויות שנתקבלו עליו ועל זה כתבנו אז פסק דין זה
נוסחו.

על דברי עדות נער אחד שמו יצחק אלעמיס מנוער ממצות ומעשי' טובי' שהעיד על
אשת חכם אחד בדבר מכווער נתועדנו יחד ולא רצינו לקבל עדותו בב"ד עד שנתקור
עליו אם הוא פשר לעדות או לאו ובלי חקירה רבה נודעו עליו עדויות הרבה בב"ד
מאנשים שהעידו שראו אותו מפתה נערים לדבר עבירה מהם שראוהו בדבר מכווע'
פעמי' ושלש וכן נשים שנתרעמו ממנו שהיה מפתה אותן לדבר עבירה לכל אח' בפני
עצמה ושהי' מדבר לנשים דברים מכווערי' וגם היה מגזם אותן שיאמר עליהן דברים
רעים ובפרט על אשת החכם יש עדות שגזם עליה כשקראה אותו רשע על מה שהיה
מדבר ואמר לה אני אביא עליך רעה וגם על שהוכיחה אותו על שהיה מציץ בפתים
בלילה בין סדקי הפתחים גזם עליה שלא בפניה ולא עברו ימים עד אשר הוציא מחשבתו
אשר זמם לפועל והלך ואמר לחכם שראה את אשתו בדב' מכווער ולכן לא נתקבל עדותו
אלא שנודע כי הוציא ש"ר על בנות ישראל הפשרות ובפרט על אשת חבר והנה הוא
פסול לעדו' כפי מה שהועד וכמו שכתובים העדויות בארנפה ונלאינו משמוע ולא כתבנו
כולם וגם כל בני שפונתו מעידים עליו דרך פלל כי הוא רע מעללים ועסקו עם הנשים
וכיון שהוא רגיל עם העריות ומתיחד עמהן אע"פ שהיה פשר לעדות אח' הוא פסול
לעדות אשה בין להוציאה בין להכניסה כמו שכתוב בח"מ סי' ל"ד וכ"ש פי כפי העדויות
הוא פסול גם כן לכל העדויות ולכן אנו מודיעים לכל באי עולם כי עדותו אינו מתקבל
בדין תורה והאשה היא מותרת לבעלה ככל הנשים הפשרות ואין ראוי לבעלה החכם
להיות לבו נוקפו ממה ששמע דברים אלו מפי המכווער הזה ואינו הגון שתהיה דעתו

סומכת עליו שיהא אסור לבא עליה פי זה אין אדם שישמנה על דבריו בהיותו רע מעללים כמו שפיתוב למעלה ובטלה דעת הסומה דעתו עליו אצל כל בני אדם אשר לא יסמכו דעתם עליו כ"ש פי הוא היודע ומפיר בה יפה והעיד פי בעשרה שנים או יותר שהיה נשוי עמה לא ראה בה דבר מגונה ולא חשדה בשום דבר רע ומפיו היא חיה וינקה במקחו אם הייתה יולד' בצער תלד ברינוח וכו' ושלום לנו ולכל יש' משה ב"ר יוסף זלה"ה מטראני ש"ט ביבאס הצעיר חיים הקבר.

שנת שי"ז ע"כ הגיע נוסח מה שפיתתי אז ושלחנו לבעלה תופס מה שפיתו למעלה ולא נחה דעתו בו ואחר כך אמרו שנתחדשו עדויות ודברים והלך בעלה לדנינים אחרים ועשו יסוד ועיקר מעדות הנער הפסול והעדויות אחרות שקבלו אח"כ לא היו מספיקים לפסוק שהיתה מפסדת פתובת' וזה נוסח העדויות בפנינו ב"ד חותמי מטה העיד כ"ר שלמה נחמיעאש פי יום א' הלך לבית יהושע ו' מנשה הנז' לתבוע ולגבות ממנו קצת מעות שהיה חייב לו ובעוד שהיה מדבר עם יהושע הנז' לעיל בתוך ביתו לפניו ממחיצת הדפים שבאמצע הבית נכנסה לאה הנז' לעיל כמו ד' שעות בלילה לסוף הבית עד מחיצת הדפים וכשראת' את ר' שלמה הנז' קראה את יהושע הנז' ויצאה עמו לבית שער שהו' הבראנדאדו ושלמה הנז' יצא גם אחר יהושע הנז' והחזיר יהושע לאחריו ואמר לו שיקנס בפנים וכן עשה ואחר שעמדו שניהם שם באישון לילה ואפלה כמו חצי שעה נכנס יהושע הנז' לביתו ושאל לו מה הייתה חפצה הרבני פאן והשיב לו ששאלה ממנו פרח סולט' בהלואה וכל זה העיד אחר האיום וחרם שהטלנו עליו יום ב' כ"ז לחדש אלול משנת השי"ז אלעזר ו' יוחאי אברהם ארואיטי יעקב יירגאש ביום ה"ל בפנינו ב"ד העיד הבחור יצחק פהן ב"ר משה פהן איף יצחק אלעמיס ה"ל אמר לו איף אשת החכם הנז' הייתה נטמאת עם יהושע הנז' ויצחק הפהן הנז' לא היה מאמין עד שאמר לו אלעמיס הנז' עומד על משמרת ותרא' ויהי בליל שבת ויצחק הנז' היה עומד על משמרתו לראות אם אמת הדבר או לא ובהיותו עומד על משמרתו ראה את לאה ה"ל שהלכה עד פתח יהושע הנז' וראתה הפתח סגור וחזרה לאחריה וברגליה קובקאביס ואחר כך קרוב לחצות לילה חזרה פעם שניה וברגליה גיליקיש לבד והולכת לאט פדי שלא ירגישו בה ויצח' הפהן הנז' לא הרגיש בה עד שלאה הנז' דברה לו מה אתה עושה פה והשיב לה אני עומד פה מפני הסוס ואמרה לו להעלים הדבר אני הולכת לבית אחות החזן שבית' להלא' מבית יהושע הנז' והלכה עד פתח יהושע הנז' לבד וחזרה לאחוריה עד מקום שיצחק הפהן הנז' היה עומד ואמרה לו מה אתה עושה בחוץ הפנס לביתך וכן עשה וסגר הדלת אחרי ותכף פתח יצחק הנז' הדלת ויצא לחוץ ורא' את לאה הנז' שנכנסה לבית יהושע הנז' והדלת סגור חציו ושהת' שם עמו כמו חצי שעה ושמע שהיו שניהם מדברים ואחר חצי שעה שיצאה חזרה ופגעה ביצחק פהן הנז' ואמר לה מה הם אלו הדרכים המקולקלים שאת הולכת בהם ולא ענתה לו דבר ורצתה ונכנסה תוך ביתה אלעזר ו' יוחאי אברהם ארואיטי יעקב יירגאש ועל אלו העדויות עם הפסול כתבו מאז שהיתה מפסדת פתובתה ומזונות ואני בא לדון ולבדוק אחריהם על מה שקבלו עדות הנער הפסול הרעו אשר עשו פי כפי העדויות שנתקבלו עליו שהו' רגיל עם העריו' ומתנחד עמיהם וקול יוצ' עליו שפרוץ בהן פסול לעדו' אשה בין להכניסה לבעלה בין להוציאה מבעלה כמו שכתב בח"מ סימן ל"ד וכן הביא בספר חקו"ת הדנינים סימן י"ט החשוד על

העֲרִיזוֹת פְּסוּל לַעֲדוּת וְכוּ' מִשּׁוּם דְּכֹתִיב אֵל תִּשָּׂא יָדְךָ עִם רִשָּׁע וְכוּ' מִשְׁמַע דְּפְסוּל מִן הַתּוֹרָה דְּלֹא בְּעֵי הַכְרִזָּה וְהָכִי נָמִי לֹא בְּעֵי עֲדוּת גְּמוּר בְּפָנָיו אֲלֵא קוֹל וְחֻשְׁדָּה וְכִמּוֹ שִׁפְתָּבו בְּתוֹסְפוֹת וְהָרָא"ש פָּרַק זֶה בּוֹרֵר וְכֵן בְּמִשְׁרִים וְאֶפְּלוֹ הָיָה הַחֲשׂוֹד פְּסוּל מְדַרְבְּנָן לֹא בְּעֵי הַכְרִזָּה אֲלֵא מִשּׁוּם דְּלֹא יָדְעֵי לִיה אֲבָל מִי שֶׁיָּדַע שֶׁהָיָה חֲשׂוֹד וְהִזְמִינוּ לְקַבֵּל עֲדוּתוֹ אִין עֲדוּתוֹ עֲדוּת שְׁהָרֵי פְתַב הַרְמַב"ם ז"ל פִּי"א וְהַפְּסוּל מְדַבְּרִיהָ צְרִיךְ הַכְרִזָּה לִפְיָ כָּל עֲדוּת שֶׁהָעִיד קוֹדֵם שֶׁהַכְרִיזוּ עָלָיו מְקַבְּלִין אוֹתָם כְּדֵי שְׂלֵא לְאֲבֹד זְכוּת הָעַם שְׁהָרֵי לֹא יָדְעוּ שֶׁהוּא פְּסוּל וְאִין פְּיֻסוּלְמֵם אֲלֵא מְדַבְּרִיהֶם ע"כ וְהָכָא בִּנ"ד הָרֵי יָדְעוּ הַדְּיִינֵי שֶׁפְּסָלְתִי אוֹתוֹ קוֹדֵם וְגַם עֲדוּת הָאֵח" שֶׁנִּתְקַבֵּל עִמּוֹ בְּטָל אִם הָיָה תוֹךְ כְּדֵי דִיבּוּר וְאִם נִרְא' לָהֶם שְׂלֵא נִפְסָל עַל הָעֲדוּת שֶׁנִּכְתְּבוּ עָלָיו יַעֲמְדוּ וְנִשְׁמַע דְּבַרְיֵיהֶם.

וְעַתָּה נִבּוֹא לְדוֹן אַחְרֵיהֶם עַל שֶׁאֵר הָעֲדוּיוֹת הַפְּתוּבִים לְמַעְלָה וְכַתְּבַתְּ הַרְמַב"ם ז"ל פ' כ"ד מִהֲלָכוֹת אִישׁוֹת וְלֹא הַמְּזוּנָה בְּלִבָּד אֲלֵא אַף הָעוֹבְרָת עַל דַּת מִשְׁעָה אוֹ עַל דַּת יְהוּדִית אוֹ הַיּוֹצֵאת מִשׁוֹ' שֵׁם רַע אִין לָהּ כְּתוּבָה לֹא עֵינָהּ לֹא תוֹסֶפֶת וְלֹא תִּנְאֵי מִתְּנָאֵי כְּתוּבָה וְכָל אֶחָד מֵהֶם נוֹטֵלֵת מֵהָ שְׁנַמְצָא לָהּ מִנְכָּסֵי.

גְּדוּנֵינִיתָא וְיוֹצֵאת ע"כ וְאִין בְּאֵלוֹ הָעֲדוּיוֹת עֲדוּת מְזוּנָה וְלֹא דַת מִשְׁעָה וְיִהוּדִית אֲלֵא דוֹמָה לְדַבְּרֵי מְכוֹנְעֵר וְאִינוּ דִּין דְּבַר מְכוֹנְעֵר כִּי דְּבַר הַמְּכוֹנְעֵר הוּא מְכוֹנְעֵר בְּיוֹתֵר שְׁמַרְאִים הַדְּבַרִּי שֶׁהָיָה שֵׁם עֲבִירָה אַעפ"י שֶׁאִין שֵׁם עֲדוּת בְּרוּרָה וְכִמּוֹ שִׁפְתַב הַרְב ז"ל שֵׁם וּבְגִדוֹן זֶה אִינוּ מִרְאָה הַדְּבַר הַמְּכוֹנְעֵר שֶׁהָיָה שֵׁם עֲבִיר' כִּי לִפְי עֲדוּת הָא' שֶׁיִּצְאָה לְבָרָא נֶאֱדָו עִם יְהוֹשֻׁעַ בְּאִישׁוֹן לִילָה וְאֵח"כ נִכְנַס יְהוֹשֻׁעַ אִינוּ זֶה פְּיוֹצְאִין מִמְּקוֹם הָאֶפֶל כִּי הַבְּרָאנְדָדוֹ הוּא כְּרַה"ר לְכָל הַק' בְּעֵלֵי בְּתִים הַדְּרִים בְּכָאן כִּי הֵם עוֹבְרִים וְשָׁבִים בִּי וְבִלְיָלָה דְּרָךְ הַבְּרָאנְדָדוֹ וְאִינוּ מְקוֹם סֹתֵר אֶפְּלוֹ בְּאִישׁוֹן לִילָה וְאֶפְּלָה מִכְּמָה טְעָמִים הָא' הֵיּוּ יוֹצְאִין מִמְּקוֹם אֶפֶל הוּא כִּי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם הָאֶפֶל לֹא הָיָה שׁוּם אָדָם שֵׁם וְלֹא הָיָה דְּרָךְ לְשׁוּם אָדָם שֶׁאִינוּ דָּר שֵׁם לִיכְנַס בְּאוֹתוֹ מְקוֹם הָאֶפֶל דּוּמֵא דְּמַעְלִין זֶה אֵת זֶה מִן הַבּוֹר וְכִיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁאִין דְּרָךְ לְהַכְנִס בְּבוֹר וְכֵן נִכְנָסוּ זֶה אַחַר זֶה לְבֵית א' וְהִגִּיפוּ דְּלָתוֹ הָיָה מְקוֹם יַחֲדוּ וְסֹתֵר פִּינּוֹן שֶׁהוּא בֵּית מְוִקָּף וּמוֹגֵף בְּדֵלֵת אִין שׁוּם אָדָם יְכוֹל לִיכְנַס וְלִרְאוֹת מֵהֶם עוֹשִׂים אֲלֵא שֶׁרָאוּ אוֹתָם שֶׁנִּכְנָסוּ שֵׁם וּבִנ"ד זֶה הַבְּרָאנְדָדוֹ הוּא מְקוֹם מוֹכֵן לְעוֹבְרִי וְלְשָׁבִים כְּמוֹ שִׁפְתַבְתִּי וְאִם כֵּן אִין דְּבַר זֶה מְכוֹנְעֵר שֶׁהָיָה הַדְּבַרִּים מְרָאִים שֶׁהָיָה שֵׁם עֲבִירָה אֲדַרְבָּה הַדְּבַרִּי נִרְאִים שְׂלֵא הָיָה שֵׁם עֲבִירָה כִּי אַעפ"י שֶׁיִּכְנַס בְּהֶם רוּחַ שְׁטוּת לֹא יַעֲמְדוּ לַעֲשׂוֹת פּוֹעֵל עֲבִירָה בְּמְקוֹם עוֹבְרִים וְשָׁבִי וְעַדִּיף מִפְּתַח פְּתוּחַ לִר"ה דָּאִין בּוֹ מִשּׁוּם יַיְחוּד מִשּׁוּם דִּירָא שְׁמָא שׁוּם אָדָם.

הַטְעַם הַב' שֶׁהָעֵד הַנּוֹ' אִם' שֶׁרְצָה לְצֵאת גַּם הוּא וְשִׁשְׁמַע לוֹ יְהוֹשֻׁעַ הַנּוֹ' שֶׁיִּכְנַס בְּפָנִים וְכֵן עָשָׂה וְאִם כֵּן לֹא הָיָה חֲשֵׁשׁ עֲבִירָה וְאֶפְּלוֹ הָיָה בֵּית הַמְּקוֹ' שֶׁיִּצְאוּ מִפָּנֵי שֶׁהָיָה יָרָא יְהוֹשֻׁעַ פֶּן יִצָּא הָעֵד הַנּוֹ' וְיִמְצָאָם דַּע"ג דְּאֶפְּסִיק' שֶׁלְּהִי קוֹדוּשִׁין כְּאֲבִי דְּבִין אֲנָשִׁים מִבְּפָנִים וְנָשִׁים מִבְּחוּץ אוֹ אִיפְכָא חוֹשְׁשִׁין לִיַּחוּד וְלֹא אֲמַרִּי דְּמִסְתְּפִי הָאִישׁ הָעוֹמֵד בְּפָנִים וּמִתְיַחַד בְּחוּץ שְׁמָא יִצָּא א' מִחֲבִירָיו אַחְרָיו שֶׁדְּרָךְ פְּנִימִים עַל הַחִיצוֹנִי הִינּוּ לְעוֹנֵן שְׁאָסוֹ' לְהִתִּיחַ' בְּכַה"ג לֹא שֶׁיִּאֲסְרוּ אִשָּׁה עַל יַחוּ' זֶה דְּהָא אֲמַרִּי דַּאִי' אוֹסְרִי עַל הַיַּחֲדוּ כְּלָל כ"ש עַל זֶה דְּמִסְתְּפִי וּבִנ"ד נָמִי הָכִי הָיָה וְעוֹד דְּהָכָא מִסְתְּפִי טְפִי שַׁע"כ"פ הָיָה צְרִיךְ זֶה הָעֵד לְצֵאת לְלַכֵּת לְבֵיתוֹ וְכִבֵּר הָיָה יוֹצֵא עִמּוֹ אֲלֵא שֶׁעֲכָבוּ הוּא וְהָרֵי הוּא עוֹמֵד לְצֵאת בְּכָל

רגע ואיך לא יירא יהושע מגשת אל אשה עוד שפשנכסה לאה וראתה את העד עמו איך מלאה לבה לקרות את יהושע לדבר עבירה עוד כי העד עצמו לא דן בדעתו שום מחשבת רעה על יציאת זה פיון ששאל אחר כך את יהושע מה היתה חפצה והשיב הוא ששאלה ממנו פרח סולט' בהלואה ואם אח"כ הגיד זה הענין הנה אחר שהוציאו עליה שם רע וגזרו על כל מי שהיה יודע דבר ממנה שיבא ויגיד מפל זה נראה שאין בעדות עד זה שום ממשות להפסידה אפילו היו שנים עדים בענין זה כי הדבר המכונער המפסידה הוא שגראה מתוך הדבר שהוא קרוב לנדאי שהיתה שם עבירה ובענין זה מראין הדברים שלא היתה שם עבירה וכתב הרב ז"ל שהדברים מראים שהיתה שם עבירה אע"פ שאין שם עדות ברורה נראה שלא חסר באותה דבר המראה שהיתה שם עבירה אלא עדו' ברור' אבל קרוב הדבר להיות ברור מה שאינו פן בנ"ד כמו שפכתתי ועל העד הב' ג"כ יש לדון אפי' הנה פשר להעיד שאין בעדותו ממשות לאסרה ולא להפסידה כתוב' אפי' היו שנים מעידים בדבר שהוא שלא ראה דבר מכונער שנר' ממנו שהיתה שם עבירה קרוב לנדאי וכמו שפכתתי בעדו' הא' מפמה טעמים הא' הרמב"ם ז"ל כתב או שונכסו זה אחר זה והגיפו דלתות וכו' דוקא הגפה שהיא סגורה ומוגפה אל המזוזה והקא הנה חציו סגור כמו שכתוב בעדויו' ועוד כי הגפת דלתות אמרו בירושלמי דתרעא טריק ומשמע שער נעול במנעול כדמוכח בירושל' דפ' המדיר וא"כ הגפת דלתות אינו יחוד עד שיהא נעול כמו שכתב הרשב"א ז"ל תשובת ארנ"א וכתב דטעמא דכל שאינו במנעול ירא הוא שמה אחר שלא ברשות ובענין הנהו עובדי דפ' בתרא דע"ז ביין נסו' עד כאן וא"כ אפילו היתה הפתח מוגפת לא הנה יחוד כ"ש שהנה חציו פתוח שאע"פ שנתחדו שניהם בפני שנים אינו יחוד ומה שכתב הרמב"ם ויכיוצא בדברים אלו היינו דוגמתו ממש שהיו הדברים מכונעים כמו אלו אבל מה שאינו כל כך מכונער אינה מפסדת וגם אם יש ספק אם הוא דבר מכונער או לא אינה מפסדת דכתובתה בחזקתה היא טעם שני דבעי' שיראו את שניהם שונכסו או שהיה א' מהם בפנים וכבר הנה האחר שם וזה העד לא העיד אלא שראה שונכסה היא לביתו ומי יודע אם הנה הוא שם או לאו כי אע"פ שהנה דר שם אלו שלא הנהאז בבית ומה שהעיד ששמע את שניהם מדברים מי יודע אם הנה יהושע הוא המדבר עמה אולי הנה אשה אחרת וא"א לו' שיאמר שהפירו אותו בקול דראנה ממש בעי' שהנה הוא מתניחד עמה וגם לא הנה יכול להבחין ולהפירו בקול אחר שלא הבין מה שהיו מדברים שאם הנה מבין הנה מגיד ג"כ מה שהיו מדברים וא"כ לא הוי פראה אותם שונכסו זה אחר זה שהיא ראה גמורה פיון שראה את שניהם טעם שלישי שהוא אמר שהנה עומד על משמרתו לראות מה שאמר לו חברו אלעמיס הפסול שהיתה גטמאת עם יהושע הנז' ושמר אותה בפעם הראשונה שפאה ובשניה וכשהלך לו וסגר הדלת בעדו ונחזר מיד ופתחה וראה שונכסה לבית יהושע הנז' והלך שם ושמע שהיו מדברים ואחר שפוננת שמירתו היתה להשיג תכלית הענין לפי דעתו לא השיגו כי מסתמא הטה אנו לשמוע ושמע שהיו מדברים ובעוד שהיו מדברים לא היו עושים העבירה ובעוד שהנה שומע דיבורם לא הנה זו ממקומו כי עדיין לא נשלמה פוננתו לדע' סוף הענין זה והוא אמר כי משונכסה שם כמו חצי שעה ולא שמע ולא הרגיש נשימותיהם כדרך המנאפים אלא דיבור לבד נרא' כשפסקו מלדבר שהרגיש

שְׁהִיְתָה יוֹצֵאת יָצָא הוּא וְחֹזֵר אֶל מְקוֹמוֹ הֶרְאִישׁוֹן וּמַעֲדוֹתוֹ נִרְאָה שֶׁהוּא יָדַע שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה עֲבִירָה בְּעֵת הַהִיא.

טעם ד' פִּי הַעֲדִים שְׂרֹאִים אוֹתָם נִכְנָסִים מִיָּרִי שֶׁהֵם אֵינָם. רוֹאִים אוֹתָם שָׂאֵם הָיוּ רוֹאִים הֵם שֶׁהָיוּ רוֹאִים אוֹתָם לֹא הָיוּ נִכְנָסִים שְׂאִין אִישׁ וְאִשָּׁה מִתִּיחָדִים בְּפָנֵי אַנְשִׁים לְדַבֵּר עֲבִירָה דּוֹמֵיָא דְרָאוּ אוֹתָם יוֹצְאִים מִמְּקוֹם אֶפֶל אוּ מִן הַבּוֹר כִּי לֹא יָדְעוּ הֵם שֶׁיִּרְאוּ אוֹתָם בִּיצִיאָהּ וּבִנ"ד נִרְאָה לְפִי דְבָרָיו הֶרְגִּישָׁה שֶׁהוּא רָאָה אוֹתָהּ כְּשֶׁתִּכְנַס וְלִכְּנֹן אֶמְרָה לוֹ שֶׁיִּכְנַס לְבֵיתוֹ וְכֵן עָשָׂה וְסָגַר הַדְּלָת וְאֵם הִיא רֹאֵת נִכְנָסָה א"כ כְּשֶׁיָּצָא הוּא אִיךָ רָאָה אוֹתָהּ וְהָרִי הִיא לֹא נִכְנָסָה אֲלָא בְּעוֹד שֶׁרָאֲתָהּ הַדְּלָת שְׁלוֹ סָגוּר וְאֵם הוּא חֹזֵר וּפְתַח הַפֶּתַח מִיָּד וְרָאָה אוֹתָהּ נִכְנָסָה גַם הִיא רָאֲתָה אוֹתוֹ כִּינּוֹן שֶׁהִיְתָ' מִקְּנֹדָם נִשְׁמַרְתָּ מִמֶּנּוּ שֶׁלֹּא יִרְאֶנָּה לֹא בְּטָחָה בְּכַנִּיסָתָהּ לְבֵית שְׂמָא יִחְזוֹר וְיָצָא וְאֵם הוּא יָצָא וְרָאָה אוֹתָהּ גַם הִיא רָאֲתָה אוֹתוֹ וְאֶפ"ה נִכְנָסָה וְלֹא חֲשָׁשָׁה שֶׁיָּבוֹא לְרֹאוֹת כִּי לֹא נִכְנָסָה לְדַבֵּר עֲבִירָה וְאֶפ"י נֹאמֵר שֶׁהִיא לֹא הֶרְגִּישָׁה כְּשֶׁחֹזֵר הוּא לְפִתּוֹחַ תִּיכְיָף הַדְּלָת לְרֹאוֹתָהּ וְהוּא רָאָה אוֹת' בְּכַנִּיסָת' וְהִיא לֹא רָאֲתָהּ עַד כִּינּוֹן הִיְתָה לָהּ לְחֲשׂוֹשׁ שֶׁיָּצָא אֶח"כ יָבוֹא לְפִת' וְיִרְאֶנָּה כִּינּוֹן שֶׁהִיא נִשְׁמַרְתָּ מִמֶּנּוּ וְאֶמְרָה לוֹ שֶׁיִּכְנַס לְבֵיתוֹ וְכִינּוֹן שֶׁלֹּא חֲשָׁשָׁה נֹרָא' שֶׁלֹּא כִּינּוֹנָהּ לְדַבֵּר עֲבִירָה כ"ש כִּי עֲדוֹתוֹ אֵינּוּ בְּרוּר כִּי הוּא אָמַר שֶׁהִיָּה עוֹמֵד עַל מִשְׁמַרְתּוֹ לְרֹאוֹתָהּ וְרָאָה אוֹתָהּ בְּפַעַם הָא' בְּקוֹבְקָבִיץ בְּרַגְלִי וְלֹא דְבָרָה לוֹ וְלֹא הוּא לָהּ וּמִנִּין יָדַע שֶׁמִּפְנֵי שֶׁרָאֲתָהּ הַדְּלָת סָגוּר חֹזֵר לְאַחֲרֶיהָ אוֹלֵי הָיָה סָגוּר בְּלִי גַעֲלָה אַחֲרֵי הַדְּלָת וְהִיְתָה יְכוּלָה לְדַחֲוֹף הַדְּלָת לְפִתּוֹחַ וְנִרְאָה כִּי לְפִי עֲדוֹתוֹ לֹא הִגִּיעָה הִיא עַד הַדְּלָת אֲלָא קוֹדֵם שֶׁהִגִּי לְדַלָּת רָאֲתָה אוֹתוֹ סָגוּר וְחֹזֵר לְאַחֲרֶיהָ וְאֵם הִיְתָה הוֹלְכָת לְצוֹרֶף עֲבִירָה אִיךָ לֹא הִגִּיעָה עַד הַדְּלָת לְהִדְפֶּה לְדַעַת אֵם הִיְתָה סָגוּרָה מִבְּפָנִים עוֹד מָה שֶׁאֵמ' כִּי קְרוּב לְחֲצֵי הַלְּיָהּ חֹזֵרָה וְהִלְכָה לֹאט כְּדִי שֶׁלֹּא יִרְגִּישׁוּ בָּהּ וְהוּ' לֹא הֶרְגִּי בָּהּ עַד שֶׁהִיא אֶמְרָה וְדְבָרָה לוֹ מָה עָשָׂה פֶּה וְאֵם בְּתַחֲלָה לֹא הֶרְגִּישׁוּ בָּהּ לְפִי דַעַתָּה כִּי הוּא רָאֲתָה אוֹתוֹ שֶׁם וְלֹא חֲשָׁשָׁה לְדַבֵּר לוֹ שֶׁיִּכְנַס אֶפְיָלוֹ שֶׁהִיְתָה הוֹלְכָת עִם קוֹבְקָאבִיץ לְמָה עָתָה שֶׁהִיְתָה הוֹלְכָת עִם גִּילִיקוֹשׁ יִרְאָה מִמֶּנּוּ וְאֶמְרָה לוֹ שֶׁיִּכְנַס לְבֵיתוֹ וְגִרָה בְּעֲצָמָה וְהִקִּיעָה אֶת הַפֶּלֶב הִיָּשֵׁן כִּי הוּא מַעֲיֵד בְּעֲצָמוֹ שֶׁלֹּא הֶרְגִּישׁ בָּהּ וְעוֹד אֶע"פ שֶׁהִיא שׁוֹטָה לְפִי דַעַתוֹ לֹא הִיְתָ' שׁוֹטָה שֶׁתֹּאמַר לוֹ שֶׁתִּכְנַס לְבֵית' אַחֵר שֶׁהִלְכָה עַד פֶּתַח יְהוֹשֻׁעַ וְחֹזֵרָה כִּי הוּא הָיָה מִבֵּין כִּי כִּינּוֹנָתָהּ הִיְתָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִרְאֶנָּה כְּשֶׁתִּכְנַס לְבֵית יְהוֹשֻׁעַ אֲשֶׁר הִלְכָה לְפָנָיו עַד פֶּתַח בֵּיתוֹ וְחֹזֵרָה כְּדִי שֶׁלֹּא יִרְאֶנָּה הוּא עוֹד שֶׁהִעִיד שֶׁהִיָּה בְּחֻצוֹת הַלְּיָהּ בְּלִיל שַׁבָּת וְלֹא הִזְכִּיר אֵם הָיָה גַר דְּלוּק בְּאוֹתוֹ הַבְּאֲרָאנְדָּאדוֹ אוּ לֹא אֵם הָיָה גַר דְּלוּק כְּשֶׁרָאָה אוֹתָהּ גַם אַחֲרֵים שֶׁהָיוּ יְשִׁינִים שֶׁם הָיוּ רוֹאִים וְאֵם לֹא הָיָה גַר דְּלוּק וְלֹא אוֹר הִלְכָנָה אִיךָ רָאָה וְהִכִּיר, אוֹתָהּ גַם מִרְחוֹק מִהַפֶּתַח שְׁלוֹ עַד פֶּתַח יְהוֹשֻׁעַ אֲלָא וְדָאִי אֵין עֲדוֹת זֶה רָאוּי לְהִתְקַבֵּל בִּב"ד כִּי אֵינּוּ עֲדוֹת כְּשֶׁר אֲלָא מִגּוֹמָגָם וּמִבּוֹלְבָל וְלַעֲנִין קַבְּלַת הַעֲדוּיּוֹת אֵלּוּ שֶׁלֹּא בְּפָנֵי הָאִשָּׁה נִרְאָה גַם כֵּן שֶׁהִיָּה בְּטַעֲוֹת כִּי גַם שֶׁלְּחוֹ לָהּ וְלֹא בָּאת לֹא הִיְתָה מְחַוִּיבָת הִיא לְלַכֵּת אַחֲרָיו אֶל הַדֵּינִים שֶׁהִיָּה הוּא רוֹצֵה בָּהֶם אַחֵר שֶׁשִּׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ וְלֹא זָן אוֹתָהּ וְרוֹצֵה לְהַפְסִידָהּ כְּתוּבָתָהּ אֵינָה נִגְרַרְתָּ אַחֲרָיו לַעֲנִין זֶה וְכ"ש שֶׁלֹּא הָיָה עִמָּהּ דֵּינִין שֶׁנִּצְטָרֵף קוֹד' עִמָּהּ חָשׁוּב כְּמוֹתָם וְהוּא הִחָכֵם הֵר' חֲיִים הִחְבֵּר וְלֹא שֶׁלְּחוֹ כְּנֹלָם וְעַל כֵּן לֹא הָיוּ רִשָּׁאִים לְקַבֵּל עֲדוֹתָם וְאֶפְ"י הָיוּ כְּנֹלָם בִּיחָד בִּב"ד וְשֶׁלְּחוֹ לָהּ וְלֹא בָּאת לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְקַבֵּל עֲדוֹת שֶׁלֹּא בְּפָנֵיהָ כִּינּוֹן שֶׁהָעֲדִים הָיוּ מְצוּיִים בְּכָאן בְּכָל יוֹם שֶׁהָרִי כְּתָבוּ כָּל הַפּוֹסְקִים ז"ל אוּ שֶׁהָיוּ הָעֲדִים מְבַקְשִׁים לִילָךְ

למ"ה ושלחו לו ולא בא דבשלחו לחוד לא סגי לקבל שלא בפני בעל דין ואע"פ שיש מן הפוסקים ז"ל שכתבו דפתחו ליה בדיניה בשלחו לו לבוא לחוד סגי הכא לא פתחו ליה בדיניה אדרבה ב"ד אחר פתחו בדיניה קודם ועל זה לא רצתה היא ללכת אליהם ואפי' פתחו לה בדיניה מה שאינו כן היתה יכולת לומר לא אדון בפניכם אלא בפני ב"ד גדול מכם שבעיר ומדברי הרמב"ם ז"ל נר' שאין חילוק בין פתחו לדיניה ללא פתחו ובכל גוונ' אין מקבלין בשלחו לו לחודיה ומצאתי בתשובת מורנו הרב הגדול הריב"ח ז"ל שהביא דברי הראב"ד ז"ל שכתב שהרי"ף דחה דברי שמואל ולא הפריש בין פתחו ליה ללא פתחו ליה והוא ז"ל כתב כי מה שנופדש בדברי הרי"ף בענין קבלת עדות בעיר אחרת שלא בפני ב"ד נפרש בדברי הרמב"ם ז"ל וכן בענין זה שניהם לא חלקו וא"כ לא היו יכולים לקבל עדות שלא בפניה אע"ג דיש מן המפרשים דכתבו דבדיעבד עדותן עדות הרי כתב בח"מ סי' כ"ח ואם קבלו עדות שלא בפני בעל דין אין דנין על פיו ע"כ ובמש"ר הביא בשם ריב"א ובשם הרמב"ן ז"ל דאין עדותם עדות דהוה להו פטועין בדבר משנה וכן בצ"ה בד"א שכ' בשם הרמ"ה ז"ל דאם קבלו שלא בפני בעל דין דלא מהניא כלל וכתב שפן דעת הרשב"א ז"ל ושבועל העיטור הולך ומסתפק בזה והי"ד כתב בתשובה כי הרב בעל העיטור כתב שאין דנין ע"פ אותו עדות עד שתקנבל פעם שניה וכתב שפן כתב הרשב"א ז"ל אלא א"כ היו העדים הולכים למ"ה והבע"ד הנה במקום אחר ולא יוכל לבא.

ואפי' לדעת הסוברים דבדיעבד מהני אם העדים מצויים חוזרין ומקבלין עדותן בפני בעל דין וכתב מורנו הרב ז"ל באותה תשובה אבל האמת הוא לדעת כ"ע שאם נתקבל עדות שלא בפני בע"ד כששני הכתות והעדים מצויים בעיר שתקנבל שם העדות פעם שנית בפני בע"ד ונרא' לי בדין זה יש כפה טעמים לומר שאין דנין על פי קבלת עדות זה אפי' לסבר' הפוסקי' דבדיעבד מהני הא' דהא אתמר בגמ' וכי מקבלין עדות שלא בפני בע"ד אתובע קאי כדמשמע בההיא עובדא דבי חמוה דרבי ירמיה פ' הגוזל תנין והיינו משום דאין אדם תובע אלא אם כן יש לו ועבד לזה לאיש מלנה כ"ש כשיש לו שטר וכן הפוסקים ז"ל הביאו דין קבלת עדות שלא בפני בע"ד גבי תובע דנתבע שמביא עדים לפטור עצמו מש"ח שכתוב עליו למה יקבלו עדים שלא בפניו אפי' שלחו לו ולא בא הרי הוא התובע לכשירצה הוא יתבע ואז יביא עדים אם ימצאם דאין סברא לומר שיבוא אדם לב"ד ויאמר קבלו עדות שאיני חייב לפלו' אע"פ ששלחו אחר התובע ולא בא פהני גוונ' דאתמר בגמרא דיאמרו לו ב"ד אם הוא לא תבע אותה בב"ד למה תביא עדים שלא בפניו אבל התובע ויש לו עדים ושלחו לו וכו' מקבלין וכדאמר גבי נזקקין לתובע דמייירי לקבל עדותו תחלה ונ"מ אפילו אם ימותו עדיו של נתבע או ילכו וכו' כמו שהביא הח"מ סי' כ"ד משמ' דמקלינן בקבלת עדות לתובע יותר מן הנתבע והא דכתב הר"ן ז"ל פ"ק אלמנה גבי מוכרת שלא בב"ד צריכה שבועת האלמנה הבאה לפטור עצמה ודאי מקבלין שלא בבע"ד היינו שפוטרת עצמה מממון וחיבת שבועה אבל לפטור בלא שבועה אין מקבלין אפילו שלחו לו ולא בא הטעם הב' שבשלחו לו ולא בא היינו שלא רצה לבא שהוא פושע אבל אם הוא משיב לב"ד ששלחו לו שיש לו ב"ד גדול מהם שהוא מזומן לשמוע העדויות אינו פושע ואין ב"ד יכולין לקבל אלא בפניו וכדמשמע מדברי הרא"ש שהביא דברי רבא וכן אם הוא חולה וכו' אא"כ שלחו לו ולא בא דאז הני פושע אבל אם

אינו פושע אין מקבלין בשום ענין אפילו הוא ועדיו חולין כו' משמע דכשאינו פושע אין מקבלין והכא בב"ד לאו פושע הוא כיון שאומ' אני מזונמן לשמוע העדויות בב"ד פלוני.

עוד אני או' בטעם זה דכתב הרי"ף ו"ל בתשובה בהפירש שיש בין מקימין את השטר שלא בפניו ב"ד ובין אין מקבלי' אלא בפני בע"ד כי מה שאין מקבלין מיירי בעדות ע"פ והעדויות על הממוך כי שמא אין העדות ברורה למעיד כמו שצריך ואם תהיה העדות בפני בעל דין לא יעיד בפניו כי יתיירא שמא יכחישנו וכמו שהביא בצ"ה ד"א שער פ' וכיון שפן אין ב"ד מקבלין עדו' שלא בפני בע"ד אלא כשהוא פושע שאינו רוצה לבא אבל אם רוצ' שתקנבל העדות בב"ד אחר אין מקבלין אותו ב"ד זה כי שמא העדי' לא יעידו בפניו מה שהם מעידים שלא בפניו הטעם הג' דנראה דאחר שקבלו ב"ד עדות שנתקבל שלא בפניו צריכי' להודיע לבעל דין מה שהעידו עליו לדעת מה ישיב וכמו שכתב הרמב"ם ו"ל ספ"ו אומרי' לו ולא אמרת בפניהן כף וכף או הידיית מעצמה אם עמד ושלם מוטב וכו' אבל אם טען משטה הייתי בך או להד"מ כו' פטור וכו' ובנדון זה היו צריכין להודיע לה העדות ואלו תשי' היא שהעדים יודעים ששמעו שהיו מדברי' שניהם כ"ז שהיו ביחד ובזה יהיה ברור להם שלא באו לידי עבירה ואולי כי העדים היו מעידי' לדבריה בזה ואין פאן חזרת עדות כי בענין זה לא דברו בעדות וכן פיוצא מדברים אלו היטה יכולה לומר היא ואם יחזרו וישאלו את פי העדים יודו לדבריה ולא יקרא חוזר מעדותו פדאמ' וא"כ לא היו יכולין לדון עד שיודיעו לה כמו שכתבתי עוד טעם ד' דאף על גב דבשלחו לו ובהני גונוי יכולין לקבל שלא בפני בעל דין היינו לקבל מאותו טעם דשלחו לו וכו' אבל לא לדון וכן מצאתי להרמ"ה זכרונו לברכה שכתב מדאמרי' כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולין הא הכא דלא אפשר למפסק דינא אלא בפניו אלא הכא לקבל' עדות בלחוד הוא ואפילו הכי טעמא דהוא חולה או עדיו חולין וא"כ אין ממשות בעדויות אלו לא מצד עצמן ולא מצד קבלת עדותן.

עוד אני אומר על עדות יצחק בן ה"ר משה הפכהו כי אין עדותו מתקבל' בב"ד כי נער בער אוכל ומשחק בשוק הו' ומה שכתבו הפוסקים דבן י"ג ויום א' אם הביא ב' שערות פשר לעדות היינו פשהיה מוחזק קוד' שהגיע לכלל שנים שהוא בן דעת ומבחין בין דבר לדבר הדומה לו והולך בדרך תום אבל מי שהוא ידוע קודם שהגיע לכלל י"ג שאינו מבחין בעדו' ואינו מקפ' לומר על הן לאו או איפכ' אין מקבלי' עדותו לכשיגדל עד שידעו שהו' מבחי' ומקפ' דיום גדלות אינו גורם אלא שנקרא איש חייב במצות לא תוס' דעת והרמב"ם ו"ל פ"ט מהלכות עדות פתב אנשים ולא קטנים אפי' הוא הקטן נבון וחקם הרי הוא פסול עד שייבי' ב' שערות וכו' משמ' דכשהבי' ב' שערות אחר י"ג הוא פשר מיד מפני שהחזק קודם בידוע אבל אם החזק שלא היה יודע אפילו גדל ויש לו ב' שערות אין מקבלין עדותו עד שידעו שנתיישב בדעתו כיון שלא היה לו חזקת פשרות ודבר זה תלוי בדעת הדיין ובנדון זה הנער יצח' הנז' לא היה קודם בחזקת מבחין ומקפ' ולא יצא מחזקתו זאת עד שיתבר' ונאנחנו רואים אותו עוד היו' הולך בדרך הקטנות וכן חבירו הפסול יצחק אלעמיש אע"פ שלא היה פסול לא יצא מכלל הבליקטנותו ורוע מזגו ויש ראיה לזה ג"כ ממה שאמ' פ' מי שמת דבן י"ג ויום א' שהביא שתי שערות ואינו יודע בטיב משא ומתן לענין עדותו ודעתו ודעתו לא אמרן אלא למטלטלי אבל למקרקעי לא וכן פתבו הפוסקי' ו"ל דבעי דלהוי יודע במידי דמסהי' ביה ולהכי בעו

דייני למבד' בתרין' אם הוא יודע במה שהוא מעיד פדי שיקבלו עדותו וכדמשמע התם בגמ' גבי מ'ר דפחו' מ'פן ע'שרי' ד'אמרו ליה זיל א'כול תמרי ושדי קש'יתא בי רבא וכו' פ'דאיתא התם וכ"ש ל'כו י"ג ול'עדו' ד'בעי' למבדק ליה אי ידע ל'סהודי או לא וה'ני ע'ובדי דידן לא פ'דקו ולא מידי ועדותו מוכחת ד'לא ברירה ו'לא נ'הירא פ'דאמ'רן נ'אם המבי"ט: רפח נ'שאלתי על ש'טר מתנה ש'פתוב בו ש'הקנ' ד' אמות קרקע מ'הפ'רם הידוע ל'הם למקב'לי ו'אג'פן נ'תן ל'הם ו'הקנה ל'הם מתנה ג'מורה מעכ'ש'יו פ'ל נ'כס'יו ר"ל מ'עות ומטלט'לים ו'כלי כ'סף ו'כלי ז'הב ו'כלי נ'חשת ו'ברזל ו'בדיל וע'ופ'ר' ו'בג'די' ו'ש'טרו' אינהו ו'כל ש'עב'ודא ד'אית ב'גנ'ייהו הפ'ל ה'קנה ל'הם מתנה ג'מורה כו' ו'לא נ'שאר לו ע'ליהם לא דין ו'לא ד'ברים וכו' פ'כל א'שר לו מ'נכ'סים ר"ל מ'עות ב'עין ומטלט'לי' כו' ל'זכו' ו'להוריש כו' ו'לא ש'ייר לעצמו ב'מתנה זו שום ד'בר פ'י ק"נ ש'חי'י' לא' מ'המקב'לים ו'הש'אר י'חלקו ב'יניהם כו' ו'כ'ך א'מר ש'טר מתנה זו פ'תבו ב'שוקא וכו' נ'שבע ו'בטל פ'ל מ'ודעות ו'פסל ה'עדים כו' ו'לא י'פסל ש'טר מתנה זה לא מצד מ'חק כו' ו'בר'אותי א'ת פ'ל ת'וקף קיום ש'טר מתנה זה ב'אריכו' ועכ"ז ש'ואלים ע'ליו מצד ה'מקב'לי' אם יש בו שום טענ' לבטל ה'מתנה ה'נוכ'רתי לח'שן' בו אם י'היה איזה צד ב'מתנה זו ש'לא תתק'נים ו'אם ה'באי' מ'פ'ח ה'נותן י'וכלו ל'טעות על זה ש'טר ה'מתנה פ'י לא ב'אה טע'נת' פ'ה א'לא ש'כתבו ה'מקב'לי' ש'היו מ'ערע'רי' על זה קצ'ת מ'הבאי'ם מ'פ'ח ה'מקב'ל ו'לא נ'ודע מהו ה'ערעור ו'כיו'ן ש'נתנו ר'שות ה'מקב'לי' ש'אכת'ן' אם א'פשר ש'י'היה שום טע'נה על ש'טר מתנה זה א'ני אומר פ'י א'פשר לערער על זה הש'טר אם לא ה'גיע ל'ידם א'לא א'חר מ'יתה ד'אינו פ'לום אפ'י ב'ש'טרי אקנ'יית' ל'דעת ה'רי"ף ו'ר"ח ז"ל ו'כמו ש'הביא מ"מ פ"ח מהלכו' ג'זלה ו'מה ש'הביא ב'טור ח"מ סימ'ן ר"ן מ'תשובות ה'רא"ש ז"ל על ד'ברי ה'רמב"ם פ"ט מהלכות ז'כיה ד'דוק' ב'ש"ח אינו פ'לום ד'ש'מא פ'תב ללות ו'לא ל'נה א'בל ב'מתנ' ב'ריא ב'קנ'ן פ'שהקנה קנה ה'מקב'ל נ'ראה ד'היינו פ'ש'נתנו ל'יד ש'ליש ד'ומי' ד'ש"ח ד'כתב ש'אינו פ'לום ו'ממה ש'כתב מ"מ ש'ם ב'הלכו' ג'זלה נר' ד'במתנ' ב'ריא ב'קנ'ן נ'מי ב'עינו ד'לימטי ש'טרא ל'ידיה ל'דעת ה'רי"ף ו'ר"ח ז"ל מ'דכתיב מ'דהביא ד'בריהם על מ'צא ש'טר מתנה וכו' ש'דעת ה'רמב"ם ו'הרש'פ"א ש'אם ה'נה קנ'ן י'חזיר למקב'ל פ'ינון ש'קנו מ'ידו ו'זכה א'פילו לא מ'טא ש'טרא ל'ידו ו'לא פ'דברי ה'רי"ף ו'ר"ח ז"ל וכו' ומש'מע ד'לדעת ה'רמב"ם גם פ'ן ב'עינו ד'לימטי ש'טרא ל'ידיה ד'לא ח'לק במצ' ש'טר מתנה ב'ין קנו מ'ידו ל'לא קנו ו'בכולהו פ'תב ד'לא י'חזי' ש'מא פ'תב ל'יתן ו'לא נ'תן וכו' ומ'צאתי ב'נמוקי י'וסף פ"ק ד'מצי'עא ש'הבי' ד'ברי ר"ח ז"ל ו'הרי"ף ב'תשוב'ה ו'כתב ו'כן ד'עת ה'רמב"ם ז"ל ד'היה ד'נמצאת ד'ייתיגי קשורה על י'רכו וכו' מ'יירי אפ'י ב'קנ'ן פ"ט ד'זכיה פ'דעת ה'רי"ף ש'הביא ראי' מ'פ'נה ו'מה ש'כתב ה'רב מ"מ ש'ם א'למ'א ד'במתנת ב'ריא ב'קנ'ן לא ב'עי' מ'טא ש'טר ל'ידיה היינו ל'דעת ה'רמב"ן ו'הרש'פ"א ז"ל ו'אותם ש'סוברים פ'מותם לא ל'דעת ה'רמב"ם ז"ל גם א'פשר ל'טעון ב'ש'טר זה על מה ש'פתוב בו מ'עות פ'י ה'מעות אינם נ'קנים ב'אגב קרקע א'לא פ'שהם ק'ימים פ'מו פ'קדון פ'מו ש'כת' ה'רמב"ם ז"ל פ"י מהל' מ'כירה ו'אם י'תברר ש'אלו ה'מעות ש'זכו ב'הם ה'מקב'לי' א'ת"כ לא ה'יו מ'צויים ב'ש'עת ה'קנ'ן ש'הרויחם או מ'צאם א'ת"כ אינם ב'כלל ה'מתנה וגם ה'חובות ש'היו לו ו'גב'אם אינם נ'קנים א'גב קרקע פ'מו ש'כתב ש'ם ו'אפ'י ה'חובות ש'הם ב'ש'קר ש'הם ב'כלל ה'מתנה מ'פ'ני ש'הם נ'קני' א'גב קרקע פ'מו ש'כתב ש'ם היינו הש'טרות ש'הוא ידוע ש'נכתבו ק'ודם זמן ש'טר ה'מתנה ש'אם לא ה'יו פ'תובים ע'דיין ב'ש'עת ה'מתנה אינם נ'קנים א'גב קרק' אפ'י ה'יו ע'דים ש'נטל קנ'ן

הלוה שתייב למלוה כף וכף פיון שלא היה נכתב בשטר המתנה אינו נכלל בכלל השטרות הנקנין אגב קרקע וגם השטרות הכתובים אם לא מסרם אז בכתיבה ומסירה וכ"ש החובות שלא נטלו עדיין קנין עליהם אלא אחר השטר דאפי' כתב שטר עליהם אח"כ אינם בכלל המתנה עוד יש לדקדק בשטר מתנה זה שכתוב בו שנתן מתנ' גמורה פל נכסיו ר"ל מעות ומטלטלים וכו' ואמרי' בגמרא בתרא פ' מי שמת נכסי עבדא איקרי נכסי ארעא איקרי נכסי גלימא שטרי בהמה עופות תפילין פולהו איקרי נכסי ס"ת מאי תיקו וכן פתב הרמב"ם פי"א מהל' זכיה וקא שכתב פל נכסי ר"ל מעות ומטלטלים וכו' הוי פלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט אפי' היה פותב פל נכסי מעות ומטלטלים כ"ש שכתב ר"ל שהרי הוא עצמו מפרש שאינם פל נכסיו אלא רוצה לומר מעות וכל מה שהוא מפרש דוקא הדברים שהוא מפרש כמו הקרקעות שאינם בכלל המתנ' אע"ג דהם בכלל נכסי שהרי הוא מפרש שלא פל הנכסים אלא אלו שמפרש ולא קרקעות וכן פי' למעלה שהקנה להם ד' אמות קרקע מהפרם הידוע ואגבן הקנה להם וכו' הרי שלא הקנה להם מאותו הפרם אלא ד' אמות ולא יותר אע"ג שהיתה בכלל נכסי וא"כ מה שלא פי' אינה בכלל המתנה והמטלטלים שפי' היינו מאני תשמיש' כדא' בגמרא התם וחיטי ושערי אינם בכלל שאין שם מטלטלים להם אלא תבוא' והביא בח"מ סי' רמ"ח בשם הרמ"ה דאף שאר מיני סחורות אינם בכלל ע"כ וכ"ש הרחיים שאינ' בכלל לא עליונה ולא התחונה ועבדים ג"כ אינם בכלל פיון שלא אמר פל מטלטלים אח"כ פרט פלי פסוף כו' אבל פלי עץ פלי אבנים ושאר פלים שלא הזכיר ואינם בכלל מטלטלים אינם בכלל המתנה אח"כ פרט הבגדים פל מה שאינו נקרא בגד אינו בכלל המתנה אם לא היה נכלל בכלל מטלטלים ובהמות ועופות ותפילין וספרים אינם נכללים בכלל אלו הפרטים הנז' ואע"ג דבכלל הנכסים שהם נכללים דכולהו איקרי נכסי בנדון זה הוציא אותם מכלל משמעות נכסים פיון שכתב נכסים ר"ל נראה שלא רצה לתת מכל נכסיו אלא אלו הנפרטים וכל מה שאינו נכלל בכלל אלו הפרטים אינו בכלל המתנה כדאמר וכן אינו נכנס בכלל המתנה פסוף וזהב וברזל וברזל ועופר' שאינם עשויים פלים פי' לא הזכיר מתנה באלו הדברים אלא כשה' עשויים פלים ואפי' בברזל שאינו פתוב בו וכלי תיבת וכלי של נחשת נמשך עם ברזל וברזל ועופרת ומה שכתוב למעלה בפסוף וזהב בכל א' פלי היינו משום שיש הפרש רב בין פסוף וזהב ונחשת ומנחשת ואילך מעט הוא ההפרש שביניהם ולכן פלל את פולם בכלי א' וכן אם יש נכסים שאינם נודעים אם היו שלו בשעת מתנה או אח"כ קנאם היורש נדאי מוחזק ומקבל מתנ' ספק ועוד יד בעל השטר על התחונה וכמו שהביא בטור ח"מ סי' קי"ב נאם המבי"ט: רפט קדמו עיני אשמורות לשיח באמר' החכמים שחלקו עלי במה שפסקתו סי' קמ"ט בין ב' אנשים אשר להם הריב אשר עמדו לפני ובדקתי אחר ב"ד יפה אשר הושם דין זה לפניהם זה חמש עשרה שנה וחיבו אז את הנתבע לשלם ואני פטרתי עתה בשבועה ונתתי טעם לשוב למה חיבו אותו אז ולמה היה נפטר עתה בשבועה כמו שכתוב בפסק דין שכתבתי ואלו היו הם פחיים בעולם הזה והיו חוזרי' ומביאים דין זה לפניהם היו פוטרם אותו ג"כ בשבועה וחי' לרבנן אשר חסו על פבודם שלא יהיו כב"ד טועים ושליחא הוא דעניית שאמר להם פי' אני שמתתי אותם ב"ד טועים ואלו היה מראה להם מה שכתבתי שהי' ביז לא היו פותבים מה שכתבו פי' הם מרגישים חולשא ודוחק בדבריה' באמר' פי' היה הענין בעדים

וְרָאָה כִּי הֵיכִי דָלָא לִיְהוּנִי שׁוּם מְגוּ וְעַם הַיּוֹתוּ מְצִיאוֹת דְּחֻק הַעֲמִידוּהוּ עַל מַתְכוּנְתוֹ דְּלֵא לְהוּוּ ב"ד טוּעִים וְכַדְעַת' יַדְעַתִּי גַם אֲנִי דְלֵא חֵינְשִׁי' לַב"ד טוּעִים וְנִתְתִּי טוֹב טַעַם וְדַעַת בְּדַבְרֵיהֶם וְלֹא עָלָה בְּדַעַתִּי לְהַטְעוֹתֶם שְׁנַעְעֵלֶם מֵהֶם מְגוּ הַיְדוּעַ לַב"ד הַדְּיוֹטוֹת אֲלֵא אִפִּי' שְׂרָאוּ שְׁהִיָּה לֹו טַעֲנוֹת מְגוּ חֵינְבוּ אוֹתוֹ לְהַבִּיא רְאִיָּה עַל הַמָּאָה פְּרָחִים אוּ יִשְׁלַם פִּינֹן שְׂאָמֵר שְׁחַמְיו צְוָה פֶּה הִיָּה יְדוּעַ שְׁהִיָּה בְּעַדִּים וְכִינֹן שְׁיִישׁ רֹוא' אִין שְׁבוּעַ' פֶּה־הִיא דְּאִי־סִי כְּמוֹ שְׁפַתְבַּתִּי בְּפִסְק וְאַחַר שְׁלֵא תְּבַע עוֹד הָאֲפוּטְרוֹ' בְּשָׁנִים שְׁהִיָּה אֲפוּטְרוֹפּוֹס אַח"כ שְׁיִישְׁלַם אוּ יָבִיא רְאִיָּה נִרְאָה שְׁיַדְעַע בְּנִדְאִי שְׁהִיוּ עַדִּים בְּצַנְוָאָה זֹו כְּמוֹ שְׁטוּעֵן הַר' שְׁלֵמָה שְׁהִיָּה אוּ' לֹו פְּלוֹ' וּפְלוֹנִי הֵם הַעַדִּים וְשְׁנַתְקַבְּלוּ עֲדוּתֶם בְּפִנִּי ב"ד הַגְּדוֹל שְׁבִאוֹתֶם הַיָּמִים הוּא מוֹרְנֵי הַר' הַר"י ב"ר ו"ל וְגַם אַחַר שְׁגַדְל הַיְתוֹם זֶה ו' אוּ ז' שָׁנִים לֹא גָלָה לֹו הָאֲפוּטְרוֹ' שְׁהִיָּה לֹו תְּבִיעָה זֹו וּפִסְק דִּין זֶה מְחִיב מְמוֹן בְּלִי שׁוּם טַעֲנָה נֵר' שְׁסַמְךָ עַל הַעַדִּים וְהַצְנוּאָה שְׂאָמֵר רַבִּי שְׁלֵמָה שְׁהִיָּתָה מְצוּיָה וְהִיוּ נִזְפָּרִים בָּהּ אֵלּוּ הַמָּאָה סוּלְט' אֲלֵא שְׁלֵא הִיָּתָה בְּיָדוֹ מְפִנִי שְׁהִיָּה בָּהּ זְכוּת ג"כ לְאַחַרִּי' בְּאוֹתָהּ צַנְוָאָה בְּפִרְט לֵא' מְאַלְמְנוּתִיו שְׁלֵא אֲלַחֲנֹן נ"ע שְׁגַבְתָּה ג' מְאוֹת סוּלְט' יוֹתֵר מְסַף פְּתַנְבְּתָה מְצַד עֲדוּת אוֹתָהּ צַנְוָאָה כְּמוֹ שְׁמַפְּוֹרְסֵם לְכָל אֲלֵא שְׁהוּצִיאֵו קוֹל אַחַר זְמַן שְׁנַתְקַבְּל הַעַדוֹת בְּפִנִּי ב"ד הַגְּדוֹל הַנּוֹ' כִּי אַחַד מִן הַעַדִּים חֲזַר בּוּ וְאָמֵר עַל כָּלֵל כָּל הַצְנוּאָה שְׁלֵא הִיָּה בְּדַעַתוֹ ה"ר אֲלַחֲנֹן כְּשִׁצְוָה כֶּף אוּ שְׁלֵא שְׁמַעוּ הַדְּבָרִים כְּמוֹ שְׁהַעֲיָדוּ וְאִין מְמַשׁוֹת בְּדַבְרֵיו אֲפִילוּ דְּבַר כֶּף דְּכִינֹן שְׁהַגִּיד אִינוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד וּכ"ש שְׁלֵא נוֹדַע דְּבַר אֲלֵא בְּקוֹל בְּעַלְמָא וְאִם כֵּן עַתָּה שְׁעַבְרוּ כָּל אֵלּוּ הַשָּׁנִים וּמָתוּ אוֹתֶם הַעַדִּים שְׁהִיוּ יְדוּעִים אַז בְּשֵׁם פְּלוֹ' וּפְלוֹ' וְהַצְנוּאָה ג"כ נִסְתַּר' וְחוּשְׁשׁ הוּא שְׂמָא הִיא בְּיַד הַיְתוֹם חֲזַר הַדִּין לְאִין רֹוא' שְׁבוּעַ' ה' תְּהִיָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם דְּאֲפִילוּ לְמָה שְׁפַתְבַּת הַר"ן דְּלֵאֵו דוֹק' שְׁבוּעָה הַשּׁוֹמְרִי' אֲמַרָּה אִי־סִי אֲלֵא אֲפִילוּ בְּעַלְמָא בְּאַתְר' דְּשְׁכִיחַ סְהַדִּי לֹא מִיְפְּטֵר בְּשְׁבוּעָה הַשְׂמָא דְּהַזַּר אֲתוּ קָמֵן לְדִינִ' לֹא שְׁכִיחוּ סְהַדִּי דְּאִטּוּ שׁוֹמֵר שְׁטַעֲן שְׁנַאֲנִ' בְּמִקּוֹם שְׁעַדִּים מְצוּי' דְּמַצְרִכִּינֵן לִיהּ לְהַבִּיא עַדִּים שְׁם נִשְׁתַּהֲא הַתּוֹבַע זְמַן רַב שְׁלֵא תְּבַעוּ בַב"ד וְאַחַר כֶּף תְּבַעוּ וְטַעֲן הַשּׁוֹמֵר שְׁמָתוּ אוֹתֶם הַעַדִּים שְׁהִיוּ מְצוּיִי' אַז אוּ יְדוּעַ לְנוּ שְׁמָתוּ אוּ שְׁהַלְכוּ לְהֵם לַמ"ה כָּל הָאֲנָשִׁים שְׁהִיוּ מְצוּיִים בְּאוֹתוֹ שׁוֹק אוּ מְקוֹם שְׂאִירַע בּוּ אוֹתוֹ אוֹנֵס נֹאמֵר לְשׁוֹמֵר שְׁיִישְׁלַם אִין סְבָרָא לְזָה פִּינֹן שְׁהוּא יְדוּעַ שְׂאִין עַדִּים מְצוּיִים בְּשַׁע' הַעֲמָדָה בְּדִין אִפִּי' הִיוּ מְצוּיִים בְּשַׁעַת הָאֲוֹנֵס הַרִי אִין רֹואָה וְאֵע"ג דְּבַנ"ד כְּבַר חֵינְבוּהוּ ב"ד דְּאָמֵר שְׁיָבֵא פִּינֹן שְׁהִיוּ אַז מְצוּיִים אוּ יִשְׁלַם הַרִי נִתְּנוּ לֹו זְמַן עַד שְׁיָבֵא מִן הַדְּרָף אֲשֶׁר הִיָּה הוֹלֵף בָּהּ וְאֲפִילוּ כְּשִׁחֲזַר עַדִּינֵן הִיָּה יְכוֹל לְהַבִּיא עַדִּים אוּ רְאִיָּה שְׁהִיוּ מְצוּיִים וְהָאֲפוּטְרוֹפּוֹס לֹא תְּבַע עוֹד שׁוּם דְּבַר כִּי יַדַע שְׁהִיוּ עַדִּים וְרְאִיָּה וְתַה"ל בְּתֵי דִינִי' מְצוּיִין לְעוֹלָם בְּעִיר הַזֹּאת מֵהֶם קְבוּעִים בְּכָל יוֹם ב' וְה' וְלֹא נוֹדַע שְׁהָאֲפוּטְרוֹפּוֹס זִימֵן אוֹתוֹ עוֹד לַב"ד שְׁיָבֵא רְאִיָּה זֹו וְלֹא הִבִּיאָה כִּי הִיָּה יוֹדַע שְׁהִיָּה יְכוֹל לְהַבִּיאָה וּבְכָל אֵלּוּ הַשָּׁנִים הִיָּה יוֹצֵא וּבָא לַב"ד לְגַבּוֹת נְכִסֵּי הַיְתוֹ' וּמַעוֹלָם לֹא הוֹנֵכ' פִּסְק דִּין זֶה לֹא בְּיָדוֹ וְלֹא בְּיַד הַיְתוֹם אַחַר שְׁגַדְל אֲלֵא עַתָּה לְסַבָּה מַה וְהוּא בְּרוּר כִּי לֹא יַדַע כ"ר שְׁלֵמָה מְפִסְק דִּין שְׁנַכְתֵּב עָלָיו שְׁהַרִי כְּתוּב בּוּ שְׁבִאוּ לְפִנִּי ב"ד בְּיוֹם א' בַּה' לְתַמּוּז שְׁעַת הַבֶּקֶר וְשְׂאוֹתָהּ הַעַת הִיָּה נְחוּץ כ"ר שְׁלֵמָה לְלַכְתָּ לְדַרְכּוֹ לְסַב' סְחוּרְתוֹ שְׁהִיָּתָה בְּדוּגִיאוֹת וְאַח"כ כְּתוּב חַתְּמָנוּ שְׁמוֹתֵינוּ בְּיוֹם ד' ב'ז' לְאָב הַרִי שְׁנַשְׁתַּהֲא כְּתוּבָה וְחַתְּמָה בְּפִסְק כְּמָה יָמִים אַחַר שְׁהַלֵּף וְנִשְׁתַּהֲא שְׁם קְרוּב לַב' שָׁנִים וְלֹא הוּז' עוֹד פִּסְק דִּין זֶה.

ונראה לי להביא קצת ראיה לשומר שטען אונ' במקום שיש רואים ונשתה' התובע לתבוע עד שנודע שאין העדים מצויים עתה שיפטר בשבוע' ממ"ש הרי"ף ז"ל הא דתניא איתא חזינא בי תרי טעמי איכ' מ"ד לאפטירו נתבע משבוע' כו' ואיכ' מ"ד אטו אנן לא ידעינן דמאן דאיפלקיה ראי' מיימי ראיה ומיפטר וכו' אלא הא אתא איסי לאשמועינ' דהיכא דיש רואה ליכא שבועת וכו' משמע דליכא בין תרי טעמי אלא כי איכא עדים כההיא דלטעמא קמ' לאפטור' משבועה לחוד קאתו דמשמע דאפי' איכא עדים ולא אייתינהו משתבע ולטעמא בתרא אי לא אייתינהו משלם ולא מפשינן פלוגטינהו לומ' דאפי' ליכא עדי' השת' משו' דהו' מעיקר' דלשל' ולא לישתבע כי האי גוונא דאמרן וכו' ממה שכתב הרמ"ה ז"ל דאפי' בשומר דוקא במילתא דשלתה ביה עינא פהאי עובדא אבל בלאו הכי אפילו רבים מצויים שם מפטר בשבועה כמו שכתוב בח"מ סי' רצ"ד משמע דלא דייקי' פולי האי ביהאי טעמא וכ"ש הכא דליכא עדים השתא אפילו היו עדים קודם.

ועל הכ"ה סולט' שחייבו אותו ב"ד היפה מפני שלא היה לו דרוך ליפרע מהם מנכסי היתומים נתתי להם טוב טעם ודעת אע"ג דהיה לו טענת מגו משום תפיסה דלאחר מיתה דאיתא למ"ד דבמלנה ע"כ לא תקנו הגאונים שיגבו ממטלטלי דיתמי שהביא בח"מ סי' ק"ז וסמכו על זה לזכות היתו' הקטן דאין גובינא ממנו אפי' ממקרקעי אלא באחד מן הדרכי' וכמו שכתבתי בפסק דין ובגדון זה אפי' לדעת התובע היתה פמלנה על פה ואוקמו' אדאורייתא ומדאורייתא לא גבי וא"כ לא מהני תפיסה לאחר מיתה ואפילו איכא מגו טובא כיון דטענה דטעין השתא הוא מחמת אביהן ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב מן התורה ואפי' לדעתם אחר שגדל היתום ונשארו תפוס מטלטלים מהני ליה כמו שכתבתי שם בפסק דכיון דמדדקיני' השתא למגבי מיניהו גבי נמי ממטלטלי' פתקנת הגאונים דלא חשו הב"ד לזכות היתום לדון לו כ"א אלא בעודו קטן אכל השתא דגדל לא וכדאמר בהאשה שנתארמלה שמואל בשטרא דיתמי לעיין בתקנתם כמו שפי' רש"י ז"ל עוד כתבתי שם דהם לא חייבו את כ"ר שלמ' אלא מפני שלא פרע עדיין יוסף מודינ' כי לא היה במקור' אותו השט' דין מקר בכתיבה ומסירה ואחר שנודע שנפרע האפוטרופוס אפילו מיורש מדינא לא נשאר עליו שום חיוב הרי שזכיתי אני את הב"ד ולא הטעיתי אות' כמו שציינו לחכמים יצ"ו והיו סבה שדחקו עצמם לכתוב מה שכתבו כי לא היה פאן מיגו מה שאין המציאו' מסכים עליו אפילו לדעת האפוטרופוס: ונתחיל בראש הוא הגדול בחכמה ומנין הרב ה"ר דוד ו' זמרה נר"ו שכתב ז"ל אם הבגדי והמטלטלים והמעות אשר נמצאו ביד שמעון מנכסי חמיו יש עליו שטר בהם או עדים שאמרו עדיין הם בידו באופן שאין לשמעון שום מגו יפה פסקו וכו' אבל אם אין שטר ואפילו יש עדים שנכסו הנכסים האלו בידו אלא שאינ' יודעים אם עדיין הם בידו נאמן בכל מה שיטעון וכו' ולא שייך למימר הכא אין נפרעין מנכסי יתומים ע"כ והדבר דוע כי לא היה שטר ולא עדים וגם לא בגדי' ולא מטלטלי' והו' נר"ו פתב אם הבגדים והמטלטלי' והמעות אשר נמצאו ביד שמעון שחושב שהיו אז בגדי' בעין ולא כן היה אלא שתבע האפוטרופו' את ר' שלמה הבגדי' שנתנ' לו אמו של ה"ר אלחנן אח' שמת בנה והוא השיב שהיה אמת שקבל ממנה בגדי' וקריני' שמכר אותם בחליב ועלו לסוף קע"ו סולט' ולקח הק' לנדוניא והנ"ה לחוב כ"ר יוסף מודינ' כי לזה נתנתם לו האשה

הנזו והאפטרופוס לא יוכל להכחיש שלא היו אז בגדי בעול' ושללא היה בזה שטר אלא ע"פ האשה ועל פיו שהוד' שקבל' ולחוב כמו שנז' וא"כ הווי ליה מגו טוב' ולא חיבבהו אז אלא על מה שכתבתי פדי שלא יהיו ב"ד טועי' והרב הנז' המליץ בעד' הוא המטע' אות' במה שכתב אחר זה ונ"ל ועל הפסק הב' לא היו צריכים לטעם שאמרו שאין בהם דרך ליפרע כו' שלא יהיו אלא גדולים דעלמא אי לית ליה מגו אמאי נאמן ואי אית ליה מגו אפי' יהיו נכסי יתומים מה בקד' הרי אינו בא להוציא אלא להתזיר וכו' ע"כ וסליק לה בקשאי והרי לדעתו טעו במה שכתבו ובמ' שכתבתי אני מיושב טעם זה ושאמ' שאין בהם דרך כו' עוד כתב והאריף להוכיח מתוך לשון הפסק דין שלא היה לשמעון טענת מגו וא"כ כד' פסקו ע"כ וגם פי יהיו הראי' מוכיחו' מש"כ המציאו' לא היה כף כמו שהוא ידוע כמו שכתבתי למעלה כתב עוד וכל הרוצ' לבטל דבריה' אין שומעי' לו וכו' והלא יחוש לעצמו שמא יבטלו הבאי' אחריו את דבריו ע"כ והרי כתבתי פי לא אמרתי שטעו ח"ו אלא אדרב' אני חזקתי זרועות' ואיף אלי יחשבו רע ולא היה לו לרב נר"ו להאמין פי יסופ' לו ולגנו' ולומ' שמא יבטלו וכו' יש לי תרעומ' בזה אלא שאין מתרעמים על הגדול עוד כתב איף אפשר לדון דין עתה וכו' דלמא דבאותו זמן היו שם עדים וראה וכו' וכבר כתבתי פי הוא ידוע שהיה מגו אפי' לדעת האפטרופוס פי לא יוכל להכחיש בפניו את כ"ר שלמה ובגדים לא נמצאו במציאות אלא הודא' פיו שמכר' וא"א להיו' עדים ורא' על המטבע שנמצא ביד' כשעמדו לדין פי מטבע אין בו סי': עוד כתב ואם ירצה לפוטרו מטעם שהי' יכול לומר פרעתי אח' מעשה ב"ד כו' לא מבעי' לדע' רוב הפוסקי' שכתבו שאין יכול לטעון כו' וכן הוא דעתי וכן נהגתי וכו' אלא שאני אומר שאפי' לדעת האומר דנאמן אין זה מגו טוב להאמינו דכיון שהוא מחלוקת בין הפוסקים אינו טוען כף ברצון וכו' ע"כ ונאנחנו נהגנו פה שיכולין לטעון וא"כ בעיר הזאת הוי מגו טוב וברצון טוב יטעון אותו וכ"ש שאינם רוב הפוסקים המסכימים שאינו נאמן וכמו שנשא ונתן בזה על דברי החכם ה"ר יוסף נר"ו תלמיד מובהק לרב הנז' אשר כתב והאריף ג"כ לקיים פסק דין הראשון והאמין גם הוא פי אני חששתי לב"ד טועי' וכת' בתחלת דבריו ונ"ל קושטא דמלת' מאי דשייף לעיקרא דדינ' הוא שאם בגדים ומעו' אלו שכתב האפטרופו' היו בענין שהיה כ"ר שלמה יכול לכפו' בהם וליפטר מהם וכו' שהוא נאמן לטעון יש לי פנגדם וכו' ע"כ וקושטא דמלתא הכי הוא שיש לו מגו כמו שכתבתי למעלה ונמצא כל מה שכתב והאריף הם דברים שאינם צריכים ועכ"ז אכתוב במה שיש תפישה בדבריו אהד שהקדים מה שהוא מוספם ושהו' דבר ברור שמה שעשה הבעל עשוי בנצ"ב מה שלא נפל פה שום מחלוקת כתב פי מה שיש לטוען לטעון נגד פסק דין זה הוא אהד משלש טענות ראשונה להיות פסק דין של שנים לבד ורוצה לדון אותו בב"ד שלשה שנית שיאמר שטעו בדין שהרי כפי הנראה מהפסק דין היה נאמן במגו והם לא דנו אותו בדין מגו שלישיית שגם אם אז לא היה נאמן ולא היה לו מגו עתה נתחדש לו נאמנות במגו שהיה יכול לומר פרעתי ע"כ ואני אומר פי אין שום טוען שיטעון נגד פסק דין זה שום אהד מאלו השלש הטענות ואין אהד מהן מברעת ולא מספקת לבטל פסק דין זה כמו שכתב הוא אבל הרביעית אשר היא אמיתית לא ידע מה היא והיא הטענה שאמרתי אפילו יש שם מגו וכל הנביאים פה אהד נבאו בסגנון אהד שאין כאן מגו מה שלא היה במציאות שהיה צריף הוא פסידת קאריזי' ביזו העדים

שָׂרָאוֹם עִתָּה כְּשֶׁעָמְדוּ בְּיָדוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּטוֹר סִימָן ס"ד וּבִלְאוֹ הֵכִי נֶאֱמָן בְּמַגּוֹ וְלֹא עָלָה בְּסַגְנוֹן אֶחָד מֵהֶם לֹמַר כִּי הָיָה שָׁם מַגּוֹ וְיִהְיֶה מְחַיֵּיב אוֹתוֹ מִטַּעַם אַחֵר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי אָנִי וְאֲנִי חוֹשֵׁב כִּי אִם הַמַּגִּיד לָהֶם לֹא הָיָה מְסַפֵּר וּמֵרָא' לָהֶם הַפֶּסֶק שֶׁכָּתַבְתִּי שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ אוּלַי לֹא הָיוּ כּוֹתְבִים שׁוֹם דְּבָר עַל זֶה כִּי אָנִי דָן אוֹתָם לְכַף זְכוּת כְּמוֹ שֶׁרָאוּ כִּי חָשְׁבוּ לַעֲשׂוֹת מִצְנָה רַבָּה לְהַצִּיל אֶת הַב"ד הֵרָאשׁוֹן מִן הַטְּעוֹת שֶׁהֵייתִי אָנִי מִטַּעַם אוֹתָם וְאִם הָיוּ רוֹאִים מֵה שֶׁכָּתַבְתִּי אֶפְיָלוּ שֶׁהָיָה נִרְאָה לָהֶם דְּחוּק לֹא הָיוּ מְשַׁתְּדָלִים עוֹד לֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם מַיְגוֹ כִּי הֵם עֲצָמָם רוֹאִים שֶׁהוּא דְבָר רְחוּק בְּעֵינָיו וּמִפְּנֵי זֶה לֹא רָצָה הַמַּגִּי' לְהֵרָאוֹת הַפֶּסֶק דִּין נִחְזָר לְטַעַנ' הֵרָאשׁוֹן' שֶׁכָּתַב וְהֵאָרִיךְ בְּבִיטוּל טַעֲנָה זוֹ מֵה שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ וּבִכְלָל כָּתַב עַל לְשׁוֹן הֵרָמַב"ם ז"ל שֶׁבְּפֶרֶק ז' שֶׁל הַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין עֲמַד בְּדִין וְהוֹצִיא הַמְמוֹן עַל פִּי זֶה הַפֶּסֶק אֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ וְכָתַב כִּי כָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁהִשְׁיִגָה יָדוֹ אֵין גַּם אֶחָד מֵהֶם שֶׁיִּסְבְּרוּ סְבָרָא זוֹ וְהִנֵּה הַסֵּמ"ג שֶׁהוּא פּוֹסֵק שֶׁיָּד כָּל אָדָם מְשַׁגֵּת אוֹתוֹ וְסוֹבֵר סְבָרָא זוֹ וְהִבִּיא בְּלִשׁוֹנוֹ כְּמִנְהַגוֹ עִם הַה"א וּבַעַל צְרוּר הַפֶּסֶק שֶׁאֵין יָד כָּל מְשַׁגֵּת אוֹתוֹ הִבִּיא גַם כֵּן דְּבָרֵי הֵרָמַב"ם ז"ל כְּכָתַב' וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא מִצָּא חֶבֶר לְהֵרָמַב"ם ז"ל הַכְּרִיחַ עֲצָמוֹ לְפָרֵשׁ פִּי זֶר עַל לְשׁוֹנוֹ וְעֵינָיו פִּילָא בְּקוּפָא דְמַחְטָא וְלֹא עָאֵל.

עוֹד כָּתַב וְז"ל וְטַעֲנָה שְׁנִית שֶׁכִּינּוֹן שֶׁטַעוּ בְּדִינָם חוֹזֵר הָא נְמִי לִיתָא דְהָא קי"ל פֶּרֶק י"ג נוֹחֲלִין דְּלִב"ד טוֹעִין לֹא חֵיִיִּשִׁינּוּ ע"כ זֶה הַלְשׁוֹן אֵינּוּ מְדוּקָדֵק שָׂאֵם הוּא יָדוּעַ שֶׁטַעִי כְּמוֹ שֶׁנִּרְאָה מִלְשׁוֹן שֶׁכִּינּוֹן שֶׁטַעוּ בְּדִינָם חוֹזֵר אֵיךְ כָּתַב הָא נְמִי לִיתָא דְקי"ל דְּלִב"ד טוֹעִין לֹא חֵיִיִּשִׁינּוּ אִיתָא וְאִיתָא כִּינּוֹן שֶׁטַעוּ כְּדָאֵמַר בְּעֵלְמָא טַעָה בְּדָבָר מְשַׁנָּה חוֹזֵר וְכו' וְהָא דְקי"ל דְּלֹא חֵיִיִּשִׁינּוּ הֵינּוּ כְּשֶׁאֵינּוּ יָדוּעַ שֶׁטַעוּ וְהֵכִי הֵנּוּ לִיָּה לְמַכְתָּב שֶׁכִּינּוֹן שֶׁטַעוּ בְּדִינ' חוֹזֵר הָא נְמִי לִיתָא דְלֹא טַעוּ וְיָבִיא רָאָיָה עַל דְּבָרֵיהֶם שֶׁלֹּא טַעוּ אוֹ הֵנּוּ לִיָּה לְמַכְתָּב בְּטַעֲנָה הַשְּׁנִית שֶׁמָּא טַעוּ וְחוֹזֵר הָא נְמִי לִיתָא דְלִב"ד טוֹעִין לֹא חֵיִיִּשִׁינּוּ וְהִשְׁתָּא בְּמָה שֶׁכָּתַב לֹא רִישָׁא אִית לָהּ סִיפָא כּו' כְּדָאֵמ' גַּבֵּי טַעוֹת' תְּקִיע'.

עוֹד כָּתַב דִּישׁ לְדוֹן הַזְכוּת בְּכָל מֵה שְׁנוּכַל וְהֵם יָדְעוּ מֵאִיזָה טַעַם חֵיִיבּוֹ כּו' וְכַב' כְּתַבְתִּי כִּי לֹא הָיָה פֶּאֶן עֲדִים וְנִרְאָה וְלֹא שֶׁטַר עַל הַבְּגָדִים כִּי לֹא נִמְצְאוּ בְּגָדֵי בְּעוֹל' בְּשַׁעַת עֲמָדָם בְּדִין אֱלָא הוּא מְסִיפּוֹר רַבִּי שְׁלֵמָה שְׁמָה שְׁנִמְצָא בְּיָדוֹ הָיָה מִן הַבְּגָדִים שֶׁנִּיחְנוּ לוֹ אֲזַל לְאוֹתוֹ עֵנִין וְהֵם בְּוֹדֵי' מֵה שֶׁלֹּא הָיָה וְלֹא עָלָה בְּלִב הַב"ד וְגַם אֵינּוּ נִשְׁמַע מִלְשׁוֹן הַפֶּסֶק כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אַעֲפ"י שֶׁהַדִּינָיִם סְתָמוּ בְּפֶסֶק שֶׁלָּהֶם אֵין לְתַמּוּהָ עַל זֶה וְאֵין לְסַמּוּהָ עַל סְתָם זֶה כִּי פֶסֶק דִּין זֶה לֹא נִכְתַּב לְהוֹרוֹת מֵהֵיכָן דָּנוּ שֶׁיִּצְטָרְכוּ לְכַתְּנֹב כָּל הַטְּעָנוֹת וְכו' וְהִנֵּה שֶׁכָּתְבוּ טַעַם לְדַעְתָּם עַל כָּל מֵה שֶׁפֶּסֶק עַל הַק' סוּלְט' כְּתַבוּ שֶׁיָּבִיא שֶׁטַר צְנוּאָה וְכו' וְאִם לֹא שֶׁהוּא חֵיִיב כִּינּוֹן שֶׁאֵינּוּ מְבִיא רָאָיָה וְעַל הַנֵּז' סוּלְט' כְּתַבוּ שֶׁחֵיִיב בְּהֶם לִיתוּמִים אַחֵר שֶׁאֵין בְּהֶם דְּרָךְ לִפְרַע מֵהֶם מִנְכָּסֵי הִיתוּמִים וְעַל תְּבִיעַת הַסּוּס כְּתַבוּ שֶׁאֵח' שֶׁהִסּו' הוּא מְדַבְרִי' שֶׁיִּישׁ לָהֶם חֲזָקָה שֶׁיִּשְׁבַּע וְכו' וְאִם כֵּן אֵיךְ כָּתַב הַחֲכָם הַזֶּה כִּי לֹא נִכְתַּב לְהוֹרוֹת מֵהֵיכָן דָּנוּ וְכו' אֱלָא לְהוֹדִיעַ מֵה שֶׁגִּזְרוּ וּמִי הָיָה זְכָאִי וְכו' אֵין זֶה אֱלָא חֲפִץ לְהַפִּיק רְצוֹן הַשׁוֹאֵל מִבְּלֵי הַבְּטָה לְפַת שֶׁכָּנְגָדוֹ וְאֵין פֶּאֶן הוֹכְחָה מִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א ז"ל בְּתוֹךְ כְּדִי דִּיבּוּ' כִּי לֹא נִאֲמ' אִפְש' שֶׁכָּף הִי' לְאִפּוֹקֵי מְמוֹנ' וְכֵן מֵה שֶׁכָּתַב אִם טוֹעֵן מִפִּי אַחֵרִים וְכו' וְהַדְּבָר שֶׁכָּף הוּא בְּנוֹשֵׂא שֶׁלְּפָנֵינוּ לֹא כֵן הוּא כִּי הוּא נִמְצָא בְּשַׁעַת הַצְנוּאָה מִשַׁע' שֶׁחָלָה עַד שֶׁמַּת כְּמוֹ שֶׁהוּא מְפּוֹרְסָם לְכָל עוֹד כָּתַב עַל מֵה שֶׁכָּתְבוּ בְּפֶסֶק דִּין אַח' שֶׁאֵין דְּרָךְ לְפָרוֹעַ מֵהֶם מִנְכָּסֵי הִיתוּמִים שֶׁיִּישׁ קוֹשֵׁי בְּזָה שֶׁאֵין הַפְּרֵשׁ בֵּין אִם הֵם יְתוּמִים אוֹ לֹא

ותירץ על זה פי פוננתם הייתה דבר שאין במשמעו הלשון והביא ראיה מהא דיתומים וסירקא דהא ה"א נקטה פה"א דהממון הפתוב למעלה גם הטענה הג' שגם אם אז לא היה נאמן ולא היה לו מגו עתה נתחדש לו נאמנות במגו שהיה יכול לומר פרעתי כתב עליה שאינה פלום שאינו נאמן לומר פרעתי כל זמן שהפסק דין בידו ואני אומר פי בלאו הכי אינו פלום כי מתחלה גם כן היה לו טענה מיגו כמו שכתבתי למעלה אבל מה שהחליט וגמ' אומ' שאינו נאמן לומר פרעתי כל זמן שהפסק דין בידו אינו נראה לי וראייתו אינו יודע שכת' ונ"ל וראיה לדבר מההיא דפ"ק דמציעא והבי' הרמב"ם פ"ז דטוען ונ"ל אבל שנים שבאו לדין ותבע א' מהם כו' ואמ' פרעתי נאמן לפי' אם בא בעל דינו ואמ' כתבו לי הודיתי אין כותבי' שמא פרעו ע"כ מוכח בההוא שאם כתבו ונתנו לו אינו נאמן לומר פרעתי ולקח אין כותבין וכתבו ל' הודייתו היינו פסק דין וכן כתבה ר"י בעל הטורים ונ"ל לפיכך אם בא הזכאי לב"ד ושאל שיכתבו לו ב"ד שפלוני נתחייב לו פך וקח אין כותבין שמא פרעו ויבוא לגבות פעם שניה בב"ד שכתבו לו ע"כ והרי זו ראיה מבוארת אינה צריכה לפנים ואח' שכתבתיה מצאתי בתשובות מיימוניות לס' משפטים סימן ש"ו שכתב בשם מהר"ם ונ"ל פסק מורי ר"מ שאם יש לזה פ"ד על חבירו אינו נאמן לומר פרעתי וראייתו ממה שכתבתי למעלה עוד מצאתי במקדכי כת' בש' הר"מ ונ"ל אין הנתבע נאמן לומר פרעתי כשפסק דין ביד התובע וכו' עכ"ל ויש לתמוה עליו שהביא סברת מי שאו' בפ' שאינו נאמן לומר פרעתי ועל מי שלא פי' כתב דמוכח בהדיא ושאינה צריכה לפנים והעלים הפוסקים שהביאו שהוא נאמן לומר פרעתי והכחיד' תחת לשונו ואפשר שלא ראם שהביא לשון הר"י בעל הטורי' שהוא בסימן ע"ט ולא חפש על מה שפלגנו ונעצר לפניו סי' ט"ל שכתב בו ונ"ל אבל אם טוען שפרעו נאמן בין אמרו לו צא תן לו וכו' לפי' אין ב"ד כותבין לו אעפ"י שהודה בפניהם אלא אם כן ידוע שהוא לא פרע ע"פ עדים או על פיו ואפילו אם כתבו לו פסק דין ועודנו בידו וטוען האחר שפרע כתב אבי העזרי שנאמן וכן כתב הרמב"ם שנים שבאו לדין ותבע א' מהם את חבירו כו' ע"כ ובתשובו' מהרי"ק סימן קי"ח כתב על שמעון שהיה לו פסק דין על ראובן אם יהיה ראובן נאמן לומר פרעתי דבר זה מחלוקת דראב"ה ז"ל בשם אביו רבי' יואל ז"ל וכן ריב"א ורבי' מאיר דראב"ה כתב וכן העיד בשם אביו וקבלת ריב"א שהוא נאמן לומר פרעתי ואע"ג שפס' דין יוצא מתחת יד התובעים ומהר"ם פליג והביא ראיה מפ' גט פשוט וכו' ואפ' לדברי מהר"ם היינו דוקא וכו' ע"כ ומצאתי בצרור הפס' שכת' ד"א שער ששי ונ"ל ולפי' זה פסקי דינים שנוהגים הדיינים לחתום בהם ומחייבי ממון עד זמן ידוע ובקנס אין יכול לטעון פרעתי דמצי למימר אידך שטרך בידי מאי בעי דהואיל ויש בו קנס היה לו לקרעו ע"כ משמ' דדוקא משום שיש בו קנס היה לו לקרעו אבל כל שאר פסקי דינין דעלמא דאינו כתוב בהם קנס נאמן לומר פרעתי ונחזור למה שכ' מדעתו שפיון שכתבו פסק דין ונתנו ביד התובע הרי הוא כמלנה בשטר ואינו נאמן לומר פרעתי כ"ז שהפ"ד בידו וראיה מההיא דפ"ק דמציעא והביאה הרמב"ם פ"ה מהל' טוען ונ"ל אבל שנים וכו' מוכח בהדיא וכו' וכן כתב ר"י בעל הטורים וכו' והרי זו ראיה מבוארת וכו' הראיה שהביא מפ"ק דמציעא שהביאה הרמב"ם פ"ו דטוען אין משם שום ראיה לא מן הגמ' ולא מהרמב"ם כמו שאפרש ואם היה משם ראיה והוכחה כמו שכת' הו' איה לא חשו ראב"ה והנלוים עמו לראיה הגלויה ומבוארת מן הגמרא שאין יכול לטעון

פְּרַעְתִּי כְּשֵׁי שֶׁפָּסַק דִּין בְּיַד הַתּוֹבֵעַ שֶׁהֵם כָּתְבוּ שְׂיָכוּל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי וּמָה שְׂיִפְרָשׁוּ הֵם בְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא כְּדִי שְׁלֵא תִקְשֶׁה לָהֶם שְׂאוּמֵר שְׂנֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי יִתְפָּרֵשׁ גַּם כֵּן עַל דְּבָרֵי הַרְמְב"ם וְהַר"י וְנֹאמֵר כִּי הֵם גַּם כֵּן סוֹבְרִים דְּנֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי וְהָא דְאָמַר רַב זְבִיד דְּהִלְכְתָא פְּנוּתִיהּ בֵּין חֵיב וּבֵין צָא אָמַר פְּרַעְתִּי נֵאָמֵן בְּא מְלִיגָה לְכַתּוּב אֵין פּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לֹא ה"פ דָּאֵם יֵצְאוּ מִב"ד וְחִזְרוּ הַתּוֹבֵעַ לְדִיּוּנִים שְׂיִכְתְּבוּ לֹא אֵין פּוֹתְבִין לֹא דְשָׂמָא פְּרַעְוֹ כְּמוֹ שֶׁפְּתַב הַרְמְב"ם וְ"ל וְיִחְזְרוּ וְיִתְבַּע מְמַנּוּ עִם הַפְּסָק דִּין וְאֵם לֹא יִתְנוּ לֹא הַפ"ד לֹא יִהְיֶה לֹא לֵב לְחִזְרוּ וְלִתְבַּנֵּעַ אִם פְּרַע לֹא אָבַל אַה"נ דְאָפִילוּ שְׂיִתְנוּ פ"ד יִהְיֶה נֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי אֵלָא שְׂיִשְׁבִיעַ אוֹתוֹ וְכֵן קוֹדֵם שְׂיֵצְאוּ מִב"ד שְׂעֲדִין לֹא פְּרַעְוֹ וְנִתְנוּ לֹא פ"ד יִהְיֶה נֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי א"נ נוֹכַח לְפָרֵשׁ דָּאֵם יִכְתְּבוּ לֹא אַחַר כֶּף לֹא יִהְיֶה נֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי קוֹדֵם מְשׁוּם דְּמִסְתְּמָא נֵאָמֵר כְּשֶׁנִּתְנוּ לֹא ב"ד פ"ד בְּזִמְנֵי הַפְּתוּב בּוֹ אוֹ יֵשׁ לֹא עֲדִים שְׂנִתְנוּהוּ הַיּוֹם עֲדִין לֹא פְּרַע וּמְשׁוּם הֵכִי אֵין פּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לֹא שְׂמָא פְּרַע כְּבָר וְיִוצִיא פ"ד אַחַר אָבַל כְּשֶׁנִּתְנוּ הַפ"ד קוֹדֵם שְׂיֵצְאוּ מִב"ד וְדָאֵי שְׁלֵא פְּרַע עֲדִין וְנֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי אַחַר כֶּף וְעַל אֶחָד מֵאֵלּוּ הַפִּירוּשִׁים סְמָכוּ כָּל הַסּוֹבְרִים שְׂנֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי אִפִּי הַפ"ד בְּיַד הַתּוֹבֵעַ וְהַר"י סִימֵן ט"ל שֶׁפְּתַב מִימְרָא דְרַב זְבִיד וְכַתְבֵּי דְנֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי אִפִּי הַפ"ד בְּיַד הַתּוֹבֵעַ עֲדִין וְלְדַבְרֵי הַחֲכָם הַזֶּה יֵשׁ קוֹשֵׁי עַל בְּעַל הַטּוֹרִים מְדִידִי לְדִידִי שֶׁפְּתַב מִימְרָא דְרַב זְבִיד אֲשֶׁר מְמַנֶּה מְבִיא הוּא רְאָיָה שְׂאִינוּ נֵאָמֵן וְשִׁכַח בְּעַל הַטּוֹרִים וְכַתְבֵּי דְאִפִּי הַפ"ד בְּיַד נֵאָמֵן וְחִזְרוּ אַח"כ בְּסִי ע"ט וְכַתְבֵּי לְפִיכֶף אִם בָּא הַזְכָּאֵי לְב"ד וְכו' אֵין פּוֹתְבִין דְשָׂמָא פְּרַעְוֹ וְיָבֵא לְגַבּוֹ מְמַנּוּ פַעַם שְׁנִית אִם לֹא יִרְצֶה לִישְׁבַע אוֹ לֹא יִוְכַל לִישְׁבַע כְּפִי הַפ"ד שֶׁפְּתוּב לְמַעְלָה אֲשֶׁר מִזֶּה הוֹכִיחַ הַחֲכָם הַנּוֹז' וְכַתְבֵּי וְהַר"י זֹו רְאָיָה מְבִאָרֵת וְאִינָה צְרִיכָה לְפָנִים לְעִנּוּן שְׂאִינוּ נֵאָמֵן וְאִם הִיָּה כֶּף הַר"י פְּתַב הוּא לְמַעְלָה סִימֵן ט"ל דְנֵאָמֵן וְהִיָּה קֶשֶׁה מְדִידִיָּה לְדִידִיָּה אֵלָא וְדָאֵי נִרְאָה דְבְּעַל הַטּוֹרִים נְמִי סְבִירָא לִיָּה דְנֵאָמֵן אִפִּי הַפ"ד בְּיַד הַתּוֹבֵעַ וְכֵן הַרְמְב"ם וְ"ל שֶׁפְּתַב אֵין פּוֹתְבִין לֹא שְׂמָא פְּרַעְוֹ נִרְאָה שֶׁר"ל אֵין פּוֹתְבִין לֹא אַחַר כֶּף שְׂמָא פְּרַעְוֹ קוֹדֵם וְלֹא יִוְכַל לֹאמֵר פְּרַעְתִּי אוֹ אֵין פּוֹתְבִין שְׁלֵא לְהַחֲזִיקוּ בְּתַבִּיעֵתוֹ דְשָׂמָא פְּרַע כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי בְּפִי מִימְרָא דְרַב זְבִיד וְכֵן נִרְאָה מְלִשׁוֹן בְּעַל הַטּוֹרִים שֶׁפְּתַב אַחַר דְּבָרֵי אָבִי הַעֲזָרִי דְנֵאָמֵן וְכֵן פְּתַב הַרְמְב"ם וְ"ל וְהִבִּיא כָּל לִשְׁנוֹ וְכֵן נִרְאָה ג"כ מְלִשׁוֹן הַר"י וְ"ל שֶׁאַחַר שֶׁהִבִּיא מִימְרָא דְרַב זְבִיד פְּתַב וְאֵע"ג דְקו"ל דְעֻדוֹת בְּב"ד אוֹ הוֹדָאָה בְּב"ד כְּמִלְוָה בְּשִׁטְר דְמָאֵי וְכו' ה"מ הִיכָא דְלֹא צְאִית לְדִינָא וְאִיתְבָּרַר דְלֹא פְּרַע אָבַל הִיכָא דְצְאִית לְדִינָא וְנִפְלִי וְכו' וְחִזְרוּ וְאָמַר פְּרַעְתִּי נֵאָמֵן וְאִם בָּא לְכַתּוּב אֵין פּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לֹא דְחִיּוּשִׁי דִּילְמָא פְּרַע לִיָּה ע"כ מְשַׁמַּע דְדוֹקָא דְלֹא צְיִית דְּמִסְתְּמָא לֹא פְּרַע וְא"נ אִיתְבָּרַר דְלֹא פְּרַע הוּא דְאִינוּ נֵאָמֵן אִפִּי בְּלֹא פ"ד בְּיַד הַתּוֹבֵעַ אָבַל אֵי לֹא הֵכִי נֵאָמֵן אִפִּי פְּסָק דִּין בְּיַד דְכִיּוֹן דְצְיִית לְדִינָא וְקַבֵּל עֲלֵיהּ מִסְתְּמָא פְּרַע בֵּין פְּסָק דִּין בְּיַד אוֹ לֹא וְכֵן כָּל שְׂאָר הַמְּפָרְשִׁים סְמ"ג רַבִּי יְרוּחֵם בְּעַל צ"ה פְּוֹלֵם הִבִּיאוּ מִימְרָא דְרַב זְבִיד כְּלִשׁוֹן הַר"י וְהַרְמְב"ם וְ"ל נִרְאָה שְׂסוֹבְרִים דְנֵאָמֵן אִפִּי פ"ד בְּיַד וּמְהַר"ם שֶׁהִבִּיא רְאָיָה סִי ס"ו מֵהִיָּא דְרַב זְבִיד דְאִינוּ יָכוּל לֹאמֵר פְּרַעְתִּי רַפְיָא בִּידִיָּה רְאָיָה זֹו מְשׁוּם דְאִיפְשָׁר לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי וּמ"ה פְּתַב דָּאֵם אִחַר הַפ"ד בְּיַד נֵאָמֵן וְכֵן אִם הַדִּיּוּנִים אָמְרוּ לֹא שְׂנִתְנוּ פ"ד דְנֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי וּמָה שֶׁהִבִּיא הַחֲכָם הַנּוֹז' מְמַרְדְּכִי בְּשֵׁם הַר"י רַבִּי מִשֶּׁה דְאִינוּ הַנְּתַבֵּעַ נֵאָמֵן לֹאמֵר פְּרַעְתִּי כְּשֶׁפָּסַק דִּין בְּיַד הַתּוֹבֵעַ לֹא יִרְצֶה לְהִבִּיא מֵה שֶׁפְּתַב קוֹדֵם דְּבָרֵי רַבִּינָה כְּמוֹ שֶׁהִבִּיאָה בְּתִשְׁבַּת מְהַר"י וְשִׁפְנוּ הוּא הִלְכָה לְמַעֲשֶׂה דְנֵאָמֵן לֹאמֵר

פְּרַעַתִּי אֶפִּי' הִפ"ד בְּיָדוֹ וּמָה שֶׁפְּתוּב שֵׁם רַבִּי מִשָּׁה אֵינוֹ אֶלָּא מֵהֵר"מ עֲצָמוֹ כְּמוֹ שֶׁהִבְיָאוּ דְמָה שֶׁהִבְיָא הֶחָכֵם חֶבֶר לְמֵהֵר"מ אֵינוֹ אֶלָּא מֵהֵר"מ עֲצָמוֹ כְּמוֹ שֶׁהִבְיָאוּ מֵהֵר"ק שׁוֹרֶשׁ קי"ח שֶׁהִבְיָא רָאִיָּה מִפ' גֵּט פְּשוּט וְהוּא מָה שֶׁפְּתוּב בְּמֶרְדְּכִי וְעַד עֵתָה לֹא נִמְצָא בִּפְי' מִי שִׁיאֵמֵר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא מֶרְדְּכִי ז"ל וְהוּא עֲצָמוֹ כְּתֹב דְּנֶאֱמָן בְּתַרִּי גִּוּוֹנֵי פְּדֹאֲמָרְוֹן לְעִיל וּמֵהֵר"ק אֲשַׁכַּח גִּוּוֹנֵי אַחֲרִיתִי כְּשֶׁשָּׁלַח הַדְּיָיִן בְּכַתֵּב דְּוִיק וְתִשְׁכַּח וְנִמְצָא מֵהֵר"ם ז"ל בְּלֹא חֶבֶר כִּי הוּא הוּא כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי אֶלָּא שֶׁאֲנִי מְצָאתִי לוֹ חֶבֶר לְכֹאֲרָה וְהוּא הֵר"ן ז"ל פ"ק דְּמִצְעָא שֶׁהִבְיָאוּ נְמָקֵי יוֹסֵף וְהוּא כְּתֹב אַח"כ שֶׁהֵרַמְב"ם ז"ל וְרַבִּים עִמּוֹ סוֹבְרִים שֶׁאֵין נֶאֱמָן לוֹמֵר פְּרַעַתִּי וּכְוֹנֵתִיהָ נְקֻטִי' וְכִי נִיָּים אֲמָרָה דְּלֹא הֵרַמְב"ם ז"ל וְלֹא רַבִּים סוֹבְרִי' כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי לְמַעַלָּה וְאֶדְרָבָא הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה הַוָּיָא דְּנֶאֱמָן לוֹמֵר פְּרַעַתִּי אֶפְיָלוֹ הִפ"ד בְּיָד הַתּוֹבֵעַ כְּמוֹ רֵאבִי"ה וְכֹן הִבְיָא בְּשִׁבּוּלֵי הַלְקֻט סִימָן קל"ב דְּנֶאֱמָן לוֹמֵר פְּרַעַתִּי וְכֹן אֲנַחְנוּ נוֹהֲגִי' פֶּה כִּי אֵין מוֹעִיל הִפ"ד בְּיָד הַתּוֹבֵעַ אֶלָּא לְרֵאִיָּה בְּעֵלְמָא שֶׁעֲמָדוּ לְדִין וְנִתְחַיֵּיב אוֹ הוֹדָה וְאֵם אוֹמֵר פְּרַעַתִּי יִשְׁבַע וְנִרְאָה כִּי אֵף לְדַעַת מֵהֵר"ם ז"ל הֵינְנוּ פֶּשְׁהוּא פ"ד שֶׁנַּעֲשֵׂה עַל חוֹב יְדוּעַ אֶלָּא שֶׁהוּא מְשַׁתְּמִיט מִלְּפָרוּעַ כִּהְהוּא דְּגֵט פְּשוּט דְּמִיָּיתִי מִיָּנָה רֵאִיָּה דְּהַוָּי' טִירְפ' כְּתוּב בֵּה קְרַעְנָא לְשִׁטְרָא אֲבָל פֶּסֶק דִּין שְׁלֵא הֵיָה יְדוּעַ שֶׁהוּא חַיִּיב וְחַיִּיבוּהָ ב"ד לֹא נִכְתַּב אֶלָּא לְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא חַיִּיב לֹא מְשׁוּי לִיָּה לְהֵיָה חוֹב בְּתוֹרַת שְׁטֵר וּמְצִי לְמִימֵר פְּרַעַתִּי וּכְשֶׁהִפְסֵק דִּין כְּתוּב טִירְפָא אַחַר קְרִיעַת הַשְׁטֵר וְהֵאֲדַרְכְּתָא נִרְאָה דְּלִכ"ע הָוֵי כְּשִׁטְרָא אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ עֲשׂוּי כְּדִין טִירְפָא וְהוּא כְּתוּב עַל חוֹב שֶׁהוּא יְדוּעַ לְדַעַת מֵהֵר"ם הָוֵי כְּשִׁטְרָא דְּלֹא מְצִי לְמִימֵר פְּרַעַתִּי וְלִרְאבִיָּה לֹא הָוֵי כְּשִׁטְרָא דְּאֵי מְשׁוּם דְּהַטּוֹעֵן אַחַר מַעֲשֵׂה ב"ד דְּלֹא אָמַר כְּלוּם אֶפְיָלוֹ בְּלֹא פֶסֶק דִּין נְמִי לֹא אָמַר כְּלוּם כְּגוֹן מְזוֹן הָאֲלֻמְנָה וְהַבַּת וְכָל שֶׁהוּא תְּנַאי ב"ד אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמֵר פְּרַעַתִּי כְּמוֹ שֶׁהִבְיָא בְּמִשְׁרִים נְתִיב ג' וְהוּא דְּמִצְעָא פ"ק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הַטּוֹעֵן אַחַר מַעֲשֵׂה ב"ד לֹא אָמַר כְּלוּם מ"ט כְּמָאן דְּנִקְיֵט שְׁטֵרָא בִּידֵיהָ דְּמִי וְהִבְיָא הֵר"ף ז"ל וְכַתֵּב נְמִי נְמָקֵי יוֹסֵף כְּגוֹן עֵיקַר כְּתוּבָה וְתַנַּאי כְּתוּבָא אַע"פ שֶׁאֵינוֹ כְּתוּב וְכֹן שְׁטֵר מַעֲשֵׂה ב"ד שֶׁעֲשׂוּ בְּפֶסֶק דִּינָם הַטּוֹעֵן אַחֲרֵיהָ פְּרַעַתִּי לֹא אָמַר כְּלוּם כֵּן כְּתוּב הֵרַנְב"ד ז"ל בְּחִדּוּשָׁיו הֵרִי כָּל מַעֲשֵׂה ב"ד דְּלֹא אָמַר כְּלוּם הֵינְנוּ אֶפְיָלוֹ אֵינוֹ כְּתוּב כָּלָל וּבִצָא תָּן לוֹ אוֹ חַיִּיב אָמַר כְּלוּם דְּנֶאֱמָן לוֹמֵר פְּרַעַתִּי אֶלָּא כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ שְׁטֵר בְּפֶסֶק דִּין דְּכַתֵּב הֵר"ן דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן וְהֵינְנוּ כְּשֶׁהוּא כְּשִׁטְרָפָה כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי לְדַעַת מֵהֵר"ם וּבִזְזָה נְתִישָׁב ג"כ מָה שֶׁהִקְשָׁה הֵרַב ה"ר דָּוִד שֶׁכְּתֹב וְאֵם יִרְצָה לְפִוְטְרוֹ מְטַעַם שֶׁהֵיָה יָכוֹל לוֹמֵר פְּרַעַתִּי וְכו' לֹא מְבַעֲיָא לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים שֶׁכְּתֹבוּ שֶׁאֵין יָכוֹל לְטַעוֹן אַחַר מַעֲשֵׂה ב"ד וְכו' ע"כ הַשְּׁנָה צָא תָּן אוֹ חַיִּיב לְטוֹעֵן אַחַר מַעֲשֵׂה ב"ד וְלֹא דְּמִי כָּלָל דְּהֵתָם הַטּוֹעֵן אַחֲרֵיהֶם אֶפִּי' בְּלֹא כְּתוּבָה כָּלָל לֹא אָמַר כְּלוּם וּבִצָא וְחַיִּיב נֶאֱמָן לוֹמֵר פְּרַעַתִּי כְּרַב זְבִיד וְכַדְאֵמֵר גַּם הַחֵכ' הַשְּׁלָם ה"ר דָּוִד וְרַנְק נֵר"ו לֹא כִּיָּוֵן אֶל הַהִלְכָה בְּמָה שֶׁהִטְרִיחַ עֲצָמוֹ לְהִבְי' לִישְׁנָא דְּגִמְרָא בְּעוֹבְדָא דְּמִלּוּגָא דְּשִׁטְרָא דְּבִפ' הַכּוֹתֵב וְדִיבּוֹ הַתּוֹס' הָאֲרוּךְ כְּלוֹ מֵרֵאשׁוֹ וְעַד סוֹפּוֹ לְהוֹכִיחַ דְּמִגּוֹ לְמַפְרַע לֹא אֵמֵר' וְכַתֵּב דַּה"נ הָוֵי מִיָּגוֹ לְמַפְרַע מְשׁוּם שֶׁאֵין לוֹ מִגּוֹ עֵתָה כְּשֶׁעוֹמֵד לְדִין שִׁב"ד הָא' הֵם עֲדִים כְּנֶגֶד מִיָּגוֹ שְׁלוֹ וְאֵם נֵאמֵר יָהָא נֶאֱמָן עֵתָה מִגּוֹ דְּהָוָה מְצִי לְמַטְעֵן בְּפִנֵּי ב"ד הֵרַאשׁוֹן לְקוּחַ אוֹ לְהִדְ'ם וְלֹא טַעַן אֶלָּא שֶׁהָיוּ חַיִּיבִים לוֹ עֲלֵיהֶם דְּהָוֵי מִגּוֹ לְמַפְרַע וְלֹא מִהֵנִי וְאֲנִי אוֹמֵר דְּמִי שִׁיאֵמֵר שֶׁטַעוּ הַב"ד הוּא כִּי הֵיָה לוֹ מִיָּגוֹ בְּשַׁעַה שֶׁעֲמָדוּ לְפָנֵיהֶם לְדִין דְּאָז הֵיָה יָכוֹל לוֹמֵר לְקוּחַ וְלֵהֲד"מ וְלֹא אָמְרוּ וְלָכֵן נֶאֱמָן אוֹתוֹ עַל מָה שֶׁאֵמֵר אֲזִי שֶׁהָיוּ חַיִּיבִים כִּנ"ו סוֹלֵט' וְלִיכַ' הֵכָא מִיָּגוֹ לְמַפְרַע

ומה שְׁהִיָּא רְאִיָּה מִפּ' הָאִשָּׁה שְׁנִתְאַרְמְלָה דְלָא חֵינְיִשִׁי לִב"ד טוּעִים מֵהָהוּא שְׁטָרָא דִּינְתָמִי דְחִשׁ שְׁמוּאֵל לִב"ד טוּעִים שְׁיִסְבְּרוּ דְהִלְכָה כִר' וְאִפְּלוּ מִחֲבִירֵי לָא הִיא דְשְׁמוּאֵל חֵינְיִשׁ לִב"ד טוּעִין שְׁיִסְבְּרוּ הִלְכָה כִר' אִפִּי מִחֲבִירֵי בְּכָל שְׁטָרֵי דְעֵלְמָא נְמִי אֵלָא דְבִשְׁטָרָא דִּינְתָמִי הֵנְצֵרָה לְעֵינֵי בְּתַקְנָתָם שְׁאָם יִטְעוּ הִב"ד לָא יְהִיָּה נִזְק לִיתּוּמִים אֲבָל בְּשְׁטָרֵי דְעֵלְמָא לָא יַעֲשֶׂה לְהֵם תְּקִנָּה וְאָם הִטְעוּהוּ אַתְּם תְּלִין מְשׁוּגָתָם פִּי הִבְעֵל דִּין יִתְבַּע וַיְבָרַר טַעֲנָתוֹ וּבִס' צְרוּר הִפְסֵף דְרָךְ א' שְׁעַר ז' כְּתִב דְּבִזְמַן הִזְה רֹב הַדְּיִינִים אִינָם בְּקִיָּאִים וּלְפִי יִשׁ לְחֹוֹשׁ וְכוּ' עוֹד שְׁכְּתִב רִש"י שְׁאִין לְחֹוֹשׁ לִב"ד טוּעִין אַחַר שְׁכְּבָר מִתּוּ פְּדִיאִתָּא פִר' הַמְגַרְשׁ דָּאִמ' רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אִין מְשִׁיבִין אֶת הָאָרִי אַחֲרֵי מוֹתוֹ וּפִי רִש"י שְׁאָם הִיָּה קִיִּי שְׁמָא יִחְזִיר לְכֵם תְּשׁוּבָה וְאִנִּי אוֹמֵר כִּי לָא מְפִנִי זֶה נִמְנַע רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ גּוֹפִיָּה לְמַפְרָךְ נְמִי לְדַבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבָּא קְאָמֵר דְלְכוּלְהוּ אִיפָּא פִּירְכָּא לְבַד מִר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה וְתַנִּי רַבִּי יוֹסִי פְּנוּתִיה דְרַבָּא וְהִרִי דְאִסִּיקְנָא מִקְלִתָּא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּקוֹשְׁיָא מִדִּר' אֱלִיעֶזֶר אֵע"ג דְהִשִּׁיבוּ לוֹ לְאַחַר מֵיתָה וְנִתְבַּטְּלִי כָּל רְאִיוֹ שְׁהִיָּא הַחֲכָם הִזְה לְמָה שְׁלָא הִיָּה צְרִיךְ כִּי אִנִּי לָא אֲמַרְתִּי עַל הִב"ד שְׁטְעוּ אֵלָא שְׁיִשְׁבְּתִי דְבְרֵי פְּפִי מָה שְׁהִשִּׁיגָה יָדִי וַיִּשׁ לִי תַרְעוּמָת עַל פְּוֹלָם כִּי פְּמוֹ שְׁחָשׁוּ שְׁלָא טְעוּ הִב"ד הִרְאִישׁוֹן הִיָּה לְהֵם לְחֹוֹשׁ גַּם כֵּן עָלִי שְׁלָא טְעִיתִי בְּיַחַס עֲלֵיהֶם טְעוֹת בְּדָבָר יָדוּעַ לְכָל דְנֶאֱמָן בְּמַגּוֹ אֵלָא מִטְעַם אַח' שְׁכְּתִבְתִּי שְׁלָא הִיָּה חֵינְיִב אֵלָא שְׁבוּעָה נְאָם הַמְבִי"ט: רַצ הִנְנִי בָּא לְכָתִב עַל מָה שְׁחָזַר לְכָתִב הַחֲכָם כִּה"ר יוֹסֵף קוֹרְקוֹס יצ"ו לְהוֹסִיף לְקַח וּלְיִשֵּׁב מָה שְׁכְּתִב קוֹדֵם עַל מָה שְׁהִשְׁגִּיתִי עַל דְבְרֵי וְלְרוּץ בְּאַמָּת פָּחוּ וְעַתָּה אִנִּי יוֹצֵא לְהִשְׁפִּילוּ בִּינָה יַעַן כִּי חֲמוּדוֹ' הוּא וְיָבִין בְּדַבְרֵי וּבִמְרָאָה וְאִינִי צְרִיךְ לְהוֹסִיף לְקַח עַל מָה שְׁכְּתִבְתִּי אֵלָא הִרְאִיתִי לוֹ כִּי אִם הִיָּה נוֹתֵן לִב וּלְדַקְדָּ' בְּמָה שְׁכְּתִבְתִּי לָא הִיָּה מְשִׁיג וְכִדִּי לְקַצֵּר וּלְעֵלוֹת אוֹמֵר כִּי כָּל מָה שְׁכְּתִב לְהִשִּׁיג עָלִי וּלְנַצֵּל עֲצָמוֹ מִמָּה שְׁהִשְׁגִּיתִי עָלָיו הֵם ב' מִינֵי בְּמִין הָא' שְׁהִשִּׁיג עָלִי הוּא דְרָךְ סְבָרְתוֹ חוּל' עַל סְבָרְתִי וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אֲמַרִי בְּעֵלְמָא גְבָרָא אַגְבָּרָא קָא רְמִית וּבְמִין הִב' בְּמָה שְׁהִשְׁגִּיתִי עָלָיו הָאָרִיךְ וְכָפֵל דְבְרֵי וְדַחְקָם לְהַעֲמִיד וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אֲמַרִי בְּעֵלְמָא שְׁבָקְיָה לְקָרָא דְאִיְהוּ דְחִיק וּמוֹקִי אַנְפְּשִׁיָּה אֲבָל דְּוָקָא בְּקָרָאִי הוּא דְאֲמַרִי הִכִּי וְלָא בְּמִילִי דְאִינְשָׁא וְנִתְחִיל בְּמִין הָא' בְּמָה שְׁהִשִּׁיג עָלִי עַל מָה שְׁאֲמַרְתִּי כִּי אִם הִיָּה הִב"ד הָא' בְּחִיִּים הִיָּה פּוֹטְרִי אוֹתוֹ עַתָּה בְּשׁוּבָע' הִשִּׁיב כִּי מִי הִגִּיד לִי כִּי אוֹלִי הִיָּה מְחַדְשִׁי וְכוּ' גַּם אוֹלִי הִיָּה דְעַתָּה וְכוּ' וְאִנִּי אוֹמ' כִּי אִין קוֹנִשִׁי מְאוּלִי וְאוֹלִי בִּס"ס וְעֵלְמָה שְׁנִתְתִּי הַתְּנַצְלוֹת בְּעַדְם דְשְׁלִיחַ א' הוּא הוּא דְעוֹנִי כו' כְּתִב מְעִיד אִנִּי עָלִי שְׁהִשְׁלִיחַ לָא אֲמַר לִי דְבָר וְאִנִּי אוֹמֵר דְאָדָם קְרוּב אֲצֵל עֲצָמוֹ וְלָא הִעִיד עָלָיו שְׁמַיִם כו' כְּלִישְׁנָא דְאֲמַרִי בְּעֵלְמָ' וְדַבְרֵי נְכָרִי רְאִיתִי אִנִּי בְּשְׁלִיחַ דְעוֹנִית כְּדָאֲמַרִּין גְּבִי דוֹד וּמְפִי בְּנִשְׁתָּ.

וְעַל מָה שְׁכְּתִבְתִּי כִּי אִם הִיָּה מְרָאָה לְהֵם מָה שְׁכְּתִבְתִּי לָא הִיָּה כּוֹתְבִים וְכוּ' כְּתִב ג"כ מִי הִגִּיד לִי וְכְתִב כְּפִי מָה שְׁהוֹגֵד לוֹ רֹב חֲכָמֵי צְפַת אֲשֶׁר חוֹלְקִים עָלִי רְאוּ כָּל דְבְרֵי וְכוּ' וְאִנִּי אוֹמֵר כִּי אֲפֹשֶׁר כִּי פְּוֹלָם רְאוּ דְבְרֵי כִּי אִנִּי לָא נִתְתִּי הִפְסֵק ע"מ שְׁיִחְבִּיאַנּוּ וְיִדְעַתִּי כִּי רְאוּ אוֹתוֹ וְעַד הַיּוֹם לָא שְׁמַעְתִּי וְלָא רְאִיתִי שְׁשׁוּם חֲכָם מִן בְּנֵי הָעִיר חָלַק עָלִי אֵלָא פְּסָק א' נִתְּנוּ לִי בְּלִי חֲתִימָה בְּכָלֵל הַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִי עָלִי מִירוּשְׁלַם תּוֹב"ב וְדַמְשֵׁק חֲקַרְתִּי עַל אוֹתוֹ הִפְסֵק וְהִגִּידוּ לִי כִּי הוּא לְבַחוּר אַחַד נְקָרָא חֲכָם ע"פ שְׁכַנְיֹו שְׁהֵם הַפֶּת הַתּוֹבְעַת וְכֵן יוֹרָה לְשׁוֹנוֹ וּמִן הַמְּגִיד עֲצָמוֹ לָא רְאִיתִי פְּסָק אֵלָא שְׁשִׁמְעַתִּי שְׁכְּתִב וְהִרְאָה לְרַבּוֹ נִר' וְשִׁהְגִיָּה בּוֹ קֶצֶת וְגַם רַבּוֹ הִרְגִיל בְּאֵלוֹ הִיָּמִים לְחִלּוֹק עָלִי לָא חָלַק וְלָא כְּתִב בְּזֶה כִּי אִם

הָיָה כּוֹתֵב לֹא הָיָה מִסְתִּירוֹ וְגַם אִם הָיוּ פְּסָקִים אַחֲרָיִם לֹא הָיוּ מִסְתִּירִים אוֹתָם מִפְּנֵי וְלֹא שְׁלַחוּ לִי אֶלֶּא ג' פְּסָקִים מִירוּשָׁלַם תּוֹב"ב וּא' מִדְּמָשֶׁק מִן הַגְּדוֹל שֶׁהוּא שָׁם וּא' חֲתוּ' בּוֹ לְקִיָּיִם דְּבָרָיו וְזֶה הַפְּסָק מִבְּלֵי חֲתִימַ' לֹא רָאִיתִי וְלֹא שָׁמַעְתִּי פְּסָק אַחַר אֲפֹשֶׁר שָׁבָא לְיָדָם פְּסָק וְהָיָה לְחוֹבְתוֹ הַחֲבִיאוּהוּ וְאֲנִי אֲנִי מַחֲפֹשׁ עַל הַמְּסִינֵי אִפִּי' יְהִיָּה בְּהֵם מִמֶּשׁ כִּי אִם הֶאֱמַת אֲתִי הוּא יוֹרָה דְרָפּוֹ וְאִם אֵין פֶּאן רֹב חֲכָמֵי צְפַת כִּי בַעֲוֹנוֹתֵינוּ שָׁרְבוּ נִתְמַעְטוּ חֲכָמִיָּה כִּי ה' יַחֲמוֹל עַל שְׂאֲרֵית הַנְּשֹׂאֶרֶת וַיִּגְדַּל הַגְּדִיִּים הַנְּעֻשִׁים תִּינִישִׁים לְרוֹמָם תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ: וְעַל מָה שֶׁפִּתְבַּתִּי כִּי נָתַתִּי טוֹב טַעַם וְדַעַת כָּתַב הוּא אֲנִי רוֹאֶה בְּזֶה טוֹב טַעַם וְאִם הוּא אֲנִינוּ רוֹאֶה מָה אֲעֻשֶׂה לוֹ לֹא אֲנֹמֵר לוֹ שֶׁיִּקְבֹּל דַּעַתִּי וּמָה שֶׁכָּתַב וְאִפִּי' שֶׁעִיָּקֵר הַצְּנוּאָה הָיָה יְדוּעַ שֶׁהָיָה בְּעֵדִים אֲפֹשֶׁר שֶׁדָּבָר זֶה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ צְנֹה לִירוּשָׁיו וְלֹא שֶׁיִּיָּד בְּזֶה יֵשׁ רוֹאֶה וְכִינֹן דְּבִאֲפֹשֶׁר דּוּחָה אֶת דְּבָרֵי אֲנִי אֲנֹמֵר כִּי אֲפֹשֶׁר הָיָה לְהִיּוֹת וְלֹא הָיָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְפָּרֵס בַּב"ד וְלֹא דָּמִי לְמָה שֶׁכָּתַב הַרְמָב"ם וְז"ל פ"ו מֵהַל' טוֹעֵן לֹא בָּאוּ אוֹ שֶׁמְתוּ אוֹ שֶׁהִלְכוּ לְמִדְּיָנָה אַחֲרַת יִשְׁבַע כִּי בַּנ"ד הָיוּ מְצוּיִים בְּעִיר וּמִפְּנֵי דוּחַק הַשְּׁעָה לֹא חִיָּיְבוּ אוֹתוֹ לְהִבְיָאָם אֲזַי כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הֵם שְׂאוּתָהּ הָעֵת הָיָה דְּחוּק רַבִּי שְׁלֵמָה לְלַכְתָּ לְדַרְכּוֹ לְסַחֲרָתוֹ שֶׁהָיָה בְּדוּגִיאוֹת וְעַל מָה שֶׁכָּתַב עוֹד כָּתַב כְּמָה פְּעָמִים מֵעוֹד כָּתַב וְאַחַר שֶׁלֹּא תָּבַע עוֹד הָאֲפוּטְרוֹפּוֹס בַּט"ו שְׁנֵי וְכו' עַד עוֹד כָּתַב וְעַל הַנ"ה סְלִט' וְכו' הַפֶּל דְּחִיּוֹת בְּקֹשׁ וּבְלֵי שׁוּם הַכְּרַח וּבְלֵי שׁוּם רְאָיָה מִפִּי סוֹפְרִים וְלֹא מִפִּי סְפָרִים אֶלֶּא בְּרוּב דְּבָרִים וְעַל מָה שֶׁכָּתַב כִּי לֹא רָאָה טוֹב טַעַם בְּמָה שֶׁסְּמַכְתִּי דְּבָרֵי הַב"ד עַל י"א שֶׁהֵם דְּבָרֵי יָחִיד שְׁלֵי גְדוֹל מְשַׁלְּהֵם כִּי הַסְּמִיכוֹת שֶׁהֵם נִתְּנוּ הַמְּצִיאָוֹת בְּלִתִּי מִסְפִּי' אֵלָיו כִּי הָיָה יְדוּעַ לְנוּ כִּי הָיָה לוֹ מִגּוֹ וְכְמוֹ שֶׁנִּתְגַּלָּה יוֹתֵר עֵתָה בְּסוּף הַדִּין כִּי לֹא הָיָה שׁוּם שְׁטֵר וְעֵדוֹת עַל כַּר' שְׁלֵמָה עַל הַקַּע"ו סוֹלֵט' וְגַם הַבְּגָדִים לֹא הִי' כָּלֵל בְּעֵינֵי כִּי עָבְרוּ כ"ב שָׁנִים שֶׁנִּמְכְּרוּ וְעַל מָה שֶׁכָּתַבְתִּי מָה שֶׁחִיָּיְבוּ אוֹתוֹ הָיָה עַל שֶׁלֹּא פָּרַע יוֹסֵף מוֹדִינָא עַדִּין כָּתַב כִּי הָיָה קָשָׁה לְהֵלֹם דְּבָר זֶה כִּי הֵם תָּלוּ הַטַּעַם בְּאֵין דְּרָף לְהַפְרַע מִנְכָּסֵי יְתוּמִים וְהַעֲנִין הוּא כִּי הֵם אָמְרוּ שְׂאֵין דְּרָף לְיַפְרַע מִנְכָּסֵי יְתוּמִים וְלָכֵן יַפְרַע לָהֶם מָה שֶׁנִּפְרַע מֵהֶם וְהוּא יִגְבֶּה מִמוֹדִינָא וְאִם הָיָה פּוֹרַע אֲזַי מוֹדִינָא הָיָה דְּרָף לְיַפְרַע מִנְכָּסֵי יְתוּמִים כִּי הֵם הָיוּ נִפְרָעִים מִמוֹדִינָא וְכָל זֶה מוּבֵן בְּמָה שֶׁכָּתַבְתִּי לְמִי שֶׁיִּרְצֵ' לְהִבִּין וְכָתַב שְׂאֵם הַדְּבָר כִּן הָיָה מְזַהֵיר רַבִּי שְׁלֵמָה לְמוֹדִינָא שֶׁלֹּא יַפְרַע דְּבָר כִּי אִם לוֹ וְכֵן הָיָה עוֹשֶׂה אִם לֹא שֶׁהָיוּ בְּיָדוֹ כְּכַר הַנ"ה סוֹל' וְנִשְׂאָר כָּל חוֹב מוֹדִינָ' לְאֲפוּטְרוֹפּוֹס בְּשָׁבִיל הַיְתוּמִים בְּרָצוֹן וְרָשׁוֹת רַבִּי שְׁלֵמָה וְעַל מָה שֶׁכָּתַב ב' פְּעָמִים עוֹד כָּתַב וְכְמוֹ שֶׁנִּשְׂאָ וְנִתְּנָן וְכו' וְעוֹד כָּתַב וְהֶאֱמִין גַּם הוּא וְכו' הַרוֹאֶה יְרָאֶה שֶׁא"צ לְהַשִּׁיב עַל זֶה וְגַם עַל מָה שֶׁהַשְּׁגָתִי עָלָיו בַּג' הַטְּעָנוֹת וּמָה שֶׁהִקְדִּים קוֹדֵם שֶׁכָּתַבְתִּי אֲנִי שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיף לְהַקְדִּימוֹ כָּתַב שֶׁהָיָה צָרִיף וְעַל מָה שֶׁכָּתַבְתִּי אֲנִי שֶׁהֶאֱרִיף בְּמָה שֶׁלֹּא נָפַל בּוֹ שׁוּם מִחֲלֹקֶת שְׂמָה שֶׁעֲשֶׂה הַבַּעַל עֲשׂוֹי בַּנְצ"ב כָּתַב שֶׁא' חֲלָק עֲמוֹ חָכָם מִחֲכָמֵי צְפַת וְשָׁגַם חָכָם בַּר סַמְכ' הַגִּיד לוֹ שֶׁרְאוּהָ כָּתוּב בְּקוּוֹנְד' א' הַפָּךְ מְזַהֵר וְלֹא הָיָה צָרִיף שֶׁיְהִיָּה בַּס' לְרְאוֹת אִם הָיָה הַפָּךְ זֶה וּבַפְּסָקִים שֶׁל יְרוּשָׁלַם וְדְּמָשֶׁק וְגַם הַפְּסָק שָׁבָא בְּלֵי חֲתִימָה אֵין גַּם א' מֵהֶם שֶׁהִזְכִּיר עֲנִין זֶה.

וְעַל ג' פְּעָמִים עוֹד כָּתַב ג"כ יְרָאֶה הַרוֹאֶה שְׂאֵינִי צָרִיף לְהַשִּׁיב וְעַל מָה שֶׁכָּתַב בַּפְּסָק הַרְאֵשׁוֹן שְׁכָל הַפּוֹסְקִים שֶׁהַשְּׂגָה יְדוּ אֵין גַּם אַחַד מִי שֶׁיִּסְבּוֹר סְבַרְתָּ הַרְמָב"ם וְז"ל שֶׁבְּפָרֶק ז' שֶׁל הַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין בְּהוֹצִיא מְמוֹן עַל פִּי הַפְּסוּל וְכָתַבְתִּי אֲנִי כִּי הַסְּמ"ג יד כָּל אֲדָם מְשַׁגָּת אוֹתוֹ הִבִּיא סְבָרָה זוֹ וְגַם בַּעַל צ"ה שְׂאֵין יד כָּל מְשַׁגָּת אוֹתוֹ הִבִּיאוּ כָּתַב עֵתָה כִּי

כְּדִי שְׁלֹא לְדַחֵק גַּם כֵּן לְשׁוֹן סְמ"ג לֹא הֵבִיאוּ אַף כִּי רָאָהוּ וְדִי בְּמֵה שְׁמוּדָה הוּא שְׁנֻדְחָק וְאֵת צְרוּר הַפְּסָר הַנִּיחַ יוֹסֵף בְּשִׁקּוֹ וְלֹא הִזְפִּירוּ: וְעַל מֵה שְׁפִתְבִּיתִי עַל לְשׁוֹנוֹ בְּרֹאשׁ טַעֲנָה הַשְּׁנִית שְׁאִינוּ מְדַוְקָדֵק וְהוּא בְּטַעוֹת תְּקִיעָה דְּלָאוּ סִיפָא רִישָׁא וְכוּ' פֶּתַב כִּי כָּל הַלְשׁוֹן מְדַוְקָדֵק וּמְדַוְקָדֵק ב' פְּעָמִים וְכַתֵּב דַּה"ק וְה"פ לִישְׁבוּ כְּאֵלוּ הִיָּה לְשׁוֹן מִשְׁנָה אוֹ בְּרִינִי וְדִי בְּזֵה לְהוֹדִיעַ לְכָל כִּי הַלְשׁוֹן אִינוּ מְדַוְקָדֵק אַחַר שֶׁהוֹצֵרָה לְזֵה וְעַכ"ו נִשְׂאָר בְּלִתי מְדַוְקָדֵק לְרֹאשׁ: וְעַל מֵה שְׁפִתְבִּיתִי שֶׁהַב"ד הָא' פֶּתְבוּ טַעַם לְדַעְתָּם עַל כָּל מֵה שְׁפִסְקוּ עַל הַק' סוּלֵט' פֶּתְבוּ שְׁיָבִיא הַשְּׁטֵר הַצְּנוּאָה וְכוּ' וְאִם לֹא שֶׁהוּא חֲזִיב פִּינּוֹן שְׁאִינוּ מְבִיא רְאָיָה וְכַתֵּב כִּי אֵלוּ הַד' תִּיבּוֹת פִּינּוֹן שְׁאִינוּ מְבִיא רְאָיָה הִיא תּוֹסֶפֶת שֶׁהוֹסֶפֶתִי אֲנִי הוּא אֲמַת שְׁאִינוּ כְּתוּב בְּפִסְק אֲבָל אֲנִי לֹא פִתְבִּיתִי וְז"ל כְּדִי שְׁאֲעִתִּיק לְשׁוֹנָם מִמֶּשׁ אֲלֵא שְׁפִתְבוּ שְׁיָבִיא שְׁטֵר הַצְּנוּאָה וְכוּ' וְאִם לֹא שֶׁהוּא חֲזִיב בַּק' סוּלֵט' וַיִּפְרֹשׁ הוּא מֵה ר"ל וְאִם לֹא וְע"כ יִפְרֹשׁ אֲלֵא שְׁאִינוּ מְבִיא שְׁטֵר הַצְּנוּאָה לְרְאָיָה פִּינּוֹן שְׁפִתְבוּ קוּדָם שְׁיָבִיא שְׁטֵר הַצְּנוּאָה וְא"כ הוֹסֶפֶתִי פִי מְוַכְרַח לְדַבְרֵיהֶם וְכַתֵּב כִּי פִסְק דִּין זֶה לֹא נִכְתֵּב בְּשִׂאָר פְּסָקֵי דִינִים וְאֲנִי הִיִּיתִי רוֹצֵה לֹמַר כִּי נִכְתֵּב בְּשִׂאָר פְּסָקֵי דִינִים וְהוּא אִינוּ רוֹצֵה עִם הַיּוֹתוֹ מְלִיץ טוֹב בְּעַדָּם: וְעַל מֵה שְׁפִתְבִּיתִי שֶׁהִבִּיא סְבֵרַת הָאוֹמֵר שְׁאִינוּ נֶאֱמָן לֹמַר פְּרַעְתִּי וְעַל מִי שְׁלֹא פִירֵשׁ פֶּתַב דְּמוּכַח בְּהִדְיָא וְשֶׁהֲעֵלִי הַפּוֹסְקִים שֶׁהִבִּיאוּ שֶׁהוּא נֶאֱמָן וְכוּ' פֶּתַב שַׁכְת' אַח"כ וְאֵע"פ שֵׁישׁ חוֹלְקִים שְׁסוֹבְרִים שֶׁהוּא נֶאֱמָן וְכוּ' עַל הַפּוֹסְקִים שְׁפִתְבִּיתִי רְאוּי לְסַמְּוֵה וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁאִם הִיָּה יוֹדֵעַ וּמְבִיא הַפּוֹסְקִים שְׁסוֹבְרִים שֶׁהוּא נֶאֱמָן לֹמַר פְּרַעְתִּי הָיוּ רַבִּים וְלֹא הִיָּה סוּמָה עַל הָאֲחֵרִים וְנִנְיַח עִתָּה הַפּוֹסְקִים שְׁלֹא פֶתְבוּ בְּפִי עַל מִי שֵׁישׁ פ"ד בְּיָדוֹ אִם נֶאֱמָן אוֹ לֹא כְּמוֹ הַרְמַב"ם ז"ל וְסְמ"ג שְׁאִינוּ מְפָרֵשׁ שְׁסוֹבְרִים שְׁנֶאֱמָן לֹמַר פְּרַעְתִּי וְהוּא מְפָרֵשׁ שְׁסוֹבְרִים שְׁאִינוּ נֶאֱמָן וְנֶרְאָה הַפּוֹסְקִים שְׁפִתְבוּ בְּפִי עֲנִינּוּ זֶה וְנִמְצָא בְּמֶרְדְּכִי פ"ק דְּמִצִּיעָא מֵה שְׁפִתְבוּ רְאֵבִי"ה שְׁנֶאֱמָן לֹמַר פְּרַעְתִּי וְשָׁכַן קִבֵּל מֵאֲבִיו רַבִּינוּ יוֹאֵל וְשָׁקִיבֵל מְרִיב"א הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה הָרִי ג' רַבָּנִים וְכַתֵּב הַמְרַדְּכִי אֲבָל הָרַב רַבִּי מִשֵּׁה ז"ל פֶּתַב דְּאִין הַנְּתַבֵּעַ נֶאֱמָן לֹמַר פְּרַעְתִּי כַּשֵּׁפ"ד בְּיַד הַתּוֹבֵעַ דְּהָאִי דִּינָא אִיתָא בְּגַמ' פ' גַּט פְּשׁוּט כָּל טִירְפָא כו' הָרִי א' וְשִׁלֵּשׁ וּמַהֲרִי"ק הִבִּיא עֲנִינּוּ זֶה שֶׁל מְרַדְּכִי כְּמַעַט לְשׁוֹנוֹ מִמֶּשׁ וּבִמְקוֹם הָרַב רַבִּינוּ מִשֵּׁה פֶתַב מַהֲר"ם נֶרְאָה כִּי מֵה שְׁפִתְבוּ בְּמֶרְדְּכִי הוּא מַהֲר"ם אֲלֵא שֶׁהִיָּה פֶתַב הַר"ם וְחָשְׁבוּ כִּי הִיָּה רַבִּינוּ מִשֵּׁה וְכַתְּבוּהוּ בְּפִי וְאִינוּ אֲלֵא מְהֵר"ם שְׁפָרָה פֶתַב כָּאֵן שֶׁהִבִּיא רְאָיָה מִפ' גַּט פְּשׁוּט וּמַהֲרִי"ק פֶּתַב שְׁמֵהֲר"ם הִבִּיא רְאָיָה מִפ' גַּט פְּשׁוּט א"כ הוּא הוּא וּבִתְשׁוּ לַס' מְשִׁפְטִים סִי' ס"ו הִבִּיא ג"כ מִשֵּׁם ר"ם דְּאִינוּ נֶאֱמָן וְכִינּוֹן שְׁמִצָּאֵנוּ סְבָרָא זוֹ לר"ם כָּאֵן וְהִבִּיא רְאָיָה מִפְּרָקָא קָמָא דְּמִצִּיעָא וּבִתְשׁוּבַת מַהֲרִי"ק הִבִּיא מִגַּט פְּשׁוּט א"כ מֵה שְׁפִתְבוּ בְּמֶרְדְּכִי צ"ל שֶׁהוּא מְהֵר"ם שֶׁהִבִּיא רְאָיָה ג"כ מִג' פ' כִּי רַבִּי מִשֵּׁה סֵתָם אִינוּ נִיָּכָר מִי הוּא כִּי הַרְמַב"ם ז"ל כְּשֶׁמְזַפְּרִים אוֹתוֹ הֵם פּוֹתְבִים הַרְמַב"ם אוֹ מִיָּמוֹנִי א"כ הַחוֹלְקִים בְּסְבָרָא זוֹ בְּפִי הֵם סְבָרָא א' וְשִׁלֵּשׁ וְרַבִּי יַעֲקֹב שְׁפִתְבוּ סִי' ט"ל וְאֲפִי אִם פֶּתְבוּ לוֹ פ"ד וְעוֹדְנוּ בְּיָדוֹ וְטוֹעֵן הָאֲחֵר שְׁפָרַע כְּתַב אֲבִי הַעֲזָרִי שְׁנֶאֱמָן נֵר' שֶׁהוּ סוֹבֵר כֵּן ג"כ הֵם סְבָרָא א' וְד' וְצ"ה שֶׁהִבִּיא בְּפִסְק הָאֲח' הֵם א' וְחִמֵּשׁ וְשִׁבְלִי הִלְקֵט בְּסִי קל"ב הֵם אַחַת וְשֵׁשׁ וּבְס' הַתְּשׁוּבָה"ץ סִימָן כ"ו הִבִּיא ג"כ שְׁנֶאֱמָן לֹמַר פְּרַעְתִּי וְהֵם סְבָרָא אַחַד וְשִׁבְעַת וְהֵם ז' רוֹעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכִי אֲדָם וְהַחֲכ' הִיָּה פֶתַב שְׂאָר עַל פִּי שֵׁישׁ חוֹלְקִי שְׁסוֹבְרִים שְׁנֶאֱמָן לֹמַר פְּרַעְתִּי מ"מ עַל הַפּוֹסְקִים שְׁפִתְבִּיתִי רְאוּי לְסַמְּוֵה ע"כ לְשִׁתְּבוּ בְּפִסְק זֶה שְׁפִתְבוּ כֵּן בְּפִס' הָרֹאשׁוֹן אַחַר כָּף מְצָאֵתִי קִי"ט תְּשׁוּבוֹת בְּדְפוּס מִיְּחוּסוֹת

להרשב"א ולזולתו מן הרבנים והגאונים וכתוב בסימן ק"ב וז"ל אדם שיש לו פ"ד על חברו ונחברו אומר פרעתי נאמן וכן משמע בהגוזל בתרא דאיתמ' התם וכי פתבי אדרכת' מודע'י ליה פי' ללנה פדי שידע שהחליטו נכסיו ולכה אם אמר פרעתי אינו נאמן אבל פסק דין כותבין כל היום ונותני' שלא מדע' פולם ולכה אם אמר פרעתי נאמן והגיה הר"פ ודוקא שאין בידו שטר אבל יש למלנה פ"ד ושטר בידו אינו נאמן לומר פרעתי משום דאמר ליה שטרא בידו מאי בעי דלא גרע ממלנה בשטר דאינו נאמן לומר פרעתי עכ"ל: ועתה אני אומר בלחש ביני לבינו מה שכת' הוא בלשון צעקה לכ"ע מאריה דאברהם איך העלמתי אותם או איך איפפשר שלא ראיתי' ונהרי אחר שהכרחתי וסדרתי הפוסקים שסוברים שאינו נאמן פתבתי ואעפ"י שיש חולקי' וכו' ע"כ אנה הם הפוסקים שסוברים' פן אם רבי' משה וס"מ מג' אני או' שהם סוברים שהוא נאמן ואפ"ה אינו מביא ראיה מהם עתה ועכ"ז חצבתי עמודים שבעה שסוברים שהוא נאמן והוא שסדרם והקריחם שידברו פן ולא ימצא בכל ספריו בפ"י כי אם מהר"ם או הרב רבי' משה לפי דעתו ובו סליק ובו נחית והיה לו לב לחכם הנז' לחלוק על מהר"ם עצמו ממה שכתב באותה תשובה סימן ס"ו ומיהו אם זה איחר פמה ימים הפ"ד בידו ולא תבע סברא הוא שגפרע מדשתק פולי האי ע"כ הרי שמהר"ם עצמו שהו' יחידי בסבר' זו כתב שאם איחר שסברא הוא שגפרע וכתב החכם נר"ו על זה הא נמי ליחא פלל חדא שהרי שאר המפרשי' לא חלקו בזה וכיון שעשו אותו כמו שטר אין לחלק וכו' לא היה לו לכתוב ולגזור אומר נגד מהר"ם הא נמי ליחא ואם מפני המפרשי' שלא חלקו היה יכול לכתוב ונהרי שאר המפרשי' לא חלקו אנ' הם המפרשי' שאמרו שהוא נאמן פדי שיחלקו חילוק זה עוד אני מודיע להחכם נר"ו כי גם למהר"ם ז"ל מצאתי שגאמן לומר פרעתי אפילו פ"ד בידו ונמצא שאין לו על מי שיסמוך פלל והוא מה שכתבתי למעלה בשם התש"בץ שהוא ידוע כי בעל ספר התשב"ץ הוא מהר"ם ובספר תשב"ץ זה שבידו מצאתי כתו' בו בסופו פתיב' גסה אשכנזי' וז"ל הספר הזה עשה האשל הגדול הרב רבי' מאיר בר' ברוך כשהיה נתפש בורשוכיא על המגדל ונקר' שמו תש"בץ לפי שכל הספר הזה שאלו תלמידו רבי שמשון בר' צדוק ולכה נקרא הספר על שמו תשובת שמשון בר' צדוק ע"כ וביסימן כ"ו מדיני נשים ושאר דינים פתב וז"ל ואם נתחייב לחבירו ממון בב"ד ושוב אמר פרעתי לה מה שנתחייבתי לה בב"ד נאמן ובשבועת הסת פדאמ' שנים או חזים אמרו לו צא תן לו ואמר פרעתי וכו' עדי' שלא פרע פי' שתבעו בפניהם ולא פרעו והחזק פכרו משמע דוקא כשבאו עדים שלא פרעו הא אם לא באו עדים היה נאמן ואפילו אם יש לו פ"ד עליו ושוב אמר לו פרעתי נאמן וכן משמע בהגוזל בתרא דאית' התם וכי פתבי אדרכת' מודע' ליה פי' ללנה פדי שידע שהחליטו לו נכסיו ולכן אם אמר פרעתי אינו נאמן אבל פ"ד כותבין כל היום שלא מדעתו של לנה לכה אם אמר פרעתי נאמן ע"כ הרי שלא נשאר לו על מי לסמוך פלל.

עוד אני מודיעו כי מה שהעתייר והפציר להשמיע לשומעי' כי רבי' משה ורבי' יעקב סוברים סברת מהר"ם ז"ל מלבד מה שאני הוכחתי שאינו כה בקונד' האחר מצאתי במקדכי באותו הדף אחר שהביא סברת ראב"ה ויתרי דעמיה שגאמן לומר פרעתי הביא לשון סמ"ג שהו' לשון רבי' משה עצמו פמנהגו וכתבו עליו והיינו פדברי' ראב"ה שפי' לעיל וקאי אהא דנאמן אפילו כשיש פ"ד בידו לא אראב"ה דפליג אאלפסי לעיל ופסק

דְּנִשְׁבַּע לְאַמַּת דְּבָרָיו שְׁפָכַר נִשְׁבַּע בְּב"ד וְאִם כֵּן הָרִי שְׁסוּבֵר הַמְרָדְכִי שְׁדַבְרֵי רֵאבֶיז"ה וְרַבִּי מֹשֶׁה הֵן סִבְרָא א' וְלֹא נִשְׁאָר לְחַכְמֵי נַר"ו שׁוּם א' שְׁיִסְבּוֹר סִבְרָא זו לֹא בְּפִי וְלֹא בְּמִשְׁמַעוֹת מִכָּל הַפּוֹסְקִים שְׁהִבִּיא פִּי גַם מְהָר"ם שְׁהִזְכִּיר הַמְרָדְכִי שֶׁהוּא סוּבֵר שְׁאִינוּ נֶאֱמָן הַבְּאִתִּי לֹו מֵה שְׁפָתַי בְּסִפְרֵי הַתְּשׁוּבָה בְּכִי שֶׁהוּא מְהָר"ם כִּי הוּא יָדוּעַ כִּי הוּא נִקְרָא מְהָר"ם וְבַהֲר"מ נ"ע וְהַר"מ ו"ל וְרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי מֵאִיר מְרוֹטְנֵבוּרְק וְהוּא חוֹתֵם בְּכָל תְּשׁוּבוֹתָיו מֵאִיר בְּר' בְּרוּךְ בְּמְרָדְכִי וּבְתִשְׁבּוּב' מִיִּמּוֹנֵי שְׁרֹנְכֵם הֵן שְׁלוֹ וְהוּא רַבּוֹ שֶׁל הָרֵא"ש ו"ל וּבְכַמְהָ מְקוֹמוֹת כּוֹת' בְּמְרָדְכִי נִשְׁאָל לְרַבִּי מֵאִיר אִו הַשִּׁיב רַבִּי מֵאִיר וּמְבִי לְשׁוֹנוֹ וְחוֹת' מֵאִיר בְּר' בְּרוּךְ וּמְהָם בְּפ"ק דְּבַתְרָא וּבְתִשְׁבּוּת לַס' נְשִׁים סִי' ל"ו פְּתוּב תְּשׁוּבַת מוֹרֵי רַבִּי לְמַה"ר אֲשֶׁר מִמְּגַדֵּל אֵינְזִיג שְׁהִיִּים וְכוּ' וְכַת' בְּסוּף מֵה לְעֵנִי יוֹדַע יוֹשֵׁב חֹשֶׁף צְלָמוֹת וְלֹא סְדָרִים זֶה ג' שָׁנִים וּמְחַצָּה הָעֵנִי וְכוּ' הַנִּקְרָא בְּשִׁפְכָר מֵאִיר בְּר' בְּרוּךְ ז"ל הֵה וּבְתִשְׁבּוּב' ס' קִנְיָן סִימָן ל"א פְּתוּב עַל מֵה שְׁחַתְּמֵם קוֹדֵם מֵאִיר בְּר' בְּרוּךְ פְּתוּב שׁוּב חֹזֵר בּוֹ מְהָר"ם ו"ל בְּמִקְצֵת וְז"ל אֲשֶׁר פְּתוּב בְּמִגְדֵּל אֵינְזִיג שְׁהִינִי וּבְתִשְׁבּוּב' מִשְׁפָּטִים גַּם כֵּן סִי' ס' כְּתוּב כְּמוֹ בְּס' נְשִׁים לְמַה"ר אֲשֶׁר וּמְפָנִי שֶׁהִי יוֹשֵׁב בְּחֹשֶׁף בְּבִי הַסְּוֵהר בְּמִגְדֵּל הַנּוֹת פְּתוּב הַנִּקְרָא בְּשִׁפְכָר מֵאִיר וְכוּ' הָרִי שְׁמְהָר"ם הוּא מֵאִיר בְּר' בְּרוּךְ וְהוּא הַר"מ מְרוֹטְנֵבוּרְק וְהוּא שְׁיִשְׁבַּב בְּבֵית הַסְּוֵהר כְּמוֹ שְׁכַת' בְּהֶגֶה סְמ"ק סִי' קמ"ד בְּעֵנֵן הַהִלֵּל אֲמָנֵם הַר"מ ו"ל דְּרוֹטְנֵבוּרְק אָמַר שְׁיִשְׁבַב וְכוּ' וְכֵן עֲשָׂה הַר"מ ו"ל דְּרוֹטְנֵבוּרְק מַעֲשֶׂה כְּשֶׁהִיָּה בְּבֵית הַסְּוֵהר וּבְתִשְׁב"ץ סִי' ע"ט פְּתוּב בְּעֵנֵן הַהִלֵּל גַּם כֵּן לְשׁוֹן הַכְּתוּב בַּהֲגִ"ה סְמ"ק וְכַת' שְׁכֵן עֲשֶׂה כְּשֶׁהִיָּה בּוֹרִישְׁפּוֹרְק וּבְסוּף ס' תְּשׁוּבָה בְּכִי זֶה כְּתוּב בְּמִקּוּם זֶה עַל הַמְּגַדֵּל כְּמוֹ שְׁפָתַי לְמַעַלָּה וְהוּא מְגַדֵּל אֵינְזִי שְׁהִיִּים הַכְּתוּב לְמַעַלָּה וְא"כ מְהָר"ם הוּא מֵאִיר בְּר' בְּרוּךְ וְהוּא שְׁהִיָּה בְּמִגְדֵּל וְהַעֲלֵנוּ מִכָּל זֶה עָלֵינוּ שַׁעַש' ס' תְּשׁוּבָה בְּכִי בְּמִגְדֵּל הַהוּא וְכַתַּב שָׁם שֶׁהוּא נֶאֱמָן לֹוּמַר פְּרַעְתִּי וַיֵּשׁ לְסִמּוֹן יוֹתֵר עַל זֶה מִמֵּה שְׁפָתוֹב בְּמְרָדְכִי בְּשֵׁם מְהָר"ם שְׁאִינוּ נֶאֱמָן כִּי אֵף כְּשֶׁהוּא אֹמֵר שְׁאִינוּ נֶאֱמָן מִבֵּין רִיסֵי עֵינָיו הוּא מֵאִיר לְנוֹ שְׁקָרוּב לְהִיּוֹת נֶאֱמָן שְׁהִיָּה בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שֶׁל ס' מִשְׁפָּטִים סִי' ס"ו שְׁפָתוֹב שְׁאִינוּ נֶאֱמָן הַטִּיל בַּהּ ב' תְּנַאֲלִי שְׁלֹא אֵיח' וְשְׁאֲמָרוּ לְנִתְבַּע וּבְלָאוּ הִכִּי נֶאֱמָן כְּמוֹ שְׁפָתוֹב שָׁם: וּמִזֶּה נִיִּישֵׁב דְּבָרֵי מְהָר"ם שְׁלֹא יִקְשֶׁה מֵה שְׁפָתוֹב בְּתִשְׁב"ץ עַל מֵה שְׁפָתוֹב בְּשִׁמוֹ בְּמְרָדְכִי כִּי מֵה שְׁפָתוֹב בְּתִשְׁב"ץ הוּא כְּשִׁפְתוֹבִין אוֹתוֹ שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ שֶׁל לְוָה כְּמוֹ שְׁפָתוֹב שָׁם וּמֵה שְׁהִבִּיא הַמַּהֲרִי"ק בְּשִׁמוֹ הוּא כְּשֶׁהוֹדִיעֵנו לֹו שְׁפָתוֹב עָלֵינוּ פ"ד וְא"כ לֹא נִשְׁאָר לֹו עַל מִי לְסִמּוֹן בְּסִבְרָא זו כִּי אִם עַל הַצַּד הַא' שֶׁל מְהָר"ם כְּשֶׁאִינוּ נֶאֱמָן וְלֹא הִיָּה לֹו רֵאָיָה וְלֹא סְמִיכוֹת לְנִדּוֹן שְׁלָנוּ כִּי הִיוּ שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ וְהוּא נֶאֱמָן לְצַד הָאֲחֵר שֶׁל מְהָר"ם וְגַם מֵה שְׁחַשְׁבַּב שְׁהִיָּה לֹו סְמוּךְ ג"כ מְהָרֵב רַבִּי מֹשֶׁה הַכְּתוּב בְּמְרָדְכִי נִתְבַּטְּלָה וַיְבַדּוּק וַיִּרְאֶה בְּדַפְּנוֹ הָאֲלֶפְסִי הַא' שֶׁל קוֹשְׁטוֹטְיִנְא וַיִּמְצָא שְׁפָתוֹב אֲכָל הַר"מ ו"ל כְּתוּב כו' וְהָאֲלֶפְסִי הַב' שְׁנִדְפַס בְּאִיטְלִיָּא כְּתוּב הָרֵב רַבִּי מֹשֶׁה כִּי חָשַׁב מְסַדֵּר הָאוֹתִיּוֹת כִּי הַר"מ הִיָּה רַבִּי מֹשֶׁה וְטַעַם שְׁהִמִּישׁ עֲמוּד הָאֵשׁ וְהָאוֹר וְאֲחֵר שְׁלֹא נִשְׁאָר לֹו עַל מֵה לְסִמּוֹן בְּסִבְרָא זו כְּדִי שְׁתַּנּוּחַ דַּעְתּוֹ אֲגַלָּה לֹו רַב א' שְׁלֵם בְּשִׁנֵּי הַצְּדָדִים שֶׁל מְהָר"ם שְׁפָתוֹב שְׁאִינוּ נֶאֱמָן לֹוּמַר פְּרַעְתִּי וְהוּא הָרֵב רַבִּי פֶּרֶץ בַּעַל הַהֶגְהוֹת שְׁפָתוֹב וְהִגִּיעַ עַל דְּבָרֵי מְהָר"ם וְז"ל וְנִקְא כְּשֶׁאִין לֹו בְּיָדוֹ פ"ד אֲכָל אִם יֵשׁ לֹו לְמַלְוָה פ"ד בְּיָדוֹ אִינוּ נֶאֱמָן לֹוּמַר פְּרַעְתִּי וְכוּ' כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּכָל בּוֹ סִימָן קנ"ד גַּם כִּי דְּבָרָיו בְּלִי טַעַם כִּי מֵה שְׁפָתוֹב דְּלֹא גָרַע מִמְּלֻנָה בְּשִׁטֵּר לְדַעַת מְהָר"ם גָּרַע

דשט' הוא מדענתו ופ"ד הוא שלא מדענתו פשהוא נאמן למהר"ם ובתשובות דפוס להרשב"א מצאתי פתוב על שם הרמ"ה ו"ל ג"כ שפובר שונאמן לומר פרעתי.

ועל מה שפי' ב' פירושים לישב דעת הרמב"ם ו"ל במימרא דרב זביד אם סובר שהוא נאמן כתב שאם הייתי רואה פי' רש"י לא הייתי מאריף בזה וכו' וכתב פן מבלי השגחה פי' האדרכתא שכתב רש"י ו"ל הוא פסק דין אלא נקנו לישנא דגמרא דקרי ליה אדרכתא וכמו שכתב רש"י ו"ל פ' הגוזל בתרא אדרכתא פסק דין לירד המלנה לתוך נכסים של לנה וכו' והוא כתב פי' זאת האדרכתא שכת' רש"י ו"ל היא שפותבין איש פלו' נתחייב ולא נתן מעצמו וכתבנו לו אדרכתא על שדה פלוני וכו' וזאת האדרכתא אם היא באה על חוב שהיה בו ש"ח היא עומדת במקום ש"ח ואינו יכול לומר פרעתי כמו בש"ח אבל כשהיא באה על חוב ע"פ אז אינה אלא במקום חוב על פה והאי מימרא דרב זביד הניא כמלנה על פה דאמר בין צא בין חייב אם אמר פרעתי נאמן והיינו משום דלית ליה שטרך בידיה ומש"ה אפי' נתנו על פסק יכול לומר פרעתי דלא נכתב אלא להודיע שחייבו אותו בב"ד שלא היה ידוע מה שאין פן באדרכתא של סדר גביית החובות והאדרכתא שכתב הרמב"ם שהו על חוב שבשטר ואחר שהשטר נקרה הניא האדרכתא במקומו ולא מצוי למימר פרעתי ואחר שהפלי' שכתב שהוא מרנוח א"א לפרשו על דברי רב זביד דאירי במלנה על פה א"כ ע"כ יפרש אח' מב' הפי' הדחוקים אצלו ויספור הרמב"ם דאפי' פסק דין ביזו נאמן לנתבע לומר פרעתי וכן סמ"ג וכתב החכם הנז' למעלה פי' לא רצה להזכיר בשמות הסוברים שהוא נאמן לבטל דבריהם ומשום כבוד אלהים הסתר דבר והוא אשם על שכתב דברים אלו וכיוצא בהם אחר שהוא ברור פי' כלם סוברים פן שבעה פוסקים בפ' כמו שכתבתי למעלה והרמב"ם וסמ"ג על דרך ב' הפי' שפירשתי בפסק האחר ועל מה שכתב המרדכי פי' דברי הסמ"ג הן פראב"ה כמו שכתבתי למעלה עוד האריף להכריח פי' מהר"ם הפתוב בתשובה מהרי"ק הוא קרוב לומר שהוא רבי' משה ואינו בקי בטיב הפוסקים ובשמותיהם ולכן כתב מה שכתב וכבר הראיתי לו למעלה בדפוס קושטנטינא שהוא מהר"ם וכתב בין כך וכך הנה חברים רבים למהר"ם ובנושני מדבריו פי' מהר"ם עצמו אינו חבר לסברתו פי' גם לדעתו יש צד שהוא נאמן לומר פרעתי ולא נמצא לו חבר בפ' פי' אם הר"ף באותה הנז' שגליתי לו למעלה פי' הוא ידע את מקומם ובפס' האחר כתבתי פי' הר"ן ו"ל שהיה נראה היה סובר גם פן שאינו נאמן ופי' דבריו שם דוק ותשכח: ועל החילוק שחלקתי בין חוב הידוע בשטר או ע"פ פי' לא נראה לו ושללא רצה להאריף בביתול ואם במה שהאריף לבטל לא נתבטל כמו שכת' למעלה כ"ש מה שלא האריף ולא מצא לכתוב שום ביתול שהוא קיים ולא רציתי פעת להוכיחו על מה שהרחיב פיו לדבר שלא פהוגן והאל ית' יכונן ליבותנו לעבודתו ית' אמן אחר זה הביא חכם אחד מחכמי העיר הקרובים אלי ס' א' שיש בו תשובות ופסקים והראה לי מה שכתו' בו בענין זה וז"ל אב"י אס"ף וק"ל פרב זביד וכו' בין חייב בין צא אמר פרעתי נאמן וכו' בא מלנה אין פותבין וה"ה אם כתבו לו פ"ד וחייבוהו נאמן לומר פרעתי ובשבעה שאין זה דומה לשטר דפ"ד פותבין מפני שאין הדין נאמן לומר לזה זכיתי וכו' וכשפרעו אפשר שלא חש ליטלו מידו וכ"ש אם לא ידע שכתבו לו אבל בשטר פותבין איר' פלוני אמ' הוו עלי עדים וכו' וכן הלכה למעשה ע"כ ונמצאו שמנה נסיכי אדם הפותבים בפירוש שהוא נאמן לומר פרעתי אפילו פסק דין

בְּיָדוֹ כְּדָאָמְי' וַיֵּשׁ רֵאֵיהָ גַם כִּן מִמָּה שֶׁכָּתַב הַרְמְבַ"ם וְ"ל פ"ט מֵהִלְכוֹת שְׁמִטָּה ב"ד שֶׁחֲתָכוּ אֶת הַדִּין וְנָתְנוּ פ"ד אִישׁ פְּלוֹנֵי אֶתְהָ חֲזִיב לִיתֵן לָהֶם כֶּף וְכַף אֵינוֹ נִשְׁמַט שְׁזָה כְּגֹבֵי וְכֹאֲלוֹ כָּא לִידוֹ וְאֵינוֹ כְּמִלְוָה ע"כ מִשְׁמַע דְּמַצִּי לְמִימַר וְנִצְאָמֵן לֹאמַר פְּרַעְתִּי שְׁהָרִי הוּא כְּגֹבֵי וְאֵינוֹ כְּשֵׁטֶר וּבמ"מ פ"ט מֵהִלְכוֹת זְכִיָּה הִבִּיא לְשׁוֹן הַרְשָׁב"א וְ"ל שֶׁכָּתַב דְּבָרֵי הַרְאָב"ד וְ"ל וְחֹזֵר לְמִדְּנֹו מִדְּבָרָיו דְּצוּאָת ש"מ אַעפ"י שֶׁכָּתְבוּהָ הָעֵדִים אֵין לָהּ דִּין שֵׁטֶר וַיְכוּלִין הַיּוֹרְשִׁים לֹאמְר' פְּרַעְנוּ ע"כ וְנָר' ש"כ ש"ב נ"ד וְעֵינֵין קמ"ז גְּבַר חָכָם בְּעֵז טוֹב ה' לֹו לְמַעַז ה' לְעַמּוֹ וְלוֹ יִתֵּן עֵז חָכָם שְׁלָם בְּתוֹרָה וּבְמִדּוֹת ה"ר יוֹסֵף נר"ו רֵאִיתִי כְּתָבָה אַרְנוֹפָה בְּכַמּוֹת וְאִיכוֹת סוּגָרָת וּמִסּוּגָר' כְּרַמּוֹן מְלֹאָה עוֹצָרָת תְּלוּנוֹת אוּגָרָת וְחוּגָרָת רֵאשׁוֹנוֹת וְאֶחְרוֹנוֹת הַשְּׁמַע' חֲדָשׁוֹת גַּם יִשְׁנוֹת זְכָרָת וְעַלִּי קוֹל הַרְמַת וּמִפְּנֵי הַיּוֹת מִדּוֹתֵי יְדוּעָה כִּי אֲנִי חוֹשֵׁד אֶת עֲצָמֵי לְעוֹלָם בְּכִיּוֹצ' כָּאֲלוֹ הַדְּבָרִי אֲפִי כִי אֵינוֹ רוֹאָה כ"כ חוֹבָה לְעֲצָמֵי וְאֲנִי מוֹיִתֵר לְפַעְעִמִּים גַּם עִם הַיּוֹתֵי זְכָאִי לְעֵין כֹּל אֵינוֹ מֵאָרִיף בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְקַצֵּר וְהוּ' הַמְחַלְקָת לְכֹן אֲנִי מְשִׁיב בְּקַצְרָה כִּי עַל יוֹם טוֹב בָּאֵנוּ וְהוּא ע"ש שֶׁל ע"פ וְחֵינֵי אָדָם לְטָה' אֶת עֲצָמוֹ וְקָרְבוֹ בְּרָגֵל וּלְכוּנֹן מְחֻשְׁבוֹתֵיו לְעַבּוֹדָת בּוֹרְאוֹ ית' וְהַתְּבוּנָתִי עַל כֹּל מָה שֶׁכָּתְבָת וְרֵאִיתִי שֶׁמֵּאֲלָה דוֹחָה וּמִקְטָנָת זְלוּלִי כְּתָבָה וַיִּמְיָנָה מְקָרְב' וּמְגַדֶּלֶת זְלוּלִי כְּתָבִי וּמְטוֹבַת מִדּוֹתֵיהָ אֲמַרְתָּ כִּי לְפָנַי מִן הַשּׁוֹרָה וְשֶׁאֲלָת מְחִילָה כְּפָרָה וְאֲנִי אֶפְיִלוֹ לְפִי דַעְתִּי שֶׁהַקְלָתָ כִּי יוֹת' מִדָּאִי אֲנִי מוֹחֵל לְמִיחַל מְחִיל' מְחוּל לָהּ וְה' יִמְחוֹל לָהּ וְלֹא יִחַשֵׁב לָהּ לְעוֹן מָה שֶׁנִּצְטַעְרָתִי בְּדְבָרֶיהָ וְאִם לִימִי' יֵאִיר הָאֵל אֶת עֵינַיִנוּ נִשְׂא וְנִיטֵן בְּתוֹרָתוֹ בְּאַהֲבָה וְחַפָּה לִש"ש נָאֵם הַמְבִי"ט: רֵצָא הָעֵיד אֶהְרֹן מוֹנִיֵין שֶׁנִּכְנַס עִם מֹשֶׁה לְבֵית וְהִיָּתָה שֵׁם אֹסֶת' וְנָתַן מֹשֶׁה לִידָה אַחַת טִישְׁטִימִיל בְּפִרוּטוֹת וּבְיָדָה הָאֲחֵרָת מְנָה חֲתִיכוֹת א' ב' ג' ד' עַד שְׁמוֹנָה וְאָמַר לָהּ אַחֵר כֶּף תִּהְיִי לִי מְקוֹדֶשֶׁת וְזֶה הִיָּה בֵּינֵי חֲמִישֵׁי בְּשָׁבוּעַ שֶׁחַל ר"ח אָדָר לֵהיּוֹת בָּהּ שְׁנַת הַשִּׁי"ט הָעֵיד מֹשֶׁה קִטְאֵלָאן שֶׁנִּמְצָ' שְׁמָה וְשִׁמְנָ' מֹשֶׁה הַנָּ"ל בְּיָדָה א' ב' ג' ד' וְאָמַר לָהּ אַחֵר כֶּף תִּהְיִי לִי מְקוֹדֶשֶׁת בְּזָה וְאַחֵר כֶּף מְנָה ה' שְׁשָׁה עַד שְׁמוֹנָה וְאָמַר שְׁלֹא יָדַע אִם שְׁמַעָה הִיא כְּשֶׁאָמַר לָהּ כֶּף.

הָעֵיד שְׁמוּאֵל גֹּאזִי שֶׁהִיָּה חֲזִיב לְמֹשֶׁה קְטָאֵלָאן כְּמוֹ שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲתִיכוֹת וּמֹשֶׁה קְטָאֵלָן הִיָּה אוֹמֵר שֶׁהִיָּה חֲזִיב לֹו חֲמִשִּׁים חֲתִיכוֹת וְשֶׁהִלְכוּ לְפָנַי ב"ד וְשֶׁנִּשְׁבַּע מֹשֶׁה קְטָאֵלָן עַל הַחֲמִשִּׁים חֲתִיכוֹת וְאָמַר שְׁמוּאֵל הַנָּ"ל שֶׁעַל נִפְשׁוֹ הַנָּ"ל נִשְׁבַּע לְשַׁקֵּר שֶׁהוּא יוֹדַע בְּאִמְיָתוֹ' שְׁלֹא הִיָּה חֲזִיב לֹו כִּי אִם כְּמוֹ שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲתִיכוֹת.

עוֹד הָעֵיד שְׁמוּאֵל הַנָּ"ל שֶׁלִּילָהּ א' לִיל שַׁבָּת יֵצֵא מֹשֶׁה קְטָאֵלָאן הַנָּ"ל עִם קֶצֶת חֲבָרִים וְשֹׁכְרוֹ צִירָב דָּלָת אָחָד וְהָרְסוּ תַנּוּר א' וְגָבְבוּ חֲמִשָּׁה חֲמִינִין וְאָכְלוּ מֵהֶם לְשַׁבְעָה הָעֵיד חֲזִיב לֹו הַשְּׂאֵרִית וְשֶׁלֹא רָצָה לְפָרוֹעַ בְּאוֹמְרוֹ כִּי לֹא הִיָּה חֵי"י לֹו דְּבָר וְשְׁחִיִּים הַנָּ"ל חֲלָה פְּנֵי מֹשֶׁה קְטָאֵלָאן הַנָּז' וּפְנֵי אֲנָפֵן אַחֵר שֶׁיַּעֲיָדוּ עַל יְהוּדָה הַנָּז' שֶׁהִיָּה חֲזִיב לֹו שְׂאֵרִית הַפְּרָח הַהוּא וְשֶׁהָעֵידוּ עָלָיו כֶּף בְּפָנַי הוִירְגִיטָא"ש וְעַל פִּי עֵדוֹתָם פָּרַע לֹו וְיְהוּדָה הַנָּז' הָעֵיד שֶׁאָמַר לְאֵלוֹ הָעֵדִים בְּפָנַי הוִירְגִיטָא"ש לָמָה אַתֶּם מְעִידִים עָלַי עֵדוֹת שֶׁקָר וְשֶׁהִשְׁבִּיבוּ לֹו אֲנִי יוֹדְעִים שְׁחִיִּים הַנָּ"ל נָתַן לָהּ אֵלוֹ הַחֲתִיכוֹת אֲצֵל הַבּוֹאֲבָה וְחֵינֵי הַנָּ"ל הָעֵיד שֶׁהָעֵדִים הַנָּ"ל לֹא הָיוּ יוֹדְעֵי דְּבָר כָּלֵל רַק שֶׁחֲלָה פְּנֵיהָ' שֶׁיַּעֲיָדוּ כֶּף לְאֵימָו כְּדִי שִׁיפֵר' לֹו וְהֶם הָעֵידוּ בְּפָנַי הוִירְגִיטָא"ש וְע"פ עֵדוֹתָם פָּרַע לֹו.

העיד וילייסיד' פיירו ש'הלן' למשה קטאלן ה'ל שני פרחי' על משפון לפרוע לו שלש' עשר חתיכו' בכל חדש ושנשבע לו שבועה בתורה לפרוע ושהגיע זמן הפרעו' ועב' על השבועה ולא פרע לולא רצה למפור המשפון ושהתרה בו כמה פעמים לאמר שהוא עברין ולא שת פי עבר על שבועתו ולא פרע לו כמו שקבל ושה יותר משנה שנשאר חייב לו עדיין פרח אחד העיד יצחק פנדאל ש'משה קטאלן ה'ל הנה רודף אחר אשת איש ושנתרעמה לפניו על זה ופעם אחת ברח מביתה יספה בתלוקה להציל נפשה מיד הרודף ה'ל פי הנה רודף אחריה הרבה פעמים והנה רוצה לשפר הדלת עד שהוכרחה לצאת משפונתו העיד ברוך אבודרה' שבהיותו בבי' חתן א' דליל החנוף' הנה אומר לבחורים שלא יעשו בלבול ובכללם הנה משה קטאלן ה'ל וישקם משה ה'ל והפה בידו על פני החתן ה'ל והנה רוצה החתן להוליך את משה ה'ל לשובש'י ולא הניחיהו הבחורים העיד יעקב אלטירס שהו' הנה בליל' חתונת ברוך ה'ל וראה את משה ה'ל שסטר על פני החתן ה'ל הפאה עצומה עד שנפל על אפיו ארצה: תשובה לפי עדות אהרן נראה דהוי שתיקה דלאחר מתן מעות דאמר רבא פ"ק דקדושין דלאו פלוג' היא גבי ההוא דקדיש בצייפתא דאסא וכו' מנא אמין לה דתניא אמר לה פנסי סלע זה בפקדון וחזר ואמר התקדשי לי בו וכו' לאחר מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת וכו' ושמע מינה דשתיקה דלאחר מתן מעות לאו פלוג' היא וקשו בה משמיה מי דמי וכו' ושלחו בה קמיה דרביןא ושלח אנו לא שמיע לן וכו' אתון דשמיע לנו חושו לה וכתב הרי"ף ז"ל הילכף דלאפוי צריכה גט ולעיוולי צריכה קדושין אחרוני ולא סגי בהנהו קדושי' וכת' הר"ן ז"ל ור' אלפסי ז"ל פסק דשתיקה דלאחר מתן מעות דקדושין כמאן דאמר חושו לה אבל הרמב"ם ז"ל פסק בפירק חמישי דלאו פלוג' היא וכו' ואף על גב דבגדון דידן לא אמר קודם על השמונה חתיכות שתקבלם בפקדון אלא בסתם נתנם ליזה ואחר כך אמר תהא לי מקודשת אפ"ה נראה דהוי כשתיק' דלאחר מתן מעות דהא בההוא דקדיש בצייפתא דאסא אמרו ליה והא לית בה שנה פרוט' א"ל תתקדשי לי בארבע זוזי דאית בה שקלתא ואישתיק' ועלה קאמר רבא הויא שתיקה דלאחר מתן מעות והא הכא דציפתא אתא ליזה בתורת קדושין אלא דלא הנה ביה פרוטה וזוזי דהווי בה לא באו ליזה בתורת פקדון דהא לא ידעה בהו ונהוי כסתם ואפ"ה אמר לגבי זוזי דהוי שתיקה דלאחר מתן מעות ונדון דידן עדיף דנתנה לה השמונה חתיכות בסתם ועל זה קבלתם שלא לשם קדושין וכשאמר לה אחר כך תהא לי מקודשת שתקה משום דלא איכפת לה מימר אמרה מעיקרא לאו אדעתא דהכי קבלתי כמו שפכת הר"ן ז"ל גבי צייפתא וה"נ לא שנה דאף על גב דהכא קבלה החתיכות ובהנהו זוזי לא ידעה בהו כשקבלה הציפתא עד דאמר לה אפ"ה עדיף נדון דידן דלא קבלתם אלא בסתם והתם הא קבלה צייפתא בתורת קדושי' ונהו משמע דכ"ש אי הנה ידעה דהווי בה הנהו זוזי דהנת מקבלה ואפ"ה אמרי' לגבי זוזי דהוי שתיקה דלאחר מתן מעות דלאו פלוג' היא וכל שכן בגדון דידן דעדיפא מיניה כדאמרן וכו' נראה ממה שפכת שם הר"ן ז"ל גבי קשו בה מי דמי התם בתורת פקדון יבהינהו וכתב ז"ל מי דמי שתיקה דהכא לשתיקה דהתם התם גבי פנסי מעיקרא בתורת שמיירה קבלתם פי הדר אמר התקדשי לי בהו סברא אי שדינא להו וכו' מתייבנא בהו וכו' והא דלא מחאי משום דלא איכפת לה אבל גבי צייפתא מעיקרא בתורת קדושי' קבלתם וכו' פי הדר אמר התקדשי בזוזי דאית בה

אי לא ניחא לה תשדינהו קמיה וכו' ומדלא שדתינהו ש"מ נתרצתה ופריה רב אחאי אטו
פוליהו נשי דינא גמרי בתמי' ונדעי דכינן דלא קבלה גטירותא עלה אי שדי להו לא
תתחייב ע"כ נראה דנדון דידן עדיף דהא ליכא למימר תשדינהו דלא ידעא דלא קבלה
גטירותא דבסתם קבלה ואפשר דהווי פפקדון בינדה ואי תשדי להו תתחייב ומשום הכי
לא שדתינהו והא דשתקה משום דלא איכפת לה מימר אמרה וכו' פדאמרן לעיל והוי
פדינא דכנסי פקדון זה דלכולי עלמא הויא שתיקה דלאחר מתן מעות דלאו פלום היא
והריב"ש ז"ל תשובת ק"ע בכיזא בזה כתב עוד יש טעם אחר שאין לחוש לקדושי' אלו
פלל לפי שאהרן הסופר פשזרק הטבעת לחיקו של ר' סוסן אבי הנערה לא אמר לו פלום
עד לאחר הזריקה שאמר הרי בתך בולאירה מקודשת לו באותה טבעת ורבי סוסן אבי
הנערה לא אמר הן אלא שתק ואם פן הנה ליה שתיקה דלאחר מתן מעות וכו' דבשלמא
בלשון הקדושין ואמר לאשה בשעת נתיכ' והיא פושטת ידה ולוקחת הטבעת אז היא
מתקדשת בשתיקה שקבלתה הויא הודאה פינון שפבר שמעה שנתן לה לשם קדושי' אבל
שם פשקבלה הפסך לא שמעה אלא אחר כך אין שתיקתה פלום פינון דלא עבדא מעשה
דמוכח דניחא לה והא דלא מחאי בפ' משום דלא איכפת לה ע"כ וכתב עוד דהספימו פל
האחרונים ז"ל דקיימא לן פברא דשתיק' דלאחר מתן מעות לאו פלום היא ולא מפליגנן
בין פקדון לזולתו ע"כ ובהאי עובדא דהריב"ש ז"ל כתוב בעדויות וזרק לו בחיקו הטבעת
ותיכף זריקת הטבעת אמר לו הרי בתך בולאירה מקודשת לי באותה טבעת ובנדון דידן
לא אמר העד תיכף אלא אחר כך ואם פן הויא שתיקה דלאחר מתן מעות ונראה לי
דאפילו לדעת הרי"א ז"ל וקרא"ש ז"ל דכתבו על ההוא דציפתא דשתיקה דלאחר מתן
מעות צריכה גט מספק דלא דמי לפקדון דברייתא דלא הנה לה למשדינהו הכא בנדון
דידן הוי פפקדו' ולא פההיא דציפתא דאס' פדאמ' לעיל ולא מצי למימר פה דשדתינהו
פדאמרינו גבי אסא דאי שדתינהו טוב מחייבא בהן דאף על גב דמי שהניח בבית חבירו
שום דבר ולא אמר ליה ולא מידי לא הוי שומר עילוויה ואפילו הניח לפניה או הניח סתם
או הרי הבי' לפניה אינו לא ש"ח ולא שומ' שקר וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פרק שני מהלכות
שכירות היכא שנתן בינדה פי הכא אפשר דהוי שומר עילוויה אף על גב דלא אמר מידי
ואפילו תימא דלא הוי שומר עילוויה היינו דלא מחייב בשמירה אי נגנבה מידה או מביתה
אם הניחה אחר כך בבית פינון דלא קבל' עילוויה שמירה אבל אי שדתינהו מידה ונאבדו
נר' דמחייב' בהו דהוי פמזיק בינדים ולהכי לא מצינו למימ' בנדון דידן אי לא ניחא לה
תשדינהו וא"כ הוי פפקדון לדעת הרי"א ז"ל וקרא"ש ז"ל דתנן' בברייתא לא רצתה פלומר
דשתקה אינה מקודשת פדמפרש גמרא משום דשתיקה דלאחר מתן מעות לאו פלום היא
עוד צריף לדקדק בעדו' אהרן זה שאמר לה תהא לי מקודשת ולא אמר בזה ואעג"ב
דבברייתא דכיכד בכסף תניא אמר לה הרי את מקודש' לי הרי את מאורס' לי וכו' ולא
תניא בכסף זה וכו' היינו משום דלא אתניא הך ברייתא אלא לאורווי לן לישנ' דקדושי' ש'
דצריף לומר הרי את מקודשת לי ולא סגי אי לא אמר לי דהוינן ידים שאינם מוכיחות
ולא נחית לפרוט בלישנא דקדושי' במה מקדש' דהא תנא בריש' בכסף או שנה פסך
אבל אין הכי נמי דצריף לפרושי בכסף זה או בטבעת זו וכן כתב הרמב"ם ז"ל ריש פרק
שלישי או הרי את לי לאשה בזה וכן בבעיל' זו וכן באדם וניה ואעג"ב דכר' דהיינו
לכתחילה אבל בדיעבד אפילו לא אמר בזה פינון שנתן פסך או שנה פסך ואמר לשון

קדושי' מהני נרא' לי דהיינו בלשו' הקידושי' פי הא דתנן' הרי את מקודש' לי דמשמע דעכשיו מתקדש' לו כמה שנותן לה אבל הכא בנדון דידן דאמר תהא לי מקודשת הנה צריף לומ' בזה דלישנ' דתה' משמע לעתי' תהיי מקודשת ובשלמ' בהרי את הרי הוא מקדשה מעכשיו ופשיט' דבמה שנותן לה הוא מקדשה אבל בתהא צריף לומר בזה דלא לישתמע דמדבר לה שתהא מקודשת לו לעתיד פשיטן לה דבר אחר או שתשמור זה שנתן לה לכשיקדש אותו כמו שכתב מורינו הרב הגדול ריב"ר זלה"ה על מי שאמר תקחי זה הדינר לקידושי' שנוכל לפרש שרוצה לומר שתשמור אותו היא לכשיקדש למי שתרכי' ועוד צריף ראיה לענין זה לסמוך בו ובענין עדות משה קטאלאן נראה שיש הכחשה מעדותו לעדות אחר בענין שתיקה דלאחר מתן מעות דקודם שנתן הארבעה האחרונות אמר לה תהא לי מקודשת בזה ואפשר לומר דאפילו לעדות זה הני שתיקה דלאחר מתן מעות מדצורף הארבעה האחרונות עם הראשונות שאמר אחר כך חמשה ששה שבועה שמונ' ולא התחיל למנו' כבתחלה אבג"ד נראה דדעתו היתה לקדשה עם כל השמונה חתיכות וכיין דלגבי הראשונ' הני שתיקה דלאחר מתן מעות לגבי האחרונות נמי דהא לא הנה אדעתיה לקדושי' אלא בכלם ואפילו תימא דיש הכחשה ביניהם בזה הרי אין כאן אלא עדות עד אחר' שאמר תהי לי מקודשת בזה ואחר כך מנה הארבעה חתיכות דעדות העד הראשון הני שתיקה דאחר מתן מעות כדאמרן אלא שיש להרהר אחר עדות זה משה האיש אשר העלו עליו בכתב אשר עשה מעשים אשר לא יעשו לפוסלו לעדות והעדו הראשון אשר הועד עליו הוא שנשבע לשקר שלא היתה חייב לו המעיד כי אם כמו שנים עשר חתיכות והוא נשבע לו שהיה חייב לו חמשים חתיכות ואם כן הני פסול לעדות זה דהשתא לא הני נוגע בעדות כיון שכבר נשבע ונפטר והני פההיא דאמרי' פ' זה בורר גבי עובדא דבר חמא לדידי גב קבא דחושלא ולידי גב קבא דבורטייא למאן דגריס התם הכי ולא גריס קמיה ידי וכתב במרדכי מפאן פסק רבינו יקיר מי שתבעוהו שנים לדון בין בבת א' ובין בזה אחר זה ונשבע להם דיכולים להעיד ולפוסלו וכן כתב רבינו ברוך בס' החכמה ע"כ ולעיל גבי עובדא דבר בינתן' כתב הוא הדין דנגזל מצטרף עם אחר להעיד על הגזלן שהוא פסול לעדות ולשבוץ' כיון שהנגזל אינו נוגע עתה בעדות ומצאתי בשם ריב"א שפסק דהוא הדין אם נשב' להכחיש העד אע"פ שפטר עצמו משבועתו ומיהו לאלתר נפסל מפאן ולהב' לעדות ולשבועה שהרי בעל דינו והעד אומרים דשקר בשבועתו ונדוקא בפקדון אבל לא במלנה ע"כ ובטור ח"מ סי' ל"ד הביא ג"כ סברא הר' יקיר דכתב הנשבע להכחיש העד ואותו שנשבע לו מצטרפים להעיד עליו לפוסלו דלא חשיב כפודע בדבר שכבר נשבע לו ונפטר ממנו ע"כ: ולפי זה אין כאן אלא עד א' הפוסלו לשבועה כי העד שאמר שנשבע לו לפרוע ועבר הזמן ושהתרה בו כמה פעמים ולא רצה לפרוע לו אפי' נימא דפסיל העובר על שבועת ביטוי הכא מעיד זה הוא נוגע בעדות שעדיין חייב לו והרשב"א בתשובות המינוחסות להרמב"ן ז"ל סי' ק"ט כתב בהפך דעד שלא העמידו בדין נאמן הבעל דין להעיד עליו לפוסלו ולא אחר שעמדו כבר בדין דכיון שהתורה האמינתו ופטרתו בשבועה ונשבע ונפטר שוב לא יפסל על פי שנים עדים שכל א' העיד עליו על דבר א' בפני עצמו ולא על פי שני התובעים ולדידיה עד זה השני יכול לפוסלו עם עד אחר ולא הראשון שהעיד עליו אחר שנשבע ונפטר והריב"ש ז"ל תשובת של"ט הביא תשובת הרשב"א ודברי

רבינו יקר שבח"מ וכתב על דברי הרשב"א שנתראה לו שהן עיקר ובמאמר תיקון סופרים להר"ש בן הר' שמעון בר צמח ז"ל סי' קמ"ד הביא דברי הר' יקר וכתב שפן כת' הרמ"ה ושהרשב"א ז"ל מסופק בדבר והקרוב אצלו להכשירו ושבח"מ הביא דברי הר"י בלי חולק ע"כ ובמישרים נתיב עשרים חלק רביעי פתב דעד אחד אומר בפני גנב ועד א' אומר לי גנב דבר א' ראובן פסול על פיהם וכן הדין אם עד א' מעיד על עבירה אח' ועד שני על עבירה אחרת נראה דגריס פההיא דבר חמא לדידי גנב ולא לקמיה דידי וכן בס' חוקות הדייני' הביא דבר חמא לדידי גנב חושב לא לדידי גנב קתא דבורטיניא וכיון שלא חלקו נראה שהם סופרים דפסולים בכל גוונא בין קודם העמד' בדין כרבין' סילוס יקר ובין לאחר העמדה בדין חילוף פהרשב"א והריב"ש ונקטינו חומרא דתרונייהו ולפי זה עדות שניהם מצטרפי לפוסלו אלא דאיכא למידק בעדות זה בשבועה זו היא שבועת ביטוי ואיכא למאן דאמר דלא פסיל דאיכא למימר דעיקרא בקושטא אישתבע שדעתו לקיימא ואפי' עבר עליהשפא יצרו אינו חשוד בכך על השבועה לשעב' להוציא שקר מפיו כמו שפירש רש"י ז"ל פרק כל הנשבעים וכן פתב הרי"ף והרמ"ה והרמב"ן ז"ל ואפילו לדעת רש"י ז"ל פתב הריב"ש ז"ל תשובת רס"ו דאפשר לומר דדוקא לגבי שבועה הוא דאינו חשוד וכו' אבל מקל מקום לעדות שהוא בלא שבועה נראה שפסול שהרי עבר על דברי תורה ואמרינו פרק זה בורר עני מרי מ' בכתיבה וכולי ובספר תיקון סופרים הביא תשובת הרשב"א ז"ל שכתב שהנשבע לחברו לפרוע לו לזמן פלוני אע"פ שיש לו עדים שלא האריף לו הזמן וכגון שלא יזה ידם מתוך ידו אינו נפסל דילמא אנוס הוא ולא איתרמי לו זוזי כדאיתא פרקא קמא דמציעא ופרק הגוזל גבי פקדון אלא אם העידו שהיו לו מעות בתשלום הזמן ע"כ וא"כ בנ"ד שנשבע לפרוע לו שלש עשרי חתיכו' בכל חדש וחדש ושעבר שנה אחת שלא נתן לו דבר אנו סהדי שהיה יכול לפרוע באיזה חדש מחדשי השנה שלש עשרה חתיכות פי הוא ידוע שהוא מרויח באומנתו ט"ו חתיכו' או יותר כל שבוע ואפילו שהוא מטנפל בהוצאת מזונו' היה יכול להסתפק ולא לאכול אלא לחם צר ומים לחץ שלא לעבור על השבוע' וא"כ לא הוי אנוס ולדעת הרמב"ם ז"ל פרק רביעי מהלכות טוען עובר על שבועת ביטוי ג"כ פסול לשבועה וכן רבינו האי ור"ת ז"ל כמו שכתב במגיד משנה וכן פתב בח"מ סי' ל"ד ואפי' לדעת הרי"ף ורש"י והרמ"ה ורמב"ן דסברי דלא פסול בשבועת ביטוי אפשר דהיינו לשבועה אבל לעדות פסול כמו שהבאתי למעלה מדברי הריב"ש ז"ל ולפי זה יצטרפו השני עדים לפוסלו למאן דלא מפליג בנגזל ועוד המעידים על שעבר על השבועה בין קודם שעמדו לדין ובין לאחר שעמדו לדין כמו שכתבתי למעלה.

ודעת הרשב"א ז"ל דעד ראשון עמד כבר בדין ולא מצי לפסול הנשבע פניו שהאמינתו התורה יצטרף עדות גניבת הסמיניה בשבירת ציר הדלת בשבת עם עד השני המעיד קודם העמדה בדין דמיפסיל לדעת הרשב"א ז"ל והווי תרי סהדי חד דגניבה וחד דשבועת ביטוי דנראה דלהרשב"א פסול כשעובר על שבועת ביטוי מדכתב דעובר על חרמי צבור פסול כמו שהביא שם בתיקון סופרים ולדעת הר"ר יקר יצטרף עד הראשון דאינו נוגע בעדות אחר העמדה בדין לעדות מי שהעיד שפטר לחתן על פניו דעבר על דברי תורה דכתיב פן יוסיף וא"כ גבי מלקות פלו' דלית בה בהכאה שנה פרוטה ולא הוי חתן עצמו נוגע בעדות ואע"ג דלא התרו בו מיפסיל כמו שכתוב הרמב"ם ז"ל פרק שנים עשר

מהלכות עדות וכתב בפ' כ"ה מהלכו' חובל דהוי רשע פמגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הפהו כ"ש הפהו דעבר על לאו דלא יוסף פמו שפכת למעלה וכתוב בהגהות הרי זה רשע וכן פתב ראב"ן שפוסקים דינו לקרותו רשע ופסול לעדות כו' עד שוב מרשעו וכו' ואפילו תימא דזה שפכת דפסול לעדות היינו מדרבנן לא הוי אלא פמגביה ידו ולא הפהו.

אבל הפהו הוי פסול לעדות מדאורייתא וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל פ"י אי זהו רשע פל שפכת עבירה שחייבי עליה מלקות זהו רשע ופסול וכו' ובפ' י"ב פתב אע"פ שלא התרו בו שאינו חייב מלקות הרי זה פסול לעדות ובסטי"ר זו דאיכא שני עדים מיפסיל פדאמר בלא עדויות השבועות ואין כאן אלא עד אח' והוא הראשון וגם הוא לית ביה חשש משום דהוי עדותו שתיהם דלאחר מתן מעות דאינה פלום בנ"ד לכולי עלמא פדאמרן לעיל ואשה זו הותרה מכמה צדדין נאם המבי"ט: רצב הנה אנכי שולח ידי בקולמוסי לכתוב מה שיראה בעיני בתביעת מאה פכרי עופרת שתבע כ"ר אלי' מאפוט' היתום של ה"ר משה נ"ע שטען כ"ר אליה הנ"ל שנתן לכ"ר משה מעות לסוף מאה פכרי עופרת וששילחם למצרי' ליד ה"ר ברוך גיסו לאתרי' כ"ר אלי' הנ"ל וכתב כ"ר משה הנ"ל לכ"ר ברוך הנ"ל שיקבלם מכ"ר יוסף שליח וכן פתב בכתב אחר לכ"ר יוסף הנ"ל שאחר שכ"ר ברוך יצא פכר ממצרים לחזור לשאלוניקי שילביש המאה פכרי עופרת בפני עצמם בסחורה אחרת וששילחם לו וקודם שבאו הסחורות שלקחו בעד העופרת נפטר כ"ר משה הנ"ל וכ"ר אליה תבע מכ"ר אברה' אפטרופוס יתומי כ"ר משה נ"ע שישמור לו הסחור' שהגיע' למאה פכרים הנז' והרא' פתב שכתב כ"ר משה נ"ע לכ"ר ברוך הנ"ל וזה נוסחה פור קואנטו די כ"ר אליה אי מאנדאדו קינטליש די פולומו קון לוש נואישטורוש פור לו קואל אי פידו די מיכסיד אמי שינייר פרימו כ"ר יוסף יצ"ו קי שילוש אינטריגי דילה קאנטידאד קי איל לייבא קי אי מאנדאדו יו פורקי לוש דיגו"ש ק' קינטאליש נון אינטראן אין קואינטא דילוקי אי מאנדאדו יו פור קואינטו נואישטורו אין אישטו נון אייא פאלטא פורקי אנשי לושטינגי קארגוש אמ' קוא ינטא אי אנשי שילו פידו די מירסי' אמי שינייור פרימו' וכו' אפור קאבזה דילוש קאריטירו' נון לו אפארטי אקי שאלבו קיוא מישקלאדו קון לו נואישטרוש אי אין אשטו נון איח פאלטא ע"כ וכתב אחר שלח אה"פ לכ"ר יוסף וזה נוסח' שנייור פרימו קון כ"ר שלמה ביסודו ווש אישקיריבי אונא קארט' פור לו קואל ווש איש קריביה קי דיישידיש אה כ"ר ברוך יצ"ו ק' קינטאליש דיפלומו פור לו קואל פור איל ויניסרי פנן לו אפריש דאדו פידו ווש די מירסיד קיאיל אישמירסו דילו קי מונטארי' ק' קינטאליש דיפולומו קימילו' דישמירסיש אה פארטי אי קי לוש מאנדיש לקון לוש פרימירו' קי ויניירי' בע"ה אי אין אישטו נון אייא פאלט' קיסיא וינידוש אין איל פרימיר פאשאגי' ע"כ עוד פתב לאחיו של כ"ר אלי' התובע וזה נוסח' אה לוקי דיזיש קי ווש מאנדי ריקאבדו פאר' איל שינייור כ"ר אליא דיגו היג'ו קי קאד' אורה אישפירו אה משה פרימו אין וינינדו לואיגו שילה מאנדארי בע"ה וכו' שאלו קי לו קי דיזי קי וינו דיטורנו דיאה קיליאי מירקדיריא' דיגו פור וידא די אברהם יצ"ו קי אפי' לו ק' חיינאמוש אליי' דילא פאלטא נון וינו נימינו שי וינדיי אליו' מאש די ק' קינטאליש אין טודו פאשטא' לא אורה דילה פארטיד' דיל נאביאו אי איסו מירה שי אירה מינישטיר פארה קושטיש אי סיירטו קישי אוביירה וינידו אלגון ריטורנו די אקיליאי מירקדיריא' קי היזיירה מאש דילא ראזון מאש פור וידא די אברהם

וכו' וְהָאֵרִיף עוֹד בְּנוֹסַח הַפֶּתַח וּשְׁלוֹמוֹת עוֹד פָּתְבוּ לוֹ אֵשֶׁת הַנֶּפֶטָר וְחוֹרְגוּ שְׁטַר הוֹדָאָה בְּחֹדֶשׁ חֲשׁוֹן הַשְּׁט"ו אִיף הוּא דְבַר אֵמֶת גְּלוּי וּמְפֹרָסֵם לְהֵם אִיף יֵשׁ בְּתוֹךְ הַלְבָּשֶׁת מִצָּרִים הַלְבָּשׁ הָעוֹפֶרֶת אֲשֶׁר שָׁלַח ה"ר מִשָּׁה נ"ע ה"ר אַבְרָהָם אֲשֶׁר הֵלֵךְ לְמִצְרַיִם לֵה"ר יוֹסֵף ק' פְּכָרִי עוֹפֶרֶת מֵה"ר אֵלִי אֲשֶׁר נָתַן שְׁבַעַת אֲלָפִים לְבָנָיִם ה"ר אֵלִי לֵה"ר מִשָּׁה נ"ע וְלֵהִיּוֹת יוֹדְעֵי אֵמֶת וְיִצְיֵב שֶׁנִּשְׁאַרוּ בְּתוֹךְ הַחֲשׁוֹבוֹן הַזֶּה עַד יוֹם מוֹת כ"ר מִשָּׁה נ"ע אוֹמְרִים לֵה"ר אַבְרָהָם יִתֵּן הַלְבָּשׁ הַמָּאָה פְּכָרִי הַנוֹגְעִים לְחֵלֶק כ"ר מִשָּׁה פֶּאֶשֶׁר יָבוֹאוּ מִמִּצְרַיִם הִרְאִישׁוֹנִי בַע"ה וְחִיִּיבוּ עֲצַמ' וּנְכֻסִיָּה לְסִלֵּק מֵעַל כ"ר אַבְרָהָם פֶּל מְעַרְעֵ' וְכו' מַחֲמַת נְתִינַת הַמֵּא' פְּכָרִי הַנְּז' לִכ"ר אֵלִי הַנְּז"ל פִּי הֵם שָׁלוֹ ע"כ נּוֹסַח הַשְּׁטַר גַּם כ"ר אַבְרָהָם הָאֶפְטָרוֹפּוֹ פֶּתַח לֵה"ד אֵלִי שֶׁה"ר יַעֲקֹב אָמַר לוֹ שְׁפָתַי כ"ר אֵלִי שִׁיאֵמַר לוֹ אִם בָּא שׁוֹם דַּב' מִמִּצְרַיִם וְהִשִּׁיב לוֹ שְׁאֵם הַסְּחוֹרָה שָׁלוֹ הִיָּתָה בְּפָנָי עֲצָמָה שְׁהִיָּה אֶפְשֶׁר שְׁיֵלֵךְ מִן הַפֶּפֶר שְׁהִיָּה בּוֹ לְמִדִּינָה לִיתְנָה לוֹ אַבְל הַפֶּל מְעוֹרָב וְגַם לֹא הִיָּה הַפֶּל שָׁלוֹ וְשִׁלָּא הִיָּה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּשָׁל כַּר' אֵלִי יוֹתֵר מִשָּׁלוֹ שְׁאֶפְנִי הַפֶּתַח לֹא רָאָה בְּטוֹב וְלֹא חֲשָׁבוֹן וְלֹא עָשָׂה שׁוֹם דְּבַר אֶלָּא שְׁצִנָּה שְׁיִוצִיאוּ הַסְּחוֹרוֹת מִן הַסְּפִינָה וְכו' וְעַל כָּל דְּבָרֵי הָאֲגָדוֹת הִלְלוּ תוֹבַע כַּר' אֵלִי הַנְּז"ל מַכ"ר אַבְרָהָם הָאֶפְטָרוֹפּוֹס שְׁיִתֵּן לוֹ מֵהַסְּחוֹרוֹת עַד פְּדֵי הַמָּאָה פְּכָרִי עוֹפֶרֶת הַנְּז' וְכַר' אַבְרָהָם הָאֶפְטָרוֹפּוֹס הִשִּׁיב פִּי אֵינּוּ מוֹכִיחַ מִתּוֹךְ פְּתָבִים אֵלּוֹ שְׁנָתֵן הוּא לְכַר' מִשָּׁה הַנֶּפֶטָר הַשְּׁבַעַת אֲלָפִים לְבָנָיִם שְׁהֵם דְּמֵי הָעוֹפֶרֶת וְאֶפְשֶׁר שְׁלַקְחוּ בְּהַמְתָּנָה וְאוֹלֵי שְׁפִשְׁרָאָה שְׁנִתְעַרְבַּ חֲזַר וּמְכָרוּ לְנֶפֶטָר וְנָתַן לוֹ אֵינָה רִינּוֹחַ עָלָיו כְּמוֹ שֶׁהוּא מְנַהֵג הַסְּחוֹרִים בְּפָרֵט כְּשִׁרָאָה כַּר' אֵלִי פִי הַר' בְּרוּךְ חֲזַר מִמִּצְרַיִם וְלֹא קִבֵּל הָעוֹפֶרֶת וְנִשְׁאַר בְּיַד כַּר' יוֹסֵף שְׁלִיחַ הַשְּׁוֹתְפִי וְלָזָה נֶאֱמַר שְׁחֲזַר וּמְכָרוּ וְלָכֵן פֶּתַח כַּר' מִשָּׁה לְכַר' יוֹסֵף בְּכֶתֶב הַנְּז' לְמַעַל קִימִילוֹ דִּישְׁמִירְסִי אֵי מִילוֹשׁ מֵאַנְדִּי שְׁאֵם הִיָּה עֲדִינִן שָׁל כַּר' אֵלִי הַנְּז"ל הִיָּה כּוֹתֵב שְׁיִתְנַם לְכַר' אֵלִי עוֹד טָעַן פִּי מַה שְׁמוֹכִיחַ מִתּוֹךְ הַפְּתָבִים הוּא שְׁכַר' מִשָּׁה מְעוֹלָם לֹא הִיָּה רוֹצֵה לְתַת לוֹ הָעוֹפֶרֶת וְשְׁהִיָּה מִשְׁטָה בּוֹ וְדוֹחָה אוֹתוֹ בְּדְבָרִים פְּדֵי שָׁלָא יִשְׁלַח עוֹפֶרֶת לְמִצְרַיִם שָׁלָא יִמְשֵׁף לוֹ הַיִּזְק וְהִבִּיא רָאָה מֵהַפֶּתַח שְׁפָתַי לְכַר' בְּרוּךְ שְׁיִקְבֵּל הָעוֹפֶרֶת מְכַר' יוֹסֵף וְלֹא פֶּתַח כֵּן לְכַר' יוֹסֵף עֲצָמוֹ וְגַם הִיָּה יוֹדֵעַ שָׁלָא יִגִּיעַ אוֹתוֹ הַפֶּתַח לְכַר' בְּרוּךְ וְשִׁפְאֲשֶׁר הַפְּצִיר כַּר' אֵלִי בְּכַר' מִשָּׁה שְׁיִכְתּוֹב לְכַר' יוֹסֵף לֹא פֶּתַח שְׁיִשְׁלַח הַטּוֹרְנוֹ לִיד הַרְבֵּי אֵלִי וְלֹא הִזְכִּירוּ כָּלֵל וְאֶדְרָבָא פֶּתַח קִימִילוֹשׁ אֵימִילוֹשׁ אֵימִילוֹשׁ מֵאַנְדִּי וְכֹאֲשֶׁר רָאָה כַּר' אֵלִי הַפֶּתַח שְׁהִיָּה דוֹחָה אוֹתוֹ בְּדְבָרִים נִתְיָאֵשׁ מֵהָעוֹפֶרֶת וְלֹא שְׁלַחָה עוֹד טָעַן פִּי אֶפְשֶׁר שְׁמָה שְׁפָתַי כַּר' מִשָּׁה הִיָּה קְנוּנְיָא בִּינְיָהֵם אַחַר שָׁלָא נִזְכַּר שְׁקִבֵּל הַמְּעוֹת שָׁל הָעוֹפֶרֶת מִפְּנֵי שְׁרָצָה כַּר' מִשָּׁה לְהַעֲלִים מִן הַשְּׁוֹתְפִים שָׁלָא הָיוּ אֵלּוֹ הַמָּאָה פְּכָרִים שָׁלוֹ פְּדֵי שְׁיִקַּח הוּא רִינּוֹחַ מְלַבֵּד מַה שְׁיִהִיָּה שׁוֹלַח בְּעַד הַשְּׁוֹתְפוֹת שְׁהִיָּה פְּכָר דְּבַר קְצוּב בִּינְיָהֵם וְכֶתֶב פִּי רָאָה עַל שָׁלָא קִבֵּל מִמֶּנּוּ כָּלֵל פִּי קוֹדֵם שְׁנֶפֶטָר לֹא אָמַר כַּר' אֵלִי שׁוֹם דְּבַר לְשׁוֹתְפִים וְהָיוּ שְׁנִיָּהֵם בְּשְׁלוּנֵיקִי וְלֹא אָמְרוּ שׁוֹם דְּבַר לְשׁוֹתְפִים כְּנַר' שָׁלָא נָתַן מְעוֹת אוֹ שְׁהִיָּה קְנוּנְיָא עוֹד טָעַן פִּי גַם שְׁנוּדָה שְׁנָתֵן הַמְּעוֹת אֵין לְכַר' אֵלִי שׁוֹם דִּין עַל הִיתּוֹם פִּי מַה שְׁמוֹכִיחַ מִתּוֹךְ הַפֶּתַח שְׁשָׁלַח לְכַר' בְּרוּךְ וּמִתּוֹךְ פֶּנְקָסוֹ הוּא שְׁהַמָּאָה פְּכָרִים שָׁלַח כַּר' מִשָּׁה מְלַבֵּד מַה שְׁשָׁלַח לְחֲשַׁבוֹנוֹ וְלְחֲשַׁבוֹן הַשְּׁוֹתְפוֹת שְׁפָתַי פּוֹרְקֵי לּוֹשׁ דִּיגְנוֹשׁ ק' קִינְטָאֲלִישׁ גּוֹן אֵינְטָרָאן אֵין קוֹאִינְטָה דִּי לוֹ קִי אֵימֵאנְדָּאדוּ פּוֹר קוֹאִינְטוּ גּוֹאִישְׁטְרוּ אֵיפּוֹר קַאבּוּזָה דִּילּוֹשׁ קַאנְיִטִירוֹשׁ גּוֹן אֶפְרִטִי שְׁאֵלוּקִי אֵיבָא מִישְׁקַאֲלַאדוּ הָרִי שְׁהַמָּאָה פְּכָרִים הֵם מְלַבֵּד מַה שְׁשָׁלַח לְחֲשַׁבוֹנוֹ וְלְחֲשַׁבוֹן הַשְּׁוֹתְפוֹת וְגַם בְּפֶנְקָס פֶּתַח

שִׁישׁ לוֹ בְּנִכְסֵי הַשְּׁוֹתְפוֹת בְּעוֹנְפֵר' אֲשֶׁר הוֹלִיךְ כַּר' יוֹסֵף מ"ג אֲלָפִים לְבָנִים וְאֵם הַמָּאָה כְּפָרִים הֵם מִחֶלֶק שִׁישׁ עִם הַשְּׁוֹתְפוֹת הִנֵּה לוֹ לְכַתּוֹב בְּפִנְקֶסוֹ שְׁבִתוֹף אֵלּוֹ הַמ"ג אֲלָפִים לְבָנִים יֵשׁ לוֹ לְכַר' אֵלֵי' ז' אֲלָפִים לְבָנִים כְּמִנְהַג הַסּוֹחְרִים שְׁלֹא לְכַתֵּן' שְׁקָר בְּסִפְרֵיהֶם וְעוֹד שְׁכַר' אֵלֵי' עֲצָמוֹ אוֹמֵר שְׁאִינוֹ יוֹדֵעַ אֵם הַמָּאָה כְּפָרִים נִתְּנָ' לוֹ הַנְּפֹט' מִחֶלְקוֹ אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ עִם הַשְּׁוֹתְפֵי' אוֹ אֵם הֵם מִלֵּב' חֶלֶק הַנְּפֹט' וְאֵם הוּא בְּעֲצָמוֹ טוֹעֵן שְׁמָא אֵיךְ יוֹכֵל לְהוֹצִיאֵם מִן הַיְתוֹם אַחַר שְׁנוֹכֵל לְטַעוֹן בְּעֵד הַיְתוֹם שְׁאֵלּוֹ הַמָּאָה כְּפָרִים הֵם מְלֻבַּד חֶלֶק הַנְּפֹטֵר שִׁישׁ לוֹ עִם הַשְּׁוֹתְפוֹת וְאֵם כֵּן יִלְךְ כַּר' אֵלֵי' וְיִתְּבַע הַמָּאָה כְּפָרִים מִמֵּי שְׁנִשְׁתַּלְחוּ אֵלָיו כִּי לְאַחֲרֵיוֹתוֹ נִשְׁתַּלְחוּ כִּי כְּבָר עָשָׂה הַנְּפֹטֵר שְׁלִיחוֹתוֹ שְׁשִׁלְחָה וְהַשְּׁלִיחַ לֹא נָתַן לוֹ חֶשְׁבוֹן מֵהֶם וְתִבְעֵם מִמֶּנּוּ וְחֹזֵר וְטוֹעֵן עַל הַיְתוֹם כִּי שְׁמָא חֹזֵר הַנְּפֹטֵר לְחֹזֵר לוֹ הַמַּעֲוֹת לְכ"ר אֵלֵי' כִּי כְּשֶׁרָאָה כ"ר אֵלֵי' שְׁנִתְּעַכַּב זְמַן רַב חֹזֵר וּמְכַרֵּם לְנְפֹטֵר וְלִכְּנֹן כְּתַב הַנְּפֹטֵר ק"י מִלוֹשׁ אִישׁ מִירְסֵי עוֹד טוֹעֵן כִּי לְפִי דְבַרֵי כ"ר אֵלֵי' שְׁהִיָּה הַתְּנַאי שְׁהִיָּה הַלְּבָשֶׁת הַמָּאָה כְּפָרִים שְׁלּוֹ הָרֵאשׁוֹנִים שְׁיִמְכְּרוּ בְּמִצְרַיִם אֶפְשָׁר שְׁחֹזֵר כ"ר אֵלֵי' וְתִבְעַע לְכ"ר מִשֶׁהָ שְׁאַחַר שְׁנִמְכְּרוּ שְׁיִתֵּן לוֹ הַלְּבָשֶׁתָם כְּפִי הַתְּנַאי וּשְׁכ"ר מִשֶׁהָ נָתַן לוֹ מְעוֹתָיו כְּפִי הָעֵרֶף אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאִין לוֹ עַל הַיְתוֹם דִּין וְעַל הַשְּׁטֵר הוֹדְאָה שְׁעֲשִׂתָה אֲשֶׁת הַנְּפֹטֵר וּבְנָה טוֹעֵן שֶׁהוּא בְּטַל מִכְּמָה טְעָמִים חֲדָא שְׁהַעֲדִים הֵם קְרוֹבִים לַיְתוֹם וְלֹאֲשֶׁה וְאוּלַי אֶמְרוּ זֶה לְהַפִּיק רְצוֹן הָאֲשֶׁה שֶׁהִי חֲמו' כ"ר מִשֶׁהָ שְׁנִית שְׁהַעֲדִים לֹא נִתְקַבַּל בְּב"ד וְעַתָּה אוֹמְרִים שְׁאִינָם יוֹדְעִים כָּלֵל שְׁלִישִׁית שְׁלֹא נִתְקַבַּל בְּפָנֵי הַיְתוֹם כִּי הוּא קִטָּן עַדִּין רְבִיעִית שְׁלֹא נַעֲשֶׂת מַדְעַת הַמִּתְחַיֵּב חֲמִישִׁית שֶׁא' מִן הָעֲדִים אוֹמֵר שְׁמַעוּלָם לֹא חֲתַם בְּאוֹתוֹ הַשְּׁטֵר עוֹד טוֹעֵן שְׁמָה שְׁטַעֵן כ"ר אֵלֵי' שְׁנָתַן לוֹ הַנְּפֹטֵר מָאָה כְּפָרִים מְוַנְחִים בְּמִצְרַיִם נְקִיִּים מֵהוֹצָא' בְּעֵד שְׁבַעַת אֲלָפִים לְבָנִים נוֹדַע שְׁאִין בְּדַבְּרָיו מִמֶּשׁ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שְׁהֵם שְׁוִיִּים בְּמִצְרַיִם עֲשִׂרְתָּאֲלָפִים לְבָנִים וְאֵיךְ יַעֲלֶה בְּדַעַת שְׁיִתְּנָם בְּעֵד שְׁבַעַת אֲלָפִים אֵלֵי' שְׁהִיָּה הַכֹּל דְּחִיָּה בְּדַבְּרִים אוֹ קְנוֹנִיָּא כְּמוֹ שְׁטַעֵן לְמַעֲלָה.

עוֹד טוֹעֵן שְׁכ"ר אֵלֵי' הוֹצִיא הַשְּׁטֵר הַנּוֹז' לְמַעֲלָה לְתַבְּנֹעַ מִן הַשְּׁוֹתְפוֹת וְאֵמֵר שְׁהַמָּאָה כְּפָרִים הֵם בְּתוֹף הַשְּׁוֹתְפוֹת מְלֻבַּד חֶלֶק הַנְּפֹטֵר וְהַזְמִינָה לְדִין וּבַשְּׁטֵר כְּתוּב כִּי צָרִיךְ לְגַרְנוֹעַ מִסֹּף הַכְּפָרִים הַנּוֹגְעִים לְחֶלֶק כ"ר מִשֶׁהָ אֵלּוֹ הַמָּאָה כְּפָרִים וְאֵם כֵּן דְּבַרְיוֹ סוֹחְרִים זֶה אֵת זֶה.

עוֹד טוֹעֵן כִּי הַכְּתָב שְׁשִׁלַּח כ"ר מִשֶׁהָ לְאַחֵיו שְׁל כ"ר אֵלֵי' אִינוֹ מְדַבֵּר בְּפִירוּשׁ וְשֶׁהוּא חֲתוּף לְמִטָּה שְׁאִין שָׁם הַנְּפֹטֵר חֲתוּם שָׁם שְׁנִרְאָה שִׁישׁ זִיוֹף וְעַל הַכְּתָב שְׁכָתַב לוֹ הוּא טוֹעֵן שְׁמָה שְׁאֵמֵר שְׁיִתֵּן לוֹ הַהַלְּבָשָׁה הִנֵּה לְפִי שְׁאֵמֵר לוֹ שְׁהִיָּה לוֹ כְּתָבִים וְרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת וְאַחַר שְׁרָאָה שְׁאִין לוֹ שׁוּם רְאָיָה חוֹזֶרֶת וְאֵם הוּא דִּין תוֹרָה אֶף שְׁלֹא נִתְחַיֵּב לְתַתּוֹת וְאֵם אִינוֹ דִּין חִיּוּבוֹ וְדַבּוּרוֹ הִנֵּה בְּטַעוֹת.

זֶהוּ תַנְרַף דְּבַרֵי הַתּוֹבַע וְהַנְּתַבֵּעַ וְעַל כָּל זֶה שְׁלַחוּ לְיַדֵי מִשְׁאֵלוֹנִיקֵי פֶס' דִּין שְׁפֶס' הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַה"ר שְׁמוּאֵל דִּי מְדִינָה נַר"ו בְּזִכּוֹת הַיְתוֹם וְהַפְּלִיג לְכַתּוֹב בְּחוֹבַת כ"ר אֵלֵי' וְהַהֲבִיל טַעְנוֹתָיו וְכַתְּבּוּ וְשְׁהִיָּה דְּבַר פְּשׁוּט כְּבִיעֵתָא בְּכּוֹתְבָא שְׁהִיָּה הַיְתוֹם זְכַאי בְּדִינוֹ:.

וְעַם הַיְתוֹת הַחֲכָם הַנַּ"ל מְפּוֹרְסָם וּמְוַחֲזָק אֵלֵינוּ בְּחֻקָּהּ וּבְקִיאוֹת וְלֹא הִנֵּה רְאוּי לְחַפְּשׁ אַחַר דְּבַרְיוֹ וּבְפִרְט בְּאוֹמְרוֹ כִּי הִנֵּה כָּל כֶּף פְּשׁוּט עַכ"ז אִין רְאוּי לְשׁוּם אֲדָם לְהִיּוֹתוֹ נְסֻמָּךְ לְסַבְּרַת חֲבִירוֹ עַד שְׁהִיָּה הַדְּבַר בְּרוּר לְפָנָיו כְּשִׁמְשׁ וּבְחֻפְּשֵׁי עַל תַּנְכּוֹן טַעְנוֹת הַבְּעֵלֵי דִינִים נַר' לִי לְזִכּוֹת אֵת הַתּוֹבַע בְּדִינוֹ וְתַבִּיעֵתוֹ מִצַּד הַכְּתָבִים אֲשֶׁר כְּתַב כ"ר מִשֶׁהָ וְאֶכְתָּב.

בתחילה מה שלפני בנכותו ואחר כך אבוא אל פסק החכם הנז' להוכיח כי אין הראיות והטענות אשר הביא בפסקו מספיקות לפטור את היתום כי אין הגדון דומה לראיות ואקדים כי גם שבאמירת אדם שחייב לפלוני סך מעות יכול להציל עצמו מלפרוע בטענת משטה הייתי בה אם לא אמר אתם עדי או לא היתה האמירה דרך הודאה וגם יכול להציל עצמו בטענת שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו וגם בטענת פרעתי בגדון דינו לא היה יכול לטעון שום טענה מאלו לא הוא וגם לא טענינו ליתמי והטעם כי מה שפוט' האדם בכתב אין בו לא טענ' השטאה ולא טענת השבעה שהרי אם אדם כותב לחבירו אני חייב לה מנה אינו יכול לטעון שום טענה מאלו כי אם טענת פרעתי פדתנו סוף פרק ג"פ הוצי' עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בנ' חורין וכתב בחשן משפט סימן ס"ט כגון שכתב אני הבא על החתום מודה שאני חייב לפלוני מנה וכו' והיינו דתנן הוציא עליו כתב ידו ואעפ"י שכתב מודה לאו דוקא דכיון דכתב אני פלוני לויתי ממך מנה הוי דין כתב ידו וכמו שכתב אחר כך וכתב הרמב"ם ז"ל דהוא הדין נמי לא חתם למטה אלא שכתב אני פלוני חייב לה מנה משמע דכל שכתב אני פלוני חייב לה מנה אעפ"י שאם היה אומר פו בפני עדים היה יכול לטעון השטאה עתה שהוא בכתב אינו יכול לטעון כי אם פרעתי והרמב"ם ז"ל פרק י"א מהלכות מלוה פתב הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו ואין שם עדים וכו' הרי זה כמלוה על פה משמע שאם כתב אני פלוני לויתי ממך מנה וכו' גובה בו משמע דאינו צריך לכתוב מודה וכן כתב רש"י ז"ל פרק גט פשוט גבי מאן דבעי למחוי חתימת ידיה בב"ד לא לחוי בסוף מגילתא דילמא משפח לו אחר וכתב ומסיק ביה זוזי ופרש"י ז"ל שפא יכתוב אני החתום לויתי מפלוני מנה דתנן הוציא עליו כתב ידו וכו' וגרסינן נמי התם שהוא שטרא דנפיק בבי' דינא דרב הונא דהנה פתיב ביה אני פלוני בן פלוני לויתי ממך מנה אמר ר"ה ממך אפי' מריש גלותא כו' ולא חיישינן לגפילה כדאמ' התם וכ"כ הרמב"ם ז"ל פרק כ"ד כמו שכתבתי למעלה וכן כתב במשורים נתיב ד' חלק ד' וכן בצרור הפסוק ש"א משמע דלא בעינן שיכתן' אני מודה כל מה שהוא בכתב אין בו טענת השטאה ולא טענ' השבעה אלא טענת פרעתי ויש פוסקים שסוברים שאינו נאמן והם הרז"ה והרמ"ה והרשב"א והרא"ה כמו שהביא הריב"ש ז"ל תשובת תנ"ד היינו משו' דמצי למימר שטרך בידי מאי בעי ואפילו לדברי כל הפוסקים ז"ל שאומרים שהיא נאמן אפ"ה יש לו דין שטר לענין שאינו יכול לומר טענת השטאה ולא השבעה מפני שהוא בכתב שאין אדם כותב דברים של השטאה או של השבעה וא"כ בנ"ד אלו הפתיב' שכתב ה"ר משה נ"ע לא גרעי מכתב ידו דאם פלוני כתב לפלו' שבמקו' אחר אני אשלח לה מנה שיש לה בידי למה לא יהיה נחשב כאילו כתב אני פלוני לויתי מפלוני מנה והרי בכתב הא' כתוב כי בחשבון ה"ר אלי' שולח המאה כפרים עופרת ושהוא מחלה פני ה"ר יוסף שימסר' בידו וכן בכתב שכתב לכ"ר יוסף אמר שכתב לו כך על יד כ"ר שלמה ביסודו שימתן ליד כ"ר ברוך המאה כפרים עופרת ועתה שיזע שכ"ר ברוך בא ממצרם ולא נתן לו דבר שהלבש' אותו המאה כפרי' שילביש' לו בפני עצמה וישלח' לו וגם שכתב שילביש' לו וישלח' לו היה מפני שבא ככ"ר ברוך ולא היא שם מי שיקבל' בעדו ולכן ישלחם לו כי הוא יתנם לכ"ר אלי' כי כן הוא משמעות הענין שכתב כי מפני שבא כ"ר ברוך מסתמא לא נתנם לו ולכן ישלחה לו שנה' שתיקון ענין ביאת כ"ר ברוך ולא נמסרו בידו הוא שישלח' לו כי הוא יהיה במקום כ"ר ברוך

כי לא רצה להאמי' אותה ביד שום אדם אח' אלא ביד כ"ר ברוך פי כ"ר אלי' פן צוה לו שימסר' בידו ואולי היה מוסר' ביד אחר הי' פוש' בזה ולכן רצה שישלח' לו וכן עתה ששלח לאחיו של כ"ר אלי' כת' כי בכל עת ממתין למשה פרימו ובבואו ישלח לו ומה שאמ' שבא חילוף הסחור' נשב' בחיי בנו פי לא בא שום דבר פי לא נמכ' אלא מאה כפרי' ולא היו מספיקי' להוצאו' ושא' הי' פה כמו שאמרו לו שהי' עוש' יותר מן הראוי הנה שהוא מפנרש בזה הפתב שנקתב אחר הפתב שפתב לכ"ר יוסף שישלחם לו פי המאה כפריים של עופרת שהם ברשותו ויתן את הסחורה שיבוא לידו מהם פשתבוא פי זה הוא המובן מן הפתב נסמך לפתבים הראשונים פי הוא היה יודע פי מה שפתב לו אחיו של כ"ר אלי' היו על אלו המאה כפריים שפתב הוא למצרי' ועליהם השיב הוא והדבר ידוע שעל המאה כפריים כתב ואין זה לא משל ולא חידה כמו שפתב האפטרופוס והם ארבעה פתבים של הודאה אחר ששלח לכ"ר ברוך שיאמר לכ"ר יוסף שיתנם לו לחשבון ה"ר אלי' שנית הפתב שפתב לכ"ר יוסף עצמו על זה כמו שבראה מן הפתב שפתב שפבר כתב לו על יד שלמה ביסודו שיתן מאה כפריים עופרת וכו' שלישית זו הפתב עצמו שחזר לכתוב לו שפבר כתב וכיון שבא כ"ר ברוך שישלם לו רביעית הפתב ששלחו לאחיו של כ"ר אלי' כל א' מאלו מועיל על הודאת שהיה בידו מאה כפריים של ה"ר אלי' ואפילו שהיו דברים אלו ע"פ היו מועילים פי אינם דרו שיתח אלא דרו הודאה כמו שכת' הרמב"ם ז"ל פי גם שלא יאמר אני מודה אלא שאומר דרו הודאה ולא דרו שיתח אינו יכול לטעון טענת השטאה וכל אלו הדברים הן דרו הודאה ולא דרו שיתח כ"ש שהם בכתב כמו שכתבתי ואין צריך שיכתוב שפבר קבל המעות ממנו כיון שכתוב דברים שמשמעותם הוא שהיו ברשותו מא' כפריים של כ"ר אלי' מסתמא כבר פרע לו המעות וגם אין במשמעות פתבי' אלו שקנאם ממנו אלא שהם בידו ואפשר שמסרם בידו דרו פקדון שישלחם למצרים לאחריותו כ"ש שפתב בפתבים שימסרם ביד כ"ר ברוך לחשבון כ"ר אלי' ואם לא קבל המעות לא היה מוסר' ביד שלוחו של כ"ר אלי' פי בהיותם ביד ה"ר ברוך הם ביד כ"ר אלי' פי זכין לאדם שלא בפניו אלא ודאי נראה שלא היה חייב לו עליהם שום דבר דמי שפותר בכתב ידו פלוני יש לו בידי בגד פלו' או חפץ פלו' אינו נאמן אח"כ לומר לו תפרע לי דמיו אע"פ שיכול לומר החזרתיו לה' וה"נ אינו יכול לומר עדיין לא פרעת לי המאה כפרי' עופר' כיון שהודה שהם בידו ושיתנום לפלו' שלוחו של מי שפתב שהם שלו ואם הוא יכול לומר שלא פרעם לו עדיין אם פן מה הודה שיש לו בידו מאה כפריים אם לא פרעם לו אין לו בידו שום דבר אלא כיון שפתב שיש לו בידו מאה כפרי' נראה שאין חייב לו דמיה' ואע"ג שנאמן לומר החזרתיו היינו משום דכל פקדון לחזרה הוא עומד וכן טענת נאנסו אפשר שנאנסו ואינו הכחשה במה שהודה שהיו בידו אבל טענת שעדיין חייב לו דמיהם הרי הוא מכחיש מה שכתב שיש לו ברשותו מאה כפריים והוי כאומר אח"כ לא לוייתי דאינו נאמן כיון שכתב לו קודם אני חייב והרשב"א ז"ל כתב בתשובה על מי שתבע מחבירו שהיו לו בידו מאה קפיזין מלח והוא אמר לא היו דברים מעולם וחזר והוציא כתב ידו שחייב לו מלח ולא נזכר הסכום ואז השיב שלא היו אלא שני קפיזים וכתב הוא שהוא פפרן על פתיבת ידו ואם היה יכול לומר עדיין לא פרעת לי דמי המלח לא יוחזק פפרן במה שאמר לא היו דברים מעולם שרוצה לומר אין לה בדי מלח שלא נתת לי

המעוות ולא הוי כמי שאמר להד"ם ואח"כ אמר פרעתי שהוא חייב לפרוע דלא נתחייב מלח אם לא יפרע ומדקאמר דהוי פפרן משמע דכיון שכתב ידו יוצא מתחת יד האחר אינו יכול לומר לא פרעת לי המעות ולהכי הוי פפרן והכא נמי לא שנא דמשמעוות דברים אלו הוא שאינו חייב לו עליהם שום דבר מה שאין פן בטענת חזרה וטענת נאנסו ולכן אינו נאמן במגו דחזרה או דנאנסו ונאני אומר דטענת נאנסו לא הנה יכול לטעון בנ"ד שא"א שיהיה אנוס במאה פפרים עופרת אלא בפני עדים וצריף ראיה דהלכה פאסי בן יהודה סוף השוכר את האומנין וכמו שכתבו הפוסקים ז"ל ואפילו טענת גניבה ואבידה הפוטרת לש"ח פי גדון דידן ליפא דמאה פפרי עופרת צריכין מאה בני אדם לגנבם ואפשא מלתא טפי והוי בבמקום רואים וצריף ראיה וכמו שכתב בחושן משפט סימן רצ"ד דבגניבה ואבידה נמי בעי ראיה אי הוי במקום רואים וכיון דליפא טענת גניבה ואבידה טענת חזרה נמי ליפא דהוי כמפקיד או משכיר או משאל בשטר דאיפשיט סוף פרק המוכר את הבית שנאמן לומר החרתי מגו דאי בעי למימר נאנסו ואם אינו יכול לומר נאנסו כגון במקום רואים אינו יכול לומר החרתי כמו שכתב הרמב"ם ז"ל סוף פרק שני מהלכות שכירות ובגדון דידן נמי דכיון לומר החרתי על כתב ידו כיון שאינו יכול לטעון נאנסו אלא בראיה כדאמרן אינו יכול לטעון החרתי ואפילו תימא דהכא בלא טענת מגו דנאנסו יכול לומר החרתי משום דלא הוי שטר אלא פתיבת ידו וכמו שיוכל לומר פרעתי בהלואה יוכל לומר החרתי בפקדון אפילו הכי בגדון דידן אינו יכול לומר החרתי משום דחזרת מאה פפרי עופרת אי אפשר אלא במקום רואים וצריף ראיה כ"ש שהי' העופר' במצרים ולא הנה שם כ"ר ברוף שליח כ"ר אלי' לקבלו ואם הנה נותנו לאחר הי' פושע כמו שכתבתי למעלה ואם יאמ' שנתן לו מעו' על העופרת אין זו טענת החרתי אלא כטענת לקוח הוא בידי שמכרתו לי או נתתו לי ולא פל כמיניה לטעון טענה זו כיון שיש לזה פתיב' ידו שהפקידו בידו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פרק ששי מהלכות שאילה ופקדון הפקיד אצל חבירו בעדים וכו' אין השומר יכול לטעון לומר חזרתי ולקחתיו ממנו או נתנו לי במתנה לפיכך אם מת השומ' מוציאין את הפקדון עצמו מיד היתומים בלא שבועה ואף על פי שכתב הרב בעל המג' משנה דאיירי כגון שיש כאן עדי ראיה שאינו יכול לומר החרתי ולהכי אינו יכול לומר לקחתיו ממנו וכו' הכא נמי בגדון דידן הוי פעדי ראיה כיון שאינו יכול לומר החרתי מן הטעם שכתבתי ועוד יש טעם שאינו יכול לומר החרתי ולא דוק' עדי ראיה אלא שהוא ידוע ומפורסם שהם בידו ובגדון דידן היא ידוע ומפורסם לכל שלא החזיר לו העופרת וכן נראה מתשובת ה"ר שמעון בר צמח ז"ל על ספרי רפואה שהיו מופקדים ביד שמעון ואחר שמת המפקיד טען הנפקד שהיה לו מלוה על המפקיד ומת גם הוא וכתב שאינו יכול לתפוס כיון שהדבר ידוע ומפורסם שבתורת פקדון באו לידו וגם הוא נודע שהם עתה ביד יורשיו אין להם דין עליהם אפילו טען אביהם בחייו במשפן באה לידי וכדאמר פרק חזקת דהיכא דאיפא עידי ראיה אין יכול לטעון לקוחים הם בידו ויטול המפקיד או יורשיו את פלו ויהביא לשון הרמב"ם ז"ל פרק ששי מהלכות שאילה שהבאתי למעלה הרי שכתב וגם הוא נודע שהם עתה ביד יורשיו והביא ראיה מעדי ראה דמשמע דכשהוא ידוע שהם בידו כי הכא הוי פעדי ראיה.

מכל זה נתבאר כי מצד אלו הפתבים לא היה יכול לטעון שום דבר ה"ר משה הנפטר ולא האפטרופוס מצד היתום וגם יש טעם אחר פולל ליתום ג"כ שאין יכולים לטעון עליו טענת פרעון או חזרה כי ה"ר משה נ"ע לא היה חייב לתת לכ"ר אלי' שום דבר עד שיבוא ריטורנו ממצרים ולא בא בזמנו כמו שכתב הוא בכתב שכתב לאחיו של כ"ר אלי' ואחר מותו באה הספינה וה"ר אברהם האפטרופוס הוא שקבל פתבים הבאים משם וכתב כי עדיין לא קרא אותם ולא ידע החשבון עד שילך למדינה ויקבל הסחורות וא"כ לא היה יכול האפטרופוס לטעון בעד היתום כי הנפטר נתן הסחורות שפאו ממצרים כי לא באו בזמנו וגם לא שום טענה אחרת כמו שכתבתי והני כמת תוך זמנו שגפרעין מן היתומים ואפילו מלנה ע"פ אם מת תוך זמנו נגבית מן היורשים ואע"פ שאינו זה זמן קצוב מקרי תוך זמנו כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ק חמ"שי מהלכות שלוחין ושותפין דמי שנותן מעות לחבירו לילך למקום פלוני אינו יכול לחזור בו שזה כמי שקב' זמן הוא והרב ה"ר שמעון בן צמח ז"ל כתב בתשובה בשם בעל התרומות שאם היה חייב בכתב ידו ומת תוך זמנו שגובין מן היורשים והני פתבים לא גריעי' מפתיבת ידו כמו שכתבתי והרי מי שכ' לראובן לעיר אחרת ואמר לו מנה שיש לי ביך תנהו לפלוני או שלחהו לי ביד פלוני ושלחו נפטר מאחריות החוב והאחריות הוא על משלח הכת' כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ק שביעי מהלכות שלוחין והרי"ף ז"ל פ"ק הגזול והריב"ש ז"ל תשוב' קכ"ח כתב שיראו הסוחרים פתבי ראובן הנשלחים לחצרון ואם יבינו מתוכם שהיה מקיז עליו שלא ימפור בהמתנ' אז האחריות על חצרון ואם לא היה מקיז על זה האחריות על ראובן ועל יורשיו ואם לא יוכן יעשו כמנהג הסוחרים כדאמר' פ"ק אינהו נשף גבי סיטומתא וכו' וכתב עוד שאם הותר מה ששלח חצרון לראובן על מה ששלח ראובן אליו בכתבים או בספרי המעשר של המלך נפדה מן היתומים וכתב שאין מוציאין מן היתומים אלא ברציה ברורה וקור' רציה ברורה הפתבים שהיו כותבים זה לזה משמע דדני' על פי הפתבים ולא נאמר אולי אח"כ כתב בהפ"ה או נתן או קנה כמו שטוען האפטרופוס זה.

ובמה שכתבתי נתבטלו כל טענות ה"ר אברהם האפטרופוס כי מה שטוען שאפשר שלא נתן כ"ר אלי' לכ"ר משה נ"ע השבעה אלפים דמי העופרת כפר פתבתי כי פיון שכתב שהיה לו מאה פכרי עופרת בחשבון כ"ר אלי' ושימסו' אותם כ"ר יוסף לכ"ר ברוך נראה שהיו של ה"ר אלי' בלי שום טענת חוב עליהם שאם היה חייב דמיהם לא היה פותב אלא שיקח השבעה אלפים והריוח ימסור לכ"ר ברוך או היה פותב קודם ש"ח או היה מעיד עדים על כ"ר אלי' שהיה חייב לו דמיהם ואח"כ היה פותב שימסרו העופרת ליד שלוחו וכמו שרגילין דמי שקונה בית א' בהמתנה שפותבים שטר קניית הבית ושקבל המעות וכותבים שטר אחר שחייב לו כף וכף מעות מקניית הבית או סתם ומה שכתב האפטרופוס והביא ראיה מלשון הפתוב שכתב לכ"ר יוסף קיימי לוש דישמירסי או מי לוש מאנדי כפר פתבתי למעלה משמעות הפתב וההבנה שהוא הפך ממה שהבין הוא ומה שהאריך בטענת הראיות הא דחיה בעלמא לטענות כ"ר אלי' ואין בזה ממש ועיקר' ראיתו בטענה זו על הלשון הנזכר שכתב לכ"ר יוסף קי מי לוש דישמירסי וכבר נדחה פירושו ונתתישב הפך טענתו וכן מה שכתב שאפשר שהיה הפל קנוניא וכו' אין ממשו' גם בטענ' זו כי אין אדם עושה קנוניא וכותב בכתב שחייב לפלוני או שסחורה פלונית

הוא של אחרים כי הוא ירא שמה יחייבוהו בכתב ידו כ"ש פתבים אלו שראה שיבואו לידי כר' אלי וגם כי אולי הוא היה בטוח בכה"ר אלי שלא יתבע ממנו דבר אם היה קנוניא ביניהם כמו שכתב הוא היה לו לחוש כי המיתה מצויה ובית מועד לכל חי יוציאו אחר פה פתב ידו על יורשיו כ"ש כי אותה קנוניא אינה בדרך ישרה וכל עיקר ראיית קנוניא זה הוא גם כן על פתיב קימי לנש דישמירסי הנז' למעל' שאינו כמו שמבין הוא וכן מה שאמ' שמפמה טעמים אין לכר' אלי שום דין ודברים על היתום והראשון הוא מה שכתוב בכתב אשר שלח הנפט' לכר' ברוך שגראה שהמא' כפרי' ששלח הם מלבד מה ששלח לחשבונו ולחשבון השותפי' וכו' כמו שכתב בטענתו ושכר' אלי בעצמו אינו יודע אם המאה כפרים הם מחלק כר' משה או מלבד חלקו וכו' וכן החכם נר"ו בפסקו חזק טענה זו וכתב דאיה יעלה על הדעת לתבוע בטענת שמה מן היתומים שהרי כר' אלי התובע תחלת טענתו שהמאה כפרים שלו באו הלכשת' ביד כר' אברהם ואמרתי כי הדבר מוכיח בפירו' מן הכת' שכתב לכר' ברוך שהמאה כפרים היו מלבד סף הפכרי' שהי' שולח בעדו ובעד השותפים שכן כתוב ק' מישקאל דוש ואם היו מחשבון הסף שהיה הולך מן הנפט' ומן השותפים היה צריך לכתן' קומו פור קואנטו די כר' אלי ואי ק' קינטאלי די אישטוש אלא מאחר שכתב מישקאלאדוש ועוד כתב קינו אינטראן אין קואינטא וכו' אם כן הדבר ברור שאין הבנה לדבר אלא שהמאה לחוד הנז' אישטורוש לחוד אלא שהולכים מישקאלאדוש ואחר שכן הוא מי מגיד לנו שמי שגשתלחו לו לא הניח בידו המאה כפרים והשאר שהיו מהשותפים שלח והרי אי אפשר לידע אם לא על ידי אליהו הנביא שיבא ויאמר לנו שכן היה דאם לא כן פשיט' דאדרבא דאיכא למיחש שעדיין הם ביד מי שגשתלחו לו וא"ת שהאיש שגשתלחו לו אמר שלא נשאר בידו מאומה הרי תשובתה בצידה שכר' אברהם אומר שלא באו ליד ופשיטא דמן הדין אפילו שבועה אינו צריך פינן שכר' אלי אינו יכול לטעון בכרי והתובע בשמה אין על התובע אלא חרם סתם וכו' ע"כ: והנה טענת האפטרופוס שהוא מוכיח שאלו המאה הם מלבד מה ששלח לחשבונו ושטענת כר' אלי היא שמה שאינו יודע אם המאה כפרים הם מחלקו אשר יש לו בשותפות או אם הם מלבד חלקו חפשיתי בכל טענות כר' אלי הגשתלחות משם בכתב ולא נזכר דבר זה אבל נניח שאומר פה שאינו יודע אם הם מחלקו או מלבד חלקו אינה זו טענת שמה כי בודאי הוא טוען שיש לו ביד הנפט' מאה כפרים עופרת כמו שהן א' גלוי בפתבים שהמאה כפרים שלח לחשבון הר' אלי מעורבים בשלהם שיתגם כר' יוסף לכר' ברוך מה לי שיהיו מחלקו או מלבד חלקו הרי יש לו בתוך כל אותו העופרת אשר היה ביד כר' יוסף מאה כפרים וכבר קבלם כר' יוסף והלבישם הפל בסחור' אחרת ויש לו חלק באותה סחורה סף המאה כפרים כפי ערה כל הכפרים שגשתלחו שמה ושמה זה דומה למי שאמר לחבירו הרי לה מנה זה על פור חטים שיש לה ותשלח הכור חטים שלי בכלל החטה שאתה שולח למכור במקום פלוגי ושלח מאה פורין לחשבונו ואח' כור של חבירו או שלח סתם מאה פורין וכתב שהאחד הוא של פלוגי סוף כור אחד יש לו בתוך המאה או בתוך המאה ואחד ואין כאן שום שמה וכן הוא זה העופרת אם שלח לחשבונו אלה כפרי' ומאה פיכר של כר' אלי הם אלה ומא' או שלח אלה סתם וכת' שהמאה הם כל כר' אלי מעורבים באי זה אופן שיהיה יש לו לכר' אלי מאה כפרים בכל אותו העופרת כ"ש שהוא לא הזכיר בטענתו שמה זה

אֵלָא שְׁיֵשׁ לוֹ מֵאָה פְּכָרִים עוֹפְרַת בְּאוֹתוֹ שְׁשֻׁלְחוֹ לְמִצְרַיִם כְּמוֹ שְׁפִתוֹב בְּפִתְבִּים וְאִם לֹא הִלְבִּישׁ בְּפָנָי עֲצָמָם הַשְּׁלִיחַ כְּמוֹ שְׁצִנָּה לוֹ כִּר' מֹשֶׁה יִתְּנוּ מִכָּל הָעוֹפְרַת כְּפִי עֲרֵךְ שְׁיִהְיִי הַכֹּל אִם הָיָה הַכֹּל אֶלֶף כְּכֹר יִתְּנוּ לוֹ עֲשִׂירִי מֵה שְׁבָא מִכָּל הָעוֹפְר' בֵּינון שֶׁהִי מְעוֹר' עוֹפְר' זֶה בְּכֹלוֹ וְלֹא נִשְׁמַע שְׁנֹאֲב' אוֹ שְׁנֹגֵג' אוֹ שְׁנֹטֵב' מִמֶּנּוּ בַּיָּם שׁוּם דְּבָר וְאִם נֶפֶס' שׁוּם דְּבָר הוּא עַל הַכֹּלל וְכָל א' יִפְסִיד כְּעֲרֵךְ מֵה שֶׁהִי לוֹ וְכִר' אֵלֵי יִפְסִיד כְּפִי עֲרֵךְ מֵאָה כִּי מִסְתַּמָּא הַשְּׁלִיחַ שֶׁהוּא כִּר' יוֹסֵף מְוַחֲזֵק אֲצֵלָם לְנֶאֱמָן וְגַם מִסְתַּמָּא נִתֵּן לָהֶם חֲשׁבוֹן מִכָּל הָעוֹפְרַת שְׁהֵיָה בְּיָדוֹ אֲשֶׁר בְּכֹלוֹ הָיוּ אֵלֵי הַמֵּאָה כְּכָרִים וְאִם כֵּן אֵיךְ טָעַן כִּר' אֲבָרְהָם שְׁיִלְךָ וְיִתְּבַע אוֹתָם מִמִּי שְׁנֹשְׁתַּלְחוֹ לוֹ וְהוּא כִּר' יוֹסֵף שְׁלִיחַ הַשְּׁנוֹתְפִים הָרִי הֵם הַמְקַבְּלִים חֲשׁבוֹן מִמֶּנּוּ מִכָּל הָעוֹפְרַת שְׁהֵיָה בְּיָדוֹ וּמִן הַסֵּתֶם מִן הַכֹּל נִתֵּן לָהֶם חֲשׁבוֹן וְאִם חֶסֶר מִסְכּוּם כָּל הַכְּפָרִים אוֹ בְּסְכּוּם הַסְּחוּרָה שֶׁהִבִּיא אוֹ שְׁלַח כְּוָלָם יִתְּבַעוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ כְּפִי עֲרָכּוֹ לֹא שְׁיִקַּח הָאֲפִטְרוֹפּוֹס מֵה שְׁמַגִּיעַ לוֹ וְשֶׁאֵר הַשְּׁנוֹתְפִים מֵה שְׁמַגִּיעַ לָהֶם וְיֹאמְרוּ לִכְר' אֵלֵי שְׁיִתְּבַע מִמִּי שְׁנֹשְׁתַּלְחוֹ לוֹ כִּי מִי שְׁנֹשְׁתַּלְחוֹ לוֹ אֵינּוֹ אוֹמֵר שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לִידוֹ מֵאָה כְּכָרִים אוֹ שֶׁלֹּא נִתֵּן חֲשׁבוֹן מֵהֶם כִּי כְּכָר יָדַע מֵה שְׁפִתְבִּי לוֹ כִּר' מֹשֶׁה שְׁהֵיָה לִכְר' אֵלֵיָה מֵאָה כְּכָרִים מְעוֹרְבִים בְּעוֹפְרַת וּמִן הַכֹּל שְׁלַח הַסְּחוּרוֹת שְׁשֻׁלְחוֹ אִם לֹא אָמַר שְׁעֲשֵׂה אִישְׁמִירְסוֹ מֵאֵלֵי הַמֵּאָה כְּכָרִים בְּפָנָי עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁפִתְבִּי נוֹ כִּר' מֹשֶׁה וְאִם עֲשֵׂאוֹ בְּפָנָי עֲצָמוֹ אֵימַר בְּאֵי זֶה הַסְּחוּרָה הִיא סוֹף דְּבָר שֶׁהוּא נִיכָר לְעֵיִן בְּכָרִט כְּמִנְהַג הַסְּחוּרִים שְׁאֵיִן בְּטַעֲנָה זוֹ מִמֶּשׁ שְׁתְּבִיעַת זוֹ שֶׁל כִּר' אֵלֵי הִיא שְׁמָא אֵלָא וְדֹא הוּא טוֹעֵן כִּי בְּכָל אוֹתוֹ הָעוֹפְרַת הָיָה לוֹ מֵאָה כְּכָרִים וְהֵנִי כְּתָבִים שֶׁל כִּר' מֹשֶׁה הַמּוֹרוֹת וּמַעֲיָדוֹת עַל עֲצָמוֹ בְּזֶה וְאִם הָאֲפִטְרוֹפּוֹס אָמַר שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לִידוֹ אֵלָא מִג' אֶלֶף לְבָנִים וְשֶׁאֵר הַשְּׁנוֹתְפִים גַּם כֵּן אוֹמְרִי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לִידָם אֵלָא מֵה שְׁהֵיָה לָהֶם בְּשׁוֹתְפוֹת הָרִי מֵאָה כְּכָרִים אֵלֵי הֵם גְּבַלְעִים בְּאֲבָרֵי כְּוָלָם וְכָל אֶחָד יִתֵּן מִחֻלְקוֹ כְּפִי עֲרָכּוֹ לְתַשְׁלוּם אֵלֵי הַמֵּאָה כְּכָרִים דְּהֵא מִשְׁתַּרְשֵׁי לְהוֹ בְּתוֹךְ סְחוּרוֹתֵיהֶם שְׁהֵיָה אֵלֵי הַמֵּאָה כְּכָרִים מְעוֹרְבִים בְּתוֹכָם אֲבָל מִן הַסֵּתֶם נִרְאֵה שֶׁהָאֲפִטְרוֹפּוֹ הָיָה רְאוּי שְׁיִקַּבֵּל חֲשׁבוֹן מִהַשְּׁלִיחַ מִן הַמִּג' אֶלְפִים שְׁאֹמֵר שֶׁהֵם כְּתוּבִים בְּפִנְקֹס כִּר' מֹשֶׁה וּמִן הַשְּׁבַעֲה אֶלְפִים שֶׁל כִּר' אֵלֵי שֶׁהֵם מֵאָה כְּכָרִים בֵּינון שְׁהַשְּׁלִיחַ וְהָאֲפִטְרוֹפּוֹס יָדְעוּ שְׁבִאוֹתוֹ הָעוֹפְרַת הָיָה מֵאָה כְּכָרִים שֶׁל כִּר' אֵלֵי כְּמוֹ שְׁפִתְבִּי לוֹ כִּר' מֹשֶׁה אִם הֵם מְלַבֵּד הַמִּג' אֶלְפִים כְּמוֹ שְׁמוּכִיחַ הָאֲפִטְרוֹפּוֹס וְאִם הַשְּׁנוֹתְפִים יֹאמְרוּ וַיְבָרְרוּ שְׁכָּל מֵה שְׁשֻׁלְחוֹ כִּר' מֹשֶׁה לֹא הָיָה אֵלָא מִג' אֶלְפִים אִם כֵּן יִהְיֶה הַמֵּאָה כְּכָרִים מִכָּלָם וְיִתְּחַיֵּיב הַיָּתוּם בָּהֶם וּמֵה שְׁפִתְבִּי כִּר' מֹשֶׁה שְׁהֵיָה לוֹ מִג' אֶלְפִים בְּתוֹךְ גִּכְסֵי הַשְּׁנוֹתְפוֹת יִהְיֶה נְכֻלָּלִים אֵלֵי הַשְּׁבַעֲת אֶלְפֵי בָהֶם בֵּינון שְׁקַבְּלָם וְלֹא כְּתָב שְׁקָר בְּפִנְקֹסוֹ שְׁהֵיָה לוֹ מִג' אֶלְפִים בְּתוֹךְ הַשְּׁנוֹתְפוֹת אֵלָא שֶׁהוּא חַיֵּיב מֵהֶם ז' אֶלְפֵי לִכְר' אֵלֵי בֵּינון שְׁפִתְבִּי שֶׁהַמֵּאָה כְּכָרִים מְעוֹרְבִים בְּעוֹפְרַת הָיוּ שֶׁל כִּר' אֵלֵי הָאֲפִטְרוֹפּוֹס מוֹטֵל לְבָרֵר עֲנִין זֶה כִּי כִּר' מֹשֶׁה הוּא שְׁהוֹדָה וְכָתַב כִּי מֵאָה כְּכָרִים יֵשׁ לוֹ לִכ"ר אֵלֵי בְּעוֹפְרַת מְעוֹרְבִים הוּא צָרִיךְ לְהוֹצִיא לְאוֹר מִשְׁפָּטָם אִם יְבָרֵר שְׁנֹאֲבָדוּ בְּפָנָי עֲצָמָם מֵה שְׁאֵי אִפְשׁ' אוֹ שְׁמִי שְׁנֹשְׁתַּלְחוֹ לוֹ לְקַחֵם יִהְיֶה הָאֲחֵרִיוֹת עַל כ"א אֵלֵי אֲבָל אֲחֵר שֶׁהוּא בְּרוּר שֶׁלֹּא נֶאֱבָד שׁוּם דְּבָר וְגַם הַשְּׁלִיחַ נִתֵּן חֲשׁבוֹן מִהַכֹּל הָרִי מֵאָה כְּכָרִים הֵם בְּכֹלֵל רִיטוֹרְנוֹ שְׁבָא מִכָּלָל כָּל הָעוֹפְרַת וְעַם זֶה לֹא נִשְׁאָר קוֹשִׁיָא מִמֵּה שְׁהוֹזַק הַחֶכֶם נר"ו לומ' שְׁאֵי אֲפִשֵׁר לְדַעַת דְּבָר זֶה כִּי אִם עַל יְדֵי אֵלֵיָהוּ הַנְּבִיא וְזֶה הַדְּבָר מְבֹאָר וְכ"ר אֵלֵי הַתּוֹבֵעַ בְּלֵי נְבוּאָה מְבָרֵר אוֹתוֹ עַל יְדֵי הַכְּתָבִים כְּמוֹ שְׁפִתְבִּי לְמַעֲלָה וּמֵה שְׁדִיִּיק הַחֶכֶם נר"ו מִמֵּה שֶׁלֹּא כְּתָב מֵאָה קִינְטָאֵלִישׁ דִּי אִישְׁטוּשׁ

שְׁהִמָּאָה לַחֹדֶד וְהַנּוֹאִישׁטוֹרוֹשׁ לַחֹדֶד הָרִי שְׁפִתוֹב בְּפִתָּב אִי מְאַנְדָּאָדוּ פּוֹרְקוֹאִינְטוּ דִי כ"ר אֵלִי' ק' קִינְטָאִלִישׁ דִי פּוֹלֹמוּ קוֹן לֹשׁ נּוֹאִישׁטוֹרוֹשׁ אִי לִי פִידוּ דִי מִירְסִיר קִישִׁי לֹשׁ אִין טִירִיגִי דִי לֹא קִאנְטִידָאֵל קִי אֵיל גְּיִיבָא כּו' הָרִי הַדְּבָר בְּרוּר שְׁאָלוּ הַק' קִינְטָאִלִישׁ הֵם מְאִישׁטוֹשׁ שְׁהוּא שׁוֹלַח וּבְכָלֵל' גְּמָצָאוּ קוֹנְדֵם וְשֵׁם הָיוּ אַח"כּ בְּרִיטוֹרְנוּ וּמְשִׁיגְבָה כ"ר אֵלִי' כְּמוֹ שֵׁנוּ! וְגַם טַעֲנַת הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס דְּשָׁמָא חֹזֵר הַנְּפֹטֵר וּלְקַחֵם מְמַנּוּ כְּבָר כְּתַבְתִּי לְמַעַלָּה שְׁאִין פֶּאן טַעֲנַת לְקוֹחִים הֵם בְּיַדִּי וְכֵן מַה שְׁטַעַן שְׁנוֹכֵל לֹמֵר וְשְׁאֶפְשֵׁר שְׁנַתֵּן לוֹ מְעוֹתָיו אַחַר שְׁנֹאָבְדוּ הַמָּאָה כְּפָרִים ג"כ זֶה נְכָלָל בְּכָלֵל בְּיִטוּל הַטַּעֲנָה שֶׁל לְקוֹחִים.

וְעַל מַה שְׁהִרְבֵּה טַעֲנוֹת עַל בְּיִטוּל הַשְּׁטֵר שְׁעָשׂוּ אֶלְמֶנַת כ"ר מְשִׁה וּבְנָה לַכ"ר אֵלִי' אִין צֹרֶךְ לְקִיּוֹם אוֹתוֹ הַשְּׁטֵר אֶפִּי' שְׁיִהְיֶה בְּטֵל הַשְּׁטֵר הַדְּבָרִים שְׁאֶמְר' הִיא וּבְנָה הֵם מְכּוֹנְנִים עִם דְּבָרֵי הַכְּתָב וַיֵּשׁ רְאָיָה וְאַמְתְּלָאָה מֵהֶם לְאַמַּת כָּל מַה שְׁפִתוֹב בְּפִתָּבִים וּכְמוֹ שְׁהִבִּיא הָרֵא"שׁ ז"ל כָּלֵל פ"ו שְׁדַב' גְּלוּי לְכָל בְּנֵי הַבֵּית שְׁמֶסֶר רְאוּבֵן בֶּיַד שְׁמַעוֹן עַד יוֹם מוֹתוֹ וְשִׁקֵּר גְּלוּי וּמְפֹרֶס' פְּזָה לֹא טַעֲנִינּוּ לִיָּה וְהִבִּיא רְאָיָה מְאִשְׁתּוֹ וְחִמּוֹתוֹ שְׁהֵן יוֹדְעִים בּוֹ וְה"נ לֹא שְׁנָא בנ"ד וְגַם אִין רְאָיָה מִמָּה שְׁטַעַן שְׁהָיוּ שְׁוִים הַמָּאָה כְּפָרִים עֶשֶׂר אֲלָפִים וְאִיךָ לְקַחֵם גְּקִיִּים מִכָּל הוֹצָאָה בְּמִצְרַיִם בְּשַׁבְעַת אֲלָפִים אִין זֶה תִּימָא אוּלַי בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁקִנְיָה לֹא הָיוּ שְׁוִים יוֹתֵר: עוֹד הִבִּיא רְאָיָה מִמָּה שְׁפִתוֹב בַּשְּׁטֵר אֲשֶׁר בְּטִלוּהוּ מִכְּמָה טַעֲמִים וְאִין מְשִׁם רְאָיָה אֶפִּי' הִיָּה קִיָּים הַשְּׁטֵר עוֹד הִשִּׁיב עַל מַה שְׁטַעַן כ"ר אֵלִי' שְׁפִתָּב לוֹ הוּא וְשְׁאֶמֶר לוֹ פֶּה אֶל פֶּה ג"כ שְׁיִתֵּן לוֹ הַרִיטוֹרְנוּ כְּשִׁיבּוֹא הַהִלְבְּשָׁה שְׁאֵם אָמַר כֵּן הִיָּה לְפִי שְׁאֶמֶר לוֹ שְׁהָיוּ לוֹ כְּתָבִים וּרְאִיּוֹת בְּרוּרוֹת עַל זֶה וְשְׁאַחַר כֶּף רְאָה שְׁאִין לוֹ שׁוֹם תְּבִיעַ' וְנִגְנִי אוֹמֵר כִּי מְקוֹנְדֵם בְּלֹא רְאִיּוֹת כָּל הַכְּתָבִים וְהַרְאִיּוֹת אָמַר שְׁיִמְסוֹר בֶּיַדוֹ הַהִלְבְּשָׁה גְּרָאָה שְׁהִיָּה יְדוּעַ לוֹ אֶמְיִתַּת הַעֲנִינּוּ שְׁהָיוּ לוֹ מָאָה כְּפָרִים בֶּיַד כ"ר מְשִׁה נ"ע וְלִכֵּן הִשִּׁיב לוֹ כֵּן שְׁאֵם הִיָּה לְפִי שְׁהִיָּה חוֹשֵׁב מַה שְׁהִיָּה חוֹשֵׁב לֹא הִיָּה לוֹ לְכַתּוֹב לוֹ לְחִלוּטִין שְׁיִמְסוֹר בֶּיַדוֹ אֶלָּא אַחַר שְׁיִרְאָה כְּתָבִיו וְטַעֲנוֹתָיו אִם הִיָּה דִין אֲזִי יִתֵּן לוֹ וְכִיּוֹן שְׁפִתָּב לוֹ שְׁיִתֵּן בְּלִי שׁוֹם תְּנַאי שְׁנִרְאָה שְׁהוּא יוֹדֵעַ שְׁדְּבָרֵיו כְּנִים וְאַמְתִּיִּים וַיֵּשׁ לוֹ לַכ"ר אֵלִי' רְאָיָה חֲזָקָה מֵהוֹדָאָתוֹ שֶׁל כ"ר אַבְרָהָם הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס הַגָּ'ל כְּתָב וּבַעַל פֶּה שְׁהָרִי כְּתָב לוֹ שִׁי וְנֹאִישָׁה פְּרֵאזִינְדָא פּוֹאִירָה אֶפְרָטִי פּוֹדִיירָה שְׁיִאִיר וְיִגִּיר אָה פְּרָטִי פְּאַרָה מְאַנְדְּרָאנוֹשׁ לָה דָּאָר פִּירוּ יָא וַיֵּשׁ טוֹדוּ אִישְׁטָא מִישְׁקִלָּאָדוּ וְכו' וְכַתָּב וְיִאִיר לְאֵשׁ לִיטְרָאֵשׁ מוּי בִּינּוּ נוֹן לְאֵשׁ אִי וַיֵּשְׁטוּ וְכו' גְּרָאָה מִכָּל זֶה שְׁהִיָּה יוֹדֵעַ שְׁהִיָּה לוֹ לַכ"ר אֵלִיָּה חֲלֵק בְּסַחֲרוֹת שְׁבָאוּ וְכֵן כְּתָב כ"ר אֵלִיָּה בְּטַעֲנוֹתָיו שְׁעַל פֶּה אָמַר לוֹ כ"ר אַבְרָהָם פְּנִים בְּפְנִים בְּכָפֵר לִיבְאָדִי שְׁיִתֵּן לוֹ כְּאֲשֶׁר יָשׁוּב לְעִיר אִם יַחֲזוֹר לוֹ הַשְּׁטֵר וְאִין אָדָם עֹשׂוּי לְכַתּוֹב וּלְדַבֵּר דְּבָרִים אֵלוּ עַל הַסְּפֵק אִם יִתְבָּרַר אַח"כּ אֶלָּא שְׁהִיָּה כְּבָר הַדְּבָר בְּרוּר לוֹ שְׁהָיוּ ק' כְּפָרִים שְׁלוֹ בְּכָלֵל הַסַּחֲרוֹת שְׁבָאוּ מְמָצְרַים וְאֵע"פּ שְׁלֹא נְטֵל קִנְיָן עַל זֶה לֹא הִיָּה לוֹ לְעַרְעֵר אַחַר שְׁנַתְבָּרַר הַדְּבָר אַח"כּ בְּכַתְבִּים יוֹתֵר מִמָּה שְׁהִיָּה בְּרוּר לוֹ מְקוֹנְדֵם כְּשִׁפְתָּב וְאָמַר שְׁיִתֵּן לוֹ מִרִיטוֹרְנוּ וְעַתָּה אָנוּ בָּאִים לְדוֹן בְּמַה שְׁפִתָּב הַחֲכָם נר"ו וְחֲזַק קֶצֶת טַעֲנוֹת כ"ר אַבְרָהָם וְכַתָּב וְהֶאָרִיךְ בְּזִכּוֹת הִתְוֹם וְהַקְדִּים שְׁנֵי הַקְדָּמוֹת הַא' דְּבְמִמּוֹנָא לֹא אֲזִלִּינּוּ בְּתֵר רְבָא וְהַשְּׁנִית דְּבִיתוֹמִים בְּעִילָא כָּל דְּהוּ דִּי שְׁלֹא לְהוֹצִיא מִמּוֹן מִיָּדָם וְהֶאָרִיךְ בְּהַקְדָּמָה זוֹ וְהוֹלִיד דִּיּוֹרֵשׁ פְּטוֹר בְּטַעֲנֵי' שְׁמָא אֶפִּי' שְׁיִדְעֵנוּ שְׁהִיָּה הַמּוֹרִישׁ חֵיִיב וְלֹא יִדְעֵנוּ שְׁפָרַע וְהִבִּיא חִילּוּק שְׁבִין הַפּוֹסְקִים ז"ל אִי טַעֲנִינּוּ לִיּוֹרֵשׁ בְּדְבָר רְחוּק אוֹ לֹא וְעַל הַכָּל כְּתָב הַשְּׁתָּא וְמָה הַדְּבָרִים שְׁהֵם תְּשְׁמִישׁוּ שֶׁל אָדָם וְשְׁבָאוּ לִיד הַנְּפִקָד לְשׁוֹמְרֵם אִם הַנְּפִקָד

אמוד ומת טענינון שְׁמָא חזר וכו' נ"ד דְּהוּי סְחֹרָה וְאִין הַפְּנוּנָה רַק הַרְיוּסָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁהִיא טַעְנָה מְרֻנְחָת וּמְצוּיָה מְאֹד שְׁחֹזַר הַמּוֹרִישׁ וְלִקְחָהּ וְהָאֲרִיָּה בְּדָבָרִים שְׁאִינָם צְרִיכִים לַנ"ד וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי לְמַעְלָה וְהוֹכַחְתִּי דְבַנ"ד לִיכָּא טַעְנַת נְאֻסוֹ וְלֹא טַעְנַת אַבְיָדָה וְלֹא טַעְנַת חֲזָרָה וְא"כ לִיכָּא נַמִּי טַעְנַת שְׁחֹזַר וְלִקַּח מִמְּנוּ כְּמוֹ שְׁכַתְבְּתִי לְמַעְלָה דְּהוּי כְּאִיכָּא עַדִּי רָאָה וְלִיכָּא שׁוּם מִיגוֹ וְעוֹד דְּמַת הוּא תוּף הַזְּמַן שְׁלֹא הִיָּה חֲזִיב לְתַת לַכ"ר אֲלִי הַנ"ל שׁוּם דְּבָר כִּי אִם אַחַר שְׁיָבֹאוּ הַסְּחֹרוֹת מִמְּצָרִים וְלֹא בָּא שׁוּם דְּבָר מִהַעֲנוּפָר' עַד אַחַר מִיתַת כ"ר מִשֵּׁה נ"ע וְכִמוֹ שְׁהִבִּיא הָרָא"ש ו"ל בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה כָּלל פ"ו דְּכִי הָא לֹא טַעְנִינוּ לִיתְמֵי דְּהוּי מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא וְהוּי כְּמוֹ תוּף זְמַנּוֹ לְהַלּוּת אֱלָא זְהוּבִים וְלִגְבוּת' תוּף אַרְבַּעַה חֲדָשִׁים עֵינָן שָׁם: עוֹד כְּתַב לְחֻזַּק טַעְנַת הָאֶפְטְרוֹפּוּס בְּמָה, שְׁכַתְבַּת בְּכַתְב כ"ר יוֹסֵף אִימִילוּשׁ דִּישְׁמִירְשִׁי אֶפְאָרְטִי אִי מִילוּשׁ מְאֻנְדִי שְׁנִרְאָה שְׁהִם שְׁלוֹ וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי לְמַעְלָה בְּסִתִּירַת טַעְנָה זֹו שְׁטַעַן הָאֶפְטְרוֹפּוּס מַה שְׁמִסְפִּיק לְבַטֵּל חֲזִיזוּק טַעְנָה זֹו וְהָרְאָה שְׁהִבִּיא מְמִשְׁרִים שְׁאִם כְּמוֹסֵר דְּבָרֵיו לְבָנָיו דְּבָרֵיו קִיָּמִין וְאִם כְּמַעְרִים אִינוּ כְּלוּם מִשָּׁם רְאָה דְּהִכָּא הוּי כְּמוֹסֵר כִּינּוֹן שְׁכַתְבַּת הַכְּתָבִים שְׁיִתְנוּ לְשְׁלוּחוֹ כ"ר בְּרוּךְ הַמָּאָה כְּפָרִי אִין לָךְ כְּמוֹסֵר גְּדוֹל מִמְּנוּ שְׁצִנָּה לְמֻסְרָו וְלֹא הַשְּׂגִיחַ הַחֶכֶם נר"ו בְּכַתְבִּים כְּשַׁכְּתַב טַעְנָה זֹו גַם מַה שְׁכַתְבַּת בְּבִיטוּל הַשְּׁטֵר מַה לְנוּ וְלְבִיטוּלוֹ עֵיקַר הָרְאָה הוּא מִהוּדָא' בְּעַל הַדְּבָר בְּכַתְבֵיו גַם שְׁשְׁטֵר זֶה יִהְיֶה בְּטֵל הַדִּיבּוּר שְׁלָה וְשֵׁל בְּנָה בְּלִי שְׁטֵר הִם אֲמַתְלָאוּת ג"כ לְהוֹרוֹת כִּי הָאֲמַת הוּא שְׁאֵלוֹ הַמָּאָה כְּפָרִים הִיוּ שֵׁל כ"ר אֲלִי הַנּוֹ' וְלֹא הִיוּ מִתְחַזְּיָבִים הִם לְסַלֵּק מַעַל כ"ר אַבְרָהָם הַנ"ל כָּל טַעְנָה וְכָל עֵירֵעוֹר אִם לֹא הִיָּה אֲמַת שְׁהִמָּאָה כְּפָרִים הִיוּ שֵׁל כ"ר אֲלִיָּה וְכִמוֹ שְׁהִבִּיאָתִי לְמַעְלָה מִתְּשׁוּבַת הָרָא"ש ו"ל גַם כְּתַב שָׁם שְׁסוּמְכִים עַל הַפְּתָקִים הַנְּמַצָּאִי עַל הַמְּשֻׁכּוֹנוֹת וְכַתְבִּים אֵלוֹ שְׁכַתְבַּת שְׁהִמָּאָה כְּפָרִים מֵאוֹתָם שְׁשֻׁלַח שָׁם שֵׁל כ"ר אֲלִיָּה גְרִיעַ' מִפְּתָקִי: גַם עַל הַכְּתָב שְׁכַתְבַּת כ"ר מִשֵּׁה לְאַחֵיו שֵׁל כ"ר אֲלִי חֻזַּק טַעְנַת הָאֶפְטְרוֹפּוּס בְּמַה שְׁכַתְבַּת שְׁהִי חֲתוּם מִלְמַטָּה וְאִין שָׁם הַנְּפִטֵר חֲתוּם בְּהַ כְּתַב שְׁמִלְכַ' מַה שְׁנַר' שְׁיֵשׁ בְּדָבָר זִיוֹף ג"כ יֵשׁ לְהִבִּיא רְאָה שְׁפִסּוּל מִתּוֹכּוֹ מִמָּה שְׁכַתְבַּת הָרָא"ש ו"ל בְּתְשׁוּבָה עַל שְׁטֵר שְׁיֵשׁ בּוֹ מְחַק בִּינִי שִׁיטִי שְׁלֹא יִגְבּוּ בּוֹ אֱלָא זְהוּב א' שְׁאֲנִי אוֹמֵר שְׁהִיָּה כְּתוֹ' בְּמִקּוּם הַמְּחַק שְׁהִיָּה פְרוּעַ חוּץ מִזְהוּב א' וְאִף אֲנוּ נְאֻמַר כָּאֵן בְּכַתְבַּת זֶה שְׁרָאָה חוּבְתוֹ בְּכַתְבַּת הַהוּ' וְחֲתָכוּ: וְהִנֵּה גִנְסַח הַכְּתָב כְּתוּב בְּטַעְנוֹת עַד הַסּוּף עֵנִין הַכְּתָב כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת לְמַעְלָה וְסִיּוּם הַכְּתָב אֵיל שִׁי"ת לוֹ טֵאֵרֵאִיגָא אִין פֵּאז פֵּאָרָה קִי שִׁיאֵמוּשׁ טוּדוּשׁ קוֹנְטִינֵנְטִישׁ אִי קִי אִיָּה אִישְׁטָא פּוֹר שְׁוִיָּא וְכְתוּב אַחַר נְוִסַח הַכְּתָב שְׁנִתְקִיָּים בְּב"ד וְאִם כָּל הַכְּתָב נִתְקִיָּים בְּב"ד שְׁהִיָּתָה כְּתִיב' יְדוּ הָרִי יוֹדַע כִּי בְּמִקּוּם הַחֲתוּף הִיָּה חֲתוּף שְׁמוֹ וְלֹא נִחְתָּף מִן הַכְּתָב אֱלָא שְׁמוֹ שְׁהִיָּה סִימָן לְמִיתָתוֹ שְׁמַת בְּקֻרֹב בְּעוֹנוֹת וְאִין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ פִּסּוּל אַחַר שְׁכַתְבִּיב' יְדוּ הִיא נִיפְרַת לְכָל כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת בְּטַעְנוֹת שְׁנִתְקִיָּים הַכְּתָב בְּב"ד וְאֶפְיָלוֹ בְּלֹא הַזְּכָרָת שְׁמוֹ וְהוּי כְּכַתְבַּת יְדוּ שְׁהוּא חֲזִיב כְּדִתְנֵן הוּצִיא עֲלָיו כְּתַב יְדוּ גוּבָה מְנַכְסִי בְּנִי חוֹרִין אִינוּ צְרִיף שְׁיִהְיֶה חֲתוּם בּוֹ שְׁלֹא הַנּוֹזְכֵר בְּמִשְׁנָה אֱלָא כְּתַב יְדוּ דְּמִשְׁמַע דְּכְשִׁידוּעַ שְׁהוּא כְּתַב יְדוּ וְכַתְבַּת אֲנִי חֲזִיב לָךְ מְנָה גוּבָה מְבַנִי חֲרִי וְכֵן כְּתַב בְּחֻשָׁן מִשְׁפֵּט סִי"ט אֲבָל כְּשִׁהֲפֵל כְּתַב יְדוּ תוֹ לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְזִיוְפָא אֲפִי לֹא כְּתַב שְׁמוֹ אֱלָא שְׁכַתְבַּת אֲנִי חֲזִיב לְפִלוֹנִי כְּךָ וְכָךְ לְפִי הַפְּתָקוֹת שְׁמוּצִיאִין שְׁנוֹתְפִין זֶה עַל זֶה הוּאֵיל וְהוּא כְּתַב יְדָם אֲפִי אִין בּוֹ חֲתִימוֹת כָּלל אֱלָא קְבִלְתִּי בְּיוֹם פְּלוֹנִי כְּךָ וְכָךְ גוּבִין בּוֹ מְבַנִי חֲרִי וְאִינוּ נְאֻמַן לְוֹמַר לְהַדָּם עַכ"ל וְהֵר"י קוֹלוֹן ו"ל הִבִּיא לְשׁוֹן זֶה שְׁוֹרֵשׁ קִי"א הִלְכָה לְמַעְשָׂה

הרי שאין שום פסול בכתב זה שלא נמצא שמו חתום בה פניו שהיא פתיב' ידו ולא תימ' דהורע פחו מפני שנתחם שהרי ניכ' שלא חסר אלא חתימתו כי מסוף דברי הכתב יש הוכחה שלא הנה כתוב בו שום דבר אחר ודרך מקרה הוא שנתחם כ"ש פי בלא כתב זה נתקיים אמיתות הענין המאה כפרי' שהם של כר' אליה מן השלשה פתבים אחרים אשר כל אחד מהם היא מספקת לשאינו יכול להכחיש כמו שכתבתי למעלה דהוי ככתב ידו ומהם ראי' על כתב שלא נתחם בכוננה שכל מה שכתו' בו מכונן לשאר הכתבים ולשון זה שהבאתי מסימן ס"ט הוא גם פן ראיה גדולה לאלו הפתבים שהם כמו כתב ידו ממה שכתב מן הפתקות שמוציאין השותפין זה על זה וכתבים לא עדיפי מפתקות גם מה שדחה טענת הר' אליה שטען על כר' אברהם במה שכתב לו ואמר לו מפה אל פה שיתן כתב גם זה מהבל ימעט מפני שהיה יכול לחזור בו שלא נטל קנין והביא ראיה ממהר"י קוליו שנתרש ס"ה ולא היה צריך לזה כי אין טענת כר' אליה לחייבו בשביל דיבורו אלא שפמבי' ראיה מדיבורו וכתבו כי הוא היה יודע כי דבריו פנים שהמאה כפריים היו שלו.

ועל מה שטען הר' אליה כי בהיות שלא הגיע הכתב לר' יוסף באו הלכשת המאה קינטאליש מעורבים יחד עם הלכשת שאר העופרת ביז כר' אברהם האפטרופוס כתב החכם כי טענה זו מבוססת כי מי אמר לו שלא הגיע איזה כתב וכו' והנה תשובתו בצידו מהכתב שביז כר' אליה ואם יאמר ששלח לו כתב אחר הנה השליח שהוא כר' יוסף לא אמר ששלח לו כתב אחר וכך נראה ממה שכתב כר' אליה בכתב הפתוב למעלה שאם נכסי הר' אליה היו באים בפני עצמם היה אפשר לשלוח לו אבל הוא רואה שבא הפל מעורב וכו' הרי שבא הפל מעורב ביז כר' אברהם ונראה שלא הגיע הכתב שהיה פותב הר' משה לכר' יוסף שיימכור המאה כפריים בפני עצמם שאם הית' מגיע לידו חזקה שליש עושה שליחותו ואם פן טענת כר' אליה היא מקוימת ולא מבוססת ומה שכתב שאומר כר' אברהם.

כי חשבון סף הכפריים לא הגיע כי פחתו יותר ממאת' כפרי' אם פן פשיטא שאלו המאה כפריים הם לבד מהסכו' טענה זו לא נכתבה בטענות כר' אברהם אדרבא כתב כר' אברהם בטענותיו שלא בא לידי האפטרופוס אלא הלכש' חלק הנפטר וילך הר' אליה ויתבע המאה כפריים ממי שנשתלחו לו וכת' שביז האפטרופוס לא נכנסו כי אם נכסי השותפות הרי שאינם מראים חסרון אלא במאה כפריים של כר' אליה ואין להם דין בזה כי הם נכללים בכלל כל העופר' כמו שכתוב למעלה ואם טען בפני החכם על פה הפך מה שכת' ויתברר שהוא פך יהיה החסרון על כולם כמו שנכתב למעלה: וגם על הראיה שכתב כר' אליה כי בחיי כר' משה בא ספינ' אח' וכתב לכר' משה שישלח לכר' אברהם שיתן לו והוא השיב כי לא בא שום ריטורנו בספינ' ושומר כר' אברהם' וראה הכתב וסבר וקביל לתת לו כשיבוא כתב החכם נר"ו כי הראיה היא הפך ממש שהיה לו לכתוב לכר' אברהם שיתן לו הריטורנו ולכך נראה שלא היה רוצה הר' משה שיתנו לו שום דבר איני רוא' בזה שום טענה להיות הפך טענת הר' אליה כי אם הוא הבטיחו באותו הכתב שכשיבוא משה פירימו מיד ישלח לו ואם פן למה היה צריך לכתוב לכר' אברהם אם בעל הדבר עצמו היה מבטיחו שמיד ישלח לו ואין פאן שום הוכחה ממה שהפליג החכם נר"ו בחובת הר' אליה בטענה זו כתב עוד בזכות היתום שבפנקס לא נמצא שום רמז מחלק כר' אליה ושהיתום פטור מתביעתו ואין בכל זה שום ראיה כי כפר כתב לו

בארבעה כתבים ומה צורך שיכתוב בפנקס ומה שפכתב ואם נדר לו דרך מתנה יכול לחזור בו מי הזכיר מתנה זו להשיב עליו: עוד הביא תשובת הרשב"א ז"ל על ראובן שהוציא כתב יד על שמעון אחיו שהודה לו שקבל ממנו פקדון ושהשיב שאין לראובן שום זכות בנכסי אחיו שאנו טוענים ליתומים חזרה או אונסין וכו' על זה דן שם שהיו כמה אמתלאות שאין לו שום זכות בנכסי היתומים ובנדון שלנו אעיקרא דמלתא איפא ספק אם המאה פכרים של התובע אם לא ואני אומר כי בכל אותם האמתלאו' הנה בדין שלא יחזירוים לו שהיה להם טענת אונסין וחזרה כמו שפכתב הרשב"א ז"ל ובנ"ד ליפא חד מהני טעמי וגם הוא בתוה זמנו מה שלא היה פן בתשובת הרשב"א ז"ל ועם זה נסתלק כל הראיה שהיה לו מתשובת הרשב"א ז"ל והמענין בדברים יראה בפ"י אין דמיון פלל לנדון דידן מתשובה זו וגם ההוכחות מן האחת עד הרביעית נודע למעלה סתירת' כי כבר הזכר' את פולם למעל' גם מה שהאריך החכם נ"ר להוכיח במה ששמע שהר' אליה טען שכר' בונפוס היה כמו אפטרופוס ושאר לכו' אברהם במעמד שלשתם אתו לכו' אליה הלכשת המאה פכרים לא היה צריך החכם נר"ו להאריך בזה כי פשוט הוא שאינו נקרא מעמד שלשתו כיון שלא היה חייב לו כר' אברהם שום דבר ואינו צריך לזה תשובות הרא"ש ז"ל שדברי כר' בונפוס ואמו אלמנת כר' משה אינם אלא אמתלאה בעלמא לדברי הר' אליה וכמו שפכתוב למעלה.

ונתבאר פי הר' אליה זוכה בדינו וגם פי כתב פי מי הוא שיעלה על רוחו לחייב ליתום וכו' אפי' פחות השער' עלה על דעתי לחייבו בעדות העגל' המוליקה מאה פכרי עופרת מן הטעמי' שפכתבתי ועל דיני ישראל לדון דין אמת לאמיתו: ועתה אודיע להם הדרך אשר ילכו בה בתביעת כר' אליה המאה פכרים מן היתום ואת המעשה אשר יעשו בברור החשבון והוא שיבררו ב"ד שלש' אנשים סוחרים בקיאים בטיב משא ומתן ובחשבונות ויראו להם הפנקס שהיה לו לכ"ר משה נ"ע בחשבונותיו ובפנקס שהיה לו בשותפות וכן יראה כל הכתבים שימצא ברשותו שבאו לו מן השותפין ומן הפאטוריש שלהם במצרים וכן השותפין יראו הפנקס שלהם בענין השותפות זה שהיה ביניהם ובין כ"ר משה הנז' וכל הכתבי' שיש לה' מכ"ר משה ומן הפאטוריש שבמצרים ויטילו ב"ד עונש שלא יעלים שום פת מהם דבר ככל מה שנז' והברורים הנז' יבררו מתוה הפנקס והכתבים העופרת ששלח כ"ר משה למצרים וכן יבררו מן הפנקסים והכתבים הקרו' ששם כל אחד מהם בשותפות ויחשבו סף העופרת ששלח שם אם היה פדי הקרן או פחות או יותר לפי סף חילוף הסחורות שלקחו וכן יחשבו כל הסחורות שבאו משם מן העופרת כמה עלו אם פחתו או הותירו מן הקרן של העופרת השלוח שם אחר כל ההוצאות ואם הקרן של העורר' השלוח שם יעלה לקרן של השותפין ולסוף השלש' וארבעים אלף לבנים שאמר האפטרופוס שמצא כתו' בפנקס הנפטר וגם לשבעת אלפים של כ"ר אליה הנז' והמאה פכרים של כ"ר אליה לא נאבדו ולא נכללו בכלל השלשה וארבעים כמו שראוי ואם לא ימצא פדי הקרן של כל השותפים ושל כ"ר משה או פחות אז השותפין יקחו כל מה שיתברר מתוה הכתבים של כ"ר משה הנז' או הפאטוריש מן הקרן שיש להם בשותפות ואינם חייבים הם בשבעת אלפים אם הם אינם יודעים שהיו בתוה כל העופרת המאה פכרים של כ"ר אליה מלבד המ"ג אלפים של כ"ר משה וממה שהגיע ליתום יפרע לכ"ר אליה המאה פכרים כפי מה שיצא מכל המאה פכרים של

השנותפות כיון שהוא הודה שבכלל כל זה העופרת היו המאה פפרים של כ"ר אליה ונאמר שאם ימצא בפנקס ששם בשנותפות מ"ג אלפים שמכלל אלו המ"ג אלפים היו השבעת אלפים של כ"ר אליה ואם השנותפים יודעים פי השבעת אלפי הם לבד המ"ג או הסותרים יבינו פן מתוך הכתבים יתנו לכ"ר אליה חלק הנוגע לו מן הסחורות למאה פפרים פפי מה שיגיע לכל מאה פפרים מן העופרת שישלח שם אפי' לא יגיעו כל הסחורות לסף הקרן של השנותפים ושל כ"ר משה שאם נאבד או נפסד הוא על פולם פפי ערוך מה שיש לכל אחד ובכל זה הולכים אחר מה שיבינו הסותרים מפנקסיהם ומכתביהם כמו שהבאתי בפסקי בשם הריב"ש ז"ל תשובת תנ"ד ועל האנשים מוטל לדון ולחשוב פפי מה שיראו להם מן השמים בדרך זו.

נאם המבי"ט: רצג שמע שמענו ממצרים מתנווד לא מהמו' ולא מהמהם פי אם מעיני העדה וקציניה ועמידה יתפלצון כדור שפן דוד בא שקטיגוריא בין ת"ח ובמקום גילה ושמחת חתנים ממשות' שם היתה רעדה וקפדה ופשתה המספחת בעיר בשנוקים וברחובות כל יומי דאכרזתא טעו בדבר משנה ולבנו יהגה אימה על ריב בני ועל זה היה דנה לבנו פן תצא פאש חמת המחלוקת ובערה ואין מכבה מים רבים מי החכמה אשר שם לא יכלו לכבות את השנאה ונהרת הדעה והתבונה לא ישטפוה וישאלתם ובקשתם על הדין ועל האמת חלף בארץ יהודה בירושלים שטף ועבר עד הגליל הגיעה אלינו ונצטערנו בצערם נבהלנו נחפזנו להשיב אמרים אמת להמציא להם תרופ' כדי שתנוח דעת' ונדעתנו ולא עלתה בידינו בראותינו תוקף החמה השפוכה ביניהם והתימא איה חכמי מצרים נתנו יד ולפני התגלע הרי' לא נטשוהו פי היה להם לחלוק כבוד לתורה ולכבוד השר המעאלם גרו המחזיק במעוז התורה ולומדיה מאיר לארץ וילדרי' עליה ומזיו הודו ונהדרו בממונו והונו מלאה הארץ דעה ועל המברך אנו פועסים איה נתן לפניהם אותו יום ברכה וקללה סמוכה לה אין זה אלא שהשטן קטרג בשעת הסעודה ומפני שלא יתארך עוד המחלוק' באנו בדבר שלם ואמת בתוכחה מגולה ואהבה מסותרת מי שמע כזאת מי ראה פאלה לפרוץ גדר התורה ונתיב המוסר והיושר בהשמיע קולם בחוץ בשווקי' וברחובי' בנידויים וחרמות לא נשאר עד אחד שלא נתערב בא' מן הכפות ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם מלהיותם נמנים לדבר מצנה לתוך שלם ולשכח חמת המחלוקת ובמקום שיש חלול ה' אין חולקים כבוד לרבים גם פי נצא חוץ מן השורה השעה צריכה לקח ולכן אנחנו גוזרים בגזרת התורה על שני החכמים אשר להם הריב יתקבצו עם שאר החכמים תוף ג' ימים או בשבת הא' אשר יראה להם השר המעלם נר"ו פתבינו זה ויעמדו לפני ה' בכ"ה השנה לכולם ויעמוד החכם המברך בפני פולם ויאמר נחמתי על מה שדברתי נגד החכם והמחזיק ביזו ואני דורש שלומם וטובתם והחכם יעמוד ויאמר גם אני דורש שלומך וטובתך ושלום כל החכמים חבריך יצ"ו בשלום ובמישור ילכו לביתם ולא יאנה להם כל און ח"ו שיעברו על דברינו החלש במחלוק' יאמר גבור אני איזהו גבור הכובש את יצרו ועל השר המעלם גרו בטובו וחסדו מוטל לעבור על מדותיו ולרדוף אחריו השלום ולרדפו פמנהגו הטוב פי כל נתיבותיו נתיבי חזיוק התורה שלום וגם החכמים החברים יצ"ו ידענו יושר שפלים ונועם מדות' פי יבקשו שלם וירדפוהו ושלום ועיין סימן שי"ו יוסף קארו משה ברבי יוסף ז"ל ישראל בר' מאיר ז"ל רצד ראיתי בכללים שפלל הריב"ל בשם בניו החכמים אשר מקצת פתבו

ששמע מפיו ונהביאו דיבורים של תוספות ממסכת קידושין והעלו אותם בקושא ובצ"ע וחסתי על פבוד בעלי התוספו אשר מחכמת דבריהם יאירו פני החכמים הבאים אחריהם ועינתי בקצת הדיבורים וראיתי שלא נעלם מהם כל מה שהוקשה על דבריהם ובהבנת דבריהם פראוי שלא ישאר בהם קושי ולא צורך עיון הדיבור הא' או מנינא דסיפא וכו' והדיבור הב' הוא על אמר רב אשי מעיקרא דדינא פירכא וכו' מה לאמה העבריה וכו' פתבו התוס' וא"ת גילף פספ מביאה ומה ביאה שאינה קונה באמה קונה באשה פספ שקונה באמה העבריה אינו דין שיקנ' באשה וי"ל כ"ש דאיכא למפרך יבמה תוכיח שנקנית בביאה ואינה נקנית בכסף ע"כ וכתב החכם הנז' או ראה מה שפתבו בניו דדיבור זה קשה טובא חדא דקאמרי התוס' כ"ש כו' ונהו להו למימר לתוספות מה לביאה שפן קונה ביבמה וכתב דאי משום הא לא קשיא דאיכא למימר וכו' דק' לשנות' ולמימר מה לביאה שפן וכו' וכתב אבל עדיין קשה דמה האי דקאמר כל שפן וכו' דמאי אולמיה דהאי מהאי אם לא נאמר דעדיף למפרך אעיקרא דדינא כו' שהינכיס חוזר למה ועדיף טפי וכו' וכתב ועדיין קשה לי טובא דנראה לכאורה דלא תירצו התוספות פלל ועדיין הקושא' זו משום דפרכינן שטר יוכיח ואתו במה הצד וכו' ואם פן עדיין הקושא' כו' ואם נפשך לומר שסמכו התוספות למאי דאמרינן בגמרא לא לכתוב רחמנא בכסף ותייתי מהנה ומשני מה להנה שפן ישנן בע"כ וכו' ודאי הכי הוא דאין דרף אחר לבטל הק"ו אלא במאי דאמרי' מה להנה דישנן בע"כ ואני אומ' דלא קשיא מידי דפשיטא דכוננת התוס' היא לומר מה לביאה שפן וכו' פנין דעביד ק"ו מביאה אלא דנקט לישנא דגמרא דאמ' גבי ק"ו דאמה ומה דקשיא ליה לישנא דכ"ש נ"ל דאין צורך לדחוק דמה שהשי' הוא אם לא שנאמר דעדיף למפרך אעיקרא דדינא אלא האי דקאמ' כ"ש היינו משום דהשתא כדפרכי' מה לביאה שפן קונה ביבמה פולי ליכא לדחי' שטר יוכיח כדדחי בפרכא דיבמה יוכיח דאמרי' מה ליבמה שפן אין נקנית בשטר תאמר בזו שנקנית בשטר ונשאר הקשי' במקומו אי לא פרכ' דרב אשי ואי תימא הכא שטר יוכיח שאינה קונה ביבמה וקונה בזו אין זה מעמיד הק"ו דבפירכא מה לביאה נשאר והק"ו בטל ומיפרך פמו שפתבו התוספו כדפ' דאי תימא שטר יוכיח שאינו קונה ביבמה אין זו פרכא לק"ו אלא לביאה ותימא מה לשטר שפן מוציא מכניס כדאמ' בגמרא מה לביאה וכו' ואתי פספ מביניהם במה הצד מה מצינו באלו שקונין אף אני אביא פספ ואפ"ה איכא למפרך על האי מה מצינו מאי דפריך בגמרא מה להנה שפן ישנן בע"כ כדפריך בגמרא א"כ בפירכא מה לביא' מיפרך הק"ו פמו שפתבו התוס' ואי תימ' תייתי במה מצינו גמרא הוא דשקלי וטרו בהכי לקמן ולא מתרצי התוספות השתא אלא דינא דק"ו ואם פן אפילו לדעת החכם נר"ו נשאר הק"ו בטל דמאי דאמרינן מה להנה שפן ישנן בע"כ אינו אלא לבטל מה מצינו דק"ו לחוד ומה מצינו במה הצד לחוד פמו שפתבו רש"י ז"ל לקמן חדא מחדא לא אתיא דלא אתו מדינא ק"ו פתנא דלעיל דפריך והלוא דין הוא והדר דלא אתו מדינה ואצרכיה קרא והשתא פריך למה לי קרא בכילהו נהי דחדא מחדא לא אתיא מק"ו תייתי חד' מתרתי דמה מצינו בהצד השו' שבהן שקונין פאן וכו' משמע בהדיא דהשתא סלקי' מדינא דק"ו ואתינן לדינא דמה הצד דאית ביה דינא אחרני' דפרכי' ביה פרכא כל דהו ובק"ו לא פרכי' וא"כ אין אנו צריכין לומר פדי לבטל הק"ו מה שפתבו החכם נר"ו דאמרו התוס' למה דאמרינן בגמרא לא ליכתוב רחמ' בכסף ותייתי מהנה וכו' דמה להנה

שָׁפוּ יִשְׁנֵן בַּע"כ אֵינוֹ מְבֹטֵל מֵהַצַּד כְּדִפְרָשִׁי וְכִשְׁפָּתַב דָּאִין דְּרַךְ א' לְבִטּוֹל הַק"ו דְּכֹסְפָא מְבִיא' אֵלָא בְּמַה לְהִנָּה שָׁפוּ יִשְׁנֵן בַּע"כ גַּלְמֵם מִמְּנֵו דַק"ו לְחוּד וּמַה הַצַּד לְחוּד וּבְזֵה לֹא יִהְיֶה קִשָּׁה לֹו ג"כ מֵהַ שְׁפָתַב אֲבָל מ"מ ק' לִי אִיךָ הֶעֱיָקַר חֶסֶר מֵהַלְשׁוֹן וְלֹא מֵהַ דְּקִשְׁיָא לִיָּה טוֹבָא דָּאִין דְּרַךְ הַתּוֹס' בַּכַּה"ג וְכו' דְּכָל זֶה הוּא ע"פ דְּרַכּוֹ דְּאַבִּיק וְקִטִּיר קַל וְחֹנְמֵר בְּצַד שְׁנֵה גַּאם הַמְבִי"ט: רְצָה נִשְׁאֲלָתִי עַל אֲלֻמְנָה אַחַת שְׁתַּפְּסָה מִמּוֹן הַרְבֵּה מִנְכֹּסֵי בַעֲלָהּ לְמִזְנוֹת וּבָאִים ב"ח לְגִבּוֹת חוֹבוֹתֶיהָ וְאִינָם מוֹצְאִים אֵלָּא מִמָּה שֵׁישׁ בְּיָדָהּ וְהוּא סוֹמְכַת עַל מֵהַ שְׁפָתַב הַרְמַב"ם ז"ל אֲפִילוֹ תַּפְּסָה כִּפֶּר זָהָב מֵהֵהוּא דְּכֻלְתָּא שֶׁל ר' שְׁבֵתַאי שְׁתַּפְּסָה דְּסָקִי מְלָאָה מְעוֹת וְלֹא הָיָה פֶּתַח בְּיַד חַכְמִים לְהוֹצִיא מִיָּדָהּ וּבְנִדּוֹן זֶה יֵשׁ פֶּתַח בְּיַד חַכְמִי לְהוֹצִיא מִיָּדָהּ כִּי מֵהַ שְׁלֹא הָיָה פֶּתַח בְּיַדֵּיהֶם הֵינְנוּ לְגַבֵּי יְתוּמִים אִם יֹאמְרוּ תוֹצִיא מִיָּדָהּ וְאִנּוּ גִזּוֹן אוֹתָהּ דָּלָאוּ כָּל פְּמִינָיָה פִּינוֹן שְׁהֵם בְּיָדָהּ וְאִינ' רוֹצֵה לְלַקֵּחַ אַחֲרֶיהָ לְב"ד וְלִהְתְּבֹזֵת בְּכָל יוֹם לְתַבְּנֹעַ מִזְנוֹת וְאֵע"ג שִׁיאָמְרוּ לָהּ לְב"ד אֲנַחְנוּ נוֹצִיא מֵהֶם מִזְנוֹתֶיהָ בְּכָל זְמַן שְׁתַּצְטַרְכִי אִינ' רוֹצֵה לְאַטְרוּחִי בִּי דִינָא בְּכַדִּי אַח' שְׁהֵם בְּיָדָהּ וְהֵינְנוּ דְּקֹאֲמְרוּ וְלֹא הָיָה פֶּתַח בְּיַד חַכְמִים לְהוֹצִיא מִיָּדָהּ וְלוֹמַר אֲנַחְנוּ גְּסִיבִיב הֵיְתוּמִים בְּכָל זְמַן הַצְּוֹרָךְ לְתַת מִזְנוֹת אֲבָל אִי אִיפָּא ב"ח שְׁאִין לָהֶם נְכֹסִים מִמָּה לְיַפְרַע אֵלָּא מֵאֵלוֹ שֶׁה' בְּיָדָהּ יֵשׁ רֹב אוֹנִים וְאִמִּיץ פֶּתַח לְחַכְמִים לְהוֹצִיא מִיָּדָהּ מִשּׁוֹם דְּמִזְנוֹת אֲלֻמְנָה הֵם תְּנַאי ב"ד וּב"ח אִיפָּא שְׁעֵבוּדָא דְּאוֹרֵיִתָּא וְכִמוֹ שְׁפָתַב הַרְמַב"ם ז"ל סַפ"א דְּהִלְכוֹת מְלוּנָה בְּעֵנֵן תַּפְּסָה א"א לְמִזְנוֹת וּבִסְמ"ג וּבַא"ה סִי' צ"ז וְכ"ש בְּמִזְנוֹת דְּאַלְמְנָה דְּהוּוּ תְּנַאי ב"ד כְּדָאָמ' גַּאם הַמְבִי"ט: רְצוּ בְּיוֹם רְבִיעִי י"ט יוֹם לְחֹדֶשׁ מִרְחֻשְׁוֹן מְשִׁנַּת הַשִּׁי"ח לִיצִירָה לְמַנְיָנּוּ פֶּה צִפְתָּ תוֹב"ב בְּפִנְיָנוּ עֲדִים חוֹתְמֵי מִטָּה תְּבַעַכ"ר יִצְחָק חֲלִיטוֹל יצ"ו אֵת כ"ר שְׁלֵמָה פֶּלֶץ יצ"ו בְּכַח צִוְיָא מְקוֹיִימַת כְּדַת וְכִהְלֵכָה שְׁצוּנָה אָבִיו כ"ר שְׁמוּאֵל חֲלִיטוֹל ג"ע לְפָנֵי מוֹתוֹ וְטָעַן וְאָמַר שִׁיפְרַע לֹו מֵאָה וְחַמְשִׁים פְּרָחִים זָהָב סוּלְט' מִנְכֹּסֵי עֲזָבוֹן אָבִיו הַנּוֹ' שְׁהָיוּ שְׁנוֹתָפִי וְנִשְׁאָרוּ בְּיָדוֹ אַחַר פְּטִירַת אָבִיו זוֹלַת הַרְיָנָח שְׁהָרוּיָחוּ וְעוֹד שִׁיתָן לֹו ג"כ חֲשׁוֹבוֹן הַבְּגָדִים מֵהַשְׁנוֹתָפוֹ שִׁנִּשְׁאָרוּ בְּיָדוֹ מִסְחוֹרוֹת הַחֲנוּת מְלַבֵּד סָף הַמְּעוֹת הַנִּזְכָּר שְׁהָיוּ כְּמוֹ ת"ק פְּרָחִים סוּלְט' וְהַשִּׁיב כ"ר שְׁלֵמָה פֶּלֶץ הַנּוֹ' שְׁהָאֲמַת שְׁהָיוּ לְאָבִיו בְּשְׁנוֹתָפוֹת מֵהַקָּרָן סָף ק"ן סוּלְט' וְאֲשֶׁר לָקַח אָבִיו מֵהֶם שְׁבַעִים סוּלְט' בְּחִיּוֹ קוֹדֶם שְׁעָשׂוּ בִּינֵיהֶם חֲשׁוֹבוֹן וְהוּא לָקַח ג"כ לְעֲצָמוֹ מִמֵּאָה פְּרָחִי סוּלְט' שְׁהָיוּ לֹו ג"כ קָרָן בְּשְׁנוֹתָפוֹת לְפִי עֲרָךְ הַע' סוּלְט' שְׁלֵקַח שְׁנוֹתָפוֹ וְאֲשֶׁר אַחַר פְּטִירַתוֹ כָּל מֵהַ שִׁנִּשְׁאָר בְּיָדוֹ בֵּין מְמַעוֹת בֵּין מֵהַבְּגָדִים מִסְחוֹר' הַחֲנוּת בֵּין מִמָּה שְׁגָבָה מֵהַחֻבוֹת שְׁהָיוּ חֵיבִים מֵהַשְׁנוֹתָפוֹת פָּרַע לְבַעֲלֵי הַחֻבוֹת שְׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם חֵיבִים וְכָל מֵהַ שִׁנִּשְׁאָר בְּיָדוֹ מִנְכֹּסֵי אָבִיו אַחַר שְׁפָרַע כָּל הַחֻבוֹת עָשָׂה חֲשׁוֹבוֹן עִם מֵר' אֶסְתֵּר אִמּוֹ שֶׁל כ"ר יִצְחָק חֲלִיטוֹל הַנּוֹ' וְפָרַע לָהּ הַכֹּל וְשִׁאֲלָנוּ מִמְּנֵו אִם הָיָה יָדוּעַ אֲצִלוֹ הַסָּף הַנִּשְׁאָר שְׁפָרַע לְאִמּוֹ שֶׁל כ"ר יִצְחָק הַנּוֹ' וְהַשִּׁיב שְׁלֵמָה הָיָה זוֹכֵר כְּלוּם יוֹתֵר אֵלָּא סֵתֵם כָּל מֵהַ שִׁנִּשְׁאָר בְּיָדוֹ פָּרַע לְאִמּוֹ הַנּוֹ' וְכִשְׁמַע כ"ר יִצְחָק הַנּוֹ' הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה צָעַק צָעָקָה גְּדוּלָה בְּפִנְיָנוּ ב"ד חֲמ"ל וְאָמַר שְׁאָבִיו בְּשַׁעַת פְּטִירַתוֹ לֹא הָיָה חֵיבִיב שׁוּם דְּבָר וְאֲשֶׁר הוּא הוֹדָה בְּשַׁעַת פְּטִיר' אָבִיו שְׁהָיָה חֵיבִיב לֹו סָף הַק"ן פְּרָחִים סוּלְט' שְׁהָיוּ קָרָן מְלַבֵּד סְחוֹרַת הַבְּגָדִים שְׁבַחְנוֹת וְשִׁכְפָּךְ כְּתַב בְּצוֹאת אָבִיו שִׁיקְרָאוּ אוֹתָהּ לֹו בְּב"ד וְהַשִּׁיב וְאָמַר שְׁלֵקַחְד"ם וְחֹזֵר וְטָעַן כְּבַתְחִלָּה כְּנ"ל וְשִׁיקְרָאוּ לֹו הַצְּוֹנָאָה וְאִזְ אֲנַחְנוּ ב"ד קָרִינוּ לֹו לְכ"ר שְׁלֵמָה פֶּלֶץ הַנּוֹ' וְזֶה לְשׁוֹן הַצְּוֹנָאָה עוֹד בְּפִנְיָנוּ עָשָׂה חֲשׁוֹבוֹן כ"ר שְׁמוּאֵל עִם כ"ר שְׁלֵמָה פֶּלֶץ וְנִתְבָּר' שְׁהָיוּ בְּיַד כ"ר שְׁלֵמָה הַנּוֹ' מֵהַקָּרָן שֶׁל כ"ר שְׁמוּאֵל

הנז' ק"ן פרחים זָהב סולט' מהמטבע הנז' למעלה וְשָׁפֵל מֵה שְׁלֶקְחוּ לְמִזְנוֹתֵיהֶם אוּ
לְעִנְיָנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם הַכֹּל הִיָּה מִהָרְיוּת וְשִׁהְרֵיחוֹ עַד עֵתָה וְשִׁהְקֵרְנוּ שֶׁל כ"ר שְׁמוּאֵל הַנְז'
שֶׁהֵם הַק"ן סוּלֵט' הַנְז' הִיוּ קִיָּמִי בְּיָדוֹ וְשִׁיעֵשׂוּ חֲשָׁבוֹן מֵה שְׁלֶקְחוּ זֶה עַל זֶה מִהָרִינוּחַ וְאִם
יֵשׁ עוֹד רִינוּחַ מִמֵּה שְׁלֶקְחוּ אַבְּל הַקֵּרְנוּ הַנְז' הוּא קִיָּים בְּיָדוֹ עוֹד אָמַר שְׁפֵל הַחֻבּוֹת שִׁימְצָאוּ
שֶׁהֵם חֲזִיבִים לְאַנְשִׁים פֶּלֶם הֵם עַל כ"ר שְׁלֵמָה פֶּלֶץ שֶׁכ"ר שְׁמוּאֵל הַנְז' אֵינּוּ חֲזִיב פֶּלֶל
וְכ"ר שְׁלֵמָה הוֹדָה שְׁהֶאֱמָ' פֶּן וְשִׁהְקֵרְנוּ הַנְז' שֶׁל כ"ר שְׁמוּאֵל הַנְז' הוּא קִיָּי בְּיָדוֹ וְעוֹד אִם
יִמְצָא שִׁישׁ שׁוּם רִינוּחַ עַל מֵה שְׁלֶקְחוּ כִנּוּ' יִפְרַע ג"כ וּבְפָנֵינוּ חֲתוּמֵי מִטָּה בָּאוּ מְרוֹצֵי
וּמְפִוּיָסִי כ"ר שְׁמוּאֵל וְכ"ר שְׁלֵמָה פֶּלֶץ שִׁפְשִׁיתְפָּרְדוּ כ"ר יִצְחָק בְּנוֹ וְכ"ר שְׁלֵמָה פֶּלֶץ
מִהַשְׁתַּפּוֹת שִׁישׁ לָהֶם שִׁיקַח כָּל א' וְאַחַד מֵהֶם מִהַבְּגָדִים אוּ מֵאִיזָה דָּבָר שִׁימְצָא בַחֲנוּת
מִהַשְׁתַּפּוֹת חֲלָקִים שְׁוִים וַיִּחְלְקוּ הַכֹּל לְחֻצָּאִין וְעוֹד פְּתוּב בְּסוּף הַצְּנוּאָה עַל עִנְיָן כִּר'
שְׁלֵמָה פֶּלֶץ הַפְּתוּב לְמַעַלָּה בְּזֹאת הַצְּנוּאָה בָּא מְוֹסָפִם עִם בָּאִי פַח דּוּנִיָּא אֶסְתֵּר אֶלְמֵנַת
כִּר' שְׁמוּאֵל הַנְּפֻטָר הַנְז' נ"ע בְּהִרְשָׁאָתָה וְנִתְחַזֵּיב בְּכַח קִנְיָן וְשִׁבּוּעָה לְפָרוּעַ הַק"ן פְּרָחִים
לְזִמְנִים כְּמוֹ שֶׁהוּא פְּתוּב בְּשִׁטְרַת עֲלָיו וְלִפִּי שֶׁעֵבֵר כָּל זֶה בְּפָנֵינוּ חֲתֻמְנוּ שְׁמוֹתֵינוּ פֶּה וְהִיָּה
זֶה בְּיוֹם ה' כ' יוֹם לְשַׁבָּט שְׁנַת הַרצ"ג הַנְז' לִיצִירָה וְקִיָּים וְכֹאֲשֶׁר שְׁמַע כִּר' שְׁלֵמָה פֶּלֶץ
הַנְז' אֶת הַצְּנוּאָה וְהִבִּין כָּל הַפְּתוּב בֶּה פִּנ"ל הַשִּׁיב וְאָמַר שְׁמַעוּלָם לֹא עָשָׂה שׁוּם חֲשָׁבוֹן
עִמּוֹ וְלֹא נִמְצָא שָׁם פֶּלֶל בְּשַׁעַת הַצְּנוּאָה וְשִׁלָּא נִשְׁאַרוּ בְּיָדוֹ סָךְ הַק"ן פְּרָחִים סוּלֵט' קִיָּיִם
כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּצְנוּאָה אֶלָּא מֵה שְׁנִשְׁאַר בְּיָדוֹ הִיָּה לְפָרוּעַ מֵהֶם הַחֻבּוֹת תְּחִלָּה וְעַל מֵה
שֶׁפְּתוּב בְּצְנוּאָה שִׁפְשִׁיתְפָּרְדוּ כִר' יִצְחָק בְּנוֹ וְכִר' שְׁלֵמָה פֶּלֶץ מִהַשְׁתַּפּוֹת שִׁישׁ לָהֶם שִׁיקַח
כָּל א' וְא' מֵהֶם מִהַבְּגָדִים אוּ מֵאִיזָה דָּבָר שִׁימְצָא בַחֲנוּת מִהַשְׁתַּפּוֹת חֲלָקִים שְׁוִים וַיִּחְלְקוּ
הַכֹּל חֲלָקִים שְׁוִים אָמַר שִׁלָּא הִיוּ דְבָרִים מַעוּל' וְשִׁאֲלָנוּ מִמֶּנּוּ אִם הִיָּה יוֹדֵעַ סָךְ הַבְּגָדִים
שְׁנִשְׁאַרוּ בַחֲנוּתֵיב וְהֵשׁ שְׁהֶאֱמַת שְׁנִשְׁאַרוּ וְאֵינּוּ זוֹכֵר כְּמָה הִיוּ וְעוֹד שְׁאֲלָנוּ מִמֶּנּוּ אִם
נַעֲשָׂה עֲלָיו ש"ח מֵאֵלּוֹ הַק"ן פְּרָחִים וְהַשִּׁיב וְאָמַר שְׁאִם לֹא הִיָּה חֲזִיב אִיךָ הִיָּה לוֹ לַעֲשׂוֹת
ש"ח וְאַחַר שֶׁהָרָאוּ לוֹ מֵה שֶׁפְּתוּב לְמַטָּה בְּצוּאָה שְׁנִתְחַזֵּיב בְּכַח קִנְיָן וְהַשְׁבּוּעַ לְפָרוּעַ סָךְ
הַמְּעוֹת הַנְז' וְשִׁנְעֵשִׁית ש"ח עֲלָיו אָמַר שֶׁכִּר' יִצְחָק מְאַרְקוֹשׁ יַעֲיֵד שֶׁהוֹדָה לוֹ אִמּוֹ אִיךָ לֹא
הִיָּה חֲזִיב לָהֶם כִּר' שִׁלְמ' הַנְז' שׁוּם דְּבָר שֶׁכִּר' יִצְחָק מְאַרְקוֹשׁ הַנְז' הֵלֵךְ אֶצְלָה לְדַעַת
אֲמִיתוֹת הַדְּבָר לְפִי שֶׁהִיָּה רוֹצֵה לְהַשְׁתַּמֵּךְ עִמּוֹ וְלִתֵּת בְּיָדוֹ ת' פְּרָחִים עוֹד שְׁאֲלָנוּ מִמֶּנּוּ
שְׁמָה שְׁפָרַע לִמ"ר אֶסְתֵּר הַנְז' לֹא אִם הִיָּה מִשׁוּם טַעַם פְּרַעוֹן פְּתוּבָתָה וְאָמַר שִׁלָּא נָתַן לָהּ
כִּלּוֹ מִשׁוּם פְּרַעוֹן כְּתוּבָה וְלִרְאִיָּה שֶׁעֵבֵר כָּל זֶה בְּפָנֵינוּ פְּתַבְנוּ וְחֲתֻמְנוּ שְׁמוֹתֵינוּ פֶּה וְהַכֹּל
קִיָּים.

עִיָּין עִנְיָן זֶה סִימָן רִפ"א וְסִימָן רִפ"ו רִצוּ טוֹנָפֶס הַפֶּסֶק דִּין בְּפָנֵי אֲנִי הַחֲתוּם לְמַטָּה בָּאוּ
כִּר' שְׁלֵמָה פֶּלֶץ וְכִר' יִצְחָק חֲלוּטִיל לְדִין עַל דְּבַר הִרְוִישׁ' שְׁנַפְלָה לִר' יִצְחָק חֲלוּטִיל מֵאֲבִיו
וְטַעַן רִבִּי יִצְחָק הַנְז' לְשֶׁהִיָּה בְּיָד כִּר' שִׁלְמ' הַנְז' לְכֹאֲשֶׁר פְּתוּב בְּשִׁטְרַת הַצְּנוּאָה וְכִר' שְׁלֵמָה
רָצָה לְהַפְטֵר בְּטַעֲנוֹת כֹּאֲשֶׁר פְּתוּב בְּמַעֲשֵׂה ב"ד הַכֹּל בְּאַרְנוּכָה וְלִפִּי הַדִּין נ"ל שֶׁר' שְׁלֵמָה
פֶּלֶץ הוּא חֲזִיב לְפָרוֹן הַק"ן סוּלֵטָה הַכְּתוּבִים בְּצְנוּאָה שְׁנִשְׁאַרוּ בְּיָדוֹ לְפִי שֶׁכִּר' שְׁלֵמָה פֶּלֶץ
הַנְז' לְהוֹחִיזוֹ בְּכָל דְּבָרָיו וְאָמַר שִׁלָּא נִמְצָא הוּאִם שֶׁכָּל בְּעַת הַצְּנוּאָה וְלֹא עָשָׂה
חֲשָׁבוֹן עִם אֲבִיו שֶׁל כִּר' יִצְחָק הַנְז' לֹא הוֹדָה הוּא אִיךָ הַק"ן סוּלֵט' הֵם קִיָּיִם בְּיָדוֹ
וְהִרִי עֲדֵי הַצְּנוּאָה מִכְחִישִׁין אוֹתוֹ בְּכָל זֶה וְכֵן אָמַר שִׁלָּא נַעֲשָׂה ש"ח עַל זֶה שְׁאִם לֹא הִיָּה
הוּא חֲזִיב שׁוּם דְּבָר אִיךָ הִיָּה לוֹ לַעֲשׂוֹת שִׁטְרַת וְהִרִי בְּצוּאָה פְּתוּב שְׁנִטְלוּ מִמֶּנּוּ קִנְיָן

ושבועה לפרוע שנעשה ש"ח עליו והדין פשוט הוא שמעטה כפר אינו נאמן שוב לחזור ולטעון פרעתי וכיוצא בו ותייב לפרוע הק"ן סולטא כנז' ועל הבגדים שנשארו בתנות הוא חייב לישבע שבועת השותפים פדין וכהלכה עכ"ל וחתמו בו ו' ת"ח שלא הגיעו להוראה ועל זה פתבתי פסק דין זה שניתן בידי התובע אינו מכונן עם הטענות הפתובות למעלה שנתקבלו בפני ב"ד כי לפי הטענות אינו כפרן אלא במקצת הק"ן ואינו ידוע בכמה ולא על החותם שבאו לפניו לדין לב"ד יש תימא אלא ג"כ על החותמי בפסקו אם ראו כול' הטענות הפתובות למעלה הנה ראוי שיהיו מתונים בדין לדעת בכמה יהיה כפרן זה וכמה יתחייב בדין לפרוע צריף נגר ובר נגר והאל ית' ישפילנו על דבר אמת נאם המבי"ט שלחתי מה שפתוב למעלה לחכמים החותמים בפסק ושלחו לומר לי שאכתוב מה שיראה לי בדין ויעינינו בו והנה ראוי שיתקנו קודם דבריהם איך יהיו מכוונים עם הטענות לקיים מה שפסקו שלא יקשה עליהם דברי הטענות ואחר כך ישאלו לי כמה אני חולק עליהם ועכ"ז אני פותח להם עוד פתח שייפנסו ויעינינו בה והיא כי הטענות פתוב שהודה הוא בק"ן ושלקח ע' וכו' כמו שפתוב בפסק וכו' ושעל כל זה פתבתי כי הנה צריף נגר ובר נגר לדעת כמה יתחייב וכו' כי הרשב"א ז"ל על ענין כזה ופחות ממנו כתב שצריף לפניו כמו שהבאתי תשובתו בפסק שלי ומעטה יש להם לכתוב מה שידעו ליישב דבריהם נאם ידעו שלא ידעו אז ישאלו לגדולים ויתנו טוב טעם ודעת ומבלעדם לא ירים איש מהם את ידו לכתוב או לחתום עוד פסק כי אם בעצתם אחר שטעו בדברי ברורי' נאם המבי"ט: שאלה רצח יורינו רבינו שטר שפתוב בו שהודה ראובן שחייב לשרה אלמנ' שמעון ששים פרחים שקבל ממנה בתור' הלואת חזן מנכסי יתומים ע"מ שאם לא יפרעם לה מהיום ועד סוף תשרי שהו' מחוייב לתת ליתומים ו' פרחים זהב יותר בקנין סודר ובשבועה חמורה בב"ד חשוב ויהיה מחוייב לפרוע הס"ו פרחים לסוף ו' חדשים מתחילין מר"ח אב ואילף וליות' חזיוק ובטחון מכ"ר ראובן הנ"ל לאלמנה הנ"ל בדמי היתומים הנז' חפץ פלוני ופלוני בסוף ס"ו פרחים והודה היא שקבלתם וקנאתם בסוף הנז' ק"ג ונתן לה נאמנות גמורה וכו' מפלי שום שבועה וכל ההוצאות שיעשו בגלל קניני' הדברים הנז' ומכירתם וכו' בין בדיני ישראל בין בדיני האומות נתחייב לפרועם כמו הקרן בלי שום טענה וכו' הכל באחריות גמורה כו' ועל הכל נשבע ראובן שבועה חמורה וכו' בש"ת וכו' וק"ג וכל לישנא דמשתמע לתרי אנפי הכל יהי' נידון לזכות בעל השטר והנה זה ביום ר"ח לחודש אב שנת השי"ג ליצירה פה דמשק ע"כ נוסח השטר וטוען ראובן כי הס' פרחים הפתובי' בשטר אינם אלא נ' בלבד והעשרה הם דרו' רבית כי לא קבל כי אם נ' עוד ערער כי הו' הפתובים בשטר שאם לא יפרע לזמן פלוני שיפרע ס"ו שאין לה רבית גמורה בפרהסי' גדול מזה עוד ערער ותובע ממנה חפץ א' שאומר שהו' בידה מלבד החפצים הפתובים בשטר וכיון שאינ' כתו' שמה שתחזירה לו והאלמנ' הנז' אינה יודעת להשיב מאומה אלא שאו' שהשטר נסדר ונכתב לפני ב"ד חשוב שהנה בזמן ההוא ונכתב ונתתם לפניו אחר שדקדק בו הב"ד והי' פתוב פהלקתו וכן מעידים העדים החתומים בשטר וכתוב בו נאמנות וגם כל לישנא דמשתמע לתרי אנפי וכו' ואין לה תשובה אחר' רק מה שיובן מתוך לשון השטר והב"ד דקדקו בו שלא יהיה בו רבית ומכירת החפצים היתה מכירה גמורה ובכללה הנה החפץ שהוא שתובע נאם לא נזכר בשט' טעות סופר הנה ששכח ולא הזכירו שהרי הוא עצמו הוד' שהנה בכלל המכירה:

תשובה בתשובות המיוחסות להרמב"ן סי' רכ"א פתב על מי שכתב לחבירו אם לא
אפרעה לזמן פלו' אתו לה פה וכה דינרין דאין פאן משום רבית כלל דאין רבית אלא
דבר המתנה משום אגר נטר לי וזה אינו פן פשפרעו בזמנו לא הנה מרבה לו כלום ואם
לא פרעו במשלם זמנו ממש חייב ליתן לו באותה שעה ממש קרן וקנס ואין ממתין לו
על הקרן כלל ואם פן ליפא אגר נטר לי כלל וכתב שפן פתב ו' מיגש ז"ל וכו' נראה
ממשנה אינהו נשף דקתני הלנהו על שדהו כו' וכתב בסוף ואע"פ שיש לדון בדבר פן
וכו' נראין הדברים אע"פ כן אין מורין בדבר זה להקל וכו' ובגידון דידן נראה דאסור
פינון שהאריף הזמן עוד ג' חדשים שאם הנה פורע לו בסוף תשרי לא הנה נותן לו אלא
ס' ואם לא יפרע לסוף תשרי יפרע לו ס"ו לסוף ו' חדשים מתחילין מר"ח אב ואם פן
הא איפא אגר נטר על ג' חדשים שמתין לו ועליהם הוא מוסיף הו' פרחי' ואיני חושב
פי הב"ד חשוב שסדר שטר זה שדמה והשנה נ"ד לתשובה הנז' דהפרש רב יש ביניה'
כמו שכתבתי וכמו שדייק הרשב"א בתשובה הנז' שחייב ליתן לו באותה שעה ממש קרן
וקנס ואין ממתין לו כלל מה שאין פן בגידון דידן ואפשר שהב"ד חשוב חשב שגם
שהמתין לו על הקרן ג' חדשים לא הוי רבית דאורייתא פינון שאם הנה פורע בסוף תשרי
לא הנה מוסיף שום דבר וכיון שלא הנה אלא רבית דרבנן מותר ליתומים כמו אבק רבית
דקרוב לשכר ורחוק להפס' ואינו נראה פן אלא פינון שהמתין לו זמן לפרעון הקרן
והרבית הוי אגר נטר ורבית תורה ומפני שראה חולשא זו בתוספ' הו' פרחי' בג' חדשים
ונסתפק אי הנה רבית דאוריית' או לאו הוסיף חונק ואומץ בענין המכירה כמו שכתבו
בשט' וליותר חזיק ובטחון וכו' ונראה שלא נתחזק בזה ענין תוספת הו' פרחי' להיותם
התר פינון שהזכיר שעל אלו הס"ו פרחים קנתה החפצים הנ"ל הרי עשה אלו הו' פרחים
קרן מהיתומים ועליה' עם הס' קנתה את החפצים ואם הנה כותב שקנתה החפצים בס'
פרחים אע"פ שהיו שנים יותר היתה יכול' לעכב החפצים והיתה מרונחת הו' פרחים
ליתומים בקניה וכן נראה שהנה דעת ב"ד החשוב אלא שטעה הסופר שכתב שקנתה
בס"ו ואם פן הרי הו' אינם של היתומים מפני שהם רבי' והי' קנתה בס"ו וצריכה לתת
לראובן עוד ו' על הס' שנתנה וכל החפצים קנויים ליתומים.

ומפני שקשה בעיני שיטעה הב"ד החשוב ברבית של תורה ליתומים נתיאל לבי לתור
אי זה היתר ליתומים להחזיק מה שהוא מוחזק בידם ודקדקתי ומצאתי פי אין זה אגר
נטר דאורייתא דכיון שכתוב בשטר שאם לא יפרע לסוף תשרי שהוא מחוייב לתת
ליתומים הנז' ו' פרחים יותר בקנין ושבועה הרי הוא דרף קנס כהוא דהרשב"א ז"ל
דבאותה שעה ממש הוא חייב כבר כל הו' פרחים אף על פי שהנה רוצה לפרוע לו יום
א' אחר תשרי ונתינת הפרחים אינו אלא על העבר דרף קנס על שלא פרע בסוף תשרי
לא על זמן העתיד שמתין לו עוד ג' חדשים על כל הס"ו פרחים ואם פן לא הוי אגר
נטר שלא יאמר שאם לא יפרע לסוף תשרי שיתן לו ו' פרחים על ג' חדשים שימתין לו
יותר ב' פרחים לכל חדש אלא על שלא פרע לו בסוף תשרי נתן הו' פרחים דרף קנס
והמתנ' הג' חדשים הוא תנאי חדש ובכחנ' ממתין לו הג' חדשים והוי כרבית מוקדמת פי
מפני שנתן ליתומים ו' פרחים דרף קנס על שלא פרע בזמנו כדאמ' האריכו לו אחר הזמן
וליפא איסורא אלא מדרבנן ושרי ליתומים אפילו לכתחילה כל רבית דרבנן ואם פן אין
פח ביד חכמים להוציא מיד האשה הו' פרחים פינון שהם ליתומים וזכינו לתת סמך לב"ד

חשוב בדיקדוק יפה ולענין העשרה פרחים היא נאמנת שנתנה לו כל הס' פרחים כי הוא האמינה על כל אשר תאמר כי הוא זה וכן בענין החפץ שלא נכתב אין לו טענה שהוא הודה שקה בלל המכר כמו שכתוב בטענות נאם המבי"ט רצט ראובן היה משר' בבית שמעון בסעוד' שמחה שנולד לו בן והית' שם אשה אחת ובתה קרובת שמעון וכן ראובן לבי' התבשיל שהיתה שם הבת הנז' וכוס יין בידו ואמ' לה תקחי זה הפוס ששלחה אותו ליה אמר ובעוד הפוס בידו אמ' לה תקחי זה בקידושי' ולקח' אותו מידו בשתיק' יורינו רבינו אם יש לחוש לקידושי' אלו או לאו: תשובה נראה שאין חששא בקידושי' אלו פנין שאין פאן ידים מוכיחות שקדשה לו שלא אמר לי ידים שאין מוכיחות לא הניין ידים דבעי' שיאמר לי כדאמ' בגמרא על מימרא דשמואל דאמ' הרי את מקודש' הכא במאי עסקי' דאמר לי וכן כתבו הרי"ף והרמב"ם ז"ל פיצד וכו' הרי את מקודשת לי משמע דסבר דהכי קי"ל דיד' שאין מוכיחות לא הניין ידים פרכא דקי"ל פנותי' לגבי אביי וכינן דלא הוו ידים אפילו חששא בעלמא ליכא לדעת רוב הפוסקים ז"ל וכן נראה מדברי הרי"ף ז"ל דלדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל דכתבו לי דאי לא אמר לי לא הניא מקודשת כלל דאחר שנשא ונתן בסברתם בענין גט אי בעי מינאי כתב ומ"מ בקידושי' כל היכא דלא אמר לי לא הני קידושי' כלל ע"כ ומה שכתב דיש מי שאומר דאזלי' לחומרא בגיטין וקידושי' והניא ספק מקודשת האי יש מי שאומר לאו לדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל אמר כה אלא סברא דנפשיה כדמייתי ראיה מההיא דפ' המגרש דכל היכא דלא כתב לה ודין וכו' ואם פן לסברתו ראיה זו אינה אלא לענין גיטין דאף על גב דלא להווי ידים מוכיחות נימא דהוי גט דאין אדם מגרש אשת חבירו כדא' בגמרא פ"ק דנדדרים ורביא אמר לה אנא דאמרי אפילו לרבנן וכו' אבל גבי קידושי' בעי' ידים מוכיחות למי מקדש אותה ואפילו לענין גיטין כתב הרי"ף ז"ל ואי מהא לא איריא כו' ודחה ראיתו וכתב ז"ל אבל ודאי כל היכא דהווי ידים שאין מוכיחות פי הכא אי אמר לה הרי את מקודשת ולא אמר לי פשיטא לן דלא הווי ידים כלל דהא קי"ל פרכא עכ"ל דמשמע דהרי"ף והרמב"ם ז"ל נמי הכי סביר' להו וכמו שכתב הרא"ש ז"ל הרי כתבתי לכם כל דברי הגדולים אשר דעת כולם מספקת דבקידושי' היכא דלא אמר לי דלא הווי קידושי' וכן הביא הרי"ף ז"ל דברי שמואל וכו' הרי את מקודשת לי משמע הא לא אמר לי אין פאן בית מיוחד וכן בעל מ"מ פ"ג כתב על דברי הרמב"ם דכתב לי ולשון הקידושי' מבואר בגמרא ואם אמר הרי את מקודשת ולא אמר לי כתבו הרמב"ם והרשב"א והרבה מן המפרשים שאינה מקודשת והוכיחו פן מן הסוגיא וכו' וכתב רבי' ירוחם ז"ל שפן נראה עיקר והריב"ש ז"ל בתשובות רס"ו כתב דקי"ל פרכא פ"ק דנדרי' דלא הניין ידים ואין חוששין כלל כמו שמסכי' הרמב"ם ז"ל והאחרונים ז"ל ומה שהחמיר הריב"ש ז"ל באותה תשובה בלשון הקידושי' היינו משום דמשמע ידים מוכיחו' ודיבור שלם פנין שאמר הריני נותנו לה בתור' קידושי' שגרי' מלשוננו שהו' המקדש והיא המתקדש' וכו' ע"כ אבל בעובד' דידן שלא אמר אלא תיקחי זה בקידושי' אין פאן ידים מוכיחות ולא דיבור שלם למי מקדש אותה.

וכן מה שכת' הרשב"א ז"ל בתשוב' ומיהו יש לחוש להחמיר שפא בקידושי' בכענין זה לא בענין ידים מוכיחו' היינו כשאמר הריני נותן ליה לקידושי' כדעת הריב"ש ז"ל דנר' מלשוננו שהוא המקדש והי' המתקדשת וכמו שדייק הוא בלשוננו שכתב שפא בכענין זה

וכו' אָבֵל בִּנְיָמִין אָפִי לְדַעְתָּם ו"ל אֵין פֶּאן בֵּית מִיחֻז וְגַרְע הָאֵי לִישָׁנָא מְלִישָׁנָא דְעֻבְרָא דְהָרָא"ש ו"ל דָּאֵמַר הִילְךְ קִידוּשִׁי לְבַתְּךָ דְלִישׁוֹן הִילְךְ מִשְׁמַע טְפִי דְהוּוּ לִיהַ קִידוּשִׁי לְבַתּוֹ מְלִישׁוֹן תַּקְחִי וְאַפִּי"ה פְּתַב דְּאֵין פֶּאן בֵּית מִיחֻז וְכ"ש לִנְ"ד דְּאֵין בּוּ בֵּית מִיחֻז וּבַתְּשׁוּבָה שְׁהִבִּיא בְּמַרְדְּכִי סוּף גִּיטִין פְּתַב הָרִי הוּא לְךָ לְשֵׁם קִידוּשִׁי וְשֵׁה"ר נְתָן הָיָה מוֹרָה בְּהַ לְהַתִּירָא וְשֵׁהָיָה פֶּלֶא בְּעֵינֵי הַשְׁוֹאֵל מִשׁוּם דְּהָיָה מְדַבֵּר עִמָּה עַל עֶסְקֵי קִידוּשִׁי כּוּ דְמִשְׁמַע דְּהָאֵי לִישׁוֹן לֹא מְהַי וְלֹא הָנִי יָד מוֹכִיחַ אֶפְיָלוֹ אָמַר הָרִי וְכ"ש בִּנְיָמִין דְּלֹא אָמַר הָרִי עוֹד נִרְאָה לִי לְבַטֵּל קִידוּשִׁין אֱלוּ מִטְעַם אַחַר וְהוּא מִמֶּה שְׁאָמַר לָהּ קוֹדֵם תַּקְחִי זֶה הַכּוֹס שְׁשַׁלְחָה לְךָ אִמָּה וְאַחַר כֶּף אָמַר לָהּ תַּקְחִי זֶה בְּקִידוּשִׁין דְּדָמִי הָא לְהָא דְתַנְיָא פ"ק כְּנֹסִי סָלַע זֶה שְׁאֲנִי חַיִּיב לִיכִי וְחֹזֵר וְאָמַר לָהּ הַתְּקַדְּשִׁי לִי בּוּ בְּשַׁעַת מַתָּן מַעוֹת רַצְתָּה מְקַדְּשַׁת וְכוּ' וְאַסִּיקְנָא רַצְתָּה דְאַמְרָה אֵין לָהּ רַצְתָּה דְאַיְשְׁתִּיקָא וְכִמּוּ שְׁהִבִּיא הָרִי"ף ו"ל וְכֹן הָרַמְבַּ"ם ו"ל פ"ה וְהִכָּא נָמִי כְּשִׁאוּמִי לָהּ תַּקְחִי זֶה הַכּוֹס שְׁשַׁלְחָה לִיךְ אִמָּה הָרִי הַכּוֹס הוּא שְׁלָהּ כִּינּוּן שְׁשַׁלְחָה לָהּ אִמָּה וְהָנִי כָחוּב אֶצְלוֹ דְאַמְרִי דְאֵי שְׁתַּקָּה אֵינָה מְקַדְּשַׁת דְכִינּוּן שְׁאָמַר לָהּ קוֹדֵם כְּנֹסִי סָלַע זֶה שְׁאֲנִי חַיִּיב לִיךְ דִּינְדָה שְׁקֵלָא וְאֵינָה מְקַדְּשַׁת כְּדָפְנִי רש"י ו"ל דְמִשְׁמַע דְלַפְרַעוֹן חוּב שְׁלָהּ קַבְלָתוֹ וְהִכָּא נָמִי כִּינּוּן שִׁאוּמִי לָהּ קוֹדֵם תַּקְחִי זֶה הַכּוֹס שְׁשַׁלְחָה לִיךְ אִמָּה אַעפ"י שְׁאָמַר לָהּ אַחַר כֶּף בְּשַׁעַת נְתִיבָה תַּקְחִי זֶה בְּקִידוּשִׁי כִּינּוּן דְשַׁתְקִי לֹא קַבְלָתוֹ הִיא לְקִידוּשִׁי אֶלָּא דִּינְדָה שְׁקֵלָה שְׁהָרִי אָמַר לָהּ שְׁשַׁלְחָה אִמָּה וְלֹא תִימָא דוֹקָא גְבִי כְנֹסִי אֶמְרִינּוּ הֵכִי מִשׁוּם דְהִיא גּוֹפָא יָדַע דְהוּא חֵייל לָהּ וְדִינְדָה שְׁקֵלָה אָבֵל הִכָּא לֹא יָדַעַא דְשַׁלְחָה לָהּ אִמָּה כּוֹס יֵין זֶה דְכִינּוּן דְהוּא אָמַר בְּפִנֵי הָעֵדִי קָחוּ כּוֹס זֶה שְׁשַׁלְחָה לִיךְ אִמָּה סְמָכָה עֵינְלוֹנְיָה וּבְהוֹדָאָה זֹו יְכוּלָה לְהוֹצִיאָו מִיָּדוֹ בְּדִינְיָנִים כְּמִי שִׁאוּמִי לְחַבְרִיּוֹ מִנְהַ יֵשׁ לָהּ בְּיָדֵי שְׁנָתָן לִי פְלוֹנִי לִיתָן אוֹתוֹ לָהּ יְכוּל לְהוֹצִיאָו מִיָּדוֹ דְהָנִי הוֹדָאָה כְּמוֹ מִנְהַ לִי בְּיָדֶךָ דְרַךְ הוֹדָאָה דְאֵינוּ יְכוּל לְחַזֵּר אַחַר כֶּף וְלוֹמַר מְשֻׁטָה הֵייתִי בְּךָ וְאַפְיָלוֹ בְּהִנְהוּ דִיכּוּל לוֹמַר מְשֻׁטָה דוֹקָא בְּמִנְהַ יֵשׁ לִי בְּיָדֶךָ שְׁהוּא דְרַךְ חוּב אָבֵל מִנְהַ נְתָן לִי פְלוֹנִי שְׁאֲתָן לָהּ דְהָנִי כְּפִקְדוֹן נִרְאָה דְאֵינוּ יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ אַחַר כֶּף וְלוֹמַר לֹא נְתָנוּ לִי אוּ לֹא נְתָנוּ לִיתָנוּ לָהּ דְשִׁאוּמִי פִקְדוֹן דְהָנִי בְּעֵין מַמְלֻנָה דְלִיתָא בְּעֵין דְפִקְדוֹן כִּינּוּן שְׁהוֹדָה בּוּ בְּרִשׁוּתִי דְמַרְיָה אִיתָא וְכִמּוּ שְׁהוֹכִיחוּ הָרַמְבַּ"ן וְהַרְשָׁב"א ו"ל מִן הַסְּוֵגִיא דפ"ק דְמַצִּיעָא דְכָל פִּקְדוֹן שְׁהוּא בְּעֵינְיָה וְהוֹדָאָה לּוֹ אֶפְיָלוֹ בְּאַגְם הָנָה לִיהַ הִילְךְ דְכָל הִיכָא דְאִיתָהּ בְּרִשׁוּתָא דְמַרְיָה אִיתָן וְאֵין זֶה מוֹדָה מְקַצַּת כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הָרַב בְּעַל מ"מ ספ"ג דְהַלְכוֹת טוֹעֵן וְכִינּוּן דְהוֹדָאָה פִּקְדוֹן הָנִי הִילְךְ נִרְאָה דְאֵינוּ יְכוּל לוֹמַר מִשְׁטִי הֵייתִי וְלֹא טַעַנְתָּ הַשְּׁבַעַת בְּנִים, כ"ש בִּנְיָמִין דְשֵׁהָיָה הַכּוֹס בְּיָדוֹ לְתַתּוֹ לָהּ מַצַּד אִמָּה וְאַע"ג דְבַתְּוֹךְ כְּדִי דִיבּוּר דְכְּדִיבּוּר דְמִי כְּדָאֵמַר פ' יֵשׁ נוֹחֲלִין וּבְסוּף גְּדָרִים חֹזֵר וְאָמַר לָהּ תַּקְחִי זֶה בְּקִידוּשִׁי לֹא חֹזֵר בּוּ מִמֶּה שְׁאָמַר שְׁאָמַר נְתָנָה לָהּ אֶלָּא שְׁחֹזֵר וְאָמַר שְׁלַקְדוּשִׁי הָיָה נוֹתְנוֹ וְחָשַׁב שְׁהוּא יִתְפָּשֵׁר עִם מָה אוּ עִמָּה עַל הֵינּוּ אוּ עַל הַכּוֹס וְכִמּוּ שְׁכַתְבַּת הָרַב בְּעַל מ"מ עַל דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם ו"ל דְנִרְאָה שְׁהוּא מְפָרֵשׁ חֹזֵר וְאָמַר לָהּ שְׁלֹא חֹזֵר בּוּ מִן הַפְּרַעוֹן אֶלָּא שְׁדַעַתוֹ שְׁתַּתְקַדְּשׁ וְשְׁתַּהֲרֵה נְפָרַעַת וְחֹזֵר דְקַתְנִי הֵינּוּ חֹזֵר לְדַבֵּר עִמָּה וְה"נ דַּעַתוֹ שְׁתַּתְקַדְּשׁ וְשְׁתַּתְקַבֵּל מְכּוֹס שְׁשַׁלַּח לּוֹ אִמָּה וְכ"ש לְמֵאֵי דְכַתְבַּת הָר"ן ו"ל וְפִי' דְחֹזֵר בּוּ מְדִיבּוּרוֹ הָרִאשׁוֹן וְאָמַר שְׁלֹא יְהֵא לְשֵׁם פְּרַעוֹן אֶלָּא לְשֵׁם קִידוּשִׁין דְאֵינָה מְקַדְּשַׁת דְמִסְתַּמָּא לְשֵׁם פְּרַעוֹן שְׁקֵלְתִי, וְהִכָּא נָמִי לְשֵׁם שְׁשַׁלְחָה לָהּ אִמָּה שְׁקֵלְתִיהַ דְהָנִי דִּינְדָה מְשַׁעָה שְׁאָמַר תַּקְחִי כּוֹס זֶה שְׁשַׁלַּח לִיךְ אִמָּה כְּדָאֵמַר דְכִינּוּן דְאָמַר לּוֹ תָן כּוֹס זֶה לְבַתִּי תָן כְּנֹסִי דְמִי וְאֵינוּ יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ כְּדָאֵמַר ספ"ז דְגִיטִין וְאַפְיָלוֹ

שְׁאֵמֶר' לוֹ הוֹלֵךְ כּוֹס זֶה וְכוּ' דְלֹא כְּזֵי דְמִי וְיָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ כְּדֹאסִיקְנָא רִישׁ פ' הַשּׁוֹלֵחַ וְכִמוֹ שֶׁכְּתַב הַרְמַב"ם ז"ל פ"ד מֵהַל' זְכִיָּה אפ"ה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ הָיָה שֶׁל מִי שֶׁנִּשְׁתַּלַּח לוֹ וְיָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִיָּדוֹ בְּדִיּוּנִים וְה"נ הֵכִי הוּא כְּדֹאמֶר' לְעִיל וְהָיָה כְּמִקְדָּשָׁה בְּגִזְלֵי דִינְדָּה דְאֵמֶרִי' דָּאֵם לֹא שְׂדָה אוֹ לֹא אֵמֶרָה כּוֹ דְאֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת דְאִי תִימָא דְחַזְנָרָה בְּהָ אֵמָה הָיָה גִזְלֵי דְאֵחָרִים דְאֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת כָּלֵל וְכִינּוֹן דְאֵמֶר הוּא בְּפָנֵי הָעֵדִים שְׂפּוֹס זֶה שֶׁלַח' לָהּ אֵמָה בְּהוֹדָתוֹ זְכִיָּה הִיא כְּדֹאמֶר לְעִיל דְהָא דְאֵמֶר' כְּנָסִי מְנָה זֶה שְׂאֵנִי חֲזִיב לִיָּה וְחִזּוֹר וְאֵמֶר לָהּ שֶׁתְּהִיָּה מְקוֹדֶשֶׁת בּוֹ וְאֵמֶרִי' דְאֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת כְּשֶׁשִׁתְּקָה אֵינִירִי שֶׁהוּא אִמ' שֶׁהוּא חֲזִיב לָהּ דְאִי תִימָא דְנֻקָּא דְחֲזִיב לָהּ בְּשִׁטְר אוֹ בְּעֵדִים וּבְלֹא הֵכִי לֹא מְהִימֵן וְהוֹיָא מְקוֹדֶשֶׁת א"כ הָיָה לִיָּה לְתַנָּא דְבְרִייתָא לְפָרוּשֵׁי דְבְּהֵכִי אֵינִירִי וְכִינּוֹן דְקַתְנִי סְתָמָא וְלֹא אֵיִשְׁתַּמִּיט שׁוּם חַד מִן הַמְּפָרְשִׁים לְפָרוּשֵׁי הֵכִי מִשְׁמַע דְלֹא שְׂנָא בְּשִׁטְר אוֹ בְּעֵדִים אוֹ בְּלֹא עֵדִים כִּינּוֹן שְׂאֵמֶר הוּא שְׂאֵנִי חֲזִיב לִיָּה הָרִי הוֹדָה שֶׁחֲזִיב לָהּ וְיָכוֹלָה לֹאמֶר דִּידִי שְׂקִלִי דְלִיכָא בְּהוֹדָתָהּ זֹו לֹא הִשְׁטָאָה וְלֹא הִשְׁבַּעָה מִשׁוּם דְהָיָה דְרָף הוֹדָתָהּ בְּפָנֵי הָעֵדִים וְהִמְנָה בְּיָדוֹ לְתַתּוֹ לָהּ וּבְמָה שְׂאֵמֶר אַח"כ הַתְּקַדְּשִׁי לִי בּוֹ לֹא חָזַר בּוֹ בְּכַדִּי דִּיבּוֹר מְמָה שֶׁהוֹדָה שֶׁחֲזִיב לּוֹ אֲלֹא שֶׁתְּתַקְדָּשׁ וְתִהְיֶה נִפְרַעַת לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל אוֹ שֶׁלֹּא יָהֵא לְפָרַעוֹן לְמֵאִי דְכְּתַב הַר"ן ז"ל וְיִשְׂאֵר הַחֹב עֲלֶיהָ וְכִפִּי מָה שֶׁכְּתַבְתִּי לְמַעֲלָה וּבְכָל גְּוֹנָא לֹא הוֹיָא מְקוֹדֶשֶׁת כְּדֹאמֶרִינּוּ נָאֵם הַמְבִי"ט: שֶׁאֵלֶּה שׁ רְאוּבֵן שְׂבָא לִב"ד וְאֵמֶר אֲנִי רוּצָה לְלַכֵּת לְאַרְצֵי מְרַחֲקִים וְלִהְיִיתִי לְאִשְׁתִּי גֵט לִב' שְׁנִים וּבְשַׁעַת הַכְּתִיב' לֹא הִזְכִּיר שׁוּם תְּנָאִי כְּמוֹ שֶׁהוּא דִּין לְדַעַת הַרְמַב"ם וְגַם בְּשַׁעַת הַנְּתִיבָה לֹא הִזְכִּיר שׁוּם תְּנָאִי בְּגֵט וְנָתַן לָהּ גֵט כְּרִיתוֹת וְאֵמֶר לָהּ הָרִי אַתָּה מְוַתֵּרֶת לְכָל אָדָם וְעַתָּה אוֹמֶר הַבַּעַל שֶׁחָשַׁב שְׂאוֹתָן הַדְּבָרִים שְׂאֵמֶר קוֹדֵם כְּתִיבַת הַגֵּט שְׂבִינָה דִּי כִינּוֹן שְׂגִילָה דַּעַתוֹ בְּתַחֲלָה שֶׁהָיָה רוּצָה לִיתֵן גֵּט לִב' שְׁנִים וְלֹא הָיָה צָרִיף לְחַזֵּר וְלֹאמֶר בְּשַׁעַת נְתִיבַת הַגֵּט וְהִשְׁיִב הַרְבֵּי ז"ל הַגֵּט הוּא גֵט כְּרִיתוֹת וְאֵינִי צָרִיכָה לְהַמְתִּין אֲלֹא ג' חֲדָשִׁים וְאֵע"ג דְּגִילָה בְּדַעַתוֹ מְתַחֲלָה שֶׁהָיָה רוּצָה לִיתֵן גֵּט לְשִׁתִּי שְׁנִים לְגִלּוּי דַּעַתָּא בְּגִיטָא לֹא מִיִּלְתָּא הִיא דְקִינִי' לֵן כְּאַבְיִי וְכוּ' וְהִבִּיא מָה שֶׁכְּתַב הַר"ן ז"ל בִּפ' הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ עַל עֲבוֹדָא דְהוּא גְּבָרָא דְזַבְיָנָהוּ לְנִכְסֵי אֲדַעַתָּא לְמִיִּסַּק לֵא"י וְכֵן הִבִּיא מָה שֶׁכְּתַב הַרְמַב"ם עַל זֶה פ' י"א מֵהַל' וּמָה שֶׁכְּתַב' מַגִּיד מִשְׁנָה עָלָיו וְכֵן כְּתַב מָה שֶׁכְּתַב הַרְשֵׁב"א בִּפ' הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ וְכַתַּב אַח"כ מְכַל זֶה אֲנִי לְמַדִּין שְׂאֵפִי בְּמִקּוּם דְסָגִי גִילּוּי דַּעַת אִם לֹא גִילָה דַּעַתוֹ בְּשַׁעַת הַמַּעֲשֵׂה אִינוּ כְּלוּם וְהַבְּדוּן שֶׁלְפָנֵינוּ שֶׁלֹּא גִילָה דַּעַתוֹ בְּשַׁעַת הַמַּעֲשֵׂה לֹא כְּלוּם כְּתַב לֹא דְמִי לְהִיא דְאֵמֶרִינּוּ הַקֹּדֶשׁ בְּטַעוֹת אִינוּ הַקֹּדֶשׁ וְכוּלֵי כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הַרְשֵׁב"א בְּפָרֶק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ וְכַתַּב בְּסוּף הַכָּלֵל הָעוֹלָה כִּינּוֹן שְׂנָה הַמְּגַרֵּשׁ לֹא הוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו מָה שֶׁהָיָה בְּלִבּוֹ לְהוֹצִיא אַח"כ שְׂאֵמֶר שֶׁבְּדַעַתוֹ הָיָה שֶׁלֹּא לְגַרְשָׁה אֲלֹא לִב' שְׁנִים מָה שֶׁהָיָה בְּלִבּוֹ לֹאמֶר וְאִם הָיָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ דְבָר אַחֵר הוּוֹ דְבָרִי שֶׁבִּלְבַב וְאֵינִם דְבָרִים כְּדֹאמֶרֵן יַעֲקֹב בְּיָרֵב: שֶׁאֵנִי שֶׁאֵלֶּתִי עַל נִסְחַ פְּרוֹזְבוּל שֶׁנִּכְתַּב בְּפָנֵי ב"ד מְכַמָּה בְּתִי דִינִין בְּדוֹרֵינוּ זֶה וְזֶה נִסְחָו בְּפָנֵינוּ עֵדִים חֲתוּמִימָטָה בְּאֵ פְלוּנִי בֵּן פְלוּנִי וְאֵמֶר לְנוּ דַּעוּ לְכֶם הַדִּיּוּנִים שְׂאֵנִי מְקַנָּה וּמְזַכָּה קַרְקַע ד' אַמּוֹת מְקַרְקַע שִׁישׁ לִי בֵּא"י לְכָל ב"ח שְׁלִי שְׂאִין לוֹ קַרְקַע וְכָל חוֹבוֹת שִׁישׁ לִי אֲצַל כָּל אָדָם מוֹסְרֵנִי לְכֶם הַדִּיּוּנִים כְּדִי שְׂאֵגְבֶם כָּל זְמַן שְׂאֵרְצָה וְאַנְחָנָא בִּי דִינָא דְחַתִּימִין לְתַמָּא הַוִּזְקָנוּ לְדְבָרֵינוּ וְכַתְּבָנוּ וְחַתְּמָנוּ לוֹ פְּרוֹזְבוּל זֶה כְּדִי שְׂאֵגְבֶם כָּל זְמַן שְׂאֵרְצָה וְהָיָה זֶה בְּיוֹם פְּלוּנִי כֹּף לְחֻדְשׁ פְּלוּנִי מְשַׁנֵּת פְּלוּ לִיצִירָה וְקִינִי וְכַתַּב הַחֲכָם הַשּׁוֹאֵל שֶׁפְּרוֹזְבוּל זֶה פְּסוּל מִתּוֹכּוֹ וְשְׂאִין לְדוֹן עַל פִּיו וְאֵנִי הַצֵּעִיר הַנְּשָׂאֵל

נ"ל שלא נפסל הפרוזבול מצד מה שכתוב בו שהמלנה זיפה ללנה ד' אמות מהקרקע שיש לו בא"י פינן שנכתב בתוכו גופו של פרוזבול השנוי במשנה כי לא נהגנו בשמיטות שעברו לכתוב אלא גופו של פרוזבול בלא זיפוי ד' אמות פי סמכנו על רוב העולם שיש להם קרקע כל שהוא או לפחות עציץ נקוב מונח על גבי יתירות באויר ומפני שסמכנו ג"כ על הפוסקים שפסקו הלכת' דלא פשמואל דבעי ב"ד ממוחה כב"ד דסורא ונהרדעא אלא בכל ב"ד וב"ד יכול לכותבו נמסר הפרוזבול ביד בתי דינין רביים וכל א' משנה בו כפי דעתו לכתוב בו שמזכה המלנה ללנה ד' אמות קרקע משלו ונוטלין קנין מהמלנה על כף אע"פ שאינו צריך אלא כל שהוא ולא נפסל הפרוזבול בשביל שכתבו בו דבר שאינו צריך וכמו כן בפרוזבול של גזון שלפנינו ג"כ שנכתב בו שהיה מזכה המלנה ללנה ד' אמות שיש לו בא"י לא נפסל בכך והרי הוא כמו שלא נכתב ואם יש ללנה קרקע אפילו עציץ נקוב מה שיש לרוב העולם דנין ע"פ הפרוזבול הנז' ויש לתת סברא לב"ד שסדר פרוזבול זה שהיה מקנה המלנה ללנה ד' אמות של א"י גם כי הלנה יש לו ג"כ ד' אמות בא"י מפני שנראה שהלנה לא ירצה ליסמך על ד' אמות של א"י לחובתו אבל המלנה שאין לו קרקע וחושש שאין ללו' קרקע ג"כ הוא רוצה לסמך על ד' אמות שיש לו בא"י ולהקנותם ללנה שלא מדעתו מפני שזכות הוא לו שאין כותבים פרוזבול אלא על הקרקע אבל מ"מ נ"ל שהיה טוב יותר שלא לכותבו כמו שכתב החכם השואל שהרי נר' מפמה מקומות שאין ד' אמות של א"י מועילו' לשום דבר כמ"ש הרמב"ם בהלכות שלוחין ושנותפין ובפרט בענין הפרוזבול נראה מהמשנה שאין מועיל ד' אמות של א"י ואפ"ה אם יהיה איזה קרקע ללנה דנין ע"פ פרוזבול זה אבל אם אין ללנה שום קרקע נר' שאינו נאמן המלנה לומר שזיפ' לו קרקע שהרי כתוב בפרוזבול זה שהקרקע שזיפה לו הוא ד' אמות של א"י ואין סומכי' עליהם כמו שכתב ואם לא היה כתוב כף נ"ל שצאמן המלנה לומר אני זכיתי לו מהקרקע שלי כל שהוא כמו שצאמן אדם לומר פרוזבול היה לי ואבד ובהאי מגו נאמן כמו שצאמן בטענות אחרות מגו שיכול לומר פרוזבול היה לי ואבד וכמו שכתב הרמב"ם מהלכות שמטה פ' ט' ולענין מה שסיפק החכם השואל על נוסח פרוזבול זה כי מתחלה נכתבו בלשון עדים ואח"כ בלשון דיינים יש לספק יותר שמתחלה נכתב בפנינו עדים ח"מ ולבסוף כתיב בי דינא דחתימין לתתא שנראה שהדיינים והעדים חותמי' בו ולא נודע מי הם החתומים אם הדיינים אם העדים או שניהם ביחד או החתומים הם העדים והדיינים ולמה שספק החכם השואל נר' שלא נפסל הפרוזבול בזה שהרי שנינו במשנה זהו גופו של פרוזבול מוסר אני לכם פלו' ופלו' הדייני' שבמקום פלו' כו' והדייני' חותמי' למטה או העדים ולשון זה עצמו כתב הרמב"ם ז"ל בפ' תשיעי שנרא' שאפ' שכתוב הפרוזבול בלשון דיינים שיכולי' העדי' לחתן' בו אלא שאפשר לפרש לשון המשנה שפשהעדים חותמי' בו כתוב למעלה בלשון עדים בפנינו עדים וכו' בא פלו' לפני הדיינים ואמר להם מוסרני לכם פלו' ופלו' הדיינים וכו' אלא שהרמב"ם כתב בפ' המשנה והדיינים חותמים למטה או העדי' ללמדך שהוא מותר בדבר זה להיות הדיין עד והעד דנין שלא כדברי החכם השואל שכתב והא אין עד נעשה דנין ולענין מה שספקתי אני גם כן לא נפסל הפרוזבול בכך וכמו שנראה בח"מ בסי' צ"ז בענין זה הפל' שלא היה ראוי לשנות שינוי' אלו בפרוזבול זה אבל לא הפסי' המלנה שיש ללנה הקרקע בכך ודנין על פי הפרוזבול כמו שכתבתי בחול המועד נכתב ע"י אחר המבי"ט: שאלה

שב ילמדנו רבינו ראובן שהודה בשטר הודאה גמורה כמודה בפני ב"ד חשוב שחייב לשמעון סך מעות חוב גמור בתורת הלואה בנאמנות וקבל עליו אחריו וכל חזוקי סופר בקנין ושבוע' ולא קבע זמן לפרעון ונמצא כתוב בשטר ששמעון רצה בראון נפשו וכו' שכ"ז שראובן יקיים כל התנאים הפתובים בשטר שביניהם על דבר מה הרי החוב הוא נמחל לו מחיל' גמור' וכו' ואם לא יקיים ראובן התנאים הנז' הרי שמעון יתבע ממנו המעות הנז' וכו' בכל חזוקי סופר וכעת אין ראובן רוצה לקיים התנאים הנז' וכא שמעון לתבוע הסך מראובן בטענ' שלא קיים ראובן התנאי' הנז' ביניה' יורינו רבינו אם יכול שמעון לכוף את ראובן שיפרע לו הסך הנז' או לא לבקר יותר השאלה הנה טופס השטר בפנינו עח"מ אמר לנו ראובן הוי עלי עדים וקנו ממני בק"ג וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ופוי פח ותנו ליד שמעון להיות בידו לראיה וזכות איה אני מודה בפניכם הודאה גמורה כמודה בפני בד"ק שאני חייב לשמעון חוב גמור בתורת הלואה בנאמנות סך מעות ובפנינו עדים ח"מ אמר לנו שמעון הוי עלי עדים וקנו ממני איה רציתי בראון נפשי ובהשלמת דעתי בלי שום זכר אונס כלל שכ"ז שראובן יקיים כל התנאים אשר הם פתובי' בינינו ויגמור ויקיים כל מה שכתוב בשטר הרי החוב הנז' יהיה מחול לו מחילה גמורה מעכשיו ואם ראובן לא יקיים את כל דברי התנאים הפתובים בינינו הרי אני שמעון אתבע מראובן הסך הנז' שנתחייב עצמו בהם כנז' וקבלו עליהם ראובן ושמעון כל חזוקי סופר כחמ' ובחזק כל שטרי חובות וחיובין דנהיגי בישראל וכדין כל שטרי חיוב הנעשי' באופן זה לדעת כל חכמי ספרד ז"ל דלא פאסמכתא ודלא פטופסי דשטרי בפסול כל מיני מודעו' ומודעי דמודעות ונשבעו שניהם שבועה חמורה בתקיעת כף ובהזכרת השי"ת זהו טופס השטר ילמדנו רבינו ויורנו מאור התורה צדק ילין בה: תשובה אין מקום להשיב שום חידוש בתשובת שאלה זו כי דבר פשוט הוא שחייב ראובן לפרוע מה שכתוב עליו בתורת חוב גמור ואם מחל לו שמעון החוב פשיקיים שאר תנאים שביניהם כל עוד שעבר זמן קיומם ולא קיימם החיוב במקומו עומד וגם פי כתוב בטופס השטר שכל זמן שראובן יקיים כל התנאים כו' יהיה מחול לו וכו' שפראה שאין זמן לקיומם ואעפ"י שיאמר ביום אחד איני רוצה לקיימם אם יאמר ביום אחר שהוא רוצה לקיימם לא יוכל שמעון לתבן' ממנו החוב הנז' הרי כתוב בתופס ג"כ ויגמור ויקיים כל מה שכתוב בשטר וכו' ואם בשטר כתוב בפ' שנתחייב לקיים תנאי כף וכף בזמן פלוני ועבר אותו זמן ולא יקיימם יוכל שמעון מיד אחר שקבר עבר זמן קיום התנאי' לתבוע מראובן החוב הנז' שקף כתוב בתופס שטר זה ואם ראובן לא יקיים את כל דברי התנאים הפתובים בינינו הרי אני שמעון אתבע וכו' בכלל מה שכתוב את כל דברי התנאים הפתובים בינינו הוא זמן קיומם הפתוב בשטר שהוא אבל אם באותו השטר אינו כתוב זמן בקיום התנאים אין שמעון יכול לכוף את ראובן לפרוע החוב כל שאפשר לו לראובן עדיין לקיים התנאים והכל לפי מה שהם התנאים שאם הוא ידוע לב"ד שאי אפשר לקיימ' מעתה יתחייב לפרוע החוב ואין התנאים ידועים אצלנו לשנברר ענין זה אבל אם בשטר שהוא כתוב זמן קיום התנאים ועבר הזמן גם זה נכלל בכלל אם לא יקיים את כל דברי התנאים הפתובים שהם תנאים וזמן קיומם כמו שכתבתי וחיוב לפרוע כיון שעבר זמן קיומם המביט: שאלה שג' ילמדנו רבינו ספינה א' נשברה סמוך לרשיד והיו בה ה' יהודים הב' מהם יצאו וא' יצא מת והשנים לא יצאו לא חיים ולא מתים וכשיצא הא' מן

החיים הִיָּה יוצא בוכה וצועק על ממונו שנטבע אל"ל ישמעאל א' למה אתה בוכה הלא טוב אתה מיצח' ושלמה שנטבעו ומתו ויצאו לחוץ אל"ל אנה הם אל"ל הלא הם רחוק מפה מעט ואם תרצה תבא ונראה אותם לך ובהיותו בהול וטרוד ועירום ויחף לא הלה שם לראותם והיהודי הא' העיד ששאל לישמעאל א' על יצחק ושלמה הנ"ל היכן היו בחדשבו שפבר יצאו חיים ואמר לו יצחק ושלמה פבר מתו ואני ראיתי אותם ונתקבל עדות זה ברשיד בכסלו שנת הש"ף ירינו רבינו אם אשת שלמה שלא הניח לה גט זמן מותרת לינשא או לאו: תשובה צריף לדקדק בעדות זה אם זה הישמעאל שאמר שנטבעו ומתו ויצאו אם ראה הוא הטביעה והציאה לחוץ או ראה אותם מתים ע"פ המים ושיצאו לחוץ אח"כ ועל זה אמר שטבעו פי מסתמא טבעו בים קודם פינון שראה אותם מתים על פני המים שאם ראה הוא שנטבעו כמו שנראה מדבריו אמרי' דאמר בדרךמי דכינון שראה שפלו למים בדבר מועט יאמרו שאלו הם שפלו למים וכמו שכתב הרא"ש ז"ל ריש האשה שלם ובעי' דאפיקינהו לקמן ונזינהו לאלתר ואמרי סימנין דידהו וכמו שכת' למעלה וכתב אחר כך וכן פירש ר"י הא דבעי הקא סימנים ולא סגי בטביעות עין לחודיה משום דראו הטביעה ואמרי בדרךמי וכן כתב רבינו זרחיה ז"ל ור"ח פירש מדבעינו הקא סימנים שמעינו דאשה ועד אחד בספינה שטבעה והפירוהו מת לא מהימני וכ"ש גוי מל"ת ע"כ וגם פן בנדון זה דלא אמרי סימני' אינו נאמן אפילו אסקינהו ונזינהו לאלתר אלא שכת' אח"כ ונהגו האינדנא להתיר נשי אנשים שטבעו ע"י הפרת טביעות עין בלא סימנים ואיפשר דמיירי הקא כשלא נמצא הגוף שלם אבל אם גופן שלם מפירין אותו ואפילו לאחר כמה ימים מדיני טביעות עין וכן פיר' ר"ת לקמן גבי אין מפירין אלא עד ג' ימים וכו' ומשמע דמנהג זה הוא באותם שראו הטביעה דאלו לא ראו אפילו מדינ' בלא מנהג סגי בלא סימנים אלא בטביעות עין משום דהנה קשה למנהג מה שאמרו פגון דאסקינהו ונזינהו לאלתר וקאמרי סימנין דידהו פדאמ' בגמרא כתב דאפשר דמיירי הקא כשלא נמצא הגוף שלם דאם גופן שלם סגי בטביעות עין כמנהג אפילו לאות' שראו הטביעה ואע"ג דאיכא למשמע נמי מלשון הרא"ש דקאי מנהג זה אלא ראוהו שנטבע אבל ראוהו שנטבע בעי סימנים אפילו הוא שלם אפ"ה טפי משמע דאיירי פשראוהו פדאמ' כדמשמע בתוספו' נמי והקא בנ"ד שאמר שנטבעו ומתו ויצאו לחוץ אפי' שראו הם הטביע' נר' דליכ' למימ' הקא בדרךמי דאומ' דהם אות' שטבעו אפי' אינו ברו' לו ואינו נאמן פדכת' באה"ע סי' י"ז על מי שאומ' בדרךמי דהכ' הוא מפר' ואומ' שנטבעו ומתו ויצאו לחוץ דמשמע מדבריו שמשעת הטביע' ומיתה עד יציאה לחוץ ראה אות' והוא ברור לו נאפילו לא היה מפירם בים פשראם מתי' הפיר' אח"כ וליכא למימר בדרךמי נאפי' בלא סימנים נאמן נאפילו לדעת הרמב"ם ז"ל דבעי גוי מל"ת לומר קברתיו בסוף הלכות גירוש' היינו כשלא הזכירו בשם אבל הזכירו בשם פי הקא דליכא בדרךמי לא בעי למימר קברתיו כמ"ש הרב בעל מ"מ וכן הריב"ש ז"ל סי' שע"ה והר"ן ז"ל תשוב' ג', כתב לדברי הרמב"ם ז"ל כל שמפירו אין צ"ל אלא מת ולא בעי קברתיו והקא בנ"ד מפירו הנה פינון שאמ' הלא טוב אתה מיצח' ושלמה וכו' ובמה שפכתתי יתישב גם פן הא דבעי דלחזינהו כשפלטו הים לאלתר או בשעתיה דהא קאמר שנטבעו ומתו ויצאו לחוץ דמשמע דראה אותם משעה שנטבעו עד שיצאו לחוץ דהיינו מיד כשיצאו לחוץ והפיר שהיו הם מתחל' ועד סוף ועוד נראה לי דהא דבעי דלחזינהו לשעתיה היינו מי שלא ראה

בטביעה והמיתה בים אלא שראה אותו אחר שפלטו הים לבד והפירו ולהכי בעי' בשעתיה וסימנים אבל אם ראה אותו כשטבע ואח"כ ראה אותו שמת שפלטו הים אעפ"י שלא השגיח ולא הסתפל בו להפירו אלא אחר שעה ואח"כ הפירו בטביעות עין דאפילו ישתנה לאח' שעה יהיה ניכר לו פיון שראוהו קודם כשנטבע ומת דמה שכתב הרא"ש ז"ל דבראיו שטבע בעינו שראוהו לאלתר וסימני' היינו שראוהו הטביעה ולא ראוהו מת בים אבל אם ראה מת בים ואח"כ ראוהו בחוץ והפירו נאמן אפילו אחר שעה ובלא סימני' אלא בטביעות עין ואם מה שאמר הישמעאל שנטבעו ומתו ויצאו לחוץ הוא שראוהו אותם מתים על פני המים ושיצאו לחוץ אח"כ ועל זה הוא שאמר שטבעו לא שייך הכא בדרךמי פיון שלא ראה הטביעה והוי נאמן בטביעות עין ואח' שעה כ"ש פי מה שאמר שמתו ויצאו לחוץ משמע שראוהו אותם מתי' על הים ושיצאו לחוץ מתחלה ועד סוף ראה אותם והיינו בשעתיה כדפי' לעיל.

ובין שנפרש דברי הישמעאל שראוהו הטביעה או לא הרי אמר שמתו ושיצאו לחוץ שראוהו שראוהו אותם מתים כמו שראוהו אותם שיצאו לחוץ שהרי אמר ואם תרצה תבא וראוהו אותם לה' וא"כ אפילו שלא היה משמעות דבריו שראוהו אותם בחוץ מיד אלא שאנו מסתפקים אם ראה אות' מיד כשפלט' הים או אחר זמן נהיה תולים להקל ולומר שראוהו אותם מיד פיון שכבר ראה אותם מתים קודם אעפ"י שלא הפירם אז דליכא הכא איסורא אלא מדרבנן ואם נשאת לא תצא אפי' לא היו רואים אלא הטביעה לבד במים שאין להם סוף וששהא שיעור יציאת נשמה כ"ש שראוהו אותם מתים בים והפיר אח"כ שהיו יצחק ושלמה וכמו שכתב הריב"ש ז"ל תשובת שע"ט ואם היה בכאן מי שמעיד בטביעת (עין) במים שאין להם סוף פראוי אז לא היתה אסורה אלא מדרבנן לכתחלה ואם היו מקילים בה היינו מקילים מדרבנן ע"כ ומה שכתב הר"ן ז"ל תשובה ע"ז דבגפלט מן הים שאין שיעורו אלא שעה אח' בלבד מן הסתם אין לתלות ולומר שתוף אותה שעה שגפלט ראוהו שיות' מצוי ששהא יותר משעה היינו כשלא היה ידוע קוד' שנטבע ונדאי ומ"ה בעי' דלחזוניה בשעתיה שיפיר בנדאי שזה הוא שנשמע עליו שנטבע אבל מי שהועד עליו בנדאי ששהא פדי יציא' נשמה במים שאין להם סוף או שהועד עליו שמת פי הכא אע"ג שלא הפירוהו בנדאי (יש) להקל בעדות הראיה ולומר שהרא' וההכרה היתה מיד וכן נראה ונדאי מלשון הר"ן ז"ל לשהבי' זה על מה שכתבו התוס' דיוכל להיות דהיכא דאין ידוע מתי נהרג אין לתלותו אלא תוף ג' ימים ועל זה כתב מסתברא לי שאינו ענין לגדון זה דהני מילי לשיעור ג' ימים דמסתמא אם לאחר ג' ימים היה וכו' ויותר קרוב לתלותו בתוף שלשה מלאחר ג' אבל בגפלט מן הים שאין שיעורו אלא שעה אחת וכו' ע"כ וכי היכי דבתוף ג' איירי כשנשמע עליו שנהרג ולא נודע בנדאי פי אם עתה שראוהו תוף ג' הכי נמי בראוהו אחר שפלטו הים הוי כשנשמע עליו שנטבע אבל לא העידו עליו בנדאי שראוהו שנטבע ושהה פדי מיתה ומשום הכי כשהעידו אח"כ שראוהו מת בעי' שראוהו מיד בנדאי ולא נתלה בעדות הראיה שהיתה מיד אבל בנ"ד שראוהו קודם מת ולא הפירוהו אפי' הנה בעי' שראוהו מיד כשיצא ולא פי' נתלה לומר פי מה שהעיד שראוהו היה מיד פיון שאותו שראוהו קודם מת הוא שיצא חוץ כ"ש לפי מה שכתבנו למעלה דלא בעי' בנ"ד דלחזוניה לשעתיה כדכתיב' ואפי' שהיינו מפרשים דברי הישמעאל שנטבעו ומתו ויצאו לחוץ פי מה שראוהו היה שיצאו לחוץ והיינו מסתמא אחר

שנטבעו ומתו וא"כ בעינן שיכיר אותם מיד פשיצאו אפ"ה יש פאן מקום לתלות להקל
פי לפי מה שהיא ידוע לכל שהיתה ספינה זאת מטורף' בינם באותו יום והיו רואים אותה
מעיר ראשית פשייתה נטבע' ובאותו יום יצא זה שהיה יוצא ובוכה הוא נחבירו והאחרים
טבעו וכיין שבשעת יציאתו אמר לו הישמעאל מה שאמר שיצאו לחוץ הוא קרוב לתלות
שמיד פשיצאו ראה אותם מתים כי זה הישמעאל הסיח ל"ת הנה מן הבאים בספינה
וכ"ש פי המשמעות הקרוב לדבריו הוא שראה הטביע' ושראה אותם מתים ע"פ המים
ושראה אותם שיצאו לחוץ וכמו שפתבתי למעלה והאש' מותרת לינש' לכתחל' נאם
המבי"ט: שאלה שד ראובן מסר לשמעון סחורה שיוליכה לנמל עם סחורתו להעלו' אות'
בספינה לשולחה לויניציאה ומפני שהיה ירא שמא בדרך יארע איזה אונ' מן הקושארי'
להיות הסחורה של היהודים או' שצו' לשמעון שימסור אותה ביד ערל ושתהיה נכתב'
ע"ש הערל בפנקס הסופר של הספינ' כדי שיחשבו שהי' של ערלים ולא יקחו אות'
הקושארי' ושמעון טוען שפשאמ' לו שימסר' ביד ערל השי' הוא לו שלא ימצא גוי ערל
שירצה להטפל בכף לקבל סחורת יהודי ושגם הוא לא ישלח סחורתו כי אם בשמו ליד
הגוי שהוא אשר הוא נהוג לקבל סחורתיו ולמוכרם ושאמר לו ראובן א"כ תשלח ג"כ
הסחורה שלי ליד הגוי שלך שיתנונו לפלו' יהודי שליח שלי ושהוא אמר לו מה יועיל
לשלחם ביד הגוי שימסרם ביד היהודי כיין שנכתבה הסחורה על שמך שאתה יהודי כי
גם סחורתי היא נכתבת בשמי ואיני מועיל לשולחם ליד הגוי שלי אלא מפני שהוא מוכר
סחורתי בשכ' ופשר' שבינינו ושתור ראובן לומר לו אע"פ כן שלחה ליד הגוי שלך
ואח"כ פשמסר ראובן לשמעון הסחורה נתן לו פתקא וכתב בה שישלח הסחורה
לויניציאה ושיכתוב לגוי שלו שימסרנו' ליד יהודי שלו ולא חזר לכתוב לו בפ' שישלח
הסחורה ביד הגוי ועל זה לא חשש לשולחם ליד הגוי שלו כי לא היה שולח סחורתו
אלא מפני שהגוי היה חייב למוכרה כפי התנאי שביניהם ובדרך אירע אונס ומקר' בעונון'
שבאו קושארי' שוללים ולקחו כל הסחורות שהיו נכתבות בשם יהודי השולחי ובכלל'
לקחו ג"כ כל סחורות שמעון ולא הועיל לו מה שהיה כותב שמעון לגוי שיקבל' כיין
שהיה ידו' שהם של שמעון אלא שהגוי הנז' כמו שהיה רגיל לקבל סחורות שמעון והנה
מפקח בהנאתו חשב כי אלו היה שולח שמעון סחורתו באותה הספינה שהיה ידוע שהיתה
עתידה לבוא מסינים לויניציאה וחשש שמא יארע בה שום אונס ונתן כ"כ פרחים לק'
למי שנכנס ערב על הסחורה שהיה שולח שמעון בספינה ההיא עד סף כף סחורה
וכשנלקחה הסחורה ההיא ע"י קושארי' תבע הוא מן הערבים אשר נתפטר עמקם
ונתן להם כף וכף לק' בשביל הערבות הנז' והוא קרוב שיגבה הגוי מן הערבי' עד סף
מה שנתפשו עמקם שהוא כמו חצי הסחורה ששלח שמעון או ב' שלישים ועמה בא
ראובן ואו' אלו היית שולח הסחורה ליד הגוי שלך כמו שפתבתי לה אולי היתה ניצול'
כמו שניצול' שלך ושמעון משיב כי כבר אמר לו שלא היה לו שום תועלת בשלח את
סחורת ראובן ליד הגוי שלו כי גם הוא לא היה שולחה כי אם מפני שימכרנה הוא ולא
ידע מה שהשתדל הוא בענין אחריותה ליקח ערבים אם יקחו אותה וגם ידע אח"כ שלא
עשה זה אלא על סף סחורה שלא הגיע לסכום כל סחורתו וגם שהיה שולח סחורת
ראובן ליד הגוי שלו לא היתה ניצול' בערב' שעשה הגוי שלו כי לא ערב אלא על
סחורת שמעון בפ' ועל סף כף שלא תגיע לכל סף סחורתו והנותר בסחורתו על הסף

שְׁלֶקַח הַגּוֹי עָרְבוּ הָרִי הוּא אָבוֹד לְחִלוּטִין כְּמוֹ הַסְּחֹרָה שֶׁל רְאוּבֵן וְאֶפְרַיִם מֵהַ שְׁלֶקַח עָלָיו
עָרְבוּת עֲדִינָן לֹא גָבַהּ דְּבַר מִמֶּנּוּ כִּי מֵהַ שְׁכֵתֵב לֹא הַגּוֹי כִּי הֵם אֲנָשִׁים תְּקִיפִים: תְּשׁוּבָה
הָא דְאִמְרֵי פֶל הַמְעַבֵּיר עַל דַּעַת בְּעַל הַבַּיִת נִקְרָא גִזְלָן אוֹקְמָנָא כַר' מְאִיר פ' הָאֲנָמְנִין
גְּבִי מִתְנִי' הַשׁוֹכֵר חֲמוֹר לְהוֹלִיכָה בְּהָר וְהוֹלִיכָה בְּבִקְעָה וְכוּ' דְהַנּוֹתֵן דִּינָר לְעֵנִי לִיקָח לֹא
חֲלוּק לֹא יִקָּח טְלִית וְכוּ' וְכֵהִיא דְמַגְבַּת פּוֹרִים לְפּוֹרִים וְאִין הָעֵנִי רִשְׁאֵי כו' וְלִיתָא לְדַר'
מְאִיר וְכִמוֹ שְׁכֵתֵב הָרִי"ף שֶׁם גְּבִי מִתְנִי' וְכֵתֵב נְמָקִי יוֹסֵף גְּבִי מִתְנִי' דְקִתְנִי בְּהָר וְהוֹלִיכָה
בְּבִקְעָה אוֹ אִיפְכָא וּמִתָּה חֲתִיב דְמִשְׁמַע דְדוֹקָא הִיכָא דַמַּת' בְּחַד מְהֵנָּה גִּוּוֹנִי דְאוֹקְמִי אֲמוֹרָאֵי
מִחֲמַת אֲוִיר אוֹ אֲנָבְצָנָא אוֹ שְׁהַפְּשִׁיעָה נְחָשׁ דְבִכָּל חַד אִיפְכָא לְמִיתְלִי שְׁמַחֲמַת שְׁיִנּוּי וְשֶׁל
שׁוֹכֵר מִתָּה הָא מִתָּה פְדִרְכָּה פְטוֹר עַד פְּאֵן דְמִשְׁמַע דְכָל דְלִיפָא לְמִיתְלִי דְמַחֲמַת' הַשְׁיִנּוּי
בָּא הָאֲנָן' פְטו' וּבִנ"ד הִכִּי הוּא דְלֹא בָּא הָאֲנָן' מַחֲמַת' הַשְׁיִנּוּי שְׁגַם שְׁלֹא הִי' מְעַבֵּי' מַדַּע'
בַּע"ה וְהִי' שׁוֹלֵחַ לִיד הַגּוֹי הִיזָה נִלְקַח כְּמוֹ שְׁנִלְקַח שְׁלֹו וְלֹאוּ דוֹקָא בְּמַעֲבִיר עַל דַּעַת בַּע"ה
דְלַפְעָמִים לִיפָא פְשִׁיעַ' דְאִינָה שְׁמִירָה יוֹתֵר טוֹבָה מֵהַ שְׁאוּמ' בַּע"ה פְּהֵהִי דַמַּה' לְבִקְעָה'
וּמִבְקָע' לְהָר דְבַתְרֻוֹנִיָּהוּ הָוִי הַעֲבָרָה מִשׁו' דְאִיפְכָא גִוּוֹנִי בְּהָר דְלִיפָא בְּבִקְעָה וְכוּ' אִיפְכָ'
כְּדָאֵמ' הָתָם אֵלָא אֶפְּלוּ בְּפְשִׁיעָה מִמֶּשׁ שְׁפִשְׁעַת בְּתַחֲלָה וּבְסוּף אִירַע אֲוֹנָס אַע"ג דְקִי"ל
תַּחֲלָתוּ בְּפְשִׁיעַ' וְסוּפוֹ בְּאֲוֹנָן' חִי' הִינּוּ כִי הָהוּ' דְזוּזֵי דְאוֹתְבִינָה בְּצָרִיפ' דְאֲוֹרְבִנִי דְאֲוֹנָס
בָּא מִחֲמַת פְשִׁיעָה אֶבְל לְעֵנִין מַת' פְדִרְכָּה פְטוֹר דְמֵאִי גְטִירוֹת' הָנָה לִיה לְמַעַב' וְכִמוֹ
שְׁהָאֲרִיף הָרִי"ף ו"ל פ' הַמְּפָקִיד עָלֶיהָ דְמִתְנִיתִין דְהַשׁוֹכֵ' כַר' וְהַשְׁאִיל' כו' וּמַת' כו' וְכוּ'
כְּתֵב הָרַמְבַּ"ם ו"ל ספ"ג דְשְׁכִירוֹת פְשִׁיעַ בְּהַ וִיצ' לְאֵג' וּמַת' שֶׁם פְדִרְכָּה פְטוֹר שְׁאִין
יִצִיאָתָה גְרָמָה לְהַ שְׁתַּבָּא לִידֵי אֲוֹנָס זֶה וְכֵתֵב מ"מ שְׁאִינִי הִכָּא דְלֹא בָּא הָאֲוֹנָס מַחֲמַת
הַפְּשִׁיעָה וְכוּ' כְּתֵבוּ בְּתוֹסְפַת וְכוּ' כְּתֵבוּ בְּהִגְהוֹת רִישׁ פ"ד דְוִקָא כְּשֶׁבָא הָאֲוֹנָן' מִחֲמַת הַפְּשִׁיעַ'
וְכוּ' וּספ"ד מְהֵלְכוּ' שְׁאֵלָה כְּתֵבוּ ג"כ אֶבְל אֲוֹנָס שְׁאִין בָּא מַחֲמַת' פְשִׁיעַ' פְטו' כְּדְמוּכַח פ'
הַשׁוֹכֵ' וְכוּ' בַח"מ ס' רצ"א וְהִבִּיא דְבָרֵי רַב אֶלְפָס ו"ל וַא"כ אִפִּי' הִיזָה פְשִׁיעָה מֵהַ שְׁלֹא
שְׁלַח לִיד הַגּוֹי שְׁלֹו לֹא הִיזָה חֲתִיב שְׁלֹא בָּא אֲוֹנָס הַקְּוֹשְׁאֲרִינּוֹס מִצַּד הַפְּשִׁיעָה שְׁהָרִי אֶפְּלוּ
מֵהַ שְׁשִׁלַּח הוּא לִיד הַגּוֹי נִלְקַח ג"כ כְּדָאֵמ' וְכוּ' שֶׁ כִּי תַחֲלָתוּ ג"כ אִינוּ פְשִׁיעָה מֵהַ שְׁאֲמַר
לוֹ שְׁיִשְׁלַחְנּוּ לִיד הַגּוֹי שְׁיִתְנַנּוּ לִיד יְהוּדֵי שְׁלֹוּחוֹ אוֹ אֲפּוֹטְרוֹפּוֹ' שְׁלֹו וְהוּ' שְׁלַחוּ לִיד הַיְהוּדֵי
עֲצָמוּ כִי סוּף סוּף הִיזָה צָרִיף שְׁיִגִיעַ לִיד הַיְהוּדֵי וּמֵהַ לִי ע"י הַגּוֹי אוֹ ע"י הַסּוֹפֵר שֶׁל סְפִינָה
וּבִין כֶּף וּבִין כֶּף הִיזָה מוֹסֵר הַסְּחֹרָה לִיד בְּעַל הַסְּפִינָה ע"י סוֹפֵר הַסְּפִינָה כְּמוֹ שְׁהוּא גְהוּג
שְׁכּוֹתְבִים ע"י סוֹפֵר כֹּל מֵהַ שְׁמִקְבְּלִי מִיָּד מִי מְקַבְּלִים אוֹתוֹ וְלִיד מִי יִמְסְרוּ אוֹתוֹ וְהוּא
יָדוּעַ כִּי הִיוּ מוֹסְרִים הַסְּחֹרָה לִיד הַיְהוּדֵי כְּמוֹ שְׁהִיוּ מוֹסְרִים אוֹתָהּ לִיד הַגּוֹי שֶׁל שְׁמָעוֹן
כִּי בְּאֲמוּנָה הֵם עוֹשִׂים וְלֹא הִיזָה שׁוֹם הוֹצָאָה אוֹ תוֹסְפַת בְּמִסּוֹר אוֹתָהּ לִיד הַיְהוּדֵי מֵמֵה
שְׁהִיזָה מוֹסֵר אוֹתָהּ לִיד הַגּוֹי וְהַגּוֹי לִיד הַיְהוּדֵי אֲדַרְבֵּי' הִיזָה אֶפְשֵׁר שְׁיִהִיזָה יוֹתֵר הוֹצָאָה
לְלַכֵּת הַסְּחֹרָה מִיָּד לִיד וַא"כ הִיזָה תַחֲזִילָתוֹ שְׁלֹא בְּפְשִׁיעָה וְסוּפוֹ בְּאֲוֹנָן' דְפְשִׁיט' דְפְטו'
וְאֶפְּלוּ הִיזָה בְּזֶה שׁוֹם צַד שְׁיִהִיזָה יָדוּעַ שְׁיִהִיזָה בּוֹ פְשִׁיעָה שְׁהִיזָה יוֹתֵר טוֹב לְשׁוֹלְחָה לִיד
הַגּוֹי שְׁיִמְסֵר' לַיְהוּדֵי וְלֹא שְׁיִמְסֵרְנָה מִמֶּשׁ לַיְהוּדֵי בְּעֲצָמוֹ מֵהַ שְׁאִינוּ נִרְאָה כִּן כִּינּוֹן שְׁאִינוּ
יָדוּעַ לְכָל שְׁהִיא פְשִׁיעָה לֹא מִיִּחְתִּיב וְיוֹתֵר מִזֶּה כְּתֵב בַּנ"י בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן ו"ל עַל מִתְנִי'
דְהָר וּבְקָעָה דְאֶפְרַיִם לְאֶבְיִי דַאֲמ' לְעֵיל פ' הַמְּפָקִי תַחֲלָתוֹ בְּפְשִׁיעַ' וְסוּפוֹ בְּאֲוֹנָן' חִי' הִכָּא
כְּשִׁמַּת' פְדִרְכָּה פְטוֹר לְפִי שְׁאִין שְׁיִנּוּי זֶה שְׁבִין הַר לְבִקְעָה פְשִׁיעָה גְמוּרָה שְׁהִיזָה מִצּוּי
מִזֶּה כְּמוֹ בְּזֶה וְהִיזָקִים חֲלוּקִי' הֵם אֵלָא שְׁאִינָה שְׁמִירָה לְמֵהַ שְׁאֲמַר מִשְׁכִּיר וּמִשׁו' דְלֹאוּ

פשיעה גמורה הנה מוקמי' למתני' דוקא דמתה בחד מהנה גונוי דבכה"ג פיון דאיפא למיתלי שמתמ' שינויוי מתה חייב ע"כ וה"נ אפילו היו אומרים שהנה שינוי ופשיעה אין שינוי זה פשיעה גמורה שהיזקה מצוי בזה כמו בזה בשלילת הקושארייו' כ"כ שוללי' הסחורה של ישראל הנכתבת ע"י סופר הספינה שתנתן ליד גוי כמו אם יהיה פתוב שתנתן ליד ישראל דדא ודא חד הוא כל שהוא של ישראל לוקחים אותה וכ"ש שאינה פשיעה כלל פדאמר' דכיון דסורסוף אמר שיבוא ליד היהודי מה לי שיבוא ע"י הגוי של שמעון או לא פיון שלא היתה ניצולת מיד הקושארייוש אעפ"י שהיתה הולכת על ידי הגוי ודמי הא לשוכר החמור ואמר לו להוליכה בדרך פלוני בבקעה והוא הוליכה דרך אחר בבקעה או בהר פי האי גונוי שהיו שני דרכים בהר והוליכה בדרך האחר דפשיטא דאין פאן פשיעה ופטור אפילו בהני גונוי דאמרי' בגמרא דחייב דדוקא תנו מהר לבקעה או איפכא דחשיבה פשיעה כהני גונוי לא כשהלך בבקעה או בהר אפילו בדרך אח': וכל.

זה אפי' שגאמר שהעביר מדעתו של בע"ה שאמר לו בפ' שישלחנ' ליד הנכרי שלו והוא קבל לעשות כף או שתק אבל לפי לשון השאל' נראה שלא קבל על עצמו לעשות כף שזה השיב לו מה תועלת שאשלחנה לידו כו' וגם פי חזר ראובן ואמר לו אעפ"כ לא חשש לזה כיון שנתן לו טוב טעם שלא הנה תועלת בזה והוא לא חזר לומר שישלחם ליד הנכרי מפני שחשב שיהיה יותר תועלת אלא שאמר אעפ"כ כמו שאומר ואע"פ שלא הנה תועלת אין הפסד שתשלחם ליד הנכרי שלה ואין פאן העברת דעת בזה שלא קבע עצמו ובדיבורו אחר שהשיב לו שמעון מה שהשיב כמו שפכתתי ולא חשש לחזור להשיב לו מה שהשיב מקודם שלא הנה תועלת בזה כי כל זה הנה דיבור בעלמא כי לא הנה בשעת מסיר' ואח"כ כתב לו פתקא בשעת מסיר' שישלחו דרך ויניציאה ולא פי' לו בפ' שימסרנה ביד הנכרי אלא שכתוב לנכרי שימסור אותה ביד היהודי ור"ל שהנכרי יודיע לשם ליהודי שבאה הסחורה לידו כדי שימסרנה לו מיד נמצא כי אין שום חיוב לשמעון בזה אעפ"י שסחורתו ניצולה מצד הערבות דדא שאין פאן ציווי ואינו העביר' מדעת בע"ה שנית כי אפילו הנה ציווי לא הנה פשיע' כיון שבין כף וכף הנה מצוה שיגיע ליד היהודי שלישית ואפי' היתה פשיעה לא היתה פשיעה גמורה שההיזק הנה מצוי בזה כמו בזה רביעית אפי' היתה פשיעה גמורה או העברה מדעת בע"ה לא בא האונס מחמתה ופטור כמו שכתבו כל הפוסקים שהבאתי למעלה וגם פי הסחורה של שמעון ניצולה לא ניצולה מצד שלא לקחנה הקושארייוש אשר מהם היתה הפסד מתחלה אלא פנים חדשות באו לכאן והוא הערבות שעשה הנכרי על סחורות שמעון מבלי ידיעת שמעון אלא שכמו שהנה מפקח על נכסיו במכירה כן עשה בערבות לפקח בתועלתו וגם לא עלה ערבותו על כל סחור' שמעון וגם פי הנה לוקח ערבות על כל סחורת שמעון לא הי' סחור' ראובן ניצולת בזה כיון שלא הזכיר אלא סחורת שמעון ונהרי הנה ידוע שם פי הסחורה היתה של ראובן פי הנה צריך הנכרי למסרה ליד היהודי הידוע ולא הי' חל הערבות אלא על סחורת שמעון אפי' היתה באה מסינים ליתנה ליד הנכרי כיון שהנה פותב שהי' של ראובן ויתנה ליד היהודי לא יעלה בדעת הנכרי שישלח שמעון לידו גם סחור' אחרים ויקח ערבות ג"כ עליה לא הנה מנחש פי אפי' מה שעשה בסחורות שמעון כי לא נצטנ' משמעון על פכה אלא מפני שחשב שישלח סחורה באותה ספינה שהיתה בסינים כמו שהנה רגיל לשלוח לו בכל זמן בוא ספינות חשש באותו זמן שהיו קושארייוש שהיתה

תועלת לשמעון הערבו ועשהו פיון שעליו היה מוטל לפקח בנכסיו פמו שהיה רגיל
מקוד' ולא בכלל סחורתו שיתגנ' ליהודי אחר פיון שלא היה מוטל עליו לפקח בנכסיו
אחרים ואם היה עושה כן והיתה הסחורה כולה מגעת ליד הנכרי ולא היה אירע בו אונס
כלל הערבות בחנם ולא היה חייב ראובן לפרוע שום דבר מהערבו' ולזה היה נמנע הנכרי
מלעשות מה שלא היה פן בסחורות שמעון פי פיון שהיו באים כל סחורותיו ליד הנכרי
והוא היה מפקח עליהן היה חייב שמעון לנפול' לו כל מה שנתפטר על הערבות ולכן
הנכרי לא היה עושה ערבות על סחורות ראובן אפילו שהיה יודע ששמעון שלח לו
סחורות ראובן גם פן ואם פן הצלת סחורות שמעון מצד ערבות הגוי לא היה מועיל
לראובן אפילו שהיה שולח הסחורות שלו ליד הגוי ואין לראובן דין ודברים ולא
תרענות דברים על שמעון כלל נאם המבי"ט וחתם בה הרב כמהר"ר משה באזלה נר"ו:
שה על דבר עשן שאינו תדיר כעשן התנורי' שלנו שאין אופין בהם על הרוב פי אם
מע"ש לע"ש אף על פי שאינו בכלל העשן המנוזר בגמרא דאין לו חזקה דהיינו עשן
תדיר ומרוב' כעשן הכבשונו' פמו שפתבו המפרשים ז"ל אפ"ה יוכל למחות בתחל' פיון
דנזקא הני פמו שהביא בטור סי' קנ"ו בשם הרמ"ה ז"ל והביאו ג"כ בני"פ' לא יחפור
וכן נר' מדברי ר"ת ז"ל שכתב דוקא קיטר' דכבשן שהו' גדול אכל בקיטר' דעלמ' הני
חזקה עכ"ל וכת' בח"מ וכן פהב הרמ"ה ז"ל ע"כ דמדקאמר הני חזקה משמע דחזקה
מיהא בעי ויכול למחו' בתחל' כדעת הר"מ ז"ל וכן אנו דני' למי שצועק ומוח' בתחלה
על תנורי' אלו שאין העשן תדיר ועל עשן הפירי' שמבשלים בהם כל יום והני תדיר
אלא שאינו עשן מרובה ככבשונות ותנורים בכלם יכולים למחות נאם המבי"ט: שו
מעשה שהיה כן היה ראובן עלה בדעתו ללכת למדינ' הים לארס יתומ' יודע הדבר
לשמעון ולהי' ששמעון הי' מתנייר' שמא תהי' ליתומה עליו אי זה תביעה של ממון הלא
אז אצל ראובן ואמר לו שמעתי עליה ראובן שדעתה ללכת למדינת הים לארס את פלוגי'
היתומה ובשביל שאני חפץ לפטור את עצמי ממנה שלא יהיה לה כח לעור' עלי דברי
ריבו' באי זה ענין ותביע' שיש בה דרר' דממונ' באתי אצלה להודיעה שפן הראוי הוא
שקודם נסיעתה תחייב לי בחיוב גמור בשטר שריר וקיים וכשתנש' לה פלו' היתומ'
שתעש' עמה על כל פנים שאהיה נקי ממנה ושלא תוכל היא בשו' זמן מן הזמני' לתבוע
ממני שום תביעה בעולם ולא מיורשי אחרי ואם תעשה הרי מוט' ואם לאו יודע לה שיש
יכולת בידי לעכב הליכתה לזה טוב לה להפק רצוני אם תרצה שלא יתבטל רצונה
וכשמע ראובן את דברי שמעון צעק כנגדו ואמ' שפשו' אופן לא יעשה דבר זה: לגזול
את היתומ' שהיא להיות שהוא כנגד הדין והאמת עד שלבסוף גבר' ידו של שמעון עליו
והוכרח ראובן להפי' רצונו של שמעון על פרחו שלא בטובתו באונ' והפצר גיזו' באופן
שנתחיי' ראובן לשמעון בענין הנז' וכהאי גוונ' שאם באולי יקר' שלא יגמנ' ראובן רצונו
של שמעון שיכול שמעון להוצי' עליו שני עדי' ולהביא' אל השופט ושיעידו שהו' חיי'
לשמעון סף של מעות וקרה מקר' שלאח' שפכר כתבו וחתמו השט' באו עדי' עדי השט'
אצל ראובן ושטר החיו' ביד' ואמרו לו הא לה השט' פי שמעון אינו שואל ממך פלום
ואח' שקבל ראובן השט' בידו בא א' מן האנשי' אש' היו נמצאי' לשם ואמרו לו לראובן
דרך עצה שימתן השטר שהוא ביד בנו של שמעון וכה עשה ראובן ונתן השטר ביד בנו
של שמעון ואמר לו בשע' הנתינה בזה הלשון אני ראובן נותן לה שטר זה שיהיה מופקד

בְּיָדָהּ וְשִׁתְּמָרְנוּ בְּעַדֵי אַחֲרֵי כֵן הִלֵּךְ רְאוּבֵן לְמַסְעָיו לְמַדִּינַת הַיָּם וּנְשָׂא הַיְתוּמָ' הַהִי וּבִיבִיא' אֶל אֲרָצוֹ בְּאִפְסָן שְׁאֲנֵי שׂוֹאֵל לִמְכַ"ת אִם שְׁטָר חַיִּיב שְׁעֲשֵׂה רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן יֵשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ אִם לֹא: תְּשׁוּבָה אֵינִי רֹא' בְּדַבְרֵי שְׁמֵעוֹן שׁוּם אֲנֹס לְרְאוּבֵן בְּמָה שְׁאָמַר לוֹ וְאִם לֹא יוֹדֵעַ לֵךְ שְׁיֵשׁ בְּיָדֵי יְכוּל' לְעַכְב הֵלִיכְתָּה בְּזָה טוֹב לֵךְ לְהַפִּיק רְצוּנִי אִם תִּרְצָה שְׁלֹא יִתְבַטֵּל רְצוּנָהּ כִּי עֲנִין אֲנֹס הַמְבַטֵּל הַדְּבָר שְׁעוֹשֶׂה בְּשִׁבִילוֹ הוּא שְׁנַעֲשֵׂה הָאֲנֹס בְּפוּעַל שֶׁהִכּוֹ אוֹתוֹ אוֹ מָסְרוֹ אוֹתוֹ אוֹ הִפְחִידוֹ אוֹתוֹ בְּדַבְרֵי שְׁאֲפָשֶׁר לְמַפְחִיד לְעֲשׂוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁפָּתַב הֶרְמֵב"ם ז"ל פ"י מֵהִלְכוֹת מְכִירָה וְכָתַב מ"מ שְׁפָן כָּתַב הֶרְשֵׁב"א ז"ל בְּשֵׁם ר"ח וְאָפִילוֹ הִפְחִיד בְּדַבְרֵי שֶׁל מָמוֹן וְכִהְיָ עוֹבְדָא דְפָרְדֵּסָא אָבֵל מֵהִפְחִידָה בְּעֵלְמָא וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ דְּאָפִשׁ לוֹ לְעֲשׂוֹתוֹ לֹא הָיָה אֲנֹס וְאִם כֵּן בִּנ"ד שְׁאָמַר יוֹדֵעַ לֵךְ שְׁיֵשׁ בְּיָדֵי יְכוּלָת לְעַכְב וְכוּ' אֵין כָּאֵן הִפְחִידָת אֲנֹס כֹּלֵל חֲדָא דְלֹא אָמַר לוֹ בְּפִי אֲעַכְב אֱלָא יֵשׁ בְּיָדֵי יְכוּלָת לְעַכְב אוֹלֵי שְׁלֹא יַעֲכַב וְאָפִילוֹ שְׁאָמַר לוֹ אֲנִי אֲעַכְב אוֹתָהּ אוֹלֵי שְׁלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְעַכְבוֹ וְלֹא הָיָה אֲנֹס עַד שְׁנַדַּע שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ לְעַכְבוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הֶרֶב ז"ל אוֹ שֶׁהִפְחִידוֹ בְּדַבְרֵי שְׁאֲפָשׁ לוֹ לְעֲשׂוֹתוֹ וְהֵינּוּ דִּידְעֵי' שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ לְעֲשׂוֹתוֹ אִם יִרְצָה וְאָפִילוֹ שֶׁהֵינּוּ יוֹדְעִים שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ לְעַכְבוֹ מָה אֲנֹס הוּא זֶה שְׁיַעֲכַבְהוּ מִלְּלֵךְ לִמ"ה לְאָרְס הַיְתוּמָה אִם הִכְרִיזוּ עָלֶיהָ בֵּת פְּלוֹ' לְפְלוֹ' וְאָפִי מַעֲבָר לָיִם הִיא תְּבוּא אַחֲרֵיוֹ כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ בֵּת פְּלוֹ' לְפְלוֹ' וְאָפִי' מַעֲבָר לָיִם ר"ל שְׁאֲפִילוֹ שֶׁתְּהִי' בֵּת פְּלוֹ' מַעֲבָר לָיִם הִיא לְפְלוֹ' כְּלוֹ' שֶׁתְּבִ' אַחֲרֵיוֹ וְאִם רְצָה לְלַכֵּת כְּדֵי שְׁלֹא יִקְדַּמּוּ אַחַר בְּרַחֲמֵי' מִי יוֹדֵעַ אִם זָיוּג זֶה הָיָה לְטוֹבָתוֹ אוֹ לְהַפְכוֹ וְעַכְבָּתוֹ שֶׁהִי' מַעֲכָבוֹ שְׁמֵעוֹן הָיָה לוֹ לְסִימָן שְׁלֹא הָיָה עוֹלָה זָיוּגוֹ נָאָה כִּי בֵּית תֵּינּוּ' וְאִשָּׁה אַף עַל פִּי שְׁאֵין נַחֵשׁ יֵשׁ סִימָן וְאֵין כָּאֵן שׁוּם דְּבָר רַע יְדוּעַ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה שְׁמֵעוֹן לְרְאוּבֵן בְּהִיּוֹתוֹ מַעֲכָב אוֹתוֹ מִלְּלֵךְ לִמ"ה לְיִשְׂא הַיְתוּמָה וְאֲעַפ"י שֶׁהָיָה יְדוּעַ שֶׁהִי' עוֹשֶׂה לוֹ רְעָה בְּעֵיכוֹ' לֹא הָיָה יְדוּעַ שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ לְעַכְבוֹ וְאֲעַפ"י שִׁיָּה' יוֹדֵעַ שֶׁהִי' בְּיָדוֹ לְעַכְבוֹ לֹא אָמַר לוֹ בְּפִי אֲנִי אֲעַכְב אוֹתָהּ אֱלָא שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ לְעַכְבוֹ וְאוֹלֵי שְׁלֹא יַעֲכַב כְּמוֹ שֶׁפָּתַבְתִּי וְאִם כֵּן אֵין כָּאֵן שׁוּם אֲנֹס וְאִם הָיָה כּוֹתֵב לוֹ עַל זֶה שְׁטָר שֶׁהָיָה חֲזִיב לוֹ סֶךְ מַעוֹת הָיָה חֲזִיב כִּינּוֹן שְׁנַתְּחִיב אָפִילוֹ הָיָה יוֹדֵעַ שְׁלֹא הָיָה חֲזִיב לוֹ שׁוּם דְּבָר וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב הֶרְמֵב"ם ז"ל פ"א מֵהִלְכוֹת מְכִירָה: אָבֵל עֲנִין חֲזִיב זֶה שְׁנַתְּחִיב שְׁאִם בְּאוֹלֵי יְקָרָה שְׁלֹא יִגְמֹן' רְאוּבֵן רְצוּנוֹ שֶׁל שְׁמֵעוֹן שְׁיִוֵּכַל שְׁמֵעוֹן לְהוֹצִיא עָלָיו שְׁנֵי עֵדִים וְלְהַבִּיאֵם אֶל הַשׁוֹפֵט וְשִׁיעִידוֹ שֶׁהוּא חֲזִיב לְשִׁמְעוֹן סֶךְ מַעוֹת אֵין זֶה חַיִּיב כֹּלֵל שֶׁהָיָה לֹא נִתְחַזְּב הוּא לְפָרוּעַ לוֹ שׁוּם דְּבָר אֱלָא שְׁנַתְּחִיב לְשׁוֹת לְשִׁמְעוֹן שְׁיִוֵּכַל לְהוֹצִיא עָלָיו וְכֵן גַּם כִּי נִתְּן לוֹ רְשׁוּת אֵינּוּ רְשָׁאֵי כִּינּוֹן שְׁאֵינּוּ חֲזִיב לוֹ דְּבָר וְלֹא נִתְחַזְּב לוֹ בְּשׁוּם דְּבָר וְכ"ת דְּדָמֵי לְקָרַע כְּסוּתֵי שֶׁבֶר כְּדֵי דַס"פ הַחוּבֵל דְּאָמְרִינָן דְּפִטוֹ' כְּשֶׁאָמַר לוֹ ע"מ לְפִטוֹ' וְכִשְׁלֹא בָּא לִידוֹ בְּתוֹרַת שְׁמִירָה פְּטוֹר אָפִילוֹ לֹא אָמַר ע"מ לְפִטוֹר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הֶרְמֵב"ם ז"ל פ"ה מֵהִלְכוֹת חוּבֵל וְכ"ש הֵכָא דְּאֵינּוּ מְזִיק אֱלָא שְׁנוּטֵל מִשְׁלֵ חֲבָרוֹ בְּרְשׁוּתוֹ לֹא הִיא דְּהֵכָא בִּנ"ד לֹא אָמַר לוֹ טוֹל מִשְׁלֵי אֱלָא שְׁיִוֵּכַל לְהוֹצִיא עָלָיו עֵדִים וְכוּ' וְזֶה מוֹרָה שֶׁהוּא שְׁלֹא לְרְצוּנוֹ שְׁאִם הָיָה בְּרְצוּנוֹ שְׁיִטוֹל מִשְׁלֵוֹ לְמָה לוֹ לְתַת רְשׁוּת לְלַכֵּת לְשׁוֹפֵט וְלְהוֹצִיא עֵדִים בְּלֹא שׁוֹפֵט וּבְלֹא עֵדִים יִתֵּן לוֹ אוֹ יֵאמַר לוֹ טוֹל וְכִינּוֹן שְׁדַבְּרֵיו מוֹרִים שְׁאֵינּוּ נוֹתֵן לוֹ בְּרְצוֹן אֵינּוּ זוֹכָה בְּשׁוּם דְּבָר דְּבַדְּבָרֵי' אֵינּוּ זוֹכָה מְקַבֵּל מִתְּנָה אָפִילוֹ הָיָה אוֹ' בְּפִי אֲנִי נוֹתֵן לֵךְ בְּמִתְּנָה דְּבָר זֶה וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב הֶרְמֵב"ם ז"ל פ"ג מֵהִלְכוֹת זְכִיָּה וְאָפִילוֹ מְחוֹסֵר אֲמָנָה לִיכָּא אֱלָא בְּמִתְּנָה מוּעָט' כְּמוֹ שֶׁכָּתַב פ"ה מֵהִלְכוֹת מְכִירָה כ"ש שְׁלֹא הַזְּכִיר שׁוּם לְשׁוֹן שֶׁל מִתְּנָה אֱלָא רְשׁוּת שְׁיִוֵּצִיא עֵדִים וְכוּ' וְהָיָה כְּמִי

שאומר לחברו אם לא אעשה לך דבר זה תוכל לגזול אותי שאינו יכול לגזולו דמנשבע ועומד הוא בלא תגזול ולא דמי לקרע ושבנו' דהת' עשה ברשות ומשום הכי פטור אף על פי שלא הנה לו לעשות לכתחלה ונהיה לומר לו קרע אתה את שלך ואפ"ה פינון שעשה ברשות ולא נשאר בידו דבר פטור אבל הכא שאמר לו, תוכל לגזול אותי אפי' הנה אומר לו בפ' גזול אותי אין לו, רשות דלא נתן רשות אלא בתורת גזלה ונהרי הוא פאומר בתורת גזלה ינהיה בידך דחייב בהשבה וכ"ש שחוזר עתה ואומר לו שאינו רוצה שיתבע ממנו דבר דבקרע נמי אם חזר ואמר לו לא תקרע וקרע חייב וה"נ דאומר לו שיוכל להוציא עדים וללכת לשופט שיעידו שהוא חייב פינון שאינו חייב ולא נתחייב הוי גזל ואין לו רשות ללכת ולקטלו ממנו שלא כדין דהוי כמי שאומר גזול אותי כ"ש שלא אמר בפ' גזול אלא תוכל ללכת דהוי תוכל לגזול והתורה מנעו לגזול וגם לא הרשה אותו אלא להוציא עדים עליו שהוא חייב לו פי ידע פי העדים לא ילכו ואפילו שיידעו שהוא נתן לו רשות שילכו יחשבו בעצמם שלא אמר כן אלא מפני שיידע שלא ילכו עדים ואפילו שהיה אומר להם תלכו ותעידו לו שאני.

חייב לו סך מעות אין להם רשות ללכת דלא אמר להם הוי עלי עדים שאני חיי' לו אלא תלכו ותעידו לו והדברים ניפרים שהוא אינו חייב לו ולא נתחייב לתת לו ולכן אינם רשאים ללכת שאם הוא הנה רוצה לתת לו הנה נותן לו בלי שילכו הם ויעידו עליו ואפילו שהלכו והעידו ופרע לו על פיהם יש בידו לחזור ולהוציא בד"ת פינון שלא הנה חייב לו שום דבר כמו שפכתתי כ"ש שלא אמר הוא שום דבר לעדים כפי מה שבא בשאלה ואפילו שהנה אומר לו ונהיה וחוזר עתה לומר שאינו רוצה לתת לו דבר ושלא יעידו אינם רשאים לא הוא ולא הם ואפ' שנטל קנן שאם באולי לא יגמור וכו' הוי אסמכתא בעלמא דכל דאי לא קני וכמו שפכת הרב פי"א ממכירה ואפ' במעכשיו פינון שאינו במקח וממפר כמו שהביא שם בהגה"ה ונהוי נמי קנן דברים שיוכל להוציא עדים ולהביאם אל השופט שיעידו וכו' דלא הוי קנן דאינו מקנ' לו שום דבר אלא שיוכל לילך או שיוכל לעשות וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל ספ"ה מהלכות מכירה ואפ' הית' שום חייב לראובן בשטר זה מה שאינו כן פינון שהחזירו לו שמעון על יד עדי השטר כפר נתבטל השטר וכל מה שפכת בו ואין לו שום תביעה לשמעון על ראובן אפי' שלא גמר רצונו של שמעון דאף על גב דהלכה פרבנו דרשב"ג פ' גט פשוט דאין שטר מתנה מתבטל בהחזרתו לנותן היינו משום דבעי' פתיב' ומסירה פינון שקנה כפר במתנה בא' מדרכי הקנאה אבל הכא בשטר זה בא ע"י גיזומי שמעון וידע פי לא מדעתו נעשה אע"פ שלא הנה אונס איגלאי מילתא דנתבטל מעיקרו וכאלו מחל לו שעבודו פינון ששלחו על יד העדים ואמרו לו הא לך השטר פי שמעון אינו שואל ממך כלום.

גאם המבי"ט: שז קהלות עיר אחת עשו הסכמה שכל מי שבא לעיר ונולד הוא ואביו באיטליא אע"פ שאביו אביו בא מפורטוגאל או קשטיליאי או אראגון או מלכות אחר לך לקהל איטליאי ואם אביו נולד במלכות אחר מן המלכיות הנז' אע"פ שנולד הוא במלכות איטליאי לא ילך אלא בקהל של לשון בני מלכותו וכן בשאר לשונות הגוים ובשעה שחדשו הסכמ' זו מיחו בה בני קהל אראגון ואמרו שאינו מן הדין שילך לאיטליאנוש מי שהו' ידוע שהוא אראגונש או מל' אחרת מפני שנולד הוא ואביו באיטליאי: עוד טענו שקהל אחר מן הקהלות נתפטר קודם ההסכמה עם קהל איטליי

שָׂאם יבואו מאיטליי אנשי שנולדו הם ואביהם באיטליי שלא יכופו אותם על הסכמ' זו ומפני פשרה זו שלא נכנסו הם בהסכמה הודו הם בהסכמה שאם הם היו מוחים הוא ידוע שלא הייתה מתקיימת הסכמה זה בין ממוני הקהלות יצ"ו ילמדנו רבינו אם יתחייבו בני קהל אראגון להיותם שומרים הסכמה זו או לאו: תשובה על ההיא ברייתא דרשאין בני העיר להסיע על קוצותן הביא המרדכי ו"ל פ"ק דבתרא סברת ר"ת ו"ל ואחרים דדוקא בהתנו פולם מתחילה אז רשאין להסיע על מי שמעכב אבל אם לא התנו מתחילה פולם אינם יכולים בני העיר להכריח את מי שאינו רוצה למה שירצו הם וכ"ש במקום דאיכא רנוחא להאי ופסידא להו אם לא הספימו פולם לדעת אחד מתחילה בשעת הסכמ' והר"י קולון ו"ל האריה בזה בשורש קמא וקמ"ח ואפילו לדבר מצוה וכל שפן בקהל אח' שהם עדה וב"ד בפני עצמם שאין קהלות אחרות יכולים להכריחם שיקיימו הסכמתם פיון שלא נתרצו מתחילה בכף וכמו שהביא מה"ר דוד פהן ו"ל בבי"ד והכא בנ"ד ארגון הוא קהל וב"ד בפני עצמו ואיכא להו פסידא בדבר זה שאם יבוא אחד מבני לשונם שנולד הוא ואביו באיטליי ומפח ההסכמה ילך בקהל איטלייא הרי יש להם פסידא במה שהיה מתנדב צדקה לעניי קהלים ומעות לת"ת וכיניצא במצות אלו אשר הן מיוחדות לקהל שמתפלל בו האדם ואין חלק לקהלות אחרות בזה וקהל איטלייא היה לו רנוחא בזה מפח ההסכמה ולא תימא השתא אית להו פסידא לקהל איטלייא שאינו בא בקהלים דהא בלאו ההסכמה לא היה בא לקהלים פיון שהוא מלשון אחרת אף על פי שנולד הוא ואביו באיטלייא וא"כ בהסכמה זו אם הייתה מתקיימת הייתה רנוחא לקהל איטלייא ופסידא לקהל אראגון וכיון שקהל ארגון לא נתרצו מתחילה בהסכמה זו אדברבה מיחו ביה אינם יכולים להכריח בקיומ' ולא תימא דלקהל איטלייא איכא נמי פסידא בהסכמה זו אם יבא פה שום איטלייאנו שנולד הוא ואביו בארץ אחרת וילך לקהל אחר דאני אומר דלא חשיבא פסידא זו לקהל איטלייא מצד ההסכמה לגבי ק"ק ארגון שאם זה האיטלייאנו נולד הוא ואביו באשפנז אין לו לקהל אראגון בזה לא פסידא ולא רנוחא והפסידא והרנוחא הוא בין קהל איטלייא לקהל אשפנזי אבל בין קהל איטלייא לארגון הוא ידוע פי לעולם לא יבא שום איטלייאנו שהלך לארגון ונולד שם הוא ואביו פי אין שם יהודי בארגון זה שבעים שנה ואנו בטוחי' שלא יאהל עוד שם יהודי פי האל יתברך הוא מקבץ גדחי עמו ישראל לא"י בזמן קרוב ואפילו לגבי קהל איטלייא ואשפנז נראה לי דלעולם איכא פסידא לקהל אשפנז ורנוחא לקהל איטלייא בהסכמה זו פי הוא ידוע פי הוא מצוי לאשפנזים לבוא לדור לארץ איטליי' לעלות לא"י ואינו מצוי פלל לשום איטלייא ללכת לדור באשפנז ואני אומר דאפי' היה מצוי כ"כ ללכת לאשפנז מאיטליי' פמו שהוא מצוי לבוא מאשפנז לאיטלייא וכן בכל המלכות באופן שלפעמים היה פסידא לזה פמו לזה אפ"ה יקרא פסידא להאי ורנוחא להאי פי בזמן שיקרה שיבוא אשפנזי אחד שנולד הוא ואביו באיטלייא יהיה פסיד' לקהל אשפנזים מצד ההסכמה ורנוח' לקהל איטליי' מצד ההסכמה וזהו שנקרא פסידא להאי ורנוחא להבי פיון שבזמן שיש פסידא להאי איכא רנוחא להאי ואין אנחנו יודעים אימתי יבא זמן שיהיה בהפך שיהיה רנוחא למאן דהנה ליה פסידא למאן דהנה ליה רנוחא וכדאמ' בעלמא לכשיבקע הנוד ואם פן האי דאמרינו פסידא להאי ורנוח' להאי הויא רנוחא דהאי פדאמ' דומיא דההיא דכתב מהר"ם ו"ל על מס הקרקע דאיכא פסידא למאן דאית ליה קרקע ואיכ' רנוחא

למאן דלי' ליה קרקע ממאי דפרע מאן דאי' ליה קרקע אע"ג דאפשר שזה ימפור קרקעו וזה יקנהו ויהיה הפסדו והרונקא בהפך ואם פן הספמה זו בטלה לגבי קהל ארגון ואין פח ביד הקהלות האחרות להכריחם שיקיימו אותה ומי שיבא מאיטלייא אעפ"י שגולד הוא ואביו שם פיון שאם אביו בא מארץ ארגון נקרא מלשון ארגון ויגלה לקהל ארגון פפי המנהג שכל אחד הולך לקהל מבני לשונו ולא לקהל אחר נאם המבי"ט: שאלה שח ראובן היה חולה בחולי דאיתפטר מיניה והיה מדבר עם שותפו בעניניו ובכלל דבריו אמר לו בפני עדים תדע איך לזה הבחור יש לו בנקסי כף פרחי זהב ואז השיב שותפו מי הוא הבחור לוי והשיב פן יורנו רבינו אם על פי הדברים האלה חייבים יורשי ראובן לתת ללוי הפרחים הנז' או לא הואיל ולא היו הדברים דרך צנואה כמו שמצוה אדם לביתו: תשובה אין פאן טענת השטאה פיון שהי' שכיב מרע דאין אדם משטה בשעת מיתה כדאמ' בפ' חזקת ועוד דלא תבע ממנו לוי שום דבר וליכא טעמא דהשטאה אלא כשהו' תובע שיכול לומ' כמו שהשטית בי השטיתי בך וכן ליכא טעמא דהשבועה אע"ג דלא אמר תנו רב ושמואל דאמרו תרנייהו לא אמר תנו אין נותנין בפ' גט פשוט משום דכשאמר בנ"ד תדע איך לזה הבחור יש לו בנקסי כף פרחים הוי דרך הודאה וכתב הרמב"ם ז"ל פ"י מהלכות זכיה על ההיא דרב ושמואל דאם אמר דבר זה דרך הודאה ולא היה שם חשש הערמה נותנין וכן כתב הרי"ף ז"ל ס"פ ג"פ דכשאמ' דרך הודאה נותני' ומייתו תרנייהו ראיה מההיא דפר' דיני ממונות הרי שראו אביהם שהטמין מעות וכו' ואמר של פלוני הן של מעשר שני הם אם פמוסר דבריו קיימים ואם פמערים לא אמר פלום וכן בנקמי יוסף פמוסר פלום' שיגרא מהמיתה ויגרא שלא יבוא הפסד לאחרים אז אמרינו דבריו קיימים ואם פמערים כלו' שאמר אל תחשבו שכל הממון זה שלי אלא מפלוני ופלוני שהפקיד בידי ומת בלא צנואה אין חובה על היתומים להחזיר להם הממון וכו' ע"כ והכא נמי בנ"ד נראה פמוסר שהיה ש"מ והיה מדבר עם שותפו בעניניו ובכלל הדברים אמר איך לזה הבחור יש לו בנקסי כף הוי פמוסר שיגרא מן המיתה דלא קאמר אל תחשוב שכל זה הממון שלי דהוי פמערים וכן נר' בנ"ד דהוי פדרך הודאה דמכונן לאודוויי ולא בדרך שיחה הוי כמו שהביא בח"מ סימן פ"א מרבינו האי ז"ל דמי שתבעוהו בדין בחפץ פלוני והשיב אינו שלך אלא של פלוני אינו הודא' להוציא השני מידו אפילו בב"ד וכו' דכי אמרינו דאין צריך לומר אתם עדי היינו פי קא מכונן לאודוויי בהא מילתא אבל הכא שיחה בעלמא היא ולא היתה הודאה שהרי היה יכול לומר אינו שלך ולא היה צריך לומר אלא של פלוני והרבה דברים שיח' בעלמא הוא ואינו מזיק לו פלום ע"כ וכ"כ הרמב"ם פ"ו על מי שהיו אמרים עליו שהיה בעל ממון אמר אלו הייתי לא הייתי פורע לפלו' והכא נמי לא הוי דרך שיחה שלא אמר דבר זה על דבר אחר אלא דבר בפני עצמו דרך הודאה דלא הנה שייך הודאה זו למה שהיה מדבר קוד' עם שותפו עוד טעם אחר שאמר תדע איך לזה הבחור יש לו בנקסי כף פרחים והוי לשון אתם עדי פיון שאמר תדע הוי כמעידו עליו הוא והאחרים העומדים לפניו.

עוד טעם אחר שגראה מלשון השאלה ממה שאמר איך לזה הבחור יש לו וכו' שהיה שם בפניו וכן מה שהשיב לו מי הוא הבחור לוי ואם לא היה שם מאין ידע וכתב הרמב"ם ז"ל פ"ו ואם כשהודה בפניהם היה התובע עמו אינו יכול לטעון ולומר כדי להראות שאינו עשיר וכו' והואיל ואתא לידן נתרץ לשון הרב ז"ל שגראה שקשה למה שכתב

פ"י מהלכות זכיה דאם אמ' דבר זה דרף הודאה נותנין ואין פאן טענת השבעה וכאן פתב על שאמר לו דרף הודא' ולא דרף שיחה שיכול לטעון טענת השבעה אם לא פשהיה התובע עמו ואם לא נחלק בין ברי' לש"מ נוכל ולומר דהתם פ"י איירי פשהיה התובע עמו א"נ פשאמר דרף הודיה הוא יכול לטעון טענת השבעה ולא יורשיו ובפ"י מיירי בירשיו דכינו דהיה דרף הודאה אינו יכול לטעון הם טענת השבעה פי גם שלא הזכיר ראובן את לוי אין חשש בזה כינו שהזכירו השותף והוא אמר הן וכדאמ' פ' י"ג נכסיה למי הן שמא לפלו' ואמר אלא למי וכו' גאם המבי"ט ועיין שכ"ב.

שאלה שט ילמדנו רבינו לאה אמו של ראובן נשאת לשמעון ונולד לו בן ממנה ומת' ועכשיו בא ראובן בנה לתבן' חצי גדונגין' אמו משמעון בעל אמו ונמצא פתוב בשטר גדונגיא נוצרית ע"י סופר פובליקו שנשמתעבד שמעון בהזדמן החזרה להחזי' הגדונגיא ללאה אשתו או למי שתהיה ראויה מן הדין עוד הוריש יעקב אבי לאה בהיותה נשואה לשמעון את לאה ושמתי אהיותיה בשנה עם תנאי הפ"י דוקו מיסו שלא תוכלנה למכור בנכסים ואם תמות אח' מהבנות בלא בנים תירשנה השתים חברותיה ואם יהיו לה בנים זכרים ירשו הבנים חלק אפם שנה בשנה גם פי יהיו משני בעלים ואחר כך מתה לאה תחת בעלה שמעון ובא ראובן בנה לתבוע חצי מה שהוריש אבי אמה לאמה בכת הינרשה זו.

עוד נתן אבי לאה מתנת שכיב מרע קודמת לחלוקת הינרשה שתטול לאה ואחת מן השתי' אחיו' האחרו' מנכסיו עד סף אלה נחמש מאות אישקודי זהב ויכלל בסוף המתנה סוף הגדונגיא אשר קבלה כל אחד מהן ובמנה זו לא התנהמאומה לא מפידוקומיסו ולא דבר אחר וטוען ראובן בענין תביעת חזרת הגדונגיא שהוא רגילות בשטרי גדונגיאיות שעושין הלועזי' בגופן שלהם שהבעל משתעבד כפי נימוסיה' כפי משפט דין האינפירייל שבני האשה יורשי' גדונגית אפם ולא הבעל ושמעון טוען פי שטר גדונגיאית לאה אשתו משונה משאר שטרי גדונגיא הנעשוי בגופן שלהם שאלו שאר שטרי גדונגיי' רגיל הבעל להשתעבד כפי משפט נימוסין ובשטר גדונגיא זו אינו אומר פן אלא שמשתעבד להחזיר לה או ליורשיה או למי שתהיה ראויה מן הדין ויש לפרש הדברים פולם לפי משפטי תורתנו הקדושה לה אם תתאלמן או תתגרש או ליורשיה אם תמות קודם שתגבה גדונגיאית או למי שתהיה ראויה מן הדין פדין פתוב' בנין דכרין פי יש לו בנים מלאה אשתו ומאשתו ראשונה ועל זה פ' שבניה ירשו גדונגיאית אפם מוסף על חולקהון כו' יודיענו מורינו מורה צדק על שלש אלה מה יעשה ושפרה כפול מן השמים: תשובה אם הוא מנהג פשוט באותם המקומות לכתוב שטרי פתובות על ידי הערפאות ובתנאי שנהגים הם בחזרת הינרשה הוי תנאי קיי' דאפילו לפי דין תורתנו אם מתנה אדם עם אשתו בין אירוסין לנישואין תנאי שיחזור הגדונגיא קצתה או פולה ליורשי' אם אין לה בנים ממנו או לבניה שיהיו לה ממנו מהני ואפילו בלא תנאי אם יש תקנה באותו מקום בכיצא בנה שהרי תקן ר"ת שאם תמות האשה תוף שנתה שיחזור הגדונגיא לאביה וכן בתקנות מוליטולא שיחלקו הבעל והזרע שיש לו ממנה בשנה כמו שהביא הרא"ש בכלל נ"ו וכן בתקנות אלגאזיר ואע"פ שכתבו הפוסקים שאין מועיל תנאי בזה פי אם בין אירוסין לנישואין כדמוכח פרק הכותב ובפרק חזקת תקנת ציבור עדיפא ותנאי ב"ד שאני כדאמרין פרק יש נוחלין וכמו שכתב הרשב"א בתשובה דדין תקנת ציבור

פְּדִין תְּנָאֵי ב"ד וְכִמוֹ שֶׁהֵבִיא כָּל זֶה ה"ר שְׁמֵעוֹן בַּר צְמַח בְּפִי הַתְּקֵנָה שֶׁל אֶלְגַּאזִיר וְנִרְאָה כִּי הֵטַעַם הוּא כִּי עַל הַסֵּתֶם כְּנֻנַת מִתְקַנֵּי הַתְּקֵנָה הוּא שֶׁתְּחִיל תְּנָאֵי הַתְּקֵנָה בְּזִמְנָה הִרְאִי לְחִיל וְהוּא בֵּין אִירוּסִין לְנִשְׁוֹאִין וְאִם כֵּן בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ אִם נִהְגוּ בְּאוֹתָם הַמְקוּמוֹת בְּתֵנָאֵי הַפְּתוּבוֹת שֶׁיִּחְזְרוּ הִירְוֹשָׁה לְבְנֵי הָאִשָּׁה הַתְּנָאֵי הוּא קֵיָּים וְדָנִין עַל פִּיהֶם אֶפְיָלוּ שֶׁהוּא פְּתוּב בְּכַתְּבָם וּבְלִשׁוֹנָם דְּשִׁטְרוֹת הָעוֹלָיִם בְּעֶרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם כְּשֶׁרִין חוּץ מִשְׁטְרֵי מִתְּנָה לְהֶרְמַב"ם ו"ל וּלְבַעַל הָעֵיטוֹר וּלְהֶרְמַב"ן וְהֶרְשֵׁב"א ו"ל אֶפְיָלוּ שְׁטְרֵי מִתְּנָה כְּשֶׁרִין כְּשִׁמוּאֵל דְּאָמַר דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא כְּמוֹ שֶׁפְּתַב בְּעַל הַמַּגִּיד מִשְׁנָה שֶׁם וְהִרְיָב"ש תְּשׁוּבַת ר"ג וְתַצ"ג פְּתַב שֶׁפְּתַבו הֶרְמַב"ן וְהֶרְשֵׁב"א ו"ל וְכָל הָאֲחֵרוֹנִים דְּתִירוּצָא בְּתָרָא לָא פְּלִיג אֲדִשְׁמוּאֵל דְּנִדְאֵי הַלְכְּתָא כְּנֻנְתִּיהָ דְּדִינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא וּכְתַב בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה שֶׁהִסְכִּימוּ הָאֲחֵרוֹנִים ו"ל לְהַכְשִׁיר כָּל שְׁטְרֵי מָמוֹן הָעוֹלָיִן בְּעֶרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם וְעַלֵּיהֶם אָנוּ סוֹמְכִי וּבְחֻשׁוֹן מִשְׁפָּט סִימָן ס"ז הֵבִי דְּבָרֵי הָרָא"ש ו"ל שֶׁאִם הִנְהִיג הַמְּלִיךָ שְׁלֹא יַעֲשֶׂה שׁוּם שְׁטֵר אֲלֵא בְּפְנֵי הָעֶרְכָּאוֹת אֲזֵי הָיוּ כָּל הַשְּׁטְרוֹת כְּשֶׁרִין אֶפְיָלוּ שְׁטְרֵי מִתְּנָוֹת וְהוֹדְאוֹת מִשׁוּם דִּינָא דְּמַלְכוּתָא וּבְנִדּוֹן דִּינָא נִרְאָה שֶׁהוּא תְּקֵנָה וּמְנַהֵג עַל פִּי הַמְּלָכוֹת וְכִמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּשִׂאָלָה כְּפִי מִשְׁפָּט דַּת הָאִינִפִּירִיִּל שֶׁיִּכְתְּבוּ כָּל שְׁטְרֵי כְּתוּבוֹת בְּכַתְּבָם וּלְשׁוֹנָם וּבְתֵנָאֵי שְׁלָהֶם וּמִהֲנֵי אֶפְיָלוּ בְּשְׁטְרֵי מִתְּנָה אֶפְיָלוּ לְדַעַת הֶרְמַב"ם וְהָרָא"ש שֶׁפּוֹסְלִין בְּשְׁטְרֵי מִתְּנָה כִּינּוֹן שֶׁהֵם דְּבָרִים נְהוּגִים מִדִּינָא דְּמַלְכוּתָא וְהָרִי הִצְדָּקָא אֲשֶׁר הִזְיָה נְהִיג בְּכָל מַלְכוּת אֲרָם שֶׁהוּא שְׁטֵר מִתְּנָה לְאִשָּׁה וְהוּא פְּתוּב בְּעֶרְכָּאוֹת וְהָיוּ דְּנִים עָלָיו לְהוֹצִיא מִן הַבַּעַל וְכִמוֹ שֶׁהֵבִיא הִרְיָב"ש ו"ל תְּשׁוּבָה צ"ו וְאִנִּי אֹמֵר דְּשְׁטְרֵי כְּתוּבוֹת הַנְּעֻשִׂים בְּעֶרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם הָיוּ כְּשֶׁרִין מְכָר וְהִלְוָה שֶׁהֵם כְּשֶׁרִין לְכוּלֵי עֲלָמָא כִּינּוֹן שֶׁעִיקָר שְׁטֵר הַפְּתוּבָה הַנְּעֻשָׂה בְּפְנֵיהֶם הוּא כְּמוֹ חוֹב שֶׁמוֹדָה הַבַּעַל שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ סֹף מַעוֹת בְּנִדּוּנֵיהֶם וְהוּא חַיִּיב לְפָרוּעַם לָהּ לְכַשְׁתַּתְּגַרְשׁ אוֹ תַתְּאַלְמָן גַּם הַתְּנָאִים שְׁכּוֹתֵבִים בּוֹ שֶׁיִּחְזְרוּ הִירְוֹשָׁה לְיִוְרְשֵׁיהָ אוֹ לְבְנֵיהָ מִמֶּנּוּ הוּא קֵיָּים כִּי עַל תְּנָאֵי כָּהֵן הוּא מְקַבֵּל חוֹב הַנְּדוּנֵיהֶם וְעוֹד דְּהָיוּ נְמִי כְּשֶׁטֵר שְׁוֹתְפוֹת בֵּינֵיהֶם דְּכָשֶׁר כִּינּוֹן שֶׁיֵּשׁ לְשִׁנְיָהֶם זְכוּת בְּאוֹתוֹ שְׁטֵר וְכִמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי בְּתְשׁוּבָה אַחֲרַת וּבְמִקוּמוֹ שְׁנוּהִגִים מְנַהֵגִי כְּאֵלּוּ מִצַּד הַתְּקֵנָה אֶפְיָלוּ שֶׁלֹּא נִכְתַּב תְּנָאֵי זֶה בְּכַתְּבוֹתָהּ וְלֹא נִכְתַּב סֵתֶם שֶׁיִּהְיֶה נִדּוֹן ע"פ הַתְּקֵנָה הוּא נִדּוֹן עַל הַסֵּתֶם כְּמוֹ אוֹתָהּ תְּקֵנָה כִּי כָּל הַנּוּשָׂא ע"פ מְנַהֵג הַנְּהוּג בְּעִי' בְּעַנְיָן הַנִּשְׁוֹאִין הוּא נוּשָׂא וּמֵה שֶׁטָּעַן בְּעַל הָאִשָּׁה כִּי שְׁטֵר נְדוּנֵיהֶם זֶה מִשְׁנֻנָּה מִשְׁאָר שְׁטְרֵי נְדוּנֵיהֶם שֶׁרְגִיל הַבַּעַל לְהַשְׁתַּעֲבֵד כְּפִי מִשְׁפָּטִי נִימוּסִיהֶם וּבְשֶׁטֵר נְדוּנֵיהֶם זֶה כְּתוּב שֶׁנִּשְׁתַּעֲבַד הַבַּעַל לְהַחֲזִיר לָהּ אוֹ לְיִוְרְשֵׁיהָ אוֹ לְמִי שֶׁתְּהִיָּה רְאוּיָהּ מִן הַדִּין וְאֹמֵר שֶׁיֵּשׁ לְפָרֵשׁ תְּנָאֵי זֶה כְּפִי מִשְׁפָּטִי תוֹרַתִּינוּ הַקְּדוּשָׁה לָהּ אִם תַּתְּאַלְמָן אוֹ תַתְּגַרְשׁ אוֹ לְיִוְרְשֵׁיהָ אִם תְּמוֹת קוֹדֶם שֶׁתְּגַבֵּה אוֹ לְמִי שֶׁתְּהִי' רְאוּיָהּ מִן הַדִּין לְעַנְיָן כְּתוּבָתָהּ בְּנִין דְּכָרִין אֲנִי אֹמֵר כִּי הַפּוֹת' בְּכַתְּבֵי נוּצְרֵי וּבְלִשׁוֹנוֹ אֵינּוּ מְכוּוִּין לְכַתּוֹב אֲלֵא כְּפִי נִימוּסִיהֶם הַנְּהוּג בְּכָל שְׁטְרֵי הַפְּתוּבוֹת שֶׁל הַיְּהוּדִים הַנְּכַתְּבוֹת עַל יָדָם וְכֵן לְשׁוֹן זֶה הוּא מוּכָן כְּפִי מְנַהֵג שְׁאָר שְׁטְרֵי כָּל נְדוּנֵיהֶם שֶׁל אוֹת' הַמְקוּמוֹ לְהַחֲזִיר לָהּ כְּמוֹ שְׁפִי הוּא אִם מֵת אוֹ גִּירָשָׁה אוֹ לְיִוְרְשֵׁי' לְעַנְיָן הַחֲזָרָה בְּלֹא זְרַע כְּפִי הַתְּנָאֵי הַנְּהוּג בֵּינֵיהֶם שֶׁחֲזָרוּ לְאֲבִיהָ אוֹ לְאֲחִיהָ קִצַּת הַנְּדוּנֵיהֶם כִּי אֵלּוּ הֵם יוֹרְשֵׁיהָ הַיְּדוּעִים עִתָּהּ אוֹ לְמִי שֶׁתְּהִיָּה רְאוּיָהּ מִן הַדִּין הֵם הַבְּנִים הַבָּאִים אַחֲרֶיהָ כִּי לָהֶם רְאוּיָהּ מִן הַדִּין וְלֹא לְיִוְרְשֵׁיהָ אֲבִיהָ וְאֲחִיהָ אוֹ לְהַפְּדֵי יוֹרְשֵׁיהָ הַבְּנִים לְמִי שֶׁתְּהִיָּה רְאוּיָהּ מִן הַדִּין אֲבִי' אַחֲרֵי הַבְּנִים אוֹ נְפָרֵשׁ לְיִוְרְשֵׁיהָ קְרוֹבִים יְדוּעִי' בְּנִים אוֹ אָב וְאֲחִים אוֹ לְמִי שֶׁתְּהִיָּה רְאוּיָהּ מִן הַדִּין הַקְּרוֹבִים

בְּחֻקִים מֵאֵלֹהֵי שָׁמַיִם יְדוּעִים לְכָל שָׁהֵם יוֹרְשִׁים עַד אֲשֶׁר יִבְרְרוּ בְּדִין מִשְׁמוּשׁ נִחְלָה מִיַּעֲקֹב אֲבִינוּ לְדַעַת מִי הוּא הָרְאוּי לְיִרְשׁ יְהִיָּה מִה שְׁיִהְיֶה הוּא בְּרוּר וּמוּכָן בְּלִשׁוֹן זֶה חֲזוֹר הַגְּדוּנִי לְכַשְׁתְּמוֹ הֵיא כְּפִי הַנִּימוּס הַנְּהוּג וְכֵן מוֹכִיחַ הַלְשׁוֹן הַפְּתוּב בְּהַזְדַּמֵּן הַחֲזָרָה לַהַחֲזִיר הַגְּדוּנִיָּא לָהּ אוֹ לְיוֹרְשִׁיָּהּ וְכוּ' וְלִשׁוֹן חֲזָרָה הוּא בְּמִיתַת הָאִשָּׁה שְׁתַּחֲזוֹר לְיוֹרְשִׁים מִפְּתַח הַתְּנַאי כִּי מִה שְׁהֵיא גּוֹבָה פְּתוּבָה בְּמִיתַת בַּעֲלָהּ אוֹ בְּגִירוּשִׁין לֹא יִקְרָא חֲזָרָה אֲלֵא פְּרַעוֹן חוֹב וְאֲנִי אוֹמֵר כִּי אֶפְשֶׁר בְּכַתוּב' זֹו שְׁפִוּנוּ לְבָאָר וּלְקַיֵּי' תְּנַאי זֶה כְּפִי הַדִּין בְּלִי חוֹלֵק כִּי מִה שְׁפְתוּב בִּשְׂא' פְּתוּבו' הַנְּהוּגוֹת בְּאוֹתוֹ מְלָכוֹת בְּגוּפָן שְׁלֵהֶם שְׁפוֹתְבִים שְׁהַבְעֵל מִשְׁתַּעֲבֵד כְּפִי נִימוּסֵיהֶם וְכוּ' שְׁבְנֵי הָאִשָּׁה יוֹרְשִׁים פְּתוּבַת אִמָּם וְלֹא הַבְעֵל הוּא כְּמַתְנֵה עַל מִה שְׁפְתוּב בַּתוֹר' שְׁהַבְעֵל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ שְׁאִין תְּנַאוּ קִיָּים אַחַר נִישְׂאִין וְלִכְּן פְּתוּב בַּתְּנַאי פְּתוּבָה זֹו שְׁיַחֲזוֹר הַבְעֵל הַגְּדוּנִיָּא לְיוֹרְשִׁיָּהּ כִּי הוּא הַיּוֹרֵשׁ מִדִּין תּוֹרָה וְהוּא בַּעֲצָמוֹ רָצָה לַהַחֲזִיר' מִפְּחוֹ לְיוֹרְשִׁיָּהּ וְאֶפְיָלוֹ הִיָּה מַתְנֵה אַחַר נִישְׂוֹאִין וְכִמוֹ שְׁפְתַב הַר"ן ו"ל פֶּרֶק הַפְּתוּב עַל הֵהִיא דִּירוּשְׁלָמִי אִין מִיתַת בְּלֵא בְּנֵי תַהֲדַר לְבֵי נִשְׂאָ תְּנַאי מְמוֹן הוּא וְקַיֵּי' וּמְכַל זֶה נִשְׁמַע דִּישׁ לוֹ דִּין לְרֵאוּבֵן לְחֻלּוֹק בְּנִדְוִנְנִית אִמוֹ עִם אָחִיו מֵאִמוֹ וְעַל דְּבַר מִה שְׁהוֹרִישׁ יַעֲקֹב לְלֵאָה בַּתּוֹ וְלִשְׁתֵּי אַחִיוֹתֶיהָ בְּשָׁנָה עִם תְּנַאי הַפְּיִדוּקוּמִסוֹ שְׁלֵא תוּכְלָנָה לְמַפְּוֹר בְּנִכְסִים וְאִם תְּמוֹת הֵא' בְּלֵא בְּנִים פְּתוּבָה לְאַחִיוֹתֶיהָ נִרְאָה דָּאִם הִנּוּ דְרָף מַתְנֵה מֵהַיּוֹם וְלֵאחַר מִיתָה שְׁחֻלֵק כָּל נִכְסֵיוֹ לְשִׁלְשַׁת בְּנוֹתָיו אֶפְיָלוֹ לְדַעַת הַר"ם מִבְּ"ז וְהַר"א שׁ שְׁפוֹסְלִין בְּשִׁטְרֵי מַתְנֵי הַיָּינוּ מִשׁוּם דְּבִשְׁטַר לֹא קִנֵּי אֲבָל אִי פְּתוּב בּוֹ שְׁנִטְל קִנְיָן פְּרֵאוּי מַעֲכָשׂוֹ קִנֵּי מִצַּד הַקִּנְיָן וְשִׁטְר רֵאָיָה בַּעֲלָמ' כְּדִין מְכַר דְּמִדְּיָהִיב זֹוִי קִנֵּי וְשִׁטְרָא רֵאִי בַּעֲלָמָא כְּדֵאֲמַרִי פ"ק דְּגִיטִין וְלְדַעַת הַרְמַב"ן ו"ל וְהַאֲחֵרוּנִים אִפִּי' שִׁטְר מַתְנֵה בְּלֵא קִנְיָן קִנֵּי מִשׁוּם דִּינָא דְּמַלְכוּתָא וְהוֹרְמָנָא דְּמַלְכָא וְכִמוֹ שְׁהַבְּאִתִּי לְמַעֲלָה וְכֵן אִם הַמְּלָךְ הַנְּהִיג שְׁלֵא תַעֲשׂ שׁוּם צְוָאָה כִּי אִם בְּכִנֵּי הַעֲרַפְאוֹת אֶפְיָלוֹ שִׁטְרֵי מַתְנֵה פְּשָׁרִין כְּמוֹ שְׁהַבְּאִתִּי לְמַעֲלָה ג"כ וְגַם כִּי לֹא פוֹרֵשׁ מַתְנֵה זֹו אוֹ הוֹרְשָׁה זֹו עַל אִיזוֹ נִכְסִים הִיוֹ אֲלֵא שְׁתִּירְשָׁנָה הַשְׁלִשָּׁה אַחִיוֹת בְּשָׁנָה אִם דְּרָף מַתְנֵי הִיָּה וְהִיוֹ קַרְקַעוֹ' בְּכָלֵל נִכְסֵיוֹ נִקְנֵי' הַקַּרְקַעוֹ' מִדִּין קִנְיָן הַשִּׁטְר עֲצָמוֹ וְכִמוֹ שְׁפְתַב הַרִיב"ש ו"ל בַּתְּשׁוּבַת ר"ג אֲבָל הַמְּטַלְטְלִים לֹא קִנְיָה אֲלֵא אִם כֵּן יְהִיו צְבוּרִים בְּקַרְקַעוֹתָיו לְדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל דְּלֵא פְּהַרְאָב"ד ו"ל דְּבַצְבוּרִין נְמִי בְּעֵי אֲגַב וְאֶפְיָלוֹ בְּלֵא צְבוּרִין נְמִי מֵהַיָּי לְדַעַת הַרְמַב"ם וְהַרְשָׁב"א וְכָל הַאֲחֵרוּנִים ו"ל דְּמַכְשָׁרֵי אֶפְיָלוֹ בְּשִׁטְר מַתְנֵה וְאֶפְיָלוֹ לְהַרְמַב"ם וְהַרֵא"ש ו"ל אִם הַנְּהִיג הַמְּלָךְ וְכוּ' וְכִמוֹ שְׁפְתַבְתִּי לְמַעֲלָה וַא"כ יְהִיו גּוֹף הַנִּכְסִים שְׁלֵ הַבְּנוֹת בְּחִיָּו וְהַפְּירוֹת לוֹ עַד שְׁיָמוּת וְיִהְיֶה הַכָּל שְׁלֵהֶן כְּמֵהַיּוֹם וְלֵאחַ' מִית' וְאֶפְיָלוֹ שְׂאֲמַר בְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁה שְׁתִּירְשָׁנָה שְׁלִשְׁתָּן בְּשָׁנָה לְאַחַר מוֹתוֹ אִם חֻק הַמְּלָכוֹת הוּא שְׁיִהְיֶה דִּיבּוּרוֹ קִיָּים בְּכַתִּיבָה זֹו הוּא קִיָּים מִשׁוּם דִּינָא דְּמַלְכוּתָא כְּדֵאֲמַרְן לַעֲיֵל: וּמִה שְׁהַטִּיל תְּנַאי שְׁלֵא תוּכְלָנָה וְכוּ' תְּנַאי שְׁבַמְמוֹן הוּא וְלֹא מַפְנֵי תְּנַאי זֶה יֵשׁ שׁוּם גְּרַעוֹן בְּמַתְנֵי' וְכִמוֹ שַׁכְת' הַרִיב"ש ו"ל בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה עַל מִי שְׁהַתְנֵה שְׁלֵא תוּכַל בַּתּוֹ לְמַפְּוֹר עַד שְׁתַּהֲא בַת כ"ה שְׁנָה וּמִה שְׁהַתְנֵה שְׂאִם תְּמוֹת הַאֲחַת בְּלֵא בְּנִים שְׁתִּירְשָׁנָה אַחִיוֹתֶיהָ הִיוֹ כְּנִכְסֵי לָהּ וְאַחֲרֶיהָ לְפָלוֹ' דָּאִין לְשַׁנֵּי אֲלֵא מִה שְׁשִׁיר הַרֵאשׁוֹן וְאִם רֵאשׁוֹן רֵאוּי לְיִוֹרְשׁוֹ אֲמַרִי' דָּאִין לְשַׁנֵּי כְּלוּם וְאֶפְיָ' בְּשַׁנֵּי נְמִי רֵאוּי לְיִוֹרְשׁוֹ כִּי הֵכָא כְּתַב הַרְבַּ בַּעֲלֵ מַגִּיד מְשָׁנָה בְּשֵׁם הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א ו"ל רֵאשׁ פֶּרֶק י"ב מֵהַמְּלָכוֹת זְכִיָּה דָּאִין לְשַׁנֵּי כְּלוּם אֲלֵא דָּאִיכָא לְמִימַר דְּהַיָּינוּ כְּשִׁהַשְׁנֵי רֵאוּי לְיִוֹרְשׁוֹ לְמוֹרִישׁ אֲבָל אִם רֵאוּי לְיִרְשׁ גַּם אֶת הַרֵאשׁוֹן כִּי הֵכָא דְּהַשְׁלִשָּׁה אַחִיוֹת הֵן יוֹרְשׁוֹת אוֹתוֹ וְאח' מוֹתוֹ

יורשות זו את זו דבריו קנימים דבלאו תנאי אם מתה האח בלא בנים אחיותי יורשות
פינן שאין פאן אחים ולא ורעם ובלאו תנאי נמי אם יש להן בנים הם יורשים בנ"ד דהוי
מתנת פריא דדבריו קנימין כמו שפכת הרמב"ם ו"ל סמוך לזה אבל הפריא אין לשני
וכו' בין שהאחד יהיה ראוי ליורשו כו' וכן פתב הרשב"א ו"ל ואם היה נדון זה בלשון
ירוש' ממש כפשט הלשון שפכת בשאלה פתב הרמב"ם בתחלת פרק זה אבל הפריא
אין דבריו קנימין ובעיא דלא איפשיט' היא וכתבו דלא עבדינן בה עובד' וכמו שפכת
בעל המג' משנה ו"ל אלא שרשב"ם ו"ל פתב הילכה מספקא נאי תפס תפס כמו שהביא
בהג"ה פ"ק ששי מהלכות נחלות ושפן פתב ראב"ה והכא הרי תפסה והחזיקה כבר
במה שהוריש לה אביה ואף על גב דבעלה קודם בירוש'ה הכא דאמר ואחריה לפלו' הוי
כמאן דאמ' ואחריה ליקני בעל לא ליקני כדאמרי' בגמרא פרק מי שהיה נשוי עלה דהיא
דאביי וכמו שפכת הרמב"ם ו"ל פרק י"ב מהלכות זכיה וכ"ש הכא דאחריה הוי יורש
דידה אחר מותו דהווי אחיות או בנים דממילא בלא תנאי הווי יורשו' אי לא היתה נשואה:
ומה שפכת הרשב"א ו"ל תשובת תש"ד דשכיב מרע שהוריש נכסיו לבתו כבר זכתה
הבת וכו' ואין האב רשאי להתנות עליה וכו' היינו במתנת שכיב מרע ולא במתנת פריא
כי הכא ומה שהטיל תנאי שאם יהיו לה בנים זכרי' ירשו הבנים זכרים חלק אמם בשנה
גם כי יהיו משני בעלי' נר' דהוי כמקנה לדבר שלא בא לעולם דאינו קונה אם נולדו
הבנים אחר כך אלא שנר' כי בנדון זה כבר היו הבני' בעולם או אחד מהם ומה שפכת
בתנאי ואם תמות אחד מהבנות בלא בנים תירשנה השתים ירצה לומר שאם בשעת
מימת אחד מהן לא יהיו לה בנים שכבר מתו שתירשנה האחיות ואם יהיו לה בנים כלומר
שיהיו בניה בחיים בשעת מימתה ירשו חלק אמם שנה בשנה וכן יתקיים לשון אם יהיו
לה בנים אם בשעת המתנה לא נולד עדיין הבן מבעלה השני כי לכה פינן הוא באומר
גם כי יהיו משני בעלים ואז לא יהיה לו חלק לבן בעלה השני מפני שאין אדם מקנה
לדב' שלא בא לעול' דאפילו בבנו דאמרי' דדעתו של אדם קרובה אצל בנו וקנה כשלא
בא לעולם היינו במזפה לעוב' שבמעיי אשתו כר' יוחנן דאמר הכי פרק מי שמת וכמו
שפכת הרמב"ם ו"ל פרק כ"ב מהלכות מכירה ואפילו היה המצנה פריא כמו שסתם הרב
ו"ל וכמו שהביא הרב בעל מגיד משנה ו"ל שם אבל אם לא נתעברה אמו לא והכא
אפילו נתעברה נראה דלא קנה דדוק' בנו הוא דאמרי' דדעתו של אדם קרוב' אצלו ולא
בן בנו או בן בתו כי הכא דאין אדם מקנה לדבר שלא בא לעול' הלכת' הוא ובבנו גופיה
הוא דמפקי ליהמהלכת' משום דאדם קרוב אצל בנו ולהכי אמרי' הבו דלא לוסוף עלה
כדאמרי' בעלמ' אלא דיש לדקדק ולומ' דכיון שאמר קודם שאם תמות הא' בלא בנים
שתירשנה השתים הרי קנו הן מעכשיו גוף הנכסים אפילו במקו' בעל כדאמר לעיל
והפירות לאחר מימה וכשנולד בן לא מהן ממילא ירש את אמו וכ"ש כי לאה זו אמו
של ראובן זכתה בחלק שליש הנכסים להוריש לבנה המצוי כבר מבעל' הראשון ונסתלקו
כבר אחיותיה מירוש'תה בחיי בנה וכשנולד בנה האחר מבעלה השני ומתה היא פינן
שנסתלקה כבר מבעלה כל הירוש'ה על ידי בן הראשון עכשיו שמתה ויש לה שני בנים
ירשו שניהם ומה שפכת ואם יהיה לה בנים זכרים אפילו לא יהיה לה אלא בן א' זכר
נמי הוא מוריש אותו הכל ולא לבעל ולא לאחיות ולא פתב בנים אלא לומר דאפילו
שיהיו משני בעלים ולא תימא סוף סוף הנער היולד ירש הכל והנולד אחר כך הוי מקני

לדבר שלא בא לעול' דלא היא דכוננתו היתה דבבן או בנים הנה מסלק בעלה ואחיותיה מירושלה לא שישלך לבן אחר שיולד אחר כה דממילא יורש בדין פשמתה כיון שהיו לה שני בנים דבבן הראשון נסתלק ירושת הבעל ואם יהיו לה בנים אחרים גם כן פולם יורשי' אותה ונר' דמהאי טעמא נמי מהני תנאי שיירשו הבנים גדוניאית אמם ולא הבעל אף על פי שלא באו לעולם משום דאינו מקנה מעיקר' למי שעת' להנולד אלא לאשה ע"מ שיירשנו בנה אחר כה א"נ יש לומר התם משום דתקנת ציבור היא כמו תנאי ב"ד חיילה נמי אפילו במי שלא בא לעולם: ועל דבר מתנת שכיב מרע שתטול לאה ואח' מהשתים אחיות מנכסיו עד סף אלה וחמש מאות אישקודי זהב ונוכלל בסוף המתנה סוף הגדוניה' שלקחה כל אח' מהם כבר נר' כי מתנה זו סותרת המתנה או ההורש' הא' שהוריש' את שלשתן בשי' והפידוקומיסו שלא תוכלנה למפן' ושתירשנו האחיות זו את זו אם לא יהיו להן בני' ולפי הדין נר' שלא הנה יכול לבטל מה שעשה קודם כיון שהוא קיים בדינינו או בדיניהם ואנו מקיימי' אותם משום דינ' דמלכות' כדאמר' לעיל ואם לא הנה קיים אלא משום דינא דמלכות' ויהנה הדין ביניהם שיוכל לחזור בו אח"כ ממה שהוריש או נתן קודם הנה נר' שיהנה נידון על פי מה שעשה אח"כ ולא תקבלנה השתים כי אם אלה וחמש מאות אישקודי כל אחד ונוכלל בהם.

מה שלקחו קודם בגדוניה ונאח' תקח כל האלה ות"ק מהעזבון ומה שישאיר ילקו ביניהם ואין כאן תנאי הפידוקומיסו ולא תנאי שתירשנה האחיות וכו' וא"כ מה שקבלה לאה מעזבון אביה יותר מגדוניהה שהנה לה מקודם הן לה כנ"מ ותירשנה בעלה ולא בניה ולא ירשו בניה אלא סוף הגדוניה כמו שהתנו בשטר נצרי כמו שכתוב למעלה אף מה שנר' נכון הוא שאם אנחנו דני' ענין זה משום דינא דמלכותא ובדיניהם יכול לחזור בו הנותן או המוריש ממה שכתב קודם ולכתוב באופן אחר כשהוא בריא או ש"מ שלא תהיה חזרתו ממה שכתב קודם אלא במה שפי' שמיעט ירושת השת' אחיות במה שיוכלל מה שלקחו בגדוניה בכלל האלה ות"ק אישקודי לא במה שפי' קודם וסתם עתה בתנאי הפידוקומיסו וירושלה האחיות כי עתה סמך על מה שפי' קודם ולא דבר ופי' אלא על מה שחזר בו והוא ענין שיוכללו הגדוניהות באלה ת"ק אישקודי ולפי זה כל חלק שהג' ללאה הנז' מעזבון אביה במתנת שכיב מרע זו לא יירשנה בעלה אלא בניה ירשו גדוניה אמן וגם זאת הירושלה או המתנ' שזכת' בנכסי אביה כפי מה שכתוב בשטרות הפתובים בגופן שלהם וכמו שכתבתי למעלה ועל זאת התביעה של ראובן הרשה את יהודי א' לתבוע בתביעות הנז' בעדו והלה שם ולקחו שני חכמים לדיינים והם דנו על הפל שהנה פטור בעל האשה מלפרוע לראובן שום דבר לא מהגדוניה ולא מהירושלה או מהמתנה אלא שהם עצמם כתבו כי לא היו סומכים על מה שפסקו אם לא יחתום ויסכים בפסקם רב אחד מפורסם באותו גליל ואותו הרב ראה הפסק ולא חתם בו ואמר כי לא הנה רוצה להטפל בענין וכראות המורשה כי הנה ספק בפס' השתדל לעשות פשרה ולקחו שני פשרנים ונתחייבו המורשה ובעל האשה לקיים מאמרם והם כתבו כי הנה קרוב שהנה בעל האשה פטור בדין ועל זה עשו פשרה בקכ"ה אישקודי על תנאי שהמורשה יתן ערבות שיתרצה ראובן וישלח להם שוכר על הפל וגם בעל האשה כתב למורשה כי לא הנה מחשיב אותו בדין זה שנתראה שהנה סומך על פסק החכמים ואז בא המורשה ולא נתרצה ראובן בפשרה ההיא והראה לפני פסק החכמים הדיינים יצ"ו ולא הסכימה דעתי

לדעתם וכתבתי לפי דעתי כי יש זכות לראובן בתביעות הנז' כמו שפתיבתי למעלה ובהיות פסק זה אמתי נר' לי כי הפשרה נתבטלה כי היתה בטעות בתשבבם שלא היה שום דין לראובן באותם התביעות כמו שפתיבו אותם התכמים כי כן רמזו הם ובעל האשה כמו שפתיב למעלה וא"כ הפשרה בטעות ותחזור ותבטל פדגמרין מההיא עובדא דהנהו גינאי פ"ק דגיטין דמינה ילפינו בכל קנין בטעות דחוזר דבבציר מהא פתיב רב אלפס דמי שחיבובו ב"ד שבועה ועשה פשרה ואח"כ ראו ב"ד כי לא היה חיב שבועה כי אם חרם סתם דיכול לומר אלו הייתי יודע שלא הייתי חיב שבועה לא הייתי עושה פשרה דהנה ליה קנין בטעות וחוזר מההיא עובדא דהנהו גינאי כמו שהביא בפסקי רבנן סימן רנ"ג וכן פרק חזקת אמרינו דמחילה בטעות לא הויא מחילה גבי רב ענן שקל בידקא בארעא ואם כן בנדון זה גם כן יחזור הדין לסיני עוד איבער פי לאה אמו של ראובן עשה שטר מתנה מפל נכסי ירושתה לבנה שיש לה מבעלה שמעון השני מתנת בריא ככל משפטי מתנות פתקנת חז"ל ונראה דאין מתנה זו קיימת דאע"ג דמתנת בריא היא פיון דהיא בנכסים שנתן לה אבי' במתנת בריא בתנאי שירשו אותה בניה אפי' משני בעלים הוי ליה כמי שאמר נכסי לה ואחריה לפלו' דאין לשני אלא מה ששייר ראשון בין שהיה אחר ראוי לירשו ובין שלא היה ראוי לירשו כמו שפתיב הרב ז"ל פ' י"ב אבל הברי' שנתן וכו' דהא דאמרי' אין לשני אלא מה ששייר ראשון ושם מכר ראשון או נתן אין שני מוציא מידו היינו כשם מכר או נתן לאחר אבל מכר ראשון או נתן לבנו או לאחד מירושיו לא עשה פלוס פדאמרי' בפ' יש נוהלין אמר רב אפי' רשפ"ג לא קאמר וכו' אלא באחר אבל לעצמו לא ופירש הרמב"ם ז"ל למי שהוא ראוי לירשו שהוא בעצמו דכשאין יכול לתתם לבניו או לירושיו אעפ"י שיכול לתתם לאחרים וכרשפ"ג אין אדם חוט' ונותן לאחרים וכמו שפתיב הרב בעל המ"מ שם והכא בנ"ד האב נתן לבתו בתנאי שיתתן לשני בניה נהנה ליה כמי שאמר לבתו ואחריה לפלו' ולפלו' בניה דהוי חצי לזה וחצי לזה וא"כ אינה יכולה היא לתת חלק הא' לשני דאם היתה נותנת לאח' ודאי דלא היה יכול בנ' להוציא מידו דאין לשני אלא מה ששי' ראשון פדאמרי' אכל פיון שנתנה לבנה האח' שהוא יורשה הוי פלעצמו ולא עשה פלים פדאמרי' ואם היתה מתנה זו בלשון ירושה אע"ג דלא עבדי' בה עובדן דספקא הוא פדאמרי' לעיל הרי תפסה והחזיקה במה שהניח לה אביה בלשון ירושה ותפסתה תפסה פדאמרי' לעיל ונהרי מה שהגיע לחלקה מוחז' בידין עם התנאי שהתנה אביה שירשו הבנים חלק אמם דמשמע לשניהם בשוה ואין פח ביניה לתת לבנה האחר החלק שיגיע אחריה לבנה האחר כמו שפתיבתי.

ואע"פ שחזר בו ממתנה זו במה שעשה מתנת ש"מ בלי תנאי הפידקומיס כפר פתיבתי למעלה שלא היה יכול לחזור בו אם נעשי' המתנ' הא' פהוגן על פי מנהג המלכות וגם שהיה יכול לחזור בו לא חזר כי אם בסוף הירושיה או המתנה שלא תטלנה בשוה לא מן התנאי שבניה ירשו אחריה וא"כ לא היתה יכולה לתת חלק המגיע לבנה הא' לבנה האחר ומתנתה בטלה נאם המבי"ט: שי נזקקנו לבקשת ועקת הר' יוסף מלודי על ירושה אשר נפלו לו בארץ מרחק זה כמה שנים ושלח מורשה להוצאתו והוכרח לעשות פשרה עמהם בדבר מועט והניחה ובא לו ומפני שהמורשה הנז' רוצה ללכת לשם לפקח על ירושתו דרש ממנו שגראה כל מה שעש' עם המורשה שלו בין בדין בין בפשרה אם היה הוא

רשאי לחזור ולתפוע דינו מחדש ועל זה נר' לנו לשמוע דבריו ולראות הפסק שהביא משם המורש' שלו ושטר הפשרה אם יכול הוא עדיין לחזור ולתפוע תבועתו מחדש כי רב המרחק בקצוני ארץ ואם לא יהיה לו דין למה ילך להטריח גופו ולהוציא ממנו וראינו דבריו דברים של טעם ועיינונו בספק דין אשר כתבו חכמי מודינא לפטור את הנתבע מפל התביעות ואינו נכון בעינינו וכמו שהוא כתוב אצלנו באנרף על מה שסדרו החכמים הנזכר תכן ותופס הכתוב והשטרות שנעשו על ענין זה בגופן של גוים אשר עליהם דנו הם מה שדנו ועליהם אנו באים לדון כפי מה שהראונו מן השמים ועלתה הסכמתנו ביחד כי כר' יוסף יש לו דין ליקח חצי נדונית אמו שהם חצי תתקנ"ח אישקודי כמו שכתב בשטר הנדונית בגופן שלהם ויש להכשירם לא מטעם שכתבו הם אלא מפני שנהגו לסמוך עליהם באותו הגליל וכמו שכתבו הרשב"א והריב"ש ו"ל מההי' דסיטומתא: וגם מטעם המלכות המקפדת שלא יכתבו השטרות כי אם ע"י האנשים ההם וכתב הרא"ש שאם הנהיג המלך פן שאפילו שטר מתנות כשרים משום דד"ד ומה שכתבו כי שטר נדונית זה משונה משאר שטרות להחזיק לה שכתוב בה או למי שתהיה ראויה מן הדין ור"ל לענין פתובת בנין דכרין אין טענה זו מוציא בו מידי חיוב דזה לא יקרה חזרה דאין הבעל מחזיר פי אינו בעולם פשהם נוטלים פתובת ב"ד רק הבנים נוטלי' פתוב' אדם וזה לא תקר' חזרה ועוד שפינון שהמנהג פשוט פדת אינפירייל אעפ"י שלא היה כתוב שום תנאי בכתובה פפתו' דמי כדאיתא במקבל גבי דריש' לשון הדייט וכמו שכתבו התוספו' שם ולפי דבריהם שלא נכתב תנאי זה בכתובה ממקום שבאו משם זכה ה"ר יוסף הנז' והנכון לפרש בפה שכתוב בכתובה להחזיר לה או למי שתהיה ראויה מן הדין הוא שייחזיר הבעל עצמו כשמתה אשתו הנדונית למי שתהיה ראויה מן הדין והם יורשיו כפי התנאי והוא בעצמו מחזיר להם מפחו שהיה הוא יורש את אשתו וכמו שכתב הר"ן ו"ל על ההיא דאין מיתת בלא בני דירוש' ועל דבר ירושה אם הייתה פמתנת ברי' דבריו קיימים ואחריה ירשו בניה ואף אם היא עשתה שטר מתנה ברי' לבנה מבעלה שני פינון שהיתה המתנה לבנ' אינה פלוס וירשו שני בניה פל נכסי הורש' זו כמו שכתבו טעמי הדברים בפסק שכתב פל א' ממנו בארנפה ולענין הפשרה שעשה המורשה של ראובן פם בעל האשה אין אותה פשרה פלוס דבטעות הייתה כאשר ראה פסק חכמי מודינא הפוטרים את בעל האשה לגמרי ומוציאי' את ראובן נקי מעל נכסי ירושתו וקי"ל דקני' בטעות חוזר כמו שהוא פשוט ספ"ק דגיטין גבי הנהו גינאי ובפ' חזקת גבי רב ענין שקל בדקא דמיא: שיא כתוב בח"מ סימן תכ"א שני' שחבלו זה בזה אם חבל הא' בחברו יותר ממה שחבל בו הוא משלם לו במותר נזק שלם וכתב א"א ו"ל ודנקא שהתחילו שניהם כא' או לאחר שחבל זה בחברו חזר גם הוא מיד וחבל בו אבל אם התחיל הא' הב' פטור שיש לו רשות לב' לחבול כדי להציל עצמו ומיהו צריף הא' אמודה אם היה יכול להציל עצמו בחבילה מועטת וחבל בו הרבה ע"כ ובמשפטים נתיב ל"א ח"ב פתב ד' אנשים שחבל וזה בזה אומדים החבלות ומי שהזיק יותר משל' לחברו יותר וכל זה שאמרנו בשני אנשים שהתחילו פאחת או הפהו שני לאחר זמן אבל מתחיל הא' והציל עצמו האחר פטור השני ותייב הא' ובנמוקי יוסף פ' המניח פתב דהא דמחייבנא לכל לא אמרו אלא היכא דלא אזקי' האחרון לראשון אלא לאחר זמן א"נ דאזיקו להדדי פבת אחד אבל אזקי' בפעט חזמום לבתר דאזקיה ראשון מיד לא שנא פם ולא שנא מועד

ראשון חייב ואתרון פטור וקי"ל כל המשנה כו' הרמ"ה ז"ל וכן כתב הרא"ש ז"ל בב' אנשים שחבלו זה בזה אע"ג דלא שייך באדם כל המשנה וכו' וכתב אחר כך אמר המחבר ז"ל שהירושלמי מסייע לדבריו ז"ל דאמרין עלה דמתניתין הדין אמרה המזיק את חברו והזיק בו פטור ומשמע ליה מלישנא דגוסט וכן שאפשר שישמע שהדין שנה כמו בשו"ת פדעת הרב ז"ל ע"כ לשון המחבר ע"כ וקרא"ש ז"ל בפסקו פתב ב' שו"ת תמים שחבלו זה בזה משלמים במותר חצי גזק ונ"ל דמייירי שהתחילו בבת אחת או חבל הב' גם בא' לאחר זמן אבל אם הא' התחיל המתחיל משלם חצי גזק והב' פטור דכל המשנה וכו' וכן ב' אנשים נמי מייירי שהתחילו פאחד או אחר זמן אבל אם התחיל הא' השני פטור ואע"ג דלא שייך באדם כל המשנה וכו' ונ"ל כי לשון שהביא בח"מ הוא הנכון ונוכל לכונן לשון הרא"ש שפסקים ולשון רבינו ירוחם אל מה שפתוב בח"מ פי מה שכת' או לאחר שחבל זה בחברו חזר גם הוא מיד וחבל בו ר"ל אחר שסלק ידו פבר הא' מעליו חזר השני לחבול בו שלא חבל להנצל שפבר סלק ידיו מעליו אלא שרצה גם הוא להכותו חלף מה שהפכו חייב אבל אם בעוד שהתחיל האח' להכות והיה מפה עדיין הפכו הב' נראה שלא הפכו אותו אלא להציל עצמו ואפ"י הכי אם הפכו הרבה יותר מפדי הצלתו חייב כמו שכתב ומיהו צריף אמידה וכו' ומה שפתוב במשורים לאחר זמן ר"ל לאחר שהפכו פבר הא' וכבר סלק ידו מעליו חיי' כמו שכתב בח"מ אבל התחיל הא' והציל עצמו האחר פטור דכיון שהיה עדיין מפה בו לא הפכו הוא אלא להציל עצמו ופטור וגם בזה צריף אמידה אם חבל הב' יותר מפדי הצלתו כדא' וכן מתפרש ג"כ לשון הרא"ש ז"ל בפסקיו: שייב ראובן שיש לו בן מאשה אחרת ונפטרה בחייו ואח"כ נשא אשה אחר' ויש לו בנים ממנה ונפטר ראובן בחיי אשה זו ויורשיו מהאשה הראשונה תבעוה לב"ד וכתבו כל המטלטלי ואח"כ השביעוה שבועת אלמנה פדין וכשורה ואז ב"ד פסק לה מזונו' י"ב חתי' בשבוע ומנו לה אפוטרופו' למפן' מהמטלטלים למזונותיה ואמרו לה שתתכסי ממעשה ידיה והאפוטרופוס הנז' היה מוכר והולך וזן עד תשלו' שנה ואח"כ סלק עצמו ואמר לאלמנה התפרנסי משכירות הבתים והפרדס שעולים כך וכך עתה בהיות שיש לאלמנה הנז' ב' בני' היו נזוני' עמה מהי"ב חתי' וממקצת ממה שהיתה מרנוסת ממעשה ידיה אמרו היורשין האחרים מה שאמרו זן לבני' יחשב מכתובותיה מאחר שאת מותריה מן מזונותיה ומאכילה לאחי בני' זה הנותר יחשב מכתובותיה או יחשבו לבני' לירושתם והיא אומר' אני הייתי עושה כל יום תענית ומסגפ' עצמי רב לזון בני' שלי ילכו לתרבות רעה כל זה יורנו רבינו מהו הדין אם בנד היורשין או לאו: תשובה נראה לי שאין ליורשים תביעה על האלמנה הנז' דאע"ג דכתב הרמב"ם פי"ח דמותר מזונות האלמנה ומותר פסות ליורשי' וכתב הרב המגיד שהרשב"א ז"ל כתב דשטת גמ' שלנו מכרעת פדבריו וכו' שלא פדעת הראב"ד שראה בירושלמי הותרה מזונותיה שלא ומותר זה היינו בצמצמה כמו שכתב בא"ה סימן צ"ה אפ"ה היינו בצמצמ' והותרה דמותר זה נשאר בידה אז הוא ליורשים אבל פשהוציאה כל מה שקצבו לה ב"ד במזונות אלא שהאכילה מהם לבני' ממה שהיתה צריכה לתת לתוך פיה שהפלו היה צריף למזונותיה שהרי ב"ד ידעו שהיתה צריכה לי"ב חתי' כל שבוע למזונות וכן קצבו לה ואלו היתה אוכלת פראוי לה היתה צריכה כל הי"ב חתי' לה לבדה ואילו לא היו תומי' עמה היתה אוכלת בריווח כל הי"ב חתי' כמו שקצבו לה ב"ד א"כ כל סעודה

וסעוד' שְׁהִיִּת' אוֹכֵלֶת הֵיִתָּה רְאוּיָה לָהּ לְבַדָּה וְלֹא הוֹתִירָה בָּהּ שׁוּם דְּבָר וְהָרִי הוּא כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפָה עִם אַחֲרֵת בְּאַכִּילָה וְנִשְׁמָה הִיא לְאַמְצַע כֹּל מֵה שֶׁקֶצְבוֹ לָהּ ב"ד לְמִזְוֹנוֹת שֶׁאֵעִפ"י שֶׁהָאֲחֵרוֹת הֵיוּ אוֹכֵלוֹת יוֹתֵר מִמֶּנָּה אִין פָּאן מוֹתֵר כְּמוֹ כֵּן פֶּשְׁאָכְלָה עִם בְּנֵיהָ הַקְטָנִים וְנִתְנָה לְתוֹךְ פִּיהֶם מֵה שֶׁהִיָּה רְאוּיָה לְתֵת לְתוֹךְ פִּיהָ אֵעִפ"י שֶׁלֹּא הָיוּ מוֹצִיאִים הִיתוּמִים שׁוּם דְּבָר אִין פָּאן מוֹתֵר וְכִמוֹ פֶּשְׁהִיִּת' הָאֵלְמָנָה מוֹצִיאָה כֹּל הִי"ב חֲתִי וְהֵיִתָּה אוֹכֵלֶת יוֹתֵר מִדָּאִי פֶּשְׁהִיִּתָּה יְכוּלָה לְצַמְצָם אוֹ הוֹזְלוּ הַמִּזְוֹנוֹת תוֹךְ הוּ' חֲדָשִׁים שֶׁנִּתְּנָנוּ לָהּ ב"ד לְמִזְוֹנוֹת וְהוֹצִיאָה כֹּל מֵה שֶׁקֶצְבוֹ לָהּ הַמִּזְוֹנוֹת וּמִיָּנִי מְגֵדִים אִין יְכוּלִים לְחַשֵּׁב עִמָּה עַל הַמוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִיָּה מְסַפִּיק לָהּ פִּינּוֹן שֶׁכֶּכֶר קֶצְבוֹ לָהּ ה"נ בנ"ד שֶׁהִיָּה הַכֹּל רְאוּיָה לָהּ כְּמוֹ שֶׁקֶצְבוֹ לָהּ ב"ד וְהַכֹּל הוֹצִיאָה כְּנֹז' אִין פָּאן מוֹתֵר וְאִין שׁוּם תְּבִיעָה לִיִּוְרִשִׁי הָאֲחֵרִים עָלֶיהָ וְהָרֶשֶׁב"א ז"ל יוֹדֵה בְּזֵה וְכ"ש שֶׁהִיִּתָּה מְצַרְפֶּת לְמִזְוֹנָה הִיתוּמִי"ג כ"כ קֶצֶת מִמַּעֲשֵׂה יְדִיהָ שֶׁאָמַר לָהּ הָאֲפוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁהָיוּ לְכִסּוֹת' וּמִן הַכֹּל נִתְפָּרְנְסָה הִיא וְהִיתוּמִים וְהוֹצִיאָה כֹּל מֵה שֶׁקֶצְבוֹ לָהּ ב"ד לְמִזְוֹנוֹת וְאִין פָּאן מוֹתֵר כְּמוֹ שֶׁנִּז' נֶאֱפִל' הֵיָה אֵיזָה סִפְקָ בְּזֵה הֵיָה כְּדָאִי הָרֶאָב"ד ז"ל שֶׁפִּסְק פִּירוּשְׁלָמִי לְסִמּוֹךְ עָלָיו בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ סִפְקָ אִם הָרֶמְב"ם ז"ל יוֹדֵה בְּזֵה אוֹ לֹא גַם כִּי לְדַעֲתִי אִין סִפְקָ וְכ"ש כִּי בַּגְמ' וּבְהָרֶמְב"ם לֹא נִזְכַּר אֲלֵא מוֹתֵר מִזְוֹנוֹת שֶׁנִּר' שֶׁהוֹתִירָה מִשְׁבָּעָה לָהּ שֶׁצִּמְצָמָה כִּי הֵכָא אֲלֵא שְׁבֵא"ה פֶּתַח צִמְצָמָה כְּדִי לְתֵת טַעַם לְבַד שֶׁלֹּא יִהְיוּ טוֹעִים שֶׁיִּקְצְבוּ לָהּ מִזְוֹנוֹת יוֹתֵר מִן הָרְאוּיָה נֶאֱמַר הַמְבִי"ט: שֶׁאֲלָהּ שִׁיג רְאוּבוֹן הַעֵיד בְּפִנֵּי ב"ד שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁמְעוֹן עַל לִוִּי שֶׁהִיִּתָּה אִם אָבִיו אַחֲתוֹ שֶׁהִיִּתָּה שֶׁמָּה דִּינָה.

עוֹד הַעֵיד יְהוּדָה שֶׁאָמַר לוֹ לְשִׁמְעוֹן הַנֵּז' עַל לִוִּי הַנֵּז' מָה הוּא לָךְ וְשֶׁהִשִּׁי שֶׁהִיָּה אָבִי אָבִיו גִּיסוֹ וְרֵאָהוּ אֵז שֶׁהִיָּה מוֹלִיף רוֹפֵא אֶחָד לְבֵית לִוִּי הַנִּזְכָּר שֶׁהִיָּה חוֹלָה וְאֲחֵר כֶּף מֵת שֶׁמְעוֹן יוֹרִינוּ רַבִּינוּ אִם לִוִּי יוֹרְשׁוֹ אִם לֹא: תְּשׁוּבָה לְפִי עֵדוֹת רְאוּבוֹן אִם אִין לְשִׁמְעוֹן זֶרַע אַחִים אַחֲתוֹ וְזֶרַע' אֲשֶׁר לִוִּי הוּא מְפֻלְלָם הָיוּ יוֹרְשִׁיו אָבֵל עֵדוֹת יְהוּדָה שֶׁהִיָּה אָבִי אָבִיו גִּיסוֹ אִין מִשְׁמָעוֹת אֲלֵא שֶׁאָבִי אָבִיו הִיָּה נְשׁוּי לְאַחֲוֹת אֲשֶׁתוֹ וְכִדְמִשְׁמַע בְּמַתְנֵי בַּפ' זֶה בּוֹרֵר דַּתְּנָן גְּבֵי קְרוֹבִים בְּעַל אַחֲוֹתוֹ וְכו' וְגִיסוֹ וּפְרִשׁ"י ז"ל בְּעַל אַחֲוֹת אֲשֶׁתוֹ דְּבַעַל אַחֲוֹתוֹ הָא תְּנָן לִיה בְּרִישָׁא וְכֵן בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּגְמ' קָרִי גִיסוֹ לְבַעַל אַחֲוֹתוֹ וְכַתֵּב בְּנִמּוּקֵי יוֹסֵף מִיהוּ אֲשַׁכְּחֵן דְּבַעַל אַחֲוֹתוֹ נְמִי אִיקָרִי גִיסוֹ כְּדָאֵמַר בְּחֻלִּין פ"ק דְּרַבִּי יוֹחָנָן הֵנָּה קָרִי לַר"ל גִּיסָא גִיסָא מִשׁוּם דְּבַעַל אַחֲוֹתוֹ הִיָּה וּמִסַּתְמָא ר"ל נְמִי קָרִי לִיה לַר' יוֹחָנָן גִּיסָא ע"כ וְרִשׁ"י ז"ל פִּי גִיסָא הַגֵּס לֹא מִשׁוּם דְּבַעַל אַחֲוֹתוֹ לֹא מִקָּרִי גִיסוֹ אֲלֵא מִשׁוּם דְּמִשְׁמַע דְּהִיָּה מְזוֹלָל בֵּיה עַל מֵה דְּקָאֵמַר פִּי דְּגִיסָא הֵיִינוּ הַגֵּס וְלֹא גִיסֵי וְהָרַז"ה ז"ל כְּתִב הֵתָם בְּסִנְהֶדְרִין דְּאַחֵי אֲשֶׁתוֹ דְּלֹא חָשִׁיב לִיה בְּמַתְנֵי הֵיִינוּ מִשׁוּם דְּלֹא אֲצַטְרִיף דָּאִי מִשׁוּם הוּא גּוֹפִיָה הֵיִינוּ בְּעַל אַחֲוֹתוֹ אִי מִשׁוּם בְּנוֹ הֵיִינוּ בְּעַל אַחֲוֹת אָבִיו אִי מִשׁוּם חֲתָנוּ לֹא נְפִיק מְפֻלְל גִּיסוֹ לְתַנָּאִי דְּמַתְנֵי דְּפָסִיל בְּחֲתָן גִּיסוֹ כִּי הִיא דְּקָרִי רַבִּי יוֹחָנָן לַר"ל גִּיסָא גִיסָא מְפִנֵי שֶׁהוּא הִיָּה לוֹ אַחֵי אֲשֶׁתוֹ כו' עכ"ל נִרְאָה דְּמִשְׁמַע לִיה ז"ל דְּחֲתָן אַחֵי אֲשֶׁתוֹ לֹא נְפִיק מְפֻלְל, חֲתָן גִּיסוֹ דְּמַתְנֵי דְּאָף עַל גַּב דְּגִיסוֹ דְּנִקֵּט בְּמַתְנֵי חֲתָנוֹ בְּעַל אַחֲוֹת אֲשֶׁתוֹ ה"נ בְּעַל אַחֲוֹתוֹ אִיקָרִי גִיסוֹ דְּנִשְׁוֹאִין בְּאַחֲוֹת אִיקָרִי גִיסָא לֹא שְׁנָא בְּעַל אַחֲוֹתוֹ אוֹ בְּעַל אַחֲוֹת אֲשֶׁתוֹ דְּבַעַל כְּאֲשֶׁתוֹ וּבְכֻלָּל גִּיסוֹ הָיוּ תְּרַנְוִיָּהוּ אֲלֵא דָּאִי תְּנָא גִיסוֹ לְחוּד וְלֹא בְּעַל אֲשֶׁתוֹ הֵנָּה אֲמָרִינוּ דְּבַעַל אַחֲוֹתוֹ וְהָדָר תְּנָא גִיסוֹ דְּהוּ' בְּעַל אַחֲוֹתוֹ לֹא הָיוּ קְרוֹב לְעֵדוֹת לְהִכִּי תַנְ' בְּעַל אַחֲוֹתוֹ וְהָדָר לִיתְנֵי בְּעַל אַחֲוֹת אֲשֶׁתוֹ אֲלֵא דְּנִיחָא לִיה טְפִי לְמִיתְנֵי בְּעַל אַחֲוֹתוֹ וְהָדָר גִּיסוֹ מִלְּהָאֲרִיף וְלְמַתְנֵי בְּעַל אַחֲוֹת אֲשֶׁתוֹ בְּתֵר גִּיסוֹ דְּגִיסוֹ מִשְׁמַע הָא וּמִשְׁמַע הָא כְּדָאֵמַר

ובלְשׁוֹנְךָ דַּאִינְשֵׁי נְמִי הָיִי גִיסוֹ בְּעַל אַחוֹתוֹ כְּדִחְזִינֵנוּ רַבֵּי יוֹחָנָן דְּקָרִי לִר"ל גִּיסָא גִיס' כְּדָאמ' לְעִיל.

וְהִשְׁתָּא עֲדוּת יְהוּדָה שְׁהַעִיד שְׁהָיָה גִיסוֹ עַל שְׁשָׂאֵל לֹו מְהוּ לָהּ לֹוֹי דְּמִשְׁמַע מַה קְוֹרְבָה יֵשׁ לָהּ עֲמוֹ נִרְאָה כִּי מִשְׁמַעוֹת גִּיסוֹ הוּא בְּעַל אַחוֹתוֹ וְנִמְצָא לֹוֹי בֶּן בְּנֵה שֶׁל אַחוֹתוֹ קְרוֹב וְעַל זֶה הָיָה מְבִיא לֹו הַרְּוּפָא שְׂאָם הַמִּשְׁמַעוֹת הוּא בְּעַל אַחוֹת אִשְׁתּוֹ לֹא יְהָיָה לֹו דְּבָר וְלֹא הָיָה קְרוֹב לֹו כ"ש שְׁזָה שְׁאָמַר שְׁהָיָה גִיסוֹ הָיָה בְּלִשׁוֹן לְעַז שְׁאָמַר לֹו שְׁהָיָה סוֹ קוֹנִיָאָדוֹ וּבְלִשׁוֹן לְעַז עֵיקַר מִשְׁמַעוֹת קוֹנִיָאָדוֹ הוּא עַל בְּעַל אַחוֹתוֹ גַּם לְפַעְמִים נְאָמַר גַּם כֵּן בְּעַל אַחוֹת אִשְׁתּוֹ וְלְפַעְמִים קוֹרִין אוֹתוֹ קוֹנִקוֹנִי עוֹד אֲנִי או' כִּי אִפִּי בְּלִשׁוֹן קִדְשׁ דְּגִיסוֹ מִשְׁמַע הָכִי וּמִשְׁמַ' הָכִי כִּינֵן שְׁרַאוּבֵן הָעֵד הָאֶחָד הַעִיד שְׁאָמַר לֹו בְּכִי אִם אָבִיו אַחוֹתוֹ אִם כֵּן מַה שְׁאָמַר יְהוּדָה עַל אָבִי אָבִיו שְׁהָיָה גִיסוֹ הוּא בְּעַל אַחוֹתוֹ שְׁהוּא אִם אָבִיו דְּכָל הֵיכָא דְּמִצִּינֵן לְמִקְרַב מִלְּתֵיהּ דְּעַד זֶה לְעֲדוּת דְּחַבְרִין עֲבָדִי כְּדָאמ' פ' חֲזַקַת גִּבִּי א' או' אֶכְלָה ג' שְׁנַיִם חֲטִיִּם וּא' שְׁעוּרִי וּבְסִנְהֶדְרִין וּבְכַפְסָחִי עַל א' או' בְּשִׁתֵּי שְׁעוֹת וּא' אוֹמֵר בְּשִׁלֵּשׁ עֲדוּתָן קִינִי וּמִצְטַרְפִּין וְלֹא אֶמְרִינֵן דְּדָבָר כָּל אַחַ' קִינִים כְּמוֹ שְׁהַעִיד וְהֵם מְכַחֲשִׁים זֶה אֵת זֶה וְאִינֵן מִצְטַרְפִּי נְאָפִי הָכִי כִּינֵן דְּאָפִ' לְמִיקְרָ' דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֶמְרִינֵן דְּמִצְטַרְפִּי וְה"נ לֹא שְׁנָא וְאֵע"ג דְּאִיכָא לְפִלּוּגִי בֵּין הָיִי לְנ"ד אִפ"ה מְדַמִּינֵן, מִלְּתָא לְמִלְּתָא כִּי הֵיכִי דְּבַהֲנִי אֶמְרִינֵן מִצְטַרְפִּי לְהָא נְמִי נְאָנִי אוֹמֵר דְּכ"ש הוּא דְּאִי הֵכָא דְּמִכְחֲשִׁי בְּכִי אֶהְדְּדִי דְּחַד אֶמְרֵי חֲטִינֵן וְחַד אִמ' שְׁעוּרִים אוֹ חַד בְּשִׁתֵּי שְׁעוֹת וְחַד בְּשִׁלֵּשׁ שְׁעוֹת אֶמְרִינֵן דְּחַד מִיְנֵיהוּ טְעִי לְמִיקְרַב מִלְּתֵיהּ אֶהְדְּדִי כ"ש הֵכָא דְּלֹא אִיְצַרְכִּינֵן לְוֹמֵר דְּטְעָה חַד מִיְנֵיהוּ אֶלָּא לְכּוֹנֵן דְּבָרֵינוּ עִם דְּבָרֵינוּ דְּמִצְטַרְפּוּ.

עוֹד אֲנִי אוֹמֵר שְׂאָם הוּא יְדוּעַ שְׁלֹא הִית' לְאִשְׁתּוֹ אַחוֹת נְשׂוּאָה לְכ"ע לֹא יִתְפָּר' לְשׁוֹן גִּיסוֹ כִּי אִם בְּעַל אַחוֹתוֹ אִם יְדוּעַ שְׁהִי לֹו אַחוֹת וְיְדוּעַ שְׁלֹא הָיָה לְאִשְׁתּוֹ אַחוֹת נְאָם הַמְּבִי"ט: שְׂאֵלָה שְׂיַד רַאוּבֵן נְתַחֲיֵיב בְּשִׁט' לְתַת לְשִׁמְעוֹן בְּמַתְנָה כְּהָ וְכָה מְעוֹת וְכַתּוּב בְּשִׁטֵּר הַנּוֹז' שְׂאֵע"פ שְׁשִׁמְעוֹן הַנּוֹז' מְחוּל לְרַאוּבֵן הַנּוֹז' הַמַּתְנָה הַנּוֹז' שְׁלֹא תוֹעִיל הַמְּחִילָה הַהִיא וְאַחַר זְמַן נְתַפְשֵׁר שְׁמַעוֹן הַנּוֹז' עִם רַאוּבֵן הַנּוֹז' וְנִתְרַצָּ' שְׁמַעוֹן בְּרַצוֹן נִפְשׁוֹ וְכַתּוּב לְרַאוּבֵן מְחִילָה גְמוּרָה בְּשִׁטֵּר וְעֲדִים אִיךָ מְחַל לֹו כָּל תְּבִיעָה וְנִפְסַח שְׁטֵר הַמְּחִילָה הוּא הוּוֹ עָלֵי עֲדִים וְכו' מְחַמַּת שְׁבַרְצוֹן נִפְשִׁי וְכו' מְחַלֵּי לֹו כָּל מִינ תְּבִיעָה אֲשֶׁר לִי עָלֵי הֵן עַל הַבְּתִיל הֵן עַל הַסְּפָרִים הֵן עַל הַמְּעוֹת שְׁנַתֵּן חֲמִי בְּיָדוֹ לְגַדְוֹנִיִּית בַּתּוֹ לֹא נִשְׂאָר לִי עָלֵי שׁוּם תְּבִיעָה כָּלֵל רַק מַעֲנִין ק' פְּרַחִי אֲשֶׁר לִי עֲמוֹ בְּשׁוֹתְפּוֹת כְּאֲשֶׁר כְּתוּב בְּשִׁטֵּר הַשְׁוֹתְפּוֹת וְכָל זְמַן שְׂאֶרְצָה לְשָׁבֵת עֲמוֹ עִם אִשְׁתִּי וּבְנֵי וְלֹא יוּכַל לְעַכְבַּ עָלֵי וְלֹא יוּכַל לְתַפְּנֹעַ שׁוּם שְׁכִירוֹת כָּלֵל וְהוֹצֵאת הַבֵּית לְמַחְצָה וְחוֹמֵר שְׁטֵר מְחִילָה זֹו כְּחוֹמֵר כָּל שְׁטֵרֵי מְחִילוֹת וְכו' בְּבִקְטוּל כָּל מִינֵי מוֹדְעוֹת ע"כ וְעַתָּה טוֹעֵן וְאוֹמֵר כִּי מְחִילָה זֹו אִינ' מוֹעֵלֵת כְּלוּם וְרַאוּבֵן טוֹעֵן כִּי כְּבָר נִקְרַע הַשְׁטֵר שְׁבִינֵיהֶם וּמְחַל לֹו אִח"כ וְעַתָּה טוֹעֵן וְאוֹמֵר כִּי מְחִילָה זֹו אִינ' מוֹעֵלֵת כְּלוּם וְרַאוּבֵן טוֹעֵן כִּי הֵדִין עִם מִי: תְּשׁוּבָה מַה שְׁכָתוּב בְּשִׁטֵּר הַמַּתְנָה שְׂאֵע"פ"י שְׁשִׁמְעוֹן מְחוּל לְרַאוּבֵן הַנּוֹז' הַמַּתְנָה הַנּוֹז' שְׁלֹא תוֹעִיל הַמְּחִילָה הַהִיא נִרְאָה שְׁהִיא מוֹדְעָא שְׁהוּא מוֹדִיעַ שְׂאִינֵנוּ חֲפִץ בְּמְחִילָה וְאִם כֵּן אֵע"פ"י שְׂאִינֵנוּ אָנוּס בְּמְחִיל' הִיא בְּטָלָה מִפְּנֵי הַמּוֹדְעָה דְּהוּא כְּמַתְנָה שְׂאִין הוֹלְכִין בָּהּ אֶלָּא אַחַר גִּילוּי דְּעַת הַנּוֹתֵן שְׂאִם אִינֵנוּ רוּצָה לְקִינֵי' בְּכָל לְבוֹ לֹא קָנָה הַמְּקַבֵּל מַתְנָה וְהַמְּחִילָה מַתְנָה הִיא כְּמוֹ שְׁכָתוּב הַרְּמַב"ם ו"ל פ"י מְמַכֵּרָה וְעוֹד שְׂאִין כְּתוּב בְּכִי שְׁמַחַל הַמַּתְנָה הַהִיא כִּי מַה שְׁכָתוּב שְׁמַחַל לֹו כָּל מִינ תְּבִיעָה אֲשֶׁר לֹו עָלֵי הָרִי פְּרִט הֵן

על הפתים הן על הספרים הן על המעוות שנתן חמיו בידו ונהרי זה כללכל מין תביעה ופרט הן על פה הן על פה ואין בכלל אלא מה שפרט והמתנה של פה וכה מעוות שנתן לו לא הונקה.

ועוד פי אפילו הכלל אינו כולל מתנה זו שנתן לו פה וכה מעוות כי מי שמוחל כל ענין תביעה אין במשמעות מחילת תביעת הדבר הידוע לכל שיש לו בידו אם יש לו חוב בעדים או שטר מתנ' בעדים כי על פיוצא בזה צריך שיאמר שהוא מוחל לו בפ' החוב שיש לו עליו או המתנה שנתן לו ומחילת כל מין תביעה משמעוהו הוא תביעת על פה בלא עדים או בכתב בדבר שאינו בפ' ויש בו הכחשה ואם פן מחילה זו אינה מועלת למתנה שנתן לו ומה שטוען ראובן כי פה נקרא השטר שביניהם ושטר המחילה בידו אינה טענה דחזרת השטר אינה מבטלת המתנה דהלכה כחכמי דרשב"ג וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בשתי תשובות שהביא בח"מ סי' רמ"ג ורמ"ה והחזרה היינו קריעה דמי שחזרין לו השטר הוא לקורעו ואם פן המחילה בטלה והמתנה קיימת אם מצד המודעא אם מצד כי לא נכללה המתנה ההיא במחילה כמו שכתבתי ובצד זה אפילו בטל כל מיני מודעות שעשה על המחילה אין המתנה בטלה שלא בטל מיני מודעות אלא על המחילה שעשה ונהרי מתנת המעוות פה וכה לא נכללה בתוך המחיל' כמו שכתבתי וביטול כל מיני המודעות לא היה אלא על מה שמחל בפ' כמו שכתבתי וגם כל מין תביע' הפתו' במחילה על פתים ועל ספרים אין לשון מחילה מועיל לדבר שהוא בעין וכמו שדייק מהרי"ק בתשובת צ"ד מלשון הרמב"ם ז"ל שבפ"ג מהלכות זכיה מחל לחברו חוב הא' ואם פן אם היה לו חלק בפתים או בספרים מה שהוא בעין אין לשון מחיל' מועיל בה אלא א"כ יש לו תביעת שעבוד חוב על הפתים או על הספרים או אי זה תביעה שהיה יכול לסלקו בממון אי יועיל בו לשון מחילה וקרוב אני לומר כי לשון מחילת תביעה אפילו על חוב או שעבוד לא יועיל פיון שאינו מוחל החוב או השעבוד בפ' אלא התביע' שיש לו על ראובן בחוב או בשעבוד נאם המבי"ט: שאלה שטו ראובן היה רוצה לשלוח ע"י רץ סך מעוות לשמעון לקנות לו סחורה ידועה ובאותו מקום שהיה ראובן היה אפופרפוס של שמעון ואמר לראובן תן לי המעוות בכאן שאני צריך להם ואני אשלח לשמעון שיקנה לה סחורה שאתה צריך לה ומרויח אחריות הדבר אמר לו ראובן לאפופרפוס אני מפחד שלא ישלח לי הסחורה ואפסיד הזמן בין פה ובין פה ועוד אני מפחד שאפסיד דמי הרץ אשר אני שולח לשמעון שיקח הסחורה ויותר מרוצה אני שהיה האחריות עלי משאפסיד ליקח הסחורה א"ל האפופרפוס מלבד שפרויח אחריו' הדבר עוד תרויח שאם לא ישלח לה שמעון הסחורה אני אפרע לה דמי הרץ ועל זה נתרצה ראובן וכתב לו האפופרפוס שטר בכתבת ידו שאם לא ישלח שמעון שיתן לו המעוות שקבל מראובן וגם שיפרע דמי הרץ ונטל קנין על זה אחר פה אירע שהסחורה אשר היתה פנונת ראובן לא שלחה שמעון שטען שלא מצאה ושאל ראובן לאפופרו' דמי הרץ אשר התנ' עמו והשיב לו האפופרפוס אני אם התנתי עמך לתת דמי הרץ היה על תנאי אם ימצא שמעון אותה הסחורה ולא שלחנה אבל עתה שלא מצאה אני חייב לה פלוס וטען ראובן אתה לא פירשתי בכתב ידך אם ימצאנה או לא ימצאנה אלא סתם בין ימצאנה בין לא ימצאנה יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה אם פי' האפופרו' בפ' שיתן דמי הרץ על תנאי אם ימצא שמעון אותה הסחורה כמו שכתוב בשאלה כתשובת האפופרו' הדין עמו אפילו

שְׁבַכְתָּב יְדוּ לֹא פִי אֲבָל אִם לֹא גָלָה דַעְתּוֹ בְּזֶה אֲלֵא בְּסֵתָם הַתְּנָה שְׂאֵם לֹא יִשְׁלַח שְׁמֵעוֹן הַסְּחֹרָה שִׁיפְרַע לּוֹ דְּמֵי הַרְץ אַעפ"י שֶׁהִיָּה בְּדַעְתּוֹ וּבְלַבּוֹ עַל תְּנָאֵי אִם יִמְצֵא הַסְּחֹרָה אֵינוֹ פְּלוּם דְּדְבָרִים שְׁפֻלָּב אֵינֶן דְּבָרִים וְכַוּוֹנָת הַעֲנִינֵן נִרְאָה שֶׁהִיָּה רוֹצֵה הוּא לִיקְהוֹת פְּעֵת מִמְעוֹת רְאוּבֵן וְעַל זֶה נִתְחַיֵּי לְפָרוּעַ דְּמֵי הַרְץ אִם לֹא יִשְׁלַח הַסְּחֹרָה בֵּין יִמְצָאֵנָּה אוֹ לֹא יִמְצָאֵנָּה נָאֵם הַמְּבִי"ט: שְׂוֵי יִלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ אוֹר עֵינֵינוּ רְאוּבֵן הִיָּתָה עֵיקָר דִּירְתוֹ בְּסִינֵיָם וְהִנֵּה הַיּוֹם ג' שְׁנִים שְׂבָא לְדַמְשֶׁק עִם אֲשֶׁתּוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ וְדַר בְּדַמְשֶׁק וְחוּז' לְסִינֵיָם בְּזִמְנֵן הָאוּגִיּוֹת וְהַסְּפִינּוֹת לְהַסְתַּחַר כְּמִנְהַג הַסְּחֹרָה וְקֵהֵל סִינֵי שׂוֹאֲלִים מְרְאוּבֵן כָּל מִינֵי מְסִים וְאַרְנוּגִיּוֹת וְתַשְׁחֹרוּ הַבָּאִים עַל הַמְדִינָה וְרְאוּבֵן טוֹעֵן שְׂפִינּוֹ שְׂאֵינֵן דִּירְתוֹ בְּסִינֵיָם דְּאֵינֵן לּוֹ לְפָרוּעַ כִּי אִם הַמָּס הַפְּתוּב בְּפִנְקָס הַמְּלָךְ יר"ה וְהוּא הַנְּקָרָא גִילְיָה אֲבָל שְׂאָר הַדְּבָרִים אֵינֵן לּוֹ לְפָרוּעַ עֲמָהֶם כָּלֵל בֵּינֵן שְׂאֵינֵן דִּירְתוֹ עֲמָהֶם יוֹרְנוּ רַבֵּינוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה תְּנִן פ"ק דְּבָבָא בְּתָרָא כְּמָה יְהֵא בְּעִיר וִיהֵא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר י"ב חֲדָשׁ וְכו' מִשְׁמַע דְּנִסְתַּלַּק כְּבָר מַחֲיוּב הָעִיר שְׂיִצְאָ מִמֶּנָּה וְחֵינֵי בְּכָל הַדְּבָרִים בְּעִיר שְׂבָא לָהּ וְעַמֵּד בָּהּ י"ב חֲדָשׁ וְזִמְנֵן פְּטוּרוֹ מִן הָעִיר שְׂיִצְאָ מִמֶּנָּה נִרְאָה דְּמִיד שִׂי'צָ אֵינוֹ חֲזִיב שׂוּם מִס וְתַשְׁחֹרָה שְׂיִתְחַדַּשׁ אַחַר יוֹם צֵאתוֹ יוֹתֵר מִזֶּה כְּתוּב בַּהֲגַה"ת הָאֲשֶׁרִי בְּשֵׁם ר"ת ז"ל עַל הַהִיא דְּמִי כְּלִילָא דְּטַבְרָן' דְּעָרְקוּ וְכו' דָּאֵם הַשָּׂר הַטִּיל מִס אוֹ מִתְּנָה עַל אַנְשֵׁי הָעִיר וּבְרַחוּ מִקְצָתָן שְׂפִטוּרִין מִן הַמָּס וְאֵינֵן אֵלּוֹ הַנְּשָׂאֲרִים יְכוּלִים לְדוֹחֶקוֹ לְתַת עֲמָהֶן ע"כ וְכַתְּב דְּשׁוּב מִצָּא תְּשׁוּבַת ר"י ב"ר שְׂמוּאֵל דְּנֵר' לּוֹ דָּאֵם הִיָּה הַפּוּבְס תּוֹבַע הִנְהוּ דְּעָרְקוּ לְדִין הִיָּו חֲזִיבִים לְסִינֵי' כּו' וְכִמּוֹ שְׂהִבִיא הַמְּרַדְכֵי גַם כֵּן מִשְׁמַע דְּאֶפִּילוּ לְרַבֵּי יִצְחָק אִם אַח' שְׂיִצְאָו הוּא שְׂנַתְחַדַּשׁ הַמָּס דְּפִשְׁטָא דְּפְטוּר וְהִבִּיא בְּמְרַדְכֵי בְּשֵׁם ס' הַחֲכָמ' דְּמִי שְׂבָא לְעִיר לְגוּר שְׂם אִם דַּעְתּוֹ לְהַשְׁתַּמְקַע חֲזִיב לְתַת מִס מִיד אִם נוֹלַד הַמָּס אַחַר בּוֹאוֹ כּו' וְכִינֵן דְּחֲזִיב לְתַת מִיד בְּעִיר שְׂבָא אֵלֶיהָ הָרִי הוּא פְטוּר מִן הָעִיר שְׂיִצְאָ מִמֶּנָּה מִיד וְהִבִּיא בְּתֵרוּמַת הַדְּשֵׁן סִימָן שִׁמ"ב שְׂמִצָּא הַנְּעַמְק מִתְּשׁוּבָה דְּחֲזִיב מִיד אַע"ג דְּמִנְהַג בְּכָל גְּבוּלָנוּ כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעִיר אוֹ מִן הַמְדִינָה לְקַבּוּעַ דִּירְתוֹ בְּמִדִּינָה אַחֲרָת אִם יִתְחַדַּשׁ שׂוּם מִס תּוֹף ל' יוֹם לְצֵאתוֹ עַל בְּנֵי מְקוּמוֹ הָא' צָרִיף לְתַת עֲמָהֶן בְּאוֹתוֹ עוֹל בְּשׂוּהָ וְנוֹתְנֵיָם טַעַם לְדְבָר מִשׁוּם דְּלַעוֹלָם רְגִילִים הוּא שְׂמִמוּנֵי הַמּוֹשֵׁל מִתְּנִים עֵינֵיהֶם וְכו' כְּדָאֵי הָתָם הָרִי בְּפִי שְׂמִשְׂיִצָּא מִן הָעִיר הוּא פְטוּר מִדִּינָא מְכָל מַה שְׂיִתְחַדַּשׁ אַחַר צֵאתוֹ מִן הָעִיר אֲלֵא שְׂנַהֲגוּ אַחַר שְׂלִשִׁים יוֹם מִהֵוּא טַעַמָּא הָכָא בְּנִדּוֹן זֶה שְׂיִצְאָ זִמְנֵן רַב מִן הָעִיר מְלִתָּא דְּפִשְׁטָא הוּא וְאֵינֵן בָּהּ סָפֵק נָאֵם הַמְּבִי"ט: שְׂאֵלָה שִׂיז יוֹרְנוּ רַבֵּינוּ בְּחִבְרָן' שְׂהֵם לוּמְדִי בִּישִׁיבָה וְתוֹרְתָם אֲנִמְנוּתָם שְׂעֲבָרוּ וְנִדּוּ לְחֻכָּם א' עַל שְׂקֵר' לְהַחֲכ' רַבָּם רִשְׁעַ מְרוֹשְׁעַ אוֹהֵב תּוֹעֵבוֹת הוּא וְהַמְחַזִּיק בְּיָדוֹ וְהִנֵּה בְּתוֹף קָהֵל וְעָדָה וּבְתוֹכָם חֲכָמִים וּבְמַעַמְד כְּנֻלָּם בִּיזוּהוּ לְפִי שְׂיִצְאָ בְּבָרְכוּ בְּרַכ' הַמְּזוֹן כִּי אָמַר שְׂזִלְזַל בְּכַבּוּדוֹ בְּאוֹתָהּ הִיָּצִיאָה וְתַלְמִידֵי אוֹתוֹ הִחֲכָם נִידּוּ אֵת הַמְּבָרַף וְאוֹתוֹ הִחֲכָם אַח' כְּףֵי שְׂשִׁמְעַ נִידּוּי הַחֲבָרִי אֲשֶׁר הַטִּילוּ בְּבֵית מְדַרְשָׁם נִדָּה אוֹתָם אִם יְהִיָּה נִדּוּי נִידּוּי אוֹ נִידּוּי הַחֲבָרִים וּשְׂכָרוֹ כְּפּוּל מִן הַשְּׂמִים וְאַחַר כְּףֵי הַגִּיעָה שְׂאֵלַת הַחֲכָם הַמְּבָרַף וְכַתְּב ד' טַעֲנוֹת לְקַיִים הַנִּידּוּי שְׂלוֹ וּלְבַטֵּל נִידּוּי תַלְמִידֵי חֲכָמִים הָא' עַל שְׂזִלְזַל בְּכַבּוּדוֹ בְּמַה שְׂיִצְאָ מִפְּנֵי שְׂבָרָף הוּא וְגַם כִּי הוּא זִלְזַל יוֹתֵר הַפֵּל יִקְרָא זִלְזוּל ב' כִּי אֵינֵן חֲכָם א' יְכוּל לְנַדּוֹת אֲלֵא אֵת ע"ה וְלֹא חֲכָם אַחַר אִפִּי שְׂזִלְזַל בּו ג' שְׂאֵינֵן הַתַּלְמִידִים יְכוּלִי לְנַדּוֹת אֵת שׂוּם אָדָם לֹא עַל כְּבוֹדָם וְלֹא עַל כְּבוֹד רַבָּם ד' אִמ' כִּי אוֹתוֹ הִחֲכָם סָכוּ שְׂוִמְעָנִיָה עַל הַטַּעֲנָה הָא' אֲנִי אוֹמֵר שְׂאֵינֵנוּ נִקְרָא זִלְזוּל מַה שְׂיִצְאָ הַחֲכָם מִן הַשְּׂלַחָן מִפְּנֵי שְׂבָרָף הוּא כִּי לֹא יִצָּא

לזלזל בו על שלא הִיָּה ראוי לְכַרֵּךְ אֱלֹא שֶׁהִקְפִיד עַל שְׁנֵי רֵאשִׁי הוּא רָאוּי יוֹתֵר וְשִׁזְזִילָלוּ בּוֹ בְּמָה שְׁלֵא נִתְּנוּ לוֹ כּוּס בְּרִכָּה לְכַרֵּךְ וְלִכְּוֹן לֹא הִיָּה רָאוּי לוֹ לַחֲכ' הַמְּבַרֵּךְ לזלזל בו ולחַרְפוֹ וְעַל הַטְעָנָה הַב' שְׁאִין חֲכָם יְכוּל לַנְּדוֹת לְמִי שִׁזְזִיל בּוֹ אֱלֹא אִם כֵּן הַמְּזוּלָל ע"ה כֹּן הִיָּה נֵר' מְלִשׁוֹן הַיְרוּשָׁל' דִּפ' אֱלוֹ מְגַלְחִין גַּבִּי עֹבְדָא דְרַבִּי יִרְמְיָה דְאָמַר רַבִּי חֲזִיָּה בְּרִיָּה דְרַבִּי יִצְחָק שְׂמַעְתִּי שְׁאִין מְנַדִּין זְקָן אֱלֹא א"כ עֲשֵׂה פְּיָרְבָעָם בֶּן נָבִט וְכוּ' וְהַרְמַב"ם ז"ל פ"י מֵהִלְכוֹת ת"ת הִבִּיא עֲנִין זֶה אֱלֹא שְׂפַתְב אִין מְנַדִּין אוֹתוֹ בְּפִרְהֶסְיָא לְעוֹלָם אֱלֹא א"כ כו' דְּמִשְׁמַע דְּבַצְיָנָע' מְנַדִּין וְאִפְּלוּ נְשִׂיא אוֹ אֵב ב"ד וְכ"ש חֲכָמִים אַחֲרִים כְּדִמְשַׁמַּע מֵהִוּא עֹבְדָא דְרַב יְהוּדָה וְכֵן נִרְאָה מִמָּה שֶׁאֵמַר' לַחֲוֵנִי הַמַּעְגָּל אֱלֵמְלָא חֲוֵנִי אֶתָּה וְכוּ' שֶׁנֵּר' שְׁאֵלוּ לֹא הִיָּה מִתְחַטֵּא כְּבוֹן עַל אֲבִיו אוֹ שְׁלֵא הִיָּה אָדָם גְּדוֹל כְּחֲוֵנִי הִיָּה חֲזִיבִי נִדְוִי וְכֵן בְּעֵדוּת אֶת מִי נָדוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הַגֵּר שְׂפַקְפַק בְּנִטְלִית יָדַיִם וְכֵן בְּכַמָּה דְּוָכְתִי הַזֶּזְכָּר נִדְוִי בְּחֲכָם אִפְּלוּ לֹא עֲשֵׂה פְּיָרְבָעָם וְלִכְּוֹן פֶּתַב הַרַב ז"ל בְּפִרְהֶסְיָא וּבְעֲנִין נִדְוִי עַל זְלוּל נִרְאָה פִּינֵן דְּאִינוּ אֱלֹא מְשׁוּם כְּבוֹד תּוֹרָה לֹא הָוִי אֱלֹא לַע"ה וְלֹא לַת"ח וְאֶפ"ה נִרְאָה דְּהִיָּנוּ לְכַתְּחֵלָה דְּאִין מְנַדִּין אוֹתוֹ ב"ד וְאִפְּלוּ הַחֲכָם הַעֲלוּב אֲבָל נִדְוִהוּ הָוִי נִדְוִי פִּינֵן דְּזוּלָל בּוֹ דְּוָמְיָא דְּאִין מְנַדִּין זְקָן דְּהָוִי לְכַתְּחֵלָה וְכֵן מֵה שְׂפַתְב הַרַב בְּפִרְהֶסְיָא הִיָּנוּ לְכַתְּחֵלָה דְּבִדְעֵבֵד פְּשִׁטָא דְּחַל הַנִּדְוִי וְכֵן נִרְאָה מֵהִוּא עֹבְדָא דְרַבִּי יִרְמְיָה וְרַבִּי יַעֲקֹב בֵּר' בּוֹן דְּאָמַר הֵתָם נָדוּן אִילָין וְחֲשִׁנּוּן אִילָין עַל אִילָין וְצָרְכוּן מְשַׁתְּרִיָּא אִילָין מִן אִילָין דְּמִשְׁמַע דְּהוּ' מְשׁוּ' זְלוּל דְּאָמַר עֲדִין לֹא שָׁב יִרְמְיָ' מִדְּעַתּוֹ וְקֹא' וְחֲשִׁנּוּן אִילָין עַל אִילָין דְּמִשְׁמַע בְּדִיעֵב' וְאִם כֵּן אִין רֵאשִׁי לַנ"ד מִזֶּה פִּינֵן שְׂכָרָר נָדוּ וְכֵן הָוִי דְּדוּגְמָ' הַשְּׁקוּהָ א"ר עֲקָבְיָא מְשׁוּם זְלוּל הָוִיָּא וְעַל הַטְעָנָה הַג' שְׁאִין נִדְוִי שֶׁל תַּלְמִיד כְּלוּם אִם לֹא הִגִּיעַ לְגֵזֶר שְׂיָכוּל לַנְּדוֹת לְכַבוֹדוֹ וְשֶׁמְכַבְּדִין אוֹתוֹ לְכַבוֹד תּוֹרָתוֹ וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא הַרִיב"ש ז"ל סִימָן ס"א וְהַר' דוֹרָאן ז"ל ס' ל"ג מֵהִיָּה דְּבַקְשׁוֹ לַנְּדוּ' אֶת ר' מֵאִיר דִּפ' אֱלוֹ מְגַלְחִין הִיָּה אֶפְשָׁר לְחַלֵּק דְּהִיָּנוּ לְכַבוֹד עֲצָמוֹ אֲבָל לְכַבוֹד רַבּוֹ פְּעוּבָד' דִּידֵן הִיָּה נִדְוִי נִדְוִי פִּינֵן שְׁאִם נָדָה רַבּוֹ הִיָּה נִדְוִי לְפִי מֵה שְׂפַתְבְּתִי לְמַעְלָה אֱלֹא שְׂרֵאִיתִי בְּתִשׁוּבַת הַרִיב"ש ז"ל ס' ל"ג שְׂפַתְב וְתַלְמִי' שְׁנָדָה לְכַבוֹ' רַבּוֹ שְׁבִזְוָהוּ כו' שֶׁהַתַּלְמִיד יְכוּל לַנְּדוֹתוֹ מִק"ו שְׁאִם לְכַבוֹד עֲצָמוֹ וְכוּ' וְעוֹ' שְׁגָם זֶה בְּכָלֵל כְּבוֹד עֲצָמוֹ וְכוּ' מִשְׁמַע דְּרֵאִוִי לַנְּדוֹת לְכַבוֹדוֹ בְּעֵינֵן אִפְּלוּ כְּשֶׁמְנָדָה לְכַבוֹד רַבּוֹ וְעַל הַטְעָנָה הַד' שֶׁאֵמַר' פִּי אוֹתוֹ חֲכָם סָנוּ שְׁוִמְעָנְיָה לָאוּ בְּדִידְוִהוּ תַלְמִיָּא מִיְלִתָּא דְּאֶפְשָׁ' לְהַשִּׁיב דְּאוֹיְבִי' מִפְּקוֹ לִיָּה לְקַלָּא וְאִפְּלוּ הִיָּה מְשִׁוּת בְּשִׁמוּעָה אִם רֵאִיתָ ת"ח שְׁעָבֵר עֲבִירָה בְּיוֹם אֵל תַּהֲרַהֵר אַחֲרָיו בְּלִלְיָה דְּנִדְוִי עֲשֵׂה תִשׁוּבָה אֱלֹא א"כ שְׁמוּעָתוֹ רְעָה הִיא בְּפִי כָּל יוֹשְׁבֵי עִירוֹ וְשְׁעֵדִין לֹא שָׁב מִרְעָתוֹ כְּדָאָמַר' הֵתָם גְּאָם הַמְּבִי"ט.

וְעֵינֵן ס' רצ"ב: שְׁאֵלָה שִׁיחַ יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ רַאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן נְשַׁתְּפּוּ וְקוּד' שֶׁהַשְּׁלִימוֹ לְהַנִּיחַ בְּשׁוֹתְפּוֹת מֵה שְׁנִתְּפָשְׁרוּ נִיחָם רַאוּבֵן וְאוּמַר פִּי בָּא לְבַתִּי דִּינִי הָעִיר עִם שְׁמַעוֹן וְשִׁחִיבּוֹ אֶת שְׁמַעוֹן שְׁיָתָן לוֹ מֵה שְׁנִשְׁאָר בְּיָדוֹ מִנְּכָסֵי הַשְּׁוֹתְפּוֹת וְעַתָּה רַאוּבֵן תּוֹבַע מִשְׁמַעוֹן מֵה שְׁנִשְׁאָר בְּיָדוֹ וְשְׁמַעוֹן מְכַחֵישׁ שְׁלֵא עָמְדוּ בַב"ד אוֹ שְׁעָמְדוּ וְלֹא חֲזִיבוּהוּ וְרוּצָה לְטוֹן טְעָנוּ' מְחַדֵּשׁ בְּדָבָר הַנְּשַׁפַּח זֶה יָמִים יוֹרִינוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי: תִּשׁוּבָה מֵהִיא בְּעֵינֵי דְּבַעֲי אַבְיִי מְרַבָּה רִישׁ פְּרָק נַעֲרָה מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְּמִי שְׁאָמַר לְחַבְּרוֹ נְתַחֲיִיבָתָ לִי בְּדִין כְּפֹךְ וְכֹךְ וְהוּא מְכַחֵישׁ שְׁחִיבִי שְׁבוּעָ' הִיסַת אוֹ יִפְרַע מֵה שְׂתַבַּע מִמֶּנּוּ וְהַרְמַב"ם ז"ל ספ"ק דְּהִלְכוֹת טוֹעֵן וְנִטְעָן פֶּתַב פְּשִׁיטוֹתָא דְּהֵאִי בְּעֵינֵי דְּמִמוֹנָא הָוִי וְחִיָּי' לִישְׁבַע וַא"כ בְּנִדּוֹן דִּידֵן אִין שְׁמַעוֹן

יכול לטעון שיעמדו בדין מחדש אח' שטוען ראובן שכבר עמדו בדין וחיבוהו דאין ב"ד
אחר ב"ד ולא תימא דדוקא במילי דקנסא דפשטי' דממונ' הוי דאמרי' דמחייב קרבן
שבועה משום דאי הדר לדינ' ומודה בקנס הוי פטור ומפסיד תובע אבל במילי דממונא
הוי מעיקרא מה איכפת ליה למהדר לדינא אי אודי ליחייב ואי לא אודי ליחייב נמי
שבועה ולא מפסיד מידי דיש לומר דבכל מידי לא הדר לדינא אלא משתבע אי מכחיש
דקא בבעי גופא בלא פשיטותא קאמר הוא אומר לא אנסתי וכו' ונשבע והודה וכו' מהו
ממונא הוי או קנסאהוי וכו' משמע בהדיא דבסתמא מאן דמכחיש לחבירו וקאמר דלא
עמד בדין משתבע דלא עמד בדין ולא נתחייב דקאמ' ונשבע והוד' משמע דחייב
שבועה וכן משמע מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב חבלת בי וכו' והוא אומר לא חבלתי ולא
העמדתני בדין וכו' חייב שבועת היסת והא בכלל חבלת נמי איכא תלת מילי דהווי ממונא
מעיקרא ובכולהו קאמ' דחיי' שבוע' ועוד דכתב נמי וכן כל פיוצא בזה לאתויי מילי
דליכא בהו אלא ממונא לחוד דחייב שבועה וכן משמע נמי ממתני' דפ"ק דמפוח דתנן
מעידים אנו באיש פלו' שנגמ' דינו בב"ד של פלו' ופלו' ופלו' עדיו הרי זה יהרג ואי
בדיני נפשו' דאזלי' בהו לקול' אמרי' יהרג כ"ש בממונא דאם או' ב' עדי' נגמ' הדין בב"ד
פלו' שראובן חייב מנה לשמעון שיהיה חיי' לפרוע לו ואי הוי עד א' יחיבוהו שבועה
וכל שישנים מחייבים אותו ממונ' א' מחייבו שבועה וכל שאח' מחייבו שבועת התורה
התובע עצמו מחייבו שבועת היסת פיון שהוא תובע בודאי נתחייבת לי בב"ד פלו' ואי
מודה שמעון במקצת שאומר לא חייבוני בב"ד אלא פה הנה מוד' מקצ' הטענ' וישבע
מדאורי' נאם הצע'י מבי"ט: שיט באת לפני אשה א' שמכרה בית א' מגדונוניתא ברשות
בעלה ובא ב"ח של בעלה ועכב דמי המכירה ביד הקונה על מה שחייב לו בעלה והלך
לפני חכם מפורסם בדור ואמר שבדין עכב והוציאו מן הקונה קצת דמי המכירה לקצת
החוב וחרו לתבוע ממנו שארית החוב ועל זה צעקה האשה ובא הב"ח לפני ואמרתי לו
שלא היה לו שום זכות לתבוע מדמי הבית הנז' פיון שהיא לא נתחייב' כלל בחוב זה וגם
הוא לא היה יכול לשעב' על חובו פי אם קרקעותיו ונכסיו ולא קרקעו' ונכסי אשתו גם
פי אינו פתוב בשטר אלא סתם ששיעב' לו מטלטלי אגב מקרקעי שהם נכסיו לא נכסי
גדונונית אשתו והלך לו וחרז בשם החכם יצ"ו לומר פי מצד הזכות שיש לבעל בפירו'
נצ"ב היה יכול הב"ח לטרוף מן הקונה ותמהתי על זה פי אין לבעל שום זכות בנכסי
אשתו לפרן' חובותיו ומפני שהיה ראוי לחוש לדבריו בדיקתי ומצאתי בספרים מה
שנראה לי קודם שאין הב"ח של הבעל יכול לטרוף מנכסי גדונוניתה ואפ' מן הפירו'
שיש לו בהם זכות בנכסי אשתו שהרי אם מכר בעל בנצ"ב מכרו בטל פדאמ' בגמ' פ'
חזקת וכדתניא פ' אלמנה לכ"ג המכנס' שום לבעלה אם רצה הבעל למכור לא ימכור כו'
וכדאמר בירוש' העושה שדהו אפומיקי לאשה בכתובתה ולבעל חוב בחובו ומכרה הרי
זו מכורה והלוקח יחוש לעצמו רשב"ג אומר לאשה בכתובתה אינה מכירה שלא עלתה
על דעתו שתהא האשה מחזרת על בתי דינין וכ"ש הקא בשום שהכניסה לו וכן פס'
הרמב"ם ז"ל פכ"ב מהלכות אישות ופ"ל מהלכות מכירה דבקרקות מכרו בטל וכיון
שמכירתו בטל כ"ש שעבודו ובנ"ד אפ' שעבוד לא היה בנכסי אשתו אלא בנכסיו
ואפילו לדעת הרא"ש ז"ל שיש לו סברא הפוכ' בזה סי' ב' פי במטלטלי מכרו בטל
ובקרקות מכרו קיים עד שעת טירפא פדעת הרי"ף ור"י היינו פשמכר' ובנ"ד לא מכר

ולא שעב' כדאמר ומאיזה פת יבא ב"ח לטרוף מהפירות שאפ"י מכר הפירות כפי פתב הרמב"ם ז"ל פ' כ"ב בעל שמכר קרקע לפירות לא עשה פלום מפני שלא התקינו פירות לאיש אלא כדי להרויח בהוצאת הבית כו' ואפ"י בנכסי צאן ברזל פיון שמכרו בטל כדאמר ואין לו בהם אלא פירות לדעת הרמב"ם ז"ל אם מכר לפירות ג"כ לא עשה פלום מאותו הטעם עצמו נצ"ב ובפ"ל מהל' מכירה הביא הרב מ"מ מה שכתב הרשב"א ז"ל שאם מכר הבעל לפירות בלבד הרשות בידו כו' ואפ"י לדעתו היינו פשמכר פבר והקא בנ"ד לא מכר ולא שיעבד אדרבה מחל אותם לאשתו שנתן לה רשות פשתמפור הבית לעצמה: ואפ"י שלא היה מוכר הפירות לאחרים אלא היו מצויים בעין אם בא ב"ח לגבות מהם היא קודמת למזונותיה דאע"ג דב"ח קודם למזונות האשה היינו בנכסי בעלה לא בפירות נכסיה ואשאל מהחכם נר"ו באיזה דרך יזכה הב"ח לטרוף מן הלוקח פירות הבעל על חובו והם שכירות הבית שאם הוא בא לתוכו בזמן המכירה כנ"ד אין לו לבעל שום פרי דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף כל חדש ואם בא בסוף כל חדש הלוקח אומר לו פבר תפסתי דמי השכירות שנעשו מטלטלים עתה על מה שחייב לי שמכרו לי גופ' ופירות דדמי שכירות קרקע על זמן שעבר הם פמטלטלים וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פי"ה מהל' טוען שמודה שכירות שעבר חייב שבו' דאורייתא וכתב הרב מ"מ ששכירות קרקע אחר הזמן חוב גמור הוא ע"כ וא"כ לא נשאר מקום לב"ח לגבות מן הלוקח.

עוד יש לי ראיה שאין שום זכות לב"ח לטרוף מפירות שמכר הבעל כי הקא שנתן לה רשות שתמפור הבית והיא מדין נכסי לה ואחריה לפלו' מת ראשון קנה שני באיש ואשתו דפירות לבעל בחייו וגוף הקרקע לאשה וכתב מנכסים אלו אין מגבין להם פלום אפילו עשאן אפותיקי או שיחדן לאשתו בכחנכתה אינם גובים מנכסים אלו פלום ונהרי הן של שני ע"כ ונ"ל דה"ה אם הקדי' הראשון בחייו ונתן הנכסים לשני וקניים דברי הנותן דאין הב"ח והאשה גובין מהם והקא נמי בנ"ד שנתן הפירות לאשתו לא יגבה מהם פלום אלא א"כ יתברר שיש לה שום תנאי עם בעלה שתתן לו קצת מדמי הבית ואפילו שחלק בין נתן למת הנתם במת הוא אפילו עשה אותן אפותיקי ובנתן פשלא עשה אפותיקי ולא שיעבד כי הקא פשיטא שלא יטרוף ולא תימא דדוקא באחריה לפלו' דאחריה מקפיד דאדרב' כ"ש הוא אם ראשון שאם מכר או נתן אין אחריה מוציא מיד הלוקח ואפילו הכי פשלא מכר אפילו עשאן אפותיקי אין ב"ח ולא אשה גובים מהם כ"ש בעל שאם מכר או נתן מכרו בטל ואפילו למ"ד אין מכרו בטל מיד בשעת גביה מיהא מוציאה מיד הלוקחות דפשיטא דאם שיעבד הוא נכסי אשתו לאחר ומת או נתן זכות הפירות לאשתו פי הקא דאין ב"ח גובה מן הפירות עוד מצאתי ראיה ברורה והוא נ"ד ממש שכת' בעל התרומות בשם ה"ר יהוד' ברצלוני ז"ל שבקרקע שהמכ' בטל מיד אם הבעל קבלו באלף והוקר ועמד על אלפ' אין ב"ח המלנה יכול לומר תנו לי אותו מותר שהוא של ב"ח הלנה כדקי"ל דאם הותירו הותירו לו משום דדלמא פשתתאלמן או תתגרש לא יהנה שנה כ"כ פמו ששנה עכשיו ואם אמר הבו לי מיהא פירי דאית ליה ללנה בההוא ארע' לא צייתי' ליה וכן פתב ה"ר לוי משום דבעינן רוחא ביתא וליכא שיהרי הוציא המעות שלנה ולא ישתפר מהם עכ"ל פמו שהביא בב"י סי' קי"א בטור ח"מ הא קמן דאין ב"ח של בעל גובה מפירות נכסי צ"ב של אשתו אפילו הם מצויין בעין מפלי שיעבוד ומכירה

וכ"ש הקא שנתן רשות לאשתו שתמכר' שאין ב"ח גובה מהם פדאמ' לעיל ומכאן ראיה
פי מה שכתב הרמב"ם ז"ל בעל שמכר לפירות לא עשה ולא כלום דלאו דוקא בנ"מ
משום ריוח ביתא דבנצ"ב נמי איתא לטעמא גופה וכמו שכתבתי למעלה נאם המבי"ט:
שאלה שכ ראובן ושמעון היו שותפים ולוי אחי ראובן נתקוטט עם שמעון ושותף אחיו
ובקש מראובן אחיו שיחלן' שותפותו עם שמעון והיה ראובן דוחה אותו מיום אל יום
עד שראה שלוי אחיו היה פועס עליו ואמר לו כי קודם שיצא מן המדינה יחלוק עם
שמעון ואז קבל לוי נזירו' שמעון בכל תנאיו שלא ידבר עם אחיו לעולם אם לא יחלוק
השותפות עם שמעון קוד' שיצא מן המדינה ונאנס ראובן מצד המגפה לצאת מן העי'
קודם שיחלוק ואחר כך חלק יודיענו מורינו אם חל הנזירות על לוי אם לא: תשובה
נזירות זה קבלו בלשון שבועה ויש פמה פוסקים שסוברים דנדר בלשון שבועה לאו
כלום הוא והקא בלשון שבועה הוא שאמר שלא ידבר ולא אמר אם אדבר וכבר כתבתי
בארנפה על זה פמה שנים בראיו' שאפילו נזירות שמעון הוי בכלל נדר לענין זה וכן יש
צד אחד למצוא היתר לנזירות זה בבלי התרה אם הוא מתחרט וביטול נזירות זה גורם
למצן' וקיומו גורם לעביר' ולקטטה ומשוינו ליה להאי נדר כנדר טעות ולא בעי היתר
אלא מדרבנן אי הנה נזירות לחודיה והשתא דהני נזירות שמעון דליתיה בשאלה שרינו
ליה בלא התרה כיון שהוא פועס טעות ועל אלו השני טעמים סמכתי בכיוצא בזה כמו
שכתוב אצלו בתשובה בארנפה והרוצה לעמוד על עיקרון של דברים יראה תשובתי
בארנפה והנראה לי כתבתי נאם המבי"ט: שאלה שכא ראובן שדך בתו לשמעון בקנין
ושבועה וכתבו שטר ביניהם מכל התנאי שהתנו ביניה' וקבעו זמן הכנסת החופה וקצבו
סך הגדוניה' והתוסף' והנה מקצ' טופס שטר השדוכי' הנז' פתוב בדף השני ויהי בתוך
הזמן נפט' ראובן וחי' לרבנן ולכל יש' שבק וכן אין לו רק שלש בנות קטנות והאלמן'
מלבד הבת המשודכת מאם אחר' שנפט' והאיש ראובן בשע' פטירתו לא צוה ולא מנה
אפוטרופ' והוצרכו ב"ד למנו' אפוטרופ' על הבנו' ועל כל נכסי עזבונו הנמצ' אחריו:
ועתה רוצ' האפוטרופס להשיא את היתומה המשודכת הנז' לשמעון המשודך הנז' ולתת
לה הגדוניה' אשר קצב לה אבי' נ"ע בשטר השדוכי' עם היו' שהיא קטנ' בת עשר שני'
ועדיין לא הגיע זמן החופ' אשר קבע אבי' אף שגם לזמן אשר קבע אביה עדיין קטנה
שמה והנה כפי ערך הנכסים אשר נמצאו לראובן אחרי מותו מגיע לחלק כל אחת מהד'
בנות יותר מהסך אשר קצב הנפט' בחייו למשודכ' הנז' ועתה טוען שמעון מצד משודכתו
שיתנו בגדוניה' כפי החל' המגיע לה עתה בין שאר הבנות ולא כפי הסך אשר קצב לה
אבי' בחייו ואם יש חשש למזונו' האלמן' ופרנסת' אם תרצ' חזון ממה שתחת ידה או
זננ' הוא רביעי' הוצאת' שהו' חיו' משודכתו והאפוטרופוס טוען שאינו רוצ' לתת לה
רק הגדוניה' שנתחייב אביה בחייו כפי מה שקצב לה ולא יותר ואם נשארו נכסים הלא
הילדות רפות וקטנות וצריף הוצאה רבה עד יגדלו וגם מלבד זה צריף הוצאה רבה
למזונות ופרנסת האלמנה כל ימי אלמנותה גם פרונו פתובתה פשתרצה לגבותה ומי
יודע אם לעת ההיא ממצאו נכסים כדי שיגיע לכל אחת ואחת לשעת חונפתו עד כדי החלק
אשר נותנים עתה למשודכת הנז' או ימצא פחות או ית' ילמדנו רבינו הדין מפורש באר
היטב על כל החלוקות הללו ראשונה אם האפוטרופוס יש לאל ידו כפי הדין להשיא את
המשודכת לשמעון קודם הזמן אשר קבע אביה נ"ע ואם יש לאל ידו להשיאה פיצד

יתנהג בנתינת הנדוניא אם יתן לה כעת הנדוניא הקצובה שקצב אביה בלבד ולא יותר והשאָר מנכסי עזבון אביה יהיה מונח ועומד עד יגדלו הבנות ויגיעו לפרקן ובעת חןפתן יתן האפטרופוס לכל אחד לנדוניא לפי הערה אשר נטלה הראשונה ואם ישאר על זה השאר שהוא יהיה מונח ונשאָר למזונות האלמנה ולפרעון פתובתה לגבותה ואחר שהיא תגבה פתובתה יחלקו בין ארבעתן בשנה או דוק המות' ההי' תהי' לשלש הקטנו' בלבד והגדול' מה שזכתה בחיי אבי' בלבד זכתה ולא יותר או אם עכשיו פלם בשנה בין ארבעתן אם האפטרופוס יש יכול' בידו מעכשיו לחלק הפל בין הארבע בנות בשנה ע"מ שכל אחת מהן תזון מחלקה לעצמה ולא למנה הרביע שלה גם יתחייבו ברביע פרעון פתובת האלמנה ואם מעכשיו הפל הוא בין ארבעתן אם יכול המשודד הנז' מצד המשודכת הנזכר להכריח לאפטרופוס הנז' שיחלק הפל מעכשיו והיא תתחייב ברביע מפתובת האלמנה ורביע המזונות על הפל יבא הטוב ועל פיה ישק כל עמינו ושכרה כפול מן השמים: תשובה פפי המוכן מן השאלה שאין הפרש בין המשודד והאפטרופוס אלא המותר שיש בין מה שקצב אבי הבת לבתו ומה שגגיע לה בירוש' שהוא רביע כל נכסיו שהמשודד תובע זה המותר מעכשיו והאפטרופוס טוען שאין לו אלא מה שקצב לה אביה ואף אם יהיה לה רביע כל הנכסים לא תקח עתה כי אם מה שקצב לה אביה והשאָר יהיה מונח עד שיגדלו הבנות ויתנו להן כפי מה שנטלה זאת ואם ישאר אחר שתטול האלמנה פתובתה יחלקו בין ארבעתן בשנה: ואני אומר כי יש לו למשודד זכות יותר ממה שהוא תובע והוא מה שקצב אבי הבת לבתו שהיא זוכה בו משום מתנה ובכל שאר נכסיו יש לה רביע מדין ירושה והוי כמו שנתן מתנה לא' מבניו לאחר פטירתו שנוטל אותה יתר על חלקו וכמו שכתב הרשב"א ז"ל בתשובה על ראובן שכתב לא' שטר שנתן לו ק"ק זוזים לאחר פטירתו מחמת ירושה דמסתברא שאין לו אלא הק"ק זוז או חלק ירושתו שאם רצה האב ליתנם יתר על חלקו למה כתב לו מחמת ירושה ע"כ משמע בהדיא שאם כתב לו בלשון מתנה שיטול המתנה יתר על חלקו והכא נמי לא שנא ותשובה זו הביא' בב"י בח"מ סימן רפ"א ולא תימא דוקא התם דכתב בשטר שנותן לו ק"ק זוז לאחר פטירתו אבל הכא שכתב שנתחייב לבתו הסוף הנז' בנדוניא ומת קודם שייתן וקודם שהגיע הזמן הקצוב ביניהם לא תחול המתנה דלא היא דכיון דנטל קנין מעכשיו לתת הרי המתנה חלה מעכשיו לכשיגיע הזמן ובפ"ח מהלכות זכיה פתב מ"מ ובקנין ויטול לאו קנין דברים הוא ויש מן הגדולים שאמרו דאפ"ל באתן לה פך וכך לא מיקרי קנין דברים ועיקר עכ"ל הרשב"א ז"ל וצ"ע באתן לה וכו' עיין שם ועיין במאירי פ"ק דקידושין בתשובת רי"ף ואפילו שמת קודם הגעת הזמן נתחייבו נכסיו לפרעון מתנה זו בכח הקנין דבגדולה מזו שהיא בלא קנין קני כה"ג שנתחייב לתת פדתנו פ' הנושא הפוסק מעות לחתנו ופשט לו הרגל וכו' וכתב רש"י ז"ל לשון בזמן וכו' והר"ן ז"ל כתב תלו אותי על עץ ואין לי מה ליתן והראב"ד ז"ל כתב שמת או שהלה למ"ה ואין שם נכסים פלל שאם היו שם נכסי' פנין דבדברים הנקנין באמירה הן גובין לו מנכסיו ע"כ והרשב"א ז"ל כתב והוא שלא הניח נכסים פאן אבל פשיש לו נכסים יורדים לנכסיו ונותנים לזה לפי שהן דברים הנקנין באמירה כמו שהביא במ"מ פ' כ"ג מהלכות אישות הרי שאפילו בלא קנין נתחייבו נכסיו אפ"ל מת כפ"ל הר"א בדשאָר הפ"ל דמפרשי על פשט לו את הרגל לא פליגי אלא במשמעות לישנא דפשט לו את הרגל לא בדינא

דְּכוּךְ פֶּשֶׁט לֹא אֶת הַרְגֵל הוּא שְׂאִין לֹא בְּמַה לְפָרוֹעַ אוֹ שְׂאִינוֹ מְצוּי לְתַבְנוֹעַ מִמֶּנּוּ שְׂמַת אוֹ שְׂהֵלָה לַמ"ה וְהַרְמַב"ם ו"ל שֶׁכֶּתֶב שְׂהֵלָה לְמַדִּינָה אַחֲרַת ה"ה אִם מֵת אֶלָּא דְלִישְׁנָא דְפֶשֶׁט לֹא אֶת הַרְגֵל מִשְׁמַע טְפִי שְׂסֻלָּד לֹא וְלֹא שְׂמַת וְאִם כֹּן לְעֵנִין דִּינָא אִם מֵת ג"כ לַכ"ע הָוִי דִּינָא דְמַתְנִיתִין הֵכִי דְכִינֹן דְהָוִי דְבָרִים הַנִּקְנִין בְּאַמִּירָה יוֹרְדִין לְנִכְסֵיוֹ פִּינֹן שְׂפֻסְק לִיתֵן פְּשִׁיכְנוֹס דְּוּמִיָּא דַּנ"ד וְכַדְתֵּנוּ נְמִי פ' הַנּוֹשֵׂא הַפּוֹסֵק מְעוֹת לְחַתְנוֹ וּמַת חַתְנוֹ אָמְרוּ חֲכָמִים יָכוֹל הוּא שְׂיֵאמֵר לְאַחִיָּה הֵייתִי רוֹצֵה לִיתֵן וְלֵה אִי אָפְשִׁי לִיתֵן וּבַנ"ד דְּאִיכָּא קִנְיֹן הָוִי טְפִי מְאַמִּירָה בְּשַׁעַת קִידוּשֵׁין דְהָוִי דְבָרִים הַנִּקְנִין בְּאַמִּירָה כְּלו' דְלֹא בְעִי קִנְיֹן הָא אִיכָּא קִנְיֹן פְּשִׁיטָא דְקִנְיֹן אֶפִּילוּ בְּלֹא קִידוּשֵׁין וּמִשְׁעֵבְדֵי נְמִי קִנְיֹן דְהָא לִיתֵן לִיכְתֹּב וְכַדְאָמ' פ'ר' הָאִשָּׁה דְאַף עַל גַּב דְּמַתְנִיתִין דְהַפּוֹסֵק מְעוֹת וּפֶשֶׁט לֹא אֶת הַרְגֵל מִיָּבֵר בְּקִדְשָׁה הֵינֵנו לְאַשְׁמוּעֵינוּ דִּינָא דִּיכֻלָּה הִיא לֹמֵר אוֹ כְּנוֹס אוֹ פְטוֹר לִי בְּגַט אֶבֶל לְעֵנִין חַיִּיב מִמָּה שְׂפֻסְק עָלְיוֹ פִּינֹן שְׂנַטְל קִנְיֹן אֶפִּילוּ בְּלֹא קִידוּשֵׁין נְמִי חַיִּיב וְאֶפִּילוּ מֵת יִגְבּוּ מִנְכָּסֵיוֹ: וּמְצַאֲתִי תְשׁוּבָה לְהַרְיב"ש ו"ל סִימָן קַכֵּט עַל מִי שְׂשָׂדָה בְּתוֹ וְנִדְר לְתַת לֹא עִם בְּתוֹ סָף יָדוּעַ וְקַבֵּל קִידוּשֵׁין וּמַת אָבִי הַבַּת וְכַת' שְׂאִם כְּשִׂשְׂדָה רְאוּבֵן אֶת בְּתוֹ לְלוֹי וְנִדְר לֹא כֹף וְכֹף נִשְׁתַּעֲבָד בְּזַה קִנְיֹן הַדְּבָר פְּשׁוּט שְׂגוּבָה לֹא מִנְכָּסֵי רְאוּבֵן וְאֶפִּילוּ מִן הַמְשׁוּעֲבָדִין וְכו' וְאִם לֹא קִנְיֹן הֵינֵנו דְרַב גְּדַל דְעַמְדוֹ קִדְשׁוֹ קִנְיֹן דְהָוִי הֵן הַדְּבָרִים הַנִּקְנִין בְּאַמִּירָה וְכו' וְהַבִּיא לְשׁוֹן הַרְשֵׁב"א ו"ל שְׂהַבְּאֲתִי לְמַעְלָה דְאִם יֵשׁ לֹא יוֹרְדִין לְנִכְסֵיוֹ דְלְעֵנִין דִּינָא אִין חִילוּק וְכַתֵּב בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה פְּלִלָּא דְמִילְתָּא בְּנִדּוֹן זֶה אִם קִנְיֹן מִיָּדוּ חַיִּיבִים לְהַשְׁלִים מִנְכָּסֵיוֹ וְאֶפִּילוּ מִשְׁעֵבְדֵי וְכו' וְאִם לֹא קִנְיֹן מִיָּדוּ אִם קִדְשׁוֹ מִיָּד בְּשַׁעַת הַשְׂדִּיכִין אוֹ שְׂהַזְפִּירוּ הַתְּנָאִים הֵהֱם בְּשַׁעַת הַקִּידוּשִׁים כְּכָר נְתַחֲיִיבוּ שְׂנִיָּהֶם בְּאוֹתָם תְּנָאִים בְּאַמִּירָה בְּעֵלְמָא ע"כ מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְאִם קִנְיֹן מִיָּדוּ אֶפִּילוּ שְׂלֹא בְּשִׂדְוִיכִין בְּלֹא קִידוּשֵׁין גְּבִי מִשְׁעֵבְדֵי דְכְּשִׂלָּא קִנְיֹן מִיָּדוּ הוּא דְכַתֵּב דְּבַעֵי קִידוּשֵׁי מִיָּד אוֹ שְׂהַזְפִּירוּ הַתְּנָאִים וְכו' וְיִצְא לָנוּ מִכָּל זֶה דְשִׁטְר זֶה שְׂנִכְתֵּב בִּינֵיהֶם בְּקִנְיֹן הוּא קִיָּים מְשׁוּם מַתְנָה וְכַשְׂמַת הִיא יוֹרְשַׁת כְּכָל שְׂאֵר נִכְסֵי אַבִּיהָ כְּשִׂאָר הַבְּנוֹת וְעַתָּה נְבוֹא לְהַשִּׁיב לְפָרְטִי חִלּוּקוֹת הַשְּׂאֵלָה אֶחָד לֹא רֵאשׁוּנָה אִם הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס יֵשׁ לְאֵל יָדוּ כְּפִי הַדִּין לְהַשִּׁיא אֶת הַמְשׁוֹנְדָּת קוֹדֵם הַזְּמַן אֲשֶׁר קָבַע אַבִּיהָ נִרְאָה מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל פ"ד מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת כְּשִׂהִיָּתָה מִבַּת עֶשֶׂר וְלְמַעְלָה אִם נִתְקַדְּשָׁה לְדַעְתָּה הָרִי זֹו מְקוֹדְשַׁת לְמִיָּאֹן אַעפ"י שְׂלֹא הַשִּׁיאָוָה אַמָּה אוֹ אַחִיָּה וְהָכָא בַּנ"ד דְּאִין לֵה אָב וְאִחִים פִּינֹן אִית לֵה אֶפּוֹטְרוֹפּוֹ דְאַפְטְרוֹפּוֹ הוּא בְּמִקּוֹם אָב וְאִחִים וְכ"ש אִם יִרְאָה לְב"ד שְׂהוּא טוֹב לֵה שְׂלֹא תִשָּׁב עִם צֶרֶת אַמָּה שְׂתַנְשָׂא לְכַתְחָלָה וְכ"ש שְׂשִׂדְכָה אַבִּיהָ בְּקִטְנוּתָהּ וְקִצַּב לֵה זְמַן הַנִּשְׂוִאִין בְּקִטְנוּתָהּ כְּפִי מָה שְׂבָא בְּשִׂאָלוֹ דְפֶשׁוּט' הֵיכּוֹלִים לְהַשִּׁיאָה מְדַעַת' אֶפִּילוּ קוֹדֵם הַזְּמַן שְׂקָבַע לֵה אַבִּיהָ וּבְעֵינֵן דַּעְתָּה וְדַעַת הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׂהִיא בְּמִקּוֹם אַבִּיהָ וְכַדְאָמְרִינוּ גְּבִי מַתְנִיתִין דְּנוֹתְגִין לְבַתּוּלָה י"ב חֲדָשׁ פ' אַעפ"י אַר' זִירָא תְנָא קִטְנָה בִּין הִיא בִּין אַבִּיהָ יָכוֹלִין לְעַכֵּב כְּלוֹמֵר שְׂלֹא תַנְשָׂא עַד שְׂתַגְדִּיל בְּשִׂלְמָא אִיהוּ מְצִיא מְעַכְבָּא דְאַמְרָה לֹא יָכִילְנָא בְּבַעַל אֶלָּא אַבִּיהָ אִי אִיהִי נִיחָא לֵה אַבִּיהָ מֵאִי נְפָקָא לִיהָ מִיָּנָה סְבַר הַשְּׂמָא לֹא יִדְעָה וְלִמְחָר מִיָּמְרָדָה וְאַתְיָא וְנִפְלָה עֵילוּא פִּי' וְאַצְטְרִיף לְתַקּוֹן לֵה תְכַשִּׁיטִין אַחֲרִים וּבְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס נְמִי אִיכָּא כִּי הִיא טַעְמָא שְׂיִצְטְרִף לְטְרוֹחַ לְחַדְשָׁה לֵה הַתְכַשִּׁיטִין שְׂפִלוּ מִמָּה שְׂנִשְׂא' לֵה: שְׂנִית אִם יֵשׁ לְאֵל יָדוּ לְהַשִּׁיא כִּיצַד יְתַנְהַג בְּנִתִּין' הַגְּדוּגְנִי' אִם יִתֵּן לֵה מָה שְׂקִצַּב אַבִּי וְלֹא יוֹת' עַד יִגְדְּלוּ הַבְּנוֹ' וְיִגִּיעוּ לְפָרְקוֹן כּו' נַר' שְׂפָנוֹן' הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹ הוּא שְׂיִזוּנוֹ אֶת הַבְּנוֹ' עַד שְׂיִגִיעוּ לְפָרְקוֹן וְאִינוּ כֹּן דַּתְנוּ פ' יֵשׁ נוֹחֲלִין הַנִּיחַ בְּנוֹת גְּדוּלוֹ' וְקִטְנוּת וְכו'

אין הקטנות נזונות ע"י הגדולות אלא חולקות בשנה דבמקום שהן יורשות כל הנכסים ליפא תנאי פתוב' דבגן נוקבן די יהוו ליכי מנאי כו' כמו שפי' רש"י ז"ל במתני' וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל סוף פי"ט דחולקו' בשנה ומה שכתב בא"ה סוף סי' קי"ג דאם נישאו גדולות אחר מיתת אביהן מן האמצע ישאו גם הקטנות ואח"כ יחלקו היינו שנישאו מהאמצע ממה שירשו פולן בשו' אבל הכא בני"ד זו המשודך' נוטלת מתנה שנתן לה אביה כמו שפכתתי למעלה ובמה שנסאר הן חולקות בשנה ומזונות האלמנה וכתובתה פולן חייבות בה מפני שהיא בעלת חוב דאביהן: ולענין אם יתן לה האפוטרופוס עתה כשישאנה כל מה שמגיע לה בירוששה שהוא רביע הנכסים מלבד התש"ן שנתן לה אביה נראה לי שלא יתן לה עתה כי אם התש"ן שהם לה מתנה ומה שהוא משום ירושה שהוא רביע הנכסים לא יתן לה עד שתגדיל שפיון שנעשה אפוטרופוס אין בידו למסור הנכסים ליתומי' עד שיגדילו וכמו שכתבו כל הפוסקים כשיגדלו היתומים נותן להם ממון מורישן ואינו צריך לעשות להם חשבונות וכו' ואפילו שתנשא בת זו נראה דאין בעלה יכול לומר אין אפוטרופוס טוב ממני שאני אתחייב באחריותם בנצ"ב ואפילו תרצה היא דכיון שהיא קטנה עדיין רשות האפוטרופוס על נכסיה ויש ראיה לזה ממה ששנינו פ' מציאת האשה המשליש מעות לבתו והיא אומרת נאמן בעלי עלי יעשה שלישי מה שהושלש בידו דברי רבי מאיר ופסק רב נחמן כר' מאיר דאמר מלה"ד וקי"ל כנתיב בדיניה ולא משכחת לה שיהא הרשות בידה אלא בגדולה מן הנשואין אבל קטנה אפילו מן הנשואין לא וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל ס"פ עשרי' והכא נמי באפוטרופוס אפילו מנוהו בב"ד דליפא טעמ' דמצנה לקיים דברי המת הרי ענו אותו שיהיו כל הנכסים בידו עד שיגדילו היתומות ויעשה מה שהושלש בידו ולא ימסור הנכסים עד שתהיה גדולה ואינה יכולה לומר נאמן בעלי עלי וכן כתב הרי"ף ס"פ מציאת האשה ש"מ אין מעשה קטנה פלוג בין במקום שלישי בין במקו' אפוטרופוס וכן הלכתא ע"כ וכשתגדיל יתן לה רביע שאר כל הנכסים לבד מה שתפסה האלמנה למזונות או לכתובה שאין יכולין להוציא מידה וכשתצטרף למזונות כשתקלה מה שיש בידה למזונות אז תתן זו רביע המזונות הצריכין לה וכן אם יחסר ממה שיש בידה לתשלוי' כתובתה לגבות כתובתה תתן היא רביע ממה שחסר לתשלום כתובתה אחר שיעמדו בדין ותשבע.

גאם המבי"ט: שכב אחר שראה אפוטרופוס היתום מה שנפסק סימן ש"ז טוען פי מלשון הנפטר' שאמר יש לו בנכסי כף פרחים זהב שמשמעות אלו הדברים הם בתורת חוב או פקדון ושהדבר היה ידוע לאמו וקרוביו שלא היה חייב לו שום דבר ואפילו לוי עצמו היה מודה בכף ושאם היה הדבר החייב מה שלא היה יודע לוי והוא מצד אביו של לוי או אחד מבני משפחתו של לוי שהיו בידו של נפטר נכסים של אח' מהם והיו נוגעים ללוי הרי יש לו ללוי אח אחר והיה לו להזכירו ולשתפו בנכסים אליו ואני אומר שגם שלוי יודה שלא היה חייב לו שום דבר והחייב היה מצד אחר כמו שטען האפוטרופוס אין קושני' ממה שלא הזכיר את אחיו כי אולי צנה ממי שהיה לו חיו' עליו שיתן לזה ולא לאחיו או אולי הטיב או נתן הוא כפר בחייו לאחיו כנגד מה שצנה לתת לזה ואם כן אין צריך להטיל חרם בענין זה שיגלו האמת כי גם שהם יאמרו שלא היה חיי' לו שום דבר אפשר שהם אינם יודעים והוא יודע כמו שנו': עוד טען שפיון שלא היה אפשר שיהיה דרו' חוב אלא שהיה מתחייב דרו' מתנה במה שלא היה חייב שהיה צריך לומר בפ'י

שְׁהִיָּה זֶה דְּרָף מִתְּנָה או שְׁהִיָּה אוֹמֵר מוֹדָה אֲנִי וְלֹא לֹמֵר לְשׁוֹן מְסוֹפֵק וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁפָכָר
הִיָּה אֶפְשֵׁר לִהְיוֹת דְּרָף חוֹב כְּמוֹ שְׁפִתְבִּיתִי אֲבָל אֲפִי שְׁנֵאמַר שְׁהִיָּה דְּרָף מִתְּנָה אֵע"פ שֶׁלֹּא
אָמַר בְּפִי לְשׁוֹן מִתְּנָה דִּינִינִין לִיהַּ כְּלִשׁוֹן מִתְּנָה דְלֹא גָרַע לְשׁוֹן יֵשׁ לוֹ דְּבִנְכָסִי מְלִשׁוֹן
יְטוֹל אוֹ יְחֻזֵּק אוֹ יִנְפֶּה אוֹ יִקְנֶה דְאֶמְרִי פ' מִי שְׁמַת דְּכֻלְהוּ לְשׁוֹן מִתְּנָה אֵע"פ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר
לְשׁוֹן מִתְּנָה וְאֵע"פ שְׁאָמַר לְשׁוֹן שְׁנֵרָא שְׁהוּא חֵיִב לוֹ שְׁאָמַר יֵשׁ לוֹ בְּנִכְסֵי כְּשֶׁהוּא יְדוּעַ
שְׁאִינוֹ חֵיִב לוֹ כְּנִדוֹן דִּינִן לְדַעַת הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס דִּינִינִין לִיהַּ כְּלִשׁוֹן מִתְּנָה וְכַדְתְּנוּ בְּגִיטִין
פ' הַשּׁוֹלֵחַ הָאוֹ נְתִיתִי שְׁדָה פְּלוֹ לְפְלוֹנִי נְתִיתִיהּ לוֹ הֲרִי הִיא שְׁלוֹ וְכו' וְא"ר יוֹחֲנָן וְכוּלָן
בְּשֵׁטֶר וְשְׁדָה זֶה הוּא יְדוּעַ שְׁהִיא שְׁלוֹ וְאֵע"פ כִּי אִם אָמַר הֲרִי הִיא שְׁלוֹ שְׁנֵרָא שְׁהוּא מוֹדָה
שְׁהִיָּתָה שְׁלוֹ דִּינִינִין לִיהַּ לְשׁוֹן מִתְּנָה וְיֵמָּה שְׁאָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן וְכוּלָן בְּשֵׁטֶר הִיָּינוּ בְּבָרִיא
אֲבָל בְּש"מ דְּבָרֵינוּ כְּתוּבִין וְכַמְסוּרִין דְּמוֹ וְלִישְׁנָא בְּנ"ד שְׁאָמַר יֵשׁ לוֹ בְּנִכְסֵי הִנֵּי כְּלִישְׁנָא
דְהֲרִי הִיא שְׁלוֹ גְבִי שְׁדָה וְכִי הִיכִי דְהֵתֵם דִּינִינִין לִיהַּ לְשׁוֹן מִתְּנָה הִכִּי נְמִי הֵכָא: עוֹד יֵשׁ
רְאִיָּה לְלִשׁוֹן זֶה שְׁהִיָּה נִדוֹן בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה מְדָאֶמְרִי פ' הַנּוֹשֵׂא בְּכַתְּבוֹת הָאוֹמֵר לְחֻבְרִין
חֵיִב אֲנִי לֵךְ מְנָה ר' יוֹחֲנָן אָמַר חֵיִב וְר"ל אָמַר פְּטוּר וְאֶסִּיקְנָא הַב"ע כְּגוֹן דְאָמַר אֲנִי
חֵיִב בְּשֵׁטֶר וְכ"ב הֶרְמֵב"ם ז"ל פִּי"א מֵהַל' מְכִירָה אֵע"פ שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ אֲתֵם עָדִי הוּא
הוֹאִיל וְאָמַר בְּשֵׁטֶר הִנֵּי כְּמִי שְׁאָמַר הוּוּ עָלֵי עָדִים וְחֵיִב לְשִׁלְמֵם אֵע"פ שְׁשִׁנְיָהֶם מוֹדִים
וְהַעֲדִים יוֹדְעִים שֶׁלֹּא הִיָּה לוֹ אֲצִלוֹ כְּלוּם שְׁהֲרִי חֵיִב עֲצָמוֹ וְכו' הֲרִי שְׁאָנוּ דְנִים לְשׁוֹן
הֲרִינִי חֵיִב לֵךְ מְנָה בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה אֵע"פ שֶׁמְשַׁמְעוֹתוֹ הִיָּה שְׁהִיָּה חֵיִב לוֹ דְּרָף הַלְלוּאָה אוֹ
חוֹב דְּבש"מ אִינוּ צָרִיף לֹמֵר בְּשֵׁטֶר דְּדְבָרֵינוּ כְּתוּבִין דְּמוֹ וְכ"ש בְּנ"ד שְׁאָמַר יֵשׁ לוֹ
בְּנִכְסֵי: עוֹד יֵשׁ רְאִיָּה מִמָּה שְׁאָמַר פ' יֵשׁ נוֹחֲלִין מִי שְׁאָמְרוּ לוֹ בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ נְכָסִיף לְמִי
הֵן שְׁמָא לְפָלוֹ וְאָמַר לֵהֵן אֵלָא לְמִי רְאוּיָהֶאֱם רְאוּיָה לִירְשָׁן נוֹטְלָן מִשּׁוּם יְרוּשָׁה וְאִם לֹא
נוֹטְלָן מִשּׁוּם מִתְּנָה ע"כ הֲרִי לְשׁוֹן נְכָסִיף לְמִי הֵן וְאָמַר הוּא אֵלָא לְמִי יֵשׁ בְּלִשׁוֹן זֶה שְׁהֵם
שֶׁל פְּלוֹ שְׁמֵכְרָם לוֹ אוֹ הִיוּ בְּפִקְדוֹן אֲצִלוֹ וְיֵמָּה שְׁאָמַר נְכָסִיף ר"ל שְׁהֵם בְּחֻזְקָתָהּ וְאֲפִי
דִּינִי לִיהַּ בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה כְּשֶׁאִינוּ יוֹרְשֵׁינוּ וְהוּא יְדוּעַ שְׁאִינָה שֶׁל זֶה וְהֵכָא נְמִי בְּלִשׁוֹן יֵשׁ לוֹ
בְּנִכְסֵי דִינִי לִיהַּ לְשׁוֹן מִתְּנָה וְאִינוּ לְשׁוֹן מְסוֹפֵק כְּמוֹ שְׁטַעֲנָן הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס וְאִינֵם צָרִיכִים
לְהַמְתִּין עַד שְׁיִגְדַל הַיְתוּם כִּינֵן שְׁהוּדָה הַנְּפֻטָר בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ שְׁהִיָּה חֵיִב לוֹ אוֹ שְׁהִיָּה
נוֹתֵם לוֹ בְּמִתְּנָה כְּפִי מָה שְׁיִפְרֹשׁ בְּלִשׁוֹן זֹכָה לוֹי בְּסוֹף הַנּוֹ וְהֵאֲרַכְתִּי לְהִבִּיא רְאִיוֹת
לְטַעֲנָה זֶה לְהַפִּיק רְצוֹן הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁתַּקַּע עֲצָמוֹ בְּסִבְרָא וְנִרְאָה שְׁהוּא בְּקִי וְיַדַּע לְאֶפּוֹכִי
בְּזִכְרוֹתָא דִּיתְמִי וְתַע"ב וְעַל כָּל דִּינִי יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֵן שֶׁל יְתוּמִים נְאֻם הַמְּבִי"ט: שִׁכַּג בְּפָרֵק
הַשְּׁוֹתְפִין גְּבִי הִנְהוּ תְּרִי אַחֵי דְפֻלְגִי חַד מְטִיָּא אֶסְפְּלִידָא וְכו' אֲצִל הִהוּא דְמִקְיָא תְּרַבִּיצָא
וְקָא בְּנִי אֲשִׁיתָא אֶפְנָא דְאֶסְפְּלִידָא א"ל קָא מְאֻפְל' עָלֵי וְכו' וּפִי' ר"ת שְׁמֵהָאֶסְפְּלִיד' הִיָּה
יְכוֹל לְרִאוֹת לְשִׁדוּתֵינוּ דְרָף הַתְּרַבִּיצָא וְקָאֵמַר מְאֻפְלִית עָלֵי הִיָּינוּ שְׁהִיָּה מְעַפְּבוּ שֶׁלֹּא הִיָּה
יְכוֹל לְרִאוֹת לְשִׁדוּתֵינוּ וְכֵן בְּפ' הַהִיא דְלִקְמָן דְאִין לֵהֵם חִלּוֹנוֹת וְכו' וְהִבִּיא בְּמֶרְדְּכִי פ'
הַשְּׁוֹתְפִין פִּי' ר"ת וְכַתְּבִי וּמִסְקִי דְלֹא מְצִי לְמִימַר אֲדוֹר כְּדִדְיָרִי אֲבָהָתִי וְעוֹד רְאִיָּה לְפִי
ר"ת דְאִי כְּפִי' רְש"י וְכו' וְכַתְּבִי וְכֵן בְּאֲחִין שְׁחֻלְקוּ אִין לֵהֵם חִלּוֹנוֹת כו' דְּמַפ' ר"ת הִיָּינוּ
דְלֹא מְצִי לְמִימַר אֲדוֹר כו' לְהַבִּיט מְרַחוֹק אֲבָל וְכו' וּמְשַׁמַּע לְפִי דְהֵכָא גְּבִי אַחֵי הוּא דְלֹא
מְצִי לְמִימַר אֲבָל בְּעֻלְמָא יְכוֹל לְטַעֲוֹן קָא מְאֻפְלִית עָלֵי כְּפִי' ר"ת וְאֲפִי' לְפִי' רְש"י ז"ל
הִיָּינוּ מִשּׁוּם דְלִישְׁנָא דְקָא מְאֻפְלִית עָלֵי לֹא מְשַׁמַּע כְּפִי' ר"ת אֲבָל הִיכָא דְמְפָסִיק בְּמַחֲצִיָּה
וּמוֹנַע אוֹתוֹ מִלְּהַבִּיט לְמְרַחוֹק נִרְאָה דְמְצִי לְטַעֲוֹן נְאֻם הַמְּבִי"ט: שִׁכַּג בְּפִנֵי ב"ד שֶׁל ג' בָּאוּ

ב' עדי' כְּשֵׁרֵי' לְהַעִי' וְהַעִידוּ אֲשֶׁר שָׁמְעוּ מִפִּי ר' יַעֲקֹב אֲבוּהַב שֶׁבְּכָרִי וְנֹדָאֵי יֵשׁ לֹו בֶן מִפְּנוּיָהּ אֲשֶׁר בָּא עֲלָיָה פְּעָמֵי רַבּוּ' בְּהֵיוֹת' דָּרָה בְּחֻצְרוֹ וְנִתְעַבְרָ' מִמֶּנּוּ וּבְהֵיוֹת' מְעַבְרָ' מִג' קְדָשִׁי יָצְאוּ מִחֻצְרוֹ וְהֶאֱחָ' מֵהֶם הוֹסִי' כִּי אִמ' לֹו מָה זֶה הַקּוֹל אֲשֶׁר הִתְחַזַּק כִּי פִלּוּ' בְּנֶה וְהַשִּׁיב לֹו הַשְּׁבַע לִי וְאֲנִי אֶסְפֵּר לְךָ הַעֲנֵנִי וְסִפֵּר לֹו כָּל הַדְּבָרִים וְהַרְבֵּה בְּדְבָרִים הַמּוֹרִים תִּתְּנֶנּוּ הַדְּבָרִים וְכֵן הַעִידוּ שְׁתֵּי נָשִׁים כִּי הִתְחַזְּוּ זֶה הַקּוֹל וְשָׁאָלוּ אֶת פִּי תִתְּנֶנּוּ הַדָּב' וְשָׁלוּם הָאָדוֹן יִגְדִיל: תְּשׁוּבָה נֹר' דְּחוֹלְצָה וְלֹא מִתִּיבָמַת שְׁפַתָּב הַרְמַב"ם ז"ל פ"ג מֵהַלְכוּ' יְבוּם דְּכָשָׁם שְׁזַנְתָּה עִם זֶה כֶּה זִינְתָּה עִם זֶה וּבְגִדוֹן זֶה הָאִשָּׁה הִרְמוּזָה יוֹדְעִים וּמְכִירִים יוֹדְעִים דְּדִינָמָא מְעַלְמָא טוּבָא וְאֲפִי' הִיא שְׁהִיתָה מוֹדָה שְׁמַמְנוּ הוּא לֹאוּ כָּל כְּמִינֵי' כְּמוֹ שְׁפַתָּב הַרְבַּ ז"ל כ"ש שְׁהִיא אֵינָה מוֹדָה אֲדַרְבָּ' הִיא מִחֻצְרָ' אוֹתוֹ לְבַעַל' שְׁנֵשָׂא' לֹו בְּאוֹת' הִימֵי' וְאוֹמֶרֶת כִּי הִיָּה בֶן שְׁבַעַה לְבַעַלָּה דְהָוָה לָהּ בְּסִפְקָ בֶן ט' לְרֵאשׁוֹן אוּ בֶן שְׁבַעַה לְאַחְרוֹן דְּמִסְפָּק' מְלִתָּא וְלֹא שְׁדִינָן לִיה בְּתַר קְמָא כְּמוֹ שְׁפַתָּב הַרְשָׁב"א ז"ל בְּתֵשׁוּבָ' שְׁהִבֵּי' מ"מ שָׁם וְלִהְיֵי חוֹלְצָת וְלֹא מִתִּיבָמַת וְכוּפִי' אוֹתוֹ לְחַלּוֹץ פִּינוֹן שְׁאִינוּ יְכוּל לִיבָם וְאִין לֹו בְּנַכְסֵי אַחִיו כִּי אִם הַמּוֹתֵר מִכְּתוּבָתָהּ: וְלַעֲנִין מָה שְׁשָׁמְעוּ ג"כ מִפִּי ר' יַעֲקֹב הַנּוֹ' שְׁהָיוּ לֹו בְּנִים בְּפִרְטוּגָאֵל אַע"ג דְּמֵי שְׁאוּמֵר שְׁיֵשׁ לֹו בְּנִים נֶאֱמָן כְּמוֹ שְׁפַתָּב הַרְבַּ ז"ל בְּתַחֲלַת פ"ג וּפּוֹטֵר אֶת אִשְׁתּוֹ הֲרֵי הַעִידוּ שְׁאָמַר קוֹדֵם שְׁהָיוּ לֹו בְּנִים מִגְּנוּיָהּ כְּמוֹ שְׁהַעִידוּ בְּנִי לֹא נֹודַע מִקּוֹדֵם שְׁהָיוּ לֹו בְּנִים אֲלָא מִפִּי שְׁאָמַר שְׁהָיוּ לֹו בְּנִים מִגְּנוּיָהּ וְהִפָּה שְׁאָסֵר הוּא הִפָּה שְׁהַתִּיר כ"ש כִּי בְּכָל הַעֲדוּיוֹת מִסְפִּימִים כִּי קוֹדֵם אָמַר שְׁהָיָה לֹו אִשָּׁה גוּיָהּ וְאַח"כּ אָמַר שְׁהָיוּ לֹו בְּנִים מִמֶּנָּה וְאַע"ג שְׁלֵהַתִּיר אִשְׁתּוֹ שְׁלֵהַתִּיר הוּא נֶאֱמָן לֹו מֵר' יֵשׁ לֹו בְּנִים וְלֹא לְאַנְסָרָה לֹו מֵר' אִין לִי בְּנִי' אוּ אִין לִי אַחִים הִינְנוּ כְּשֵׁהוּ' מִחֻצְרָ' שְׁיֵשׁ לֹו אֲבָל אִם אִינוּ מִחֻצְרָ' אֲלָא עַל פִּי כִי הָא שְׁאִמ' שְׁיֵשׁ לֹו בְּנִים אוּ אַחִים מִגְּנוּיָהּ נֶאֱמָן כָּל דְּבָרֵי וְאִין הַבְּנִים פּוֹטֵרִים אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא הָאֲחִים זֹוֹקִים אוֹתָהּ דְּכִנּוּ מִן הַגּוּיָהּ לֹא בְּנוּ מִיְקָרֵי וְאַחִיו מֵאַבְיו מִן הַגּוּיָהּ לֹאוּ אַחִיו מִיְקָרֵי כַּד"א בְּדִנְכֻתִיָּה נֶאֱמָן הַמְבִי"ט: שְׁאָלָה שְׁכַד רֵאוּבֵן וְשָׁמְעוֹן דָּרִים בְּמִצְרַיִם עָשׂוּ שְׁטֵר בִּינֵיהֶם בְּזֶה הָאֲוֶפֶן שְׁכַל א' מֵהֶם יֵשִׁים סָף מְעוֹת וְרֵאוּבֵן יוֹשֵׁב בְּמִצְרַיִם וְשָׁמְעוֹן הוֹלֵךְ לְדַמְשֶׁק וְרֵאוּבֵן יִקְנֶה מִכָּל הַמְעוֹת סְחוּר' וְיִשְׁלַחנּוּ לִיד שְׁמְעוֹן לְדַמְשֶׁק וְשָׁמְעוֹן יוֹלִיכֶנָּה לְחָלִיב וְיִמְכְרֶנָּה שָׁם וְיִקְנֶה בְּדָמִים מָה שְׁיִכְתּוּב רֵאוּבֵן שְׁיִקְנֶה לֹו וְאִין לְשָׁמְעוֹן רִינוּחַ בְּסְחוּר' לֹא בְּהַלִּיכָהּ וְלֹא בְּחֻזְרָה כִּי אִם סָף מְעוֹת שְׁיִתֵּן לֹו רֵאוּבֵן בְּשֶׁכֶר טוֹרְחוֹ וְהָאֲחֵרִיּוֹת לְחֻצְאִין וְנָתַן רֵאוּבֵן רְשׁוּת לְשָׁמְעוֹן שְׁאִם ח"ו יִהְיֶה מִגְּפָה בְּחָלִיב יִשְׁלַח אֶת אַחִיו בְּמִקּוּמוֹ וְעָתָה שְׁיִנֶּה רֵאוּבֵן וְלֹא קָנָה בְּמְעוֹת סְחוּרָה כְּמוֹ שְׁהָיָה הַתְּנָאֵי בִּינֵיהֶם כִּי אָמַר שְׁלֹא מְצָא סְחוּרָה יְרוּיִחַ בָּהּ וְנָתַן הַמְעוֹת בְּקָאמְבִיּוֹ וְהַתְּנָה עַל עֲצָמוֹ שְׁאִם לֹא יִמְצָא שְׁמְעוֹן לְמִפְּנֵי הַסְּחוּר' לְעַרְףָּה שְׁיִרְשָׁהוּ בְּעַל הַסְּחוּרָה יִתְעַכֵּב מִלְּמִוְכָרָה בְּחָלִיב חֲדָשׁ וְחֻצֵי מִיּוֹם כְּנִיסַת הַסְּחוּרָה בְּחָלִיב וְעָתָה טוֹעֵן שְׁמְעוֹן שְׁהוּא לֹא נִתְחַיֵּיב לְהַתְעַכֵּב בְּחָלִיב זְמַן מוֹגְבֵּל כִּי אִם לְמִפְּנֵי הַסְּחוּרָה כְּדַרְףָּה מוֹכְרֵי סְחוּרוֹתֵיהֶם וְשָׁרוּצָה לְשַׁלּוֹחַ אֶת אַחִיו בְּמִקּוּמוֹ מֵאַחַר שְׁכָרְהוּ הָאֲמִינוּ לְמִפְּנֵי הַסְּחוּרָה וְלִקְנוֹת בְּמְעוֹתֵי לְעֲצָמוֹ וּבְמְעוֹת רֵאוּבֵן לֹא אוּ לְכָל הַפְּחוֹת לְשַׁלּוֹחַ אֶת אַחִיו בְּמִקּוּמוֹ כְּפִי הַתְּנָאֵי אֲשֶׁר בִּינֵיהֶם וְרֵאוּבֵן טוֹעֵן כִּי אִינוּ רוּצָה שְׁיִלְךָ כִּי אִם שְׁמְעוֹן בְּעֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁהָיָה הַתְּנָאֵי וְהַשְּׁבוּעָ' יוֹרְנוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי וְשִׁכְרוּ כְּפוּל מִן הַשְּׁמַיִם: תְּשׁוּבָה נֹרָאָה לִי כִּי אִינוּ שְׁיִנְיוּ מָה שְׁנָתַן רֵאוּבֵן הַמְעוֹת בְּקָאמְבִיּוֹ אִם לֹא מְצָא לְקְנוֹת סְחוּר' שְׁיִרְוּיִחַ בָּהּ לְפִי דַעְתּוֹ וְשַׁלַּח לֹו סְחוּר' אַחַר' שְׁיִמְכְרֶנָּה וְיִקְבַּל הַמְעוֹ' שְׁנָתַן עָלֶיהָ בְּקָאמְבִיּוֹ וְיִקְנֶנָּה בָּהּ הַסְּחוּר' שְׁיִרְאָה לֹו לְשׁוֹלְחָהּ

למצרים כמו שהיה התנאי ביניהם כי מאחר שנתחייב שמעון ללכת עם סחורות ראובן לחלב ולמכרה שם אין לו טורח יותר למפן סחור' אחרי' שקבלו המעו' הקאמביו ממכירת הסחורה שהיתה של ראובן עצמו כי בין שתהי' של אחרי' או של ראובן אין לו רינח ולא הפסד במכירתה בזול או ביוקר אלא שנוטל שכר טרחה ונאמנותו ומה שהתנ' ראובן עם בעלי הסחור' שקבלו מעות הקאמביו שלא יוכל שמעון למפן הסחור' פחות מהערך שהרשה לו בעל הסחורה אלא אח' חדש וחצי מיו' פניסתו לחלב אינו זה שינוי פיון ששמעון מקבל שכרו למפן הסחורה הפנונה הי' שישתדל למכרה ברינח פאלו היתה שלו או שהיה לו שנתפוט ברינח מהפסד וא"כ אפילו היתה הסחורה של ראובן אם היה רואה שמעון שאם היה מוכר' מיד היה מפסי' בה ראובן ואם היה ממתין חדש ימים או יותר היה מוכרה ביותר היה מחויי' להמתין כי כן הוא דרך התגרים להאריף אי זה זמן למפן להרויח בה או שלא להפסי' בה וכת' הרא"ש ז"ל כלל פח כי מה שעשה השותף פמנהג הסוחרי' שאינו שינוי וכיון שלא פיר' בתנאי המכיר' בחלב שיימפן מיד אלא בסתם הוא חייב לעשות כדרך התגרי' להמתין זמן מה למכירת הסחור' כדי שהיה בה אי זה רינח כי מסתמ' הערך שהרשה בעל הסחורה אינו להרויח בה הרבה אלא שירויח אי זה דבר בסחורה שאם תמפן אותה מיד אולי יפסד בה ואולי לא יצטרף להמתין עד חדש וחצי וקודם ימצא הערך שכתבו לו וגם אינו יכול שמעון אח' שיימפן הסחור' לקנו' לעצמו בחלק המעו' שלא פי התנאי היה שיקח שכר טרחה והרינו' של הסחור' שיקנה בכל המעות בין של ראובן בין של שמעון יהיה של ראובן ואינו בידו לשנות ואפילו שהיה משנה וקונה בשמו מחלק המעות שלו היה הרינח לראובן כמו שהתנו ביניהם שהרינח של כל המעות יהיו של ראובן וגם אין שמעון יכול לשלוח את אחיו במקומו אם לא מחמת מגפה ח"ו כמו שהתנו או אונס אחר כמוהו נאם המבי"ט: שכה ממה שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ה וכן אני אומר אם אמר לו בע"ה לשוכר לא תטרח ותשפיר ביתי לאחרי' אם לא תרצה לעמן' בו צא והניחו ואתה פטור משכירותו אינו יכול להשפירו לאחר שזה באל תמנע טוב כו' עד שאת' משפירו לאח' תניח לזה ביתו ע"כ נ"ל על מי שחייב לחבירו מנה בשט' ומכ' השט' בפחו' לאח' שיכול הלוי לומר למלנה למה תטרח ותמפן חובי לאחרי' אני אתן לך כמו שנתן לך אח' שיש לו דין ואין המלן' יכול למפן לאחרי' ואפילו מקרו כפר יכול לעכב דמכיר' שטר' מדרבנן ואין להם מפיר קיימת כי אם במעמ' שלשת' והרי הוא אומר שהוא יפר' לו מיד מה שפור' לו האח' והו' מוחזק בחו' ועו' שיכול לומר את' נוח לי מאחר נאם המבי"ט: שכו על דבר העדות שהעיד משה בר' ישע'י גבישון שגוי א' מסיח ל"ת אומר על ענני יעקב פהו שיצא מחליב הוא ואשה אחת ללכת לחמה והמוקירי הוליכ' בדרך אחרת להורגם ובאו גנבים אחרים והרגו אותם ואת המוקירי כתבו פמה חכמים יצ"ו הטר שתנשא אשתו ועל שראו חסרונות שיש בעדות זה שלא הזכיר שמו ולא קברתיו כתב כל אחד מהם טענו' להשלים מה שחסר בעדו' וזעיר שם זעיר שם.

יצטרף להתר ומינייהו תסתיים שמעתתא דשריותא ואני אין דעתי נוחה להתיר בעדות זה ודברים שבעל פה שאמרו אינם רשאים לאומר' בגוף העדות אשר הגיד דברים ככתבן ואפילו ראה בעלמא שראם הרוגים לא אמר ולא ששמע מאחר אלא אחר שנודע ודאי שיצאו מחלב ולמחוז חפצם ומגמתם לא הגיעו דנו וחשבו כפי האומד שנהרגו ואני

רוֹאֵה צד לְסִמּוֹךְ עַל הַיְתָרָם כִּי אִם בְּהַצְטָרֵף מֵה שֶׁהֵבִיא בְּתִשׁוּבָה אַחַת מִיְנוֹחֶסֶת לְהַר"א שׁ
ז"ל כִּי יֵשׁ בְּתִשׁוּבַת הַגְּאוּנִים תִּשׁוּבָה לְרַבֵּינוּ מִשְׁנֵי לְפָנֵי רַבֵּנָא קְלוּנִימוּס ז"ל לְרַאוּבֵן שֶׁהֵיָה
רְגִיל לִילָף לְסַחֲרָה מִהַלָּף יוֹם אֶחָד וּמִתְעַפֵּב שָׁם פְּעָמִים חֲדָשׁ פְּעָמִים ב' פְּעָמִים ג' אוֹ ד'
פְּעַם א' הַלָּף לְשָׁם וְלֹא חָזַר וְנִשְׁמַע שֶׁנִּהְרַג לְשָׁם וְלֹא בָּא אִפִּי גוֹי מִל"ת אֲנִי רְאִיתִי הָרוּג
אוֹ אֲנִי הֵייתִי עִם הוֹרְגוֹ מִכִּינּוֹן שְׁלֹא נִשְׁמַע עָלָיו שֶׁהוּא קָיָים סוּמְכִים עַל דְּבָרֵי הַגּוֹיִם
וּמִשִּׂיאִים אֶת אֲשֶׁתוֹ מִפְּנֵי תַקְנַת עֲגוּנוֹת וְשֵׁנו חֲכָמִי מְעִידִים לְאוֹר הַנֵּר וְכוּ' וּמַעֲשֶׂה בֵּא'
שֶׁעָלָה עַל רֹאשׁ הַהָר וְכוּ' וּמִתוֹךְ שֶׁהִיא מוֹתֶרֶת לִינִישָׁא נוֹטְלַת כָּל מָה שֶׁכָּתַב לָהּ בַּעֲלָהּ
שֶׁכָּתַב לָהּ לְכַשְׁתֵּינִישָׁאֵי וְכוּ' אֵלְמָא חֲזִינָן לְגֵאוֹן דְּבַקוּל הַבֵּר' בַּעֲלָמָא שֶׁנִּשְׁמַע שֶׁנִּהְרַג וְלֹא
נִשְׁמַע עָלָיו שֶׁהוּא קָיָים אַעפ"י שְׁלֹא בָּא מֵעוֹלָם שׁוּם גוֹי מִל"ת הַתִּירָה לִינִישָׁא וְגַבְתָּה
כְּתוּבָתָהּ וְלֹא מְצִינוּ שֶׁהַחֲמִיר חֲז"ל בְּהַתֵּרֵת נְשִׁים אֵלְמָא בְּמִים שְׂאִין לָהֶם סוּף מִשׁוּם הִנְהוּ
עוֹבְדֵי וְכוּ' וְכָל פְּלוּגְתָּא דְהַתֵּרֵת נְשִׁים יֵשׁ לִילָף אַחַר הַמַּקֵּל וְאַחַר שֶׁחֲכָמֵי הַגְּמָרָא וְהַגְּאוּנֵי
הִקְלוּ מִשׁוּ' תַקְנַת עֲגוּנוֹת אִתָּה לְמַד לְחֲכָמֵי הַדוֹר הַזֶּה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לְצִאת בַּעֲקוּבוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר
בֶּן הַר' יְחִיאֵל זצ"ל בְּתִשׁוּבָה זוֹ יֵשׁ מְקוֹם לְהַתֵּר אֶפְיָלוּ לֹא הֵיָה אֵלְמָא הַבְּרָא בַּעֲלָמָא כ"ש
בַּעֲדוֹת הַנּוֹ' עִם מָה שֶׁכָּתְבוּ עָלָיו הַחֲכָמִים יצ"ו וּמִפְּנֵי כִּי תִשׁוּבָה זוֹ כְּתוּב שְׁלֹא נִשְׁמַע
עָלָיו שֶׁהוּא קָיָים נ"ל שְׁלֹא תִנְשָׂא זוֹ עַד מְלֹאת י"ב חֲדָשׁ מִיוֹם הַתְּעַלְמוֹתוֹ אִם לֹא יִשְׁמַע
עָלָיו תוֹךְ זְמַן זֶה שֶׁהוּא קָיָים נ"ל שֶׁנִּשְׁפַּח זְכָרוֹ בֵּין הַחַיִּי' וְזָכַר לְדָבָר נִשְׁפָּחֵתִי כְּמַת מְלַב
הֵייתִי כְּכֹלִי אֹנֶכֶד שֶׁהֵם י"ב חֲדָשׁ וְהַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם לְכָל יִשְׂרָאֵל אָמֵן אַח"כ בָּאוּ עַדוּיּוֹת
אַחֲרוֹת וְהַתְּרַנוּהָ לְכַתְּחֵלָה לִינִישָׁא מִיַּד גַּאֵם הַמְּבִי"ט: שֶׁאֵלָה שָׁכַז בְּמוֹת' תִּלְתָּא בֵּי דִינ'
הַוּינִ' וְהוֹעֲתָקוּ בְּפָנֵינוּ עַדוּיּוֹת אֵלּוּ מְלָה בְּמְלָה אוֹת בְּאוֹת בָּא רַבִּי אַבְרָהָם וְהַעִיד עַל יַעֲקֹב
הַיִּנְדְלוּ אִיף בָּא גוֹי לְפָנָיו מִל"ת וְשָׁאֵלוּ הֵיכֵן יַעֲקֹב הִשִּׁיבֵנו ר' אַבְרָהָם מִי הוּא זֶה יַעֲקֹב
אָמַר הַגּוֹי אוֹתוֹ יַעֲקֹב שֶׁהֵיָה לוֹ כּוֹבַע גְּבוּהָ וְאָרְוָה דַּע בְּאַמַּת שֶׁהִרְגוּהוּ פְלוּ' וּפְלוּנֵי הַעֲגָלִים
שָׁלוּ כִּי קְנָה שׁוּמִים מִפְּלוּנֵי הַגּוֹי וְהוֹלִיכוּהוּ וּבְמִקוֹם הַנִּקְרָ' קִטְשׁ קִמְעָרְנָן שָׁם הִמְיִתוּהוּ
וּטְמַנּוּהוּ בְּחוּל כָּל זֶה הַעִיד לְפִי תְנוּמוֹ וְנָתַן לְסִי' שֶׁקְנָה ב' עֲגָלוֹת שׁוּמִים אַחַר כֶּף חֲקַר רַבִּי
אַבְרָהָם מֵאַכְסֵנְאֵי גוֹי מִהַגּוֹי שֶׁקְנָה הַשׁוּמִים וְגַם הֵם אָמְרוּ כְּדָבָרֵינוּ וְלֹא מְצָאוּ הַיּוֹדִים בְּכָל
אוֹתָם הַיְשׁוּבִים רַק שֶׁלְּשָׂה אֶחָד זֶה יַעֲקֹב וְהַשֵּׁנִי הִירֵשׁ וְהַשְּׁלִישִׁה יוֹדָא הַעִיד רַבִּי אַבְרָהָם
כִּי יָדַע זֶה בְּאַמַּת וּבְבִירוֹר וְלָכֵן כָּתַב זֶה הַעֵד לִר' הִירֵשׁ לְנִקְוֹם נִקְמָתוֹ כִּי נוֹדְעוּ וְנִתְפָּרְסְמוּ
הַרוֹצְחֵי' כְּפִי עַדוֹת כָּל הַנִּקְרָים וּמִפְּנֵי כִּי זֶה הַעֵד הוֹלָף לְמַדִּינ' הַיָּם וְחִשְׁשָׁנוּ מִשׁוּם עֵיגוֹן
הָאִשָּׁה קִבְּלָנוּ עַדוֹתוֹ וְהוֹשְׁבָנוּ ב"ד עַל פְּכָה לְמַעַן תִּגְלָה וְתִרְאָה עַדוֹתוֹ לְכָל יוֹדְעֵי דָת וְדִין
אוּלַי תִּסְפִּיק עַדוֹתוֹ לְהַתִּירָה וְהַחֲתוּמִים בַּעֲדוֹת זֹאת הָיוּ אֵלּוּ מִתְּתִיָה בְכ"ר נָתַן שְׁאוּל
גְּמַלְיָאֵל ב"ר אַבְרָהָם ז"ל אֶהְרֹן ב"ר יִשְׂרָאֵל עַדוֹת שְׁנֵי הַעִיד לְפָנֵינוּ כְּמ"ר מִשָּׂה ב"ר
פְּרִץ ז"ל אִיף בָּא לְעִיר צוֹנְאָדִין הוּא וְכְמ"ר יוֹסֵף ב"ר יְהוֹנָתָן ז"ל וְשָׁאֵלוּ עַל כ"ר יַעֲקֹב
ב"ר מִשָּׂה ז"ל בְּאַכְסֵנְיִי שָׁלוּ וְהִשִּׁיב לוֹ הַבַּעַל הַבֵּית אִיף שֶׁהַלָּף לְעִיר פְּעֻשֵׁט עִם שׁוּמִים
עִם פְּלוּנֵי הַעֲגָלָן וְגַם הַגּוֹיָה שֶׁמְכָרָה לוֹ הַשׁוּמִים אָמְרָה לָנוּ מִמֵּנִי לְקַח הַשׁוּם וּבַעֲלֵי הַלָּף
עִמּוֹ גַּם כֵּן נְעוֹד מִיַּד כְּשֶׁבָּאוּ מִשָּׁם נָתַן לָנוּ יִשְׁמַעְעָל כְּתַב א' מְפִתִּיבַת יָדוֹ שָׁל כ"ר יַעֲקֹב
הַנּוֹ' וְזֶה לְשׁוֹן הַכְּתַב דַּע גִּיסֵי יוֹסֵף שְׁלֹא יִכּוּלְתִי לְהַמְתִּין עָלָיְךָ עַד בּוֹאֲךָ הִנֵּה וְהִנֵּה הַלְכָתִי
עִם פְּלוּנֵי הַעֲגָל' עִם הַשׁוּמִים וְלִקְחָתִי עִמִּי כָּל מָה שֶׁהֵיָה לִי וְרַעְהוּ וְאַחַר ג' אוֹ ד' יָמִים
יְצִאנוּ מִצִּינְאָרִין וּמְצָאנוּ הַעֲגָל' שֶׁהַלָּף עִם יַעֲקֹב הַנּוֹ' וְשָׁאֵלוּ אוֹתוֹ עַל יַעֲקֹב הַנּוֹ' וְאָמַר

לנו הולכת אתו לעיר קובין וכשבאנו לעיר קובין שאלנו עליו ואמרו לנו אנשי העיר לא בא הגה שום יעקב.

ועוד העיד בפנינו יצחק ב"ר משה סעדיה איה שמע מפי ר' משה ב"ר צלאל איה ישבו בשלחן א' ואכלו ובא אצלם גוי אחד ואמר להם לפי תנמו למה אינכם תופסים אותו העגל' שהרג את העני יעקב כשהלך עמו למקום פלוני והרג אותו בדרך במקום פלוני ויטמנהו בחול ועוד שמעתי מפי הירש קטן שבאו לביל גראד שאמר לנו איה ראה אשת עגלן של יעקב הנ"ל מלובשת מלבוש של טפטא ואותו הטפטא נתנו לו לר' יעקב הנז' בבילו גראד כדי שיוליך אותו לבידין ומיד פשראיתי המלבוש הלכנו לשר העיר והיא ואמרתי לו אדוני הטפטא הזה הוא של פלו' הנהרג לכן תשאל אנה מצא אותו והשיב לו השר כפר אני וכל אנשי העיר יודעי שהרג אותו בנדאי הגמור אבל מה אעשה לה כל זמן שאין שום תובע לא אוכל לתפוס אותו יבא בעל הדבר ויתבע אותו ואתלה אותו מיד ואשר קבלו אל העדיות נפתלי ב"ר יצחק הפכהן אשכנזי ומתתיה בכ"ר נתן ואהרן ב"ר יש' ונאנחנו העתקנום יעקב בכמה"ר מנחם ז"ל המכונה קנפין מתתיה בר נתן ז"ל משה ב"ר חיים ז"ל צילציל מצאנו גילוי מלתא על חתימת מתתיה בכ"ר נתן ז"ל שהוא חתימתו וב' עדים על חתימת מתתיה בכ"ר נתן שהוא חתימתו: תשובה מעדות הא' שכתוב בו דע באמת שהרגוהו פלו' ופלו' הי' נראה שהוא מכונן להתיר או להעיד ולא היה מל"ת פדתנו במתני' ביבמות ובגוי אם היה מתכונן אין עדותו ובעדותו ובגמרא אבל נתכונן להעיד עדותו ולא הודו לו חכמים אבל אחר שאמר כי קנה שומים מפלו' הגוי והוליקוהו וכו' נראה דהני כמספר דברים והני מל"ת ואין צ"ל למי שסובר דכל שאו' מעצמו בלא שאלה איש פלו' מת דבזה דין דהא בגמרא לא קאמר אלא שכיב חינאי טבע חסא וכמו שכתב הריב"ש ז"ל תשובה שע"ז וש"פ והכא נמי הוא בעצמו בלא שאלה אמר דע באמת שהרגוהו פלו' ופלו' ומה שאמר דע באמת לא הני מכונן להעיד אלא מפני שהיהודי השיב לו מי הוא זה יעקל כלו' שלא היה יודע יעקל נהרג השיב הוא דע באמת שהרגוהו לא שיכונן להעיד אלא כמספר דברים כיון שמעצמו בלי שאלה אמר כה אלא אפילו למי שסובר דהאומר מת פלוני כיון דאז' זה לבדו מתכונן להעיד הוא כמו שכתב הר"ן ז"ל תשובה ג' הכא שאני שספר דברים אחרים ואמר כי קנה שומים וכו' וכתב הר"ן ז"ל ומי שהוא אומ' ל"ת אינו אומר אותו הדבר לבדו אלא בקשר ענין לפניו או לאחריו וכו' ובנדון זה אמר כי קנה שומים וכו' דהני קשר ענין לאחריו ועדות הב' פשיטא שהוא מל"ת שהרי הוא שספר דברים שאמר למה אינכם תופסים אותו העגלן שהרג את פלו' וכן מעדות פל' א' מהם נראה שזה יעקל או יעקב שהוא שם א' שהעידו עליו הגוים מל"ת שהוא יעקל או יעקב שהוא אותו יעקב שהלך משם ולא חזר כיון שלא נמצאו יהודים בכל אות' הישויב' אלא זה יעקל והירש יודא כמו שכתב בשאלה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל סוף ההלכות מחפשיין באותה העיר אם לא יצא משם אלא הוא תנשא ואע"פ שכתב פלו' שיצא עמנו הרי נר' מן התוס' דלא דוקא שיצא עמו אלא כל שידוע שיצא מעיר פלו' סגי והכא כיון שהוא ידוע שלא נמצאו יהודים בכל אותם הישויב' רק זה ושנים אחרים הירש יודא הרי הוא כמי שהוא ידוע שיצא מעיר פלו' ואין לספק על יעקל אחר וכמו שכתבתי בתשובה אחרת סי' ש"ג פיוצא בזה וכן מה שאמר העגלן הוי סי' להפיר ולדע כי זה יעקב שהיה לו הפובע ארוך ושהוליה הטפטא

היא שנהרג דאף על גב דלא הוּו סימנין מן־הקין סגי פי האי דכתב בהגהות מרדכי סוף
במות על א' שאמר שהרג יהודי בין ניקולא לאורגן שהיה מוליך י' ליטרין ששלחה פלו'
והתירו אשתו על ידי ששאלו לה אם שלחה וכו' אע"פ שלא הזכיר שמו כ"ש הקא
שהזכיר שמו וכל זה לרונחא דמלתא אם לא היה ידוע זה הנהרג אם הוא יעקב אחר אבל
בנ"ד הרי הוא ידוע על פי כתבו שכתב לגיסו שהלה עם פלו' העגלן עם השומי' וא"כ
הגוי מל"ת הוא על זה יעקב שהלה עם השומים ולענין אם צריך לומר קברתיו פבר
כתבו מ"מ וק"ן וקריב"ש דכל שהזכיר שמו או שהיה מפירו לא בעינן וקברתיו אפי'
לדעת הרמב"ם ז"ל וכמו שכתבתי בתשובה אחרת סי' ש"ג באלו הימים והארכתי בענין
זה והקא בנ"ד הרי הזכירו את שמו וגם נראה שהיו מפירים אותו וכ"ש ששניהם אמרו
שטמנוהו בחול וקרי זה קברתיו דענין קברתיו לאו דוקא אלא פדי שלא יאמרו בדרך
שחשבו שמת או נהרג ולא היה כן וא"כ כל שאמר דברים שזכיר בנדאי שמת או נהרג
כמו אסקוהו קמן וכו' כדאמר בגמרא או שאמר אני נגעתי בו אחר שמת או ששאו
ממקום למקום וכיוצא בזה וכמו שכתב הר"ן ז"ל בתשובה ההוא הני פקברתיו וכ"ש
הקא דהני פקברתיו ממש כיון שאמר שטמנוהו בחול וכן לאו דוקא אמר אני קברתיו
אלא אפי' אמר קברוהו אחרים ג"כ סגי דכיון דאנו מאמינים אותו כשהוא מל"ת על
המיתה נאמין אותו גם כן כמו שאמר שקברוהו ואשתו מותרת לינשא לכתחלה נאם
המבי"ט: שכתב על מה שכתבתי סימן רכ"ו שהעד שאינו מכו' את האשה אלא שזכירנה
כשיראה אותה פעם אחת שאינם קידושין אפילו שזכיר אחר כך שהיא היא שקבלה
הקידושין השיבו לי מהא דאמרין האי צורבא מרבנן דבעי לקדושי אתמא לידבר עם
הארץ בהדיא דילמא מחלפיה ליה מיניה והשיג הראב"ד ממאמר זה שפירא שאין דרך
תלמוד חכם בכך על מה שכתב הרמב"ם זכרוננו לברכה, סוף פרק א' מהלכות איסורי
ביאה שמוותר להסתפל בפני הפנויה ולבדקה בין בתולה כו' פדי שיראה אם היא נאה
בעיניו ישאנה וכתב הרב מ"מ ואין זו השגה לפי שצורב' מדרבנן אם לא נסתפל בה
ובדק' בפעם אחת לא יפירה אם יחליפיה מפני שאינו רגיל להסתפל בצורת הנשים אבל
ע"ה יפיר' בפעם אחת ואולי היה אסור בהסתפלות פדי לבדקה לא היו אומרי' לע"ה
עמוד וקטא וכו' והמשיבים הבינו מה שכתב מ"מ פי ע"ה יפירה בפעם אחת הוא עתה
כשיעיד על קידושיה אע"פ שלא ראה אותה כלל קוד' הקידושין ואני אומר פי אינו כך
אלא ע"ה שראה אותה ראה בעלמא פעם אחת ילף עתה לראות הקידושין כי לא
יחליפיה לו פי בראייה הראשונה שרא' אותה נצטייר צורתה בלבו יפה אבל ת"ח שראה
אותה בפעם אחת קודם לא הסתפל בה יפה נאם עתה ינה עד בקידוש אפטר שיחליפיה
לו פי אין דרכו להסתפל ולבדוק הטב בצורת הנשים אם לא כשהוא רוצה לישא אותה
כמו שכתב הרב ז"ל ולכן אמר לידבר ע"ה בהדיא פי בראייה א' מסתפל בה יפה ועתה
כשראה הקידושין הפיר נדאי פי זאת הוא בת פלו' שראה קודם אבל אם לא ראה אותה
קודם אלא עתה בשעת הקידושין הסתפל בה היטב ונחק' צורתה בלבו שזכירנה פעם
אחרת אין זה עדות קידושין כיון שלא הפיר בשעת קידושין מי היא המתקדשת או בת
מי היא וכשיראנ' פעם אחרת וזכירנה הזאת היא פלוני בת פלוני אז יחולו
הקידושין אם היא שלקחה מעות הקידושין ביד' ויחזיר לומר לה הרי את מקודשת לי
ותאמר היא הן וכל שלא אמר כך אין הקידושין חלין למפרע כיון שבשעת הקידושין לא

חלו פי לא הכיר מי היא נאם המבי"ט ועיין סימן רכ"ז וסימן של"א: שכט הראו בפני
ב"ד ההונה בעיר בימים האלו שטר שהקנית לאה לראובן חתנה דירת עליה אחת ודנו
הם כפי מה שלמדנו פולנו מל"ת דרב נחמן דמקנה דירת בית הוי דבר שאין בו ממש
ולא קני עד שנתן הבית לדירה ואפ"ה נ"ל שיועיל הקנן לשידור חתנה בבית מפני
שפתוב בשטר וקנינא מפלו' קנן שלם מעכשיו וכו' שנו' מזה שייפה פח קנן הדירה
לקנות גופה של עליה לדירה וכמו שכתב הרשב"א ז"ל סי' ס"ז בתשובות המיוחסו'
להרמב"ן ז"ל בשטר כזה: עוד נ"ל כי גם שהקנן לחודיה לא קני בשטר זה פתוב שהקנה
לו ד' אמות קרקע במתנה ואגב הקנה לו הדירה וא"כ הוי כמקנה הבית פי הד' אמות
שהקנה לו הוא מהקרקע הידוע לה אצל אור זה העליה פי אין לה קרקע אחר והוי
כמקנה העליה שאצל הקרקע ואפי' שיהיה ד' אמות קרקע אח' הרי הקנה האור אגב
וקני ומצאתי במרדכי פרק מי שמת וכתב רבי אבי העזרי ש"מ המצנה מחמת מיתה
ואמר הלואתי לפלוני קונה באמירה בעלמא אע"ג דליתיה בכריא ואפילו בקנ' אם לא
אגב קרקע וא"כ ידור פלוני נמי דליתיה בכריא אפילו בקנן אם הקנה אגב ד' אמות
קרקע קני והר"ן ז"ל גבי אומר רב פפא הואיל ויורש יורש' כתב הילכה אור דליתיה
בכריא בשום ענין אלא אגב קרקע לא מהני במתנה ש"מ אלא עם הקרקע ע"כ משמע
דאגב ד' אמות קרקע מהני לקנן אור ודירה ואע"פ שאפשר שמה שכתב אלא אגב
קרקע ר"ל שיתן הבית לדור בו או הקרקע לזכות באורו אפ"ה מדנקט האי לישנא ולא
כתב בהדיא שהקנה הקרקע לדירה או לאור אלא שהקנה אגב קרקע משמע דאגב
קרקע דעלמא נמי מהני כיון דאשכחן לראב"ה דמהני להלוא' ה"ה לדירה אע"ג דרב'ן
האי כתב דלא מהני כדמיייתי בסוף בתרא במרדכי ובהגהות בהלכות זכיה ובמכירה
מהתם משמע דאיכא דפליג עליה והרמב"ם ז"ל לא סבירא ליה הכי אלא בקטן לחודיה
הוא דלא קני עוד בהגה"המרדכי פ' מי שמת כתב שהשיב רבי' ברוך על שטר שלא היה
פתוב בה קנן הפירות פראוי דכיון שפתוב בשטר המתנה בקנן גמור מעכשיו אגב קרקע
וקבלו עליהם באחריות כל שטרי קנן פירות העשויין כתיקון חז"ל וכו' זה הוא תיקון
חכמים להקנות קרקע לפירות וה"נ בנ"ד פתוב כל זה באורו וא"כ הוי להקנות העליה
לדירה עוד כתב שם דכתוב בשטר פח הפירות וזהו בין לדור בין למשטח בה פירי וכל
תשמישין שפעולם ובין להשכיר ולקח השכר כל זה הקנו לו אגב ד' אמות קרקע
מעכשיו וכו' והקא בנ"ד נמי פתוב בשטר שהקנה לו נמי אגב ד' אמות פירות בית אחרת
שאצלה דמשמע נמי בלישנא דפירות דירה ושטח פירות וכל תשמישין שפעולם קני
וכיון דקני פירות האי בית מהאי טעמא דכתב רבי' ברוך קני נמי דירת העליה האחרת
שאצלה כיון דבהדי הדדי אקנינהו כחד קנן אגב ד' אמות וכמו שהביא שם במרדכי
למעלה במעשה בא' שהקנה לחבירו בקנן סודר קרקעות ומטלטלים ומעות בבת א'
ונחלקו חכמי הדור י"א דדמי לקני את נחמור וכו' וי"א קנה הפל כמו שחל הקנן על
הקרקעו' והמטלטלים חל נמי אמעות וכדומה לזה כתב הרשב"א בתשובות מיוחסות
להרמב"ן ז"ל נראין לי הדברים אחר שפלה אחר עמו לכלם שייך בענין א' דוק ותשפח
ובנ"ד נמי כיון שקנה הבית האחרת לפירות פרבי' ברוך קנה נמי העליה לדירה ונ"ד
עדיף שהעליה היא אצל הבית שהקנה לפירו' ובקנית הבית קנה העליה לדירה מפל הלין
נראה לי לתיים שטר זה ועל הדיינים ההגוני' להביט בענין שפלה בטענות אלו ולדון כפי

מה שיִראוּם מן השמים נאם המבי"ט: שֶׁל תְּשׁוּבָה נִפְתְּלִי יִהְיֶה מִי שִׁיָּהֵי יָצְרוּ גְדוֹל מִמֶּנּוּ יִכִּיר בְּעֲצָמוֹ שִׁחְטָא וְהַעוּהָ בְּעֻקְמֵת שִׁפְתָיו וְנִפְתּוּלֵי לְשׁוֹנוֹ רֵאשׁוֹנֵי עַל שְׁנֵדָה וְהִתְרִים אֶת הַנְּמָסָר עַל אֲשֶׁר דָּבַר כְּנֶגֶד לִוי הַמּוֹסֵר אוֹתוֹ וְאִין אָדָם נִתְפָּס עַל צַעְרוֹ וְהִרִי תְּשׁוּבָתוֹ בְּצִדּוֹ שִׁהְשִׁיב לוֹ הַמּוֹסֵר אָבִיךָ הִיָּה נִכְרִי וְהַמִּיר אֶת דָּתוֹ וּמָה לוֹ לְנִפְרְלֵי הַדַּיָּין לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד הַמּוֹסֵר וּלְנִדּוֹת וּלְהִתְרִים אֶת הַנְּמָסָר וְיִשָּׁר פֶּחֹז שֶׁל דָּן הַחֲכָם הַנְּבָרָר בְּעֵד הַנְּמָסָר שְׁנֵדָה אֶת הַמּוֹסֵר לֹא זַע מִמֶּנּוּ בְּהִיּוֹת הַדְּבָר יְדוּעַ שֶׁהִיָּה מוֹסֵר וְהוֹרַע שְׁנֵי כֹחַ נִפְתְּלֵי אַע"פ שִׁיָּהֵי מְוַחֲזָק לְחֲכָם גְּדוֹל מִדָּן בְּמָה שְׁנֵדָה אֶת דָּן חֲכָם כְּמוֹהוֹ וְהוֹחֲזָק לְהִיּוֹתוֹ מִנְּדָה שֶׁלֹּא כַּדִּין בְּתַרֵי זִמְנֵי וּבְתַרֵי גְבַרֵי אִישׁ כְּאִישׁ נְמָסָר וְאִישׁ חֲכָם שׁוֹפֵט אֶת אִישׁ אָוִיל כְּשָׁמוֹ בְּתוֹסֶפֶת אַח' כֵּן הִיָּה שְׁלִישִׁי ע"פ שְׁנֵים עָדִים אוֹ ג' עָדִים שְׁאָמַר דִּיבְיִינְטִין וְכו' עִם לִוי וְחָרָף וְגִדְף אֶת כָּל הַחֲכָמִים עֶבֶר עַל אֲלֵהִים לֹא תִקְלַל וְנָאם לֹא הַזְכִּיר לְפָנָיו חֲכָמֵי דְיוֹעִים חָרָף בְּסֵתָם כָּל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּדוֹר וְהוּא קָלַל חַנּוּם רְבִיעִית שֶׁלֹּא הִיָּה רָאוּי שִׁיִּזְכֹּר שֵׁם מִשָּׁה רַבִּי ע"ה בְּמַחֲלָקוֹתָם כ"ש לְהַזְכִּירוֹ בְּגִנְאֵי לְהוֹרִידוֹ מִעֲרֹכּוֹ ח"ו חֲמִישִׁית בְּהַשׁוֹתוֹ אֶמִיתוֹ חֲמִשָּׁה חֲנֻמְשֵׁי תוֹרָה לְדַבְרֵי לִוי הַמּוֹסֵר אֶפְיָלוֹ הָיוּ דְבָרָיו כְּנֵים וְיִשְׂרִים כ"ש בְּהִיּוֹתָם נִפְתְּלֵי וְשִׁקָּר בְּשׁוֹבְעָתוֹ עַל זֶה בְּהִיכָל הַקֹּדֶשׁ הַשְּׁחִית בְּחַמְשָׁה אֶת כָּל הָעִיר יִנְהַג גְּזִיפָה בְּעֲצָמוֹ עַל זְלוּלוֹ בְּכְבוֹד מִשָּׁה אֶמֶת וְתוֹרָתוֹ אֶמֶת וְיִשְׁאַל מְחִילָה מַחֲכָמִים יצ"ו פִּינּוּ שָׂבָא לְכָלִּל כַּעַס בָּא לְכָלִּל טְעוֹת יָשׁוּב וְיִסִּיר כַּעַס מִלְּבוֹ כִּי כַּעַס בְּלֵב חֲכָמִים לֹא יָנוּחַ נָאם הַמְּבִי"ט: שֶׁאֵלָה שֶׁלֹּא בְיוֹם ב' עֲשָׂרִים יוֹם לְחֹדֶשׁ שָׁבֵט שְׁנַת הַשְּׁכ"ב לִיצִיָּר פֶּה מְצָרִים בְּמַעֲמַד הַחֲכָמִים יצ"ו בְּפָנָיו עָדִים ח"מ בָּא ר' יַעֲקֹב מִסְּעוּד הַכּוֹרְטוֹגוֹשׁ וְאָמַר שֶׁבְּלִיל ה' י"ז לְחֹדֶשׁ שָׁבֵט זֶה שְׁאָנוּ בּוֹ יָדַע שְׁאֶסְתֵּר בַּת כַּהֲר' דָּוִד בֶּן שׁוֹשָׁן נ"ע הִיָּתָה בְּעֵלְיָה שְׁבַבִּית שִׁישׁ לָהּ חֲלוֹן שְׁמִשְׁקַפֶּת עַל הַדְּרָף וְקָם מֵעַל שְׁלַחְנוֹ וְהִלָּף לְפִתַח הַבַּיִת שְׁדָרָה בּוֹ אֶסְתֵּר הַנְּז' וְאַח"כּ בָּאוּ ר' רַפָּאֵל שְׁאֵלְתִיּאֵל וּר' יְהוּדָה עוֹבְדֵי שֶׁהִלְכוּ לְבַקְשׁוֹ אָנָה הִלָּף מֵעַל שְׁלַחְנוֹ וּמְצָאוּהוּ תַּחַת חֲלוֹן הָעֵלְיָה הַנְּז' וְאָמַר שְׂרָאָה אִשָּׁה א' בְּחֲלוֹן לְבַדָּה וְאָמַר לָהּ אֶסְתֵּר בַּת מְרִים וְ שָׁבַת וְעִנְתָהּ וְאָמַר' הֵן וְאָמַר לָהּ רַצוֹנְיָךְ לְקַבֵּל מִמֶּנִּי קִדּוּשִׁין אֶמְרָה לוֹ הֵן וְאָמַר לר' יְהוּדָה וּר' רַפָּאֵל הַנְּז' ל רָאוּ שֶׁהִיא אוֹמֵר' שֶׁהִיָּה אֶסְתֵּר בַּת מְרִים וְ שָׁבַת וְרָאוּ זֶה הַטִּישְׁטִימִיל וּמָה שְׁבַתוֹכוֹ שְׁאָנִי רוּצָה לְקַדְּשָׁה בּוֹ וּפְתַח הַטִּישְׁטִימִיל וְהִרְאָה לָהֶם שִׁישׁ בְּתוֹכוֹ קוֹנְפִיקֵי וְחָאֵלוּ וְבוּטְאָרִיף וְלָקַח בְּנִקּוֹ שֶׁל ד"א רַגְלִים שֶׁהִבִּיא אוֹתוֹ לוֹ נִעְרוּ וְשֵׁם הַבְּאֵנְקוֹ תַּחַת חֲחֵלוֹן וְעָלָה עָלָיו וְאָמַר לָהּ טוֹמ' אִישְׁטִי טִישְׁטִימִיל קוֹן לוֹ קִי אִישְׁטָה דִּינְטָרוֹ דִּיל פּוֹר קִידוּשִׁין פְּאַרְהָ מִי וּפְשָׁטָה יָדָה וּקְבֵלָה טִישְׁטִימִיל וְחִזּוֹר וְאָמַר לָהּ רִיסִיבִישְׁטִישׁ אִוְשְׁטוֹ פּוֹר קִידוֹ פְּאַרְהָ מִי אִי גִידוֹ שִׁי וּבְפָנֵי הַחֲכָמִים יצ"ו בָּאוּ ר' רַפָּאֵל וּר' יְהוּדָה הַנְּזָכֵר וְהִגִּידוּ בְּתוֹרַת עֲדוּת אִיף הִיָּה בְּפָנֵיהֶם כָּל הַנְּז' לְעִיל גַּם בְּפָנֵי הַחֲכָמִים יצ"ו בָּא רַבִּי מִשָּׁה פִּינְטוֹ פּוֹרְטוֹגִישׁ וְהִגִּיד גַּם הוּא בְּתוֹרַת עֲדוּת שֶׁעֲבַר בְּפָנָיו כָּל הַנְּז' ל וְאָמְרוּ הַחֲכָמִים יצ"ו לְכָל א' מְהַעֲדִים הַנְּז' אֶתָּה מְכִיר אוֹת' ר' רַפָּאֵל אָמַר שֶׁהִיָּה מְכִיר אוֹתָהּ לְשֶׁעֲבַר וְרַבִּי יְהוּדָה הַנְּז' אָמַר אֶפְשָׁר שְׁאֶפְיָרְנָה וּר' מִשָּׁה הַנְּז' אָמַר אֶפְיָרְנָה וְכָל זֶה הִיָּה בְּפָנֵי מְרִים הַנְּז' שֶׁהִיא מְוַרְשָׁה שֶׁל בְּתָהּ אֶסְתֵּר הַנְּז' אַחַר זֶה הוֹצִיאָה מְרִים הַנְּז' שֶׁטָּר אַחַר וְזֶה נְנוֹסְחוֹ בְּפָנָיו עָדִים ח"מ אֶסְרָה עַל עֲצָמָה אֶסְתֵּר בַּת כַּר' דָּוִד בֶּן שׁוֹשָׁן נ"ע כָּל כְּסָף אוֹ שְׁנֵה כְּסָף שִׁינְתָן לָהּ בְּתוֹרַת קִידוּשִׁין אֶפְי' שֶׁתְּקַבֵּל מִדְּעַתָּה אִם לֹא יְהִיָּה מִדְּעַת אֶמָּה מְרִים בַּת כַּהֲר' אֶבְרָהָם וְ שָׁבַת נ"ע מִיּוֹם שֶׁתְּקַבֵּל אֶמָּה גִטָּה מְאָרוּסָה כַּהֲר' יַצְחָק עֲזוּז יצ"ו וְעַד סוּף עֲשָׂר שְׁנָיִם וְכָף אֶמְרָה בְּפָנָיו הָיוּ עָלֵי עָדִים אִיף אֲנִי אוֹסְרָת עַל

עצמי על דעת הב"ה ועל דעת רבים בלי שום היתר וחרטה כל פסוף או שוה פסוף שיינתן לי בתורת קידושין מכל איזה אדם שבעולם אפילו שאקבלם מדעתי אם לא יהיו מדע' אמי הקדושין ההם והאיסור הזה אני מקבלת אותו מעת שתקבל אמי מארוסי כהר' יעוזו ועד סוף עשר שנים שאני עשיתי אות' שליח קבלה לקבל גטי מעכשיו אני אוסרת על עצמי כל קידושין שיינתן לי אחר קבלת הגט ועד סוף י' שנים והיה זה ביום ב' כ"א לטבת שנת השכ"ב ליצירה פה מצרים שמואל מכהר' יצחק ברוך ז"ל מרדכי פאלבו במוטב תלתא כחדא הוינא אנו בי דינא דחתימין לתתא כד נפק שטר דנא קדמנא ואתקנים קדמנא חתימת סהדיהו דחתימין ביה ומדאיתברר לנא חתימת ידיהו אשרנוהו וקיימנוהו כדחזי ואתקנים מנחם הפהן אליי' חבריהו סעדיה בכה' יעקב ירושלמי עד כאן נוסח השטר שהוציא' מרים הנז' אחר זה הוציא ר' יעקב הנז' שטר אחר וזה נוסחו מעידים אנונו ח"מ איך ליל יום י"ו לחדש שבט שנת השכ"ב בהיות פי הלכנו לראות אנה הלך פרבי יעקב מסעוד ומן הבטיקה של חלפון ואילך אנו ח"מ פגענו לרבי יעקב הנזכר בפתח בית מר' מרים ו' שבת קודם שבא פרבי משה פינטו ואמרנו לו מה תעש' בכאן אמר לנו כ"ר יעקב הנז' אישטו האבלאנדו קון אישטה מוסה אי פוש קי אביש וינידו אקי קירו לי דאר קידושין ואנו ח"מ שאלנו לנערה שהיתה נצבת בחלון אחת שיצאה על זה הדרך ואמרנו לה ויש אביט פיגו שוכרי ויש אלגון נדר או שבוע' די פאזיר אסורו קואל שיקיר קדושין פור אפרוביגאר נוש די איליאוש שין לסינסייא די וואישטרה מאדרי אמרה לנו שי ושאלנו לה קיריש קי ויש האגאמוש התר' די איליו שי ויש אביש אריפינטירי אי רישו שי קימי אריפינטידו ואחר כך עשינו לה התרה אחר כך בא רבי יעקב הנז' ונתן לה קידושין בפנינו שלש' אני רפאל שאלתיאל עד אני יהוד' עובד' עד אני משה פינטו עד ע"כ הגיע נוסח השטר שהוציא כ"ר יעקב מסעוד וקודם שהגידו ר' רפאל ורבי יהודה ורבי משה הנז' למה שהגידו בתורת עדות איימו עליה' החכמים יצ"ו בכמה איומים וקבלו עליהם בחרם חמור וגמור שלא יגידו כי אם האמת ומה שהיה בפנינו פתבנו ביום ב' עשרי' לחדש שבט הנז' ואחר שהוציאה מרים הנז' השטר שלה הנז' אמ' ר' יעקב הנז' שהוא ור' רפאל ורבי יהודה עשו לה התרה קודם הקידושין והגידו רבי רפאל ורבי יהודה עוד בתורת עדות ענין ההתרה הנז' בעל פה ואחר כך הוציא ר' יעקב הנז' גם כן במעמד החכמים יצ"ו שטר ענין ההתרה הנז' כנז' אחרי כן נתברר הדבר בפני ב"ד איך בשעה שקבל' האיסור נמצא שם איש אחר עם שני העדים החתומים בשטר ההוא: תשובה נשיב על מה שנכתב אחרון ראשון והיא ראשון במציאות שאסרה על נפשה כל שוה פסוף שיינתן לה בתור' קידושין שלא מדעת אמה והתירו לה וכמו שכתוב למעלה ואחר כך נכתוב ענין נתינ' הקידושי' ונראה שהאיסור שאסרה על נפשה הוא קיים כי ההתר' לא היתה התרה ולכאורה היה נראה שלא היתה התרה ממה שכתו' בשטר האיסור שאסרה על עצמה וכו' בלי שום היתר וחרטה ונהרי זה כמי שנדר אחר כך שלא יהיה התרה בנדר ההוא וכתב הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות שבועות מי שנשבוע על דבר ונשבוע שלא יתיר שבועה זו וניחם הרי זה נשאל על השבועה האחרונה תחילה שנשבוע שלא יתיר ואחר כך ישאל על הא' ובנדון זה לא התירו לה מה שאמרה בלי שום היתר וחרטה אלא ענין האיסור לבד וכתב הריב"ש ז"ל בתשובה תמ"ד שצריך התרה על השבועה ועל אותו תנאי ע"כ ונראה שאם לא עשה התרה על התנאי אין התרת השבועה התרה

אָלָא שְׁנֵרָאָה לִי שְׁאִין הַגְּדוֹן דּוּמָה לְרָאָיָה פִּי בְּמָה שְׁכַת' הָרִיב"ש ז"ל הוּא שְׁהַתְּנָה בְּשַׁבּוּעָה וְאִם ע"מ או שֵׁאִם בְּפִי וְנִכְלַל בְּשַׁבּוּעָה שְׁלֵא אֲשַׁאל עֲלֶיהָ וּבְגִדוֹן זֶה לֹא אָמַר כֵּן וְאֲפִילוּ שְׁהִיָּה אוֹמֵר כֵּן ע"מ דְּנִקָּא בְּשַׁבּוּעָה צְרִיף הַתְּרָה לְתַנְאֵי מְפַנֵּי שְׁהַתְּנֵי גַתְּפִס בְּשַׁבּוּעָה אֲבָל כְּשֵׁאִסֵּר עַל עֲצָמוּ דְּבַר וְאָמַר ע"מ או שְׁלֵא יַעֲשֶׂה הַתְּרָה הוּי מְלַתָּא בְּעֵלְמָא דְּכָל נֶדֶר או אִיֶּסֶר יֵשׁ בּוּ הַתְּרָה וּכְשֵׁהוּא אוֹמֵר ע"מ שְׁלֵא יְהִיָּה בּוּ הַתְּרָה הוּי כְּמִי שְׁאוֹמֵר אָנִי נוֹדֵר שְׁלֵא אַעֲשֶׂה הַתְּרָה וְאִינוּ פְּלוּם דְּאִין נֶדֶר מִתְּקִיָּים כִּי אִם בְּאִיֶּסֶר חֲפִץ וְאֲפִי בְּשַׁבּוּעָה דְּהַתְּנֵי שְׁלֵא יִתִּיר הַשַּׁבּוּעָה אֲלָא עֲלִיו נֵר' דְּאִם הִתִּיר הַשַּׁבּוּעָה הִרְאִישׁוּנָה קוֹדֵם הַתְּרָה אֲלָא שְׁהוּא עוֹבֵר עַל הַשַּׁבּוּעָה שְׁהַתְּנָה בְּשַׁבּוּעָה שְׁלֵא יִתִּיר וּמְפַנֵּי שְׁלֵא יַעֲבֹר עַל הַתְּנֵי צְרִיף לְהִתִּיר קוֹדֵם שְׁבוּעַת הַתְּנֵי וְאַחַר כִּף הַשַּׁבּוּעָה הָא' וּכְמוֹ שְׁפַתְבַּ הֶרְמֵב"ם ז"ל וְכֵן נִרְאָה מִלְּשׁוֹן הָרִיב"ש ז"ל שֵׁם דְּבְשַׁבּוּעָה דְּנִקָּא צְרִיף חֲרֻטָּה וְהַתְּרָה עַל הַשַּׁבּוּעָה וְעַל הַתְּנֵי וְלֹא בְּנֶדֶר וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּלִיכָּא מִיָּדִי דְּמִתְּפִיס בֵּיהּ וְאֲפִילוּ הִיָּה הַגְּדֵר שְׁנָה לְשַׁבּוּעָה מַה שְׁאִינוּ הִיָּה צְרִיף שְׁיֵאֵמַר בְּפִי שְׁהוּא נוֹדֵר גַּם כֵּן שְׁלֵא יוּכַל לְהִתִּיר כְּמוֹ שְׁצְרִיף בְּשַׁבּוּעָה וְאִינוּ מְסַפִּיק מַה שְׁאָמַר מְבַלִּי הִיָּתֵר וְחֲרֻטָּה וְאֲפִילוּ בְּשַׁבּוּעָה שְׁהִיָּה הָרִיב"ש עֲצָמוּ בְּתַשׁוּבַת תְּקִי"א כְּתַב עַל מִי שְׁאָמַר ע"ד הַמְּקוֹם וּע"ד כָּל הַקְּהָל בְּלִי שׁוּם פְּתַח הִיָּתֵר וְחֲרֻטָּה שְׁאֵעַפ"י שְׁהַתְּנָה וּפִי שְׁלֵא תְּהִיָּה לְשַׁבּוּעָה שׁוּם פְּתַח הִיָּתֵר וְחֲרֻטָּה וְשְׁלֵא תְּהִיָּה נִיְתָרַת לְעוֹלָם שְׁאִין תְּנָאוּ פְּלוּם וּדְבָרִים בְּעֵלְמָ' נִיְגָהוּ וְיִכּוּל לְהַשְׁאֵל עֲלֶיהָ אֲלָא א"כ כָּלֵל בְּשַׁבּוּעָתוֹ שְׁלֵא יִשְׁאֵל עַל שַׁבּוּעָתוֹ לְעוֹלָם שְׁחֵלָה עֲלִיו שַׁבּוּעָה זֶה וְאִין יְכוּל לְהַשְׁאֵל עַל הַשַּׁבּוּעָה הָא' מִחֲמַת הַשַּׁבּוּעָה הַב' וְכו' אֲלָא שְׁמַתִּירִים תְּחֵלָה הַשַּׁבּוּעָה הַשְּׁנֵיָה וּכְמוֹ שְׁפַתְבַּ הֶרְמֵב"ם ז"ל פ"ו ע"כ וְאִם כֵּן בְּגִדוֹן זֶה שְׁלֵא אָמַר אֲלָא מְבַלִּי שׁוּם פְּתַח הִיָּתֵר וְכו' כִּהִיָּא דְּהָרִיב"ש בְּתַשׁוּבַת תְּקִי"א אִין תְּנֵי זֶה פְּלוּם אֲפִילוּ הִיָּתֵה שַׁבּוּעָה וְכ"ש שְׁהוּא נֶדֶר כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי וְאֲפִי הִיָּה נוֹדֵר בְּפִי שְׁלֵא יְהִיָּה לוֹ הַתְּרָה לְאוֹתוֹ הַגְּדֵר אִינוּ גַתְּפִס כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי אֲלָא שְׁמַצָּאֵתִי כְּתוּב תְּשׁוּבָה לְהֶרְשֵׁב"א עַל אַח' שְׁנֵדֵר שְׁלֵא לְעֲשׂוֹת דְּבַר פְּלוּ' בְּלֹא הַתְּרָה שְׁנִשְׁאֵל תְּחֵלָה עַל זֶה וְאַחַר כִּף עַל עֲנִין הַגְּדֵר וְהִרְא"ש כָּלֵל י"ב כְּתַבּוּ וְמַה שְׁאִם בְּשַׁעַת נֶדְרוֹ שְׁלֵא יְכוּל שׁוּם חֲכָם לְהִתִּיר גַּם זֶה נֶדֶר הוּא וְצְרִיף הַתְּרָה תְּחֵלָה וְאִם כֵּן בְּנ"ד נְמִי הִיָּה צְרִיף דְּלֹא כְּדַעַת הָרִיב"ש ז"ל וּמְהֵר"ם בְּתַשׁוּבָה שְׁבִסוּף סִפְר הַפְּלָאָה כְּתַב גַּם כֵּן שְׁצְרִיף הַתְּרָה אֲבָל יֵשׁ צַד אַחַר שְׁלֵא הִיָּתֵה הַתְּרָה כִּי לֹא הִתִּירוּ לָהּ אֲלָא מַה שְׁנֵדְרָה לְאַסּוֹר עֲלֶיהָ כָּל כֶּסֶף שְׁיִנְתָּן לָהּ בְּתוֹר' קִידוּשִׁין שְׁלֵא מְדַעַת אִמָּה וּכְמוֹ שְׁכַתּוֹ בְּשִׁטְר הַהַתְּר' שְׁאָמְרוּ לָהּ וַיֵּשׁ אֲבִישׁ פִּיגוֹ שׁוֹבְרֵי וּוֹשׁ אֶלְגוֹן נֶדֶר או שַׁבּוּעָה דִּיפְּאִזִּיר אֶסוּרִי קוֹאֵל שְׁיִקְיִיר קִידוּשִׁין פּוֹר אֲפֵרוּבֵי ג' אֶרְוֹאֵשׁ דִּי אִילִיּוּשׁ סִין לִי סִינְסִי דִּי וּוְאִישָׁהּ מְאֻדְרִי וְהִבְנַת דְּבָרֵי אֵלוּ הוּא שְׁאָמְרוּ לָהּ אִם עֲשִׂתָּה שׁוּם נֶדֶר או שַׁבּוּעָה לְעֲשׂוֹת אֶסוּרִים כָּל אִי זֶה דְּבַר שֶׁל קִידוּשִׁין לִיְהִנּוֹת מִהֵן בְּלִי רְשׁוּת אִמָּה וְאַמְרָה לָהֶם הֵן שִׁנֵּר' שְׁעֲשִׂתָּה נֶדֶר לְאַסּוֹר וְעַל זֶה עֲשׂוּ לָהּ הַתְּרָה שְׁלֵא תִתְּחַיֵּיב מִצַּד הַגְּדֵר לְאַסּוֹר עֲלֶיהָ כָּל כֶּסֶף וְכו' אֲבָל הַגְּדֵר שְׁעֲשִׂא' בְּפוֹעֵל שְׁאָסְרָה עַל נִפְשָׁה כָּל כֶּסֶף נֶדֶר זֶה קִיָּים הוּא עֲדִיין כִּי לֹא עֲלִיו עֲשׂוּ הַהַתְּר' וְא"א לוֹמֵר שְׁלֵא דְקִדְקוּ בְּלִשׁוֹן אֲבָל הַפְּנוּנָה הִיָּתֵה לְהִתִּיר הַגְּדֵר שְׁנֵדְרָה בְּפוֹעֵל שְׁאָסְרָה עַל עֲצָמָה וְכו' שְׁהִיָּה דְקִדְקוּ הָעֲדִים וּב"ד לְכַתּוּב בְּלִשׁוֹן לְעַז הַמְּלוֹת שְׁאָמְרוּ הָעֲדִים וְשְׁאָמְרָה הִיא כְּדִי לְדְקִדְקוּ בְּהֵן הֵיטֵב שְׁאִם הִיּוּ כּוֹתְבִים אוֹתָן בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ אוֹלִי הִיּוּ מְשַׁנֵּי אִי זֶה דְּבַר וְאִם כֵּן הַדְּבָרִים מְדוּקְדָּקִי ע"פ חֲכָמִים בְּקִיָּאֵי וְהִבְנַת'

זו מה שפכתתי ולא נעשית התרה על מה שאסרה על נפשה ואפילו לדעת אלו נראה שאם לא התירו אלא הנדר עצמו ולא התנאי שהוא מותר.

עוד יש צד אחר שאינה התרה מפני שאמר בשע' האיס' ע"ד הב"ה ועל דעת רבים וכתב הרמב"ם ז"ל על דעת רבים אין מתירין לו לעולם אלא לדבר מצוה וביורה דעה פתב סימן רכ"ח אין לו התרה בלא דעתם אלא אם כן יש מצוה בהתרתו ואעפ"י שכתב שצריך לפרטם פדעת ר"ת הרי כתב גם כן שכתב בסמ"ג בשם ר"ת שאם נדר בפני ג' אפי' לא פרט אות' אין לו התרה והכא בנ"ד כתוב שנתברר בפני ב"ד שנמצא שם איש אחר עם ב' העדים ואם כן מקרי דעת רבים וליכא התרה אלא לדברי מצוה ובנ"ד ליכא מצוה כלל בקידושין שקבלה ביעקב כי לא היה נאה והגון לה ועליו ועל כיוצא בו הוא שקבלה האיסור שלא לקבל קידושין כי אם מדעת אמה כדי שלא תתפתה ללכת אחרי הבחורים עד שיהיה הגון לה לדעת אמה ואם על כיוצא בזה נעשה הנדר ע"ד רבים איך יהיה לה התרה שהרי היו מפצירים בו במהר ומתן שיגרש אותה ונראה שהוא תתענג כמה שנים ולא תנשא לו כי אינו לפי כבודה וכתב הר"ן ז"ל בסוף תשוב' סי' צ"ח ול"ח על אשה שאסרה על נפשה כל כסף וכו' על דעת רבים אם לא מדעת פלוני נרצתה האשה שיתירו לה שמצאה הגון לה ולא רצה אותו פלו' כו' כתב שיעיינו עוד אם תמצא זיווג אחר הגון בכל העניינים להצדיק פגון זה כו' ואם לא ימצא שתשאל על נדרה הרי שאם היה נמצא הגון לה פראשון היו מתירין לה ולא לשאינו הגון דכל שאינו הגון לה חשיב כמוסר' למגנול ומנפה שחין וממה שכתבו אין לה התרה אלא לדבר מצוה ואין לה התרה נראה דאם התירו דיעבד אינו מותר דאפי' בנשבע לדעת חבירו כתבו הראב"ד והרשב"א ז"ל דאפילו התירו דיעבד אינה מותר וכ"ש על דעת רבים דטעמא אין לו התרה כשאינו לדבר מצוה כתבו המפרשים דכיון ששתף דעת אחרים לדעתו אין פתחו של זה פפתחו של זה ועל דעת כל אחד מהם שרי ואין לו פתח דהיאף יאמר לו על דעת כן נדרתי והוא לא נדר על דעתו אלא על דעת אחרים וגם כל א' מהם אינו יודע בדע' חבירו ואם כן פשיטא דאם התירו דיעבד אינה התרה כמו שהתי' למי שהיה צריך פתח לגדרו ולא מצא וא"כ התר' שעשו בנ"ד על מה שאסרה כל כסף וכו' אינה התרה וכת' מהרי"ק תשוב' נ"ב שמצא כתוב בשם ה"ר אביגדור ז"ל דנדר על דעת רבי' אם התירו לו הרי זה מותר ע"כ דאם כי זה שלא פשיטת רוב המפרשים ז"ל ע"כ והרשב"א כתב דיש מגדולי המורי' חולקים על מי שאומר דדיעבד מותר.

עוד יש צד אחר לומר שאין ההתרה התרה מפני שלא אמרה שנתחרטה מעיקרא ולא מצאו לה פתח להתיר וכתב הרמב"ם ז"ל וכן הסמ"ג פיצד מתירין וכו' ואו' אני נשבעתי על כך וכך ונחמתי ואלו הייתי יודע וכו' לא הייתי נשבע ואלו הייתה דעתי בעת השבועה וכו' שנה' שצריך שיידעו המתירין שנתחרט מעיקרא והכא בנ"ד לא ידעו שנתחרטה מעיקרא אלא שהם אמרו לה קירייש קי ונש פאגאמוש התרה די איל שי ווש אבייש ארופינטידו אי דישו שי קי מי אריפניטי כי הם לא הזכירו לה שום דבר שיראה ממנו שנתחרטה מעיקרא וגם היא לא השיבה אלא הלשון שאמרו לה הם וגם שהיא לא באת להם שיתירו לה כמו שכתב הרמב"ם ז"ל יבוא הנשבע לחכם וכו' שביאתו להם כאומרם נחמתי כו' הוא שרוא' שיתירו לו ובנ"ד גם כן אמרו קירייש קו ווש פגאמוש התרה סי ווש אבייש אריפניטידו אי דישו שי קי מי אריפניטידו לא אמרה שי אלא על הנחיו' לא

על שיעשו לה התרה והם מעצמם על דיבור זה עשו לה התרה ואינה התרה פי אפילו שיאמר אדם שהוא נוחם על מה שנשבע אין מתירין לו אלא פשישאל שיתירו לו ורחוק הוא שנאמר פי מה שאמרה סי קימי אריפונטידו שחוז' מלת שי על מה ששאלו לה אם רוצה שיתירו לה והמתירים לא בחנו בשום דבר ולא השפילו לחקור על חיטה מעיקרא כמנהג המתירים וגם אם היא רוצה אפילו שיתירו לה ולא הגיעו לכלל ג' הדיוטות דלא מסברי ובצד זה נכללו ג' חסרונות בהתרה זו שלא ידעו שנתחרט' מעיקרא וגם לא ידעו ודאי אם רצתה שיתירו לה ומה שכתב הרא"ש בשם רא"ם פשידע החכם שהנודר מתחרט יכול להתיר לו אפילו בלא דעת הנודר היינו שידע גם פן שרוצה הנודר שיתירו לו אלא שלא אמר לזה החכם שיתיר ואעפ"כ יכול להתיר לו אבל בלא ידיעה כלל נראה שאינה התרה דיש כמה אנשי' שמתחרט' ואינם רוצים להתיר ונשבעים ומקיימים אף על פי שהם מצטערים בקיומו ובנ"ד לא ידעו כמו שכתבתי ומזה נמשך ג"כ שלא היו ראויים להתיר ולא היתה התרתם כלום ונשאר איסור הנאת קידושין קיים ולא חלו הקידושין שקבל' מיצק' מסעוד ונחזור לנתינת הקידושין הבא ראשון בשאלה שכתוב בקבלת העדות בפני החכמים יצ"ו שר' רפאל אמר שהיה מכיר אותה לשעבר ורבי יהודה אמר אפשר שאפיר' ורבי משה אמר אפירנה ונראה שאין פאן אלא עד אחד לקידושין ולית דחש ליה והוא רבי רפאל שאמר שהיה מכיר אותה לשעבר פי השנים שאמר אחד מהם אפשר שאפירנה והב' אמר אפירנה אין פאן עדות פינון שלא הפירו אות' בשע' קבלת הקידושין ולא ידעו מי היתה אלא שנצטייר צורתה בלבם ופירו אותה פשיראוה פעם שנית שהיא היתה שקבלה הקידושין ועדיין אינם מכירים אם היא בת ו' שושן אם לא ואם פן בשעת הקידושין לא ידעו מי היתה ואפילו ששאל לה כשקדש את אסתר בת ו' שושן והיא ענתה הן אפשר שהי' אחרת ורצה להתפיס את בת ו' שושן בקידושין ליעק' מסעו' ושתי' לא יהיו מקודשות זאת שקבלה שלא הית' היא בת ו' שושן ובת ו' שושן מפורש שלא קבלה דבר ואפילו שהיתה היא עצמה בת ו' שושן שקבלה הקידושין פינון שלא הפירוה בשעת הקבלה אין פאן קידושין וכפי מה שנראה מן השאלה לא שלחו את העדים הנז' אחר כף לראותה אם יפירו' שהי' היא המקבלת הקידושין ואם פן אין עדותן עדות כלל ולא הוו קידושין ואפילו היו הולכים אליה והיו מכירים אותם שהיא היתה שקבלה הקידושין אפ"ה נראה לי שלא היו קידושין כלל פינון שבשעת קבלת הקידושין לא הפירו אות' לא חלו הקידושין וכשיהיו מכירין אותה אחר כף הנה צריף שיתחזר לומר לה בפניהם הרי את מקודשת לי במה שנתתי לה אם לא נתאכלו הקידושין דאם נתאכלו כבר אין פאן מעות לקידושין וכמו שכתבתי בארנפה זה כמה שנים על מעשה פיוצא בזה ועדיף מיניה שלא הפיר' בשע' הקידושין וחזר וראה אותה אחר כף.

והפיר פי זאת היא שקבלה הקידושי' ולא חזר המקדש לומר לה הרי את מקודשת לי בקידושין שנתתי לה שהיו עדיין ביד' ואפ"י שהי' או' לה והיא שתק' הוי' שתיק' דלאח' מתן מעו' דלאו כלום היא וכמו שכתבתי שם והארכתי בראיות ובנ"ד קיל טפי שלא חזרו וראו אותה אחר כף ואם פן אלו העדים שלא הפירוה בשעת קידושין אין עדותם עדות כלל ואין פאן קידושין עוד אני מקל ומזלזל בקידושין שנתנו באינשין ליל' ואפלה בי"ז לחודש בתחילת הלילה שהוא שעת האוכל ולא יצאה אור הלבנה אלא בכמו שעה מן הלילה ולא הפירו אם הנה אסתר בת מרים אם לאו אפילו אותו שאמר שהיה מכיר אותה

קונדם והראיה לזה מה שישאל לה המקדש אם הייתה היא אסתר בת מרים ואמרה הן ואמר לעדים ראו שהיא אומרת שהיא אסתר בת מרים פנראה שאפני המכיר לא היה מפירה מפני שהיה במחשף מעשיהם וסמכו על פי האשה שראו בחלון שאמרה שהיא אסתר בת מרים וכמו שאמר המקדש עצמו שראה אשה אחת בחלון לבדה ואמר לה את אסתר בת מרים וענתה ואמרה הן ואמ' לעדים ראו שהיא אומרת שהיא אסתר בת מרים כנר' שאפני המקדש לא הפיר אותה אלא שראה אשה אחת ושאל לה אם הית' אסתר וכו' ולא הפירו אותה לא הוא ולא העדים אלא שסמכו על דיבורה שהיתה אסתר בת מרים וכן נראה ג"כ מלשון העד המכירה שלא אמר שהפיר עתה את המקבלת הקידושין שהיתה אסתר בת מרים אלא שהיה מפיר אותה לשעבר ועתה סמך על דבור' שהודת שהיתה אסתר בת מרים וכ"ש העדים האחרים שלא היו מפירים אותה לשעבר שעמה לא ראו אלא גולם אשה אח' ומצד שהיה לילה לא היו יכולים לראות' היטב להפיר אותה פשיראוה פעם אחרת ולכן אמר א' מהם אפשר שאפירנה מפני שלא ראה אותה אלא בלילה והאחר שאמר אפירנה סמך על ראיתו והלך אחר עיניו ולא צדק בהבטחתו שיפירנה הפלל כי פלם נר' שסמכו על פי האשה שהיתה בחלון שהודת שהיתה אסתר בת מרים ואפני שהיתה היא אין פאן קידושי' פלל פנין שלא הפירוה הם ואין לסמוך על פיהם אפני היו אומרי' שהפירו אותה בלילה זכר לדבר מאימתי קורין את שמע בשחרית וכו' אחרים אומרים משפיר את חבירו בריחוק ד' אמות והיננו חבירו הרגיל אצלו וכ"ש ראיה זו שהיתה בלילה והיא לא הייתה רגילה עם שום א' מהם שיפירוה ולא ראו אותה לאור הנה אם היה נר בעניה שהיא היית' בחלון ופניה לחוץ וגם הם לא אמרו שהפירוה לאור הנה וגם לא לאור הלכנה אלא שנר' שסמכו על דיבור' ואין פאן עדו' פלל ואין הקידושין חלין וכ"ש בצדדין שכתבתי למעלה שאין ההתרה התרה ולא היו חלין הקידושי' אפני היו ניתנים בפני עדים המפירי' אות' וראו שהיא עצמה קבלה הקידושין גאם המבי"ט ועיין לעיל סי' שכ"ח וסי' רכ"ו: ש'לב יורינו רבינו ראובן קדש את רחל וגרשה ע"מ שלא תנשא לשמעון לזמן ידוע ואחר כך נתקדשה ללוי וגרשה לחלוטי' וחזר אח"כ ראובן המקדש הא' וקדשה וגרשה לחלוטי' מפל שום ת אם נאיגט זה שגרשה לחלוטי' התיירה לינשא גם לשמעון שאסר' עליו קונדם: תשובה הרא"ש פתב על מי שגרש את אשתו ע"מ שלא תנשא לפלוני שאין תקנה להתיירה לפלו' אלא שיחזור הא' ויקדשנה ויתן לה גט גמור בלי שום תנאי והשתא בנ"ד שקדשה אחר וגרשה אף על פי שצאסרה להנשא לא משום לא יוכל בעלה הא' וכו' פנין שהקידושי' תופסי' בה ואסור' לעלמ' פשיגרש אותה ג"כ יתיר אותה לכולי עלמא והני ליה תקנתא להתיירה לשמעון אגב עלמא פגוונא דכתב הרא"ש ז"ל דאטו אם היה המגרש שהטיל התנאי פהו שצאסר' עליו מי לא אמרי' דיש לה תקנה נמי פשיחזיר לקדשה ולגרש' לחלוטין אף על גב שאין פאן קידושי' בין גירושי' לקידושי' ראשון הרי יש איסור גרושה לכהן ואפילו הכי אלימי גירושי' דידיה להתייר' לכ"ע והכא נמי דאיכ' איסורא דלא יוכל בעלה הא' יתירו גירושי' דידיה לכ"ע אפילו לשמעון דהא הרא"ש ז"ל סתמא פתב דאין לה תקנה אלא שיקדשנה הא' ויגרשנה בלי תנאי לא שנא ישראל ל"ש פהו: ונדמי למי שזנתה אשתו עליו או שהיתה אשתו אסור' עליו באיסורי' לאוין או שניה או באיסורי' קדוש' או שאסרה עליו והרי אשת איש לכ"ע ואתי גיטיה ושרי לה לכ"ע אף על גב שהיתה אסורה עליו וכן נמי יבמה

החולצת ולא מתנבמת משום דאסורה עליו הוּיָא נְמִי אַסוּרָה לְכוּלִי עֲלָמִי וְחֲלִיצָה דִּידִיָּה שְׂרִי לָהּ לַכ"ע וְה"נ לֹא שָׁנָא אֶפִּילוּ הִיא אַסוּרָה עֲלָיו מְשוּם לֹא יוּכַל בְּעֵלָה הָא' כּו' אִם קִדְּשָׁה וְגִרְשָׁה גִירוּשֵׁין דִּידִין' שְׂרוּ לִיה לַכ"ע אִפִּי' לְמִי שְׁהִיא אַסוּרָה עֲלָיו קוּדָם גָּאִם הַמְבִיט: שְׁלַג עוֹד יוֹרְנוּ רַבִּינוּ רְאוּבֵן שְׁגִירֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ ע"מ שְׁלֹא תִנְשׂא לְפָלוּ' וְהִלְכָה וְנִתְקַדְּשָׁה לְאוֹתוֹ פְּלוּ' אִם עֵבֶרָה עַל תְּנָאִי נִתְבַּטַּל הַגָּט אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לִי פְּשׁוּט שְׁלֹא עֵבֶרָה דְּאִינוּ נִקְרָא נִישׁוּאִין אֱלָא בְּכַנְיָס' לְחֻפָּה וְשִׁתְּהָא רְאוּיָה לְבִיָּאָה וּבְכַתִּיבַת כְּתוּבָה כְּמוֹ שְׁפָתָיו הַמְפָרְשִׁים ז"ל וּבְהִכִּי הָוָה לִיה קַפִּידָא לְמַגְרֵשׁ לֹא לְקִידוּשֵׁין בְּעֵלְמָא שְׁלֹא הִיָּה לוֹ שׁוּם עֶסְק אַחַר עֵמָה וּמִדְּאָמַר בְּגִמְרָא עַל מִי שְׁגִירֵשׁ ע"מ שְׁלֹא תִנְשׂא לְפָלוּ' הֲרִי הִתְרָה בְּזוּנֹת מְשַׁמַּע דְּנִישׁוּאִין דְּנֻקָא וְכְמוֹ שְׁבִזְנוּת לֹא אֶסְרָה ה"נ בְּקִידוּשֵׁין לְחֻדְוִיָּהוּ לֹא אֶסְרָה וְכְמוֹ שְׁפָתָב הַרְמַב"ם ז"ל פ"ח שְׁלֹא תִתְּנֶה אֱלָא עַל הַנִּישׁוּאִין גְּבִי מִי שְׁגִירֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ ע"מ שְׁתִּינְשָׁאִי לְפָלוּ' כְּתַב.

שְׁאִם נִשְׂאָת לוֹ הֲרִי זֶה גָּט מְשַׁמַּע דְּנֻקָא נִשְׂאָת אֲבָל נִתְקַדְּשָׁה אִינוּ גָּט דְּלֹא הִשְׁלִימָה עֲדִין תְּנָאוּ מְשַׁמַּע דְּנִישׁוּאִין דְּנֻקָא וְהִכָּא נְמִי ל"ש וְהִר' שְׁלֵמָה בֶּן הֲר' שְׁמַעוֹן בֵּר' צְמַח כְּתַב בְּתִשׁוּבָה שְׁאִם הִתְּנָה עֲלֶיהָ ע"מ שְׁלֹא תִינְשָׁאִי לְאַחַר אֱלוּ קִדְּשָׁה אוֹתוֹ אַחַר הָווּ קִידוּשֵׁין וְלֹא נִתְבַּטַּל הַגָּט לְפִי שְׁלֹא הִתְּנָה עֲלָיו אֱלָא שְׁלֹא תִנְשׂא נְזוּ לֹא נִשְׂאָת ע"כ וְהִינּוּ נ"ד גָּאִם הַמְבִיט: שְׁאֵלָה שֶׁלֹד יִלְמְדְנוּ רַבִּינוּ אִם תּוּכַל הָאֲשָׁה לְצוּוֹת שְׁתִּתְּנוּ לְפָלוּ' אוֹ לְפָלוּנִית כְּדָ וְכָד מְחֲצֵי גְדוּנְיִית' הֲרִאוּ לְיִוְרְשִׁיָּה אִם תְּמוֹת בְּלִי זָרַע שְׂאִין לְבַעֲלָה אֱלָא חֲצֵי הַגְּדוּנְיָ כְּפִי הַתְּקַנ': תְּשׁוּבָה הֲרִא"ש ז"ל כְּתַב בְּכָלִל ט' עַל תְּקַנ' טוּלִיטוּלָא שְׁלֹא הִשְׁלִיטוּ אֶת הָאֲשָׁה לְתַת לְמִי שְׁתַּרְצָה שְׂאֵלוּ הִיָּה כַּח בְּיַד הָאֲשָׁה הַבַּעַל הִיָּה מְפָצִיר בַּהּ כַּל יָמָיו לְתַת לוֹ אַחֲרֵי מוֹתָהּ וּמִתּוֹךְ שְׂאִין אָדָם דָּר עִם נְחֹשׁ בְּכַפִּיפ' הִיָּתָה שׁוּמַעַת אֱלָיו וְהוּכִיחַ מְלִשׁוֹן הַתְּקַנ' שְׂאִין הָאֲשָׁה יְכוּלָה לְתַת לְמִי שְׁתַּרְצָה וְכְמוֹ שְׁהֲאָרִיף שָׁם נֶאֱמַר כִּי מִה שְׁפָתָב הֲרִא"ש ז"ל הוּא בְּעַגְנֵן אוֹתָהּ הַתְּקַנָּה כְּפִי מִה שְׁתַּקְנוּהָ הַמְתַקְנִים עַל אוֹתוֹ דוֹר וְכְפִי הַלְשׁוֹן הַכְּתוּב בְּאוֹתָהּ תְּקַנָּה אֲבָל תְּקַנּוֹת שְׁבָאֵלוּ הַמְקוּמוֹת כְּפִינֹת הַתְּקַנָּה הִיא לְעַקְוֹר קֶצֶת בְּרִישַׁת הַבַּעַל וְלִהְחַזִּירָה לְיִוְרְשִׁי הָאֲשָׁה כְּשִׁתְּמוֹת בְּלֹא זָרַע וְהֲרִי הוּא כְּשֶׁאֵר הַמְוִרִישִׁים שְׁיִכּוּלִים לְתַת מִה שְׁיִרְצוּ מִנְכַסִּיהֶם דְּרָף מִתְּנָה כִּי תִנְאִי הַתְּקַנָּה הוּא עִם הַבַּעַל שֶׁנֶּצַ"ב הֵם בְּאַחֲרֵיאוֹתוֹ אִיחְזִי לְיִוְרְשִׁים חֲצִיָּין וְלֹא יוּכַל לְהַחֲזִיק בָּהֶן לְיִוְרְשׁוֹן כְּלוּם אַעֲפ"י שְׁהוּא מְוַחֲזַק בָּהֶם בְּחִיָּה כִּי ע"ת זֶה הַכְּנִיסָה לוֹ הָאֲשָׁה אֲבָל הָאֲשָׁה לֹא הִתְּנוּ עֵמָה אֲבִי' אוֹ אִמָּה שְׁלֹא תּוּכַל לְתַת מִן חֲצִי לְשׁוּם אָדָם אֱלָא מִמִּילָא חוּזַר חֲצִי אֶל יִוְרְשִׁיָּה מִכַּח הַתְּנָאִי שְׁל בַעַל בְּתוֹרַת יִוְרְשִׁיָּה עֲדִיף הַתְּנָאִי מְשַׁאֵם נִתְאַלְמַנ' וְגִבְתָּהּ כְּתוּבָתָהּ וּמִתָּה שְׁיִוְרְשִׁיָּה יִוְרְשִׁים כְּתוּבָתָהּ וְאִפ"ה הִיא יְכוּלָה לְתַת לְמִי שְׁתַּרְצָה וְהִכִּי נְמִי כְּשֶׁהִיא נִשׁוּאָה מְאוֹתוֹ חֲצִי יְכוּלָה לְתַת לְמִי שְׁתַּרְצָה כִּי הַתְּנָאִי אִינוּ עֵמָה אֱלָא עִם הַבַּעַל שְׁחֲזַר חֲצִי לְיִוְרְשִׁיָּה כְּשִׁתְּמוֹת בְּלִי זָרַע וּבְלִי שְׁתַּצְנָה לְתַת שׁוּם דְּבָר לְאַחֲרִים אֲבָל אִם תְּצוּהָ הָרִשׁוֹת בְּיַדָּהּ שְׁאֶפִּילוּ הִיוּ מִתְּנִי' עֵמָה אֲבִיָּה וְאִמָּה שְׁמִתְּנָה זֹאת שְׁנוֹתְנִים לָהּ בְּגְדוּנְיָ' תְּחֲזוֹר לָהֶם חֲצִי אוֹ לְיִוְרְשִׁיָּהם אִם לֹא יִהְיֶה לָהּ זָרַע הִיָּה זֶה כְּפִי שְׂאוּ' נְכַסִּי לָהּ וְאַחֲרִיף לְפָלוּ' דְּאִין לְשַׁנִּי אֱלָא מִה שְׁשִׁיר רִאשׁוֹן שְׁאִם נִתַּן בְּמִתְּנַת בְּרִיא לְאַחֲרִים מְעַשְׂיוּ קִיָּמִים אַע"פ שְׁהַמְשִׁיאוֹ עֲצָה יִקְרָא רְשַׁע וְכ"ש שְׂאִין עֵמָה שׁוּם תְּנָאִי וְתּוּכַל לְתַת לְמִי שְׁתַּרְצָה בֵּין מִתְּנַת בְּרִיא מְעַכְשָׁיו וְלְאַחַר מִיתָהּ בֵּין בְּמִתְּנַת ש"מ וּבְכָלִל מ"א ס' ד' כְּתַב הֲרִא"ש עַל מִי שְׁהִתְּנָה עִם אֲשֶׁתּוֹ שְׁתַּקַּח הִיא שְׁלִישׁ וְהָאֲחִין ב' שְׁלִישִׁים וְכִשְׁמַת צְנָה לְתַת לְאַחֲרֵי' מְאֵלוּ הַב'

שְׁלִישִׁים שֶׁהוּא קָיָים וּבִתְשׁוּב' צ"א להר' שלמ' בַּר שְׁמַעוֹן בַּר צְמַח ו"ל כ' שֶׁהָאֵשׁ יְכוּלָה לְמַחֵל לְבַעַל' מֵהַ שְׁהִתְנָה לְהַחֲזִי לְיִוְרְשִׁי כְּפִי הַתְּקַנָּה וְהִבִּי רֵאִי לְזֶה: שְׁאֵלָה שְׁלָה רְאוּבֵן שְׁהִיָה ש"מ וְלוֹ שְׁנֵי אַחִים גְּדוּלִים שְׁמַעוֹן וְלוֹי וְצִוָּה וְאָמַר שְׁהִיָה מְנִיחַ מִנְּכָסֶי חֲמִשָּׁה סוּל' שְׁיִחַלְקוּ אוֹתָם בֵּין שְׁנֵי אָחָיו וְכֵן לְכָל יוֹרֵשׁ שְׁיִבּוֹא מִסּוּף הָעוֹלָם שְׁיִקַּח חֵלֶק יְרוּשָׁתוֹ מִהַחֲמִשָּׁה סוּלְטָא הַנּוֹ וּבִחְמִשָּׁה סוּל' הַנּוֹ יִהְיוּ מְסוּלְקִים סְלוּק, גְּמוּר מִנְּכָסֶי עוֹד צִוָּה שְׁיִתְּנוּ לְשְׁמַעוֹן וְלוֹי אָחָיו לְכָל א' מֵהֶם מֵאָה זְהוּבִים וְנָה יִהְיֶה לָהֶם בְּמִתְנָה גְּמוּרָה וּשְׁלִימָה מִתְּנַת ש"מ מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה.

עוֹד צִוָּה שְׁיִתְּנוּ לְאַחֵיהֶם רַבָּקָה מֵאָה זְהוּבִים עוֹד צִוָּה שְׁאֵם יִרְצוּ אַרְבַּע נְשִׁי לְגִבּוֹת כְּתוּבָתָן תִּקַּח כָּל אַחַת כְּתוּבָתָהּ וְאֵם לֹא יִרְצוּ שְׁיִהְיוּ הַכְּתוּבּוֹת בְּיַד יְהוּדָה וּבְיַד דִּינָה אִשְׁתֵּי רְאוּבֵן הָרֵאשׁוֹנָה וּשְׁנֵיָהֶם יִגְבוּ יַחַד כָּל הַנְּכָסִים וַיְשִׁימוּ אוֹתָם בְּאַרְגָּז בְּשְׁנֵי מִפְתָּחוֹת הָא' בְּיַד יְהוּדָה הַנּוֹ וְהָאֲחֵר בְּיַד אִשְׁתּוֹ הָרֵאשׁוֹנָה הַנּוֹ וַיְהִיָה הָאֲרָגָז בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן וַיִּתְּפֹרְנְסוּ מֵהַפֶּלִי וְלֹא יַעֲשׂוּ דְבַר הָא' בְּלִי הָאֲחֵר וְכָל מֵהַ שְׁיַעֲשׂוּ שְׁנֵיָהֶם בְּעִנְיַן הַמַּשָּׂא וּמִתָּן יִהְיֶה עֲשׂוּי וְאַחַר מִיתָתוֹ נְכָסֵי כְּתוּבָתָן יִהְיוּ לְיִוְרְשִׁיהֶן וְכָל הַשָּׂאָר מִנְּכָסֶי יִהְיֶה מֵעַכְשָׁיו לְיִוְרְשִׁי עוֹד צִוָּה שְׁאֵם אַחַת מִנְּשִׁי תִרְצֶה לִינְשָׂא וּלְסַלֵּק עֲצָמָהּ תִּקַּח כְּתוּבָתָהּ וַיְהִי כָּל נְכָסֶי בְּיַד יְהוּדָה וּבְיַד דִּינָה הַנּוֹ לְעַל הַדֶּרֶךְ הַנּוֹ עַד שֶׁתִּסְתַּלְקֵנָּה כָּל נְשִׁי אַרְבַּעַתָּן עַכ"ל אַחַר זֶה תִּבְעוּ הַיִּוְרְשִׁי שְׁרוּצִים לְסַלֵּק אֶת דִּינָה הַנּוֹ מִמִּינוּיָהּ שֶׁהֵם גְּדוּלִים וְאֵינָם צָרִיכֵי אֲפוּטָר' שֶׁהֵם יוֹרְשִׁים כָּל נְכָסֵי אַחֵיהֶם שְׁאִין לוֹ יוֹרֵשׁ זוּלָתָם וְהֵם רוּצִים לְזַכּוֹת בְּכָל נְכָסֵי אַחֵיהֶם וְהֵם יִתְּנוּ לָהֶן מְזוֹנוֹתֵיהֶם אוֹ כְּתוּבָתָן כְּפִי צְנוּאָת אַחֵיהֶם וְדִינָה אֵינָה רוּצָה לְהִסְתַּלֵּק מִמִּינוּיָהּ יוֹרֵנוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה בְּשִׁלְהִי פ"ק דְּגִיטִין אֲמַרִי וְקִיָּמָא לֹן מְצָנָה לְקַיָּים דְּבַרִי הַמַּת וּבְהַכִּי סְלִיק פִּירְקָא וּמִשְׁמַע דְּבִסְתָּמָא בְּכָל מִילֵי אֲמַרִינֵן הַכִּי דֹאע"ג דְּאִיָּא גְּוֹנִי דְלֹא אֲמַרִי מִלְד"ה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַר"ן ו"ל שֶׁלְהִי פ' מְצִיאָת הָאִשָּׁה גְּבִי אֲפוּטָרְפוּס שְׁמַנְהוּ אָבִיו עַד שְׁיִהְיֶה בֵּן עֲשָׂרִים וּמְכַר הַבֵּן דָּאֵם קְדָם הַלּוֹקֵחַ לְהוֹצִיא מִיַּד הָאֲפוּטָרְפוּס זָכָה שֹׁאע"פ שְׁאִינֵנו רִשְׁאֵי לְתַתָּם לוֹ הִיָּינוּ מְשׁוּם מִלְד"ה וְכִינֵן שְׁאֵי אֲפָשָׁר לוֹ לְקַיָּים מֵהַ יֵשׁ לוֹ לְעֲשׂוֹת וּב"ד ג"כ אֵין לָהֶם לְכוּף הַלּוֹקֵחַ לְהַחֲזִיר הַנְּכָסִים בְּיַד הָאֲפוּטָרְפוּס שְׁפִינֵן שְׁלֹא צִוָּה לּוֹקֵחַ כְּלוּם אֵין עָלָיו מְצָנָה לְקַיָּים דְּבַרִי הַמַּת שְׁאִין הַמְצָנָה אֵלָא לְמִי שְׁנִצְטָנָה בְּכַף מִשְׁמַע דְּמִי שְׁאֲפָשָׁר לוֹ לְקַיָּים מְצָנָה הִיא וְהָא בנ"ד אֲפוּטָרְפוּס' אֵלוּ כִינֵן שְׁהַחֲזִיקוּ כְּבָר בְּנְכָסֵי מְצו' עָלֵיהֶ' לְקַיָּים דְּבַרִי הַמַּת וְהַיִּוְרְשִׁי נְמִי מְצָנָה עָלֵיהֶ' לְקַיָּים דְּבַרִי אַחֵיהֶם הַמַּת דְּהָא דְאֲמַרִינֵן הָא מְכָרֵן מְכָרֵן וְאֵם קְדָם הַלּוֹקֵחַ לְהוֹצִיא הַנְּכָסִים זָכָה הִיָּינוּ בְּדִיעְבַד אֵם מְכָרוּ מְכָרֵן מְכָרֵן וְלּוֹקֵחַ דְּמוֹצִיא מִיַּד הָאֲפוּטָרְפוּס דָּאֵין עָלָיו מִלְד"ה אֲבָל יוֹרְשִׁים עֲצָמָם אֵינָם רִשְׁאִים לְהוֹצִיא מִיַּד הָאֲפוּטָרְפוּס מְשׁוּם דְּעִיקָר מְצָנָה לְקַיָּים דְּבַרִי הַמַּת עָלֵיהֶוּ וְאֵף עַל גַּב דְּב"ד אֲפוּטָרְפוּס' לְקַנְנִי לֹא מוֹקְמִי וְאֵב יְתוּמִים נְמִי אֵינֵנו צָרִיךְ לְמָנוֹת אֲפוּטָרְפוּס אֵלָא עַל בְּנֵי הַקְּטָנִים אֲפ"ה אֵם נִרְאָה לוֹ לְמָנוֹת אֲפוּטָרְפוּס עַל הַגְּדוּלִים גַּם כֵּן לְזָמַן יְדוּעַ מִפְּנֵי שְׁנִרְאָה לוֹ שְׁלֹא הִיוּ רְאוּיִם עֲדִינֵן לְהַתְּעַסֵּק בְּמָמוֹן אוֹ לְסַבֵּה אַחֲרַת שְׁנִרְאָה' לוֹ רִשְׁאֵי הוּא וּמְצָנָה עָלֵיהֶם לְקַיָּים דְּבַרִי וְכְמוֹ שְׁנִרְאָה מִדְּבַרִי הַרְמַב"ם ו"ל שֶׁכְּתוּב קָטָן שְׁהַגְּדִיל אֲפִילוּ הִיָּה אוֹכֵל וְשׁוֹת' אֵין ב"ד מוֹנְעִין מִמֶּנּוּ מְמוֹנֵוּ וְאֵין מְעַמִּידִין לוֹ אֲפוּטָרְפוּס אֲא"כ צִוָּה אָבִיו אוֹ מוֹרִישׁוֹ שְׁלֹא יִתְּנוּ לוֹ אֵלָא א"כ הִיָּה

כְּשֶׁר וּמְצָלִיחַ אוֹ שְׁלֵא יִתְּנוּ לוֹ עַד זְמַן מְרֻבָּה ע"כ וּלְשׁוֹנוֹ זֶה הֵבִיא בַח"מ ס"י ר"ץ וּבִסְמ"ג וְכַן בְּצִירוֹ הִפְסֵף מִשְׁמַע דָּאָב אוֹ מוֹרִישׁ רִשְׁאֵי לְמִנּוֹת אֲפוּטְרוֹפוֹס עַל הַיּוֹרֵשׁ גָּדוֹל וּמוֹנְעֵין אוֹתוֹ ב"ד מְלַחֲחִיזִיק בְּמִמוֹנוֹ עַד זְמַן שְׁצִנָּה הַמּוֹרִישׁ מְדַכֶּת קוֹד' אֵין ב"ד מוֹנְעֵין מִמֶּנּוּ מִמוֹנוֹ: וְהָרִי הָר"ן ו"ל שְׁפֶתֶב בְּמָה שֶׁהִבְאִתִּי לְמַעְלָה וּמִיָּהוּ מִשְׁמַע דְּדוֹקָא קִטְנִים אָבֵל בְּגָדוֹל שְׁיֵשׁ לוֹ אֲפוּטְרוֹפוֹס כְּגוֹן שְׁמִנְהוּ אָבִיו עַד שְׁיָהָא בְּן עֶשְׂרִים וּלְמַעְלָה וְכַן פֶּתֶב הָרִיב"ש ו"ל תְּשׁוּבַת תּס"ח וְנ"ל וְכַן בְּמִינְהוּ אָבִי יְתוּמִים עַל הַסֵּתֶם אֵין דַּעְתּוֹ אֲלֵא עַד שְׁיִגְדְּלוּ אֲלֵא א"כ פִּי לְזְמַן יְדוּעַ שְׁאֵז אֵין מוֹצִיאֵין הַנְּכָסִים מִיָּדוֹ ע"כ וּבִזְוֹת הַתְּשׁוּבָה קוֹדֶם זֶה הֵבִיא מָה שְׁפֶתֶב הָרֵא"ה ו"ל דְּמַדְאָמְרִינוּ בְּפַעוּטוֹת דָּאֵם יֵשׁ לָהֶם אֲפוּטְרוֹ' אֵין מְמַכְּרֵן מְמַכְּרֵן בְּמַטְלִטְלִין מִשְׁמַע דְּבְגָדוֹל אֲפִילוּ יֵשׁ לָהֶם אֲפוּטְרוֹפוֹס כְּגוֹן שְׁמִנְהוּ אוֹתוֹ לָהֶן אָבִיהֶן לְזְמַן יְדוּעַ אַע"פ כֵּן מִיָּד שֶׁהוּא גָּדוֹל מְקַח מְקַח וּמְמַכְּרֵן מְמַכְּרֵן פְּאֵלוֹ אֵין לוֹ אֲפוּטְרוֹפוֹס אֲלֵא שְׁאֵין מוֹצִיאֵין הַנְּכָסִי מִיָּד הָאֲפוּטְרוֹפוֹסִי לְמִןסְרֵן לִיּוֹרֵשׁ כֹּל אוֹתוֹ זְמַן שְׁצִנָּה הַמּוֹרִישׁ וְיֵשׁ לוֹ הוֹכְחָה לְדְבָרֵיו בַּפ' מְצִיאַת הָאִשָּׁה ע"כ מִשְׁמַע דְּפִשְׁטָא לְהוּ לְהִנִּי רַבְרָבִי דָּאָב יְכוֹל לְמִנּוֹת אֲפוּטְרוֹפוֹ' לְכַנּוֹי הַגְּדוֹלִים עַד זְמַן שְׁיִרְאָה לוֹ מְדַכְתְּבוּ בְּפִשְׁטוֹת כְּגוֹן שְׁמִנְהוּ אָבִיו עַד שְׁיָהָא בְּן עֶשְׂרִים אוֹ לְזְמַן יְדוּעַ וְרִאשׁוֹן וְאָב לְכַנּוֹל' הָרֵשֶׁב"א ו"ל פֶּתֶב בְּתְשׁוּבוֹת הַיְּחֻסוֹת לְהַרְמְב"ן ו"ל ס"י קי"ח עוֹד שְׁאֵלְתָּ אִם יְכוֹלִים הֵיְתוּמִים לְשַׁעֲבַד נְכָסִים שֶׁהֵנִיחַ לָהֶם אָבִיהֶ' כ"ז שֶׁהֵם תַּחַת אֲפוּטְרוֹפוֹס מְלִשׁוֹן הַצְּנוּאָה תוֹכֵל לְלַמּוֹד דְּבַר זֶה שְׁצִנָּה שְׁיָהִיָּה הַמָּמוֹן בְּיַד אֲפוּטְרוֹפוֹס עַד שְׁיָהָא בְּן כ"ה שְׁנָה אֵינוֹ פְּלוּם אֲלֵא אִם כֵּן עָשׂוּ בְּרִשׁוֹת הָאֲפוּטְרוֹפוֹס וְכוּ' וְהַשְׁעִבּוּ הוּא כְּחֶרֶס הַנְּשַׁבֵּר וְכוּ' ע"כ הָרִי שְׁפֶתֶב בְּהִדְיָא שְׁגָדוֹל שְׁיֵשׁ לוֹ אֲפוּטְרוֹפוֹס אֵין הַיּוֹרֵשׁ יְכוֹל לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבַר שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת הָאֲפוּטְרוֹפוֹס וְלֵא תִימָא דְּוִקָא הֵיכָא שְׁמִנְהוּ אָבִי יְתוּמִים הַקִּטְנִים אֲפוּטְרוֹפוֹ' יוֹכֵל לְהַתְּנוֹ' שְׁלֵא יִתְּבַטֵּל וְיִהְיֶה אֲפוּטְרוֹפוֹ' עַד אַחַר שְׁיָהִיו גְּדוֹלִים כ"ז שְׁיִרְצֵ' וְכַדְאָמ' פ' הַמְּפָקִיד מְגוֹ דְּמוֹקְמִי אֲפוּטְרוֹפוֹס לְפִלְגָא לֵא מוֹקְמִי לִיהַ לְאִידָהּ פִּלְגָא וְכוּ' אָבֵל לְמִנּוֹת אֲפוּטְרוֹפוֹ' עַל בְּנוֹ שֶׁהוּא גָּדוֹל כְּבָר אֵינוֹ רִשְׁאֵי דְלָא הִיא שְׁהָרִי פֶתֶבוּ בְּגָדוֹל שְׁיֵשׁ לוֹ אֲפוּטְרוֹפוֹס כְּגוֹן שְׁמִנְהוּ אָבִיו עַד שְׁיָהָא בְּן עֶשְׂרִים אוֹ לְזְמַן יְדוּעַ וְלֵא פֶתֶבוּ שְׁמִנְהוּ פֶשְׁהִיָּה קֶטָן עַד שְׁיָהָא בְּן כ' אוֹ שְׁיָגִיעַ לְזְמַן יְדוּעַ דְּמִשְׁמַע דְּבִין כָּהּ וּבִין כָּהּ הָיִי אֲפוּטְרוֹפוֹס וְאֵין לוֹ רִשׁוֹת לִיּוֹרֵשׁ לַעֲשׂוֹת דְּבַר בְּלִתֵּי רִשׁוֹתוֹ וְעוֹד דְּמָה לוֹ מְנָהוּ כְּשֶׁהוּא קֶטָן עַד שְׁיָהָא בְּן עֶשְׂרִים אוֹ שְׁמִנְהוּ פֶשְׁהִיָּה בְּן ט"ו עַד שְׁיָהָא בְּן עֶשְׂרִים אוֹ כ"ה הָרִי כְּשֶׁמִּינְהוּ כְּשֶׁהוּא קֶטָן עַל הַסֵּתֶם מִמִּיל' גִּסְתַּלְק כְּשֶׁגָּדֵל הֵיְתוֹ וְכְשֶׁהִתְּנָה עַד כ' הָרִי הוּא כְּמוֹ שְׁמִנְהוּ כ"ז שֶׁהוּא קֶטָן כָּהּ וְלִכְשֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל וְעוֹד דְּטַעֲמָא דְּאִיכָא בְּהֵאִי אִיתָא בְּהֵאִי וְאִי מִשׁוּם מְצִנָּה לְקַיִים דְּבָרֵי הַמֵּת וְכַן הוּא מְצִנָּה עַל הַיּוֹרֵשׁ לְקַיִים דְּבָרֵי הַמּוֹרִישׁ כְּשֶׁהִיָּה גָּדוֹל בְּשַׁעָה שְׁמִנְהוּ עָלָיו הָאֲפוּטְרוֹפוֹ' כְּמוֹ אִם הִיָּה קֶטָן וְגָדֵל וּבִס' הַמְּקַח לְרַבִּי הֵאִי ו"ל פֶּתֶב מִכָּל הִנִּי אֲנִפִי אִיתְּחִזִּי לָן בְּן י"ג שְׁנִים וַיּוֹם אֶחָד עַד כ' שְׁנָה לְמַכְּרֵן בְּקַרְקַע צָרִיף שְׁיָהָא בְּן דַּעַת וּלְפִי דַּעְתָּנוּ אָנוּ רוֹאִים שְׁצָרִיף ב"ד לְמִנּוֹת אֲפוּטְרוֹפוֹס עַד כ' שְׁנָה אוֹ עַד שְׁרָאוּ בוֹ שֶׁהוּא בֵּר סְמְכָא ע"כ וַא"כ כ"ש הָאָב שְׁיָכוֹל לְמִנּוֹת אֲפוּטְרוֹפוֹס עַל בְּנוֹ גָּדוֹל לֵא זֶה סְבָה שְׁיִרְאָה לוֹ וּמָה שְׁנִמְצָא בְּמִשְׁרִים נְתִיב כ"ו שְׁפֶתֶב פֶּתֶבוּ הַפּוֹסְקִים דָּאֵם מְנָה הָאָב אֲפוּטְרוֹפוֹ' לְגָדוֹלִי שְׁיָכוֹלִים לוֹמַר אֵין אָנוּ צָרִיכִים אֲפוּטְרוֹפוֹס וּמוֹצִיאֵי מִתַּחַת יָדוֹ וְכוּ' לֵא נִמְצָא זֶה כְּתוּב בְּשׁוּם פּוֹסֵק הַמְּצוּי אֲצִלְנוּ וְהָרִי הַרְמְב"ם וְסְמ"ג וְח"מ וצ"ה שְׁמִשְׁמַע מְדַבְּרִיהֶם הַפָּה זֶה כְּמוֹ שֶׁהִבְאִתִּי לְמַעְלָה וְהַרְשֶׁב"א וְהָרֵא"ה וְהָר"ן וְהָרִיב"ש ו"ל שְׁפֶתֶבוּ בְּפִי שְׁיָכוֹל הָאָב לְמִנּוֹת אֲפוּטְרוֹפוֹס עַל

הגדול וכמו שהבאתי למעלה ג"כ אף נראה לי לבטל אפוטרופוסים אלו מצד מה שנתברר כי דינה פשעה בנכסים כמה וכמה פעמים כמו שכתוב במעשה ב"ד ודין' הוא להעבי' את דינה מהאפוטרופון' דכיון שנתבטלה היא נתבטל גם אפוטרופוס יהודה כי לא היה לו פח ושולטנות בנכסים כי אם בתכרת דינה ושניה' ביחד היו מקיימי' דברי המת כי לא סמך על אחד מהם כי אם על שניהם ביחד וכיון ששאר יהוד' יחידי אין פאן מצו' לקיי' דברי המת כי דבריו היו על שניהם ולא סמך על אחד מהם ויכולים היו שיש להוציא את הנכסי' מתחת ידם ואין ב"ד מצוים למנו' אח' תחת דינה דלא מוקמי ב"ד אפוטרופון' לדקנני.

ובתשובות הגאונים תשובה לרב נחשון גאון זצוק"ל על מי שמנה ב' אפוטרופסי' שאין אח' מהם יכול לחדש דבר בממונו של אותו האיש בלא חבירו שלא האמין לא' מהם אלא לשניהם בבת אח' לפי'.

אין א' מהם יכול לחדש דבר בלא חבירו לא ליקח ולא למכור לא לחוב ולא לזכות ע"כ והקא נמי לא שנא שאין יהודה יכול לעשו' דבר בנכסים וממילא הדרי נכסי למרייהו כיון שהם גדולים נאם המבי"ט: שלו כה מעשה ידי הגדתי זה לי כ"ח שנים משנת הרצ"ב עד שנת השג"ח שנות ד' שמטות ובכל שמטה ושמטה לא שמטתי עצמי מלהתעסק ולענין בענין דיני שמטה בפירות הגדלים בקרקע של גוי בא"י ואם נתמרחו ע"י ישראל אם יהיו חייבים בתרומו ומעשרו ומאז כתבתי שהיו פטורי' וגם שהיה בהם דין שביעי' וכמו שהבאתי ראיות לזה מן הסברא משנה וברייתא ותוספתא וירושלמי ודברי המפרשים ועוד הוספתי ראיו' בכת' בשנת הרצ"ט שהיתה שנה שמת' ומאז עד עתה הייתי מורה לשואלי' מפני שנת השמטה על חיוב תרומה ומעש' שלא היו חייבי' כלל ועתה בשמט' זו ראיתי את החכם הה"ר יוסף נר"ו שהיה מורה להפריש תרומה ומעשר ושלח לי שאשלח לו תופס מה שכתבתי על ענין זה ושלחתי לו וכתב דחיות על הראיות אשר כתבתי ועל דברי המפרשים ז"ל כמו שכתוב בכתבו ואצלי הן דחיות פקש ואיני חושש להשיב על מה שטען עלי אלא על מה שטען על דברי המפרשים ז"ל אשר נראה בפני' ממה שכתבו שפירות שגדלו בקרקע הגוי בא"י הן באיסור שביעית: ראשונה מן הברייתא גוי שהיה מוכר פירות ואמר של עצקה הן לפי' רש"י שכתב בשם רבותיו ז"ל מפרדס מענין זק וגדור לשמרו שהוא שנה שביעית וקשיא ליה להאי פ"י ומאי איסור יש פאן אם עבר זמן הביעור ל"ש מן המשומר ל"ש מן ההפקר אסור וקודם הזמן אלו ואלו מותרין הרי שלפי רבותיו אם היינו מאמינים לגוי שהיה הפירות של שביעי' לא היינו לוקחים ממנו ואף רש"י ז"ל לא דחה פירושם מפני שאין הדין אמת שהרי כתב דל"ש מן המשומר כו' אסור על פירות של גוי דמשמע דפירות דגוי בקרקעות בא"י יש להם דין שביעית ולפירושו ג"כ דעצקה שם עיר בא"י שפירותיה משופחין והיה משבחו הגוי שהם של אותה העיר ולא אמר פלוס ואין חוששין לדבריו דמשמע דאם היינו חוששין שהיו של עצקה של א"י היו אסורים אפי' הן בקרקע של גוי ומה שכתב החכם נר"ו דיש לדחות שפא פירות ישראל בינד גוי הן ודחה מה שטענתי על זה אינ' דחי' ונהרי הבאתי מה שכתב הרא"ש ז"ל בשם ר"ת ז"ל דע"כ איירי בקרקע של גוי ולא שלקחו מישראל מדקתני סיפא דהך מתני' אבל אם אמר של איש פלו' וכו' וכדי להעמיד דחיתו השמיט ידו והעלים עיניו פאן מזה שכתבתי בשם הרא"ש ז"ל ור"ת ז"ל נהרי הוא מוכרח שהברייתא

דברה בפירות של קרקע גוי וסבירא להו לרש"י ורבנותיו וקרא"ש ור"ת שהם אסורים ואחר כך כתב דא"ל דהרמב"ם ז"ל דהוא מארי דארעא ופליג עליהו וגם נמצא לרבי שמשון הזקן ז"ל דפירות הגוי יש בהן קדושת שביעית כדמוכ' בדוכתי טובא ועל הראיה שהבאתי מתוספת' דאהלות גם כן דאיפא לאוקומיה בפירות ישראל כיד גוי ובאיפא לאו קומה דחה ראיתי מפשט התוספתא שהבאתי בשנת הרצ"ב נהרי בעל כפתור ופרח שפרח ונדפס אחר כמה שנים שהביא תוספתא זו בפ' י"א ונהבין בבירור ממנה מה שהבנתי אני שפירו' הגוי בקרקעו בא"י אסורים שהרי כתב פי' על תוספתא זו ועל מעשה דרבי דבית שאן שאפי' בפירות שביעית של גוי היו נוהגים בו אסור קודם לכן והביא פי' רבי שמשון ז"ל על התוספת' הנז' ועל פירושו כתב מה שכתב וכן כתב בפ' מ"ז נמצא לפי זה שפיבוש עולי בבל אינו נאכל ואפי' נעבד ע"י גוי וכן נמי נר' לפי דברי הרב"ד ז"ל וזכרנוהו בפ' שאחר זה גבי עצקה ואמנם האסור מבואר באהלות פי"ז זכרנוהו פי"א עכ"ל וכתב אח"כ פמ"ז ההיא דעצקה וכתב י"מ וי"א והם פי' רבותיו של רש"י ז"ל ופי' רש"י ז"ל וכתב דהרמב"ד פי' עצקה ארץ עבודה ואם ספיחים אסורים בשביעית כ"ש פירות א"י ארץ עבודה בין של גוים בין של ישראל ואמרי' שאינו נאמן שלא נתפונן אלא להשביח מקחו ע"כ הרי שלכל הפי' של עצקה פירות שגדלו בקרקע של גוי בא"י יש להן דין שביעית ולא כדחיתת החכם נר"ו שהם פירות של ישראל כיד גוי וכן בפ' י"א כתב על מתני' פ"י דשביעית לא נאכל ולא נעבד שאסור לנו עבודה הארץ ההיא ואם תעבד ע"י אחר אסור לאכול ממה שתוציא והוא לשון פירושי הרמב"ם ז"ל וא"א לפרש מה שפי' בו החכם נר"ו שאותו אחר הוא ישראל כיון שכתוב קוד' שאסור לנו עבודת הארץ ההיא והוא כולל פלנו את כל ישראל וכתב אחר כך ואם תעבד על ידי אחר דמשמע דאינו ישראל משלנו וכן בעל כפתור ופרח לשון הרמב"ם ז"ל שכתב פרק מ"ז במה שתמה על מה שכתב הרמב"ם ז"ל דפירות הגוי מותרים שהרי שנינו לא נאכל ולא נעבד והרב בעצמו פירש שאם תעבד על ידי אחר אסור לאכול ממה שתוציא וזה אפי' בקרקע הגוי שאם היתה דעת הרב ז"ל שאינו נעבד ר"ל בקרקע ישראל כו' ע"כ הרי שהבנת דברי הרב ע"י אחר הוא גוי בקרקעות וכן כתב אח"כ וממשנת אינו נאכל ואינו נעבד יראה ג"כ בפ' שע"י הגוי בעבודתו שהן אסורים וכו', ע"כ וכתב אח"כ נמצאת למד שבקדושת שניהם אסורה בעבודה מדאורייתא וספיחים אסורין מדרבנן וכן לפי הנראה מה שזרע הגוי בקרקעו וכתב אח"כ א"כ מה שזרע הגוי בקרקעו בא"י מקדושה שניה בשביעית אסור אבל ספיחיו מותרין ע"כ וגם פי' מדברי הרמב"ם ז"ל פ"ד שכתב גוי שקנה קרקע מא"י וזרע' בשביעי' פירותיו מותרים שלא גזרו על הספיחים אלא משום עוברי עבירה והגוים אינם מצוים וכו' נראה מפשט לשונו שפירות הגוים בקרקעם אין בהם קדושת שביעית הרי כתב בפ' המושנה שאם תעבד ע"י אחר דהוי גוי כדהוכחתי לעיל שפירותיו אסורים וכן פל המפרשים ז"ל שהבאתי למעלה סוברים כן שפירות הגוי בקרקעו אסורים בשביעית לכן נראה לי לפרש דברי הרב ז"ל שר"ל שמה שזרע הגוי בשביעית דאע"ג דאין קנין לגוי אינו אסור לאכול כמו מה שזרע ישראל שהוא אסור באכילה וחיוב לעקרו וכמו שכתב הר' ז"ל בפ"א ולא בספיחים ג"כ של ישראל שכתב למעלה בפ' זה שגזרו עליה' אלא הם מותרים באכילה בקדושת שביעית כמו הספיחים שעלו מאליהם שהם נאכלים מן התורה בקדושת שביעית ולא גזרו

עליהם אלא מפני עוברי עבירה והגזים אפילו שזרעו אותם אינם מצוונים על השביעית כד' שנגזר עליה ולכן הם מותרים כמו הספיקים מן התורה: ואם הרב כפיתור ופרח הנה מפרש פירש זה על דברי הרב ז"ל לא הנה תמה עליו ולא הנה צריך לכתוב ועל הרב ז"ל יש לי להאמין אף על שמאל שהוא ימין נגד כל מה שכתב בכמה מקומות הפתובי למעלה פי פירות הגוי הם אסורים והוכרח ג"כ לכתוב אח"כ נראה שזשאר פירותיהם בשביעית בחיוב תרומות וכו' ולא ראיתי ולא עצרתי כ"ח שנים בד' שמשות ולא מצאתי שום מפרש או פוסק שיכתוב שפירות הגוי בא"י פשימתרחו ע"י ישראל וכו' יהיו חייבים בתרומה ובמעשר אלא אלא הרב הזה וגם הוא לא פתב פן אלא על מה שהבין בפשט לשון הרב שפירותיהם מותרים הם מותרים מכל וכל ואינו פן אלא שהם מותרים לאוכלם בקדושת שביעית כמו שכתב למעלה ולא נשאר שום סמך לחייב הפירות בתרומת ומעשר דכיון שהם בקדושת שביעית לפי מה שכתבו המפרשים שהבאתי למעלה וכפי מה שפירשתי בדברי הרב ז"ל אין בהם חיוב תרומה ומעשר כמו שכתב הרב בעל כפיתור מי שפירותיו של שביעי אין בו חיוב תרומות ומעשרות ולא נשאר עכשיו שום קושי כי אם מה שאנו מקילים באיסור פירות שביעית בפירות הגזים שהנה מן הדין לנהוג בהם קדושת שביעית כמו שכתבתי למעלה בשם רש"י ורבותי ז"ל וכן ר"ת והרא"ש ז"ל שהכריחו מאות' ברייתא שהם פירות הגוי מקרקעו וגם שלא דברו בענין שביעית אלא בערלה וכלאים ונטע רבעי הרי שנוי עזקה פאותה ברייתא ובין שיהנה פי' עזקה פרבותיו של רש"י או פרש"י או כפי הראב"ד הרי כתבו שהם פירות הגוי בקרקעו וכן רבי שמשון הזקן ז"ל שכתב דפירו' הגוי יש בהן קדושת שביעית הרי הם שבעה רועים ומנהיגים אותנו על קדושת פירות שביעית ונוסף עליהם הרמב"ם כפי המשנה ובחיבו' לפי מה שפרשתי דבריו והרמב"ן ז"ל גם פן דכתב דשמא אין קנן לגוי להפקיע מדיני שביעית והרב הפתור גם פן שכתב בכמה מקומות כמה פעמי' שפיר' הגוי הם בקדושת שביעית והביא התוספת' פי"א כפי רבי שמשון ז"ל כמו שכתבתי למעלה ואין גם אחד שיחלוק עליה וכן נראה ג"כ ביו"ד סי' של"א שלא כדברי בית יוסף שכתב שם.

ואין לי פה להשיב על קושי זה כי אם בענין הביעור שאנו מקילים וסומכים על דברי רבי שמשון הזקן שכתב דאף על גב שיש פאן קדושת שביעית כדמוכח בדוכתי טובא איסורא הוא ודאי דלא פקע אלא ביעור הדבר תלוי בממון להפקר ולחלק לעניים ומצי למימר קאתינא מפח גברא דלא מצית לאישתעווי דינא בהדן' כדאמ' בשלהי פ"ק דבכורות גבי לוקח טבלים וכו' ונראה לי דמהאי טעמא נמי נקל בדיני סחורה בפי שביעית דהא דילפי' לאכלה אמר רחמנא ולא לסחורה היינו בפי' ישראל דזכו מן ההפקר משדות יש' וליהי' הו' לאכלה ולא לסחורה אבל מי שלקח בדמים פירות שביעית של גוי הרי תחלתו בסחורה ומצי למימר אתינא מפח גברא כו' אבל בשאר דיני' של שביעי אשר רבו לא מצאתי שום סמך להתיר והרב הפתור כתב פי"א שאפילו בפירות שביעית של גוי היו נוהגים בו איסור קודם לכן ע"כ ואפשר כי מה שכתב איסור' הוא גם פן שצריך לאכלם בקדושת שביעית שלא ישנם מבריינתו ולא לענין ביעור וסחורה ואם פן לא היו נוהגים להוציא מהן תרומה ומעשר והאיסור בשאר דיני שביעי' לא ידענא היכי ליפקע ואפילו שהיינו מורים עתה להתנהג בדיני שביעית הנה נראה עתה כמו תקנה חדשה מה שלא היו נוהגים עד עתה והיתה תקנה שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בה מצד הגלות

והשעבוד שאנו צריכים לעולם לקנות מן הגוים ואין מספר לדיני שביעית כמו שפיתבו התוספות פ' לולב ואם יש מי שיכול ליהנות ולעמוד בה תבוא עליו ברכה.

גאם המבי"ט: שלז טופס פרק מפרקי ההספמה שלק"ק גרוש שפיקושטטינה יום ד' ד' לניסן שנת הש"ט ליצירה פור איל סי מיג' אנטטי נגוננוש אומריש דיל ק"ק קיא' מנגן די דיני לייגארי' אין פייגוננו דילויש טיינפו' פור נייגוננה קאוזא קי' פואירי נון פואיראן שאלירסי אי רינו נאר קהל אין נייגוננה דאי לאש פארטיש קי' פואירי ני אירסי טודוש' גינטושי אין אונדאט אי קונסיירטו אה נייגונן קהל די טודאש לאש קהלות קי שון איל דיאה די אוי אינישטה סיבדאד מאש סי שיקישייירן סאליר סיאן דישפארטידו' פור לאש קהלות קי נון אייא אין נייגונן קהל דיני גונטוששפושם פנים ע"כ ובסוף אומר פל הנז' לעיל נתקבל על כל יחיד הקהל ועל כל הנלוים אליהם ועל זרעם וכו' בקיו' גמו' ושלם בכת החקירה והשבועה הגמורה כל אחד מהיחידים לדעת חבירו ולדעת המב"ה ולדעת חכמי צפת תוב"ב ובכת החקירה והנידוי המוקלט בכת ב"ד עליון ומחתון בחרם של יריחו וכו' שפל יחיד או רבים שיעברו ארורים הם ביום וכו' גם פל איש יחיד או רבים שישאל אל שום חכם חוקרתו בין מהעיר וכו' אחר שאלתו יתקיים עליו חוקר אלה ושבועה זו וכו' נאפילו ישאל אלה אלפי פעמים עוד חוקרתו בו וגם הוא וגם הנשאל לו חכם או מורה גם שניהם דבר ה' בזו וכו' הכרת יכרתו וכו' וכל המקיימים ושומרים וכו' ישאו ברכה מאת ה' אמן אח"כ בשנת השכ"א הספימו פל הקהילות הקדש שפיקושטטי' לעשות עריכ' פולל ועשו הספמה על פל זה וכתוב בה מפרקי ההספמה: שנית הספמנו שקודם עשיית הערפה הרשות נתונה לכל להכתב בעריכה בקהל אשר יחפון ואין אויס ואולם אחר שיכתב בעריכ' באי זה קהל שוב לא יהיה רשאי לצאת עם עריכתו מן הקהל שהוא לקהל אחר אם לא ברצון קהלתו: ונשאלנו על זה כי כמו שנתים עלה בדעת הגברת המעטירה לעשות קהל אחד והחכם של ק"ק גרוש עם הדייני' הלכו בבית הגברת ודרש החכם ושבח את הגברת על המעשה הזה שהיתה כנונתה לעשות ואמר כי זאת המצנה היתה עולה וכו' נאח"כ לימים שעברו שלח לאנשיו שעכ"פ היתה רוצה לעשות זה הקהל וצנה לאנשי' העומדים בקושטטי' שפל עוד שלא ימצא מקום נאה לעשות הקהל ילכו להתפלל בק"ק סיזיליא והם הלכו' שם לקיים מצותה נאח"כ נעש' הקהל הנז' ושמעו אנשי הקהל כי החכם של ק"ק גרוש וקצת יחידים מהקהל היו אומרים בכל עבר ופנה שהיחידים של ק"ק גרוש שבאים להתפלל בקהל הגברת הם במקשול ההספמה שעשו הק"ק הנז' שלא יוכלו עשרה מהם יחד ללכת לשום קהל או לחדש שום קהל כמו שכתוב למעלה בל' לעז ועתה טוענים הקהל הנז' מן היום שנתחברו בקהל שיזיליא בכמו ג' חדשים למה לא הראו ההספמה כיון כי לפי דעתם היו עוברים מאז וטענו עוד ד' טענות: ראשונה כי בהספמת העריכה מפל הקהלות והחכמים בא ג"כ החכם הנז' והדיינים של הקהל וכתוב בה שנתנו רשות וכח לכל יחיד להכתב בעריכה וללכת להתפלל בקהל שירצה וכל עוד שהיו רוצים להעריך לשום אחד היו שולחים המעריכים לשאול ממנו באי זה קהל הי' רוצה להכתב עם העריכה נראה א"כ שההספמה הזאת בטלה ההספמה האחרת והספמת העריכה הוכרזה בק"ק גרוש ונחתמה מהחכם ומהדיינים עם שאר הקהלות ודייניהם וגם במעמד קהלות נותן רשות לגברת ולאנשי' ווה"ח הנז' למהדיינים הקהל שלה א"כ הן מצד הרשות של החכם והדיינים עם הרשות שנתנו יחד עם שאר

הקהלות אין לספק שההספמה הנז' בטל ואין לה פח כ"ל: שנית דבר ברור הוא שההספמה הכללית מבטלת הפרטית אפי' אם לא היו הם נכנסים בה כ"ש שהם היו הראשונים שעשו אותה והוכרזה בקהל שלהם שלישית המנהג הפשוט במדינה שכל אח' יכול ללכת בקהל שירצ' ולבטל זה המנהג צריד שמי שרוצ' להפטר ממנו יהיה בחיוב פרטי והנה לא נמצא חיוב פרטי ונחתימת יד משום אחד מאותם שבאו בקהל הזה שבטלו המנהג הנז' אם פן איך יוכלו לומר שהם במקשול אות' שבאו מק"ק גרוש לקהל הזה כ"ש שמאותם שבאו פמעט איש מהם לא נמצא בזמן הכרזת ההספמה הנז' פדי שיוכלו לתבוע מהם למה לא מיחו ועוד פי לפי מה שמעידין מי שנמצא שם בין מהקהל בין משאר הקהלות בעת הכרזת ההספמה אומרים פי לא הכריזו אלא מה שכ' בחלק הא' מההספמ' שלא לעשות קיבוץ או קהל לחל' הקהל הנז' ושאר הספמו' לא הכריזו פי לא היו מניחי' להכריז' פי לא היו דברים ראויים להספם ולא נמצא חתום בה פי אם י"ד או ט"ו אנשים ורובם חתומים מחדש ובהספמה אינה חתומה מהדייני' והמעמד יותר הם שלא חתמו ממה שחתמו מהדיינים והמעמד או לפחות כל פד ונראה שא' מעשרה מן הקהל לא חתמו בה וגם יש בחתומים אנשי יחס ומעלה גם באותם שלא חתמו ולא ראו יש מהם אנשי יחס ומעלה: רביעית פי הוא גלוי וידוע שהקהל הנז' היה נחלק לב' פתות שונים במספר ובהיות חלק גדול מהם חוץ לעיר נתקבצו החלק המנגד והסירו קודם זמן נגד מנהג הקהל דייני הקהל ומנו דיינים חדשים והכריזום לדיינים שלא בפני רוב הקהל מהחשובים על החלק האחר והכריזו לבד חלק אחד מההספמה הלז' באופן שלא נמצאו שם אותם שהיו רוצים שיהיו כולם שונים ולא יהיו משועבדי' ומוכרחים מ"ה או נ' אנשים פרטיים להוציא ממונם שלא מרצונם אחר שהם ראויים פמותם וכבר נודע ומפורסם שנעשה בהכרח ונגד רצון רוב הקהל ושלא בפני רוב חשובי הקהל שלא היו רוצים להשתעבד להספמה הנז' ילמדנו רבינו ושכרו פפול מן השמים: תשובה מחלק השני של תופס הספמ' ק"ק גרוש שכתוב פי אירס טידוש ג' ונטוש אין אונידאת אי קונסונטו אה נינגון קהל וכו' קישון איל דיאה אין אישטה סיבדאד וכו' נראה פי אם יתחדש קהל אחר שלא היה בימי ההספמה שיוכלו עשרה כולה יחד ללכת להתפלל בו ואם פן אם יש באנשי הגברת מאותם שאינם בכלל הקהל והנלוים עליהם פדאי וספק לחדש קהל בפני עצמ' יוכלו עשרה או יותר מיחדי הקהל ק' של גרוש להפנס עמהם ביחד גם שיהיו גם פן מאנשי הגברת פי שני חלקי ההספמה הם הא' שלא יוכלו יחדי הקהל לחדש שום קהל בשום אופן והב' שלא יתועדו ביחד ללכת להתפלל בקהל אחר מן הקהלות שבזמן ההוא אבל להפנס בקהל שנעשה אחר פד אינו נכלל בחלק הא' שהרי לא חדשו הם קהל לא בחלק השני שלא נכנסו משום קהל מהקהלות שהיו בימים ההם פי אם בקהל אחר שנתחדש אם היה יכול להתחדש זולתם: עוד יש לדקדק מלשון ההספמה שכתוב בה נינגונוש אומבריש די"ל ק"ק וכן בסוף פל הנז' לעיל נתקבל על פל יחדי קהל הק' קהל גרוש הקבועים היום להתפלל בבית הקדש וכו' שאם אחר שנעשית הספמה זו נכנסו האנשים האלה או קצתם בקהל ולא קבלו עליה' ההספמה הנז' שאינם חייבים לקיימה ומה שכתוב בסוף ועל פל הנלוים עליהם מן היים הזה והלאה דמשמע דגם על הבאים ללוות אליהם יחול החרם.

עכ"ז אינם נכנסים בחרם אם לא הודיעום דאין להם פח להכניס בהספמת החרם את מי שאינו רוצה פיון שעמה אינם מקהלים ואינו מחוייב להיות מקהלים ואף פשוט נכנס להיות אחד מיחיד הקהל היו מודיעים לו הספמה זו אולי פי לא היה נכנס עמהם בקהל והיה הולך לקהל אחר אף על פי שהיה מלשונם פי הרשות נתונה לכל מי שירצה ליכנס באי זה קהל שירצה יכנס כפי מנהגם ומה שיש פח לקהל כפי הנראה להכניס את הבאים הנלוים אליהם בהספמתם היינו קהל אחד בעיר אח' או פמה קהלות שבעיר אח' שעשו הספמה אחת עליהם ועל כל הנלוים אליהם כל מי שיבא לדור באותה העיר הוא נתפס באותה הספמה על פרחו אם ירצה לדור באותה העיר ונ"ל זכר לדבר מה שפתוב במגלה קימו וקבלו עליהם וכו' ועל כל הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עושים את שני הימים וכו' וכתב רש"י ז"ל גרי' העתידי' להתגיייר פי יהודים פולם פבר קבלו עליהם וכמו שפתוב למעלה ויכתוב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים וכו' לקיים עליהם וכו' ועל זה כתוב קימו וקבלו היהודי' על זרעם ועל כל הנלוים עליהם לא נשאר מקום לנלוים פי אם הגרים וכיון שנתגייירו הם חייבים בכל התורה פולה ואפילו במילי דרבנן ואם פן בנ"ד פשעושים הספמה בעיר אחד על זרעם ועל כל הנלוים אליהם היינו אותם שיתלוו אליהם שיבואו לדור עמהם בעיר ההיא וע"כ יהיו נתפסים בהספמה פיון שרוצים לדור בעיר ההיא אבל קהל אחד שעשו הספמה ובחרם על כל הנלוים אליהם פיון שהנלוים אליהם יש להם בית מנוס ללכת לב"ה אחר שבעי' אינם יכולים להתקייחם ואף על פי שנקנסו עמהם בקהל צריכין הודעה שיש להם הספמ' פלוני וכל עוד שלא הודיעו ולא קבלו אותם אינם נתפסים אעפ"י שנקנסו בקהל ההוא בהספמה פמו שפתבתי ומה שכתב הרי"ב ש"ל תשוב' קל"ב שהבא לדור בקהל ע"ד הספמותיהם הוא בא ומתחיי' בהן היינו פשבא לדור בעיר אחד שאין בה אלא קהל אחד או קהלות הרבה ויש לכוין הספמה אחת עוד נדקדק מן הטענות שטענו אנשי הגברת א' אם הדבר הוא פן פמו שכתבו וז"ל זאת ועוד אחרת פי לפי מה שמעידין וכו' לא הכריזו אלא מה שכתוב בחלק ראשון מההספמה שהוא שלא לעשות קבוצין או קהל לחלק הקהל הנז' ושאר ההספמות לא הוכרזו פי לא היו מניחים להכריזם וכו' פנראה פי לא רצו לקבל' משעה ששמעו חלק אחד מההספמה לא רצו בה ולא נמצאו חתומים פי אם פמו עשירית הקהל או פחות ואם פן אם יתברר על פי אנשים משאר הקהלות שהיה פה לא חלה ההספמה פלל אם הרוב מיחו בה ולא קיימו ולא קבלו אותה: הנה מצאנו ב' צדדי היתר מלשון ההספמה שלא חלו על אלו שעשו הקהל אפילו שתהיה קיימת לשאר וצד אחד היתר אם לא קבלו אותה הרוב פמו שפתבתי.

ועמה נבוא לדון על הקדמה שההספמה היתה קיימת קודם על הקהל פולו אפי' על אותם שיצאו ויעשו קהל אם מה שטענו שהחכם והדיינים נתנו להם רשות בשני פעמים מספיק או לא ונראה לי שאם החכם והדיינים נתנו להם רשות שיצאו לעשות הקהל כנז' שאין עליהם שום מכשול ועון מצד ההספמה והם ניצולים מפל החומרות והארורים הפתובים בה פי ההספמות של הקהלות אינם צריכות התרת חכם ובלא פתח וחרטה ניתרו' הן וכמו שהביא הרי"ב ש"ל תשובת של"א והר"ש שבתשובה תת"ו ורבנינו רנוחם נתיב י"ד גם פן הביא תשוב' הר"ש שבת על זה ואפילו כשיש בהן עונש נידוי או חרם לענובר צריך שיתירו אותם הקהל עצמו כשיצאו שלא תמשך עוד ויאמר הש"צ הותרה ההספמה

הותר החרם כמו שכתבו המפרשים ו"ל היינו פשוטים להתיר ההספמה מכל וכל אבל אם נותנים רשות לשום אדם לעשות אי זה דבר הנתפס בהספמה ותשאר ההספמה קיימת לאחרים בנתינת רשות סגי פיון שהספמה עדין במקומה עומדת לשאר הקהל ובפרט שכתוב בהספמה שהיה החרם לדעת כל הקהל כל אחד לדעת חבירו כמו שכתוב בהספמה זו ואף על פי שכתוב בה לדעת המקום ב"ה ולדעת חכמי צפת וירושלם תו"ב יכולים לתת רשות כמו שכתבו המפרשים ו"ל פי בהספמות אפילו לדעת רבים יכולים הקהל להתיר ואפילו שלא לדבר מצנה כמו שהביא הרי"ב בש תשובה קפ"ח וכיון שהם עצמם יכולים להתיר כל ההספמות יכולים גם כן לתת רשות למי שיראה להם לא לבד כל הקהל אלא גם החבר עיר עם זו טוב העיר או הממוני על כל צרכי הקהל ומצאתי בתשובת הרי"ב בש סימן ת"ז שכתב ו"ל ומ"מ נ"ל ברור שהנשבע ע"ד חברו סתם ועתה אומר שדעתו היה לכה שיוכל אותו פלוני להתיר שלא ע"פ חכם שומעין לו כדתנן וכו' ואעפ"י שאמר נמי ע"ד המקום ב"ה שאין לו התרה וכו' עכ"ז פיון שהנשבע אומר שפך היה דעתו בשעת השבועה שומעין לו וכו' ע"כ ואני אומר שנ"ל ברור גם כן כי בנדון זה אף על פי שלא יאמרו אלו שנעשו הקהל שהיה דעתם בשעת השבועה שיוכלו הקהל או הממונים עם החכם להתיר להם שהתירם ורשותם רשות דוקא התם בשבועה שנשבעו ע"ד אותו פלוני צריך שיאמר שהיה דעתו לכה משום דהנה בעי התר' חכם וכיון שאמר שהיה דעתו שיוכל אותו פלוני שלא ע"פ חכם שומעין לו אבל בהספמות שאינם צריכות התר' ע"פ חכם אלא הקהל עצמו שהספמו והטילו החרם הם עצמם יכולים להתיר כמו שכתבתי גם כן יכולים כל הקהל או החבר עיר עם טובי הקהל א' לתת רשות למי שירצה ולא יהיו נתפסים בעונשי ההספמה כמו שכתבתי ואפילו היתה בהספמה בשבועה כנ"ד יש לה התר בלי חכם ובלי פתח וחרטה מטעמיה דרב פנחס וכו' שכתב הרי"ב בש ו"ל באותה תשובה סי' קע"ז: אלא שיש לדקדק בלשון הרשות שנרא' שלא נתנו רשות בפ"י שיצאו מן הקהל לעשות קהל אחר כי פעם הראשונה שדרש החכם ושבח את הגברת על מה שעלה בדעתה לעשות קהל לא הזכיר שיצאו מן הקהל שלו אותם שיעשו הקהל אפילו שהיה ידוע שהקהל שהיה רוצה לעשות היתה מהאנשים הנקראים על שמה ואנשי ביתה ורובם היו מאותו הקהל אפ"ה היה אפשר שתעשה קהל על שמה ויצטרפו בו גם כן משאר הקהלות ואפשר שלא יצאו מק"ק גרוש כי אם ט' שאינם עוברי ההספמה וכן הרשות שניתן מהחכם ומן הדיינים עם שאר חכמי ודייני שאר הקהלות לגברת שתעשה הקהל אין זה נתינת רשות מן הק"ק של גרוש פיון שהיה בסתם יכולים לומר שנתנו רשות בכלל כל הקהלות באופן שלא תתבטל הספמתם שלא יצאו ביחוד עשרה ואין הספמה הפללית מבטלת זו הפרטית כי הרי אפשר שיצאו גם כן מן הקהל שלהם ח' או ט' להצטרף בעשיית הקהל ובזה לא תתבטל ההספמה הפרטית כי גם כן משאר הקהלות היו יכולים לצאת מכל קהל יותר מעשר' מפני שלא היה להם הספמה מעשרה ולמטה כל הקהלות שנה בהספמה העריכה שהיה יכולה ורשות לכל מי שירצה לצאת מקהלו ולהכתב בקהל אחר או בקהל של הגבר' ואין ההספמה הפללית מבטלת הפרטית כי הפרטית מתקיימת גם כן עד ט' ואפשר כי מן הקהלו' האחרות לא יצאו מכל קהל ט' לשאר קהלו' או לקהל הגבר' ואם כן לא היה זה נתינת רשות לעשרה או יותר.

ואם הָיָה הָעֵנָן יְדוּעַ כִּי אֲנָשֵׁי הַגְּבֵרֹת אֲשֶׁר הָיוּ בַּקִּי גְרוּשׁ הָיוּ נִכְלָלִים בְּעֵשִׂיַת הַקְּהָל וְהַעֲיָקָר הָיוּ הֵם וְעַל זֶה שִׁבַּח הַחֲכָמִים אֶת הַגְּבֵרֹת בְּדָרֶשׁ וְאַחֲ"כ הַנִּכְרְזוּ בַּקְּהֵלוֹת וּבַקְּהָלִים שֶׁכָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִּפְתּוֹב בְּאִיזָה קְהָל שֶׁיִּרְצֶה בְּעֵרִיכָה שֶׁיְהִיָּה הַרְשׁוּת בְּיָדוֹ וְיָדְעוּ כִּי עֲשָׂרָה מִבְּנֵי קְהָלִים אוֹ יוֹתֵר נִכְתְּבוּ בְּאוֹתוֹ הַקְּהָל נֵרָא' לִי שֶׁזֶה פְּנִינַת רְשׁוּת בְּפִי' וְאֵינָם נִתְפָּשִׂים בְּשׂוּם עֲוֹנָשׁ הַהֶסְפָּמָה כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְּתִי לְמַעְלָה וְאִם לֹא יִתְבַּרֵּר זֶה הָעֵנָן וְיִהְיוּ נִכְלָלִים בְּהֶסְפָּמָה יְכוּלִים לְהַפְטֵר מִמֶּנָּה אוֹתָם שֶׁיִּצְאוּ מִקִּי גְרוּשׁ וְהֵם מַעְשָׂרָה וּלְמַעְלָה שֶׁיִּרְצוּ זֶה אֶת זֶה עַד שֶׁיִּחְזְרוּ כָּל אוֹתָם שֶׁהֵם מֵט' וּלְמַעְלָה וְהֵט' הַנְּשֹׂאֲרִים אֵינָם בְּכָלֵל הַהֶסְפָּמָה וְאַחֵר זְמַן מָה יְכוּלִים גַּם אֵלּוֹ אִם יִרְצוּ לְחַזֵּר לְקְהָל זֶה פְּחוֹת פְּחוֹת מַעְשָׂרָה כִּי כָּל ב' חֻלְקֵי הַהֶסְפָּמָה אֵינָם אֶלְאִ שְׂלֹא יִצְאוּ עֲשָׂרָה בְּיַחַד זֶה הִיא הַחֲלֻקָּה הָאַחֲרוֹנָה אִם לֹא יִתְבַּר' שֶׁנִּיחַן הַרְשׁוּת כִּפִּי מָה שֶׁפְּתַבְּתִי לְמַעְלָה וְאִם יִתְבַּרֵּר הַרְשׁוּת נְתוּנָה וּמִלְב' זֶה יֵשׁ ג' צְדָדִי הַתֵּר כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְּתִי לְמַעְלָה וְרֵאוּי וְנִכּוֹן הַדְּבָר לְחֲכָמִים וְלִרְאֵשֵׁי הַקְּהָל יצ"ו לְפִי רֹב עֲוֹנוֹתֵיכֶם וּמוֹסְרָם הַטּוֹב וְשִׁכְלָם הַזָּד וְלִנְתֵר וּלְבַטֵּל רְצוֹנָם מִפְּנֵי רְצוֹן הַגְּבֵרֹת כִּינֹן שֶׁרְצוֹנָה הִיָּה רְצוֹן שְׂמִים וְכִפִּי מָה שֶׁדָּרֶשׁ הַחֲכָמִים הַשְּׁלֵם נר"ו וְהִיא תְּגַמּוֹל לָהֶם חֵן וְחֶסֶד כְּמוֹ שֶׁרֵאוּי לְהַדְרַת כְּבוֹדָם וְכִפִּי מִנְהַג' הַטּוֹב וְהַיֶּשֶׁר בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאַדָּם וְכָדִי לְהַסְתַּלַּק מִכָּל חֲשָׁשׁ נְאָם הַמְּבִי"ט: שְׂאֵלָה שֶׁלַח רְאוּבֵן תּוֹשֵׁב קוּוּנְאָלָה הַרְשָׂה אֶת שְׂמֵעוֹן אֲשֶׁר בְּקוּשְׁטִינִי שֶׁיִּשְׁדָּד אֶת בְּתוֹ עִם לִוֵי תּוֹשֵׁב קוּשְׁטִינִי וְהַמּוֹרֵשׁ' מִפְּחַ שְׂטֵר הַרְשָׂאָה עֲשֵׂה שֶׁיְדוּכִין הַנְּז' עִם לִוֵי וְנִכְתֵּב בְּסֵפֶר וְנִחַתָּם אַחֲרֵי כֵּהָ יָמִים בְּהַגִּיעַ תּוֹר זְמַן הַנְּיִשׁוּאִין בְּאֵ לִוֵי לְקוּוּאֵל' לְעֲשׂוֹת הַנְּיִשׁוּאִין וּבְבוֹאוֹ נִתְּן מִתְּנוּת לְאַרוֹסָתוֹ עֵתָה יוֹרְנוּ רַבִּינוּ מוֹרָה צְדָק הַדִּין דִּין אֶמֶת לְאַמְתָּה שֶׁל תּוֹרָה אִי אֵיכָא לְמִיחַשׁ לְמִתְּנוּת שֶׁנִּתְּן הַחֶתֶן הַנְּז' לְאַרוֹסָתוֹ מְאַחַר שֶׁבְּקוּשְׁטִינִי מְקַדְּשֵׁי וְהַדֵּר מְסַבְּלֵי לִוֵי וְכָל מִשְׁפָּחָה בֵּית אָבִיו וְאָמִו הֵם תּוֹשְׁבֵי קוּסְטִינִי וְאֵימָא דְלֹא שְׂבִיק אִינִישׁ מִנְהַג מְקוֹמוֹ לְעֲשׂוֹת כְּמִנְהַג מְקוֹם אַחַר וְאַפְּי' שֶׁהַמִּתְּנוּת נִתְּנוּ בְּקוּוּנְאֵל' דְּמְסַבְּלֵי וְהַדֵּר מְקַדְּשֵׁי נֵימָא דְּאֵיכָא לְמִיחַשׁ מְאַחַר שֶׁכָּל בְּנֵי מִשְׁפָּחָתוֹ הֵם תּוֹשְׁבֵי קוּסְטִינִי וְכִפִּי מָה שֶׁנֵּר' מִלְּשׁוֹן הַתְּנָאִים נֵר' שֶׁדַּעַת לִוֵי הִיָּה לְחַזֵּר לְקוּסְטִינִי וְנ"ל שֶׁטֵּר הַתְּנָאִים רֵאוּנָה נִתְּחַיֵּיב וְכו' וְעוֹד שְׂתֵי שְׁנַיִם רְצוּפוֹת גְּמוּנ' מֵהַיּוֹם שֶׁיִּכְנָסוּ לְחֻפָּה בַּע"ה מְזוֹנוֹת וּבֵית דִּינָה וּבְתִשְׁלוּם הַשְּׂתֵי שְׁנַיִם אִם יִרְצֶה כֵּר' אֲבָרְהָם הַמְּשֻׁדָּד הַנְּז' לְצֵאת מִהַעִיר הַנְּזָכָר וְלַעֲקוֹר דִּירָתוֹ מִשָּׁם שְׂלֹא יַעֲכָבּוּ עַכ"ל נֵר' שֶׁפְּנוּנַת הַמְּשֻׁדָּד הַנְּז' הִיָּתָה בְּשַׁעַת הַשְּׂדוּכִין לְחַזֵּר לְקוּסְטִינִי מְאַח' שֶׁהַתְּנָה שְׂלֹא יַעֲכָבּוּ וּבְכַרְט שֶׁהוּא אוֹמֵר עֵתָה שֶׁפְּנוּנַתוֹ הִיָּתָה לְחַזֵּר תְּכַף לְקוּסְטִינִי עַל כָּל אֵלָה יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצְדָקָה כְּדַת מָה לְעֲשׂוֹת בְּמוֹעֲצוֹ וְדַעַת לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ אִם יֵשׁ חֲשָׁשׁ קִידוּשִׁין בְּמִתְּנוּת שֶׁנִּתְּן לִוֵי לְאַרוֹסָתוֹ כִּפִּי חֲנוּמְרֵי הַמְּקוֹם שֶׁיִּצְאָ מִשָּׁם וּשְׁכָרוּ הַרְבֵּה מְאֹד לְהָרִים מְכֻשׁוֹל מְדָרְדָּר עִם ה' אֵלָה וְאִישׁ עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא בְּשָׁלוֹם: תְּשׁוּבָה נֵרָאָה לִי שֶׁאֵין לְחַוֵּשׁ לְסַבְּלוֹנוֹת אֵלּוֹ מִשׁוּם קִידוּשִׁין וְאַפְּי' שֶׁהוּ' הִיָּה מְכוּוֹן לְתַת לוֹ לְשֵׁם קִידוּשִׁין כְּחוּמְרֵי הַמְּקוֹם שֶׁיִּצְאָ מִשָּׁם הִיָּינוּ אִם הִיָּתָה חֲנוּמְרָה זֶה עָלָיו לְבַדוֹ אֲבָל לְהַחֲמִיר עַל הָאִשָּׁה לִּיחַן עַלִּי חוּמְרֵי מְקוֹמוֹ שֶׁתְּהִיָּה מְקוּדְּשֵׁת לֹא וְעוֹד דְּאִשָּׁה אֵינָה מְתַקְּדֶשֶׁת שְׂלֹא מְדַעַתָּה וְכִינֹן דְּבִאֲתָרָה מְסַבְּלֵי וְהַדֵּר מְתַקְּדֵשִׁי לֹא קִבְּלָה סַבְּלוֹנוֹת בְּתוֹרַת קִידוּשִׁי אִפִּי' הִיָּה פְּנוּנַתוֹ לְקִידוּשִׁי דְּבָתֵר דַּעַתָּה אֲזוּלִי וְהָיוּ כְּמִי שֶׁאֵמֵר לְאִשָּׁה כְּנִסִּי פְּקֻדוֹן זֶה וְאַחַר שֶׁנְּטַלְתוּ אֵמֵר לָהּ הָרִי אֶת מְקוּדְּשֵׁת לִי בּוֹ וְשֶׁתְּקַה דְּאֵין בּוֹ כְּלוּם דְּשֶׁתִּיקָה לְאַחַר מִתְּן מַעוֹת אֵינָה מוֹעֲלַת וְגַלְת' דַּעַת' בְּשֶׁתִּיקָה דַּעַל דַּעַת רֵאוּשׁוֹ שֶׁהוּ' פְּקֻדוֹן עוֹמְדָת וְלֹא עַל דַּעַתוֹ שֶׁאֵמֵר לָהּ אַחֲ"כ הָרִי

את מקודשת בו והכא נמי על דעת מנהג מקומה דמסבלי כו' לקחה הסבלונות ולא על דעתו שהוא ממקום דמקדשי והד' מסבלי ואע"ג דכתב מהר"ם בתשובה דמיייתי במרדכי סוף פ' האיש מקדש דמי יכניס עצמו לספק לידע מנהג המקו' שהוא יצא משם דמשמע דאם הוא ממקום דמקדשי ברישא והלך למקום דמסבלי ושלח סבלונות דחיישי להו הרי הביא תשובה זו מהרי"ק שןרש קמ"א ותק"ב שלא היי'ת' פוננת רבי' מאיר להחמיר אלא במקום דמיעוטא מיהא מקדשי ונהדר מסבלי דבין מיעוטא לפלג' או לרוב' עבידי אינשי דטעו דלפעמי' יחשב אדם שיהרוב מסבלי תחל' ואינו פן אלא אדרבה שיהרוב מקדשי תחלה אבל בין יש לאין אין טועין והיכא שפוקה מסבלי תחלה ודאי בזה לא דבר רבינו מאיר שיהרי גם דבר זה שאמר מי יכניס ראשו כו' דבר של תימא הוא כו' ע"כ משמע דמה שכתב רבי' מאיר מי יכניס ראשו לידע הוא באותו מקום עצמו ששלח הסבלונות ורובא מסבלי תחלה ומיעוטא מקדשי תחלה מי יכניס ראשו וכו' משום דעבידי דטעו אבל באתר' דכולהו מסבלי ברישא ליפא טעות ואע"ג דהמשלח הסבלונו' הוא ממקום דמקדשי כולהו תחלה לא חיישי דבתר אתרה אזלי' ולא בתר אתריה כמו שכתבתי ומ"ש אחר כך מהרי"ק ז"ל ועוד לכשתמצא לומר תמצא דאותה עובדא שעליה דבר רבינו מאיר היה באד' נכרי וכו' דמשמע דבאיש נכרי חיישי' למנהג מקומו דמקדשי תחלה אע"ג דבמקום שפא עתה ושלח הסבלונו' הני מנהג לסבל תחלה אומר אני שלא כתב זה אלא באדם נכרי שפא מארץ אחר' והוא מאותו גליל דרוב המקומות שפאותו גליל מסבלי תחלה ולהכי חיישינו למקום שיצא הוא משום דהוי פאותו גליל עצמו והוי כל הגליל כולו במקום אחד דשפא מיעוטא מקדשי תחלה דהיינו מקום א' מן הגליל שיצא משם ושאר כל הגליל מסבלי תחלה ומ"ה חיישי' למקום שיצא הוא משם דשפא הוא מנהג שם לקדש תחלה כדאמ' וחיישי' ליה פיון שהוא מגליל זה אבל איש נכרי שפא מגליל אח' דמקדשי בריש' ובא לגליל אח' ושל' סבלונות פאותו גליל במקום דמסבלי כולהו תחל' נר' ודאי דלא חיישי' לבני מקומו דבתר דיזה אזלי' כמו שכתבתי קודם ועל דרך זה פי' מהרי"ק ז"ל א"ח"כ דברי רבי' משה במה שפלפל ודיי' בו דוק ותשפח והלשון שכתב רבי' מאיר ז"ל שהו' יצא משם דחקו למהרי"ק ז"ל לפרש באיש נכרי וכמי שכתב לכשתמצא לומר תמצא וכו' אבל פנונ' רבי' מאיר ז"ל אינה אלא אפי' במקו' דמסבלי תחלה אפי' שניהם מאותו העיר פיון דמיעוט' דעי' מקדשי תחלה מי יכניס עצמו את ראשו לידע מנהג העיר עצמה כלו' דבשורת הדין למיעוט' לא חיישי' אלא מי יכניס עצמו וכו' דאפשר דטעו והוי פלגא וכו' כמו שכתב מהרי"ק וכן הבין עתה הוא לשון רבינו מאיר דמי יכניס ראשו לידע איירי במנהג העיר עצמה שבה נשתלחו הסבלונות אלא שאח"כ פדחק בלשון שהוא יצא משם וכתב מ"ש על הדרך שפירשתי שהמקום שיצא משם הוא פאותו גליל והוא עצמו כתב למעלה גם דבר זה שאמר מי יכניס ראשו דבר של תימא הוא וכו' ומפני שנתקשתי בענין זה שהוא רחוק מן הסברא שאיש שפא מעיר דמקדשי תחלה לעיר דמסבל תחלה שפחוש למנהג מקומו כפשט דברי רבינו מאיר שכת' שהוא יצא משום חפשיתי על דבריו ומצאתי בתרומת הדשן שהביא דבריו סימן ר"ז בנוסח זה וכתב במרדכי מתשובת מור"ם דהאידינא חיישי' לסבלונות ואע"ג דמסקי' דלא חיישי' אלא באתר' רובא דמקדשי ונהדר מסבלי מ"מ מי יכניס ראשו לידע מנהג העיר ותו דר"ח גורס דחיישי' למיעוט ע"כ הרי לה בפ"י דמי יכניס ראשו לידע מנהג העיר

הוא בעיר עצמה שנסתלקו בה הסבלונות ואח"כ חזר להביא לשון מהר"ם דכתב ונוכל לומר דהא דכתב מהר"ם ומחמיר טובא דחיישי למיעוט ולא רצה להכניס ראשו ולידע הוא במקום עצמו כדפי' כי לא היה בנוסחא שלו שהעתיקה מן המרדכי הלשון שפתוב עתה במרדכי שלנו שהוא יצא משם ונוכל לדחוק ג"כ הלשון שהוא יצא משם בעיר זו שרנבא מסבלי תחלה ומועיט' מקדשין תחלה שלא נכניס עצמינו לידע מקום שבאותה העיר שיצא זה משם ושלח סבלוני' אם הוא ממיעוט דמקדשי תחלה או מרנבא דמסבלי דאין מנהג זה ידוע וברור לכל א' וא' אם הוא ממיעוט' או מרנבא דשמא זה ששלח עתה סבלונות לא שדך שום בת לאחרים ולא שדך שום אשה לעצמו לינהג בסבלונות במיעוטא או ברנבא ומי יכניס עצמו לידע זה אבל האמ' יורה דרכו כי זה הלשון שהוא יצא משם הוא מותר והנכון הוא כמו שהביאו בתרומ' הדשן ומצאו כן במרדכי שלו ובין כן נזכה לדין שמי שיצא מעיר א' שפולם מקדשין תחלה ובא לעיר שפולה מסבלי תחלה כמו שבא בשאלה שהסבירא נותנת שלא נחוש למקומו דלא קבלה הסבלונות אלא על דעת מקומה שאין חוששין לסבלונות דבטר דידה אזלי' דאין אשה מתקדשת כי אם לדעתה כדאמ' ונראה לי להביא ראיה מהא דאמ' שמוא' קדשה בתמרה וכו' חיישי' שמא שנה פרוטה במדי הר"ן ז"ל דכתבו התוס' וכן הרמב"ן ז"ל דהא דאמרי' חיישי' לאו למימרא דאי ידעי בנדאי ליהוי קידושין גמורין אלא לומר דאפילו בסתמא חיישי' אבל אין ה"נ דאפילו ידעי דשנה פרוטה במדי לא הוי קידושין גמורי' פיון דהכא לא שנה דהא לענין גזל אמרינו בפ' הגוזל קמא דבפחות משנה פרוטה אפילו בגזלה קיימת אין צריף להוליה אחריו דאין חוששין שמא תניקר ולא חיישי' נמי שמא שנה פרוטה במדי וכו' אלמא אין לממון אלא מקומו ושעתו כדאמ' בערכין לגבי הקדש אלא חומרה דרבנן בעלמא באסור אשת איש ע"כ וא"כ לא הוי אלא חומרא בעלמא משום דהוא דבר מצוי כי מה ששנה פאן פחות שנה במקום אחר יותר ומש"ה גזרו במקום זה אטו מקו' אחר אבל בסבלונות דמסבלי הכא תחלה לא גזרו על מי שבא ממקו' דמקדש תחלה שיחושו לסבלונותיו דבטר דידה אזלי' כדאמ' ואם נחוש לכך נחוש נמי באתרא דמסבל תחלה אטו אתרא דסמוף ליה דמקדשי תחלה ואם כן גזרי' נמי ממקום רחוק ואין לדבר סוף ויחושו לסבלונות בכל העולם וכתבו עוד התוספות על חששא דשמא שנה פרוטה במדי משום גזרת הרואים נגעי בה דשמא יש פאן אחד מאנשי מדי ואם יראה שאין אנו חוששי' להם פאן אף במקומו לא יחוש להם עד פאן נהי' גזרה לא שייכה בנ"ד דאפילו יראה דלא חיישינו לסבלונות באתרא דמסבלי לא יאמרו כן באתרא דמקדשי תחלה דהפל אזיל בטר מנהג מקומו ונהרא נהרה ופשטיה וכל שפן למה שכתב הרמב"ם ז"ל דבדבר שאינו מתקיים ליכא למיחש ולא אזלי' אלא בטר שיווי מקומו אף על פי שכשיוצא בדבר כזה במקום אחר ישנה פרוטה דאין לכל דבר אלא מקומו ושעתו והכא נמי אלו הסבלוני' פיון שבמקום זה דמסבלי תחלה אינם שונים לקידושין אע"פ ששונים במקום דמקדשי תחלה לא חיישי' להו עוד ראיה פיוצא בזה מההיא דשיראי לא צריכי שומא תחלה ואי אמר לה סמשין ושוי סמשין הכא הויא מקודשת ואי לא שוי לא הויא מקודשת ולא אמרי' בהני שיראי שמא שוי סמשין במדי פיון דהשתא הני לא שוי לה וכדאמר בגמרא אי אמר לה בסמשין ולא שוי סמשין הא לא שוי סמשין כלו' הא לא שוי הכא סמשין אע"ג שישווי במקום אחר דדוקא בתמרה וכיוצא בה דנהיגי אינשי דעלמא

לקדושי ביה אע"ג דחיישי שפא שנה פרוטה במדי משום חומר' דרבנן בעלמא אבל
שיראי דלא נהיגי בהו ולא שכחי בידי דכל איש לא עוד יש ראיה ממה שהביא בב"י
בא"ה סי' מ"ה שפתיב בא"ח אם הוא טוען שלשם קידושין נתן הסבלונות והיא טוענת
שמתנת חנם היו ולא לשם קידושין נראה שהיא נאמנת פדין אשה שאמרה לבעלה
גרשתי דנאמנת דחזק' דאינ' מעיזה ה"נ במשנדה עכ"ל משמע דמהימנין לה וה"נ אם
היא אומרת לא קבלתי הסבלונות אלא למתנה בעלמא בפ"י והוא אומר לקידושין כי
אתריה מהימנין לה וה"ה נמי שאמרה היא לא קבלתיים אלא על דעת וכוננת מנה' מקומי
דמסבל תחלה והוא אומר על דעת וכוננת מנהג מקומי דמקדשי תחל' נתתיים היא נאמנת
דבית דידה אולינן פדאמר לעיל ומה שכתב שם בב"י על זה דאין דבריו מוכרחים
ואדרבה פשט דברי הגמרא והפוסקים איירי פשהיא טוענת שלא קבלה הסבלונות לשם
קידושין ע"כ לא פיון יפה כי אם הוא באתרא דמסבל ברישא אע"פ שיאמר הוא אני
לקידושין נתפונתי לא חיישי' להו דכיון דקבלה אותם בסתמא על דעת מנהג מקומה
קבלתם ואם הוא באתרא דמקדשי ברישא אע"פ שתאמר הוא לא היית' פוננתי בקבלת'
אלא לשם מתנה הווי קידושים והיינו פ"י דברי רב פפא דאמר באתר' דמקדשי והדר
מסבלי חיישי' והאי חיישי' הוא אפי' שתאמר היא לא הייתה פוננתי אלא לשם מתנה וכן
מה שאמר רב פפא מסבלי והדר מקדשי לא חיישי' הא דלא חיישי' היינו אפי' יאמר הוא
אני לקידושין נתפוננתי דהא סתמא קאמר רב פפא חיישי' ולא חיישי' וא"כ מה שכתב
החכם דפשט דברי הגמ' והפוסקים מייירי פשהיא טוענת שלא קבלה הסבלונות לשם
קידושין אי מייירי באתרא דמקדשי ברישא הנה ליה למימר דמייירי אפי' פשהיא טוענת
דלא לשם קידושין נתפוננה בקבלת' וכ"ש פשאינה טוענת דחיישינו ואי מייירי באתרא
דמסבלי ברישא אפי' לא תטעון שום דבר לא חיישי' להו ויבין פה וכה לא קשה מידי
לא"ח דאיירי פשהיא אומרת כי בפ"י אמר לה שמתנ' חנם היו ולא לשם קידושין נאפ'י
הוי אתרא דמקדשי ברישא לא חיישינו פיון דאמר לה פה בפ"י ולדידה מהימנין פדין
אשה שאומרת לבעלה גרשתי דנאמנת דחזקה דאינה מעיזה וה"נ במשנדה אינה מעיזה
פניה לומר לא קדשתי דאע"ג דמקדשי ברישא הא דחיישינו לאו לקידושי נדאי חיישי'
אלא שפא לשם קידושין שלחם וכשהיא אומרת נדאי מתנת חנם נתתם לי הוי ברי ושפא
ברי דידה ושפא דמנהג אתר' דמקדשי בריש' דחיישי' שפא לשם קידושין שלחם וברי
ושפא ברי עדיף שפרי דידה נמי לגבי ברי דידה עדיף פדאמ' דהוא אומר קדשתיך
והיא אומרת לא קדשתי דהיא נאמנת ומה שכתב וכיון ששלח סבלונות ומנהג המקום
דמקדשי והדר מסבלי והוי פאלו יש עדים ויש שקדשה לא היא דלשפא לחוד הוא דחיישינו
ולא הוי כאל' יש עדים ומ"ה היא נאמנת כדא' וה"נ בנ"ד היא נאמנת פדאמ' דבית מנהג
מקומה אולי' ומה שכתוב בשאלה דלא שבק איניש מנהג מקומו לעשות מנהג מקום
אחר לאו בדיד' תליא מלתא אלא בדידה ואדרבה לא שבקא איתתא מנהג מקומה שהיא
עמד בה לעשות מנהג מקום שאינו עומד בה ושמעתי כי רוב החכמים שבאותו הגליל
מחמירים וחוששי' לסבלונות אלו ולא נודע לי טעמם והם יתנו טוב טעם נדעת לדעתם
ואני פתבתי מה שנראה לי להלכה וגם למעשה אם לא שנמנו פבר פל החכמים הרשומים
אשר שם להחמיר בסבלונות אלו כי אז לא אהיה רשאי להתיר בפניה' והאל ית' יאיר

עינינו במאור תורתו אמן נאם המבי"ט: ועיין להלן ש"מ: שלט נשאלתי על אלמנה שונכסה ערבנית לכתובת בנה ומת אם יהיה דינה פדין האב או לא.

והשבתי שאין דינה פדין האב דדוקא באב הוא דאמרינן בגמרא פ' גט פשוט דאבא לגביה בריה שעבודיה משעבד נפשיה ומשמע דוקא אב דאם אם נמי הנה ליה למימר כל לגבי בריה שעבודיה משעבד נפשיה וכן משמע פשיטא דלישנא דגמרא עלה דערביותא דמשה בר אצרי דהנה ערב אכתובתה דכלתיה אתתיה דרב הווא בריה דאמר אבני ליכא דניזיל נסיב עצה לרב הווא בריה דליגרשה וכו' דפריה וקא ערב הוא וערב דכתובה לא משמעבד ומשני קבלן הוא וכו' הניחא וכו' איבעית אימא מיהנה הווי ליה ואישתדיף ואיבעית אימא אבא לגבי בריה וכו' ומעיקרא נמי ידע דאבא הנה אלא דערב דכתובה דלא משמעבד כלומר פסוקה היא כדפרי' התם וקא ערב הוא וערב דכתובה לא משמעבד וקא קאי מאי דקאמר בתר הכי דאיתמ' ערב דכתובה דברי הפל לא משמעבד ומשמע בין אב בין אחר ומשום דמשמע ליה שינוי'א דחיקא מאי דשני ואיבעית אימא אי מיהנה הווי ליה ואישתדוף קאמר גמרא ואיבעית אימא אבא דלגביה בריה וגו' דארף על גב דערב דכתובה אמרינן דדברי הפל לא משמעבד סתמא מצינו למימר דאבא לגביה בריה כי האי דמשה בן עצרי משעבד וכו' דמשמע דדוקא אב פיון דמפקינ' ליה מדינא דהלכתא פסיקא דוקא הוא וקא דלא לוסוף עלוהי והכי משמע נמי פהני הלכת' דמתני' פ' מי שמת האו' אם תלד אשתי זכר וכו' וקי"ל דהמזפ' לעופר לא קנה ואם תאמר משנתנו הואיל ונדעתו של אדם קרובה אצל בנו פי' וגמר והקנה בכל לבו ודרכי חנינא דאמ' המשי' לבנו הגדול בבית קנאו ודוקא גדול וכו' וכן הלכת' דמחמת דבפ' בן סורר פאן באב הפא על הבן ופי' רש"י מספק אל יתרגהו דנדאי רחמנ' האב על בנו ואפילו הוא מציל ממונו לא יתרגהו הלכך דמים לו עד שינדע לה פשמש שהוא אכזרי עליה ושונאה ע"כ בכל הני משמע דדוק' אב ולא אם דמתני' דאם ילדה אשתי זכר הוי דוקא אב משום דמזפה לעופר לא קנה הוי פהלכתא פסיקתא מרב הווא ורב נחמן דלא פליגי אלא אי קאמר לכשתלד ורבי יצחק נמי משמיה דרבי יוחנן אמר המזפה לעופר לא קנה וא"ת משנתנו הואיל ונדעתו של אדם קרובה אצל בנו וכו' והלכתא המזפה לעופר לא קנה ואם פן מאי דמפקינ' מפלל האי הלכתא דוקא הוא אב ולא בן וכן הלכת' דמשי' בנו גדול הוי' פהלכת' בלא טעמא פדאמ' מר זוטרא התם הני תלת מילי שוינהו רבנן פהלכתא בלא טעמא חדא הך וכו' ואם פן הוי דוקא אב והמתרת בסתמ' אב הוא אלא דאם הדבר ברור פשמש שאינו הורגו הוי אחר פדינא דאב ואם הוא ידוע שהו' אכזרי על בנו אפילו אב נמי ואפוקהון דכולהו רחמנים אב וכמו שכתב מ"מ סוף הלכות גניבה ודע שלא מיעטו אב על בן בדוקא אלא לכל אדם שאנו יודעים בו שירחם עליו כרחם אב על בנים וכו' וכן מוכיח בגמרא מההיא דרב דכל דאתי עלי במחמתא קטילנא ליה לבר מדרב חנינ' ב"ר שילא וכו' ונראה לי דהא דמקנ' לבנו דקנה ומשי' בנו בביתו נמי דקנה וערב דבנו נמי דמשמעבד הווי פכעין תקנת חכמים וכדאמ' לעיל ומ"ה פהני דוקא תקנו חכמי' שיהי' קנים מה שיקנה האב לבן או ישיא אותו בביתו או יהנה ערב על כתובת אשתו משום דהוי דבר מצוי ושכיח דעבי' הכי אכל האם אע"פ דהני' פאב לענין אהב' לא תקנו פה האי תקנתא משום דלא שכיח פדאמ' עוד אני או דהתורה ירד' לסוף דעת אב ולסוף דעת אם וטפי רחים אב לבן מאם על הבן במידי דאיכא דררא דממונא ויהיב נפשיה וממוניה טפי אב נאם

דאב עושה מלאכה ואי יחייב ליה לבריה דרתי' ליה לא חסר ליה מידי דאיכא ליה רנוח' ב'אנמו' מה שאין פן האשה דאין לה חכמה אלא בפלה ומ"ה בעל חייב במזונות האשה וזכר לדבר פרחם אב על בנים וכו' וידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן ושלום המבי"ט: שאלה שמ ראובן תושב קואלה הרש' את שמעון אשר בקושטנט'י שישדה את בתו עם לוי אשר הוא תושב קושטנט'י והמורש' מפח הרשאתו עשה שידוכין הנז' עם הנז' ונכת' בספר נכת' אחר' כמה ימים בהגיע תור זמן הנישואין בא לוי לקואלה לעשות הנישואין ובבואו נתן מתנות לארוסתו עתה יורנו מורה צדק הדין דין אמת לאמת' של תורה אי איכא למיחש למתנות שנתן החתן הנז' לארוסתו מאחר' שבקושטנט'י מקדשי והדר מסבלי ולוי וכל משפחת בית אביו ואמו הם תושבי קושטנט'י ואימא דלא שבקי איניש מנהג מקומו לעשות פמנהג מקום אחר ואפילו שהמתנות נתנו בקואל' דמסבלי והדר מקדשי נימ' דאיכא למיחש מאחר שכל בני משפחתו הם קושטנט'י וכפי מה שגראה מלשון התנאים כר' שדעת לוי הנה לחזור לקושטנט'י וז"ל שטר התנאים ראשונה נתחייב וכו' עד ועוד שתי שנים רצופות נמנות מהיום שיכנסו לחופה בע"ה מזונות ובית דיר' ובתשלו' השתי שנים הנז' אם ירצה כ"ר אברהם הנז' למשדה הנז' לצאת מהעיר הנז' ולעקור דירתו משם שלא יעכבנו כו' עכ"ל נראה שפונ' המשדה היתה בשעת השידוכין לחזור לקושטנט'י מאחר שהתנה שלא יעכבהו ובפרט שהוא אומר עתה שפונתו היתה לחזור תכף לקושטנט'י על כל אלה יורה המורה לצדקה פדת מה לעשות במעצות ודעת למען דעת כל עמי הארץ אם יש חשש בקידושין כמה שנתן לוי לארוסתו כפי חומרי המקום שיצא משם ושכרו הרבה מאד להרים מכשול מדרה עם ה' אלה ואיש על מקומו יבא בשלום: תשובה באלו הימים נתנו לי שאלה זו כדי שאשיב עליה וכתבתי כי אין חוששין לסבלונות הנותנים במקום שאינם חוששים להם אפילו שהם נותנים מיד איש שהוא ממקום שחוששים להם כי אחר דעת האשה אנו הולכים בקידושין שאינם חלים אלא מדעתה ורצונה ואינם תלויים ברצון האישה והבאתי כמה ראיות על זה אשר הייתי סומך עליהן הלכה למעשה אלא שאחר כך נזדמן לי ספר אחר מתשובות הרא"ם ז"ל מדפוס שנדפס עתה ומצאתי בתשובה אחת על ענין זה מחכם אח' מפורס' שהביא ראיות על שלא היה חשש בסבלונות כאלו ושמתתי גם כי לא הביא החכם ההוא אהד מן הראיות שהבאתי אני ואחר כך ראיתי דברי הרב הרא"ם ז"ל שהיה דוחה כל ראיותיו וכתב כי סברתו היתה בהפך ואולי אם היה רואה ראיות לא היה דוחה אותה ועכ"ז בטלתי דעתי להלכה ולמעשה כי איני פדאי לחלוק עליו ואני חושב כי כל החכמי אשר הסכימו פה אהד שם שיהיו חוששין לסבלונות ענו על רב לגטות לסברתו ולא רצו להטריח עצמם עוד על הענין גם אני מסכים למעשה לכל מה שהחמירו הם נאם המבי"ט: שאלה שמא ראובן שלח ממדינה זו עם לוי גיסו קשר אהד מסחורות ועם לוי הנז' כתב ראובן לשמעון הדר במדינה אחרת שיקח הקשר הנז' ולא הנפיר בתורת פקדון כלל בעולם וזה לשון בכתבו של שמעון גם פן אני שולח כה וכה סחורה אמצא חן בעיניך אם תוכל למפור שם הפל או קצת ואם לא תשים הפל בפגד בשענה ותתן את הקשר בינד חמר א' נאמן שיוליכו ליוסף שנתפי הדר במדינה אחרת וגם תמצא תוף הקשר כה וכה מטלטלים שתתן אותם בביתי וגם קצת מעות (שהולכים) [שמונחים] תוף הקשר תתן אותם ליהודה שאני חייב אותם לו עכ"ל ולוי הנז' כשבא לעיר לא מצא לשמעון שהנה

בורח מחמת הגגף שהיה בעיר וכשבא שמעון מהמגפה ונתן לו לוי הנז' כתבו של ראובן תמה הרב' על ראובן ואמר ללוי לא מצא עת אחרת לשלוח סחורות לשנתפז באמצעותי רק בשעת מגפה שאני כל כך טרוד ועכ"ז לאהבתו של יוסף אהובו גדול וקצת קרובו של שמעון לא הקפיד על זה רק היתה פוננתו לעשות כמו שהי' עושה כל פעם ופעם שהיה שולח יוסף סחורות באמצעותו של שמעון לראובן שנתפז וגם ראובן היה שולח מעות וסחורות תמיד באמצעותו של שמעון ליוסף שנתפז על דרך הנז' לא ע"ד פקדון כלל בעולם וכ"ש שכל מה שהיה עושה שמעון הנז' בעד הנז' לא היה בעד שום שוכר ותועל' שהיה מקבל מהם רק מאהבה ומקורבה עם יוסף הנז' כנז' וגם שמעון על דרך הנז' קבל הקשר מהסחורה הנז' ממקום שהגית אותו לוי השליח והביא אותו לביתו כדי לפתוח הקשר ולתת מעות ליהודה וגם את המטלטלים לבנו של ראובן כמו שכתב לו ראובן וגם לסדר הקשר עם בגד משענה כמו שכתב ראובן כדי לתת אותו לחמר אשר יוליך אותו ליוסף שנתפז של ראובן כמו שכתב לו ראובן וכשהוליד שמעון הקשר לביתו לא היה בדעתו לשומרה פראוי בתורת פקדון שגם ראובן לא הזכיר כלל פקדון בכתבו רק פוננת שמעון היתה להגיש הקשר בביתו בקרן זוית כמו שהיה עושה תמיד לסחורה ולמעות אשר היו שולחים לו ראובן ויוסף השותפים תמיד עד אשר ימצא עם מי ישלח אותם ותמיד היה מניח הסחור' והמעות בביתו עם נכסיו וכן עשה עתה ג"כ מהקשר הנז' ואין ספק שאם היה בפניו ראובן שהיה מתנה עמו שמעון שלא לשומרו פראוי רק להניחו' עם נכסיו בביתו בקרן זוית כדי שלא יתחייב עליו פי מי הנכס לשמעון בזה הדוחק לשומרו שמירה מעליה ובודאי שהיה מפרש שמעון דבריו אם היה ראובן בפניו וקרה מקרה שבין כך ובין כך שהיה ממתין שמעון לשלוח הקשר עם החמר הקוד' לשנתפז של ראובן ושמעון היה הולך כל יום לכפר וחזר לעיר כמנהגו באו גנבים שודדי לילה ונכנסו לביתו של שמעון ולקחו הרבה נכסים ובתוכה נגנב הקשר הנז' מביתו של שמעון תוך ג' ימים להנחת הקשר בביתו של שמעון ועת' בא ראובן ותובע דמי הקשר הנז' משמעון הנז' ואומר לו שפשע בהנחת הקשר בביתו עם נכסיו בזמן מגפה ושמעון משיב לו ואומר שאפילו שומר חנם לא היה עמו וכשהביא הקשר בביתו לא היתה פוננתו לשומרו שמירה מעליה רק להניחו בקרן זוית עד שישלח אותו ליוסף שנתפז של ראובן וששם אותה עם נכסיו לא לכונן' שמיר' הקשר רק להזמינהו שם עד שישלח אותו וכ"ש שראובן לא הזכיר בתורת פקדון כלל בכתבו כמו שזכרנו וגם משיב שמעון לראובן כששאלהת הקשר לא הייתה יודע שהיתה מגפה בעיר ואם היה בדעתו לשלוח בתור' פקדון הייתה כותב אלי ולא די שלא כתבת לי כלל ושלא הזכרת כלל תור' פקדון בכתביך רק שכתבת אתה לפתוח הקשר ששמת לתוכו כמו המעות והמטלטלים ששלת לביתך שאם היה בא הקשר מסודר פראוי עם הבגד משענה וקשור כדי לשלוח ליוסף שנתפז אולי לא הייתי מביא אותו לביתי מזלף גרם ואתה בעצמך גרמת הנזק וכ"ש שבשק בלתי הקשר לא קבלתיו בתורת פקדון שכן ראובן לא הזכיר כלל תורת פקדון בכתבו לא קבלתיו לשמרו כלל שמיר' פראוי ואין ספק שאם היה ראובן בפני שלא הייתי לוקח הקשר אלא בתנאי שלא לשמרו כלל רק להניחו עם נכסיו עד שאשלח אותו ליוסף כמו שכתב והייתי מתנה עמו שלא לשמרו שמירה מעלי' לקחתיו רק להזמין אותו כדי לשלוחו פי כן צויתי מפניו בכתבו וראובן השיב לשמעון אני כתבתי בכתבי שתשתדל

למפנר כל הסחורה או קצתה ואתה קבלת הקשר על זה התנאי ובוודאי שהיית מחוייב לשמרו עד שתמכר הסחורות אחר שקבלת הקשר ושמעון משיב לראובן כל היהודים אשר בעיר יודעים כי פשלקחתי הקשר מלוי הנז' שלוחת לא היה רק לסדר אותו ולשלוח אותו והראיה שלא הראה הסחורות לשום אדם פדי למפנר מפני שהיה עת המגפ' ולא היה משא ומתן כלל בעיר וגם ראיה אחרת שתכף פשהביא הקשר לביתו נתן המעות ליאודה והמטלטלים לבנו של ראובן סדר הקשר על הסדר שכת' לי ראובן וקשר אותו עם השענה ומקדם נתפשר עם החמר שיוליך אותו אם כן גלי דעתיה שמעון שאעפ"י שכתב ראובן שימכור הסחורות שם אם אפשר שפוננתו פשהביא הקשר לביתו להביאו לא בתורת פקדון כלל ולא למפנר מהסחורות כלל רק לשלוח אותו ומזלו של ראובן גם הנזק ולא יש לראובן דין פשיעה כלל על שמעון אחר שאפילו שומר חנם לא עמו ולא קבל הקשר בתורת פקדון שאפילו ראובן לא הזכיר תורת פקדון כלל בכתבו תשובה חתתתי בקירות הגמרא והמפרשים ופוסקים ז"ל למצוא פתח שלא יהיה שמעון שומר חנם או נפקד בקשר זו כמו שהוא מאריך בשאלה זו ולא מצאתי לו מקום להתיר קשרו ונשאר קשור בעבדות הקשר בתורת ש"ח כי גם שלא נזכר בכת' ראובן בתורת פקדון לא היה צריך אחר שכתב לו שהי' שולח אותן הסחורו' ושימכור אות' אם יוכל ואם לאו שישים הכל בכגד שענה ויתנהו לאד' נאמן שיוליכהו ליוסף שנתפו הדר במדינה אחרת והרי שנתן לו רשות שימכרם ואם לאו שישים בכגד שענה ואיך ימכרם או ישים אם לאו יקבלם קודם ברשותו וכבר קבל הקשר הנז' והביאו בביתו ובה' נתחייב בשמירתו כדאמר ר' אלעזר פ' השואל כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כף תקנו משיכה בשומרים לענין שאינו מתחייב השומר אלא משעת משיכה כמו שכתוב המ"מ פ"ב מהלכות שכירות ואם מפני שלא מסר לו ראובן הרי לוי שלוחו מסר לו ושלוחו של אדם פמותו וגם שכתוב בשאלה שקבל הקשר ממקום שהניחו לוי השליח והביאו לביתו הרי הוא כאלו מסרו ממש כיון שלוי אמר לו שהיה מביא לו אותו הקשר מראובן והניחו במקום שיקחו אותו שמעון משם ואפילו שלא הזכיר לו תורת פקדון כיון שנקנס בידו נתחייב בשמירתו כש"ח או נפקד שהיא שמירה פחותה מכל השומרים והרי שומר אבדה שלא נמסרה בידו אלא שמצאה בלילה דאיפסיקא הלכה כרב יוסף פ' הפוגס דש"ש הוי ומתחייב בגנבה ואבדה משעה שנקנסה לרשותו ובהמה משעה שהפישא נתחייב ליטפל בה ולהחזירה אפי' אינ' לפי כבודו כדאמר פ' אלו מציאות וה"נ זה שמשה לרשותו נכסי חברו נתחייב באחריותו דלא גרע ממוצא אבדה כדאמר' לענין שנתחייב בשמירה אלא דשומר אבדה הוי ש"ש מטעמא דפרוטה דרב יוסף והקא הוי ש"ח והרי הנז' לפני דהוי ש"ח פדתנן פ' השוכר אע"ג שלא משה וכתב הרשב"א דהניח לפניו בסמטא בתוך ד' אמותיו וא"כ בבהמה שהפיש' במקל דאי לאו הכי מה משיכה איכא כמו שהביא הרב מ"מ פ"ב מהלכות שכירות וכ"ש זה שמשיכה שהביא' הוא לביתו ולא תימא דדוקא הכא שאמרו הבעלי קודם שמור לי זה פדתנן במתני' שמור לי ואמר הנז' לפני דה"נ כתב לו אני שולח כף וכו' אם תוכל למפנר ואם לאו תשים וכו' הרי שמסרו בידו שיעשה ממנו מה שיוכל מכירה או גתירה לחמר שיוליכהו דנראה דלאו דוקא לשון שמירה דאפי' אמר תקח זה או תניח או הוליקהו זה בביתך ולקחו או אמר אילו הנז' לפני בבית הוי ש"ח דהא מוצא אבדה לא אמרו הבעלים דבר וכיון שמשה האבדה חייב בשמירתה כדאמר

לעיל משמע דדבר שלוקח אדם לרשותו הוי שומר עליו כיון שנסתלקה שמירת בעליו ממנה דדוקא בהנח לפניו וכיוצא בו הוא דאמר' דלא הוי, לא ש"ח ולא ש"ש משום דלא קבל עליו שמירה פשאמר לו הנח לפניו והבעלים לא הנה להם להסתלק משמירת החפץ כיון שלא אמר האחר הנח לפני והם גרמו ההפסד לעצמם אבל כל המושך חפץ או מקבלו ברשותו אפי' לא אמרו להם הבעלים דבר נתחייב הוא בשמיר' שהרי הבעלים אינם שומרים אות' ונתחייב הוא בשמירתו כיון שלקחו פדאמר' וראיה לסימנא בעלמא מתשובת הרא"ש ז"ל פ"ל צ"ד על מי שאמר לחברו הלך עמך אלו המנעלים פשהנה הולך ליריד ואמר לו הניחם פאן על החמור ונאבדו וכו' משמע דלא דוקא שמר אלא הולך נמי וה"ה נמי תקח או תניח וכיוצא באלו הלשונות דכל שנסתלק שמירת בעלים ונכנס' לרשות אחר נעשה שומר עליו פדאמר' וכן כל דיני שליחות שאמר לחברו הולך זה לפלו' או תביא לי דבר פלו' נעשה שומר עליו אע"פ שלא אמר לו בפ' שישמר אותו: ואחר שנודע שהוא ש"ח צריך לחקור אם שמר קשר זה פראוי לשמירת שומר חנם ונגנב משם הוא פטור ואם לאו חייב וכנראה מן השאלה שהוא אומר שלא הנה בדעתו לשמרו פראוי בתורת פקדון והניחו בביתו בקרן זויות עם נכסיו כמו שהנה רגיל לעשות בכל מה שהיו שולחים לו יוסף וראובן השותפים עד אשר ימצא עם מי שישלחנו ואעפ"כ אם הנחתו בקרן זוית ביתו היא שומר' ראיה לקשר זה הוא פטור שאם היתה כמו משא בגדי צמר או פשתן או אפילו היתה משא צמר או גאמילוטיש כפי הנראה שאמר שישים אותו בכגד של שעו' נר' דסגי ליה בהנחתם בקרן זוית בבית וכו' שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות שאלה ופקדון כיצד דרף השומרים וכו' ויש פקדון שדרף שמירתו להניחה בבית פגון שמלה וטלית ויש פקדון שדרפו להניחה בתיבה או במגדל ונועל עליו פגון בגדי משי וכלי כסף וזהב וכיוצא בהם ע"כ קשר זה אפי' הנה של משי וכ"ש אם הנה גאמילוטיש נראה שלא הנה חיי' להניחו בתיב' כיון שהוא משא או קשר שהוא דרף להניחו בבית דדוקא בגד של משי שהוא דבר קל ומזומן להניחו בתיבה ולא הנה צריך להתיר חפציו מן התיבה כדי להניח הפקדון הוא שצריך להניחו אבל קשר כשהוא גדול שאינו ראוי להניחו בתיבה אם לא יתיר חפציו משם שמירתו הוא בתוך הבית עוד נראה דפקדון כזה שהוא צריך להיות מזומן לעת מצוא חמר נאמן להוליכו לא הנה חייב לטרות להניחו תוך תיבה אפי' הנה ראוי להניחו בתיבה וע"מ כף קבלו שיהא מזומן בקרן זויות בבית לתתו לחמר נאמן והוי כמו שהפקיד מעות ע"ש עם חשכה דאם המפקיד הוא ת"ח אינו חייב לקבור אותם עד שישקא אחר שיבדיל וכו' פדאמר' בהמפקיד וכו' שכתב הרב שם פ' ד' דכל שהוא צורך הפקדון שלא לשומרו מיד שמירה מעלייתא פטו' יה"נ פי האי גוונא הנה דצריך שיהנה מוכן ומזומן לתתו לחמר נאמן פדאמר' ועוד נרא' דקשר כזה אפי' הנה שלו לא הנה דרף להניחו בתיבה אלא בקרן זוית ביתו ושומר חנם שנעל פראוי פדרף כל אדם בשלו פטור וכו' שהביא נמוקי יוסף פ' המפקיד בשם הרב אל ברגי"וני שקבל מרבותיו ושכח דעת הרנב"ר ז"ל בחידושו וכו' שהביא ג"כ בח"מ סימן רצ"ח וכ"ש בהיות הקשר מזומן לתתו לחמר פי גם שהנה שליח דרף להניח הקשר בקרן זוית ביתו ולא בתיבה ואפי' היתה התיבה מכילה אותו כדי שיהנה מוכן.

עוד נ"ל לפטור את שמעון אפי' הנה צריך שמירה מעולה יותר מקרן זויות הבית מצד מה שטען שהיתה עת מגפה והנה הולך ושב לכפר דהוי כמו אנוס וכתב הרמב"ן ז"ל

היכא שקפץ חולי על הש"ש או איבע אונס בגופו ואינו יכול לישוב עם הפקדון ונגנב דפטור דאין לה אונס גדול מזה דדומה למי ששבא והו לסטים ואח"כ נגנבה הבהמה דפטור עליה דבכלל אונסין הוא זה פיון שאינו ברשות ולשמור כמו שהביא בעל צרור הפסוק דרף ב' שער י"ב ומ"מ פ"ד וכיון דבשומר שכתב להיות יושב ומשמר פטור פשהוא אנוס הכא נמי בשומר חנם שכתב לשמור שמירה מעולה אם הוא אנוס שלא שמר אלא שמירה פחותה ממנה יהיה פטור דמ"ש ענין זה מזה אדרבא ש"ח קיל יותר מש"ש וטעמא דשייכא בש"ש כ"ש בש"ח ודבר זה אונס הוא כמו מי שקפץ עליו חולי ויותר נאפילו למי שכתב שהוא חייב פיון שלא איבע אונס זה בגוף הפקדון דוקא בש"ש דלא מיפטר אלא באונס אבל בש"ח דמפטר בגניב' ואביד' דליכא אונס אי אתו עליה אונס כי האי מפטר מפני שהיה נחפז וטרוד למלט נפשו ונפש בני ביתו ולהטריפם לחם חקם בפפר כדי שיהיו ניצולים שם ולא יצטרכו לבוא לעיר נאם המבי"ט: שמב מלשון הרמב"ם ז"ל שכתבתי למעלה או ששלח מעות ממקום למקום נר' כי מלבד מה שהם קשורים בסודרו צריף שיהיה הסודר קשור על בטנו נגד פניו באזורו או בחלוקו באופן שאם יותר הקשר ירגיש ויראה אותו וישמרנו היטב ואם קשרן פיוצא בזה מאחוריו אינה שמירה מעולה דשמא יותר קשר הסודר הקשור באזורו או קשר המעות הצוררין בו ולא ירגיש מפני שהוא לאחוריו וישוב לשון הרב ז"ל הוא כף צריכין שיהיו צוררין פ' מונחין בכיס או בסודר וצורר בכריכה מבחוץ בחוט או במשיחה וכיוצא בו כדי שלא יפלו המעות מן הכיס או הסודר כי פיוצא בזה נקרא צורר הפסוק או צורר מעות ואחר זה יהיו מונחין בידו או קשורים פראוי ועל בטנו כמו שפ' כי אם יפול הכיס או הסודר עצמו עם המעות ירגיש וכדומה לזה לאחוריו הוי פושע וכן כדומה לזה הפ' לפניו הוי פושע פשהוא בביתו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפ' המשנה וכמו כן אם נתן הפסוק וכו' או שקשר אותם בסדינו או על בטנו בכל אלו פושע וכו' ע"כ וזהו מה ששנינו במשנה צררו והפשילן לאחוריו וכו' חייב שלא שמר פדורו השומרין ואמרי' בגמרא צררו והפשילן לאחוריו מאי הנה ליה למעבד נראה דחשיב לה גמרא שמירה מעליית' והיינו משום שהם קשורים בגוונא דפי' אלא דאסיק רבא פדאמר קרא וצרת הפסוק בידך אע"פ שצוררין יהיו בידך ולא סגי בשמירת צריכה והפשלה לאחוריו ומשום דקרא דכסף בידך איירי בדרך פדכתיב והלכת אל המקום משמע דצררו והפשילן לאחוריו ואפילו קשורי' בגוונא דפי' לא הוי שמירה מעליא אבל אי צררו והפשילן לפניו כה"ג בדרך הויא שמירה מעליא דהוי כמו בידו פיון שהם לפניו דרואה ומסתכל וממשמשם בכל עת ולישנא דהפשלה הכי משמע שהוא תולה לאחוריו הסודר שהמעות קשורים בו כמו שפ' רש"י ז"ל צררו בסודרו והפשילן לאחוריו דהר"ן ז"ל פי' בסדינו והיינו משום שהוא מעוטף בו ולפי' רש"י ז"ל אם אין הסודר קשו' באזורו, מאחוריו מיד הם נופלים ואפי' שיהיה קשור אפשר שיותר קשר המעות מקשר הסודר ולא ירגיש ולהכי הוא שמירה פחותה וכן גבי סדין אפשר שיותר המעות אם הוא לפניו כה"ג הויא שמירה מעליא כדפי' דהוי כמו בידך וכמו שכתב הרא"ש ז"ל אע"פ שיהיו צוררין יהיה בידך פלומר כמו בידך שענינה תמיד עליהם כגון צררו בסדינו התלוי לפניו בעטוף באופן שאינו נופל מעצמו ואם הוא סוד' הוא קשור באזור באופן שאינו נופל כמו מי שתולה תפילין בכיסן ביתד או במסמר שהוא בטוח שלא יפלו מעצמן שהן תלויין בו וכן כל לשון הפשלה הויא

כה"ג פדתנן בי"ט פ' המביא וכן המוליך את התבן לא יפשיל הקנפה לאחוריו ופי', רש"י ז"ל דגנאי י"ט הוא שגראה פמתפנין למלאכה רבה או להוליך למקום רחוק פדרף חול ע"כ והיינו פשהקנפה תלויה מאחוריו והוא אוחו בידו במקל שבאזני הקנפה או בחבל הקשור בה או שהחבל הקשור בה קשורה באיזורה דכי האי גונא יכול להוליכה למקום אחר וכן היא דתניא ריש פר' פיצד הרגל היתה קנפתו מופשלת מאחוריו ופשטה צוארה ואכלה ממנו והיינו שהקוף מופשלת מאחוריו ונאחו באיזורו או במקל שבידו וכיוצא בזה שייכול' הבהמ' לאכול ממנה והיא מכבידה עצמה על הקנף פשהיא קופצת כדא' התם בקופצת ואם פן הפשילן לאחוריו דמתניתי' דשומרים הניא כה"ג פדפי' לעיל ונראה כי לפי מה שפכתתי ולפי מה שאמר הרב ז"ל או קשורים פראוי על בטנו מכנג' פניו שאם הניח בחיקו פיס או סודר קשור במעות צריף שהסדו' יהיה קשור באיזורו בחלוקו שלא יפלו אם יהיה איזורו רפוי ובלאו הכי לא הניא שמירה מעלייתא אבל אם מניח הסודר תוף מלבושו שעושין בו פכעין פיס נראה דהניא שמירה מעלייתא וכמו שגראה מלשון הרב ז"ל בפ' המשנה שכתב פמו כן אם נתן הפספים במלבושו שעושין בו פמין פיס וכו' הני פושע וכו' ע"כ והיינו פשהוא בבית אבל פשהוא פדרף הניא שמיר' זו פשמירה שפנגד בטנו פמו שהשנה הרב ז"ל שמירות אלו פלשון זה ובמה שפכתתי נסתלקו דברי הדיין שכתב ואני לא כן אדמה על מה שהבאתי ראיה מלשון הרב ז"ל וכל מה שכתב אחר פף לדחות מה שפכתתי שהיה חייב אף על פי שכתב לו קומישיון לארגא דחיות בעלמ' ואינו צריף להשיב עליהן חתמו בו ב' חכמים דועים המבי"ט: שמג ראובן התובע שתובע מב"ד שבעירו שייכופו את שמעון שבעי' אחרת שיש לראובן תביעה עליו שייבוא לדון פה בעירו שהוא ב"ד גדול מב"ד שבעיר שמעון נראה שאין ב"ד גדול שבעיר יכולין לכוף את שמעון לבוא פה פינו שיש ב"ד קבוע בעירו פדאמ' ס"פ ז פ' אתא רב דימי וכו' אר' יוחנן אהד או לדון פאן ואהד אומר גלף למקום הנועד כופין אותו וכו' אמר לפניו רבי אלעזר מי שגשה בחבירו מנה יוציא מנה על מנה אלא כופין אותו ודן בעירו אהמר נמי אמר רב ספרא א"ר יוחנן שנים שנתעצמו כו' כופין אותו ודן בעירו ואם הוצרה דבר לשאול וכו' אמר אמימר הלכתא כופין אותו וילף למקום הנועד והא אמר רבי אליעזר כופין אותו ודן בעירו ויהיב טעמ' למלת' פדאמ' לעיל ה"מ היכא דקאמר לנה למלנה אבל מלנה ללנה עבד לנה לאיש מלנה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל ספ"י מה"ס וכתב שפן הדין בזמן הזה אם אמר המלנה גלף למקום פלוני לפלוני הגדול ונדון לפניו כופין את הלנה ויש מי שכתב דדוקא המלנה הוא דאמר הכי משום טעמא דעבד לנה כו' אבל בשאר תביעות אין תובע יכול לכוף הנתבע ללכת לב"ד גדול פינו שיש ב"ד קבוע בעירו ואפילו לדעת הרמב"ם ז"ל שכתב וכן אם טוען זה שהזיקו או גזלו וכן פל פיוצא בזה היינו פשיש שם עדים או ראיה אבל טענה ריקנית אין מחייבין את הנתבען לצאת פלל וכו' והכא בנ"ד אין עדים וראיה למה שהוא טוען ואפילו שהיה ראיה ואפילו במלנה דאמרינן דכופין את הלנה נראה דהיינו פששניהם עומדים בעיר אהד דכמו שלנה טורח ועולה ומוציא הוצאות פמו כן המלנה הנושה אותו טורח ועולה עמו מעירו לב"ד הגדול ומוציא הוצאות אבל שייכול מלנה שבעיר הזאת שיש בה ב"ד גדול לכוף את הלנה שדר בעיר אחרת שיש שם ב"ד קבוע אלא שאינו גדול או מומחה פמו זה אינו נראה: אמנם פירשו בשאלה זו כי שמעון הנז' בשאלה הוא גדול שבעירו בחכמה ובמעלה וטוען ראובן כי

לא יוכל לדון עמו בעירו ולא יהיו דבריו נשמעים ונר' מסברא שיש לו דין בזה ומצאתי סמך וראיה לסברא זו בס' התשב"ץ אשר הוא מיוחס למהר"ם ז"ל שפתיב בשאלה על א' שהזמינוהו לדין גדולי העיר ופרנסיה אשר כל דברי העיר נחת' על פיהם והנדון או' איה אדון בעיר הזאת והלא אימתך' מוטל' על הדיינים וגם טענותי יסתמו בפניכם אמרתי כי טוב הדבר על הדיינים ועל הנדונים שילכו במקום הסמוך וכיוצ' בזה ראיתי את זקני ר"י ז"ל שהתיר לנדיב רבי אלעזר שלא לבוא לב"ד עם הנדיב רבי אברהם בטרוייש מפני שהיה ראש העיר וכולם נשמעים אליו ורבי' שמשון בר' אברהם התיר לחתנו רבי שמעון הדר בטרוייא שלא לבוא לב"ד בטרוייש מפני כיוצ' בזה וגם כר' יהודה מפני שעשה כן לה"ר יום טוב בן הנדיב רבי אליעזר ומזקני אהבוננו ומהם אלמד כי טובה צפרנם של ראשונים וכן כפי שיצא הדין לאמתו ואיש עמי"ב ע"כ וחתום שמואל בר' הרב רבי אלחנן וא"כ נדון זה גם כן הוא כיוצא בו ועדיר מניה דהתם משמע דאפילו שניהם בעיר אחד לא ידונו שם נאם המבי"ט: שאלה שדמ ראובן שדך בתו עם בנו של שמעון והתנו ביניהם שיהיה מחוייב ראובן לזון אותם זמן שתי נשים רצופים סמוך על שלחנו מזמן החופה ואילך וכשהגיע זמן הנישואין נתן ראובן לשמעון כ"ה פרחים ממעות הנדוניה להוצאת הנשואין ונעשה שם החופה בבית שמעון ובעל החתן בעילה של מצוה ופירש כדרך כל הארץ ואחר שעברו ימי החופה לקח ראובן חתנו ובתו והוליקם לביתו ועמדו שם ג' חדשים ובאלו ג' חדשים לא בא אליה כי הנערה הייתה סוררת ומרדת מתשמיש ולא הייתה נשמעת אליו אלא אדרבה הייתה בורחת ונחבאת אל הכלים ואביה ואמה היו מפים אות' בכל עת ובכל שעה ומדברים על לב הנערה דברי רצוי ופיוס ולא היו מועילים עמה שתשמע אליו בשום ענין וגם היה קטטה ביניה מצד המזונות ועתה בנו של שמעון בראות הדבר הקשה הנה הואיל ליסע משם מבית חמיו וליקח בית בפני עצמו ואולי בשינוי מקומה תשנה מרדה ילמדנו רבינו הדין עם מי לכל הפרטי' בין מענין מזונות אם ידור בפני עצמו ואביה יתן לו מזונות שתי שנים לפחות כפי ברפת הבית בין מפני מרדה אם לא תרצה לבא או אם תבא ולא תרצה לשמוע לו אם הוא פאומרת מאיס עלי ותטול בלאותיה וכו' והכ"ה פרחים שנתן לאבי החתן להוצאת הנישואין תפסיד אותם ותתגרש מיד מאחר שהבעל רוצה לגרש ואם היא אינה רוצה להתגרש אם מתירין אותו לינשא יבא דבר המורה מפורסם על כל חלק וחלק ושכרו כפול: תשובה לא הנוכר בגמרא ולא במפרשים אלא ב' מיני מורדת מאיס עלי ובעיני' ליה וכו' לענין גט ולענין ממון ויש מורדת אחרת שאינ' אומר' מאיס עלי ולא בעינא ליה אלא שמואס' תשמיש בין מזה בין מאחר ולא בא למנין ענין זה דאפילו מיעוטא נשי כי הגי ליכא דיצרה של אשה גדולה משל איש ורוצה אשה בקב תפלות וכו' ועכ"ז נ"ל דבכ"הג בנ"ד שאומר' שהיא קטנה לא דיינינן לה כי הגי מורדות דלא מ"ע קאמרה ולא בעינא ליה וכו' ומשום דנצטערה בהשרת בתולים בקטנותה היא מורדת מן השמיש בין מזה בין מאחר שחושבת שלעולם תצטער ואינה שומעת לקול מלחש באזנה שלא תצטער להבא וליכ' בה נמי טעמא דשמא עיניה נתנה באחר כמו שפתיבו המפרשים במאיס עלי ולא דיינינן לה כמורדת בהפסדת נדוניה דקטנה לאו בת עונשין וכמו שכתב הרב פ"י ועוד דקטנה שנתארסה בין היא בין אביה יכולין לעכב שלא תנשא עד שתגדיל ותעשה נערה כדאיתא פ' אעפ"י וכיון דארוסה הויא בכלל מורדת כשהגיע

זמנה לינשא פדמנ' א' ארוסה וא' נשואה קטנה דליתא בכלל מורדת בארוס' פשהגיע זמן לינשא שיכולין לעפב ליתא נמי בנשואה לאו בת עונשין הוא ואפשר דנערה נמי לא דינינו לה בדינא דמורדת עד שתבגר מפני שמצטערת בךמים מה שאין פו בוגרת דאין לה טענת דמים ועוד דנערה דתבעיה לנישואין נותנין לה י"ב חדש מיום שתבעה וכשיגיע זמן ולא תנשא הויא מורדת וקרי היא בוגרת מכמה חדשים וא"כ ליפא מורדת בנערה ארוסה עד שתבגר וה"נ נימא דליתא מורדת בנערה נשואה ואפשר דנערה פיון שנשאת ומרדה מונין לה י"ב חדש מזמן שמרדה משום דרוב הי"ב היא כפר בוגרת אבל קטנה אפנינשאת כפר אם היא בת י' או בת י"א פחות יום א' ומרד' עדיין היא קטנ' ולהכי אין מונין לה י"ב חדש אלא משתגדיל דומל' דארוסה ואפ' היתה בת י"א וחצי פשנשאת אין מצטרפין ימי קטנות לימי נערות לי"ב חדש כמו שאין מצטרפין ימי קטנות לי"ב חדש של נתינת זמן לנישואין אבל נערה שמצטרפין ימי נערות לנתינת זמן מצטרפין לי"ב חדש של מורדת ואם ירצה לגרשה תוך י"ב חדש אפ' בזמן נערות תפסיד מה שכתב הר"ם ז"ל ונראה דאפילו קטנה דאמרינו דאין לה דין מורדת בקטנותה היינו לענן שלא תפסיד מנדונייתה אפילו מה שתפס הבעל אבל לענן מנה מאתים תפסיד דלא כתב לה ע"מ שתמרוד דדוקא דדונ' דהויא דידה הוי עונש ואינה בת עונשין אבל מנה מאתים ותוספת לא דהגע עצמה שכתב לה כתובה פשארסה ותבע לינשא ועברו י"ב חדש ועפבו אביה או היא וגרשה נרא' נדאי שלא יפרע לה שלא כתב לה אלא ע"מ לקונסה ואם פו ה"ה נמי פשנשאת ומרדה אם ירצה לגרש תוך י"ב חדש בקטנות' שאם היתה גדולה היתה מפסדת מה שתפס הוא ונדוניית' עכשיו שהיא קטנה נהי דלא תפסיד מנדונייתה אפילו תפס אבל מנה מאתים ותוספת תפסיד פדאמר' והכי משמע בגמ' גבי היא ואביה יכולין למאן ובתוספות: ולענן מה שנתחייב אביה במזונותם ב' שנ' על שלחנו ועתה יצא חתנו מביתו פיון שבסבת' הוא יוצא מבית אביה חייב עדיין אביה לתת לו מזונות אף על פי שכתוב על שלחנו דהא באלמנה דאית לה תנאי ב"ד את תהא יתבה בביתי ומתונה מנכסי שאם לא תרצה להיות בביתו נותנין לה מזונות לפי ברפת הבית וכשיש לה טענה מפני שהיא ילדה והם ילדים נותנים לה מזונות שלמי' והיא בבית אביה פדתנו התם פ' הנושא ובמרדכי הביא שם על מי שפסק לזון את חברו שנה או יותר אם הוצרך ללכת למקום אחר צריך לתת לו כפי מה שהיה מוציא בביתה וה"נ בנ"ד חייב במזונות חתנו גם פי אינו עומד בביתו על שלחנו פיון שהיא מורדת עליו ואינו יכול לשבת שמה גם מצד מה שהיה ביניהם קטטה מפני המזונות אם לא היו זנים אותו כפי מה שהוא מנהג בני העיר לפי פבוד' ועשרם יש לו טענה לצאת ויתנו לו מזונות הראויים לו דלא גרע א' מטענות אלו מטענה שהיא ילדה והם ילדים שנותנים לה מזונות הראויים לה: ואם יראה לב"ד שהיא מורדת בסבת היות' בבית אביה תצא וידורו במקו' הראוי וחייב אביה במזונותיהם מצד תנאי שנתחייב בו ולא יתן לבתו פי אם לפי ברכ' הבית פיון שהיא המורדת ואם תעמוד במרדה משהיו לה י"ב חדש משתבגר ואז יגרשנה אם ירצה בלא כתובה כו' כמו שכתו' בטור סימן ע"ז ובתוך השנה אם בא לגרשה צריך ליתן לה כתובה כמו שכתוב שם ובמ"מ והכ"ה פרחים הם מנדוניית' ופשיטא דאינה מפסד' פשפא לגרש תוך י"ב חדש ולדעת הרמב"ם ז"ל אם נדין אותם פדין מ"ע וירצה הבעל לגרשה מיד תצא בלא כתובה פלל וכו' פל מה שכתוב הרמב"ם ז"ל דבכופין אותו הוא דלא עבדי

פְּנוּתֶיהָ אָבֵל אִם יִרְצֶה הוּא מְרַצּוֹנוֹ לְעֵנֵן מָמוֹן תַּפְסִיד כְּמוֹ שֶׁפֶתַח הָרֶב וְאִם נָדִין אוֹתָהּ כְּאוֹמ' בְּעֵינָא לִיה וְכו' לְעֵנֵן מָמוֹן אַחַר הַכְרֹזָת ד' שְׁפִתוֹת אִם עֲמָדָה בְּמַרְדָּה וְלֹא חֲזָרָה נְמַלְכִין בָּהּ וְתַאבֵּד כְּתוּבָתָהּ וְכו' כְּמוֹ שֶׁפֶתַח הָרֶב ו"ל וְאִם רוּצָה יִתֵּן לָהּ גִּט מִיָּד כִּי מֵה שֶׁפֶתַח וְאִין נוֹתְנִין לָהּ גִּט עַד י"ב חֲדָשׁ כְּכַר כְּתַב הָרֶב בְּעַל מ"מ אֶפְשָׁר שֶׁהוּא סְבוּר שְׁלֹאֲחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ מְכַרִּיחִין הַבְּעַל לַגְּרָשָׁה וְכו' מִשְׁמַע דְּקוּדָם אִין מְכַרִּיחִין אֶלֶּא מְרַצּוֹנוֹ וְכַתְּב אוֹ אֶפְשָׁר שֶׁהוּא סְבוּר בְּזֶה כְּדַעַת קִצָּת הַמְּפָרְשִׁים ו"ל שֶׁאֲמָרוּ דְלַעוּלָם אִין כּוֹפִין אָבֵל מִשְׁהִין אוֹתָהּ י"ב חֲדָשׁ וּמְבַקְשִׁין מִמֶּנּוּ שְׁלֹא לַגְּרָשׁ תוּדָה זֶה הַזְּמַן מִפְּנֵי שְׁגָנְאֵי הוּא לִבְנוֹת יִשְׂרָאֵל וְכו' וְכִפִּי זֶה בְּנ"ד גְּמִי מְבַקְשִׁין מִמֶּנּוּ וְכו' וְאִם לֹא יִרְצֶה אֶלֶּא לַגְּרָשׁ מִיָּד תַּאבֵּד כְּתוּבָתָהּ וְכֵן נֵר' בְּפִי מָמָה שֶׁפֶתַח הָרֶב ו"ל וְאִח' הַהַכְרֹזָה שׁוֹלְחִין לָהּ ב"ד וְכו' נְמַלְכִין בָּהּ וְנֹאבֵד כְּתוּבָתָהּ נֵר' שֶׁמִּיָּד אַחַר הַהַכְרֹזָה מְאַבְּד' כְּתוּבָתָהּ וְכֵן כְּתַב מ"מ וְלִדְבָרֶיהֶם זֶהוּ דִין הַמּוֹרְדָת לֹאֲח' ד' שְׁפִתוֹת וּבְהַמְלִיכָה שְׁנֵיהֶם הַפְּסִי' כָּל עֵיקָר כְּתוּבָתָהּ וְכו' וְכֵן הוּא דַעַת רַבִּי בְּכָל זֶה חוּץ מִן הַבְּלֹאוֹ' וּמִפְּנֵי שֶׁהִקְשָׁה לוֹ אִם הַפְּסִידָה מִיָּד אַחַר הַהַכְרֹזָה כָּל כְּתוּבָתָהּ לָמָּה יִמְתִּין י"ב חֲדָשׁ לָהּ אֶלֶּא כְּתַב כִּי מֵה שֶׁפֶתַח וְאִין נוֹתְנִין לָהּ גִּט עַד י"ב חֲדָשׁ וְכו' אֶפְשָׁר שֶׁהוּא סְבוּר שֶׁהוּא לְעֵנֵן שְׁאֲחַר י"ב מְכַרִּיחִין אוֹתָהּ וְלֹא קוּדָם אָבֵל שְׁאִם רוּצָה פְּשִׁי' שֶׁמִּפְסָדָת אוֹ אִפְש' שֶׁהוּא לְעֵנֵן שֶׁמְבַקְשִׁין מִמֶּנּוּ וְכו' וּפְשִׁי' שְׁאִם לֹא רָצָה אֶלֶּא לַגְּרָשׁ אֲח' הַהַכְרֹזָה שֶׁתַּפְסִיד כִּינּוֹן שֶׁעֲמָדָה אַחַר הַהַכְרֹזָה בְּפִי אַחַר לְהַרְמִיב"ם ו"ל כְּתַב נְמַלְכִין בָּהּ פִּי מוֹדִיעִין לָהּ שֶׁאֲנִי מְבַטְלִין שֶׁטַר כְּתוּבָתָהּ וְאִין מְגַרְשִׁין אוֹתָהּ מִיָּד מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַנָּאָה לָהּ שֶׁתִּלְוָה וְתִנְשָׂא לְאַחַר לִפִּי אִין נוֹתְנִין לָהּ גִּט עַד שְׁנָה וְכו' מִשְׁמַע שְׁאִם יִרְצֶה הוּא לְהַנְאֹתוֹ לַגְּרָשָׁה מִיָּד תַּפְסִיד וּבְפִי' כְּתוּבָתוֹ לְרַבִּי' יִשְׁעִיָּה ו"ל כְּתַב וְרַבּוֹתֵינוּ חֲזָרוּ גְּמֵנוּ שֶׁיְהִי מְכַרִּיזִין פִּי' בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹ' וְכו' אוֹלֵי תִיבוֹשׁ וְתִפְלָם וְתַחזֹר בָּהּ וְגַם שִׁישְׁמְעוּ קְרוֹבֶיהָ וְיִדְבְּרוּ עַל לִבָּהּ וְאִם אֵינָה רוּצָה לְחֹזֵן בָּהּ וְרוּצָה הַבְּעַל לַגְּרָשָׁה וְלִזְכוּת בְּכָל כְּתוּבָתָהּ נוֹתֵן לָהּ גִּיטָה וּמִפְסָדָת הַכָּל ע"כ וְכַתְּב אַח"כ אָבֵל אִם אֲמָרָה מ"ע וְאֵינִי חִפְצָהּ בּוֹ כָּלֵל וְיִתֵּן לִי גִיטִי וְאֵינִי חוֹשֶׁשֶׁת מִכְּתוּבָתִי לֹא כִּפְיִנּוּ לָהּ לְעֵגְנָה וְלַעֲפָבָה שֶׁתַּפְחוֹת כְּתוּבָתָהּ מִמֶּנּוּ אָבֵל אִם רוּצָה הַבְּעַל נוֹתֵן לָהּ גִּיטָה וּמִפְסָדָת כְּתוּבָתָהּ מִיָּד ע"כ וּבֵין כֶּה וְכֶה אִם הִיא מְשַׁמֶּטֶת מִלְקַבֵּל גִּט נוֹתְנִין לוֹ רְשׁוּת שִׁישְׂא אַחֲרַת אֶפְּלוֹ נִשְׁבַּע שְׁלֹא יִשְׂא עָלֶיהָ כִּי לֹא נִשְׁבַּע ע"ד שֶׁתִּהְיֶה מוֹרְדָת וְאִם קִבֵּל הַבְּעַל מִמֶּנּוּ הַגְּדוּגָא וְהוֹצִיאָם אֵינּוּ חַיִּיב לְשַׁלֵּם מְדִינָא דמ"ע אֵינָה נוֹטֶלֶת אֶלֶּא בְּלֹאוֹתֶיהָ קִיּוּמִים בֵּין מְנַכְסֵי צ"ב בֵּין נ"מ כְּמוֹ שֶׁפֶתַח הָרֶב ו"ל וּבְדִינָ' דְבַעֲי' לִיה מֵה שֶׁתַּפְּסֵם הַבְּעַל מְנַכְסֵיהָ אִין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְכָל מֵה שֶׁאֲבֵד מְנַכְסֵיהָ שֶׁקִּבֵּל הַבְּעַל אַחֲרֵי עָלְיוֹ אֵינּוּ מְשַׁלֵּם לָהּ כְּלוּם כְּמוֹ שֶׁפֶתַח הָרֶב ו"ל וְאֵלוֹ הַמְּעוֹת שֶׁל גְּדוּגָא שֶׁהוֹצִיאָה הוּא הוּוּ גְּמִי בְּכָלֵל מֵה שֶׁאֵינּוּ מְשַׁלֵּם לָהּ נֹאֵם הַמְּבִי"ט: שְׁאֵלָה שְׁמָה רְאוּבֵן נִפְּל לְמִשְׁכָּב וּבָא שְׁמַעוֹן בֶּן דוּדוֹ לְב"ד מְצַטְעֵר וְצוּחַ כִּי כְּרוּכָא עַל כִּי הָיָה חַיִּיב לוֹ רְאוּבֵן מְאֻמִּים פְּרָחִים שְׁמַסֵּר לוֹ לְהַתְעַסֵּק בָּהֶם וְשִׁישְׁלַחוּ עִמּוֹ עֲדִים לְרְאוּבֵן שִׁישְׁעֵשׂ' צְנוּאָה כִּי כְּבֵד עָלְיוֹ חָלְיוֹ וּב"ד שְׁלַחוּ וְהָיָה רְאוּבֵן כְּכַר מְטוֹרְרָה כְּדַעַתוֹ וּבְיָוִם הַשְּׁנַיִ שְׁלַחוּ גַם כֵּן וְהָיָה גּוֹסַס כְּכַר וְנִטְרָפָה לוֹ הַשְּׁעָה וְנִפְטָר לְבֵית עוֹלָמוֹ וְחַיִּי לְרַבֵּן וְלִכְלֵל יִשְׂרָאֵל שְׁבַק וְאַחֲרֵי פְטִירָתוֹ הִבִּיא שְׁמַעוֹן עֲדִים לִפְנֵי ב"ד שֶׁהוּד' בְּפָנֶיהֶם בְּיָוִם שֶׁנִּפְּל לְמִשְׁכָּב שֶׁהָיָה חַיִּיב לְשַׁמְעוֹן מְאֻמִּים פְּרָחִים וְשִׁלְוֵי הָיָה חַיִּיב לוֹ מֵהֶם כְּמוֹ קַנ"ה וְהַשָּׂאֵר אֶצֶל בְּעָלֵי חוּבוֹ' עוֹד הוֹצִיאָה שְׁמַעוֹן בְּפָנֵי ב"ד שֶׁטַר מְקוּיָיִם שְׁמַסֵּר לְרְאוּבֵן ק"ה פְּרָחִים לְהַתְעַסֵּק בָּהֶם בְּתוֹרַת עֶסְקָא לְשָׁנָה תְּמִימָה מְיָוִם ו' כ"א לְחֻשׁוֹן מְשַׁנֵּת הַש"כ כב

והרינוח ביניהם בשנה אחר שיקח שִׁכְר טָרְחוּ וְנוֹדַע שְׁגָם רְאוּבֵן הֵנִיחַ בְּשׁוֹתְפוֹת סֶף מוֹעֵט וְנִפְטָר תוֹף זָמַן הַשׁוֹתְפוֹת עוֹד הוֹצִיא שְׁמֵעוֹן לִפְנֵי ב"ד פִּנְקָסוֹ וְהָיָה כְּתוֹב כְּתִיבֵת יָד רְאוּבֵן שְׁמֵלֵב' מַה שְׁחִיב לְשִׁמְעוֹן בְּשִׁטְר הוּא חִיב לוֹ עוֹד ל"ב סו"ל וְדָמִי סְחוּרוֹ אַחֲרוֹ שְׁמֵסָר לוֹ לְמִכּוֹר בְּשׁוֹתְפוֹת עַד תְּשׁלוּם צ"ה פְּרָחִים נִמְצָא סֶף הַכָּל מְאֵתִים פְּרָחִים כְּאֲשֶׁר הֵעִידוּ הָעֵדִים בְּכֹף שְׁהוּדָה בִּפְנֵיהֶם.

עוֹד נָתַן חֲשַׁבּוֹן שְׁהוֹצִיא עָלָיו בְּרִשׁוֹת אַחֵר פְּטִירְתוֹ וְלִתְכַרִּיכִין וְקִבּוּרָה י' פְּרָחִים לְמַדְנּוּ רַבִּי אִם יִגְבֶּה מַה שְׁכָתוֹב לְמַעְלָה מִפְּנֵי שִׁישׁ יְתוּמִים קִטְנִים: תְּשׁוּבָה צַעֲרָא בְּלֹא טַעֲמָא וּבְמַגּוּ קָא חֲזִינֵי הֵכָא מַה חָרִי הַצַּעַר הַגְּדוֹל הֵנָּה שְׁנִצְטַעַר שְׁמֵעוֹן וְצוּנַח כִּי פְרוּכֵיָא עַל כִּי הָיָה חִיב לוֹ רְאוּבֵן בֶּן דוֹדוֹ מְאֵתִים פְּרָחִים וְהָיָה נוֹטָה לְמוֹת פִּינּוּן שְׁהוּדָה רְאוּבֵן בְּיוֹם שְׁנִפְל לְמִשְׁכָּב שְׁהָיָה חִיב לוֹ ק"ק פְּרָחִים כּו' וְהָיָה בְּיָדוֹ שְׁטָר מְקוּיָם עַל ק"ה פְּרָחִים וְהָיָה כְּתוֹב בְּפִנְקָסוֹ כְּתִיב' יָד רְאוּבֵן שְׁהָיָה חִיב עוֹד צ"ה תְּשׁלוּם ק"ק הָרִי זֶה נוֹתֵן מְקוֹם לְבַעַל דִּין לְחִלּוֹק וְלוֹמַר אִי זֶה דְבָר בְּדוּי יֵשׁ כָּאֵן אֶלָּא שְׁאֲנַחְנוּ סוּמְכִים עַל ב"ד הִיפָּה אֲשֶׁר מִי שְׁדוּבָר שְׁקָרִים לֹא יְכוֹן לְנַגֵּד עֵינָיו וְגַם נִר' כִּי לֹא נִצְטַעַר כִּי אִם לִידַע אֲנָה הָיָה מְעוֹת הָעַסְקָא אוֹ הַסְּחוּרָה וּבִהְיוֹת הָאֵמֶת כֹּן שְׁהוּדָה בִּפְנֵיהֶ' בְּיוֹם שְׁנִפְל לְמִשְׁכָּב הוּא גוּבָה מִנְכָּסֵי יְתוּמִים וְאֶפִּילוּ קִטְנִים וְכִמוֹ שְׁכָתוֹב הֶרְמְב"ם ז"ל פִּי"א מֵהֶלְכוֹת מְלוּנָה וְתַחֲלַת פִּי"ב בִּש"מ דְּצוּנָה בְּחִלּוֹ שִׁישׁ עָלָיו חוֹב לְפִלוּנֵי נִפְרָעִים אֶפִּילוּ מִיְתוּמִים קִטְנִים וּבְזֶה הַלְשׁוֹן שְׁכָתוֹב הֶרְב ז"ל כְּשֶׁהַחֲזִינֵי מוּדָה בָּהּ וְצוּנָה בְּחִלּוֹ שִׁישׁ לְפִלוּנֵי עָלָיו חוֹב עֲדִינֵן נִרְאָה דְאִין טוֹעֲנִין לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו דְּטַעֲנַת הַשְּׁטָאָה לִיכָּא בִּש"מ דְאִין אָדָם מְשַׁטָּה בְּשַׁעַת מִיתָה אֶבְל טַעֲנַת הַשְּׁבַעָה שִׁיכוֹל לְטַעוֹן אֶפִּילוּ ש"מ כְּשֶׁצוּנָה בְּחִלּוֹ שִׁישׁ לְפִלוּ' עָלָיו חוֹב הָרִי דְרָף הוּדָא' כְּשֶׁהוּ' דְרָף צְנוּאָה וְכִשֶׁהוּא דְרָף הוּדָאָה לֹא דְרָף שִׁיחָה לִיכָּא נְמִי טַעֲנַת הַשְּׁבַעָה בִּש"מ וְכִמוֹ שְׁכָתוֹב הֶרְמְב"ם ז"ל פִּי"א מֵהֶלְכוֹת זְכִיָּה לְפִי"א אִם אָמַר דְבָר זֶה דְרָף הוּדָאָה וְלֹא הָיָה שֵׁם חֲשֵׁשׁ הָעֶרְמָה נוֹתְנִין אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָמַר תְּנוּ וְזֶה שְׁכָתוֹב פִּי"א מֵהֶלְכוֹת מְלוּנָה כְּשֶׁצוּנָה בְּחִלּוֹ שִׁישׁ לְפִלוּ' עָלָיו חוֹב הָרִי דְרָף צְנוּאָה וְהוּדָאָה וּמַה שְׁנִרְאָה בְּתַחֲלַת פִּי"ז מֵהֶלְכוֹ' טוֹעֵן דְאֶפִּילוּ בְּדְרָף הוּדָאָה שִׁיף טַעֲנַת הַשְּׁטָאָה תִּירְצָתִי בְּתִשׁוּבָה אַחֲרַת: עוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק מַה שְׁכָתוֹב בְּשִׁאלָה שְׁהוּדָה שְׁהָיָה חִיב לְשִׁמְעוֹן ק"ק וְשִׁלּוּי הָיָה חִיב לוֹ מִהֶם כְּמוֹ קל"ה וְהַשְּׂאָר אֶצֶל ב"ח שְׁאִין זֶה דְרָף שִׁיחָה אֶלָּא דְרָף הוּדָאָה פִּינּוּן שְׁהוּא נוֹתֵן חֲשַׁבּוֹן מַה נַעֲשָׂה מִן הַק"ק פְּרָחִים: וְאִם הוּדָאָה זֹו הָיָתָה קוֹדֵם שְׁנִפְל לְמִשְׁכָּב אוֹתוֹ יוֹם מִפְּנֵי שְׁכָתוֹב בְּשִׁאלָה בְּיוֹם שְׁנִפְל לְמִשְׁכָּב וְאֶפְשׁ' שְׁהִי' עֲדִינֵן בְּרִיא הוֹלֵךְ עַל רַגְלָיו דְּנִימָא דְלֹא מְהַנִּי דְרָף הוּדָאָה לְטַעֲנַת הַשְּׁבַעָה אֶלָּא כְּשֶׁהַתּוֹבַע עִמּוֹ כְּמוֹ שְׁכָתוֹב הֶרְמְב"ם ז"ל רֹאשׁ פִּי"ז דְּטוֹעֵן שְׁנִרְאָה הַפָּךְ מִמָּה שְׁכָתוֹב פִּי"י דְזָכַי' בְּאֵמַר תְּנוּ: וְגַם.

כִּי הוּדָאָה זֹו מְסַפֶּקֶת לְגַבּוֹת מִן הֵיְתוּמִים אֶפִּילוּ קִטְנֵי יֵשׁ עוֹד שְׁטָר חֲתוּם עַל רְאוּבֵן שְׁמֵסָר לוֹ שְׁמֵעוֹן ק"ה פְּרָחִים לְהַתְעַסֵּק בָּהֶם לְשִׁנָּה תְּמִימָה וּמַת תוֹף הַזָּמַן וּפְשִׁיט' דְּגוּבָה שְׁמֵעוֹן דְּמִי הָעַסְקָא אוֹ הַסְּחוּרָה בְּכָל מְקוֹם שְׁהִיא וְאִין לִיתוּמִים וְלֹא לְאֶלְמָנָה שׁוּם זְכוּת בָּהּ אֶלָּא בְּחִלּוֹק הָרִינַח דְאֵף עַל גַּב דְּבִשְׁטָר עַסְקָא טַעֲנִינוּ לִיתְמִי הַחֲחוּרְתִי בְּמַחְצָה פְּקָדוֹן כְּמוֹ שְׁכָתוֹב בִּח"מ סִימֵן ק"ח הֵכָא דְהָרִי תוֹף זָמַנּוּ לֹא מְצִינּוּ לְטַעוֹן כְּמוֹ שְׁכָתוֹב שֵׁם וְעַל צ"ה פְּרָחִים תְּשׁלוּ' הַק"ק פְּרָחִים שְׁנִמְצָא כְּתוֹב כְּתִיבֵת יָד רְאוּבֵן בְּפִנְקָס שְׁמֵעוֹן דְּעֲדִיף מְכַתִּיבֵת יָדוֹ שְׁהִיו בְּתוֹרַת עַסְקָא כְּמוֹ שְׁכָתוֹב שְׁמֵכָר לוֹ לְמִכּוֹר בְּשׁוֹתְפוֹת מְהַנִּי נְמִי כְּתִיבֵת יָדוֹ שְׁהִם בְּתוֹרַת עַסְקָא כְּמוֹ הַק"ק הֶרְאֵשׁוּנֵי' אֶלָּא שְׁהִינּוּ יְכוּלִין לְטַעוֹן בְּאֶלּוֹ הַחֲחוּרְתִי

במחצה פקדון ולא מצינו למטען באלו תוך זמנו דלא נכתבו בשטר עסקא לשנה תמימה כמו הק"ה ואפשר שנתנם לו למפור ושיחזור לו המעות כשימפור הסחורה והחזירה אלא שאנחנו צריכים עתה לסמוך על הטעם הא' של הודאתו בפני עדים על ק"ק פרחים שהיה חייב לו שנה' שלא החזירם ואף על פי שבהודאה אמר חוב ולא עסקא פיון שנמצא השטר כתוב בתורת עסקא על הק"ה וכתובת ידו שנתן לו סחורות למפור עד תשלום הק"ק נאמר כי מה שאמר חייב הוא שהיו בידו בתורת עסקא ואם פן כל הסחורות שהן בידוע שנתן לו או שבאו מחמתן הם בחזקת שמעון והרינוח לשניה' ומה שיתברר שהניח הוא בתוך העסק שישבו פפי הערה להפס' ולריווח וכבר האריה בכל זה הדין המפורס' בחוצו' דמשק וכונן אל הדין הישר ולכן קצרתני אני.

גאם המבי"ט: שמו ראובן שהיתה ביתו שכורה לשמעון לזמן והשפי' אותה ללוי לאח זמן שכירות שמעון השכירות קיים לאחר הזמן אע"ג דשכירות אמרינו דהויא מכירה ליומיה היינו לענן קנני שכירות דהוי פקננו קרקע ולענן תנאים שמתנה בשכירות כמו שמתנה במכירה ואונאה פדאמ' בהזהב ומילי אחרוני אבל לא לענן שלא יוכל להשכירה לזמן שתכלה שכירות האח' דקרקע בחזקת בעליה קנימא וכמו שיכול למכרה ולהקדישה אפילו בזמן שהיא מושפרת פן יכול להשפירה לאחרים בזמן שתכלה שכירות הא' דאין לו לשוכר בה אלא הדירה שהו הפירות וקנני פירות לאו פקננו הגוף דמי כר"ל דהלכתא פנותיה בהא לגביה רבי יוחנן רביה ובתרי מילי אחרוני פדאי' פ' יש נוחלי' ותנן התיב הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו וכו' מחר הבן אין ללוקח פלוס עד שימות האב ופי' רש"י ז"ל אין ללוקח פירו' עד שימות האב שהרי הוא פבן אבל כשימות האב יש לו מיהא ללוקח הא קמן שהאב הוא כמו שוכר בקרקע שנתן לבנו שאין לו אלא פירות בחייו ואפ"ה מכירת הבן מכירה ועדיף משכירות שהיה הקרקע שלו לעולם אלא שכתבו לבנו לאחר מיתה ומכיר' הבן הויא מכירה לאחר מיתה וכ"ש מי שהוא מוחזק בביתו לעולם אלא ששכרו לאחר לחדש או לשנה דאין לו בגוף הקרקע פלל ויכול בעל הקרקע להשפירו לזמן הבא כמו שיכול למכרו ולהקדישו פדאמ' ומפני שטעה בזה אחד מהמתחילים לדון לבני קהלם הוצרכתי לכתוב מה שהוא ברור גאם המבי"ט שמז אפוטרופוס שרוצה למסור הנכסים ליתומים שגדלו אין היתומים חייבים לעשות לו שטר מחיל' אלא שידו בפני עדים שקבלו מן האפוטרופוס את נכסי אביהם סך פה ואינם חייבים להודות שקבלו פל נכסי אביהם שהרי אין האפוטרופו' חייב לתת להם חשבון ממה שהקניס והוציא אלא שאמר להם זהו מה שנשאר מנכסי אביכם כמו שכתב הרמב"ם ז"ל פי"א מהל' נחלות וא"כ הם אינם יודעים אם מה שנותן להם הוא פל נכסי אביהם אם לא ואינו חייב אלא לישבע שלא גזלן כלו' אם הוא אפוטרו' שמנוהו ב"ד ואז יכתבו לו שקבלו נכסי אביהם מיד האפוטרופו' שהוא פה וכה' ושאר הוא שלא נשאר בידו שום דבר מן הנכסים של אביהם ונשבע על זה וכן אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים יכתבו לו שמסר להם נכסי אביהם ושאר הוא שלא נשאר בידו שום דבר מן הנכסים והוא יחוש לעצמו אם נשאר בידו שום דבר וכמו שכתב הרב ז"ל בסוף שאע"פ שאין צריך לעשות חשבון שצריך לחשב בינו לבין עצמו לזקדק ולהזה' הרב' מאביהו של אלו היתומים שהוא רוכב ערבות וכו' וכיון שהחשבון מסור לעצמו לפני רוכב ערבות איך יכתבו הם על עצמם ויודו שקבלו פל נכסי אביהם והם אינם יודעים אם

נשאר בידו שום דבר אלא יודו שקבלו סף פה מנכסי אביהם ושאמר האפוטר' שלא נשאר בידו יותר ובה אין להם עוד טענה על האפוטרופוס אלא שבועה אם מנוהו ב"ד ואם מינהו אבי היתומים אין להם עליו שבועה אלא א"כ טענו עליו טענ' ודאי נשבע וכמו שהביא שם בהגה"ה בשם רב אלפס ז"ל ולפי זה הוא פשוט שאין חייבים לעשות מחילה פי אם נשאר בידו שום דבר חייב להחזיר להם וכ"ש שלא יוכל לעכב מלכת להם הנכסים פשגדלו עד שיעשו לו מחילה ולא פשוט' גמור אלא שיכתבו שקבלו נכסי אביהם כנזכ' ומה שכתב הריב"ש ז"ל לתשובה תס"ח שיכתוב היתום שהחזיר לו האפוטר' כל הנשאר מנכסיו היינו משום שרצה האפוטרופוס לתת לו חשבון ממה שהכניס והוציא ומה שנשאר שהוא ידוע שהוא הנשאר מנכסיו אחר החשבון וכמו שכתב אין ליתום לעשות לו מחילה רק הודאה שבא עמו לחשבון ושהחזיר לו הנשאר וכו' אבל פשאינו נוטן לו חשבון לא יכתוב לו היתום אלא שקבל נכסי אביו ושאמר הוא שהיו כל נכסיו ושלל נשאר בידו פלל כמו שכתבתי וכדי להכריע בין החכמים יצ"ו שהיה ביניהם הפרש בדבר זה הוצרכתי להאריך במה שלא היה צריך נאם המבי"ט: שמת על גלגל שבמדינ' חמא משנים קדמוניות העשוי חרסים פמין פלים ובגלגולו מתמלאים הפלים מים מן הנהר ושופכים לאמה א' ומשם נמשכים למקנה נ"ל שסמכו על הסוכרים שאובה שהמשיכוה פולה פשרה ולכן אין ראוי להחמיר עליהם אלא להניחה על מנהג' נהרא נהרא ופשטיה וכ"ש אם הגלגל עשוי באופן שאפשר שאין המים שאובים אלא מחוברים לעולם עם מי הנהר נאם המבי"ט: שמת תשובת שאלה א' מן השותפים או מן המתעסקים שהלך למקום אחד עם הסחורה שלא מדעת חבירו כל פחת שיבוא מחמת שעב' חייב לשלם לבדו כמו שכת' הרמב"ם ז"ל פ' ה' מהל' שלוחין ושותפין נאפ' שהוליה אותה למקום שהיא ביוקר ואע"פ שקבל עליו כל אונס או פחת שיבוא חבירו מעכב עליו כמו שכתב שם שהרי אומר לו אין רצוני שאתן מעות שבידי ואהיה רודה אחריה לדין להוציא ממך וזהו אפ' בסתם וכמו שכתב למעלה המשפתף עם חבירו בסתם וכו' ולא ילך למקום אחר וכו' אלא א"כ התנו מתחלה וכו' ואחר כך כתב הלך למקום אחר וכו' כל פחת שיבוא מחמת שעבר חייב לשלם לבדו כמו שכתבתי למעלה וכ"ש אם הנהיר אותו והתרה בו והלך לו דהוי פושע וחייב על כל פחת שיבוא בנכסים אפ' באונס וכמו שכתב הרב ז"ל כל פחת שיבוא בנכסים דמשמע בכל גוונא ואפילו באונס והיינו משום דהוי פושע וכל שתחילתו בפשיעה אפילו סופו באונס חייב פינן שבא האונס מחמת הפשיעה שנגב או נאנס בדרך אשר הלך שם בין בהליכה ובין בחזרה.

וכל שעובר ועושה השותף במה שאין לו רשות לעשות נקרא פושע וכמו שכתב הרב רבינו ירוחם ז"ל שאם מכר בלא רשות באותו זמן שאין ראוי למפור אותה סחורה ונתיקר' חייב לשלם דהנה ליה פשיעה וכן כתב בעיטור וכן משמע מפ' רש"י ז"ל וכ"ש פשעבר והוליה הסחורה למקום אחר דנקר' פושע וכיון דהוי פושע חייב אפילו באונסין כדין שומר שחר או שומר חנם שפשעו שחייבים באונסין אם בא האונס מחמת הפשיעה כדאמרן ומהרי"ק, בשו"ר ט"ו פתב שקל המשנה לעשות דבר בשנותפות דמסתמא חבירו מקפיד עליו כל ההפסד שאפשר לתלות שבא מחמת השינוי עליו לפרוע ע"כ נאם המבי"ט: שאלה שנ מי שאמר לאשתו בפני ראובן מנה זה יהי שליך או הרי הוא שליך ולקח' האשה המנה מבעל' ונתנ' אותו ביד ראובן הנז' בפני בעלה כדי שישתחר בו ויתן

הרינוח בידיה ואחר כך נפטר האיש שהוא לבית עולמו ועשה צנואה מפל נכסיו ולא הזכיר אותו המנה כלל והאשה אומרת שבעלה נתנו לה מתנה גמורה ושכמה פעמים אמר לה בינו לבינה בפני פן וראובן הנז' גם פן אומר שפני מה שהבין מדבריו נראה לו שנתנו לה במתנה גמורה יורינו רבינו מה דינה במנה זה ושכרו כפול מן השמים תשובה פ' השולח תנא האומר נתתי שדה פלו' לפלו' נתתיה לפלו' הרי היא שלו וכתב רש"י ז"ל דהאי אומר דקתני פותב וכו' דאלו בדיבורא לא מיקני קרקע וכן פתב הרמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות זכיה ומתנה וכן בח"מ סימן רמ"ה נראה בהדיא דלשון הרי היא שלו הוי לישנא דמתנה לא שנא בקרקע או במטלטלי אלא דבקרקע בעי' כתיבה דהוי חד מתלת גונוי דקננו קרקע בכסף ושטר נחזקה וה"ה נמי אם אמר הרי היא שלו וילף ויחזיק והלף ויחזיק קנה דכסף לא שייך הכא דהוי מתנה וה"ה נמי דמתנה דמטלטלין אם אמר הרי דבר זה הוא שלו פיון שזכה בו שהגביהו או משכו או אחד מדרכי הקניה קנה ואם פן בנ"ד שמוסר מנה זה הרי הוא שליף ולקחה אותו מידו הויא מתנה גמורה פדין מתנה שנותן האדם לאשתו וכן לישנא דיהי שליף הוי מתנה דדוקא באתנה לה הוא דתניא בהאי ברייתא דלא קנה דאינה מתנה מעכשיו אלא שמבטיח אותו שיתנו לאחר זמן כחכמים דפליגי א"ר מאיר אבל בלישנא דיהי לה הויא שפיר מתנה ולא גרע מתהא נתונ' לו או תהא שלו דכתב הרמ"ה ז"ל דקנה ניהי שליף דקאמר בנ"ד הוי ממש כתיבה שלו וסימן לדבר יהי לה אשך לה דקאמר עשו ליעקב והמנחה היתה כבר כמו ברשות עשו שאמר מי לה כל המתנה אשר פגשתי והיה חוזר ליתנה ליעקב וכינון דלשון מתנה הוי הני תרי לישני המנה הוא שלה וכן הפירות דמתנה שנותן האיש לאשתו אין לו בה פירות כדאמר רבא פ' חזקת ואם היו רשעים יכחישו המתנה הנז' נאמנת בשבועה וראובן שהיתה המתנה בפניו פוטר מן שבועה זו: שאלה שנא ראובן לקח מעות מגוי ברבי' ע"י שמעון שפסרסר ביניהם ונתן ראובן משפון לגוי והלף לו למדינת הים ומת שם וחסים לכל ישראל שבק והניח את לוי לאפוטרופוס ואחר זמן הרבה אחר שנסתלק לוי מהאפוטרופוס תבע שמעון מלוי האפוטרופוס באמרו שהוא הנה ערב לגוי בעד ראובן ושכר המשפונ' ולא הספיקו דמיהן לתשלום החוב באופן ששאר חייב ראובן לגוי סך מעות ותבע שמעון המעות הנז' מלוי האפוטרו' בערפאות בעלילות דברי' שהביא עדים גוים לפני הקאד"י שלוי הנה חייב לו הסף הנז' והוציא מלוי הסף הנז' בדיני האומות ועתה ילמדנו רבינו אם הנה לשמעון דין לתבוע מלוי האפוטרופוס' המעות הנז' בדין תורה ואם יכול עכשיו לוי לתבוע ולהוציא בדין תורה מעות אלו שנתן לו לשמעון מאחר שלקחם ממנו בדיני גוים בעלילות דברי' לא בדיני ישראל: תשובה אמרי' פ' גט פשוט גוי פיון דדיניה בתר ערבא אזיל אי לא דאתפסיה צרריה מעיקרא לא הנה מקבל ליה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ' כ"ו מהלכות מלנה הנה המלנה גוי אין היו רשעים חייבים לשלם שמא אביהם נתן ליד הערב כל החוב שהיה עליו מפני שהגוי תובע את הערב בתחילה וא"כ בנ"ד נימא נמי אפילו נודע שהיה ערב עליו ופרע שמא אבי היתומים שהוא ראובן נתן לו קודם ומפני שכתב שם הרב בעל מ"מ פי אין דין זה אלא במקום שדרף הגוים פן ואפשר שבמקו' ערפאו' זה לא היה דין הגוי' פן נאמר שאפ' היה ערב.

ליש' לא היה יכול לתבוע מלוי בדיני ישראל עד שיבי' ראיה שהיה ערב לראובן ושפרע בעדו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל והו' שהיה לוי עדיין אפוטרופוס אבל אם נסתלק כבר

מְהֵאֲפֻטְרוֹפּוֹס וְלֹא נִשְׁאַר בְּיָדוֹ שׁוֹם דְּבַר מִנְכָּסֵי הַיְתוּמִים אֵין לוֹ לְשִׁמְעוֹן עָלָיו שׁוֹם
תְּבִיעָה אִפִּי' הִבִּיא רְאִיָּה שְׁהָיָה עָרֵב וְשִׁפְרַע לְגוֹי וְכ"ש שֶׁרְאוּבֵן נָתַן מִשְׁפּוֹנוֹת לִיד הַגּוֹי
וּמִסְתַּמָּא הַמִּשְׁפּוֹנוֹת שׁוּוִי יוֹתֵר מִהַחֹב וְלֹא הָיָה הוּא צָרִיף לְפָרוֹעַ לְגוֹי וְאִם נַעֲשֶׂה עָרֵב
הִי' לוֹ לְפָרוֹעַ לְגוֹי וְלִיקַח הַמִּשְׁפּוֹנוֹת וְלִמְכָרָם וּמִסְתַּמָּא הָיָה בָּהֶן כְּדֵי הַחֹב כְּמוֹ שֶׁפְתַבְתִּי
וְהָיָה צָרִיף הוּא לְהִבִּיא רְאִיָּה שְׁלֹא הָיוּ שׁוֹוֹת הַמִּשְׁפּוֹנוֹת כְּדֵי הַחֹב וְאִם כֵּן טוֹב עֲשֶׂה
שִׁמְעוֹן לְהוֹצִיא מִלּוֹי שׁוֹם דְּבַר וְלֹא הָיָה לוֹ רְשׁוֹת לְגִבּוֹת מְלִנָּה ע"י הָעֲרָפָאוֹת וְחֲזִיב
לְהַחֲזִיר לוֹ כֹּל מֵהַ שֶׁלְקַח מִמֶּנּוּ וַיַּעֲמֹד לְדִין עִם הַיְתוּמִים אִם יִבְרַר שְׁהָיָה עָרֵב לְאַבְיָה'
וְשֶׁהָיוּ הַמִּשְׁפּוֹנוֹת פְּחוּתוֹת מִן הַמְלִנָּה וּפְרַע הוּא הַחֲסָרוֹן יִפְרְעוּ לוֹ הַיּוֹרְשִׁים הַחֲסָרוֹן אִם
נֹדַע שְׁלֹא פָרַע אַבְיָה' הַלְנָה חֹבּוֹ קִנְדָם שְׁיָמוֹת וְכְמוֹ שֶׁפְתַב הַרְמַב"ם ו'ל פָּרַק כ"ו: וְאִם
הַמְבִי"ט: תָּם וְנִשְׁלַם ח"א